

OBSERVATIONES IVRISDICTIONALES

Politicae, ac Practicae.

AD REGIAM PRAGMATICAM SANCTIONEM
Editam de Anno 1617. quae dicitur de Antefato.

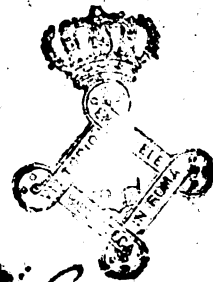
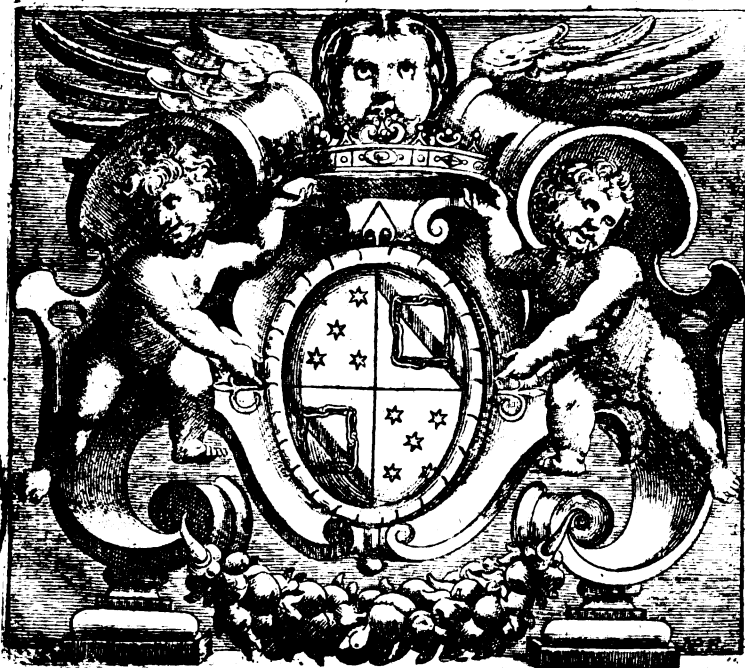
IN QUIBUS FERRE OMNIGENAE IVRIS MATERIAE
pertractantur, sicuti in subsequenti pagina est videre,

OPUS NE DVM I.C. CAETERISQ. IN FORO VERSANTIBUS
*apprime necessarium; sed Ecclesiasticis, Politicis, ac
Historicis non ingratum.*

AUCTORE
IO. DOMINICO TASSONO
I. C. NEAPOL.

Olim in supremis Concil. ac Tribunalib. Neap. Aduocato Primario,
nunc verò M. C. V. Iudice in Ciuilibus.

*Cum duplici Indice Argumentorum, scilicet quampturium Allegationum eiusdem Auctoris, secun-
dum subiectas materias collocatarum; ac rerum notabilium.*

SVPERIORVM PERMISSV.

NEAPOLI, Typis Secundini Roncalioli. M. DC. XXXII.

Sumptibus Stephani Monliery Bibliopola Neap.

Quæ florido apparatu doctissimè, & perbellè quidem varijs Historijs ornata, Iurisdictionalibus, Practicisq; conclusionibus firmata occasione Pragmaticæ editæ circa antefati materiam, in vnum congeffit V.I.D. Io. Dominicus Tassonus S.C. Aduocatus Veteranus, & Primarius, perlegi: Cumq; in eis nil quod orthodoxæ fidei noceat, inuenerim; ideo pro publicæ vtilitatis commodo imprimi posse affirmo.

A. Riccius Episcopus.

Imprimatur. I. Terragnolus Vicarius Generalis.

Illustrissime, & Excellentissime Domine

Observationes ad Pragmaticam de Antefato, doctè, & eleganter scriptas à Io. Dominico Tassone eximiæ doctrinæ viro; attentè, & accuratè vidi: nihil continent, quod publicis moribus repugnet, neque à Typographi opera excludendum queat: Plura quidem Iuris Arcana quousq; recôdita, Regni huius Capitula, Constitutiones, Ritus, Pragmaticas, Stilum, Tribunalium originem, praxim, & diuisionem Fidelissimæ Ciuitatis, & Consuetudines, mitò ordine dilucidat, atque interpretatur: Exteri colant, lætentur nostrates; & Tu Excellentissime Princeps scientiarum Mœcenas ipsum virtute, meq; affectu, & deuotione commendatos habeas, Vale, & feliciter vale.

Excellentiæ Vestræ

Humillimus Seruus

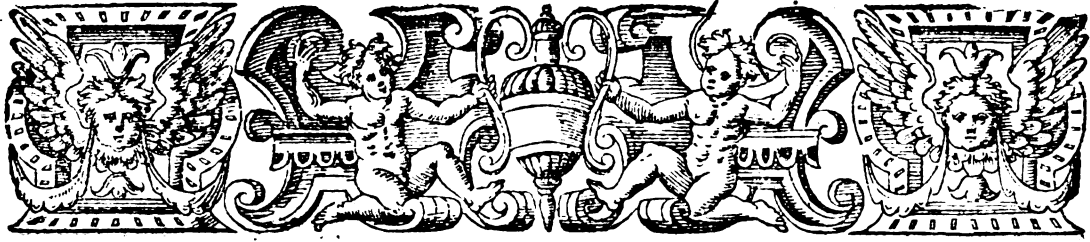
D. Franciscus d'Ocampo.

Imprimatur.

Tapia Regens.

Enriquez Regens.

Lopez Regens.

Illustris. & Excellentis. Principi

D O N E M A N V E L I
D E F O N S E C A , E T Z V N I C A
C O M I T I D E M O N T E R E Y , E T F V E N T E S ,
Domino Statuum Domorum de Viedma, & Vglia,

Domino Domus de Ribera, & del Solar de Araujo, vno ex tresdecim Ordinis S. Iacobi
de Spata, Cubiculario Suae Cathol. Maiestatis, Consiliario Status, Praesidenti
in Supremo Italiae Concilio, & apud Summum Pontificem
Oratori extraordinario,

VICEREGI, LOCUMTENENTI, ET CAPITANEO GENERALI
In praesenti Regno Neap.

S. & P. F.

*V*arum laudum praeconia (Excellentiss. Princeps) eò usque peruenere, ut etiam Aemuli ea pertransendo cum silentio proclamant, caeteri verò cum iubilo nusquam acclamare desistant: Quis enim absque inuidiae nota ea tacendo poterit praeterire? quae hereditario quasi iure, à tot Hispaniae Proceribus maioribus tuis per manus desumpisti, tantoq; Reip. bono, in praesidendo Italiae Supremo Concilio exercuisti, et in illa extra ordinem, et praeter rerum ordinem sumpta, pro Deiparae Virginis Immaculata Conceptione solamen Orbis, et Catholici Regis, apud Summum Pontificem in supplicatione, quis enim non miretur prudentiam tuam, in difficillimis Italiae temporibus eam lustrando percurrere, ut eius Dynastas, ad pacem conciliares? quis tandem non extollet, in hoc Regno moderando vigilantiam tuam cunctis indifferenter iustitiam ministrando? in annonae copia undique perquirenda? in Togatis Magistratibus deligendis? quanta diligentia, quanta integritas, ubi nec grauitas, nec commendationibus locus; Verùm de his plura dicerem, sed pertranseo, nè

§ 2 me

*me ipsum, licet immeritum, & inopinantem in eorum numerum
cooptatum haud conspexissem, qui si fortasse posthac tuae electioni vi-
dear respondere, Excellentiae tuae sunt graue referenda, qui inha-
biles, habiles tuo iudicio, quodammodo redidisti: Vique huius su-
bitae mutationis aliquod specimen appareat istae meae lucubrationes,
sub tui nominis auspicijs, nunc absolutae declarabunt. Vale, atque
iterum diutius valeas cum Excellentissima MARIA Gusmana
coniuge tua, de cuius maioribus si gloriatur Hispania, de felicibus eius
natalibus, nosira exultat Italia, & ipsa Roma Regina Orbis. Neap.
die 15. Decembris. 1631.*

Excellentiae Tuae

Humillimus Seruus, & Deuotissimus

Io. Dominicus Tassonus

*Illustriss. et Excellentissimus Dñs. D. Emanuel de Fonseca, et Zunica Comes de Monterey
et Fuentes, Consiliarius status Catholicae Maiestatis, Præsidentis in supremo Italiae
Concilio, et Regni Neap. Vicerex, Locumtenens, et Capitanius Generalis.*

Nis. Perrey fecit.

LECTORIS.

QUIS tibi ad legendum profero (Amice Lector) quod neque ingratum, nec infructuosum esse puto: noua sanctio, siue Pragmatica diffusè tractatur, qua perstringitur ius antiquum, & temperatur, circa donationes propter nuptias, quod antefatum, in nostro Regno appellamus, & quidem cum adæquatione intellectus, nàm ante hanc editam sanctionem nusquam adduci potui, vt crederem iuri consentaneum fore, vt soluto coniugio, ob viri mortem sine liberis, vxor tam pingue lucraretur antefatum, etiam quoad proprietatem: controuersia quæ nulla magis quotidie in Tribunalibus agitatur: sed vereor nè tibi, longius progressus esse videar nonnulla differendo, nempè de Regibus, Proregibus, de Concilijs, & Tribunalibus, ac eorum origine, iurisdictione, & potestate; de iure Baronum, eorumq; dignitatibus; de Episcopis, & Abbatibus; de publicis Comitibus, seu Parliamentis in donatiuis Regi nostro præsentandis. Fortè exteris non iniucunda, quod si Candidis Lectoribus tantùm probabo, mearum lucubrationum fructum abundè sum percepturus. Vale.

Lex super qua Observationes fiunt.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX, &c.

NON PETRVS GIRON Dux Offunæ, Comes Vreniæ, Marchio Pegna-
fiel, Maior Camerarius Suae Maiestatis Catholicæ, eiusq. Regnorum
Castellæ Maior Notarius, & in præsentis Regno Præfatæ Regiæ, & Ca-
tholicæ Maiestatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis.

Tra l'altre gratie, che nel prossimo passato parlamento ci hà diman-
dato questa Fidelissima Città, Baronaggio, & Regno, è stata la sequente, videlicet,
Che fussemo seruiti di concedere il Reg. Assenso alla riforma de' Donatiui, & Antefati:
como ancora s'era cōcluso per li deputati di tutte le piazze di questa detta Fideliss.
Città, cioè, che alle doti di doc. quattromilia à basso, l'antefato sia per terzo, & il do-
natiuo à ragione d'otto per cento; alle doti di doc. quattromilia infino à diecemilia,
l'antefato sia à ragione di doc. vintecinq. per cento, & il donatiuo à ragione di sei
per cento; alle doti di doc. diecemilia in vintimilia, l'antefato sia à ragione di vinti
per cento, & il donatiuo à ragione di cinque per cento; alle doti di docati vintimi-
lia in trentamilia, l'antefato sia à ragione di quindici per cento, & il donatiuo à rag-
gione di quattro per cento; & che alle doti di docati trentamilia in sù, l'antefato,
e donatiuo siano conforme potrà conuenirse, puiche l'antefato non ecceda li quin-
decim, & il donatiuo li quattro per cento; & che l'antefato, ò restino, ò non restino
figli à morte della donna torni per morte sua alli heredi del marito donde è uscito;
& che alle donne vedoue quando si torneranno à casare non si possa costituire
l'antefato se non per la metà di quello che se li potrà costituire se si casassero la pri-
ma volta; & che li lazzi, & spingole, che si promettono non si possano cercare dal-
la donna se non per l'ultima annata quando il marito sarà morto, non mostrando
però l'heredi del marito pagamento di detta vltima annata. Et parendoci giusta,
e ragioneuole tale dimanda, per la quale ancora prima ne haueuano fatta istanza le
Piazze Nobili, e del Popolo di questa Città, ci hà parso con voto, e parere del Re-
gio Collateral Consiglio appresso di Noi assistente, con la presente Pragmatica om-
ni tempore valitura, ordinare, e comandare, che da quà auanti nelli matrimonij
che in questo Regno si contraharanno, si debba ad vnguem offeruare lo che di so-
pra stà reformato, & à Noi supplicato, Verum, à rispetto delli matrimonij conferta-
ti, per li quali fin al presente giorno fussero fatti capitoli matrimoniali per mano di
publico Notare, ancorche non fusse seguito il matrimonio, ò sponsali, volemo, che
s'offerui, quello che frà le parti serà stato confertato, & capitulato, non ostante la
presente pragmatica, la quale volemo che da quà auanti si offerui inuiolabilmente;
annullando tutto quello che contro il tenore di essa si facesse direttè, ò indiretta-
mente, e tutti li contratti, promesse, & oblighi, etiam sotto la fede, e parola di No-
bili, ita che le parti non siano in modo alcuno tenute all'offeruanza di quello che
contro la disposizione della presente pragmatica fusse cōuenuto, sotto pena alli No-
tari, e Giudici che stipulassero dette conuentioni della perdita di loro officio, e de
altra etiam corporale à nostro arbitrio reseruata. Et acciò in nessuno futuro tempo
si possi della presente pragmatica allegare ignoranza, ordinamo se publici in que-
sta detta fidelissima Città, & per il presente Regno, & il tranflato di essa se affiga in
valuis delli Regij Tribuuali di questa detta Città. Datum Neap. die 30. mensis
Decembris 1617.

E L D V Q V E.

Vid. Constantius Reg.

Salazar Secretarius.

Vid. Lopez Proreg.

Vid. Villalob. Proreg.

Vid. Alderis. Proreg.

In Pragmat. i. fol. 36.

MATERIARVM OMNIUM OBSERVATIONVM

Super singulis Verficulis huius Legis

I N D E X.

V E R S. I.

- Obs. I.* **Q**uare in legibus nomen Regis in principio describatur: & ita fieri an sit necessum, & talis descriptio ommitteretur, an sint nullae? Unde Reges dicti sunt: qualeuè sit eorum officium, & quot sint genera regnandi, & aliqua de Ciuitate Venetiarum, pag. 3.
- II.* Quare dicatur Dei gratia Rex, & aliqua de Imperatore, & eius electione, ac de Summo Pontifice, pag. 13.
- III.* In quo consistat Regis officium circa leges condendas, pag. 21.

V E R S. II.

- I.* Quid sit Regnum, & praesertim Regnum nostrum Neapolis, & in quibus consistat, pag. 30.
- II.* De Domino Regni Prorege, & eius origine, & qui fuerint, & eius officium circa quae principaliter consistat, quam potestatem habeat, & multa specialia, quae potest, vel non potest facere. & aliqua quo ad D. Ducis Ossuna huius legis conditoris gesta? pag. 39. & seq.
- III.* De Locumtenente Generali Regni, & eius potestate, & qui usque ad huc fuerit, pag. 69.
- IV.* Quid sit Capitaneus Generalis, eius potestas, in quibus consistat, & aliqua de Vicario Generali Regni, ac de officio magni Comesstabuli, p. 74. & seq.

V E R S. III.

- I.* De gratia, & qui eam facere possint, & quando sit facienda, & si est facta in dignitatibus, & officijs cum administratione, vel sine quis precedat, p. 82.

- II.* De Parliamentis Regni, & interuenientes in eis quomodo sedeant, p. 88.
- III.* De Ciuitate Neapolis, & eius origine, ac iurisdictionibus ipsius, de Concilijs, ac Tribunalibus in ea existentibus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, deque origine, & potestate ipsorum, & eorum capitum, pag. 99. & seq.
- IV.* De Baronagio Regni, & eius origine, de Baronum potestate, & iurisdictione, & quae possint, vel non possint facere, pag. 193. & seq.

V E R S. IV.

- I.* De beneplacitis Regum quo ad petitiones subditorum, deq; excessiuis abusibus vestium, & eorum moderatione, de cap. Papa Honorij, seu Papa Martini, pag. 236.
- II.* De Assensu Regio super feudis, vel officijs: & de obligationibus uxorum contrahentium cum eorum viris, pag. 243. & sequent.
- III.* De donatiuis in Parliamentis, & quot donatiua in diuersis Parliamentis fuerint Regibus praesentata ab anno 1507. in antea, ac etiam de donatiuis à sponso sponse factis, pag. 291.
- IV.* De antefato in hac lege mentionato, & eius origine, ac de alijs pactis, & consuetudinibus circa eius materiam, pag. 299. & seq.
- V.* De Plateis, seu Quarterijs Ciuitatis Neapolis, & eorum vniuersione: deq; alijs Vniuersitatibus Regni, ac de conclusionibus, & donationibus ipsarum ad beneficium cuiuscumque, etiam piorum locorum, & aliqua circa nouas defensas per Barones, aut Ecclesiasticas personas faciendas, p. 325. & seq.

† VERS.

V E R S. V.

- I. De dote, & circa eam aliqua discutuntur, pag. 346.
- II. Quid significet donativum in hac lege mentionitum, per sponsum sponsa dandum, & quomodo dona inter coniuges filijs conferuntur, pag. 360.
- III. De ducato in moneta, & de mutatione monetarum, pag. 362.

V E R S. VI.

- I. De Assensu Regis concedendo circa petitiones Populorum, p. 366.

V E R S. VII.

- I. Prorex sine voto Collateralis Concilij Legem, vel Pragmaticam condere, & alia facere quando valeat, p. 369.
De iuramento Doctorum, & Procuratorum nostrorum Tribunalium, p. 373.
Deque transitu Serenissima Regina Vngariae per hoc Regnum, p. 377.
- II. Quid teneatur facere Prorex cum Collaterali Concilio, p. 380.
- III. De Collaterali Concilio, eiusque origine, & potestate, & aliqua de Regentibus in in supremo Concilio Italiae residentibus, & eorum origine, p. 383.

V E R S. VIII.

- I. De Pragmatica aliqua dicuntur, & an à Banno, vel Statuto differat, p. 397.
- II. Quid sit matrimonium, & quotuplex, quidue sint sponsalia, & quot: & multa circa impedimenta impediencia, vel dirimentia matrimonium, & alia circa subsequencia, & effectus ipsius.
Deque mandatis per Principes politicos ad matrimonia non contrahenda faciendis, & alia. pag. 402.

V E R S. IX.

- I. Quando lex non praterita, sed futura respiciat, & pag. 420.
- II. De capitulis matrimonialibus aliqua, pag. 422.

- III. De Notario, & eius officio: qualemue fidem habeat Notarius, & aliqua de Iudicibus ad contractus, & an isti nobiles dici possint: & quando eorum instrumenta fidem faciant: & unus testis fidem habeat, deq; Notario vasallo pro Barone stipulante, pag. 428.

V E R S. X.

- I. Quando lex inuadat actum, quomodo per indirectum ad annullationem ipsius actus contra mentem legis facti, extendatur, pag. 434.
- II. De promissione sub verbo, & fide nobilium, & multa de nobilitate, et an à genere, vel ex virtute sit excellentior, et quis sit eius effectus, p. 437.

V E R S. XI.

- I. Quomodo quis teneatur promissa obseruare, si lex factum, vel promissum improbet.
Deq; porrigentibus capita, et inquisitiones contra aliquem inquirendum, quomodo sint recipienda, et ea non probantes, quomodo puniendi, pag. 443.
- II. Quando quis cogi possit ad obseruandū ea, quae tacite promissa censentur per longam consuetudinē, puta dandi eleemosynas, candelas, vel alia similia, p. 448.
De eleemosyna voluntaria, et necessaria, et si est solita dari, an contra eam denegantes ad continuare detur actio, vel remedia CC. Regni praestari possint, et ob ingratitudinem an amittatur, p. 454.

V E R S. XII.

- I. Quid sit poena, et quotuplex, et in quibus casibus irroganda, vel minuenda veniat, quaeue probationes sufficiant.
Multa de poena homicidij, assassinij, ac de duello, et quando quis ab inferiore prouocatus non teneatur ire, et prouocatus locum eligere an poterit, et alia circa eius materiam.
Deq; quatuor literis arbitrarijs Baronibus concessis, et earum extensione ad poenas irro-

irro-

irrogandas, pag. 480. et seq.

- II. *Alia poena arbitrio Principis in Statuto referuata, usque ad quam extendi debeat, vel possit, pag. 502.*

V E R S. XIII.

- I. *Quomodo, et quando ignorantia legis excuset, et restitutio in integrum quando concedi debeat, et multa circa qua lex praesumat, vel non, p. 511.*
- II. *Pragmatica post eius promulgationem infra quod tempus obliget, et edita Summi Pontificis quomodo, et quando ligant, et aliqua de immunitate Ecclesiarum, pag. 533.*
- III. *Transumpta nouae legis in valuis Tribunalis affigere, an sit de essentia, p. 537.*

V E R S. XIV.

- I. *Primo materia Titulorum Principis, Ducis, Marchionis, et Comitis, discutietur: necnon multa de origine, et praecedentia eorum, ac de Duce Calabriae, et aliqua quo ad praecedentia vocis inter Ciuitates Cosentia, et Capua: et nonnulla*
- de Prouincia Calabria, et eius antiquitate videbuntur, pag. 542.*
- Describuntur quoque Titulati, Barones, et Feudatarij in qualibet ex 12. Prouincijs Regni feudalia possidentes, pag. 558. et seq.*
- Et similiter Ecclesia, seu ecclesiastica persona, ac Vniuersitates possidentes feudalia in Regno, ibidem.*
- Necnon recensentur Archiepiscopi, et Episcopi etiam ad Regis nostri praesentationem spectantes cum Terris, & locis, et numero foculariorum, quae eis subsunt, pag. 583. et seq.*
- Similiterq; Abbates, Archipresbiteratus, Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Collegia, Monasteria, Praepositatus, ac loca nullius Dioecesis, iurisdictiones spirituales, et temporales exercentes super Ciuitatibus, Terris, ac alijs locis Regni, cum numero earum foculariorum, describuntur, et alia, pag. 602.*
- II. *De Regentibus in hac lege subscriptis, ac de alijs in tepestare ista existentibus videbitur, et quomodo D. Prorex valeat Proregentes, aut alios Proofficiales creare, aut constituere, vel non, p. 605.*

F I N I S.

ALLEGATIONVM VERO ARGVMENTA,

Quas sub Obseruationibus istis secundum subiectas materias congruè euenit collocare, sunt videlicet.

Pro venerab. Monasterio Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore.

Affensus vt feudum transeat ad Ecclesiam, an à Rege præstari debeat, pag. 63.

Pro Illustriss. & Excell. Domino D. Philippo Columna magno Regni Comestabulo.

An Dominus D. Philippus Columna Regni huius magnus Comestabulus teneatur soluere quartum suorum reddituum secundum Pragmaticas editas de anno 1622. pag. 75.

Pro eodem Domino.

Procurator magni Comestabuli in Parliamentis generalibus Regni quomodo sedeat, & an præcedat DD. Regentes, pag. 88.

Pro duobus Dominis Regijs Consiliarijs residentibus in Mag. Cur. Vic.

Iudices Mag. Cur. Vic. pro admittendis Scribis ad exercendum, an propinas exigere valeant, pag. 140.

Pro D. Ottauio de Piccolellis Fiscii Patrono, & ad presens Regio Consiliario.

Num Prorex mandare possit, vt Aduocatus Fiscalis M. C. V. præcedat Iudices in ea existentes, pag. 146.

In causa Vicecancellarij Almi Collegij Neap.

Vicecancellarius in almo Collegio Neapolis, si etiam est Ordinarius in eo, an duas portiones habere possit, vnam vti

Vicecancellarius, & alteram vti Ordinarius, & Promotor substituendo in eius locum alium Promotorem, & sic vno eodemque tempore duas representare personas? pag. 160.

De iurisdictione D. Cappellani maioris.

De iurisdictione D. Cappellani maioris, & an illa ad Clericum Cappellanum Regium de assassinio inquisitum extendatur, pag. 264.

Pro venerab. Monasterio S. Laurentij prope Padulam, cum Vniuersitate Montisani.

An prohibitio facta per Vniuersitatem, ne eius Ciues eant ad molendum ad alia molendina, quam vniuersalia, comprehendat molendina Ecclesiarum, p. 212.

Pro supradicto Excell. D. Philippo Columna.

Baro an teneatur exhibere Officiale suum, qui in officio deliquit, p. 215.

Pro venerab. Monasterio S. Nicolai in Valle Clarimontis, cum Ill. Principe Tarsia.

Si aqua pro vno molendino per fundum alienum ducatur, an ducens poterit alia molendina facere, & cum eadem aqua molere, pag. 232.

Pro Scipione Brancatio, cum Ill. Duce Macchia, & alijs.

Affensus an extendatur ad omnia pacta in capitulis matrimonialibus apposita, vel ad expressa in memoriali Regi porrecto tantum, pag. 244.

Pro

Pro Petro Ferratè, cum Maria Rauascheria.

Assensus difformis contractui, & infra biennium non registratus in Regia Camera, an valeat, pag. 253.

Pro Pirro, & Io. Andrea de Ciaccio, cum Duce Bernauda, Io. Maria de Bernauda, & alijs.

Fideicommissū super officio concesso pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, an absq; Regio Assensu fieri possit, & num de regalibus sint officia, eorumq; successio quomodo de iure communi, vel Regni reguletur, p. 257.

Pro quibusdam Ill. Viris Romanis.

Bona empta ex pretio bonorū fideicommissio subiectorum, an subrogentur in eorum locum, & quid si est emptum feudum, pag. 276.

Pro Pirro Antonio Liparulo patre V. I. D. Francisci Liparuli, qui tunc & si iuuenis, doctè eius causam etiam defendebat.

Assensus cap. Neap. ad beneficium mulierum Neapolitanarum super feudali- bus, an extendatur ad feuda secundum quid, vel ad subfeuda plana, & de tabula, quæ Baronibus subiecta sunt, p. 280.

Pro Domina Iulia Muscettula, cum hæredibus Regentis Galli.

Contractus facti per vxorem in beneficiū creditorum sui viri, sunt nulli, si pecunia in vtilitatem vxoris versa non fuerit, maximè si interuenerit metus à marito illatus, etiā si Regius Assensus impetratus fuerit, pag. 285. & 289.

Pro Horatio de Fusco, cum D. Lucretia Pitti eius matre.

Antefatū super bonis subiectis fideicommissio per Auiam paternam constituto, an peti possit, pag. 303.

Pro Comite Montis Calui, cum Comite Montelle, & est D. Fabritij Brancatij.

Antefatū in matrimonio contracto more magnatum, an ad filios vt filios, vel ad filios vti hæredes pertranseat, p. 315.

Pro Monasterio Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, cum Vniuersitate Styli.

Monasterium possidens bona à Rege donata cum iuribus, & pertinentijs, num illa claudere valeat non obstante prohibitione de non faciendis nouis defensis? pag. 327.

Pro eodem, cum Reuerendiss. Episcopo Squillacensi.

Allegatio alia pro Monasterio Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, cū Reuerendissimo Episcopo Squillacensi super iurisdictione spiritali Montis Pa- uonis, alias Arunchi, pag. 336.

Pro D. Beatrice Pignione, cum D. Portia Pignione eius sorore.

An pater possit relinquere plus filijs. secundi matrimonij quam primi, relicta tantum legitima alijs, & an dos redeat ad dotantem, vel ad proximiores dota- tæ: & an filia primogenita dotata possit sibi reseruare successionem feudaliū, & aliqua de fatalibus, pag. 347.

Pro Domina Eleonora Brancatia, cum DD. de Pignatello.

Consanguinei quomodo inter eos succe- dant, & renunciatio matris dotatae an noceat filijs, & hæredibus, pag. 353.

Pro Pupillis de Brancatio, cum Matre, & secundo Viro.

Mater filios ex primo matrimonio alere, & dotare an teneatur ex dotibus secun- do viro promissis, pag. 357.

† 3 Pro

Pro Socero, contra Generum.

Gener an possit liquidare instrumentum
contra Socerum, pag. 425.

*Pro Fisco contra aliquos inquisitos de porre-
ptione falsorum capitum, & subductione
testium ad falsum deponendum.*

Pœna talionis est transfusa in pœnam
calumniæ, & porrigentes capita con-
tra inquirendū, & non probantes, quo-
modo puniantur, pag. 444.

*Pro venerabili Monasterio S. Laurentij
prope Padulam, cum Vniuer-
sitate Padula.*

Remedia CC. Regni pro continuatione
elemosynæ an sint præstanda, p. 454.
Et circa hæc adest Consiliū D. de Pon-
te, cū mea Responsione de anno 1616.
in contrarium, pag. 456. & seq.

*Pro Fisco, contra Clericum inquisitum
de assassinio.*

Clericus inquisitus de assassinio, si est
Cappellanus Regius, an ad D. Cappel-
lanū Maiorem sit remittendus? & mul-

ta de Cappella Regiæ, ac D. Cappel-
lani Maioris iurisdictione, pag. 483.

*Pro Cosmo Busdraghi Barone Falli,
cum illis de Vgnio.*

L. creditoris arbitrio. quomodo procedat,
& an creditor valeat exequi super bonis
possessis per tertios possessores, relictis
bonis possessis per debitores, p. 506.

Pro tertio possessore molestato.

Restitutio in integrum an concedenda
post quadriennium, si res minoris fuit
vendita sine decreto, & post effectum
maiorem, tacuit per quadrienniū, p. 521

Pro Basilio de Vngaro, cum Mario d'Orange.

Restitutio in integrum ex scripturis de
nouo repertis, imo per partem Actri-
cem productis, an concedenda, p. 524

*Pro Vniuersitate S. Blasij, cū Baliuo S. Euphe-
mia, et Sacra Religione Hierosolymitana.*

Restitutio in integrum aduersus decretū
S. C. præstantis remedia CC. Regni, an
sit concedenda, pag. 527.

F I N I S.

PRÆ-

P R A E T E R M I S S A IN TYPO, SIC REPARA.

Pag. 4. nu. 16. ibi, in historia fol. 768.
Svpple. notatq; Bouadilla in Politica tom. 2.
 lib. 3. cap. 8. nu. 39. fol. 131.

Pag. 15. nu. 16. post verb. sus commune.
 Sup. & hoc nimirum, siquidem testatur Bouad.
 in polit. tom. 1. lib. 1. c. 9. num. 32. pag. 142.
 Hispanias vnquam à Barbaris moribus tan-
 to purgatas, nisi postquam per Concilia, &
 cum legibus receptum est.

Pag. 17. col. 1. in fin. ibi, gesserum.
 Sup. numero.
Pag. 18. col. 1. nu. 15. ibi, Imperij quod.
 Sup. in Italia dominium ipsius semper fuit mo-
 dicum, Andr. de Isern. in tit. quæ sunt regalia,
 vers. sed certè, nu. 2. &

Pag. 18. nu. 35. in med. ibi, D. Thom.
 2. 2. quæst. 67. art. 1.
 Sup. Papa enim habet superioritatem ad Im-
 perium, in quam (vacante Imperio) Impe-
 ratori succedit, Clemen. Pastoralis in fine.
 de re iudicata.

Pag. 31. nu. 7. ibi, Bal. in conf. 159. lib. 3.
 Sup. & omnia latissimè recenset Iudex Balboa
 nouiter visus in sua Monarchia Regum, per
 totum.

Ibid. nu. 10. ibi, & notum est.
 Sup. Eiusdemque legis verba referre Balboa
 in eadem Monarchia pag. 73. nu. 19. circa
 medium.

Pag. 32. col. 1. paulo post med. ibi,
ibi enim Præsides.
 Sup. cum Auditoribus biennales sunt, & syndi-
 catui parere tenentur iuxta ordinem Cæsa-
 rez Maiestatis de anno 1533. in Priuileg. &
 CC. Neap. pag. 94. &

Ibid. col. 2. nu. 15. in fine.
 Sup. deq; Episcopis, & Archiepiscopis, ac alijs
 personis Ecclesiasticis possidentibus feuda
 in Regno, vide infra vers. 14. obser. 1.

Ibid. col. 2. nu. 16. in fine.
 Sup. Ibius Insulæ Episcopus Mellinensis Archie-
 piscopi est suffraganeus, Freecia in lib. 1. de
 subfeud. in tit. de antiquo statu Regni, in fine,
 fol. 96. vbi multa de Insula ista.

Pag. 33. col. 2. circa prin. ibi,
Neapoli patrata.
 Sup. Verum si alia mala per Belisarium Græcū
 aduersus Siluerium Papam in anno 539. ac
 etiam plura alia per ipsum, & Antonianū
 eius vxorē patrata videre velis, post Inglese.

in 1. part. historiarum Summorum Pontifi-
 cum lib. 3. cap. 11. in vita Siluerij Papæ 60.
 pag. 104. col. 4. cum seq. videas Balboam in
 sua Monarchia Regum, quæst. 2. par. 3. nu. 41.
 fol. 127.

Pag. 34. nu. 26. ibi, atq; nunquam
definit esse ratis.
 Sup. merito notab. supplet Eminentiss. Cardin.
 Bellarminus in disputation. tom. 2. de Ec-
 clesia militante, fol. 3. cap. 13. fol. 134. Ec-
 clesiam visibilem non posse deficere, & Ec-
 clesiam intelligit non vnum, aut alterum
 hominem Christianum, sed multitudinem
 congregatam in qua sint Prælati, & subditi,
 & Matt. 16. Super hanc petram ædificabo
 Ecclesiam meam, & portæ Inferi non præ-
 ualebant aduersus eam, Caluiniq; opinio-
 nem confutat, qui de Ecclesia inuisibili hoc
 admittit.

Pag. 47. col. 1. vers. 2. ibi, Sas. Cons.
 Sup. Locumtenente Regis Cameræ.
Pag. 48. nu. 32. ibi, vna il talis.
 Sup. ad quod facit etiam l. 3. C. de offic. Recto-
 ris Prouinciarum, & l. quoniam. 23. C. de Episc.
 & Cler. vbi quod memoria iusti debet ex-
 tolli, sicuti & memoria iniusti aboleri.
Pag. 49. paulo post nu. 37. ibi, beni-
uolentia maxima.

Sup. retulit.
Ibid. col. 2. in med. ibi, Neapolim petere.
 Sup. præcedente etiam supplicatione huius fi-
 delissimæ Ciuitatis, vt in Priuileg. & Capit.
 Neapolis fol. 49. ater. in supplicatione facta
 5. Octobris 1505.

Pag. 52. nu. 43. in fine.
 Sup. sed si paritas votorum in Regijs Audien-
 tijs quo ad causas criminales interueniret,
 Præses nō votat, sed D. Prorex est certioran-
 dus, Prag. 4. de offic. Iustitiar.

Pag. 53. col. 2. nu. 49. in fine.
 Sup. qui quidem Pater Piroct in anno sequenti
 1631. fuit in Capitulo generali per Patres
 diffinitores vnanimi consensu Generalis ele-
 ctus, & magnæ Cartusie Conuentus solitam
 electionem non habuit.

Pag. 57. nu. 83. ibi, Sen. Conf. Maced.
 Sup. verum prouisio, & communicatio fiat cum
 Regentibus Regiam Cancellariam, vt in
 Priuilegijs, & Capitulis Neapolis cap. 9.
 pag. 153. ater.

Pag.

- Pag. 60. colum. 2. in princ. ibi, dixit Iustinianus.*
- Sup. secundum Lecturam Gregorij Aloandri in collac. pag. 208. arer.
- Pag. 64. col. 2. n. 119. ibi, huius opinionis.*
- Sup. & tu vide Eminentissimum Cardinalem Bellarminum in 2. tomo disputationum titulo de Clericis, lib. 1. cap. 26. fol. 286. vbi contrarium tenentes confutat.
- Pag. 65. nu. 121. in fine.*
- Sup. & D. Riccius in praxi fori Ecclesiastici, par. 1. in decisi. 10. quæ est in pag. 811. nec B. l. doctrina in 1. an usufructus. 63. ff. de usufruct. vbi quod feuda, & iurisdictiones in Vniuersitates de 100. annis ad 100. annos renouari deberent, obstat in casu nostro, dum Fiscus in fine prædictorum 100. annorum augmentum habere videtur in ducat. 120. mil. & plus.
- Pag. 66. num. 128. ibi, & alia iura ibi allegata.*
- Sup. & facit l. 3. C. de errore Aduocatorum.
- Pag. 71. nu. 10. ibi, aspergatur. nu. 45.*
- Sup. pœna enim datur etiam loco deserto, Ciuitatibus, ac animalibus, Andr. in cap. 1. nu. 23. de Cap. Corrad. & in tit. quæ sint regalia, §. flumina, nu. 7.
- Ibid. nu. 16. ibi, recepit iuramentum.*
- Sup. iuramentum hoc (vt fertur) fuit tacto pectore datum; sed quando fuit capta possessio huius Regni à Philippo II. mediante persona D. Cardinalis Siguncini, tactis Euangelij iurauit, teste Freccia de subfeud. lib. 3. in q. præcedentiæ iudici huius Ciuitatis, num. 44. pag. 468.
- Pag. 74. nu. 1. in fine ibi, constitutionibus sequentibus.*
- Sup. & facit l. 1. C. de officio Vicarij.
- Pag. 80. col. 2. in fine.*
- Sup. & inde Mantua ab Imperatoris exercitu fuit capta 18. Iulij 1630. verum inde ex eiusdem Cæsaris benignitate eidem Duci fuit restituta 20. Septembris 1631.
- Pag. 88. num. 4. ibi, ad Lectorem beneuolum.*
- Sup. & in versic. 4. obseruat. 3. num. 1.
- Ibidem nu. 7. in fine.*
- Sup. In dubijs enim recurritur ad libros Parliamenti, Bellug. fol. 6. nu. 24. in antiq.
- Pag. 101. nu. 18. in fin. ibi, & tollars.*
- Sup. & per speciale Privilegium Regis Catholici statutum fuit Casalia prædicta in demanum fore detinenda, & non vendi, vt in Privileg. & Capit. Neap. fol. 45. cap. 43. Regis Catholici.
- Pag. 102. col. 2. ante nu. 24. ibi, vbi de eius auctoritate habetur.*
- Sup. & per Aulum Gell. lib. 13. no. 2. act. c. 12.
- Pag. 106. col. 1. in fine. ibi, Salastij contra ipsum.*
- Sup. & alia Aulus Gellius no. 2. act. c. 12. lib. 12. cap. 12. pag. 169. quem videas.
- Pag. 111. col. 2. nu. 62. ibi, Sacra Regia Maiestati.*
- Sup. Reges non sunt mere laici. Frecc. de subfeud. lib. 1. tit. de officio magni Cancellarij, fol. 53. nu. 26.
- Pag. 113. nu. 74. in medio ibi, sub die 1. May 1622.*
- Sup. pro executione Ritus 12. Mag. Cur. Vic.
- Pag. 118. col. 2. n. 107. vers. 7. ibi, & facit.*
- Sup. cum Ritu 4. Mag. Cur. Vicarij.
- Pag. 123. col. 2. in 9. potest. vers. 18. ibi, Anna in singul. 466.*
- Sup. & omnia incidentia in causis prædictis sicut iunctis Aulis tractanda, Vinc. de Franch. decisi. 252. in fine.
- Pag. 128. colum. 1. circa finem ibi, C. de excusat. mun. lib. 10.*
- Sup. & vide infra vers. 7. obseruat. 1. nu. 11.
- Pag. 130. nu. 137. vers. 5. ibi, fol. 289.*
- Sup. & in l. bene à Z. none, C. de quatrien. præscript. contutores nostri vocantur.
- Ibid. ibi, l. 4. ff. de orig. iur.*
- Sup. Imo ab Imperatoribus fuit statutum cognosci non posse à Præfæto Prætorio in criminalibus, nec amouendi, vel priuandi, sed ad Imperatorem referendi, l. 2. C. de officio Præfæti. Augustal.
- Pag. 133. nu. 146. in fine.*
- Sup. & vide infra vers. 14. obseruat. 2. nu. 20.
- Ibid. nu. 148. ibi, Rationales.*
- Sup. vt in l. in. C. de Aduoc. Fisci.
- Pag. 135. nu. 158. in fine ibi, apud alterum.*
- Sup. dicuntur enim Iudices Mag. Cur. Vic. Regij Consiliarij, & familiares Regis, vt in ritu 288.
- Pag. 136. nu. 16. in fine.*
- Sup. & etiam habes in Ricibus Mag. Cur. Vic. 256. & 257. & seq.
- Pag. 137. in medio ibi, & inde quatuor biennales.*
- Sup. & à Carolo V. in anno 1534. duo alij fuerunt additi, Prag. 1. de offic. Mag. Iustit.
- Ibidem nu. 170. circa finem, ibi, Seneca lib. 1. de ira. c. 14.*
- Sup. & Aul. Gell. in lib. 14. no. 2. act. de scribendo Iudicem ex mente Chrisippi ait, Iudicem qui iustitiæ Antistes est, oportere esse grauem, sanctum, seuerum, incorruptum, inadulabilem, contraq; improbos nocentesq; immisericordem, atque inexorabilem, reatumque, & arduum, ac potentem, vi & maiestate equitatis veritatisq; terrificum.

- Pag. 138. nu. 171. in fin. ibi, Bonadil.
in potest. tom. 2. fol. 323. nu. 26.*
- Sup. Ipsi enim advertere debent ad informationem capiendam ex inquisitione procedere non posse, nisi fama preccederet, l. 2. C. de offic. Pref. & Vrbi, quo in loco habes, posse Iudices ante eorum presentiam obnoxios solum duci facere, hinc servatur prouideri illud, ducatur ante presentiam.
Pag. 139. col. 2. in medio ibi. ut in l. 1. C. de offic. Vis.
- Sup. Iudices quidem ciuiles Curiam regunt, pragmat. 10. cap. 5. de offic. magistr. Iustit. ipsiq; dicuntur Mag. Cur. quia in eis presidet magister Iustitarius, & Iudices criminales representant Curiam Capitanei Neapolis, ut in ritu 302. & ibi Carauita.
Pag. 142. nu. 195. ibi. C. de modo multarum.
- Sup. & facit Ritus Magn. Cur. Vic. 9. & 13. quos videas.
Ibidem nu. 196. in fine.
- Sup. Verum salarij huius solutio ne dum in hodiernis tempestatibus perquiritur, sed semper mendicatum fuit, l. 1. C. de Aduoc. Fisci, & Traiani tantu tempore dici potuit, debes Cesar, & solues.
Ibid. nu. 201. ibi, fol. mibi 366.
- Sup. & Regina Ioanna, ut in Ritu M.C.V. 44.
Ibidem nu. 102. ibi, supra diximus num. 197.
- Sup. siquidem vniuersi Cioes, & Collegia ei sunt subdita, l. 4. C. de offic. Pref. & Vrbi.
Pag. 143. nu. 205. ibi, M.C.V.
- Sup. Præsident vocatur in ritu 306. & Illustrissimi titulo est decoratus, l. final. C. de veteri iure enuclean. hodie autem mirifice summoq; decore, ac prudentia, & integritate regit Dominus Don Io. de Erasso nobilissimus Miles Hispanus, Eques ordinis S. Iacobi de spata, Cubicularius Suz Maiestatis, & Regius Collateralis Consiliarius.
Pag. 143. num. 205. circa finem, ibi, ff. de officio Præsidentis.
- Sup. verum quas licentias concedere, & quid exigere valeat, hodie perquire Pragmaticam editam per Excellentissimum Proregem de Monterey 4. Iunii 1631.
Pag. 145. col. 1. in 13. potest. ibi, Cap. Neapol. fol. 154.
- Sup. & in ritu Magnæ Curie Vicariæ 39.
Pag. 148. num. 214. ibi, Mutius Surgens ubi supra.
- Sup. & in l. binos, C. de Aduocat. diuers. Iudic. ubi quod omnibus priuilegijs gaudet.
Pag. 149. col. 1. circa princ. ibi, sub tit. de elect. offic. pag. 135.
- Sup. & d. l. binos, C. de offic. diuers. Iudic.
- Ibidem ante nu. 217.*
- Sup. & facit text. in l. 1. C. de officio Vicarij.
Ibidem nu. 215. vers. 13. ibi, eam defendere tenetur.
- Sup. l. 3. C. de Aduocatis Fisci.
Pag. 150. nu. 218. in fine.
- Sup. cetera vero in materia Aduocatorum, vide infra vers. 7. obser. 1. nu. 14. & seq.
Pag. 156. nu. 143. in medio, ibi, de delegat. causar. fol. 531.
- Sup. & in materia Iunctarū omnino videas Licentiatū Velmurez in suo Secretario, fol. 25.
Pag. 157. nu. 249. in fine.
- Sup. sed caueant Principes appellationes denegare: Caligula enim Populi odium concepit, quando Magistratibus licentiam tribuit absque appellatione iudicandi.
Pag. 159. nu. 256. vers. 6. ibi, vol. 2. col. 2.
- Sup. Hodierna tempestate Magnus Regni huius Cancellarius extat nobilissimus Infans Fraciscus Maria Caracciolus Abellini Princeps, Tripaldæ Dux, Sanseuerini Marchio, Galerati, ac Torellæ Comes, & vnus ex grauium militum cohortium Præfectus, qui à Marino Patre Aurei Velleris Equite posthumus relictus ex Donna Francisca de Aualon filia Marchionum Vasti, & Piscariæ, sub baliatu, & Tutela Illustrissimi Don Thomæ Caraccioli Episcopi Cirenini, omnium virtutum, & scientiarum genere ornatissimi, amabilissimi Patru, à Serenissima Regina Vngariæ Maria de Austria potentissimi Regis nostri sorore per hoc Regnū transenote, ut notatur infra pag. 377. Abellioi cum suo Illustrissimo Comitatu, & Exercitu hospitata, per Procuratorem constitutum fuit in fontibus Baptismatis susceptus, & merito Prisca familia ista ex quamplurium Ecclesiasticorum, & secularium omnium graduū dignitatibus illustrata, hoc etiam honore dignissime decorata videtur.
Pag. 162. num. 270. vers. 18. ibi de Collegio esse.
- Sup. l. petitionem. 13. C. de Aduocat. diuers. iudiciorum.
Pag. 170. col. 1. in princ. ibi, Carau. in ritu 49. per totum.
- Sup. Sed reformam huius Tribunalis videas per Pragmaticam editam 28. Iulij 1631.
Ibid. nu. 300. ibi, Franch. desij. 679.
- Sup. Qui in matricula non sunt tanquam priuati habentur, l. eos, cum glos. C. de officio Magistr. Milit. l. 2. C. de muriregul. lib. 12. & Bart. in l. 3. C. de agent. in reb. lib. 12.
Pag. 171. col. 1. in fine.
- Sup. & in decif. 434. ait, iurisdictionem prædictam criminalem vsque ad mortem excludi, siue extendi.

Ibidem

Ibidem col. 2. nu. 308. versic. 11. ibi,
ff. de dolo malo.

Sup. Quoniam licet specialis super Annona cō-
stituat, vel super damnis datis, nō propte-
rea tollitur iurisdīctio, quia potestatem ha-
bet super his ratione vniuersalis iurisdīctio-
nis, l. 1. C. de offic. Præf. Urb. & facit de
Ponte de potest. Præf. tit. de abundant. Ci-
uit. §. 1. nu. 17. fol. 54.

Pag. 180. num. 366. in fine.

Sup. Notatq; Petrus Mat. hei in libro titulato
Giuditio Politico, fol. 29. Principes ex sub-
ditorum infidelitate fuisse coactos extera-
rum nationum custodiam habere: & quan-
doq; Romani Imperatores tenuerunt fran-
cos, quandoque Italos, quandoque Hispa-
nos, aliquando Alemanos, & quandoque
Macedones: At Constantinopolitani Impe-
ratores habuerūt Anglos; sed Tiberius Ale-
manis fuit vsus, Nero autem Olandensibus:
& Herodes in Iudæa Alemanis utebatur: At
primus fuit Alexander Seuerus, qui Milices
visu ruuido terribili, ac formidabili in Ro-
mam introduxit, qua de re apud Romanos
gravi odio fuit prosecutus.

Pag. 181. colum. 1. versic. 5.

Sup. Tribunal istud de immunitate Militum
cognoscere non potest, sed ad Collaterale
Concilium, vel ad Regiam Cameram Sum-
mariz spectat per Pragmaticam D. Cardi-
nalis Zapata 30. Iunij 1622.

Pag. 183. col. 2. nu. 385. in fine.

Sup. Nouiter vero fuit emanata Pragmatica
ab Excellentissimo Prorege de Monterey
15. Iunij 1631. qua datur forma in beneficiū
D. Secretarij Regni.

Pag. 184. nu. 391. ibi, C. de cursu publico.

Sup. Et in Pragmaticas sub titulo de officio
Magistri post.

Pag. 193. nu. 2. vers. 10. ibi, matre.

Sup. & Fabius de Anna in obseruat. 11. in 2.
decade. pag. 132.

Pag. 205. num. 91. in fine.

Sup. Possunt.

Pag. 207. num. 100. in fine.

Sup. Imo si debitor fuit ab aliquo intitutus, &
adire nolit, est compellendus ad adeundum,
argumento l. 1. §. 1. ff. si quis omnia causa te-
stamenti. ibi, sed cōpellendus est seruus hoc
facere. Debitor enim species serui est in
hoc casu. Idem & fideicommissarius, qui
offitio Iudicis cogi potest ad adeundum, &
restituendum, l. si res aliena, §. 1. ff. ad tre-
bellian. Oldrad. in cons. 248. in fine, & alij
relati à Cardin. Tusco lic. F. conclus. 274.
num. 1. vbi de communi, & vide infra vers. 4.
obseruat. 4. nu. 44.

Pag. 208. num. 104. in fine.

Sup. Licet per pragmat. 45. de officio Magi-
stri Iustitiarj, videatur hoc prohibitum
esse Mag. Cur. Vic.

Pag. 217. num. 143. in fine.

Sup. Et de Ponte de Potest. Præf. tit. de pro-
uis. fieri solitis, §. 2. fol. 9.

Pag. 294. col. 2. circa medium. ibi,
de Bart. num. 6.

Sup. Et Aulus Gellius noct. ætic. lib. 4. c. 5. ait,
Romæ fuisse à pueris contra Auruspices ne-
catos ob malum consilium decantatū. Ma-
lum consilium, consultori pessimum.

Pag. 313. num. 76. in fine.

Sup. & in Prouincia Bari (vbi lus Longobar-
dorum nimium viget) maritus post consu-
matum matrimonium vxori constituit pro
messio, & metameffio ducatos 100. plus, vel
minus secundum qualitatem personarum
pro primo osculo: & pro matrimonio consu-
mato quartam omnium bonorum viris de-
claratione tamen prius facta per coniuges,
quod matrimonium iam fuit consummatum,
vt videre poteris ex processu vertente in
Sacro Consilio in Banca de Figliola inter
Pacham de Leone, & Illustriss. Ducem
Grumi.

Pag. 374. num. 14. versic. 5. ibi, de
propof. sacri cubic. lib. 12.

Sup. Et merito præcedentibus ordinibus Suz-
Mareffatis per Pragmaticam editam 28. Iu-
lij 1631. fuit prouisum omnes Doctores præ-
tendentes exercere officium Iudicum M. C. V.
in Regijs Audientijs in Tribunalibus Regijs,
vel Demanialibus debere examinari; sed
olim per Viceprohonorarium examinabā-
tur, vt hic in pag. 168. nu. 290.

Pag. 376. nu. circa med. ibi diuersis
propof. miniſterijs.

Sup. Sique Regis Curiam ordinatam videre
cupis, vide Eminentissimum Cardinalem
Bentiuolium in eius relationibus Flandriæ,
par. 1. cap. 3. pag. 150.

Pag. 380. num. 1. in medio ibi, con-
sultori pessimum.

Sup. Assessoris enim imperitia excusat magi-
stratum, sed non ipsium Assessorem, l. 2. ff.
quod quisque iuris.

Pag. 385. col. 2. in 2. versu ibi non dici.

Sup. Vt per eundem Freec. loco citato sub nu-
53. fol. 134. licet aliter aduertat Dominus
Tapia in decis. 21. num. 13. supremi Con-
cilij, pag. 337.

Pag. 387. nu. 42. vers. 11. ibi fol. 78.

Sup. Et facit l. 2. ff. de iurisdīct. omn. iudicum,
& cōp. præterea, & cap. suppletionis, de
officio delegat. & licet qui merum, & mi-
strum imperium non habent, carcerare non
possunt,

possunt, tamen eis non est deneganda coer-
tio personarum, Campag. in capit. Regni Gra-
namina, nu.49. in fine, fol.77.

Pag. 387. colum. 2. in princ. ibi,
nec unum.

Sup. Visitatio inter parentes de iure mortuo-
rum per unum diem tantum fieri disponitur
in pragmat. 4. de Commissarijs non delin-
cendis in fine.

Pag. 390. nu. 72. in vers. 3. ibi, nu. 6.

Sup. Et in manus scriptis illorum temporum
notatur istum inquisitum fuisse Iohannem
Baptistam de Alois de Caserta, qui in anti-
camera eiusdem Cardinalis alampam dedit
creato eiusdem Cardinalis, & intercedenti-
bus omnibus quasi magnatibus Regni non
obtinuit gratiam, sed ad instantiam Domini
Principis Salerni Domini Isabellae Vilema-

ri de Cardona fuit ei sinistra manus obtrun-
cata in carceribus Magnae Curiae Vicariae.

Pag. 392. colum. 1. in 4. versu ibi,
de decim. lib. 10.

Sup. Et vide infra ver. 8. obseruat. 2. num. 65.
Ibid. nu. 94. versu 3. ibi, auctoritas.

Sup. Et facit l. 3. C. de offic. Receptor. Prouinc.
Pag. 447. col. 2. in fine.

Sup. De modo denunciandi, & de poenis con-
tra denunciantes, vide ritus Mag. Cur. Vie.
196. 199. 203. & 237.

Pag. 566. col. 1. post Marchiones.

Sup. Vallis Sicilianae Marchio Don Ferdinan-
dus de Alarchon, qui alias multas Terras
possidet.

Pag. 573. col. 2. in fine ibi, post Principes.

Sup. Cassani Princeps Doms Gaspar de Ayerba
Aragonia.

F I N I S ;

Menda

Emenda

Menda

Emenda

pag. 1. ver. 1. ibi Legislatoris
 p. 3. col. 1. n. 2. ver. 13. ibi eneuit,
 p. 4. nu. 17. ibi curfu,
 ibid. verb. Regnum,
 ibid. in fin. ibi sed sopradictus
 p. 5. col. 1. in prin. ibi magnanimo
 p. 5. col. 2. nu. 28. ibi, venerabile
 ibid. habuerit
 ibid. nu. 29. ibi, vt Rex vocetur
 ibid. nu. 30. ibi, vt Pastor
 p. 6. sub nu. 33. ibi, muuatione
 ibid. col. 2. in fin. ibi, exercitus
 p. 7. nu. 29. ibi, in sua cronico
 ibid. col. 2. sub nu. 40. ibi, mnl-
 coties
 ibid. circ. fin. longunium
 p. 8. col. 1. ver. 13. ibi, de Venetia
 p. 9. nu. 50. ibi, sed eum
 p. 10. sub nu. 59. ibi, cepto
 p. 11. nu. 70. ibi, an sit nulla
 p. 12. nu. 73. ibi, ac etiã euitandũ
 & ibid. nu. 74. ibi, extenduntur
 ibid. in summar. nu. 20. addas in
 ibid. in summar. nu. 28. ibi, ca
 p. 13. nu. 4. ibi, Romulus
 ibid. ibi, Fontanellam
 p. 14. co. 1. circ. med. ibi, Princeps
 ibid. ante nu. 8. ibi, cora
 p. 17. col. 1. in fin. ibi, ex magno-
 rum genitorum
 p. 23. n. 23. ibi, in vita conditionis
 ibid. n. 26. in fin. ibi, extimatur
 p. 28. nu. 65. circ. fin. ibi, priuator
 p. 29. col. 1. ibi, quod sit Regnum
 p. 34. nu. 27. ibi, Archiepiscopus
 ibid. nu. 32. in fine ibi, 1945.
 p. 36. col. 1. in versu 5. ibi, 1030.
 p. 46. col. 1. circa fin. ibi, ac enim
 ibid. col. 2. ibi, Castellæ Ara-
 gonum
 p. 47. nu. 26. ibi, elexit
 & paulo infer. ibi, lintetni
 p. 49. col. 2. paulo post med. ibi
 lugurijs
 p. 56. nu. 74. in fin. ibi, 353.
 p. 60. nu. 102. circa fin. ibi, muta
 ibid. nu. 100. ibi, crescit gratia
 nutrita fauoribus
 p. 75. nu. 13. ibi, optinente
 p. 77. nu. 22. in fin. ibi, his

lege Legislatoris
 lege, euenit
 lege, curru
 lege, Regnum
 lege, supradictus
 lege, magnanimo
 lege, venerabile
 lege, habuerit
 lege, vocetur
 lege, & Pastor
 lege, muuatione
 lege, exercitus
 lege, in suo
 lege, multoties
 lege, lagunium
 lege, de Venetijs
 lege, sed heũ
 lege, ceptum
 lege, an sint nulla
 lege, ac alia euitandũ
 lege, extendunturq;
 sine, & quare nu. 24.
 lege, &
 lege, Romulus
 lege, fenestellam
 lege, Principes
 lege, eorum
 lege, ex magnorũ ge-
 nitorum numero
 lege, conditoris
 lege, extimatur
 lege, priuatorum
 lege, quid sit Regnũ
 lege, Archiepiscopo
 lege, 1045.
 lege, 1130.
 lege, ac etiam
 lege, Castellæ Regni
 lege, elegit
 lege, lintetni
 lege, ligurijs
 lege, 373.
 lege, mutata
 lege, crescit culpa
 lege, obtinente
 lege, hic

p. 88. col. 2. in fin. ibi, nam d.
 p. 98. nu. 307. Byssum
 p. 99. col. 2. nu. 1. ibi, optinet
 ibid. ibi, actamen
 p. 100. nu. 5. ibi, Surens
 p. 103. nu. 28. ibi, in hac Ciuitates
 ibid. nu. 31. ibi, prædicti
 p. 104. col. 2. in med. ibi, congre-
 gatur
 p. 110. nu. 58. in fine ibi, nu. 2.
 ibid. plus cum præcedentia
 p. 117. n. 101. ver. 9. ibi, affirmare
 p. 126. n. 117. in med. ibid. n. 245.
 p. 129. col. 1. in fin. ibi, nũ
 p. 135. nu. 158. ibi, vcrum
 ibi. in fin. ibi, l. 5. de offic. conf.
 ibid. nu. 160. circ. fin. ibi, C. de
 rustic.
 p. 139. in n. 179. ibi, fol. 305. n. 24.
 p. 142. nu. 201. ibi, eret
 ibid. nu. 202. in fin. ibi, seruata
 forma tradita in exempto
 p. 145. col. 1. in 23. potest. ibi, cum
 duodus
 p. 153. col. 1. in princ. ibi, quo se
 non congregat
 p. 169. col. 2. ver. 8. & cum ibi, se
 à Carolo Secundo
 p. 195. nu. 28. versu 8. ibi, colle-
 giatem
 p. 198. nu. 50. in med. ibi, per dicta
 p. 204. nu. 87. ibi, possunt
 p. 206. col. 2. versu 8. ibi, naturali
 p. 207. col. 2. ver. 10. ibi, nu. 122.
 p. 267. col. 2. versu 10. ibi, pinguit
 p. 301. n. 10. in med. ibi, officiamq;
 p. 373. col. 1. ibi, parrocinio
 p. 376. nu. 44. ver. 3. ibi, equestrũ
 p. 381. col. 1. in 1. versu ibi, pro-
 uisioque
 p. 285. n. 29. ibi, quis dicatur Dux
 nu. 13. fol. 114.
 ibid. col. 1. in fin. in pen. ver. 1.
 p. 393. col. 1. in 1. versu ibi, quinq;
 p. 551. nu. 63. ibi, Galetie
 p. 609. nu. 25. in fine, ibi, obse. 3.
 num. 10.
 p. 403. nu. 14. in med.

lege, num d.
 lege, byssus
 lege, obtinet
 lege, actamen
 lege, M Ant. Sures
 lege, Ciuitate
 lege, prædicti
 lege, congregantur
 lege, nu. 25.
 lege, cum prudentia
 lege, affirmat
 lege, 205.
 lege, nõ
 lege, verum
 dic, l. 1.
 lege, ne rustic.
 lege, fol. 330. nu. 14.
 lege, erat
 lexcepto seruata for-
 ma tradita in cõstit.
 lege, cum duobus
 leg. quo se congregat
 lege, sed à Carolo
 Secundo
 lege, collegiatam
 lege, infra dicta
 lege, possunt
 lege, naturali
 lege, 24.
 lege, pinguit
 lege, officiumq;
 lege, parrocinio
 lege, equestrium
 lege, prouisio
 lege, nu. 53. fol. 134.
 lege, Regens
 lege, quoque
 lege, Galetie
 lege, nu. 19.
 lege, Diuum Pau-
 lum 1. ad Cor. 1. r.

INDEX LOCUPLETISSIMVS

VERBORVM, RERVM

AC SENTENTIARVM INSIGNIVM,

Quæ in hisce Obseruationibus continentur,
Alphabetico ordine dispositus.

Abbas

Abbas S. Ioannis in Lamis olim Baro S. Ioannis Rotundi iuramentum fidelitatis à vasallis recepit, pag. 139. nu. 131. & qui est hodie, ibidem.

Officium deponens, primum locum in choro, & in conuentu post Abbatem retinet, pag. 386. nu. 39.

Tempore visitationis capta, vel ventura monachum de loco ad locum non transmittat, p. 436. nu. 17.

Si in donantem Monasterio committeret ingrati tudinem, expellendus est ab eo, pag. 471. nu. 174.

Habens insignia Episcopalia ad Concilium Prouinciale est vocandus, p. 326. nu. 10.

Quos abusus in claustro euitare debet, p. 512. num. 18.

Equiparatur Episcopis, si Episcopalia habet, p. 114. sub nu. 36.

Abbatie

Abbatia in Regno iurisdictionem spiritualem, & temporalem habentes super terris, pag. 602. nu. 106.

Abimalech

Abimalech, propter ignorantiam capienti Saram uxorem Abrahæ, Deus pepercit, pag. 511. num. 1.

Abusus

Abusus in claustro quot, & qui sunt, pag. 512. num. 18.

In Ciuitate, & in Populis quot, & qui sunt, pag. 513. nu. 19.

Abstinencia

Abstinencia nullus se macerare, aut extenuare debet, ut moriatur, pag. 490. nu. 72.

Accessus

Accessus Consiliariorum ad loca differentiarum quando faciendi sunt, p. 121. col. 2. in fine.

Acetum

Acetum est filius vini, p. 439. sub nu. 12.

Accidens

Accidens non potest esse sine subiecto, nec quid potest cognoscere, nisi habeat notam substantiam, p. 468. nu. 117. & 118.

Acerre

Acerrearum Ciuitas cur ita vocetur, pag. 584. col. 1. in medio.

Accommodans

Accommodans Equum, vel Arma ad bellum, si amittuntur, non repetit, pag. 519. col. 2. in fine.

Accusatores

Accusatores esse in Ciuitate expedit, p. 444. n. 4. Falsi magna pœna puniendi, pag. 445. num. 8. & 11.

An tuta conscientia prosequi possunt, p. 490. num. 73.

Quandoque peccant non prosequendo, ibidem num. 75.

Acquisitio

Acquisitio matris de proprietate antefati viuente filio, est condicionalis, p. 317. nu. 20.

Donationis propter nuptias fit filijs, ut filijs, etiam de iure authenticorũ, p. 319. nu. 32.

Acquisita iure belli sunt occupantis, p. 328. num. 22.

Actus

Actus non operatur ultra intentionem operantium, pag. 251. nu. 44.

Faciens actum nullum, illum reuocare potest, pag. 253. col. 2. circa medium.

Acta presumuntur stipulata de mandato Iudicis, & in eius presentia, p. 433. nu. 39.

Est nullus, si per indirectum contra mentem, aut verba legis fieret, p. 435. nu. 13.

Voluntarij non prestant consueturam, ultra quam de necessitate inferunt, p. 464. n. 72.

Nec aduersario ius tribuunt, p. 465. nu. 96.

Nec inducunt consuetudinem restrictiuam, pag. 467. nu. 112.

Si sunt difformes, non valent, pag. 473. nu. 216. cum preced.

Correspondiui, & indiuidui ex continentia facti actionem informant, pag. 254. nu. 52. in fine.

Actorum Magistri

Actorum Magistri pecuniam quam accipiunt in scripturis, notare debent, pag. 141. sub num. 189.

Inter Officiales connumerantur, ibidem.

Adiuncti

- Adiuncti**
Adiuncti in paritate votorum dati, vni vel alteri parti inbarere non tenentur, p. 124. col. 1. in fine.
- Adiutorium**
Adiutorium à vassallis Domino quādo solui debet, p. 206. nu. 98. per totum.
A Rege quādo peti potest, p. 292. nu. 21. et seq.
- Administrans**
Administrans male res suas vnquam alienis bene prouidet, p. 104. sub nu. 33.
- Admirati**
Admiratus à Saracenis principium habuit, & eius officium est ex septem officijs Regni, inter quos tertio loco sedet, p. 150. nu. 219. & 220.
Curia ipsius habet iurisdictionem ciuilem, & criminalem, & liquidationis instrumentorum facultatem in certum genus personarum cum clausula abdicatiua, p. 151. num. 221. & seq.
Bona naufragata hostium, & Iudeorum, an cognoscat eius Curia, ibid.
Ab eius Curia ad S. C. appellatur, p. 151. nu. 222. & decretationes supplicationum tunc quomodo fiunt à Praesidente S. C. ibid.
Eius Curia per Hortatorias procedit, ibid.
Vnum Iudicem habere solet, licet multos habere possit, qui in Cappella sedet, & Aduocatum Fiscalem praecedit, p. 151. nu. 223.
Resistentes in eam cognoscit, ibid.
Pardonum habet, si substitiā facit sicuti Mag. Cur. Vic. p. 152. sub nu. 225.
Cum Tribunalis Reg. Cam. nil confert, nisi à Proroge aliter mandaretur, p. 152. n. 229.
Potest à Rege restringi, vel modificari, & quare, p. 152. sub nu. 229.
- Adoha**
Adoha taxa semel facta nunquam mutatur, p. 134. sub nu. 155.
- Adoptio**
Adoptio quādo matrimonium impediatur, & vsq; ad quem gradum, p. 212. nu. 95.
- Adrianus**
Adrianus Imperator ex Adria Ciuitate fuit, p. 590. col. 2. in fin.
- Adriaticum**
Adriaticum mare vnde dicatur, p. 8. nu. 42.
- Adulare**
Adulare Regi est ei grauem offensam facere, p. 108. nu. 51.
- Adulteri, & Adulterium**
Adulterorum poena apud Locenses qua erat, p. 22. nu. 3. in fine.
Adulterium operatur, ne uxor adultera viro etiam cum cautione tradatur, sed fallit in matre, p. 405. nu. 29.
Poena vltimi supplicij est in adultero, & in adultera detrusio in Monasteriū, & amissionis dotis, nisi maritus esset fornicarius, aut ex errore committeretur, ibid. & pag. 487. sub nu. 57.
- Impedit matrimonii, & qñ, p. 414. nu. 115.**
Germania quō puniatur, p. 414. n. 115. in fin.
Quomodo, & à quibus adulterorum causa cognoscatur, p. 481. nu. 10. & 13.
- Aduocati**
Aduocati conclusuē loqui debent, & parua, & vtilia effundere, p. 115. nu. 83.
Si Iudices essent eorum consanguinei, vel affines quando non interueniunt, p. 123. nu. 114 & 116.
Dignitatem parem Iudicum habent, p. 138. nu. 177. quibus equiparatur, p. 374. n. 30.
Magna palmaria habere debet, quia pericula magna patiuntur, p. 150. col. 1. in med.
Si rectē legibus vtuntur, merētur plus quam Religiosi, p. 150. col. 1. in fine.
Ab sint ab omni quaestura auaritia, ne pulcherrimam, et honorū artium scientiā sordidis ministerijs fadant, p. 150. col. 2. in princ.
Iustas defendant causas, alias peccant, & ad interesse tenentur, p. 150. col. 2. circ. princ.
Iuxta patrociniū etiam in die feriatu vendere possunt, sicuti & Iuris Periti verum consilium, ibidem.
Monaci cum licentia Abbatis aduocare possunt pro eorum Monasterijs, ibid.
Clerici pro Ecclesijs esse possunt, ibid.
In Tribunalibus Neapolis sunt peritissimi, & nullis secundi praesertim in feudalsibus, p. 375. nu. 27.
Accedentes ad Tribunal S. Laurentij Neap. sedent in sella, capite tecto alloquuntur, et eis Electi assurgere debent, p. 153. nu. 230.
Testes idonei pro cliente non sunt, p. 161. col. 2. sub nu. 268.
Aduocatus caecus non potest aduocare nisi in causa propria, sed caecus iudicare potest, pag. 606. nu. 2.
Vestibus excessiuis nō vtantur, p. 238. n. 27.
Iuramenta, & examen quando eis data fuerunt, p. 372. nu. 11. & seq.
Antiquitus quia erat certus numerus eorū, examinabantur, p. 374. nu. 15.
Philippus Secundus ordinauit, vt nō examinentur, p. 374. nu. 20.
In maxima veneratione existunt, & nobilissimi vocantur, ibid. nu. 28.
Multi fuerunt Imp. & Christus Aduocatus dicitur, ibid. nu. 29.
Ciuitatis sunt oraculum, & necessarij sicuti Milites, ibid. nu. 30.
Iudices instruunt ibidem, & quo ad Iudices ignaros quid facere possunt, ibidem circa medium.

Multi

I N D E X

- Mul: i ex eis fuerunt Sancti, ibidem.*
Cum ludicibus sedent, ibidem.
Qui officium deposuere in dignitate sunt, & clarissimi appellantur, p. 386. nu. 38.
In iunctis faciendis in domo D. V. iſtatoris in ſilla ſedens, & capite teſto orans, p. 392. ſub num. 91.
A Regentibus ſunt audiendi, & cum eis ſedere debent, p. 395. nu. 113.
In Palatio Cameram Officialitatis ingredi poſſunt, ibidem.
Cum prauis intelligentijs Iudicum intellectus offuſcare non debent, p. 487. nu. 54. in fine.
Officium habere dicuntur, p. 428. nu. 8.
Nobiles vocantur in conſtit. Regni, ibid.
Alijs praſunt, ibidem.
Patres nobilitant, Equites, & Ciues omnes praecellunt, & Excellentiffimi, & Eminentiſſimi vocantur, p. 439. nu. 14. per totam.
Pro pauperibus an ſemper gratis aduocare debent, p. 463. nu. 62. in fine.
Cum clientibus lite pendente nullam ineant pactiones, p. 288. nu. 167.
Magnos labores, & pericula ſubſtinent, ibid. num. 168.
Si in Aduocato Iudices iniuriaverint à quo cognoscuntur, p. 497. ſub nu. 126.
Reliqua vide in verbo Doctior.
Aduocatus Fiscalis R. C. S.
Aduocatus Fiscalis Regia Camera dicitur Aduocatus Regij Patrimonij, & in omnibus Tribunalibus in quibus cauſa Patrimonij tractantur interuenit, p. 130. ſub nu. 141.
Duo Aduocati Fideles in Regia Camera requirerentur, p. 130. nu. 141.
Si Conſiliarius tranſit ad Regiam Cameram pro Aduocato Fiscalis, quo loco ſedet, pag. 132. nu. 145. & an duo ſalaria habeat, p. 133. ſub nu. 146.
Eſt immunis etiam pro bonis dotalibus, pag. 132. nu. 146.
Interuenit in cauſis, etiam ſi eius conſanguineus eſſet Aduocatus priuati, ibid.
Mandata ad obſtendum titulum expedire facit, ibidem.
An illum M. C. V. praecedere debeat, p. 149. ſub nu. 214.
Innocentes defendere tenetur, p. 149. ſub nu. 215.
Aduocatus Fiscalis M. C. V.
Aduocatus Fiscalis M. C. V. eſt vniuerſalis omnium Tribunalium Regni, & iuriſdictionem in certum genus perſonarum habet, p. 138. nu. 175. in fine.
Interuenit in Tribunalibus artis Serici, & Lanae in cauſis criminalibus, p. 171. n. 305.
Iuribus, & non clamoribus ſit imbutus, pag. 149. nu. 215.
Innocentes defendere debet, poſtpoſita harba;
baria, ne ſit contra Fiſcum, ibidem.
Delinquentibus ſaluam conductionem promittere non poteſt, ibidem.
In quibus delictis fiſcalis eſſe debet, ibid.
Eſt in electione Regis exterum, vel regnicolam praeficere, ibidem in fine.
Aduocatus pauperum
Aduocatus pauperum an à Proroge pro delictis cognoſci debet, p. 51. nu. 42.
Pauperes gratis defendere tenetur, p. 149. nu. 216. & 218.
Pugil ſit, & improprie eius officium dicitur, pag. 149. nu. 217.
Contra Curiam aduocare poteſt, p. 149. nu. 218.
Toga cur bodis geſtat, p. 250. col. 1. circ. princ.
Equitas
Equitas eſt virtus, & ſeueritati non opponitur, p. 112. nu. 68. in fine.
Affinitas
Affinitas ex coitu illicito uſque ad ſecundum gradum cauſatur, p. 412. nu. 96.
Quanto matrimonium impediatur, vel dirimat, pag. 416. nu. 130.
Non eſt inter maritum, & uxorem, quia ipſius caput ſunt, p. 417. nu. 131. in fine.
Affinitio
Affinitio legis in ualuis Tribunalium eſt de eſſentia, p. 537. nu. 1.
Africani
Africani quando Italiam ſibi ingreſſi, p. 8. nu. 48.
Agamenon
Agamenon Rex Apulia contra Troiam iuit, p. 551. nu. 63. & p. 5. nu. 27.
Fuit Rex Calabria, & Tarenti, p. 5. nu. 27.
Agere
Agere poſſunt uocati in fidei commiſſo ad rem uendendam uicente poſſeſſore, p. 278. nu. 110.
Agri
Agros fertiles imitentur, qui beneficia recipiunt, pag. 455. nu. 22.
Aiax
Aiax ex Calabria contra Troiam cum 200. nauibus exijt, p. 591. nu. 63.
Thebeus eius filius Galatia Regnum populauit, ibidem.
Alabardae
Alabardae quando ſeruiantibus guardia Regentis M. C. V. fuerit data, p. 144. in 15. poteſt.
Alapa
Alapa data in Palatio, vel alibi, quomodo puniatur, p. 180. nu. 364. & p. 390. nu. 72.
Poteſtati data ex inimicitia capitali, capitaliter puniatur, p. 221. ſub nu. 179.
Albanenſes
Albanenſum, ſeu Schawonij ſecularia in Regno quot, & an ad adiutorium Baronibus ipſi tenentur, p. 32. ſub nu. 15. in fine. & p. 206. nu. 98. circa medium.

I N D E X!

- Alchimia**
Alchimiam facere an liceat, p. 365. nu. 52.
- Alemanæ**
Alemanæ excubia Præregis, ab eorum Capitaneo cognoscantur, p. 18. nu. 165.
- Alexander**
Alexander Magnus quo tempore regnavit, pag. 548. nu. 49.
Alexander Doctus, copiosus, & veridicus, p. 472. nu. 193.
Fuit consanguineus illorum de Tassone, pag. 456. nu. 41.
Alexander Tertius Venetias petiens ob Frederici persecutionē e Vesi portu discessit, p. 601. col. 2. in fine.
- Alexius**
Alexius Tyrannus à Venetis reprimatur, pag. 9. nu. 50.
Alexius Mirtillus Imperatorem Alexium occidit, pag. 9. nu. 51.
- Alienatio**
Alienatio Terrarum demanialium, p. 66. n. 125.
Rei lucrata per matrem pro dotario, existentibus filijs pendet à futuro eventu, p. 317. num. 19.
Ne fiat Ecclesia, an fieri possit statum, p. 23. num. 27.
Rerum minoris si fiat, an cõvalidetur quinquennio, & an decretum requirat in necessarijs, p. 522. & 523. nu. 41. & seqq.
- Alienigenæ**
Alienigena secreta Regni ne perscrutentur, pag. 238. nu. 12. in fin. & 247. sub nu. 18.
- Alimenta**
Alimenta secundum conditionem personarum debentur, p. 357. nu. 58. & seq. in fine.
Lise pendente quando debentur, ibidem nu. 59. & 71.
À matre debentur filijs etiam super dotibus promissis secūdo viro, ibid. & nu. 62. et 68.
Potius à matre, quam à fratre debentur, pag. 358. nu. 60.
Patre inope debentur à matre, inde ab avia, & postea à fratribus, ibidem.
Debita iure actionis, debentur filio etiam diviti, p. 359. nu. 67.
Donanti domum Ecclesia debentur, etiam si domus diruatur, p. 359. nu. 69.
Vt debeantur, qua requiruntur, ibid. nu. 71.
Debitori etiam titulato non deberi per creditores, etiam si omnia bona fuerunt sequestrata, fuit decisum per S.C. p. 359. nu. 76.
Cautions mediante an sint danda, & an iuratoria cautio sufficiat, ibid. nu. 77.
- Almum Collegium Neapolis**
Vide Collegium Doctorum.
- Alphonſus Primus**
Alphonſi Primi responſum illi, qui eum de nobilitate laudabat, p. 439. sub nu. 13. & 14.
Confirmavit quatuor literas arbitrarias Baronibus, p. 493. nu. 108.
S.C. Capuanæ cõstituit, p. 111. nu. 62.
Hispanos in Regnum introduxit, ibidem.
Gabellam ludi, & meretricum deleavit, pag. 175. nu. 342.
- Amasis**
Amasis Ægypti Regis laudabile exemplum, pag. 31. num. 8.
- Ambrosius**
Ambrosius Villalops Santiago Hispanus Pro-regens, & Confiliarius, p. 606. sub nu. 6.
- Amicitia, & Amici**
Amicorum fraudes inevitabiles, p. 27. nu. 58.
Loco, sunt Officiales Regi, etiam si sint subditi, ibidem.
Amicitia continuari debet cum filijs amicorum antiquorum, ibidem.
In conservando imperio, magnam instrumentum sunt amici, ibid. nu. 59.
Specialis virtus est amicitia, & pars iustitia, ibidem nu. 60.
Amicus condolens in mœstitijs, est ut consolator, p. 110. sub nu. 60.
Pro amico quid faciendum, p. 27. nu. 60.
Amicitia termini quales sunt, ibid.
Erga amicos tales esse debemus, quales erga nos ipsos sumus, ibidem.
Amicitia non nisi inter bonos durat, ibidem num. 62.
Amicus novus, veteri non est anteponendus, ibidem.
Tarpe est cum amico bellum gerere, ibidem num. 63.
Amicitia cõsistit ut unus fiat animus ex pluribus, ibidem.
Rara fuit in mundo, ibidem.
Reintegrata novis beneficijs locum aperit, ibidem nu. 64.
Ex numero amicorum bonitas hominis cognoscitur, pag. 27. nu. 6.
Amicitia est anima una in duobus corporibus, p. 404. nu. 20.
Amicitia debet esse sine interesse, ibid.
Affabilitas dicitur amicitia perfecta, ibidem num. 21.
Adulatio, & litigium sunt amicitia opposita, ibidem.
Est spiritualis virtus, ibid. nu. 22.
Magis grauat si amicum offendit, ibid.
Inter uxorem, & maritum bonos, maior est, ibidem in fine.
- Amita**
Amita, & patruus succedunt nepotibus claro, & aperto iure, p. 258. col. 1. circa mediũ, & p. 265. nu. 92. circa finem, & pag. 273. col. 2. in prin.

Amma:

I N D E X

- Ammaſcarati**
Ammaſcarati monachorum ſchegmate non utantur, pag. 145. in 16. poteſt.
- Amortizatio**
Amortizatio quid eſt, pag. 64. nu. 117.
- Ampliatio**
Ampliatio Eccleſiarum vicinos quando cogit ad vendendum, & ad contribuendum, p. 57. num. 87.
Ampliationes neceſſariae faciendae, ſuperfluae reſcendae, & ſuperbae, & ampla à Religioſis fugiendae, p. 534. nu. 17. & ſeqq.
Ampliatio pro hæreſibus, & ſucceſſoribus in perpetuum, quomodo intelligitur, p. 262. num. 79.
- Ancilla**
Ancilla cum Domino concubens, efficitur libera, pag. 411. nu. 83. & *Hiſpania ſi filium facit*, ibidem.
Angarij, & Perangarij Vaſalli
Vide Vaſalli.
- Angeli**
Angeli neque nubunt, neque nubuntur, pag. 404. nu. 27.
- Anglia**
Anglia mulieres in prima nocte nuptiarum cum adultero dormiunt, poſtea; traduntur perpetuae pudicitiae, p. 411. nu. 81.
- Anibal**
Anibal Cartaginienſis in exilium condemnatus, pag. 47. nu. 28.
In Salpia Terra Apulia cuiuſdam mulieris amore captus exiſtimatione perdidit, pag. 398. col. 1.
- Animalia**
Animalibus irrationabilibus quadam naturalis reuerentia ineſt erga matres, & homines, p. 413. nu. 106.
Cum cauda, aut aure amputa non dantur in voto, p. 454. ſub nu. 7.
- Annona**
Annona pecunia privilegium particulare habet, p. 172. nu. 314.
Adverſus Annonam inientes ſocietates, ut carior fiat, publica eſt accuſatio, pag. 122. ſub num. 315.
Annona etiã militaris privilegia, pag. 172. num. 316.
Ruſticos laborantes agrum, & boues arato- rios eximit, p. 172. nu. 316.
Eius Praefectus Graſſerius vocatur, p. 172. num. 309.
De Concilio ſtatus, vel Collateralis eius miniſter eligi ſolet, p. 172. nu. 317.
Reges D. Ioannes Enriquez Marchio Campli eſt hodie eius Praefectus, p. 173. nu. 318.
- Antiquitas**
Antiquior Officialis, qui nouum, & conſimile
- titulum ſocij acquiſiuit, cum non praefert*, pag. 392. col. 1. in princ.
Antiquitatis, & originis ne ſimus immemores, pag. 5. nu. 21
Et neque comptentores, p. 194. nu. 15.
Antiquitas temporis 100. annorum ſpatium, ad minus requirit, p. 330. nu. 29.
Annua praeritationes
Annuae praeritationes pariunt interdictum unde vi, p. 457. nu. 5.
- Annus**
Annus ſcholaris 63. cum periculo, & clade venire ſolet, p. 498. ſub nu. 136.
Quinquaginta eſt media aetas, & 55. excuſat à muneribus perſonalibus; non autem à patrimonialibus, ibidem.
- Antefatum**
Antefatum cur ita dictum, & quare conſtituatur, pag. 299. nu. 3.
An debeatur corrupta, ut virgo ducta, ibid.
Antefatum, ſeu antiſerna, ideſt contra dotem vocatur, ibidem nu. 4.
A dotario differt, p. 300. nu. 5.
Ante hanc legem cuius quantitatis erat, & quomodo lucrabatur, p. 300. nu. 7.
Vſura eius, an vero capitale eſt dandum, ibid. circa finem.
Loco donationis propter nuptias, an conſtituatur, p. 300. ſub nu. 6.
De iure communi nomen eius non fuit cognitum, ſicut nec illud dotarij, cum quo inter ſe differunt, p. 300. ſub nu. 6.
Differt à quarta, à morgica, à dotario, & à tertia longobardica, ibid.
Eius nomen eſt horribile, p. 301. nu. 10.
Eſt contractus de per ſe, p. 301. nu. 13.
Ante hanc legem diuerſimodè conſiderabatur eius ſucceſſio, p. 301. nu. 14.
Nunc reddit ad patrimonium unde exiuit, adſint, vel non filij, p. 301. nu. 15.
Debetur ex cauſa oneroſa, & non lucratiua, pag. 301. nu. 16.
Si à patre promittatur, reddit ad eius patrimonium, p. 302. nu. 17.
Debetur mulieri, ſeu illerili, p. 301. nu. 16.
A patre debet promitti, ſicuti dos filia, pag. 301. nu. 16.
Si à filioſamil. patre praefente conſtituatur pater tenetur in quantum ad legitimam filij, pag. 302. nu. 19.
Si non eſt conſtitutum, an peti poſſit ut conſtante matrimonio conſtituatur, pag. 302. num. 20. & 21.
Si conſtante matrimonio conſtituatur, an donatio inter virum, & uxorem dici poſſit, p. 302. nu. 22. & 23.
Conſtituitur aliter in virgine, quam in virgine, & quare, p. 302. nu. 24.

I N D E X

- Antefatū foriudicato marito, mulieri debetur sicuti dos, p. 302. nu. 26. & p. 309. nu. 54.*
Super bonis subiectis fideicommissō debetur, pag. 302. nu. 26.
An debeatur super fideicommissō factō per auiam maternam, p. 303. nu. 27. & seqq.
Debetur à dotantibus non soluentibus dotē, pag. 307. nu. 47. & seqq.
In eo videntur repetita pacta apposta in dote, pag. 308. nu. 48.
Pro soluta, & nō pro promissa dote lucratur, pag. 308. nu. 51.
Aequiparatur donationi propter nuptias, p. 308. nu. 52.
Vxorū rebellium ad Fiscum vadit, p. 310. num. 60.
Deosculata tantum mulieri an debeatur, pag. 310. nu. 61.
Mulieri ob arētam naturam non cognita, nō debetur, p. 310. nu. 61.
Mulieri qua noluit cognosci non debetur, ibidem.
Ad filios, ut filios, an vero ut heredes olim deuenibat, p. 310. nu. 62.
Venit ad filios secundi matrimonij, si ita paciscatur, ibidem in fine.
Cum dote prater quā in duobus casibus pari passu ambulat, p. 310. nu. 63.
A matre pro filio assicurari potest, ibid.
Mulieri est soluendum, si cautionem de restituenndo daret, p. 311. nu. 64.
Non expectato anno dari debet, si in stabilibus est constitutum, ibid.
Hereditibus vxoris occisa sub colore falsi adulterij debetur, p. 311. nu. 65.
Nō præsertur antefatum creditoribus etiam in bonis postea quasitis, p. 311. nu. 66.
Præsuntur prius constitutum, si in eodem die alij apparerent creditores, pag. 311. sub nu. 66.
Non præsertur venditori, qui habuit fidem de pretio super re vendita, p. 311. nu. 66. circa finem.
Matrimonio declarato nullo, non debetur, ibidem, nu. 67.
Matrimonio non consumato debetur, si per mulierem non stetit, ibid. & nu. seqq.
An debeatur super feudo obligato absque assensu, p. 312. nu. 71.
Variē in diuersis Regni partibus vocatur, p. 312. nu. 71. circa finem cum seqq.
Si à marito legatur ut constitutum, & non apparet constitutum, an debeatur, p. 313. num. 80.
Antefatū, tertiaria, donatio propter nuptias, quarta secundum Ius Longobardorum, vel dotarium secundum consuet. Neapol. quibus iuribus constituatur, pro qua quan-
- titate, an sine assensu, & quomodo lucrifiant, p. 315. à nu. 1. usque ad nu. 4.*
Ex consuet. Neap. secundum veram opinionem ad filios, ut heredes transit, pag. 318. num. 23.
Eius lucrum ex consuet. Neap. est conforme lucro ex more magnatum, p. 318. nu. 24.
Si in pecunia consistat, leges cogunt mulierem ad cautionem fideiussoriam, p. 320. nu. 38.
- Anteponentes**
- Anteponentes tributa Regi pro eorum interesse puniuntur, p. 292. sub nu. 24.*
- Apoche**
- Apoche in Bancis facta sine causa, non obligat accipientem, nisi scribens causam probauerit, p. 514. col. 2. præsumpt. 22.*
Si debitor prouenit, est dandus terminus, ibidem.
Habent fidem ut instrumenta, p. 389. nu. 65.
- Appellatio**
- Appellatio à decretis à DD. Regentibus domi factis quomodo fiat, & à decretis Collat. Concilij quando admittitur, p. 385. nu. 18.*
Appellare quando potest principalis, si Procurator non appellauerit, p. 521. col. 1. in principio.
Appellatio datur à Rege ad eius supremum Concilium, p. 236. nu. 6.
Appellatio ab iniuxte condemnato an detur ad Papam, p. 236. nu. 8.
A decretis Auditorū Castrorum ad Auditorē generalem exercitus appellatur, pag. 181. num. 374.
A decretis Auditoris exercitus ad Proregem, & Collaterale Concilium appellatur, pag. 180. nu. 363. in fine.
A delegato ad delegantem appellatur, p. 157. num. 252.
A decretis Curie Admiratiae ad S. C. appellatur, p. 151. num. 222. & quomodo per Præsidentem Sac. Conf. supplicationi prouidetur, ibid. num. 225.
A Curia meretricium ad Sac. Conf. datur, pag. 174. nu. 323.
A Tribunalibus S. Laurentij ad Sac. Conf. appellatur, p. 153. nu. 230.
A Cappellano maiore ad Proregē appellatur, pag. 164. col. 2.
A Tribunalibus antiq. Lanæ, & Serici, & Sicilia ad S. C. appellatur, p. 170. nu. 299. & 300. & p. 171. nu. 305.
Appellatio nō datur à rescripto gratioso Principis, p. 148. col. 1. in med.
A Prorege ad Regem, & non ad successorem appellatur, p. 148. col. 1. circa finem, & p. 45. nu. 19.
A Regia Camera ad M. G. V. olim appellabatur, p. 148. nu. 214.

Appel;

- Appellatio quando nō impedit executionem, pag. 136. nu. 161.*
Appellatio non admittitur à decretis salario- rum seruentiū ad finem retardanda exe- cutionis, p. 126. nu. 118.
Appellatione non interposita à decretis inter- locutorijs reparari, & emendari potest in negotio principali, p. 120. col. 2.
Interponi potest à comminata tortura, vel à grauamine inferendo, p. 120. col. 2. & pag. 129. in 28. potestate.
A comminata captura inquisitorum appella- ri non potest, p. 121. col. 1. circa princ.
Ab Episcopis ad Metropolitanum appellanti grauari, p. 91. nu. 43.
Appellatione impedita, non censetur impedi- tus recursus, seu querela, p. 90. nu. 39.
A sententia Regis ad Papam non appellatur, sed quandoque fallit, p. 15. num. 20. & seq. & pag. 16. nu. 24.

Appius

Appius Claudius Consul carceratus, & condem- natus, pag. 48. nu. 29.

Apulia

Apulia Regnum vocabatur scuti & Calabria, pag. 546. nu. 34.

Apes

Apum, & Formicarum exemplum à Ciuitate inseclandum, p. 103. nu. 27. in fine.

Aquilana stipulatio

Aquiliana stipulatio non extenditur ad inco- gnita, p. 255. sub nu. 48.

Aqua

Aqua ad molendina Neap. & ad fontes Regij Palatij ex territorio Airola, quando, & cuius opere venit, p. 57. nu. 77. & p. 154. sub nu. 239.
Aqua Tribunal à quo regitur, p. 154. nu. 239.
Aqueductus priuilegia, ibidem.
Noua aqua intrusa, tota prohiberi potest, pag. 232. nu. 260.
Aqua à Baronibus ne prohibeatur vasallis, p. 231. col. 2. in fine.
Aqua sine domini voluntate per fundū alie- num duci non potest, p. 233. nu. 262.
Si ducatur iure seruitutis pro vno molendi- no, non potest fieri aliud etiam cum eadem aqua, p. 233. nu. 265.
Amplior duci nō potest, si deterior fieret con- ditio prædij seruentis, p. 233. nu. 268.
Ingressa in fundum meum, an de ea faciam quid velim, p. 234. nu. 270.

Aragonenses

Aragonenses Regem sibi elegerunt post finitam lineam Regum, p. 259. nu. 65.

Arbitrium

Arbitrium non habent Officiales Baronaes, p. 215. nu. 208.
Arbitrio commissio super statu pacifico Reipu- blica, quid venit, p. 279. col. 1. circ. med.
Arbitrium Iudicis in pœnalibus quale, pag. 480. nu. 3.
Arbitrium debitoris an in acquirendo, arctari possit à creditoribus, p. 306. nu. 44.
Arbitraria pœna quando minuitur, p. 499. nu. 143. & qua dicatur, ibid.
Arbitrium in delictis consumatis potest ex- tendi vsque ad mortem naturalem, p. 502. sub nu. 1. & 2.
Ex inditijs indubitatis ad mortem naturalē extenditur, ibid. nu. 4.
Intelligitur in his, qua circa animi Iudicum consiliū reguntur, & non in his, qua spe- cificata sunt à lege, p. 502. nu. 6.
Principis est latissimum, ibidem.
Principis in mitiorem partem tenetur incli- nare, p. 503. nu. 14.
Extēdatur à Principe secundum Reipublica utilitatem, p. 503. nu. 16. & seq.
Regulatum, & discretum esse debet tam in Principe, quam in S. C. p. 504. nu. 20.
In mitiorem partem semper fuit interpreta- tum, p. 504. nu. 24.
Cessat in delictis commissis in Templis Dei, ibidem.
Creditorum debet esse regulatum, & praci- pue contra tertios possessores, pag. 505. nu. 29. & p. 506. nu. 40.
Si electus ad arbitrandum moreretur ante promulgatum arbitrium super venditio- ne sub tali pacto facta, ut ipse arbitraret, venditio est nulla, p. 505. nu. 31.
Perditur quando mala fide à creditore age- retur, p. 506. sub nu. 40.
An exercendum, si secundo creditori nocet, pag. 507. nu. 44.

Arbores

Arbores apte pro trirēibus, quomodo incidi possunt, p. 182. nu. 384.
Arbores ex fructibus cognoscuntur, sicut no- biles, p. 442. nu. 39.
Arbores piorum locorum incidentes, quomodo puniuntur, p. 499. sub nu. 12.

Archidiaconatus

Archidiaconatus qui, p. 603. nu. 108.

Archiepiscopi

Archiepiscopi, & Episcopi Regni quot sunt, p. 32. nu. 15. in fine. & in toto mundo, & in Regno quot, vide p. 583. sub nu. 105. & in pag. seq.
Archiepiscopatus Neapol. à Cardinali Detio Carafa ornatur, pag. 34. nu. 27. & pag. 86. num. 37.
Archiepiscopatus Neap. Tribunal quomodo regitur, p. 184. nu. 392.
Archiepiscopus potest esse sine suffraganeis, sed Cones.

I N D E X!

- Concilium Prouinciale non celebrat*, pag. 597. col. 2. in med.
- Archiepiscopus Therami titulatur Princeps Therami*, & *Comes Bisernij*, p. 600. col. 1.
- Archiepiscopus Reginenfis Comes Bouæ titulatur*, p. 597. col. 1. in fine.
- In Regno quot sunt, & quot, & quibus Terris singuli præfunt*, pag. 584. cum seqq. paginis.
- Quot Archiepiscopi ad Regis collationem spectant*, ibidem.
- Archiflamines
- Archiflamines, & flamines qui*, p. 340. nu. 76.
- Archipresbyteratus
- Archipresbyteratus in Regno nullius, qui sunt*, pag. 603. num. 107.
- Archium
- Archium Ecclesiæ quid, & eius scriptura probant*, p. 530. nu. 96. & p. 327. nu. 16.
- Archium pro debitis ciuium an faciendum*, pag. 388. nu. 53.
- Archius
- Archius Dux Beneuentis fuit primus Princeps in Italia, & inde Capuæ, Salerni, & Tarenti*, p. 542. nu. 7.
- Arcopagæ
- Arcopagæ erant Iudices criminales in Athenis*, p. 497. nu. 131. in fine.
- Argumentum
- Argumentum de feudo, & emphyteusi ad officium valet*, p. 262. nu. 81.
- Probabilia argumenta sufficiunt in crimine assassinij*, p. 485. nu. 38.
- Aristocratia
- Aristocratia gubernium quale*, p. 6. nu. 33.
- Arma
- Arma capta à Clericis cuius sint*, p. 23. nu. 26.
- Arma in columnis, & sepulchris, & in operibus publicis in memoriam æternam ponantur*, p. 61. nu. 109. & nomina Officialium non habeant, sed tantum Regis, & Præregis, ibidem.
- Arma non sunt adeo promptè sumenda*, pag. 110. num. 57.
- Si inusitata inueniantur magnum inimicis terrorem afferunt*, p. 110. nu. 60.
- Armorum asportatio facile remitti potest, & quando*, p. 497. nu. 128.
- Deferre possunt ingredientes. Collat. Concilium, sed non Sac. Cons. & quare*, p. 390. nu. 68. & 70.
- Iudice pro Tribunali sedente an deferri licet*, ibidem.
- Aron
- Aron absente Moyse variavit*, p. 23. nu. 21.
- Arrendatores
- Arrendatores pro delictis à Gubernatoribus Prouinciarum cognoscuntur*, p. 130. n. 137. in fine.
- Arsenalis
- Arsenalis iurisdictio ubi, & quomodo regitur, & ab eius decretis ad R. C. S. appellatur*, p. 182. nu. 388.
- Arbores aptas pro seruitio Triremium incidere an possit*, p. 182. nu. 384.
- Artaxerxes
- Artaxerxes quomodo se titulabatur*, p. 3. nu. 1.
- Artifices
- Artifices sunt eligendi ex magnitudine rei gerendæ*, p. 390. nu. 71. in fine.
- Eorum opera taxanda essent*, pag. 171. sub num. 307.
- Artis Lanæ Tribunal
- Artis Lanæ Tribunal quando, & quomodo fuit erectum, & eius priuilegia*, p. 171. nu. 305.
- Eius, & Gossipij artificium ubi originem habuit*, ibidem nu. 306.
- Artis Serici Tribunal
- Artis Serici Tribunal quomodo regitur, à quo fuit erectum, & ab eo ad S. C. appellatur*, pag. 170. nu. 300.
- Eius Iudex capite denudato stat, dum relationes facit in S. C. & non habet titulum magnifici*, ibidem.
- Priuilegia ipsius, & eius subditorum*, p. 171. nu. 304.
- Arunchum
- Arunchum hodie Mons Pauo est Monasterij S. Stephani, fuit Patria Lucilli Poetæ*, pag. 337. nu. 48. & 53.
- Exemptum fuit in diuersis temporibus*, pag. 337. nu. 52.
- Ascanius
- Ascanius Columna excommunicatus à Paulo IV. & quare*, p. 79. nu. 46.
- Assassini, & Assassinium
- Assassini delictum grauissimum committunt*, p. 482. nu. 24. & seq.
- Qui sunt*, ibidem.
- Infrustra sunt diuidendi*, ibid. nu. 25.
- Clerici priuilegium amittunt*, ibid.
- Puniuntur etiam delicto non consumato*, ibidem nu. 26.
- Extenditur pœna cõtra mandantes, & mandatarios, ac mediatores*, ibid. nu. 27. & p. 398. sub nu. 17.
- Immunitate Ecclesiarum non gaudent*, ibid.
- In Regno non fuit usu receptum, ut ipso iure sint excommunicati*, ibid. in fine.
- Assimilantur criminosis laici maiestatis*, pag. 483. nu. 31.
- Mandantes, & mandatarij seculari Iudici subsunt*, p. 484. nu. 33.
- Tentati assassinij pœna*, p. 484. nu. 34. & seq.
- Probabilia argumenta sufficiunt in hoc crimine*, p. 485. nu. 38.
- Assassinium tentatum punitur etiam si non fuit*

I N D E X.

- fuit deuentum ad actum proximum, pag. 442. num. 29.
- Ponitur in eo affectus, licet non sequatur effectus, p. 447. nu. 30. & p. 167. nu. 280.
- Assassinij pœna incurritur etiam si delictum non est consummatum, p. 165. nu. 226.
- Assassinij delictum cui assimilatur, pag. 166. num. 277.
- Assassinium tentatū quomodo puniatur tam in mandante, quam in mandatario, pag. 166. nu. 279.
- In hac crimine ex solis signis, & probabilibus inditijs proceditur, pag. 498. nu. 141. in fine.
- Assensus**
- Assensus in Regno prestiti mortuo Rege, ut Prorege executioni demendantur, quia Regni est hereditarium, p. 35. nu. 39.
- Assensus in prohibitis à Prorege prestat, si iuuenis vendidit seni, p. 51. nu. 86.
- Assensus non conceditur à Prorege, ut feudū ad Ecclesiam vadat, p. 62. nu. 115.
- Assensus ut feudum ad Ecclesiam transeat amercizatio dicitur, & quando est arbitrarius, p. 64. nu. 117.
- Assensus ad beneficiū Ecclesiarum, Vniuersitatum, Collegiorum, & Montium valet, pag. 65. sub nu. 120.
- In testamentis quando à Prorege prestat, pag. 67. nu. 130.
- Assensus in venditione feudi à non habente filios non conceditur, p. 68. nu. 142. in fine.
- Si à Baronibus negatur, prouidetur, ut habeatur pro prestito, p. 228. nu. 234.
- Assensus à consanguineis requisitus, si non prestat, prouidetur, ut habeatur pro prestito, ut est in Baronibus cum denegantibus, pag. 228. nu. 235.
- Assensus quamuis in voluntate Principis consistant, in commercio sunt, p. 236. nu. 1.
- Fuerunt adinuenti Iure Codicis, ibid.
- In fraudem alicuius non valēt, p. 238. nu. 15.
- In feudis planis, & de tabula Barone dissentiente à Rege prestatari non potest, pag. 238. num. 15.
- Est ius Regium, & de reseruatīs Principi in recognitionem supremi dominij, pag. 243. num. 1.
- Duplex est legis, & hominis, ibid.
- Strictissime considerandus, & durat, donec durat causa finalis, pro qua conceditur, p. 243. num. 2.
- Quando non vitiatur ob non expressa, ibid. num. 3.
- Obreptitiū, & subreptitiū impetratas, aut super illicitis, est nullus, ibid. nu. 4.
- Regis non presumitur nisi spatio centum annorum, ibid. nu. 5.
- Papa presumitur spatio quadraginta annorum, ibid. nu. 6.
- Probari an possit per testes, vel quod scripturas, ibidem nu. 8.
- Non probat fuisse petitum nomine illius, pro quo petitur, ibid. nu. 7.
- Super obligationibus Vniuersitatum sufficit tertiarū solutio 20. annorum, p. 242. nu. 9.
- Petitus super venditione facta per fratrem, quam pater prohibuerat, non est dandus, alijs fratribus contradicentibus, etiam si prohibitio assensu careret, p. 243. nu. 10.
- Non debet denegari si feudum concedatur cum potestate alienandi, p. 244. sub nu. 10.
- In preiudicium tertij non debet prestatari, p. 244. nu. 11.
- Non semper remanet in materia strictissimi Iuris, ibidem.
- An extendatur ad omnia contenta in cōtractu, si non adest clausula quo ad expressa tantum, p. 244. nu. 12.
- Regulariter est gratia, p. 246. nu. 13.
- Non extenditur de persona ad personam, etiam ex maiestate rationis, quādo transit in priuilegium, p. 246. nu. 15.
- Assensus si unum concedit, cetera prohibere videtur, p. 246. nu. 15.
- Prauidicat domino tantum in expresso, & nō in alio, p. 247. nu. 16.
- Omni omisso habetur pro omisso, p. 247. nu. 10. in fine.
- Ad incognita non extenditur, p. 247. nu. 18.
- Rigorem, & non aequitatem sequitur, ibidem num. 19.
- De primo actu tantum intelligitur, ibidem num. 20.
- Debet iudicante sequi, sicuti canis sequitur vestigia leporis, ibidem nu. 22.
- Videtur cogitasse id, quod ius vult, pag. 248. nu. 23. circa finem.
- Tacitus non presumitur in Regno, pag. 249. num. 28.
- Debet intelligi secundum ea, qua oculo corporis leguntur, p. 250. nu. 35.
- Ad contractum factum quando non extenditur, pag. 251. col. 2. circ. princ.
- Nō requiritur in reseruatione facta per primogenitam maritam de succedendo in feudis. p. 351. nu. 21.
- Super contractu non claudicante non operatur, nu. 254. nu. 50.
- Si difformis est à venditione insuitabiliter est nullus, quia pendet à voluntate individua, ibidem nu. 51.
- Est actus de per se non subsistens, sed confirmabile requiritur, ibid. nu. 52.
- Assensus in multis casibus non requiritur, p. 279. nu. 111.

Assen-

I N D E X!

- Affensus super venditione, & pacto de retro-
uendendo est nullus ex indiuidua volun-
tate, p. 254. nu. 53.*
- Regulator à contractu, & non è contra, p. 255. nu. 55.*
- Est gratia, & omni leui subreptione vitia-
tur, p. 255. nu. 56.*
- Impetratus super venditione, & non super
pacto de retrouendendo fuit declaratus nul-
lus, p. 255. nu. 57.*
- Affensus non registratus est nullus, & pro nõ
præsito habetur, p. 255. nu. 61.*
- Affensus in fideicommissis est insolitus, pag.
277. nu. 104.*
- Affensus non requiritur in faciendo augmen-
to in feudo, p. 279. col. 1. circa finem.*
- Affensus non requiritur super emptione Ter-
ra, si Rex concessit titulum extero super
Terra nominanda in Regno, p. 279. col. 1.
in princ.*
- Affensus Capituli Neap. ad beneficium Nea-
politianarum an in subsidium veniat, pag.
274. nu. 112.*
- Est gratia, & an denegari possit, pag. 367.
num. 15.*
- Iniuria est, si denegetur, ibid. nu. 16.*
- Vt excludatur, magnam causam requirit,
ibid. nu. 17.*
- Denegandus non est in alienationibus facien-
dis per exteros, ibid. nu. 18.*
- Quando est denegandus, ibid. nu. 19.*
- Præstatur à Rege in feudis secundum quid,
ibidem nu. 20.*
- Si denegatur à Barone, Rex assentit, ibidem
num. 21.*
- Per eius præstationem Rex non amittit ius,
quod habet super feudo, pag. 378. nu. 22.
in fine.*
- Regis infra annum nõ registrati, registran-
tur, p. 387. nu. 47.*
- Affensus super obligationibus mulierũ obli-
gantũ dotes quomodo procedunt, pag. 284.
num. 142.*
- Affensus Papa quãdo concessus præsumitur,
p. 317. col. 1. in 67. potest.*
- Affensus super venditione Terra titulo deco-
rata quomodo procedat, p. 557. nu. 96.*
- Afficuratio**
- Afficuratio vasallorum non datur heredibus
absque licentia Regis, & habentibus ter-
ras dum pacto de retrouendendo non da-
tur, p. 230. nu. 253.*
- Affidentes**
- Affidentes in delicto, pari pœna puniuntur, pag.
503. col. 1. in princ.*
- Asylum**
- Asylum in sex Ciuitatibus, pro quibus delictis
erat, p. 456. nu. 125.*
- Est Gallia pro pauperibus Principibus, ibid.
num. 126.*
- Qui illad introducere Roma, Athenis, &
Beneuento, p. 496. sub nu. 9.*
- Asylum à Moyse inuentũ non pro facinorosis,
& impijs, sed pro his, qui pro humana fra-
gilitate, & impetu quodam delinquant, p.
555. nu. 24. & seq.*
- Eius inuentores qui, ibid. nu. 26.*
- Ad Ciuitates implẽdas fuit factum, pag. 536.
num. 27.*
- Apud Gentiles obseruabatur, & è Templis
non eripiebantur, ibid. nu. 29.*
- Attila**
- Attila titulus, pag. 3. num. 1.*
- Auaritia**
- Auaritia ab Aduocatis abfit, p. 150. col. 1. in prin.*
- Audientia**
- Audientia à Rege, & Prorege Populis præstari
debet, p. 367. nu. 8.*
- Audientia**
- Audientia Regia Regni quomodo reguntur, p.
32. sub nu. 15.*
- Auditoris Campi Tribunal**
- Vide Magistri Generalis Campi Tribunal.*
- Auditoris Tertij Hispanorum Tribunal**
- Vide Hispanorum Tertij Tribunal.*
- Auditor generalis exercitus**
- Auditor Generalis Exercitus quid facere debet,
quando exercitus de loco ad locum trãsit,
p. 150. nu. 363. in fine.*
- Cognoscit omnes de Palatio Proregis, ibidem
num. 364.*
- Auersa**
- Auersa à quibus adificata, p. 586. col. 1.*
- Augmentum**
- Augmentum diuitiarum debet attendi, p. 441.
num. 37.*
- Augmentum pronõsentis Consiliariorum im-
positiones quas imponi fecit, p. 118. n. 105.*
- Augustalis**
- Augustalis onus pœnam poterant Barones an-
te quatuor literas arbitrarias imponere,
pag. 493. nu. 102.*
- Auia**
- Auia paterna, vel materna pro dote nurus non
tenetur, p. 304. nu. 32. & p. 305. nu. 40.*
- Auocatio**
- Auocatio causarum ad M. C. V. quando fieri po-
test, p. 142. nu. 197.*
- Auri Fabrorum**
- Auri Fabrorum iurisdictio, qua, & quomodo
exerceatur, p. 184. nu. 38.*
- Aurum**
- Aurum purum numquã, aut tardius diminui-
tur, p. 362. nu. 1.*
- Aurum, & opes sunt merces belli, pag. 109.
num. 55.*
- Austria**

I N D E X.

Austria familia

Austria familia causas suas, suas proprias vocat, pag. 376. nu. 17.

Authent. res quæ. C. commun. de legat.

Authentica res qua, C. communia de legatis, an habeat locum in contractibus inter vivos, p. 303. nu. 28. & p. 305. col. 1. in fine.

Super donatis cum pacto de non alienando an locum habeat, p. 304. nu. 29.

In testamento matris locum non habet, pag. 304. nu. 30.

Non procedit in fideicommissis factis à transfuersali, in quo non cadit onus dotandi, p. 300. nu. 29.

In fideicommissis transfuersalium quomodo procedit, p. 307. col. 1. circ. med.

Auctor

Auctor ex Ciuitate Ferraria originem trahit, pag. 102. sub nu. 25.

Auctoritas

Auctoritas in maritum, non est eadem, sicuti mariti in uxorem, p. 349. nu. 16.

B

Baiulus

B *Aiuli Ciuitatis Neap. Tribunal, ex quibus consistat, quæ emolumenta exigit, & eius origo, p. 169. nu. 292. & seqq.*

Olim exigebat trigessimam, p. 169. num. 293. & seqq.

Instrumenta liquidare an possit, ibidem num. 295.

Arma per Ciuitatem asportare Baiulus an possit, p. 169. nu. 296.

Baiulus syndicati stare, & Baroni an subbeat, ibidem.

Baiulus Neap. per prius Curia Siela cognoscebat, p. 170. nu. 297.

Balij

Balij Titulorum in Parlamento, vel in Palatio quomodo sedent, p. 89. nu. 18.

Baliui

Baliui Religionis Hierosolymitana titulus, qui p. 527. col. 1. in med.

Bancorum calamitas.

Bancorum calamitas ob mutuationes pecunia à Prælege Oliuares præuidebatur, p. 363. sub num. 13.

Banna

Banna quo ad annonam ligant scientes etiam ante ipsorum publicationem, p. 56. nu. 72.

Si in eis pœna non specificetur, qua pœna est adijcienda, p. 145. in 16. potest. Regentis Mag. Cur.

Dicuntur ius Prætorium, & Honorarium, & cum circumspeditione fieri debent, ibid.

Bannum quomodo à Pragmatica differat, &

quanto tempore durat, p. 393. nu. 12. 13. & sequentibus.

Si ad aliud Bannum se remittit quid, ibidem num. 15.

Banna, & Pragmatica, quomodo, & à quibus fiant, p. 421. nu. 8.

Regulariter à Prælege uti Capitaneo Generali fiunt, ibid. nu. 9. & à Regia Camera, & M. C. V. ibidem.

Banni nomen fuit generale, & editum, sue citationem significat, p. 421. nu. 13.

Proscriptionem significat, id est Bannitum, ibid. nu. 14.

A Banderia, verbo Vandalico dicitur, ibidem.

Bannimenta

Bannimenta matrimonij quando, & quomodo facienda, & remitti an possint, pag. 408. nu. 56. & 57.

Banniti

Banniti, & Officiales à sponte dantibus recipiētes, coactè dicuntur accipere, p. 297. nu. 31.

Bannitorum receptatores ad Barones non remittuntur, p. 230. nu. 257.

Aqua, & igne interdiciuntur, p. 421. nu. 16.

Ab omnibus offendi, & à nemine defendi possunt, ibidem.

Fallit in uxore, p. 422. nu. 17.

Eos intra, & non extra fines bannientis occidere licet, p. 487. nu. 55.

Patrem bannitum filius non occidat, nec è contra, p. 500. nu. 154. in fine.

Consanguineum receptans minus punitur, pag. 459. nu. 147.

Dantes eis cibum, & potum, non puniuntur ut receptatores, p. 544. nu. 14. in fine.

De quibus bonis intelligitur, si restituuntur ad eorum bona, p. 83. sub nu. 13.

Baptismum

Baptismum per Procuratorem an contrahat cognationem spiritualem, p. 413. nu. 101.

Factum à patre in partu, an impediat coniunctionem cum uxore, pag. 413. nu. 104.

Filiam fratris baptizari est incongruum, pag. 414. nu. 107.

Barbam

Barbam sibi tingentes mentiuntur fidem, & ab officio remoueri debent, p. 25. num. 50. & p. 114. sub nu. 77.

Baronagium

Baronagium quid, & in quibus consistat, pag. 193. num. 1.

Baro, & Barones.

Barones pendente appellatione ab eorum Curijs ad Regias Curias gratias facere non possunt, p. 86. nu. 41. & p. 218. nu. 148.

Habens primas causas, debet præferri in venditione secundarum causarum, p. 59. n. 98.

In par.

I N D E X!

- In Parlamento interuenire possunt per Procuratores*, p. 89. nu. 20.
- Quibus gratias faciunt, aduertant*, pag. 86. num. 42.
- Ad Parlamentum vocati, an exceptionem hosticam opponere possint*, p. 91. nu. 46.
- Si inuestituram adhuc non habuerunt de feudo, an in Parlamentum ingredi possint*, pag. 91. nu. 47.
- Si Procuratores ab alio Barone constituantur an diuersa vota dare possunt in Parlamento*, p. 91. nu. 48.
- Baro habens iurisdictionem ciuilem, dicitur dominus territorij, & presertur habentis iurisdictionem criminalem*, p. 139. n. 179.
- Baro iurisdictionis ciuilis dicitur uere Baro, & ei praestatur subuentio, & iuramentum fidelitatis, & non Baroni criminalis*, pag. 139. nu. 180.
- Iurisdictionis criminalis dicitur Iudex delegatus Regis ad exercendam iurisdictionem criminalem in personas uasallorum*, pag. 139. nu. 180.
- Ante quatuor literas arbitrarias concessas uasallos carcerare non poterant, sed tantum unius augustalis poenam imponebant*, pag. 493. nu. 102.
- Terrerij uocabantur*, *ibid*, nu. 104. & p. 195. num. 32.
- Poenas commutare possunt, sed ad hoc non debent esse procliuēs*, pag. 492. num. 113. & 114.
- Solitos delinquere non componant*, pag. 495. num. 116.
- Cum Iudicibus, & Aetorum magistris faciāt compositiones*, *ibid*. nu. 117.
- Latrones uiarum grassatores, & similes puniant*, p. 497. nu. 118.
- Ex processu informatiuo non procedant*, pag. 495. nu. 120.
- Poenas in pragmaticis contētas, & Fisco applicandas, ipsi exigunt*, p. 495. num. 121. & p. 207. nu. 99.
- Iura patronatus si de principio non constat, non occupent*, p. 518. in presumpt. 82.
- Barones, Titulati, & Feudatarij Regni, ac Ecclesia, & Vniuersitates feuda possidentes enumerantur*, p. 558. & seqq.
- Vti emphyteuta considerabantur*, p. 194. sub num. 16.
- Causas criminales contra syndicos, & illos de Regimine cum ipsis litigantes, non cognoscant*, p. 230. nu. 258.
- Barones ante aduentum Normandorum quomodo regebant*, p. 194. nu. 17.
- In Regno uocantur habentes iurisdictionem in eorū Castris, & Regij Officiales dicuntur*, p. 194. nu. 26.
- Offendentes eos, non incidunt in crimen laesae Maiestatis, ibidem.*
- Hispania quando originem habuere, ibid.*
- De iure communi qui dicitur*, p. 195. nu. 27.
- Dicuntur fortes, & uere Capitanei*, p. 195. num. 28.
- In Francia quid habere debent, ibid.*
- Ordinarij suorum uasallorum sunt*, pag. 195. num. 29.
- Etiā si sunt Titulati, Barones dicuntur, & tunc in quo differunt*, p. 195. nu. 30.
- Multi sunt in Regno propter peccata populorum*, p. 195. nu. 31.
- Terrerij uocabantur tempore Imperatoris Frederici, iurisdictionem non habebāt, & poenam unius augustalis tantum imponere poterant*, p. 195. nu. 32.
- Barones ex usu dominos curtizant*, pag. 195. nu. 34. circa medium.
- Causas uasallorum quomodo summarie committunt*, p. 196. nu. 35.
- Causas uasallorum an delegare possint*, pag. 195. nu. 36. & 37.
- Causam propriam quam habet cum uasallo, non cognoscunt*, p. 196. nu. 37.
- Computa Syndicorum uideri curent*, p. 197. num. 40.
- Quot animalia in pascuis tenere possunt*, pag. 197. nu. 41.
- Lignare quomodo possunt, ibidem.*
- Guidare uasallos possunt, ibid. nu. 42.*
- Cogere uasallos ad suos Iudices 2. uel 3. causarum appellare possunt, ibid. nu. 43. & p. 201. nu. 68.*
- Poenas remittere, uel gratias facere quando possunt pendente appellatione ad eorum Iudices*, pag. 197. nu. 44.
- Subuentiones a uasallis pro maritanda, uel monacanda filia exigere possunt, sed non quando ipsi, uel eorū filij uxores ducerent, ibid. nu. 45. & pag. 204. nu. 82.*
- Si non habent successorem, quomodo feudum uendere possunt*, p. 198. nu. 48.
- Alguzerios citantes, uel exequentes in eorum Terris quando carcerare possunt*, pag. 198. num. 49.
- De ponderibus, & mensuris quando cognoscunt*, p. 198. nu. 50.
- Si Portulancias in specie non habent, quando de eis cognoscere possunt*, p. 198. nu. 51.
- Barones possidentes casalia in territorio Auersa ante annum millesimum fuere*, p. 199. nu. 52. circa finem.
- Inquisitos de blasphemia quando transigere possunt*, p. 199. nu. 53. & p. 217. nu. 144.
- Relegare possunt uasallos in una ex suis Terris*, p. 199. nu. 54.
- Si plures Terras habent, Audientiam secundarum*

- darum causarum iuxta una ex eis constitut-*
re debent, p. 199. nu. 56.
- Officiales ad tempus ordinare debent, et non modo uni, modo alteri causas committere, ibid.*
- De crimine laesa Maiestatis quando cognoscere possunt, p. 159. nu. 57.*
- Ius portelli à carceratis exigi faciunt, p. 200. num. 58.*
- Barones cameras reservatas facere possunt, & aliquid pro eis faciendis ab Universitate exigere, p. 200. nu. 59.*
- In venditione fructuum praeseruntur, si pro ipsis emere volunt, p. 200. nu. 61.*
- Si iurisdictionem civilem habent, eorum insignia, & arma depingere possunt, pag. 200. nu. 62. & subventiones exigunt, p. 205. n. 91.*
- Testes deponentes falsum in eorum Curia, cognoscunt, ibid. & nu. 78. p. 103.*
- Universitatem cogere possunt mediante salario ad domos proprias locandas Officialibus, pag. 200. nu. 63.*
- Ad contribuendum in expensis, quas Regi per Regnum transeunti faciunt, possunt vasallos cogere, p. 200. nu. 64.*
- Terras demaniales parum utiles, quomodo concedere possunt, p. 200. nu. 65.*
- Remissionem causa civilis, vel criminalis post forudicationem quando petere possunt, p. 201. nu. 66.*
- Si vasalli Neap. delinquant remissionem petere possunt, ibidem.*
- Contra habitantes in casalibus Neap. etiam à iurisdictione separatis, remissionem petere non possunt, p. 201. nu. 66.*
- In Terris maritimis possunt vasallos cogere ad excubias faciendas, p. 201. nu. 67.*
- Si sunt contumaces, non possunt remissionem vasallarum petere, ibid. nu. 66.*
- Alensus concedunt in alienationibus subfeudorum, p. 201. nu. 69.*
- Erarium unum Badium, & Camerarium ab Universitate petere possunt, p. 201. nu. 70.*
- Inuitis vasallis feuda vendere, & locare possunt, p. 202. nu. 71.*
- Pro servitio feudi vasallos, & eorum animalia quando cogere possunt, p. 202. nu. 72.*
- Affidare an possint in Terris appatronatis secatibus segetibus, p. 202. nu. 73.*
- Syndicum, vel Electos quomodo, & quando confirmare possunt, p. 202. nu. 75.*
- Furnos prohibere an possint, p. 202. nu. 75. in 31. potest.*
- In Parliamentis generalibus interveniunt, ibid. in 32. potest.*
- Feuda plana, & de tabula concedunt, ibidem in 33. & 34. potest.*
- De feudo allodium, vel à contra quando faciunt, p. 203. in 35. & 36. potest.*
- Delinquentes ad carceres perpetuas condemnare possunt, p. 203. nu. 76.*
- Exercentes iurisdictionem sine privilegio in crimen laesa Maiestatis incurrunt, ibid.*
- Banua emanare possunt, ne arma affortetur, nec ut victualia extrahatur, p. 203. nu. 77.*
- Iniuriantes eos, vel eorum Officiales circa concernentia iurisdictionem eorum cognoscere possunt, p. 203. nu. 79.*
- Multam pro defendenda eorum iurisdictionem imponere possunt, dummodo tres solidos non excedant, p. 204. nu. 80.*
- Officiales constitutos per eorum predecessores an amovere debeant, p. 204. nu. 81.*
- Officiales externos non constituent, pag. 215. num. 132.*
- Officiales eorum in officio delinquentes an exhibere teneantur, p. 215. nu. 133. & seq.*
- Tenantur iurisdictionem per Officiales exercere facere, p. 216. nu. 136.*
- Contributiones pro emenda Terra, vel pro emenda dignitate suis filijs, & in alijs casibus exigere possunt, p. 204. nu. 82.*
- Ad horas procedere possunt in gravissimis causis delinquentium, p. 204. nu. 83.*
- Ecclesias, & campanilia incastellare possunt tempore belli, p. 204. nu. 84.*
- Propria loca muris circumdare possunt, ibid. in fin.*
- Fiscum habere possunt, sed non Aduocatum, & Procuratorem Fiscalem; prater Principem Bisiniani, p. 204. nu. 85.*
- In possessione extractionis sunt manutenendilibus pendente, p. 204. nu. 86.*
- Subfeuda in alienis territorijs habere possunt, pag. 204. nu. 87.*
- Servitium Regi extra Regnum denegare possunt, si non est pro tuitione Regni, p. 205. nu. 88.*
- Locum tenentem creant in absentia Capitanei, p. 205. nu. 89.*
- Subventiones in quibus casibus exigere possunt, p. 205. nu. 90.*
- Pro conuiuio uxoris, vel pro natiuitate filiorum an aliquid possint exigere, pag. 205. num. 92.*
- Portiones contingentes vasallis pro donatiuis exigunt etiam si Rex eis remitteret, pag. 205. nu. 93.*
- Receptantes M. C. V. vel Regia Audientia contumaces cognoscunt, p. 205. nu. 93.*
- Pro vasallarum offensis agere, & appellare possunt sine mandato, p. 205. nu. 94.*
- Guidare eorum vasallos bannitos possunt, ibid.*
- Augmentum servitij quando petere possunt, p. 205. num. 95.*
- Animalia capere pro eorum servitijs salario mediante possunt, p. 205. nu. 96.*
- Vasallos ad servitia personalia etiam cum salario cogere non possunt, p. 205. nu. 96.*

I N D E X.

- Vt pares Curie quando interueniunt in causa contra Baronem, p. 206. nu. 97.*
- Pœnas pecuariarias inuitis creditoribus possunt vasallis remittere, p. 207. nu. 100.*
- Vasallos ad fideiubendum pro eis tam in ciuilibus, quam in criminalibus cogere possunt tamen eos illatos, & indemnes extrahere debent, p. 207. nu. 101.*
- Affecurationem à vasallis habere debent, pag. 207. nu. 102. Literis Regis precedētibus, pag. 208. nu. 104.*
- Vasallos verberare an ex iusta causa possunt, pag. 207. nu. 103.*
- Decreta exulet, vel soluat, in eorum Curijs fiunt, p. 208. nu. 105.*
- Magistros iuratos in eorum Terris facere possunt, si Vniuersitas eos non constituat, pag. 208. nu. 106.*
- Affisiam ponere, & banna extraordinaria tempore carere quando faciunt, pag. 209. col. 2. in princ.*
- Vasallos infelicos, & odiosos ab eorum Terris extrahere, quomodo possunt, p. 209. col. 2. in 78. potest.*
- Iurisdictionē criminalem sine privilegio non exercent sub pœna, p. 209. nu. 111.*
- Vasallos opprimere, aut metum inferre non possunt, p. 210. nu. 112.*
- Matrimonia nec directē, nec indirectē impediunt, ibidem.*
- Contractus quoscumq; inter vasallos non impediunt, p. 210. nu. 112. in 3. potest.*
- Peccationes non impediunt vasallis, pag. 210. num. 113.*
- Molestare vasallos non possunt, & si in eos seuiunt, priuantur dominio, p. 210. nu. 114.*
- Pugnis eos non percutiant, ibid. nu. 115.*
- Iurisdictionis ciuilibus in Baronem criminalem ieuientem contra vasallos agere possunt, p. 210. nu. 116.*
- Defensas, seu clausuras in nemoribus Vniuersitatis non faciunt, p. 210. nu. 117.*
- Vasallos ad vendendum, vel locandum non cogunt, p. 210. nu. 118.*
- Gabellas in eorum Terris in afflictum non capiunt, nec participant in eis, p. 211. num. 118. in fine.*
- Soluere collectas tenetur pro eorum bonis alodialibus, p. 211. nu. 119.*
- Ad molendum in eorum molendinis, vel trap-petis vasallos nō cogant, p. 211. nu. 120. sed fallit in casibus ibi notatis.*
- Mercaturas facere nō possunt, p. 214. n. 127.*
- Officia vendere non possunt, p. 214. nu. 128.*
- Carceratos de vna ad aliam Terram extrahere non possunt, p. 214. sub nu. 128.*
- Foveas subterraneas tenere non possunt, pag. 214. num. 130.*
- Clericos Officiales constituere non possunt, p. 215. num. 131.*
- Quos viros eligere debēt in Officiales, p. 216. num. 139.*
- Non tenetur de culpis Officialium, quia electio est necessaria, p. 217. nu. 142.*
- Si sunt contumaces, iurisdictionem non possunt exercere, p. 217. nu. 143.*
- Officiale qui in officio deliquit, an exhibere teneatur, p. 215. col. 1.*
- Sodomia inquisitos guidare, vel affidare, aut componere non possunt, p. 217. nu. 144.*
- Hosierias vasallis nō prohibeāt, p. 218. n. 145.*
- Syndicum quem confirmare tenentur, pag. 218. nu. 146.*
- Ad custodiendos carceratos nō cogant vasallos, pag. 218. nu. 147.*
- Seruitia personalia quando à vasallis exigūt, pag. 218. nu. 149. & p. 221. nu. 173.*
- Inurias ipsis, vel eorum Officialibus factas an cognoscant, p. 218. nu. 150. Illas estimare quando possunt, ibid.*
- Mercatores ex eorum Terris extrahere an possint, pag. 218. nu. 151.*
- Novas defensas, aut forestas facere non possunt, ibidem nu. 152.*
- Iurisdictionē criminalem habentes, non possunt cognoscere habentē ciuilem, p. 219. nu. 153. Sed vasallos occidentes habentem ciuilem se, ibid. num. 154.*
- Ciuilem habentes iurisdictionem, cognoscunt falsitates in eorum Curijs factas, nu. 219. nu. 155. & seq.*
- Neapolitani quando non gaudent privilegio Neap. p. 219. nu. 187.*
- Exteri gaudent privilegio, ne torqueātur ex processu informatiuo, ibidem.*
- Furta commissa contra ipsos non cognoscunt, pag. 219. num. 158.*
- Fidare animalia in territorijs alienis secatis segetibus an possint, ibid. nu. 159.*
- Remissionibus causarum renunciare an possint, ibid. nu. 160.*
- Consilium inter ipsos inire absque licentia Proregis non possunt, p. 220. nu. 161.*
- Torquere vasallos cum prabeminētij, aut ex processu informatiuo non possunt, p. 220. num. 162. Et quid agendum, si casus euenit, ibidem.*
- Venationem in siluis prohibere non possunt, pag. 220. nu. 163.*
- Nemorum venditiones Vniuersitatibus prohibere non possunt, ibid. nu. 164.*
- Confinare vasallos in locis eis non subiectis non possunt, ibid. nu. 165.*
- Vsura crimen quando cognoscunt, pag. 220. num. 166.*
- Damna cladesina nō cognoscunt, ibid. n. 167.*
- Deme-

- Domesticos inquisitos ad eos remitti non prætendant, p. 220. nu. 168.*
- Officiales suos nõ cognoscant, p. 220. nu. 169.*
- Remissionem causa eis remissa cum comminatione ut expediant, & non expedierunt prætendere non possunt, p. 221. nu. 170.*
- Allodiales res infeudare non possunt in præiudicium Vniuersitatis, p. 221. nu. 171.*
- Res feudales non possunt allodiales facere, ibid. nu. 172.*
- Suspecti si sunt, eorum Officiales etiam suspecti sunt, p. 221. nu. 174.*
- Alienare bona Baroniam non possunt, p. 221. num. 175.*
- Feuda ad eorum Curiam deuolata concedere an possint, ibid. nu. 176.*
- Regem subuenire tenentur, p. 221. nu. 177.*
- Seruitia indebita vassallis nõ iniungant, ibid. num. 178.*
- Diuidere iurisdictionem, & duos Capitaneos facere ubi erat unus, non possunt, p. 221. num. 179.*
- Citari possunt absque licentia Proregis, pag. 222. nu. 180.*
- Regale præsidium vassallis non possunt concedere, p. 222. nu. 181.*
- C. Regni ex presumptuosa. remedium non habent, ibid. & p. 226. nu. 216.*
- Ætati dispensare non possunt, p. 222. nu. 182.*
- Gratiam inquisitis concedere absq; partis remissione non possunt, p. 222. nu. 183.*
- Derictus exigere ex exituris per mare non possunt, p. 223. nu. 186.*
- Præuilegia Fisci quo ad exactionem pœnarum non habent, p. 223. nu. 188.*
- Hospitaliones quando visitant eorum Terras non habent, ibid. nu. 189.*
- Visitare Terras eorum sumptibus tenentur, ibid. nu. 190.*
- Angarias, vel donatiua non exigant, p. 223. nu. 192. & 193. & p. 226. nu. 219.*
- Pœnã mortis naturalis remittere an possint, p. 223. nu. 194.*
- Saluum conductum, vel abolitionem, non possunt promittere, ibid. nu. 195.*
- Moratorias concedere non possunt, pag. 223. num. 196.*
- Legem facere, aut ampliare in eorum terris non possunt, p. 224. nu. 197.*
- Delegare causas appellatione remota an possint, p. 224. nu. 198.*
- Venationes, aut piscationes reseruatæ an habeant, p. 229. nu. 199.*
- Sententiam publicatam contra inquisitum an impediant, si de inquisitis innocentia constaret, p. 224. nu. 200.*
- Rehabitari facere Terras, vel Casaliam diruta quomodo possunt, p. 224. nu. 201.*
- Remouere Officialem durante tempore unius anni non possunt, p. 224. nu. 202.*
- Imponere tributa, vel gabellas non possunt, ibid. nu. 203.*
- Commissarios Regios in eorum Terris carcerare an possint, ibid. nu. 204.*
- Contribuere tenentur Vniuersitatibus pro muris, & Medico, & alijs vti duo ciues, p. 225. nu. 205. & p. 228. nu. 231.*
- Contra ordinem iudicarium procedi in causis mandare non possunt, p. 225. nu. 206.*
- Currus, vel viaticas petere non possunt, pag. 225. nu. 207.*
- Arbitria in pœnalibus non exercent, ibid. num. 208.*
- Extra territorium iurisdictionem non exercent, ibid. nu. 209.*
- Palatia eorum non sunt immunes, p. 225. n. 210.*
- Insufflare spiritum vita instans peremptis non possunt, p. 225. nu. 212.*
- Licentiam armorum prohibitorum non possunt concedere, p. 225. nu. 213.*
- Sed per banna possunt prohibere, ibid.*
- Cum Cruce recipi non possunt, quando in eorum Terris ingreditur, quia hoc solum Regi competit, p. 225. nu. 215.*
- Succedendi ius non habent morientibus sine heredibus, p. 226. nu. 216.*
- Maris adiacentis non sunt domini, pag. 226. num. 217.*
- Famulum vassalli verberantes dominio priuantur, p. 226. nu. 218.*
- Suspitiones eorum non cognoscunt, pag. 226. num. 221.*
- Faciã pro natiuitate filiorum non petant, ibid. nu. 222.*
- Subfeudatarios ad adobam præstandam bis in anno non possunt cogere, & si ipsi bis in anno soluerent, p. 227. nu. 223.*
- Adobam à vassallis quomodo exigunt, ibidem num. 224.*
- Fidelitatis iuramentum quando recipiant à vassallis, p. 227. nu. 225.*
- Carcerare, vel torquere vassallos quomodo possunt, p. 227. nu. 226.*
- Seruitia personalia quando exigunt, p. 227. num. 227.*
- Vassallos verberare nõ possunt, p. 227. n. 228.*
- Nouas non imponant impositiones, etiam si à Rege grauantur, p. 228. nu. 229.*
- Remissiones causarum vigore Regia Prag. de censibus an petant, ibid. nu. 230.*
- Vassallos ad præstandum auxilium contra Regem cogere non possunt, p. 228. nu. 333.*
- Excedentes modum in exigendo puniuntur, pag. 228. nu. 232.*
- Assensum non denegent, alias prouidetur, ut habeatur pro præfiso, p. 228. nu. 234.*

I N D E X

- In feudo secundum quid, inuestituram denegare non possunt Electo à Rege, ibidem num. 216.*
- Extra Regnū non possunt seruitia Regi denegare, si pro Regno militatur, p. 228. n. 237.*
- Contrabanna regiorum bannorū non cognoscunt, p. 228. nu. 238.*
- Ad querelandum non cogant vasallos, p. 229. num. 239.*
- Clausula, salvo iure commutandi, vel moderandi pœnam in sententijs earum Curiarū non apponatur, p. 229. nu. 240.*
- Coadiutorem tantum habere possunt, p. 229. num. 241.*
- Vniuersitates nō prohibeāt ad se congregandum, si contra ipsos, aut eorum Officiales ageretur, p. 229. nu. 242.*
- Officiales extra territoria non deputent, pag. 220. nu. 245.*
- Vasallos nō extrahant ultra dietam, p. 229. num. 246.*
- Adiutoria, qua petere, vel grauamina imponere possunt, p. 229. nu. 248.*
- Bracos, seu recomendatos non habeant, pag. 229. nu. 249.*
- Ad seruitia perpetua sine Regis assensu vasallos non obligent, p. 229. nu. 250.*
- Succedendi ius in subiectis, & nō in burgenfaticis habent, p. 230. nu. 251.*
- Deflorare, vel coire fœminas vasallorum caueant, p. 230. nu. 252.*
- Cum pacto retrouendendi tenētes terras, asficurationes vasallorū nō hnt, p. 230. n. 253*
- Turres, vel Castra in eorū Terris non erigūt sine licentia Regis, p. 230. nu. 254.*
- Reficere muros eorum Castrorum non cogāt vasallos p. 230. nu. 255.*
- Carcerare Clericos sub figurato delicto assasirij nequeant, p. 230. nu. 256.*
- Receptatores bannitorum non cognoscunt, ibidem nu. 257.*
- Si bannitos receptauerint, quomodo puniuntur, ibidem.*
- Confiscare bona ob delicta quando possunt, p. 230. nu. 258.*
- Contumaces, vel banniti iurisdictionem non habent, p. 231. nu. 259.*
- Disrobatores stratarum non cognoscunt, pag. 221. sub nu. 259. in 114. casu.*
- Episcopos offensus non cognoscunt, p. 231. sub nu. 259. in 115. casu.*
- Condemnare ad triremes ad beneplacitum non possunt, p. 231. col. 2. in casu 116.*
- Mercata, seu mundinas non faciunt, p. 231. col. 2. casu 117.*
- Aguas vasallis nō prohibeant, ibid. casu 118.*
- Subfeuda habent, qua legibus generalibus nō subsunt, p. 283. nu. 138.*
- Ad Parlamenta vocantur, & per substitutos comparere possunt, p. 292. nu. 11.*
- Si assensum denegāt, Rex assentit pro eis, pag. 303. nu. 21.*
- Contributionem à vasallis exigunt pro Corredo, id est pro expēsis Regis, p. 376. nu. 41.*
- Vasallos offendentes ipso iure, iurisdictionem priuentur, p. 393. nu. 100.*
- A vasallis qui in feo offēdi possunt, ibid.*
- Vasallos rixolos extrahere petant à Prorege, pag. 394. col. 1. in prime.*
- Matrimonia per vim aut metum, aut precibus non fieri faciunt p. 415. nu. 123.*
- Iurisdictione eis communicata fuit à Rege Roberto cum quatuor literis arbitrarijs, pag. 492. nu. 87. & l. q.*
- Omnes quasi solēt habere quatuor literas arbitrarias, p. 492. nu. 91.*
- Bartolus
- Bartolus à Baldo refellitur, p. 285. nu. 144.*
- Basatura
- Basatura in Prouincia Aprutij est loco antefati, pag. 312. nu. 71. circa finem.*
- Beatus
- Beatus qui intelligit super egenū, & pauperē, in die mala liberabit eum Dñs, p. 464. n. 78.*
- Belisarius
- Belisarij scalus punitum, p. 33. sub nu. 23.*
- Consul, & Capitaneus Generalis Iustiniani erat, pag. 40. nu. 8.*
- Eius gesta, & infortunia, p. 48. sub nu. 31.*
- Bellum
- Bellū inter Locrenses, & Cotroniēses in sanguinario propē flumen Sacrà, p. 63 sub n. 116.*
- Finis eius pax est, p. 77. nu. 31. & p. 105. n. 37.*
- Operatur ut delinquentibus ad eum iustitibus inuultus fiat, p. 83. nu. 13.*
- In Lombardiā quando viguit, ibidem.*
- Non obseruantes seruitium promissum in bello, grauius puniuntur, ut euenit Baroni Paisitanelli, ibidem.*
- Bellum geritur, ut in pace degamus, eiusque finis pax est. p. 105. nu. 37.*
- A belua dicitur, quia bestiarum est bella mouere, p. 105. sub nu. 37.*
- Potius precibus orando, quam ferro pugnando inimicos superat, p. 109. nu. 51.*
- Omniū vitiorū mater est, p. 109. sub nu. 56.*
- Bellorum iniquissima conditio est, quia prospere omnes sibi vindicant, aucterfa autem vni imputantur, p. 110. nu. 58.*
- Multa bella impetu valida, mora, & tedio euanescent, ibidem.*
- Borum euentus varius est, & ideo fugienda, pag. 110. nu. 59.*
- Bella, et arma longē sunt tenēda, p. 110. n. 60.*
- Iuxta, nō autem intuxta bella sunt indicenda pro palma à Deo habenda, ibid.*
- Bella

I N D E X.

- Bella ut iuxta dicantur, quae requiruntur,*
pag. 110. nu. 60.
- Bella, & alia, quae de iure gentium orta sunt,* p. 330. nu. 33.
- Bellum an iuxctum sit, non est militum iudicare,* p. 488. nu. 62.
- Beneficia**
- Beneficia plura simplicia quando retineri possunt,* p. 160. nu. 266.
- Beneficia magna, magnis ingratitudebus satisfiunt,* p. 455. nu. 13. in fine.
- Beneficia accepta ex lege natura ad antidora obligant,* p. 455. nu. 16.
- Beneplacitum**
- Beneplacitum Proregis an eo mortuo expiret in condemnationibus,* p. 54. nu. 55.
- Beneplacitum Regis in reuocando Officiales, quomodo procedit,* p. 116. nu. 96.
- Beneuenti**
- Beneuenti Ciuitas fuit reseruata in inuestitura Regni Neap. p. 33. nu. 20. & p. 34. nu. 33. & pag. 586. col. 2.*
- Beneuenti Asylum, p. 496. sub nu. 126.*
- Beneuentum fuit amplum Ducatum in posse Longobardorum per annos ducentum,* pag. 586. col. 2.
- D. Berardius**
- D. Berardius de Montaluo Marchio S. Iuliani, & Locumtenens Regiae Camera Summaria magnus politicus,* p. 131. nu. 14.
- Birruarij**
- Birruarij matriculari debent, & nullam dignitatem habere possunt,* p. 144. in 11. potest.
- Blasphemantes**
- Blasphemantes in tribus casibus transigi non possunt,* p. 68. nu. 139. & p. 495. nu. 115.
- Blasphemia in quibus casibus transigi potest* pag. 199. nu. 53.
- Blasphemia portat ad incredibilitatem,* pag. 480. sub nu. 9.
- Bona fides**
- Bona fides non praesumitur ad praescribendum iura incorporalia,* p. 340. nu. 74.
- Pralati inuenientis Ecclesiam possidere an sufficiat,* p. 341. nu. 83.
- Parrochorum indulgentias a Pralato iniussa Ecclesiam detinente consequi facit,* p. 418. num. 140.
- Bona**
- Bona patris peruenta ad filium, dicuntur bona filij,* p. 355. nu. 47.
- Naufragata an ad Regem, vel ad magnum Admiratum spectent,* p. 152. nu. 2.
- Bonorum appellatione veniunt iura, & actiones,* p. 459. nu. 11.
- Bonum**
- Bonum commune, & publicum priuato praesertendum est,* p. 462. nu. 52.
- Bonifacius V.**
- Bonifacius V. mandauit fugientes ad Ecclesias non extrahi,* p. 536. nu. 30.
- Braui**
- Braui de iure constit. Regni vocantur recommendati,* p. 229. nu. 249.
- S. Bruno**
- S. Bruno a Comite Rogerio Normando in somnio visus,* p. 551. nu. 68.
- Sui corpus est in Monasterio Sancti Stephani de Bosco in Calabria,* p. 65. nu. 123.
- Bulla**
- Bulla Gregorij XIV. quo ad immunitatem Ecclesiae in quibus casibus non extenditur,* p. 536. nu. 34. & seq.
- Bulla beneficij obtenti a Summo Pontifice est publicanda, & quomodo, & quando,* pag. 538. nu. 4.
- Bullarum Apostolicarum examen, remissive,* pag. 535. nu. 33.
- Byffus**
- Byffus quomodo conficitur,* p. 171. nu. 307.
- C**
- Calabri**
- Calabri, Appuli, & Tarentini Regē in vita sibi eligebant,* p. 5. nu. 27.
- Quando Neapolitanas in uxores duxerunt fugatis Saracenis,* p. 33. nu. 23.
- Calabria**
- Calabria est Ducatus Primogeniti Regis,* p. 270 col. 2. in fine.
- Ducem habuit Eustachium Imperatori Naciforo II. tributarium,* pag. 545. colum. 1. in princ.
- Vere feudum est, & Alphonsus Primus de eo inuestiuit Ferdinandum eius filium,* pag. 546. nu. 54.
- Regnum vocabatur scuti illud Apulia,* pag. 546. num. 34.
- Quot Duces habuit, ibidem nu. 38.*
- Car a Regibus fuit electa pro titulo Primogenitorum eorum,* p. 547. nu. 38.
- Venas metallorum habet, & Regem sibi creabat, ibidem, & nu. 39.*
- Italia, & Roma virtutes seminauit, ibidem num. 40.*
- Magna Gracia fuit, & fons Italiae, & prima pars Europa est, ibidem.*
- Prima habitata ab Asehanex pronepote Noe, ibidem nu. 41.*
- Philosophis floruit, p. 548. nu. 44. in fin. & seq.*
- Pitagoram eius Ciuem, & potentissimas Vires habuit, p. 548. nu. 45. & 46.*
- Omni tempore viros Eminentissimos in literis, & armis habuit, & habet, pag. 548. num. 47.*

I N D E X.

- Zeuebum magnum legislatorem habuit, ibid. nu. 48.*
- Quos Pontifices habuit, & qui, & de qua patria, p. 549. nu. 52. & seq.*
- Homines formidabiles, & in ferendis iniurijs impatientissimos habet, p. 550. nu. 55. in fine.*
- Octavianum Imperatorem eius habuit, qui primus Christum adorauit, & incensum dedit, & Aram constituit, ibidem.*
- Quando M. G. V. per Regnum discurrerat, ad eam non accedebat, p. 550. nu. 60.*
- Habitata longè antequam Capua Prouincia habitaretur, p. 551. nu. 62.*
- Vicereges eius Praesides vocantur, p. 553. n. 70.*
- Thesaurarium habet, & non Perceptorem, ibidem.*
- Habitatio Primogenitorum Regum erat, p. 553. nu. 70.*
- Dux ipsius primum locum post Regem habet, pag. 554. nu. 71.*
- Calumnia**
- Calumnia poena qua, & quando est, p. 446. nu. 16. & seq.*
- Calumniatores**
- Calumniatores nunquam decerunt, dum cui persuadeatur extat, p. 446. sub nu. 20.*
- Officium Damonis assumunt, p. 444. nu. 2.*
- Puniendi sunt, qui falsa crimina opponunt temere, & appensate, p. 445. nu. 6. & 9.*
- Cancellaria**
- Cancellaria de iure omnes causas committit, p. 384. nu. 9.*
- Aulam Palatij Principis significat, & dicitur à Cancellò, & quare, p. 386. nu. 37.*
- Derictus non exigebat, sed de fructibus feudij Cancellaria vivebat, p. 384. nu. 7.*
- Cancellarij**
- Cancellarij officium erat seperatum, & omnibus Regni Tribunalibus normam dabat, pag. 383. nu. 6.*
- Camera reservata**
- Camera reservata à Baronibus, sed non ab ecclesiasticis personis terras habentibus fieri possunt, p. 200. nu. 59. & 60.*
- Campiones**
- Campiones ad pugnandum pro dirimendis liti- bus prius in Regno erant, p. 403. & 399. num. 25.*
- Sublati fuerunt ad instantiam Petrarcha, ibidem nu. 26.*
- Canes**
- Canum custodi utbatur Massimissa Rex, pag. 29. num. 76.*
- Cantores**
- Cantores Cappella Regia sunt de familia Regij Palatij, & Bells foro gaudent, p. 180. nu. 364. in fine.*
- Capitaneus generalis**
- Vide etiam Dux militum.*
- Generalis, & Locumtenens simul habet titulum Excellentia, & facit omnia sicuti & Prorex, p. 71. nu. 11. & seq.*
- Generalis tantum non solet constitui à Rege in Regno, p. 79. nu. 48.*
- Pradam inter milites diuidere debet, p. 79. sub nu. 49.*
- Qua semel obsedit, non demittat, ibid.*
- Capilli**
- Capilli mulierum facies ob modestiam tegunt, sed hominibus ignominia sunt, p. 403. nu. 14.*
- Tingentes eos, quomodo puniantur, p. 25. nu. 50. in fine.*
- Capitanei de guardia**
- Capitanei de guardia in hac Ciuitate singulis diebus de mane ad Regentem M. G. V. tenentur ire, & relationem facere, pag. 145. ante nu. 207.*
- Capitaneus custodiz Alemanz**
- Capitaneus custodia Alemana de guardia D. Proregis eius milites cognoscit, & qua priuilegia habet, p. 180. nu. 365.*
- CC. Papz Honorij**
- CC. Papa Honorij IV. origo, & obseruantia, pag. 237. nu. 10.*
- Sunt Papa Martini IV. sed promulgata à Papa Honorio, ibidem.*
- In Archiuiò à Regnicolis fuerunt conseruata, ibidem.*
- Seruantur quatenus sūt rationabilia secundum Andream, ibid. nu. 11.*
- Suspensa fuere à Papa Nicolao IV. ad instantiam Caroli II. pag. 237. nu. 11.*
- Aliqua ex eis in prag. 2. de clericis saluaticis sunt inserta, ibidem.*
- C. Regni ex presumptiose**
- C. Regni ex presumptiosa, nō procedit quando adsunt venientes aperto iure, p. 273. col. 2. in princ.*
- In subfeudis planis, & de tabula locum non habet, p. 281. sub nu. 119.*
- Cap. Regis Catholici ad beneficium mulierum Neapol.**
- C. Neap. Regis Catholici ad beneficium mulierum Neapolitanarum, & maritatarum cum Neapolitanis ad feuda titulata extenditur, p. 283. sub nu. 136.*
- Ad officia, qua de regalibus sunt, non extenditur, p. 86. sub nu. 43.*
- An fit in subsidium, p. 279. nu. 112.*
- Ad subfeuda Baronum an extendatur, pag. 280. nu. 113.*
- Ad mulieres Neapolitanas etiam spurias extenditur, ibid. sub nu. 115.*
- Ad exteras maritatas cum Neapolitanis extenditur, p. 312. nu. 71.*

Ad

I N D E X.

Ad instrumenta dotalia per Regnum facta extenditur, ibidem.

Ad antefatum extenditur, p. 282. nu. 129.

Ad interesse, & assicuracionem dotis extenditur, p. 282. nu. 131.

Ad bona socij extenditur, p. 283. nu. 135.

CC. Regni

CC. Regni quo ad remedia violentiarum an restitutionem in integrum admittant, pag. 527. nu. 62. & seq.

Vnde originem habuere, & an necessaria erant, ibid. nu. 63. & seq.

Hispania, & in omni Regno remedia ista vigent, ibidem.

In forma iudicij in eis nō proceditur, ibidem num. 67.

Contra Clericos, & alios conceduntur, ibid.

Durant, donec iusta causa durauerit, p. 528. num. 68.

Possessionem antiquiorem requirunt, p. 530. num. 88.

Cappellano maiori solent committi ista remedia, p. 532. nu. 103.

Prouisionem interim lite pendente an admittant, p. 532. sub nu. 104.

Pro Clerico cōtra Clericum intentantur, & Clericus non fuit ob hoc molestat, pag. 532. sub nu. 103.

Capitulum

Capituli Sede vacante absolutiones à iuramentis concedit sicuti ex Collaterale Concilij offensas absente, vel mortuo Proroge, pag. 387. nu. 47.

Capitula matrimonialia

Capitula matrimonialia quando incepta fuere, pag. 299. nu. 1.

Quid sunt, pag. 425. nu. 12.

Pittacia vocantur in aliquibus partibus, & est secundum ius, p. 425. nu. 11.

Stipulantur secundum consuetudinem loci uxoris, ibid. nu. 12.

Pralationem habent, si in eodem die cum alijs instrumentis non habentibus horam stipulata essent, ibidem.

Liquidationem instrumenti an habeant cum fide Parrochi, p. 425. nu. 13.

Capitula

Capitula, seu prouisiones factas à Domino Alba Duce, quo ad ordinationes Collateralis Concilij, & Tribunalium, p. 370. sub nu. 10.

Cappellanus maior

Cappellani maioris iurisdictione in multis cōsistit, p. 163. nu. 271. & seq.

Remouere facit Lectores inutiliter legentes, pag. 164. col. 1.

Super Cappellanis Regijs Cappella Regia, & super Gabris iurisdictionem habet, p. 164. solum. 2.

Ab eius, & sui consultoris decreto ad Proregem appellatur, p. 164. col. 2.

Eius Iudex, seu Consultor etiam si est minister Regius absque deposito suspensus allegatur, ibidem.

Alternis vicibus Regnicula, aut exterius deputatur, p. 164. nu. 272.

Priuilegium speciale habet, p. 167. nu. 282.

Origo ipsius in Regno quando fuit, pag. 168. num. 283.

Ordinaria est eius iurisdictione in Cappella, & in Castris, p. 168. nu. 284. & seq.

Cognoscit circa remedia cc. Regni quando si per Collaterale Concilium committeretur, p. 168. nu. 284. & p. 532. sub nu. 104.

De delictis circa Cappellam cognoscit, pag. 485. nu. 40.

Cappellanus Regius

Cappellanus Regius delinquens ad Cappellanti maiorem est remittendus, pag. 164. col. 2. in fine.

Capua

Capua Ciuitas à quibus adificata, p. 550. nu. 62.

Debellata à magno Comite Rogerio, p. 551. num. 66.

Baronibus quandoque subdita, & à Salerni Ciuitate pralata, p. 554. nu. 72.

Terremotis multis obfessa diuersa loca habitationum mutauit, p. 588. col. 2. in fine.

Caput

Caput malum mala præsumentur habere membra, p. 515. col. 1. in 26. præsumpt.

Carceratus

Carceratus emparari potest in carceribus in quibus reperitur, p. 165. nu. 173.

Quando examinatur, quomodo tractari debet, p. 137. nu. 167. in fine.

Perpetua in carcere condemnari an possit, p. 203. nu. 76.

Inuentor carcerum quis fuit, ibidem.

À diuersis Iudicibus delictorum potest cognosci, sed à grauiori delicto incipiendum est, p. 486. nu. 43.

Carcerare animalia alicuius, est iniuria, pag. 454. nu. 7.

An sumptibus eius sit custodiendus, pag. 45. num. 18.

Hispania illustres persona sub custodia militari tenentur, p. 45. nu. 18.

Ad perpetuas carceres condemnato, alimenta debentur, p. 54. nu. 55.

Cardinalis

Cardinalis Iudex recusari potest ex iusta causa, p. 62. nu. 114.

Zapata, & Borgia Locumtenentes Regni veniunt, p. 71. nu. 15. & 29.

Aquauisua, & Carafa Archiepiscopi Neapol. & eorum mors, p. 86. nu. 37.

Boncom-

I N D E X!

- Boncompagnus Archiepiscopus Neapolitanae*
tur, pag. 86. nu. 38.
- Vrsinus Abbas S. Ioannis in Lamis moritur,*
pag. 139. nu. 181.
- De Saebettis Abbas successor, ibidem.*
- Titulum Eminentissimi quando fuit Cardi-*
nalibus datus, pag. 394. nu. 108.
- De Sabaudia protestatur quo ad titulum dan-*
dum, quia Cypri Regis filius est, pag. 394.
num. 109.
- Sirletus, & Laurus Calabri fuere, & excelsi,*
pag. 550. col. 1. in princ.
- Casus Cardinalium Legatos non mutat mor-*
tuo Papa, p. 41. nu. 14.
- Nec Episcopatus vacantes prouidet, pag. 59.*
num. 96.
- Detius Carafa Archiepiscopatum Neapolis*
ornauit, & inde moritur, p. 34. nu. 27.
- Barbarinus Legatus à Lateri mittitur in*
Hispaniam, & Galliam, p. 54. nu. 57.
- Palatium extra Urbem gaudet immunitate*
Ecclesiae, p. 536. nu. 24.
- Carolus**
- Carolus magnus cur ita vocatus, & eius vita,*
& auxilia Romanae Ecclesiae praestita, pag.
17. nu. 32.
- Desiderium 32. Regem Longobardorum cum*
uxore, & filiis carcerauit, & inde Hispan-
ias, & alias partes superauit, ibid.
- Licentiam dedit de dando Ecclesiae, pag. 194.*
nu. 19. & p. 492. nu. 94.
- Carolus Primus quando de Regno fuit inue-*
stitus, p. 34. nu. 25.
- Iudicem qui homicidam non debite puni-*
uit, suspendi fecit, p. 481. nu. 17.
- Carolus V. Philippum filium admonuit, quos*
Gubernatores transmittat ad Regna, pag.
109. nu. 51. & p. 111. nu. 61.
- D. Carolus Carafa ex Principibus Roccella*
Abbas S. Io. in Lamis, p. 139. nu. 181.
- D. Carolus Carafa Episcopus Auerfanus,*
Nuntius in Germania, nouum opus com-
posuit, p. 548. sub nu. 49. & p. 584. col. 1.
- Carolus de Tapia Marchio, & Regens Deca-*
nus laudatur, p. 609. nu. 21.
- Carteya**
- Carteya in Hispania fuit assignata filiis na-*
tis ex Romanis militibus, et Hispanis mu-
lieribus, p. 48. nu. 31.
- Carnifex**
- Carnifex extra Urbem debet habitare, & ita*
seruatur in Constantinopoli, pag. 219. sub
num. 153.
- Cartaginenses**
- Cartaginenses ex commercio maris, & non ex*
natura fraudulentis, p. 104. nu. 33.
- Carthusiana Religio**
- Cartusiana Religio praeteris fulget in Ecclesia*
- Dei, p. 326. num. 12. & p. 342. nu. 94. &*
p. 185. nu. 398.
- Cassiodorus**
- Cassiodorus magnus, & doctus vir ex Ciuitate*
Squillacij fuit, p. 550. nu. 57. circa finem.
- Casalia**
- Casalia Neapolis à Ciuitate dismembrari non*
debent, p. 111. sub nu. 18. etiam ex cap. Re-
gis Catholici 43. in privileg. & ec. Neap.
pag. 45. & p. 558. nu. 104.
- Vendita quando fuerunt, d. n. 104.*
- Diruta absque spe reedificationis, perdens*
primena iura, p. 338. col. 1.
- Diuisa à Ciuitate quo ad iurisdictionem reti-*
nent primena iura ut ciues sicuti diuissi
diuisa remanent indulgentia, pag. 530.
num. 91.
- Diuisa à Ciuitate, appellatione Ciuitatis ve-*
niunt, p. 201. nu. 66. in fine.
- Casalis Monferrati obsessio, p. 544. nu. 11.*
- Casalis Iugliani iurisdictione diuisa, & exteri,*
à quo cognosci debent, pag. 209. col. 1. in
76. potest.
- Castellani**
- Castellani in Regno quando à Prorege cogno-*
scuntur, p. 56. nu. 73.
- Depositarij castrorum dicuntur, & extra*
castra iurisdictionem non habent, nec arma
deferre possunt, p. 181. nu. 376.
- Concubinas in castris non teneant, nec eorum*
milites, ibidem.
- Iurisdictioni Proregis quomodo subsistat, pag.*
181. nu. 377.
- Manfredonia quando à Turcis fuit Castellana*
non captus, p. 181. nu. 378.
- Sub appellatione Officialium veniunt, p. 182.*
sub nu. 378.
- Castodias duplicent tempore nocturno, sed*
expensis Domini, ibidem.
- Gubernatores in eadem Terra, vel Ciuitate*
non possunt esse, ibidem.
- Confidentes nimis incauti sunt, ibidem.*
- Castrum**
- Castrorum trium Neapolis, & Turris S. Vin-*
centij iurisdictiones, & ab eis ad quem ap-
latur, p. 181. nu. 373.
- Calus**
- Causa omiffus à more magnatum, recipit inter-*
pretationem à consuetudine loci, pag. 318.
nu. 17. & 18.
- Catholicus**
- Catholicus quando Rex Hispaniarum fuit vo-*
catus, p. 14. nu. 11. & seq.
- Caualleritia**
- Caualleritia Regia, seu Regia Ratio iurisdic-*
tionis quomodo regitur, & eius equos sub-
trahens, quomodo piniatur, pag. 282. nu.
379. cum seq.
- Causa*

I N D E X.

- Causa**
- Causa finalis in contrahentibus est attendenda**, pag. 255. num. 58.
- Formalis in matrimonio quæ**, p. 408. nu. 61.
- Finalis in matrimonio quæ**, p. 409. nu. 63. & 64. in fine.
- Regina est delictorum, quæ sine causa non eueniunt, & pœnam minuere facit**, p. 496. col. 2. in princ.
- M. C. V. semel in una Aula relata, in eadem referri debet, nisi aliter Proregi uideatur**, p. 119. sub nu. 109.
- Exactionis si ignoratur, an tuta conscientia fiat exactio**, p. 470. nu. 150.
- Mixti fori quæ**, p. 480. nu. 9. & seq.
- Ex humo non oritur**, p. 217. sub nu. 139.
- Cauz**
- Caua Ciuitatis priuilegiu in albo nil iuuat**, pag. 247. nu. 18.
- Caufidici**
- Caufidici creantur nobilissimi**, p. 138. nu. 177.
- Cautio**
- Cautio in usufructu pecunia est de substantia, quia sine ea non constituitur, & est loco proprietatis, & etiam non petita est adimplenda, alias fructus suos non facit**, p. 320. num. 39. & 40.
- Cæsar**
- Cæsar Carnignanus aquæ ad Ciuitatem Neapolis uentre fecit**, p. 154. sub nu. 239.
- Cæsar aum à Romanis Rex acclamaretur, se Cæsarem, & nõ Regem esse, & ideo Imperatoribus Cæsaris nomen remansit**, pag. 48. sub nu. 35.
- Cæsar interfectus fuit ex irreuerentia quam Senatus asportabat**, p. 128. nu. 133.
- Cæsar Abderisus Proregens, & eius laudes**, pag. 606. sub nu. 6.
- Cæsar Freccia Regius Consiliarius integerrimus laudatur**, p. 283. sub nu. 136.
- Cæcus**
- Cæcus potest esse Iudex, sed non Aduocatus, & quando**, p. 606. nu. 2.
- Celeriter**
- Celeriter fit satis, quod matura fit**, pag. 112. sub num. 69.
- Celibatus uita**
- Calibatus uita apud Romanos prohibita à Constantino magno fuit lex reuocata**, pag. 346. sub num. 2.
- Celibes**
- Celibes ex lege Pape Papea peioris conditionis erant quam coniugati, & testari prohibebantur**, p. 409. nu. 66. in fine.
- Census**
- Census solutio præsumit contractum emphyteoticum in Ecclesia**, p. 519. col. 2. præf. 100.
- Debetur à Rege Ecclesia Romana pro hoc Regno**, p. 546. nu. 36. & p. 24. nu. 29.
- Christiani**
- Christiani omnes de necessitate salutis Papa subiungunt**, p. 14. nu. 9.
- Charitativum subsidium**
- Charitativum subsidium quando, & super quibus imponi potest**, p. 53. nu. 50.
- Cibus**
- Cibus quamuis bonus si fumo olet displicet**, pag. 438. num. 5.
- Cicala**
- Cicala Tureharum Præfectus nomine Sinam ad salutandam matrem quando uenit**, pag. 500. nu. 154. in fine.
- Ciacei**
- Ciacei, seu Contestabilis familia**, pag. 137. nu. 169. & 170.
- Cicero**
- Cicero Arpinata filius Fabri Roma Cõsul fuit**, pag. 250. nu. 179.
- Pecunia causa multa non facienda fecit**, pag. 106. sub nu. 40.
- Citati**
- Citati ad informandum quas exceptiones opponere possunt**, p. 142. nu. 197.
- An per Procuratorem admittantur**, p. 129. in potest. 28.
- Citandi licentia quando à Baronibus est à citante petenda**, p. 198. nu. 49.
- Citatio sola est causa iusta ad fugiendum**, pag. 217. nu. 141.
- Ad ostendendum Titulum à Fisco fieri debet**, pag. 275. col. 2. circa finem.
- Ad instantiam partis præsumitur facta citatio**, p. 517. nu. 71.
- A M. C. V. omnes præter Officiales Regios, citantur**, p. 555. nu. 79.
- Nomen Iudicis, & locus ubi deget in citationibus debent exprimi**, p. 12. nu. 75.
- Ciuitas**
- Ciuitates, uel Prouincia Regno addita suis legibus utuntur**, p. 31. nu. 6.
- Diuisa in quarteria, sicuti ab Neapolis, quolibet quarterium dicitur una Ciuitas**, p. 76. num. 18.
- In caput Regni electa magnis priuilegijs decorantur**, p. 100. sub nu. 4.
- Mores sibi reformare sine Regis assensu non possunt**, p. 236. ante nu. 1.
- Quæ Episcopum habuerunt Ciuitatis nomen retinent**, p. 333. col. 1. & seq. col. 1. in uerb. squillacij.
- Ciuilis sapientia**
- Ciuilis sapientia res sanctissima, quæ pratio numerario estimanda, aut deponenda**, pag. 150. col. 2. in princ.
- Ciuis**
- Ciuis per priuilegium immunitate an gaudeat**,

I N D E X!

- deat, pag. 79. sub num. 46.
 Neapolitani ciues primates dicuntur respectu
 aliorum Regni, p. 101. sub nu. 21.
 In Regno, vel Neapoli quomodo ciuilitas con-
 trahatur, p. 102. sub nu. 21.
 Aggregatus à Ciuitate quomodo dicatur, pag.
 162. nu. 169.
 Per fictionem quomodo dicatur, ibid.
 Neapolitanus quando dici potest, pag. 181.
 num. 371.
 Non excedat usum in pascuis capiendo ani-
 malia ad secciam, p. 202. nu. 74.
 In Parlamenti an nomina omnia ciuium
 sint describenda, p. 342. nu. 47.
 Nouellus an ligetur statuto, p. 513. nu. 26.
 Alimenta naturalia habere debet ubi habitat,
 ne vitam inermem, ducat, p. 530. nu. 45.
 Carcerari potest pro debito publico, pag. 134.
 sub nu. 156.
 Praefrendus est in officijs, p. 135. nu. 160.
- Clementia
- Clementia, & misericordia in Principe magna
 virtus, p. 503. nu. 15.
- Clausula
- Clausula omnia, & singula in instrumento con-
 tenta quomodo intelligatur, p. 249. nu. 31.
 Cuius tenor habeatur pro expresso, quid ope-
 retur, p. 249. nu. 32.
 Feudi natura in aliquo non mutata, quid,
 p. 250. nu. 36. & p. 260. col. 1. in med.
 Quatenus ritè recteq; proesserit, quid, pag.
 250. nu. 37.
 Ex certa scientia, quid, ibid. nu. 38.
 Quo ad expressa tantum, quid, p. 250. nu. 39.
 De bene, & fideliter exercendo creat rem feu-
 dalè, p. 259. col. 1. in fine.
 Iuramenti fidelitatis, & de officio fideliter
 exercendo, quid, p. 261. nu. 76.
 Pro heredibus quibuscumque, vel cui dede-
 ris, quid, p. 262. nu. 83.
 Citra praiudicium iurium in decretis opera-
 tur, ut quis non habeatur pro possessore,
 p. 270. col. 2. in princ.
 Quo ad expressa tantum, quare fuit adinuen-
 ta, p. 244. nu. 12.
 In renunciationibus posita, & de cetero de-
 uoluendis, quomodo intelligatur, pag. 356.
 col. 2. in princ.
 Si vnus interesse nequierit, vel si non omnes,
 quid operetur, p. 156. nu. 245.
 Recusatione remota in delegatione apposita
 quid operetur, p. 157. nu. 249.
- Claudius
- Claudius Blanditius Praefidens Regia Camera
 Summaria, p. 155. col. 1. circa mediam.
- Claues
- Claues Ciuitatis quomodo custodienda, p. 193.
 num. 7. in fine.
- A Syndico sunt conseruanda, pag. 194. sub
 num. 40.
- Clerici
- Clerici, & alij Ecclesiastici reperi cum armis,
 à quo carcerentur, p. 23. nu. 24.
 Non incedentes in habitu, & tonsura, à quo
 cognoscendi, p. 23. nu. 24.
 A laicali iurisdictione an sint totaliter exem-
 pli cura eorum bonis, p. 23. nu. 26.
 Incurrigibiles quomodo, & quando seculari
 Curia tractantur, p. 24. nu. 36.
 Oppressi ab Episcopis ad secularè Iudicem
 recurrere an possint, p. 90. nu. 40.
 Ligantur edictis Electorum Ciuitatis, pag.
 153. nu. 232.
 Officiales Regis esse possunt, & qua facere
 valent, p. 384. nu. 15.
 Assassini omni priuilegio clericali priuatur,
 p. 166. nu. 278. & 483. nu. 32.
 Exteri an à vicinis extractari possint, sicuti
 etiam Doctores qui sunt sine mulieribus,
 pag. 185. nu. 332.
 Ob donationes in fraudem à functionibus nō
 sunt immunes, nec ab oneribus Vniuersi-
 tatum, p. 197. nu. 40.
 Falsitatem committentes coram Laico, ab Ec-
 clesiastico cognoscuntur, p. 219. nu. 156.
 Sub figurato delicto assassinij à Baronibus nō
 carcerentur, p. 230. nu. 256.
 Vestes excessiuas non gestent, sicuti nec Ad-
 uocati, p. 238. nu. 22.
 In feudis succedūt si per substitutum serui-
 re possunt, sicuti & monaci, p. 265. nu. 44.
 & p. 269. nu. 98.
 In officijs in quibus praestatur iuramentum,
 non succedunt, p. 273. col. 2. circa finem.
 Effecti Notarij pro falsitate commissa cogno-
 scuntur ab Ecclesiastico, p. 429. sub nu. 12.
 Ad postulandum non admittantur nisi pro
 causis eorum, vel Ecclesia, vel pauperum,
 p. 429. nu. 12. in fine.
 Pro reo postulare possunt, sed contra accusan-
 tem instare nō possunt, ut puniatur pœna
 calumnia, ibidem.
 Irregulares ob homicidium qualiter, & quā-
 do fiunt, p. 482. sub nu. 23.
 Ob sodomia crimen degradantur, & Curia
 seculari traduntur, p. 483. nu. 32.
 Immunitas eorum quādo à Constantino ma-
 gno fuit statuta, p. 347. nu. 2. in fine.
 Ob crimen falsae monetae degradantur, & Cu-
 ria seculari traduntur, p. 483. sub nu. 32.
 Excommunicati sunt si in se violētas manus
 iniecerent, p. 490. nu. 71.
 Blasphemi quomodo puniendi, pag. 495. sub
 num. 115.
 Ciues dicuntur, & pro bono pacis prohiberi
 possunt, ne arma deferant, p. 527. n. 65. et 66.
 Contra

I N D E X.

- Contra Clericos possunt remedia cc. Regni intentare, & ab Ecclesiastico per hos non molestantur, p. 532. sub nu. 103.*
- Exempti sunt à laicali iurisdictione, & etià de iure diuino, p. 534. nu. 12. 13. & 14.*
- Inquisiti à Iudicibus, vel Principibus secularibus nō possunt aggratiari, p. 24. nu. 29.*
- Officiales à Proroge creati non debent, p. 60. nu. 101. & p. 215. nu. 131.*
- Inquisiti de crimine lesa Maiestatis in Principem laicum, à quo Iudice cognosci debent, pag. 137. nu. 167.*
- Depositarij coram Iudice laico cognoscuntur, pag. 230. nu. 256. in fine.*
- Cocus**
- Cocus Principis etiam dignitatem habet, pag. 432. num. 30.*
- Cognomina**
- Cognomina unde originem sumpserunt, p. 3. nu. 1.*
- Cognitum**
- Cognito uno de contrarijs cetera cognoscuntur, p. 209. col. 2. circa medium.*
- Cognatio**
- Cognatio legalis, qua & matrimonia quomodo impediatur, p. 412. nu. 94.*
- Spiritualis est compaternitas, & qualiter contrahatur, p. 412. nu. 97.*
- Per Procuratorem in Baptismo an contrahatur, p. 413. nu. 101.*
- Choortes**
- Choortes militum grauis armatura quot sunt in Regno, p. 75. nu. 12.*
- Collega**
- Collega ad instantiam collega carcerari non debet, p. 426. nu. 25.*
- Collegia**
- Collegia, qua in Regno feuda possident, p. 603. num. 109.*
- Collegium Doctorum Neapolis**
- Collegij Neap. Iurisdictione, potestas, & origo, pag. 158. nu. 254.*
- Eius supernumerarij non gaudent priuilegio ordinariorum, p. 158. nu. 255.*
- Eius caput est magnus Regni Cancellarius, p. 159. nu. 256.*
- Vicecancellarius debet esse Neapolitanus, p. 159. num. 257.*
- In quot personas consistat, pag. 159. nu. 258. & p. 160. nu. 261.*
- Eius Vicecancellarij magna est prebeminentia, p. 159. nu. 259.*
- Quomodo in eo doctorandi modus explicatur, p. 159. nu. 260.*
- In eo quot Ordinarij esse debent, pag. 160. num. 263.*
- Quando sex Doctores fuerint additi eius Ordinarijs, & qui, p. 163. sub nu. 270.*
- Filij artistarum gaudent in eo, si sunt Neapolitani, p. 163. col. 2. in prin.*
- Columna familia**
- Columna familia Illustrissima, & suis vassallis benemerita, & Regi nostro deuota, p. 16. nu. 21. & p. 49. nu. 46.*
- Collectarum impositio**
- Collectarum impositio prohibita, p. 16. nu. 23.*
- Iuste est earum impositio ex cc. Papa Honorij IV. taxata ad Regis beneficium, pag. 237. nu. 9.*
- Ab eis Barones, vel Ecclesia, quando non sunt exempti, p. 211. nu. 119.*
- Dicitur donatiuum Regi factum, & quando, pag. 297. nu. 31. & 32.*
- Color quaesitus**
- Color quaesitus quando inter uxorem, & maritum dici potest, p. 290. nu. 148.*
- Collaterales**
- Collaterales in Regno Sicilia succedunt in feudis per cap. volentes, p. 268. col. 1. circa medium.*
- Collaterale Concilium**
- Vide Concilium.*
- Campanz sonus**
- Campana sonus pro signo in Tribunalibus à Cardinale Zapata Regni Locumtenente introductum, p. 113. sub nu. 34.*
- Comes Palatinus**
- Comes Palatinus ab electione Imperij, & statu priuatur, & Dux Bauaria in eius locum electus, p. 17. nu. 31.*
- Titulus Comitis unde originem sumpsit, & quis est in Regno, p. 555. nu. 80. & seq.*
- In Codice titulus Comitis memoratur, ibid. num. 82.*
- Equitem praecellit, ibidem.*
- Abusuus dicitur, qui per 20. annos publice in studijs legit, p. 555. nu. 83.*
- Sine culpa non deuesititur, ibid. nu. 84.*
- Habet priuilegium, ut ei credatur cum iuramento suppletorio, p. 557. nu. 97.*
- Contra ipsum quot, & qui testes requiratur, ibid. nu. 98.*
- A Marchione praefertur in Regno, & quare, pag. 557. nu. 99.*
- Antiquior titulus est alijs, ibid.*
- In Gallia praecedit Marchionem, ibid.*
- Ab Episcopis in Regio Palatio praefertur, p. 557. nu. 100.*
- Cum praecedentia potest titulum habere, ibid. num. 101.*
- Beneuente Regni Prorox magnus Gubernator, p. 608. sub nu. 20.*
- Penna in anno 974. iurisdictionē dedit Ecclesia Casanova, p. 194. nu. 20.*
- Oliuares, qua Oratoria tollere curabat, pag. 534. nu. 16.*
- Oliuares Siela Tribunal tolli cōsuluit, & ita execu-*

I N D E X!

excusatum, p. 170. sub nu. 298.
Exerc Anglia decapitatus, p. 556. nu. 92.
 Confines
Confines sunt imperscriptibiles, & prasumuntur, prout per prius erant, pag. 341. num. 89. & seq.
Mutati non prasumuntur, ibid. nu. 91.
Feudorum, Dicecesarum, & Parrochiarum sunt imperscriptibiles, ibid. nu. 92.
 Comestabulus
Comestabulus Nauarra filius Ducis Alua Proregis Neapolim venit, p. 57. nu. 78.
Regni Neapolis omnes ex septem officijs praecedit, p. 77. nu. 74.
Regni Proregis subest, & eius potestas, & auctoritas, p. 75. nu. 10.
Habet cohortē grauis armaturae 80. militū, & 12. plateas militares absque seruitio, p. 75. nu. 15.
Dicitur magnus militia Magister, & operatur ut sit Ciuis, p. 77. nu. 35. & 36.
Prerogatiuas magnas habet, p. 77. num. 37. & sequent.
Est primus inter Consiliarios Status, & in casu mortis Proregis, est Locumtenens, p. 78. num. 38.
Antiquissimum officium Roma fuit, pag. 78. sub num. 38.
In Caelo principium habuit, p. 78. nu. 39.
Sedet in dextera Regis, p. 78. nu. 41.
Creatur ex Magnatibus Regni, p. 78. nu. 42.
Cōfines custodire est eius officij, p. 78. nu. 46.
De una ad aliam Prouinciam exercitum mouet non expectato Regis iussu, p. 79. nu. 47.
Magister Militum, seu Tribunus Militum vocatur, ibidem.
 Commissiones
Commissiones DD. Proregum, p. 42. nu. 15.
DD. Locumtenentium Regni, pag. 31. num. 40.
Vicariorum Regni diuersimodē sunt, p. 80. num. 16.
Non sunt faciēda illi, qui inuitus negotium acceptat, p. 121. col. 2. circa princ.
 Commissarij
Commissarij Regij delinquentes in Terris Baronum carceratur, p. 224. nu. 204. & p. 169. sub num. 290.
Eorum commissiones qui ostendere tenentur, pag. 169. nu. 291.
 Communis opinio
Communis opinio ipsi legi equiparatur, p. 203. num. 38.
 Communis error
Communis error facit ius, p. 140. nu. 185.
 Compaternitas
Compaternitas quando est inter quos contrahatur, p. 412. nu. 97. & seq.

Compositiones
Compositiones reorum an fiant citata parte, pag. 229. nu. 239.
A Baronibus fiant cum Iudicibus, & Actorum Magistris, p. 402. nu. 117.
Quomodo sint faciēda, & quandoque etiam parte remittente nō fiant, p. 492. nu. 116. & p. 495. nu. 122.
 Compensatio
Compensatio aduersus Fiscum non iuuat, pag. 352. num. 31
 Concessio
Concessio non fiat illis, culpa quorum res ad Ecclesiam est reuerſa, p. 470. nu. 169.
Regis strictē est interpretanda, p. 281. n. 122.
Principis est absque diminutione concedere, pag. 330. nu. 30.
 Condemnati
Condemnati ad crudelem mortem ob offensam factam D. Regni Locumtenenti, pag. 69. num. 7.
Per Ciuitatem sunt trabendi, & in loco delicti mori, p. 71. nu. 10.
Ad triremes perpetuo, sunt insuccessibiles etiā ex testamento, p. 231. col. 2. in casu 116.
Semel pro uno delicto nō sunt amplius cognoscendi, & quando secus, p. 480. nu. 6. & 7.
In una poena, dum tenebantur ad duas, censentur absoluti ab alia, p. 505. sub nu. 28.
Ad restitutionem rei condemnati, eum fructibus restituere tenentur, pag. 267. col. 1. in princ.
 Condemnatio
Condemnatio ex quibus inditijs, vel probationibus fieri potest, p. 487. nu. 53.
Ad eam faciēda non sufficit priuata scientia, ibidem.
 Conditio
Conditio existentia filiorum habet tractam successuum, p. 517. nu. 17. & 18.
Impossibilis pro non apposita habetur, p. 411. num. 85. & qua fit, ibidem.
Conditio, & modus quando à pari procedunt, p. 258. sub nu. 54.
Negatiua nuptiarum non sequendarum impletur per ultimum uita spiritum, vel per cautionem post anni lapsum, pag. 321. num. 44.
In remissionibus accusantium apposita, est adimplenda, p. 491. sub nu. 76.
 Confessarius
Confessarius si in confessione poenitentem sollicitauerit, quomodo puniendus, pag. 413. num. 100.
Filia spirituales ei non sunt quas audit in confessione, ibid. nu. 99.
Poenitentem adulteram ad reuelandū adulterium non cogat, p. 418. nu. 142.

Coi-

I N D E X.

- Confessio**
- Confessio mariti coëstante matrimonio facta de receptione dotis, an creditoribus præiudicet, p. 426. nu. 29.*
- Inquisitorum in loco tormentorum facta habetur, ac si in ipsis tormentis confiterentur, p. 121. col. 1. in prin.*
- In supplicatione facta probat, & ei est standū, p. 129. in 26. potest.*
- Vasallorum contra eorum libertatem ad beneficium Baronum nō valet, p. 229. nu. 250.*
- Facta à delinquente cum qualitate, minuit delictum, etiam si qualitas non probetur, p. 499. nu. 143.*
- Ficta est illa in decretis, quod declaret si est heres, alias, ibidem.*
- De homine occiso, & in flumen proiecto, quid agendum, ibidem.*
- Confiscatio**
- Confiscatio quando à Baronibus fit, pag. 230. num. 258.*
- Confidentia**
- Confidentia in Rege erga ministros debet esse, pag. 29. nu. 76.*
- Coniugia**
- Coniugia potius cum illis de familia quam cum alijs facienda, p. 422. nu. 3.*
- Consilium**
- Consilium malum consultari pessimum, p. 380. sub num. 1.*
- Servo male datum punitur, sic etiam si vasallo daretur, p. 481. num. 40.*
- Consilia iuuenum consilij senum non sunt preferenda, p. 4. nu. 17.*
- Tarda, executio velox, p. 11. nu. 68.*
- Concilium**
- Concilium supremum Hispania votis ad eum transmissis inherere vni, vel alteri parti nō tenetur, sed sufficit inherere vni ex votis prædictis, p. 26. nu. 52.*
- Status unde dicatur, p. 77. nu. 25.*
- Duo sunt, belli, & pacis, & à Cicerone æquiperantur, p. 77. nu. 29. & 39.*
- Quomodo differant, p. 77. nu. 30.*
- Status, seu belli concilium pacis vocatur pro priè, p. 77. sub nu. 31.*
- Quale proprie dicatur, p. 104. nu. 36.*
- Triplex etiam est, ibidem.*
- Generalia Concilia à Diuo Petro vsque ad Concilium Tridentinum quot fuerit, ibid.*
- Provinciale, seu Episcopale quale dicitur, ibidem.*
- Admittit ad eum Abbates habentes insignia Episcopalia, ibidem.*
- Generale quomodo diffinitur, ibidem.*
- Principis proprie est, nam cætera dicuntur Tribunalia, p. 104. sub nu. 36.*
- Inter dona Spiritus sancti à Diuo Thoma non numeratur, p. 105. nu. 36. in fine.*
- Status, seu belli est primum, p. 105. nu. 37.*
- In Palatio Proregis cōgregatur progubernatio Regni, & belli, ibidem.*
- Qui in eo consuevit, quomodo sedent, ibid.*
- Decanus ipsius in Locumtenentem eligitur mortuo, vel absente Prorege, nisi aliquis ex septem officijs Regni esset præsens, p. 101. nu. 38.*
- Religionem augeri curet, p. 109. sub nu. 53.*
- Futura præuidere, aliena gesta inuestigare, & bella aufugere debet, p. 109. sub n. 56.*
- Credulum esse debet, si de salute Regis agatur, p. 110. nu. 60.*
- Iurisdictionem an habeat, pag. 110. num. 60. in fine.*
- Ad loca differentiarum accedens, quomodo ei soluatur dicta, p. 110. nu. 61.*
- Magistratum auaritiā, seu iniurias repellat, ibidem.*
- Gabellarum immunitate an gaudeat, ibid.*
- An de die, vel de nocte est faciendum, pag. 111. sub num. 61.*
- Religionis causas per rationes status pertractare caueat, ibid. in fine.*
- Collateral**
- Collaterale Neronis tempore originem sumpsit, pag. 383. nu. 2.*
- A Rege Catholico in Regno inditutum anno 1505. p. 383. sub nu. 2.*
- Ad similitudinem Regni Aragonum introductum, ibid. nu. 3.*
- Quare denominatur Collaterale, p. 384. n. 11.*
- Vocatur ita penès Proregē, sed penès Regem vocatur supremū Concilium, p. 385. nu. 21.*
- Maxima, & supremam habet auctoritatem, & administrationem, ibidem.*
- Interrex dicitur mortuo, vel absente Prorege, ibidem.*
- Ex tribus dominis consistit, & supernumerarium non admittit, p. 385. nu. 23.*
- Candidatus Principis dici potest, pag. 386. num. 29.*
- Patricios, & Plebeos amittit in eum erigit, ibidem nu. 20.*
- Decreta ipsius, decreta supremi ordinis dici possunt, p. 386. nu. 32.*
- Capite denudato in eo statur, ibid. nu. 33.*
- Secretarium Regni de eius corpore habet, pag. 386. num. 39.*
- Abque interuentu Proregis quid facere potest, p. 386. sub nu. 39.*
- Registrare facit assensus Regis infra annum non registratos, p. 387. nu. 47.*
- Annonis, & Regimini Ciuitatis prouidet, p. 388. num. 49.*
- Ad moderatè vendendum particulae cogit, ibidem.*

I N D E X!

- In casu necessitatis omnes cogit ad mittendū frumentum ad Ciuitatem, ibid. nu. 50.*
- Diuites cogit ad mutuandum Ciuitati pro frumento emendo, ibidem.*
- Defectus, & mala in Republica auertit, pag. 388. num. 51.*
- Diuitias, qualitates, & atates subditorum scire debet, p. 388. nu. 52.*
- Priuatias causas cognoscere non expedit, ibid. num. 54.*
- Trigefimas, Sportulas, aut candelas non exigit, ibidem.*
- Iurisdictionem habet, & Tribunal formatum est, ibid. nu. 56.*
- Alijs Tribunalibus mandat, ut ad eum veniant, & relationes de statu causarum faciant, p. 388. nu. 59.*
- Licentiam Officialibus per Regnum ad Neapolim veniendum impartitur, pag. 389. sub num. 59.*
- Interpretat Pragmaticas, leges, & priuilegia, p. 389. nu. 60.*
- Maia aliqua tollerat, ne peiora eueniāt, pag. 369. sub num. 62.*
- Cognoscit de literis cambij, p. 389. nu. 64.*
- Memorialia expedit ex munere Cancellaria sibi iniuncta, p. 389. nu. 66.*
- Regitur in Palatio, & ad eum cū armis quis ingredi non prohibetur, & quare non in Aulis S. C. p. 390. nu. 68.*
- Scilicet ad sedendum in eo qui habent, pag. 392. sub num. 87.*
- Resistere potest Proregi iniusta forte mandanti, aut si scandalū Reipublica eueniret, pag. 392. nu. 92. & 93.*
- Referre Regi tenetur gesta Proregis gubernantis, ibid. nu. 93. & seq.*
- Regi replicare potest, p. 392. nu. 96.*
- Ordinem seruare non tenetur contra eos, qui nullum turis ordinem seruauerunt, pag. 392. nu. 97.*
- Insolentes Regni Regi referat, p. 392. nu. 92.*
- Ecclesiariū necessarias ampliaciones curet, pag. 393. nu. 98.*
- Ecclesias ab Hæreticis molestari non faciat, ibidem.*
- Feuda ad Vniuersitates, aut Ecclesias cum renouatione ad 100. annos transire permittat, ibid. in fine.*
- Vasallos à Baronibus non molestari curet, p. 393. nu. 99.*
- Saluaguardias dat vasallis cum Baronibus litigantibus, qua seguro reat ab Hispanis vocantur, p. 393. nu. 100. & 102.*
- Sacrum Concilium Capuanæ Concilium, seu S. C. Capuana, quod prius de Sancta Clara dicebatur, lumen, & Specululum omnium Tribunalium, pag. 421.*
- num. 10. & pag. 111. num. 62.*
- Quare dicitur S. C. pag. 111. num. 66.*
- Decreta ipsius in suis valuis affigit, & qui ea corrumpit punitur, ibid. nu. 11.*
- Arbitrium regulatum, ac discretum exerceat, pag. 504. num. 20.*
- Sola facti veritate inspecta iudicat, ibid.*
- Ad nõ petita per actorem etiam condemnare potest, ibid. num. 21.*
- Pragmaticas etiam interpretatur, ibidem.*
- Ad compromittendum in eum cogere potest partes, si factum est intricatum in iure, & in facto, ibid. nu. 24.*
- Regis personam representat, & quare dicitur Sacra Regia Maiestati in supplicationibus, p. 111. nu. 61. & 62.*
- Ad similitudinem Concilij Aragonum est introductum, pag. 111. nu. 62.*
- Proregi titulum Illustris tantum dat, pag. 111. num. 66.*
- In Ciuitate Neapolis Metropoli fuit ei sedes constituta, & in quot Consiliarijs, & in quot Aulis consistit, & cuius nationis, pag. 112. num. 68.*
- Reiectis subtilitatibus sola facti veritate iudicat, & aqutati nimum inuititur, pag. 112. num. 68. circa finem.*
- Causas nimum mature, & benigne determinat, p. 112. nu. 69.*
- Mouet se considerata honestate agentis, & conuenti, ibidem.*
- Concordiam suadere potest, & non per hoc esset suspectum, ibidem.*
- Causas graues in exitu Concilij non faciat, ibidem.*
- Veritatis Iudex dicitur maxime in causis Ecclesiarum, ibidem.*
- Decisiones ipsius legem faciunt in Regno, sed quid si contraria inter eas essent, pag. 112. num. 70. in fine.*
- Arbitrio utitur, quia Principis personam representat, ibid. nu. 71.*
- Iurisdictionem habet super omnibus causis prater Fiscum tangentibus, pag. 112. numer. 72.*
- In criminalibus principaliter non cognoscit nisi quo ad nullitates processuum, & in alijs casibus notatis, p. 112. nu. 72.*
- Appellationes causarum criminalium cognoscit, & si inquisiti affirmatiuam, aut negatiuam in eo allegant, quid agendum, pag. 113. sub num. 72.*
- Auctoritas eius maxima etiam extra Regnum, & scriptores eius decisionum numerantur, p. 113. sub nu. 72.*
- Obuiam vadit in forma Tribunalis soli Regi, vel eius consanguineis, & Proregi, pag. 113. sub num. 72.*

Totum

- Totam vnitum iurisdictionem ordinariam, & non delegatam habet, p. 113. nu. 73.*
Ex narratis in supplicationibus iurisdictionem sumit, p. 113. sub nu. 73.
Interpretatur leges, & Pragmaticas, p. 389. num. 60.
Insuriantes cum cognoscit, pag. 113. num. 73. in fine.
Succedit eius Consiliarijs morientibus sine herede excluso Fisco, p. 113. nu. 73.
Cum armis eius Aulas, vel salta ingredi nemo potest, ibidem.
Sententia ipsius armata manu exequantur, pag. 114. sub nu. 76.
Ad non petita condemnare potest, pag. 115. sub num. 84.
Relationes M. C. K. & Consultorum aliorum Tribunalium die Iouis audit, & grauaminaprouidet, p. 109. sub nu. 109.
Præcedit Regiam Cameram, p. 127. nu. 126.
Ad exemplum Prætoris Barchinæ ipsius in albo Palatii ponit, p. 128. col. 2. in princ. Consiliarijs Sta us, & Capuanæ.
Consiliarij Regij à D. Prærege non cognoscuntur, nec alij Officiales. p. 51. nu. 40.
Promulgantes legem faciendam peccant, pag. 56. sub nu. 72.
Status, patres Principis dicuntur, & cui affimilantur, p. 77. nu. 26. & 27.
Ad nutum Principis congregantur, ibidem.
In corpore belli Regnum regunt, ibidem.
Sunt tanquam Tutores Regis, & Reipublicæ Protectores, p. 77. nu. 32.
Habentur uti presentes in Ciuitate, & uti rogati sunt utiles, ibid. nu. 34.
Prouisionem habent à die capta possessionis, & nõ à die præstiti iuramenti per Procuratorem, & ita seruati, p. 85. sub nu. 31.
Sunt columina Populorum, & sūt in maiori auctoritate quam Doctores, seu Prudentes, p. 105. nu. 39.
Scientia, prouidentia, & experientia pleni sunt eligendi, ibidem.
Totius perfectianis inueniri non possunt, pag. 106. num. 42.
In materia belli eis est credendum, pag. 107. sub num. 45.
S. C. Capuana qui in Curia Regis togam gerunt cum anterioritate priuilegij præcedunt, p. 85. nu. 32.
Si de Collegio essent alios anteriores, in Collegio non præcedunt, p. 89. nu. 24.
In Parliamentis publicis Barones non præcedunt, ibid. nu. 25.
Status Consiliarij ex aliena natione non sunt eligendi, p. 107. sub nu. 45.
Nec audaces, aut de nouissimis Populi, ibidem.
- Hispania de doctioribus eligunt Consiliarij status, p. 107. nu. 46.*
Potius cum quiete quam cum bello pacatum conseruare Regnum procurent, seditiones euitando, p. 107. nu. 47.
Cum infidelibus amicitiam, aut confederationem non teneant, p. 107. nu. 48.
Garrulationes plebis, Regisq; detractores nõ curent, p. 108. nu. 48. in fine.
Gubernatores mittendos à Rege bonos esse procurent, p. 109. sub nu. 51.
Principis errata notent, & eum non bene loquentem reprehendere possunt, & ad Audientiam subditis dandam consulent, pag. 109. num. 52.
Doti eorum voto acquiescant, & obstinatos se non ostendant, p. 111. nu. 61. in fine.
Consiliarij S. R. C. Capuana à Principe sunt honorandi, & eius assessores sunt, p. 111. num. 64. & 65.
Patres Principis vocantur, & imperiti ad hoc officium aspirare non debent, sed qui eligendi, ibid. nu. 66.
Electi ad officium illud renunciare non debent, quia otium nostrum publicæ utilitati non est præferendum, ibidem.
Sunt in numero 23. quorum duo in M. C. V. & alter in Capua, & dua partes regnicola, & tertia ad electionem Regis est, pag. 112. num. 68.
Augmentatum fuit eis salarium vsque ad ducentos mille, ibidem.
Abque delegatione Principis, vel Præsidentis Sacri Consilij non possunt de causis cognoscere, p. 113. nu. 74.
Orationem dicunt in Senatu-Catalonia post auditam missam, & ante ingressu Concilij, pag. 113. num. 74.
Si absque herede decederet, S. C. succedit excluso Fisco, p. 113. nu. 75.
Quæ requisita habere debeant, p. 114. nu. 77.
Liberi, & non simulati nec barbam sibi tingentes sint, ibidem.
Mali quia facere solent, p. 114. nu. 78.
Principes dicuntur, & ideo proprias affectio-nes adficiant, & publicas induant, p. 114. num. 79. & 80.
Priuatos habere non debent, ibidem.
Cuius ætatis esse debeant, ibidem.
Procuratores, aut Tutores esse non possunt, pag. 115. num. 81.
Erga Aduocatos affectum particularem apponere non debent, p. 114. nu. 180.
Si ad S. C. non accedunt, salarium non habent, etiam si persona eorum non essent necessaria, pag. 115. nu. 82.
Cum Aduocatis in publica Audientia non disputent, p. 115. num. 82.

I N D E X!

- A quibus dona accipere possint, ibidem.*
Aduocatorum filacterias non indulgeant, p. 115. nu. 83.
Ad expensas condemnare debet fouentes malas causas, p. 115. nu. 84.
Vnus ex eis representat eius aulam, pag. 326. sub num. 5.
Accepto priuilegio efficiuntur patresfamilias, eorum origini propria renunciare possunt, & eues effici in Vrbe Principis ubi habent officium, p. 115. nu. 85. & seq.
Gabellarum immunitate an gaudeant, pag. 115. nu. 88.
Tempore Audientia in eorum domibus Alguzerios tenere deberet, p. 116. n. 88. in fin.
Episcopi, & alij Ecclesiastici possunt esse Consiliarij, & quomodo sederet, p. 116. nu. 90.
Secreta Concilij, ve? Collega, p. 116. nu. 92.
Extra Ciuitatem non habitent, ibidem.
Creantur per triennium, & inde ad beneplacitum, p. 116. nu. 94.
Senatores vocari possunt, p. 116. nu. 95.
Amoueri an possint ad nutum Regis, pag. 116. nu. 96.
Renunciare officium sine licentia Principis non possunt, p. 197. nu. 97.
Eruatorum Consiliariorum dies vnus plus valet, quam imperitorum longissima aetas, pag. 118. nu. 103.
Priuari ab officio cum dedecore, mortui dicuntur, p. 117. sub nu. 102. in fine.
Corruptela alterius Officialis denunciare tenentur, p. 118. nu. 107.
Officia a Baronibus non petant, nec sine licentia a Ciuitate exeant, p. 119. nu. 109.
Cum Regentibus olim conueniebant in negotijs status, & iustitia, & Regentes eis adiuncti dabantur, p. 119. nu. 109.
Supplicationes absente Praside audire debet, sed ad confusiones euitandas, audit Prasides, p. 127. nu. 125.
Prasidenti Consilium ingredienti assurgere tenentur, & Prasidens eos salutare tenentur, p. 128. col. 1. in princ.
Salutentur ad inuicem inter eos, p. 128. n. 131.
Si Prasidentes Regia Camera creantur aliqui, precedunt alios Prasidentes prater decanum, p. 132. col. 1.
Fisci Patroni in Regia Camera creati quomodo sedent, p. 132. nu. 145.
Si duo officia exercet, an duo salaria habere debeant, p. 133. sub nu. 146.
Commissiones eorum ostendere tenentur, pag. 492. nu. 90.
Ex eis duo in M.C.V. assibunt, & quare, pag. 137. nu. 168.
Plures cogitationes confirmant, pag. 183. sub num. 13.
- Voto dato acquiescant, nec obstinati sint, ut alij eorum vota sequantur, pag. 111. col. 1. circa medium.*
Consiliariorum Valdeuisici, Preccie, & Franchis differentia de precedetia, p. 85. nu. 33.
Consilium Io. Francisci de Ponte contra Monasterium S. Laurentij prope Padulam in materia elemosyna, p. 456.
Concessum.
Concesso aliquo, censetur concessum omne illud, sine quo actus commodè explicari non potest, p. 279. col. 1. circa princ.
Concessio
Concessio pro in his heredibus, quid operatur, pag. 259. col. 2. circa finem.
Destruitur si in vno capitulo non obseruatur, pag. 84. nu. 43. in fine.
Debet intelligi secundum naturam rei concessa, p. 263. nu. 87.
Facta Equiti Hierosolymitano de titulo Marchionatus, in emenda Terra pro reponendo titulo predicto alter assensus non requiritur, p. 279. col. 1. in princ.
Concubinae
Concubina ab Aduocato, vel Milite non potest habere donationem, p. 175. nu. 337.
Dum in concubitu stetit, salarium non habet, pag. 161. nu. 338.
Ei donata repeti non possunt, ibid. nu. 339.
A non uxoris de iure antiquo tenebatur, pag. 175. nu. 340.
Bonas actiones quandoque fecerant meretricis, p. 175. nu. 341.
Gabella earum, & illa ludis ab Alphonso I. sublata, p. 177. nu. 342.
In Castris non teneantur concubinae, p. 181. num. 376.
Concubinarij
Concubinarij publici quomodo puniantur, & cognoscantur, p. 481. nu. 12.
Constitutiones
Constitutiones Regni ut de successione, & constitutionem diua memoria non habet locum in feudis planis, & de tabula, pag. 281. num. 119.
Constitutiones Regni de campionibus, sunt reuocatae, p. 399. nu. 25.
Consuetudines
Consuetudines Neapolis a Camillo Salerno descripta, quomodo procedunt, p. 351. nu. 27.
Ex iusta causa processisse praesumitur, p. 367. num. 11.
Longè praeualent in his, qua sunt mera facultatis, & in causa pia, p. 456. sub nu. 9.
A die prohibitionis operantur in his, qua sunt mera facultatis, p. 465. nu. 103.
In donationibus raris factis nulla sunt, pag. 467. num. 107.

Amicum

I N D E X

- Amicum hospitandi, aut capones dandi non obligant, ibid. nu. 108. & seq.*
Ad molendum in molendinis, aut in furnis, aut tarpetis Baronum non valent, p. 466. num. 114.
Vbi induci possunt, p. 466. nu. 116.
Faure Ecclesie inducuntur in recompensationem spiritualium, p. 472. nu. 195.
De dando pro nuptijs, vel exequijs mortuorum debent continuari, p. 474. nu. 123.
In honoribus sunt attendenda, pag. 139. num. 181.
Sunt magna auctoritatis, p. 140. nu. 184.
De impetrando assensum super aliqua re debet seruari, p. 266. col. 1. in fine.
Attenduntur quo ad mercaturas nobilium, pag. 44. num. 31.
Mala sunt corruptela, p. 140. nu. 186.
- Consensus**
- Consensus in matrimonijs, quomodo requiratur, pag. 409. nu. 67. & 68.*
Consensus, & non concubitus facit matrimonium, p. 416. nu. 126.
Ad incogitata, & incognita non extenditur, pag. 252. nu. 46.
- Consanguinitas**
- Consanguinitas quid est, & quando matrimonium impedit, p. 413. nu. 105.*
Ad quartum gradum restricta, pag. 414. nu. 108.
- Consanguinei**
- Consanguinei vocantur magnates à Rege, p. 45. ante num. 16.*
- Constantinus**
- Constantinus donatione Ecclesie fecit, & est verissima, p. 33. n. 22. & p. 557. col. 1. in med.*
Increpatus à Deuclettiano, ex quo Thesauri non tenebat, quid egit, p. 293. col. 2. circa principium.
- Contumax**
- Contumax in Curia Baronali, est contumax per totum Regnum, p. 223. nu. 195. in fine.*
Coniunctorum effectus est, qualis est eius natura, p. 469. nu. 149.
- Consules**
- Consules duo Romæ pro uno Rege creati, pag. 39. num. 5.*
Quando Constantinopoli creabantur, 100. libras auri soluebant pro refectioe aquaeductuum, p. 140. nu. 184. in fine.
- Consultores**
- Consultores curent omnia recte fieri, pag. 380. sub num. 1.*
Tribunalium S. Laurentij Neapolis quomodo relationes faciunt, p. 153. nu. 230.
- Conspiratores**
- Conspiratores viso Superiore disperditur sicuti carbones accensi viso sole, p. 71. sub nu. 10.*
- Continui**
- Continui centum sunt penes Proregem, p. 40. sub num. 19.*
Origo eorum, p. 179. nu. 363.
- Contributio**
- Contributio vicinorum pro atrijs, vel nouis vicis faciendis qualiter fiat, pag. 173. sub num. 321.*
- Contractus**
- Contractus inter clientem, & Aduocatum sunt nulli, p. 288. nu. 166.*
Metu facti non firmanur iuramento, p. 289. nu. 170. & p. 340. sub nu. 76.
Iudicantur secundum tempora ipsorum, pag. 420. num. 4.
Contrahentes pacis stare tenentur, pag. 407. num. 49.
- Conuentio**
- Conuentio inter vasallos, & Barones de molendo, vel coquendo panem in furno, non inducit ius compellendi, p. 458. nu. 115.*
- Conuictus**
- Conuictus, & confessus non appellat, nisi cum aliqua qualitate etiam non probata confiteretur, p. 499. nu. 145. in medio.*
- Corepiscopi**
- Corepiscopi qui erant, & quare recesserunt ab aula, pag. 340. sub nu. 76.*
- Corruptela**
- Corruptela Officialium, ab alijs Officialibus denunciari debet, & per testes singulares probatur, p. 118. nu. 107.*
Athenis, & Roma quando principium habuit, & à quibus, p. 119. sub nu. 107.
- Corredum**
- Corredum est expensa Regis in itinere, à qua nemo est exemptus, pag. 376. num. 45. & pag. 257. num. 35.*
- Corradini**
- Corradini violenta mors tempore Caroli Primi Neapoli obuenta refertur, pag. 219. sub num. 153.*
- Correctio**
- Correctio immoderata exasperat, p. 79. nu. 75.*
- Credenzeria**
- Credenzeria officium est vere officium, p. 261. num. 72.*
- Cosmus**
- Cosmus Busdraghi Baro Falli, p. 514. nu. 37.*
- Cosentia**
- Cosentia Ciuitas à quibus edificata, & Bretiorum Metropolis, ac Lucanorum Colonia, & quot Casalìa habet, p. 551. n. 63. & 64.*
Vnquam de Baronibus fuit, & Iudices particulares habet, quo ad nobilitatem prestantes in ea, p. 551. nu. 65. & pag. 554. sub num. 71.
Caput, & Metropolis fuit electa tempore

I N D E X!

- diuisionis Regni inter Gallos, & Hispanos, p. 553. nu. 69.*
Cotroni Ciuitas
Cotroni Ciuitas olim magna, & schola mille virorū, à Dionisio Siracusano depopolata, pag. 548. nu. 46.
Creditores
Creditores occisi super pecunia soluta per occisores pre remissione querela ius non habēt, pag. 84. nu. 23.
Si uxorem debitoris obligatam velint, eurent pecuniam conuerti in utilitatem eiusdem uxoris, p. 286. nu. 149.
Si sunt in eodem quo dos promissa, aut constituta fuerit, quis præferatur, pag. 311. sub num. 66.
In usufructu si caperēt bona in solutum, quid agendum, p. 320. nu. 37.
Mariti, qui uxorem volunt obligatam esse intercesso, & non valet, p. 435. nu. 12.
Arbitrium regulatum habere debent secundum arbitrium boni viri, pag. 505. num. 29. & 30.
Onerosi non sint, sicuti nec delicati debitores esse debent, p. 505. nu. 29.
Rem pignoratam propria auctoritate au vendere possint, ibid. nu. 32.
Vendentes pignus de euictione tenentur, ibid. num. 33.
Dotales pecunias accipere non tenentur, ibid. num. 35.
Primi quando pecunias secundis liberatas auocare possunt, p. 505. nu. 36.
Variare an possint super bonis obligatis, pag. 506. nu. 34. & seq.
Cruce
Cruce recipiuntur Reges, & Episcopi, pag. 225. num. 215.
Crudelitas
Crudelitas est quando in puniendo exceditur, pag. 137. sub nu. 170.
Crudelis
Crudelis est, qui suam famam negligit, p. 464. num. 77.
Culpa
Culpa Barones reuellit, sed probari debet, pag. 555. nu. 85.
Curiositas
Curiositas nil recusat. p. 3. ante nu. 1.
Curia
Curia nostri Regis in suo Palatio regulatur ad similitudinē Curia olim Ducum Burgundia, p. 370. nu. 72.
Curialis
Curialis immodestia offendit puls quam immodestia ciuis, p. 41. sub nu. 14.
Curiales prosequētes Galliam M. C. V. trabunt, & non trabuntur, sed non iure cesso, vel
- oneroso, pag. 138. num. 176.*
Differunt à Gausidicis, & in quibus, p. 138. num. 177.
Curia Admiratiz
Vide Admiratia.
Carfor maior
Carforis maioris iurisdictio, seu auctoritas, p. 184. nu. 391.
Sub DD. Regentium Regiam Cancellariam cura est hoc officium, & ideo portus literarum non soluunt, ibidem.
Proregem gratis ad Regem uebere tenetur, ibidem.
Sine licentia currentes arrestare potest, ibid.
Cypri Regnum
Cypri Regnum ex familia quomodo exijt, & à Duce Sabaudia prætendatur, & ad Venetos venit, & inde deperditum apud Turcas, p. 543. nu. 10.
- ## D
- Damus donamus**
D*amus donamus verba quid significant, & unde originem habent, p. 264. nu. 91.*
Dandi, & recipiēdi beneficium commercium est, pag. 471. nu. 125.
Damnum
Damnum euitandum operatur ut rusticus, miles, aut simplex persona excusetur ignorantia iuris, p. 503. nu. 24. & 24.
Dans
Dans non semper obligatur ad donandum, pag. 475. nu. 228.
Dardanarij
Dardanarij quomodo puniātur, p. 372. nu. 315.
Dare denegans
Dare denegans spoliat, & tollit possessionem, pag. 456. col. 2. nu. 1.
Darius
Darius Tributa minui iuxit, ne Populi grauentur, p. 292. sub nu. 24.
Data dies
Data dies attenditur in donatione Principis, & non possessio, p. 85. sub nu. 30. & 34.
Debitor
Debitor in non acquirendo an poterit debitoribus præiudicare, p. 306. nu. 44.
Decanus
Decanus Concilij Status quando in Locumtenentem Regni eligatur mortuo, vel absente Prorege, p. 105. nu. 38.
S. C. quandoque Propraesidens absente, vel mortuo Praesidēte creatur, p. 126. nu. 109. & seq. & p. 607. nu. 16.
Aliquo priuilegio præfulget, ibidem.
Qua non potest facere, pag. 124. in 113. potestate.

Collat.

I N D E X

- Collat. Concilij precedit Praesidentem S. C. & Locumtenentem Regiae Camerae Summaria quamvis Reges per prius fuerint creati, pag. 127. nu. 126. & pag. 132. col. 1. circa finem, & pag. 392. nu. 87. in fine. & venientes ad Tribunal quod regit precedit, pag. 392. nu. 88.*
- Regia Camera non praeceditur à Consiliario creato Praesidente, p. 132. col. 1.*
- Decanus ante omnes debet se subscribere, p. 605. ante nu. 1.*
- Decem viri
- Decem viri quando Romae fuerunt, p. 39. nu. 6.*
- Decima
- Decima fructuum intelligitur de omnibus tam superioribus, quam inferioribus, ac de rapis, lupinis, & palea millij, p. 389. nu. 8.*
- De acquisitis, & non de illis, quae acquiri possent, debetur, p. 464. sub nu. 74.*
- Decisio
- Decisio differt à lege, vel constitutione, pag. 538. num. 5.*
- Decisio semel facta à S. C. semper est idem iudicandum, p. 250. nu. 34.*
- Decreta
- Decreta S. C. in albo Pratorio, idest in eius valuis apponuntur, pag. 421. nu. 11. & ea corrumpentes quomodo puniantur, ibid.*
- Decreta, quod citra praesudicium privilegiorum Baronum pro hac vice causa remaneat, an interponi possint, p. 221. sub nu. 170.*
- Decreta interlocutoria à quibus non fuit appellatum, possunt reparari, & emendari in negotio principali, p. 120. col. 2.*
- Decreta in Curijs Baronibus exulet, vel soluat quando fiant, p. 86. nu. 40.*
- Decoratur
- Decoratur superior ex splendore subditorum, pag. 385. num. 25.*
- Decuriones
- Decuriones certum Iudicem habere debent, pag. 153. num. 229.*
- Defensio
- Defensionis causa licitum est homicidium, quia est de iure natura, p. 488. nu. 63. & seq.*
- Quisquam se tenetur defendere, & contrarium faciens est in visio, p. 499. nu. 150.*
- Defensio patriae per quinque summates apud Regem fiebat, qui in criminalibus Proregi non suberant, pag. 392. nu. 95.*
- Defensio
- Defensio nova ab Vniuersitatibus, aut alijs non fiant, pag. 326. nu. 9. & seq. & nec etiam à Religiosis fieri possunt, p. 327. nu. 14.*
- Delegatio, & Delegati
- Delegatus Principis est maior quolibet Ordinario, p. 155. nu. 242. & p. 156. nu. 247.*
- An omnes Delegati Principis firmare debeant actus ordinarios, p. 156. nu. 244. & non teneri fuit decisum, ibid. nu. 247.*
- Iurisdictionis exercitium apud omnes Delegatos Principis simul est, & unus sine alio procedere non potest. ibid. nu. 245. & 246.*
- Delegati Principis procedunt nomine Regio, & defensiones arctant, p. 156. nu. 247.*
- Si mandetur à Prorege, ut Delegati procedant in causa talis de tale, si alij inquisiti, & carcerati pro eodem delicto adessent ex eodem processu, non posse quo ad socios procedere, fuit decisum, p. 157. nu. 247.*
- Delegatio cum clausula leuato velo, & quod Delegatus iuris nexibus non sit ligatus, non tollit statutum Ciuitatis, pag. 157. num. 248.*
- Appellatione remota an fieri debet, p. 224. num. 198.*
- Delegatorum sententia habent executionem, sed per viam querela, & recursus datur remedium, p. 157. nu. 249.*
- Non obstantibus reclamationibus exequi fuit ordinatum à Duce Alba, pag. 158. num. 253.*
- Delegatio mortuo Principe an expiret, pag. 157. nu. 250.*
- Si fiat cum clausula recusatione remota de friuola causa, non autem de graui inteligitur, p. 157. nu. 249.*
- Vni soli non debet fieri, p. 157. nu. 253.*
- Delegati non possunt constituere Procuratorem Fiscalem, p. 158. nu. 253.*
- An in causis criminalibus subdelegare possint, p. 158. col. 1. in fine.*
- Delegatus Baronis est minor Ordinario, pag. 196. nu. 37. in fine.*
- Quales causa delegari debent, p. 62. nu. 112.*
- Delicta, & Delinquens
- Delicta occulta prodeant, & maxime illa Officialium, p. 47. sub nu. 23.*
- Exceptuata in Indultu debent intelligi de veris, & proprijs, & non de minimis, & improprijs, p. 83. sub nu. 11.*
- De potestate absoluta absq; partis remissione quando fieri possunt, p. 83. nu. 12.*
- Delinquentibus quando indultus, vel gratia absque remissione partis concedi soleant, p. 63. nu. 12. & 13.*
- In gratijs, & indultibus omnia delicta explicari debent, p. 84. nu. 25.*
- De loco ad locum ob delicta gentes transferuntur, p. 137. nu. 169.*
- Delicta seuerè, & non crudeliter puniri debent, ibid. nu. 170.*
- Delinquentes semper aliqua causa mouentur, pag. 445. nu. 9.*
- Delinquens ex solo praambulo punitur in grauioribus, p. 447. nu. 28.*

Deli:

I N D E X!

- Delictum Pralati nō nocet Ecclesia, sed ipse Pralatus punitur, p. 471. nu. 174. & 181. Per immissionem ictus scopitta consumatur delictum, p. 483. nu. 30.*
- Delictum est minus in se, quam in alium, pag. 490. nu. 72. circa finem.*
- In quibus delictis ex officio procedi potest, p. 494. sub nu. 112.*
- Delicta commissa in rixa, leuiter punienda sicuti & alia, pag. 496. nu. 125. & seq.*
- Delicta leuia non debent extendi, puta de vulnusculis ad vulnera, ut de domunculis ad domos, aut ad falsificantes monetas minimas, pag. 497. nu. 130.*
- Ex imperitia, vel ignorantia delinquitur, p. 497. nu. 133. & ex ebrietate, vel lasciuia, pag. 497. nu. 498.*
- Delicta grauius criminum heresis, lesa Maiestatis, aut effusio sanguinis, aut verisimilitudinibus puniuntur, p. 498. nu. 141. in fine.*
- Delinquens si acceptauit delictum cum qualitate, quam non probauit, minus punitur, pag. 499. nu. 145.*
- Si prius negauerit, & inde visis testium Fisci probationibus acceptauerit, quid erit agendum, p. 499. nu. 46.*
- Ex paupertate minus punitur, p. 499. sub num. 148.*
- In Ecclesia an gaudent eius immunitate, pag. 537. num. 36.*
- Demania, & Demaniales**
- Demaniales, scilicet Terra, vel Ciuitates Regie in qualibet ex duodecim Prouincijs Regni, p. 559. num. 77.*
- Demania à Regia Camera conceduntur uasallis, & quare, p. 393. sub nu. 103.*
- An expediat ea concedere, ibidem.*
- Partes Regis insistentur, ibidem.*
- Demaniales Regum cuius sunt natura, pag. 329. col. 1. circ. med. à Rege alienari possunt, p. 331. nu. 38.*
- Democratia**
- Democratia, scilicet Politica gubernium, pag. 6. num. 33.*
- Eius inconuenientia, & pericula, pag. 7. nu. 36. in fine.*
- Demosthenes**
- Demosthenes in orando fuit magis mutus, quam piscis, p. 150. col. 1. circa medium.*
- Denegatio**
- Denegatio iustitia facit perdere iurisdictionem Baronibus, p. 221. sub nu. 170.*
- Denominatio**
- Denominatio à digniore fiat, p. 405. sub nu. 32.*
- Denunciatio**
- Denunciatio falsè, grauius punitur etiam ad expensas, p. 445. nu. 13.*
- Deperditum**
- Deperditum Protocollum potest probari per testes, pag. 243. sub nu. 8.*
- Deposita**
- Deposita susceptionum Officialium non sunt restituenda, p. 123. nu. 115.*
- Deputati**
- Deputati Ciuitatis Neap. in Parliamentis generalibus in omnibus procedunt Deputatos Baronagij, p. 193. nu. 5.*
- Quot Deputati in Parliamentis Regni Neap. constituuntur, p. 88. nu. 7.*
- Derogatum**
- Derogatum ex consuetudine, Reipublica non expedit renouari, p. 374. nu. 17.*
- Deserta**
- Deserta loca quicquam auctoritate propria inuadere potest, & elapso biennio fit dominus, pag. 8. nu. 41.*
- Desertor**
- Desertor spontè se presentas impunitus euadit, pag. 500. sub nu. 154.*
- Descriptio**
- Descriptio nominis Regis necessaria est in lege, pag. 3. num. 8.*
- Detractores**
- Detractores qui sint, & quomodo ab Imperatoribus fuerunt tractati, p. 108. nu. 49.*
- Deuolutio**
- Deuolutio ad Regem singulis centum annis arbitrat, p. 65. nu. 120.*
- Deus**
- Deus in auctorem ex lege Romuli à Magistratibus inuocari debet, p. 13. nu. 4.*
- Dat, & tollit Regna uni, vel alteri nationi, pag. 14. num. 7.*
- Non in hasta, aut gladio soluat Ecclesiam, pag. 23. nu. 18. in fine.*
- Pœnitentia placatur, p. 103. nu. 30.*
- Prædixit Populis grauamina eis à Regibus inferenda, p. 236. nu. 2. & 3.*
- Non iudicat bis in idipsum, p. 480. nu. 6.*
- Deo rationem reddere potius ob misericordiã, quam ob crudelitatem, p. 498. nu. 140.*
- Eo permittente, & demone operante, mala euenire possunt, p. 417. nu. 136.*
- Dictator**
- Dictator primus Roma fuit Laertius, pag. 39. num. 6.*
- Dictio**
- Dictio subdiò, differt à dictione subdiò, pag. 70. sub nu. 9.*
- Dictio in perpetuum in priuilegijs quid operatur, p. 263. nu. 86. & p. 264. nu. 91.*
- Dictiones tantum, & solummodo, taxatiuè includendo id, de quo disponitur cetera excludunt, p. 316. nu. 11. & 12.*
- Dictiones alias, vel si uero sub se adducit id, quod*

I N D E X.

- quod & facti, & iuris diuersitatem habet, pag. 317. nu. 13.*
- Didacus**
- Didacus Lopez Suarez Regens laudatur, pag. 606. nu. 6. & p. 608. nu. 19.*
Quando fuit Propraesidens Sac. Conf. p. 127. num. 122.
- Dioeceses**
- Dioecesarum diuisio quando, & à quo, pag. 340. sub num. 46.*
A Romanis dicebatur Gubernationes Populorum, p. 341. nu. 78.
Loca exempta non comprehendunt, ibidem num. 29.
- Dieta**
- Dieta Proregis, seu Legati à Latere cuius est quantitatis, p. 54. nu. 56. & seq.*
Officialium est milleariorum 20. & per mare milleariorum 50. p. 54. nu. 58. & 59.
Pro una dieta soluitur, si accessus plurium dierum uno die fiat, p. 54. nu. 60.
Quomodo Consiliarijs status pro accessu soluat, p. 110. nu. 61.
Quanta est, p. 229. nu. 247.
- Difficillia**
- Difficillia, & qua raro sunt Proregi deman- data non censentur, p. 68. sub nu. 142.*
Digitis appellatione an veniat manus, p. 436. num. 19.
- Dignitas**
- Dignitas naturalis superat delegatam, & maior est illa, qua iure proprio obtinetur, pag. 41. sub nu. 13.*
Dignitatis status in plurali numero est lo- quendum, & à Caesare Augusto fuit ita in- troducendum, p. 80. nu. 4.
Dignitas, qua nihil confert ad negotia ca- pituli non est attendenda, p. 89. nu. 22.
Dignus esset Imperio, si non imperasset, ait Tacitus, p. 107. sub nu. 45.
Si dignitas ob delictum amitteretur amplius non acquiritur, p. 117. sub nu. 102.
Dignitates à Rege tanquam à fonte fluunt, & resuunt, p. 147. col. 2.
Dignitates, non ambitione, sed labore acqui- runtur, p. 193. nu. 9.
Dignitas duplicata plus tribuit quam una, pag. 554. nu. 77.
Semel acquisita semper durat, p. 554. nu. 73.
Non est in Notario, & Cocco Principis, pag. 432. nu. 30.
- Disciplina**
- Disciplina Castrorum antiquior est quam cha- ritas librorum, p. 228. nu. 233.*
- Dispensare**
- Dispensare hannimētis matrimonij, qui possunt, pag. 408. nu. 56.*
Dispensatio matrimonij inter quos gradus, &
- quando, & à quo fiat, p. 414. nu. 111. & ex quibus causis, ibid. nu. 113.*
- Dispositio**
- Dispositio vocans liberos, eos ut filios vocare intelligitur, non ut haeredes, p. 318. nu. 24.*
Illatiua, nō inductiua ex verbo perueniet in consuetud. Neap. probatur quo ad acqui- sitionem antefati filijs post mortem matris, pag. 318. nu. 24.
- Difrobatores stratarum**
- Difrobatores stratarum ad Barones non remis- tuntur, p. 231. col. 1. in casu 114.*
- Destitutio Reip.**
- Destitutio Reip. ex tribus causatur, pag. 107. num. 45.*
- Diuerfa**
- Diuerfa ratio pactum reformat, sicuti diuerfi- tas rationis reddit diuersum ius, pag. 276. sub num. 11. & p. 92. sub nu. 48. & diuerfa ratio, diuersum exigit ius, pag. 332. sub num. 46.*
Diuerfitas personarum, diuersam exigit me- dicinam, ibid. & facti facit diuersitatem iuris, pag. 471. nu. 185.
- Diuortium**
- Diuortium à Spurio Coruino prius Roma fa- ctum, p. 404. nu. 27.*
Propter adulterium fit quo ad Thorum, pag. 405. num. 29.
- Diuisio**
- Diuisio Ciuitatis solet fieri per quarteria, pag. 76. num. 20.*
Indiarum ab Alexandro VI. inter Reges Ca- stella, & Portugallia facta fuit, pag. 331. num. 42.
Si diuidantur Casalia à Terra, remanent eis primeua iura, & priuilegia, p. 530. nu. 91.
Eiecto Rege Federico Hispani, & Galli Re- gnum Neap. inter se diuiderunt, pag. 553. num. 69.
- Diuitiae, & Diuites**
- Diuitiae antiquae affiores debent nobilibus, pag. 441. num. 34.*
Nobilitant homines, p. 441. nu. 35.
Antiqua indicans vna bona conscientia fuisse questas, ibidem.
Malè acquisita nec acquirentibus, nec poste- ris prosperitatem attulere, ibidem.
Latam viam nobilitati aperiant, ibidem.
Vilitatem persona tegunt, ibidem.
Quandoque paupertates vocantur, pag. 441. sub num. 36.
Antiquarum augmentum debet attendi, pag. 441. num. 37.
Diuitiae Regis sunt quies Populi, & substan- tia belli, p. 26. nu. 54.
Christianis sūt licita, sed quandoque multis exitia fuere, p. 109. nu. 56.
- Diuitia**

- Diuitia Regis sunt quies Populorum*, p. 153. num. 151.
- Diuitijs conseruatur splendor, & nobilitas familia*, p. 249. nu. 29.
- Diuites ad mutuandā pecuniam Ciuitati profumēto quando cogi possunt*, pag. 388. sub num. 50.
- Diuites tempore necessitatis frumēta vendere tenentur*, p. 56. nu. 71.
- Doctores
- Doctores firenui non existimantur apud Populos, sicuti firenui milites*, p. 105. num. 38. in fine.
- Possunt uti carroijs*, pag. 159. num. 259. & pag. 163. col. 2.
- Doctoratus insignia quomodo, & à quibus conferantur*, p. 160. nu. 265.
- Doctor prius admissus ad Collegiū profertur Doctori nō adhuc admissi*, p. 162. nu. 270.
- Doctor priuatus, & inde admissus ad Collegium quomodo secat*, p. 163. sub nu. 270.
- Habent dignitatem sine administratione*, pag. 163. col. 2. in princ.
- Doctores, & Clerici sine mulieribus, an à vicinio extractari possint*, p. 175. nu. 332.
- Possunt ingredi Cameram Palatij*, pag. 180. sub num. 368.
- Doctorum iuramenta non fuerunt vsu recepta, nisi in doctoratu*, p. 373. nu. 13.
- Doctor scribens pro consanguineis copiose aliquid legat etiam in paruis*, p. 456. sub nu. 41.
- Excusantur ob ignorantiam legis non inserte in corpore iuris*, p. 513. nu. 21.
- Alia vide in verbo Aduocati.
- Dohanz
- Dohanz Regia Tribunalis iurisdictionis*, pag. 174. num. 322.
- Est verbum Normandum, ibidem.*
- Quae iura habet, ibidem.*
- Doherium
- Doherium, quid est*, pag. 312. nu. 74.
- Domicelli
- Domicelli dicuntur milites ex claro sanguine nati*, pag. 441. nu. 40.
- Dominus
- Dominus si cum serua concubitus habet, eam facit liberam*, p. 411. nu. 81.
- Serua prohibere non potest, ne matrimonium contrahat*, ibid. nu. 89.
- Regulariter assentire nō tenetur, & gratiam facit assensendo*, p. 281. nu. 120.
- Videns seruum clericari, & tacens, sibi prauidicari*, p. 293. nu. 16.
- Domus
- Domus Ecclesia ei adiacēs, gaudet immunitate Ecclesia. & ita decisum*, p. 536. nu. 31.
- Dona
- Dona data à vasallis in anno 1630. occasione bellorum in Lombardia*, pag. 293. col. 2. in princ.
- Paruum donum libēter datum, obligat sicuti magnum*, p. 293. col. 2. in princ.
- Regia quomodo regulantur, & cuius natura sint*, p. 265. nu. 92. circa finem.
- Donatio
- Donatio in Ecclesias, immensus est mensura, quia Domini est Terra*, p. 331. nu. 43.
- Remuneratoria dicitur, si ob orationes, & intercessionem apud Deum fiat*, pag. 331. num. 42.
- Facta per matrem filijs nascituris ex secundo matrimonio an valeat*, p. 349. nu. 19.
- Reciproca inter maritum, & uxorem an valeat*, p. 313. nu. 79.
- Donationes post mortem, unde originē sumptere*, p. 301. nu. 12.
- Donatio propter nuptias quid sit, & differt ab antefato*, p. 300. sub nu. 6.
- Est perfecta circa munera data sponsa*, pag. 360. num. 5.
- Facta absentis Notario stipulante ante acceptationem an reuocari possit*, pag. 429. sub num. 15.
- Donata sponsa per sponsum, vel consanguineos sponsi, vel è contra, cui acquirantur*, pag. 360. nu. 4. & 9.
- Donata à socero nurui, acquiruntur nurui*, pag. 360. nu. 6. Fallit si dedisset, ut ornatio accederet, ibidem.
- Donatio longo tempore continuata, inducit obligationem in causa pia*, p. 458. nu. 8.
- Donatio intelligitur facta, ne quis egeat iuxta personam qualitatem*, p. 464. sub nu. 77.
- Donatio diffirma, non inducit obligationem*, pag. 473. nu. 216.
- Donationes à Constantino Ecclesia, & Beato Siluestro factae enunciantur*, p. 553. col. 1. in med.
- Donatium
- Donatium nō accipiant Proreges in Parliamentis publicis*, pag. 66. sub nu. 126.
- Donatium à verbo dono pēdet, quod significat inebriationem*, p. 292. nu. 3.
- Recipientem exhilarat ad instar vini largius potati*, ibidem.
- Quomodo dabatur vxoribus ante hanc legem*, pag. 292. nu. 4. Lazzi, & spinguli vocabatur, ibidem.
- Sponsalitia largitas vocatur*, p. 292. nu. 6. & pag. 360. nu. 2.
- Quando restituitur*, ibid. nu. 7.
- Regi fit in Parliamentis*, p. 292. nu. 7. & non alteri persona etiam Proregi, ibid. nu. 8.
- Dicitur donum patrimoniale, & hodie vocatur ordinarium*, ibid. nu. 9.
- Consuetudo impositio vocatur, qua an extor-*
qui

- qui possit, *ibidem* num. 10.
- Donatiua in principio anni fieri solebant, & in vigilia Natiuitatis Domini inter amicos etiam fiunt, pag. 293. nu. 18. col. 2.
- Donatiuum singulis annis traditum Regi, dicitur necessarium, & non voluntarium, pag. 293. nu. 18. & p. 296. nu. 26.
- Adiutum, seu seruitium extraordinarium debitum Regi dicitur, p. 294. nu. 20.
- Non ita de facili imponi debet, p. 292. nu. 23.
- Ex eo mala veniunt, p. 292. nu. 23.
- Eum indebitè proponentes, Regi differuiunt, & à Deo castigantur, p. 292. nu. 24.
- Donatiua in Parliamentis Regibus facta ab anno 1507. vsque ad annum 1625. cum eorum summis recensetur, pag. 295. num. 25. & seq.
- Donatiua si fiunt cum elausula, vt nemo sit exemptus, loco impotentium alij soluunt, pag. 296. nu. 27.
- Donatiua fiunt Nuncijs propter nouum laticitiae, p. 297. nu. 30.
- Donatiua si bannitis, vel Officialibus spontè dantur, coactè dari dicuntur, pag. 297. num. 31.
- Donatiua fiunt Regi in eius aduentu, aut ob uxorem ductam, vel filij natiuitatem, p. 297. num. 32. Sed fallit in Baronibus, *ibidem*.
- Vniuersitates Regni, & Ciuitas Neap. quibuscumque donatiua facere non possunt, p. 297. num. 33.
- Donatiuum à consanguineis datum sponsa, quomodo intelligatur datum, pag. 311. num. 74.
- Donatiuū fieri solitum à Sponso sponsa, quid sit, p. 360. nu. 1. ante hanc Pragmaticam, cuius summa erat, p. 360. nu. 3. & sub eo non comprehenduntur iocalia, *ibidem*.
- Dos
- Dos contra debitum Principis, seu Thesaurarij Generalis non habet priuilegium, p. 177. num. 352.
- Dote prius promissa, si pactum de restituendo sequatur, restitui debet, p. 255. nu. 58.
- Pecunia dotalis nō restituitur statim vt fundus dotalis, p. 277. nu. 107.
- Si dos litigiosa daretur expensa litis, an ad maritum, vel ad uxorem spectent, p. 285. num. 143.
- Dotium moderatio fuit petita in anno 1525. pag. 300. nu. 8.
- In Regno Aragonum dotes fuerūt moderatae, in 8. familijs, *ibidem*.
- Dote non soluta, antefatum an debeatur, pag. 317. nu. 47. & seq.
- Dos effectualiter, non verbotenus debet intelligi, pag. 308. nu. 49.
- Dotium excessus semper fuit, & pro moderatōne fuit supplicatum per plateas, p. 326. colum. 1.
- Dos, idest do itē dicebatur, & quare, p. 346. num. 1.
- Ob grauamina matrimōnij inuenta est, *ibidem*. nu. 2. p. 407. nu. 42.
- Quid est, p. 346. nu. 3.
- Est profectitia, & aduentitia, *ibidem* num. 4. & 5.
- Reddit ad dotantem, p. 351. nu. 24.
- Reddit ad patrem dotantem solum, pag. 351. num. 25. & 26.
- Creditoribus quando praesertur, pag. 352. num. 29.
- Dos s. taceat. C. de rei uxoria aetione, exceptionem non admittit. pag. 352. nu. 32. Sed quo ad interesse, & antefatum militat, *ibidem*. nu. 33.
- Dote deperdita, mulier an iterum dotari debeat, p. 356. nu. 52. & quid in vidua absq; fraude, ac dolo deperdente, *ibidem*.
- Indigno nubenti debetur, & quomodo, *ibidem*.
- Data in matrimōnio valido, an repetita censetur in inualidō, p. 357. nu. 55.
- Minui an possit filia iterum nubenti, p. 357. num. 56.
- Est subiecta alimentis filiorum primi matrimōnij, p. 357. nu. 57.
- Patre inope ad matrem transit onus dotādi, pag. 358. sub nu. 6.
- Est subiecta alimentis patris, & auia inopibus, *ibidem*. nu. 6.
- Dotes inter filios diuersorum matrimōniorū aequaliter diuidantur, p. 361. nu. 12.
- Dos debetur filia se maritanti patre ignorante, & quomodo, p. 407. nu. 43.
- Dos propter osculum luxuriosum à muliere amittitur, p. 487. nu. 57.
- Dotarium
- Dotarium quid, & an assensus requiratur in eo, p. 300. nu. 5. & 6. & p. 313. nu. 27.
- De iure communi eius nomen, & illud antefasi non fuit cognitum, *ibidem* sub num. 6.
- Mulier in eo usufructuario tantum est, *ibidem*.
- Dotarium constituitur secundum ius Francorum, & inter viuentes iure Francorū, pag. 316. nu. 456.
- Dotarium, seu Tertiariam lucratur mulier quo ad plenam proprietatem, si filios à viro constituyente non habeat, si vero superfint quo ad usufructum, tam de iure Francorum, quam more magnatum, pag. 316. num. 8.
- Dotarium lucratur mulier more magnatum sub conditione mortis viri, & non antea, & quo

I N D E X!

- Et quo ad plenam proprietatem sub conditione non existentia filiorum, pag. 317. nu. 14. & 17. & pag. 320. nu. 33.*
Dotarium lucratur mulier super feudo, equo extant, vel non extant liberi vigore cap. & ea mortua, feudum reintegratur in pristinum statum, p. 320. nu. 34. & 35.
Ducatus
Ducatus Calabria est verè feudum, & titulus primogeniti Regis Regni, p. 263. nu. 85. & p. 270. col. 2. in fine, & seq.
Ducati quandoque auri, quãdoque solidi appellantur, p. 362. nu. 1.
Quando fuerunt percussi, & quare ita dicantur, p. 362. nu. 3.
Ducatus fuit Roma, & unde Ducatus dicitur, pag. 544. nu. 15.
Duellum
Duellum omni iure prohibitum, pag. 488. nu. 67. & seq.
Aliqui putant debere permitti, ibid.
An maiorem à minore prouocatum obliget, ibidem.
Multa exempla de maioribus à minoribus prouocatis, ibidem.
Duellum dat electionem loci, & armorum prouocato, ibidem.
Prouocans debet triplicem campum nominare, ibidem.
Titulati non liberi Barones aut alios magna qualitatis repellere non possunt, p. 489. col. 2. circ. med.
Iudiciũ Prosperi Columna, & Marchianis Vassi in hac materia, ibid.
Quando est licitum, ibid.
Quando propriè dicatur, pag. 489. colum. 2. in fine.
Quomodo evitari possit, p. 490. col. 1. in fine.
Dux
Ducis Sabaudia matrimonium cum filia Philippi Secundi, p. 28. nu. 66.
Dux Bavaria quando vnus ex Electoribus fuit electus, p. 17. nu. 31.
Dux Offuna Sicilia quiescè gubernata, ad gubernium Neap. venit, pag. 45. num. 16. & seq.
Ciuitati Neap. scribit pro hospitandis militibus, p. 45. nu. 19.
Aduersus eum Oratores ad Regè mittuntur, p. 45. sub nu. 19.
Petijt licentiam ad Regem eundi, pag. 45. num. 19.
Quando fuit carceratus, p. 45. nu. 19.
Eius liberatio, absolutio, ac mors, pag. 49. in fine.
Informatio contra eum fuit capta, pag. 46. num. 21. in fine.
Eius bona gesta in gubernio vtriusque
- Sicilia, pag. 47. num. 24.*
Quamplures Capitanei Generales infortunia passi referuntur, pag. 47. num. 25. & seq.
Qua aduersus eum opponebantur, pag. 48. num. 32.
Summi ingenij, scientia, & promptissima resolutionis erat, p. 48. nu. 36.
Gabellam fructuum subfluit, pag. 49. num. 37.
Eius caleritas in parandis bellicis provisionibus, & in omnibus alijs eius gestis, pag. 49. sub nu. 37.
Ei euenit sicuti & magno Capiteano Consaluo de Corduba, p. 49. sub nu. 37.
Regentes Regiam Cancellariam carcerauit, p. 50. sub nu. 38.
Quatuor triremes destinebat, p. 67. nu. 137.
Duci Bironis ad mortem condãnato, fuit dispensatum vt possit disponere, pag. 556. num. 91.
Ducis Alua Proregis laudes, p. 56. nu. 77. & pag. 545. nu. 30.
Duces militum in Prouincialibus non habebant potestatem, sed super militibus tantum, p. 74. nu. 2.
Limites Imperij ampliari, & custodiri curèt, pag. 74. nu. 4.
Erga milites possunt leges condere, pag. 75. num. 6.
Dux belli dicitur magnus Capitaneus, p. 78. nu. 39. vbi alia de magno Comestabulo.
Dux Montis Alti de sanguine Regio praeessid in caualcata, p. 193. nu. 2.
Dux Alcalà libertatem legalis scientia prae-cognoscit, p. 355. nu. 31.
Dux Sabaudia quare Rex Cyprì titulatur, pag. 394. nu. 109.
Comes prius titulabatur, ibid.
Duces, & Marchiones creati, utraq; Imperialia habet, ibid. in fine.
Ducis titulus fuit datus Marchionibus Ferraria, & Mantua à Carolo V. pag. 544. sub nu. 11.
Venetiarum quando Dux, & inde Doge vocatus cũ cornu, seu mitria, p. 544. nu. 15.
Dux qui ducit Populum, & exercitum dicitur, p. 544. nu. 16.
In Regno Neapol. dicitur qui de Ducatu est inuestitus, p. 544. nu. 15.
Primus fuit in Beneuento, ibid. nu. 17.
A ductu militum, seu exercitus dicitur, pag. 545. nu. 19.
Neap. erat, qui Consul olim dicebatur, & in alijs regionibus Regni, p. 545. nu. 20.
Duces Salerni, Motula, & aliorum locorum sub Normandis cœperunt vocari, & eti Regulì imperitabant, p. 545. nu. 23.

Dux

I N D E X.

Dux Apulia à Nicolao II. fuit declaratus Dux Calabria, ibid. nu. 24.
Atri Dux fuit secundus in Regno nomine Fraciscus de Balzo à Rege Ludouico creatus, p. 545. sub nu. 25.
Renunciatus dicitur Exdux, ibid. nu. 27.
Ab Heliogabalo v̄debatur hoc officium Ducis, p. 545. nu. 29.
Primus in Regno est Dux Calabria, & primogenitus Regis est, p. 546. nu. 32.
Qui primus in Regno fuit, pag. 546. num. 36. cum seq.
Calabria primum locum post Regem habet in Regno, p. 554. nu. 71.
Dux Mediolani quare præcedit Ducem Sabaudia, p. 554. sub nu. 73.
Ferraria præcedit illum Florentia, ibid.

E

Ebrius

Ebrius, vel lasciuus delinquens, quomodo puniatur, p. 497. nu. 134.

Ecclesia, & Ecclesiastici

Ecclesia est cultrix iustitia, v. 342. nu. 94.
Est mater Imperij, p. 18. nu. 35.
Potest seruire per substitutum, p. 64. nu. 118.
Ecclesias esse diuites, & iurisdictiones habere honor est Regi, p. 64. nu. 119.
Ecclesiastici inquisiti de crimine lasa Maiestatis, quomodo cognoscuntur, p. 55. nu. 65.
Stare tenentur prabis statutis per laicos in rebus commensabilibus, p. 56. nu. 66. & 69. & seq.
Tempore necessitatis eorum frumenta capi possunt, ibid. nu. 68.
Debent tempore necessitatis fructus vendere, & non expectare, ut carius vendant, p. 56. nu. 70.
Ecclesiastica persona possunt esse Consiliarij, & irregularitatem non incurrunt, p. 116. num. 89. & 90.
Ecclesia S. Laurentij Neap. à Carolo I. adificata in loco, ubi erat magnum Palatium Ciuitatis, & quare, p. 152. col. 2. in fine.
Ecclesia diruta quando à Iudice laico reparari potest, p. 173. nu. 320.
Ecclesiarum Atria quomodo sunt faciēda, & an vicini cōtribuere teneantur, p. 173. n. 321.
Ecclesiastica libertas impediri non potest, pag. 212. nu. 123.
Ecclesia molendina non impediatur, ibid.
Ecclesia non sunt priuanda per legem, ne in eas bona alienentur, p. 399. nu. 27. & seq.
Ecclesia nō iudicat de occultis, p. 415. n. 122.
Ecclesiastica beneficia personas ætas requirunt, & non nobiles, p. 441. nu. 33.
Ecclesia non tenetur prouidere illis, qui suis manibus victum, & vestitum sibi querere possunt, p. 463. nu. 63.

Ecclesia si certum numerum personarum tenere solet, non per hoc restringitur ad solitum tenendum, p. 467. nu. 113.

Ecclesia ob Pralati, vel Abbatis delictū non patitur, sed ipse Pralatus punitur, p. 471. nu. 174. & 187. cum seq.

Ecclesia non debent obligari pro cōsuetis faciendis, p. 474. nu. 226. & seq.

Ecclesia habentes iurisdictiones ante Constit. Regni ea qua ad speciale decus, quatuor litteras arbitrarias habet, p. 492. n. 92. et seq.

Ecclesia donare, immēsitus est mensura, pag. 493. nu. 97.

Ecclesia ob mutationem Pralatorum restituantur, p. 521. col. 1. in princ.

Non restituantur aduersus appellationem omissam, aut in remissione causarum Clericorum, p. 528. nu. 75. & 76.

Ecclesia Rector absq; Episcopo agere, & conueniri potest, p. 529. nu. 82.

Ecclesia ampliaciones necessaria faciēda, p. 534. nu. 17.

Ecclesia exēptio à Bonifacio V. in anno 622. fuit ordinata, p. 536. nu. 30.

A Gregorio XV. fuit declaratū, qua delicta gaudēt immunit. Ecclesiast. p. 536. nu. 30.

Domus Ecclesia ei adiacētes gaudent immunitate, p. 536. nu. 31.

Ecclesia, et alij possidētes feuda in qualibet ex 12. Prouincijs Regni enumerantur in pag. 558. & seq.

Ædificans

Ædificans in publico ad quid tenetur, pag. 58. sub num. 91.

Ædificandi circum circa muros Neap. licentia quando conceditur, p. 58. sub nu. 92.

Ædificia antiqua supra muros existentia ne destruantur, p. 59. nu. 93.

Ædificare, aut reficere Terras, Castra, aut Fortalitia quando licet, p. 230. nu. 255.

Educatores

Educatores cum puellis quas in eorum domibus detinent, non contrahant, p. 418. nu. 143.

Electi Ciuitatis Neap.

Electi Ciuitatis Neap. in sedendo, & firmādo scripturas quid seruant, p. 102. nu. 22.

Syndicatum Officialium, & alias causas cognoscunt, eorum Aduocatis, seu Consultoribus eas committendo, p. 153. nu. 230.

Iuramentū à Iudicibus, & Regente M. C. V. recipiunt, p. 153. nu. 231.

Affiam constituunt, & pœnas contrahannorum Hospitibus dant, ibid. nu. 132.

Edicta faciunt, qua etiā Clericos ligāt, ibid. Exteros aggregare possunt, ibid. nu. 233.

Popularis Electi iurisdictione, p. 153. nu. 234.

Vestes festiuas habent, & eos an Ciuitati restituere teneantur, ibidem.

d In Par-

In Parliamentis generalibus quomodo equitant, p. 193. nu. 2.

Electus Populi interuenire debet ad legem interinandam, p. 290. nu. 174.

Electio

Electio mala est in culpa, & eligens tenetur, p. 216. nu. 139.

Electio ad regendum Populum de prudentioribus fiat, p. 290. nu. 179.

Electio Regentium nõ de primo, secundo, aut tertio ministro, sed de eis, qui optimi sunt fiat, p. 390. nu. 76.

Electores

Electores Imperij si in termino praefixo non eligeret Regem Romanorum Imperator eum eligit, p. 18. nu. 39.

Eleemosyna

Eleemosyna potius debet dari pluribus indigentibus quam vni, p. 455. nu. 10.

Est danda bonis, p. 455. nu. 11.

Amicos multiplicat, ibidem nu. 13.

Gradatim distribuenda iuxta potius quam peccatoribus, ibid. nu. 14.

Distribuenda potius parentibus quam filijs, & potius coniuñctis quam extraneis, pag. 455. nu. 15. & quibus alijs, ibidem.

Accipientes eum fiunt debitores dantium, pag. 455. nu. 32.

Eleemosyna debet erogari ubi fructus nascuntur, p. 456. nu. 39.

Eleemosyna necessitate cessante est de genere bonorum, p. 462. nu. 55.

Vt sit in precepto debent concurrere necessitas proximi, & facultas faciendi ex parte alterius, pag. 467. nu. 56.

Eam danti debet esse superfluum, & quomodo, pag. 463. nu. 57.

Non est danda illis, qui victum, & vestitum sibi querere possunt, p. 463. nu. 63.

Non est danda vt is diues efficiatur, ne sit causa negligẽtiæ, & inertie, p. 463. nu. 65.

Nec ei, qui potest aliunde victum querere, ibid. nu. 66.

Debili geno, & non forti est danda, ibidem num. 67.

Est de genere bonorum, & actus charitatis exterior, p. 463. nu. 68.

Est de consilio, pag. 463. nu. 69. & pag. 464. nu. 83.

Stat in libera voluntate dantis, & non obligat ultra voluntatem, p. 463. nu. 70.

Inuitus erogare nemo cogitur, pag. 464. nu. 73.

Plus, vel minus dare est in electione, p. 464. nu. 74.

Incipere debet prius à se ipso, & deinde à suis, pag. 464. nu. 77.

In abscondito est faciẽda, p. 464. nu. 84. & 89.

Ex voluntate, & affluenter, & non ex necessitate detur, p. 464. nu. 85.

Hilare est danda, ibid. nu. 87. & seq.

Si in publico datur, non mutatur eius genus, pag. 464. nu. 88.

Nõ inducit obligationem ex diutina praestatione, p. 465. nu. 90.

Si dari desistitur, non potest quis cogi ad continuandum, p. 465. nu. 93.

Est actus voluntatis, & liberi arbitrij, p. 465. num. 93.

Eleemosyna Fratribus Mendicantibus singulis annis debita, an reuocari possit, p. 471. nu. 184. & seq.

Perditur propter ingratitudinẽ, p. 472. n. 197.

Si iure debiti non fieret, nullo tempore praescribitur, p. 472. nu. 202.

Eleemosyna praestari solita per tempus immemorabile efficitur irreuocabilis, p. 459 n. 9.

A Græco sumpto vocabulo misericordiam vel Dei mandatum ad charitatem exercendã significat, p. 462. nu. 48.

Est maxima fiducia coram Deo, & à peccato liberat, & non patitur animam ire in tenebras, p. 462. nu. 50.

Quando est in precepto, ibidem.

Ad eam erogandam auites cogi possunt tempora necessitatis, ibidem.

Elias

Elias Profeta publicus erat, & priuatis praeferebatur, p. 462. nu. 54.

Elieus

Elieus interfecit boues suos, & pauperes, & secutus est Eliam, p. 456. nu. 37.

Elephas

Elephas Neap. ducitur, & eius descriptio, pag. 413. sub nu. 106.

Eloquentia

Eloquentia impeditur per metum Iudicis, pag. 395. sub nu. 113.

Emanuel

D. Emanuel Fõseca, et Zunica Comes Mõtis Regis, & Regni Prorex, p. 609. col. 1. in princ.

Emendatio

Emendationem non recipiunt delicta praliorũ, pag. 107. nu. 46.

Emphyteuta

Emphyteuta Ecclesia spatio 40. annorum est tutissimus, p. 243. nu. 6. in fine.

Emphyteusis Ecclesiastica ad extraneos heredes non transit, p. 268. col. 2.

Emphyteuta ex caducitate perdens res, soluit Canones praeteritos, p. 505. sub nu. 18.

Emphyteuta moram purgare potest etiam post sententiam, & eius creditores possunt etiã purgare moram, & quilibet possessor, ibid.

Ennius

Ennius Poeta fuit Calaber, p. 550. col. 1. in princ. Epi.

I N D E X

Episcopus

- Episcopi domus per 40. passus distās ab Ecclesia, gaudet immunitate, p. 536. nu. 31. in fine.*
Episcopus Auerfanus D. Carolus Carafa laus datur, pag. 548. sub nu. 46.
Episcopi in Palatio precedunt alios, pag. 557. num. 100.
Episcopi totius Christianitatis quot sunt, & quot Archiepiscopi, p. 543. sub nu. 105.
Episcopi à Regibus Regni sēper fuerunt pro- tecti, p. 583. circa finem.
Instituti, diuisi, aut uniti qñ fuerunt, ibid. Tenues introitus habentes prouideantur ut, pag. 583. in fine, & ater.
In Regno quot sunt Episcopi, & Archiepiscopi, & qui à Rege presentantur, & in quibus Prouincijs singuli existant, & quas Ciuitates, et Terras subditas singuli habēt, pag. 584. cum seq.
Episcopus examinat Notarios in exercitio li- tum Ecclesia, p. 429. nu. 12.
Monachus effectus Episcopus, non desinit esse monachus, & ad obseruantias regulares tenetur, cū vota Religionis sint obseruan- da, pag. 430. nu. 19.
Episcopus cognoscit laicos Officiales eius Cu- ria, si deliquerint in eorum officijs, p. 431. num. 25.
Episcopus in quo gradu dispensare potest in matrimonio, p. 414. nu. 111. & seq.
Si efficeretur Episcopus ille, qui Religionem uouerat, Episcopatum renunciare tenetur, & votum Religionis adimplere, pag. 412. nu. 93.
Episcopi olim Regi gesta Proregē referebant, pag. 392. nu. 95.
Episcopi, & Archiepiscopi ubi flamines, & archiflamines erant, collocati fuere, pag. 340. sub nu. 76.
Minores, Corepiscopi vocabantur, ibid.
Episcopi persona est exceptuata, & in priuilegio contra miserabiles personas non comprehenditur, p. 231. col. 1. in fine.
Episcopi recipiuntur eam Cruce, et dicuntur Coepiscopi cum Papa, & Columna Recla- sia, p. 226. sub nu. 215.
Episcopus uti Sedis Apostolica Legatus Monasteria exēpta an uisitet, p. 55. n. 64. in fin.
Episcopi quot sint in Regnis Regis nostri, p. 19. nu. 51.
Pro ordinandis Clericis an aliquid accipere possint, p. 140. nu. 184.
Sine licentia Papa non possunt renunciare Episcopatu, p. 117. nu. 97.
Episcopatum desiderans, bonum opus deside- rat, p. 112. nu. 63.
Episcopis est obediendum ex Præcepto Diui Petri, p. 91. nu. 42.
- Episcopi eo ipso quod sunt creati, Regij Con- siliarij dicuntur, p. 90. nu. 33.*
Episcopus si crearetur Regius Consiliarius, sedet post Decanum, p. 90. nu. 32.
Episcopi dicuntur magni Cōsiliarij, p. 88. n. 12.
Episcopus sedet in Collegio ut ceteri Colle- giati, p. 162. nu. 270.
- ### Equitator maior
- Equitator maior Comes sacri stabuli vocatur, et eius dignitas, & iurisdictio, p. 182. n. 379.*
Si Equos, vel Equas Regia Ratia subtrabe- ret, quomodo punitur, p. 182. nu. 380.
- ### Equites
- Equites obtinent primum locum post Consules, pag. 102. sub nu. 22.*
A Senatoribus, & à Plebeis quomodo disse- rant, p. 325. nu. 1.
Equites ex Plebeis, & Patritij ex Senatu prodierunt, p. 441. nu. 4.
Equitis nomen est modernū, p. 555. sub n. 82.
- ### Equus
- Equus à Ferdinando Aragono remuneratur, pag. 112. nu. 63.*
Equus deceptus, ut cum matre commiscere- tur, inde cognita matre se precipitauit, p. 413. nu. 105. in fine.
- ### Erarium
- Erarium ambitione exaustum per scelera sup- plendum venit, p. 133. nu. 151.*
- ### Errans
- Errans non consentit, quia non adest uoluntas, pag. 410. sub nu. 30.*
Error iustus non sufficit ad prescribendum, pag. 340. nu. 72.
- ### Essentialia
- Essentialia in qualibet re interuenire debent, p. 408. nu. 59.*
- ### Æstimatio
- Æstimatio feudi legati quando debeatur, p. 249. sub nu. 29.*
Non deberi fuit decisum, p. 277. nu. 105.
Æstimatio feudi obligati pro antefato, aut donatione propter nuptias, aut quarta- an debeatur, p. 512. nu. 71.
- ### Ætas
- Ætas minuit delictum, & quando non, p. 498. num. 136.*
Anni scholasticus idest 63. cum periculo, & clade aliqua venire solet, ibid. in fine.
Annorū 50. est media, & 55. excusat à mune- ribus personalibus, sed non à patrimonialibus, ibidem.
Ætas probatur per librum patris, ibid.
- ### Euitio
- Euitio debetur à creditore uendente pignus, pag. 505. nu. 33.*
Non debetur à promittēte, ut uxor renunciās nō cōtraueniat, et nec eius filij, p. 355. n. 45

Exasperatio
Exasperatio venit ex correctione immoderata,
 pag. 29. nu. 75.

Excellentia, & Excellentia
Excellentia titulus cui datur, p. 40. sub nu. 11.
 & p. 69. nu. 3.
Excellentia in arte, ut virtute praefertur, licet
alias non praeferratur, p. 69. nu. 4.
Excellentia in arte, non debet mori, pag. 497.
 num. 132.
Excellentissimus dicitur Marcio habens ti-
tulum Comitum, p. 554. nu. 76.

Exceptio
Exceptio ad merita reservata ante omnia est di-
scutienda, p. 531. nu. 98.
Rei iudicata obstat, quando concurrunt illa
tria verè, vel interpretativum, pag. 483.
 num. 29.
Non numerata dotis quando opponi possit, p.
 352. nu. 33. in fine.
Exceptio firmat regulam in non exceptis, p.
 281. nu. 121. & p. 209. col. 2. circ. med.
Rei iudicata quando militat, p. 165. nu. 275.

Exclusio
Exclusio personae non demonstrata in assensu nõ
valet, p. 240. col. 1. in princ.

Excommunicatus
Excommunicatus est, qui in Curia Romana
pro gratia, vel iustitia obtinenda aliquid
solvit, p. 82. nu. 3.

Exconsul
Exconsul dignitatem non amittit, p. 545. nu. 28.

Executio
Executio sententiae contra plures, si contra unum
execuatur, quid agendum, p. 507. nu. 44.

Executores
Executores, seu Perceptores R. C. non possunt
esse Iudices in loco executionum, pag. 134.
 sub nu. 156.
Si in executionibus excedunt ab Officialibus
loci carcerantur, ibid.

Exemplum
Exemplum singulare in actibus raris sufficit, pag.
 200. col. 1. in princ.
Exemplis non est iudicandum, p. 276. col. 1.
 vers. sed.
Multa exempla Sanctorum de elemosyna
danda, p. 463. sub nu. 59.
Exemplum Iulij Caesaris remittentis inimi-
cis, p. 496. col. 1. in fine.
Exemplum Fabij Maximi praedicandum
esset Neap. p. 104. nu. 34.
Exempla Caesaris, & aliorum Principum
remittentium peccata multitudini, p. 498.
 nu. 142.
Castrucij de Lucca contra mercatorem falso
decoctum, p. 503. nu. 17.

Exemptio
Exemptio à laica potestate per prescriptionem
fieri potest, secus autem ab Ecclesiastica,
 pag. 15. nu. 12. in fine.
Exempti à donatiis qui, & quando, p. 296.
 num. 27.
Loca exempta diocesis aequiparantur, pag.
 341. nu. 79.
Quasi quadam alia dioceses sunt, ibidem
 num. 80.
Ea quae sunt ordinis à Delegato Papa, &
non ab Ordinario accipiunt nisi velint,
 ibid. nu. 81.
Eis inuitis visitari non possunt, ibidem
 num. 82.
Exemptio Clericorum est de iure divino, pag.
 534. nu. 14.
Exemptio Ecclesiarum à Bonifacio V. anno
 622. ordinata, p. 536. nu. 30.

Exercitus
Exercitus de loco ad locum transiens, quomodo
alimenta habere debeat, p. 79. nu. 47.
Exercitus labore proficit, & otio consenscit,
 pag. 79. sub nu. 49.
Exercitus Regius ab omnibus eius necessaria
 exigit, p. 376. nu. 40.

Extractus
Extractus consanguineorum banniti fieri potest,
 pag. 55. nu. 62.

Exhibitio
Exemptio liberi hominis fieri non debet, p. 216.
 nu. 127.

Exigens
Exigens aliquid, si nescias causam exigendi quid
agendum, p. 470. nu. 150. & seq.

Expensae
Expensae debentur falsè accusato etiam à Fisco,
 p. 445. nu. 14. & p. 447. nu. 30.
Expensae litis dotalis an ad maritum, vel uxorem
respectent, p. 285. nu. 143. à marito facta
quomodo compensentur, p. 285. nu. 145.

Experientia
Experientia est sicuti aqua fluens, & viua, pag.
 106. sub nu. 30.
Resilia memoria, qua capacitatem dat, pag.
 106. sub nu. 41.
 Tres partes habet, ibidem.
Liber magnus vocatur, cui diu studendum est,
 ibid. nu. 42.

Exploratores
Exploratores secreti à Rege Philippo II. mitte-
bantur contra Officiales, p. 117. nu. 101.
Exploratores, seu Persecutores secreta Cõ-
ciliorum fulgura, & tonitrua sibi prae-
 rant, p. 107. nu. 43. in fine.

Expositus
Expositus praesumitur potius legitimus, quam
 spurius ad finem suscipiendi ordines sa-

I N D E X.

- crois*, pag. 317. in *presumpt.* 78.
- Expressum
- Expressum videtur illud, quod ex sua natura inest, & si nihil fuit dictum*, p. 270. col. 2. circa medium.
- Exprinceps
- Exprinceps, vel Exdux dicitur, qui titulum renunciauit, & in ultimo loco sedet*, pag. 545. nu. 27. & 28.
- Extensio
- Extensio Pragmatica de casu ad casu in criminalibus similem rationem habentibus an fiat*, p. 347. nu. 11. & seq.
- Extensio Pragmatica contra committentes homicidia cum scopittis paruis, sit contra persuadentes fieri*, p. 422. nu. 18.
- In similibus de iure communi sit*, pag. 426. num. 24.
- Extensio fit ex mente cõprehensua legis ad ea, qua verisimiliter a Legislatore responderentur*, p. 436. nu. 19. & 20.
- Exteri
- Exteri Regni Neapolis quando quartum suorum redituum soluerunt*, p. 75. nu. 14.
- Exteri in Officiales constitui non possunt in Regno*, p. 215. nu. 133.
- Barones exteri gaudent privilegio Neapolitanorum, ne torquantur ex processu informatiuo*, p. 219. nu. 157.
- Extractio
- Extractio de uno ad aliud Regnum, non fiat à Prorege Regnorum*, p. 68. nu. 142.
- Extractio, seu exitura à Regno est de regalibus*, p. 173. nu. 320.
- Extraneus
- Extraneus dicitur quisquis immediatè non succedens in feudis*, p. 250. nu. 41.
- Extra tertium gradū dicitur etiam si à primo acquirente descenderet*, p. 268. nu. 97.
- Non succedit etiam si feuda, vel officia concederentur pro heredibus quibuscunque*, pag. 268. col. 2. circa medium, vel in *perpetuum*, ibidem nu. 97.
- P
- Faber
- F**aber non potest malleare circum circa scholas publicas, p. 164. col. 1.
- Fabius
- Fabius Maximus Legatus ad filium Consulē, filio obediuit*, p. 57. nu. 81.
- Eius laudabile exemplum Neapoli prædicandum foret*, p. 104. nu. 34.
- Monstrā in equitibus in idibus quintilis statuit*, pag. 104. num. 35.
- Fabius Capycius Galeota Regius Cõsiliarius, Fisci Patronus in Regia Camera Summa-*
- ria, & bodia Præsidi, p. 132. sub nu. 145. & p. 120. in pras. 104.*
- Fabrica S. Petri Tribunal
- Fabrica S. Petri Tribunal quomodo regitur*, p. 185. nu. 395.
- Fabricius
- Fabricius Sirletus Episcopus Squillacensis laudatur*, p. 550. col. 1. in med.
- Fabricij Brancatij magni Aduocati, & in dicendo singularis Allegationes super materia antefati, & dotarij*, p. 314. & seq.
- Facere
- Facere contra legem, vel contra mentem legis quando*, p. 435. nu. 4. & seq.
- Fraus
- Fraus legi quando fit, ibidem.*
- Facies hominis
- Facies hominis non est signanda in pœna, quia ad imaginem Dei est*, pag. 499. num. 143. in fine.
- Factum
- Facti qualibet alteratio mutat negotium*, pag. 176. col. 1. circa medium.
- Facultas
- Facultas molendi, vel panem coquendi non prescribitur*, p. 468. nu. 128. & 129.
- Falcidia
- Falcidia detrahi an possit fauore pia causa*, pag. 473. nu. 211.
- Falsum
- Falsas perlas an apportari liceat*, p. 238. nu. 23.
- Falsificantes monetas minimas, aut magnas, quomodo puniendi*, p. 363. nu. 9.
- Si sunt Clerici degradetur, & Curie seculari tradantur*, p. 483. sub nu. 32.
- Tornienfes pœna mortis puniri, ibid.*
- Fides falsificantes tempore pestis quomodo puniantur*, pag. 370. sub nu. 8.
- Falsitas commissa coram Iudicibus civilibus M. C. vel in S. C. cognoscitur à Iudicibus criminalibus*, p. 136. nu. 165.
- Commissa coram Episcopo, vel Barone iurisdictionis civilis, ab eis cognoscitur*, pag. 216. nu. 156.
- Et de ratione periurij*, p. 343. sub nu. 103.
- Notarij quomodo puniatur*, p. 430. nu. 22.
- Etiam procurata punitur*, p. 447. nu. 28.
- In indultu generali exceptuata, de qua intelligitur*, p. 52. sub nu. 42.
- Falsa moneta crimen non extenditur ad monetas minimas*, p. 447. nu. 130.
- Falsè accusati cum magna iactura defenduntur*, p. 444. nu. 3.
- Familia
- Familia Austria causas suas proprias dicit*, pag. 376. nu. 17.
- Familia de Castro in hoc Regno Proreges magna adificia fecerunt*, p. 163. nu. 271.
- Familia

I N D E X.

- Familia aliqua gaudere, aliqua non in sedibus possunt, p. 325. sub nu. 1.*
Familia eiusdē alij nobiles, alij ignobiles sunt, pag. 440. nu. 16.
Familia Concublett antiquissima, & nobilissima, pag. 176. nu. 350.
Famis
Famis est humanorum ultimum supplicium, pag. 54. sub nu. 55.
Fascia
Fascia filijs Regum, & non Baronum debetur, pag. 226. nu. 222.
Fatalia
Fatalia seruantur in S. C. p. 348. nu. 7.
Fedicularum tormentum
Fedicularum, seu funicularum tormentum quando, p. 136. sub nu. 164.
Fœlix
Fœlix de Ianuario Marchio S. Maximi Decanus S. C. & eius Proprasidens quando, p. 127. nu. 122. & p. 608. nu. 20.
Vti Titulatus, & Consiliarius sellam habuit in Collaterali Concilio, p. 392. sub nu. 87.
Fœlix querela cum legis pietate superatur, pag. 46. sub nu. 21.
Fœmina
Fœmina de iure Longobardorum non admittebatur ad querelandum, quia fœdam, idest vindictam facere non potest, pag. 84. sub nu. 20.
Concessionaria feudi nō transfert feudum in fœminas, p. 247. nu. 21.
Succedit in feudo in Regno iure speciali, quod est commune in Regno, p. 248. nu. 24.
Subingreditur locum patris in successione feudi, ibidem.
Non est habitata ad succedendum in feudis, pag. 265. nu. 93.
Venit appellatione haredis in defectum masculorum, ibidem.
In dignitatibus venit appellatione masculorum, ibidem.
Aperto iure succedit, & per substitutum seruire potest, ibid. nu. 49.
Fratribus deficientibus, aut descendantibus ex eis etiam maritata admittitur, p. 266. num. 95.
Succedit in officio considerato vti membro feudali, p. 271. col. 2. in princ.
Appellatione haredum venit in defectum masculorū, quia ius succedendi reassumit, & temporaliter dicitur exclusa, pag. 271. col. 2. circa princ.
Venit appellatione descendantium, etiam in immunitatibus, p. 271. col. 2. in med.
Succedit in officijs quando ad se potestas substituitur, & exercere faciendi, p. 271. col. 2. circa finem.
Succedit etiam si officia sunt antiquorum, vel habet priuilegium pro se, pag. 272. col. 1. in medio.
Qua solo viro contenta erat coronam pudicitia habebat apud Romanos, pag. 302. sub num. 24.
Ferrariz Dux
Ferraria Dux per prius Marchio erat, p. 544. num. 11.
Ferdinandus
Ferdinandus Brancia Regius Consiliarius, ad Regentatus officium assumitur, pag. 174. nu. 321. in fine, & p. 385. nu. 19.
Ferdināus Rovitus Regni Secretarius, & Dux Castri Saraceni memoratur, p. 387. num. 43.
Ferdināus Capycius memoratur, pag. 506. num. 37.
Feuda, & Feudatarij
Feudata plana, & de tabula à Barone cōferuntur, p. 238. nu. 16.
Omnia in Regno presumuntur hareditaria, pag. 249. nu. 30.
In generali obligatione bonorum non venit, pag. 225. nu. 45.
Non patiuntur primogenia, p. 277. nu. 106.
Plana, & de tabula an subsint legi vniuersalis Regis, p. 283. nu. 137.
Plana cons. Regni Constitutionem diuina memoria non subiacent, p. 281. nu. 119.
Nec Cons. ut de successione, ibid.
Nec Cap. Regni ex presumptuosa, ibid.
Plana, & de tabula Baronis, & non Regi asseriuntur, p. 284. nu. 140.
Regia Curia in Baronalibus Terris existentia secundum iurisdictionem Baronalem regulantur, p. 558. sub nu. 104.
Ad masculos exclusis fœminis ex gratia quando, p. 284. col. 1. circa princ.
Feudalia an veniant in subsidium, pag. 506. nu. 45. & p. 526. nu. 59.
Exteriorum sine licentia Regis vendi non possunt, ibid. nu. 42.
Feudatarij in Parliamentis interueniunt, p. 89. nu. 28.
Inquisiti non sedent coram Iudicibus, secus autem si sunt titulati, p. 194. col. 1. in princ.
Feudi natura in expressis transmutatur, & alteri imprimitur, p. 250. nu. 35.
Dominium non stat in suspensio, quia non volat per aerem, p. 225. nu. 59.
Venditi pretium non subest loco feudi si expressum non fuit, p. 277. sub nu. 103.
Pretium non est onus feudi, sed feudatarij, & totum patrimonium habet obligatum, pag. 278. nu. 108.
Rigor est, & interesse voluntatis considerat, pag. 281. nu. 117.

Feudo

I N D E X.

- Feudo concesso cum potestate disponendi super eo, non fit fideicommissum, pag. 264. num. 89.*
- Legato, extimatio nõ debetur, p. 277. nu. 105.*
- Empto cum pecunia creditorum cum speciali pacto, ut cum ea ematur feudũ quid agendum, p. 278. nu. 109.*
- Feudorum usus tempore Normandorum nõ erat uti hodie, p. 194. nu. 18.*
- Alienatio, & successio in Regno Sicilia, pag. 268. col. 1. circa med.*
- Feudum hereditarium filio secundogenito cũ assensu dari potest à patre, p. 10. nu. 58.*
- Dabatur à domino cui volebat, p. 10. nu. 59. in fine.*
- Vt transeat ad Ecclesiam, qua requirantur, & quid servatur in Gallia, p. 64. nu. 120.*
- Redit ad Regem cum suo onere, pag. 65. sub num. 20.*
- Per Ecclesiam detinetur sicuti à quouis alio, pag. 65. nu. 121.*
- A non habentibus successores, quomodo vendi potest, p. 198. nu. 48.*
- Concessum pro heredibus quibuscumque, vel cui dederis, non vadit ad extraneos heredes, p. 268. col. 1. & 2. per totum.*
- Omne commercium habet prohibitum, p. 277. nu. 103. in fine.*
- Placitũ, & de tabula est, si in eius erectione assensus regis non interuenit, pag. 280. nu. 114.*
- Baronis assensu alienatur, ibid. nu. 118.*
- Emptum per rusticũ, cum non nobilitat, pag. 441. nu. 35. in fine.*
- Secundum quid dari debet electo à Rege, pag. 228. nu. 236.*
- Secundum quid cum assensu Regis, & Baronis alienantur, p. 281. nu. 118. & obligatur, p. 283. nu. 134.*
- Fidũo**
- Fidũo non operatur in his, qua sunt facti, pag. 249. sub nu. 33.*
- Fideicommissa, & Fideicommissarius**
- Fideicommissa alienari, si Rex dispensat, non vi legis, sed vi rationis facit, p. 282. nu. 127.*
- Assensum in solidum habent, p. 237. nu. 104.*
- An alienari possint pro defendendo carcera- tum, p. 526. col. 2.*
- Non presumuntur in dubio, quia onus, pag. 248. nu. 27.*
- Fideicommissaria efficitur res emptæ ex præ- tio rei fideicommissõ subiecta, pag. 276. nu. 101. & 102.*
- Fideicommissarius grauatus de restituendo, intelligitur si sine filij moriatur, pag. 248. nu. 27. circa finem.*
- Iudicis officio cogitur ad adendum, vel re- stituendum, p. 306. nu. 43. in fine.*
- Potest agere pro hereditate relicta, si quis sine filijs decesserit, etiam si de filijs non constat, p. 514. col. 2. in 17. præf.*
- Consentienti alienationi sibi prauisat, pag. 526. nu. 60.*
- Fideicommissi alienatio nulla est, pag. 276. num. 102.*
- Successores in vita possessoris agere possunt, pag. 278. nu. 110.*
- Fideicommissum in contractibus factum pro heredibus, intelligitur de heredibus ex sanguine, & non de alijs, pag. 304. nu. 42. & 43.*
- Fideiussiones, & Fideiussor**
- Fideiussiones, & obligationes penes acta quomo- do stipulanda, & cum quot testibus, p. 432. sub nu. 36.*
- Fideiussor nõ gaudet privilegio concesso eius principali, p. 426. sub nu. 23.*
- Non tenetur quando culpa iudicis reus fuit in fuga positus, p. 217. nu. 140.*
- Fides**
- Fides Regis integrè seruanda, p. 438. nu. 5.*
- Est seruanda etiam hostibus, p. 443. sub nu. 1.*
- Filia**
- Filia in capillo pro succedendo in feudis, quomo- do intelligatur, p. 351. nu. 22.*
- Succedit patri cui renũciavit, si pater ab in- testatq, & sine descendens moritur, p. 356. nu. 50. cum antec. & seq.*
- Nubens indigno, vel dotem perdens, an dote- tur, ibid. nu. 52. & 53.*
- Nõ illustratur radijs patris, nec soror radijs fratris, p. 403. sub nu. 14.*
- Contra voluntatem patris maritata, an dotẽ habeat, p. 407. nu. 43.*
- Spuria à patre dotari debet cũ dote ad instar alimentorum, p. 409. nu. 44.*
- Fallit si infami nuberet, ibid. nu. 45.*
- Vel si ob pulchritudinem dotaretur, ibid.*
- Adoptiua in matrimonium duci an possit, p. 412. nu. 95.*
- Spiritualis qua, & non illa, que auditur in confessione, p. 413. nu. 98. & 99.*
- Filius, seu Filij**
- Filius in via patris, & matris ambulare solet, & eorum virtutes referre sicuti pictores lineamenta corporum, p. 4. nu. 18.*
- In dignitate constitutus quando patrem præ- cedit, p. 57. nu. 79. & p. 81. nu. 82.*
- Est imago patris, p. 80. nu. 54.*
- Consiliarij extrin non natus Neapoli, an- s gaudeat in Collegio Doctorum, pag. 115. num. 88.*
- Præsidentum Regia. Camera quas immuni- tates habent, p. 133. nu. 149.*
- Fuit coadutor patris in officio Locumtenen- tis R. C. p. 131. sub nu. 143.*
- Consi-

I N D E X.

- Consiliarij natus extra Ciuitatē, an gaudeat Collegio, p. 162. nu. 469.*
- Matrem iuuenem dotare tenetur, p. 302. sub num. 24.*
- Non cogitur esse haeres, p. 304. nu. 35.*
- Grauatius in legitima si in vita non conquiritur, an querela transeat in haereses, pag. 306. nu. 42. & 43.*
- Qui considerantur ad taxandam virilem matris, non taxantur, ut ipsi in totum succedant, p. 322. nu. 47.*
- Renunciantis dotata ex propria persona veniunt, p. 354. nu. 43. Etiam si pactū esset, ut non veniant ex propria persona, ibidem num. 44.*
- Non tenetur dotare matrem, nec viſualia mittere, p. 359. nu. 73.*
- Tenentur parentibus, & per se, & per accidēs, pag. 359. nu. 75.*
- A matribus laetari debent, p. 405. nu. 33.*
- Per subsequens matrimonium legitimantur, p. 417. nu. 138. Non in prauidicium aliorum filiorum, ibid. nu. 139.*
- Non tenentur credere se esse adulteros, pag. 418. nu. 141.*
- Absque consensu parentum matrimonia contrahere possunt, p. 418. sub nu. 144.*
- Doct̄or patrem nobilitat, p. 439. nu. 14.*
- Præſentans patrem, minuitur pœna, p. 500. num. 154.*
- Non potest occidi à patre bannito, nec è contra, ibidem.*
- Potest carcerari ad instantiã patris, aut matris, ibidem.*
- Soluens debitum paternum, præsumitur haeres, p. 516. col. 2. in fine.*
- Pro sua det̄itione an bona fideicomisso subiecta alienare potest, p. 526. col. 2.*
- Præsumitur prius natus quam pater, & quãdo, p. 518. col. 2. in præf. 92.*
- A parentibus puniti pena mortis, pag. 549. num. 50.*
- Fines**
- Finium, & consinium descriptio separationem inducit, p. 332. nu. 46.*
- Eorum probatio quomodo fit, p. 338. nu. 55.*
- Firma**
- Firma Proregis gubernantis debet fieri cum expressione Terra, super qua titulo decoratur, p. 542. nu. 1.*
- Non recognoscētes superiores absque tali expressione firmantur, ibidem.*
- Fisci Patronus**
- Fisci patronus Regia Camera per literas particulares Proregis non reijcitur, pag. 67. num. 133.*
- In solutione reuiciorum à pupillis protestatur prointeresse, p. 174. nu. 155.*
- Hofis Populi, & Reipublica inimicus dicitur, p. 145. nu. 208.*
- Omnes Iudices præcedere debet, sed non seruatur, p. 146. sub nu. 208.*
- Præceditur à Iudice Curia Admiratia, pag. 246. sub nu. 209.*
- Annalis erat officium, p. 148. nu. 112.*
- Ordines carcerandi, vel exequendi non potest expedire, ibidem.*
- Vnus erat in R.C.S. & in M.C.V. sed inde diuisum, p. 248. nu. 213.*
- Onus eorum præcedat, ibidem cum seq.*
- Regia Camera præcedere debet, & quare, pag. 149. sub nu. 114.*
- Iuribus, & non clamoribus debet esse imbutus, p. 149. nu. 215.*
- Ipsè primus innocentem defendat, ibid.*
- Saluum conductum delinquenti promittere non potest, & promissum obseruare procuret, ibidem.*
- Causas, & non personas ratione odij, vel liuoris respiciat, p. 149. col. 2. in princ.*
- Eius officium, & illud Procuratoris Fiscalis est ad libitum Regis, ibidem.*
- Fiscus**
- Fiscus rem communem vendere potest, p. 228. num. 236.*
- Creditoribus anterioribus præfertur quãdo, pag. 352. nu. 30.*
- Compensationis exceptionem non admittit, ibidem nu. 31.*
- In multis casibus non restituitur, pag. 520. num. 35.*
- D. Flaminius**
- D. Flaminius Constantius Consiliarius memoratur, p. 606. nu. 5.*
- Florentia**
- Florentia quando sub Alexandri noui Ducis dominio venit, p. 583. circ. med.*
- Florentia Ciuitas libertatem habuit ab Imperatore Rodulpho pro ducatis 12. mil.*
- Flotta**
- Flotta ex Indijs Regi nostro venit, p. 4. nu. 19.*
- Flamines, & Arch-flamines**
- Flamines, & Archflamines qui, & ubi, p. 340. sub num. 76.*
- Flumina**
- Flumina publica, & mare publici iuris sunt, & imprescriptibilia, p. 468. nu. 124. & 125.*
- Focularia**
- Focularia Regni quid soluebant pro sale habendo, pag. 91. sub nu. 44.*
- Quomodo in solutionibus grauantur, ibid.*
- Foreſta**
- Foreſtarum appellatione quid veniat, pag. 330. num. 30.*
- Foreſta noua à nemine fiant, pag. 332. num. 42.*

Feria.

I N D E X:

Foriudicatus

- Foriudicatus est mortuus ciuilitate, & ad inopiã
vergere dicitur, pag. 302. nu. 25. & p. 309.
num. 54.**
Exheredari potest, p. 309. nu. 54. circ. fin.
*Fideicommissum cessare nõ facit, quia requi-
ritur mors naturalis, ibidem.*
*De nullitate eius sententia dicere potest, pag.
309. nu. 55.*
*Procuratorem ad dicendum de nullitate an
constituere poterit, p. 309. nu. 57.*
*Eius consanguinei tempore citationis compa-
rere possunt, p. 309. nu. 18.*
*Consanguinei ipsius appellare an possint, pag.
309. sub num. 58.*
*Suspectos iudices allegare an possint, p. 310.
num. 59.*
*Idest fori, omnem aditum constitutus, p. 421.
sub nu. 16.*
*Ab uxore occidi non potest, imo iuuari debet,
pag. 422. nu. 17.*
A fratre, vel à patre occidi an possit, ibid.
*Tempus foriudicationis quando incipit cur-
rere, ibidem.*
Abreuiari à Prorege potest, p. 422. nu. 18.
*Vltra decennium puniri debet non obstante
hoc temporis lapsu, p. 400. col. 1. in princ.*
- ## Formicarum
- Formicarum, & Apum exemplum est insectan-
dum, p. 103. nu. 27. in fine.**
- ## Fornicatio
- Fornicatio affinitatem ad secundum gradum
facit, p. 412. nu. 46. & p. 416. sub nu. 130.**
- ## Fortes
- Fortes etiam contra fortunam spe insistunt, p.
393. sub nu. 103.**
Dij fortioribus adsunt, ibidem.
- ## Fortificationis Tribunal
- Fortificationis Tribunal quomodo, & à quibus
regitur, & quando originem habuit, &
quid facit, p. 155. col. 1.**
*In quibus locis iurisdictionem habet, pag.
155. col. 2.*
*In palazzatas in mari etiam cognoscit, pag.
173. sub nu. 321.*
- ## Fortilitie
- Fortilitie in confinibus Regnorum nõ sunt fa-
cienda, p. 79. sub nu. 46.**
- ## Fortuna
- Fortuna, & virtus raro insimul congregantur,
pag. 43. sub nu. 20.**
*Prospera uentibus ingens uerordia bellum
gerere, p. 111. sub nu. 61.*
*Est ex nobilibus nauis, quia ita Deus uoluit,
pag. 439. sub nu. 12.*
Est ipse Deus, ibidem.
- ## Franchi
- Franchi Ciuitatis Consensu de functionibus fi-**

nalibus qualiter, pag. 297. nu. 28.

- D. Franciscus Antonius de Alarcon**
*Neapolim uenit pro causa D. Ducis Ossuna, aliquos
Consiliarios uisitauit, & inde Hispaniam
reuersus, postea uisitor generalis Nea-
polim uenit, p. 46. nu. 23.*
*uistatq; generali feliciter peracta, Hispaniã
reuertitur 15. Septembris 1631.*
- ## Franciscus
- Don Franciscus de Ocampo Regius Consiliarius
à DD. Proregibus diuersa munera com-
missa explicat, p. 137. nu. 171. et p. 49. col. 2.**
*Auditor, & Prouisor generalis pro serui-
tio Serenissima Regina Hungaria in
transitu per Regnum, pag. 376. nu. 44.
& sequent.*
- D. Franciscus Balboa Hispanus memoratur,
p. 220. sub nu. 166. p. 551. nu. 63. p. 548.
nu. 49. & alibi.**
- D. Franciscus Salgadu Regius Consiliarius
pro Fisci Patronus in M. C. p. 149. n. 115.
in fine.**
- D. Franciscus de Castro Locumtenens patris
Proregis, p. 25. nu. 48. & p. 71. nu. 11.**
- Franciscus de Petris Aduocatus primarius,
& politicarum lectionum uersatissimus,
pag. 375. sub nu. 13.**
- Franciscus Antonius Muscettula memora-
tur, p. 183. sub nu. 105. & paulo post Con-
siliarius fuit creatus.**
- ## Frangens
- Frangere esuriẽti panem tuum, & egenos, & va-
gos induc in domum tuam, p. 164. nu. 79.**
*Frangens pacem factam quomodo puniatur,
pag. 437. nu. 3.*
*Gratiam in non eundo ad bellum sub pœna
uita decapitatur, ut euenit in Barone Pa-
liscianelli, p. 83. sub nu. 13.*
- ## Frater
- Frater titulatus quando fratres alere tenetur,
pag. 10. nu. 57. in fine.**
*Vterinus succedit fratri uterino in feudo ex
alia linea possessore, p. 249. sub nu. 30.*
*Fratrum prodigaliter uiuentem alere tene-
tur, p. 356. nu. 52. in princ.*
*Sorore dotare, etiam dote deperdita tenetur,
ibidem nu. 53.*
*Alere fratres tenetur existente patre, matre,
& auia inopibus. p. 358. sub nu. 60.*
*Occidẽs eum qui cum sorore concubuit, excu-
sari debet ad exemplum Absalon, qui occi-
dit Ammon, ex quo sororem cognouerat,
pag. 413. sub nu. 105.*
*Filium fratris baptizare non expedit, pag.
414. nu. 117.*
*Fratrem non habere inter miseras conu-
meratur à Tholomeo, ibid. in fine.*

Cum

I N D E X!

Cam forore commiscere nefas, ibid. nu. 108.
Fratri filiam in uxorem ducere apud Romanos prohibebatur, sed matrimonium Claudij cum filia fratris Senatus decreto conualidauit, p. 414. nu. 108. in fine.
Ad instantiam fratris carcerari nō potest, & idem in socio, p. 476. nu. 25.

Fraus

Fraudans Ciuitatem si est nobilis suspenditur, pag. 440. nu. 26.
Pecunias Regias crimine peculatus, & capitis puniatur, p. 134. nu. 154.
Fraudis euitanda causa ius latum interpretationem admittit, p. 435. nu. 16.
Fraus legi quando fit, p. 435. nu. 4. & seq.

Freccia

Freccia ab impugnatione Regentis de Ponte defenditur, p. 283. sub nu. 136.

Fructus

Fructus veniunt in condemnatione restitutionis rei, p. 267. col. 1 in princ.

Frumenta

Frumenta Ciuitatis quando distribui debent, pag. 172. nu. 315.

Fuga

Fuga causatur ex sola citatione, p. 217. nu. 141.

Fulgur

Fulgur in Castro Sancti Erasmi supra Neapolim quando, p. 118. col. 2. in praef. 92.

Fuluius

Fuluij Flacci mentio, p. 605. nu. 1.
Fuluius Constantius Regens, & Marcbio, quanto tempore Regens, & eius laudes, descendentes, & mors, pag. 605. nu. 1. & seq. & num. 5.
Fuluius Lanarius Aduocatus Primarius nouiter super feudis scripsit, p. 275. col. 1. circ. medium, & memoratur, p. 529. nu. 85.

Functiones Fiscales

Functiones fiscales an soluantur à successoribus habentibus gratias immunitatis, pag. 86. num. 44.
Debentur Vniuersitati quando donationes Clericis facta sunt in fraudem, pag. 147. num. 40.
Quando soluantur pro vna ab alia Terra, p. 297. col. 1 in princ.

Furius Camillus

Furius Camillus in exilium damnatus, p. 48. sub num. 31.

Furtum

Furti delictum an ex officio inquire possit, pag. 494. sub nu. 112.
Illud committit, qui alienam tacet, ibidem circa medium.
Dicitur a furuo, id est fusco, quia fures ut plurimum noctis tempore eo utuntur, ibid.
Committitur si bona p̄ loci occupantur, aut

eius arbores inciduntur, ibidem.
Furantes equos Regios, vel priuatorum, quomodo puniantur, p. 182. nu. 380.
 Futura prouidere
Futura prouidere magna virtus in Concilio Status, pag. 111. nu. 61.

G

Gabella

G*abella boni aenarij à Neapolitanis fuit data pro euitadis collectis, p. 45. sub nu. 19. Super personis, & laboribus hominum, à quibus fuit imposta, p. 26. nu. 55.*
Fructuum à Duce Ossuna sublata, pag. 49. num. 37.
Quando imponi potest, p. 53. nu. 51.
Meretricum iniusta, p. 174. nu. 324.
Ab Alphonso Primo fuit sublata, pag. 175. num. 342.
Ludi ab Alphonso Primo sublata, pag. 175. num. 342.
Vini Regiã iurisdictionem habet, & quomodo regitur, p. 183. nu. 387.
Vini vniuersi ducati pro qualibet vegete est Ciuitatis, & quando fuit imposta, ibid.
A Baronibus in eorum Terris nō capiuntur, nec in eis participant, p. 211. nu. 118.

Gabeloti

Gabeloti spoliant tempore pacis, scuti milites tempore belli, p. 11. nu. 69.

Gallia

Galli pretendunt repetitionem electionis Imperij, p. 17. nu. 32.
Gallia est Asylum pauperibus Principibus, pag. 496. nu. 126.

Galitia

Galitia, seu Galletia Regnum à Theucho filio Aiacis Graeci fuit prius habitatum, pag. 551. num. 63.

Geminatio

Geminatio actuum minarum, vel metus omne contractum annullat, p. 288 nu. 162.
Reddit actum validum, & si alias esset inuaidus, p. 348. nu. 9.
Inducit magnam scientiam, & deliberationem, p. 348. nu. 10.
Prasumit scientiam magnam, ibid. nu. 11.

Gemelli

Gemelli ex eodem ventre ortis, quis eorum prius natus dicatur, p. 11. nu. 64.

Generalis

Generalis officium super Equitatu extraordinario quando esse inceperit, pag. 183. sub num. 384.
Generales Religiosorum in casu infirmitatis substituere possunt, p. 53. nu. 49. in fine.

Giron

I N D E X

Giron Familia

Giron Favilia prius de Cisneros vocabatur, p. 45. ante nu. 16.

Gloriari

Gloriari de hominibus suspensis, est infamia, pag. 41. sub nu. 14.

Gradus

Gradus in succedendo, quomodo de iure communi, vel consuetudinario connumerantur, pag. 353. nu. 4.

Gothi

Gothorum gloriam antiquam reuiuiscere intendit Gostauus Suetia Rex, p. 548. sub nu. 4.

Gratia

Gratia, & Priuilegia latissime interpretantur, p. 178. nu. 359.

A Baronibus non sunt appellatione pendente ab eorum Curijs ad Regias, pag. 218. numer. 148.

Fiunt partis remissionis precedente. & non aliter, nisi a Rege de potestate absoluta, pag. 222. nu. 183. & seq. & p. 471. nu. 80. & 81.

Facta sine partis remissione, reuocata fuerunt, pag. 59. sub nu. 99.

A Bisiniani Principe fiunt gratia absq; partis remissione, ibidem.

Fieri non debent solitis delinquere, p. 60. nu. 100. & p. 86. nu. 42.

Quot modis accipiuntur gratia, & a quo fieri possint, & an maculam abstergant, pag. 82. num. 3. & 12.

Est gratia facere id ad quod quisque de iure naturali facere tenetur, p. 82. nu. 5.

Roma est excommunicatus, qui pro gratia obtinenda aliquid soluit, p. 82. nu. 5.

Duplex est gratia, gratum faciens, & gratia data, sed nobilior est gratum faciens, pag. 82. nu. 6. & p. 83. nu. 7.

Facta gratis, facilius reuocantur quam illa ob seruitia, p. 83. nu. 8. & 9.

Fiunt generales, aut particulares, pag. 83. num. 11.

An possint fieri cum conditione de obtinendo remissionem partis infra tot tempus, ibid. nu. 11. 14. & 15.

Particularis gratia quando dicitur, & irritatur, si omnia delicta non fuerint expressa, p. 84. nu. 24. cum seq.

Principis gratia non extenditur ad casum de quo si Princeps cogitasset verisimiliter non concessisset, aut difficilius concessisset, pag. 84. nu. 28.

Sunt perfecta eo ipso, quod a Principe conceduntur, & si executoriate non sint, p. 85. num. 35. & 36.

In minimis possunt a Barone fieri absq; partis remissione, p. 86. nu. 39.

Facta uni, non extenduntur ad alterum, pag. 86. nu. 43.

Ad filios rebellium quo ad proprietatem antefati non fuerunt extensa, p. 86. sub nu. 43. in fine.

Immunitatum ad successores an extendatur, pag. 86. nu. 44.

Finis earum est attendendus, p. 86. nu. 44.

Facta per mortem Papa non expirant, pag. 414. nu. 114.

In atrocissimis non fiant, alias peccarent Princeps internuntij, & supplicantes pro eis, p. 491. nu. 84.

Gratis facta non inducunt obligationem, aut consuetudinem, p. 467. nu. 110.

Grasserius

Grasserius Annona Praefectus vocatur, & eius origo, & iurisdictio, p. 172. nu. 309.

In quos iurisditionem habet, p. 172. nu. 110.

Ad Tribunal S. Laurentij accedens Decuriones ei assurgere tenentur, p. 172. nu. 311.

Super Scholaribus, & Doctoribus olim iurisditionem exercebat, pag. 172. nu. 309. in fine.

Salarium particulare pro eius labore, & apparitores particulares pro exercitio eius officij olim habebat, p. 172. nu. 312. cum sequenti.

Cura eius particularis est circa frumentum, pag. 172. nu. 215.

Contra iniuentes societates, ut Annona carior fiat, & alios cognoscit, ex quo publica est accusatio, p. 172. sub nu. 215.

Hodie est Marchio Campi Circumspectus Regens Enriquez, p. 173. nu. 319.

Grauamina

Grauamina contra vassallos, & pauperes Vniuersitates semper fuere, p. 195. nu. 34. circa medium.

Hispania vna Aula est destinata pro prouidendo in eis, p. 196. sub nu. 36.

Si a Rege Populis inferatur, Deus aduertit, pag. 236. nu. 2. & 3.

Grauia crimina

Grauiora sunt crimina quanto infelicem animam tenuerunt alligatam, p. 500. col. 1. in princ.

Graeci

Graeci virtutum amatores nobiles vocabant Notarios, p. 428. nu. 5.

Gregorius XIII.

Gregorij XIII. Summi Pontificis pessimum dictum circa tot altaria priuilegiata per eum constituta, p. 498. nu. 140.

Gubernantes

Gubernantium nomina possunt acclamari viua, viua, p. 48. sub nu. 32.

In Prouincias quales sunt mittendi, p. 109. sub nu. 52. & p. 111. nu. 61.

Cura

I N D E X

Cura est abusus in Populis euitare, & quos,
pag. 513. nu. 19.
Gubernium
Gubernium in Ciuitate ex utroque corpore nobilium, & Populi esse debet, pag. 102. sub num. 25.
Guastaldi
Guastaldi apud Longobardos Duces vocabantur, pag. 545. nu. 21.
Guinea Insula
Guinea Insula à Rege Portugallia fuit occupata, pag. 8. nu. 43.
Guidare
Guidandi bannitos practica unde sumpta est, pag. 149. col. 2. in princ.
Inquisitos de sodomia non potest Prorex guidare, pag. 68. nu. 139.
Guilielmus Rex
Guilielmus Rex dictus il malo, multa mala fecit, & monetam coiri introduxit, & mala habuit, p. 364. nu. 23.

H

Habilitatio

Habilitationes delinquentium quando, & in quibus delictis fieri possint, pag. 495. num. 119.

Habitatio

Habitatio partis offensa, seu querelatis ubi intelligitur esse, p. 491. sub nu. 76.
Habitatio est melior, ubi iustitia rigor viget, quam ubi est febilis, p. 491. sub nu. 83.

Hæbrei

Hæbrei è Regno Neapolis quædo expulsi fuere à Rege Catholico, & Carolo Quinto, p. 3. num. 10.

Hætor

Hætor Capycius Latrus Syndicus in transitu Regina Hungaria, p. 376. nu. 39.
Et inde fuit Regius Consiliarius creatus.

Hercules

Hercules ex Hispania venit Italiam, & in Tropea Ciuitatem capitauit, p. 601. col. 1. in fine.

Hæres

Hæres contra factum defuncti quando contrauenire potest, p. 305. nu. 35. circa finem.
Coactus declarare si tenet, & possidet, facta confessio dicitur, & reuocari potest, p. 499. sub nu. 146.
In feudis, & emphyteusi intelligitur de filio, p. 250. nu. 41. & p. 262. nu. 80.
Hoc nomen quid importat in feudis, pag. 263. sub nu. 87.

Hæresis

Hæresis crimen signis, & verisimilitudinibus cognoscitur, pag. 498. num. 141. & pag.

515. colum. 1. in præsumpt. 26.
Hæreticis fides non est præstanda, pag. 443. sub num. 1.

Hispania, & Hispani

Hispani proprijs viribus & faucibus Saracenortum se liberauerunt absque Romani Imperij auxilio, & ideo exempti, p. 8. nu. 44. & p. 15. num. 14.

Eorum Reges quædo Catholici, & Fidei Defensores nomen acquisuerunt, pag. 14. num. 11. & 12.

Partes aliqua Hispaniarum à Carolo Magno superata, p. 17. nu. 32.

Plurquam alia nationes mundi gloriantur gesta eorum pede plumbeo, & pompa facere, pag. 15. nu. 14.

Leges Imperatorias olim non allegabant, hodie vero peritissimi sunt effecti, & libenter visitant Apostolorum limina, p. 15. nu. 15. & 16.

Regem aliquando sibi constituerunt, pag. 15. num. 14.

Prætores Romanos in Senatu accusauerunt, pag. 48. nu. 30.

Eorum Reges Turcas, & infideles destruxerunt, pag. 107. nu. 48.

Iulij Caesaris personam custodiebant, p. 180. num. 166.

Neapoli habitates gaudent priuilegijs Neapolitanorum, p. 181. nu. 371.

Functiones fiscales pro bonis, quæ possident soluere tenentur, ibidem.

Barones in Hispania quando originem habuerunt, p. 194. sub nu. 26.

Baronibus iniustitiam facientibus guerram faciunt Hispani, & Catalani, p. 196. nu. 34.

Absque Regis licentia Barones eorum in ius vocare non possunt, ibid.

Aulam vnã destinatam habent pro Baronum grauaminibus audiendis, ibid.

Statuta sibi condere possunt absque licentia, & donec non infirmantur, valent, p. 325. sub num. 2.

Scriptores grauissimi sunt, & ex nostratibus singulares doctrinas, ac motuos carpiunt, pag. 343. nu. 101.

Hæreditaria sunt Hispanica Regna, sicuti & Neapolis Regnum, p. 376. nu. 41.

Grandes Hispani à Rege Aragonum non præceduntur, p. 383. nu. 4.

Saluaguardias eis contra Barones concessas, seguro real vocant, p. 343. nu. 102.

Dominos in ius vocare non possunt absque Regis licentia, p. 393. nu. 12.

Consuetudinem habet ut serua cum domino concubens, libera sit, si filium procrearet, pag. 411. sub nu. 83.

Magnates, id est Grandes Hispania quomodo seceant,

seleant, & quomodo inter se procedant, pag. 544. sub nu. 18.
Primogenitum Regis, Principem Hispaniarum, ac Ducem Calabria vocant, p. 546. num. 38.
Regnum Gallia à Filio Aiaci Græci primohabitatum, p. 551. nu. 63.
Supremū Hispania Concilium quomodo votis à Regno transmissis inharere solet, & potest, p. 26. nu. 52.
Pro Concilio Status eliguntur doctiores ex eis, p. 107. nu. 46.
Regis nostri Curia, regulatur ad similitudinē Curia olim Ducum Burgundia, pag. 370. num. 72.
Hispania post expulsos Saracenos à Carolo Magno Comes 9. ac 9. Vicecomes, 9. Valuasores, & 9. Barones cōstituti fuerunt, pag. 195. nu. 26. in fine.
Hispanorum tertij Tribunal quas causas cognoscit, p. 181. nu. 370.
Homulus
Homuli Doctoris Neapolitani fortitudo quādo filij mortem audiuit, pag. 387. colum. 2. in princ.
Homines
Homines voluptatibus opulenti, sunt imbelles, pag. 79. nu. 49.
Ad magna eleuari debent, alias contempta res est homo, p. 101. sub nu. 18.
Non per rem, sed res per homines nobilitantur, pag. 44. sub nu. 36.
Honestas
Honestatis ius in superioritatibus est exceptatum, pag. 61. nu. 108.
Honesti viri non curant de pompis, pag. 238. num. 20.
Honestatis impedimentum quo ad matrimonium quando, p. 416. nu. 128. cum seq.
Honor, & Honorari
Honor est in honorante plus quam in honorato, pag. 148. col. 1. in princ.
Honorari qui vult, alios honorare tenetur, pag. 128. nu. 132.
Honores, & diuitia, aut sumptuosa coniugia multis exitio fuerunt, p. 109. nu. 56.
Honores, & tituli licito iure appeti possunt, pag. 395. nu. 112.
Conseruari debent, alias vituperio dignus est, qui cum negligit, p. 464. sub nu. 77.
Eius diffinitio, p. 488. nu. 65.
Hora
Hora appositio in instrumentis operatur pralationem creditorum in eodem die, pag. 425. num. 2.
Hortatorie
Hortatorie Episcopis faciendæ quomodo, p. 535. sub num. 220.

Hortensius
Hortensius Petius Aduocatus Primarius, & Vicecancellarius, p. 159. nu. 259.
Hospitalium Gubernatores
Hospitalium Gubernatores an possint in locis Ecclesia arbores incidere, pag. 494. num. 112. in fine.
Hospitationes
Hospitationes quis prius introduxit, pag. 223. num. 189.
Sunt infausus actus, & quis immunis, & earum cōtributiones quō practicada, ibid.
Hierosolymitani Equites
Hierosolymitani Equites in locum Templariorum successere, p. 529. nu. 81.
Tribunal eorum notatur, p. 185. nu. 396.
Pro Regnicolis Equitibus fuit supplicatum Regi ut commenda in Regno eis darētur, ibidem.
Homicidium
Homicidij ex causa honoris excusatur, & Absalon occidit fratrem ob concubitum cum sorore, p. 413. sub nu. 105.
Matrimonium impedit, etiam si infidelis occideretur, p. 481. nu. 15. & seq.
Aduersus occisorem Angeli, & omnes creatura clamant, ibid. nu. 16.
Pœna homicidij remissi nō debet, alias Iudex punitur, ibid. nu. 17.
Multiplex est, & multipliciter consideratur, pag. 481. nu. 19. & seq.
Mentale, verbale, & voluntarium est, ibid.
Licitū est, si publica auctoritate, aut ex causa honoris, aut ex raptu mulierum, pag. 481. nu. 22. & seq.
Sed fallit ut in p. 481. nu. 19. & seq.
Inhabilitat Clericum ad quodlibet beneficij, pag. 482. nu. 23.
Commissum in persona vnus volens occidere alium, punitur, ibid.
Assassinio mediante commissum grauiter punitur, p. 482. nu. 24.
Excusatur ex pluribus causis, pag. 486. nu. 45. & seq.
Fortuitum quando dicatur, p. 486. nu. 46.
Ira motu commissum quando, & quomodo excusetur, ibidem.
A furioso, vel dormiente commissum quid, ibid.
Iustitia mediante commissum, ibid. nu. 48.
Licitū est ex multis causis, p. 487. n. 55. et seq.
Contra bannitos, seu diffidatos à Curia occidere licet, sed nō extra fines bannientis, ibid.
Raptores, & auxiliares occidere licet, pag. 487. nu. 57.
Ex causa honoris in Terris Ecclesie impunita non remanent, p. 488. nu. 59.
Licitum est in bello iusto, aut si supremi Regis concurrat auctoritas, p. 488. nu. 69. cū seq.
 Licitum

I N D E X

Licitum est ex causa defensionis, pag. 488. num. 63.
Licitum ex causa honoris, p. 488. nu. 65.
Licitum pro defensione proximi, ibid. nu. 60.
Ex causa duelli quando licet, pag. 448. nu. 68. & seq.
Occidere, vel vulnerare se non licet, pag. 490. nu. 68. & seq. & nu. 72.
Non dolo, nec culpa factum poenam extraordinariam parit, p. 459. nu. 154.
Commissum longo tempore post receptam iniuriam poena ordinaria non punitur, pag. 500. col. 1. circa princ.
Commissum calore iracundia, minus punitur, pag. 500. nu. 153.
Homicida ex loco refugij quando eijciuntur, pag. 535. nu. 25.

I

Iacobus

Iacobus Terragnolus Vicarius generalis Neapol. pag. 184. nu. 392.

Ianua

Ianua Ciuitas quando in bellis floruit, aut subiecta remansit casus multi, p. 6. nu. 36.
A Duce Sabaudia, & Gallis agrissa in anno 1625. & à Rege nostro, & Neapolitano Regno adiuta, p. 6. nu. 36.
Quando passa est periculum capi à Duce Sabaudia, p. 294. nu. 22.
Ianuenfes quando, & quomodo Regem Cypricarcerauerunt, p. 543. nu. 10.
Ianuenfiam cum Venetis bella, p. 6. nu. 34.

Iesus

Iesus quare Rex, & non Imperator vocari voluit, p. 3. nu. 6.

Ignorantia, & Ignorans

Ignorans non offendit, p. 511. sub nu. 1.
Causam exigendi, an tuta conscientia exigit, pag. 470. nu. 150.
Ignorantia vnus ex coniugibus sufficit facere legitimationes filiorum, p. 418. nu. 140.
Facti excusat, pag. 504. nu. 23. & pag. 511. num. 5. & 7.
Sopina non excusat, p. 512. nu. 3.
Rusticum nõ excusat ignorantia sopina, ibid.
Nec mulierem contrahentem matrimonium cum seruo, ibidem.
Iuris naturalis non excusat mulieres, ibidem num. 4.
Ad eam probandam nõ sufficit iuramentum, ibidem nu. 5.
Duas habet filias: falsitatem, & dabitatem, ibidem nu. 6.
Per confessionem factam ante sententiam, aut non geminatè factã excusatur, p. 512. nu. 8.
Principem, & Iudices excusat ob multitudinẽ

negoliorum, p. 512. nu. 11.

In factio intricato, in computis, & rationibus excusat, ibidem nu. 12.

Excusat in factio antiquo, si non est graue, & notabile, ibid. nu. 13.

Excusat in factio alieno, ibid. nu. 14.

Fallit in notorijs gestis per pradecessores, ibidem.

Iustam causam quando habet, p. 425. nu. 57.

Ignorantia iuris neminem excusat, nec sceminas nisi in casibus à iure permissis puta in intercessionibus, p. 512. nu. 16.

A Pralatis, & Reſtoribus Prouinciarum aufugiatur, ibid. nu. 17.

Dicitur quando illud ignoratur, quod ius comune disponit, p. 513. nu. 20.

Fallit, si ius extrauagans foret, aut in corpore iuris non insertum, ibidem.

Intricati excusat, ibid. nu. 22.

Rusticos, vel simplices quando excusat, ibid. num. 23.

Ignorantia statuti an liget exteros ignorantes pag. 513. nu. 25.

In dubio praesumitur si scientia non probatur, ibidem nu. 27.

Et in quibus casibus praesumatur, vide multa in pag. 503. nu. 28. & seq.

Illustris persona

Illustris persona per substitutum seruire potest, pag. 131. sub nu. 142.

Olim citari non poterat absque licentia Proregis, p. 555. nu. 78.

Illationes

Illationes non sunt faciendae in delictis, p. 498. num. 138.

Immenfitas

Immenfitas est mensura in donationibus Ecclesiae factis, p. 493. nu. 97.

Immunitas Ecclesiastica

Immunitas Ecclesiastica à Bonifacio V. ordinata, p. 536. nu. 30.

Extenditur ad domos Ecclesiae, & ad Palatia Episcoporum, ibid. nu. 31.

Ab Imperatore Theodosio Hispano nimis obseruata, ibid. nu. 32.

Ad mercatores decoctos an extendenda, ibid. num. 33.

Si Ecclesia ea quolibet potest agere, ibid.

A Principibus omnibus est seruanda, ibidem num. 34.

Est pro occidentibus Regios Officiales, quia crimen laesae Maiestatis in Rege tantum intelligit, ibidem.

Ad Ecclesias non consecratas extenditur, p. 537. nu. 36.

Ad delinquentes in Ecclesia an extendatur, ibidem nu. 34.

Alia vide in verbo exemptio.

Impara

I N D E X.

- Impara**
- Impara manus iniectio dicitur, & quando contra carceratos fit, p. 165. nu. 278.*
- Impedimenta**
- Impedimenta formalia, accidentalia, naturalia, aut alia in matrimonij, qua, & quomodo, pag. 409. nu. 67. & seq.*
- Matrimonij impedientia, & dirimentia, pag. 410. nu. 79. & seq.*
- Imperator, Imperatores, & Imperium**
- Imperator primus Occidentalis fuit Carolus magnus, p. 8. nu. 44.*
- De alia natione quam Alemanna non potest eligi, p. 18. nu. 33.*
- Renunciavit ius eligendi Pontifices, pag. 18. num. 41.*
- Præfectorio Prætorio, Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis eum visitantibus assurgere solet, p. 67. nu. 132.*
- Legem ne bona in Ecclesiam alienentur, non potest condere, p. 399. nu. 28.*
- Imperatores causant, ne à Papa absint, ab eo enim recipiunt lumen sicuti à sole, p. 18. n. 35.*
- Boni ex voto expetendi, & qualescumque tolerandi, p. 18. nu. 38.*
- Christiani duo: Romanorum, & Constantinopolitanensis, p. 19. nu. 44.*
- Ecclesias, & ecclesiasticas personas defendere tenentur, p. 23. nu. 18.*
- Cum quibus consulere debent eorum gesta, pag. 26. nu. 57.*
- Et Imperatores, & Reges à Papa privati recensentur, p. 90. nu. 41.*
- Imperatori de tu loquebatur, & inde à Iulio Cesare fuit introductum in numero plurali loqui, p. 62. nu. 4.*
- Ei non subsunt Rex Gallia, & Anglia, p. 16. num. 25.*
- Imperatoris electio ad Germanos translata, pag. 16. nu. 28. circa finem.*
- Electio Imperatoris tempus præfixum non habet, sed si termino assignato Electores negligit venire, eligit Imperator, p. 18. nu. 39.*
- Electio Imperatoris summi Pontificis erat, p. 18. nu. 40.*
- Quatuor præcipua eius virtutes, p. 19. nu. 42. & seq.*
- Imperij repetendi electionem quomodo Galli prætendunt, p. 27. nu. 32.*
- Electores qui, & quando, p. 17. nu. 30.*
- Imperio diuiso, qua partes ad Venetos venerunt, p. 9. nu. 52.*
- Non est utendum Imperio ubi legibus agi potest, p. 398. num. 22.*
- Imperium conservatur iisdem artibus, quibus principium habuit, p. 5. n. 22. & p. 18. nu. 35.*
- Recognoscitur ab Ecclesia Romana, & non à Populo Romano, p. 18. nu. 35.*
- Romanum à Grecis ad Francos, & Germanos translatum auctoritate S. P. p. 19. n. 42. et seq.*
- Cum amicis conservatur, p. 27. nu. 59.*
- Equum est, si quod iubet, ipse facit, p. 28. n. 67.*
- Est servitus, & magnum animal vocatur, p. 109. num. 53.*
- Crescit, ubi est perpetua concordia, p. 110. n. 56.*
- Imprescriptibile**
- Imprescriptibile, per consuetudinem non fit præscriptibile, p. 468. nu. 132.*
- Impunitas**
- Impunitatis Iudex est M. C. V. p. 142. nu. 197.*
- Incoronata Ecclesie iurisdicchio**
- Incoronata Ecclesie iurisdicchio regitur à Monasterio S. Martini, & eius Clericorum exemptio, p. 185. nu. 397. & 399.*
- Incorporalia**
- Incorporalia quasi possidentur, & dant interdictum unde vi, p. 457. nu. 4.*
- Incorporatio**
- Incorporatio facit transire omnia iura rei incorporata, p. 337. nu. 50.*
- Incurabilium Domus**
- Incurabilium Domus gubernatio quomodo eligatur à Principe, p. 57. nu. 37. circa finem.*
- Indefinita**
- Indefinita uniuersali equipollere quomodo intelligatur, p. 282. nu. 130.*
- Indiarum Terræ**
- Indiarum Terræ tota sunt Regis nostri, p. 331. num. 42.*
- Inditia**
- Inditia indubitata quando, & quomodo intelligantur, p. 487. nu. 50.*
- Condemnationem ad mortem quando inducunt, ibid. & p. 502. nu. 4.*
- Ad torturam inferendam, qua requirantur.*
- Inditium cadentis Monarchia est, videre iustitiam declinare, p. 491. nu. 83.*
- Inducens**
- Inducens puellam sub spe matrimonij ad consentiendum actibus carnalibus, p. 409. nu. 71.*
- Inductus violenter ad contrahendum matrimonium an tenet, p. 409. nu. 70.*
- Indulgendum**
- Indulgendum est delictis in multis casibus, pag. 496. nu. 125. & seq.*
- Indultus**
- Indultus quando à Rege concedi solet, pag. 177. num. 158.*
- Generales de crimine laesa Maiestatis, vel falsa moneta loquentes, quomodo intelligantur, p. 178. nu. 360.*
- De ministris loquentes, de illis iustitia intelliguntur, p. 178. nu. 361.*
- Generalis solet fieri ratione publica letitia, vel nuptiarum, vel ob natiuitatem primogeniti Regis, p. 82. nu. 3.*

I N D E X.

- Indultus generalis non comprehendunt vasallos Baronum, si nō specificant hoc expresse, p. 284. col. 1. in princ.*
- Infantes
- Infantes appellantur filij Regis Hispaniarum, pag. 15. nu. 17.*
- Ingratitudo, Ingrati
- Ingrati digni sunt, ut egestate laborent, pag. 455. num. 33.*
- Ingratitudo Romæ aduersus Scipionē Africanū à D. Augustino increpatur, p. 47. n. 26*
- Patris nocet filio, p. 471. nu. 171.*
- Tollit beneficium indultum tam a lege, quam ab homine, p. 471. nu. 172.*
- Priuat donatarium donatione, ibid. nu. 173.*
- A Monasterio contra donantem commissa Abbatem, & Conuentū à Monasterio expelli facit, ibid. nu. 174.*
- Ab Atheniensibus puniebatur cum Iudice constituto, ibidem.*
- Commercium perdere facit, ibid. nu. 175.*
- Effectus pessimos parit, p. 471. nu. 176. & seq.*
- Elemosynam dari solitam amittere facit, p. 471. nu. 179.*
- Exemptionem reuocat, ibid. nu. 182.*
- Quomodo probetur per quos testes, & cuius qualitatibus, p. 471. sub nu. 182.*
- Redit indignum ingratum, p. 455. nu. 18.*
- Omnis ingratitude est peccatum, sed nō semper peccatum mortale, p. 455. nu. 19.*
- Non semper tollit beneficia, ibidem.*
- Est excosa legibus, & excusat patrem occidētē filium, ibid. nu. 20.*
- Nulū ostium est acrius ingratitude, ibid. num. 21.*
- Deum & homines offendit, ibid. nu. 23.*
- Filij in patrem priuat cum successione, ibid. num. 24.*
- Tanquā bybernalis glacies tabescit, ibi. n. 25.*
- Nabal à Dauid occidebatur propter ingratitude, ni precibus uxoris Abigail fuisset placatus, ibid. nu. 26.*
- Multa exempla contra ingratos, ibid. nu. 27.*
- Ingressus
- Ingressus Locumtenentium generalium in Regno quomodo, p. 71. nu. 15. & 16.*
- Inlitterati
- Inlitterati, astuti, & sagaces esse solent, pag. 106. sub nu. 39.*
- Inimici
- Inimici potius orationibus quam ferro vincuntur, p. 109. nu. 53.*
- Iniquitas
- Iniquitas patrum quando transfunditur in filios, p. 176. nu. 346. in fine.*
- Iniuriæ
- Iniurians impunitus remanere non debet, pag. 444. sub num. 5.*
- Iniuria Officialibus Baronalibus, aut alijs facta, quomodo cognoscitur, p. 218. nu. 150.*
- Facta Regibus, facile remittuntur, p. 496. num. 126.*
- Facta Iudici, à quo punienda, ibid.*
- Facta ab Aduocatis, Procuratoribus, aut Magistris Aëtorū, Iudicibus à quo cognoscuntur, ibidem in fine.*
- Iniuria recepta faciunt minueri pœnam homicidij, pag. 500. col. 1. circ. princ.*
- Iniuricia
- Iniuricia causam vacillandi tribuit subditis, p. 110. sub nu. 61.*
- Innocentius IV.
- Innocentius IV. Neapolim restauat nouis muris, & ibi mortuus, p. 34. nu. 26.*
- Inops
- Inops qui uerè est, p. 249. sub nu. 216.*
- In pari causa
- In pari causa etiam turpi potior est conditio possidentis, p. 175. nu. 339.*
- Inquisiti
- Inquisiti innocentes se dicunt respiciendo testes, & non conscientiam, p. 137. sub nu. 170.*
- Inresolutio
- Inresolutionis defectus, p. 390. nu. 76.*
- Inscriptiones
- Inscriptiones Regis in legibus condendis sunt necessaria, p. 11. nu. 66. & seq.*
- Insolentia
- Insolentia crescere solet in rebus quietis, p. 110. sub nu. 65.*
- Introitus
- Introitus, & onera Regni Neapolis enumerantur, p. 35. nu. 42.*
- Instrumenta
- Instrumenta an debeant incipere in nomine Dñi etiā inter Iudeos, p. 11. nu. 70. & seq.*
- Dotalia sunt indicanda secundum tempora quibus fuerunt comperta, p. 420. nu. 4.*
- Notariorum mortuorum, seu rebellium, & testium reassumuntur, p. 433. nu. 40.*
- Et extra Regnum facta, quomodo probant, ibidem nu. 42.*
- Insufflatio
- Insufflatio spiritus uita in inflatij preceptis, à quibus concedi potest, p. 125. col. 2. et pag. 225. nu. 212.*
- Insula
- Insula Regni Neap. qua, p. 32. nu. 16.*
- Instigantes
- Instigantes aliquem ad proponendum capita falsa puniantur, p. 444. nu. 2. & seq.*
- Interesse
- Interesse uoluntatis cōsideratur in fructis, pag. 281. nu. 117.*
- Interpretatio
- Interpretatio legis, privilegiorum, aut pragmatica ad quem spectat, p. 389. nu. 60.*
- Iuris diuini quando à Principe seculari fieri*

fieri potest, pag. 389. sub num. 61.
In benigniorem partem fiat, *ibid.* nu. 62.
 Inuentarij beneficium
Inuentarij beneficij non seruatur in feudis hereditarijs, p. 249. sub nu. 30.
 Inuestitura
Inuestitura Regni Neapolis cui prius fuit facta, p. 32. nu. 19. & p. 34. nu. 28.
Et quando fuit facta, p. 546. nu. 36. & seq.
 Inuocatio nominis Domini
Inuocatio nominis Domini etiam à Gentilibus fiebat, p. 11. nu. 70. in fine.
 Ioannes
Ioannes Franciscus Sanfelicius Regius Consiliarius, p. 177. nu. 171.
D. Ioannes de Austria Generalissimus ligæ, pag. 76. nu. 22.
Ioannes Aloysius de Rogerio ad Ianuenses defendendos vadit, p. 6. nu. 36.
Ioannes Baptista Spinellus ad Regem Catholicum contra magni Capitansum accessit, pag. 49. col. 2.
B. Ioannes de Capistrano quando fuit Iudex in M. C. V. & quare religionem ingressus est, p. 135. nu. 159.
Ioannes Vincetius Macedonius memoratur, pag. 152. sub nu. 225. & p. 375. nu. 34.
Ioannes Baptista Melior Consiliarius eminens, & Advocatus insignis, p. 429. nu. 85. & pag. 532. sub nu. 104.
D. Ioannes Enriquez Marchio Campi Regens Regiam Cancellariam, p. 609. nu. 22. est **Grasserius**, & eius officia, pag. 173. nu. 318. & 319.
Ioannes Andreas Georgius Consiliarius acutissimus, p. 275. col. 1. circa finem, & laudatur, p. 472. nu. 200.
Ioannes Andreas de Paulo doctissimus Lector in matutinis, p. 360. nu. 4.
Ioannes Franciscus de Ponte Regens officio renunciauit, & eius laudes, p. 386. nu. 35.
Ioannes Angelus Barrilis Caiuani Dux, & Regni Secretarius, 387. nu. 45.
Ioannes Berardinus Galleranus summo zelo, & amore Monasterio S. Laurëtij inseruit per annos sexaginta, p. 459. nu. 34.
Ioannes Berardinus Branca insignis Doctor, pag. 519. col. 1. in fine.
Ioannes Antonius Parisius Aduocatus memoratur, p. 532. sub nu. 104.
D. Ioannes de Francia Cartusianus in Monasterio S. Martini victoriã contra Turcas de anno 1571. p. dixit, p. 544. col. 1. in principio.
Ioannes Antonius Muscettula Roma Orator pro Carolo V. & inde à Clemët VII. Florentiã misit, et postea Reges, p. 583. circ. ff.
Ioannes Aloysius Riceus Eques Neap. doctissimus Epus Vici Eques proprio motu crea-

tur, p. 166. nu. 278. & p. 601. col. 2. in medio.
Neap. generalis fuit Vicarius, p. 184. n. 392.
Ioannes Thomas Salamanca Proprafidens in S. C. & inde Proregens, p. 607. sub nu. 16.
D. Ioannes Sanchez de Luna Proprafidens S. C. p. 607. sub nu. 16.
Ioannes Baptista Valenzuela Velazquez in S. C. Proprafidens officium rexit, & inde Hispaniam vocatus, p. 608. nu. 18. & pag. 120. col. 1. in fine.
 Iocolia
Iocolia in octaua parte à sponsis hodie dari possunt, p. 238. nu. 17.
Pro octaua parte dantur, p. 292. nu. 5.
Quid sint, p. 312. nu. 73.
Iocolia & vestes quomodo uxori, vel viro acquirantur, p. 361. nu. 13.
 Ioseph
Ioseph Brandolinus Consiliarius creatus, & eius mors, p. 609. nu. 24.
 Ira
Ira Regis nütius est mortis, p. 505. n. 28. in fine.
Iracundia calor quãto durat, p. 500. nu. 153.
Irasci in quibus non oportet insipientis est, sed non irasci in quibus oportet stupidi est, pag. 491. sub nu. 83.
 Irenarchæ
Irenarcha qui, & quales, p. 154. nu. 236.
Vocantur Pacerij, *ibid.* 238.
 Iudechæ Platea iurisdicção
Iudechæ platea iurisdicção, quæ, & quomodo regitur, p. 184. nu. 390.
 Iudei
Iudæi verbis legum inherere, p. 455. nu. 2.
 Iudex
Iudex in causa in qua fuit Aduocatus, non interuenit, sed in simili sic, p. 123. nu. 116.
Quidam à Carolo Primo suspensus, quia homicidam non puniuit, p. 137. sub nu. 170.
Ciuilis, vel criminatis noctis tempore pro custodia Ciuitatis quæ incepit ire, p. 245. nu. 207.
Curia Admiratiæ precedit Fiscii Patronum M. C. & in Concilio sedet, p. 151. nu. 125.
Curia Admiratiæ, annalis esse debet, & syndicatus parere tenetur, p. 151. nu. 225.
Sicla in Consilio sedet, ibidem.
Sicla in S. C. sedet, dum relationes facit, pag. 170. nu. 299.
In iudicando, & consulendo communem opinionem sequi debet, p. 305. nu. 38.
Qui indebitè carcerauit ad expensas est condemnandus, & tenetur etiam ad iniuriam inlatam, p. 445. nu. 15.
Qui verū nocentem nō punit, est infamis, & qui condemnat, Dei minister est, pag. 481. sub nu. 18.
Ex autoritate legis potest pœnam minere effectu non secuto, p. 400. nu. 152.

I N D E X!

- In multis gratificare potest, p. 504. sub nu. 20.*
Quando temerarius dicitur, p. 525. nu. 54.
De die iudicare debet ex necessitate, sed de nocte ex voluntate, p. 111. sub nu. 61.
Iudices dissimulantes inquisitos de sodomia puniantur eadem pœna, p. 68. nu. 139.
Ad contractus sunt nobiles, & sic etiam Notarij, p. 100. nu. 12.
Inferiores decisiones S. C. insequi tenentur, pag. 112. nu. 71.
M. C. V. habent iurisdictionem ordinariam insolidum, & absque commissione procedere possunt, p. 135. nu. 157. in fin. & 58.
Potius de Ciuitate quam de Prouincijs esse debent, & in M. C. V. pro medietate sunt regnicola, p. 135. nu. 160.
Annales esse debent, & in Kal. Ianuarij mutari, p. 136. nu. 163.
Criminales quare mutari debent, p. 137. sub nu. 167.
Inquisitos quomodo interrogare, & tractare debent, ibidem.
M. C. custodia birruariam habere debent, pag. 138. nu. 171. in fine.
Criminales, procedunt Ciuiles M. C. V. sed contrarij fundatur, p. 138. nu. 178. & seq.
Pro eorum creatione suffragia non soluunt, pag. 140. nu. 187.
Pro solutione eorum salarij cõpositiones reorum exigere possunt, p. 142. nu. 195.
Quando esculenta, & poculenta exigebant, p. 142. nu. 196.
M. C. à Rege prouisi, dicuntur supernumerarij, & non tollunt loca à Prorege prouideri solita, p. 143. nu. 204.
Impunitatem promittentes reo quid agendū, pag. 149. sub nu. 215.
Et Aduocati, qui rectè legibus utuntur, plus merentur quàm Religiosi, p. 150. col. 1. in fin.
Condemnates Regem ad mortem occiduntur, pag. 219. sub nu. 153.
Baronibus complacentes puniuntur, pag. 222. num. 185.
V triasq; fori possunt prouidere quo ad asportatione vestium, & gemmarū, p. 238. n. 23.
Ad contractus, & Notarij olim Neap. nobiles extimabantur, p. 428. nu. 7.
Dignitatem habent, ibid. nu. 8. & 32.
Nobiles Platearum Iudices erant olim, ibid. in fine, & nu. 33.
Vilis conditionis non fiunt, p. 428. nu. 9.
Si negant nō ita fuisse contractum sicuti per Notarium scriptum apparet, quid agendum, p. 430. col. 2. in princ.
In causis mixti fori quomodo procedant, pag. 480. nu. 8. & seq.
Dei ministri sunt, & homicidas personarum puniant, p. 481. nu. 15.
- A Carolo Primo fuit suspensus, qui homicidam non puniuit, ibid. nu. 17.*
Qui nocentem liberat, delinquit, ibid. nu. 18.
Ex allegatis, & probatis mouere se debet, & non ex visu, p. 487. nu. 53.
Si conuictum vident inquisitum, & ex priuata scientia innocentem sciunt, quid agere debeant, p. 487. nu. 54.
In causis dubijs Deum præsertim consulant, ibidem.
Statutam pœnam minuire nō possunt, p. 495. num. 124.
Non punientes, fuerunt priuati, ut ibid.
Tenetur domino restituere pœnam quam remittunt, ibidem.
Regibus equiparantur in pœnis irrogandis, pag. 496. vers. nec mireris.
Ordinarij, & Princeps ignorantia facti excusantur propter multitudinem negotiorum, pag. 512. nu. 11.
Iudicum auaritia, & iniustitia introduxerunt Reges, p. 13. nu. 1.
- Iulius Cæsar
- Iulius Cæsar introduxit in statu dignitatis loqui in plurali numero, p. 82. nu. 4.*
Memorialia signabat, Nero Secretarium introduxit, & Commodus manu pizer in totum renouit, p. 394. sub nu. 106. circa fin.
Iulius Cæsar Gallupp Auditor in Calabria pag. 430. sub nu. 20.
- Iuncta
- Iuncta delegata solet à Proregibus pro celeri expeditione causarum constitui non obstantibus CC. Neap. iubentibus noua Tribunalia non fieri pro expediendis causis, p. 155. num. 242.*
Eliguntur in ea ministri solertes eisq; cause graues committuntur, ibid.
Nō potest esse minor quatuor iudicum incluso Commissario in causis criminalibus ex ordine S. M. p. 156. nu. 243.
An omnes eius Iudices actus ordinarios firmare debeant, vel sufficiat solum firma Commissarij, p. 156. nu. 244.
- Iuramentum
- Iuramentum capitum Tribunalium, & aliorū Officialium quomodo, & quando dari debet, p. 121. nu. 112.*
Præstatur Baroni habente iurisdictionem ciuilem, & non habenti criminalem, pag. 139. nu. 180.
Iudicibus dandum, unde originem traxit, p. 142. nu. 200.
Fidelitatis quomodo à Baronibus exigatur, pag. 227. nu. 225.
In officijs debet præstari à primogenito, pag. 261. nu. 76. in fine.
Eius absolutio non requiritur, si mulier agit pro

pro nullitate cōtractus, p. 284. sub nu. 142.
 Eius finis est confirmatio dicti hominis, pag. 343. nu. 103.
 Periurium quid sit, ibidem.
 Eius comites duo sunt, ut obliget, ibidem.
 Doctorum non fuit usu receptum nisi in doctorata, p. 373. nu. 13.
 A Busone Iudice Imperatoris Frederici defendebatur, p. 374. nu. 18.
 Nunquam usu recepta fuere, ibid. nu. 19.
 Procedunt in habendum Deum in vultore, pag. 374. nu. 23.
 Vti medicina sunt applicanda, ibid. nu. 24.
 A Comite de Lemos prouisi non fuerunt usu recepta, ibid. nu. 25.
 A capitibus Tribunalium quomodo presentur, p. 384. nu. 16.
 Fidelitatis per Procuratorem dari potest, p. 413. nu. 103.
 Ligij homagij equiparatur obedientia Prælati præstita, p. 493. nu. 105. in fine.
 Suppletorium quale, p. 557. nu. 97.
 Iura patronatus
 Iurapetronatus à Baronibus occupari non possunt, p. 518. col. 1. præf. 82.
 Iurisdictiones.
 Iurisdictiones pendunt ad inuicem, sed ecclesiastica est superior, p. 23. nu. 20.
 Civilis criminali præfertur, p. 139. nu. 179.
 Eius exercitium apud omnes est quādo Princeps pluribus causā delegat, p. 156. nu. 244.
 Et vnus sine alio procedere nō potest, ibidem. & nu. seq.
 Iudicis ordinarij cognitio per priuilegium speciale non est sublata, p. 167. nu. 282.
 Sæuis Tribunalium exterarum nationum Catalanorum, & aliarum, quæ, & quomodo, pag. 183. nu. 386.
 Ecclesiastica S. Antonij, & S. Iacobi, & alia mentionuntur, p. 186. nu. 400. & seq.
 Eius primus scriptor fuit Offilius primus Iulij Cæsaris amicissimus, p. 194. nu. 15.
 Iurisdictiones, & alia regalia non transeunt hodie sine speciali priuilegio, p. 194. nu. 25.
 In subditos nō arctatur territorio, p. 397. n. 5.
 Omnis à Deo mediate, & immediate prouenit pag. 481. nu. 17.
 Sunt apud Cæsarem tanquam flumina, quæ resuunt per appellationes, nullitates, & querelas, p. 194. nu. 25.
 Per prius non vendebatur, sed contrarium fuit, & est in usu, p. 195. nu. 32. in fine.
 A quo fuit cōmunicata Baronibus cum mero, & mixto imperio, & quatuor literis arbitrarijs, p. 195. nu. 33. & 34.
 Cum mero, & mixto imperio, aut concessione simplicis iurisdictionis, & bassa, quæ veniunt, ibidem.

Eius exercitium diuidi potest, p. 222. nu. 179.
 Est de regalibus, p. 260. nu. 68.
 Probantur per tacitas, aut expressas assertiones partium, p. 337. nu. 50.
 Est tanquam nebula super palude, pag. 338. num. 59.
 Ius
 Ius honorificum persona coheret, & cedi non potest, p. 89. nu. 30.
 congrui nec clerico, nec cōtra clericum datur in Ciuitate Neapol. pag. 168. nu. 285. & pag. 213. nu. 126.
 Superueniens, non habet locum in feudis, p. 256. nu. 62.
 Naturale est ius gentium, p. 282. nu. 126.
 Consistit in acquirendo, cōseruando, & minuendo, p. 367. nu. 12.
 Naturale cum bonum, et æquum sit, nunquam turpia permittit, p. 437. sub nu. 4.
 Prohibendi non præscribitur nisi à die prohibitionis, p. 463. nu. 103.
 In his, quæ sunt publici iuris per solā prohibitionem inducitur, secus in his, quæ sunt priuati iuris, p. 468. nu. 128. & seq.
 Intricatum assimilatur ignorantia facti, quæ excusat, p. 504. nu. 23.

Iusta ignorantie causa
 Iusta ignorantia causa, p. 525. nu. 57.
 Iulianus
 Iustinianus nō vocabatur Imperator Romanorum, nec Aquilam cum duobus capitibus in insignijs asportabat, p. 534. nu. 15. & seq.
 Nimum se intromiserat in cognitionem clericorum, ibid. nu. 13.
 Iustitia
 Iustitia apud Aegyptios Regem significabat, p. 367. nu. 6.
 Est soror carnalis Regis, p. 367. nu. 5.
 Est subiectum legis, quæ est Regina virtutum, ibidem nu. 14.
 Eius rigor non est omnino insectandus, pag. 491. nu. 91.
 Iustitiarij Ciuitatis Neap. origo
 Iustitiarij Ciuitatis Neap. origo, & iurisdictione in quos, p. 141. nu. 308.
 Ab eius Tribunali appellabatur ad Præsidentem S. C. nunc autem ad Grassarium, pag. 171. nu. 308. in fine, & 309.

L

Labor
 Labor, & pecunia recipiunt diuisionem, pag. 133. sub nu. 146.
 Facit præcedere posteriorem in dignitate, pag. 107. sub nu. 45.

Lacci, e Spingole
 Lacci, e Spingole, quid intelligitur in eis hac Ciu.

I N D E X:

- Ciuitate*, pag. 292. num. 5.
Laicalis potestas
Laicalis potestas immediatè à Deo data, pag. 13. num. 1.
Laici
Laici in choro cum Clericis non sedeant, p. 383. num. 5.
Quando per eorum statuta possunt Clericis praiudicare, p. 472. nu. 186. cum seq.
Coram Episcopali Curia delinquentes, vel iniurias, aut contumelias facientes ab ea cognoscuntur, p. 219. nu. 156. in fine.
Lanternæ
Lanterna Moli Turris olim diruta, pag. 338. sub num. 59.
Laqueum
Laqueum alijs imponens peribit in illo, p. 446. num. 20.
Laud
Laude prouocantur boni ad maiora, & mali ad peiora, p. 550. nu. 59. in fine.
Laudum
Laudum inter Vniuersitates assensum requirit, p. 531. sub nu. 101.
Lectio, & Lectores
Lectio librorum docet omnia, p. 105. sub nu. 38.
Lectorum in Studijs Neap. materia, pag. 163 num. 271.
Legati potestas
Legati potestas mortuo Pontifice non expirat, pag. 41. nu. 13. in fine.
Eius fidelitas, et industria, p. 57. nu. 82. in fin.
Legatum
Legatum puella factum, et originario nubeat, quomodo intelligatur, p. 162. nu. 269.
Cum nupserit, debetur, si nubet cum matrimonio rato, p. 406. nu. 40.
Factum mulieri, si consanguineo nupserit, si non nubit, non perdit, p. 411. nu. 86.
Factum mulieri si nupserit turpi persona, si non nupserit, non perditur, ibid. nu. 87.
Legatus à Latere
Legatus à Latere potest beneficia conferre, pag. 50 sub nu. 38.
À latere est fere Pontifici equalis, pag. 54. sub num. 57.
Ad Regem absque Præregis licentia non potest à Ciuitatibus mitti, pag. 55. nu. 61. in fine.
Leges
Lege promulgata, Legislatores velare faciem sibi debet, p. 21. nu. 2.
Deficiente ad interpretationem prudentum Regni remittitur, p. 272. col. 2. sub vers. de iure Regni.
Leges debent condi cum magnatibus, & post auditos Populos in necessitatibus, pag. 22. num. 13.
Derogata, quæ contra libertatem Ecclesiarum erant, p. 399. nu. 27.
Vt bona in Ecclesiam non alienentur, non valent, ibidem.
Ex tempore mutari possunt, & si quid melius occurrit, sunt mutanda, p. 399. nu. 31.
Offendere, vel contra eius mentem facere quando, p. 435. nu. 4.
Quæ in desuetudinem venerunt, non sunt renouanda, p. 374. nu. 21.
Duodecim tabularum Roma prorsus, pag. 537. sub num. 1.
Extrauagantes dicuntur, si in libris Pragmaticarum non describuntur, ibid.
Primus transgressor earum nulla pietate dignus est, p. 538. nu. 3.
Differunt à constitutionibus, vel decisionibus, & quomodo, ibid. nu. 5.
Ante earum promulgationem sunt meditando, cum magno concilio, & secretè tenenda, p. 11. nu. 67. & p. 21. nu. 1.
Iniquas condenti vè, p. 11. nu. 68.
Leges tabula prima Moysei tradita cur fracta sint, p. 537. nu. 1.
Lex à Rege condita in iurisdictione extrarègnum ligat, p. 23. nu. 19.
Contra libertatem Ecclesie condita est reuocanda, p. 23. nu. 22. & seq.
Est condenda, ne Ecclesias grauet alias non, pag. 24. nu. 29.
Secundum conscientiam ordinata dicitur, p. 24. num. 30.
Quomodo, debeat esse, ibid. nu. 31.
Vniuersales personas respicere debet, & non particulares, ibid. nu. 32.
Dubia non potest allegari in decisionibus causarum, ibid. nu. 33.
Promulganda in aliqua arte, peritorum perquirat sententias, p. 24. nu. 34.
Si agitur de materia peccati, legi Canonice amittatur, p. 24. nu. 35.
Si ciuili aduersus canones cui standum erit, pag. 24. nu. 36.
Finem pacis habere debet, p. 24. nu. 38.
Quæ requisita habere debet, p. 21. nu. 2.
Cum concilio seniorum, & etiam uxoris condenda, p. 100. sub nu. 11.
L. finalis. C. de edicto diui Adri. non habet locum si testator alium, quam vocatum in feudis instituerit, p. 250. sub nu. 41. & p. 266. col. 2. circa finem.
L. 1. C. si libertatis imperialis socius sine herede decesserit. lib. 10. non habet locum in officijs, p. 269. col. 2. circa medium.
L. qui quis 28. C. de donat. an procedit in feudis, p. 224. col. 2. circa medium.
L. jœmina. C. de secundis nuptijs, procedit tam in patre, quam in matre, p. 361. nu. 12.
L. Has

L. hac edictali. C. de secundis nuptijs. non habet locum in patre, p. 349. nu. 15.
L. magisteria. C. de iurisdic. omn. iudic. quomodo fuit intellecta, p. 485. nu. 4.
L. si diutino. ff. de pœnis. declaratur, pag. 499. nu. 151.
L. creditoris arbitrio. ff. de distract. pig. examinatur, p. 505. nu. 29.
Limitata fuit à S. C. in diuersis casibus, p. 506. nu. 39. & seq.
Non procedit quando creditor mala fide, aut dolo ageret, ibid. nu. 40.
Quando secundo creditori non est consultum, non procedit, p. 506. nu. 42.
Cum Electo populi, & senioribus est interi- nanda, p. 290. nu. 174.
Lex extra Regnum contrabentes non ligat, pag. 312. nu. 70.
Mutari, vel obrogari quando potest, p. 389. num. 16.
Noua quando antiquam corrigat, aut vœnam à iure communi impostam tollat, p. 397. num. 7. & 80.
Interpretationem intrinsecam, vel extrinsecam quando recipit, ibid. nu. 9.
Bona omni tempore firma, & mala erogari debet, p. 398. nu. 24.
Futura respicit, p. 420. nu. 2.
Non habet oculos retro, ibidem.
Est decretum sapientium, & correctio voluntariorum peccatorum, ibid. nu. 3.
A civili ratione est adiuuenta ex specialis Dei gratia, ibidem.
Præterita indulgens futura vetat, pag. 420. num. 6.
Ad evitandum delicta ad præterita extenditur, ibidem.
Ligat in Civitate statim, & per Regnum quomodo, p. 420. nu. 7.
Ante eius publicationem Roma in publico ponebatur, ut Populi dicerent, quid sentirent, p. 421. sub nu. 11.
Lex natura publicatione nõ indiget, p. 421. num. 12.
Lex, seu Pragmatica, qua in corpore iuris nõ est inserta, non obligat, p. 515. nu. 20.
Ligat in tempore per eam statuto, pag. 533. num. 1.
Publicari debet præter legem natura, ibid.
Ut statim liget quid agendum, p. 533. nu. 3.
Quo ad futura negotia ligat, si expresse fuerit dictum, p. 533. nu. 5.
Quando prouidet præteritis, non intelligit de ineboatis, & quomodo, ibid. nu. 7. & 10.
Publicari cur debet, p. 535. nu. 19.
Summi Pontificis in vno loco sufficit publicari, p. 535. nu. 20. & seq.

Legitima

Legitima compensatur cum mobilibus, & alijs fructibus pro soluendo fideicommissio, pag. 306. nu. 41.
Legitima salua potest pater relinquere plus vni quam alteri ex filijs ex diuersis matrimonijs, p. 349. nu. 17.
Potest detrabi ex bonis donatis alio filio, pag. 306. nu. 41.
Gruata si acceptatur à filio sibi præiudicat, 306. nu. 42. & 43.
Quando à patre filio tolli potest, pag. 306. sub num. 43.
Debetur deducto ære alieno, sed non dotibus filiarum, p. 306 nu. 43. circ. med.
Onus per viam vltima voluntatis non recipit, secus autem per viam contractus, pag. 306. nu. 45.
In filijs primi gradus onus non recipit secus in alijs, p. 307. nu. 46.
Filijs tantum grauari nõ potest, secus descendantibus ab eis, ibidem.

Legitimatio

Legitimatio filiorum quomodo fit, p. 168. n. 288.
Spuriorum fieri an possit à Prorege, pag. 61. num. 106.
Legitimati per rescriptum Principis, nil differunt à veris legitimis, & omnia priuilegia habent, p. 441. nu. 33.

Lelius

Frater Lelius Brancaccius strenuus Miles, & Eques Hierosolymitanus Ianuenses defendit, p. 6. nu. 16.
Lelius Gizzius V. I. D. doctus, ac curiosus iuuentis, p. 314. col. 1. in princ.

Lenones

Lenones quomodo puniantur, p. 174. nu. 327.

Lese Maiestatis crimen

Lesa Maiestatis crimen signis, & verisimilitudinibus procedere facit, pag. 498. nu. 141. in fine.

Est occidere Officiales Regios, sed occidens, Ecclesia immunitate gaudet, p. 536. n. 345

Libelli

Libelli cui prius dabantur, p. 383. nu. 1.
Libellensis vocabatur Secretarius Regis, p. 383. num. 1.
Libellum famosum faciens, etiam si veritatẽ dicat, punitur, p. 445. nu. 6.
Iniuria presentis in causa civili punitur, pag. 445. nu. 12.

Liber

Liber Parochi pro matrimonijs notandis est faciendus, p. 425. nu. 4. in fine.
Defuncti facit simplenam probationem pro heredibus, pag. 425. sub nu. 6. & pag. 514. pref. 21.
Censualis facit probationem, ibidem.

Libera-

I N D E X

- Liberalitas**
- Libertas est superabundare in datione, pag. 49. sub nu. 37.*
- Libere viuentes**
- Libere viuentes si imperij sint rebelles libertate priuentur, p. 8. nu. 43. in fine.*
- Libertas**
- Libertas ecclesiastica quando directe, vel indirecte impeditur, p. 213. nu. 123.*
- Quasi eripitur propter exercitium officij, pro qua magnanimis viris omnis debet esse completio, p. 386. nu. 37.*
- Libra**
- Libra argenti decem valet auros, p. 362. nu. 2.*
- Libra auri, & argenti valor, p. 362. nu. 2.*
- Licentia**
- Licentia Proregis requiritur ad Regem eundem, pag. 55. num. 61.*
- Superiorum requiritur quando Vniuersitas contra Barones, vel eius Officiales congregare se vellet, p. 229. nu. 242.*
- Licitans**
- Licitans in subastatione quando tenetur, p. 435. num. 10.*
- Nomine proprio tenetur, etiã si procuratorio nomine licitaret, ibid. nu. 11.*
- Liga**
- Liga inter Principes generalissimum habet potentiorum, & nobiliorum, pag. 77. sub num. 22.*
- Lingua**
- Lingua est lubrica, quia stat in humido, p. 29. num. 74.*
- Eius lubricum non facile ad poenam contrahendum, p. 108. sub nu. 49.*
- Est nuncius cordis, p. 88. nu. 4.*
- Sua quilibet loqui debet, p. 362. nu. 1.*
- Liquidatio instrumenti**
- Liquidatio instrumenti fit in M. C. contra quas-cumque personas, p. 136. nu. 162.*
- An fieri possit contra socerum, p. 422. nu. 17.*
- Causa criminalis est, ibid. nu. 18.*
- Contra patrem fieri non potest, ibidem nu. 19. & 28.*
- Cum capitulis matrimonialibus, & fide Parochi fieri potest, p. 426. nu. 25.*
- Cum alio instrumento mentionato debet fieri, ibidem nu. 27.*
- Lista causarum**
- Lista causarum expediendarum etiam in diebus comunibus fieri debet, p. 124. sub nu. 15.*
- Literarum cambij cognitio**
- Literarum cambij cognitio ad Collaterale Consilium spectat, p. 389. nu. 64.*
4. Literarum arbitrarum
- Litera arbitraria à Rege Baronibus concessa, qua, & quando originem habuit, p. 492. num. 88. cum seq.*
- Ab omnibus Baronibus haberi solent, p. 492. num. 91.*
- A Rege Roberto fuerunt concessa, pag. 493. num. 99.*
- Damnum ex eis exortum, ibid. nu. 100.*
- Ante eos quomodo iustitia in Regno ministrabatur, ibid. nu. 101.*
- Pessundauerunt amplam iurisdictionem M. C. V. p. 493. nu. 100.*
- Non fuerunt à Rege Alphonso concessa, ut nosstrates putauerunt, p. 493. nu. 107. & 108.*
- Comprahendunt omnia ea, sine quibus iurisdictione expediri non potest, pag. 494. sub num. 108.*
- Qua sunt, & quomodo incipiunt, & quam facultatem Baronibus tribuunt, pag. 494. num. 109. & seq.*
- Scripta non presumunt consanguinitatem, pag. 515. pres. 41.*
- Lites**
- Lites fugienda sunt, p. 105. nu. 36. circ. fin.*
- Litigantes cum Baronibus saluam guardiam habeant, p. 393. nu. 109. & seq.*
- Lites cum potentioribus fugienda, ibid. sub num. 103.*
- Locorum Ciuitas**
- Locorum Ciuitas sancit circa conseruationem patrimoniorum, ut ne quis substantia sua male utatur, p. 239. nu. 25.*
- Locreses viri fortissimi Regem sibi creabant, pag. 548. nu. 49.*
- Locumtenens**
- Locumtenens à Prorege quando constitui potest, & in quibus casibus fuit constitutus, pag. 23. nu. 47. & seq.*
- Alium Locumtenentem sibi constituere non potest, p. 43. nu. 49.*
- Locumtenens Regis facit omnia, qua facit Prorex, vel Rex, p. 69. nu. 4. & p. 7. nu. 13.*
- Locumtenentis Generalis ingressus quomodo fuit in Regno, pag. 71. nu. 15.*
- Generalis non potest sibi facere alium Locumtenentem, sed sunt aliqua fallentia, pag. 61. num. 14.*
- Locumtenens R. G. S. quomodo antiquitus vocabatur, p. 69. nu. 5.*
- Quando incepit esse, & qui, & quot Locumtenens usque ad hodie fuerunt, p. 131. num. 142. & seq.*
- Iuramentum singulis annis Presidētibus, Rationalibus, & Secretario prestat, p. 131. nu. 143. in fine.*
- Locumtenentem Regis, offendens verbaliter, vel realiter crimen laesae Maiestatis incurrit, pag. 69. nu. 7.*
- Locumtenentes in Regno Neapolis, qui, quot, & in quibus temporibus fuerunt, p. 69. nu. 1.*
- In quo differunt à Capitaneis generalibus, & quan-*

Et quando titulum excellentia habent,
 pag. 69. nu. 2. & p. 71. nu. 11. & seq.
 Longobardi
 Longobardi à Narsete in odium Imperatoris in
 Italiam vocati, Benevento Ducem consti-
 tuere, p. 544. nu. 18.
 Deinde nomen Ducis deluere, & Regem
 sibi constituerunt, p. 545. nu. 22.
 Ex Insula Scandinavia venerūt, ibid. nu. 22.
 Per annos 200. regnare vsque quo à Caro-
 lo Magno fuerunt eiecī, ibidem.

Loqui
 Loqui licet vti vulgares loquuntur, p. 88. nu. 3. &
 vñtato sermone, p. 362. nu. 1.
 Licet patrio sermone, p. 291. nu. 1.
 Quisque loqui debet eius nationis lingua,
 pag. 362. nu. 1.

Luca Civitas
 Luca Civitas libertatem habuit solutis ducat.
 12000. pag. 16. nu. 25.

Ludi
 Ludendi domos tenentes, infames sunt, pag. 143.
 sub num. 205.
 Ludi cruenta specula inducentes prohibētur,
 pag. 399. sub nu. 26.
 Maius permitti, & quando in Palatio fa-
 cti fuerunt ob natiuitatem filij Regis no-
 stri, ibidem.
 Si in eis aliquis moritur, non est pœna, ibid.
 Agitatorij qui, & si mors sequatur, pag. 438.
 sub num. 8.
 Ludorum materia, & qui ludi sūt prohibiti,
 pag. 184. nu. 388.
 Lusores à testimonio repellūtur, p. 184. n. 388.
 An pecunias in ludis lucratas licite exigant,
 pag. 438. sub nu. 8.

Luxuria
 Luxuria cum maxime dilectet cito implet, &
 tedio est, p. 409. nu. 64.
 Hominem crudelissimum facit, si necessitas
 exposuiat, ibidem.
 Exemplum Ammon cum Tabamor datur,
 pag. 413. sub num. 105.

M

Macula
Macula per gratiam, sicut indultum abster-
 gitur, pag. 82. nu. 3.

Magistratus
 Magistratus virum ostendit, p. 107. sub nu. 45.

Magistri Actorum
 Magistri Actorum S.C. suspitio in aula discuti
 debet, p. 123. col. 1. circ. med.

Ipso suspecto omnes eius scribe sunt suspecti,
 ibidem.

An eorum Scribe à Presidente cognoscūtur,
 pag. 125. in 18. potest.

Magistri Actorum officia sunt de regalibus,
 & absque assensu non alienantur, pag. 258.
 num. 65.

Cum iurisdictione est annexū, p. 260. nu. 67.
 Sunt Ecco Iudicum, ibidem.

Quam iurisdictionem habent, ibid. nu. 69.
 Syndicatus subsunt, p. 260. nu. 70.

Eorum officium, p. 260. nu. 71.

Magistri Iurati officium
 Magistri Iurati officium ad Baronem, vel Vni-
 uersitatem spectat, p. 325. sub nu. 2.

Magistri Generalis Campi Tribunal, & iurif-
 dictio, p. 179. nu. 363.

Magnanimi
 Magnanimi est iniurias dispicere, p. 497. col. 1.
 in princ.

M. C. V.

M. C. V. quomodo prius erat, per Prouincias
 discurrebat quot Iudices habebat, & ha-
 bet, diuiditur in ciuilem, & criminalem,
 pag. 135. nu. 157.

Iurisdictionem ordinariam, & non delegatā
 habet, & eius Iudices in solidum illum
 exercent, ibidem.

Ciuilis in sex Iudices biennales consistit, p.
 135. nu. 160.

Decreta ipsius in qua summa executur,
 pag. 136. nu. 161.

Habet prebeminentiam liquidandi instru-
 menta contra omnes, & quascumque
 personas, p. 136. nu. 162.

Criminalis olim in duobus Iudicibus, & vno
 Notario consistebat, & latrunculator vo-
 catur, p. 136. sub nu. 163.

Ex processu informatiuo ex abrueto proce-
 dit prater quam cōtra Neapolitanos, p.
 136. sub nu. 164.

Cognoscit omnes causas criminales, et etiā
 si falsitas in M. C. V. ciuili, vel in S. C.
 processerit, p. 136. nu. 165.

De facto carcerare non debet, p. 136. nu.
 164. in fine.

Sola cognoscit de bello moto, pag. 136.
 num. 166.

Contra Clericos proditores, & inquisitos
 de crimine laesa maiestatis an procedat,
 pag. 137. nu. 167.

Duos Consiliarios biennales ad moderan-
 dum eius rigorem habet, p. 137. nu. 168.

Ciuilis criminalem procedere an debeat, pag.
 138. nu. 178.

Criminalis vnita cum duobus Consiliarijs in
 ea residētibus, & omnibus eius Iudicibus
 in quolibet die Mercurij ad Collaterale
 Consilium accedit pro faciendis relationi-
 bus causarum iuxta ordines datos, p. 139.
 num. 181.

Circuebat Regnū ante quatuor literas at-
 bitra.

- bitrarias, pag. 493. num. 105.*
Eius ampla iurisdictione fuit pessundata—
cum quatuor literis arbitrarijs, ibidem
num. 106.
Potest omnes causas non expeditas infra sex
mensis à die litis contestata ad se auocare,
pag. 142. nu. 197.
Est Iudex impunitatis, p. 142. sub nu. 197.
Omnes etiam incolas exemptos cognoscit, p.
142. sub nu. 197. in fin. & nu. 202.
Duas representat personas, idest Capitanei
Neapolis, & Vicarij Regni, p. 142. n. 203.
Per prius consiliebatur in duobus Tribunalibus,
ibidem.
Est tanquam Praeses Prouincia iurisdictionem
uniuersalem in omnes habet, p. 151.
sub nu. 221.
Obuiam vadit Regenti Cancellariam ad regi-
am visitationem faciendam venienti, p.
172. nu. 311.
M. C. V. criminalis Iudices quot per prius
fuere, & hodie sunt, p. 138. nu. 181.
Eius Regenti, Iudicibus, ac Fisci Patrono an
liceat à scribis creandis recipere propinas,
pag. 139. nu. 138.
 Magnus Admiratus
Magni Admirati officij praeminentia, & eius
subditi, & Curia, p. 150. nu. 219. & seq.
Olim vascellos moli curabat, p. 152. nu. 226.
Quinquaginta subditos, & 12. commensales
habet, ibidem.
Bona naufragata an ad eum spectent, p. 152.
nu. 227. & p. 151. nu. 221.
Est proprium Regis, & nuda administratio
conceditur, & praescribi non potest, p. 152.
sub nu. 229.
In liquidationibus instrumentorum Admira-
tus subest M. C. V. ibidem in fine.
 Magnus Siniscalcus
Magni Siniscalchi officium recessit ab aula, pag.
180. nu. 364.
 Magnifici titulus
Magnifici titulus maior est illustri, pag. 391.
num. 79.
Rex Francia tali titulo illustrari vult, pag.
391. nu. 80.
 Magnus Capitaneus Consalus de Corduba
Magnus Capitaneus Consalus de Corduba
cur fuit ita vocatus, & fuit Prorex Re-
gni, pag. 79. nu. 49.
Fuit apud Regem Catholicum accusatus, &
eius mors, p. 49. nu. 37.
 Magnus Iusticiarius
Magnus Iusticiarius est caput M. C. V. & à
magno Comeslabulo praeceditur, pag. 142.
num. 198.
 Magus Cancellarius
Magnus Cancellarius in publicis comitijs in—
qua loco sedet, & de eius dignitate multa,
pag. 156. nu. 256.
 Magnus Magister Relig. Hierosolymitanæ
Magnus Magister Religionis Hierosolymitanae
Princeps dicitur, & titulum Eminentissimi
habet sicuti & Cardinales, pag. 324.
num. 108.
 Maior pars
Maiori parti Populi est standum, p. 102. nu. 26.
 Mala fides
Mala fides in singulares successores transfun-
ditur, p. 341. nu. 84.
A iure canonico non admittitur, ibid. nu. 83.
An in primo possessore extinguitur, pag. 341.
num. 86.
 Maleficium
Maleficium quid, & matrimonia an dirimat,
pag. 417. nu. 135. & seq.
Orationibus, & elemosynis est euitandum,
& superandum, p. 417. & nu. 137.
 Malitia
Malitia supplet aetatem, p. 408. nu. 54.
Quando supplet aetatem, non excusatur deli-
ctum, p. 498. sub nu. 136.
 Mandans
Mandans plus deliquit quam mandatarius, p.
484. nu. 35.
Tenetur & si non fuit deuentum ad actum
proximum, p. 484. nu. 36.
Mandans, & mandatarius aequaliter iudica-
tur, pag. 398. nu. 17.
Mandans assassinium fieri punitur etiam non
secutto effectu, p. 166. nu. 279.
 Mandata
Mandata Neapolitanis sub poena fieri possunt,
pag. 54. nu. 54.
Ad ostendendum titulum fieri debent Fisci
patrono consolato, & quomodo originem
habuerunt in Regno, p. 132. sub nu. 146.
Non sunt, quae certam obseruantiam habent,
pag. 140. sub nu. 187.
Mandata, seu sequestra, ne matrimonia in-
consulto Iudice fiant, p. 403. nu. 3.
Regalia ad matrimonia non contrahenda, vide
pag. 415. nu. 123. & seq.
Fiunt ne papillae, aut aliae mulieres circum-
ueniantur, ibid. & p. 418. nu. 14.
 Mandatum
Mandatum poenale in parlamētis, si differentie
oriūtur, à quibus fieri potest, p. 89. nu. 20.
Pro absente non requiritur, p. 309. nu. 58.
De parendo quando ceptum exequi dica-
tur, pag. 520. nu. 32. & seq.
 Manfredonia
Manfredonia quando à Turcis capta, pag. 26.
num. 54.
Eius Castrum quando à Turcis fuit captum,
pag. 181. nu. 378.

Mantua

I N D E X.

Mantua Dux

Mantua Dux ab Imperiali exercitu obsessus quando, p. 80. nu. 58. in fine.
A Carolo V. creatus, quia per prius Marchio erat, p. 544. nu. 10.
Mantua Bello, & peste obsessa, & capta de anno 1630. ibidem.

Manus

Manus Regis deofculari gratia est, pag. 394. sub nu. 106.
Manus amputatio de qua debet intelligi, p. 448. sub nu. 367. & p. 498. sub nu. 143.

Maranta

Maranta Doctor insignis, & ab Hispanis infestatus, p. 343. nu. 100. & 102.

Marcellus Marcianus

Marcellus Marcianus eximius Regius Consiliarius, p. 275. col. 1. circ. prin.

Marchio

Marchio Ambrosius Spinula Vicarius generalis ad votum à Rege nostro constitutus, p. 80. sub nu. 58.

In obsidione Casalís moritur, p. 544. nu. 11.
Valli Generalis exercitus Carolo V. exponēti se periculo in bello Aprica iussit, & vexillo adhereat, p. 106. sub nu. 42.

Marchionis titulus quando incepit, pag. 554. nu. 73. in fine.

Marchia dicitur quasi extra mare, ibidem num. 74.

Præcedit Comitem in hoc Regno, sed consuetudo est attendenda, p. 554. nu. 75.

Si etiam habet titulum Comitis, potest dici excellentissimus, ibid. nu. 76.

In lingua Longobarda perpetuum magistrū significat, ibid. nu. 77.

In lingua Italica Præsident, & in alijs quid significet, ibidem.

Marcus

Marcus Antonius Columna fuit magnus Comestabulus, & in Parlamento generali habuit ducatos novem mille, & ducentum, pag. 78. nu. 44.

Per omnia secula memorandus, & fuit Præfetus S. Romana Ecclesia, p. 76. nu. 22.

Marcus Cursus Romanus Samnitum mænera refutat, p. 106. nu. 40.

Marcus Antonius Rossinus ad præfens Lædex perpetuus laudatur, p. 327. nu. 15.

Mare

Mare, & eius litora sunt publici iuris, & non Baronum, p. 226. nu. 217.

Et si imprescriptibile fiat tamen per usum immemorabilem, & consuetudinem potest fieri proprium, p. 468. nu. 125. & seq.

Quid de Venetis in eorū mare, ibid. nu. 126.

Eius commercio mores corrumpuntur, pag. 304. nu. 31.

Margarita

Margarita de Austria Regens in Flandria, pag. 389. nu. 67.

Matia

Infans Maria de Austria Regis nostri soror Serenissima ad Regem Vngariae maritum per Regnum transit p. 375. nu. 36.

Eius Illustrissimus Comitatus, & iter describitur, ibidem.

Aliquibus DD. gratiam fecit ad eius mantæ deofculandam, p. 394. sub nu. 106.

Maria Stuarda Regina Scotiae pulcherrima ad mortem condemnata, & quomodo, pag. 156. nu. 92.

Marinus

Marinus Freccia Doctor acutissimus ab impugnatione Regentis de Ponte defenditur, p. 283. sub nu. 136.

Maritus

Maritus non tenetur, si renunciationē uxoris promiserit, pag. 252. num. 49. circa medium.

An uxor teneatur ad expensas litis dotalis, p. 145. nu. 143. & seq.

Importune præcās uxorem minari videtur, pag. 287. nu. 156.

Curet, ne uxor modum excedat, pag. 402. num. 1.

Potestatem sui corporis non habet, sed uxor quomodo intelligatur, p. 403. nu. 10.

Passus ab uxore vapulari per Civitatem super Asino à vicino ducetur, p. 403. nu. 13.

Circa reuerentiam plus tenetur parenti, sed quo ad amorem plus tenetur uxori, p. 404. num. 18.

Uxorem sequatur, & ad bellum ire non debet, pag. 404. nu. 18.

Uxoris bona beatus numerus eius annorum duplex, ibid. nu. 19.

Corruscat uxoris radijs sicuti è contra, pag. 404. sub nu. 25.

Ex uxoris admonitionibus bonus euadere solet, ibidem.

Qui adulteram uxorem comprehendit, potest eam occidere, sicut se clericare, & uxor alium virum ducere non potest, pag. 412. num. 92.

Princeps, & dominus uxoris est, magna privilegia habet, p. 425. nu. 14.

Uxorem perdentem dotem ob adulterium alere non tenetur, p. 488. nu. 57. in medio.

Marræ Familia

Marræ Familia quando Neapol. venit, p. 137. nu. 169. & seq.

Mater

Mater non tenetur assicurare dotem nurus, sicut nec avia paterna, vel materna, pag. 304. nu. 31.

f

Potest.

I N D E X!

- Potest meliorare filios primi, vel secundæ matrimonij, p. 349. nu. 18.*
An l. hac edictali. C. de secund. nupt. subiacent, ibidem nu. 17.
Transiens ad secunda vota, an donationem filijs nascituris facere possit, ibidem numer. 19.
Liberos alere tenetur durante eorum inopia, vel mariti, p. 357. nu. 59.
Patre existente inope filias dotare tenetur, ibidem nu. 61.
Si transit ad secunda vota, non tenetur alere filium per triennium, p. 359. nu. 72.
Debet in ius vocari petita uensa, pag. 359. num. 73.
An debeat dotari à filio, ibidem.
Transiens ad secunda vota donata in primo matrimonio, conseruet filijs primi matrimonij, p. 361. nu. 14.
Illustratur radijs filij sicut & uxor mariti, pag. 403. sub nu. 14.
Per triennium filium alere tenetur etiam fornicaria si esset, p. 405. nu. 33.
Ipse filius lactare debet, ne alienos mores imbuat, ibidem.
Fallit in magnis Dominis, sed hodie in minimis etiam est, ibidem.
Præsentans filium minorat pœnam, pag. 500. num. 154.
Potest carcerare filium inobedientem in Turri Sancti Vincentij, pag. 500. sub nu. nu. 154. in fine.
Non potest occidere filium bannitum, ibidem.
Sinam Cicale Turcharum Præfeti fuit saluta in anno 1591. pag. 300. num. 154. in fine.
- Materia**
- Materia delinquendi non est danda, pag. 436. num. 16.*
- Matertera**
- Matertera, & amita quando succedunt in officijs, p. 273. col. 1. in med.*
- Martinus**
- Martino Lutero fuit saluus cõductus factus à Carolo Quinto, p. 443. sub nu. 1.*
S. Martinus medietatem clamidis sibi necessariam pauperi dedit, sicuti & alij Sancti relati, p. 463. nu. 59.
- Mahometti persuasio**
- Mahometti persuasio erga Saracenos, p. 33. sub num. 23.*
- Matthæus Casanata**
- Matthæus Casanata Hispanus Præsides Regia Camera lepidissimus, p. 275. col. 1.*
- Matrimonia**
- Matrimonia inter regnicolas, & externos erant prohibita, & quare, p. 103. nu. 31.*
- Sumptuosa, seu diuitia, vel honores multis exitio fuere, p. 109. nu. 56.*
Nec directe, nec indirecte à Baronibus inter uasallos impediuntur, p. 210. nu. 112.
Libere, & publice sunt contrahenda, p. 402. num. 2.
Quomodo probentur, ibidem.
Feudatarijs olim erant prohibita, ibid.
Diuersimodè diffiniuntur, p. 403. nu. 6.
Facta per vim coram Parocho, aut sub spe matrimonij induceta, pag. 409. num. 70. & sequent.
Annulantur ex diuersis causis, pag. 409. nu. 67. & seq.
Matrimonij necessitas copulam carnalem non requirit, p. 406. nu. 39.
Præparatoria eius qua, pag. 406. nu. 41.
Bandimenta quomodo sint facienda, & an sint necessaria, p. 408. nu. 56.
Confessio, & communio in matrimonio necessariè, p. 408. nu. 58.
Essentialia qua, p. 408. nu. 60. & seq.
Vxor an maritus prius loqui debeat in contractu matrimonij, p. 408. nu. 62.
Conditiones suspensiuæ, & circa modum viuendi, vel non descendendi de aliquo loco, pag. 411. nu. 88.
Voti causa quomodo annulletur, p. 411. n. 89.
Cognitionis spiritualis causa, p. 413. nu. 101.
Consanguinitatis causa, p. 413. nu. 105.
Ex causa criminis, id est homicidij uxoris, vel mariti, p. 414. nu. 415.
Matrimonium Ducis Mantua fuit annullatum, quia nõ coram proprio Paroebiano erat contractum, p. 409. sub nu. 72.
Henrici IV. Regis Francia cum Regina Margarita annullatum, & quare, ibidem nu. 73. & p. 414. nu. 108.
Caroli Magni cum Ildegrada quare annullatum, ibidem nu. 74.
Aloysij VII. cum Lionora Ducissa Gbinea annullatum, & quare, ibidem.
Caroli IV. cū Blanca filia Comitiss Burgundia annullatum, & quare, ibid.
Aloysij XII. cū Ioanna filia Aloysij XI. annullatum, & quare, p. 410. col. 1. in princ.
Per Procuratorem contractum hora expresse non requirit, & quare, p. 410. nu. 76.
Dissoluitur per solam mortem naturalem, & non ciuilem, p. 405. nu. 30.
Quid per ingressum Religionis, aut matrimonio non consumato, ibid.
Indiuuam uita consuetudinem habet, ibid.
Separatur ob adulterium, fol. 401. nu. 29.
Ob sodomiam tentatam, etiam dissoluitur, p. 405. sub nu. 31.
Diuersimodè denominatur, pag. 405. nu. 31. in fine.

Dicitur

- Dicitur à matre, quia mulier nubit, ut mater fiat, pag. 405. nu. 32.*
Dicitur, quia mater certior est in partu, ibidem.
Cuius iuris sit, p. 406. nu. 35.
Eius cognitio coram Ecclesiastico est tractanda, ibidem nu. 36.
Cladestinum, & putativum dicitur, & quare, pag. 406. nu. 37. & seq.
Legitimum est in facie Ecclesie, ibid.
Initiatum quale est, ibidem nu. 38.
Ex quibus causis annullari potest, p. 409. nu. 67. & seq.
Ex cultus disparitate dissolvitur, p. 415. nu. 116. & seq.
Inter infideles Sacramentum non habet, sed coniunctionem naturalem, & politicam, pag. 415. nu. 116.
Vi factum dissolvitur, p. 415. nu. 117.
Ex causa ordinis impeditur, pag. 416. numer. 124.
Ex causa ligaminis, seu matrimonij, p. 416. num. 125.
Est de iure diuino, & à Papa dissolui, vel dispensari an possit, p. 416. nu. 127.
Honestatis causa quando, pag. 416. nu. 128. & sequent.
Affinitatis impedimentum, p. 416. sub num. 129. & seq.
Si coire, nequit, quomodo intelligatur, pag. 417. nu. 132.
Subsequens filios legitimat, p. 417. nu. 138.
Inter educatores, & puellas educatas non fiat, pag. 418. nu. 143.
Quomodo per Principes politicos impediri possunt, pag. 418. nu. 144.
Abque consensu parentum contrahi possunt per filios, p. 418. sub nu. 144.
Potius cum illis de familia quam cum exteris est faciendum, p. 422. nu. 3.
Cum iuvene potius quam cum vetula, ibid.
Si nullum est declaratum, antefatum, legata, & alia non debentur, p. 311. nu. 67.
Est unum ex septem Sacramentis Ecclesie, pag. 403. nu. 8.
Ad bonum comune pertinet, ibid.
- Medici**
- Medici, & Philosophi auaritia, & rapacitate vincuntur, p. 238. nu. 21.*
Potius cum quiete, quam cum medicinis corpora sanent, p. 107. nu. 41.
- Membra**
- Membra regulantur à capite, pag. 260. nu. 68. & secundum eius caput, pag. 271. col. 1. circa medium.*
- Memoria**
- Memoria magnorum Gubernatorum est extendenda, p. 49. sub nu. 37.*
- Eius deuiatio intellectus sublimi accidit, pag. 150. col. 1. circa medium.*
- Memorialia**
- Memorialia Iulius Cæsar signabat, & Nera secretarium introduxit, & Commodus manu piger omnia renuit, p. 394. nu. 106.*
- Mendacium**
- Mendacium breccia crura habet, pag. 108. sub num. 52.*
- Mendicantes**
- Mendicantes validi, & illi qui fucatis coloribus pallidos se faciunt, pœna falsi sunt puniendi, p. 463. sub nu. 66.*
- Mens**
- Mens, & non verba legis sunt attendenda, pag. 435. nu. 2.*
- Mercata**
- Mercata, vel nundina quomodo fiant, pag. 231. col. 1. in 117. casu.*
- Mercatores**
- Mercatores e Terris Baronibus an extractari possint, pag. 218. nu. 151.*
Falsè decocti puniantur, p. 503. nu. 17.
Immunitate Ecclesiastica an gaudeant, ibid.
Puniri grauius debent ad hoc malum fugiendum in Republica, ibidem.
- Mercatura**
- Mercatura inter nobiles Venetijs, & Ianua, & in alijs, exercetur secus Neap. pag. 441. col. 1.*
- Meretrices**
- Meretrices de meretricio mercedem habere debent, ibidem, & nu. 328.*
Lupa à iure antiquo vocantur, pag. 174. num. 325.
Habitum distinctum à matronis asportare debent, ibidem.
Mutuum ultra unciam eis non fiat, ibidem num. 326.
An quemlibet admittere ad eas teneatur, & actionem pro meretricio an habeant, pag. 174. nu. 328.
Eis datum repeti non potest, ibid. nu. 329.
Acquisita ex meretricio comburi debent, ibidem nu. 330.
Que propriè, & vnde dicantur, & an tabellas tenere debeant, ibidem.
A vicinia extractari possunt sicuti & studentes, & exteri absque vxoribus, p. 175. num. 331.
A Baronibus ab eorum Terris an extractari possint, pag. 175. nu. 332.
Naturaliter optant mortem suorum virorum, ibidem nu. 333.
Sunt quasi stercus in via, & ab omnibus conculcantur, ibidem nu. 334.
Eorum fictis adulationibus non est credendum, ibidem nu. 336.

- In Republica tollerantur*, p. 371. nu. 343.
Si in Caupona est meretrix praesumitur, pag. 516. in 48. praesumpt.
Earum Tribunalis origo, iurisdictio, & forma, & contra quas personas cognoscit, pag. 174. nu. 322.
Eius superintendens est Praesidens Sac. Conf. ibidem.
Eius gabella iniusta videtur, p. 174. nu. 324. Metallorum venae
Metallorum vena inuenta cuius sint, pag. 364. sub nu. 28.
In Calabria sunt, d. 547. nu. 38. Metropolis
Metropolis erectio dignitate, & nomen matris dat, p. 553. sub nu. 69. Metus
Metus semel illatus praesumitur semper durare, pag. 287. nu. 160.
Reuerentialis uxoris sufficit ad annullandū contractum, p. 287. nu. 161.
Viuo marito, vel patre, semper durat, p. 288. nu. 163.
Ratificationem non inducit per longam patientiam, p. 288. nu. 164.
Reuerentialis precedentibus minis sufficit, pag. 288. nu. 165.
Iudicis exercitiam eloquentiam Advocati impedit, p. 395. sub nu. 113.
Quando contractum, aut matrimonium irritat, p. 415. nu. 120. & seq. Miletum
Miletum in Calabria à Comite Rogerio Normando habitatum, p. 551. nu. 67. Miles
Miles à signis discedere non debet etiam capite percussus, p. 22. nu. 9.
Dicitur civis ubi stipendia meretur, pag. 78. nu. 43. & p. 171. nu. 371.
Restitutionem in integrum an habeat adversus sententiam Sac. Confil. p. 125. col. 1. in princ.
Ad functiones fiscales pro bonis tenetur, pag. 171. nu. 371.
Desertor, & restitutus stipendia non habebit, ibid. nu. 372.
A Tribuno licentiatu ad Regem, & non ad inimicos vadat, ibid.
A mercimonijs, quae sunt animalium, & cultu agrorum abstineat, ibid.
In fraudem functionum fiscalium militare non debet, ibidem.
Transfuga probabilibus argumentis punitur, pag. 485. nu. 39.
Tremium pro delictis homicidij à M.C.V. cognoscitur, p. 485. nu. 40.
Iudicare non debet, an bellum sit iustum, pag. 488. nu. 62.
Patris tractet devotos Regis, ibid. in fine.
Excusatur ignorantia iuris, si agitur de damno evitando, p. 513. nu. 23. & 24.
Militaris disciplina arcta, p. 22. nu. 9.
Milites inimici capti, non debent occidi, pag. 4. nu. 17.
Spoliant tempore belli, sicuti gabeloti tempore pacis, p. 11. nu. 69.
Hospitandi sunt à quacumque Civitate, praeter Neap. p. 45. nu. 19.
Ad Prouincias vindicandas sunt destinati, et secundum eorum labores ad meliores gradus sunt promouendi, p. 74. nu. 5.
Benevoli sint erga Regis vassallos, pag. 75. sub nu. 5.
Pradam dividere inter eos quomodo debeant, pag. 79. sub nu. 49.
Strenui, praeseruntur strenuis Doctoribus, p. 105. nu. 38.
Qui seipos dignos in bellis ostenderunt, gradatim ad dignitatem vocantur, nisi posteriorum laboribus vincerentur, pag. 107. num. 45.
Qui à Republica aluntur pro ea, & non contra eam militare tenentur, ita & Officiales pro Fisco, p. 133. nu. 152. in fine.
Ad carcerandum delinquentes non se immittant, p. 144. in 11. potest. in fine.
Quomodo ad onera Civitatis tenentur, pag. 153. nu. 232. in fine.
Eorum excessus in corpore guardia, vel in rundis quomodo puniantur, pag. 180. sub nu. 363.
Qui ex claro sanguine nati sunt, etiam milites vocantur, p. 441. nu. 40.
Militi mortem Regis euadenti ei aliena potest Rex dare, p. 331. nu. 36.
Militibus bona mobilia capta ab hostibus stitanda, stabilia autem sunt Regis, pag. 49. num. 3.
Militum Capitanei orbiculis intus Urbem uti possunt, sicuti Doctores, pag. 163. col. 2. in princ.

Minae

Mina qualescunque sufficit ad annullandum contractum, p. 287. nu. 161.
A viro uxori difficile probantur, pag. 287. nu. 157.
Praesumuntur durare, donec durat matrimonium, ibid. nu. 158.

Minerae

Minera auri an sit facienda, p. 134. nu. 153.

Ministri

Ministri antiqui non expellantur à Rege sine causa, p. 27. nu. 58.
Amisorum loco sunt, si subditi, ibid.

Minor

Minor feudatarius post 14. annum ut maior contra-

- contrahit, pag. 123. nu. 2. in princ.*
Quomodo intelligatur in Regno, & quando minus punitur, p. 498. nu. 136.
Et quid si malitia supplet aetatem, ibid.
Ferula, seu habena cedi solet, ibid. in fine.
Se maiorem dicens sibi praesudicat, pag. 522. num. 39.
Eorum bona quomodo alienari possunt, pag. 523. nu. 47.
In medico laesus in iudicijs, vel extra, restitutionem habet, p. 125. col. 1. circa finem.
In quibus restitutionem in integrum non habet, p. 520. nu. 33. & seq.

Missae

Missam celebrans, non habens ordinem, quomodo punitur, p. 431. nu. 22. in fine.

Misericordia

Misericordia, & iustitia magis placet Domino quam vindicta, p. 390. nu. 74.
Misericordia, & clementia in Principe magna virtus, p. 503. nu. 15.
Melius est ob misericordiam Deo rationem reddere, quam ob crudelitatem, pag. 498. nu. 140.
Nimia non est servanda, sicut nec nimia severitas, p. 498. nu. 141.

Mixti fori causae

Mixti fori causa, quae, & quomodo iudicatur, pag. 480. nu. 8. 9. & seq.
Si unus Iudex cognoverit alter, etiam ad excessum poena cognoscere non potest, p. 481. num. 13.

Moderatio

Moderatio vestium, & dotium faciendae, p. 300. num. 8.

Molendina

Molendina plura facere non potest, qui iure servitutis unum habet, p. 233. nu. 265.
In flumine publico fieri possunt, etiam si alijs noceant, p. 234. nu. 271.

Molentes

Molentes soliti ire ad molendum an possint cogi ad continuandum, pag. 463. nu. 97. num. sequenti.

Monarchia

Monarchia à monos, & archos, quod est Princeps, id est unus solus Princeps, & à Populo Hebraeo approbatur, p. 7. nu. 37.
Monarchia, Aristocratia, et Democratia admixta approbatur à Cardinale Bellarmino, confutato Galvani errore, p. 7. nu. 38.
Tunc incipit cadere quando incipit declinare iustitia, p. 491. nu. 83.

Monaci

Monaci contravenientes regulae, vide Religiosi.
Monachus, & Clericus succedunt in feudis in quibus per substitutum serviri possunt, pag. 265. nu. 94.
Matrimonium contrahens, est excommunicatus, p. 412. sub nu. 91.
Servus equiparatur, & praesente, & non contradicente Abbate agere quando potest, p. 293. nu. 16.
Effectus Episcopus non desinit esse monachus, pag. 430. nu. 19.
Tempore visitationis ventura, vel capta non potest ab Abbate de loco ad locum transmitti, p. 436. nu. 17. Fallit si esset licentiatum, ut ad aliud Monasterium vadat, ibidem.

Monasteria

Monasteria in Regno Terras, & iurisdictiones habentes, p. 603. nu. 110. & seq.
Monasterium Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore à Rogero Comite adificatum, p. 63. sub nu. 116.
Quando Carthusiana Religioni fuit reintegratum, ibid. & p. 339. nu. 62.
Multas Terras cum iurisdictione, & alia possidet, p. 326. nu. 10.
Corpus S. Brunonis habet, ibidem.
Quando reintegratum à Carolo V. habuit, ibidem.
Relatum non praestat pro eius Terris, pag. 328. col. 1.
Monasterium S. Laurentij prope Padulam Abbatiam S. Mariae de Piscio habet unitam, p. 492. nu. 90.
Habet iurisdictionem super defensa S. Basilij, pag. 492. nu. 93.
Monasterium S. Martini habet ius ponderis, & mensurarum in Casali novo, alias Piro, pag. 198. nu. 52.
Habet iurisdictionem in Ecclesia Incorporata Civitatis Neap. pag. 185. nu. 397.
Vasalli delinquentes in Casale Neap. fuerunt ad eus Curiam remissi, pag. 201. num. 66.
Monasterium ex persona monialis an excludatur, p. 353. nu. 39.

Moneta

Moneta deteriorata in Regno Neap. fuit causa ut exteri solvant quartum eorum reddituum, p. 75. nu. 14.
Eius primus fabricator fuit Tharas, p. 362. num. 2.
Ensam Roma eius primus Rex Servius Tullius percussit, p. 362. nu. 5.
Qua Roma fuit prius, p. 362. nu. 4.
Eius usus quando in mundo fuit, ibid. nu. 5.
Ei obediunt omnia, ibid. nu. 6.
Eam amare nil iniquius, ibid. nu. 7.
Adulterantes eam quo puniendi, p. 363. nu. 9.
Minimas falsificantes qua poena puniendi, ibid.
Minuentes, tondentes, aut falsificantes puniendi, p. 363. nu. 11.

- In Regno Gallia falsificantes quomodo puniuntur, ibid. nu. 12.*
Eius mutatio quando, ibidem.
Falsificatio ipsius tempore zannettarum de anno 1631. in circa, p. 363. nu. 12. & seq.
Causa sint gubernantes in eius mutatione, pag. 363. nu. 14.
Debet eadi iuxta pondus antiquum, prout fecit Rex noster, p. 363. nu. 15. & seq.
Cum cōsensu Populi eius mutatio debet fieri, pag. 364. nu. 17.
Regni nostri purioris argenti omni alio est, pag. 364. nu. 19.
Cory à Gulielmo il malo facta, & eius mala, pag. 364. nu. 23.
Cory etiam ab Imperatore Frederico fuit facta, ibid. nu. 24.
Inuenta in muro domus vendita in forma thesauri spectat ad venditorem, ibidem sub nu. 28.
Inuenta in siluis Episcopo est consignanda pro ea dispensanda in pauperes, pag. 364. num. 26.
Reperta in sacbis mercaturarum venditarū est venditoris, p. 365. nu. 29.
Valor ducati, & aliarum monetarum exterrarum, ibid. nu. 31.
 Monialibus literas scribens
Monialibus literas scribentes, an in excommunicationem incurrant uti loquentes, pag. 398. nu. 17.
 Monferratum
Monferratum quare ad Ducem Sabaudia, & non ad Ducem Mantua spectat, pag. 341. num. 85.
 Monomachia
Monomachia quando licita esse potest, pag. 489. col. 2. circa finem.
 Monstra Militum
Monstra Militum à quibus fuit instituta, pag. 104. nu. 35.
 Monterius maior
Monterius maior de venatione curam habet, p. 182. nu. 382.
 Moratoria
Moratoria à solo Principe conceduntur, & fideiussiones sūt danda, p. 223. nu. 196. an sint.
 Mora
Mora purgari potest ab emphyteuta etiam post sententiam ista & eius creditoris, & quilibet possessor, p. 505. sub nu. 28.
 Mores
Mores nepotum non separantur ab avitis, pag. 247. sub nu. 18.
Reformari non possunt à ciuibus sine licentia Regis, p. 236. ante nu. 1.
Vivendi possunt sibi facere Platea Neapolis, pag. 325. col. 2. circ. med.
Nobilium qui, pag. 44. num. 28.
 Moriens
Moriens sine testamento, successores habere non dicitur, p. 350. nu. 50.
 Mortificatio
Mortificatio inter maritū, & uxorem quid, & an valeat, p. 313. nu. 78.
 Mos Magnatum
Mos magnatum idem cum iure Francorum, pag. 316. nu. 7.
Casus omissus à more magnatum recipit interpretationem à consuetudine loci, p. 318. num. 25.
Sequitur primam partem iuris Francorum in lucrifactione ususfructus dotarij, aliam vero partem lucrifactionis portionis virilis omittit ad intellectum cap. mulier dotariam, p. 321. nu. 41.
Inter notas plurimum egregiorum Notariorū repertus conformis cum impresso in dabitū non venit, p. 521. nu. 42.
 Mosen
Mosen J. niger, pag. 184. num. 15.
 Mulier
Mulier constante matrimonio quando adest partem de lucrādo acquirit, & efficitur proprietaria donationis propter nuptias, & mortuo viro ante transitum ad secundas nuptias talis conservatur, & quid de iure nouissimo, p. 318. à nu. 27. vsq; ad nu. 32.
De iure communi non lucratur ex constitutione donationis propter nuptias, nisi ad sit pactum de lucrādo, p. 319. nu. 26. vocatur ad virilem ex disposit. cap. . . . non transiens ad secundas nuptias cū filijs omnibus eiusdem viri etiā ex alio matrimonio, pag. 322. nu. 45.
Vocatur ad virilem cum filijs, non ut demostretur, qui filij infimal vocantur, sed ad taxandam virilem, p. 322. nu. 46.
Mulier, vel homo se ornare quando potest, p. 360. nu. 8.
Transiens ad secunda vota, an possit donare filijs nascituris secundi matrimonij in praesidium filiorum primi, p. 361. nu. 14.
Alienationibus factis per virum consentiens, quomodo sibi praeiudicat, p. 516. col. 2. in 56. praef.
Non excusatur in consecutione inuictarij, pag. 520. nu. 29. & p. 521. nu. 36.
Nec aduersus fatalia rapta, ibid.
Nec post sententiam habet restitutionem in integrum, ibid. nu. 31.
In quibus non restituitur, p. 520. nu. 36.
Quando à minoribus peti potest, ibid. nu. 37.
Restitutionem in integrum quādo habet, pag. 125. nu. 1. circa finem.
Obligata ad beneficium creditorum mariti absque

I N D E X!

absque absolutione à iuramento agere potest pro nullitate contractuum, pag. 284. sub nu. 142.

Diuersas species bonorum habet, pag. 301. num. 9.

Capillos longos ducit ex modestia probatione, pag. 403. nu. 14.

In latio, & Roma vinum nō bibebat, p. 412. sub nu. 92.

Falsè accusantes de violentia, aut alijs puniende, p. 445. sub nu. 1.

Ex ignorantia iuris excusatur in intercessionibus, p. 512. nu. 16.

Multitudo

Multitudo Consiliariorum in grauibus negotijs quandoque nocet, p. 106. sub nu. 41.

Delinquentium minuit delictum, ne magna strages fiat, p. 498. nu. 142.

Quando intelligatur ad scandala euitanda, ibidem.

Munera

Munera inter amicos in Vigilia Natiuitatis Domini fieri solent, p. 293. nu. 18.

Mutationes

Mutata persona, mutatur conditio rei, pag. 355. num. 48.

Mutatio alicuius Terræ in alio loco etiam idem est, p. 65. sub nu. 122.

Mutatione temporum statuta quoq; mutantur humana, p. 39. nu. 1.

Mutus

Mutus & surdus non potest iudicare, pag. 606. num. 2.

N

Nasci

N *Asci ex nobilibus, fortuna est*, pag. 439. sub nu. 12.

Ex bonis mali, & è contra, ex natura industria gignantur, ibidem.

Natio

Natio prouocat, & deterret, p. 247. sub nu. 18.

Nationibus gaudium, & noua letitia quando aliqui ex eis exaltantur, pag. 548. num. 47.

Natura

Natura ad maiora nos genuit, pag. 103. sub nu. 130.

Non patitur, ut alienis spolijs nostras facultates augeamus, p. 213. nu. 125.

Naturalis

Naturalis inde legitimatus per subsequens matrimonium, quando primum locum non habet, p. 163. col. 2. in fine.

Nauigatio

Nauigatio à kalendis Aprilis vsque ad kalendas Decembris est permessa, p. 232. nu. 227.

Neap. Ciuitas, Regnum, & Neapolitani Neapolis Regnum est patrimonij Diui Petri, et ab Ecclesia in emphyteusim tenetur, p. 15. nu. 18. & p. 33. nu. 24.

Succeditur in eo secundum naturam emphyteusis, p. 15. nu. 19.

Sicilia citra Farum vocabatur, pag. 31. num. 12.

Ab Imperatore Frederico electum, viridarum denominatur, ibid. nu. 13.

Est circuitus milleariorum 1420. & in 12. Prouincias diuisum, ibid. nu. 14.

Quot Barones tam Titulatos, quam non Titulatos habet, p. 558. & seqq.

Quot Terras, seu Calabria continet, pag. 32. num. 15.

Est tanta fertilitatis, & pulchritudinis, ut corda exterorum trahat ad illud, pag. 32. num. 17.

Quot Episcopos, & Archiepiscopos tam Regios, quam alios habet, p. 583. & seqq.

Quo tempore ad Reges Aragonicos, & Austriacos pertinet, ibidem.

Eius inuestitura cui prius fuit facta, pag. 32. num. 19.

Neap. Ciuitas fuit uti Camera reseruata ab Imperatore Constantino, p. 33. nu. 21.

Vna Prouincia dicitur, p. 41. nu. 11.

Habet priuilegium, ut Prorex ex quacunq; natione fiat, p. 41. nu. 12. in fine.

Legibus bene est organizatum Regnum Neap. pag. 375. nu. 26.

In eius Regum, & Ducum inuestituris excipitur Beneuentum, p. 546. nu. 35. & seqq.

Inter Gallos, & Hispanos diuiso post electum Fredericum Regem, metropoles, que fuerunt electa, p. 553. nu. 69.

Casalia à Ciuitate Neap. dismembrari, aut vendi non possunt, p. 558. sub nu. 104.

Neapolis Ciuitas tempore Constantini, & aliorum magnam cladem passa est, pag. 33. num. 23.

Quando à Normandis fuit subiugata, pag. 35. nu. 36.

Ab Innocentio IV. restauratur nouis muris, p. 34. nu. 26.

Immunis est ab hospitandis militibus, & de collectis, p. 45. nu. 19.

Est Regni caput, & laudatur, p. 99. nu. 1.

Vti Græca Vrbs à Nerone dilecta, ibid.

Romanis quoties succurrit, p. 99. nu. 2.

Secunda Ciuitas Christiana in Europa, pag. 100. nu. 3.

Anno 1130. Neapolis Regnum captum fuit vocari, nam per prius Sicilia Regnum vocabatur, p. 100. nu. 5.

In Regia sedem à Carolo I. fuit electa anno 1288. ibidem.

Vnde

Vnde originem habuit, & prius Penelopis vocabatur, p. 110. nu. 7.
Eius confiffetia à quo melius describitur, & quot animas continet, p. 100. nu. 8.
Quot Sedilia, seu quarteria habet, p. 100. num. 10.
Conuocata fuerunt eius Platea à Rege Roberto pro lege condenda contra rapientes mulieres Neapolitanas, p. 100. num. 11.
Eius Sedilia Nobilia sūt quinque, & sexta est Platea Popularis, p. 101. nu. 15.
Platea Popularis in 29. Capitaneos confiffit ad similitudinem 29. Nobilium, qui Plateas Nobiles regunt, pag. 101. num. 15.
Platea Popularis priuilegiū quando Sanguis S. Ianuarij ad Catafalcū Sellaria vadit, p. 101. sub nu. 15.
Qualibet Platea Neapolis suam portam, & iurisdictionem distinctam habet, p. 101. nu. 16.
Qua circa iuuenes erudendos facere debet, pag. 101. sub nu. 16.
Eius Cafalia quot, & in quibus participat, & difmembrari non debent, pag. 101. num. 18.
Potesť se congregare absque licentia Proregis, p. 101. nu. 19.
Legatum ad Regem mittere sine licentia Proregis an possit, ibid. nu. 20.
Eius Cafalia quando fuerūt vendita, pag. 558. nu. 104.
Ciues facere potest, p. 101. nu. 21.
Palatium magnum habebat, ubi hodie est Ecclesia S. Laurētij, & à Carolo Primo fuit dirutum, & quare, pag. 152. col. 2. in fine.
Eius Ciues primates dici possunt respectu ciuium aliarum Ciuitatum, pag. 101. sub nu. 21.
Populus ipsius vnā habet vocem, & Nobilitas quinque, p. 102. nu. 23.
Eius gubernium qualiter consideratur, p. 103. nu. 27.
Electum cuius qualitatis habere debet, p. 103. sub nu. 30.
Eius ciues optimi ne maculentur, quid ab Imperatore Frederico fuit statutum, pag. 103. nu. 31.
Exemplum Fabij Maximi Roma factum obseruare deberet, p. 104. nu. 34.
Carolo V. supplicauit pro integris, & dotibus Praesidentibus, & Rationalibus constituendis in Regia Camera, p. 130. num. 139.
Prout & alia Vniuersitates donatiua facere non potest, p. 297. nu. 33.

In die Parlamenti non habet vocem, quia ipsa nil donat, p. 193. nu. 4.
Olim Gracorum Colonia, p. 478. nu. 6.
Tempore Romanorum, & hodierno quomodo diuisa, p. 325. nu. 1.
Eius Sedilia quomodo alias vocabantur, ibidem.
Eius sedilia leges viuendi sibi condere possunt, p. 325. col. 2. in med.
Vestium, & dotium moderationem sibi facere possunt, p. 326. col. 1.
Mater soror Ursola Benincasa totam eius Montaniam S. Martini Ecclesiarum, & Monasteriorum loca euasuram fore aiebat, p. 535. nu. 18.
A Calabria, Appulis, & alijs fuit à Saracenis liberata, & inde Neapolitanas in uxores duxerunt, p. 547. nu. 43.
Qui Templum Castoris, & Pollucis Petro, & Paulo dedicauerunt, p. 547. nu. 44.
Neapolitana mulieres vigore Cap. Neap. regalia, vel officia non habent obligata, pag. 86. sub nu. 43.
Mulieres Neapol. etiam spuria, aut extera maritata cum Neapolitanis habent assensum Cap. Neapolis super dotibus, & antefato, pag. 280. sub num. 115. & pag. 312. num. 71.
Neapolitani ciues habent illi de plateis, etiā si alibi nascuntur, p. 76. nu. 16.
Consules extra Regnum tenere possunt, pag. 183. nu. 386.
Barones uti Barones non gaudēt priuilegio Neapolitanorum, p. 219. nu. 157.
Cap. Neap. intellectus de recurrendo ad remedia consilij, seu tertij loci, pag. 90. num. 36.
Neapolitano Populo promittuntur quinque voces per Regem Catholicum, prout Nobiles habent, pag. 49. sub nu. 37.
Neapolitanorum causa ad supremum Concilium Hispania auocari non possunt, pag. 26. nu. 52.

Necessitas

Necessitas cogit Reges ad imponenda tributa, & gabellas, p. 26. nu. 56.
Status conseruandi quomodo intelligatur, p. 463. nu. 58. & seq.
Absoluta conditione, & alia, p. 463. nu. 60. & seq.
Necessitatis tempore frumenta Clericorum possunt capi ob publicam utilitatem, pag. 56. nu. 68.
Et Ecclesiastici tunc vendere tenentur, & non expectare, ut carius vendant, p. 56. nu. 70.
Diuites frumenta vendere tenentur, pag. 56. nu. 71.

Tempore

I N D E X

- Tempore necessitatis quomodo diuites, & vi-
tuala habentes cogi possunt ad Ciuitatē
succurrendam, p. 388. nu. 50.*
- Negans**
- Negans delictum si inde acceptat eum qualitate
potest facere, p. 499. sub nu. 146.*
- Possessionem perdit iura rei negata, ibidem
in fine.*
- Negatiuos actus obseruare**
- Negatiuos actus obseruare ne dum teneor, sed
quod alius non faciat curare teneor, pag.
411. nu. 88. in fine.*
- Negligentia**
- Negligentia Pralati in iudicijs praiudicat Ec-
clesia, p. 529. nu. 89.*
- Nembrot**
- Nembrot primus libertatem occupauit, pag.
13. num. 1.*
- Nemo**
- Nemo sponte malus, p. 217. nu. 139.*
- Cogitur titulum sua possessionis ostendere nisi
Fisco, p. 229. col. 2. circa finem.*
- Cogitur de suis bonis subtrahere, ut residuum
vite sibi non sufficiat, p. 464.*
- Se de honestate debet, p. 464. nu. 76.*
- Est dominus membrorum suorum, pag. 490.
num. 70.*
- Prasumitur immemor salutis aeterna, pag.
517. col. 2. in fine.*
- Nepotes**
- Nepotes in officijs quomodo succedant, pag. 293.
col. 1. in med.*
- Tenantur alere amtam, p. 359. nu. 74.*
- Neptis**
- Neptis patruum excludit, quia est de familia,
pag. 249. sub nu. 30.*
- Nero**
- Nero in primis quinque annis laudabiliter gu-
bernavit, p. 54. nu. 55. in fine.*
- Secretarium introduxit ipse, & Commodus
quia Iulius Caesar eius manu memorialia
signabat, p. 394. sub nu. 106. circa finem.*
- In primis quinque annis Imperij sui melius
omni alio gubernauit, p. 399. nu. 24. in fin.*
- Nicolaus Piccininus**
- Nicolaus Piccininus ex macellario natus fuit
virtuosissimus, p. 439. sub nu. 14.*
- Nobiles**
- Nobiles in Ciuitate Neapolis quot voces habēt,
& in quo numero esse possunt, p. 102. nu.
54. & 55.*
- Natalibus, & virtutibus praeseruntur, pag.
290. nu. 180.*
- Non sunt, qui negotia administrant, p. 193.
sub nu. 9.*
- Ad paupertatem deuenientes an Nobiles di-
cantur, p. 442. nu. 34.*
- An fiant per sacerum, aut patrem, aut fra-
trem, aut nurum, ibidem nu. 38.*
- Adsunt nobiles de nobilioribus, nobiles de
ignobilibus, & ignobiles de nobilibus, pag.
442. nu. 39.*
- Equites vocatur in hac Ciuitate, sed insulse,
pag. 442. nu. 40.*
- Nobis a negotijs abstinere se debet, p. 214.
nu. 124.*
- Ex maioribus dicitur ille, qui maiorum di-
uitias conseruat, p. 440. nu. 15.*
- Non qui est de eadem familia est nobilis, ibi-
dem, nu. 16.*
- Dum autem vitam exercet, est ignobilis, pag.
440. nu. 24.*
- Furtum si committit, ad decapitari, vel su-
spendi debeat, ibid. nu. 26.*
- Ob delicta infamia quomodo puniantur, ibid.*
- Mores laudabiles habent, ibid. nu. 28.*
- Mercaturam non exerceat, sed consuetudo
attenditur, p. 440. nu. 30. & 31.*
- Dicitur, qui patrem nobiliter viuentem ha-
buit, & si auus rusticitatem exercuit, pag.
441. nu. 32.*
- Est qui ex matre nobili nascitur non obstan-
te quod pater esset ignobilis, p. 441. nu. 32.*
- Nobilitas**
- Nobilitas quid est, p. 438. nu. 9.*
- Quomodo accipitur, ibid. nu. 10.*
- Quomodo diffinitur, p. 439. nu. 11.*
- Duplex est, ibid. nu. 12.*
- Ex maioribus dicitur prasumpta, ibid.*
- Ex sanguine legitima, & ex virtute infe-
rior, ibidem.*
- A Principibus nasci fortuna est, qua est ipse
Deus qui ita voluit, ibidem.*
- Alphonfi I. responsum laudantibus eum cir-
ca nobilitatem, ibidem.*
- Neapolis, & aliarum Ciuitatem nobiles qui,
ibidem.*
- Est sicuti moneta, qua in vna Ciuitate valet,
in alia non, ibidem.*
- Neapolitana vsque per totū mandum micat,
ibidem.*
- Nobilitas quam quis ex propria virtute ac-
quisiuit, est filia scientiae, & magis com-
mendabilis, & certa, p. 439. nu. 13.*
- Non recipit offuscationem a patribus, p. 439.
num. 14.*
- Ex virtute sola nobilitas procedit cetera per
fortunam, p. 439. sub nu. 14.*
- Ex scientia acquisita maior est, pag. 440. nu.
17. & seq.*
- Est hominis generosus animus, & maiorum
nō valet, si nos boni nō sumus, p. 440. n. 19.*
- In bonis moribus consistit, p. 440. nu. 21.*
- Est quid accidentale, & ideo per exercitium
vile perditur, & quomodo, ibid. nu. 22.*
- Per exercitium in domo, aut per agricultu-
ram*

ram non perditur, pag. 440. num. 23.
 An recuperetur ob relictam necessitatem, ibi-
 dem nu. 24.
 A Procuratore an amittatur, ibid. nu. 25.
 Propter falsitatem, aut periurium amittitur,
 pag. 440. nu. 27.
 Non consideratur in beneficijs Ecclesiasticis
 acquirendis, p. 441. nu. 33.
 Est virtus, & diuitia antiqua, pag. 441.
 num. 34.
 Qua per diuitias acquiritur, dicitur infima,
 pag. 441. nu. 36.
 Nobilium verba plurimum valent, pag. 438.
 num. 7.

Nomina

Nominarebus impita sunt sicuti titulus in li-
 bro, pag. 25. nu. 88.
 Mutantur sicuti & folia, p. 291. nu. 1. & 2.

Nominatio

Nominatio Magistri Iurati, aut alterius per
 Vniuersitatem Baroni facta, si non est
 idonea, ad quem spectat electio, pag. 208.
 num. 106.

Non

Non Entis nulla sunt partes, p. 248. nu. 26.
 Non punitur effectus nisi secuto effectu quo-
 modo procedat, p. 448. nu. 37. & quomodo
 intelligitur, p. 500. nu. 152. Fallit in cri-
 mine assassinij, ibidem.

Normandi

Normandi a Venetis victi, p. 9. nu. 49.
 Reges in hoc Regno quomodo titulabantur,
 pag. 15. nu. 13. & p. 194. nu. 23.
 Omnia in alodium, & proprietatem in Re-
 gno possidebant, pag. 194. nu. 23. & p. 492.
 num. 95.
 Postquam Reges extiterunt Duces cum titu-
 lo Illustrissimi creabant, p. 545. nu. 25.
 Normandorū aduentus in Italiam, et ad Re-
 gnum Neap. p. 34. nu. 30.
 Vincunt Gracos, ibidem nu. 31.
 A Cassinentum seruis eorum aliqui occidun-
 tur, ibidem nu. 32.
 Bona Ecclesia, & Itolorum occupare capse-
 runt, ibidem nu. 33.
 Censu soluunt prater Beneuentum, ibidem
 num. 34.
 Eorum Dux quomodo titulabatur, pag. 35.
 num. 35.
 Neapolim quando subiugauerunt, ibidem
 num. 36.
 Romam petierunt, Imperium pretendentes,
 ibidem nu. 37.
 Religiosissimi erant, & magnas copias militū
 habebant, p. 35. nu. 38. in fine.
 Quanto tempore possederunt Regnum Nea-
 polis, pag. 36. nu. 42. in fine.
 Normandi Reges Calabria, Melphi, & Pa-

normi sedem habuere, pag. 100. nu. 6.
 Notarius, seu Notarij
 Notarius qui, pag. 428. nu. 1.
 Dicitur etiam Actorum Magister, ibid.
 Contractus absque iurisdictione conficiunt,
 sed stipulantur, quod partes dicant tan-
 quam testes, ibidem.
 Etatem perfectā habere debent, ut in pœnam
 incidant, ibidem.
 Tabelliones, & non serui publici vocantur,
 & quare, pag. 428. nu. 2. cum seq.
 Habent officium, sed non dignitatem, ibi-
 dem nu. 3.
 Est Iudex cartularius, ibid. circ. med.
 Est nobilis, licet contrarium seruetur, ibid.
 Habet peculium castrense, ibidem.
 Seruus publici quare apud Romanos vocaba-
 tur, pag. 428. nu. 4.
 Apud Gracos nobilis erat, ibid. nu. 5.
 Neapoli Gracorum Colonia olimobiles erāt,
 ibidem nu. 6.
 Vilis conditionis non fiant, aut alij, ut in pag.
 429. nu. 9.
 Officium est, & non exercitium vocatur, ibi-
 dem nu. 10.
 Simplicitas eorum partibus nocere non debet,
 ibidem nu. 11.
 Periti esse debent in instrumentis conficien-
 dis, ibidem nu. 11.
 Præticam quatuor annorum habet in Ara-
 gonie Regno, ibidem.
 In exercitio litium Ecclesia ab Episcopis exa-
 minantur, p. 229. nu. 12.
 Per se, & non per alium scribāt, nisi licentiā
 habeant, ibidem.
 Clericus effectus ab Ecclesiastico cognoscitur
 pro commissis ante clericatum, ibid.
 Clericus effectus, si instrumenta conficiant,
 quomodo puniendus, ibidem.
 Eius maxima presumitur, p. 429. nu. 14.
 Pro se instrumentum reassumere quando po-
 test, ibidem nu. 13.
 Pro absente stipulare potest, & quando, &
 pro quibus acquirit, reuocatione non ob-
 stante, ibidem nu. 15.
 Excommunicatus si esset infra annum stipu-
 lare potest, ibidem infra.
 Et soli an credatur, p. 429. nu. 16.
 Effectus Doctor instrumenta conficit, p. 430.
 num. 18.
 Iudex perpetuus effectus instrumenta conficere
 nō potest, secus si est annalis, p. 430. nu. 20.
 Si est Iudex, & Notarius, utrumque officij
 exercere nō potest in eodē contractū, ibid.
 Pro consanguineo non potest stipulare con-
 tractum, pag. 430. nu. 21.
 Si falsitatem committit, quam pœnam incur-
 rit, pag. 430. nu. 22.

Si non

I N D E X

Si non est Notarius, & stipulatur ut Notarius, quomodo puniatur, p. 431. sub nu. 22.
Apostolici, aut Regij sunt, p. 431. nu. 27.
Apostolici quomodo, & quando confiteri possunt instrumenta in Regno isto, pag. 431. num. 24.
Apostolici ab Episcopo cognoscuntur, ibidem num. 29.
Regij si sunt Magistri Actorum Episcopi, & delinquant in eorum officio ab Episcopo cognoscuntur, p. 431. nu. 25.
Salarium habere debent pro stipulationibus, pag. 431. nu. 26.
Pro Baronibus quibus sunt vasalli, non possunt stipulare, sed fallit in iure patronatus, aut aliud spirituale, ibid.
Pro Barone obligationes penes acta stipulare an possint, si Actorum Magistri essent, ibidem.
Testamentum pro Barone, an vasalli Notarij stipulare possint, p. 431. nu. 28.
Qua adimplere tenentur, & quomodo eorum protocolla visitantur, & quando visitatio ista incipit, p. 432. nu. 34.
Contrahentes cognoscere tenentur, ibidem num. 35.
Presumitur in Notario potius error, quam dolus, ibid. nu. 36. cire fin.
Instrumenta ipsis mortuis quomodo reassumantur, p. 433. nu. 40.
Rebelle effecti quomodo eorum instrumenta reassumantur, p. 433. nu. 40.
In scriptura privata quomodo probant, pag. 433. nu. 44.
Protocolla quomodo conscribant, p. 433. nu. 44.
Schabazaria eorum an probent, ibid. nu. 45.
 Notoria delicta
Notoria delicta dicuntur, qua Tribunali sedente committuntur, p. 203. nu. 79.
 Nouæ res
Nouæ res, noua requirunt consilia, p. 103. nu. 30.
 Nullitas
Nullitas sententia ex breuitate temporis quomodo consistat, p. 127. nu. 127.
Nunquam censetur exclusa, p. 309. nu. 55.
Vsq; ad decem annos hodie currit, ibidem num. 56.
 Numa Pompilius
Numa Pompilius Rex Roma electus, p. 39. n. 4.
 Numeratio
Numeratio gentium Deo displicuit, pag. 121. colum. 2.
Numerationis non faciendæ causa fuit aucti donatiuum in anno 1611. pag. 296. col. 1. in fine.
Singulis quinque annis ab Augusto fiebat, unde iustria dicta sunt, pag. 296. colum. 2. in principio.

Numerus
Numerus in Ecclesia solitus teneri, non obligat ad se continuandum, p. 467. nu. 113.
 Nundina
Nundina, vel mercatura quando fieri possunt, & à Romanis nona dies vocabantur nundina, p. 231. col. 2. in casu 117.
 Nunius de Ocampo
Nunius de Ocampo, & eius gesta, pag. 49. sub nu. 39.
 Nuntius Apostolicus
Nuntij Apostolici Tribunal, p. 185. nu. 394.
Eius domus immunis est, ibidem.
Ciuitas Neapolis quid supplicauit contra hoc Tribunal, ibidem.
 Nurus
Nurus illustratur radijs socii sicuti mater filij, pag. 403. sub nu. 14.
 Nutritores
Nutritores an succedant nutritis, sicuti hospiti, tale succedit expositis, p. 113. sub nu. 75.

O

Obedientia
Obedientia in subditis est necessaria, pag. 28. num. 69.
Debetur omni humana creatura propter Deum, p. 29. nu. 71.
An debeatur, si iniusta precipiantur, ibidem num. 72.
Quæ Prelatis præstatur, equiparatur ligio homagio Baronibus præstito à vasallis, pag. 493. nu. 105.
 Obligationes
Obligationes uxorum cum maritis sunt nullæ, pag. 186. nu. 146. cum seq.
Penes acta stipulari an possint per Notarium vasalli pro eius Barone, p. 431. sub nu. 26.
Quomodo sint stipulanda, & cum quot testibus, ibid. & p. 423. nu. 36.
De iure communi testes non requirebantur, pag. 432. nu. 38.
Inducuntur ex diuersa præstatione, p. 458. sub nu. 9.
Non inducitur per simplicem præstationem elemosyna, p. 472. nu. 189.
 Obreptio
Obreptio quid est, p. 129. in 26. potest.
 Occidere
Occidere minis mortis inductus excusatur ab homicidio, p. 121. col. 1.
Sororis amasium occidens, excusari debet ad exemplum Absalon, qui occidit Ammon fratrem, ex quo sororem oprimerat, p. 413. sub nu. 105.
Homicidium occidens, lenius punitur, p. 497. nu. 127.

Offen-

I N D E X

- Offendens**
- Offendens Cœdentes Regis, crimen læsæ Ma-*
iestatis incurrit, p. 383. nu. 2.
- Officia**
- Officia magna nunquam Roma prorogata fuere*
pag. 19. nu. 8.
- Dicuntur ab efficiendo, & merito danda sunt*
aptis, p. 60. nu. 102. in fine.
- Septem officia Regis sunt aâ beneplacitum*
Regis, p. 78. sub nu. 37.
- Sunt de regalibus, & sub gratia mulieribus*
Neapolitanis concessis pro dotibus, & an-
tefacto non comprehenduntur, p. 86. sub nu. 43.
- Et absque assensu nō alienantur, pag. 258.*
num. 64.
- A Deo veniunt ob bonam vitam, ob quam*
quis inuenit gratiam apud Regem, p. 112.
sub nu. 67.
- Qua in officijs exercendis notantur, ibid.*
- Diuersa, per diuersas personas sunt expli-*
canda, p. 160. nu. 265.
- Iustitia, nullatenus vendi possunt, pag. 179.*
col. 1. in princ.
- Officia erant annalia, vel saltem biennalia*
tempore Imperatoris Friderici, pag. 195.
num. 32.
- Magistri Actorum sunt de regalibus, p. 258.*
nu. 64. & p. 267. nu. 96.
- Quod conuenit significant, & ex accidenti in*
re significata, & non ex voce significante,
differunt à vili ministerio, p. 258. nu. 65.
- Non tenentur ad collectas, nec ad onera per-*
sonalia, p. 260. col. 1. circ. fin.
- Ad Regem spectat eorum collatio, siue habeât*
iurisdictionem, siue non, p. 261. nu. 73.
- Offibus Principis magis inherere quam feu-*
da, p. 261. sub nu. 63.
- Titulum, & administrationem tantum trans-*
ferunt, & non dominium, aut possessionē,
pag. 261. nu. 74.
- Eorum petitio particulari pragmatica fuit*
prohibita ab Offendentium Duce, pag. 139.
nu. 182.
- Ad heredes transitoria, & alienabilia etiam*
cum assensu debent alienari, p. 26. nu. 75.
- Non transeunt, si iuramentum non præsta-*
tur, p. 261. nu. 76. in fine.
- Reuocatur eorum alienatio vigore Constitut.*
Regni sicuti in feudis, p. 261. nu. 78.
- Strictius proceditur in eis quam in feudis,*
quia sunt magis personalia, p. 262. nu. 81.
- Ad extraneos non transeunt, sed tantum ad*
descendentes, ibid. nu. 82.
- Commercium in eis habent prohibitum sine*
assensu, p. 264. sub nu. 87.
- Commendata, & non tradita dicuntur, pag.*
264. nu. 88.
- Locatio in eis nō fit sine assensu, p. 264. nu. 90.*
- Curforis maioris qua, ibidem.*
- Emolumenta habent diuisibilia, p. 264. nu.*
90. circa medium.
- Deuoluuntur ob eorum culpam, pag. 264.*
num. 90.
- Concessa pro heredibus, & successoribus in-*
perpetuum ad extraneos heredes non
transeunt, p. p. 268. nu. 97.
- Concessa pro heredibus quibuscumque, nec*
extranei succedunt, ibid. col. 2.
- In filium naturalem nō transeunt, pag. 269.*
num. 99.
- In capite primogeniti sunt describenda, pag.*
270. col. 1. in princ.
- Transeunt in pupillum, & in infantem quā-*
do possunt seruire per substitutū, pag. 272.
col. 1. verj. nec ex.
- Eorum possessio capitur per iuramentū præsta-*
tionem, p. 274. col. 2. circ. med.
- Maiores functus ad minora nō vocetur, ibid.*
- Vendi ab Heisogabalo pessimo Imperatore*
fuit captum, p. 545. nu. 29.
- Officiales**
- Officiales an ad nutum Regis remoueri possint,*
pag. 26. nu. 51. & quid Philippus secundo-
genitus gessit, ibidem.
- Antiqui sine causa nō expellantur, & quare,*
pag. 27. nu. 58.
- Debent eligi qui non habent uxores, pag. 39.*
sub nu. 8.
- Omnes visitationi subsunt præter Proregem,*
pag. 46. nu. 21.
- Perpetui an à Prorege cognosci possint, et ordo*
Sue Maiestatis in eorum beneficium, pag.
50. & 51. nu. 38. & 40.
- Qui sunt nominandi, & eligendi, pag. 50. sub*
num. 38.
- Qui à Prorege cognosci possunt, p. 51. nu. 42.*
- Si accessus plurium dierum in vno die facit,*
pro vno die habebit accessum, p. 54. nu. 60.
- Dissimulantes delicta grauius puniendi, pag.*
60. sub nu. 100.
- Idonei nominari debent Regi, p. 60. nu. 102.*
- Non possunt esse arbitri, nec domi consulere,*
nec mercaturas facere etiā in proprijs Ter-
ris, nec compatres habere nisi consanguini-
neos, & affines, p. 61. nu. 104.
- Cum administratione præferuntur, qui pos-*
sessionem prius ceperūt, secus autem si sine
administratione essent, p. 85. nu. 31.
- Ex humilioribus, & abiectis valentiores per*
omnia facti sunt, p. 107. sub nu. 45.
- Intus Ciuitatem ubi frequentia est hominum*
habitent, & domum adificent, p. 111. sub
nu. 61. in medio.
- Ex causa delegationum, vel aliarum pecuniā*
accipere non possunt, p. 67. nu. 131.
- Dato eorum voto acquiescant, & obbinatos*
non

non se ostendant, pag. 113. nu. 61. in fine.
 Pro eorum interesse Viceragem alloquentes,
 quomodo sedant, p. 116. nu. 91. in fine.
 A Civitate discedere, & in rure habitare nō
 possunt, pag. 116. nu. 92.
 Annales esse debent, p. 116. nu. 94.
 Ad beneplacitum an à Rege ad nutum am-
 uertere possint, p. 116. nu. 96.
 Eorum delicta grauiora sunt, ibid. in fine.
 Non debent sine causa dehonestari, & priua-
 ri, pag. 116. nu. 97. & p. 117. nu. 100.
 Nō mutari Reipublica expedit, p. 117. n. 99.
 Audiendi sunt in eorum defensionibus, pag.
 117. sub nu. 101.
 Ab officio etiā dedecore remoti, dicuntur mor-
 tui, sed sine dedecore dignitas durat, ibid.
 nu. 162. in fine.
 Omnes attendant ad notata in pag. 117.
 nu. 102.
 Boni aliquando patiuntur ex permissione
 Dei, ibidem.
 Ex quatuor causis mitti solent, & ad eadem
 officia non restituuntur amplius, ibid.
 Degradati dicuntur, qui officio spoliatur, &
 ad nullam aliam dignitatem aspirēt, ibid.
 Suspensi finito exilio pristinam dignitatem
 recipiunt, ibid. in fine.
 Eorum delicta sola M.C.V. cognoscit, p. 221.
 sub nu. 140. & debet pando, ut puniantur,
 pag. 17. sub nu. 23.
 Offendentes eos, in crimine laesa Maiestatis
 incurrunt, p. 118. nu. 103.
 Digni dicuntur eo ipso, quia à Rege sunt ele-
 cti, nec de eorum habilitate est disputan-
 dum, alias quasi sacrilegium esset, ibid.
 Hebetiores melius quā acutiores Reipubli-
 cam quandoque administrant, ibid.
 Breuitas plus dies vnus valet, quam longissi-
 ma aetas aliorum, ibidem.
 Examinari debet potius ipsi quam Aduocati,
 ibidem in fine.
 Qui erant tempore belli, sublatis fuerunt se-
 quuta pace, & aly constituti, 118. nu. 105.
 Inter ipsos possunt aliquam uniuscula accipe-
 re sed non ab alijs, p. 118. nu. 105.
 Ex proventibus Regni debent habere salariū,
 pag. 118. nu. 105. in fine.
 Corruptelam aliorum Officialium detestari
 tenentur, p. 118. nu. 107.
 De furtis conuicti inter pessimos plebeios con-
 numerantur, p. 118. nu. 107.
 Turpia, & illicita absque periurio reuelare
 possunt, pag. 119. nu. 107.
 Officia à Baronibus nō petant, p. 119. nu. 109.
 Pro Fisco tenentur sicuti Milites pro Repu-
 blica, à qua aluntur, p. 133. nu. 152.
 Pecuniam Regiam subtrahētes quomodo pu-
 niantur, pag. 134. nu. 154.

Pro labore extraordinario aliquid consequi
 debent, pag. 141. nu. 194.
 Locorum Commissarios delinquentes carere-
 rant, & tum informatione ad superiorem
 remittunt, p. 196. nu. 290.
 Excepti in indulto, de quibus intelligantur,
 pag. 178. nu. 362.
 In Palatijs, seu Pratorijs publicis habitare
 debent, pag. 200. nu. 63.
 A Proroge constituti per Regnum, cum licen-
 tia Prorogis citantur à M.C.V. pag. 221.
 nu. 180.
 Baronales arbitriū non habēt, p. 225. n. 208.
 Eorum appellatione non veniūt Ffessurarij,
 pag. 179. col. 1. in print.
 Et banniti à sponte dantibus accipientes eos
 esse accipere dicuntur, p. 297. nu. 31.
 Examinari, & iurare debent, p. 374. nu. 14.
 Qualiter, & quomodo se gerere, & quid co-
 gidare debent, p. 394. nu. 107. circa finem.
 Ante eorum publicationem debet vox spargi,
 ut videatur quid de eis sentiat Populus, p.
 421. sub nu. 11.
 Duo officia exercentes, an duplicatam prou-
 sionem habere debeant, p. 608. sub nu. 20.
 A Rege salarium habere debent, ibidem
 in fine.
 Si dignitatē, aut maiorem ascenderent pri-
 uilegia non amittunt, ibid. in fin.
 Officiali etiā Regio Consiliario non exhiben-
 ti commissionē resisti potest, p. 492. nu. 90.
 Decedenti sine barede collega, seu collegium
 succedit, p. 113. nu. 75. & 76.
 Officialis est ciuis illius loci, ubi habet officium,
 pag. 77. nu. 23. & seq.
 Talis creatur, qui dignior reputabatur ante
 officium, p. 107. sub nu. 45.
 Ab officio remotus, seu suspensus tantum, nō
 recuperat salarium, nec ad officium redit
 absque licentia Regis, p. 163. nu. 270.
 Si se Sacerdotem facere velit, licentiā Regis
 habere debet, secus si Religionem ingredere-
 retur, pag. 545. nu. 28.
 Officium
 Officium nouum non debet introduci, pag. 59.
 num. 97.
 Praefecti Pratorio, differunt ab officio Praefecti
 Militum, p. 24. nu. 1.
 Magni Comestabuli, vide Comestabulus.
 Magistri Institutiarij M.C.V. differunt ab officio
 Institutiarij per Prouincias, p. 139. nu. 182.
 Magni Admirati unde originem habuit, &
 eius auctoritas, p. 150. nu. 219. & seq.
 Conservatoris generalis à Rege Catholico Io.
 Baptistae Spinello datum tanquam nouum
 fuit sublatum, p. 177. nu. 313.
 Es qui semel refutauit, non est amplius dan-
 dum, pag. 380. sub nu. 2.

Quasi

I N D E X.

- Quasi libertatem eripit*, p. 386. nu. 37.
Eius priuationis pœna non venit nisi in casibus à iure expressis, p. 480. nu. 1.
Concessum ob merita, vel ob pecunias non ita facile debet admitti, *ibid.*
Ut eum habeat pecuniam dans, animum extorquendi habet, p. 519. in præf. 97.
- Omissio
- Omissio, & trāgressio quid*, p. 497. sub nu. 129.
- Onera
- Onera, & introitus, Regni Neap. enumerantur*, pag. 35. nu. 42.
- Opinio
- Opinionis sua inherens ab omnibus odio habetur*, pag. 111. nu. 61. in fine, & p. 116. nu. 92. in fine.
- Oratores
- Oratores debite, & non imperiose negotia gerāt*, pag. 57. nu. 82. in fine.
A uicigalibus pro eorum bonis de loco ad locum trāseuntibus sunt immunes, p. 58. sub num. 88.
- Oratoria
- Oratoria Iustinianus quomodo prohibebat*, pag. 534. nu. 16.
A Prorege de Oliuares tolli procurabatur, *ibidem.*
At Annona Ciuitatis perniciofa sint, *ibid.*
- Ordinarij
- Ordinarij in Collegio Neap. quot esse debent*, pag. 160. nu. 263.
- Ordinarius Iudex
- Ordinarius Iudex quando, & quomodo intelligatur*, pag. 135. nu. 157.
Cognoscit omnes, p. 142. nu. 202.
- Ordinata caritas
- Ordinata caritas incipit à seipso*, pag. 490. numer. 69.
- Ordo
- Ordo Sua Maiestatis in beneficium Officialium*, pag. 51. nu. 40.
Per Presidentem factus circa Aduocatos, & Procuratores, reuocatus, p. 128. nu. 135.
D. Ducis Alua Proregis quo ad Collaterale Consilium, & alia Tribunalia concernēs, pag. 370. nu. 10.
D. Ducis de Alcalá Proregis quo ad Doctorem, & Procuratorum examen, & iuramenta, p. 373. nu. 12.
Et promissiones pro seruitia Serenissima Regina Hungaria in transitu per Regnum Neap., pag. 377.
Ordo est ordinem nō seruare in atrocissimis, pag. 492. nu. 86.
- Origo
- Origo ante omnia est inuestiganda*, p. 383. nu. 1.
Ipsius, & antiquitatis nō finis immemores, pag. 5. nu. 21.
- Oriundi
- Oriundi à Regno quomodo intelliguntur*, p. 129. col. 2. in fine.
Oriundus in Regno quomodo intelligitur quo ad officia gaudenda, p. 162. nu. 269.
- Ornare
- Ornare si quando liceat hominibus, vel mulieribus*, pag. 360. nu. 8.
- Ostentio tituli
- Ostentio tituli à Fisco petita, admittit inuestituras veras, vel presumpas*, pag. 273. col. 2. circa finem.
- Ostinatus
- Ostinatus in Opinione sua, eique inherens ab omnibus odio habetur*, p. 111. nu. 61. & p. 116. nu. 92. in fine.
- Octavianus Augustus
- Octavianus Augustus ex Calabria fuit*, p. 550. num. 56.
Christum primus adorauit, & aram, & incensum dedit, *ibid.* nu. 57.
Nola obiit, ibidem.
Bella multa uicit, & multos libros edidit, ibidem.
- Octauius de Piccolellis
- Octauius de Piccolellis Regis Consiliarius, & eius Allegationes*, p. 146. sub m. 209. & seq.
- P
- Pacificum arbitrium
- P**acifico arbitrio commisso, qua uenit, pag. 279. col. 1. ver. hinc est. in fine.
- Pacta
- Pacta seruantur, quia ex eis pacis nomen uenit*, pag. 254. col. 1. in princ.
L. commissorie, vel adiectionis in diem quid operantur, p. 254. sub nu. 54.
Detalia expresse reprobatæ non tenent, pag. 302. sub nu. 24. circa finem.
In matrimonijs ne discedat uxor ex tali loco ualent, p. 411. nu. 88.
Contra bonos mores an naturalem obligationem inducant, p. 437. sub nu. 4.
Licita seruanda, p. 443. nu. 1.
Pactum in diuisione uoluntatis regulatur, pag. 255. sub nu. 57.
Tacitum in uenditione feudi nil operatur, p. 255. sub nu. 60.
Inter coniuges de succedendo ad inuicem, quod amortizatio dicitur, an ualeat, pag. 313. nu. 79.
- Palatia
- Palatia Baronum non habent immunitatem*, pag. 225. nu. 210.
Regis an palatium habeant, ibidem.
Baronum an sint feudalia, ibidem.
In palatia delinquens grauius punitur, pag. 390. nu. 71.
- Eius

I N D E X

- Eius prerogativa multa, ibidem.*
Eius Curia quomodo regatur, ibidem.
Offensum cum delictis, vel alapis datis, aggrauat delictum, p. 180. nu. 364.
In eo delinquentes non possunt extrahi, & quare, & eorum Iudex est Auditor exercitus, pag. 180. nu. 367.
Fallit quando aliter S. E. videretur, ut ibid.
Eius cameram ingredi sine licentia Præregis non licet, pag. 180. nu. 368.
Fallit in Doctoribus, ibidem.
Est de regalibus, & à quibus non est immune, & an Iudices in eo habitare possint, pag. 180. nu. 369.
Episcopi gaudet immunitate Ecclesie, p. 536. nu. 31. in fine, & 34. in fine.
Cardinalis extra Urbem, immunitate Ecclesiastica gaudet, p. 536. nu. 34.
Paliani Castrum.
Paliani Castrum stat ad deuotionem Regis nostri, pag. 78. nu. 45.
Pandecta.
Pandecta de iure authenticorum qua, atque de iure Regni, p. 787. nu. 42.
Panis
Panem tuum super transeuntes aquas mitte, & post tempora multa inuenies illum, pag. 464. nu. 8.
Papa.
Papa quare inscribitur seruus seruorum Dei, pag. 13. nu. 6. & seq.
Deum repræsentat, à quo immediatè potestatem habet, p. 4. nu. 7.
Ex causis Reges deponere pòt, quia super omnes iurisdictionem habet, p. 14. nu. 8. & seq.
Omnes iudicat, & à nemine iudicatur, pag. 14. nu. 9.
Appellationes sententiarum Regum quando recognoscit, p. 15. nu. 20. & seq.
Habet iurisdictionem in habitu, quasi enssem infra vaginam reconditum, p. 16. nu. 22.
Vt aliquod magnum inconueniens euitetur, potest manus imponere, ibidem.
Quando duo Reges supremi contendunt, ipse iudicare potest, ibidem.
Cum sola eius reprehensione quandoque homines mortui sunt, ibid.
Eligabat Imperatorem, p. 18. nu. 40.
Eius electio quædo in Cardinales fuit transfusa, pag. 18. nu. 40.
In decidendo vititur legibus ciuilibus, p. 24. num. 37.
Ante coronationem spiritualia non exercet, et Pontifex tantum appellatur, p. 62. nu. 111.
Aliquando permittit, ut Imperator eius gesta videat, p. 90. nu. 37.
Est prima sedes, qua alios iudicat, & à nemine iudicatur, p. 90. sub nu. 37.
- Est supra Concilium, & caput Concilij, pag. 90. nu. 41.*
Regna dat, ut fecit Alexander VI. & Iulius II. pag. 331. nu. 42.
Ei irrationabile mandati scribi, & replicari potest, p. 127. nu. 128.
Appellationem condemnati iniuste audit, p. 236. nu. 8.
Quando matrimonij ratis dispensare solet, pag. 416. nu. 127.
Est omnium Christianorum legitimus superior, pag. 575. nu. 21.
Eius constitutiones cur aliquo in loco non seruantur, p. 535. nu. 22.
Paphlagonia.
Paphlagonia est Regio minoris Asia, p. 7. nu. 40.
Papinianus
Papinianus occisus fuit, p. 388. nu. 56.
Par
Par in parem, non habet imperium, ut dixit Conradinus Iudici cum condemnati, pag. 219. sub nu. 153.
Parafrenale.
Parafrenale quid est, & ab anteferna differt, p. 299. sub nu. 4.
S. S.
S. tacet. C. de rei uxor. acti. non militat quo ad dotem, sed quo ad eius interesse, & antefatum sic, p. 352. nu. 33.
S. i. authent. ut cum de appell. cogno. declaratur, pag. 534. nu. 11.
Parentes
Parentes non sunt deserendi propter Religionem, si absque periculo Religionis possunt honorari, pag. 500. sub nu. 154.
Pares Francie
Pares Fræcia unde originem habuere, pag. 77. num. 28.
Pares Curie
Pares Curia quomodo, & quando interuenire possunt, & an sint sublati, p. 206. nu. 97.
Interuenire debent in sententijs contra Barones, p. 555. nu. 86.
Recesserunt ab aula secundum aliquos, & an sit omnino verum, ibid.
Ex quo petiti fuere coram Imperatore in causa Plumbini, indignatus fuit Imperator, pag. 556. nu. 88.
Interuenerunt in condemnatione ad mortem contra quendam Titulatum Regis, ibid. nu. 89.
Et in causis contra Ducem Bironis Gallie, ac Comitem Exers Anglum, & alios relatos, pag. 556. nu. 90. 91. & 92.
Et contra Mariam Stuardam Reginam Scotia, ibidem.
Parisiense Consilium
Parisiense Consilium 100. Senatores habet ad modum Roma, & qui sunt, p. 88. nu. 8.

I N D E X.

Paritas

Paritas votorum in Regia Camera est pro reo, etiam si in Collaterali Consilio votaret, p. 134. col. 2. circa finem.

Votorum in Tribunalibus quomodo sit providenda, p. 122. col. 7. in 5. potest.

In votando in Collaterali Consilio adueniens quid ultimus facere posset, pag. 389. sub num. 63.

Parlamenta

Parlamenta cum donatiuis, que fuerunt ab anno 1507. usque ad annum 1625. recensentur, pag. 295. nu. 25. & seq.

Eorum cerimonia, p. 66. nu. 127.

Parlamenti generalis tempore Syndicus, & Electi Ciuitatis, & illi de sanguine Regio quomodo equitant, p. 193. nu. 2. & seq.

In Parlamenti interueniunt Feudatarij, & non septem officia Regni feuda non habentes, pag. 89. nu. 261.

Parlamentum est verbum vulgare, & unde dicitur, p. 88. nu. 1. & 4. & seq.

Est actus iudicialis, auctoritate Principis fit, pag. 88. nu. 6.

Quos deputati in eo constituantur, ibid. nu. 7.

Quandoque accipitur pro Senatu, ut in Curia Parisiensi, p. 88. nu. 9.

In qualibet Ciuitate fieri solet, pag. 88. sub num. 8.

Fit in Ciuitate Neap. cum Baronagio, pag. 88. nu. 10.

Primum ab Alphonso I. ubi fuit habitum, & ad illud conuocandū, quomodo litera fuerunt transmissa, p. 88. nu. 14. & seq.

Fit, & si omnes non veniunt, p. 293. nu. 17.

A minori parte potest celebrari in contumaciam maioris partis, ibidem.

Est actus iudicialis quodammodo, ibid.

Carolus V. noluit concedere ut maior pars minori praiudicaret in Parlamenti, pag. 293. sub nu. 17.

Parochi

Parochi librum habeant ubi matrimonia notēt, pag. 423. col. 1. in princ.

Candelas dare solent, & eleemosynas exigunt, pag. 473. nu. 203.

Collationes etiam dare solent, ibid.

Partus

Partus sequitur ventrem, p. 406. nu. 34.

Pascere

Pascere verbum pernoctare, aquare, ac lignare, pro pastoribus comprehendit, p. 279. col. 1. circa medium.

Pascua

Pascua in alieno territorio sumere non licet, p. 329. nu. 24.

Pater

Pater potest eligere unum ex filijs, qui debeat

esse primogenitus, pag. 10. num. 60.

Fro filio, dominus pro seruo ad informandū citatis comparere possunt, pag. 142. sub num. 197.

Promittens dotem pro filia de suo, & non de patrimonio filia promittere censetur, pag. 301. nu. 17.

Et quid in antefato pro filio, ibidem.

An possit relinquere plus filijs secundi matrimonij quam primi, relicta tamen legitima alijs liberis, p. 347. col. 1. & seq.

Potest relinquere plus vni quā alteri ex filijs tam primi, quam secundi matrimonij, pag. 349. nu. 13. & 14.

Dispositioni l. hae edictali. C. de secund. nupt. non subiacet. p. 349. nu. 15.

Filiam, & eius filios alere tenetur, si dos est deperdita, p. 356. nu. 52. & seq.

Dotem filio promissam si soluerit, à filio repetit, pag. 157. nu. 54.

Habet alimenta super dote filia, pag. 358. num. 66.

Quando ei non sufficiunt fructus, non tenetur alere filium, ibidem.

Tenetur thesaurizare pro filio, pag. 359. num. 75.

Transiens ad secundas nuptias, acquisita est primo matrimonio conseruare tenetur pro filijs primi matrimonij, p. 361. nu. 11.

Filiam se maritandam absque eius consensu dotare tenetur, p. 407. nu. 43.

Fallit si se infami maritaret, aut aliunde dotem haberet, ibidem nu. 45.

Spuriam etiam maritare debet ad instar alimenterum, ibidem nu. 44.

Ex filio Doctore nobilitatur, & ad triremes non condemnatur, p. 439. sub nu. 14.

Si presentauerit filium criminis reum, minoratur pœna, & è contra, quod etiam procedit in matre, p. 500. nu. 154.

Potest vendere filium, pag. 500. sub nu. 154. in medio.

Carcerare potest filium inobedientē in Turri S. Vincentij, ibidem.

Non potest occidere filium bannitum, nec è contra, ibidem.

Patres qui filios punierūt, p. 22. nu. 5. & seq. & quibus pœnis eos mori fecerunt, p. 549. nam. 50.

Filios prohibere, ne matrimonia contrahāt, non possunt, p. 418. sub nu. 144.

Patientia

Patientia melior est quam pœnitentia, pag. 106. nu. 39. in fine.

Patria

Patria plus quam amicis tenemur, pag. 222. nu. 233. in fine.

Patricij

I N D E X!

Patricij
Patricij ex Senatu, Equites ex Plebeis veniunt,
 pag. 441. nu. 40.

Patrimonium
Patrimonij Regium conservari Respublica ex-
pedit, p. 130. nu. 139.

Patruus
Patruus, & Amita succedunt nepotibus, p. 258:
col. circa medium, & pag. 265. num. 92.
circa finem.

Pauli de Lazaris doctrina
Pauli de Lazaris doctrina refertur super posses-
sorio, vel petitorio elemosynæ, p. 474. nu.
220. & seq.

S. Paulinus
S. Paulinus Episcopus Nolanus bona sua, & se-
ipsum vendidit, & dedit pauperibus, pag.
464. nu. 8.

Pauperes, & Paupertas
Pauper ex paupertate delinquens, minus puni-
tur, pag. 499. nu. 148.

Pauperes qui iure dicuntur, p. 249. nu. 116.

In conuiuis sunt conuocandi, p. 464. nu. 81.

Pauperibus benemeritis debemus subuenire,
pag. 455. nu. 31.

Paupertas quando laudabilis, p. 455. nu. 34.

Domini nostri paupertas, p. 446. nu. 36.

Superbi, & ingrati fiunt odibiles, pag. 456.
num. 38.

Quandoque mentiuntur, ibid.

Eius nomine diuitia comprehenduntur, pag.
441. sub nu. 36.

Pax

Pax inter magnates loco remissionis habetur, p.
84. nu. 18.

Eam promittere an possit Capitaneus gene-
ralis, pag. 79. nu. 49.

Est finis legis, p. 24. nu. 38.

Est finis belli, & cum armis in manibus tra-
hantur, pag. 105. nu. 37.

Conseruat Regna, p. 100. sub nu. 56.

Et bona multa affert, ibidem.

A pacis nomen accepit, p. 254. col. 1. in princ.
Facta sub verbo, & fide Regis, quando ser-
uanda, p. 437. nu. 2.

Eam frangens, quomodo puniatur, & prodi-
torium delictum committere intelligatur,
ibidem nu. 4.

An cõprehendatur in Bulla Gregorij XIV,
proditio ista, p. 438. col. 1.

Peccatum

Peccatum est grauius quanto diutius animam
tenet alligatam, p. 34. nu. 69.

Excommunicati sũt in Bulla Cœna Domini,
ibidem.

Pecunia

Pecunia crescit, ubi non est ordo, pag. 103.
num. 27.

Omnia expugnat secundum Ciceronem, pag.
106. sub nu. 40.

Est remedium imminentium periculorum,
pag. 109. nu. 55.

Est inimicis terror validus, ibidem.

Non ex oppressione, aut lacrymis subditorũ
est corrodenda, p. 109. nu. 56.

Conseruat Imperium, & arces capit, ibid.

Regia non mutetur, p. 134. nu. 154.

Ei resistēs vltior est animo, quam qui donat,
pag. 117. nu. 82.

Neap. eius Tribunal quemodo regitur, pag.
155. col. 1.

Pecunia fiscalis non mutetur sub pœna qua-
drupli, & in spetie eius qualitas notetur,
pag. 177. sub nu. 355.

A pecude dicta, quia pecus in vna parte eius
fuit impressa, p. 162. nu. 6.

Ei omnia obediunt, ibid. nu. 7.

Eam amare nil iniquius, ibid. reliqua vide
in verbo moneta.

Pecunia à Consule, vel Prorege, an spargi
possit, p. 48. nu. 32.

Pœna

Pœna contra condemnatos cum forcipibus igne
candentibus, que, p. 70. nu. 9.

Asperisionis salis, ibidem nu. 10.

Non excedit damnum in Regno, pag. 404.
num. 80.

Talionis an sit omnino sublata, p. 444. nu. 4.

Eius loco calumnia, & iniuriæ est subro-
gata, pag. 445. nu. 5.

Aliquando non est sublata, ibid. nu. 10.

Ea non est sublata, sed tantum inscriptio
honorum, p. 446. nu. 19.

Priuationis officij non facillè fertur in con-
cessis ob merita, vel ob pecuniam, pag. 480.
num. 1.

Est nomen generale, & differt à multa mul-
tiplex, ibid. nu. 2.

Si statutum dicat ipso iure incurri in pœnã,
tunc quid faciendum, ibidem.

Arbitraria est propria Iudicis, & quando,
ibidem nu. 3.

Extendenda, vel multiplicanda non est, pag.
480. nu. 4.

Vnica pro pluribus actibus quando, ibid.

In ciuilibus est, quatenus cum interesse con-
currit, p. 480. nu. 5.

Ad excessum pœna non datur cognitio in
causis misti fori, p. 481. sub nu. 13.

In duobus generibus corporalium, & incor-
poralium diuiditur, ibid. nu. 14.

Arbitraria quando minus potest, pag. 499.
nu. 143.

Semel diminuta, non potest amplius de ca-
uari, ibidem.

Semel condemnatus, vel absolutus, an ite-
rum

I N D E X!

- rum cognosci possit, ibidem.*
In facie nō est insurgenda, p. 449. sub nu. 143.
Ex causis minorari, & alterari potest, pag. 499. nu. 149.
Ex lapsu temporis decennij minoratur, ibid. nu. 151.
Extraordinaria est quando probationes non adsunt, p. 500. nu. 151. in fine.
Non secuto effectu minui potest, pag. 500. nu. 152. & p. 504. sub nu. 71.
Quando quis se sponte presentat, aut pater praesertat filium, p. 500. nu. 154.
Qua nō reperitur statuta, arbitraria est, pag. 502. nu. 1. & 5.
In banno nō expressa à iudicante inducitur, pag. 503. nu. 19.
Per quantum caram habeāt gratiam nostrā, qua est, ibidem.
Et alia pœna nostro arbitrio reseruata, intelligitur de simili, ibid. in fine.
Indignationis Regis, qua est, p. 505. nu. 28. in fine.
Pœna in Pragmaticis, aut Bannis contenta a Baronibus exigi possunt, p. 495. nu. 121.
Quando non sunt minuenda etiam parte remittente, ibid. nu. 122. & seq.
In loco supplicij exequantur vanis populi vocibus nob obstantibus, p. 495. nu. 123.
Aiure statuta non possunt à Iudice minui, ibidem nu. 124.
Si remittuntur a Iudicibus ipsi tenentur ad eandem, ibidem.
Potius mollitena, quam exasperanda, pag. 496. nu. 124. in fine.
In quibus casibus sit indulgendum, pag. 496. nu. 125. & seq.
In quibus minus debent, p. 500. nu. 155. per totum.
Pœnalia non protrahuntur ad similia, pag. 505. nu. 28.
- Perceptores**
- Perceptores nō possunt esse Iudices loci, & si excedunt, carcerentur ab Officialibus loci, p. 134. sub nu. 156.*
Præceptor M.C.V. Aduocatus præcedit, pag. 138. nu. 175.
- Periurium**
- Periurium quid est, & falsitas est de ipsis ratione, p. 343. sub nu. 103.*
Est utriusque fori, p. 481. nu. 11.
- Permutatio**
- Permutatio inter Regem, & Ecclesiam valet, pag. 530. nu. 90.*
Relinquit ad commodū incolarum, quisquid est infra fines, p. 530. nu. 91.
- Pessimos punire**
- Pessimos punire Deo est victimam facere, pag. 491. nu. 85.*
- Pestis**
- Pestis tempore, qua protusiones facta fuerunt, pag. 370. nu. 7. & p. 38. sub nu. 8.*
- Petrarcha**
- Petrarcha Campiones Neapoli expelli fecit, pag. 397. nu. 26.*
- Petrus**
- Petrus de Corbario Antipapa, p. 76. nu. 21.*
Petrus Iordanus Vrsinus S. G. Praesidens creatur, p. 120. col. 1. in fine.
D. Petrus Concublet Scriba Rationis, p. 176. num. 350.
Petrus Ferrau morigeratissimus Cosentinus Romæ moritur Legatus Cosentia, p. 256. col. 1. in fine.
Petrus Garzia consutatur, p. 281. nu. 128.
Petrus Antonius Garauita Consiliarius perspicacissimus, p. 284. nu. 141. circa finem, & pag. 507. col. 2. circa finem.
Diuus Petrus fuit in partibus Tarenti, pag. 549. nu. 31.
D. Petrus de Castellet Regens, in R. C. S. Prolocum tenens, p. 608. nu. 17.
- Philippus**
- Don Philippus Columna Regni Neapolis magnus Comestabulus, in Italia post Principes liberos primum locum obtinet, pag. 75. num. 13.*
Est de Sedili Portus huius Ciuitatis, pag. 76. num. 16.
Sapientissimi Philippi II. dictum erga suum priuatum Ruiz Gomez, p. 28. nu. 65.
Eius magna prudentia pro facienda Monarchia, p. 28. nu. 66.
Philippus III. de Austria summa bonitatis, & clementia, p. 3. nu. 8.
Mauros ex Hispania cum magno damno eiecit, p. 3. nu. 9.
Quando ex hac vita secessit, p. 4. nu. 11.
Eius felix proles qua, p. 4. nu. 14. & 20.
Philippi IV. ætas tempore mortis patris, & eius prudentia, & valor, p. 4. nu. 15. & 18.
Est Fidei Defensor, & Clypeus, pag. 4. num. 19.
Philippi nomen est venerandum, & primus Imperator baptizatus, & eius filius ita vocati fuerunt, p. 4. nu. 13.
Philippus interpretatur Bellicosus, p. 4. n. 13.
- Pietas**
- Pietas est cōtra pessimos esse crudelem, pag. 491. num. 85.*
- Pignus**
- Pignus plusquam valet hypothecatum, ius non luendi præsumit, p. 517. præf. 73.*
- Pirata**
- Pirata, & inimici Christianæ fidei à Curia Admiratia non cognoscuntur, pag. 152. num. 228.*
- Pisca;*

I N D E X

Piscationes

Piscationes non impediuntur vasallis per Barones, pag. 10. nu. 113.

Pittacia

Pittacia vocantur capitula matrimonialia, pag. 425. nu. 11.

Pitelia

Pitelia ab Annibale Cartagine se fuit deuastata, pag. 549. nu. 54.

Pius V.

Pius V. victoriã contra Turcas de anno 1571. pradixit, p. 544. col. 1. in princ.

Pitagora

Pitagora patria qua, p. 548 nu. 46. Cotroni scholam habuit, ibidem.

Plateæ Ciuit. Neap.

Platea cõuocata in Ciuitate Neapolis à Roberto Rege pro lege condenda, pag. 100. sub num. 11.

Nobilium, & Populi Neapolis, vide in verbo Neapolis.

Ciuitatis Neapolis quam iurisdictionem habeant, p. 154. nu. 235.

Neap. unde dicta sunt, qua, & quid facere possunt, p. 325. col. 2. circa princ.

Qualibet usum viuendi sibi condere potest, ibidem.

Vestes, & dotes moderare possunt, pag. 326. num. 4.

Iunctim, & diuisim se congregare possunt absque licentia, p. 226. nu. 4.

Donationes facere, aut salaria constituere nõ possunt absque licentia, p. 326. nu. 6. & 7.

Earum particulares non se possunt congregare ad scribendum Regi contra conclusiones factas per eam, ibidem.

Plebs

Plebs, qua de factõ se defendit, seu se defendere tentauit, incidit in crimen læsæ Maiestatis, pag. 48. nu. 34.

Piumbini causa

Piumbini causa refertur, & qua acciderunt, p. 556. nu. 88.

Pluries

Pluries non inquirendum, vel accusandum nisi in certis casibus, p. 499. sub nu. 147.

Politix potestates

Politix potestates licita, & bona sunt, pag. 105. sub nu. 36.

Pollonia

Pollonia Regis successio, p. 31. nu. 9.

Pomerium

Pomerium quid est, p. 493. sub nu. 96.

Pompeus Battaglinus

Pompeus Battaglinus Præsident Reg. Cam. moratur, p. 65. nu. 124.

Pondera

Pondera, & mensura quãdo à Barone cognosci

possunt, etiam si non habet in priuilegio, pag. 198. nu. 52.

Pontifices

Pontifices ex Calabria Prouincia qui, pag. 549. nu. 52. & seq.

Populi

Populi à Rege, vel Imperatore bene habeantur, & ipsi subditi sint etiam disculis, pag. 18. num. 36.

Si sub imperio diu nõ assiterunt, possunt contradicere, ibid. nu. 38.

Neapolis platea, vide in verbo Neapolis.

Eius anima pendet à Sacerdotibus, pag. 109. num. 33.

Magnis expensis non est extenuandus, pag. 109. nu. 54.

Eius senes debent intelligi de lege facienda, & officiale creando, & quomodo, pag. 421. sub nu. 11.

Prius fuerunt quam Reges, p. 530. nu. 92.

Populis licet acclamare bene gubernantem cum verbo viua viua, pag. 48. sub nu. 32. & seq.

Populo iusta petenti Rex assentire tenetur, pag. 237. nu. 8.

Populorum scilicet Regi imputantur, pag. 28. nu. 67.

Populus Neapolitanus unam vocem habet, et nobilitas quinque, p. 102. nu. 23.

Mutans habitationem idem est populus, pag. 338. nu. 57.

Dicitur idem populus, qui è centũ annis erat, ibidem nu. 58.

Porterij

Porterij regulariter insolentes sunt, p. 126. n. 17. In portis S.C. assistere debent, ibidem.

Dignitates nullas habere possunt, & si habent eas perdunt, ibidem.

Executiones sententiarum S.C. facere debent, ibidem.

Portulani Regij iurisdictionio

Portulani Regij iurisdictionio, & origo per mare, & per terram, p. 173. nu. 320.

Portulania Tribunal, qua cognoscit, p. 173. sub nu. 320.

Aperturam in Ciuitate atrio, vel vias nouas faciendas cognoscit, p. 173. nu. 321.

Portulania per terram quando à Baronibus cognoscuntur, p. 198. nu. 51.

Possessio

Possessio in spolio non datur, & retrotrahitur tanquam à postliminio reuersa, pag. 339. num. 60.

Non datur in his, qua sunt mere facultatis, pag. 496. nu. 136.

Non competit, ubi non competit petitorium, ibidem num. 139. & 143. & pag. 474. num. 220.

Tollitur

I N D E X!

- Tollitur per denogationem dandi, p. 456. col. 2. nu. 1. cum seq.*
- Non datur in annuis praestationibus, si non radicatur aliquo iure reali, p. 469. nu. 139. & 142.*
- Non datur in praestatione elemosynae data sine causa, p. 469. nu. 140.*
- Debet iustificari saltem titulo colorato, pag. 470. nu. 158.*
- Etiam per mille annos nullius est considerationis, quando titulus est infectus, p. 470. num. 163.*
- Colorari debet maximè inter personas Ecclesiasticas, p. 470. nu. 165.*
- Possessor
- Possessor vnus molestari an possit, quando plures sunt, pag. 507. nu. 43.*
- Possessores plures condemnati, si exequitur contra vnum, iste cessis iuribus executionem facit contra alios, p. 907. nu. 44.*
- Possessorium
- Possessorium, & petitorium vna sententia sunt terminanda, si omne ius est deductum, pag. 273. col. 2. in med.*
- Est prius tractandum, p. 332. nu. 46.*
- Probatur per vnum testem, pag. 338. col. 1. in princ.*
- Possidere
- Possidere rem possumus, cuius proprietatem non habemus, p. 265. nu. 92.*
- Pragmatica
- Pragmatica prima de censibus in M. C. V. & S. C. non practicatur, p. 228. nu. 230.*
- Dicitur scriptura facta cum concilio procerū, pag. 397. nu. 1.*
- Quandoque ante eius promulgationem debet susurrari ad videndum quid Populus de ea sentiat, ibidem.*
- Dicitur causa, & constitutio, ibid. nu. 2.*
- Ponitur multis modis, ibid. nu. 3.*
- Futura respicit, & an ad causas praeteritas trahatur, ibid. nu. 3. & p. 420. nu. 1. & 6.*
- Arctat subditos contrabentes extra territorium, pag. 397. nu. 5.*
- Si praecedentem confirmat, quid agendum, ibid. nu. 6. & an tollat poenam à iure communi imposita, ibid. nu. 7. & 8.*
- Interpretationem intrinsecam, aut extrinsecam quando recipit, p. 397. nu. 9.*
- Extenditur in causis criminalibus ad similem rationem habentibus, p. 397. nu. 11.*
- Differt à banno, p. 398. nu. 12.*
- Extenditur de casu ad casum, si ita statuentes responderent, ibid. nu. 17.*
- Differt à statuto, p. 398. nu. 18.*
- Ad futura, & non ad decisa trahitur, p. 398. num. 21.*
- Per totum Regnum extenditur, ibid. nu. 22.*
- Pragmatica edita Thori exceptio, pag. 338. num. 56.*
- Loquens de Prouincialibus ad Ciuitatem extenditur, ibidem.*
- Est condenda praecibus multorum, pag. 398. num. 23.*
- Hac nostra Pragmatica extenditur ad quasque scripturas, & pacta ne dum ad capitula matrimonialia, p. 426. nu. 30.*
- Pragmatica, aut lex, qua in corpore iuris non est inserta, non obligat, p. 513. nu. 20.*
- Prata
- Prata Vniuersitatum quomodo intelliguntur, pag. 330. nu. 34.*
- Regis sunt quo ad iurisdictionem, ibid.*
- Pracedentia
- Pracedentia datur regula S. Benedicti contra Canonicos Regulares, p. 554. nu. 73.*
- Pracedendi ius est honorificum, & personam non transgreditur, p. 89. nu. 19.*
- Pracedentia inter Officiales, seu inter pares, qualiter est danda p. 85. nu. 34.*
- Pracedentia in parlamentis datur septem officijs Regni erga feudatarios, pag. 89. num. 28.*
- Inter Cōsiliarios Status qualiter datur praecedentia, p. 105. sub nu. 37.*
- Solet dari à Rege nouo Cōsiliario, & quare, pag. 391. nu. 85.*
- Datur liberos habenti, quando aliter non constaret de officio, vel primo doctoratu, pag. 391. sub nu. 86. & p. 409. nu. 65.*
- Datur quandoq; ratione loci, p. 554. nu. 73.*
- Datur Duce Mediolani contra illum Sabaudie, ibidem.*
- Datur Duci Ferrariae contra illum Florentiae, ibidem.*
- Pracedentia in Palatio Regio quo ad Episcopos, & Titulatos, p. 557. nu. 101.*
- Inter Officiales in Palatio quomodo procedit remissiuè, p. 557. nu. 102.*
- Praeces
- Praeces superiorum pro iussu habentur, pag. 415. sub nu. 123.*
- Praefectus Pratorio
- Praefectus Pratorio an differat ab officio Praefecti Militum, p. 40. sub nu. 11.*
- Praefectus Pratorio in Prouinciales, & non in Milites iurisdictionem habebat, pag. 75. num. 7.*
- Ex quo ordine creatur, p. 78. nu. 31.*
- Pralati
- Pralati vasallos cum iurisdictione habentes possunt causas criminales absque metu irregularitatis committere, p. 196. nu. 35.*
- Pralatis vasallos grauantibus, quomodo occurratur, ibidem.*
- In Parlamentis interuenire possunt, & si sponte*

- Sponte non offeruntur, non tenentur, pag. 292. nu. 12.*
- Quando à vasallis adiutorium petere possunt, pag. 229. nu. 248.*
- Habentes feuda, interueniūt in Parliamentis, p. 88. nu. 11. & seqq. & alios precedūt, pag. 292. nu. 12. & 13.*
- Interueniunt in legibus condendis, ibidem num. 13.*
- Pralati publicè elemosynas faciunt, p. 464. num. 89.*
- Pralatus Ecclesiam obligare non debet pro consuetis faciendis circa pauperes, consanguineos, vel milites, pag. 471. num. 228. & seq.*
- Non potest Pralatus à se ipso accipere Pralaturam, p. 122. nu. 1. in 6. potest.*
- Pralatus depositus sine causa debet ali ab Ecclesia, p. 358. nu. 66.*
- Pralati qui iniussè Ecclesiam detinet, absolutiones valent ob bonam fidem Parochorum, pag. 418. nu. 140.*
- Pralatus solus potest gerere, & cōueniri pro mensa sua. p. 528. nu. 70.*
- Ecclesia praiudicare potest tam in omittendo, quam in committendo, ibid.*
- Pralatio**
- Pralatio datur Baroni habēti primas causas in venditione secundarum causarum eiusdē Terra, p. 59. nu. 98.*
- Quando datur vasallis in venditionibus, aut locationibus feudorum, p. 202. nu. 71.*
- Datur propter excellentiam in arte, vel virtute, pag. 69. nu. 4.*
- In Collegio datur prius admissio, pag. 162. num. 270.*
- Quando datur vasallis in venditionibus feudorum, pag. 202. nu. 71.*
- Præparatio**
- Præparatio habetur pro præparato, p. 121. col. 1. in fine.*
- Præpositatus**
- Præpositatus in Regno qui, & ubi, pag. 604. num. 111.*
- Presbyteri, & Præpositatus in paruis Castellis, & Episcopi in magnis collocati fuerunt, pag. 370. sub nu. 76.*
- Præscriptio**
- Præscribi non possunt, qua non possunt alienari, pag. 469. nu. 134.*
- Præscriptibile nō fit, quod est imprescriptibile, pag. 468. sub nu. 114.*
- Præscriptio contra Imperatorem, ut non recognoscatur in Principē allegari potest, secus contra Papam, p. 8. nu. 44.*
- In iuribus liberalibus contra vasallos non currit, p. 202. nu. 72.*
- Vlla præscriptio contra confessiones vasalorum extortas per Barones non currit, pag. 229. nu. 250.*
- In Spolio dormit, & non currit, pag. 379. num. 60.*
- Nec tempore hostilitatis locum habet, ibid.*
- Non currit non valenti agere, p. 339. nu. 61.*
- Dormit imperio vacante, vel Spolio durante, ibidem nu. 63.*
- Non computat tempus Spolij ibid. nu. 65.*
- Vsurpatum contra ius cōmune non præscribitur, pag. 339. col. 2. circa finem.*
- In Curijs secularibus reijcitur, pag. 339. num. 68.*
- In Regno Sicilia non admittitur, ibid.*
- Est exosa legibus, ibidem.*
- Sine bona fide non procedit, p. 340. nu. 70.*
- De iure canonico est introducta, & in duobus casibus procedit, p. 340. nu. 71.*
- Errorem iuxta nō admittit, p. 340. nu. 72.*
- Centenaria non sufficit ad præscribendum ubi ius resistit, ibidem nu. 73.*
- Ad Incorporalia præscribendum bona fides non præsumitur, ibid. nu. 74.*
- Putatiuum titulum non admittit, pag. 340. num. 75.*
- Vsurpationem, aut intrusionem nō admittit, pag. 341. nu. 83.*
- Rescinditur per restitutionem in integrum; etiam si centum anni essent elapsi, p. 341. num. 88.*
- Confines præscribi non possunt, p. 341. nu. 89.*
- Præscriptio 40. annorum an currat contra Ecclesiam, p. 342. nu. 92.*
- Præscriptio immemorabilis non datur in his, qua sunt mere facultatis, pag. 468. num. 120.*
- Præsens, & tacens**
- Præsens, & tacens non sibi praiudicat nisi ad illum actum fuerit specificè vocatus, p. 283. nu. 133. & p. 293. nu. 15.*
- Præsentans**
- Præsentans se spontè, minus puniri debet, p. 500. nu. 154.*
- Præsidentes Reg. Cam. Summarie**
- Præsidentes Regia Camera Summaria doctos, & integros constitui Neap. Ciuitas supplicauit, & sic etiam pro Rationalibus, pag. 130. nu. 139.*
- Præsidentes Doctores nullum ratiocinium, sed onus iudicandi habent, p. 130. nu. 140.*
- Non Doctores, seu idiotæ an possint iudicare, ibidem.*
- Olim Magistri Rationales, & Regij Consiliarij denominabatur, & omnes erant nobiles, & vsque ad 75. erant, p. 133. nu. 148.*
- Amplas habēt immunitates plus quam ceteri Officiales, ibidem.*
- Si vti heredes succedunt in conductionibus fisco,*

I N D E X!

- fiscalibus continuare possunt, ibid. in fine. Eorum filij quas immunitates habent, p. 133. num. 149.*
- A quibus gabelis, & derictibus sunt immunes, ibidem.*
- Præsides 12. Prouinciarum Regni*
- Præsides 12. Prouinciarum Regni quomodo iurant, pag. 32. sub nu. 15.*
- Præsides S. C.*
- Præsides S. C. quare titulum Sacra Regia Maiestatis habet, p. 111. sub nu. 62.*
- Caput est in S. C. & eius origo quando, & titulus, p. 119. nu. 109. in fin. & seq.*
- Eius nomen est generale, & omnes Rectores Prouincia comprehendit, ibidem.*
- Qui Præsides vsque ad hodiernum tempus connumerantur, p. 120. sub nu. 111.*
- Eius auctoritas magna, & super quibus Tribunalibus, p. 120. col. 2.*
- Appellationes grauaminum admittit prater quã à comminata carceratione inquisitionum, p. 120. col. 2. & 121. col. 1.*
- Quas potestates habet, & qua facere potest, pag. 121. & seq.*
- Subditis exemplarem vitam praebeat, p. 121. num. 112.*
- Causas Iudaei petito non committat, & eas aequaliter distribuat, p. 121. col. 2. in princ.*
- Sibi causas committere non potest, sicuti nec Locumtenens Regia Camera, pag. 122. in 6. potest.*
- Si est suspectus in delegando, quomodo supplicationes leguntur, p. 122. in 7. potest.*
- Ad electionem Regis est, p. 112. nu. 6. 8.*
- Si sit suspectus in iudicando, an sit suspectus in delegando, p. 122. nu. 103.*
- Ipso suspecto, non est suspectum S. C. p. 123. col. 1. circa medium.*
- Non interuenit in relationibus, seu excusationibus causarum, si Aduocatus est eius affinis, vel consanguineus, p. 123. in 8. potest.*
- Causas iunctis Aulis decidere quando potest, pag. 123. in 9. potest.*
- Aulas vnire, & Consiliarios de vna ad aliam transmittere quando potest, pag. 123. in 10. potest.*
- Decidit, vt sibi videbitur in memorialibus remissis, vt prouideat, p. 123. in 11. potest.*
- Totum S. C. vnire potest, quando expediens sibi videbitur, p. 124. in 12. potest.*
- Consiliarios carcerare an possit, pag. 124. in 13. potest.*
- In paritate votorum quid agit, pag. 124. in 14. potest.*
- In principio cuiuslibet mensis Consiliarios monet de secreto tenendo, & in principio anni praestat iuramentum de secreto seruando, p. 124. in 15. potest.*
- In quolibet mense listam causarum expeditarum ad Dominum Proregem transmittit, pag. 124. sub 15. potest.*
- Listam causarum expediendarum etiam in diebus communibus apponere faciat, ibid. Regentem M. C. V. carcerare potest, p. 124. in 17. potest.*
- Decretationes de verbo faciendo, an sit deferendum petita restitutione in integrum, an concedere debeat militi, vel rustico, pag. 125. in 17. potest.*
- Causas ciuiles, & criminales Magistrorum Aetorum, eorum Scribarum, & Porteriorum, seu hostiariorum S. C. cognoscit, & vna cum Consiliarijs examinat, pag. 125. in 18. potest.*
- Causas minimas salariorum seruientium non cognoscit vt olim, p. 126. in 19. potest.*
- Appellationem à sententia salariorum seruientium ad finem retardandi non admittit, p. 126. nu. 118.*
- Ipso impedito, vel infirmo Decanus Sac. Cõf. exercere solet, sed quandoque fallit, pag. 126. nu. 119. & seq.*
- Locumtenentem Regia Camera praecedit, & quid si sint Consiliarij Status, vel Reges, pag. 127. in 21. potest.*
- Crudeles vindictas à Prorege iracundo ordinatas differre, & replicare quomodo debeat, pag. 127. nu. 127.*
- Dubium facti, vel iuris cum Principe consulat, pag. 127. nu. 129.*
- Ipse Consilium ingredienti Consiliarij omnes tenentur assurgere, & è conuerso ipse eos salutare tenetur, p. 128. col. 1. in princ.*
- Aduocatos in eius domo ad sedendum inuitare tenetur, p. 128. nu. 130.*
- Facilis se praebere debet conseruata tamen auctoritate, p. 128. nu. 134.*
- Aduersus eos quos malos putat, escandescere non debet, neque precibus clamantium in lacrimari, ibidem.*
- Quas obligationes, vel leges facere potest, pag. 128. nu. 135.*
- Est etiam Viceprothonotarius, p. 128. circa finem.*
- Iudices, & Notarios creat, & emolumenta exigit, p. 128. nu. 136.*
- Praecedat Regentem venientem vti Consiliarium ad S. C. etiam si Propraesidens esset, pag. 128. in 25. potest.*
- Praeceditur à Visitatore generali, ibid.*
- Cognoscit mendacia, & subreptiones supplicationum, p. 129. in 26. potest.*
- Causas reclamationum committere debet, & nõ prouidere quod fiat verbum loco reclamationis, p. 129. in 27. potest.*
- Supplicationes de futura captura admittere non*

I N D E X.

non potest, pag. 129. in 28. potest.
Grauatina per Curiam Iustitiarj in lata
recognoscebat, sed hodie recognoscit Graf-
serius, pag. 129. in 29. potest.
Hius officium est ad beneplacitum Regis re-
gniculam, vel exterum creare, p. 129. col.
 2. in fine.
Appellationes, & supplicationes circa Curia
Admirati quomodo prouidet, & decretat,
 pag. 151. nu. 222. & 225.
Ordines ipsius quo ad Aduocatorum, & Pro-
curatorum examen, & iuramentum à
Collaterali Cõsilio super seffi, pag. 372. sub
 num. 11.

Præratio

Præratio pia dari solita an obliget, p. 473. nu.
 205. & seq.

Præsumitur

Præsumendum est pro Rege bellum esse iustum,
 pag. 488. nu. 62.
Præsumitur minas mariti durare, donec du-
rat matrimonium, p. 287. nu. 158.
In Notario præsumitur potius error quam
dolus, p. 432. nu. 36. in fine.
Acta stipulata semper esse de mandato Iudi-
cis, pag. 433. nu. 39.
Præsumitur extorta promissio facta à vasa-
llis, ut accedant ad molendinum, vel furnu
Baronis, p. 468. sub nu. 114.
Ignorantia, si scientia non probatur, p. 513.
 num. 27.

Præsumptio

Præsumptio iuris est pro uxore, p. 290. nu. 171.
Præsumptiones sola non sufficiunt ad condem-
nandum, p. 499. nu. 144.
Pro, & contra, quæ sunt, vide casus multos
enumeratos in p. 513. col. 2. cum seq.
Præsumptio iuris, & de iure dicitur fictio iu-
ris, & quomodo intelligatur, p. 517. col. 1.
 præsumpt. 68.
Non facit quæm condemnare, ibid.

Prærium

Prærium redactum ex feudo, non est feudale,
 pag. 277. nu. 108.
Non est onus feudi, sed feudatarij, pag. 278.
 num. 108.

Præuentio

Præuentio in delictis fit cum citatione inquisiti,
 pag. 485. nu. 41.
Præuenire in iurisdictione dicitur qui prius
citauit, p. 167. nu. 281.
Præuentio quædo fit cum informatione, pag.
 485. nu. 41.
Cum Iudice præsumente habere iurisdictionem,
quomodo procedit, ibid. nu. 41.

Præuidere

Præuidere futura magna virtus, pag. 111. sub
 num. 61.

Primogenitura, & primogenitus

Primogenitus sibi præiudicat quando secundo-
genitum inuestiri consentit, p. 10. nu. 61.
Est nepos ex primo filio excluso patruo, pag.
 10. nu. 62.
Fortitudo, & dolor patris, p. 11. nu. 63. in fin.
Primogenitus Regis nil potest dare nisi sit
Locumtenens patris, p. 11. nu. 65.
Est Vicarius patris, p. 80. nu. 25.
Primogenitus rebellis si restituatur, non re-
cuperat primu locum occupatum à secun-
dogenito, p. 163. col. 2. in fine.
Ipse solus præstat iuramentum in officijs, pag.
 261. nu. 77.
Primogenita maritata à patre potest sibi re-
seruare successionem feudorũ, pag. 350.
 num. 20.
Primogeniti Regum diuersimodè titulantur
nimiru Hispania Princeps, Gallia Del-
phinus, Neap. Dux Calabria, & Apbrica
Vicerex, p. 542. nu. 6.
Primogenitam succedere fuit introductam,
 pag. 10. nu. 56. & seq.
Primogenitura est dignitas, & ideo sine cau-
sa non potest tolli, p. 10. nu. 57.
Primogenitura filio magis actio, & digno dari
debet, pag. 10. nu. 59.
Primogenitura vendi potest, p. 10. nu. 61.

Primogenium

Primogenium in feudis non constituitur, pag.
 277. nu. 106.

Primus transgressor

Primus transgressor legis nulla pietate dignus
 est, pag. 538. nu. 3.

Princeps

Princeps est de numero Consiliariorum suorum
 pag. 111. nu. 63.
Consiliarios, & Senatũ honorare debet, ibid.
 nu. 64. & p. 128. nu. 133.
Iurisdictionem tantum excitat quando me-
morialia remittit, ut prouideat, pag. 123.
 in 11. potest.
Eius animus ex ministris in delegatione ele-
ctis perpenditur, p. 157. nu. 256.
Numquam videtur consentire in præiudiciũ
tertij, pag. 249. sub nu. 32.
Nec sub inuolucro verborum legalem pro-
uidentiam subuertit, ibidem.
De suo non tenetur expendere in mutatio-
ne monetæ cudendæ, & ideo aliquantul-
um minoris ponderis fiat, p. 363. n. 16.
Leges interpretatur, & supplet, p. 389. sub
 num. 61.
Priuilegia infructuosa renocat, ibid. n. 62.
Excusatur ignorantia facti propter mul-
titudinem negotiorũ, prout & Iudices
ordinarij, p. 512. nu. 11.
Bellum intum inditere præsumitur, & si
 extra

I N D E X!

- extra Regnum vasalli an teneantur, p. 120. in præsumpt. 104.*
- Arachius Dux Beneventi fuit primus Princeps in Italia, p. 542. nu. 7.*
- Primogenitus Regis Hispaniarum vocatur Princeps, p. 542. nu. 5.*
- Dominorum non recognoscentium superiorum, Primogeniti vocantur Principes in Italia, pag. 543. nu. 9.*
- Dicitur etiam Princeps primus in arte, exercitio, officio, vel professione, p. 544. num. 14.*
- Princeps dicitur principalis auctor delicti, scilicet principalis, & caporalis, ibid.*
- Principes maledictibus eos parcunt, p. 108. num. 49.*
- Tollerandi sunt sicuti sterilitates, & cetera nata mala tolleramus, p. 108. n. 50.*
- Delicati sunt in contemptu mandatorum suorum, p. 375. nu. 33.*
- Principes politici quomodo circa matrimonia providere possunt, p. 418. nu. 148.*
- Refugiare debent in eorum statibus iniuste persecutos, p. 496. nu. 126.*
- Imitari Deum non possunt magis quam in bene vivendo, p. 498. nu. 140. in fine.*
- Principes non recognoscentes superiores firmantur absque expressione Terra, super qua habent titulos, p. 542. nu. 1.*
- Proprie dicuntur Imperatores, p. 542. nu. 2.*
- Ex eis omnes dignitates prosuunt, ibid.*
- Principes abusive dicuntur, qui superiores recognoscunt, & sic sub appellatione Principum non veniunt, p. 542. nu. 3.*
- Non utuntur Corona, sed Bireto ut Duces, ibidem.*
- Erant etiam improprie tempore Artaxerxis, ibidem nu. 4.*
- In Regno Principes procedunt Duces, licet Duces sint antiquiores, p. 543. nu. 8.*
- Tempore Imperatorum Constantinopolitanorum Neapolis Rector vocabantur Principes, pag. 544. nu. 12.*
- Est quoque Exprinceps, ibid. nu. 13.*
- Principes, & Titulati Regni vocantur proprie Capitanei, ibid. nu. 14.*
- Principes Ministri idem quod ipsi sentiunt sentientibus, omnia committunt, pag. 158. in princ. prima col.*
- Principis Auctoritas interuenire debet in consuetudine inducenda, p. 290. nu. 173.*
- Principum ea est conditio, ut quidquid ipsi faciunt alijs habere videantur, pag. 109. sub nu. 56.*
- Simplices sunt, & ex sua natura alios existimant, & ideo callida fraude non decipiuntur, pag. 105. nu. 36. in fine.*
- Principis assertio in privilegio plene probat, pag. 329. num. 25. cui standum est, donec contrarium probetur, p. 230. nu. 30.*
- Principi non credere, sacrilegium esset, pag. 329. nu. 26. & 28.*
- Principis arbitrium latissimum, non potest ei dici cur ita facis, p. 502. nu. 7. & seq.*
- Omnia qua supra ius, contra, vel præter ius facere potest, ibidem nu. 10.*
- Potest tollere ea, qua sunt iuris gentium, ibidem nu. 11.*
- Et ea, qua sunt iuris positivi, p. 503. nu. 12.*
- Penam suo arbitrio reservatam extendere potest usque ad mortem, ibid.*
- Subiectorum miseratur, sicuti Deus miseratur hominum, p. 503. nu. 13.*
- Ex pia allegatione moveri debet, ibidem in medio.*
- Humanus, & non superbus se gerat, ibid.*
- Subiectus est legi quantum ad vim derictivam, pag. 53. nu. 14.*
- Arbitrii in mitiorem partem habeat, & tria concedere debet, ibidem.*
- Arbitrium secundum utilitatem Reipublicæ extendere debet, p. 503. nu. 15.*
- Conquiescit in pace, & quiete subditorum, pag. 503. nu. 18.*
- Princeps consuecinorum quietem etiam procurare debet, ibid. nu. 19.*
- Principissa*
- Principissa Salerni virum foriudicatum adiuvavit licite, p. 422. nu. 17.*
- Priuari*
- Priuari ut plurimum proditores esse solent, pag. 9. nu. 51.*
- Regum priuari quomodo se gerere debet, pag. 28. nu. 65.*
- Eorum pericula, ibidem.*
- Qui esse debent, ibid. & p. 28. nu. 64. in fine.*
- Apud Officiales esse non debet, p. 114. nu. 80.*
- Privilegia*
- Privilegia ab Archiepiscopi Monasteriorum extracta fidem faciunt, p. 327. nu. 16.*
- Monasterij SS. Stephani, & Brunonis de Nemore ab omnibus admiranda, & observanda, pag. 333. 334. 335. & 351.*
- Durant etiam finita Civitate, pag. 553. sub num. 69.*
- Privilegium faciens civem, quomodo intelligatur, pag. 79. nu. 46.*
- Civilitatis non prodest, si privilegiatus non habitat, pag. 86. nu. 44.*
- Principis firmum esse debet, p. 117. nu. 98.*
- Privilegium habere intendens ante omnia illud præsentare tenetur, p. 167. nu. 282.*
- Sumit omnes vires ex consuetudine, pag. 287. col. 2. in fine.*
- Vltra concedentis intentionem nil inducit, pag. 282. nu. 223.*

I N D E X

- Per non usum, si casus euenit, non amittitur, pag. 200. nu. 57.*
- Immunitatis Ciuitati concessum, non comprehendit Casaliam, p. 199. nu. 52.*
- Est considerandum strictius quam assensus, pag. 246. nu. 14.*
- Ad incognita non extenditur, p. 247. nu. 18.*
- Ciuitatis Causa in albo scriptum nil prodest, ibidem.*
- Non debet ultra intentionem concedētis operari, p. 248. nu. 25.*
- Privilegio factio ad id, pro quo constat ex certa sententia factum dicitur, p. 329. nu. 27.*
- Eius obsequio sufficit in petitorio, p. 330. n. 30.*
- Personale competens, socero ne teneatur nisi in quantum facere potest, non transit ad fiduissorem, p. 426. sub nu. 23.*
- Semel aduēctum transit ad heredes, ibid.*
- Privilegium fundationis Monasterij S. Laurentij prope Padulam, p. 460. nu. 44.*
- Elemosyna per laicos ad beneficium Clericorum factum, an reuocari possit, p. 471. nu. 186. & 187. & seq.*
- Non presumitur, nisi probetur, pag. 492. sub num. 89.*
- Personale in diuiduis nō inuat, p. 522. n. 38.*
- Probare, & Probationes*
- Probare tenetur qui habet resistētiā iuris, p. 234. nu. 272.*
- Probationes in delictis luce meridiana clariiores sint, p. 486. nu. 49.*
- Proconul*
- Proconsul qui dicebatur, p. 39. nu. 8.*
- Processus*
- Processu in tēpore nō praeserutato, qñ quis restituitur in integrū, p. 521. sol. 1. cir. princ.*
- Procurator*
- Procurator alicuius ex septem officijs Regni in Parlamento an precedat Regentem Regiā Cancellariam, p. 89. nu. 16.*
- Procurator non est idem ut dominus, pag. 89. num. 17.*
- Non sedet ubi sedet dominus, p. 89. nu. 29.*
- Constitutus ad compaternitatem faciendam in Baptismo an contrahat, p. 413. nu. 101.*
- Inter Principes solet fieri, ibid. nu. 103.*
- Cōstitutus in Parlamēto, si est Baro an possit unum votum donare pro ipso, & aliud diuersum pro suo principali, p. 91. nu. 48.*
- Procurator Fisci in Regia Camera cuius conditionis esse debet, p. 131. nu. 141.*
- Ad paria eam Aduocato Fiscali iudicatur, & Aduocatos simplices praeceat, p. 138. nu. 172. & 173.*
- Eius officium ad libitū Regis datur ceteris, vel Regnicolis, p. 149. nu. 215. circ. fin.*
- Eius officium non est infame, ut aliqui dixerunt, pag. 138. nu. 175.*
- Procurator dicitur etiam Aduocato similis, pag. 138. nu. 174.*
- Qui subbasta licitat, ut Procurator nomine proprio tenetur, p. 435. nu. 11.*
- Nobilis an ob procuracionem amittat nobilitatem, pag. 440. nu. 25.*
- Quando restitutionē in integrū petere potest, si in mandato nō explicetur, p. 524. nu. 48.*
- Procuratore non appellante, principalis appellare potest, & in supplicatione allegare, quod Procurator non est soluendus, p. 521. sol. 1. in princ.*
- Procuratores Titulorum in Parliamentis, an precedant Procuratores Baronum nō Titulorum, p. 90. nu. 35.*
- Proditor*
- Proditor Regis etiam a filio indietur, pag. 228. num. 233.*
- Proditores Regis ab omnibus sunt indicādi, pag. 119. sub nu. 107.*
- Proditorium delictum*
- Proditorium delictum dicitur quando cum scopito paruo delinquitur, p. 437. nu. 4.*
- An sub Bulla Gregorij XIV. comprehendatur, ibidem in fine.*
- Proditoria delicta qua, p. 438. sub n. 4. in fine.*
- Proditorium vulnus nō gaudet immunitate Ecclesiae, p. 537. nu. 35.*
- Prohibitio*
- Prohibitio patris ne feudalia alienentur, an valeat, p. 243. nu. 10.*
- De non alienando simpliciter, nō comprehendit causam dotis, secus si geminate, & praegnanter fiat, pag. 304. nu. 33.*
- Ne quis sit tutor, non potest esse curator, pag. 435. sub nu. 4.*
- De non alienando, impedit translationem dominij, pag. 305. nu. 37.*
- Alienationis, vel dispositionis post mortē alicuius ad alitū bona venire, probat proprietatem ad eum spectare, p. 319. nu. 31.*
- Ne matrimonia per filios fiant abq; consensu parentum fieri non potest, pag. 418. sub num. 144.*
- Promissio*
- Promissio de donando, non est donatio, pag. 308. num. 50.*
- Priuari importat defensionem a iure, p. 448. num. 32.*
- Principis intelligitur de facto, ibid. nu. 33.*
- Promissiones sunt seruanda secundum qualitatem personae, p. 437. ante nu. 1.*
- Facta sub verbo, & fide Regis, sunt omnino seruanda, ibidem nu. 1.*
- Sub verbo, & fide Nobilitū quomodo seruanda, pag. 438. nu. 7. & seq.*
- In duellis, & ludis seruantur nō obstantibus prohibitionibus, ibidem.*
- b Promit-

I N D E X!

- Promittens**
- Promittens facere, censetur promittere quod contrarium non faciat, p. 448. nu. 31.*
- De non inquietando, nō tenetur bellis superuenientibus, p. 448. nu. 34.*
- Promittens comuni nomine, a socijs repetere potest, p. 448. nu. 35.*
- Obseruare pactū sub pœna amputationis manus, an obseruandum sit, ibid. nu. 36.*
- Promittens factum alienum, an teneatur ad interesse, p. 448. nu. 38.*
- Promotoris officium**
- Promotoris officium erga doctōrandum, p. 160. num. 262.*
- Promptiores**
- Promptiores ad absoluenđū, quam ad condemnandū esse debemus, p. 498. nu. 138. in fine.*
- Propina**
- Propina pauca soluenda, sunt a Iudicibus, p. 141. nu. 191.*
- Propinas an liceat Regenti Iudicibus, ac Fisci Patrono M. C. a scribis creandis recipere, pag. 139. nu. 183.*
- Propinarum exactio fuit habita pro excessu in uisitatione, p. 141. nu. 194. in fine.*
- Propriæfidens S. C.**
- Propriæfidens S. C. solet fieri Decanus S. C. mortuo, vel absente Præsidente, p. 126. nu. 109.*
- Præcedit Regentem uenientem ad S. C. uti Consiliarius, p. 109. col. 1.*
- Proreges**
- Proregū origo, & quot, & qui fuerūt in Regno Neopolis, p. 41. sub nu. 14. & p. 39. nu. 8.*
- Prorex an sit eligendus, qui uxorem non habet, pag. 39. sub nu. 8.*
- Officium eius debet esse temporale, pag. 39. sub num. 8.*
- Multipliciter Prorex uocatur, pag. 40. nu. 9. & 11.*
- Centum Continuos habet, p. 40. nu. 9.*
- Gloriosissimus Prætorum Præfectus uocari potest, pag. 40. nu. 9.*
- Dicitur Locumtenens, & Capitaneus Generalis, & alter ego siue alter nos, p. 40. n. 10.*
- Omnia facere potest, præter aliqua, p. 40. n. 10.*
- De iure varia nomina habet, p. 40. nu. 11.*
- Habet titulum Excellentia, ibidem.*
- Est imago Principis, p. 41. nu. 12.*
- Rege præsentē cessat eius potestas, pag. 41. num. 13.*
- Ex amplioribus, & nobilioribus magnatis eligitur, pag. 41. nu. 12.*
- Ex quacumque natione eligi potest in Regno Neapolis, ibidem.*
- Rege mortuo, non expirat eius potestas, p. 41. num. 13. in fine.*
- Qua præcepta obseruare debet, & qua Regi referre debet, p. 41. sub nu. 18.*
- Domi, & Curiales suos curat, p. 41. sub n. 14.*
- Eorum commissio describitur, p. 42. nu. 1.*
- A Rege uocatur consanguineus, & quare, pag. 45. nu. 16.*
- Uisitationi an subeat, p. 46. nu. 21.*
- An possit spargere pecuniam, p. 48. nu. 32.*
- Quas instructiones de iure communi, ac etiā pro utilitate, & conseruatione Regni obseruare debet, p. 50. sub nu. 31.*
- Capellanos Regios, & Gubernatores sanctissima Annuntiata, & Incurabilem quomodo prouidet, ibidem.*
- Plenitudinem potestatis sibi concessam non potest exercere sicuti Rex, sed cum causa cognitione, ibidem in fine.*
- Iudices perpetuos cognoscere, & punire an possit, pag. 50. nu. 38.*
- Proconsiliarios, & Propræsidentes creare an possit, ibidem.*
- Si uota sunt paria, suum uotum dare potest, sed quæ seruat, p. 51. nu. 43.*
- Aduocato patienter audire debet, ibid.*
- Legem generalem facere, & Tribunalia corrigere potest, p. 52. nu. 44.*
- Restitutiones in integrū concedit, p. 52. n. 45.*
- Locumtenentē sibi constituere potest in casu necessitatis, vel absentia, p. 52. n. 47. & seq.*
- Charitativum subsidium quomodo, & quādo imponere potest, p. 53. nu. 50. & seq.*
- Bona priuatorum ob bonum publicum capere potest, pag. 53. nu. 52.*
- Priuelegia ab eis concessa reuocare possunt ob publicam utilitatem, p. 54. nu. 53.*
- Seditiosos an propria manu occidere possit, ibid.*
- Mandata sub pœna facere potest Neapolitanis, pag. 53. nu. 54.*
- Delinquentes ad perpetuos carceres potest condemnare, pag. 54. nu. 55.*
- Eius beneplacitū circa condemnationes factas an expiret per eius mortē, p. 54. sub n. 55.*
- Ad litigiosas differentias uidentum accedere potest, & pro eius dicta centū ducatos exigere, pag. 54. nu. 56.*
- Potest prohibere ne subditi absque eius licentia ad Regem eant, uerum illa petita, denegare non debet, p. 55. nu. 61.*
- Habetur pro suspecto, eo ipso, quod ad Regem recurritur, p. 55. nu. 61.*
- Ex fractum contra consanguineos bannitorū facere potest, p. 55. nu. 62.*
- In solētos Regni Regi referre dēt, p. 55. n. 63.*
- Procacitatibus Iudicū occurrere tenetur, ibi.*
- Fori iudicationes abbreviari, & uagos, & inutiles inquiri faciat, ibidem.*
- Loca a Laicis gubernata, & Regia iurisdictioni immediatē subiecta præter diuinum cultum, & ornamenta uisitare potest, pag. 55. nu. 64.*

Composita

I N D E X

- Computa locorum piorum immediate Regia iurisdictioni subiectorum reuideri faciat, pag. 55. nu. 65.*
- Prætia rerum commestibium potest statuere, quibus etiam clerici stare tenentur, p. 56. num. 66.*
- An possit cognoscere Castellanos Regi, p. 56. num. 73.*
- Vxorēs Titulorum, ad eius uxorem associandum cogere potest, p. 56. nu. 75.*
- Legato Principis, aut Oratori suum locum cadat, etiam si Legatus esset eius filius, p. 56. nu. 76.*
- Iudices M. C. V. cōstituire potest, p. 57. n. 83.*
- Officiales per Regnum inquirere potest, non obstante quod syndicatus paruerint, p. 57. num. 84.*
- Compromissarius esse potest, si partes eum eligerent, p. 57. nu. 85.*
- Affensus in casibus prohibitis quando præstare potest, p. 57. nu. 86.*
- Potest vicinos cogere ad vendendum pro ampliationibus Ecclesiarum, p. 57. nu. 87.*
- Vti Capitaneus generalis, quæ bona mobilia capta ab hostibus, vel naufragata habeat, pag. 58. nu. 88.*
- Particularem prouisionem pro Annona habere potest, p. 58. nu. 88.*
- Est immunis à vectigalibus in accessu, & recessu pro eius bonis, p. 58. nu. 88.*
- Statuas, vel columnas de vna Prouincia ad aliam non possunt transferre, p. 58. nu. 88.*
- Stipendiarijs prouisis de aliquo gubernio stipendia suspendere potest, p. 58. nu. 89.*
- Prouisiones Regias cū causa cognitione exequi debet, p. 58. nu. 90.*
- Potest Regi pluries replicare, quando ordo est notorie iniustus, p. 58. nu. 90.*
- Non potest concedere licentiam adificandi in publico, p. 58. nu. 91.*
- Et quid in lictore maris, ibidem.*
- Adificandi licentiã circum circa Neap. quomodo concedit, p. 58. nu. 91.*
- Officiales perpetuos creare non pōt, p. 59. n. 94.*
- Lura duratura per eius officium nō concedit, & nec officia vacatura post aduentum successoris confert, p. 59. nu. 95.*
- Noua officia introducere nō debet, p. 59. n. 97.*
- Iurisdictiones criminales vendere non potest, pag. 59. nu. 98.*
- Sine partis remissione gratias facere non pōt, causa publica non iugerente, p. 59. nu. 99.*
- Clericos officiales creare non pōt, p. 60. n. 101.*
- Personas idoneas ad officia nominare debet, pag. 60. nu. 102.*
- Nō debet periculo se exponere, p. 60. nu. 102.*
- In quinque casibus dispensare nō potest, pag. 61. nu. 144.*
- Non potest gabellas Ciuitatis ad alios vsus conuertere, p. 61. nu. 105.*
- Contra ius comune legem condere non potest, pag. 61. nu. 106.*
- Recusationem Iudicis suspecti non potest tollerare, pag. 61. nu. 107.*
- Dominas uxores subditorum ad tripudia nō cogat ire, p. 61. nu. 108.*
- Pro erigendis statuis Principis, vel alterius non cogat subditos, p. 61. nu. 109.*
- Ante possessionem captam iurisdictionem non exercet, & per duos dies ante ingressum Prouincia Proregi discessuro scribat, pag. 62. nu. 110. & seq.*
- Statuta per prædecessorem mutare caueat, p. 62. nu. 111. in fine.*
- Delegare quas causas debet, p. 62. nu. 112.*
- Prouincias vnire, vel diuidere nō potest, pag. 62. nu. 113.*
- Potest vt suspectus recusari, & quid præstari in tali casu, p. 62. nu. 114.*
- Affensum non concedit, vt feudum ad Ecclesiam vadat, p. 62. nu. 115.*
- Terras demaniales alienare non potest, p. 66. num. 126.*
- Executiones sententiarum S. C. an impediatur, pag. 66. nu. 128.*
- Prædecessorum mandatis custodiam præstet, pag. 66. nu. 129.*
- Persecutos à suo prædecessore linire dēt, ibid.*
- Affensum testamento præstare an possit, p. 67. num. 130.*
- Vt ministri Regis pecuniam accipiāt ex quaui causa dispensare nō potest, p. 67. n. 131.*
- Titulato eum salutanti aliquantulum assurgere debet, p. 67. nu. 132.*
- Fisci Patronum Regia Camera non reijciat, pag. 64. nu. 133.*
- Subditos ledere, vel in Regno emere, vel conduceret, aut adificare, vel uxorem ducere, vel filios in matrimonium collocare non potest, p. 67. nu. 134. & seq.*
- Naves, aut triremes construere non potest, p. 67. nu. 137.*
- Officia cuius valoris prouidere debet, p. 67. num. 138.*
- Inquisitos de sodomia guidare non potest, pag. 68. nu. 139.*
- Blasphemos in tribus casibus transigere non potest, p. 68. nu. 139.*
- Titulatos condemnare inconsulto Rege an possit, pag. 68. nu. 140.*
- Turcas captas in Regno an detinere possit, p. 68. nu. 141.*
- Officiales destinatos seruitio Regis, pro suo capere non potest, p. 68. nu. 142.*
- Si duorum Regnorum est Prorex extractionē de vno ad aliud nō faciat, p. 68. sub n. 142.*

I N D E X!

- Demandata ei non consentur, qua raro, vel difficiliter à Rege fiunt, p.68. sub nu. 142.*
- Assentire alienationi facta per non habentes filios, nō potest hodie, p.68. nu. 142. in fine.*
- Est Praefectus Pratorio, & Capitaneus generalis, seu Dux Militum, p.75. nu.68.*
- Procedit leuato velo, & omnibus praest, pag. 75. nu. 9.*
- Vti Capitaneus generalis de facto ex processu informatiuo pœnam inferre potest, pag.75. num. 9.*
- Gratias sine partis remissione nō faciat, alias reuocantur à Rege, p.83. nu.14.*
- Quid attendere debet pro utilitate Ciuitatis, pag.103. nu.29.*
- A Sacro Regio Conc. Capuana titulum Illustris tantum habet, p.111. nu.66.*
- Ipse visitator esse debet, p.117. sub nu.101.*
- Quomodo accessus Consiliariorum prouidet, pag.122. col.1. in princ.*
- Præcedentiã inter Officiales tribuere potest, pag.146. nu.211.*
- Vicarius Regis dicitur, eiusque locũ, & personam representat, p.146. col.1. in fine.*
- Ministros in Tribunalibus Ciuitatis Neap. quomodo dispensat, p.144. nu.239.*
- Ante ingressum Prouinciarum per duos dies Annona prouidere potest, p.172. nu.312.*
- Pro cura Annona salariũ particulare à Iustiniano fuit ei taxatum, p.172. nu.113.*
- Conuocat Barones ad parlamenta pro donatiuis, qua petere potest, p.292. n.10. & 11.*
- A Curfore maiore gratis ad Regem euehi debet, pag.184. sub nu.391.*
- Grauinibus vasaſſorũ prouidere tenetur, pag.196. nu.34. in fine.*
- In parlamentis quarimonias populorum audire, & prouidere tenetur, pag.295. col.1. in princ.*
- Magnam habet potestatem, & audientiam subditis praest, p.367. nu.8.*
- Vti Capitaneus generalis supra militiam est, & omnia facit, ibidem.*
- Prouisiones pertinentes statum Regni solus prouidet, p.369. nu.2.*
- A Ciuitate fuit supplicatum Carolo V. ut totalis potestas ei detur, ibid. nu.3.*
- Ad Regem sine eius licentia ire prohibet, ibid. num. 4.*
- Scandali auctores à Regno exfractare potest, pag.369. nu.5.*
- Insolentes Regi referat, ibidem.*
- Pestis tempore prouidet, p.370. nu.7.*
- Potest prouidere concernentia eius Collaterale Concilium, & alia Tribunalia cum prouisionibus factis per D. Proregem Alua pag.370. nu.90.*
- Curialium ipsorum Tribunalium materias prouidet, pag.372. num. 11.*
- Replicare potest Regi, p.375. nu.32.*
- Regijs personis per Regnum transeuntibus necessaria subministrat, p.375. nu.35.*
- Cum Collaterali Concilio omnia gerere deberet, pag.380. nu.1.*
- Iudices M.C.V. Auditores in Regijs Auditibus, & Assessores in Terris demanialibus eligat, pag.380. nu.2.*
- Gratias, & prouisiones à Rege transmissas in Collaterali legat, ibid. nu.3.*
- Mandatum Regium de torquendo contra Neapolitanos, aut Neap. habitantes voto saltem vnius Regentis cõcedat, ibid. nu.4.*
- Cum Collaterali Consilio prouidet si S.C. ad visuram loci accedere debet, ibid. nu.5.*
- Assensum super feudalibus cum Collaterali Consilio praest, ibid. nu.6.*
- In materijs extrauagantibus pestis prouidet cum Collaterali Consilio, p.380. sub nu.8.*
- Ætati doctorandis non dispensat nec ipse, nec Collaterale Consilium, p.381. nu.9.*
- Sed an in simul dispensare possint, ibid.*
- Ipsa absente, vel mortuo, quomodo Regnum gubernatur, p.385. nu.22.*
- Per Regentes purgati ingenij intelligit, qua agenda, & cauenda erunt, p.386. nu.28.*
- In Collaterali assistere debet, p.387. nu.46.*
- Summates quinque, qui libera voce patriam defendebant criminaliter nō cognoscebat, pag.392. nu.95.*
- Imperio non vtatur, vbi legibus agere potest, pag.398. nu.22.*
- Foriudicationis tempus abbreuiare quomodo potest, p.422. nu.18.*
- Firmare se debet cum expressione tituli, & Terra, super qua titulum habet, pag.542. num. 1.*
- Proregentes, & Propraesidentem in S.C. ac Prolocumtenentẽ in Regia Camera creare potest, sed Proconsiliarios non, & quare, pag.606. nu.7. & seq.*
- Nominatos per eum ad officia, an interim exercere facere possit, p.607. nu.10.*
- Potest supplere eius Troni deficientias, & addere, pag.607. nu.12.*
- Est caput Senatus, & de numero Senatorum, pag.607. nu.13.*
- Protestatio**
- Protestatio tutissimum est remedium ad elidendum præsumptionem metus nō illati, pag. 287. nu.155.*
- Protocollo**
- Protocollo Notariorum Neapoli visitantur, & quomodo, & quando incepit visitatio ista, & qua soluantur, p.432. nu.34.*
- Per Regnum visitatur per Commissarios, & qua eueniunt, ibidem.*

Appel-

Appellantur sebedæ, & mundū, idest à munditate, ibidem.

Protocollum quasi prima pars cartæ, idest principium, ibidem.

Ubi probet, quæ requirantur, p. 433. nu. 44.

Protomedici iurisdicção

Protomedici iurisdicção quas personas cognoscit, & ab eius decretis appellatur ad S. C. & regnicola esse debet, p. 176, nu. 344.

Prouincia

Prouincia dicitur procul ab Italia Viçta, p. 31. num. 15.

Dicitur Baronia, vel Regnum, pag. 199. num. 55.

Prouincia 12. Regni Neap. quæ sunt, p. 32. num. 16.

Qualibet Prouincia Regni habet suos Titulatos, Barones, feudatarios, & Ecclesias, & Vniuersitates possidentes feuda, ut in pag. 558. cum seq.

Prouinciales

Prouinciales sine consensu Regis, vel Præsclii Prætorio reformationem morum facere non possunt, p. 236. ante nu. 1.

Prouisio

Prouisio per saltum quomodo, pag. 385. sub num. 19.

Prouocantes

Prouocantes ad delictum, quæ pœna puniantur in Ciuitate Luca, p. 154. nu. 237.

Proximi dilectio

Proximi dilectio in quo consistit, ut ei bonum uelimus, & oporemur, p. 462. nu. 51.

Prudentiores

Prudentiores qui dicuntur, p. 290. nu. 176.

Publica instituta

Publica instituta paterna pietate sunt potiora, pag. 104. sub nu. 35.

Publicatio legis

Publicatio legis cur necessaria, p. 535. nu. 19.

Publicatio Bullarum beneficiorum est facienda quomodo, & quando, p. 538. nu. 4.

Pudicitia

Pudicitia semper colenda, p. 302. sub nu. 24.

Pulchrum

Pulchrum pro libertate mori, p. 9. nu. 55.

Punitur

Punitur unus pro alio quandoque, pag. 548. sub num. 47.

Pupillæ, & Pupillus

Pupilla cõtractus in potestate tutoris sunt nulli, pag. 251. ante nu. 43.

Pupillus quando interesse soluit pro releuio non soluto in tempore, p. 134. sub nu. 155.

Purpura Imperatoris

Purpura Imperatoris osculari soli Romana nobilitati licebat, p. 394. sub nu. 106.

Q

Quandoque

Quandoque bonus dormitat Homerus, pag. 454. sub nu. 5.

Quarta

Quarta de iure cõmuni Longobardo, aut Neap. consideratur, p. 312. nu. 76.

De iure Longobardo morgigat appellatur, & quare, & ab uxore propria auctoritate capi potest, ibidem.

Quatragesima

Quatragesima à Papa Telephoro fuit instituta, pag. 549. nu. 53.

Quatuor literæ Arbitrarie

Quatuor literæ à Rege Roberto Baronibus communicata, quæ, & quomodo originem habere, pag. 492. nu. 86. & seq.

Quæ

Quæ sunt mera facultatis præscribi non possunt, pag. 465. nu. 102.

Quæ semel, vel bis accidunt, contemnunt Legislatores, p. 410. ante nu. 75.

Quæ in continenti fiunt, insunt, pag. 254. num. 54.

Quærelare

Quærelare de morte viri, an valeat uxor, pag. 84. nu. 21.

Quærelare nemo cogitur, & quis potest quærelare, pag. 84. nu. 19. & 20.

Quærelandi, vel remittendi ius ad quem spectat, pag. 83. sub nu. 16. & seq.

Quætere

Quætere est informationem facere, & pro tormentis, & inquisitionibus accipitur, pag. 136. nu. 164.

Qui

Qui uult consequens antecedens uelle uidetur, pag. 307. col. 1. circa finem.

Qui contra mentem legis facit, in legem uidetur committere, p. 434. nu. 1.

Qui per alium facit, per se ipsum facere uidetur, pag. 444. nu. 3. in fine.

Qui laqueum alijs imponit, peribit in illo, p. 446. nu. 20.

Qui reddit malum pro bonis, non recedit malum à domo sua, p. 455. nu. 29.

Qui parce seminat, parce metet, ita & qui eleemosynam dat, p. 464. nu. 86.

Quilibet

Quilibet præsumitur stipulare pro se, & heredibus, pag. 249. nu. 29.

Quindemnia

Quindemnia secundum regulam Cancellaria quomodo intelligantur, p. 65. nu. 121.

Quinque

Quinque, vel sex Nobiles Platearum Neap. quæ iurisdicçãoe habiãt, p. 154. nu. 235. et seq.

h 3

Quin-

I N D E X

Quinquagenaria

- Quinquagenaria raro parit, p. 422. nu. 3. in fin.*
Quod proba, non reprobo, & quod semel appro-
batus, amplius reprobare non possum, pag.
348. nu. 8.
Quod à lege omittitur à religione iudicantis
omitti non debet, p. 307. col. 1. in fine.
Quod gestum est, & non quod est scriptum,
debet inspicit, p. 307. col. 2. in princ.
Quod contra legis prohibitionem fit, non
tenet, pag. 307. col. 2. in princ.
Quos Deus coniunxit
Quos Deus coniunxit, homo non separet, pag.
405. num. 28.

R

Rapiens, & Raptus

- R** *apiens mulieres Neapolitanas quomodo*
puniuntur, p. 100 nu. 11.
Raptus pœna non admittit partis remissionē,
pag. 222. nu. 185.
Est crimen grauissimum, & excusat homici-
das raptorum, ut in p. 519. pr. 101. per
totum.
Raptoris homicidiū iustum est, p. 482. nu. 22.
& pag. 487. nu. 57.
Ei auxilium præbens excommunicatur, ibid.
Ratia Regia iurisdictio à quo, & in quos, pag.
182. nu. 379.
Quando à Calabria fuit Ratia sublata, ibid.
Ratihabitio
Ratihabitio minoris super quinquennium præ-
iudicat, p. 522. nu. 40.
Ratio
Ratio status quid, & in quibus consistit, p. 106.
num. 41.
Ratio non est danda in lege condenda, nec in
Iurisconsultorum responsis, pag. 367. sub
num. 2.
Secus in statuto, ibidem.
Ratio pro lege allegari potest, lege scripta de-
ficiente, p. 279. col. 1. circ. med.
Ei est parendum ex lege natura, ibid.
Rationabile
Rationabile dictum debet mouere ut lex, pag.
367. nu. 13.
Rationales Regie Camere
Rationales Regia Camera à Prælege an cogna-
scantur, p. 51. nu. 42.
In Regia Camera integros, & bonos consti-
tuendos esse suis suis supplicatū à Civitate
Neap. Carolo V. pag. 130. nu. 139.
Expensas necessarias in rebus fiscalibus fa-
ctas etiam absque mandato admittant sub
pœna, p. 133. nu. 153.

Reassumptio

Reassumptio instrumentorum Notariorum
mortuorū, aut rebelium, & testium quo-
modo fiat, p. 433. nu. 40. & 41.

Reclamatio

- Reclamatio à sententia S. C. quādo admittitur,*
aut non impedit, p. 114. sub nu. 76.
Reclamationes à sententijs diffinitiuis debet
committi, & non prouideri quod verbum
fiat loco reclamationis, p. 129. in 24. post.
Reclamatio à duntaxat decretis conformibus
non datur, p. 165. nu. 274.
Reclamationes à decretis Collateralis Cōsiliij
quomodo, & quando admittuntur in ci-
uilibus, aut criminalibus, p. 385. nu. 18.
Reclamatione interposita infra biennium
debet suspensio dari, p. 348. nu. 6.
Reclamatio competit semel à decreto Præfetti
Prætorio, p. 521. col. 2. in fine.
In remedijs C. C. Regni concessa, pag. 531.
num. 102.
Super possessorio summario non fuit admissa,
ibidem.
Nec à decreto quod testamentum aperiat, pag.
532. sub nu. 102.

Receptatores

- Receptatores contumaciorum cōiunguntur etiā*
confessione duntaxat delinquentium, p. 205.
nu. 93. in fine.
Bannitorum nō cognoscuntur à Baronibus,
pag. 250. nu. 257.
Bannitorum non dicuntur, qui eis cibum, &
potum dant, p. 544. nu. 14. in fine.
Receptans consanguineum bannitum minus
punitur, p. 499. nu. 147.
Inquisitum de crimine lese Maiestatis, non
gaudet indultu generali, ibid.

Recommandati

Recommandati, idest brauos non habeant Ba-
rones, pag. 229. nu. 249.

Rectores

- Rectores, seu Gabernatores incidentes arbores*
in locis Ecclesiarum, aut piorum locorum,
quomodo puniantur, pag. 494. sub nu. 112.
in fine.
Rectores Ecclesiarum possunt agere absque
Episcopo, p. 529. nu. 82.

Recurfus

Recurfus non intelligitur impeditus, appellatio-
ne impedita, p. 90. nu. 39.

Reficere

Reficere, est restaurare, quod corruptum extat,
pag. 59. nu. 91.

Reformatio

- Reformatio expensarum vassallorū à Rege fieri*
potest, p. 238. nu. 17.
Marum inter ciues absq; Principis consensu
non fiat, pag. 236. ante nu. 1.

Resu-

Refutatio

Refutatio sola in feudis valet. cetera pacta non,
pag. 251. col. 1. ver. ad quintum.

Immediate successori quomodo procedit, pag.
251. nu. 44.

Est tollere se de medio, & cedere locum agna-
to pag. 250. nu. 48.

Cum retentione ususfructus non valet, pag.
279. col. 2. ver. nec etiam in fine.

Regale praesidium

Regale praesidium vasallis non concedunt Baro-
nes, pag. 222. nu. 181.

Regalia

Regalia sunt strictioris natura quam feuda,
& C. Neap. mulierum Neapolitanarum
non comprehenduntur, p. 86. sub. nu. 43.

Ipsa feudalia equiparantur, pag. 258. ante
num. 63.

Sive in feudum, sive in allodium dantur, non
possunt alienari sine assensu, p. 258. nu. 64.

Officia comprehendunt, ibid. nu. 65.

Ad decus, & celsitudinem Principis consistunt,
pag. 26. sub. nu. 63.

Regalium successio de iure communi usque
ad quos extendatur, pag. 272. col. 2. verf.
de iure.

De iure Regni usque ad quem gradum exten-
datur, p. 272. col. 2. verf. de iure Regni.

Sunt transmissibilia, ut feuda, p. 273. col. 1.
verf. ecce.

Regalis scientia

Regalis scientia difficultis ad exercendam, pag.
75. nu. 41.

Regens

Regens Cancellariam si creatur titulatus, quo-
modo alios Regentes praecedat, p. 89. nu. 23.

Et quomodo sedeat in Collegio Doctorum,
ibidem nu. 25.

Quando ad M. C. vadit pro visitatione ei
M. C. obuiam vadit, p. 172. nu. 311.

Regentes Regiam Cancellariam immunes sunt
a portu litterarum, quia cursus publici cu-
ram habent, p. 184. sub. nu. 391.

Regentes Regiam Cancellariam a Duce Osuna
carcerati, p. 51. sub. nu. 38.

Regentes Regiam Cancellariam, vel Regij
Consiliarij uti Procuratores in Parlamen-
to interuenientes ceteros Procuratores pra-
ecedunt, p. 89. nu. 19.

Interuenientes in Parlamento, uti Barones
mandatum poenale facere possunt, pag. 89.
num. 20.

Olim cum Regijs Consiliarijs conueniebant
tam in negotijs status, quam iustitiae, pag.
119. sub. nu. 109.

Adiuncti S. C. dabantur, & ad quid venie-
bant, sed inde contractum fuit seruatum,
ibidem.

Regentes Neapolis officium Cancellarij cum
Cancellaria habent, p. 383. nu. 6.

Regens Regiam Cancellariam non cognoscit
carceratos Regia Camera, in Regia Visi-
tatione, p. 134. col. circa finem.

Reges unus in Regno Aragonum videtur in-
troducitur, p. 383. sub. nu. 3.

Praecedat Titulatos praeter Grandes, ibidem
num. 4.

Secundum locum inter Canonicos in choro ha-
bet, ibidem.

Anchora Reipublica sunt, p. 290. nu. 77.

Sedent secundum electionem ad officium,
etiam si postea administrationem haberet,
pag. 391. col. 1. in princ.

Comites concistoriales dici possunt, ibid.

An Titulatos praecedat in actibus indifferen-
tibus, pag. 391. nu. 78. & seq.

Si ex eis Titulatus adest, quomodo sedet, aut
praecedat in Collaterali, vel extra, pag. 391.
nu. 81. & 83.

In Concilio Status quomodo sedet, ibid.

Dux, vel Princeps ad Regentium assumptus,
non praecedat Marchionem ante ipsum exi-
stentem in Concilio, p. 391. sub. nu. 83.

Nouum Consiliarium ascitum cum praecedenti-
a ad alios, refert Freccia, p. 391. nu. 84.

Regens creatus si uti Consiliarius ad S. C. vel
uti Praesidens ad Regiam Camera accedat
ad causas expedendas, sedet post De-
canum, p. 392. nu. 89.

Sub malis Principibus magnos viros mode-
stiam, & industriam exercentes esse pro-
curent, pag. 392. nu. 94.

Quo titulo decorari debent, pag. 394. nu. 105.
cum seq.

Manum Regis deosculantur, sicuti manum
Serenissima Regina Vngaria sororem Re-
gis nostri deosculati sunt, pag. 394. sub
num. 106.

Ad latus Principis sedent, & memorialia ex-
plicant, sicuti Papinianus, & inde Paulus
fecere, ibidem.

Quamari plusquam timeri procurent, & quid
facere, & quomodo se gerere debeant, pag.
394. nu. 107. circa finem.

Super cursu publico curam habent, & ideo a
solutione portus litterarum sunt immunes,
pag. 395. nu. 111.

Meritum titulis ob labores a Rege nostro hono-
rantur, ibidem.

Iudices, Principes denominantur, pag. 395.
num. 112.

Aduocatos honorare, audire, & cum eis sede-
re facere tenentur, p. 395. nu. 112. & 113.

Metus Aduocatis non inferant, quia metus
eloquentiam debilitat, ibidem.

Regentes in supremo Concilio de corpore hu-
ius Col-

- ius Collateralis Concilij non sunt*, p. 609. num. 26.
- Si ad hoc Collaterale Concilium venirent ad sedendum, non precedunt alios ante ipsos creatos, nisi ut Regentes supremi Concilij venirent, ibidem* nu. 27.
- Regentis officium Romæ est, Iudices extendere, & deputare*, p. 384. nu. 9.
- Regens M. C. V. distribuit causas inter Iudices non autem committit*, p. 135. nu. 158.
- Est loco Magistri Iustitiarj, & quasi semper residet cū Iudicibus criminalibus, & raro transit ad Aulas civiles*, p. 139. num. 181.
- Quando incepit, & cum Iudicibus iuramentū præstat de bene, & fideliter administrando*, pag. 142. nu. 199. & 201. cum seq.
- Annalis esse debet, syndicatui pareat, de culpis, & defectibus seruentiū tenetur*, pag. 143. sub nu. 204.
- Regnicola, vel exterus, an esse debeat, ibidem, & pag. 144. nu. 206.*
- Illusterrimus Vrbis Præfectus vocari potest, ibidem.*
- Est Capitaneus Neap. & eius districtus, & ab omnibus est honorandus, & Iudicibus singulo anno iuramentum præstat de secreto tenendo*, p. 143. nu. 205.
- Licentiam asportandi arma per Ciuitatem, & districtum ipse concedit, ibid.*
- Carcerare quando potest, ibidem.*
- De causis summarijs relationum famulorum cognoscit cum consilio vnus Iudicis, pag. 143. in 2. potest.*
- Et alia, qua potest, vel non, vide pag. 144. & seq.*
- Præsidenti S. C. subest, p. 144. in 8. potest.*
- Comitiuam 12. Alguzeriorum quomodo habet, p. 144. in 11. potest.*
- Præcedit Secretarium Regni, sed præceditur à Scriba Rationū, & à Thesaurario Regni, p. 145. ante nu. 208.*
- Regentes Præfecti libellorum, seu postulationum vocabantur, p. 384. nu. 10.*
- Quia sedet ad latus Proregis, Consiliarij Collaterales vocantur, ibidem.*
- Sedendi ad latus Regis, ex Rege Persarum originem habent, ibidem.*
- Comites vocantur, & in confesso sedent, & salutantur, ibidem.*
- Primi, & secundi qui fuerunt, ibid. nu. 12.*
- Auditores Regis vocabantur, pag. 384. sub num. 13.*
- Tres fore in hoc Concilio fuit introductum, quorum vnus regnicola, & duo ad beneplacitum Regis, p. 384. nu. 14.*
- Clericus potest esse Regens, ibid. nu. 15.*
- Eorum caput est dominus Prorex, pag. 384. num. 16.*
- Assessores, aut Consultores domini Proregis an sint, p. 384. nu. 17.*
- Relationes, seu appellationes ab eorum decretis ad Collaterale Consilium quomodo admittunt, p. 385. nu. 18.*
- In supremo Concilio Italia alter Regens residet, & qui primus, & qui hodie residet, & de corpore huius Concilij non dicitur, pag. 385. nu. 19.*
- Sunt partes corporis mistici Proregis, quem dirigunt, p. 385. nu. 20.*
- Tempore Regis Catholici an Hispania erant Regentes pro hoc Regno, & pro Sicilia, ibidem.*
- Vota eorum consultiua, & decisiua, & quis primus votare debet, p. 385. nu. 24.*
- Quando sunt excellentiores, eo magis Regem decorant, p. 386. nu. 26.*
- Per eos censetur Rex omnia iura in serineo pectoris habere, p. 386. nu. 29.*
- Seruietes per 20. annos licentiam petere possunt, & dignitatem retinent, pag. 386. num. 34.*
- Ad officium reuertentes pristinum locum recuperant, p. 386. nu. 34. in fine.*
- Qui se licentiant præferuntur illis, qui ad Prouincias regendas sunt assumpti, p. 386. num. 36.*
- Propter exercitium officij, eis quasi eripitur libertas, pro qua magnanimis viris omnium debet esse comptentio, p. 386. nu. 37.*
- Candelas, aut trigemas non exigunt, pag. 388. nu. 54.*
- Assessores Proregis an sint, et an sine iurisdictione, ibid. nu. 57. & 58.*
- In consultiuis, & in decisiuis antiquior votare debet, p. 389. nu. 63.*
- In paritate votorum vltimus in votando quid facere debeat, ibidem.*
- Nomen Regentis magnum, quo Regina matres pro filijs, aut alijs gubernantes titulatur, pag. 389. nu. 67.*
- Qui sunt eligendi, qua requisita debent habere, pag. 390. num. 73. & seq.*
- Principem ad iram non prouocent, ibidem nam. 75.*
- Non primus, secundus, aut tertius per ordinem est eligendus, sed qui optimus est, pag. 390. nu. 76. in fine.*
- Reges, & Rex**
- Reges male gubernantes, non dicuntur Reges, pag. 5. nu. 25.*
- Aut successionem, aut electionem sūt, p. 5. nu. 26.*
- Tracia eliguntur, qui non habent filios, nec pignus habendi, p. 5. nu. 27.*
- Solum Deum recognoscunt in superiorem in tempo;*

I N D E X

- temporalibus, pag. 13. num. 2.
 Omnes Papa subsunt, p. 14. nu. 8.
 Christiani in mundo qui, & quot, p. 19. n. 44.
 Feudatarij Ecclesia qui, & quot, ibid.
 Vix parentes amant, sed contrarium fecit
 Salomon, p. 22. nu. 10.
 Eorum introductio ex auaritia Iudicij pro-
 uenit, pag. 13. nu. 1.
 Sunt Proreges Dei, p. 22. nu. 11.
 Vocatur discipuli Iouis, quia sagittas mittit,
 ibidem nu. 12.
 Sunt delicati in contemptu mandatorum
 suorum, p. 29. nu. 73.
 Roma qui, p. 39. nu. 4.
 Supra hominem sunt, & manus eorum pra
 longa, & quando violenter erga eorum
 Praefectos processere, p. 46. sub nu. 21.
 In diuitijs, & thesauris vasallorum suorum
 gaudere debent, p. 293. col. 2. circ. princ.
 Christiani cum infidelibus amicitias iungere
 non debent, p. 294. nu. 19.
 Impositiones nouas quando possunt imponere
 ob bella, aut nouas Prouincias acquiren-
 das, ibidem.
 Pœnas remittere quandoque nõ debent, pag.
 495. sub nu. 124.
 Quandoque debent remittere, p. 496. col. 1.
 in fine.
 Qui Imperatori non subsunt, p. 16. nu. 25.
 Iniurias ipsis factas parcunt libenter, p. 497.
 col. 1. in princ.
 Regum est facere iudicium, atque iustitiam,
 & liberare de manu calumniantium vi op-
 pressos, pag. 470. nu. 166.
 Regum Neapolitanorum tempus regnandi,
 pag. 36. nu. 4. in fine.
 Rex scribens Prouincijs suis, earum linguis
 scribere debet, p. 3. nu. 2.
 Fallit in Rege Hispaniarum, & hoc ad finem
 introducendi eius linguam, ibid.
 Alios ex sua natura existimat bonos, p. 3. n. 8.
 Cum infidelibus fadus inire, vel connubia
 sociare non debent, p. 4. nu. 10. in fine.
 Christianus quatuor superiores recognoscere
 debet, & vnde dicatur, p. 5. nu. 23.
 Eligebatur in vita à Calabria, Appulis, &
 Tarentinis, p. 5. nu. 27.
 Apud Indos, & in orbe nouo eligitur filius
 sororis, p. 5. nu. 27.
 Proprie vocatur, qui Regnum ab Ecclesia
 Romana habet, p. 5. nu. 28.
 Vti Pastor regere debet, p. 5. nu. 29.
 Debet scire omnem linguam pro respondendo
 nuncijs, quibus res pretiosas ostendat, p. 6.
 num. 30.
 Vocatur Angelus, qui portat orbem, & pater,
 maritus, & tutor popularum, pag. 6. nu.
 31. & 32.
 In eius vita habebat potestatem declarandi
 quis ex filijs debeat esse primogenitus, pag.
 10. nu. 60.
 Aragonum duobus filijs suis duo Regna dedit,
 ibidem.
 Sub Clypeo Dei est, & in maiestate sua de-
 teuret, quasi Angelus Dei, p. 13. nu. 5.
 Secundum leges viuere debet, ibid.
 Quare dicitur Dei gratia, p. 14. nu. 7. & 10.
 Rex noster quare, & quando Catholici, &
 defensoris Fidei nomen acquisiuit, p. 14.
 nu. 11. & seq.
 Imperio non subest, p. 15. nu. 14.
 Si aliquid facit contra iustitiam, à Papa uti
 Dei Vicario recognoscitur, p. 15. nu. 22.
 Rex Neapolis est vasallus ligius Ecclesia Ro-
 mana, pag. 15. nu. 19.
 Ex causis extraordinaria facere potest, & vel
 prudentia sua, vel alteri deliberationem
 referuare, p. 16. nu. 28.
 Ab Vniuersitatibus exigere potest, qua destitit
 suo exercitui, p. 16. nu. 28.
 Solus potest tributa imponere ob necessitates,
 ibidem.
 Vnam Ciuitatem possidens etiam Rex dicitur,
 vel quot Ciuitates habere debeat, pag. 19.
 nu. 46. & seq.
 Est iustitia pater, & filius, dominus, & mini-
 ster, pag. 22. nu. 14.
 Habet sapientiam Angeli, ibidem.
 Ecclesiam defendere tenetur, p. 23. nu. 17.
 Rex est os Pontificis, p. 23. nu. 20.
 Qua facere debet, p. 25. nu. 42.
 Quare sceptro regale utitur, p. 25. nu. 43.
 Eius victum assignatum fuisse cur, ibidem
 num. 44.
 Quomodo est erga Populos, ibid. nu. 45.
 Cum eius labore omnes defendit, ibidem
 num. 46.
 Si iniusta mandat, non est obediendus, p. 25.
 num. 47.
 Si falsos Deos adorat, est suspendendus pati-
 bulo, pag. 25. nu. 47.
 Tyrannus an occidendus, ibidem.
 Patuus est simia in celo, ibid. nu. 49.
 Eius nomen comprehendit omnes obligationes,
 pag. 25. nu. 48.
 Eius principium vnde, p. 5. nu. 22.
 Eius faciem nõ videre, pœna est, p. 22. nu. 13.
 Eius vultum non fert, nocens, ibid.
 Eum salutare omnibus non licet, p. 22. nu. 13.
 Ipso monaco effecto, Regnum non transit ad
 Ecclesiam etiam Rege viuente, pag. 11.
 num. 65.
 Officiales amouere an possit ad nutum, & quid
 tempore Philippi II. euenit, p. 26. nu. 51.
 Ad suum supremum Concilium an causas auo-
 care possit, ibidem nu. 52.

Erarium

I N D E X!

- Erarium suum diuersis inutilibus expensis non exantat, p. 26. nu. 53.*
- Cum quibus personis negotia consultare debet, pag. 26. nu. 57.*
- Delicta Populorum auertat, alias ipsi impuntantur, pag. 28. nu. 69.*
- Ei loqui debet cum verbis sericis, idest mollifluis, pag. 29. nu. 74.*
- Circumscripta obedientia Populorum regnare non potest, p. 30. nu. 3.*
- Eius nomen est dignitas, & officium, p. 24. num. 39.*
- Pretium soluere debet, si rem pro amplianda Ecclesia voluerit, p. 58. sub nu. 87.*
- Affentire tenetur emptioni per Ecclesias faciendae, & cum qua clausula debet assentire, pag. 64. nu. 118.*
- Ei scribere quislibet potest de per se solus, sed non adunatim, p. 220. nu. 161.*
- Consultatur cum Vicario generali, pag. 80. num. 55.*
- Gratias sine partis remissione quando facere potest, pag. 83. nu. 12.*
- In missa Pontificis interueniens in quo loco sedeat, pag. 89. nu. 21.*
- Quomodo à Pontifice recipiatur, & osculatur, ibidem.*
- Personaliter pugnare non debet, nec in pace debet esse Iudex, aut in pralijs Capitaneus, sed illis praesidere, & bonos premiare, & malos punere, p. 106. sub nu. 45.*
- Procurare debet, ut magis ametur quam timeatur à Populis, & signatè à nouiter acquisitis, p. 104. sub nu. 48.*
- Non bene loquens, à Concilio Status representandi potest, p. 109. nu. 52. in fine.*
- Eius maiestatem conseruet in audientia subditis danda, p. 109. nu. 53.*
- Regnare est seruire in tribus speciebus, ibid.*
- Eius lesionè videre nefas, p. 109. sub nu. 56.*
- Sua culpa depauperatus, eum Populi adiuuare tenentur, p. 109. nu. 56.*
- Diues existens, non cogitat ponere manus ad iniquitates contra subditos, ibid.*
- Quos in Consiliarios eligere debet, pag. 111. num. 63.*
- Officiale ad beneplacitum amouere non potest, pag. 116. nu. 97.*
- Subuentiones à vassallis pro maritandis, vel monachâdis filiabus etiam spurijis, vel pro alij necessitatibus quando exigere potest, p. 198. nu. 47.*
- Quando tenetur assentire cõtractibus, aut petitionibus Populorum, p. 236. nu. 1. & seq.*
- In sex casibus praesertim assentire tenetur, p. 236. nu. 1.*
- A Populis petitus fuit à Deo, qui recusabat eum dare, p. 236. nu. 2. & 3.*
- Sua grauamina Populis inferenda, Deus praeuidit, ibidem.*
- Datus ad Populi importunitatem, pag. 236. num. 4.*
- Patiens sit in excludendo petitiones Populi, ibidem.*
- Legibus & si est solutus, tamen dictamine rationis non est solutus, p. 236. nu. 5.*
- Si recusat iusta concedere, ad eius Concilium appellari potest, pag. 236. nu. 6. & p. 237. num. 8.*
- Quando collectas imponere potest secundum CC. Papa Honorij, p. 237. nu. 9.*
- In multis casibus non tenetur assentire, pag. 238. nu. 12.*
- Potest recusare Episcopum prouisum in Regno quando est sibi suspectus, p. 238. nu. 12.*
- Potest eius placet denegare, quando aliqua sua subdita amplas iurisdictiones, & bona in Regno possidès extero sibi, & Regno suspecto maritare se vellet, idcirco sequens Barri talis persona solent, p. 238. nu. 12.*
- Alienationi partis feudi in corona deminutionem non tenetur consentire, ibid. nu. 13.*
- Individuum tenetur conseruare Regnum, p. 238. nu. 14.*
- Affentiendo, tertio non praeiudicat, pag. 238. num. 15.*
- In feudis planis, & de tabula Barone dissentiente assentire non potest, p. 238. nu. 15.*
- Potest dispendia vassallorum reformare, ne male utantur rebus suis, p. 238. nu. 17.*
- Potest abusus vestium moderare, p. 238. nu. 18. & praesertim in 30. casibus eadem pag. num. 19.*
- Ne quis substantia sua male utatur, prouidè re tenetur, p. 239. nu. 25.*
- Rex Catholicus quomodo succedit in Regno, & concessionibus Regum Aragonum stare non tenebatur, pag. 259. nu. 66. & p. 546. num. 33.*
- Eius Auus fuit electus Rex Aragonum, ibid.*
- Non tenetur ex inuestituris Regum Aragonum, pag. 546. nu. 34.*
- Eius aduentus ad Regnum Neapolis, & eius regressus, p. 49. sub nu. 37.*
- In rescriptis nemini praeiudicare intendit, p. 281. nu. 116.*
- Vti Pater Patria omnia facere debet cum consilio sapientum, p. 282. nu. 124.*
- Quantum ad vim directiuam legi subest, ibid. num. 125.*
- Possidet bona, & tanquam priuatus, & tanquam fiscus, p. 329. nu. 23.*
- Eius concessionis proprium est, ut indemnità sit, pag. 330. nu. 30. in fine.*
- De feudalibus burgensatica, & è contra facit, ibidem nu. 31.*

Priuatit

I N D E X

- Priuatim tollere ea, qua sunt de iure gentium non potest, pag. 330. nu. 32.*
- Iuribus priuatorum quando praiudicare potest, pag. 330. nu. 35.*
- Belli tempore potest damna remittere, & relaxare, ibidem.*
- Contra ius gentium ex causa dispensare potest, ibidem.*
- Militi eius mortem euadenti aliena donare potest, pag. 331. nu. 36. & seq.*
- Rex nostri Regni alienare potest demanialia, pag. 331. nu. 38.*
- Venationē in suis demanijs prohibere potest, pag. 331. nu. 39.*
- Rogero dell'Orta castra aliena dedit, ibidem num. 40.*
- Si magna dat, parua uideri debent, pag. 331. num. 43.*
- Affertioni ipsius de exemptione est credendū, pag. 337. nu. 49.*
- Rex noster noluit pecuniam minui in anno 1622. quo tēpore mutata fuit, p. 364. n. 18.*
- Ex motu proprio multa facere solet, ibidem num. 20.*
- Ex inclinatione Senatus mutare solet sententiam, ibidem.*
- Monetas in iusto pondere teneant, pag. 364. num. 21.*
- Vicedeus est in terris, p. 366. nu. 1.*
- Populos audire, & de eis curam habere debet, ibidem.*
- Est caput Populi, sicuti caput in homine, pag. 366. nu. 4.*
- Iustitia est eius soror carnalis, p. 367. nu. 5.*
- Erus labores, & vigilia, p. 367. nu. 7.*
- Audientiam Populi praebeat, ibid. nu. 8.*
- Quibus assensu tenetur, p. 367. nu. 9.*
- Requisitus ut assentiat, si nō assentit, assensus non habetur pro praestito, p. 368. nu. 22.*
- Per praestationē assensus non amittit ius quod habet, pag. 368. nu. 22. in fine.*
- Pro maritanda sorore, & corrodo in eius itinere uasalli, & alij tenentur, pag. 376. nu. 40. & seq.*
- Pro fratribus etiam corrodam exigere potest, ibidem nu. 42.*
- Rex noster eius manum denudatam osculari permittit, & antiqui Imperatores Purpuram per Romanam Nobilitatem osculari permittebant, p. 394. nu. 106.*
- Iustum bellum inerat, alias Deus suscitatur spiritum alicuius Regis propter peccata Populi, pag. 488 sub nu. 62.*
- Est dominus personarum, p. 528. nu. 68.*
- Ecclesiasticas personas tuetur, ibid. nu. 29.*
- Populis praiudicare non praesumitur, p. 530. num. 93.*
- Rex in Regno quot, & quos Archiepiscopos, & Episcopos Papa praesentat, p. 583. circa medium, & in seq.*
- Quas alias Ecclesias prouidet, ibid.*
- Ei licet sumptus imponere propter imminētia bella, pag. 294. nu. 21.*
- Ei debentur donatiua, & adiutoria, etiam si ob eius culpam ad paupertatem deuenisset, pag. 297. nu. 34.*
- Sumptus parum necessarios tali casu refecare tenetur, ibidem.*
- Rex Gallia Frācisus I. pro insequendis consilijs iuuenū fuit in bello captus, p. 4. nu. 16.*
- Regis Gallia tituli, p. 3. nu. 4.*
- Captus in bello, debet seruari, & in curru Regis trahi, & inde demitti, p. 4. nu. 17.*
- Fallit in Rege Sedecia, ibidem.*
- Sapientes secum tenere debet, & historias, & annales legere, p. 4. nu. 17.*
- Rex Portugallia in adiutorem habuit fratrem, pag. 24. nu. 29.*
- Regia Camera Tribunal*
- Regia Camera Tribunal quare sic vocatur, pag. 130. nu. 137.*
- A Diuo Nerua fuit constitutū, & quas causas cognoscit, p. 130. sub nu. 137.*
- De iure Constitutionum Regni officium magistris Camerarij appellabatur. ibid. in fine.*
- Ab ea olim ad M. G. V. appellabatur, p. 130. num. 138.*
- Ad conseruationem Regij Patrimonij intēdit, sicuti & omnes subditi facere debent, pag. 138. nu. 139.*
- Docti, & integri Praesidentes, & Rationales constituantur, prout supplicauit Neapolitana Ciuitas, p. 130. nu. 139.*
- Quot Praesidentes habet, & eius nationis, pag. 130. nu. 140.*
- Aduocatum, & Procuratores Fiscales habet, sed duos habere tutius esset, p. 130. nu. 141.*
- Habet Rationales, Secretarij, quatuor Magistros Actorum, & 22. Astantes regni, colas, pag. 131. nu. 141.*
- Quo tempore in hoc Regno nostro incipit, pag. 131. nu. 142.*
- Quos Locumtenentes habuit, p. 131. nu. 143.*
- A S. G. praeceditur, pag. 141. col. 2. in fine, & ater.*
- Olim in Castro Oui residebat, & inde in Castrum Capuana venit, p. 133. nu. 147.*
- Procurare debet patrimonium augeri, p. 133. num, 150.*
- Singulis annis computum, & bilancium de introitu, & exitu transmittere tenetur, p. 133. nu. 151. in fine.*
- Eius Patrimonium si disidia eius Officialitū minuitur, puniuntur, p. 13. nu. 152.*
- Expēsas necessarias in fiscalibus rebus factas admittat absque mandato, p. 133. nu. 153.*
- Pecunias*

I N D E X!

- Pecunias Regias non mutuet, p. 134. nu. 154.*
Ministros patrimonium fraudantes, quomodo tollere potest, p. 134. nu. 154.
Res fiscales, & demanij, quomodo locare debet, pag. 134. nu. 154.
Neminem cogat ad res fiscales emendas etiã iusto pretio, ibidem.
Taxam adoba non amoveat, ibid. nu. 155.
Tutores, & non pupillos ad interesse releuij non soluti condemnat, p. 134. sub nu. 155.
Affimilatur in Gallia Tribunali Procuratoris demanij, & alijs, p. 134. nu. 156.
Sententia ipsius executioni demandantur scuti illa S. C. pag. 134. nu. 156. circa finem.
In paritate votorum eius sententia sunt pro reo, etiam si in Collat. Concl. votaretur, ibidem.
Carceratos ipsius non cognoscit Regem in Regia visitatione in diebus Sabati facta, ibidem.
Exigit derictus pro declaratorijs Ciuitatis Neapolitanae, p. 140. nu. 188.
Regias, seu Demaniales Terras, & Ciuitates in qualibet ex 12. Prouincijs existentes, vide in pag. 559. & seq.
Regina
Regina Ioanna Vngaria Regis filio nupta, pag. 10. nu. 63.
Regina Vngaria Serenissima Infans soror nostri Regis Vngariam pergens per Regnum Neapolis transit, p. 376. nu. 38.
Eius Comstatus Illustrissimus, ac iter describitur, ibidem.
Regni latitã in eius transitu, p. 376. sub num. 44.
Prouisiones pro eius trãitu facta curante Consiliario Don Francisco de Ocampo, describuntur, p. 376. nu. 44. & p. 337.
Regiones
Regiones Regni ante aduentum Normandorũ sub diuersis dominijs erant, p. 492. nu. 93.
Regium
Regium Ciuitas prima edificata in Europa, & Christiana, p. 100. nu. 4. & p. 549. nu. 51.
Eius antiquitas memoratur, p. 547. nu. 41.
Ex eius ruinis fuit aucta Roma, ibid. nu. 42.
Diuus Paulus in ea predicauit, & Episcopũ reliquit, ibidem.
Regna, & Regnare
Regna dantur à Deo ad certos successores, pag. 28. nu. 68.
Diuitia, & honores, aut sumptuosa coningia multis exitio fuere, p. 109. nu. 56.
Indiuidua conseruanda sunt, p. 238. nu. 14.
Regna Nauarra, et Granata à Iulio II. Regi Hispania fuerunt concessa ad acquirendũ, pag. 331. nu. 47.
Sine iustitia nõ sunt nisi magna latrocinia, pag. 491. nu. 82
Regnandi genera per Aristocratiam, Democratiam, & Monarchiã, & Gineocratiam, pag. 6. nu. 33.
Modus per politicam sicuti in Lanua facile ad libertatem deuenire facit, p. 7. nu. 36.
Tria genera Roma, & Grecia fuere, sed vltimus per Monarchiã fuit magis approbatus, p. 7. nu. 38.
Regnare est ars artium, & scientia scientiarum, pag. 5. nu. 22.
Vnum, vel aliquos paucos expedit pag. 9. nu. 5. & seq.
Consistit in consensu obedientium, pag. 22. num. 12.
Regnum Polonia quomodo possidetur, pag. 31. num. 9.
Regnum Neapol. ex Patrimonio Diui Petri, pag. 15. nu. 18.
Succeditur in eo secundum naturam emphyteusis, pag. 15. nu. 19.
Pro eo census Ecclesia soluitur, pag. 43. num. 29.
Ex concessione dominica habetur, & ideo pro Rege Roberto fuit iudicatum, pag. 35. num. 41.
Eius reditus quot milionum sunt, & eius onera qua, p. 35. nu. 41.
A Regibus diuersarum nationum quanto tempore fuit possessum, p. 36. n. 42. in fin.
Est hereditarium, & eius homines puri, pag. 103, sub nu. 31.
Ante aduentum Normandorum quomodo imperitabatur, p. 144. nu. 17 & seq.
Eius inuestitura, & Duces, pag. 546. nu. 38. & seq.
Eius iustitia quomodo regebatur ante quatuor literas arbitrarias, pag. 493. num. 101.
Regnum Neapolis in 12. Prouincias diuisum in qualibet adsunt Titulati, & Barones, Feudatarij, & Ecclesia, & Vniuersitates possidentes feudalia, vt in p. 558. & seq.
Regnicula cum exteris matrimonia nõ contrahabant tempore Imperatoris Federici, ne eorum purus sanguis maculettur, pag. 103. nu. 131.
Regnum vtriusq; Sicilia, & Hispania absq; auxilio Imperatoris à faucibus inimicorũ se eximerunt, & ideo exempta, p. 8. nu. 44. & pag. 15. nu. 14.
Regnum quid est, & qualiter diffinitur, & quid continet, p. 30. nu. 1. 2. & 4.
Est accidentia comprehendit, & quandoque est hereditarium, quandoq; iure sanguinis, pag. 31. nu. 5.
Quot Metropoles habere debet, p. 19. nu. 50.
Eo con-

I N D E X

- Et concessio aliqua Ciuitas seruari solet pro Asylo, pag. 33. nu. 23. in fine.*
- Regula
- Regula ut non puniatur affectus, nisi secuto effectu fallis in delicto assassini, pag. 167. num. 280.*
- Regula, seu statuto Religionis contravenientes, an peccet mortaliter, p. 512. sub nu. 18.*
- Reguli
- Reguli denominabantur dominantes tempore Normandorum, p. 194. nu. 24.*
- Relationes
- Relationes Regi faciendae sunt per Collaterale Concilium de gestis Proregis bene gubernantis, pag. 392. nu. 94.*
- Olim per Episcopos relationes istae fiebant Regi, pag. 392. nu. 95.*
- Aut per priores loci fiant, p. 392. nu. 95.*
- Relucium
- Relucium non soluto à tutore, ipse, & non pupillus soluit interesse, p. 134. nu. 155.*
- Rehabilitatio
- Rehabilitatio Terrae, vel Casalium diruti, quomodo fiat, pag. 224. nu. 201.*
- Religio
- Religionis abusus in claustris qui, pag. 512. num. 17. & 18.*
- Religiosi
- Religiosi contrauenientes constitutionibus Regulae, quomodo peccent mortaliter, p. 512. nu. 18.*
- Primum panem habeant, ibidem.*
- Ante Religionis ingressum osculetur patrem, & matrem, ibidem.*
- Fortissimi robore sunt eligendi ad faciendum opus Dei, ibidem.*
- Merentur plus quam facientibus vitam actiuam, ibidem.*
- Remedia CC. Regni
- Remedia CC. Regni habent locum in possessione spirituali, p. 458. sub nu. 9.*
- Locuntur de possessore, p. 470. nu. 161.*
- An restitutionem in integrum admittant, p. 527. nu. 62. & seq.*
- Remissio
- Remissio partis offensa à quibus debet fieri, & de qua parte intelligitur, p. 83. nu. 16 & seq.*
- Non requiritur, si offensa non sunt personales, p. 179. col. 1. in fine.*
- Inter magnates non requiritur, sed pax sufficit, pag. 84. nu. 18.*
- Vxor de morte viri quando requiritur, p. 84. nu. 21.*
- Eam faciens mediante pecunia non tenetur creditoribus occisi, p. 84. nu. 22.*
- Facta cum conditione, si conditio non adimpletur, datur actio ad querelandum, pag. 84. sub nu. 23.*
- Remissionis criminalis causa articulus ciu-*
- lis dicitur, pag. 165. num. 274.*
- In remissionibus causarum ad Barones potest poni comminatio, p. 120. nu. 168. in fine.*
- Remissio causarum ad Barones non datur, si vigore pragmatice de censibus agitur, pag. 228. nu. 230.*
- Remissionem facere in crimine raptus quis non debet, p. 490. nu. 74.*
- Ad quos spectat ius remittendi, ibidem.*
- Offensi quando valet, p. 490. nu. 76.*
- Facta sub conditione, conditio est adimpleda, pag. 491. sub nu. 76.*
- Magnū profert primum, p. 491. n. 76. in fine.*
- Quando non debet fieri, p. 491. nu. 78. & 79.*
- Non existente, Princeps poenam minuere, aut commutare non potest, ibid. nu. 80.*
- Remittere
- Remittere poenas quando non debet Princeps, alias ipse, & intercessores peccant, p. 491. nu. 84. & seq.*
- Remuneraciones
- Remuneraciones secundum merita sunt faciendae, pag. 108. nu. 48.*
- Renunciatio
- Renunciatio generalis non comprehendit feuda, pag. 252. nu. 45.*
- Facta de omnibus successioneibus, & hereditatibus non extenditur ad feuda, pag. 252. num. 49.*
- Facta per mulierem dotatam descendentes ex ea excludit, p. 354. nu. 42.*
- Filij renunciantis ex propria persona veniunt, pag. 354. nu. 43.*
- Super quibus bonis operatur, p. 355. nu. 46.*
- Personas donantium non excludit, pag. 355. num. 49.*
- Etiā si esset per aquilianam stipulationem, dum non adsunt descendentes dotantis, quia personalis dicitur, p. 356. col. 1. in princ. & nu. 51.*
- Facta fratri pro se, & heredibus, & successoribus, si sine descendentes moritur, soror succedit, p. 350. nu. 50.*
- Non operatur, si non adsunt descendentes, sed aequè proximi, p. 336. nu. 51.*
- Repositiones
- Repositiones inquisitorum in domibus Ecclesiarum captorum referuntur, p. 536. nu. 31. & seq.*
- Repudium
- Repudiū qui prius Roma fecit, p. 404. sub n. 27.*
- Approbari non potest tam per Principes ciuiles, quam Ecclesiasticos, ibidem.*
- In Aprica, et in toto Oriēte obseruatur, ibid.*
- Res
- Res reuertitur unde sua processit origo, p. 263. col. 1. in princ.*
- Empta ex pecunia hereditaria, efficitur hereditaria, p. 276. col. 2. in princ.*
- Empta

I N D E X.

- Empta ex pratio rei fideicommissa subiecta, efficitur fideicommissaria, p. 276. nu. 101.*
Empta ex pecunia mea, nō mibi acquiritur, sed actio ad pratum, p. 277. nu. 103.
Empta ex pratio feudi, subest loco feudi, pag. 277. nu. 103.
- Rescriptum**
- Rescriptum geminatè concessum, subreptionem cessare facit, p. 84. nu. 26.*
Si impetratur cum falsis allegationibus, non praesumitur dolus, p. 518. in 89. praef.
- Reservatio**
- Reservatio alicuius Civitatis fieri solet, quā Regibus Regnū cōceditur, p. 33. sub n. 23. in fin.*
Primogenita maritata de succedendo in feudis valet reservatio, p. 350. nu. 20.
Affensum non requirit, ibidem.
- Resistentia**
- Resistentia fieri potest per Terras demaniales, pag. 66. nu. 125.*
Resistentiam iuris habens, probare tenetur, pag. 234. nu. 272.
Resistentia iuris superatur cum allegatione tituli, & probatione possessionis, p. 457. n. 7.
Resistere Commissarijs quando licet, pag. 225. sub nu. 204.
Resisti potest Officialibus, & Regijs Consiliarijs non extendentibus eorum commissiones, pag. 492. nu. 90.
- Resolutum**
- Resoluto iure dantis, resoluitur ius acceptoris, pag. 505. nu. 28. in medio.*
- Respublica**
- Respublica ex tribus destruitur, p. 107. nu. 45.*
- Restitutio in integrum**
- Restitutio in integrū à Prorege, vel ab alijs, quomodo, & quando concedatur, p. 52. nu. 45.*
Adversus sententiam Sacri Concilij quibus conceditur, p. 125. col. 1.
Non conceditur, quando iniustitia cognoscitur, pag. 349. nu. 12.
Post sententiam quibus conceditur, pag. 520. nu. 31. & seq.
Non conceditur, si foret captum exequi, & quomodo intelligitur, p. 520. nu. 32. & 33.
A solo Principe, aut à S. C. personā Principis representante potest concedi, p. 520. nu. 34.
Denegatur in multis casibus etiam minoribus, pag. 520. nu. 35. & seq.
Fisco in penalibus non datur, ibidem.
Datur privilegiato contra privilegium, ibidem in fine.
Conceditur ob negligentiam Procuratorum in appellando, p. 521. col. 1. in princ.
Conceditur ob processum in tempore nō presentatum, ibidem.
Conceditur in iudicio possessorio, ibid.
Petitur cum speciali mandato, p. 524. nu. 48.
- Post sententiam ex scripturis de novo repertis fuit concessa, p. 524. nu. 49. & seq.*
Est antidotum contra rigorem iuris, p. 524. sub nu. 50.
An concedatur aduersus remedia C. C. Regni, pag. 527. nu. 62. & seq.
Non conceditur in remedio quis lite pendente, pag. 528. nu. 72.
Nec super declaratoria fori, ibid. nu. 73.
Nec super nullitate sententia, ibid. nu. 74.
Nec in causis remissionis clericorū, ibid. n. 76.
Non conceditur Ecclesia aduersus appellationem omissam, p. 528. nu. 75.
Nec in alijs causis, ibidem.
Est repositio in eodem statu, & non conceditur nisi in evidenti lesione, & non causa calumnia, p. 528. nu. 77.
Vt plurimum aduersus sententiam S. C. non admittitur, p. 532. nu. 104.
- Restitutus**
- Restitutus ad Collegium Doctorum, non praesumat possessionē habentibus, p. 162. nu. 270.*
- Revelationes**
- Revelationes frumentorum Regia Curia, & non Baro cognoscit, p. 228. nu. 238.*
- Reuocandi ius**
- Reuocandi ius datur quando actus sunt merae facultatis, p. 465. nu. 100. & seq.*
Reuocari potest elemosyna solita dari Religiosis cum causa, p. 472. nu. 199.
- Reuocationes**
- Reuocationes feudalisunt sunt euitanda à partibus, pag. 24. nu. 8. in fine.*
Etiam venditoribus competit, p. 253. col. 2. circa medium.
Reuocatio vigore cōstitutionis Regni data in feudis, procedit etiam in officijs, & quomodo, pag. 261. nu. 78.
Reuocatio decreti M. C. V. in S. C. non fit nisi cum quatuor Cōsiliarijs, & quare, p. 309. nu. 58. in fine.
Reuocatio fieri potest à Rege de potestate data Vniuersitati de condendis statutis, prater quam in tribus casibus, p. 326. col. 1. circa principium.
- Reus**
- Reus corrigibilis qui faciliter gratijs Curia se remittit, mitius punitur, p. 498. nu. 135.*
Si grauatur, appellare potest, ibid.
Delicato, qui in triremibus seruire non potest, minuitur poena, p. 499. nu. 148.
- Ricardus Normandus**
- Ricardus Normandus Princeps quando Campaniam capit, & Romam petijt, ut Imperator fieret, & eius mors, p. 35. nu. 36.*
- Rigor**
- Rigor in instrumentis seruatur, et quicquid nō exprimitur p. omisso habetur, p. 92. sub n. 48.*

Rixa

I N D E X

Rixa

- Rixa minuit delicta*, p. 496. nu. 125.
 Rodulphus Maccabeus
Rodulphus Maccabeus quomodo se titulabat, p. 194. nu. 21.
Fuit maritus Ema sororis Rogerij I. & quomodo titulabatur, p. 492. nu. 96.
 Robertus
Robertus Dattylus Consentinus Tribunus Militum ad tanuenses defendendos vadit, pag. 6. nu. 36.
Robertus Rex alter Salomon, & quomodo hoc Regnum habuit, p. 493. nu. 100.
Robertus Rex eff. Etus excluso nepote, et quare, pag. 10. nu. 63.
Robertus Normandus moritur, & ubi, pag. 35. nu. 36.

Rogerius

- Rogerius Rex Sicilia Morsam, Tebem, & alia capit, sed inde à Venetis reprimitur*, pag. 9. nu. 49.
Rogerius magnus Comes fundauit Monasterium S. Stephani de Nemore in Calabria, pag. 493. nu. 98. & p. 63. nu. 116.
Captus Capua, Miletu reuersus ab Urbano II. fuit uisitatus, pag. 551. nu. 67.
Rogerius Normadus quamplurimas fundauit Ecclesias, Monasteria, & eius mors, p. 35. nu. 38. & p. 63. nu. 116.
Rogerius de Loria magnus Miles laudatur, pag. 550. nu. 58. & seq.
Fuit magnus maris Admiratus, pag. 151. sub nu. 220.
Eius priuilegia, & acclamations à Neapolitanis, ibidem.
Et multa Terra data sunt, p. 331. nu. 40.

Roma

- Roma quare magnus populus euasit*, p. 39. nu. 3.
Magna officia nunquam prorogabat, pag. 39. nu. 8.
Eius diuisio erat inter Senatores, Equites, & plebeios, pag. 325. col. 2. in princ.
Ex lateribus inuenta, in marmoribus ab Octauiano Augusto fuit relicta, pag. 441. nu. 37.
Totum mundum subegit Octauiano Augusto regnante, pag. 7. nu. 38.

Romani

- Romani ex tribus precipue regnauere*, pag. 104. nu. 44.
Eorum filij ex mulieribus Hispanis à Senatu Romano ubi collocati fuerunt, p. 148. n. 31.
A principio vbi sunt moneta aenea, deinde argentea, & postea aurea, p. 362. nu. 4.
Suo non hostium arbitrio demicabant, pag. 489. col. 2. in princ.
Militibus salaria non dabant, sed necessaria tantum, pag. 545. nu. 31.

Romulus

- Romulus lex de inuocando Deum in Autorem in omni actu fecit*, p. 13. nu. 4.
Eius origo, pag. 33. nu. 2.

Rusticus

- Rusticus qui dicatur, & restitutionem in integrum an habeat*, p. 125. col. 1. in princ.
Per feudi emptionem non nobilitatur, p. 441. nu. 35. in fine.
Solitus dare par Caponum, non inducit consuetudinem, pag. 467. nu. 108. & pag. 469. nu. 144.
Rusticus, aut simplex persona si de dano euitando agitur, excusatur ab ignorantia iuris, pag. 513. nu. 23.

S

Sabaudia Dux

- S** *Sabaudia Ducis filij, Principes vocatur*, pag. 543. nu. 10.
Prius Comes Sabaudia vocabatur, & à quo, ibidem.
Vocatur etiam Rex Cyprj, & quare, ibid.
Sabaudia Dux quare à Duce Mediolani post eum creato precedatur, p. 554. sub nu. 73.

Sacerdotes

- Sacerdotum orationibus bella potius quàm armis vincuntur*, pag. 109. sub nu. 53.

Sacramentum

- Sacramentum est matrimonium, & quid operatur in eo*, pag. 403. nu. 8. & 9.

Sacrilgium

- Sacrilgium quomodo sit mixti fori*, pag. 480. nu. 9.
Est sacrilegium disputare de potestate Principis, pag. 502. nu. 9.

Sacrum Concilium

- Vide Concilium.*

Sal

- Sol de iure communi sine licentia non poterat vendi, & quid Romæ seruatum, & Iudeis quomodo remissum*, p. 91. sub nu. 44.
Eius remissio quando à Regno fuit facta Regi, pag. 91. nu. 44.
Ex qua causa Regno dabatur à Rege, ibid.
Alteratio eius pratij, ibidem.

Salarium

- Salarium secundum labores est soluendum*, pag. 118. sub nu. 105.
Officialibus ex prouentibus Regni est soluendum, ibidem.
Officiali duo officia exercenti, duo salaria debentur, pag. 133. nu. 146.
Thesaurario infra annum morienti, integrè debetur, pag. 177. sub nu. 351.
Salarium Officialium à Rege constitui debet, pag. 608. nu. 20. in fine.

I N D E X!

- Servantium petitur etiam elapso quinquennio, & appellatio eius executionem nō impedit, p. 126. nu. 118. & p. 143. col. 2. in fin.*
Salernum
Salernum quandoq; Capuam præcessit, p. 554. num. 72.
A Duce Beneventi fuit datum Landolfo Comitæ Capuæ, ibidem.
Saluaguardia
Saluaguardia expeditur Sindico, cōsanguineis, & alijs contra Barones litigantibus, pag. 229. nu. 244.
Conceditur Vasallis litigantibus cum Barone, pag. 393. nu. 100.
Seguro real in Hispania vocatur, ibid. n. 102.
Casu frangens, pœna capitis est puniendus, ibidem.
In litibus civilibus modicis an facile concedatur, pag. 393. nu. 103.
Salus
Salus est ubi multa sunt consilia, p. 11. nu. 68.
Salutatio
Salutatio ad inuicē inter Consiliarios, & Præsidentem fiat, pag. 128. nu. 131.
Saluus conductus
Saluus conductus Regis integrè seruandus, pag. 438. nu. 5.
Eum promittere qui possunt, p. 223. nu. 195.
S. Mariz de Piticio Ecclesia
S. Mariz de Piticio Ecclesia à quo fuit condita, & à quo hodie possidetur, p. 194. nu. 22.
Sanctius
Sanctius est nocentem absoluerè, quam innocentem condemnare, p. 498. nu. 139.
Sanguis
Sanguis occisorum clamat apud Deum cōtinuo, pag. 497. sub nu. 131.
Saraceni
Saraceni quando Dalmatiam, & Candiam, ac Italiam sunt ingressi, p. 8. nu. 46. & seq.
Non à Sara, sed à Sarraca Vrbe dicti, pag. 33. sub nu. 23.
A Machomet inducti ipsos esse legitimos possessores mortalium, ibidem.
Quas partes mundi occupauerunt, ibid.
Scandalum
Scandali authores, & insolentes exfractentur, pag. 363. nu. 5. & 6.
Scandalum in multitudine delinquentium quomodo curari debet, p. 498. nu. 142.
Sciens
Sciens futurum Bannum, Indultum, aut futurum Iubileum si deliquerit, an gaudeat, pag. 421. col. 1. in princ.
Scientia
Scientia nobilissimos facit, p. 290. nu. 177.
Scipio
Scipio Routhus Regius Consiliarius in Hispaniam mittitur pro causa Domini Ducis Osuna, & eius regressus, p. 46. nu. 22.
Regens creatur, pag. 609. nu. 23.
Ei scribenti pro Vniuersitate Styli, contra venerab. Monasterium S. Stephani de Nemore respondetur, p. 327. nu. 17.
Eius fortitudo in morte filij, p. 387. nu. 43.
Scipio Africanus ab amicis prouisiones bellicas petijt, fuit accusatus de pecunia accepta à Rege Antioco, & Linternum venit, ubi moritur, & alia circa ipsum, pag. 47. nu. 25. & seq.
Eius prudentia, & responsum quando ab Hispanis Rex acclamabatur p. 48 n. 35
Ei imputantur iniuria per Pleminitū Lorenis facta, p. 32. sub nu. 15.
Scipionis Brandolini Regentis mors, p. 609. num. 24.
Schartafatia
Sebartafatia Notariorū an probet, p. 433. n. 45.
Scriba
Scriba S. C. Præsidenti subsunt sicuti & Actorū Magistri, & Porterij, p. 126. col. 1. in fin.
Excortant inquisitos, & querelantes, p. 140. num. 189.
Fiscales sunt examinādi, et de vita, & moribus informatio est capienda, p. 41. nu. 190
Sunt adiutores Magistrum Actorum, p. 141. num. 191.
Scribarum numerus quādo fuit auctus, pag. 141. nu. 194.
Scribæ Rationis, seu Portionis Tribunal
Scribæ Rationis, seu Portionis Tribunal, quos libros tenet, & qui ei subiit, p. 176. n. 348.
Patentes militum hospitandorū scribit, ibid.
Thesaurarium generalē, Regentem M. C. & Secretariū Regni præcedit, p. 176. nu. 349.
Hodie regitur à D. Petro Concublet, p. 176. num. 350.
Tenetur de culpis, & defectibus suorum Officialium, & quando, p. 177. nu. 350.
Scribæ à Mandatis
Scribæ à Mandatis de iure habent potestatem substituendi vnum coadiutorem, pag. 387. col. 1. circa principium.
Scribere
Scribendi forma variatur à iuuentute ad senectutem, pag. 606. nu. 4.
Scribere Regi per quemlibet ex Procuratoribus potest diuisim, sed non vnitè, pag. 326. num. 8.
Scriptura
Scriptura an sit de essentia in gratia Principis, pag. 85. nu. 35. & seq.
In capitulis matrimonialibus est necessaria, pag. 422. nu. 4.
Secus de iure authenticorum, ibidem.
Requiritur inter illustres, sed non inter abiectos,

I N D E X

- abiectos*, pag. 423. col. 1. in princ.
Conseruat memoriam, pag. 423. nu. 5.
Est testimonium rerum antiquarum, p. 423. num. 6.
Privata non facit fidem pro barede, etiam si esset Fiscus, pag. 423. nu. 6.
In quibus casibus requiritur scriptura, vide pag. 423. nu. 8. & seq. ubi 19. casus enumerantur.
In quibus casibus nõ requiritur, vide p. 424. nu. 10. & seq. ubi 16. casus enumerantur.
Scriptura ab Archiepiscopo Ecclesiarum extracta valent, pag. 330. nu. 96.
Præsentata post conclusionem in causa, an valiant, pag. 531. nu. 100.
Extracta à Notario vasallo, non probant, ibidem nu. 101.
- Scopictum**
- Scopitti ieiunium immixtum facit delictum consummatum*, pag. 483. nu. 30.
Scopitto paruo delinquens, proditorium delictum committit, p. 437. nu. 4.
- Secreta**
- Secreta sunt tenenda facta Concilij, nec parentibus publicari, nec ab alijs implorari*, pag. 106. nu. 43.
- Secretarius**
- Secretarij Regis iurisdictione eius auctoritas, & à quibus preferatur*, pag. 183. nu. 385.
Spectabilis titulum habet, ibidem.
Secretarius Regni est de corpore Collateralis Concilij, pag. 386. sub nu. 39.
Sedet in sella in cõspectu Proregis, & amplam habet auctoritatem, ibidem.
Est depositarius secretorum, ibidem.
Bartholomeus de Capua fuit Secretarius, ibidem.
Quos subditos habet, p. 387. col. 1. cir. princ.
Habet iurisdictionem contentiosam, pag. 387. nu. 42.
Si suspectus allegatur, ut ceteri Cõsiliarij debet suspensio proponi, ibid. nu. 45.
Iubilatus remanens, præfertur alijs inde ministeria regalia occupantibus, ibid.
A Nerone fuit introductus, quia Iulius Cæsar ipse memorialia signabat, p. 394. sub nu. 106. cir. fin.
Secretarius Regis libellensis vocabatur, pag. 383. sub nu. 1.
- Secundæ nuptiæ**
- Secundæ nuptiæ non sunt solemniter faciendæ sicut primæ*, pag. 302. sub nu. 24.
- Secundæ causæ**
- Secundæ causæ debent vendi habenti primas, ne vasalli vexentur à diuersis*, p. 503. nu. 12. in fine.
- Secundogenitus**
- Secundogenitus quandoq; præbetur*, p. 10. n. 59.
- Secundogenitis an pater feudum dare possit*, pag. 246. sub nu. 13.
- Sedilia**
- Sedilia, seu Platea Neap. habet iurisdictionem, districtum, & qualibet unam portam Civitatis*, pag. 76. nu. 17.
Ab archis, seu supporticis originem trahunt, pag. 76. nu. 19.
Vfus viuendi sibi constituunt, ibidem.
Quando inceperunt, p. 100. sub nu. 5.
Quomodo alias vocantur, p. 325. nu. 1.
- Sella**
- Sellam habere in Prætorio Principis dignitas magna est*, p. 392. sub nu. 87.
Illam qui habet in Collaterali Concilio, ibid.
- Seleuchus**
- Seleuchus summus Legislator Locrensis pro obseruanda lege, unum sibi oculum, & alterum filio orbavit*, p. 21. nu. 3. & 4.
- Senatores**
- Senatores unde dicti, & à Romulo cur electi*, pag. 4. nu. 17.
Roma constituti, & primus modus regendi, pag. 39. nu. 3.
- Senex**
- Senex septuagenarius immemor præsumitur*, p. 60. sub nu. 102.
Carcerari non debet, ibidem.
- Sententia**
- Sententia contra condemnatos pro offensis cõtra Locum tenentem Regni*, p. 70. nu. 8.
Sententia Regis Ferdinandi circa voces Platearum, & Populi, p. 102. nu. 24.
Quomodo, & quãdo processit, p. 103. sub n. 30.
Debet esse conformis libello, pag. 115. sub num. 84.
Non retractatur prætextu instrumentorum nouiter reperorum, p. 524. nu. 50.
Quod retractatur, vide p. 526. col. 1.
Decem virorum bonorum plus valet quam totius multitudinis imperitia, p. 118. sub num. 103.
Lata contra Titulatum inquisitum de rebellionem refertur, p. 556. nu. 89.
Contra Ducem Bironum Gallum, & Comitẽ Exers Angliũ, & alios, p. 556. nu. 90. & seq.
Ac contra Mariam Stuardam Reginam Scotia pulcherrimam, ibidem.
Sententia S. C. à Prorege non impediatur, pag. 66. nu. 128.
Delegatorum habent executionẽ, sed per viã querelæ, & recursus datur remedium, pag. 157. nu. 249. & per Ducem Alba fuit ordinatum ut exequantur non obstantibus reclamationibus, siue ordinibus, ut relatio fiat in Collaterali Concilio, & quod non recipiantur reclamationes absque ordine, S. B. pag. 158. nu. 253.

I N D E X!

- Sententia antiqua est standum*, pag. 337. num. 53.
- Sententiarum solutio quomodo fuit obseruata*, pag. 118. sub nu. 105.
- Separata
- Separatorum separata est ratio*, p. 247. nu. 17. & pag. 248. nu. 23.
- Septem officia Regni
- Septem officia Regni precedunt Consiliarios Status*, pag. 105. nu. 38.
- Quando esse ceperunt*, pag. 194. colum. 1. in princ.
- Sequestra
- Sequestra, seu mandata mulierum, ne matrimonia contrahant*, p. 403. nu. 4.
- Sequestrum ad beneficium creditorum, non dat eis possessionem*, pag. 275. col. 1. circa principium.
- Sericum
- Sericum ex Oriente venit, & à quibus fuit asportatum*, pag. 170. nu. 301. & seq.
- In Gallia nostris temporibus fuit introductum*, ibidem.
- Eius vermis Alchermes componit*, pag. 171. num. 303.
- Eius gabella in Calabria erat Principis Bismant*, ibidem.
- Serua
- Serua cum domino concubitus habens, libera efficitur*, pag. 411. nu. 83.
- Seruientes
- Seruientes Principi, omnes dicuntur nobiles*, pag. 432. nu. 31.
- Seruentium natura est dominorum hostes esse*, pag. 143. col. 2. sub 2. potest.
- Seruitia
- Seruitia debent specificari in gratijs, vel priuilegijs, alias censentur de stilo*, pag. 83. num. 10.
- Seruitus
- Seruitus reuocata videtur, si concedenti, incipit esse damnosa*, p. 232. nu. 261.
- Non habet causam naturalem, sed est, aut constituta, aut prescripta*, p. 233. nu. 263.
- Quatuor modis acquiritur*, ibidem.
- Contra consuetudinem antiquam alterari non potest*, ibidem. nu. 264.
- Nec ultra modum, quo usus erat, extendi potest*, ibidem. nu. 266.
- Primum statum attenditur, & non latitudinem futuram*, ibidem. nu. 267.
- Eam alterans etiam tenetur ad damna*, pag. 234. nu. 269.
- Seruitus pascendi ius aquandi, pernoctandi, & lignandi habet*, p. 279. col. 1. circa med.
- Seruitutem hauitus habens, habet quoque iter ad hauriendum*, pag. 279. col. 1. circa principium.
- Seruus
- Seruus domino quando praiudicat in dignitatis exercitio*, p. 293. nu. 16.
- Seueritas
- Seueritas nimia non est seruanda, sicuti nec nimia misericordia*, p. 498. nu. 141.
- Sicilia
- Sicilia tanquam prima victa à Romanis, nimis diligebatur*, pag. 31. nu. 15.
- Sicilia Pratores quando*, p. 40. sub nu. 8.
- Sicilæ Curie Tribunal
- Sicilæ Curia Tribunal quomodo regebatur, & eius cognitio per prius erat Baiuli*, p. 170. num. 297.
- Hodie precedente consultatione D. Comitis Oluares est dismissum*, p. 70. sub nu. 298.
- Scriptura antiqua usque ad tempus Ioannæ Secunda, conseruat*, p. 170. nu. 299.
- Per prius pecuniarum pondera cognoscebat*, ibidem.
- Eius Iudex in Sacro Consilio sedem habet*, ibidem.
- Significatorie
- Significatoria Tribunalis reuisionis Neap. paratam habet executionem, sicuti illa Regia Camera*, pag. 155. col. 1.
- Signum Crucis
- Signum Crucis in principio litterarum debet apponi*, pag. 11. nu. 72.
- Simile
- Simile non est idem*, p. 426. sub nu. 23. in fin.
- Simoniz crimen
- Simonia crimen solis signis, aut verisimilitudinibus procedere facit*, pag. 498. nu. 191. in fine.
- Simulatio
- Simulare licitum est ad euitandum maiora mala*, pag. 106. nu. 39.
- Simulatio vetus malum in Republica, & diuersimodè describitur, & ideo fugienda*, pag. 108. nu. 51.
- In concilio Principis minorem partem habere debet*, pag. 108. nu. 52.
- Sindicus
- Sindicus Ciuitatis Neapolis est superior omnibus, & iurisdictionem habet*, p. 91. nu. 45.
- Quomodo constituitur*, p. 154. nu. 138. in fin.
- Ipse, & Electi in Parlamento precedunt omnes Titulatos*, pag. 193. nu. 2.
- Totam Ciuitatem representat, & omnis iurisdictione in illo die in eum est transfusa*, ibidem. nu. 3.
- Facit ordines, & mandata pro executione parlamenti*, pag. 193. nu. 6.
- Clauis Ciuitatis Regi presentat*, ibidem. in fine.
- Sindicus ab Vniuersitate electus, quomodo à Barone confirmatur*, p. 218. nu. 146.
- Sindicus

I N D E X

- Sindicus est constituendus ab Vniuersitate
ueniente ad Urbem contra Barones , pag.
393. nu. 104.*
- Sindici pecunias Vniuersitatis fraudantes,
quomodo puniendi, p. 197. sub nu. 40.*
- Curam clausum Vniuersitatis habent tem-
pore pestis, ibidem.*
- Smirnia
- Smirnia, qua maritum, & filium uelenu occi-
dit, quomodo impunita remansit, p. 497.
num. 131.*
- Socratis patientia
- Socratis patientia erga Xantippe uxorem, pag.
402. sub nu. 1.*
- Socer
- Socer loco patris habetur, & contra eum liqui-
dari instrumentum an possit, pag. 425.
num. 19.*
- In solium tenetur pro restitutione dotium,
& non in quantum facere potest vigore
consuetudinis Neapol. p. 425. nu. 21.*
- De iure communi in quantum facere potest,
tenetur, pag. 426. nu. 22.*
- Es iam honor debetur ut in patre, ibidem
num. 23.*
- Socius
- Socius ad instantiam socij carcerari non potest,
sicuti nec frater ad instantiam fratris, pag.
426. nu. 25.*
- Sodomia
- Sodomia facit ut quis, non gaudea immunitate
Ecclesiastica, p. 405. sub nu. 31.*
- Tentata, matrimonium separat, ibidem.*
- Clericū degradari, & Curia seculari tradi
facit, pag. 483. sub nu. 32.*
- Tentata, licet occidere facit, pag. 488. nu-
mer. 66.*
- Solidi
- Solidi dicuntur, quia fiunt de puro auro, quod
minus, seu tardius diminuitur, pag. 362.
num. 1.*
- Solicius
- Solitus amicum hospitari nō potest cogi ad con-
tinuandum, p. 465. nu. 99.*
- Solitis delinquere, gratia non fiant, pag. 86.
num. 42.*
- Solitus delinquere si occiditur, minus est de-
lictum, pag. 497. nu. 151.*
- Solutum
- Solutū sine causa repetitur post sententiam, pag.
525. nu. 55. & seq.*
- Eo fortius non soluti retentio, ibidem
num. 56.*
- Somnium
- Somnium Comitiss Rogerij Normandi a prodi-
tione liberati orationibus Diui Bruno-
nis refertur, pag. 551. num. 68.*
- Somnium Imperatoris Constantini pro eo
sanando à lepra, pag. 553. colum. 2. in
medio.*
- Soror
- Soror dotata numquid ad querelandum de fra-
tre admittitur, p. 84. nu. 20.*
- Nō illustratur radijs fratris, nec filii pro pa-
tre, pag. 403. sub nu. 14.*
- Soror utrinque coniuncta praefertur consan-
guinea, pag. 351. nu. 23.*
- Quid de iure consuetudinario Neap. ibid.*
- Masculiata quando censetur, pag. 353. num.
34. & 35.*
- Concurrat cum masculis, si frater non habet
onus dotandi, ibidem nu. 36.*
- Vterina concurrat cum fratribus uterinis,
pag. 353. nu. 37.*
- Dotata, & eius filij an excludantur, p. 333.
num. 38.*
- Spes
- Spes fallax, qua non suis viribus nititur, sed
alienis, pag. 294. sub nu. 22.*
- Est panis miserorum, qui dum viuunt spe-
rant, ibidem.*
- Spes opum, & venas metallorū adinuenien-
di multis inopia, & exitium fuit, pag. 547.
sub nu. 38.*
- Spicæ
- Spicæ secatis segetibus sunt pauperum, pag. 203.
num. 75.*
- Spoliat
- Spoliat qui solitas annuas praestationes denegat,
pag. 457. nu. 3.*
- Spoliatus
- Spoliatus est sicuti hereditas iasonis, pag. 319.
num. 64.*
- Spolio
- Spolio durante praescriptio dormit, pag. 319.
num. 63.*
- Sponsa
- Sponsa an sub potestate sponsi est, sicuti uxor sub
potestate viri, p. 408. nu. 55.*
- Sponsalia
- Sponsalia unde dicta sunt, p. 407. nu. 46.*
- De futuro qua, ibidem nu. 47.*
- Quomodo contrahuntur, ibidem num. 48.
& sequent.*
- Quomodo frangi possunt, ibidem num. 50.
& sequent.*
- Differunt inter maiores, & minores, & ali-
ter dissoluuntur, p. 408. nu. 53. & seq.*
- Sponsalicia largitas
- Sponsalicia largitas donatiuū dicitur, & quan-
do restringitur, p. 292. nu. 6. & 7.*
- Sponsalicia largitas quid, pag. 312. nu. 72. &
pag. 306. nu. 2.*
- Sportula
- Sportula aliquando soluenda sunt, pag. 141.
num. 192.*

I N D E X!

- Spuria**
- Spuria à patre dotari debet ad instar alimentorum, & de ea disponere potest, pag. 407. num. 44.*
- Statuta**
- Statuta extenduntur ad euitandum absurda, pag. 12. nu. 74.*
- Sibi condere Vniuersitates non possunt, pag. 325. sub nu. 2.*
- Quando intrinsecam, vel extrinsecam interpretationem recipiunt, p. 397. nu. 9. & 10.*
- Extenduntur de casu ad casum in criminalibus, ibidem nu. 11.*
- Ciuitatum iura ciuilia vocantur, & differunt à Pragmatica, p. 398. nu. 18.*
- Qua actio ex eis oriatur, p. 398. nu. 19.*
- Inter contractus bona fidei non connumeratur, ibidem nu. 20.*
- Statutum ut nemo accedat ad molendum ad alia molendina, quam ad illa Vniuersitatis, an obseruetur contra molendina Ecclesiarum, vel priuatorum, pag. 212. nu. 122. & seq.*
- Recipit interpretationem restrictiuam ex sensu, & mente, ne aliquis indebitè condemnatur, pag. 435. nu. 2. in fine.*
- Prohibens offensionem manus, an extendatur ad offendentem digitum, pag. 436. num. 19.*
- Puniens mandantem, an ad facientem extendatur, pag. 480. sub nu. 4.*
- Contra delinquentes, extenditur etiam contra assistentes, p. 505. col. 1. in princ.*
- An liget externos ignorantes, p. 503. nu. 25.*
- Ciuem nouellum an obliget, ibid. nu. 28.*
- Stylum**
- Stylum Ciuitas in Calabria ampla Territoria habet, pag. 328. nu. 20.*
- Homines doctos habuit, & habet, pag. 333. colum. 1.*
- Stylum ferrum subtile dicitur, pag. 332. sub num. 46.*
- Stipendiarij**
- Stipendiarij de gubernio prouisis, possunt stipendia suspendi, p. 58. nu. 89.*
- Mercedes eorum an ex gratia, vel ex iustitia dicantur, ibidem.*
- Eis quandoque solutiones suspenduntur, pag. 108. sub nu. 48.*
- An sint donatarij, vel creditores Regis, ibidem.*
- Stratagogus**
- Stratagogus, seu Straticolus qui, pag. 40. sub num. 11.*
- Studentes**
- Studentes exteri, & meretrices à vicino extractari quomodo, & quando possunt, pag. 175. nu. 331.*
- Casalia Neapolis an gaudeant privilegio non extractandi, p. 175. nu. 332.*
- Studia Neapolis**
- Studiorum Neapolis Lectorum scholasticorum priuilegia p. 167. sub nu. 271.*
- Subhasta licitans**
- Subhasta licitans quomodo, & quādo tenetur, p. 415. nu. 10. & seq.*
- Subditi**
- Priuilegia subbastationis multa, ibid.*
- Subditi**
- Subditi dominum spoliante eo ipso, quod obedire denegant, p. 457. nu. 2.*
- Non tenentur quarere Regem extra Regnū, pag. 387. nu. 47.*
- Sub umbra Regis requisierunt, p. 13. nu. 5.*
- Subfeuda**
- Subfeuda legi vniuersali Regis an subsint, pag. 283. nu. 137.*
- Cap. Neap. ad beneficium Neapolitanarum an subsint, ibidem per totum.*
- Successio eorum quomodo regulatur, p. 283. num. 138.*
- Iudicantur secundum leges feudales, & non secundum leges Regni, p. 284. nu. 141.*
- subfeudatarij**
- Subfeudatarij in Parlamenti oneribus non contribuunt, p. 284. nu. 139.*
- Subingressio**
- Subingressio in succedendo quomodo datur, pag. 353. nu. 41.*
- Submittens**
- Submittens se iurisdictioni eius equalis aduersus eum ius dici potest, p. 90. nu. 38.*
- Subornatio**
- Subornatio pestis maxima, & eius origo, p. 47. num. 23. in fine.*
- Subrogatio**
- Subrogatio vnius Castri in locum alterius, quomodo fieri potest, p. 278. col. 2. in fin.*
- Pœna an detur in criminalibus, pag. 363. num. 11.*
- Subrogatum capit naturam sui principalis, sicut à lege, sed non ab homine, pag. 90. num. 31.*
- Substantia**
- Substantia producit accidens, & qualitatem, pag. 468. nu. 118.*
- Substituens**
- Substituens ex delicto substituti quādo tenetur, pag. 216. nu. 238.*
- Tenetur de culpis, & defectibus substituti, pag. 265. num. 92. & pag. 274. colum. 1. in princ.*
- Substitutio**
- Substitutio in gubernio quando fieri potest, pag. 53. sub nu. 49.*
- In contractibus fieri potest, & testatori successitur, pag. 305. nu. 36.*
- Substi;**

I N D E X.

Substitutus

Substitutus potest esse ad seruendum in officio pro illustri persona, p. 131. nu. 142.

Subuentiones

Subuentiones debita à vassallis pro monacandis, vel maritandis filiabus Baronum quando, & quanta, pag. 197. nu. 45.

Debita Regi pro maritandis filiabus etiam spurij, vel profaciendo fratre milite, pag. 198. nu. 47. & p. 206. sub nu. 98.

Fallit, si filia ex pulchritudine dotaretur, ibidem.

Successio

Successio Regnorum, laudabilior est electione, quam successione, p. 31. nu. 8.

In feudis emptis, vel ob seruicia, vel ex gratia concessis vsque ad quem gradum extendatur, pag. 83. sub nu. 10.

Successionis gradus quomodo de iure communi, vel consuetudinario connumerantur, pag. 353. nu. 40.

Successor

Successor praedecessoris facta, obseruare debet, pag. 148. col. 2. in princ.

Non excusatur ignorantia facti notabilis per praedecessores facti, p. 512. nu. 15.

Successores in fideicommissio quando in vita possessoris agunt, p. 278. nu. 110.

Successores habere non dicitur, qui ab intestato moritur, p. 356. nu. 50.

Summates

Summates erant Alexandria Proregi in criminalibus non subiecti, qui libera voce Patriam apud Regem defendebant, p. 392. nu. 95.

Superiores

Superiorum motions subsunt inferiora, pag. 28. num. 70.

Supernumerarij

Supernumerarij Iudices à Rege transmissi, quæ locum occupant, p. 57. nu. 83.

Non gaudent priuilegio ordinariorum, pag. 158. nu. 255.

Non votant in Collegio, sed vt testes assistunt, pag. 159. nu. 258.

Quando subiecti, & subsidiarij sunt, p. 160. num. 264.

Supernumerarius in Collat. Cone. non est ponendus, pag. 385. nu. 23.

Ordinariorum iura non habet, ibid.

Iudices à Rege positi, non tollunt loca, quæ Prorex prouidere potest, pag. 143. sub numero. 204.

Supplicationes

Supplicationes quomodo leguntur, si Praesidens sit suspectus, p. 122. in 7. potest.

Consiliarijs sunt legenda absente Praeside, & ad euertendas confusiones coram Praeside, pag. 127. nu. 125.

Subreptitia quando, & ipsis est standum contra supplicantes, p. 129. in 2. potest.

Quando leguntur per Sacrum Consilium, pag. 607. nu. 15.

Supplicationum solutio quando creuit, pag. 118. sub nu. 105.

Suspicio

Suspicio Cappellani Maioris etiam Regij absq; deposito proponitur, p. 164. col. 2.

Suspicio Secretarij Regni, quomodo est alleganda, pag. 387. nu. 45. in fine.

Proregis quomodo practicatur, & quid agendum, pag. 62. nu. 114.

Prædecessoris delegati, an militet in successorem, pag. 157. nu. 251.

Suspiciones secundum ius Canonicum iudicantur in Regno, p. 122. nu. 113.

Irrogant infamiam, & inimicitiam, p. 123. col. 1. in princ.

Suspecto Barone, eius Officiales sunt suspecti, pag. 122. col. 2. in fine.

Suspecto Magistro Actorum, omnes eius scribae sunt suspecti, p. 123. col. 1.

Magistri Actorum S. C. in aula discuti debet, pag. 123. col. 1. circa medium.

Sutores

Sutores ultra sex menses mercedem non possunt petere, p. 144. col. 1. in princ.

T

Talia

Talia sunt subiecta, qualia predicata demonstrant, p. 247. nu. 17.

Talionis poena

Vide poena.

Tarenti Ciuitas

Tarenti Ciuitas amisit franchitiam functioni fiscalium, p. 297. nu. 24.

Templa

Templa omni tempore conseruata fuere contra voluntatem Militum, p. 109. nu. 51. in fin.

Templum Castoris, & Pollucis Neap. quando Diuis Petro, et Paulo dicatum fuit, pag. 547. nu. 44.

Templarij

Templarij pro Ecclesijs agebant, & coueniebantur, pag. 529. nu. 79.

Erant sub Regula S. Augustini, ibidem.

Fuerunt estincti à Bonifacio VIII. ibidem num. 80.

Loco ipsorum suborti fuerunt Milites Hierosolymitani, ibidem nu. 81.

Quidam ex eis Neapolitanus ad mortem condemnatus, Papam, & Regem Gallia ante Deum citauit infra annum, & diem, qui mortui sunt intra illud tempus, pag. 529. num. 81.

Tempus

I N D E X

Tempus

Tempus spoli non computatur in praescriptione, pag. 339. nu. 65.

Non praesumit obligationem, p. 465. nu. 91.

Nō inducit, et impraescriptibile fiat praescriptibile, pag. 468. nu. 122.

Terræ

Terra, seu Castra Regni, & eorum focularia quot sunt, pag. 32. sub num. 15. circa finem.

Terra in Regno nullius, qua, & ubi, p. 604 num. 112.

Terra demaniales in Regno in qualibet ex 12. Prouincijs feudalia, qua possident, vide in pag. 559. & seq.

Terremotus

Terremotus magnus in partibus Apulea de anno 1627. euenit, p. 557. nu. 2.

Territorium

Territorium est quid uniuersale, p. 3. nu. 4.

Testamentum

Testamentum feudatarij excludentis vocatum in inuestitura non valet, pag. 250. numer. 40.

Testamentum Baronis an Notarius vasallus stipulare possit, p. 431. nu. 28.

Venit appellatione contractus, pag. 431. numer. 29.

Testes

Testes singulares, & inhabiles, probant corruptelas Officialium, p. 118. nu. 107.

Recepti post disiecta testificata non probant, pag. 531. nu. 97.

Loquētes per eundem praemeditatum sermonem non probant, p. 531. nu. 99.

Testis cuius antiqua depositio probat, p. 338. num. 54.

Rustici quando plus probant, ibid. nu. 55.

Testis unus, vel singulares quando probant, pag. 429. nu. 16.

Vni quando credatur, vide plures casus, pag. 430. col. 1.

Quot contra Episcopos, vel Praelatos, ibidem col. 2. in print.

Testi deponenti de facto proprio quando credatur, pag. 446. nu. 21.

Singulares probant confessiones factas in diuersis locis, & temporibus, ibidem num. 22.

Non dicuntur singulares, quando concordāt ad eundem rei finem, p. 447. nu. 23.

Singulares probant domus baracteria, & subornationes Officialium, p. 447. nu. 23.

Probant delicta occulta, p. 447. nu. 24.

Si se subornatos dicunt, probant, ibidem num. 25.

Corrupti possunt contra corruptentem produci, ibidem nu. 26.

Theatra

Theatra etiam dici possunt Platea Neapolis, pag. 325. sub nu. 1.

Theodosius

Theodosius Imperator Hispanus immunitatem Ecclesiarum obseruauit, pag. 536. num. 32.

Thesaurarius

Theaurarij generalis Tribunal Primpilus vocatur, quomodo regitur, & eius subest, pag. 173. nu. 351.

Theaurarij in Prouincijs quare, & cur sic dicitur, pag. 553. sub nu. 70.

Appellatione Officialium non veniunt, ibidem.

Theaurarius salarium integrum habet, etiā si infra annum moritur, p. 173. nu. 351.

Eius filij etiam non heredes tenentur, p. 177. num. 352.

De iure antiquo quomodo vocabatur, ibidem nu. 352. & 353.

Si est Eques alicuius Sedilis, alios non praecedit, pag. 177. sub nu. 353.

Dices praesumitur de bonis Fisci, pag. 177. num. 353.

Pecuniam fiscalem mutuo dare nō potest sub poena quadrupli, p. 177. nu. 355.

Decanum Regia Camera praecedit, sed praeceditur à Scriba Rationis, pag. 177. sub num. 356.

Cognoscitur à Mag. Cur. Vic. tam civili, quam criminali, quia Officialis non dicitur, pag. 177. nu. 357.

Minister pecuniarius tantum, & non Officialis vocatur, & in Indulto non comprehenditur, pag. 178. nu. 362.

Nullam iurisdictionem habet, pag. 178. num. 362.

Theaurarius Prouincialis Indulta generali non fuit gausus ex decreto Regia luneta coram Visitatore, p. 179. col. 2.

Thesaurus

Thesaurus Regis olim in Castro S. Saluatoris conseruabatur, p. 287. nu. 356.

Thesaurus inuentus spectat ad inuenientem, pag. 364. nu. 26. & seq.

Est Dei beneficium, & donum, ibidem.

Lege prohiberi potest, sed absque magica arte licite quaritur, ibid. nu. 28.

Dicens esse subtus domum alicuius, & pro illo inueniendo necesse esset domum diruere, non est audiendus, p. 364. sub nu. 28.

Inuentus in Terris cuius sit, p. 399. nu. 29.

Thomas

Thomas Caracciolus Dux Rocca, strenuus Miles, pag. 6. nu. 36.

Thomas de Franchis Consiliarius eximius, pag. 275. col. 1.

Tiberius

I N D E X.

- Tiberius**
- Tiberius Caesar Augusti successor Magistratum,**
& Senatam honorauit, p. 128. nu. 133.
- Tiberius de Amatus Aduocatus memoratur,**
pag. 275. col. 1. circa princ.
- Timor**
- Timor belli, seu armorum facit idem, quod ipsa**
arma, pag. 120. col. 2. in fine.
- Tormentorum operatur sicuti ipsa tormenta,**
ibidem.
- Futuri grauaminis recursum dat,** pag. 121.
col. 1. in princ.
- Tingens**
- Tingens sibi barbam, ab officio priuatur,** pag. 25.
num. 50. in fine.
- Titulati, & Tituli**
- Titulati condemnari possint in consulto Rege,**
pag. 68. nu. 140.
- In Regno in dies crescunt,** pag. 193. num. 8.
& sequent.
- Eorum priuilegia,** p. 193. sub nu. 9.
- Per Procuratorem litigare debent tam in**
ciuilibus, quam in criminalibus, pag. 193.
sub num. 9.
- Quando inquisiti sunt, sedent coram Iudici-**
bus, & alij Feudatarij non, ibid.
- Verè Regni, & Regis Capitanei dicuntur,**
ibidem.
- Olim in Regno Sicilia non erant nisi trigin-**
ta, ibi tem.
- An alimenta habeant, sequestratis eorum**
bonis, pag. 45. nu. 50. in fine.
- Ingredientes S. C. an arma deferat,** pag. 390.
num. 70.
- A Regentibus in actibus indifferentibus pra-**
ceduntur, p. 391. nu. 78.
- Consiliarij Titulati an in Collaterali Consi-**
lio sellam habeant, p. 392. nu. 87.
- Felix de Ianuario Marchio Sancti Maxi-**
mi, & Consiliarius, sellam habuit in Col-
laterali Consilio, ibidem.
- Cum voto parium condemnantur,** pag. 555.
num. 86.
- Quomodo dantur tituli super feudo, vel su-**
per persona, pag. 556. num. 93. cum
sequenti.
- Eorum Terra titulo decorata quomodo ven-**
duntur, pag. 557. nu. 96.
- Olim citari non poterant absque licentia,** pag.
555. nu. 78.
- Cum precedentia dari possunt,** pag. 557.
num. 101.
- Titulati, & Barones in qualibet ex duode-**
cim Prouincijs Regni existentes, ac alij
feuda possidentes enumerantur, in p. 558.
cum seq.
- Inquisiti quando sedere debent coram Iudice,**
pag. 391. nu. 82.
- Titulatus in Concilio pro causa interueniens,**
quomodo sedeat, pag. 90. nu. 34. & p. 391.
nu. 81. circa finem.
- Titulato Proregem salutanti, Prorex asur-**
gere tenetur, pag. 67. nu. 132.
- Tituli ab omnibus Potentatibus acceptan-**
tur, & à Iesu Christo approbati, pag. 3.
num. 5.
- Non debent collocari nisi in celebri Ciuitate,**
& in personis de genere, & prosapia ma-
gnatum, pag. 193. sub nu. 9.
- Tituli in Regno Neapolis uisitati, sunt Prin-**
cipis, Ducis, Marchionis, & Comitiss, &
secundum hunc ordinem sedent, pag. 542.
sub num. 1.
- Nomina barbara sunt, & priscis temporibus**
incognita, p. 545. nu. 29.
- Sunt à latere Consiliarij, ibidem.**
- Coram Regibus usque ad aduentum Regis**
Catholici capite sedebant, ibidem.
- Et in aduentu Caroli V. in hoc Regnum**
non fuit seruatum, sed aliqui Titulati Re-
gni descripti capite sedebant, ibi-
dem.
- Capitanei proprie in Regno uocantur quasi**
capita digna habentes respectu aliorum,
pag. 544. nu. 14.
- Hispania uocantur magnates, inter quos nõ**
adesit precedentia, ibidem.
- Illustrissimi titulus à Normandis fuit Duci-**
bus datus, pag. 545. nu. 25.
- Tituli uenduntur, & nihilominus gratia est,**
pag. 545. nu. 30.
- Titulorum inscriptio unde ortum habuit,** pag.
3. num. 2.
- Titulorum inscriptio in literis familiaribus**
prohibita, pag. 11. nu. 72.
- Titulus à Titan, idest Sol dicitur,** pag. 3.
num. 4.
- Excellentia cui, & quare datur,** pag. 40.
sub num. 11.
- Circumspecti, uel Spectabilis quibus datur,**
& quomodo intelligitur, pag. 120. col. 2.
in princ. & pag. 383. num. 385. circa
finem.
- Ex diuersitate temporum mutantur etiam**
tituli, ibidem.
- Habetur etiam patientia soluendi donatiua,**
pag. 296. sub nu. 26.
- Titulus putatiuus non sufficit ad prescriben-**
dum, pag. 340. nu. 75.
- Titulus Illustris, an Magnifici maior,** p. 391.
num. 79.
- Spectabilis, Illustris, Clarissimi, Magnifici,**
& alij declarantur, p. 394. nu. 107.
- Titulus Eminentissimi quando DD. Cardi-**
nalibus, & alijs fuit attributus, pag. 394.
num. 108.

Fuit

I N D E X!

- Fuit à Iustiniano datus suo Gloriosissimo Pratorium per Orientem Prefecto, pag. 395. nu. 110.*
- Titulum allegare cum possessionis probatione sufficit, pag. 457. nu. 6.*
- Titulus inualidus à principio allegari non debet, etiã si diutina præstatio adesset, pag. 464. nu. 145. & seq.*
- Non parit actionem, ibid. nu. 148.*
- Si per mille annos esset possessio, non iuuat hante titulo infecto, p. 470. nu. 163.*
- Dedit incoloratam possessionem, ibidem num. 164.*
- Tyrannus**
- Tyrannicè tractans vasallos, eis priuatur, pag. 227. nu. 228. in fine.*
- Tyrannus, aut notoriè iniustus fortilitia edificare, vel reedificare prohibetur, pag. 230. nu. 255.*
- Tyranni lex bona non est abroganda, p. 395. num. 24.*
- Tyrannorum tempore est cauendum, pag. 29. num. 73.*
- Toga**
- Toga non facit quem Officiale ante ingressum Prouincia, pag. 85. nu. 34.*
- Toga honor apud Romanos erat, p. 150. col. 1. circa principium.*
- Tollerantur**
- Tollerantur aliqua mala in Republica, ne peiora veniant, pag. 175. nu. 343.*
- Tormentorum inuentio**
- Tormentorum inuentio in Ciuitate Veneta quando, pag. 6. nu. 35.*
- Torqueri**
- Torqueri non possunt ex processu informatiuo Baronis etiam exteri, p. 219. nu. 157.*
- Nec ipsi possunt alios torquere ex processu informatiuo, vel cum præbeminentijs sine licentia, pag. 220. nu. 262.*
- Tortura**
- Tortura cum quibus studijs inferri potest, pag. 487. nu. 51. & seq.*
- Traciz Reges**
- Traciz Reges eliguntur qui non habent filios, nec pignus habendi, pag. 409. nu. 66.*
- Transgressor**
- Transgressor primus legis publicata, nulla pietate est dignus, p. 538. nu. 3.*
- Quomodo à Moise fuit punitus, ibidem.*
- Transgressores edictorum qui, & quomodo puniendi, pag. 497. nu. 129.*
- Transmissi**
- Transmissi ad partes maritimas, vel ultra mare custodiendas adorantur sicuti Proconules, pag. 7. nu. 36.*
- Tribunal**
- Tribunal est Iudicis ordinarij, templum pacis dicitur, & consilium est Principis, p. 104. sub num. 36.*
- Tribunalia cui Principi omni obuiam vadit, pag. 113. sub nu. 72.*
- Tribunalium S. Laurentij Neap. materia, pag. 153. nu. 229.*
- Aduocati ad Tribunal S. Laurentij accedentes in sella sedent, ibidem.*
- Computorum, seu reuisionis mantunata, & aqua, quomodo reguntur, pag. 154. numer. 239.*
- Eius Ministri à Prorege deputantur, ibidem.*
- Fortificationis quando fuit introductum, & quomodo regitur, p. 155. col. 1.*
- Noua Tribunalia non fiant, p. 155. nu. 242.*
- Tribuni Milicum**
- Tribuni Militum per quadriennium Roma reuerunt, pag. 39. nu. 7.*
- Tributa**
- Tributa imponens Rex ob necessitates debet expensas superfluas rescare, p. 16. nu. 28.*
- Quomodo sunt imponenda, ibidem.*
- A Regibus imposta etiã super labore, & perfonis, pag. 26. nu. 55.*
- Tributa quanto minus sunt imponenda, p. 292. sub num. 24.*
- Sunt minuenda, & qui ea iniuste anteposit, à Deo punitur, pag. 292. nu. 24.*
- A sceminis soluuntur in Constantinopoli, ibidem.*
- Sardinia soluitur pro natiuitate filiorum, ibidem.*
- Trigesima**
- Trigesima exigebatur olim in Regno, pag. 118. num. 104.*
- Triremium Tribunal**
- Triremium Tribunal quomodo regitur, p. 176. num. 345.*
- Iurisdictionem cumulatiuam habet, ibid.*
- Eius Officiales non capiant fratres, vel filios pro fratribus, vel parentibus à triremibus fugientibus, pag. 126. nu. 346.*
- Ab eius decretis ad Proregem, & Collaterale appellatur, p. 176. nu. 347.*
- Eorum Capitaneorum, & Officialium requisita, ibidem.*
- Triumphare**
- Triumphare de Rege capto, magna est gloria, pag. 4. nu. 16.*
- Troia**
- Troia à Grecis victa quando, p. 551. nu. 63.*
- Ante adificationem Roma anni 430. ibidem.*
- Tropez Ciuitas**
- Tropez Ciuitas Herculis portus quando ex Hispania Italiam venit, pag. 605. eolum. 1. in fine.*
- Turbatio**

Turbatio

*Turbatio in CC. Regni per denegationem par-
tis, aut emanationem bannorum fit, pag.
530. nu. 86. & seq.*

Turca

*Turca in Regno capta, an detineri possint a
Prorege, pag. 68. nu. 141.*

Vbi decisio D. Perasani de Ribera refertur.

Turris S. Vincentij

*Turris S. Vincentij cognitio ad Iudicem Castri
noui spectat, pag. 181. nu. 375.*

Tutor

*Tutor filium suum cum pupilla matrimonium
facere nequit, pag. 67. nu. 136.*

*Non solvens releuium, vel censum in tempo-
re, soluit interesse. p. 134. nu. 155.*

*Res minoris quomodo, & quando vendere
potest, pag. 522. nu. 41. & seq.*

*Sine decreto alienans, nulliter facit, pag. 522.
num. 43. & seq.*

*An conualidentur alienationes per tutorem
facta sine decreto per quinquennium,
ibidem nu. 44.*

*Pro causis necessarijs alienat, & qua sunt
causa, pag. 523. nu. 47.*

V

Vagabundi

*Vagabundi, seu inertes, quomodo Albenis
puniebantur, pag. 101. nu. 17.*

Et quomodo Neap. ibidem.

Non esse, Respublica expedit, ibidem.

Valor

*Valor rerum, & metallorum a sigillo, & signa
Regis dependet, p. 364. nu. 25.*

Variantur statuta

*Variantur statuta secundum temporum varia-
tatem, pag. 103. nu. 29.*

Varietas

*Varietas temporum varia parisi, pag. 391.
num. 80.*

Vasalli

*Vasalli curare debent pro Regis patrimonio con-
seruando, ne Rex ponat manus ad iniqui-
tates, pag. 26. nu. 54.*

*In Hispania absque Regis licentia non pos-
sunt dominos in ius vocare, p. 195. nu. 34.
circa medium.*

*Ad Iudices Baronum appellare tenentur, pag.
197. nu. 43.*

*Iurisdictionem in prauidicium Baronum non
prorogant, ibidem.*

*Ad facti iubendum pro domino, & a contra-
cogi possunt indemnitate promissa, p. 207.
num. 101.*

*Adiutorium dominis quando, & qui tenean-
tur dare, pag. 206. nu. 98. per totum.*

*Baronem occidentes, incurrunt crimen laesa
Maeftatis, pag. 210. nu. 15.*

*Angarij, & perangarij, qua seruitia facere
tenentur, pag. 218. nu. 149.*

*Temere non loquantur aduersus Barones, pag.
218. sub nu. 150. & p. 226. nu. 219.*

*Ad seruitia personalia, vel ad rehabitan-
dum cogi non possunt a Baronibus, p. 227.
num. 227.*

Verberari non possunt, ibid. nu. 228.

*Male habiti, & tyrannice tractati possunt
petere, ut eximantur a iurisdictione Ba-
ronis, ibidem.*

*Non tenentur quarere Regem extra Regnum,
pag. 227. nu. 245.*

*Contra eorum libertatem consentientes, confes-
sio non valet, pag. 229. nu. 250.*

*Seruiunt, ut possunt Regi, & non magis
obligati, qui dedit parua magnifice, quam
qui parua, & libenter, pag. 293. colum. 2.
in princ.*

*Quando adiutorium extraordinarium Regi
dare tenentur, pag. 294. nu. 21.*

In demanijs habent usum, p. 332. nu. 45.

*Rixosi, & insolentes contra Barones, exfra-
gentur, pag. 394. col. 1. in princ.*

*Originem habuerunt tempore Galat, p. 467.
num. 114.*

*Promittentes domino accedere ad suum mo-
lendinum, aut furnum, extortit presu-
muntur vocati, pag. 468. sub nu. 114.*

*Alimenta naturalia habent, pag. 530. nu-
mer. 95.*

Obedientes sint, pag. 28. nu. 69.

*Vasallorum beneuolentia quid operatur, pag.
29. nu. 77.*

*Vasallorum erectio in Regno quando, pag.
194. nu. 16.*

De iure Codicis an fuerint, ibidem.

Vassi Regina

*Vassi Regina, Affueri mandatum spernens, fuit
repudiata, pag. 403. nu. 13.*

Vestigalia

*Vestigalia a Prorege, vel Oratore non soluuntur
pro eorum bonis mobilibus transsuntibus,
pag. 58. sub nu. 88.*

Venatio

*Venationis iurisdictione in quibus consistat, pag.
182. nu. 382.*

*Eius usus Regi, & nobilibus necessarius, pag.
182. nu. 382.*

S. Iulianus fuit venator, ibidem.

Militia comparatur, ibidem.

*Alexander Magnus, sicuti & ceteri Prin-
cipes, ea usus est, ibidem.*

Vendentes

*Vendentes domos, aut sacculos lanae, non
consentunt vendere pecunias ibi abscondi*

I N D E X

tas, pag. 364. num. 28. & sequent.

Venditio

Venditio secundarum causarum est facienda habenti primas, pag. 503. num. 12. in fine.

Facta pro pretio arbitrando per Titiam, si Titius moritur, annullatur venditio, pag. 503. nu. 31.

Veneti

Veneti purpurea veste utuntur, pag. 8. numer. 41.

A Paulo Quinto quando, & cur excommunicati, pag. 23. num. 28. & pag. 399. numer. 28.

Quomodo Regnum Cypri habuerunt, p. 543. num. 10.

Venetiarum Ciuitas

Venetiarum Ciuitas decus, & splendor Italia reliquias libertatis ipsius conseruat, pag. 7. num. 39.

Liberam fundationem habuit ex ruinis, & aeficientia Roma, & aliarum Ciuitatum Anno 400. regnantibus Anastasio Pontifice, & Arcadio Imperatore Hispano, pag. 7. num. 40.

Ex ea esse Reges, & Principes Europa non indignantur, ibidem.

Quare libera nata conseruatur, pag. 7. numer. 41.

In mari Adriatico est sita, & quibus iuribus libera pretenditur, pag. 8. num. 42. & sequenti.

Sua propria statuta Egidiana habet, pag. 8. num. 43. in fine.

Conterminus remansit in diuisione Imperatorum Orientis, & Occidentis, pag. 8. num. 44.

Imperatoribus, & alijs in diuersis bellis auxilium prauit, pag. 8. nu. 45. & seq.

A Poeta Sanazario, & alijs laudatur, pag. 9. num. 53.

Venetiarū Dux, seu Doge cum cornu quando, pag. 544. nu. 15.

Venetorum cum Ianuensibus bella, pag. 6. num. 34.

Verba

Verba gratiarum proprie sunt intelligenda, pag. 178. nu. 360.

Generalia in transactione restringuntur ad rem, & causam, de qua fuit tractatum, pag. 252. nu. 47.

Cum effectu sunt accipienda, pag. 421. nu. 7. in fine.

Verba legis tantum an liceat offendere, pag. 435. nu. 3.

Verbis legum non est inherendum, ut Iudei faciunt, pag. 435. nu. 2.

Quis modo sunt intelligenda, & eorum sen-

sus debet sequi, pag. 390. nu. 75.

Verbum (uisa uisa) vel all'armi all'armi) quomodo intelligatur, pag. 48. num. 32. & sequent.

Verbum omnis, nihil excludit, pag. 459. numer. 12.

Verbera

Verberum, & minarum metus semper praesumitur durare durante matrimonio, pag. 289. nu. 169.

Veritas

Veritas adeo fortis est, ut omnes hominum caliditates superet, pag. 108. n. 52.

In Palatijs furtiuè, & per fenestras ingreditur, ibidem.

Plusquam scriptura attenditur, p. 112. nu. 68. circa finem.

Odium parit, pag. 104. sub nu. 33.

Veritatem Principi dicere, magnum est illi prestare seruitium, pag. 108. nu. 52.

Vestes

Vestes excessiua Aduocatis, & Clericis reprobantur, p. 238. nu. 22.

Vestes ingubres vidua quando restituere tenetur, pag. 153. nu. 234.

Prohibita subtus, domi, & in studio asportari possunt, pag. 239. nu. 24.

Prohibitae quandoque mulieres asportare possunt, pag. 239. nu. 25.

Imperiales nemini licet asportare, pag. 239. num. 25.

In dignitate constituti, vestibus pretiosis utuntur, & quare, pag. 154. colum. 1. in princ.

Monachales ammassaratis non licet asportare, pag. 239. nu. 25.

In publicis latitijs, quibus personis Ciuitas Neapolis vestes festiuas donat, pag. 153. num. 234.

Vestium moderatio fieri potest à Rege, pag. 238. nu. 18.

Vetula

Vetula exprobatio ad regendum, pag. 366. num. 2.

Et attinet ad Imperatorem Adrianum, ibidem nu. 3.

Vexatio

Vexatio vasallorum est fugienda, & ideo secunda causa debet vendi habenti primas, pag. 503. nu. 12. in fine.

Via

Via stricta intelligitur, in qua cautione opus non erat, dum cautio non praestatur, pag. 320. num. 38.

Fraudibus non est aperienda, pag. 435. numer. 14.

Vicarius

Vicarij potestas mortuo Episcopo expirat, p. 41. sub

- sub nu. 14. & pag. 264. nu. 81.
Secus autem mortuo Rege, p. 204. nu. 81.
Vicarius generalis qui, p. 79. nu. 50.
Quando constituitur, & qui constitui solent
 pag. 80. nu. 51.
Primogenitus Regis eo ipso est Vicarius, pag.
 80. nu. 52.
Potest omnia facere uti & Rex, ibid. nu. 53.
 prater non prohibita, nu. 55.
Est imago constituentis, & Regem consulit,
 pag. 80. nu. 55.
Eius commissio variè solet emanari, pag. 80.
 num. 56.
Eius potestas, & qua dare potest, pag. 80.
 num. 57.
Alium Vicarium sibi substituere an possit,
 pag. 80. num. 58. ubi casus aliqui enume-
 rantur.
Saluum facit Regem suum pro quo vigilat,
 ibidem.
Marchio Spinula Vicarius, & Procurator
Generalissimus ad votum pro Cathol. Ma-
iestate in Italia, ibidem.
 Vicecancellarius Collegij Neap.
Vicecancellarius Collegij Neapolis debet esse
Neapolitanus, p. 159. nu. 257.
Se det in primo loco, causas committit, & Do-
ctores pronunciat, p. 159. nu. 257.
Magna est eius preeminentia, pag. 159. nu-
 mer. 259.
Si est ordinarius in eo, an possit habere duas
portiones, unam uti Vicecancellarius, &
aliam uti ordinarius, & promotor substi-
tuendo alium promotorem in eius locum
uno, eodemq; tempore duas representando
personas, pag. 160. in 5. alleg.
 Viceprothonotarius
Viceprothonotarij iurisdictio, & potestas, pag.
 168. nu. 286.
Eius officium quid erat per prius, pag. 168.
 num. 287.
Notarios, & Iudices ad contractus creat, na-
turales legitimat, & emolumenta exigit,
 ibidem, & nu. 289.
 Viceprothonotariatus officium
Viceprothonotariatus officium tempore Regis
Salernitani ad Præsidentem S. C. spectare
fuit declaratum, p. 129. nu. 139.
Testes in instrumentis loca demortuorum de-
scribere mandat, ibidem.
Commissarios ad visitandum Notarios per
Regnum mittit, ibidem.
Delicta suorum subditorum cognoscit, etiam
si amplius officia non exercerent, pag. 168.
 num. 290.
Olim examinabat Iudices, & Assessores, pag.
 168. nu. 290.
Visitare facit Notarios, & quos Commissa-
rios destinat, pag. 169. num. 190.
 Vices
Vices alienas gerentes an habeant honorem do-
mini, pag. 89. sub nu. 29.
 Vicecreti
Vicecreti officium est scire in quam Prouin-
ciam Nauclerij sunt ituri, & exituras fa-
ciendas, pag. 173. nu. 320.
 Vicinus
Vicinus in Francia ducit virum, passum ab
uxore vapulari super asinum, pag. 403.
 num. 13.
 Victoria
Victoria de anno 1571. contra Turcas habita,
 pag. 544. col. 1. in princ.
A Pio V. & à Don Ioanne Calabro Mona-
cho Cartusia sancti Martini supra Neap-
eadem hora fuit pradicta, ibid.
Victoria dies absque celebratione praterire
non debet, p. 548. col. 1. in princ.
Victoria fructus qui, p. 105. sub nu. 37.
 Viduus
Vidui omnia parent, p. 290. nu. 178.
 Vidua
Vidua restitutionem in integrum an habeat ad-
uersus sententiam, Sacri Consilij, p. 125.
 in 17. potest.
Dicitur, quæ virum non habet, vel inutilem,
puta bannitum, captiuum, vel ad triremes
condemnatum, ibid. circ. med.
Non habet electionem fori in Mag. Cur. Vie-
contra subditum magni Admirati, p. 151.
 nu. 224. in fine.
Infra annum lectus quas vestes habet, & si
transit ad secunda vota, festiuas restituere
tenetur, p. 153. nu. 234.
Quæ uno solo marito cõtentabatur, à Roma-
nis coronabatur, p. 302. sub nu. 24.
Iuuenis, aut sub necessitate posita festinanter
se nubere debet, & à filijs dotem habere,
 pag. 302. sub nu. 24.
Vidua victum Elia, preposuit victui suo, &
filij, pag. 262. nu. 53.
Casitatem amans à Domino cõfortatur, pag.
 519. in pref. 98.
Vidua an obligari possint in contractibus, p.
 289. col. 1. in princ.
 Vincentius
Vincentij de Franebis opinio impugnatur, pag.
 211. nu. 121.
Vincentius Corcionus Regias Consiliarius,
& Præsident R. C. Summaria, pag. 132.
 sub nu. 145.
 Vindicta
Vindicta fratris est quandoque licita, pag. 84.
 sub nu. 20.
Quando ist licita, pag. 84. num. 20. in
 fine.

Magna-

I N D E X

- Magnatum est, cognoscere, quod possunt se vindicare, & ideo parcunt libenter, pag. 108. nu. 48. in fine.*
- Minus placet Domino, quam aequitas, p. 390. nu. 73. in fine.*
- A testatore si ordinaretur, quid faciendum, pag. 491. nu. 77.*
- Prosequi quando debetur, ibidem cum num. sequent.*
- Vir
- Vir, & uxor una persona censetur, pag. 404. num. 18.*
- Virtuosi
- Virtuosi quando nobilibus praeferuntur, p. 103. sub nu. 26.*
- Virtus
- Virtus, & doctrina, ex obscuro nobilem facit, pag. 440. nu. 20.*
- Vis
- Vis ad contrahendum matrimonium qualiter, & quando, p. 415. nu. 119.*
- Visita
- Visita generalis iurisdictionem multis Baronibus suspendit, p. 200. nu. 115.*
- Superior gratis visitare tenetur, quia munus hoc à lege imponitur, p. 223. nu. 191.*
- Visitationis tempore non debet Monachus ab Abbate transmitti de loco ad locum, pag. 436. nu. 17.*
- Visitator
- Visitator pro vasallorum grauaminibus constituitur, p. 25. nu. 30. Sed hodie quare non constituitur, ibidem.*
- An constituitur supra Proregem, seu Praefectum Pratorio, p. 46. nu. 21.*
- D. Franciscus Antonius de Alarcon Visitator generalis capit possessionem die 26. Iunii 1628. in Regio Palatio, & inde 15. Septembris 1631. feliciter discessit, pag. 46. num. 23.*
- Singulo triennio est constituendus, seu citius, pag. 47. nu. 23.*
- Ministros ad poenam pecuniariam condemnare solet, p. 54. nu. 54.*
- Visitator generalis veniens ad S. C. praecedit Praesidentem, p. 129. col. 1. in 25. potest.*
- Praecedit omnia capita Tribunalium, ad qua accederet, p. 392. nu. 90.*
- Non solet votare, sed assistit tantum, ut facit in Iunctis, in eius domo, ibid. nu. 91.*
- Aduocati in sella sedent in Iunctis in eius domus, & capite tecto alloquuntur, p. 392. num. 91.*
- Visitatores cum magno dispendio Regis mittuntur, p. 117. sub nu. 101.*
- Proreges esse debent, ibid.*
- Vilus
- Visui oculorum non est standum, sed allegatis, & probatis, p. 487. nu. 53. per totum.*
- Vita
- Vita contemplatiua potior est actiua, pag. 512. nu. 18. circa finem.*
- Vitium
- Vitium Auctorum transit ad successores, p. 471. num. 170.*
- Viuere
- Viuere secundum qualitatem suam quilibet tenetur, pag. 238. nu. 21.*
- Vlisses
- Vlisses adificauit Maluitum in Calabria citra, pag. 598. col. 1. in verbo Sancti Marci.*
- Vniuersitas
- Vniuersitas, qua statutum facit, ut eius ciues ad molendum ad eius molendina ire teneantur, num molendina ecclesiastica comprehendat, p. 212. nu. 122.*
- Et quid in priuatis, p. 213. nu. 224.*
- Potest cum causa reuocare eleemosynam Religiosis, p. 472. nu. 198. & 202.*
- Quando, & quomodo pro delictis puniatur, aut interdicatur, pag. 498. nu. 142. per totum.*
- In pascuis communibus cum alijs quando praferatur, p. 518. col. 2. in fine.*
- Per particulares non prauidicatur, pag. 531. nu. 99. in fine.*
- Vniuersitates de grauaminibus dominorum semper conquesta fuerunt, etiam de iure Codicis, p. 195. nu. 34. circ. med.*
- Regni, & ille status Romae iurisdictionem non habent, quia in Principem transulerunt, pag. 325. nu. 2.*
- Regni. absque praesentia Officialium congregari se non possunt, p. 326. nu. 5.*
- Fallit, si contra Officiales, vel Barones se congregassent, & quomodo, ibidem.*
- Nouas defensas facere non possunt, pag. 326. num. 10.*
- Agros veftigales, & aliter habet, p. 330. sub nu. 30. & 34.*
- Congregari se non possunt sine auctoritate superioris, p. 342. nu. 96.*
- Si se congregant, an omnes ciues describi debeant, pag. 342. nu. 97.*
- Mutare possunt decretum, si utilitas maior pro eis detegeretur, p. 343. nu. 98.*
- Sine absolutione iuramenti agit, ibidem num. 99.*
- Non habet animam, ibid. nu. 100.*
- Propter periurium restitutionem in integrum non habet, ibid. nu. 102.*
- Cum Baronibus litigantibus quomodo prouidendum, p. 393. nu. 104.*
- Si ad Urbem integra veniunt Contra Barones relicto Syndico ceteri ad Patrias remitti debent, ibidem.*

Dema.

I N D E X.

- Demania**, & **praelationes** habent in venditione iurisdictionum, p. 393. sub nu. 103.
- Vnus**
- Vnus ex Platea**, seu **Vniuersitate**, representat totam **Vniuersitatem**, p. 326. sub nu. 5.
- Vnus Consiliarius de vna Aula**, representat eius **Aulam**, p. 326. nu. 5.
- Vnus testis sufficit ad matrimonium impediendum, antequam sit contractum**, pag. 114. nu. 109. & seq.
- Sufficit ad probandum adulterium, ibid.**
- Vocabula**
- Vocabula vana nominum, minus curanda**, pag. 421. nu. 15.
- Voluntas**
- Voluntas Principis secundum leges est regulata**, pag. 147. col. 2. circa medium.
- Vota**
- Vota Regum, & aliorum in benigniorem partem proferenda**, p. 52. sub nu. 43.
- Votorum paritate obuenta, quid agendum**, pag. 124. in 14. potest.
- Vota dantes, acquiescant illis datis, & obsequiosos non se obendant**, p. 111. nu. 61. in fine.
- Votum**
- Voti causa matrimonium annullatur**, pag. 411. num. 89.
- Religionis, & castitatis, quomodo differant**, ibidem nu. 90. & 91.
- Religionem vouens, si efficitur Episcopus, renunciet Episcopatus, quia votum adimplere tenetur**, p. 412. nu. 93.
- Continentia inter coniuges cum mutuo consensu valet**, p. 412. nu. 93.
- Vox**
- Vox unius, vox nullius, sed fallit, & quando**, pag. 429. nu. 16.
- Vbanus II.**
- Vbanus II. ad videndum magnam Comitum Rogerium Normandū Calabriam petijt**, 551. nu. 67.
- Soror Vrsola**
- Sororis Vrsola profetia circa Ecclesias Neap.** p. 535. num. 18.
- Vsuræ**
- Vsuræ pecunia soluta vigore sententia retractata in causa reclamationis, debentur**, pag. 123. in 9. potest. circa finem.
- Vsuræ crimen an à Baronibus cognosci possit**, pag. 720. nu. 166.
- Vsus**
- Vsus lignandi, & pascendi, habent eiuus in demanijs**, p. 332. nu. 45.
- Vsus vasallorum semper est exceptuatus in concessionibus factis per Regem**, pag. 530. num. 94.
- Vsufuctus**
- Vsufuctus habetur etiam si ager est sterilis**, pag. 301. num. 16. in fine.
- Vsufuctus nomine, formalis venit, causa: tam facultatem utendi. II. appellat, & formalis est ius alienis, casualis, proprijs utendi**, pag. 316. nu. 9. & 10.
- Vsufuctus matris, non est vsufuctus filij**, pag. 319. nu. 30.
- Vsufuctu extincto, consolidatio fit ipso iure cum proprietate; propterea facta dispositione ad tempus, vel proprietatis, eo elapso, res redit ad heredem**, pag. 314. num. 21. & 22.
- Vulgi auctoritas**
- Vulgi auctoritas non contemnenda** p. 88. nu. 2.
- Vulneratus**
- Vulneratus si sua incuria moritur, minuitur delictum**, p. 498. nu. 137.
- Peccat, si disordinatè viueret, ibid.**
- Ex duobus vulneribus qualiter procedendum est, ibidem.**
- Vulnerum appellatio, non extenditur ad vulnuscule**, p. 497. nu. 130.
- Vxor**
- Vxor querelare de morte viri quando potest**, p. 84. nu. 21.
- Succedit marito**, p. 113. nu. 76.
- Ad expensas litis dotalis quando tenetur**, p. 286. nu. 146.
- Si pro viro intercedit, obligatio non tenet**, pag. 286. nu. 148.
- Si cum viro se obligat, obligatio non tenet**, p. 286. nu. 150.
- Etiam si actus geminatus esset, ibidem** num. 151.
- Obligatur, si pecunia fuit versa in eius utilitatem**, p. 286. nu. 152.
- Potest pecuniam accipere, & dare viro**, pag. 287. nu. 153.
- Obligatur nulliter, si creditores maluerint eam obligatam quam virum**, ibidem num. 154.
- In domo viri quid facere tenetur**, pag. 299. num. 2.
- Tenetur alere maritum**, p. 359. nu. 25.
- Licitum est se ornare, ut viro placeat, & non peccat, secus si ad aliam finem**, pag. 360. num. 7.
- Quando marito donare presumitur**, pag. 516. col. 2. in 56. presump.
- Vxores gubernantium, quando utiles**, pag. 39. sub nu. 8.
- Modum excedere non debent**, p. 402. nu. 1.
- Earum vitia, aut tolleranda, aut ferenda**, ibidem in fine.
- Qua suis subsunt viris laudanda, sicuti acerrime reprehendenda, qua suis viris presunt**, pag. 403. nu. 11.
- Qua sapit, viro inseruit, qua non sapit, cum**

I N D E X

cum spernit, pag. 403. num. 12.
Parendo viro imperat, ibidem.
Forum, & dignitatem mariti sequitur, pag. 403. nu. 14.
Radijs viri illustratur, & nobilitatem patris, & avi retinet, si vir est ignobilis, ibidem.
Ex lege Romanorum in potestate patris, secundus ex alijs, p. 403. nu. 15.
Sine consensu viri contrahere non potest, pag. 403. nu. 17.
Donare an possit sine consensu viri, pag. 404. col. 1. in princ.
De iure consuetudinario Neapolis potest bona stabilia alienare cum assensu viri, ibid.
Leuamentum uxorium dulce, pag. 404. numer. 23.
Pars corporis viri est, p. 404. nu. 24.
Virum facile inducit ad bonum, ibidem num. 25.
Corruscat radijs mariti sicuti, & è contra, ibidem.
Si timor mortis adesset propter adulterium, non est viro tradenda cum cautione, sed matris sic, p. 405. sub nu. 29.
Qualis qualitatis, & conditionis esse debet, pag. 406. nu. 41.

Adulterata in germania rara, & quomodo puniantur, p. 415. nu. 115. in fine.
Arctia quando matrimonium dirimunt, pag. 417. nu. 134.
Virum foriudicatum occidentes, puniantur, pag. 422. nu. 17.
Eis plus expedit maritum habere, quam filios, pag. 425. nu. 15.
Duas uxores capientes, quomodo cognoscuntur, pag. 481. nu. 11.
Vxoris obligatio est respicienda, quomodo contrahat, & non quomodo utatur, p. 290. num. 172.

Vxorati

Vxorati quid facere debent, p. 301. nu. 11.
Multi votum castitatis mutuo consensu cum uxoribus fecere, p. 412. sub nu. 93.
Præferuntur non vxoratis, p. 409. nu. 65:

Z

Zannetta

Z *Annetarum tempus, & earum mutatio, & cause, p. 363. nu. 12. & 13.*

Zelus

Zelus, & vnio sunt effectus amoris, pag. 110. sub num. 60. eolum. 2.

F I N I S

I
IO. DOMINICI TASSONI
I. C. NEAPOLITANI,

ET IN SVPREMIS CONCILIIS, AC TRIBVNALIBVS
NEAP. ADVOCATI PRIMARI.

IURISDICTIONALES, POLITICAEQ;
OBSERVATIONES CIVITATIS,
ET REGNI NEAPOLIS

SUPER

Explicatione Regiæ Pragmaticæ editæ per Ill. & Excell. D.
Ossunæ Ducem, eiusdem Regni Proregem,
quæ dicitur de Antefato.

V E R S. I.

Philippus Dei gratia Rex, &c.

*Pro huius primi Versiculi indagazione (auxiliantibus DEO omnipotente, ac Matre
M A R I A Protrectrice, & Aduocata nostra, in cuius Festo Presentationis
21. Nouembris 1626. Opus hoc perfici fuit inceptum) de
infra scriptis Observationibus erit videndum.*

Primo, quare in Legibus, & Pragmaticis nomen Regis, seu Legislatoris in prin-
cipio describatur, num sit necessum ita fieri, sique talis descriptio omitteretur,
an sint nullæ: vndeque Reges dicti sunt: qualeuè sit eorum officium: & quot
sunt genera regnandi.

Secundo, quare describitur Dei gratia Rex.

Tertio, & postremo, quale sit Regis officium circa leges condendas.

O B S E R V A T I O N I S I.

S V M M A R I V M.

- 1 Titulorum inscriptio ortu ha-
buit in sacra pagina.
2 Artaxerxis titulus.
3 Attyla titulus.
4 Regis Francisci Gallia Pri-
mi. titulus.
5 Titulus à Christo fuit approbatus.
6 Christus quare potius voluit vocari Rex,
quam Imperator.

- 7 Titulus describitur ad designandam perso-
nam loquentis.
8 Philippus III. de Austria summa bonita-
tis Rex.
9 Mauri ex Hispania eiekti.
10 Rex Catholicus eiecit Habreos ex suis Re-
gnis.
10 Carolus V. Imperator eiecit Habreos ex Re-
gnis suis, & ex Regno Neap.
Habrei, & infidelis an e Regno eiekti,
ibidem.
11 Philippi III. mors.
12 Philippi nomen venerandum.

A 13 Phi:

- 13 *Philippus Imperator fuit primus baptizatus.*
- 14 *Philippus III. quos filios reliquit.*
- 15 *Philippi IV. Regis atas, tempore mortis patris.*
- 16 *Franciscus Rex Gallia ab Hispanis captus in bello.*
- 17 *Rex captus in bello non debet occidi. Milites capti in bello non occidantur, ibid.*
- 18 *Philippi IV. Regis nostri virtutes.*
- 19 *Salomoni veniebant Naues à Tharfis, & Regi nostro Flotta ab Indis.*
- 20 *Philippi III. filij quot.*
- 21 *Antiquitatis, & originis non debemus esse immemores.*
- 22 *Reges habuerunt originem ab intellectu.*
- 22 *Imperium conseruatur artibus, quibus ortum est.*
- 23 *Rex Christianus quatuor superiores recognoscere debet.*
- 24 *Rex, vel Regnum, unde dicitur.*
- 25 *Male gubernantes non dicuntur Reges.*
- 26 *Reges aut succedunt, aut eliguntur.*
- 27 *Filios non habens, creatur Rex in Tracia.*
- 27 *Rex in Tracia, qui non habet filios, creatur.*
- 28 *Rex propriè dicitur, qui ab Ecclesia Regnū habet.*
- 29 *Rex vocatur Pastor à Deo, & quare.*
- 30 *Rex de victu, & vestitu populis prouidere debet.*
- 31 *Rex vocatur qui portat orbem, & Angelus, estque Regno datus.*
- 32 *Rex pastor, maritus, & tutor populorum.*
- 33 *Tria sunt genera regnandi, Democratia, Aristocratia, & Monarchia.*
- 34 *Ianua unde dicta, & quando vicit, & perdidit.*
- 35 *Scopletorum, seu tormentorū inuentio Venetijs, quando cum Ianuensibus bellum habebat in anno 1379.*
- 36 *Ianua Ciuitas, quibus temporibus floruit, et quando fuit deuicta, & quomodo cum Venetis bellum gessit, & quando Duci Mediolani, & Regi Francia fuit subdita, & à Duce Sabaudia molestata.*
- Thomas Caracciolus, & alij strenui Milites ex Regno mittuntur pro ea defendenda, ibidem.*
- Frater Lelius Brancacius transmissus, ibid.*
- Milites transmissi pro defendendā ultra marinas, quomodo honorandi, ibid.*
- 37 *Monarchia qualis modus regnandi.*
- 38 *Roma omnes tres supradictos modos regnandi habuit, sed Monarchia floruit.*
- 39 *Venetiarum Ciuitas omni alia in mundo consultius gubernata.*
- 40 *Fūdatio ipsius quādo, & à quibus habitata.*
- 41 *Insula subest iurisdictioni territorij adiacentis.*
- Venetia est libera nata, et in lagunibus habitis pro derelictis fundata, ibid.*
- Derelicta loca possunt à quolibet occupari, ibidem.*
- 42 *Venetia est in mare adriatico.*
- 43 *Rex Portugallia est Dominus Ginea.*
- 44 *Venetia fuit declarata libera per Imperatores.*
- 45 *Venetia Imperatoribus auxilium praestitit.*
- 46 *Saracenos expulit.*
- 47 *Barensem Ciuitatem à Saracenis liberauit, & num. 48.*
- 49 *Normandos vicit.*
- Soria bellatibus Christianis succurrit, & cōtra Imperatorem Emanuelem bellum inijt ibidem.*
- 50 *Alexium tyrannum ex Bizantio eiecit, & num. 51.*
- 52 *Candiam Insulam, & partes Orientales acquisiuit,*
- 53 *Sannazarij versus pro Venetia.*
- 54 *Vnum Reipublica corpus, vniuersa anima regendum.*
- 55 *Pulchrum pro libertate mori.*
- 56 *Primogenitus regnare debet, exclusis secundogenitis.*
- 56 *Regnum, aut dignitas, magis per vnum, quam per plures regitur.*
- 57 *Pater potest donare filio secundogenito feudum hereditari, sed non feudum ex pacto.*
- 58 *Secundogenitus quandoque fuit praepositus primogenito, & primogenitum debet honorare, & ab eo alimenta petere.*
- 59 *Primogenitura deberet eligi à patre inter filios.*
- 60 *Rex in sua vita potest declarare, quis ex filiis debeat esse primogenitus.*
- 61 *Primogenitura vendi potest.*
- 62 *Nepos ex filio primogenito praefertur patruo.*
- 63 *Rex Robertus fuit praefatus nepoti, et quare.*
- 64 *Gemellis insimul ortis, quis dicatur primogenitus, & nu. 69.*
- 65 *Primogenitus Regis non potest donare, si nō est locumtenens patris.*
- Esse Eto monaco, Regnum nō transit ad Ecclesiam, etiam ipso viuente, ibid.*
- 66 *Inscriptio requiritur, ut lex liget subditos.*
- 67 *Lex condenda diebus, & noctibus est meditando, & inde celeriter exequenda.*
- 68 *Consilium tardè, velox exequutio.*
- 69 *Gabelloti spoliant tempore pacis, sicuti & milites tempore belli.*
- 70 *Inuocatio nominis Domini an sit de essentia instrumentis.*

- 71 *Crucis ſignū in literis familiaribus, & alijs eſt ponendum.*
- 72 *Abuſus titulorū in literis ſublatus à Comite Oliuares.*
Comes Oliuarenſium Prorex Regni laudatur, ibidem.
- 73 *Absurdum eſt euitandum.*
- 74 *Statutum extenditur de caſu ad caſum in multis ad euitandum abſurda.*
- 75 *Nomen Iudicis in citationibus eſt deſcribendum, & locus citationis deſignetur.*

V E R S. I.

O B S E R V A T I O I.

Quare in legibus nomen Regis in principio deſcribatur: & an ſit neceſſum ita fieri: ſiquē talis deſcriptio omitteretur, an ſint nullæ? unde; Reges dicti ſunt: qualecūq; ſit eorum officium: & quot ſunt regnandi genera.

RIMA Obſeruatio hæc aliqua vtilia, & curioſa aſfert (curioſitas autē nil recuſat; *Vopiſcus in Aureliano*) Primum igitur ſciendum eſt, quid ſicuti cognomina à geſtis, vel à fama,

ſive à virtute, aut à fortunæ ſclicitate, aut ex alijs cauſis, in hominibus denominari ceperūt, teſte *Plutarcho in vita Martij Coriolani*, ita & titulorum inſcriptio in Rege: ortūq; habuit in ſacra pagina, *Eſſer 16*. vbi edicta
 2 *Artaxerxis Regis* (cuius vitam vide etiam per *Plutarchum*) ſic emanabant.

Rex magnus Artaxerxes ab India, vſque ad Eſthiopiam 127. Prouinciarum Ducibus, & Principibus, qui noſtra iuſſioni obediunt, ſalutem dicit.

Et quando Rex ſcribit Prouincijs ſuis, debet ſcribere iuxta illarū linguas, & literas, vt ab eis legi, & audiri poſſit, *Eſſer 8. nu. 9*. licet potentiſſimus Rex noſter in lingua Hiſpanica ſcribere ſolet, & hoc ad finem introducēdi eam in omnibus Regnis ſuis, teſte *Bouadilla in Politica*, vt iam enenit, nam hodie quaſi omnes ſubditi eam intelligunt: eaque loquuntur, vt notum eſt.

Multa alia de Titulorum inſcriptione, notat *Camillus Borrellus in tit. de præſtantia Regis Catholici cap. 46. per totum, vbi num. 5*.
 3 deſcribit titulum Attilæ, hiſ verbis.

Attila Bedebutz filius, nepos magni Nembroth, nutritus in Engaddi, Humnortū, Medortū, Gothortū, & Danortū, Dei gratia Rex, terror mundi, & flagellum Dei.

Plura, etiam videas ibi de Titulis Potentiſſimi Regis noſtri, & in *nu. 1*. refert illud Regis Galliz Franciſci I. qui viſis tot titulīs, & inſcriptionibus Inuiſſimi Caroli V. mandauit, vt in ſuis literis, & prinilegijs duotantū tituli ſibi tribuerentur, ſcilicet

Rex Gallia, & Goniffe Dominus.

Tituli, & inſcriptiones ab omnibus Potentibus oprati fuerunt; & dum noſtro Saluatori eſſent dati, ipſe illos approbavit, & dixit.
 5 *Vos vocatis me Magiſter, & Domine, & bene dicitis, ſum etenim. Io: 13.*
 Et Pilato dicenti, ergo Rex eſtu, reſpondit,
Tu dicis, quia Rex ſum Ego. Io. 18.

6 Voluit autem Dominus Ieſus Regem, & non Imperatorem vocari: quia Regis nomen eſt dignitatis, & æquitatis; ſed Imperatoris nomen, eſt ſupremæ Potentiæ, & neceſſitatis, *Bal. in conf. 327. in fine lib. 1.*

7 Titulus dicitur à Titan, id eſt Sol, quia ſicuti Sol illuminat Orbem, ita & Tituli ad dignoſcendam perſonam loquentis, & eius dominia, ac dignitates deſcribuntur: vt dicimus de Summis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, & Republicis, quæ ſui Iuris ſunt. & ideo in principio text. noſtri deſcriptum eſt:

8 *Philippus Dei gratia Rex, &c.* ergo iſta deſcriptio eſt de eſſentiâ legis: fuit enim iſte Philippus Tertius de Auitria ſummæ bonitatis, & clementiæ. Rex enim aures ſimplices habet, & ex ſua natura alios exiſtimat, *Eſſer 16*. Iſte bonus Princeps ex Regnis Hiſpaniarum Mauros eiecit, illaque nudare nō curauit, nec ſuis, aut Populorum damnis percipit, pro purgandis Regnis illo infeſto genere hominum, quod vix credi poſſet, ſi euidenter ab omnibus non cognolceretur, iam circa annum 1609. hoc euenit. fecitq; ad ex-

9 plum Regis Catholici; & ſcliciffimæ memoriæ Caroli V. ipſius Aui, qui ex ſuis Regnis eiecerūt Hæbreos, & ex hoc Regno fuit circa annum 1510. per Regem Catholicum, *Hiſronymus curita in tomo 6. de las empreſas, y ligas de Italia lib. 9. c. 26.* (vbi ponit etiam rumores euentos Neapoli quando prætedebatur ſancſtam inquiſicionem poni) & tempore Imperatoris Caroli V. expulſio Iudeorū fuit de anno 1540. non obſtantibus iteratis ſupplicationibus huius Ciuitatis Neapolis

10 Carolo V. inſtanter porrectis, pro eorum habitatione in hac Ciuitate: vt videre poteris in *Prinilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 138. ater. & ſeq.* Eſt enim Domini præceptum in *2. Paralipom. 20. in fine*, quod quando Rex cum inimicis habet ſcduſ, Deus opera eius percipit, & aliud in *Regum 4. cap. 10. num. 27.* quod Tempia Idolorum debent fieri

latroſ.

latrinz. *Quamuis Oldrad. in conf. 264. defendit, Saracenos, Iudeos, & Paganos, e Regnis nō posse eici, si pacifici sunt, nisi parere recusarent: vel Idolatræ essent. Sed in Deutero. 7. & per D. Thomam in 2. 2. quæst. 11. artic. 9 habemus, quod Rex cū infidelibus non debet se jus inire, nec eorum misereri, neque cum eis connubia sociare. Ordinationes, & literas editas in materia expulsionis prædictæ de anno 1609. inferuntur à Consil. Pascale in eius docto opere de viribus, patria potestatis par. 1. cap. 7. in fine, quas videas, quia exemplaria, & curiosa: Ille piissimus Philippus Tertius ex hac vita secessit ultimo Martij 1621. post 23. annum suorum Regnorum, ab omnibus ploratus.*

12 Hoc nomen Philippi, est nimis venerandū, tam ex bonitate nostrorū Regum huius nominis, quā etiam ex quo Primus Imperator, qui se baptizavit, fuit vocatus Philippus, & ita etiam vocatus extitit eius filius, qui similiter fuit Christi fidelis, ut aduertit *Card. Baronius Illustrissimus noster Regnicola Soranus in 2. tomo Annalium sub anno 246.* Philippus enim interpretatur Bellicosus, secundum D. Hieronymum in interpretatione nominum hebraicorū. Cumque felicitas Principatus non firmatur, nisi per certitudinem successoris. Reliquit nobis supradictus Rex noster tres filios masculos, & duas feminas, ex Regina Margherita de Austria, & quando cum ea in matrimonio se collocavit, indultum, ac requiem vniuersis Prouincijs dedit, secundum tradita per sacram Paginā *Ejiber 2. nu. 18.*

Primogenitus Masculus vocatur etiam
15 Philippus Quartus huius nominis, qui tempore mortis patris erat ætatis annorum 16. & in tam tenera ætate, non sicuti Roboam, qui audiuit consilia iuuenum, & periclitatus est, *Regum 3. in e. 12. & Paralipomenon 12.*
16 nec ut fecit Franciscus Primus Rex Galliz, qui pro insequendis consilijs iuuenum, fuit in bello caprus in anno 1527. ut per *Guicciardinum in Historia fol. 768.* & triumphare de Rege capto magna est gloria, ut per *Gubernatorem Christianū Fratrem Io. Marquez lib. 2. cap. 3. col. 7 fol. 340.* (in quo nota, quod
17 Rex captus non debet occidi, *Iosue 8.*) imo bene seruari, & in cursu Regis trahi, & inde demitti, *Regum 3. cap. 20. nu. 33. & Regum 1. e. 15. nu. 8.* Sed à Rege Babilonis contrariū fuit seruatum erga Regem Sedeciam: quem eicæis oculis, vinxit catenis, *Regum 4. e. 25. nu. 7.* quinimo nec Milites inimici capti debent occidi, *Regum 3. cap. 20. nu. 18.* Consilia enim iuuenum non sunt præferenda consilijs

senum, *Gulielm. de Benedict. in cap. 1. de re nunciat. ubi Innocent. & Bal. dixerunt, quod plus valet umbra senis, quam ens iuuenis.* Debet enim Rex sapientes tenere cum eo, & cum eorum consilio cuncta rinari, *Ejiber 1. nu. 13. & 1. Regum cap. 29.* alias gustabit dictum, *chi nō uol consilio uol periglio.* Imo docet sacra pagina, ut Rex historias, & annales priorum temporum legat *Ejiber 8. nu. 9.* quia inueniet omnes Reges præcedentes lentorum consilia sectatos fuisse: merito dicuntur Senatores à senio, & Romulus senes elegit ad gubernandum, & non iuuenes, vnde illa carmina adlunt.

*Roma vetas veteres cum te rexere Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus ullus erat.
Defunctis Patribus, successit praua iuuetus.
Consilij cuius præcipitata ruis.*

Sed supradictus Rex noster cum maxima admiratione, cum sui Consilij maturitate cepit gubernare Regna vtriusque Mundi; adeo ut statim omnes cognouerint vnanimiter, vigere in eo, valorē Caroli V. sui Atrai, qui ad exemplum Dauid senis renunciantis Regna Salomoni filio suo, *1. Paralipomenon 23. renūciauit Regna Philippo filio,* Sapientiam illius Philippi Secundi sui Aui, qui fuit alter Salomon, & gessit plus cum calamo, quam sui prædecessores cum ense, & plus cum potestate absoluta, quam cum ordinaria. Et bonitatem sui Patris Philippi Tertij: Filius solet ambulare in vita patris sui, & matris suæ, *3. Regum cap. 22. circa fin.* & Regis filius quasi viua imago patris virtutes debet referre, sicuti Pictores corporum lineamenta, teste Basilio Imp. *Diuisq; Thom. in 1. par. summa quæst. 119. art. 2. ait,* filius assimilatur patri, à quo aliquid accipit. Deus Optimus Maximus diu nobis eum conseruet, est enim Christianæ Reipublicæ defensor, & elypeus: omnibusque Regibus potentior, & sicuti Salomoni veniebant naues, ut in *3. Regū 10. ibi. Quia Classis Regis per mare cum Classe Hirā smel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde aurum, & argentum, & dentes Elephātorum, & Simias, & Pauos, &c.*

Ita, & huic Regi nostro, ex Indijs veniunt orania singulis annis cū nauibus, quæ vulgo dicuntur *la Flotta.* eiusque florida ætas alios deterret. Ait enim *Polyb.* iuuenem Principē belli exercitijs addictum, & deditum, vicini reformidant, ut fecit Philippus Macedo.

20 Secundus filius vocatur Infans Carolus Adolescens indicibilis expectationis, & summæ prudentiæ, & valoris (Infantes enim vocantur filij Regum, qui non sunt Reges, *Glof. in extrauaganti vnica in verb. Infantis de Iudais,*

Judaïs, & Saracenis.)

Tertius est Cardinalis Ferdinandus Archiepiscopus Toletanus, qui tâta sanctitate, ac optimis moribus, & maganimo virtute se gerit, vt ab omnibus mirum in modum obseruetur.

Prima filia est Infans Anna, vxor hodierni optimi Regis Christianissimi Francorum Ludouici XIII. puritate, & decore maximo imbuta. & secunda est Infans Maria destinata vxor Regi Hungariæ, filio Imperatoris Ferdinandi de Austria, prædictæ sorori non impar. Regiq; nostro Philippo IV. natus est primogenitus Hispaniarum Princeps. . . Octobris 1629. vocaturq; Baldaxar Carolus Dominicus, quæ Deus Opt. Max. nobis cõseruet, immemorabilis nobilitas huius Serenissimæ domus Austriæ, ex Imperatorum numero, (qui ex annis trecentum vsque ad hodierna tempora duodecim sunt: & in futurum quasi impossibile est Imperium ex hac Serenissima domo exire, & præcipuè ex Prouincijs quas possident, quæ Turcis ante murales existunt.) & similiter ex potentia Regnorum, & Prouinciarum, amplissime recensetur à *Bartholomeo Cesulla in tract. de Imperat. milit. deleg. S. diuitijs, à Lancellotto Conrado in tract. de Rege lib. 1. cap. 2. de magnit. Regum fol. 127. & à Borrello in tract. de præstata Regis Catholici, & ab alijs Scriptoribus, & ideo non est opus ad mare aquas ducere, vel in syluam ligna ferre.*

Redeundo ergo ad materiam nostram, (ne originis, & antiquitatis simus immemores, *l. fm. §. & id quidem C. de iure deliber.*) 22 est sciendum, quod Reges principium habere ab intellectu, & iisdem artibus Imperium cõseruatur, quibus ortum habuit, quia vt dicit Philosophus, *ex eisde nutrimum, & sumus Bal. in conf. 2 17. nu. 4. in fine vol. 3. nu. 1. ait enim Diuus Augustin. de Ciuitate Dei lib. 5. cap. 12. Ars est artium, & scientia scientiarum, hominem regere, quia animal variu, & multiplex est, & Virgil.*

*Tu regere Imperio populos Romane memento
Ha tibi sunt artes.*

& ortum habuerunt Reges post Samuelem, vt notat *Ioan. de Sylua in tract. de benefsijs quest. 5. par. 1. num. 11.*

23 Sed Rex Christianus (circumscriptionis di-
ctis artibus) quatuor Superiores recognoscere debet, si vere Christianus haberi, & dici velit; v3. Deum, summum Pontificem, Episcopum proprium, & proprium Confessarium, vt per *Illustrissimum, & sapientissimum Cardinalem Bellarminum in opusculo de officio Principis Christiani lib. 1. cap. 1.*

24 Dicitur enim Rex à recto regimine: olim omnes dominantes appellabantur Reges, sed inde distinctum est, vt bene regentes, & gubernantes, vocentur Reges; male autem nõ. secundum *Egidium de Bellamera in conf. 15 & maximè si honorem Subditorum tangerent, in superioritatibus enim ius honestatis exceptuatum intelligitur, vt infra verf. 2. obser. 2. num. 99.*

26 Reges in diuersis mundi partibus, aut succedunt, aut eliguntur, quos recensere nõ oportet; sufficit tantum attingere aliqua magis notabilia: in Thracia enim electione creatur Rex, qui non habuit, nec habet filios,

27 quinimo, & si pignus filij substitulerit, gubernio durante, Regno exiit, ne Regnum hæreditarium fieret, vt per *Ptolameum de locorum, ac mirabilium mundi descriptione cap. 49. Populi possunt constituere sibi Regem, Regum 4. cap. 20. circa finem. hinc Appuli, Tarentini, & Calabri eligebant Regem in vita, quo mortuo eligebant alium, vt per D. Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de antiquo statu Regni num. 2. fol. 57. vbi inter alios Reges fuit Agamemnon. Et apud Indos, non succedit in Regno Regis filius, aut frater, sed filius sororis, & id seruari apud noui Orbis incolas, testatur *Coffana Capriol. in præf. success. ab intest. nu. 31. quem sequitur Consiliarius Philippus Pascalis in tract. de patria potestate par. 2. cap. 2. num. 10.**

28 Nos autem illum propriè Regem dicimus, qui Regnum ab Ecclesia Romana habet, secundum *Luc. de Penna in l. 1. & l. 2. C. de conduct. & procur. lib. 11. & Hostiens. in cap. venerabile in verb. Germanos de elect. licet alij sunt, qui ab Ecclesia non habuerit, fuit enim ex necessitate quadam introductum, vt vnus solus præciperet pro vnione, & vtilitate publica, *Okhrad. conf. 94. num. 7. & Rex vti Pastor regere debet, quia sic vocatur à Deo in Ezech. 34. & in cap. 23. & 27. ibi,**

Seruus meus David, Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorum.

Pascere debet Populos, vt Rex vocentur, nam Populi repleti acclamant erga Regem, vt euenit in Christo Domino nostro, dum in Deserto illas multitudines gentium pavit: quæ postquam saturata fuerunt, statim voluerunt ei dare coronam, & titulum Regis, *Io. 6. & in Isaiã 3. legitur de illo, qui vidit se carentem pane, & noluit acceptare titulum Regis, dicens,*

Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite contituere me Principem.

30 Idem ergo est Rex, vt Pastor hominum, quia

A 3 quia

quia eis tanquam Rex de iustitia, & tanquam Pastor de alimonijs prouidere tenetur, *Regum 21. cap. 5. nu. 2.* & sicuti Rex est Dei in filium, ita & Deus erit ei in Patrem, *1. Paralipomenon 28. num. 6. in fine.* & ideo Rex scire debet omnem linguam pro respondendo Nuncijs ad eum venientibus, *Regum 4. cap. 18. nu. 26.* quibus etiam debet ostendere magnitudines pretiosas suas, *ibidem cap. 20. num. 13.*

- 31 Et in *Iob 13.* Rex vocatur qui portat orbem, & in *2. Regum 19.* circa medium vocatur Angelus, nam licet Regnum sit Regi datum, attamen Rex est Regno datus, vt ipsum gubernet, & regat, & dicitur Pater, Maritus, 32 Tutor, & Administrator Populorum, & cum Populis arcta catena vincetus, *Proverb. 24. & sicuti filius patitur propter Patris peccata, 2. Regum 21. in fine, ita & Populus propter blasphemiam Regis patitur plagam, Tobia 1. num. 21.*

Notandum est, quod *Plato in Politico, & Arist. in Politica lib. 3. cap. 5. & lib. 8. Ethicorum cap. 10. & de Republica tit. 4. & Gubern. Christianus lib. 2. cap. 21. fol. 280.* ac ceteri omnes, qui de Republica, & Politica scripserunt, & presertim *D. Thom. in 2. 2. quasi. 95. artic. 4. vers. & secundum. & Cardinal Belarmini Pontificis Ecclesiastica Monarchia 33 cap. 1. fol. 506.* tria aduertunt Genera regnandi, id est per Aristocratiam, Democratiam, & Monarchiam; est & aliud vocatum Gynecratia, id est illud regnum a muliere non desponsata viro, vt aduertit *Fr. Ioannes Marquez Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 30 fol. 192. colum. 1.* in quo disputat de gubernio mulieris, & de hoc non loquimur, sed vide ibi; sed fuerunt quandoq; mulieres in auxilium populi, vt fecit Iudith, quæ populum obsexu liberauit, *Iudith 8.*

Primum vocatur Aristocratia, & est in Ciuitate illa, in qua gubernant Sapietes, & Potentes in libertate: prout in Republica Venetiarum, & talis modus regnandi, non est a Philosophis approbatus ex mutatione, & instabilitate hominum, qui de facili voluntur in ambitionem, & pretentionem domnandi, & Græci vocant, Oligarchia.

Secundus modus regnandi vocatur Democratia, seu Politica, & est gubernium multorum, vt in Republica Ciuitatis Ianuæ a Iano dicta, secundum *Odoardum Ganducium in suo Pitaphio fol. 35. & 36. quæ, & si teste Sansouino in Chronico Veneto, nouies cum Venetis bellum gesserit, vsque ad annum 1403.*

34 & si in anno 1354. vicis, existente eius Præ-

fecto Pagano Doria, siue Anria, attamen in anno sequenti perdidit, & se Archiepiscopo Mediolanensi tradidit, vt per *Platinam in vita Clementis VI.* sed postea se rebellauit, & cum Venetis seclus iniit, vt ibidem, & habetur per *Angel. in cons. 190.* Inde vero in tantam deuenit potentiam, quod Regem Cipri tributarium reddidit, teste *Platina in vita Gregorij XI. & in anno 1379.* contra Venetos mouit bellum, & adeo eos arctauit, quod vsque ad fossam clodiam, siue Chiozam prope Venetias, deuenerunt Ianuenses, Ciuitatemq; Venetam subiugare credebat, sed quasi 35 miraculose Veneti se defenderunt ictibus tormentorum, (tunc temporis ibi opera cuiusdam Teuthonici inuentorum,) & Ianuenses expellerunt, teste eodem *Platina in vita Urbani VI. & Guicciardino in Historia Italia lib. 1. fol. 39.*

Eademq; Ciuitas Ianuæ secundum temporum calamitates floruit, & subiecta remansit, nam in anno 1413. captiuum in bello nauali fecit Regem Alphonsum Primū, & ad Ducem Mediolani conduxit, vt in *vita Eugenij IV. per Platinam*, sed inde in anno 1464. tuit subiecta per biennium Imperio Ducis Mediolani Francisci Sfortiz, vt per eundem *Platinam in vita Pauli II. Veneti. & in anno 1507.* Aloysius XII. Rex Francorum ingressus est Ciuitatem prædictam triumphans, & Ianuenses se dederunt eiusq; arbitrio, & sue discretioni subiecerunt; vt habes per *Guicciardinum, & alios Historicos, & per Paulum Iouium in lib. 1. Historiarum fol. 4.* vbi quod Ianuenses ceteras gentes nauali prælio superant, & tandem in anno 1625. euidentis passa est periculum, ne subiugaretur a Serenissimo Duce Sabaudiz, & a Gallis, (quorum sepultura est Italia, teste *Baldo in s. si duo fratres in fine de duobus fratribus de nouo feudo in iust. nu. 1.*) ni viribus nostri potētissimi Regis fuisset adiuta, & signanter ex succursu nostri Regni Neapolis; quinimo ad eam defendendam fortissimos, ac Illustrissimos Viros D. Prorex Regni transmisit. Primo enim iuit Dñus Dux Rocce Thomas Caracciolus strenuus, & expers Miles, Eques Neapolitanus, post cuius captiuitatem, (quæ accidit ex incuria Ianuensium) a Domino Prorege fuerunt transmissi Dominus Frater Lelius Braccacius similiter Eques Neapolitanus Miles Sancti Ioannis eiusdem valoris Marchio Sancti Siluani, & Cōsiliarius status, qui vt Magister Generalis totius exercitus eos defendit, ac etiam Robertus Darrylus Consentiens, & Io. Aloysius de Rugerio, vti Tribuni Militum, & Magistri Campi, qui cū nimia dextertate,

ritate, & valore Ianuenses protegerunt, & liberauerunt. Etenim isti ad partes trāsmari-
nas custodiendas missi ob eorum probitatē,
illis dignitatum insignibus adorātur, quibus
Proconsules, l. 1. C. de Comitibus rei militaris
lib. 12. idemque est demisso ad aliquam Pro-
uinciam citra mare, l. 2. eadem tit. & idem de
Capitaneo ad Guerrā dicit *Cappi. in repet.*
l. Imperialem fol. 32. vers. 2. notandum, sed
iste modus regnandi; sicuti in Ianua per Po-
liticam, de facili conuerti posset in liberta-
tem, quoniam datur occasio proprijs com-
modis vacandi, & relinquendi publica, vt in
eadem Ciuitate temporibus istis fuit exper-
tum; & à Græcis Democratia vocatur. Ac si
inconuenientia, & pericula huius gubernij
perpendere velis, perquire *Gubernatorem*
Christianum Fratrem Io. Marquez in lib. 2.
cap. 21. col. 11. fol. 283. vbi latè videbis.

Tertius autem, & vltimus regnandi mo-
37 dus vocatur Monarchia, seu Regnum, & est
gubernium vnus soli, à Monos, quod signifi-
cat vnum, & Archos. 1. Princeps, & est dicere,
vnus solus Princeps. Ea enim est cōditio hu-
ius imperandi, vt non aliter ratio constet,
quam si vni reddatur, & ab *Arist. in 3. Polit.*
Regnū vocatur primus, & diuinitissimus Prin-
cipatus: tamen secundum Philosophos, hic
modus regnandi esset periculum tyranni-
dis, attamen à Populo Hæbreo fuit optatus,
vt in *Iudicum 9.*

Omnia ista tria genera regendi in Græcia,
& Romæ fuerūt: sed vltimus modus fuit ma-
38 gis approbatus; sicque approbant *D. Aug.*
in lib. 2. de Ciuitate Dei, & D. Thom. lib. 1.
cap. 2. de regimine Principum, & habemus in
l. 2. §. nouissimè ff. de orig. iur. experientia
enim docuit, Romam (in qua ista tria gene-
ra regnandi extiterunt) nunquam magis flo-
ruisse, nec totum orbem rexisse, nisi quando
eius Monarchia ad vnum solum fuit redacta
tempore Cæsaris Augusti, secundum *Couar.*
prædicar. quæst. cap. 1. num. 5. (sed aduerte,
quia totus mundus subiecit Romæ, tempore
Imperatoris Octauiani, & non Cæsaris præ-
dicti, vt infra *vers. 14. obs. 1. num. 57.)* & istum
regnandi modum introduxit Nembroth, *Ge-
nesis 10.* est tamen verum, quod Monarchia
Aristocratiz, ac Democratiz admixta, vt
lior esset in hac vita, quam simplex Monar-
chia, vt defendit *Illustriss. Cardin. Bellarmi-
nus in 1. 1. tomo disputationum fol. 511. cap. 2.*
de Romano Pontifice lib. 1. cap. 2. sed in cap.
*seq. confirmat (seculis circumstantijs) Mo-
narchiam simplicem absolutè, & simpliciter*
excellere: & confutat Caluini errorem, qui
excæcatus odio Ecclesiasticæ Hierarchie, Ari-

stocratiam præfert omnibus alijs gubernan-
di formis, etiam si per se, & præcisè circum-
stantijs omnibus consideretur, idemque
comprobat *Gubernator Christianus Frater*
Io. Marquez in lib. 2. cap. 21. col. 6. fol. 280.

Sed dici potest, hanc regulam fallere in
primo modo regnandi, quo ad munificentis-
simam Ciuitatem Venetiā, quæ vti decus,
& splendor Italiæ, & conseruatrix reliquiarū
39 libertatis ipsius, fuit, & est prudentius, &
consultius recta omni alia, quæ fuit, vel est in
mundo, vt affirmant *Matt. Aleman. in sua*
sentinella vita humana par. 2. lib. 1. cap. 7. In-
gles. par. 1. lib. 4. cap. 21. Marcus Mantua in
tract. de viris illustribus in tractatibus tomo
1. fol. 168. & Sanjouinus in sua Cronica Ve-
neto, & nouissimè Gubernator Christianus
Frater Io. Marquez in lib. 2. cap. 21. col. 11.
in princ. fol. 283.

Et experientia sic docuit, & docet, si
quidem à principio suæ foundationis libera
40 nata, & fundata ex ruinis, & deficientia Ro-
manæ Reipublicæ, & ex stirpe aliorum Prin-
cipum, & Ciuitatum antiquarum, & Impera-
torum Iustinianorum, & Regum Bosniæ, &
aliorum Dominorum, redactaq; in illo Portu
libertatis de anno 400. regnante Arcadio
Imperatore Hispano, & Anastasio Pontifice,
teste *Sanjouino in cronica Veneto*, viuit pri-
uata, & regulata, ex dispositione legis recta:
præceptumq; politicum *Dion. Helic. lib. 2.*
adamusim obseruās, Aut vita libera, aut mors
gloriosa. regiturq; (communitas talis, quod
ex ea esse Reges, & Principes Europæ non in-
dignantur: & *Iustinianus in §. 1. aut. de Pra-*
tore Paphlagonia const. 29. hæc verba profert,
Paphlagonum gens, & antiqua, neque ignobi-
lis olim existit, in tantum quidem, vt & ma-
gnas Colonias duxerit, & sedes in Venetijs
Italorum fixerit, in quibus, & Aquileia om-
nium sub Occidēte Urbium maxima, & qua
multoties cum ipsis etiam Regijs certamen su-
sciperit, condita fuit. (Est Paphlagonia regio
minoris Asiæ ad Septentrionale litus versa
supra Galatiam.) Conseruatur enim Respu-
blica ista semper libera, prout nata extitit, &
41 ad præsens est: Nulla ratione de aliquorum
dictis, quod ex quo tamquam Insula territo-
rij adiacentis iurisdictioni suberat: quia re-
sponderetur, non Insulam, sed mare in Gallica
Palade Longunium fuisse: & sic, vel nullius iu-
risdictionis, vel vt neglecta, etiam in nullius
iurisdictione fuit, perbelle considerat no-
uiter *Illustriss. Marchio Corleti Regens Con-*
stantius in l. 1. C. de classicis lib. 11. num.
26. fol. 176. & per prius considerauit Andr.
in præludijs feudorum quæst. 2. nu. 35. per sa-
tum 2.

rum, & Ego addo *l. quisquis 8. C. de censibus, & censitis lib. 11.* quo loci dispositum est, quod loca deserta potest quis auctoritate propria inuadere, siue sit vicinus, siue non, & elapso biennio, Dominus non auditur amplius. Acquisiuit enim Respublica ista tot Regna, & Ciuitates, tot tantaq; bella gessit, vt Historiz canunt, quod superuacuum esset renumerare; vestiunt Domini Veneti purpuream vestem, quam venerandam, & antiquam vocat *Iustinianus in §. 1. vers. vtatur in auth. de Proconsule Palestinae cons. 103.* fanciendo, vt eius Proconsul simili veste vtatur. De Venetia, & Venetorum viribus, & prudentia, vide per *Paulum Iouium in lib. 1. historiarum fol. 42* 3. sitaq; est Ciuitas ista in mare Adriatico, (quod sic denominatur ex Adria Ciuitate Ilirico mari proxima, quæ Adriatico nomen dedit, secundum *Ptolomeum in descriptione mirabilium locorum Mundi cap. 28.*) Et multis quidem rationibus se esse liberam dicit, & signanter de iure gentium, quia lagunia illa libera, & derelicta occupauit, & eorum dominium acquisiuit, *l. 3. in princ. ff. de acquir. rerum dom. §. fera vers. quod enim Inst. de rer. diuis. gloj. in §. & quædam in vers. communia Inst. eodem, & longa consuetudine, seu præscriptione possidet, licet in cap. nouos hominum. 23. quest. 5. in fine habeatur, Totilæ Tyrannum Histriam, & Venetias possedisse; & sicut Ioannes de Baros in sua historia Asia Deca. 1. lib. 6. cap. 1. affirmat, Regem Portugalliz iusto titulo fuisse vocatum Dominum* 43 *Guinez, ex quo terra illa à nemine erat defensa, nec limites status habebat, & merito in occupantis dominio cadebat; sed ex quo à Rege Portugalliz occupata extitit, fuit sua. Cum eodem consimiliq; titulo Respublica Veneta prætendit se Dominam illorum Lagunium, vbi est ædificata; primi enim fundatores illius fugiendo persecutiones Barbarorum Hunnorum, qui deuastabant Italiam, aduenientes Lagunia illa derelicta, & à nemine possessa, iam quod Imperatores ea neglexerant, tamquam minima; ædificauerunt Ciuitatem illam, nemine contradicente, & ideo Domini illius fici remanserunt, tamquam primi occupatores, etiam ex dispositione §. in Insula inst. de rerum diuis. sed secundum Mart. Laudem in tract. de Princ. quest. 34. quem sequitur Lancellottus Conradus in tract. de Imperatore lib. 1. §. 4. de præstantia, & potentia Imperatoris. vers. obedire ei omnes debeant. num. 9. fol. 111. habetur, quod & qui in libertate viuunt, si sunt rebelles Imperio, possunt libertate priuari, eam enim habent, uel ex priuilegijs Imperatoris, uel per pacie-*

tiam eius, vt per doctrinam *Bald. in cap. sicut de iure iurando*, licet isti Domini ex pacto libertatem eorum prætendat: quoniam leges imperiales non acceperunt, sed sua propria statuta ab Egidio Fontana Padouano cõdere fecerunt, & inde Egidiana vocata fuere: ac in diuisione facta inter Imperatorem Orientis, 44 & Occidentis, fuit declaratum, vt Ciuitas Venetiarum remaneat libera, imo, quod ad neminem ipsorum pertineat, sed vt cõterminus remaneat, & *Sigon. in lib. 4. de Regno Italia, & Salsouinus in cronico Veneto de anno 801.* quo loci testatur Imperatorem Occidentalem fuisse Carolum Magnum, (qui fuit primus Imperator Occidentalis,) & Imperatorem Orientalem Nicephorum fuisse; quæ declaratio fuit cõfirmatio tituli iusti dominij illius singularis Reipublicæ, procedentis ex occupatione prædicta. Tãto magis, quia præscriptio contra Imperatorem allegari potest, vt non cognoscatur in Principem, *Abb. in cons. 87. num. 1. vol. 2.* Licet enim esset contra legem diuinam supranaturaliter à Christo datam, aliquem Christianum eximi omnino ab Ecclesiæ iurisdictione penes Papam vigente; Attamen contra nullam legem diuinam, nec naturaliter, nec supernaturaliter esset, vt vnus, aut alter, aut multi, aut plurimi Reges ab Imperio Romano, vel ab alia temporali, vel laica potestate exempti sint. Eo fortius, quia ante Christum natum plurimi fuerunt, qui non suberant, vel subesse tenebatur alicui potestati seculari, nec ipse vllam potestatem laicam regalem constituit, vel illam talem vlli commiserit, vt fecit in Papa: ita *Nauar. in relectio. cap. nouit. de iudic. in 3. notab. num. 118 fol. 145.* vbi quod eisdem rationibus, fundat, Regem Hispaniarum, & Hispanias ab Imperio reperiri exemptas, ex quo eorum proprijs viribus, & militijs, à Saracenis se liberauerunt, absque auxilio Imperiali Romanorum. Quinimo Imperatores prædicti, & subsequentes à Venetorum amicitia non defecere, & Respublica Veneta semper auxiliu 45 eis præbuit contra Mauros, & Saracenos; & præsertim in temporibus infra scriptis, præter alia, de quibus plenæ sunt Historiæ: circumscriptisq; auxilijs præsticis summis Pontificibus iam notis.

In anno 843. quando Africani Italiam ingressi sunt, Veneti eorum classem cum illa Imperatoris Michaelis miserunt, *Sabel. de cibat. 1. lib. 3. Ingleseba par. 1. lib. 4. c. 32. Tar. sag. 2. par. lib. 2.*

46 In anno 865. Saraceni ex Alexandria deueniunt ad Candiam, illamque ceperunt, & inde aggressi sunt Dalmatiam, & fere intus lagunia

- gnia Venetorum penetrauerunt: ſed Acies Veneta contra eos egreſſa, illos debellauit; pauciq; reuerſi ſunt ad illorum Patriam, relinquendo ea, quæ occupauerant ex Imperio, *Ingleſcha par. 1. lib. 4. cap. 39. Doglionus lib. 1. Sabell. decat. 1. lib. 3. Tarcag. 2. par. lib. 10.*
- 47 In anno 1003. Veneti Barentem Ciuitatē à Saracenis obſectam liberauerunt, vt poſt alioſteſtatur *Ioannes Antonius Summonte in hiſtoria Neap. lib. 1. cap. 12. circa finem fol. mibi 441.*
- 48 In anno 1008. Saraceni cum in obſidione eſſent in eadem Ciuitate Bari in Apulea; aduerſus eos exiit Clafſis Veneta, & vicit illos in beneficium Imperatoris Græci, *Sabell. decat. 1. lib. 4. Doglionus lib. 2. Tarcag. par. 2. lib. 11. Sanſouinus in Cronico, & alij.*
- 49 In anno 1069. Dominicus ſiluius Dux Venetorum, cum validiſſima Clafſe in fauorē Imperatoris Nicephori vicit contra Normandos, *Sabell. decat. 1. lib. 4. Doglionus lib. 2. Tarcag. 2. par. lib. 11.*
- In anno 1122. ijdem Veneti cum magna Clafſe in Soriz Regnum iuere, & Chriſtianis ibi bellantibus ſuccurrerunt, obructioeſque contra eos fregerunt, vt legitur in *Platina de vita Pontificum, in vita Galiffi II.*
- In anno 1147. Rogerius Siciliz Rex, bellū iniit contra Imperatorem Emanuelem, & capto Gulfo, deſtruxerat Moream, Acaiam, Thebem, Nigropontum, & Boetiam, & vſque ad Bizantium iuerat, vbi filiz crematz ſunt cum ardoribus ſagittarum emiſſarū è Clafſe. Sed Domini Veneti pro Imperatore arma ſūperunt, & Siculos vicerunt, capiendo quatuordecim naues, & oſtuſq; rehabitis, ac aſſicuratis partibus illis, cōtra Siciliam reuerſi ſunt, & actum eſt, vt Imperator cum armis Venetis in ſuam Maieſtatem reponeretur, *Sabell. decat. 1. lib. 7. Tarcag. par. 7. lib. 11. & Platina in vita Eugenij 3. fol. mibi 174.*
- In anno 1203. Hericus Dandole Dux Venetiarum conſederatus cum Gallis, ex Bizantio eiecit Aleſſium Tyrannum, qui Imperiū Hiſauchio legitimo Imperatori eripuerat, & deorbauerat eum miſerrimè, carceratum detinendo: reposito ad Imperium Alexio iuene; ſed eum, quia vix in throno Imperiali fuit repositus Alexius, quod vnus proditor eius priuatus (priuati enim ſolent, vt plurimum eſſe proditores) qui vocabatur Murzuſſè, ſecundum aliquos, vel ſecundū alios, Alaxius Mirtillus, proditoricè eum occidit, Imperiumq; vſurpauit: At contra iſtum Veneti, & Galli arma ſumpſere, & ex Coſtanti-nopoli eum eiecerunt, priuando illum Imperio vſurpato, in quo carere legitimo hærede,

elegerunt in Imperatorem Balduinum Comitem Flandriz, & à Romano Pontifice omnia fuerunt approbata. Et ex diuiſione Imperij ſecundum capitulationes, ad Venetos tetigit medietas, in qua Regnum Candiz, ac etiā Inſulæ maris Cretici, ac Ægei fuerūt incluz, & cum hoc titulo poſſident Veneti partes Oriētales, teſtè *Sabell. decat. 1. lib. 8. Giuf. Cred. Vilibarduius Gallus in ſuis comment. Ingleſcha par. 1. lib. 5. par. cap. 33. Tarcag. par. 2. lib. 13.*

Pluresq; ſunt Scriptores hanc florentiſſimam Ciuitatem laudantes, & eminentiſſimus noſter Poeta Iacobus Sannazarius in Epigrāmaton, hos condidit verſus.

*Viderat Adriacis Venetam Neptunus in vndis
Stare Vrhem, & toto ponere iura mari:
Nūc mibi Tarpeyas quātumuis Iuppiter Arceis
Obijce, & illa tui Mœnia Martis ait,
Si Pelago Tyberim præfers, Vrbe aſpice vtrāq;
Ulam homines dices, hanc poſuiſſe Deos.*

Et in Elegia prima tertij libri Elegiarum, idem Sannazarius ad Federicum Ferdinandi filium Aragonium Sicilię Regem, dum Italię partes laudat, de hac Ciuitate ita canit.

*Quis rurſum Veneta miracula proferat Urbis,
Vna inſtar magni, qua ſimul Orbis habet,
Vna Italum Regina: alta pulcherrima Roma
Emula, qua terris, qua dominaris aquis.
Tu tibi vel Reges ciues facis, ò decus, ò lux
Auſonia; per quam, libera Turba ſumus.
Per quam Barbaries nobis non imperat, & ſol
Exoriens noſtro clarius orbe miſcat.*

Quo vero ad inſignia Leonis eiuldē Ciuitatis, nota diſticon.

*Romanas Aquila poſtquam liquere Cohortes,
Magnanimus turmas ducit in arma Leo.*

Obſeruat præcipuè iſta ſeliciffima Ciuitas illud *Cornelij Taciti dictum in lib. 1. anal.*

54 vnum Reipublicæ corpus, vnus anima regendum; & tam vnanimis concordæſq; ſunt Ciues illi ad regendum, vt toti Europæ admirandi, laudandiq; ſunt. obſeruantes admuſim *Ioſeph de bello iudaico lib. 5. cap. 15. ſententiam; Pulchrum pro libertate mori.*

Cumque ex prædictis cauſis, digreſſionem fecerimus, redeundo ad materiam noſtram, dicimus, neceſſum fore, quod ne dum vnus regnet, vel plures iure naturæ, vt declarat dictus *Cardinal Beſſarminus in 2. tomo diſputationum fol. 464. de laicis lib. 3. cap. 6.* quoniam Reſpublica non poteſt per ſe ipſam hanc poteſtatem exercere, ſed in aliquem vnum, vel in aliquos paucos, eam transferre tenetur; nec genus humanum etiam ſi totū ſimul conueniret, contrariū ſtatueret, vt nulli eſſent Principes, vel Reſtores, poſſet, vt ibid. ſed

56 Sed introductum est etiam ut primogenitus succedat, exclusis secundogenitis: ut per plura exempla fundant *Anchar. in cons. 339. nu. 3.* & *Zabarell. in cons. 137. col. 1. in fin. vers. ordine genitura*. vbi hoc esse ait, ne scindatur

57 Regnum, quoniam melius est, Regnum seu feudum dignitatis per vnum, quã per plures Regi: idemque tenet *Molina de primogenijs Hispan. lib. 1. cap. 11. merito dixit Bald. in lex hoc iure. col. 2. vers. quare quaritur. ff. de iustis. & iur. semper fuisse, semperq; futurum esse, ut primogenitus succedat in Regno, sequiturq; Molina de primogenijs Hispanorũ, in prefatione num. 32. & Lancellottus Conradus in tract. de prefatione. & potent. Imper. fol. 105. ater. lib. 1. cap. 1. § 4. ait, primogenituram non posse tolli per Principem sine causa, ex quo est dignitas, & sic etiam tenet in lib. 1. cap. 2. § 1. quæst. 1. fol. 121. sēper enim frater maior est honorandus, ut late per Gubernatorem Christianum habetur in lib. 1. cap. 18. col. 6. fol. 108. Quia tenetur ex proprijs bonis fratribus alimenta ministrare, quando in oppido titulato succedat, si alia bona libera ex hereditate paterna nō adsūt, secundum *Molinam in d. cap. 11. num. 30.**

58 Est tamen verum, quod pater posset donare feudum hereditarium filio secundogenito cū assensu, sed non feudum ex pacto, & providētia, renuente primogenito, *Regens de Ponte in tractatu de potestate Prorogis sub titulo de refutationibus feudorum §. 10. fol. mibi 429. & seqq.* vbi late de hac materia.

59 Sed quandoque secundogenitus præponitur, ut evenit de Iacob *Genesis 48. circa finē*, & secundū *Zasium de feudis fol. 116.* Primogenitura deberet dari filio magis apto, & magis digno: Cui opinioni assensio, & crederem, hoc esse magis expediens Regi, Patribus, ac Filijs: Dico Regi, quia persona magis apta ei seruiret: Patribus, quia filij magis obediētes esset, & inter se certarent ad magis obediendum patri, ut eius gratiam inuenirent: & Filijs, quia sub spe inueniendi gratiam apud patres, essent obediētiores patribus, & sic sine peccato, sed secundū Dei præcepto, ibi (habeas in honore parētes) valde vacarent: vigeretq; Imperatoris præceptum in §. soluto ergo. circa finem, in auth. de his, qui nuptias iterant, secundum *lecturã Alexandri ibi, si quis enim ex eis ingratus ostendatur, id minus cateris damus, qui nihil tale peregerint, quo magis, & alios erudimus parentes honorare. & fratrum sibi exemplum immediatum proponere.* Spero enim aliquo tempore huic opinioni fore consulendum, & per legem statuendum, ut primogenitura

eligatur à Patre, ut prius erat in feudo, nam cui Dominus voluerat, dabit feudum, ut in cap. 1. § & quia vidimus. de his, qui feudum dare possunt, & Corlet in tract. de potestate Ragia in part. vltima nu. 66. in tractatibus tom. 16 fol. 144. ater. affirmat, quod Rex in 60 eius vita habet potestatem declarandi, quis ex filijs debeat esse primogenitus, idq; tenet *Martinus Laudensis in tract. de Principibus quæst. 418. & Bald. in cap. item sacrament. 2. nu. 18.* ponitq; exemplum in Regē Aragoniæ, qui habebat duos filios, & vni dedit Regnum Maioricarum, & alteri Regnum Aragoniæ, qui inter se ipsos diuisionem prædictam perpetuò ratam habere promiserunt: imo quod pater valeat eligere secundo, vel tertio genitum pro primogenitura, probat text. in terminis pri. *Machabeorũ 2. vbi, Matthias elexit secundogenitũ Simonem virũ consilij in caput. & patrem filiorum. & Iudam virũ frontem tertio genitum cõstituit in Principē militia.* & *Dauid elexit in Regem Salomonem, & non Adoniam primogenitum. 3. Regum 2. num. 22. & Paralipomenon 3. & Roboam elexit Abiam sapientiorē, & potentiorē primogenito. 2. Paralipomenon 11. in fine.*

61 Est tamen notandum, primogenituram vendi posse, ut dixit *Lucas de Penna in l. 1. C. de privilegijs eorum lib. 11. col. 1.* quinimo si primogenitus consentit secundogenitum inueñiri, sibi præiudicat, cap. 1. §. præterea, vbi *Bal. quib. mod. feud. amittatur, & Mart. Laud. in tract. de Princip. quæst. 351. & Iason in l. qua dotis num. 65. ff. solut. matrim. per cap. quam periculosum. 7. quæst. 1. vbi glos. Primogenitusque dicitur nepos ex primo filio natus, & non patruus, Iacobus Mandella Albenf. in cons. 60. & Ioan. de Ciriet. in tract. de primogenitura. q. 25. lib. 1. nu. 9. qui est in tractatibus tom. 10. par. 1. fol. 38. & Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 7. vers. in totis successiones fol. 1014. vbi quod per viam representationis filius primogenitus præfertur, sed hanc representationem in pronepotes non transfundi, ait. idemque tenet *Gramat. in decis. 1.* vbi disputat quætionem Regis Roberto, cum eius Nepote, circa successionem Regni Neapolis, in qua licet fuerit iudicatũ pro Rege Roberto Patruo, evenit, ad evitandum bella, nam Rex Robertus reperiebatur in possessione Regni, & erat alter Salomon, *Bal. in l. ut intestato C. de suis, & legitim. & nouissimè D. Marchio Belmontis Regens Tappia in Sac. Cons. dec. 2. nu. 37.* sed inde viguit, & viget opinio, ut filius ex primogenito præferatur patruo, licet *And. in cap. 1. de success. feudis**

feudi num. 4. & in §. praterea ducatus. num. 39. in add. de probib. feud. alien. per Fred. contrarium tenebat. & pro nepote, opinionem latè defendit Oldrad. in consil. 224. & Couar. pract. qq. cap. 38. num. 7. & seq. Quinimo idem Rex Robertus in Comitatu Sancti Seuerinę iudicauit pro nepote contra patrum, vt per *Oldrad. in consil. 224. & Tirraquell. de iure primogenitorum quest. 44. nu. 10.* vbi quod idem Robertus tradidit eius nepotem Reginam Ioannā filio Regis Vngarię, ad quem spectabat Regnum. Sed tale matrimonium prauum habuit finem, quoniam eadem Ioanna Andream eius virum laqueo suspēdit in Castrō Auerfano, vt Historię canunt, & adest sepulchrum in Hostio Sacristię Archiepiscopatus Neapolit. in testimonium.

V. iq; in primogenito fortitudo, & dolor, & cogitatio patris adfunt, dixit enim *Iacob in Genesis 49. Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principii doloris mei: prior in donis, & maior in Imperio effusus es, sicut aqua non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti fratrum eius.*

64 Sed quando duo Gemelli ex eodem ventre oriuntur, quis dicatur primogenitus? ex *Genesis 25. circa finem, & 27.* videtur colligi, quod cum ex Isaac nati essent Esau, & Iacob, quoniam primò egressus erat Esau, ipse fuit primogenitus, & vendidit primogeni uram Iacob, vt in *Genesis 18. in fin. ibi, ipse egrreditur prior.* Et sic affirmat *Neapodanus in cōsuetudine Neapolis incip. Quartam autem. in verb. ante quarta constitutionem. fol. mibi 258. & Anton. Corjet. in tract. de potestate Regis quest. 63. in 4. part. & Io Lecirier in tract. de primogenitura à quest. 6. vsq; ad 12.*

65 Est verum, quod primogenitus Regis, vel alterius, nil potest dare, nisi esset Locumtenens Patris, *Frecc. de subfeudis lib. 2. in tit. quis dicatur Dux nu. 36. fol. mibi 130.* quoniam Regnum integrum debet esse, & si Rex efficeretur Monachus, Regnum non transit ad Ecclesiam, vel Monasterium, etiam viuentē Rege, vt dixit *Bald. in l. Deo nobis. col. 6. C. de Episc. & Cler.*

Cumque ex prædictis, constet personarum
66 distinctio: Inscriptiones ergo Regis dominantis sunt necessarię in legibus, vt subditi obedire teneantur, aliās non ligarent, & esset nulla, dum non datur cognitio Legislatoris. nomina enim sunt inuēta ad recognoscendū personas. *l. ad recognoscendū 10. C. de ingen. manum.* merito cōcluditur talē inscriptionē esse necessariam in Pragmaticis, & legibus condēdis, & probat *tex. in §. i. in auth. vt Imperatoris nomen in instrumentis.* In quibus tū

nota, quod ante earum promulgationem sūe meditandę, & secretò tenendę, diebus, ac noctibus, vt docet sacra pagina in *Iosue. 1.* alias Consiliarij tenerentur in cōscientia de damnis euentis ob scientiā legis promulgandę, vt per *Dianam moral. resolut. in tract. de contract. resolut. 54.* ibi enim est salus, vbi
68 multa Concilia, *Prouerb. 11. & 14. sed Arist. in 6. Etic. ait, Tardè consilium, & velocē exequutio. Pede enim plumbeo leges determinantur, sed pennis exequantur.* Et præoculis semper habendum est *Isaia dictum in 10. ibi. Ve vobis, qui imponitis leges iniquas licet Ass. in consil. dignum. nu. 3.* intelligat, id est nouas
69 gabellas: Gabelloti enim spoliant tempore pacis, sicuti Milites tempore belli. Cetera vero de legum ferendarum forma, vide in *tit. de legibus, & cap. erit autem lex. 4. distinct. cum seqq.*

Co:gruit etiam huic materię videre, an
70 in instrumentis sic in principio eorum de essentia dicere, In Dei nomine &c. & si talis inuocatio omitteretur, an sit nulla? sed questionem hanc disputat *Fontanella de pact. nupt. par. 1. in clausul. 2. vbi sex affert opiniones,* & concludit, non esse de essentia, nec contractus ob tales omissiones esse nullos, nisi aliter de consuetudine obseruaretur: At piū, religiosumq; esset, semper sic facere, nam & Gentiles etiam ita faciebant, *Virgil. eglog. 2. A Iouis principium musa, Iouis omnia plena.*

71 Quinimò, & in literis familiaribus, ac in alijs omnibus actibus commēdandus est vticatus mos: diuinum inuocare nomen in principio, vel saltē à venerando Crucis signo exordiri, exemplo Legislatoris in *l. i. C. de veter. iure enucleat. l. Deo nobis. C. de Episc. & Cler. & in pluribus alijs locis, iuxta illud Pauli ad Colof. cap. 3. relatum in cap. non licet. 26. q. 5. Omnia quacunq; feceritis, facite in nomine Domini: Quod extende etiam, si instrumenta inter Iudeos stipularētur, nam & Crucis signum, & inuocatio nominis Domini sūe apponēda à Notarijs, vt probat *Casar à Costa variar. ambigu. lib. 1. cap. 6.* est enim omne posse faciendum, vt infideles ad fidem reducantur, *cap. gaudemus. de diuor. & Nicephor. lib. 18. cap. 20.* Infidelibus scribendo signum Crucis apponebat. Nos autem legem habemus, vt in principio literarum familiarium signum Crucis tantum, & nullum aliū titulum, ponere possimus, vt ex *Pragmat. 1. de Titulorū abusu. condita 29. Martij 1596.* per Illustri. & Excellentiss. Oliuarensium Comitem Regni Proregem vigilantissimum, omniumq; Gubernatorum speculum, & exemplum. Fuit enim lex prædicta inter vtiores Regni*

- Regni commendata, quoniam abusus, & inconuenientias multas abstulit, & semper seruanda esset. & Hispania eadem lex viget quo ad Magistratus, secundum *Bouadill. in Politica lib. 3. cap. 1. num. 46.* Fuerunt enim Tituli isti moderati, & sublatis secundum leges prædictas, ad euitandum quamplurima ab-
- 73 surda ex eis causata: ad id enim, ac etiam
- 74 euitandum, multa fieri prohibentur, extenduntur statuta, *l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusat. tutor. & Imol. in l. si vero. §. de viro. in 1. fallent. ff. solut. matrim. vbi ponderat ad hoc glos. in elem. final. in glos. 1. & 2. de rescript. Ias. in l. fratres. in 2. col. & in l. omnimodo. in 1. colum. C. de inoffic. testam. & per Felyn. in cap. transito. in ult. col. de constit. & Cassan. in consuet. Burgund. circa fin. in tit. Conclusio, & Approbatio fol. 1503. nu. 8. & seq. enumerat 32. casus in quibus statutum extenditur ad euitanda absurda: quos videas ibidem.*
- 75 Hinc est, quod in citationibus etiam necessarium est in principio nomen Iudicis describere, & locum vbi citatur, vt citatus sciat, si à Iudice competente citetur, ad deliberandum an comparere teneatur, *Andr. Gail. pract. obseru. lib. 1. obseruat. 48. nu. 6. & Misinger. centur. 6. obseru. 7. per l. si quis ex aliena. ff. de iud. & toto tit. ff. si quis in ius voc. & cap. veniens. de appellat. & alia.*
- Ex quibus omnibus concludendum est, Regis nomen in principio legis necessarium esse describere.

OBSERVATIONIS II.

S V M M A R I V M.

- 1 **R**egis introductio in Populis, ex quibus prouenit. *Nembrot primus qui libertatem occupauit, ibidem.*
- 2 Reges solum Deum in temporalibus recognoscunt in Superiorem.
- 3 Imperator in diuersis legibus, diuersimodè titulatur.
- 4 Romuli lex, vt Magistratus Deum auctore faciant.
- 5 Subditi sub umbra Regis requiescunt. *Rex quomodo legi subest, ibid.*
- 6 Pontifex quare non dicitur Dei gratia. *Pontifex, sed Seruus seruorum Dei, nu. 6.*
- 7 Pontifex Deum representat, & ita etiam Alexander Magnus fuit confessus. *Seruus seruorum Dei describitur, & quare, ibidem.*
- 7 Alexandri Magni confessio, Pontificem esse Deum, ibidem.
- Cardinales solummodo Pontificem Deo offerunt, & nominant, ibid.
- Humilitas nimia à Superiore quando uò est seruanda, ibid.
- Deus Regna dat, & tollit, sine causa, ibid.
- 8 Papa ex causis potest deponere Reges.
- 9 Habet potestatem super omnes.
- 10 Rex Quare inscribitur Dei gratia Rex. *Austruici Reges nostri pyssimi, ibid.*
- 11 Catholici quare Reges nostri acclamantur, & qui primus fuit ita vocatus, & in quibus temporibus.
- 12 Rex noster quare, & quando fidei defensor appellatus fuit.
- 13 Normandorū Reges quomodo titulabantur.
- 14 Rex noster Imperio non subest.
- 15 Hispani legem condiderunt, vt sub pœna capitis non allegarentur leges Imperatorum.
- 16 Sunt docti nimium.
- 17 Libentius visitant limina Apostolorum.
- 18 Regnum Neapolis est patrimonium Diui Petri.
- 19 Succeditur in eo per Ius accrescendi, sicuti in Emphyteusi.
- 20 Appellatio ad Papam non datur à sententia Regis Regni.
- 21 Fallit in magnis causis.
- 22 Papa vt Dei Vicarius quando potest inquirere contra Regem. *Quando potest manus imponere in temporalibus, ibid. in fine. Habet iurisdictionē quasi Bnfem intra vaginam, ibid. Temporalia iudicia assumere potest, quando duo Reges inter se contenderent, ibidem.*
- 23 Papa prohibuit exactionem collectarum in Regno.
- 23 Collecte quando sunt permisse.
- 25 Reges, qui Imperio non subeunt.
- 26 Florentia habuit libertatem ab Imperatore pro ducatis sex mille.
- 27 Lucca Ciuitas pro ducatis duodecim mille libertatem habuit.
- 28 Rex ex causis potest extraordinaria facere ea causas committere quo ad examinationes, & sibi deliberationem reseruare, ibidem. *Aequiparatur Imperatori, ibid. in fine. Potest exigere ab Vniuersitatibus, quae desunt suo exercitui, ibid. Potest solus tributa imponere, ibid. Resecare expensas tenetur, & postea restituere, qua accepit.*
- 29 Imperatoris electio quando in Alemania, scilicet

- scilicet Germania fuit facta.*
- 30 *Electores Imperatoris qui.*
 - 31 *Comes Palatinus Rheni dicitur hereticus.*
 - Dux Bavaria quando Electorum unus fuit creatus, ibid.*
 - 32 *Carolus Magnus cur ita vocatus, quando imperavit, & multa alia de eo.*
 - 32 *Imperatoris eligendi ius remansit Gallis ad repetendam.*
 - 32 *Gallis remansit ius repetendi electionem Imperij.*
 - 33 *Carolus Magnus à Summo Pontifice vocatus Italiam venit.*
 - 33 *Imperator non potest eligi nisi de natione Alemanica.*
 - 34 *Carolus Magnus fuit de Alemania.*
 - 35 *Imperator hodie recognoscit Imperium ab Ecclesia Romana, & non à Populo.*
 - 36 *Imperium his artibus retinetur, quibus inijs paratum est.*
 - 37 *Populi tenentur obedire Dñis, etiã Discipulis.*
 - 38 *Imperatores qualescumque tolerandi.*
 - 39 *Imperatoris electio non habet tempus prefixum, sed transacto tempore assignato, Superior potest eligere.*
 - 40 *Electio Summi Pontificis per prius ab Imperatoribus fiebat.*
 - 41 *Electio Summi Pontificis quãdo fuit translata in Cardinales.*
 - 42 *Imperium à Grecis ad Francos translatum auctoritate Summi Pontificis.*
 - 43 *Et sic etiam è Grecis ad Germanos.*
 - 44 *Imperatoris Christiani sunt duo.*
 - 45 *Reges Christiani quot, & qui sunt.*
 - 46 *Rex unus Civitatis, vel plurimum, potest esse.*
 - 47 *Regnum quot Civitates complectere debeat.*
 - 48 *Provincia quot Civitates sub se habent.*
 - 49 *Rex qui dici potest.*
 - 50 *Regnum quot Metropoles continet.*
 - 51 *Metropoles in Regno quot.*
 - 52 *Rex Hispania quot Vrbes possidet.*

OBSERVATIO II.

Quare dicitur Dei gratia Rex, & aliqua de Imperatore, & eius electione, ac de Summo Pontifice.

ANTEQVAM disputationem huius Questionis, ingrediamur: non inutiliter est advertendũ, potestatem laicam naturaliter à Deo immediate mortalium cõmunioni fuisse datã, ad se gubernandũ in rebus naturalibus, vt bene, ac beatè viuant, sũ ratione naturalẽ, vt considerat Nauar. in relob. c. no. 2. vit. de iudic. in 3. notab. m. 85. post D. Thom. in

lib. 1. de Regim. Princ. cap. 14. Superuenerunt inde auaritia, iniusticia, ac subornationes iudicum, & introductione Regum in Populis caufauere, vt aperte videtur in 1. Regum 8. & notat Frater Ioan. Marquez Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 2. col. 9. jol. 9. deceptosq; esse Demostenẽ, Aristotelem, & Ciceronem, insequentes Heriodorum, tenentem, primos Reges pro Iusticia fuisse inuentos, affirmat: Quoniam Nembrot secundus filius Chan, fuit primus, qui libertatẽ occupauit in Assyria, & vocatus fuit Venator, idest latro, vt ibidem videre poteris. Introducitque Regibus, leges, & constitutiones fieri necessum extitit, & successiue in legibus inuocare gratiam Dei, & ita se titulare ad demonstrandum, quod in temporalibus neminem in Superiorem recognoscunt nisi solum Deum, à quo omne Imperium permissiue, formaliter, & effectiue procedit. Bald. in cap. 1. quis dicitur Dux; & in l. 1. C. de sum. Trinit. & fid. catholica. vbi quod Deus de Coelo Imperium constituit. S. qui igitur. col. 6. in auth. de instrumentorũ cautela, & fide; meritò. n. Imperator in const. hac edictali. de pac. iuram. firm. & in c. 1. de pace tenend. & in cap. 1. de probib. feud. alien. per Feder. & in c. 1. de statutis, & consuetudinibus, & alibi, titulauit se, Dei gratia Imperator, regnat. n. ex prouidencia Imperialis Altitudinis. c. si ex bono. de pœnit. dist. 4. at in c. 1. de probib. alien. feud. per Lothar. et in c. 1. quomodo in crim. lesa. Maiest. et in c. 1. de pace constant. & alibi, titulatur Diuina fauente clemẽtia: sed aduerte, qd si diuersimodẽ titulatur, idem in effectu est; Romulus enim legẽ tulit, vt nemo Regnum, aut Magistratũ ioret, nisi prius Deum auctorem iudicaret, Romponius Latius in princ. de Rege post Fontanellam in lib. de Magistr. Rom. quia subditi sub umbra Regis requiescere debent, & Reges sub elyptõ Dei, Iudic. 9. hinc est, quod Rex stans in solio, & maiestate sua, deterret etiam vxorẽ, & est quasi Angelus Dei, Esther 15. nu. 16. & seq. Aduertit tamen D. Thom. in prima secunda. q. 96. ar. 6. quod et si Princeps sit legibus solutus quantum ad vitam coactiuam legis, attamen quantum ad vim directiuam legis, propria voluntate legi subest. cap. cum omnes. de Constit. dicit enim Supiens Pateri legem quam tu ipse tuleris.

Sed queritur, cur in Bullis, & motibus Sumorum Pontificum, dicitur in principio, Episcopus seruus seruorum Dei, & non dicitur talis Dei gratia Pontifex, sicut dicunt Reges? Respondetur hoc in Pontificibus fuisse introductũ humanitatis causa: qd etia procedit in Rege, diciturq; Seruus seruorũ Dei à seruiẽdo Republice, glosim extr. aug. 1. lo. 2. de elect.

B Si qui;

Si quidem Summus Pontifex, qui Dei Pontificatum gerit, & Deum repræſentat, (vt per *Quintum Curtium in Vita Alexandri Magni lib. 10. in fine*, vbi re præhenſus Alexander cur Pontificem Iudeorum adoraffet, reſpondit ſe non illum, ſed Deum ipſum, cuius Pontificatum gerebat, adoraffe;) à Deo enim immediatè poteſtatem habet, *Clem. paſtoralis de ſent. & re iudic.* quia etſi homines, id eſt Illuſtriſſimi Cardinales cum eligunt, ſeu nominant, ſolummodò Deo veluti præſentant, & offerunt, à quo demum ſuam poteſtatem accipiat: *Pater Diana morali reſolut. tract. 2. de immunit. Eccleſiaſt. reſolut. 125 fol. 83.* & tamquam cuſtos animarū, & ſucceſſor Diui Petri, cui bis dixit Dominus poſt eius reſurrectionem, *Paſce agnos meos. & tertia vice paſce oues meas. 10. 21.* & ideo ſucceſſor, qui habet eandem obedientiã, vt in *Ioſue 1. circa finem*, magna cum humilitate procedere intendit, & vti caput, & moderator animarū, ex poteſtate ei tradita, cum illis verbis. *Et tibi dabo clauſes Regni Cælorum &c.* ad oſtendendam eius maximam humilitatē, (quæ eſt omnibus hominibus ſubiacerē, *D. Thom. 2. 2. q. 161. ar. 3.*) titulatur Seruus ſeruorum Dei; vt latè per *Lancell. Conrad in Templo Iudicij lib. 2. c. 1. de Pontifice Maximo, in verb. humilitas. fol. 128.* vbi aduertit, nimiam humilitatem non eſſe ſeruandã, ne regendi frãgatur authoritas, *c. quando. 86. diſt. cū gloſ. ibi. & in obſeruandũ. ff. de offi. Praſid. & Põtifex*, qui primus ſe ita deſcripſit, fuit Diuus Gregorius Magnus (hoc nomine primus) vt eſt videre in principio eius vitæ, in ſuis operibus deſcriptæ.

Et ad ſimilitudinē hanc, Princeps Chriſtiani cognoſcentes, dicta Salomonis, *ibi Per me Reges regnant, Prou. 8.* & q̄ Deus Regna vni, vel alteri nationi dat, & ſine cauſa tollere illa poteſt, vt poſt *Abolen. ſuper c. 11. Ioſue*, tenet *Gubern. Chriſtian. in lib. 1. c. 27. col. 3. fol. 158.* ad quæ conferuat *Virgil. Carmin. 2. Eneid. Hoſtis habet muros, ruit alto à culmine Troia, Sat Patria Priamoq; datã, ſi Pergamã dextra Defendã poſſent, etiam hac deſenſa fuiſſent.*

Ita titulantur, nõ obſtante eorã maxima potentia in terris, in quibus non eſt, qui eorũ facta diiudicet, vt in *Pſal. 50. ibi, Tibi ſoli peccatus. & c. licet Papa ſit eorũ Superior, & ex cauſis eos deponere poteſt, cap. ad apoſtolicã. de ſent. & re iudic. in 6.* Papa. n. tanquã Vicarius Chriſti Dñi naturalis Cæli, & Terrę, habet iuriſdictionē ſuper omnes, vt fundat *Martin. Lauden. in tract. de Princip. q. 1. & Ill. Card. Bellarm. in 1. tom. diſp. in tit. de Romano Pontifice lib. 1. c. 15.* vbi declarando verba, *Paſce oues meas*, in Hebræo legitur, .i. dominari; & merito omnes Chriſtiani deſe de neceſſitate

ſalutis, Romano Pontifici ſubſunt: vtrumque .n. gladiũ habet, & omnes iudicat, & à nemine iudicatur, vt in *extrauag. comuſ. lib. 1. c. 1. de maior. & obed. & nouiſſimè Santquell. in tract. de heret. c. 30. & 31. dub. 1. fol. 191.* & ſeq. vbi latiſſimè hanc materiã comprobat, & adeò, vt Sorbonę Conſilium Pariſienſe multa cõtra eum concludere tẽtauit, in anno 1626. & Reges, ac Imperatores à Papa depoſitos recenſet, *Nauar. autẽ in relect. c. nouit. de iudic. in 3. notab. nu. 5. fol. 107 et ſeq.* fundat poteſtatē Pontificiam ſuper Reges, & Imperatores procedere ex omni iure .i. diuino Canonico, & Cæſareo, & diſputat articulũ contra Regē Gallię prætendentē in temporalibus non ſubiacerē Papæ, & nouiſſimè *Diana moral. reſol. in tract. de immunit. Eccleſiaſt. reſol. 121. & 123.* Reges. n. recognoſcentes hoc beneficiũ à Deo primo motore, ac Dño dominantium, & q̄ nemini abſq; Dei voluntate poteſt Principatus potentiã contingere, *Id. ſep. lib. 2. de bello Iudaico. & Iuſtinian. in 9. l. in princ. in autb. de hered. & falcid. ibi*, quod vſq; ad huc nõ dum Deus Romanis, niſi ſub noſtro Imperio cõceſſit. ideo ſcribunt ſe ſic. 10 Dei gratia Rex; alias eſſent ingrati: ingrati tudiniſq; viciũ eſt maximũ, vt latè probaui in Tractatu meo de eleemoſyna edito in anno 1616. & eſt infra collocatus *verſ. 11. obſer. 2.* ſed de hoc ingrati tudinis vicio nullatenus poſſũt imputari Reges noſtri Auſtriaci piſſimi, & inuictiſſimi, fideiq; defenſores, qui ob eorũ immenſã pietatē à Summis Põtificibus 21 acclamantur Catholici; & hoc cognomẽto honeſtatus fuit primus Rex Ferdinãdus Aragoniũ filius Regis Andreę II. Regis Caſtellę, & alterius Ioannis II. Caſtellę, Regis Gener, & Hiſpaniarũ Rex; in anno. n. 1477. fuit vocatus Catholicus, vt poſt Ioannem Michaelẽ Brunũ Hiſtoriographũ, fundat *Camil. Borrell. in tract. de præſtant. Regis Catholici. c. 4. nu. 10. fol. 250.* ſed maturius aduerte, qm̄ Hiſpaniarũ Reges ſe hoc cognomẽto Catholici fuiſſe decoratos circa annũ 595. prætedũt, aſſerendo, Philotrũ Genſericũ Reuariũ Catholicos in Hiſpania Reges, ex quo Flavius Reuaredus frater Hermenigildi martiris Rex fortiſſimus, ac ſapiens, miſſis Romã Legatis, Magno Gregorio. obedientiã præſtitit, & tanto ardore patrociniũ cõmendatē ſibi à Gregorio religioni præſtitit, vt Sueuis aliſq; nationibus Deo, ac Romane Sedi reſtitutis à Gregorio ſũmis laudibus celebratus, & à Cõcil. Tolet. Catholicus Rex, atq; Apoſtolorũ meritũ aſſecutus, oĩum acclamatione dictus fuit. Noſter autẽ Rex, ne dum Catholici nomi ne decoratur, ſed etiã defenſor fidei vocatus extitit in anno 1521. vt per eundem *Borrell. ibid.*

ibid. c. 44. fol. 275. licet ei debeatur agnomen hoc, tanquam Regi vtriusq; Siciliæ, siquidem Normadi Reges huius Regni titulabatur v3. Roggerius in Christo pius Rex potes, & Christianorum adiutor. teste Thoma Fazello in *Historijs Siculis decat. 2. lib. 2. cap. 3. in fin.* & nouissimè noster Mazzella in *discriptione Regni Neapolis fol. 471.* ait, quod erat talis. Roggerius Dei gratia Sicilia, & Italia Rex Christianorum Adiutor, & Clypeus; Roggerij Primi heres, & filius. & Rex Gulielmus te titulabat, vt ibidem, *Gulielmus Dei gratia Sicilia Rex, & Christianorum Defensor.* Et Gulielmus II. hoc modo. *Gulielmus II. Diuina fauente Clementia Rex Sicilia, Apulia Dux ac Princeps Capua, Religionis Christiana Adiutor, & Defensor.*

Merito potentissimus Rex noster, etiã vt successor dictorũ Regũ, poterat, & potest istis 14 titulis, Catholici, & Fidei Defensoris se titulare. Eo magis, quia Imperio nõ subest, quoniam tam Regna Hispaniarũ, quã Regna vtriusq; Siciliæ, abique auxilio Imperatoris e manibus infidelũ recuperata sunt, *Auendan. de exeq. mand. Reg. par. 1. c. 4. in princ. Oldrad. conf. 69. nu. 6. & 9. vers. certè melius,* licet in principio dicat, Hispaniam fuisse Imperij, & Romanorũ, tũ in *nu. 6. vers. sed cũ tripliciter,* asserit, Hispanos (qui plus quam alia mundi natio gloriatur, eorum gesta pede plumbeo, & pompã facere) legẽ condidisse, vt quicunq; 15 que in iudicio leges Imperatoris allegasset, capite plecteretur. Sed aduerte, aliter in his tẽpestatibus seruari, sunt enim Hispani effecti peritissimi interpetres legum Imperialiũ. est bene verum, quod habent proprias leges Regni, sed in earum defectu, seruatur ius cõ- 16 mune; & quod Hispani sint multum docti, & quod libentius vísitant limina Apostolorum Petri, & Pauli, & S. Iacobi; testatur *Oldrad. in conf. 62. & conf. 69.* vbi etiam affirmat, Regis 17 Hispaniæ filios Infantes appellari, & *Euseb. in Historia Ecclesiastica fol. 617.* testatur, Osũ Hispanum Cordubæ Episcopum, à Magno Constantino fuisse transmissum ad Christianos concordandos de differentia inter eos circa celebrationem Festi Paschatis.

Reges enim, & Regna Hispaniarũ iustè ab Imperio Romano exẽpta esse, dicit *Nauar. in relect. c. nouit. de iudic. in 3. notab. nu. 116. fol. 145.* & si aliquando ei subiecta fuissent: ex quo, à tyrannide Saracenorũ, non auxilio Imperatorum, aut virtute, sed diuina, & sua, in libertatem deuenire, de qua vide per *Plutarchum in vita Caroli Magni fol. 374.* subit. n. *Nauar. in loc. cit. ibi, & dua prima gẽtes Nauarij. & Legionenses, qua hoc facere ceperunt, Reges sibi constituerũt, & ita alij facere sunt*

insequuti, aded quod à Saracenorum faucibus mira militia, et fortitudine liberati extiterũt. Cumq; non sit contra legem diuinam à laica potestate quẽ eximi etiam per præscriptionẽ *Andr. in pralud. feud. nu. 35.* sicuti exemptio à potestate Ecclesiastica: merito ab Imperio exempti sunt, vt ibidem. possunt enim Populi Regem sibi eligere deficiẽte legitimo Rege, *Gubernator Christianus in lib. 2. c. 3.*

Quò verò ad hoc Regnũ Siciliæ Citerioris, Rex noster non subest Imperio, habet. n. illud ab Ecclesia Romana, & est patrimoniũ Diui 18 Petri, *Andr. in Pralud. feud. nu. 38. glos. in c. cũ Monasterijs. 19. q. 3. vers. miles,* & est feudum Ecclesiæ. *Bar. in auth. post fratres. C. de legit. hered. vbi apostilla;* tenet. n. ab Ecclesia 19 in emphyteusim, & succeditur in eo per ius accrescendi sũ naturam emphyteusis, *Bal. in conf. 431. nu. 1. vers. sexta ratio lib. 2. & in §. hoc quoq; nu. 12. de pace const. vbi pulcher casus, & habetur in cap. ad Apostolica. de sent. & re iudic. & affirmat Ill. Card. Bellarm. in 1. tom. disput. sub tit. de trãstat. Imperij Romani lib. 1. c. 3. fol. 926. l. A. & Guicciardin in lib. 1. sua Historia Italia.*

Est tamen verum, quod licet recognoscat Ecclesiam tanquẽ vassallus ligius, *clem. pastoralis. vers. rursus. de sent. & re iudic.* at tamen quo ad subditos, habet ius supremi Regis, *Card. Bellarm. in loc. cit. & Egid. Bellam. in in conf. 15. n. 3. Paris. conf. 1. nu. 97 et seq. lib. 1. Rol. à Valle in conf. 88. nu. 3. lib. 1. Io. Franc. de Ponte de pot. Proreg. sub rub. de assensibus regij fol. 290. nu. 13.* & à sententia Regis non appellatur ad Papam, *Decian. in conf. 56.* vbi exẽphicat in statu Ferrarię *vol. 5.* (licet *Nauar. in relect. c. nouit. de iudic. in 3. notab. nu. 6. fol. 108.* asserit, à Regibus Hispaniarum, & Galliæ, dari appellationem ad Papam,) sicuti nec appellatur à sententijs ciuilibus, vel criminalibus Principis Romandiolæ feudatarij Ecclesiæ, *Pereg. de iure fisci lib. 1. tit. 2. nu. 62, & 63. fol. mibi 20.* vbi hanc regulam limitat, nõ procedere in ratione manifestè, & notoriè inquisitionis, & iniustitiæ, & in magnis causis, 21 vt ibidẽ post *Afflict. allegatũ in rub. que sint regalia nu. 53. & Andreã, & alios,* ad quæ omnino videas *Mart. Laudens. in tract. de* 22 *Princip. q. 424.* vbi quod si Papa viderit Regẽ notoriè cupidum esse ad aliquid faciendum contra iustitiã, posset, vt Dei Vicarius inquirere, vt per *Innoc. in c. 1. in fin. de offic. ordin. Decian. in d. conf. 56. nu. 5.* vbi hoc permittit, quando ageretur de maximo, & intollerabili præiudicio, & notoriè iniusto; vt nouissimè declarat *Pater Diana resolut. moralium in tract. 2. de immunitate Ecclesiastica resolut. 121. fol. 81.* & ante ipsum *Bal. in §. pactiones*

nu. 2. de pace constant. vbi quod Papa potest adiri per supplicationem, vel denunciationem, vt in cap. 1. de probat. & notab. casum recenset *Albinus Lucanus in libro de gestis Regum Aragoniorum fol. 375.* Papa enim habet iurisdictionem in Habitu quasi enseni intra vaginam reconditum, *Nauarrus in relect. cap. nouit. de iudic. in 3. notab. nu. 2. in fine.* Iudicia enim sine suspitione esse debent, cap. quanto. de translatione Prælatorum. cap. ego Ludouicus. 63. distinct. & cap. pastoralis. vers. nos autem ex superioritate. de sentent. & re iudic. multa que vide per *Santorellum in allegato tractatu de hæresi. cap. 30. cum sequent. dubio unico f. 290. & in Compendio Iuris Canonici Lancellott. Conrad. in tit. de officio Principiæ erga Prælatos fol. 100. & confert Diui Ioannis Euangelista dictum, in cap. 3. nu. 17. & cap. 12. nu. 47. ibi, Non enim misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum.* Papa ergo vti Vicarius Christi, vt aliquod maximum inconueniens euitetur, potest manus imponere: habet enim potestatem omnis carnis, *Io. 17. nu. 2.* & tanta est eius Maiestas, vt cum sola reprehensione, aut correptione homines mortui sint, in *Actibus Apostolorum V.* & in casu, quo animarum saluti necessarium esset, potest Pontifex assumere temporalia iudicia, eo magis, si nullus esset, qui posset iudicare, vt cum duo Reges supremi contendunt, vel quando qui possunt, & debent iudicare, sententiam ferre nollent: vt per *Illustriff. Bellarminum in 1. tomo disputat. sub tit. de Romano Pontifice. lib. 5. cap. 6. fol. 390. col. 1.*

Merito vt euitetur inconueniens, potest Papa in causis arduis manus imponere, *text. notabilis in l. si vendicari. C. de pœnis, & Martinus Laudensis in tract. de Principibus quest. vlt. Albin. Lucan. in loco supra citato, & Quintil. Mendos. in pract. tit. de inibit. quest. 47. & in 4. forma commissionis in verb.*

23 *deuoluta.* Et alias Papa Honorius IV. prohibuit Regibus exactionem collectarum, vt per *Regent. Moles in decis. manuscript. fol. mibi 6. ater.* & in quatuor casibus permissam esse ait, vt ibi, post quæ scripta vidi *Gabr. Peryr. de manu Regia. in 2. prælud.*

Ratio autem, quare non datur appellatio 24 ad Papam, est, quia Reges in Regnis suis habent plenitudinem potestatis, *Abb. Card. & Dec. in cap. nouit. de iudic. & glos in proem. constit. Regni in verb. habendo respectum. & dicemus. i. vers. 4. obser. 1. nu. 4. & seq.*

25 Nec præteream, quod Imperio, nec etiam subest Rex Franciæ, sicuti nec Rex Angliæ, secundum *Ant. Corset. in tract. de potest. Regia in vlt. par. nu. 66. qui est in tractatibus tom.*

16. fol. 144. ater. Parthi, Persæ, & Poloni vnamquam Imperio fuerunt subiecti, sicuti nec Ciuitas Venera, alij vero supradicti, & si aliquando Imperio subiere: deinde subiectos esse desiere: & libertatem præscribere potuerunt, vt per *Andr in d. prælud. feudor. nu. 35.* Ciuitas autem Florentiæ habuit libertatem ab Imperatore Rodulpho, pro ducatis sex mille. 27 Ciuitasque Lucæ pro ducatis duodecim mille: quæ venditiones non displicuerunt Papæ Honorio, vt ibidem; sed alij dicunt, quod vltima libertas Lucæ, fuit ab Imperatore Carolo IV. & ideo in eius monetis imprimitur, Respublica Lucensis à Carolo IV. Imperatore 1348.

28 Potest enim Rex ex causis extraordinaria facere, eiusque prudentiæ est, in arduis committere examinationem, & sibi deliberationem reseruare, l. 1. vbi *Bal. C. de castigalia noua institui non posse,* sicuti etiam potest exigere ab Vniuersitatibus, quæ desunt suo exercitui; secundum *glos. notabilem in fin. in l. nemini. 1. C. de sacros. Eccles.* sed aduertat in tali tempore, superfluas expensas resecare, & necessitate cessante, tenetur retribuere Populo, *Io. Andr. Georg. in repet. feudor. cap. 57. per totum,* vbi disputat, si Rex in Regno potest imponere extraordinaria; tu autem circa hæc, vide 1. *Regum cap. 8. in fin.* vbi describuntur Regis potestates à Deo super Populis traditæ, quando Regem voluerunt, & Samuel ex ore Dei dixit eis, quæ facturus erat Rex super illis, vt ibidem. & licet videatur Regem non posse solum tributa imponere, quia Moyses non imposuit tributa solus, & ideo Princeps cum Regni consensu illa imponere deberet tamen *Gubernator Christianus in lib. 1. c. 16.* concludit, quod solus Princeps imponere illa potest, vt *ibid. fol. 89. et vide 1. vers. 4. obser. 3. in materia tributorum per totum.*

Dum ergo hic fit mētio de Imperatoribus, & Regibus, qui in *c. solita. de maior. & obed. æquiparantur,* licet scriptura sacra de Imperatore nil dicat, sed de Rege, vt in *Osæ 13. dabo vobis Regem in furore.* D. Petrus dixit, *Subditi estote, & c. siue, seruite Regi vestro tamquam præexcellenti, vt in d. c. solita.* vbi regitratratur verba D. Petri, & in omnibus quatuor libris Regum, & in nouo testamento, dicitur, Cæsarem appellasti; ad Cæsarem ibis, in *actibus. Apost. 25.* & alibi, *non es amicus Cæsari. Io. 19.* vbi habetur, quod omnis, qui se Regem facit, contradicit Cæsari, & ibi, *Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, Matt. 22.* Principium quidem Imperatoris, & eius sublequentiam describit *Lancell. Conrad. in tract. de ornatu animi Imperatoris, & electio. in q. 2. & quomodo Papa potuerit trans-*

trasferre Imperium, & electionem Regis Romanorum in Germanos fol. 15. ater. & ponit *Nauarrus in cap. nouit de iudic. in relectione notab. 2. fol. 17. nu. 124. fol. 145.* Meritò non est praterendum aliqua attingere pro cognitione electionis Imperatoris. Etenim Otho Tertius Imperator existens iuuenis annorum 28. supremæ sciētiz, & aded, vt mundi admiratio fuerit vocatus, & existentes Saxonij homines perspicaces, operauerunt, vt Pontifex crearetur Gregorius V. qui vocabatur Bruno de Saffogna, cōsanguineus prædicti Imperatoris Othonis, videntq; Imperator, quod Itali, & Franchi electionem Imperatoris ad eos trahere intendebant: & quod Alemani inter eos aliquando fuerunt discordes: fauente Pontifice prædicto, ex quo Imperatoria sede vacante iurisdictione ad Papam deuoluitur. *Extr. 1. ne sede vacante aliquid innouetur.* cum eius decreto Electores Imperatoris, & Regis Romanorū fuerunt creati tres Prælati, idest Archiepiscopus Maguntij pro Germania. Archiepiscopus Coloniz pro Gallia, & Archiepiscopus Treuerij pro Italia; Et Principes quatuor, idest Boemiz, qui nunc Rex vocatur: Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniz, & Marchio Brandeburgensis, & hoc fuit in anno salutis 1002. & creationis mundi 4993. & foundationis Romæ 1753. & post creationem Caroli Magni, à qua erant elapsi anno 201. licet *Nauarrus in relectione cap. nouit, de iudic. nu. 3. in 3. notab. fol. 107.* dicat, translationem prædictam fuisse in anno 776. per *glos. in cap. venerabilis. de elect.* (Ecce hic nota, quod aduertit *Ludouic. Domenicbi. in lib. 10. suarum Historiarum,* dum loquitur de istis Electoribus, miratur enim, cur non fuerit electus vnus ex Electoribus Dux Bavariz magnus Princeps, & cōsanguineus Othonis Imperatoris; sed inde euenit, qd̄ in 31 mēse Februarij 1623. Comes Palatinus Rheni fuit declaratus hæreticus, & in eius locum fuit subrogatus Elector prædictus Dux Bavariz. & Palatinus extitit priuatus etiam eius status; pro recuperatione cuius, ad præsens tot bella vigent.)

32 Erat enim extincta linea Caroli Magni, & tñ aduertit *Platina in vita Gregorij V.* remansisse Ius Gallis, repetendi electionem sui Imperij, & ita affirmat *Petrus Matthai in Historijs Francia, & alij,* & Carolus prædictus fuit vocatus Magnus, contrario Patris agnomine, qui paruus dicebatur, *Io. Quint. Hedu. in Aristocrat. Christiana Ciuilit. de Imperio mixto. vers. Carolus Francorum Rex, in tractatibus tom. 16. fol. 85.* sed *Plutarchus,* qui eius vitam describit, ex magno regum gestorum, ita vocatum affirmat, fuit enim

coronatus Imperator anno salutis 776. vel 850. secundum *Fazzellum in Histor. Sicilia decat. 2. lib. 2. cap. 1.* vel in anno 713. secundum *Cassald. de Imperat. quest. 7. vbi latè tom. 16. fol. 35. subdens in quest. 73. num. 18.* qui fuit creatus Imperator in ætate annorum 18. sed veritatem vide per *Plutarchum in vita ipsius Caroli affirmantem,* Carolum obiisse quinto Kalendas Februarias ætatis suæ annorum 72. & salutis Domini nostri 815. Erat enim Rex Francorum Vigestimustertius, secundum *Io. Quint. vbi supra,* & tenuit Imperiū cum suis successoribus per annos 103. vsque ad Ardulphum, cuius tempore, cum Ecclesia oppugnaretur à Berengario tyranno, nec Ardulphus succurreret: Papa vocauit supradictum Othonem Ducem Saxoniz, qui succurrit, & meritò per dictū Leonem Quintum constitutus fuit Imperator, & deinde remansit Imperium apud Germanos, secundum *Ioan. à Capestr. in tract. de auctoritate Papa part. 2. in 2. par. princip. num. 131. fol. 47. in Tract. tom. 13. par. 2.* feceratq; hoc per prius Carolus Magnus, qui ab Adriano Pontifice exhortatus in Italiam venire, magno cum exercitu ingressus, Longobardos vicit, & Desiderium eorum 32. Regem apud Tycinum oblesum, tandem cepit, & in Galliam cum vxore, & liberis duxit, & ideo maximis privilegijs fuit insignitus, *Thomas de Marinis in tract. de feudis tit. 21. nu. 4.* & sic Longobardos (qui per annos 204. regnauerant) extinxit, vt per *Admiratum super anno 772.* certiorē autem relationem videas per *Plutarchum in vita eiusdem Caroli Magni,* qui asserit, Carolum prima vice venisse in Italiam accersitus ab Anastasio Papa, & Longobardos expulisse, & Desiderium eorum Regem captum in Galliam transmisisse. Deinde Carolus reuersus Galliam, diuersas superauit Prouincias, idest Aphricam penè totam, magnamq; Asiz partem ultra Armeniam: & in Europa Hispanias, Gallias, Græciam, Thraciam, & alias nationes, & inde à Leone Pontifice à Romanis oppresso, vocatus, iterum Italiam venit, restitutaq; dignitate Ecclesiastica, à Leone fuit Imperator Romanorum appellatus, assentiente, imo applaudente Populo Romano; & inde Galliam petijt, & in transitu, Florentiam Vrbem à Gothis desolatam restaurauit: licet *Guiseiardinus in Historia Italia lib. 1. fol. 26.* asserat falsam esse opinionem reedificationis prædictæ, sed *Plutarcho* est credendū. Quinimo per prius Pipinus Rex Francorum Pater Caroli Magni prima vice in anno 755. Italiam venit, & Aristolphum Regem Longobardum contra Ecclesiam irruentem refrenauit; vt per *Histo-*

- riam Casinensem lib. 2. c. 10. & per Villanum Florentinum lib. 7. cap. 9. qui asserit etiam, quod Pipinus iterum redijt Italiam contra dictum Aristolphum, quem ad redendum omnia bona Ecclesiz coegit.*
- 33 Et licet de alijs nationibus, quam de Alemania non possit eligi Imperator, *Lancellot. Conradus in tract. de ornatu animi Imperatoris. §. 1. quast. 3. fol. 17. tamen Reges Fraciz (de quorum superioritate vide per Bal. in §. fin. nu. 24. de probib. feud. alien. per Feder.) prætendunt posse eligi, si quidem Carolus*
- 34 *Magnus tantæ familiz Princeps, fuit de Alemania, & successiuè eius posterii sunt Alemanni, Bald. in cap. venerabilem. de elect. Mart. Laudens. in tract. de Principibus. quast. 174. & plenius Ioannes Feraldus in tract. de iuribus, & priuilegijs Regni Francia. num. 36. Lancellottus Conradus in loco citato, & notauimus supra in obseruat. 1. & similiter ex Germania Rex noster dependet, vt notissimè est, meritò in Imperij electione est inclusus.*
- 35 Ne prætereas tamen in hac materia Imperij, quod hodie recognoscit Imperium ab Ecclesia Romana, & non à Populo Romano, *Abb. in cons. 82. vol. 2. nu. 3. & 4. Bal. in §. hoc quoque. nu. 14. de pace constant. per totum, & Antonius de Bruno in cap. per venerabile. qui filij sint legitimi. Et sicuti Luna recipit lumen à Sole, ita & Imperator à Papa, Nauar. in select. cap. nouit. de iudic. in 3. notab. nu. 4. & 75. quicquid habetur in cap. si competent. 2. quast. 7. quoniam text. ille processit, quia sua sponte Leo Papa iudicio seculari se subdidit, sicuti & Christus sua spòtè fecit, & declarat D. Thom. 2. 2. q. 67. artic. 1. & ideo caueant, ne à Papa absint, ne eis succedat, vt euenit Aaron, absente Moysè, vt in Exodi 32. Ecclesia enim est Mater Imperij. §. 1. in auth. vt determinatus sit numerus Clericorum, & habetur in cap. Constantinus. 96. distinet. & Papa ex causis Imperatorem deponit: & quæ sint causæ, vide per Lancellot. Conradum in §. 2. de ornatu animi Imperatoris, & electione §. 2. q. 6. fol. 24. ater. idemque tenet Nauar. in relec. cap. nouit. de iudic. in 3. notab. num. 3. & 4. & facit cap. 1. 22. distinet. ibi, Christus Petro aterna vita clauigero iura terreni simul, & cælestis Imperij commisit, & in cap. auctoritatem. 15. quast. 1. habetur: *Hæc in mandatis datus, & spiritali simul, & tæporali gladio, malignos illos insequatur.* Et aduertant etiã Imperatores, & Reges ad quod Politici dicunt, & signâper *Salustius de coniuratione Catilina lib. 2.**
- 36 *Imperium bis artibus retinetur, quibus initium paratum est.*
- 36 *Debent enim Reges, & Imperatores, bene Populos habere, ait enim D. Paul. in 2. ad Corinth. 13. Deus dedit potestatem non ad destructionem, sed ad edificationem; nam, & Populi tenentur eis obedire etiã discipulis, nec licet ab eis rebellare, etiam si iniqui sint, vt per Apostolum Paulum ad Themiſt. 6. ibi, Quicumque sunt sub iugo serui, Dominos suos omni honore dignos arbitrentur. & in Epist. 1. cap. 2. ait: Serui subditi estote in omni timore Dominis, nō tantum bonis, & modestis, sed etiam discipulis, hæc est enim gracia, si pro Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens iniustè. & alia per D. Thom. in 2. 2. quast. 104. art. 5. per totum, & art. 6. & in 1. Petri 2. etiam babes.*
- 38 *Boni enim Imperatores voto expetendi, qualescumque tollerandi; & quemadmodum pessimis Imperatoribus sine fine dominatio, ita quãuis egregijs modus libertatis placeat. Andreas autem noster in praludijs feudorū. quast. 2. per totum, disputat, quomodo Prouinciz possunt contradicere, si diù sub dominio Imperij non steterunt, & affirmat, Regna Galliz, & Hispaniz, subiecta Imperio fuisse, licet hodie non subsint, sicuti nec hoc Regnum, vt ibi nu. 38. & 39.*
- Est tandem notandum, quod etsi Imperatoris electio nō habeat certum tempus præfixum; sufficit tamen certum terminum, Electoribus assignare ad Regem Romanorū eligendum: eoque elapso, si negligunt eligere, Superior, idest Imperator eligit, *Martin. Laudens. in d. tract. de Principibus. quast. 555* si quæ Imperator moreretur isto interim, & Electores Imperatorem eligere negligunt, an Papa posset eligere, vide *Bald. in §. hoc quoque. num. 11. de pace constant. & dic. vt in cap. ad apostolica. de re iudic. in 6. & quæ notant Glos. & Cyn. in l. non ambigitur. ff. de legibus.*
- 40 *Per prius tempore Caroli Magni, & Othonis Imperatorum, electio summi Pontificis erat, eique concessa, & permessa: postea vero à Pontificibus facultas hæc fuit sublata, Duaren. in tract. de benefic. lib. 3. vers. verū postea col. 1. fol. 10. in Tractatibus tom. 15. par. 2. & Hieron. Manfred. in tract. de Cardinalibus distinet. 2. decis. 305. in tract. tom. 13. par. 2. fol. 102. dicit, quod potestas eligendi Romanum Pontificem erat concessa Imperatoribus ad reprimeudos. insultus hæreticorum, & scismaticorum; sed postea ex auctoritate consilij, secundum Gondif. de potestate ecclesiastica. nu. 18. fuit omnis potestas translata in Cardiales; & Imperatores renunciauerūt omnibus priuilegijs sibi cõcessis super dicta electione, & quod Ludouicus Imperator hæc facultatem Romano Pontifici cessit, atque*
- in eum*

in eum transtulit, *Naunarus in Commentar. in rubr. de iudicijs. nu. 70. fol. 47. tu autem vide cap. Constantinus. 96 dist.*

- 42 Romanumq; Imperium translatum fuisse à Græcis ad Francos, Summi Pontificis auctoritate, ex multis Historijs comprobat *Illustriff. Cardinal. Bellarmin. in tomo 1. de controuersijs Christiana fidei, tom. 1. c. 4. de translatione Imperij Romani lib. 1. fol. 931.*
- 43 Ex Græcis quidem ad Germanos per Summum Pontificem fuit translatio facta in cap. 5. ibidem latè comprobat, & Imperium ad Germanos non Iure belli, nec à Carolo Magno, nec à Deo immediatè acquisitum, nec iure hæreditario, in cap. 8. & 9. affirmat: Imo nec auctore Senatu, vel Populo Romano, acquisiuisse, nec deuenisse Imperiū ad Germanos ex donatione Græcorum in cap. 11. comprobat: & nō ab Othone III. sed à Gregorio V. Pontifice Maximo Electores Imperij inritutos offendit, in cap. 3. lib. 3. fol. 1002. in eod. vol. 1.

Sed de potentia, & præfātia Imperatoris, latè per *Lancellott. Conrad. in tract. de Imperatore.* videbis, & *Cicero pro lege Manilia.* notat, in summo Imperatore quatuor has virtutes esse debere, scientiam rei militaris, virtutem, auctoritatem, & felicitatem. & in lib. 1. de finib. ait, *Eloquentiam in Principe maxime ornamento esse.* Nouusq; Imperator electus fugiat occasionem subditis præbere de vetere gubernio appetendo: aiebat enim Galba ad Pisonē, teste *Tacito in lib. 17. Nero pessimus quoque desiderabitur, mihi, ac tibi providenatū est, ne etiam à bonis desideretur.*

- 44 Imperatores Christianorū sunt duo, teste compedio Iuris Canonici sub titulo *de rebus Ecclesiasticis, dist. 1. fol. 134.*

Imperator Romanorum; & Imperator Constantinopolitanensis.

Reges vero Christianorum, ita ibidem describuntur.

Rex Francorum.	Rex Angliæ.
Rex Castellæ, & Legionis.	Rex Aragonum.
Rex Siciliae.	Rex Portugallia.
Rex Vngariæ.	Rex Navarra.
Rex Maioricarum.	Rex Cypri.
Rex Armenia.	Rex Sardinia.
Rex Scotorum.	Rex Norueyæ.
Rex Dacia.	Rex Bohemia.
Rex Trinacria.	Rex Suetorum, &
Rex Pollonia.	Suetia.

In Ibernia.

Catholicus.	Comachia.
Rex Coloniaensis.	Rex Minania.

Menz. Cathelina. ibi hodie non sunt Reges, quia tota Ibernia est sub Rege Angliæ, qui & si ab anno 1536 in circa, defecerit, tamen per prius Ecclesiæ deuotissimus erat, & *Petrus Matthæi in Historijs Francia lib. 7. narrat. 1. fol. 636.* hæc verba refert. *Io. Angliæ Regem cum Procerum consensu vassallū Pontificis Maximi factum fuisse, annuumque mille Marcharum Sterlini tributum a Sancti Michaelis, præter annum Sterlini Donum, Sancti Petri denarium dictum ab Ina Angliæ Rege an. 740. impositum dedisse.*

Feudatarij vera Ecclesiæ Romanae sunt.

Rex Siciliae.	Rex Sardinia.
Rex Hierosolymitanus.	Rex Aragonum.
Rex Vngariæ.	

- 46 Licet Rex etiam dici possit ille, qui regit, & possidet vnā Ciuitatem, *l. 2. col. 5. in fin. ff. de origin. iuris,* & notat *Frecc. de subfeud. lib. 1. in tit. de Prouinc. & Ciuit. Regni fol. 47 72. nu. 2.* Alij vero tenuere, Regem non posse dici, nisi sub se habeat Regnum, aut imperet decem, vel vndecim Ciuitatibus, *cap. scitote. 6. quæst. 3. & tenet Abb. in cap. constitutis. 2. de testib. col. 1. & seq. Dec. in cap. cum causa. in 1. notab. de offic. deleg. vbi contrarium dicit tenere Aretin. & Ludouic. Montal. in tract. de reprob. sententia Pylati art. 4. nu. 1.* qui asserit Regem non dici, nisi sub eo sint decem Dioceses, & vnus Metropolitanus. Sic etiam Prouinciam dici, quæ decem, vel vndecim Ciuitates in se continet: quibus, is qui dominatur, Rex dici potest, *Alciat. in l. notione. ff. de verb. signif.* vel eum esse Regem, qui tribus Ducibus præst, quique primatum exprimit, vt per *Speculum in rationali diuinorum lib. 2. in probem. col. 4.*

Sed veritas est, quod in his acceditur Consuetudo, quoniam Regnū completitur quatuor Metroples; Sardinia Regnum tres, Sicilia vltioris Regnum tres. Regnum Calabria quatuor, Regnum Apulia quindecim; & ita enumerat *Lancellot. Conrad. in tract. de Reges. cap. 2. §. 3. nu. 16. fol. 127.* vbi alios Archiepiscopatus, & Episcopatus existentes in Regnis nostri Potentissimi Regis recenset, & *51* concludit habere iurisdictionem super 277. Urbibus, etiam non computatis illis, quæ Flandria, & in alijs Prouincijs, & Insulis, & in alijs nationibus noui Mundi existunt, post *Bartholom. Capall. in tract. de Imperat. Mit. lit. relig. §. diuitijs.*

OBSER;

OBSERVATIONIS III.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**egis promulgatio debet fieri cum magno concilio.
- 2 Legislator promulgata lege, faciem sibi velare debet.
- 3 Seleucus Civitatis Locrorum oculam unū sibi, & alterum filio orbavit, pro observatione legis.
- 3 Filiorum Regum occisio ob inobservantiam legum.
- 4 Leges contra Regem, & eius Curiam sunt servanda.
- 5 Publius Manilius Torquatus filium securi occidi iussit.
- 6 Aulus Flavius filium inobedientem occidi iussit.
- 7 Fabius Censor filium occidi iussit pro furto commisso.
- 8 Leges in bello nimis servanda.
- 9 Miles etiam capite percussus, non debet à signis discedere.
- 10 Reges vix parentes colunt, aut amant.
- 11 Reges sunt Vicarij Dei.
Proreges, & principales Ministri Dei sunt, ibid.
- 12 Vocantur Discipuli Iouis.
Debent facies ostendere Populis, & audientiam præbere, ibid.
- 13 Faciem Regis non videre, pœna est.
- 14 Princeps, est iustitia Pater, Filius, Dominus, & Minister.
Curare debet circa veritatem, ibid.
- 15 Habet sapientiam Angeli.
- 16 Leges Regis ad Ecclesiasticas personas non trahuntur nisi in feudis.
- 17 Reges tenentur defendere Ecclesiam, & eius ministros.
- 18 Sunt etiam instituti à Deo, ut Ecclesiam defendant.
- 19 Si reperiuntur in terris Ecclesia, possunt condere leges cōtra suos subditos.
- 20 Sunt os Pontificis.
- 20 Iurisdictiones alterius ad inuicem se defendunt, ibid.
- 21 Rex advertat, ne absens sit à Papa, quia incidet in malum.
- 22 Legem contra Ecclesiam factam, revocare debet.
- 23 Clerici non vacantes divinis officijs, nec in habitu, & tonsura euntes, supponebantur iurisdictioni seculari, sed postea fuit revocatum.
- 24 Clericus etiam non incedens in habitu, & tonsura, potest ab Episcopo vendicari.
- 25 Clerici, vel Monaci, & Equites Hierosoly-
- mitani cum scapittis reperti, carcerantur à ministris secularibus, & datur notitia Proregi, pro illis remittendis, & arma amittunt.
- 26 Non sunt totaliter exempti à Regia iurisdictione.
- 27 Constitutio Imperatoris Friderici ne bona stabilia subdita redditibus Curia transeāt ad Ecclesiam, est revocata.
- 28 Veneti excommunicati ob edictum, ne bona transcant ad Ecclesiam.
- 29 Papa potest imponere manus cōtra Reges gravantes subditos.
- 30 Lex humana à Deo per ora Principum procedit.
- 31 Obligat in foro conscientia, si non est super impossibili.
- 32 Debet esse uniuersalis, & particulares personas non respicere.
- 33 Debet esse clara, & non habens plures intellectus.
- 34 Si emanatur super aliqua arte, vel cōmercio, periti illius artis perquiri debent.
- 35 In materia peccati ancillatur totaliter iuric anonico.
- 36 In temporalibus lex civilis praeualet in terris Imperij.
Quando ligat Clericos, ibid.
- 37 Papa etiam se fundat super legibus civilibus.
- 38 Rex in lege condenda debet habere finem ad pacem.
Pax, & iustitia osculata sunt, & alia de pace, ibid.
Iustitia, & Pax pari passu ambulāt, & alia de iustitia, ibid.
- 39 Regis nomen est officium honoris.
- 40 Rex habet officium maiorem super Populis, sicut caput in membris.
- 41 Officium gubernādi Regna est principalius omni alio.
- 41 Regalis scientia est difficilior ad discendum, & magis periculosa ad exercendum, ibid.
- 42 Rex non debet omnia facere, sed sicut simulacrum stare non debet.
- 43 Sceptrum Regale cur à Rege habetur.
- 44 Regis introitus cur ei assignati.
- 45 Rex in Regno quomodo dicitur.
- 46 Eius vigilantia omnes defendit.
Pro eo est orandum, ibid.
- 47 Quando sunt suspendendi contra solē.
- 48 Nomina rebus imposta sunt, sicuti titulus libris.
- 48 Nomen Regis comprehendit omnia, & ideo omnia audire tenetur, ibid.
- 49 Rex fatuus semina est in testō.
- 50 Visitatores secreti, & publici à Rege sunt mittendi

- mittendi pro grauaminibus Populi.*
- 51 *Rex an sine causa Officiales ad beneplacitū amouet.*
- 51 *Philippus Secundus exploratores secretos mittebat.*
- 51 *Officiales ad beneplacitum non debent amoueri sine causa.*
- 52 *Rex potest ad suum supremum Consiliū causas auocare, sed non illas Regni Neapolis.*
- 52 *Neapolitanorum causa non possunt auocari ad supremum Consiliū Regis.*
- 53 *Rex curare debet, ne eius Erarium exinanietur.*
- 54 *Belli substantia, sunt diuitia.*
- 54 *Belli finis est pax, ibid.*
- 54 *Pax non nisi cum armis, & arma cum diuitijs sustentantur.*
- 54 *Subditi curent pro diuitijs Regijs.*
- 54 *Orina gabella quando.*
- 55 *Philippus Rex Francia quintam partem laborum, & introituum voluit.*
- 55 *Fœmina tributum soluebant.*
- 56 *Regalis dignitas, & uigilantia, insimul orta sunt.*
- 57 *Rex cum quibus personis negotia consulere debet.*
- 58 *Rex antiquos ministros non expellat, quia oculos sibi clauderet, per eos enim uidet, & amici antiqui sunt.*
- 59 *Amici boni sunt instrumenta regnandi.*
- 60 *Amicitia quid, & omnibus rebus humanis preferenda.*
- 60 *Amicus non tenetur esse inimicus, inimici eius amici.*
- 61 *Amicus erga amicum, quomodo se gerere debeat.*
- 62 *Amicitia non nisi inter bonos.*
- 62 *Amicus nouus non est anteposendus veteri.*
- 63 *Amico bellum gerere, nil turpius.*
- 63 *Amicitia vis in quo consistat, & rata fuit.*
- 64 *Amicitia reintegrata, nouis beneficijs uiam aperit.*
- 65 *Philippi Secundi Regis animus erga suum famulum Ruiz Gomez.*
- 66 *Eius prudentia pro facienda Hispanica Monarchia.*
- 66 *Priuari Regum sunt obseruandi, quia periculi substinent.*
- 67 *Delicta Populi, Regi imputantur.*
- 68 *Deus statuit, usque ad quam generationem debent regnare Reges, & eius descendentes.*
- 69 *Obedientia in subditis requiritur.*
- 70 *Inferiora superiorum motioni subsunt, & obediunt.*
- 71 *Obedientia debetur omni humana creatura Regenti.*

- 72 *Subditi quando non tenentur obedire.*
- 72 *Rex usurpans an sit obediendus.*
- 73 *Principes sunt delicati in contemptu mandatorum.*
- 73 *Deludendum non est cum Dominis, nec cū Leonibus.*
- 73 *Tirannorum tempore est cauendum.*
- 74 *Lingua in humido stans, est lubrica.*
- 75 *Correctio immoderata exasperat.*
- 76 *Confidentia debet esse in Rege.*
- 76 *Massinisa Rex à canibus custodiebatur.*
- 77 *Beneuolentia uassallorum quid operatur.*

OBSERVATIO III.
in ordine, quærit.

In quo consistat Regis officinum, circa leges condendas.

- 1 **R**O cuius indagacione dicimus, quod ante legis promulgacionem est prius cogitandum diebus, ac noctibus, ut in *Iosue 1.* & in *nostra cōstitutione Regni*, Non sine grandi consilio. ait enim *Cassiod.* Regis consiliū solos decet scire grauissimos. quinimo, & *Iustinianus*, etiam coniugem consulabat quandoque, ut in *§. 1. in fin. in auth. ut Præsides absque ulla datione pecunia mittantur.* Videmus etiam Reges Aragonū in promulgandis, & condendis legibus, ita fecisse, nam cum interuentu Infantis Patruī, Episcoporum, Nobilium, Militum, & Infantium, & Procerum, ac Ciuū Ciuitatum, & Villarum pro suis concilijs destinatorum, leges condidere. ut in principio fori Aragonū. quæ quidem fiunt, ad effugiendū illud *Isaia 10.* *Ve qui cōdunt leges iniquas.* quia Lex debet esse honesta, iusta, possibilis secundum naturam, secundum consuetudinem Patris, loco temporiq; conueniens, necessaria, utilis, manifesta, nec aliquid per obscuritatem in captione contineat, nullo priuato commodo, sed pro commoditate Ciuum scripta, ut docet *D. Thom. in prima secunda. quest. 95. artic. 3.* & ideo perpendenda est ante publicationem, quia satis celeriter fit, quicquid commodè geritur. Verum postquam promulgata fuerit, Legislator faciem sibi velare debet, ut exemplum dedit *Moyfes in Exodo 34. in fine*, ipsamque obseruari faciat inuiolabiliter, absq; exceptione personarum, quia nulla legum erit utilitas, si in literis dumtaxat consisterent, & in effectum non ducerentur. *§. 1. in auth. de Prouinciariū Præsibus const. 15 1.* Et immortale exemplum reliquit ille *Seleucus Legislator, & Rector*, ingentis Ciuitatis

tis Locrorum, sita in amenissima maritima
 magnae Graeciae, quae hodie dicitur Hieracium,
 in Prouincia Calabriae vltioris, prope caput
 vulgari ter dictum, de Sparuento, sed à
 Latinis Hæreuleum Promuntorium, vbi e
 Cælo ros Mannæ profluit, & natura non so-
 lum prætiofioribus fructibus illam dotauit,
 sed fodinis, seu minerijs eris, ferri, auri, &
 aliarum, vt plenæ sunt Historiæ. Itæ enim
 Seleuchus legem condiderat, vt Adulteri vtro-
 que oculo orbarentur: Cumque primus con-
 traueniens fuerit eius filius, cum deorbati
 iussit, sed intercedente Populo pro venia; vt
 4 lex adimpleretur, voluit nihilominus vni
 sibi oculus, & alterum filio erui, vt per *Valer.*
Max. in lib. 5. & videbis 1. vers. 14. obser. 1.
num. 47. & seq. leges etiam contra Regem,
 & eius Curiam sunt seruandæ, l. 1. C. de fiscal.
vsuris lib. 10.
 Legimus etiam in *Titoliuto lib. 4. 1. decad.*
 5 quod P. Manilius Torquatus, filium coram
 omni exercitu securi percussit, ex quo cum
 hoste Gemineo Mutio, Duce Tusculanorum,
 inscio, & ignorante Patre, prouocatus, pugna-
 6 uit, & si victoriam reportauerit. & Aulus
 Flavius filium euntem in aciem suo iniussu, e
 7 vita subtulit; Fabiusq; Cenfor filium occidi
 mandauit pro furto commisso, non obstante
 quod lex non ita seuera esset, *Titus Lilius*
in supplemento Decadis secunda. fol. 206. in
fine, & alios casus recitet Gubernator Chri-
stianus in lib. 1. cap. 12. & vide in versic. 14.
 8 *quæst. 1. num. 47. & seq. & alij multi re-*
 8 *ferri possent. Leges enim ad vnguem ob-*
 seruari debent, & præcipue in acie belli, vbi
 quicumq; absque Principis iussu pugnauerit,
 lege Iulia Maiestatis tenetur. *l. lex duodecim*
tabularum. ff. ad legem Iul. Maiest. Disciplina
 9 *quidem militaris est tam in bello arcta, quod*
 Miles etiam capite percussus, e signis disce-
 dere non debet absque Ducis licentia, sine
 mortis reatu, l. 1. C. quibus non obstat longi
 temporis præscriptio, vbi *Ang. & notat Mar-*
tinus Laudens. in tract. de bello. num. 47. &
toto tit. C. de re milit. lib. 12.
 10 Etenim postquam Deus Opt. Max. digna-
 tus est personas Regum constituere ad Re-
 gendos Populos, talis sunt quasi nature, vt vix
 parentes ament, teste *Petrarca de remedijs*
vtriusque fortuna, in dialogo 99. fol. 343. cir-
ca finem, licet debeant adorare Patrem, &
 Matrem, vt fecit Salomon, qui eam in dexte-
 ra sua sedere faciebat, 3. *Regum 2. num. 26.*
 11 Ipsosque eius Vicarios Deus creauit, *Ioan.*
Rendina in tract. de Maiest. Principis vers.
hoc. nu. 10. & tamquam Dei Proreges, aut
 Ministri principales existunt, iuxta illud, eum
 effectis ministri Regni illius, non recedat iudi-

castis, vt in *Sapiens. 6. & Psalm. 5. 43. & 83.*
 Apostolus autem ad *Thimot. 6.* dixit, *Ministri*
Dei estis; & ab Homero in 14. Hylad. Re-
 12 *ges vocantur discipuli Iouis, ex quo ad simi-*
 litudinem Dei administrant iusticiam, & man-
 dant, vt fortuna eos velit, *l. bene à Zenone.*
§. cum enim. C. de quatrien. præscript. merito
 Reges inuigilare debent in regendis, ac amā-
 dis Populis, cum eorum Imperium consistat
 in consensu Obedientium; & pro illorum
 satisfactio debent præcipue audire eos; &
 interdum faciem suam ostendere, vt per *Angel.*
de Perus. in tract. de syndicato. vers. Rex. nu.
6. 7. 8. & 12. quamuis non liceat omnibus
 13 *Regem salutare, l. 1. cum glos. C. de veteranis*
lib. 12. & ideo faciem Regis non videre pena
 est, 2. *Regum 14. ibi. Reuertatur in domum*
suam, & faciem meam non videat; & nocens
vultum Regis ferre non subit. et, Esther 7.
nu. 6. Cumque Rex Populos audit, necessita-
 tes percipit, & facilius providere potest;
 merito auditis necessitatibus, leges condere
 debet sine odio, iracundia, aut mala volun-
 tate, vel cupiditate, vt per *Io. Rendin. in d.*
tract. de Maiest. Principis. vers. maximum.
nu. 3. quimodò in condendo leges, commoda
 subiectorum inuestiget eorum calamitatibus
 diligenti cura mederi, & Reipublicæ bonum
 statum, ac dignitatem Imperij, omnibus pri-
 uatis commodis præponere curando, cap. 1.
de prohib. feud. alien. per Lothar. in princ. vbi
 in medio habes, quod lex generalis debet
 condi cum Horatu, & consilio Archiepisco-
 porum, Episcoporum, Ducum, Comitum,
 Marchionum, Palatinorum, ceterorumque
 nobilium, sicuti fecit Rex Robertus in con-
 dendo legem contra raptos mulierum
 Neapolitanarum, vt videbis 1. *vers. 3. obser. 3.*
 14 *num. 11. est enim Princeps, iustitiæ Pater, &*
 filius, Dominus, & Minister; Pater & Domi-
 nus in edendo iusticiam, & editam conseruare;
 estque filius in venerando iusticiam, & Mini-
 ster quoque ipsius copiam administrando, vt
 in *Const. Regni. Non sine;* curareq; debet cir-
 15 *ca veritatem, quoniam Rex habet sapientiã*
 Angeli, vt in 2. *Regum 14. circa med.*

Leges Regis quo ad laicos, & suos subditos
 16 ordinari debent; & non concernere Eccle-
 sias, aut ecclesiasticas personas, alias nullæ
 sunt, *auth. cassa, & irrita. C. de sacros. Eccles.*
cap. Ecclesia sancta Maria. de constit. cap. fin.
de immunit. Eccles. in 6.

Fallit tamen, si ageretur de feudo, quod
 Ecclesia à Rege teneret, vt fuit conuentum
 inter Papam, & Regem Neapolis, *Gram. in*
decis. 61. nu. 17. & nouissimè D. Regens Con-
stant. in suo opere super tribus libris C. l. 1. &
2. nu. 99. & seq. C. de filijs officialium. fol. 297.

- 17 Rex tenetur defendere Ecclesiam, & eius ministros, *Petr. Foller. de contract. censuali. vers. Nicolaus. nu. 17. Hieron. Gigas in tract. de crim. las. Maiest. quas. 2. nu. 4.* sunt enim
- 18 Reges à Deo constituti, vt Ecclesiam defendant, *Gulielm. Durand. in tract. de modo generalis Concilij celebrandi. rub. 40. nu. 2. docetq; Imperator in §. 1. in authent. quomodo oporteat Episcopos, & ceteros. nihil esse maiori studio Imperatoribus, quam Sacerdotum honestas, cum pro illis hij semper Deo supplicant; & Dauid quando cum Galiath erat pugnaturus, dixit: Deus non in gladio, aut in hasta saluat Ecclesiam. Regum 1. cap. 17. nu. 47. & si Reges reperirentur in terris Eccle-*
- 18 *siz, possunt leges ligantes eorum subditos condere, Bald. in cap. 1. constitutiones feudi Imperatoris Lotharij. Martin. Laud. de Prin. q. 460. in tract. tibus tom. 16. fol. 211. prout fecit Imperator Carolus V. Bononiæ, sub die 16. Februarij 1533. vbi edidit Pragmat. 41. sub tit. de offic. Sacri Consilij. In qua multas prouisiones concernentes Tribunal Sacri Consilij huius Regni Neapolis, emanauit. Sic. n. Præfectus potest facere legem subditis suis extra fines Prouinciarum, l. fin. ff. de offic. Prælati Urbis, & notat Andr. in cap. 1. nu. 5. de cap. Conradi.*
- 20 Rex est os Pontificis, & vtraque iurisdictio est connexa, & dependens ab altera, sed Ecclesie est principalior, vt in *Exodo 4. ibi, Dominus in Moysen ait, Aron frater tuus Leuites, scio quod eloquens sit, ecce ipse egreditur in occursum tuum, vidensq; te latabitur corde. Loquere ad eum, & pone verba mea in ore eius, & ego in ore tuo, & in ore illius, & ostendam vobis quid agere debeatis, ipse loquetur pro te ad Populum, & erit os tuum: tu autem eris ei, in his quæ ad Deum pertinent.*
- 21 Aduertat præcipuè Rex, ne absens sit à Papa, ne ei eueniat, vt euenit Aron, absente Moysè. *Exod. 32. cum eius officium sit procurare bonum Regno, & si aliquam condidit legem contra libertatem Ecclesiasticam re-*
- 22 *uocare; vt pluries euenit; nam licet Rex Ferdinandus in anno 1469. fecerit constitutio-*
- 23 *nem, vt omnes illi Clerici, qui non inciderent in habitu, & tonsura, diuiniq; officijs non interirent, iurisdictioni seculari supponerentur; quæ constitutio fuit etiam innouata in anno 1505. vt refert Capyc. decis. 161. nu. 5. postea tamen non fuit vsu recepta, tanquam contra libertatem Ecclesiasticam, durauit enim dumtaxat in vita conditionis, licet Capyc. dixerit, ealem constitutionem debere mutari; sed postea super hoc fuit prouisum per Sac. Concil. Trident. sess. 23. cap. 6. incipiente nu. 1. prima tonsura initiatus, vbi di-*

sponitur idem, quo ad priuilegium fori:

- 24 Et postea Sacra Congregatio declarauit, non propterea Clericum eximi à iurisdictione Episcopi: quia Episcopus poterit illum vendicare si velit; Et per *Pragmaticam editam per D. Ducè Osuna 31. Ianuarij 1619.* fuit prouisum, vt Clerici, vel Monaci, aut Milites Hierosolymitani reperti cum scopictis
- 25 careerentur à Ministris iusticie, & detur notitia Proregi, pro illis remittendis ad eorum
- 26 Iudices competentes, & arma amittant, & de his vide *Ripam in cap. 2. de iudic. num. 73. & Guid. Pap. in decis. 77.* Clerici non sunt totaliter exempti à Regia Iurisdictione, *Aluar. Valasc. in consult. 100. & quandoq; ambo Iudices cognoscunt, S. neque. cap. 16. in authent. de mandat. Princip & Vire. de Franch. in decis. 691. & de Ponte decis. 9. & Massrill. decis. 269.* Iudices enim Ecclesiastici, & seculares ad inuicem coadiuuare se debent, & quando vnus debeat videre processum alterius, vide in *pract. crim. Diaz cap. 153. in addit. Ignatij Lopez, quia pro bono pacis, potest eis fieri inhibicio, ne arma deferant, Menoch. de arb. Iudic. casu 394. nu. 37. & in Pragmat. 28. sub titulo de armis.* Fuit prouisum ne Milites Hierosolymitani arma deferant, tenentur autem Clerici his legibus, non obligatione coactiua, sed directiua tantum, nisi leges tales ab Ecclesia approbata fuerit; sed si Ecclesia lex de eisdem temporalibus rebus disposuisset, Clerici eam sequi tenentur, legemq; ciuilem nec directiue obseruare obligati esset, vt per *Cardin. Bellarmin. in 2. tomo dispus. fol. 291. versic. secunda propositio. sub tit. de Clericis lib. 1. cap. 28.* vbi fundat, Clericos, & bona eorum Iure diuino esse exemptos à potestate seculari; & in cap. seq. respondet *Couar. & Io. Medina* asserentibus (vt ibi) nullam extare legem diuinam, qua Clerici extimantur à iurisdictione Principum: nam ibi leges hoc probantes afferuntur, quem videas.
- 27 Fuit etiam alias per Imperatorem Fredericum condita *Constitutio Regni. Prædecessorum nostrorum. sub tit. de rebus stabil. Ecclesiast. non alienand.* per quam prohibebatur alienatio rerum stabiliu redditibus Curie subiectorum, in Ecclesiam; Sed postea per *Capit. Regni incip. Item statuimus quod possessiones.* Fuit derogata Constitutio prædicta, & ita affirmat *Afflic. in d. consil.* licet
- 28 capitulum prædictum non allegat. Cumque Veneti condidissent consimile statutum in eorum Ciuitate, à Summo Pontifice Paulo V. excommunicati fuerunt 24. Aprilis 1606. & contra ipsos tanquam excommunicatos multi irruere intendebant; sed cognito per sanctam Sedem Apostolicam expediens non esse,

esse, Rempubicam illam ruere, fuerunt absoluci, habita etiam cōsideratione, quod editum prædictum processerat ob angustiam Ciuitatis prædictæ, fundatæ iotus mare, vt supra vidimus *vers. 1. obser. 1.*

Multa debet esse cura Regis in legibus cōdendis, & in Populis regendis, etiam circa priuata negotia, §. 1. *in autb. de heredib. & 29 falsid.* & signanter in non grauando Ecclesias: alias Papa posset apponere manus, vt euenit in Rege Portugallia, qui dum Ecclesias grauasset, Innocentius IV. eidem Regi tanquam prodigo, ac male gerenti, eius fratrem dedit in coadiutorem, *cap. grandi. de supplend. neglig. Prælator. in 6. vbi glos. subdit,* quod Ecclesia ex delicto priuat Reges non recognoscentes superiorem, de quo vide supra *vers. 1. obser. 2. nu. 22. & seq. et infra vers. 3. obser. 2. nu. 41.*

30 Cumque lex humana à Deo dicatur procedere per ora Principum, & conscientie humanæ lex subiaccere debeat, vt quicquid lex humana statuit, etiam secundum conscientiam ordinatum dicatur, *Federic. in cons. 21. nu. 3. vers. in contrarium. in fine,* & idem *in cons. 131. nu. 3.* & per totum, dixit, quod si lex iniquitatem non continet, & ab habente potestatem condatur, fatendum est, quod obligat in foro conscientie, merito Rex curare debet, vt honesta, iusta, & possibilis secundum naturam, lex sit, *cap. erit autem lex. 4. distinct. vbi glos. subdit,* quod alias super impossibili daretur excusatio, & lex seruanda non esset. Hinc est, quod si vetus esset malum, & prauæ consuetudines expelli non possent: docet *Tacitus in lib. 3. annalium.* Potius est omittere adulta, & praua vitia: quam illud assequi, vt palam fiat quibus flagitijs impares simus. Omnes enim Policiei admiserunt, temporibus parere: *Cicero ad Atticam 12.*

32 Rex similiter curare debet, vt lex sit vniuersalis, & non respicere personas particulares, alias iniqua esset, & cassari deberet; *Roman. in cons. 151. in fin. vers. quo ad secundam,* vbi de essentia legis est, vt sit vniuersalis, d. c. *erit autem lex.* Debet etiam esse clara, & non dubia, idest habens plures intellectus, nam alias ad decisionem causarum allegari non posset, *Las. in l. 1. nu. 70. & seq. ff. de transact.* Dubia autem dicitur, quando multipliciter intelligi posset, *Crauet. in cons. 119. nu. 11. vers. 5. inficis, Decian. in cons. 8. nu. 35. lib. 1.* & vt plurimum debet sequi, & imitari canones, *cap. fin. in fin. de secund. nupt. & cap. 1. de 34 operibus noui nunciat.* sed quando circa medicinas, & artes, vel aliquod commercium emananda esset, Peritorum iudicia insequi non dedignetur, *Bald. in cons. 136. nu. 2. vers.*

in contrarium lib. 2. sique ageretur de materia peccati, lex Ciuilis Iuri Canonico totaliter ancillatur, & inseruit, vt patet in exemplo concubinatus, qui de Iure Ciuili est permisus, in titulo de concubinibus, & de Iure Canonico est prohibitus, & statur Iuri Canonico.

Est bene verum, quod si in mere temporibus libus lex Ciuilis legi Canonice aduersaretur, proualeret illa huic in terris Imperij, *Calder. cons. 18. incip. an Ciuitas. de constitut.* & quo ad contractus ligat Clericos, quando est approbata per Ius Canonicum, vt in *cap. 1. de noui oper. nunciat.* & sic etiam in causis feudalibus *Deci. in cap. caterum. nu. 23. & 24. de iudic. & notatur in cap. 1. & 2. extra de feud.*

Idemq; est in pæis, quia leges Ciuiles contra Ecclesiasticos delinquentes seruantur, siue fuerint incorrigibiles, & de gradati, Curie seculari traduntur, *cap. cum non ab homine. de iudic. & merito dixit Fely. in cap. sancta Maria. nu. 38. vers. hinc est. de constitut.* 37 quod Summus Pontifex in decidendis causis Ecclesiasticis, & Clericorum, fundat se etiam super legibus Ciuilibus, *d. cap. 1. de oper. noui nunc.*

38 Debet etiam Rex in condenda lege finem habere, vt sequatur pax, quia iustitiae opus est pax, vt in *Psal. 71. ibi, Orietur in diebus eius iustitia, & abundabit pax.* Et in *Psal. 48. habetur, Iustitia, & Pax osculata sunt. Iob 3. Spiritus sanctus dicitur, fructus iustitia in pace seminantur facientibus pacem. Plato. in lib. 1. de Republ. dixit, In iustitia seditiones contentionesq; parit, iustitia vero concordiam, & amicitiam. Et Matrob. in lib. 1. de somnio Scipionis, ait, Sine Iustitia non solit Respubl. sed nec exiguis hominum catus, nec quidem parua domus costabit. Diuusq; Augustinus de Ciuitate Dei lib. 4. cap. 4. & in 4. sermone, Dom. 4. in 40. docet, Regna sine Iustitia, non esse nisi latrocinia. Plutarchus autem in demetrio, hæc verba notat. Nil tam egregium, atque proprium esse videtur, quam Iustitia opus. *Mars. n. (vt Timotheus inquit) Tyrannus est: lex autem omnium Rex, iuxta Pindari Poeta sententiam. Et Reges (vt inquit Homerus) non expugnatrices Urbium machinas Eratas, Naues, sed Iustitia à Ioue sumptam exercere, custodiriq; debent.**

Et Carolus Secundus Illustris in *cap. Regni Regina Iustitia.* asserit, qd Rex affectu paterno reputat vassallos filios, & Nepotes, & ideo inuigilet commoditatibus ipsorum.

Cumque vidimus, quid nam Rex obseruare debeat in condendo leges: Deueniamus modo, ad Regis officium.

39 Vtique nomen Regis est dignitatis, & honoris:

noris : est officium honoris , quia sicuti in corpore humano omnia membra detinent eorum officia , & caput habet principaliora , ita Rex in Populis ; eos enim iudicat , & pro eis pugnat , ut in *1. Regum 8. circa finem* , ubi
 40 Deus declarauit potestatem Regis super Populos . merito fatendum est , Regem esse officialem maiorem , sicuti caput in corpore ; & *Plato , ac Diuus Thomas* dixerunt inter omnes
 41 artes regendi , & viuendi , principaliorē , & maiorem esse officium gubernandi Regna . Scientia quidem Regalis est difficilior ad discendum , & magis periculosa ad exercendum .
 42 Rex non debet ex se omnia facere ; sed nec stare , sicut umbra , alias David eum vocat simulacra gentium in *Psal. 113.* debet enim vigilare verè , nam alias incideret , secundum *Cornelij Taciti* sententiam in *lib. 4. annal. circa princip. ibi. Industria , ac vigilantia , habet minus noxia , quoties parado Regno finguntur .*
 43 Et ideo Sceptro Regale utitur ad significandum superintendentiam , & potentiam in omnibus officijs . & secundum *Senecam in lib. de elementia.* Rex aduertere debet , Republicam suam non esse , sed seipsum Republicam : Reges enim ortum habuere ob publicum bonum , pacem , & quietem ; nam congregatis gentibus , quæ prius solitariè viuabant . Visum fuit , vnum dominari debere , &
 44 vacare differentijs Populorum , eumque iste non poterat acquirere , ut viueret , (tunc enim omnes viuèbāt de eorum sudore) fuit determinatum inter omnes , isti victum pro se , & eius familia tradere , ne distraheretur in alijs occupationibus , nisi in illis , de bono eòmuni , & de quiete viuendo : Et ad finem hunc , fuerunt statuti Reges , merito plus bono publico , quam particulari studere debent : quoniam
 45 secundum *Philonem Habrum* , Rex in suo Regno est sicuti sapiens erga ignarum , Pastor erga oves , Pater erga filios , lux in terris , & sicuti Deus in terris pro omnibus creaturis . & ita dixit Deus Moyfi , quando eum caput , & Regem Populi fieri voluit . *Et Seneca de consolatione ad Polibium cap. 26.* notat , quod
 46 omniū domos illius vigilia defendit , omniū ortum , ipsius labor , omniū delicias , ipsius industria : omniū vacationem , illius occupatio : merito *Diuus Paulus* exhortatur , omnes fideles Christianos , ut semper pro Regibus orent ; & sic fuit ceptum obseruari , & obseruatur in Ecclesia Catholica .

Sed si Reges sunt pessimi , & contra Sacerdotes aliquid iuberent , non sunt obediendi , ut fecerunt serui Saul *1. Regum cap. 22. nu. 17.*
 47 vel si falsos Deos adorarent , in patibulis essent suspendendi contra solem , *Bald. in Sin-*

iuria punitur. nu. 9. de pace iuram. firmanda. sed *Frater Io. Marquez Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 7.* fundat eos etiam Tyrannos non licere occidere , sed contrarium tenet *Couar.* tu autem vide supra *verf. 1. obser. 2. nu. 38.* Regis proprium est (secundum *D. Paulum ad Romanos 12.*) præesse in sollicitudine , & conseruare , & gubernare Regna in pace , & Iustitia , & ita multiplicatur gens : quia in multitudine Populi , dignitas Regis consistit . Nomina , quæ Deus rebus imposuit ,
 48 sunt sicuti Titulus , qui imponitur libro , in quo paucis verbis continetur totum illud , quod in tali libro inuenitur . Ideo sub hoc nomine Regis à Deo dato , comprehenduntur omnes obligationes , & omnes virtutes , ad quas Rex pro Populi beneficio tenetur , & *Basilii Imperator* eius filio *Line* dicebat , *Si bona dicens similia facies , habebis eos , qui vitam tuam examinare volent , & testes , & laudatores , ac imitatores sine vlla simulatione tua probitatis.* Et sicuti Officialis , & superintendens omnium officialium , tenetur Rex operari , & loqui , & audire omnia , quæ fiunt in suo Regno , & semper in vno loco residere non debet , sed longinqua Imperij adire , *Tacit. in lib. 5. annal. et Hierem. in c. 12.* dixit de Rege : *Virgam vigilantem ego video.* Sic & Rex esse debet , nam alias reputaretur sicuti dixit *D. Bernardus lib. 2. de consideratione ad Eugenium cap. 7. Simia in testro est Rex fatuus in salio suo.*

Simia deseruit pro ioco puerorum , sic est Rex faciens videre se absque actionibus regalibus , sine autoritate , & sine gubernio , merito fuit obseruatum à prudentioribus Regibus mittere Visitatores , & exploratores secretos , & publicos per Regnum , pro visitandis
 50 vassallis , & grauaminibus Baronum providendis , & *Ioan. Vincent. de Anna in singul. 155.* affirmat , quod tempore aduentus Imperatoris Caroli V. ad hoc Regnum , in anno 1536. fuerunt constituti duo Regij Consilij pro grauaminibus Baronum contra vassallos . Hodie autem parum super hoc curatur : liceatq; dicere , quod postquam officiales Iustitiæ ceperunt habere Vassallos , grauamina vassallorum silere etiam ceperunt ; & euenit , quia iudicant in causa propria , vel suorum filiorum , & descendentiū , merito Rex in eligendis officialibus nimium attendere deberet in hoc , *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 3.* Ac non minus bonitate , quam scientia insignes constituar ; *Philippusq; Rex Macedoniae* adeo fuit in hoc diligens , ut ex sola sciētia , quod quidam officialis mentum , seu suam barbam tingebat , eum amouit ab officio , dicendo , quod in rebus publicis fidelis esse

lis esse non poterat ille, qui eius proprię bar-
bæ non est fidelis, ita *Stephan. Guazzius in*
civilib. conuersation. lib. 2. fol. 135. ater. faxit
Deus, vt clementissimus Rex noster ad hæc
prospiciat, & prouideat: ne Regnum in totū
dilabatur.

Fuit aliq̄ dubitatum, si stance quod hæc
officia sunt ad beneplacitum, & manualia.
51 Regis, posset Rex illos ad autum amouere;
& tempore magni Philippi Secundi fuit con-
clusum, quod sine causa amoueri non possūt,
sed cum causa etiam inaudito officiali, posse
Regem tuta conscientia illos amouere: Et
meritò exploratores secreti per Regna mite-
tebantur à Rege prædicto, & malis Reipubli-
cæ consulebatur, vt per *Regentem Moles in*
decis. manuscript. 81. & dicemus infra de hac
materia in *vers. 2. obser. 2. in 1. potestate Pro-*
regis num. 38. licitum est enim Exploratori-
bus uti, & ita fecit *Iosue 2. nu. 1. in bello Dei,*
Gubernator Christianus in lib. 2. c. 6. vbi quę,
& quomodo isti Exploratores dissimulare, &
facere debent, quasi vestes asportare liceat,
dixit enim *Tacitus in lib. 3. annal. Quis or-*
do agminis, qua cura explorandi, quantus or-
genao, trahendouè bello modus. Rex ex supre-
52 ma potestate superintendentiam in Regnis
suis detinet, & ad suum supremum Consiliū
causas auocare potest; sed Neapolitanum
Regnum habet Priuilegia, & Capitula parti-
cularia, ne causę suorum Regnicularum ex-
trahantur, vt per *D. Tapiam in decis. 1. per to-*
tum vol. 1. Berlicch. decis. Lituan. fin. de qui-
bis meminit Nouar. in praxi elect. fori. q. 17.
1. sect. in ultima impress. est verum, quod
Rex solet mandare, vt vota transmittantur ad
supremū Consilium Italiz, quibus transmis-
sis, prædictum Consilium non tenetur vota
prædicta insequi, sed sufficit inhærere vni ex
votis prædictis, & ita fuit declaratum per li-
teras Suz Maiestatis in causa D. Diomedis
Carratz; sed forsitan Consilium prædictum
nō tenetur inhærere vllis ex votis prædictis,
quoniam vt adiunctum aditur, dum vota
transmittuntur; & certum est adiunctos non
teneri inhærere nec vni, nec alteri ex votis,
per *glos. sing. in litem si vnus. S. principali-*
ter, in verbo auctoritati. ff. de recept. arbitr.
quinimo suborto hoc dubio in S. C. iploque
toto congregato sub die 10. Iunii 1610. pro-
tulit decretum generale, declarando, posse
adiunctos eorum vota propalare, prout me-
lius de Iure eis videbitur absque obligatione
inhærendi vni, vel alteri ex votis datis per
alios Iudices, qui prius votauerunt, Aduer-
tere præcipuè; curare debet Rex, ne mini-
stri pro habendis officijs expendant pecunias,
ne conueniat effectus illius versiculi:

Emerat ille prius, vendere iure potest.

Et post præcipuum cultum Religionis, &
53 & studium pacis, & vtilitatis publicę, vacet
Rex, vt eius Ærarium nō exhauriatur diuer-
sis ac inutilibus expensis, ne succedat illud
Taciti in 2. annalium. Quod si ambitione
Ærarium exhauserimus, per scelera supplen-
dum erit.

54 Vtique diuitiz Principum sunt subditorū
solatium, & pacis finis: quia sunt substantia
Belli. quod fit ad pacem habendam, finisque
belli est pax, quæ non nisi cum armis conse-
quitur, & arma non nisi cum diuitijs susten-
tantur, sique Rex non habet in Ærario, pecu-
niz cum tributis sunt extorquendę, & inde-
metere pratum toties, quoties fuerit neces-
sum, ad quæ vide *Gubernatorem Christianū*
in lib. 1. cap. 16 fol. 88. quinimo plus dico, qđ
& vassalli curare debent, vt Regis diuitiz
conseruentur, ne illis deficientibus, ponat
Rex manus ad iniquitates, vt per *Afflic. in*
constit. Regni scire volumus. Hinc patrimo-
nium Regis sacrum vocatur, in *Lenic. C. de*
offic. Comit. rerum priuat. lib. 1. 1. vbi sacri pa-
trimonij Comes vocatur Locumtenens Re-
gię Camerę Summariz; necessitas enim
multa mala facit, & Philippus vocatus (il Lō-
55 go) Rex Francorum petijt quintam partem
introytuum, & laborum subditorum, absque
limitatione temporis, aut distinctione perso-
narum, & in *litem autem, vbi glos. C. de agric.*
& cens. lib. 1. 1. gabellam, & tributum solue-
bant etiam foemina: & duæ vt vnus masculu-
lus soluebant etiam in natiuitate, vt ibidem,
& Vespasianus Imperator (teste *Suetonio in*
Vespes. 23.) infamem gabellam super orina
imposuit; vnde à filio reprehensus, dum illam
exigebat, *admouit ad nares, sciscitans, num*
odore offenderetur: & illo negante: Atqui
(inquit) è lotio est. Similemq; orinæ gabellā
Capuz imposuisse Ferdinandum Secundum
Aragonium, refert *Don Secundus Lancellot-*
tus in lib. oggid. fol. 262. in disingan. 25. vbi
plurima Tyrannidis exempla perquirere
poteris circa has indebitas impositiones.
Merito Rex vacare debet, ne ad has neces-
sitates sic coactus descendere, tanto magis qđ
56 suę dignitatis Regalis oneri inuigilare te-
netur, nam vigilantia, & dignitas Regis in-
simul ortę sunt, & propter Regis peccatum
Populi percutiuntur plaga magna, 2. *Paralipo-*
menon 21. nu. 24. & Ægyptij non immeritò
super scepro oculum imposuere, vigilantia
significādo, & Camerarius maior Regis Per-
sonarum singulis diebus de mane ad cubile
Regis accedit, dicendo: *Surge Domine,* &
vata negotijs à Deo tibi commissis;

57 Et Alexander Seuerus suos Capitaneos de
bellis

bellis, Iudices de pœnis, & præmijs, Prudētes de exemplis sequendis, vel fugiendis, necnon & Religiosos de Religionis rebus, cōsulebat.

58 Curare debent etiam Reges, antiquos ministros non expellere sine causa, nam alias oculos sibi clauderent, ultra quod offendere possent: quoniam amicorum fraudes, & facta hostilia, nec diligēter cauere, nec aſtu repellere, facile sit. merito infortunium est ipsis, si fidos ministros non cognoscunt: quoniam sunt loco amicorum, licet improprie, quia subditi sunt, & plus pro Principe, quam pro patre tenentur. Amicosq; expellere debent non leui noticia conuinctos, sed quibus fuerunt iura cum patrefamilias honestis familiaribus quaesita rationibus, amicitia est seruanda, *l. 222. de verb. signific.* nam quid dulcius, quam verum, & fidum habere amicum? & *Cornelius Tacitus in 4. lib. historiarum fol. mibi 449.* ait: *Nullum maius boni Imperij instrumentum, quam bonos amicos.*

60 Amicitia est specialis virtus, & pars Iustitiae, *D. Thom. 2. 2. quæst. 114. artic. 1. & 2.* ac omnibus rebus humanis anteponi debet: est enim omnium diuinarum, & humanarum rerum cum beneuolentia, & charitate summa consentio, atque firmamentum stabilitatis, & constantiae, ait enim *Cicero, nil est stabile, quod infidum.* & merito ut sit firmissima, inter pares oportet esse, *2. Curs. lib. 6.* eiusque prima lex est, ut neque rogemus res turpes, nec faciamus rogati, & ut ab amicis honesta petamus, & amicorum causa honesta faciamus, sed non tenemur pro amico, inimici esse, inimici eius; *Ecclesiast. 6. ibi, Noli esse pro amico, inimicus proximo.* Amicus est animi custos, & secundum *Salustium, neque nobis, nec cuius hominum satis fuit amicorum copia.* secretiq; amici non debet reuelari, etiam si non promiserimus ei tenere secretum, ut disputat *Andr. in cap. 1. nu. 4. quib. mod. feud. amic. tit. 2.* & in *Proverb. 25.* habetur: *Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in Iurgio citò: ne postea emendare non possis, cum de honestauctoris amicum tuum.* ait enim *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez in c. 7. col. 1. lib. 1.* secreta amicorum non reuelanda in iurgijs. Amicitiaq; termini sunt, ut eodem modo er-

61 ga amicum effecti simus, quo erga nos ipsos; & ut beneuolentia æqualiter respondeat, & ut quanti quisque se ipse facit, tanti fiat ab amicis, *Cicero de amicitia,* ubi affirmat, *Ami-*

62 *citiam non nisi inter bonos esse posse, & quod nouus amicus non est anteponendus veteri,* dicit enim *Ecclesiastes 9. Amicum antiquum ne derelinquas, nouus enim nō est similis tibi.*

63 Subdit etiam *Cicero in loc. cit. Nil turpius est, quam cum eo bellum gerere, cum quo fa-*

miliariter vixeris.

Et affirmat, quod ex omnibus sæculis, vix tria, aut quatuor nominentur paria amicorum, merito exclamat *Arist. apud Laert. O amicus nemo,* & est ratio, quia amicitiae vis consistit in eo, ut vnus quasi animus fiat ex pluribus, ut sint quasi anima vna plura corpora regens, & ut anima sit plus ubi amat, quam ubi animat; quod difficillimè fieri potest ob imbecillitatem humanam, quoniam amicus sicuti numisma, antè quam vltus possit 64 flular, debet esse probatus. Et si amicitia re-integrata est, nouis quoque beneficijs locum aperit, *Tacitus in 4. lib. Annalium,* & obliuio omnium, sedus constantis amicitiae, fidelque beneuolentiae, ac moderations sempiternae. *Valeriusq; Max. docet,* quod sincera fides amici, præcipue in aduersis rebus cognoscitur, in quibus quicquid prættatur, totum à costante beneuolentia profectura, tenaciusq; eorum nomina memoria apprehēdit, qui aduersos casus amicorum non deseruerunt: quam qui prosperum vitæ cursum comitati sunt; & *Pe-trarca de remedijs vtriusque fortuna dial. 50 lib. 1.* notat distichon

*Non tecum qui sunt, veri sunt semper amici.
Qui manet aduersis rebus: amicus erit.*

& *Plato docet:* quod magnus numerus amicorum indicat bonitatem. Sed deficientia contrarium, amicos habere, est commodum, & diuitias habere, & amici sunt semper certiorandi. Quod intellige de amicis absque interesse: interesse enim probat vitam hominis *Iob 1. nu. 11.* ait quidem *Arist. in lib. 8. Ethic. cap. 3. Amicitia ob utilitatem comparata facile dirimuntur: nam utile non idem manet, sed alius alias efficitur;* & dicemus infra *vers. 8. obser. 2. n. 20.* aiebat enim *Demost.* quod boni, & fœderati amici socios suos nolunt turbatos, & diuisos, & quod si forsan in eo statu sint, nullo loco desunt, quin distracti in pristinam concordiam redigantur. Quoniam amicis felicibus, & infelicibus icæ cito. Aduertas tamen, ne hominem exosum in amicum eligas, quia firmus in amicitia non erit, secundū *Dion. Halicorae.*

Videntes ergo Reges fructus amicitiae eorum Ministrorum, & vasallorum fidelium, qui sunt magnum Imperij instrumentum, non de facili eos expellere debent, sed illos adiuuare, & ditare; imo honorandi sunt, & maxime si Respublica titubaret, ita refert *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 18. afferens Carolum V. sic seruasse. fol. 108.* est verum, quod si ministri infideles essent, expellendi sunt, ut idem *Author fundat in d. lib. 1. cap. 16. col. 7. fol. 152.* quoniam ut quisque maximis opibus, & Principatu, & potestate excellit, ita

C 2 maximè

maximè amicis indiget *Arist. 8. Ethic. est verum, quod D. Thom. in 2. 2. quest. 168. artic. 4. vers. respondeo, post Arist. in 9. Ethic. cap. 10. tom. 5. docet, quod amici pauci pro delectatione sunt habendi, quia parum de delectatione sufficit ad vitam, quasi pro condimento, sicuti parum de sale sufficit in cibo. Meritò sapientissimus ille Rex Philippus Secundus suo famulo Ruyz Gomez aiebat, me negotia gere, quia ego geram tua; & dum*

65 post mortè dicti Ruyz, loqueretur de magnis diuicijs per eum relictis (acquisita enim per Cubicularios Principis tanquam Castrensia sunt, *l. vnic. C. de Castrensi omnium palat. lib. 12.*) Rex ibi prælens respondit, putabam maiora in eum contulisse beneficia: bene enim sciebat iste sapientissimus secūds Salomon, quod etsi Rex magna dat, modica videri debent, secundum *glos. in l. sed etsi suscepit. §. sed. vers. modici. ff. de iudic.* quoniam largiri, & auxiliari amico est delectabilissimum, *D. Thom. in 1. 2. quest. 37. art. 6.* & cum priuatis talem se ostendere debet Rex; sicuti priuatos esse erga se ipsum cupit. Ita Titus Vespasianus docuit, asserendo, quod sicuti nil perniciosus Regi, quam odio haberi, ita nil utilius, quam amari, *Stephan. Guazzius in civilib. conuersationib. lib. 2. fol. 136.* Priuati enim Regis sunt fauendi, quia substinēt onera regendi, & in periculo sunt, *Gubernator Christianus in lib. 1. c. 17. fol. 104. Petrarca de remedij vtriusque fortuna. dialog. 49. lib. 1.* hinc dicimus longè à Ioue, longè à fulmine, licet negari non possit, magnam esse calamitatem, priuatos habere, & *Tacitus* dum in *13. annalium*, laudando Neronem dixit, quod non habet inter seruos ingenuū: magno auri pondere suit prmiatus. Cupiunt enim priuati Regum, vt omnes ipsis genulescantur, *Esther 3. nu. 5.* Hi enim priuati debent esse primi, & fortissimi, quia ad auriculam Regis stant, & ita elexit *Dauid Bonaia*. *Paralipomenon 11. nu. 26.* sed aduertant Priuati *Hermes* tragicum finem, id est, non esse faciendū, vt Principes absque illis metuant *Phob. lib. 5.* qua ex re, *Ebraim Bafsà* Priuatus apud *Solimianum*, fuit decapitatus, dum dormiebat ad euitandam promissionem ei factam, quod dum viueret, non permitteret eum mori; & ideo *Antonius Perez* cognoscendo magna Priuator pericula, aiebat, *la hora dela mancha es cierta muerte.* eo magis, quia omnes inuident, impossibile enim est in rebus secundis, inuidiam aufugere, *Ioseph de bello Iudaico*, & hominis mens inquieta, & mobilis est.

Tanta erat prudentia huius Philippi Secūdi, quod (vt fertur) aspirans, Regem Hispaniarum Monarcham euasurum, videntq; Phi-

66

lippum Tertium eius filium valetudine carere: & quod Serenissima infans Donna Isabella primogenita sterilis habebatur: Serenissimam Infantam Catherinam eius filiam secundogenitam matrimonio collocauit cum Serenissimo Duce Sabaudia, credens ipsam Catherinam forsitan successuram in Regnis, & successiuè eius Virum Ducem Sabaudia Regem Hispaniarum fore, qui de facili ad Monarchiam aspirare valeret cum tot Regnis, & cū eius statu in Italia. Sed Deus Optimus Maximus aliter disposuit, nam idem Philippus Tertius felicissimam prolem procreauit, vt diximus supra *versic. 1. obser. 1.* pro cuius perpetua conseruatione semper oremus.

Nec prætereā Regem nimirum inuigilare teneri ad euitanda delicta: alias ipsi imputentur scelera Populi, vt probat *text. notab. in cap. si gens anglorum. §. 6. distinc. infortunium;* est hoc Regibus, omnia enim mala in gubernio Reipublicæ in eos attribuuntur: quia sunt tanquā signum positum ad sagittā, *cap. fin. de accusat. & licet boni Reipublicæ euentus eis attribui solent, sed non omnes: ac tamen mala omnia eis imputantur: & maximè si bonis exemplis non essent imbuti, quia Regis ad exemplum totus componitur Orbis.* refert quidem *Sannazarius in lib. 1. Epigrammaton fol. mihi 147.* Federici Regis exemplum, quod emanata lege, ne quis ensē cingeret: ipsemet fuit primus, qui inerme latus monstrauit. equum est enim Imperium, cum Rex quod iubet, ipse facit. notauitq; *Io. Bodinus in cap. 6. §. conuersationes rerum publicarum.* Regna potius fuisse deperdita ex causa inhonestatis, quam crudelitatis, & eum sequitur *Frater Ioan. Marquez Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 7. col. 8. in fin. fol. 37.*

68 licet Deus statuerit vique ad quam generationem Rex, & eius descendentes regnare debeant, *Regum 4. cap. 10. nu. 30.* quo etiam loci *cap. 20. num. 17.* habetur, quod *Ezechias* nunciatus de eius Regni, & filiorum futura ruina, ait, *sit pax, & veritas in diebus meis & c.* ex quo nota interesse proprium, & particulare præesse omnibus, etiam illis filiorum.

Quantum vero attinet ad officium subditorum erga Regem, paucis me expediam: sed tantum dico, obedientiam eis apprimè necessariam, nam sicuti in rebus naturalibus, vt superiora mouerēt inferiora ad suas actiones per excellentiam naturalis virtutis collata diuinitus: ita in rebus humanis, vt superiores mouerent inferiores per suam voluntatem ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ: inferiora quidem rebus naturalibus necesse habent subijci Superiorum motioni: ita etiā in re;

69

70

in rebus humanis, ex ordine enim Iuris naturalis, & diuini, tenentur inferiores superioribus obedire, *D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 1.*
 71 *vers. respondeo.* Obedientiã debetur omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præexcellenti, siue Ducibus, tanquam ab eo missis. *1. Petri 2. D. Thom. 2. 2. quæst. 104. artic. 6.* licet ibi ad. 3. subijciat, quod si
 72 non habent iustum Principatum, sed usurpatum, vel si iniusta præcipiãt, subditi non tenentur obedire, nisi fortè per accidens, ad euitandum scandalum, seu periculum. Caueant
 73 ergo subditi, vt prompti sint ad obedientiã, quoniam Principes sunt delicati in contemptu mandatorum suorum: quorũ transgressionem puniunt sæpius, quam dissimulãt, quia nec cum Dominis, nec cum Leonibus est deludendum. Eoque fortius, si aliqua Tyranni calamitas dominaret, sub qua, dicta, facta, scripta, recitata, & quæ dumtaxat sunt medi-
 74 tata, in crimen læsæ Maiestatis, seu Religionis rapiuntur. Ergo linguã compescant, quæ in humido stans, vt plurimum est lubrica. *Theop. Charat. de loquacitate,* & ideo Parificis Mater Artaxerxis Regis dicebat ei, qui volebat cum Rege loqui, vtendum esse verbis sericis, id est mellitissimis, vt. per *Xbinophont.* debet enim subditi esse in omni timore Dominis, non tantum bonis, & modestis, sed etiã discolis, secundum declarationem *D. Thomæ*

in 2. 2. quæst. 10. art. 10. & *Tucid.* est dictum: *Crudelis est semper eorum, qui seruiunt in dominos suos victoria: ideo totis viribus est semper propulsanda, & impedienda.* Ea enim, quæ cum voluptate agimus, dulcia, quæ cū virtute gloriosa sunt. *Herod. in Oratione Alexandri Magni.* Sed è conuerso, superior
 75 res cauti dulciter reprehendãt, quia exasperat homines imperata correctio: blandissima iubetur, exẽplo *Lat. Pacat. in Panegir. Theod.* cogitet autem esse Patrem, seruetq; notabile dictum. *G. Augusti, Principem non minus scelerate Patriæ irasci, quam liberos Parentibus. Dominis subditos exasperare non debet. 1. Paralipom. 10. num. 5.* eilque fidem habere,
 76 & non sicuti Massinissa Rex Numidarum, Populi Romani amicissimus, parum fidei in pectoribus hominum reponens, salutem suam Custodiæ Canium vallauit, *Valer. Max. lib. 9. cap. 14.* Optimum quidem, & firmissimum Imperium, quod subditos beneficijs magis, quam supplicijs in officio continet: Illis enim beniuolentia, huic metus est Comes, & quicquid timetur id necessitate naturali exosum omnibus. *Dion. Helicar. lib. 8. qui in lib. 37. subdit: Nil arma, neque multitudo subditorũ conducunt, sine eorundem beneuolentia: quinimò hac ipsa, si fides absit, tanto minus tuta sunt, quanto sunt plura.*

V E R S. II.

Don Petrus Giron, Dux Ossunæ, & in præsentis Regno Vice-
 rex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis.

Pro intelligentia huius Versiculi, de infra scriptis Observationibus videndum erit.

Primo, quod sit Regnum, & signanter Regnum nostrum Neapolis, & in quibus consistat.

Secundo, de Vicerege videbimus: & eius Officiũ circa quæ consistat, quamue habeat potestatem, & quæ facere, uel non facere possit: & aliqua quo ad Excellentissimum Dominum Ducem Ossunæ, huius Legis Conditorum.

Tertio, de Locumtenente Generale Regni.

Quarto, & Ultimo, quid sit Capitaneus Generalis, & aliqua de Officio Magni Comestabuli differemus: & similiter de Vicario Regni.

O B S E R V A T I O N I S I.

S V M M A R I V M.

1 **R**egnum quid est, & multipliciter diffinitur.

2 Quid contineat, & nu. 4.

3 Rex circumscripta obedientia Populorum regnare non potest.

4 Territorium continet quid vniuersale.

5 Regno accedens ei vnitur, quandoque est hereditarium, quandoque iure sanguinis.

6 Ciuitates, & Prouinciæ separatim Regno addita, suis legibus reguntur.

C 3 7 Re;

- 7 Regnum quandoque in electione consistit.
 8 Successio Regnorum laudabilior est electione, quam cum successione.
 8 Amasis Egypti Regis gesta.
 8 Calabri, & Appuli Regem sibi eligebant.
 9 Pollonia Regis successio.
 10 Lex Salica in Francia liberat Regnum ab extraneo Principe.
 10 Fœmine in multis Regnis succedunt.
 11 Regnum diuersimodè accipitur.
 12 Neapolis Regnum, Sicilia citra Farum vocabatur.
 13 Ab Imperatore Frederico electum Viridarium vocatum.
 14 Est circustus miliarium 1420. & in 12. Prouincias diuisum ab Imperatore Frederico, & alijs.
 15 Prouincia dicitur procul victa. Episcopatus Regij quot sunt in Regno, ibidem. Prouincia Regni quot, ibid.
 16 Liparis Insula Regni Sicilia adita.
 17 Fumantes quot.
 17 Corda plurium nationum traxit ad illud habitandum, & depredandum. Terra Regni quot sunt, ibid.
 18 Rex Catholicus successit Alphonso Primo. Prima eius inuestitura quando, & cui facta fuerit.
 19 Insula Regni quot.
 20 Beneuenti Ciuitas excipitur ab inuestitura Regni.
 21 Neapolis Ciuitas deputata pro Camera reseruata ab Imperatore Constantino.
 22 Constantini donatio Ecclesia facta vera, & realis.
 23 Neapolitanorū Clades tempore Iustiniani. Calabri, & Appuli uxores Neapolitanas ceperunt, ibid. Ecclesia Diuorum Petri, & Pauli ab ipsis erecta, ibid.
 24 Neapolis Regnum hereditariū, & emphyteoticum Ecclesia Romana.
 25 Caroli Primi concessio Regni.
 26 Innocentius IV. Papa Neapolim restaurauit, & novos muros fecit.
 27 Cardinalis Detius Carrasa Archiepiscopatum Neap. restaurauit.
 28 Caroli Primi iuramentum in inuestitura Regni.
 29 Censu solutio pro Regno Ecclesie.
 30 Normandorum aduentus in Italiam, & Regnum quando.
 31 Normandi victores extiterunt contra Græcos.
 32 A Cassinentium seruis occisi.
 33 Bona Ecclesia, & Itolorum occupare ceperant, et ob id excommunicati, & inde absolu-

- ti, & iuramentū fidelitatis præsiterunt.
 34 Censu eis ab Ecclesia cōstitutus præter Beneuentum.
 35 Eorum Dux quomodo titulabatur.
 36 Neapolis Campaniam subiugauerunt.
 37 Romā petierunt, Imperium prætendentes, & accepta pecunia reuersi Apuliam, eorum Princeps moritur.
 28 Roberti Normandi mors.
 39 Rogerius Comes succedit, & multas Ecclesias, & Monasteria fundauit.
 40 Assensus in hoc Regno præstitus à Rege, eo mortuo, executioni demandatur, quia Regnum est hereditarium, & idem est in Prorege.
 41 Regnum Neapolis habetur ex concessione Dominica.
 42 Introitus, & onera Regni Neapolis.

V E R S. II.

O B S E R V A T I O I.
in ordine delucidanda se offert.

Quid sit Regnum, & signanter nostrum Regnum Neapolis, & in quibus consistat.

R pro intelligentia dico, quod postquam natura, & essentia cuiuscunq; rei, ex diffinitione perfectius cognoscitur, plus quam ex quauis alia docendi ratione, meritò Regni diffinitio primo loco affertur.

1 Regnum est congregatio Prouinciarum, Populorum, & gentium, sub ditione vnus Pastoris dominantis subiectum, *Bal. autem in Conf. 333. lib. 1. ad intelligentiam sequendorum. circa princ. vers. nam si Imperator. dicit,* quod Regnum est quodam totū suas partes integraliter continens tam in personis, quam in rebus, & continentur Magnates, & vniuersæ mansiones, quæ circūscribuntur sub finibus designatis; & *Roland. à Valle in consil. 1. num. 117. lib. 2.* asserit, quod Regnum ad similitudinem corporis humani consideratur, à quo si abscindatur auricula, non est corpus perfectum, sed monstruosum.

2 Continet autem in se Regnum, ne dum territorium, sed etiam ipsas Gentes Regni; 3 quia ipsi Populi collectiue Regnum sunt, & Rex circumscripta obedientia Populorum regnare non potest *Bal. in consil. 155. super eo quod. nu. 3. vers. quædam vero procedunt. lib. 3*

Est enim Regnum, quodam vniuersale vniuersalissimum, quod sub se continet alia vniuersalia, prout sunt Ducatus, Marchionatus, & alia, vt dicitur de Territorio, quod est quid

est quid vniuersale, *l. pupillus 239. §. territorium. ff. de verb. signif.* sed Regnum habet quid vniuersale magis, quia continet Ciuitates, & loca habentia territorium suum, *Ruin. in cons. 22. nu. 5. lib. 1.*

- 5 Est bene verū, quod si quid accessorie Regno adiceretur, prout est Castrum, Ciuitas, vel Prouincia, debet viuere secundum leges ipsius Regni, & privilegio illius Regni gaudet, secus autem si seperatim adicitur, prout
- 6 est de Comitatu Tholosæ Regno Fræcię principaliter vnito, & de statu Ferrarię s. Ecclesię Romanę obuento, aut de alijs Regnis, & Terris Ecclesię recadendis. Tali enim casu suis legibus particularibus Ciues vterentur, *Bart. in l. si conuenerit. §. si nuda. nu. 3. ff. de pignorat. actio. & vide infra hic nu. 16.*
- 7 Regna quandoq; sunt iure sanguinis, quandoque hæreditaria, *Bald. in d. cons. 159. lib. 3.* quandoq; vero in electione consistunt, ut est in Imperatore Romanorum, ut ibidem. Sed
- 8 successio in Regno laudabilior electione, quā successione esset, ut est in Papatu, & Imperio, *cap. Moyses. 2. quæst. 1. & experientia docuit in Samuele, Dauide, & alijs, Anchar. in cons. 359. num. 2. & latè comprobat Gubernator Christianus in electione Moysis lib. 1. cap. 1. ac Illustriss. Gard. Bellarm. in 1. tom. disput. fol. 512. cap. 3.* legitur enim de Amasi Rege in Egypto electo, erat iste tempore suæ iuuentutis pauper, & de furtis, ac rapinis vivebat, electus postea Rex, vitam mutauit, & ad eius simulachrum vas argenteum, in quo Egyptij pedes suos lauabant, fundere fecit, & de argento isto Idolum cõstrui iussit, quod à suis subditis adorari voluit, eis dicendo, quod huiusmodi eum adorare deberent, postquam in Regem elegerant, ita *Scipio Admiratus in sua Historia fol. 3. quinimo in fol. 1. de hoc Amasi refert, quod eo Rege effecto, omnia Idola, quæ tempore suæ iuuentutis ipsum absoluebant, (quando è rapinis captus ad ea adducebatur) tanquam falsa, & mendacia, dissolui iussit. Alia vero Idola, quæ eum condemnabant, seruari voluit. Hinc aduertens diuersæ nationes inordinatam esse rem plurimum Principatum, ut aduertit *Thucyd. in lib. 6.* Regem sibi elegerunt ad vitam, ut fecerunt multæ, & signatè Calabri, & Appuli, ut per *D. Frecciam in lib. 1. de subfeud. in tit. de antiquo statu Regni. nu. 2. & 7.* Et electione succeditur hodie in Regno Poloniæ, quando descendentes deficiunt, sed de Consuetudine inueterata introductum est ibi, ut succedant descendentes, idest primogenitus solus, & non omnes propter bonum publicū, ut per *Anchar. in d. cons. 339. nu. 2. & seqq. &**
- 10 in multis Regnis succedunt femina, ut in

- Regno Hispaniæ, Aragonum, Neapolis, Hierusalem, Vngariæ, Angliæ, & Portugallię. *Anchar. ibidem*, Regnum autem Franciæ non transit ad fœminas, quia in eo lex Salica viget, ut notum est. Lexq; illa ex particulari Dei gratia Regno illi data est, ut aduertit *Philippus Comines in lib. 8. Commentarior. in fine*, nam liberatū est à dominio extranei Principis, qui mulierem successuram in eo ducere posset, sicque ne expediens, ut mulieres in Regno succedāt, latè disputat *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 30. fol. 188. vbi* quamplurima exempla pro, & contra habes.
- 11 Regnum accipitur diuersimodè, quandoq; enim pro Regno Cælorum, ut in oratione Dominicali: *Adueniat Regnum tuum*: quandoque pro toto mūdo, dixit enim Dominus, *Regnum meum non est de hoc mundo*: quandoque verò accipitur pro aliqua parte Terrarum Orbis: & ita intelligitur in materia
- 12 nostra, in quā loquimur de Regno Siciliæ citra Farum, quod Regnū Neapolis dicitur, & ab Imperatore Frederico in *Constit. Regni*
- 13 *occupatis nobis*, vocatur electum quoddam Viridariū inter agros, & communi sermone Regnum Regnorū non immeritò appellatur. Est enim circuitus millearium 1420. in circa, & diuiditur in 12. Prouincias, ut per *Marc. Anton. Surgen. de Neapol. Illustr. cap. 29. num. 2. fol. 232.* vbi eas declarat, &
- 14 sunt secundum diuisionem factam ab Imperatore Frederico, & à Rege Carolo Primo, & ab Alphonso Primo, & à Rege Catholico, sed *Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de Prouinc. & Ciuit. Regni. num. 16.* dicit, ab Alphonso Primo in 6. Prouincias fuisse diuisum. Diuisio enim Prouinciarū originem habuit à sacra pagina, ut in *Genes. 10. circa princip.* &
- 15 Prouincia vult dicere procul ab Italia victa; & prima omnium sic vocata à Romanis, fuit Sicilia tanquam prima victa, & nimium à Romanis dilecta, & ideo voluerunt à Prætoribus regi, & à Consulibus administrari, *Fagz. zellus in 2. deca. lib. 4. in princ.* Sed ante Auentum Domini Nostri vocabantur Regiones, *cap. 2. 99. distinct.* & à Cicerone vocabantur Diœceses, ut infra *vers. 4. obser. 5. num. 78. & Bart. scribit in l. notionem 99. ff. de verb. signif.* illam dici Prouinciam, quæ ab Italia est separata, & ad primos vicinos pertinet, *l. Insula. ff. de iudic. Auend. de exequ. mand. lib. 1. cap. 4. num. 4.* licet Prouincia dici posset omnis districtus, *Bald. in §. ita si quis nu. 2. quib. mod. feud. amitt.*

Haec verò 12. Prouincia Regni sunt, videlicet.

- 1 Terra laboris, quæ Campania felix dicitur, (sed ex eius appellatione Ciuitas Neapolis non venit, *Afflic. in const. Regni Communiter. col. 1. in 1. not.* sicuti appellatione dignitatis nõ venit Episcopus, quia dignitatis culmen est, *Afflic. in decis. 265. col. 2.*) & habet Terras habitatas 183. comprehensis Neapoli, Ischa, & Procita.
- 2 Principatus citra, etiam Lucania dicta, continet Terras habitatas 134.
- 3 Principatus ultra continet Terras habitatas 134.
- 4 Basilicata habet Terras habitatas 98.
- 5 Calabria citra comprehendit Terras habitatas 114.
- 6 Calabria ultra habet Terras habitatas 131.
- 7 Terra Hydrunti detinet Terras habitatas 161.
- 8 Terra Bari habet Terras habitatas 59.
- 9 Aprutium citra continet Terras habitatas 147.
- 10 Aprutium ultra habet Terras habitatas 120.
- 11 Comitatus Molisij habet Terras habitatas 99.
- 12 Capitanata cõtinet Terras habitatas 49.

In istis quidem 12. Prouincijs assistunt totidem Præsides, qui iurant, secundum *l. sancimus. C. ad l. Iul. repet.* cura; est Viceregis Regni eorum errores corrigere, & punire, alias ei esset imputandum, vt euenit Scipioni Aphricano, qui iniurias per Pleminium Lorenfisibus illatas nimis leui animo pertulit, & apud Romanos in culpa fuit, teste *Plutarcho in vita eiusdem Scipionis*. Isti enim Præsides Ordinarij sunt in Prouincijs, vt est *text. inuncta glos. in l. fin. C. de agent. in reb. lib. 12.* & in *l. eos. C. de modo multar.* ibi. *Præsides Iure ordinario Prouincias regunt, et in l. fin. C. de fund. patrim. lib. 12.* cum tribus Regijs Auditoribus, Aduocato, & Procuratore Fiscalibus, ac cum Aduocato, & Procuratore pauperum, per quamlibet ius dicunt, eorũq; Tribunalia debent seruare nedũ statuta in Regijs Pragmaticis, sed etiam in titulo, *Præcepta Præsidentum per tot. in auth. collat. 17.* & delinquentes ad inuicem inter se remittere, *S. ceterum si quis eorum. in auth. de Vicarijs, & Locumtenent. constit. 134.* Quoniam magna est Regis cura in Prouincijs pacandis, *S. 1. in auth. de Prouinc. Præsidentibus.* In omnibus istis Prouincijs adsunt Terræ, seu Castra 1619. vel secundum aliquos 1981. vel

secundum *Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de Prouincijs, & Ciuitatibus Regni. num. 15.* Ciuitates, & Terræ Regni sunt 1563. in quibus (excepta Ciuitate Neapolis) adsunt fumantes 482083. præter Albanenses, seu Sclauones, qui sunt 3944. Existunt etiam Archiepiscopatus 21. & Episcopi 123. de quibus Iurispatronatus Regij sunt 8. Archiepiscopi, & 16. Episcopi cõcessi à Clemente VII. Carolo V. sub die 29. Iunij 1529. & sunt Salernum, Tarentum, Brundisium, Otrantum, Tranum, Matera, Lancianum, Regium, Caieta, Aquila, Cotronum, Tropea, Monopolis, Gallipolis, Castrumstabiz, Puteolis, Casfanum, Motula, Acerra, Ogentum, Arianum, Potentia, Triuentum, & Iuuenatium.

Sed si videre cupis, quot Archiepiscopatus, & Episcopatus sunt in Regno Neapolis, ac in Hispania, & in omnibus Regnis nostri Regis, & aliorum Regnorum, perquire Tẽplum Iudicum *Lancellotti Conradi in lib. 1. cap. 2. fol. 127.*

16 Cum Regno Neapolis connumerantur etiam Insulæ multæ circa ipsum adiacentes, & erant septem cum illa Liparis, quæ à paucis ab hinc annis fuit adiuncta Regno Siciliae, pro maiori commoditate Gubernij, & Ciuium, quæ de re secundum leges illius Regni regi, & gubernari debet, *Guid. Pap. in decis. 265. & Bart. in l. Insula. ff. de acquir. rer. domin. Ias. in l. fin. vers. ad prædicta. C. de verb. signif. & Prapof. in c. 1. §. fin. de inuest. de re aliena facta, & vide supra hic nu. 5.*

17 Regnum istud tantæ fertilitatis, & pulchritudinis extat, vt corda quamplurium Nationum ad illud depreandum, & inde ad habitandum, & possidendum rapuerit: vt ex Historijs legitur; & ideò semper fuit in continuis inuasionibus, & motibus vsque ad annũ 1501. quo tempore peruenit in posse Regis Ferdinandi de Aragonia Regis Aragonum Catholici, & inde in anno 1516. sub felicibus auspicijs Serenissimæ, & inuictissimæ domus Austriz, sub qua in pace viuunt, & diũ viuere cupit. Rex enim noster Potentissimus illud possidet vti descendens prædicti Regis Ferdinandi Catholici, qui ad Regnum venit ex persona Alphonsi Primi eius Patris, *Freccia de subfeud. lib. 2. quæst. 27. nu. 5. fol. mibi 214. & Regens Moles in decis. manuscript. decis. 114. in quæst. vnica. super Pragmatica edita Thori artic. 8. & Hieron. Zorita in tom. 6. de las empresas, y ligas de Italia lib. 7. cap. 40.*

19 Prima inuestitura Regni fuit Regibus Gallis facta in anno 1266. à Clemente IV. Carolo Primo, cuius inuestituræ tenor scribitur à *Freccia in lib. 3. de subfeud. in differ. 1. inter feudum ex pacto, & hereditarium. fol. 447.*

- fol. 447. nam illa concessa Normandis in anno 1059. recensetur infra in hac *Obseru. nu.* 20. 30. Nota tamen, quod in dicta Inuestitura, Caroli Primi, fuit excepta Ciuitas Beneuētī, eiusq; distri&us, vt ibidē; prout similiter fuit ita conuentum, quando Imperator Constantinus in 4. die sui baptismi cognoscens rem tertenam, non nisi diuino, aut humano Iure teneri, vt disponitur in *cap. quicumque. 2. 3. q. 5.* eius ius reliquit Ecclesię, & omniū Italię, siue Occidentalium partiū Prouincias, loca, Ciuitates Beatissimo Pontifici, ac vniuersali
- 21 Papę Siluestro concessit, vt in *cap. Constantinus. 96. distinet.* sed Ciuitatem Neapolis, pro Camera Imperij sibi reseruauit, quam semper retinuit, & per suos Gręcos illam possedit, & gubernauit, prout etiam fecerunt eius successores, vt testatur *Freccia sic vidisse in quodam Codice antiquo in lib. 1. de subfeudis, & de officio magni Camerarij fol. 42. sub nu. 19.* quod facit contra illos, qui
- 22 dicunt, non reperiri donationem factam à Constantino, nisi in *d. cap. Constantinus. 96. distinet.* quos recenset *Casar à Costa in principio lib. 1. variarum ambiguitatum,* & eos refellit, & Doctores eam recensentes, & affirmantes cumulat, eamque veram, atq; realē fuisse, firmat *Afflic. in praludij const. Regni quast. 2. num. 1. & 3.* & validam fuisse testatur *Felyn. in cap. solita. in fin. de maiorit. & obedient. & Ioannes Igneus in l. donatio. num. 23. C. de donat. inter vir. & uxor.* & ita etiam testatur *Platina in vita Pontificis Siluestri fol. mibi 67.* subdens, quod Iustinianus Imperator misit in Italiam Belisarium
- 23 Capitanium suum, qui Neapolim tunc Imperio rebellem cepit: & omnes Gothos in ea existentes, ac magnam partem Ciuium occidit, & inde omnes infantes, mares, & feminas in Bizantium secum transtulit: tunc enim temporis, & Ecclesię depopulatę, virgines violatę, & omnia alia mala patrata fuere, prout patrari solent contra Ciuitates, & rebelles, vt enumerat *sacra pagina in primo Macchabeorum cap. 1.* & fuit practicatum illud Poeticum

Nulla fides, pietasq; viris, qui Castra sequuntur.
At Deus Opt. Max, hoc Belisarij scelus non reliquit inultum, testantur enim *Petrus Crinitus lib. 9. cap. 6. de honesta disciplina, Louianus Pontanus, ac Vulterranus relati à Casare Costa lib. 1. variarum ambiguit. cap. 21.* Belisarium istum post tot victorias peractas ab Imperatore excecatum fuisse, non ob aliā causam, quā ob liuoris improbitatem, cōstitutoq; sibi prope viā Tuguriolo, nūmulos ad visū querebat, aiendo, *viator concede obultū Belisario, quem liuor, non error excecauit.* sed

potest dici, Deum permisisse hoc flagellum, in eius personā, propter supradicta facinora Neapoli patrata. Similifq; clades euenit alias in hac Ciuitate Neapolis, sub die 25. Ianuarij 789. erat enim à Saracenis obfessa, & in die prædicto prælium factum fuit, adeo vt Saraceni quasi omnes homines Neapolitanos occiderunt, eodemque die superuenerūt Calabri, Appuli, & alij de ora Surrenti pro illa defendenda, & Saracenos occiderunt, & mulieres Neapolitanas in vxores duxerunt; & Templū Castoris, & Pollucis tunc, Diuo Petro, & Paulo dedicauerunt in memoriam dicti Diei, vt refert *Ioannes Villanus in Cronica Neapolis lib. 1. cap. 52.* & sequitur *Summonte in lib. 1. Historiarū Neapolis fol. 410. & 411.* sed pro cognitione Saracenorum, perquire *Nauarrum in cap. ita quorundam. de Iudais. in not. 4.* vbi refert, esse Populos Arabiæ post Nabatheos, *Plinio Authore lib. 6. cap. 28.* dictos à Sarraca eiusdem Arabiæ Vrbe, & non à Sara vxore Abraham, prout se iactant; quam opinionem amplexus Mahumettus, Genti istę persuasit, eos solos esse legitimos possessores omnium Mortalium diuinę professionis, & ideo imbuti Mahumetti figmentis, contra Persas bellum gesserunt, & inde Antiochia, & Hierosolymis captis, deuexatis Rhodo, & Sicilia, Africā, Hispaniasq; omnes, (præter Catabros, & Astures) occupauerunt; reliquaq; partes erant occupaturi, ni Carolus Martellus magna virtute occurrisset: & quadraginta millia Militum ex eis obruncasset, *Paulo Emilio Authore.*

Quando enim fiunt concessionēs Reguorum possunt reseruari aliquę Ciuitates pro Asylo ad eas confugientium, vt fecit Moyfes in *Deuteronomio 4. in fin.* & *Andreas dixit in l. Imperialem. nu. 81. in fin. de probib. feud. alienat. per Fredericum.*

- 24 Nostrum Regnum Neapolis est hæreditarium, vt in *Const. Regni Cum hæreditarium,* & concessum fuit ab Ecclesia Romana sub annuo Canone, *cap. ad apostolica. de sent. & re iudic. in 6. Alex. in conf. 9. ponderatis. nu. 9. vol. 5. & Camerarius in d. l. Imperialem. fol. 45. col. 1. vers. nam præsupponit,* sique Canon non solueretur per triennium, caderet in commissum, *Ias. in praludij feudorum num. 57. 64. & 65. & Iacobinus in sua inuestitura in verb. & cum pacto, quod dicti vassalli præstent singulis annis, Afflic. in §. sed nec alia iustior. in tit. qua sit prima causa beneficij amitt. & meritò dixit Bald. in §. aut si libellario. nu. 2. in fin. quib. mod. feud. amitt.* quod si Regina Apulię delinquit contra Ecclesiam Romanam, soror non succedit in feudo,

feudo, & in *l. cum antiquioribus*. tenet idem nu. 11. C. *de iure delib.* quodque hoc Regnū concessum fuerit Carolo Primo pro se, & heredibus, in anno 1265. & fuerūt cum eo Capitula inita, refert *Andreas in proemio Constitutionum Regni col. 12. vers. attende quia:*
 25 Carolusq; prædictus fuit filius secundogenitus Aloysij Regis Francorum, Nepos Philippi de Bornio, & filius Reginae Blanchæ, teste *Villano in Historia Florentina*, & habes in vita dicti Caroli, & supradicta concessio fuit sibi facta, quando Ecclesia ciuilitè possidebat, ex quo Manfredus Princeps filius naturalis Imperatoris Frederici, Regnum occupatum detinebat: licet per prius Ecclesia naturaliter, & ciuilitè possederit, tempore Innocentij IV. qui à Proceribus Regni accersitus in hoc Regnū venit, post excommunicationem factam contra Fredericū Imperatorem, qui Innocentio hos scripsit versus

Roma diū titubans, longis erroribus aucta.

Corruet, & Mundi desinet esse caput.

Sed Innocentius respōdit per hoc Distichon:

Niteris in cassum nauem submergere Petri:

Fluctuet, aut nunquam desinet esse ratis.

Prædictus enim Pontifex Neapolim euersam à Conrado filio Frederici restaurauit, novos muros ædificauit, & postea requieuit in Domino anno 1254. vt est videre in eius Sepulchro posito in eus Ecclesiam Archiepiscopatus Neapolitani: quæ nostris temporibus ab Illustrissimo D. Detio Carrara Cardinale amplissimo, & Archiepiscopus Neapolis, summis sumptibus, ac magna vigilantia fuit nouo laqueario ornata, & quasi tota de nouo restaurata, & inde requieuit in Domino, die 24. Ianuarij 1626. cum vniuersali merore omnium.

Prædictus enim Carolus Primus tempore inuestituræ iurauit Regnum, & eius homines tenere, & gubernare; prout tractabantur tēpore Gulielmi Secundi Normandi, vocati, il Bono, prout similiter iurant seruare omnes alij Reges Regni, secundum *Andream in constit. Regni de personis, & in tit. de alienatione feudi. num. 44 & in constit. Presenti lege. sub rubrica de offic. Secret. vers. Canonis, & habes per Summontem in secunda parte Historia Neapolis, in vita Caroli Primi, vbi inferuntur verba prædictæ inuestituræ, quam vides, quia vtilis, & curiosa. Et vltra censū*

29 prædictum, Regnum hoc tenetur sub seruitio vnus Equi singulis annis, *Afflic. in s. fin. in princ. quid sit inuestitura, & in proem. constit. Regni s. nos itaque. in princ. & seruatur in hac tempestate.*

Cumque de Normandis mentionem hic fecerimus, euenit occasio querendi, quo tem-

30 pore Normandi in hoc Regnum venere, & si plenæ sint Historiæ, tamen breuiter scias, quod *Faxellus in histor. Regni Sicilia lib. 1. cap. 3. fol. 387.* ait, Normandos in Insulam Daniam, seu Daciam se contulisse, & multiplicatis ibi gentibus, sunt vsi, vt primogenitus dominaret, ceteri vero alibi habitationes sibi procurarēt, & ideo per Regiones diffusi, in has venerunt; sed *Ilubrius Cardinalis Baronius in Annalibus suis, sub anno 1002.* notauit, eo tēpore quadraginta viros aspectu, & viribus proceres, e Hierosolymis peregrinos, in Salernum venisse, eoque inuento à Saracenis obfesso, accensos nutu Dei amoris, à Graui Mario Maiore Principe Salerni, Equos, & Arma petiisse, quibus habitis, subito prædicti quadraginta viri in Saracenos irruerunt, eisque peremptis, & partim fugatis, victoriam potiti sunt, & inde, non obstantibus præcibus Principis Salerni de ibi manendo, discesserunt, respuendo dona à Principe eis oblata. Quod videns Princeps, legatos cum illis in Normandiam, (quæ est Prouincia in finibus Galliæ prope mare Oceanum Britannicum) misit, cum ornamentis, & donis ad inuitandum Normandos, vt in Italiam venirent. Postea in anno 1018. Rodolphus audacissimus Normandus vna cum alijs Romam venit, & contra Græcos pugnare incipiens (mandante Benedicto VIII. Pontifice) victor extitit in Ciuitate Beneuenti, postea vero in anno 1041. (Ardoino Longobardo Duce) Normandi Apuliā venerunt, & superato Diuliano Græcorum exercitus Principe, eandem Prouinciam pacificè possiderunt, eamque inter se diuiserunt, ob quæ formidabiles euaserunt. & in anno 1045. Monacis Cassinensibus bellum parabant, sed Sancti Benedicti ope à Monacis deuicti fuere: quoniam Normandi relictis armis foras, Ecclesiā ingressi sunt, & clausa ianua, à seruis Monasterij fuerunt occisi, vt testatur *Baronius in prædicto anno 1045.*

33 In anno autem 1053. alij Normandi, qui remanserunt, bona Ecclesiæ Romanæ occupare, & Italos eorum possessionibus spoliare, ceperunt: exercitum Leonis Papæ vicerunt, & Papam captum ad Beneuentum duxerunt, sed honorificè nimis eum habuerunt: & inde à Nicolao II. ab excommunicatione absoluti, in anno 1059. (restitucis tamen bonis Ecclesiæ, receptoq; ab eis iuramento fidelitatis Romanæ Ecclesiæ facto;) præter Beneuentū, totam Apuliā, & Calabriam Papa cōcessit Roberto Guiscardo .i. Astuto, cui etiam Sicilia Ducatum confirmavit, & recepto etiam ab eo fidelitatis iuramento, censumq; quot

34 annis soluendam pro singulis iugeribus Bobum,

hum, denarios duodecim, constituendo.

Ego autem vidi priuilegium (presentatū in S. C. in causa vertente inter vniuersitatem Sancti Blasij, cum Baluo Sanctæ Euphemiz, in Bāca de Izzo) foundationis Monasterij Sā- & Euphemiz, in quo legitur, vt infra. Ego

- 35 Rogerius Dei Gratia Dux Apulia, & Calabria, Siciliaq; inter Ecclesias, qua sunt sita sub Monarchia nostra, restauo vnā &c. & indè sequitur: Regnantibus Imperatoribus in Oriente Constantino, in Gallia Philippo, in Saxonia Henrico, & Roma Papa Alexandro anno Domini 1062. indictione secunda. De quo etiam vide infra in vers. 13. obser. 1. nu. 65. vbi sunt allegationes in hac causa.
- 36 Et in anno 1066. Riccardus Normandorum Princeps (Campanæ Prouinciæ subiugata) Romam petijt, vt Imperator fieret, sed à Romanis pecuniā accepta, reuersus est Apuliam, insequente seum Cometa quadam, & post paucos dies ex hac vita secessit; dominiumq; contiuauit Robertus vsque ad annū 1084. quo tempore Constantinopolitanum
- 37 Imperatorem oppugnauit, & in anno 1085. in Græcia, (vbi Beamundus eius filius reperiatur) obiit plusquam sexagenarius post 26. annum sui Ducatus: & corpus prædicti Roberti Venusiam Apuliæ fuit translatum, & Comiti Rogerio fratri Siciliam administrandam reliquit, qui deindè eius, & huius Regni dominium acquisiuit, & in suos descendentes transtulit: ipseque Rogerius quamplurimas Ecclesias in Prouincia Calabriae fundauit, & signanter in Calabria vltra, in qua residebat, Monasterium Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore inter Arenā, & Stilum, ac etiam magnam Abbatiam Sanctissimæ Trinitatis in Ciuitate Mileti, in qua eius corpus sepultū iacet, cæteras vero Ecclesias, & Monasteria à Normandis edificata, referuntur per Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de antiquo statu Regni. num. 70. vbi Religiosissimos, ac Christianissimos denominat, & habentes magnas copias Militum, refert: Hæc quo ad Normandos, nam cætera quo ad descendentes Reges Normandos nota sunt.
- 39 Et redeundo ad materiā Regni, dicimus, quod ex quo, Regnum hoc est hæreditarium, operatur, vt si assensus ab vno Rege fuerit prædictus, eo mortuo, poterit executioni demandari: quia sequens Rex ex Prædecessoris factō obligatur, cap. 1. qui successores teneantur. Quæ conclusio fortius procedit, quando moreretur Vicerex, secundum Camerarium in l. Imperialem. fol. 79. col. 4. ante vers. 5. conclusio sit, ibi, vnū tamen non omitam, & Affi. post Bal. in prælud. feudor. col. 18. nu. 44. vers. nisi sit ex iusta causa exheredatus.

40 Et sic assensus impetratus prodest etiam post mortem Regis, nec requiritur assensus noui Regis successoris, Camerarius ibidem fol. 46. col. 3. vers. quinta conclusio.

Bart. autem in auth. post fratres. C. de legit. hered. dicit, quod hoc Regnum est feudum Ecclesiæ, & non habetur iure successionis, sed ex concessione Dominica, vt in cap. 1. de success. feud. & meritò fuit decisum pro Rege Roberto, & nō pro Rege Vngariæ filio Caroli Martelli, & quod ista ratio nō fuit ab alijs Doctoribus considerata.

Tu autem tene vt supra, quod Regnum est hæreditarium, & decisio facta pro Rege Roberto fuit ad euitanda bella, vt ponderauimus supra vers. 1. obser. 1. nu. 68. & latè per Grammat. in decis. 1. & per alios.

42 Regnum Neapolis (secundum cōsultationem factam per Regiam Cameram Summariz in anno 1617. ordine D. Ducis Ossunæ Regni Proregis Illustrissimi,) est redditus duorum millionum, & tercentum sexaginta trium millium, centum, & quatuor ducatorū, & tarenorum quatuor, & granorum septem &c. dico, 2363104. 4. 7. & hoc præter excedentias, & bona extraordinaria, & deuolutiones in dies obuenientes ad beneficium Regiz Curiz.

Onera verò Regni important singulis annis, milliones duo, & quingentum nonaginta quatuor millia, ducentū octuaginta, tarenos tres, & granos quindécim, dico 2594285. 3. 15.

Ergo exitus superat intoytum, in ducatis 231180, quod procedit ex maxima liberalitate amplissimi Regis nostri, qui in dies, quāplurimas gratias, & mercedes concedit, & super hoc Regno solutiones imponit, & constituit.

Onera vero Regni, & situationes, pro illis soluendis, videas in Pragmatica edita per D. Comitem de Lemos Viceragem vigilantissimum, sub die 15. Octobris 1612. In qua curiosus omnia perpendere poterit; ibi enim solutiones, ac situationes pro Militia Equestre, ac Terrestre habes, & similiter pro Castris, Triremibus, Arsenalē, Oratoribus S. M. fortificationibus, Curloribus, fragatis, puluere, salenitris, armis, ferrerijs, Præsidij fixis, vijs, Custodijs Turriū, pro edificijs Turrium, Barricellis, Tribunale Campanæ, & soldis, seu prouisionibus Illustrissimi, & Excellentissimi D. Proregis Regni, distinctè perspicies, secundum magnificentiam, & splendorem tanti Regni.

Antiquū vero Regni huius statum describit, ac animaduertit Freccia acutissimus Doctor in lib. 1. de subfeudis sub titulo de antiquo

quo

quo flatu Regui. ubi quamplurima recondita videre poteris. notans Regni Reges, & eorū tempora regnandi.

Normandi enim, qui primi Reges fuerunt, & in anno 1030. Rogerius Primus Rex fuit titulatus (nam per prius Duces, & Comites iidem vocabantur) & hi omnes annis 197. regnauere, sed secundum alios an. 184.

Sueui autem Reges annis 45.

Andegauenſes annis 172.

Aragonenſes annis 79.

Auſtriaci autem ab anno 1517. regnare ceperunt, feliciterq; regnatos in æternum speratur.

OBSERVATIONIS II.

S V M M A R I V M.

- 1 **M**utatione temporum, statuta variantur humana.
- 2 Romuli origo.
- 3 Roma ex rusnis Regij, & Tarenti auſta.
- 3 Primus modus gubernandi per Senatores.
- 4 Numa Pompilius Rex Roma electus.
- 4 Reges Roma, qui.
- 5 Consules Roma creati.
- 6 Dictator primus, qui.
- 6 Dicimur quando.
- 7 Tribuni Militum per quadrienniū retere.
- 7 Proconſul cum licitoribus.
- 8 Prorege origo, & qui fuerunt in Regno, & nu. 14.
- 8 Vxores habentes, vel non eligendi.
- 8 Officia eorum temporalia debēt esse.
- 9 Multipliciter vocantur, & nu. 11.
- 9 Continuos 100. habent.
- 10 Est alter ego Regis.
- 10 Qua non possit facere Prorex, ibid.
- 11 Stratagoti officium in Meſſana Ciuitate, & in Salerno est hodie.
- 12 Prorex est imago Principis.
- 13 Cessat eius potestas presente Rege.
- 13 Rege mortuo, non expirat eius potestas, sicuti non expirat potestas legati mortuo Papa, ibid.
- 14 Cardinalium cæsus sine causa non potest reuocare legatum.
- 14 Vicarij potestas expirat mortuo Episcopo.
- 14 Proregum aliqua erudimenta, ibid.
- 15 Commissio Proregum.
- 15 Proreges fratres à Regibus vocantur, ibid.
- 16 Osuna Dux ex Sicilia Neapolim venit.
- 17 Quanto tempore gubernauit in hoc Regno.
- 18 Carcerati an debeant soluere Custodibus.
- 19 Dux Osuna scribit ad Ciuitatem Neapolis pro Hospitatione Militum.

- 19 Ciuitas Neapolis est immunis ab hospitatione Militum.
- 19 Appellatur à Prorege ad Regem.
- 20 Ducis Osuna carceratio ordaine Philippi IV. & inde liberatus ex carcerum egrotatione, & moritur.
- 21 Fortuna quomodo intelligenda.
- 21 Præfectus Prætorio visitationi non subest, sed infortunij sic.
- 22 Consiliarius Rouitus transmittitur in Hispaniam, & inde reuersus est.
- 23 D. Franciscus Alarcon Neapolim venit, & inde reuertitur in Hispaniam, & aliquos Consiliarios visitaui, & inde reuersus est ad visitandum in hoc Regno.
- 23 Visitatio singulo triennio, & quoties opus fuerit fiat, ibid.
- 24 Dux Osuna in Gubernijs vtriusque Sicilia multa bona gessit, & nu. 37.
- 25 Scipio Africanus fuit accusatus pro pecunia accepta à Rege Antiocho.
- 25 Linternum in voluntarium exilium elexit, ibidem.
- 26 Diuus Augustinus increpat Romam de ingratitude erga Scipionem.
- 27 Carmina in sepulchro Scipionis.
- 28 Annibal Cartaginensis in exilium condemnatus.
- 29 Appius Claudius Consul carceratur, & condemnatur.
- 30 Romani Prætores multi ab Hispanis delati.
- 31 Romanorum filij ex mulieribus Hispanis in Cartæa propè mare Oceanum constituuntur.
- 32 Ducis Osuna oppositiones.
- 33 Verbum viuat, quid operatur, & vnde sumptum.
- 33 Populis licet acclamare bene gubernantem, dicendo viuat il tale.
- 34 Verbum, all'arme, all'arme, quid operatur.
- 34 Plebs, que de facto se defendit, vel se defendere tentauit, incidit in crimen læsæ Maiestatis.
- 35 Scipionis Africani prudentia, quādo ab Hispanis acclamabatur Rex.
- 35 Casaris nomen in Imperatoribus quādo incipit.
- 36 Dux Osuna sūmi ingenij, scientiæ, et promptissima resolutionis.
- 37 Gabella fructuum sublata à Duce Osuna.
- 38 Prorex quomodo Ministros punire potest, & alios subrogare, & an Proconsiliarios, vel Propresidentes in Regia Camera facere potest.
- 39 Legati à latere Episcopos remouere non possunt.
- 40 Ordo sua Maiestatis ad beneficium Ministrorum.

Officia.

- Officiales, qui in ordine prædicto comprahē-
duntur, sunt illi, qui iudicant, ibid.
- 41 Præreges Visitatores Officialiū esse deberēt.
- 42 Officiales, qui comprahenduntur in ordine
Regis, ne Prærex se intromittat con-
tra eos.
- 43 Prærex (si vota sūt paria in Collaterali Cō-
filio) potest inherere alicui parti, cui
melius videbitur.
- 44 Potest condere legem generalem.
- 44 Potest concedere restitutionem in-
integrum.
- 45 Restitutionis in integrum materia circa
multa.
- 47 Prærex potest sibi Locumtenentem consti-
tuere in casu infirmitatis, vel absentia.
- 48 Don Francisci de Castro laudes.
- 49 Locumtenens alium. Locumtenentē sibi con-
stituere non potest sine Principis aucto-
ritate, & fallentia.
- 50 Prærex quando charitativum subsidium su-
per bonis Ecclesiasticis imponere potest.
- 51 Charitativum subsidium impositum super
bonis Ecclesiasticis, quæ bona compræ-
bendat.
- 52 Prærex ob bonum publicum bona priuatorū
dare potest.
- 53 Potest priuilegia reuocare ob pu-
blicam utilitatem.
- 54 Potest mandata facere Neapolita-
nis sub pœna, & eam exequi.
Visitatores condemnāt regios Ministros ad
pœnam pecuniariam, ibid.
- 55 Prærex potest condemnare delinquentes ad
perpetuos carceres.
- 56 Potest accedere ad visuram locorum,
& pro eius dieta solvantur duc.
centum.
- 57 Dieta legati à latere, & aliorum, quanta sit.
- 58 Dieta Officialium quomodo solvantur.
- 59 Dieta est 20. milliarium per terram, & 50.
per mare.
- 60 Dieta duorum dierum si sit in uno, pro una
tantum habetur.
- 61 Præreges possunt prohibere subditos, ne ad
Regem eant sine licentia.
- 62 Possunt extractare consanguineos
bannitorum.
- 63 Debent denunciare Regi insolentes
Regni.
Debent insolētis, & procacitatibus
Iudicium occurrere, ibid.
- 64 Præreges possunt prohibere, ut Hospitalia,
& loca pia gubernata à laicis, non visi-
tentur ab Episcopis, & nec ut computa
videant nu. 65.
- 66 Clerici contravenientes statuta laicorum
circa bona commestibilia, possunt puniri
ab eorum Iudice Ecclesiastico.
- 67 Præreges possunt in rebus commestibilibus
statuere pretium, cui Clerici stare te-
nentur.
- 68 Frumenta Clericorum, & Ecclesiarum tē-
pore necessitatis capi possunt pro publi-
ca utilitate.
- 69 Statuta Ciuitatis facta tempore necessitatis,
ligant Clericos, & Milites.
- 70 Clerici, vel Prælati an possint conseruare
frumenta, ut carius vendant.
Reditus, qui supersūt eorum victui,
pro operi implicare tenentur, ibid.
- 71 Diuites tempore necessitatis tenentur ven-
dere frumenta viliori pretio.
- 72 Banna quando ligant scientes ante promul-
gationem.
- 73 Prærex potest cognoscere Castellanos Regni.
- 74 Castellani per prius vocabantur Castaldi.
- 75 Præreges possunt cogere Dominos ad associā-
das uxores, quæ cessat causa inhonestatis.
- 76 Possunt dare præcedentiam Legato, vel Ora-
tori Regis, ordinario, vel extraordina-
rio, etiam si Legatus esset filius.
- 77 Dux Alua Prærex maximus fontes in Re-
gio Palatio fecit.
Aqua ad fontes Regij Palatij quando venit,
ibidem.
- 78 Comes tabulus Navarra venit Neapolim,
ut Legatus Regis.
- 79 Filius in dignitate cōstitutus præcedit patrē.
- 80 Fabius Maximus filio obediuit.
- 81 Publica instituta sunt potiora pietate pa-
terna.
- 82 Pater præcedit in priuatis, & domesticis re-
bus filium Officiale.
- 83 Prærex Iudices M. C. V. & alios, quomodo
constituit.
- 84 Officiales, qui syndicatus paruerunt, iterum
syndicare potest Prærex.
- 85 Arbitrator potest esse Prærex.
- 86 Assensum in casibus prohibitis quando præ-
stare potest.
- 87 Ecclesiarum ampliaciones potest providere
Prærex.
Contribuciones faciendæ per conuicinos in
constructione viarum, vel arriorū, ibid.
- 88 Prærex quomodo mobilia, vel Turcas captos
babeat uti Capitaneus generalis.
- 89 Stipēdia quomodo suspendere potest
stipendiarijs.
- 90 Prouisiones Regias cū causa cogni-
tione exequatur.
- 91 Non potest concedere licentiam
adificandi in publico.
Nec potest concedere licentiam ad-
ificandi per spatium cannarum
centum circūcirca menia Ci-
uitatis.

- uitatis Neapolis.
- 92 *Præficere, seu reficere, quid sit.*
- 93 *Ædificia supra muros facta non debent dirui.*
- 94 *Prorox non potest creare Officiales perpetuos, nec Proconsiliarios.*
- 94 *Proconsiliarios creare non potest.*
- 95 *Prorox non potest providere officijs vacaturis post aduentum successoris.*
- 96 *Collegium Cardinalium Episcopatus providere non potest (Sede vacante) nec alia. reseruata Papa.*
- 97 *Noua officia introducere non debet Prorox.*
- 98 *Prorox non potest vendere iurisdictionem criminalem alicuius Terræ.*
- 99 *Nec potest facere gratiam delinquenti absque remissione partis, nisi publica causa concurreret.*
- 100 *Soliti delinquere non debent aggratiari.*
- 101 *Prorox non potest creare Clericos inofficiales.*
- 102 *Nec tuta conscientia potest personas idoneas in nominatione ad officia prætermittere, & filios Officialium nominare, & Officiales qua aetate creare debet.*
- 103 *Non debet periculo se exponere.*
- 104 *Non potest dispensare in multis casibus notatis.*
- 105 *Non potest facere quin Iura Gabelle Ciuitatis Neapolis expendantur in alium vsum, quam ad qua fuerunt destinata.*
- 106 *Non potest facere legem contra ius commune.*
- 107 *Non potest tollere recusationem Iudicis suspecti.*
- 108 *Nec potest cogere Dominos subditorum ire ad Tripudia.*
- 109 *Non potest cogere subditos ad contribuendum sumptibus erogandis pro erigenda statua Principis, vel alterius.*
- 110 *Non potest ante captam possessionem exercere iurisdictionem, sed aliqua providere potest.*
- 111 *Papa ante coronationem spiritualia non exercet, & appellatur tantum Pontifex.*
- 112 *Prorox non debet delegare causas, in quibus requiritur plena cognitio.*
- 113 *Non potest vnire, vel diuidere Prouincias sine scientia Regis. Legatus à latere non potest diuidere Dioceses sine scientia Papæ, ibid.*
- 114 *Prorox non potest interuenire in causa, quando allegatur suspectus, & an suspectus allegari possit. Suspectus allegari an possit Prorox, vel Cardinalis, ibid.*
- 115 *Prorox non potest assensum concedere in nouem casibus circa alienationem feudum.*
- 116 *Rogerus Comes Normandus edificauit Monasterium Sancti Stephani de Nemore, & Casalia liberè dedit absque solutione aliqua.*
- 117 *Arbitrarium est Regi, ut feuda transeant in Ecclesiam.*
- 118 *Rex assensu debet emptionibus feudorum factis per Ecclesiam.*
- 119 *Regis est honor, ut Ecclesia in sua iurisdictione sita habeant Castra. Ecclesias habere Castra, honor est Regis, ibidem.*
- 120 *Amortizatio in Gallia datur circa feuda.*
- 121 *Quindenniū soluitur ab Vniuersitatibus, vel Ecclesijs possidentibus feudum.*
- 122 *Ecclesia feudum deuoluitur ad Regem, si non soluitur seruitium.*
- 123 *Cartusiana Religio est in magna ueneratione in Ecclesia Dei.*
- 124 *Battaglinus Præsident Regia Camera laudatur.*
- 125 *Prorox non potest vendere Terras Fisco deuolutas.*
- 126 *Nec donatiua accipere in publicis Parliamentis.*
- 127 *Ingressum, & regressum quomodo debet facere.*
- 128 *Sententia S. C. executionem non potest impedire.*
- 129 *Prædecessorum præcepta reuocare non debet.*
- 130 *Assensum testamento in quo pater reliquit feuda secundoogenito præstare non potest.*
- 131 *Non potest dispensare ut Officiales aliquid accipiant.*
- 132 *Titulatis eum salutantibus assurgere tenetur.*
- 133 *Non potest remouere Fiscum Patronum cum ordine particulari.*
- 134 *Non potest subditis ladere, aut ab eis aliquid accipere.*
- 135 *Non debet edificare in Prouincia, in qua regit.*
- 136 *Nec uxorem accipere in Regno absque licentia Regis.*
- 137 *Nec triremes, aut naues facere.*
- 138 *Officia cum salario providere non potest.*
- 139 *De sodomia inquisitos guidare, vel componere non potest. Nec inquisitos de blasphemia in tribus casibus, ibid.*
- 140 *Titulatum condemnare absque licentia Regis non potest, sed absolueri potest.*
- 141 *Terras captos in bello non habet Prorox.*

142 Prorex pro suo seruitio capere seruientes Regi non potest.

OBSERVATIO II.

De Dño Regni Prorege, & circa que eius officium principaliter consistat, & quam potestatem habeat, & aliqua specialia, qua potest, vel non potest facere.

VMQVE ex mutatione temporum statuta quoque variantur humana; cap. non debet. de consang. & affin. meritò in varijs temporibus, varius fuit regendi modus, & Governatores, secundum varietatem, & oportunitatem temporum diuersimodè constituti fuere.

- 1 Romulus enim, qui ex Ænea trahebat originem, nam ex Ænea Ascanius, ex quo Siluij fuere, ex quibus Numitor, qui Ream Siluiam virginem vestalem procreauit, quæ à Marte compressa, Romulum, & Remum vno ventre genuit. Qui inter pastores expositi, & alicuius maiores effecti, Amulium occiderunt, & Numitorem eorum Avum creauerunt Regem: Romamq; ædificauerunt, quãuis Plutarchus in vita Romuli alios refert ædificatores, sed inde residet in opinione, quod Romulus ædificauerit eam, & Remum fratrem occidit; & inde ibi Asylũ aperuit, prout fecerat Theseus Athenis, teste Plutarcho in vita Thesei. Hinc multitudo gentium ad habitandam Romam conuolauit, & magnus Populus euasit, teste Titoliuis in principio suarum Historiarum. (qui in lib. 1. discante 4. fol. 366. etiã dixit, ex ruinis Ciuitatum Rhegij, & Tarenti, fuisse Romam auctã.) Senatores enim centum Romulus primus instituit, vocatos ita, ob ætatem, & Patricios ob Patriæ curam, teste Titoliuis in loco præcitato, in principio suarum Historiarum, & probatur in l. fin. C. de petit. hered. & iste fuit primus modus gubernandi per substitutos, licet in sacra Pagina, ita etiam haberetur in Exod. c. 18. mortuo enim Romulo, fuit Romæ creatus Rex Numa Pompilius, ob eius virtutes, quas à Pichagora Cotroniata didicisse credebant, vt per Titum Liuium ibid. Et inde Tullus Hostilius, rexit: posteaq; Anchus Martius, & inde Tarquinius, qui numerum Senatorum auxit; cui successit Geruius Tullus superbus, septimus, & vitimus Rex, cuius filius pudicam Lucretiam Romanam violare ausus est, & meritò ab Imperio fuit eiectus; Et Romæ Regnum per septem Reges tantum durauit, l. 2. §. sic;

5 Elis. ff. de orig. iur. & inde libertatem, & consolatum Lucius Brutus iustituit, teste Tacito in princ. annal. Consulesq; duo pro vno Rege creati fuere: & iste fuit secundus modus regnandi.

6 Tertius superuenit modus, quoniam in nono anno, noua dignitas fuit inuenta, quæ Dictatura denominata extitit. Et primus Dictator Laertius vocatus: insurrexit postea Plebs aduersus Senatores, & Cõsules, creatiq; fuere Tribuni Plebis; cessauit inde Consulare Imperium, & pro duobus Consulibus, decem viri creati fuere ad gubernandum, qui Decem viri appellabantur; Potestas quorum fuit maxima; sed inde mutata fuit hæc dignitas, & Proconsulibus Tribuni Militum creati fuere: qui per quadriennium rexerunt, & postea fuit creatus Proconsul, cui Lictores sex fuerunt adiuncti, & isti iurisdictionem delegatam, & non ordinariam exercebant; Sed inde propagatis Imperij finibus, non poterat Mundus subditus commode à Gubernio Romano regi, (Principes enim sunt ordinati nõ solum pro proprijs lucris, & cõmoditatibus, sed etiam pro vtilitate Populorum, secundũ

- 7 Diuum Thomam in lib. de regim. Princip.) & ideo in varias Prouincias Præfæcti i Prætorio, seu Proconsules mittebantur, cum magna auctoritate, vt in l. 1. ff. de offic. Præfæcti Prætor. & in tit. de offic. Proconsul. dicebatur autem Proconsul, qui longè à Roma aliquam Prouinciam regebat: & erat de Consulibus Romanis electus, quasi Consul procul missus, glos. in verb. proconsularia. in §. hac autem. cap. 1. in auth. vt Iudices sine quoque suffragio. sed Roma longo vnquam tempore ista magna officia prorogabat: & quando aliter peregit, serua euasit: meritò Cæsar Imperator effectus, periculum hoc nocens, leges condidit, vt officia hæc tẽporalia sint, Dion. histor. lib. 43. quinimo eo tempore disputatum fuit, an isti magni Ministri, deberet eligi illi, qui vxores non habebant, vel si eas habebant, secum non ducere deberet, & Valerius Mefalinus defendit partem affirmatiuam, sed Severus Cecinna contrarium affirmabat, teste Clemente Alexandrino in lib. 2. stẽmatum in fine, multaq; argumenta pro, & contra ponit Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 7. fol. 35. & tandem concludit, vtilius, & expedientius esse Regi, & Reipublicæ, hos Governatores, & alios eligendos pro Capicibus Tribunalium, vxores non habere, vel si eas habent ad gubernium non ducere, quia diligentius eorum exercerent officia. Sed multoties vxorum præces maritos à periculo liberant, vt euenit de Abigail, quæ liberauit Nabal de furore Dauid 1. Re;

gum 25. & Pilati vxor de condemnando Saluatore nostro, maritum euertere tentauit. Etenim in Sicilia Prætor à Iustiniano constitutus fuit cum mandato cognoscendi res ciuiles, & curam militaris impensæ: quo verò ad publica Tributa, ad eius sollicitudinem non pertinebant, sed sub Comite Patrimonij Italiz erant, §. 1. in *auth. de Pratore Italia, constitut.* 104. quo verò ad appellationes, & decreta Primorū Ciuitatis Siciliz, tenebat, & examinabat Quæstor PP. post Consolatam Belisarij, vt ibidem: Belisarius enim vocabatur Consul, & alias Capitaneus Generalis Iustiniani, qui Neapolim depreçdatus, est vt supra *vers.* 2. *obser.* 1. *num.* 23. Cumque inde superuenerint Regnorum, & Prouinciarum diuisiones, superuenientes Reges eorum, Gubernatores ad Regna, & Prouincias regendas constituebant, ex quo eorum vices, & supremam auctoritatem eis communicabant, Vicereges appellanti fuere, & merito ita seruatur hodie in hoc Regno vt vocetur Prorex, quia Vices Regis gerit in Regno, & respectu Prætoriorum, idest Præsidum in Prouincijs, Prætoriorū Præfectus Gloriosissimus vocari potest, vt Iustinianus vocabat in *authent. de aequal. dot.* & in alijs *constit.* immò Iustinianus Prætor vocabatur, §. 1. in *auth. de Pratore Lycoania. const.* 25. circa *princ.* vbi quod Imperatores Romani veteres etiã Prætores appellabantur, vbi quomodo sint venerandi, & de eius plena auctoritate, & de eius cohorte centum virorum, quos nos centum continuos vocamus, & *glos. cum add. in rubr. de Palatinis. lib.* 11. Comitantes appellat, & Assessor eis assignabatur. In Regno autem isto, non solum vocatur Prorex, sed Locumtenens, & Capitaneus Generalis, qui titulo excelsi decoratur à Iustiniano in *l. 2. C. de veter. iure enucleando.* si quidem vti Prorex, veneratur veluti Rex, vt infra. Vti Locumtenens causas secundum iustitiam terminare facit, & vti Capitaneus Generalis ad modum Belli, ac leuato velo procedere potest, secundum fuerit expediens, vt infra.

Meritò videndum erit, cur aliquando habet omnia ista tria nomina, idest Vice Regis, Locumtenentis, & Capitaneij Generalis. Aliquando verò duo, idest Locumtenentis, & Capitaneij Generalis; & aliquando vnum, idest Locumtenentis Generalis tantum; nam quo ad Capitaneum Generalem tantum, non seruatur fieri,

10 Quando constituitur Prorex, habet omnia supradicta tria nomina, & omnimodam potestatem, & vocatur à Rege nostro, Alter ego, siue alter nos, vt ex eius commissione patet, de qua clausula vide *D. Tapia in decij.* 3. *nu.*

3. *vol.* 1. & est cum potestate omnia faciendi, præter ea, quæ prohibentur, vel in instructionibus secretis, vel in Pragmaticis, aut Capit. Regni, aut in literis particularibus Regis, in quibus nõ potest imponere manus; (sicuti nec nostrum est, os imponere) præcipue non potest præstare assensum in nouem casibus prohibitis in *Pragmatica 4. de feudis;* & licet in parlamento de anno 1534. fuerit Cæsareæ Maiestati supplicatum, vt Proregibus plenissimam potestatem concederet pro expediendo omnia illa, quæ ipsemet Rex posset facere: sed Maiestas Imperatoris Caroli V. respondit, quod prouidebit, quemadmodum expediet suo seruitio, & bono publico, vt in *Capitulis, & Priuilegijs Neapolis 6. 28. fol.* 101.

11 Habet enim Prorex in Iure varia nomina: nam quandoque vocatur Præfectus Prætorio, quandoque Magister Militum, aliquando Spectabilis Præfectus, quandoque Vicarius, aut Proconsul, quandoque Dux, aliquando vir Clarissimus, aut Gloriosissimus, vel Rector Prouinciz, vt in *l. raptores. 42. C. de Episcop. & Cleric. l. 1. C. de offic. Vicar. Bude. in l. si aliquem, ff. de offic. Proconsul. & in Exod. 18. nu.* 25. vocatur Princeps Populi. Habet enim titulum Excellentiz, *l. Excellentia; cum glos. 1. C. de erogat. milit. annon. lib.* 12. & §. 1. in *auth. de referendaris Sacri Palatii;* qui titulus etiam cõpetit Regi. vt in *c. Regni nuper habitatoribus.* vbi *Campagna & in c. Castellano,* & summus Pontifex Pelagius eundem titulum dedit Narsete patricio in *cap. de liguribus. 23. quest.* 5. (vbi potestatem ei tribuit Episcopos Excommunicatos, & damnatos ab Ecclesia, coercere, & comprimere; quia per publicas potestates sunt opprimendi Ecclesiastici, qui Ecclesiz resistunt, & ab Ecclesia sunt excommunicati, & damnati) idemque disponitur in *cap. seq. ibid.* Isteque titulus excellentiz datur ad similitudinem Imperatorum, qui talem titulum dederunt Præfecto Prætorio, vt in *auth. de triente, & semisse. §. fin. & in authent. ne fiant pignorationes. §. fin. & in alijs constitutionibus sequentibus, at in §. 1. in auth. de Pratore Paphlagonia constit.* 29. secundum *lecturam Aleandri in vers. esto.* habetur, quod Iustinianus Prætor appellabatur, licet Græca ipsam lingua, etiam strategum appellat. Sed hodie solum in Ciuitate Messana hæc vox Strategij habetur, & similiter in Salerni Ciuitate ita vocatur Gubernator ipsius. Hodie autem Proreges nostros vocamus Illustrissimos, & Excellentissimos, pro vt Iustinianus etiam appellauit, in *l. fin. in fine. C. de veter. iure enucleando:* in interpretatione legis Græcæ, & Proconsuli, & non Præfecto Prætorio assimilatur, secundum

Capyc.

Capye. in rep. l. Imperialē. fol. 3. 2. vers. secundo notandū. quia Præfæti Prætorio plures Prouincias, & Regna sub se habebāt, cū non fuerint nisi tres, Orientis, Aphricæ, & Illirici, vt habetur in *Codice, in rubr. corū.* At Regnū dicitur vna Prouincia, *And. in consl. Regni. cōsuetud.* ergo Proconsul dicitur, vt supra hic.

Etenim diuersū erat officiū Præfæti Prætorio, ab officio Magistrī Militū, vt est videre in hoc *vers. obs. 4.* & ex diuersis titolis, *C. de offic. Præf. Prætor. Oriētis, & Illirici, et in alio tit. C. de offic. Præf. Prætor. Aphricæ,* qui habebat 7. Prouincias sub se, *l. 1. col. 3. C. eod. tit. et in tit. de offic. Præf. Milit.* & habetur in *l. 2. circ. med. ff. de orig. iur. ibi, Capta deinde Sardinia, mox Hispania, deinde Narbonensi Prouincia, totidē Prætores, quot Prouincia in ditionem venerunt, creati sunt, partim qui Vrbanis rebus, partim qui Prouincialibus præssent.* & facit *l. 1. C. de offic. Vicar.*

12. Commissio eorū est amplissima: sunt enim Imagines Regis, & eis reuerētia debetur veluti, & Regi, *c. præcipimus. 90. dist. Roman. in sing. 37. & Abb. in c. sanē. de offic. deleg. tu autem distingue, non idē gēnus honoris vni, vt & alteri deberi, l. sed si has. §. fin. ff. de iniur. voc. & Casar à Costa lib. 2. varia-ambig. t. 15. pulchrē notat. sedent in loco Regis, qñ Rex non est in Regno, Reg. de Ponte in tract. de pot. Proreg. tit. 1. nu. 1. & Mastrill. in tract. de Magistr. tom. 2. lib. 5. c. 6. fol. 145. & ex nobilioribus magnatibus eliguntur ad gubernandū Regna, *Gubernat. Christian. in lib. 1. c. 3. & Ant. Perez ait, Costūbre es de los Reyes de no escoger para los gouernos de Reynos personas sacadas de otra escuela, que de la escuela de la experiençia, y de sus cortes;* & ad literā id disponit *tex. in l. in bis officijs. C. de diuers. offic. lib. 12.* Nos autē habemus priuilegia, & *cc. Neap. sancietia, licere Regi ex quacunq; na-**

13. tione Proregē creare. Sed si Rex adesseret, Proregis potestas cessat, *c. volentes. de offic. legat. c. antiqua. §. Dominica. de priu. l. fin. ff. de off. Procons. & punctualiter Oliban. de iure fisci. c. 24. nu. 62.* quia vbi adest potestas naturalis, cessat delegata, hinc seruat^r Roma, vt in Ecclesia ad quā accessurus est Papa, sanctiss. Eucharistiæ Sacramentū in alio loco collocetur, quia maior dignitas est illa, quæ iure proprio obtinetur, quā quæ alieno, *Bar. in l. quod Principi. ff. de leg. 2.* Mortuo. n. Rege, nō expirat iurisdicctio Proregis, (verū successor in Regno, Ciuitati, & Regno scribere solet, vt ipsius Proregis mandatis paruant, sicuti obseruauit Carolus V. tunc Princeps Hispaniarum post mortē Aui Regis Catholici in anno 1515. vt in *priu. & cc. Neap. p. 78.* est videre) sicuti mortuo Papa, non expirat iurisdicctio

Legati *Io. Brunell. in tract. de potest. Legati, 14 concl. 33.* vbi quod nec Cardinaliū cētus sine causa talē delegationē abrogare, vel reuocare pōt, rationēq; affert *Casari à Costa lib. 2. var. ambig. cap. 13.* quia Legatus à Latere est ordinarius Magistratus ad instar Proconsulum, & Præsidiū, qui habēt ordinariā potestatem. At in Epō mortuo aliter est, quia iurisdicctio eius Vicarij expirat, & ad Capitulū defertur; mortuo autē Papa, non est ita in cētū Cardinaliū, quia Christus est Sponsus, & Caput, & Rector, & Petro, & Successoribus Petri, Vicariatū dedit, & non cētū Cardinaliū, vt ibidē. Debent. n. DD. Proreges perpēdere, & obseruare præcepta data in *authentico in consl. 17. sub tit. præcepta Præsidiū. per totū,* præcipuēq; cogitēt expediens esse Regi nobiles hēre pacatos, & cū eis omnia scire, sed nō omnia exequi, vt per *Tacitū in vita Agricola.* & gubernia in quibus adsūt Nobiles, vel Regis consanguinei, vel priuati, sunt fugiēda: sed illa, in quibus multitudo gentiū, quibus panē ad saturitatē dare sufficit, cupiēda: Magnatibus cupientibus sequelā, ex qua scādala oriuntur, obsistāt: & grauitatē in publicis audientijs habeant, parū loquēdo, & plus aures, quā os operādo; curentq; de Annona, ex qua Ministrorū reputatio pendet. & aduertāt ad Iudices, à quibus sicuti à serpibus caueant: in arduis negotijs tardē operētur, vt potius peniteat parū operasse, quā multū. Importātes, & nō minimas res Regi referant: fugiāt trepidia: & delicta ex causa honoris dissimulēt: & plus ament vti dexteritate, quā iniustitia: & demonstrent in Prouincia inuenisse potius subditos bonos: quā cum seuitia eorū bonos euasos fore: qm̄ gloriari de hominibus suspēsis, est infamia: domos suas plus quā plateas curent, quoniam Populis plus offendit vnius Curialis immodestia, quā insolentia Ciuis: & tandē potius famā mijs quam crudelis cupiāt, vt in vita Scipionis Aphricani per *Plutarch.* quia homines fragiles peccant: exemplumq; Regum Hispaniarū à quo dependēt, quorū mos est, potius coli, quā metui malle, habeāt, euenit. n. vt nobili pudore potius quā terrore Regiæ potestatis aducti, Imperijs, & legibus pariūt. *Louius lib. 42. sua histor. p. 555 et Bouad. in polit. tom. 2. lib. 3. c. 12. n. 8. p. 299*

Proreges autem, qui in hoc Regno fuere à tēpore Regis Catholici (præter Locutēbentes notatos infra in hoc *vers. 2. obs. 3.*) hi sūt.

- 1505 Consaluus Fernandus Aghilar Cordobæ, Suesæ Dux, q magous Capitaneus fuit vocatus ob claras viāorias habitas.
- 1507 D. Io. de Aragonia, Ripæ Curfiæ Dux.
- 1510 D. Raimūdus de Cardona, Albēti Comes.

- 1523 Don Carolus de la Noya .
 1527 Don Vgo de Mendoza .
 1528 Philibertus de Chialon, Princeps Orāgię.
 1530 Cardinalis Pompeius Columna .
 1532 Don Petrus de Toledo, Marchio Villę
 Franchę .
 1554 Don Petrus Pacecus, Cardinalis Sigon-
 tinus .
 1555 Don Fernandus Alvarez de Toledo, Al-
 uę Dux .
 1559 Bartholomeus Cardinalis de la Cuoua .
 1559 Don Perafan, Alcalá Dux .
 1570 Antonius Perrenotus, Cardinalis de
 Granuela .
 1577 Don Indicus de Mendoza, Marchio
 Mondęciar .
 1579 Don Ioannes de Zunica, Princeps Petrę
 Perfiz .
 1582 Don Petrus Giron, Dux Offunę .
 1586 Don Io. de Zunica, Comes Mirandę .
 1596 Don Henricus de Guzman, Oliuaren-
 ſium Comes .
 1599 Don Ferdināduſ de Caſtro, Lemenſium
 Comes .
 1603 Don Ioannes Alphonſus Pimentel, Co-
 mes Beneuenti .
 1610 Don Petrus Fernandez de Caſtro, Co-
 mes Lemenſium .
 1616 Don Petrus Giron, Dux Offunę .
 1622 Don Antonius Alvarez de Toledo, &
 Beaumont, Dux Aluz .
 1629 Don Ferdinandus Aſan de Ribera, & En-
 riquez, Alcalá Dux .
 1631 Don Emanuel de Fonſeca, & Zunica,
 Comes de Moncerę, & Fuentes, qui
 in hac tempeſtate excelle, ac ſęlici-
 ter regit .

Commiſſio autem Domini Ducis Offunę
 legis noſtrę Conditoris, (ad inſtar cuius
 cęterę forte fuerunt.) Hęc fuit .

PHILIPPVS Dei Gratia Rex Caſtel-
 le, Aragonum, Legionis, vtriuſque Si-
 cilie, Hieruſalem, Portugallie, Hun-
 garie, Dalmatie, Croatiae, Nauarrae, Gra-
 natae, Toleti, Valentie, Gallitie, Maiori-
 carum, Hiſpalis, Sardinie, Cordubę, Cor-
 ſicę, Muſſie, Giennis, Algarbij, Algezira,
 Gibraltaris, Inſularum Canariae, necnon
 Indiarum Orientalium, & Occidentalium
 Inſularum, ac Terra firme maris Oceani,
 Iſ Archidux Auſtria, Dux Burgundie, Bra-
 bantie, Mediolani, Athenarum, & Neopa-
 trię, Comes Auſpurgi, Flādrie, Tirolis, Bar-

cinona, Roſſilionis, & Ceritaniae, Marchio
 Oriſtanni, & Goceani. Vniuerſis, & ſingu-
 lis preſentiũ ſeriem inſpecturis tam preſę-
 tibus, quā futuris Regalis cura eſt, & rebus
 gerendis, & locis preſficere viros virtute, et
 auctōritate preſtates, tum etiā fide, et vite
 integritate probatos, cum enim Reges, neq;
 negotijs omnibus intereſſe, neque omni in-
 loco preſentes eſſe poſſint, ſit, vt, ac maximę
 cura debeant ſtipulari, quales viros rebus,
 & locis preſficiant. Cum itaque Illuſtrem
 Don Petrum Fernandez de Caſtro, Comi-
 tem de Lemos, Conſanguineum noſtrum fi-
 delem Dilectum, qui nunc in Regno Nea-
 politano Vicem noſtrę magna cum laude
 obtinet, vocari ad nos decreuiſmus, vt hic
 apud Nos in Sacro ſupremo noſtro Italiae
 totius Conſilio Preſidis munere fungatur .
 Viſum nobis eidem Regno proponere virũ,
 cui eius adminiſtratio cōmitti optimo iure
 queat, vt qui ille in obſequium noſtrum in
 Regni vtilitatem in vaſallorum noſtrorum
 commodum geſſit, hic alius prouehere cum
 magnis virtutis fidei, & conſtantie docu-
 mentis poſſit, hęc cum dici nobiſcũ, et acten-
 te cogitaremus ſe ſe preſens obiecit virtus
 Illuſtris Don Petri Giron, Ducis Offunę,
 Comitis Vrenie, et Marchionis de Penna-
 ſiel, Conſanguinei noſtri fidelis dilecti, cui
 hoc onus cōmitteremus, etenim præter egre-
 gia ſua in bello, & præclara facinora, qui-
 bus ſe præſtantem in Belgio ſe exhibuit plu-
 rima, & præclara bella patrando Ducem
 ſe præbendo aduerſus hoſtinatiſſimos hoſtes
 noſtri nominis, præter generis etiā antiqui-
 tatem, & maiorum ſuorum virtutem, illud
 nos denuo incitauit, qui nuper præpoſitus
 Regno Sicilienſi cum munere Viceregis, cla-
 riſſimę militię, paciſq; munia omnia admi-
 niſtrauerit, ciues tuendo, hoſtes arcēdo, vin-
 cendo etiam, nos quoque clariffima opera
 ſua decernendo, qua facta, vt Regnum
 illud in parlamento ſuo generali decreuerit
 nobis ſeruitium trecentorũ millium duca-
 torum, quot annis nouennium uſque, vt ſa-
 cile ſperemus fore Neapolitanum Regnum
 pari virtute cum eodem Viceregis munere,
 & integritate à ſe adminiſtrandum: motu
 igitur proprio, ac ex certa noſtra ſcientia
 firmo,

firmiter, ac deliberato animo, ac Procerum nostrorum, qui apud nos assistunt, maturo accedente Concilio, ac deliberatione, iam dictum Illustrem Don Petrum Giron, Ducem Ossuna, consanguineum nostrum ad unum triennium à die captæ possessionis computandum Viceregem Locumtenentem Generalem nostrum à latere nostro dextero sumpsimus, personamq; nostram, & alterum nos representantem, armorumq; Capitaneum nostrum Generalem, tam in mari, quam in terra in dicto nostro Sicilia citra Farum Regno facimus, deputamus, creamus, constituimus, & ordinamus, ita ut deinceps dicto triennio durante, sit Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, & alter nos in dicto Regno, ac vice loco, & nomine nostris, & in personam nostram præsit, & præferatur omnibus, & singulis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prælatibus, & Religiosis personis, necnon fidelissima nostra Civitatis Neapolis Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, alijsque Civitatibus, Vniuersitatibus, & Terris, ac vniuersis, & singulis Tribunalibus, & Officiis nostris, tam maioribus, quam minoribus, quouis officio, dignitate, auctoritate, & gradu, atque conditione distinctis, & præcipue Castrorum Castellanis, armorumq; nostri terrestres Exercitus, & maritime Classis Capitaneis. Dantes, & concedentes eidem Illustri Don Petro Giron Duci Ossuna amplissimam auctoritatem, & potestatem, ut nostrisq; vice nomine, & auctoritate, & tanquam persona nostra, & alter nos possit, & valeat super ipsos, & quemlibet ipsorum vniuersaliter, singulariter, ac distincte disponere, mandare, ordinare, & statuere pro suo arbitrio, quæ seruitio nostro bono statui conseruationi, & beneficio Reipublice dicti Regni nostri videbuntur expedire, atque in ipsos, & alios quoscunque dicti Regni subditos nostros, ac etiam super extraneos ibidem existentes, & quomodolibet declinantes, & transeuntes, seu moram trabentes presentes pariter, & futuros per se, aut Officiales nostros ad id deputandos nostro nomine exercere, & exerceri facere omnem iurisdictionem civilem, & crimina-

lem altam, & bassam, & aliam quamcunque merum, & mixtum Imperium cum omnimoda gladij potestate, quoscunque delinquentes, & culpabiles castigare, & pœnis debitis plectere, aut si ei videbitur de, & super criminalibus excessibus, seu delictis quibuslibet quocunque supplicio dignis, etiam de crimine lese Maiestatis in primo capite guidare, remittere, indulgereq; atque reos, & culpatos punire, componere, castigare, pacisci, & pœnas tam ciuiles, quam criminales, motas, & mouendas etiam supplicationum, & appellationum iam introductarum, & introducendarum, & alias quascunque tam viduarum, pupillorum pauperum, quam Vniuersitatum, & singularium personarum ad se, & audientiam nostram Regiam auocare, easque committere, & decidere, & sine debito terminare, & seruatis in omnibusq; Priuilegijs, Constitutionibusq; Pragmaticis, Sanctionibus, Capitulis, & Obseruantijs dicti Regni ad effectum deducere, ac etiam cum potestate summarie, simpliciter, & de plano procedendum præterea guidatica criminum, & debitorum, (ut vocant) & longamenta, saluos conductos ampamenta concedere, quoscunque ex illicito, & damnato coitu procreatos, aut procreandos, tam ad honorem, quam ad successorem bonorum burgensaticorum, & feudaliū legitimare, & habilitare, deferendi arma, tam defensua, quam offensua facultatem concedere. Tutores, & Curatores, & Balios pupillis minoribus, & alijs dare, illosq; confirmare, atque in causis spiritum vite insufflare, marcandi, & represalian-di, licentias impartiri, quoscunque Officiales maiores, & minores, tam ad hereditarium, quam ad vitam Castellanos Castrorum, Gubernatores, Auditores Prouinciarum, Capitaneos, Iustitios, Aduocatos, & Procuratores Fiscales, Magistros Portulanos, Dohanerios, Thesaurarios Prouinciarum, Secretos, Credenzeros, & alios quoscunque Officiales, tam in casu vacationis, quam alios, donec consulte prouideatur creare, & instituere, & illos creatos, & si fuerint à nostra Regia Maiestate creati, & ordinati punire, & ex causa ab eorum officijs suspendere,

dere, & priuare, & alios de nouo constitue-
re, & ordinare, prout ei visum fuerit Equi-
tes quoque, aut Milites, & Doctores in
in quacunque facultate, Iudices ad contra-
ctus, & Notarios creare Magistros Acto-
rum ex causa facere, & assumere etiam in
casu non ordinato, acta, & processus reua-
lidare, & contractibus super rebus feuda-
libus assentire, exceptis tamen casibus per
Regiam Pragmaticam, vel alias reseruatis.
nouas inuestituras quorumcunq; Principa-
tuum, Ducatum, Marchionatum, Comi-
tatum, Baroniarum, & aliorum quorum-
cunq; bonorum feudalium, tam titolato-
rum, quam sine titulo legitimis successori-
bus, & alijs personis de rebus feudalibus
facere, & homagia, & fidelitatis iuramen-
ta à feudatarijs accipere, possit insuper ma-
trimonijs, quæ per magnates, et alios Regni-
colos prefati Regni fieri contingant, assensu
prestare, & ordinationibus, & Statutis per
quascunque Vniuersitates faciendis consen-
tire, necnon prohibitiones, vidualia, seu pec-
unia, seu alijs quæcunque res à prefato Si-
ciliæ citra Farum Regno extrahantur face-
re, & super illis dispensare, necnon possit, &
valeat dignitatibus, Archiepiscopatibus, Epi-
scopatibus, Abbatibus, & alijs Prelaturis, ce-
terisq; quibuscunque beneficijs Ecclesiasticis
ad prouisionem, collationem, & presentatio-
nem nostram pertinentibus, & spectantibus
prouidere, & presentare personas idoneas,
& sufficientes exequutorias, de quibuscunq;
Bullis Apostolicis, & rescriptis concedere,
consultationibus super dispensationes Regiæ
Pragmaticæ digestis per bonæ memoriæ Al-
phonsum Secundum, Ferdinandum Secun-
dum, & Federicum prædecessores nostros in
dicto Regno respondere, & quæ faciendæ
per Consultores erunt disponere, & ordina-
re, cum quibuscunque Legibus, Pragmati-
cis, & Constitutionibus ad supradictorum
omnium effectum nostro nomine dispensa-
re, & generaliter omnia alia, & singula
facere, & statuere, exequi, & ordinare,
quæ eiusdem Regni bono, & pacifico Regi-
mini, & administrationi, ac defensionem in
premissis, & circa ea omnia dependentibus,
& emergentibus ex eis necessaria visa fue-

rint, & opportuna, & quæ nos ipsi facere-
mus, & facere, et exequi, et mandare posse-
mus, si personaliter interessimus, etiam si
talia fuerint, quæ de iure, vel de facto per-
sonaliter nostram presentiam exigent, et
sine quibus præmissa, vel eorum aliquod ad
debitum effectum deduci requirant, etiam
si maiora, vel grauiora fuerint superius ex-
pressis, et quæ de iure, vel de facto, aut alias
mandatum exigent magis speciale, quam
presentibus, est expressum: Nos enim in,
et super prædictis omnibus, et singulis, et ex
eis dependentibus, et emergentibus, inciden-
tibus, et annexis, ac eis quouis modo conne-
xus totum, et plenissimum posse nostrum au-
thoritatem, et facultatem nostram iam di-
cto Illustri Don Petro Giron Duci Ossunæ,
per presentes concedimus, et plenariè elar-
gimur cum libera, et generali administra-
tione, quibuscunque in contrarium facienti-
bus, non obstantibus, etiam si talia forent,
de quibus expressam mentionem fieri oport-
eret, quibus omnibus, et singulis iisdem motu,
scientia, et autoritate derogamus, et dero-
gatum esse volumus per presentes supplentes
ad cautelam de nostræ Regiæ potestatis ple-
nitudine, omnes, et quoscunque defectus, et
sollemnitatis, omissiones sequi, aut quæ fortè
in his omnibus, et singulis interuenisse dici,
aut allegari possent. exhortantes vniuersos,
et singulos Archiepiscopos, Episcopos, Abba-
tes, Prælatos, et alias Ecclesiasticas perso-
nas; mandantes fidelissimæ Ciuitati nostræ
Neapolis Principibus, Ducibus, Marchio-
nibus, Comitibus, Baronibus, ceterisque
Vniuersitatibus Officialibus, et subditis no-
stris quocunque titulo, officio, et autoritate
fungentibus, Capitaneis quoque Militum,
et Equitum, triremium, aliarumq; Nauium,
Præfectis Castrorum, et quibuscunque alijs
in prædicto nostro citerioris Sicilia Regno
constitutis, et constituendis, ut prædictum
Illustrem Don Petrum Giron Ducem
Ossunæ dicto triennio durante, pro Vicere-
ge, Locumtenente, et armorum Capitaneo
Generali, et altero nos eorumque Superiorè,
et auctoritatem, potestatem, et personam
nostram omnino representantem habeant,
teneant, reputent, reuereantur, et obseruent,
eique,

eique, & iussionibus suis, ut nostris obtemperent, & obediant, omnesq; ei assistant seruitijs honori, & honorificentia, etiã si oportuerit manu forti, & non contrasaciant, vel venire permittant, aut presumant ratione aliqua, siue causa, si præter iram, & indignationis nostræ incursum, pœnas confiscationis omnium honorum suorum cupiunt euitare, & fidelitati nostræ, qua astricti sunt non contrauenire desiderant; in cuius rei testimonium presentes fieri iussimus nostro magno negotiorum præfati citerioris Sicilia Regni sigillo impendenti munitas. Datum Lerma die vigesimo sexto mensis Septembris, Anno à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo decimo quinto; TO EL RET. Vidit Comes Thesaurarius Generalis, Vidit Caymus Regens, Vidit Quintana Duegna Regens, Vidit Montoya de Cardona Regens, Vidit Carolus de Tapia Reges, Vidit Don Philippus de Haro de Zarate Regens. Soluat ducatus centum vigintiquinque Cantarero pro taxatione, in priuilegiis Neap. 24. fol. 144. Titulo de Visorey de Napoles por un triennio en persona de Don Pedro Giron, Duque de Ossuna &c.

Ex hac commissione nota, ubi, Consanguineo nostro, quod Rex istos Dominos magnates denominat fratres, ad exemplum 1. Paralipom. cap. 28. nu. 2.

Hæc inquã tuit commissio Illustrissimi, & Excellentissimi Principis Ducis Ossunæ, D. Petri Giron, ex antiquissima, & nobilissima Familia de Cisneros, & indè Giron, ex causa, quia Regi D. Alonso succursum præstiterunt cum Equo, & cæperunt, et Giron, ut testatur Ioannes Arz. de Nobilitate Hispanica cap. 3. sub num. 6. vers. diuisa. Iste enim
 16 Princeps post expletum Gubernium in Insula Siciliæ per annos quinque, cum magna acclamatione, & panegirico omnium, & cū quiete vniuersali illius Insulæ, ut notum est, & testatur Giurb. in decis. 9. in princ. & in
 17 decis. 118. in princ. venit indè ad guberniũ huius Regni 22. Augusti 1616. quod rexit vsque ad 24. Iunij 1620. & quidem magna cum acclamatione gubernare cepit, omnem
 18 que sub timore valido tenebat: carcerandosq; sumptibus eorum custodiri iubebat, & licet tollerandum credebat, quia Hispaniæ ita obseruari fertur, & est ex l. si grauius 16. eum seq. C. de dignitatibus lib. 12. vbi Illustres non carcerantur, sed sub custodia mi;

litari custodiuntur. tamen noua res visa fuit, quia in Regno non erat hoc vsu receptum: sed practica hæc etiam desumi posset, ex l. eum sapi. C. de erogatione militar. annonæ, lib. 12. & ex constit. Regni Humanitate nobis. § fin. vbi dieta est taxata custodi in granis 13. notatq; Campagna in cap. Regni grauiamina. num. 45. in fine. & dum de mense Septembris 1618. scripserit Plateis huius Ciuitatis pro hospitantibus militibus in ea, quæ
 19 & si de iure cõmuni teneretur. l. omnes qui. 9. C. de metatis lib. 12. attamen ex notorijs priuilegijs Ciuitas Neap. est immunis à tali grauiamine, & etiam facit in l. vnic. C. de capitatione ciuium. lib. 12. & l. 1. C. ne rustici ad vllum obsequium. de voc. lib. 11. vbi plebs Urbana immunis est à censu capitis, & licet in hac Ciuitate per prius soluebantur collectæ, fuit data gabella boni denarij, & fuerunt remissæ collectæ, Andr. in auth. habita. C. ne filius pro patre. col. 9. Capyc. in sua inuestitura feudali. in verb. collectæ. fol. 282. & de hac gabella boni denarij, quæ est granorum 20. pro singulis vncijs, vide pragmat. 1. de uectigalibus. Occasione enim prædictarum nouitarum à Duce motarum, germinauerunt, ac pululauerunt animorum alterationes, & odia, & hinc lacrimæ, & missiones Oratorum ad suam Maiestatem, difficile est enim in magnis rebus administrandis, omnibus posse placere, teste Plutarcho in vita Solonis, & quoniam à Proregibus appellatur ad Regem. l. à Proconsulibus. C. de appellat. Franc. in cap. dilecti. col. 8. vers. 6. quaritur, vers. 2. quaritur, de appellat. probatur; in l. eos. C. de appellat. & Mastrill. de magistr. lib. 5. cap. 6. num. 97. & sumpta ex his materia, de eo aliqui excessus apud Regem nostrũ optimum Philippum Tertium fuerunt notati; sed quamplures actiones bonæ ab eo gestæ potius dici poterant, sed quoniam ut Salustius docet, suus cuique animus ex conscientia spem præbet; Hispaniam petijt, præcedente eius voluntaria venia à Rege petita, ut est videre in commissione D. Cardinalis Boryæ infra in hoc vers. 2. obseru. 3. nu. 16. & tandem mortuo Rege Philippo Tertio, Madrid
 20 carceratus extitit ordine nostri potētissimi Regis Philippi IV. sub die 7. Aprilis 1621. sic currit rota fortunæ, (dico de fortuna per modum loquedi) quoniam fortuna, & virtus, raro infimæ congregantur, secundum Maximimum Tirium in sermone 26. relatum in libro Hoggedi fol. 332. sique sancta Ecclesia vetat dici ex professo, fortunam super humanis rebus vim habere, & ameh non vetat posse dici, aliquem fortunatum, vel infortunatum, quia est modus loquendi; & Diuus Augustinus

mus dixit: *O fortunati Martyres. Diuusq; Thomas in 1. par. summa. quæst. 116. art. 1. & 2. concedit fortunam, & fatum in rebus humanis adesse. & à Deo hominibus datur, Bald. in tit. de pace cons. §. hoc quoque. nu. 8. circa med. per l. in nomine Domini. C. de offic. Præfcti. Affr. in princ. & auth. quomodo oportet Episcopos. in princ. & per alia iura ibidem.*

21 Et si Præfctus Prætorio visitationi non subit, vnde Imperator Traianus aiebat, *Præfctum Prætorio creasse eum altissima potestate, etiam supra ipsum, Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 10. fol. mibi 99. vbi Traiani Verba refert, & per Gubernatorem Christianum in lib. 1. cap. 18. qui multa exempla, & præcipuè illud Pharaonis cum Iosepho describit. Gen. 1.*

Et Plato vniuersalis Legislator statuit, omnes Officiales subditos esse, ad reddendû rationem sui officij, præter Proreges: vnde dixit Aurelius Iureconsultus in l. 1. ff. de offic. Præfcti Prætorio, quod Princeps eos, qui ob singularem industriam exprobatæ eorum fide, & grauitate ad huius officij magnitudinem adhibet, non aliter iudicaturus esse pro sapientia, & luce dignitatis eorum, quâ ipse foret indicaturus. Tamen huic acutissimo Proregi aliter euenit, siquidem potentia Regis supra hominem est, & manus præ longa Herodotus in *Vranis*. Sunt enim Principes supra Proreges, Reipublicæq; clauum habent, sicut Nautæ, & Horologia pro noctibus, & pro diebus, & similiter pro fortunis grandium, & inferiorum, secundum gestorû, seu delictorû genera. Hinc dicitur omnia. n. expectanda homini sunt, quantumuis inopinata, *Dionis. Halic. lib. 4.* Attamen & si violenter vsi fuerunt Alexander erga Parmenionem: Galba erga Marcum: & Dionus erga Eraclidem. Reges tamen nostri potentissimi, qui omnia maturè, & secundum iusticiam, peragunt, obseruando illud *Cassiod.* dictum, *Felix quarela est, cum leges pietate superantur: cum Dominus aduersus sua Iudici amabili concertatione dissentit; ac enim disposita in §. 1. vers. illud, in auth. de Pratore Lituanie in constit. 25. secundû lecturam Aleandri: vt quando ad Regem recurritur contra ipsos, ait Imperator: conuenienti eum animaduersione prosequemur: & quemadmodû ille, neque verba nostra, neque leges, neque formam, & gradum Magistratus veretur, ita neque nos ipsum verebimur: sed perindè ei obutabimus &c.* idemque habetur in §. 1. vers. quemadmodum. in auth. de Pratore Thracia. Fuit enim contra istum Dominum informatio capta Neapoli ordine Illustrissi-

mi, & Reuerendissimi D. Cardinalis Boryæ Locumtenētis Regni eius successoris, per integerrimum, ac oculatissimum Scipionem, Rouitum Regium Consiliariû, qui fuit inde transmissus ad nostrum Regem Philippum, Tertium 27. Octobris 1620. pro faciendâ relatione de hac causa, & inde feliciter peractio negotio, reuertus est Neapolim 21. Martij 1622. & post dictam carcerationem eiusdem D. Ducis ordine nostri Regis Philippi 23. Quartifuit Neapolim transmissus Dominus Don Franciscus Antonius de Alarchon Hispanus, Eques Ordinis Sancti Iacobi, de Consilio Suz Maiestatis, vir summæ bonitatis, prudentiæ, ac doctrinæ, & adeo, quod exemplariter vidimus, vt in singulis diebus, nil scribere, audire, aut pertractare intendere, nisi audita prius missa: eiusque aduentus fuit, pro repetēdis testibus examinatis à prædicto Consiliario Rouito, ac etiam pro capiendâ informatione contra eundem D. Ducem, & pro examinandis testibus in eius defensione; vetus enim ordo (secundum *Liuiti*) est, vt in capitali lite patrum, inquisitiones, percontationes reorum, testium repetitiones, atque cum reis compositiones, (quæ secreto fieri debent) per Commissarios à Rege deputatos fiant; & *Valerius Maximus sub tit. de testibus. cap. 5. fol. 413.* dixit, *Testes etiam magni ordinis, & dignitatis, extitisse repulsatos, vt in casu isto euenit, nam contra graues viros propositæ repulsæ fuerunt pro parte eiusdem D. Ducis: venit inquam Neapolim Illustrissimus Eques prædictus 2. Februarij 1622. & inde reuersus fuit Hispaniâ 14. Septembris 1623. & in medio tempore, quo Neapoli permâsit, ordine Suz Maiestatis visitauit quatuor Consiliarios, vt ex eius Banno emanato 23. Februarij 1623. est videre: & quoniam magna cum circûspectiōnæ, ac mira dexteritate censura magistratum prædictorû fuit functus, à Rege nostro magnis honoribus decoratus extitit, & ad supremum Castellæ Aragonum Consiliû assumptus, & inde pro obseruantia dictorum in *Proverb. 27. diligenter agnosce vultum presoris tui.* quem locum de visitando ministros intelligit *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez in lib. 2. cap. 31. col. 15. in fin. fol. 344.* Visitator Generalis in Regno hoc fuit electus, & die 26. Iunij 1628. eius Commissio lecta in Regio Palatio, in sala parua, coram Illustriss. & Excellentiss. D. Duce Aluz, Prorege incomparabile, & coram omnibus Concilij, ac Tribunalibus (hoc ordine) sedentibus. D. Prorex sub folio in capite. Idem D. Visitator in manu leui extra folium, & ante ordinem DD. Regentium, qui in*

qui in sellis sedebant cum DD. Præsidente, Sacri. Consilij. & Regiæ Camera Summaria, Scriba rationū, & Thesaurario generale Regni, & inde sedebant in scabellis Regij Consiliarij, & Præsidentes Regiæ Camera, & immediatè sedebat Fisci Patronus Regiæ visitæ prædictæ, & inde sublequebatur Iudices Magis Curia Vicariæ, & duo Auditores Generales Exercitus, & Tertij, sublequebatur Iudex Curia Admiratæ, & inde Iudex Generalis Equitum extraordinariorum, (cuius officium est nouum in Regno.) & postremo Auditor Triremium, posteaq; eius munus communis censuræ aduersus Officiales, & Visitationi Regiæ subiectos, explere incipit, & iustissime prosequi non desinit.

Ex ordine enim Inuictissimi Caroli V. de anno 1533. Regentes, & ceteros Ministros perpetuos, singulo triennio visitari statutū erat, vt in cap. 36. in priuileg. & cap. Neap. fol. 92. ater. & inde in cap. 4. de anno 1536. in priuileg. & capit. prædictis fol. 102. ater. fuit confirmatū, vt ne dum singulo triennio visitentur, sed crebrius, si id fieri oportuerit. Sed Ioseph de bello Iudæico lib. 2. cap. 15. ait, Superflua aduersus Rectores est querela &c. eo fortius, quia istante communi periculo, conciliari solent dissidentium animi, Dionys. Heiy. lib. 8. nam si dissentirent, vtrique haberet suffragatores suos, Iocrat. in oratio. ad Demo. & militaret text. in l. 1. C. de lucris Aduocatorum. lib. 12. qui mandat Officialiū delicta debere pandi, vt puniantur, & glos. fin. in l. 4. C. de numerarijs. lib. 12. ait, inferiorē debere accusare superiorem. Attamen maiorū delicta vt sepius celandur, & non puniuntur, & iustitiæ clauis errant, l. ad splendoris. 7. C. de diuersis officialibus. lib. 12. vbi textus sub. lit. Inquisiti in meliori fortuna positi, scelera commissa occultant, & alia deinceps possunt impune committere. Merito exclamat Dionys. Halic. e. 7. lib. 12. Delicta occulta proaeant, quia facinus in solitudine patratū, nec vilius uisito proditum, à factō ipso omnium, & humanarum actionum inspectrice iustitia indubitatis argumentis euincitur. Magna peccis Reipublicæ fuit introductio subornationis, quæ primo Athenis cepta fuit, & primus subornator extitit Anitus Athemeonis filius, Romæ vero, tempore Martij Coriolani. cumq; venditio, & emptio ista prorupit, & inter concionis suffragia, aurum, & argentum se se immiscuit, hinc iudiciorum, hinc exercituum corruptela vnius dominio subiecit, Urbem auro captiua feruiunt arma, sapienterq; dictum euasit, Romanū Populum ex eo tamen primo periisse, qui primus epulum ei, largitionemq; dedit,

Plutarchus in vita Martij Coriolani. Hinc vtilius expedienq; foret seruire tradita infra vers. 3. obser. 3. nu. 101.

Sed redeūdo ad materiā D. Ducis Ossunæ dico, non esse nouum sub Sole has mutationes status accidere, quoniam rectè inquit Aristoteles de Republ. lib. 7. cap. 1. Tantum ad vnumquemque felicitatis peruenit, quantum cuique virtutis, & prudentiæ, & actionum, his consentanarum, contingit. Dum enim fuit in regimine horum Regnorum, vtriusque Siciliae, omnes Potentatus adiacentes deterruit, Turchas e nostris maribus fugauit, Diuo Imperatori in Alemania enixe præstitit auxilia, & Ciuitatē Venetam quasi in collapsum posuerat, eiusque præsentiam præscriptionē in mari Adriatico interrupit, Ratesq; ipsius per mare Adriaticū intercept. vt etiam refert D. Valenzuela in consil. 100. num. 55. in fin. aliaq; maxima seruitia pro Corona fecit, vt est videre ex assertionē Domini Regis nostri in commissione eidem Duci tradita, quæ est supra hic num. 15. sic

25 Scipio Aphricanus, qui ab amicis dona, & prouisiones bellicas pro exercitu armando contra Aphricanos habuit, cetero Titoliuis fol. 334. lit. A. & B. qui in lit. C. subdit, (Romanos in tanta fuisse necessitate eo tempore, quod Comitatum Capua vendiderunt,) post deuictam Aphricam, & alia pro Populo Romano peracta, accusatus extitit, quod à Rege Antiocho pecunias acceperat, fuit enim constitutus coram Senatu, & Linternum sibi in-

26 voluntarium exilium elexit, vnde D. Augustinus in lib. 3. de Ciuitate Dei. tom. 5. cap. 21. fol. 27. ater. exclamat ingratitude, Romæ aduersus Scipionem liberatorem suū, idemq; facit Valer. Max. in lib. 5. cap. 3. de ingratis. Vixit autē Scipio in dicto Oppido Lintetni, & in tanta paupertate, quod Senatus matrimonio eius filias collocauit, vt etiā euenit de Aristidis filiabus, vt per Plutarchū in eius vita. & ne ipso mortuo, in ingrata Patria funus fieret, prope Ciuitatem Caietæ eius Sepulchrum fuit erectum, in quo infra scriptos versus legē per Plutarchum in vita Scipionis prædicti fol. 104.

27 Deuicto Annibale, capta Cartagine, & aucto Imperio, hos cineres marmore lectus habes. Cui non Europa, nō oblitit Aphrica quondā, Respice res hominū, quā breuis vna premit. Micialdes magnus Dux Atheniensiu, de proditione accusatus: causa cognita capitis absolutus, pecunia multatus est, in 50. talentis, quantum in bello sumptus factus erat. & nō potens illa soluere, in vincula coniectus, in eis diem obiit supremum, Emilijus Probus in eius vita descripta in opere Plutarchi. quo etiam

- etiam in loco de Pausania Lacædemonum
Duce loquutus, miserum finem refert.
- 28 Annibal Cartaginensis post toë, tantaq;
pro Patria gesta, fuit etiam in exilium con-
demnatus *Titus Lilius Decade 4. lib. 8. fol.*
454.
- 29 Appius, Claudius Consul fuit etiam car-
ceratus, & condemnatus, licet ante execu-
tionem sententiæ, mortuus fuerit, *Titus Li-
uius decat. 1. lib. 2. fol. 36. ater. lit. E.* qui etiã
in *decat. 5. lib. 3. fol. 507.* recenset quamplu-
30 rimos Prætores Romanos Gubernatores in
Hispania citeriori, & vltiori, accusationibus
Hispanicis in Senatu Romano, fuisse de-
latos, & inquisitos: subdens, *Eoisdẽ accusatores
in Senatu inſeſſiſſe, quid erat agendum de
quatuor mille hominibus natis ex militibus*
31 *Romanis, & mulieribus Hispanicis. Et Sena-
tus statuit eis locum in Carteia propè mare
Oceanum;* vbi audio adhuc etiam loqui (sal-
tem corruptæ) latino sermone, vt Romani
antiqui eorum patres loquebantur.
- Furius Camillus similiter in exilium dam-
natus exitit, teste *Plutarcho in eius vita.*
- Belisarius Iustiniani Imperium sub auspi-
cijs firmavit, Vandalos deleuit, de Persis
triumphauit, I aliam, ac Romam Vrbe, &
& Neapolim liberauit, & tandem post mul-
tas Victorias, ac peractos Triumphos ab Im-
peratore excæcatus remansit, non ob aliam
causam, quam ob liuoris improbitatem, &
inde prope viam in tuguriolo conficitus,
obulum ad victum quærebat, vt supra retu-
limus *vers. 2. obser. 1. num. 23.* & alia de alijs
infortunia referri possent, sed breuitatis cau-
sa, & tanquam nota, prætereant.
- 32 Opponebatur inter alia contra dictum D.
Ducem Oſſunę, quod in aliquibus locis Nea-
polis pecuniam spargebat, quod est prohibi-
tum, *l. 2. & 3. §. fin. C. de Consul. lib. 11.* sed
ex dispositione *§. primi. in auth. de Consul.*
potest Consul pecunias argenteas spargere
in septem casibus, aureas verò non licet, vt
ibidem: ac etiam, quod in aliquibus locis
Ciuitatis Neapolis à plebe acclamatum fue-
rit, *viua il Duca,* & ipse ad hoc nil respon-
debat. sed *text.* est clarus in *l. 1. cum glos. C.
de quæstor. lib. 12.* disponens, licere Populis
rectè gubernantem clamorosis vocibus cõ-
mendare, & acclamare, *viua il tale.* Verbum
illud *viua,* desumptum est ex acclamatione
Populi *Regum 1. cap. 10.* & est nimis odiosum
Regi, quinimo *Cassaneus in consuetudine
Burgundia rub. 1. fol. 63. nu. 50.* dicit, quod
33 concitans Populum ad acclamandum, *viua*
34 *il tale,* vel *all' arme, all' arme,* incidit in cri-
men læsæ Maiestatis; ibique *additio subdit,*
quod Plebs, qua de factõ, & per potentiam se

*defendit, vel tentauit se defendere, incidit in
crimen seditionis; de qua vide .i. C. de sedi-
tiosis, Bald. in cons. 59. num. 2. vol. 1. & §.
vt cautant. in auth. de mandat. Princip.*

- 35 Et meritò prudens Scipio Aphricanus,
quando Hispani communi omnium consensu
eum Regem acclamauere: vocem hanc Ro-
manis auribus insuetam, subito oppressit, nec
eum titulum sibi tribui passus est: quem
optimorum Ciuium conluetudini, & Roma-
næ libertati aduersũ esse sciebat; hortatusq;
est tantum Hispanas gentes: vt si in ferendas
gratias memores esse vellent, fidem in Popu-
lum Romanum, beneuolentiamq; seruarent.
Plutarchus in vita Scipionis prædicti. (Sic
etiam legitur de Iulio Cæsare, qui dum Rex
salutaretur, sciens nomen hoc apud Quirites
à Tarquinio eiecto, odiosum remansisse: ver-
fute (vt opinari licet) Plebi Regem eum sa-
lutanti respondit, se non Regem, sed Cæsare
esse: & ex hoc tempore, Imperatores sunt
Cæsares vocati. vt per *Sustoniũ in eius vita
cap. 74.* & in eius vita per *Plutarchum* legi-
tur.) subdebat etiam Scipio prædictus, quod
& si ipse animum regalem haberet, tali ta-
men nomine eum vocare se abſtineant, *Titus
Lilius decat. 3. lib. 7. fol. 308. ater. in prim.
lit. D.* (licet *Nauarrus in relectione. cap. no-
uit. de iudic. in notab. 3. num. 161.* ueget Ro-
manos totam Hispaniam subiugasse, & quod
Lusitani, Nauarri, & Cantabri ab eis fuerūt
exempti.)

At si Dominus Dux vti Scipio Aphricanus
non respondit, euenit, quia Populi non ad
alium finem, quam ad laudandum ipsum,
Ducem tantum, agebant, maximaq; bene-
uolentia eum proſequebantur ex diuturnis
acceptis beneficijs.

- 36 Erat enim Princeps iste acutissimi inge-
nij, ac admirabilis perspicaciæ, & adeo, quod
in causis inopinanter decidendis, quasi alter
Salomon communi omnium consensu repu-
tabatur: sicq; se ostendit in varijs, ac diuer-
fis occasionibus, vt omnibus innotescit, & si-
gnanter in Regia visitatione M. C. V. in anno
1619. in tribus enim diebus, carceratos ibi
in maximo numero existentes, audiendo, li-
berando, ac secundum penas flagitiorum
condemnando, cum admiratione omnium
expediuit: illudq; *Prouerb. 20.* quasi fuit vi-
sum prædicari, ibi. *Rex qui sedet in folio iu-
dicij, dissipat omne malum intritu tuo.* canteq;
erat prudentiæ, vt *Plutarchi sententia de
ira,* ibi, *quod subita, & improuisa de statu
mentis rationes deiciunt.* ei non obstabat. Si
quidem periculosa magis, ac improuisa, le-
pidiori animo sedabat: experientiaq; sic di-
uersimodè docuit: & præcipuè in quadam
magna

magna ciuili commotione Ciuitatis huius. At ipse placidè comparuit, & tanquam sydus in procelloso mare, omnium animos repente placauit. Sanctissimæ Conceptionis deuotissimus uiebat: cupiensque pauperes subleuare, datium, seu gabellam fructuum torrensis vnus pro quolibet sextercio, quæ præcipuè rangebat pauperes, diu noctuq; aduersus eam exclamantes, deluit de mense Maii 1619. Quod omnibus gratum fuit: Populusq; cum processionibus Deo gratias, Principiq; isto cum beneuolentiâ maxima: Veritatis quidem indagator summus erat: habemus in *Iob. 16. 10. Diuinitio in labijs Regis, & in iudicio non errabit os eius.* Veritas enim est virtus specialis, & pars iustitiæ, secundum *Philosophum. 2. & 3. Ethic. lib. 3. cap. 5. & 7.* quem sequitur *D. Thomas 2. 2. quæst. 109. art. 1. & 2.* ait quidem *Demosthen. in Epist. 4. Dijs mentiri nephas.* Liberalissimus similiter, præcipuè erga exploratores contra Turchas Regiæq; Coronæ inimicos (*liberalitas enim est superabundare in datione, D. Thom. 2. 2. quæst. 117. art. 4.*) ac etiã pius verè, & effectiuè, licet terribilis se ostendebat, adamusim gerendo omnia magni Præfecti Prætorio requisita: experientiaq; doctus, quoniã in multis exemplaribus causis, potius pietate, quam rigore fuit usus. Argutissima responsa, faceta, ac lepida dicta in eo uigebant, rationibus, ac exemplis acutissimis respondebat supplicatibus, quos omnes consolatos demittebat, & adeo quod de eo dicebatur, ut frequenter etiam hostes delectaret. Magna erat in eo celeritas in bellicis prouisionibus: & nouus quidem Mars vocabatur etiam ab hostibus Turcis, qui in timore, & tremore de eo uiebant. Determinationes, ac condemnationes suo Marte subito, ac affirmatè pronuntiabat: Proconsiliarium in Sac. Conf. Capuanæ, ac Propræsidentes, & Proaduocatatum Fiscalem in Regia Camera constituit: quod nouum fuit uisum; sed an facere potuerit, perquire infra hic num. 38. *vers. hæc duo iura.*

Alia quamplurima heroica, & magna gesta, ac dicta Principis huius referri possunt: quoniam ut rectè ait *Frater Io. Marquez Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 15. memoria magnorum Gubernatorum est extendenda.* Prout fieri deberet de isto Principe, sed tamquam omnibus nota prætereuntur, Tempus enim ueritatis pater clarificauit, atque clarificat, gubernium, & admirabiles resolutiones ipsius, in dies quasi ab omnibus optari, & acclamari. Sed quoniam magnis Gubernatoribus, ut plurimum infortunia eueniunt, ut supra de aliquibus retulimus,

præcipuè dici posset, huic Principi euenisse, sicuti, & illi magno Capitaneo consaluo Aghilar de Corduba, Sueslæ, ac Terræ nouæ Duci, Regniq; huius Acquisitori pro Ferdinando Rege Catholico, qui dum Regni Prorex existeret, aduersus eum ad Regem Catholicum in Hispaniam iuit Io. Baptista Spinellus Patritius Neapolitanus, propositusq; querelis in anno 1504. maxima in Rege suspitio exarsit. constitutusq; Consilij cum iuncta particulari DD. Thomæ Malferic, Aloysij Zapata, Aloysij Sancij, eiusdem Io. Baptistæ Spinelli, ac Secretarij Michaelis Perez, fuit idem Magnus Capitaneus in Hispaniam uocatus, qui dum se excusauit mediante eius Secretario Io. Lopez de Vergara ad Regem misso, auxit suspitio, Regiq; ansam præbuit, mandandi Castellano Castri noui, ut ipsum Magnum Capitaneum in Castro prædicto detineret, quoniam ad Populi Neapolitani beneuolentiâ magis captandam, Rex etiã Populo scripsit, & quinque uoces, prout Nobiles in Ciuitate habebant promittebat: sed inde aliquibus impedimentis subortis, non fuerunt prædicta exequutioni demandata: & Rex statuit Neapolim petere, quo à magno Capitaneo audito, statim obuiam Regi perrexit, relictis eius Locumtenente Antonio de Cardona Padulæ Marchione, & Triremium Gubernatore, Nunio de Ocampo ex antiqua Numantia Equite, strenuo militiæ Magistro, Arcisq; Neapolis Præfecto, & in acquisitione Regni huius nimium elaborato, consanguineo hodierni eminentis Consiliarij D. Francisci de Ocampo, de quo infra *vers. 3. obser. 3. nu. 171.* Iste enim Nunius cum triremibus ad Caietam Ciuitatem accersit, ibiq; reperto suprædicto magno Capitaneo, qui per terram iter habuerat, ex Caietæ lugurijs allabatur oris, & Regem in Ciuitate Ianua reperijt, cum quo reuersus est Neapolim 1. Nouembris 1506. in qua Rex paucis mensibus residentiam habuit, nam ob mortem Philippi Archiducis Austriæ, & Regis Castellæ eius Generi, Hispaniam repetijt, secumq; traxit eundem magnum Capitaneum, quem quasi carceratum usque ad extremum uitæ spiritum detinuit, prout omnia notat *Hieronymus Zurita in tom. 6. de las empresas, y ligas de Italia in lib. 5. cap. 11. 17. & 27. & in lib. 7. cap. 6. 14. & seq.*

Iste autè Dominus Dux Ossunæ post eius carcerationem fuit mediante sententiâ Regia liberatus, & absolutus, & inde uitam cum morte commutauit 24. Septembris 1624. eū uiua spe salutis æternæ.

Sed ad materiam DD. Proregum redeundo, est sciendum, quod Proregis auctoritas,

E
atque

atque potestas est sicuti illa Regis, præter instructiones secretas, & Pragmaticas, aut literas particulares Regis, specificè eis denegantes aliquid fieri, ut supra diximus, & latè hanc materiam explicauit doctissimus Ioan. Franciscus de Ponte, qui verè omnia scire potuit, tanquam Decanus Collateralis Consilij per plures annos, & per plures Regens in supremo Italiæ Consilio apud sapientissimū Philippum II. ac etiam Præsides in Regia Camera Summariz.

Ego autem colligendo spicas, attingam aliqua specialia partim obuenta in diuersis negotijs occurrentibus, & partim recollecta ex dispositione iurium, etiā municipalium, cū ampliacione, & limitatione ut infra: Verum circa hanc materiam videas primo *text. notab. in §. 1. in auth. de Pratore Licoania, & in §. 1. de Pratore Pissidia constit. 24. & 25. cum seq.* secundum *Lecturam Aloandri*, ubi authoritates, & gesta Proregum plenè reperies, & signanter in §. 1. in *auth. de Pratore Paphlogonia. vers. praterea*. Datur enim particularis instructio Proregibus ibi, ut Fisci commoda iustis, & vndique inculpatis accessionibus augeant: habes etiam, quæ debent in Republica euitare, & vide infra in *vers. 13. obseru. 1. num. 19.* Verum inter cetera generalia, quæ Dominus huius Regni Prorex prospicere, & obseruare consuevit, est, cum Principibus Italiæ veram habere intelligentiam, & Turcharum repentinas insidias præuenire: in grauibus negotijs iurisdictionum, Collaterale Concilium cum Capitibus Tribunalium, & alijs Ministris doctioribus (ut ei videbitur) ac Fisci Patrono Regiæ Camere pro eorum expeditione vnire: Religionē Hierosolymitanam protegere secundum ordinem Sux Maiestatis, & cum Oratore apud Summum Pontificem optimam habere intelligentiam: & providere aliquas Abbacias secundum earum valorem, Lectoresq; in studijs sibi cognitos, & Sacristam maiorem in Cappella, & Cappellanos Regios absque salario constituere: quo verò ad Gubernatores Domus Sanctissimæ Annunciatae, curer, ut sint Magistri optimi, licet de eis non habeat electionem: sed in Domo Incurabilium ipse eligit, præcedente nominatione trium personarum in quolibet loco: sicuti etiam eligit Sacristam maiorem in domo prædicta, pro habèda cura de monialibus. Potest enim D. Prorex omnia facere, quæ solitus erat Rex in illa Prouincia, veluti & Legatus Papæ argumento. *l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administrat. tutor. Petrus Garfia in dicto 103.* Est tamen verū, quod licet sit ei concessa potestatis plenitudo, illā tamen non exercet

sicuti Princeps, sed cum causæ cognitione, ut notat *Præs. Anell. Amat. in cons. 4. nu. 11.*

Deueniendo autem ad aliqua specialia, quæ D. noster Prorex facere valeat dicitur,

38 I. Quod de Iure communi Iudices perpetuos punire poterat, si fures, negligenteq; reperiebat: infirmosq; mutare, & alios loco ipsorum subrogare, *l. si quos Iudices. C. de officio Præs. Pratoris Orient. vel Illirici, l. 3. C. de iuris Aduocatorum lib. 12.* queue infirmitas sit sufficiens ad remouendum Iudicem, ponit *Castill. in decis. 126.*

At in Regno nostro habemus *cap. Regni incip. Item quod prædicti Officiales non ordinentur.* quo cauetur, ut Officiales non eligantur inhabiles, senes, vel infirmi: sed si fuerint tales creati, non mutentur, nisi ex causa rationabili, vel causa infirmitatis, vel furti, & nominatio fiat Regi: & in casu mortis, antequam Proreges nominauerint, interim faciant administrare, donec Rex scripserit suā voluntatem; consimilis est *text. in alio cap. Regni item Magistri passuum.* quo cauetur, ut Prorex nominet in casu Officialis mortui, & interim nominatum exercere faciat;

Hæc duo Iura, ac etiam ratio illa, quod Legatus à latere potest beneficia conferre, ut per *Io. Brunellum in tract. de potest. Legati conclus. 19. & 21. in tract. tom. 12. par. 2. fol. 244. ater.* tuentur gesta D. Ducis Osunæ, quo ad Proconsiliarium in S. C. & Propræsidentes in Regia Camera Summariz, & Proaduocatum Fiscalem creatos, ut infra *vers. 14. obseru. 2. num. 11.* sed postea in aduentu Illustriss. D. Cardinalis Borgiæ Locutenentis in Regno, fuerunt sublatis ordine Sux Maiestatis,

Sed quicquid sit, in Regno hoc non seruantur, ut Proreges possint facere Proconsiliarios, vel Propræsidentes in Regia Camera Summariz, nec nominatos exercere facere, pendente nominatione: quam practicam credo fuisse desumptam, ex *§. si Iudex. in auth. de iudic. & ut nullus &c. & ex constit. Regni cum nouis.* & iam in creandis officialibus consuetudo est seruanda, *l. super creandis. 9. C. de iure fisci lib. 10.* sed quo ad constituendos Proregentes, vel Propræsidentem in S. C. aut Prolocumententem in Regia Camera, vide infra *vers. 14. obseru. 2.* In tantum enim creatio, institutio, vel destitutio Ministrorum perpetuorum spectat ad Regem, ut prohibitum sit Proregi aduersus Ministros perpetuos à Rege creatos manus imponere, nisi consulto prius Rege, & cum eius licentia, ut per *Marcum Antonium Surgentem de Neapoli illustr. lib. 1. fol. 164. cap. 17. num. 42. &c.*

45. & specificè, & expressè fuit ita ordinatū per *Literas S. M. expeditas sub die 8. Augusti 1618.* registratas in Cancellaria, occasione carcerationis de facto per eundem D. Ducem Ossunium ordinatæ in personā DD. Regentium Regiam. Cancellariam Constantij, Montalui, & Proregentis Lopez sub die 22. Augusti 1617. mandauit enim D. Prorex prædictos Regentes ad Palatium venire, & illos recto tramite trāsmisit in diuerfas regiones, idest Regentem Constantium, ad Castrum Ciuitellæ del Tronto: Regentem Montalui ad Castrum Manfredonia: & Proregentem Lopez ad Castrum Cotroni, in quibus steterunt vsque ad 11. Octobris 1617. & inde officijs restituti fuerunt. Qua occasione sumpta Rex noster infrascriptum ordinem emanauit, qui fundari potest in *l. vn. C. de Præposit. laborum lib. 12.* vbi decernitur, Proreges debere carere omni actione contra Officiales, & ratio est, vt vota sint libera, vt ibidem. solus enim Princeps Officiales remouere, quos ipse creauit, debet; *Luc. de Pen. in l. contra publicam. verf. 66. C. de re milit. lib. 10. per l. secundam. C. de Agentibus in rebus lib. 12.* & latissimè materiam hanc disputat nouiter D. Regens Tapia in *decis. 3. supremi Concilij.* vbi determinat Officiales non debere distinguī, idest cognosci ab alio nisi autoritate Maiestatis Regiæ. Corroboratur etiam ordo prædictus ex *l. 2. C. de offic. Praefect. Augustalis.* ibi, *Et super bñ referendi, non amouendi, vel puniendi habeas potestatem.* & in *l. 4. C. de offic. Rectoris Prouinciae, & Bouadill. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 7. fol. 139. nu. 57.* & pro eisdem Ministris facit doctrina *Io. Brunelli in tract. de dignitate, & potestate Legati,* vbi quod Legati à latere Episcopos deponere non possunt, quia est de reſeruatīs Papæ, *l. 1. & 2. de translat. Prælatorum.*

Tenor ordinis prædicti est, videlicet.

EL REY.

40. **I**llustre Duque primo nuestro Visorrey, Lugarteniente, y Capitan General. Por las informaciones, que me inuiastes en carta vuestra de 6. de Diciembre del año passado, entiendo las causas, que os mouieren a prender a los Regentes Coslanço, y Montaluo, y al Proregente Diego Lopez, y como quedauan ya seruiendo sus plaças, que me

hà paruido muy bien, y os agradejco el zelo con que me escriuistes en razon de esto. Però porque por ordenes mios esta prohibido a mis Visoreyes el poder proceder cõtra semejantes Ministros, assi por el lugar, que ocupan, como por la ocasion, que se da, para que los suditos les pierdan el respeto, y la justicia sea menos preciada, me hà parecido ordenar de nuevo, que vos en vuestro tiempo, ni ninguno de mis Visoreyes, que adelantes os sucedieren en este cargo, en ninguna manera pongais manos en semejantes procedimientos contra los Regentes, Presidentes, Consejeros, y Ministros perpetuos, que me seruen, y seruien de aqui adelante en los Tribunales de este Reyno, ni vos, ni los de mas Visoreyes futuros os podais valer de exemplos, y consequencias passadas para alterar esta prohibicion como en la pena, y quando hubiesse alguna causa, que pida, porque en todo, y por todo han de depender de mi los dichos Ministros, tanto en la prosecucion, como en la pena, y quando hubiese alguna causa, que lo pida, me los auisareys, para que entendido mande proueer sobre ello, lo que pareciere mas conuenir a mi seruiicio, y a la recta administracion de la justicia, y esta orden procureis, que se registre en la Cancellaria, para que en todo tiempo se tenga noticia della, que es mi determinada voluntad. De Sant Lorenzo a 8. de Agosto 1618. TO EL REY. Conſeñal del Conde de Lemos. Vidit Comes Thesaurarius generalis. Vidit Quintana. Duegna Regens Vidit Caymus Regens. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Montoya de Cardona Regens. Vidit Don Philippus de Haro Regens. Vidit Canoazar Regens. Lopez Secretar.

Ex his literis (ibi) Primo nuestro, nota Rex vocat istos Dominos Proreges fratres: ad exemplum 1. Paralipomenon 28. nu. 2. vt alias diximus.

41 Sed forsan expediens foret Regi, & Reipublicæ practicare, text. in *l. 4. C. de defensor. Ciuit.* quam omnino videas.

42 Ordo prædictus fuit extensus ad omnia officia perpetua prouisa per Regem, etiam quo ad Rationales Regiæ Cameræ, & ad Aduocatum pauperum, licet contrarium sen-

E a tiant

tiant mens, & verba in ordine prædicto, in quo illi tantum videntur comprehendere, qui iustitiam ministrant, ut vora sint libera. Hinc est, quod etiam in indultibus generalibus exceptuantur Officiales, qui in eorum officio deliquerunt: intelligitur de Officialibus iudicantibus, & non de illis, qui tantum administrationem habent, ut sunt Thesaurarii, seu Perceptores vicesecreti, & alij similes, *Mastrill. de indulto generali cap. 40. Lanar. in cons. 43. nu. 16. & de Ponte in cons. 49. vol. 1. Camill. de Medic. cons. 150.* sicuti exceptio Notariorum in Indulto prædicto debet intelligi de Magistris Actorum, quia Hispaniarum Magistri Actorum vocantur Notarii, ut in fine dictæ Pragmaticæ Regij Indultus est videre. ibi, *Et Notarijs nobis in eodem Regno subiectis.* Sed quia de falsitate in instrumentis commissa loquitur, aliter videtur sentiendum.

43 II. potest Prorex in decisionibus causarum, (si vota paria fuerint in Collaterali Consilio) inclinare in illam partem sibi visam, *Vincent. de Franch. in decis. 252. nu. 6.* subdens, quod raro hoc faciunt DD. Proreges, sed tres adiunctos dare solent, & in casu quo votum suum dare vellent, in mitiorem partem inclinare deberent, ut exemplum dedit Rex Ioannes Tertius Portugalliarum, qui inclinavit in liberationem inquisiti, ne diceretur, quod ex voto Regis moriatur, teste *Gubernatore Christiano in lib. 1. cap. 19. col. 14. fol. 115.* & vide infra *vers. 7. obseru. 3. nu. 27.* sed si adiunctos concedit, ex qualitate Iudicium datorum, cognosci posset inclinatio Principis, ut infra *vers. 3. obseru. 3. nu. 250. vers. aduerte.* & hinc nota, quod quando D. Prorex in causis interuenit, Aduocatus patienter audire debet, *l. nec quicquam 9. §. circa Aduocatos. ff. de offic. Proconsul. multa; alia, quæ debet facere, ponit Nicolaus Vigelsus in 2. lib. digestorum cap. 15. de Proconsul. & eius Legato fol. 156.*

44 III. potest Prorex legem generalem condere, & in hoc Principi equiparatur, *l. 2. C. de offic. Præf. Prator. Orientis, & Illirici. l. 1. ff. de offic. Præf. Prator. l. formã. C. eod. tit. l. 1. C. de sentent. Præf. Prator. & latè Ostinellus in repetit. l. Imperium. ff. de iurisdict. omn. Iudic. ac etiam per legem generalem providere circa ea, quæ facere debeant Tribunalia Collateralis Consilij, & alia Regni, ut fecit D. Dux Aluz, Regni Prorex cum literis expeditis per Scriptorium 24. Ianuarij 1627. ut infra *vers. 7. obseru. 3.* videre poteris. idemque statuit D. Dux Alcalá quo ad iuramenta à Doctoribus ordinata*

in anno 1630. ut ibid. in fine.

IV. potest minoribus restitutionem 45 in integrum concedere. non enim ab alijs, nisi ab ipso concedi fas est. *l. unic. in fine. ff. de offic. Præf. Pratorio, vel à Principe, l. in causa. 2. in fine. cum seq. ff. de minorib.* quia & si restitutio in integrum est cognitio causæ dependentis ex officio, & arbitrio Iudicis, secundum *Nicolaum Vigel. in lib. 2. ff. cap. 4. fol. 102. num. 50. in fine;* actamen à Rege, vel à Prorege conceditur. Et in hoc Regno, etiã à Sacro Regio Concilio Capuanæ, ut in *pragmat. 3. de offic. Sac. Conc. & videbimus infra vers. 3. obser. 3. in 17. potestate Præs. S. C. sub num. 115.* & procedit, quia S. C. 46 Principis personam representat, *Vincent. de Franch. in decis. 5. circa finem,* sed in hoc aduerte, quia in in integrum restitutio potest expresse tolli per legem, ut per *Vinc. de Franch. in decis. 431. num. 4.* & sic fuit prouitum per *pragmaticam editam per D. Comitem de Lemos Proregem 3. Nouembris 1611. in 9. cap. decernendo,* ut nec per viã restitutionis in integrum possit allegari suspicio Officialium post 40. dies commissio- nis causæ, & similiter per *pragmaticam D. Cardinalis Zapata Locumtenentis latam 27. Maij 1621.* fuit exclusa restitutio in integrum non petentibus primum, vel secundum beneficium infra mensem, ibidem. Cetera verò concernentia restitutionem in integrum perquire infra in *vers. 13. obser. 1.*

47 V. potest in casu necessitatis, absentis, vel captiuitatis substituere sibi Locumtenentem, ut fundat *Consil. Rouitus in pragmat. 24. de offic. Sac. Conf. & in rubr. de Administratoribus, & quod personaliter seruiant; D. Ricc. collect. decis. 1056. Nouar. de elect. fori quest. 7. num. 7. sect. 2. in ult. impress. Neap. fol. 77. Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis sub titulo de assensibus Regijs. §. 6. fol. mihi 329.* vbi refert exempla quando D. Comes de Lemos Regni Prorex pater substituit Ill. D. Franciscum de Castro eius filium secundogenitum, in eius Locumtenentem, dum in anno 1600. Romam petijt ad 48 præstandam obedientiam Summo Pontifici, & prædictus Illustriss. Dominus licet iuuenis annorum 19. in circa, adeò feliciter, & strenuè se gessit in gubernio: quod ab omnibus fuit commendatus, postea vero euenit Comes Lemos, post omnes functiones peractas in Italia cum magno decore pro seruitio suæ Maiestatis, (& tandem cognoscens mundi vanitates illum reliquit, & in sanctam Religionem Sancti Benedicti ingressus est circa annum

annum 1629.) refert etiam exemplū Ducis Machede Proregis in Regno Sicilia, qui similiter substituit filium suum. Adde, & alia puta die 8. Octobris 1508. Comes Potentia nomine D. Antonius de Ghiara fuit relictus Locumtenens à Comite Ripæ Curtiæ Vice-rege, vocato in Hispaniam, vt refert *Pasfar. in suis annalibus*, & hoc est ex dispositione iuris, vt Prorex possit facere suum Vicarium, §. 1. in *auth. vt nulli iudicium*, & Illustriss. D. Petrus de Toledo quando ab Imperatore Carolo V. fuit Senas missus, reliquit Locumtenentem D. Aloysium de Toledo eius filium tertio genitum, *Mutius Surgens in additione ad Marcum Antonium Surgentem eius fratrem in tractatu de Neapoli illustrata fol. 444.* ad quod etiam vide eundem *Marcum Antonium Surgentem fol. 276. in fin.* & nouissimè alios casus cumulat D. Regens Tapia in *decis. 9. supremi Consilij*, & in anno 1627. D. Marchio Tauræ Vicerex in Insula Sicilia ex hac luce secedens, reliquit Locumtenentem eius filiū, qui miro ordine exercuit vsque ad aduentum D. Ducis Albarcherchæ Proregis in mense Octobris 1627. etenim & si delegatus à Principe Vicarium facere non possit, potest tamen filiū suum facere, *glos. in nubr. C. de legationibus lib. 10.*

49 Aduerte tamen, quod Locumtenens non potest sibi constituere alium Locumtenentē, nisi cum authoritate Principis, *Bald. in l. 1. §. à præfecto. ff. de legat. 3.* quem sequitur *Martinus Laudēsis in tractatu de Officialibus Dominorum. quest. 40. & est in tractatibus tom. 16. fol. 279. ater.* & habes in §. 1. in *auth. de Vicarijs & c. cons. 134. ibi, Et hoc ex commissione nostra*, & vide infra hoc *vers. 2. obseru. 4. num. 57. in fine.*

Sed supradictis obstare videtur *text. in §. 1. vers. insuper. in auth. de moderatore Helenoponti coll. 28.* vbi prohibetur, Vicarios in locum suum per Vrbes mittere, sed ipse Prorex Vrbes iustrabit; & idem fancitum est in §. 1. *vers. enimvero. in auth. de Pratore Paphlogonia const. 29.* licet ibi sequitur, *siquidem turpe est, vt quandiu in Prouincia ius redit, interim quoque vices suas contra legem committat.* Ergo in supradictis casibus absentia, vel infirmitatis substituere posset, sumendo argumentum à contrario sensu, quod sumi potest, quando vel prauus intellectus, vel iuris antiqui correctio nō sequeretur, vt tradunt omnes in *l. 1. ff. de offic. eius*, & præcipue *Dec. num. 53.* & comprobatur opinio hæc, ex *l. 2. C. de condit. inser. & in l. Conuenticlam. C. de Episc. & Cler.* quod enim sumitur à contrario sensu per argumentum, est ex vi

verborum, & à contrario contextu indirectè *cap. cum apostolica. de his, qua fiunt à Præl. sine consensu Capit.* Argumentum quidem sumitur ne dum à cessante qualitate requisita à lege, verum etiam à cessante mente legis, *Alciat. lib. 2. de verb. signif. pag. 121. in parua impressione.* & potest colligi à *Bart. in d. l. 1. ff. de offic. eius.* Substitutionemq; hanc in calu infirmitatis, extende etiam ad Patres Generales Religionum: fuitq; obseruatum à Reuerendissimo Patre D. Brunone Efringuez Generale Ordinis Cartusienfis, qui in anno 1630. longo morbo grauatus, & hæc omnia sciens tanquā doctissimus, constituit sibi in Locumtenentem Generalem R. P. D. Iustum Perrot Scribam Ordinis, singularem, ac probatum virum, cui vices suas delegauit, & à Capitulo generati fuit iniunctum eius Ordinibus obediendum esse, vsq; ad electionem alterius P. Generalis.

50 VI. Possunt Proreges tempore Belli, & in casibus extremæ necessitatis, oppressio- nis publicæ, Populi, aut Regni, imponere charitatum subsidium, & ratio est, quia cum defensione vniuersali, defenduntur bona particularia omnium, & hoc tam de Iure diuino, quàm humano, iuxta tradita per *Bouadil. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 162. fol. 643. & in tom. 2. cap. 18. num. 296. & sequentibus, & in lib. 5. cap. 5. num. 5.* de Iure diuino, allegatur *1. Regum 8. & Cassan. in cathalogo gloria mundi par. 5. considerat. 24. regum 162. & in sequenti titulo, considerat. 35. vers. quid autem.* De iure civili, habemus *l. Lulius. ff. de euictionibus. l. item si verberatum 15. §. 1. ff. de rei vendicat. & l. 2. C. in quibus casibus serui premium libertatis accipiunt.* Quibus Iuribus probatur, quod Domini possunt imponere contributionem super vassallis, & facit *Andr. in tit. de Capitaneo, qui Curiam vendidit.*

51 Sed quæ sub hoc charitativo subsidio bona subiaceant, disputat *Gigas in tract. de pensio. quest. 9. num. 8. in tract. tom. 15. par. 1. fol. 334.* & an pro manutenendo exercitu in partibus inimicorum, gabellam hanc imponere poterit, & quomodo declarat *Diana moral. resolut. in tract. de immunit. Eccles. resolut. 78. & 132.* multa enim pro pace, & quiete publica possunt Reges facere, quæ notat *Bal. in §. si Clericus. de pace tenenda.*

52 VII. Propter bonum publicum priuatorum bona capere possunt Proreges, & alteri concedere, nec tenentur ad emendam, quando fit per viam legis, quia Reipublicæ interesset *Alex. in cons. 190. vol. 2. Det. cons.*

520. *Restaurus Castaldus in tract. de Imperatore q. 98. in tractatibus tom. 16. fol. 71.* Et de hac quaestione in allegatis pro Monasterio S. Stephani de Nemore, cum Vniuersitate Stili: *infra vers. 4. obseru. 5. num. 23. & seq. late videbis, & vide infra hic in 25. potestate.*

VIII. possunt Proreges ob publicam
53 vtilitatem, priuilegia ab eis concessa reuocare, *Bald. in l. qui se patris. C. vnde liberi. Lucas de Pen. in l. fin. num. 47. & seqq. C. de locat. prad. ciuiliu lib. 11. And. Gaill. pract. obseruat. lib. 2. obser. 60. in fin. vbi distinguit de priuilegio subditorum, & non subditoru; sed an possint propria manu occidere seditiosos, & delinquentes. disputat Lancelott. Conrad. in lib. 1. de Imperatore §. 4. de pract. & potest. Imperij fol. 100. ater.*

54 IX. Possunt Proreges mandata facere Neapolitanis, ne sub aliqua pœna e domibus discedant, non obstantibus Capitulis, & Priuilegijs Neapolitanoru, prohibentibus confiscationes bonoru: quia mandata hæc pœnalia alicuius quantitatatis statutz à Proregibus, vel Ministris facta, tenent, *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 8. nu. 21. & seq. & Marcus Antonius Surgens de Neapoli illustr. lib. 1. cap. 15. num. 9. fol. 134. vbi in num. 13. dicit, Visitatores solere etiã condemnare Regios Ministros ad pœnam pecuniariam: & hoc euenit in visitationibus annis iam præteritis factis; at in hoc esset nimis perpendendum, ne occasio delinquendi præbeatur.*

55 X. Possunt condemnare delinquentes ad perpetuos carceres, vigore *constitut. Regni, Hi qui per inquisitionem.* & vide *infra vers. 3. obseru. 4. num. 76.* non obstante *l. incredibile C. de pœnis, Ignatius Lopez in add. ad pract. crim. Diaz cap. 139.* sed istis ita condemnatis ad carcerem perpetuum alimenta dene-ganda non sunt, alias peiori pœna affligerentur, idest famæ, quæ est vltimum humanoru supplicium, secundum *Liuium in lib. 2. de bello punico. & Egesippus lib. 5. famem, Carnificem appellat. & Hierem. Thren. cap. 4. ait, melius esse occidi gladio, quam fama extabescere.* Possunt etiam exulare delinquentes ad beneplacitum: quo casu mortuo Prorege beneplacitum censetur reuocatum, secundum *Fabium de Anna in cons. 14. vol. 1. sed in 2. volum. refert fuisse decisum contrarium, non viso dicto Consilio, sed decisio recte processit, si quidem dispositio iustè facta per mortem Superioris etiam Tyranni, non reuocatur, D. Them. lib. 2. de regim. Princ.*

cap. 6. & Bodin. in lib. 2. de Republ. cap. 5. vbi quod Nero in primis quinque annis laudabiliter gubernauit, & eius edita ideo non reuocata. Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 8. circa finem.

56 XI. Possunt accedere ad videndum loca litigiosa differentiarum, *l. 2. C. de quibus muneribus nemini licet se excusare lib. 10.* & pro eorum dicta exigere ducatos centu, & sic sibi solui fecit Dominus Comes de Lemos in anno 1616. dum accessit ad videndum aquam in Rure Sancti Seuerini, vbi dicitur *alla Pretiosa*, vt testatur etiam *Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis §. 4. nu. 19. sub tit. de abundantia Ciuitatis*, id etiam fuit seruatum per D. Alcalá Ducem, Proregẽ incomparabilem 27. Aprilis 1630. dum accessit ad videndum Flumen Schifati, & loca conuicinia, pro salubritate aeris.

57 Sed Dicta Legati à latere solet esse ducatorum mille: (Legatus enim Papæ est ferè Pontifici equalis, *s. antiqua. de priuileg.*) & ita fuerat destinata quantitas Illustriss. Cardinali Barberino, Nepoti Urbani VIII. quando de mense Martij 1625. in Galliam iuit pro tractanda pace inter Reges Christianissimũ, Catholicum, & Ducem Sabaudiz, de rebus, Italiz, & inde reuersus Romam, perrexit in Hispaniam, vbi baptizauit Infantem filiam Regis nostri, quæ decessit post paucos menses; sed inde tamquam iuuenis sanctis moribus imbutus, ac omnium virtutum, exemplariq; vita plenus, quantitatẽ prædictam nõ exegit, sed tantum expensæ in itinere per computantem Camerę Apostolicę adnotatz, fuerunt per eandem Cameram solutz.

58 Dietz verò aliorum Officialium taxatz sunt in *pragmatica Comitiss de Lemos Patris 21. Octobris 1600.*

Et aduerte, quod Dicta est viginti milliarium, vt in *cap. 13. Modestini descripto in fin. lib. infortiatis fol. 1386. & l. 3. ff. de verb. sig. 59 gnif.* Sed si est per mare Dicta intelligitur millearioru 50. sicut *Bart. in tract. de Insulis in 1. col. vers. nullus*, quem sequitur quidam *Modernus in singul. Bartholomei de Capua in repetitione pragmatica posita in fol. 21. at. & Dec. in cap. cum sit Romana in 5. notab. de appellat.*

60 Ac si minister in vno die fecerit accessum, quem in pluribus diebus facere poterat: pro vna die tantum salarium habebit, *Redoanus in tract. de simonia cap. 18. num. 13. in tractatibus tom. 15. par. 2. fol. 47.* licet aliter teneat *D. Roustus in prag. 6. de Commissarijs non destinandis nu. 10.*

61 XII. Possunt Proreges prohibere vassal-
lis, seu subditis, ne sine eorum licentia
ad Regem eant: verum si licentia petiretur,
denegari non posset, *sext. est in terminis in*
§. 1. verf. illud in auth. de Pratore Lycoania
constit. 25. secundum Lecturam Aloandri, &
& in §. 1. verf. nam si quem bus. in auth. de
Proconsule Cappadocia constit. 30. ibid. vbi
Proregem aduertit, quod si non iustitiam
fecerit, & ad Regem recurritur, protinus
negotium vt suspectū eum habet, quasi pro-
pter lucrum, vel propter gratiam, vel ali-
quorum obsequium, factum, & idem tenet
Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr.
lib. 1. cap. 25. fol. 271. idque videtur in parti-
cula literarum Regis, quando scripsit pro
Marchione Paduli, qui ad Curiam accesserat
sine licentia Proregis; sed quomodo hæc pro-
cedunt post D. Regentem de Ponte in tract.
de potest. Proregis sub tit. de abundantia
Ciuitatis. §. 7. num. 2. & seq. videas etiam
D. Regentem Tapsam in decis. supremi Conf.
10. vbi, quamplurimos casus nimium accu-
ratè refert, vt solet.

Similiterq; prohibere possunt ne Regni
Ciuitates, legatum ad Regem mittant, sine
eorum licentia, *l. fin. C. de legat. lib. 10.*

62 XIII. Possunt Proreges extractum fa-
cere contra consanguineos bannitorum,
l. per omnes. 6. C. de defenf. Ciuit. ibi. Non
sinant crimina impunita coalescere, remoueāt
patrocinia, qua fauorem reis &c. & tenentur
63 denunciare Regi insolentes Regni, *l. 2. C. de*
offic. Resctoris Prouincia, Bart. in tract. de
Tyrannide. nu. 29. debentq; etiam præcipuè
insolentijs, & procacitatibus Iudicū occur-
tere, l. 4. C. de defensoribus Ciuitatum, & di-
ximus supra in prima potestate, in hac obseru.
nu. 38. Eorumque est onus Inquisitores con-
stituere contra vagos, & inuitiles: & eos, qui
validis vtuntur corporibus, ad artificia ap-
plicare, vnde vñtum quærant, ne terræ sint
inutile pondus, perdunt enim Vagabundi isti
omne priuilegium, glos. in l. 3. C. de primi-
cereo, & secundicereo lib. 11. & alias diligē-
tias facere, vt notatur in §. 1. per tot. in auth.
de quæstore constit. 80. & sic etiam abbreuiare
tempus foriudicationis contra inquisitos nō
obstante constitut. Regni, quæ requirit an-
num, Vinc. de Franch. in decis. 213. nu. 36.
Gizzarel. in decis. 16. & 17. quia huius Prin-
cipis auctoritas, tribuit potestatem mandandi,
sic facias, Bald. in cap. 1. nu. 11. si de inuestit.
inter domin. & vassal. lis oriatur, quod alij
ita mandare non possunt, sed tantum facias
iustitiam, dicuntur enim Procuratores Cæsa-
ris, & ideo multa facere possunt, vt notat Bo-

uadill. in polit. tom. 1. fol. 670. nu. 60. & seq.
& vide l. fin. C. de offic. Procur. Casaris, &
l. quicumque. 14. C. de Episcop. & Cleric. ac
Ignat. Lopez in addit. ad præct. crimin. Diaz
cap. 105. & Couar. præct. qq. cap. 35. nu. 3.

64 XIV. Potest Prorex providere, ne lo-
ca à Laicis gubernata, & Regiæ iurisdic-
tioni immediatè subiecta, visitentur ab Epi-
scopis, vel in dicta consultat. delli 40. capi,
cap. 20. de anno 1572. prout tenet etiam
Diana moralium resolut. in tract. de immu-
nitate Ecclesiastica resolut. 83. fol. 67. & se-
quitur D. Riccius in præxi probationis iuris-
patronatus resolut. 140. vbi in num. 2. & 3.
limitat quo ad diuinum cultum, & ornamen-
ta, vt ibidem, & in hac materia vide Bald. in
conf. 5. vol. 3. vbi pulchra dicta habes. (signā-
ter quo ad præcedentias, ac coram quo sint
istæ præcedentiæ Confraternitatum decidē-
de, Anna in singul. 90. Vinc. de Franch.
decis. 253. in qua fuit decisa differētia aspor-
tationis hastæ pallij, quæ à tribunis, & nobi-
libus asportari debet, 1. Paralip. 15. nu. 2.)
potest tamen D. Episcopus clausuras Mona-
steriorum exemptorum tanquam Apostoli-
cæ Sedis Legatus visitare ex dispositione Sa-
cri Concilij Tridentini sess. 25. cap. 5. quini-
mò ante se Crucem portare in visitatione
prædicta, Vincent. de Franch. decis. 711. vol. 4.

65 XV. Similiter potest Dominus Prorex
providere, ne alter, quam ipse, vel personæ
per eum deputandæ videant computa Laico-
corum gubernantium loca immediatè su-
biecta Regiæ iurisdictioni, vt in *d. consultat.*
delli 40. capi cap. 20. & iuxta ea, quæ dedu-
cuntur ex Sacr. Concil. Trident. & latè decla-
rat Diana moral. resolut. in tract. de immu-
nitate Ecclesiastica resolut. 83. fol. 67. vbi de-
clarationē Illustrissimorū Cardinaliū refert,
nempè vt seruetur forma in fundatione ap-
posita, & probatur in l. orphanotrophos 31.
C. de Episcop. & Cleric. licet obftet text. in
§. Euconomos. in auth. de Ecclesiasticis di-
uersis Capitulis constit. 123. Isti enim orphan-
tropho sunt similes tutoribus, & curatoribus,
& inventarium conficere tenentur, §. fin. in
auth. de Ecclesiasticis Canonibus constit. 131.
Et sic etiam Domini Proreges non permit-
tant Prouincias commoueri occasione Reli-
gionis, quiniimò si contra Laicum Canonicū
crimen moueretur, cum Episcopo Iudex lai-
cus debet cognoscere, & decidere secundum
§. enimvero. in auth. præcepta Præsidum
constit. 17. & alias fuit prædicatum in Regno
respectu Religiosorum Inquisitorum de præ-
sentia, & figurata rebellionem cum Laicis, vt
per

per *D. de Ponte in decis. 9. & de Francib. decis. 69. 1. & Mastrill. in decis. 269.* nam cum Iudice Ecclesiastico interuenit etiam Iudex laicus, cum conditionibus vt ibidem, & sic Papæ licentia præcedente; sed post hæc scripta, vidi *Dianam resolutionum moralium tract. 2. de immunitate Ecclesiastica*, vbi in *resolut. 19. fol. 32.* latè disputat *quæst. & aduertit constit. Regni Neap. de personis. cum glos. ibid.* recensetq; practicam paulò antè relatam.

- 66 XVI. Potest D. Prorex statuere pretium rebus commestibilibus, secundum *Martimum Laudensè in tract. de officialibus minorum. quæst. 23. in tractatibus tom. 16. fol. 279.* cui taxationi etiam Clerici stare tenentur, *Vincens. de Franc. in decis. 9.* sed aduerte illud procedere vi rationis, & non vi legis, vt per *Illustriß. Cardinalem Bellarminum in 67 replicatione facta ad tractatù Gersonis cõtra Venetos fol. 2. in fine*, vbi q̄ Clerici contravenientes in talem legem, ab eorum Iudice Ecclesiastico puniri possunt, *Reg. de Ponte in tract. de potestate Proregis fol. 47. & 94. num. 40. & Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 28. fol. 788. num. 122.* Etenim tempore necessitatis, Clericorum, & Ecclesiarum frumenta capi possunt ob publicam vtilitatem, præcedente tamen Iudicis Ecclesiastici licentia, idem *Bouadill. in polit. tom. 2. sub tit. de la provision del pan fol. 29. num. 13. & seqq. Diana moral. resolut. in tract. de immunit. Ecclesiastica resol. 8.* & tali casu prouisiones factæ per Ciuitatem, ligant Clericos vi rationis non autem legis vt supra, & sic etiam Milites, *Iacobus Caneer. variar. resolut. cap. 4. de seruitutibus. num. 225. & 228.* vbi in *num. 277. & seqq.* disputat, per quem sint cogendi ad obseruantiam prædictam. Tempore enim necessitatis, Prælati, & Clerici fructus vendere debent, & non expectare, vt carius vendant, quod intellige secundum *Redoantè in tract. de Spolijs Ecclesiasticis quæst. 2. num. 58. & seqq. & Bouadill. in polit. tom. 1. fol. 788. num. 122.* meritò aduertit *Couar. in cap. cum in officijs. num. 3.* Prælatos Ecclesiasticos vehementer errare, & mortali crimine esse obnoxios, si ea, quæ præter honestū eorum victū de redditibus Ecclesiasticis supersunt, pijs operibus non erogent, & contrariū affirmare, non procul ab hæresi distat, *Prob. in cap. nemo de electio. in 6. nu. 73. in addit. ad Io. Monach. & de suis tantundem restituere an debeant, disputat Casar à Costa lib. 1. variar. ambiguit. cap. 40. & affirmatiuam con-*
- 71 firmat. Et similiter dicto tempore necessitatis, diuites frumenta vendere tenentur viliori

pretio, *l. 1. C. quibus muneribus, vel præstan. lib. 11. per text. in l. si pendentes. 34. §. si quid Cloacarij. ff. de usufruct. & latè Surd. in decis. 26. & Minadous in constitutione in aliquibus fol. 26. num. 36.* quiniò tanta est favorabilis hæc causa, quod quando banna prædicta sunt emanāda, ligant seientes ante publicationem, *Io. Vincent. de Anna in sing. 51. post Bart. in l. contra. ff. de legibus, & faciunt dicta Baldi in cap. 1. num. 12. de milite vasallo, qui contumax est;* sed contrarium videtur tenere *Diana moral. resolut. in tract. de contract. resolut. 40. & in resolut. 42.* dicit, quod peccāt Consiliarij, qui legē faciendam scire faciunt: quia secretam tenere debent: alij vero vendere, & emere possunt ante promulgationem, & si legem promulgandā sciuerint, & vide infra in *vers. 13. obseru. 3. per totum.*

- 73 XVII. Potest Prorex cognoscere causas contra Castellanos Regni ex particulari ordine Sux Maiestatis, vt refert *D. Tappia in decis. 13. supremi Italia Consil. non obstante*, quod prouisiones Castellanorum à Rege fiant: & ideò opponebatur non posse Proregem procedere, ex dictis supra in *prima potestate*: quod fuit in causa Castellani Manfredoniz in anno 1620. de mense Iulij, quo tempore Classis Turcharum eam prædauit, Castrumq; cepit ad pacta, quæ adamusim obseruauit. Castellani per prius vocabantur Castaldi, secundum *Andream in cap. 1. de feudo Guardia, & Castaldia*, & in commisione Proregis specificè datur potestas cognoscendi contra Castellanos, vt ex ea est videre supra hic *num. 15.* sed materiam Castellani videas etiam infra in *vers. 3. obser. 3. num. 353. & seqq.*

- 75 XVIII. Potest cogere vxores Titulorum ad vxorem ipsius Proregis associandam, quia cessat causa inhonestatis, *Martin. Laudens. in tract. de Princip. quæst. 16. & facit Andr. in cap. 1. nu. 9. de his, qui feud. dare possunt*, & vide infra hic, in quibus Prorex facere non potest in *14. casu nu. 99.*

- 76 XIX. Potest, idest, debet, Prorex suum locum, & præcedentiam Legato Principis, vel Oratori ordinario, vel extraordinario Regis, qui Neapolim veniret, cedere, eique manum dexteram in cundo præbere: etiam si Orator, aut Legatus esset filius ipsiusmet Proregis: quoniā vt Regis Legatus venit, & non vt filius, & ita seruatum fuit 13. Ianuarij 1627. nam existens hic Prorex in-
- 77 tegerrimus, & nunquā satis laudatus Heros

D. Antonius Alvarez de Toledo, Dux Aluz, (qui inter maxima eius gesta, aquam in fontibus Regij Palatij Neapolis quasi desperatā, & vnquam per prius tentatam, venire fecit in anno 1629.) dum ergo Excellentissimus
 78 eius filius Comescabulus Nauarræ, Orator extraordinarius ad Summum Pontificem Urbanum VIII. Neapolim venit, pater dexteram dedit filio, dum illum in mole magna recepit, quomodo autem idem Dominus in Palatio fuerit visitatus à Tribunalibus huius Civitatis, vide infra *vers. 3. obser. 3. num. 72.*
 79 Filius enim in dignitate constitutus patrem præcedit, *Valerius Maximus in lib. 2. de institutis antiquis cap. 1. vbi quod Fabius Maximus à Senatu Legatus missus ad filium Consulem Sueffam, postquam animaduertit, eum ad officium suum extra menia Oppidi processisse, indignatus quoque; quod ex licentibus nemo se equo descendere iussisset, plenus iræ sedere perseveravit, quod cum filius sensisset, proximo licentiori, vt sibi appareret, imperavit: cuius voci Fabius continuo obsequutus, Non ego, (inquit) fili summum Imperium tuum contempsi, sed experiri volui, an scias Consulem agere: At filius, nec ignoro quantum Patria venerationi debeatur: vertè
 81 publica instituta priuata Pietate potiora iudico. Filius enim dum Magistratum gerit, patre præcedet, *Lucas de Penna in rub. C. de apparitoribus Præfetti Urbis lib. 12. & Aulus Gellius in 2. noctium acticarum lib. 1. refert, quod dum Præfes Cretæ, & pater eius Athenas venissent ad Thaurum Philosophum cognoscendum, inter eos, qui potius sederet, ac potiorè locum obtineret, disceptabatur: Philosophus autem hanc tulit sententiam,*
 82 *In publicis locis, muneribus, atque actionibus patrum iura cum filiorum, qui in Magistratu sunt, potestatibus collata, interquiescere paululè, & conuiuere: sed extra Rempublicam in domestica re, atque vita, si sedatur, ambuletur, in conuiuio quoque familiari discumbatur, tunc inter filium Magistratum, & patrem priuatum, publicos honores cessare naturales, & Genuinos exoriri conuenit.*
 Multa alia ad rem istam affert *Cassaneus in catalogo gloria mundi par. 5. consider. 24. vers. in tantum est etiam.*
 Quo vero ad Legatum actinet, ne prætereas, nimiam fidelitatem in eo requiri pro consolatione Transmittentis, ait enim Salomon *Prouerb. 23. nu. 13. Sicut frigus niuis in die messis, ita legatus fidelis es, qui misit, cum animam illius requiescere facit.* Aduertit etiam *Gubernator Christianus Frater Ioan. Marquez in lib. 2. cap. 34. col. 2. Principis magni Oratores dulcioribus verbis vti, nec**

imperiose negotia agere, quoniam magnam imprimeret inuidiam; vt cenfet *Philippus Comines in lib. 5. commentar. in princ.*

83 XX. Iudices M. C. V. constituit, & ordinat D. Prorex, *Afflic. in d. constit. Statuimus num. 7. & Caraut. in pragmat. 1. §. 1. nu. 9. de Senatusconsult. Maced. & quando à Rege nostro aliquis Iudex crearetur, vt in dies videmus, crederem, cum supernumerarij, seu extraordinarij, locum debere occupare, & D. Proregem suas solitas prouisiones Iudicij facere posse. Rex enim cum his prouisionibus Proregis potestati præiudicare nõ creditur, cap. dudum, cap. in suis, & cap. pastoralis. de priuileg. l. 4. C. de emancip. liber.*

84 XXI. Potest Prorex Inquisitores contra Officiales mittere per Regnum: non obstante, quod syndicatui paruerunt, & liberationis literas obtinuerunt in Regijs Audientijs, vel alibi, vt decisum refert *Regens de Ponte in decis. 26.*

85 XXII. Potest Prorex esse arbiter, & compromissarius, quando partes eum eligunt, vt euenit in causa Comitum Villamedianæ, *Reg. de Ponte in conf. 141. vol. 2. & faciunt dicta per Annam in singul. 114.*

86 XXIII. Potest similiter D. Prorex præstare assensum in casibus prohibitis, si tendit in euidentem utilitatem Regis, puta si iuuenis venderet feudum seni, *l. is qui. ff. de fideicommissaria libertate, Andr. in cap. Imperialem col. 5. de prohibita feudi alienatione per Federic. l. 1. ff. ne quid in sacro fiat, D. de Ponte in conf. 23. num. 38. vol. 2.*

87 XXIV. Potest etiam D. Prorex pro ampliandis Ecclesijs, cogere vicinos ad vendendum domos, *Gramat. in decis. 75. Bouadill. politica par. 2. fol. 101. vbi multa de ampliatione Ecclesiarum, & Couar. variar. resolut. lib. 3. cap. 14. num. 7. fol. 377. & §. cogitandum. cap. 8. in auth. de Monachis. latissimè Nouar. quæst. forens. 31. & 32. & in pragmat. de Baronibus, & de priuileg. miserab. personar. priuileg. 6. D. Ricc. decis. 138. & 147. par. 1. Genuens. in practicabil. Eccles. quæst. 241. Leon. decis. Valent. 90. Mastrill. in decis. 290. vbi de multis casibus etiam pro, & contra Ecclesiam refert; sed circumspectè est considerandum, quia strangulatur, qui vendit ex necessitate. l. 1. cum glos. C. de pradijs decur. lib. 10. eo fortius si esset hæreditas patrum, quæ non debet vendi, vt legimus de Naboth, qui noluit vendere vineam patris Regi Achab.*
Regum

Regum 3. cap. 20. est verum, quod quando Rex velle aliquid à subdito etiam pro ædificando Ecclesiam, debet soluere pretium, & subditus debet ei complacere. 1. *Paralipom. cap. 21. à num. 32. vsque ad 25.* Rex enim pacificus Ecclesias ædificat, & non sanguinè effundens. 1. *Paralipomenon cap. 22. nu. 28.* Et pro ampliacione prædicta, possunt cogi vicini ad contribuendum, vt infra *vers. 3. obseru. 3. num. 310.* & habes per *Gizzarell. in decis. 38.* vbi quid de *Claustrijs, Atrijs, & Via.* & de eius contributione, & nouissimè per *D. Tappiam in decis. Sac. Conf. decis. 7.* sed prædiū vicini pro ampliacione non debere capiprobat *text. in Regum 3. cap. 21.*

88 XXV. D. Prorex vti Capitaneus Generalis habet omnia mobilia capta, aut naufragata ab hostibus in hoc Regno, vel in eius maribus, & illa inter ipsum, & Milites diuidere, vt latè fundat *Labar. in cons. 84.* excluso Fisco, vt ibidem, sed vide infra hic in *casu 36. qua non potest facere.*

Et pro Annonis potest habere prouisionè particularem ex dispositione Iuris communis, vt infra in *vers. 3. obseru. 3. num. 309.* & xenia, & osculenta recipere, vt infra hic in *casu 29. in his, qua non potest Prorex facere;* & pro eorū bonis, quæ portant ex loco vnde reuertuntur, sunt immunes à vestigalibus, sicuti etiam sunt immunes Imbalciatores, scđ Legati. *l. à Legatis. 8. C. de vestigal.* sed statuas, vel columnas de vna ad aliam Prouinciam non licet eis transferte. *l. nemini 7. C. de adific. priuatis.* sunt etiam immunes in cursu publico, vt infra *vers. 3. obseru. 3. num. 264. circa finem.*

Et tandem ad quid aduertere debent Proreges pro Gubernio, & vtilitate Ciuitatis Neapolis, perquire infra *vers. 3. obser. 3. nu. 29.* & de alijs ipsorum potestatibus, vide infra *vers. 7. obser. 1. & in vers. 14. obseru. 2. circa finem,* & quando præcedentiam dare debet personis prouisis in officio, vide infra *vers. 3. obser. 3. nu. 208.* & in eorū arbitrio stat

89 suspendere stipèdia stipendiarijs prouisis in aliquo officio, vel gubernio, q̄ probatur in *l. 1. §. sed scimus, ibi, vel quo poterat eum adiuuare. C. de latin. libert. tollen. idemq; in fratre obligato ad alimèta fratri tenet, Vinc. de Franch. in decis. 178. num. 4.* qui alios refert. Sed ista quæst. dependet ab illa nimis ventilata in anno 1630. inter Regium Fiscū, & Stipendiarios, num mercedes illæ dicantur ex gratia, vel ex iustitia, Fiscus enim ex gratia fundauit esse, Stipendiarij autem ex iustitia, quia conditionata, & onerosa sub seruitio dantur: licet actio non detur pro illis,

Molin. de primogen. lib. 2. cap. 5. num. 58. Surd. cons. 119. num. 12. lib. 3. Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr. lib. 1. & Assf. decis. 307. num. 13.

90 Prouisiones autem Regiæ à Dominis Proregibus cum causæ cognitione exequantur ad euitandum absurda, & interesse tercij, *cap. 1. de constit. in 6. P. Rodriguez in explicatione Bullæ defunct. par. 2. fol. 103. in editis Pannoni in anno 1622. Menosb. lib. 1. de arbitr. Iudic. quæst. 98. num. 2.* quoniam Prorex potest replicare pluries, quando notoriè iniustus esset ordo, Prater *Io. Marquez Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 10. & habetur in cap. si quando. de rescript. & in l. si vendicanti. C. de pænis, & in l. 1. C. de relatio.*

Cætera, quæ Prorex potest facere absque Collaterali Consilio, vel è contra, vide infra *vers. 7. obseru. 1. & 2. & seq.*

Sunt & alia, quæ DD. Proreges facere non possunt, vt infra, non obstantibus maximis potestatibus in commissione eorum insertis, vt supra *num. 15. in hoc versiculo.*

91 I. D. Prorex non potest concedere licentiã ædificandi in publico, *l. 1. C. de diuersis prædijs urbanis lib. 11. Capycius in l. Imperialem fol. 32. col. 2. vers. 7. post Lucam de Penna in l. pro adibus. C. de diuersis prædijs urbanis lib. 11. ibique Capyc. multas alias potestates Proregis, & limitationes ad eas, refert: vt etiam fecit in inuestitura feudali fol. 277. & seq. vbi quid si in litore maris potest licentiã ædificandi concedere, & concludit, non posse, si incommodum publicum eueniret. Hinc est, quod ædificans in solo publico, debet Reipublicæ soluere debitam pensionem si expedit, alias solum cum ædificio vendicatur, *l. 2. C. de adific. priuat. lib. 11.**

II. Nec etiam potest concedere licentiã ædificandi per spatium cannarum centum circum circa menia Ciuitatis Neap. *Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis sub tit. de abundantia Ciuitatis. §. 2. nu. 19. fol. 58.* ratio autem huius prohibitionis, quæ mouit Philippum Scundum fuit: ne Ciuitas Populo aueretur: Regnumq; cominueretur, & familiaria deperderentur, in damnum functionum fiscalium: postquã stantibus grauaminibus per Regnum commissis tam à Baronibus, quàm à Commissarijs, omnes aufugiūt, & Neapolim veniunt, & in dies calamitas coalescit; sed hoc non est nouum, nam tem-

porè

pote Iustiniani idem euenit in Constantino-
 politana Ciuitate, vt habemus in §. 1. in
 autb. de quaestore const. 80. ibi, *Deprahendi-
 mus enim paulatim Prouincias quidem suis
 denudare incolis, amplam verò hanc Vrbem
 nostram incondita diuersorum hominum
 multitudine perturbari, & maximè agrico-
 larum, qui Vrbes suas, & Agricolationem
 relinquunt.* Est tamen verum, quod licentiã
 92 reficiendi dare potest, vt per *D. de Ponte
 ibidem, & in cap. 3. cum glos. extra de Iudais.*
 Ratioq; est, quia reficere est, quod corruptũ
 extat in pristinũ statum restaurare, l. 1. *vers.*
reficere. ff. de riuis, vbi subdit *text. verbo re-
 ficiendi, tegere, substruere, sarcire, adificare,
 item aduehere, apportareq; ea, qua ad eam
 rem opus essent, continentur.* Indè fit, vt sub
 prohibitione de non construendis ædificijs,
 non continentur refectioes veterum ædifi-
 ciorum, *Nouarius in pragmatica Regni 2.
 de adificijs priuatis prohibitis num. 2.* vbi &
 alia conducentia cumulat.

Sed si quis terrenum, riuum, tignum, idest
 lapideum facere velit, reficere non dicitur,
 vt ibidem in *vers. sed si quis.*

93 Quo verò ad ædificia antiqua supra muros
 facta, non debere dirui, sed tollerari, imo alia
 fieri vbi est consuetum, tenet *Auendan. de
 exequend. mandat. Regum. par. 2. cap. 5. nu.
 7. fol. 154.* post *Alberic. in l. sacra. §. muros.
 ff. de rerum diuisione.*

Quæ nota pro licentijs datis ad reficien-
 dum in suburbijs huius Ciuitatis, vel prope
 muros ipsius, vt videmus. Sed ampliores fieri
 non possunt, *glos. in d. cap. 3. de Iudais, &
 cap. consuluit. eodem tit.* quo verò ad ædificia
 maritima, vide notabilem *text. in §. 1. in
 autb. de nou. oper. contra prospectum in
 mare, in consit. 73.* secundum *Lecturam
 Aloandri,* quo disponitur, vt infra centum
 pedes non fiant ædificia in conspectu Vrbs
 in mare, quod etiam habetur in *ult. tit. autb.
 consit. 165.*

94 III. Non potest creare Officiales perpe-
 tuos, quia hoc soli Regi licet, *§. si quis autẽ.
 in autb. de Iudicibus.*

Quinimò nec potest creare Proconsilia-
 rios, vel Propræsidentes in Regia Camera,
 vt notauimus supra in *prima potestate Prore-
 gis, & vide infra vers. 14. obser. 2.* vbi de hac
 materia.

95 IV. Sicuti non potest concedere iura du-
 ratura etiam finito officio, l. *apertissimi. C.
 de iudic.* ita & similiter nec potest prouidere
 de officijs vacaturis post aduentum sui suc-
 cessoris in Prouinciam, alias esset ponere

manus in segetem successoris, *Iacob. Cancen.
 variar. resolut. cap. 15. num. 54. & 55. fol.
 311.* licet vsque ad aduentum, & possessionẽ
 captam mediante iuramento, administret,
*Petrus Rebuffus in praxi benefic. in tit. de
 simonia in resignatione nu. 19. fol. 380. Vinc.
 de Franch. in decis. 343.* sed quid agere de-
 beat nouus Prorex postquam in Prouinciam
 ingressus est, vide *Gondif. de Villadicch. in
 tract. de legato. quat. 6. & §. 1. in autb. vt
 magistratus à deposita administratione const.
 95. & vide infra hic num. 102.* sicuti nec etiã

96 potest Collegium Cardinalium Sede vacan-
 te prouidere de Episcopatibus, & alijs, quæ
 sunt Papæ reseruaris, *Iacobac. in tract. de
 Concilio lib. 6. artic. 6. num. 6. in tractatibus
 tom. 13. par. 1. fol. 289.* nouaq; officia intro-
 97 ducere non debet, ad exemplum Regis Ca-
 tholici, qui licet in personam Io. Baptistæ
 Spinelli officium Conseruatoris generalis
 huius Regni prouiderat, At, postquam Rex
 venit Neapolim, cognouitq; esse officium
 nouũ, & omnibus exosum illud expulit *Hie-
 ron. Zorita in tom. 6. de las empresas, y ligas
 de Italia lib. 8. cap. 3.*

V. Non potest vendere iurisdictionem
 criminalem alicuius Terræ, *Anna in repetit.
 constitut. diua memoria num. 72.* quinimò
 98 si vnus Baro haberet primas causas, non
 debent alteri secundæ causæ concedi, vt per
*D. de Ponte in tract. de potestate Proregis in
 tit. de assensibus super dotibus. §. 2. num. 10.
 folio 272.*

99 VI. Non potest facere gratiam delin-
 quenti sine partis offensæ remissione, causa
 publica non suggerente, *Regens de Ponte in
 tract. de potestate Proregis sub tit. de prouisi-
 onibus fieri solitis. §. 4. nu. 11. fol. 25.* fuitq;
 practicatum tempore Præsidentis Illustriss.
 Cardinalis Zappatæ in anno 1621. qui ordi-
 ne Sæ Maieftatis omnes gratias factas tem-
 pore Ducis Osunæ, & D. Cardinalis Borgiæ
 absque partis remissione, reuocauit, & hoc
 cum ratione, quia gratia absque partis re-
 missione est nulla, *Cabed. decis. Lusitan. 75.
 centur. 1.* quem refert, & sequitur *Nouarius
 in pragmat. 4. de compos. vbi quod si facta
 reperiatur, non approbatur ab Officialibus,
 & quod sic practicatur, sed Vine. de Franch.
 in decis. 370.* asserit, Principẽ Bisiniani hanc
 potestatem habere, etiam parte nõ conser-
 data stantibus eius priuilegijs, quibus etiam
 vititur Venerabile Monasterium Cartusæ S.
 Nicolai in Valle Clarimontis vti Baro Terrę
 Francauillæ in Prouincia Basilicatæ, quod à
 Principe prædicto causam habet. Sed à qui-
 bus

bus sic facienda remissio pro gratia consequenda, latè ponit *Consil. Pascalii in tract. de viribus patriæ potestatis par. 2. cap. 1. per totum*.

100 Aduertant tamen Domini Proreges, quibus gratias faciunt, an sint soliti delinquere, quoniam crescit gratia nutrita fauoribus, & peccantium peruenit ad maiora malignitas, si eos pœnalis inflictiō non obstringat, vt habes in *cap. Regni crescit culpa*. Hinc dixit *Bart. in l. 1. C. de desertoribus, & occultatoribus lib. 12. Officiales plectendos esse, si pœnas à legibus statutas per gratiam, vel dissimulationē, non inferunt, & inuehit contra Officiales dissimulantes delicta, quo casu esse acriter puniendos docuit etiam Bart. in l. vnic. C. publica latitiae lib. 12. & de his vide infra vers. 3. obseru. 4. num. 184. & in vers. 12. obseru. 1. num. 125. & seq.*

101 VII. Non potest Prorex creare Clericos in officiales, *Vinc. de Franch. in decis. 479. Marant. in cons. 103. Mastrill. de magistrat. par. 2. lib. 4. cap. 17. num. 18. Nouarius in pragmatica Regni 1. de Ecclesiasticis person. licet Guido Pap. in decis. 563. disputet articulum, & vide etiam infra vers. 3. obseruat. 4. num. 151.*

102 VIII. Non potest Prorex tuta consciētia personas idoneas prætermittere in nominatione ad officia, & filios Officialium, vel alias personas non ita idoneas nominare, *l. 2. C. de defens. Ciuit. sic enim iustitia distributiuæ disponit, alias erraret, & peccaret, D. Thom. 2. 2. quest. 63. artic. 1. vbi quod idem est in electione Prælatorum: est verum, quod filij Officialium in officio patris si adest emolumentum, omnibus alijs sunt præferendi, l. 1. cum glos. C. de filijs officialium militarium, qui in bello moriuntur lib. 12. sed in officijs administrantibus iustitiam, virtus est attendenda. Virtuti enim omnia cedunt, *Salust. in Catalin. in princ. & Cicero filius Fabri fuit Prælatas omnibus in Gubernio, & ausus est dicere,**

*O fortunatam natam me Consule Romam, vt in criminatione Salust. contra ipsum in fin operū Ciceronis notatur: Scientia multos exalcat, sed in aliquibus bonæ literæ inutiles sunt, sicuti pennæ Pauonibus, quæ & si pulchræ sint, tamen ad volandum sunt inutiles. Sed D. Thom. in 2. 2. quest. 139. artic. 3. dicit, Virtuosus non laudatur ex eo, quod cupiunt honores, sed magis ex eo, quod eos fugiunt. Debet enim Prorex in electione Officialium habere præ oculis requisita in *autb. vt Præsides absque vlla datione pecunie mittantur.**

*§. 1. Hinc dixit Iustinian. in §. 1. autb. de moderatore Arabia constit. 102. qui humiles abiectiq; prius existentes, neque vlli rei conuenienter agenda idonei, postquam in ampliore constitutus ordinem, & valentiores per omnia facti sunt, & ita rerum administrationem capessere ceperunt, vt vniuersa in melius commutaretur. Idemque habetur in §. 1. in autb. de Procons. Palestina constit. 103. & latè explicat *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 3. fol. 19. lit. D. & aduertat ad quæ dicit l. 2. circa finem. vers. ergo. ff. de origine iuris, quod ætas Officialis debet esse annorum 50. & declarat *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 5. & vide infra vers. 3. obseru. 3. num. 80. sed si ultra 75. annos ageret, non debet eligi, quia præsumitur immemor, Alex. in cons. 29. in princ. vol. 7. vbi quod senex eiusdem ætatis non debet obligari absque certa solemnitate; sed *Andr. in §. omnibus. num. 2. vers. isti omnes de probib. feud. alien. per Lothar. & de pace iuram. firm. cap. 1. nu. 2. vers. item omnes, & D. Rouitus in pragm. 8. num. 35. de ordin. iudic. senem septuagenarium immemorem esse, aiunt, vbi quod non coguntur in testes, nec iurare; & *Bouadill. in politica par. 1. fol. 121. nu. 25. & seq. & in S. C. in anno 1618. Anellus de Cicellis obtinuit decretum in Banca de Felice, quod non molesteretur de persona, stante quod est octuagenarius, & produxit consimile decretum S. C. quod Don Didacus de Cardines octuagenarius carceratus pro debito, excarceretur præstita cautione vnciarum 25. nec etiam qui officium semel recusauerit, vel id quod præstandum est, præstare nolit, est eligendus *Nicol. Vigell. in lib. 2. ff. fol. 63. vers. tertia exceptio est, per l. 7. §. illud. C. de proxim. sacr. scrib. ibi, qui recedat alij pro eis subrogari lib. 11. licet in l. 8. ff. de minor. l. patiu 25. annorum requiratur, & concordat l. 2. §. final. ff. de iur. immunitatum. Atamen quos debet D. Prorex eligere, perquire *Nicolaum Vigell. in lib. 2. digestorum cap. 1. per tot. fol. 55. & seq. Officia enim dicuntur ab efficiendo, quasi efficium, & propter decorē sermonis, muta vna litera, dicitur officium, sed effectiuè pertinet ad actionem: ergo officia sunt actus, meritò danda sunt actis, *D. Thomas 2. 2. quest. 183. artic. 3. versic. sed causa.********

103 IX. Non potest, nec debet periculo se exponere D. Prorex, sed seniorum consilio stare debet, vt in 2. *Regum 18. hinc dixit magnus Poeta Tassus, quando Goffredus cū Argante pugnare intendebat.*

L'anima tua mentre del Campo, e vita. & alias

& alias euenit in anno 1600. quod inter Hispanos Milites, & illos ex triremibus Summi Pontificis, magnæ reuolutiones fuisse iuxta molem magnam huius Ciuitatis, & dum D. Prorex illius temporis exierat ad sedandum eas: animaduersus de periculo, ad quod Princeps non debet se exponere, reuersus est in Palatium; licet in alia concitatione Populi euenta tempore D. Ducis Ossunæ, ipse comparuit, & in procellarum furore sedauit omnia, obseruando *Cicero. præceptum in Philipp. 5. omne malum nascens facillè opprimitur: inueteratum fit plerumq; robustius.* Sed Duces vlllo loco, nisi quantum necessitas cogit, se committere fortunæ debent. *Liuius 22.*

104 X. Non potest Prorex in infra scriptis casibus dispensare, stante ordine Sæc. Maiestatis 18. Iulij 1625. euento ex causa Visitationis 4. Consiliariorum, vt supra *vers. 2. obseru. 2. num. 23.*

Primo, vt Officiales possint esse arbitri, vel vt trigesimam accipiant, & de hoc vide infra hic in fine in 26. potestate.

Secundo, vt Officiales prædicti possint esse Aduocati, nec etiam vt domi cõsulere possint. quod etiam de iure stat. prouisum in l. fin. C. de assessoribus. per prius enim Officiales effecti tolebant sibi reseruare aliquas causas clientum.

Tertio, vt prædicti Officiales, vel eorum filij non possint alios compatres habere, quam consanguineos, vel affines vsque ad tertium gradum, à quibus nec aliquid recipere debent.

Quarto, vt Officiales possint facere mercaturas, etiam si essent in eorum Terris, iurisdictionibus, vel defensis, aut nemoribus.

Quinto, nec dispensare potest, vt pro visura locorum, omnes Officiales de aula accedant, sed solus Commissarius tantum: verum si partes petierint plures Consiliarios, Prorex cum consensu Collateralis Consilij dispensare debet: actamen si vnum tantum Consiliarium cum causa Commissario petunt, D. Prorex cum consilio Præsidentis S. C. tantum, dispensare potest; & ordo iste est registratus penes Secretarium S. C.

105 XI. Non potest D. Prorex operari, quin Iura, & Gabellæ Ciuitatis Neapolis à Ciuitate non exigantur, & in vsum, in quem destinatae fuerunt, & erunt, non expendantur, vt in *cap. 21. in Priuilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 130.*

106 XII. Nec potest Prorex contra ius commune legem condere, *Alberic. in l. 1. ff. quod*

*quisque Iuris, Bald. in cap. cum esses de testamentis, Martinus Laudensis in tract. de Principibus quest. 335. & 454. & idem Laudens. in tract. de Cardinal. quest. 42. vers. 39. in tract. tomo 13. par. 2. fol. 128. & Redoan. de simon. par. 1. cap. 15. num. 9. fol. 44. tom. 15. par. 2. quinimo Afflic. in cap. 1. nu. 1. qua sint regal. ait, quod nec Princeps potest facere legem, quod spurij, & incestuosi habilitentur ad succedendū, & affirmat hoc fuisse peregrinum dictum *Hobienfis in sūma qui filij sint legitimi. §. nunc videndum*, & notat *Bart. in quodam suo cons. incip. viso testamento locationis.* Sed videmus contrarium, nam in dies isti habilitantur per priuilegia ad succedendum, & in commissione DD. Proregum, conceditur in specie potestas hæc.*

107 XIII. Nec potest tollere recusationem Iudicis suspecti, quoniam esset defensionem tollere, *Gemin. in cap. pen. de offic. delegati*, de qua suspicionis materia vide per *Nouarium in pragmat. Regni 1. de suspic. official.* & pulchrè *Hippol. de Marfil. in singul. 292*: vbi an Prorex causam delegare valeat cum tali clausula, *appellatione remota, vel recusatione remota.*

108 XIV. Non potest D. Prorex cogere Dominas vxores subditorum ad tripudia ire, quia in superioritatibus ius honestatis exceptuatum intelligitur, *Bald. in l. quod ex libera. C. de operib. libert. Dec. in l. semper 157. num. 3. de regulis iuris, Reg. de Ponte in tract. de potestate Proregis fol. 55. num. 28. in §. 1. de abundat. Ciuitat.* Verum si dominas prædictas ad associandum vxorem conuicaret, ire tenentur, quia inhonestatis causa cessat, vt ibidem, & *Martin. Laudens. in tract. de Princip. quest. 16. & facit Andreas in cap. 1. num. 9. de his qui feudum dare poss. & vide alia supra hic num. 75.*

109 XV. Non potest cogere subditos ad contribuendū sumptibus erogandis pro erigendis statutis Principis, vel alterius, *l. 3. & 4. C. de statuis, & imagin. & in §. 1. vers. denique. in autb. de Prætor. Lycaonia consl. 25.* arma enim in columnis, & sepulchris ponuntur in memoriam æternam, *1. Macchab. 13. nu. 29.* sicuti in operibus publicis, in quibus Regis, & Proregis tantum, & non aliorum Officialium nomina sunt describenda, *Vinc. de Franc. decis. 443. & decis. 609. Io. Franc. de Ponte in tract. de potestate Proregis fol. 511. sub tit. de insignijs, & armis, & Bouadil. in poss. tom. 2. fol. 110. num. 58.* Nota tamen, F quod

quod D. Prorex opera prædicta, vel columnas, aut statuas e Regno extrahere non debet, vt supra hic *num.* 88. per *l. nemini. 7. C. de adific. priuat.*

- 110 XVI. Non potest iurisdictionem exercere ante possessionem captam, *l. 1. & 2. ff. de offic. Praefect. August. Vincent. de Franch. in decr. 343. & vide supra hic num. 96. & Papa ante*
- 111 coronationem, spiritualia non exercet, *Io. Franc. Pauin. de officio, & potest. nu. 11. in tractatibus tom. 13. par. 2. fol. 419. quia appellatur tantum Pontifex, Arnulphus Ruzeus de iure regalium prouileg. 14. nu. 6. fol. 169. in 12. tomo tractatum. Est tamen verum, quod Prorex ante ingressum Prouinciae, per duos dies ante scribere tenetur alio Proregi discessuro pro cohorte mittenda in eius occursum, & ex eo tempore annonas accipere, & providere: & post ingressum Prouinciae, Praedecessor deponat infra duos dies, §. 1. in *auth. vt magistrat. à deposita administratione constit. 95. Sed si Regnum vacaret per mortem, aut priuationem praedecessoris, aut per eius resignationem: crederem, quod posset providere, & alia necessaria facere etiam ante captam possessionem argumeto eorum, quae dicit Rebuff. in *praxi beneficiorum in tit. de simonia in resignatione num. 26. & seq. fol. 379. & alia ponit Nicol. Vigelius in lib. 2. digestorum cap. 2. fol. 86. vbi multa de his, quae Prorex facere debet. & signanter aduertat, ad dicta in 1. Regum cap. 24. in fine. ibi, displicet Gubernatoribus post eorum finitum gubernium mutari eorum mandata, & statuta.***
- 112 XVII. Non potest Prorex delegare causas, in quibus plenaria cognitio requiritur, *l. nequicquam 9. §. vbi decretum. ff. de officio Procons. & circa hoc vide alia intra in vers. 7. obser. 1. & in vers. 3. obser. 3. num. 142. & seq. vbi de his delegationibus, & Camer. in *repet. l. Imperialem fol. 78. lit. P. post Felyn. in cap. quae in Ecclesiam col. 12. asserit, quod non potest Prorex procedere sine causae cognitione, & quod non deleet causas summarie simpliciter, & de plano, secundum Lanfranc. in *clem. saepe col. 1. de verb. signif. quod falsum est, vt ibidem per Camer.***
- 113 XVIII. Non potest Prorex diuidere, vel

vnire Prouincias absq; Regis scientia, sicut nec Legatus diocesim vnire, vel diuidere, valet, absque Papae scientia, *Io. Brunell. in tract. de potestate Legati conclus. 13. quoniam Principis tantum est, diuisiones praedictas facere, vt in *authent. de diuis. quatuor Prouinciarum Armeniae coll. 31.**

- 114 XIX. Si Prorex allegaretur suspectus, non potest in causa interuenire, & Proregem recusari posse, tenet *Decian. in cons. 21. lib. 1. vbi refert, quod Ferdinandus Archidux Austriae fuit suspectus allegatus cum toto eius Senatu, aliosque casus cumulat Consil. Rouit. in *pragmat. 1. nu. 8. de suspit. official. & Massrill. in decis. 151. num. 77. & seq. vbi, quid fuit practeatum, & alia circa hanc materiam vide infra vers. 3. obser. 3. num. 113. & seq. & multa ponit Barbatia in tract. de Cardinale legato quaest. 3. & seq. & Giurba in decis. 27. num. 9. sed Lancellottus de *adentis cap. 6. nu. 36. refert, quod fuit allegatus suspectus D. Dux Aluæ Prorex Neapolis de anno 1559. & ideo omnes Ciuitates ei subiectae erant suspectae, de quo facit cons. 91. Portius Imola incipien. inter Illusterrimum. num. 14. lib. 2. per totum. & quod allegato capite suspecto, omnes eius subditi suspecti sunt, tenet Giurb. in *d. decis. 27. num. 9. Brunus in cons. 31. nu. 9. Menoch. in 2. respons. causa finariensis num. 90. & 91. & in cons. 94. qui fama. nu. 11. lib. 1. sic etiam Cardinalis Iudex potest, vt suspectus recusari, sed ex causa valde iusta, & potentior quam in alijs requiritur Cardinal Albanus in tract. de Cardinalibus quaest. 42. versic. 21. in tractatibus tomo 13. parte 2. fol. 159.****
- 115 XX. Non potest Prorex concedere assensum in nouem casibus enumeratis in *pragm. 4. de feudis*, inter quos est ille, ne feudum alienetur non subdito: & quomodo non subditus intelligatur, declarat *Caphal. in consil. 246. vol. 2. & aliud ne feudum transeat in Ecclesiarum manus, ad quas transire non debet, tamquam ad manus mortuas, seu perpetuas: quod restringit si causa iusta eueniret, vt fuit illa discussa in infra scriptis Allegationibus pro Venerab. Monasterio Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, cum Regio Fisco, quas inferere, (prout fuerunt eo tempore datae) libuit.*

IESVS MARIA IOSEPH

A C

DIVI STEPHANVS, ET BRVNO.

Affensus ut feudum transeat ad Ecclesiam, an debet à Rege præstari.

ALLEGATIO PRIMA.

ROGERIVS Normandus magnus Comes vtriusque Siciliæ ob evidentia miracula, quæ in dies consequentibus à Domino, mediantibus orationibus, ac intercessionibus Beati Brunonis eo tempore in humanis degentis, dedit prædicto Beato Brunoni, & successoribus eius in 116 Venerab. Monasterio Sancti Stephani de Nemore quamplurima bona, & inter alia vniuit eius Cappellam Regiæ Sanctæ Mariæ de Arfasia cum eius bonis, & Casalibus, & præcipuè cum Casale Arunchi, cum omnibus Iuribus, & pertinentijs, etiam mediante auctoritate Summi Pontificis, vt ex privilegio de anno 1094. fol. 16. (ex qua concessione liquet, liberum ad Ecclesiam transire absque solutione munerum, quæ antea præstabatur, *Bald. in l. fin. in fine. C. de reuocand. donat.* subdens, quod si reseruatio facta fuisset per donatorem, & tunc non præstarentur munera nisi honesta, & Ecclesiæ conuenientia, secundum *Innocent. in cap. verum. de foro compet.* & quod hoc sit verum patet, nam in anno 1544. sub die 22. Martij per decretum Regiæ Camere referente Præsidente Francisco Reuerterio in Banca Io. Pauli Crispi, fuit prouisum Monasterium ipsum non esse molestandum pro prætesa solutione adhoz, pro Terris, seu Casalibus Spatulæ, Serræ, Biunigi, Montauri, & Gasparinæ, per Comitum Roggerium datis, & Imperatorem Fredericum confirmatis, & similiter per Cæsaream Maiestatem Caroli V. nam liberè, & ab omni solutione, & seruitio, exemptos, & in Burgenfaticum datas fuisse, ex eius concessionibus apparere, declarat Regia Camera.)

Euenit tamen ex mutatione temporum, & bellorum, vt Monasterium prædictum perueniret in posse Religionis Cisterciensium

per aliqua sæcula, (sicuti etiam successit Monasterio Sancti Michaelis del Bosco de Bononia, teste *D. Cardinale Tuscho, in verbo mutatio, conclus. 476. nu. 4. fol. 857.*) eoque postea Religioni Cartusianæ restituito, ex *Bulla Leonis. X. de anno 1510.* dum eius bona recuperare curauerit, cum Reintegrato. re de anno 1535. reperijt Casale prædictum Arunchi, (hodie dictum Montem Pauonem) occupatum in posse Dominorum Ducum Nuceriz, & ideo in anno 1552. petijt in S. C. prædictum possessorem condemnari ad illud relaxandum vna cum fructibus, vt ex lite vertente in S. C. in banca Figliolæ ab anno prædicto 1552. vsq; ad 1594. fol. 93. est videre.

In anno 1602. ad finiendam litem prædictam, & ad sedandas discordias (in dies contingentes inter vassallos Monasterij habitantes in Casalibus Gasparinæ, & Montis Auri, ibi adiacentibus, Monasterium transegit litem prædictam pro summa ducat. 45000. fol. 12. & dictus Dux cessit etiam feudum Sagnarij, alias Sanguinarij, (quo in loco bellum memorandum inter Cotronenses, & Locreses euenit, & ex effusione magna sanguinis vocatur Sanguinarium, & ita scriptum vidi in registris antiquis, est enim locus iste, prope ora Sagræ fluminis magnæ Græciæ olim limitis inter Cotroniatas, & Locros, vbi 130000. Cotroniatæ à 10000. Locrensibus maximimo prælio fuerunt victi, *Strab. in lib. 6. & Iustin. lib. 2.* de quo vide per *Calpinum in verbo sagra.* vbi de vulgari proverbio Græcorum, de euentu belli prædicti habes.) cum pacto vt pretiū prædictum duc. 45000. soluatur creditoribus anterioribus cum assensu Regio, & fuit descriptum in Cedula in capite laici, sed ad instantiam Monasterij, vt fieri solet, quando Ecclesia, vel Vniuersitates emunt.

In anno 1604. Monasterium supplicauit Suz Maiestati vt prædicta bona transirent in eius posse tanquam burgenfatica, cum solita solutione adhoz singulis annis, & releuij sin-

F 2 gulis

gul's quindemijs, & fuit remissum D. Proregi vt cum voto Collateralis Cōsilij, & Regiæ Cameræ relationem faceret *fol. 2.* Sed negotio ventilato, & non dum peracto, cum repertum fuerit prædictum feudum Sanguinarij, esse feudum in capite, & non subfeudū annexum, aut subiectum Monti pauoni, Ego inde Aduocatus Monasterij aduertens errorē prædictum, pro illo reparando formauit aliud memoriale Sux Maiestati, supplicando pro parte Monasterij, tam pro assensu impetrando de Terra Montis Pauonis, quàm pro dicto feudo Sanguinarij, & fuit ordinatum, vt D. Prorex cum voto Collateralis Cōsilij, & Regiæ Cameræ Summariz relationem faciat, vt ex literis de anno 1617. *fol. 46.*

Et dum relatio hæc est facienda, sperat Monasterium fore prouidendum, & S.M. cōsulendum, pro concessione assensus petiti.

Primo, quia conuenit Sux Maiestati illud præstare.

Secundo, quia vtile, & expediens est Regio Patrimonio.

117 Ad Primum caput fundandum, dicit Monasterium, quod licet Assensus Regis, vt feuda transeat in dominium Ecclesiæ (quod vere Amortizatio vocatur secundum *Bellug. Hispan. in Speculo Princ. rubr. 14.*) sit arbitrarius. Actamen quando adest iusta causa assentiendi, nullatenus est arbitrarius, sed necessarius Regi, & ita fundat *Petr. Peckius in tract. de amortizationibus cap. 14. in tract. Etatibus tom. 11. par. 1. fol. 324.*

Ergo, dum Rex noster est Dominus, Protector, & Defensor omnium Ecclesiarum, & signanter istius Monasterij, Cappellæ Regiæ fundatæ, & dotatæ à Serenissimis Regibus, & Diuus Bruno in eius vita acquisiuit Casale prædictum in remunerationem tot miraculorum receptorum à Comite Rogerio, mediante eius intercessione, iustum, & dignum est assentire, vt Casale prædictum redeat ad Monasterium ipsum, eo fortius, quia Casale prædictum semper fuit penès Ecclesiam etiã ante donationem factam Monasterio, cum qua donatione transiit merum, ac mixtum Imperium in Monasterium, *Andreas Gayll. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 61. in fine, & supra fundauimus.* Siquidem erat Diuæ Mariæ Arlæsiæ, Cappellæ Regiæ prædicti Magni Comitis, vt ipse declarat in priuilegio de anno 1094. *fol. 16.* Et ex infrascriptis Doct. habentur conclusiones vt infra.

118 *Luc. de Pen. in l. si qui. C. de diuers. prædijs lib. 11.* ait, Regē debere assentire emptionibus faciendis per Ecclesias, & refellit *Andr. tenentem contrariū, in c. 1. s. inde potest. de alien. feud. ex ratione, quia transit ad manus*

mortuas, seu perpetuas; respondit enim *Lucas de Penna in loco citato*, quod Ecclesia potest seruire per substitutionem *Minad. in repet. constitut. in aliquibus vers. 3. nota. num. 56. fol. 107* & ideo assensus est concedendus, vt Ecclesia protegatur, nam immensitas erga eam, est mensura, *Parisi. de reintegr. feudorū in tit. assensum an cogatur Rex prestare. num. 1. fol. 14. col. 4. in fin. & seq.* approbat, & sequitur opin. *Lucas de Penna in loco citato.*

Afflic. in l. Imperialem. vers. 16. quaro. nu. 2. licet impugnet dictum *Luca de Penna*, nihilominus concludit, Regem debere assentire ad beneficium Ecclesiæ, cum clausula, vt Ecclesia teneat à Rege, præstato seruitio etc. alias fieret iniuria Ecclesiæ. Ergo si Ecclesia offerre præstare seruitium, quod in Regno est solutio adhoarum, & releuorum in quindemijs, vt infra dicemus, omnino est præstandus petitus assensus, nam alias iniuria fieret, secundum *Afflic. in loco citato.*

Bouadilla in sua politica tomo 1. lib. 2. cap. 17. num. 14. fol. 675. recte fundat, honorem esse Regi, vt Ecclesiæ in eius Regnis habeant Castra, & Iurisdictiones cum mero, & mixto Imperio, aliosque DD. cumulat pro confirmatione huius opinionis.

Circumspectus Regens Valenzuela in suo tract. defensio iustitia monitory Ecclesiasticæ contra Venetos fol. 79. num. 77. dicit, esse nimium conueniens, Ecclesiam habere iurisdictionem, & Ecclesiasticos esse diuites, ob decentiam eorum status. Quinimo in *fol. 71. num. 43.* subdit, Regem posse dare Ecclesijs, & Monasterijs quæcumque bonorum genera, & adducit *Andr. in cap. 1. num. 6. de his qui feud. dare possunt.*

Aegidius in tract. decisiones insignes, de amortizationibus. cap. 1. num. 4. in tractatibus tom. 13. par. 2. fol. 454. notat, solere obseruari ad cautelam Regis assentiētis, vt feudum ad Ecclesiam, Vniuersitatem, vel Collegium transeat: aut solui aliquam conuenientem quantitatem, vel ponere in capite Laici, & idem *Author in cap. 3. refert constit. Caroli Regis Francorum* in qua disponitur, vt solutio tercię partis estimationis fiat pro amortizandis rebus feudalibus, licet est tñ verum, quod testatur, non solere solui totam tertiam partem, sed aliquam quantitatem, ne angarientur nimium Ecclesiastici, & ita seruari in Gallia. Sed quæso aduertatur in hoc, quoniam in suprascripto casu, res transit in Ecclesiã libera, & absque onere aliquo; at in casu nostro Regi offertur solutio duc. 6000. cum concessione secundarum causarum, & similiter adoha, & releuium in singulo quia;

quindennio: vt infra dicitur.

Et Fontanella de pact. nuptialibus claus. 4. glossa 12. nu. 25. fol. 298. in tomo 1. ponit, quando Rex teneatur amortizationibus assentire, & concludit pro nobis.

Quo vero ad Secundum caput dicitur, esse vtile, & expediens Regi peticum assensum, cōcedere, ex pluribus, & diuersis rationibus, & signanter ex infractis.

Casale prædictum est situatum in Calabria vltra inter Squillacium, & Stilum, prope mare Ionium, vbi olim magna Græcia dicebatur, & pluries ex Turcharum inuasionibus fuit depredatum, & combustum, vt deponit testis de anno 1514. fol. adeo vt sit redactum ad focularia 123. tantum fol. 13.

Reditus ipsius sunt duc. 1084. inclusis illis feudis Saginarij, vt ex releuijs solutis per mortem Ducum Nuceriæ olim possessorum fol. 3. & 4.

Adoha, quæ soluitur pro Monte Pauone est annuorum ducat. 43. 1. 0. & illa Saginarij annuorum duc. 40. nam reliqua corpora sunt allodialia, & in casu deuolutionis ad Regiam Curiam, isti redditus feudales non ascenderent ad duc. 20000. & deuolutio prædicta, quæ secundum dispositionem *l. heredatam. ff. ad l. falcid. arbitratur spatio 100. annorū, l. an vsusfructus. ff. de vsusfruct. l. vt inter. C. de sacros. Eccles. cum alijs concord.*

At Monasterium ad præiens offert soluere duc. 6000. cum secundis causis, quæ solent vendi ad rationem duc. quinque pro singulo foculari: calculatis ergo istis duc. 6000. cum interesse per 100. annos, adscendunt ad duc. 120000. & plus: ecce vtilitas Fisci, quia prædicti introitus feudales in casu deuolutionis post annos 100. importarēt duc. 20000. tantum, quinimo etiam animaduertatur in hoc, quia nec isti duc. 20000. liberi ad Fiscum redirent: sed obnoxij obligationibus, & hypothecis Creditorum Ducis Nuceriæ venditoris cum assensu, quibus totum pretium ducat. 45000. fuit solutum cum cessione Iurium, roborata Regio Assensu, vt ex fide fol. 94. & merito si deuolueretur feudum ad Fiscum, veniret cum prædictis obligationibus, quibus Rex assentire; & successiuè non omnes prædicti duc. 20000. ad Regem deuenire possent: quia feudum rediret cum suo onere, *Frecc. de subfeud. lib. 2. fol. 360. colum. 2. vers. fallit autem. num. 8. Andr. in cap. 1. num. 5. de inuul. de re alien. fact. cessionesq; prædictas cum assensu ad beneficium Ecclesie Vniuersitatum, Collegiorum, & Montium valere, tenet Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis in tit. de Assensibus. §. 8. fol. 347. & ideo deuolutio prædicta nullius vtilitatis*

Regio Fisco foret.

121 Vterius si Monasterium soluit ad præiens duc. 6000. & in futurum adohas, & quindennia, secundum regulam Cancellaria relatam à *Frecc. de subfeud. lib. 2. in 3. auctorit. Baronis. num. 15. circa med. fol. 318.* nullo iure debet recusari, quin Regius Assensus nõ præstetur, *Petrus Pecchius in tractatu de amortizationibus banorum cap. 23. num. 4.*

122 Et ratio est clarissima, quoniam feudum remanet obnoxium Regi, & ei deuolueretur, si Ecclesia non adimpleret, *Andr. de Barula in l. vltima. num. 2. C. de exactoribus trib. lib. 11.* tali enim pacto potest feudum per Ecclesiam detineri, sicuti à quocunq; alio, *§. fin. de his qui feud. dare possunt. cap. 1. de natura feudi. Andr. in const. iustitiarj nomen, & normam. col. fin. vers. sed quid in Ecclesia, & Liparul. in add. ad Andr. in §. inde potest. de alienat. feudi lit. 1.*

Et tandem, vtile est Regi, quoniam si hæc transactio facta cum Duce Nuceriæ dissolueretur: posset vtiq; Monasterium litem prosequi cōtra Ducem in S. C. vbi est intentata, & eius iustitia est notoria; constat enim de donatione facta à Comite Rugerio Beato Brunoni, & de alijs iuribus Monasterij per scripturas nouiter productas à fol. 16. vlque ad 69. & quod idem sit Arunchū, quod Mons Pauo, etiam si in altiori loco sit mutatum, *l. grege legato. ff. de legat. 3. l. proponebatur. ff. de iudic. gloss. in l. si vsusfructus. 2. 1. ff. quid. modis vsusfruct. amitt. & Camill de Medic. in cons. 21. num. 6.* quia etiam per vnum retinetur Vniuersitas, *l. sicut. 7. §. 1. in fine. ff. quod cuiusque Vniuers. nomine, & l. si grex. ff. de legat. 1.* & quia est prope alia Casalia Monasterij, & ad euitandas altercationes inter eos affectatur vnio prædicta, & Rex sanctissimus paces vassallorum peramat, & ideo eo magis assentire debet.

Ex his enim, & alijs, à Dominis Ministris perpendendis pro Monasterio prædicto, in quo adest Venerab. Corpus Sancti Brunonis Fundatoris Religionis Cartusianæ protectæ ab Ecclesia Dei, plus quam omnia alia, vt in *extrauag. ambitiose de regular.* speratur fore consulendum, assensum prædictum debere concedi. Neap. 1. Aprilis 1619.

Io. Dominicus Tassonus.

124 Die 28. Iunii 1619. per Regiam Camerā (referente D. Præsidente Battaglino doctrina, ac summa prudentia docato) fuit facta consultatio, vt petitus assensus concedatur cum secundis causis, solutis per Monasterium Regio Fisco ducat. 8000. & releuijs singulis quindecim annis, & consultatio prædicta fuit

F 3 consr;

confirmata per Collaterale Consilium, & D. Proregem, & Monasterium soluit prædictos duc. 8000. per Bancum Montis Pietatis, & inde sub die 9. Augusti 1619. fuit stipulatum Instrumentum cum D. Prorege Duce Ossung nomine Suz Maiestatis, vt ex actis penès Regiæ Curiz Not. Iulium Cæsarem Guadagnū, seu Notar. Ascanium Crisconium, & D. Vicerex vti Procurator Regis promisit ratificationem, & euisionem; & feuda prædicta fuerunt, & sunt descripta in Cedula in capite Monasterij, quod cepit possessionem, vt liquet ex actis in Regia Camera Summariz in Banca Io. Bernardini Tartaglione. Et sic Deo auspice, & intercedentibus SS. Stephano, & Brunone, Ego anam præbui ad obtinendum assensum prædictum, cum reformatione dicti memorialis de anno 1617. & cum productione scripturarum litis vertentis in S. C. inter Monasterium ipsum, & Ducem Nuceriz, vt est supra relatam.

Et prosequendo materiã in qua versamur D. Proregis, dico quod,

125 XXI. Non potest Prorex Castra, vel Terras Regias, vel Regi deuolutas alienare absq; speciali mandato Suz Maiestatis, quod ad tempus solet illud concedi, & ita seruatum vidi in mandato dato Illustris. Domino Don Petro de Toledo per Imperatorem Carolum Quintum sub die 18. Iulij 1552. qui per annum tantum talem potestatem alienandi concessit, & signanter illas Terras deuolutas ob rebellionem Principis Salerni Ferdinandi Sanseuerini, vt videre poteris in venditione facta de Ciuitate Marsici in demanium: in qua promisit D. Prorex vlla ex causa tale demanium reuocari posse, etiam si filio secundo-genito Regis fieret donatio, & in casu contrarij liceret Ciuitati prædictæ armata manu resistere: Imò, & tunc non censetur in crimen læsæ Maiestatis incidere: & citati pro tali resistencia, comparere non sint adstricti, sed sufficiat presentatio illius Instrumenti tantum: (quod nota pro cautela Terrarum demanialium, & pro alijs demanium optinentibus, & similiter pro derogatione *Ritus Mag. Cur. Vic.* 269. qui tres tantum exceptiones admittit citatis ad informandum, idest infirmitatis, captiuitatis, vel absentiz. Licet pater pro filio, & Dominus pro seruo comparere possent, secundum *Mastrill. in decis.* 267.) In casu autem necessitatis aliter crederem, nam & Roma ob pecuniaz penuriam, Comitatum Capuz vendidit, teste *Titoliuiso lib. 8. deca. 3. fol. mibi 334. lit. C.* & de dicto mandato ad vendendum vide *Io. Franc. de Ponte in cons.* 49. circa fin. vol. 1.

126 XXII. Nec donatiua in publicis parlamenti accipere potest, quoniam soli Regi, & non Proregi, aut alijs personis, possunt donatiua in publicis Comitij fieri: vt est sancitum in *pragmatica edita* 18. *Novbris* 1617. renouando aliam editam per Philippum II. in anno 1565. & licet in *l. unica. C. vt publica letitia lib. 12.* dicatur, posse aliquod modicum accipere, loquitur in Nuncijs portantibus nouum letitiz. Sed potest extendi ad gubernantes, & nouissimè disputat hunc punctum *Pater Diana de resolutionib. moralium qq. traët. 3. resolüt. 29. fol. 103.* vbi affirmat, in Regno Siciliz similiter adesse consimilem prohibitionem, vt post *Mastrill. & alios* ibi citatos: ait, quod & si de licentia Regis posset Proregi donatiuum fieri: adhuc omnes de Parlamento debent concurrere: nam si vnus dissentiret, donatio non valet, & non sufficit, vt maior pars concurrat, vt in donatiuo Regis: quia ista donatiua Proregis, omnino sunt voluntaria; sed contrarium sensio, nam data licentia à Rege ad illa faciendum, maior pars præiudicat minori, *l. quod maiori. ff. ad municipal. & procedit etiam in actibus voluntarijs, Vincent. de Franch. decis. 2.* Parlaenta enim fiunt ad finem, vt Prorex publicas querimonias audiat, & provideat, & Regi referat, vt per *Giurbam in decis. 118. nu. 6.* sed quo ordine, & loco Comitia prædicta celebrantur, declarat *Mare. Ant. Surgens de Neapoli illustrata lib. 1. cap. 11. num. 24. fol. 72.* qui quidem Author in *cap. 24. num. 16. & seq. fol. 264. ater.* ponit etiam ceremonias, & modum, ingressus, & regressus Domini Proregis: de quibus vide *l. obseruare. vers. ingressum. ff. de offic. Proconsulis*, vbi quid Prouinciales facere debent, habes.

128 XXIII. Nec potest executiones sententiarum S. C. impedire, nec mandare, quod superseatur in exequendo, donec de meritis causæ reclamationis fuerit cognitum, vt late concludit *Giurba in decis. 7. per l. rescripta. & auth. qua supplicatio. de precib. Imperat. offerendis*, & alia iura ibi allegata.

Sed limita conclusionem hanc in duobus casibus, idest nisi ex certa scientia mandauerit, vel cum clausula non obstante, quia tunc extraordinariam potestatem exercere videtur.

129 XXIV. Nec debet Prorex prædecessorū gesta reuocare, nam & si sua mandata reuocari cupit, prædecessorum mandatis custodiam præstet, *cap. iustitia. 25. quæst. 1. cap. inssionis. 25. quæst. 2. Bald. in cons. 326. col. 3. lib. 1.*

- lib. 1. vbi quod Imperium Prædecessoris, & successoris, vnicum Imperium dicitur, & de his vide infra vers. 3. obseru. 3. num. 211. in fine, & 1. Regi cap. 24. in fine, ibi, displicet Gubernatoribus post eorū finitum guberniū, mutari eorum mandata, & statuta; sed in 2. Paralipomenon 10. disponitur, Proregem debere lenire cum persecutis à suo prædecessore, & licet Capyc. decis. 151. dubium reliquit, num dato assensu ab vno Vicerege, possit executioni demandari tempore successoris, Camer. in cap. Imperialem fol. 59. lit. R. concludit posse, quia, ea quæ habentur in cap. 1. qui successores teneantur, procedunt in mutatione dominij, non autem sub mutatione Officialiū sub eodem Domino, cuius nomine consentiunt, eo magis, quia Regnum hoc est hæreditarium, vt ibidem.*
- 130 XXV. Non potest præstare assensum testamento, in quo pater relinqueret feudum secundogenito, quia alteraretur natura feudi, *Bammacarius in repetit. cap. 1. si de feudo defunctis militis q. 4. nu. 60. fol. 103.*
- 131 XXVI. Nec dispensare potest, vt Ministri Regij aliquid accipiant à quavis persona, nec occasione delegationū, nec ex quavis aliqua causa, *Io. Franciscus de Ponte in consil. 146. num. 32. vol. 2. & vide supra hic nu. 104.*
- 132 XXVII. Nec debet Titulato eum salutæti aliquantulum non assurgere, *glos. in l. 1. C. de sentent. passis. in verb. processisse, Felyn. in rubr. de maiorit. & obedient. col. 4. & late Purpur. in l. 1. num. 162. ff. de officio eius, Marcus Antonius Surgēs de Neapoli illustr. cap. 23. num. 17. fol. 221. qui in sequenti numero asserit, non aliquantulum, sed multum assurgere debere: quia, & Imperator Præfecto Prætorio, Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis ipsum visitantibus assurgere est solitus, vt ibidem, & Restaurus Castaldus in tract. de Imperatore. num. 65. sed forsitan in hac tempestate ex copia, & qualitate Titulatoꝝ aliter sentiret.*
- 133 XXVIII. DD. Proreges non possunt per literas particulares mandare, aut aliter providere, vt Fiscus Patronus Regiæ Camere non interueniat in aliqua causa, in qua Fiscus esset actor, vel reus, sicut statutum est per literas particulares Regis de mense Maij 1606. quas refert Consil. Rouitus in pragm. 5. de suspicion. Officialium, vbi de verbo ad verbū inserit eas. Sed Romæ sufficiebat dicere, *Iudicem suspectum esse, hunc nolo.* Hodie vero per pragmativas sub tit. de suspicion. Officialiū, diuersimodè fuit in hoc Regno dispositum, vt ex eis est videre.
- 134 XXIX. Nec possunt de Iure subditos lædere, s. porro si contingant. in nouella const. 86. nec in Regno vendere, vel conducere, *l. nō licet 46. ff. de contrab. empt.* sicut nec etiam donationes accipere, *l. plebiscito 18. ff. de offic. Præs. & l. quod contra legem 8. ff. ad l. Iul. repetundarum, & l. 6. §. non vero. ff. de offic. Procons. & Legati,* nisi ex causa publicæ lætitiæ aliquid detur, *l. unica. C. vt publica lætitiæ lib. 12. vel si exculenta, vel poculenta dentur, d. l. plebiscito 18. de offic. Præs. & vide supra hic num. 126.*
- 135 XXX. Nec in Prouincia, aut Regno, in quibus regunt, ædificare possunt, *l. unica. C. de contrab. iudic. & l. aufertur ei 46. §. quod à Præs. in fine. ff. de iure fisci.*
- 136 XXXI. Nec possunt Vxores ducere in Regno, *l. si quis officij 38. ff. de ritu nupt. & late Nicolaus Vigel. in lib. 14. ff. cap. 2. in except. 24. fol. 38. par. 2. requiritur enim Regis dispensatio in talibus casibus, Ac etiā nec possunt filios in matrimonium collocare, l. qui in Prouincia. ff. de ritu nupt. filias vero possunt, l. si quis officium. ff. eodem, quoniam tutor, vel curator filiū suū pupillæ adultæ in matrimonium collocare nequit, arg. l. curator. C. de interd. eto matrim. sed filiam pupillo adulto dare potest, vt ibidem.*
- 137 XXXII. DD. Proreges nō possunt naues, aut triremes in Regno ædificare, id est facere, *l. aufertur. 46. versic. nam & nauem. ff. de iure fisci,* est verum, quod D. Dux Osunę huius legis conditor, quatuor triremes in Regno detinebat durante eius gubernio: quas inde Regiæ Curia vendidit.
- 138 XXXIII. Nec per prius providere poterant officia excedentia annuos duc. 100. in emolumentis cum salario, vel in salario solo: quia Regis est eorum collatio, sin vero infra summam duc. 100. erunt, DD. Proreges poterant concedere, *prag. 1. de officijs ad Regiæ Maiestatis collationē spectantibus,* de quo solito cōcedendi testatur Camer. in l. Imperialem. fol. 79. lit. G. non obstāte quod in l. unica. C. de prabend. salario lib. 10. disponatur, non nisi à Principe cōstitutionē salarij fieri posse. Hodie autē seruatur, vt DD. Proreges concessiones prædictas facere nequeant, & ideo eorum prouisio fuit aucta, cum quo augmento fuit etiā eis sublata exactio p tractis dandis, & hodie ad beneficium Regiæ Curia cedit.

139 XXXIV. Non potest guidare, vel afficere inquisitum de sodomia, *pragmat. 1. de sodomia*, ubi etiam disponitur, quod Iudices dissimulantes, vel non punientes sodomitas, puniantur eadem poena. addendo, inquisitos de blasphemia Dei, Christi, & Beatæ Mariæ Virginis nostræ Protecricis, nec etiã posse transigi, vt per *Nouarium peritissimū iuuenem in eius Commentar. videre poteris.*

XXXV. *Io. Platea in l. si grauias. C. de dignit. lib. 12. quem sequitur Marin. Frecc. in lib. 3. de subfeud. in tit. de differentijs inter feuda regalia &c. differentia 47. fol. 437. tenet,* quod Prorex Rege inconsulto, non potest titulatum condemnare: sed absolueret potest; idemque tenet *Camer. in l. Imperialem. fol. 78. lit. P.*

141 XXXVI. Non potest D. Prorex Turcas captos à Regnicolis, siue à militibus in eius beneficium applicare sub prætextu, quod sic Dux Belli in hoc Regno: quoniam iure capientium fiunt: & licet vigeret hæc consuetudo in Regno, vt isti serui essent Proregum, vigore cuius Illustriss. & Excellentiss. D. Dux Alcalá Regni Prorex incomparabilis aliquos Turcas sic captos ad se applicauerit: tamen in vicinis constitutus hic Neapoli, (ubi sub die 2. Aprilis 1571. vitam cum morte commutauit) vt iustissimus in omnibus suis gestis (vt notum est) mandauit DD. Exequutoribus sui testamenti, vt viros conscētiatos eligerent ad hunc punctum decidendum, siq; decreuerint ad capientes spectare, soluerent capientibus ducat. 100. pro quolibet seruo. Pro qua decisione, fuerunt congregati Consiliarij Vincentius de Frächis, Iacobus Anellus de Bottis, & Franciscus Antonius Dauit, & Anibal Moles Præsidentes Regiæ Cameræ, & alij Theologi, & Canoniceq; qui vltimo maij 1571. decreuerunt Turcas prædictos spectantisse, & spectare ad capientes, siue milites, siue particulares fuerint: & iterum ita decisum fuit tēpore Illustrissimī Cardinalis de Granuela 3. Nouembris 1573. cum septē votis conformibus, vt testatur *Moles in dec. 89. manuscripta*, & vide supra hic in 26. *potestate in his, qua potest facere.*

142 XXXVII. Nō potest pro suo seruitio capere Officiales destinatos seruitio Regis, *l. 1. C. de apparitoribus Proconsulis, & Legati lib. 12. & in l. 2. eod. tit. declaratur*, quot personas habere poterit Prorex, & clarius in *l. vnic. C. de apparitorib. Comitibus Orisēis lib. 12.*

XXXVIII. Si duorum Regorum Prorex

effet, de vno ad aliud Regnum nō posset subditos trahere, *Camerar. in repetit. l. Imperialem. fol. 78. ater. lit. Q.*

XXXIX. Si quid à Rege raro, & cum difficultate fit, etiam in via confirmationis, non potest Prorex id facere, nec ei demandatum censetur, idem *Camer. in d. l. Imperialem. fol. 79. lit. K. ubi etiam Andr.*

XXXX. Nec potest D. Prorex assentire alienationi factæ, vel faciendæ per illum, qui filijs caret, quia feudum subiacet naturæ restitutioni faciendæ ad beneficium Domini, dico faciendæ, quia prohibitum est in *Pragmatica 9. capitulum*, dico factæ, forsan pro assensu præctico ante dictam pragmaticam, vt aduertit Filici Patronos *Camer. in l. Imperialem carta 80. lit. A.*

OBSERVATIONIS III.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**ocumtenentes in Regno Neapolis quot, & qui, & in quibus temporibus fuerunt.
- 2 Locumtenens, & Capitaneus Generalis habet titulum Excellentie.
- 3 Excellentia cadit in Principe.
- 4 Prælatio datur ratione Excellentie in arte.
- 5 Locumtenens Regiæ Camera Summaria quomodo vocabatur.
- 6 Locumtenens Regis potest facere omnia, qua Rex, vel Prorex, & nu. 13.
- 7 Locumtenentem offendens verbaliter, vel realiter, incidit in crimen læsæ Maiestatis.
- 8 Condemnati ad mortem crudelem ob coniurationem in d. Locumtenentem Generalem.
- 8 Sententia contra miseros condemnatos ex causa cōiurationis facta contra Locumtenentem Regni, & alios.
- 9 Pœna forcipum igne candensum, qua.
- 10 Pœna aspersiois salis. Condemnati, & delinquentes per Ciuitatē debent circumdari, ibid.
- Conspiratores viso superiore disperduntur, ibidem.
- 11 Locumtenens Regni si est Capitaneus Generalis, habet titulum excellentie.
- 12 Don Franciscus de Castro Locumtenens, & Capitaneus Generalis, & eius laudes.
- 14 Locumtenens non potest facere alium Locumtenentem cum fallentijs.
- 15 Locumtenentis ingressus quomodo.
- 16 D. Cardinalis Borgia ingressus.
- 17 Commissio Locumtenentis generalis:

OBSER-

OBSERVATIO III.

De Locumtenente Generale Regni videbitur.

ET est animaduertendum, quod de Locumtenente habemus titulum in *autb. ut de Vicarijs, seu Locumtenentibus cons. 134* & quando nõ adest Prorex, sed Locumtenens, absque titulo

Proregis, tunc Locumtenentem appellamus, & postquam Regnum hoc peruenit in posse

1 Regis Catholici de anno 1501. & in eius felicissimos successores Reges nostros Austriacos, multi fuere Locumtenentes tantũ, quos pro ipsorum rememoracione, enumerare non erit incongruum.

1506. Antonius de Cardona Marchio Padulæ, fuit Locumtenens relictus à Magno Capiteano, quando ad obuiam Regi Catholico perrexit, ut supra *vers. hoc. obser. 2. nu. 37. in fine.*

1514 Don Bernardinus Villamari extitit Locumtenens.

1517 Don Franciscus Remolina Cardinalis de Surreto.

1526 Andreas Carrafa Comes Sanctæ Seuerinæ.

1553 Don Aloysius de Toledo.

1554 Don Bernardinus de Mendoza.

1557 Don Franciscus de Paceco relictus Locumtenens à Duce de Alua, *Moles in decis. 91.*

1559 Don Fredericus de Toledo, & Don Ioannes Marriquez.

1601 Don Franciscus de Castro filius secundo; genitus Comitis de Lemos.

1616 Idem Don Franciscus post discessum Domini Comitis de Lemos eius fratris.

1620 Don Gaspar Cardinalis Borya, & Don Antonius Cardinalis Zapata in eodẽ anno.

1621 Don Petrus de Leiuia durante absentia paucorum dierum, in quibus prædictus Cardinalis Zapata Romam petijt pro creatione Summi Pontificis Gregorius XV. fuit creatus.

Ex supra dictis Dominis, aliqui fuerunt Locumtenentes tantum, alij vero Locumtenentes, & Capiteani Generales. nostra intentio est declarare, in quo differant hi Tituli, & Potestates.

2 Etenim, si est Locumtenens, & Capiteanus Generalis, habet potestatem maiorem, & titulum Excellentie: at quando est Locumtenens tantum, titulus Illustrissimi ei datur,

3 ut in dies obseruatur; Excellentia propriè cadit in Principem, *cap. 1. de probat. sed Excellentissimus etiam vocatur Præfatus Urbis, & sam dementis. C. de Episcop. Audiant. & similiter dicitur Excellentissimus Questor, l. si quando. C. de appellat. & ratione Excellentie artis, vel virtutis, quis præfertur, dum alias non præfereretur, glos. in l. 1. C. de annotatione civili lib. 11. l. 1. in l. cum quid. in l. l. Etur. col. 4. ff. si cert. petatur, & de hoc titulo Excellentie multa dicit Marcus Antonius Surgens de Neapoli illustrata lib. 1. cap. 12. num. 9. fol. 120.*

4 Et omittis pluribus speciebus Locumtenentium, & Capiteanorum inferiorum, qui syndicatui parere tenentur, & sic etiã omittã hic materia Locumtenentis Regis Cameræ, qui ab antiquis Comes rerum priuatarum, vel Sacri Patrimonij Comes vocabatur, ut in *l. unic. C. de officio Comitum rerum priuatarum lib. 11. & §. 1. in autb. de Pratore Sicilia cons. 104.* vbi à Iustiniano Imperatore Comes patrimonij Italie vocatur; gerit enim officium magni Camerarij, & est officium magnæ authoritatis, & confidentiæ, ut infra videbimus *vers. 3. obser. 3. in Tribunali Regie Camera Summaria num. 137.*

5 In materia nostra est aduertendum, quod 6 Locumtenens Regis facere etiam potest omnia ea, quæ ipse Rex facere posset, *Frecc. in lib. 2. de subfeud. in tit. quis dicatur Dux. num. 33. & seq. fol. mibi 130.* & ideo vides, quod in nomine tantum differt à Prorege, & in non habendo titulum Excellentie; sed in verbis non est facienda vis, quoniam Regina Maria coniux, Regis Alphonfi Aragonij Locumtenens Generalis vocabatur, & leges condidit in anno 1423. ut in *foro Aragonum est videre fol. 103.* & idem fecit Ioanna Locumtenens, & vxor Regis Ioannis Aragonij, ut in dicto foro *fol. 218.* & qui Locumtenentẽ offendit verbaliter, vel realiter, incidit in crimen læsæ Maiestatis, quia offendens Vicarium videtur offendisse Episcopum, & ita in Locumtenente Regis ponderauit *Bal. per l. 2. C. de his qui vic. alter. ger. in l. obseruare. §. fin. alias aliquando. ff. de offic. Procons. & Legati, & Camer. in l. Imperialem. fol. 78. col. 4. in fine, post Cyn. in l. sancitum. ff. de verum pvm. & ponderat text. notab. in cap. fin. de officio Vicarij in 6.* & de hoc euenit casus miserabilis, & notandus tempore gubernij Illustriss. Domini Cardinalis Zapatæ Locumtenentis, summi ingenij, & prudentiæ Viri, quando infra scripti miserissimi trucidati fuerunt mediante infra scripta sententia tenorem cuius inferere non erit incongruum, pro futura rei memoria, & ad exemplum aliorum,

rum, eo fortius, quia à Peritissimis Viris fuit prolata, cuius tenor est, vt infra.

IN causa Regij Fisci cum Ioanne Leonar- do Carpenterio. & Io. Petro Camardella; inquisitis de crimine laesa Maieſtatis patrato mediante coniuratione, conspiratione, machinatione, & tractatu, de occidendo Illustriss. et Reuerendiss. Cardinalè Zapata Locumtenentem Generalem in hoc Regno per Catholicam Maieſtatem, ac Illustrè Fulvium Constantium Marchionem Corleti, Regium Collateralè Consiliarium, ac Regia Cancellaria Regentem, tunc Annona Praefectum intuitu exercitij eorum gubernij, & administrationis officij, ac etiam Illustrè Paulum de Sangro Principem Sancti Severi similiter à Latere Consiliarium, & alijs.

Necnon cum Io. Antonio del'a Ricca alias Spagnuolo, Cicco Draco alias Impiso, Cicco de Angelo alias Maccarone, Anello Palmerio alias occhi d'Impiso, Michele Angelo Bouardo, Iulio Bouardo, & Ioanne Leone alias Sorice, similiter inquisitis de crimine laesa Maieſtatis, ac coniuratione, conspiratione, & machinatione, & tractatu, de occidendo eundem Illustrissimum, & Reuerendiss. Cardinalem Zapata Locumtenentem Generalem, & pro illius executione, impetu in comitiis cum diuersis hominibus armatis diuersis armorum generibus factò sub die 4. Maij presentis anni intruenda hostili modo, et animo cõtra eundem Illustr. Dñum incidentem, & transeuntè per plateam V lmi huius fidelissima Ciuitatis in eius quatrige, insimul cum Illustrè Comite Montis Rey Oratore extraordinario nostri Potentissimi Regis Catholici apud Summam Pontificem Gregorij XV. alijsque Equitibus Hispanis: eundem insequendo diuersis clamoribus incitando plebem, plurimamque iniuriosa, & contumeliosa verba in eum vociferando, & deueniendo vsq; ad lapidum in eum possessionem; & alijs vt in actis penes Ioseph Parrinum Actuarium assumptum.

Die 28. Maij 1622.

FActa relatione per Magnificum Scipionem Rouitum Regium Consiliarium, & Commissarium delegatum, in Regia Iuncta, cum interuentu magnifici, & circumspetti Ioannis Baptista Valenzuela Valasquez Regij Collateralis Consiliarij, & Regiam Cancellariã Regentis, ac magnificorum Consiliariorum Pomponij Salui, & Caesaris Alderisij Adunatorum, & delegatorũ in presenti causa, audi-

toq; magnifico Fisci Patrono causarum criminalium in Magna Curia Vicaria; ac etiã Doctore Simone Carola Aduocato predictorum inquisitorum. Per subscriptos DD. Delegatos prouisum est, pariterq; decretũ, quod omnes predicti Inquisiti denudati in planstris euecti, & alligati protrahantur, & perducantur per loca publica solita, & consuetudinis fidelissima Ciuitatis Neapolis, adhibitis etiam eorum carnibus paulatim per viam forcipibus igne candentibus vsq; ad loca delicti; ibique super rota curruli in altam erecta extensi more Germanico trucidentur: ita vt contractis ferro malleo tibijs, cruribus, brachijs, pectore, ac temporibus, moriantur, adeo vt anima totaliter à corpore separatur. Eorumque cadauera in quatuor frustra diuisa sparsim appendantur extra menia huius Ciuitatis ad escam Volatiliam: capita vero in crata ferrea inclusa affingantur, singula in singulis Portis frequentioribus huiusmet fidelissima Ciuitatis à parte exteriori, perpetuo ibi detinenda subdiõ: domusq; eorum propria diruantur funditus, & solo aquata; in eis sale asperso, destruantur singula: bonaq; omnia publicentur, & Fisci commodis applicentur, taliter quod ipsis sit supplicium, aliorum vero transeat in exemplum; necnon ante executionem presentis sententiã, singuli torqueantur tamquam cadauera, ad sciendam alios complices, fautores, auxiliatores, consultores, & mandatores, prout hac eadem sententiã singuli prænominati ad omnia, & singula subscripta condemnantur. hanc eandem &c.

Valenzuela Regens.
Pomponius Saluus.

Cesar Alderisius.
Scipio Rouitus.

Ioseph Parrinus
Act. assumptus.

9 Sententia predicta fuit executioni demandata 1. Iunij 1622. & fundata potest dici in l. quisquis. C. ad l. lul. Maieſtatis. & in §. illud. in cap. 10. in auth. vt nulli iudicium, ibi, ex diuerso autem etiam poenis eos omnium amarissimis subrogamus. & facit extrauagans Io. XX. qua incipit dierum. vbi de poena contra offendentes Officiales; sed audiui, quod respectu forcipium igne candentium, licet fuerint super planstris aducti, non fuerunt adhibiti carnibus predictorum miserorum, ex gratia, & pietate predicti Illustriss. Dñi Cardinalis Zapata: & de hac poena candentis ferri tractat Couar. variar. resolut. lib. 4. cap. 23. fol. mibi 463.

Et similiter de dicta dictione subdiõ, intellege perpetuo, die, ac nocte, & differt à dictione

tionem subdiu, quæ quanto tempore intelligatur, habemus *glos. in l. Lutus. ff. de mand.* quæ per decennium dixit intelligi, sed veritas est, quod stat in arbitrio Iudicis, & cum *glos. transeunt Bald. Alex. & Ias. post alios in l. pœnam. ff. de verb. obligat. & Ias. in l. si fundum per fideicommissum. num. 11. ff. de legat. 1. & Negus. de pignor. par. 6. in ult. membro. num. 46.*

- 10 De pœna vero asperisionis salis, vide *Iudicum 9. ibi, ipsaque distructa, ita vt in ea sal aspergatur. nu. 45.* & quod delinquentes per totam Ciuitatem debeant circundari, & in loco delicti vita priuari, habetur in 2. *Machabeorum 4. nu. 28.* & quo ad suspensionem capitis in Arce, vide in 2. *Machab. cap. fin. num. 33.* quo vero ad conspirationes, carbonibus accensis eas assimila, qui si in umbra accensi sunt, apparente sole obcecantur, & in cinerem resoluuntur, ita & conspiratores apparente superiore, quia temeritas vbi primum impetum effudit, est sicuti quædam animalia, quæ amisso aculeo, torpene. Gentiles in cruce condemnatos mori, & volucris escas fieri, permittentur, vt post multos testatur *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez in lib. 2. cap. 20. in 2. & 3. col. fol. 275.* Moyses autem moderando legem prædictam iussit, ex cruce cadauera tolli, vt ibidem, & *Deutero. 21. 23.*

Et ad materiam Locumtenentis redeundo, dico, quod Locumtenens Regis ex intellectu, & significatione appellationis, potest facere omnia, quæ facit Prorex, quinimo si habet titulum Capitanei Generalis, habet etiam titulum Excellentie, *l. excellentia. cum glos. 1. C. de erogatione militaris Annona lib. 12. Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis in tit. de assensibus Regijs. §. 5. num. 14.* & vidimus tempore prædicti Dñi D. Francisci de Castro, quâdo in anno 1601. fuit constitutus Locumtenens ab eius Patre Comite de Lemos Prorege infirmo, & inde mortuo. Nam ei dabamus titulum Illustrissimi, verum post

- 12 aliquos menses à Potentissimo Rege nostro fuit decoratus titulo Locumtenentis, & Capitanei Generalis, & ideo dedimus titulum Illustrissimi, & Excellentissimi, prout ad præsens habet, stante quod ipse est Comes Lemesi inter Hispanos magnates maximos, qui quasi omnia officia, & legationes in Italia pro Rege nostro, cû maxima circumspectione, ingenio, ac dexteritate expleuit, vt alias diximus.

13 Et non solum quando est Locumtenens, & Capitaneus Generalis potest omnia peragere, quæ facit Prorex vt supra, sed etiam omnia ea, quæ Rex facit, *Lucas de Penna in*

l. in officioso. C. de Castrensi ministerijs lib. 12. & gaudet omnibus priuilegijs, & prerogatiuis, quibus Dominus gaudet, *l. unicuique. C. de proxim. sacror. scrip. lib. 12. Frecc. in lib. 7. de subfœd. in tit. quis dicatur Dux num. 33. fol. mibi 130.*

- 14 Et vltimo nota, Locumtenentem nõ posse creare alium Locumtenentem, *Bal. in l. 1. §. à Praefectis. ff. de legat. 3.* quem sequitur *Iacobi. de sancto Georgio in tract. de feudis. in verb. Vicarius in fine,* quia habet minorem authoritatem, quam Prorex, qui potest constituere Locumtenentem, vt fundauimus supra in hoc *vers. 2. obseru. 2. num. 47. & 49.* differt tamen à Domino Prorege, quia quando Locumtenens in Ciuitatem Neap. ingreditur, non habet pontem in mole, (vt habent Proreges, seu Reges, *Bald. in §. nobis intrantibus. de paci constant. & fuit seruatum Neap. die 1. Nouembris 1506.* quando Rex Catholicus venit Neapolim, nam in mole magna fuit factus pons, vbi Rex iurauit obseruare capitula, *Hieronymus Zurita in tom. 6. de las empresas, y ligas de Italia lib. 7. cap. 20.*) Locumtenens enim in Turre Sancti Vincentij descendit (si per mare venit, vbi Syndicus eum recipit, & facit ingressum, vt fecit Dominus Cardinalis Zapata:) si verò per terram, equitat cum Syndico, & Electis, ac alijs Magnatibus, & Ministris ex parte per quam venit.

- 16 Sed Dominus Cardinalis Borya recepit iuramentum in Insula Procitæ coram aliquibus ex Consiliarijs status, & Regentibus Regiam Cancellariam, & Electis Ciuitatis, & inde ad euitandum euitanda, absque ingressu solemnî, vt fieri solet, per terram intus Castrum nouum venit, noctis tempore, & mandare, ac exercere statim cepit, existente in Palatio Regio Domino Duce Ossunæ ingressum nesciente: qui paucos post dies Hispaniam petijt, vt supra hic, *obser. 2.*

Forma Commissionis Locumtenentium
solet esse vt infra.

17 **P**HILIPPVS Dei gratia Rex Castellæ, Aragonum, Legionis, vtriusq; Sicilia, Hierusalem, Portugallia, Vngaria, Dalmatia, Croatia, Nauarra, Granata, Toleti, Valentia, Galletia, Maioricarum, Hispalis, Sardinia, Corduba, Corsica, Mursia, Giennis, Algarbÿ, Algizra, Gibraltar, Insularum Canaria, necnon Indiarum Orientalium, & Occidentalium

itum Insularū, ac Terræ firmæ maris Oceani, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarū, & Neopatriæ, Comes Aufpurgi, Flandriæ, Tirolis, Barcinonæ, Rossilionis, & Ceritania, Marchio Oristani, & Goceani. Inter reliquas optimorum Principum curas, quarum in admittenda Republica illos rationem habere oportet, & potissimum commendatur, quæ subditorum conseruationem, ac quietem vigilanter incumbunt, ei propterea: tum maximè consulitur cum in præficiendis gubernationibus præcipuam curam gerunt, ut æquitate, & benevolentia comendari subditos in pace, ac Vicinos, in officio contineant. Quare cum Illustriss. Don. Petrus Giron Dux Ossunæ, Comes Vrenia, & Marchio de Pignafel consanguineus noster, ac in prædicto nostro citerioris Sicilia Regno Prorex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis nobis petierit, ut ad agendum de aliquibus magni momenti rebus nobiscum, tam seruitij nostri, quam huius nostræ coronæ utilitatis licentiam huc venire impartiri dignaremur: illam sibi concedere decreuimus, necessariumque putauimus alium virum in interim nominare, in quo, & omnia colluceant, quibus ad tam præclarum Regnum gubernandum decoratum esse oportet; ita Reuerendum Admodum in Christo Patrem Cardinalem de Boria, ac Velasco amicū nostrum carissimum ad hoc eligimus, & deputamus eximia prudentia rerum intelligentia, ac ingenio singulari mire decoratum, dignumque in cuius humeris ea Prouincia imponatur, quæ virum magnum omnibusque numeris absolutū ob ipsius amplitudinem, & Regni nobilitatem merito exposcit; tenore igitur presentium de certa scientia, Regiaque auctoritate nostra ex gratia speciali firmo, ac deliberato animo dictum Cardinalem de Boria ac Velasco, Locumtenentem, & Capitaneum generalem nostrum in prædicto citerioris Sicilia Regno nominamus, eligimus, & deputamus, ut interim in eodem Regno personam nostram referat, vniuersisque, & singulis dicti Regni personis cuiusuis status, & conditionis existant, tam Ecclesiasticis, quam secularibus,

Tribunalibus, Ministris, & Officialibus quibuscumque præferatur: omnibusque in iungat. Iurisdictionem quoque ciuilem, & criminalem altam, & baxiam, merum, & mixtum Imperium cum omnimoda gladij potestate nostris vice, & auctoritate exerceat, eaque omnia faciat, exequatur, statuatur, & ordinet, quæ eiusdem Regni conseruatione, & augmento necessaria visa fuerint, & opportuna, & quæ nos ipsi faceremus, & facere possemus, si personaliter interessemas, etiam si talia forent, quæ expressam mentionem, & mandatum exigent magis speciale, cum presentibus est concessum, & expressum, & quæ non nisi per nosmetipsos coram fieri possent. Nos enim ad omnia, & singula supradicta cum incidentibus, dependentibus, & emergentibus ex eis eisdem annexis, & connexis amplissimam facultatem, auctoritatem, potestatem, & vices nostras cum libera, & generali administratione eidem Cardinali de Boria, & Velasco per easdem presentes concedimus, committimus, & plenarie elargimur, quibuscumque in contrarium facientibus quoquo modo, non obstantibus, & si huiusmodi natura forent, de quibus expressam mentionem fieri, aut de verbo ad verbum inferere oportet, quibus omnibus, & singulis eisdem mota, scientia, animo, auctoritate, & potestate derogamus, & derogatum esse volumus per presentes: suppletes omnes, & quoscumque defectus tam iuris, & facti, & solemnitatum omissiones, si qui, vel quæ fortè in præmissis, vel eorum singulis interuenire, aut allegari possent; mandantes vniuersis, & singulis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Prælatibus, & alijs Ecclesiasticis personis, necnon fidelissima Ciuitati nostræ Neap. ac Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & Baronibus, ceterisque vniuersis, & singulis Officialibus, Tribunalibus, & subditis nostris, quocumque titulo, officio, auctoritate, & dignitate fulgentibus, Colonellis, Tribunis, Capitaneis quoque Militum, Equitum, Triremium, & aliarum nauium Præfectis Castrorum, & quibuscumque alijs in præfato nostro citerioris Sicilia Regno constitutis,

stitutis, & constituendis, ut dictum Cardinalem de Borya, & Velasco, ut interim pro eorū Superiore habeant &c. teneāt &c. reuerēatur, & obseruent, &c. eique tanquā persona per Nos missa, & nostrā representanti, & eius mandatis veluti nostris proprijs obtemperent, pareant, obediant, & assistant, nec contrarium faciant, aut contrafacere, vel venire presumant, ratione aliqua siue causā, si gratia nostra illis cara est; iramque, & indignationem nostram præter alias pœnas nostro arbitrio reseruatās, cupiunt euitare; in quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, presentes fieri iussimus nostro prædicti nostri citerioris Siciliae Regni sigillo, atergo munitas. Datum in Oppido nostro Madriti die 27. mensis Ianuarij Anno à Natiuitate Domini 1620. YO EL REY. Vidit Comes de Benaueute, & Proprototonario, & Magno Camerario. Vidit Comes Generalis Thesaurarius. Vidit Caymus Regens. Vidit Marchio Florestæ Regens. Vidit Montoya de Cardona Regens. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit D. Philippus de Aro Regens. Dominus Rex mandauit mihi Francisco Douo de Castillo nil soluat, quia exemptus, Io. Baptista de Salinas Protaxatore.

Patente paraque el Cardenal de Borya, y Velasco con occason de la licencia, que se hà concedido al Virey de Napoles gouierne en aquel Reyno, en el interim &c. V. M. comanda &c. registrata in partium Regia Cancellariæ Neap. 13. fol. 1.

OBSERVATIONIS IV.

S V M M A R I V M.

- 1 **O**fficium Præfecti Prætorio differt ab Officio Præfecti Militum.
- 2 Duces Militum in prouincialibus non habebant potestatem, sed tantum bona mobilia capta ab hostibus inter milites diuidebant.
- 3 Immobilia capta ab hostibus sunt Regis indicentis bellum.
- 4 Duces Militum præcipuè curent fines Imperij ampliari, ac custodiri.

- 5 **M**ilites ad Prouincias vendicandas sunt constituti.
 - Secundum vnius cuiusque labores sunt meliorandi, ibid.
 - Sint beneuoli circa vafallos Regis, nullumq; inferant eis damnum, ibidem.
- 6 **D**ux Militum, seu Capitaneus generalis in Milites, potest leges condere.
- 7 **P**ræfectus Prætorio in Milites nullam potestatem habebat, sed in prouinciales tantum.
- 8 **P**recer utramque potestatem habet, nam uti Locumtenens in prouincialibus iustitiam exercet, & uti Capitaneus generalis in milites.
- 9 **C**apitaneus Generalis procedit de facto, & leuato velo, & omnibus præest, etiam Duci belli.
- 10 **M**agni Comestabuli potestas.
- 11 **H**abet cohortem grauis armaturæ maiore alijs, & alia prerogatiua.
- 12 **C**ohortes militum grauis armaturæ, in quo numero sint.
- 13 **D**on Philippus Columna magnus Comestabulus in Regno Neapolis, primus Dominus in Italia post Principes liberos.
- 14 **E**xteri à Regno introitus reuelēt, & quartam partem reddituum soluant per quatuor annos.
- 15 **D**on Philippus Columna est Ciuis Neapolitanus de platea Portus.
- 16 **N**eapolitani de plateis vbiq; nascuntur, gaudent ut Ciues Neapolitani.
- 17 **S**edilia, seu platea Neapolis à Rege Ladislao approbata, habent iurisdictionē, & vnaqueque districtum, & vnam portam Ciuitatis.
- 18 **C**iuitas diuisa in quarteria: quodlibet quarterium est vna Ciuitas.
- 19 **S**edilia Neapolis vnde originem traxere.
- 20 **C**iuitates diuidi non est nouum.
- 21 **C**olumna Illustrissima Familia notissima.
- 22 **M**arcus Antonius Columna magnus Heros memorandus per omnia sæcula, fuit Cōsiliarius status in hoc Regno, & magnus Comestabulus.
- 23 **O**fficialis est Ciuis in loco vbi exercet officium.
- 24 **M**agnus Comestabulus omnes præcedit.
- 25 **C**oncilium status vnde dicitur.
- 26 **C**onsiliarij status vocantur patres Principis, & patres conscripti.
- 27 **A**ffimilatur centum Senatoribus à Romulo electis, & ad nutum Principis congregantur. Tempore belli Regnum regunt, ibid.
- 28 **P**ares Francia originem habuerunt à concilio status.

- 29 Concilia duo sunt, unum pacis, alterum belli.
- 30 Conciliorum belli, & pacis, commoda, & instrumenta militaria.
- 31 Belli finis, pax est.
Concilium status proprie vocatur concilium pacis, ibid.
- 32 Consiliarij status tanquam tutores, & Republica protectores sunt.
- 33 Consiliarij habentur uti presentes in Ciuitate.
- 34 Concilia pacis, & belli à Cicerone equiparantur.
- 35 Magnus Comestabulus, vocatur magnus militia Magister.
Est Ciuis Regni.
- 37 Habet multas prerogatiuas, & auctoritates.
- 38 Est Locumtenens in Regno in casu deficientia Proregis Regni.
- 39 Eius officium antiquissimum in Regno, & habuit principium in Cælo, à Michaele Archangelo.
- 40 Verba à Rege prolata, quando tale officium confert.
- 41 Tempore belli mandat omnibus militibus, pedestribus, & equestribus, & primum locum optinet in parlamenti in dextera Regis.
- 42 Creatur ex grãdioribus Baronibus Regni.
- 43 Miles dicitur Ciuis, ubi stipendia meretur.
- 45 Paliani Castrum ad deuotionem Regis Hispaniarum.
- 46 Ascanius Columna adbesit partibus Hispanicis tempore Rauli Quarti.
- 47 Magnus Comestabulus ex vna ad aliam Prouinciam exercitum mouere potest, non expectato iussu Regis.
Sub eo subsunt omnes Tribuni militum, ibid.
- 48 Capitaneus generalis tantum, non solet à Rege constitui.
- 49 Magnus Capitaneus fuit vocatus Consalvus de Corduba, qui Vicerex erat.
Capitaneus generalis non potest pacem promittere, ibid.
- 50 Vicarij generalis distinctio.
- 51 Qui solent constitui, & quando Vicarij dicantur.
- 52 Primogenitus Regis est Vicarius generalis, & Dux Calabriae.
- 53 Vicarius generalis leges condit.
Habet eundem honorem sicuti constituens, quia est eius imago, ibid.
- 54 Filius est imago patris.
- 55 Rex in occurrentijs consulitur cum Vicario generali, & exemplũ dedit Dñs Iesus.

Vicarius generalis consuluit Principem, ibidem.

56 Vicarij generalis commissiones diuersimodè fieri solent.

57 Vicarij generalis potestates, remissuè.

58 Vicarius non potest sibi alium Vicarium substituere.

OBSERVATIONIS IV.

materia erit videre.

Quid sit Capitaneus generalis, & eius potestas in quibus consistat, & aliqua de Vicario generale Regni.

- R**O intelligētia scias, quod ex destinatione iuris ciuilibus, aliud erat officium Praefecti Prætorio circa iusticiam administrandam in Prouincijs sibi commissis: aliud vero erat officium Magistri militum, ut est videre in titulis C. de officio Praefecti Prætorio Orientis, vel Aprica, & in tit. de offic. magistr. militum, & in alio tit. de offic. Praefect. Prætor. Aprica, & probatext. in §. 1. in constitutione 31. in auth. de descript. quatuor Praesidium Armenia, in vers. illud, ibi, Comitē non tantum ciuilem sed etiam militarem magistratum fecimus, & in §. 1. vers. ac si hi. in auth. de Praeside Pisdia constitut. 24. ibi, componantur etiam in vnum tam militaria, quam praesidalia insignia; & clarius idem habetur in §. 1. de Prætor. Lycoania in auth. in const. 25. & in alijs constitutionibus sequentibus. Erant enim inter se officia ista distincta, & diuisa, siquidem disponebatur, ut viri illustres, & Magistri peditum, & equitum, in Prouinciales nullam haberent potestatem. Sed tanquam Duces exercitus, bona mobilia quæ capta erant inter ipsos, & milites diuiderent, Alber. in l. si quis pro redemptione. C. de donationibus, Corset. in const. 31. lib. 5. latissime Lanarius in const. 84. ex quo mobilia capta sunt Regis indicentis bellum, l. diuus. ff. de iure fisci, Bart. in l. si quid in bello. de capt. & postlimi. reuers. & omnes in l. 1. ff. de acquiren. possess. & in l. 1. C. de petit. bonor. sublat.
- 4 Erat hoc officium militum Magistri Ducis, præcipuè ad ampliandos, & custodiendos fines Reipublicæ, & Prouinciarum, l. 2. C. de off. Praefect. Prætor. Aprica, vbi circa medium habes, milites esse destinatos ad Prouincias vendicandas: præcipuè cum sufficēter, & ipsis, & eorum Ducibus emolumenta præstantur, & secundum vniuscuiusque labores ad

- res ad meliores gradus, & ad maiores dignitates perducere debent, ait enim *Seneca de diuina providentia, Milites viri gloriantur, leti fluentem meliore casu sanguinem ostendant,* & Imperator mandat in loco supra citato, militibus beneuolos esse erga vassallos suos, vltimumq; damnum, aut lesionem in eos inferre: alias puniantur, vt in *novell. constit. 86.*
- 6 *S. porro si contingat.* talisq; Dux militum, seu Capitaneus generalis potest erga milites legem condere, *l. fin. C. de leg. h. i. ff. de const.*
- 7 Princip. & conuerso, Praefectus Praetorio in milites nullam iurisdictionem, vel potestatem exercebat, *l. i. & 2. & tota tit. C. de officio magistri milit. & officium hoc erat tanquam Locumtenens, iustitiam tantum in Prouinciales exercendo.*
- 8 Hae autem duae potestates Praefecti Praetorio, & Magistri militum, ad evitandas contempiones, sunt hodie vnitae in personam Proregis, seu Locumtenentis Capitanei generalis, vt est videre per totos titulos in *authent. de Praefide Pissidia const. 24. & de Praetore Lycoania, & de Praetore Thracia const. 25. & 26. & seq.* & ideo Dux ducum est, fortissimusq; omnium eligendus. *1. Paralipom. 5. in fine.* Nam vti Locumtenens iustitiam exercet super omnibus Prouincialibus, & leges condit, circa negotia ad eos pertinentia: vti vero Capitaneus generalis, de facto praedit leuato velo, & absque ordine iudiciario, sed ex processu informatio penam de facto in-

- figere potest, *Gizzarell. in decif. 30. nu. 37.* adeo quod dici possit, eodem tempore, iudicat, & pugnat, vt in *Apocalif. 19.* omnibusq; militibus superior est, ac etiam ipsi Ducibus belli, seu militum, id est ipsi magno Comestabulo Regni, cuius potestas est magna, vt declaratur à *Freccia in lib. 1. de subfeudis instit. de officio magni Comestabuli fol. 28. & à Mastrillo in tract. de magistrat. tom. 2. lib. 5. cap. 13. fol. 216. & à Marco Antonio Surgata in tract. de Neap. illustrata. cap. 22. num. 10.*
- 11 habet enim inter alia priuilegia, Cohortem militum grauis armaturae in numero 80. ac etiam potestatem conferendi duodecim plazas militares absque obligatione seruitijs:
- 12 ceterae vero Cohortes sunt numero quinquaginta militum, praeter illam Proregis, quae est numero centum militum, ex dispositione *S. 1. in auth. de Praetore Thracia, & in S. 1. in auth. de Praet. Lycania. const. 25. & 26.*
- 13 Cumque se offerat sermo ad hoc officium Comestabuli spectans: infra scriptas Allegationes inferendas decreui, quas edidi pro Illusterriss. & Excellentiss. Domino D. Philippo Columna omnium virtutum numero ornatissimo, & post Principes liberos Italicae, primum locum optinente, & huius Regni magno Comestabulo mira cum grauitate, & munificentia existente, in eis enim originem, potestatem, & officij praedicti grauitatem videbis.

IESVS MARIA IOSEPH.

An Dominus D. Philippus Columna magnus Regni Neapolis Comestabulus teneatur soluere quartum suorum reddituum secundum Pragmaticas aditas vt infra.

ALLEGATIO II.

Pro magno Comestabulo Columna.

DVM pro reparandis damnis huic Neapolis Regno obuentis ex causa adueratæ monetæ in hac nostra tempestate quasi ab anno 1606. vsq; ad annum 1622. duo fuerunt publicatae banna.

14 Primum sub die nono Octobris 1621. quo

his verbis cauetur, *Che tutte le persone di qualsuoglia grado, e conditione si siano, che tengono intrate, o rendite nel presente Regno (eccetto li naturali di esso Regno li quali si exceptuano, perche non sono in tanta utilità come li forastieri, & per altra via haueranno da contribuire per miglior modo che parirà conuenire) debbiano reuelare le loro intrate, che tengono in quello Regno, così burgenfatice, como feudali.*

Secundum bannum fuit 31. Maij 1622. his verbis: *Che tutte le persone, che sono di natione forastiera in questo Regno, alle quali per l'altro banno delli 9. d'ottobre prossimo passato, fu ordinato, che reuelassero le loro intrate, debbiano, & siano obligate pagare per quattro anni il quarto della loro intrate burgenfatice.*

G 2 Jattiche

latibus, & feudali; declarando, che fra dette persone forastiere si comprendano, & non restino esclusi in modo alcuno da detta contributione, quelli di natione forastiera, che fussero, ò hauessero fatto incolato in questa Città, & Regno per qualsuoglia corso di tempo, ò acquistato Cittadinanza in questa, ò altr. Città, ò Terra del Regno, ò che siano numerati focchi in esso Regno, con pagar li pesi del foco, ò tenessero moglie, casa, ò famiglia in questa Città, ò altra Terra del Regno, ò per privilegio iuris, vel hominis, ò in altra qualsuoglia causa, nella quale per disposizione di ragione, Pragmatiche, Capitoli, Riti, & Constitutioni del Regno potessero opponere di hauere acquistato Cittadinanza, ò naturalezza in esso Regno.

Dubitatur autem ad præsens, num Dominus D. Philippus Columna Dux Tagliacotij, & Paliani, Consiliarius status Suz Maiestatis, & eius magnus Comestabulus in hoc Regno, ac vnus ex Magnatibus Hispaniarum, sic inclusus in dictis ordinibus tanquam exterus, & ad soluendū quartum eius inroytuum, vt dictis in bannis disponitur: teneatur.

Nos autem qui eius partem tuemur, dicimus, nullatenus in bannis prædictis comprehendendi.

Primo, quia ne dum est Ciuis Neapolitanus ex platea Portus, sed est primus Ciuis, vt infra.

Secundo, quia est Consiliarius Suz Maiestatis in hoc Regno, & obtinet primum locū inter omnes.

Tertio, quia est magnus Comestabulus in hoc Regno, & vnus ex Magnatibus Hispaniarum, & sic tanquam Ciuis, imò vt primus Ciuis habendus, ac reputandus venit.

Primum caput est notorium, si quidem ipse Dominus Don Philippus est Ciuis Neapolitanus ascriptus in platea Portus, quæ est vna quinque platearum Nobilium huius fidelissimæ Ciuitatis, & in ea eius Antecessores etiam fuerunt vti Ciues nobiles deputati in parlamento huius Ciuitatis, & signanter in parlamento de anno 1536. tempore quo hic erat Imperator Carolus Quintus, fuit vnus ex deputatis Dñus Ascanius Columna eius antecessor, vt in *Privilegijs, & Capitulis Neap. fol. 100. ater.* & si vti Ciuis ipse Don Philippus potest esse Syndicus, & Deputatus in parlamento Ciuitatis, & alia officia exercere, quomodo potest tractari vt exterus? verum est enim, quod si illi de platea nascuntur in quocumque loco, habentur vt ciues Neapolitani, & sic decisum refert *Reg. Moles in decis. manuscript, 57. in fine*, & ratio est patens, quia ista quinque Sedilia à Carolo

Primo ampliata, ad diuidendum Ciues, vt tuncius regnaret, sicuti in eius vita legitur, & à Rege Ladislao approbata: sunt vti quinque Vniuersitates, & quælibet ex eis habet eius comprehensorium, iurisdictionem, & districtum, & vnã portam Ciuitatis, vt per *Marcum Antonium Surgentem de Neapoli illustrata fol. 95. num. 64. & 65.* & per *Mutium Surgentem eius fratrem in additione ibidem fol. 114. in fin. & 415. in princ. & Moles in d. decis. 57.* & ex dispositione iuris, semper quod Ciuitas esset diuisa in quarteria: quodlibet quarterium est vna Ciuitas, l. 3. ff. de officio assessorum, *Anna in sing. 83. Florian. in l. testatrix. §. pluries. ff. si seruitus vendicetur*, vbi proprie loquitur de Archo, quod est, 19 quasi de Sedilibus huius Ciuitatis, ex quibus Archis, seu Subporticis, Sedilia ista originè traxere, vt testatur *Vincenz. de Franch. in decis. 2. num. 2. & Moles in dicta decis. 57.* congregabantur enim complatearij conuicini in Archu, seu Subportico conuicino, & 20 statuta, & modos viuendi inter eos cõstituebant, vt dicitur de vsu Capuanæ, & Nidi: nec est nouum, Ciuitates diuidi, nam idem fecit Romana Ciuitas, quando in tres partes diuisa extitit, *Liuius lib. 1. ab Vrbe condita, & Pomp. Latus ad Fenshellam. de magistratibus in principio, & Sabelh. aneado. 2. lib. 6. fol. 86.*

De hac enim amplissima, & Illustrissima Familia Columnæ plenæ sūt Historiæ, & ideo facibus esset illuminare Solè, de ea verba facere, illud tamen non præteream, quod adeo grata semper fuit omnibus, & signanter suis vasallis, quod dum Stephanus Columna collega Nicolai de Conti Romæ coronasset Imperatorem Ludouicum Bauarum, idem Bauarus post coronationem prædictam, creauit Antipapam Petrum de Corbario Comitatus Rieti, vasallum prædicti Stephani Columnæ, vt legitur per *Plat. in vita Io. XXII. & de Ciuitatibus, Terris, titulis, & officijs, habitis in Regno hoc, ob eorum immemorabilia seruitia, & sanguinem effusum pro seruitio Regni, & Regnum, superfluum esset referre.*

Et nedum idem ex prædictis est Ciuis, sed 22 quia est pronepos, & descendens illius per omnia sæcula memorandi Herois Marci Antonij Columnæ (denominati *il Grande*) qui fuit etiam Consiliarius status in hoc Regno, vt per *Surgentem de Neapoli illustrata fol. 222. sub num. 14. & fol. 291. num. 29.* & circumscriptis alijs suis honoribus, fuit vti Præfectus sanctæ Romanæ Ecclesiæ in victoria nauali habita contra Turcas in anno 1571. (in sancta liga inter Christianos, cuius Generalissimus fuit Serenissimus D. Ioannes de Austria,

Austria, in liga enim qui est potentior, & nobilior alios conuocat, arg. *l. fin. ff. de fide inst. c. 1. de maior. & obed. per Innoc. & Bal. in §. 230. de pace const.* & inde triumphans Romam ingressus fuit, indeq; Prorex in Regno Siciliae, & postea electus Praefectus in Belgio, sed morte praeventus, munus exple-
 23 re non potuit, & ad Gubernium illud Dux Parmae transmissus fuit. Cumque indubitati Iuris sit, Consiliarum status esse Officiale, vt fundabitur in secundo capite, infra hic, &

Ad Secundum vero caput dicimus, quod
 24 nedum ex supradictis Dominus iste est Ciuis, sed etiam ex quo est Consiliarius status in hoc Regno, quinimo Primus Consiliarius, vti magnus Comestabulus, qui omnibus septem
 25 Officijs Regni praefertur. Etenim Concilium status, seu Regni, dicitur a statuendo, ex quo res Regni stabiles decinet, & in Principis intimo concistorio assicit, & alio modo vocatur Comitatus de aula Principis. *Alciat. in l. papillus. §. territorium. ff. de verbor. signif.*

26 & Iustinianus vocauit eos Patritios, idest patres Principis, & filius familias. *inst. quib. mod. ius patr. potest. soluitur, & in l. nemini. C. de Consulib. lib. 11. & Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. c. 9. nu. 14. fol. mibi 135. post Io. Plateã ibi allegat. dicit, hoc esse primũ Concilium, & Patritij vocatur, idest patres Principis.*

27 Concilium status 100. Senatoribus à Romulo in Vrbe electis assimilatur. Regnum enim in vrgentibus necessitatibus, & tempore belli, regitur per Concilium status ad nutum Principis congregandum, *Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr. fol. 290. & fol. 28. & 29. & ante eum Titus Liuus lib. 1. ab Vrbe condita de cha. 1. lib. 2. Fenestella de Magistr. Roma cap. 1. & Plutarch. in vita Romuli.*

Quinimo vocantur etiã Patres cõscripti,
 28 & ab ipsis originẽ 12. Pares Franciaẽ traxere, *Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 8. nu. 2.*
 29 *fol. mibi 153.* duo enim sunt destinaata Concilia: vnum belli, & alterum pacis, & merito *Iustinianus in principio instituit. secundum Redin. in lib. de maiest. Principis. fol. 1. 43. & 57. dixit, Imperialem Maiestatem non solum armis decoratam, sed legibus armatã, ad hoc vt cum armis se defendat tempore belli, & legibus, tempore pacis: est tamen*
 30 verum, quod inter hæc duo Concilia, & Gubernia, magna est differentia, in illo enim belli, arma sunt instrumenta militaria, ac in

illo pacis sunt libri, & sapientia, quæ reãtudinẽ quamdã Iudicij importat tam in perfecto vsu rationis, quam per connaturalitatẽ quamdã ad ea, de quibus est iudicandum, *D. Thom. 2. 2. quest. 45. art. 2.* In Primo, virtus præualens est fortitudo, in Secundo, virtus magis conferens, est prudentia, quæ conficit in ratione practica, & speculatiua, & nõ solum in cognitione vniuersalium, sed etiam singulariũ, & principalis actus ipsius est præcipere: & multitudinẽ regere, *D. Thom. 2. 2. quest. 47. art. 2.* In Primo perturbatio, & continui labores adsunt; sed in Secundo, tranquillitas, & quies, vt aduertit *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. cap. 6. nu. 8. fol. 98.*

Et idẽmet *Bouadill. in lib. 4. c. 2. n. 4. f. 426.*
 31 *in 2. tom. fundat, Concilium status, propriẽ conciliũ pacis vocari, quia finis belli, pax est, & Populos in pace conseruare, sique armis vtitur, est ad se defendendum ab inquietatoribus, idẽmet post Aristot. & Iliodor. allegatos, tenet Lancellot. Conrad. in tract. de Imperat. §. 4. num. 2. fol. 50. & Budeus relatus à Marco Antonio Surgente in tract. de Neap. illustr. fol. 290. nu. 29. affirmat, Con-*
 32 *siliarios status à Rege electos esse tanquam Tutores, & Reipublica Protectores; de quibus infra pleniũ dicemus in vers. 3. obser. 3. in Tribunali Consilij status nu. 37. & seq.*

Ergo, si sunt Patres Patriæ, & Principis Tutores, & Protectores Reipublicæ, quomodo potest dubitari non esse habendos, & tractandos, vti naturales Ciues, & vt illos Concilij pacis? eo fortius, quod lex eos vt presentes in Ciuitate habet, *l. Senatores. C. de incol. lib. 10. & facit text. in l. municeps. §. miles. ff. de muner. & honor.* Officialis enim est Ciuis illius loci vbi habet officium, vt supra hic nu. 23. sed *Cicero in lib. 1. de offic. sub*
 33 *tit. de fortitudine circa med. fol. mibi 154. lit. B. dixit, Non minorẽ utilitatem afferunt, qui togati Reipublica praesunt, quam qui bellum gerunt. itaque eorum Concilio, sæpẽ, aut non suscepta, aut non confecta bella sunt, nõ nunquam etiam illata.*

Ad Tercium vero, & vltimum caput, dico,
 35 quod officiũ istud magni Comestabuli, quod à Pontano vocatur magnus militia Magister, *in lib. 4. Histor. Neapolis, post text. in l. 1. C. de offic. magistr. militum,* operatur, vt iste
 36 Dominus (ne dum sit Regni Ciuis, vt punctualiter dixit *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. cap. 9. sub num. 12. fol. 134.* vbi quod sicuti officium Prætorij est primum inter Ciues, ita
 37 etiam est officiũ magni Comestabuli: quod quamplurimas secum trahit prerogatiuas.

Primo, ad faciendum Ciuem personam electam, vt supra, & habetur in cap. 27. Ca-

sarea Maiestatis de anno 1594. in Priuileg. & Capitulis Neap. fol. 156. vbi septem officia Regni Regnicolis, & naturalibus tantum concedi, declarat Carolus Quintus, & quauis per capitulum Philippi Secundi de anno 1558. fol. 159. quatuor esse Regnicolas, tres vero ad beneplacitum disponatur, tamen capitulum prædictum cõfirmat, vt in fol. 159. ater. in fine.

Secundo, vt sit de Concilio status, vt per *Fab. de Anna in consil. 122. num. 25. 29. & 34. vol. 2.*

Tertio, vt sit primus de Concilio status, & in casu mortis, seu alterius vacantiz D. Proregis, ipse magnus Comestabulus sit Locumtenens, vt post *Frecc. refert nouissimè D. Regens Coniunctissimus Marchio Corletti in L. unica. num. 4. C. vt armorum vsus. lib. 1. fol. 233.*

Officium hoc fuit antiquissimũ in Regno, sicuti & Romæ, siquidem Valentianus Imperator Valentem eius fratrem Comestabulũ constituit, vt per *Ammianum Marcellinum in lib. 26. & dicebatur Comestabulus, qui tempore belli militibus præponebatur; Tutelæ tuæ copiæ exercitus permitti solêt, (ait Lipsius) & vetus tuum perpetuumq; munus est equestri parti virũ in Hispaniæ Regno præesse, imo & totis copijs absentia Regũ, idest Comestabuli magna dignitas, & ea qua Valerius Imperator ipsum fratrem exornauit, idest in proximo gradu sibi collocauit; quod bene nolcens magnus Henricus IV. Gallorum Rex, quando Comestabulus Castellæ, & Leonis illac transfuit, magnum honorem ei fecit, dicendo, quod erat de domo de Velasco, in qua dignitas prædicta est hereditaria, & quod talis est honoris, vt quasi de pari cum supremo consideratur. teste *Petro Matthai. Quinimo quod militum Capitaneus existat, testatur Vgo Falcanus in pluribus locis suis operis, & dico fortius, quod in Cœlo principium habuit, & Michaeli Archangelo traditum, quando rebelles e Cœlo expulit, & merito vocatur Dux belli, & quando Rex hoc officium confert, hæc verba profert. Accipe sanctum gladium, in quo eijcies aduersarios Populi mei. vt testatur *Frecc. in lib. 1. de subsud. in tit. de officio magni Comestabuli per totum. supradictisq; verbis vsus fuit Ieremias quando aureum gladium dedit Iudæ. 2. Machab. cap. fin. nu. 16. & ratio est, quia victoria non secundum armorum potentiã, sed prout Deo placet dignis dat, ibid. nu. 21. Ipse enim tempore belli omnibus militibus pedestris, ac equestris militiæ mandat, & in parlamento primus locum optinet in dextera Regis: tantæque est amplitudinis, quod multi***

eum assimilare voluerunt Præfecto Prætorio, sed hæc opinio elaudicat: Quoniam persepe Præfectus Prætorio creatur ex ordine Equestri, & vnus de probatis, & de numero Procerum Regis, & de gymnasio suæ Curiz, vt supra est dictum, & probatur in *§. 1. vers. mittimus. in auth. de Prator. Lycoania const. 25. vbi de potestate, & reuerentia Proregis habetur, & quomodo ehortè, idest 100. continuos, & Assessorem habet, de quibus etiã est text. in §. 1. vers. ceterum. in auth. de Pratore Thracia, & in §. 1. in auth. de Proconsula Palestina; vbi quod quandoque humiles, & impotentes Proconsules creati fuere, & diximus supra vers. 2. obser. 2. num. 12. & seq. sed magnus Comestabulus creatur ex grandioribus Baronibus Regni, vt experientia docuit, & docet, & testatur *Mazzella in descriptione Regni Neapol. fol. 491. & licet subeat Præfecto Prætorio vna eum militibus, tamen quatenus iultè eis præciperet, habet auctoritatem, & non aliter, §. 1. vers. atque hæc. in auth. de Pratore Paphlagonia. meritò D. Comestabulus non potest dici exterus, tanto magis, quod miles dicitur Ciuis, vbi stipendia meretur, l. municeps. 23. §. fin. ff. ad municip. latè *Casill. in decis. Sicilia vlt. eo fortius si stipendium haberet, ex quo primus inimicũ offenderit, quo casu omnino deberetur. 1. Paralipom. 11. num. 6. videmus enim in hac nostra Ciuitate de militibus Hispanis existentibus in ea, nam priuilegio Neapolitanorum gaudent, *Carauit. in ritu 301. num. 21. fol. mibi 176. ater. ergo tanto fortius dici potest de magno Comestabulo, qui est caput militum.****

Corroborantur prædicta, si quidem Heros iste est Pronepos, & descendens ex magno Marco Antonio Coluna, vt supra retulimus: qui etiam fuit magnus Comestabulus, & omnibus prælatus in parlamento, teste *Regente de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 326. num. 6. in §. 5. de Assessoribus Regijs, sed et enim in dextera parte, quæ dignior habetur, cap. solita. vbi notat *Abb. de maiorit. & obediens. quinimo ob eius eminentiam à Ciuitate, & à Regno hoc fuerunt ei dati ducati nouem mille, & ducentum in Parlamento celebrato in anno 1556. vt ex eo est videre in Priuilegijs, & Capitulis Neap.**

Nec prædictis obstat obiectio, quod extra Regnum habitat, quoniam ultra quod quasi semper in Regno est, & in suis Terris fitis in confinibus Regni, vt plurimum persistit: & in paucis horis Regnum, & Ciuitatem petere potest, habitatio ipsius ibidem est apprime necessaria pro oportuna defensione Regni, & pro eius Castro Paliani ad deuotionem

nem Regis noſtri detēpti, vt eſt notum, & in alijs occaſionibus viſum eſt : & ſignanter in illa de anno 1556. quo tēpore Aſcanius Columna eius Abauus fuit declaratus excommunicatus, & rebellis à Paulo Quarto pro adherentia erga Hiſpanicas partes, vt per *Regentem de Ponte in conf. 42. nu. 52. vol. 1.* quinimo fortius dico, officium hoc magni Comeſtabuli eſſe proprium in confinibus habitare, & confinia euſtodire, & ampliare, *l. 2. C. de officio Praefeſ. Prator. Aprica,* & diximus ſupra hic *nu. 4.* Confinia enim ſunt ſeruanda, & in eis nulla Caſtra, aut fortificationes fieri debent, alias eſſet rumpere pacem, vt per *Rubricam, & text. & Baſt. in l. 1. C. de metatis lib. 12.* merito maius, ac vtilius eſt ſeruitium Regi noſtro, & Regno eius habitatio ibi, quam Neapoli.

Ecce quod ne dum vno, vel duobus modis poteſt dici Ciuis Princeps iſte, ſed ter Ciuis, imo & primus Ciuis, etiam ex priuilegio Principis, quo caſu ſimiliter immunis eſt ex detriſibus Regijs, vt per *Regentem Moles in deciſ. 30. verſ. ſecunda ſpecies in ſino,* vbi fuit deciſum, quod Ciuis eſſeſus per priuilegiū Regis eſt immunis, quæ procedunt nulla habita ratione, quod Bannum prædictum excludit, quoduis priuilegium legis, vel hominis. Quoniam vltra quod dirigitur perſonis, quæ acquiſuerant priuilegium, & non illis, qui priuilegium habuerunt ab eorum Antecceſſoribus, vt eſt in caſu noſtro, adeo quod nō comprehendit, neque comprehendere poteſt iſtum Dominum ter Ciuem, vt ſupra fundauimus, tanto magis, q̄ eius Auus in Regno ortus fuit, & tot Caſtra in Regno poſſidet, & ex deterioratione monetæ in eis damnum ſentit, & ex mente cōprehenſiua primi banni, ibi, (*atteſo non ſono in tanta vtilità, come i forſtieri,*) etiam participauit, & participat de damnis Regni, & ſimiliter eius vaſalli. habet etiam Cappellam in hac Ciuitate Neap. & vxorem Neapolitanam Excellentiſſimam Dominam Lucretiam Tomacellam, vt alias fuit dictum in conſimili caſu per *Annam in allegat. 74. nu. 5.*

Ergo ex his, & alijs conſiderandis ab hoc eminenti Senatu, ſperatur decerni, ipſum Dñum D. Philippum non comprehendendi in bannis prædictis, ſed vt Ciuem habendum. Neap. die 26. Februarij 1623.

Io. Dominicus Taſſonus.

De hac caſu non fuit amplius locutum, nec moleſtia illata, poſt has Allegationes viſas.

Ex ſupra enim notatis vidimus aliqua de officio magni Comeſtabuli, de quo etiam

perquire *Lucam de Penna in l. neminem. C. de re milit. lib. 12.* vbi addit poteſtatem, vt 47 poſſit de vna ad aliam Prouinciam mouere exercitum, non expectato Regis iuſſu, & in *l. fin. eod. tit.* dicit, ſub magno Comeſtabulo omnes Mareſcallos Regni ſubiacere: qui de Iure communi vocabantur Tribuni militum, & ipſe vocabatur Magiſter militum, de quo in *l. 1. ff. de offic. Praefeſ. Pratorio.* ſed quando exercitus trāſit de loco ad locum, quid eſt agendum pro alimentis ipſius, & eius Ducū, docet *ſ. 1. in auſb. de tranſitu militum conſ. 129. per totum,* quem videas, nam pulchros habet caſus: perquire etiam titulum *C. de erogatio. militar. Annona.*

Et continuando materiam noſtram Capitanei Generalis, dico quod in principio poſita eſt differentia nominis, & eſſeſus, ſed eſt verū, quod non vidimus conſtitui Praefeſtum 48 cum hoc nomine Capitanei Generalis tantum, ſed Locumtenentis, & Capitanei Generalis, vt ſupra diximus. Et ſi aliquando fuit vocatus magnus Capitaneus Conſaluus Er- 49 nandes de Anghilar de Corduba Dux Sueſſæ, & Terranouz, ob eius præclara geſta ita denominatus fuit, aſtamen reuera erat Vicerex Regni huius, vt notum eſt omnibus, & ſupra tetigimus.

Dubitant aliqui num Capitaneus Generalis, vel Dux belli, poteſt pacem promittere? & negatiue reſpondit *Bart. in l. conuentionum. ff. de pacē.* quia Rex eſt Dominus Belli, & non ipſe: & quomodo ſit intelligendum, late explicat *Gubernator Chriſtianus Frater Io. Marquez in lib. 2. cap. 24.* eſt verum, quod prædam equaliter diuidere debet Capitaneus Generalis, tam militibus deſeſcentibus ad prælia: quam remanentibus ad ſarcinas. *1. Regum 30. num. 24.* Mulierumq; verſutijs credere non debet, nec concupiſcere, ne incidat in Holophernes exemplum, *Judith. 12.* quoniam homines quantum voluptatibus opulenti, tanto magis imbelles, ſecundū *Tacit.* & ideo exercitus labore proficit, & otio conſeneſcit. ait *Vegeti:* Curatq; Capitaneus Generalis, vt quando à magno Rege quid præſtenditur, non eſſe intermittendū: quia multa magnis Ducibus ſicut non agredienda, ita ſemel agreſſis non demittenda, quia magnæ famæ momenta in vtramque partem fiunt, vt per *Titumliuim.*

Eſt & alius titulus, ſeu dignitas Vicarij Generalis, pro cuius diſtinctione animaduertitur, quod aliqui ſūt Vicarij perpetui, pro ut ſunt illi, qui habent imperium pro ſe, & ſuis, vt fuerunt Duces Mediolani, ſecundum, *Bal. in conſ. 333. ad intelligentiam vol. 1. & Caſtrenſ. in conſ. 34. lib. 1.* & alij reuerunt de Duce

de Duce Sabaudiz, vt per *Doct. Martam de de iurisdic. par. 1. cap. 33. num. 72. & late Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 6. fol. 25.* At Vicarij Regum vocantur aliquādo Proreges, quando in commissionibus habēt, alter Ego, aut alter nos. Quandoque vero Vicarius Generalis datur cum omnimoda potestate Regia absque limitatione aliqua, & tales solent

§1 constitui, vel vxores, aut consanguinei Regis, vel aliz personz eximiaz Excellentiaz, vel filius primogenitus Regis, qui eo ipso, quod est primogenitus de consuetudine Regni, est

§2 Vicarius Regis, & Dux Calabriae, & de hoc non adest contraria hominum memoria, vt testatur *Afflic. de prohib. feud. alien. per Federic. in princ. vers. 16. num. 4. Camer. in l. Imperialem. fol. 79. lit. O.* vbi quod in hoc Regno filius Regis ipso iure est Vicarius. Iustinianus autem consecerat Vicarium in Isauria, vt habes in *§. 1. in auth. de Comit. Isauria. cons. 27.*

§3 Potest Vicarius iste omnia facere sicuti & Rex, & similiter leges condere, vt fecit Ferdinandus Secundus Aragonius in Capitulis Regni nostri, & tempore Regis Roberti ita etiam fecit Carolus eius filius vnicus, Dux Calabriae, & Vicarius, qui omnia gerebat secundū indigentias Regni, vt in Registris Regie Camerę, & in Capitulis Regni est videre, & vxores Regum fuerunt etiam Vicariz, vt notum est. Vicarius eundem habet honorem sicuti, & constituens; *cap. grandi. de supplent. negligent. prelat.* quoniam sicuti filius est imago patris: *Novarius de elect. & variat. fori. quast. 50. sect. 11. ita & Vicarius est imago constituentis, Bald. in cap. 1. de controu. inter me, & dominum.* quinimō Rex Vicarium suum aliquando consulit in occurrentiis, *l. 1. C. noua vestig. inst. non posse, & exemplū reliquit Dominus Iesus ad instructionem nostram, quando solutio census ab eo petebatur, dixit enim Petro, quis tibi videtur Simō. Matt. 17. & si simpliciter Vicarius constituitur, potest omnia facere, Io. Franc. de Ponte in cons. 146. num. 30. vol. 2. Andr. autem in cap. 1. nu. 12. de prohib. feud. alien. per Fred. ait, Vicarium Generalem non posse donare, nec venditiones feudorum confirmare; sed si simpliciter esset constitutus, intelligitur ad solita, quia insolita non transeunt, *l. fin. ff. de Senat.* sed tandē concludit Vicarium omnia posse facere, & si Rex non prohibuit, imputet sibi, cur non prohibuit, quia vassalli non tenentur querere Re-*

gem extra Regnum pro his, quę incumbunt, vt ibidem nu. 13.

§6 Commissiones Vicariorū in diuersis formis solent emanari aliquando enim constituuntur Vicarij indefinitē, & tunc ista conditio equipollet vniuersali, *Bal. in l. 1. §. definitio. ff. de officio Praefect. Urbis. Afflic. in d. quast. 16. num. 8. de prohib. alien. feud. per Feder. vbi nu. 11. subdit, quod si Vicarius est constitutus cum libera potest omnia facere: si vero aliquid est exceptum, potest cetera facere, prater exceptuata, cap. qui ad agendum. de procur. in 6. Andr. in cap. 1. nu. 12. de prohib. feud. alien. per Feder. & Camer. in l. Imperialem. fol. 78. lit. F. & seq. vbi videtis,*

§7 quas proprietates debet habere Vicarius, & quę potest concedere vel non, alias vero refert *Capyc. in d. Imperialem. fol. 29. & ater. & Frecc. in tit. quis dicatur Dux. nu. 37. & seq. in lib. 2. de subfeud. fol. 130. vbi num. 33. dixit, quod Vicarius Generalis potest dare mobilia, & liberalitatem exercere, Barb. in cons. 18. in 1. col. cap. 2. vol. . . Beltran. in cons. 156. lib. 3. & Salic. in l. cum inaulgentia. C. de sentent. passis.*

§8 Sed an Vicarius alium Vicariū substituere sibi possit? negatiuē respondit *text. in cap. clericos. de offic. Vicarij, & Bal. in l. aliquando. ff. de offic. Procons. solus enim Princeps Vicarios creat, §. nulla. in auth. de aefens. Ciuit. §. eos. in auth. de mand. Princ. sed D. Petrus de Toledo missus à Carolū V. ad Senarum Ciuitatem subigendam, reliquit Don Aloylium eius filium tertiamque Prorege. sed vide supra *vers. 2. obseru. 2. nu. 47. & seq.**

Vicarius, seu Prorex saluum faciat Regē suum, hinc Philippus Alexandri Maced. pater reprehensus, quod in clarā vlque lucem dormire in tanta rerum gerendarum multitudine, respondit, securē se dormire: dum Antipater Vicarius suus vigilat. ita *Plutarch. in eius vita.*

Simile euenit in anno 1629. nam vigentibus bellis in Lombardia contra Serenissimū Dcem Mantuę, & Monferrati, Italiam venit aduersus eum Imperialis exercitus: & Rex noster trāsmisit Illustriss. & Excellentiss. Ambrosium Spinulam Marchionem Varuazę, Vicarium, & Procuratorem generalissimum ad votum, cum omnimoda, & ampla potestate confederandi, pacem, vel bellū iniendi, vt sibi videbitur.

V E R S. III. subsequens est.

Frà l'altre gratie, che nel prossimo passato parlamento
ci hà domandato questa fidelissima Città,
Baronaggio, e Regno.

*Inter cæteras gratias nobis in proximo præterito parla-
mento petitas ab hac fidelissima Ciuitate,
Baronagio, & Regno.*

Pro intelligentia huius Versiculi, videbimus de infrascriptis 4. Obseru.

Primo, quid sit gratia, & qui eam facere possunt.

Secundo, de parlamento videbimus.

Tertio, Ciuitas Neapolis, in quibus consistat, quotue Tribunalia habet, tam sæcularia, quam Ecclesiastica, & de origine, & potestate ipsorum.

Quarto, & Ultimo, quid vult dicere Baronagium, & aliqua de Baronibus Regni, & quæ possunt, vel non possunt facere.

O B S E R V A T. I.

S V M M A R I V M.

1 **G**ratia accipitur octo modis, & sub se
multa comprehendit.

2 Gratiam facere est proprium Regis.

3 Macula abstergitur per gratiam, & indul-
tum.

4 Imperatori loquebatur de Tu, & Iulias Ce-
sar fuit primus, qui introduxit, vt lo-
quatur in numero plurali.

5 Gratia, qua proprie est.

Gratia dicitur, quia gratis fit, & si est ma-
ior ex parte dantis, maior requiritur
gratiarum actio ex parte recipientis,
ibidem.

In Romana Curia est excommunicatus, qui
aliquid dat, vel promittit pro gratia
optimenda, ibid.

6 Est duplex, gratum faciens, & gra-
tis data.

7 Gratia gratum faciens, est nobilior gratia
gratis data.

8 Difficilior reuocatur, si est ob ser-
uitia.

9 Gratia gratis concessa absque seruitijs ad fi-
lios, & deinceps tantum extenditur.

10 Feuda data ob seruitia ad tertium, & non
ad quartum gradum extenduntur.

Seruitia si non specificantur per Regem,
censetur de stilo apposta in privilegio,
ibidem.

11 Gratia generales fiunt ob publicam lati-
tiam pro indultu.

12 Gratia delictorum absque partis remissione
potest fieri ob aliquod seruitium a delin-
quente factum.

13 Bello urgente, delinquentes aggratiari pos-
sunt.

Iurans seruire in bello sub pena vita, an-
talis obligatio valeat i quod sic fuit de-
cisum, ibid.

14 Gratia absque partis remissione à Prorege
facta, fuerunt reuocata ordine Regio.

15 Gratia non possunt fieri saluo iure partis.

16 Remissio partis offensa, intelligitur de suc-
cedentibus ab intestato.

17 Quarelandi ius non ad heredem extraneum,
sed ad consanguineum defertur.

18 Pax inter magnates est loco remissionis.

19 Cogi quis non debet ad quarelandum.

20 Soror dotata, an admittatur ad quarelan-
dum.

21 Vxor occisi quando habet ius quarelandi.

22 Pecunia habita pro remissione delicti, venit
iure sanguinis, & non iure heredi-
tario.

23 Creditores occisi non habent actionem super
pecunia soluta pro remissione.

Jacobus

Iacobus de Franchis Marchio, & pius Consiliarius, ibid.

- 24 Gratia particularis quando est.
- 25 Gratia irritatur si de alijs delictis non fit mentio.
- 26 Nisi rescriptum fuit geminatè concessum.
- 27 Expressio qualitatis alterantis, vel grauantis delictum debet fieri.
- 28 Gratia non extenditur ad casum, de quo si Principi cogitasset, versimiliter non concessisset.
- 29 Gratia a Principe seculari Clerico inquisito non potest fieri.
- 29 Clericus inquisitus non potest aggratiari à Principe seculari.
- 30 Gratia Principis eo ipso, quod est facta, dicitur perfecta, & si non est executoriata, sed intellige cum limitatione, ut ibidem.
- 31 Praefertur ille in officio, qui prius administrare cepit.
- 32 Prælatio inter Consiliarios uno tempore creatos, quomodo processit.
- 33 Consiliarius Valdeuiesus præcessit Consiliarios Frecciam, & de Franchis.
- 34 Toga non facit ut quis Officialis dicatur, nisi in Prouinciam veniret.
Præcedentia inter pares quibus detur, ibid.
- 35 Gratia Principis non requirit scripturam.
- 35 Scriptura an requiratur ad probandam gratiam Principis.
- 36 Gratia facta per mortem Principis non expirat, sed aliquando fallit.
- 37 Cardinalis Carrafa Archiepiscopus Neapolitanus, Archiepiscopatum exornauit, & obiit in Domino.
- 38 Cardinalis Boncompagnus Archiepiscopus Neapolitanus.
- 39 Barones præcedere partis remissione possunt componere, & aggratiare.
- 40 Decretum, exulet, vel soluat, quando fieri potest.
- 41 Barones pendente appellatione gratias facere non possunt.
- 42 Soliti delinquere non debent aggratiari.
- 43 Gratia non extenduntur de uno ad alium, nec de casu ad casum.
Concessa super feudo, non extenduntur ad regalia, ibid.
- 44 Gratia immunitatis concessa pro se, & heredibus transit ad omnes filios insolitum.
- 45 Gratia finis est adimplendus, ut habeat effectum.

V E R S. III.

O B S E R V A T I O I.

De Gratia, & qui eam facere possunt.

Respectu primæ obser. in qua videndū se offert, quid sit gratia, & qui eam facere possunt: dicimus, quod esset differendum de gratijs multipliciter concedi solitis, & secundum *Archia. in cap. gratia. 1. quest. 1.* accipitur gratia octo modis, & sub hoc verbo, gratia, comprehenduntur, absolutio, indulgentia, restitutio integrum, & remissio.

Sunt etiam gratiæ diuinæ, respectu quarū non est nostrum, sed Theologorum, explicare: vide tamen *Diuum Thomam 2. 2. quest. 108. art. 1. & seq.* vbi explicationes habeatis.

Materia enim nostra erit agere de gratijs Regum, vel Baronum: quamuis gratias facere proprium Regis sit, ut in *Cod. de præc. Imper. offer.* Qui, aut facit eas in concedendo aliquam dignitatem, aut mercedem, vel bona, aut verò in concedendo gratiam delictorum generaliter, ut per indultus generales soletq; fieri ratione publicæ lætitiæ, vel nuptiarum, aut natiuitatis primogeniti. *Esther 2. num. 18.* vel specialiter alicui delinquenti, & tunc omnem abstergit maculam *l. Imperialis. 23. cum s. seq. ff. de nuptijs*, vbi nota, quod loquitur in numero plurali, prius enim loquebatur Imperatori de tu, ut per *Bart. in l. 1. C. de veter. lib. 12.* Iuliusq; Cæsar fuit primus, qui inuenit, ut in statu dignitatis loqueretur in numero plurali, *Cyn. in l. unica. C. uti possidetis.* not. ibi *Bart.* non esse male locutum, si Potestati dicitur, tu, & non vos, nisi consuetudo esset in contrarium: quod aduerte, quia in Curijs sæpè hæc accidere solent, & per Capitaneos fiunt notoria: & pœnas exigunt.

5 Gratia propriè est, facere id, ad quod quisque de iure naturali facere tenetur, *Bald. in cap. 1. nu. 18. de allodijs*, & dicitur, quia gratis fit, & in Romana Curia, qui pro gratia, aut iustitia optinenda aliquid dare, vel promittere audeat, est excommunicatus, ut in *Extrauag. commun. lib. 5. cap. 1. de sentent. excommun.* vnde autem est maior gratiarum ex parte dantis: requiritur maior gratiarum actio ex parte recipientis, sicuti maiorem gratiam referre debet qui plus peccat, quam qui minus, *D. Thomas 2. 2. quest. 106. art. 2.* & nunquam gratia sine culpa amittitur: Est enim duplex scilicet gratum faciens, & gratis data:

tis data : gratum faciens est , quando homo homini propter merita dat ; sed gratis data vocatur , quando absque merito , vel seruitio conceditur . Et sicuti apud Theologos gratia gratum faciens est nobilior , & excellentior , gratia gratis data (quæ est in miraculis faciendis , & in recto sermone *D. Thomas 2. 2. quæst. 177. & 178*) vt per eundem *D. Thom. in 1. 2. quæst. 3. artic. 5.* ita & apud nostros
 7 Iuristas gratia gratis data facilius reuocatur , quam gratia facta ob seruitia , quia gratum faciens vocatur . Quoniam gratia concessa gratis , & absque seruitijs , strictius interpretatur , & ad filios , & descendentes tantum extenditur , & non ad extraneos , si non fuit dictum expresse *Andr. in cap. 1. de feudo March.* quinimo si in emissione gratiæ gratiæ factæ , fieret assertio seruitiorum ; & seruitia non specificarentur per Regem in priuilegio , sed genericè apponerentur ; censentur de feudo appositæ , & naturam contractus , vel concessionis non alterant , *Afflic. in §. potestas. num. 2. per tot. qua sint regalia* , & meritò licet successio in feudis emptis extendatur vsq; ad quartum gradum , si tamen feuda fuerint data etiam ob seruitia , non extenditur nisi ad tertium gradum , *pragmat. 18. de feud.*
 11 Gratia aut sunt generales , aut particulares , vt supra diximus : Generales fiunt per indultus ob publicas læticias vt supra , & tunc generales abolitiones conceduntur , *l. 1. C. de abolitionibus* , & *Azzo. in summa in tit. de generali abolit.* gratias enim prædictas , qui superiorem non recognoscunt facere valent , etiã de potestate ordinaria , dummodo partis offensæ remissio præcedat , vel infra aliquod breue tempus subsequatur , vt est de feudo in generalibus indultibus apponi . Et habetur in *pragmaticis sub titulo de abolitionibus* , in quibus & si aliqua delicta exceptuantur , debet intelligi de veris , & proprijs delictis , & non de improprijs , & minimis , vt per *Petrum Follerium in pragmat. 5. de abolit.* relatum per *D. Confil. Rouitum in d. pragmatica 5.*
 De potestate vero absoluta , etiam absque
 12 partis remissione , possunt inquisitis indulgere : puta , quando particulare indultum delinquenti concedunt , vel ex voluntate Principis , vel ob aliquod seruitium à delinquentem factum , puta , si delinquentem aliquem occiderit : vel Curia manibus tradiderit : tunc enim ob pacis , & Reipublicæ bonum potest fieri , *text. & in terminis in l. non omnes. §. fin. ff. de re militari* , ibi . *Qui transfugit , & postea latrones apprehendit , posse ei parci* , *Diuus Adrianus rescripsit.*

Et ita dicit *Bart. in l. 3. §. fin. ff. de condit. 13 ob turpem causam* . & similiter urgente necessitate belli fiunt gratiæ absque remissione partis , vt euenit in anno 1625 . in circa , nam ob bellorum imminentiam omnes carcerati in M. C. V. & alibi habuerunt gratiam ad se concordandum , vt irent ad seruiendum in bello urgente in Lombardia , & aliqui iurauerunt vitam , alij verò præstiterunt cautione deseruendo , & inter istos fuit quidam infelix Ioan. Vincentius Domini Roberti Baro Palicianelli , existens enim iste condemnatus ad carceres perpetuas in Castro Sancti Erami , Dominus Prorex ei gratiam fecit , vt per septennium seruiret in bello , cum conditione , quod infra mensem discedat à Regno sub pœna vitæ , alias intelligatur foriudicatus ipso iure , & sic iurauit , & se obligauit . Cumq; à promissis desiceret , & fuisset captus , & ductus ad carceres Mag. Cur. Vic. ab illis aufugit absque fractura , & iterum captus , dubitabatur , si obligatio prædicta valeret , quia nemo est Dominus membrorum suorum , vulgata *l. liber homo. ff. ad l. Aquil.* sed tandem fuit decapitatus in anno 1630 . vt in banca de Scoppa . Et in istis casibus etiam Bannici admittuntur , & finito tempore dicuntur restituti . Sed numquid talis Bannicus restitutus per gratiam , censetur restitutus quo ad bona ? & affirmatiuè respondere videntur *Glos. & Bart. in l. 1. §. si quis ultro. ff. de quæstio.* sed intellige quo ad bona à Principe detempta , & non de bonis , quæ Princeps donauerat Capitanijs , vt in *cap. quamuis. & cap. si perpetua debiti. de rescript.*
 Regulariter Proreges non possunt facere gratias , vel concordare inquisitos absque partis remissione , vt supra diximus , nisi con-
 14 currerent causæ prædictæ , & quando gratias fecerunt absq; partis remissione ordine Sæ Maiestatis reuocatæ fuere : vt refert *Ioannes Franciscus de Ponte in tract. de potest. Proregis sub titulo de prouisionibus fieri solitis. §. 4. num. 3. fol. 25.* & Nos vidimus , quod tempore Præsidentis Illustriss. Cardinalis Zapatæ Regni Locumtenentis , ordine Sæ Maiestatis , fuerunt reuocatæ omnes gratiæ factæ per D. Ducem Ossunæ Proregem , & D. Cardinalem Borgiæ Locumtenentem sub illa conditione , si infra tempus aliquod haberint partis remissionem , vt in anno 1621 . &
 15 ratio est , quia gratiæ non possunt fieri saluo iure partis , vt per *Carauitam in ritu 272.* vbi quod *ritus 274.* prouidès , posse fieri gratias , vel compositiones saluo iure partis , est correptus , per dictum *ritum 272.*
 16 Remissio autem partis offensæ , intelligitur de illis , qui succedunt ab intestato , vt in *pragm.*

- pragm. 8. de compositionibus*, ubi moderni plura cumulant, quia ad eos defertur ius vindictæ, ad quos defertur successio ab intestato, & meritò si occisus reliquit hæredem extraneum, non ad talem hæredem extraneum spectat ius quærelandi, seu remittendi, sed ad consanguineum, qui succederet ab intestato, *Vincent. de Franch. in decis. 611. vol. 4. ad uertas tamen*, quod si esset inter magnates, pax loco remissionis habetur, & non est necessum remissiones facere penès acta, *Reg. de Ponte in tractatu de potestate Proregis sub titulo de prouisionibus fieri solitis. §. 4. num. 37. fol. 29.* ubi in *nu. 3.* aduertit, quod nemo cogi potest ad quærelandum: & si fratres ad quos fuit delata successio remiserunt, soror dotata num admittatur ad quærelandum, *Regens de Ponte in tractatu de potestate Proregis sub titulo de prouisionibus fieri solitis. §. 4. nu. 18.* asserit diuersimodè fuisse iudicatum, & quod tandem in causa Ducis Sanctæ Agatæ, cum Marchionissa Burgentiæ, declaratū fuit non requiri remissionem prædictæ Marchionissæ sororis, & *Anellus Amatus in conf. 18.* & nouissimè *Dominus Tapia in decis. Sac. Conf. 28.* sic fuisse decisum referunt; sed decisio prædicta processit, ex quo fuit habitū pro vero, quod Marchionissa intendebat facere remissionem, & eius maritus recusabat: vindicta enim fratris, est quandoque licita, ut probatur *Maccab. 9. circa medium.* & de iure Longobardorum femina non admittitur ad quærelandum, quia non potest fadam, id est vindictam, seu inimicitiam leuare, *glos. 1. in fin. in cap. 1. §. 1. de his, qui feud. dare possunt.* Vindicta enim quando refertur principaliter in malum illius, de quo vindictam sumit, & ibi quiescat, est omnino illicita, quia uerteretur in odium, quod charitati repugnat, cum omnes homines debeamus diligere: si vero intentio vindicantis feratur ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per poenam peccantis, & ad quietem aliorum, potest esse vindicta licita, *D. Thom. 2. 2. quæst. 108. art. 2.*
- 21 Et sic etiam, si vxor occisi, admittitur ad accusandum, eius remissio nõ est necessaria, si alij adsunt consanguinei hæredes, secundū *Oterum in Romanis locubrationibus disput. 27.* licet contrarium sit uerius, ex quo vxor est pars corporis uiri, sed filij præferuntur vxori ad accusandum, *Vincent. de Franch. decis. 382. & Fab. de Anna in collect. obser. 6.*
- 22 Nota tamen, quod si pro habenda remissione solueretur pecunia, illa non cedit iure hæreditario, sed iure sanguinis, *Bart. in l. donari. §. Sabini, col. 2. in §. & pro hoc. ff. de damn. infect. & in l. pro hæred. §. fin. ff. de*

- acquir. hæred. ubi glos. in verb. ageret.* Dicit, actione in factum, quæ est pecuniaria, & sic super pecunia soluta pro remissione, creditores occisi, nullam actionem habent, *Felyn. & Dec. in cap. in presentiarum de probat. alter. in col. 17. versic. & si ista glos. alius uerò in col. 24. vers. item prædicti. nu. 57. fol. mibi 227.* ubi concordantes allegat, & *Paris in tract. de syndicato in verb. compositio in cap. incipiente ultimo circa prædicta. col. 2. & seq. & Vincent. de Franch. in decis. 611. in anno 1622.* in causa Francisci de Nugara per Sac. Conf. iunctis Aulis fuit iudicatum, pecunias solutas pro remissione, competere filio iure filiationis: & creditoribus hæreditarijs nullum ius cõpetere super eis, referente *D. Iacobo de Franchis Marchione Tauiani, bono, & pio Consiliario, in Banca de Ferrarijs, quæ decisio probatur expressè in l. 3. vers. sed si in libro. ff. de his, qui deiecerunt, uel effuderunt. ibi. Nec enim hæredibus iure hæreditario competit.* Si uero remissiones fierent conditionatæ, puta ut inquisitus sit exul factus à tali loco: si nõ adimpleuerit, quærelans admittitur ad faciendum partem in iudicio, *Salerni. in decis. manuscript. 27.* ratio est, quia conuentio tota destruitur, si in vno capitulo fuerit inobseruata, & poenæ copulatiuè concurrunt, *Caphal. conf. 24. num. 3. & 9. vol. 2.*
- 24 Gratia uerò particulares sunt, quando Princeps alicui, uel ex motu proprio, aut per supplicationem indulget, si ad supplicationem sunt, & supplicans aliud commiserit delictū,
- 25 de quo alias gratiam obtinuit, etiam de eo est facienda mentio, alias secunda gratia irritaretur, *Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. num. 116. fol. mibi 230. post Bald. in l. nemo. in 1. colum. C. de Episcopat. audient. Andr. Sicul. in cap. super litteris. col. 24. de rescript. & Iaf. in l. hac damnosa. C. de præc.*
- 26 Imper. offer. ubi hanc regulam limitat, quando rescriptum esset geminatè concessum.
- 27 Quinimo in gratijs obtinendis debet mentio fieri de qualibet qualitate alterante, uel grauante delictum, *Frane. de Aret. in l. possideri. §. si seruus. ff. de acquir. possess. ex ratione*,
- 28 ne, quia Principis gratia non extenditur ad casum, de quo si Princeps cogitasset, uerisimiliter non concessisset, *Io. Lupus in rubr. de donat. inter uir. & uxor. §. 66. in fine.* uel melius dicatur, quod si Rex sciuisset inquisitum solitum esse delinquere, non concessisset, aut difficiliter concessisset, ut intra *hic nu. 42.* sed ne prætermittas, quod à Principe læculari non potest Clericus inquisito gratia fieri, *Bald. in auth. Clericus. C. de Episc. & Cler. cum glos. ibi Stephan. Auzer. in 16.*

in repetit. elemen. 1. de offic. ordin. quæst. 11.
 30 est tamen notandum, quod gratia Principis eo ipso, quod est facta, dicitur perfecta, etiam si exequata non esset, *Lap. in allegat. 17. Surd. in cons. 103. num. 7. & Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 7. num. 64.* sed cum distinctione hoc percipere, quoniam aut gratia est facta in dignitatibus, & officiis, absque administratione, & tunc attenditur tempus datæ. Prima enim Principis donatio posteriori præfertur, *l. prædia. C. de locat. prædio. ciuil. lib. 10. latè Gaill. præf. obseru. lib. 2. obseru. 55.* aut verò sumus in gratia, & officio concessio cum administratione, & tali casu tempus adeptæ possessionis, & administrationis officij attenditur: & in hoc casu his præfertur, qui prius administrare cepit, ut declarat *Vinc. de Franch. in decis. 62. & in decis. 144. & 393.* & ratio est, quia administratio hæc à iuramento originem sumit, *Luc. de Penna in l. Iudices. C. de consul. lib. 12.* & non attenditur dies electionis, sed dies præsentationis privilegij, *Bar. & Io. de Plat. in l. fin. C. de cõsul. lib. 12.* al. as fuit dubitatum, an Antonius de Auria, creatus Collateralis Consiliarius, qui per Procuratorè præstitit iuramentum, ut in *e. 1. §. 1. per quos fiat inuest. Bal. in e. sacimus. et primo, quo tempore nrl. & Aret. in l. gallus. §. forsitan. ff. de liber. & posthum. & inde venit Neapolim, & administrare cepit: habeat salarium à die iuramenti? & fuit decitum à die administrationis habere, & non à die præstiti iuramenti, ut refert *Reuerter. in quædam dec. 36.**

Sed casus euenit, quod in 8. Julij 1601. fuerunt creati tres Regij Consiliarij, idest Ioan. Ruyz de Valdeuieso Hispanus, Cæsar Freccia, & Iacobus de Franchis: Valdeuiesus eo tempore reperiebatur in Curia Madrid, & statim induit se toga, & eodem die sibi expediri fecit priuilegium. Isti alij duo DD. Freccia, & Franchis ceperunt officium exercere in S. C. sub die 27. Augusti 1601. & priuilegia eorum fuerunt expedita cum data sub die 4. Septembris 1601. & executoriata Neapoli vltima Octobris 1601. Venit inde Neapolim supra dictus Consiliarius Valdeuiesus, & possessionem cepit sui officij, cum protestatione, quod prætendebat præcedere suprascriptos Frecciam, & Franchis, stante data anteriori eius priuilegij, & quod induerat se toga coram Rege, & eo fortius, quia si fuisset Neapoli, utique stante creatione omnium trium in vno tempore, ipse debebat præcedere, ex quo Iudex M. C. V. fuerat: & sic usque ad annum 1613. filuit hoc negotium, cum protestatione verbali tantum, quando insimul in Aulis vniebantur. In anno 1613. euenit casus transeundi pro Decano in vnam ex Aulis ob mortem

Antecessoris, & Valdeuiesus petijt ipsum præferri: fuit datus terminus in hac causa, & compilato processu, per decretum Collateralis Consilij, referente Regente de Castellet die 10. Ianuarij 1613. fuit prouisum, quod prædictus Consiliarius Valdeuiesus præferatur prædictis Consiliarijs Freccie, & Franchis: diximus de nullitate prædicti decreti, & fuit prouisum, quod fiat depositum ducatorum nonaginta, quo facto, & propositis nullitatibus, respondendo obiectionibus de induitione togæ, quod toga non facit, ut quis Officialis dicatur, nisi in Prouinciã veniet, *l. 1. ff. de officio Procons. Lucas de Pen. in l. Iudices. in fin. C. de dignit. lib. 10.* tandem fuit decretum, nullitates non obstare, & restituitur depositum, Acta sunt penes Marcum Antonium Vitalianum à mandatis Scribam. de hac causa mentionem facit *D. Regens Consiliarius in l. 1. C. de Consul. lib. 12. à nu. 25. usque ad 31. fol. 253.* vbi etiã refert alios casus circa hanc materiã prælationis: aliosque vide relatos per *D. Tapiam in decis. 21. vol. 1. per totum*, in qua recenset plures casus. ne tamen prætereas, præcedentiam inter pares, dari illi, qui fuit in dignitate electus, & codicilli adeptione præcellerit, *l. 1. C. de Præf. Prator. lib. 12.* licet in priuilegijs attendatur dies præsentationis, & non dies datæ, *cap. dilectus. 27. vbi glos. de præbend. cap. capitulũ Sancta Maria. de rescript. si quæ plures dignitatem acquisuerunt, & inde eam deposuerunt, præfertur, qui prius dignitatem adeptus fuerat, l. fin. C. de Præf. Prator. lib. 12.* & ita etiam præfertur ille inter habentes eandem dignitatem, qui prius eam adeptus est, etiam si posterior fuisset eam pluries consecutus, *l. 1. C. de Pratoribus lib. 12.*

35 Gratia Principis de eius essentia scripturam non requirit, *glos. in cap. 1. de censib. in 6. Bald. in l. si qua per calumniam. C. de Episc. & Cler. nu. 5.* quia eo ipso, quod facta est, statim est perfecta, ut *ibidem*, est tamen verum, quod ad illã probandam, scriptura requiritur, *Surd. in cons. 109. num. 6. & seq. Burrell. de præstantia Regis Hispania cap. 38. num. 57. & seq. nec per mortem Principis gratia facta expirat, secundum Archidiaconum in proem. 6. in §. vniuersitati, quem sequitur Io. Andr. ibidem*, sed temporibus nostris aliter fuit obseruatum, nam à Clemente VIII. Pont. Max. nomine Hippolito Aldobrandino, fuerat gratia facta, & destinatus Archiepiscopus Neapolitanus Illustriss. Detius Carrasa, & mortuo dicto Clemete, fuit creatus Pontifex Alexander de Medicis Leo XI. vocatus, qui post 26. dies creationis mortuus est, & fuit creatus Pontifex Paulus V. nomi

ne Camillus Burghesius, qui reuocando gratiam, Archiepiscopatum prædictum dedit Illustrissimo D. Octauio Cardinali Aqueuiuz: sed Deus omnipotens, qui Ecclesiam prædictam despõsauerat, eidem D. Detio Carase, permittit vt idem Carrasæ dum Nuntius in Hispania esset, crearetur Cardinalis, & post mortem dicti Illustriss. D. Cardinalis Aqueuiuz, fuit creatus Archiepiscopus Neapolitanus, & ab anno 1613. Ecclesiam prædictam cum maxima sanctitate rexit, & quasi de nouo refecit cum laqueareo, & omni ornatu: Palatiumq; ampliauit exornauitq; cū maximis sumptibus vique quo requieuit in Domino in anno 1626. (sub die 23. Ianuarij, & inde eius successor venit Illustriss. D. Cardinalis Boncompagnus nepos Gregorij XIII. die 10. Maij 1626. qui cum maxima, & exemplari circumspectione, charitate, & sanctitate rexit, & regit, & diu recturum speramus.

37 Gratiæ verò à Baronibus vasallis fieri possunt, præcedente tamen partis remissione, & non aliter, quo casu etiã componere possunt: est tamen verum, quod in delictis minimis solet seruari in Curijs Baronialibus, vt abique partis remissione interponantur decreta, quod inquisitus exulet, vel soluat tantam quantitatem; *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de prouisionibus fieri solitis. §. 4. num. 15. fol. 26.* & hæc potestas faciendi gratias Baronibus communicata est vigore quatuor literarum arbitrariorum à Carolo Primo eis concessarum, vt videbimus infra *vers. 12. obser. 1.* sed Barones pendente

41 appellatione, gratias facere non possunt, vt aduertit *Consil. Fabius de Anna in addit. ad sing. 458. Io. Vinctus sui patris.* Sed quibus

42 personis gratias faciunt Barones perpendat, & præcipue ne sint soliti delinquere, quia crescit culpa nutrita fauoribus, & peccantiū malignitas ad grauiora peruenit, si eis poenalis inflictio non obsistat, vt habes in *cap. Regni Crescit culpa.* Nec delicta, aut delinquentes dissimulent, alias puniuntur, *Bart. in l. 1. C. de desertoribus, & occultatoribus lib. 12.* aliaq; multa in materia Baronum vide infra in *vers. 3. obser. 4.*

43 Gratia, & si latissimè sunt interpretanda, tamen si gratia est facta vai, non extenditur ad alium, *S. sed quod Principi. inst. de iure natur. gent. & ciuil. Anar. in cap. 1. §. nec alia iustior. in add. qua fit prima causa benef. amit. & meritò gratia concessa ad beneficiū mulierum Neapolitanarum vt habeant assensum tacitum super feudis pro earum dotibus non extendebatur ad antefatum, nisi expresse à Rege fuisset concessum, vt infra *vers. 4. obseru. 2. num. 113. & seq. & ideo**

cap. prædictum non extenditur ad subfeuda; vt ibidem; cum quibus rationibus concludere, vt nec etiam extendatur ad obligationem officiorum, & regalium, quæ sunt restrictionis naturæ, quam feuda, vt in *d. vers. 4. obser. 2. num. 63. & seq. licet Freccia in lib. 3. de subfeud. in 2. formul. nu. 25. & seq. vj. quæ in fin. fol. 401.* affirmet, regalia in Regno regulari secundum naturam feudorum, sed negari non potest, illa restrictionis esse naturæ quam feuda, & de feudis loquitur statutum, & non de regalibus, ergo ad illa non extenditur, argumento *l. si vero. §. 6. §. de viro. ff. solut. matrim. Andr. in l. Impersalem. num. 6. de probib. feud. alien. per Freder. summat enim Bart. in d. §. de viro. quod prouisio legis contra ius commune non extenditur ultra illud, quod exprimit, licet eadem sit ratio.* Hinc est, quod quando S. M. facit gratiam filijs rebellium de bonis maternis: gratia hæc non extenditur ad antefatum, de quo mater erat usufructuaria, & post eius mortem erat redditurum ad filios hæredes patris, & successiuè ad Fiscum, stante rebellionem prædicta, & ita decisum fuisse refert *Reuerter. in quadã decif. 5. per text. in l. qui quis. §. uxores. C. ad l. Iul. Maiest.*

44 Sed est verum, quod gratia omni quo decet complemento est interpretanda, quoniam si alicui sit gratia immunitatis de non soluendo functiones fiscales pro se, & eius hæredibus, & successoribus in perpetuum, ad omnes filios in solidum hæc immunitas transit, vt per *doct. Bart. in l. gallus. §. quidam recte in fin. ff. de liber. & postb. & l. vsus pars. ff. de usufruct.* fuitq; decisum ita in Regia Camera in quadam *decif. 37. Reuerterij.*

54 Siquè finis gratiæ non adimpleretur: gratia non haberet suū effectum: puta Rex concessit alicui extero gratiam gaudendi omnibus immunitatibus, & Franchitijs, quibus gaudent Ciues Neapolitani Oriundi; ex quo gratiæ finis est, vt Ciuitas habitetur, & populetur: si iste in Ciuitate non habitaret, vtique gratia non habet suum finem, & successiuè dicta gratia, seu priuilegio non gaudet, & ita fuisse in Regia Camera decisum, refert *Reuerter. in decif. 52. vol. . .*

O B S E R V A T. II.

S V M M A R I V M.

- 1 **P**arliamentum est verbum vulgare à parlando, id est loquendo.
- 2 *Vulgaris auctoritas non est negligenda.*
- 3 *Loqui licet patrio sermone, & vt vulgares loquuntur.*

4 *Lingua*

- 4 *Lingua est nuncius cordis.*
 5 *Parlamentum, idest parium lamentum, vel parium laudamentum.*
 6 *Est actus iudicialis.*
 7 *Quae persona in eo interueniunt.*
 8 *Accipitur pro Senatu in Curia Parisiensi.*
Parisi parliamentum quot personas continet, ibid.
 9 *Parlamentum in Oppidis, & Terris cur fit.*
 10 *Quandoque fit per Ciuitatem, Baronagium, & Regnum.*
Quot parlamenta fuere à tempore Regum Aragonensium, nu. 14.
Non interueniunt nisi qui habent feuda. nu. 27.
 11 *Episcopi, seu Praelati habentes feuda interueniunt in parlamentis, & quo ad concilium, & quo ad auxilium.*
 12 *Episcopi vocantur magni Consiliarij, & in parlamentis interueniunt.*
 13 *Interueniunt in legibus condendis.*
 14 *Primum parlamentum celebratum fuit ab Alphonso primo quo ad Reges Aragonenses.*
 15 *Magnus Comes stabulus habet dexteram in parlamentis.*
Ambal Macedonius Marchio, & magnus Miles, ibid.
 16 *Regens Regiam Cancellariã praeedit Procuratorem magni Comes stabuli in parlamento.*
 17 *Procurator an sedere debeat cum prerogatiua Domini.*
 18 *Pupillorum tutores, vel balij in parlamentis, vel in Palatio non praecedunt.*
 19 *Præcedendi ius est honorificum personae titulatae infixum.*
 20 *Deputati in parlamento mandata facere possunt.*
 21 *Rex in collegio Cardinalium sedet in primo loco post primum Episcopum Cardinalem.*
Quomodo recipitur à Summo Pontifice, ibid.
 22 *Dignitatis qualitas non attenditur, si ad negotium non confert.*
 23 *Regens Regiam Cancellariam si creatur Titulatus, alios in Collegio non praecedit.*
 24 *Consiliarij in Collegio Doctorum non praecedunt alios.*
 25 *Regentes in Collegio Doctorum non praecedunt alios, sicuti nec in parlamentis, si ut Collegiati, vel Barones sedent.*
 26 *Septem officia Regni in parlamento non interueniunt.*
 28 *Præcedentia datur illi, qui habet unum ex septem officijs Regni.*

- 29 *Procurator non sedet in loco ubi Dominus sedet.*
 30 *Honorificum ius non potest cedi.*
 31 *Subrogatus sapit naturam sui principalis, quomodo.*
 32 *Episcopus Consiliarius sedet immediatè post Decanum.*
 33 *Episcopi dicuntur Regij Consiliarij eo ipso, quod sunt creati.*
 34 *Consiliarius interueniens uti Aduocatus sedet in suo loco.*
 35 *Procuratores titularum non solent praecedere Procuratores Baronum non titularum.*
 36 *Neapolitani Capituli de recurrendo ad remedia Concilij, seu tertij loci intellectus,*
 37 *Papa permittit, ut Imperator videat eius gesta.*
 38 *Submittens se iurisdictioni eius aequalis, vel maioris, potest ei, & aduersus eum ius dici.*
 39 *Recurfus non impeditur appellatione impedita.*
 40 *Clericus oppressus ab Episcopo, an ad Principem saecularem recurrere possit.*
 41 *Papa est supra Concilium, & caput Concilij, & Reges, ac Imperatores priuati.*
Imperatores priuati à Pontifice recensentur, ibidem.
Reges priuati à Pontifice, qui, ibid.
 42 *Sanctus Petrus praecepit debere omnes obedire Episcopis.*
 43 *Grauari ab Episcopis ad Metropolitanos, recursum habere possunt.*
 44 *Sal, quando remissum fuit Regi in Regno.*
 45 *De iure communi quomodo vendebatur.*
Sindicus praecedit omnes, & habet iurisdictionem, ibid.
 46 *Hostica exceptio concedi potest Baronibus vocatis ad parlamentum.*
Barones vocati ad parlamentum, exceptionem hosticam opponere possunt.
 47 *Si non habent inuestituram, sed possessionem tantum, an in parlamentum ingredi possunt.*
 48 *Procurator in parlamento an possit unum votum dare nomine proprio, & aliud nomine principalis.*

OBSERVATIO II.

De parlamento, & interuenientes in eo, quomodo sedent.

Parlamentum est verbum vulgare, & à parlando, idest loquendo dicitur. Cæcus. n. adunatus loquitur, & magnas negotiorum moles, pro quibus congregatur,

2 deliberat. Et licet videatur verbum vulgare, non propterea negligendum, propter communem vulgi authoritatem, *l. liberorum. §. si quis tamen Cassius. vbi glos. & Bart. de leg. 3. l. labeo. ff. de superlect. leg.* quoniam

3 licet loqui, vt vulgares loquuntur *Andr. in cap. 1. nu. 2. de his, qui feudum dare possunt, per l. Anniculus. ff. de verb. signif. & in 2. Macchab. cap. fin. num. 29.* diximusq; supra

4 ad Lectorem beneuolum. Lingua enim est nuncius cordis, *d. l. labeo.* Dicitur etiam

5 parlamentum, idest quasi parium lamentum populorū paribus factum de quærelis, & lamentationibus. Potestq; dici parium lamentum, ac iudicium, per *text. in cap. 1. §. sanimus. quo tempore miles, & declarat Boer. in tract. de author. magni Concil. num. 166.*

6 & quoniam parlamentum sit authoritate Principis, est quodammodo actus iudicialis, *Frecc. de subfeudis lib. 1. fol. 19. num. 19.* vbi multa.

7 In quolibet enim parlamento duodecim deputati cōstitui solēt in hac fidelissima Ciuitate pro expetēdis gratijs à Rege, videlicet Titulati Regni solent destinare sex Titulatos, & Priuati alios sex Priuatos, vt est videre in omnibus parlamenti factis de anno 1536. & sequent. in *Priuilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 100. & seq.*

8 Quandoque parlamentum accipitur pro Senatu, vt est in Curia Parisiensi, in qua sunt centum Consiliarij, idest, 12. Pares Franciæ, 8. Magistratus requestarum domus Regis, & 80. alij Consiliarij, quorum 40. sunt Clerici, & 40. Laici, inter quos adsunt 4. Præsidentes Laici, & ad instar Senatus Romani fuit institutum, *Cassan. in consuet. Burgund. in proem. fol. 21. col. 1. num. 1. Ioan. Maig. in tract. de parlamento. §. hoc sumpto. nu. 1. in tractatibus tom. 16. fol. 273.* & de hoc parlamento non est materia nostra.

Est, & alia species parlamenti, quando in qualibet Ciuitate, vel Oppido, pro concludendis negocijs vniuersalibus fit, vt habetur in *pragm. sub tit. de administrat. Vniuers.* & similiter nec de hoc est nostra materia.

Tertio, & alia species parlamenti est, in quo congregatur Ciuitas Neapolis, Baronaggium, & Regnum pro negocijs vniuersalibus Regni expediendis, vna cum deputatis, & proceribus, in quo interuenire possunt

11 sunt Prælati tenentes feuda, & vasallos cum iurisdictione tanquā Domini temporales, vt etiā habetur in 2. *Macchab. cap. fin. num. 31.* & per *Bal. in §. hoc quoque nos. nu. 6. de pace constant.* vbi quando comparere debēt tam quo ad Concilium, quam quo ad Auxilium; idemque tenet *Pater Diana resolut. moral. in tract. de parlamento. resolut. 23.* vbi quod veniē tenentur, & si non veniunt, quid est agendum, & similiter ita asseritur in *consultatione 40. capitū S. M. facta ultimo Martij 1572.* quæ habetur manuscripta in *cap. 26.*

12 Episcopi enim vocantur magni Consiliarij, vt ibidem, & in parlamento facto de anno 1283. in Planitie Sancti Martini per Carolū Secundum Illustrē, interuenerunt etiam

13 Prælati, vt in *cap. Regni Idem statuimus, quod constitutiones nouella,* prout similiter in legibus condendis interuenerunt Prælati, vt in alio Capitulo eiusdē Caroli *incip. Regina iustitia. in fin. fol. 322.* Et de hoc genere parlamenti est materia nostra; ad indagationē cuius est sciendum, quod præter cætera parlamenta in hoc Regno per Reges Aragonenses inita, sunt infra scripta.

14 Primum parlamentum fuit celebratum à Rege Alphonso Primo Aragonio Hispano, Regni huius primo acquiretore. Qui & si destinauerat parlamentū celebrare in Ciuitate Baroli, sub die 21. Ianuarij 1442. & deindē deliberauerat illud in Ciuitate Beneuētī celebrare: & ita missa fuerunt literæ Magnatibus, Ducibus, & Baronibus Regni: primēq; descriptæ Antonio Bautio de Vrsinis Tarētī Principi, & magno Regni Comestabulo: & indē D. Raymundo de Vrsinis Salerni Principi, & Nolæ Comiti, Magno Iustitiario, & successiue alijs de septem officijs Regni, ac alijs Baronibus, vt est videre in *Capitulis, & Priuilegijs Neapolis fol. 3. & seqq.* tamen in Ciuitate Neapolis fuit inde parlamentum celebratum 28. Februarij 1442. & modus sendi secundum ordinem præcedentiæ officiorum seruatus extitit, & dexteram habuit Magnus Comestabulus, prout habet in alijs, quando reperitur præsens in eis.

ALLEGATIO III.

Hinc orta fuit differentia in parlamento celebrato de anno 1621. nam D. Anibal Macedonius Eques Neapolitanus, & magnus Miles, & ad præsens Marchio Turturæ, & de Consilio

Concilio status vti Procurator constitutus ab Illustriss. & Excellentiss. D. Don Philippo Coluna magno Comestabulo (de cuius præcedentia diximus supra *vers. 2. obseruat. 4.*) debeat præcedere circumspæctum Regentem D. Ioannem Baptistam Valenzuela Valasquez virum omnium virtutum genere ornatissimum, qui non vti Regens, sed vti Procurator aliquorum Baronum Regni in parlamento interueniebat, & in parlamento prædicto fuit prouisum, dictum Regentem præcedere debere. Quia Procurator non est idē vt Dominus, licet *Freccia* teneat, Procuratorem debere sedere cum prærogatiua Domini, vt in *lib. 3. de subfeudis in fin. fol. 470. num. 52.* pro cuius intellectu vide *Regentem de Ponte in decis. 15. nu. 9. & seqq.* vbi quod

16 Procuratores, Tutores, aut Balij Titulatum in parlamento, aut in Palatio, non præcedunt, quem sequitur *Pater Diana moral. resolut. in tract. de parlamento. resolut. 28. fol. 103.* quoniam ius illud præcedendi est

17 honorificum, & specialiter infixum personæ, & ossibus Titulati, adeo vt ab eo non euellatur: & merito videmus, quod in parlamento de anno 1442. Procuratores non præcesserūt, vt in *Præuileg. & Capit. Neap. de tempore prædicto.* Et ideo dixit *D. de Ponte in d. decis. 15. num. 9. circa finem,* quod Regentes Regiam Cancellariam, vel Regij Consiliarij Procuratores, cæteros Procuratores præcedunt. Et quod Regius Consiliarius à latere, vel Regens Regiam Cancellariam, qui in parlamento vti Baro interueniret, & esset Deputatus potest facere mandatū pœnale, quatenus aliqua differentia inter ipsos in parlamento oriretur: Non enim dubitant Doctores, quin Baro vocatus ad parlamentum possit interuenire per Procuratorem, verbo illo non obstante, personaliter, vt per *Giurb. in decis. 118. num. 23. & seqq.*

In sedendo nimis obseruandus est ordo, nam in sacro Collegio Cardinalium dum à Summo Pontifice missa celebratur, Rex qui ibi reperiretur in primo loco post primum Episcopum Cardinalem sederet, & pro laudis manibus Summi Pontificis celebrantis aquam fundit, sed per prius recipitur genibus flexis, osculando Pontificis pedes, & inde vultum, teste *Guicciardino in 1. lib. sua historia fol. 55. in fin.* ita euenisse de Rege Franciæ Carolo VIII. Sed ne præcedentiæ præiudicium induceretur, in dicta facti contingentiã supradicti Domini Anibalis Macedonij tunc Procuratoris dicti D. Comestabuli clientis Illustrissimi, infrascriptas conclusiones perpendebam.

22 Qualitas dignitatis, quæ nihil confert ad

negotia Capituli nõ est attendenda, *Roman. in l. si verò. §. de viro. col. 3. ff. solut. matrim. Frecc. de subfeud. lib. 1. fol. 22. sub num. 7. &*

23 idè si Regens Regiam Cancellariam creatur Marchio, cæteros Regentes primo loco in Concilio positos nõ antecellit in sedendo in illo, quod secus esset in ingressu, & regressu, vt alibi dicemus in *vers. 7. obser. 3. nu. 49.* Ex quo ibi, non vt Marchio, sed vt Regens sedet, & interuenit; idcirco Regij Consiliarij in Collegio Doctorum, vt Collegiati

24 sedent, & non vti Consiliarij, *Frecc. de subfeud. d. lib. 1. fol. 23. num. 27.* quod etiam obseruatur cum Dominis Regentibus Regiam

25 Cancellariam interuenientibus in Collegio vti Collegiati, vel in parlamento, vti Barones, *Lanar. in conf. 88. num. 28. vers. non obstante.* quia tunc dignitas à persona separatur, & alterum repræsentat. In parlamento non interueniunt nec vocantur Magnates de septem officijs Regni, sed feudatarij, & qui nõ

26 habent feuda, in parlamento interuenire non possunt, *Io. Franciscus de Ponte in conf. 14. num. 53. & 62. in fin. vol. 1. & in decis. 8.* Merito in hoc casu, non est in consideratione dignitas magni Comestabuli tantum; est bene verum, quod si vnus ex septem

27 officijs Regni est feudatarius, & in parlamento interuenit vt feudatarius, ex quo habet dignitatem annexam, cæteros præcedit, vt fuit decisum in causa Comitum Castri magni Cancellarij, cum Principe Salerni, secundum *Frecc. & de Ponte in locis citatis.* Interuenit enim prædictus Procurator, non vt Procurator magni Comestabuli, vti Comestabuli, sed vti Titulati, & feudatarij Regni, (in quo am- plos habet titulos, & multa feuda) & idè dictus Procurator cum alijs Titulatis Baroni-

28 bus non debet admitti: quia Procurator nõ sedet in loco, vbi Dominus sedet, nec ei debetur idem honor sicuti & Domino, *l. sed si hac. §. fin. ff. de in ius voc. vbi non debetur idem honor, & eadem reuerentia Tutori, & Procuratori, qui debetur Patrono, cuius vices gerit Procurator, nec dicitur Vicegerentes, qui alienas vices gerunt, eodem honore esse habendos, cap. præcipimus. 93. dist. quia, id est intelligendum de honore in genere, vt plus honorètur quam priuatus, sed non est intelligendum de eadem proportione, & mensura honoris, vt in d. cap. præcipimus. ibi, sicut Locumtenens honorabitur, quoniam dictio illa sicut, eandem honoris qualitatem, vel similitudinem non significat, sed vt plus quam priuato debeat, ita *Cesar à Costa in lib. 2. variar. ambiguit. cap. 15.* quoniam*

29 ius honorificum personæ coheret, & in alijs eius nomine cedi non potest, *glos. in l. si*

non fortis. §. libertus. de condit. indebit. Frecc. ibidem num. 56. subdens, quod fieret deterior conditio Collegij, si alius non eiusdem qualitatis secum sederet.

31 Nec dicatur subrogatum sapere naturam sui principalis, *l. si eum. §. qui iniuria. ff. si quis cautionibus.* quia responderi potest, quod aut subrogatum fit à lege, ut est in Vicario Episcopi, vel in Capitaneo Baronis: & tunc prædicta regula militat; sed si fit ab homine, ut est in Procuratore, tunc regula non procedit, ut per *Frecc. ibid. num. 57.*

32 Idem dicitur, quod si Episcopus Regius Consiliarius creatur, sedet immediatè post Decanum, *Vincenz. de Francb. in decis. 138. licet Fab. de Anna multa dixerit in conf. 40. nu. 14. & conf. 42. tamen in conf. 122. nu. 30.* cōsiderat hoc procedere, quod eo ipso, quod

33 Episcopi sunt creati, dicuntur Regij Consiliarij, & meritò dum eis communicatur administratio, in Consilio præcedunt alios, ex quo habent etiam dignitatem Episcopalem. & similiter Titulatus feudatarius habens vrū

34 ex septem officijs Regni præcedit: idemque est in Consiliario, qui interuenit in causa vti Aduocatus, sedet enim in suo loco, & non in vitimo, ex quo dignitas est inseparabilis, *D. de Ponte in decis. 8. num. 6. & de Francb. in decis. 138. & in iuramento præstito de anno 1442.* Don Ferdinando Aragonio filio natu-

35 rali Regis Alphonsi Primi, non fuit obseruatum, ut Titulorum Procuratores præcederent Procuratores Baronum non Titulorum, ut est videre ex ordine scripturæ, in *Priuelegijs, & Capitulis Neapolis fol. 3. & 7. ater.* qui ordo probat *l. 1. de aibo scribendo.*

His maximis per me perpenſis in causa prædicta, fuit supraſſum in intentando litē, quæ prædebetur intentari, ut in futurū Procurator constituendus à prædicto D. Comestabulo præcederet, prout alij Domini Collegæ consuluerant. Post hæc scripta nouissimè vidit *Dianam resolut. moral. tract. 3. de parlamento. in resolut. 28. fol. 103.* tenentem ut supra; sed subdit, inter Procuratores fieri differentiam, ut præcedant secundum qualitatem suorum principalium.

Cumque simus in materia prædicti parliamenti de anno 1442. referre non piget aliud, quod diu me torſit ibidem? supplicauerunt enim in eo Deputati Neap. ut licentiam impartiret destinandi Legatos ad Summum Pontificem pro petenda confirmatione Regni in personam eiusdem Regis Alphonsi I. ac prædicti Ferdinandi I. eius filij, subdendo,

36 quod in casu denegationis faciendæ per Summum Pontificem, valeant Deputati ipsi re-

currere ad debita remedia Consilij, seu tertij loci, ut eis melius videbitur: ita enim legitur in dictis *Priuelegijs, & Capitulis Neap. fol. 9.*

Quæritur ergo, quid velit dicere illud, seu tertij loci? crederem intelligi posse, ex cap. *nos si incōpetenter. 2. quaest. 7.* in quo Summus Pontifex Leo permittit, ut Imperator Ludouicus cognoscere possit de gestis per ipsum Pontificem contra Clericum, his verbis. *Nos si incompetenter aliquid egimus; & in subditos iuste legis tramites non conseruauimus, vestro, ac missorum vestrorū cuncta volumus emendare iuaicio. Quoniam si nos aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certè non veritatis discipulis (sed quod dolentes dicimus) erimus præteris erroris magistri.*

Ecce quod ex permissione, & voluntate Summi Pontificis, & non aliter, cognitio prædicta procedit, & ita in casu isto posset dici, & nō aliter, quia Summus Pontifex à nemine iudicatur, prima enim est sedes, quæ iudicat, & non iudicatur, *Cardinal Bellarminus in 1. tomo disput. sub tit. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 26. fol. 678 & D. Thom. quest. 67. art. 1. ad 2. declarat d. cap. nos si incōpetenter.* processisse, quia Leo Papa sua spontè iudicio seculari se subdidit, sicuti & Christus spontè fecit.

38 Vtique est receptum, ut si quis maior, vel equalis subijciat se alterius iurisdictioni, possit ei, & aduersus eum ius dici, *l. est receptum. 14. ff. de iuris. omn. iud. vbi glos. singul. ibi,* hoc extendit ad Imperatores, & *glos. in cap. in synodo. vers. Apostolicam. 93. distin. & glos. in cap. si forte. in verb. conuocet. 65. distin. & in proem. sexti. in verb. seruus.* extendit ad Papā, per *d. cap. nos si incōpetenter.* ut per *Nauar. in relect. cap. nouit de iudic. in 3. notab. nu. 75. fol. 128.* nam si in multis casibus impe-

39 ditur appellatio, actamen querela, siue recursus nunquam impeditur, *Socc. in consil. 39. num. 12. vol. 4. Alex. in auth. qua supplicatio. C. de pracib. Imper. offeren. & pulchra glos. in cap. ex literis. in verb. supplicauit. de restitut. in integrum.* & alios cumulat *Cacher.*

40 in decis. 30. num. 20. in qua latè disputat, si Clericus oppressus ab Episcopo, potest habere recursum ad Principem secularem, & respondit affirmatiuè, se remittendo sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicuti & Ego, tam circa ista, quam quoad omnia: Papa enim est supra Concilium, & caput Concilij, ut in *Bulla Cæna Domini cap. 2. in fine, & Caiet. in fine operis D. Thom. in 2. 2. vbi latè & Lancessott. Conrad. in lib. 1. de Imperatore. §. 4. de potestate, & præstant. Imperat. in versic.*

Conci-

Concilium generale nu. 2. vbi multa de Congregatione Concilij habes, & Imperatores, & Reges Christianos priuat, vt Papa Innocentius priuauit Imperatorem Arcadium: & Beatus Ambrosius Imperatorem Theodofium excommunicauit; cap. duo. 96. dist. & cap. nos si incompetentes. 2. quast. 7. & diximus supra vers. 1. obseru. 3. num. 29. & Zacharias Papa Regem Francorum à Regno deposuit, cap. alius. 15. quast. 6. & Innocentius IV. Imperatorem Fredericum, cap. ad Apostolica. de sentent. & re iudic. in 6. & in cap. omnes. de maior. & obedient. vbi habetur Diuum Petrum præcepisse omnes Principes Terræ, cæteroque homines Episcopis obedire debere, dixit autem, Io. 28. mihi data est omnis potestas in Cælo, & in Terra, & in cap. 17. habetur, dedisti potestatem omnis carnis, & in cap. 21. ait, pascite agnos, & oues meas.

Est benè verum, quod in sacra pagina videmus, aliquando ad Regem fuisse habitum recursum, vt fecit Onyas summus Sacerdos Hierusalem, in Machabior. lib. 2. cap. 4. ibi. Ad Regem se contulit, non vt Cuius accusator, sed communium utilitatem apud semetipsum vniuersa multitudinis considerans.

Videbat enim sine regali prouidentia pacem rebus dari esse impossibile; & per *Conciliū Toletanū 13. c. 12. permittitur grauitos, & non auditos, ad Metropolitanos Iudices, vel ad Regios recursū habere, quādo nō adeſt defensio Ecclesiastica, vt ibidem, & Camil. Borrell. in addit. ad Bellug. in spec. Princ. rub. 11. §. sunt & alia. num. 1. lit. D. multa; cumulat Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 140. fol. 796. tu autem vide singularem disputationem, & conclusionem Nauar. circa hæc, in d. cap. nauit. de iudic. in relect. in 3. notab. per totum; & ad eam semper recurre.*

Et prosequendo materiam nostram de *44* parlamento, non est prætermittendum solere fieri in eis diuersa donatiua Regi, vt euenit in anno 1608. nam fuit Regi factum donatiuum, seu remissio salis, vt in *pragmat. 2. de sale vendendo*; cuius occasione sal, quod per prius vendebatur pro granis 22. pro modio, fuit alteratū pretium in carolenis octo, & granis duobus, & moderata fuerunt donationes Ecclesiarū absque priuilegio speciali in modijs sex pro qualibet: licet obſtet *l. priuilegia. C. de sacros. Eccles.* donatio prædicta fuit potius remissio Regi facta à Populis, ex quo per prius ex conuentione habita cum Rege Alphonso Primo, quolibet foculare habebat modium vnum salis, & soluebat ducatum vnū pro functionibus fiscalibus, vt in *Capitulis, & Priuilegijs Neapolis cap. 2. fol. 4.*

ater, licet aliqui teneant, quod in 20. Decembris 1449. Rex Alphonſus Primus inſerit, vt p. quolibet foculari daretur vnus modius salis, & soluerentur caroleni quinque pro eo, & grana duo pro expensis conducturæ, & mensuræ, vt ex Registro 2. Curia illius temporis fol. 133. & inde in anno 1485. Rex Ferdinandus Primus voluit, vt soluerentur à quolibet foculari caroleni 15. & gr. 2. cum onere salis, vt ex Registro Arrendantorum Curia, ob quod exclamat Loffred. in lectura sua super rstibus, quod in Regno plaga Dei abundauerat, & sola Ciuitas Neapolis ex priuilegio expedito 16. Decēbris 1481. ab hac exactione fuit exempta Bald. autem in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure, hæc verba profert in fine, Rustici olim nō soluebant Imperatori nisi modicum es in 26. denar. pro quolibet capite, vel furnante: cum tunc non plus indigebat Imperium, vt de verb. signif. ager. §. 1. in glos. sed hodie, prob dolor: pellem Populorum excoriant, & vix precarious dimittunt. Sed multa de sale vide per Moles in decis. 91. & infra vers. 3. obser. 3. nu. 311.

De Iure communi sal non poterat vendi sine licentia publicani, *l. si quis. 11. C. de vestigat. & Romæ à publico vendebatur, sed inde occasione bellorum fuit facta remissio, vt à priuatis venderetur, Titusliuius in lib. 2. dec. 1. fol. 27. lit. A. salisq; remissio fiebat à Demetrio Iudeis: si secum venire volebant contra Alexandrum Machab. 10. num. 29.*

45 Et tandem Syndicus, qui præfertur omnibus Potestatibus, & Officialibus Ciuitatis in parlamento, *l. præfectura. 3. C. de offic. Præfecti Urbis*, habet potestatem, & iurisdictionem. Sed quomodo voces Ciuitatis, & Baronum procedant, vide infra vers. 3. obser. 4. in cap. 1.

Et de donatiuis factis Regibus in diuersis parlamentis, vide infra vers. 4. obseru. 3. vbi de quãtitatibus datis in diuersis temporibus habes, ac etiam de alijs parlamētis, ideo hic non repetuntur.

46 Solet etiam dubitari in hac materia parlamenti, an Barones ad eum vocati, possint opponere exceptionem hosticam; & concedendam esse per illos dies, concludit *Giurba in decis. 118. num. 19.*

47 Fuit etiam dubitatum in eodem Regno Siciliae, num Baro, qui possessionem Baronie habet, sed non adhuc habuit inuestituram, possit ingredi in parlamētum, & affirmatiue fuit decisum *Mastrill. in decis. 18. per totum.*

48 Sed num Baro constitutus Procurator ab alio Barone, poterit diuersa vota dare, vnum nomine proprio, & alterū diuersum nomine constituentis? *Pater Diana in tract. de parlament.*

lament. resol. 10. fol. 96. viderur tenere, quod non, post D. de Ponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 1. nu. 13. Ego autem crederem, posse fieri, si à suo principale mandatū haberet ad specificum votum dandum, vel si feuda sui principalis essent in aliquo loco diuerso à suis, & esset diuersa ratio conclusionis, quoniam diuersa ratio pactum reformat, ex regula notata per Specul. in tit. de teste. §. 1. nu. 95. in mandatis. n. & instrumētis rigor seruatur, & quicquid nō exprimitur pro omisso habendū est, l. quisquid asstringenda. ff. de verb. oblig. concessioq; vno ex prohibitis à iure, nō censetur aliud permissum, l. cum prator. ff. de iustit. & iure. dum ergo dat mandatū, videtur dare vt faciat; quæ expediens fuerint ipsi principali, & non ipsi constituto: duas enim representat personas, quæ diuersos possunt habere fines, quo casu duo contraria possunt esse in eodem subiecto ex diuersis finibus, & causis. Ergo &c.

OBSERVAT. III.

SUMMARIUM.

- 1 Neapolis Ciuitas est Regni caput, & Metropolis, & quando, nu. 5.
- 2 Neapolitani quoties, & quando Romam succurrerunt.
- 3 Neapolis secunda Ciuitas Christiana in Europa.
- 4 Reghium prima Ciuitas Christiana in Europa, & prima edificata.
- 5 Sicilia Regnum quando Regnum Neapolis fuit vocatum.
- 6 Rogerius Comes Calabria vbi residebat.
- 7 Urbanus II. Calabriam petijt ad videndum Comitum Rogerium.
Rogerius Comes à Pontifice Urbano visus, ibidem.
Neap. vnde originem habuit, ibid.
- 8 Est animarum 400000.
- 9 Quomodo diuiditur in sex plateas, & nu. 14.
- 10 Potest condere sibi vsum viuendum assensu Regio.
- 11 Lex debet condī cum consilio maiorum Populi.
Platea Neap. quot erant tempore Regis Roberti, ibid.
Mercati platea, & alia, ibid.
- 12 Iudices ad contractus sunt nobiles.
- 13 Notarij sunt nobiles.
- 14 Populi Neapolis platea habet 29. Capitaneos.
- 15 Platea quomodo gubernentur, & quas iurisdictiones habent.
- 16 Gubernantes, qua crimina ciuitate debeant.
- 17 Inertes, idest sine arte quomodo puniebantur Athenis.
- 18 Vagabundos non adesse Reipublica expedit.
- 19 Neapolis Ciuitas potest se congregare sine licentia Proregis prater aliquos casus, et num. 21. in fine.
Donare nō potest Ciuitas Neapolis, nec alia Vniuersitates Regni absque licentia, vt in nu. 21. in fine.
- 20 Legatus ad Regem mitti non potest à Ciuitate Neapolis sine licentia Proregis, & quando fallit.
- 21 Ciuis Neap. potest fieri ab electis.
- 22 Electi, & Deputati Neap. quomodo sedent, & firman.
- 23 Populus Neapolis vnā tantum vocem, & partem habet ex sex.
- 24 Sententia Regis Ferdinandi Primi de anno 1497. seruatur.
- 25 Auctor trahit originem ex Ciuitate Ferraria.
- 26 Maiori parti standum est.
- 27 Charesia, seu penuria crescit, vbi non est ordo.
- 28 Gubernandi tria sunt genera.
- 29 Proreges in quo deberent precipue iurare Ciuitatem Neap.
- 30 Deus quandoque mutatur.
- 31 Ciues Regni, ab Imperatore Federico optimi reputantur.
Et cum exteris contrahere matrimonia prohibebantur, ibid.
- 32 Regni corruptela ex diuersorum morum processit.
- 33 Cartaginenses Fraudulentes, & mendaces, & cur.
- 34 Diuisio tribus Urbana tempore Fabij Maximi.
Fabius cur fuit vocatus Maximus, & alia exempla, ibid.
- 35 Mostra à Fabio Maximo instituta.
- 36 Concilium quotuplex, & quid, & quot fuerit Concilia.
- 37 Concilium status quid est, cur fuit institutum, & quomodo regitur.
- 38 Præcedentia inter Concilium status, & belli non debet esse secundum Ciceronem.
- 39 Consiliarius status, qui debet eligi, & quæ requisita, & notitias habere debeat.
- 40 Marci Curtij exemplum quando Samnites gubernabat.
- 41 Ratio status quid sit, & in quibus consistat.
- 42 Experientia liber magnus vocatur.
- 43 Secreta Concilij non publicentur.
- 44 Romanos dominari tria fecere.
- 45 Reipublica destructio per tria venit.
- 46 Atheniensium exemplum in consciendo caput Minerue.

- 47 *Consiliarius status uti Medicus cognoscens infirmitates debet esse.*
- 48 *Amicitia cum infidelibus non habeatur.*
- 49 *Detractores à diuerfis Imperatoribus diuerfimodè habitì.*
- 50 *Tollerare debemus Regis imperfectiones ficuti sterilitatem temporum.*
- 51 *Simulatio vetus malum in Republica. Laudantes, peccimum inimicorum genus, ibidem.*
- 52 *Adulatores, genus peccimum.*
- 53 *Regnare est seruire in tribus speciebus.*
- 54 *Expensas inutiles facere caueant Reges.*
- 55 *Pecunia, terror validus inimicis.*
- 56 *Vasalli curare debent patrimonialia Regis, ne cogitet ponere manus ad iniquitates.*
- 57 *Pax conseruat Regna.*
- 58 *Bellorum iniquissima conditio est.*
- 59 *Tiberius Caesar plus cum prudentia, quam cum viribus se gerebat.*
- 60 *Bella à longè sunt tenenda.*
- 61 *Accessus Consiliariorù status quomodo soluat. Consilij status instructiones multa, & de iurisdictione, ibid.*
- 62 *Sacrum Consilium Capuana quando principium habuit, quis in eo primus praeuit.*
- 63 *Princeps est de numero Consiliariorum, & put Senatus.*
- 64 *Debet honorare Consiliarios.*
- 65 *Consiliarij sunt Assessores Principum.*
- 66 *Sunt patres Principis.*
- 67 *Imperiti non debent eligi ad Magistratum, nec ipsi aspirare debent.*
- 68 *Consiliarij in Consilio Neapolitano quot sunt, & quomodo diuiduntur.*
- 69 *Bona Consilia mora valeant, sicuti scalera impetu.*
- 70 *Decisiones S.C. faciunt leges in Regno, & secundum eas Iudices inferiores iudicare debent.*
- 71 *S.C. utitur aequitate, & arbitrio, quia Principem representat.*
- 72 *Habet iurisdictionem super omnes.*
- 73 *Totum vnitum habet iurisdictione ordinariam, & non delegatam.*
- 74 *Consiliarij singuli absque commissione non possunt cognoscere de causis. Campana signum quando incepit, ibid. Orationes in Consilio dicenda, ibid.*
- 75 *Consiliarij sine herede decedentes, succedit Consilium, excluso fisco.*
- 76 *Vxor Consiliarij decedentis sine herede, an excludat S.C.*
- 77 *Consiliarij quomodo debent esse.*
- 78 *Benefacta, male locata, malefacta habentur.*
- 79 *Consiliarij dicuntur Principes, & ideo pro-*

prias affectiones abijcere, & publicas assumere debent.

- 80 *Censetur à Platone vna Republica.*
- 81 *Procuratores esse nõ possunt, nec ad iudicia, nec ad negotia, sed tutores sic.*
- 82 *Vacent eorum officijs, ne adueniat eis illud Iob.*
- 83 *Filacterias Aduocatorum rescent. Doctor conclusiue debet loqui, & pauca effundere, ibid.*
- 84 *Partes temere litigantes in expensis condemnent.*
- 85 *Accepto priuilegio efficiuntur patresfamilias.*
- 86 *Eorum origini quoad quid renunciare possunt.*
- 87 *Habent domicilium in Ciuitate, sed non facit eum ciuem, vel incolam.*
- 88 *Filij Consiliariorum exteri non gaudent in Collegio Neapolitano.*
- 89 *Prælati, & persona Ecclesiastica possunt esse de Concilio.*
- 90 *Irregularitatem nõ incurrunt persona Ecclesiastica interuenientes in condenda lege pœnalt, si mors delinquentis sequatur.*
- 91 *Episcopus Consiliarius sedet immediatè post Decanum.*
- 92 *Consiliarij secreta Consilij, vel Collegæ publicare non possunt.*
- 94 *Consiliarij, & si ad beneplacitum creati sũt, tamen sine causa remoueri non possunt.*
- 95 *S.C. vnitum leges, vel ordinationes condere non potest.*
- 96 *Officia ad arbitrium Regis data, an ad nutum tolli possunt.*
- 97 *Episcopus sine causa à Papa remoueri non debet.*
- 98 *Priuilegium Principis deest esse firmum.*
- 99 *Mutatio Officialium, Respublica non expedit.*
- 100 *Rex sine causa Officialem remouere non potest, secus cum causa, etiam Officiali inaudito.*
- 101 *Philippus II. exploratores secretos mittebat per Regna.*
- 102 *Consiliariorum admonitio Diui Luca. Si sunt priuati, vel suspensi, quomodo se gerant, ibid.*
- 103 *Disputare de habilitate, & creatione Officialium, quasi sacrilegium est. Consiliarij inhabiles non debent retinere officia, nec pretendere, ibid. in fine.*
- 104 *Propina exigebantur antiquis temporibus in Regno. Officiales antiquitus exigebant propinas oscu-*

- osculenta, & poculenta, quod hodie corruptum est, *ibid.*
- 105 Iudices tempore belli sublatis sunt, sequuta pace.
- 106 Gabella imposta carolenorum 15. pro centenario de sententijs optentis quando.
- 107 Consiliarij tenentur renunciare corruptelam alterius Officialis.
- 108 Corruptela pecunia semper fuit.
- 109 Officiales sine licentia Principis extra Civitatem non eant.
Nec officia à Baronibus accipiant, *ibidem.*
- 110 Praesidentis S.C. origo.
- 111 Titulus magnifici, vel excelsi, maior est titulo Illustris.
Praesentes in S.C. quot fuerunt, *ibid.*
- 112 Praesidentis S.C. potestates quamplurimas recensentur.
- 113 Praesidens S.C. si est suspectus in iudicando, an sit suspectus in delegando.
- 114 Aduocati non possunt accipere onus Auocationis causarum, in quibus votant Iudices eius consanguines.
- 115 Deposita suspicionum non restituantur, etiã si capita non sunt recipienda, vel in tempore non proponuntur.
Suspensionum deposita non restituantur, *ibidem.*
- 116 Aduocatio generalis in causis alicuius operatur, ut Iudex eius consanguineus non interueniat.
Praesidens arbitratur si causa sit decidenda iunctis aulis, *ibid.* in 9. casu.
Aulas unire, & Consiliarios de una ad aliam transmittere, *ibid.* in 10. casu.
Providet ut de iustitia, in memorialibus remissis per S.E. *ibidem* in 11. casu.
Congregat totum Sacrum Consiliũ quando sibi videbitur, *ibid.* in 12. casu.
Carcerare potest Consiliarios, *ibi.* 13. casu.
Adiunctos dat in paritate votorum, *ibid.* in 14. casu.
Monet de secreto tenendo, *ibidem* in 15. casu.
Regentem M. C. V. inobedientem ordinibus S. C. carcerat, *ibidem* in 16. casu.
Restitutionis in integrum decretationes de verbo faciendo facit, *ibid.* in 17. casu.
Magistrorum actorum, Scribarũ, & Porteriorum causas ciuiles, et criminales cognoscit, & determinat, *ibidem* in 18. casu.
Adiuncti quomodo dandi, & votare quomodo debent, *ibid.* in 14. auctoritate Praesidentis.
- 117 Porterij omnes sunt insolentes, & eorum priuilegia.
- 118 Appellatio non datur in causa salarij ad finem retardandi executionem.
- 119 Decanus S.C. quando officium Praesidentis exercet.
- 120 Marcus Antonius de Ponte Praesidens, & Regens moritur.
- 121 Ioannis Baptistæ Valenzuola Regentis, transitus ad S. C. & laudes, ac iter ad Hispaniam.
- 122 Didacus Lopez Proregens, & Propraesidens S. C.
- 123 Felix de Ianuario Propraesidens S. C.
- 124 Petrus Iordanus Vrsinus Regens, Praesidens S. C.
- 125 Supplicationes absente Praesidente, coram Consiliarijs legantur.
- 127 Crudeles vindicta debent superferri.
- 126 Decanus Collateralis Consilij quando praecedit Regentem ante eum creatum.
- 127 Praesidens S. C. quando executionem sententiae differat.
- 128 Replicari debet Principi, quando aliquid irrationabile mandat.
- 129 Praesidens S. C. quando debet consulere Principem.
- 130 Debet salutare Aduocatos, & eos conuolare ad sedendum quando est in publica Audientia in eius domo.
Aduocati debent salutari, & conuolari ad sedendum in publica Audientia, *ibid.*
- 131 Salutatio ad inuicem inter Consiliarios, & Praesidentes.
- 132 Caesaris interfectio euenit ob irreuerentiam in Senatum.
- 133 Tiberius Caesar Senatores honorauit.
- 134 Praesidens S. C. non sit leuis cum Consiliarijs, vel subditis, nec excrescere nimis contra quos malos putat, nec lacrimet cum precibus calamitantium.
- 135 Ordinationes, quas facere potest.
- 136 Prothonotariatus officium quis exercet, & eius emolumenta.
Propraesidens S. C. praecedit Regentem uenientem ad S. C. uti Consiliarius, *ibid.* in 25. casu.
Mendacia, & subreptiones in supplicationibus cognoscit, *ibid.* in 26. casu.
Reclamationes committuntur alteri, & datur terminus ad non posita ponendum, *ibid.* in 27. casu.
Appellationes de futura captura non concedantur,

- dantur, *ibidem* in 28. casu.
- 137 Regia Camera Summaria officium, & potestas.
- 138 Appellatio dabatur à Tribunali Regia Camera ad M. C. V.
- 139 Reipublica interest conseruare bona Fiscii.
- 140 Regia Camera Summaria Tribunal in quibus consistit.
- 141 Fiscii Patroni in Regia Camera duo debent esse.
- 142 Regia Camera Summaria Tribunal ubi, & quando habuit originem.
- 143 Locumtenentes Regia Camera Summaria quot fuerunt vsque ad presens.
D. Berardinus de Montaluo Locumtenens, *ibidem*.
- 144 Consiliarius creatus Praesidens in Regia Camera praecedit omnes alios Praesidentes praeter Decanum, etiam si Consiliarius fuisset creatus ante dictum Decanum.
- 145 Consiliarius creatus Aduocatus Fiscalis in Regia Camera quomodo sedet.
- 146 Aduocati Fiscalis immunitas.
- 147 Regia Camera Summaria ubi regebatur.
- 148 Praesidentes Regia Camera olim Magistri Rationales, & Regij Consiliarij vocabantur, & erant nobiles. vsque ad numerum 75.
- 149 Praesidentium Regia Camera immunitates, quae extenduntur ad filios.
- 150 Regia Camera Summaria Tribunal in quo vacare debet.
- 151 Diuitiae Regis sunt conseruanda, ne populi grauentur.
Diuitiae quid operantur, *ibid*.
- 152 Praesidentes Regia Camera quomodo puniuntur, si Regis bona non seruant.
- 153 Expensa necessaria fiant pro conseruandis bonis Regis.
- 154 Fiscalem pecuniam subtrahens poena mortis puniatur.
- 155 Locatio honorum fiscalium fiat voluntariè, & non coactè.
Interesse releuiorum quomodo, & quando debeat etiam à pupillis, vel tutoribus, *ibid*. in fine.
- 156 Tribunal Regia Camera Summaria quibus assimilatur in alijs Regnis.
- 157 M. C. V. Tribunal in quibus consistebat antiquitus, & ad presens, & eius potestates, & praesentia.
Discurrebat per totum Regnum, praeter Prouinciam Calabria, *ibidem*.
- 158 Habet iurisdictionem ordinariam, & diuiditur in civilem, & criminalem.
- 159 Beatus Ioannes de Capistrano fuit Iudex

- M. C. & cur se religiosum fecerit.
- 160 Iudices M. C. an potius de Ciuitate, quam de Prouincijs esse debeant.
- 161 Summa minima, qua intelligitur.
- 162 Liquidatio instrumentorum fit per M. C. contra quascumque personas.
- 163 Iudices debent esse annales.
- 164 Iudex criminalis vocatur latrunculator.
- 165 M. C. V. criminalis cognoscit contra quascumque personas, & etiam de falsitate commissa in S. C. aut in M. C. V. civili.
- 166 Bellum motum quomodo cognoscitur.
- 167 Clericus inquisitus de crimine laesae Maiestatis an cognoscatur à M. C. V.
- 168 Consiliarij duo ad M. C. V. criminalem cur fuerunt transmissi.
- 169 Ciacci familia alias Contestabile.
- 170 Marra familia quando Neapolim venit.
Iudex qui minus puniuit, fuit suspectus, *ibid*.
- 171 Ioannes Franciscus Sanfelicius Regius Consiliarius ad M. C. V. transmittitur.
Don Franciscus de Ocampo ad M. C. V. transmittitur, *ibid*.
- 172 Aduocatus Fiscii praferendus est, & Comes appellari potest.
- 173 Procurator Fiscalis praferatur alijs Aduocatis simplicibus, & potest dici Aduocatus Fiscii.
- 174 Procuratores sunt similes Aduocatis.
- 175 Perceptor M. C. praecedit Aduocatos simplices.
Procuratoris officium nõ est infame ut aliqui putant, *ibid*.
- 176 Curiales sequentes hac Tribunalia quando trabunt, & non trabuntur.
- 177 Causidici sunt nobilissimi, & à Curialibus differunt.
Causidici dicuntur tam Aduocati, quam Iudices, *ibid*.
- 178 Iudices civiles M. C. V. debent praecedere Iudices criminales.
- 179 Baro habens iurisdictionem civilem, praecedit Habentem criminalem.
- 180 Baro iurisdictionis civilis dicitur verè Baro, & ei praestatur subuentio, & iuramentum fidelitatis, & non Baroni criminali.
- 181 Abbas Sancti Ioannis in Lamis erat Baro Sancti Ioannis Rotundi, & qui est bodis.
- 182 Officiorum petitio prohibita tempore Ducis Offuna.
- 183 Propinarum receptio an sit promissa Iudicibus M. C.
- 184 Consuetudo dandi ceras Episcopo pro ordinandis Clericis an sit licita.
- 185 Communis error facit ius.
- 186 Consuetudines mala sunt corruptela, & ideo reijcienda.

- 187 *Iudices non soluunt suffragia pro officio.*
- 188 *Præsidentes Regia Camera exigunt dirictum, pro declarando quem Napolitanum.*
- 189 *Aëtuarius, ergo latro.*
- 190 *Scriba fiscales sunt examinandi in M. C. cum interuentu Fisci Patroni.*
- 191 *Sunt Adiutores Magistrorū Actorum.*
- 192 *Sportula soluuntur ordini.*
- 193 *Scriba possunt etiam dici officiales.*
- 194 *Extraordinarius labor, extraordinariam consequitur prouisionem.*
- 195 *Iudices pro solutione eorum salarij compositiones reorum exigere possunt.*
- 196 *Salarium quando Iudicibus fuit constitutum.*
- 197 *M. C. V. potest sibi auocare causas non expeditas infra sex menses à die litis contestate.*
- 198 *Magnus Iustitiarius est caput M. C. V.*
- 199 *Regens M. C. incepit esse tempore Alphonsi Primi.*
- 200 *Iuramentum Officialium unde trahit originem.*
- 201 *Regentis M. C. nomen quando.*
- 202 *Freccia opinio controuertitur ab Authore.*
- 203 *M. C. V. duas representat personas.*
- 204 *Iudices M. C. tur a Prorege creantur.*
- 205 *Prorex cur Iudices M. C. prouidet, & non Rex.*
- Regentis M. C. V. potestates, & priuilegia, ac limitationes, & que facere, vel non facere potest recensentur, ibid.*
- 206 *Regens M. C. V. an debeat esse Regnicola, sed quomodo potest esse exterus.*
- 207 *Iudices M. C. quando inceperunt pergere per Ciuitatem noctis tempore.*
- Ammascarati non utantur ueste monachorum, ibid. in fine.*
- 208 *Aduocatus Fiscalis debet precedere Iudices, sed non seruatur in M. C.*
- 209 *Iudex M. C. Admiratia precedit Aduocatum Fiscalem.*
- 210 *Oëlausus de Piccolellis Regius Consiliarius commendatur.*
- 211 *Prorex ex causis potest dare precedentiam Iudicibus.*
- 212 *Fisci Patroni officium erat biennale, & hodie perpetuum.*
- 213 *Fisci Patroni officium M. C. an sit dignius illo Regia Camera Summaria.*
- 214 *Appellatio dabatur à decretis Regia Camera ad M. C.*
- 215 *Fisci Patroni quid facere debeant.*
- 216 *Pauperes qui sunt.*
- 217 *Aduocatus pauperum pugil vocatur, & est officium improprie.*
- Aduocatorum salaria, & pericula, ibid.*
- 219 *Magni Admirati officium.*
- 220 *Roggerius de Loria extrenuus Calaber.*
- 221 *M. C. Admiratia officium, ac iurisdictio in quos.*
- 222 *Habet iurisdictionē in toto Regno.*
- 223 *Iudex M. C. Admiratie precedit Aduocatum Fiscalem M. C. V. & habet etiam ultimum locum in Cappella Regia.*
- 224 *Regia Camera Summaria nullam iurisdictionem habet super Curia Admiratia*
- 225 *Appellatio à decretis M. C. Admiratia quomodo procedit.*
- Io. Vincentius Macedonius Iudex M. C. Admiratia quando, ibid.*
- 226 *Magnus Admiratus quot personas prouidere potest.*
- 227 *Naufragata bona an spectent ad magnum Admiratum.*
- 228 *Pirata non cognoscuntur à magno Admirato, nec etiam aly christiano nomine inimici.*
- 229 *Tribunal Sæcti Laurentij Ciuitatis Neap. quas causas cognoscit.*
- 230 *Coniustor Ciuitatis quando relationes facit in S. C. stat extra Aulam, sed copertus capite.*
- 231 *Iudices ciuiles, & criminales ubi præstant iuramentum.*
- 232 *Pæna contra assissa applicantur Hospitali Sanctissima Annuntiate.*
- Clerici quando tenentur stare decreto Ciuitatis ad publicam utilitatem facto, ibid.*
- 233 *Electi Ciuitatis Neap. possunt aggregare exteros in Ciues, & exfractari facere personas inhonestas.*
- 234 *Electi popularis iurisdictio.*
- 235 *Platea Ciuitatis Neap. quomodo procedunt, & quam iurisdictionem habent.*
- Differentia orta inter Nobiles si non adesset effusio sanguinis, cognoscitur à quinque seu sex Platearum, ibid.*
- 236 *Irenarcha qui sunt.*
- 237 *Luca Ciuitatis statutum contra rixantes.*
- 238 *Pacerij qui sint.*
- 239 *Tribunalia mantunata, reuisionis computorum, & aqua, & fortificationis origo, & potestas.*
- 240 *Fortificationis Tribunal quam iurisdictionē, & potestatem habet, & in quibus locis.*
- 241 *Lauaria iurisdictio est Tribunalis fortificationis.*
- 242 *Iuncta delegata quam iurisdictionem habent.*
- 243 *Delegati non possunt esse minus quatuor de ordina S. M.*
- 244 *Delegati an omnes firmare debeant actus ordinatorios.*

- 245 *Clausula (si vnus interesse nequiuert) vel (si non omnes) quid operatur.*
- 246 *Delegati non habent exercitium iurisdictionis insolidum, & vnus sine alio procedere non potest.*
- 247 *Delegatus Principis est maior quolibet Ordinario.*
- 248 *Delegatio leuato velo, non tollit statuta Ciuitatum.*
- 249 *Delegati sententia habet executionem, sed per viam quarela, & recursus datur remedium.*
Quid si adest clausula appellatione remota, ibid.
- 250 *Delegatio (mortuo Principe non expirat.*
- 251 *Suspicio antecessoris an militet in successorem.*
- 252 *Appellatio à Delegato ad delegantem datur.*
- 253 *Delegatio vni soli non debet fieri.*
- 254 *Almi Collegij Neapolitani iurisdictione, potestas, & origo.*
- 255 *Supernumerarij nō gaudent priuilegio Ordinariorum.*
- 256 *Magnus Cancellarius in quo loco sedet, & de eius dignitate multa.*
- 257 *Vicecancellarius debet esse Neapolitanus.*
- 258 *Supernumerarij nō votant in Collegio, sed vt testes assistunt.*
- 259 *Doctores vtiuntur carrotijs sicuti Principes.*
- 260 *Doctorandi modus quomodo explicatur.*
- 261 *Collegij Neapolis Tribunal in quibus consistit.*
- 262 *Promotoris officium erga doctorandum.*
- 263 *Ordinarij quot esse debent in Collegio.*
- 264 *Supernumerarij quando suffecti, & subsidiarij sunt.*
- 265 *Doctoratus insignia quomodo, & à quibus conferantur.*
Officia diuersa per diuersas personas sunt explicanda, ibid.
- 266 *Beneficia plura simplicia quando retineri possunt.*
- 267 *Promotor non potest esse Vicecancellarius, & duas portiones exigere.*
- 268 *Collegiati in Collegio habent manusculam, & Aduocatus non est testis idoneus.*
- 269 *Filius Consiliarij natus extra Ciuitatem an gaudeat in Collegio.*
- 270 *Doctor prius doctoratus, vel priuatus, & restitutus ad Collegium, sedet in ultimo loco.*
Collegiati Episcopi, vel Regentes, sedent vt Collegiati, ibid.
Doctoratus, vel admissionis tempus requiritur in Collegio, ibid.
Doctorum materiam vide ibid. per totum.
- 271 *Cappellani maioris origo, iurisdictione, & potestas in quos.*

- Comites de Lemos construxerūt Palatium nouum, & studia, ibid.*
- Iurisdictione Cappellani maioris, & eius Iudicis, ibid.*
- 272 *Cappellanus maior quam partem habet in processione Corporis Christi, & vna vice est Italus, & altera Hispanus.*
- 273 *Clericus carceratus, si superuenit inquisitio assassini, potest imparari à Iudice laico.*
- 274 *Reclamatio non datur à duobus decretis conformibus in articulo ciuili remissionis causae criminalis.*
- 275 *Res iudicata quando obstat, si concurrunt illa tria requisita verè, vel interpretatiuè.*
- 276 *Assassinij poenam incurrit, etiam si mors nō sequatur.*
- 277 *Assassinij delictum cui assimilatur.*
- 278 *Clericus assassinus an absque declaratoria Iudicis Ecclesiastici punitur.*
Degradatio an requiratur in Clerico assassino, ibid.
- 279 *Assassinio tentato, admittitur priuilegium.*
- 280 *Regula, vt nō puniatur affectus, nisi sequuto effectu, fallit in crimine assassini.*
- 281 *Prauenti praualet in causis criminalibus, & quādo dicitur praenire verbaliter, vel realiter.*
- 282 *Priuilegium speciale allegans, debet illud exhibere.*
- 283 *Cappellani maioris origo.*
- 284 *Eius iurisdictione est ordinaria in Castris, in Cappella, & Cappellanos.*
Cognoscit de remedijs capit. Regni inter Ecclesiasticas personas, ibi.
- 285 *Ius congrui datur contra Clericos, sed non in Curia Archiepiscopali Neapolis.*
- 286 *Viceprothonotarij iurisdictione, & potestas.*
- 287 *Eius officij erat legere scripturas, & memorialia coram Rege.*
Potest creare Notarios, & Iudices ad contractus, et Naturales legitimare, & emolumenta exigit, ibidem.
- 288 *Legitimatio filiorum illegitimorum quomodo fit.*
- 289 *Emolumenta à Viceprotonotario exigēda.*
- 290 *Viceprotonotarius cognoscit delicta suorū subditorum, etiam si officia non exercerent.*
Olim examinabat Officiales per Regnum constitutos, ibid.
Visitare facit protocolla per Regnū, & cognoscit delicta suorū Commissariorum, ibid.
- 291 *Commissarij quando teneantur commissiones*

- siones ostendere.*
- 292 *Baiuli iurisdictio in quibus, et contra quos, & unde originem sumit.*
- 293 *Clerici non sint baiuli, neque Iudices.*
- 294 *Baiuli exactio pro trigesima.*
- 295 *Liquidatio instrumentorum an fieri possit in Curia baiuli.*
- 296 *Baiuli an possint portare arma intus Civitatem.*
Non tenentur stare syndicati, ibi.
Subsunt iurisdictions Baronum, & Officialium Regionum, ibid.
- 297 *Sicla Curia, qua olim fuit, qua recognoscit, & quomodo.*
- 298 *Paritas votorum quando erat in ea, quid agebatur.*
- 299 *Privilegia antiqua, & scriptura conseruatur in Curia Sicla.*
- 300 *Artis Serici Tribunal quando, & quomodo regitur, & eius origo, & privilegia.*
- 301 *Serici origo, & quando in Italiam venit.*
- 302 *Sericum cur ita vocatur.*
- 303 *Alchermes fit ex verme Serici.*
- 304 *Artis Serici privilegia qui gaudent.*
- 305 *Artis Lanae Tribunal quando fuit erectum, & eius privilegia, qua.*
Matricula est liber, & ibi nomina subditorum sunt descripta, ibid.
- 306 *Lanae artificium à quibus populis fuit inventum.*
- 307 *Byssum quomodo conficitur.*
Mercatores plus valoris petere non possunt de iure communi, ibid.
- 308 *Iustitiarum Neapolis Tribunal, & eius potestas, & iurisdictio.*
- 309 *Annonae Praefectus, qui & eius potestas.*
- 310 *Grasserij, seu Annonae Praefecti potestas, & laudes. & nu. 315.*
- 311 *Regens Regiam Cancellariam quando ad M.C.V. vadit, Iudices ei obviam eunt.*
- 312 *Cerialis cura particulariter fuit in Imperatoribus.*
- 313 *Proreges pro cura Annonae salarium habebant.*
Salarium pro cura Annonae debetur, ibid.
- 314 *Fruventaria pecunia privilegium.*
- 315 *Grasserij arbitrium quo ad frumentum vendendum.*
- 316 *Annona privilegium.*
- 317 *Annonae Praefectus, qui eligitur à Prorege.*
- 318 *Don Ioannes Enriquez Regens, Marchio, & Grasserius.*
- 319 *Papinianus fuit etiam Regens, & occisus.*
- 320 *Portulani Regij Tribunal eiusque potestas, & iurisdictio.*
Portulani per mare differunt ab illis per terram, ibid.
- 321 *Atria in Civitate facere quando licet.*
- Contributio pro faciendis atrijs, vel aperturis quando, ibid.*
- 322 *Dobana Neapolis iurisdictio, & à quo regitur.*
- 323 *Meretricum gabella, iurisdictio, & potestas.*
- 324 *Meretrix gabellam solvere non debet.*
- 325 *Meretrix lupa vocabatur de iure antiquo Romano.*
- 326 *Ei mutuari quantum licet.*
- 327 *Lenones publice, vel secreta eis tenere non licet.*
Lenonum poena, qua, ibid.
- 328 *Meretrix solvendum est meretricium, & an detur actio pro eo.*
- 329 *Meretrix datum ab amasio non potest repeti.*
- 330 *Meretrix, qua proprie dicitur.*
- 331 *Avicinia extractari an possit.*
- 332 *Studentes Cajalium Neapolis gaudent privilegio non extractandi.*
Barones an possint meretrices extractare, ibidem.
- 333 *Meretrices naturaliter appetunt mortem suorum virorum.*
- 334 *Sunt quasi sterbus in via ab omnibus conculcatus.*
Extractari an possint meretrices à Baronibus, ibid. & nu. 332.
- 335 *Meretrices gaudent privilegio miserabilitatis personarum.*
- 336 *Meretricum allusionibus ne credant amantes.*
- 337 *Donationes facta concubinis non valent.*
- 338 *Concubina salarium non debetur, nec donationes ei facta valent, & qua acquirit, praesumitur acquisivisse ex bonis concubinarum.*
- 339 *Conditio possidentis potior est in pari causa etiam turpi.*
- 340 *Concubinatum habere quibus licebat.*
- 341 *Meretrices aliquando bonum egerunt.*
- 342 *Gabella meretricum, & Iudi ab Alphonsa Primo sublata.*
- 343 *Tollerantur meretrices, & alia mala à Guibernantibus.*
- 344 *Protomedici iurisdictio, & qui esse potest.*
- 345 *Tviremium iurisdictio, qua.*
- 346 *Fugientis à tviremibus frater aut filius non inculpetur.*
- 347 *Appellatio à decretis Auditoris tviremium fit ad Proregem.*
- 348 *Scriba rationis iurisdictio, & qua facere potest.*
- 349 *Libri nova militia conseruantur à Scribae Rationis.*
- 350 *Don Petrus Concublet Scriba portionis.*
- 351 *Thesaurarum auctoritas, & potestas, & ad qua teneatur.*
- 352 *Principali debitum habet pralationem.*
- 353 *Thesaurarius quomodo de iure vocatur.*

- 354 *Prasumitur diues ex bonis Fisci.*
 355 *Pecuniam fiscalem non potest mutuo dare.*
 356 *Thesaurum Regium ubi debet conseruari.*
 357 *Thesaurarius non dicitur Officialis, nec iurisdictionem habet.*
 358 *Rex in letitijs debet quietem vassallis dare. Indultus de anno 1630. ob natiuitatem Principis Hispaniarum, ibid.*
 359 *Gratia sunt amplianda, & odia restringenda.*
 360 *Verba in indultu sunt proprie intelligenda.*
 361 *Officiales exceptuati in indultu intelligantur de illis ad iustitiam.*
 362 *Thesaurarius, seu Perceptores ministri pecuniarij vocantur.*
 363 *Auditoris Generalis exercitus iurisdictionio.*
 364 *Palatij Regij Curiales à quo cognoscuntur.*
 365 *Alemanas excubias cognoscit Capitaneus guardia.*
 366 *Hispani erant pro custodia Caesaris Augusti, ut bodie sunt Alemanni.*
 367 *Delinquentes in Palatio Regio quomodo puniuntur.*
 368 *Palatij Regij Cameram qui ingredi possunt.*
 369 *Palatia inter regalia connumerantur, & qui habitare in eis possunt.*
 370 *Tertij Hispanici iurisdictionio.*
 371 *Hispani Neapoli habitantes, gaudent priuilegijs Neapolitanorum.*
 372 *Militum Hispanorum priuilegia aliqua. Miles à Tribuno licentiatuſ nō ad alios Potentatus vadat, sed ad suum Regem, ibidem.*
 373 *Castrorum Neapolis iurisdictioniones.*
 374 *Appellatio à Iudicibus Castrorum fit ad Prorogem.*
 375 *Turris Sancti Vincentij cognitio ad quem spectat.*
 376 *Castellani quam iurisdictionem habent. Concubinas in Castris habere non debent, ibid.*
 377 *Cognoscuntur à D. Proroge.*
 378 *Manfredonia à Turcis capta.*
 379 *Regia ratia iurisdictionio.*
Ratia Regia dismissio in Calabria, ibid.
 380 *Equos, vel equas Regias, aut aliorum subtrahens, qua pœna puniatur.*
 381 *Venationis iurisdictionio.*
 382 *Venationis vsus nimitē necessarius pro nobilibus.*
Venatio militia comparatur, & Principibus necessaria, ibid.
Venator aliquis an fuit sanctus, ibid.
 383 *Arsanalis iurisdictionio, qua, & qualis.*
 384 *Arbores aëta ad trirremium seruitia nō inciduntur.*
 385 *Secretarij Regni iurisdictionio, & qua.*

- 386 *Consulum exterarum nationum iurisdictioniones, qua.*
 387 *Gabella vini iurisdictionio, qua.*
 388 *Gabella ludi iurisdictionio, qua.*
 389 *Consulum Aurifabrorum iurisdictionio, qua.*
 390 *Iudecha Platea iurisdictionio, qua.*
 391 *Cursoris maioris iurisdictionio.*
 392 *Archiepiscopatus Neapolitani iurisdictionio. D. Aloysius Riccius Vicarius Neapolis, & inde Episcopus, ibid.*
D. Iacobus Terragnolus Beneuentanus Vicarius Neap. ibid.
Falsum deponentes in causis mere Ecclesiasticis, à quo cognoscuntur, ibid.
 393 *Sancta Inquisitionis Tribunal.*
 394 *Nuncij Apostolici Tribunal.*
 395 *Fabrica S. Petri Tribunal.*
 396 *Hierosolymitana Religionis Tribunal.*
 397 *Incoronata Ecclesia iurisdictionio, qua. Monasterium S. Martini iurisdictionio in Ecclesia Incoronata, ibid.*
 398 *Cartusiana Religio in maxima veneratione habetur in Ecclesia Dei.*
 399 *Exemptio Clericorum in Ecclesia Incoronata.*
 400 *Sancti Antonij Abbatis iurisdictionio, & exemptio.*
 401 *Iurisdictioniones Ecclesiastica diuersa sunt.*

OBSERVAT. III.

De Ciuitate Neapolis, & eius Tribunalibus.

VTIQUE magnum esset pelagus essentiam, & consistētiam huius florētissimæ Ciuitatis referre, quæ forte omnium Ciuitatū Europæ pulcherrima, & amenior est, & Prouinciarum nostri Regni principatum optinet, & est Metropolis, *pragm. 2. de offic. Sacr. Consil. vers. igitur.* Vrbs quidem insignis in pulchro solo, clementiq; Cælo posita, & similiter studiorum omnium caput, & mater est in Regno, vt infra hic *num. 254. & seq. & in cap. Regni Vniuersis præsens.* & merito meo non valet riuolo irrigari; Ad amem ad aliqualem notitiam habendam, saltem quoad exteros, quoniam & si peregrè, & à nostris remotis omnia iucundiora videntur, quam re vera sunt, fallit in hac Ciuitate, dum quæ verè pulcherrima sunt: describi nō possunt, sed aliqua pauca attingemus. Fuit enim Ciuitas hæc semper munificētissima in omni tempore, & à Nerone dilecta vti græca Vrbs *Tacitus in lib. 15. annal. m. 5.* & quando Annibal Cartaginensis Italiam inuasit, & præsertim Romanos opprimere tentabat: Neapolitani

OBSERVATIO II.

De parlamento, & interuenientes in eo, quomodo sedent.

- P**arlamentum est verbum vulgare, & à parlando, idest loquendo dicitur. Ceteris. n. adunatus loquitur, & magnas negotiorum moles, pro quibus congregatur, & deliberat. Et licet videatur verbum vulgare, non propterea negligendum, propter communem vulgi auctoritatem, *l. liberorum. §. si quis tamen Cassius. vbi glos. & Bart. de leg. 3. l. labeo. ff. de superlect. leg.* quoniam licet loqui, vt vulgares loquuntur *Andr. in in cap. 1. nu. 2. de his, qui feudum dare possunt, per l. Anniculus. ff. de verb. signif. & in 2. Macchab. cap. fin. num. 29.* diximusq; supra ad Lectorem beneuolum. Lingua enim est nuncius cordis, *d. l. labeo.* Dicitur etiam parlamentum, idest quasi parium lamentum populorū paribus factum de querelis, & lamentationibus. Potestq; dici parium lamentum, ac iudicium, per *text. in cap. 1. §. sanimus. quo tempore miles, & declarat Boer. in tract. de auctor. magni Concil. num. 166.*
- 6 & quoniam parlamentum sit auctoritate Principis, est quodammodo actus iudicialis, *Frecc. de subfeudis lib. 1. fol. 19. num. 19.* vbi multa.
- 7 In quolibet enim parlamento duodecim deputati cōstitui solēt in hac fidelissima Ciuitate pro expetēdis gratijs à Rege, videlicet Titulati Regni solent destinare sex Titulatos, & Priuati alios sex Priuatos, vt est videre in omnibus parlamenti factis de anno 1536. & sequent. in *Priuilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 100. & seq.*
- 8 Quandoque parlamentum accipitur pro Senatu, vt est in Curia Parisiensi, in qua sunt centum Consiliarij, idest, 12. Pares Franciæ, 8. Magistratus requestarum domus Regis, & 80. alij Consiliarij, quorum 40. sunt Clerici, & 40. Laici, inter quos adsunt 4. Præsidentes Laici, & ad instar Senatus Romani fuit institutum, *Cassan. in consuet. Burgund. in proem. fol. 21. col. 1. num. 1. Ioan. Maig. in tract. de parlamento. §. hoc sumpto. nu. 1. in tractatibus tom. 16. fol. 273.* & de hoc parlamento non est materia nostra.

Est, & alia species parlamenti, quando in qualibet Ciuitate, vel Oppido, pro concludendis negotijs vniuersalibus fit, vt habetur in *pragm. sub tit. de administrat. Vniuers.* & similiter nec de hoc est nostra materia.

- Tertio, & alia species parlamenti est, in 10 in quo congregatur Ciuitas Neapolis, Baronaggium, & Regnum pro negotijs vniuersalibus Regni expediendis, vna cum deputatis, & proceribus, in quo interuenire possunt 11 sunt Prælati tenentes feuda, & vassallos cum iurisdictione tanquā Domini temporales, vt etiā habetur in 2. *Macchab. cap. fin. num. 31.* & per *Bal. in §. hoc quoque nos. nu. 6. de pace constant.* vbi quando comparere debet tam quo ad Concilium, quam quo ad Auxilium; idemque tenet *Pater Diana resol. moral. in tract. de parlamento. resol. 23.* vbi quod venire tenentur, & si non veniunt, quid est agendum, & similiter ita asseritur in *consultatione 40. capitū S. M. facta ultimo Martij 1572.* quæ habetur manuscripta in *cap. 26.*
- 12 Episcopi enim vocantur magni Consiliarij, vt ibidem, & in parlamento factō de anno 1283. in Planitie Sancti Martini per Carolū Secundum Illustrem, interuenerunt etiam 13 Prælati, vt in *cap. Regni Idem statuimus, quod constitutiones nouella.* prout similiter in legibus condendis interuenerunt Prælati, vt in alio Capitulo eiusdē Caroli *incip. Regina iustitia. in fin. fol. 322.* Et de hoc genere parlamenti est materia nostra; ad indagationē cuius est sciendum, quod præter cætera parlamenta in hoc Regno per Reges Aragonenses inita, sunt infra scripta.
- 14 Primum parlamentum fuit celebratum à Rege Alphonso Primo Aragonio Hispano, Regni huius primo acquiretore. Qui & si destinauerat parlamentū celebrare in Ciuitate Baroli, sub die 21. Ianuarij 1442. & deinde deliberauerat illud in Ciuitate Beneuētī celebrare: & ita missæ fuerunt literæ Magnatibus, Ducibus, & Baronibus Regni: primèq; descriptæ Antonio Bautio de Vrfinis Tarēti Principi, & magno Regni Comestabulo: & inde D. Raymundo de Vrfinis Salerni Principi, & Nolæ Comiti, Magno Iustitiario, & successiuè alijs de septem officijs Regni, ac alijs Boronibus, vt est videre in *Capitulis, & Priuilegijs Neapolis fol. 3. & seqq.* tamen in Ciuitate Neapolis fuit inde parlamentum celebratum 28. Februarij 1442. & modus sedendi secundum ordinem præcedentiæ officiorum seruatus extitit, & dexteram habuit Magnus Comestabulus, prout habet in alijs, quando reperitur præsens in eis.

ALLEGATIO III.

Hinc orta fuit differentia in parlamento celebrato de anno 1621. nam D. Anibal Macedonius Eques Neapolitanus, & magnus Miles, & ad præsens Marchio Turturæ, & de Consilio

Concilio status uti Procurator conficitus ab Illustriss. & Excellentiss. D. Don Philippo Coluna magno Comestabulo (de cuius præcedentia diximus supra *vers. 2. obseruat. 4.*) debeat præcedere circumspæctum Regentem D. Ioannem Baptistam Valenzuela Valasquez virum omnium virtutum genere ornatissimum, qui non uti Regens, sed uti Procurator aliquorum Baronum Regni in parlamento interueniebat, & in parlamento prædicto fuit prouisum, dictum Regentem præcedere debere. Quia Procurator non est idem ut Dominus, licet *Freccia* teneat, Procuratorem debere sedere cum prærogatiua Domini, ut in *lib. 3. de subfeudis in fin. fol. 470. num. 52.* pro cuius intellectu vide *Regentem de Ponte in decis. 15. nu. 9. & seqq.* ubi quod Procuratores, Tutores, aut Balij Titulorum in parlamento, aut in Palatio, non præcedunt, quem sequitur *Pater Diana moral. resolut. in tract. de parlamento. resolut. 28. fol. 103.* quoniam ius illud præcedendi est honorificum, & specialiter infixum persone, & ossibus Titulati, adeo ut ab eo non euellatur: & merito videmus, quod in parlamento de anno 1442. Procuratores non præcesserunt, ut in *Priusleg. & Capit. Neap. de tempore prædicto.* Et ideo dixit *D. de Ponte in d. decis. 15. num. 9. circa finem,* quod Regentes Regiam Cancellariam, vel Regij Consiliarij Procuratores, cæteros Procuratores præcedunt. Et quod Regius Consiliarius à latere, vel Regens Regiam Cancellariam, qui in parlamento uti Baro interueniret, & esset Deputatus potest facere mandatū pœnale, quatenus aliqua differentia inter ipsos in parlamento oriretur: Non enim dubitant Doctores, quin Baro vocatus ad parlamentum possit interuenire per Procuratorem, verbo illo non obstante, personaliter, ut per *Giurb. in decis. 118. num. 23. & seqq.*

In sedendo nimis obseruandus est ordo, nam in sacro Collegio Cardinalium dum à Summo Pontifice missa celebratur, Rex qui ibi reperiretur in primo loco post primum Episcopum Cardinalem sederet, & pro laudibus manibus Summi Pontificis celebrantis aquam fundit, sed per prius recipitur genibus flexis, osculando Pontificis pedes, & inde vultum, teste *Guicciardino in 1. lib. sua historia fol. 55. in fin.* ita euenisse de Rege Franciæ Carolo VIII. Sed ne præcedentiæ præiudicium induceretur, in dicta facti contingentiâ supradicti Domini Anibalis Macedonij tunc Procuratoris dicti D. Comestabuli clientis Illustrissimi, infrascriptas conclusiones perpendebam.

Qualitas dignitatis, quæ nihil confert ad

negotia Capituli nõ est attendenda, *Roman. in l. si verò. §. de viro. col. 3. ff. solut. matrim. Frecc. de subfeud. lib. 1. fol. 22. sub num. 7. &* idè si Regens Regiam Cancellariam creatur Marchio, cæteros Regentes primo loco in Concilio positos nõ antecellit in sedendo in illo, quod secus esset in ingressu, & regressu, ut alibi dicemus in *vers. 7. obser. 3. nu. 49.* Ex quo ibi, non ut Marchio, sed ut Regens sedet, & interuenit; idcirco Regij Consiliarij in Collegio Doctorum, ut Collegiati sedent, & non uti Consiliarij, *Frecc. de subfeud. d. lib. 1. fol. 23. num. 27.* quod etiam obseruatur cum Dominis Regentibus Regiam Cancellariam interuenientibus in Collegio uti Collegiati, vel in parlamento, uti Barones, *Lanar. in conf. 88. num. 28. vers. non obstante.* quia tunc dignitas à persona separatur, & alterum repræsentat. In parlamento non interueniunt nec vocantur Magnates de septem officijs Regni, sed feudatarij, & qui nõ habent feuda, in parlamento interuenire non possunt, *Io. Franciscus de Ponte in conf. 14. num. 53. & 62. in fin. vol. 1. & in decis. 8.* Merito in hoc casu, non est in consideratione dignitas magni Comestabuli tantum, est bene verum, quod si vnus ex septem officijs Regni est feudatarius, & in parlamento interuenit ut feudatarius, ex quo habet dignitatem annexam, cæteros præcedit, ut fuit decisum in causa Comitum Castri magni Cancellarij, cum Principe Salerni, secundum *Frecc. & de Ponte in locis citatis.* Interuenit enim prædictus Procurator, non ut Procurator magni Comestabuli, uti Comestabuli, sed uti Titulati, & feudatarij Regni, (in quo amplius habet titulos, & multa feuda) & idè dictus Procurator cum alijs Titulatis Baronibus non debet admitti: quia Procurator nõ sedet in loco, ubi Dominus sedet, nec ei debetur idem honor sicuti & Domino, *l. sed si hac. §. fin. ff. de in ius voc.* ubi non debetur idem honor, & eadem reuerentia Tutori, & Procuratori, qui debetur Patrono, cuius vices gerit Procurator, nec dicatur Vicegerentes, qui alienas vices gerunt, eodem honore esse habendos, *cap. precipimus. 93. dist.* quia, id est intelligendum de honore in genere, ut plus honorètur quam priuatus, sed non est intelligendum de eadem proportionem, & mensura honoris, ut in *d. cap. precipimus.* ibi, *sicut Locumtenens honorabitur,* quoniam dictio illa sicut, eandem honoris qualitatem, vel similitudinem non significat, sed ut plus quam priuato debeatur, ita *Casar à Costa in lib. 2. variar. ambiguè. cap. 15.* quoniam ius honorificum personæ coheret, & in alio eius nomine cedi non potest, *glos. in l. si*

non fortem. §. libertus. de condit. indebit. Frecc. ibidem num. 56. subdens, quod fieret deterior conditio Collegij, si alius non eiusdē qualitatis secum sederet.

31 Nec dicatur subrogatum sapere naturam sui principalis, *l. si eum. §. qui iniuria. ff. si quis cautionibus.* quia respōderi potest, quod aut subrogatum sit à lege, ut est in Vicario Episcopi, vel in Capitaneo Baronis: & tunc prædicta regula militat; sed si sit ab homine, ut est in Procuratore, tunc regula non procedit, ut per *Frecc. ibid. num. 57.*

32 Idem dicitur, quod si Episcopus Regius Consiliarius creatur, sedet immediatè post Decanum, *Vincent. de Francb. in decis. 138. licet Fab. de Anna multa dixerit in conf. 40. nu. 14. & conf. 42. tamen in conf. 122. nu. 30.* cōsiderat hoc procedere, quod eo ipso, quod

33 Episcopi sunt creati, dicuntur Regij Consiliarij, & meritò dum eis communicatur administratio, in Consilio præcedunt alios, ex quo habent etiam dignitatem Episcopalem. & similiter Titulatus feudatarius habens vrū

34 ex septem officijs Regni præcedit: idemque est in Consiliario, qui interuenit in causa vti Aduocatus, sedet enim in suo loco, & non in vitimo, ex quo dignitas est inseparabilis, *D. de Ponte in decis. 8. num. 6. & de Francb. in decis. 138. & in iuramento præstito de anno 1442.* Don Ferdinando Aragonio filio natu-

35 rali Regis Alphonsi Primi, non fuit obseruatum, ut Titulorum Procuratores præcederent Procuratores Baronum non Titulorum, ut est videre ex ordine scripturæ, in *Privillegijs, & Capitulis Neapolis fol. 3. & 7. ater.* qui ordo probat *l. 1. de albo scribendo.*

His maximis per me perpenſis in causa prædicta, fuit supraſſum in intentando litē, quæ prædebat ut intencari, ut in futurū Procurator constituendus à prædicto D. Comestabulo præcederet, prout alij Domini Collegæ consuluerant. Post hæc scripta nouissimè vid. *Dianam resolut. moral. tract. 3. de parlamento. in resolut. 28. fol. 103.* tenentem ut supra; sed subdit, inter Procuratores fieri differentiam, ut præcedant secundum qualitatem suorum principalium.

Cumque simus in materia prædicti parlamenti de anno 1442. referre non piget aliud, quod diù me torſit ibidem? supplicauerunt enim in eo Deputati Neap. ut licentiam impartiret destinandi Legatos ad Summum Pontificem pro petenda confirmatione Regni in personam eiusdem Regis Alphonsi I. ac prædicti Ferdinandi I. eius filij, subdendo, quod in casu denegationis faciendæ per Summum Pontificem, valeant Deputati ipsi re-

currere ad debita remedia Consilij, seu tertij loci, ut eis melius videbitur: ita enim legitur in dictis *Privillegijs, & Capitulis Neap. fol. 9.*

Quæritur ergo, quid velit dicere illud, seu tertij loci? crederem intelligi posse, ex *cap. nos si incōpetenter. 2. quest. 7.* in quo Summus Pontifex Leo permittit, ut Imperator Ludouicus cognoscere possit de gestis per ipsum Pontificem contra Clericum, his verbis. *Nos si incōpetenter aliquid egimus; & in subditos iuste legis tramites non conseruauimus, vestro, ac missorum vestrorū cuncta volumus emendare iuaicio. Quoniam si nos aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certè non veritatis discipuli (sed quod dolentes dicimus) erimus præceteris erroris magistri.*

Ecce quod ex permissione, & voluntate Summi Pontificis, & non aliter, cognitio prædicta procedit, & ita in casu isto posset dici, & nõ aliter, quia Summus Pontifex à nemine iudicatur, prima enim est sedes, quæ iudicat, & non iudicatur, *Cardinal Bellarminus in 1. tomo disput. sub tit. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 26. fol. 678. & D. Thom. quest. 67. art. 1. ad 2. declarat d. cap. nos si incōpetenter.* processisse, quia Leo Papa sua spontè iudicio seculari se subdidit, sicuti & Christus spontè fecit.

38 Vtique est receptum, ut si quis maior, vel equalis subijciat se alterius iurisdictioni, possit ei, & aduersus eum ius dici, *l. est receptum. 14. ff. de iurisd. omn. iud. vbi glos. singul. ibi,* hoc extendit ad Imperatores, & *glos. in cap. in synodo. vers. Apostolicam. 93. distin. & glos. in cap. si forte. in verb. conuocet. 65. distin. & aliaque glos. in cap. nemo. 9. quest. 3. & in proem. sexti. in verb. seruus.* extendit ad Papā, per *d. cap. nos si incōpetenter.* ut per *Nauar. in relect. cap. nouit de iudic. in 3. notab. nu. 75. fol. 128.* nam si in multis casibus impe-

39 ditur appellatio, actamen querela, siue recursus nunquam impeditur, *Socc. in consil. 39. num. 12. vol. 4. Alex. in auth. qua supplicatio. C. de pracib. Imper. offeren. & pulchra glos. in cap. ex literis. in verb. supplicauit. de restitut. in integrum. & alios cumulat Cacher.*

40 in *decis. 30. num. 20.* in qua latè disputat, si Clericus oppressus ab Episcopo, potest habere recursum ad Principem secularem, & respondit affirmatiuè, se remittendo sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicuti & Ego, tam circa ista, quam quoad omnia: Papa enim est supra Concilium, & caput Concilij, ut in *Bulla Cæna Domini cap. 2. in fine, & Caset. in fine operis D. Thom. in 2. 2. vbi latè & Lancelotti. Conrad. in lib. 1. de Imperatore. §. 4. de potestate, & præstant. Imperat. in versic. Conci-*

Concilium generale nu. 2. ubi multa de Congregatione Concilij habes, & Imperatores, & Reges Christianos priuat, vt Papa Innocentius priuauit Imperatorem Arcadium: & Beatus Ambrosius Imperatorem Theodosium excommunicauit; *cap. duo. 96. dist. & cap. nos si incompetenter. 2. quast. 7.* & diximus supra *vers. 1. obseru. 3. num. 29.* & Zacharias Papa Regem Francorum à Regno deposuit, *cap. alius. 15. quast. 6.* & Innocentius IV. Imperatorem Fredericum, *cap. ad Apostolica. de sentent. & re iudic. in 6. & in cap. omnes. de maior. & obedient.* ubi habetur Diuum Petrum præcepisse omnes Principes Terræ, ceterosque homines Episcopis obedire debere, dixit autem, *Io. 28. mihi data est omnis potestas in Cælo, & in Terra, & in cap. 17.* habetur, *dedisti potestatem omnis carnis, & in cap. 21. ait, pascite agnos, & oues meas.*

Est benè verum, quod in sacra pagina videmus, aliquando ad Regem fuisse habitum recursum, vt fecit Onyas summus Sacerdos Hierusalem, in *Maababor. lib. 2. cap. 4.* ibi. *Ad Regem se contulit, non vt Ciuium accusator, sed communium utilitatem apud semetipsum vniuersa multitudinis considerans.*

Videbat enim sine regali prouidentia pacem rebus dari esse impossibile; & per *Concilium Toletanum 13. c. 12.* permittitur grauatōs, & non auditos, ad Metropolitanos Iudices, vel ad Regios recursū habere, quādo nō adeēt defensio Ecclesiastica, vt ibidem, & *Camil. Berrell. in addit. ad Bellug. in spec. Princ. rub. 11. §. sunt & alia. num. 1. lit. D.* multaq; cumulat *Rouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 140. fol. 796.* tu autem vide singularem disputationem, & conclusionem *Nauar. circa hæc, in d. cap. nouit. de iudic. in relect. in 3. notab. per totum;* & ad eam semper recurre.

Et prosequendo materiam nostram de *parlamento*, non est prætermittendum solere fieri in eis diuersa donatiua Regi, vt euenit in anno 1608. nam fuit Regi factum donatiuum, seu remissio salis, vt in *pragmat. 2. de sale vendendo;* cuius occasione sal, quod per prius vendebatur pro granis 22. pro modio, fuit alteratū pretium in carolenis octo, & granis duobus, & moderata fuerunt donationes Ecclesiarū absque priuilegio speciali in modijs sex pro qualibet: licet obtinet *l. priuilegia. C. de sacros. Eccles.* donatio prædicta fuit potius remissio Regi facta à Populis, ex quo per prius ex conuentione habita cum Rege Alphonso Primo, quodlibet foculare habebat modium vnum salis, & soluebat decarum vnū pro functionibus fiscalibus, vt in *Capitulis, & Priuilegijs Neapolis cap. 2. fol. 4.*

ater, licet aliqui teneant, quod in 20. Decembris 1449. Rex Alphonfus Primus inserit, vt p quolibet foculari daretur vnus modius salis, & soluerentur caroleni quinque pro eo, & grana duo pro expensis conducturæ, & mensuræ, vt ex *Registro 2. Curia illius temporis fol. 133.* & inde in anno 1485. Rex Ferdinandus Primus voluit, vt soluerentur à quolibet foculari caroleni 15. & gr. 2. cum onere salis, vt ex *Registro Arrendatorum Curia*, ob quod exclamat *Loffred. in lectura sua super ritibus*, quod in Regno plaga Dei abundauerat, & sola Ciuitas Neapolis ex priuilegio expedito 16. Decēbris 1481. ab hac exactione fuit exempta *Bald. autem in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure*, hæc verba profert in fine, *Rustici olim nō soluebant Imperatori nisi modicum es in 26. denar. pro quolibet capite, vel fumante: cum tunc non plus indigebat Imperium, vt de verb. signif. ager. §. 1. in glos. sed hodie, prob dolor: pellem Populorum excoriant, & vix precarious dimittunt.* Sed multa de sale vide per *Moles in decis. 91. & infra vers. 3. obser. 3. nu. 311.*

De Iure communi sal non poterat vendi sine licentia publicani, *l. si quis. 11. C. de vestigat. & Romæ à publico vendebatur, sed inde occasione bellorum fuit facta remissio, vt à priuatis venderetur, Titusliuius in lib. 2. dec. 1. fol. 27. lit. A.* salisq; remissio fiebat à Demetrio Iudæis: si secum venire volebant contra Alexandrum *Maabab. 10. num. 29.*

45 Et tandem Syndicus, qui præfertur omnibus Potestatibus, & Officialibus Ciuitatis in parlamento, *l. præfectura. 3. C. de offic. Præfecti Urbis*, habet potestatem, & iurisdictionem. Sed quomodo voces Ciuitatis, & Baronum procedant, vide infra *vers. 3. obser. 4. in cap. 1.*

Et de donatiuis factis Regibus in diuersis parlamentis, vide infra *vers. 4. obseru. 3.* ubi de quātitatibus datis in diuersis temporibus habes, ac etiam de alijs parlamētis, ideo hic non repetuntur.

46 Solet etiam dubitari in hac materia parlamenti, an Barones ad eum vocati, possint opponere exceptionem hosticam; & concedendam esse per illos dies, concludit *Giurba in decis. 118. num. 19.*

47 Fuit etiam dubitatum in eodem Regno Siciliæ, num Baro, qui possessionem Baronie habet, sed non adhuc habuit inuestituram, possit ingredi in parlamētum, & affirmatiue fuit decisum *Mabril. in decis. 18. per totum.*

48 Sed num Baro constitutus Procurator ab alio Barone, poterit diuersa vota dare, vnum nomine proprio, & alterū diuersum nomine constituentis? *Pater Diana in tract. de parlament.*

lament. resol. 10. fol. 96. viderur tenere, quod non, post D. de Ponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 1. nu. 13. Ego autem crederem, posse fieri, si à suo principale mandatū haberet ad specificum votum dandum, vel si feuda sui principalis essent in aliquo loco diuerso à suis, & esset diuersa ratio conclusionis, quoniam diuersa ratio pactum reformat, ex regula notata per Specul. in tit. de teste. §. 1. nu. 95. in mandatis. n. & instrumētis rigor seruatur, & quicquid nō exprimitur pro omisso habendū est, l. quicquid asstringenda. ff. de verb. oblig. concessioq; vno ex prohibitis à Iure, nō censetur aliud permīssum, l. cum prator. ff. de iusit. & iure. dum ergo dat mandatū, videtur dare vt faciat; quæ expediens fuerint ipsi principali, & non ipsi constituto: duas enim representat personas, quæ diuersos possunt habere fines, quo casu duo contraria possunt esse in eodem subiecto ex diuersis finibus, & causis. Ergo &c.

OBSERVAT. III.

SUMMARIUM.

- 1 **N**eapolis Ciuitas est Regni caput, & Metropolis, & quando, nu. 5.
- 2 Neapolitani quoties, & quando Romam succurrerunt.
- 3 Neapolis secunda Ciuitas Christiana in Europa.
- 4 Reghium prima Ciuitas Christiana in Europa, & prima edificata.
- 5 Sicilia Regnum quando Regnum Neapolis fuit vocatum.
- 6 Rogerius Comes Calabria vbi residebat.
- 7 Urbanus II. Calabriam petijt ad videndum Comitem Rogerium.
Rogerius Comes à Pontifice Urbano visus, ibidem.
Neap. vnde originem habuit, ibid.
- 8 Est animarum 400000.
- 9 Quomodo diuiditur in sex plateas, & nu. 14.
- 10 Potest condere sibi vsum viuendi cum assensu Regio.
- 11 Lex debet condi cum consilio maiorum Populi.
Platea Neap. quot erant tempore Regis Roberti, ibid.
Mercati platea, & alia, ibid.
- 12 Iudices ad contractus sunt nobiles.
- 13 Notarij sunt nobiles.
- 14 Populi Neapolis platea habet 29. Capitaneos.
- 15 Platea quomodo gubernentur, & quas iurisdictiones habent.
- 16 Gubernantes, qua crimina vitare debeant.
- 17 Inertes, idest sine arte quomodo puniebatur Athenis.
- 18 Vagabundos non adesse Reipublica expedit.
- 19 Neapolis Ciuitas potest se congregare sine licentia Proregis prater aliquos casus, et num. 21. in fine.
Donare nō potest Ciuitas Neapolis, nec alia Vniuersitates Regni absque licentia, vt in nu. 21. in fine.
- 20 Legatus ad Regem mitti non potest à Ciuitate Neapolis sine licentia Proregis, & quando fallit.
- 21 Ciuis Neap. potest fieri ab electis.
- 22 Electi, & Deputati Neap. quomodo sedent, & firman.
- 23 Populus Neapolis vnā tantum vocem, & partem habet ex sex.
- 24 Sententia Regis Ferdinandi Primi de anno 1497. seruatur.
- 25 Auctor trahit originem ex Ciuitate Ferraria.
- 26 Maiori parti standum est.
- 27 Charestia, seu penuria crescit, vbi non est ordo.
- 28 Gubernandi tria sunt genera.
- 29 Proreges in quo deberent precipue iurare Ciuitatem Neap.
- 30 Deus quandoque mutatur.
- 31 Ciuēs Regni, ab Imperatore Federico optimi reputantur.
Et cum exteris contrahere matrimonia prohibebantur, ibid.
- 32 Regni corruptela ex diuersorum morum processit.
- 33 Cartaginenses Fraudulentes, & mendaces, & cur.
- 34 Diuisio tribus Urbana tempore Fabij Maximi.
Fabius cur fuit vocatus Maximus, & alia exempla, ibid.
- 35 Mohra à Fabio Massimo instituta.
- 36 Concilium quod duplex, & quid, & quot fuerit Concilia.
- 37 Concilium status quid est, cur fuit institutū, & quomodo regitur.
- 38 Præcedentia inter Concilium status, & belli non debet esse secundum Ciceronem.
- 39 Consiliarius status, qui debet eligi, & quæ requisita, & notitias habere debeat.
- 40 Marci Curtij exemplum quando Samnites gubernabat.
- 41 Ratio status quid sit, & in quibus consistat.
- 42 Experientia liber magnus vocatur.
- 43 Secreta Concilij non publicentur.
- 44 Romanos dominari tria fecere.
- 45 Reipublica destructio per tria venit.
- 46 Atheniensium exemplum in consiciendo caput Minerva.

- 47 *Consiliarius status uti Medicus cognoscens infirmitates debet esse.*
- 48 *Amicitia cum infidelibus non habeatur.*
- 49 *Detractores à diuersis Imperatoribus diuersimodè habitì.*
- 50 *Tollerare debemus Regis imperfectiones sicuti sterilitatem temporum.*
- 51 *Simulatio vetus malum in Republica. Laudantes, peximum inimicorum genus, ibidem.*
- 52 *Adulatores, genus peximum.*
- 53 *Regnare est seruire in tribus speciebus.*
- 54 *Expensas inutiles facere caueant Reges.*
- 55 *Pecunia, terror validus inimicis.*
- 56 *Vasalli curare debent patrimonialia Regis, ne cogitet ponere manus ad iniquitates.*
- 57 *Pax conseruat Regna.*
- 58 *Bellorum iniquissima conditio est.*
- 59 *Tiberius Cæsar plus cum prudentia, quam cum viribus se gerebat.*
- 60 *Bella à longè sunt tenenda.*
- 61 *Accessus Consiliariorum status quomodo soluitur. Consilij status instructiones multa, & de iurisdictione, ibid.*
- 62 *Sacrum Consilium Capuana quando principium habuit, quis in eo primus profuit.*
- 63 *Princeps est de numero Consiliariorum, & put Senatus.*
- 64 *Debet honorare Consiliarios.*
- 65 *Consiliarij sunt Assessores Principum.*
- 66 *Sunt patres Principis.*
- 67 *Imperiti non debent eligi ad Magistratum, nec ipsi aspirare debent.*
- 68 *Consiliarij in Consilio Neapolitano quot sunt, & quomodo diuiduntur.*
- 69 *Bona Consilia mora valeant, sicuti scæla impetu.*
- 70 *Decisiones S.C. faciunt leges in Regno, & secundum eas Iudices inferiores iudicare debent.*
- 71 *S. C. utitur aqutate, & arbitrio, quia Principem representat.*
- 72 *Habet iurisdictionem super omnes.*
- 73 *Totum vnitum habet iurisdictionem ordinariam, & non delegatam.*
- 74 *Consiliarij singuli absque commissione non possunt cognoscere de causis. Campana signum quando incipit, ibid. Orationes in Consilio dicenda, ibid.*
- 75 *Consiliarij sine herede decedentes, succedit Consilium, excluso fisco.*
- 76 *Vxor Consiliarij decedentis sine herede, an excludat S.C.*
- 77 *Consiliarij quomodo debent esse.*
- 78 *Benefacta, male locata, male facta habentur.*
- 79 *Consiliarij dicuntur Principes, & idè pro-*

- prias affectiones abijcere, & publicas assumere debent.*
- 80 *Gensetur à Platone vna Respublica.*
- 81 *Procuratores esse nō possunt, nec ad iudicia, nec ad negotia, sed tutores sic.*
- 82 *Vacent eorum officijs, ne adueniat eis illud Iob.*
- 83 *Filicærias Aduocatorum rescent. Doctor conclusiue debet loqui, & pauca effundere, ibid.*
- 84 *Partes temere litigantes in expensis condemnent.*
- 85 *Accepto priuilegio efficiuntur patresfamilias.*
- 86 *Eorum origini quoad quid renunciare possunt.*
- 87 *Habent domicilium in Ciuitate, sed non facit eum ciuem, vel incolam.*
- 88 *Filij Consiliariorum exteri non gaudent in Collegio Neapolitano.*
- 89 *Prælati, & persona Ecclesiastica possunt esse de Concilio.*
- 90 *Irregularitatem nō incurrunt persona Ecclesiastica interuenientes in condenda lege pœnali, si mors delinquentis sequatur.*
- 91 *Episcopus Consiliarius sedet immediatè post Decanum.*
- 92 *Consiliarij secreta Consilij, vel Collegæ publicare non possunt.*
- 94 *Consiliarij, & si ad beneplacitum creati sūt, tamen sine causa remoueri non possunt.*
- 95 *S.C. vnitum leges, vel ordinationes condere non potest.*
- 96 *Officia ad arbitrium Regis data, an ad nutum tolli possunt.*
- 97 *Episcopus sine causa à Papa remoueri non debet.*
- 98 *Priuilegium Principis deest esse firmum.*
- 99 *Mutatio Officialium, Respublica non expedit.*
- 100 *Rex sine causa Officialem remouere non potest, secus cum causa, etiam Officiali inaudito.*
- 101 *Philippus II. exploratores secretos mittebat per Regna.*
- 102 *Consiliariorum admonitio Diui Luca. Si sunt priuati, vel suspensi, quomodo se gerant, ibid.*
- 103 *Disputare de habilitate, & creatione Officialium, quasi sacrilegium est. Consiliarij inhabiles non debent retinere officia, nec pretendere, ibid. in fine.*
- 104 *Propina exigebantur antiquis temporibus in Regno. Officiales antiquitus exigebant propinas oscu-*

- oseulenta, & poculenta, quod hodie correctum est, ibid.*
- 105 Iudices tempore belli sublatis sunt, sequuta pace.
- 106 Gabella imposta carolenorum 15. pro centenarij de sententijs optentis quando.
- 107 Consiliarij tenentur renunciare corruptelam alterius Officialis.
- 108 Corruptela pecunsa semper fuit.
- 109 Officiales sine licentia Principis extra Civitatem non eant.
Nec officia à Baronibus accipiant, ibidem.
- 110 Praesidentis S.C. origo.
- 111 Titulus magnifici, vel excelsi, maior est titulo Illustris.
Praesentes in S.C. quot fuerit, ibid.
- 112 Praesidentis S. C. potestates quamplurima recensentur.
- 113 Praesidens S. C. si est suspectus in iudicando, an sit suspectus in delegando.
- 114 Aduocati non possunt accipere onus Auocationis causarum, in quibus votant Iudices eius consanguinei.
- 115 Deposita suspicionum non restituantur, etià si capita non sunt recipienda, vel in tempore non proponuntur.
Suspitionum deposita non restituantur, ibidem.
- 116 Aduocatio generalis in causis alicuius operatur, ut Iudex eius consanguineus non interueniat.
Praesidens arbitratur si causa sit decidenda iunctis aulis, ibid. in 9. casu.
Aulas unire, & Consiliarios de una ad aliam transmittere, ibid. in 10. casu.
Prouidet ut de iustitia, in memorialibus remissis per S.E. ibidem in 11. casu.
Congregat totum Sacrum Consiliū quando sibi videbitur, ibid. in 12. casu.
Carcerare potest Consiliarios, ibi. 13. casu.
Adiunctos dat in paritate votorum, ibid. in 14. casu.
Monst de secreto tenendo, ibidem in 15. casu.
Regentem M. C. V. inobedientem ordinibus S. C. carcerat, ibidem in 16. casu.
Restitutionis in integrum decretationes de verbo faciendo facit, ibid. in 17. casu.
Magistrorum actorum, Scribarū, & Porteriorum causas ciuiles, et criminales cognoscit, & determinat, ibidem in 18. casu.
Adiuncti quomodo dandi, & votare quomodo debent, ibid. in 14. autoritate Praesidentis.
- 117 Porterij omnes sunt insolentes, & eorum priuilegia.
- 118 Appellatio non datur in causa salarij ad finem retardandi executionem.
- 119 Decanus S.C. quando officium Praesidentis exercet.
- 120 Marcus Antonius de Ponte Praesidens, & Regens moritur.
- 121 Ioannis Baptista Valenzuola Regentis, transitus ad S. C. & laudes, ac iter ad Hispaniam.
- 122 Didacus Lopez Proregens, & Propraesidens S. C.
- 123 Felix de Ianuario Propraesidens S.C.
- 124 Petrus Iordanus Vrsinus Regens, Praesidens S.C.
- 125 Supplicationes absente Praesidente, coram Consiliarijs legantur.
- 127 Crudeles vindictae debent superferri.
- 126 Decanus Collateralis Consilij quando praecedat Regentem ante eum creatum.
- 127 Praesidens S. C. quando executionem sententia differat.
- 128 Replicari debet Principi, quando aliquid irrationabile mandat.
- 129 Praesidens S. C. quando debet consulere Principem.
- 130 Debet salutare Aduocatos, & eos conuolare ad sedendum quando est in publica Audientia in eius domo.
Aduocati debent saluari, & conuolari ad sedendum in publica Audientia, ibid.
- 131 Salutatio ad inuicem inter Consiliarios, & Praesidentes.
- 132 Caesaris interfecio euenit ob irreuerentiam in Senatum.
- 133 Tiberius Caesar Senatores honorauit.
- 134 Praesidens S. C. non sit leuis cum Consiliarijs, vel subditis, nec excādescere nimis contra quos malos putat, nec lacrimet cum precibus calamitantium.
- 135 Ordinationes, quas facere potest.
- 136 Prothonotariatus officium quis exercet, & eius emolumenta.
Propraesidens S. C. praecedat Regentem venientem ad S.C. uti Consiliarius, ibid. in 25. casu.
Mendacia, & subreptiones in supplicationibus cognoscit, ibid. in 26. casu.
Reclamationes committuntur alteri, & datur terminus ad non posita ponendum, ibid. in 27. casu.
Appellationes de futura captura non concedantur,

- dantur, *ibidem* in 28. casu.
- 137 Regia Camera Summaria officium, & potestas.
- 138 Appellatio dabatur à Tribunali Regia Camera ad M. C. V.
- 139 Reipublica interest conseruare bona Fiscii.
- 140 Regia Camera Summaria Tribunal in quibus consistit.
- 141 Fiscii Patroni in Regia Camera duo deberent esse.
- 142 Regia Camera Summaria Tribunal ubi, & quando habuit originem.
- 143 Locumtenentes Regia Camera Summaria quot fuerunt vsque ad presens.
D. Berardinus de Montaluo Locumtenens, *ibidem*.
- 144 Consiliarius creatus Praesidens in Regia Camera praecedit omnes alios Praesidentes praeter Decanum, etiam si Consiliarius fuisset creatus ante dictum Decanum.
- 145 Consiliarius creatus Aduocatus Fiscalis in Regia Camera quomodo sedet.
- 146 Aduocati Fiscalis immunitas.
- 147 Regia Camera Summaria ubi regebatur.
- 148 Praesidentes Regia Camera olim Magistri Rationales, & Regij Consiliarij vocabantur, & erant nobiles. vsque ad numerum 75.
- 149 Praesidentium Regia Camera immunitates, quae extenduntur ad filios.
- 150 Regia Camera Summaria Tribunal in quo vacare debet.
- 151 Diuitiae Regis sunt conseruanda, ne populi grauentur.
Diuitiae quid operantur, *ibid*.
- 152 Praesidentes Regia Camera quomodo puniuntur, si Regis bona non seruant.
- 153 Expensa necessaria fiant pro conseruandis bonis Regis.
- 154 Fiscalem pecuniam subtrahens poena mortis puniatur.
- 155 Locatio bonorum fiscalium fiat uoluntariè, & non coactè.
Interesse relesiorum quomodo, & quando debeatur etiam à pupillis, uel tutoribus, *ibid*. in fine.
- 156 Tribunal Regia Camera Summaria quibus assimilatur in alijs Regnis.
- 157 M. C. V. Tribunal in quibus consistebat antiquitus, & ad presens, & eius potestates, & praesentia.
Discurrebat per totum Regnum praeter Prouinciam Calabria, *ibidem*.
158. Habet iurisdictionem ordinariam, & diuiditur in ciuilem, & criminalem.
- 159 Beatus Ioannes de Capistrano fuit Iudex

- M. C. & cur se religiosum fecerit.
- 160 Iudices M. C. an potius de Ciuitate, quam de Prouincijs esse debeant.
- 161 Summa minima, quae intelligitur.
- 162 Liquidatio instrumentorum fit per M. C. contra quascumque personas.
- 163 Iudices debent esse annales.
- 164 Iudex criminalis uocatur latrunculator.
- 165 M. C. V. criminalis cognoscit contra quascumque personas, & etiam de falsitate commissa in S. C. aut in M. C. V. ciuili.
- 166 Bellum motum quomodo cognoscitur.
- 167 Clericus inquisitus de crimine laesae Maiestatis an cognoscatur à M. C. V.
- 168 Consiliarij duo ad M. C. V. criminalem cur fuerunt transmissi.
- 169 Ciacci familia alias Contestabile.
- 170 Marra familia quando Neapolim uenit.
Iudex qui minus puniuit, fuit suspensus, *ibid*.
- 171 Ioannes Franciscus Sanfelicius Regius Consiliarius ad M. C. V. transmittitur.
Don Franciscus de Ocampo ad M. C. V. transmittitur, *ibid*.
- 172 Aduocatus Fiscii praeserendus est, & Comes appellari potest.
- 173 Procurator Fiscalis praesertur alijs Aduocatis simplicibus, & potest dici Aduocatus Fiscii.
- 174 Procuratores sunt similes Aduocatis.
- 175 Perceptor M. C. praecedit Aduocatos simplices.
Procuratoris officium non est infame ut aliqui putant, *ibid*.
- 176 Curiales sequentes hac Tribunalia quando trabunt, & non trabuntur.
- 177 Causidici sunt nobilissimi, & à Curialibus differunt.
Causidici dicuntur tam Aduocati, quam Iudices, *ibid*.
- 178 Iudices ciuiles M. C. V. debent praecedere Iudices criminales.
- 179 Baro habens iurisdictionem ciuilem, praecedit Habentem criminalem.
- 180 Baro iurisdictionis ciuilis dicitur uerè Baro, & ei praestatur subuentio, & iuramentum fidelitatis, & non Baroni criminali.
- 181 Abbas Sancti Ioannis in Lamis erat Baro Sancti Ioannis Rotundi, & qui est hodie.
- 182 Officiorum petitio prohibita tempore Ducis Offuna.
- 183 Propinarum receptio an sit promissa Iudicibus M. C.
- 184 Consuetudo dandi ceras Episcopo pro ordinandis Clericis an sit licita.
- 185 Communis error facit ius.
- 186 Consuetudines mala sunt corruptela, & idè reijcienda.

- 187 Iudices non soluunt suffragia pro officio.
- 188 Praesidentes Regia Camera exigunt dirictum, pro declarando quem Napolitanum.
- 189 Actuarius, ergo latro.
- 190 Scriba fiscales sunt examinandi in M. C. cum interuentu Fiscii Patroni.
- 191 Sunt Adiutores Magistrorū Actorum.
- 192 Sportula soluuntur ordini.
- 193 Scriba possunt etiam dici officiales.
- 194 Extraordinarius labor, extraordinariam consequitur prouisionem.
- 195 Iudices pro solutione eorum salarii compositiones reorum exigere possunt.
- 196 Salarium quando Iudicibus fuit constitutum.
- 197 M. C. V. potest sibi auocare causas non expeditas infra sex menses a die litis contestata.
- 198 Magnus Iustitiarius est caput M. C. V.
- 199 Regens M. C. inceptit esse tempore Alphonsi Primi.
- 200 Iuramentum Officialium unde trahit originem.
- 201 Regentis M. C. nomen quando.
- 202 Freccia opinio controuertitur ab Authore.
- 203 M. C. V. duas representat personas.
- 204 Iudices M. C. cur a Prorege creantur.
- 205 Prorex cur Iudices M. C. prouidet, & non Rex.
- Regentis M. C. V. potestates, & priuilegia, ac limitationes, & qua facere, vel non facere potest recensentur, ibid.
- 206 Regens M. C. V. an debeat esse Regnicola, sed quomodo potest esse exterus.
- 207 Iudices M. C. quando inceperunt pergere per Ciuitatem noctis tempore.
- Ammascarati non utantur ueste monachorum, ibid. in fine.
- 208 Aduocatus Fiscalis debet precedere Iudices, sed non seruatur in M. C.
- 209 Iudex M. C. Admiratia precedit Aduocatum Fiscalem.
- 210 Othaus de Piccolellis Regius Consiliarius commendatur.
- 211 Prorex ex causis potest dare precedentiam Iudicibus.
- 212 Fiscii Patroni officium erat biennale, & hodie perpetuum.
- 213 Fiscii Patroni officium M. C. an sit dignius illo Regia Camera Summaria.
- 214 Appellatio dabatur a decretis Regia Camera ad M. C.
- 215 Fiscii Patroni quid facere debeant.
- 216 Pauperes qui sunt.
- 217 Aduocatus pauperum pugil vocatur, & est officium improprie.
- Aduocatorum salaria, & pericula, ibid.
- 219 Magni Admirati officium.
- 220 Roggerius de Loria extrenuus Calaber.
- 221 M. C. Admiratia officium, ac iurisdictio in quos.
- 222 Habet iurisditionē in toto Regno.
- 223 Iudex M. C. Admiratie precedit Aduocatum Fiscalem M. C. V. & habet etiam ultimum locum in Cappella Regia.
- 224 Regia Camera Summaria nullam iurisditionem habet super Curia Admiratia
- 225 Appellatio a decretis M. C. Admiratia quomodo procedit.
- Io. Vincentius Macedonius Iudex M. C. Admiratia quando, ibid.
- 226 Magnus Admiratus quot personas prouidere potest.
- 227 Naufragata bona an spectent ad magnum Admiratum.
- 228 Pirata non cognoscuntur a magno Admirato, nec etiam aly christiano nomine inimici.
- 229 Tribunal Sancti Laurentij Ciuitatis Neap. quas causas cognoscit.
- 230 Consultor Ciuitatis quando relationes facit in S. C. stat extra Aulam, sed copertus capite.
- 231 Iudices ciuiles, & criminales ubi prestant iuramentum.
- 232 Pœna contra assisia applicantur Hospitali Sanctissima Annuntiate.
- Clerici quando tenentur stare decreto Ciuitatis ad publicam utilitatem facto, ibid.
- 233 Electi Ciuitatis Neap. possunt aggregare exteros in Ciues, & exfractari facere personas inhonestas.
- 234 Electi popularis iurisdictio.
- 235 Platea Ciuitatis Neap. quomodo procedunt, & quam iurisditionem habent.
- Differentia orta inter Nobiles si non adesset effusio sanguinis, cognoscitur a quinque seu sex Platearum, ibid.
- 236 Irenarcha qui sunt.
- 237 Luca Ciuitatis statutum contra rixantes.
- 238 Pacerij qui sint.
- 239 Tribunalia mantunata, reuisionis computorum, & aqua, & fortificationis origo, & potestas.
- 240 Fortificationis Tribunal quam iurisditionem, & potestatem habet, & in quibus locis.
- 241 Lauarū iurisdictio est Tribunalis fortificationis.
- 242 Iuncta delegata quam iurisditionem habent.
- 243 Delegati non possunt esse minus quatuor de ordine S. M.
- 244 Delegati an omnes firmare debeant actus ordinarios.

- 245 *Clausula (si vnus interesse nequiverit) vel (si non omnes) quid operatur.*
- 246 *Delegati non habent exercitium iurisdictionis insolidum, & vnus sine alio procedere non potest.*
- 247 *Delegatus Principis est maior quolibet Ordinario.*
- 248 *Delegatio leuato velo, non tollit statuta Ciuitatum.*
- 249 *Delegati sententia habet executionem, sed per viam quarela, & recursus datur remedium.*
Quid si adest clausula appellatione remota, ibid.
- 250 *Delegatio (mortuo Principe non expirat.*
- 251 *Substitutio antecessoris an militet in successorem.*
- 252 *Appellatio à Delegato ad delegantem datur.*
- 253 *Delegatio vni soli non debet fieri.*
- 254 *Almi Collegij Neapolitani iurisdiclio, potestas, & origo.*
- 255 *Supernumerarij nõ gaudent priuilegio Ordinariorum.*
- 256 *Magnus Cancellarius in quo loco sedet, & de eius dignitate multa.*
- 257 *Vicecancellarius debet esse Neapolitanus.*
- 258 *Supernumerarij nõ votant in Collegio, sed vt testes assistunt.*
- 259 *Doctores vtuntur carrotijs sicuti Principes.*
- 260 *Doctorandi modus quomodo explicatur.*
- 261 *Collegij Neapolis Tribunal in quibus consistit.*
- 262 *Promotoris officium erga doctorandum.*
- 263 *Ordinarij quot esse debent in Collegio.*
- 264 *Supernumerarij quando suffecti, & substituarij sunt.*
- 265 *Doctoratus insignia quomodo, & à quibus conferantur.*
Officia diuersa per diuersas personas sunt explicanda, ibid.
- 266 *Beneficia plura simplicia quando retineri possunt.*
- 267 *Promotor non potest esse Vicecancellarius, & duas portiones exigere.*
- 268 *Collegiati in Collegio habent munuscula, & Aduocatus non est testis idoneus.*
- 269 *Filius Consiliarij natus extra Ciuitatem an gaudeat in Collegio.*
- 270 *Doctor prius doctoratus, vel priuatus, & restitutus ad Collegium, sedet in ultimo loco.*
Collegiati Episcopi, vel Regentes, sedent vt Collegiati, ibid.
Doctoratus, vel admissionis tempus requiritur in Collegio, ibid.
Doctorum materiam vide ibid. per totum.
- 271 *Cappellani maioris origo, iurisdiclio, & potestas in quos.*

- Comites de Lemos construxerunt Palatium nouum, & studia, ibid.*
- Iurisdiclio Cappellani maioris, & eius Iudicis, ibid.*
- 272 *Cappellanus maior quam partem habet in processione Corporis Christi, & vna vice est Italus, & altera Hispanus.*
- 273 *Clericus carceratus, si superuenit inquisitio assassini, potest imparari à Iudice laico.*
- 274 *Reclamatio non datur à duobus decretis conformibus in articulo ciuili remissionis cause criminalis.*
- 275 *Res iudicata quando obstat, si concurrunt illa tria requisita verè, vel interpretatiuè.*
- 276 *Assassinij pœnam incurrit, etiam si mors nõ sequatur.*
- 277 *Assassinij delictum cui assimilatur.*
- 278 *Clericus assassinus an absque declaratoria Iudicis Ecclesiastici punitur.*
Degradatio an requiratur in Clerico assassino, ibid.
- 279 *Assassinio tentato, admittitur priuilegium.*
- 280 *Regula, vt nõ puniatur affectus, nisi sequuto effectu, fallit in crimine assassini.*
- 281 *Prauentio proualeat in causis criminalibus, & quãdo dicitur prouenire verbaliter, vel realiter.*
- 282 *Priuilegium speciale allegans, debet illud exhibere.*
- 283 *Cappellani maioris origo.*
- 284 *Eius iurisdiclio est ordinaria in Castris, in Cappella, & Cappellanos.*
Cognoscit de remedijs capit. Regni inter Ecclesiasticas personas, ibi.
- 285 *Ius congrui datur contra Clericos, sed non in Curia Archiepiscopali Neapolis.*
- 286 *Viceprothonotarij iurisdiclio, & potestas.*
- 287 *Eius officij erat legere scripturas, & memorialia coram Rege.*
Potest creare Notarios, & Iudices ad contractus, et Naturales legitimize, & emolumenta exigit, ibidem.
- 288 *Legitimatio filiorum illegitimorum quomodo fit.*
- 289 *Emolumenta à Viceprotonotario exigenda.*
- 290 *Viceprotonotarius cognoscit delicta suorũ subditorum, etiam si officia non exercerent.*
Olim examinabat Officiales per Regnum constitutos, ibid.
Visitare facit protocollaper Regni, & cognoscit delicta suorũ Commissariorum, ibid.
- 291 *Commissarij quando teneantur commissiones*

- fiones ostendere.*
- 292 *Baiuli iurisdictione in quibus, et contra quos, & unde originem sumit.*
- 293 *Clerici non sint baiuli, neque Iudices.*
- 294 *Baiuli exactio pro trigesima.*
- 295 *Liquidatio instrumentorum an fieri possit in Curia baiuli.*
- 296 *Baiuli an possint portare arma intus Civitatem.*
Non tenentur stare syndicatui, ibi.
Subsunt iurisdictionis Baronum, & Officialium Regiorum, ibid.
- 297 *Sicla Curia qua olim fuit, qua recognoscit, & quomodo.*
- 298 *Paritas votorum quando erat in ea, quid agebatur.*
- 299 *Privilegia antiqua, & scriptura conservantur in Curia Sicla.*
- 300 *Artis Serici Tribunal quando, & quomodo regitur, & eius origo, & privilegia.*
- 301 *Serici origo, & quando in Italiam venit.*
- 302 *Sericum cur ita vocatur.*
- 303 *Alchermes fit ex verme Serici.*
- 304 *Artis Serici privilegia qui gaudent.*
- 305 *Artis Lanae Tribunal quando fuit erectum, & eius privilegia, qua.*
Matricula est liber, ubi nomina subditorum sunt descripta, ibid.
- 306 *Lana artificium à quibus populis fuit inventum.*
- 307 *Byssum quomodo conficitur.*
Mercatores plus valoris petere non possunt de iure communi, ibid.
- 308 *Iustitiarum Neapolis Tribunal, & eius potestas, & iurisdictione.*
- 309 *Annona Praefectus, qui & eius potestas.*
- 310 *Grasserij, seu Annona Praefecti potestas, & laudes, & nu. 315.*
- 311 *Regens Regiam Cancellariam quando ad M.C.V. vadit, Iudices ei obuiam eunt.*
- 312 *Cerialis cura particulariter fuit in Imperatoribus.*
- 313 *Proreges pro cura Annona salarium habent.*
Salarium pro cura Annona debetur, ibid.
- 314 *Frumentaria pecunia privilegium.*
- 315 *Grasserij arbitrium quo ad frumentum vendendum.*
- 316 *Annona privilegium.*
- 317 *Annona Praefectus, qui eligitur à Prorege.*
- 318 *Don Ioannes Enriquez Regens, Marchio, & Grasserius.*
- 319 *Papinianus fuit etiam Regens, & occisus.*
- 320 *Portulani Regij Tribunal eiusque potestas, & iurisdictione.*
Portulani per mare differunt ab illis per terram, ibid.
- 321 *Atria in Civitate facere quando licet.*
- Contributio pro faciendis atrijs, vel aperturis quando. ibid.*
- 322 *Dohana Neapolis iurisdictione, & à quo regitur.*
- 323 *Meretricum gabella, iurisdictione, & potestas.*
- 324 *Meretrix gabellam solvere non debet.*
- 325 *Meretrix lupa vocabatur de iure antiquo Romano.*
- 326 *Ei mutuari quantum licet.*
- 327 *Lenones publice, vel secretè eis tenere non licet.*
Lenonum poena, qua, ibid.
- 328 *Meretrici solvendum est meretricium, & an detur actio pro eo.*
- 329 *Meretrici datum ab amasio non potest repeti.*
- 330 *Meretrix, qua proprie dicitur.*
- 331 *A vicinia exfractari an possit.*
- 332 *Studentes Cajalsium Neapolis gaudent privilegio non exfractandi.*
Barones an possint meretrices exfractare, ibidem.
- 333 *Meretrices naturaliter appetunt mortem suorum virorum.*
- 334 *Sunt quasi sterchus in via ab omnibus conculcatus.*
Exfractari an possint meretrices à Baronibus, ibid. & nu. 332.
- 335 *Meretrices gaudent privilegio miserabilitatis personarum.*
- 336 *Meretricum allusionibus ne credant amatores.*
- 337 *Donationes facta concubinis non valent.*
- 338 *Concubina salarium non debetur, nec donationes ei facta valent, & qua acquirit, praesumitur acquisivisse ex bonis concubinarum.*
- 339 *Conditio possidentis potior est in pari causa etiam turpi.*
- 340 *Concubinatum habere quibus licebat.*
- 341 *Meretrices aliquando bonum egerunt.*
- 342 *Gabella meretricum, & iudi ab Alphonsa Primo sublata.*
- 343 *Tollerantur meretrices, & alia mala à gubernantibus.*
- 344 *Protomedici iurisdictione, & qui esse potest.*
- 345 *Triremium iurisdictione, qua.*
- 346 *Fugientis à tremibus frater aut filius non inculpetur.*
- 347 *Appellatio à decretis Auditoris triremium fit ad Proregem.*
- 348 *Scriba rationis iurisdictione, & qua facere potest.*
- 349 *Libri nova militia conservantur à Scribae Rationis.*
- 350 *Don Petrus Concublet Scriba portionis.*
- 351 *Treasurarij autoritas, & potestas, & ad qua teneatur.*
- 352 *Principi debitum habet pralationem.*
- 353 *Treasurarius quomodo de iure vocatur*

- 354 *Prasumitur diues ex bonis Fisci.*
 355 *Pecuniam fiscalem non potest mutuo dare.*
 356 *Thesaurum Regium ubi debet conseruari.*
 357 *Thesaurarius non dicitur Officialis, nec iurisdictionem habet.*
 358 *Rex in litijs debet quietem vassallis dare. Indultus de anno 1630. ob natiuitatem Principis Hispaniarum, ibid.*
 359 *Gratia sunt amplicanda, & odia restringenda.*
 360 *Verba in indultu sunt proprie intelligenda.*
 361 *Officiales exceptuati in indultu intelligantur de illis ad iustitiam.*
 362 *Thesaurarius, seu Perceptores ministri pecuniarij vocantur.*
 363 *Auditoris Generalis exercitus iurisdictione.*
 364 *Palatij Regij Curiales à quo cognoscuntur.*
 365 *Alemanas exubias cognoscit Capitaneus guardia.*
 366 *Hispani erant pro custodia Caesaris Augusti, vt hodie sunt Alemanni.*
 367 *Delinquentes in Palatio Regio quomodo puniuntur.*
 368 *Palatij Regij Cameram qui ingredi possunt.*
 369 *Palatia inter regalia connumerantur, & qui habitare in eis possunt.*
 370 *Tertij Hispanici iurisdictione.*
 371 *Hispani Neapoli habitantes, gaudent priuilegijs Neapolitanorum.*
 372 *Militum Hispanorum priuilegia aliqua. Miles à Tribuno licentiatus nō ad alios Potentatus vadat, sed ad suum Regem, ibidem.*
 373 *Castrorum Neapolis iurisdictiones.*
 374 *Appellatio à Iudicibus Castrorum fit ad Prorogem.*
 375 *Turris Sancti Vincentij cognitio ad quem spectat.*
 376 *Castellani quam iurisdictionem habent. Concubinas in Castris habere non debent, ibid.*
 377 *Cognoscuntur à D. Proroge.*
 378 *Manfredonia à Turcis capta.*
 379 *Regia ratia iurisdictione. Ratia Regia dismissio in Calabria, ibid.*
 380 *Equos, vel equas Regias, aut aliorum subtrahens, qua pœna puniatur.*
 381 *Venationis iurisdictione.*
 382 *Venationis vsus nimis necessarius pro nobilibus. Venatio militia comparatur, & Principibus necessaria, ibid. Venator aliquis an fuit sanctus, ibid.*
 383 *Arsanalis iurisdictione, qua, & qualis.*
 384 *Arbores aëta ad triremium seruitia nō incendantur.*
 385 *Secretarij Regni iurisdictione, & qua.*

- 386 *Consulatum exterarum nationum iurisdictiones, qua.*
 387 *Gabella vini iurisdictione, qua.*
 388 *Gabella Iudi iurisdictione, qua.*
 389 *Consulatum Aurifabrorum iurisdictione, qua.*
 390 *Iudecha Platea iurisdictione, qua.*
 391 *Cursoris maioris iurisdictione, qua.*
 392 *Archiepiscopatus Neapolitani iurisdictione. D. Aloysius Riccius Vicarius Neapolis, & inde Episcopus, ibid. D. Iacobus Terragnolus Beneuentanus Vicarius Neap. ibid. Falsum deponentes in causis mere Ecclesiasticis, à quo cognoscuntur, ibid.*
 393 *Sancta Inquisitionis Tribunal.*
 394 *Nunciij Apostolici Tribunal.*
 395 *Fabrica S. Petri Tribunal.*
 396 *Hierosolymitana Religionis Tribunal.*
 397 *Incoronata Ecclesie iurisdictione, qua. Monasterium S. Martini iurisdictione in Ecclesia Incoronata, ibid.*
 398 *Cartusiana Religio in maxima veneratione habetur in Ecclesia Dei.*
 399 *Exemptio Clericorum in Ecclesia Incoronata.*
 400 *Sancti Antonij Abbatis iurisdictione, & exemptio.*
 401 *Iurisdictiones Ecclesiastica diuersa sunt.*

O B S E R V A T. III.

De Ciuitate Neapolis, & eius Tribunalibus.

TIQVE magnum esset pelagus essentiam, & consistētiam huius florētissimæ Ciuitatis referre, quæ forte omnium Ciuitatū Europæ pulcherrima, & amenior est, & Prouinciarum nostri Regni principatum optinet, & est Metropolis, *pragm. 2. de offic. Sacr. Consil. vers. igitur.* Vrbs quidem insignis in pulchro solo, clementiq; Cælo posita, & similiter studiorum omnium caput, & mater est in Regno, vt infra hic *num. 254. & seq. & in cap. Regni Vniuersis presen. & merito meo non valet riuolo irrigari; Astamen ad aliqualem notitiam habendam, saltem quoad exteros, quoniam & si peregrè, & à nostris remotis omnia incundiora videntur, quam re vera sunt, fallit in hac Ciuitate, dum quæ verè pulcherrima sunt: describi nō possunt, sed aliqua pauca attingemus. Fuit enim Ciuitas hæc semper munificētissima in omni tempore, & à Nerone dilecta vti græca Vrbs Tacitus in lib. 15. *annal. nu. 5.* & quando Annibal Cartaginensis Italiam inuasit, & præsertim Romanos opprimere tentabat: Neapoli-*

- politani Romam Legatos miserunt cum 40. pateris aureis magni ponderis, offerendo etiam alias: At Romani vnā tantum minoris ponderis acceptauere, vt per *Titumliuivium in lib. 22. Historiarum ab Vrbe condita fol. 144. lit. B.* & in anno 848. quando Saraceni Romam fuerunt aggressi sub Pontificatu Leonis IV. Neapolitani magno apparatu eam succurrendo liberauerunt, vt per *Platinam in vita Leonis IV.* quem sequitur
- 3 *Blondus*, Neapolis secūda Ciuitas Christiana in Italia, trāsiuitq; per eam Diuus Petrus, quando Romam petijt, & ad Christi fidem rediit; per prius quidem prima Ciuitas
- 4 Christiana fuerat Rhegiū in Calabria vltra, per quam Diuus Paulus quando Cēsaem appellauit, & ad Romā vinctus ducebatur trāsiuit, & ibi prādicauit, ac sacrum Baptisma ministravit, vt in *Actibus Apostolorum 28.* ac Archiepiscopū Stephanum Nicenū eius discipulū reliquit, sū *Marcū Antonū Politi in cronica.* Fuit ista Ciuitas Rhegij prima edificata in Europa ab Aescenez nepote Noē, filio Gomer, vt in *Genesi. 10.* & videbis infra in *vers. 14. obseru. 1. sub titulo Ducis Calabriae num. 5* 1. quando enim aliqua Ciuitas in caput eligitur, magnis priuilegijs decoratur, vt fecit Iustinianus Ciuitati Cēsaerē, *§. 1. in auth. de Proconsule Palestinae condit. 103.* & à tributis sic immunis, *glos. in l. 1. C. de priuileg. Vrbs Constantinopolitana lib. 10. & l. 1. ff. de censibus,* & Decuriones ipsius certum Iudicem pro eis habere debent, *l. 1. C. de decurio. Vrbs Roma lib. 11. vbi l. 2. ait, eos esse honorādos, & eorum priuilegia obseruari.*
- 5 Neapolis vti Regni caput, & decus in anno 1130. à primo Rege Normando Rogerio Primo fuit decorata, vt Regum Siciliae, Regum Neapolis vocaretur, *Marcus Anton. Surens de Neapoli illustrata lib. 1. cap. 24. nu. 2.* & Carolus Primus eam in Regiam sedem primus statuit, & in ea parlamentum inijt in anno 1288. & ideo Baronum concursus cepit fluere ad eam habitandam; alizq; Plateae prāter Nidum, & Capuanam antiquiores, esse ceperunt, vt legitur in vita eiusdem Caroli Primi, licet hoc cōtrouertatur per alias Plateas. Per prius enim Normādi Principes, & Reges, alibi residentiam habuere: nam magnus Comes Rogerius in partibus Calabriae vltra residebat, & prāsertim in Ciuitate Mileti, quo in loco Vrbanus Secundus Rogerium visitauit anno 1084. teste *Frecc. in fine libri primi de subfeudis fol. 95.* ibique obiit, & sepultus est in anno 1101. vt ex testimonio eius sepulchri ibidem.
- Alij verò Duces Normandi in Melphi Ciuitate, & in alijs locis Regni, & in Panormo
- 7 sedem habuere. Erat autem eo tempore Neapolis non magna Ciuitas, habuit enim originē à quodam paruo tumulo vnus virginis, aut Syrenae dictae Partenope, ad cuius tumulum Neapolitani faces tulere, & Pelopolis prius, inde Neapolis, idest noua Ciuitas dicta est, *Frecc. in lib. 3. de subfeudis fol. 464. nu. 25.* licet *Neapodanus noster in prohemio consuetudinū Neapolis declarat, Partenopes dici, parte ne opes, per rationes ibi adductas fol. 17.* quas videas, quia curiosi sunt in *nu. 195.* & latius, & clarius omni alio, sitū, originem, & consistentiam Neapolis describit *Io. Antonius Summonte in Historia Ciuitatis Neapolis par. 1. cap. 1. & seq. vt testatus fuit Illustriss. Cardinalis Baronius, quando eum legit; sed in hac tempestate Ciuitas ista (consensu omnium) est animarū 400. mil. in circa, & in sex Plateas diuiditur, & singulę vniuersitates appellari possunt, & dicuntur etiam Quarteria: quia singula habent earum*
- 10 iurisdictiones distinctas, ac limites distinctos in quolibet quarterium, vt supra diximus *vers. 2. obseruat. 4. in allegatis pro D. Comestabulo Columba num. 15.* potestq; sibi statuta condere pro vsu viuendi, cum assensu tamen Regis, vt in prohemio consuetudinum Neapolis est videre in *vers. fin.* & tempore Regis Roberti de anno 1332. qui (nō obstantibus Iuris disponētibus circa raptus mulierum, & signanter in *§. 1. in auth. de muliere raptum passa. constit. 143. & in l. 1. C. de raptoribus.*) condere volens Capitulum Regni incip. *Vniuersis presentis edicti;* contra
- 11 Neapolitanos rapientes mulieres: conuocauit prius viros probos omnium Platearū Neapolis (ita enim fieri debent exemplo Moysis, qui maioribus natu Populi exposuit, quae factura erant, *Exod. 19.* & sic etiam fecit Imperator in *cap. 1. vers. Hortatu. de prohibita feudi alienat. per Lotbar.* & diximus supra in *vers. 1. obseru. 3. num. 14.* & Iustinianus etiam cum vxore consultationem habebat in condendo leges, *§. 1. in auth. vt Praefides vlla datione pecunia mittantur*) videlicet Plateas Capuanas, Nidi, Portenouz, Mercati, Portus, de Summa Platea, de Forcilla, ac de Sancto Archangelo, & legem prādictā edidit. Ex quo quidem Capitulo cognoscitur quid Plateas sic describi; & licet illi de Platea Mercati non videantur in eo milites vocari: at tamen nota, quod alij de Platea Portus, de Summa Platea, de Forcilla, & de Sancto Archangelo, nec etiam vocantur milites, sed nomine proprio tantum, & vocantur etiam Iudices, vt illi de Platea Mercati. Est tamen aduertendum, quod isti Iudices ad contra-
- 12 ctus sunt Nobiles, *l. subernus. 14. §. his quoq;*

C. de sacrosanct. Eccles. & notat Vincent. de Franch. in decis. 438. in princ. vbi quod per priuilegia Serenissimorum Regum huius Regni Notarij, & Indices ad contractus vocantur nobiles, vt latius videbimus infra vers. 9. obser. 3. per totum. Hodie Ciuitas ista representatur, & consistit in sex Plateis, Vinc. de Franch. in decis. 207. nu. 8. quarum quinque dicuntur Platee nobiles videlicet Capuanæ, Nidi, Montaneæ, Portus, & Portenouæ, & 15 sexta est Platea Popularis, quæ licet 29. Capitaneos habeat equiperantes numerum 29. nobilium, qui regunt supradictas quinque plateas nobiles, quoniam in aliquibus ex eis adsunt quinque, in aliquibus verò sex, & solè vocari quinque; vel sex talis platee, (obserua tamen hic illud, quod tempore quo venerabilis sanguis Diui Ianuarij nostri Protectoris per plateas nobiles, & ad Cathasalcum in platea Selleriæ, singulis annis vicissim ducitur: dum Dominus Prorex accedit ad dicendum Cathasalcum in platea Selleriæ, isti 29. Capitanei coram S. E. sedent, & Capite non denudato alloquuntur, & Electus Populi tantum stat, & denudato capite loquitur. Quod priuilegium non habent nobiles supradictarum quinque Platearum, quando in eorum Sedilibus festiuitas prædicta celebratur, quoniam tunc nobiles cuiuscumque platee, coram Domino Prorege stant, & capite denudato loquuntur.) Quilibet enim ex supra 16 dictis sex Plateis suam habet portam, & iurisdictionem distinctam, vt notauimus supra vers. 2. obser. 4. num. 17. & omnes vnica gubernant, & d. vtinam seruassent illud, vnum Reipublice corpus, vnus animo regendum. Pausanias in Laconicis. Etenim ante omnia curare deberent, vt Iuuenes studijs bonarum artium indulgeant. Quoniam adolescentium ætas nisi rectè instituat, prona est ad voluptates sequendas, & nisi à teneris annis ad pietatem, & religionem informentur, antequam vitijs habitus totum hominè possideat, nunquam perfecte, ac sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseueret: vt docet cap. 18. in Sac. Conc. Trident. sess. 23. de reformat. ait enim Plato, beatas fieri Respublicas, quæ à sapientibus, & à doctis viris reguntur, vel si minus: quoniam non omnes doctissimi euadere possunt, mercatura, nautica, aliaque ciuili societate exercentur. Et apud Athenienses, inertes, id est qui sine arte, seu exercitatione vivebant, tanquam obnoxij delecto, etiam in forum protrahuntur, vt punctualiter notat Valerius Maximus in lib. 2. tit. de iustit. antiquis, quilibet enim debet reddere rationem villicationis suæ, id est

negotiationis, Luca 16. hodie hos vocamus Vagabundos, vt in pragmat. sub tit. de vagabundis, quos non adesse, nimium Reipublice expedit, curareque debent supradicti Gubernantes, vt opifices, & artifices, ac etiam mercatores foueant, secundum Aristot. 5. polit. cap. 3. & Salust. notat, quod in magna Ciuitate multa, & varia sunt ingenia; Valeriusque; Maximus in cap. 3. de abstinentia, & continentia lib. 4. in princ. docet, quod ea Ciuitas, id Regnum æterno in gradu facilius aeterit, vbi minimum virium veneris, pecuniaque; cupido sibi vendicauerit. Homines .n. ad magna debent se eleuari, alias contempta res est homo, nisi supra humana se exercuerit.

Ciuitas ista habet 36. Casalia, quæ ad publicas expensas erogandas, & contribuendas cogere potest, Gizzarell. in decis. 74. nam, & si aliqua sūt quo ad iurisdictionem diuisa, quo ad reliqua remanent Ciues, l. 1. C. de Metrop. birito lib. 11. Vinc. de Franch. in decis. 316. & Couar. pract. qq. cap. 37. num. 7. & licet homines Casalium debent vniri eum hominibus Ciuitatis in consilijs publicis, l. Paralipom. 13. nu. 2. & comprobatur Neapod. in proemio consuetud. Neap. num. 282. fol. 23. vbi quod plebs interuenit in rebus vniuersalibus, tamen non seruatur in hac Ciuitate; Ex quibus nota, non sic de facili debere procedi ad dismembrationem, seu venditionem dictorum Casalium, alias esset, alas, & membra huic Ciuitati obrunecare, & tollere. Potest enim Ciuitas ista ex particulari priuilegio se congregare absque licentia Proregis, vt aduertit D. de Franch. in decis. 446. & nouissimè D. Tappia in dec. 10. n. 3. in fin. vol. 1. 20 vbi etiam notat, non posse mittere Legatum absque Proregis licentia, ad quod est text. in l. fin. C. de legation. lib. 10. quinimo absque licentia missum in supremo Consilio non admittitur, nisi contra Proregem iret, tunc enim petita à Rege licentia, legatus admittitur, & multi casus recensentur ibidem. Sed in his casibus solent mandata fieri Plateis ne se congregent absque licentia Proregis, vel Collateralis Consilij, vel S. C. Capuanæ secundum 21 casus occurrentes. Multa alia facere potest Ciuitas ista, & signanter est in possessione faciendi Ciues, vt per Lanar. in cons. 14. & Moles in decis. 50. & vide infra hic nu. 233. quia Ciuitas non est de reseruatis Principi, Lancellotti. Conrad. in tract. de prestant. & potest. Imperatoris lib. 1. cap. 1. §. 4. fol. 104. ater. & Ciues Neapolitani Primates dici possunt respectu aliorum Ciuium aliarum Ciuitatum, l. 1. cum glos. 1. C. de Alexandria primatibus lib. 11. & ex causa, ad rehabitandū,

de functiones antiquas ferendum cogi possunt, l. 1. C. de privilegijs corporū Urbis Roma lib. 11. fit enim Ciuitas per habitationē decemnij in morantibus causa Rudij, l. 2. C. de incol. lib. 11. vel per emptionem domus, vt in glos. ibi, & habes per Pragmaticas de immunitate Neapolitanorū. Aliæ verò Vniuersitates Regni absque licentia Superiorum non possunt se congregare, D. de Ponte in conf. 10. num. 2. lib. 2. sed nouissimè sub die 24. Nouembris 1629. fuit edita Pragmatica mandans pro exequutione aliarum Pragmaticarum, vt Vniuersitates Regni, nec Ciuitas ista, aut eius Plateæ, Gubernium, Electi, vel Deputati, aut alij Syndici, & Officiales, sub quouis quæsito colore, occasione, vel causa, possint se cōgregare, nec tractare de faciendo donationes, aut salariū cōstituire, nec disponere de introitibus vniuersalibus etiā ad beneficium locorū Piorum cuiusuismodi, nisi prauo porrecto memoriale S. E. in Collaterali, & optento vt possint se congregare, cōclusionemq; trāsmittere ad S. E. à qua licentiam habeant, & non alias, sub pœna ducatorum mille, & alia.

22 Electi, seu Tribuni, vel Deputati Platearum Nobilium in sedendo in Tribunali Sancti Laurentij, vel in alijs publicis locis, præcedentias inter se non habent, sicuti nec etiam in firmandis scripturis, sed qui primus venit primus sedet (Equites enim optinent primū locum post Consules, l. 1. C. de Equestri dignitate lib. 12. sed si Ciuitatis essent debitores, non possunt in ea habere honorem, nisi soluto prius debito, l. 1. C. de debitoribus Ciuitatum lib. 11.) & similiter scriptura firmatur à primo, in cuius manibus prius peruenit. Electus verò, vel Deputati Plateæ popularis sedent, ac se subscribunt in ultimo loco.

23 Et ideo nota, quod in hac Ciuitate quinque voces, & successiuè quinque partes habent Nobiles, & vnā tantū vocem, & partem habet Populus, & hodiernis temporibus, quod à maiore parte istarum sex Platearum concluditur, exequutioni demandatur, ad quod est glos. in l. 2. C. de decretis decurionum lib. 10. quo fit, vt aliquando Populi vox ad nihilum deseruiet, persèpe enim Nobiles inter eos concludere possunt. At quomodo Ciuitas ista in collapsum pergat, notum est omnibus, & dictum Herod. verificatur, nemo lucro apposuit, quod vtilitatem in communi pariat: quæ enim publicæ profunt, parum cuique curæ sunt; vltra regulam notam, quod naturale vitium est negligi, quod commune est. Tempore enim antiquo id est ante Reges Aragonenses Populus mediā

habebant partem, vt latè notatur per Summontem in 1. par. Historia Neapolis fol. 139. seqq. vbi multa accuratè notata videre poteris, idque etiam statuerat facere Rex Catholicus, vt videre poteris supra vers. 2. obser. 2. num. 37. circa finem, & refert Hieronymus Zurita in tom. 6. de las empresas, y ligas de Italia cap. 5. 11. & 17. & lib. 7. cap. 6. 14. & seq. Est verum, quod tēpore Præfidatus Proregum Mirandæ, de Oliuares, & aliorum antecessorū Electus Populi (qui propriè plebis Prætor vocari potest, vt in auth. de plebis Prætoribus conf. 13. vbi de eius authoritate habetur) quasi mediā partem vocum habebat; quoniam si negotium Ciuitati non erat expediens, ad Proreges recursum habebat, qui secundum eius prudentiam, & scientiam prouidebat. Hodie verò ab hinc paucis annis ordine Sux Maiestatis mandatum est, 24 vt exequatur sententia Regis Ferdinandi II. de anuo 1496. qua prouisum fuit, conclusiones per quatuor ex Plateis factas exequi, tanquam à maiori parte gestum, iuxta text. in l. quod maior. ff. ad municipal. & l. nominationum. C. de decurionibus lib. 10. & cap. cū omnes de constitut. & alias fuit etiam conclusum in cap. 33. in Capitulis concessis per Imperatorem Carolum Quintum in anno 1554. in Priuilegijs, & Capitulis Neapolis. Sed omni eum reuerentia loquendo, exitus probauit, & probat, hoc non esse expediens, nec Ciuitati vtile, & pareant contrarij: Non enim est prætermittendum verum dicere, confortius, quod docet Iob 4. num. 2. ibi & conceptum sermonem quis tenere poterit, tantoq; magis, quod circa hanc materiam nullum habeo interesse, traho enim dependentiam ex Ciuitate Ferrariæ; sed quia secundū Dominum, & secundum veritatem, ac iuris dispositionem, & experientiam temporum Scriptores loqui tenentur, vt futurorum sæculorum Lectores veram noticiam præteritorum habeant, & ex experientia rerū magistra doceant, & cauti sint: non enim vni scribitur Sæculo, sed pluribus, & quæ in vno non placent, in alio perquiruntur, & appetuntur. Etenim ex dispositione Iuris, gubernium ex vtroq; corpore esse debet, l. 2. col. 8. ff. de orig. iuris, id est ex Patribus, & ex Populo, illudque est faciendum, quod à maiori parte Populi concluditur d. l. quod maior, Vinc. de Franch. decis. 2. & ibi add. & per alia iura superius allegata, secundum quæ deberet intelligi de maiori parte hominum in Ciuitate habitantium, & non de maiori parte istarum Platearum: sed maior pars hominum intelligitur de omnibus Ciuibus: ergo secundum, ius de maiori parte hominum,

num, & populi est intelligendum. Videmus enim, quod in istis quinque plateis Nobiliū vix adsunt Nobiles duo mille in circa, ergo non possunt remanenti Ciuitati quæ habet homines 400. mil. & plus equiparari: & successiue argumentum adaptari non potest, vt conclusio maioris partis istorum, sit maioris partis hominum in Ciuitate existentium. Sed nō me latet, posse ab aliquibus replicari, Nobilium gubernationem fore tutoris, & sanioris Consilij, nisi alij sapientia, & scientia pollerent, quo casu isti ad regendum essent eligendi, vt Romæ euenit de Cicerone Arpinata filio fabri, & de Mario similiter arpinata; quia vt plurimum Nobiles doctiores, & prudentiores esse solent, & virtutibus paribus preferuntur nobiles natalibus, *Neapod. in probe. consuet. Neap. nu. 227.* & cum eis in hoc assentio: sed experientia rerum magistra (in casu nostro) veritatem clarescit, postquā in exiguo tempore quam maxima debitorū moles in hac Ciuitate ex confusione est contracta, & vbi non est ordo, penuria crescit,

27 l. 1. C. de frumento *Vrbis Constantinopolitana lib. 10.* licetq; Tria sint genera gubernandi secundum *Aristotilem in polit. lib. 3. cap. 10.* & in 8. *Ethicorum cap. 10.* & *Patritium in lib. 1. de Republica tit. 1.* & 4. & alios relatos supra *vers. 1. obser. 1.* videlicet per Aristocratiam, Democratiam, seu Politicā, & Monarchiam: in hac Ciuitates nulli horum Guberniorum genus est considerandum dum subest potentissimo Regi Hispaniarum: Itaq; tria regendi genera procedūt quoad iurisdictionem, & ad tuendam libertatem Gubernantium, sed in hac Ciuitate aliud non viget gubernium, nisi circa annonam, & alia concernentia Ciuitatis negotia pro vsu viuendi, in quo obseruari deberent *Francisci Patritij precepta in lib. 1. institut. Reipubl. tit. 8.* quod exemplum Formicarum, & Apum sequi debent, & quasi in communi labore, vt omnia, quæ necessaria humano vsui sunt subpedentur.

29 Meritoq; ab Excellentissimis Proregibus in hoc animaduertendum esset, & Regē consulere, quid expedientius foret, quoniam secundum tempora, statuta quoque variantur humana, *cap. non debet de consanguinit. & affinit.* eo magis, quando pro communi vtilitate, exerescente hominum malitia, vel conditione rerum mutata, secundum varietatem temporum tendunt ad noxam, *cap. sancta. §. verum 63. distinet.* Deus tantum

30 immutabilis est, *Malachia 3.* & propter varietatem hominum sic mutabilis aliquando pro bono hominis, vt ibid. *Dextruam, & per dam illum: si pœnitentiam agerit, dicit Dominus, azam, & ego pœnitentiam &*

malo, quod cogitavi facere illi. Ad quod consonat *cap. immutabilis. 22. quest. 4.* & alias dixit, pœnitet me fecisse Saul Regem. *Regum 1. cap. 15. nu. 11.* Dum ergo vident DD. Proreges hos modos gubernandi Ciuitatem paulatim dextruere, ad mutationē animaduertere debēt. Nouæ quidem rei, noua sunt surgenda consilia, *glos. in extrauag. 1. de elect. 10. 22.* Natura enim ad maiora nos genuit. *Cicero de finibus bonorum, & mali lib. 1. ad Brutum fol. 18. in 2. par. vbi ergo malum cognoscitur, statim ad obuiandum attendere tenemur, vt bonum inueniatur.* Sententia enim prædicta Regis Ferdinandi II. de anno 1496. & cōfirmatio Caroli V. de anno 1554. vt in *priuileg. & cap. Neap. fol. 156. cap. 33.* processerunt secundum illas bonas temperates. Dicitur enim titulus in *auth. de defens. Ciuitatum constit. 15. vt defensores Ciuitatum eligantur viri honesti, fidedigni, & Ciuitatis nobiliores, & per circulum præstito iuramento ab Electoribus, & Electus etiam iurare aebet de bene administrando per biennium; & inde sancitur in §. fin. vt per alium biennium reformari possit, si communis cum Ciuitatis consensus (nullo reclamante) comprobet: sed ulterius in infinitum desistat, ne administratio prædicta in infinitum extendatur.* Videmus hodie Patritios graues, & insontes aufugere has administrationes, iusta illud in 1. *Regum cap. 10. num. 23.* sed cogi deberent *l. si ad magistratū. 18. & l. ex omnibus. 31. C. de decur. lib. 10. & Appi. de bell. ciuili lib. 3.* dicto gauderent, ibi, pulchrū aliquid pati pro patria. Cuius quidem bonus dicitur, qui patriæ iura tuetur, & ille ad regimen est eligendus, & non qui est contra patriam, vt post *Odosr. tenet Bald. in tit. de pace constant. §. Imperialis num. 27.* vtique

31 veri Cives Neapolis optimi, & omni bonitate prædicti reputabantur ab Imperatore Frederico in *constitutione Regni Cum hereditarium;* quinimò ne eorum mores macularentur, sancit, vt Regnicolæ cum exteris matrimonia non contrahant, his verbis, *Cum hereditarium Regnum nostrum Sicilia cuius præclara nobis hereditas laudabiles morum suorum incolarum cōsueuerit enutrire, & processu temporis habitatores ipsius seruitij, & fidei exhibitione claruerunt in necessitatibus Dominorum. sæpe iam contigisse dolemus, quod post diuersarum mistarum gentium passa est ex alienis moribus sinceritas Regni corruptelam. Itaque ex quo homines Regni Sicilia se cum alienigenarum filijs miscuerunt, denigrata est puritas hominum, & exerescente dierum malitia, & infirmitate mensum inquinata conuersationibus, ac*

vsibus

offibus caterorum veritas decreuit in populis ab illorum fermento grex est fidelium maculata &c.

Sed maris, & commercij occasione, exteri & mercatores venire cum vxoribus, & familijs: reliq; vxores hic duxerunt, & ideo mores infr. & mutati, atque corrupti. Merito ad aptari posset illud Ciceronis in Orat. 16. de lege Agraria in fin. vbi de Cartagenensibus; dixit ita: *Cartagenenses fraudolenti, & mendaces non genere, sed natura loci, quod propter portus suos multis in varijs mercatorum, & aduenarum sermonibus ad studium, alendi studio questus vocabantur; docetq; Aristot. lib. 6. Politicorum. In commercijs Ciuium cum Peregrinis maxime cauendum est, ne Ciuium boni mores exterorum mercibus lasciuiant, aut moribus turpibus corrumpantur.*

Et amplius in hoc non immoror, quia veritas odium parit. *Apost. ad Galatas 4. D. Thomas in 1. 2. quaest. 29. artic. 5. etenim si quis rebus suis malè prospexerit, nunquam benè providebit alienis, Basil. exhort. cap. 18. sed ne prater eas hisce temporibus congruè esse in hac Ciuitate praticare illud, quod alias Romæ fuit obseruatù tempore Quinti Fabij, qui Cenfor creatus insimul cù Publico Detio: Fabius concordiz causa simul, ne Comitiz in manu humilium, & viliam personarum essent, ex quo Populus differt à Plebe, 1. Regum 6. nu. 19. elegit omnem forenses turbam, eamque in quatuor Tribus diuisit, & illas, Tribus Vrbanas vocauit: Quæ actio adeò grata Romæ fuit, vt Fabius cognomen Maximi acquisierit, quod in tot bellis, & victorijs non poterat consequi, Titus Livius in Deca. 1. lib. 9. in fin. fol. mibi 144 ater. in fine, vbi etiam affirmat ab eodem Fabio*

35 Maximo fuisse institutum, vt Equites mostrâ facerent, & in Idibus Quintilijs transfuerentur. sed & mostrâ, ac numeratio fuit etiâ facta à Saul dum erat pugnaturus, 1. Regum 11. nu. 8. est etiam, & aliud exemplum eiusdem Fabij, nam existente eius filio Consule, ad eum fuit Pater legatus destinatus, ad què accedens, iussit Patrem ex equo descendere, prout lex erat, & Pater statim obedire dicendo, se non in contemptum legis illud fecisse, sed ad videndum si filius sciret se Consulem agere: Cui filius respondit, benè seire Patris reuerentiam, sed publica instituta potiora sunt, quam paterna pietas, vt refert *Frecc. in lib. 1. de subfeud. fol. 25. num. 21. post Valerium Maximum in tit. de insitut. antiq. lib. 2.*

Vigent in hac magna Ciuitate Neapolis plura, ac diuersa Concilia (Consilium

enim differt à Consilio, siquidem Concilium dicitur Congregatio virorum prudentum ad Consilium exquirendum, & Consiliū dicitur sententia ab illis lata, vt per *Boer. in tract. magni consil. par. 1. cap. 1.*) ac Tribunalia, & aliz iurisdictiones, eaque recensere, quoad fieri poterit, non erit inutile: & hoc tam pro noticia ipsorum quoad exteros, quàm pro cognitione Originum, & Potestatum ipsorum etiam quoad Naturales Regni: circūscripta diuisione Conciliorum, siquidem

36 Concilium triplex est, Generale, ad quod omnes Episcopi generaliter vocantur, & à primo Concilio à Diuo Petro celebrato, in actibus Apostolorum primo, vsque ad Sacrum Concilium Tridentinum inceptum in anno 1545. & finitum in anno 1569. fuerunt celebrata 94. Concilia in diuersis locis, & temporibus, de quibus apparet reollectio post Sac. Conc. Tridentinum, & habes in §. 1. in auth. de Ecclesiasticis Canonibus, & priuilegijs const. 131. & de modo conuocandi dictū Concilium generale, habes per *Lancellott. Conrad. in tract. de potest. & potentia Imperat. lib. 1. cap. 1. §. 4. fol. 97. ater. & per Caiet. in fine operis Diui Thomae in 2. 2.*

Secundum Concilium est illud, ad quod Episcopi vnus Prouinciz, vel Regni auctoritate Metropolitanani congregatur, de quo vide per *Stephanum Quarantam in summa Bullarij in verb. Concilium Prouinciale.*

Tertium est Episcopale, quod faciūt Episcopi cum Synodis, & dicitur Concilium Prouinciale, vt late declarat *Casar à Costa lib. 3. ambiguit. cap. 6. vbi in fine affirmat, ad eum debere admitti maiores Abbates insignia Episcopalia habentes, quia Episcopis æquiparantur. Et circumscripta etiam diffinitione Concilij, quod dici posset esse conuentum, seu Congregationem Episcoporum, Abbatum, & Generalium ordinum ex gratia locali Synodo ad tractandum de fide, & Regione, & moribus, auctoritate summi Pontificis, vt per *Bandes in prin. 2. 2. & alios Doctores tractantes de Concilio, vt sunt Dominicus Iacobatus Cardinalis, Marcus Mātua, Gulielmus Durandus, Castaldinus de Boncompagnis, Thomas Campeggius, & Ioannes Montaigne, & alij, in eorū tractatibus de Concilio generali, & nouissimè per Illustriss. Card. Bellarminum in 2. tom. disp. lib. 1. & 2. quia non est materia nostra, Agimus tantum de Concilijs, Tribunalibus, & Iurisdictionibus in hac Ciuitate existentibus, & iudicantibus: Tribunal enim est Ordinarij, & templum pacis dicitur, *Bouadill. in polis. tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 23. fol. 322. sed Concilium est Principis, vt declarat Lancellott. Conrad.***

Conrad. in tract. de summo Pontifice lib. 2. cap. 1. vers. Conciliorum fol. 138. Bonaeque, ac licitas esse has Politicas potestates, eruditissime comprobat *Cardin. Bellarmin. in 2. tom. disput. fol. 457. & seq. sub tit. de laicis lib. 3. cap. 2. & seq.* licet tot tantq; inducta sint gravamina, ut optimum esset, consilium *Diui Matthaei cap. 5.* sequi, ibi, *Si quis uoluerit tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, da ei & pallium.* Et *1. Corint. 6. Delictum est uobis, quod iudicia habet inter uos; cur non magis fraudem patimini: quare non magis iniuriam accepistis?* His tamen non obstantibus, plurima sunt Tribunalia, & Consilia, & *D. Thom. in 2. 2. quast. 52. art. 1. & 3.* ait, *Consilium debere poni inter dona Spiritus sancti, ibi, ea Consilium erit in patria.* Sed qui credita sibi officia diligenter obseruant, & ita cuncta agunt, ut omnium laude digni sint, in Vesaniam non prorumpant, nec mendaciorum cuniculis conentur subuertere, dum aures Principu simplices, & ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiant, *Escher 16.* Et secundum ordinem ipsorum procedendo, dicimus infra scripta esse in hac Ciuitate.

CONCILIVM I.

37 **P**rimum est Concilium Status, seu Belli, ut post *Io. de Platea* ait *Bouadilla in polit. lib. 1. cap. 9. num. 14. fol. 135. & in tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 5. fol. 426.* bellum enim gerimus, ut in pace degamus, & finis belli pax est, negotijq; ocium, *Lancelot. Conrad. in tract. de Imperatore §. 3. in verb. Bella prouocatus fol. 30.* & similiter fructus Belli pax est, *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez lib. 2. cap. 31. col. 4. fol. 338.* quae cum armis in manibus tractanda est; ut docet *Liuius lib. 6.* ibi, *Ostendite modo bellum, pacem habebitis, videant uos paratos ad uim, ius ipsi remittent.* At *Plutarchus in uita Scipionis Apbricani,* ait, *Est enim belli finis uictoria, cuius fructus maxime in liberalitate, clementiaq; consistit.* Hinc *Ducum gloria: hinc Imperatoris laudes emanant.* Licet Bellum a belua dicatur, quia bestiarum est bella mouere, quamuis inter eas eiusdem generis non praeriant ut homines, *Bouadill. in politica tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 6. fol. 427.* Solet enim Concilium hoc in Palatio Proregis uiri, & negotia Guberniumq; Regni, & Belli concernentia pertractare. Interueniuntq; in eo Domini ex septem officijs Regni, & alij Equites, seu Magnates a Rege electi, ac etiam DD. Regentes Regiam Cancellariam, qui in lena manu sedent (Doctores

enim in hoc Concilio interesse expedit, teste *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 10. nu. 24. pag. 154.* ubi quod etiam aliqui Praelati, aut docti uiri debent interuenire, quinimo idem *Author ibidem num. 24.* affirmat, Doctores debere Milites praecedere, quonia in dextera sedent Titulati, & alij Equites de Concilio ipso, inter quos si aliquis de Concilio status Titulatus exterus a Regno adesset, etiam praecedentiam erga priuatos haberet, ut fuit decisum pro D. Ascanio de la Cornia Marchione eff. cto a Summo Pontifice; *Camillus de Curte in diuersorium Iuris feudorum fol. 13. num. 5. & 65.*

Conciliu hoc praecedit omnia alia Regni Concilia, & Tribunalia, licet *Cicero in tract. de fortitudine circa medium,* asserat, quod *Praetatio inter Consiliarios Status, et Iustitia aequalis esse debet, ex rationibus ibi positis, & diximus supra in vers. 2. obseru. 4. in allegat. pro magno Comestabulo Columna num. 34.*
38 Ex hoc quidem Concilio (in casu deficientiz Proregis) Decanus in Locumtenentem Regni eligitur: Veru si praesens esset primus ex septem officijs Regni, idest Comestabulus, vel alius subsequens secundum ordinem praecedentiz, & dignitatis, ille erit Locumtenens, ut fundauimus in *dd. allegat. num. 38.*

Cumque negotiu hoc sit magis, ac magis Regi, Regno, & omnibus naturalibus Regni tam in generali, quam in particulari necessarium, ex eorum enim prouidentia, & cura, quies, & inquietitudo pendet, nequeam aliqua requisita circa personas huius Concilij concernentia pertransire, ut ex diuersis Authoribus colligere potui, alia uero uide supra in *vers. 2. obseru. 4. num. 24.* & per te magis intima perpendere cura, nec arguas, falcem in alienam messem mittere non licere, quia lectio librorum docet omnia, & late defendit hoc *Bouadill. in politica tom. 2. lib. 4. cap. 2. in princ. fol. 423.* quem uideas plene circa hanc materiam bellicam.

Etenim Consiliarij isti sapientes, & boni uiri, Columnae Populu subfidentes sunt sine quibus aedificium illud Populi collaberetur, & reueret, secundum *Philon.* plus enim extimationi sunt apud Populos strequi Milites, quam strenui Doctores, seu Prudentes *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 10. nu. 13. fol. 148.* Idcirco ex Magnatibus Regni Prudentiores eligi debent, & praesertim hominu negotiorum, & Prouinciaru exterarum experientiam habentes, prout & Reges habere debent, secundum *Gubernatorem Christianu in lib. 1. cap. 4.* & prima egregiorum Ducum sapientia est, uictoriam sine periculo comparare, *Polenus lib. Gratagem. & aduersus inopes,*

inopes bellum non mouere, quia belli certamen anceps; præmia victoriæ nulla, damna manifesta, secundum *Iustin.* quæ omnia experientia prodeunt, licet *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 26. fol. 139.* dicat, experientiam absque scientia non sufficere, verum idem *Author in lib. 1. cap. 9. num. 1. fol. 129.* ait, illos sine literis magis astutos, ac sagaces esse solere. Experientia est sicuti aqua fluens, & viva, teste *Antonio Perez.* & similiter vt priuata commoda publicis non præferant, nec veste ex duobus contexta induantur, *Leuitici 19.* quia sine simulatione, aut pectore ficto viri esse debent, quamuis aliquando ad euitanda maiora mala licitum est simulare, secundum *Gubernator. Christianum in lib. 2. cap. 7.* negotia vero magna cum maturitate perpendant, secundum Magni *Philippi II.* sententiam illam, *El tiempo y yo, á otros dos; Bouadill. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 7. num. 43. fol. 133.* Hinc dicitur, melior est patientia, quam penitentia, *Dionis. Halicar. lib. 11.*

Debet enim Consiliarius status in mandatis dandis, & in negotijs resoluendis diligens esse, ac sollicitus: cupiditatisq; alienus, exemplo *Marci Curij*, qui in *Samnytes* bellum gerens, ab eorum legatis visus, quod in scano assidebat, & careis ligneis utebatur: *Samnytes* argentea vasa ad eum miserunt: Quæ recusauit, dicens, malle se eis dominari, qui aurum, & argentum habent, quam argentum, & aurum ipsum habere, vt per *Cassan. in catalogo gloria mundi par. 9. consid. 32.* sed *Plutarchus in vita Catonis* aliter historiam describit, dicens, *M. Curio, qui Princeps inter Romanos ferocissimas gentes subegit. Pyrrumq; de possessione Italia eiecit, post tres honestissimos Triumphos adiculam incoluit, ubi cum illum ad focum sedentem, & rapas coquentem legati Samnytum offendissent: magnamq; auri pondus dabant: quo quamprimum repudiato: illis auro minime opus esse inquit, quibus cæna huiuscemodi satis esset: quiq; aurum habentes vincere longè pulchrius, quam aurum habere iudicarent.* & *Catonis* sententia erat, *Publica commoda eius priuatis præferre.* Nihilominus ait *Cicero in orat. 5. in Verrem.* quod nil est tam sanctum, quod non violari, nil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit. Sed quia *Cicero* ob pecuniã multa non faciendã fecit, vt legitur in fine suarum Operum, in criminatione *Salustij* contra ipsum, forsan ita ex sua conscientia loquutus est; & nõ, quod *Viri* infantes, & incorruptibiles, & timentes Deum, & eorum Regem, & honorem, & rationem status, non reperiantur, qui nec pecunia, nec *Thesauris* corrumpti possent.

41 Ratio status (quæ nil aliud est, quam scientia Regia, seu prudentia Politica) præcipue consistit in vigore spiritus, & in experientia consumata in rebus publicis peragendis, nam qui sapiunt, bellum celeriter absoluunt, & pace qua possunt diutissime fruuntur. & ideo in magnis negotijs pertractandis multitudo Consiliariorum nocere solet, & in huiusmodi negotijs non requiritur, quot sunt electi, sed qui. Homines enim magis experientia, potius quam alij liberè loquuntur, & senes, & non iuuenes sunt eligendi, indignantur quidem iuuenes per veteres semitas pertransire, & omnia noua sicuti spiritus eorum facere cupiunt, & leuem, sicuti & ipsi pleni sunt vento, & fumo. Experientia est filia memoriæ, quæ capacitatem dat: docet enim *Aristot. 1. Methaphis. ex memoria* fit hominibus Prudentia, quæ consistit in ratione practica, & in speculatiua, & non in vniuersalium cognitione solum, sed oportet singularia cognoscere, & in præcipiendo, & in sollicitudine: Tresq; partes habet, memoriã, intelligentiam, & providentiam, vt declarat *D. Thomas 2. 2. quæst. 47. artic. 2. & seq.* & ideo ad capeffendam hanc experientiam nimis breuis vita hominis existit, quoniam liber magnus vocatur, cui sine doctrina diu quis non studet: merito difficile est Principi Consiliariũ status totius perfectionis habere, veluti habere Rempublicam similem illi à Platone descriptæ impossibile est, aut Oratorem sicut *Cicero* adnotauit: vel Capitaniũ, sicuti *Xenophons* voluit, & sicuti describitur à *Bouadilla in politica tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 8. in fin. fol. 429.*

Conciliũ status personam Regis præcipue cõseruare debet, & nõ permittat, vt Rex personaliter pugnet, quia periculum esset vniuersale, dixit enim *Vasti Marchio Generalis Exercitus Carolo V.* exponenti se periculis in bello *Tunesis* de anno 1535, vt vexillo adhereret, quoniam in bellis principalis finis Regis est suam custodire salutem, ex qua totus dependet exercitus, quia Rex in pace non debet esse Iudex, nec in prælijs Capitaneus, sed Iudicibus, & Capitaneis præsidere tantum debet, & bonos premiare, malosq; punire, vt refert *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 27. fol. 151.* Rex enim est omnium salus, & Author, vt per *Lancelott. Conrad. in tract. de Imperatore 5. 3. fol. 30. ater. post Paridem in tract. de duello. 5. mortuo num. 40. & Luc. de Penna in l. 2. C. de Tironibus lib. 11. & facit 5. Monarchiam 2. quæst. 4.*

43 Disponitur enim in *Iosue. 1.* vt Cõsiliarius status secretè teneat facta Concilij, nec parentibus

ventibus publicare, 1. *Regum* 10. num. 16. alias grauius puniri debet, l. aliud in princ. ff. de pœn. Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 29. fol. 429. & exemplum dedit Dominus noster in *Matth.* 20. ibi, *Ascendēs Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim Discipulos secretò, & ait illis &c.* Ecce quod negotia grauius secretū requirunt. Eorumq; secreta noscere, fas non est: quia aduersus ea perscrutātes, fulgura, & tonitrua sibi præparātur. Legitur enim apud *Maximū Valeritū* 44 de institut. antiq. tria fecisse Romanos dominari, id est, sanum Concilium in Republica, secreta tenendo: priuata paupertas: & dictis suis pertinaciter inharere, non frangendo fidem. *Martinus Laudensis* in tractatu de Consiliarijs Principum quæst. 2. qui quidem Author in quæst. 10. notat; Consiliarium 45 Principis debere aduertere ad tria, quæ Republicam destruunt. Non prudens, neque digestum Concilium: priuatum commodum: & latens odium; quem sequitur *Alberic.* in l. 1. C. de Iustiniano Cod. componendo, & cap. 1. de re iud. in 6. Huic enim Concilio standum, & credendum est in materia belli, *D. de Ponte* in conf. 15. nu. 12. & seqq. vol. 2.

Rex enim in eligēdo eos debet prius animaduertere de aliena natione, & sanguine non esse facillimè tenēdos, quoniam semper in eorum nationem inclinant, & Regnum in eorum nationem dare conantur, vt docet *sacra Pagina* in *Esther.* 16. num. 14. nec de nouissimis Populi, vt fecit *Ieroboam*, propter quod eius domus fuit deleta, & euersa. 3. *Regum* cap. 13. in fine. Nec audaces, ait *enias Eccles.* 8. *Cum audaci non eas in via, ne forte grauet mala sua in te.* quod intellige secundum declaratio: *D. Thom.* in 2. 2. quæst. 127. artic. 1. Debet ergo eligere illos, qui seiplos dignos in bellis ostenderunt, & gradatim ad dignitatis gradus deferantur, l. vt gradatim. 11. ff. de munerib. & honor. l. 2. §. illud præcipue. C. de primicerio lib. 11. & notabilis est text. in l. 1. C. de Castrensiarijs lib. 11. fallit tamen regula prædicta, quando quis ordine, vel tempore posterior, laborum cōparatione præcedentibus dignior iudicaretur, l. 7. in princ. C. de proximis sacrorum scriniorum: quia magnus Mars dicitur magnus miles, cui stipendium licitum debetur, cap. nisi, & cap. militare. 24. quæst. 1. Nec ad aliquos aphanos, aut loquaces oculos habeat: sunt enim aliqui exaltati, & minus Reipublicæ relucet, alij verò, qui vt aliquid appareant in loco conspicuo poni volunt. meritò dixit *Tacitus*, quod *Magistratus viri ostendit*, & talis habet officium, quod si non haberet dignior reputaretur, iuxta illud eius

dem *Taciti*, dignus esset Imperio, si non imperasset. Et ex quo secundum *Senec.* Non sūt magna, quæ ex paruis non surgunt, docetq; *Iustinianus* in §. 1. in auth. de moderatore Arabia. conf. 102. quod qui humiles, & abiecti prius erant, neque ulli rei conuenienter idonei, postquam in priorem constituimus ordinem, & valentiores per omnia facti sunt, & ita rerum administrationem capessere ceperunt, vt vniuersa in melius commutarentur, & idem habetur in §. 1. de Proconsule Palestina conf. 103. *Iuliusq; Cæsar M. Agrippam* ignobilem loco, bonum militia, & victoriæ socium geminatis Consulatus extulit, *Tacitus* in lib. 1. annal. circa princ. & Deus permittit vt *Saul* perderet *Afinas*, easque perquirendo venit ad *Samuelem*, qui eum in Regem elegit, 1. *Regum* 9. tot tantaq; bella fecit, vt sermo fiat, *Num & Saul inter Prophetas* (qui videns interpretatur, 1. *Regum* 9. & 10. licet in eod. lib. c. 15. legatur, quod Deus elegit *Saul* in Regē, & inde penituit.)

Consiliarius status debitas debet habere proportiones, iuxta relatū de *Phida*, & *Sulamene* sculptoribus, qui duas statuas *Mineruz*, ordine *Atheniensium* fecerant, & illa *Phidiaz* ex ebore constructa cubitorum 26. dignior fuit reputata, tanquam habens debitas proportiones in alto; docet enim *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez* in lib. 1. cap. 3. circa finē, hos ministros, eligendos esse de doctioribus, vt *Hispaniæ* vitur. Debetq; Consiliarius status aliena facta adamusim exquirere, & maximè Regno proxima, *Ludith.* 5. & si in eis viderint munitiones fieri, rumpant promissa, *Machabeorum* cap. 6. in fine, quoniam Præliorum delicta emendationem non recipiunt, *Cato apud Vegetium* lib. 1. c. 14. docuit enim *Polybius*, quod proprium huius Concilij est *Hottium*, Concilia intelligere, & sicuti *Medicus* potius cum 47 quiete, qua cum medicinis corpora sanat, ita & Concilium status potius cum quiete, quam cum bello pacem conseruare procurat, vt seditiones euitētur, *Gubern. Christian.* in lib. 1. cap. 22. col. 10. fol. 131. sed animaduertat ad illud *Exodi* 34. ibi, *Cauē ne vnquā cum habitatoribus Terra illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam, sed Aras eorum destrue, cōfringe statuas, locosq; succide.* 48 Qui text. docet cum Infidelibus amicitiam non esse habendam, nec confederationem, vt per optimè semper obseruauerunt, & obseruant Reges nostri, qui *Turchas*, & infideles destruunt: Curet etiam vt Principes magis amentur, quam timeantur à Populis, & signanter à nouiter acquisitis, ait enim *Lucanus* in lib. 8. eius *farfalia.* Nil pudet assue-

eos scriptis milissima fors est. *Ragnorum sub Rege nouo*. Quoniam in antiquo Imperio ait *Tacitus lib. 14. annal. cap. 1. Vetustate Imperij coalita est audacia*. Ac etiam ut magnates vnionem habeant inter ipsos, & quod Principes non sint nimis largiores, sed absit quin dicam, seruitia non esse remuneranda, siquidem Rex Ferdinandus Aragonens Equum summum Brenne agitancem contra proditores, sella, seu Ehippicio, & freno, liberauit, *Ponsan. cap. 36. de libert.* quoniam secundum conditiones hominum remunerationes sunt faciendæ, & Cæsar (teste *Cornelio Tacito in princ. ann.*) *Militem donis, Populum annona, cunctos dulcedine otij pellexit, ceteri nobilitatem quanto quis seruitio promptior, opibus, & honoribus extollerentur, ut nouis ex rebus aucti, iuta, & presentia, quam vetera, et periculosa malient*. Est tamen verum, quod in casu necessitatis Patrimonij Regalis, solutiones, & mercedes istæ suspendi possunt, ut euenit in anno 1613. quo tempore Stipendiarijs fuerunt suspensæ solutiones pro præterito, consultationesq; videas per *D. Reg. Valenzuela in conf. 99. & D. Rouitum in fine suorum consiliorum vol. 1.* & fuit inde in anno 1630. valde controuersum inter Fiscum, & istos Intraçtenitos, seu Pensionarios, nam prætendebat Fiscus ipsos esse consignatarios puræ, & meræ gratiæ tantum, & ideo non posse eos concurrere super Arrendamentis eum emptoribus annuorum introytuum super eis, cum sint isti creditores ex iustitia, & pensionarij ex gratia; sed tantum super augmento. Et è conuerso prætendebat Pensionarij ipsos esse creditores ex iustitia, & debere præferri creditoribus ex emptione annuorum introytuum, ex præcipua ratione, quia eorum custodia, & opera Regnum saluatur, & custoditur, ut dicitur de refectione nauis, & præsertim *Camillus de Curte in diuersorio Iuris feudorum cap. 9. num. 18.* ait, istos habere ratam dominij, *Vincent. de Franch. decis. 159.* refellendo. Tandem fuit eis liberata quædam quantitas in computum, ut in Regia Camera Summariz in Banca de

Concilium status negligat garrulationes Plebis, & Regi veritatē pandat. *2. Regum 24.* detractores Regis non curet, quia sufficit Regi vindictam facere posse, & eis parcere, secundum dispositionem *l. 1. C. si quis Imperat. maledixerit*, & ita fecit Saul, ut in *1. Regum 11. num. 13.* Magnates enim vindictæ remanent, eo ipso quod cognoscitur, posse se vindicare, ut per *Stephanum Guazium in conuersat. ciuilibus lib. 2. fol. 136.*

49 adducens exemplum magorum animalium

erga Catulos. Principum opiniones diuersæ fuerunt erga detractores (sunt enim illi, qui alienæ famæ denigratores sunt per verba, *D. Thom. 2. 2. quest. 73. art. 1.*) quoniam Alexander illos deludebat, Augustus recôpensabat, Tiberius dissimulabat; ut etiam disponitur in *1. Regum 6. 10. in fine*, & Titus sperpebat. Etenim, linguæ lubricum non facile ad penam est erahendum, *l. famosi. §. 3. ff. ad l. Iuliam Maiest.* ait enim *Virgil. in 2. Eneid. Verbis odia aspera moui, hinc mihi primum malis labes &c.* magnanimus iniurias oô meminit, *Aristot. in 4. Ethicor.* sed in *Exod. 22. statuitur*, non licere Principi maledicere. Summum enim iudiciû Deus dedit ei, cuius iustiones tollerandæ sunt, siue bonæ, siue malæ, quemadmodum sterilitates, & cætera naturæ, mala tolleramus, *Cornelius Tacitus lib. 4. Histor. fol. mihi 805.* & vide infra *vers. 12. obser. 1. num. 127.* circa hanc maledictionem.

51 Simulationes fugiat Consiliarius status, quia simulatio est vetus malû in Republica, *Tacit. in lib. 1. Histor. fol. 549.* & alibi dixit, *peffimum inimicorum genus laudantes*. Describitur enim simulator diuersis nominibus, alij Lupum pelle Ouina inuolutum vocant. Hinc *D. Augustinus in princ. 7. tom. eius operum*, ait, *Maledictum cor lupinum contextum ouina pelle*. Alij vero Columbam cum cauda Scorpionis, alij mel in ore, & iacula in sinu habentem: & aliqui sepulchrum dealbatum, vel pilolam zaccharatam, & *D. Valenzuela in conf. 99. num. 76.* post *Ioan. Gersonè in par. 4.* & alios ibi relictos asserit, *quod qui Regibus consilium præstant, maius gratisq; seruitium illis præstare nõ possunt, quam clarè, & prudenter dicere veritatem, nec offensam grauiorè facere, quam adulari*, In quo vis enim loco dissimulatio minorem partem habere debet, quâ in Concilio Principis, nam sicuti Princeps debet esse liber, ita Consiliariorum opiniones debent esse libetæ, & veritas libera, ut subsistat, nam alias mendacium habet breuia crura, veritas autem adeo fortis est: ut omnes hominum calliditates superet, *Æsch. contra Tismarchum*. Attamen infelix humana calamitas operatur, ut veritas odium pariat: & in *Paralipomenon. 2. cap. 25. num. 16.* habetur, *quod aduertens Regis errores; inciat in periculum ne occidatur*. Hinc est veritatem in Palatia ingredi non posse, nisi furtiuè, & per fenestras, contra institutû Domini in *Iudith. 5. nu. 5.* mandantis, *vllum verbû falsum esse dicendum coram Principe informationem de aliqua re perquirente*. & *Plutarchus in vita Anibalis*, ait, *perpetuum, malum adulationis*.

nem esse in Regem.

Præcipuum officium Concilij istius erga Regem est, illum consulere, ad Prouincias gubernandas viros infonnes transmittere: & ideo Carolus V. (felicis memoriæ) eius filiū Philippum II. admonuit, quod & si faciem suam in omnibus Prouincijs videri facere, non erat possibile, ostenderet se cum auctoritate, & iusticia, in transmittendo Gubernantes infonnes, & peritos, ne subditi habeant locum quærelæ, dixit enim *Tacit. in lib. 3. annal. sub num. 6. Non ne plerosq; varijs libidinibus obnoxios, non tamen ideo neminē in Prouinciam mitti. corruptos sæpē prauitibus vxorum maritos, num ergo omnes Celibes integros: placuisse quondam oppias leges sic temporibus Republica postulationibus: remissum aliquid postea, & mitigatum, quia expedient.*

Et *Diuus Chrysostomus in oratione de Regno, & Tyrannide*, ait, quod Principatus temere administratus est velut nauis absque Gubernatore, qua sæpius aberrat, nemine eam detinente in Pelago, sed forte fortuna aeris tranquillitate frustur, quam parua exorta procella, atque vnus facilis fluctus submergit. In Regnis sicuti in magno corpore, semper aliqua pars pondere iplo tumescit, quam recidi quidem non oportet, sed leuiter curari *Ioseph. in lib. 1. de bello Iud.*

Hinc est, quod sacra Pagina in 1. *Machabæorum 14. in fine* docet, & notat *Bouadill. in politica tom. 2 lib. 4. cap. 2. nu. 3 2. fol. 441. vt Concilium status Principis errata notet, ne successores in ea reincidant: aduertens eum ne potentiz magnitudine abucatur, sed clemeter, & leuiter subiectos gubernare. Esther 13. Possunt enim Consiliarij reprehendere Regem non bene loquentem 3. Regum cap. 22. num. 9. eumq; consulere ad præstandam audientiam subditis, maiestatem tamen regiam conseruando, quia regnare est seruire in tribus speciebus. 1. seruire sanæi supponendo te eius Concilij: seruire omnibus in appetendo publicum bonum: & seruire particularibus in redendo ius cuiilibet, & eos ab iniusticia defendendo: Idcirco ab aliquibus vita Principis, gloriosa miseria appellata fuit: ab alijs vero nobilis seruitus, vocando bonum Regem seruum publicum: & à Tibero Cæsare tunc Imperium denominatum. Animal Magnum, stantibus extremis laboribus, vt per *Stephanum Guaxium in ciuilibus conuersionibus lib. 2. fol. 135. ater.**

Et præcipuè curare debet hoc Conciliū, vt Princeps religionem augeat, quia inimici eius iunctur potius precibus orando, quam ferro pugnando, *Iudith. 4. num. 13. & anima*

Populi pendet à Sacerdotibus, *Iudith. 8. nu. 21. merito si bella irruunt, ad eos recurrendum, Machabeor. 7. & Liui. 1. dec lib. 5. ait, Omnia prospera euentunt timentibus Deum, aduersa spernentibus. Tempora enim omni tempore conseruata fuere contra voluntatem Militum, Titulij deca. 1. lib. 1. & 5.*
 54 Et vt Populos non extenuet, aut inuicatas, vel magnas expeofas faciat, ne quod dixit *Tacit. in 2. lib. Annalium, eneniat. Si Eraritū exhaferimus, per scamera supplendum erit. & alibi in lib. 4. Histor. sub num. 8. & 17. ait,*
 55 *Aurum, & opes præcipuè bellorum causa, nam neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendijs, neque stipendia sine tributis haberi queunt. Quia imminentiū periculorum remediū est ipsa pecunia, quæ immensa inter ciuiles discordias terrore valido. Idemque in lib. 2. Histor. sub nu. 8. ait, Quod Aurum est neruus belli. curiofissimè comprobatur Alexander Taffonus in lib. 8. cap. 38. in libro ditto li pensieri del Tassone.*

56 Hinc *Afflicti. in constit. Regni Scire voluimus. num. 8.* affirmat Conkricutionem illam conseruantem bona patrimonialia Regis, nō ex causa avaritiæ, sed ob causam, & utilitatem publicā fuisse conditam, nam pro conseruandis bonis Regis debent etiam subditi inuigilare, quia conseruant eorum Regem, nefas enim ducimus Regis læsiones videre, *1. Esdra. 4. num. 14. & ideo etiam si Rex sua culpa depauperatur, subditi tenentur adiuuare, quia bonum publicum euenit Diana resolut. moral. tract. 3. de parla. resol. 4. fol. 92. quoniam Rex diues existens, nō cogitat ponere manus ad iniquitates contra subditos; docuit enim *Basil. in pranet. quod pecunia non ex oppressione, aut lacrymis subditorum corrodena sunt, & sequitur Gubern. Chriſtian. lib. 1. cap. 16. col. 6. licitæ enim diuitiæ Christianis sunt, vt docet *Illustriff. Cardin. Bellarmin. in 4. tomo disput. fol. 1158. in lib. 3. de bonis in partie. cap. 10. cum eis conseruatur Imperium, & arces capiuntur. est verum, quod *D. Thomas in 2. 2. quæst. 83. art. 5. vers. respondeo, ait, quod Diuitia, Honores, Regna, & sumptuosa coniugia, multis exitio fuere. Futura præuidere, & aliena gesta inuestigare debet hoc Concilium, & caueat esse opinionis, Principē sine eo viuere nō posse, vt ait *Polibius in lib. 5. Ea est Principum conditio, vt quisquid ipsi faciunt, alijs subere videantur, vt per *Quintilianum in declam. 19.******

Et tandem pacem conseruare, & bellum aufugere in quantum est possibile, debet. Bellum enim est mater omnium vitorum, quæ

ex eo nutriuntur, & vigent eiulque mala refert *Bouadilla in polittica tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 6. fol. 427.* Pax vero conferuat Regna, & vbi perpetua concordia, crescit imperiū, *Liu. in lib. 5. licet Ioseph in lib. 2. de Bello Iudaico c. 11. dixerit, In solētis fore crescere soles in rebus quietis.* Sed Pax bona inducit multa, & (vltra alia) discordias remouet, & tranquillam quietem inducit, statum personarum, ac Ciuitatum augmentat, honestatem affert, diuitias præparat, Dei, ac Regum gratiam tribuit, superbiam vnius cuiusque excludit, auaritiā cuiusque repellit, honorem honoratis adiungit, non dum honoratis præparat, Deo ad seruiendum cuiusque animum incitat, fructum affectat, expostulatū, vel affectatum facit acquirere, seu nancisci; vt per *Bal. in 9. fn. de pace constant.* nemoq; 57 debet esse adeo promptus ad arma, ne potius quietis prærium, quam periculi malit, vt docet *Tacit. in 4. lib. Histor. sub 18. obseru.* & alias dixit, *In turbas, & discordias, pessimo cuique plurima vis: Pax, & quies bonia* 58 *artibus indigent: Bellorum iniquissima conditio est, pressera omnia sibi vendicant, aduersa vni impatantur: vt est videre in Iulij Agricola vita sub nu. 9. & per Dion. Halicarn. lib. 8.* Multa enim bella impetu valida, inde per tedia, & moras euanescent, vt per eundem *Tacitum in lib. 2. Historiarū.* Habemus 2. *Regum 11. num. 2.* quod euentus Belli varius est; & merito in quantum fieri potest, fugiendum est, quod præcognoscēs *Tiberius Cæsar*, plus cum præcedentia, quam cum 60 viribus se gerebat, & *Germanico* scribens, gloriabatur de hoc, eumq; persuadens noua cum consilio, & astutia tentare, & bella, & arma longinqua tenere, vt in *1. annalium Taciti.* Si vero necessitas indicendi bellum urgeat, caveant ne iniuste iudicetur, quoniā ex bello iusto prosperi euentus sperari à Deo possunt, ex iniusto autē aduersa, *Gubernator Christianus in lib. 2. cap. 27.* ait enim *Diuus Augustinus in Epist. 194.* Quando pugnatur, Deus spectat, partem quam inspicit iustam, ibi dat palmam. & Bella iusta iudici posse docet *Cardinal. Bellarminus in 2. tom. disputat. fol. 476. sub tit. de laicis lib. 3. cap. 14. & in cap. seq.* Iustaq; causas declarat, si quæ bellum erit iniendum, faciant præparationes secundum tradita in *Iudith. 2.* & si noua instrumenta bellica, & hostibus incognita, ac inuisitata inueniantur, magnum inimicis terrorē afferunt *Xenophon. de præl. Ciri lib. 1.* sed *D. Thomas in 2. 2. quæst. 40. artic. 1.* docet, tria requiri, vt bellum sit iustum. Primo, Principis superioritatem. Secundo, causam iustam. & Tertio, bellantium rectam

intentionem, idest vt sequatur pax.

Potremo Concilij status cura erit de Principis persona, tam in prosperis, quam in aduersis fortunis, & cum de salute Regis timeatur, creduli esse debent, & *Curfius lib. 6.* eumque consulere in omnibus casibus, vt in *2. Regū 12.* diligenterq; præcepta adimplere, alias paulatim mala crescunt contra Regem. 1. *Esdra. 4. num. 22.* eumque in afflictionibus cogere ad ædendum, & bibendum *1. Regum cap. 28. in fine, & 2. Regum cap. 2. nu. 17.* zelus enim, & vnio sunt effectus amoris, & in tristitijs amicus condolens est consolator, *D. Thomas 2. 2. quæst. 28. artic. 4. & quæst. 28. art. 3.*

Quo vero ad iurisdictionem istius Concilij status, prætenditur esse Tribunal formatum, & habere iurisdictionem ciuilem, & criminalem in eius subditos, sed *Frecc. in lib. 3. de subseud. in 1. different. feudorum titularum num. 20. circa finem fol. 430.* ait, hos dominos nullam habere iurisdictionem, nisi quatenus Dominus Prorex aliquid eis delegat, vel committit, & in Collaterali Concilio assistunt, quatenus res Bellicæ tractantur, & non vltra. Siq; ad videndum loca differentie aliquæ bellicam materiam concernentia, 61 accedit, quilibet ex Dominis prædictis exigat accessum due. 20. pro quolibet die, *D. Ro. uitus in Pragmat. 6. num. 5. de commiss. non desin.* in anno 1619. quando ad Monasteriū Sancti Martini supra Neapolim accesserunt Domini Consiliarij status ad decidendum differentias dicti Monasterij eum Castro S. Erasmi, quoad muros, fuerunt soluti ducati decē pro quolibet; & Dominis Regentibus Regiam Cancellariam fuerunt soluti ducati quatuor pro quolibet. Et inter alios Consiliarios status extitit *D. Princeps Ascoli.* Nota tamen, quod dicta Collateralium, tam Militum, quam Doctorum non erat nisi due. 10. pro quolibet die: & *D. Comes Mirandæ* alterauit in due. 500. pro quolibet mense, sed eum ita continuauerat *D. Comes Oliuares;* per suam Maiestatem prohibitum fuit non alterari, vt per *litteras particulares illius temporis.*

Multas habent prærogatiuas, & Gagia Domini isti, sed immunitatem Gabellarum impositarum, vel imponendarum per Curiam, vel per Ciuitatem non habent, vt per *Mastrill. in dees. 156.*

Nec præterea *Taciti præceptum in lib. 1. annalium circa principium.* qui ne dum Rex, sed eius Concilium status curare debent, ne Magistratus auaritia cupidi, Populos opprimant, aut si rectā iusticiā non exercent, quā periculum esset vacillandi, sicuti euenit tem-

pore

pore nascentis Imperij Iulij Cæsaris, vt ibid. curareq; debet vt Officiales intus Ciuitatē vbi frequentia est hominū, habitent, domusq; ædificent pro cōmuni vtilitate, *l. singulorum. 7. C. de adific. priuat.* Cuberniaq; esse danda illis, qui secundum legem eorum conditionum, maiora appetere nequeunt, & ita Carolus Quintus Philippum Secundum eius filium admonuit.

Et num hoc Concilium debet fieri tempore diei, vel noctis, disputat *Polydor. Ripa in tract. de nocturno tempore cap. 10.* & inclinare videtur, debere fieri tempore nocturno, ex quo in eo magis sedati animi videtur quies, licet *glos. in verb. matutino. in §. sedebunt. in autb. de Iudicibus.* dicat, de die esse iudicandum ex necessitate: sed de nocte ex voluntate. Perpendereq; poterit *Tucida in lib. 1. dictum. Prospera fortuna videntibus, ingens vecordia bellum gerere.* & nimium curandum est futuros insultus præuidere: ait *Ioseph de bello Iudaico lib. 2. cap. 16. Bonum est, dum adhuc stat nauis in portu præcauere tempestatem futuram, & non eo tempore, quo in medias irruerit procellas trepidare. plus enim virtute quam viribus in rebus bellicis est gerendum Flau. Voss.*

Et tandem Consiliarij status dato eorum voto, debent acquiescere, & non obstinatos se ostendere, sicuti Achitophel, qui laqueo se suspendit, ex quo Abfalon eius Consilium non fuit sequutus contra David patrem suū, *2. Regum cap. 17. num. 23.* talis enim suæ opinionij inherens ab omnibus odio habetur, vt notat *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 7. in princ.* & vide infra hic *num. 92.* Caucantq; ne causas Religionis per rationem status tractent, vt aduertit *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez. in lib. 2. cap. 34.* alias in mala ibi enumerata incidere possent.

CONCILIUM II.

Secundum est Concilium Collaterale ad laicus D. Proregis in Palatio ipsius assistens. Cumque de eo infra suo loco *vers. 7. obser. 3.* aptius dicendum venit, ideò ad locum prædictum est decurrendum pro indagatione origine, & potestate huius supremi Ordinis.

CONCILIUM III.

Tertium est Concilium olim dictum de Sancta Clara, ex quo in eius principio de 62 anno 1445. regnante Alphonso Primo Aragonio (à quo fuit introductum ad similitudinem Regni Aragoniæ cuius erat Rex, & fuit primus Rex Hispanus, qui Hispanos

introduxit in hoc Regnum) regebatur in Monasterio Sanctæ Claræ, vbi stetit vsque ad annum 1539. quo quidem tempore à D. Don Petro de Toledo Prorege in maiorem formā redactum fuit vna cum alijs Tribunalibus in Castro Capuanæ, & merito hodie denominatur Sacrum Concilium Capuanæ: & Principis personam representat, *Vinc. de Francb. in decis. 5.* Cumque in eo Primus præfuit prædictus Rex Alphonfus supplicationes dabatur cum titulo Sacræ Regiæ Maiestati; merito Titulus iste fuit, & est continuatus in successores Præsidentes. Prout etiam seruatur in Regia Hydruntina Audientia, ex quo in ea similiter præfuit Rex Alphonfus Secundus, & quoniam inde diuisa fuit cum Regia Audientia Barenfi, in vtraque seruatur ita, ex quo diuisio non tollit priuilegia, vt infra 63 in *vers. 12. obser. 2. num. 91.* Princeps etiam est de numero Consiliariorū suorum, & caput Senatus, *hinc Senatorum. C. de dignitat. lib. 12. vbi Lus. de Pen.* ideoq; Consiliarios 64 honorare debet ad hoc, vt ipsi honorēt eum, iuxta illud *Oratoris Domitij. Cur ego te, (inquit) habeam vt Principem, cum tu me non habeas, vt Senatorem?* *cap. esto subiectus. 95. distinct.* causa quidem occisionis Cæsaris Augusti euenit, ex minuspretio Senatorum, 65 vt alias diximus. Consiliarij verè sunt Assessores Principum, vt probatur in *l. 3. cum glos. C. de Assessoribus;* & meritò Sacrum hoc Concilium Proregibus dat titulum Illustrius tantum, prout dant Reges, & dicitur sacrum, ex quo Rex illud incepit, & præfuit, & quoniam Rex vngitur sacra vnctione, ideo Sacrum dicitur eius Concilium, vt per *D. Tapiam in rub. de offic. S. C. num. 8.* vbi pulchram declarationem videbis, & alias per *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 2. cap. 6. nu. 2. fol. 373. & nu. 10. in fin. fol. 378.* Sunt enim 66 isti Patres Principis, & filius familias, quibus modis ius patriæ potestatis *sol. & in autbent. constitutio, qua de dignitatibus in princ. & loco patris à Principe coluntur Effer. 16. nu. 11. & l. fin. C. de Consulibus lib. 12.*

67 Aduertant ergo Principes ne permittant imperitos ad talem Magistratum venire, sicuti nec Imperiti ipsi ad illum aspirare, secundum *Diuum Gregorium in lib. 1. Pastoralis cura. cap. 1.* & infra hic *num. 103. in fine.* Debent autem eligi personæ descriptæ, secundum *Nicolaum Vigellium in l. 2. digestorum par. 1. cap. 1. fol. 55. & seqq.* verum persona à Rege electa, recusare non debet, sicuti Episcopatum iniunctum recusare non licet, quia otium nostrum publicæ vtilitati, vel necessitati non debemus præferre. *D. Thomas 2. 2. quæst. 185. artic. 1.* vbi etiam declarat, K a quo-

quomodo fit intelligendum illud, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Notatur enim in recusando officium, humilitas, in acceptando, obedientia, in exercendo, fidelitas, & in exequendo, dexteritas, & industria, ait *Tobia. 1. num. 13. Quod à Deo veniunt officia ob bonam vitam, ob quam inuenitur gratia apud Regem.* Fuit huic Sacro Concilio destinata sedes in hac fidelissima Ciuitate Neapolis, tanquam matre, & Metropoli omnium Ciuitatum Regni, *prag. 2. de offic. Sac. Conf. & vigore cap. Philippi II. de anno 1558. in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 159.* Praesidens est ad electionem Regis, & duæ partes Consiliariorum Regnicolæ, tertia vero ad electionem Regis constitui potest, & consistit hodie in 23. Consiliarijs, qui in quatuor resident Aulis, idest quinque pro qualibet Aula, nam duo alij resident in Mag. Cur. Vic. criminali ad moderandum rigorem ipsius, ut in *pragmat. 2. in fine de offic. S. C. vers. nunc verò,* & notat *D. de Franch. in decis. 148. in fine.* & vide infra hic *num. 168.* & alter est pro administranda iustitia in Ciuitate Capuæ, & singulo biennio mutatur, sed tempore Ferdinandi Primi, Consiliarij nouem, & vnus Praesidens erant, *pragmat. 2. num. 4. vers. igitur de offic. S. C. postea verò auctus fuit numerus in duobus alijs à Carolo V. in anno 1536. ut in pragmat. 41. de offic. S. C. & in cap. 4. in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 103.* (& in cap. *precedenti* etiam ordinatur, ut ne dum singulo triennio visitetur, sed crebrius, si id fieri oportuerit.) & inde factus fuerat numerus duodenarius, quorum duo in M. C. V. assistunt alternatim singulo biennio, vel plus ad Proregis arbitrium, ut in *d. prag. 2. in fin. num. 5.* salarium istorum DD. erat duc. 500. & à Carolo V. in anno 1536. fuit auctum in centum alijs ducatis, ut in *cap. 4. in Priuileg. & Capit. Neapol. fol. 102. ater.* sed in anno 1626. fuit auctum ad duc. mille, ut infra.

Praest eis vnus pro capite, qui vocatur Praesidens S. R. C. de quo infra hic videbimus, eiusque potestates recensebuntur in numero 112.

Hoc S. C. reiectis subtilitatibus sola facti veritate inspecta iudicat, prout in *Regia Pragmatica 1. de ordine Iudic. de qua clausula vide per Gaill. praes. obseru. lib. 1. obser. 42. numer. 2.* ac equitati nimium innititur *Ioan. Franc. de Ponte in consil. 83. num. 4. volum. 2.* quia plus veritas quam scriptura attenditur, *l. 2. C. de emanep. liber.* (æquitas est virtus, quia nõ definit iustum simpliciter, sed iustum, quod est lege determinatum: nec etiam opponitur seueritati, quem sequitur *D. Thom. 2. 2. quæst. 119. art. 1.*) nimiumque

maturè, benignè, ac plenè partes audit, eandemque (69) saeq; determinat iuxta illud, *bona Concilia mora valescunt, sicuti scalera impetu, Tacit. in lib. 1. historiarum fol. mihi 561.* quia satis celeriter fit, quicquid cõmodè geritur *Sext. Aureli. vii.* Praecipuèque mouere se debet non ex plena probatione, sed considerata honestate Agentis, & eius, qui conuenitur, & quantitate rei petitæ, *Andr. in cap. 1. S. c. autem num. 5. circa fin. de contro. inu. s. & in S. si autem. eod. tit. & si distinctionem magnã præcognosceret, potest suadere concordiam, & non per hoc erit suspectum, quia non tollit ius parti, l. ex stipulatione. 7. C. de sentent. & interlocut. omn. iudic.* Causas vero graues in exitu Consilij non faciat, ut aduertit magnus ille expers *D. de Franch. in decis. 549. nu. 2. in fine,* & dicitur Iudex veritatis, maxime in causis Ecclesiarum, idem de *Franch. in decis. 163. num. 10.*

70 Decisiones huius S. C. legem in Regno nostro faciunt. iuxta disposita in *l. 2. C. de offic. Praesecti Prætorio Orientis,* & notat *Vine. de Franch. in decis. 90. num. 5. & Afflic. in decis. 169. & 190. in fine, & 383. circa finem:* Tu autem vide *text. in l. non ambigitur. 9. ff. de legib. vbi de veritate huius quaesiti, & plenius disputatum in præludij extrauagantium Io. 22. in vers. decisiones Rota,* vbi quid agendum quando hæc decisiones essent inter se contrariæ. Iudicesque inferiores Regni iudicare tenentur, ut iste Senatus iudicauit, *Aluar. Valase. in consultat. 68. num. 3. vers. verum,* facitque *text. in l. 1. circa finem. C. de veter. iur. enucleando.* ibi, *Debere omnes Ciuitates consuetudines Roma sequi, & leges, quæ caput est Orbis terrarum, nõ ipsam alias Ciuitates, Roma autem non solum veterem: sed etiam Regiam nostram.* Vtiturque S. C. arbitrio, stante quod Principis personam representat, ut supra diximus, eiusque arbitrium in multis casibus exercet, ut infra *vers. 12. obseruat. 2. num. 20.* notabitur, vbi omnino videas, eiusque stylus pro lege habetur, *cap. ex literis. de consil. & Gaill. lib. 1. obseruat. in obseruat. 1. in princ.*

72 Sacrum hoc Concilium authoritatem, & iurisdictionem in omnes personas habet, ac etiam super omnibus causis inter priuatos vertentibus, & in quibus de interesse Regij Patrimonij non agitur: quoniam in eis Regia Camera est Iudex competens, ut infra videbimus *nu. 137.* in materia dicti Tribunalis Regiæ Camere: in criminalibus vero causis principaliter cognoscere non potest, nisi quo ad nullitates processus, prout notat *Andr. Gaill. obseruat. lib. 1. obseruat. 1. nu. 28.* (vbi etiam habes 34. casus speciales, in quibus

bus S. C. cognoscit principaliter) sed cognoscit appellationes tantum, vt per *Vinc. de Franch. in decis. 601. num. 5.* in quibus aduerte, quod si inquisiti non allegauerint affirmatiuam, vel negatiuam in M. C. V. non admittitur talis exceptio in S. C. nisi cum maxima causæ cognitione *pragmat. 44. circa medium de officio Sacr. Conf.* Authoritas huius S. C. est magna, etiam extra Regnum, nam eius decisiones deterrent eximios Doctores, vt testatur *Dec. in conf. 179. in princ.* & præcipue ex doctissimis decisionibus *Afflicij, Capyeij, Grammatici, Minadois, Vincentij de Franchis, & Gizzarelli,* & nouissime *Regentis Tapia III. Marchionis Belmōtis.* Hoc enim S. C. in forma Tribunalis nemini obuiam vadit, nisi Regi (quia in similitudinem Tribunalis Rex adoratur *4. Regij cap. 10. num. 13.* Princeps enim adoratur, sed alij salutantur, *l. 1. cum glos. C. de silentarijs lib. 12.*) aut Collaterali Regis, vel Proregi: Hinc est, quod Serenissimum Principem Philibertum filium D. Ducis Sabaudiaë consanguineum Regis nostri, in forma Tribunalis vnite salutauit. Idemque fecit de mense Augusti 1630. quãdo Serenissima Infans Maria de Austria soror Regis nostri, & Hungariaë Regina per Neapolim transiit ad eius maritum Regem Hungariaë filium Diui Imperatoris Ferdinandi de Austria eundo, pro ut etiam fecit Collaterale Consilium, & omnes Magnates. Quorum aliquibus fecit gratiam, vt eius manum osculari digni essent. Sed dum in anno 1627. Romã petierit Nauarraë Comestabulus filius Illustriss. & Excellentiss. D. Ducis Aluæ tunc Regni Proregis vti Orator extraordinarius Regis nostri ad Summum Pontificem Vrbanum VIII. & inde Neapolim venit ad eius Patrem: eumque ad eum salutandũ acceperunt Tribunal Regiæ Cameraë Summariaë coniunctim, & sic inde Tribunal M. C. V. fuit dubitarum, an S. C. idẽ facere debebat, & vnitis omnibus Consiliarijs quatuor Aularum, fuit conclusum negatiuè: Sed quod diuisim singuli Consiliarij ad salutandum prædictum Dominum diuisim accederent: & ita fuit executum. Et diuersitatis ratio esse potest, quia Tribunalia Regiæ Cameraë, & M. C. V. sunt tanquam Ordinarij; sed Sacrum Concilium est Principis, vt per *Lancelottum Conradum in lib. 2. cap. 1. de Pontifice Maximo. verf. Concistorium fol. 138.*

73 Totum Sacrum Concilium vnitum iurisdictionem ordinariam habet, & non delegatam (vt aliqui putauerunt) *Anton. Corset. in tract. de potestate Regia. part. vlt. num. 56. in tractatibus tom. 16. fol. 143.* & ex narratis in

supplicationibus iurisdictionem sumit, & continentias causarum non diuidit, *Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 31. & 32.* & ipsum iniuriantem cognoscit, idem in *obser. 74 39.* Sed Consiliarij singuli absque cõmissione Principis, seu Præsidentis, non possunt de causis cognoscere, *Couarru. pract. qq. cap. 9. num. 3. & D. Rouitus in rubr. de offic. S. C. num. 4.* mihi autem videtur posse dici, esse ad similitudinem sex Licetorum, qui Romæ Proconfuli adiuncti fuerunt, & iurisdictionẽ delegatam habebant, vt supra dixi *versic. 2. obser. 2. num. 7.* Singulisq; diebus non feriatjs vnitur hoc S. C. in Castro Capuano, vbi & alia Tribunalia Regiæ Cameraë Summariaë, Mag. Cur. Vic. ciuilibus, & criminalis, & aliorum etiam ad sunt, & de mane ad signum campanæ ordinatum ex circumspectiõne Illustriss. Cardinalis Zapataë Locutenentis Regni sub die 1. Maij 1622. conueniunt, & audita missa per tres horas causarum expeditioni vacant. Sed congruum esset obseruare laudabilem consuetudinem in Cathalonix Senatu obseruatam, in quo vnus ex Senatoribus singulis diebus antequam hij conuocati negotijs intendant, solet quadam deuota oratione nomine omnium cõgregatorum diuinum Numen implorare, vt Deus semper benedictus dignetur suæ congregationi assistere, & à re-cto tramite eos deuari non sinat, vt refert *Fontanell. de pact. nuptial. par. 1. claus. 2. in fine.* & seruari in Prouincia Marchiaë testatur *Stephan. Gratian. in decis. 1. nu. 22.* quod in hoc supremo Senatu speculo omniũ Tribunalium, aliquando fore seruandum speratur: dum omne datum optimum, & donum perfectum de sursum est descendens ex Patre luminum.

75 In hoc Sacrum Consilium, & eius Salam, seu Cameram nemo ingredi potest cum armis, vt videbis infra *vers. 7. obser. 3. num. 36.* & si aliquis ex Regijs Consiliarijs sine hærede decesserit, succedit S. C. excluso Filio, *l. 1. C. de haredi. Decurio. vbi Bart. & Mart. Laudens. in tract. de Consiliarijs Princ. q. 5. & in alio tractatu de Princip. quest. 505. Vincent. de Franch. in decis. 198. num. 3.* vbi agit de successione Expositi, quibus succedit Hospitale, vt ibidem, & nutrices non succedunt nutricis, *l. nutritoribus. 10. C. commun. success.* quod intellige in expositis in Hospitale, sed si aliquis esset in domo alicuius particularis expositus, & ab illo nutrirecur, ille particularis succederet, vt succedit Hospitale, ex rationibus, & iuribus eisdem. Sed an

76 vxor excludat tale Collegiũ? declarat *Bart. in l. 1. C. vnde vir. & vxor.* Vxor enim excludit etiam Filium in successione mariti se

suffocantis, *Masbrill. in decis. 123. iuuareq;* se potest *auth. praterca. C. vnde vir et uxor.* quæ non est corre&ta *Vincent. de Franch. in decis. 318. Caphal. conf. 244. vol. 2.* Quinimo & Officiali decedenti sine hærede, Officialis Collega succedit in certam portionem. *l. Officialis. C. de Episc. & Cler. & vide titulum C. lib. 10. quando, & quibus quarta pars debeat.*

Sententiæ S.C. exequutionem paratam, habent manuq; armata exequutioni demandantur, *pragmat. 5. de offic. S.C. & reclamatio ab eis non impedit exequutionem, auth. quæ supplicatio. C. de prac. Imper. offer.* quod intellige, etiam si cõpilatus reperiretur processus in causa reclamationis, *Vincent. de Franch. in decis. 290.* Reclamatio exequutionem in multis casibus non impedit, imo nec admittitur, puta à decretis Præcedentiæ in Processionibus, vt in *Sac. Concil. Trid. sess. 25. cap. 13. Decision. Marchiæ 232. & Pancirol. in conf. 24.* sicuti nec à decretis capit. Regni vt infra *vers. 13. obser. 1. num. 102.* nec à decretis declarantibus nullitates non ob stare, vt ex *pragmatica edita per D. Comitem de Lemos de anno 1612. dicta delli 28. capi;* nec & à decretis suspicionum Iudicum, secundum alias *pragmaticas eiusdem Proregis de anno 1611.* & tortius dico, quod nec D. Prorex potest impedire exequutiones prædictarum sententiarum, vt est videre supra *vers. 2. obser. 2. num. 118.*

- 77 Consiliarij ultra requisita in *pragm. 1. & 2. de offic. Sac. Conf. & in l. 6. C. ad l. Iul. repetund. & in l. 2. C. de dignit. & in l. 5. ff. de Decurio.* & per *Gubern. Christian. in lib. 2. cap. 20. col. 7. fol. 119. & Bouadill. in Politica tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 6.* (vbi quod secundum Pictagoram potius benigni quam prudetes) intus Ciuitatem vbi frequentia hominum adest habitare, vel domos edificare tenentur, *l. singulorum. 7. C. de adific. priuat. 10. Franc. de Ponte de potest. Proreg. fol. 124. nu. 10. in §. 6. de elect. offic. sintq; legum obseruatores,* quia comptentus maior est in illis, qui Republicam tractant, quam in illis, qui nullam habent partem, præter obedientiam: ad eos enim recurrunt homines, tanquam ad iusticiam animatam, vt per *Arist. in 5. Ethicor. & bene se gerentes clamorosis vocibus Populi acclamantur, l. 1. cum glos. C. de quæstoribus lib. 12.* Idcirco debent esse liberi, & nõ simulati, *cap. fundamentum. de elect. in 6.* Philippus autem Rex Macedoniæ statim, quod detexit Officiale quemdam nomine Ceus mentum, seu barbam sibi tingentem, ab officio remouit, dicendo, non posse fidelem esse in publicis rebus illum, qui in proprio

mento fidelis non est, ita refert *Stephanus Guazgi in ciuilibus conuersationibus lib. 2. fol. 135. ater.* quod valde exclamat *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. cap. 3. num. 49. fol. 48.* & Turnus aduersus Æneam exclamabat, (vt p *Virgiliū in Æneidos 12.*) *Semiueri Phrygis, & sadare puluere crines vibratos callido ferro mirraq; madentes.* Et *Cicero in 2. de offic. dixit, Totius enim iustitia nulla capitularior est, quam eorum, qui cum maxime saluant, id tamen agunt, vt viri boni esse videantur.*

- 78 Solent enim mali Consiliarij bona figurare mala, & è conuerso, contra illud *Ennij: Benefacta male locata, malefacta arbitror.* & ideo quamplurimi Miniſteri passi sunt mala, quos recenset *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. cap. 16. num. 27. fol. 257.* debent etiam esse
- 79 graues, & experti, *cap. 1. estote 1. quæst. 1.* quia dicuntur Principes, *l. 1. C. si quacunque prædictus potest. & pprias affectiones abijcere,* & publicas assumere, aduertendo ad doctrinam *Platonis in Euthydem.* dicentis, *quod ex legē ministris. i. magistratibus, pendet Ciuitatis salus.* Nec ad particulares Aduocatos, aut personas affectum apponere, alias miseri litigantes, qui dictum *Senec. 4. controuer. 5.* sciunt, *Nil magis egris prodest, quam ab eo curari, à quo volunt:* ad personas prædictas recurrunt, & forsitan vt plurimum Miniſtri sunt inſontes, ac immaculati, & eorū Priuati dominati erūt, & habemus in *Psal. si mei nõ fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* & quia malū facile persuadetur suspitio criminis est fugienda, *l. 2. C. de furt. & à bono viro aliena esse debet, l. ciuile. 5. eodem tit. Diuinusq; Plato Rempublicam vnã eos fingit, in qua omnia sunt communia, & quisque proprios nescit affectus, cap. 1. vbi glos. 8. distinet.* qua de re, in *Senatu Romano* descriptum erat: *Hoc limen intrantes, abiecta priuata charitate, publicam induant.*

Consiliariorū ætas debet esse annorū 50. vt probat *text. in l. 4. circa finem. vers. ergo. ff. de origine iuris:* Sed *Carolus V. in anno 1528. Casaraugusta in foro Aragonum cap. 2.* statuit, vt sic annorum 30. & annorum sex præticę in illo Regno. Sed latè declarat *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 5. & ætatē 25. annorum sufficere credit, & in cap. 3. notat, cuius cõditionis debent esse; Seneca vero in Epist. 109. hæc verba protulit: Quæmadmodum ex amphora primum, quod est sincerissimum effluit, grauisissimumq; turbidissimum subsidit: sic in atate nostra, quod est optimissimum est. alia vide supra vers. 2. obseru. 2. num. 93. & ne prætercas vulgare axioma,*

Vulpis

Vulpis mingit super Canes senes. & vide infra vers. 12. obseru. 1. num. 136.

- 81 Non possunt Cōsiliarij esse Procuratores, nec ad iudicia, nec ad negotia, *l. si quis procuratorē. 34. & ibi Bart. C. de decur. lib. 10.* nec etiam Tabelliones. *l. vniuersitas. 15. eod. tit. Mastrill. in decis. 264.* vbi quod etsi non possunt esse Procuratores, tamen habiles personas subliuere possunt; ex quo Procurator inhabilis habilem substituere potest; verum Tutores alicuius priuati esse possunt, vt notatur *in fine libr. infortiati in capitibus Modestini, cap. 22.* sed contra facit *l. fin. C. de de excusat. tutor.* credo hoc fallere in tutela filiorum aliorum Cōsiliarioru, per *l. 1. C. de excusat. veteranorum lib. 11.*
- 82 Tenentur enim vacare eorū officijs, alias salarium illius diei quo nō veniunt ad Cōsiliu, etiam si eorum persona non esset necessaria, non debetur, *Bouadill. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 7. nu. 61. fol. 141. & Politici* praeceptum est, vt cum Aduocatis in publica Audientia nō disputent articulos Iuris: quoniam melius scit ignarus, qui praedecando recitat: quam doctus qui audit: Aduocati enim de proximo materias viderunt: Quinimo si aliquid non pertinens dixerint, patienter tollerare, vt in publico honoratos manteneant: sed in priuato corrigant; docet .n. *D. Thomas in 1. par. summa quaest. 117. art. 1.* quod vnus homo debet docere alterum: Et ipsi in hac dignitate constituti, tanto fortius publicae utilitati negotiantium incumbere debent, postquam ex pecunijs Regijs percipiunt commoda, ne eis adueniat illud *Iob 16. & 17. Si fructus eius comedi absque pecunia, pro frumento oriatur mihi Tribulus, & pro ordeo spina,* & ibi *Diuus Gregorius.* Possunt tñ ad festiuitates ire pro eorū arbitrio, sed moderate, *l. 1. C. de praepostis sacri cubiculi lib. 12.* muneraq; non capiant; vt per *Pragmaticas in titulo de muneribus Officialium,* qui enim resistit pecuniae, celsior est animo, quam qui donauit, *Aelian. lib. 5. cap. 5.* sed an à Consanguineis, & ab alijs, quorum causas cognoscere non possunt, accipere valeant; latè *Io. Franc. de Ponte in consil. 146. vol. 2.* verum per prouisionem factam ordine Suae Maiestatis die 18. Iulij 1625. fuit ordinatum, vt non possint accipere à consanguineis, vt supra *vers. 2. obser. 2. num. 95.* Sed inter eos aliqua munuscula accipere possunt, vt infra hic *num. 105. in fin.* Praecipuè enim vacare debent expeditionibus causarum: &
- 83 Aduocatorū Allegationibus, qui filacterias suas, & factum fetidum protelando dilatant; (dum conclusiuè Doctor loqui debet, & pauca, & vtilia effundere, *glos. in cap. cum sit ars.*

- de etate, & qualitate, Paris de syndic. in in verb. Iudex nu. 4.)* nullatenus indulgentes, vltra quam causa poscit, nisi quatenus desideratae instructionis necessitas exegerit, *l. 6. §. ante omnia. C. de postulando, & in constitut. Regni Vniuersos, & singulos.* vbi Rex eos aduertit (licet non sepius seruetur,) vt partes fouentes malam causam in expensis condemnent, quod etiam sancitum est in in alia *Regni constitutione Diuorū Principū, & Couar. pract. qq. cap. 37.* & facit ad hoc *l. properandum. §. siue autem. C. de iudicijs, & l. terminato. C. de fructibus, & litium expensis.* & eo fortius, quia potest S. C. condemnare ad non petita, *Afflicti. in decis. 45. in fine, Io. Francisc. de Ponte in consil. 137. num. 12. vol. 2.* Licet regulariter sententia debet esse conformis libello, & declaratur à *Lanfranco in cap. quoniam contra. sub rubr. interlo. & appell. col. 6. vers. vltius sciendum. extra de probat. & Grammat. in decis. 19.* post *Afflicti. & alios in decis. 95.*
- 85 Cōsiliarij accepto priuilegio, statim efficiuntur patres familias, *l. sancimus. 5. C. de consul. lib. 12. §. 1. in auct. constitutio qua de dignitatibus, & l. filios. C. de Decurionibus lib. 10.* & vide *§. filius familias. institut. quib. mod. ius patr. potest. soluitur.* Et origini prioris quoad quid renuntiare possunt, *glos. in l. 1. C. de municipal. lib. 10.* ea ratione quia Senator habet domicilium in Vrbe Principis. *l. penult. C. de incol. lib. 11.* his verbis.
- 87 *Senatores in sanctissima Vrbe domicilium dignitatis habere videntur.* Et facit *Anna singulari 365. & Roman. in consil. 427. & Surgens de Neapol. Illustr. fol. 154. num. 18.* & diximus supra in *versic. 2. obseruat. 4. num. 23.* Est verum, quod Cōsiliariatus dignitas non facit Ciuem, neque incolam. *l. Senatores. 11. & l. fin. ff. de Senatoribus, &*
- 88 ideo filius Cōsiliarij exteri non natus Neapoli, ad Collegium Doctorum Neapolis admitti non potest, *Fabius de Anna in collect. obseruat. 7. fol. 127.* cui addo *l. Senatores. ff. de Senatoribus, & l. semper. 11. C. de dignitatibus lib. 12. & l. fin. C. de decurionibus lib. 10.* ibi, *anterioribus filijs in conditione pristina remansuris.* & videbimus infra hoc *vers. in 11. Tribunali, circa fin. num. 269.*
- Nec etiam facit, vt gaudeant immunitate Gabellae imponendae per Ciuitatem, aut Regiam Curiam, nisi ex speciali priuilegio esset eis concessum, *Mastrill. in decis. 156.* quo loci habetur, quod in Regno Siciliae Regij Cōsiliarij, & Generales Equitum gaudent, & Cōsiliarij status non; quamuis *l. fin. in fine. C. de pascu. public. vel priuat. lib. 11.* disponatur, vt Officialium bona semper aliquo priui-

privilegio ganifa sint ordine Regis. Cuilibet ex istis Dominis deberet dari custodia, *l. per Illyricum. 9. C. de cohabit. lib. 12.* dixitq; *Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 14. nu. 26. pag. 323.* & maximè tempore audientia. **89** Episcopi, Prælati, & aliæ personæ Ecclesiasticæ possunt esse Consiliarij, & in condendis legibus penalibus interuenire: ex quibus si per accidens delinquentis mors inde sequeretur, **90** istæ personæ Ecclesiasticæ non incurrunt in irregularitatem, *Bal. in autb. habita. C. de fil. pro patre, Ripa in cap. 2. de iudicij. num. 59. add. Igna. Lopez in pract. crimin. Diaz cap. . . talisq; casu Episcopus Consiliarius sederet immediatè post Decanum, & ceteros Consiliarios præcederet, Vinc. de Franch. in decis. 138. num. 4. Abb. in cap. postulasti de concess. praben. Boer. in tract. de authorit. magni Concilij num. 65. 79. & 80. Marcus Antonius Surgens de Neap. Illustr. cap. fin. num. 37. fol. 307. Marta in voto Pisano 101. & Fab. de Anna in cons. 40. num. 47. & alias diximus supra. Sicuti & Canonici Doctor præcedit Canonicum non Doctorem, & antea Presbyterum, *Mastrill. in decis. 30.* sed in Collaterali Consilio sedent in scabellis, vt cæteri. Sin autem Officiales ipsi Viceregem pro eorum particularibus negotijs alloquuntur, aperto capite, & stantes loquuntur Vicerege deambulante: siquid Dñs Vicerex sederet, ipsos sedere, & caput tegere permittit, vt est videre per *Marcum Anton. Surgens. de Neap. Illustr. cap. 23. nu. 29. fol. 225.**

92 Consiliarij à Ciuitate discedere non possunt absque licentia, *l. si quis decurio. 16. C. de decurion. lib. 10. & per Regiam Pragmaticã de Official. nec etiam Ciuitatem deterere, aut aufugere, rus habitandi causa, l. vnic. C. si Curialis relicta Ciuitate rus habitare malueris lib. 10.* secretaq; Consilij nec pandat, alias punirentur, *Andr. in cap. 1. sub nu. 6. quibus modis feudum amittit. tit. 2. vbi habes quid agendum, si reuelant secreta Collegæ, vel Consilij, aut non pertinentia ad Consilium, vel Collegium; Habemus etiam prag. de secreto tenendo. disponitq; text. in l. 2. C. C. de exactoribus lib. 12. vt in officijs suorum Collegarum non se intromittant. Fugiant, & alij Consilij secreta perquire, alias fulmina, ac tonitrua sibi præparat. Caueantq; Consiliarij eorum opinionibus pertinaciter inherere, sed naturam compescant hominis, qui animo affectus vult, vt singuli in sententiam eius pedibus manibusq; descendant, & ad illius placita non minime commoucantur, vt erat Herodes. *Ioseph in lib. 1. de bello Iudæo. obseruentq; Epicteti Philosopheri dictum:**

Ne velis, qua fiunt, fieri vt velis: sed velis, qua fiunt, fieri vt fiunt, & propter eris. & vide alia dicta supra hic in num. 61. in fine circa hanc materiam.

94 Consiliarij solent creari à Rege per triennium, & inde ad eius beneplacitum (Officialis enim debent esse annales, nisi, aut cõsuetudo Ciuitatis, aut authoritas Ordinis per biennium esse compellat, *l. neminem. 4. C. de susceptoribus lib. 10.*) hodie tamen sunt ad beneplacitum, & ab officio tuta conscientia remoueri non possunt, nec beneplacitum reuocari sine causa, *Boerius in tract. de author. magni Consilij nu. 153. & 154. 174. & n. 183.*

95 disputat, si Consiliarij possunt vocari Senatores, & in num. 179. tenet, quod Sacrum Consilium vnitum nõ potest condere legem, vel ordinationes aliquas: sed refringe, quoad concernentia S. C. vt infra hic videbis num. 135.

Fuit alias in supremo Hispaniæ Concilio. & coram Rege Philippo Secundo dubitatum, num hæc officia data ad beneplacitum Regis, ad notum tolli possent: & circumscripta potestate absoluta, secundum quam omnia posset facere vt infra *vers. 12. obser. 2. num. 8.* sed de potestate ordinaria loquendo dico, quæ affirmauerunt DD. infra scripti, quod **96** dum sunt officia manualia Regis, ad eius beneplacitum posset Rex ad notum auferre, & Consiliarios amouere.

Peregrin. in tract. de Iure fisci lib. 1. tit. 3. num. 20. fol. 27.

Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 155. pag. 691.

Loffred. in paraphras. in tit. de feud. Marchia in princ. lib. 10.

Ioannes Faber in §. cum autem. Institut. quib. mod. iul. patr. pot. solu. vers. quia si ante.

Bald. in l. qui se patris. C. unde liberi.

DD. omnes in cap. nouit de iudic. & in cap. qua in Ecclesiarum. de cons.

Abbas in cap. venerabilis in 3. opposit. de except. firm.

Boer. in decis. 149.

Et in Regno habemus Capitulum Regis Roberti incip. *Importuna petentis instantia.* Quo prouisum est, Iudices non esse perpetuos, & reuocauit quosdam in perpetuum, & ad beneplacitum creatos. Officialium enim delicta grauiora sunt, vt notat *Marcus Anton. Surg. de Neapol. Illustr. cap. 17. num. 1. fol. 149. & Luca 20. in fine.*

Verum in contrariam sententiam sunt infra scripti

Andr. in §. praterita. de cap. Corrad. sub num. 29. vbi quod sine causa quis non debet

97 dehonestari, sicut & Papa sine causa Episcopum

pum non remouet.

*Afflic. in tit. qua sint regalia in verb. ve-
tigalia. nu. 9.* facitq; ratio, quia sicut Con-
siliarius, vel Episcopus renunciare non pos-
sunt sine Regis, vel Papæ licentia, *l. legatus.
20. ff. de offic. Præs. & ibi glos.* eodem mo-
do Rex, vel Papa absque causa amouere, vel
deuestire infeudatum non posset, *cap. 1. de
natura feudis.*

*Gulielmus de Benedictis in cap. Rainun-
tius. vers. duos habens filios. num. 38. & seq.*
98 motus ratione, quia priuilegium Principis
firmum esse decet, *cap. decet. de regul. iur. in
99 6.* Reipubliceq; expedit Officiales non mu-
tari, *l. quod etiam. §. 1. ff. de procurat.* vbi q̄
etsi procurator mutari potest attamen citra
eius iniuriam fieri debet.

Io. Franc. de Ponte in conf. 98. vol. 2. dicit,
concessionem ad beneplacitum transferre
dominium.

*Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 16. nu.
16. pag. 271.* ait, quod tollere officium, est
tollere honorem.

Moles in decis. manuscript. 81. q. 3. testa-
tur, quod Articulus iste coram Philippo Se-
cundo disputabatur, & dum opiniones essent
hinc inde: supremi Consilij Præsides retu-
lit, prædictum Philippum Secundum sapien-
tissimum Regem ei dixisse, quod ex consul-
tatione peritissimorum Theologorum, & Iu-
100 ristarum perceperat, quod sine causa Offi-
ciales amouere non poterat ad nutum, tuta
conscientia: sed cum causa, poterat etiam
ipsis Officialibus inauditis: & meritò idem
101 Rex Exploratores secretos incepit trans-
mittere (& licito iure posse hoc fieri, probat
*Gubernator Christianus Frater Io. Marquez
in lib. 2. cap. 6.*) qui informationem secretam
ab extra habebant de qualitatibus, & actio-
nibus Officialium, qua habita Regi refere-
bant, qui Officiales secundum merita præ-
miabat, vel remouebat ad nutum, prout vi-
detur. quod etiã affirmare *Fontanell. de pact.
nuptial. tom. 1. clausul. 4. glossa 10. par. 1.
num. 151.* vbi antea à *nu. 145. & seq.* refere-
alios *DD.* disputantes hunc articulum quã-
do Rex potest reuocare beneplacitum præ-
dictum. Sed propter peccata Populi non fuit
amplius hoc prædicatum; mittuntur enim
Visitatores cum magno Regis, & Regni dis-
pendio, & exitus probat finem, vt tetigimus
supra *vers. 2. obser. 2. nu. 23. in fin.* & politicè
sensateq; aduertit *D. de Ponte in tract. de
potest. Proreg. in §. 7. de election. official. pag.
mibi 125.* quod *D. Prorex* verus, & optimus
Regni Visitator existeret, ipse enim cogno-
scit omnes, sique Rex ei Regnum, & alia gra-
uiora committit, recte, & hoc committere

posset. Sed non me fugit *Andrea* doctrina
in cap. 1. §. quicumque. col. 1. de pace tenenda.
quod non bene se gerens in officio monitus,
vt se corrigat, iudicialiter priuari potest, ar-
guendo de feudo ad officium, ex quo infer-
tur, quod Princeps iudicialiter priuare de-
bet: nam *Benedictus in cap. Rainuntius. de
testament. in vers. duas habens filias. num. 40.*
dixit, quod Officialis etiam ad libitum crea-
tus, & gratis, sine causa non potest mutari,
& idem si causa est necessaria, ergò perne-
cesse requiritur citatio ad formandum sen-
tentiam, & in *num. 30.* subdit, quod Officia-
lis est audiendus in suis defensionibus, quem
sequitur *Boer. in decis. 149. num. 18. & seq.
& in tract. de auctor. mag. conf. num. 154.*
facitq; *tex. in auct. de referendarijs in princ.
& latissimè Burgos de Paz conf. 21. Gregor.
Lopez in l. 2. tit. 10. par. 2. vers. non tenerle
fol. 30.* quoniam alias si cum dedecore esset
ab officio remotus diceretur mortuus, *Ioan.
Plata in add. ad l. 1. C. de primicerio lib. 12.
sed sine dedecore priuilegium durat etiam
finita dignitate, l. vnic. cū glos. C. de magistr.
sacror. scrineor. lib. 12. & Bouadill. in polit.
tom. 1. lib. 1. cap. 16. num. 17. fol. 271.* & idè
sic indistinctè in his tempestatibus seruatur
nedum cum Officialibus, sed etiam quoad
Titulatos, vt videbis infra *vers. 14. obseru. 1.
num. 84.*

102 Omnesq; Officiales ad illud *Diui Luca*
20. in fine, oculos habent. ibi, *Attendite
à Scribis, qui volunt ambulare in stolis, &
& amant salutationes in foro, & primas ca-
thedras in sinagogis, & primos discubitus in
conuiujs, qui deuorant domos viduarum si-
mulantes longam orationem, his accipiet dam-
nationem maiorem.* Nec illud *Genesis 49.*
prætereant, ibi, *Dan iudicabit populum
sicut, sicuti & alia Tribus in Israhel, fiat Dan
coluber in via, Gerastes in semita, mordens
ungulas equi, vt cadat ascensor eius retro.*
est verum, quod Deus aliquando permittit
bonos pati, vt decur exemplum posteris, *To-
bia. 2. num. 12.* sed si tales patiuntur, & priua-
rentur, non per hoc debent viam veritatis
diuertere, & eorum Regi non esse fideles,
Tobia. 1. num. 3. nam si bona à manu Dei su-
scipimus, mala quare non suscipiamus, *Iob
2. nu. 10. Ex. 4.* enim causis solent Officia-
les mitti, *glos. in l. 1. C. de bis, qui non imple-
tis Stipendijs lib. 10.* vbi videas, & si ob deli-
cta mittuntur, officia in quibus semel deli-
querunt, non habeant, *l. si quid. 12. C. de su-
ceptorib. lib. 10.* quoniam degradati dicuntur,
qui dignitate spoliantur, *glos. in l. 1. C. de
priuil. seholar. lib. 12.* imò ad nullã aliam di-
gnitatẽ aspirent, *l. 2. C. de Palatin. lib. 12. l. 5.
C. de*

C. de diuers. offic. lib. 12. Sed si suspensi fuerint finito exilio, pristinam recipiunt dignitatem, *l. 1. & 2. C. de his, qui in exilium dati s. 10.* verum ad nouos honores non admittantur, nisi tanto tempore abstinerint, quo adfuerunt, *vt ibidem.*

103 Aduertant, & alij ne eos offendere audeant, nam laesa Maiestatis crimen incurrerent, vt euenit in nece Io. de Isernia (& non Andreae de Isernia, vt aliqui corrupte aiunt) & post alios ita refert *Fontanell. de pact. nuptial. lib. par. 1. clausul. 3. glos. 1. num. 5.* nec de eorum creatione, aut habilitate disputent, quoniam *l. 2. C. de crim. sacrileg. & const. Regni disputare.* sciunt, esse quasi sacrilegium disputare, an is dignus sit, quem Rex elegit, & decreuit, & late videant per *Andr. in cap. 1. qui successores teneantur num. 15.* & facit *l. sacrilegij. 5. C. de diuers. rescript.* & tanto fortius, quia et si dignitas est de casu, *glos. in l. 1. in verbo casu. C. de comitibus, & tribun. lib. 12. per l. digna. C. de legib. & const.* nemini tamen absque Dei voluntate Principatus potentia contingere potest, *Ioseph lib. 2. de bello Iudaico, & Gubernator Christianus in lib. 2. cap. 3.* Iudicia Regis in manu Dei sunt, & quandoq; Hebetiores melius quam acutiores Rempublicam administrant, secundum *Thucidam in lib. 3.* & quandoque vt *Pbol. Commicus,* notat, ingenium naturale perfecte bonum antecelleret omnes alias scientias, & ob populi peccata permittitur aliquando impios, & ignaros regere, & iudicare, sed omnes praesumendi sunt docti, & conscientiat, ac puri. Est verum, quod si inhabiles sunt, officium derinere non debent, vt per *Gubernatorem Christianum in lib. 1. cap. 6. col. 7. fol. 33.* quia arbores paruz vites magnas non sustinent: & vasa cum licoribus experiuntur. Sed Eruditorum Consiliariorum dies vnus plus patet, quam Imperitorum longissima aetas; & *Cicero* ait, *Gravior, & validior est decem virorum bonorum sententia, quam totius multitudinis imperitia.* merito Imperator iustissime decreuerat, vt examinarentur *l. 1. in fine. C. de praepositis sacri cubiculi lib. 12. in fine,* maior enim sufficientia, & scientia requiritur in Iudice, quam in Aduocato, *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. cap. 6. nu. 21.* quia Iudex est sicuti Medicus, & sicuti nauis Gubernator, idem *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 4. nu. 14. pag. 355.*

104 Antiquis temporibus Iudicantes in Regno, exigebant trigessimam, ac esculenta, & poculenta, vt in *constitut. Regni Cum circa;* in

105 qua notatur, quod Iudices, qui in hoc Regno erant tempore belli (sequuta pace) fuerunt sublatis, & alij in eorum locum constitu-

ti; De Iure autem digefforum dissonnebatur receptio xeniorum, vt in *l. solent, ff. de offic. Procons. qui text. hodie est correptus.* vt aduertit *Auendanus de exequendis mandatis Regum lib. 1. cap. 2. num. 1. & seqq. vers. & quod;* & etiam in Regno per diuersas *pragmaticas sub titulo de muneribus officialium,* verum inter ipsos ad inuicem non sunt recipere aliqua munuscula, *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 14. num. 23. fol. 348.* Habent enim eorum prouisionem Naturam, & in anno 1626. fuit aucta prouisio DD. Consiliarijs vsque ad ducatos 1000. quae per prius erat duc. 600. Officialis enim conductio, est contractus innominatus, facio vt des, & secundum labores est soluendum salarium, *Bal. in cap. 1. §. sol data. quis dicatur Dux,* & ideo fuit augmentatum salarium, pro quo augmento soluendo fuit etiam alterata solutio supplicationum in granis 25. quae per prius erat granorum 12. & prouisum, quod obtinentes sententias, vel decreta in eorum fauorem soluerent carolenos 15. pro 100. fuitq; in principio practicum, vt etiam conuenti absoluti aliquid soluerent; Sed *Afflicus in constitut. Regni Cum circa iustitia,* dicit auctoritate *D. Thoma, & Andrea,* quod prouisiones Officialium debent solui ex Regni redditibus, qui ad hoc sunt impositi, vt ex illis Regnum defendatur, & iustitia ministratur; sed inde fuit prouisum, vt augmentum hoc soluatur super Gabella ducati vnus pro qualibet vini vegete Ciuitatis Neapolis, scilicet quod ad eius supplicationem fuit augmentata prouisio praedicta; sed Delegati Bancorum pro extraordinario labore possunt habere duc. 100. annuos, vt in *prag. 11. §. 2. in fine de officialibus.*

107 Consiliarij tenentur denunciare corruptelam alterius Officialis, sicuti etiam tenentur denunciare committentem crimen contra Imperatorem, vt in *auth. vt liceat matri, & auia, §. si vero contra Imperatorem,* vt notatur in *fine lib. 1. constitutionum Regni versus formam sacramenti;* & facit *constitutio Regni corruptela. in fine;* quae probatur per testes alios inhabiles, & singulares, vt in *pragmat. 3. 4. & 5. de munerib. official. & Auendan. de exequendis mandatis par. 1. cap. 2. nu. 18. vers. 3. fol. 39.* (vbi quod Iudices nec a non litigatoribus accipere possunt,) *Bouad. in 2. tom. polit. fol. 663. lib. 5. c. 2. nu. 52. de Ponte in decis. 16. & cap. Regni vulgaris fama proloquium.* Iudicesq; qui se furtis, & sceleribus fuerint maculasse conuicti, ablatis codicillorum insignibus, & honore exuti, inter pessimos quosque plebeios habeantur: nec sibi post hac de eo honore blandiantur, quo se ipsos indignos iudica-

dicauerunt, *l. Iudices. 12. C. de dignit. lib. 12.*
 & licet quis non teneatur maleficium indi-
 care, tamen Proditorem Regis indicare ce-
 netur, *l. metrodorum ff. de pœnis, Andr. in*
cap. 1. §. praterea num. 7. qua sit prima causa
benef. amitt. & similiter delicta Officialium
 pandantur, vt puniantur *l. 1. C. de iuris Ad-*
uocatorum lib. 11. Sed delicta maiorum vt se-
 pius celantur, & non puniuntur, & Iustitiæ
 clauis errant, *l. ad Splendoris. 7. C. de diuersis*
officijs lib. 12. & inde maiora committunt, *l.*
7. eodem tit. In Romana autē Curia aliquid
 dare, vel promittere pro iusticia, & gratia
 optinenda non licet, sub pœna excommuni-
 cationis, vt in *extrauagant. commun. lib. 5.*
cap. 1. de sentent. excommun. Sed corruptela
 pecuniz semper fuit, principiumq; habuit
 Athenis, & inde Romæ, teste *Plutarcho in*
uita Martij Coriolani fol. 48. Vbi quis pri-
 mus eam iouenit habes. Officialium enim
 delicta maiori pœna sunt plebenda, *Bouadil.*
tom. 1. lib. 1. cap. 3. num. 61. pag. 54. Legimus
 enim in *actibus Apostolorum 24. in fine,* quod
 felix Præses sperabat habere pecuniã à Diuo
 Paulo carcerato, & in *cap. 29. eisdem actibus*
 habetur, Diuum Paulum fuisse remissum ad
 D. Præsidem, ne dicatur, quod Claudius Ly-
 sias erat pecunia corruptus; Hinc est, quod
 etſi Officiales iurent non reuelare secreta:
 attamen turpia, & illicita absque periurio
 reuelare possunt, *Ioach. Misfing. in sing. ob-*
seruationum, obseru. 78. fol. mibi. 232. & tan-
 dem caueant, ne incidant in pœnam Consti-
 tutionis Regni *Si Iudex. cum seqq. sub tit. de*
pœna Iudic. qui mal. iudicauit; Nec officia
 109 à Baronibus accipiant, vel extra Ciuitatē
 eant sine licentia Principis, vt aduertit *Bal.*
in l. dumuirum. 53. C. de decurio. lib. 10. & ita
 sancitum est per plures *pragmat. Regni.* fu-
 giantq; partialitatem, vt aduertit *Auendan.*
de exequ. mandat. Regum par. 1. cap. 2. nu. 20.
 In qualibet .n. die Iouis S. C. audit relatio-
 nes faciendas per Iudices ciuiles, & crimina-
 les, ac per Consultores aliorum Tribunaliū
 huius Ciuitatis, quibus per D. Præsidem
 fuerit iniunctum, quod verbum, seu relatio-
 nem faciant in S. C. Et licet ob illata forte
 grauamina, causa prædicta deberent rema-
 nere in S. C. ad tradita per *Andr. Gaill. præf.*
obseruat. lib. 1. obseruat. 132. Attamen Rante
 vicinitate ipsorum, solet providere, & nor-
 mam itis Iudicibus referentibus dare quid
 erit agendum in causis relatis, vt per *Vinc.*
de Franch. in decis. 88. Regiaq; Pragmat. 41.
de offic. S. C. ordinat, vt causa semel relata
 in vna aula, in eadē decidatur, nisi aliter per
 Proregē visum fuerit: Sed hoc in causis cri-
 minalibus tantum practicatur: Sed in ciui-

libus non solet observari. Aduerte tamen,
 quod in hoc die Iouis non potest S. C. alias
 causas ciuiles facere, & præcipuē in illa hora
 criminaliū, vt p plures ordines S. E. in *libris*
secretarij S. C. est videre 26. Aprilis 1588.
19. Iulij 1589. 1. Aprilis 1590. 27. Augusti
1590. 20. Iulij 1591. 15. Nouembris 1593.
 & ordines isti sunt in processu vertente in
 S. C. in *Banca de Mondellis inter Victoriam*
Podericam, cum Dominico Spinula fol. 355.
 & 356. Olim DD. Consiliarij cum DD. Re-
 gentibus conueniebantur nedum in negotijs
 status, sed etiam in illis de iusticia, vt est vi-
 dere in *Capit. & Priuileg. Neapol. fol. 161.*
ater. c. 8. In quo Regi Philippo Secundo fuit
 supplicatum, vt solitum prædictum obserua-
 retur, & responsum extitit, quod considera-
 bitur, & similiter Regentes dabantur Adiun-
 cti S. C. ad quod veniebant ad votandum,
 vt in *pragmat. 41. cap. 3. de officio S. C. adita*
Bononia per Carolum V. de anno 1533. Sed
 inde obseruatum fuit, vt S. C. accedat ad vo-
 tandum in Collaterali Consilio, siquidem
 Regentis officium præcedit, *Fontanell. de*
præf. nuptial. par. 1. clausul. 3. glof. 1. num. 9. in
fine, vbi tenet, quod Consiliarij, & Regentes
 Comites præcedunt in processionibus.

At postquam vidimus aliqua concernētia
 S. C. & eius Regios Consiliarios in genere:
 dum eis vnus pro capite tanquam Primarius
 Magistratus præcedit, qui Præsidens S. C. de-
 nominatur in *pragmat. 2. vers. igitur nu. 24.*
sub tit. de offic. S. C. & docuit sacra pagina
in Exod. 18. ibi, Constitues eis Tribunos, &
Centuriones, & quinquagenarios, & Deca-
nos, qui iudicent Populos omni tempore, &
quicquid maius fuerit referant ad te. Merito
 de eo aliqua specialia erunt videnda: sique
 Præsidens originem scire cupis: perquire
Marcum Antonium Surgentem in tract. de
Neapol. illustrata cap. 26. num. 12. fol. 288.
 110 asserentem apud Iustinianum Præsidem
 fuisse Tribonianum, qui vir Magnificus fuit
 vocatus, cæteri verò Illustres appellabatur,
 vt in *proemio Institutionum,* ex quo notari
 111 potest Titulum Magnifici, vel Excelſi, ma-
 iorem esse quam Illustriſ: quinimo & Præfe-
 cto Prætorio, & ipsi Regi, Titulus Magnifici
 fuit aliquando datus, *Abb. in cap. nouis. de*
officio Delegati, & Restaurus de Imperatore
qual. 59.

Est tamen verum, quod hoc nomen Præ-
 sidens est generale, & quemcunq; Recto-
 ré Prouinciæ comprehendit, *l. 1. ff. de officio*
Præsid. & Lraptores. 42. C. de Episc. & Cler.
& l. tam dementis. 21. C. de Episc. audient. in
 quibus Iuribus nomina distincta habes tam
 de Præsidente, quam de Locumtenente Re-
 gia

gia Cameræ, quam de Rege M.C.V. Sed in hoc S.C. Dignitas est illius, qui præest eū Titulo, Sacre Regiæ Maiestati, ut alias diximus, ex quo in eo præsedit Rex Alphonfus L. Aragonensis, qui principium dedit, & inde subsequentes fuerunt, in anno autem 1445. (cetera *Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de antiquo statu Regni num. 18. fol. 67.*) Alphonfus Borja Hispanus Episcopus Valentinus, qui in se fuit Papa, & Calixtus Tertius vocatus: cui successit D. Ioannes de Aragonia Cardinalis, filius Regis Ferdinandi Primi, (qui Titulum Illustrissimi in Collegio Cardinalium primus habuit, & inde Cardinalis de Etr., & postea paulatim alij habuere: Sed in anno 1630. fuit eis constitutus Titulus Eminentissimi, & Reuerendissimi) & postea Ferdinandus de Aragonia Dux Montis Alti: & inde Orolandus Roggerij de Pallas Patriarcha Alexandrinus, & Episcopus Vigiliensis: Quintus exiit Oliuerius Carrara Archiepiscopus Neapolitanus: & Sextus Lucas Tozzulus Romanus: Septimus successit Antonius de Alexandro: & Octauus Andreas Mariconda: Nonus venit Antonius de Ianuario: & Decimus Cicco Loffredus: Vndecimus fuit Hieronymus Scuerinus: & Duodecimus Antonius Santi-ganus Hispanus: Decimus tertius fuit Thomas Anellus Salernitanus: & Decimus quartus Io. Andreas de Curte: Decimus quintus fuit Antonius Orificius: & Decimus sextus Io. Antonius Lanarius Præfidentis electus tantum, quia dum ex Hispania Neapolim veniebat, ante adeptam possessionem ex hac vita secessit in Ciuitate Ianuæ: & Tomum eius Consiliorum habemus. Decimus septimus fuit creatus Vincentius de Franchis, qui quatuor tomos decisionum eiusdem S.C. cum maxima utilitate, & dilucidatione negotiorum Tribunalium Neapolis, & aliorum composuit: quo defuncto ad hoc officium fuit assumptus Don Petrus de Vera ab Aragonia, qui Decimus octauus Præfidentis numeratur: post cuius obitum, venit Camillus de Curte Decimus nonus Præfidentis, (quo mortuo infra vndecim dies) Vigessimus Præfidentis successit Marcus Antonius de Ponte cum titulo Marchionis de Sancto Angelo, qui circa annum 1623. vti Regens transiit ad Collaterale Consilium, & isto interim officium Præfidentis rexit eximius ille vir Regens Regiam Cancellariam Io. Baptista Valenzuola Valasquez, ut alias diximus, donec ex Hispania venit Vigessimus primus Præfidentis in capite Petrus Iordanus Ursinus Hispanus, sed originem trahens ex nobilissima Romana Urfinorum Protopia, reperiebatur enim Regens in supremo Concilio Italiae, ad quod à Potentis-

simò Rege nostro ex hoc Collaterali Concilio, in quo per prius Reges erant, vocatus fuerat: venitq; de mente Iunij 1626. & cū tanta humanitate, & charitate, officium exercere incepit, & sic continuat, ut vere perscrutator, & indagator veritatis caularum vno omnium ore, & consensu acclametur.

Titulus solitus dari D. Præfidenti est Circumspecti, quoniam quæ circumstant, videt, *D. Thom. 2. 2. quæst. 49. artic. 7.* sicuti dicitur de prudente, id est quasi procul videns, *ibid. artic. 6.* Alijs vero, puta Regenti M.C.V. vel Secretario Regni, datur Titulus Spectabilis, ex quo spectant, quæ sunt ab alijs: licet aliquando etiam Proconsuli datus fuerit titulus iste Spectabilis, *l. 1. C. de Comitibus Concistorianis lib. 12.* Tituli enim mutantur ex diuersitate temporum, ut in *S. 1. in auth. de sanct. Episcop.* Vbi tunc temporis erat minor Titulus Reuerendissimi, quam Venerandi, & hodie contrarium seruatur.

Huius Domini Præfidentis autoritas magna est, siquidem superest omnibus Consiliarijs, ac Tribunalibus M. C. V. & C. Admiratiz, ac alijs, præter Regiam Cameræ Summariz, & subditos suos. Et cognoscit de grauaminibus omnium Decretorum latorum, domi per DD. Consiliarios, ac etiam per S.C. & per supradicta Tribunalia: soletque prouidere, quod fiat verbum, id est relatio in S.C. ut expediens ei videbitur, pro reparandis grauaminibus prædictis, ac etiam prouidet quoad decreta interlocutoria lata per M.C.V. vel per alia Tribunalia Neapoli existentia, ut hæc relatio in S. C. ut infra in ordine cuiuslibet Tribunalis videbimus. Nota tamen, quod si à prædicto interlocutorio decreto non fuerit appellatum, in appellatione causæ principalis emendari poterit, si principali negotio præiudicat, *l. generaliter. C. de reb. cred. & iura iur. Andr. in S. eadem. de statut. & consuet.* vbi affirmat, magnam de hoc fuisse contentionem inter *Innocent.* affirmantem, & *Hosien.* negantem, & tandē *Innocent.* sententia fuit ab omnibus approbata. Quinimò nedum à decretis latis, sed etiam si timor cōminatæ torturæ, vel grauaminis inferendi inesset, similiter prouidet, ut fiat relatio in S. C. quoniam idem est timor, *cap. 1. in verb. timentes se à Iudicibus grauari de dilationibus: & Anchar. in consil. 87.* post *Senecam* dicentem, quod *peior est belli timor, ipso bello.* Simileq; dicimus, quod timor armorum facit idem, quod ipsa arma, *l. 1. §. idem labeo. ff. de vi, & vi armata.* A grauamine cōminato datur appellatio, *l. si quis prouocatione. C. de appellat.* Idemq; operatur timor tormentorum, ut ipsum tormentum:

nam

nam si ductus ad locum tormentorum confiteretur, ac si confessus fuisset in tormentis haberetur, *textus est notabilis in l. cum pater. C. de effio. bonorum*, ubi quod pro timore futuri grauaminis, quilibet recursum habere poterit, & facit *l. quemadmodum. C. de inoffic. testament.* ubi preparatio habetur pro preparato. hinc dixit *Bald. in cap. 1. §. si quis iniuria de pace iuram. firm.* quod si Princeps alicui præcipit, ut talem occideret sub comminatione mortis, si contrarium faceret: excusaretur iste occidens ex tali commisso homicidio, per *text. notab. in l. sciētia. §. cum aliter. ff. ad l. Aquil. & glos. in l. penult. ff. si famil. furtum fecisse dicatur.*

Sed prædictam appellationem limita in causis comminatæ capturæ Inquisitorum, nam per *pragmat. 44. cap. 3. de offic. S. C.* disponitur, nõ debere à Præsidente talé appellationē de verbo faciendo admitti, ut ibid. Cumque varij diuersique Casus in dies accidunt D. Præsidentis potestatem concernentes, non potest vera, & determinata delucidatio haberi, sed de similibus ad similia decidi poterunt, *l. nam ea. ff. de legibus.*

Nos autem aliquos casus speciales, ut plurimum in facti contingētia circa iurisdictionem, & potestatem D. Præsidentis obuentos, referre non piguit, & præter alios, infra scriptos notabis.

112 I. Enim potest interuenire in qualibet Aula S. C. & in quibuscumque diebus, & horis, & causis, prout sibi melius videbitur, & necessum fore cognouerit *pragm. 41. de offic. S. C.* nisi esset suspectus, ut infra hic in 7. & 8. casu videbimus. Et in principio cuiuslibet mensis Cõsiliarios monet de secreto tenendo, ut videbis infra hic in 15. casu; ac in principio cuiuslibet anni iuramentũ Regijs cõsiliarijs præstat de secretum tenendo, & silentium seruando, prout etiam faciunt ceteri, Tribunalium capita, puta D. Prorex in Collaterali Consilio, & Circumspectus Locumtenens in Regia Camera, & Spectabilis Regens M. C. V. in ea, ut in *pragmat. 5. de suspitio. official.* & vide infra hic in 15. casu. Istiq; Domini tamquã capita omnibus exēplarem vitam subditis præbeant, & recorderentur de *glos. fin. in l. 3. C. de Palatinis lib. 11.* quæ ait, *Prælatas malus bonum subditum timet.*

II. Ex quo facultas dandi Iudicem competit Iure Magistratus, *l. 1. ff. de offic. eius, & l. fin. ff. qui, & à quib. ibi, Iudice dato à Magistratibus Populi Romani, cuiusque ordinis, vnde, & de ordinibus videtur agi, merito an-*

tiquæ causæ vadunt ad successores, *pragm. 1. §. 4. de causis deciden.* nouas verò committit Cõsiliarijs, (sed non Iudici petito, ut aduertit *Anna in sing. 280.*) verum causæ graues, & Iuris articulos concernentes Doctioribus committendæ sunt, distribuendo omnia eum æqualitate inter Aulas, ut æqualiter expediri possint, & cum circumspectione: ne vna, vel altera Aula, magis honorata, vel onerata remaneat, *pragmat. 41. de offic. S. C.* ait enim *Tacitus in lib. 1. annal. cap. 4. Ne ad unum omnia deferrent: plures posse facilius munia Respublica societatis laboribus exequi.* Et *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez in lib. 2. cap. 20. col. 5. fol. 118.* optimè cõprobat, labores inter ministros esse diuidendos, & vnum solum non grauandum. Aduertat tamen, ne alicui Ministro committat id, quod inuitus acceptat, quia semper aliquid omitteret, ita enim euenit, quando *Dauid* commisit *Ioab* numerationem gentium, renuerat enim *Ioab* dicendo, *Quod in peccatum reputaretur, & ideo numerari non debet:* Tamen prævaluit sermo Regis, & *Ioab* exijt, & numerauit; sed aliquas terras non numerauit: eo quod inuitus exequeretur Regis Imperium. *1. Paralipom. 21.* ubi habetur, quod numeratio displicuit Deo, & mandauit aut famem, aut bellum, aut pestem eligi: & *Dauid* elegit pestilentiam; meritò *Ioseph de Bello Iudæico lib. 1.* dixit, nemo magis idoneus ad consilium exequendum, quam ipsius *Au-*thor.

III. Non committit appellationes causarum criminalium, & sententiarum condēnationis ad mortē, vel membri abscissionis, nisi prius audito Iudice Mag. Cur. Vic. causę Commissario, ac Fisci Patrono: ad finem videndi an causa sit remittenda ad M. C. V. vel in S. C. committenda, interim vero executio retardatur, *pragm. 44. de offic. S. C.*

IV. Interuenit Præsidentis in decretis interponendis per S. C. quando agitur de accessu faciendo super faciem loci. Et alias sine eius interuētu decreta prædicta essent nulla, secundum *Pragmaticam D. Comitiss Mirãda de anno 1597. collocata sub titulo de offic. Procuratoris Cesaris. pragmat. 64. §. 7.* & ideo in decretis prædictis esset addendum, interposita fuisse cum interuentu D. Præsidentis, quod non seruatur, & fortè deberet seruari sante *Pragmatica prædicta.*

Aduertas tamen, quod per *litteras Regias expeditas sub die 28. Maij 1625.* & regitratas penēs Secret. Sacr. Conc. fuit prouisum, ut vnus tantum ex vocantibus possit accedere,

dere, & si interesse Fisci adesset, cum Fisci Patrono; & quod D. Prorex cū Consilio Præsidentis Sac. Conf. potest dispensare, vt accedat alter Consiliarius cum Commissario: verum si partes alios pro accessu faciēdo petierint, dispensatio Proregis insimul cum Collaterali Consilio requireretur, & alias fieri non potest sub pœna ibi statuta, de quibus literis diximus supra *vers. 2. obseruat. 2. in his, qua non potest facere Prorex in casu 10. num. 95.*

V. Si in votando, vota paria existerent, non prualet pars illa, cui Præsidentis inhæret, vt in *pragmat. 1. de causis decidendis. edita in anno 1574. & notat Vinc. de Franch. in decis. 252. sed Thesaur. in decis. 1. num. 5. dicit, stylum Tribunalis esse attendendum, & merito in Regia Camera Summarie seruatur, vt in paritate votorum sententia sit pro Reo, secundum terminos l. inter pares. 38. ff. de re iudicat. & Vincent. de Franch. in d. decis. 252. Quod intellige etiam si Regia Camera, in Consilio Collaterali votaret, vt fuit decisum in Collaterali in anno 1629. in causa D. Martæ cum Regio Fisco, in Banca de Orilia, præuia maxima discussione. Ac etiā procedit, si Regia Camera votaret cū Consiliarijs adiunctis, vt per eund. de Franch. decis. 105. 252. & 513. & de Ponte decis. 31. & Rouitus in cons. 102. nu. 14. vol. 2*

VI. Non potest Præsidentis causas sibi committere, vel delegare, l. 4. ff. de tutor. & curator. datis ab his. Sicuti nec Prælatus potest accipere Prælatorem à se ipso, cap. ult. in glos. super verb. valeat. de offic. Archidiaconi, prout nec possunt Locumtenens Regie Camere, vel Reges M. C. V. causas sibi committere, Vincent. de Franch. decis. 86. in fin. per pragmat. 9. §. 1. de officio Iudicum.

VII. Præsidentis Sac. Confil. si suspectus in delegando esset, supplicationes in Aula Sac. Conf. in qua residet Decanus, leguntur, sique Decanus suspectus esset, leguntur vbi residet secundus ex quatuor Aularum Præfatis, & sic de singulis subsequētib; (quia totum S. C. non potest allegari suspectum, Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 3. cap. 8. nu. 123. fol. 195.) vt in pragmat. 73. de offic. Sac. Conf. vbi, quod in tali casu supplicationes sunt legendæ coram omnibus de illa Aula, & cum eis fiat prouisio necessaria in supplicatione, legenda, vt etiam est ex dispositione *auth. qua supplicatio. C. de precib. Imper. offerem.*

113 Obseruatur tamen in hoc Senatu, quod si Præsidentis Sacri Consilij esset suspectus in iu-

dicando, non est suspectus in delegando, vt fundat Menoch. de arbitr. Iudicum in casu 458. num. 19. post Bal. in auth. Clericus. nu. 1. C. de Episcop. & Cler. Castr. & Dec. in l. prator. ff. de iuris. omnium Iudicum. & tangit D. Rouitus in pragmat. 15. de suspitione Officialium, vbi refert decretum Coll. Conf. vt non sit suspectus in prouidēdo Regias decretationes de verbo faciēdo, nisi ex capite inimicitie esset suspectus: & notat Mastrik. in decis. 234. nu. 23. col. 3. Decretumq; prædictum fundari posset, ex *auth. si vero contingerit. C. de iudic. de Iure enim ciuili regulariter Ordinarius recusari non potest, Andr. Gaill. præd. obseruat. lib. 1. obser. 33. Sed secus est de Iure canonico, ex cuius dispositione etiam Episcopus recusari potest, vt ibid. per text. in cap. si quis contra Clericum. de foro compet.*

Sed aduerte, quod additio ad Det. in loco citato, notabiliter dicit, hoc debere intelligi ante recusatorem propositam, quia deinde delegare non posset, nisi de consensu recusantis, cap. Iudex. de officio Delegati in 6. & cap. cum speciale sit. de appellat. & ita tenet Robert. Lancellott. in tract. de actent. cap. 6. num. 43. in tract. tom. 5. fol. 340. post Bertrand. in cons. 115. sub nu. 3. & in cons. 127. sub num. 4. lib. 2. vbi refert DD. contrarium tenentes. Sed in Regno nostro Ius canonicum seruatur in suspitionibus proponendis, Maranta in suo speculo fol. 109. ante numerum 43. & licet D. Tapia in suo Iure Regni sub tit. de suspitionibus Officialium in Ritu 1. lib. 5. nu. 3. fol. 178. asserat vt supra diximus, quod si Præsidentis S. C. esset suspectus in iudicando, in delegando non erit suspectus, nisi suspitio proponeretur ex capite inimicitie, prout etiam dixit D. Rouitus in loco supra citato: Attamen ne prætereas, quod delegare est committere, Abb. in cap. si quis contra Clericum. nu. 18. de foro compet. & qui committit indicat, l. si prator. 8. ff. de offic. eius, Andr. in l. Imperialem. nu. 85. de prohibita feud. alienat. per Fredericum; & inter se non differunt, iudicare, iubere, & dare Iudicem, seu mandare iurisdictionem, vt per optime fundat Casar à Costa lib. 2. variar. ambiguit. cap. 5. in explicatione l. fin. ff. de officio Præfati Verbis, vbi refellit DD. contrarium tenentes, sique dum D. Præsidentis committit causam, decernit, cui committenda erit pro vtilitate Partis aduersæ: Ergo nullo Iure potest, nec debet interuenire in delegando post recusatorem propositam, etiam ex alia causa, quam inimicitie, vt etiam obseruatur in Barone, quo allegato suspecto, nec ipse, nec eius Officiales possunt causas contra

tra vafallos committere, vt infra *verf. 3. obferuat. 4. num. 22.* Fortiusq; hæc procedunt, quia recufatio infamiam irrogat, & odium parit, vt alias dixi. Quinimo hoc magis militaret, fi eflent decernendæ decretationes de verbo faciendo circa grauamina, vel fi caufa efllet decidenda in vna, vel pluribus Aulis, nam tunc, non folum eflt delegare, fed iudicare. Et ideo in facti contingencia in Colateralis Confilio decidere feci (in caufa Venerab. Monafterij Sancti Laurentij prope Padulã, cum D. Horatio de Ponte Marchione Padulæ, in Banca de Scacciauento de anno 1614.) vt D. Marcus Antonius de Ponte Marchio Sancti Angeli, & Præfes Sacri Confilij poft recufationem propositam ex caufa confanguinitatis, non interueniret amplius, nec in delegando, nec in decretando supplicationes de verbo faciendo.

Et quando Præfident S. C. fufpectus allegaretur, totum Concilium nõ eflt fufpectum, *Giurba in decif. 27. Mastrill. in decif. 151. num. 85. & vide fupra verf. 2. obferuat. 2. num. 105. & in principio hic.* Ac fi Magifter Actorum eflt fufpectus, omnes eius Scribæ funt fufpecti, vt per *Giurbam in d. decif. 27. num. 10. in fine, & Mastrill. in decif. 151. num. 90.* verum fufpicio Magiftri Actorum debet difcuti in Aula, vt per *D. Rouitum in pragmat. 1. num. 19. de fufpit. Official.*

VIII. Præfident Sacri Confilij relationi, vel difcuffioni caufarum, in quibus eflt Aduocatus aliquis fuus confanguineus non interuenit, ficut nec etiam interueniunt cæteri Iudices confanguinei prædictorum Aduocatorum, *pragmat. 33. cap. 3. & 6. de offic. Sac. Conf. & pragmat. 40. eod. tit. & pragmat. 1. §. 5. de caufis decidendis.* Et tandem per D. Comitẽ de Lemos fub die 31. Maij 1616. (ad euitandas fraudes circa tales fufpitiones,) **114** fuit prouifum, quod Aduocati onus aduocationis caufarum, in quibus votant Iudices, qui funt eis confanguinei, vel Affines, acceptare nequeant, fub pœna pro prima vice fufpentionis officij aduocationis per fex menses: & in fecunda per annum, & in tertiã priuationis officij aduocationis: & in tali cafu Iudices non remoueantur; Fuitq; talis prouifio facta, ne per indirectum partes eligant Iudices, quos vellent, dum Aduocatos confanguineos Iudicium affumebant, & fucceffiuè Iudices illi interuenire non poterant. In qua quidem Pragmatica etiam **115** prouidetur, ne reftituantur de pofita fufpitionum Officiali, etiam fi capita recipienda non eflent: vel quia non præponuntur in tempore, vel quia non militant, quod nota.

Et ideo circa hæc aduerte ad concessio- nem factam Ciuitati in anno 1583. *cap. 3. in Priuilegijs, & Capitulis Neapolis pag. 173. 116 ater.* vt Iudex confanguineus non poffit interuenire in caufis, quæ funt alicuius Clientis illius Aduocati, qui Aduocatus generalis foret in alijs caufis illius Clientis, quod extenditur etiam in gradu affinitatis, vt ibidẽ. Sed limita in caufa fimili, quia Iudex non potest interuenire in caufa, in qua fuit Aduocatus, fed in fimile fic, *Vincent. de Franch. decif. 87. num. 18.*

IX. Arbitrabitur fi caufa erit decidenda iunctis Aulis, *pragmat. 41. & 66. de officio Sac. Conf.* quod intellige in prima instantia, quoniam in caufa reclamationis, fi agitur de fuma vltra ducatos 2000. quæ Aulæ sũt concedendæ ex neceffitate, vt *ibidem*; fed nõ debet fieri coaceruatio diuerfarum fummærum ad hoc optinendum, *l. si idem. 11. ff. de iurisdic. omni. Iudic.* Hinc eflt, quod fi capitale efllet duc. 1000. & interefle aliorum ducatorũ mille, non potest prætendi vnio Aularum, *D. Tapia in Iure Regni in conf. Instrumentorum robur lib. 3. fol. 158. in fine.* Vbi quod ita fuit decifum, nõ obflante quod contrarium teneat *Io. Vincent. de Anna in fingul. 466.* Nota tamen in his caufis reclamationũ, nam retractata fententia, debentur vfuræ pecuniæ folutæ pro exequutione prædictæ fententiæ, *auth. quæ fupplicatio. C. de prec. Imper. offer. Io. Franc. de Ponte in tract. de potest. Proreg. pag. 175. num. 27. §. 4. de regal. impof. & Vincent. de Franch. decif. 120. in fine.*

X. Potest vnire Aulas in diebus Mercurij, vel Sabbati, prout fibi expediens videbitur, *pragmat. 41. de offic. Sac. Conf.* Sique aliqua ex Aulis numero Confiliariorum deminuta foret, potest de alia Aula, in qua fuperabundant Confiliarij, transferre aliquos ad deminutam Aulam, argumento *text. in auth. vt Clerici ex vna Ecclesia ad aliam transferantur ad fupplendum deficientium ftatutiũ numerum.*

XI. Potest decernere, & arbitrari, vt fibi videbitur, quando per Suam Excellentiam remittuntur memorialia, vt Præfident prouideat, *pragmat. 71. de offic. Sac. Conf. & in eisdem terminis punctualiter deciditur in l. generaliter. 9. ff. de offic. Præfid. & Vincent. de Franch. in decif. 300.* quia quando Princeps negotium remittit, videtur remittere id, quod Iuris erit, & iurisdictionem tantum excitat *Andreas Gayllus in obferuat. 41. nu.*

6. & *Mastrill. in decis. 228. num. 6. part. 3.* Intelligitur enim, ut fiat, quod debetur, *S. his igitur. cum ibi add. in auth. de heredit. & falcidia.*

XII. Potest congregare totum Sacrum Consilium, quando sibi expediens visum fuerit, *pragmat. 42. §. 8. vers. pro decis. causarum. de offic. Sacr. Conf.* quod extendit ad Decanum S. C. teste *Bouadill. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 7. num. 11. in fine fol. 121.*

XIII. Potest carcerare Consiliarios, secundum *Bouadill. in polit. par. 2. lib. 3. cap. 7. nu. 11. fol. 121. & nu. 56. fol. 139. ibidem.* Vbi asserit, quod licet Præsidentis hoc facere possit, tamen Decanus facere non potest. Sed in nostro S. C. non seruatur, & diximus supra *vers. 2. obseruat. 2. num. 38.*

XIV. Præsidentis Sac. Con. (quando adest paritas votorum) si ipse non interuenit in votando, poterit dare tres adiunctos; Verum si ipse votauerit, ad D. Proregem, & ad Collaterale Consilium est recurrendum pro adiunctis habendis. Verum si paritas incidit in votandis incidentibus, etiam quod Præsidentis votauerit, vnum adiunctum dare potest, *pragmat. 1. de causis decidendis, vbi Rouit. & Vincent. de Franch. in decis. 252. de quomodo votandi vide Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 7. num. 37. fol. 129.*

Et si paritas inter duos Magistros Rationales Regiæ Sielæ fuerit, D. Præsidentis dat adiunctum etiam dicto Tribunali Regiæ Sielæ, ut aduertit *Mutius Surg. in addit. ad Marcum Antonium Surgentem eius fratrem de Neapoli illustrata fol. 444.* Licet hodie Tribunal hoc Sielæ sit sublatum, ut infra videbis in 12. Tribunali. Et in hac materia adiunctorum nota quod fuit suborta difficultas in S. C. an ij, qui Iudices fuerunt adiuncti in causis vbi fuit paritas votorum, debeant inherere vni ex dd. votis, vel possint vota dare diuersa ab omnibus votis prædictis, in quibus paritas extitit. Et die 2. Iunii 1610. congregato toto S. C. pro decisione difficultatis prædictæ, fuit interpositum decretum videlicet, *Posse prædictos Adiunctos in causis prædictis dare eorum vota, prout melius de Iure eis videbitur, absque obligatione adherendi vni, seu alteri ex votis datis per alios Iudices, qui prius votauerunt. Ut penes Secretarium Sacri Consilij est videre, in die prædicto.*

Itaque Articulus fuit disputatus in causa Marci Anelli Staræij condemnati ad mortem per Mag. Cur. Vic. & appellatione interposita ad Sacr. Consil. duarum Aularum Consiliarij in pari voto fuere: nam aliqui erant in voto confirmandi, alij verò ad illum condempnandum ad remigandum vita durante. Fuerunt causæ prædictæ dati adiuncti Consiliarij Ianuarius, Georgius, & Valcarcer, quorum vnus adhæsit vni parti, & alter alteri, alter vero ex istis tribus votauit, quod torqueatur: Dubitatum fuit an ita votare poterat: & fuit conclusum, ut supra, ad quod facit *Gloss. singul. in l. item si vnus. §. principaliter. in verbo auctoritati. ff. de recept. arbitr.* Tu autem vide *l. duo Iudices. in fine. 28. ff. de re iudic.* quæ contra hanc conclusionem inclinare videtur.

XV. Præsidentis S. C. in principio cuiuslibet mensis Consiliarios moneat de secreto seruando, prout etiam faciunt Locumtenens Regiæ Cameræ Summaria, & Regens Mag. Cur. Vic. seruata forma *Pragmatica edita 31. Octobris 1594. & est 9. sub titulo de sumpt. Officialium.* Et de hoc secreto tenendo diximus supra hic *num. 92.* quod limita quo ad turpia, & illicita, quæ reuelare possunt, non obstante iuramento prædicto ut supra hic *num. 107.*

Et similiter in quolibet mense tenetur D. Præsidentis listam causarum expeditarum in S. C. ad D. Proregem transmittere, *pragmat. 10. cap. 7. de officio Sacr. Conf.* Listaq; causarum in diebus communibus describenda esset, ut partes sint in tuto, & ne defatigentur, est verum, quod ab aliquibus ex istis Dominis magis versatis lista prædicta in diebus communibus apponitur, sed ab omnibus apponendam esse, deberet à D. Præsidente decerni.

XVI. Præsidentis potest carcerare Regentem M. C. V. non parentem Regiæ decretationibus de verbo faciendo, vel alijs ordinibus Sac. Conf. verum solet prius certiorari D. Prorex, prout euenit de mense maij 1621. Reges. n. M. C. V. Io. Thomas Scurriolus Hispanus Regiæ decretationi expeditæ per D. Præsidentem S. C. Marcum Antonium de Ponte obedire noluit. Fuit enim habitus reuersus ad Illustriss. D. Cardinalem Zaparam Regni Locumtenentem, qui decreuit, ut S. C. determinaret, quid erat agendum, & provisionem faciendam executioni mandaret. Fuerunt enim congregati quatuor Aularum Decani cum D. Præsidente, & prædictum Regentem domi carcerauerunt, cum suspensione eius officij. Sed post quinque dies ad intercessionem eiusdem Præsidentis S. C. fuit prædictus Regens liberatus, & ad officium reintegratus.

XVII.

XVII. Potest D. Præfidentis concedere Regias decretationes de verbo faciendo an sit deferendum petitz in integrum restitutioni pro minoribus, & alijs personis priuilegiatis *pragmat. 3. de offic. Sac. Conf. & l. 1. ff. de offic. Præfēt. Prætorio.* idemque dici posset de milite, *l. 1. C. de iuris, & facti ignor.* Ac etiam de rustico, si peritiores consulere non potuit, per *glos. ibidem in verb. Armata, & l. fin. C. qui admitt.* at *Casar à Costa variar. ambiguit. lib. 2. cap. 2.* declarat rusticitatem debere intelligi de negligentia, & crassa ignorantia. Attamen mulieri maiori, aut viduz aduersus sententiam S. C. restitutio ista non debetur, *Vinc. de Franch. in decis. 284.* quia mulier in exercitio iudicij tantum restituitur in Regno, non autem aduersus sententiam, vt per *glos. in cons. Regni obscuritatē, vbi Andr. col. 1. & Affliēt. in 4. notab. verum Io. Franciscus de Ponte in cons. 58. num. 13. vol. 1.* asserit, quod existente causa probabili, talis restitutio ei concedi debet, & ita probat *Regni Constitutio. obscuritatem;* quæ licet in contractibus excludat restitutionem mulieribus, tamen ex causis eam admittit, vt *ibidem,* ergo & idem in iudicijs. Audini alias faisse controuersum coram Præfidente S. C. de Ponte, qui denegauit hanc restitutionem viduz, à qua interposita appellatione ad Col laterale Concilium, fuit prouisum debere concedi, vt in causa :: :: :: :: :: :: :: :: :: in Banca de Izzo, hodie de Martino, & Viduam intelligas etiam illam, quæ virum habet, sed inutilem, puta bannitū, captiuū, vel ad triremes condemnatum, *Barbat. in cap. significantibus de rescript. Tiraquell. de legib. connubial. glos. 1. par. 6. num. 12.* & alij quos cumulat *Novar. in praxi elect. & variat. fori quæst. 7. sect. 2. in 2. impress. Neap.* Ratio est, quia nullum, & inutile equiparantur, *Pereida de renouat. emphit. quæst. 12. num. 19.*

Sed in *Constitutione Regni mulieribus. sub tit. de restitutione mulierum,* disponitur. Mulieribus nō modicē læsis tam per Reges, quā per suos Officiales restitutionem in integrū concedi debere, & facit *l. si cum dotem. §. si mulier. ff. solut. matr.*

Quo vero ad minores nulla cadit difficultas, quin aduersus sententiam S. C. sit restitutio in integrum concedenda, si Sac. Conf. videbitur, *Vinc. de Franch. decis. 86. Affliēt. decis. 356. & ibi Vrsill. & Capyc. decis. 53.*

Quo fit, vt si minores in iudicijs, vel extra, in modico læsi probentur, restituendi sunt, vt in *Constitutione Regni Minorum. Iura;* vbi quod minores intelliguntur tam masculi, quam foeminae, qui 18. annum

non excefferint; sed limita secundum *Andream in §. præterea si quis. in adast. num. 28. de probib. feud. alien. per Frederic. vbi, quod feudatarius post 14. annum, vt maior contrahere potest.* Quo vero ad restitutionem concedendam Vniuersitatibus, vide *consist. Regni Beneficium;* vbi quod in iudicijs, & in contractibus restitui debent.

Reliqua verò hanc materiam restitutionis in integrum concernentia, perquiras infra in *vers. 13. obseruat. 1. circa finem, & supra vers. 2. obseru. 2. num. 45.* & de verbo deferre, vide *rubricā C. de dilatoribus lib. 10.* quo vero ad insufflationes spiritus vitæ instantijs peremptis, vide *D. Rouitum in rubr. de instantia causa non restauranda,* vbi quod etiam Regiæ Audienciæ Hydrunti, & Bari habent hanc potestatem insufflandi spiritum vitæ instantijs peremptis, ex quo Rex præfedit in Regia Audiencia Hydruntina, & inde fuit diuisa cum Regia Audiencia Bari, quæ eodem priuilegio gaudet, *l. 1. C. de Metrop. birito lib. 11. vt infra versic. 13. obseruat. 1. num. 91.*

XVIII. Præfidentis Sac. Conf. causas ciuiles, & criminales tam Magistrorum Actorū S. C. quam Porteriorum, seu Hostiariorum, eiusdem cognoscit, vt latè disserit *Io. Franc. de Ponte in decis. 36.* Et hoc comproba ex Priuilegio apparēte in Regia Camera Summaria inter Regium Fiscum, & Magistros Actores Sac. Consil. in Banca Anelli de Floribus; *concesso per Regem Ferdinandum Primum de anno 1480.* quando vendidit officium Magistri Actorū S. C. Francisco Coppulæ pro duc. 1200. & venditio fuit in burgenaticum pro se, & hæredibus, & successoribus ex corpore, & cum potestate substituēdi viros fideles, & legales, de quorum culpis, & defectibus teneatur; Et inde in anno 1481. idem Franciscus Coppula illud mediante Regio Assensu vendidit Comiti Fundorum, Honorato Caietano cum eadem potestate, & pro eodem pretio. Et inde in anno sequēti idem Comes Fundi vendidit officium prædictum 12. Personis, vt in morte cuiuslibet extingatur ad beneficium Regis, licet inde Carolus V. adidit Secretarium Xeam, ita, vt sint 13. & non plus, concessitq; prædictis 13. Actorum Magistris potestatem substituēdi, & quod in omnibus causis tam ciuilibus, quam criminalibus, etiam super præsentatione Instrumentorum, dicti Actorum Magistri, vel substituēdi ab eis non cognoscantur nisi per S. C. sed in hac substitutione seruandus esset ordo, *l. comperimus. 13. C. de proxim. sacrorum serinorum lib. 12.* Nec

prætereas hos Aëtorum Magistros teneri ad omnia damna, si processus perderetur, vt in foro Aragonum, in dispositionibus Caroli I. sub titulo de los procesos, que se pierden. Quinimo si prædicti fuissent citati ad informandum per Mag. Cur. possunt comparere coram Præfidente, secundum *Maßrill. in decis. 189. & 290.* non obstante *Ritu Mag. Cur. Vic. 269.* qui nullam exceptionem admittit, nisi illas tres, captiuitatis, absentia, & infirmitatis. Quoniam in hoc casu nõ procedit; & ita alias fuit practicum ex *l. magisteria. C. de iurisd. omn. Iud.* pro cuius intellectu facit *Vincen. de Franch. in decis. 88.* & aduertit *Consiliarius Patinnus Hispanus* (qui obiit anno 1627. vir integerrimus) in discursu militari descripto in *Commentarijs Pragmaticarum per doctissimum Consiliarium Rouitum in pragmat. 15. de Militibus.* Nota tamen illud dictum in *Lomnes. 12. C. de offic. Reñoris Prouincia;* Quod reguliter omnes Porterij sunt insolentes: imo voraces, & fraudulentis, vt in *l. 1. C. de numerarijs Actuarijs, & chartularijs lib. 12.* Sed habent aliqua Priuilegia. Nam commissis eis exequutione sententiarum, alij se intrmittere non possunt, *Bald. in §. si facta. in fine, si de fuedo fuerit controuersia folio 54. ater.* Tenentur penes Præfidentem Sac. Conf. & in portis Aularum Sac. Conf. semper assistere, vt in *pragmat. 20. de offic. Sac. Confil.* debent enim isti matriculari, *l. quicumque 10. cum seq. C. de choartalibus lib. 12.* Nec dignitatem habere possunt, sique illam acquisierint, spoliuntur, *l. fin. eodem titulo,* vt in hac tempestate euenit, dum quidam Porterius Sac. Conf. officium Magistri Aëtorum in Regia Camera Summarie emere fuit ausus, & extitit eiectus; vide alia infra hic post *nu. 243. in 11. potest. Regentis M. C. V. in fine.*

Quo vero ad Scribas Sac. Conf. videtur illos subesse Mag. Cur. Vic. per *l. serinearios. 16. C. de testament. militis,* & per quæ dicit *D. Rouitus in pragmat. 2. §. igitur. num. 7. de officio Sac. Conf.* vbi quod Consiliarij subsunt Mag. Cur. Vic. Sed contrarium suadetur ex dicto Priuilegio, & per *l. 3. C. de Cornicularijs lib. 12. ibi, caterisque qui in officio culminis tui merent;* Sed Scribæ subsunt, ac vni sunt cum Magistris Aëtorum, & Echo Iudicum sunt, & tamquam radius à Sole, vt infra *vers. 4. obseru. 2. num. 67.* Ita & isti Scribæ. Ergo D. Præfidentis iurisdictioni subsunt, & subesse debet, quod eo fortius procedit, dum Mag. Cur. Vic. est Tribunal subordinatum ad Sac. Conf. & per appellationes ab eo, ad Sac. Conf. deuenitur, in quo causæ termina-

tum habent finem, ergo nõ potest dici Mag. Cur. Vic. tanquam Ordinariu Tribunal spoliari causis prædictis, dum ad Sac. Conf. deueniendum erit. Nota tamen, quod in his casibus non possit Præfidentis per se solum causam cognoscere, sed vna cum Consiliarijs examinare, *auth. ad hac. C. de iudic. & tandem pro supradicta opinione confirmanda videas cap. 54. Regis Catholici in Priuileg. & Capit. Neapol. fol. 46. & in cap. 41. Magni Capitanei in dictis Priuilegijs pag. 36. ater.*

XIX. Licet olim Præfidentis Sac. Conf. de causis summarijs, & salarijs seruentium cognoscebat, vt in *auth. nisi breuiore. C. de sent. ex breui loc. recitan. & l. ne quisquam. §. de plano. C. de offic. Proconf.* Attamen quia Præfidentis in maximis, & arduis negotijs occupatus, in minimis occupandis non erat, vt per *text. in cap. anteriorum. §. illud. 2. q. 6. merito prouisum fuit, vt causæ istæ remittantur ad Regentem Mag. Cur. Vic. vt in prag. 1. §. 6. de caus. deciden.* Nota tamen, quod à sententia lata in causa salarij, non datur appellatio ad finem retardandi exequutionem, vt infra hic *num. 205. in 2. potest. Regentis M. C. V. & Anna in singul. 42.* & salarium deberi non obstante quinquennio elapso ad illud petendum, tenet *Giurb. in decis. 16. vol. 1. & dicemus infra hic post num. 205. in 2. potestate Regentis Magnæ Curia,* quicquid disputet *Guttier. in tract. de actib. Iudiciar. iurat. num. 20. in tract. tom. 3. par. 1. fol. 387.* Verum salarium debeat elapso triennio.

XX. Si Præfidentis esset infirmus, vel absens, aut longo impedimento impeditus: Decanus Sacri Consilij eius officiu exercet, vt ex *pragmat. 6. Maij 1558. relata à D. Regente Tapia in suo Iure Regni sub titulo de officio Sac. Conf. lib. 2. fol. 161.* Decani enim aliquo præfulgent priuilegio, vt in *l. 1. C. de Decanis lib. 12.* Sed hoc non sepe obseruatur à DD. Proregibus, sed secundum qualitatem personarum, & temporum, vt dicitur infra *vers. 14. obseru. 2. num. 14. & seq.* prouident, Vidimus enim post mortem Præfidentis Camilli de Curte laboriosi, & docti viri, & Decanus remansit Consiliarius Scipio de Curte eius frater, quod D. Prorex Comes de Lemos mandauit supplicationes legi per quatuor Aularum Decanos à primo Ianuarij 1612. vsque ad primum Octobris 1613. quo tempore ex Hispania venit Præfidentis Marcus Antonius de Ponte Marchio Sancti Angeli, & officium exercuit vsq; ad 14. Februarij 1623. quo tempore transiit ad Regentis Regiam

•Cancel-

Cancellariam officium, indeq; obiit 10. Decembris 1624. & interim ad Præsidentis Sac. Conf. officium explendum, fuit ab Excellentissimo D. Duce Aluz Principe incomparabile transmissus nunquam satis laudatus vir

121 Io. Baptista Valenzuela Valasquez Regens Regiam Cancellariam vir vndique doctissimus, vt ex tot eius operibus cõpositis Mundus videt, officiumq; prædictum rexit à dicto die 14. Februarij 1623. vsq; ad 7. Iulij 1625. firmabatq; se ita, Valenzuela Regens officium Præsidentis, & Viceprothonotarij. cumque fuisset postea à Potētissimo Rege nostro vocatus ad supremum Hispaniæ Concilium.

122 licet Decanus remanserat D. Felix de Ianuario, ex quo impeditus reperiebatur, fuit Propræsidentis creatus D. Didacus Lopez Suarez Consiliarius Subdecanus, quo etiam tempore Proreges Regiam Cancellariam reperiebatur, & infimul vtraque officia magna cum admiratione, & prompta expeditione exercuit, vsque quo Regens Regiam Cancellariam fuit creatus, & isto interim superuenit supraddictus D. Felix de Ianuario Marchio Sancti Maximi Decanus, & Propræsidentis fuit creatus, & per mensem Officium prædictum magna cum celeritate, ac resolutione exercuit, vsque ad aduentum hodierni D. Præsidentis Petri Iordani Vrsini, de quo supra hic num. 111. diximus; sed ex dispositione

125 Iuris, supplicationes leguntur Consiliarijs absente Præsidente, vt in *auth. qua supplicatio. C. de præcib. Imper. offer.* licet ibi *Glof. afferat*, quod ad euitandas confusiones, coram Præsidente legendæ sunt.

XXI. Præsidentis Sacri Consilij præcedit Locumtenentem Regiæ Cameræ, sique Consiliarius status fuerit electus, præcedit Locumtenentem prædictum etiam per prius Consiliarium status, *Fabius de Anna in cons. 22. num. 43. Io. Andreas Georgius in alleg. 25. num. 11. & Regens de Ponte in decis. 8. num. 15.* Verum si ambo essent Regentes creati, ille præcedit, qui primus fuit Regens, *Marcus Antonius Surgens de Neapoli illustrata cap. 37. sub num. 22. & Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis tit. 3. §. 8. num. 35. sub tit. de elect. official. fol. 125.*

At si Sacri. Consil. & Regia Camera in Collaterali Consilio vniuerentur: Sacrum Consilium sedet à dextris, & Regia Camera à sinistris, prout mandauit Sua Maiestās, *Marcus Antonius Surgens in d. tract. de Neapoli illustrata cap. 27. sub num. 24. fol. 302.* & dum

126 Sacri. Consil. præcedit, etiam Præsidentis eius capur præcedit, non obstante, quod Locumtenens Regiæ Cameræ fuerit Regens

primus, & in actibus indifferentibus Præsidentem solum præcederet: Quoniam (in hoc casu) Præsidentis antecellit. Quinimo si Præsidentis, aut Locumtenens prædicti ante Decanum Collateralis Consilij fuissent Regentes creati, & in alijs actibus præcederēt: Attamen si ad Collaterale Concilium accederent, Decanus Collateralis Consilij, qui post ipsos fuit Reges creatus, in Collaterali Consilio præcedit, & in primo loco sedet, & secundus locus erit prædictorum Præsidentis, vel Locumtenentis, & ita seruetur, ad quæ vide infra hic nu. 144. circa fin.

XXII. Præsidentis Sac. Conf. videns, quod D. Prorex iracundia motus sine causæ cognitione crudeles vindictas mandauerit, executionem infra 30. dies differre debet, (quod verbum interpretatur, id est potest, *And. in §. si aliquis. num. 1. apud quos, vel quem controuers. feudi definiri debet*) ad hoc vt interim Principis iracundia cesset, *text. est autem in l. si vindicari. 20. C. de pœnis, & est, vt interim ratione corrigatur, quod furore promulgatum est, cap. cum apud. 11. quest. 3. & Capoll. in caut. 2. num. 5. & Carauita in ritu 259. num. 4.* & facit illud, quod quando ex breuitate temporis constat, quod causæ cognitio interuenire non potuit, decretum est nullum, *Barbat. in cons. 1. num. 32. versic. quinimo plus dico. vol. 1.* In arduo enim negotio votum præcipitanter emissum, est nullum, & non obligat, vt post *Anebar. in cons. 83. tenet Surdus in decis. 354. sub num. 1.* Debet enim Iustitia exequi tempore opportuno, secundum *Fraterem Io. Marquez Gubernatores Christianum in lib. 1. cap. 6. col. 8. fol. 33.* qui quidem Author in *cap. 10. lib. 1.* ponit, quoties, & quando debet Principi replicari, & executionem supersedere, & facit *§. quapropter. cap. 2. vbi glof. in verb. contradicere, in auth. vt determinatus sit numerus Clericorum, & l. 1. C. de relationibus.* Verum prædicta procedere credas, quando Prorex vti Locumtenens de potestate ordinaria procederet, secus autem quando vti Capitaneus Generalis cum potestate absoluta procedere intendit, secundum distinctiones positas supra in *vers. 2. obseru. 3. & 4.* Simileq;

128 dici posset, quando Papa aliquid inrationabile mandaret, quia rescribi, & replicari ei potest, *cap. si quando. d. rescript.* Et similiter

129 quando occurrit aliquod dubium facti, vel Iuris debet Præsidentis Principem consulere, *l. Diuus Marcus. 14. cum glof. ff. de officio Præsidentis.*

XXIII. Quando Præsidentis Aulam Sacri Consilij

Confilij ingreditur. Consiliarij omnes tenentur ei assurgere, *glos. in l. 1. C. de sententiam passis, in vers. praeceffisset, Felyn. in cap. de maioriute, & obedientia colum. 4. & late Purpuratus in l. 1. num. 162. ff. de officio eius.*

130 Et è conuerso, Praesidens eos salutare tenetur, sicuti etiam tenetur salutare Aduocatos, eosque inuitare ad sedendum in eius domo, dum est in publica Audientia, *l. final. C. de officio diuers. Iudicum.* de qua ad inui-

131 cem salutatione Consiliariorum, facit *l. potiores. §. 1. C. de officio Rectoris Prouincia, cap. esto subiectus. 95. distinct. & l. 1. cum glos. C. de silentiarijs lib. 12.* merito dixit

132 Plato ad Dionisium, *si nostra sibi placent, nos quoque honorare debes.* Vtique Caesaris

133 interfectio praecipue euenit, ob irreuerentiam, quam Senatui asportabat, secundum *Dionem*, qui subdit: *Quod Tiberius Caesar Imperator subsequens Magistratus honorabat, sicuti Rempublicam, quasi ipse illis, & non illi ei subditi essent, assurgebatq; Consue libus in Senatu, & quando eos ad Canam uocabat, usque ad fores obuiam ibat, & in discessu usque ad portas eos concomitabatur.*

134 Est verum, quod aduertere debet Praesides ut facilem se praebeat, conseruata tamen auctoritate, ne contemnatur, *l. obseruandū 19. ff. de officio Praesidis;* Nec etiam aduersus eos, quos malos putat excandescere debet, neque praecipibus calamitancium illacrymari, quoniam constantis, vel recti Iudicis non esset, ut declarat *Bouadill. in polit. rom. 1. lib. 2. cap. 5.*

135 XXIV. Praesidens Sac. Conf. legem, vel ordinationes facere non potest, *Boer. in tract. de auctorit. magni Consilij num. 179. post Alber. de Rosata in rubr. de legibus, & DD. ibi allegatos, & in nu. praeed. 178. dicit, quod cum consensu Principis, leges facere debet;* Cumq; de mense Ianuarij 1627. D. Praesidens Sac. Conf. fecisset ordinem, ut Aduocati, Procuratores, & litigantes assisterent, dum assiderent Consiliarij in Consilio sub poena uinciarum 2. fuit statim reuocatus, ad quod facit *l. placet. 8. C. de excusat. muner. lib. 10.* Solut. n. Princeps subditos arctare potest, & legem condere. Consiliarij circa ordinatiua litis, aut uero reformant, vel stilum Curiae addunt, *Cassan. in catalago gloria mundi par. 7. considerat. 12. in fin.* est uerum, quod in *pragmat. 20. de officio Sac. Conf.* statutum erat, Aduocatos, Procuratores, & causidicos iusta causa non impeditos ad Sac. Conf. ire: sed per decretum D. Ducis de Al-

cala fuit iniuncta inremissibilis poena Porterijs, & Aduarijs tantū, ut *ibidem*, uide etiā infra *vers. 7. obseru. 1. in fine*, quando tractatur de iuramento Aduocatorum. Edictaque praedicta Sac. Conf. ponit in albo Palatii ad exemplum Praetorum, *glos. in verb. edicta in §. Pratorum. institut. de iure natur. gent. & ciuil.*

Praesidensq; Sac. Confil. solet etiam esse Viceprothonotarius: & quia Prothonotarius est unus ex septem officijs Regni, ut per *Frecciam de subseud. lib. 1. in tit. de officio Locoteta, & Prothonotarij;* Officiumq; hoc cum sit personalissimum, non potest ipse assistere, & ideo Rex substituit, & ut plurimum substituit Praesidentes Sac. Conf. *Frecc. ibid. num. 17.* Licet aliquando alij Ministri fuerūt etiam Viceprothonotarij, ut notat *Afflicti. in decis. 190. & D. Tapia in rub. de offic. Sac. Conf. in suo Iure Regni.* Quae processerunt ante Praesidatum D. Salernitani, qui suo tempore fundauit, officium Prothonotarij spectare ad Praesidentem Sac. Conf. & inde fuit ita seruatum, & seruatur, & uti Viceprotho-

136 notarius creat Iudices ad contractus, & Notarios, & exigit emolumenta, & quando legitur aliquis à Principe, ducatum unū pro qualibet firma exigit, ut per *Frecc. ibid. num. 21. & uidebis infra in hoc vers. & obseruat. num. 294.*

Solent Viceprothonotarij Commissarios destinare ad uisitandos Notarios per Regnum, & ad uidentum si in protocollis adfunt descripta Instrumenta seruata forma Pragmaticarum, & si priuilegia habent: sed multoties destinantur personae, quae neque cognoscunt protocolla, nec Instrumenta, & in hoc nimium aduertare debent DD. Viceprothonotarij.

De potestate, & iurisdictione huius Viceprothonotarij uide infra hic, in *Tribunali 13 num. 292.* & de prouisione Prothonotarij ad describendū aliquem in locum testis demortui in instrumento, uide *§. certè. cum seq. in auct. quomodo instrumentis, qua apud & c. const. 73.* secundum *lecturam Aloandri*, in quo titulo, habemus etiam requisita, & sollemnitates Instrumentorum, & quid agendum, si testes, uel Notarius sint mortui & c. ultra *Regni constitutio. Instrumentorum robur.*

XXV. Praesidens, uel Propraesidens S. C. praecedit Regentem uenientem ad S. C. uti Consiliarius, quia Episcopus sedet ut Canonicus, uerum ratione dignitatis immediate post Decanum, *Abb. in cap. postulasti. de concess. praben. Boer. in tract. de auctor. magni Concilij num. 79. & 80.* & fuit seruatum in

anno

anno 1612. quo tempore D. Carolus Tapia, Consiliarius fuit Regens creatus, & inde continuauit venire ad S. C. pro expediendis causis, & sedebat immediatè post Propraesidentem D. Ioannem Sanchez de Luna; idemque eodem tempore fuit seruatum in Regia Camera respectu D. Regentis de Montaluo, per prius Praesidentis in ea, dum pro expediendis causis, ueniebat ut Praesidens, ad quæ etiam uide *cons. Fab. de Anna* 40. num. 39. & *Camillum de Curte in diuersor. iuris feudorum sol.* 13. et seqq. Aduerte tamen, quod si Visitator Generalis ad S. C. ueniret ordine Regis pro assistendo in aliqua causa, ipse praecedat Praesidentem, & ita seruatum fuit in anno 1630. & Secretarius S. C. ei obuiam iuit usq; ad gradas S. C.

XXVI. Cognoscat mædacia, & subreptiones in supplicationibus, pœnasq; exigere facit, *l. si quis obrepserit. ff. ad l. Cornelianam de falsis, l. 5. in fin. C. si contra ius, & Menoch. de arbitr. iudic. casu* 3 14. Obripereq; Praesidi est, eum fallere, seu fallaciter adire, secundum *Buda. in d. l. si quis obrepserit*. Quo quidem casu, standum est Supplicantis confessioni, quia firmatur in illo, quod contra ipsum facit, *l. cum pratum. 9. C. de liber. caus.*

XXVII. S. C. Praesidens causam reclamationis alteri Commissario committere tenetur, & ideo quando quis reclamat à sententia diffinitiuâ, si Praesidens prouidet, quod uerbum faciat loco reclamationis. Si dum sit uerbum, Pars aduersa instat in S. C. causam alteri committi: Sacrum Consiliū prouidet, quod committatur, prout fuit obseruatum 27. Maij 1628. in causa Aurelij de Anfora, cum Ecclesia Sancti Francisci, & Matthei, in Banca de Martino. In eadem Banca in causa Gulielmi Melucij, cum Cosmo Buldrachi à sententia contra Cosmum praedictum reclamauimus, & optinuimus uerbum fieri loco reclamationis, Pars aduersa instabat dari terminum ad non posita ponendum, & non dicebat causam alteri committi, & fuit prouisum, quod oppositis nū obstantibus expediretur causa uerbi faciendi, prout fuit expedita de anno 1626. ut infra *vers. 12. obseru. 2. num. 38.*

XXVIII. Praesidens Sac. Cons. appellaciones de futura captura admittere non potest, sed illas ad Mag. Cur. Vic. remittat, ut prouideat, nisi aliter per S. E. fuerit mandatum, *pragmat. 44. §. 3. de offic. Sac. Cons.* in qua etiam disponitur, ut citati ad informandum, si in Ciuitate, aut in Prouincia Laboris per 30. millaria in circa habitauerint, non audiantur in appellatione, cum supplicatione de uerbo faciendo in S. C. nisi personaliter comparent: Ergo (ab argumento ualido, quod si statuens interrogatus sic respondisset, *glos. in l. tale pactum. §. fin. in glos. fin. ff. de pact. & alij quamplurimi relati à D. Cardin. Tufcho in pract. lit. A. conclus. 694.*) Alij citati per Regnum ultra 30. millaria habitantes, debent admitti per Procuratorem ad finem uidendi per S. C. si bene citentur. Videmus enim quamplurimos citatos in confinibus Regni, illisq; comparentibus, & uiso eorum processu per S. C. aut per M. C. V. liberantur: Sed interim maximas expensas patiuntur: tantoq; malo obiaretur, si appellationes admitterentur vigore *pragmaticæ prædictæ*: quicquid dicatur de *S. ad crimen. l. pen. ff. de pub. iud. & l. reos. C. de accusat. Alex. cons. 188. vol. 6. num. 14.* ubi quod in criminalibus non admittitur Procurator, ut fuit introductum, & ad praesens seruatur, cum maximo damno subditorum, sub praetextu *Ritus M. C. V. 259.* quo omnium exceptionum uiae praclusæ sunt, praeter illas tres, infirmitatis, captiuitatis, & absentiae. Sed ista innocentiae, & impunitatis includi deberet.

XXIX. Praesidens S. C. potest grauamina illata per Curiam Iustitiarum cognoscere, & reuidere, vigore *pragmat. 6. cap. 3. de Officialibus*, uerum hodie non est in usu, & D. Grassarius recognoscit, ut infra uidebimus in *Tribunali Iustitiarum infra hic nu. 309.*

Officiumq; hoc in Regis beneplacito stat de illo conferendo exteris, uel Regnicolis, ut in *Priuilieg. & Capit. Neap. pag. 148. & 159.* ubi etiam habetur, quod Consiliariorum duæ partes debent esse Regnicolæ Oriundi, (& quomodo Oriundi intelligantur, ibi declaratur,) & tertia pars ad beneplacitum Regis.

Visis iam prædictis quo ad Concilia, subsequitur videndum de Tribunalibus ipsius Ciuitatis, quæ à Concilijs differunt, vt supra, & infra hic *nu. 157. in fine.*

TRIBUNAL I.

REG. CAM. SVM.

P R I M V M est Tribunal Regiz Cameræ Summariz: Camera enim dicitur quid vniuersale, sicuti mēsa, aut negotiatio, & augmentum, & diminutionem recipit, *l. cum pater. §. mensa. ff. de legat. 2. l. in tabernam. ff. de pignor. Bal. in tit. de notis feudorum num. 3. fol. 95. ater. Andr. in §. si quis vero. num. 10. de pace iurament. firmat.* Cameram esse nomen nouum de Iure feudorum. Summariaq; vocatur, vel quia est ¹³⁷ summa Hæra, idest Domina rerum fiscalium: vel quia agit summa æra, idest summas pecuniarum, secundum *Marcum Antonium Surgentem in lib. 1. de Neap. illustrata cap. 26. num. 25. fol. 289.* Etenim etsi Princeps superiorem non recognoscēs potest esse Iudex in lite propria quā habet cum suo subdito, secus cum alio, *Socin. in cons. 120. col. 6. in princ. vol. 1. & Andr. Alfer. in cons. 63. in fine.* Attamen quia tutius est, causas illas delegare, *Andr. in cap. Imperialem. §. præsertim si inter. col. 7. et 8. de prohib. feud. alien. per Frederic. meritō Tribunal tale à Diuo Nerua constitutum fuit, l. 4. ff. de orig. iur. & successiue in hoc Regno nostro vocatur Regia Camera Summariz, in qua omnes Fiscæ causæ patrimoniū tangentes cognoscuntur, & extēditur, et si inter priuatos lites essent, & ex eis interesse Regio Fisco oriretur, vt in *Constitut. Regni Quæstiones. & in Pragmaticis 62. & seq. sub tit. de officio Procuratoris Casaris. & habetur in l. 1. C. de offic. Comit. rerum priuatarum. in l. 1. C. de officio Com. Sacri Palatij, & in l. 1. & seqq. ff. de officio Procurat. Casaris, vel rationis. & per Gayll. lib. 1. obseruationum. in obseruat. 20. verum quo ad aliquas personas, puta Officiales Arrendatorum pro causis, & delictis non concernentibus eorum officia coram Prouincialibus Gubernatoribus cognosci possunt, cap. 25. Comit. Ripæ Curtia fol. 67. ater. in Priuileg. & Capit. Neap. et alibi. De Iure autem Constitutionum Regni vocabatur officium Magistri Camerarij, vt in *Constitut. Officiorum periculosa.* quo loci disponitur, ¹³⁸ in quibus consistebat iurisdicctio huius officij; & quod ab eo appellabatur ad M. C. V.**

quod hodie non seruatur, refert tamen *Saleritanus in decis. 28. manuscripta*, quod quidā falsificatus est prouisiones Regiz Cameræ, & fuit condemnatus ad mortem per Sac. Conf.

Cumque expediens sit Reipublicæ Regis patrimonium conseruari, ne Rex ex necessitate ad iniquitates manus imponat; Debent ¹³⁹ ergo ad illud conseruandū vacare nedum Ministri isti, verū etiam omnes subditi, quia publica, & non priuata dicitur utilitas, vt aduertit *Affliet. in Constit. Scire volumus nu. 8.* & Ciuitas Neapolis supplicauit Carolo V. pro doctis, & integris Præsidentibus, & Rationalibus in eo constituendis, vt in *cap. 4. Parlamenti generalis in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 102. ater. & 103.* Merito pro conseruando Regis Patrimonio Tribunal hoc constitutum fuit cum eius capite, qui vocatur ¹⁴⁰ Locumtenens Regiz Cameræ, (de quo vide aliqua supra *vers. 2. obser. 3. num. 5.*) & cum octo Præsidentibus Doctoribus, quorum quatuor Itali, & quatuor Hispani constituuntur, & quoniā Doctoribus nullum ratiociniū debet iniungi, sed tantum onus iudicandi, *l. sancimus. 6. C. de Aduocat. diuers. Iudiciorū.* Meritō duo alij Præsidentes non Doctores fuerunt additi, qui vulgariter idiotæ vocantur, (licet in *Capit. & Priuileg. Neap. de anno 1558.* per Catholicam Maiestatem *Philippi II.* disponatur duas partes esse Italos, & tertiam ad beneplacitum Regis, vt in *fol. 148. & 159.*) Isti enim idiotæ, (de quibus vide per *Frecc. de subfeud. lib. 3. fol. 432. nu. 23.* & per *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 9. in fin. pag. 143.* vbi post *Strabonem* idiotas istos vocat quasi pueros) similiter iudicare possunt, *l. pen. C. de iudic. & l. 2. C. si à non compet. Iudic. Bouadill. in polit. tom. 1. fol. 16.* quod intellige vt in *pragmat. 59. de offic. Procur. Casaris.* & hi ambo sunt Itali.

Habet etiam Tribunal hoc sui Fiscæ Patronum, & Procuratorem: & secundum *Gayll. in lib. 1. obseruat. in obseruat. 20. nu. 40.* Fiscæ Aduocatus ab Adriano, & Procurator Fiscæ ab Augusto, instituti fuere, *Budaus in annotat. ad tit. ff. de officio Quæst.* Sed expedientius, & vtilius Regi foret, duos habere ¹⁴¹ Fiscæ Patronos in hoc Tribunali pro maiori, & clariori tuicione eius Patrimonij, & ita asserit *Cassianus in catal. glorie mundi. par. 7.*

par. 7. consider. 23. in fine. & l. binos. C. de Aduocatis diuersi. Iudicam, & l. 1. & 2. C. de Aduocatis Fisci, & in rubr. rituum M. C. V. videmus, quod duo erant Fiscales. Magna adeft negotiorum moles in hoc Tribunali, & ideò vnus Fisci Patronus difficiliter omnes causas perpendere potest. Negotiaq; diuidi inter eos possent, prout inter Præsidentes negotia Prouinciarum diuiduntur: & sic nulla confusio oriretur. Aduocatus, & Procurator Fiscalis ad electionem Regis constitui possunt, vt in *Priuil. & Capit. Neap. fol. 148. & 159.* Et Procurator in hoc Tribunali deberet esse Doctor, aut Licentiatus, *Andreas Gayll. pract. obseruat. lib. 1. obser. 43. num. 7.* stante importantia causarum feudaliū, iurisdictionaliū, & aliarum magni momenti. Alia vero de Aduocato, & Procuratore Fiscalibus, vide infra hic *nu. 208. & seq. in Tribunali M. C. V.* vbi quomodo præcedant alios; & quomodo, & quando Fiscī Patronus Regij Patrimonij recusari poterit vti suspensus, refert *D. Rouitus in pragmat. 5. de sus. Spit. Officialium.* reliqua vero de Aduocato Fisci, vide per *Peregrin. de Iure Fisci. lib. 7. sub tit. de Aduoc. Fisc. tit. 2.* Dicitur enim Aduocatus Regij Patrimonij, ex quo in omnibus Tribunalibus in quibus habet interesse Regis Fiscus, ipse interuenit.

Habet etiā istud Tribunal viginti Rationales, Notatorē, (qui Secretarius communiter appellatur) quatuor Magistros Actorum & vigintiduos Actitātes, & hi omnes Regnicolæ esse debent, vt in *Priuil. & Capit. Neap. pag. 148. & 159.* & licet Tribunal hoc originē ex officio Procuratoris Cæsaris habuerit, teste *Afflicto. in constitut. Regni Præs. Prouincia. nu. 18. & Loffred. in cons. 36. num. 10.* & post Cancellarium locum optineat, secundum *Budaum in adnotat. ad l. fin. C. de sentent. fol. 257. & Alciat. in tract. de singulari certamine. c. 34.* quos sequitur *Lancelott. Conrad. in templo Iudicium. in tract. de Imperatore. lib. 1. §. 4. fol. 90. ater.* vbi quod

142 Illustrissimus dici potest, tamen in hoc Regno nostro tempore primi Regis Roggerij Normandi de anno 1125. incepit, & inde à Carolo Primo Gallo fuit confirmatum, & ab Alphonso Primo Hispano in anno 1441. reformatum in Ciuitate Caietæ, quam eo tempore subiugauerat ob mortem Reginae Ioannæ, Camerariumq; creauit Raymundum de Ponsiltonibus, quo mortuo, creatus fuit Magnus Camerarius Comes Laureti Don. Franciscus de Aquino, qui vtens priuilegio, *l. nullus. 60. & l. neminem. 64. C. de decurio. lib. 10.* vbi Illustris persona potest feruire per substitutum, nullatenus in Regia Camera

assistere voluit, & ideo fuit necessum creare Locumtenentē (qui ab antiquis Comes rerum priuatarum vocabatur, vel sacri Patrimonij Comes, *l. vnic. C. de offic. rerum priuatarū. lib. 11. & l. si quando. C. de bonis vacant. lib. 10.* vbi Rationalibus fit mentio, quos Procuratores Fiscales denominat ibi *glos.* eiusque antiquam originem declarat *Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr. lib. 1. cap. 26. nu. 24. fol. 289.*) & primus

143 cumtenēs fuit Nicolaus Antonius de Montibus de Ciuitate Capuæ in anno 1451. & inde subsequenti sunt, Iulius de Scorriatis in anno 1477. & inde Michael de Afflicto vsque ad annum 1509. cui in anno 1511. successit Hieronymus de Francisco, qui filium in coadiutorem habuit, nomine Franciscus de Francisco: (licet videatur obitare *text. in l. 3. C. de filijs familias lib. 10.*) & postea in anno 1541. Bartholomæus Camerarius: in anno autem 1548. Franciscus Reuerterius: & in anno 1556. Andreas Pons de Leon: postea in anno 1569. venit Ferdinādus de Aualos: & inde Hieronymus de Palatijs Hispanus: In anno autem 1579. fuit Berardius de Sancta Cruce: & deindē in anno 1580. Franciscus Alvarez de Ribera: cui successit Franciscus Antonius David vsque ad annum 1593. & inde Ferdinandus Fornarius, qui obiit in anno 1600. & venit ex Hispania Alphonfus Alvarez Suarez in anno 1603. qui hoc officium per aliquos annos exercuit, & post aliquas grumnas passas tēpore Gubernij D. Comitis Lemenium fuit translatus ad officium Regentis Regiam Cancellariam, & Prolocumtenēte venit Don Petrus de Castellet Regens Regiam Cancellariam, donec ex Hispania aduenit Dominus Don Bernardinus de Montaluo Marchio Sancti Iuliani in anno 1615. qui rexit, & ad præsens regit officium hoc Locumtenentis nimium mirifice: Est enim vir omnium virtutum numero ornatissimus, & præcipuē Politicus admirabilis: In aduersis fortunis Prudens, & in felicitatibus Temperatus, & vti caput in dicto Tribunali singulis annis Præsidentibus, Rationalibus, & Secretario Iuramentum de secreto tenendo, & silentium seruando præstat. Prout faciunt ceteri existentes capita Tribunalium, *pragmat. 9. de sus. Spit. Official.* Officiūq; hoc Locumtenētis ad Regis beneplacitum stat de illo conferēdo Regnicolis, vel exteris, vt in *Priuil. & Capit. Neap. pag. 148. & 159.* vbi etiam de alijs officijs videbis.

Tribunal hoc à Tribunali Sacri Concilij in Comitij publicis, & in omnibus vnionibus, tam in Collaterali Consilio, quam in quo

quocumque loco faciendis præceditur, & immediatè post eiculum *ff. de offic. Præsidi. sequitur titulus de offic. Procuratoris Casaris;* & si dici posset, primum locum deberi illis, qui plures sunt, *Regum. 3. cap. 18. num. 25.* & dum plures sunt Consiliarij, quam Præsidentes Regiæ Cameræ, debent præcedere: at non ex hac ratione est: sed quia S.C. Principis personam representat, & eius iustitiam exercet, & distribuit generaliter; & Tribunal hoc speciales causas Fisci interesse tangentes, vel dependentes cognoscit. Hinc fit, quod si Regius Consiliarius crearetur Præsidentis in Regia Camera Summarie, omnes Præsidentes præter Decanum præcedit, & ita obseruatum 1. Maij 1505. quando Consiliarius Ioannes Thomas de Maltrillis ordine Domini Magni Capitanei Præsidentis Regiæ Cameræ fuit creatus, & ordinatum, ut in primo loco partis sinistrae sederet: sicuti videre poteris in annotat. decretorū Regiæ Cameræ, quas habeo manuscriptas: idemq; fuit decisum in causa Regij Consiliarij Didaci Salinas, cum Præsidente Scipione Braudulino Decano Regiæ Cameræ, (postea Regente creato ob propria sua merita) & hoc, non obstante, quod Consiliarius Salinas prætendebat præcedere etiam D. Decanū, sub prætextu, quod fuerat Consiliarius creatus ætquam prædictus Decanus fuisset Præsidentis in Regia Camera, non obstante decisione, relata à Marco Antonio Surgente in tract. de Neapoli illustrata. lib. 1. cap. ult. fol. 30. vbi refert, quod Consiliarius Montoya creatus Præsidentis, præcessit omnes in Regia Camera, præter Decanum: quia Consiliarius Salinas respōdebat, quod ipse fuerat creatus primus Officialis, quam prædictus Decanus: sed ei obstabat, quoniam si in Collaterali Consilio est Decanus aliquis Regēs, qui fuit creatus post Locumtenentem Regiæ Cameræ, vel Præsidentem Sacri Consilij similiter Regentes. ante ipsum Decanum, dum accedunt ad Collaterale Concilium sedent in secundo loco post Decanum, ut supra hic num. 126. quoniam accedunt ad Conciliū, in quo Decanus habet primum locum, & campanulam tenet, (si Dominus Prorex non adesset) tamen facta relatione in Collaterali Concilio sub die 16. Martij 1623. fuit prouisum, quod præcederet D. Decanus; & votauerunt Domini Regentes Constantius, Marcus Antonius de Ponte, Henriquez, & Proregens Lopez Suarez. Et decisionem hanc ponit Dñus Regens Constantius in l. 1. C. de Consilijs lib. 12. num. 35. fol. 257. vbi etiam affirmat, quod si Regius Consiliarius creatus

145 retur Fiscus Patronus Regiæ Cameræ Sum-

marie sedebit in loco, in quo Fiscus Patronus ordinarij sedere solent, non obstante, quod erat Consiliarius. Secus verò, si Consiliarius transiret ad Regiam Cameram pro Fiscus Patrono interim, vel pro aliqua causa particulari, quia tunc habet primum locum in manu leui, & ita semper seruatum fuit, & signanter in anno 1627. quo tempore D. Fabius Cyprius Galeota Regius Consiliarius dignissimus, & Eques morigeratissimus accedebat ad Regiam Cameram pro Fiscus Patrono in quamplurimis causis, ex quo D. Vincencius Corcionus similiter Regius Consiliarius, & prædecessor Fiscus Patronus meritiissimus, creatus Præsidentis in Regia Camera, non poterat interuenire (in quo nota, quod præteritus Fiscus Patronus potest assistere in causis prædictis, & aduertere, quæ illi occurrunt pro seruicio Fiscus, ut per D. Tapiam in decisionibus Sacri Consilij decis. 40.) sed quia deinde à Sua Maiestate fuit creatus Fiscus Patronus in capite stantibus eius meritis, vigilantiæ, & doctrina incipit sedere in loco, prout ceteri Fiscus Patroni in capite sedere solent, idest post Præsidentem creatum ante quam ille Fiscus Patronus fuisset Officialis. Et ita etiā tradit Marcus Antonius Surgens de Neapoli illustrata. cap. fin. num. 47. fol. 214. Post hæc scripta superuenit Eruditissimum consilium D. Rouiti. 102. vol. 2. vbi omnes casus præcedentiæ concinne more solito explicat ad quod recurre, quando de præcedentia Vnionis Tribunalium, vel Adiunctorum tractaretur.

146 Aduocatus Fiscalis immunis est à functionibus Fiscalibus debitis super bonis ei obuentis, etiam ex causa dotis, l. 2. C. de Aduocatis diuers. Iudicium. & per Decretum Regiæ Cameræ Summarie 14. Ianuarij 1580. fuit decisum. pro Marcello de Mauro: pro quo fuit etiam determinatum 10. Martij 1580. ut interuenire possit uti Aduocatus Fiscalis in causis, in quibus eius contanguineus erat Aduocatus; Sed in materia Aduocati Fiscus, nota, quod mandata ad ostendendum titulum fieri non possunt, nisi ipso consulto, secundum Decretum Regiæ Cameræ Summarie 10. Ianuarij 1560. pro quorum mandatorum materia vide Andr. in §. illud quoque. num. 67. de prohib. feud. alien. per Freder. vbi quod per abulum incepit in hoc Regno, sub prætextu, quod pro nuda proprietate Dominus vendicat, l. fructus. in fine. glos. ff. de rei vendic. similiterq; vide Io. Vincencium de Anna in alleg. 79. & Io. Franciscum de Ponte in tract. de potest. Proregis. §. 6. de diuers. prouisionibus nu. 36. fol. 205. vbi, quod aduersus mandata prædicta titulum verum,

vel

vel præsumptum sufficit præsentare: aliaque ponit *Iacobutus de Francib. in prælud. feudorū. nu. 96.* & est in *decis. V. sine de Francib. & Petrus Gregor. de feudis. par. 1. quæst. 12.* Prædicamq; hanc delumptam esse in Regno ex *l. 2. C. de fundis limotrophis lib. 11. tenet Afflied. in decis. 265. num. 87.* & multa ponit *Camill. Salern. in add. ad Napod. in proxim. consuet. Neap. fol. 41. nu. 332. tit. A.* Sed quid si esset Fisci Patronus, & Cõsiliarius, & vtraque officia exerceret, secundū *l. bis quidem. C. qui militare non possunt. lib. 12. vbi quod duo officia possunt haberi, licet obster. text. in l. hanc partem. 9. C. de proxim. sacrorum seruatorum lib. 12. num. debeant habere duo salaria? text. in §. illud autem decernimus. cap. 2. in auth. vs Iudices sine quoquo suffragio. respondit affirmatiuè, & Gratian. decis. 101. & integri anni deberi, l. si quis in sacris. 11. C. de proxim. sacror. serin. lib. 12.* Sed ex quo labor, & pecunia recipiunt diuisionem, *l. Seio. 10. ff. de annuis legat. pro tempore quo seruiuit deberi, tenet Bald. in §. soldata. quis dicatur Dux. & Gayll. præf. obseru. lib. 1. obseru. 44. merito concludit Bonadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 68. fol. 171. quod Officialis duo poterit habere salaria, si duo exerceret officia.*

Olim Tribunal istud regebatur in Castro 147 sancti Saluatoris ad mare, quod hodie dicitur Castrum Oui, vt est videre in *Registro Caroli Primi*; sed postea in anno 1539. fuit vnitum cum Tribunalibus Sac. Conf. & Mag. Cur. Vic. & alijs, in Castro Capuanæ, vbi ad præsens exiit: & eius Officiales Præsidentes 148 Regiæ Cameræ appellantur: licet olim Magistri Rationales, & Regij Cõsiliarij denominabantur, vt ex *Registro Caroli Primi de anno 1267.* eratq; eo tempore (pro ut ad præsens est) officium magnæ dignitatis, & omnes erant nobiles, & quandoque fuerunt vsque ad 75.

Præsidentes isti habent quamplurimas immunitates plusquam ceteri Officiales, se tamen abstineant à negotijs, & cõductionibus rerum fiscalium: verum si succederent alicui vti heredes, possent continuare, *l. vnica. C. quibus ad cõductionem prædiorum fiscalit. accedere non licet. lib. 11.* Sed melius facerent si renouent Ratim.

149 Gaudent enim immunitate Sigilli Regij, quem non soluunt ex antiquissimo Priuilegio Regina Ioanna Prima de anno 1346. confirmatum per Regem Catholicum in anno 1507. quod priuilegium immunitatis extenditur etiam ad ipsorum filios, vt est notum in Regia Camera, & disponit *text. in l. fin. cum glos penult. C. de silentiarijs lib. 11.*

Gaudent etiam immunitate omnium dirictuum Regiæ Dohanæ, fundaci, nouæ Gabeliz, & omnium vectigalium, & hoc intellige pro vsu captum, prout etiam est notum in Regia Camera.

Sunt etiam immunes à dirictibus passuū, & vt bona tenentes ab omnibus functionibus fiscalibus fuerunt facti immunes ab Alphonso Primo, quæ immunitas extenditur etiam ad bona in dotem ipsis data, & ad donatiua Regi per Ciuitatem facta, nec eorum bona subsunt muneribus fordids, *l. 4. C. de dignit. lib. 12.* Sed quo ad prædia subiecta muneribus, & functionibus fiscalibus ad eos deuoluta tenentur, quia tenetur etiam Fiscus, *l. fin. C. de collat. function. fiscal. lib. 11.* & *l. 2. C. de priuileg. domus Augustæ. eodem lib. 11. vbi glos. reddit rationem, quia leuius portatur, quod à pluribus comportatur; quinimo prædia Principis etiam tenentur ad contributionem viarum, & pontium, d. l. 2. & l. 4. C. de immunitate nemini concedenda. lib. 10.*

Multasq; alias immunitates vide in consultatione Regiæ Cameræ Sux Maiestati facta sub die 30. Maij 1550. registrata in registro primo Curie num. 65.

150 Vacet præcipuè Tribunal hoc pro Patrimonio Regis, quod augeri, & conseruari curet, ne eueniat illud Tiberij Cæsaris, si *Æra 151* riū per ambitione exhauserimus per scelera supplendum erit. *Facitus in lib. 2. annal. Diuitiæ Regis sunt conseruandæ, ne Populi grauentur, quia requiescunt animum, & salubritatem corporum. Imperiumq; dissoluitur, si fructus quibus Respublica subinetur, diminuuntur, Facit. in annal. 13. quoniam illi pro communibus necessitatibus impenduntur, l. fin. C. de immunitate nemini concedenda. lib. 10. idemque Tacitus in loco cit. & alibi dixit, quod aurum, & opes præcipuè bellorum causa. lib. 4. Historiarum sub num. 17. & merito cura huius Tribunalis est singulis annis transmittere ad Suam Maiestatem comptum, seu bilancium sui Patrimonij cū introitu, & exitu, argumento *text. in l. apparitores C. de exactoribus tributorum lib. 10.**

152 Cauent huius Tribunalis Ministri, ne eorum desidia Patrimonij bona depereant, vel minuantur, quia punirentur, vt in *Constitut. Regni Officiales, qui sua negligentia, & in l. Iudices. 10. C. de annonis, & tributis lib. 10.* quæ tollit salarium. Milites enim, qui à Republica aluntur, pro ipsa, & non contra ipsam militare tenentur, *l. milites. 31. C. locati.* Ita & ipsi Officiales tenentur pro Fisco. Quinimo 153 expensæ vtilis, & necessariæ in rebus Fiscalis, per Officiales admittantur etiam

M abique

absque mandato, & Rationales in his non faciant dubium sub pœna, vt in *Constit. Regni vt Officialibus Procuratoribus nostris*. Sed est verum, quod non est faciendum id, in quo plus expenderetur, quam de commodo habeatur, *l. mediterranea. 8. C. de annonis lib. 10.* prout annis elapsis fuit Regi consultum, non esse expediens mineriam auri in Territorio Maide Prouincie Calabrie existentem fodi, ex quo exitus equiperabatur introitui, sed forsant vtilius erat illam exercere, quoniam fiebat de non Ente Ens, & Regi semper utilitas redundaret ex multis, quæ prætereuntur: sed de hoc vide *Petrarcham de remed. vtriusq; fortuna. dialog. 54. & 55. lib. 1.* caueantq;

154 Ministri prædicti ne pecunias publicas mutuent, *l. 1. C. de his, quæ ex publicis collat. lib. 10. & in tit. de his, qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam acceperunt. eodem lib. Mole. in decis. 81.* aut illas subtrahant, alias crimine peculatus, & capite puniuntur, nisi Regia pietas indulerit, vt in *Constit. Regni Officiales Respublica*. Et Ministros Regium Patrimonium fraudantes tolerare, si soluere non possunt, vt cum eorum intelligentia utilitate Fisco procurare possent; vt aduertit *Gubern. Christian. in lib. 1. c. 25. col. 8. fol. 152.* cum quo non assentio, quia semel malus &c.

155 Res Fiscales, & Demanij locare debent seruata forma *Constitut. Regni, Si quando fortè. cum seqq.* Sed aduertant, ne aliquem ad emendas res Fiscales cogant etiam iusto pretio mediante, vt in *Constitut. Regni Magistris Procuratoribus*. Et quoad taxam Adohe semel factam, amplius non amoueant, vt aduertit *Camillus de Curte in diuers. Juris feudorum fol. 41. num. 62.* Et si Tutores negligentes fuerint in non soluendo Releuium tempore debito, ipsos, & non Pupillos condemnent ad interesse, *l. 2. C. de fundis patrimonialibus lib. 11.* quod procedit, si non soluerint Canonem Fisco, vt ibidem, qui text. facit contra *pragmat. 1. de offic. Procurator. Cesar.* quæ dabat dilationem pupillis ad soluendum releuia vsq; ad eorum pubertatem, ad quod annuit *Bal. in cap. 1. vers. nisi iusta, quo tempore miles, & Capye. in repetit. legis Imperialem fol. 53. vers. extra.* ex ratione, quia Pupillus non potest iurare fidelitatem. Sed oppositum vides ex *d. l. 2.* & fuit decusum in Regia Camera deberi Releuium à Pupillo cum interesse, vt per *Io. Aloysium Mormillè in eius opusculo fol. 93.* etas enim non excusat solutionem debiti, *l. 4. C. de hered. actio.* notat enim *Bal. in cap. 1. num. 5. quo tempore miles,* quod si Dominus testatur de interesse, ob non solutionem in tempore debito, non

deberetur amplius; & ideo cauti sint Fiscales, quando solutiones has recipiunt.

156 Huic Tribunali assimilatur in Gallia Tribunal Procuratoris Demanij, secundum *Cassanum in consuet. Burgundia lib. 2. num. 7. & 9.* & in Pedemonte dicitur Camera Ducaalis, *Tesaur. in decis. 213. num. 1. & 4.* Et Romæ dicitur Tribunal Camere Apostolicæ, *Octavius Vallus in lib. 2. Iudiciorum Romana Aula cap. 1.* & tempore Iustiniani, in Italia Comes Patrimonij appellabatur, *l. 1. de Pratore Sicilia. constitut. 4.* secundum *Lecturam Aloandri*, vbi his verbis habetur *Habeto Sicilia Pratorum, qui & res ciuiles tractet, et curam gerat militaris impense, publica tributa Sicilia non pertinent ad sollicitudinem Pratoris, sed censentur sub Comite Patrimonij Italia appellationes, & decreta defensorum: & primorum Ciuitatis Sicilia tractat, & examinat Quæstor. PP. post Consulatum Belisarij.* Et his nota, quod ista duo PP. significant proposita, & quod Belisarius vocabatur Consul,

Quo verò ad Exequutores transmittendos pro exactiõibus Fiscalibus, multa habemus in *l. ac cum de Verbis, in autb. de publicis tributis expediendis. constit. 128.* secundum *Lecturam Aloandri*, vbi in *l. qui vero.* disponitur, vt tales Exactores, aut Perceptores non possint esse Iudices in locis exactiõum, (de quibus vide infra hic *num. 358. & seq.*) sicuti Iudices locorum non possunt esse exactores, vel Perceptores Tributorum, & quantum attinet ad tributorum reuelationem, vides in *l. 1. in autbent. de reuelat. Tributorum publicorum,* secundum *Lecturam Aloandri.* Sique isti Exequutores exceßerint, ab Officialibus locorum carcerentur, *l. 2. cum glos. C. de exactor. tributorum lib. 10.* & alia vide infra hic *num. 294.* & disponitur ne pro debito publico possint ciues carcerari, secundum *d. l. 2.* nec possessio Privatotum capi, *l. 4. C. de exequutoribus, & exactoribus lib. 12.*

Sententiæ huius Tribunalis executioni demandantur, sicut & illæ S. C. & sic etiam significatoriz, *pragmat. 38. de offic. Procur. Cesar.* Causas, & carceratos huius Tribunalis à nemine cognosci possunt. Quinimò Reges Regiam Cancellariam in Regia Visitatione quam faciunt singulis Sabbatis in M. C. V. pro carceratis, non possunt cognoscere carceratos decentos ordine huius Tribunalis: nec condemnatos ad triemes per ipsam Regiam Camera concordare, vt faciunt cum alijs carceratis, & si in hoc Tribunali vota sunt in paritate, pronunciat pro reo, vt supra hic *num. 112.* & post alios potissimè aduertit *D. Tapia in decis. S. C. 46,*

vbi

vbi declarat, quem debere intelligi reum. Proceditq; conclusio ista, etiam si Regia Camera causã referret in Collaterali Consilio, & ibi causa fuisset decisa, vt fuit declaratum in anno 1629. in causa Donnę Martę . . . in Banca de Orilia.

T R I B V N A L I I.

MAG. CVR. VIC.

Adest in Ciuitate ipsa Tribunal Mag. Cur. Vic. & tempore Iustiniani etiam erat Vicaria, *§. hac autem. cap. 1. in auth. vt Iudices sine quoquo suffrag. olim consistebat in vno Magistro Iusticiario cum quatuor Iudicibus, vt in constitut. Regni, Statuimus. cum alia precedenti.* & tempore Reginz Ioannę Secundę erant tres Iudices, tres Magistri Actorum, sex Subactuarij, (qui sunt ad instar adiutorum, *l. comperimus. C. de proxim. sacer. serinior. lib. 12. vbi Luc. de Pen. in verb. Adiutorium.*) duo Fiscales, vnus Ararius, vnus Aduocatus Fisci, & vnus Procurator Fisci, & vnus Aduocatus pauperum, & vnus ipsorum Procurator, quę Officia ad beneplacitum Regis erant, & personaliter, & non per substitutum exercenda, vt in *rubr. rituum Mag. Cur. Vic.* est videre in principio: & verum est, quod ante concessionem Baronibus factam de quatuor Literis Arbitrarijs, ex quo Iustitia debet per totum Regnũ discurrere, sicuti Anima per totum Corpus, ita & ipsa Mag. Cur. per Regnum discurrebat, *cap. Regni. Insuper ad fidelium eorũ dicitur statum.* Præterquam in Prouincia Calabria, vt ibidem, quo loci Prouincia Calabria, non est descripta, & Magnus Iusticiarius Procuratorem Fiscalem creabat, *Afflic. in decis. 366.* & alia faciebat, vt *infra vers. 7. obseruat. 3. num. 1.*

Ad præsens autem Mag. Cur. ista diuiditur in ciuilem, & criminalem Iurisdictionem cum Iudicibus distinctis vt infra, qui Iurisdictionem ordinariam, & non delegatam habent, vt in *constit. Regni. Magister Iusticiarius. cum seq. & precedenti.* diciturq; Ordinarius, qui est Præses Prouincię, *l. fin. ibi, ab Ordinarijs. C. de collat. fund. patrim. & l. peculiari. C. de proxim. sac. serin. lib. 12. ibi, liberum cum Ordinarijs Iudicibus ingressum.* arbitratu autem Casar à Costa in *lib. 3. variar. ambiguit. cap. 12.* Tunc Ordinarium dici, quando Iurisdicção principaliter Magistratui, loco, & non personę tribuitur. Princeps enim Magistratũ sibi creare proponit, postea verò id sequitur, vt eligatur persona, quę Magistratum gerat, persona autem ve-

nit in consequentiam, alias Magistratus nullus esset nisi ab aliquo regeretur: vt est de seruitute, quę primum debetur Prædio, & in consequentiam Domino Prædij. & Ordinarius dicitur, quia ex ordine quodam, & certo quodam cursu, & certa quadam Regula constitutus est, vt est in *Mag. Cur. Vic.* & merito Iudices ipsius absque commissione in causis procedere possunt, quia habent iurisdictione in solidum, *Bat. in §. præterea Ducatus. in num. 3. de probib. feud. alienat. per Freder.* Sed ad confusiones euitandas, introductum fuit, vt *Mag. Cur. Vic. Regens* causas inter 158 eos distribuatur, *Vincen. de Franeb. in dec. 143.* Vtrum si absque tali distributione proceditur, coram illo Iudice, coram quo lis est incepta, finiri debet, *l. 5. ff. de officio Consulis, ibi, sed non potest bis, qui apud alterum.*

159 In hoc Tribunale fuit Iudex Beatus Ioannes à Capistrano, secundum *Paridem de syndicat. in cap. ult. vers. sequitur in fine*, vbi quod, ex quo Regem Ladislaum consulerat, vt pater, & filius inquisiti de rebellione, (existente patre nocente, & filio innocente) filius, & pater ducerentur ad supplicium, vt pater solus moreretur, & hoc peracto, pater fuit decapitatus, & filius præ dolore, & timore mortuus remansit; & videns ipse Ioannes, quod cum suo consilio innocentem mori fecerat, renunciauit officium Regi, & Religionem Mendicantium ingressus est: vbi sanctã vitam duxit, & Beatus fuit declaratus, & aliqua opera legalia composuit.

160 Hodie Vicaria ciuilis consistit in sex Iudicibus biennialibus, qui potius de Ciuitate, quam de Prouincijs esse debent, *l. 2. C. de officio Prætoris. l. in Ecclesijs. C. de Episcop. audient.* Ciuesq; debere præferri in officio, comprobatur *Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 5. pag. 155.* quamuis contrarium faciat *l. fin. C. de officio Rectoris Prouincię, & l. fin. C. de crim. sacri. & in Priuileg. & Capit. Neapol. fol. 159.* per Philippum Secundũ in anno 1558. fuit dispositum, Iudices promedietate esse Regniculas, & alia medietas ad beneplacitum Regis: Sed veritas est, quod sunt attendendi mores, & virtutes: quia nõ Vrbiũ qualitate, sed fidei puritate, morumq; nobilitate innotescere debemus, *cap. nos qui. 40. distinct. & non loca, & ordines, Lucas de Penna in l. 1. circa princ. C. de rusticis. ad vllum officium deuocentur. lib. 11.* sed Reges Mag. Cur. non potest esse Ciuis, vt *infra hic, & in Priuileg. & Capit. Neapol. fol. 80. & licet ad tempus constituatur, deberet prædicari, text. in auth. constitut. 13. de Plebeis Prætoribus (secundum Leburam Alexandri) vers. scire autem. ibi, Si incorruptos se con-*

seruauerint, & à Deo auxilium habeant, & Magistratus in longiora tempora prorogabitur. Quis enim uellet eum, qui pulebrè, & re-
Et se geret, temere mutare? Stant enim isti sex Iudices in duabus Cameris diuisi, & de quibusuis quantitatibus, vel summis cognoscunt. Verum eorum decreta executionem non habent, nisi infra summam ducatorum 150. non obstante appellatione interposita ad Sac. Conf. vt in pragmat. 3. in fine. de offic. Sac. conf. & Vincent. de Franch. in decis. 703 ubi hoc procedere fuit decifum, etiam si summa esset duc. 150. nec plus, nec minus, & faciunt alia suæ decis. 141. & 308. Licet de lu-
161 re summa ista infra quinquaginta solidos esse: In hac enim summa dicuntur causæ minores, l. pen. C. de defens. Ciuit. sed ratio haberi debet ad qualitatem personarum, & facultatum. Tu autem uide Afflic. in decis. 261. ubi enumerat multa decreta Mag. Cur. Vic. à quibus non appellatur ad finem impediendi executionem.

162 Habet hoc Tribunal ciuilem præeminentiam Instrumenta liquidandi contra quascumque personas, quouis titulo decoratas, & contra Regentes Regiam Cancellariam, Regiosq; Consiliarios, D. Rouitus in pragmat. 2. num. 7. de officio Sac. Conf. disputatq; articulum late Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis sub tit. de assensibus Regijs. S. 7. fol. 339. & similiter contra omnes personas etiam de sanguine Regio descendentes, Masbrill. in decis. 261. & 290. ubi ceteros congerit, & nouissimè D. Rouitus in conf. 90. vol. 2. & D. Tapia in decis. Sac. Conf. decis. 43. ubi quod contra magnum Admiratū potest cognoscere de liquidatione prædicta, sed nō contra eius subditos, vt per D. Tapiam ibid. & per eundem Rouitum in pragmat. 1. de titularum abusu. & quoad alios omnes etiā exemptos procedit, de Ponte in conf. 48. nu. 5. vol. 2.

Iudices enim annales esse debent, l. nemi-
nem. 4. C. de suscept. prepositis lib. 10. & in cap. 66. Regis Catholici in Priuileg. & Capit. Neap. pag. 47. Quintilianus Mendotius in
163 annal. casib. numer. 224. in tract. tom. 17. fol. 214. & in Kal. Ianuarij mutari debent, secundum Andream in tit. de feudo guardia num. 3. in fine, sed isti Iudices nostri biennales deputantur, cap. 1. in Priuileg. & Capit. Neap. pag. 134. pragmat. 1. de offic. Magistrī Iustitiarij. vt in d. l. 4. etiam disponitur. Verum DD. Proreges ad libitum eos exercere faciunt etiā elapso biennio, & docti, ac probatae uitz esse debent, vt in cap. 4. Parlamenti generalis Caroli V. in Priuileg. & Capitul. Neap. pag. 103.

Tribunal uero Mag. Cur. Vic. eriminalis (quod olim consistebat in duobus Iudicibus, & in vno Notario, vt in const. Regni. Literas de remissione. §. Specialiter.) in iure uocatur Iatrunculator, l. solemus. 61. §. Iatrunculator. ff. de iudic. ubi glos. & alias dicebatur Quæ-
164 stor, secundum glos. penult. ff. de offic. Quæst. Hinc Budeus in l. 2. ff. de orig. Iuris. dixit, quarere, est informationem facere, & legibus uindicare, à quo quæstio pro publico iudicio accipitur, etiam pro tormentis, & Inquisitionibus, l. item apud Iacobonē. §. quæstionem. ff. de iniur. l. 1. §. quæstionem. ff. de Senatus Consulto Syllantiano.

Merito Tribunal istud à quodā certo tempore ex abusu, vt in cap. 67. Regis Catholici in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 47. cognoscit contra quoscumque ex processu informatio (præter Neapolitanos, vt ibi tem, nisi dispensatio interuenerit, Afflic. decis. 391.) si delicti qualitas exposcit, etiam cum tormento feticularum, idest funicularū, de quib⁹ habetur in l. 4. C. ad l. Iul. Maiest. & de iactibus funū dandis est text. in l. quilibet. 4. C. de decurionibus lib. 10. Sed de facto carcerare non debet, l. 2. C. de exhibendis reis, & de Ponte de potest. Proreg. pag. 7. num. 18.
165 cognoscitq; de causis, & delictis criminalibus, etiam si falsitas esset commissa coram Iudicibus ciuilibus Mag. Cur. Vic. non obstantē. nullum. C. de testibus. Vincent. de Franch. in decis. 147. in fine, & 722. num. 4. similiterq; procedit, si falsitas esset comissa in Sacro Consilio, vt in d. decis. 147. in fine, & pragmat. 43. & 44. de officio Sac. Conf. quod intellige, si Sacro Consilio ita uideretur, nam multoties proceditur in Sac. Conf. prout expediens uisum fuerit. Crimen enim falsi, non requirit locū, aut tempus, Hippol. de Marsil. in singul. 163. cognoscit etiam de causis ciuilibus incidenter deriuantibus ex causis criminalibus, l. 1. C. de officio Re-
166 toris Prouincia, & l. 3. §. si dicatur. ff. similit regundorum. ubi Bart. & glos. & habetur in proemio institutionum, in uerbo per legitimos tramites; licet contrarium faciat l. solemus 61. §. Iatrunculator. ff. de iudic. & l. 1. C. de officio Re-toris Prouincia. Hodie autem seruatur, quod quando per Mag. Cur. Vic. criminalem prouidetur, quod agatur ciuilitè: causæ remittuntur ad Iudices ciuiles. Cognoscit etiam Tribunal hoc de bello moto, vt in Ritu Mag. Cur. Vic. 47. ubi quod sola
166 Magn. Cur. de hoc delicto cognoscit: (& quando Bellum motum uideatur, declarat Regens Constantius in l. 2. C. ut armorum usus lib. 11. nu. 11. fol. 227.) cognoscit etiam Clericos proditores, & inquisitos de crimi-
ne lesæ

167 ne læsæ Maiestatis, secundum *Const. Regni De personis. sub titulo ubi Clericus de maleficijs debet conueniri, & cap. perpendimus. 23. de sentent. excommunic.* sed de hoc vide quid fuerit practicatum in anno 1601. per *decis. Vincentij de Franch. 691. & Regentis de Ponte decis. 9. & Mastrill. in decis. 269. & facit Capycij decis. 130. nu. 75. Bart. vero in extrauaganti ad reprimendum. in vers. conditione. num. 1.* tenet, Laicum non posse cognoscere Clericum pro crimine læsæ Maiestatis, nisi ratione feudi; & ita tenet *add. ad pract. criminal. Diaz cap. 120. ubi quod licet aliquo casu fuerit cognitus, male fuit actum.*

Quamuis *D. Io. Baptista Valenzuela ad præsens Circumspectus Regens in supremo Consilio Italico,* (de quo supra mentionem fecimus,) in tractatu, *Iustificatio Monitorij Ecclesiastici contra Venetos. par. 4. num. 70. fol. 154.* teneat, quod Clericus in Principem laicum crimen læsæ Maiestatis non committit; tu vide *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 114. pag. 785.* & circa annum 1600. in Ciuitate Luceæ fuit decapitatus quidam Clericus Castruccijs Iaterminelli, in simul cum patre, & fratribus, ex tractatu tradendi Ciuitatem prædictam in posse Ferdinandi Medicis Magni Etruriæ Ducis.

In hoc Tribunali per prius duo Iudices fuerint, vt diximus supra, & inde quatuor biennales: antiquus enim mos fuit mutandi Iudices criminales, quamuis in alijs Tribunalibus perpetui sint, & *Marcus Ant. Surgens de Neapoli Illustrata. lib. 1. cap. 27. num. 25. fol. 302.* refert rationem: attamen promptior est illa, ne ex continuata detestatione criminum, iracundior fiat animus: Augustus enim ex continuata sequitia puniendi à Mecenate Amieo Carnifex fuit appellatus, vt testatur *Dionus.* Attamen sūt isti Iudices admonendi, vt inquisitos interrogandos humane, & benigne tractent, quia sæpè numero ad veritatem eruendam mire conducunt; sique aliquis reus in aliqua dignitate esset constitutus, ipsum in humiliori sede sedere faciāt, & ita aduertit *Ignatius Lopez in addit. ad pract. crimin. Diaz cap. 128.* ubi de alijs requisitis, in interrogatorijs faciendis accurate videbis; & signanter, si reus teneatur confiteri sub pœna peccati, si ex sua confessione pœnam corporalem non euitabit, & post *D. Thomam* concludit teneri: licet aliqui DD. ibi relati contrarium dicant. Sed è conuerso rei coram Iudice modeste se gerere debent: Hinc euenit Franciæ, quod quidam reus Iudicē alloquēdo, barbam seu mostaccium alsiuit, & fuit ei tonsus, *Petrus Matthæi in Histor. Franciæ fol. 485.* Merito additi huic Tribu-

168 nali fuere duo Regij Consiliarij singulo biennio mutandi, & dicitur, ad moderandum rigorem ipsius Magnæ Curia; *pragm. 2. nu. 5. de offic. Sac. Conf.* [Et ex transmissis eo tempore fuit Petrus de Ciaccio Reg. Consil: vt est videre in processu vertēte in Sac. Conf. in Banca de Scacciauento inter Ascanium, & Tarquinium Mollignano, cum nonnullis, & signanter in Instrumento de anno 1523. 7. Iulij, ibi, existentibus Egregijs Viris D. Francisco de Tarzia de Cosentia Regio Consiliario, & Regente Mag. Cur. Vic. necnon D. Antonio Guardato de Neapoli, ac D. Petro de Ciaccio, de Cosentia, V. I. DD. similiter Regijs Consiliarijs, & ipsius Mag. Cur. Vic. Iudicibus; ex quo quidem Petro descendunt Pirrus, & Ioan: Andreas de Ciaccio, alias Contestabile, hodie Nobiles in Ciuitate Cosentia;

169 tiz, sed præcis temporibus ex causa conuersionum cum Familia de Marra in Ciuitate Baruli, in qua debebant: (ex quo propter delicta gentes transferūtur de loco ad locum. 1. *Paralip. 9. nu. 2.*) ordine Regiorum Antecessores in Ciuitatem Cosentia;

170 fuerunt transmissi, & familia de Marra venit Neapolim.] De hac moderatione in pœnalibus facit Tractatum *Tiraquell. in tom. 7. de pœnis legum statutorum, & consuetudinū temperandis, seu remittendis.* Sed verè potius dici potest, quod isti duo Regij Consiliarij ad rectos Iustitiæ tramites regendos assistunt: Delicta enim seuerè punienda sunt, sed non crudeliter, (crudelitasque est, quando exceditur in puniendo, *D. Thomas quest. 159. artic. 1.*) & Carolus Primus suspendi fecit quendam Iudicem, ex quo homicidam mortis pœna dignum, ad obtruncationem manus tantum punierat, vt refert *Tiraquell. in loco supra citato cap. 9.* Et meritò à DD. Proregibus solent eligi Consiliarij solertes, boni, & equi Amatores pro criminum vendicatoribus in hoc Tribunali (in quo omnes inquisiti innocentes se dicunt, respicientes tēstem, & non conscientiam, *Seneca lib. 1. de ira cap. 14.*) In hac autem tempestate à Iustissimo Principe Duce Aluæ Prorege, de quo supra diximus in *vers. 2. obseruat. 2. num. 40.* ad refrenandā delictorum frequentiam con-

171 stituti fuerunt *D. Io. Franciscus Sanfelicius* Eques Sedilis Montanæ, doctrina, sagacitate, & temperantia dotatus, & nunc vnus ex quatuor Aularum Decanis; publicis negotijs intentus, illud *Senie. x. controuerf. 7. obseruans, cetera membra mea sunt: manus publica sunt.* Necnon & *D. Don Franciscus de Ocampo* Eques Hispanus, perspicacia, doctrina, ac prudentia imbutus, verusq; indagator pro criminibus detegendis,

ut se ostendit in iniunctis, sibi officij Commissarii Generalis Campanez (quod Tribunal à Valerio Maximo scopulus reorum vocatur, in lib. 3. cap. 2. sub vers. de Marco Antonio fol. mibi 61. & in eo iudicatur etiam non sedendo pro Tribunali, sed vbi malefactor reperitur, extraordinarie, & de facto, Bald. in §. fin. nu. 20. de probib. feud. alien. per Fred. & vide alia infra hic nu. 210. circa medium) & inde ut Iudex in criminalibus in hoc Tribunali Mag. Cur. Vic. tempore D. Ducis Osunæ, prout etiam testatur D. Capiblanco (nunc Iudex Civilis meritorissimus in hoc eodē Tribunali Mag. Cur. Vic.) in singul. 85. quinimo, & in ceteris grauissimis negotijs eius diligentia, ac Consilio DD. Proreges vsi sūt, & præsertim D. Dux Aluz Regni Prorex tempore miserabilis pestis Panormi de anno 1624. ipsum Commissarium Delegatum deputauit, & mira cum diligentia obseruauit omnia in his temporibus requisita, secundū instituta per Gubernatorem Christianum in lib. 1. cap. 124. & alios DD. in tract. de peste. & si recte menti duo aduersissima noverentur, celeritas, & ira, secundum Tued. in lib. 5. in eo acrius cumulantur ad malefactores puniendos, & detegendos.

- Singulis quidem Iudicibus custodia birraria esset danda, ut illis obsecundet, l. per Illyricum. C. de choartilib. lib. 12. & aduertit Bouadilla in politica tom. 2. fol. 323. nu. 26
- 172 Adfunt in eodem Tribunali Aduocatus, & Procurator Fiscalis, qui ad paria iudicantur, secundum Mastrill. in decis. 214. num. 5. sed Aduocatus Fiscalis est præferendus, l. 2. in C. de Aduocat. diuersorum Iudiciorum, l. iubemus. & l. restituenda. in verb. primatibus. C. eodem tit. quia connumeratur inter clarissimos, Lucas de Penna in l. 1. C. de dignit. lib. 12. & etiā spectabilis dicitur, l. in sacris 3. §. modum. C. de proxim. sacror. scrineor. quinimo, & Comites merentur appellari, l. 1. C. de Aduoc. diuers. Iudic. Sed pro Aduocato Fiscalis multa alia ponit Cassan. in catal. gloria mundi. par. 7. consid. 33.
- 173 Procurator verò Fiscalis antecellit omnes alios Aduocatos simplices, aliam dignitatem nõ habentes, nam & Aduocatus Fisci etiam dici potest, glos. notab. in verbo restituuntur. in l. non intelligitur. §. fin. ff. de Iure Fisci, & glosa Rubricaria C. de Procur.
- 174 vbi habes, quod Procuratores sunt similes Aduocatis, imò Procurator dicitur Aduocatus, ut post Specul. fundat Cassan. in catalog. gloria mundi par. 7. considerat. 34. & 35.
- 175 quo loci habetur, quod Perceptor M. C. V. etiam præcedit Aduocatos simplices, ex ratione, quia promotus ad dignitatem à Prin-

cipe præfertur. Procuratoris officium non est infame, ut passim aliqui Scriptores tradiderunt, per text. in l. si quis Procuratorem 34. C. de decurion. lib. 10. & sequitur Boer. in decis. 89. contra quem tenet addit. Ferrer. ibidem, & Couar. pract. qq. nu. 4. vers. sane, & nouissimis rationibus comprobat Casar à Costa variar. ambigui. lib. 1. cap. 41. vbi fundat Doctores, & licentiatos non debere indignari, illud exercere.

Est enim Aduocatus Fiscalis Magn. Cur. Vic. vniuersalis omnium Tribunalium Regni, & habet iurisdictionē in certum genus personarum Regni, Vincent. de Franch in decis. 722. num. 17. & alia de eo dicemus infra hic nu. 208. & diximus supra nu. 146.

- 176 Similiterq; in hoc Tribunali assunt Aduocatus, & Procurator Pauperum, & Curiales prosequentes Gabiam Mag. Cur. qui habent priuilegiū trahendi causas suas, sed non Iure cesso, & oneroso, ut in ritibus M. C. V. 228. 229. & 232. & Couar. pract. qq. cap. 5. & facit l. vnic. C. de decurionib. Vrbis Romæ
- 177 lib. 11. Curiales differunt à Causidicis, quia Causidici dicuntur nobilissimi, l. properandū. C. de postul. & Causidici vocantur tam Aduocati, quam Iudices, glos. in l. quisquis. in vers. Causidici. C. de postul. & Andr. in pra. Iudij feudorum. num. 12. Etenim Iudicium, & Aduocatum par dignitas est, ut probat d. l. quisquis. in fin. ibi, Nec putet quisquam honori suo aliquid esse detractam, cum ipse necessitatem elegerit standi, & contempit ius sedendi. Stare enim est Aduocati, sedere autem est Iudicis, ut ibidem, quem text. nota pro illis, qui reculant officia. Curiales etiam dicuntur, qui sine licentia non possunt à Curia discedere, Andr. in constitut. Regni statuius.

- 178 Sed ne mireris, si in ordine præposui Mag. Cur. Vic. Civilem, & Iudices criminales præcedunt, & ordo scripturæ attenditur, l. 1. de albo scrib. quoniam de Iure, Ciuiles Iudices præcedere debet, ut probat in terminis text. in l. 1. C. de officio Vicarij; & tenuerunt Anton. Vrsill. in tract. de Cur. Præsid. auctoritate, & Capyc. quem sequitur Foller. in constit. Regni. Iustitia nomen. col. 3. vers. in text. (ibi) hic est; & probat Casar à Costa in lib. 2. variar. ambigui. cap. 7. vbi comprobat, Vicariū vices Præfecti gerere, l. 1. §. bi quibus. ff. de legat. 3. & Spectabilem vocari, & Ordinarios magistratos esse, & Comitibus Orientis equiperari, l. à Proconsulibus, & l. præcipimus. C. de appellat. & Delegatum, prout videtur in criminalibus, nullum habere titulum Magistratus, & in nullo dignitatis ordine constitutum fuisse, nihilq; habere de insignijs

in signis Magi trauū, cum Vicarij hæc omnia haberent, vt ibidem; & licet *Frecc. in lib. 1. de subfeudis. in tit. de officio Magistr. Iustit. num. 28. fol. 33.* & *Cassan. in catal. gloria mundi. par. 5. consider. 26.* disputent hanc quæstionem, & concludunt, quod sine controuersia hodie Iudices Criminales præcedunt; aduerte, quod non allegant, *d. l. 1.* & vterque loquitur contra expressum casum *d. l. 1.* pro cuius opinionis corroboratione, videmus, quod si in aliqua Terra vnus habet

179 iurisdictionem civilem, & alter criminalē, qui habet civilem, dicitur Baro, & præcedit, *Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 2. auctor. nu. 21. fol. 268.* & idem tenet in *fol. 305. num. 24.* similiterq; qui habet iurisdictionē civilem, dicitur Dominus Territorij, & Vasallorum,

180 eique præstatur a vasallis fidelitatis iuramentū, & subuentio ei datur, & non habenti iurisdictionem criminalē, qui est solummodo Iudex delegatus Regis ad exercendam illam iurisdictionem criminalē in personas vasallorum, vt per eundem *D. Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de offic. Magistr. Iustit. nu. 26. fol. 39.* & in *lib. 2. in 2. auctor. Baron. nu. 21. fol. 268.* & iterum in *fol. 72. num. 26.* (in

181 quibus locis loquitur de Abbate Abbatie Sancti Ioannis in Lamis existens in Monte Sancti Angeli in Apulea, qui habebat iurisdictionem civilem in Terra Sancti Ioannis Rotundi, quæ postea fuit concessa in emphyteusum Fabricio Mormili habenti iurisdictionem criminalem, & hodie vertitur lis pro annullatione dicti contractus inter Illustriss. & Reuerendiss. Cardinalem Vrfinum Abbatem dictæ Abbatie Clientem, & Dominum meum, cum possessoribus dictæ Terræ: sed heu Princeps iste optimus ex hæc luce ad Cælum volauit 23. Augusti 1626. non sine omnium merore, & meo in particulari, & Abbatia prædicta fuit a Pontifice Maximo Urbano VIII. collata Illustriss. & Reuerendiss. Cardinali de Sacchetti, etiam Domino, & Clienti meo obseruandissimo; sed ad præsens est Abbas Illustriss. Don Carolus Carrasilius D. Principis Rocellæ, Adolescens perspicacissimus, & ad altiores gradus Deo auspice promouendus, & inter eos ad præsens vertitur lis) & idem tenet *Regens de Ponte in tractatu de potestate Proreg. tit. de diuers. prouis. fieri solit. in rub. de donis Vniuersitatum. fol. 473. nu. 15.* Ex prædictis quidē rationibus, Iudices civiles etiam præcedere

debent, & idem tenet *Capp. in inuest. in verbo feudorum assueuraciones. colum. 2. vers. quid autem erit, & sequitur Vinc. de Franch. in decis. 131. num. 3.* Sed contraria obseruantia fortasse processit, ex quo cum Iudicibus criminalibus Regens Magn. Cur. Vic. quasi semper residet, & raro transit ad Aulas civiles, & dum est loco Magistr. Iustitiarj (cuius officium latè declarat *Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de offic. Magistr. Iustit. fol. 31. & seq.*) & in honoribus attendatur consuetudo *Vincens. de Franob. in decis. 388. num. 4.* & quia residet etiam in Vicaria criminali duo Cõsiliarij, vt supra diximus, & Mag. Cur. Vic. criminalis sic vnita in qualibet die Mercurij ad Collaterale Consilium accedit, pro faciendis relationibus causarum iuxta ordines datos: meritò talis præcedentia fuit introducta pro Mag. Cur. Vic. criminali, sed de Iure præcedere debent Iudices civiles, vt in *d. l. 1. C. de offic. Vicarij.*

Diximus enim supra, quod erant quatuor Iudices criminales: sed tempore Præsidatus Domini Comitit de Lemos, fuerunt additi duo alij Iudices, & diuisi fuerunt in duabus Cameris, postea verò tempore Præsidatus D. Ducis Oisunæ, fuerunt additi duo alij, & inde a Rege nostro alij supernumerarij fuerunt transmissi: adeò quod vsque ad 10. deuenere; quinnimo idem Dux de

182 tot præsentibus tedio affectus, edidit *pragmaticam sub die 17. Maij 1618.* vt sub pœna inhabilitatis, officia hæc non procurerentur. Quam pœnam etiam aduertit *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 30. pag. 121.*

Officium hoc Magistr. Iustitiarj Magnæ Cur. Vic. ab officio Iustitiarj per Prouincias differt, vt in *Const. Regni Capitaneorum. cum seq. & in Pragmaticis sub diuersis titulis.*

Et quoniam prædicti Iudices Mag. Cur. Vic. cum Regente, & Fisci patrono, solent exigere sportulas, seu propinas a Scribis

183 creandis: in visitatione ordine Sux Maiestatis ab anno 1607. vsque ad annum 1612. fuit a prædicto D. Visitatore facta Inquisitio contra receptionem dictarum propinarum, & super hoc dedit capita, et a duobus Consiliarijs eo tempore in Mag. Cur. Vic. residentibus, & imposito mihi onere scribendi super hoc articulo, infra scripta pauca adnotauimus, ex quibus intentio Fisci Regiæ Visitæ eximianita remanere creditur.

IESVS MARIA IOSEPH

An Iudices Magne Curie Vicaria pro admittendis Scribis ad exercendum, propinas exigere valeant.

ALLEGATIO IV.

- A**D excusandum D. Regentem Mag. Cur. Vic. duosq; Regios Confiliarios Assistentes in ea, ac etiam alios Iudices, & Fisci Patronum, quoad exactiorem Propinarum à Scribis Fiscalibus, & alijs civilibus, pro decreto admissionis ipsorum ad officium Scribarum Fiscalis, seu civilis, sufficeret allegare eorum privilegia, in quibus conceditur potestas exigendi lucri, gage, & emolumenta solita, & consueta à suis Prædecessoribus exigere; cumque in facto probatum extitit, nedum ex longa, sed longissima consuetudine, cum patientia, & scientia Illustrissimorum DD. Proregum, & Collegialis Concilij, fuisse, & esse solitum, & consuetum, tales propinas exigere ab omnibus Prædecessoribus ipsorum: Indubitata resultat Iuris conclusio, hanc consuetudinem eos excusasse, & excusare, stante magna auctoritate consuetudinis, l. 2. in princ. C. qua sit longa consuetudo. quæ semper attendenda est, l. 1. cum glos. C. de exactio. & translatio. milit. annorum lib. 1. 2. Vtique consuetudo facit, ut aliquid possit dari, quod alias non liceret: quia licitum est, quod consuetudo cognoscit, hinc est, quod si pro ordiandis
- 184 Episcopis, non erat licitum aliquid accipere, si postea consuetudo introduxit dari 20. libras auri, exactio fieri potest, s. si quis autem. vers. pro consuetudinibus. in auth. de sanctiss. Episcopis. Idem est de Clerico, à quo solite consuetudines, & emolumenta pro eo ordiando exigere possunt, s. sed neque Clericos. in authent. de sanctiss. Episcopis. & Constantinopoli utebatur, Consules soluere centum libras auri pro refectione aqueductuum, l. 3. C. de Consulib. lib. 12.
- 185 Confirmantur hæc omnia, ex regula quod communis error facit Ius, l. Barbarius. C. de offic. Proconsul. (si tamen error posset dici) quod negatur.
- 186 Sed quatenus à Fisco Regie Visitationis

objiceretur; quod male consuetudines sunt corruptelæ, ad tradita per Andr. in cap. 1. nu. 8. de Statutis, & consuetudinibus; & ideo sunt reiiciendæ, s. nunc verò. vers. mala, in auth. ut nulli iudicum, Leo in fin. C. de usur. l. quod non ratione. ff. de legibus. & cap. 4. 8. distin. & cap. 1. dist. 11. & confert dictum Seneca de beneficijs cap. 21. ibi, Ego ab eo beneficium accipiam, à quo proprietatem accepturus non sum.

187 Et sicut Iudices suffragia non solunt ipsorum creatione ad ordinem: ita nec ipsi suffragia accipere debent pro his decretis, ut in tot. tit. in auth. ut Iudices sine quoquo suffragio. Tantoq; magis, quod in hoc exercitio Scribarum Fiscalium, habitas personarum à Fisco requiri debet, & non exactio propinarum, & quod merito fuit excessum in tales propinas exigendo, & successivè DD. Iudices incidisse in pœnam.

Sed quæso advertantur responsiones.

Certum est, quod quilibet Provincia suo sensu abundat, suisq; moribus regitur, & siue bonis, siue malis, minime sunt mutanda, quæ certam observantiam habent, Frocc. in lib. 2. de subsud. in auth. 46. nu. 11. in fin. cumq; in hoc Tribunali Mag. Cur. Vic. duplex est labor; etenim ex dispositio. s. sedebunt cum glos. ibi in verb. mox. in auth. de Iudicib. habemus, de vesperi turpe esse Magistratibus tali hora iudicare; & in hoc Tribunali introductum est, ut tam de mane, quàm de vesperi singulis diebus accedant, merito est et introductum, ut aliquas Propinas particulares habeant: videmus enim, quod in Regia Camera Summarie exiguntur deditus pro decretis declaratorijs civilitatis Neapolitanorum in 4. gallinis, seu in vno ducato: ita & in hoc Tribunali fuit introductum, ut exigantur istæ propinæ pro admissione Scribarum: tanto magis, quod isti Scribæ nedum deditus

189 exigunt ab inquisitis, & quærelantibus, sed illos excoriant, adeo quod glos. dixit Actuarius ergo latro, Carau. super ritu 311. num. 2. & aiebat Columella, concessit in foro latrocinium. & Thom. Actuarius de ludo selaccorum quest. 3. principali nu. 24. ait, Ve plurimum salarij metas in exigendo excedunt, cap. statutum. s. Notariorum. de rescript. in 6. & Varro

Varro in lib. 2. de vita Pop. Rom. rotas, Crevit forensis dignitas, & ex tabernis lignea argentaria facta sunt; & pestem publicam nominavit forensis industriam Constantinus sex. Aurel. Viator: & secundum Auend. de exequend. mandat. Requm par. 1. cap. 2. num. 14. vers. & ne exeat, fol. 37. Medela indigeret, ut Aetuarij subscriberet sub pena falsi, qua accipiunt. Officia Aetorum Magistri venduntur à Regia Curia, & consequenter exiguntur emolumenta: merito non est inconueniens, ut Scribæ Fisceales, qui exigunt plus quam Aetuarij, soluant aliquos dirictus, & propinas Iudicibus pro eorum decretis admissionum: & idcirco à D. Prorege, & Colateralis Concilio fuit toleratū, ut pro duplicato hoc labore Iudicū de die, & de mane, possint hz Propinæ exigi.

190 *Uterius, isti Scribæ Fisceales per Regentē, & Iudices sunt examinandi in Mag. Cur. Vic. cum interuentu Fisci Patroni, & de eorum habilitate vita, & moribus informatio est capienda, & inde admitti, pragmat. 2. & 7. de Aetuar. Et in foro Aragonum sic etiam obseruatur, nam capi debet informatio de practica quatuor annorum in Tribunalibus, & ætatis annorum 25. ut in Capitulis editis per Principem Philippum II. de anno 1547.*

191 *Montiffoni sub titulo de Tabellionibus. Isti enim Scribæ fuerunt adiuncti uti adiutores Magistrorum Aetorum, l. comperimus. C. de proxim. sacror. scrip. lib. 12. vbi Lucas de Penna in verbo adiunctorum. Ergo ad instar Magistrorum Aetorum debent etiam soluere aliquid pro admissione, & labore Iudicum in examine, & in informatione capienda, & videnda; & sicuti pro admissione Notariorum, & Iudicum ad contractus Viceprothonotarius exigit dirictus eodem modo, & Iudices Mag. Cur. Vic. has propinas exigere possunt; quod in terminis probat text. in §. hac autem omnia. ut Iudices sine quoquo suffragio. ibi, Pauca verò prabere occasione eorum, qua pro singulis dantur singulis codicillis, & cartis. vbi Iacobus de Beluiso in princ. vers. notab. 17. dixit, Quod pro litteris continentibus dignitatem potest secundum usum, & consuetudinem licitè pecunia dari, ut infra tit. proximo, & 1. de sanctiss. Episc. §. pro consuetudinibus, & 1. quæst. 1. c. nullus Episcopus, & extra de simonia. cap. cum in Ecclesijs; vbi de hoc. Cui addo l. si mulier. ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi quod pos-*

192 *sunt solui (sportuæ ordini, & facit text. in l. 1. C. de suffrag. vbi promissum est soluere aliquid pro officio impetrando, & facit d. l. 3. C. de consulis. lib. 12. Etenim & si Officiali salariato sportulæ non soluatur, si consue-*

tudo in contrarium esset, est attendenda, Masrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 22. nu. 4. 193 fol. 104. At cum isti Scribæ possunt etiam dici Officiales, ut in ritu 2. Mag. Cur. Vic. quo loci inter Officiales connumeratur tres Magistri Aetorum, sex Subaetuarij, & duo Fisceales, qui sunt isti Scribæ, & Bart. in §. 1. nu. 4. in auth. ut Iudices sine quoquo suffragio; dixerit, quod pro litteris continentibus dignitatem, licitè pecunia dari potest. Ergo si propinæ istæ soluuntur pro decreto admissionis, quod decretum est loco priuilegij, & sicuti omnes Officiales pro eorum priuilegijs soluunt dirictus in Regia Cancellaria, & de Iure Authenticorum erant etiam taxati dirictus pro priuilegijs Præsidum, & aliorū, ut est videre in fine tituli, in auth. ut Præsides mittantur absque vlla datione pecunie. coll. 8. in fine cum seq. Iure merito est introductum, ut isti Scribæ soluant pro decreto admissionis exercendi has paruas propinas solitas istis Dñis, in recompensationē eorum laborum, ad hoc, ut vbi adsit maior labor, adsit & maius emolumentum, §. fin. in lit. de legitim. patron. tutel. semper enim fuit solitū, 194 ut Ministri pro extraordinario labore prouisionem extraordinariam consequantur, pragmat. 11. §. 2. in fin. de Officialibus, vbi Bancorum Delegati ultra eorum prouisionem habent ducatos centū pro isto extraordinario labore.

Cumque Scribæ Fisceales, qui per prius erant duo, ut supra notauimus, ex ritu 2. Mag. Cur. Vic. & ex dispositione pragmat. 2. de Aetuar. per prius examinabantur per Sac. Conf. ad præsens vero ex dispositione facta per D. Raymundum de Corduba Proregem in anno 1519. fuit actus numerus in 24. Scribas, & prouisum, quod examinentur per Regentem, & Iudices Mag. Cur. Vic. cum interuentu Fisci Patroni, & quod capiatur informatio de eorum habilitate, vita, & moribus, ut in pragmat. 21. vers. item mandamus. de de officio Iustitiarj. confirmata per Casarē Maiestatem in anno 1540. in pragmat. 7. de Aetuarjjs; concluditur, licito Iure introductum fore, has propinas, seu parua munuscula potuisse exigi, & sic continuari in futurū per DD. Iudices, ut fuit obseruatum fieri. Cætera suppleant &c. in anno 1610.

Io. Dominicus Tassonus.

Tandem in Regia Visita fuit prouisum, ut exactio propinarum prædictarum sit culpa (forsitan ex ratione, quia excessiuus labor Ministrorum salariatorum non est in consideratione, Auendan. de exequend. mandat. Regum

Regum par. 1. cap. 2. num. 24. vers. neque excusat. num. 38. & vide infra vers. 3. obseruat. 4. num. 190. in fin.) & fuerunt signifiati prædicti duo Consilarii in duc. 40. pro quolibet, sed tam pro propinis, quam pro pullis, & muneribus in festiuitatibus receptis, & merito videtur, quod pro propinis prædictis parum, aut nihil fuit habita consideratio.

195 Possunt isti Iudices pro solutione eorum prouisionum exigere compositiones reorū, *l. multa. 5. C. de modo multar.* nam licet per *Consil. Regni. Apud Iustitarios;* nec exculenta, nec poculenta accipere poterant, &

196 tempore Caroli Primi fuit eis constitutum salarium, & exculenta, & poculenta tantum capere permixtum erat, *ve in cap. Regni. Has edictali.* Postea vero per Pragmaticas fuit statutum, *ve salario tantum sint contenti, & alia non accipiant, vt in Pragmaticis toto titulo de muneribus Officialium.*

197 Tribunal Mag. Cur. Vic. tanquam Magistrā, & Mater omnium aliorum Tribunalium Regni habet specialem potestatem auocandi ad eum omnes causas non expeditas infra sex menses à die litis contestatæ, *ve in cap. Regni. Insuper ad fidelium eorundem statū. Andr. Gayll. in lib. 1. practicar. obseruat. obser. 41. vbi de effectu talis Auocationis, ac etiam potest facere comminationes Curijs Baronalibus, vt causas expediant, Anna in singul. 269. cum addit. Fabij eius filij.* Omnesq; ab ea citati comparere personaliter tenentur, & pro eis exceptio aliqua non admittitur, nisi captiuitatis, infirmitatis, & absentia, *ve in Mag. Cur. Vic. ritu 269. quem limita in patre, vt possit comparere pro filio, & Dominus pro seruo, vt per Masbrill. in dec. 267. & post præsentationem cicatorum agitur de remissione ad Iudices competentes ipsorū, ac quando talis remissio nō potest prætendi, vide per Nicolaum Vigetium in lib. 5. ff. cap. 2. in 15. except. vers. quinta replicatio est. fol. 453. & per Masbrillum in decis. 200. & 289. Nec etiam datur remissio secundum *Auend. de exequen. mandat. Regum par. 2. cap. 7. nu. 5. in fine,* quando delictum esset leue, *per s. si vero. in auth. vt nulli Iudicū.* Hinc dicimus Mag. Cur. Vic. esse Iudicem impunitatis; Potest etiam Tribunal istud omnes incolas cognoscere, licet inde forum ad Iudices cōpetentes renocare poterint, *cap. fin. de foro compet. exemptosq; cognoscere secundum tradita per D. Thom. 2. 2. quæst. 67. art. 1. ad 2. sique ab ea citati procurabunt se carcerari facere in aliquibus carceribus, (vt in dies euenit) nō excusabuntur, clem. 2. de penis, & vide infra hic num. 202.**

198 Caput huius Tribunalis est Magnus Iustitarius,

de quo multa dixit acutissimus *Procedia in lib. 1. de subfeudis in tit. de officio Magni Iustitarij, & ab Afflic. in consil. Regni fidelium num. 6.* describitur in primo loco, sed præceditur à Magno Comesrabulo. Sed quia Ill. Persona non tenetur assistere, ex dictis supra hic num. 142. fuit de ordine Regis

199 Alphonfi Primi in anno 1442. prouisum, quod absente Iustitario, assistat vnus procapite, qui Regens Magn. Cur. Vic. vocetur cum quatuor Iudicibus Iurisperitis, qui omnes iuramentum præstare debeant de bene, & fideliter administrando, *ve in libro Priuilegiorum, & Capit. Neap. cap. 12. Regis Alphonfi Primi fol. 15. & in e. 42. & Ferdinand.*

200 *di Regis Catholici fol. 18. ater.* quod iuramentum trahit etiam originem, ex *Consil. Regni. Inter cetera. Lucas de Penna in l. Iudices. C. de dignit. in fin. & l. non nouum in fin. C. de Iudic. & in auth. in tit. Iuramentum quod præbatur ab his, qui administrare incipiunt.* Verum est equidem nomen Regentis nouum nō fuisse, quoniam de anno

201 1307. tempore Caroli Secundi similiter hoc nomen Regentis Mag. Cur. Vic. eret, *ve in cap. Regni. De statu nostrorum fidelium fol. 358. & similiter tempore Regis Ludouici, vt in cap. nouiter nostra. Maiestati. fol. mibi 366. & merito potest inferri contra Frecciā*

202 asserentem hoc nomen Regentis nouum fuisse in Regno tempore Alphonfi Primi, *ve in d. loco citato de officio Magni Iustitarij. num. 15. & 16.*

Mag. Cur. Vic. Tribunal cognoscit omnes, *ve supra hic diximus num. 197.* Quinimo & si Collegia artium proprios Iudices habeāt, non per hoc non possunt in Mag. Cur. Vic. Iudice ordinario omnium non conueniri: quoniam tributa Iurisdictione alicui Iudici, Iurisdictione Ordinarij non intelligitur exclusā, *Io. Franc. de Ponte in cons. 48. num. 5. vol. 2. & s. quod vero. in auth. vt omnes Prouinciarum Magistratibus obtemperent.* Intelligeq; prædicta siue de criminalibus, siue de pecunijs agatur negotijs, & vt causæ illis examinentur nemine prorsus per aliquod Priuilegium seruata forma tradita in exempto, *ve cons. 68. in paud. Floren. secundum Ledurā Aloandri.*

203 Nota tamen, Tribunal hoc duas representare personas, idest Locumtenentem Magni Iustitarij, idest Capitanei Neapolis, & Vicarij Regni, idest Proregis. Erant enim prius in Ciuitate ista duo Tribunalia, ad præsens verò est vnus vnicum, *Frecc. in d. loco citato, & Garauita in ritu 1. Mag. Cur. Vic.*

204 & videbis infra hic in casu 10. Regentis Mag. Cur. & habetur in probemio Rituum Mag.

Mag. Cur. Vic. Afflic. in constitut. statuimus. num. 7. & Carauit. in pragmat. 1. §. 1. num. 9. sub tit. de Senatus Consult. Macedon. Hinc est, quod si à Rege nostro aliquis Iudex supernumerarius constitueretur: debet intelligi supernumerarius, & ut Prorex suas solitas Placitas prouidere possit, & alias fuit practicum Tribunalium vnionē similem fieri, in §. illud sane decernimus. in auth. ut Praesides absque ulla datione pecunia mittantur.

Cumque caput huius Tribunalis sit Regens ipsius, qui Annalis debet esse, & cautionem praestare de culpis, & defectibus ipsius feruentium, & de syndicatui parendo, ut in cap. 66. Regis Catholici in priuileg. & Capit. Neap. pag. 47. & in c. 1. pag. 134. & alternis vicibus Regnicola, vel exterus esse debet, ut in d. Capit. pag. 148. & 159. non erit inconueniens videre de aliquibus infra scriptis specialitatibus, & praerogatiuis, ac priuilegijs praedicti Regentis, qui & Illustrissimus Urbis Praefectus appellari potest, ut in l. fin. in fine. C. de veter. iur. enucleand. vbi ei cura datur ad obseruandas leges, ut hodie DD. Regentes facere solent.

205 I. Regens Mag. Cur. Vic. dicitur Capitaneus Neapolis, & eius districtus, ut in cap. 24. Regis Ferdinandi Primi in Priuilegijs, & Capitulis Neap. pag. 17. & facit l. 1. in fin. ff. de offic. Praefect. Urbis, & Constit. Regni Honorem debitum. & ideo omnes eum salutare tenentur, l. 5. C. de offic. Rectoris. & l. 7. C. de offic. diuers. Iudic. & concordat l. 3. eod. tit. quibus in locis habetur, ut competens reuerentia tribuatur, & honorificentia debita ab omnibus praestetur, l. 4. C. de Palatinis lib. 12. Est enim caput Iudicum Mag. Cur. Vic. & in singulo anno in primo die negotiorum praestat eis iuramentum de secretum tenendo, & silentium seruando, & in principio cuiusdam mensis praedicta admonet, prout faciunt, D. Prorex in Collaterali Consilio, & Circumspecti Praesidens in S. C. & Locumtenens in Regia Camera, pragmat. 9. de suscipit. Official. Ipse enim licentiā asportandi arma per Ciuitatem, & districtum cōcedit, ex quo ad eum hoc spectat, quoniam eius est onus pacatam tenere Prouinciam, l. congruit, ff. de offic. Praesidis. Sed an domum ad ludum paratā haberi, dispensare poterit? vide Dianam moral. resolut. in tract. 1. miscell. resolut. 65. hi tamen, qui has domos tenent infames habentur, in Constitut. Regni. Mores. D. Regens debet ante omnia seruare disposita, & documenta, in auth. in nouella 80. de Quaestore. secundum Aloandrum, Et neminem carcerare debet pro quouis delicto, absque

Consilio saltem vnus ex Iudicibus, & si carcerat, non potest illum detinere, vel excarcerare absque Consilio praedicto, nisi carcerationem faceret de ordine Regio in scriptis offenso, ut in Ritu Mag. Cur. Vic. 39. Item quod Locumtenens. vbi Carau. fallit tamen, si infragranti crimine, vel cum armis prohibitis, aut contra bannum viderit delinquentem, ut in cap. 20. Regis Ferdinandi Primi fol. 17. in Capitulis, & Priuilegijs Neapolis. Quinimo in cap. 49. Magni Capitanei in Priuileg. & Capit. Neap. pag. 37. carcerationes de facto non fieri, fuit supplicatum, & ita etiam habetur in alio, cap. 4. Regis Catholici fol. 62. ater.

II. De causis summarijs salariorum famulorum cognoscit, l. 1. §. 1. ff. de offic. Praefect. Urb. & §. si quis seruum, ibidem; & si ab eius decreto appellatur, executio retardari non debet, Ann. in singul. 42. & vide supra hic num. 118. & cognitio praedicta procedit ex dispositione pragmat. 1. de causis decidendis. edita à D. Cardinali Granuela in anno 1574. quae cognitionem istam Regenti, & Iudicibus Ciuilibus Mag. Cur. Vic. tribuit, & facit auth. nisi breuiore. C. de sententijs ex breuilocorecitandis. & in l. ne quiequam. §. de plano. ff. de officio Procons. Sed aduerte, quod debet procedere cum consilio vnus Iudicis Mag. Cur. Vic. ut in cap. 20. Regis Ferdinandi Primi in Priuilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 17. & facit Ritus Mag. Cur. Vic. 115. Item si aliquis, vel aliqua venerit ad dictam Curiam. Perpendereq; debet D. Reges Seruorum naturam Dominorum hostem, ut pulchrè comprobatur Petrarca in lib. 1. cap. 33. de remedijs vtriusque fortuna. ibi, Multi serui multa lites, multaq; discordia, multa densq; bella domestica, hostes sunt acerissimi, ac impij, atque peruersi. Hinc Hierod. in Artemisia Oratione notat: Hoc tecum reputato, bonis Viris malos seruos: malis, probos solere contingere, & ideo seruis aduersus Dominos bonos saepe sapius indebita petere solent. Sed Bouadill. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 63. pag. 77. in 1. col. recte aduertit, debere taxari talaria seruientibus, & alijs rebus commestibilibus.

Per prius istas causas cognoscebat D. Praesidens Sac. Cons. ut diximus supra hic in Tribunalis S. C. in potestate Praesidentis 19. num. 118. hodie autē cognitio est Regentis Mag. Cur. Vic. ex pragmatica praedicta, & salariū deberi famulo non obstante lapsu quinquēnij ad illud petendum, decidit Giurba in decis. 13. vol. 1. & quid si debeatur post triennium, disputat Io. Gutierrez in tract. de actibus

bus Iudicial. Iuratis nu. 20. in tract. tom. 3. par. 1. fol. 385. Verū Sutores ultra sex menses non possunt petere mercedem, *Anna in singul. 492.* Sed an salaria hæc præferantur creditoribus habentibus expressam hypothecam? disputat *Rodriquez de priuileg. credit. fol. 76. à num. 21. vsque ad 26.*

III. Regens Mag. Cur. non potest votare in causis pro transmittendis Commissarijs, *pragm. 24. de officio Magistri Iustitiarj.*

IV. Tenet vnam ex duabus clauibus, sub quibus conseruantur vota Mag. Cur. *pragmat. 29. eodem titulo.*

V. Potest relaxare tertiam partem pœnæ non excedentis summam ducatorum 30. verum si pœna summam prædictam excederet, solus Regens relaxare tertiam partem prædictam nõ poterit nisi in plena banca, audito Fisci Patrono, *pragmat. 21. eod. tit. de officio Magistri Iustitiarj.*

VI. Non potest concedere Exulatis nisi vnum terminum ad recolligendum sarcinulas, *Vinc. de Franch. in decis. 487. nu. 6.*

VII. Tenetur dietim inter Iudices causas diuidere, seu distribuere, *pragmat. 21. & 29. vers. item etiam. de officio Magistr. Iustitiarj.* & ideo non dicuntur commisiones, sed distributiones, *Vinc. de Franch. in decis. 143. in fin.*

Verum in causis criminalibus, nõ possunt Scribz Fiscales (sub pœna vnciarum 25. & priuationis officij) pcessus ad Iudices asportare absque ordine eiusdem Regentis, *prag. 21. vers. item per alcuni degni rispetti. nu. 5. & pragmat. 29. vers. item etiam mandatum fuit prædictis num. 32. de officio Magistr. Iustitiarj.*

VIII. Tenetur D. Reges decretationibus interpositis per Circumspectum Præsidentem Sac. Conf. obedire, alias carcerari posset, vt notauimus supra hic in 16. *potestate Præsidentis Sac. Conf.*

IX. Regens Magn. Cur. Vic. non potest recipere conuiuia à minoribus Officialibus, *prag. 10. §. 10. de offit. Fiscalium, & qua & c.* nec potest exigere tarenum vnum pro executorijs, vt per prius faciebat *pragmat. 7. §. 2. de delationibus.*

Sicuti nec etiam potest ludendi licentiam concedere, aut lucra, & emolumenta ludorum vendere, locare, vel affictare, aut bara-

pteriz domos tenere, *cap. 57. Regis Catholici in Priuileg. & Capit. Neap. pag. 46.*

X. Regentis officium hoc est annale, & syndicatui parere debet in Tribunale Sancti Laurentij Ciuitatis Neapolis, sicuti tenentur & Iudices Mag. Cur. Vic. & Curiz Admiratiz, qui similiter cautionem præstare tenentur de parendo syndicatui, *cap. 16. & 17. Regis Ferdinandi Primi, & in Priuilegij, & Capitulis Neapolis fol. 17.*

XI. Habet comitiuam, seu guardiam 12. seruientium, seu Alguzeriorum, (nomen hoc Arabicum est, *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 10. fol. 200.*) ex quo tempore Regis Ferdinandi Primi Vicaria 8. seruientes habebat; Capitaneus vero Neapolis quatuor; sed quia inde Curiz prædictæ vnitz fuerunt, (vnio enim ista solet fieri, *§. illud sane decernimus. in auth. vt Præsida. sine vlla datione pecunia mittantur.*) fuit vocata M.C.V. meritò tota ista comitiua 12. hominum fuit addita Regenti Mag. Cur. Vic. vt in *cap. 17. Regis Ferdinandi Primi fol. 17. in Capit. & Priuileg. Neapol.* Hodie homines isti asportant alabardas, & inceptum fuit in anno 1618. ordine D. Ducis Ossunæ, tẽpore Regentatus D. Don Octauij de Aragonia; Et ordine Ferdinandi Primi, Domini Electi Ciuitatis Neapolis singulis mensibus capiebant mostram huius familiz, vt in *cap. 44. Ferdinandi Primi fol. 18. in d. Capit. & Priuileg. Neapol. pag. 18.* Isti autem seruientes de lure Auth. Apparitores vocantur, *§. 1. in vers. enim uero. auth. de Quæstore constitut. §. ibi, Nec apparitores habet sordidos, aut turpi quaestui deditos. & in l. 1. C. de apparit. Præscti Urb. Birruarij, & alij de grege isto seruientes Regiz Curiz, aut alijs Tribunalibus, matriculari se debent, & alias non seruiant, l. quicumque. 10. cum l. seq. C. de choartabilibus lib. 12.* Quinimo isti non possunt ad dignitatem aliquam aspirare, sique eam acquisierint, spolientur, non obstante præscriptione 30. annorum, *l. fin. eodem tit. & vide supra hic num. 117. circa finem.* Hinc est, vt prohibitum sit Militibus se intromittere in carcerando delinquentes, *l. 1. C. eodem titulo.*

XII. Reges Mag. Cur. Vic. debet esse Re-gnicola, quia Prætor debet esse de Vrbe, *l. 1. cum glos. C. de Prætor. lib. 11.* Ciues enim sunt præferendi, *l. in Ecclesijs. 11. C. de sacros. Eccles.* & tetigimus supra hic num. 160. sed inceptum esse exterus de anno 1514. vt in *Capit. & Priuileg. Neap. fol. 77. ater. in fin. & 78. & licet postea p literas de anno 1515. fuerit ordi-*

ordinatum, ut sit Regnicola, prout in *d. fol. 78.* & per decretum Sac. Conf. de anno 1520. fuit prouisum, quod non sit Neapolitanus, *ut ibid. fol. 80. ater.* fuitq; hoc factum ad supplicationem ipsiusmet Ciuitatis Neapolis, quæ inde in anno 1558. supplicauit, ut Regens Mag. Cur. possit esse Neapolitanus Oriundus, ut in *cap. 19. fol. 162. ater. in diſſis Priuileg. & Capit. Neapol.* & non fuit concessum, ut ibidem, & cum multa ratione, ex quo per prius contrarium supplicauerat, laborando contra propria commoda, ut adfolet, quoniam nemo Propheta acceptus est in patria, Est uerum, quod in anno 1586. ex causa rumorum Io. Vincentij Staracij Elc&i Populi occisi à Plebe, fuit creatus Reges D. Carolus Spinellus Eques Neapolitanus.

XIII. Regens iste omnia cum voto Iudicium facere tenetur, & alias ad actum aliquem procedere non potest, ut in *cap. 14. Casarea Maiestatis in anno 1554. in Priuilegijs, & Capit. Neapol. fol. 154.*

Et cum quodam Iudicibus si alij sunt abſentes causas vocari facere possit, abſentia aliorum Iudicum non obſtante, ut in *ritu 53. & 63. Item in Curia ipsa Magistri Iustitiarij.*

XIV. Regens dicitur Præfectus Vigilum, & pro custodia Ciuitatis habet sub se cohortes, *l. 3. ff. de offic. Præfecti Vigil.* & merito Capitanei guardia destinati sunt, ut per *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 484. num. 3. & 4.* qui bacula, vel aliquod signum alportare tenentur, ut pro talibus cognoscantur, *Lucas de Penna in l. signata. C. de fabricis lib. 11. Auendan. de exco. mand. Regum part. 2. cap. 21.* multaq; de eis uide per *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 13. pag. 193. titulo como deus el Corregidor eligyr, tratar, y castigar sus Alguaziles, y del officio dellos, y del derecho de ganar las armas, y de resistencias.*

Isti enim Capitanei de guardia singulis diebus de mane, (quando Regens ex cubile surgit) omnia, quæ per Ciuitatem in præcedenti nocte successerunt, referre ei tenentur, & hoc sub pœna ducati unius pro qualibet vice deficientiz, *pragmat. 29. vers. item, ebe ogni notte uadi vn Seruano: de offic. Magni Iustitiarij.* Ab hinc paucis annis est introductum, ut unus ex Iudicibus Mag. Cur. Vic. tam Civilis, quam Criminalis, cum cohorte noctis tempore per Ciuitatem pergat: interq; eos sit distributio, in singulis noctibus pro accessu.

XV. Regens potest prouidere de adiunctis in causa paritatis uotorum, & potest dare adiunctos Iudices Ciuiles Criminalibus, & è contra, in *pragmat. 1. de officio Magni Iustitiarij.*

XVI. Regens Mag. Cur. Vie. banna emanare potest, sed non durant, nisi tempore suo, *§. 1. vers. eas uerò. institut. de perpet. & tempor. actio. & in §. pœnales. instit. de actio. in glos. & notatur in l. in honorarijs. ff. de act. & oblig. & ibi Bart. Afflic. in decis. 290. vers. replicat.* Sed pone, quod in banno pœna specificata non apponatur, quæ pœna est adijcienda? die condemnationem esse pro motu Iudicis, inspectis circumstantijs pro qualitate delicti, *Andr. in §. banno Imperiali. de statutis, & consuet. uerum tantus esse posset excessus delinquentis, quod pœna grauari posset, imo si non habet in ære, luat in corpore, l. quicumque. C. de seruis fugit. & l. 1. ff. de pœn. ratio est, quia Bannum est cõdemnatio Iuris, vel Iudicis, ab ipso Iudice facienda, Andr. ibidem in uerb. ipso iure.* sed a talia Banna ligent ignorantes, ponit *Afflic. in cons. cum per partes Apulia. col. 3.* Banna ista uerè dicuntur Ius Prætorium, quia Prætores introduxerunt gratia adiuuandi, vel supplendi, vel corrigedi Iuris Ciuilis deficientias propter utilitatem publicam, tunc enim nouitates fieri possent, teste *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 10. pag. 80. & Honorarium etiam dicitur ab honore Prætorum, nam & ipsum Ius honorarium uiua vox est Iuris Ciuilis, l. 7. & 8. ff. de iustit. & iure.* Circumspectioq; debet esse signanter in Bannis cõtra Ammascaratos in diebus Carnis spriuij, prohibendo, ne ipsi, aut Scenicæ Monachorum Schemate utantur, quia indecens esset, *§. fin. in auth. de sanctiss. Episcop. alia de uerbis uide infra vers. 4. obseruat. 1. num. 21. & seq.*

XVII. Potest etiam prouidere de salario eius famulis, & seruientibus, secundum *l. 1. ff. de varijs, & extraord. cognitio.*

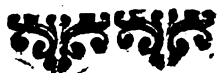
Et tandem nota, quod Regens M. C. V. præcedit Secretarium Regni, sed præceditur à Scriba Rationum, & à Thesaurario Regni, ut aduertit *Mutius Surgis in addit. ad Marcum Antonium Surgeniem eius fratrem fol. 446. in tract. de Neap. illustrata.*
208 Cum eodem Tribunali Mag. Cur. Vie. cõprehenditur Filci Patronus, ut supra hic diximus *nu. 172. & nu. 140.* qui secundum *Petrarcham de remedijs utriusq; fortuna. dial. 47. lib. 1.* Hostis Populi, & Republicæ inimicus dicitur: iste enim dum Fiseales causas

agit, omnes alios Iudices eiusdem dignitatis præcedere debet, secundum *Cassaneum* in *catbal. gl'or. mund. in 7. par. in 37 confid. fol. 157.* quem sequitur *Vincent. de Francb. in decis. 138. num. 5.* quod intelligit, si agit causas Fisci, & non suas: & verè Quæstoris officium dici potest, *tot. tit. ff. de offic. Quæst.* § 99 sed in hac Mag. Cur. Vic. omnes Iudices eum præcedunt, & in ultimo loco sedet, *Mutius Surgens in addit. ad Marcum Antonii Surgentem in tract. de Neapoli illustrata. pag. 289.* Quinimo Iudex Curie Admiratiz etiam eum præcedit, *Frecc. de subseud. lib. 3. in tit. de different. inter feuda regalia, & alia num. 23. fol. 432.*

Attamen D. Prorex quandoq; Fisci Patronum præcedere facit, prout euenit tempore nostræ legis Conditoris Acurissimi, qui D. Ottavium de Piccolellis Fisci Patronum creatum, Iudices omnes præcedere iussit, Mouentur enim Proreges ex qualitate personarum, sicuti in calu prædicto extiterat, siquidem D. de Piccolellis Iudex M. C. V. Civilis, & Criminalis p plures, & plures annos fuerat, & tunc temporis Iudex Criminalis reperiebatur, & per prius Generals Auditor Campaniæ. (cuius Tribunal propter nimiam eius seueritatem, quæ iustissima vocatur, in l. 1. ff. de incendio, ruina, & nauis: & alia vide supra hic num. 171. circa medium. scopolus reorum dicebatur, ad exemplum *Luc. Cassij Pratoris, relati à Valerio Maximo in lib. 3. cap. 7. sub vers. de Marco Antonio. fol. mibi 161.*) Officiaq; prædicta tam exactè, & accuratè exercuit, vt ex proprijs meritis à nostro Potentissimo Rege extitit creatus Regius Consiliarius, & cum nimia vigilantia, integritate, & charitate erga omnes, & signanter erga pauperes se gerit.

¶ Imo, quod Prorex possit talem præcedentiam tribuere, post *Ioannem de Platea in l. vnicuique. C. de proxim. sacror. serinor. lib. 12. fundat Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de provisionibus fieri solitis. §. 2. num. 8. fol. 12. & in cons. 7. vol. 2. & aliqua videbis infra in vers. 14. obseruat. 1. num. 98.*

Post hæc scrip'ta obiter sum allocutus supra d. Dominum de Piccolellis de incidenti prædicto, & infra scriptas suas Allegationes eo tempore editas tradidit, quas inferere curavi, vt infra, post quas materia Fisci Patroni prosequetur.

A L L E G A T I O

Consiliarij de Piccolellis.

Num Prorex mandare valeat, vt Aduocatus Fiscalis Mag. Cur. Vic. præcedat Iudices in ea existentes?

DVM Magnificus Octavius de Piccolellis tunc Iudex Magor Curiz, omnes alios temporales præcedebat, per Regem Catholicum creatus fuit Fisci Patronus, cuius officij possessionem capta per Ducem Ossunæ Proregē, subsequens rescriptum motu proprio Proregenti Magor Curiz transmissum fuit his verbis.

Su Excelentia tiene por bien, que Octauio de Picolellis Fiscal desse Tribunal tenga el mismo lugar, qua tenia antes desse officio, en consideracion, que es vnos de los mas antiquos Ministros desse Reyno, y ha sido quatro vezes Iuez dessa gran Corte, auertiendo, que esta merced la haze Su Excelentia à su persona por la diebas, y otras causas, y por su edad, y no al dicho officio de Fiscal, que tiene, de que no ha mandado l'auise à V. S. que assi lo haga executar de oy en adelante, y haga cohar à los Iuezes dessa gran Corte, que assi conuene al seruicio de Su Magestad, y es la voluntad de Su Excelentia.

Quo rescripto sic exequuto, ac in ea possessione prædicto Fisci Patrono existente, Iudices Mag. Cur. nuper à prouisione facta per D. Ducem, ad Illustriss. Cardinalem Borgiam appellauerunt, qui hoc per Collaterale Consilium aliosq; Adiunctos cognoscendum remisit.

Dubitatur, an possit hoc rescriptum reuocari?

Ad cuius elucidationem animaduertendū censeo, Proregis potestatem maximam esse, cum Regis dicatur Vicarius, cuiusque locū, & personam representet, vt dicunt *Marant. de ordin. Iudic. par. 5. princ. num. 5. Borrell. de præstantia Regis Catholici in præfat. nu. 60. de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. 1. numm. 1. & tit. de assensibus Regijs. §. 5. nu. 3.* aliosque congerit *Masrill. in tract. de Magistrat. lib. 5. cap. 6. num. 1.*

Ilque omnia facere potest, quæ ipse Rex, cuius vices gerit, ad *text. in l. 1. & i. ff. de officio eius. vbi Scribentes, & Doctor. in cap. Imperialem, vbi præcipue Andr. num. 12. & Assl. nu. 16. de prohib. feud. alien. per Feder. Bellug. in specul. princ. rub. 25. num. 1. de Francb. decis. 165. num. 2. & quamplures citat ibidem Masrill. num. 24. Maur. Burg.*

de mod. proced. ex abrupt. quæst. 51. num. 3. & 11. cum seq. qui nu. 15. dicit etiam ex potestate absoluta.

Ad eò ut omnia in eum ex commissione transeant, quæ specialiter prohibita non reperiuntur, ut tradit ibidem *Mastrill. nu. 3. 6.* & Princeps reputatur, cum eius vice fungatur *Antonius Scappa de Iure non scripto tit. de Principe. cap. 1. & Ioan. Grand. de bello exulum quæst. 1. num. 9.*

Et sicut Rex (penès quem sunt omnes dignitates, & ab eo uti à fonte fluunt, & refluunt, ut dicit *Bald. in cap. 1. §. ad hæc. de de pace iurament. firm. vbi latius Afflicti.*) potest alicui concedere officium eum prælatione aliorum Magistratum, maiorem dignitatem habentium, attenta personæ, vel seruitiorum qualitate, ut est *text.* per quem sic determinauit *Lo. de Platea in l. onicuique. C. de proxim. sacrorum serineorum lib. 12. & ibi Rebuff. post Odofred. idem Rebuff. in l. 1. C. de consulib. lib. 12. ad limit. illius legis, & text. in l. nemo. C. de offic. Magistri offic. & Franc. Marc. decis. 806. Fraccia de subfeud. lib. 2. tit. quis dicitur Princeps in princ. nu. 2. fol. 140. cuius decisionem esse punctualem, dicit *Regens de Ponte in cons. 7. num. 4. lib. 2.* & plura exempla adducit *Verall. decis. Rom. 351. num. 2. & seq.**

Ita quoque Prorex cõferre potest, ex quo prædicta de potestate ordinaria procedunt, ut iidem DD. vno ore concludunt, & sic prædicatum in personam Ferdinandi Barbuti in Præsidatu Comitum de Beneuento, tradit idem de *Ponte in eodem tract. de potest. Proreg. tit. de provisionibus fieri solitis, §. 2. nu. 8.* ita quoque obseruatum vidimus tam in ultimo Iudicatu Ciuili quond. Don Alonsi Brancatij, quam in Iudicatu Don Flaminij Constantij, postremi Iudicis Francisci Cesaris, qui alijs Iudicibus prælationem obtinuerunt à Prorege, licet in dictis officijs notiores essent, idque fieri posse comprobatur *Mastrill. eodem tract. de Magistrat. cap. 4. num. 73. lib. 5.*

Ex quibus diluitur regula in contrarium adducta per *Regentem de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de elect. Officialium. §. 8. num. 7.* quod Officialis assumptus à maiori dignitate ad minorem, primeuam dignitatem, ac ipsius privilegia non retinebit, quãdo quidem ob merita, & labores concedi solet Privilegium, ut primam dignitatem retineat, licet illius administrationem exercere non possit, ut idem de *Ponte affirmat ibid. num. 8.*

Quam gratiã benè Prorex facere potuit, quia de potestate ordinaria processit, ut dis-

ximus, & quod Prorex iurisdictionem gratiosam habeat, videlicet dispensandi, & gratias concedendi, nemo est qui dubitet, *l. 1. ff. ad l. Iuliam de ambitu, cap. si gratiosa. extra de rescript. Andr. & Afflicti. in rub. de Iud. annal. Bellug. in Specul. princ. rub. 24. in vers. postremo num. 5. Cancez. variar. resolut. lib. 3. cap. 3. nu. 326. & Mastrill. d. cap. 8. num. 35.*

Et causa iusta in Principe reuocante alterius privilegium sufficit, quia ipsemet privilegium concessit, ut tradunt *Angel. in l. Antiochenium. ff. de privileg. cred. de Ponte cons. 152. num. 13. vol. 2.*

Quemadmodum autem Prorex privilegia concedere potest, *Oliban. de Iure Fisci cap. 4. num. 58. Boss. de Principe, & eius privileg. num. 87. Cancez. variar. resolut. lib. 3. cap. num. 329. cum seq. Mastrill. d. cap. 6. nu. 245. & seq.*

Insuper præcedentiæ, Privilegij species est, *Cephal. cons. 615. num. 90. vol. 5. Io. Baptista Costa cons. 24. nu. 2. alios citat Alex. Caluan. cons. 29. nu. 16.*

Ita etiam reuocare potest, nam ipse Iudices creauit, maximè cum nullum ipsis damnum inferatur, ut ex infra scriptis patebit.

Et hoc præsertim, quia voluntas ipsius Principis secundum leges est regulata, per ea, quæ dicit *Mastrill. d. cap. 6. num. 37.* & fecit Prorex ea, quæ per alios Vicarios in Regno fieri consueuerunt, ut idem *Mastrill. prædicato loco num. 104.*

Ex his, Fiscus Patronus attentis seruitijs in rescripto expressis, alijsq; pluribus Circumspectis Iudicantibus notissimis, ac minime in eo relatis inquit ex legis auctoritate, meraq; Iustitiæ primeuæ dignitatis retentione, vel ut nouã prætendunt præcedentiæ dignitatem in ipsum rectè collatam fuisse, in cuius possessione cum Iure optimo reperiatur, non amoueri posse facilis est Iudicij.

Quis enim ex hodiernis Iudicibus tot ipsius seruitijs, & laboribus modernos suos labores equiparabit? hunc ipse honorem salua conscientia prosequitur, cum ex motu proprio, & sine ambitu obtinuerit, secundum *Bart. in l. Barbarius Philippus. ff. de officio Prator. in repet. Immo mortaliter peccaret, si non prosequeretur, secundum Archid. & Io. Andr. in cap. si electio. de elect. in 6.*

Nec seruitia prædicta probationem indigent, tum quia sunt notoria, tum etiam quia Principis assertioni credendum est, adeò ut non admittatur probatio in contrarium, *Ant. de Butrio in cap. qua in Ecclesiarum. de cons. Surd. cons. 419. nu. 65. & 66.*

Immo non debet admitti aliquis opponens

secundum *Hoffm. in cap. de eadero. de re iud. Panorm. & Felyn. in cap. fin. de praesumpt. Petr. de Anchar. cons. 224. incip. iste Dominus exequutor.*

Eo magis, quia hi Domini opposcentes nullum interesse praetendere possunt, nec damni, nec honoris: non damni, quia nullum ex hac praecedentia damnum ipsis inferitur respectu salarj: non honoris, quia honor non est in honorato, sed in honorante, secundum *Bald. in pralud. feud. 2. col. & officia sunt temporalia.*

Attento etiam quod hic agitur in materia officiorum, ubi praecise Principis mandato parendum est, sicut de mandato Papae inter personas Ecclesiasticas dicitur, secundum *Innocent. in cap. Inquisitionis. de senten. excomm. multo fortius in officijs temporalibus, quae a Principe dependent, prout ita considerat Franc. Mare. quae. 807. circa finem. lib. 1.*

Praeterea, quia hoc rescriptum de mera gratia Principis processit, & nullam importat cognitionem, sed ita mandauit obseruari: idem non est locus appellationi, *cap. nonit. de appellat. & sic in proprijs terminis tenet Franc. Mare. q. 808. lib. 1.*

Non debet quis audiri contra illud, quod facit Princeps ex certa scientia, sed potius repelli debet, & perpetuum silentium imponi, ita *glos. in cap. 2. de pace constantia in vrbibus feudorum. in vrbis non admittemus.* Quis enim tantae superbiae fastidio tumidus erit, ut regalem sententiam regat, inquit *tex. in l. fin. C. de legibus, facit l. 2. C. de crim. sacril. Dec. cons. 269. num. 8. Beccius cons. 56. nu. 47. & Surd. cons. 1. num. 107.*

Est enim quod a prouisione Proregis appellari posset, (prout non potest) in hoc casu tamen non posset appellari nisi ad Regem, *l. a Proconsulibus. C. de appellat. Franch. in cap. dilecti col. 8. vers. 6. quaritur, & vers. 2. quaritur. de appellat. vbi infert, quod licet sit idem Adiutorium Principis, & eius Vicarij, cap. 2. de officio Vicarij; tamen a sententia Proregis ad Regem appellari debet, & ita dicit probari in l. eos. C. de appellat. & text. in d. cap. 2. limitari; quem sequuti fuerunt Camer. in cap. Imperialem. fol. 78. ater. & Capyc. ibidem vers. quinto notandum. fol. 32. Mutius Surgens in annot. Neap. illustr. cap. 22. vers. 3. ut ab eius sententia Petrus de Tholos. de appellat. cap. 12. num. 4. & cap. 13. lib. 3. Buginell. in tract. de appell. §. 2. cap. 2. num. 41. & 53. Oliban. de Iure Fisci. cap. 4. num. 65. Mastrill. de magistrat. lib. 5. cap. 6. num. 97.*

Nec successor controuertere potest, si

quidem successor praedecessori fidem adhibere debet, *Suar. in allegat. 8. si enim Princeps sua cupit obseruari, praedecessorum mandatis venerationem praestet, velut custodiam, cap. iustitia. 25. quae. 1. & illa non seruans materiam praebet sua gesta per successores dissoluendi, cap. institutionis. 25. q. 2. ita ut contraueniens, sibi contrauenire dicatur, cum semper sit vnicum Imperium, Bald. cons. 26. col. 3. lib. 1. Muta in probem. consuet. Panorm. nu. 60. & 61. & cap. 4. nu. 34.*

De Piccolellis Mag. Cur. Vic.
Fisci Patronus.

De hac autem vltima Conclusionis reuocationis ordinis Praedecessoris vide supra vers. 2. obseru. 2. num. 119.

Et prosequendo materiam Fisci Patroni inceptam supra hic num. 172. dico, quod officium hoc de Iure communi fuit Annale, 212 & inde biennale, *l. sancimus. 12. cum seq. C. de Aduocatis diuerforum Iudiciorum, & ita fuit supplicatum Regi Catholico, ut in cap. 4. Comitibus Ripa Curfiae Proregis in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 65. ater.* postea vero fuit in vita, & multas prerogatiuas habet, ut per *Marcum Antonium Surgentem de Neapoli Illustrata. cap. fin. num. 47. fol. 314.* sed carcerandi, vel exequendi ordines expedire nequit absque mandato Iudicis, ut in *Priuileg. & Capit. Neap. de anno 1541. pag. 145. ater. in fine; a Iustitiano vocatur Clarissimus, & Spectabilis, §. 1. in authent. de Iudicib. cons. 82.* per prius enim vnus erat Fisci Patronus, 213 tam in Mag. Cur. Vic. quam in Regia Camera Summaria, sed inde fuit diuisum secundum *Mutium Surgentem in addit. ad Marcum Antonium Surgentem de Neapoli illustrata fol. 446.* vbi ponit, quomodo sedet in Sac. Cons. & praetendit digniorem esse illum Mag. Cur. Vic. ex dictis ibi.

Sed quod Fisci Patronus Magn. Cur. Vic. praecedere debeat Fisci Patronum Regiae Camerae tamquam Antiquior videtur, ex *text. in constitut. Reg. Officiorum periculosa; vbi 214 habes, quod per prius a decretis Magni Camerarij appellabatur ad Magn. Cur. Vic. sed quando fuit facta diuisio huius officij, qui erat tunc temporis Fisci Patronus D. Antonius Orificius elegit remanere Fisci Patronum in Mag. Cur. Vic. quoniam digniorem reputauit: & sic dicit *Mutius Surgens vbi supra.**

Hodie vero quando conueniunt inter ipsos, praecedit ille, qui prius fuit creatus Fisci Patronus, sed si cum Tribunalibus vnitis hi Fisci Patroni vadunt, quilibet cum eius Tribunali

bunali voto accedit, & ille Regiæ Camera, qui cum suo Tribunali præcedente accedit, præcedit Fiscæ Patronum Mag. Cur. Vic. vt per *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in tit. 3. §. fin. num. 36. sub tit. de elect. Official. pag. 135.* quoniam si ex mutatione temporis statuta quoque mutarentur humana, crederem, quod Fiscæ patronus Regiæ Camera, qui in grauissimis negotijs semper vacat, & vt plurimum Doctores eminentiores perquiruntur, & eliguntur, quia defendit Patrimonium Regis, eiusque Iurisdictionem, & causas Status, illum Mag. Cur. Vic. omnino præcedere deberet in omnibus sessionibus, vt aliquando fortasse videbis.

215 Aduertant denique Fiscæ Patroni ne sint vt plurimum potius clamoribus, quam Iuribus imbuti, vt hortatur *Grammat. in decis. 10. in fine*; debent enim vacare ad ea, quæ describit *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 162. num. 41. in tit. de Regalibus Impositionibus*; & præ oculis habeant *text. in l. aut facta. per totum, & l. respiciendum. ff. de pœnis*; & causas, & qualitates ibi positas latè perpendant: Et signanter curent veritati intendere, sique cognoscant Inquisitum innocentem, ipsi primi eum defendere tenentur, postposita illa vulgi Barbarie, vt non sint contra Fiscum; Ita enim est enixa voluntas Clementis Regis, ad hoc eos constituit: & si quid promittunt Inquisitis attendant, quia graue est fidè fallere, vt post *And. in cap. 1. §. hoc autem. num. 18. circa finem. de his qui feudum dare possunt. tenet Vine. de Franc. in decis. 158. num. 1. & multa per Det. in l. cauillationis. ff. de regul. iur. quicquid dixerit Afflic. in decis. 158. nu. 1.* quod si Fiscæ Patronus promiserit saluum conductum delinquenti, non est seruandum, quia esset contra bonam fidem, & contra publicum bonum, & Ius naturale, late *Bouadilla in politica tom. 2. lib. 3. cap. 13. num. 13. fol. 309.* nam etiam hostibus fides est seruanda, *Bart. in l. 1. ff. ad l. Iuliam Maiest. Dec. in cons. 51. incip. & pro tenui facultate mea. l. as. in rub. ff. de iustit. & iure. circa finem*; Quo vero ad Iudices inferiores promittentes impunitatem Reo, ponit *Grammat. in voto 25. incip. in causa nobilis Donati. col. pen. vers. insuper est animaduertendum*; & *Felyn. in cap. accedens. il secundo, vt lite non contestata. col. 2. vers. & insertur ad Iudices. num. 5. & Paris de syndic. in verb. saluus conductus. car. 95.*

Debent Fiscæ Patroni aduertere, ne saluum conductum expediant, quia non possunt, *Anna in singul. 9. & 462.* (licet à Iudice superiore guidatica fieri possint, *l. 1. & 2. C. de natiuitarijs lib. 10. ex quo text. sumpta est præ-*

ctica guidandi, *Regens de Ponte de potestate Proreg. fol. 50. num. 22.*) Vacentq; in pœnis exigētis, quia Fiscæ s est faciens male acquiritorum, *l. Lucius. ff. de Iure fisc. Andr. in cap. 1. §. Imperator Lotharius. num. 18. de de prohib. feud. alien. per Freder. & quo ad delicta grauissima sine fiscales, caueantq; respicere ad personas occasione odij, vel liuoris, vt aliqui male faciunt, teste *Camillo de Curte in diuersorio Iuris feudorum. fol. 49. nu. 60.* sed præ oculis habeant *d. l. aut facta. ff. de pœnis*; & peccata, & non homines odio habeant, *cap. odio habeantur. 86. distinet. & tandem nota, officium Fiscæ Patroni, & Procuratoris Fiscalis esse ad electionem Regis, vt in cap. 1. Philippi Secundi de anno 1558. in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 148. & 159.* & ideo Fiscæ Patronus potest creari etiam exterus, vt euenit de mense Nouëbris 1628. fuit enim pro Fiscæ Patrono electus D. Don Franciscus Salgadus Hispanus, perspicacissimus, ac eminens Consiliarius.*

216 Diximus, quod in eodem Tribunali Mag. Cur. Vic. adest etiam Aduocatus Pauperum pro illis defendendis destinatus, & pauperes sunt, qui pro soluendo debito, eorum domus vtensilia vendunt, *Io. Vinc. Ann. in alleg. 88. num. 3.* vel secundum *Andr. in tit. qua sunt regalia. nu. 55. circa medium.* Inops est, qui nec locum possidet, nec lucrum facit de artificio, vel industria, *tex. autem in l. nonnulli. 10. ff. qui accusare non possunt*; Pauperes denominat, qui minus quam 50. aureos habet, Paupertas .n. detegit vilitatē, & diuitiæ faciunt inuidiam, *l. 2. vers. quod. n. C. quando, & quibus quarta pars debeat. lib. 10. And. Gayll. lib. 1. præf. obser. in obser. 142. vbi de claratio, & priuilegia paupertatis habentur.* De Iure communi prouisum erat, vt non habenti Aduocatum aliquis Doctor ad eum defendendum destinaretur, *l. 1. ff. de postul. Couar. præf. qq. cap. 6.* Aduocatus enim tenetur defendere pauperes, sed non semper: quia non minor est necessitas indigentis cibo, quam indigentis Aduocato, sed qui habet potestatem cibandi, non semper tenetur cibare: ergo: & idem in Aduocato: *D. Tho. in 2. 2. quæst. 71. artic. 1. vbi declarat, quæ conditiones concurrere debeant, vt Aduocatus teneatur.* De Iure verò Constitutio-

217 num Regni, Pauperum Aduocatus fuit constitutus, & pugil vocatur in *Consl. lege præfente*; vbi *Andr.* hoc officium vocat certum officium, quasi improprie, & *Afflic. ibidem num. 8.* asserit officium esse, sed ad beneplacitum D. Regis, & non in vita debere constitui.

218 cedi. *Ritus Mag. Cur. Vic. 23.* disponit, Aduocatum pauperum contra Curiam, &

contra omnes aduocare posse, exceptis pauperibus, pro quibus gratis teneatur patrocinari, & ita tenet *Capyc. in inuest. feudor. fol. 275.*

Hodie officium hoc est cum honore togæ, sed quomodo processerit ex causa prouisionis faciendæ in personam D. Ferdinandi de Quatra postea Regij Cõsiliarij, ponit *D. Rozit. in pragmat. 13. num. 6. de official.* Datur enim toga inermis, & armata, vt declarat *Petrus Bellinus in tract. de re milit. tit. 10. & est in tract. tom. 16 fol. 337. ater.* Magnum erat onus togæ apud Romanos, nam toga prætexta ab eis mittebatur ad quos amicitia vinculo coniungebant, illaq; erat, quæ à nobilibus Iuuenibus, & Magistratibus gestabatur, *Titus Iuuius in deca. 3. lib. 7. fol. mihi 302. ater.*

Nota tamen in materia Aduocati, nil esse equiparandum periculo Aduocati orantis, quoniam sicuti verbum vnum folium deturpat, ita & in vno die existimationem amittere euenit, quam in tot annis acquisierit, si fortè aliqua memoriæ deuiatio, vel verbum incompositum pronunciare occurrerit, & grauissimi Oratores in hoc incidere, Demosthenes enim in peroratio fuit magis mutus, quam piscis, vt *Æschines in oratione de falsa legatione ei exprobat.* Memoriæ enim deuiatio accidit in intellectu sublimi, & magno, ac doctissimo, sicuti declarat *Alexãder Tassonus in lib. 6. cap. 4. 5. & 6. in libro titulatõ Penſieri del Tassone.* Adhuc etiam pericula, quia multi Aduocati pro eorum officio fuerunt occisi, *Bouadill. in politica tom. 1. lib. 1. cap. 13. nu. 81. in fin. fol. 222.* Alij vero erunas, ac magna pericula passi fuere, vt ibidè. Et ideo reiecta opinione *l. 1. §. si vero. ff. de varijs, & extraordinarijs cognit.* qua cautum erat, Aduocatum non posse habere ultra centum aureos, prout etiam disponebatur in *tit. de salario Aduocatorum, & Bart. notat in d. l. 1. §. Diuus;* & etiam *Batius in addit. ad Afflic. in constitut. Regni Aduocatus, & Gulielmus de Ruuille in tract. de iustit. & iure lib. 3. cap. 5. nu. 8. in tractatibus tom. 1. fol. 370.* contrarium fuit conclusum in Magno Consilio Parisiensi de anno 1602. teste *Petro Matthæi in Historijs Francia lib. 5. narrat. 2. fol. 459.* dum Aduocatorum salaria taxare volebat Magnus ille Henricus Quartus, vt ibidem. Etenim salaria ista Aduocatis debentur etiam non constituta, *l. 1. §. in honorarijs. ff. de var. & extraord. cognit. Andr. in §. & olim. num. 9. circa medium. de success. feud.* Aduocati enim, vel Iudices, qui recte legibus vtuntur, plus merentur, quam Religiosi, *Hospiens. in proem. sua st.*

ma col. 6. vers. ciuili verò, & Ioannes Rendina in tract. de Maiestate Principis, qui est in tractatibus tom. 16. fol. 166. num. 10. Et ideo absint ab omni quæstiosa auaritia, vt per *Tacit. in lib. 2. 1. annal. ne pulcherrimam, & bonorum artium scientiam sordidis ministerijs sedant* quia nec fides integra manet, vbi magnitudo quæsitum spectatur; est enim ciuilis sapientia res sanctissima, quæ prærio nummario non est æstimanda, nec dehonellanda, *Vlpian. in l. 1. ff. de var. & extraordinar. cognition.* Ac si Aduocatus iniustam causam defendit, peccat mortaliter, & tenetur restituere damna, sed licitè vendit iustum patrocinium (etiam in die feriato ob pecuniam, & non peccat, *Fontanell. de pact. nuptial. par. 1. clausul. 1. nu. 28.*) sicuti & Iurisperitus verum Consilium, *D. Thomas 2. 2. quæst. 71. art. 2. 3. & 4. vbi in art. 2. decidit,* Monachum pro causa Monasterij sui posse esse Aduocatum Abbate præcipiente: sicuti & Clericus pro Ecclesia, & miserabilibus, *Novarius in tractatu de priuilegijs miserab. personar. priuileg. 88.* Aduocatorum munus dignissimum, & ex eis sancti fuerunt plures, vt refert *Fontanell. de pact. nuptial. part. 1. clausul. 3. nu. 19. vers. tertio tamen.* Nostorumq; Tribunalum Aduocati nullis alijs secundici possunt, & signanter in quæstionibus feudilibus, ac iurisdictionalibus cum enixa veritate, & puritate differendis, & sicuti S. C. Neapolitani Authoritas deterruit, & deterret omnes, vt supra hoc versiculo fundauimus *num. 72. circa medium, & vers. 4. obseruat. 2. num. 168. in fine;* ita & Aduocati in eo militantes, à capite enim regulantur membra.

TRIBUNAL III.

CYRIÆ ADMIRATIÆ.

Adest in Ciuitate ipsa Tribunal Curie Admiratiæ, cuius caput est Magnus Regni Admiratus, & est tertium officium ex septem officijs Regni, & sedet in tertio loco in Comitijs publicis, licet *Maxzella in Descriptione Regni Neapol. fol. 492.* referat Magnum Admiratum præcessisse Magnum Iusticiarium. De Magno Admirato, multa tradit *Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de officio Magni Admirati, & habemus Capit. Regni. 77. & 78,*

220 Officium hoc est antiquissimum, & *Fazzellus in Histor. Sicilia lib. 2. decat. 2. cap. 1.* affirmat à Saracenis principium habuisse: *Regens vero Rouerterius in quadam sua decisio. 57. ait:* eius originem ex Priuilegio

gio Reginae Ioannae processisse, & ex Capitulis concessis quondam D. Berardino de Villamari Admirato Regni apparere concessionem Iurisdictionis meri, & mixti Imperij in eius subditos. (vbi etiã subdit, quod D. Ferdinandus de Cardona Admiratus pretendebat habere iurisdictionem in omnes habitantes in Paussippo, in Plagia, extra Gruptam, & in Succaou, sub prætexen, quod eius Prædecessores per 90. annos illã exercuerant, & succubuit.) Sed veritas est, quod in Regno ante Reginam Ioannam Primam Officium hoc fuit, iam quod videmus per Carolum Primum, & Secundum, & Regem Robertum priores Reges illud fuisse collatum Rogerio de Loria strenuo Calabro, vt per *Lucam de Penna in l. pradia. C. de locat. pradior. ciuil. lib. 11. & per Frecc. in loco citato num. 1. & nouissimè ponit Georgius (similiter Calaber, Feudorum Lector, & Consiliarius insignis) in repetit. feudolib. cap. 55. num. 48. fol. 410. fuit enim Rogerius tanti valoris, & virtutis, quod quando Principem Carolum Primogenitum Regis Caroli Primi carcerauit, & Neapolim versus triumphans veniret, Neapolitani acclamauerunt, *viua Rogerio de Loria, e morano la Fræcesi*, vt testatur *Ioannes Antonius Summonte in Historia Neapolis par. 2. in vita Caroli Primi. fol. 313. vbi de eo multas, ac plurimas laudes refert, & merito Calabri de eo gloriantur, quia gaudium, & noua lux est Nationi, quando aliquis ex ea exaltatur, Esther. 8. in fine.**

221 Habet hoc Tribunal iurisdictionem civilem, & criminalem in omnibus causis maritimis, ac etiam liquidationis instrumentorum contra omnes exercentes artem, vel industriam Maris, & de ea viuentes, & in omnes suos Officiales, ac familiares, & in alios 50. Recommendatos, ac super delinquentibus in mare, & quoniam Mag. Cur. Vic. tanquam Præses Prouineie habet iurisdictionem vniuersalem in omnes, *l. omnium. cum l. seq. ff. de officio Præs. & in constitut. Regni. Statuimus vsq. Magna Curia. cum seq. ideo huic officio fuit tradita iurisdictione cū clausula Abdicatiua, secundum Rebuff. in rubr. C. de Classificis lib. 11. & Consil. Fabium de Anna in cons. 107. vol. 2. & Vincent. de Franch. in decis. 142. num. 1. & 417. & 722. & D. Tapia in decis. Sic. Conf. 13. exceptis tamen Classium Ministerio deputatis: & nouissimè tenet D. Regens Constantius in l. 1. C. de Classificis lib. 11. nu. 72. pag. 187. vbi de Curia hac Magni Admirati plura habes: Et quomodo de rebus naufragatis cognoscat, ibi referantur decreta: & alia vide in cons.*

*Lanarij 84. vbi quod mobilia naufragata Hostium, vel Iudæorum, sunt Proregis, tanquam Capitani generalis, & inter ipsum, & Milites illa diuidere potest; Eandemq. iurisdictionem exercet abdicatiuã in toto Regno per suos Viceadmiratos. Ab hac Curia Admiratiz appellatur ad S. C. & nõ ad Mag. Cur. Vicariz, vel ad Regiam Cameram, Regens de Porte in decis. 13. num. 1. & Vinc. de Franch. in decis. 722. vbi in num. 15. notat, diuerso modo fieri Regias decretationes, quam in Magn. Cur. Vic. nam D. Præsides solet dicere eadem Curia Admiratiz iustitiam faciat, aut relationem faciat, sed quoad Mag. Cur. Vic. dat titulum magnæ, & dicit Mag. Cur. Vic. iustitiam faciat, aut relationem faciat: & per Hortatorias procedit, sicuti & Regia Camera Summariz: sed ne contentia causæ ciuilibus, vel criminalis diuidatur, aliquando causam non remitti solitum est, vt per *Mastrill. in decis. 138.**

223 Iudex ipse vt plurimum solet esse vnus, (licet plures fieri possent à Magno Admirato) & in Cappella Regia habet vltimum locum post vltimum Iudicem Magn. Cur. Vic. *Frecc. de subfeud. lib. 3. pag. 432. num. 23. in tit. de different. inter feuda regalia, & alia; vbi etiam tenet, quod præcedit Fiscus Patronum Mag. Cur. Vic. Et quando in Sac. Conf. relationes facit, sedet sicuti etiam sedet Iudex Sicilæ, Marcus Antonius Surgens de Neapoli Illustrata. in cap. fin. sub num. 43. pag. 311. & in causis criminalibus dicti Tribunalis interuenit Aduocatus Fiscalis Mag. Cur. Vic. *Vincunt. de Franch. in decis. 722. num. 3. in qua fuit decisum, vt Tribunal hoc possit cognoscere in subditos resititentes exequentibus ordines Mag. Cur. Vic. non obstante *l. nullum. C. a testibus; quoniam habet iurisdictionem priuatiuã, & abdicatiuam, & late scripsit Consil. Fabius de Anna in cons. 117. vol. 2. & Vincent. de Franch. in decis. 142. & 417. Regens Constantius in l. 1. C. de Classificis lib. 11. nu. 79. Gizzarell. in decis. 76. & nouissimè D. Tapia in decis. Sac. Conf. 13. qui in alia decis. 43. ait, fuisse decisum Viduz non esse concedendam electionem fori in Mag. Cur. Vic. contra subditum Magni Admirati, de quo vide *Nouar. in particulari tract. de elect. fori.****

225 Iudex huius Tribunalis debet esse annalis, & syndicatui parere tenetur in Tribunali huius Ciuitatis, vt fuit prouisum per Regem Ferdinandũ Primum in *Priuelegijs, & Capitulis Neapolis cap. 16. pag. 15. ater.* sed si causæ sunt momenti, Præsides Sac. Confil. committit appellationes in Sac. Confil. si vero sunt minimæ, remittit eas ad Magnũ

Admi.

Admiratum, vt per alium Iudicem reuideri faciat. Regit hodie Iudicatus officium omnium virtutum genere ornatissimus D. Io. Vincentius Macedonius Eques Sedilis Portus lepidissimus cum communi applausu, de quo etiam videbis infra in *vers. 7. obser. 1.*

Residet Tribunal hoc, vt plurimum in propria domo Magni Admirati, & habet signum, dictum (il Pindone) quando aliquem miserum delinquentem eodemnat ad mortem, & per Ciuitatem vehit, prout facit Tribunal Mag. Cur. Vie. & ita fuit obseruatum in anno 1612. in circa.

226 Magnus Admiratus habet et quinquaginta personas sibi tantu subditas, & 12. Commentales, qui eum in diebus festiuis concomitari solent, si sibi placuerit.

Admirati, & Viceadmirati olim refectionem Vassellorum Moli curabant, secundum *Capit. Regni Admirati, & Viceadmirati*, ac etiam mercedes Marinarijs soluebant, vt in alio, *cap. Regni. Item pradiſi Admirati*; sed hodie in Arsanale, & in officio Triremiu hac omnia sunt.

227 Prætentunt Domini Admirati bona naufragata ad eos spectare, (multa quidem naufragia euenire solent in hyme præcipue, & ideo nauigatio à Kalendis Aprilis, vsque ad Kalendas Decembris permisa est, l. 2. C. de naufragijs lib. 11.) Sed *Constitutio prima Imperatoris Frederici II. sub titulo de statutis, & consuetudinibus. vers. Nauigia quoque*, disponit, vt tam Nauigia, quam Nauigantium bona illis integrare seruentur, ad quos spectabant antequam Nauigium illud, & periculum incurreret, sublata omnium locorum penitus consuetudine, qua huic ad-

228 *uersatur sanctioni, nisi talia sint nauigia, qua piraticam exercet, & prauitatem, aut sint nobis, aut Christiano nomini inimica*; Idemq; disponit l. 1. C. de naufrag. lib. 11. ibi, *q̄ ius habet Fiscus in aliena calamitate, vt de re iud. l. i. C. de prædys, & omn. reb. nau. lib. 11.* Quo vero ad furantes bona naufragata, excommunicatos esse in Bulla Cœne Domini dicit *Nauar. in manuali Confess. cap. 27. num. 60. & 118. & Andreas Gayll. obseruat. lib. 1. obser. 18.* sed limita quando bona naufragata non essent Christianorum, *auth. nauigia. C. de furtis*; & ex verbris Bullæ, quæ bona fidelium saluare intendit. & alias limitationes vide per *Quarantam in verb. bona naufragantium.* Illaq; ad Regem, & non ad Magnum Admiratum spectare, decisum fuit per Suam Maiestatem in anno 1577. vt refert *Moles in decis. 88.*

229 Et tandem nota, quod hoc Tribunal nul-

lam habet subiectionem Tribonali Regis Cameræ, nisi à Prorege iniunctum esset, vt per *D. de Ponte in decis. 13. & Giazarell. in decis. 76.*

Et Ego vidi quoddam Instrumentu Madrid confectum de mente Maij 1627. in quo D. Don Aloysius Fernandez de Corduba de Aragonia Sueffa, & Summa Dux, titulatur Magnus Admiratus Neapolis, & Capitaneus generalis in mare huius Regni, de quo facit *decis. Capyc. 163. circa concessionem eo tempore factam.*

Et ideo vera est opinio, qd Magnus Admiratus possidet officium nomine Regis, & eius nomine iurisdictionem exercet, immo officiu non est suum, sed Regis, solum enim habet nudum exercitium, nudamq; administrationem, nec illud præscribere potest, *Abber. in l. fin. C. de iurisd. omn. Iud.* quem sequitur *D. de Franeb. in decis. 723. num. 18.* quapropter Rex potest titulum prædictum restringere, vel modificare, et nõ citato ipso Magno Admirato, cum sit subditus, vt per *Innocent. in cap. olim. de verbor. signif. quidimo & si diuerse essent concessiones factæ diuersis Admiratis, dum Sua Maiestas declarauit velle concedere Capitula intelliguntur, prout fuerunt cõcessa proximis Magnis Admiratis vicinis Concessionarijs, Capyc. in decis. 163. & Capibians. in pragmat. 4. de Baron. num. 16.*

Et quomodo cognoscat Nautas circa vsuras, habes titulum in *S. 1. in auth. de vsuris nauticis. constit. 130.* est tamen verum, quod licet subditi Magni Admirati ab eius Tribonali cognoscantur quo ad liquidationem Instrumentorum per superius dicta, at tamen ipse Magnus Admiratus M. Cur. Vie. subest super liquidatione Instrumentorum, vt nouissime dicit *D. Rouitus in cons. 90. vol. 2. & in pragmat. 1. de titularum abusu. vbi de Magno Admirato multa videbis.*

TRIBUNAL IV.

CIVITATIS NEAP.

Tribunal hoc est illud Ciuitatis Neapolis, & dicitur Tribunal S. Laurentij, ex quo in Ecclesia Sancti Laurentij Maioris existens in medio Ciuitatis regitur (quo in loco erat prius Magnum Palacium Ciuitatis, & in eo se vniebant Electi, sed Rex Carolus Primus ad finem illud dextruendi, viresque, & vnionem Ciuium tollendi, figurauit votu de construendo Ecclesiam Diuo Laurentio, & ideo Palacium prædictum sub hoc colore dextrui fecit, & Ecclesiam Diui Laurentij con-

confirmit, & Ciuitati remansit solummodo paruus ille locus, quem hodie videmus, in quo se non congregat, vt legitur in *Histor. Sammontis, & aliorum in vita Caroli I.*) Cumque Decuriones certum Iudicem habere debeant, vt diximus supra hic *num. 4. in fine*; Idcirco fuit constitutum Tribunal hoc causas syndicatus Regis, & Iudicium Mag. Cur. Vic. & Curiz Admiratiz, & aliorum Officialium Neapolis cognoscere, vt in *Ritu Mag. Cur. Vic. 108. & in cap. 66. Regis Catholici in Priuilegijs, & Capit. Neap. pag. 47.* ac etiam causas subditorum Tribunali predicto, vt in *auth. de defens. Ciuit. collat. 15.* & habetur in *Priuilegijs, & Capitulis Neap. del ben viuere, & in cap. 5. Regis Catholici in Priuilegijs, & Capit. Neapol. pag. 39. ater.* Electi enim solent causas predictas alicui ex Aduocatis Ciuitatis committere, & tunc dicitur Consultor Ciuitatis, à cuius decretis ad Sac. Conf. appellatur, sique prouideretur quod fiat relatio in Sac. Conf. Consultor in predicta relatione facienda in Sac. Confil. capite non denudato, loquitur verum stat. Et ita obseruatū vidi, & refert *Marcus Antonius Surgens de Neapoli illustrata. cap. fin. num. 43. pag. 312.* quo vero ad Aduocatos loquentes in hoc Tribunale seruator, vt in sella sedeant, & capite non denudato loquuntur, imo DD. Electi assurgere se debent, vt post *l. fin. C. de Aduoc. diuers. Iud. Bouadill. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 8. nu. 19. pag. 161.*

Regitur Tribunal istud à sex Electis Ciuitatis, qui iuramentū à Iudicibus Ciuilibus, & Criminalibus, & à Regente Mag. Cur. Vic. recipiunt, vt in *d. cap. 66. Regis Catholici.* Assisiamq; rebus commestibilibus cum pœnis pecuniarijs, & corporalibus imponunt, vt in *cap. Regni Ladislaus.* Eorumque ordines, & mandata custodes Mag. Cur. Vic. exequi tenentur secundum *Capitulū Regis Ferdinandi de anno 1476.* Verum omnia intercepta, ac pœnæ pecuniariæ suprascriptæ Sacro Hospitali Sanctæ Mariæ Annunciatæ huius Ciuitatis applicantur, ex concessione eiusdem Regis, vt in *Capitulis Neapolis. 35. 38. & 52. fol. 18.*

Decretaq; faciunt, ac conclusiones, pro expediendis Reipublicæ: sique publicam utilitatem concernerent, legant etiam Clericos, *Bal. Felyn. & alij in cap. sanctæ Mariæ. de consuet. Cassan. in consuet. Burg. rub. 1. vers. corporali met. num. 91. & in rub. 13. §. 5. num. 2. Oliban. de Lux. sicut, in repetit. officij aliud namque. cap. 1. num. 133.* vbi quod Clericus in diuersis factis per Iudicem secularem in favorem Reipublicæ comprehenditur: Idemque est de mulieribus, qui in

quibus non sunt specialiter exempti, comprehenduntur ad ea, quæ ad ornatum Ciuitatis eiusque Politicam, & utilitatem pertinent, *Calic. in viridar. milit. num. 25. & Iacob. Gancer. variar. resolut. tit. de seruit. num. 223. & seq. vbi omnia prædicta videas.*

233 Possunt isti DD. Electi aggregare exteros in Ciues, *cap. 12. Regis Ferdinandi II. de anno 1495. & cap. 22. Magni Capitanei in Priuilegijs, & Capit. Neap. pag. 35.* & similiter extractare facere studentes, & mulieres honestas ex vicinijs honestis, ex *cap. Regis Catholici 59. de anno 1505. pag. 46. ater.* & vide supra hic *num. 21.* & quæ Priuilegia habeant isti Ciues aggregati, vide per *Fonsanell. de pact. nuptial. par. 1. clausul. 3. glos. 3. sub num. 79. fol. 31. & cap. 53. Regis Catholici in Priuilegijs, & Capit. Neap. pag. 45. ater.*

234 Successiuè sequitur Iurisdicctio Electi Popularis, qui ex Priuilegio Regis Catholici 18. Maij 1507. In propria domo singulis diebus summarè, & de plano reddie ius omnibus venditoribus rerum commestibilium, & tangentiū grassiam Ciuitatis, & notatur per *Summontem in 1. par. Historia Neapolis fol. 146.* & deberet exercere iurisdictionem traditam in *auth. de Plebeis Pratoribus constitut. 13. & in cap. 22. Magni Capitanei in Priuilegijs, & Capit. Neap. fol. 35.*

Isti DD. Electi in publicis lætitijs, & alijs festiuitatibus, & in ingressu Regis habent vestes festiuas ex publico tam ipsi, quam eorū Porterij Ciuitatis, vt est videre in ingressu Caroli V. de anno 1536. in *Priuilegijs, & Capit. Neap. pag. 100. sed l. 1. C. vt publica lætitia. lib. 12.* hoc non dicit, sed tantum aliquid dari portantibus nouum lætitiæ, & ideo illæ deberent Reipublicæ restitui finita lætitia, sicuti redduntur vestes festiuz viro, quæ præparauerat vxori, & vestes lugubres hæredibus viri, si vidua transiuit ad secundas nuptias, & ita deberet reddi vestes istæ, vt per belle cōsiderat *Auendan. de exequen. mand. Reg. lib. 2. cap. 10. num. 13. pag. 179.* (licet secundum *glos. in l. 1. C. de excoctione, & translatione militum. lib. 12.* habemus, Regionis consuetudinem esse attendendam.) Quo vero ad vestes lugubres intellige secundum *Annam in singul. 591.* si infra annum luctus mulier transiuerit ad secundæ vota, vt etiam declarat *D. Rouitus in cons. 97. vol. 1. qui in cons. 9. vol. 2. dicit, vestes lugubres esse onus hæreditarium.* Supra dicta enim vestimenta festiua debent esse communia, & honesta: vt necessitati nil desit, nil accedat nitori, quia in vestibus potest esse virtus, & vitium. *D. Thom. 2. 2. quæst. 169. art. 1. vbi id respicit ad 2.*

ad 2. ait, quod in dignitatibus constitui videntur vestibus preciosis, non ad sui gloriam, sed ob ministerij, & dignitatis, vel cultus diuini excellentiam.

TRIBUNAL V.

PLATEARVM.

ESe Iurisdictio 5. Platearum huius Ciuitatis, & quælibet ex se diuisim cognoscit.

235 Iste enim Platearum nobilium differentias ortas inter nobiles cognoscunt, si tamen effusio sanguinis non euenit, tunc enim nullus Officialis potest se intromittere, sed tantum isti quinque, vel sex nobiles in eorum sedilibus, vt in *cap. 48. Regis Ferdinandi Primi de anno 1486. in Priuileg. & Capit. Neap. pag. 18. ater. & Casarea Maiestatis de anno 1540. cap. 5. fol. 124. & Regia Maiestatis de anno 1557. cap. 19. fol. 162.* & multa per *Regentem Mules in decis. 53. manuscripta.* & declarat *Regens de Ponte in tractatu de potestate Proregis. par. 4. nu. 6.* vbi istos sex, 236 vel quinque Irenarchas vocat, per *l. 1. C. de Irenarchis. lib. 10.* sed qui sunt hodie isti Irenarchæ, declarat *Bouadill. in polit. tom. 1. pag. 898. sub num. 16. in lib. 2. cap. 21.* dicēs apud Romanos fuisse deputatos pro institutione publicæ disciplinæ, pro correctione morum, pro sedandis differentijs inter vicinos, & pro captura latronum per Ciuitatē, veluti hodie Commissarij Campanæ faciūt, *l. 6. C. de custo. & exib. reor. personale munus est istud Irenarchæ, l. 18. §. Irenarchæ. ff. de muner. & honor.* Quælibet enim Prouincia suo leuō abundat. Audio statutum 237 adesse in nobili Ciuitate Lucæ, Reipublicæ nimis prouidæ, quod qui primus propocat, & ensē euaginat, tenetur absque alia requisitione infra 24. horas in Curia se præsentare, alias exulabit per decennium ipso Iure, sed si postea pacem cum Aduersario habuerit, remanet liber absque alio decreto.

238 In Ciuitate Colentiæ isti Irenarchæ vocantur Pacerij à pace, quam procurant inter Ciues, vt post *Ægidium Columnam in par. 1. cap. 6. & cap. 13. lib. 3. de Regimine Principum,* tenet *Augustinus Caputius Cosentinus in tract. de Regim. Reipublica. cap. 7. §. 13. pag. 254.* nouissime autem *D. Tapia* facit *decis. Sacr. Conf. 30.* vbi plura de potestate istorum quinque, vel sex nobilium, & de eorum conclusionibus, & de nullitate ipsarum, videre poteris. Tu autem ad materiā istā de mandato faciēdo per istos Dominos pro pace tuenda, vide omnino *Andr. Gayll.*

observationum lib. 1. in tract. de pace publica. per totum, vbi de mandatis istis faciendis sine clausula, plene habes.

Quo vero ad electionem Sindici faciendi per istas quinque Plateas, vide *Reuertorium in decis. 1. vol. 3.* vbi quod de anno 1523. iste quinque Platearum mediante publico instrumēto iurato ordinationem sibi fecere de Syndico eligendo, & ita confirmauerūt in anno 1554. & quia Platea Popularis non fuerat vocata, dicē conuentioni nolle stare declarauit, vt ibidem. Et licet reformatio à Prouincialibus facta sine assensu Principis, vel Præfecti Prætorio non teneat, *l. 5. C. de legation. lib. 10.* in hac autem Ciuitate, Platearum modum viuendi sibi constituere possunt, vt dicitur infra hoc *vers. 4. obseruat. 5. in princ.*

TRIBUNAL VI.

INVSDEM CIVITATIS.

AD sunt etiam in Tribunali Sancti Laurentij, & Tribunalia separata Computorum, seu Revisionis, & Mantunatæ, & Aquæ, ac etiam Fortificationis, quæ priscis temporibus ista erant vnita, sed hodie diuisa sunt, vt infra, & in quolibet ex eis, vnus ex Regijs 239 Ministris à D. Prorege deputatus residet, & assistit nomine Regio, ordinemq; datos per dd. Tribunalia executioni demandat: verum ab eorum decretis ad Sac. Conf. appellatur.

De Tribunale Mantunatæ. (idest curæ tenendi vias Neapolis lateribus) mentionem facit *Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis in tit. de abundantia Ciuitatis. §. 6. num. 21. fol. 77.* quo vero ad aquam ex quo incile est Regis, & administratio est deputatorum Nobilium, & Popularium Ciuitatis, ideo Officialis, seu Minister Regius, aut Prouisor Aquæ interuenit in omnibus actibus concernentibus materiam aquæ, *cap. 9. Regis Ferdinandi II. in Priuilegijs, & Capitulis Neapolis;* & multa in *pragmat. 1. de aquis, & aquaductu. & de Iure communi in titulis de aquaductu.* Huiusq; Tribunalis caput est hodie Illustr. Marchio Campi Circumspectus Regens Enriquez, de quo infra hic *nu. 309.* eo enim superintendente ex Territorio Airolæ Aqua ad Molédina circa muros Neapolis existentia venit in anno 1629. sumptibus Cæsaris Carmignani Equitis Sedilis Mōtaneæ, sub gubernio, & cura Magni proregis Ducis Aluæ, qui etiam fontes in Atrio Regij Palatij fieri iussit, vt alias diximus. Aqueductus multa quidem priuilegia habent, vt in *pragm. 1. & 2. de aquis, & aquaductis, &*

toto

foto titulo C. de aquaductu. lib. 11. imo in Ciuitate Constantinopolitana quando quis Consul creabatur 100. libras auri Ciuitati soluebat pro refectione aquaductus, l. 3. C. de consulib. lib. 12.

Quo vero quod Officialès Tribunalis penuniaz, seu Computorum, licet duo ex singulis Plateis eligantur eum vno Fiscale, tñ cum Proregis, & Collateralis Consilij cõmissionibus exercent, & Officialès Regij dicuntur, originemq; habuere tẽpore Præsidentis Illustriss. D. Petri de Toledo Regni Proregis in anno 1547. sub die 29. Aprilis, interueniẽs enim in eo duo Ministri Regij, quorum vnus est, aut Regens, (vt est hodie Regens Didacus Lopez, de quo dicemus infra *versis. 14. obser. 2. num. 19.*) aut Consiliarius, vel Præsidentis Regiz Cameræ Doctor, & alter est Præsidentis Regiz Cameræ, qui non est Doctor, (& hodie est D. Claudius Blandicius Minister integerrimus, & deuotissimus Sacerdos.) in principio autẽ erectionis huius Tribunalis, fuit statutũ, vt singulis diebus congregaretur in vna Camera Castri Noui; deinde in anno 1550. fuit iniunctum à D. Prorege, vt continuaretur in Tribunali Sancti Laurentij huius fidelissimæ Ciuitatis Neapolis, non obstante intermissione ipsius, & hoc ad supplicationem eiusdem Tribunalis, vt ex libris, & literis ibi registratis esse videre, & significatoriz istius Tribunalis ad instar illarum Regiz Cameræ exequentur.

Quo vero ad fortificationis, seu muniminis Tribunal, videtur omnium esse principalis; assidet enim in eo pro capite vnus ex Consilio status cum commissione Proregis, & Collateralis Consilij vita durante, & in hac tempestate est D. Thomas Caracciolus Rocca Comes, de quo supra *vers. 1. obser. 1. nu. 36.* eique assident septem Deputati temporales, idest quinque ex nobilibus Sediliũ, duo ex Platea Populi. Tribunal hoc est antiquissimum, & à Cesare Augusto fuit perpendicularis murus Neapolis ampliari. In anno autẽ 540. idem fecerunt Belisarius, & Narsete Eunuchus. Quinimo Papa Innocentius IV, (qui Neapolim à Conrado euersam restaurauit, & inde Neap. decessit, & sepultus est in Archiepiscopatu Neapol.) Tribunal hoc persistere curauit; & idem fecere Carolus Primus, & Carolus Secundus in eorum tempestatibus. Ferdinandus autem Primus in anno 1492. elegit Officialès pro Fortificatione, & Alphonsus Secundus pro ea imposuit Gabellas, & in anno 1505. Rex Catholicus Magna Capitaneio imposuit, vt cum electis fortificationi vacet: Idemque iussit Imperator Carolus Quintus in anno 1537. m̃

dans D. Petro de Toledo Proregi, vt caput, & Officialès in eo destinares. Qui vnum Magnatem, & 21. Deputatos, idest tres ex quolibet Platea, & sex de Populo constituit. Quinimo Imperator ipse multa donatiua fecit pro amplianda fortificatione: Ampliataque Ciuitate ex parte Superiori de prædictis 21. Deputatis, remanserunt septẽ pro fortificatione. Ceteri vero pro Mantunata, & Aqua, & Reuisione. Ex quo quidem tempore Tribunal hoc fuit reatum, & regitur cum capite Magnate, & de Consilio Status, vt supra ad modum belli procedendo, solumq; Proregẽ in superiorem recognoscendo.

Tribunal hoc omnia vacua intus, & foris Ciuitatem recognoscit, ex quibus in paucis annis Ciuitati ducatos 8000. annuos reditus auxit; Cognoscit etiam de lauis, idest de aquis pluuijs, & meritò eius iurisdicchio extenditur à principijs vsque ad fines ipsarum versus Ciuitatem, & mare. Aduertendum est tamen, quod vias maritimas cum impa-
241 lazzatis, seu pedationibus in mare, fuit ab hoc Tribunale constructa, & ideo in eis nec Portulanus, nec Iusticiarius Neap. iurisdictionem habent, sed huius Tribunalis est cognitio, quod secundum *l. 3. ff. de via publica.* procedit officiumq; ædiliũ vocari potest, intellige tamen prædicta quatenus ad impediendam fortificationem tantũ pertinerent.

T R I B V N A L V I I.

I V N C T A R V M.

Solet à Dominis Proregibus constitui tertia species iurisdictionis, seu Tribunalis, & dicitur Iuncta delegata, non obstante quod ex *Privileg. & Capit. Neap. de anno 1554. cap. 17. fol. 154. ater.* fuerit concessum, non posse noua creari Tribunalia pro expediendis causis ciuilibus, seu criminalibus, sed in Ordinarijs suis Tribunalibus illas debere expediri, sicut enim hæc à DD. Proregibus pro celeri expeditione caularum, ait enim *Seneca de benef. Crudelitatis acerbissima est, qua trahit ad pœnam; Misericordia genus cito occidere;* Eligit enim Ministros solertes, eisq; causas graues committit; notatq; *Plinius lib. 18. cap. 15. Periculosissima fortissimis imperat Dux.* Quoniam in paucis ex multis, quæ secundum virtutem est, vita saluatur, *S. vnico. circa medium. in auth. de referendarijs,* & maxime vt lites abbrevientur, *l. 4. ff. de aqua pluuiæ arcenda. nec mireris, si hoc in loco collocatur, dum Delegatus Principis debet prius antecellere, tanquam maior quolibet Ordinario. Guidus Papa*

Papa in *deciſ. 287.* Principis enim personam representat, *cap. pasteralis. de officio Ordinarij. cap. suduisti. de officio Delegati. & s. fin. in ausubent. de appellat. constitut. 23. ibi. Si autem à vobis Illustres sint dati Iudices, quibus Apices dignitatum super spectabilem sunt, vel Duces, qui omnino spectabilitate sunt decorati, vel hi, qui à Principe delegati sunt, spectabilem habent dignitatem; & videmus, prius esse collocatum titulum de officio eius, cui mandata est iurisdictio, & inde titulum, de iurisdictione omnium Iudicum. quia hoc factum fuit, ne peruertatur ordo Tribunalium Ordinariorum quinimo non defunt DD. tenentes Ordinarios debere procedere tamquã luminare maius, vt per belle differit *Casar à Costa variar. ambig. lib. 3. cap. 12. & 13.* Ista enim Iuncta ista in causis delegatis solet procedere, & hodie de ordine Suz Maiestatis non potest esse minus quatuor Iudicum in causis criminalibus, incluso Commissario, vt in *pragm. edita per D. Cardinalem Zapatom die 13. Ianuarij 1621. potest. o. Proconsul hanc suam iurisdictionem delegare, l. 4. s. post hoc. ff. de officio Proconsul. & l. 6. s. sicut autem. ff. eodem.**

Sed has delegationes non debere fieri, eũ à Tribunalibus ordinarijs causã deberẽt cognosci, vt habemus per *cap. 5. Comitibus Ripa Curſie Proregis in Priuileg. & Capit. Neap. fol. 65. ater.* aduertitq; *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in fine dicti libri sub tit. de delegat. causarum. fol. 535.* Verum admonitio ista procederet, quando in Tribunalibus Ordinarijs adessent Ministri cum requisitis debitis in eorũ personis: At quando Tribunalia ordinaria illis carent, DD. Proreges coacti sunt delegatos eligere, & merito in *d. cap. 5.* fuit reseruatũ quando pro vberiori iustitiz cultu aliter visũ fuerit.

344 Fuit alias dubitatum, num in istis Iunctis omnes Delegati singulos actus firmare debeant, vel sufficiat, quod solus Commissarius causã processum substantiet, & actus firmet & obseruatũ extitit, vt decreta illa, quæ vim diffinitiuũ habent, ab omnibus Delegatis firmantur, alij autem actus à solo Commissario causa, ex quo in Pragmatica prædicta dicitur, vt interueniant quatuor Iudices, idemque obseruatur in actibus irretactabilibus: Ergò solus Commissarius causã illos firmare poterit.

Ego autem in facti contingencia in hac materia, infraſcripta considerabam, & allegabam in quadam causa.

Quando Princeps pluribus causã delegat: Iurisdictionis exercitium apud omnes simul est, siq; ab vno solo procederetur actus

nullus esset, *cap. prudentiam. vbi glos. in verbo tenetur. de offic. & potest. Iudic. deleg. l. duo ex tribus. ff. de re iudic. & ideo vt potest sit vnus procedere, vel duo, necessum esset, clausulam illam apponi, si vnus interesse nequierit, vel si non omnes & c. glos. in princ. in verbo presupponendum, in cap. eum plures. de offic. deleg. in 6.* semper enim quod pluribus committitur negotium, vnus sine alio procedere nõ potest, *d. cap. prudentiam. & ita punctualiter dixit Bald. in l. 1. num. 4. de officio Consulis; loquendo de delegatis. Aliter enim exercetur mandatum legis, quã hominis, l. pluribus. ff. de procurat. l. si duo. ff. de arbitris.* In mādato hominis, idest Principis, vnus sine alio procedere non potest, vt est in pluribus Tutoribus, vel in pluribus Arbitris, *l. ereditor. s. duobus. ff. mandati. & sic punctualiter tradidit Marant. in suo Specul. par. 4. vers. & si iudicium. distinct. 5. nu. 31. pag. mibi 107.* vbi hæc verba. *Quod delegati nõ habent exercitium iurisdictionis in solidum, & ideo vnus sine alio non potest proferre, nec interlocutoriũ, nec diffinitiuũ.* Et per prius ita affirmauerat *Abb. in cap. causã. in 1. notab. de offic. deleg. & Bar. in l. si vni. ff. de re iudic.*

247 Ratio est, quia Delegatus Principis, qui dicitur de conscientia legis legatus, *l. legati. ff. de officio Proconsul.* est maior quolibet Ordinario, & Principis personam representat, procedit nomine Regio. & defensiones ardeat, *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in tit. 12. de delegatio. caus. pag. 534. num. 5.* Merito dum Princeps à Tribunali ordinario causã auferat, & ipsam Iudicibus particularibus delegat, eligit indistinctam personarum insimul collegialiter; Ideirco vnus sine alio procedere non potest, *d. l. duo ex tribus. ff. de re iudicata. & nouissime idem fundat Mastrill. in dec. 292. d. nu. 8. vsq; ad 13. vol. 3.* vbi q; vnus Delegatus sine alijs, testes examinare, & in causa procedere prohibetur.

Et dum in causa Auditoris Ioannis Pauli Voni, nullitates propositæ fuissent ex causis prædictis, ex quo in omnibus actibus non erant firmati singuli Delegati, vt disponitur per *l. 4. C. quando prouocare non est necesse.* Fuit prouitum, nullitates prædictas non obstare, in Banca Sed decisio fuit in Mag. Cur. Vic. delegata eum quatuor Iudicibus, qui processum compilauerant.

In causa foriudicationis Hectoris Minuãtuli, fuerat etiam dictum de nullitate, ex quo solus Commissarius processerat ad actus ordinarios absq; alijs delegatis in eius domo, quoniam Delegatus potest in eius domo iudicare, *Bal. in s. fin. num. 22. de probib. feudi alien.*

alien. per Freder. & fuit prouifum nullitates non obftare; in Banca Bruni.

Sed in caufa Sauiui de Sapiro Aduocati pauperum inquisiti de pluribus, vt in Banca de Puteo, penes Migliaccium Actuarium assumptu, omnes Actus ordinatorij fuerunt firmati ab omnibus delegatis, pro nullitate ifta euitanda. Commiffio delegationis debet inferi in citatione mittenda contra inquisitum: & eo coparenti, originale refcriptum effe offendendum, ex quo Delegatio no praefumitur, nifi offendatur, vt per *Gizzarell. in decif. 17.* & per *loch. Myffinger. in obser. 1. centur. 3. pag. 336. ater.* vbi quod in Ordinario fecus effe.

Sed pone cafum, D. Vicerex mandauit, vt Delegati procedant in caufa Talis de tale: Num fi in dicta caufa alij inquisiti, & earec-rati pro eodem delicto in eodemq; processu adessent: delegatio ifta contra istos alios socios extendatur? & negatiue effe respondendum per *cap. cum p. & q. de offic. delegati.* & ita decifum fuit per Collaterale Confilium ad relationem M. C. V. sub die 14. Nouembris 1605, in caufa Camilli de Alexio, in Banca de Barrese, & de hoc vide infra *vers. 12. obseruat. 2. num. 28.* sed contrarium effe, fi laudaretur aliquis vt Author in caufa ciuili delegata, quoniam ratione conexitatis, Delegatus cognofcit, vt per *Affliet. in decif. 227.* no obftante quod Author laudatus aliter praetendebat, ex difpofit. *d. cap. cum p. & q. & fic etiam potest Delegatus testes falsum deponentes eorum ipfo cognofcere, Felym. in cap. de caufis. 5. col. 6. vers. querit hic Abbas, de officio delegati. & 1af. in l. 1. §. fin. col. 6. ff. de officio eius, cui mandat. est iuris d. & nouiffime Nouarius de elect. fori. quaest. 45. §. 1.*

248 Quando autem delegatur caufa, cum claufula, *leuato velo, & quod Delegatus Iuris uoxibus non fit ligatus:* non per hoc Delegatus contra statutum Ciuitatis, vel contra honestatem, vel bonos mores procedere potest, *Alex. in l. ex imperfecto. num. 2. C. de testam. militis. & Bald. in §. sententia. nu. 3. de pace constant.*

249 Delegati sententia habet executionem non obftante appellatione, *l. precipimus. circa medium. vers. hac si appellatio. C. de appellat. D. Rouitus in pragmat. 5. num. 16. de offic. Sac. Conf.* sed per viam recursus, & quare remedium conceditur, *Gram. in decif. 35.* De Iure vero Authenticorum appellationes eorum ad competentes Iudices referuntur, *§. fin. in auth. de appellationibus.* Maxime si non habeat delegationes cum claufula *Appellatione remota*, vt per *Reuif.*

ibidem, sique appellatione remota delegatio fieret, intelligi debet, vbi grauamen non est notorium, vt notat *Alex. in cons. 77. fol. 28. lib. 3. post glos. in cap. ex conuentione. de restitut. spoliat. Bart. in l. 1. in princ. ff. de oper. nou. nunc. & Bal. in l. 1. C. si de moment. possess. fuerit appell. & Andr. Gayll. praet. obser. lib. 1. obseruat. 32. num. 5.* vbi idem intelligit, si delegatio fieret recufatione remota, nam de frinola, & leui recufatione intelligitur, & non de graui, *cap. ex parte. il secondo. de offic. Iud. delegat. & Hippol. in singul. 292. incip. nihil est.* vbi habes, an Legatus a latere causam delegare valeat appellatione remota. Similiterq; nec praetereas, quod appellationis remotae claufula no tollit remedium nullitatis, nec etiam reuisionis, secundum eundem *Gayllum lib. 1. praet. obser. in obseru. 135.*

250 Sed numquid Prorege mortuo, vel discedente a Regno, expiret delegatio? *Bald. in rubr. C. de Iure fisci. lib. 10. num. 15. & 16.* concludit negatiue, & similiter si alicui delegatio effe commiffa sub nomine dignitatis, si iste suspectus allegaretur, & inde moriretur, & alter in illa dignitate eligitur, numquid iste secundus electus in tali dignitate procedere valeat, *Alex. in lex facta. nu. 76. ff. de vulg. & pupill. subft. disputat quaestio-nem, quem videas.*

A Delegati sententia, non ad Ordinarium, sed ad Delegantem tantum appellatur, *d. l. precipimus. 32. C. de appellat. l. 6. §. legatus. ff. de offic. Procons. & Nicol. Vigel. in 2. lib. digestorum. cap. 15. de Legato Proconsulis. pag. 160.* & fic etiam a grauamine Delegati, *Andr. Gayll. praet. obseruat. lib. 1. obserat. 35. nu. 5.* & multa alia in materia Delegati perquire in *Capycij decif. 101.* & per *Gram. decif. 35. & Rouit de offic. Sac. Conf. pragmat. 5. num. 16.* Debent enim Delegati appellationes suscipere, etiam si a Principe delegati effent, & appellatione pendente nil inouare possunt, *§. sed hoc. in authent. de Vicarijs, & Locumtenentibus, & mulieribus adulteris. consuet. 134. secundum lecturam Aloandri.*

Et tandem aduertant Delegantes, quod vni soli non debet fieri delegatio, dixit enim *D. Iesus in Ioanne. 8. Ego non iudico quemquam, & si iudico Ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum, sed Ego, & qui misit me Pater, & in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est.*

Aduerte tamen, quod animus Principis (quando delegat causas) ex Ministris in delegatione electis perpenditur: ait quidem *Antonius Perez, Es gran señal del animo de un Principe la election, que haze de Consejos para*

para la resolucion de un negocio; & Gubernator Christianus Frater Io. Marquez lib. 1. cap. 10. col. 6. in princ. ait, que los Principes no exeuten por manos de los, que no sienten lo mismo, que ellos. Hinc est, quod etiam cognoscitur malus Principis animus, quando nominat aliquem, non nomine proprio, sed filium talis, vel alio signo vocat, 2. Regum 20. num. 27. & cap. 22. nu. 7. quia Regis voluntas, lex non scripta est: *Meliss. epist. ad Claretam. Imaginatio enim facit casum, & turbant homines non res, sed quas de rebus habetur intentio, aut opinio, Epic. Enchir.* Voces enim sunt signa, ac notæ effectuum animi scripta, *Arist. inter precepta, cap. 2.* & Iuppiter quando mortalibus beneficium contulere volebat, solus agebat: sed quando cum fulgure, tempestate, aut bello, aut peste, malum agere intendebat, alios conuocabat Diuos, & cum eorum consilio ultionem faciebat, *Stephanus Guazzi. in ciuilib. conuersationib. lib. 2. fol. 136.*

Et ultimo nota, quod Delegati non possunt constituere Procuratorem Fiscalem, sed cum Ordinario debent procedere, vt per *Afflic. in decis. 366.* & ne te fugiat, ordinem datum fuisse ab Excell. D. Duce Aluz Proregē Regni per Scriptorium Iustitiæ sub die 8. Octobris 1627. penes Perceptorem M.C.V. registratū in Vicaria 1. fol. 15. vt omnes sententiæ latæ per M.C.V. vti delegatam, siue per Scriptorium, siue per Collaterale, debite executioni demandentur, non obstantibus reclamationibus, siue ordinibus, quod relationem faciat in Collaterali Consilio, & reclamationes, & relationes prædictæ non admittantur absque speciali ordine S.E. tam quo ad sententiæ, quam quo ad cætera acta.

Quo vero ad Baronum delegationes vide infra *vers. 4. obseruat. 4. num. 35. & seq. & nu. 198.* Dubitantq; Doct. an Principis Delegatus ad causas criminales, causas meri, & mixti Imperij subdelegare valeat, & communis opinio est, quod sic, per *l. vnic. C. qui pro sua iurisdic. & glos. singulari. ibidem in verb. iudicandus. vbi Bart. Anzel. & Castr.* eo maxime si multitudo causarum distantia, absentia, aut infirmitas Delegatum detinerent impeditum, ita *Andr. Gayll. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 97. circa finem.*

TRIBUNAL VIII.

ALM. COLLEG. NEAP.

EST & octauū Tribunal Almi Collegij Doctorum, & circumscriptis priuilegijs cõ-

254 pore Græcorū, habemus, quod Imperator Fredericus illud constituit in hac Ciuitate Neapolis tanquam rerum copijs abundante & commodiore, statuitq; sub pœna ne scholares extra Regnum eant, nec in alijs locis Regni, eoque sub eisdem Doctoribus Iurisdictioni subiecit, & vt sicuti ceteri Ciues vidualia emant, Superuenit inde Carolus II. & in anno 1298, & 1299. vocauit Iacobum de Beluisio Bonouientem pro Lectore, quem examinari fecit à Cancellario, & Cõciliarijs secretè, & publicè, & in vno die duas leges est interpretatus, & Priuilegia cõfirmavit, vt ex *Registro Caroli II. D. fol. 253.* Lectores enim debent approbari ab ordine, vt infra hic *nu. 271. circa mediū; & prædictum Iacobum de Beluisio allegat Andreas in S. prater ea si inter duos. num. 89. de prohib. feud. alien. per Freder. qui in S. litem. de statutis, & consuetudinibus; Priuilegia Scholariorum illaq; extendit etiam ad Scholares in Camera studentes num. 14.* Superuenit inde *cap. Regni. Vniuersis presentis.* in quo Rex Robertus confirmando Priuilegium Caroli II. potestatem Collegio tribuit cognoscendi omnes causas ciuiles, & criminales, actiuas, & passiuas, tam super 14. Collegiatos Legistas, quam super Collegio Philosophorum, vt per *Afflic. in decis. 41. & Parid. de syndic. in verbo iurisdic. & in verbo arbitrium Bar. in l. pen. in add. C. de Cano. largit. tit. lib. 10. & Grammat. in decis. 30. incip. in causa Regentis Comitum Arni;* siquidem in priuilegio concessio 18. Maij 1228. ad instantiã Ottini Caraccioli Cancellarij dedit formam Collegio Legistarum pro Neapolitanis ortis, & oriundis, cum forma data in doctorando, & de manuscriptis dandis Cancellario, & Doctoribus, ac etiam Archiepiscopo, & Iustitiano, si interuenirent, cum iurisdictione ciuili, & criminali, & inde 18. Augusti 1230. ad instantiam eiusdem Cancellarij; Collegium Medicorum cum forma iurisdictione, & instructione, vt ex eo, similiter erexit, & inde à Regina Ioanna fuit ampliatum Priuilegium vt infra. A decretis huius Tribunalis ad Saer. Consil. appellatur, *Vincen. de Franch. in decis. 234. vbi num. 9. affirmat,*

255 quod 14. Ordinarij tantum hoc priuilegio gaudent, & non supernumerarij, cui addo *l. 3. vbi Bal. C. de Episcop. & Cler. vbi habes, quod Supernumerarij non gaudent priuilegio Ordinariorum, vel Canonicorum, & est etiam text. expressus in l. fin. C. de apparit. Magistr. Milit. lib. 12. & Io. Franch. de Ponte in tract. de potest. Prorog. fol. 225. nu. 53. in tit. de prouis. fieri solitis. & Vincen. de Franch. in decis. 553. & l. 3. vbi Bal. C. de Episcop.*

Episcop. & Cler. & text. notab. in l. 1. §. 1. C. de colleg. lib. 11.

- 256 Huius Almi Collegij, & Tribunalis caput existit Magnus Cancellarius, cuius officium est vnum ex septē Regni, & in publicis Comitijis sedet in sexto loco, & præcedit Magnum Siniscalcum, vt per *Ioan. Francisc. de Ponte in cons. 82. vol. 2. col. 2.* Officiuq; hoc primus assumpsit Augustus Imperator, vt per *Lancelottum Conradum in lib. 1. de Imperatore. §. 4. in tit. de Cancellarij magni officio. pag. 89. ater.* (licet in Gallia, & Romæ Cancellarij sit primus locus) vt latè per *Freec. in lib. 1. de subfeud. in tit. de officio Magni Cancellarij. pag. 49.* & latissimè per *Cassan. in catal. gloria mundi. par. 7. consider. 7.* vbi late de hac dignitate, & de illa Magni Comestabuli, & quæ sit maior, & qui fuerunt Cancellarij in antiquissimo tēpore videbis. In hoc autem Regno Magnus Cancellarius Regis sigillum conseruabat, & literas, & priuilegia Regia figillabat, *Lucas de Penna in l. milites. C. de re milit. lib. 12.* quod hodie spectat ad Regni Secretarium, *pragmat. 1. de bis, qui in Regia Cancellaria &c.* & Magnus Cancellarius remāsit sicut Auis sine pennis, & solum cum hac iurisdictione: & pro examinandis, & doctorandis Scholaribus deputat suum Vicecancellarium, qui Neapolitanus esse debet, & habet primum locum in Collegio prædicto causasque committit: & quando recitat Doctorandus, habitis votis à 10. Collegiatis votantibus, ipse Vicecancellarius pronunciat, & facit Doctorem cum illis clausulis, & honoribus secundum vota Collegiatorum, quoniam alij 4. Collegiati ad numerum 14. sunt Promotores, & Protectores Doctorandi, & votum non habent, sicuti nec sex supernumerarij, qui assistunt vt testes, & priuilegio Ordinariorū non gaudent, vt supra dixi. Quo vero ad modum pronuncianti, vel approbādi Doctorem, vide *Annam in alleg. 123.* vbi refert decisiones Almi Collegij; Doctor enim effectus omnibus gaudet priuilegijs, ac potest vt carrocijs, sicuti & Princeps, *l. vnica. C. de honoratorum vehiculis. lib. 11.* & tenet *Pe. trus Lenaudarius in tract. de priuileg. Doctorum. par. 2. num. 16. in tract. tom. 18. pag. 7. ater.* Præminentia Vicecancellarij nimis veneranda videtur, multoties enim in Collegio adsunt, & Regentes Regiam Cancellariam, & Præsidents Sac. Conl. & Locumtenēs Regiæ Cameræ, & Consiliarij, & Princeps, & Magnates, quando ad honorandum Doctorandum accedunt, & Vicecancellarius tanquam caput eo loci, campanulam detinet, & omnes prædictos Dños silere facit, si oportet

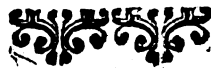
tunitas requirerit, & ita vidi seruari per D. Hortensium Petium Vicecancellarium, Advocatum Primarium, ac conscientiatum virum in pluribus occurrentijs Doctorum.

Cumque de hac materia agamus, nō erit inutile, aliqua perquirere pro cognitione obseruantia in Doctoratu, vt infra.

- 260 Vicecancellarius, aut persona ab eo destinata, mane ad Collegium accedit, & circa primam horam diei Doctorando puntos assignat cum interuentu tamen personarum ab eo ad hunc actum explicandum admittarum: sique Vicecancellarius non adesset, nec alter ab eo destinatus Antiquior Collegij hunc actum explicabit.

Cumque Doctorandus in die sequenti lectionē recitauerit, si Vicecancellarius abest, & Persona ab eo destinata non adesset, tunc & Antiquior Collegij (recitata à Doctorando lectione, datisq; votis 10. Ordinarijs) ad sedendum in loco Vicecancellarij accedet, & actum doctoratus explicabit vti Vicecancellarius, si præsens esset, explicaret. Verum in hoc casu Antiquior non exigit nisi eius portionem, vt Collegiatus, secundum votū Regentis Salernitani de anno 1576. vt in libris Almi Collegij est videre, & manu scriptum habeo.

Sed quoniam aliquando dubitari solet, an Vicecancellarius (qui est vnus ex Ordinarijs, possit esse Promotor, & vno eodemque tempore duas exigere portiones videlicet Vicecancellarij, & Promotoris, in præiudicium primi Supernumerarij, qui subingrederetur in locum Ordinarij deficientis, prout in hac tempestate fecit quidam Dominus de Collegio, qui Vicecancellarius existēs mihi dixit, quod ipse vnam portionem, vt Cancellarius exigit, & aliam vt Promotor, quia in eius locum alium substituit Ordinarium, ad assistendum vt Promotor: quod etsi fieri non posset, forsā Collegiati commissionibus causarum à Vicecancellario committendarum in admissione ad Almum Collegium, & aliarum causarum occurrentium allecxi, contradicere non audent: sed crederem hoc fieri non licere, ex infrascriptis considerationibus, vt ei statim oretenus replicauit: & postea cum his scriptis explicare volui ad meā instructionem; non quod Patres illi eis indigeant, stante eorum notoria sapientia, vt videtur.

ALLEGATIO V.

Vicecancellarius in Alma Collegio, si est Ordinarius in eo, an possit habere duas portiones, vnam uti Vicecancellarius, & aliam uti Ordinarius, & Promotor, substituendo alium in Promotorem in eius locum, & vno eodemq; tempore duas representare personas?

ALMVM Collegium huius Ciuitatis Neap. in Vicecancellario, & in 20. Doctoribus ex senioribus Ciuibus huius Urbis consistit: quorum 14. Ordinarij, & sex Supernumerarij existunt, *Vincen. de Franch. in decis. 234.* & ex hoc Privilegio Reginae Ioannae 8. Maij 1428. *tefle Afflic. in decis. 41.*

262 Ex praedictis quidem 14. Ordinarijs, quatuor sunt Promotores in quolibet Doctoratu, qui Doctorandum protegent, promouent, & representant, & inter eos ille adest, qui doctorandum in punctis tentatiuis audit: reliqui vero vocant, & decernunt an Doctorandus Doctoratu dignus erit: quibus votis habitis

263 Vicecancellarius Doctorem promulgat, sicuti Promotores praedicti insignia conferunt: & in aliquibus partibus Promotores iurant saltē de credulitate, *Abb. in cap. proposuisti. num. 12. & seq. de probat. & ibi Barbat. num. 14. Bart. in l. magistros. C. de profess. & medic.* sique isti iurantes indoctos pro doctis admittunt à poena temporali si excusantur Inferni poenam non fugient: agitur enim de interesse publico, *cap. 1. in fine, de Magistris, Abb. in cap. de illis. de dispensat. impub. Cagnol. in proem. ff. veter. num. 87.* quem allegat *Fracc. in lib. 1. de subfeudis. de officio Magni Cancell. num. 8.*

Iudices Ordinarij de Iure debent esse septem, in Perusio sufficiunt quatuor ex dispensatione Summi Pontificis: sed in hoc Alma Collegio decem esse debent, qui de peritia doctorandi iudicant, & ideo non iurant, *Bar. in tract. de testibus. vers. testis.* dicit aliqua *Abb. in cap. cum dilectus. de probat. Canon. & per breuia dant vocem, Cagnol. in d. nu. 87.* diuersiq; sunt Promotores à Iudicibus, *Abb. in d. cap. proposuisti. num. 9.* & ideo si omnes decem non adessent, numerus per antiquiores ex sex extraordinarijs, qui super-

264 numerarij, vel subsidiarij vocantur supplendus erit, *Purpur. in l. 1. ff. de officio eius. num. 13.* quia decretum decem Curialium, seu Seniorum, quibus Doctores praesentantur requiritur, *cap. 1. & 2. de Magistris;* promulgaturq; decretum istud à Vicecancellario facto scrutinio, & habitis votis: à quo po-

265 stea facultas Promotoribus conceditur: qui Doctoratus insignia conferunt, *elem. 1. & 2. de magistr. & Bart. in d. l. Magistros.* liquet ergo ex praedictis, officia tria in hoc actu interuenire, vnum est illorum quatuor Promotorum, seu Professorum, praesentantium Doctore penitus diuersum, & incompatible ab officio Vicecancellarij, & Ordinariorum: Aliud est 10. Ordinariorum Iudicantium, an doctorandus dignus sit, & quibus insignijs, & alterum est Vicecancellarij faciens scrutinium. votorum, & qui Doctorem pronūciat, facultatemq; conferendi insignia doctoratus concedens: sicuti differt persona praecipiens ab ea, cui praecipitur, *l. pen. ff. de arbitris. Ripa in l. 1. §. si autem Collegium. num. 7. ad trebell. & ibi Iaf. num. 9.* Personarum distinctio adesse debet, cum vtrumque officium ab vno retineri, & explicari non possit, *l. ille à quo. §. tempestiuū. vbi Alber. Imol. & alij. ff. ad trebell. glos. in cap. ex literis. vbi Doct. de probat. Bal. in l. si Consul. ff. de adoptio. in 1. lect. in 3. opposit. l. hac parte. C. de proxim. sacror. serineor. lib. 12. l. is quidem. C. qui Militare poss. eodem lib. 12. & ibi DD. & eo fortius hæc procedūt, quia de iurisdictione contentiosa agitur, in qua nō potest quis vices plurium sustinere: sicuti quis Advocatus, & Iudex esse non possit, *l. quisquis. C. de postul. l. nemo. de assessor.* sicuti nec Iudex, & testis, *cap. 1. 4. quath. 4. & cap. forus. de verbor. signific.* Quinimō nec in iurisdictione voluntaria quis potest sustinere vices plurium, si exercitium vnus actus impedimentum alteri praestaret: quia mutuo se impedirent, *d. l. nemo. & d. l. quisquis. Bart. in l. fin. ff. de colleg. illicit.**

266 Et licet quis possit plura beneficia simplicia habere, attamen si quodlibet residentiam requireret, tunc vnum tantum habere potest, *cap. conquarente. de cleric. non resid.* quia impossibile esset in vno eodemq; tempore, in diuersis residere, *cap. non potest. de praben. in 6.* quia propter impotentiam facti, duorum vices substituere nō potest, *cap. de multa. de praben.* & sic etiam propter impotentiam iuris prohibetur, vt in Iudice nō valente iudicare in facto proprio, quia Iudex, & Actor esse nequit, *l. 1. C. ne quis in sua causa Iud. l. pen. ff. de arbitris. Abb. bene in cap. ex literis. num. 10. vsque ad nu. 13.*

Ex his indubitanter sequitur, quod quando vnus ex dictis 14. Ordinarijs Vicecancellarius esset, nullatenus alium in suum locum substituere poterit, vt Promotoris officium explicet: quia sequeretur, quod eodem tempore exerceret duo officia, idest Vicecancellarij ex propria persona, & Promotoris ex per-

ex persona substitui, cum infracriptorum inconuenientium subsequendum.

Primo, quia eueniret euidentis damnum, primo ex sex Supernumerarijs, qui in locum deficientis in numero 14. Ordinariorum subingredi debet, & successiuè alterius primi Doctoris, qui subingrederetur in numero sex Supernumerariorum, iam quod vnus ex eis cederet locum.

Secundo, duas haberet pensiones in eodè Collegio, quod Iura vetant, *cap. literas. de concess. praben. in clement. meritò Vicecancellarius vnā tantum pensionem habere debet: nam alias tolleretur partē superessenti, & subingredienti in locum substitutum, Iacob. in l. filures. ff. de pact. num. 9.*

Tertio, quia corpus Collegij, quod debet consistere in 14. Ordinarijs, reduceretur ad 13. & honorabilius est Collegium, ob maiorem numerum Collegiatorum, *Regum. 3. cap. 18. num. 25.* & ideo omnes adesse debent, *Io. Andr. & Butr. in cap. cum olim. de sentent. & re iudic. & decore est in Collegio, vt Vicecancellarius sit diuersus ab Ordinario, seu Promotore, Abb. in d. cap. cum olim. nu. 6. & ibi Abb. in l. A. & Restaur. in tract. de Imperatore. q. 81.*

Quarto, dum Supernumerarius proximior in locum Ordinarij (ad supplendum numerum decennarium) iudicat pro habilitate doctorandi, & se exponit periculo Animæ, in quo Ordinarius, qui transit pro Promotore debebat sedere, debet etiam habere emolumentum, *l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Bal. in l. qui duobus. ff. de condit. & demonstrat. Aret. post Bart. in l. nemo. num. 3. ff. de duobus reis. Dec. & Cagnol. in l. diem. fund. ff. de offi. Assessor.* Et meritò pactio iniecta inter Vicecancellarium, & Ordinariū, qui transit pro Promotore, est ipso Iure nulla in damnum euidentis tertij subintrantis.

268 Portiones, quæ dantur Doctoribus in Collegio dicuntur distributiones quotidianæ, seu munuscula, quæ tantū dantur presentibus, & interessentibus propter eorum interessentiam, *cap. 1. de cleric. non residen. in 6. cap. olim. de verbor. signif.* (licet in *element. cum sit. de Magistr.* vocentur expensæ, & ibi taxantur, & insignia doctoratus declarantur;) Meritò Vicecancellarius, qui vnā tantum personam representat, duo munuscula exigere non potest, sed vnū tantum recipit, *cap. de collatione. de appellat. in 6. Anton. de Butr. post Io. Andr. in d. cap. cum olim.* & ideo est aduertendū, quod DD. contrarij loquuntur in habentibus duas voces, & dignitates, quæ tendunt circa idem, & sunt compatibiles, nec vno eodemque tempore, & adu ex-

plicantur, nec repugnantiam Iuris, aut facti, vel interesse tertij habent, vt in casu nostro, vt per eundem *Felys. ibidem nu. 2.* quoniam singula officia singulis ministerijs debent esse contenta, *cap. cum singula. de praben. in 6. l. nemo. C. de assessor. glos. in cap. literas, vbi Innocent. de concess. praben. & clem. 1. de cleric. non resid. & ita intelliguntur regulæ, quod quando duo Iura concurrunt in vna persona, censeatur non tanquā vna, sed tanquā plures, *l. à capiendis. ff. de auctor. tutor. glos. in d. l. si plures. ff. de pact. vbi Iacob. nu. 9. Alberic. & Bal. & Cassan. latè in par. 1. consider. 62. & tradunt DD. in l. fin. C. de offic. Assessor.**

Quinto, inconueniens esset, quia Vicecancellarius ex obligatione (saltem antidotali) quā haberet cum doctorando, qui cum in Promotorem elegit: diceretur potius Ad-
268 uocatus, quam Iudex, & successiuè propter affectionem quam haberet, rectum iudicium periclitaret, *Dec. in cap. postremo. 3. notab. de appellat.* Ex qua quidem ratione, Aduocatus idoneus testis non est, *Bart. in l. deferre. §. idem decreuerunt. de iure fisci.* & præsertim in eodem Collegio, ex periculo vtriusque officij, vt bene considerat *Purpur. in rubr. de officio eius. num. 147.*

Sexto, & Vltimo dicitur, quod officium Vicecancellarij, & Promotoris vniri nō possunt, postquam DD. dicunt, quod habens iurisdictionem, & administrationem in Ciuitate non potest legere ordinariè, si ex vtroque officio salarium percipere intendit, ne cum vtroque festinet, neutrum bene peragat, *d. l. fin. C. de Assess.* quam ad hoc allegant *Bart. Alex. & Roman. in l. lecta. ff. si cert. petat.* quapropter subnectit *Purpur. ibidem nu. 12. & 14.* non esse permittendum, vt habens talem iurisdictionem, vtrumque officium exerceat etiam propter eius auctoritatem, & potestatem: siquidem semper attraheret Scholares promouendos in præiudicium aliorum Ordinariorum, quod præiudicium considerandum venit, ne peccatum mortale causet, & ad restitutionem in attrahendo obliget, vt declarat *summa Angel. vers. interrogatio. nos. §. 34. & Purpur. in d. l. lecta. num. 4.*

Nec refragatur exemplum, quod quando olim D. Regens Constantius fuit Vicecancellarius, & inde in Hispaniam vocatus per aliquos menses reliquit substitutum, qui officium Vicecancellarij explicabat, & ipse habebat lucrum: & dictus substitutus habebat eius portionem ordinariam: quia vltra quod exemplis nō est iudicandum, illud euenit ex voluntate totius Collegij, sed credendum, quod nec talis voluntas sufficiebat, quia

requirebatur consensus Doctoris subingrediens in primum locum: imò nec etiam sufficiebat, dum si subsequeretur interesse alterius Doctoris subintrantis, & sic de singulis quasi in infinitum, merito talis pactio, vel consensus fieri non poterat; sed si exemplis esse inspiciendum audiui, quod tempore Vicecancellariatus Cæsaris Pintii, vnã tantũ portionem exigebat, & erat etiam vnus ex 14. Ordinarijs, vt ex libris Collegij videri possit.

Et quando fuit assumptus ad officium Vicecancellarij Doctor Altimarus, tanquã Decanus Collegij, vnã portionem Vicecancellarij exigebat, & in eius locum subingressus est Doctor Albasius, primus supernumerarius, iuxta dispositionem *l. unicuique. C. de proxim. sacror. scrip. lib. 12.* quæ est in terminis pro hac quæstione derimenda.

Merito concludendum est, nullatenus potuisse, nec posse prouideri, vt Vicecancellarius ordinarius Doctor de 14. hodiernis Collegiarijs, possit pro Promotore assumi, & ipse aliũ in eius locum Promotoris substituere, ad finem duas eodem tempore exigendi portiones cum euidenti damno subsequentiũ. De Mense Aprilis 1627.

Io. Dominicus Tassonus.

269 Et prosequendo materiã huius Almi Collegij, dicimus fuisse alias dubitatum, num. stante quod Regius Consiliarius dicitur Ciuis illius Ciuitatis, in qua officium exercet, *Roman. in conf. 427. & Marcus Antonius Surgens in tract. de Neapoli illustrata. fol. 154. num. 18. Nouarius de elect. fori. quæst. 39. sect. 2.* & diximus supra hic nu. 88. filijs ipsius, qui extra Ciuitatem fuit ortus, posse gaudere in hoc Collegio, in quo tantum orti in Ciuitate, vel oriundi gaudent? *Fabius de Anna in collectan. 7. fol. 127. quæ est Ioan. Vincentij sui Patris,* dicit, quod Casus accidit in anno 1578. & votata causa in Collegio, fuerunt septem vota pro parte affirmatiua, & lex pro negatiua.

Oriundus autẽ intelligitur in Regno quo ad officia gaudenda, etiam natus extra Regnũ, dummodo ex Priuilegio Ciuitatis Neapolis, vel aliarũ Regni, quæ ius faciendi Ciuem habeat, vxorem Regnicolam duxerit, & domos proprias in Ciuitate, in qua factus fuerit Ciuis haberet, & per quinquenniũ habitauerit, & similiter qui Baroniam, vel alia feuda, & qui per annos decem in Regno cum vxore habitauerit, bona stabilia possidendo, vt in *cap. 4. Casarea Maiestatis in Priuileg. & Capit. Neap. pag. 148.*

Quo vero ad exteros aggregatos, vt Ciues Neapolitanos, vide *Bal. in l. omnes populi. num. 92. ff. de iustit. & iure, & Io. Franc. de Ponte in conf. 107. vol. 2. Platq. autem in lib. 8. de legibus,* voluit, Inquilinos Ciuibus esse equales, & Romæ gaudebant vt Ciues, *l. 1. C. de priuilegijs corporum vbi Roma. lib. 11.* exteri enim sunt sicuti arbor radicibus eruta, & in alieno fundo posita, quæ sibi coallit, donec radices alimento crescant in terra aliena.

Sed quicquid sit de iure, & per *l. Ciuis. C. de incol. lib. 10.* hodie non seruetur, vt gaudeant; quia dicuntur Ciues per fictionem, & non per veritatem, vnde factõ legato mulieri, vt nubat originario Patriæ Testatoris, non sufficit, vt nubat forensi effectõ Ciui illius Patriæ cum quibuscumque plenissimis causis, quia est Ciuis per fictionem, & non naturaliter, *Fulgos in conf. 61. Domina Gætherina per totum, & maximè in num. 71.* necessum est enim, vt quis sit ortus in hac Ciuitate, vel oriundus ad finem gaudendi in Collegio, nec sufficit, quod sit de aliquo Sedili ipsius Ciuitatis, si ipse, vel eius pater nõ sunt nati Neapoli, *D. de Ponte in consil. 33. num. 13. vol. 2.*

270 At quo ad pralationem in Collegio, ille prius sedet, qui primus ad eum fuit admissus, & nõ qui prius fuit doctoratus, & postea admissus, *D. de Ponte in d. conf. 33.* sed aduerte, quod decreta Almi Collegij solent interponi, vt admittatur, & gaudeat à die doctoratus, & iustissimè procedit, quoniam, quando quis doctoratur, petit admissionem, & ideo est sibi Ius quæsitum, & inuidia aliorum, qui recusauerunt eum admittere, non debet ei nocere, vt considerat idem *D. de Ponte in d. conf. 33. in fin. allegans Paulum de Monte Pico ff. si cert. pet. l. cum quid. disponit enim l. petitionem. 13. C. de Aduocat. diuers. Iudiciorum.* quod nomina eorum, qui sunt de Collegio, debent describi in matricula cum tempore quo recipiuntur in ipsa, quæ probat eos de Collegio esse, ergo tempus doctoratus attendi debet, & ideo in præiudicium Iuris quæsitum, non potest quid fieri; & hinc est, quod si Doctor de Collegio fuit priuatus, & inde restitutus, non intelligitur restitutus in præiudicium eorum, qui medio tempore doctorati sunt, vt post *Bart. in l. 2. ff. de Decurion.* tenet idem *D. de Ponte in d. conf. 33. num. 7. in fin. vol. 2. & probat tex. notab. in cap. existimationes. 26. extra de s. monia. & dicitur infra hic.*

Sique Episcopus aliquis de Collegio esset, non in sedis, sed in scamnis, vt ceteri Collegiati sedebit, *Marcus Antonius Surgens de Neap.*

Neap. illustr. cap. fin. nu. 26. fol. 303. idemq; est de DD. Regibus, aut Consiliarijs, Anna in singul. 6. & ibi Additio. & singul. 2. 16. ait, Filium Collegiati non soluere nisi munuscula in doctoratu.

Sed qui si huic Collegio adderentur alij, quomodo sine tra&andi, vide *Alex. in consil. 178. vol. 2.* vbi de additis Collegio Bononiensi loquitur; Sed post hæc scripta euenit, quod sub die 26. Martij 1629. ordinatione D. Proregis, fuerunt additi alij sex Doctores Ordinarij, & vt per prius erant 14. Ordinarij, hodie sunt 20. & hi sex fuere *Don Aluarus de Luna, Carolus Tapia Decanus Regens in Collaterali Consilio, & Marchio Belmontis, Io. Franciscus Sanfelicius Regius Consiliarius, Octauius de Piccolellis Regius Consiliarius, Marcellus Lanfrancus, & Iulius Bonadies.* Fuitq; auctum depositum faciendum per doctorandos, & sicuti prius erat duc. 51. 1. o. nunc quo ad Neapolitanos est duc. 59. 1. 10. & quo ad externos duc. 57. 1. o. & illud Neapolitanorum est maioris quantitatis, ex causa Ianuz aperta, & admissionis ad Collegium.

Et quid si aliquis ex Collegiatis fuit priuatus, & inde admissus, quomodo sedeat? facit *tex in cap. ex insinuatione. 26. de simonia;* & in ultimo loco dicit *Bart. in l. 7. ff. de decur. Frecc. in lib. 2. de subfeud. in tit. quis dicitur Dux. num. 26. & Io. Franc. de Ponte in consil. 33. nu. 7. vol. 2. & in l. 1. C. de primicerijs lib. 12. cum Ioannis Platea addit. vbi dicitur Priuatum haberi pro mortuo, & Andr. in cap. 1. §. sed plures. num. 7. vers. item cum quis defuit. per quos fiat inuestit. intelligit, si cum dedecore fuit ab officio remotus, tunc enim nec in Vrbe, nec alibi vbi Imperator est, morari licet, l. 2. vers. ignominia missus. ff. de his, qui notatur infamia. Quinimo si esset suspensus tantum, non recuperat salariam, nec ad officium redit absque licentia Regis, *Moles decis. 84. de Ponte decis. 25. nu. 3. & in consil. 153. vol. 2. & l. excubias, & l. fin. ff. de re milit.**

Simileque est in primogenito feudatario rebelle tēpore mortis patris, succedit enim secundogenitus: & primogenito restituto, locus est occupatus, *Vincenz. de Franch. in decis. 213. num. 3.* Et ita est in filio primogenito naturali, nam si secundogenitus legitimus, & naturalis adest, in feudo succedit, nō obstante quod Pater (mortua vxore) duceret in Vxorem per prius concubinam, ex qua filius naturalis primus natus fuerat, *Bartholom. de Capua in consil. Regni, vt de successiombus, per text. in l. quoties duobus, ff. de rei vendicat.*

Quo vero ad filios artistarū vilium, num debeāt admitti ad Collegiū Doctorū disputat *Capb. in consil. 238. vol. 2.* sed Neap. seruetur, sufficere Neapolitanum esse ad finem gaudendi in Collegio, vt per *Annam in locis citatis.*

Doctores habent dignitatem sine administratione, *glos. in l. 1. C. de honoratorum vehiculis. lib. 11. vbi text. ait Doctores, & Militum Capitanos posse vti vehiculis intus Urbem, & ita dixit Lanaudarius in tract. de priuilegijs Doctorum. par. 2. num. 16. in tractatibus tom. 18. fol. 6. deque Priuilegijs, & decore Aduocatorum vide per Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 1. glos. 1. per. totum.*

TRIBUNAL IX.

D. CAPPEL. MAIORIS.

Adest si militer Tribunal Reuerendi Cappellani Maioris, qui cum Consilio Consultorum à D. Prorege tam in prima, quam in secunda instantia destinatum, nedum habet authoritatem super Seudijs, & Guidellis, seu Bidellis, sed etiam super Scholaribus quarumuis scientiarum, vt est declaratum 271 in Pragmatica edita tēpore Domini Ducis Ossuna sub die 22. Novembris 1616. & euenit dicere, vt de Cap. Papæ Honorij, quæ à Papa Martino fuerant condita, & ob mortē Martini, fuerunt publicata à Papa Honorio vt infra vers. 4. obseruat. 1. num. 10. videbis, idem est in hac Pragmatica, quæ vere fuit condita ex solertia Dñi Viceregis Comitis de Lemos eius prædecessoris, qui studia prædicta ex Atrio Monasterij Diui Dominici extra muros Ciuitatis prope Portam Constantinopolitanam transtulit in anno 1615. quæ ordinauit in magnifica, & ampla forma, prout videntur (Heroes huius familiæ Illustrissime ampla ædificia in hac Ciuitate perfecerūt, nam Dominus Don Ferdinandus de Castro Pater in hoc Regno Vicerex in anno 1600. incepit construi facere amplissimas sedes noui Palatij Regij, & Dominus Don Petrus Fernandez de Castro Comes de Lemos eius filius, ac etiam Regni Vicerex illas ampliauit; & ista construxit studia, quæ ædificia maxime ornauerunt, & ornant Ciuitatem nostrā Neapolis.) Quo vero ad studia iam fuerunt decorata priuilegijs superius enunciatis, & præcipuè Priuilegio Regiæ Ioannæ, & inde à Rege Catholico prouisum, vt eorum Lectoribus soluatur duc. 2000. & fuerat supplicatum, vt Doctores Neapolitani, & Regnicolæ præferantur exteris in *Leuris, vt est videre in Capitulis, & Priuilegijs*

legijs Neapolis fol. 54. & ater. in Privilegio datum Segoniz 5. Octobris 1505. confirmatum per Carolum Quineum in Parlamento generali de anno 1536. cap. 30. in dictis Privilegijs pag. 107. ater. vide etiam l. 1. C. de studijs liber. Urbis Roma. lib. 11. vbi quomodo studia, & Lectores, & Scholares studeant: & quod circa studia, & Scholas publicas, Faber nullere non possit, & Vno. de Fræb. decis. 625. Lectores debent ab ordine approbari, l. magistros. 7. C. de Professorib. & Medic. lib. 10. sed hodie pragmat. 1. dat formam: si quis autem inutiliter legeret Cappellanus Maior euret reprobationem, l. 2. C. eod. tit. & in electione Lectorum sunt preferendi Cines, l. in Ecclesijs. 11. C. de sacrosanct. Eccles. sicuti Prætor debet esse de Vrbe, l. 1. eum. gles. C. de Prætoribus. lib. 11. sed contra facit cap. nos qui. 40. distinct. vbi virtutes sunt spectandæ, & Luc. de Penna in l. 1. C. ne rustiani ad vllum officium. lib. 11. & 2. quæst. 2. cap. item opponitur; nouissime fuit edita pragmat. 31. Decembris 1629. In qua augmentatur autoritas D. Cappellani Maioris quo ad Scholares, & Doctorandos, vt in ea, & sine eius fide de cursu Studij, non fit Doctor, vt ibidem.

Et pro iurisdictione prædicti Dni Cappellani Maioris facit l. 1. cum seq. C. de Officio

Magistri officiorum. habet etiam iurisdictionem in Cappella Regia, & in Cappellanos Regios, Castillo in decis. 142. vol. 2. & vide Frece. de subfeud. lib. 1. in tit. de officio Magni Cancellarij. num. 28. quo vero ad Cantores Cappellæ Regiæ, ponit Castillo in decis. 140. vol. 2. vbi quod pro debitis ciuilibus non tenentur: gaudent enim foro belli tamquã de familia Regij Palatiij, dummodo actus seruiant, Reg. Constant. in l. vnic. num. 21. C. de Palatijs, & domi. Domini. lib. 11. vbi de iurisdictione Cappellani Maioris multa habes. Ab eius enim decretis appellatur ad D. Proregem, qui alium destinat Iudicem cum voto, cuius reuidetur causa ab ipsomet Cappellano Maiore; & isti Iudices possunt reuocari absque deposito pœnæ statutz in Regijs Pragmaticis, quoniam etiam Doctores priuati possunt esse Iudices, Gizzarell. in decis. 69. & D. Rouitus in pragmat. 5. de suspitio. official. Nouarius forens. quæst. 160. lib. 1.

Quo vero ad iurisdictionem temporalem ex infra scriptis Allegationibus perpendere poteris originem, & potestatem ipsius, quæ noua, & curiosa visa fuerunt omnibus.

273 Nota tamen, quod alternis vicibus esse exterus, & Regnicola, vt in Capitulis Caroli V. 35. de anno 1554. in Privilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 156.

IESVS MARIA IOSEPH

De Iurisdictione D. Cappellani Maioris.

ALLEGATIO VI.

EXEMPLARIS Articulus de quo agitur Iusticiam Fisci, & quærelantis ex facto dilucidat, & ideo amicitiz vinculo in hac causa scribere coactus: dico, verum esse, in facto, quod dum in Mag. Cur. Vic. in Banca de Puteo, informatio caperetur contra Sauinum Sapium Aduocatũ Pauperum, ac contra Pitinum, & Ferdinandum Russum, & alios particulares Ingliani, de pluribus ac diuersis delictis commissis in causa procuratz Inquisitionis contra V. I. D. Octauium Giralduum innocentẽ, prout inde fuit declaratũ; dum in ista informatione, & processu veniret etiam Inquisitus Donnus Fabricius Russus Frater prædictorum Pitini, & Ferdinandi, per Mag. Cur. Vic. fuit captus

carceratus, & inde vti Cappellanus Regius remissus ad Reuerendissimum D. Cappellanus Maiorem, iuxta practicam traditam per D. de Franch. in decis. 189. & per Ritus. Mag. Cur. Vic. sibi allegatos. & remissio prædicta fuit facta sub die . . . Augusti 1620. in Banca de Bruno.

Existenteq; isto D. Fabricio pro causa prædicta in Regijs carceribus Castri noui de ordine D. Cappellani Maioris. Superuenerunt contra ipsum duæ aliæ Inquisitiones in Mag. Cur. Vic.

Prima, de mandato dato duobus assassinijs ad occidendum ipsum Octauium mediante pecunia, & iam quoad ipsum, & mandatarios actus fuit consummatas, si quidem in primo die Veneris Martij 1619. fuit immisus iustus scupisti in ipsum Octauium, qui Dei gratia fuit liberatus.

Secunda est, quia non contentus iste bonus

nus. Presbyter de prædicto assassinio commissio in mense Martij 1619. & de capitibus falsis, & infamatorijs porrectis de mense Nonembris 1619. iterum & de nouo tentauit aliud assassinium de mense . . . 1620. & depositis duc. 300. dedit mandatū ad occidendum ipsum Octauium, vt ex actis plenè constare creditur.

Merito pro prædictis duobus delictis assassini per Mag. Cur. Vic. (referente oculatissimo D. Consiliario Ronito tunc in ea pro Iudice in criminalibus) fuit prouisum, quod fieret empara contra istum D. Fabritium in carceribus Castrī noui, vbi M. C. V. ipsum inquisitū reperijt, ad tradita per *Ang. de malefic. in verb. fama publica. col. 17. vers. 7. quaro*, & per *Iul. Clar. in §. fin. quest. 34. in fine*, quos sequitur *Cardin. Tusebus in sua præf. in lit. C. conclus. 83. num. 11. post Bart. lib. 1.*

Et sub die . . . 1620. facta fuit empara prædicta, quæ vere manus iniectio dicitur, vt declarat *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. gloss. 14. par. 4. num. 75.* vbi etiam quid aliud significat, habes.

His sic stantibus D. Cappellanus Maior petijt in Mag. Cur. Vic. emparam prædictam tolli, ad hoc, vt sit libera eius cognitio contra prædictum D. Fabritium, petijtq; similiter copiam actorum, & in suo memoriali fol. . . negat qualitatem assassini contra D. Fabritium inquisitum adesse.

Per decretum Mag. Cur. Vic. fuit prouisū, emparam factam firmam remanere: ab hoc decreto D. Cappellanus Maior appellauit ad Sac. Conf. & fuit confirmatum in Aula D. Consiliarij de Ianuario, cum interuentu Circumspecti D. Præsidentis S. C. Marci Antonij de Ponte.

Ad præsens verò idē D. Cappellanus Maior tentat causam prædictam reuideri in Collaterali Consilio, & non explicat si per viam reclamationis, vel quomodo: Nos autem dicimus, quod quorsum tendit, caret ratione.

Nam si prætendit venire per viam reclamationis.

Indubitata est Iuris conclusio, quod etsi peticio remissionis causæ criminalis Articulus civilis dicatur, dum adsunt duo decreta conformia Mag. Cur. Vic. & S. R. C. non datur reclamationis, vt fuit plenè, & solemniter, ac punctualiter discussum, & decisum in causa remissionis petite à Religione Hierosolimitana de Fratre Henrico Maluindi, *D. de Franch. in decis. 710. vol. 4. quo loci in fine* te emendat de eo, quod dixerat in *decis. 470.* quod dabatur reclamationis, ex quo in

cidens erat civile, & hoc per rationes ibi relatas, & signanter quia non erat hoc oppositum. Et super hoc assumpto superfluum esset alia referre, cum fuerit ita decisum iunctis Aulis, & Articulo plene discusso, vt in dicta *decis. 710.* vbi testatur sic passim seruari,

Sin autem prætenderet remissionem causæ formiter petere sub prætextu, quod tantummodo petijt tolli emparam, & nō dixit causam remitti, & tunc replicamus, quod vsque adhuc non expressit, sed si hoc exprimeret ante omnia Articulus esset remittendus ad Mag. Cur. Vic. ad illum decidendum: & ex nunc pro tunc, dicimus, quod ei obstat exceptio rei iudicatæ, & litis finitæ iam oppositæ in comparitione vltimo loco presentata 275 fol. . . ad quam fundandam nulli dubium est, quin concurrant omnia tria requisita, ad notata in *l. cum quaritur. cum duabus seqq. ff. de except. rei iudic.* sumus enim inter eandem personas, & de eadem re, ac idem est modus agendi.

Et quod sit idem modus agendi, patet, quoniam D. Cappellanus Maior petijt emparam factam tolli, ad hoc vt sit ei libera cognitio contra prædictum D. Fabritium, petendo copiam informationis, vt liquet ex eius memorialibus, quod aliud non esse nisi petitionem remissionis causæ virtualiter, & interpretatiuè, dubitari non potest. Ergo semper quod tria requisita concurrunt verè, vel interpretatiuè, obstat exceptio rei iudicatæ, *D. de Ponte in cons. 137. num. 13. volum. 2.* quinimo si veniret discutiendum idem ius, iam deductum discussum, & decisum dependens ex eodem fonte, etiam quod res sit diuersa, etiam quod diuersus sit modus agendi, semper exceptio rei iudicatæ obstat, vt tenet *Castrensis in l. si quis cum totum, §. fin. ff. de except. rei iudic.*

Et dubiū non est, quin per Mag. Cur. Vic. & per Sac. Conf. decisum, & cognitum fuerit D. Cappellano Maiori nullam competere actionem, nec iurisdictionem in hunc Clericum assassinum ex causis discussis, in quibus semper principalis Iustitia est scopus Iudicantibus.

Sed ad demonstrandum, quod si non esset decisum, ita etiam decidendū foret, & quod nullo vnquam futuro tempore D. Cappellanus Maior hanc remissionem prætendere valeat, dicimus, quod respectu primi capituli icus scopi emitti, etiam quod mors 276 (Altissimi gratia) sequuta non fuerit, delictum est consummatum, & in crimen assassini incursum, vt in *cap. pro humani. de homicid. in 6. ibi, quamquam mors sit hoc forsitā non sequit.*

sequeretur. Et sic decifum refert *Afflicti. in confit. si quis aliquem. sub num. 16.* contra illum, qui traxit dardum cum baliftra, & dedit in Arzone equi, & non percussit hominem, quia fuit punitus, vt homicida, & affaffinus, *Grammat. in vot. 9. & Capyc. in decif. 155. & Muscatell. in pract. crimin. in tit. de penis delictorum. nu. 23. & 24.* dicit, quod emiffo icu scopi&ti, & effectu non fequitur, est pœna mortis naturalis, & Iudex illam minorare non potest; & idem tenet *Caualeant. de brachio Regio. par. 1. num. 78. & 79. pag. 15.*

- 277 Qui enim tale patratum crimen Diaboli officium assumit, qui non cessat instigare, & sollicitare homines ad malum scienter, & ex proposito, vt per *B. Ioannem de Capistrano in tract. de usuris. num. 32. & est mibi in tractatu tom. 6. fol. 93.* assimilatur enim crimini læsæ Maiestatis, *Capyc. in decif. 155.* merito ob immanitatem talis criminis affaffinij, Clericus est omni priuilegio clericali
- 278 priuatus, vt in *d. cap. 1. de homicid. in 6.* & sic decifum, & ita seruari referunt infra scripti DD.

Capyc. in decif. 112. nu. 4. & decif. 155. post num. 25. vers. sed hanc subdens in 26. quod Iudex secularis est Iudex competens in puniendo hoc delicto affaffinij contra Clericum, & alios allegat, & in *num. 27. vers. sed quia dicit,* quod inter alias pœnas contra Clericum affaffinum est, vt cognoscatur à Iudice seculari.

Gram. in vot. 8. num. 4. & in vot. 11. circa princ. vers. & quoad primum, & idem tenet in *vot. 9. num. 18.*

Clar. in §. fin. quest. 36. num. 30.

Bouadilla in politica tom. 1. fol. 359. num. 38. lib. 2. cap. 18.

D. de Franchis in decif. 176. in fine, vbi fuit decifum non dari remissionem causæ in delicto affaffinij, quia Iudex laicus debet cognoscere, ex quo Clericus affaffinus est omni priuilegio clericali priuatus.

Salernitanus in decif. ad Pennam 24. vbi quod Clericus indiciatus de affaffinio, vt possit torqueri, non debet remitti.

D. Riccius in collectan. 101. in fine; qui alios refert iste enim Dominus propter eius eminentissimam doctrinam, & puritatem vitæ, fuit (post hæc scripta) ab Urbano Octauo, ex proprio motu creatus Episcopus Vici Equensis.

Episcopus Diaz in pract. cap. 93. nu. 4. vbi quod Clericus affaffinus omni priuilegio clericali est spoliatus.

Ignatius Lopez ibid. in addit. in d. c. 93. D. Carolus Tapia circumspicius Regens,

& Illustr. Marchio Belmontis in eius laboriosissimo, & utilissimo Iure Regni, tit. de sacrosanct. Eccles. in constitut. de personis nu. 11. fol. mibi 17. vbi quod absque degradatione proceditur contra Clericos affaffinos, quia ipso Iure amittunt priuilegium clericale.

Remigijs de Gonny in tract. de immunit. Ecclesiæ. fallent. 15. num. 10. qui est in tract. tom. 13. par. 1. dicit, quod Clericus affaffinus est spoliatus omni priuilegio clericali, & Iudex laicus est Iudex eius competens, & alios cumulat.

Muscatell. in pract. crimin. sub tit. de homicidio cum mandato affaffinij. nu. 86. idem tenet, quod Iudex competens contra Clericos affaffinos, est Iudex laicus, & alios allegat.

Camillus Borrellus de Regis Cathol. præstant. cap. 18. num. 121. fol. 475. dicit, quod Iudex competens, est Iudex laicus, à quo debet puniri Clericus affaffinus, & alios refert ex ratione, quia tale delictum committens, priuilegium clericale perdit, vt in *d. cap. 1. de homicid. in 6.* licet prius sit declarandus talis nempe affaffinus, sed à quo declarant *Maistris. decif. 288. par. 3. & Nonarius conclus. 1. de affaffinio,* vbi referunt quandam Bullam Clementis VIII. & *Diana moralium. resolut. tract. 2. de immunit. Ecclesiæ. resolut. 50. fol. 50.*

Patet ergo, quod respectu huius primi capitis affaffinij consumati, nullo Iure potest prætendi remissio causæ ad Ecclesiasticum, & successiuè ad D. Cappellanum Maiorem.

Respectu vero secundi capitis tentati affaffinij, idem dicimus, quod non potest prætendi remissio causæ, & alias fuit iudicatum in consimili casu, nam inquisito in M. C. V. 279 Reuerendo Prothonotario Capuano de tentato affaffinio, in quo licet non fuerit deuentum ad actum proximum, sed ad tractatum tantum (vt est in hoc secundo casu nostro) tamen fuit compositus in duc. 400. cū consensu Illustriss. D. Cardinalis Columnæ Locumtenentis in Regno, & Collat. Consil. vt per *Grammat. in vot. 8.* præsupponendo, quod intentato affaffinio sit locus compositioni.

Licet *Clarus in §. affaffinium. vers. scias.* ab opinione *Grammat.* dissentiat, & affirmat intentato affaffinio pœnam esse arbitrariam Iudici, quinimò *Grammat. in vot. 9.* est sibi contrarius, & tenet in mandatario tentante affaffinium imponi pœnam, vbi licet præsupponat mandantem debere puniri mitiori pœna videtur, quod errat in hoc, quia plus delinquit mandans, quam mandatarius, ex quo

quo mandans scandalizat duos in Republica, videlicet man facarium, & offendendum, sed mandatarius scandalizat offensum tantum, ergo &c. sed *Grammat.* opinio defendi potest ex ratione, quia mandans mouetur ex causa, nã sine causa nemo delinquit, sed mandatarius mouetur ex ingorditia, & auaritia pecuniaz promissæ.

Et quod mandans, puniatur crimine assassiniij, etiam si ad actum proximum nõ fuerit deuentum, tauerunt.

Episcopus Diaz in pract. cap. 98. num. 6. in fine.

Angel. in cons. 13. vol. 1.

Cassan. in consuet. Burgun. vers. des Iudices, sub rub. vers. aduerte. fol. mibi 53. & 172. num. 11. vbi ponit exempla, & refert fuisse suspensos tres pro tentato assassinio in Ciuitate Mediolani.

Iacobus de Sancta Georgia Magnus practicus in l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisque Iuris. idem tenet, quia in tali delicto puniatur affectus, licet non sequatur effectus, & idem tenuit *Cassan.* vbi supra in d. fol. 172. num. 11. & alij, quos recensere prætermittit.

280 Regula enim, quæ se habet, vt non puniatur affectus, nisi sequuto effectu, fallit in hoc crimine assassiniij, *Card. Tuschus in pract. in verbo assassinium, num. 41.* ex ratione, quia immediatè, quod mandans declarauit diabolicum animum suum, dando mandatum, consumauit delictum quoad se: si quidem benè poterat esse vt mandatarij statim executioni demandarent tale pessimum mandatum, & ideo puniri debet, ac si delictum esset consummatum, ita pũctualiter tenet *Remigius de Gonny (postea visus) in d. tract. de immunitate Ecclesiast. fallent. 15. num. 4. in tract. tom. 13. par. 1. fol. 100.*

Ex his, & alijs breuitatis causa prætermisissis, liquere credimus.

Quod tam in assassinio consummato, quam tentato cognitio criminis spectat ad Iudicẽ temporalem priuatiuè.

Quod benè nolens ipsemet D. Cappellanus Maior dum petijt tolli emparam, & copiam actorum dari, conatur euitare hunc articulum, & qualitatem assassiniij adesse negat, vt in eius memoriali fol. . . .

Ergo si adest qualitas assassiniij, prout verè credimus consistere ex actis, non potest prætere hanc remissionem etiam secundum eius confessionem in dicto suo memoriali.

Sed quatenus cognitio talis delicti spectasset ad Ecclesiasticum, & ad Sęcularem cumulatiuè, vt inquisitus prætendit: licet veritas sit in contrarium, per supra allegata, adhuc dicimus, quod etiam nullo Iure D.

Cappellanus Maior potest prætere causam, nec copiam actorum sub figurata præuentione carcerati, quia verbaliter, nec realiter præuenit.

Non verbaliter, quia non habet informationem, nec citauit.

Non realiter, quia Magn. Cur. præuenit arrestando, & emparando Inquisitum in carceribus Regijs, vbi eum inuenit, imò dictum Inquisitum postea habitatum à D. Cappellano Maiore pro sua causa carcerauit, vt est notum.

281 In causis quidem præuentionum Iurisdictionis, ille Iudex præuenire dicitur, qui prius citauit *Afflicti, decis. 219.* & in pari causa potior est conditio Iudicis, qui præuenit, *Bal. in l. neganda. 1. notab. C. qui accus. non poss. D. de Franch. in decis. 147. num. 5. & decis. 505. num. 3.* & paria sunt, vt quis præueniat realiter, vel personaliter *Angel. in l. si quis postea quam. ff. de iudic.*

Cum ergo Magn. Cur. Vic. verbaliter, & realiter præuenit, quia habet informationem, & arrestitit Inquisitum in carceribus Regijs, & inquisitum à manibus Cappellani Maioris non vendicat: sed illum arrestitatum detinet in carceribus Regijs, nullo Iure potest prætendi remissio caulz, vel actorum ad Ordinarium, vt alias fuit decisum per *Cappyc. in decis. 112. num. 7.* ex ratione, quia habet causam in manu Clericũ arrestitado, vbi eum inuenit; Et ex consultatione facta S. M. de anno 157. dicta *delli 40. capi in cap. 13.* expresse dicitur copiam informationis non dari, licet *Mastrill. in decis. 278.* contrarium teneat.

Attamen ne terminos confundamus in materia præuentionis, dico, tunc esse tractandum de præuentione, quando ageremus de iurisdictione ordinaria, quę pluribus pertineret, non autem quando aliquis Iudex ex 282 priuilegio procedit, vt est in casu nostro, tali enim casu Iudex, qui prætendit habere priuilegium, illud exhibere tenetur, alias de eo non est iudicandum, nisi eius tenore inspecto, secundum continentiam priuilegiorum iudicetur, *cap. porro. de priuileg. & auct. eius exhibitionem de præuentione non est disputandum, Grammat. in decis. 30. num. 12.* Priuilegium enim D. Cappellani Maioris est speciale, & non ordinarium, *cap. cum cappellana. 16. de priuileg. ergo &c. & licet ex priuilegio l. magisteria. C. de iurisdic. omn. Iudic. possit à Iudice speciali procedi: non per hoc est sublata cognitio Iudicis Ordinarij, Vinc. de Franch. in decis. 88. & diximus supra hic num. 202.*

Io. Dominicus Tassonus.

Facta

Facta relatione de hac causa in Collaterali Consilio, fuit prouisum, quod emparata facta firma remaneat, & Mag. Cu. Vic. super supplicantis de iustitia prouideat, id est super remissione causæ, quæ postea fuit remissa ad prædictum D. Cappellanum Maiorem de anno 1622. vt infra *vers. 12. obseru. 1. num. 43. in fine.*

Et in materia D. Cappellani Maioris, nota, quod secundum aliquos ortum habuit in hoc Regno tempore Imperatoris Frederici, 283 & successiue Regis Caroli Primi, qui specialem licentiam à Summo Põtificæ habuerant de vno Iudice deputando super Clericorum Cappellæ Regiæ: & inde ab Alphonso Primo Aragonico fuit deputatus, & primo loco vocatus Cappellanus Maior teste *Freccia de subseud. lib. 1. in titulo de officio magni Cancellarij, num. 28. fol. mibi 53.* sed si curiosus Lector antiquiorem originem Cappellani Maioris in hoc Regno perquirere voluerit, illam reperiet fuisse tẽpore magni Comitis Rogerij Normandi de anno 1094. Dum Venerab. Monasterio Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore tradidit bona eius Cappellæ Regiæ Sanctæ Mariæ de Arsaia, vt videbis ex Privilegio interendo infra *vers. 4. obseru. 5. in fine. num. 47.*

284 Eius enim iurisdicção est ordinaria in Casstris, & in Cappella Regia, ac in Cappellanis, *cap. cum Cappella. de priuilegijs,* & in causis emergentibus circa remedia Capit. Regni, quoad violentias, & turbationes de facto inter Ecclesiasticas personas euenientes, solet Cappellanus Maior prouidere, quãdo per Collaterale Consiliũ ei sit commissio, vt notatur infra *vers. 13. obseru. 1. num. 103.* & nouissime multa de Cappella Regia, & eius Cappellanis ponit *D. Reg. Constãt. in l. vnic. num. 21. C. de Palatijs, & domibus Dominicis. lib. 11. fol. 240.*

285 Cappellanus Maior aduersus Cappellanos Regios conuentos iure congrui Ius dicit, *Vincenz. de Franch. decis. 285. num. 2.* non obstante quod ex speciali Ritu Curiæ Archiepiscopalis Neapolis denegetur petitio Iuris congrui contra Clericos, quod in alijs Curijs Episcopalibus conceditur: quo fit, vt in hac Ciuitate, nec Clerico contra Laicum ius congrui conceditur, vt ibidẽ per *Franch. & Abb. in cap. cum Cappella. nu. 5. de priuilegijs.*

TRIBUNAL X.

VICEPROTHONOT.

Similiter adest Tribunal, seu Iurisdicção Viceprothonotarij, & caput ipsius est Magnus

286 Prothonotarius, de cuius officio latè dixit *Freccia in lib. 1. de subseud. in tit. de officio Magni Prothonotarij. pag. 42.* & Primicerius in Iure vocatur, custodiens Arcam, & Instrumenta, & acta Principis, ac scrinium Curiæ, & sollicitat, ac regulat alios, vt per *Io. Plateam in rub. C. de primicerio, & secundicerio. lib. 12. & in l. fin. col. 2. C. de decurio. lib. 10.* & ponit *Lancellotti. Conrad. in tit. de Imper. lib. 1. §. 4. fol. 92. col. 1.* sed hodie Viceprothonotarius habet omnimodam potestatem, & spectat ad Dominum Presidentem Sac. Conf. vt supra diximus in hoc *vers. & obseru. nu. 136. in materia Presidentis Sac. Conf. in vltima potestate.*

287 Hoc officium erat per prius legere scripturas coram Rege, & illas conseruare: sed à Rege Catholico fuit translatum in Secretarium Regni, & in Scribas à mandatis, scilicet authoritas illa legendi memorialia, Et Viceprothonotario remãsit potestas Notarios, & Iudices ad contractus creandi, & etiam filios naturales legitimandi, *Afflic. in constitut. locis demanij. num. 17. & 21. & Frecc. in loco citato num. 9. & 10. & Priuilegium firmatur à Prorege cum vno Regente, & Viceprothonotario; verum si in vita*

288 patris, aut pater in testamento disposuit legitimatiõnem, nullis citatis fit legitimatiõ etiam quoad honores, & natalia, & quoad sedilia ponitur clausula, citra præiudicium Tertij, vt notat *D. de Ponte in tract. de potest. Proregis tit. 10. sub rubr. de legitimatiõ filiorũ. fol. 480.* & Viceprothonotarius exigit emolumenta, id est pro Notario ducatos duos, pro Iudice ad contractus, si est per Re-

289 gnum ducatos sex, si per Prouinciã ducatos quatuor, & pro qualibet legitimatiõne filij naturalis, ducatum vnum, & Emolumenta hæc ascendere possunt ad annuos ducatos 1000. Prothonotarius est exemptus à muneribus personalibus, *l. eos. 11. C. de excusat. munerum. lib. 10.*

290 Et quoad dependentia ex officijs Iudicum ad contractus, & Notariorum, habet iurisdiccionem ciuilem, & criminalem cõtra eos, etiam si amplius officium non exercent, *Anna in singul. 360.*

Olim Prothonotarius examinabat Iudices, & Assessores constitutos per Regnum, vt in *cap. Regni. vt status Republicæ, et l. 1. in fine. C. de Prepositis sacri cubic. lib. 11.* quod hodie non seruatur, sufficit enim examen doctoratus in Collegio, *pragmat. 22. de offic. Sac. Conf.* sed de mense Octobris 1629. literæ Regiæ peruenerunt mandantes examinari Doctores, forsitan ex *l. nemini. 11. C. de Aduocatis diuers. iudicior.* sed illa processit, ex quo

quo erant ibi numerus determinatus. Sed utilius foret examinare Officiales, secundum dispositionem *l. fin. in fin. C. de propositis sac. eubic. lib. 11.* Tandem per Pragmaticam editam 10. Decembris 1629. fuit ordinatum, Doctores debere prestare iuramentum in principio cuiuslibet anni, & non praticantes per triennium debere examinari.

Visitare enim facit Viceprothonotarius, omnes Notarios in Regno, si in Protosollo fuerint instrumenta descripta secundum Pragmaticas editas: habetq; in eos iurisdictionem, ut per *Mastril. in decis. 32.* sed si Commissarii isti aliquod delictum, vel excessum commiserint, non obstante regula, quod Officialis loci potest delictum, ubi fuit commissum cognoscere, *Alber. in l. si quos. C. de offic. Praefect. Prator. Orientis.* debet tamen Index Inferior superiori Iudici, idest Domino Viceprothonotario delictum denunciare, & Officialem delinquentem capere, & ad eum remittere cum informatione, ut puniat, *l. 2. C. de exact. trib. lib. 11. glos. in l. officialer. C. de officio Rectoris Prouincia. l. Senatus. ff. de officio Praefidis. Amandam. de excusum. mand. Regum. par. 1. cap. 11. in fine. & cap. 2. num. 12.* alia vide infra *vers. 3. obseruat. 4. nu. 204.*
 291 & nota, quod isti, & alij Commissarii tenentur eorum commissiones ostendere, *l. 2. C. de collat. fundor. fiscal. lib. 11.* sed hoc fallit in Illustribus personis, & in nuncijs publicis, secundum *lo. de Platea ibid.* & ad istud vide *cap. 35. Cathol. Majest. in Privileg. & Capit. Neap. pag. 61.*

TRIBUNAL XI.

BAIVLE.

Adest Tribunal Baiuli, ut in *toto titulo de officio Baiuli,* & cognoscit de damnis datis in campis, & de causis minimis infra ca-
 292 rolenos triginta, & gubernatur a Baiulo cum Aduario, & quinque Iudicibus pedaneis, datis a quinque Sedilibus Ciuitatis, nam quodlibet Sedile vnum deputat Iudicem, & a decretis huius Tribunalis appellatur ad Tribunal Curie Sielę, de quo infra; Per prius cognoscebat de ponderibus, & mensuris, ut infra videbis in proximo Tribunali Sielę. Originemq; habuit ex officio Magistri Camerarij, ut in *sanctis. Regis Rogerij. Magistris Camerarij.* & ex concessione Magistri Camerarij causas minimas cognoscebat; cumq; a Rege Alphonso Primo concessio feudorum in ampla forma inceperit cum omnibus Iuribus &c. ceperunt venire baiulationes ipse, quae a Rege possidebantur: ac Barones es-

perunt exactiones poenarum, & contrauentionis bannorum exigere, *Moles in dec. 124. & 60.* sed ubi non sunt soliti exigi proventus isti, non exiguntur; sed possunt exigi tanquam proventus iurisdictionis, *Bart. in l. fin. ff. solut. matrim. Dec. cons. 4. & Boer. decis. 8.*

Et cum baiulatione officium Magistri Iurati annexum erat, se a Carolo Secundo fuit diuisum, ut in *cap. Regni. Item statuimus, quod Officialium Magistri Iurati.* Eo quidem tempore Baiuli erant illi Iudices annales, qui in Terris ius reddebant, ut in *cap. Regni ordinata iustitia. fol. 347.* quae Iura fuerunt condita a Carolo Illustri Duce Calabriae, voignito Regis Roberti, & in vita sui Patris mortuo relicta eius filia Ioanna Prima, quae 39. annis regnavit.

Baiulus, quae seruari debeat, habemus in *constitutione Regni. Puritatem. cum seq. & in constit. locorum Baiuli. cum seq.* ubi de iurisdictione ipsius, & in *constitut. officium Baiuli, & in constitut. saepe contingit.* disponitur, ut non adsint nisi tres Baiuli in loco, sed in *constitutione sequenti* ordinatur, ut Clerici non sint Baiuli, neque Iudices, & licet olim Baiuli exigebant trigessimam, ut in *constit. Regni. constitutionum Pradecessorū.* postea per aliam *constitutionem incipiente*
 294 *Pro scripturis, & scriptoribus;* fuit introductum, ut exigatur centesima pars extinctionis ab eo, qui obtinuit sententiam in eius fauorem. Hodie autem adest pandecta, & debent seruari statuta in *Pragmaticis sub tit. de officio Baiuli.* multa de iurisdictione Baiuli descripserunt *D. Tapia in suo Lure Regni. sub tit. de officio Baiuli. & alij Moderni in pragmatica de offic. Baiuli,* ad quos recurre, disputat enim *D. Tapia ibidem,* si in
 295 Curia Baiuli possint liquidari instrumenta, & pro, & contra Baiulum Ciuitatis Cantanzarij aduat Allegationes, ut ibidem, & vide per *D. Rouitum in pragmat. 2. num. 38. de iuris. ad iniuriam non turbandis.* Fuit
 296 alias dubitatum an Baiuli possint portare arma intus Ciuitatem, & *Anna in sing. 47.* refert fuisse datum terminum in causa, & interim quod Baiulus abstineat intus Ciuitatem, sed extra valeat arma deferre, & in *singul. subseq. 48.* dubitat, an Baiulus teneatur stare syndicatui, & non fuit decisum, ex quo Capiranci locorum quotidie eius grauamina audiunt, quod procedit etiam si in Privilegijs appellationum causas non haberent, *Freccia de subseud. fol. 349. vers. 16. nu. 16.* Baronum autem Baiuli sub Baronum iurisdictione subsunt, & Officialium Regiorum, & ita decisum refert *Fontanell. de pactis nu. ptial.*

ptial. clausul. 4. glos. 10. par. 3. num. 64. vers. successit. fol. 271. & allegat Carauit. in ritu 49. per totum.

TRIBUNAL XII.

S I C I L Æ.

297 **A**derat Tribunal Curiz Sicilz, quod per totum Regnū circa pondera, & mensuras, & circa fraudes commissas in vendendo vnā rem pro alia cognoscebat, cognitioq; prædicta per prius erat Baiuli, vt in *constitut. Regni ad officium Baiuli. sub tit. de officio Baiuli, & s. qui verò. per totum. in authent. de publicis Tributis expediendis. constit. 128.*

Tribunal istud regebatur à 24. Magistris Rationalibus, & ab eorum Iudicibus creatis à Vicerege vita durante, cognoscebantur causz etiam criminales eorum subditorum, & filiorum, & ab alijs Tribunalibus petebantur remissiones causarum, *Vinc. de Franch. in decis. 599.* in qua non fuit remissa causa stupri; Isti enim Commissarios per totum 298 Regnum contra culpatos expediebant, & à decretis huius Tribunalis ad Sac. Conf. appellabatur. Quinimo si disparitas aderat inter duos Iudices huius Tribunalis, ad Præsidentem Sac. Conf. recurrebatur: qui alium ex Magistris Rationalibus eiusdem Tribunalis Doctorem, vel alium suo arbitrio dabat adiunctum. Verum ipsi Magistri Rationales Regiz Camerz Summariz Tribunali subiebant: à quo eorum culpæ, & defectus cognoscebantur, vt late per *Consiliaritū Ioannem Andream Georgium in allegat. 42.* vbi plenè de utilitate huius Officij, & de modo regendi, & habemus *Pragmaticas sub tit. de ponderibus, & mensuris;* quas vide.

Hodie vero, Tribunal hoc est extinctum, nam per Regnum fuerunt vendita pondera, & mensuræ Baronibus, vel Vniuersitatibus, qui subrogantur loco Regiz Curiz, vt per *D. Rouitum in cons. 93. vol. 2.* & in hac Ciuitate Neap. vnus solus Iudex remansit. Extinctiq; prædicta subsequuta fuit stante consultatione facta tempore gubernij Illustriss. & Excellentiss. D. Comitis de Oliuares eminentissimi ingenij, & magnæ experientiz, & iustissimi Proregis, & prædicta ponimus, pro non deperienda memoria præteritorum: & pro habenda notitia in futurum. Veterum enim non debemus esse comprentores, vt sepius notauimus. Sed an hoc Tribunal iurisdictionē habebat priuatiuè, vel cumulatiuè, vide infra hic *versic. 3. obseruat. 4. num. 51. & seq.*

299 In hoc Tribunali, sed Archiuio adsūt omnes expeditiones Regiz vsque ad tempus Ioanne II, In eo enim registrabantur omnes scripturæ, prout hodie registrantur in Cancellaria.

Et per prius Tribunal hoc cognoscebat etiam de ponderibus monetarum, hodie autem adest iurisdicō separata in Palatio Sicilz, in quo Magister Sicilz reddit ius operarijs ibi existentibus.

Iudex Sicilz quando relationem facit in Sac. Conf. sedet, vt etiam sedet Iudex Curiz Admiratiz, *Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr. cap. fin. sub nu. 43. fol. 311.*

TRIBUNAL XIII.

NOBILIS ARTIS SERICI.

Adest etiam Tribunal Nobilis Artis Serici, cum tribus Consulibus cognoscens contra suos subditos eiusdem artis priuatiuè, *Vincens. de Franch. decis. 722. num. 24.* qui probantur per matriculam, *l. petitionem. 13. C. de Advocat. diuers. iudicior. & habet suum 300 Iudicem, Vincens. de Franch. in d. decis. 722. num. 17. & 18.* & Fiscus Mag. Cur. Vic. interuehit, idem *Vincens. de Franch. in decis. 679.* Erectumq; fuit insimul cum Tribunale Artis Lanz, vt infra in *subsequenti Tribunale videmus,* & à Ferdinando Primo introductum in anno 1465. A decretis ipsius appellatur ad Sac. Conf. Capuanæ: sique prouideretur, quod Iudex relationem faciat in Sac. Conf. tempore relationis faciendæ Iudex stat capite denudato, & inde in decretis dicitur, audita relatione Iudicis & c. absque titulo Magnifici,

301 Nota interim, quod in Historijs Romanis scribitur de Eliogabalo Imperatore, qui fuit primus induens Sericū: & Sericum in Oriente fuisse, notitiam non habemus, nisi quod duo Monaci Indiani tempore Iustiniani semen Serici in Græciam duxerunt, secundum *Ganoram in vita Iustiniani,* & inde ex Historijs Imperatorum habetur, quod hoc semen fuit asportatum in Italiam, vt per *Præcopium, & Ganoram,* qui aiunt, quod ex Perside in Constantinopolim eo tempore serici panni veniebant, & inde prædicti duo Monaci semen attulere, & per prius in Scitia Asia 302 tica à Populis Sericæ fuerat inuenta, & idèd Sericum fuit vocatum, quod nomen etiam in Prouincia Calabria adhuc seruatur, nam communi vocabulo vocatur *il Sirico.* & in *Esther. 8. num. 15.* habetur, quod Mardochæus serico pallio amictus pergebat.

De vestibus sericis, & eius Artificis vide tit.

lit. C. lib. 11. de vestibus holoberis, & auratis. lib. 11. In tempestate nostra à Gallorum Rege Henrico Quarto de anno 1603. in Galhã fuit introductũ, cum magna illius Regionis vtilitate. Non præterendum est, quod virtus huius Vermis non solum est in serico conficiendo, sed ex eo componitur Alchermes contra humorẽ malignonicũ, siue attrabilẽ.

Gabella Serici in Calabria erat D. Saluatoris Zurli, licet per D. Principem Bisiniani fuit possessa, vt in *Prinij. & Capit. Neap. cap. 67. pag. 38.*

304 Est tamen aduertendum, quod si subdici huic Tribunali aliam artem exercerent, huius fori priuilegio nõ gauderent, vt decisum refert *D. de Franch. in decis. 175. & faciunt dicta per Andr. in tit. de stat. & consuetud. vers. super aliquo. col. fin. ibi, quid ergo si intrat. & Alciat. in l. cum sub prætextu. vers. minus. C. de sacros. Eccl. & idem est, si extra Ciuitatem d. gerent, l. 4. C. de agentibus in rebus. lib. 12. Collegium huius artis Serici habet beneficia, idest restitutiones in integrum, vt decisum refert *Salernitanus in decis. 23.* quam ad pœnam habeo.*

In tribus libris C. prius ponitur titulus de Morigulis, idest de Officialibus Artis Pannorum, & inde sequitur titulus de vestibus holoberis, idest de Officialibus artis vestium auri, & serici, vt declarat ibi *gl. in rub. de vestibus holoberis.* Ac nos non ita fecimus, sed à dignioribus prius diximus.

TRIBUNAL XIV.

ARTIS LANÆ.

Subsequitur Tribunal Artis Lanæ, à Rege Ferdinando Primo erectum in anno 1480. cum quampluribus Priuilegijs ad instar iam 305 dicti Tribunalis Artis Serici: & per suos Consules singulis annis electos à descriptis in matricula in arte prædicta regitur. (Matricula enim est liber, vbi nomina subditorũ sunt descripta, qui à Iudice constituto cognoscuntur, si officium non deposuerunt, aut extra Ciuitatem non habitent, d. l. 4. C. de agentibus in rebus. lib. 12.) habetq; suum Iudicem, à cuius decretis ad Sac. Conf. Capuanæ appellatur, vt est in Arte Serici, & exercet iurisdictionem ciuilem, & criminalem priuatiuè à Magn. Cur. Vic. vt testatur *Vincenz. de Franch. in decis. 722. num. 28.* vbi etiam in *num. 17. & 18.* habetur, quod Fisci Patrons Mag. Cur. Vic. interuenire potest in Tribunalibus prædictis Artis Serici, & Artis Lanæ; & in alia *decis. 679. idem affirmat.*

Sed est verum, quod Regia Camera Summariz differentias suborientes in creandis Consulibus, & similiter grauamina ab illis facta suis subditis, recognoscit.

306 Artificium Lanæ, & Gossypij à quibusdam Populis Asyæ (vocatæ seris) fuit inuentum, & hodie dicitur Regnum Ciambasũ, non autem in Lachina, vt Cardanus scripsit. Illi enim Populi plumas lana molliores ex arboribus colligebant, easque in aquis mædebant, & inde filium tenue con-

307 ficiebant, ex quo quandam elz (speciem) contexebant, & Byssum denominabant; qua de re *Seneca in lib. 7. de beneficijs.* aiebat, Mulieres Byssu indutas, potius nudas, quam vestitas dici posse.

In hisq; artibus, & magisterijs, ne præterea illud, quod prudentissimè à Iustiniano Imperatore sancitum extitit, in §. 1. in *audient. edictum. de formulis artificum. in constitut. 122.* secundum *Aloandrum, ibi, Omnis artifex, aut mercenarius, aut mercator, secundum auctoris formam opem locato, marcesq; vendito: nam si quid amplius acceperit: pœna triplici subiaceat.* O quam vile iocundumq; foret Reipublicæ, si textus prædictus in consuetudinem, & obseruantiam deueniret.

TRIBUNAL XV.

IUSTITIARI.

EST etiam & Tribunal Iustitiarj huius fidelissimæ Ciuitatis Neapolis, cum suo Iudice, Fiscis Patrono, & Actuario, & in omnes vendentes contra assisiam, aut in minori pondere lus dicit in omnibus locis huius Ciuitatis, vt in *Priuilegijs, & Capitulis Neap. fol. 70. & seq.* quæ dicuntur *del. bon. viuera.* pœnasq; exigit, l. 1. *§. cura capnis. ff. de officio Præsidi. Verb.* Verũ huius Tribunalis cognitio est criminaliter tantum, l. *penult. ff. ad l. Cornel. de falsis, l. 6. §. fin. ff. de extraordin. Crimin. l. in dardanarijs. 37. ff. de pœnis, & Arbitrio. 19. §. de eo. ff. de dolo malo.* Sed an in euentes pœna hæc extendatur? ponit *Boer. in decis. 48. num. 4. post l. de Plat. Rebuff. & Luc. de Penna in l. fin. C. de Cupres. lib. 11.* nota tamen, quod prima pœna est pecuniaria, sed secunda, & sequentes sunt corporales, vt in *ordine Casareo Maiestatis de anno 1534. in Prinij. & Capit. Neap. pag. 95.* vbi quod ad instantiam huius Ciuitatis fuit in officio prædicto deputatus Credentarius pro pœnis prædictis aduocandis. A decretis ipsius appellatur ad D. Præsidentem S. C. *Prag. 6. cap. 3. de official. sed in hac*

tempestate appellatur ad Annonæ præfectū,
 309 quem vulgari sermone Grasserium vocamus, (sed vere Annonæ Præfectus est vocandus, quia sic vocabatur ille, qui Salomoni Annonam ministrabat, 3. Regum cap. 4. nu. 7, & Salomoni non fuit, nec erit similis in sapientia, eod. lib. 3. cap. 3. nu. 12. & similiter ita vocatur in l. 1. C. de apparitorib. Præfecti Annonæ. lib. 11. at in l. 2. C. de curiosis. lib. 12. videtur, quod posset vocari agens in rebus) Dominus enim Annonæ Præfectus Electis Civitatis, & Iustitiaro prædicto præcellit, & Caput est: & verè Cerealis etiam dicitur à Cerere, & à Diuo Iulio Cæsare fuit constitutus, l. 2. col. 9. ff. de orig. iur. Sed in hoc Regno originem sumpsit tempore sapientissimi Regis Roberti, ut in cap. Regni in tit. privilegii studij Neapolis. Quo etiam statutum erat, ut etiam super Scholaribus, & Doctoribus iurisdictionem exerceret: Verum inde non fuit usu receptum, sed iurisdictione in venden-
 310 tes contra assisiam remansit, & ad francos fuit extensa à Rege Ferdinando Primo in anno 1476. ut in Privil. & Capit. Neap. cap. 26. fol. 17. ater. Laudes Officij Annonæ Præfecti recensentur à Marco Antonio Surgente in tract. de Neap. illustr. cap. 24. nu. 15. & seq. fol. 240. qui in cap. præced. nu. 20. notat, quod quando dictus Grasserius ad Tribunal Decurionum in Monasterio Diui Laurètij exi-
 311 stens, accedit, Decuriones tenentur ei assurgere tantum, & non ei obviam ire, quod secus est, quando Regens Regiam Cancellariam accedit ad Magnam Curiam Vicariæ pro faciendâ Regia vilitatione, quia tunc tota Magna Curia cū duobus Regijs Consiliarijs ibi existentibus, & Fiscæ Patrono, vsq; ad gradus Curie obviam ire tenentur, ut ibidē per Surgentē, sed veritas est, qd accedunt vsq; ad primā portam salæ ipsius Tribunalis M. C. V. vbi Regens M. C. V. habitat, & ita servatur.

Tanta enim fuit huius officij Cerealis cura apud Diuos Imperatores in omnibus tēpestatibus, ut erga illud extraordinaria st-
 312 tuere. Hinc est, quod et si Proreges ante ingressum in Prouinciā nil gerere debeant: circa Annonæ materiam providere, præcipere, & decernere per duos dies ante ingressum prædictum possunt, §. 1. versic. quia, autem. in auth. ut Magistratus à deposita administratione &c. cons. 9. Et Imperator Iu-
 313 stinianus salarium, & provisionem particularem ne dum Proregi pro Annonæ cura taxauit, ut in §. 1. vers. volumus. in auth. de moderatore Asia. constitut. 102. & in §. 1. vers. saleri, in authent. de Proconsule Palestina. constitut. 103. (quæ Iura perquire secundum Lecturam Gregorij Alexandri in

Pandectis) sed etiam Assessori, & hominibus eius taxatum est salarium, l. 2. §. final. versic. & hac notitia. C. de officio Præfecti Pretorio Aphyrica, ibi, Assessori Ducis, & officio, & hominibus eius quatragesima annuos, nonaginta & septem; Habet etiam Præfectus Annonæ Compulsores suos, & Apparitores particulares, l. 1. & 2. C. de apparitoribus Præfecti Annonæ. lib. 12. Præcipueq; curare debet, ne frumentaria pecunia in alios conuertatur vsus, l. 2. §. quod de frumentaria. ff. de administrat. rerum ad C. suit. pertinent. & §. si autem, ibid. Pecunia enim
 314 frumentaria habet priuilegium, ut aduersus eam non opponatur compensatio, sed restituenda est d. l. 2. §. frumenti. & sine mora est soluenda, ut ibidem §. frumentaria. Sed si mora interuenerit, vsuræ soluantur, non autem vsuræ vsuratum, d. l. 2. §. si indemnitas. dictus Grasserius curare debet, ne in permutatione frumenti vna pro alia species
 315 detur, l. fin. C. de Canone frumentario. lib. 11. & l. 1. C. de frumento Urbis Constantinopolit. d. lib. 11. veteraq; frumenta debet prius expendere, & si quæ corrupta sunt, cum nouis misceat, l. 1. C. de reconditis in publicis Horreis. lib. 10. Arbitriumq; habet quanti est vendendum frumentum, l. 3. in princ. ff. ad l. Iuliam de annona, & l. 1. C. de frumento Alexandrino. lib. 11. (in quo titulo datur modus faciendi quotidianas distributiones frumenti per Civitatem) ac etiam cognoscit contra Inientes societates, ut Annona carior fiat, aduersus quos publica est accusatio, l. 2. in princ. ff. ad l. Iuliam de annona. & Dardanarios mandantes, & mandatarios punit, vel cum relegatione, vel cum condēnatione ad triremes, secundum cōditionem personarū, l. 6. ff. de extraord. crimin. Similiterq; in onerantes stateras mensuris adulterinis seuit, d. l. 6. §. orerant. & in alijs, quæ veniunt appellatione grassæ, Anna in sing. 228. Minad. dec. 23. quo vero ad Annonæ militaris dispositionem, vide totum titulum C. de erogatione militaris Annonæ. lib. 12. Et priuilegiū Annonæ est, ut rustici laborantes agrum, non possint capi pro debito civili, auth. agricultores. C. quæ res pignori obligar. poss. sed male servatur, verū quo ad Boves aratorios nō fit executio, prag. 48. de offic. S. C. & prag. 1. & 3. de bestijs vacinijs, & in c. Regni. Pridē fuit innovatū, & l. exequutores. C. quæ res pignori oblig. poss.

Stante ergo huius tate rei mole, à qua totum Guberniū regulatur, à DD. Proregibus solet eligi ex Concilio Status, vel ex Collegio
 317 cerali Concilio Minister insons, conscientiat, promptè resolutionis, & cum mundis manibus

manibus (vt etiam negotium requirit, pro ista machina Annonæ regenda.) In hac quidem nostra tempestate ab Anelyto Principe Duce Aluz Prorege (de quo diximus supra *vers. 2. obser. 2. num. 40. in fine*) post discessum D. Fracris Lethi Brancaij, vt supra diximus in *vers. 1. obser. 1. num. 36.* fuit praelectus Illustr. Marchio Campi Don Ioannes Enriquez Regens Regiam Cancellariam, tantæ moli non impar, (& Deo auspice) à die 25. Aprelis 1625. quo cepit regere, in dies creuit, & crescit abundantia, & Populi super ollas carniū sedent, & comedunt panem in saturitate. Eques enim iste tam eminente ingenio à diuina Prouidentia fuit, & est dotatus, vt ex sua nobilissima Hispana Profapia à Potētissimo Rege nostro Philippo Tertio fuerit transmissus ad officium Præsidentis Regiæ Cameræ Summarię huius Regni in ætate sua annorum 25. & in illo, & in alijs sibi iunctis negotijs, eum maxima dexteritate se gessit, ita vt à Rege nostro Philippo Quarto, Marchionatus titulo fuerit decoratus, & ad sublime officium Regentis Regiam Cancellariã in hoc Regno euectus exitit in ætate annorum 36. in qua etiam

318 Emilius Papinianus à Seuero Principe simili dignitate fuit decoratus, Bouadilla in *politica tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 22. fol. 21.* vbi alij luuencs eminentissimi enumerantur, & Socin. in *l. cum auus. in prin. C. de condit. & demonstr. sed à Bassiano Seueri filio occisus, Casar à Costa lib. 3. variar. ambigu. cap. 8. licet Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 15. num. 27. fol. 257. à Caracalla furorū Militum traditum fuisse, ait.*

Ineruit etiam ipse vti caput in Tribunali Mauritana, & aqua, vt supra hic *num. 239.* quo vero ad instructiones, & Ministros Iuridicarij, vide *Pragmat. 6. sub tit. de Officialibus*, vbi multa.

TRIBUNAL XVI.

REGII PORTULANI.

EST Tribunal, seu iurisdicatio Regij Portulani, quod differt ab illo per mare, quod 320 est custodire portus, idest locum conclusum statione munita, *l. portus. ff. de verb. signif. & lictora*, & alias exituras Regni, ne merces extrahantur, *l. 1. & 2. C. que res asport. non possunt. l. eodem. in prin. C. de public. l. 2. C. de commerc. & mercat. & l. 2. C. de naut. fauer.* & ideo si alicui est concessum ius Portulaniæ, non per hoc poterit cognoscere de extractoribus per mare, & portus extraxionum, seu exituras exigere; quia

extractio ista est de regalibus, & ad Regem spectat, & ita decisum refert *Moles in decis. 80. in causa Ducis Amalphiz, cū Regio Fisco 22. Augusti 1569.* per mare est cura ista vti secreto debita, cuius officium est seire inquam Prouinciã Nauclerij sunt itori, *l. vnic. C. de lictorum, & itinerum custodia. lib. 22.* sed Portulaniæ per terram de qua loquimur, est cura, conseruare loca publica in districtu, & in hac Ciuitate, ne ab alijs occupentur: & absque eius licentia nil potest in publico fieri: nec etiam pennatæ lignæ construi, aut aliã impedientia aerem, vt per *D. Rouitum in pragmat. 1. ne quid in loco publico; vbi alia in hac materia: omnia enim edificia turbantia, vel impedientia decorem locorum publicorum sunt demolienda, vt Populus commodum percipiat, tit. ne quid in loco publico, & l. in l. de quibus. nu. 22. ff. de legib.* semper demolitio ista fieri potest à Iudice seculari, etiam si ab Ecclesia ædificium factum fuerit, *l. prescriptio. C. de oper. publ. & notat Angel. in l. quamquam. ff. de aqua pluuiã arcenda, & sequitur Auendan. de exequem. mandat. Regum. par. 1. cap. 12. num. 17. fol. 96.* qui quidem *Author in par. 2. cap. 5. num. 7. vers. item Iudex. fol. 154.* affirmat, Iudicem laicum non solum muros, sed etiam Ecclesiam dirutam reparari facere posse, per *cap. sicut Excellentiam. 23. quab. 4.* sed de consuetudine non seruari, nisi belli necessitas aliud dicitaret, notat *Bal. in l. 2. C. de summa Trinit. & fide catholica.* Hinc est, 321 quod si quis in Ciuitate aliquem locum aperire voluerit, aut est faciendum subporticum, vel via noua, & vicinorum contributio est facienda, ipsi Portulano à Collaterali Consilio committitur relatio, vt per *D. de Ponte in tract. de potestate Proregis. sub tit. de regal. impos. tit. 4. §. 1. num. 66. in fine. fol. 151. & in tit. de diuersis prouisionib. fieri solitis. num. 11. fol. 512.* Vicinosq; ad Ciuitatem teneri ad contribuendum pro Actio Ecclesie faciendæ, decisum refert *Gizzarell. in decis. 39.* & tandem videas *D. Taptiam in decis. Sac. Conf. 7. num. 8. nouissimi edita,* tum etiam vide *text. notab. in l. ad portus. C. de operib. public. & l. nec splendidissime. 10. eodem titulo.*

Sed in Plateis maritimis eum pedationibus, seu vulgo Impalazzatis, nec ista iurisdicatio, nec illa Iuridicarij habent auctoritatem, quia ad Tribunal fortificationis spectat, vt diximus supra hic *num. 241.* officium hoc regebatur à Domino Ioanne Simone Moezia marigero Equite Sedilis Portæ Nouæ, ob cuius obitum sine filijs masculis ad Regiam Curiam fuit deuolutum, cuius nomine hodie

regitur per Regium Consiliarium Ferdinandum Branciam Equitem Sedilis Capuanæ; omnium virtutum numero ornatissimum; qui tandem ad supremum officium Regentis Regiam Cancellariam assumptus Hispaniam p[er]t[er]it. . . Iunij 1629.

Est verum, quod videtur officium hoc parere contrarium effectum pro quo est institutum, nam omnes Places sunt impeditæ, quod vix transitus est liber, & procedit ex licentijs in dies concessis.

TRIBUNAL XVII,

REGIÆ DOHANÆ.

Adest Tribunal Regiæ Dohanæ, seu maioris Fundaci, & suus iudex cognoscit fraudantes dirictus spectantes dictæ Dohanæ, ve in *constitut. Regni. Magistrorum nostrorum fundicentios. sub tit. Magistrorum fundacorum.*

Regitur hoc Tribunal à Dohanerio vice durante, & ab eius decretis appellatur ad Regiam Cameram Summariz: & Dohanerius sic cognoscit etiam fraudantes circa materiam salis, sed civiliter tantum.

Dohana est verbum Normandum, & aliq[uo]d speciale ius significat, sed combinatio nem, & varietatem multarum Gabellarum, & lurium, quæ sub vno verbo comprehenduntur continet, *Andr. in cap. 1. §. similiter. de prohib. feud. alien. per Præter. & in cap. 1. colum. 1. de controvers. feud. apud parer termin.*

In materia Dohanæ prædictæ vide quam plurima notata per *Regentem Moles in decis. manuscriptis sub tit. de iure Dohana*, ubi lura complectentia sub hoc verbo Dohanæ habes, sciñcet *lura fundaci, Anchoragij, nauæ gabellæ, ponderatura, mensuratura, exitura, & passagij, & vltima exitura Regni, & Refrica, seu Lus salinarum, & alia;* & quo ad salis materiam vide aliqua supra *vers. 3. obseru. 2. num. 24. & seq.*

TRIBUNAL XVIII,

GABELLÆ MERETRICVM.

Adest Tribunal Gabelle Meretricum, & est officium concessum in feudum, & regitur per Iudicem electum à Domino dicti officij cum suo Aduocato Fiscale electo ex confirmatione Proregis, & cognoscit si meretrix in libro gabellæ describi debet, ac etiam contra lenones; & à decretis huius Tribunalis appellatur ad Sac. Conf. & eius superintendens solet esse Præsident Sac. Conf.

324 Solutio huius gabellæ contra formam iuris videtur, quoniam meretrix gabellam soluere non debet, *Angel. in auth. de lanonib. in princ. & Capyc. in inuestitura feudali fol. 114. in vers. meretrices.* non obstante, quod propter mercedem h[ic] coitus, & quod meretrici promissum adimpleri debeat, *Genes. 28. Nouarius de elect. & variat. fori. quest. 19. num. 3. sect. 2. in vltima impress.*

325 Variæ dispositiones factæ fuerunt in materia miserabilium meretricum; etenim de iure antiquo Romano Lupæ vocabantur, *Titus Justus in lib. 1. deca. 1. fol. 2. & de iure c[om]muni habitu distinguuntur à veris matronis, l. ide apud labeanem. §. si quis virgines. ff. de in iurijs. & in authent. in tit. ne quo in loco per Romanum Imperium lanones adsint;* earum miseriz enarrantur, & contra lenones p[œ]næ intelliguntur, sicuti in *l. fin. C. de speculis. lib. 10. & in pragmat. 1. de meretricibus,*

326 fuit prouisum, vt eis n[on] mutuetur, vel credatur vltra vnciam cum licentia expendendi in alimentis pro victu, vel infirmitate ipsarum, & aliz obligationes per eas factæ nullæ sint, vt *prag. 3. cod. tit. de meretricibus, & in §. 1. in authent. ne à mulieribus, qua se praestita erant fideiussor, aut ius iurandum exigatur, const. 5 1. secundum lecturam Gregorij Aloandri.* Disponitur, vt ius iurandum, & fideiussio à talibus mulieribus non exigatur;

327 est enim eis prohibitum lenones tenere publicè, vel secretè sub p[œ]na fustigationis, & extractationis à Regno, & vt bullentur in fronte; & qualiter etiam puniantur lenones, lætè *Pascalis in tract. de viribus patriæ potestatis. par. 2. cap. vltimo, & Menoch. de arbitr. iudic. casu 534. Nouarius in prag. 1. de lanonibus.* Solet etiam dubitari, si mer-

328 tricibus debeatur merces pro meretricio? & deberi probatur *Exzechiel. 16. circa med. & Genes. in d. cap. 28.* sed an teneatur meretrix quemlibet admittere ad se recognoscendam? *Couar. variat. quest. lib. 3. c. 14. num. 2.* disputat questionem; & an detur actio meretrici ad sibi soluendū facere meretricium, disputat *Andreas de Isernia in cap. 1. in addit. num. 11. quib. mod. feudum amittit.* vbi quod quis iure Poli, & non fori

329 tenetur. At si Amasius dedit meretrici, n[on] repetit datum; sed *Consiliarius Nicolaus Gizzarellus in decis. 54.* dicit, dari actionem meretrici pro meretricio, *D. Riccius in decis. Curie Archiepisc. 73. par. 4. Nouar. de elect. fori. quest. 11. num. . . sect. 2. & vide Surd. consil. 469.* ac in *Michea. 1.* habetur, 330 quod omnia congregata de mercibus meretricum comburantur igne.

Et quæ propriè dicatur meretrix, habetur

- in l. palam. 43. ff. de ritu nubi. & per Covar. in cap. 8. in 2. relectio. §. num. 4. fol. 116. & Menoch. de arbitr. Iudic. casu 535. & Vincent. de Franch. in decis. 68. & per eundem Menoch. de arbitr. Iudic. casu 531. num. 2. ubi in num. 5. habetur, quod meretrix dicitur à merendo, & Catullus refert, meretrices suo tempore obseruasse Tabellas, cum sigillo supra portas tenere, dum intus aliquis vir permanebat, ne alter ingrederetur.*
- 331 Meretrices, & Studentes, & exteri sine vxoribus à vicinia extractari possunt, *Vine. de Franch. decis. 316. & ad eam cap. 59. Regis Catholici, in privileg. & capit. Neapol. pag. 46. ater, intellige etiam si proprias domos habeant, Gasspar Thesaurus in decis. forens. quast. 33. Menoch. de arbitr. Iudic. casu 535. num. 16. & seq. sed in nam. 19. limitat, si maritum habeant non concium, alias secus, vt per Gizzar. in decis. 56. possunt equidem cogi ad asportandum habitum distictum à monialibus, vel maritatis, l. mima. 5.*
- 332 *C. de Episcop. audient. & Pascalis de virib. patria potest. par. 2. cap. fin. num. 36. sed an Scholares Casalium Neap. gaudeant privilegio non extractandi? Vine. de Franch. decis. 316. dixit, quod sic, Doctores vero, & Clerici exteri sine mulieribus habitantes à vicinia extractari an possint? Io. Vine. de Anna in sing. 338. sed an Barones ex eorum Terris meretrices extractare possint? vide Bal. in §. Dominus. de forma fidelit. ubi quod sine caula, negatiuè respondit, & Io. Frans. de Ponte in tract. de potestate Proregis fol. 56. nu. 3. & 470. fol. 2. & D. Rouitur in pragm. 4. de Baron. num. 4. in vltim. impressione, & Anna in singulari. 54. contrarium videntur sentire,*
- 333 Meretrices naturaliter optant mortem suorum virorum, *Bal. in cap. 1. num. 2. in fin. qualiter iurare debeat vassallus fidelitatem Domino suo, per l. Pater Severianam. §. socrus. ff. de condit. & demonstrat. miserimæ*
- 334 enim sunt, & quasi stercus in via, quod ab omnibus prætereuntibus conculcatur, *Belesiast. 9. & ita affirmat Beatus Ioannes à Capistrano de poenit. & remiss. num. 355. in fin. fol. mibi 382. ater. & ideo gaudent privilegio legis unica. C. quando Imperator inter pupillum, & vi tuam; secundum DD. in consiliis. Bezni. l. sero statutus. in verbo miserabiles, Muscatell. in praxi Sacr. Consil. glos. privilegia, Franch. decis. 233. num. 7. Viuis decis. 521. num. 5. D. Riccius in collect. decis. 1. & 163. & notabilis text. in l. 2. C. de donat. inter vir. & vxor. aduertit mi-*
- 335 seros amantes, ne credant adulationibus

- meretrici, quia fixæ sunt, sicuti & illæ con-
- 337 cubinarum, vt ibidem, & ideo donationes eis factæ à Milite, vel Aduocato non valent, vt per glos. in d. l. 2. in addit. & Rolan. in tract. de testament. rub. 41. num. 2. in fin. fol. 27. in tract. tom. 8. par. 1. per Bart. in l. milites ita. de re iudic. & Gama in decis. 106.
- 338 ubi habes, quod concubinæ non debetur salarium pro tempore, quo stetit in concubinato, nam alias ex delicto suo haberet comodum, & per Andr. in titulo quibus modis feudum amittatur. num. 11. & è conuerso, si
- 339 concubinæ fuit donatum aliquid, non potest repeti, quia in pari causa etiam turpi, potior est conditio possidentis, Gama in decis. 223. & 236. quoniam durante concubinato, præsumitur concubinam acquisuisse de bonis concubinarum, Aleiat. in tract. de præsumpt. præsumpt. 26. num. 2. tom. 4. fol. 1. & Andr. Barbatia de præstant. Cardinal. in 3. quast. & Gama in decis. 223. De Iure ciuili
- 340 antiquo, concubinam poterat habere, qui non habebat vxorem; sed qui vxorem habebat, nec de Iure antiquo, nec nouo, concubinam habere poterat, l. fin. in fin. C. commun. de manumiss. sed de Iure Sacr. Concilii Trident. concubinatus est peccatum grauissimum, sess. 24. de reformat. matrim. cap. 8. & sess. 25. de reformat. cap. 8. & sess. 25. de reformat. cap. 14.
- 341 Aliquando miseræ meretrices bonas actiones egerunt, vt videre poteris *Iosue 2. ubi meretrix saluos fecit viros, vt per Governatorem Christianum in lib. 2. cap. 6.*
- 342 Rex Alphonsus Primus gbellam hanc meretricum, ac etiam ludi, subtulit, & satisfecit de pretio euidam Nobili Neapolitano, cui data erat, vt refert *Ludouic. Domenichi in lib. 1. historiarum fol. 23. sed hodiè illam videmus esse, vt per prius in posse ipsius Gabrielæ Concessionarij, seu Emptoris.*
- 343 Qualiter autem miserimæ istæ mulieres in Republica sunt tollerandæ, perquire *Gubernatorem Christianum in lib. 1. cap. 28. & D. Augustinum in lib. 2. de ordin. cap. 4. & D. Thom. 2. 2. q. 10. artic. 11. & Nicol. de Lira lib. 4. de regim. Princ. cap. 14. in Regimine enim humano, qui præsumunt, recte aliqua mala tolerant, ne peiora incurrantur; ait enim Augustin. loco citato, aufer meretrices humanas, turbaueris omnia libidinibus, videmus enim Ecclesiam tolerare ritus Iudeorum, & Infidelium, D. Thom. 2. 2. quast. 10. artic. 11.*

TRIBUNAL XIX.

PROTHOMEDICI.

Adest etiam iurisdiclio, seu Tribunal Prothomedici, qui similiter cum suo Iudice
344 cognoscit contra Obstetrices, Aromatarios, & alios suos subditos, & contra Medentes absq; privilegio, & subest Regiæ Cameræ Summariz; sed ab illius decretis appellatur ad Sacrum Consilium, & Regnicola debet esse, ut in *cap. 34. Caroli V. de anno 1554. in Privilegijs, & Capitulis Neapolis fol. 256. ater.* sed in anno 1612. D. Comes Lemensium Prorex creavit eius Medicum Hispanum, qui per prius civis Aversanus erat declaratus, unde fuit orta questio in supremo Italiz Consilio, ut per *D. Tapiam in decis. 14. & Sua Maiestas mandavit, ut sit ortus in Regno, vel exterus allectus in Civem, pro cuius intelligentia vide cap. 4. Casarea Maiestatis in Privilegijs, & Capit. Neap. pag. 140.* ubi declaratur, quomodo sint intelligendi Oriundi, vel allecti in Civem, ad hñe gaudendi privilegio Regnicularum quoad officia optinenda.

TRIBUNAL XX.

TRIEMIVM.

Tribunal Triremium, idest Capitanei Generalis ipsarum, cum suo Generali Audi-
345 tore adest, & omnes subditos illius exercitij cognoscit, *l. magisteria. 6. C. de iurisdic. omni. Iudic. Vincent. de Franch. in decis. 88. & Regens de Ponte in decis. 26.* & novissime plura refert *Regens Constantius in l. 1. C. de classis. lib. 11. num. 64. & 79. usque ad 96.* ubi inseruntur Instruções Philippi Secundi Regis, *num. 78.* affirmans iurisdictionem hanc non privative, sed cumulative exerceri ab hoc Tribunali, & ita dixerat *Vincens. de Franch. in d. decis. 88.* Sed duo requiruntur, ut quis huic iurisdictioni subeant. Primo, ut Classicus contra Classicum delinquat, & Secundo, ut delictum sit in Classe, ut ibidem *num. 80.* ubi etiam contra exterum delinquentem in Classe extendit, irruendo contra
346 Officiales Triremium capientes fratres, vel filios, pro fratribus, vel patribus fugientibus à Triremium; quoniam esset contra *cap. Regni. Item presentis Viceadmirati protentini &c.* & contra Titulos, *ne filius pro patre, vel è contra.* & contra dictum Domini, *filius non portabit iniquitatem patris;* licet in *Exod. 20. & Genes. 7. & 4. Regum. 5. Pœna*

patrum, & coniunctorum fuit transfusa in filios, sed intellige secundum declarationem *D. Thoma in 2. 2. quest. 108. art. 4.*

347 A decretis huius Tribunalis appellatur ad D. Proregem, qui appellationem diuersis Ministris, seu in Collaterali Consilio committere solet, ut visum fuerit expediens.

Quomodo autem Capitanei, & Officiales Triremium esse debeant, vide *cap. 8. Parlamenti Generalis Caroli V. in Privilegijs, & Capit. Neap. pag. 103.*

TRIBUNAL XXI.

SCRIBAR RATIONIS.

Adest officium Scribarum Rationis, seu portionis, qui numerationem, seu matriculam conseruat, vulgo dictam, *il Rollo,* (de quo est *text. in l. 2. & 3. C. de commentu. lib. 12.*
348 omnium Milicum Regni, & eorum stipendiatorum; regitur hoc Tribunal à Scriba rationis, qui in Collaterale Concilio post Locumtenentem Regiæ Cameræ sedet, & tenet intelligentiam cum Thesaurario, & describit Patentes literas Militum hospitantium, & ordine Domini Proregis; multa de hoc officio vide per *Frece. fol. 430. & Loffred. in cons. 4. num. 19.* exemplificat hoc officium *Credenzers per Prouincias, & novissime per Pragmaticam editam 31. Martij 1624.* ordine Iustissimi Principis Ducis Aluz
349 regis, sancitum est, libros militum non militum debere conseruari in hoc officio Scribarum Rationum, & non per Secretarium Proregis.

Et Scriba rationum præcedit Thesaurarium, & Regentem Mag. Cur. Vic. & Secretarium Regni, ut aduertit *Mutius Surgens in addit. ad Marcum Antonium Surgentem eius fratrem de Neapoli illustrata. pag. 446.*

350 Regiturq; hodie mirifice à D. Don Petro Conclubett de Bauaria, & Aragonia filio D. Marchionis Arenarum, cuius Antecessores nondum prædictæ Terræ Arenæ fuerunt Domini, sunt anni 500. & plus, sed etiam quamplurimas alias domuere in Prouincia Calabria, ut notum est, & antiquissima, ac nobilissima Familia semper fuit, & eius originem trahit ex Ducibus Bauariæ.

Officium hoc vulgari sermone vocatur *Seriuam de Ragione,* ex quo unicuique tribuit quicquid ratione officij consequi debet à Regia Curia; quinimo & quo ad quid Marsellalli officium gerit, dum militibus equestris, ac pedestris militia cuiuscumque nationis hospitia distribuit per Regnum, *Frece. in lib. 3.*

in lib. 3. de subfeud. in 1. different. feudorum regalium, & aliorum. sub nu. 21. fol. 431. col. 1. reliqua vide in Pragmaticis sub tit. de officio Scriba Portionis. Vñ tamen nota, quod ipse tenetur de culpis, & defectibus suorum Officialium, & præsertim ita obseruatum, in causa Ducis Sanctæ Agatæ, & ita procedit in omnibus habentibus potestatem substitutiendi voluntariè: secus vero erit, si tantum nominat, & Prorex dispensat, quia tunc in subsidium tantum tenetur, *Moles. in det. 86.*

TRIBUNAL XXII.

THESAURARI.

Adest Tribunal Thesaurarij (Tribunal enim vocatur in pragmat. 2. in princ. de officio Quaestoris. licet iurisdictionem non habeat, nec sub comprehensione Officialis veniat, vt infra videbis.) qui propriè Primpilus vocari potest, l. 1. C. de primipilo. lib. 12. Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de regalibus impositionibus. §. 8. pag. 219. & 351 ad nullam aliam dignitatem potest aspirare, l. 13. C. de cohabitibus. lib. 12. commoda primipili etiam ad heredes transeunt, l. 1. C. de primipilo. lib. 12. sed quid de eius filijs sic faciendum habes in l. 5. C. de cohabitibus. lib. 12. officium hoc est exigere pecunias Regias, & singulis sex mensibus rationes reddere in Regia Camera Summarie, prag. 5. de officio Quaestoris. Reg. de Ponte de potest. Proreg. fol. 164. nu. 58. & si infra annu moritur, heredes eius habebunt salarium integri anni, vt in d. l. 1. cum glos. C. de primipilo. eiusque filius etiam non heres patris pro debito primipilatus tenetur, l. fin. eodem titulo.

352 in quo adest l. 3. disponens, vt pro debito primipili prælatio detur etiam respectu dotis, quia utilitas publica est præferenda priuatis, vt ibidem. Thesaurarius iste adimplere tenetur disposita in pragmat. de officio Quaestoris. nam antiquitus Erarij Quaestor dicebatur, l. 2. ff. de orig. iur. & sub Imperatoribus Comes sacrarum largitionum, Cassiod. in lib. 6. variar. Equit. & num. inter Illustres sit connumerandus, disputat Lancell. Contrad. in templo Iudicum sub tit. de Imperatore. lib. 1. §. 4. nu. 3. fol. 90.

353 Thesaurarius de Inre Codicis vocabatur susceptor, Bart. in l. 2. num. 1. C. de iure fisci lib. 10. & dicitur Illustis, vt probat cõtinuat. 110 ad rubr. C. de officio magistr. official. ibi, huc vsque de Illustribus tractauit, & præcedit titulus de officio Quaestoris; & clarius probatur in l. 2. C. de officio Quaestoris. Fuit alias dubitarum, pag. Thesaurarius Eques alicuius

Sedilis debeat præcedere ceteros Equites in eodem Sedile, & fuit determinatū negatiuè, Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr. cap. fin. nu. 25. fol. 302. olim per Regem Catholicū fuerat introductum nouum officium Conseruatoris Generalis in personam Io. Baptistæ Spinelli dum in Hispaniam iuit, vt supra diximus vers. 2. obseru. 2. nu. 37. fol. 49. sed inde Rex venit Neapolim 1. Nouembris 1506. & officium hoc omnibus exosum, tanquam nouum, videns, illud expulit, vt refert Hieronymus Zorida in Historijs tom. 6. de las impresas, y ligas de Italia. lib. 9. c. 26.

354 Præsumitur Thesaurarius effectus diues de bonis Fisci, l. defensionis. in verb. concordat. C. de iure fise. lib. 10. & ibi Alex. in addit. & idem prohibitum est ei mercari, Lannar. in cons. 93. vbi aa sit crimen peccatus vti pecunia publica. Et sic etiam nec potest 355 pecuniam fiscalem mutuo dare sub pœna quadrupli, l. 1. & 2. C. de his, qui ex publica ratione mutuam pecuniam acceperunt, Reg. de Ponte in tract. de potestate Proregis. in tit. de regal. imposit. §. 3. num. 1. & seq. pag. 166. & in sua decis. 7. & prag. 1. de off. Quaestoris, qua sancitur species pecuniarum debere notari, quod per prius erant dispositum in l. fin. C. de suscept. Præpositis, & Arabiaris. lib. 10. Quo vero ad prohibitionem mutuandi pecuniam Regiam, multa videre poteris per Regentem de Ponte in suis decis. 7. 16. & 21. quas fecit contra Dohanerium Fogæ.

356 Tempore vero Imperatoris Frederici legitimus ordinatum, Thesaurum debere conseruari in Castro Sancti Saluatoris, hodie dicti dell'Oua, tresque destinauit personas pro custodia, scilicet Angelum della Marra, Marinum de Valle, ac Ephremum della Porta, vt in scriptura de anno 1229. in registro fol. 23.

Thesaurarius à Scriba Rationis præceditur, vt supra hic nu. 334, sed ipse Decanum Regie Camere præcedit, quando in Camera Summarie sedet, vel in Collaterali, in quo ipse sellam habet, & Decanus Camere scabellum.

Quo vero ad actiones tam ciuiles, quam criminales contra ipsum intentatæ coram Iudice Ordinario deciduntur, l. 2. C. de primipilo. lib. 12. vbi glos. quia Officialis non dicitur, nec appellatione Officialium venit, vt infra videre poteris, dum fuit petitum à Thesaurario Provinciali gaudere Regio generali Indulto, in qua causa infrascripta ponitur 358 derabam. Solent Reges in publicis lætitijs quietem vniuersalem Populis concedere, vt sacra Pagina docet Escher. 2. nu. 15. Quod

adamusum obseruauerunt, & obseruant Reges nostri pijsissimi tam in nuptijs, quam in natiuitate Primogenitorum, sicuti Inuicissimus Rex noster Philippus Quartus statuit ob nimiam ab ipso, & a subditis expectatam, ac operatam natiuitatem *hodierni Principis Hispaniarum Ducis Calabriae Balduarum Caroli Dominici in prima Octobris 1629.* ob gratiam enim, quietem, pacem, ac Indultum generale uasalis tribuit; Omnes enim, qui ea indigent hilari animo amplectantur, prout ad praesens gaudere incedit Thesaurarius Prouincialis Calabriae Citra inquisitus (licet nulliter, ac leuissime) de aliquibus praetentis excessibus in officio suae Administrationis. Nulla habita ratione de praetentis per Fiscum, quod inquisitus ipse in gratia ista non sit comprehensus, stante clausula, *ibi, praeter eos, qui in eorum officijs deliquerint.* Nostram ergo erit probare, de hoc Officio Thesaurarij, seu Perceptoris exceptionem ipsam non loqui, quia Exequutores tantum sunt ad debitores per Regiam Cameram assignatos compellendum: sed tantum de Officialibus ad Inuitiam administrandam constitutis debere intelligi.

Et circumscriptis regulis illis, quod in penalibus, & statutis strictissime proceditur nec de casu ad casum, aut de re ad rem sit extensio: & in gratijs, & fauoribus istis praesertim motu proprio concessis, latissima sic 359 interpretatio, *l. beneficium, & l. fin. ff. de constit. Prine. ubi Angel. & alij, ac Doctores omnes, qui Pragmaticas abolicionum suae interpretati, tamquam DD. Iudicantibus bene notis, & meriti praetereundum erit.*

360 Verba enim in gratia ista sunt proprie intelligenda, hinc est, quod in exceptione criminis laesae Maestatis, de proprio crimine, & in proprio significato sunt intelligenda, & non de illo, quod in puris finibus cogitationis perfliteret, *Petrus Foller. in interpret. prag. 5. de abolicio. relata per D. Reuatum in eadem prag. 5. num. 21. & 22.* quo etiam loci subdit, in tantum hoc esse verum, quod si in indulto exciperetur laesae monetae crimen, de moneta aurea, vel argentea, & non de aenea intelligi deberet, ut etiam probatur *infra ver. 5. obseruat. 3. nu. 9.* quia in odiosis gratia non comprehendit uilissima, generosus enim, & exelus praedas viles negligit. Idemque dicitur de assassino, quia si illud excludit, de consumato, & vero, ac proprio, & non aliter, esse intelligendum, ut *ibidem nu. 25.* similiterque est in exclusis, si contra ministros Regios deliquerint, quia de ministris iustitiae offensis intelligitur, & non de alijs, ut *ibidem nu. 26. & 34. in fine.*

361 Et tandem in *nu. 39.* explicando verba ista in Indulto, *praeter eos, qui in officio deliquerint;* affirmat debere intelligi de ministris Iustitiae, qui iudicant.

Sed Thesaurarius etiam maior Regni appellatione Officialium non venit, quia est Quaestor tantum, nilque aliud facit, quam 362 pecuniam conseruare, & Minister pecuniarius tantum uocatur, ut in terminis conuerunt *Camill. de Medic. in cons. 150. nu. 16. & 27. Ioan. Franc. de Ponte in cons. 49. num. 54. & 59. vol. 1. & Lanar. in cons. 43. num. 15, 16. & 17.* qui omnes concludunt Thesaurarium nullam habere iurisdictionem. Et ita punctualiter tenet, ac de eodem refert *Mastrill. in tract. de indultu. cap. 36. nu. 20. & in cap. 40. num. 5.* affirmans, Indultum ipsum non excludere Officiales absque iurisdictione, prout sunt Actuarius, & Thesaurarius, qui iurisdictionem non habent, nec iudices esse possunt in locis exactionum, *s. ac cum de Verbis. in auth. de public. trib. expedien. cons. 128. formale habetur Alon. dri, & quo ad Actuarium, adote de re. V. inc. de Frach. 407. nu. 5. et Gizzar. deo. 24.* Officialium enim appellatio largè, & strictè accipitur, largè de omnibus intelligitur etiam de Actuarijs, & seruiensibus Curiae, *Afflic. in tit. que sint regal. ver. potestas. num. 8. & Carau. in ritu 49. nu. 27. post Innocent. in cap. dilectus. de panis.* Strictè autem intelligitur de Officialibus ad iustitiam tantum per supra allegata, & ratio facit, quoniam Officiales isti ad iustitiam iurant esse iudicare, sique contrafecerint, graue enim peccatum, tum quia deierant, partes enim Dei faciunt in iudicando, quo casu si turpe iudicant, sacrilegium in Deum committunt, & merito Rex noster ipsos tamquam indignos, & fallaces a sua gratia in hoc Indulto excludit. Quae ad Ministros pecuniarios adaptari non possunt, dum iurisdictionem non exercent, nec iudicant, & in casu nostro, nec iurant: sed tantum eis datur nota debitorum per Regiam Cameram ad illos exigendos, & compellendos, si retinentes fuerint, prout quilibet merus Exequutor facere solet, & in hoc actu iurisdictionem exerceri non potest dici, sed tantum ministerium adhibere, & operari, ut Filii debitores soluant.

Et quod isti Thesaurarij iurisdictionem non habeant, ultra iuris praesumptionem, quae iurisdictionem non praesumit, ut in *constitut. Regni. Ea que ad deum.* Transfertur in Fiscum onus probandi ad demonstrandum istos iurisdictionem habere; Probatur expressè in *cap. 12. Casaria Maestatis, in Privilegijs, & Capitalis Neapolis. pag. 104. alit.*

ster. & 105. confirmatum in alio cap. 4. pag. 128. *ibidem*, in specificè declaratur, Officia in quibus iurisdicção, aut coertio insunt, vendi nullatenus posse, sed Officium hoc Theſaurarij venditur, vt est notum. Ergo & vltra, quod supradicti DD. de *Medicis*, de *Ponte*, & *Lanarius* in locis citatis ita firmaverunt *D. de Ponte* in *d. cons.* 49. num. 63. ait, quod vnquam *Fiscus fundabit Theſaurarium habere iurisdicçãoem*; quinimo in principio testatur, Theſaurarium Generale in vifitatione generali inquisitum, quod vti Officialis bona Regij Fisci emerat, fuisse liberatum, ex quo in Officialium numero non comprehendebatur, nec de Iure communis de Iure Regni. De Iure communi probatur in *d. S. qui vero. in auth. de public. trib. exp. conſ.* 128. *secundū lect. Aloandri*. De Iure Regni, in cap. *Regni, Officiales omnes. sub rub. quod Officiales omnes.* cōnumerantur omnes Officiales, & non videtur cōnumeratus Theſaurarius, & scripturæ ordo attendendus est, l. 1. *de albo scrib. in tit. de officio Quaestoris*. In Pragmaticis nostris nulla videtur iurisdicção concessa Theſaurario, imo in *pragmat.* 13. *eiusdem tit.* declaratur, quod ex quo pro exercitio suo gaudet salario Regiæ Curie, ideo solutiones illicitas nō recipiat, & indebitè exactum restituat, & illum sub alijs pœnis, sub quibus Officiales iustitiæ submituntur, non submitit. In alio titulo, in *pragmat. de Quaestore generale*, nec etiam iurisdicção aliqua Theſaurario communicata perspicitur. Nec in instructionibus ei per Regiam Cameram datis, iurisdicção aliqua communicata videtur, nec iuramentum ei datur, sed solummodo in illis se subscribit. Imo quod Officialium numero non comprehendatur Theſaurarius liquido apparet, quoniã de Ordine D. Proregis inquisitio hæc est facta, & tamen est notū, quod *ordine Sua Maiestatis* 8. *Augusti* 1618. Officiales absque expresso Regis mandato inquiri non possunt. Nec dicatur ordinem prædictum, ad hunc non extendi, quia etiam ad Rationales Regiæ Cameræ, & Aduocatū pauperum Mag. Cur. Vic. fuit extensus, vt notum est, & in casu nostro est clarum, remissionē partis non requiri, quoniam vltra quod querelæ non adſunt, & ex officio fuit processum: Partis remissio non requiritur, quando offensiones personales non adſunt, *D. Rouitas* in *prag.* 11. num. 19. 20. 43. & 52. *de abolitio.* nec etiam in consideratione poterit euenire, quod ex hoc exemplo Regiæ generalis vifitatio ad præſens contra Officiales vigens læderetur: quoniam quæ de noua emergunt, nouo indigēt auxilio, Regia

enim vifitatio fuit longe ante hanc nouam, & optatam lætitiã: quam Generalem Dominus Rex facit, & de Regia vifita nullam expressionem habet, siq; volebat, bene sciebat, non fuit expressum, ergo.

His tamen non obstantibus, facta relatione in Regia Iuncta, coram Illustriss. D. Don Francisco Antonio de Alarcon Vifitatore, Generale Regni, qui in iunctis nō votat, sed assistit tantum per D. Consiliariū Io. Franciscum Sanfeliciū Commissariū cum DD. Adiunctis, fuit prouisum, quod non gaudeat. Fuit in causa Regij Fisci, contra Theſaurariū Calabria Citra, in Bâca de Rogerio Actuario in Regia Camera Summaria.

Exclusio prædicta forsitan processit, ex euidenti læsione Regiæ vifitationi euenienda, interpretando mentem comprehensiuam Sæc. Maiestatis fuisse, Regiæ vifitationi prædictæ nolle lædere. Sed vere interpretatio ista ad Regem, vel ad eius D. Proregem, & Colaterale Concilium spectabat, ex notatis infra *vers.* 7. *obseruat.* 3. nu. 26. Ambigua sunt Facta causarum, & vt plurimum quod capita, imo quot capilli, tot sententiæ, sicuti late perpendit *Regens de Ponte* in *decis. fin. in fine*, vbi quod sententiã cōnumeratur inter casus fortuitos: etenim alio tempore aliter iudicatū refert idem *de Ponte* in *d. cons.* 49. *in princ.*

TRIBUNAL XXIII.

MAGISTRI GENERALIS CAMPI.

Magistri Generalis Campi, seu Auditoris Generalis exercitus adest Tribunal, & 363 cognoscit in omnes Milites Hispanos, stipendiarios, & illos dictos *Piazzæ morte*, & Capitaneos, ac Signiferos etiam Italos, l. 1. & 2. *C. de officio Magistri militum*, & l. 1. *C. de exhibend. reis*, ac etiam 50. Continuos Regi assignatos, qui provisionē habent duc. 200. annuorum, cap. 23. *Maiestatis Casarea* in *Privileg. & Capit. Neap.* pag. 90. ater. de que eis facit mentionem, *text. in §. 1. in auth. de Pratore Lycoania. cons.* 25. *vers. denique*, non obstante quod *Freec.* in *lib. 3. de subſeud. in 1. different. inter ſeuda titulata, & alia.* nu. 21. *circa fin.* pag. 431. aſſerat de eorum origine, & quomodo instituti fuerint in Regno non habere notitiam. In *pragm. edita per D. Comitæ de Lemos* 12. *Octobris* 1614. *confirmata per D. Cardinalem Zapatam* 3. *Ianuarij* 1622. alios casus circa cognitionem huius Tribunalis perquire, licet in §. *volumus autem. in auth. vt Iudic. sine quōquo suffragio.* disponatur, vt milites in

in fiscalibus, & criminalibus causis Ordinario Iudici Provinciae subeant. Quo vero ad cognitiones militum, & excessus ipsorum in Rundis, aut de disciplina, & deficientia in Corpore Guardiae, & alia requisita, Iudex iste recurrat ad politicissimum, *Bouadillā in politia tom. 2. lib. 4. cap. 2. per totum*, ubi plura perpendere poterit.

A decretis istius Tribunalis ad D. Proregem appellatur, qui appellationes committit diuersis Ministris, ut sibi videbitur, & quandoque in Collaterali Consilio mandatur relationem fieri per eundem Auditorē, ut per *D. Constantium in l. unic. C. de classis. lib. 11. nu. 95. pag. 195.* Quid obseruari facere debeat Auditor Generalis Exercitus, quando de loco ad locum Exercitus transit, habemus in *S. 1. in autb. de transitu militum consist. 129.* ubi quomodo concussiones puniat, deciditur.

364 Cognoscit etiam omnes de Palatio Proregis, ut in dictis *pragmat.* & per *Vincens. de Franch. in decis. 458. num. 5. & Casill. in decis. 171.* ubi quid si in Palatio alapam dederit; tu autem vide *2. Paralipom. cap. 18. num. 23.* ubi quod alapa data coram Rege non fuit punita, alia vero concernentia hęc materiam vide infra *vers. 7. obseru. 3. nu. 29.* cognitio autem in Palatio procedit pręuia notitia data Archicicilino, seu Pręfecto Regij Palatij, (de cuius officij potestate vide per *Lancellot. Conrad. in lib. 1. de Imperator. S. 4. sub tit. de obligat. Imperatoris. fol. 88. ater.*) per prius enim cognoscebat Magnus Siniscalcus, qui Comes, & Magister officiorum vocabatur de Iure Codicis, *l. 3. C. de praposit. sac. cubic. lib. 12.* & est vnus ex septem officijs Regni, licet recesserit ab Aula, ut declarat *Preccia in lib. 1. de subseud. sub tit. de offic. magni Siniscalchi. fol. 46. & Vincent. de Franch. in decis. 458. in fine. & de Ponte in consil. 82. vol. 2.* ubi quod magnus Siniscalcus a magno Cancellario pręceditur; & quoniam Cantores Cappellę Regię sunt de familia Regij Palatij, belli foro gaudent, *Casill. decis. 142. vol. 2.* At D. Cappellano Maiori subsunt, ut supra in *Tribunali D. Cappellani Maioris diximus.*

365 Sed quoad excubias Alemanas, cognitio est eius Capitanei, ut in *d. pragmat. 12. Octobris 1614. cap. 5.* qui vere appellatur Protector, ex quo armatus coram Principe assistit, ut per *glos. in tit. C. de domesticis. & Protectoribus. lib. 12.* habetq; potestatem, ut in *l. 1. eodem titulo. ac spectabilis vocatur, l. 2. eodem,* & si infra annum decesserit, eius haeres habebit integrum salarium, *d. l. 1. cum glos. Custodia ista Alemanica, seu Germa-*

norm antiquissima est apud Principes, & ex experientijs multis fidelissima: verum 366 ante eam antiquior fuit Custodia Hispanorum penes personam Iulij Caesaris Augusti, ut probat *Ioannes Redin. in tract. de maiestate Principis. in verbo non armis. nu. 16. & 17. qui est in tractatibus tom. 16. pag. 148. & Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 4. cap. 3. num. 16. pag. 43 1.*

367 Delinquentes a Palatio nō possunt extrahi, ad tradita per *Regentem Constantium in l. unic. C. de palatij, & domibus dominicis lib. 11. num. 4 1. pag. 243. & vide infra vers. 3. obseru. 4. num. 2 10.* sed limita quando essent proditores: tale enim delictum est alienum ab omni facie Principum, & in Curia Principis stare non potest, *Bal. in cap. 1. num. 2. an ille, qui interfecit frat. dom. sui, l. sed & miles. S. sed ignominia missi. ff. de excusat. tutor.* Et in delinquentes in Palatio, vel alios offendentes in eo, proprius Iudex est Auditor Campi, secundum *Constantium ibidem nu. 15. & 16. & Fresc. de subseud. in lib. 1. de officio magni Senescalli, & Casan. in catal. gloria mundi. par. 1. consider. 24. num. 125.* verum in D. Proregis electione erit alteri causas prędictas committere, ut de anno 1628. euenit in quadā causa, quā filere licet.

368 Regij Palatij Cameram ingredi quis non potest sine licentia Proregis, *glos. in l. 1. C. de honoratorum vehiculis. lib. 11.* per quam ita dixit *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de electio. offic. S. 4. sub num. 30. pag. 134.* Verum Doctores ingredi posse, probat *Paris de syndic. in verb. notorium Iudici. nu. 13. & text. in l. ultim. C. de officio diuer. Iudic. his verbis. Sciens Principes, & Cornicularij, & Primates officiorū, & Iudices etiā ternas libras auri a iuis facultatibus eruendas, si honoratis viris (quibus etiam Consiliorum nostrum ingrediendi facultas prębatur) Secretarij Iudicum nō patuerint ingressus, aut reuerentia non fuerit in salutatione delata, aut sedendi cū Iudice societas denegata,*

369 Palatia enim ad regendam iustitiam, vel pro habitatione Principis constituta, in ter Regalia connumerantur, *Andr. in cap. 1. que sint regalia. in verb. palatia.* sique in Ciuitate Palatia publica, vel consueta existunt, possunt Iudices ad habitandum vendicare, *l. 1. C. de palatij, & domibus dominicis, lib. 11.* nota tamen, quod si ad Palatium Regiū essent conducta bona ex pręda nauigij capta, transiunt cum onere suo, *l. 1. C. de prędij. lib. 11.* quoniam Regia domus nec etiā est immunis ab excoctione panis militaris annonę, *l. 2. C. de excoctione, & translatione militarium annonarum. lib. 12.* sicuti nec

EXCU-

excusaretur ab angarijs, & perangarijs tempore expeditionis, *l. nullo. 21. C. de cursu publico. lib. 12.* vide alia de Palatio Regio infra *vers. 3. obseru. 4. nu. 21. et vers. 7. obser. 3. nu. 38. & seq.*

TRIBUNAL XXIV.

TERTII HISPANI.

Adest iurisdicatio, seu Tribunal Tertij Hispani, cuius Auditor cognoscit de cunctis 370 causis civilibus, & criminalibus inter Hispanos Tertij residentis in Ciuitate Neapolis, à cuius decretis appellatur ad Tribunal Auditoris Generalis.

- 371 Hispani omnes Neapoli habitantes gaudent priuilegio Neapolitanorum, ut aduertit *Carauita in ritu 301. num. 22.* omnis enim qui in Ciuitate est stipendia merens, Cuius dicitur, *l. municeps. la secunda, in vers. fin. ff. ad municipal. sed Socin. in rub. de foro com. pot. num. 69.* intelligit, quoad negotium militare tantum, & quoad forum tantum, dicit *Iacobinus in l. Collegium. C. de hered. instit. & facit text. in l. origins. C. de municip.* hinc est, quod Milites tam Hispani, quam Itali ad functiones fiscales tenentur pro bonis, quæ possident, *cap. 25. Regis Cathol. in priuileg. & capit. Neap. fol. 60.* Cuius enim sit, secundum *l. ciuem. C. de incolis. lib. 10.* origine, allectione, manumissione, adoptione, & secundum *Lucam de Penna ibi*, re generatione, sed ex *pragmat. Regis Ferdinandi Primi*, cum vxore Neapolitana, & domo propria, quoad hanc Ciuitatem Neapolis, & extra hos casus, dicitur incola, & non ciuis, & vide
- 372 supra in hac *obser. nu. 269. & nu. 8.* Priuilegia Militum Hispanorum sunt in toto titulo *C. de re militari. lib. 12.* ubi in *l. 5.* habes, quod miles desertor, & restitutus non habebit stipendia. Sed miles licentia eius à Tribuno, non ad alios vadat, sed ad Regem, *l. nemo. 13. eod. tit.* Militia simplex non est dignitas, *Glos. in l. 1. C. de Equestr. dignit. lib. 12.* quinimo militantes sunt sub potestate Patris, *l. 3. C. de Castrens. pecul. lib. 12.* & à mercimonijs, quæstu animalium, & cultu agrorum debent abstinere, *l. milites. 15. C. de re militar. lib. 12.* nec in fraudem functionum fiscalium licet militare, *l. 2. C. qui milit. non poss. lib. 2.*

TRIBUNAL XXV.

CASTRORVM.

Adsunt Tribunalia in tribus Castris existentibus in hac Ciuitate Neapolis, videlicet

- 373 Castrum noui, Sancti Erasmi, & Sancti Saluatoris, alias dell'Ouo: & in quolibet ex dictis Castris adest vnus Auditor à Castellano electus cum suo Actuario, & Curia Coadiutore habentq; iurisdictionem super Castrésianis, idest habitantibus in Castris, & super filijs, & vxoribus eorum, præter tributa, & delicta commissa, *l. fin. & toto titulo. C. de Castrensianis. lib. 12.* & ab istorum Auditorum decretis appellabatur ad D. Proregem, qui appellationes diuersis Ministris committebat, ut per *Vincent. de Franch. in decis. 458. in fin.* sed inde ex *Pragmatica D. Comitis de Lemos 12. Octobris 1614.* fuit prouisum, appellationes prædictas reuideri per Auditorem 374 rem generalé Exercitus, nisi aliter in priuilegio eorum esset prouisum, ut in *num. 12. ibidem*, quod fuit confirmatum per *pragm. D. Cardinalis Zappata 21. Ianuarij 1622.* & 375 Iudex Castrum noui cognoscit etiã in Turre Sancti Vincentij.

Castellani sunt depositarii, nilq; aliud cogitare debent, nisi quod Princeps eis confidit, reddere, ut per *Herodot. lib. 6.* & merito tam ipsi, quam eorum Auditores extra Castra prædicta iurisdictionem non exercent, 376 nec arma deferre possunt, ut in *cap. Regni. quod Castellani, & in const. Regni. Castellanus.* nisi in casibus sibi permissis, qui quomodo procedant, habes in *const. Regni. Culpa non immerito.* & similiter intus Arces, nec ipsi, nec eorum milites concubinas introducere possunt, ut in *cap. Regni. Castellanus, & Vincent. de Franch. in decis. 458.* disputat articulum, quoad Priuilegiũ Castellani Castrum noui, & si extra Castrum habet iurisdictionem, tu auté aduerte, quod Castellanus Castrum noui habet iurisdictionem quousque ex Castro patet aspectus.

- 377 Subsunt etiam Castellani iurisdictioni D. Proregis, *l. viros. 8. C. de diuers. officialib. lib. 12.* & diximus supra *vers. 2. obseru. 2. nu. 74.* & habes in *const. Regni. Castellanus*, & olim Castellanus D. Fraciscus de Ghiuara in Castro Isehz ordine D. Proregis fuit inquisitus ob venditionem frumenti veteris existentis in Castro prædicto, & loco veteris venditi non posuit nouum, ut habes in quadam *decis. Regentis Reuertera. 16.* verum si contra eos grauis esset imponenda poena, Rex est consulendus ex particulari ordine Sux Maiestatis, relator per *D. Regentem Tapiam in decis. supremi Concilij. 13.* in qua refertur causa Castellani Manfredoniz occasione Classis 378 Turearum, quæ illud cepit de mensæ Iulij 1620. ut ibidem. Præcedente prætermessione eius Castellani Hispani, non obstante præcepto politico, quod Governator Castrum absque

abſque extrema, & euidentiffima vi, Caſerū reddere non debet. Sed optimi Gubernantis officium eſt, non ſolum reſiſtendi, ſed cedēdi, prudenterq; tempora proſpicere, *Polyb. lib. 3.* quia nulla fortior neceſſitas, quam impotentia, *Baſil. de perenet.* & ſimiliter eſt aduertendum Caſtellanos venire appellatione Officialium, legibuſq; Regni ſubiacere quo ad mercaturas non faciendas, *D. Rouitus in conſ. 92. vol. 2.* & tandem nota, quod iſti Caſtellani tempore nocturno debent cuſtodias duplicare expenſis Domini, *Polidor. Ripa in tract. de nocturno tempore. cap. 75. nu. 13.* & ſeq. alias nimis conſidens incautus eſt *Ioseph lib. 1. cap. 24. de Bello Iudaico.* Aduertas tamen, quod Caſtellanus non poteſt eſſe & Gubernator in eadem Terra, ſeu Ciuitate, *cap. 46. Regis Catholici. in priuil. & capit. Neap. fol. 59.*

TRIBUNAL XXVI,

REGIAE RATIAE.

A Deſt etiam iuriſdictio, ſeu Tribunal Regiæ Ratiæ, vulgo dictæ Caualleritiæ, cum ſuo
379 Auditore, & Actuario, à cuius decretis appellatur ad Regiam Cameram, & caput ipſius eſt Equitator maior (vocatus Comes ſacri ſtabuli in *l. 1. C. de Comilibus, & Tribunis. lib. 12.* & dignitatem habebat, vt ibidem) qui in propria Domo cum iuriſdictione ciuili, & criminali, ac mixta, ſuper Officialibus Regaliſ Ratiæ tam Neapoli, quam in Apulea, vel in Mazzono, (& olim in Calabria, ſed in anno 1600. in circa fuit ibi ſublata, ſub prætextu, quod Regiæ Curia erat damnosa, ſed inde experientia rerum magiſtra docuit, & docet, quod nimis expediens erat Regi illam detinere) vel alibi reſidentibus.

380 Regis equos, vel equas ſubtrahens ex Regia Ratiæ, punitur in libra auri, niſi ſponte eos optulerit (nimis enim operatur ſpontanea oblatio, vt infra *verſ. 12. obſer. 1. nu. 154*) ſique priuatos equos ſubtraxerit, puniatur in ſex vncijs aureis, *l. 1. C. de grege dominico. lib. 11.* ex quo *text.* etiam nota ibi, *propoſitis odiſtis ſublimis magniſcentia tua.* officij huius grauitatem vt ſupra.

TRIBUNAL XXVII,

VENATIONIS.

A Deſt etiam Tribunal, ſeu iuriſdictio Venationis cum ſuo Auditore, & Actuario, cuius caput patrio ſermone vocatur Mon-

terius maior, qui Venatoribus licentias concedit, quarum vigore arma gerere poſſunt per totum Regnum, & Circa hanc materiã vide *l. 1. C. de venatione ferarum. & Auenan. in fine ſui operis de exequen. mandat. Regum. & in foro Aragonum in capit. editis per Carolum Quintum in anno 1527. feſta-*
382 tur, quod Venationis vſus nimis neceſſarius eſt pro implicandis nobilibus in eo, & ideo prohibet modum venandi, vt ibidem notat tamen *Aſſiſ. in conſtit. Regni. Scire volumus. num. 9.* quod Rex venationem non poteſt prohibere, niſi in demanio, aut deſenſa ſua, quia ita & quilibet priuatus facere poſſet. Venationes ſunt Principibus occaſiones exercendi ſtratagemma, & aſtutias, & ideo inſequendę: eſt enim venatio veriſſima rerum bellicarum meditatio, & ſignanter venatio Leonum, vel Ferarum, quæ licita eſt; quod procedit etiam ſi Leones manſueti pro dereliſtis eſſent, *l. vnic. C. de venat. ferarum. lib. 11. vbi gloſ.* ſed aduerte, quod venator ab vllis muneribus excuſatur, *l. venatores. C. de excuſation. munerum. lib. 10. vbi gloſ. ſubdit, nullam venatorem legimus eſſe ſanctam,* ſed vide de S. Iuliano, an venator fuerit; Venatio militiæ comparatur, & Alexander Magnus venationibus delectatus fuit, ſicuti & omnes Principes, *And. Gayll. pract. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 67.*

TRIBUNAL XXVIII.

ARSENALIS.

A Deſt iuriſdictio, ſeu Tribunal Arſenaliſ
383 cognoscens ſubditos exercentes artem in Arſenali prædicto, & dicitur Ars naualis, ex quo in eo Naues fiunt; Regiturq; alternis annis ſecundum diuiſionem negotiorum à D. Locumtenente Regiæ Camere faciendam ab vno ex Dominis Præſidentibus Regiæ Camere, cum iuriſdictione ciuili, & criminali, & ab eius decretis ad Regiam Cameram appellatur, & quoniam adest *prag. edita à Carolo Quinto in anno 1536. qua eſt 1. de incifione arborum.* qua cautum eſt,
384 vt arbores aptæ pro ſeruiſio triremium exiſtentes per 30. milleſaria circa Neapolim, non incidantur à radicibus, niſi in ramis ſub pœna vnciarū 100. niſi ex aliqua iuſta cauſa, vel ex licentia Proregis: crederem, ad hanc iuriſdictionem pertinere talem curã, deque arborum incifione vide *l. 1. C. de cupreſſis, & luco dempni. lib. 11. de intellectu cuius perquire Caſar. à Coſta lib. 1. variar. ambiguit. lib. 1. cap. 5.* vbi multa curioſa habes, & cupreſſorum incifionem prohiberi, quia non reui-

reuiuiscunt, & ideo arbor hæc mæta, & sepulchralis est, secundum *Plin.* Hæc quo ad Tribunalia Militiæ notanda fore credidimus.

A paucis vero hinc annis noua fuit introducta iurisdictio circa Militiam, idest illa super quatuor Comitibus Equitatus leuis armaturæ, & denominatur Generalis Equitatus Extraordinarij: à principio eius Auditor Togam gestabat, sed inde non fuit seruatum, nec obseruatur. Et quia noua officia in Regno non sunt introducenda tum ex dispositione Iuris, quam etiam ex dispositione Regis Catholici, vt alias diximus, & merito de facili officium hoc erit abolendum, ideo in numero aliorum Tribunalium prætermittitur.

TRIBUNAL XXIX.

SECRETARII REGNI.

Adest iurisdictio Spectab. Secretarij Regni super sex Scribis à mandatis (qui possunt etiam vocari Scriptores, Notarij, libellentes, memoriales, pragmaticales, epistolares, & exceptores, vt in *rub. C. de tabularijs. lib. 10.*) ac super quatuor Cancellarijs, & sex Scribis Registorum, & sigilli, ac super alijs, vt notabimus infra in *vers. 7. obser. 3. nu. 14.* & habetur in *pragmat. sub tit. de offic. Secretarij, & de his, qua in Regia Cancellaria &c.* & pro hac iurisdictione vide *l. 1. C. de officio Comit. sacr. largit.* Diciturq; officium Quæstoris, secundum *l. 1. in fine. de offic. Quæstoris. ibi, qui epistolas eius in Senatu legunt.* Secretarius iste primum seruare oportet ea, à quo nomen sumpsit idest secretum, *pragm. 2. de officio Secretarij. vbi subdit, quod Secretarij integritas probitasq; summa esse debet, summaq; ope niti debet, vt cuncta in eo fideliter, incorrupta comiter, & demum rite recteque geruntur, vt negotiatores celeriter expediantur, & benigne tractentur. tenereq; debet prouisiones factas, secundum Luc. de de Penna in l. fin. C. de petit. honor. sublat. lib. 10.* vbi quod est similis Lochothetæ Regni D. Secretarij præceditur à Scriba Rationū, & à Thesaurario, & à Regente M. C. V. vt notat *Mutius Surgens in addit. ad Marcum Antonium Surgentem eius fratrem in tract. de Neap. illustr. fol. 446.* reliqua de eo vide infra *vers. 7. obser. 3. nu. 14.* & per *Luc. de Pen. in rub. C. de Præpos. sacri cubic. lib. 11.* & per *Fre. in lib. 3. de subseud. in 1. differ. feud. regal. & aliorum. nu. 21. fol. 431.* vbi quomodo ledeat in Collaterali, & quomodo esse debeat, habetur, & in *pragmat. sub tit. de offic. Secretarij.* multa habes. datur ei titulus Spe-

ctabilis, ex quo spectat. i. videt ea, quæ ab alijs fiunt: alijs vero facientibus, vt sunt capita Tribunalium, & DD. Regentes vocantur Circumspecti, ex quo considerant, quæ circumstant, *D. Thom. 2. 2. q. 49. art. 7.* sed *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 9. nu. 15. pag. 135.* declarat titulos istos post *Io. Plat. in l. 2. C. de Comit. rei milit. lib. 12.* & in *l. 1. C. de Comit. qui Prouinc. regunt. eod. lib.* asserens, nimum Illustræ vocari Consulem, Illustræ Præfectum Prætorio, spectabiles vero vocat militares Ministros, vel Proconsulem, Rectores vero Prouinciæ Clarissimos esse ait, aliosq; municipales Iudices infimos vocat, idemq; ait *Petr. Gregor. de syntagm. iuris. lib. 47. cap. 12. nu. 11. vsque ad finem.*

TRIBUNAL XXX.

CONSULVM NATIONVM.

Adest Tribunalia, seu Iurisditiones Consulvm nationum exterarum, idest Catalanorum, Ianuensium, Florentinorum, Venetorum, Raguscorum, Gallorum, & Liparentium, quæ negotia ciuilia mercaturarū, & maritimorum, cognoscunt cum consilio vnus Doctoris, à quibus appellatur ad S. C. vt per *D. de Franch. in decis. 723.* & per gratiam concessam Ciuitati istæ, potest etiam ipsa Consules tenere in qualibet parte, etiã extra Regnum, *cap. 20. Regis Catholici, in priuileg. & capit. Neap. pag. 63. ater.*

TRIBUNAL XXXI.

GABELLÆ VINI.

Adest, & Iurisdictio Gabellæ vini, à duobus Arrendatoribus recta, cum cognitione ciuiliū, & criminalium caussarum super 387 Cauponis, seu Albergatoribus, Tabernarijs, & Magazenerijs vini, quoad fraudes commissas in vendendis vinis, & super differentijs inter ipsos quoad eandem materiam, & superintendens solet esse vnus ex Præsidentibus Regiæ Cameræ, & à grauaminibus illius appellatur ad Regiã Cameram, Prædictaq; intellige de Gabella vini, quæ spectat ad Regiam Curiam, & non de Gabella vini vnus ducati pro qualibet vegete, iam imposita in anno 1623. in circa, quæ est Ciuitatis Neapolis, & regitur per suum Delegatum, qui in his temporibus est Erudicissimus D. Regens Regiam Cancellariam Scipio Roccus.

Adest Iurisdicção Gabellæ Iudi, cognoscens
civiliter circa ludentes ad prohibitos lu-
dos 388 penatq; in Bannis contentas exigit,
& ab eius decretis appellatur ad Regiam
Cameram, & per *pragmat. sub tit. de aleato-
ribus, & lusoribus.* multæ provisiones factæ
sunt, Privilegia huius Gabellæ referuntur à
Io. Francisco de Ponte in consil. 31. vol. 2. &
debitum ex causa Iudi deberi, fuit decisum
in anno 1571. *Anna in singul. 108.* sed con-
trarium tenet *M. Ant. de Amat. decis. 87.*
tolerat enim Respublica ludos, & in super-
fluitate, & modo potest esse peccatum, *D.*
Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 3. sed de Iure dige-
storum, ludus indistinctè est prohibitus, *l.*
fin. C. de relig. & sumpt. funer. præter aliquos
permissos, vt ibidem, & in *l. quibus rebus. ff.*
de alea lusi, & aleator. Iusores à testimonio
repellantur, *Auend. de exeq. mand. Reg. par.*
2. cap. 9. vbi multa de hac materia, & mutua-
ta in ludo non debere restitui, dicit ibi in
fine per *Gram. in decis. 40.* notatur enim in
*constit. mores dissoluta. sub tit. de his, qui lu-
dunt ad dados & c.* Eos, qui aleas, & dados
teneant, vt eas prædictis ludentibus commo-
dent inter infames haberi, ita vt nec ad testi-
monium, nec ad officium aliquod publicum
admittantur.

TRIBUNAL XXXIII.

CONSULVM AVRI FABRORVM.

Adest iurisdicção Consulvm auri Fabrorũ,
civiliter cognoscens in subditos eiusdem
389 Artis quoad fraudes, & pondera: imò per
mundinas Regni possunt Commissarios trã-
mittere pro cognitione prædicta, & à Rege
Ferdinando I. in anno 1470. instituta fuit.

TRIBUNAL XXXIV.]

DELLA IUDECHA.

Adest Iurisdicção Plateæ denominatæ della
Iudecha, (ex quo in Platea prædicta Iudei
habitabant ante eius expulsionem de anno
1540. vt alias diximus) cum quatuor Con-
390 sulibus: & eorum Iudex generalis solet
esse vnus ex DD. Regijs Consiliarijs, qui
cognoscit quoad bona subtrahita, & ince-
pit in anno 1589. olim etiam Porcarij ha-
bebant privilegium, vt solummodo coram
Vrbis Prætorè, actiue, & passiuè, litigarent,
l. 1. & 2. C. de Suarijs. lib. 11.

Adest etiam quadam Iurisdicção D. Curso-
ris Maioris, seu cursus publici, vel Gene-
ralis Tabellariorum Præfecti, super Procac-
cios, & alios circa hoc officium versantes:
391 de quo multa dicit *D. de Ponte in decis. 28.*
& in *consil. 135. & seq. vol. 2.* & habemus in
tit. C. de cursu publico, & per *Mut. Surgent.*
in addit. ad Marc. Ant. Surg. eius fratrem
in tract. de Neap. illustr. pag. 446. & in *l. 1.*
in auth. de Proconsul. Cappadocia, ibi, *Pro-*
consul cursum publicum illasum cõseruabit:
& alia multa per *D. Frecciam in lib. 2. de*
subfeud. in tit. quis dicatur Dux. nu. 41. pag.
131. Cursus publici cura est DD. Regentiũ,
vt in *l. 2. C. de cursif. & stationar. lib. 12.* &
ideo sunt immunes à solutione portus lite-
rarum, vt ibidem, sicuti D. Proregi gratis
debetur euectio ad Regè, vel discessus ab eo,
l. euectionibus. 6. C. de cursu publico. lib. 12. &
& in alijs vt supra *vers. 2. obseru. 2. nu. 82. in*
fine. Deque cura in equis mulionibus, sellis,
via, & alijs concernentibus cursum publicũ,
vide per *Nic. Vigel. in lib. 3. digest. p. 8. per tot.*

Potest Correrius Maior arrestare curren-
tes sine licentia, *l. 4. C. de cursu publico. lib. 12.*
& providere ne currentes à recto itinere de-
nient. *l. 5. eod. tit.* sed non potest carcerare,
vellitè contestare, *l. fin. C. de curiosis. lib. 12.*

Sunt & aliæ iurisdictiones in Ciuitate ista
cum iunctis particularibus, in quibus cum
delegatis proceditur, sed recensere parum
expedit, quia in dies mutabiles sunt; vt DD.
Proregibus expediens fore videbitur.

Quo vero ad Ecclesiastica Tribunalia.

TRIBUNAL XXXVI.

ARCHIEPISCOPATVS NEAP.

Archiepiscopatus adest Tribunal formatũ,
cuius caput est Reuerendiss. Vicarius pro
392 tempore cõstitutus ab Illustrissimis, & Re-
uerèdissimis DD. Archiepiscopis (prout ho-
die est D. Iacobus Terragnolus Beneuētanus
oculatissimus, & eius prædecessor Illustriss. D.
Aloysius Riccius Eques Neapolitanus, &
indè ab Urbano VIII. motu proprio Episcop-
us Viciquensis creatus) cũ suo, n. Magistro
Actorũ, & Scribis & secularibus, (qui subditi
sunt eidẽ Tribunali quoad officium) cõtra per-
sonas seculares fideiubetes in dicto Tribunali
inquisitis, exequi. n. facit cõtra ipsos, p. pro-
missionibus, & fideiussionibus inculcatis, ac
etiam

etiam cognoscit contra illos, qui deponunt
fallum in causis merè Ecclesiasticis, secun-
dum dispositionem *l. nullum. C. de testib. vt*
in cap. 15. & 17. in consultatione 40. capi-
tum Sua Maiestati facta in anno 1572. ac
etiam in causis mixti fori, vt infra *vers. 12.*
obseruat. 1. nu. 9. & seq.

T R I B V N A L XXXVII.

D. NUNCII APOSTOLICI

Tribunal quoque adest Reuerendissimi D.
Nuncij Apostolici, seu Collectoris gene-
394 ralis in Regno Neapolis, cuius domus ad
instar illarum Oratorum Regum debet esse
immunis, ait enim *Cicero, quod nō modo in-*
ter sociorum, sed inter hostium tela, incolumis
versetur, in oratio. 6. in Verrem. & iniuriz
eis factæ vendicantur, ita fecit David. *1. Pā-*
ralipom. 19. & Alexander (Tyro capta) ob
iniuriam suis Legatis factam, nemini parce-
bat, *2. Curtius lib. 2.* Pro huius Tribunalis
evitandis erumnis, vide *cap. 27. & 28. Casa-*
tra Maiestatis in priu. & capit. Neap. p. 91.
Iq̄ hac autem tempestate mirificè, ac pru-
denter reperitur Nuncius Illustriss. & Reue-
rendiss. Nicolaus Enriquez Herrera Roma-
nus, omnium virtutū genere ornatissimus,
qui post plura pro sancta Sede feliciter ex-
pleta munera, ad istud venit anno 1629. & ad
maiora tendere se ostendit.

T R I B V N A L XXXVIII.

REVERENDÆ FABRICÆ.

Tribunal Reuerendæ Fabricæ est inceptū
de anno 1540. eique destinati fuere Mini-
395 stri Regij pro cognitionibus primarum,
secundarū, & tertiarum causarum: quinimō
si aliquis ex his Ministris ad sublimiorem
gradum ascenderet, puta Regentatus, aut
Præsidentis S. C. vel Locumtenentis R. C. S.
istam commissionem retinet, vt per *D. de*
Franch. in decij. 445. & 565. Ciuitas ista de
anno 1540. pro tollendis vexationibus ex
eius Commissarijs causatis, supplicauit S. E.
pro interponendis eius partibus cum Sua
Sanctitate pro extinguendo hoc Tribunali,
vt in *priu. & capit. Neap. fol. 138. ater.* & D.
Vicerex respōdit, quod se informabit, & par-
tes suas interponebit apud Summum Pon-
tificem, vt *ibidem*, nota tamen, quod si citati
ab hoc Tribunali Auctores laudare volue-
rint, dispensatio per Suā Excellentiam esset
impetranda, & de facili conceditur. Siquē
Testator aliquis in suo testamento dispon-

ret, nè Tribunal hoc in suis dispositionibus
se intromittat, prohibitio non tenet, *auth.*
licet. C. de Episc. & Cler.

T R I B V N A L XXXIX.

MILIT. S. IO. HIROSOLYMITANI.

Adest Tribunal Militiæ S. Ioannis Hieroso-
lymitani rectum à Priore Capuæ, qui cū
396 suo Cōsultore administrat iurisdictionem
ciuilem, & criminalem contra eius subditos,
multa de hoc dicit *M. Ant. Surg. in tract. de*
Neap. illustr. cap. fin. nu. 32. fol. 705. & in fa-
uorem Equitum Regnicularum fuit in Par-
lamento generali supplicatum Imperatori
Carolo V. vt suas interponeret partes ad
hoc, vt beneficia Prioratus, & Baiulatus in
Regno existentes Regnicolis ipsis confere-
rentur, vt in *cap. 7. pag. 135. in priuileg. & ca-*
pit. Neap. & in alio cap. 2. pag. 160.

Ad sunt etiam quamplurima Ecclesiarum
iurisdictiones; quarum Clerici, & alia perso-
na in eis degentes à suis superioribus cognoscun-
tur, & inter ceteras sunt videlicet.

Ecclēsia sanctissimę Spineæ Coronæ Domi-
ni Noltri Iesu Christi in antiqua Platea
Correggiarū (hodie vero Incoronatæ) à Re-
gina Ioanna Prima fundata in anno 1373. &
397 mediante Bulla Summi Pontificis Grego-
rij XI. tradita Reuerendo Priori, & Venerab.
Conuentui Monasterij Sancti Martini supra
Neapolim illibati Ordinis Carthusiensis (qui
de anno 1080. suæ Institutionis Auctore
398 Diuo Brunone eius Fundatore, & Patriar-
cha, reformā vllam passus est, imo in maxi-
ma veneratione habetur in Ecclesia Dei, ce-
leste Diuo Antonino Florentino relato à *Bor-*
rio in tractatu de vita, & statu Heremita-
rum. nu. 4. & præ ceteris omnibus ordinibus
Priuilegio fulget in Ecclesia Dei, vt videbis
infra *vers. 4. obseru. 5. nu. 94.* & habes in *ex-*
tranaganti vltimā ambitiosa. de regul.) cum
omnimoda iurisdictione spiritali, ac tem-
porali, subdendo: *Statuta, & ordinationes*
circa diuina officia in Ecclesia prædicta cele-
branda, necnon circa mores, & obseruantias
personarum in ea pro tempore degentium,
ad prædictos Priorem, & Conuentum perti-
nere, eximendo illam cum personis in ea
degentibus ab omni iurisdictione, dominio,
ac potestate Domini Archiepiscopi Neapo-
litani, & quorumlibet aliorum Iudicum
Ordinariorum, sed Priori prædicto, ac Con-
uentui immediatè subijcere velit. Subdendo
etiam, quod prædictus Archiepiscopus, vel

quavis loci Ordinarius præter Priorem, & Conuentum prædictos, non possint auctoritate ordinaria excommunicationis, suspensionis, aut interdicti sententias promulgare, vel alias, etiam processus, seu contractus, vel res de qua agitur, ubicumque committatur delictum, iuratur contractus, vel res ipsa confitatur, iurisdictionem aliquam quomodolibet exercere, Constitutionibus Summorum Pontificum quibusvis non obstantibus; Subdens quoque in Bulla prædicta, & quod dicta Ecclesia cum personis in ea pro tempore degentibus, omnibus Privilegijs, ac immunitatibus, & libertatibus gauzere possint, & debeant, quibus prædictum Monasterium Sancti Martini, & alia Monasteria, & loca dicti Ordinis gaudent, seu gauzere possunt, & debent. Postea verò sublequitur: *Quoddecim Sacerdotes, qui Cappellani vocantur, quorum unus Vicarius, & quatuor Diaconi in diuinis seruituri cum certis ministris, & seruientibus, tam infra, quam extra septam eiusdem Ecclesie Priori & Conuentui prædictis subsint; ut ex dicta Bulla Gregorij XI. apud Villam nouam Auinioni Kalendis Septembris Pontificatus sui anno tertio. & alia Pij V. datum Roma 1565. Kalendas Marty Pontificatus sui anno primo.*

Ex istis enim Privilegijs, & ex immemorabili, ac pacifica possessione Monasterium ipsum cognouit, & cognoscit Presbyteros, Clericos, & personas infra septam Ecclesie prædictæ degentes tam in spiritalibus, quã in temporalibus, ac in ciuilibus, & in criminalibus, & Ego vti Aduocatus Monasterij prædicti Consultor fui RR. PP. Priorum pro tempore gubernantiũ: multaq; causas prædictarum personarum cognoui, ac decreui.

Quinimò dum in anno 1589. quidam Presbyter Domus Vincentius Maio Ecclesie prædictæ seruiens, reperiretur inquisitus in Curia Archiepiscopatus Neapolis, & per eam remissio à Monasterio petita, fuisset denegata, interposita appellatione ad Sanctissimum, committaq; appellatione prædicta Domino Nuncio Apostolico, compilatoq; processu coram eo, fuit pronunciatum: *male fuisse iudicatum per Vicariũ Curia Archiepiscopatus Neapolis, & bene appellatum pro parte Monasterij, & de nullitate dictum: declarando Presbyteros, Clericos, Diaconos, & alios Ministros in diuinis seruientes in Ecclesia prædicta Spina Corona fuisse, & esse subiectos Priori, & Conuentui S. Martini, & liberos immunes, ac exemptos, ab omni iurisdictione, dominio, & potestate pro tempore existentis Archiepiscopi Neapolitani, & quomodolibet aliorum Ordinariorum Luicium,*

iuxta continentiam, & tenorem Privilegiorum eiusdem Monasterij, imponendo perpetuum silentium Fisco, & Curia Archiepiscopali, ut ex dicta sententia 13. Augusti 1591. in processu cõseruato in Tribunali D. Nunciij Apostolici, ac etiam in Archiueo Archiepiscopatus Neapolitani, præsertata in processu agitato inter R. Fiscum inquirentem ex una, & Domnum Ascanium Campanellam ex altera, qui de anno 1599. in Curia Archiepiscopali inquirebatur de concubinato, & assassinio, & fuit oretenus remissus ad R. P. Priorem S. Martini ordine Illustriss. D. Cardinalis Iesualdi tunc Archiepiscopi.

Imò dum in anno 1614. quidam Clericus Io. Fræciscus Ioannella in Ecclesia prædicta seruiens, in carceribus Archiepiscopalis Curie carceratus reperiretur, similiter fuit cõsignatus V. P. Don Faustino Salerno eiusdem Monasterij meritis. Procuratori, me præserte.

Et in anno 1623. in exilium per quinque annos condemnauit Domnum Hieronymum Cardami Sacerdotem seruientem in eadem Ecclesia ob vulnus in personã alterius Clerici eiusdem Ecclesie, ac de trina celebratione missarum in eodem die.

393 Hinc est, q̄ Presbyteri, & Clerici prædicti ab oibus Processionibus (præter illas duas sanctissimi Corporis Christi, & S. Ianuarij Patroni, & magis nostri Protectoris) exempti extant, & Prior dicti Monasterij in eos sententias excommunicationis fulminare, ipsosq; approbare ad confitendũ degentes infra septam Ecclesie prædictæ auctoritatem habet, & Vicarius ibi exiliẽs, degentibus intus Ecclesie prædictæ septã Sacramenta ministrat, ac ius sepeliendi habet absq; interuentu, seu licentia Ordinarij, à cuius Synodo etiã Presbyteri, & Clerici prædicti fuerunt, & sunt exempti cum prædictis Priori, & Conuentui subditi sicut tam circa Officia in Ecclesia prædicta celebranda, quã circa mores, & obseruantias personarũ prædictarum: dum prædicti Prioris, & Conuentui sit, leges eis præscribere, & circa diuina celebranda, statuta condere, ut ex supra dictis Bullis. Sed an Priores, & Abbates à Synodo Episcoporum sine excepti, vide supra hic nu. 26. vers. tertium est.

400 Ecclesia Sancti Antonij, siue eius Abbas etiam iurisdictionem exemptam in eius Ecclesia, & districtu habet.

Ecclesia Sancti Iacobi Hispanorum (cui in anno Victorie 1571. fuit additum Hospitale Sanctæ Mariæ de Victoria per Serenissimum Don Ioannem de Aultria erectum, pro militibus infirmis, & vulneratis tempore Victorie, & similiter fuit adiunctum Monasteriũ Sanctissimæ Conceptionis) habet suas iuris,

jurisdictiones, & Clericos exemptos.
401 Et tandem in qualibet Religione adfunt cognitiones caularum in Monachos, & Monachas, in eadē Ciuitate existentes per suos Prelatos.

Monasteriaq; Monachorum, & Monacharum, ac Conseruatoria, & Hospitalia sūt numero 166. in circa. Quorum 29. sunt Monasteria Monacharum: 5. Conseruatoria Puellarum: vnum Conseruatorium pro Senibus: & 12. Hospitalia, & nouissimē insurrexere loca Scholarum Piarum, quæ an Reipublicæ profint, tempus veritatis Patet, pandet.

Ex his enim molem tantæ Ciuitatis cognoscere poteris, cetera vero de ea dicenda prætermittuntur, breuitati studendo, quoniam quamplurima alia per Scriptores suos annotantur.

OBSERVATIO IV.

Pro explicatione huius Quartæ Observationis tria Capita obseruabuntur.

Primo, quid vult dicere Baronaggium in hoc Regno.

Secundo, quot sunt Titulati, & Barones in eo.

Tertio, & tandem, quæ Barones facere, vel non facere, erga eorum vasallos possint.

S V M M A R I V M.

- 1 **B**aronaggium quid.
- 2 **S**yndicus, & **E**lecti Ciuitatis Neapolis præcedunt in **P**arlamentis omnes Titulatos, & **B**arones Regni.
- 3 **S**yndicus in actu, & **d**ie **P**arlamenti habet omnem potestatem Ciuitatis.
- 4 **C**iuitas Neapolis in die **P**arlamenti non habet vocem, sed in sessionibus sequentibus per suos **D**eputatos interuenit.
- 5 **D**eputati à Ciuitate firmant literas ad **R**egem mittendas, & præcedunt **B**arones.
- 6 **V**oces Ciuitatis, & **P**latearum, & aliorum in **P**arlamento quot sunt.
- 7 **S**yndicus est caput **P**arlamenti, & facit ordines, & mandata pro exequendis necessarijs in **P**arlamento.
- 8 **T**itulati in Regno quot sunt.
- 9 **P**incipes in Regno quot sunt.
- 10 **D**uces in Regno quot.
- 11 **M**archiones in Regno quot.
- 12 **C**omites in Regno quot.

- 13 *Barones simplices in Regno quot sunt.*
- 14 *Barones feudatarij quot.*
- 15 *Antiquitatis nõ debemus esse contemptores.*
- 16 *Vasallorum erectio in Regno quando.*
- 17 *Domini ante aduentum Normandorum neminem in superiorem recognoscebāt, nec Ecclesia Romana, nec Imperatorē.*
- 18 *Vsus feudorum tempore Normandorum non erat, sicut est hodie.*
- 19 *Carolus Magnus quo tempore regnauit, & Longobardos superauit. Dedit licentiam liberè disponendā in Ecclesiam, ibidem.*
- 20 *Comes Penna in anno 974. transtulit in Ecclesiam Casa noua iurisdictionem.*
- 21 *Rodolphus Macchabeus quemodo se titulabat.*
- 22 *Sancta Maria de Pifficio à quo fuit cõdita.*
- 23 *Normandi omnia in alodium possidere.*
- 24 *Reguli vocabātur dominantes tẽpore Normandorum,*
- 25 *Iurisdictiones non transiunt hodie sine speciali priuilegio.*
- 26 *Barones in Regno vocantur illi, qui habent iurisdictiones in eorum Castris, & num. 28.*
- 27 *De Iure communi, qui dicuntur.*
- 28 *Dicuntur fortes, & verè Capitanei. In Francia, qui dicuntur, ibid.*
- 29 *Sunt Ordinarij suorum Vasallorũ.*
- 30 *Sunt omnes Titulati.*
- 31 *Multi sunt in Regno propter peccata Populorum.*
- 32 *Officia erant annalia tempore Regis Frederici.*
- 33 *Litera arbitraria Baronibus concessa.*
- 34 *Constantius Regens impugnatur. Vasalli non possunt in ius vocare Dominũ absque licentia Regis, ibid. Vistator contra Barones esse debet, & Prorex aduertere contra eos, ibid. in fine.*
- 35 *Baronum potestates plures communerantur. Pralati habentes iurisdictionẽ, possunt causas committere absque metu irregularitatis, & quid si vasallos grauant, ibid. in fine.*
- Barones possunt committere causas vasallorum summarie de Iure Regni, ibid.*
- 36 *Delegare causas vasallorum, possunt, sed appellatur postea ad Regem.*
- 37 *Sed contrarium fuit decusum.*
- 38 *Proprias causas delegare an possint.*
- 39 *Delegatus Regis est maior Ordinario, sed non Delegatus Baronis.*
- 40 *Barones (vti primi Ciues) curent, vt in singulo biennio reddantur computa Vniuersitatum. Syndici fraudantes Vniuersitates in computis.*

- potis factis quomodo puniendi, *ibid.*
 Donationes in fraudem functionum fiscalium facta non admittantur, *ibid.*
 Custodia clauium, & portarum spectat ad Syndicum, *ibidem.*
- 41 Barones quomodo pascuis utatur cum vasallis. Tenentur contribuere cum vasallis, *ibidem.*
- 42 Possunt guidare vasallos.
- 43 Possunt cogere vasallos ad appellandum ad eorum Iudices secundarum causarum.
- 44 Inquisitis quando gratias facere possunt.
- 45 Contributiones à vasallis quando pro maritaggio, & monacatu filiarum petere possunt, *ibid.*
- 46 Subuentiones Baronibus debita pro monacatu, aut maritaggio filiarum quomodo debeantur, & soluantur, & sic etiam pro filia Regis vel fratre.
- 47 Rex pro maritaggio filiarum, vel pro fratre milite quomodo exigere potest subuentiones.
 Quid pro maritanda filia spuria, vel faciendo filia naturali milite, *ibidem.*
- 48 Feudatarij non habentes successores, quomodo feudum vendere possunt.
- 49 Barones quomodo carcerare possunt Commissarios exequutores in eorum Terris absque licentia ipsorum.
- 50 Possunt cognoscere de ponderibus, et mensuris, si habent mixtum imperium.
 Mercata an facere possint, *ibid.*
- 51 Portulania per Terram, quomodo cognosci potest.
- 52 Monasterium Sancti Martini est Baro Casalis Noui, olim vocati Piri.
 Privilegia concessa pro salute anima amplissima, *ibid. in fine.*
- 53 Barones transigere quando possunt inquisitos de blasphemia.
- 54 Possunt vasallos relegare ad tempus in una suarum Terrarum.
- 55 Baronia quaelibet dicitur una Prouincia. Prouincia dici potest una Baronia, *ibid.*
- 56 Barones debent Audistorem secundarum causarum in una ex eorum Terris constituere.
 Actuarios, & Vicegerentes creare possunt, *ibid.*
- 57 Possunt cognoscere de crimine falsae monetae.
 Capitani Terrarum non possunt extra Terram pernoctare.
- 58 Possunt exigere ius Portelli à carceratis.
- 59 Barones possunt Cameras reseruatias facere, & aliquid exigere.
- 60 Camera reseruata non potest fieri ab Episcopo, vel Abbate Monasterij.
- 61 Barones possunt praferri in venditione fructuum suorum vasaliorum, & quando.
- 62 Habentes iurisdictionem ciuilem, possunt cognoscere telum falsum.
- 64 Possunt cogere vasallos ad dandum proprias damnos Officialibus.
- 64 Possunt cogere vasallos ad contri-buendum in expensis factis Regi.
- 65 Possunt Terras steriles concedere absque assensu, dummodo non aucti fraudis, *ibid.*
- 66 Possunt in causa ciuili, sed non in criminali petere remissionem causa in qualibet parte iudicij, & ibi fallentia in causa criminali.
 Possunt petere remissionem delinquentium iutus Ciuitatem Neapolis, si sunt eorum vasalli, *ibid.*
- 67 Possunt cogere vasallos ad faciendum excubias in Terris maritimis.
- 68 Possunt prohibere vasallos, ne ad Regia Tribunalia eant, sed ad Iudices secundarum causarum.
- 69 Possunt concedere assensus in alienatione feudi plani, et de tabula.
- 70 Possunt cogere Vniuersitates ad eis praestandum Erarios, vel Camerlingos.
- 71 Possunt inuitis vasallis vendere feuda.
- 72 Possunt pro seruitio feudi cogere vasallos ad seruendum cum proprijs animalibus, etiam si haberent animalia propria.
 Praescriptio in Iuribus liberalibus non currit contra vasallos, *ibid.*
- 73 Possunt in Terris appatronatis collectis segetibus fidare animalia, sed moderatè ne impediatur usus patronorum.
- 74 Vfus non debet extendi in capiendo animalia ad fossidam.
- 75 Spicha de Iure diuino (secatis segetibus) sunt pauperum.
 Barones, quae alia possunt, vide *ibidem* in numero seq.
- 76 Carceris perpetui condemnatio potest fieri à Baronibus.
- 77 Banna emanare possunt.
- 78 Testes falsos in Curia Baronali deponentes punire possunt Barones.
- 79 Iniuriantes, vel Turbantes iurisdictiones Baronum ab eorundem Curijs cognoscuntur.
- 80 Multa à Baronibus imponi possunt pro defensione

- ensione sua iurisdictionis.
 Poena in Regno quoad pasqua est unius Augustalis, ibid.
- 81 *Officiales Baronis mortui possunt expelli a successore, sed fallit in Officialibus Regis.*
- 82 *Contributiones imponere quando possunt Barones.*
- 83 *Delicta graua puniuntur a Baronibus ad horas.*
- 84 *Ecclesias incastellare possunt Barones tempore belli, & vasallos cogere ad faciendas excubias in terris maritimis.*
- 85 *Fiscum habere Barones non possunt: sed tantum Curie coadiutorem.*
Bisniani Princeps solus habet Procuratrem Fiscalem, ibid.
- 86 *Possessio Baronum in extraordinarijs est manutenenda lite pendente.*
- 87 *Subfeuda habere possunt Barones in alienis Terris.*
Abbatia in diocesi aliena possunt haberi, ibidem.
- 88 *Seruitiū extra Regnum a Baronibus praestari non debet, nisi bellum esset pro tuitione Regni.*
- 89 *Locumtenentem creare, Barones possunt.*
- 90 *Subuentiones exigere possunt Barones quandoque, & nu. 91. & 92.*
- 93 *Receptatores contumacium M. C. V. vel Regia Audientia, an Barones cognoscunt.*
- 94 *Guidare vasallos bannitos possunt.*
- 95 *Augmentum reddituum in adoba non debent Barones soluere Regi.*
- 96 *Animalia capere possunt a vasallis salario mediante, sed non possunt cogere vasallos ad eis seruendum salario mediante.*
- 97 *Pares Curie quando Barones esse possunt.*
- 98 *Subuentio pro maritandis, vel monachandis filiabus Baronum quando debetur.*
- 99 *Pœna in Regijs Pragmaticis statuta a Baronibus exiguntur, non obstante quod dicitur Regio Fisco applicanda.*
- 100 *Pœnas pecuniarias vasallis remittere possunt Barones, etiam inuitis eorum creditoribus.*
Debitorum in quarēdis possunt creditoribus prauidicare, ibid.
- 101 *Fideiubere inter se alitrinsicus tenetur Barones, & vasalli.*
- 102 *Affiduationem a vasallis petere Barones possunt.*
- 103 *Verberare vasallos an Barones possint.*
- 104 *Adiutorium possunt petere Barones.*
- 105 *Decreta, quod exulet, vel soluat, possunt fieri in Curijs Baronialibus.*
- 106 *Magistri Iurati a quibus creantur,*
- 107 *Diuidere exercitium iurisdictionis quando Barones possunt.*
- 108 *Piscationes in fluminibus Barones habere possunt.*
- 100 *Iurisdictionem extra territorium quando Barones exercere possunt.*
- 110 *Decimam ad horrea Baronalia conducere tenentur vasalli.*
Praefertur in exactiōe ipsius etiam mutuantiū in specie semen, ibid. in casu 73.
- Pœnam ultra Augustalem possunt Barones imponere, ibid. in casu 74.*
- Barones possunt assisiam ponere, & ad Proregem recurrere pro extractandis vasallis insolentibus, ibidem in casu 75. & 77.*
- Assisiam ponere an possint Barones, num. 110. in casu 77.*
- Iuliani Casalis homines quomodo cognoscuntur a Baronibus diuersis, ibid. in casu 76. post nu. 110.*
- Vasallos insolentes possunt extractari, num. 110. casu 78.*
- 111 *Barones, quae non possunt facere, & seq.*
Non possunt exercere iurisdictionē criminalem sine priuilegio, ibid.
- 112 *Matrimonia inter vasallos non impediunt.*
- 113 *Piscationes prohibere non possunt, num. 113.*
- 114 *In vasallos seuire, vel eos pugnīs verberare non possunt.*
- 115 *Crimen laesae Maestatis non est, si vasalli Barones offenderint, vel occiderint.*
- 116 *Baro iurisdictionis civilis potest agere contra Baronem habentem iurisdictionem criminalem male habentem vasallos.*
- 117 *Defensas nouas facere non possunt Barones.*
- 118 *Barones non possunt vasallos cogere ad locandum, vel vendendum sub pœna, nec etiam in gabellis eorum terrarum participare.*
- 119 *Collectas soluere tenentur Barones pro bonis burgenfaticis.*
- 120 *Molendina, vel Tappeta Baronalia relinquere quando non licet.*
- 121 *Vinc. de Franch. opinio reijcitur quo ad materiam molendi.*
- 122 *Statutum Vniuersitatis ne Ciues eant ad molendum ad alia molendina, quam ad vniuersalia, an comprehendat molendina Ecclesiae, & an contra priuatores, nu. 124.*
- 123 *Libertas Ecclesiastica quando impeditur directē, vel indirectē, nu. 123.*
- 124 *Statuta Vniuersitatis contra molendina Priuatorum.*

- 125 *Natura non patitur, ut alienis Spolijs detentur.*
- 126 *Ius congrui an contra Clericos, & Ecclesias competat.*
- 127 *Nobiles à negotijs abstinere debent. Mercaturas facere Barones non debent, ibidem.*
- 128 *Officia vendere prohibitum est Baronibus.*
- 129 *Carceratos extrahere Barones non possunt.*
- 130 *Foveas subterraneas non debent tenere Barones.*
- 131 *Clericos Officiales creare non possunt à Baronibus. Prorex non potest creare Clericos in officiales.*
- 132 *Exteri non possunt esse Officiales in Regno, & nu. 137.*
- 133 *Officiales delinquentes in officio an teneatur Baro illos exhibere.*
- 134 *Baro potest citari in loco feudi.*
- 135 *Est Ordinarius vasallorum.*
- 136 *Per Officiales iurisdictionem exercere debet.*
- 137 *Exhibere homines liberos, quis non tenetur.*
- 138 *Substituens in officio an teneatur de culpis substituti.*
- 139 *Eligens an teneatur de culpa electi.*
- 140 *Fiduciarios non tenentur exhibere reum fugatum à Curia.*
- 141 *Citatio sola ponit in fuga.*
- 142 *Baro non tenetur exhibere Officiales delinquentes.*
- 143 *Si est contumax, non exercet iurisdictionem.*
- 144 *Inquisitos de sodomia, vel blasphemia, non potest guidare, vel aggratiare.*
- 145 *Nec prohibere vasallos ne faciant hosterias.*
- 146 *Syndici confirmatio quomodo à Barone fiat.*
- 147 *Custodia carceratorum vasallorum non est Vniuersitatis, sed Terrarum maritimarum sic.*
- 148 *Gratias facere pendente appellatione Barones non possunt.*
- 149 *Vasalli ad seruitia personalia cogi non possunt, nisi sint Angarij, nu. 173.*
- 150 *Iniuriantes ipsos, vel suos vasallos, Barones non possunt cognoscere.*
- 151 *Barones non possunt extrahere Mercatores, vel Aromatarios, nec Rex.*
- 152 *Novas defensas, vel forellas non possunt facere. Mercatores extrahari an possit à loco Baronali, ibid.*
- 153 *Baro criminalis non potest cognoscere Baronem civilem iurisdictionem habentem. Par in parem, non habet imperium, ibid.*
- Baro civilis, est proprie Baro, ibidem. Corradini Verba contra Iudicem, qui eum condemnavit, ibid.*
- 154 *Occidentales Baroem habentem iurisdictionem civilem, possunt cognosci à Barone habentem iurisdictionem criminalem.*
- 155 *Baro civilis potest cognoscere delicta coram eo patrata, puta tetem falsum.*
- 156 *Falsitas commissa in M.C.V. civili remittitur ad M.C.V. criminalem. Clericus deponens falsum coram Iudice laico, vel laicus coram Ecclesiastico quomodo cognoscantur, ibid.*
- 157 *Barones Neapolitani delinquentes uti Barones, non gaudent privilegio Neapolitanorum.*
- 158 *Non possunt cognoscere delinquentes, vel furtum committentes contra ipsos.*
- 159 *Fidare animalia in fundis alienis non possunt.*
- 160 *Remissiones vasallorum renunciare non possunt.*
- 161 *Non possunt inter eos consilium facere absque licentia.*
- 162 *Praminentias Mag. C.V. quando exercere possunt.*
- 163 *Venationem vasallis prohibere quando possunt.*
- 164 *Veditionem Nemoris Vniuersitatum prohibere non possunt.*
- 165 *Confinare vasallos ad loca ipsis non subacta, non possunt.*
- 166 *Vsura crimen quando cognoscere possunt.*
- 167 *Damna clandestina cognoscere non possunt.*
- 168 *Remissiones causa quando praterdere non possunt, & n. 169. et 170.*
- 171 *Infeudare res allodiales non possunt.*
- 172 *Rem feudalem burgenfaticam facere non possunt.*
- 173 *Vasallos cogere ad opera personalia non possunt nisi essent Angarij, & Perangarij.*
- 174 *Quando sunt suspecti, non possunt committere causas vasallorum.*
- 175 *Alienare bona Baronia per viam subinfeudationis non possunt.*
- 176 *Feuda eorum Curijs deuoluta hodie concedere possunt.*
- 177 *Regi subuenire tenentur in casu publica necessitatis.*
- 178 *Seruitia indebita vasallis iniungere non possunt.*
- 179 *Exercitia iurisdictionis diuidere; & plures Capitaneos facere non possunt.*

- 180 Citari possunt à M. C. V.
- 181 Regale praesidium concedere non possunt.
- 182 Aetati dispensare non possunt.
- 183 Gratias sine partis remissione facere non possunt.
- 184 Princeps Bisiniani parte non concordata, potest facere gratias.
- 185 Iudex non faciens iustitiam pro complacendo Barone, quomodo puniatur.
- 186 Derictus pro mercantijs exeuntibus per mare à Baronibus non exiguntur.
- 187 Mare adiacens Territorio, cuius est iurisdictionis, & num. 217.
- 188 Relatio Baronibus non datur in exigendis pœnis.
- 189 Barones visitates eorum Terras non habet hospitaciones, nisi habeat in privilegio. Rex hospitari potest, sicut fecit Carolus V. in anno 1525, in hac Ciuitate Neapol. ibidem.
- 190 Praesides Prouinciarum visitare debet suis sumptibus.
- 191 Barones Angarias vasallis imponere non possunt.
- 192 Angaria vasallis imposita, tyrannicè praesumitur imposita, & sic nulla praescriptio obstat, & nu. 219.
- 193 Donatiua non possunt exigi per Barones à vasallis, etiam si Rex ab eis exigeret ratione belli.
- 194 Pœnam mortis remittere quando Barones possunt.
- 195 Saluum conductum per absolutionem delinquenti promittere non possunt.
- 196 Moratoria non conceduntur à Curijs Baronalibus.
- 197 Leges interpretare, ampliare, aut limitare non possunt Barones.
- 198 Delegare causas (appellatione remota) non possunt Barones.
- 199 Venationes reseruatatas facere in montansis, aut in stuminsibus an possint Barones.
- 200 Sententia publicata contra inquisitum reuocari non potest à Barone.
- 201 Rehabitari facere Casalia diruta non possunt Barones sine licentia Regis.
- 202 Officialis durante tempore vnius anni non potest remoueri à Barone sine legitima causa.
- 203 Gabellias, seu Tributa non possunt Barones imponere.
- 204 Commissarios Regios carcerari quando possunt Barones.
- 205 Contribuere quomodo tenentur Barones Vniuersitati.
- 206 Barones actus Iudicarios abbreviare non possunt.
- 207 Currus, vel viaticas petere non possunt à vasallis.
- 208 Arbitrium exercere non possunt in pœnalibus.
- 209 Extra eorum Territorium iurisdictionem non exercent.
- 210 Delinquentes existentes in eorum Palatijs carcerari possunt.
- 211 Palatia Regis habent priuilegia, ne ab eis extrahantur inquisiti, seu carcerandi.
- 212 Infantia non insufflatur in Curijs Baronalibus.
- 213 Licentia asportandi arma non potest concedi à Barone.
- 214 Barones possunt per Banna prohibere asportationem armorum.
- 215 Cum Cruce non ingrediantur in eorum Terris.
Rex cum Cruce recipi potest in ingressu, ibidem.
- 216 Barones an succedant morientibus sine heredibus.
- 217 Barones non sunt Domini maris adiacentis.
- 218 Baro famulum vasalli verberare non potest.
- 219 Angarij, & Perangarij vasalli, qui verè sunt.
- 220 Monasterium SS. Stephani, & Brunonis de Nemore in Calabria habet vasallos Angarios, & Perangarios.
- 221 Suspicio in personam Baronis, non cognoscitur ab eius Curia.
- 222 Fascia, vel donatiua pro natiuitate filiorum, aut pro sponsalitijs vxorum non possunt petere.
- 223 Adbua Baronibus quomodo soluitur.
- 225 Iuramentum fidelitatis quomodo à vasallis recipitur.
- 226 Debetur Baroni habenti iurisdictionem ciuilem, ibidem.
- 227 Barones non habentes merum, & mixtum Imperium, non possunt torquere vasallos.
- 228 Non possunt in vasallos seuire cum verberibus, aut iurisdictione abuti.
Vasalli à Baronibus oppressi, quomodo prouocant ad libertatem, ibid.
- 229 Barones nouas impositiones vasallis imponere non possunt, etiam si Rex nouas imponeret illis.
- 230 Remissiones eorum vasallorum conuentorum vigore Regie Pragmaticae de censibus petere non possunt.
- 231 Contribuere tenentur in constructione murorum.
- 232 Non excedant arbitrium modum in

- 233 *exigendo subsidia sub poena.*
Vasallos cogere non possunt ad praestandum auxilium contra Regē.
- 234 Assensum denegare non possunt in alienatione subfeudorum.
- 235 Denegantes consanguinei praestare assensum in aliqua venditione Iudex supplet.
- 236 Inuestituram in feudo secundum quid denegare nō potest persona electa à Rege.
- 237 Extra Regnum quando seruitium praestare tenentur Regi.
- 238 Contrauentionem Regionum Bannorum circa venditionē victualium cognoscere non possunt.
- 239 Vasallos ad querelandam non cogant.
- 240 In eorum sententijs clausula (saluo Iure cōmutandi, vel moderandi) non ponant.
- 241 Fiscum habere non possunt.
- 242 Prohibere Vniuersitates, ut non se congregent, quando agitur de re contra ipsos non possunt.
- 243 Causas criminales cōtra Syndicos, & illos de Regimine litigantes cum ipso non cognoscant.
- 244 Saluaguardia vasallis litigantibus eū Barone quando conceduntur.
- 245 Non deputent Iudicem, vel Auditores extra Territorium.
- 246 Vasallos ultra Dietam non extrahebant pro eorum seruitijs.
- 247 Dieta est viginti miliarium per Terram, & quinquaginta per mare.
- 248 Adiutoria quando debentur Baronibus, vel Pralatis.
Pralati quando adiutoria petere possunt, ibidem.
- 249 Barones non habeant homines recommendatos, id est Brauos.
- 250 Vasallos obligare ad perpetua seruitia sine Regio assensu non possunt.
- 251 Ius succedendi non habent, nisi in feudalibus.
Pralati Barones nō habent ius succedendi, ibid.
- 252 Filias, & uxores vasallorum non cogant.
Rex potest omnia facere etiam circa filias, & uxores vasallorum, ibid.
- 253 Barones (mortuis suorum antecessoribus) non recipiant Sacramentum à vasallis sine Regis licentia.
- 254 Turres, vel Castra erigere non possunt.
- 255 Nec cogere Vasallos ad refectionem murorum suorum Castrorum.
- 256 Nec Clericos sub figurato delicto assassini carcerare.
- 257 Receptatores Bannitorum Regionū Tribunalium non cognoscant.
- 258 Confiscare bona vasallorum quādo possunt.
- 259 Si sunt foriudicati, vel Banniti, nō cogant vasallos ad eis seruiendū.
Disfructatores fratrum non cognoscuntur à Curijs Baronialibus, ibid. in casu 114.
Episcopos offendentes non cognoscuntur à Baronialibus Curijs, ibid. in casu 115.
Condemnare vasallos ad triremes ad beneplacitum, non possunt barones, ibid. in casu 116.
Condemnati ad triremes perpetuo sunt insuccessibiles, ibid.
Mercata, seu nundinas non possunt facere Barones, ibid. in casu 117.
Aqua à fluminibus publicis possunt vasalli capere pro irrigandis agris, ibidem in casu 118.
- 260 Aqua maioris quātitatis intruso operatur, ut factio proprio possit diuertere.
Et procedit etiam, si aqua intruserit ex se ipsa, ibid.
- 261 Seruitus reuocata dicitur, si concedenti incipit esse damnosa.
- 262 Aqua per fundum alienum duci non potest Domino inuito.
- 263 Seruitus non habet causam naturalem, sed est aut constituta, aut praescripta.
- 264 Contra consuetudinem antiquam non potest alterari.
Praesumitur cōcessa sine praiudicio alicuius, ibid.
- 265 Molendina plura fieri non possunt, si aqua ducitur pro vno.
- 266 Seruitus non extenditur ultra modum, quo usus erat.
- 267 Toti latitudini dilatata non debetur, si pro vno pradio erat constituta.
- 268 Seruitus dilatari nō potest in praiudicium pradij seruientis.
- 269 Seruitute alterata, quilibet tenetur ad damna.
- 270 Aqua ingressa in fundum meum, possum de ea facere quicquid volo, quomodo intelligitur.
- 271 Molendina in flumine publico facere quis potest, etiam si alteri nocet.
- 272 Onus probandi spectat ad habentem praesumptionem Iuris contra se.

OBSERVATIO IV.

De Baronagio, & Baronum materia,
ac potestate.

PRIMI Capitis explicatio huius quartæ Obleruationis est videre, quid vult dicere Baronagiū in hac lege nostra, & dicimus, quod est adunatio omnium Baronū tam Titulorum, quam non Titulorum, & Feudatariorum Regni pro concludendo quid erit agendum tam in donatiuis presentandis Regi, quam pro petendis gratijs ab eo, ac etiam pro expedientibus Regni, secundum conclusiones faciendas.

- 2 Et licet Ciuitas Neapolis, idest Syndicus, & Decuriones ipsius in parlamentis præcedant omnes Titulos, & Barones Regni (præter illos de sanguine Regio, vt vidimus in lēritia facta de anno 1630. pro natiuitate Principis Hispaniarum, in qua D. Dux Montis Alti Gener Dñi Alcalā Ducis in Regno. Proregis Electos, & Principem Conchę Magnum Admiratum Regni in Equitatu præcessit tanquam descendens ex Matre de sanguine Regio, licet magnus Iusticiarius Marchio Fuscaldi noluit interuenire, ne sibi præiudicaret. deq; possessione Ducis Mōtis Alti in præcedendo facit *Reg. de Ponte in trac. de pot. Proreg. tit. de assens. reg. §. 5. nu. 6. pag. mihi 326.*) ex quo Syndicus totam Ciuitatem, ac etiam Barones, & Regnum representat, &
- 3 in hoc actu Parlamenti omnis potestas Ciuitatis est transfusa in Syndicum, verum in
- 4 ipso actu, & die Parlamenti, Ciuitas nō habet vocem, quoniam ipsa nil donat ex priuilegio speciali ei & habitantibus in ea concessio, vt in *cap. 27. magni Capitanei, & cap. 32. Regis Catholici, in priuilegijs, & capitulis Neapol.* Verum in sequentibus Congregationibus, & sessionibus, interuenit per suos Deputatos electos: qui sunt duo ex qualibet Platea inclusa etiam Populāri: Istiq; Deputati tam in gratijs petendis à Rege, quam in firmandis literis ad Regem mittendis habent vocem, firmanē cum alijs Baronibus, quibus etiam præcedūt tam in loquendo, quam in firmando, & omnes ex Platea sex voces distinctas
- 6 habent: Baronumq; voces sunt aliæ duodecim, idest sex ex parte Titulorum, & sex ex parte Baronum, & Feudatariorum: In quo casu Syndicus est caput, & facit ordines, & mandata pro exequendis necessarijs in Parlamento, vt latè congerit *Reg. de Ponte dec. 15. nu. 23. & seq. & videre poteris in priuilegijs, & capitulis Neap. & in libris Parlāmē-*

torum existentibus in Tribunale S. Laurentij Ciuitatis Neap. & per Frecc. de subfeu. lib. 3. in fin. pag. 459. in quaestione quam facit ad hoc. Sed quomodo equitent in Regis ingressu, in quo Syndicus, & Electi præcedunt omnes, & clauēs Ciuitatis præsentant Regi, videas in priuileg. & cc. Neap. pag. 99. quo loci Cæsareæ Maiestatis Caroli V. describitur ingressus, & per Frecc. in los. cit. deque materia clauium perquire Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 8. nu. 22. & seq. pag. 162. honor enim qui debetur Regi, debetur & Regina, quæ Regis priuilegijs gaudet, l. Princeps. 31. ff. de legibus.

Secundi Capitis materia in hac 4. obseru. est videre, quot sunt Barones in Regno, & quot Titulati, & aliqua priuilegia eorum.

- 8 Sunt enim in hoc florētissimo Regno Barones Titulati vsq; ad præsens tempus notati infra p. 558. & seq. & in dies coalescunt, quia Tituli in dies concedūtur, & vendūtur, vt per *Io. Franc. de Pont. in conf. 134. & 135. vol. 2. licet qui titulos emunt, Titulares non sunt, Anna in sing. 166. per Salyc. in l. fin. C. ubi Senatores, vel Clarissimi, quæ sequitur Marc. Ant. Surg. de Neap. illustr. cap. fin. nu. 10. fol. 297. & probatur apertè in l. 1. C. vt perfectissimatus, dignitate, lib. 12. honor enim nō ambitione, sed labore acquiritur, contra. 14. C. de re milit. lib. 12. & probitate, & non precio datur, nam si emunt, aut aliqua negotia administrauerint, nobiles non dicuntur, vt ibid. cum glos. nec verè Comites sunt, vt per *Annam in singul. 166.**

Titulorum priuilegia enumerat, idem *M. Ant. Surg. in trac. de Neap. illustr. c. 23. nu. 17. & seq. fol. 224. ater. recessit enim ab Aula doctrina Freccia in lib. 3. de subfeud. in tit. de differentia feudorū regalium titulorum, & aliorum, propè nu. 6. vbi quod Tituli deputari, scū collocari non debent nisi super celebri Ciuitate, ac in personis de genere, & profapia Magnatuū; & idè actū est, vt titulati per Procuratores litigare debeāt tam in ciuilibus, quā in criminalibus causis, ne cogantur assidere cū Magistratibus, quo ipsi in loco indicant, aut stare tanquam litigantes; Vtraq; enim res cum periculo fit, siuè dignitates efficiantur cōtumelia, siue iudiciarius ordo præter dignitatē procedat, §. 1. in auth. vt illustres in Prouinciarijs omnimodo per Procuratores causas agant. conf. 71. secundū Iohannem Aloandri, & V. inc. de Franch. in decil. 138. in fin. est verum, quod Titulati inquisiti ante quam sint conuicti sedent, ceteri vero Feudatarij non, Frecc. in lib. 3. de subfeud. in tit. de differentijs inter feuda regalia. in differ. 48. fol. 437. Itti enim Titulati verè Regni, vel Regis Capitanei dicuntur, cap. 1.*

R de his

de his qui feud. dare poss. & tenet Lancellost. Conrad. in templo Iudicum, lib. 1. cap. 3. de Principe, pag. 128. suntq; Regij Officiales, V. de Franch. dec. 274. nu. 3. Tempore enim Rogerij I. in utroq; Regno Siciliæ non erant nisi 30. Titulati, quo etiam tempore ceperunt esse, septem officia Regni, vt per *Summonsè in 2. par. Histor. Neap. fol. 34.* hodie autem in hoc Regno Siciliæ citra Farum.

Principum, & aliorum numerus, ponetur infra Deo dante insimul cum Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & alijs Feudatarijs, in *vers. 14. obser. 1.* vbi Titulorù materia declinatibitur.

10. Duces quot, & qui sint, videbis, ibidem.
11. Marchiones quot sint, & qui, videbis, ibid.
12. Comites qui, & quot sint, videbis èt, ibid.
13. Barones simplices quot, & qui sint, videbis infra in eodem *vers. & obser.*
14. Feudatarij autem in Regno quot, & qui sint, videbis infra in eodem *vers. & obser.*
Tertium, & postremum Caput huius 4. *obseruat.* concernit potestates, & priuilegia Baronum.
15. Et ne antiquitatis simus contemptores contra terminos *tex. in l. fin. §. & bac. C. de iuro delib.* initia enim, & antiquiora tempora obseruanda sunt, *cap. 1. §. 1. de his, qui feud. dare poss.* habemus enim in *l. 2. circ. med. ff. de orig. iur.* quod Offilius Iulij Cæsaris amicissimus fuit primus, qui de iurisdictione scripsit, & est animaduertendù, quod vltra tria tēpora enumerata à *Capycio* circa erectionem vasallorum in *decis. 168.* De iure Codicis Domini Castellorum, & locorum iurisdictionem habebant, *l. 2. cum glos. C. de fundis limotropis. lib. 11.* sed ex Imperatoris concessione: quoniam si auctoritate propria illam occupassent, capitali pœna pledebantur, vt ibidem. Barones enim eo tempore vti emphyteutz considerabantur, qui colonis, id est vasallis non poterant prohibere vsum aquæ, *l. 1. C. de mancip. & colon. lib. 11.* & ante aduentum Normandorum ad hoc Regnum, Regiones, & Populi in eo erant sub diuersis dominijs, id est Comitibus, Principibus, & Ducibus, qui Magistratus constituebant, leges condebant, & neminem in Superiorè recognoscebant, nec Ecclesiam Romanā, nec Imperatorem Constantinopolitanum, quod aperte cognoscitur, & ex corù priuilegijs, in quibus solù Deum testantur in Superiorè, & ex *Heremperto in suo epitomo*, calesq; Domini donationes liberè, & plenariè præsertim.
18. Ecclesijs, & Prælati faciebant: & fortasse eo tempore vsum feudorum non erat in hoc Regno, eo modo, quo ab Imperatoribus inde.
19. inductus fuit. Et Carolus Magnus, qui im-

perauit circa annum salutis 800. (vel alio vt supra diximus *vers. 2. obser. 1. nu. 32.*) post deuictos Longobardos, vnicuique concessit licentiam liberè in Ecclesias disponendi, vt in *tit. de Benendutijs in Longobarda.* Hinc est, quod in anno 974. Comes Pennæ transtulit in Ecclesiam Calznouæ iurisdictione, vt post *Ricc.* notat *Frecc. in lib. 1. de subfeu. in tit. de antiquo statu Regni, nu. 1. 64. 65. & seq. pag. 70.* (& aliqua infra hic in *vers. 12. 21 obser. 1. nu. 94.*) & Rodolphus Machabeus titulabat se, vt *Dominus voluit Ciuitatis Seueriana, & Castellis Pisticij, & Appij Dominus, & aliarum Terrarum.* Iste enim cōdidit Monasterium S. Mariæ de Pisticcio, cui quamplurima territoria dedit cum potestate habitare faciendi Ciuitates, Villas, & Castra cum vasallis, vt liquet ex *Priuilegijs de anno 1037. & 1095.* Quæ iurisdictiones cum defensa S. Basilij olim Cafale sunt hodie Venerab. Monasterij S. Laurentij prope Padulā.

23. Sed postquam omnes Regiones Regni in posse Normandorum peruenere, ipsi omnia in alio diuini dominiū, & proprietatem possidebant, & ideo Dei gratia Duces, & Comites titulabantur, vt per *Frecc. in cit. loc. de antiquo statu Regni. nu. 69. pag. 70.* habebat enim omnimodam iurisdictionem ciuilem, & criminalem, & Reguli, & nō Barones vocabantur; idem *Frecc. de subfeu. in 2. autb. Baron. sub nu. 21. vers. & qui in Regno erant. p. 267. circ. med. in lib. 1.* & in illis tempestatibus ita obseruabatur. Superuenerunt inde Normandi, & Regnum possiderunt diuersis legibus, sed inde Imperator Fredericus Regni Rex in anno 1222. constitutiones condidit, legemq; particularem in *constit. Et, qua ad speciale decus*, vt iurisdictiones, & alia Regalia ad Barones non transeant, nisi specialiter, & expressè concessa fuerint, *Io. Vinc. de Anna in alleg. 42. nu. 10.* merito dixit *Bal. in cap. 1. de allod. num. 11.* quod iurisdictiones sunt apud Cæsarem tanquā apud fontem, à quo fluunt, & resfluunt, sicuti flumina ad mare, ab eo n. per concessionem, commissionem, & confessionem fluunt, sed ad eum per appellationes, nullitates, & querelas resfluunt, vt per *Innoc. in cap. cum M. Ferrariensis. de constit. &* ideo in Regno omnes habentes iurisdictione in eorum Caltris, seu Oppidis, secundum communem vsum loquendi Barones appellantur, *Frecc. in lib. 1. de subfeu. in tit. de orig. Baronum. pag. 8. nu. 11.* vbi latè de nomine, & origine Baronis. Quinimo & si Regij Officiales dicuntur, vt supra, tamen si quis eos offenderit, in crimen læsæ Maiestatis non incidet, *Anna in c. 1. nu. 12. quib. mod. feud. amittatur.* & quid in Hispania significant, & quando

quando originem sumpserunt, ponit *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 10. par. 1. & Masrill. de magistr. lib. 4. cap. 2. num. 54.* vbi quod quando Carolus Magnus Saracenos expulit ex ea, diuisit in 9. Comites, 9. Vicecomites, in 9. Valuafores, & totidem Barones.

27. De iure autē communi, non dicitur Baro, qui habet plura feuda, nisi sub se feudum quaternatum haberet, *Andr. in cap. 1. num. per totum*, de Capitaneo, qui Curiam vendidit, vel ille, cui Rex feudum in Baroniam daret, idem *Andr. in cap. 1. num. 11. de controuersia feudi apud pares terminanda. vers. sed si Rex. Io. Andr. Georg. in alleg. 5. num. 5.* & latè declarat *Cassianus in catalog. gloria mundi. par. 8. confid. 15.* vbi quod Baro vult dicere fortis, & verè Capitaneus dici debet, & quod in Regno nostro omnes Nobiles habentes iurisdictionē in suis Oppidis, vel Castris dicuntur Barones; sed in Francia Baro non dicitur, nisi habēs quatuor Castellanas sub se, Hospitale fundatum, aut Ecclesiam Collegiatē cū sigillo autentico, vt ibidē *vers. in multis.* De iure autē communi omnis, qui præstet Villæ, vel Castro, dicitur habere dignitatē, *Bal. in Scateri. quis dicatur Dux.* vbi quod minores Valuafores, idest subfeudatarij non sunt nobiles, nisi antiqua feuda haberent.

29. Baro est Ordinarius suorum vasallorum, *Andr. in §. scriba. sub num. 26. ibi, Dominus est Ordinarius suorum vasallorū. de prohib. feudi alien. per Freder. per §. si vero, in auth. de Questoribus. & infra hic num. 135. Bouadill. in politica. par. 1. pag. 640. & seq.*

30. *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proregis. fol. 32. num. 58.* & licet Regij Officiales vocentur in *decis. Vinc. de Franch. 211. nu. 7. & 274.* contrarium tenet *Andr. in cap. 1. num. 13. vers. & quidem. de controuers. inuest. & in effectu omnes dicuntur Barones, etiam si Titulati forent, ex quo omnes feudum dare possunt, cap. 1. §. fin. de his, qui feudum dare possunt. & si Princeps, vel Duces, vel Marchiones, aut Comites vocantur, tamen improprie, & abusuè dicuntur, Bouadill. in polit. par. 1. lib. 2. cap. 16. num. 218. pag. 655. & Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 10. par. 7. circa princ. & ideo sub generali vocabulo Baronum comprehenduntur omnes prædicti, differunt enim in vno, quia Titulatis alimenta debentur sequestratis bonis ad instantiam Creditorum, secundum *Rodriguez in tract. de conuersu. & priuileg. credit. par. 1. artic. 1. num. 77. fol. 15.* verum hoc obseruari non video, tu autē perpende dicta infra hic *num. 82.* vbi quid*

erit in magna paupertate Baronis, per doctrinam *Freccie* ibi allegatam.

31. Cumque agimus de materia Baronum, qui propter peccata Populorum, multi, ac multi in Regno existunt, licet tempore Imperatoris Frederici in Regno vnus erat Magister Iustitiarius, & in singulis Prouincijs Regni, vnus Iustitiarius, vnus Iudex, vnus Actorum Notarius, & vnus Magister Camerarius: & in singulis Ciuitatibus vnus ordinabatur Baiulus, & vnus Iudex, & omnia prædicta officia erant annalia, vel saltem biennialia, vt in *Regni constitut. occupatis nobis*, & est in *L. 4. C. de suscept. lib. 10.* Tempore enim prædicto Barones iurisdictionem non habebant, & Terrerij vocabantur, & pœnam vnus Augustalis tantum imponere poterat, vt infra in *vers. 12. obseru. 1. num. 102.* quini- mo iurisdictione nō vendebatur, vt notat, *Bal. in §. ex ea lege. num. 2. de lege Corradi*, vbi quod inde consuetudo fuit in contrarium: & consuetudo vincit legem, & inde per quatuor literas Arbitrarias à Carolo I. & Rege Roberto Baronibus concessas, fuit comunicata iurisdictione cū mero, & mixto Imperio, vt videbimus infra in *vers. 12. obseru. 1. num. 99. in cap. ad secundum punctum*, Et sic aduerte ad illud, quod dicit *D. Ragens Constitutus in l. 1. de iure fisci. lib. 10. pag. 58.* quod

34. ab Alphonso Primo fuit comunicata cognitio Baronibus de mero, & mixto Imperio. Quoniam non ab Alphonso Primo, sed à Rege Roberto fuit talis comunicatio facta, vt infra videbimus in *d. vers. 12. obseru. 1. nu. 107.* nam Alphonso Primus solummodo confirmauit merum, & mixtum Imperiū Baronibus, vt in *capit. & priuileg. Neap. cap. 9. fol. 5.* & non principaliter concessit, sed quid veniat sub hac concessione meri, vel mixti Imperij, aut simplicis iurisdictionis, & bassæ: quælo ne pigeat videre, *Cassan. in consuet. Burgund. in verb. deq. Iudices. rub. 1. nu. 90. & seq. fol. 76. & seq.*

Est ergo videndum de aliquibus, quæ Barones possunt, vel non possunt facere vigore suorum Priuilegiorum, præter relata ab *Afflic. in decis. 265.* & per alios Doctores in diuersis locis, & per *Andr. in §. præterea, & §. fin. quid sit inuestit.* vbi Domini ex vsu à vasallis curtizantur. Et inter alia infra scripta adnotanda curari, forsitan non inuicilia, quæ vt plurimum in facti contingencia eueniunt. Licet in dies pulluleat grauamina, etiam incogitata, quamuis hoc sit vetus malum, quoniam semper Pauperes Vniuersitates de Dominis conquestæ fuerunt, *§. 1. & §. si vero. in auth. de Questore. & Hispaniæ seruatur*, non posse vasallos in ius vocare Do-

minos absque licentia Regis, *Auend. de exequend. mandat. Regum. par. 1. cap. 11. in princ.* quo casu saluaguardia vassallis litigantibus cum Barone conceditur, & vocatur *se-gplo real*, ut *ibidem per eum*, & de his vide *infra vers. 7. obseru. 3. num. 53. & Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 12. nu. 143.* affirmat vnam Aulam destinatam esse Cathaloniz pro audiendis grauaminibus vassallorum. Sed *Andr. noster in §. & si Dominus. num. 11. vers. forte. de milite vassal. testatur*, quod Hispani, & Catalani guerram faciunt Dominis, quando iniustitiam ab eis habent. Sed remedium esset profiguum, Vindicatores per Regnum mittere contra Barones, ut aduertit *Io. V. inc. de Anna in sing. 155. ad Capye. in repet. l. Imperiali. fol. 14. col. 1. post Bald. in cons. 283. vol. 3. & contrauentiones pragmaticarum sub tit. de Baronibus. recognoscere*, & secundum *l. vnicam. C. quibus ad conductionum pradiorum fiscalium accedere non licet. lib. 11. iudicare*, & punire, quod precipue Dominorum Proregum cura esse debet, iuxta illud *Ioseph lib. 1. de Bello Iudaiso. docet Regno clarissimo Præsidentem iniquitate oppressis manum porrigere*. Sed ad materiam deueniamus.

Primo, enim notabuntur aliqua, quæ possunt.

Secundo, verò, quæ non possunt Barones facere.

Quæ possunt inter alia, sunt infrascripta.

- 35 I. Possunt Barones causas vassallorum summarie committere, & de hoc de iure Regni per *Regias Pragmaticas de ordine Iudiciorum*, quæ dant potestatem prædictam cum clausula sola facti veritate inspecta, de intellectu, cuius vide *Grammat. in cons. civil. 91. num. 23. & Cachéran. in decis. 1.* quia de iure communi non possent. Soli enim Principi hoc est concessum, *Carauit. in ritu 288. num. 9. circa merium, Paris de syndicato. in verbo. sententia. vers. est tamen. fol. 293. ater. & Auend. de exequend. mandat. Regum. par. 1. cap. 5. num. 7.* licet etiam potest Baro alteri delegare, secundum *Abbatem in cap. cateru. de iudic. & in cap. prudentia. col. 4. & 5. de offic. deleg. & in l. fin. ff. de officio Præsidi Vigilum*. quæ procedunt etiam in Prælato habente vassallos cum iurisdictione, potest enim causas etiam committere metu irregularitatis cessante, *cap. fin. ne Clerici, vel Monaci. in 6. Diaz in pract. crim. cap. 100.* ubi quid si Princeps Prælati delegat causas criminales, & *Ripa in cap. 2. num. 57. de iud.* quo vero ad grauamina à Prælati illata in vassallos molentes in eorum molendinis, vel

coquentes in eorum furnis, aut eorum bona occupando, vel appellaciones prohibendo, vide *element. vnic. de excessibus Prælatorum*. Sed aduerte, quod licet à Delegato ad 36 delegantem appellatur, & successiue à Delegato Baronis appellaretur ad Baronem, secundum *Frecc. in 13. auctor. Barorum. num. 3. lib. 2. pag. 245. & Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 76. pag. 220.* contrarium tenet *Couar. pract. quæst. cap. 4. nu. 8.* dicens, quod si Baro delegat causam, à delegato huius Delegati appellatur ad Regia Tribunalia, & non ad Iudices secundarum, vel tertiarum causarum Baronis, cui assentio, & ratio euidens est, quoniam si Baro recedit à remedio ordinario, & illo extraordinario delegationis vitur, ei est imputandum: & plura priuilegia habere non debet.

37 Sed quod Baro non possit causam delegare, *decisum fuit in S. C. in anno 1597. in causa Vniuersitatis Castelluciz*, cum eius Barone, in Banca de Figliola, & vide *infra hic num. 198. & 206.*

Fuit etiam controuersum, num possit Baro causam propriam, quam habet cum vassallo delegare, & *Mastrill. in decis. 234. vol. 3.* videtur inclinare in partem affirmatiuam, & in eadem sententia est *Couar. variar. resol. cap. 18. nu. 46. fol. 403.* sed contrarium tenet *Bouadill. in polit. par. 1. lib. 2. cap. 16. num. 140. & 164. fol. 643.* & sic decisum refert *Vrsill. ad Afflic. decis. 265. num. 35.* ex ratione, quia Baro in hoc casu nullam habet iurisdictionem cum vassallo, & ad M. C. spectat cognitio; & ita teneas, alias maximum sequeretur inconueniens, quoniam delegaret causam cui vellet, & esset contra *textum in l. Iulianus. 17. ff. de iudic.* & in causa propria per indirectum iudicaret, contra *text. in l. 1. C. ne quis in sua causa iudicet*, Solius enim Regis est, proprios Iudices sibi constituere, ut in *oto tit. de offic. Procur. Casaris*; & diximus supra in *vers. 3. obseru. 3. nu. 137. & Lancellot. Conrad. in templo Iudicium. lib. 1. cap. 8. pag. 134.* Nota tatem hic corollarie, quod licet Delegatus Regis sit maior Ordinario in illa causa, ut tetigimus supra in *vers. 3. obseru. 3. num. 142.* tamen Delegatus Baronis non est maior Ordinario Baronis secundum *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 16. nu. 1011. pag. 630. & Franc. Marcus in decis. 72. num. 3. & 4. lib. 1. Corrasius lib. 3. miscellanarum. cap. 19. & Roland. in cons. 12. cap. 1. vol. 2.* sed circa hoc cogitatur, quoniam delegata causa, Ordinarius non potest in ea se intromittere.

II. Barones vti primi Ciues (*Vincen. de Franch.*)

Franch. in decis. 197. num. 18. & in pragmat. 11. & 12. de Baronibus) possunt, imò debent curare, vt singulis annis reddantur cōputa ab Administratoribus Vniuersitatum, secundum disposita in *pragmat. 5. §. 19. de Administratione Vniuersitatū. & idem dixit Frecc. in lib. 2. de subfeud. auct. 18. pag. 350. & Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. fol. 615.* sique Syndici, vel alij administrantes pecuniam publicam fraudauerint, aut in ascriptionibus illicitis, vel in exactione immoderati fuerint inuenci, pena plumbearum iētuum puniantur, *l. quilibet. 40. C. de decurionibus. lib. 10.* curareq; debent, ne venditiones, donationes, vel alij contractus fiant cum potentioribus ad fraudandas solutiones functionum fiscalium, & aliorum onerū Vniuersitatis, *l. 1. C. vt nemo ad suam protectionem &c. lib. 11.* siq; donationes essent factæ à patre filijs Clericis perquirant, *Felyn. in cons. 46.* secundum quod fuit iudicatum Romæ in anno 1596. inter Vniuersitatē Stili, & Episcopum Squillacensem, nota tamen hic, quod etsi Baro est primus Ciuis, nō per hoc custodia clauium Ciuitatis, aut portarum tempore pestis ad ipsum spectat, sed ad Syndicos, & Decuriones Ciuitatis, *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 10. par. 2. num. 17. & seq. de qua materia videas etiam Bouadill. in polit. tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 22. pag. 162. ater. vbi consuetudinem esse attendendam ait,*

III. Possunt ratione iurisdictionis quam habent in publicis pascuis tot animalia immittere, quot duo Ciues ex ditioribus, *Couarra. pract. quest. cap. 37. versic. est denique. cap. 1. & ideo per Regiam Pragmat. 11. & 12. sub tit. de Baron. est statutum,*
 41 vt Barones moderatè vtantur commoditatibus, & pascuis publicis, & per prius dixerat *Bald. in l. 2. C. de pascuis publ. lib. 10. in 2. col. & Paris de syndic. in tit. de excessibus Baron. cap. 1. num. 20. & Frecc. de subfeud. lib. 2. in author. 46. fol. 374. & Auend. de exequend. mandat. Regum. part. 1. cap. 4. num. 25.*

Et sic etiā possunt lignare in montaneis vniuersalibus, *Bouadill. in polit. par. 1. lib. 2. cap. 16. num. 168. fol. 644.* ex ratione, quia contribuere tenentur, vt *ibidem fol. 651. nu. 175. & infra hic num. 73. & 205.* sed quomodo vasalli, & Barones altrinsecus pascere teneantur, habemus *singul. 10. Vincent. de Anna 80.* ad quem semper recurrimus in hac materia propter decisiones ibi relatas hinc inde, quem videas,

42 IV. Possunt guidare vasallos, *Regens de Ponte de potest. Proreg. §. 4. de prouis. fieri solitis. num. 54. pag. 31.* guidatica enim habent originē, ex *l. 1. & 2. C. de nauicularijs. lib. 10.*

43 V. Possunt vasallos cogere ad appellandum ad Iudices suarum secundarum, vel tertiarum causarum, & non ad Regia Tribunalia per saltum ire, *D. Riccius in collectanea 1923. & ratio est, quia Barones sunt Officiales Regij, Vincent. de Franch. decis. 274.* quinimò vasalli de communi consensu non possunt in præiudicium Baronis prorogare iurisdictiones in alios, *Bal. in cap. Imperialem. col. 1. de prohibita feudi alien. per Feder. fol. 88.* sed cognitis causis prædictis per eorum Iudices, non possunt postea prohibere, quin appelleretur ad Regia Tribunalia, alias incidere in crimen læsæ Maiestatis, *Luc. de Penna in l. 1. in fine. C. vt nemo ad suum patrocini. lib. 11. per l. 4. C. ad l. Iul. Maiest. & Capyc. in decis. 130. num. 10.* sed *Io. Vinc. de Anna in singul. 62.* tenet, quod nec possunt prohibere vasallos, nisi in præiudicium eorum iurisdictionis veniret: & infra hic in 24. *potestate videbis.* quæ tamen intellige, si habent secundas causas, alias etiam de voluntate vasallorum, non possent cognoscere, *Auend. de exequend. mandat. par. 1. cap. 16. in prinç.*

44 VI. Possunt (pendente appellatione ad Iudicē secundarū causarum) remittere Pēnas, & facere gratias inquisitis, *Vinc. de Franch. decis. 370.* quod intellige cum partis remissione, alias secus; fuit enim carceratus quidam Baro, qui pendente appellatione, composuit inquisitum absque partis remissione, *Anna in repetit. cap. 1. de vasall. decrep. atatis. num. 139. & Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. 3. de elect. officia. §. 1. nu. 11. & vide infra hic nu. 148. & 183. & infra in vers. 12. obseru. 1. nu. 102. & seq. vbi quomodo sint faciendæ tales gratiæ, seu compositiones, & supra in vers. 3. obseru. 1. num. 39. & de decretis exulet, vel soluat etiā videbis, & an foriudicationis gratiam cōcedere valeant suis vasallis.*

45 VII. Possunt pro maritanda, vel monachanda filia subuentionem à vasallis petere, quod intellige in tempore quo verè sit matrimonium, vel monachatum, *Vinc. de Franch. in decis. 42. Fontanell. de pact. nupt. tom. 2. claus. 5. glos. 4. nu. 22. & seq. & extendendam pro prima, quàm pro secunda, & alijs sequentibus filiabus, Andr. in constit. quamplurimum,*

rimum, Bartholom. de Capua num. 11. & in constitut. Comitibus. quod procedit etiam si feudum peruenerit ex concessione auunculi, *Salerni. in decif. 22.* & sunt manuscriptæ: verum si ipsi Barones, vel eorum filij vxores ducerent, secus ellet, vt ibidem; sed non desunt, qui hoc etiam admittant, *glos. in l. placet 5. in verb. extraordinarium. cum seq. C. de sacrosanct. Eccles.* licet *glos.* illa loquatur in Principe, & vide infra hic in *potestate 43. 51. 53. 60. & 65.* & in causa Comitum Arenarum, & Stili, per Regiam Cameram (referente *Presidente Antonio Baldascino Hispano sub die 23. Iunij 1524.*) fuit facta taxa caroleno-
46 uentione maritaj filie dicti Comitum, & in causa D. Ducis Suetia fuit data dilatio vnus anni ad soluendum subuentionem prædictã, vt ex decreto R.C. 14. *Maj 1544.* in Banca : : : : idest medietas in fine octo mensium, & alia in fine anni.

Sed pro monacagio soluuntur grani 25. vt ex decreto Regia Camera 6. *Iulij 1551.* in causa Michaelis Io. Gomez, cum Vniuersi-
47 tate Albanellæ; Rex autem pro maritajo eius filie, vel sororis 15000. vncias auri exigere potest, vt in *capit. Papa Honorij IV.* fuit conclusum, vbi quod pro faciendo fratre milite 12000. vncias exigere potest, & pro defensione Regni, vel redimenda persona Regis 50000. vncias exigit; & in vita Regis Manfredi legitur, quod Rex dotabat filias cum dote ducatorum 18000. vt per *Summontem in vita Manfredi. & de capit. Papæ Honorij vide infra in vers. 4. obseru. 1. nu. 9.* & simile adiutorium deberi matri dominæ vasallorum, decreuit *Rex Gulielmus*, quia non datur diuersa ratio, quam in patre, *Freccia de subfeud. lib. 2. in quest. fol. 277.* graue enim est munus pro filia maritum querere, & difficile, & raro congruum, & cæteris paribus idoneum adinuenire. At pro maritanda filia spuria, vel naturali subuentionem non deberi, tenet *Freccia in lib. 2. de subfeudis, quest. 3. fol. 289.* sed contra ipsum posset argui, siquidem in *quest. 16. fol. 305.* tenet vasallos teneri ad subueniendum pro faciendo filio naturali milite: ergo & pro maritanda filia naturali etiam tenentur.

48 VIII. Possunt Barones non habentes successores vendere feudum, dummodo pretij implicetur in emptionem subiectam loco feudi in casu deuolutionis Regio assensu mediante, *Regem de Ponte in tract. de potestate Proregis. fol. 210. num. 8. sub titulo de regalibus impositionibus. §. 7.* quo verò ad renunciationem hypothecæ super feudo vide *Lanar,*

in conf. 87. & eundem Regem de Ponte in d. tractatu de potestate Proregis. fol. 318. §. de assensibus Regijs.

49 IX. Possunt Barones carcerare Algueros, vel Commissarios citantes, vel exequentes in eorum Terris absque licentia Domini Regentis M.C.V. & requisiti illam ostendere teneantur, alias carcerentur, *l. 5. C. de exequit. & exact. lib. 12. & ad Iudicem suum remittantur ibidem, & adest cap. 35. Cathol. Maiestatis, in priuileg. & capit. Neap. pag. 61.* quo disponitur, vt carceratos extrahere non valeant, nisi ostensis prius eorum commissionibus; sed in criminalibus, post executum effectum licentiam petant, *pragm. 36. nu. 12. de offic. Magistrum Iustitiarum;* limita tamen, nisi citatio exequutio contra ipsos Barones, vel eorum Officiales essent facienda, quia tunc nulla licentia ab eis peti debet, vt ibidem.

X. Possunt cognoscere de ponderibus, & 50 mensuris, si habent mixtum Imperium, *Cassaneus in consuetud. Burgund. in verb. des Iustices. rub. 1. num. 97. vers. item ius mensurandi. fol. 78. per text. in auth. de coll. §. si autem collatores. col. 9. & l. modios. C. de susceptoribus. lib. 11. & litem queritur, §. si quis mensuras. ff. locati, Anna in singul. 388. & in alleg. 52. in fine;* vbi quod Ecclesia, quæ habet merum, & mixtum Imperium de ponderibus, & mensuris cognoscere potest, & similiter possunt mercata facere sine Priuilegio Principis, secundum *Bal. in l. 1. C. de mundanis.* sed dubito, per dicta, idest in his, quæ non possunt facere *casu 127.*

Quinimo etiam Baiulus de ponderibus, & 51 mensuris, & assijs potest cognoscere, idem *Anna in repetit. constit. Regni. Si quis aliquem. nu. 26.* quæ est posita post primum volumen Consiliorum Fabij de Anna eius filij, idemq; *Anna in sing. 47.* sed quomodo Portulaniæ ius per terram possit cognosci, idem *Anna in singul. 187.* & in causa Venerabilis 52 Monasterij Sancti Martini supra Neapolim Baronis Casalis Noui, olim vocati Piri, siti in Territorio Auerse, cum Ioanne Thoma Cardillo eius possessore officij Sicilæ Ciuitatis Auerse Actore in Regia Camera Summarie, in Banea de Raimo, dicebam, quod Monasterium poterat, & potest cognoscere de ponderibus, & mensuris in vasallos dicti Casalis, et alibi habitantes, cum solo priuilegio meri, & mixti Imperij, etiam si non adesset clausula (cum ponderibus, & mensuris) per supra allegata. & licet *D. Tapia in repet. §. beneficium. ff. de constitutionibus Principum,*

cap. 2. nu. 50. dixerit, in hoc Regno speciale priuilegium quoad pondera, & mensuras requiri, stante Tribunali erecto Magnæ Regiæ Curia Siclæ (de quo diximus supra hoc *vers. obseruat. 3. num. 298.*) & quod hoc perceperat oretenus à Regente Ribera Locumtenente Regiæ Camera Summaria; & D. Tapiam, sequitur *Mastrill. de magistrat. par. 2. cap. 16. nu. 95. pag. 78.* qui allegat *D. Capiblanco in pragmat. 8. de Baronibus num. 153.* sed intellige in *pragmat. 8. par. 1. nu. 296.* tamen prædicti DD. non respondent ad allegata per *Annam in locis prædictis*, quinimò *Anna in singul. 388. in fine*, hoc cumulatiuè admittit, stante autoritate Magnæ Curia Siclæ (quæ ad præsens est extincta, vt supra diximus *vers. 3. obseru. 3. num. 299. in fine.*) Nos autem sumus in Ecclesia habente merum, & mixtum Imperium eo ipso, quod ei fuit Castrum concessum, *Gayll. præf. obseru. lib. 2. obseru. 61. in fine*, cuius Iura fauorabiliora sunt, & non agimus cum Fisco, sed cum dicto Cardillo, qui fundatur in suo Priuilegio, quod strictissimè est interpretandum, & non extenditur vltra Ciuitatem Auersæ, nec secundum *Gayll. præf. obseruat. lib. 2. obseru. 62. num. 9.* potest extendi in præiudicium Baronum possidentium Casaliam in Territorio Auersæ, in quo ante annum millesimum Barones fuerunt, vt testatur *D. Freccia in lib. 2. de subfeud. in tit. quis dicatur Baro num. 9. fol. 101. & Bal. in cap. 1. num. 10. de cap. qui Curiam vendi. post Io. Andr. in cap. si Ciuitatis. de sent. excomm. in 6. dixit*, quod si conceditur Priuilegium, vel immunitas Ciuitati, non includit Castrum, & si Castrum, non includit Villas existentes sub ipso. In casu nostro validior etiam ratio est, quia Monasterium habet amplissima Priuilegia Regiæ Ioannæ Primæ, & Secundæ, & aliorum Serenissimorum Regum, ante Priuilegium prædicti Cardilli, & Priuilegia sunt Monasterio cōcessa pro salute animæ Regis, quo casu omnia Iura etiam cum mero, & mixto Imperio in Ecclesiam transiunt, *Oldr. conf. 253. & Fabius de Anna in collectanea obseruat. 20.*

53 XI. Possunt transigere inquisitos de blasphemia Sanctorum, præter illam de Deo, de Christo, & de sua gloriosissima Matre, vt in *pragm. 3. de sodom. & notat Anna in singul. 67.* quod aduerte, ne cum generalitate erres, quod de blasphemia non debet fieri transactio, *pragm. 3. de blasphemantibus*, quia procedit in dictis tribus casibus, vt supra, & in quadam causa grauissima sic obtinui in Colateralis Concilio, & quendam Insipientem

aliter prætendentem, arreftare feci, vide infra in quibus Barones nõ possunt, in *casu 15. num. 144. & in vers. 12. obseru. 1. num. 115.* Tamen in hæ materia blasphemia nota, quod est penam remigationis per quadriennium, *pragm. 1. de blasphem. & testes non repellantur nisi ex capite inimicitia, Anna in singul. 67.* & reliqua habes apud *Novar. in opusculo Iuris Pontificij noui concl. 1. de blasphemantibus.*

54 XII. Possunt vasallos in vna suarum Terrarum relegare ad tempus, si plures Terras habent, *Vinc. de Franch. in decis. 26.* Ratio est, quia quilibet Baronia dicitur vna Prouincia, *Andr. in cap. 1. num. 3. de Capitaneo, qui Curiam vendidit, Frecc. de subfeud. lib. 2. sub tit. quis dicatur Comes. num. 31. fol. 107.* ita etiam & Regnum Prouincia vocari potest, vt ibidem; Hinc est, quod hodie ab Hispanis Prouinciæ vocantur Regna, quæ à nostro Potentissimo Rege possidentur.

56 XIII. Possunt, si plures habent Terras, constituere Audientiam secundarum causarum in vna ex eis, *Vinc. de Franch. in decis. 26.* sed debent constituere Officiale per tempus ordinatum, & non modo vni, & modo alteri, causas cōmittere, vt alias fuit in facti contingentia Iudicatum, *Capiblanco in pragmat. 1. num. 120. de Baronibus*, & similiter eorum Vicegerentes, & Notarios, seu Actuarios creare, *glos. & ibi Innoc. & Doct. in cum P. Tabelio de fide instrum. & Auend. de exequend. mandat. par. 1. cap. 10. in princ. vbi quod Actuarij, & numerus Ministrorum non debent augeri, & isti Officiales municipales non possunt municipium exire, l. dum virum. 53. C. de decur. lib. 10.*

57 XIV. Possunt de crimine falsæ monetæ cognoscere, si merum Imperium habent, & in eorum priuilegijs non adest exceptuata cognitio criminu læsæ Maiestatis, ac falsæ monetæ, *Afflic. in verb. monetæ. num. 13. inquit. qua sint regalia.* licet contrarium teneat *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 7. cap. 16. nu. 195. pag. 651. post Tiberium Decianum in conf. 52. tom. crim. lib. 4. D. Rouitus in prag. 1. nu. 43. vbi de crim. agi oport.* Articulus iste fuit disputatus in *decis. Vinc. de Franch. 275.* & concluditur, quod non, sed inde in causa Principis Bisiniani, fuit decisum pro Principe, vt per *Bammacarium in cap. si vasallus culpam. num. 181. si de feudo defuncti milit.* sed in causa prædicta cōtendebant duo Iura inter se oppugnantia videlicet *l. 1. ff. de iudic. & l. viam publicam. ff. de via publica.*
in d.

- in d.l. 1. habetur, quod per non vsum decen-
nij amittitur Priuilegium; & dum Princeps
Bifoniani non erat in possessione per multa
tempora non debebat obtinere; sed respon-
debatur cum d.l. viam publicam, vbi quod si
nunquam euenit casus, nunquam amittitur
Priuilegium, (hinc Antonius Perez ait, in
actibus raris sufficere vnum exemplum.) sed
sic erat, quod nunquam euenerat casus huius
falsæ monetæ, ergo non amittitur priuile-
gium, & ita fuit decifum, vt per D. Regentē
Tapiam de Iure Regni, in constit. statuimus,
num. 8. quid in crimine usurarum? vide An-
nam in constit. Regni, statuimus, cum seq. &
pragm. sub tit. de usuris.*
- 58 XV. Possunt à carceratis ius portelli exi-
gere, etiam si hoc nō habeant in Priuilegio,
& ita decifum refert D. Rouitus in pragmat.
19. de Baronibus, ratioq; esse potest, quia
si habent potestatem carcerandi, quæ præ-
supponit potestatem faciendi carceres, intē-
siuē, & cōprehensiuē venit potestas exigendi
Iura solita à miseris carceratis, & sic tacitē
accrescit suæ iurisdictioni, vt infra hic n. 62.
- 59 XVI. Possunt pro facienda Camera re-
seruata, aliquid ab Vniuersitate exigere,
Camiūus ac Curte in diuersorio Iuris feudo-
rum fol. 36. 46. & 47. Regens de Ponte de
poteft. Prorog. tit. 1. §. 6. nu. 22.
Et possunt si iunt Principes, aut Titulati
etiam facere plures Cameras reseruatas, si
plures habent Terras, secundum qualitatem
personarū, Moles in dec. 28. & in c. 4. in priu.
& cap. Neap. fol. 124. vbi quod emptor vnus
Terræ Cameram reseruata facere potest,
sicuti faciebat venditor; Sed limita, quia
per transitum, id est per vnum diem, & vnā
noctem tenentur Cameræ reseruatæ hospi-
tari, cap. 18. Casareæ Maieftatis. in priuileg.
& capit. Neap. pag. 130.
- 60 Sed numquid Episcopi, Prælati, Abbates,
& Monasteria, qui Terras possident, Came-
ras reseruatas facere possint? fuit in facti
contingentia dubitatum in Regia Camera,
& decifum, quod non, vt per Regent. Moles
in decif. manuscripta 28. in fin. vbi quod nec
subfeudatarij gaudent hoc priuilegio, & ra-
tio fuit, quoniam gratia illa de faciendo Ca-
meram reseruata, processit ratione mulie-
rum, ne milites stent, vbi Baronum mulie-
res habitant, vt in priuilegijs, & capitalijs
Neapol. fol. 61. in cap. 32. Cathol. Maieft.
sed in Prælatis, & alijs personis Ecclesiasticis
hæc ratio cessat, ergo cessat, & priuilegium;
Quo vero ad potestatem Prælati delegantis
causas criminales vide supra hic num. 35. in
fine, & circa Prælatos Barones quomodo
iurisdictioni Regi subeant pro vasallis, vide
Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glof.
10. par. 1. circa princ. & seq.
- 61 XVII. Barones possunt præferri in ven-
ditionibus fructuum suorum vasallorum,
quando volunt emere pro ipsis, Frecc. de
subfeud. lib. 2. in auctorit. 34. num. 7. & vide
Nouar. in prag. Regni 1. de Baronib. à num.
22. cum seq.
- 62 XVIII. Possunt etiā Barones iurisdic-
tionem civilem habentes eorum insignia, &
arma, quæ denotant dominium depingere,
D. Capiblancus in pragm. 1. nu. 64. ac etiam
cognoscere vasallum falsum deponentem,
in eorum Curia, & sic decifum refert D. Ric-
cius in collect. 243. in fin. & fuit in causa
Pauli Buzzuti Baronis Afragolæ, & facit l.
nullum. C. de testibus, & l. si lis 21. C. ad l.
Cornel. de fals. & ratio est, quia tunc tacitē
accrescit suæ iurisdictioni, Bar. in l. 3. §. aqua.
ff. de aqua quotidiana, & etia, & supra hic
num. 58. & vide infra in casu 39. ac etiam in
num. 153. & 165.
- 63 XIX. Possunt salario mediante cogere
Vniuersitatem ad dandum proprias domos
solitas locari pro eorū Officialibus, Capibl.
in prag. 19. nu. 32. de Baronib. & DD. pro, &
contra refert. Sed nemo inuitus tenetur ven-
dere, vel locare, vel de propria domo exi-
re, & Baro debet domum construere. Capi-
blanc. loc. cit. sed intelligi potest, quando do-
mus absque incommodo, vel tertij præiudi-
cio, posset accommodari, & non aliter. Offi-
ciales enim in Palatijs, seu Prætorijs publi-
cis debent habitare, l. nulli. ff. de offic. ciuil.
Iudic. l. 1. C. vt omnes causa. Paris de syndic.
in vers. officialis. num. 1.
- 64 XX. Possunt vasallos cogere ad contri-
buendum in expensis, quas Barones tenen-
tur facere Regi per Regnum transeunti, vt
in const. Regni. quamplurimum. & ibi Andr.
quod seruatum fuit tempore Caroli V. per
hunc Regnū transeuntis in anno 1536. Frecc.
de subfeud. lib. 2. in auctor. 23. & ante eum
Capycius in inuestitura feudorum, in verbo
ac hospitio.
- 65 XXI. Possunt Terras demaniales parum
vtilis, aut nemorosas, & incultas concede-
re, vigore constitutionis Regni. Constitutio-
nem diuæ memoria; & in tali concessione
assensus Regis non requiritur, Andr. in cap.
1. §. fin. in fin. an ille, qui interfecit fratrem
Domini

Domini sui; & in cap. pratorum. nu. 8. de cap. Corradi. Io. Thomas de Marmis de feud. tit. 27. num. 6.

Et licet in Cōstitutione prædicta dicatur, debere fieri concessionem ad partem fructuum, tamen etiam in pecunia potest fieri, vt per *Frecciam de subfeud. lib. 2. in auctor. 19. pag. 213.* quod limita, nisi adesset fraus: & ita seruatur, vt per *Petrum Gregorium Siculum in tract. de concess. feud. relatum à Cumia in cap. si aliquem. vers. in capite. nu. 24. fol. mibi 90. & vide infra casum 33. & decis. Afflic. 376.*

XXII. Possunt remissionem causæ ciuiliſ petere nedum post datum terminū, sed etiā post sententiam *Anna in singul. 55.* sed in causa criminali, post foriudicationem latā per Mag. Cur. remissionem petere non possunt, idem *Anna in singul. 56.*

Sed contrarium fuit decifum in causa remissionis petite per Principem Bisiniani, *D. Riccius in collectan. 1799.* vbi de ratione, & exemplis. Quo verò ad vassallos delinquentes in Ciuitate, vel Territorio Neapolis possunt etiam remissionem petere, & in anno 1611. me patrocinate fuerunt remissi ad Curiam Monasterij Sancti Martini Vincentius, & Lucas Verolla eius vassalli inquisiti de homicidio commisso in massaria Vrkoloni prope Antignanum Casale Neapolis, vt videre poteris in Banca de Daniele, & per duo decreta M. C. V. fuit confirmatum: multaq; de hac materia ponit *D. de Franch. in dec. 129.* & Antonius de Iorio inquisitus de furto cū schaliatione intus Ciuitatem Neapolis fuit remissus ad Monasterium Casalucis, vt per decretum M. C. V. in Banca de Apuzzo, cōfirmatū per S. C. 17. Decembris 1598. quod exemplum in processu prædicto fuit deductum, nam etsi delictum in Ciuitate commissum grauius puniatur, quam in agro, l. 3. C. de inest. nupt. & *Couar. pract. quæst. cap. 11. num. 9. vers. undecimo quarto.* nihilominus iurisdictio Baronibus nō tollitur, & remissio fieri debet, vt supra fuit obseruatum.

Nota tamen, quod aduersus Neapolitanos, aut habitantes in Casalibus Neapolis quo ad iurisditionem seperatis, & existentibus sub iurisditione aliquius Baronis, non possunt remissionem petere, hinc est, quod in anno 1615. Vitus Antonius Ruffus de Casale Mileti (diuiso à Ciuitate Neapolis quo ad iurisditionem) cōuenire fecit in Sac. Cons. quendam Casalis Sancti Antami, cuius utilis Dominus Dux Calandra petijt remissionem causæ sub pretextu, quod Casale Mileti à Ciuitate Neapolis est diuisum, & per Sac. Cons.

fuit prouisum, quod causa remaneat, in Banca Borrelli; Casalia enim diuisa veniunt appellatione Ciuitatis, *Vinc. de Franch. in d. decif. 129. num. 5. Couar. in cap. alma mater. in 2. relect. §. 1. num. 8. & seq. & l. 1. C. de metrop. Birito. lib. 11. vt alias diximus in vers. 13. obseru. 1. nu. 92.*

67 XXIII. Possunt vassallos cogere ad faciendum excubias, seu vigilias in Terris maritimis, *Anna in singul. 63.* & ita decifum fuit in anno 1621. in causa D. Marchionis Fuscaldi, cum Vniuersitate Paulæ in Collaterale Consilio, Acta sunt penes : : : : : Scribam à mandatis; Sed aduerte, differentiam esse inter vigilias, & excubias: siquidē vigilie sunt nocturnæ tantum, excubie verò tam diurnæ quam nocturnæ existunt, & vide infra num. 84. & 147.

68 XXIV. Possunt prohibere vassallos, vt in causis appellationum ad Regia Tribunalia nō recurrant, sed ad eorū Indices secundarū causarum, vt supra hic diximus in casu 5. & sic seruari testatur *D. Riccius in collect. 1923.* ex quo de eorum præiudicio agitur, & ideo prohibere possunt, *Paris de syndis. in tit. de excessibus Baronum, Boer. decif. 114. & Io. Faber in l. 1. C. de officio Prefect. Urb. Anna in singul. 62.* & plenè *Cappyc. in decif. 130. num. 10.* Sed fallit, si causas delegarent, vt supra diximus in 1. casu, per *Couar. pract. quæst. cap. 4. num. 8. ibi alleg. vel si ipse Baro contumax esset, quia etsi Baro petere remissionem causæ eius vassalli contumacis poterit, si tamen ipse contumax esset, non posset, Anna in sing. 120.*

69 XXV. Possunt concedere assensus in alienatione suorum subfeudorum, *Afflic. decif. 243.* quod procedit, si sunt feuda plana, & de tabula tantum: quoniam si feuda secundum quid essent assensus vtriusque, idest Baronis, & Regis requireretur.

Fuit in facti contingentia dubitatum, an assensus Capituli Neapolis concessus mulieribus Neapolitanis, extendatur ad subfeuda plana, & de tabula; & ex allegationibus collocatis infra *vers. 4. obseru. 2. nu. 113.* videre poteris, quod non.

70 XXVI. Possunt cogere Vniuersitates ad eis dandum vnum Ararium pro conseruandis fructibus feudi etiam culti ab ipsis Baronibus soluto tamen salario, *Vincens. de Franch. decif. 128.* & similiter ad præstandum Camerarium, seu Baiulum pro exigendis redditibus feudalibus, *Cappyc. in decif.*

decif. 118. num. 7. quod semper intelligat salario medianze.

71. XXVII. Possunt vendere, locare, & alienare feuda in iuribus vasallis, *Vinc. de Franch. in decif. 17.* quinimò & similiter pignorare in iuribus vasallis, *Andr. in cap. 1. num. 4. de prohib. feud. alien. per Federic.* etiam in duriorum Dominum, *Add. Camilli Salerni in consuet. Neap. conductor domus. de locato. & condv. s. fol. 377.* verum vasallis datur prelatio, *Camillus de Curte in diuers. Iuris feud. fol. 9. & seq. & Rouitus in pragmat. 54. de of. fis. Procuratoris Cesaris;* sed prelatio premissa debet peti communicato consilio in publico parlamento, alias non competit singularibus vasallis, ut fuit decifum in Collaterale Consilio ultimo Augusti 1610. referente Consiliario Salvo, in Banca de Amico, in causa Pirri Garofali, cum Vniuersitate Bisignani; Sed dubium sit, an in hac condicione veniat ius presentandi beneficia? & negatiue videtur respondere *Castrens. in cons. 57. venerabilis vir. num. 1.* quem sequitur *Fabius de Anna in consil. 3. num. 31.* qui alios refert; Sed laudemia, ac releuia cedere ad beneficium Affictatoris, seu usufructuarii, tenet idem *Anna in loco citato num. 37.* quo vero ad opera obsequiales, aut ad alias debitas a subfeudatariis tenet non venire ad beneficium Affictatoris feudi, *ut ibidem in fine, ad quod allegat Andr. in cap. 1. num. 10. de lege Corradi.*

72. XXVIII. Possunt cogere vasallos ad feruendum cum proprijs animalibus pro seruitio feudi salario mediante prout inter ciues, non obstante quod ipsi Barones haberent animalia propria, *Vincenz. de Franch. decif. 214.* sed in hoc aduerte, quod Barones non possent allegare prescriptionem, quia in iuribus liberalibus non currit, prescriptio contra vasallos, *L. fin. G. de longa temp. prescript. Marta dec. 229. Nouar. in tract. de pri. miser. person. pri. 24. Gabr. concl. 10. & 11. de prescr. Balb. de prescriptio. 4. par. 5. par. princ. q. 1.*

73. XXIX. Possunt fidare animalia in Territorijs appatronatis apertis, & campestribus, & in spicis collectis segetibus, *Anna in sing. 108. Io. Andreas Georgius in repetit. feud. cap. 4. num. 36. fol. 762.* ubi limita, non posse fidare in tanto numero, ut usus vasallorum tollatur, vel restringatur, & ideo S. C. solet prouidere per decreta, quod Barones moderate vtantur, & vide supra hic num. 41.

Sed *Freccia in lib. 2. de subfeud. in author. 46. pag. 374.* late disputat articulum

& *Consiliarius Rouitus in pragmat. 1. de salario eorum, qui mittuntur pro seruitio Cariae* 74 & e conuerso ciues non possunt eorum usus extendere, ptea in capièdo animalia ad socièdani, vel ut alijs exteris vendant, ut ibidem per *Frecc. nu. 4.* & sic fuit decifum per S. C. 17. Iulij 1605. me patrocinaute pro Venerab. Monasterio SS. Stephani, & Brunonis de Nemore, cum Vniuersitate Stili atrice, in Banca Longhi, referente tunc Regio Consiliario Tapia, & nunc Regente Regia Cancellariam meritissimo, ac Illustr. Marchione Belmontis, & Decano Collateralis Consilij,

75 Nota tamen hic, quod de Iure diuino, ipicz secatis segetibus sunt pauperum, *Leuitic. circa medium.*

XXX. Possunt, si habent Ius confirmandi Syndicos, vel Capitaneos ex causa refirmare, *Vinius decif. 129.* sed ex dispositione Iuris tenetur confirmare eum in Syndicum, qui habuit maiora suffragia in electione, *D. Rouitus in pragmat. 2. num. 49. de administr. Vniuersit. Vincenz. de Franch. in decif. 210. sub nu. 1.* & multa ponit *Camillus de Medic. in cons. 87.* & vide infra num. 145. & confirmationem differre non debet sub pena, *l. si quos 59. C. de decurionib. lib. 10.* verum de confirmatione predicta ad nihilum tenetur, sed potius Electores ipsorum, ut in *rub. C. de periculo numinatorum. lib. 11.* ad materiam hanc vide *Gizzarell. in decif. 31.*

XXXI. Possunt prohibere furnorum constructionem, si ex conuentione cum vasallis legitime esset hoc actum, *Theaur. in decif. 25. Auendan. de exequend. mandat. Regum par. 2. cap. 5. num. 22.* sed per *pragmat. Regni 14. de Barrenibus;* facere non possunt, & ibi Scribentes.

XXXII. Possunt interuenire in parlamentis Regni generalibus, & vocem dare *Marill. decif. 18. lib. 3.* & diximus supra : : :

XXXIII. Possunt feuda plana, & de tabula concedere, ut in *constit. Regni. Penam foriudicationis. S. sanè. Io. Andreas Georgius in repetit. feud. cap. 9. num. 7. pag. 47.* sicuti & excadentias locare possunt, ut diximus supra num. 65. quod limita, si tamen non sunt feudo incorporata, *Io. Vincent. de Anna in repetit. cap. 2. de vasall. decrep. etat. num. 63.* & maxime si sunt solita conced, *Aff. sicut. in decif. 376.* sed vide infra *vers. 4. obser. 2. nu. 114. & seq.*

XXXIV. Possunt hodie concedere subfeuda

feuda ipsis deuoluta, *Anna in allegat. 45. nu. 24. Afflic. in decis. 292. & in cap. 1. num. 20. qua sint regalia.*

XXXV. Possunt de feudo facere allodium cum assensu tamen Regis, *Camill. de Medic. in conf. 53. nu. 11. in Regia Camera Summaria cōparuit Feudatarius, & declarauit uelle feudo submittere quodam Territorium emphyteoticum Ecclesie, prout per Decretum Regie Camere fuit submissum: Euenit casus, ut secundogenita prætenderet portionē super hoc Territorio emphyteotico, primogenitus dicebat esse feudale stante submissione prædicta, & dum dubitaretur an sit feudale, vel burgenfaticum, in anno 1599, fuit declaratum esse burgenfaticum, sed submissum, & incorporatum feudo prædicto, in causa Iuliz Muscettole, cum Alphonso Piscicello, in Banca Salerni, in qua pendebat reclamatio, & prætendebatur decretum prædictū non posse subsistere stante directo dominio Ecclesie, quod feudo uiri, vel submitti non poterat, nec etiam uile, quod Ecclesie posset reuiri cum directo, ut est notum. Causa in reclamatione non fuit decisa, quia partes concordia omnia terminauerunt; Nota tamen, quod uile dominium directo præferretur, *Andr. in §. quid ergo. nu. 3. de inu. de. re alien. facta.**

XXXVI. Possunt cōcedere rem particularem feudi ad annuum redditum, siue censum, & sine enunciatione seruitij, & tunc res illa censualis, & non feudalis erit, quoniam redditicia feudi non sunt feudalia, *Camillus de Medic. in conf. 117. num. 17.*

Sed contra hanc conclusionem facit *prag. 4. de feud.* quæ prohibet diuisionem, seu dismembrationem feudi, tu autem intellige hic de minimis, & sterilibus rebus, ut in *constit. Constitutionem diua memoria.* non autē de magnis, ut in *d. prag. & vide multa per Afflic. in decis. 376.*

Si uero bona burgenfatica sua uellet Baro in feudum dare, poterit Domino tamen approbante, *Andr. in cap. 1. num. 6. an ille, qui interfecit fratrem Domini sui. & in §. ille tamen. num. 11. de controuerf. feudi apud pares termin.*

XXXVII. Possunt condēnare delinquentes ad carceres perpetuos, secundum *Bald. in auth. interdiciamus. C. de sacrosanct. Eccles. Bellug. in Speculi Princip. rub. 23. §. dicimus num. 7. fol. 162.* non obitante quod de Iure ciuili talis condemnatio fieri non potest, *l. aut damnatum. §. solent. ff. de pœnis.* quoniam

fatalis condemnatio sic, ualeat; *cap. quamuis carcer. de pœnis in 6. Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 56. fol. 616. & adest Regni constitutio. Hi qui. & diximus supra. vers. 2. obser. 2. num. 55. Entropius in lib. 1. de gestis Romanorum.* inuentionem carceris ad custodiam, & terrorem Tarquinio superbo ascribit, at inuentorem carceris Ancum Martium quartum Regem Romanorum, *Plinius minor in suo libello de uiris illustribus, & Liuius ab Vrbe condita,* affirmant, & merito carceris ius occupans, læsæ Maiestatis crimen incurrit, quia inuentum Regium fuit, ut per *Ignatium Lopez in add. ad pract. crimin. Diaz cap. 126.*

77 XXXVIII. Possunt etiam Barones emanare Banna, ne arma deferantur, nec etiam ut extrahantur uictualia pro bono publico, *Alex. in conf. 124. col. 2. uolum. 4. Homodeus conf. 108. col. fm. Rolan. conf. 3. nu. 14. & seq. uol. 2. Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 59.* sed usque ad augustalem poterant pœnam imponere, ut infra in *vers. 12. obser. 1. n. 102.* soletq; à Superioribus ministris, Baronibus Curijs iniugi, ut pœna non excedat dampnum.

78 XXXIX. Possunt testes exteros deponētes falsum in eorum Curijs punire, & cognoscere, *Vincenz. de Franch. in decis. 582. per text. in l. nullum. C. de testib.* sed contrarium tenet *Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 6. num. 136. fol. 637.* tu autem sequere primam opinionē, quia offensæ sunt aures illius Curie, in qua falsitatem deposuit, & merito ab ea cognoscere debet, *d. l. nullum, Borrell. conf. 78. centur. 1. Peguer. decis. 60. & 79.* sed si Clerici essent testes, coram Ecclesiastico Iudice debēt cognosci, *Pater Diana moral. resolut. in tract. de immunitate Ecclesiastica. resolut. 109.*

79 XL. Possunt cognoscere iniuriantes circa concernentia officium, seu iurisdictionē ipsorum, ex quo pœna est certa, & legalis, *l. creditores. ff. ad l. Iul. de vi public. cap. nunc autem. 21. distinct. cap. 1. de pœnis in 6. Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 140. & facit l. 1. ff. si quis ius dicenti non obtemp. & doctissimus Nicolaus Vigelius in lib. 2. digestorum. cap. 4. fol. 100. col. 1. in fine.* omne enim crimen commissum coram Iudice pro Tribunali sedente, notorium dicitur, & ordinem iudicarium non requirit, *pract. crimin. Diaz in cap. 94. per Lucam de Penna in l. quoties. C. de dignitatib. lib. 12. Paris de synd. in uerb. notorium Iudici. nu. 11. fol. 181. ubi ponit*

ponit de eo, qui irreverenter loquitur eorū Officiali, & vide infra hic *num.* 150.

80 XLI. Possunt multas imponere pro defensione eorum iurisdictionis, dummodo non excedant tres solidos aureos, *Leos. C. de modo multarum. l. 1. C. de Sport. DD. in l. 1. ff. si quis ius dicenti non obtemp. vbi Angel. Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 143.*

In Regno pœna est vnius Augustalis, & quoad pœna, dummodo pœna non excedat damnū, vide infra *vers. 12. obseru. 1. num. 102*, sed pro intelligentia vide infra hic in *casu 75.*

81 XLII. Possunt Barones successores Officiales constitutos per Barones predecessores expellere, quia iurisdictionis predecessorum est expirata, sicuti mortuo Episcopo, expirat iurisdictionis Vicarij, *Ioannes Faber in §. item si addus. num. 5. in §. de mandato. Couarru. pract. qq. cap. 4. num. 4. in fine; vbi quod non est idem in Rege, nam eo mortuo continuatur officia, Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. c. 16. nu. 145. fol. 639.* sed dum annales esse debent, videtur, quod dum nec ipsi Officiales possunt discedere iure merito, nec à Baronibus (durante anno) expelli possunt, vt per *Vine. de Franch. in decis. 409.* & vide infra hic *num. 202.*

82 XLIII. Possunt imponere contributionē vasallis pro emenda Terra, aut pro emenda aliqua dignitate filijs suis, sicuti pro monachandis, aut maritandis filiabus, aut pro seruitio Regis, vel eius exercitus, aut si Rex hospitaretur in eorū Terris, vel si Baro caperetur ab hostibus, aut esset in magno periculo, vel in euidenti paupertate, vt post *Frecc. de subfeud. lib. 2. in 2. auctor. num. 1. per cap. licet vasallus. in 2. respons. si de feudo controuersia fuerit inter Dominam, & agnatum, & cap. super quibusdam. de verb. signif. Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 162.* & vide infra in *casu 51. & 60.* & supra in *casu 70. & in num. 30.* & Terram intellige, siue muro circumdatam, siue sit sit Motta, Oppidum, vel Casale, in quo habitant vasalli; & ideo si quis Dominus vnius Villæ, Oppidi, Casalis, vel Mottæ, in quo essent decem focularia vasallorum, plus, vel minus emeret aliquam Terram, vel Casale, adiutorium habebit, ita *Freccia in lib. 2. de subfeud. in 2. auctoritate Baran. nu. 25. per tot. fol. 271.*

83 XLIV. In grauissimis causis delinquentium possunt ad horas procedere, & leges alterare, secundum *Bouadilla in polit. tom. 1.*

lib. 2. cap. 21. num. 136. pag. 929. per multa iura ibi allegata, & signanter per l. si quis filio. §. hi autem. ff. de iniust. rupt. & irritis fact. testam. & glos. in l. bodis. ff. de pœnis.

84 XLV. Possunt tempore belli Ecclesias, & campanilia incastellare, *Lucas de Penna in l. si diuina, C. de exactoribus tributorum lib. 10. Cynus in l. nullus hereticus, C. de summa Trinitate, & fide catholica, Capys. in decis. 27. num. 6.*

Et similiter vasallos engere possunt ad faciendas excubias in Terris maritimis, *Anna in singul. 63.* & diximus supra hic in *casu 23.* quinimo si excubias essent destinatae alicui Castro, & hoc Castrum dirueretur, & loco ipsius aliud construeretur: isti Castro nouiter constructo prædictæ excubiæ deberentur, *Decian. in cons. 43. vol. 3.* & propria loca muris circumdare possunt, *l. per Prouincias 10. C. de edificijs priuatis; ac etiam Turres facere, l. Turres 17. C. de operibus publicis; sed vide infra hic num. 254.*

XLVI. Fiscum etiam habere possunt Barones, secundum *Auendanum de exequendis mandatis Regum, par. 1. cap. 7. num. 12. fol. 85 mibi 83.* ac in Regno nullus Baro habet Aduocatū, seu Procuratorem Fiscalem, sed Curia coadiutorem tantum, vt in *cap. Regni plerumque, & Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis, sub tit. de prouis. fieri solitis. §. 4. nu. 60. fol. mibi 32. & Regens Constantius in rubr. de iure fisci. lib. 10. fol. 3.*

Verum Princeps Bisiniani solus, ex particulari priuilegio potest eligere Procuratorem Fiscalem, vt testatur *D. Tapia in lib. 2. de iure Regni, sub tit. de officio Aduocati, & Procuratoris Fiscalis. num. 2. fol. 285.* & parte non concordata, potest idem Princeps remittere delinquentibus, *Vincens. de Franch. in decis. 370.* sed remissio partis querelatis à quibus personis requiratur, latè *Consular. Pascalis in tractatu de viribus patriæ potestatis par. 2. cap. 1. per totum, & prag. 8. de compositionibus.*

86 XLVII. Possunt etiam Barones manuteneri in possessione extrahitionis, lite pendente si ius non resistit, *Marsell. de Mauro in alleg. 32. num. 1.* & pœnas resultantes contra extrahentes exigere, vt alias diximus infra hic *num. 99.*

87 XLVIII. Possunt Barones habere subfeuda eorum Baronij subiecta, etiam si in alieno Territorio sita essent, vt notat *Andr. in tit. qualiter iurare debet vasallus. in addit. & in*

& in cap. 1. qua sit inuestitura, & ibi Loffred. qui allegat Romanum in cons. 376. vbi quod idem est in collatione Abbatiz existentis in alia Dicecesi, & multa per Marcell. de Mauro in allegat. 2. num. 14. & ratio esse etiam potest, quia feudum est homo mutus, & diuersa membra habet.

88 XLIX. Possunt denegare Regi seruitium personale extra Regnum: quia in tali casu adhoam tantum soluere tenentur, Iacobus de Aiello in tract. de iure adhae, num. 15. & 16. sed fallit, si bellum esset extra Regnum, pro tuitione ipsius Regni, vt infra videbis in his, quae Barones facere non possunt, in casu 94. quo vero ad vassallos grauatos à Baronibus pro seruitio exercitus Regij, nota, illos non posse inde à Rege grauari, ne duplici onere affligantur, Andr. in §. & extraordinaria collatio, qua sint regalia.

89 L. Possunt Locumtenentem creare in absentiam Capitanei, Io. Antonius de Nigris in cap. Regni, quia de V. carijs, nu. 10. & vj. de infra hic nu. 237.

90 LI. Possunt similiter Barones exigere subuentiones à vassallis, nedum in casibus numeratis supra casu 7. & 43. sed et in infra scriptis. Primo, pro redimenda persona Baronis capti ab hostibus Domini. Secundo, pro faciendo filio milite. Tercio, pro maritandis, vel monacandis omnibus filiabus.

Quarto, pro emenda Terra, Castro, vel Ciuitate, Motta, vel Catala.

Quinto, pro exercitu Imperiali.

Sexto, Pro Corredo Imperiali.

vel per Burrell. in tract. de Regis Catholicis praesentia, cap. 18. nu. 64. & seq. & in cap. 20. nu. 36. vbi nu. 37. addit, talem subuentionem non deberi pro faciendò filio Doctore, vel pro maritanda filia spuria.

91 LII. Possunt Barones habentes iurisdictionem ciuilem tantum, subuentionem praedictam à vassallis petere, Frecc. de subfeud. lib. 2. in author. 2. nu. 21. Anna in alleg. 105. vbi fuit decisum, & facit Vinc. de Franch. in decis. 131. & diximus supra nu. . . & vide Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 5. glossa 4. num. 36. & seq.

92 LIII. Possunt sicut praedictos Doctores, aliqua exigere pro vxore ducta, vel p. conuuiuio, vel pro natiuitate filiorum, sicut gloss. in l. placet §. in verb. extraordinariis, cum seq. C. de sacros. Eccles. sed aduerte, quod illa gloss. loquitur in

Principe, vt per Petr. Antib. in tract. de mulierib. vers. restat nunc, nu. 7. & vide supra nu. 7. & ideo nullatenus Barones pro causis praedictis, vel pro facia filiorum aliquid exigere.

92 LIV. Possunt exigere portiones contingentes, à vassallis in donatiuis, & alijs oneribus, etiam si Rex remisisset Baroni ratam sibi tangentem in dictis donatiuis, Iacob. de Aiello in tract. de adhae, nu. 69.

93 LV. Possunt cognoscere contra vassallos receptantes contumaces M. C. V. vel Regiarum Audientiarum, Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. sub tit. de prouis. fieri solit. §. 4. nu. 58. fol. mibi 21. sed contrarium tenet V. inc. de Franch. in dec. 470. & Rouit. in pragm. 2. nu. 13. vbi de delict. quis conuen. debet, & ita tenet etiam ex dispositione Innulli, C. de testib.

Receptatores conuincuntur ex confessione duorum delinquentium in tortura deponentium fuisse receptatos, sed guidatos, prag. 5. de recept. malefact. sed aduerte, quod requiritur repetitio ipsorum, prag. 1. de perseq. reis.

94 LVI. Possunt guidare eorum vassallos banitos, Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in tit. de prouis. fieri solitis, §. 4. nu. 58. fol. 32. sicut etiam possunt pro subditis absque mandato agere, quia interest Dominis, subditos esse diuites, vel non esse in iuratos, And. Gayll. pract. obseru. lib. 1. obseru. 125. imo & pro vassallis appellare, in obseru. seq.

95 LVII. Possunt denegare augmentum seruitij Dño Regi, non obstante, quod redditus feudi aucti sint ex industria Baronis, Barthol. de Capua, siue alter in eo in sing. 69. per glo. in l. si merces, §. culpa, in verb. diligenter, ff. de act. empt. Sed quid si augmentum prouenit ex tempore? cogita, nam haec esset magna Regis utilitas, & posset fieri noua taxa, quae fieri non potest, vt diximus.

96 LVIII. Possunt animalia capere à vassallis pro eorum seruitio, salario mediante, Vinc. de Franch. dec. 211. Afflicti. in consil. omnes Officiales, & in consil. sic nostra seruitia, & ibi Andr. & vide infra hic nu. 207. sed non possunt cogere vassallos ad seruitia personalia et salario mediante, sicut Afflicti. in consil. persequentes, in 6. notab. nisi vassalli essent angarij, & perangarij, vt infra hic nu. 219. vbi videas.

LIX. Possunt Barones, vt pares Curiae interuenire in priuatione feudi contra alium Baronem, cum in hoc casu tamen in Regno remanserit iudicium Parium, vt per Andr. in consil. Regni

Regni, si vassallus à Domino, & in e. 1. nu. 7. de controuers. apud pares terminand. sed Lanarius in cons. 88. num. 28. dicit, quod hodie 97 sublatum est hoc iudicium parium, quoniã Rex potest esse Iudex in causa propria, & Iudices sibi elegit, vt est de Tribunali Regiæ Cameræ summariz, vt in eo diximus. Sed Ego vidi sententiam condénationis ad mortem, & ad priuationem feudorum contra Comitem Venafri rebellem de anno 1529. in qua interuenerunt pares Curiz, quæ sententia fortè inferetur infra vers. 14. obser. 1. in 4. cap. & nouissimè D. Regens Tapsia in decis. 24. dicit, quod pares Curiz recesserunt ab Aula.

In causa Plumbini coram Diuo Imperatore agitata de anno 1623. dum contraheretur ad quem status prædictus spectabat, Dña Isabella Appiana de Aragonia Posseditrix coram Imperatore in consilio Aulico, pares Curiz petijt, & indignatus fuit Imperator, & ipsam indignam declarauit ob talem petitionem Parium; sed postea in gratiam Regis Philippi Tertij, fuit restituta ad agendum, licet indè declaratum fuerit, statum prædictum ad neminem ex prætenforibus spectare, sed postea ratione maioris æquitatis per eandem Aulam Imperialem fuit prouisum, vt præferatur Appiani de Ciuitate Florentiz. Agitur nunc si sententia Imperialis debet exequi, (& Deo dante) infra ponemus, quid euenerit, nam super hoc laboramus, iam quod ab Excellentiss. Prorege, & eius Collaterali Consilio est videndum, si prædicto decreto Imperiali est danda exequutio.

Quo vero ad pares Curiz, vide cap. 1. apud quem, vel quos cõtrouersia feudi terminetur, & cap. 1. de lege Corraadi, & l. Imperialem, §. fin. de probib. feud. alien. per Fredericum, ubi habes, quando pares interuenire debeant, vel non, & infra in vers. 14. obseru. 1. num. 87. aliqua tanguntur, circa hanc materiam: erga quam nota, quod si pares Curiz essent suspecti, Ordinarius cognoscit, Bal. in d. §. fin. de probib. feud. alien. per Freder. & Præpositus in cap. 1. nu. 2. de inuestitura in maritum facta.

LX. Possunt Barones, prout etiam possunt Prælati habentes vassallos, adiutoria à vassallis petere, vt diximus supra in casib. 7. 43. 51. & seqq. & hoc vigore constitutionis Regni, Quamplurimum, & in cap. Regni, Comitibus, & Baronibus, & Feudatarij, pag. 329. & 98 quo ad adiutorium pro maritanda, vel monacanda filia, vel nepte, intellige de omnibus filiabus, Vincent. de Franch. decis. 42. & 215

etiam si in vno anno duas maritasset filias, vt per eundem de Franc. in decis. 306.

Tamen nota, quod si filia ex causa suæ pulchritudinis dotaretur, subuentio hæc non deberetur, Freccia de subfeud. lib. 2. quæst. 2. pag. 282. & 269. num. 23. & in pag. 283. affirmat, non deberi subuentionem pro maritanda filia spuria, vel naterali; sed fallit in Rege, vt euenit in anno 1548. quo tempore pro maritagio Donnæ Mariæ de Austria filia naturali Imperatoris Caroli Quinti, cum Duce Parmæ, fuit facta impositio carolenorum quinque pro quolibet foculare, & factum donatium ducatorum 150000. vt infra in donatiuis Regni vers. 4. obseru. 3. videbis. Aduerte tamen, quod in casu debite subuentionis ex causa prædicta, secundum Capitulum Regni, de Comitibus; fieret idest ad rationem carolenorum quinque pro quolibet foculare in maritandis vt supra, sed pro monacanda filia, ad rationem granorum 25. pro quolibet foculari, vt etiam notat Frecc. de subfeud. lib. 2. pag. 269. num. 23. & fol. 272. num. 27. & diximus supra hic in casu 7. 43. 51. fuit etiam dubitatum, num vassalli Albanenses teneantur ad hoc adiutorium? & decisum fuit, quod si per 20. annos habitassent, teneantur, idem Frecc. in quæst. 11. fol. 299. & in fol. 272. num. 26. circa medium in d. lib. 2. de subfeud.

Et adiutorium hoc deberi, quando frater maritat sororem, etiam si feudum peruenisset ex successione Auunculi, tenet Vinc. de Franch. in decis. 73. sicuti etiam & fratri vita militia super tali feudo debetur, secundum Capyc. in decis. fin. licet contra decisionem illam fuerit inde determinatum per Gizzarellum in decis. 37. sed multi putant decisionem prædictam nõ fuisse Capycij: & difficultas est, quia aliqui tenent, quod vita militia debetur ad instar legitimæ, secundum Andr. in constit. Comitibus; quem allegat Capycius in d. decis. fin. num. 4. in fine, & per Fabsum de Anna in cons. 6. licet contrarium tenuerit Minadoms in cons. 1. asserens deberi ratione exclusionis feudi, & partim participat de legitima, & partim de alimentis, vt ibidè: (quanta autè sit vita militia declarat Vinc. de Franch. decis. 61. & Menoch. in cons.posito in 2. vol. consiliorum Fabij de Anna cons. 120.) vassalli verò Burgenles ad hoc adiutorium non tenentur, secundum Afflic. in decis. 265. nu. 56. & 57. sed contrarium fuit decisum Vincent. de Franch. in decis. 131. & Andr. in constit. Regni, Comite, vel Barone; dixit, quod vassalli Burgenles rari sunt in Regno, & in cap. 1. num. 4. circa finem, de bis, qui feudum dare possunt; docuit, vassallagium acquiri

acquiri spatium 30. annorum; Cuius dictum procedebat tempore quo Reges erant in hoc Regno; hodie autem, quod Rex est absens à Regno, requiritur spatium centum annorum, ad tradita in *constit. Regni Quadragenalem*, & vide infra nu. 248.

99 LXI. Possunt Barones pœnas in Regijs Pragmaticis statutas incontrauenientes exigere, non obstante, quod in Pragmaticis predictis dicatur, sub pœna Regio Fisco applicanda, ut notat recolendæ memoriæ Regis *Constantius in l. 1. num. 24. C. de iure fisci. fol. 56.* & vide infra hic in his, quæ Barones facere non possunt in *casu 95. nu. 238. & Io. Franc. de Ponte in consil. 105. vol. 2. & Moles in decis. 80.* dicit, pœnas extractionum esse Baronum, & vide supra hic nu. 86.

LXII. Pœnas pecuniarias vasallis remittere possunt, etiam inuitis creditoribus ipsorum Baronum hypothecam habentibus contra ipsos Barones super eorum bonis, *Iacobus Mandella Albenfis in cons. 451. & 452. num. 32.* quia in querendis potest debitor creditoribus præiudicare, *l. qui autem ff. de his, quæ in fraudem creditorum*; & nouissimè sic decilum refert idem *Regens Constantius in l. 1. C. de iure fisci. nu. 62. lib. 10. pag. 66.* hinc *Abb. in cap. ex transmissa. num. 2. de decim.* dicit, quod si ex acquirendis decima esset soluenda, potest quis non acquirere, & decimam non soluere.

Quod quæso sanè intelligas, quoniam in obligationibus, quilibet obligat se, & bona sua acquisita, & acquirenda, iura, & actiones præsentia, & futura, constituendo creditore in locum suum, tanquam Procuratorem in rem propriam, & idèo creditor tanquam Procurator ut supra, potest acquirere ea, quæ debitor renuit acquirere, tanto magis, quia præsumitur, debitorem illud facere in fraudem creditorum, qui cum eo contraxerunt etiam ratione, & spe iurium obuentionum, quæ si debitor renunciauerit, periturus remaneret, & creditor Procurator in rem propriam constitutus (qui equiparatur Domino, *Rimin. Lun. in cons. 65. num. 23. vol. 1.*) potest acquirere, & sicut hæres institutus potest officio Iudicis cogi ad instantiam fideicommissarij ad hæreditatem adeundam periculo fideicommissarij, cui hæreditatè restituit, *Andr. Gaill. præf. obseru. lib. 2. obseru. 31. nu. 1.* ita & creditor facere potest, & *text. in d. l. qui autem.* non procedit in legitima filij, nec in dote, nec contra Fiscum, *Fabius de Anna in cons. 76. nu. 3. & seq. nec ibi, nec in l. alienationis. 28. ff. de verb. signif. dispo-*

nitur, ut creditores nequeant acquirere, quæ debitor renuit, quinimo quod debitor ex iustitia tenetur hæreditatem adire, alias peccaret, dum in fraudem creditorum cedit, *Ant. Santorell. Iesuita in tract. de Hæresi. cap. 15. in 4. & 5. dubio;* idemq; dicitur de Iudice, qui pœnam pecuniariam inquisito remittit, ipse enim tenetur in foro conscientie Domino soluere, ut infra *vers. 12. obseruat. 1. nu. 122. circa medium*; & pro hac materia vide *Vinc. de Franc. in decis. 101. & Surd. cons. 300. num. 17. & Lanar. in cons. 42. nu. 1.* ubi pulchra distinctio. Ego autem semper credidi, & teneo, creditores in hoc casu tanquam Procuratores in rem propriam posse talem hæreditatem acquirere, *argum. text. in l. & si lege. 28. §. perinde. ff. de petit. hered. & l. 2. §. sed & si quid dolo. ff. de hered. vel actio. vend.* ubi dolus malus consideratur non solum in cõmissione rei acquirentis, sed etiam in non acquirendo; facit quoque *§. fin. in eadem l.* ubi præsumitur emptor hæreditatis ab initio institutus, & ac si venditor nunquã fuisset hæres, sic in casu nostro, in quo creditor cõstitutus Procurator in rem propriam poterit omnia acquirere, nulla habita consideratione de dolo debitoris nolentis acquirere; opinioq; ista fortius probatur in *l. si vero. 65. versic. dabit. ff. solut. matrim.* ibi, *peruenisse accipimus, siue iam exegit, siue exigere potest, quia actio ei delata est; adijcitur in lege, ut & si dolo malo aliquid factum sit, quoniam ad eum perueniat, teneatur.*

101 LXIII. Ad fideiubendum pro eis vasallos cogere possunt tam in civili, quã in criminali causa, verum Barones tenentur eos indemnes, & illesos extrahere, ut in *constit. Regni. Si Dominus vasallum, & in constit. si vasallus à Domino.* quibus in Iuribus disponitur, etiam Dominos teneri fideiubere pro vasallis, & sic correlatiuè procedit, tu autem vide nouam prouisionem in *pragmat. 10. sub tit. de Baronibus*; in qua limitata est fideiussio vasallorum pro Dominis, in casibus prouisis per *constit. Regni, Tantum.*

102 LXIV. Possunt cogere vasallos ad eis præstandum assecurationem seruata forma *constit. Regni. Domini à vasallis*; & alterius *constit. Si vasallus à Domino.*

103 LXV. Possunt (cum iusta causa) vasallos verberare, ut probat à contrario sensu *Regni constitutio. Si vasallus à Domino*, ibi, *vel illum sine iusta causa verberauerit*; ergo cum iusta causa potest, eo fortius, quia argumentum à contrario sensu etiam in statutis va-

let; *Bellug. in Specul. Princ. rub. 27. §. milites. num. 4. vers. & presupposita*; quem sequitur *Consil. Rouitus in pragmat. 26. de feud. nu. 48.* Sed circa hoc vide infra in his, quæ Barones facere nõ possunt *nu. 113. in casu 5. 77. et 86.*

Et cogita si argumenta à contrario sensu in hoc casu valeant, siquidẽ nullas vires habent, qñ ad probandum contrariũ eius, quod alio Iure claro statuitur, assumuntur, iuxta *cap. à nobis, il secondo, de sent. excom. & glos. in cap. significasti, de foro compet. cum multis alijs per Felyn. & Nauar. ibi adductis*; & eo fortius si prauus resuleret intellectus in præiudicium tertij, idest vassalorum, vt efficit in casu isto.

104 LXVI. Possunt Barones sine literis Curiz à vassallis adiutorium petere, vt in *cap. Regni Item statuimus, quod Comites, & Barones, & alij feuda tenentes.*

LXVII. Possunt Baronum Curiz in causis minimis interponere decreta, exulet, vel soluat, *Regens de Ponte in tract. de potestate Proreg. sub tit. de prouis. fieri solit. §. 4. num. 15. pag. 26.*

105 Vbi quod hæc forma decreti non comprehenditur in *pragmat. fin. de Baronibus*, quæ certam pœnam in decretis determinari iubet, & vide infra hic *num. 240.* & ratio interponendi decreta prædicta esse potest, quia partis remissio requiritur vbi vulnera, aut percussiones verbales interuenirent, quia cætera citra offensas personæ non requirunt partis remissionem in indultu gaudento, *D. Rouitus in pragmat. 11. num. 17. 43. & 52. de abolitio. & vide infra hic num. 183.* & ad hanc materiam nota, quod si vassallus se gratijs Curiz submitteret, & grauaretur, potest appellare, *Gizzarellus in decis. 57.*

106 LXVIII. Possunt constituere Magistros Iuratos in eorum Terris, vt in *cap. Regni, Ite statuimus*; & *Vinc. de Francb. in decis. 34.* nisi Vniuersitates essent in possessione illos eligendi, & constituendi, vt in alio *cap. Regni ad quietem.* ad hanc materiam vide *Camill. de Medicis in cons. 87.* sique Vniuersitas nominauerit Baroni tres personas (vt a solet) & nominatio nõ est idonea, ad quem spectet electio? disputat *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 10. par. 1. num. 40. in fin. & seq.* & si ignoranter fit, iterum debet nominatio fieri.

107 LXIX. Possunt diuidere exercitium iurisdictionis in plures, *l. 2. in princ. vers. postea aucta. ff. de orig. iuris*; & ita *Bart. in cons. 184.*

num. 7. & in l. inter tutores. nu. 7. ff. de administr. tutor. & Vinc. de Francb. in decis. 166. & vide infra in quibus Barones non possunt in casu 46. *num. 179.*

108 LXX. Possunt ex consuetudine habere certa loca priuata in fluminibus, vbi ne quis possit nisi ipsi piscare prohibent, secundum consuetudinem, vt aduertit *Andr. in verbo redditus piscationum. sub tit. qua sint regal.* sed de hoc vide infra hic *num. 113, & 199.* sicuti etiam possunt habere feudum de per se in alterius Baronia situm, *Andr. in cap. 1. num. 1. vers. item & potest, de capit. qui Curiam vendidit,*

109 LXXI. Possunt ius dicere inter vassallos extra Territorium in Terra Demanij, vt disputat *Afflic. in consil. Regni. De questionibus. 2. col. vers. nota primo,* & aliqua ponit in *decis. 290. at D. Rouitus in pragmat. 1. num. 14. de iurisdic. inuic. non turbandis*; sentit, vt exequutio fiat in proprio Territorio, vbi subdit, qd si per mille annos hæc iurisdictione in alieno Territorio exerceret, non præscriberet; sed quid si Baro habens merum Imperium, & successiue confiscationem bonorum, possit bona illius contra quem sit confiscatio, exequi, si extra suum Territorium sita essent? vide *Auend. de exequend. mand. Regum, par. 1. cap. 7. num. 1. vers. sic. & quod,*

110 LXXII. Possunt cogere vassallos soluentes decimam prædialem fructuum, ad illam conducendam vsque ad horrea Baronalia, & non sufficit in arca illam consignare, si tamen consuetudo aliter non se haberet, *Vinc. de Francb. in decis. 124.* & licet *Anna in allegat. 94. & in singul. 142.* declaret de quibus fructibus debeatur decima, & affirmat etiam de rapis, lupinis, & palea milij deberi. Ego obtinui decimam deberi ex omnibus, & quibuscunque fructibus tam inferioribus, quam superioribus nascentibus in Territorio, vt videre poteris in processibus vertentibus in Sac. Cons. in Banca de Borrello, inter Venerab. Monasterium S. Iacobi Insulæ Caprearum, cum Vniuersitatibus Gragniani, Literarum, & alijs: & quia sunt circa 20. volumina, si tua interest, perquire vltimum ex eis, & sententia fuit lata in anno 1620. viso prius loco differentie in feudo Martine, quod per prius erat feudum Cancellarij, cuius Officiales viuebant de fructibus dicti feudi, antequam dirigitur exigereatur in Cancellaria, vt testatur *Andr. in cap. 1. nu. 3. de feudo guardia,* & multa in materia decimarum vide

vide per *Decian. in conf. 16. & 49. volum. 2.* prater alios.

LXXIII. Possunt Barones pro solutione affibus feudorum praeferi illis, qui dederunt semen ad ferendum specificè in dictis feudis, *Decian. conf. 45. vol. 3.* non obstante *l. interdum. ff. qui potiores in pignore habeantur.*

LXXIV. Possunt etiam Barones procedere vigore quatuor litterarum arbitrariarum, quas habent contra vassallos in casibus enumeratis infra in *vers. 12. obseru. 1. num. 112. & seq.* ubi an ex officio procedere possit in crimine furti differitur.

LXXV. Possunt imponere poenam ultra Augustalem, si habent merum, & mixtum Imperium, quia illud, quod dicitur, ut non possint imponere poenam ultra Augustalem, procedit in Baiulis: & quando Barones habent iurisdictionem civilem tantum, sed non quando habent merum, & mixtum Imperium, & sic decisum refert *D. de Ponte in conf. 53. num. 13. vol. 2.* & vide supra hic *num. 80. & D. Rouitum in pragm. 1. num. 11. de offic. Baiuli.* post *Dec. in conf. 198. visis, & Aviles in cap. 17. Pratorum. in glos. emendat. num. 22.* qui poenam augeri posse ait, si temporis qualitas exposceret, & quid in proprijs Territorijs, *ibid. & nu. 24.*

LXXVI. Baro habens iurisdictionem ordinariam in aliquo Casali, potest cognoscere omnes externos delinquentes in eo, quod intellige etiam, si non offenderet Privilegiu de iurisdictione sibi concessa, ut per *Andr. in l. Imperialem. nu. 89. Capye. Couar. de Ponte, & Bouadilla in locis citatis per D. Rouitum in pragm. 2. num. 15. ubi de delict. quis debeat conveniri;* & intellige non obstante, quod alter Baro possideret iurisdictionem in Capitaniam, idest officium in personas aliquas habitantes in dicto Casale, ut est in Casale Iugliani in pertinentijs Civitatis Aversa, in quo Baro erat Dux Montis Leonis, ut late fundat *Regens de Ponte in consil. 76. vol. 2.* & faciunt dicta per *Fabium de Anna in consil. 61. num. 32. & Capye. in inuestit. in verb. feudorum augmenta. versic. vassalorum. fol. 85.* At hodie est Principis Petre pulcinæ, & vertitur hic in Sac. Conf. cū Duce Achiruntæ, in Banca de Felice, super cognitione vassalorum exterorum, & hinc prædicta pendente, datur præventio, verum Sac. Conf. solet habilitare inquisitos cū cautione de parendo suis mandatis, & se præsentare coram Iudice declarando, si ad illud habetur recursus.

LXXVII. Assisam etiam ponere potest Baro cum poena, & licet Vniuersitas possit assisam ponere, tamen absque poena, facte *Io. Franc. de Ponte in conf. 105. vol. 2.* Sed veritas est, quod in his consuetudini locorum esset standum, ac etiam temporum calamitatibus, secundum quas potest Baro se regulari, & tempore chrestitæ prouisiones extraordinarias, & baana facere circa victualia, si tamen merum, & mixtum Imperium habet, *Borrell. de magistr. edit. lib. 3. cap. 14. nu. 8. & Soccin. l. un. in conf. 76. vol. 4.*

LXXVIII. Possunt recurrere ad Proregem, & extractari facere ex eorum Terris vassallos infelios, & odiosos, *de Ponte in tract. de potest. Proregis, sub tit. de diuersis prouisionibus solitis. fol. 470. post Bart. in cap. 1. §. donare. de forma fidelit. hinc dixit Bart. in tract. de tyrannide, num. 29.* quod quando in Civitate adisset aliquis rixosus, & seditiosus, debet à quolibet iusto Iudice expelli, & D. Prorex potest in hos prouidere, & Regi referre, ut diximus supra *vers. 2. obseru. 2. num. 63.* aiunt enim Politici, temerarietatem insolentiae esse coniunctam, & ideo ex Republica expellendam.

Haecenus audistis conscriptas ex ordine aliquas Baronu potestates, quas ne pigeat aliqua videre inter quas facere prohibeatur, circumscripta regula, quod cognito vno de contrarijs &c. *l. qui accusare, ff. qui accusare non possunt;* aut alia, quod exceptio firmat regulam in non exceptis, in *auth. de non alienand. vel perpetuand. &c. cap. 2. §. aut autem lex;* quia in hoc casu non militant, per *text. in l. hos accusare. 12. ff. qui accusare non possunt;* ubi enumeratis prius, qui accusare possunt, describuntur deinde, qui accusare non possunt, merito aliqua hic adnotare non inconuenit.

III I. Non possunt Barones iurisdictionem criminalem in eorum Terris exercere sine expreso privilegio, & licentia Regis, alias eorum Terris priuarentur, *Capye. in decis. 130. num. 24.* Imo incurrerent in crimen usurpatæ iurisdictionis, nisi legitimam prescriptionem habuerint, *pragm. 8. de Baron.* quod intellige de Castris possessis post constitutionem Regni, *Ea qua ad decus;* quæ in anno 1222. fuit condita: & non de possessis ante dictam constitutionem, ut est in quamplurimis Monasterijs, & Ecclesijs, quæ ante constitutionem prædictam possident vassallos, & habent omnimodam iurisdictionem, ex privilegijs ante dictam constitutionem, quæ forte infra enumerabuntur, quia iuris-

dictio erat etiam de Iure Codicis, *l. 2. cum glos. in verb. territoria. C. de funus. Amstrophis lib. 11.* & si quis eam occupabat in aliquo Castello cum Territorio, capitali poena plebatur, *d. l. 2. in fine.*

112 II. Non possunt vasallos cōtra iustitiam opprimere, vel eis metū inferre, quod enim cōtra voluntatem per metum fit nullum est, *Bal. in §. pactiones. de pace constantia. num. 2.* vbi quod talis metus est vis quædam præcitant, quæ consensum tollit, sicuti nec vasalli possunt Barones calumniare, vt in *const. Regni Præsenti constitutione*; & matrimonia inter vasallos, nec directè, vel indirectè, sup. pœna Proregis arbitrio reseruata, impedire possunt, *pragm. 9. de Baronibus.* & in *Sac. Conc. Trident. sess. 24. cap. 9. de reformat. matrim.* vbi quod talis prohibitio est pœna anathematis ipso facto, & extendit etiam si blandis verbis hoc facerent, vt infra hic in *3. casu*; Semper enim matrimonia libera, & insolubilia fuere, *Genesis 2. & 24. Matth. 5. & 32. Marc. 10. & 11. & ad Corinth. 7. & 8.* materiam hanc matrimonij latè videas infra *vers. 8. obser. 2. cap. 2.*

III. Vasallos ne vendant, vel alienent, nenè alios contractus faciant, prohibere non possunt, vt in *pragm. sub tit. de Baronibus*, & signanter *9. & 10.* quæ procedunt etiam si blandis verbis hoc facerent, quo casu, quem inducere ad contrahendum nō videtur prohibitum, *l. fin. C. si quis aliquem testa. prohib.* quia ait *Ioseph de Bello Iudaico: Difficile est quicquam negare maiestati roganti*; & notabiliter *Bald. in §. pactiones, de pace constantia.*

113 IV. Non possunt piscationē vasallis prohibere in riuis existentibus in eorum Territorijs, *Guidop. in decis. 514. Anna in singul. 58. Regens de Ponte in cons. 74. volum. 2.* vbi quod tale ius prohibendi est de regalibus, & *Coye. in l. Imperialem. in verbo callidis. in fin. fol. 49.* vbi ceteros casus cumulat contra Barones. & dum Baro S. Marsani prohiberet Ciues Sarni ne piscarēt in flumine, quatenus erat intus Territorium dicti Baronis, per decretum S. C. referente *Consiliario de Leonardis docili viro, sub die 16. Nouembris 1612. fuit datus terminus simpliciter*, & sic Vniuersitas Sarni, quæ habebat assistentiam Iuris pro se, obtinuit lite pendente; tu autem de hac materia vide late p. *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. c. 16. nu. 138. pag. 637. Luc. de Pen. in l. vsum aqua. C. de aquaduct. lib. 10.* & per *Campag. in cap. Regni grauamina. nu. 115.*

deque materia piscationis in diebus festiuis ponit *Molfesius in 2. par. summa. tract. 12. cap. 3. num. 76. fol. 22.* Barones tamen certa loca in fluminibus habere possunt, vt notauimus supra hic *num. 108.* & vide infra *num. 109.*

114 V. Vasallos molestare non possunt Barones, sed in eorum pace viuere finant, *prag. 3. de Baronibus*; & ideo si in vasallos seuiunt, eorum dominio priuari debent, *Grammat. in decis. 104. Regens. de Ponte in decis. 14. nu. 54.* vbi non meminit de dicta decisione Grammatici, & *Gayll. practicarum obseruationum lib. 1. obseru. 17. num. 4.* & colligitur ex argumento *tex. in l. 2. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris. l. 1. vers. quod autem dictu. ff. de offic. Præs. Urbis, & Campag. in cap. Regni grauamina*, vbi multa ponens in *num. 35.* quid si Barones vasallos pugnis verberent. Et ratio est, quia verus Dominus est Rex, & 115 non Baro, & meritò si vasalli Baronem occiderent, læsæ Maiestatis crimen non committunt, *Andr. in cap. 1. quibus modis feudū amittatur, nu. 12. in fine, & Viuius in decis. 278. & Intrigliolus in decis. 32.* Sed si Baro pugnis vasallum verberat, vel vulnerat, ipsum amittit, *glos. in consit. Regni, Si vasallus à Domino, in verb. verberauit. fol. 224. & §. in potestate. cum seq. institutionibus de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, Gayll. lib. 1. obseruationum, obseru. 17. & Camillus de Curte in suo diuersorio iuris feudorū, fol. 88. num. 6.* & meritò in generali Visitatione fuit multis Baronibus suspensa iurisdicctio, vt per *Vrsill. ad Afflicti. in decis. 265. num. 15. & 16.* & vide infra in *casu 77. & 86. num. 228.* vbi multa pro, & contra, & supra in *num. 103.*

116 Quinimo Baro iurisdictionis ciuilib; aduersus Baronem criminalem in vasallos seuentem, actionem habet ad agendum, *Anna in singul. 61. Paul. de Castro in l. si cuius 25. ff. de aqua pluuiæ arcenda*; & *Oldrad. in cons. 207.* & vide infra hic *num. 218.* in materia famulorum vasalli à Barone offensorum.

117 VI. In Nemoribus Vniuersitatis clausuras, forestas, aut defensas facere non possunt, inuitis vasallis, *pragm. 11. & 12. de Baronibus.* quinimò eis moderatè uti debent, ne vasallorum vsus collatur, *Anna in singul. 80.* & & multa per *Consiliar. Rouitum in pragm. 1. de salario eorum, qui mittuntur pro seruitio Curia, & vide infra vers. 4. obser. 5. nu. 17.*

118 VII. Vasallos ad introitus Baronaes locandum, vel ad inuitè vendendum eorum bona, cogere non possunt sub pœna perditionis

tionis pretij, & alia Proregis arbitrio reservata, *pragm. 13. de Baronibus*; Imo nec Fiscus hoc facere potest, ut in *constitut. Regni Magistris, & Procuratoribus*, & diximus supra in *Tribunali Regie Camera vers. 3. obs. 3. num. 155.*

Quinimò Barones nec per se, nec per interpositas personas possunt gabellas eorum Terrarū in officium capere, nec in illis participare sub pœna duc. duorum mille, & alia arbitrio Proregis, ut ex *pragmat. Comitum de de Lemos 26. Maji 1613.* vbi similiter disponitur, ut gabellatos, seu vasallos non cogāt ad eis soluendum pecunias assignatas Regijs solutionibus, aut alijs particularibus.

119 VIII. Solutiones collectarum pro eorum bonis allodialibus Vniuersitati denegare non possunt, argumento *text. in l. fin. C. de excusat. muner. lib. 10. l. fin. C. de collat. fundorum fiscalium, lib. 11. col. 2. C. de priuilegijs domus Augusta, eodem lib. vbi etiam Fiscus tenetur, Nouar. in pragm. 12. de Baron.*

Sed quid pro pecudibus, aut alijs destinatis ad culturam feudi, vide *Luc. de Penna in l. 2. col. 2. vers. item quero. C. de bonis vacantibus lib. 10. Andr. in cap. 1. vers. & plaustrorum, quae sint regalia; Paris. de reintegr. feudorum, cap. viso, quae sit natura. fol. mibi 13. Capycius in inuestitura feudali, vers. feudorum immunitates; & facit *text. in l. priuata rei nostra, & l. euidenter, C. de executor. tutor. lib. 10.* sed quo tempore collectae esse ceperunt *Lanarius ponit in consil. 95. & Fabius de Anna in consil. 59. & 60.* nota tamen, quod pro bonis burgenſaticis à Rege concessis collectae soluuntur, *Anna in allegat. 128.* sed à Monasterio de bonis conuerſorum soluuntur, secundum *Bart. in l. lincola, num. 5. ff. ad municipales, & Felyn. in consil. 46.* vbi pulchra decisio, quae fuit praestitata Romae in anno 1596. in causa Vniuersitatis Scili, cum Episcopo Squillacensi; Sed si gabella super pane solueretur in Vniuersitate, non extenditur ad panem factum de frumento peruento ex feudo, *10. Franc. de Ponte in consil. 105. num. 18. vol. 2. & merito.* Barones essent in eo exempti.*

120 IX. Non possunt Barones ad molendum in eorum molendinis, vel capetis vasallos cogere, *Anna in allegat. 116. Comar. in cap. possessor, de senten. excommun. secunda partis relectio. §. 4. num. 6. & seqq. fol. 380.* vbi num Vniuersitates possunt statuta condere pro tali prohibitione tu vide *Anna in sing. 557. & Frecciam de subfeud. lib. 2. author. 41. in fine;* vbi quod barones possunt tales prohi-

ditiones facere, si alibi ad emulationem vasalli irent ad molendum; At contra *Frecc.* tenet *Anna in alleg. 116. & 117.* sed cum *Freccia* tenet *Rouitus in prrg. 14. de Baron. num. 5.* vbi quod vasalli ad alia molendina accedere non possunt, omiſſis Baronibus, si ad emulationem in damnum introyuum Baronum, nulla accedente vtilitate facerent, quae doctrina vera est, etiam secundum regulam, quod tibi non nocet, & alteri prodest fieri debet, & hanc opinionem nouissimè comprobatur, & sequitur *Fuluius Lanarius Aduocatus primarius in addit. penult. ad repetit. feudal. 10. Antony Lanarij sui Patruj fol. 529. num. 68. Cassaneus vero in consuet. Burgund. fol. 1453. num. 17.* tenet, quod habens omnimodam iurisdictionem, potest talem prohibitionem facere: sed aduersus eum insurgit *Couar. in regula possessor. par. 2. §. 4. num. 7. fol. 283. & Anna in singul. 557. & in repetit. cap. 1. de vasallo decrepita atab. in verbo feudum, nu. 69.* vbi quod si molendina Baronis commodiora essent, & in eis aequalis molitura solueretur: tunc vasalli in eis molere tenentur, alias iniquitas esset, & *Bald. in consil. 71. num. 5. in fin. volum. 1. & Natta in consil. 106. lib. 1.* dixerunt, quod si molendina sunt ratione Iuris publici, & consequenter de regalibus, possunt Domini vasallos cogere ad molendum in eis. Potissimaq; ratio esse potest, quia Barones seruitium militare, adhas, & releuia Regi soluunt, siq; introytus isti deficerent, etiam seruitia praedicta Regi debita deficerent.

Cumque supra tetigimus, num Vniuersitas statutum facere valeat, ne eius ciues ad molendum ad alia molendina, quam ad Vniuersitatis accedere possint, & *Vincen. de Franch. in decis. 380.* concludit, tale statutum fieri posse ex causa necessitatis, subdēs, quod non obstante contradictione Venerab. Monasterij Sancti Laurentij propè Padulam possidentis molendina intus Territorium montis sani, dedit terminum in causa, & ex quo Vniuersitati ius non resistebat, lite pendente obtinuit, & conseruata fuit in possessione iuris prohibendi.

121 Aduerte tamen, quod decretum praedictum fuit domi latum, & quod non est verum assumptum illud, quod Vniuersitas habet iuris praesumptionem pro se, quia potius habet resistantiam Iuris, postquam est de demanio, & habet Iura Baronalia, & Baronem representat, & si Baro talem prohibitionem facere non potest, *pragm. 14. de Baron.* ergo assistentia Iuris est contra Vniuersitatem demanialem, quae sustinet vices Baronis, *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 469. num. 9. &*

9. & molendi facultas est libera: ergo statuetur, ius resistit, & dum in anno 1612. eadem Vniuersitas Montis Sani prouisiones in Collaterali Consilio pro prorogatione termini circa dictum ius prohibendi obtinuit.

set, pro Iuribus Monasterij patrocinandis, infra scripta allegabam, & supradictæ prouisiones non fuerunt executioni demandatæ, vt infra.

I E S V S M A R I A .

A C

D. L A V R E N T I V S .

Pro Venerabili Monasterio Sancti Laurentij prope Padulam, cum Vniuersitate Montis Sani.

A L L E G A T I O VII.

An prohibitio facta per Vniuersitatem, ne quis eat ad aliena molendina, quam ad illa Vniuersitatis, comprehendat molendina Monasterij?

Vniuersitas Montis Sani pretendit in prohibitione facta per eam contra suos ciues, ne ad alia molendina ad molendum accedant, nisi ad illa Vniuersitatis, comprehendit etiam molendina Venerab. & celebris Monasterij S. Laurentij prope Papulam Ordinis Cartusienfis, intus eius Territorium sita.

At Monasterium dicit de iure aliter esse, siquidem.

Quæstio ista est antiqua inter Doctores, quoniam emanato statuto ab Vniuersitate Spoleti, vt euntes ad molendum teneantur soluere duodecimam in porta Ciuitatis: fuit controuersum, an comprehendat euntes ad molendum ad molendina Archiepiscopalia, & licet pro Vniuersitate consuluerint, *Bal. in conf. 11. inter consilia Ancharani, & conf. 396. in 4. vol. cons. eiusdem Baldi.*

Calderinas conf. 21.
Cravetta de antiq. temp. par. vii. nu. 8. & seq. extendentes regulam prædictam pro Vniuersitate Montis Falcionis, à qua statutum fuerat vt à contrahentibus cum exemptis duplex solueretur gabella, idest partem suam, & partem exempti, vt haberet locum in contrahente cum Ecclesia, nec dicatur contra

libertatem Ecclesie, ex quo principaliter fit in utilitatem Fisci, vt per *Bald. in consil. 496. vol. 4.* (licet ibi *Bald.* asserat, quod conscientia alqualiter eum remordet) quatenus statuentium intentio est implicita ad propria commoda, & non in damnum Ecclesiarum.

Attamen contrariam opinionem tenuerunt infra scripti Doctores affirmantes statutum hoc non valere, tanquam contra libertatem Ecclesiasticam inconsequentiam, & per indirectum.

Anchar. in cons. 13. & 14. vbi quod totum Collegium Bononiense sic affirmavit.

Gaspar relatus ab *Anchar. in cons. 12.* vbi confutat *Bald.* & respondet ad iura per eum allegata.

Io. Anchar. in cons. 153. & 298. num. 3. vbi ait, quod obtinuit victoriam contra Vniuersitatem Spoleti, & quod subscriptio *Calderini in d. cons. 21.* est falsa.

Alex. in cons. 211. in fin. lib. 2.

Ias. in cons. 161. in ult. dub. lib. 2. testatur hanc esse magis communem.

Riminal. Junior in cons. 81. nu. 14. & seq. vol. 1. vbi saluando *Baldum*, dicit loquutum fuisse in statutis generalibus, & non de Clericis, seu Ecclesijs: aduersus quas statuta non possunt extendi ex defectu potestatis, *cap. Ecclesia Sancta Maria. de consuetudinib. cap. bona quidem. 96. distinet.* & quod ratio *Baldi* de præiudicio Ecclesie non principaliter, sed per accidens, aut per indirectum contingente, militare non potest: quia conuincitur ex variatione eiusdem *Baldi in l. 1. C. de summa Trinit. & fide cathol.* vbi affirmat, non valere statutum, vt euntes ad molendina Ecclesie soluant decimam, quia tendit in præiudicium Ecclesie: quoniam etiam non prohibet personas ire ad molendum

Eccle.

Ecclesiz, tamen per accidens, & per indirectum nocet, quia multi ne soluant decimam, non irent ad molendina Ecclesie, & sic tenet etiam *Caccialup. in l. omnes populi. car. 36. de iustit. & iure. & Dec. in cap. Ecclesia sancta Maria. de constit. nu. 59.* quoniam idem *Bald. in cons. 31. num. 2. vers. modo sequitur. vol. 1.* dixit, quod non valet statutum Laicorum, quo principaliter, aut in consequentiam Ecclesie praeiudicium infereretur.

Boerius in decis. 125. ubi in fine dicit, hanc opinionem esse magis tutam.

Grammat. in decis. 100. ubi quod fuit decimum pro Ecclesia.

Io. Baptista de sancto Seuerino in l. omnes populi, car. 36.

Paris de syndic. & de excessibus Baronum, fol. 4. fol. 5.

Casber. in decis. 17. nu. 15. circa medium.

Couar. in cap. possessor, in 2. par. relectionis, §. 4. num. 6. & seq. pag. mibi 389. ubi testatur hanc esse communem, & sub *num. 7.* reprehendit *Crauettam* distinguentem, ut statutum procedat, quando tractaretur de praeiudicio Ecclesie in acquirendis, maxime si laici de pauperati, aut eorum necessitati providendo, disponunt super rebus laicalibus, licet in consequentiam deueniret damnum redditibus Ecclesiasticis, quoniam hanc distinctionem ineptam vocat *Couar.* ex defectu potestatis laicalis, *d. cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. cap. nouit, de sentent. excommun. & cap. fin. de immun. Eccles. in 6.* quia procedit tam pro Ecclesia diuite, quam pro Ecclesia paupere, idem tenet *Vitius in lib. 3. commun. opin. sub tit. de seruitutib. & aqua, fol. 425. num. 54.*

Nec dici potest tale statutum valere, quia sine fraude factum dicatur, sed in fauorem ciuium, & Reipublice in casu licito, & permisso, etiam si damnum veniat in consequentiam contra Ecclesiam, ut tenebat *Bald. d. cons. 494. lib. 4.* quoniam ultra quod *Bald. ibidem in fin.* asserit, conscientiam eum remordere, tamen contra *Bald.* tenuerunt etiam

Rol. à Valle cons. 12. vers. 7. & ult. lib. 2.

Ancbar. in d. cons. 12. ubi in fine habes, quod licet Ecclesia, vel eius bona non sint nominata in statuto, sufficit si indirecte, vel in consequentiam prohiberentur, *cap. Statutum Ciuitatis. il primo, de bare. in 6.*

Quam opinionem veram esse comprobatur in individuo text. in *l. compater. 79. §. donationis. ff. de leg. 2.* ubi habetur, quod non refert quomodo quis loquatur, sed in quo voluntatis intentio dirigatur, quia lex rebus, & non verbis imponitur, *l. 2. in fine. C. com. de legatis; ultra quod per dispos. l. 1. C. noua,*

uestigal. institui non posse; prohibita est ista impositio, seu gabella noua.

Multoties vero contingit, ut in dispositione vnum exprimat, sed effectus ad aliud dirigitur, & hoc considerari debet, *l. 3. §. nunc de effectu. l. si quis reum. §. 1. ff. de liberat. legat. & l. cum dotem. ff. ad l. falcidiam, Ancbar. cons. 155. num. 9. Soccin. in cons. 241. num. 4. lib. 2. Mandell. in cons. 8. num. 3. in fin.* ubi concludit, quod siue sermone velato, siue directe, vel indirecte, aut alio quæsito colore statutum loquatur, non valet contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam tunc dicitur fieri quoties impeditur Ecclesijs facere ea, quae ipsis ex privilegio competunt, vel ex Iure communi, vel quouis modo redderentur timidiores ad faciendum id, quod liberè facerent, *Felyn. d. cap. Ecclesia S. Maria. nu. 59. et Decius col. 1. latè D. Valzuela in trac. defesio iustitie monitorij Ecclesiastici cōtra Venetos. par. 1. nu. 55. & fol. 17.*

Et non solum est cōtra libertatem Ecclesiasticam, quando privilegium competens Clericis tolleretur, sed etiam quando id denegaretur, quod à Iure communi eis conceditur, vel si prohibentur Clericis ea, quae sūt permissa à lege canonica, vel diuina, attenda diffinitione libertatis, *Surd. cons. 2. num. 22. lib. 1. per l. libertas, ff. de statu hominum; & auct. cassa, & irrita, C. de sacros. Eccles.*

124 Quinimo fortius dico, quod nedum tale statutum non valet contra Ecclesiam, sed nec contra priuatos, quando in praeiudiciū molendinorum priuatorum tendit, ut post multa perpena, decidit Senatus Pedemontanus per *Casber. in decis. 17.* & maxime quando statutum esset ambitiosum, ut est in casu nostro, iam quod fit ad beneficium Dñz Marchionissae Corleti conductricis introituum Vniuersitatis: ex quo sequitur etiam esse contra ius naturae, iuxta illud notabile dictū *Ciceronis in lib. 3. de officijs, ibi, Detrahere aliquid alteri, & hominis incommodum, suum*

125 *augere commodum, potius esset contra naturam, quam mos; natura enim non patitur, ut alienis spolijs, nostras facultates, opes, copias, augeamus.*

Nec praedictis obstat obiectio partis aduersae, de similitudine iuris congrui, quod pretenditur extendi cōtra Clericos, ex *Maranta in disput. 8.* quoniam ultra quod *Maranta* 126 *ibid. nu. 58.* affirmat, Ecclesiam nec actiue, nec passiuè iure cōgrui teneri, quicquid fit in Clerico, licet p Clerico tenet *Surd. in cons. 2. vol. 1.* casus est diuersus, quoniam statutum iuris cōgrui, tempore quo disponit, potestatem super rebus laicalibus habet, & sic dum talis res ad Clericum transit, cedit affecta, & sub-

& submissa statuto antea facto: iusq; congrui est reciprocum, siquidem pro, & contra Clericum esse posset, licet in hac Ciuitate Neapolis Clericus nec pro, nec contra habet ius congrui, *Vinc. de Franch. dec. 285.* & hoc ad finem equalitatis seruandæ, quoniam in Curia Archiepiscopali non conceditur, *ut ibidem.*

Agitur enim in casu nostro, de priuando Ecclesiam de introitibus molendini per indirectum, & ex indiuiduo voluntatis: (non obstante quod res per ipsam possessa sit effecta sancta sanctorum, *Innoc. in cap. verum, de foro compet. Regens de Ponte in decif. 2. nu. 24. & Dominus Valenzuela in tract. de defensione iustitiæ monitorij contra Venetos, par. 3. num. 25. fol. 65.*) & virtualiter, & intentiue statutum hoc molendina Monasterij comprehendit, & ideo de iure non subsistit, quoniam taciti, & expressi eadem est virtus, & quoties tacitum venit ex natura actus, adeo ut idem resultet effectus, infringitur, *l. cum quid, ff. si certum petat. l. interdum, ff. de verb. obligat.* & eleganter *Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 5. nu. 3. vers. 2. tacitū*

Ergo si statutum est ipso iure nullum contra Ecclesiam, ne dum ex dispositione *text. in cap. sancta Maria, de constit. cap. nouit, de sentent. excommuni. cap. fin. de immunit. Eccles. lib. 6. & in aushent. cassa, & irrita, C. de sacros. Eccles.* sed etiam ex dispositione *Sac. Consil. Trident. sess. 25. cap. 20. de reform. & ex Bulla in Cena Domini*, ac etiam ex autoritate supradictorū DD. quibus addo.

Felyn. in d. cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, num. 104.

Soccin. in conf. 272. lib. 2. nu. 8.

Crotum in l. filius familias, §. diui, nu. 80. ff. de leg. 1.

Nattam conf. 106. nu. 2.

Rolan. conf. 22. nu. 13. lib. 2.

Laderchium conf. 109. num. 10. vers. 7.

Et ex decisionantibus

Boerium decif. 125. num. 5.

Theaurum decif. 16. num. 6. ampliat. 1.

Cacberanum decif. 17. num. 8.

Concludendum est, prouisiones expeditas super assensu petito ab Vniuersitate circa prorogationē termini iuris prohibendi, non esse sigillandas, nec configuraandas, quatenus ad interessē molendinorum Monasterij diriguntur.

Cætera suppleant Circumspectorum Dominorum supremi Senatus Religio, & Pietas. Neapoli de anno 1613.

Io. Dominicus Tassonus.

Visis Allegationibus iuris, per Collaterale Consilium fuit suprascriptum in consignando prouisiones prædictas, & amplius non fuit loquutum.

Quo vero ad validitatem statuti conditi per Vniuersitatem, ut omnes euntes ad pacem ipsius Vniuersitatis soluāt aliquid, quod valeat contra Clericorū animalia, fuit decisum secundum *Matrill. in decif. 49.*

Et prosequendo materiam nostram Barrenum dicimus.

127 X. Barones nec etiam possunt mercaturas facere: Nobiles enim à negotijs se abstinere debent, *l. 3. C. de commercijs, & mercatoribus; & l. vnic. C. quibus ad conuentionem prædiorum fiscalium accedere nō licet, lib. 11.* & præcisa ratio esse similiter potest, quia vasallorum publicum impediretur commercium, & vasalli incertam vitam ducerēt quo ad ista commercia, dum Barones emūt, & vendunt, alij prohibentur. Sed hodie in Regno hoc (præter paucos Dominos) pessime seruatur: & vasallorum exitium resultauit, & resultat, ut est notum. At quod attinet to materia mercaturæ nobilium, vide *infra vers. 10. obseru. 2. num. 31.* & *infra hic num. 151.* verum quatenus eorum feudalia bona colerent, mercaturas facere non dicerentur, *Vinc. de Franch. decif. 526. nu. 1.*

128 XI. Officia Gubernij, vel Capitanei, vendere non possunt Barones, sub pœna vnciarum centum, & ementes perdunt pecuniam, ut ex *pragmat. edita per D. Comstem de Lemos 13. Ianuary 1613.*

XII. Carceratos extrahere non potest Baro de vna ad aliā Terram, si plures habet, *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausu. 4. glossa 10. par. 1. per totū;* quia Legatus duarum Prouinciarum subditos de vna ad aliam Prouinciam extrahere non potest, *Abb. in cap. nouit, in princ. de officio legati;* quod dictum pro mirabili exclamat *Felyn. in cap. fin. col. penult. de iudicij;* & habemus *pragm. 2. vbi de delictis conueniri debet;* quæ prohibet extractionē carcerati à propria Patria, ad quæ vide *Vinc. de Franch. in decif. 526. num. 8.* quamuis hodie male seruetur, prout etiam male obseruatur *pragm. 19. de Baronibus;* quæ prohibet foueas subterraneas fieri, & ideo Visitatores contra eos mittere esset necessum, ad recognoscendum ista, & mercaturas quas faciunt contra formam Iuris, & Regiarum Pragmaticarum, ex quibus peruenit calamitas, miseria, & totalis distractio vasallorum.

131 XIII. Clericos officiales creare non possunt pro iustitia administranda, sub pœna duc. 10000. & alia Proregis arbitrio reservata, *pragm. 1. de ecclef. personis*; idemque tenet *Couar. pract. qq. cap. 33. nu. 5.* ex ratione, quia ille, cui delegatur, de delegantis iurisdictione esse debet, *J. 1. C. qui pro sua iurisdictione. Iudices dare darius possunt*; tu autem cogita melius, & dic, quod personæ Ecclesiasticæ ad syndicatam præstandam nõ possunt cogi, & ideo nec etiam Prorex Clericos officiales creare potest, *Vinc. de Franch. in decis. 479. Maranta in cons. 103. & Mastrill de magistrat. par. 2. lib. 4. cap. 17. num. 18. fol. 96. licet Guidopa. in decis. 563. articulum disputet*, quando Clericus, vel Monachus possit esse officialis, & diximus supra in *vers. 2. obseru. 2. nu. 92. sed Auendan. de exeq. mand. Regum, par. 1. quæst. 19. nu. 24. in fin. vers. sub quo vocabulo, fol. 139. post Innoc. & Abb. in cap. cum ab Ecclesiarum, de offic. ordin. & in cap. fin. de vita, & honest. cler. & Bal. in sua margarita, in parte clericus, vers. 19. tenet, quod*

si Clericus officialis in officio suo abusus commiserit, punietur statuti laicorum.
 132 Quinimo nec etiam Officiales exteri à Regno sine licentia Proregis à Baronibus creari possunt, ad tradita in *cap. Regni, ut cū nihil, licet Paris de syndic. in verb. familias, cap. 5. incipiente potestas, num. 3.* dicat, quod
 133 Baro teneretur exhibere Officialem, qui commiserit baracteriam, & aufugit: cuius opinionis est *Roman. in sing. 338. & Marcellus de Mauro in alleg. 93. num. 10.* dicens, Baronem teneri ad exhibendum Officialem, qui male se gessit, & eo exhibitio, ad aliud nõ tenetur. Tamen hoc non potest usu recipi, & contrarium fundavi pro Illustriss. & Excellentiss. Domino Magno Comestabulo Columna, qui uti Baro Carfeoli fuerat requisitus ad exhibendum quendam Officialem exterum, ibi constitutum, sub prætextu, quod furcis suspendi fecerat duos impertinentes Alguzerios Regij Commissarij contrabannorum in partibus Aprutij constituti: super quo articulo infra scripta allegabam.

IESVS MARIA IOSEPH

ALLEGATIO VIII.

An Baro teneatur ad exhibendum eius Officialem, qui in officio deliquit?

Articulus de quo agitur, (num Baro teneatur exhibere Officialem, & Aduarium delinquentes in officio, non obstante, quod per Regios Ministros fuerint fugati) est adeo optimè digestus ab eximijs viris Mandoño, & de Laurentijs Iurecõsultis Romanis, ac Colleggis carissimis, quod alia dote non indigeret, quinimò nec illa: postquam nullo iure, nec diuino, nec humano, quis tenetur alterius iniquitates ferre. At enim dominus filius non portabit iniquitatem patris: sed ne videatur ex parte nostra articulum non degustasse, hæc alia pauca afferre non piguit, etiam pro inferuendo Excellentissimo D. Clienti, cui nimium, ac nimium deferam.

Præsupponitur in facto, quod in anno 1623. Illustriss. & Excellentiss. D. Don Philippus Columna huius Regni Magnus Comestabulus, (de cuius officio diximus supra *vers. 2. obser. 4.*) constituit Officialem in eius Oppido

Corfeuli antiquissimi (secundum Titulum) sito in confinibus Prouinciæ Aprutij in via Valeria, V. I. D. Rogerium Portam de Terra Castri, Status Ecclesiastici, qui suspendi fecit duos Alguzerios Commissarij contrabannorum assistentis, in illis partibus, ex quo insimul cum alijs Alguzerijs hostili modo, Terram prædictam ingressi fuere ictus scuppertarum immittendo, ut vnum eiuem occiderint, duosq; alios letaliter vulnerauerint: omnesq; fugauerint, ut in dies faciunt aduersus miseros habitantes in illis partibus, adeo quod extraordinaria prouisio D. Proregis esset adhibenda pro cuitandis tot tantisq; intolerabilibus grauaminibus, & erugnis in dies obuientibus ex tali genere barbariæ. Et quia prædictus Officialis, eiusque Aduarius Regno pro Regia Curia fugati discessere, fuit prædictus D. Comestabulus citatus de ordine Excellentiss. Regni, eiusque Collateralis Consilij, ut illos infra 20. dies præsentare deberet intus carceres Mag. Cur. Vic. sub penis legalibus: (quas intellige de amissione feudi, ut post *Capyc. in sua inuestit. in verb. amittuntur, vers. 53. & alios dicit D. Rouit. in pragmat. 1. num. 9. de receptat. malefact.*)

fuitq;

fuitq; citatio prædicta publicata in loco feudi, ad tradita per *Annam in singul.* 153. & nouissimè per *D. Tapiam in decis. 5. supremi Consilij*, & facit *clm. pastoralis, vers. de sporet, de sent. & re iudic.*

Habitaq; noticia de citatione ista, D. Comestabulus statim totas vires adhibuit, & per eius ministros omnes diligentias fieri fecit, pro hominibus prædictis habendis, vt mandatis Regijs (vt assolet) pareret, sicuti ex diligentijs, quæ in promptu præsentantur, est videre, cum instantia amplius non molestari: sicuti de Iure fieri debere omnino credimus etiam ex infra scriptis.

335 Primo, quia licet Barones in Regno sine Ordinarij vasallorum, secundum *Andr. in §. scriba, num. 26. de probib. feud. alienat. per Feder.* (ibi) *Dominus Terra est Ordinarius vasallorum*, & in *cap. 1. num. 2. col. 4. quid sit acquisitura.* & eum sequuntur.

Paris. de reintegr. feudi, fol. 383. ater.

10. *Franc. de Ponte in tract. de potestate Proregis, fol. 32. num. 58. sub tit. de prouis. fieri solitis, §. 1. & supra hic diximus nu. 29.*

336 Attamen iurisdictionem de per se exercere non possunt, sed necessum est eis, Officiali deputare, quo deputato per annu amouere non possunt, vt infra hic *nu. 292.* nec possunt se in exercitio iurisdictionis intromittere, sed tenentur permitttere, eam liberè exerceri facere per Officialem deputatum, alias in dies expediuntur prouisiones per Regios Tribunales, quod Barones non le intromittant, vt fundat, & late examinat poster oculatissimus *D. Rouissus in pragmat. 2. & 3. de suspit. officialium, nu. 14. & seq. subdendens num. 20. & 21. & postquam Officialis incipit cognoscere de causa, Baro penitus potest se intromittere, nec Officialem prohibere, nam alias esset ingerere se in exercitio iurisdictionis, quod in hoc Regno est omnino prohibitum Baronibus, & in hoc latet auctoritas prædicti Auctoris grauissimi, cui tantum addo *Mastrill. de magistrat. par. 2. cap. 4. nu. 39. fol. 98.**

His sic indubitanter scantibus, ac etiam quod ex necessitate Baro teneatur constituere Officialem, & quemlibet creare valet præter personas Ecclesiasticas prohibitas, in *pragmat. 1. de ecclesiasticis personis*; quæ fuit tantum edita pro Equitibus Hierosolymitanis, vt refert *D. de Franch. in decis. 479.* & sequitur *D. Regens Tapia in suo. Iure Regni. lib. 1. fol. 38. num. 4. & Mastrill. in decis. 159. num. 18.* & nouissimè *Diana moral. resolut. in tract. 2. resolut. 18. fol. 32.* vbi quod nec in bonis, nec in persona posset talis Ecclesiasticus deputatus iudex cognosci. Sed respe;

tu laicorum etiam exterorum, certum est de Iure illos posse creari, non obstantibus Capit. Regni aliter disponentibus, quia ex vsu recesserunt ab Aula, vt testatur *D. de Franch. in d. decis. 479. de Ponte in dec. . . & Mastrill. de magistrat. par. 2. lib. 4. cap. 17. num. 18. fol. 96. & Marans. in consil. 103.* & experientia docet, sic hodie seruari tam ab Excellentissimis Prorogibus, quam à ceteris Baronibus Regni: ex ratione, quia sufficit, quod Delegatus sit sub iurisdictione delegatis, *l. 1. C. qui pro sua iurisdictione dare, darunt possunt*; & fundat *Couar. pract. quass. cap. 33. num. 5.*

Indubitata resultat hæc Iuris conclusio in Regno nostro, quod Baro non tenetur exhibere Officialem delinquentem, postquam Officiales deputati penitus liberi sunt à Baronibus in exercitio iurisdictionis, & ideo tanquam liberi homines exhiberi non debent, *l. liber homo. 13. ff. ad exhibendum*; tanto magis, quia Officiales cautionem de parendo syndicatui præstant, & in eo tantum conueniri solent, *Mastrill. de magistrat. par. 2. lib. 4. cap. 17. num. 45. fol. 98.* imo pro eorum delictis, nec tenentur fideiussores, *l. fideiussores magistratuum, in princ. C. de fideiuss.* & tenet *D. Cardinalis Tuscanus in sua pract. lit. F. com. 324. num. 2. fol. 889.*

338 Fortiusq; dico, quod qui habet potestatem substituendi Officialem, non tenetur de delicto substituti, si eius doli, & fraudis non fuit particeps, nec conscius, ita in terminis tenet *Angel. de Perusia in cons. 237. in fine*; quæ quidem conclusio fortius procedit, quando substitutio non fit voluntariè, sed ex legis vigore, vt diximus in *vers. 3. obseru. 3. nu. 334. circa finem.*

339 Nec in calu nostro dici potest, quod mala electio est in culpa, ratione cuius eligens deberet teneri, *l. nam & seruis, §. mandata meo, ff. de negotijs gestis, & l. de illo, ff. pro socio*, nam Baro tenetur eligere viros prudentes, doctos, & morigeratos, secundum *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 17. fol. 599.* vbi *num. 18.* subdendo, quod debent sequi exempla Illustr. *D. Io. Alvarez de Toledo Comitis Oropresz*, qui sic obseruabat in eligendis suis Officialibus, & sicuti habens Pecudes diligentiores Custodes perquirat, vt videmus, ita & Barones meliores ministros ad vasallos gubernandos perquirere, & constituere tenentur.

Quia in casu nostro fuit electus vir ætatis annorum 65. & doctoratus annorum 40. qui tam in Regno, quam extra, quamplurima officia exercuit cum applausu omnium, & præstitit cautionem de parendo syndicatui, &

zui, & idè non potest quid dici, vel imputari, quin fuerit mala electio, sed si, postea excessit in suo officio, vt pretenditur per Regium Fiscum, fortè contrarium est verius, ex quo cum peruerfis peruerteris: ordoq; est, ordinem non seruari, vt ipse ostendere posset: quia nemo sponte malus, ait *Plato in Tim.* nec causa oritur ex humo, sed ex hominibus, videmus enim, quod Rex noster potentissimus Officiales creat, quorù multi excesserunt, & deliquerunt in administratione, & tamen vlla culpa nec lata, nec lenis eligenti tribui potest, quando electio est facta canonicè, vt diximus supra in *vers. 2. obseru. 2. num. 93.* merito sic est dicendum in casu nostro.

Secundo, & fortius dicimus, quod D. Comestabulus ne dum ex prædictis nõ tenetur, sed nec etiã ad exhibitionẽ (vt pretenditur) cogi posset, ex argumento *S. insuper, de prohib. feud. alimat. per Feder.* vbi est casus diuersus à nostro, quia ex facto superioris homines isti positi sunt in fuga, adèd vt illos habere non potuit, quo casu *text.* disponit in terminis, vt non teneatur, *l. colsus, S. colsus, vers. item si quis facultatem, ff. ad exhibendũ,* his verbis: *Item si quis facultatem restituit, di non habet, licet possideat, tunc ad exhibendum non tenebitur: vt puta si in fuga seruus sit, ad hoc planè solum tenebitur, vt causat se exhibiturũ, si in potestatem eius peruenerit.*

Ergo secundum dispositionem huius *text.* non teneretur ad aliud, nisi cauere de exhibendo, si in eius posse aliquãdo inquisiti prædicti peruenerint. Hinc est, quod quando facto 140 & 10 Iudicis quis positus est in fuga, fideiussores eum exhibere non tenentur, *Marsil. in rub. de fideiuss. nu. 77. & seq. & alij relati per D. Gard. Tuscb. in sua pract. lit. F. consl. 3 18. nu. 24. fol. mibi 883. & per Afflic. in dec. 130.* Vtiq; clarissimum est, quod prædictę personę peticę fuerunt fugatę, ne dum à D. Præsidente Prouincię, cũ tot clamoribus, & rumoribus, sed vltimo loco per citationem ad informandum tam contra ipsos, quam contra viginti octo particulares eiusdem terrę, aduersus quos etiam vsque ad citationes ad foriudicandum fuit deuentum, & dixi de nullitate citationum prædictarum, & fuerunt annullatę, & iterum citati ad informandum fuerunt pro eademmet causa, quam etiam per ordinem publicatum per proclama, vt D. Comestabulus infra viginti dies presentet istos in tus carceres M.C.V. & verissimum est, quod ordo prædictus prius in eorum notitiam 141 peruenit, quam ad aures prædicti Domini Romę degentis: cumq; in confesso sit, quod sola citatio ponit quem in fuga, & qui tene-

tur presentare remanet excusatus, *Tuscb. in pract. in d. consl. 3 18. nu. 27. & 29.* qui alios enumulat, & testatur de comuni, & in dies prædicatus in nostris Tribunalibus, quod si habitatus per Palatium, pro alio crimine citaretur, fideiussores liberantur, & eum presentare non tenentur amplius: siquidem sola difficultas, vt presentandus haberi nõ possit, excusat in iudicijs, vt tenet *Iacob. Butrigar. magnus Doctor. & practicus in l. 2. S. si non propter, nu. 3. ff. si quis caut. vbi nu. 4. subdit, quod datur excusatio exhibenti, tam qñ quid est difficile fieri, quam etiam quando in principio erat possibile, sed casus superueniẽs facit impossibile.* Vt in individuo euenit in casu nostro, ex causis tot carcerationum aliorũ Officialium innocentium, & ex citationibus, & ordinibus de carcerando alios ministros ipsius D. Comestabuli, adeo q; *Seneca* sententiã iuuat, ibi, *quidquid necessitas cogit, defendit.*

Merito fatendũ est, quod dum Magistratus tribuit exceptionẽ citato, ad nõ adimplendũ ea, quę sine eius impedimento citatio, vel facta, adimplere poterat, *l. 2. S. si. ff. si quis caut.* Et consequenter, postquam D. Comestabulus suas diligencias fecit, & facit, & illas presentauit, nec molestandus, nec inquirendus venit, nec venire potest, prout pronuntiandũ fore speratur, à tam eminenti Senatu, cuius circumspicciõ cetera suppleat, 17. Ianuarij 1624.

Io. Dominicus Tassonus.

Post hæc scripta visa in Collat. Conf. cum Dñis adiunctis, nõ fuit amplius ad vteriora processũ, sed pro absoluto fuit habitũ, quod 142 Baro non teneatur de culpis Officialium, quoniã Officialis electio per Baronem nõ est voluntaria, sed necessaria, & quod Baro diligencias tantũ facere teneatur ad Officialem habendum in manibus, sed eo nõ reperto, ad aliud nõ teneri: vt testatur *D. Reg. Constãtius,* (qui post hæc scripta scripsit in anno 1626.) in *l. nullus. 60. C. de decur. lib. 10. nu. 66. fol. 156.* causa est penès Ioseph Parrinum Actuarium assumptum, in Banca Brun. in M.C.V. Et prosequendo materiam inceptam, dicimus.

143 XIV. Contumaces Barones iurisdictionẽ exercere non possunt, quia tali casu sequestratur iurisdictione, & à D. Prorege deputantur Officiales in Terris Baronum contumacium, *Anna in sing. 32.*

144 XV. Guidare, afficurrare, vel cõponere inquisitos de sodomia non possunt Barones, sicuti nec inquisitos de blasphemia in tribus casibus

- casibus tantū, idēst Omnipotentis Dei, Christi, & B. M. Virginis, *pragm. 3. de sodomia. & aduertit Ann. in sing. 67. & vide supra, in quibus Barones possunt in casu 11. nu. 53. & infra vers. 12. obseru. 1. nu. 115.* sicuti nec etiā alios malefactorēs guidare, aut recipere possunt, quod intellige in casu legis hoc prohibentis guidatica. & non in alijs, *pragmat. 1. de receptat. malefactorum, & ibi D. Rouitus num. 13.* De mense Ianuarij 1628. quidam Magister A&orum M. C. V. pro blasphemia Domini Nostri Iesu Christi, & eius gloriosissimæ Matris Dominæ nostræ, fuit condemnatus ad triremes per quadriennium, perforata prius lingua, & cum freno ligneo in ore fuit p. loca solita Neapolis aductus, & transmissus ad triremes; multa alia in hac materia blasphemiz vide per *Auend. de exequem. mandat. Regum, par. 2. cap. 5. nu. 10. & seq.*
- 145 XVI. Non possunt vasallos prohibere, ne hosterias faciant, *pragm. 1. de salario eorum, qui mittuntur pro seruitio Curia, Anna in singul. 17. & seq.*
- 146 XVII. Non possunt confirmare Syndicū ab Vniuersitate electum, si ius confirmandi habent, nisi eum, qui habuit maiora suffragia inter electos, *Rouitus in pragm. 2. num. 49. de administr. Vniuersitatum; Paul Staiban. conf. 52. & Vinc. de Franch. in decis. 210. & aliqua in dec. 264. & per Camillum de Medicis in conf. 87. & vide supra hic num. 75. in casu 30.*
- 147 XVIII. Non possunt vasallos cogere ad custodiendum carceratos, *Vinc. de Franch. in dec. 526.* nisi magna adesset necessitas, aut periculum, quia tunc soluto salario vasalli tenerentur, *vt ibidem nu. 10.* sed ad custodiendum Terras maritimas, & excubias faciendū cogere possunt, *Anna in singul. 63. & diximus supra in potestatibus Baronum in casu 23.*
- 148 XIX. Non possunt pendente appellatione ab eorum Curijs ad Regias Curias, gratias facere, *Fabius de Anna in addit. ad sing. 458. 10. Vinc. de Anna sui patris, & vide supra hic num. 44. & infra hic nu. 183. & supra vers. 3. obseru. 1. num. 39.* sed inquisitione pendente, vel pendēte appellatione a prima sententia ad secundas causas, seu instantias possunt, *Vinc. de Franch. decis. 270.* vbi in principio ait, Principem Bisiniani posse vigore suorum Priuilegiorum talem gratiam facere.
- 149 XX. Non possunt vasallos cogere ad seruitia personalia *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 183. pag. 647. & vide infra in casu 85. num. 127.* si qui autem essent vasalli angarij, & perangarij, possent cogi secundū consuetudinem; sed nota. quod filij istorum perangariorum non possunt molestari, si eorum patres molestati non fuerint, *l. si ille. 62. C. de decurionib. lib. 10.* angarius autem dicitur, qui opera exhibere tenetur sine sumptu; perangarius vero, qui cum sumptu suo seruire tenetur, *glos. in l. 2. C. de quibus muneribus nemo se licet excusare.*
- 150 XXI. Non possunt de iniurijs factis ipsis, vel eorum Officialibus cognoscere, *Bouadill. in polit. par. 1. lib. 2. cap. 16. num. 140. fol. 638. & Auiles in cap. 3. pratorum, in glos. Abogados, nu. 12. & seq.* quamuis vasalli aduersus Barones temere loqui non debent, *l. 4. C. de obseq. patrono à liber. praestan.* sicuti nec possunt cognoscere vasallos conspirantes contra ipsos sub pretextu criminis læsæ Maiestatis, *Vinius in decis. 278. Intrigiosol. dec. 42. & hoc non obstante, quod Barones dicantur Vicarij, seu Capitanei Regis, Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 177. & infra hic nu. 158. Vinc. de Franch. in decis. 409. & l. 1. C. si quis Imperat. maledixerit;* has enim iniurias Baroni factas Præses Prouinciz cognoscit, *l. 2. C. de veteranis, lib. 12.* sed si iniurias patiuntur respectu suorum officiorum, aut præminentis iurisdictionis, possunt eorum Iudices vëdicare, & pēnas imponere, *Auend. de exequem. mandat. Regum, par. 1. cap. 5. nu. 7. vers. item ex eo, fol. 73. & vide supra hic nu. 79.* imo Iudices possunt iniurias æstimare, *Andr. de pace iurament. firmand. in §. iniuria, per glos. singul. in l. constitutionibus, ff. de iniurijs.*
- 151 XXII. Non possunt sine causa mercatores ex eorum Terris extractare; *Bald. in §. Dominus verò, de form. fidelit. fol. 38. Anna in singul. 54. Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis, §. 3. de abundantia Ciuitatis, num. 3. pag. 56. & in pag. 470. in titulo de exteris habitant. in Terris Baronum;* quod extende etiā in Rege secundum *Annam in d. singul. 54. post Afflic. in cap. 1. de milite vasallo, qui contumax est, fol. 16. & Martinum Laudensem in tract. de Princip. quæst. 535.* quæ etiā extende in Aromatarijs, *vt in d. singul. 54.*
- 152 XXIII. Non possunt absque Regis licentia nouas forestas, seu defensas facere, *prag. 12. de Baronibus, & pragmat. 1. §. 6. de salariis*

rio eorum, qui mittuntur pro seruitio Curia; ubi Doctissimus Rouitus inserit Allegationes pro Vniuersitate Stili, contra Venerab. Monasterium Sanctorum Stephaui, et Brunonis de Nemore: cu autem pro dicto Monasterio vide Allegationes infra vers. 4. obseruat. 4. & nota, quod vasalli non debent inermem vitam ducere, nec vsu naturale priuari di-
ciq; potest illud Virgilij in primo *Aeneidos*.

*Quod genus hoc hominum? quauis hunc tam
barbara morem*

*Permittit Patria; hospitio probibemur Arena;
Bella cient, primaque vetant consistere terra.*

153 XXIV. Barones iurisdictionem criminalem habentes, non possunt cognoscere Baronem habentem iurisdictionem civilem in eadem Terra, *Bald. in cap. 1. in fine, qualiter debet iurare vasallus fidelitatem*; ubi limitat, nisi periculum esset in mora, & ratio est, quia par in parem non habet imperium, *l. ille d quo, §. tempestiuum, ff. ad trebell.* sic enim dixit, infelix Corradinus Iudici ferenti sententiam mortis contra ipsum in hac Ciuitate Neapolis instante Carolo Primo, his verbis: *Serue nequam tu reum fecisti filium Regis, & nequis, quod par in parem non habet imperium*; vt videre poteris per *Summonte in Histor. Neapolis in vita Corradini*, in quo miserabile calu nota, quod prolata sententia a Iudice, idem Iudex fuit occisus, *vt ibidem*, sicuti & Dauid occidit illum, qui dixerat, quod finierat occidere Saul iam morientem ex vulnere sibi ipsi illato, *2. Regum 1. & 4. in fine*; ubi quod fuerunt occisi alij, qui occiderat Iobofeth filium Saulis, merito ait *Cicero pro Rabirio, Carnificem non modo foro, sed etiam spiritu hoc, ac Caelo Censoria leges, ac Vrbi domicilio carere voluerunt*; quod hodie seruari in Vrbe Constantinopolis audio a quoda meo mancipio eiusdem Patrie. Baro enim civilis, proprie est Baro, *Frecc. de subfeud. lib. 2. in 7. auth. nu. 2. Cope. dec. 27. & alias diximus supra vers. 3. obseruat. 3. num. 179. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 10. par. 1. num. 12. & seq.*

154 Sed si Baro civilis occideretur a vasallo, cognitio spectaret ad Baronem iurisdictionis criminalis, *Vine. de Franch. in dec. 274. Io. Andreas Georgius in allegat. 40. num. 36. D. Tapia in pragmat. 1. num. 39. ubi de criminibus agi oportet, & D. Riccius in collectanea decif. 433.*

155 Aduerte tamen, quod Baro iurisdictionis civilis potest cognoscere de delictis, quae coram eo committerentur, puta si falsum te-

stimonium feratur; quia eius aures tacite sunt offensae, *Bart. in l. 3. §. aqua, ff. de aqua quotid. & aestiua, & l. nullum, C. de testibus*, & supra hic num. 62. sed in Mag. Cur. Vic. ob. 156 seruatur, quod si falsitas committitur in M. C. V. vel in S. C. cognitio contra inquisitos remittitur ad M. C. V. criminalem, *Vinc. de Franch. in decif. 147.* quod procedit ex arbitrio S. C. quia quandoque S. C. cognoscit, vt sibi expediens visum fuerit. Verum si Clericus esset, qui falsitatem hanc committeret coram Iudice laico, ab Ecclesiastico Iudice esset cognoscendus, sed si laicus falsum deponeret coram Iudice Ecclesiastico, aut diceret contumelias coram eo, ab Ecclesiastico debet cognosci, vt declarat *Additio Ignat. Lopez ad praet. crim. Diaz cap. 94. in fine*, ubi distinctiones videas.

157 XXV. Non possunt Barones, vt Barones gaudere priuilegio Neapolitanorum, etiam si sunt Neapolitani, quando vt Barones agunt in remissionibus causarum petendis, *Anna in singul. 57. post Cope. in decif. 59. & Freccia de subfeud. lib. 1. in tit. de officio Magni Cancell. nu. 33.* licet in *d. sing. 57.* contrarios referat. Verum si Barones sunt etiam exteri, aut regnicolae gaudent vt Neapolitani, vt non possint torqueri ex processu informatiuo, si vasallos, & iurisdictionem in Regno habent, *D. Rouitus in pragmat. 1. num. 17. de immunit. Neapolit.*

158 XXVI. Non possunt vasallos delinquentes, vel furtum committentes contra ipsos cognoscere, & ita decisum refert *Iacobus Anellus de Bottis in addit. ad Bart. in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdic. omn. Iudic. & Bart. ibidem*, & vide supra hic in casu 21. num. 150. & *Andr. Gayll. obseruat. lib. 1. obseruat. 39.*

159 XXVII. Non possunt animalia externa in fundis alienis, collectis fructibus, aut secatibus segetibus, fidare, *Frecc. de subfeud. lib. 2. in auth. 46. num. 11. fol. 376.* tamen si habet ius fidandi, hoc possent facere, secundum *Capiblanco in pragmat. 1. nu. 20. de Baronibus*; & vide supra hic num. 41. tamen vide notab. *text. in l. diuus. 16. ff. de seruitut. ibi, non est rationale volentibus Dominis vos in alienis agris aucupari.*

160 XXVIII. Non possunt remissionibus causarum renunciare in prauiudicium vasallorum quando habent priuilegium cum clausula abdicatiua, etiam quoad personas miserabiles, *Vincen. de Franch. decif. 541.* sicuti &

contra, nec valent id facere vasalli in præiudicium Baronum, *Novarius*, qui plures citat de elect. fori, *quæst.* 12. *nu.* 29. *sect.* 1. in ultim. impressione.

- 161 XXIX. Consilium inter ipsos inire, absq; Proregis licentia, nõ possunt Barones, *Minnadous in consil. in aliquibus, num.* 55. *fol.* 35. post l. 1. ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine, vbi *Bal. ex reg. text. in l. 3. in fine, C. de legat. lib. 10. Marcus Antonius Surgens de Neapol. illustr. lib. 1. cap. 25. num.* 22. *fol.* 269. *Regens de Ponte in tract. de potestate Proregis, in tit. de abundantia Ciuitatis, §. 7. pag.* 79. & merito per *pragmat. D. Cardinalis Zapata Locumtenentis, die 15. Septembris 1621.* præcedente ordine Regis emanata, fuit ordinatũ, non posse Titulos, aut Equites particulares adunari, & priuacim Suae Maiestati scribere aduersus ea, quæ in Placitis fuissent conclusa: verum quilibet deper se solum hoc facere non prohibetur, *vt ibidem.*
- 162 XXX. Torquerẽ vasallos ex processu informatiuo, vel cum præhementijs M. C. V. non possunt, sicuti nec carcerare de facto, *l. 2. C. de exhib. reis, de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 6. num.* 18. attamen si enormitas delicti hoc exposceret: Barones poterunt supplicare Proregi pro potestate. Solet. n. Prorex in tali casu alicui ex Iudicijs Mag. Cur. Vic. committere, vt relationem faciat in Collaterali Consilio, in quo auditis delicti qualitate, & inditijs, licentiam prædictã impartiri solet, & ita seruatur, & vide infra in *vers. 12. obseru. 1. vers. 4. in ultima litera arbitraria; si vero Capitaneus de facto procederet ad torturam ex processu informatiuo, & reus confiteretur, talis confessio esse nulla, D. Tapia in decis. S. C. 22.*
- 163 XXXI. Venationem in siluis prohibere non possunt, *Anna in singul. 59.* vbi decusum refert per Sacrum Consilium, non licere vasallis cum balistis, vel scopittis venari, nisi quoad apros, & lupos, *Andr. Gayll. practic. obseruat. lib. 2. obseruat. 56. & seq. & infra hic num.* 199.
- 164 XXXII. Venditiones Nemorum nõ possunt Vniuersitatibus prohibere, quãuis ipsi Barones habeant vsum, & ius pascendi, *Vinc. de Franeb. in decis. 197. & Mastrill. in decis. 49.* vide supra hic *nu.* 152.
- 165 XXXIII. Vasallos confinare ad loca sibi non subiecta, non possunt, *Vinc. de Franeb. in decis. 526.* vbi quod nec carceratos à propria Patria exulare, nec vasallos ad custodiendos carceratos cogere possent, nisi magna necessitas, aut periculum euidens fugæ adesset, tunc enim soluto salario possent illos cogere,
- 166 XXXIV. De crimine vsurarię prauitatis cognoscere non possunt, si merum imperiũ non habent, *D. Riccius in collect. 2046.* & ita decusum refert *D. Rouitus in prag. 1. nu.* 21. de vsuris; in causa Comitij Montellæ præuia maxima discussione; nam Fiscus prætendebat in hoc crimine venire publicationem bonorum, quæ est de regalibus: & ad solum Regem spectare, tanquam habentem vniuersalem iurisdictionem à Populis translatam, adeo vt amplius à Populis auocari non possit, etiam vacante Sede Regali, vt erudite nouissime tradidit *D. Don Frãnciscus Balboa in sua Monarchia Regi, quæst. 1. nu.* 4. & 5. imo in *quæst. 2. part. 1. num.* 5. & 6. *fol.* 43. subdit, translationem prædictam à Domino nostro IESV CHRISTO fuisse approbatam; & merito si Rex illam non comunicat, Barones eam exercere non possunt, vt per *consil. Regni, Ea qua ad speciale decus.*
- 167 XXXV. De damnis clandestinis cognoscere non possunt, ex quo ipsi Barones tenentur pro medietate, & essent Iudices in causa propria, *Vrsill. ad Afflic. decis. 91. Campag. in cap. Regni incumbit, nu.* 40. hodie autem ista damna clandestina non sunt in vsu, stante solutione, quæ fit per Regnum pro Barri-cellis, & persecutoribus Bannitorum; tu autem vide *pragm. sub tit. de damnis clandestinis, & ibi Scrib.*
- 168 XXXVI. Remissionem causarum prætereendere non possunt, quando dubium esset, quod Baro ad quem remittitur, delinquentem nõ puniret, puta quia esset eius domesticus, *Mastrill. in decis. 147.* vbi plures habes casus, quando Barones non possunt prætereendere remissionem causarum. Verum in his casibus ne Baronum iurisdictionibus præiudicium fiat, posset provideri, vt procedatur in Ciuitate cum consilio alicuius Doctoris destinandi per Iudicem remittentem, & ita obseruatum vidi in pluribus causis, potest enim indecretis remissionibus causarum terminum præfigi infra quem causa expediatur, alias procedatur in Tribunale prædicto, *pragm. 1. de remissionibus causarum.*
- 169 XXXVII. Excessus Officialium suorum, cognoscere non possunt Barones, nec remissiones

fiones talium causarum prætendere: quoniã cognitio delictorum Officialium ad solam M.C.V. spectat, vt in *conf. Regni, Statuimus; Vm. de Franc. in dec. 407. & Gizzarell. in decis. 24.* sed numquid si aliquis daret aliam Potestati alicuius Terræ propter singularem inimicitiam quam habet cum ea, possit capitaliter puniri? affirmatiuè respondit *Bal. in S. iniuria, in princ. de pace tenenda.*

170 XXXVIII. Non possunt remissionem illius causæ prætendere, quæ fuit eis remissa cum cõminatione, vt infra tẽpus expedirẽt, & nõ expedirũt, *Anna in sing. 269.* & huiusmodi cõminationes fieri posse, fundat *Gram. in voto 28. et Vinius in dec. 208. & Auend. de exequend. mandat. Regum, par. 1. nu. 12. vers. & eadem, fol. 75.* ob denegatam enim iustitiam Barones perdunt iurisdictionem quo ad illam causam, *Gayll. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 28.* sicuti etiam fiunt decreta prauia dispensatione D. Proregis, q̃ circa prauudicium Priuilegiorũ pro hac vice tantum, causa remaneat, quod intelligit de S. C. quod Principis personam representat, & ideo decreta prædicta interponere potest, secundum *Doctorem Martam in tract. de clausulis, par. 2. in clausul. 7. fol. 38.* ergo M.C.V. talia decreta interponere non potest; sed quod nec etiam S. C. hoc facit absque dispensatione, Proregis, tenent aliqui.

171 XXXIX. Non possunt infeudare res alodialæ, quia Vniuersitati præiudicium fieret circa onus collectarum: quoniam res effecta feudalis esset exẽpta. Verũ si per prius exẽpta, & immunis res erat, puta de patrimoniali, vel demaniali Regis, tali casu Baro posset infeudare, *Io. Andr. Georgius in repetit. feudalibus, cap. 8. nu. 15. fol. 43.* post *Petrum Gregorium de concessione feudi, ibi alleg.* & huius est opinionis *Fulu. Lanar. alias allegatus in addit. ad repetit. feudal. Io. Ant. Lanarij sui Patruj, fol. 81. nu. 260.* Et sic è con-

172 tra, non possunt rem feudalem facere alodialẽ, *Camill. de Med. in conf. 76. n. 3. & 9.*

173 XL. Non possunt cogere vasallos ad opera personalia, nisi essent Angarij, & Perangarij, *Marcell. de Mauro in alleg. 99.* & vide infra in casu 85. & supra nu. 149. sed si Burgenses sunt, Erarium dare tenentur, *Gizzarell. in decis. 31.* nec confessiones, aut scripturæ vasallorum, in quibus se ascriptitios, aut censitos, aut Angarios, vel Perangarios constitentur, probat, nisi alijs adminiculis coadiuentur, *l. cum scimus 21. C. de agricul. & censitis, lib. 11.*

174 XLI. Non possunt committere causas contra vasallos, quando sunt suspecti, & sic etiam nec eius Officiales, *Marcell. de Mauro in alleg. 97. nu. 5. & 6.* & circa hanc materiam faciunt dicta supra in *vers. 3. obseru. 3. num. 113.*

175 XLII. Non possunt Barones in Regno alienare bona Baronix absq; assensu Regio, etiam per viam subinfeudationis, vt in *conf. constitutionem Diuæ memoriæ. Paris. in tract. de reintegr. feudor. cap. 4. nu. 5. & Marcell. de Maur. in alleg. 4. nu. 1.*

176 XLIII. Feuda Curix Baronali deuoluta, non possunt Barones concedere absque Regio assensu, secundum *Ann. in alleg. 45. nu. 24.* post *Afflic. in decis. 292. & in cap. 1. nu. 20. quæ sint regalia;* sed si solita sunt concedi possunt, vt est videre infra in *vers. 4. obseru. 2. nu. 114.* & nouissimè *Fulu. Lanar. in addit. in repetit. feudal. Io. Ant. Lanar. sui patruj, fol. 48. nu. 100. & nu. 50.*

177 XLIV. Regi non subuenire in casu necessitatis publicæ Barones effugere non possunt, *Lucas de Penna in l. fin. colum. 3. vers. 4. ex bis queritur, C. de fundis limatrophis, lib. 11.* & dicemus infra *vers. 4. obser. 3.*

178 XLV. Non possunt vasallis seruitia indebita iniungere, alias puniuntur, nedum quia vlturpant iurisdictionem; sed etiam ciuilitè in 25. libris auri, *l. vindicebat, C. de cursu publ. lib. 12. Afflic. in §. & plaustrorum, nu. 1. quæ sint regalia;* Sicuti nec etiam possunt vasallos prohibere, ne eorum vina, frumenta, aut alia viçualia vendant, donec ipsi vendiderint, vt post *Alberi. in l. illicitas, §. illud, ff. de officio Præs. d. notat Auendan. de exeq. mandat. Regum, par. 2. cap. 5. num. 16. & Paris de Puteo in tract. de syndic. tit. de excess. Baronum, cap. excedunt.*

179 XLVI. Non possunt exercitium iurisdictionis diuidere, & creare duos Capitaneos, vbi per prius erat vnus, puta vnum in Terra, & alium in Casale, de quo vide supra hic nu. 107. & *Consilior. Paschal. in tract. de virib. patria potest. par. 1. cap. 1. num. 125.* vbi allegat *Alex. Raudens. in conf. 4. num. 8. & seq. vol. 2. & Ioseph de Sessa in decis. Arag. 187. per totum, in 2. par. sed aduerte, quia fuit circa hoc diuersimodè iudicatum secundum qualitatem personarum, & locorum, vt notat *D. Consil. Fabius Capycius Galeota in addit. ad conf. 151. Camilli de Medicis eius faceri dignissimi, Tu autem vide Camer. in l.**

- Imperialem, §. præterea ducatus, fol. 99. col. 1. & Io. Andr. Georgium in allegat. 5. num. 10.* Etenim exercitium iurisd. & tionis est diuisibile, *Bart. in l. Imperatores, num. 6. ff. de administr. tutor. & in conf. 189. num. 7. col. 2. Lanar. in conf. 59. Hieronymus de Monte in tract. de finibus regendis, cap. 1. num. 3. latè Reg. de Ponte in decis. 6. idemq; Georg. in alleg. 40. nu. 35.* In hac enim administratione iustitiæ solitum esse seruandum, ponit *Vinc. de Franch. in decis. 166.* Et similiter in Ciuitate potest diuidi iurisd. & tio per quarteria, vt per *Mart. Laudem. in tract. de potest. Princip. quest. 462. in tractatibus tom. 16. fol. 211.* sed talem diuisionem non posse fieri, defendit *Bouadill. in polit. par. 1. lib. 2. cap. 16. num. 205. fol. 653.* tu autem de hac diuisione per quarteria vide supra *vers. 2. obseruat. 4. num. 17.*
- 180 XLVII. Non possunt prætere in iudicio non vocari absque licentia Regis, vel Proregis de generali hodierna cõsuetudine, non obstante, *l. unica. ff. de in ius vocando;* nec ex his, quæ dicit *Auendan. de exequen. mandat. Regum, part. 1. cap. 11. num. 4. & Frecc. de subfeud. lib. 2. author. 37. pag. 364. & in q. quis dicatur Marchio, nu. 9.* quia hoc tantum cum Officialibus constitutis à Prorege per Regnum seruatur, vt absque licentia Proregis citari non possint, vt *ibidem,* & ratio est, quia ordine Proregis in officio cõstituti assistunt; quod fallere dici posset, quãdo citandus reperiretur Neapoli, *arg. l. etiã, §. 1. vers. parte presente, vel vocata, & l. in causa, §. causa cognita, ff. de minor. & Capyc. decis. 1. num. 37.*
- 181 XLVIII. Non possunt vasallis concedere regale præsidium contra personas ecclesiasticas, vel laicas vigore. CC. Regni, *Vinc. de Franch. in dec. 163. in fin. D. Tapia in lib. 3. Iur. Regni, in add. ad cap. finis præcepti charitatis, fol. 28. rub. de eccl. pers. & Bouad. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 90. pag. 624.* nec etiam remedio cap. Regni, *ex præsumptuosa;* (quo prouidetur, vt feudatario moriente absque legitima prole, quæ claro, & aperto iure succederet, Fiscus possessionem sequestrare valeat infra annum) vti possunt, quia in fauorẽ Filci tantum illud procedit, vt notum est, & ita omnes fatentur, *ibidem;* siquidem præminentia illa soli Regi tantum competit, & non Baronibus, *Freccia de subfeudis lib. 3. in different. inter feud. quater. & plana, diff. 15. nu. 21. & Regens de Ponte de potest. Proreg. tit. de regal. impof. §. 6. nu. 42. fol. 204.* circa quod cap. nota, remedium prædictum
- Fisco competere super omnibus bonis, in quibus habet interese, vt litera in nigro cõtat, & non super feudis tantum, vt aliqui putant ex Rubrica ipsius, quæ contra disposita in testu videtur loqui, cum de feudis solummodo mentionem faciat, & vide *Afflict. dec. 195. 196. & 197.*
- 182 XLIX. Non possunt dispellere ætati, id est vt aliquis minor sit eorum Iudex, *glos. in l. Spury, §. 1. verb. facti, de decurion. & glos. in l. 1. C. qui ætate se excusant, lib. 10.* vel quod ultra 70. annos exerceat munera personalia, secundum *l. ultra 10. C. de decurio. lib. 10.* vel secundum *l. 2. C. qui ætate, vel professione se excusant, lib. 11.* vbi maiores 55. annis ad munera personalia non vocantur inuici, & quod ad ætatem supradictorum attinet, vide supra *vers. 2. obseru. 2. nu. 102. pag. 60.*
- 183 L. Non possunt gratiam inquisitis concedere absque partis remissione, *Bald. in l. 1. C. de fractibus, & litium expens. Dec. in conf. 4. vol. 1. & vide supra hic num. 105.* & ratio est, quia gratia est facere id, ad quod quis de Iure naturali facere tenetur, *Bald. in cap. 1. num. 18. de allodijs;* sed natura abhorret vnũ
- 184 grauare, & alterum agratiare, ergo. Soli Regi de potestate absoluta hoc esse licitũ, *Auendan. de exequen. mandat. Regum, par. 1. cap. 7. num. 7. ad finem, vers. tamen, Anton. Gomez in lib. 4. Tauri, num. 10. vers. 8.* latè *Vinc. de Franch. in dec. 370.* vbi testatur in principio, quod Princeps Bisiniani hæc potestatem habet etiam parte non concordata, sed quomodo sint faciendæ istæ compositiones, seu gratiæ, vide infra *vers. 12. obseru. 1. num. 113.* & à quibus personis, & in quibus casibus requiratur remissio querelãtiũ, latè *Consil. Pascal. in tract. de virib. patr. potest. par. 2. c. 1. per totũ;* & habetur in *prag. 8. de compos. id est ab illis ad quos ab interfecto defertur successio.* Pœnæ enim debent habere suum debitum effectum; Hinc est, quod si pro complacendo Baroni, Iudices debitam pœnam non irrogarent in damnũ
- 185 tertij, incidunt in pœnam, *Andr. in §. bene committentium, num. 75. qua sint regal. at etiam in peccatum, & ad restitutionem tenentur,* (secundum *Fratrem Al. de Castro in lib. 4. de lege pœnali, cap. 12. & 13. & Auendan. loco supra citato, num. 7. vers. & sicut.* & vide supra hic *num. 148. & num. 44. & in vers. 2. obseru. 2. num. 90. & vers. 3. obseru. 1. num. 39.* nota tamen, quod in crimine raptus, non solum non possunt pœnas remittere, sed nec offensi possunt facere remissionem (sub pœna deportationis, *l. 1. §. final.*

final. circa finem, C. de raptu virgin. sed de hac materia raptus vide infra vers. 13. obser. 1. prae sumpt. 101.

- 186 LL. Non possunt directus ex mercaturis exentibus per mare, vel ex portu adiacenti eorum Territorijs exigere, *Suarez in alleg. 17. num. 1. Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 109. pag. 629. & quid si mare*
- 187 adiacēs Territorio sit illius iurisdictionis, cuius est territorium, ponit *D. Regens Valenzuela in cons. 100. num. 55. & vide infra num. 217.*
- 188 LII. Non possunt priuilegio Regis gaudere quo ad hypothecas fiscales in exigēdis pēnis cōdemnationū, nisi ex speciali priuilegio hoc in cōcessionibus haberent, *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. c. 16. nu. 114. fol. 631.*
- 189 LIII. Non possunt hospitationes habere, quando eorum Terras visitant, quoniam hoc soli Regi competit, vt fuit practicātū quando Imperator Carolus Quintus venit Neapolim in anno 1535. die 25. Nouembris, & stetit vsque ad mensem Martij seq. cuius familia fuit hospitata à Neapolitanis, & Troianus Antenor fuit primus, qui hospitationes has petijt, teste *Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. num. 116.* vbi quod in Aragoniz Regno solū ex dispositione illius fori, hoc non seruatur; est enim hospitatio infaustus actus, *l. hoc prospectum, C. de metatis, & epide. lib. 12.* verum quia hospitandi immunitas non intelligitur concessa in priuilegio generali, *Regens de Ponse de potest. Proregis, fol. 39. num. 5.* vbi habes, quomodo contributiones hospitationum sūt practicandae: tamen si Barones hoc in priuilegium haberent, moderatē vti debent, *Bouadill. ibidem nu. 116. per l. 1. C. de metatis, lib. 12. l. vnic. C. de tractatorijs, & statua. lib. 12. Bal. in l. obseruare, ff. de officio Procons. vers. & nota, quod quando, Burgos de Paz in l. 1. Tauri, nu. 312. fol. 112. Couar. variar. resolut. cap. 17. lib. 1. nu. 3. vers. sic sane, & in cap. officij, num. 1. in fine, de testament.*
- 190 Barones .n. eorū sumptibus visitare tenentur, sicuti & Praesides Prouinciarum faciunt, *S. iubemus, in fine, in autb. de collat. licet Bald. in d. l. obseruare, dicat, quod Canonista aliter tenent: sed pro contraria parte, quod taliter hospitari non possint, sunt Aluarus Valascus, & Prapofitus in cap. 1. S. similites, de capit. Corradi, Io. Andr. in addit. ad Speculatorem in tit. de feud. S. nota, in addit. incip. hucusque, Roffred. & Auend. de exequem. mandat. Regum, par. 1. cap. 4. num. 45. vers. alias, fol. 60. quia munus hoc visitandi, est à*

lege impositum, & ideo gratuitum esse debet, *Bart. & Salyc. in l. 1. C. mand. qui enim gratis aliquid facere tenetur, turpiter pro eo salarium petit, l. 3. C. de conditio. ob turp. causam; & quod Barones suas Terras, vasallos, & tenimenta sui subfeudatarij (dum expedit) visitare possint, tenet, Frecc. de subfeud. pag. 365. vers. trigesima quinta, num. 1. & fol. 366. nu. 4. & fol. 367. nu. 5.*

- 192 LIV. Non possunt angarias, vel exigētiā illicitas vasallis imponere, & impositas subtrahere tenentur, nulla habita ratione temporis, seū praescriptionis, quoniam Tyrannicē praesumuntur impositae; Et sic etiam nec
- 193 possunt à vasallis donatiua exigere sub praetextu, quod Rex ab ipsis Baronibus exigat ratione Belli, *Azucudus in l. 4. num. 4. tit. 4. lib. 6. recopilationum, & Frecc. de subfeud. lib. 2. in author. 44. fol. 374. & Bouadilla in tom. 1. sua politica, lib. 2. cap. 16. num. 117. & vide supra hic nu. . . & infra hic num. 219. & Gizzarell. in decis. 31.*

- 194 LV. Non possunt delinquenti poenam mortis naturalis remittere, nec ante, nec post sententiam, secundum dispositionem Iuris, vt tenet idem *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 124. fol. 633.* Sed in Regno nostro aliter seruatur, praecedente tamen partis remissione, vt supra notauimus *num. 183.* & hoc ex amplissimis priuilegijs Baronibus cōcessis etiam vigore quatuor litterarum arbitrariorum, vt videbimus *infra vers. 12. obseru. 1. cap. 1. per totum.*

- 195 LVI. Non possunt saluum conductum delinquenti concedere, vt delictum declaret, nec etiam abolitionem, vt delinquēs remaneat impunitus, *Andr. in S. prateria, qua sit prima causa beneficij amittendi; vide Anna in singul. 462.* quoniam nec etiam Fisci Patronus, aut inferior Iudex saluum conductū promittere possunt, teste *Afflic. in decis. 4.* sed *Vinc. de Francb. in decis. 258. num. 1. in fine; affirmat, promissionem factam delinquenti esse seruandā, etiam si à non habente potestatē fuerit promissa; nota tamen, quod si à Principe conceditur, ad debita iurata non extenditur, idem Afflic. in decis. 5. & facit pragmat. sub titulo de guidatijs, sed Frecc. in lib. 2. de subfeud. in autb. 45. num. 1. tenet posse Baronem concedere saluum conductū inquisito, quia ipse habet dominium in iurisdictione: & hinc est, quod cōtmax in Curia Baronali est contumax in toto Regno.*

- 196 LVII. Nec debitoribus moratorias concedere

- cedere possunt, quoniam soli Principi, & eius Curijs hoc est permittum, *Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 125. fol. 634.* & in casu concessionis prædictæ, debitores fideiussorem dare tenentur, *Guido Papa decis. 97. & 109. Boer. decis. 296. num. 4. cum seq. Ant. Cuccius de morat. præscript. nu. 45.*
- 197 LVIII. Non possunt in eorum Terris legem facere, vel legem interpretare, aut ampliare, etiam si cum applausu Populi esset, *Rolan. in cons. 4. num. 31. & 36. in fin. vol. 2. sed Bouadilla in d. cap. 16. num. 128. fol. 635.* dicit magis communem opinionem esse, Barones cum consensu Populi posse ordinationes prædictas facere. Fallit tamen, si interpretatio prædicta induceretur in præiudiciū iurisdictionis supremæ, cuius est facere madata generalia, & non Baronum, ad tradita per *Afflict. in decis. 267.*
- 198 LIX. Non possunt delegare causas (appellatione remota, de qua vide supra *vers. 3. obseru. 3. num. 249.*) soli enim Principi hoc est concessum, *Bal. in cap. cum omnes, de consuet. quem sequitur Felyn. in cap. quod super, col. fin. de maiorit. & obediens. & Antonius Gomez in l. 40. Tauri, nu. 10.* operatur enim clausula prædicta, ut sententia executioni demandetur non obstante appellatione, *cap. pastoralis, § praterea, de offic. deleg. & Abb. in cap. super eo, de offic. deleg. & circa delegationem hanc vide, quæ supra diximus in hac obseru. num. 36. & vers. 3. num. 142. & seq. & licet Auendan. de exequend. mandat. Regum, par. 1. cap. 5. num. 7. fol. 73.* dicat non posse Barones simpliciter, & de plano causas committere: in hoc nostro Regno fallit, stante *Regia Pragmatica dispendia litium, de ordine iudiciorum;* qua cautum est procedi simpliciter, & de plano sola facti veritate inspecta, & Barones habent merum, & mixtū imperium, & literas arbitrarías, & ideo causas simpliciter, & de plano committere possunt, sed non appellatione remota.
- 199 LX. Non possunt venationes reseruatas in montancis, vel piscationes reseruatas in fluminibus constituere, *Andr. in tit. qua sint regalia, vers. redditus, piscationes & c. & in cap. nemo retia, de pace tenenda, & eius violatoribus, Io. Faber in §. flumina, instit. de rerum diuisione, & Campag. in cap. Regni Grauamina, num. 115. Lucas de Penna in l. vsus aquæ, C. de aquæ ductu, lib. 11.* sed vide supra hic *num. 108. 113. & 163.* & materiam venationis vide supra *vers. 3. obseru. 3. num. 382.* sed an Barones valeant vasallis prohibere venationē, & cum quibus armis, ac etiam piscationem, videas *D. Rouitum in pragmat. 1. de aucup. & venator. per totum, & Annam in singul. 50. vbi decis. Sac. Conf. refert.*
- 200 LXI. Nec possunt (publicata sententia, contra inquisitum) illam reuocare, etiam si de Innocentia inquisiti constaret, quia soli Regi hoc licet, *Bald. in l. rescripta, num. 6. de præcib. Imperat. offerendis, Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 146.* sed in hoc casu superiores essent certiorandi, ut infra *vers. 12. obseru. 1. nu. 53. & seq.*
- 201 LXII. Nō possunt rehabitari facere Terras, vel Casalia diruta, & inhabitata, vel diuidere Territoria inter suos Populos, *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 149. pag. 640. Bammacarius (olim noster Amicus carissimus) in tract. de feud. in tit. si de feudo defuncti militis, num. 199. fol. 228.* vbi ponit limitationes, & ampliationes, sed in Regia Camera solitum est licentias concedi, intimatis Baronibus, & Terris cōvicinis, & circa hoc videas *Regni constitutionem, in locis demany, & Regentem de Ponte in tract. de potest. Proregis, sub rubr. de diuers. prouis. fieri solitis, in tit. de feudis inhabitatis, fol. 466.* post *Afflict. in decis. 265. nu. 70. Auendan. autem in tract. de exequend. mandat. regum, lib. 1. cap. 4. num. 1. fol. 47.* testatur, in Húpania non licere fortilitia, vel castra vetera reficere absque licentia Regis, & vide infra hic *num. 254. & 255.*
- 202 LXIII. Nec Officialem absque causa legitima remouere possunt durante tempore vnius anni, *Couar. præc. quest. cap. 9.* & vide supra hic *num. 81.* debent enim Officiales esse annales tam de Iure communi, quam de Iure Regni *V inc. de Franch. decis. 409. Anna in sing. 369.* quinimo talis Officialis durante anno non posset vniuersitate contradicente discedere, ad tradita in *d. decis. 409.*
- 203 LXIV. Non possunt tributa, gabellas, vel alia onera vasallis imponere, *Salyc. in l. vestigalia, col. 2. C. noua vestigalia, Bart. in l. acta, §. de amplianda, in fin. ff. de re iudic.* sed an possint maiorem pœnam ultra augustalem imponere? vide *Io. Franc. de Ponte in cons. 53. vol. 2.* & supra in his, quæ facere possunt diximus.
- 204 LXV. Nō possunt Commissarios Regios delinquentes in eorum Terris carcerare, nisi ex magna causa, sed illi Tribunali à quo fuerunt transmissi, denunciare debent, *Bouadill. in polit.*

- in polit. tom. 1. cap. 21. num. 121. fol. 923. & vide pragmat. 36. de officio magni Iustitiarij; licet exequentibus ultra modum potest resisti, & Iudex loci illos carcerare potest, & ad Iudicē suum remittere, l. 5. C. de exequutorib. & exat. lib. 12. & vide supra vers. 3. obser. 3. nu. 294. circa fin.*
- 205 LXVI. Non possunt denegare Vniuersitatibus contributionem pro medico, muris, & alijs necessarijs ædificijs, sed contribuere tenentur uti duo Ciues ex ditioribus, *Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 173. fol. 645. Lusas de Penna in l. hac prouidentis, colum. 7. vers. 18. & seq. C. quibus muneribus prestandis nemini liceat, lib. 10. & ratio est, quia & ipsi uti duo ex ditioribus in montanis, & vrbibus Vniuersitatum gaudent, ut diximus supra hic nu. 41. iustissimum similiter est, ut contribuant ut supra, & vide infra num. 231.*
- 206 LXVII. Non possunt mandare, ut in causis vasallorum procedatur simpliciter, & de plano sola facti veritate inspecta, & sic contra leges, & ordines Iudiciarios, quoniam hoc soli Regi competit, secundum *Bouadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 179. Boffius in tit. de Principibus, in pract. nu. 287. & vide supra hic nu. 36. & seq. hæc procedunt de Iure comuni, sed in nostro Regno non, per prag. dispendia litium, de ordine iudic. ut supra hic nu. 198. in fine.*
- 207 LXVIII. Non possunt vasallos cogere ad præstandum currus, vel viaticas pro eorum seruitio, *Paris de Puteo de syndicatu, in tit. de excessib. Baronum, nu. 1. & seq. Auiles in cap. 17. pratorialium, glos. Arazanobles, nu. 35. sed vide supra hic num. 96. & infra hic num. 227.*
- 208 LXIX. Non possunt nec ipsi, nec eorum Officiales exercere arbitria in eorum vasallos in pœnalibus, *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 186. sed in Regno possunt, quia habent quatuor literas arbitrarias, ut infra vers. 12. obseru. 1. num. 99. & seq. vbi videas.*
- 209 LXX. Non possunt iurisdictionem exercere in eorum vasallos extra eorum Territorium, *l. fin. ff. de iurisdic. omni. iudic. cap. fin. de consuet. in 6. element. pastoralis, de re iudicata; sed fallit, si in privilegio cognitionem prædictam haberet, & intellige prædicta, ut diximus supra hic nu. :::*
- 210 LXXI. Nec etiam possunt pretendere quin delinquentes reperti in eorum Palatio non carcerentur, quia vere Palatium non dicitur: quoniam Palatium Regis tantum hoc privilegium habet, ut ab eo non possint inquisiti extrahi, *Bald. & Alex. in l. plerique, ff. de in ius vocando; de qua materia vide, quæ diximus supra in vers. 3. obseru. 3. in 26. Tribupali Auditoris Campi, nu. 346. & latè per Regentem Constantium in repetit. l. vniuersa, C. de palatijs, & domibus daminicis, lib. 11. nu. 41. fol. 243. sed an Palatia, & fabricæ Baronales sint feudalia, vel burgenatica, latè *Gizzarel. in decis. 32. & 33. Platæz vero cognitio ante Palatium Regium ad Magistrum Portulanum, & non ad Custodem Regij Palatij pertinet, secundum D. Rouitum in cons. 58. vol. 1.**
- 212 LXXII. Non possunt insufflare spiritum vitæ instantijs perceptis in eorum Curijs Baronalibus, quoniam hoc soli Regi competit ex potestate speciali, *Afflic. in cap. 1. nu. 96. quæ sint regalia, Angel. in l. si tempora, C. de temporibus appellationum, Gramma. in decis. 69. num. 1. Boer. in decis. 247. num. 10. & sic etiam spectabili Præsidenti Sac. Cons. hoc est permissum vigore pragmat. 3. sub tit. de offic. Sac. Cons. ut diximus supra vers. 3. obseru. 3. in 17. potestate D. Præsidentis, & D. Proregi similiter est permissum, ut supra in versic. 2. obseruat. 2. num. 45. per l. 1. in fin. ff. de officio Præsēt. Prator. ac etiam Regijs Audientijs Terræ Hydrunti, & Bari, ut supra in locis citatis.*
- 213 LXXIII. Non possunt concedere eorum vasallis licentiam armorum prohibitorum, etiã ex causa inimicitie ad se tuendos, *Montaluis in repertorio legum, in verb. arma, fol. 10. colum. 4. in fine; sed bene possunt per banna hoc prohibere, Menoeb. de arbitrijs Iudicum, lib. 2. centur. 4. casu 394. num. 25. & vide supra hic.*
- 215 LXXIV. Non possunt recipi cum Cruce, quando ingrediuntur in eorum Terras, quoniam soli Regi hoc competit, *Couar. pract. qq. cap. 6. num. 7. & cum Cruce fuit recepta Serenissima Regina Hungariz intus Ecclesiam Archiepiscopatus Neapolis, quando ad eam visitandam venit de anno 1630. & Episcopis etiam hoc debetur, Vins. de Franch. decis. 253. & procedit ut etiam in locis exceptis possit Episcopus portare Crucem ante se, elem. vnica, de excessibus Prælatorum, cum Crucibus enim sacra ingrediuntur, & nõ prophana, glos. in s. omnibus autem laicis, cap. 32.*

cap. 32. in *auth. de Episcopis, & Clericis, in verbo honorandas, & in auth. de sanctissimis Episcopis*; Episcopi dicuntur columnæ Ecclesiarum, & Coepiscopi cum Papa, *clm. 1. de pœnis*, vbi contra leuantes, offendentes, vel occidentes, aut bandientes Episcopos sunt pœnæ statutz.

216 LXXV. Non habent ius succedendi mortientibus sine hærede, etiam si in privilegijs habeant præheminentias Regales, quoniam successio ista non est fructus iurisdictionis, nec de mero, vel mixto Imperio, sed est dignitas regalis, secundum *Bquadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 216. Bald.* autem contrarium tenet in *cap. 1. qua sunt regalia, & in l. vacantis, C. de bonis vacant. lib. 10. col. 6. in fine*, alios casus cumulat *Camillus Borrellus in addit. ad Bellugam in speculo Principum, rub. 7. lit. B. fol. 11. & Frecc. de subfeud. lib. 2. in 14. auctor. Baronum* qui in 18. auctor. fol. 148. dixit, quod si Baro succederet de iure communi, in Regno dubitatur, quia Rex est Dominus personarum, & vide infra in *casu 105.*

Et similiter non possunt vel remedio *cap. Rigni, ex præsumptuosa*, quo ad successionem subfeudorum, quia remedium prædictum nõ procedit in subfeudo, vt tenuerunt *Frecc. de subfeud. lib. 3. in different inter feud. quæter. & de tab. differ. 15. num. 21. fol. 421. Reg. de Ponte de potest. Prærogis, in tit. de regalib. impos. §. 6. num. 42. in fine, fol. 402. & Bammacar. in repet. cap. 1. si de feudo defuncti. militis, cap. 1. §. 1. quæst. 2. nu. 50. & vide infra vers. 4. obseru. 2. nu. 119.*

217 LXXVI. Nõ possunt esse Domini maris, nec lictoris maris adiacentis eorum Territorio, quia sunt publici iuris, *Ruin. in conf. 28. col. fin. vol. 1. Freccia de subfeud. lib. 1. tit. quis dicatur Marchio, nu. 3. & seq.* qui alios cumulat, & vide supra hic in *casu 51. nu. 187.* & similiter adde, quæ dixi supra hic *nu. 152.* quo ad opinionem *Virgilij* circa arenam, & lictora maris,

218 LXXVII. Non possunt verberare famulũ vasalli in dedecus vasalli, quia tunc dominio priuarentur, *litem apud labonem, §. si quis, ff. de iniur. Cypre. in decis. 69. num. 28. & vide supra hic in casu 5. nu. 11. & D. de Ponte in decis. 16. circa finem, & infra hic nu. 228.*

219 LXXVIII. Angarias, vel perangarias vasallis imponere nequeunt, *Cypre. in dec. 168. num. 9.* vbi latè de hac materia. vasalli enim Angarij verè dicuntur illi, qui ob delictum,

vel maleficium, erant condemnati, & ad altius intercessionem saluati, & ei traditi, vt per *Cypre. ibidem nu. 2. & vide supra hic in 220 nu. 192.* & hoc euenit, quando Comes Rogerius Normandus in anno 1098. Ciuitatè Capuz obsessam tenebat, & quidam Sergius natione Græcus eius excubiarum Præfectus cum 200. militibus tentabat proditoriè Rogerium Comitem Principi Capuz tradere; sed in sopore somnij, Rogerio apparuit Beatus Bruno Carthusianorum Fundator, tunc temporis viuens in Monasterio S. Stephani de Nemore sito in Calabria ultra inter Aretram; & Stilum, & prodicionem hanc Rogerio patefecit; Quapropter experge factus Rogerius, arma sumpsit, clamando, vt milites equos armati ascenderent, ad quem strepitum aufugit dictus Sergius proditor cum sequacibus suis Capuz versus, ex quibus 160. milites capci fuerunt, & ad mortem damnati, præcibus inde prædicti Beati Brunonis fuerunt saluati, & ei traditi per nominã, & cognominã cum filijs filiorumq; suorum in sempiternum in seruis perpetuos, cum omnibus eorũ bonis mobilibus, & stabilibus, habitis, & habendis, vt habes ex privilegio infra in *vers. 14. obseru. 1. num. 68. describendo.*

221 LXXIX. Cognoscere an Baro sit suspectus (quia tota iurisdictione in hoc casu potest recusari) Barones, vel eius Officiales non possunt, *Marcell. de Mauro in alleg. 87. nu. 5. & 6.* vt de Præfidente S. C. diximus supra *vers. 3. obseru. 3. num. 113.* Hinc est, quod etsi amicitia intima esset inter Baronem, & aliquem vasallum, datur suspitio alteri colliganti cum illo vasallo, sicuti esset de teste, *l. 3. in princ. ff. de testibus, Andr. in §. porro, num. 9. circa medium, quæ sit prima causa beneficij amittendi.*

222 LXXX. Non possunt petere à vasallis donatiua, seu fasciam præ natiuitate filiorum, vel pro nuptijs vxorum, *glos. in l. placet. 5. in verbo extra ordinarium, C. de sacros. Eccles. quia soli Regi, & non Baroni hæc competunt, Barones enim præter disposita in *constit. Regni, Quamplurimum*, nil prætere polsunt, vt notat *Io. Franc. de Ponte in tract. de potest. Prærogis, fol. 483. num. 12. in tit. de donis Vniuersitatũ*; vbi in *nu. 4.* subdit, quod quatenus aliqua subuentio deberetur, ad Baronem habentem iurisdictionem civilem accedere, & non ad habentem criminalem, qui nullum habet dominium, sed solummodo iurisdictionem illam à Rege delegatam; notat tamen *Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 2. auctor. Baron.**

Baron. per totum, has subuentiones Baroni-
bus possidentibus feuda cum pacto de retro-
uendendo, quia verè Domini non sunt, sicuti
nec mulieri detinenti feudum pro suo dota-
rio, sed ait contrarium fuisse iudicatum.

223 LXXXI. Subfeudatarios ad adhoam præ-
standam bis in anno cogere non possunt Ba-
rones, etiam si ipsi bis Regi præstarent, *Bar-
tholomæus de Capua*, siue addens in eo in-
sing. 89. per *l. si filia, ff. familia herciseunda*;
vbi quod sic decisum, & è conuerso si Rex
Baronibus adhoam remiserit, non censetur
vasallis remississe, nisi contemplatione vasal-
lorum fuisset remissa, quod non præsumitur,
*Iacobus de Aiello in tract. de iure adhoæ, nu.
6. Andr. in §. sed & iustior, qua fuit prima
causa beneficij amittendi.*

224 LXXXII. Partem adhoæ à vasallis exige-
re, si in illo anno aliud subfeudum habuerit,
non possunt, vt per *Capit. Regni Caroli II.
incip. Riccardus de Aquila, secundum Iacob.
de Aiello in tract. de iure adhoæ, nu. 64.*

225 LXXXIII. Iuramentum fidelitatis à va-
sallis recipere sine Regis licentia non pos-
sunt Barones, *Bartholomæus de Capua in consl.
Regni, mulierum, qua dotarium, num. 2.*
Sed aduerte, quod iuramentum hoc Baroni
habenti iurisdictionem ciuilem, & non ha-
benti iurisdictionem criminalem debetur,
*Freccia de subfeud, lib. 2. in 2. auctor. Baro-
num, fol. 268. num. 71. in fine, & in lib. 1. fol.
33. num. 27. & in fol. 272. num. 26. & Regens
de Ponte in tract. de possess. Proregis, fol. 473.
num. 15. in tit. de donis, & expens. Vniuers.*

226 LXXXIV. Carcerare, vel torquere vasal-
los, si mierum, vel mixtum imperium non
habent, caueant Barones sub pœna carceris,
*Paris de syndic. in tit. de excess. Baronũ,
circa finem, Afflicti. in consl. Regni, Iustitia-
rij nomen, & normam, in notab. 22. & vide
infra in versic. 14. obseru. 1. nu. 112. & seqq. &
si vasalli fugiunt à carceribus Baronalibus,
& recto tramite ad M.C.V. veniunt, non tenentur
de fuga, *l. si quis, §. ad Iulianum, &
§. apud labeonem, ff. de adil. edict. Anna in
singul. 561.**

227 LXXXV. Seruitia personalia ad præstan-
dum vasallos cogere non possunt etiam sa-
lario mediante, *Afflicti. in consl. Regni, pro-
sequentes, in 6. notab. sed animalia capere
possunt salario mediante, Afflicti. in consl.
Regni, omnes Officiales, & in consl. si nostra
seruitia, vbi etiam Andr. & vide supra in*

*casu 20. num. 149. & num. 207. & an possint
vasallos cogere ad rehabilitandum, Cephal.
in consl. 18. vol. 1.*

228 LXXXVI. Non possunt seuire in vasallos
cū verberibus, aut iurisdictione abuti, alias
ea priuentur, *l. 2. §. dominorum, ff. de his, qui
sunt sui, vel alieni iuris; vbi Bald. & Cynus,
Gram. decis. 104. Guid. Pap. decis. 62. Boer. de-
cis. 275. Curt. Iunior in consl. 137. nu. 4. &
Quintilianus Mandosius in tract. de ingra-
titudine, cap. 62. casu 73. Andr. Gayll. pract.
obseru. lib. 1. obseru. 16. & 17. Barb. Berdaz.
in consl. crim. 281. nu. 6. vol. 2. Ioannes Faber
in §. fin. institut. de his, qui sunt sui, vel alieni
iuris, & in l. officium, ff. de officio Proconsul. &
Legati, & Regens de Ponte in decis. 16. circa
finem; Baro enim, qui pugnis, vel vulnere
vasallum offendit, ipsum perdit, *Bald. in §.
publici latrones, de pace tenenda, glos. in con-
stit. Regni, si vasallus à Domino, in verbo
vulnerauit, §. in potestate, instit. de his, qui
sunt sui, vel alieni iuris, Camill. de Curte
in diuers. iuris feudorum, fol. 88. num. 6. sed
Paris in tract. de syndicatu, in verbo syndi-
cantur, num. 5. tenet, quod Baro potest leni-
ter vasallum suum verberare, quam opinio-
nem sequitur *Consil. Pascalis in tract. de vi-
ribus patria potestatis, lib. 3. cap. 4. nu. 34. tu
autem tene, quod semper, & Baro sua iurisdic-
tione abutitur, priuandus venit, Bonon. de
Curte in tract. de nouitate, par. 5. nu. 20. &
diximus supra hic num. 218. & 114. consti-
tutio autem, Si vasallus à Domino, disponit,
quod non potest Baro iniuste vasallum ver-
berare, ergò cum iusta causa potest. Sed ad-
uerte, quod argumenta à contrario sensu in
hoc casu non valent, *Capyc. verò in inuisti-
tura feudali, in verbo feuda amittuntur, in
casu 47. fol. 55. notat, quod Dominus supe-
rior potest Baronem monere, vt vasallos de-
bito modo tractent, & sic in facto consuluit,
& recenset casus, in quibus vasalli fuerunt
exempti à iurisdictione Baronũ, & quod va-
salli non possunt expellere Baronem intol-
lerabiliter eos opprimentem, & quod ob se-
uicium Domini quotidie inferentis violen-
tias, & offensas, possunt subditi petere, vt
examinentur, & liberentur ab eius iurisdic-
tione, & homagio, per *l. 2. ff. de his, qui sunt
sui, vel alieni iuris, & l. 1. cum ibi not. per
Bart. C. si quacumque pradius potestate, &
Lucas de Penna in l. fundi, C. de locat. pra-
dior. ciuil. lib. 11. affirmat, quod si Dominus
efficeretur superbus, & molestus vasallis, ty-
rannicè eos tractando, feudum perdit, & ita
tenet *Andr. in cap. 1. §. item si fratrem, in
2. col. quibus modis feudum amittatur; & hãc
matc.******

materiam Tyrannidis vide per *Gubernatoris Christianum in lib. 1. cap. 8.*

229 LXXXVII. Non possunt vasallis imponere novas impositiones, etiam si ipsi à Rege grauentur cum nonis impositionibus, *Bertacchinus in tract. de gabellis par. 1. num. 14. & Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 16. fol. 87.*

230 LXXXVIII. Non possunt petere remissionem causæ eorum vasalli conuerti vigore *Regie Pragmaticæ de censibus*, ut in ea est dispositum, licet possint prohibere vasallos, ne prorogent iurisdictionem in alios Iudices, *Petrus Foller. de contract. consualib. vers. namquid Clericus, nu. 30.* sed aduerte, quod et si *pragmatica prædicta de censibus*, in Calabria, & Aprutio obseruetur: tamen in M.C.V. & in S.C. non obseruatur, & ita vidi in diuersis causis practicari, & cur fuerit istud introductum, vera ratio asserri non potest; Est verum, quod lites quamplurimæ in his Tribunalibus non essent, si Pragmatica prædicta vigeret; quamuis replicari posset, grauamina multa in inferioribus Tribunalibus non deficere, dubitatur tamen in his remissionibus causarum, an sine cognitione debeant fieri, *Glos. in elem. pastoralis, de sent. & re iudic. in verbo de more*; disputat quæst. pro, & contra, & concludit aliqualem causæ cognitionem requiri.

231 LXXXIX. Non possunt aufugere cōtributionem murorum Ciuitatis, vel Terræ, *Boer. in tract. de custodia elanum, nu. 47. & vide supra hic nu. 205.*

232 XC. Non possunt (in exigendo subsidia) excedere debitum modum, alias in duplum Regiæ Curia tenerentur, *Iacob. de Aiello in tract. de iure adba, nu. 36.*

233 XCI. Non possunt vasallos cogere ad auxilium præstandum contra Regem, quia per iurisdictionem Baronibus concessam, non eximuntur vasalli à iurisdictione Regia, cui & ipsi Barones subsunt, *l. fin. s. fin. in fine, C. de re militari, lib. 12.* imo, & si hoc facerent, tenerentur crimine lætæ Maiestatis, *Martinus Laudens. in tract. de rebellibus, nu. 40. Andr. in cap. 1. s. præterea, per totum, qua sit prima causa benefis. amitt. vbi num. 7.* quod etiam filius tenetur patrem proditorem indicare, quoniam disciplina Castorum antiquior est, quam charitas liberorum, *l. postliminij, s. filius, ff. de captiuis, & postlim. reuerf. & Titus Livius, ait, fidem Patriæ de-*

bitam, priuata amicitia præponendam.

234 XCII. Non possunt assensum denegare, quando eorum subfeuda alienarentur, nec etiam feudum in totum tollere, sed tantum commutare, *Camer. in l. Imperialem, fol. 68.* Et in casu denegationis, solet dari memoriale Proregi, à quo prouidetur ut infra tot dies assensum præstet, alias pro præstito habeatur, ut alias diximus, & ita etiam practi-

235 catur, quando consanguinei tenerentur præstare consensum in aliqua venditione, nam si denegauerit illum præstare, Iudex interponeret decretum, ut habeatur pro præstito, *Gizzearell. in decis. 55.*

236 XCIII. Non possunt denegare investituram electo à Rege in feudo secundum quid, *Camer. in l. Imperialem, fol. 71. ater. ratioq; esse potest præcipua, quia feudum secundum quid pendet à Rege, & à Barone, sed Rex superior est, & maiorem habet potestatem, nam rem communem quam habet cum priuato, videri potest, quod priuatus facere nequit, etiam si pecunia in Fisci beneficium cederet, l. 2. C. de commun. rerum alienat. nec dici posset, Fiscum non debere se intromittere in priuatorum contractibus, l. & quidem 5. C. si mancipium ita fuerit alienatum, ut manumittatur, vel contra; si quidem in casu nostro res communis dicitur ut supra.*

237 XCIV. Non possunt denegare seruitium Regi extra Regnum, si pro Regno militat, *Io. Andreas Georgius in repetit. feudalis, lib. 1. cap. 57. vbi latè, & Camer. in l. Imperiali, fol. 34. ater. et vide supra hic in potestatis Baronum, casu 49. num. 88.* quod etiam intellige, si pro seruitio Regni militaret, puta ad euitandum bella, quæ ad Regnum venires possent, ut de bellis vigencibus in Lombardia quotidie videmus, bella enim, & arma longinqua teneri expedit, ut supra diximus *vers. 3. obser. 3. nu. 60.*

238 XCV. Non possunt cognoscere de contrauentione Regiorum contrabannorum, circa vendiciones victualium, aut aliorum bonorum contra Regia Banna, *Io. Francisc. de Ponte in tract. de potest. Proregis, sub tit. de prouisio. fieri solitis, s. 3. num. 46. fol. 20. Regens Constantius in l. 1. C. de iure fisci, lib. 10. num. 25. fol. 56.* sed vide supra hic num. 99. & ut supra tenet etiam *Vinc. de Franch. in decis. 434. in fine;* vbi asserit, hoc præsertim procedere, ut Regia Curia cognoscat super reuelationibus frumentorum, est verum, quod quando aliquid quod non est delictum,

litum, & per Regium Bannū declararetur delictum, Baro cognosceret, ad tradita per eundem de *Franch. in d. decis. 434.* & alios cumulat. *Consiliar. Rouit. in prag. 3. de administ. Vniuersit. nu. 3. & de Ponte in tract. de potest. Proregis, fol. 19. & seq.*

- 239 XCVI. Non possunt cogere vassallos ad querelandum, *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proregis, sub tit. de prouisionibus fieri solitis, §. 4. nu. 33. fol. 29.* vbi refellit opinionem *Luc. de Penna in l. 1. C. de desertor. lib. 12. num. 64.* tenentis compositionem posse fieri parte offensa citata ad comparandum, si non comparuit, cuius contrarium tenuit *Carauit. quem sequitur idem de Ponte loco citato.*
- 240 XCVII. Non possunt in sententijs suarum Curiarum apponere clausulam, saluo Iure commutandi, vel moderandi poenam, *prag. fin. de Baronibus, Reg. de Ponte in d. §. 4. nu. 14. fol. 26.* vbi nu. 15. subdit sub hac forma decreti, non comprehendit illam, exolet, vel soluat, quæ forma potest fieri in causis minimis, etiam non existente partis remissione, *ut ibidem*, & tetigimus supra hic num. 105. est verum, quod si inter nobiles esset facta pax, loco remissionis haberetur, *ut practicum refert idem de Ponte de potest. Proregis, in tit. de prouis. fieri solitis, §. 4. nu. 37. fol. 29.*
- 241 XCVIII. Non possunt habere Fiscum, sed tantum coadiutorem, *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proregis, sub tit. de prouisio. fieri solitis, §. 4. num. 64. fol. 32.* & vide supra hic in casu 46. nu. 85.
- 242 XCIX. Non possunt Vniuersitatem prohibere, ne absque interuentu suorum Officialium congregetur, si esset agendum de rebus contra ipsos Barones, vel eorum Officialia tangentibus tali enim casu, cum licentia Tribunalium superiorum Vniuersitas congregare se potest absque interuentu Officialis Baronalis, *Vinc. de Franch. in decis. 446.* vbi quod in Plateis huius Ciuitatis hoc non seruatur, quia absque licentia quælibet ex eis congregare se poterit, etiam illa Populi, in qua semper Electus Populi interuenire solet, cuius electio fit per D. Proregem de vno ex sex nominatis per Plateam Popularem.
- 243 C. Non possunt cognoscere causas criminales contra Syndicos, aut illos de regimine, quando litigant contra Baronem, sed eis saluaguardia expediri debet, *Masfrid. in*
- 244 *decis. 263. vol. 3.* & sic etiam ad beneficium suorum consanguineorum, quæ practica sumpta est ex *constit. Regni, Iuris gentium induxit auctoritas, cum duabus seqq.* & vide infra *vers. 7. obseru. 3. nu. 53. & Anar. Gayll. pract. obseru. lib. 1. obseru. 17. & Auend. de de exeq. mandat. Regum, par. 1. cap. 11. nu. 4. fol. 90.* vbi de poena in fraquentes saluaguardiam habes.
- 245 CI. Non possunt deputare Capitaneum, & Auditorem extra Territorium feudi, ne vassalli pro quaerenda iustitia, extra Territorium cogantur ire, *Freccia de subfeud. lib. 2. author. 30. num. 3. & 4. pag. 363.* Vassalli enim non tenentur quaerere Regem extra Regnū, pro his, quæ incumbunt, argumēto *l. sed hæc 35. §. 1. de procur. Paris de reintegr. feudor. in repetit. l. Imperialem, fol. 294. col. 1. in fine; & Vinc. de Franch. in decis. 526. in fine,* vbi quod si plures Terras habet Baro, tenetur
- 246 Iudicem secundarum causarum in vna ex eis deputare: Sicuti nec etiā possunt extrahere vassallos pro eorū seruitijs ultra Dietā, *Vinc. de Franch. in decis. 526.* & dicta est 20.
- 247 miliarium, *ut per Capitula Modestini, quæ habes in fine, ff. infortiati, fol. 1386. cap. 14.* & vide *l. 3. ff. de verbor. signif.* sed per mare intelligitur de 50. miliaribus, *ut alias fuit notatum supra in vers. 2. obser. 2. nu. 59.*
- 248 CII. Non possunt petere adiutoria, vel imponere grauamina, nisi ea, quæ permittuntur per *constit. Regni, quamplurimum,* & diximus supra in 60. casu, *in potest. Baronum,* & sic etiam est in Prælatiis, nisi pro eorum consecratione, vel quando ad Conciliū vocarentur à Papa, & præsumptio est contra ipsos in seruitijs vassallorum, *Anna in singul. 556.*
- 249 CIII. Non possunt homines recommendatos (vulgo Brauos) habere, secundum *Regni constit. Vt vniuersis; & in alia const. Ad subiectorum, & in cap. Regni, Prædecessorum; Regens Constantius in l. 1. C. ut armorum usus, nu. 17. fol. 228.*
- 250 CIV. Non possunt obligari facere vassallos ad seruitia perpetua sine Regis assensu, quia Rex est Dominus personarū in Regno, *ut in constit. Regni, quia frequenter; Confessioneq; vassallorum contra hanc eorum libertatem præsumuntur à Baronibus, & eorum ministris extortæ, & in præiudicium Regis, & ideo vlla præscriptio considerari posset, maximè si ignorantia, vel impotentia vassallorum concurreret, ad quæ vide*

Annam in singul. 556. vbi quod licet Baro lite pendente optinuerit, in iudicio tamen ordinario succubuit.

251 CV. Nec etiam possunt Barones seculares, vel Praelati Ecclesiastici habere ius succedendi in bonis burgenfaticis vacantibus ob mortem vasalli, sed in subfeudis tantum procedit, vt in *constit. Regni, Si quando contingerit*; vbi quod Fiscus est successor, & vide supra hic in *casu* 75. & infra hic *nu.* 258. etenim in Regno bona vacantia spectant ad Fiscum, *Vinc. de Franch. decis.* 125. *num.* 12. quinimo nec Ciuitates succedunt bonis vacantibus, *l. 1. C. de bonis vacant. lib.* 10. sed raro quis sine hærede decedit, licet eo ipso, quod quis decedet, & hæres non comparet, præsumitur sine hærede decessisse, *glos. in l. penult. §. cum autem, in verb. hærede, C. ad trebell.* & ideo onus probandi quem cum hærede decessisse, spectat ad allegantē, *Molin. de primogenijs Hispanorum, lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 23. *in fine, & Anna in singul.* 692.

252 CVI. Non possunt filias, aut vxores vasallorum de florare, aut coire, aut vasallos male habere, alias dominium amittunt vltra pœnas debitas, secundum *constit. Regni, Si vasallus à Domino*, & vide supra hic in *casu* 86. *num.* 286. sed quid in Rege? vide infra *vers.* 4. *obseru.* 1. *nu.* 3.

253 CVII. Non possunt (mortuis eorum patribus, vel antecessoribus Baronibus) à vasallis sacramenta recipere sine Regis licentia, vt in *constit. Regni, Comite, vel Barone*, & alios remissiuè recenset *D. Rouitus in pragmat.* 16. *num.* 7. *de Baron.* quod extendit eo magis si quis teneret terram cum pacto de retrovendendo, quia non legitur talem habuisse assicurationē à vasallis, teste *Frecc. in lib.* 2. *de subfeud. auctor.* 2. *num.* 11. *versic. secundo responderi possit, fol.* 311.

254 CVIII. Non possunt etiam Barones erigere Turres, aut Castra in eorū Terris absq; licentia Regis, secundum *constit. Regni, Vt in locis demanij nostri*; habemus enim in *Paralipom.* 2. *cap.* 14. *nu.* 7. quod Ciuitates ædificatæ fuerunt, & circumdatæ Turribus, portis, & seris; sed de Iure communi possunt Turres erigere, vt supra hic *nu.* 84. *in fine*; sed ad emulationem, aut in confinibus ædificare non possent, *Andr. Gayll. præct. obseru. lib.* 2. *obser.* 69. *nu.* 17. & 32. nec etiam Turres fortes, aut ædificia scandalosa, *Auendam. de exequend. mandat. Regum, lib.* 2. *cap.* 3. *nu.* 2. *fol.* 152. & vide supra hic *nu.* 201.

255 CIX. Non possunt cogere vasallos ad reficiendos muros eorum Castrorum, *Vinc. de Franch. decis.* 78. ipsi enim Barones eorum sumptibus ad reparationem, & custodiam Castrorum tenentur, quia conuicini, & si sentiant commodum secundarium, & non tenentur, *Auend. de exequ. mandat. Regum, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. *fol.* 153. non enim prohibetur reedificatio Fortilitrij, scilicet Turris funditus diruta, iuxta notata in *l. 1. §. si quis adificium, ff. de noui oper. nunc. l. proculus, ff. de damn. infect.* *Afflic. decis.* 392. sed fallit, si ædificare volens esset Tyrannus aut notoriè iniustus possessor, quia sicuti posset prohiberi ne ædificet, ita & ne reedificet, vt post *Felyn. in cap. cum accessijsem, col. fin. de constit. & Innoc. & Abb. in cap. pisanis, de restit. spoliat.* & alias tenet *Auend. de exeq. mandat. Regū, par.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. *fol.* 152.

256 CX. Nō possunt carcerare Clericos sub figurato delicto assassini, si probationes, vel inditia sufficientia probantia qualitatem delicti prædicti non adessent, vt in *cap. 5. consultationis* 40. *capitulum Sua Maiestati facta in anno* 1572. quando Summus Pontifex transmisit duos Cardinales ad Regem nostrum pro iurisdictionibus altrinfecus concertandis, quo vero attinet ad materiam Clerici assassini, vide supra *vers.* 3. *obseru.* 3. *nu.* 173. & *seq.* & *vers.* 12. *obseru.* 1. *num.* 29. & *seq.* aduerte tamen, quod si Clericus esset depositarius coram Iudice laico, coram quo esset depositum cognosceretur, *Anna in singul.* 127.

257 CXI. Non possunt prætere remissiones causarum quoad inquisitos de receptatione bannitorum, *Vinc. de Franch. decis.* 470. & ante ipsum *Regens Reuertera in decis.* 32. *vol.* . . & casum ponit in vasallo *D. Principis Bisiniani inquisiti pro causa prædicta*, & nō fuit remissus, & ita *D. Rouitus in pragmat.* 2. *nu.* 13. *vbi de delict. quis conueniri debeat*; quæ requirentur in hac receptatione, & auxilio, ponit *Mastrill. in dec.* 216. quinimod, & si ipsi Barones receptauerint bannitos, quomodo puniendi sint, ponit idem *Mastrill. in dec.* 219. & vide supra hic *nu.* . . . quatenus vero Baro ipse in sua iurisdictione bannitum receptaret, posset ea priuari, sicuti & priuari poterit feudo, si requisitus ad tradendum superiori bannitum ab eo scienter receptatum in Castro suo, tradere non curaret, *D. Rouitus in pragmat.* 1. *num.* 2. & 9. *de recept. malefact.*

258 CXII. Non possunt publicare, vel confiscare bona vasallorū ob delicta, nisi habeant speciale

speciale privilegium confiscandi, & publicandi, quoniam in generalibus verbis non venit talis potestas, *Afflic. in decis. 282 in fine*; vbi quod si Baro haberet ius confiscandi, & vasallus esset Regi rebellis, Baroni applicarentur subfeuda, & non Regi, & ita ibidem declarat *Vrsill. num. 15*. vbi quod feuda quaternata, quae habentur in Terra Baronis à Rege, Regi applicantur, alia vero, quae ab ipso Barone teneret, Baroni ipsi acquiritur, & allegat eundem *Afflic. in §. si violator pacis, de pace tenenda, & Curt. Lun. in cons. 2. lib. 1. & Frecc. de subfeud. lib. 2. in §. auctor. Baron. fol. 205. & 218. & alios, & vide supra hic nu. 251.*

359 CXIII. Si Barones essent foriudicati, vel banniti, aut deportati, non possunt cogere vasallos ad eis seruiendum, *Alberic. in l. sed si hac lege, §. sed si per poenam, in fine, ff. de iniur. voc.* In tali enim casu vasalli obedientiam praestare Domino non tenentur, ad quae vide *Andr. in cap. 1. §. praeterea, per totum, qua fit prima caus. benef. amitt. & Anna in singul. . .*

CXIV. Non possunt cognoscere causas contra disturbatores stratarum, quia in eis agitur iurisdicção, ut in *pragm. 5. vbi de delictio conueniri debet, & ibi Scrib. nec de pragmatica praedicta debent conqueri Barones, ut per D. de Franch. in decis. 722. nu. 15. vol. 4.*

CXV. Nec possunt cognoscere causas inquisiti de offensa facta Episcopo, licet habeant privilegium contra Ecclesiasticas personas, & contra Ecclesiam cum derogatione, *l. unica, C. quando Imper. inter pupill. & vid. & const. Statuimus*; quia est expresse facienda mentio de persona Episcopi, vel Praelati, sicut excellencia personarum, ad tra-

dira per *Annam in alleg. 146. Vinius decis. 27. nu. 3. & conclusionem praedictam fundat Fabius de Anna in obseruat. 16. in collect. & Nouar. in tract. de elect. & variat. fori. q. . . sectio. 2.*

CXVI. Non possunt condemnari facere vasallos ad triremes ad beneplacitum ipsorum; sed poena debet esse certa, *Vinc. de Franc. in decis. 370. nu. 12. Capiblanc. de auctor. Baron. prag. 17. nu. 17. & Mastrill. in decis. 167. vbi quod condemnati ad triremes perpetuo sunt insuccessibiles etiam ex testamento, & vocantur proximiores, & quod condemnati ad triremes perpetuo, vel ad mortem, non possunt testari absque licentia Principis.*

CXVII. Non possunt facere mercato, seu nundinas in eorum Terris absque assensu Regis, facta prius relatione per Regiam Camera cum voto post informationem captam an adsit aliud mercatum per conuicinia, ne tertio fiat prauidicium, quoniam gratia est, quae non debet alijs prauidicare, *de Ponte in tract. de potest. Proregis, de diuersis provisionibus fieri solitis, fol. 468.* licet contrarium teneat *Bal. in l. 1. C. de nundinis*; & nota, quod nundinae nonam diem vocabant Romani, *Plutarchus in vita Martyi Coriolani fol. 49.*

CXVIII. Nec possunt prohibere vasallos, ne à fluminibus publicis aquam capiant pro irrigandis territorijs, *Vinc. de Franc. decis. 183. vbi ait, fuisse litem tractatam.* At *D. Rouitus in rub. prag. de aqueductu*; affirmat pro vniuersitate fuisse decisum, ad quod vide *Anna in sing. 25. vbi multa in materia aquae, & Lanar. in cons. 2. vbi de aqua feudali agit.* Cumque simus in materia aquae, quae non pigeat infra scripta videre,

I E S V S M A R I A .

A C

D I V V S N I C O L A V S

A L L E G A T I O IX.

Si aqua ducitur pro uno molendino per fundum meum, an potest ducens facere alia molendina.

B Arones Castri Terræ nouæ capiebant aquam ex flumine garga sito in Territorio Saracenzæ, & illam per rituum, scilicet aqueductum manufactum iure seruitutis per iucus Territorium Venerab. Monasterij S. Nicolai Vallis Clarimoncis, ordinis Cartusienfis, situm in Territorio Castriuillarum ducebant ad Territorium dictæ Terræ nouæ, in loco nuncupato de S. Antonio, pro duobus molendinis tantum.

Annis retro elapsis D. Princeps Tarsis emic dictum Castri Terræ nouæ, & de facto dilatauit caput aquarium, & aqueductum, & influxit maiorem quantitatem aquæ, & iuxta dicta duo vetera molendina, construxit duo alia noua, & cū hac nouatione, duo molendina Monasterij sita in dicto Territorio seruitute vicinia circa 200. passus, amplius nō molerunt; ex quo vasalli dicti Principis nō confluunt ad molendum ad molendina Monasterij, vt solebant, & sic Monasteriū est in damno in 300. modijs frumenti singulis annis, vltra inundationem sui Territorij, vt infra.

360 Et licet de iure Monasterium poterat, & potest, (stante dicta intrusione nouæ aquæ in riuo trāseunte per suū Territoriū) prohibere totam aquam, ex sententiā Vlpiani, & Offilij Iuriconsultorum in l. 1. *vers. quod autē, ante finem, ff. de aqua quotid. & aliuā, ibi.*

Item queritur, si quis aqua, quā hoc anno ducebat, aliam aquā admiscuerit, an impune prohibeatur, & extat Offilij sententiā, existimatis rectē eum prohiberi, sed eo loci, in quo aliam aquam in riuū admiserit, & Offilius in tota aqua rectē eum prohiberi ait, Ego Offilio assentio, non posse diuidi: quia non potest ita in parte vis fieri, vt non in tota aqua fiat.

Quinimo fortius dico, hoc etiā militare,

& si aqua influxerit ipsa sibi met, absq; facto hominis, vt ex alio sex. eiusdē Vlpiani sententiā opinione Senori Valerij in d. l. 1. §. *quasi tū est, ff. de aqua quotid. & aliuā, his verbis.*

Quasi tū est, si quis ante annū aquam duxerit, deinde sequenti tēpore, hoc est intra annum aqua influxerit ipsa sibi met, non ducte aliquo, an huic interdictione locus sit? & refert Severus Valerius competere ei hoc interdictionem, quasi duxisse videtur, licet penitus prospicientibus non videatur iste duxisse.

Attamen ad euitandas violentias, Monasterium vrbanius agendo iustissimē petit cōdemnari prædictū D. Principem ad refrenandum aquam prædictā pro duobus molendinis antiquis tantū, vt per prius erat: & ad demolendū ista duo molendina nouiter cōstructa, ac etiam ad ei reficiendū omnia damna, expensas, & interese, vt ex supplicatione. fol. 1. 361 Et ad eius iusticiam dilucidandam dicit, quod vltra, quod natura ipsa demonstrat seruitutem videri reuocatum, si concedenti incipit esse damnosam, *cap. suggestū, de decimis, cap. 1. §. ubi autem, eodem tit. in 6. & notat Padilla in l. Praes, C. de seruitutib.*

Vterius in facto non dubitatur.

Primo, quod aqua prædicta per prius trāsiebat pro duobus molendinis tantū, & quod ad præsens D. Princeps duo alia noua construxerit iuxta alia prima, & aqueductus est per iucus Territorium Monasterij, & in hoc ambz pares conueniunt.

Secundo probatū extat, quod idē Princeps inersit maiore quantitatem aquæ, & sic deponunt octo testes Monasterij super 3. articulo.

Et 1. test. Principis fol. 64. sup 7. & 64. ater. super 10. deponit, *che nell' aqueducto ci vā più acqua, che ci andaua prima*, 2. test. fol. 72. super 7. idem.

Et alij testes Principis dicūt sup 10. (& nō sine fraude cū reuerencia) *che nō han mesurata l'acqua, per sapere se ce ne vā più, o meno.*

Tertio est probatum, quod eiusdem Principis Pater dilatauit caput aquarium in flumi-

ne Saracine pro influenda maiori quantitate aquæ, vt super 6.art.deponunt duo testes.

Quod est contra *text.* in terminis in l. 1. circa finem. ff. de riuis.

Quarto, dilarauit aquarium, seu aqueductum, & silentia maioris aquæ Territorium Monasterij inundat, & q̄ post hæc duo molendina nouiter constructa, molendina Monasterij in eodem Territorio existentia, ex quibus percipiebat annuos modios 300. tritici; remanserunt clausa, vt super quarto articulo deponunt 9. testes.

Quinto, & tandem est probatum, quod quando prima duo molendina Principis molebant, cetera molendina Monasterij similiter molebāt, & ideo Monasterium, & alij Domini prædiorū, per quæ aqueductus transt̄ contenti remanserunt, vt prædicta aqua Principis transiret pro duobus molendinis primis tantum, & quod ad præsens pro ista noua constructione istorum aliorum duorum molendinorum, sunt tam in euidenti damno, super quinto articulo 7. testes.

Et idem Princeps in suo 24. artic. ponit.

Che li molini del Monasterio non sono distanti dalli suoi più che 200. passi, e che dopo detta noua costruzione nõ marmano, perebe hà il ius prohibendi nelli suoi vassalli, & non probat hoc ius prohibendi.

Patet enim ex prædictis, tam ex probationibus Monasterij, quam ex confessione eiusdem Domini Aduersarij, quæ clara, & aperta sint iura Monasterij, & ad ea magis corroboranda, infra scriptæ firmanur conclusiones.

262 Prima est, quod per fundum alienum sine Domini voluntate aqua duci non potest, l. 4. C. de seruit. & ibi Bar. necessum est fateri, q̄ si transit, dum seruitus nõ habet causam natura-

263 turalem, est, aut per seruitutem constitutã, aut præscriptam, l. 1. §. fin. cum seq. ff. de seruit. & aqua, C. de seruit. var. resol. c. 4. de seruit. nu. 244. fol. mibi 128. licet præf. Papiens. tit. 30. glos. 7. nu. 8. & Rota Romana de offic. Ordinarj, dec. 4. nu. 2. in nouis, dicant quatuor modis acquiri. i. lege, cõsuetudine, Principis

concessione, aut legitima præscriptione. In casu. n. nostro, si constitutam credimus, vt supra in cap. 5. diximus, illam reperimus pro duobus molendinis tantum, vt ibidem; Sin-

vero præscriptã consideramus, quatenus de primordio non constaret, secundum Bald. in l. si tibi, C. de seruit. & tunc tantum est præ-

scriptum, quancum possessum fuit, vt ibidem. Etenim possessio non fuit nisi ducendi aquã

pro duobus molendinis, ergo maior aqua, vel plura molendina construi nõ possunt, secundum Capoll. in cap. 4. de seruit. russi prædior.

quia vltra possessionem habitam non exten-

ditur, sicuti possessio iurisdictionis in vno articulo, non extenditur ad alium articulo, Cassan. in consuet. Burgund. in rub. 1. des Iu. fices, nu. 90.

264 Secunda cõclusio est, quod seruitus aqueductus, contra consuetudinem antiquã alterari nõ potest, l. si manifeste, C. de seruit. Capoll. d. c. 4. nu. 47. post Bah. in tit. de pace constantia, vers. imperialis, sub nu. 14. vbi quod in aquis, & molendinis, & in aquarum commoditatibus, antiquitati standum est: & aliquid innouari, vel augeri nõ potest. Aqueductus. n. præsumitur concessus sine præiudicio, aut iniuria alicuius, Mascar. de probat. concl.

223. in fin. ergo tanto fortius nõ potest præsumi concessus in damnum Domini prædij seruientis, quia is, cui debetur seruitus, non debet fundum seruientem grauare vltra id, quod ei debetur, l. is qui duo. 28. ff. de seruit. & l. si cui, C. de seruit. vbi q̄ ciuilit̄ vt̄i dēt.

265 Tertia erit, quod quando iure seruitutis aqua ducitur pro vno molendino, alia molendina fieri non possunt, sic punctualiter Bar. in l. per agrum, C. de seruit. & aqua; quem sequitur Ann. in alleg. 91. nu. 6. & Capoll. in d. c. 4. de seru. russi. præd. nu. 48. vbi subdit quod si habes seruitutem ducendi aquam pro vno molendino, etiam si aqua abundaret, aliud molendinum facere non potes, & fortius di-

266 cit, quod aliam aquã immiscere non potes, vt molendinũ quod habebas, celerius volua-

267 tur: ex ratione, quia seruitus nõ potest extendi vltra modum, quo vsus eras, l. non modus, C. de seruit. quo loci Bald. docuit, quod si seruitus est constituta ad irrigandũ prædia mea, si postea alia iuxta illa emi, & terminos destinatos amouit, ita vt sint omnia in vnum prædium redacta, non debetur seruitus aquæ

268 toti latitudini prædiorum, quia multiplicatio, vel latitudo prædij dominantis non attenditur; sed tancum attenditur forma primz constitutz seruitutis, à qua non est recedendum vltra primos terminos, seu limites. Cum qua sola doctrina decidi posset casus noster, pro Monasterio.

269 Quarta, ex abundantia assertur, quod quãdo deterius efficitur ius Domini prædij seruientis (vt est in casu nostro) amplior aqua duci non potest, vt considerat Ang. in l. 4. C. de seruit. & in l. non modus, eod. tit. sicque Pomponius Lurecons. decreuit in l. 3. §. si aquã

270 vers. si qui, ff. de aqua quotid. & afflu. ibi.

Is, qui ius aquæ quod habet, vel fistulam in riuo ponere, vel aliud quodlibet facere potest: dummodo ne fundũ Domino, aut aquagium rivalibus, deterius faciat.

Et sic etiã determinat Vulpian. in l. 1. vers. quod autem scriptum, circ. mod. ff. ad. l. 2. ibi.

Vt semel fundum suum ingressus, inde egredi qua aqua velit, possit, nisi ei nocitum sit, ex quo aquam ducit.

Idemq; sancitum est in *l. 3. ff. eod. tit. de aqua quot. & astiu*, ibi, *Vt vicinis nō noceat*, 269 Quinto, & tandem concluditur, quod ex causa alteratæ seruitutis, quilibet tenetur ad damna, expēsas, & interesse passa per Dominum prædij seruientis, vt sancitum est in *l. si quis pars, C. de seruit.* vbi sic notat *Padill.* & allegat *l. & si forte, §. 1. ff. si seruit. vendicetur, & Surd. in cons. 41. vol. 1.*

Quibus sic indubitanter firmatis, corrumpit assumpta D. Aduersarij.

Primo, enim præ tendit, quod dum aqua ingressa est fundum suū, potest de ea facere 270 quidquid vult, ex *tex. in l. illud, §. idem labeo, ff. de aqua quot. & astiu.* & ex *Bart. in l. quominus, q. 72. de flum. & Dest. in cons. 244.* & ex alijs, & tradit *D. de Ponte in cons. 28. in fin. vol. 2.*

Sed quæso advertantur responsiones.

Tex. in l. illud, §. idem labeo, in tit. præd. nō inuenitur, sed forsitan allegare vult *tex. in l. 1. §. idem labeo, eod. tit. de aqua quot. & astiu*, qui in fine ipsius, totum contrarium determinat, vt supra retulimus in 4. cons. ergo est pro Monasterio.

Bart. in d. l. quominus, q. 14. nu. 25. per tot. concludit in medio, seandum esse consuetudini, quæ habet vim pacti, & constituti, & si contra eam fiunt noua molendina, & nocēt, sunt demolienda.

Dec. in d. cons. 244. aliam facti speciem disputat, sed in *nu. 6.* concludit, quod si de præiudicio considerabili agitur, nō possunt noua molendina construi. Quinimo in *nu. 7.* affirmat, consuetudinem antiquā debere seruari, & si iniuria, vel præiudicium vicino fieret, nouum opus non est faciendum.

Et omnes alij DD. testantur, ita & ratio esse patens, nam si esset simpliciter verum, quod postquam aqua ingressa esset in fundum meum, de ea ad libitum disponere possem, sequeretur, quod eo ipso, quod ingressa esset in fundū Monasterij, posset deverti; sed hoc non est verū, meritō cōclusio prædicta debet intelligi, secundū iurā intelligūt, vt seruitus non possit alterari in præiudicium Domini prædij seruientis, nec etiā dominantis.

Secundum assumptum Aduersarij, quod Monasterio non nocet notabiliter, non est verum in facto, & est probatum, Monasteriū esse in damno in 300. modijs tritici singulis annis, vt supra in 4. cap. ultra inundationem, & secundum confessionem ipsiusmet partis, si damnum adest, noua construi molendina non possunt.

Tertium assumptum est, quod etsi aliquod damnum Monasterio eueniret; est ob abundantiam molendinorum, & molentes habent facultatē eundi quo volent, & successiue tale interesse non esse in consideratione.

Sed respondetur, quod præsentio hæc non militat in facto, de quo agimus, etenim non 371 sumus in casu, vt quis in flumine publico possit molendina facere, non obstante quod vicino noceat, ex traditis per *Andr. in tit. qua sint regalia, in verb. & flumina nauigabilia.* Sumus enim in casu seruitutis, cuius iure aqua trāsit per territorium Monasterij, in cuius damonū seruitus non potest alterari, tum ex amissione 300. modiorū tritici singulis annis, quam etiam ex inundatione territorij, vt supra diximus.

Quartam, & Vltimum assumptum partis est, quod dum Monasteriū præ tendit aquam transire limitatam pro duobus molendinis, eius onus erat hanc limitationem probare, per *text. l. 1. ff. de except.*

Sed respondetur, quod lex prædicta hoc non dicit, nec Assumptum prædictum est iuri consonum, quoniam seruitus non habet causam naturalem, sed lex eam præsumit, aut constitutam, aut præscriptam, vt supra in prima conclusione fundauimus.

Si ergo attendimus eam cōstitutam, videmus pro duobus molendinis, prout supra in 5. cap. est probatū. Sin vero præscripta creditur, & similiter pro duobus molendinis esse præscripta, Ergo Monasterium habet præsumptionem iuris pro se, & D. Aduersarij 272 resistentiam, onusq; probandi spectat ad eum, qui habet iuris resistentiam, *Andr. in §. si instrumentum, circa finem, de notis feudorum, & latè Monob. de præsumpt. lib. 1. q. 33. fol. 37.* & sic pro Monasterio assumptum prædictum retorquetur.

Meritō omni iure speratur, Dominū Conuentum condemnandū esse ad prædicta duo noua molendina constructa demoliendum, & ad refrenandū aquam prædictā pro duobus molendinis tantum, iuxta antiquum solitum, ac etiā ad reficiendum Monasterio omnia damna, & interesse passa, & patienda, secundū *l. si quis pars aduersa, §. C. de seruit. & aqua.*

Cætera suppleat circumsectorum meorum Dominorum Iudicantiū religio, & doctrina. Neapoli die 20. Aprilis 1627.

Io. Dominicus Tassonus.

Causa ista non fuit adhuc determinata.

VERS,

VERſ. IV.

Foffemo feruiti di concedere il Regio Affenſo alla Re-
forma di Donatiui, & Antefati, come ancora
ſ'era concluſo per tutte le Piazze di
queſta fideliffima Città,

*Vi dignaremur Regium Affenſum concedere ſuper Refor-
matione Donatiuorum, & Antefati, ut per
omnes Plateas huius fideliffimæ Ci-
uitatis erat concluſum.*

Pro dilucidatione huius 4. Verſic. videbimus de infraſcriptis Obſervationibus.

Primo, beneplacita Regum quoad petitiones ſubditorum examinantur, moderatio-
neſq; veſtiū tanguntur: & aliqua de .CC. Papę Honorij, ſeū potius Papę Martini.
Secundo, de Regio Affenſu videbimus, & quomodo, & quando Rex teneatur illum
preſtare, vel non, & alia circa eius materiam,
Tertio, de donatiuis in hac Pragmatica enunciatis agetur.
Quarto, Antefati, ſeū donationis propter nuptias diſcutietur materia.
Quinto, & Ultimo, quomodo Plateę huius Ciuitatis ſe congregare, & concluſio-
nes facere valeant,

OBSERVATIONIS L

S V M M A R I V M.

- 1 **A**ffenſus à Domino eſt concedendus pra-
ſertim in 6. caſibus.
*Fuit adinuentus Iure Codicis, &
eſt in commercio, ibid.*
- 2 Rex poteſt recuſare aſſenſum populo petiti
aliquid ſibi inutile.
- 3 Regis poteſtas ſuper Populos à Deo decla-
rata.
- 4 Rex à Deo ad importunitatem Populi ſui
conſtitutus.
Iuſta petitiō non eſt deneganda, ibid.
- 5 Rex, eſt legibus eſt ſolutus tamen à dicta
mine rationis non eſt ſolutus.
- 6 Rege recuſante iuſta concedere, ad eius Con-
ſilium ſupplicatio dari poteſt.
- 7 Appellatio condemnati ad mortem admit-
tere debet Rex, alias ad Papam appel-
lari poſſet.
*Papam aſſe poteſt iniuſte condemnatus ad
mortē, ſi Rex demegat appellationē, ibid.*

- 8 *Condemnatus ad mortem iniuſte, ad Papā
adire poſſet, ibidem.*
- 8 Papa in caſu dubij eſt Iudex cōpetens, quan-
do Rex non ſubeſt Imperatori.
- 9 Collectarum iuſta impoſitio per .CC. Papa
Honorij IV. taxata ad Regis beneficij.
Rex quando impoſitiones collectarum im-
ponere poteſt, ſecundum .CC. Papa Ho-
norij, ibidem.
- 10 .CC. Papa Honorij origo, & obſeruantia.
- 11 *Seruantur, quatenus ſunt rationa-
bilis.*
- 12 Rex in multis caſibus nō tenetur aſſentire.
Rex poteſt recuſare Episcopum prouiſum
in Regno, quando eſt ſibi ſuſpectus, ibid.
- 13 Rex nō tenetur aſſentire alienationi partis
feudi in corona diminutionem.
- 14 Regna indiuidua ſunt conſeruanda.
- 15 Affenſus in fraudem alicuius non valet.
- 16 Feuda plana conferuntur à Barone, & non
à Rege.
- 17 Rex poteſt diſpēdia vaſallorum reformare,
ne male vtantur rebus ſuis.
*Reformatio expenſarū à Rege fieri poſt, ibid.
localia*

- Localia in aeterna parte possunt dari à Sponsis, ibidem.*
- 18 *Rex moderatur vestimenta vasallorum. Vestium moderatio fieri debet à Rege, ibid.*
- 19 *Rex moderare potest vestium excessus in 30. casibus.*
- 20 *Honenti viri non curant de pompis.*
- 21 *Medici, & Philosophi avaritia, & rapacitate, vincuntur. Vivere secundum qualitatem suam quilibet tenetur, ibid.*
- 22 *Vestes excessus Advocatis, & Clericis reprobantur. Advocatis, & Clericis excessus vestes reprobantur, ibid. Clericis, & Advocatis excessus vestes reprobantur, ibid.*
- 23 *Iudices utriusque fori possunt providere quo ad asportationem vestium, & gemmarum. Falsas perlas an asportare liceat, ibid.*
- 24 *Vestes prohibita subtus, domi, & in studijs asportari possunt.*
- 25 *Vestes prohibitas mulieres quandoq; asportare possunt. Imperatoris vestes nemini licet asportare, ibidem.*

VERS IV.

OBSERVATIO I.

De beneplacitis Regum quoad petitiones subditorum, excessus abusus vestium moderatione, & de .CC. Papa Honorij.

OBSERVATIO ista consistit circa indagacionem beneplaciti Regis, quoad petitiones subditorum, & quoad excessivos abusus vestium moderationem; & plura discutienda venirent: sed ea nos tantum

attingere intendimus, quantum ad materiã nostram attinet, idest quando Rex tenetur assentire petitionibus, seu contractibus suorum vasallorum, ut videbimus hic, & in seq. observ. quia Provinciales sine consensu Regis, vel Præfati Prætorio reformationem, morum facere non possunt, *l. si quod. 5. C. de legato. lib. 10.*

- 1 Assensus licet in voluntate Principis consistat, tamen negari non potest, quin in commercio sint, & passim conceduntur, & Dominus assentire tenetur præsertim in sex casibus relatis à *Camer. in l. Imperialem, fol. 27. ater.* Puerunt enim assensus adinveniri iure Codicis, *l. 1. & toto titulo, C. de prædij*

decurio. sine decreto non alienandis, lib. 10. quinimo ne antiquitatis simus immemores, est sciendum, quod quando Populus aliquod sibi inutile petijt renitentiam, & non placitum reperijt; & exemplum habetur in 1. Regum. 8, ubi Populus petebat à Deo Regem, & Dominus concedere recusabat, aduertendo eum his verbis, *Hoc ius Regis, qui imperaturus est vobis, filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietq; sibi equites, & præcursores quadrigarum suarum, & constituet sibi Tribunos, & Centuriones, & aratores agrorum suorum, & mensores segetum, & fabros armorum, & currum suorum. filias quoque vestras faciet, & sibi unguentarias, & focarias, & parrificas, agras quoque vestras, & vineas, & oliveta optima tollet, & dabit servis suis, & segetes vestras, & vinearum redditus addecimabit, & det euechis, & famulis suis: servos etiam vestros, & ancillas, & iuvenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo. Greges quoque vestras addecimabit, vosq; eritis ei servi, & clamabitis in die illa à facie Regis vestri, quem elegeritis vobis, & non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis Regem,*

4 Attamen ob importunitatem Populi fuit dictus, & constitutus ei Rex, ut *ibidem*; quando enim petitiones sunt iustæ, Rex beneplacitum præstare tenetur, quia non sunt denegandæ, *l. fin. institus. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris*; sique Rex exclusionem dare velit, cum patientia faciat, agnoscendo humane vitæ miserias: unde prudenter aduertit Politicus ille *Antonius Perez*, ibi, *Son tantos los infortunios desta vida, que por mara, uilla ay tiempo en que no sea paciencia.*

5 Rex, & si legibus sit solutus, tamen à diætamne rationis quo uti debet, non est solutus, *Bal. in l. aquam, C. de feruit. & aqua. Barbat. in cons. 46. in 13. col. vol. 2. & in tantum hoc est verum*; quod si Rex iusta denegaret, supplicatio eius Concilio supremo porrigi posset ad finem videndi, an iusta sit causa recusationis, ut per *Cassanum in consuet. Burgund. rub. 1. §. 8. vers. des Iudices, in text. il ne le peut faire, fol. mibi 335.* Hinc

6 est, quod tenetur Rex admittere appellationem alicuius condemnati ad mortem, quando est in aperto, & notorium male fuisse condemnatum; alias talis condemnatus ad Papam appellare posset, secundum *Andr. in eius repertorio super consuet. Regni, in verbo Rex, fol. 522.* quoniam et si Rex Imperatoris

7 in temporalibus non recognoscat, tamen in casu dubij Papa est Iudex competens, *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi*; & maxime in causis grauib; ut fuit alias in hoc Regno

Regno obseruatum in anno 1487. tempore Regis Ferdinandi Primi, & merito si Rex iustas petitiones concedere denegat, posset à subditis haberi reclamatio; prout è conuerso erit, quando Rex iusta peteret à Populis, qui contradicere non debent, & signanter in casibus impositionis collectarum, si iustis causis adsunt, inter quas infra scriptos quatuor casus adnotauit *Honorius Quartus in cap. volentes &c.*

- 9 Primus est, quando pro defensione Terræ, puta si contingerit Regnum inuadi notabili, & graui inuasionem, non procurata, non simulata, non momentanea, seu facile transitura, sed manente: aut si contingat in Regno notabilis, siue grauis rebellio, similiter non simulata, non momentanea, seu facile transitura, sed manens.

Secundus, pro redimenda Regis persona à manibus inimicorum.

Tertius est, pro militia sua, seu fratris, seu consanguinei, siue vterini, siue alicuius ex liberis suis, cum se, fratrem suum, vel aliquem ex eisdem liberis decorabit.

Quartus est, pro maritanda filia, vel sorore, simili coniunctione coniuncta, vel aliqua ex filiabus, vel neptibus suis, seu qualibet alia de genere suo, ab eo per rectam lineam descendente, quo, & quando eam ipse decorabit.

In prædictis autem casibus possunt imponi collectæ, dum tamen pro inuasionem, aut rebellionem prædictis, aut ipsius Domini redemptionem 30000. pro militia 12000. pro maritaggio, 15000. vnciarum auri summa collecta vniuersalis totius Regni eiusdem, tam vltra farum, quam citra, quantitas non excedat.

Imo concurrentibus aliquibus ex casibus prædictis, nec duæ collectæ in vno eodemque anno, nisi vna tantum imponatur, sic autem collectæ quantitatē in prædictas summas in suis casibus limitatas excedere nõ permittitur, sicuti nec permittitur indistinctè ad ipsas extendi, sed tunc tantum, cum casus instantis quaticas deposcat; sed num Regni consensus requiratur ad tales collectas imponendas? & requiri, dicit *Gubernat. Christianus in lib. 1. cap. 16. fol. 5. fol. 87.*

- 10 Scias tamen .CC. ista Papæ Honorij hanc originem habuisse, sub die .n. 7. Februarij 1284, fuit vita functus Rex Carolus Primus, & eius filius Carolus Secundus, penes Regem Aragonensem carceratus detinebatur, vt habes ex historijs; tunc equidē Pontifex Martinus Quartus legatum in Regnum misit Girardum Episcopum Salinensem Cardinalem de Palma, secundum *Platinam*, qui

conuocatis omnibus Regni Prælatibus in Ciuitate Melphie, ad beneficium Ecclesiarum, & iurisdictionis Ecclesiasticæ aliqua .CC. edidit in anno 1284. in quarto anno Pontificatus prædicti Papæ Martini, mortuoque dicto Martino Quarto Gallo, in sequenti anno 1285. fuit creatus Pontifex Honorius Quartus Romanus de familia Saueilli, qui in Regno isto constituit Balium prædicto Carolo Secundo iam carcerato, & Balium fuit Robertus Comes Artufensis filius Philippi Regis Francorum, qui vna cum prædicto Gerardo Regnum gubernauit; hoc enim tempore Papa Honorius Quartus supra dicta .CC. promulgare fecit, eaque direxit prædicto Balio, & Gerardo Cardinali sub die 22. Septembris 1285. & ideo .CC. Papæ Honorij sunt vocata, sed verè Papæ Martini prædicti fuerunt, idemque euenit in nostra tempestate, siquidem Capitula, Instructiones, ac Iurisdictiones Studiorum Neapolis fuerunt à Domino Lemensium Comite Prorege instituta, formata, & ordinata, & tamen in gubernio Ducis Ossunæ Proregis successoris de anno 1616. fuerunt promulgata, & sub eius titulo, & nomine descripta. Ista enim Papæ Honorij .CC. in Regio Archiuium huius Regni cõseruata fuere: & ideo à Doctoribus sunt allegata vti iura, & signanter per *Andr. in pluribus locis, idest in l. Imperiali, de probib. feudi alienat. per Federic. in §. nec Dominus, nu. 44. in fin. & 45. & in cap. 1. num. 8. circa medium, & num. 14. de natura successionis feudi*, & alibi, vt per *Liparulum in cap. sed nec alia iustior, nu. 42. in verbo Honorij, qua fit prima causa beneficij amittendi*. Fuit enim Andreas in dicto tempore Caroli Secundi, & merito scire poterat, *Afflicti, autem in cons. Regni, presenti, in rubr. allegat vnum cap. Girardi*, & intelligit de .CC. istis, ex quo prædictus Gerardus Cardinalis erat in Regno vt supra.

- 11 Est verum, quod Capitula prædicta non seruantur, nisi quatenus sunt rationalia, *Andr. in cap. 1. §. sed nec est alia iustior, num. 42. verf. dixi de rebellionem, qua fit prima causa beneficij amittendi, Camer. in l. Imperialem fol. 84. col. 2. verf. quisquid .CC. Papa Honorij, & Petrus de Mõtesforte dicit, quod .CC. prædicta fuerunt postea suspensa à Nicolao Quarto ad instantiam Caroli Secundi, & clarius declarat Liparul. ad Andr. in §. sed nec est alia iustior, nu. 42. in verb. Honorij.*

Aliqua ex dictis .CC. reperiuntur in *Prag. 2. de Clericis Saluaticis edita à Ferdinando Primo sub die 2. Maij. 1469. descripta*, in qua etiam inseritur Bulla Papæ Honorij, & originale ipsius Bullæ conseruatur in Archi-

nio Monasterij Trinitatis Cauz, aduerte-
tamen, q̄ Capitula illa sunt Caroli Secundi,
qui vti primogeniens, & Vicarius Patris edi-
dit multa. CC. in planitie S. Martini Pro-
uincie Aprutine in penultimo Maij 1283, vt
liquet ex data vltimi Capituli *Item licet idē
Princeps*; quæ Capitula ab Honorio Quarto
fuerunt inde confirmata.

Cumque ex causa habendi noticiam præ-
dictorum. CC. Papæ Honorij, digressionem
fecerimus: redeundo ad materiam dici-
mus, quod Rex in multis casibus non tene-
tur assentire, & signanter, ne intret in Re-
gnum aliquis Prælatus prouisus à Papa in
aliqua Ecclesia Cathedrali, si eum habet sus-
pectum de prodicione, *Afflic. in proem. cō-
stitutionū Regni, quæst. 18. nu. 7.* & alij multi;
cum qua etiam ratione potest Rex suum
placet denegare, quando aliqua sua subditi
ampas iurisdictiones, & feuda in Regno pos-
sident extero maritare se vellet, & exterus
ille Regno, & Regi suspectus esse posset, ex
dictis infra *vers. 8. obseruat. 2. nu. 154.* & ha-
bemus in *Genesis. 28. ibi, Noli accipere ux-
orem de genere Canaan, faciuntq; l. 1. & l. vi-
dua. 18. C. de nuptijs.* Quinimo introductum
est, vt tales mulieres sequestrantur, quam
practicam defendit *Reg. de Ponte in tract.
de potest. Præregis, in tit. 6. de assensibus, nu.
53. pag. 25. post Innoc. Abb. Præp. Io. Fabr.
& Luc. de Pen. ibi allegatos.* Natio enim pro-
uocat, & deterret, *l. quod si nolit, s. mancipium,
ff. de adilit. edicto, l. quisquis, C. ad l.
Iuliam Mæst. Andr. in l. Imperialem, nu. 7.
de prohib. feud. alien. per Feder. Alienigenæ
secreta Regni perferrent, l. 4. C. de mer-
cator. & mercaturis; & auitos mores infe-
quuntur, l. abdicatio, C. de patr. potest.*

Potest enim discrepare, & non assentire
Princeps in alienatione partis feudi in di-
minutionē coronæ, nisi pro rationabili cau-
sa ad dies suos, quoniam Rex nō est nisi mo-
derator, & conseruator sui Regni, & Populi,
ex qua ratione *Mariana in Historia Hispania,
lib. 17. cap. 7. l. 11. tit. 7. lib. recopit.* notat
Don Henricum Secundum de seperatione
per eum facta de aliquibus statis inter Hi-
spanos, eum præiudicio Coronæ. Quinimō
& si ex necessitate alienaret, successor repe-
tet: & in hoc casu necessitas non facit legē,
sique ad dies suos partem aliquam Coronæ
concefferit, ipso moreuo, successor reuoca-
bit, vt omnia habes in *Reuelationibus Beata
Brigida lib. 4. cap. 3.* tenetur enim Rex indi-
vidua fernare Regna, & eorum partes non
distrahare, *Camer. in l. Imperialem, fol. 3.
13 col. 1.* & ideo si assentit actui faciendo, &
actus fuerit in fraudem alicuius, non valet

assensus, *Camer. in l. Imperialem, fol. 7.* licet
nec assensum præstare potest in feudis pla-
nis, & de tabula Barone dissentiente, idem
Camer. in d. l. Imperialem, fol. 73. & merito
assensus Cap. Neapolis mulieribus Neapo-
litanis concessus, non extenditur ad feudum
planum, vt videbis infra in hoc *vers. obser. 2.
16 num. 113. in alleg. 14.* quoniam Rex feudum
planum non confert, sed Baro, vt in *consil.
Regni, de pœna foriudicatorum, S. sanè, &
probat Consil. Georgius in repetit. feudilib.
lib. 1. cap. 9. nu. 7.*

Quo verò ad reformationem excessus per-
prius facti in hac materia antefati, & donati-
ui, nota, quod Rex tanquam moderator, &
Pater Reipublicæ potest, & debet excessus
vasallorum impenas reformare, ne suis re-
bus male vtantur, *l. 2. ff. de his, qui sunt sui,
vel alieni iuris, Auend. de exeq. mandat. Re-
gum, lib. 1. cap. 15. nu. 1. fol. 108.* vbi ait, in
iocatibus non licere sponsis dare vltra octa-
uam partem. qua de re Domini Reges sæpè
sepius fanciunt circa moderationes vestiu,
& nos habemus plures *pragmaticas sub tit.
de vestiu reformatione, & latè per D. de Pont.
in tract. de potest. Præregis, sub tit. de diuersis
prouisionibus fieri solitis, vers. de moderatio-
ne expensarum, fol. mibi 513.* vbi multa cu-
riola circa hanc materiam habes, & sic etiā
per *Auendam. de exeq. mandat. Regum, par. 1.
19 cap. 17. vbi 30.* excessus notantur à Rege
moderandi circa excessus vestium, aliosq; di-
xit in *cap. 1. nu. 2. par. 1. fol. 104.* & vide infra
vers. 14. obseru. 1. nu. 48. tu autem nota, quod
honesti viri non curant de pompis, *Andr. in
prælud. feudorū, cap. 7. per l. papillus, S. sanè,
ff. de author. tutor.* In Philolophis idem dici
posset, sed quia auaritia, & rapacitate vin-
cuntur, *l. professio. 6. C. de munerib. patrimo-
nialib. lib. 10.* quinimo nec de prosperis, vel
aduersis curant, per *glos. in l. redatur. 8. C. de
de profess. & Mediciis, lib. 10.* merito potest
eis, & Medicis, etiam quia Philolophi sunt,
ratio auaritiæ tribui, si pompis nō vtuntur.
quilibet enim debet secundum suam quali-
tatem viuere, *Boer. de author. magni consilij,
nu. 29. & in nu. 129.* dixit, vestes facere ho-
minem præsumi, qualem indicant, ad quod
est *text. in l. item apud laeonem. 15. S. si quis
virgines, ff. de iniurijs.*

Excessiuæ, & immoderate vestes repro-
bantur, præcipuè Aduocatis, & Clericis,
Speculator in tit. de Aduocatis. talisq; prohibi-
tio mixti fori esse potest, & ideo tam Eccle-
siastici, quam sæculares Iudices prohibicio-
nem hanc facere possent, secundum *glos. in
clm. 2. de vita, & honest. clericorum, Auend.
in loco supra citato, sub nu. 1. vers. item vestes
fol. 109.*

fol. 189. vbi talem prohibitionem procedere etiam in vestibus, & perlis falsis affirmat, quia oculos infestant, & sic intelligitur Bart. in l. 1. ff. de fonte, & Boer. in apostill. ad Dynū in cap. ceterum, de regul. iur. in 6. est tamen 24 verum, quod si vestes prohibitz subtus, ante domi, vel in studio asportarentur, excusatur à pœna, Diaz in pract. crim. cap. 77. cum addit. Ignat. Lopez ibid.

25 Multoties vestes prohibitz à mulieribus possunt portari, & non à viris, toto tit. C. de vestibus holoberis, lib. 11. vbi de refrenatione, & moderatione vestium multa, verum vestes Imperatorias nemini licet asportare, l. vnic. C. nulli licere in frenis &c. lib. 11. Sicuti nec licet ammalcaratis deferre vestes monachales, vt supra diximus in versic. 3. obseruat. 3. num. 207. in 17. casu Regentis M. C. V.

Solent etiam optimi Policiei providere ne quis substantia sua male vtatur in eorum Patrimonij effundendis cum excessiuis impensis, & lex ista in antiquissima, & magna Locrorum Ciuitate erat, teste Arist. in lib. politicarum. 2. cap. 5. & Tiraquell. in l. si unquam, C. de reuoc. donat. ver. bona, num. 6. fol. 96.

OBSERVATIONIS II.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**ssensus duplex est, legis, & hominis.
- 2 **S**trictissime considerandus, & durat, donec durat causa, pro qua impetratur.
- 3 **N**on vitiat, si Principi non fuerint expressa ea, qua si fuissent expressa, utique etiam concedebatur.
- 4 **S**uper illicitis, subreptitiis, vel obreptitiis impetratus, ipso iure nullus est.
Si confirmatur, non dicitur nouus assensus, sed vetus, ibid.
- 5 **R**egis, non presumitur nisi spatio 100. annorum.
- 6 **P**apa, super alienatione rerum Ecclesie, presumitur per 40. annos, si adfuit eius scientia.
Cū possessione presumitur per 30. annos, ibid.
Emphyteuta possidēs per 40. annos est tutus etiam cum Ecclesia, ibidem.
- 7 **A**ssensus non probat fuisse petitum pro persona, pro qua asseritur.
- 8 **P**robari poterat olim per testes, sed hodie non.

- Revocationes vigore const. Constitutionum diua memoria quomodo, & quando fiat. ibidem.
- 9 **A**ssensus presumitur per annos 20. si quis est in possessione exigendi ab Vniuersitate aliqua.
 - 10 **E**st denegādus, si primogenitus vult vendere feudum prohibitum alienari à patre in testamēto, etiā sine assensu.
 - 11 **N**ō debet praestari in praiudicium tertij.
 - 12 **A**n presumatur cōcessus super omnibus contentis in instrumento, si non adest clausula, quoad expressa tantum.
 - 13 **R**egulariter est gratia, & quandoq; priuilegium, ibid.
Non solet praestari, vt excluso primogenito, instituat secundogenitus, ibid.
In fideicommissis, & substitutionibus est insolitus concedi, ibid.
 - P**ater potest dare feudum secundogenito cū assensu, ibid.
 - 14 **A**ssensus non extenditur de casu ad casum, etiam ex maiori parte rationis.
 - 15 **C**oncesso vno de prohibitis, cetera videntur prohibita.
 - 16 **A**ssensus in expressis tantum praiudicat, nō in alio.
 - 17 **S**eperatorum seperata debet esse ratio, & 23.
 - 18 **A**ssensus non extenditur ad incognita, & non cogitata.
Priuilegium subscriptum à Principe in alio, nil iuuat, ibid.
Natio prouocat, & deterret, ibid.
Alienigena non permittantur in Regno, quia perscrutantur secreta, ibid.
 - 19 **A**ssensus est stricti iuris, & attenditur rigor, & non aequitas.
 - 20 **A**ssensus intelligitur de primo actu.
 - 21 **F**eudum concessum femina: si non adest quod succedat filia femina, non succedunt femina.
 - 22 **A**ssensus verba sunt insequenda, sicuti eandem vestigia leporis.
 - 23 **S**eperatorum seperata debet esse ratio.
 - 24 **F**emina succedit in feudis in Regno iure speciali, & non per dispensationem iuris.
 - 25 **P**riuilegium Regis non inducit aliquid cōtra concedentis intentionem.
 - 26 **N**on entis, nulla sunt partes.
 - 27 **F**ideicommissa in dubio non presumuntur, quia onus sunt.
 - 28 **A**ssensus tacitus non sufficit in Regno.
 - 29 **Q**uilibet stipulatur pro se, & heredibus.

- 30 Feuda in Regno praesumuntur hereditaria. Frater uterinus succedit fratri, etiam si feudum ex alia linea esset, ibid. Inventarium non iuvat in feudo hereditario, ibid.
- 31 Clausula omnia, & singula, refertur ad expressa tantum.
- 32 (Cuius tenor habeatur pro expresso, non extenditur ultra narrata. Fallit in praesudicium Regis si motu proprio hoc faceret, ibid.
- 33 Rex assentiendo motu proprio, videtur approbare contenta in instrumento, seus si ad supplicationem partis.
- 34 Sententia lata super punto iuris facit, ut sic semper sit iudicandum.
- 35 Natura feudi in expresso tantum mutatur, & imprimatur altera.
- 36 Clausula (feudi natura in aliquo non mutata, intelligitur quoad expressa tantum.
- 37 (Quatenus rite, recteque processerit) quid operatur. (Iuribus Curia semper saluis) quid operetur, ibid.
- 38 (Ex certa scientia) quid operatur.
- 39 (Quoad expressa tantum) si non adest, quid operatur.
- 40 Testamentum patris excludens filiam, & vocans fratrem, est ipso iure nullus.
- 41 Hares in feudis, intelligitur de filio.
- 42 Refutatio valet cetera pacta non.
- 43 Renunciationes vulserum non fuerunt approbatae per S. C.
- 44 Refutationes cum immediate successore, quomodo intelligantur de sure nouo.
- 45 Feudum non venit in renunciatione generali, & 49.
- 46 Assensus non extenditur ad incogitata, aut non expressa.
- 47 Transactionis verba restringuntur ad rem, & causam tractatam.
- 48 Renunciatio generalis restringitur ad contractum factum.
- 49 Renunciatio generalis non comprehendit feuda. Mariti promissio de renunciatione facienda per uxorem, non tenet, ibid.
- 50 Contractus non debet claudicare. Pendet ex individuo voluntatis, ibidem.
- 51 Assensus difformis contractui, est nullus inestabiliter.
- 52 Non est actus de per se subsistens, sed requirit confirmabile.
- 53 Si est expeditus super venditione, & non super pacto de retrouendendo, ad eum non extenditur. Est nullus, ex individuo voluntatis.
- 54 Qua incontinenti sunt, insunt.
- 55 Assensus regulatur a contractu, & non a contra.
- 56 Est gratia, & omnis leuis subreptio vitiat illum.
- 57 Contractus separati eodem die, & coram eisdem testibus facti, censentur uniti.
- 58 Pactum est attendendum in restitutione dotis.
- 59 Dominium non debet esse in suspensio, quia non volat per aerem.
- 60 Assensus dependet ex voluntate venditoris, emptoris, & Regis.
- 61 Debet registrari infra biennium, & inde cum dispensatione registratur.
- 62 Ius superueniens, non habet locum in feudis. Registratio assensus quando est necessaria, ibidem in fine.
- 63 Regalia siue habeantur in feudum, siue in allodium, alienari non possunt sine assensu.
- 64 Concessa pro heredibus, retinent naturam, ut sine assensu alienari non possint.
- 65 Officia Actuariatatus connumerantur inter regalia.
- 66 Rex Catholicus noluit stare concessionibus factis per Reges Aragonenses, quia Regi Alphonso eius Patruo successit.
- 67 Officium Actorum Magistri est annexum cum iurisdictione.
- 68 Iurisdictione est de regalibus.
- 69 Iurisdictionales actus, qui sunt.
- 70 Syndicatum praestare tenentur Actuarii, et omnes exercentes iurisdictionem.
- 71 Actuariatatus officium, est verè officium, & syndicatus subest.
- 72 Credenzzeria officium, est verè officium.
- 73 Officiorum omnium collatio spectat ad Regem.
- 74 Officio concesso, non transfertur dominium, vel possessio, sed sola perceptio emolumentorum.
- 75 Officium vendibile, & ad heredes transitorium non potest alienari absque assensu.
- 76 Clausula (cum iuramento de fideliter exercendo.
- 77 Officio concesso pro se, & heredibus, solus primogenitus succedit. Primogenitus succedit in officio concesso pro se, & heredibus ibidem, & quomodo, num. 91.
- 78 Reuocatio vigore constitutionis constitutionem diuina memoria, an habeat locum in officio.
- 79 Concessio pro heredibus, & successoribus in officio

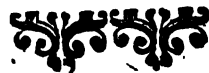
officio in emphyteusi ecclesiastica, vel in alia re personali, quomodo intelligatur.

- 80 Hares in feudis, & in officijs intelligitur de filio.
- 81 Argumentum de feudo, vel emphyteusi, ad officium, valet.
Officia sunt magis prohibita possideri, quam feuda, ibidem.
- 82 Officiorum natura est, ut non transeant ad extraneos.
- 83 Clausula (pro te, et heredibus quibuscunq;) an faciat officia transire ad extraneos.
- 84 Clausula (de nouo cōcedimus) facit nouam concessionem.
- 85 Ducatus Calabria est feudum primogeniti Regis Regni.
- 86 Diuisio (in perpetuum) non mutat qualitatem heredum, sed tantum ampliat concessionem.
- 87 Concessio debet interpretari secundum naturam rei concessa.
- 88 Officium dicitur magis commendatum, quā traditum.
- 89 Fideicommissum nō potest fieri super feudo concesso cum potestate disponendi inter filios.
- 90 Officium non potest alienari absq; assensu.
- 91 Damus, donamus, verba, quomodo intelligantur.
- 92 Possidere possumus rem, cuius proprietatem habere non possumus.
- 93 Fœmina est habilitata ad succedendum per constitutionem Regni tam in officijs, quam in feudis, & sic decisum.
- 94 Substituens tenetur de culpis, & defectibus substituti.
- 95 Fœmina excluditur à successione, existentibus fratribus, & non aliter.
- 96 Officia sunt de regalibus, & nulla dispositio in eis fieri potest absq; assensu.
- 97 Officia concessa pro heredibus, & successoribus in perpetuum non extenduntur ad haeres extraneos.
- 98 Clericus haeres non succedit in officio.
- 99 Naturales non succedunt in officio, ibid. in fine allegationum.
- 100 Collaterales quomodo succedant in officio, & usque ad quem gradum.
- 101 Res emptæ ex pretio bonorum subiectorum fideicommissa, an fideicommissa subiacent.
- 102 Fideicommissarijs rebus alienatis, an pretiū succedat loco rei, vel alia emptæ ex dicto pretio subrogentur fideicommissa.
- 103 Emptione facta ex pecunia mea, quæ actio mihi datur.
- 104 Prorex non potest assentire, ut super feu-

do fiat fideicommissum.

- 105 Feudum emptum ex pretio bonorum subiectorum fideicommissa, nō subrogatur fideicommissa.
- 106 Primogenium in feudis constitui nō potest absque assensu.
- 107 Pecunia peruenta ex fundo dotali, non est statim restituenda, ut fundus dotalis.
- 108 Pretium quo emitur feudum, non est onus feudi, sed onus feudatarij extra feudum.
- 109 Feudum emptum cum pecunia creditorum cum pacto speciali, sed absque assensu, quid operatur.
- 110 Successor maioratus an agere possit uiuente possessore.
Concessio Regis intelligitur cum omnibus illis, sine quibus actus explicari non potest, ibidem.
Cibus appellatione venit potus, & pernoctatio, ibid. vers. hinc est.
Arbitrandi potestas extenditur ad compulsionem, ibid.
- 111 Assensus in quibus casibus non requiritur.
- 112 Capitulum Neapolis super dotibus, an extendatur ad subfeuda.
- 113 Et fuit decisum, quod non.
- 114 Feudum planum est, quando in erectione non interuenit assensus Regis.
- 115 Assensus capituli Neapolis quomodo cognoscatur, quod non extenditur ad subfeuda.
- 116 Rex nunquam praiudicare intendit tertio. Capitali Neapolis super dotibus verba, ibidem.
- 117 Interesse voluntatis, & rigor seruetur in feudis.
- 118 Assensus Regis, & Baronis requiritur in alienatione feudi secundum quid.
- 119 Regis assensus in feudo plano, & de tabula, non requiritur, nec etiam constit. ut de successione, habet locum in eo.
Feuda plana non subsunt constit. constitutionem diuinae memoriae, nec constit. ut de successione, ibid.
- 120 Dominus nō tenetur assentire regulariter, & dum assentit gratiam facit.
- 121 Exceptio firmat regulam in non exceptis.
- 122 Concessio contra tertium possessorem strictè est intelligenda.
- 123 Præiudicium ultra cōcedentis intentionem non extenditur.
- 124 Rex est Pater Patria, & cum concilio sapientum omnia facere debet.
- 125 Quantum ad vim directiuam est subditus legi.
- 126 Ius naturale, est ius gentium.
- 127 Dispensatio Regis, ut bona subiecta fidei-

- commissio alienari possint, non fit vi legis, sed vi rationis.*
 128 Petri Garzia error, dum tenet assensum Neap. extendi ad subfeuda.
 129 Capitulum Neapol. extenditur etiam pro antefato, & ad interesse dotis, & antefati.
 130 Indefinita equipollent uniuersali, quomodo intelligatur.
 131 Assensus cap. Neap. an extendatur ad annexa, idest ad interesse dotis.
 132 Cap. Regni ex presumptuosa, non extenditur ad subfeuda.
 133 Praesens, & tacens, quando sibi praiudicat.
 134 Assensus Baronis tantum requiritur in alienando feudo plano.
 135 Cap. Neap. extenditur ad bona feudalia facere.
 136 Extenditur ad bona titulata. Freccia defenditur ab impugnacione Regentis de Ponte, ibid. Caesar Freccia Reuius Consiliarius vir integerrimus, & optimus, ibid.
 137 Rex quomodo potest facere legem super subfeudis.
 138 Subfeuda constitutioni diua memoria, vel cap. ex presumptuosa, non subiunguntur.
 139 Subfeudatarij non contribuunt in donis, quae fiunt in parlamentiis.
 140 Subfeuda aperiuntur Baronibus, & non Regi.
 141 Iudicantur, & succeditur in eis secundum leges feudales, & non secundum leges Regni.
 142 Collaterale Concilium (mortuo Prorege) praestat assensus.
 143 Maritus quando tenetur ad expensas litis quoad dotalia.
 144 Bartolus a Baldo reprehenditur.
 145 Expensa in re dotali, vel in lite per maritum facta, quomodo compensentur.
 146 Maritus tenetur facere expensas de suo in lite dotali.
 147 Vxor soluens in causam viri, a Velleiano iuuatur.
 148 Vxor obligatio pro viro, quando est color quaestus non valet, & nu. 171.
 149 Creditor cum vxore, & marito contrahens curare tenetur, ut pecunia conuertatur in utilitatem vxoris, & 151.
 150 Obligatio viri, & vxoris in eodem contractu insolidum, non valet.
 151 Geminatio actus, non tenet in obligatione mulierum.
 152 Vxor obligatur, si pecunia fuit versa in eius utilitatem.
 153 Potest accipere pecuniam, & perdere, vel viro dare.
 154 Obligatio vxoris est nulla, quando creditores maluerunt eam obligatam, quam virum.
 155 Protestatio est remedium tutissimum pro metu probando.
 156 Praesces importuna loco minarum habentur.
 157 Mina, & verbera, quae fiunt a marito vxori, non facile probantur, & 169.
 158 Praesumuntur durare, durante matrimonio.
 159 Metus semel illatus praesumitur durare durante causa.
 160 Afflict. decis. 246. reprobat.
 161 Mina qualescumque sufficerent ad annullandum contractum vxoris.
 162 Geminatio actuum, non facit contractus celebratos metu, valere.
 163 Metus semper durat viuente patre, vel marito.
 164 Metu durante per longam patientiam, non inducitur ratificatio.
 165 Renunciatio metus, vel Velleiani, nil operatur durante causa metus.
 166 Contractus inter Aduocatam, & Clientem durante lite, sunt nulli.
 167 Aduocatus cum Cliente nullam faciat patientiam durante lite.
 168 Vsq. ad quam summam recipere debet.
 169 Vis semel illata, semper praesumitur durare.
 170 Iuramentum non confirmat contractum metu factum.
 171 Vxor phisgans se cum viro, color quaestus praesumitur, & contractus non valet.
 172 Vxore se obligante, respici debet, quomodo contrahat, & non quomodo utatur.
 173 Consuetudines Ciuitatis sunt faciendae cum assensu Regis, ibid.
 174 Electus Populi cum nobilibus debet interuenire, & quando.
 175 Lex conditur cum nobilioribus, & maioribus Populi.
 176 Nobilior est, qui recto pollet ingenio, & actibus bonis abundat.
 177 Scientia facit nobilissimos.
 178 Virtuti omnia parent.
 179 Eligi ad gubernium debet, qui scientia, & sapientia pollet.
 Cicero fuit filius fabri, ibid.
 180 Nobiles in electione debent praeserri, si sunt pares virtute, & honestate.

OBSERVATIO II.

De Assensu Regio super feudis, & obligationibus uxorum contrahentium.

SECUNDA in ordine Observatio quaerit materiam assensus, & quando Rex assentire teneatur: & breuiter quoad requisita in hac obseruatione dicimus, assensum esse

1. ius Regium, & de referuatis Principi in recognitionem supremi dominij, vt omnes faterentur, & duplicis esse generis, legis, & hominis: de assensu legis est materia nostra, qui duplex consideratur, & assensus hominis tripliciter secundum tradita per accuratissimum *Cambr. in l. Imperialem, fol. 3. col. 4. l. P. & seq.* strictiusq; consideratur assensus legis, quam assensus hominis, *Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. de refutat. feud. §. 6. nu. 21. fol. mibi 413.* Assensus de iure Codicis etiam requirebatur in alienatione villarum sub poena nullitatis contractus, & restitutionis pretij, *l. vnic. C. non licere habitatoribus metropolim loca sua ad extraneum transferre, lib. 11.* vt est hodie dispositum in *const. Regni, Constitutionem diuina memoria,* & quod eo tempore erant territoria cum iurisdictione, habetur in *l. 2. cum glos. in verb. territoria, C. de fundis limotropis, lib. 11. et in l. 1. C. de mansipijs, & colonis, lib. 11.* est enim assensus strictissime considerandus,
2. & quando conceditur respectu certae causae finalis durat, quandiu durat illa causa, pro qua impetratur, *l. seruis. 36. C. de Episcop. & Cler. & non viciatur, si non sunt expressa.*
3. Principi ea, quae si fuissent expressa, vtique etiam fuisset concessus, *l. 1. C. si contra ius, vel utilit. public. sique esset insoliticus, validatur per nouum assensum validum, argum. l. 6. C. de nupt. verum si obrepticie, vel subrepticie, aue super illicitis, fuisset impetratus ipso iure nullus erit, l. 1. & 2. C. si nupt. ex rescript. petantur; sed si confirmaretur, non diceretur nouus assensus, sed vetus, argum. l. ex verbis. 14. C. de donat. inter virum, & vxor.* est tamen aduertendum, quod assensus Regius non praesumitur nisi spatio 100. annorum, *Afflic. in decis. 254. & Campag. in cap. Regni pondus aequum, nu. 4. post consil. Regni, Quadrangalem;* sed assensus Papae in alienatione rei Ecclesiasticae praesumitur spatio 40. annorum, si tamen scientia Papae adfuit, secundum *Afflic. decis. 107. in fin. & cu possessione praesumitur spatio 30. annorum, Rota Romana in nouiss. decisio. in 2. tom. dec. 179. sed in l. fin. C. de fund. patrim. lib. 11. Ra-*

uitur, vt emphyteuta Ecclesiae possidens per 40. annos vllam patiatur molestiam, & vide

7. *Anell. Amat. in cons. 63.* Assensus non probat fuisse petitu nomine illius, pro cuius persona asseritur fuisse petitu, *Freec. in lib. 2. de subf. q. 24. per tot. Fulgos. in cons. 23. post nu. 2. per l. omnium in fin. C. de testam. Io. Franc. de Ponte in cons. 14. nu. 6. vol. 2.* & alias fuit dubitatum, si assensus posset probari per testes, vel requiratur scriptura, & per *Afflic. in decis. 398.* fuit decisum, posse probari per testes, ad quod facit *h. qui res, S. arsam. ff. de solut. & ff. de administrat. tutor. l. ebirographis, in princ.* sicuti & omissio protocolli potest per testes probari, vel per iuramentum partis, secundum *Cassan. in consuet. Burg. in tit. de gabellis, nu. 7. fol. 1522.* sed contrarium tenet *Consiliar. Georgius in repetit. feudal. cap. 25. nu. 15. pag. 156. per consil. diua memoria. ibi, de special. licentia.* Verum hodie ista quaestio est sopita, postquam per Pragmaticas est ordinatum registrari, & ad sunt registra, & ab eis potest desumi copia, & exemplar, vt ex *Cambr. de Curte in publico Gimnasio legente, per cepi, & iuri consonum est, & sic etiam pendente prouisione Regis super assensu petito, non potest fieri reuocatio vigore *constit. constitutionem diua memoria, vt per Io. Franc. de Ponte in cons. 14. nu. 20. vol. 2.* nota tamen in hac materia reuocationis, quonia per *prag. Comit. de Lemoax 31. Maij 1616. qua dicitur dalli 89. capi, in c. 75.* disponitur, has reuocationes faciendas per emptore, vel venditore, debere notificari partibus, & ante nullu habeant vigore, quod est sibi dispositione in *l. 1. vbi Bar. C. de satisf. Afflic. in dec. 111. & Io. Vinc. de Anna in rep. cons. diu. mem. nu. 272. vbi n. 274. disputat, si reuocatio ista potest fieri p. Procuratore.**

Quo vero ad assensum Regiu super obligationibus Vniuersitatu, fuit resolutu in *Regia Iuncta facta ordine D. Comit. de Lemoax 30. Martij 1615.* quod si creditor ostenderit solutiones sibi continuatae factas per annos 20. tunc assensu praesumi; quae resolutio est penes acta negotioru Vniuersitatum, in qua interueniebat Proregens Didacus Lopez, Dux Veteris, & Michael Vaaz Comes Mole, & copia est in Banca Martini Actuarij. S. C.

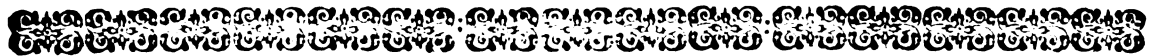
Nec est praetereundum in hac materia assensus, quod si Pater alienatione rerum feudaliu prohibuisset, & in hac prohibitione assensus non adest, quod si primogenitus vendere voluerit, & secundogeniti opponunt, impediunt alienatione, & assensus petitus super venditione praedicta est denegandus, *Io. Vinc. de Ann. in repet. cons. constitutione diua memoria, nu. 47. & 48.* sed circa hanc doctrina

cogita, quia vsq; ad huc nō audiui fuisse practicatam; est verū, quod *D. de Ponte in tract. potest. Prorog. sub tit. de legitimat. seu restitut. nataliū, nu. 8. fol. 486.* dicit, quod quando frater, aut alia persona desperata de filijs, vult vendere feuda in prziudiciū successorum, nō conceditur assensus, & obseruatū fuisse ait, vt primus acquirens, qui filijs caret, ex dispēfatione Regia possit alienare in alias personas, quam in nepotes, & successores (proue vidimus in nostra tēpēfate multos ex iniquitate potius quā pietate ita disposuisse) quos taceo; & sic etiam concesso feudo cum potestate alienandi, saluo Regio assensu non debet assensus denegari, etiam si alterata est conditio concessionarij, idem *Io. Franc. de Ponte in cons. 42. vol. 2.*

11 Assensus nō prziuitur cōcessus in prziudiciū iurij tertij, & licet prziari posset, tū prziari non debet, & in Regno ita vtimur *Camer. in l. Imperialem, fol. 44. per totum,* vbi subdit, quod assensus non semper remanet in terminis strictissimi iuris, quandoq; enim assumit naturā dispositionis, super qua inter-

ponitur *Vinc. de Franc. dec. 153. nu. 23.* & ex hoc dubicabatur in ardua causa, quæ ad huc pendet. An assensus extendatur ad omnia contēta in contractu, dum nō adest clausula (quo ad expressa tantū) & licet *Camer. in d. fol. 44.* asserat, quod assensus simpliciter relatus ad instrumentū videatur extendi ad omnia contenta, & relata in instrumēto, quia regulatur à contractu, quando nō apponitur clausula, quo ad expressa tantū; tamen contrariū tenet *Vinc. de Franc. in dec. 153. nu. 27.* vbi licet in *nu. 25.* asserat clausulā quo ad expressa tantū fuisse adinuentā ad tollendas substitutiones, & pacta insolita, recte *Frecc. de subfeud. lib. 2. q. 3. nu. 7. vers. nec obstat;* attamen idē de *Fræch. in d. nu. 27.* residet in opinione, quod etsi clausula prziicta nō adest, ex iuris dispositione assensus nō operaretur, per *Frecc. in q. 10. in fin. & facit Minad. in repet. Regni in aliquibus, nu. 54. fol. 107.* vbi quod ad non expressa non trahitur assensus cum sit stricti iuris, & *Loffred. in cons. 7. nu. 33. & seq.*

Et ex infra scriptis clare patebit.

IESVS MARIA IOSEPH.

Ex Ludouico de Afflicto cum prima Vxore.

Antonius.

Hippolyta.

Ex eodem Ludouico, cum secunda Vxore Altobella Pannone:

Camillus primogenitus

Vir Ioannæ Caietanæ.

Ex quibus

Lucretia

Ex qua

Paulus Brancatius

Ex quo

Scipio ad præsens Actor.

Ioannes Baptista

secundogenitus

Ex quo

Ludouicus

Ex quo

Io. Bapt. ad præsens

conuentus.

An assensus extendatur ad omnia pacta in capitulis matrimonialibus apposita, vel ad expressa tantum in memoriali Principi porrecto.

A L L E G A T I O X.

SCIPIO Brancatius, qui supra, prosequēdo iudiciū ceptum, & compilatū per quon. Paulū eius patrē de anno 1583. ipsat cōdēnari supradictū Io. Baptistā de Afflicto, & Io. Baptistā de Marra ad relaxandū

Terras Montis Roduni, & Macchiz, ac feudum vallis ampliæ, cum fructibus, ad eum, vti descendente ex primogenito Camillo de Afflicto, de quo in arbore, spectantes, & pro huius causæ dilucidatione erit discutiendum de infra scriptis.

Primo demonstrabitur, quod assensus Regius impetratus super capitulis, & pactis stipulatis inter pradiatos Ludouicum de Afflicto, & Altobellam Pannone, non extenditur ad exclusionē pradiatæ Lucretiæ vigenitæ filiz

filix Camilli primogeniti, sed solummodo comprehendit casum, ut excluso Antonio filio ex primo matrimonio Ludouici, succedant filij ex secundo matrimonio cum Altobella, adeo ut peruencis feudis ad Camillum primogenitum ex dicto secundo matrimonio, assensus fileat, & ad alios gradus non extēderetur, sed remanent feuda in pura eorum, primeua natura hzeditaria in persona dicti Camilli primogeniti ex secundo matrimonio, prout erant per prius.

Secundo, quod feuda prædicta sunt hzeditaria, & transitoria ad foeminas.

Tertio, quod verba illa in assensu (omnia, & singula in dictis instrumentis, &c.) nõ extenduntur ad vltra narrata, & expressa in memoriale Regi porrecto, nec conualidant alios casus in dictis pactis, & capitulis matrimonialibus comprehensos, & in dicto assensu non expressos.

Quarto, quod testamētum Camilli patris Lucretix eius vnigenitæ filix, cui reliquit duc. 4000. tantum pro dote, inclusis dotibus maternis, sit inualidum, dum exclusit filiam, & inficit lo. Baptistam fratrem.

Quinto, & Vltimo, apertissimè gradatim ostendemus renunciaciones factas per Lucretiam ante, & post cōtractum eius matrimonium iurium feudaliū ei competentium, circa prædicta feuda, non obstetisse, nec obstare, & successiue illis obstantibus, ipsum Scipionem eius hzedem, & successorem obtinere debere.

Cumque principalis vis huius causæ consistat in capitulis matrimonialibus Altobellæ, & Ludouici, & in assensu super eis impetrato, postquā dubitari non potest, quod pactum factum ut succedat filij ex secundo matrimonio exclusis primis valeat in Regno, & vlu receptū sit, ut punctualiter notat Bal. in terminis in *§. filij nati, si de feudo fuerit controuers.* sed in bonis liberis intelligi debet, in feudaliibus autem assensus Regius requiritur, merito verba pacti, & verba assensus sunt videnda.

Verba capitulorum matrimonialium sunt videlicet.

Deuenerunt ad conuentionem Ludouicus, & Altobella, ut liberi nascituri ex dicto matrimonio habeant succedere, & dominari in dictis Castellis Montis Roduni, & Macchia, alias ipsa Altobella non fuisset contractura, fol. 47. ater. in fine, ideo, ipse Ludouicus ex certa sciētia cum Reginali assensu impetrando, contentus remansit, & ita promissit, ut liberi masculi nascituri ex dicta matri-

monio succedere habeant in dictis Castellis Montis Roduni, & Macchia etatis prerogatiua, &c. ita quod masculus primogenitus succedat in eis: & ad maiorem, & vberiorē cautelam dictorum liberorum masculorum, ut supra, cum primum dicti liberi masculi nascerentur, & procreati erunt, donare. Ita quod in dictis Castris succedere habeat filius primogenitus, & in casu prædictus filius primogenitus sine liberis masculis moreretur, vult, & ita contētatur, & promittit ipse Ludouicus, quod prædicta donatio censeatur facta alio libero masculo, ut supra, & bona cessisse alijs liberis masculis, considerata etatis prerogatiua, & donatio ex nunc censeatur facta, & quod nullo tempore possit reuocari, fol. 48. & subdit inde.

Et si ex dicto matrimonio non nasceretur liberi masculi, tunc & eo casu succedat Antonius de Afflicto filius primogenitus dicti Dñi Ludouici ex primo matrimonio, ita quod dictus Antonius teneatur, & dare debeat pro dotibus foeminarū, fol. 48. in fine, & si dictus Antonius absque liberis decederit, succedat in dictis feudis Hippolyta de Afflicto filia Ludouici ex primo matrimonio, fol. 48. ater. ut ex dictis pactis stipulatis 29. Augusti 1504. fol. 47.

Verba autem assensus sunt videlicet.

Ferdinandus &c. Pro parte Ludouici de Afflicto, & Altobella Pannonia eius uxoris, fuit maiestati nostra expositum, quod in contractu matrimonij celebrati inter eos, fuerunt facta nonnulla obligationes, in, & super omnibus bonis burgenfaticis, & feudaliibus, & præcipuè super Castris Montis Roduni, & Macchia tam pro cōseruatione, & restitutione dotis, & antefati, quam pro successione in dictis Castris filiorum masculorum ex dicta matrimonio procreandorum, non obstante, quod dictus Ludouicus habuit, & habet quendam filium suum legitimum ex alia prima sua uxore, prout in capitulis matrimonialibus, & alijs instrumentis, &c.

Fuitq; pro parte dictorum coniugum supplicatum, ut dicta capitula, & instrumenta, ac conditiones, & pacta ibidem apposta, & facta, & omnia, & singula in eisdem apposta, iuxta tenorem dictorum instrumentorum, & aliarum scripturarum suarum, laudare, ratificare, &c.

Nos vero attenda fide, &c. tenore presentium ex certa nostra scientia, & gratia speciali, dictis capitulis matrimonialibus institutioniq; dictæ dotis, & illius antefati, ac obligationi prædictæ . . . necnon successio-

ni masculorum filiorum prædicti matrimonij de super expressi, omnibus, & singulis in di-
 14 Etis capitulis, & instrumentis contentis, &
 expressis dignoscatur, veris quidem existentibus prænarratis feudi natura, in aliquo non mutata. Dummodo rectè riteq; processerint, partesq; tangant, assentimus, &c. omnesque scripturas, & cautelas confirmamus, ut ex privilegio expedito per Regem Ferdinandum in Ciuitate Salamantia, sub die 8. Ianuarij 1506. fol. 62.

Pro enixa igitur veritate huius articuli, & responsionis ad primum caput, videndum erit, an hic assensus sit Gratia, vel Priuilegium, nam si esset gratia largior fieri posset interpretatio, si vero Priuilegium strictior.

13 Assensus regulariter est gratia, *Andr. in consl. post litem, cap. 1. §. quid ergo, de inuest. de re alien. fact.* sed quoties Rex assentit, ne dum tollit obstaculum suæ voluntatis, sed tollit obstaculum naturæ ipsius rei, disponendo contra naturam, & regulas feudorum, puta si extra Regnum assentiat, ut succedat femina, vel ut succedat bastardus, vel excludens feminas in casibus alias admissis: tunc est privilegium, ita *Bart. in l. 1. col. fin. num. 12. C. de iur. & facti igncr. & l. 1. in pralud. feud. num. 26.* latè *Camer. fundat hoc per multa exempla in l. Imperialem, fol. 44. lit. R. fol. 47. lit. C. & fol. 63. lit. D.*

At cum in casu nostro Rex assentiat, ut excluso filio primogenito ex primo matrimonio Ludouici, succedant masculi ex secundo matrimonio, quæ dispensatio est contra naturam feudorum, & Rex assentire regulariter non solet, nam vix consensit Collaterale Consiliū, quādo Pater tria habet feuda, & de tribus vult dare vnū secundogenito, ut idem *Camer. tenet in d. l. Imperialem, fol. 44. lit. C. & fol. 57. lit. C. & fol. 104. lit. A. in fine, & Frecc. lib. 2. de subfeud. quæst. 1. nu. 1. circa medium, fol. 171. in nouis;* subdens, quod vix vidit duos casus, in quibus Rex consenserit, ut excluso primogenito, succedat secundogenitus, (licet *Andr. in cap. 1. ante num. 9. vers. quid ergo, de natura success. feud. dicat,* patrem posse dare feudum secundogenito cum assensu, & si iste secundogenitus absq; filijs moreretur, frater primogenitus succedit, *Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 14. fol. 198.*) & in substitutionibus, fideicommissis, & contractibus, de natura feudorum assensus est infolicus, *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 271. num. 9.* adeo quod dici potest, ut quando exprimitur Regi illud, quod non consuevit concedere, rescriptum præsumatur fallum, *cap. ad nostram, de confirm. vtili,*

vel inutili. Ergo necessario fatendum est, hunc assensum esse priuilegiū: in quo scri-
 14 Etior fit interpretatio, adeo ut non fiat extensio de persona ad personā, etiam ex maioritate rationis, *Innoc. in cap. dilectus, de tempor. ordinat. DD. in cap. 1. & 2. de filijs presbyt. plura cumulat Dec. in consl. 695. nu. 13. 14. & 15. & clarius Camer. in d. l. Imperialem, fol. 63. lit. G. & fol. 44. l. D.*

Imo fortius dicit, quod, & si hic assensus esset beneficium, & gratia, nec etiam fieret talis extensio nisi in expressis, idem *Camer. fol. 63. lit. N.*

Perpicimus quidem oculis, in hoc assensu non considerari, vel comprehendī alium casum, nisi ut excluso Antonio filio ex primo matrimonio, Castra Mōtis Roduni, & Macchiz sint filiorum procreandorum ex secundo matrimonio. demonstrata est enim certa persona, & ideo propter hanc demonstrationem sic factā, cum alia persona actus adimpleri non potest, *Camer. in cap. Imperialem, fol. 44. lit. G.* & ideo non transit, nec extenditur ad alium casum, vel gradum, id est ut peruentis feudis ad primogenitum ex secundo matrimonio, decedente eo sine filijs masculis, feuda deueniāt ad alium liberum masculum ex dicto secundo matrimonio, quia
 15 quando ex prohibitis conceditur vnū, cætera videntur prohibita, *Andr. in l. Impelialem, num. 6. per text. in l. cum prator, ff. de iudic.* prohibitum est in iure, ut excluso primogenito, succedant secundogeniti, sicuti etiam prohibitum est, ut exclusa filia succedat patruus, ergo concessio illo primo, ut secundogeniti succedant, non potest trahi ad extensionem huius secundi casus, per *doctr. Andr. vbi supra.* Assensus enim secundum subiectam materiā est in eo, quod diminuit, vel relaxat verbo expresso, sed non in illo, quod nō legitur concessum, vel expressum, quia remanet non expressum, sub regula iuris communis, & prohibitiua, *Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 35. num. 26. in fin. fol. 228.* in vno fecit possibile, quod erat impossibile, ut in *l. apud Iulianum, §. si constat, de leg. 1.* in alio remanet prohibitio iuris, *arg. l. quod vero, de legib. vtrumque erat prohibitum,* & excludere primogenitum, & includere secundogenitum, ac etiam inducere fideicommissum in excludendo filium secundogeniti vocati, & vocare patruum, expressit inclusionem filiorum secundi matrimonij, & tacuit exclusionem filiz primogeniti ex hoc secundo matrimonio, quia non dixit, ergo neglexit, ut in *l. 1. §. 2. C. de caduc. tollen.* & si refert se ad instrumentum, intelligitur adclusionem masculorum ex secundo matrimonio,

monio, exclusio filiz primogeniti ex hoc secundo matrimonio debebat exprimi, quia Dominus, aut non consensisset, vel fortè difficulter concessisset, ita *D. Frecc. de subfeud. lib. 2. quast. 20. post nu. 9. fol. 208.*

- 16 Consensus Domini in expresso tantum præiudicat, non in alio, *l. si vnus, §. ante omnia, ff. de pact. & quoniam ex verbis assensus constat quid actū sit, illud primo inspiciendum, l. semper, ff. de regul. iur. facti ergo est quæstio, propter quid consenserit, Andr. in cap. 1. qui success. tenen. nu. 5. in fin. subdens, nu. 6. quod in dubio nō præsumitur donatio, si de remittendo iuri suo non cogitauerit, quia non præsumitur iactare suum, & sequitur nu 7. per hæc verba, *Si est consensus Domini in expresso tantum sibi præiudicat, non in alio, ff. de pactis. l. si vnus, §. ante omnia, C. ad Velleia. iubemus, etiam si tunc generaliter consentiret, quia videtur respondere ad petita, ff. de interrog. actio. l. si sine, §. qui interrog. talia quidem sunt subiecta, qualia**
- 17 *prædicata demonstrant, eo quod separatoriè separata debet esse ratio, C. de donat. inter vir. & vxor. si maritus.*

Cumque non solum simus in assensu, in quo fit stricta interpretatio, ac rigorosa cōsuetudo vertatur circa eum, vt non extendatur de persona ad personam, de casu ad casum, de re ad rem, de tempore, ad tempus, de cōtractu ad cōtractum, nec ad alios casus, in tam notissimos enumeratos per *Camer. in d. l. Imperialem, à fol. 43. lit. M. vsque ad fol. 63. lit. G.* vbi latissimè examinat hæc materiam extēisionis per 14. conclusiones. Sed sumus in privilegio, in quo strictior fit interpretatio, vt supra fundauimus, frustra dubitatur, quod talis assensus, vel privilegiū extendatur ad hūc secundum casum, videlicet ad præsentem tacitam, & subintellectam substitutionem non expressam, nec in narratiuis, nec in dispositiuis dicti assensus, scilicet vt si primogenitus ex dicto secundo matrimonio, sine filijs masculis decederet, sed cū filia femina, teneatur restituere prædicta feuda secundogenito, omne enim ommissum habetur pro omisso, *Andr. in l. Imperialem, num. 5.* Rex assensit specificè in expressis, ibi successionem dicti matrimonij desuper expressis, & ibi omnibusq; & singulis contentis, & expressis.

18 Itte secundus casus non fuit consideratus, nec cognitus, nec expressus: ergo assensus not extenditur ad incognita, sicuti dicimus de privilegio subscripto in albo à Principe, prout habet Ciuitas Cauæ subscriptū à Ferdinando Primo, & nil iuuat, *Anna in singul. 27. vel vt possit alienari alienigenis, quia na-*

tio prouocat, & deterret, *l. quod si nolit, §. mancipium, ff. de edilit. edict. l. quisquis, C. ad l. Jul. maiest. Andr. in l. Imperialem, nu. 7. de probib. feud. alien. per Freder. tunc n. non extenditur, quia alienigenæ Regni secreta perscrutarent, l. 4. C. de mercator. & mercat. in hominibus, affines sunt mores nepotum, auitis quia naturalia non possunt sepe- rari, *l. nec filium. 9. C. de patr. potest. & merito extensio non fit, & ideo assensus nec trahitur ad id, de quo cogitatum non fuit, l. cum Aquiliana, de transact. Frecc. de subfeu. lib. 2. quast. 4. num. 5.* sumus enim in cōtractu stricti iuris, in quo omne ommissū habetur pro ommissio, nec fit extensio, *l. quicquid astringenda, & l. minor, ff. de verb. oblig.* sed*

19 assensus est stricti iuris, & attenditur rigor, & non equitas, *Camer. in d. l. Imperialem, ex mente Andr. 201. 43. lit. G. & fol. 49. lit. A.* vbi alios allegat, ergo &c.

Secūdo principaliter pro solutione huius primi articuli dicimus, quod postquam sumus in materia rigorosa Assensus, & Privilegij, in quibus non fit extensio, vt supra vltèrius dicimus, quod in tali materia debet intelligi de primo actū tantum, *Alex. consil. 81. incip. lecto, & discussio, nu. 8. vol. 3. Dec. conf. 80. Fely. in cap. innovates, de tregua, & pace, & alij quos recenset Camer. in d. l. Imperialem, fol. 45. lit. Q. & fol. 58. lit. O. Frecc. lib. 2. de subfeu. quast. 35. nu. 24. fol. 229. & sic etiā*

21 dicimus, quod cōcesso feudo alicui scēminæ, si non adest pactum, vt succedant filiz scēminæ ipsius scēminæ, non succederent: non obstante quod fuit primo loco concessum scēminæ, *Andr. in cap. 1. nu. 1. de benef. scēmina; & ratio est, quia de primo actū tantum intelligitur, quia verba assensus non sunt extendenda, & sicuti canis sequitur vestigia*

22 leporis, ita & nos verba assensus sequi debemus, *Andr. in cap. 1. qui success. tenen. argum. l. semper, de regul. iur. & in l. seut, §. si debitor, & §. sed si præmittit, ff. quib. mod. pign. vel hyp. fol.*

Primus actus est, vt feuda deueniant ad primogenitum ex secūdo matrimonio. Demonstrata enim est persona filiorum masculorum ex secundo matrimonio in prædicto assensu Regis: & sic, dum feudum peruenit ad primogenitum Camillum, qui fuit demonstratus in assensu, residet assensus, & vltèrius non progreditur, & feuda remanent in eorū pura natura hæreditaria in persona Camilli primogeniti ex secūdo matrimonio, & feudum postea vadit ad eos, qui ex regula iuris, & constitutionis Regni sunt in feudo successuri, *Frecc. lib. 2. de subfeu. quast. 35. num. 2. & Lucretiam filiam Camilli, quæ non fuit de-*

mon-

monstrata, non excludit, *l. cum ita datur, ff. de condit. & demonstr. Camer. in d. l. Imperialem, fol. 44. lit. H. & fol. 52. lit. N.* nam dum Lucretia est vocata per Constitutionē Regni, & per inuestituram feudalem: requirebatur specifica mentio ad eam excludendam, derogando expressè constitutioni prædictæ. Ut de successioneibus; quia separatorum separata debet esse ratio, *l. si maritus, C. de donat. inter vir. & uxor. Andr. in cap. 1. nu. 7. qui success. tenean.* mortuo enim Camillo, feudorum possessore de iure, & l. inuestiture conuolauit ad Lucretiam, *Luc. de Pen. in l. prædia, col. 10. vers. 3. ratio, C. de præd. ciuil. & penès eam alia res est, eademque res non est eiusdem hominis, & propterea nouo opus erat assensu, ide. n. Camerar. fol. 55. lit. C.* nam alias contra mentē Regis, & consist. constitutionem diuina memeria. ibi, (*nisi de specialis celsitudinis nostra licentia*) feudum ad aliam personam transiret, quod fieri non debet, *l. fin. ff. de usu. & hab. t.*

Nec obstat, quod Ludouicus capiens assensum hoc cogitauit, quia respondetur, quod ultra quod in narrationis apparet, quod non cogitauit, dum non exprimit, sed quatenus ipse cogitauerit, non cogitauit Dominus, qui uidetur cogitasse id, quod ius uult, *Andr. in cap. 1. qui success. tenean. & in l. Imperialem, col. 6. & 10. ubi Camer. fol. 45. lit. S.* Rex sic simpliciter assentiendo uidetur intellexisse de prima distributione feudorum facienda inter filios, non autem de pluribus, vel de alia secunda, quando prima dispositio suum sortitur effectum, *Frecc. lib. 2. de subfeu. quest. 35. nu. 28. fol. 229.* uult enim ius, ut ²⁴ fœmina succedat in feudis in Regno, non per dispensationem, ut aliqui opinati sunt, sed iure speciali, quod est commune in Regno, & in successione feudi parificatur cum masculis, *Frecc. lib. 2. de subfeu. quest. 49. fol. 257.* & locum patris subingreditur in feudis, qui si uiueret, excluderet secundogenitum, ut *Andr. dicit in cap. 1. de his, qui sibi, & barred. suis;* & Rex Ferdinandus Primus sententiam protulit in fauorem filie primogeniti, contra patrum secundogenitum, & postea dedit assensum expressum excludendo feminas, ut *Frecc. refert in d. quest. 1. vers. superest, nu. 13. fol. 174. in nouis;* quia filia ex primogenito mortuo, paternū subingreditur gradum, in *auth. ut fratrum filij, in princ. Vinc. de Franch. decis. 32.* & concessio, & priuilegiū Regis non debet aliquid inducere ultra concedentis intentionem, ut declarauit Imperator Carolus Quintus in *pragmat. 16. de Baron.*

Duo enim sunt consideranda in assensu:

alterum, quod homo exprimit, alterum, quod ex mente expressum comprehendit, aut ius intelligit, *Camer. in d. l. Imperialem, fol. 56. lit. F.*

In casu nostro patet, quod homo non expressit, ut mortuo primogenito absque filijs masculis, & cum filia fœmina succedat secundogenitus Io. Baptista.

Nec etiam ex mente expressum comprehendit, ut mortuo primogenito cum filiabus fœminis succedat frater secundogenitus; nam idem militaret, si primogenitus decessisset cum filijs masculis, ut eis exclusis succederet secundogenitus, quod esset fatuum asserere,

Nec tandem ius intelligit, quia in assensu, & priuilegio, non fit extensio de persona ad personam, nec ius excludit fœminam ex successione feudi, ut superius fundauimus, igitur necessum est fateri, quod Lucretia filia Camilli per talem assensum nō fuit exclusa, ²⁶ dum nō fuit de ea facta aliqua mentio, quia non entis nullæ sunt partes, *l. seya egressæ, ff. de testam. tut. Camer. fol. 55. lit. l. in fine.*

Data enim potestate testandi, non licet ulterius progredi, & facere substitutiones, & fideicommissa, *Camer. in l. Imperialem, fol. 6. lit. Q.*

²⁷ Si quidem de iure ciuili etiam fideicommissa non præsumuntur in dubio, quia onus *l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. probatur l. Titia, §. qui in vim, ff. eodem tit. l. idem Iulianus, §. seio, ff. de leg. 1. & alia iura sunt cumulata per Io. Ant. Lanar. in cons. 60. num. 6.* in quo latè disputat quætionem in cōsimili materia nostra per multas columnas, & concludit, talem extensionem non dari, nec de iure ciuili, nec de iure feudorū, etiam quando ratione agnationis conseruanda fuisse factum fideicommissum, & à *nu. 64. & nu. 117. vsque ad nu. 119.* cumulat innumeros DD. pro hac opinione, ad quem recurre,

Et si (dato non tamen concessio) fideicommissum tacitū fuisse inducitur, dum Regius assensus loquitur, ut feuda deueniāt ad filios masculos ex secundo matrimonio, necessario fatendum est, quod ex mente Regis talia feuda peruenienda erant ad primogenitum, qui fuit Camillus pater Lucretiæ, peruētisq; feudis prædictis ad primogenitū, si permitteremus adesse tacitum fideicommissum, ut primogenitus restituat hæc feuda secundogenito, est intelligendum, si sine liberis primogenitus decesserit, vulgata *l. et̄ auus, ff. de condit. & demonstr.*

At cum Camillus decessit relicta ipsa Lucretia filia vnigenita habili ad successionem feudo-

feudorum, tale tacitum fideicommissum fuit extinctum, eo ipso, quod Camillus decessit relicta ipsa Lucretia, *l. ex facto. 17. §. si quis rogatus, il primo, ff. ad Trebell.*

28 Sed expressè negamus, tale tacitum fideicommissum completi in assensu, quia esset tacitus assensus, qui non sufficit in Regno, ut latissimè disputat, & concludit *Camer. in l. Imperiali, fol. 65. lit. M. & fol. 66.* & alios cumulat *Lanarius in d. consil. 60. num. 130. & 132.*

Imo mens Ludouici de Afflicto senioris fuit, ut prædicta feuda sint prædicti Camilli, & suorum filiorum, & liquet, quia in capitulis matrimonialibus initis inter Camillum prædictum, & Ioannam Caietanam sub die 11. Ianuarij 1524. fol. 195. ipse Ludouicus simpliciter, & absque onere aliquo, donationem fecit prædictorum feudorum dicto Camillo occasione dicti matrimonij contracti cum Ioanna Caietana, qui donationem prædictam acceptauit, & quilibet præsumitur stipulare pro se, & hæredibus, *l. pactum, ff. de probat. Andr. in cap. 1. nu. 8. qui succ. teneant.* quod procedit etiam in feudis, ut tenet in individuo *Camer. fol. 53. l. D.* & Ioanna prædicta cū hac lege contraxit, ut feuda ad eius filios, & descendentes transirent, alias non contraxisset, eiusque bona fides non esset decipienda, dum suos filios diuites cogitauit, cum ex diuitijs splendore, & dignitas eorum conseruabantur, *Graues. consil. 777. num. 1. Menoch. consil. 126. num. 24. & Surd. consil. 487. num. 52.* & non ad alios, & in hoc casu saltem æstimatio deberetur, etiam si adesset assensus, ut nouiter, ac acutissimè docet *D. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensibus Regijs super dotibus, §. 2. num. 24. vers. sed magis, fol. 275.* Sed hæc ex abundantia dicta sint, quia ut supra fundauimus, assensus non extenditur ad secundum casum exclusionis filie Camilli.

Ad caput Secundum facilis est responsio, nam ultra quod de iure in Regno foemina succedit, ut masculus in feudis, ut supra fundauimus, & disponitur in Regni *constit. in aliquibus*, & feuda omnia in Regno præsumuntur hæreditaria, *Napod. in consuet. & si testator, in verbo disponere, Minad. late in constit. in aliquibus, vers. 3. not. à num. 119. usque ad finem, fol. 121. & seq. ubi enumerat inhnitos casus, in quibus neptis exclusit patrum, pro quo nõ militat ratio agnationis, quia neptis est de familia, ut nu. 129. quinimo & frater vterinus succedit fratri vterino in feudo ex alia linea possessio, ut in *const. Regni ut de successioneibus, & Andr. in cap. 1. nu. 8. cum seq. add. de natura success. feudi, & D.**

Tapia in decis. 2. in decis. Sacr. Conf. & in his feudis hæreditarijs beneficium inuentarij nõ iuuat Andr. in cap. 1. an agnat. & in cap. 1. nu. 16. in addit. circa medium, de probib. feu. alien. per Freder. Frecc. in lib. 3. de subfeu. in 3. formula, ante nu. 22. fol. 414. Io. Andreas Georg. in alleg. 18. nu. 6. & latissimè declarat Lipar. ad Andr. in cap. 1. qui successores, tenentur, in addit. magna, & vide Loffr. in consil. 14. nu. 43.

At hæc qualitas hæreditaria, quod foemina succedunt, declaratur ab eodemmet Ludouico in dictis capitulis fol. 48. dum dicit, quod si filij masculi morerentur sine filijs, feuda prædicta sint Hippolytæ de Afflicto eius filie ex primo matrimonio; ergo foemina est habilis ad succedendum in his feudis.

Ad Tertium respõdetur, quod si pars aduersa in eo fundamentum aliquod facit, frustra laborat.

31 Clare etenim sunt feudales regulæ, quod illa clausula (omnia, & singula in dictis instrumentis contenta) refertur ad expressa tantum, & ne tediò afficiamus Dominos Iudicantes in tam clara cõclusionè solummodo asserimus doctrinã acutissimi *Marini Freccia, & decis. Sacr. Consil. per eum relata in quæst. 15. lib. 2. de subfeu. fol. 199. in nouiss. ubi dicit, quod per narrationem eorum, quæ aguntur inter partes, forma debet adimpleri per se, & non per relationem ad illud, immo in fortioribus terminis dicit, quod si adest*

32 illa clausula in assensu, cuius tenor instrumenti habeatur pro expresso, nõ extenditur ultra narrata. Bene verum est, quod tenet prædictus acutissimus Doctor, quod in præiudicium Regis talis assensus procederet, ut omnia narrata in instrumento censetur ratificare, dum eius tenorem voluit habere pro expresso, non autem in præiudicium tertij, quia Princeps nunquam intelligitur consentire in præiudicium tertij, *l. nec actus, C. de emanc. liber. idem Frecc. lib. 2. quæst. 30. nu. 2. fol. 207.* sed talem limitationem sublimitat, quando Rex motu proprio assentiret, non autem, si ad supplicationem partis assensit,

33 quia tunc quo ad expressa tantum censetur assentire, alias sequeretur, quod Rex sub verborum inuolucro, subuerteret legalem prouidentiam, *l. si quando, C. de inoffic. testam. Frecc. lib. 2. de subfeu. quæst. 35. in fin. & sufficeret expressio ficta, & in his, quæ sunt facti, non habet locum fictio, l. is, qui pro emptore, ff. de vsucap. plura cumulat Io. Ant. Lanar. in suo consil. 65. nu. 33. & seq. ubi ad literam tenet, quod clausula illa, cuius tenor habeatur per expresso, non extenditur ultra narrata, & dū iste est punctus iuris, & per S. C. fuit*

34 deci,

34 decisum in anno 1507. ut refert *Frecc. in d. quab. 15. ante nu. 1. fol. 199.* idem semper est iudicandum, ut tenet *Vinc. de Franch. in decis. 595. in fin. vol. 4.* generalia enim non derogant specialibus, & ita videtur in Regno, ut testatur *Andr. in cap. 1. nu. 5. vers. respondetur, de alien. feud. pater.*

Tunc enim presumitur assensus omnibus contentis in contractu praestitus, quando totus contractus fuit offensus Regi, *Camer. in d. l. Imperialem, fol. 58. lit. M.*

In casu nostro, hoc non potest dici, imo sumus in claris, nam in eodem assensu dicitur successioni filiorum praedicti matrimonij desuper expressi, omnibusque, & singulis contentis, & expressis, & c.

Ecce quod ad expressa tantum refert se assensus, & debent intelligi, quae leguntur oculo corporis, in expresso mutatur natura feudi, & imprimatur altera, *Frecc. lib. 2. de subfeu. quab. 35. nu. 41. fol. 230.* At in narrativa, vel dispositiva casus noster exclusionis Lucretiae non fuit expressus, nec consideratus, ergo ulterius non erit insistendum, cum non extendatur ad hoc, tantoque magis dum 36 adest clausula (feudi natura in aliquo non mutata) quae intelligitur quo ad expressa tantum, *Camer. in d. l. Imperialem, fol. 35. lit. F. D. Regens de Ponte conf. 3. nu. 83. & 84. & conf. 37. nu. 23. & conf. 15. nu. 8. & conf. 49. nu. 13. & 14.* & si extenderetur ad Lucretiam, esset mutare naturam feudi, & derogare constit. Regni. Et similiter illa (quatenus rite re- 37 & c; processerint) haec clausulae non alterant dispositionem principalem, quando sunt positae in executivis, sed quo ad expressa tantum extenduntur, *D. Reg. de Ponte, qui alios allegat conf. 3. nu. 78. & 83. Vinc. de Franch. decis. 6. nu. 6.* idemque dicitur de clausula, (iuribus Curiae semper saluis) quae ad cautelam ponitur, & non quod servitium sit remissum a Rege, si non fuit dictum, *Andr. in cap. 1. num. 11. in fin. de prohib. feud. alien. per Freder. & conservat naturam feudalem, ut ibidem.*

Et similiter nec obstat illa clausula (ex certa scientia) quia est de stilo, & in omnibus 38 contractibus solet apponi, ut nil remaneat intactum, sed vera est DD. conclusio, quod illa clausula procedit in his, quae sunt iuris, & quae in iure consistunt, non autem in his, quae presumuntur ignorari, ut sunt, quae in facto consistunt, ut late comprobatur idem *Reg. de Ponte in d. conf. 3. nu. 81. & seq. 86. & 87. Fabius de Anna conf. 66. nu. 41. & 42. Grammat. decis. 105. nu. 3. & 4.* & ideo in hac clausula pars non potest se fundare in aliquo, imò contra eam facit,

Nec dicatur, quod dum non adest clausula quoad expressa tantum) debet extendi ad 39 omnia, quia respondetur, quod licet dicta clausula fuerit consueta apponi tempore *Frecciae*, ut ipse dicit in *lib. 2. de subfeu. quab. 3. nu. 7. fol. 180. & Praesid. de Franch. in decis. 153. nu. 25.* tamen, & si dicta clausula non apponitur, ex iuris dispositione ultra expressa assensus non extenditur, idem *Vinc. de Franch. in d. decis. 153. nu. 27.* & DD. ibi allegati.

Ad Quartum caput, de testamento Camilli nullo iure, pars aduersa optulari sibi potest, siquidem fuit ipso iure nullum, & institutio non valet, & succedit vocatus a iure inuestiturae ex dispositione iuris, & non ut haeres, *Afflicti. decis. 385. num. 5.* & late *Vinc. de Franch. in decis. 1. & Afflicti. in constit. constitutionem diuae memoriae, sub nu. 4.* dum 40 enim disposuit de feudis ad beneficium Io. Baptistae fratris, exclusa ipsa Lucretia eius vniigenita filia legitima haerede in eis, *cap. 1. de success. feu. Andr. in l. Imperialem, num. 3. vers. nec in testamento.* ubi ponit rationem, 41 quia haeres in feudis intelligitur de filio, & sic filientulus, de alienat. feu. *Bar. conf. 56. vol. 3.* & secundogenitus, & omnis, qui non est immediatus successor dicitur extraneus, *Loffred. in conf. 38. nu. 14.* & infra hic *nu. 82. & glos. in constit. constitutionem diuae memoriae, vers. super feud.* firmat conclusionem, quod si quis testatur de feudo in alium quam in successorem, est alienare, & contradicere dictae constitutioni.

Nulla dispositio valet in feudis absque assensu domini, nisi qui disponit, disponat secundum leges, & ad beneficium vocati in feudis, quia tunc disponit secundum iura, *Afflicti. in constit. hac aedictali, nu. 7.* subdens *nu. 9.* quod remedium *l. fin. C. de edict. Diui.* non habet locum, quando testator instituit haerem non vocatum in feudis, ut refert *Vinc. de Franch. in decis. 1. in princ. & nouissime D. Tapia in Sacr. Conf. decis. 1. & licet contrarium tenuerit idem Afflicti. in decis. 119.* dicit, quod Doct. de consilio non fuerunt memores de *glos. in d. constit. hac aedictali.* Quo fit, ut Io. Baptista secundogenitus vigore dicti testamenti, in legitime se intrusit in possessionem praedictorum feudorum spectantium ad Lucretiam, & possessionem eorum occupatam, detinuit, & detinet, cum mala fide, & spoliavit Lucretiam pupillam.

Duabus si quidem rationibus dispositio testatoris super feudis sine assensu non valet, altera, ne Imperij honor diminuetur, altera, ne aliquis habeat a domino non vocatus, ita *Camer. in l. Imperialem, fol. 24. lit. B.* Ad hae

hæc feuda ex l. inuestituræ erat vocata. Lucretia filia, & non Io. Baptista patruus, ergo nullum fuit, & est tale testamentum. (Post hæc scripta fuerunt factæ diligentia, & reperimentum, quod etsi Io. Baptista tentauerit in Mag. Cur. Vic. se declarari hæredem Camilli fratris, ex quo testes deposuerunt adesse Lucretiam filiam Camilli non optinuit decretum præambuli, sed in anno 1534. reperitur descriptus in cedulario subreptitiæ, & obreptitiæ, vt ex scripturis nouiter productis.)

Ad Quintum, & postremum caput respondetur pluribus medijs, & primo, quod feudales regulæ nos decet: refutationem solam valere, cætera pacta non, ita cõcludit *Andr. in constit. constitutionem diua memoria, & in cap. 1. verf. & licet, in l. si libellum, in 1. & 2. colum. de alien. feud. pater. quem sequitur, & declarat Camer. in l. Imperiale, fol. 30. lit. T.*

Hæc non fuit refutatio, sed principaliter cessio pro paragio supplemento paragij, & legitimæ, vt asserebatur ad Lucretiam spectare, asserit enim Io. Baptista patruus, & tutor Lucretiæ ipsum esse Baronem Macchiz, & Montis Roduni, vt ex primo contractu factõ in Ciuitate Iserniæ sub die 22. Nouembris 1548. vt infra.

Verba Transactionis.

Lucretia de Afflicto ex parte vna, & Io. Baptista de Afflicto eius patruo Barone Montis Roduni, & Macchia ex parte altera, deuenerunt ad conuentionem, quod ex nunc pro tunc facta promissione ducatorum 5000. per ipsum Io. Baptistam pro dotibus ipsius Lucretiæ, ipsa Lucretia dare, & sedere habeat, & irrevocabiliter inter viuos omnia iura omnemq; actionem, partem portionem legitimam, paragium supplementumq; legitimam, & paragij, ad eam spectans, de bonis suis paternis, maternis, forernis, patruorum, & auunculorum, & auia utriusque, & si igitur super dictis Terris, seu Castris Montis Rauni, & Macchia, qua fuerunt dicti quondam Ludouici Aui ipsius Domina Lucretia, vt fol. 55. & ater. 22. Nouembris 1548.

Super hac transactione fuit impartitus assensus eodem die 22. Nouembris 1548. fol. 61. non obstantem distantia ex Neapoli ad Iserniam, in quò assensu exprimitur Proregi, quod Castra Montis Roduni, & Macchiz sunt ipsius Io. Baptistæ de Afflicto fol. 61. & petitur assensus super renunciatione faciendâ per Lucretiam, quæ renunctio iam erat

facta eodem die in Isernia, & postquam assensus præstatur super contractu faciendõ, & contractus iam erat factus, non extenditur assensus ad contractum factum, vt per *Camer. fol. 55. lit. B. & Vinc. de Franch. decis. 105. nu. 1.* & licet fuerit postea ratificata, adeo quod infra quatuor menses, prædictus Io. Baptista, qui conscius erat de eius dolo, per quatuor contractus, hanc quietationem ratificare fecit, ex quibus apertè cognoscitur mala fides Io. Baptistæ, imo quod super hac transactione nõ adest assensus, liquet ex dictis, & decisis per *Vinc. de Franch. in decis. 649.* à contrario sensu stante distantia ex Neapoli ad Iserniam milliarium 80. in circa.

Hæ quietationes, & cessiones factæ per Lucretiam pupillam, & in potestate tutoris, sunt ipso iuræ nullæ, & concurrente metu reuerentiali patri tutoris, & Auiæ, quia re ipsa, & dolo videtur apertè decepta, vt in simili fuit decisum per S. C. in *decis. Vinc. de Franch. 119.* in qua non fuit habita ratio, nec de renunciatione, nec de ratificatione cum consensu viri, nec de taciturnitate per longum tempus facta per mulierem, quæ renunciauerat, nec etiam de natiuitate liberorum, vt in *nu. 15.* tanto magis, quia iam videntur, quod non tanguit refutationem feudorum, sed quo ad paragiũ, & dotes maternas quondam Ioannæ Caretanæ matris Lucretiæ, quæ fuerunt duc. 3500. vt ex instrumento fol. 19. & interesse ipsorum fuit exactum contra patrem Ioannæ debitorem dotis ab ipso Ioan. Baptista tutore in duc. 2245. 2. 5. vt ipse asserit in dicta transactione facta Iserniæ fol. 57. & ex decreto fol. 187. in fine, spectabat etiam ipsi Lucretiæ portio dotis, & antefati ex persona Altobellæ Pannonæ Auiæ, & dos fuit duc. 3000. & antefatũ duc. 1000. fol. 212. in princ. adeo quod dos materna ipsius Lucretiæ, & interesse dotis prædictæ ascenderant ad duc. 5784. 2. 5. & portio ex dotibus, & antefato Altobellæ Auiæ ad alios duc. 1500. in circa, igitur si Ioan. Baptista soluit duc. 5000. pro dotibus ipsius Lucretiæ, fuit in euidenti utilitate, nam penes eum remanserunt duc. 2284. 2. 5. qui spectabant ad ipsam Lucretiam ex dotibus maternis, & auitis.

Nec dicatur hos actus extendi ad refutationem, stante quod fuerant inter neptem, & patruum, immediate successorem, ex doctrina *Camerarij in d. l. Imperiale, fol. 25. lit. L.* quia illud procedebat de iure antiquo, vt declarat idem *Camer. fol. 31. lit. L. P. & Q.* non autem nouo iure, quando actus nõ operantur ultra intentionem agentium, *Inon*

l. non omnis, ff. si cert. petat. dom de refutatione feudorum nulla penitus fuit facta mentio, imo Io. Baptista dicebat dicta feuda esse sua, & ad eum peruenta ex Ludouico patre, vt ex transactione supra notata, ergo factuū esset asserere renunciationem paragij, & legitimæ, & iurium pro eis competentium super feudis, extendi ad refutationem, quæ debet fieri in substantia, & in forma specifica, quia per renunciationem generalem non intelligitur renunciatum feudum, in cuius renunciatione requiritur pactum speciale, *cap. 1. de eo, qui finem fecit agnat.* ibi non obstat illud pactum, nisi feudum omnino refutauerit, vbi *Aluarot. num. 5. Bal. in individuo in authent. in successione, nu. 6. circa finem, C. de suis, & legit. & idem Bal. in l. Imperialem, de prohibita feudi alien. per Frederic. num. 1.* affirmat in generali obligatione bonorum non venire feuda, nisi specialiter obligentur, per *l. obligatione generali, ff. de pignor. secundum Bal. ibi, & l. co. dicillis, §. instituto, ff. de legat. 2. & facit l. 1. C. qua res pignori obligari possunt.*

46 Et quod consensus non extendatur ad nõ imaginata, & non expressa, latè *Andr. in cap. 1. qui success. teneam. num. 5. vers. consensus,* vbi multa ad propositam materiam.

Nec illa verba generalia cedere omnia iura &c. possunt extendi ad refutationem, & cessionem Castrorum: quia generalia
47 verba transactionis restringuntur ad rem, & causam de qua fuit tractatum, *text. est apertus in l. si de certa. 31. C. de transact. C. de iudic. l. qui cum tutoribus, quest. 6. fin.* ibi, *iniquum est enim perimi pacto id, de quo cogitatum non docetur;* clarum est, quod fuit tractatum de renunciatione, & transactione paragij, & legitimæ, ad dotium maternarum tantum, ergo non potest extendi ad cessionem feudorum valoris duc. 80. mil. vt pars ipsa fatetur in eius supplicatione fol. 218. quia

48 generalis renunciatio restringitur ad contractum, super quo interponitur, notab. *text. in l. iubemus. 21. C. ad Velleian. Andr. in cap. 1. nu. 7. qui success. teneam.* imò, & si interuenerit Aquiliana stipulatio, non extenditur ad incogitata, *l. cum Aquiliana. 5. ff. de transact.* nam refutatio est tollere personam

de medio, & cedere locum agnato, *cap. 1. de eo, qui finem fecit agnato.* vbi *Andr. & in cap. 1. §. & si libellum, col. 2. & 3. de alien. feud. pater.* hoc non fecit Lucretia, ergo ei non obstat,

Vltimo, quod hæc transactio non fuit donatio, seu cessio feudorum, sed paragij tantum, patet expresse, nam Ioannes Baptista post mortem Camilli occupauit feuda, & ipse soluit releuiū de anno 1540. vbi declarat feuda esse sua fol. 208. & hoc clarius cognoscitur ex artic. 11. Ludouici fol. 117. vbi declarat non fecisse renunciationem feudorum, sed paragij, quinimo etiam si renunciasset omnibus successioneibus, & hæredicibus, nõ veniunt feuda, *Dyn. in cons. 2. Bart. in l. item videndum, §. nunc videamus, ff. de petit. hæred. Loffred. in cap. 1. de natura success. feud. per text. in cap. 1. in generalit. si de feud. defunct. milit. & in cap. 1. de cap. qui cur. vendid. Soccin. in cons. 74. volum. 3. & quod renunciatio, & cessio feudi facta à muliere non valet, Andr. in cap. 1. de natura success. feu. nu. 26. & seq. vbi nu. 31. in fin.* ponit, quod qñ renunciatio fuit facta mecum non valet, quinimò, & quod maritus non teneatur ad promissionem de renunciatione faciendâ per vxorem, tenet *Anellus Amatus in cons. 54.*

Quibus sic stantibus omni iure speratur prædictum Ioannem Baptistam de Afflicto debere condemnari ad relaxandum ipsi Scipioni Actori Terram Montis Roduni, & feudum Vallis amplæ cum fructibus à die mortis Camilli Patris Lucretiæ, ac etiam ad soluendum fructus Terræ Macchiz à dicto die mortis Camilli vsque ad diem venditionis factæ Aloysio de Marra, & prædictum Io. Baptistam de Marra filium, & hæredem Aloysij condemnari ad relaxandum Terram prædictam Macchiz cum fructibus à die emptionis Terræ prædictæ. Cætera suppleat Dominorū iudicantiū Religio. In anno 1610. in banca de Felice.

Io. Dominicus Tassonus.

Causa ista non fuit finita ob mortem prædicti Actoris amici carissimi, de mense Augusti 1622.

Visis iam prædictis in materia Assensus, quæso ne pigeat infra scriptas alias Allegationes perpendere in eadem materia, sed in diuerso Articulo.

IESVS MARIA IOSEPH

Aſſenſus diſformis contractui, & infra biennium non regiſtratus in Regia Camera, an valeat?

ALLEGATIO XI.

Petitionem Petri Ferrau, ſuper relaxatione faciendâ per Mariam Rauaſcheriam de Terra Belmontis vna cum fructibus, ex infradicendis iuſtiſſimam fore demonſtrabitur.

Verum eſt in factu, quod ſub die 19. Nouembris 1578. Diana de Tarſia optulit memoriale S. E. petendo aſſenſum ſuper venditione Terrę Belmontis liberę, & in perpetuũ faciendâ per eam Io. Aloyſio Piſicello, & fuit prouiſum, fiat in forma.

Sed poſtea venditio prædicta non fuit facta liberę, vt erat expreſſum Proregi, ſed cõditionata, & pactionata, vt infra.

Sub die 3. Decēbris 1578. ſtipulatur contractus inter d. Dianam venditricem, & Petrum Franciſcum Rauaſcherium Procuratorem Io. Aloyſij Piſicelli emptoris, in quo fit mentio, quod particulares, & Terra Belmontis donauerant ipſi Dianę duc. 3200. & quia ob venditionem prædictam forſitan lis intentaretur contra eam ſuper reſtitutione prædictorum duc. 3200. ideo prædictus Rauaſcherius Procurator promiſit, quod infra duos meſes dictus Io. Aloyſius Piſicellus emptor ſe obligabit de extrahendo indemnem, & illęſam, dictam Dianam, & Pelium Ferrau eius filium, de prædicta prætenſione, etiam ante damnũ paſſum. Cum his verbis.

Et in caſu quo prædictus emptor non ſolueret dictam ſummam, & periculum dicta litis non ſumeret, liceat prædicta Diana, & Pelio Ferrau eius filio, exequi contractum, & quod contractus dicta venditionis ex nunc pro tunc, pro infecto habeatur, & illum reſcindere valeat, quia ſic inter eos fuit expreſſe conuentum, & ſub dicta conditione dictam Terram fuiſſe venditam, & non aliter, nec alio modo, & contractus venditionis prædictę Terra Belmontis intelligatur factus ſub prædictis conditione, & pacto, vt

fol. 21. ater. Pactumq; hoc ſeruandum eſſe probat l. ſi pacto. 14. C. de pactis. Deſcribuntur teſtes in prædicto contractu fol. 21. ater. in fine.

Et inde ſubſequitur contractus venditionis prædictę Terrę Belmontis, eodem die, & hora, & coram eiſdem Notario, & teſtibus fol. 23. & ſeq. vſque ad fol. 29. ater. vbi dicitur: *Præſentibus teſtibus eiſdem retromentionatis.*

Pelius Ferrau filius, & hæres dictę Dianę reuocauit inde venditionẽ prædictam vigore infrascriptę *conſtit. Regni* ſub die 15. Nouēbris 1597. & dicit, quod venditio prædicta fuit nulla ex defectu aſſenſus non impetrati, ſivẽ non legitimẽ, ac nulliter impetrati, fol. 32. qui enim actum nullum fecit ipſemet reuocare poteſt, l. 1. C. de liberal. cauſ. l. quem admodum, C. de agricol. & conſtit. lib. 10. l. poſt mortem, ff. de adoptio. Andr. in cap. n. 13. qui ſucceſſ. teneatur; & in Regno ſpeciali lege fuit authoritas iſta emptoribus, & venditoribus conceſſa, vt in *conſtit. Regni, conſtitutionem diua memoria*, ibi, *eiſdemque contrahentibus, & alienantibus concedimus poteſtatem iure proprio prædicta omnia reuocare.* Reuocationemq; prædictam licere venditori facere ante impetrationem aſſenſus, tenet *Regens de Ponte in tract. de poteſt. Proregis, tit. de aſſenſibus Regijs ſuper dotibus, fol. 264. num. 31. & in nu. 36. verſ. nec intellectus*; declarat verba illa iure proprio, licet Andr. in cap. 1. nu. 5. de vaſallo, qui contra *conſtit. Lotharij*, ait, verba illa iure proprio, intelligi, idẽt per ſententiam, & iudicium, & declarat etiam *Frecc. de ſubſeud. fol. 150. nu. 15.* merito venditor iſte petijt in Sac. Conf. condemnari Carolum Rauaſcherium Patrem ipſius Marię poſſeſſorem dictę Terrę, ad ipſius relaxationem vna cum fructibus non obſtante venditione, quę fortẽ appareret, tanquam nulla ob defectum aſſenſus, ſaltem inualidi, vt ex ſupplicatione.

Eſt ergo videndum, ſi aſſenſus prædictus validus ſit.

Nos autẽ, qui iura prædicti Petri Ferrau nepotis, & hæredis dicti Pelij Actoris defẽdimus: nullum, inualidum, ac ſubreptitium, eſſe aſſenſum dicimus ex infrascriptis.

Y Primo,

Primo, quia non fuerunt omnia expressa Regi, sed tantum fuit supplicatum super venditione liberè facienda, & non fuit expressa conditio resolutiva contractus, prout exprimi debebat, dum nil fidei humanè congruè, quam ea servare, què inter eos placuerant, l. 1. ff. de pact. vbi quod pacis nomen ex pacto appellatum est.

Secundo, quia non fuit registratus in Regia Camera infra biennium.

Et quoad Primum, dicimus, liquere Dominis Iudicantibus, quod assensus interveniens in alienationibus feudorum habet originem ex Iure Codicis, toto tit. C. de prædij acurionum sine decreto non alienandis, lib. 10. vbi lex prima disponit, quod omnes causæ sigillatim exprimi debeant, ergo dum in hoc assensu non fuit expressum pactum resolutivum contractus, quod Terra Belmontis sic inempta, & venditio pro non facta; casu quo prædictus Io. Aloysius emptor non solverit summam duc. 300. vel periculum litis assumat, ut supra notavimus; nulli
50 dubium est, quod assensus est nullus, & defectivus, siquidem contractus claudicare nõ debet, l. Iulianus, §. si quis, ff. de actio. empt.
51 & ideo si assensus est difformis à venditione nullitas assensus est inevitabilis, ut tenet Cõsiliarius Georgius in eius alleg. 5. n. 62. & 63.

Et ultra quod contractus pendet à voluntate individua, l. quidem, C. de iure deliber. l. cum quaritur, ff. de administrat. tutor. l. plane, ff. familia herciscunda; in casu nostro liquet prius fuisse factum pactum prædictum, & inde venditionem liberè sequutam merito
52 cum assensus actus de per se subsistens non sit, sed requiritur confirmabile, ut fundat D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in tit. de assensibus Regijs, §. 9. fol. 351. nu. 7. non potest confirmare id, quod Regi non fuit expressum, nec extenditur ad casus, & ad pacta non expressa, vulgatis Iuribus, declaratq; Camer. in l. Imperialem, & supra hic nu. 18. & seq. & V inc. de Francb. decis. 153. nu. 25. Andr. in cap. 1. nu. 7. qui successores teneantur, & in c. 1. §. nec alia iustior, in addit. nu. 42. ante vers. item si Rex, qua sit prima causa benef. amitt. per text. in l. si unus. 27. §. ante omnia, ff. de pact.

Dum enim actus sunt correspectivi, & indivisi, ex continentia facti, & ipsam actionem informant, l. iuris gentium. 7. §. quinimo, ff. de pactis; ideo nullitas, & defectus unus, corrumpit alium, ut dicimus de assensu expedito
53 super venditione, & non super pacto de retrovendendo, qui est nullus, & venditio resolutiva ex individuo voluntatis, Camer. in l. Imperialem, car. 56. l. 6. cumulatq; inque

meros Craust. in conf. 246. & D. de Ponte in conf. 67. nu. 17. vol. 1. & ita decisum refert Lanar. in conf. 73. ratio est, quia assensus est subrepticus, & venditio non valet ex individuo voluntatis, & ita decisum refert Gram. in decis. 76. post nu. 22. & 30. D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de refut. feudor. fol. 369. nu. 6. & fol. 391. nu. 21. in tit. de refutat. feudor. & in eius conf. 21. num. 37. & conf. 67. nu. 17. & in conf. 10. nu. 12. vol. 1. & in repetit. cap. primi, de his, qui feudum dare possunt, lectio. 6. nu. 26. Freec. de subfeu. lib. 2. quæst. 16. & licet aliqui contradixerint, ex quo eo ipso, quod emens emit, dominium acquirit, & postea non potest paciscere, ex quo eius conditio fieret deterior, argumento ff. de rebus eorum, l. 1. §. fin. ultra quod hoc fallit in feudis; fallit etiam in contractu, si in continenti sit, nam venditor non esset alias
54 contracturus, quia quæ in continenti fiunt, insunt, l. lecta, si cert. pet. l. in bona fidei. 13. C. de pact. l. iuris gentium. 7. §. quinimo, ff. de pact. ex quo idem est actus duo continens, & sicuti per se vult ut teneat, ita, & contra se tenebit, Andr. in cap. 1. in fine, de feudo dato in vicem legis. Quinimò etsi modalis esset dispositio (stante clausula resolutiva per conditiones appositae) reuocatur, & annullatur actus, siquidem conditio, & modus à pari procedunt in egressu reuocando, & annullando actum non ex nunc, sed ex tunc, ut in proposito satis eleganter dixit Andr. in §. sed nec alia iustior, nu. 4. qua sit prima caus. benef. amitt. & ideo in tantum venditio valeret, in quantum conditio appositae haberet effectum, argumento l. 4. §. 1. ff. de pact. cumque conditio prædicta effectum habere non potest sine assensu, ergo venditio nulla remanet, ut in simile dicitur, quod rescisso testamento paterno per querelam, rescinditur etiam & pupillaris in eodem testamento facta, Bal. in l. Papinianus. 8. §. sed nec impuberis, nu. 3. ff. de inoffic. testam.

Et sicut in contractionibus adiectionis in diem, vel legis commissorie, pacta illa contractum ipso iure resoluunt, ac si nunquam interposita fuissent, l. item quod dictum, & in l. 1. ff. de in diem adiect. l. fundo, & l. fin. ff. de lege commiss. quod intellige, quatenus velit venditor, in cuius beneficium pactum esset appositum, quia nõ dicitur contractus claudicare, sed dicitur venditio pura resoluenda sub conditione, ad tex. in l. 2. & in l. fabinus, ff. de in diem adiectione, & l. 1. 2. & 3. ff. de leg. commiss. D. de Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. de elect. official. fol. 104. nu. 22. ita & in casu nostro, cum dominium fuit translatum sub tali conditione, & suspensivè: ideo
fit, ut

fit, vt resolutio contractu ad sua principia attractiua reddat, ex ratione *text. in hollitate, in fine, ff. quib. mod. pign. vel hypotheca solu. & D. de Ponte in d. conf. 67. nu. 20.*

Hinc est, quod vendita Terra Luparellæ cum pacto, quod pendente solutione, non intelligatur translatum dominium: dum in assensu non fuit expressum hoc pactu reservationis dominij, venditio, & assensus fuerunt declarati nulli, per decisionem S. C. teste *Vinc. 55 de Fræsb. dec. 540. vol. 4.* quia assensus regulatur à contractu, & non è contra, *Camer. in l. Imperialem, fol. 52.* & fit, vt assensus præstitus obligationi, non intelligitur venditioni præstitus, nec è cõtra, *Reg. de Ponte de potest. Proreg. in tit. de assensibus super dotibus, nu. 4. fol. 251.*

56 Assensus. n. est gratia, & omnis leuis subreptio gratiã vitiat, *c. 1. in fin. de feud. guardia;* eo magis, quia in assensu semper dicitur, vt in isto (*veris existentibus prænarratis,*) & ideo si omnia pacta, & conuentiones inter partes narrata, & expressa nõ fuerunt, vitiat gratia, quoniam assensus vires suas in expressis, quæ leguntur oculo corporis habet, vt per *Frecc. de subf. lib. 2. q. 35. nu. 41. f. 230.*

Nec dicatur in casu nostro duos adesse contractus separatos, & ideo assensus validat venditionis contractum separatũ à prædicto pacto resolutiuo, & suspensiuo venditionis: quia hoc idem fuit decisum per S. C. in *dec. 57 Vinc. de Franch. 126.* vbi eodem die coram eisdem Notario, & testibus fuerunt duo contractus celebrati, vnus de venditione feudi, alter de pacto retrouendendi: dumuè assensus impetratus fuerit super venditione tantum, & non super pacto de retrouendendo, declaratus fuit nullus ex indiuiduo voluntatis; Ratioq; est, quia pactum de retrouendendo fuit primariũ in intentione, sine quo venditor non esset vendituro, & sub *na. 7.* ibi dicit, quod in causa Baronis Durazani sic etiã fuit iudicatum, & facit *Iacob. Mand. Alben. in conf. 45.*

Quæ omnia processerunt ex pulchra doctrina *Bal. in l. auia, nu. 21. c. de iur. dot.* vbi posuit subtilem quæstionem, quod si extraneus puellæ dedit dotem, tradendo eam, & postea statim paciscitur sibi reddi, & non obstante, quod erat quæsitum ius puellæ, tale pactum reddendi dotem valet, ex quo causa finalis est illa, qua cessante, quis nõ esset alias facturus, causa. n. finalis extitit principium intencionis, licet sit vltimum executionis, quoniam extraneus ea intentione dotauit, vt sibi reddatur, alias non erat dotaturus ex principio etiam intencionis suæ: cumq; actus agentiu non pariant actionem ex circumscripto con-

sensu, de necessitate sequitur, quod dotatæ actio non quæatur, sed extraneo dotanti, & ideo non est necessaria fictio, ita *Bald. ibi num. 24. & 25.*

Merito ad casus nostri conferentias dicimus, quod dum venditio fuit facta cum supradicto pacto resolutiuo contractus, quod factum non solum fuit primarium in intentione, sed in ipsa scriptura; si non fuit hoc expressum Regi, assensus nullus defectiuus, ac subreptiuus, & obreptiuus redditur, & 59 subsistere nõ potest: nam alias feudi dominium in suspensio remaneret, quod fieri non potest, quia nõ volat per aerem, ad trad. per *Ang. in l. cum quis, §. si debitorem, ff. de solut. & Pereg. in tract. de iur. fisci, lib. 5. c. 1. nu. 58.*

Ad perficiendum. n. contractum feudale, requiruntur consensus venditoris, emptoris, & Regis, qui tollit obstaculum: vnde si consensus vnus ex istis deficeret assensus non potest operari, secundum terminos notos, & 60 *Vinc. de Franch. in dec. 540. nu. 11.* in casu nostro consensus venditoris fuit cum supradicto speciali pacto resolutiuo contractus, ergo dum Regi non fuit expressum, dominium feudi non fuit translatum, ex quo consensus venditoris, ac Regis deficit.

Nec prædictis obstare posset doctrina *Frecc. de subfeu. lib. 2. q. 41. nu. 10. & 11.* vbi decidere videtur, quod si fuit venditum feudum, & pro residuo pretij remansit feudum obligatum, si assensus petitur à venditore, & non expressit hanc hypothecam, assensus valet: siquidem responderi potest, quod casus ille est diuersus à nostro: ibi. n. tacuit hypothecam, & sic tacendo emptor, & venditor renũciare possent hypothecæ, vt per *D. de Franch. in d. dec. 540. nu. 21. & 22.* In casu nostro fuit tacitum pactum appositum in contractu, vt Terra sit pro non vendita, & venditio pro non facta, vt supra, quæ pacta faciunt dominium feudi in suspensio remanere: quia non fuit translatum liberè in emptorem absq; consensu venditoris, & Regis tollentis obstaculum, vt diximus supra, & ideo assensus subsistere non potest ex indiuiduo voluntatis venditoris, qui alias non cõtraxisset, ita *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. d. fol. 393. nu. 22.* ex quibus satis liquere credimus fundatam esse hanc primam conclusionem, & alia non indigere dote.

Ad secundum caput dicimus, quod in assensu adest conditio, quod infra biennium registratur in quinternionibus Regiæ Cameræ, alias habeatur pro non scripto, vt ex *61 sensu fol. . .* ergo dum non fuit registratus, est nullus, & habetur pro non præstito, *Pragmat. 9. de feudis, Georgius in allegat. 3.*

sub nu. 11. post *Afflicti. in decis. 335. nu. 16.* ubi sic in specie determinat, & sequitur *D. Rouitus in nouissimis commentarijs ad prag. Regni, in prag. 26. sub tit. de feud. nu. 32. fol. 22c.* ubi expressè determinat, assensum ex defectu registrationis illius in quinternionibus Regiz Cameræ, ex clausula priuilegiorum favore Regis fore nullum: Talisq; nullitas contrahentibus prodest pro acquisitione Iuris reuocandi, & allegat *Afflicti, in d. dec. 335. nu. 14.* quidquid dixerit *D. de Ponte in cons. 17. nu. 8. vol. 2.* quod talis registratio est pro cautela Filci, & quandocumque registrari posset, & quod assensus valet.

Nec dicatur, quod registratio assensus in concessione facta per Io. Aloysium Piscicellum ad beneficium Turini Rauascherij parti opituletur: quia esset dicere, quod ius su-
62 perueniens habet locum in feudis, quod est omnino falsum in Iure feudorum, vt per *D. de Franch. in decis. 540. nu. 14.*

Ergo tam ex primo, quam ex secundo capite, patet, quod talis assensus fuit, & est nullus, & inualidus, & quod omni Iure debet condemnari prædicta Maria Rauascheria ad relaxandum Terram prædictam Belmontis, vna cum fructibus. Cætera suppleat &c. De anno 1617.

Io. Dominicus Tassonus.

Ista causa ad vltiora non processit stante morte prædicti D. Petri Ferrau morigeratissimi, & optimi viri in Vrbe, ad quam vti Legatus Ciuitatis Cosentiz accesserat. Processus est in Banca Sarri.

Aduerte tamen quo ad registrationem assensus, illam fieri debere, quando de transferendo dominio ageretur, ad finè vt Regius

Fiscus sciat, penès quem reperiatur feudum pro exigendis seruijs militaribus, & oneribus feudi, vt apertè colligitur ex mente *pragmat. 9. de feudis.* sed quando agitur de obligationibus feudorum, registratio non est de essentia, secundum *D. de Ponte in tract. de potestate Proregis, sub tit. de assensibus, §. 4. nu. 4.*

Et prosequendo materiam assensus, fuit etiam in grauissima causa controuersum, num sine assensu Regio fieri possit fideicommissum super officio Actuarius Prouinciarum Calabriae, & super officio Credentiarum Ciuitatis Cosentiz, quæ officia per prius in vita concessa, inde per Regem Fredericum fuerunt ampliata Bernardino, & Ioanni Mariz de Bernaudo fratribus, pro eorum heredibus, & successoribus in perpetuum, vt infra: Ego autem tuendo partes Pirri, & Io. Andree de Ciaccio Contestabile Actorum, (de quibus vide supra *vers. 3. obseruat. 3. nu. 168.*) infrascripta allegabam, & deinde additiones edidi, ex quibus certo certius liqueret, officia prædicta fuisse, & esse, vel membra feudalia Ducatus Calabriae, vel saltem de regalibus, quæ strictiorem naturam retinent quam feuda, & successiue sine Regio assensu fideicommissum prædictum fuisse, & esse nullum.

De hac causa facit mentionem *Consiliarius Georgius in repetit. feudalis, par. 1. cap. 55. in fine*; qui tunc temporis erat Commissarius istius causæ in Sac. Conf. ideo eius sensum aperte non patefecit, sed erat opinionis, fideicommissum prædictum fuisse, & esse nullum sine assensu, vt ore tenus, remissa causa ad Regiam Cameram inde declarauit, & ex eius scriptis ibidem perpendi poterit, & inferius perpendetur.

IESVS MARIA IOSEPH

Ex Berardino . Et Ioan; de Bernaudo . Fratribus

Consaluis.	Pyrrus.	Ferdinandus.	Ioannes Maria.
Io. Iacobus,	Antera;	Philippus.	Franciscus.
Laudomia, Portia.	Petrus de Ciaccio.	Ferdinandus ad præsens conuentus Dux Bernaudæ.	Ioan. Maria ad præsens conuentus.
	Pyrrus, Ioan. Andreas de Ciaccio Actores.		

Fideicommissum super officio concesso pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, an fieri possit sine Regio Assensu? & num officia prædicta sint de regalibus, & eorum successio quomodo reguletur de Iure communi, vel Regni.

ALLEGATIO XII.

PYRRVS, & Io. Andreas de Ciaccio prosequendo iudicia intentata per Antiram de Bernaudo eorum auiam paternam, petunt condemnari Ioannem Mariam de Bernaudo, & Ferdinandum de Bernaudo Ducem Bernaudæ ad infra scripta quatuor capita.

Primo, ad eis relaxandum tertiam partem officiorum Magistri Actuarius Prouinciarum Calabriae, & Crodenariae Ciuitatis Consentiae, vna cum emolumentis, stante morte Laudomiae, & Portiae de Bernaudo neptum prædictæ Antiræ, & filiarum Ioannis Iacobi de Bernaudo eius fratris, vt ex supplicatione prædictæ Antiræ de anno 1600. fol. 177.

Secundo, ad eis soluendum due. 1330. capitalis, & pro eo annuos due. 130. decurios, & decurrendos cum damnis, & interesse, vt in alia supplicatione fol. 221.

Tertio, ad eis soluendum due. 500. legatos Antiræ per Philippum de Bernaudo eius fratrem, vt in supplicatione fol. 118.

Quarto, & Vltimo, ad eis soluendum due.

1000. legatos Antiræ per Pyrrum de Bernaudo eius patrè (vltra dotes due. 2000.) si Io. Iacobus, & Philippus possidebunt officia prædicta, vt in supplicatione fol. 374. in fine.

Cumque respectu secundi, tertij, & quarti capitis, nulla potest oriri difficultas, stante notorietate facti, & ex scripturis patet fol. . .

Nec prædicti conuenti possunt pretendere esse hæredes Io. Iacobi cum b. l. quia inuentarium non fuit legitime confectum, nec citata, prout citari debebat Antira, nã Procuratoris citatio non sufficit, quoniam principalis est citandus, *glos. in verb. agentes, in s. hinc nobis, in auth. de hæred. & falso. vbi additio Bart. & inuentarium fuit confectum post plures annos, ac non descriptis bonis hæreditarijs, & ideo hæredes simpliciter remanent.*

Tertium caput legati due. 500. liquet ex testamento Philippi fol. 183. & Io. Iacobus fuit hæres prædicti Philippi, vt in dicto testamento, & vti hæres fuit condemnatus ad soluendum debita Philippi, vt ex decretis fol. 489. & 490. & hæredes Io. Iacobi sunt ipsi conuenti de Bernaudo fol. 195.

Quartum, & Vltimū caput, etiam liquet ex testamento Pyrrii patris Antiræ, fol. 14.

Remanet ergo discutiendum primum caput, pro quo dicimus.

Verum esse in facto, Pyrrum de Bernaudo patrem Antiræ, possidisse tertiam partem prædictorum officiorum, siue (vt proprius

loquar) perceptionem, & administrationem emolumentorum dictæ tertie partis, pro se, & heredibus, mortuoq; dicto Pyrro, substitutibus Ioanne Iacobo, Philippo, & Antira eius filijs, decessit postea Philippus absque filijs, superstitite Io. Iacobo fratre, & herede; mortuoq; dicto Io. Iacobo cum Laudomia, & Portia eius filiabus, & heredibus, quæ possiderunt tertiam partem prædictorum officiorum, etiam vigore decreti S. C. lati iunctis Aulis fol. 29. quibus in pupillari ætate mortuis, erat superstes ipsa Antira earum amita, & hæres sanguinis, & proximior, & indubitati iuris est, ipsam Antiram amitam succedere vigore inuestituræ pro te, & heredibus, quæ interpretata fuit semper, ut Patruus, & Amita succedant nepotibus vigore *constit. ut de successioneibus*, & ibi *glos. in verb. acquisitis*, & ibidem *Barthol. de Capua*, & *D. Rouitus in prag. 6. de feud. & successione* ipsos Adores de Ciaccio nepotes prædictæ Antiræ, uti descendentes ex dicto Pyrro de Bernaudo Abauo succedere in officijs prædictis, exclusis Io. Maria, & Ferdinando de Bernaudo conuentis tranuersalibus, & remotioribus, prætertentibus succedere vigore fideicommissi nulli, & inualidi facti per dictum Pyrrum, & fratres de Bernaudo super officijs prædictis absque Regio assensu, quia et si hæ reciprocæ substitutiones in bonis liberis valeant, *l. de quaestione. 30. C. de pact. Casber. in decis. 100.* & facit *Vinc. de Fræch. dncif. 89.* non est ita in officijs, quæ siue regulentur secundum naturam feudorum, siue regalium, siue officiorum, omni iure sunt vocati filij, & descendentes ex Pyrro de Bernaudo, ordine successiuo, & proximiores præferuntur tam ex lege communi feudorum, quam vigore constitutionum Regni, ex quo non omnia sunt libera in nostro commercio, ut ad libitum de eis disponere valeamus absque Regis assensu, & voluntate, prout inter cætera sunt feudalia, regalia, & officia; & de regalibus, & officijs habemus titulum, *qua sunt regalia*, & sic statutum est in *constit. Regni. scire volumus*, vbi *glos.* equiperat regalia, & feudalia, quoad alienationem prohibitam absque assensu, ibiq; dixit *Afflic. circa finem, in vers. glosa unica, utroque casu absque assensu non posse alienari*; & in *col. 2. vers. sed in ipsis*, & in *4. notab.* specificat, *sive regalia dentur in feudum, siue in allodium, & in burgensaticum, non posse alienari sine assensu, nec in dotem dari*; idemque firmat *Gapy. in inuestit. feudal. in verb. gabellis, vers. ista nota, fol. 114.* vbi similiter exprimit, *non posse alienari sine assensu, siue habeantur in feudum, siue in allodium*; & per prius affir-

mauit *Bart. in l. eodem ferro, §. qui maximos. nu. 4. de public. & in l. in diem, vbi l. mol. de aqua pluua aren. Freec. de subfeu. lib. 2. author. 13. sub nu. 9. versic. ex his patet; fol. 347.* (vbi in specie dixit, quod regalia commissa pro heredibus, retinent naturam, ut sine Principis licentia alienari non possint.) idemque tenent *Franc. de Amicis de feudis, fol. 63. vers. resistit. Reg. de Ponte in cons. 30. nu. 11. & in decis. 28. num. 10. & in decis. 34. nu. 10.* vbi quod fuit originale dictum *Bart. in d. l. in diem, in fin. ff. de aqua pluua arc. & in l. eodem ferro, §. qui maximus, num. 4. ff. de public. & Freec. in lib. 2. de subfeu. in author. 13. num. 9. versic. nec bis, fol. 347.* & probatur in *cap. 1. de capit. qui cur. vend. Bal. Aluar. & alij in cap. 1. an agnat. & nouissime doctissimus Consiliar. Georgius in repet. feud. cap. 54. nu. 37. fol. 397.*

65 Officia verò de quibus agimus, connumerari inter regalia, patet ex *constit. scire volumus*, & in *constit. cum satis. vbi Afflic. nu. 5. & 6.* & sic punctualiter dixit *Andr. in verb. potestas, num. 68. qua sunt regalia*; vbi reddit rationem quare; & *Luc. de Penna in l. contra publicam, vers. 10. C. de re milit.*

Et quod officium Magistri Actorum, sic verè officium, & de regalibus, ac de reseruatibus Principi, & non nisi à Rege constitui, & ordinari posse, probat *text. in terminis in l. Actuarius, 7. C. de Numerarijs, & Actuarius, lib. 12.* vbi *Lucas de Penna* declarat, quod Actuarius est scriptor publicus, & in *l. Actuarius, C. de erogatio. milit. annonæ, eodem lib. 12.* asserit, esse illos, qui acta faciunt, ergo officium est, quicquid dicant aliqui, officium intelligi etiam de vili ministerio, quia intelligitur illud vnum significare, quod conuenit, & competit alicui, id officium dici, & si diuersitas adest, est ex accidenti in re significata, non ex voce significante, ut declarat *Casar à Costa in lib. 2. variar. ambigu. cap. 9.* officium ergo istud stat in sua vera natura inalienabile absque assensu Principis, ut probatur etiam expressè ex infra scriptis scripturis, & ex eisdemmet priuilegijs concessionum.

Primo, ex Priuilegio Regis Ferdinandi de anno 1489, qui dum concessit Bernardino, & Io. de Bernaudo fratribus dictum officium Magistri Actorum, eorum vita durante, nominat illud officium, & adiunt infra scripta verba,

Damus, donamus, concedimus, ac gratiam, & liberaliter largimur fol. 230. ater. plenarie fiducialiter vobis commendamus cum provisione gagijs, & emolumentis, fol. 230. ater.

Recepto

Recepto tamen prius à vobis fratribus, & utroque vestrum, solito fidelitatis, & de officio ipso fideliter, & legaliter exercendo ad honorem, & statum nostrum, nostrorumque heredum, & successorum in Regno, corporali ad sancta Dei Euangelia iuramento, fol. 231. ater. circa finem.

Ut exerceatis, vel exercere faciatis in Curia, seu Curijs Locumtenentis generalis Calabriae fol. 231. in fin. ater.

Donec vobis vita Comes fuerit, & bene vos gesseritis in eorum administratione, fol. 231. ater.

Inuestientes vos &c. quam inuestituram &c. vim robur, & efficaciam vera, realis assicurationis &c. fol. 232.

Taliter vos in administratione dicti officij gesseritis fol. 231.

Secundo probatur, ex privilegio Regis Federici, ultimo Iunii 1501. qui dum ad supplicationem ipsorum fratrum de Bernaudo, ampliat dictum officium Magistri Actorum ad eorum heredes, & successores in perpetuum: ac de nouo concedit officium Credenzerie Ciuitatis Cosentiz; subdit infra scripta verba, fol. 127. & seq.

Nobis supplicarunt, ut dicta officia ipsis, & suis heredibus in perpetuum ampliare, commendare, & de nouo concedere dignaretur, fol. 128. in fin. & ater.

Propterea ipsis, & post eorum obitum eorum heredibus, & successoribus in perpetuum, prædicta officia; cum emolumentis, confirmamus, damus, donamus, de nouo concedimus, & gratiosè elargimur, hac tamen conditione, ut tam in obitu dictorum Bernardini, & Ioannis, quam heredum, & successorum suorum, successores teneantur, & debeant comparere coram nobis, vel nostris in Regno, successoribus, & iuramentum præstare de officio ipso, bene, & fideliter exercendo ad honorem, & fidelitatem nostram, heredumque nostrorum, fol. 125. circa medium.

Mandantes dictis Bernardino, & Ioanni, eorumque heredibus, & successoribus, quatenus dicta officia fideliter, & legaliter exerceant, & exerceri facere, fol. 125. circa medium. (ex hac enim ampliatione nouaq; qualitate succedendi, nõ fit nouatio quoad alia, nisi in ea tantum, Vinc. de Franch. in decis. 7. num. 4. post Afflic. in constit. Regni. Cum circa iustitiam, nu. 13. & clausula illa de bene, & fideliter exercendo, creat rem feudalem, Andr. in tit. per quos fiat inuestitura, num. 17. & Franc. de Amic. de feudis, fol. 63. col. 1. in princ.)

Tertio probatur magis expressè, ex Privilegio Regis Catholici de anno 1503. sub

die 14. Octobris, vbi ad supplicationem ipsorum fratrum de Bernaudo, eis confirmat officia prædicta cum his verbis.

Vobis Bernardino, & Ioanni Maria vestrisque; in his heredibus, & successoribus in perpetuum officia prædicta cum lucris approbamus, ratificamus, & confirmamus, et quatenus opus est, de nouo concedimus, fol. 126. ater. in fine. et 127. in princ.

Inuestientes vos, vestrosque; in his heredes, et successores per præsentis nostri privilegij expeditionem, fol. 127.

Ut vos, et successores vestri in prædictis, teneatis, fol. 127.

Quod privilegium interpretetur in fauorem vestri, et vestrum in his heredum, et successorum; nostris tamen, et Curia nostra Iuribus, semper saluis, et expressè reseruat, fol. 127.

66 Et quoniam Rex Catholicus non tenebatur stare cõcessionibus factis per Reges Aragonenses, ex quo ipse tanquã nepos Alphonsi Primi prætendit succedere, & sic decisum refert Reg. Moles in decis. 114. Hieronymus Zorita in tom. 6. de las empresas, y ligas de Italia, lib. 7. cap. 40. et Guicciar dinus in lib. 7. fol. 329. erant enim prædicti ex linea naturali descendentes ex Ferdinando Primo filio naturali Regis Alphonsi, & ipse Rex Catholicus filius Regis Ioannis fratris prædicti Alphonsi. (Isti. n. duo fratres Alphõsus, & Ioannes fuerunt filij Regis Ferdinandi Primi, qui Rex fuit electus ex grauissimis viris Regni Aragonum, Cathaloniz, & Valentiz, ob lineam finitam Regis Iacobi Primi, cui successit Rex Petrus filius primogenitus, deinde Rex Iacobus secundogenitus Regis Petri, deinde Petrus Secundus filius Regis Iacobi, & inde Rex Ioannes primogenitus Petri Secundi, & postea Martinus Primus, in quo linea, & successio defecere, & ideo fuit electus ut supra prædictus Ferdinandus Primus, ut est videre in foro Aragonum, fol. 1. ater.) & merito idem Rex Catholicus confirmauit, & de nouo concessit strictius, pro in his heredibus, idest pro descendentes ex sanguine secundum naturam rei, Dec. in conf. 171. nu. 5. & facit cap. 1. de feud. non hab. propr. natur. feudi; & clausula illa de nouo concedimus, mutat naturam præcedentis cõcessionis, Io. Andreas Georgius in allegat. 49. num. 23. nouumque ius transfert de Ponte in dec. 38. num. 44. & est specifica concessio, dum totus tenor inferitur Ruin. in conf. 196. nu. 5. lib. 1.

Quarto, probatur etiam ex assensu præstito. prr Casaream Maiestatem in anno 1532. dum assentije venditioni factæ per Consaluã de Bernaudo filium Bernardini, de medietate officio.

officiorum prædictorum Pyrro, Ferdinando, & Ioanni Mariz filijs Ioannis de Bernaudo, *saluo assensu Regio fol. 133. ater. siquidem in memoriali porrecto per Consaluum, dicitur: cum possideat medietatem prædictorum officiorum, et ut commodius soluere possit pretium Terra Montis Causosi, quam emerat, intendit vendere medietatem prædictorum officiorum prædictis eius fratribus patruelibus, qui casu quo ipse Consaluus decederet absque liberis, ipsi emptores immediatè successores essent.* Ideo supplicat pro assensu fol. 128.

Et Imperator Carolus Quintus præstat assensum prædictum cum his verbis.

De gratia speciali consentit, cum clausula dummodo ritè, recteq; processerint, partesq; tangantur, natura officiorum in aliquo non mutata, non obstante quod super officijs processum sit, fol. 128. in fin. et ater. in princ. et circa medium; Clausula enim ista natura feudi in aliquo non mutata, pro interesse Regiæ Curiz ponitur secundum Annam in allegat. 41. num. 23. et 36. & dum asserbatur, quod prædicti fratres patrueles erant immediatè successuri, Rex seruauit iura sua dicendo: natura officiorum in aliquo nõ mutata, quasi uelit dicere, fore uidentum, si successio officiorum ad eos extendebatur, nec cum tali concessione Rex sibi præiudicabat, nec successionem extendebat ubi non erat.

Et inde assensus, & priuilegium prædictum fuerunt exequutoriati in Regia Cancellaria fol. 132. & per Regiam Cameram Summariè expeditæ debita prouisiones fol. 132.

Quinto, & tandem apertius probatur ex memoriali ipsorummet de Bernaudo, de anno 1583. dum illi de regimine Ciuitatis Consentiæ uolebant collectare emolumenta officiorum prædictorum, ex quo erat ordinatum per S. E. ut contribuunt etiam bona feudalia, & se grauant, allegando *nunquam contribuisse, et quod officia prædicta erant personalia, et exempta à collectis, et quod de hoc aderat lis in Regia Camera, & obtinuerunt prouisiones, quod partes adeant Regiam Cameram, & officia remanserunt exempta ab onere prædicto fol. 478. & ater.*

Esseq; uerè officia ista, quæ non tenentur ad collectas, nec ad onera personalia, tenet *Frecc. lib. 1. de subfeud. in tit. de officio Magistri Camerarij, nu. 19. circa fin. fol. 42.*

Et ne dum ex supradictis liquet, officium Magistri Actorum esse uerè officium, & de 67 regalibus, sed ex notoria Iuris dispositione, siquidem est annexum, & connexum cum iurisdictione, & eodem tempore natum, ex quo ordinata potestate iurisdictionis, ut ho-

mies arceantur à malis, & inducantur ad bonum, & ad uindictam malorum, & laudè bonorum, *cap. facta sunt leges. 4. dist. dum in iurisdictione non solum requiratur Iudex uindicans, & Iustitiã regens, sed qui eius acta, & sententias scribat, & notet; orta iurisdictione, & Iudice, ortum fuit officium Actorum Magistri, qui est Echo Iudicis, Bouadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 11. nu. 65. fol. 469. ad quod facit illud Io. 14. in Apocal. scribe, Beati mortui etc. & in cap. 1. ibi, quod uides, scribe in libro etc. profuit. n. ex ipso fonte iurisdictionis, ideo secundum naturã iurisdictionis regulatur, tanquam radius à sole, & uti subsequens suo principali, & sicuti 68 ipsa iurisdictione est de regalibus, s. potestas, qua sint regalia; ita & officium Actorum Magistri, quia à capite regulantur membra, seu res particulares, Andr. in constit. si quis in posterum, et Paris. de reintegr. feud. s. sequitur, nu. 25. à fol. 62. & hoc procedere in omni officio etiam sine iurisdictione, dixit Andr. in d. s. potestas, num. 67. & ad probandum, quod Magistri Actorum officium uere est officium, allegat *text. in l. cum pro quo. ibi, Eum pro quo, apud officium cauit; ff. de in ius uoc. & cautio datur apud Actuarium, cui adde l. præcipimus, circa medium; ibi, officium est accipere ab appellatibus, et scripta litigantibus edere. C. de appellat. et l. 1. C. de tabellio. et script. lib. 1. t. ibi, à quocumque officio. Quinimò dici potest, quod Magistri Actorum habent iurisdictionem uoluntariam, & honorem, Gulselmus de Rouille in tract. de iustit. et iure, lib. 3. cap. 7. et Cassan. in catal. gloria mundi, par. 7. consid. 69 50. dum deferunt iuramentum, & mandant sub pena (ut in dies uidemus) & isti sũt actus iurisdictionis, l. 1. ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit. quod à priuato non potest fieri, ut in similibus dicit *Frecc. de subfeu. in auth. 46. nu. 11. Parent etiam syndicatui Anna in sing. 48. ut notum est, & merito dixit doctissimus Consiliarius Rouitus in pragmat. 1. num. 63. de syndicatu officialium, fol. 589. 70 quod syndicatũ præstare tenentur, quicunq; administrant iurisdictionem.***

71 Et in Regno officium Actuariatatus esse uerè officium, probatur etiam

Primò, ex *constit. Occupatis nobis, ubi distributa administratione Iustitiæ in Regno, in qualibet Prouincia constitutus fuit vnus Iusticiarius, qui vnum Iudicem, & vnũ Actorum Notarium habeat, decernendo, quod talia officia sint annalia, quo loci etiam habetur, quod Actorum Magister uenit appellatione officialium, secundum *Afflic. in constit. Magistri Camerarij, num. 1. et in constit.**

constit. Iustitiarum per Prouincias disponitur, ut Aduocati non sint de eadem Prouincia, ipsosque venire appellatione Officialium, fuit per Sac. Conf. decifum, teste *Gizzarell. in decif. 24. quidquid dixerit Vins. de Fräsch. in decif. 407. & Fab. de Anna in conf. 107. lib. 2. num. 20.*

Secundo, ex *constit. Regni. Baiulos, & ex cap. Regni. Item quod prædicti Officialis*. inter quos notantur, Iudices, & Aduocatorum Magistrum, ut sint annales.

Tertio, ex alio *cap. Regni. Ita quod omnes Officialis in futurum creandi*. ubi Aduocatorum Notariorum, sicut & Iudices, tenentur iurare reginali Maiestati de fideliter exercendo officia prædicta.

Quarto, ex alio *cap. Regni. 266. incip. Itē quod prædicti Officialis*. ubi disponitur, ut Magistri Aduocatorum non possint eorum officia vendere, quocumque quæsito colore, & quod iuramentum præstent, secundum capitula Regni.

Quinto, & tandem, ex *pragmat. 2. de officijs ad Regie Maiestatis collat. spectans*. ubi in specie dicitur, officium Magistrum Aduocatorum Prouinciarum Calabriae spectare ad collationem Regis.

72 Quo vero ad Credensierum officium idemque dicimus, esse verè officium, & ad solum Regem spectare eius collationem, ut fundat *Loffred. in conf. 4. num. 1. & seq. & num. 19.* illudque; explicat officio Scribæ portionis, & de hoc officio loquutus est *Reg. Moles in dec. ad Pennam sub rub. de ultimis exituris Regni, vers. sunt duo Credensierij, quorum officium est duos considerare libros.*

Et verè officium esse dixit *Frecc. de subf. lib. 1. sub tit. de off. magni Camerarij. nu. 12. fol. 41. & in lib. 3. in tit. different. feudorum regalium, & Titulorum, nu. 11. pag. 430.*

73 Omne enim officium siue habeat iurisdictionem, siue non, eius collatio spectat ad Regem, *Afflic. in constit. cum satis. nu. 7.* ubi *nu. 8.* dixit, quod siue concernat iurisdictionem necessariam, siue voluntariam, de regalibus est, & ad Regem pertinet: quia regalia sunt, quæ ad decus, & honorem Regis Celsitudinis constituuntur, ut fundat *doctissimus, & circumspectus Regens Valenzuela Dominus meus in conf. 93. num. 41.* Officia magis inheret offibus Principis, quam feuda, siquidem regalia non debent concedi; nisi ad vitam, & si conceduntur pro hæredibus in perpetuum, aut præsumitur Principem errasse, aut facillè reuocare poterit, secundum *Afflic. in rub. qua sint regalia, n. 18. vers. item pone.* Aut si valet concessio, remanet speciale privilegium Regis Maiestati, ut alienari

non possint sine eius assensu, *Frecc. in d. auctor. 13. sub nu. 9. vers. ex his patet.* & ideo in illis non transfertur dominium directum, 74 nec vile, sed solus titulus, & possessio administrationis, *Andr. in cap. 1. de feud. March. nu. 2. ibi, sed administratio tantum. Capyc. decif. 121. num. 7. Lucas de Penna in l. 1. nu. 19. G. de priuil. scholar. D. de Ponte in d. dec. 28. nu. 62.* ubi hæc verba profert.

Et sic communiter omnes intelligunt, quod 75 etiam si sit officium vendibile, & ad hæredes transitorium, & consequenter obligabile, non per hoc non requiratur assensus, sed requiritur sicuti in feudis, quæ quotidie venduntur, & assensus præstatur,

Et supra in loco citato *nu. 56. vers. non census.* idem dixerat, & allegat DD. sic tenentes etiam de Iure communi.

Et ideo per ipsos de Bernaudo fuit impetratus assensus à Cæsarea Maiestate in anno 1532. super venditione facta inter ipsos cum speciali clausula, *non obstante quod super officio processum sit, & natura officiorum in aliquo non mutata, fol. 228. in fin. & ater.* & cum alijs conditionibus supra notatis.

76 Adest etiam in inuestitura clausula, *iuramenti fidelitatis, de officio ipso bene, & fideliter exercendo.* quæ sola facit, & creat rem feudalem, *Andr. per quos fiat inuestitura, nu. 17. Franc. de Amic. de feud. fol. 63. col. 1. in princ.* ubi etiam dixit, quod illa verba, *concedimus, & inuestimus,* faciunt officium transire in naturam feudi; cui addo *Oldrad. in consil. 159. in princ.* quia sicuti in feudis præstatur iuramentum fidelitatis, sic in officijs præstatur iuramentum de bene, & fideliter exercendo, *D. de Ponte in conf. 137. nu. 1. & 11. vol. 2.* quinimo donec non præstat hoc iuramentum, possessio non transit, idem *de Ponte in conf. 136. nu. 32. & 53. col. 2.* & tale iuramentum in officio præstatur à Primogenito, alias monstruosum esset habere duo capita, *Andr. in cap. 1. num. 11. de feud. March. & secundum Franc. de Amic. de Feudis, fol. 62. col. 2.* & in officijs ita concessis 77 solus Primogenitus succedit, & *ibidem col. 1.* dixit, quod si officium ex concessione Principis transit ad hæredes, in personam hæredis dicetur nouum officium, & noua gratia, ut est dicere de usufructu, ut ibi optimè fundat per Iura, & glos. allegatas, quas non repeto.

Merito *Consiliarius Mariconda* fuit opinionis, quod sicuti datur reuocatio in venditione feudi, vigore *constit. constitutionem diua memoria.* ita etiam datur in venditione officiorum, ut refert, & sequitur *D. de Ponte in d. decif. 28. nu. 39. & 104. & Mariconda,*

vicenda sequitur, & Anna in repet. cap. 1. de
vasall. decrop. atatis, num. 256. quæ doctrina
 licet aliquibus videatur dubia, ex quo dicta
 constitutio est stricti iuris, & non extenditur
 de casu ad casum, tamen in se vera est quo
 ad nullitatem actus alienationis sine assensu,
 quia actus in se est nullus, & proprio iure
 potest fieri renocatio, per *l. quemadmodum,*
C. de agricol. & censit. lib. 1. l. post mortem,
ff. de adopt. ut optimè perpendit D. Georgius
in repet. feudal. cap. 54. nu. 86. feuda enim,
 & officia ambo vocantur beneficia, *Andr. in*
S. quicumque, nu. 34. circa finem, de pace
tenenda; quibus adde, quod *d. constit. consti-*
tutionem diua memoria est ampliatiua, *con-*
stit. scire volumus; dum dicit *constitutione*
Regis Rogerij Aui nostri ampliantes, & no-
 tum est, Imperatorem Fredericum fuisse ne-
 potem Regis Rogerij Primi, qui *d. constitut.*
scire volumus. condidit. ergo utraque consti-
 tutio ad idem tendit, & *Mariconda* opinio
 secundum sensus Historiarum processit. Qui-
 nimò quod in officio Actorum Magistri sic
 expresse prohibita venditio, vel alienatio
 absque Regis assensu, est prouisum per *cap.*
Regni. 276. incip. Item quod predicti Offi-
ciales, ubi quod nullo quæsito colore possit
 fieri talis alienatio, vel substitutio, statu-
 tum est.

Pars aduersa videns non posse has ve-
 ras iuris conclusiones effugere, nititur, plu-
 ribus medijs respondere, & Primo, quod
 licet hoc officium Magistri Actorum fuerit
 per prius concessum ad vitam, dum postea
 ex privilegio Regis Federici, fuit ampliati-
 uum pro se, & heredibus in perpetuum, per talia
 verba potest alienari etiam in extraneos, &
 concessa est potestas disponendi, & fideicom-
 missa faciendi super illis.

Sed hoc assumptum est falsum in iure, si
 quidem officia ex eorum propria natura sūt
 Annata, ut supra fundauimus, sed si postea
 ad vitam, vel pro vniuerso filio, vel pro heredi-
 bus, & successoribus in perpetuum sint con-
 cessa, alteratur natura officij circa ampliati-
 onem heredum, successorum ex sanguine
 tantum, non autem alteratur, ut succedant
 heredes extranei, vel quod in eis fiant sub-
 stituciones, quia in his, quæ ex eorum natu-
 ra non sunt transmissibilia ad heredes, prout
 est officium, usufructus, emphyteusis Ec-
 clesiastica, & alia personalia, illa ampliatio
 79 p heredibus, & successoribus, intelligitur de
 filijs, et descendentes ordine successiuo in
 perpetuum, *Andr. in S. si quis, vers. hoc in*
milit. de feudo dato in vicem legis commis-
seria, ibi, *successorem quod intelligitur de*
filio, vel descendente ex eo; siquidem rei natu-

ra non alteratur ultra id, quod est expres-
 sum, ut tenet *glos. in constit. ut de successio-*
nibus, colum. antepen. vers. idem est contra
ascendentes, Bal. in cap. 1. in princ. de natur.
success. feud. & in l. etiam, ff. solus. matrim.
 80 ubi quod verbum heres in feudis, et emphy-
 teusi, intelligitur de filijs, *Bar. Paul. Imol.*
& alij in l. gallus, S. etiam si parente, nu. 4.
de lib. & posthum. & in l. ex facto, S. si quis
ita, ubi Ripa nu. 15. ff. ad Trebell. Camer. in
l. Imperialem, colum. 4. fol. 21. & 22. et licet
 aliqui ex dictis DD. loquantur in feudis, sed
 81 in emphyteusi Ecclesiastica, et usufructu
 valet argumentum de feudis, et usufructu,
 ad officia, et eo fortius, quia officia sunt ma-
 gis personalia, et in illis strictius proceditur,
 quam in feudis, *glos. in d. constit. scire volumus,*
 ubi *Afflic. col. 2. & fin. vers. glos. unica,*
Capyc. decif. 121. num. 5. Reg. de Ponte in
cons. 137. & 139. vol. 2. & in decif. 28. num.
56. & 62. Imo feuda transeunt sine titulo,
 sed officia non, quia sunt magis prohibita
 possideri *Capyc. decif. 77. nu. 12.* officia enim,
 et alia regalia de eorum natura est, ut non
 transeant in heredes extraneos, sed tantum
 82 ad filios, et descendentes, *Free. de subfeud.*
in quest. 51. 52. & 53. Regens de Ponte in
d. decif. 28. num. 9. & 51. et si non est in gra-
 du, extraneus dicitur, etiam si est de eadem
 familia, vel progenie, *cap. 1. de gradib. Free.*
in lib. 3. de subfeud. in 2. formula, nu. 6. fol.
397. & Loffred. in cons. 38. nu. 14. quinimò et
 si in predictis adesset clauula pro te, & ha-
 redibus, & successoribus quibuscumque, vel
 83 tibi, & cui dederis, (et hic non est casus no-
 ster) adhuc dico, quod nec dispositio posset
 fieri, nisi inter descendentes ab intestato cau-
 tum, ut tenuerunt.

Paris de reintegr. feud. vers. reperitur, nu.
4. fol. 140. post

Bal. in S. donare, qualiter olim feud. alie-
nare poter.

Afflic. in l. Imperialem, nu. 38. circa fin.
Loffred. in cons. 38. nu. 12.

Dec. in cons. 171. nu. 3. vers. 3. principalem.
Camerar. in l. Imperialem, fol. 29. lib. M.
vers. qua omnia extra Regnum.

Minad. in cons. in aliquibus, nu. 2. fol. 22.
Idem Paris de reintegr. feudor. fol. 71. col.

3. in fine.

Riminal. Junior in cons. 511. vol. 5.

Iacob. de Sancto Giorgio in tract. de feud.
vers. & quibuscumque.

Casber. in decif. 26. nu. 8.

Camillus de Medicis in cons. 13. num. 11.
& 12.

Io. Franc. de Ponte in cons. 2. nu. 4. & 5.
vol. 1. ex ratione, quia cap. 1. de feudo nō
habente

habente propriam nat. feud. non habet locum in Regno. Pactum enim, quod alterat naturam rei, debet minus nocere quam potest.

Et ratio est, ut concessio ad dominium sit aliquando reuerfura, alias esset nulla, *glos. in d. cons. vt de successioneibus, col. antepen. vers. idem est contra ascendentes*; res enim ad id redire debet, vnde ab initio diuisa fuit, *l. 1. §. 1. ff. de usufr. act. res. Lus. de Penna in l. pradia, col. 2. circa finem, C. de locat. prad. ciuil. vbi dixit, quod ex dicta ratione, feuda debent redire ad dominum, quia quilibet res, eius esse censetur, vnde sua processit origo, l. si plares, in fin. ff. arborum furtim Casar.*

Prædicta fortius probantur, ex priuilegio, & inuestitura facta per Regem Catholicum, qui dum ad supplicationem ipsorum de Bernaudo confirmat, & de nouo concedit, dicit, *pro ipsis, & eorum in his heredibus, & successoribus* (vt supra in dicto priuilegio ponderauimus) ergo pro filiis, & non de extraneis, debet intelligi concessio prædicta, quæ noua concessio attendi debet, ex clausula ibi posita, *& de nouo concedimus*, quæ facit nouam
84 concessionem, vt post *Andr. in cap. 1. de vassall. decrep. atar. col. 2. nu. 3. tenet Lanar. in cons. 27. sub nu. 4.*

Et tanto magis, quia agitur de concessione facta per Principem ex sua liberalitate, quæ ad filios, & descendentes, & non ad extraneos transit, vt est in feudo, & usufructu, & emphyteusi Ecclesiæ, *glos. antepen. in cons. vt de successoribus, vers. simile etiam in liberalitate Principis.* ac etiam de officio Magisteri Actorum existentis penes Duces Calabriz primogenitos Regum, & dum Ducatus Calabriz est verè feudum, *Andr. in cap. 1. nu. 4. de feud. March. & in cap. 1. nu. 1. quis dicatur Dux.* vbi quod Ducatus Calabriz est feudum, & Alphonsus Primus in anno 1447. inuestiuit Ferdinandum Primum eius filium de hoc Ducatu, vt in *capit. & priuileg. Neap. fol. 6. cap. 1. 1.* & Regina Ioanna Prima inuestiuit Regem Ludouicum eius Virum, de Ducatu, & feudo Calabriz cum Terris, & Ciuitatibus &c. vt ex *Registro Regis Ludouici, & Regina Ioanna Prima de anno 1448. lit. A. fol. 89.* & Rex Ludouicus constituit Procuratorem Episcopum Florentinum pro capienda possessione prædicti Ducatus, vt ex *eodem Registro* est videre; ergo tanquam feudi prædicti membrum est habendum hoc officium Aduariatus, *Anna in repetit. cons. diua memoria, nu. 183.* & successiuè dictum officium tanquam pars dicti feudi est eius membrum, aut de regalibus, quæ ad filios, & descendentes, & non ad extraneos vadunt, *Andr. in d. cap. 1. in princ. & à natura ipsius*

feudi separari non potest, sicut radium solis non potest separari à sole, ad tradita per *Bal. in cap. 1. ante nu. 1. de feud. Marchia.* & ideo repugnat natura rei, vt super eis fiat fideicommissum, *Franc. de Amic. de feud. fol. 61. §. natura rei, col. 1.*

86 Nec dictio *in perpetuum*, mutat qualitatem heredum, sed tantum ampliat successionem quo ad tempus, *Loffred. in cons. 1. nu. 178. & in cons. 38. nu. 12. & seq. & habetur, ac si dixisset pro heredibus, & successoribus in infinitum, quo casu, ad filios, & descendentes extenderetur concessio, Dec. in cons. 171. num. 3. vers. 3. principaliter.* Hæc enim verba faciunt contractum irrevocabilem, & perpetuum quoad descendentes, & non extenduntur ad extraneos, qui ex natura rei concessio non succedunt, *D. Georgius in repet. feud. cap. 55. nu. 5. & seq. fol. 408.* concessio enim
87 debet intelligi secundum naturam rei concessæ, *Rip. in d. l. ex facto, §. si quis ita, nu. 15. ad trebell.* & verbum hæres in feudis, & officijs, striete intelligi debet de filiis, & descendentes, *Bal. in pralud. feud. num. 25. Camer. in l. Imperialem, fol. 71. col. 4. Loffred. in cons. 1. nu. 29. vers. vnde cum heredis applicatione. Minad. in cons. in aliquibus, vers. de successione, nu. 4. fol. 10. Regens de Ponte in cons. 3. nu. 56. & 62. vol. 1. & Andr. in cap. 1. de feud. March. ibi, heres primus filius, vel descendens, & idem dixit in l. Imperialem, sub nu. 3. & in §. filij tantum, sub nu. 2. de success. feud. & concedendo heredi, non intelligitur de extraneo, sed de filio, *Frecc. lib. 3. de subfeud. in 3. formula, num. 11. fol. 408.* diceas, quod verbum hæres in feudis importat qualitatem successoris, & non successionis, & si additur dictio *in perpetuum*, tunc de descendentes, & non de extraneis est intelligendum, *Mantica de tacit. & ambig. lib. 2. cap. 19. nu. 21.* nec ad Clericum heredem transeunt, *Minad. in cons. in aliquibus, vers. filiorum, nu. 6. in fine, fol. 17.* etiam si adesset clausula substituendi, *Casber. in decis. 27.* quia substituens tenetur criminaliter de culpis substituti, *Angelus de Perusia in cons. 237. per l. 1. §. familia, ff. de public. & Affi. in decis. 220. nu. 7.**

In casu de quo agimus, probatur ex eisdem priuilegijs, in quibus mādatur præstari iuramentum ad honorem Regis, & eius heredum, & successorum in hoc Regno, vt fol. 231. lit. A. & certum est, quod in Regno non succedunt, nisi filij, & descendentes ex sanguine, ergo concessio facta ipsis da Bernaudo pro heredibus, & successoribus, debet intelligi de filiis, & descendentes, vt Rex intelligit de suis filiis, in eodem priuilegio.

Qua

Quo fit, ut si in officijs, siue in regalibus, nulla sit alienatio sine assensu, sicuti in feudis, cum in illis commercium est prohibitum, ad quod communiter allegatur *text. in l. legatus, ff. de officio prasid. & Bald. in l. falsus, numer. 29. C. de furtis*. Quomodo potest prætendi, ut super eis possint fieri substitutiones, & fideicommissa tam exola legibus, absque assensu, dum natura rei repugnat, ut per *Franc. de Amic. de feud. d. fol. 61. col. 1. & 2.* cum officium dicatur
 88 magis commendatum, quam traditum? utique hoc affirmare nemo poterit, quoniam
 & si esset concessum feudum cum potestate
 89 disponendi inter filios, adhuc fideicommissum fieri non potest, *Frecc. in lib. 2. de subfeu. in noua additione, num. 1. fol. 226. & D. de Ponte in tractatu de potestate Proregis, fol. 239. num. 9.* substitutiones omni iure sunt prohibitæ, *Camerar. in l. Imperialem, fol. 55. lit. l. in fin. Lanar. conf. 60. nu. 6. & D. de Ponte in conf. 137. num. 13. & seq. & in conf. 139. nu. 10. vol. 2.* ubi affirmat, quod
 90 ita in dies prædicatur, ut in officijs nulla alienatio, vel contractus absque assensu fiat, quia commercium est prohibitum, sicuti in feudis; sique fuit declarata nulla locatio facta de officio Curios maioris per annos 15. sine assensu, tanquam alienatio ad longum tempus, *D. de Ponte in decis. 28.* quid erit de alienatione in extraneos? eò magis, quia substitutus esset ignotus Regi, qui à quo petere iuramentum, & quem successorem habere in officijs, & regalibus per eum concessis nesciret, & ad eum vanaquam res esset recusura? quod esse non debet, ut per *Andr. in s. scriba, sub num. 23. de probib. feud. alier. per Federic. feuda enim, & regalia æquiparantur quoad prohibitam alienationem sine assensu, Afflic. in d. constitut. scire volumus, circa finem, vers. glosa vnica, ut supra fundauimus.*

Nec obstat secunda partis ponderatio, quod hoc officium Actuariatus in anno 1489. possidebatur pro tertia parte per Raphaelē Gullum ad vitam, & quod dum ob culpam dicti Raphaelis fuerit deuoluta ad Regiam Curiam, & inde per Regem Ferdinandum fuit ad vitam concessa dictis Bernardino, & Ioanni de Bernaudo fratribus, qui alias duas tertias partes dicti officij Actuariatus ad vitam possidebant; aereè inferendo ex hoc, quod tale officium sit diuisibile, & per consequens alienabile.

Siquidem respondeatur, quod licet ab initio Rex concedit officium duobus, penès quemlibet est indiuiduum, sicut iurisdictio, & inter successores remanet, penès Primo-

genicum, qui præstat iuramentum, (ut supra diximus) Administratio autem, & perceptio emolumentorum tantum sunt diuisibiles, *Andr. in cap. 1. nu. 2. vers. sed administratio tantum, de feud. March.* sicut etiam mandauit idemmet Rex Ferdinandus in anno 1479. ut diuidantur emolumenta inter Magistros Actorum Mag. Cur. Vic. in *pragmat. 4. de Actuarijs*, merito dixit *Lanar. in conf. 59. num. 27.* quod indiuisibile est officium quoad habitum, non quoad exercitiū, & omnes filij succedunt in emolumentis, ubi *num. 28.* quod sic fuit decisum in Regia Camera in anno 1542. in officio Portulaniz Ciuitatis Auerlæ. Indiuisibile tantū est feudum dignitatis regalis, *l. Imperialem, & præterea ducatus, de probib. feud. alien. per Federic. cap. licet, de voto, ubi glos. & quando Rex ab initio concedit duobus, est indiuiduum penès quemlibet ipsorum, & per alternationem temporis sic administratio, & emolumenta percipiuntur.* Imò ex hac ponderatione partis, resultat assumptum inrefragabile contra ipsam, ex quo, dum ita tertia pars ob culpam Raphaelis Gulli fuit deuoluta ad Regiam Curiam, apertè cognoscitur naturam huius officij ob culpam, & defectum deuolui ad Regem, quod est proprium officiorum, *Capyc. in d. decis. 121. nu. num. 17. & l. si quis, C. de suscept. præpos. & architr. lib. 10.* & consequenter est de regalibus, & ad Regem deuolubile ob lineam finitam, ergo in extraneos non potest alienari; alias nunquam daretur casus deuolutionis.

Nec obstat Tertio, quæ pars figurat, quod talis concessio fuit facta pro hæredibus, et successoribus in perpetuum, et pro seruitijs; siquidem fundatum est supra, quod ex natura rei concessæ dominium non fuit translatum; sed cum prima concessio fuerit ad vitam, dum inde ampliatur ad hæredes, et successores, intelligitur de hæredibus ex sanguine, ut supra fundauimus. Fuitq; gratiosa concessio, non obstante illa assertione pro seruitijs, quia quando seruitia non specificantur per Regem, sed genericè apponuntur, est de scilo, et non alterant naturam contractus, nec officiorum concessorum, *Afflic. in s. potestas, num. 2. per totum, quæ sint regalia.*

Nec obstat Quarto, illud quod dicit, ex
 91 verbis, *damus, donamus, &c.* ex quibus præsupponit esse alteratam, et mutatam naturam officiorum, quia sunt verba generalia, et originem habuere, ex lege Rulli Tribuni Plebis secundum *Ciceronem in Oratio. 17. de lege agraria, fol. 6. ibi, quæ data, donata &c.* et secundum subiectam materiam, et naturam
 rei

rei concessa intelliguntur, *Rebuff. in l. de disse, ff. de verb. & rer. signif. Georgius in repetit. feudal. cap. 14. nu. 7. fol. 79.* Et quod hoc sit indubitatum, patet ex cessione facta de hoc officio in privilegio de anno 1479. in quo fuit facta concessio ad vitam, & adlunt eademmet verba, *damus, donamus, &c.* ut fol. 230. ater. Ergo verum est, quod sunt de feudo, & nihil alterant, nec mutant naturam rei concessa, maxime in officijs, in quibus sola perceptio emolumentorum, & administratio transr, & non dominium, ut fundavimus supra. Et amplius dicimus, quod possimus 92 habere non possumus, ut dixit *Andr. in l. Imperialium, sub num. 71.* per *glo. parvam in cap. dilectissimis. 12. quest. 1.* & officium semper intelligitur concessum secundum naturam propriam, & non alteratur, nisi in eo, in quo fuit provisum alterari per Principem, *cap. 1. de feud. non hab. propr. nat. feud. & declarat. Frecc. in quest. 50. 51. & 53. lib. 2. de subfeud. & quest. 57. nu. 2.* & hoc tanto magis in calu nostro, quia Rex sibi reservavit iuramentum fidelitatis, & de fideliter exercendo, cum clanculis, (*iuribus Curie semper saluis, & natura officij in aliquo non mutata.*) ut ponderatum est supra in verbis privilegiorum, ergo nullum est translatum dominium, & consequenter ex natura rei, nullum ius in re, vel translatio dominij constitui potest sine assensu, *Frans. de Amicis de feud. in d. fol. 61. & 62.* quia non entis, nullae sunt partes, vulg. *l. seya. egres. ff. de turb. & curat. & successivae nil obstat consil. Oldrad. 159.* ubi quod *damus, donamus,* facit rem burgensaticam, quia consilium predictum procedit inter patrem, & filium Reges, et processerat ex puro titulo donationis, ac ex motu proprio, ut ibidem *num. 3.* et ponderat *Deci. in consil. 208. num. 2. & in consil. 413. in princ.* casus noster est diversus, siquidem non est ex motu proprio facta concessio, sed ad supplicationem partis, non titulo pure donationis, sed cum reservatione iuramenti, & fidelitatis, & superioritatis, & inter vasallum, & dominum, & ideo *Oldr. in d. consil. in num. 2. & 9.* affirmat, quod si Rex reservat sibi superioritatem, res feudalis censetur, & ita est in calu nostro, ergo aduersus partem retorquetur. Et eo fortius, nam si uti dona Regia considerantur in eis, secundum *consil. Regni, ut de successioneibus, esset iudicandum, ibi, in acquisitis autem patruo ex largitione nostra,* quae constitutio fuit interpretata, ut successio non extendatur ultra amitam, vel patruum, ut per *glo. ibi in verb. non succedit, & per Barthol. de Capua ibidem, & D. Roan*

tum in prag. 6. de feudis, ergo usque ad tertium gradum, indubitanter datur successio in istis donis Regijs, si talia considerarentur; in quo gradu erat Antira.

Nec obstat Quinto, quod Antira tanquam foemina in officio non poterat succedere, si quidem hoc est falsum de iure, quia foemina 93 est habitata ad succedendum, per *consil. ut de successioneibus, & venit appellatione heredis in defectum masculorum, cap. 1. Episc. vel Abb. & licet foemina per masculum excludatur, eo tamen mortuo admittitur, & reassumit ius succedendi, Andr. in §. hoc autem, vers. dicit ipse, de his, qui feud. dare poss. ex quo est temporaliter exclusa, Bald. in cap. 1. §. quia etiam, sub nu. 3. Episc. vel Abb. & in cap. 1. §. & quia vidimus, de his, qui feud. dare poss. col. penult. nu. 19.* Et in Regno appellatione filiorum continentur tam masculi, quam foeminae, etiam si essemus in dignitatibus, *Minad. in constitut. in aliquibus, nu. 52. 27. 29. & 33. fol. 21. & 22.* Et appellatione descendentiu veniunt foeminae, *Lof. fred. in consil. 29. nu. 9.*

Et sic fuit decium in Regia Camera, in causa illorum de Civitella, & per Sac. Conf. iunctis Aulis in causa D. Iulia Musceptulae, (quae ad praesens possidet officium Secretariae in Regia Audientia Terrae Bari) cum Alphonso Piscicello masculo, non obstante quod contra ipsam allegavit *Frans. de Amicis de feud. fol. 60. col. 1. & seq. & sic etiam fuit decium in officio Capitanie Civitatis Aversae, ut per Georgium in alleg. 40. in fine, & fundat Lanar. in consil. 59.*

Nec in calu nostro potest oriri difficultas, quin foeminae non succedat, cum sic data 94 potestas substituendi, & foemina apertio iure succedit, & potest servire per substitutum, quo casu substitutus tenetur de culpis, & defectibus substituti, ut decium fuit per *Reg. Moles in decis. ad Pennam 86. nu. 10.* & sicut etiam succedit in feudis Monachus; & Clericus quando possunt servire per substitutum, *Minad. in consil. in aliquibus, vers. 3. not. nu. 56. fol. 107.* ita & foemina.

Et in hoc processu fuit ita decium, nam mortuo Joanne Iacobo de Bernaudo, cura supradictis Portia, & Landomia filiabus, ipsi conventi de Bernaudo petierunt conservari in possessione (quam occupaverant) praedictorum officiorum, exclusis dictis foeminis, fol. 1. & per Sac. Conf. iunctis Aulis fuit provisum, quod ipse foemina immittantur in possessionem praedictorum officiorum, ut ex decreto Sac. Conf. 13. Maj. 1597. fol. 29. ergo de hoc non est quid disputandum amplius.

Nec obstat. *Frans. in quest. 50. & seq.* quia

non loquitur, si adest potestas substituendi, ut est in casu nostro, imò in *d. quest. 50. nu. 7.* dixit, quod si sceminae sunt in quasi possessione succedendi; sic debet observari, & loquitur etiam, si non adest potestas substituendi.

Nec dicatur, quod Antira fuit maritata, & ideo non succedit, quia excluditur scemina ob existentiam fratrum, *Affid. in cap. 1. num. 21. de natura success. feud.* Sed deficientibus fratribus, vel descendentes ex eis, sceminae admittitur, *cap. 1. §. quia etiam Episc. vel Abb. Dec. conf. 208. num. 2. & Petrus de Monteforte in consil. ut de success. in fin. add. vers. & sublata prava consuetudine, & nouissime D. de Ponte ita firmat in tract. de potest. Proreg. fol. 455. num. 76. & seq. in tit. de success. mulierum, & Molina de primogenijs Hispan. lib. 1. cap. 5. num. 37. & vide infra vers. 5. obseru. 1. nu. 42. vers. & de eorum mun.*

Nec obstat Sexto, quod pretenditur adesse super officijs predictis contractus absque assensu, & quod sit quasi inducta consuetudo disponendi sine assensu, & propterea fideicommissum valere. Siquidem veritas est in contrarium, ut liquet primo ex venditione medietatis predictorum officiorum facta per Consaluum de Bernaudo Pyrro, & fratribus de Bernaudo in anno 1530. quae fuit facta cum reservatione regij assensus fol. 130. ater. & postea fuit obtentus assensus ab Imperat. Carolo V. in anno 1532. cum clausula (*officij natura in aliqua non mutata, & non obstante quod super officia processum sit, cum reservatione fidelitatis iuramento*) fol. 128. ater.

Et Secundo patet ex capitulis matrimonialibus initis inter Horatium Telesium, & Auriam de Ciaccio neptem Antirae in anno 1582. in quibus idem Io. Maria se obligauit soluere duc. 1300. quos debebat Antira, & adfunt intrascripta verba, *Volens esse parti, ubi si debbia ottenere Regio assenso sopra l'obligatione delle intrate, gagij, & emolumenti, & officio della Mastria attia, e Credensoria,* fol. 307. ater.

Et Tertio, ex memoriali portento per ipsos de Bernaudo in anno 1583. fol. 478. in quo asserunt non teneri ad collectas, erga fuit solitus impetrari assensus, & sic observari debet etiam ex tali consuetudine, *And. in §. praetera ducatus, nu. 37. vers. sed quomodo probetur, & nu. 38. de probib. feud. alie. per Feder.*

Nec etiam obstat Septima, quod Pyrro de Bernaudo in testamento fecit fideicommissum, & legauit Antirae ducatos mille ultra dotes, & quod dum Petrus de Ciaccio fi-

lius Antirae petijt legatum predictum, sibi preiudicauit, quasi tacite acceptando fideicommissum, quia responsio est clara, siquidem legatum fuit peticum, ex quo Ioannes Iacobus, & Philippus possiderunt officia predicta, ut ex supplicatione fol. 374. inf. & sic talis petitio facta post litem, & processum compilatum super iudicio petitorij, non prauiudicauit, nec prauiudicare potest, nec conuallidauit, nec conuallidare potest dispositiones nullas, & inualidas absque assensu, quinimò licitum est reuocare vigore *consil. consuetudinem diua memoria, & l. Imperialem,* tamquam actum nullum, & inualidum, ut supra diximus per doctrinas *Marricorda:* licet in hoc casu difficultas ita non potest accipere.

Et tandem nec obstat, quae figuratur ab aduersarijs, quod ipsi obtinuerunt manuteneri in possessione officiorum predictorum mediante *decis. Consiliarij Scipionis Constantij de anno 1600. fol. 203. confirmatum per S. C. fol. 266.*

Siquidem factum aliter se habet, nam Io. Iacobus de Bernaudo instituit suas haeredes Laudomiam, & Portiam filias, eisque substituit ipsos Io. Mariam, & Ferdinandum conuentos, predictae Pupillae obtinuerunt immisionem in dictis officijs, non obstante contract. ipsorum Ioannis Mariae, & Ferdinandi pretendantium succedere vigore prententi fideicommissi, ut ex *decis. Sacr. Conf. fol. 29. cum inde mortuis predictis Laudomia, & Portia, ipsi Io. Maria, & Ferdinandus fecerunt se declarari haeredes vigore substitutionis factae per Io. Iacobum in testamento, & uti haeredes petierunt immisionem, fol. 174. & obtinuerunt in possessorio vigore *l. fin. gl. C. de edict. Diui,* non obstante, quod concurrebat Antira tanquam amica, & proximior distantum pupillarum, quae veniebat contra testamentum, & opinor, quod etiã in feudalibus habet locum, *d. l. fin. & sic testatur D. de Ponte in consil. 74. a num. 1. usque ad 11. vol. 2. licet in fine d. consil. asserat fuisse decisum contrarium, sed D. Tapia in decis. S. C. 1. tenet habere locum, & idem tenet Camill. de Curis in diuersi. iuris feudorum, par. 7. num. 33, sed iura Antirae fuerunt reseruata in petitorio, ut in decreto predicto est videre fol. 203. quae reseruatio non tradit possessionem aduersario, *Surd. in decis. 333. num. 10. dum adest clausula, citra prauiudicium Iurij partium.***

Ad praesens autem, quod est decidendum petitorium, iura veriutque partis sunt salua, & discutienda, & sic nullum fundamentum facere possunt aduersarij in decreto predicto.

Et procedente, ex l. final. C. de edict. Diui Adrian. Tollen.

Et ideo omni Iure conuerti ad petita per Actores in dictis quatuor capitibus sunt cōdemnandi vna cum fructibus, l. ex diuerso. 36. §. 1. ff. de rei uendic. quoniam cōdemnatus ad restitutionem rei, intelligitur cum fructibus, l. Iulianus, §. in fapiaua, ff. de

usuris, Bald. in cons. 268. vol. 3. & l. in cōdemnatione, §. 1. ff. de regul. iuris.

Cetera suppleant eminentissimorum Dominorum Iudicantium religio, & doctrina, de mense Septembris 1618. In Banca de Mondellis.

Io. Dominicus Tassonus.

A D D I T I O N E S

In eadem causa de Ciaccio, quæ de ordine Sux Maiestatis ad Regiam Cameram, & ad Collaterale Concilium fuit nouiter transmissa,

ET si in supradictis Allegationibus de anno 1618. tempore quo præfens causa vertebatur in S. C. satis superque probatum esse credimus, officia Magistri Actorum Ducatus Calabriae, & Credenseriz Ciuitatis Colentiz (de quibus agitur) fuisse, & esse, vel membra feudalia Ducatus Calabriae, vel de regalibus, & strictioris naturæ quam feuda; attamen pro faciliori resolutione nouorum moriuorum non pinguit etiam infrascripta alia referre ex Doctoribus postea uisitis, & in lucē edictis, & duas fundabimus conclusiones in Iure verissimas.

Prima erit, quod officia hæc sunt de regalibus, & quod super eis nulla dispositio fieri potest absque assensu Regis.

Secundo, quod per concessionem factam à Rege, pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, non fuit mutata, aut alterata eorum natura, ut in hæredes extraneos, vel ultra quartum gradum, secundum naturam feudorum, aut ultra tertium gradum uocatum in *constit. ut de successione*, transferri possint absque Regis assensu.

Et ad fundandam primam conclusionem, reproducimus *constit. scire uolumus*, ubi sic decernitur, & ampliatiuè ad eam prosequitur *constitutionem diuæ memoriae*, ibi, *constitutionem diuæ memoriae Regis Rogarij Aui nostri ampliatis*, & quod hæc ampliatio intelligatur de *d. constit. scire uolumus*, affirmat *Anna in repet. d. constit. diuæ memoriae*, nu. 80. & 117.

Et punctualiter infrascripti DD. aiunt.

Camillus de Medicis in cons. 169. num. 5. & 6. dicit, quod officium Actuarius est de regalibus, & inter regalia computatur, etiam si iurisdictionem non habeat.

Paulus Stabbanus in cons. 19. nu. 2. (qui in hac causa scripsit) dicit idem, & fundat, quod habet iurisdictionem, & quod est de regalibus,

& absque assensu non alienatur,

Ioannes Vincentius de Anna in repet. constit. diuæ memoriae, nu. 183. asserit, quod officium Actuarius est membrum feudale, & sine assensu alienari non potest, etiam in augmentum feudi.

Et quod Ducatus Calabriae sit verè feudum, *Andr. in cap. 1. nu. 1. quis dicatur Dux, & in c. 1. nu. 4. de feud. March. & diximus supra nu. 85. Consiliarius Georgius noster acutissimus feudorum interpres in repet. feudilibus*, cap. 54. fol. 396. fundat, officia nostra esse de regalibus, & prohibita alienari sine assensu, tam de Iure Canonico, quàm Ciuili, quàm de Iure Regni nostri, & nu. 88. subdit, hoc procedere siue possideantur in feudum, siue in allodiū.

Anellus Amatus in cons. 49. nu. 4. idem.

Mastrillus de magistratibus, lib. 1. cap. 13. num. 10. fol. 43.

Et nouissimè sic etiam fundat *D. Scipio Theodorus nunc Regius Consiliarius tepidissimus in suis Allegationibus nouiter in lucem editis in allegat. 41. nu. 2. & 3.* quam in hac causa fecit.

Pergrinus de iure fisci, lib. 1. cap. 2. nu. 102. fol. 10. ubi quod officia regulantur secundum naturam feudorum.

quo uero ad Credenseriz officium fundatum est supra in primis *Allegationibus*, *vers. idemque*, nu. 72. quod sit etiam de regalibus.

Ad Secundam uerò conclusionem firmandam dico, quod:

Aut ista officia sunt cōsideranda, ut membra feudalia Ducatus Calabriae, ex ponderatis per *Annā in loco sup. cit.* Siquidem idem est dicere feudum, quàm officium, *Andr. in §. similiter, vers. & nota, de feud. Menoch. in cap. 1. §. quicumque auocatione*, nu. 34. de *de pace tenenda*; ubi facit mentionem de officijs cum gagijs, & nu. 96. loquitur de notaria, & beneficio, idest officio.

97 Et tunc concessio feudo pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, nõ mutatur natura feudi, nec alteratur, sed in eo tantum succedunt descendentes omnes, & collaterales usque ad tertium gradum, & ultra prædictum tertium gradum, omnes dicuntur extranei, etiam si de eadem familia, vel genere, vel ex primo acquirente proveniant, & sic punctualiter tenuerunt infrascripti DD.

Loffred. in cons. 38. à nu. 9. in vers. ad prædicta, usque ad num. 16. ubi disputat Articulum ad partes, & concludit, quod quicquid sit de iure communi, in Regno nostro, ubi habemus constitut. ut de successione, quæ dat formam succedendi, non extenditur successio ad extraneos, & extraneos vocat ultra tertium gradum, etiam si descendant ex primo acquirente, secundum superius dicta, & idem Loffred. in s. 1. nu. 178. dixit, quod illa dictio in perpetuum, inducit mutationem quo ad tempus succedendi, & non quo ad qualitatem hæredum, quia ut per prius erat temporalis, ad præsens sit in infinitum quo ad descendentes, & quo ad collaterales usque ad tertium gradum, & Dic. in cons. 171. idem dicit.

Thomas de Marinis de feudis, tit. 31. num. 1. affirmat idem punctualiter cum Loffred. in d. cons. 38.

Et in num. 15. subdit, quod etsi Pernus, & alij DD. Siculi aliter dixerint, eorum dicta sunt intelligenda, secundum *cap. Regni Sicilia. volentes*. Sed in Regno nostro secus est. Sed crederem, quod melius dixisset, quod in Regno Siciliae adeest *cap. 20. quod incipit constitutionem editam, sub titulo de successione feudorum, fol. mibi 22. ater.* in quo disponitur, quod deficientibus descendentes succedunt collaterales in feudis absque restrictione gradus, quod secus est in Regno nostro, in quo succeditur, ut in *prag. 18. de feudis*, per quam gradus successorum statuuntur, & merito dictum Perni, & aliorum Doctorum Siculorum, debet intelligi secundum dictam capitulum eorum Regni. Ultra quod etiam in *d. cap. volentes*; datur ibi licentia alienandi feuda absque alio assensu, dummodo solvatur Decima Regiæ Curie, ut est videre in dictis capitulis Regni Sicilia, fol. 22. *Marcellus de Mauro in alleg. 14. nu. 8.* firmat nostram conclusionem.

Paulus Staib. in d. cons. 19. num. 15. & 20. idem. Capyc. in inuest. feud. fol. 92. vers. eidem Lelio; asserit, quod concessio pro hæredibus, & successoribus de descendentes, & non de extraneis intelligitur.

Paris de reintegr. feud. fol. 181. in verb. successio, dicit, hoc verbum successores intelligi

de descendentes ex sanguine.

Andr. in s. si quis, vers. & hoc in milite, de feudo dato in vicem L. Commiss. idem

Iul. Clar. in s. feudum, quæst. 83. idem

Camillus de Medicis in cons. 53. nu. 10. & seq. dicit, quod si officium Portulanæ fuit datum cum potestate vendendi, & alienandi ad libitum cui voluerit: non allodium, sed feudum debet intelligi, quia *cap. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi*; non habet locum in Regno nostro, ut per *Andr. ibidem vers. hoc capitulum*.

Vrsill. in dec. Afflic. 293. in princ. asserit, quod concessio feudo pro se, & hæredibus, & successoribus, quoad collaterales, extenditur ad fratres, latè *Theodor. in d. allegat. 41. num. & 12.*

Et si hæc eadē conclusio concessionis pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, procedit etiam in emphyteusi Ecclesiæ, ut non extendatur ad extraneos hæredes, & hæc magis communem esse opinionem affirmat *Clarus in 4. lib. sentent. vers. emphyteusis, quæst. 28. vers. 35. casus, fol. 310. usque ad ver. unum tamen scias, fol. 317. & las. in l. fin. à num. 66. usque ad 72. C. de iure emphyt. quos allegat, & sequitur Paulus Staib. in cons. 43. num. 4.*

Quanto magis in feudis, quæ in Regno esse si essent concessa pro hæredibus quibuscunque, nec etiam succederent extranei, ut firmaverunt DD. *allegati in primis allegationibus, vers. sed hoc assumptum, nu. 83.*

Quibus addo *Iacobum de sãcto Georgio de feud. in vers. & quibuscunque hæredibus, & est in tractatibus tom. 10. par. 1. nu. 188.*

Subdens, quod illa dictio quibuscunque, intelligitur de personis habilibus ad succedendum in feudis, & non de extraneis.

Minad. in repet. cons. in aliquibus, in verb. in aliquibus, nu. 22. fol. 4.

Paris de Puteo (in alijs allegat. citatus in alio loco) de reintegr. feud. fol. 71. col. 3. in fine.

Riminal. Iun. in cons. 511. vol. 5.

Mastrill. de magistrat. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 25. in fin. fol. 41.

Quinimo plus dico, quod etsi in Regno nostro fieret concessio feudi, pro te, & hæredibus, & cui dederis, tali casu, nec ad extraneos transit stante *constit. diuina memoria*, ut per *Regentem de Ponte in cons. 2. nu. 4. & 5. vol. 1.* quia ut supra diximus *cap. 1. de feudo non habente propr. natur. feudi*, non habet locum in Regno, ut per *Andr. ibid.* & firmat *Camer. in l. Imperialem, fol. 29. lit. N. vers. quæ omnia, & fol. 34. col. 4. in fine*; ratio est, quia pactum, quod alterat naturam feudi debet minus nocere, quam potest, & in dubio debet

debet intelligi secundum naturam propriam, & secundum consuetudinem loci interpretari, *l. si finita, de damno infecto, Afflic. in cap. 1. nu. 2. de feud. non hab. propr. nat. feudi.*

Aut vero concessio hæc, pro te, & hæredibus, & successoribus in perpetuum, consideraretur secundum naturam regalium (de quibus sunt hæc officia) & tunc dico, quod dum regalia sunt strictioris naturæ quam feuda, ut diximus in primis allegationibus, per *Capyc. in decif. 77. & 121.* & sequitur *Franciscus de Amicis de feudis, fol. 60. col. 4. in fine,* ubi subdit, quod in eis quilibet hæres succedens nouiter venit ex propria persona, etiam si concessa essent in burgenfaticum, quo casu sine assensu alienari non possunt, ut *ibid. fol. 63. col. 2. post Affl. in cons. scire volumus, nu. 4.* & tunc ad hæredes extraneos non transiunt, sicuti non transiunt feuda, quæ largius considerantur, & merito acutissimus *Preec. in lib. 3. de subfeud in 2. formula inuobitura fol. 400. in nouis, nu. 25. & seq. dum disputat,* si concessio facta pro te, & hæredibus, extendatur ad omnes hæredes, vel ad primū hæredem tantum concludit, quod ad omnes hæredes extenditur.

Sublimat eius conclusionem, si agitur de concessione regalium, quia in tali casu, de primo hærede, & non de omnibus esse intelligenda, quia regalia sunt alterius naturæ quam feuda, sunt enim ad similitudinē solis, cuius radij non possunt ab eo separari, subdens *num. 25. quod successor potest reuocare regalia, licet lege contractus tenatur,* & affirmat, quod de stilo Regiæ Cameræ Summariz est, ut non veniant, quæ non reperiuntur expresse concessa, quia concessio regalium est privilegium, & non beneficium, & privilegiū strictius interpretatur, adeo quod si in eo sit mentio de filio, non extenditur ad nepotes. quia natura regalium non est transitoria ad filios, licet hodie de consuetudine transiunt ad hæredes sanguinis, & in hoc casu distinguit, quod aut dantur in feudum, & assumunt naturam feudalem, & quod sic iudicant Regiæ Camera, & Sac. Conf. sed in alijs retinet primæuam naturam regalium, aut conceduntur simpliciter, & ubi non apparet alterata natura, remanent in primæua eorum natura, & in eis primogenitus succedit.

- 98 Hinc est, quod in officijs transitorijs ad hæredes, non succedit Clericus hæres, *Minad. in consit. in aliquibus, vers. filiorum, fol. 17.*
99 nec etiam transiunt in filium naturalem, non obstante quod concessio esset facta pro hæredibus, & successoribus, ut per *D. Carolum*

Tapiam (ad præsens Illustr. Marchio Belmontis, & eminentiss. Reges in Supremo Consilio Italiæ apud potentissimum Regem nostrum) in sua repetitione *l. beneficium, ff. de constit. Princip. in vers. tertio principaliter, num. 43. & est mihi cum repetentibus tom. 1. fol. 155.*

Et in tantum est verum, quod officium Actuarius in perpetuum concessum, stat ad collationem Regis, ut ita fuit dispositum in *pragmat. 2. de officijs ad Regiæ Majestatis collat. spectant,* in qua ne dum hæc officia (de quibus contenditur) enumerantur, sed etiam alia officia Actuarius concessa in perpetuum, ut sunt illa Baruli, Ducis Montis Leonis, & Regiæ Audiētiz Aprutij, Monasterij Sanctæ Catherinz ad Formellum, ut ibi fol. 206.

Nec parti aduersæ opilatur, *L. 1. C. si liberalitatis Imperialis socius sine hærede decessit lib. 10.*

Quia ultra, quod in casu nostro, illa lex adaptari non potest, ex quo Pupillæ de Bernaudo vltimæ moriēti adfuit hæres, quæ fuit Antera de Bernaudo Amita in tertio gradu, in Regno nostro *text.* ille non procedit, nec habet locū in feudis, aut in regalibus, ut per *Andr. in cap. 1. de benefic. frat. num. 1. & in §. fin. num. 6. de feud. March. & lex illa cum glos. debet attendi, & interpretari secundū consuetudinem loci, & Curiarum, Peregrin. de Lure Fisci, lib. 1. tit. 2. num. 102. in fine, fol. 31. num. 101. ubi subdit, quod concessis officijs pro se, & hæredibus, non intelligitur de extraneis, & sine assensu non potest fieri translatio ipsorum.*

Liquet enim ex prædictis, quod in officijs de quibus contendimus, in nihilo est alterata eorū natura, nisi ut per prius erant in vita, ad præsens succedatur in perpetuum, estq; intelligendum secundum *constitutia. Regni, ut de successionibus, ubi Andr. circa finem, versic. idem ius quod Pater. & in §. & si filius. numer. 2. Imperat. Loth.* videlicet, quoad descendentes in perpetuum, seu in infinitum, & quoad collaterales saltem vsque ad tertium gradum, *d. pragmat. 18. de feudis.* & illa dicitio *in perpetuum,* nil aliud facit nisi contractum inrenocabilem, prout per prius erat temporale, & quasi precario, ut per *Consiliarium Georgium in repetit. feud. cap. 55. num. 1. & 16. & secundum subiectam materiam intelligi debet, ut per D. Tapiam in d. beneficium, vers. 3. itaque, num. 24. post Alex. in cons. 71. nu. 6. vol. 6.*

Merito fatendum est in hac concessione officiōrum, si dicitur facta ad beneficiū extraneorum

neorum fuisse, & esse nulla, & conuentos de Bernaudo condemnari debere ad relaxandū Pirro, & Io. Andrez de Ciaccio tertiam partem ipsorum officiorum vna cum fructibus, seu emolumentis, vt in l. *ex diuerso*. 36. §. 1. ff. de reuindic.

Necnon declarari officia prædicta debere describi in capite primogeniti (qui sunt ipsi de Ciaccio) secundum doctrinam *Andr. in cap. 1. de feudo March. num. 2. in vers. alias esset monstruosum duo capita habere. Cætera* suppleant & c. 29. Decembris 1624.

Io. Dominicus Tassonus.

DVm hæc causa in limine expeditionis reperiatur, superuenit mors Ioan. Mariæ de Bernaudo de mense Februarij 1627. & ex quo absque hærede, qui claro, & aperto iure succederet, Regius Fiscus procurauit sequistrum super medietate istorum officiorum possessorum per dictum defunctum, vigore *cap. Regni. ex præsumptuosa*, & cum magno apparatu doctissime, & accurate Fisci iura fundauit D. Fabius Capycius Galeota integerrimus Fisci Patronus, vt supra diximus in *vers. 3. obseru. 3. num. 145.* comparuit inde D. Didacus de Bernaudo consanguineus in sexto gradu, & donatarius prædicti Io. Mariæ, & possessionem habere prætendebat, ad quã reintegrari petebat, & quoniam Regius Fiscus omnes prætendebat excludere, aduersus prætensa per eum, & per D. Didacum de Bernaudo infra scripta alia adnotata fuere.

Regius Fiscus prætendit immiſsionem super medietate prædictorum officiorum per Io. Mariam possessorum vigore *cap. Regni, ex præsumptuosa*.

Et D. Didacus de Bernaudo prætendit habere refutationem, seu donationem prædictæ medietatis officiorum, quam Io. Maria fecerat, asserendo ad D. Didacum spectare vigore fideicommissi, ac etiam possessionem captam in vita Io. Mariæ, & quod ea spoliatus extat, vt infra notabitur.

At ipsi Fratres de Ciaccio prætendunt debere expediri causam petitorij iam diu compilatam, ex qua pendent cognitiones naturæ istorum officiorum.

Sed quatenus de prædicta immiſsione esse agendum (quod non credunt) tunc per particularem petitionem isteterunt, & instant, super fœderi respectu medietatis tertie partis prætense per ipsos de Ciaccio, vt fol. . . . siquidem lite pendente fuit per S. C. prouisum, quod tollatur sequistrum factum ad istanciam

Antirez de Bernando ad beneficium prædicti Io. Mariæ cum clauſula *extra præiudicium Iurium partium*, quæ operatur, vt quis non habeatur pro possessore, vt per *Surd. de eis. 333. nu. 10. in fine*.

Nec Regius Fiscus super dicta medietate tertie partis potest quid prætere, dum adfunt ipsi Fratres de Ciaccio legitimi successores, qui claro, & aperto iure succedunt, nam tempore mortis Portiz, & Laudomiz, Antira earum amita in tertio gradu existens superuiebat, & successiue *cap. ex præsumptuosa*, non habet locum, dum adfunt ipsi de Ciaccio descendentes ex dicta Antira, nulla habita ratione de prætensis forsitan per Regium Fiscum, quod in istis officijs fœminæ non succedunt, ac etiam quod nec collaterales sunt capaces ad successionem, vt in aliquibus locis perpendi potest ex doctissimis scriptis per D. Fabium Capycium Galeotã eminentissimum Fisci acerrimum defenso-rem, & Dominum meum.

Ac etiam non obstante prætensione D. Didaci de Bernaudo vigore donationis, & refutationis ei per Io. Mariam factæ, sub prætextu, quod sit in fideicommissio vocatus, & comprehensus, nam alias esset decidere causam petitorij, de qua lis est, & processus compilatus, & in limine expeditionis extat.

Et prætensio ipsorum de Ciaccio militat omni iure, tam si officia ista considerantur vt membra feudalia Ducatus Calabriae, prout verè sunt, quam si vt regalia censeantur id enim, quod ex sua natura inest, semper videtur expressum, & si nil dictum fuerit *Free. lib. 1. de subfeud. fol. 15. num. 49. in fin.*

Feudum Calabriae est verè feudum, & non feudum dignitatis, vt pars nouiter figurat, & ideo ultra superius allegata additur, quod fuit Calabriae feudum erectum de anno 1069. quando Nicolaus II. inuestiuit Robertum Guiscardum de Ducatu Calabriae, & Apuliz, teste *Cronica Casinensi cap. 15. lib. 3. & Fazzello deca, 2. Histor. Sicilia lib. 6. fol. 387. & seq. & nouissime perbelle traditur per D. Balboam in sua Monarchia Regum, q. 2. nu. 129. & 138. fol. 164. & in nu. 166.* Regnum feudale Calabriae (ait) fuisse Ducatum possessum per Eustachium Ducem, qui Imperatori Nuciphoro II. annum tributum soluebat in anno 961. A quo tempore semper primogeniti Regum huius Regni Duces Calabriae fuerunt denominati.

Et Regina Ioanna Prima Ludovicum eius virum Ducem Calabriae creauit, qui Episcopum Florentinum conſtituit Procuratorem ad capiendam possessionem prædicti Ducatus,

tatus, & eius Terrarum, & Ciuitatum, Iurium, & pertinentiarum, vt est videre ex *Registra Ioanna Prima signata 1348. lit. A. fol. 89. & ex registro Regis Ludouici signata 1348. lit. A. fol. 89.*

Et tandem inclitus Rex Alphōsus Primus inuestiuit Ferdinandum Aragonium eius filium de Ducatu Calabriae cū iuribus, & pertinentijs suis, ac integro statu pro haredibus, & successoribus ex corpore in anno 1447. vt in *Præuilegijs, & Capitalis Neapolis fol. 6. cap. 11.*

Verum feudum esse Ducatum Calabriae, & non feudum dignitatis, fatentur.

Andr. in cap. 1. num. 4. de feudo Marchia, ibi, vt in Duce Calabria, qui est Dominus, & est verè feudum, & effectum habet feudi, quia sunt ibi Terra, & Vasalli, quorum est Dominus sicuti, & feudatarius, non solum vt gerat officium Ducis, & tunc ad haredes transfertur feudum tale.

Et in cap. 1. num. 1. quis dicatur Dux, ait, Inuestitus de Ducatu, est Dux, sicuti & Dux Calabria, qui est Dominus Calabria, & habet eam in feudum.

Aluarot. in cap. fin. in fin. de alien. feud. dicit, Ducatum Calabria esse verè feudum, sicuti Ducatus Mediolani, & Ferraria, & Dux est Dominus.

Frecc. in lib. 1. de subfeud. in tit. de antiquo statu Regni, fol. 57. num. 7. & in lib. 3. fol. 416. col. 1. post Solinum, Appianum, & Virgilium affirmat, quod Calabria creabat sibi Regem.

Et Lancellott. Conrad. in templo Iudicum, lib. 1. cap. 2. §. 3. num. 16. circa medium. Calabriae Regnum appellat, vt infra vers. 14. obseru. 1. nu. 32. & seq.

Sequitur ergo indubitata conclusio, quod officia ista sunt mēbra istius Ducatus, & successiue secundum eius caput esse regulanda, & sine assensu non posse alienari, vt punctualiter affirmat *Io. Vinc. de Anna in repetitio. constit. diua memoria, nu. 183.*

Et ita in indiuiduo fuit iudicatum per Regiam Cameram, nam in anno 1496. Rex Federicus concessit Gulielmo Frontino officium Vicesecreti, seu Fundaci Azzarij Ciuitatis Catanzarij pro haredibus, & successoribus in perpetuum, vt ex eius processu in banca de *Quinque, fol. 107.*

Et per decretum Regiae Camerae referentē Illustr. D. Marchione S. Iuliani nunc vigilantissimo Locumtenente Regiae Camerae, sub die 24. Martij 1608. fuit prouisum, vt expediatur inuestitura in personam *Marei Antonij Rocca solutis prius reuocatis, & adobis, iuxta liquidationē faciendam, vt in fol. 109. in eodem processu;*

Et sic officium praedictum fuit habitum vti membrum feudale feudi Calabriae.

Ergo foemina succedit in hoc officio, si vt membrum feudale consideretur, vigore inuestiturę factę per Clementem IV. Carolo I. de anno 1266. vt declarat *Frecc. in lib. 1. de subfeud. in differentijs inter feuda ex pacto, different. 16. fol. 448. col. 2. vers. vel certius.* licet etiam per prius foemina in Regno erat habitata ad succedendum, vt in *const. vt de successione, & in constit. in aliquibus, conditis per Imperatorem Federicum de anno 1222. quinimo & de iure communi appellatione haredum venit etiam foemina in defectum masculorum, cap. 1. Episc. vel Abbat. nam etsi per masculum excludatur, attamen cessantibus masculis, reasumit ius succedendi, *Andr. in §. hoc autem, vers. dicit ipse, de his, qui feud. dare poss. ex ratione, quia est tantum temporaliter exclusa, Bald. in cap. 1. §. quia etiam Episcop. vel Abb. & in cap. 1. §. & quia vidimus. de his, qui feud. dare possunt. & ne dum in feudis foemina est in Regno habitata, sed etiam in dignitatibus, teste Minad. in constit. in aliquibus, nu. 27. 29. & 31. fol. 21. & 22.**

Quinimo appellatione descendencium in Regno nostro, etiam veniunt foeminae, vt per *Loffred. in cons. 29. nu. 9. & in concessione immunitatum, appellatione successorum foemina comprehenditur, Surd. in consil. 140. num. 24. vol. 1.*

Et si officia haec vti data pro haredibus, consideramus, etiam foemina succedit, vt fuit decisum in casu nostro iunctis Aulis, prout supra notauimus, & decisionem praedictam pro se refert Dominus Filci Patronus in *nu. 315. & perpenditur in infrascriptis casibus sic fuisse decisum.*

Lanar. in cons. 59. vbi Robertus Muscettula habebat officium Secretariae Regiae Audientiae Terrae Hidrunti, pro se, & nominauit foeminae.

Georgius in allegat. 40. in fine, in qua fuit decisum deberi legitimam filiae foeminae super officio Catapaniae Ciuitatis Auerse.

Et in notoria causa illorū de Ciuitella fuit decisum foeminas succedere in officio.

Et in causa Iuliae Muscettulae cū Alphonsio Piscicello, quę habuit officium Secretariae Terrae Bari, quod ad praesens possidet eius filia Donna Francisca de Pisa Osorio, non obstantibus allegatis in contrarium per *Franciscum de Amicis in suo opere de feudis.*

Ratio est, quia adest potestas (sufficiens) di, & exercere faciendi, & ideo foemina aperto iure succedit, quia potest seruire per substitutum, de cuius culpa, & defectibus tenetur,

tur, ut per *Reg. Moks in decis. 86. & Minad. in consil. in aliquibus, vers. 3. noto, nu. 56. fol. 107.*

Nec dicatur, quod in assensu praestito super venditione facta per Antonellum Bonacursum (cuius originariam concessionem non habemus) Philippo de Bernaudo, videatur assertio, requiri seruitiū personale, quoniam in eo est videre, ut possit seruire per substitutum, etiam si Vicarius Generalis ibi accederet, & reddat rationem, quia et si nomen officij mutetur, non tamen mutatur eius effectus, ut in fol. 801. vol. 1.

His sic indubitanter firmatis.

Non obstant disputata per *D. Frecciam in quest. 50. & seq.* quod foemina in officijs non succedit.

Quoniam (ultra quod non loquitur de officijs concessis pro heredibus, & successoribus in perpetuum, ut est in casu nostro) ipsemet *Freccia in quest. 50. nu. 7.* limitat conclusionem praedictam, quando foemina haberet officia ex successione antiquorum, vel quando Privilegij forma pro foemina est clara, & aperta, & contra se non habet obstaculum iuris communis.

Quae duae limitationes in casu nostro sunt clarae, nam Antira habet haec officia ex successione antiquorum, id est ex Pirro Patre, & ex Io. Auo, & successione Laudomiz, & Portiz eius neptum, ultimo loco mortuarum ipsa superstitite.

Ac ex privilegij, cum potestate substituendi pro heredibus, & successoribus in perpetuum; sed tam de iure communi, quam de iure Regni foemina succedit, (ut supra fundavimus) ergo *Freccia* est pro nobis. Quinimo idem *Autor in quest. 58. vers. obstat, fol. 259.* admittit pupillum, & infantem succedere in officijs, quando aperto iure succedunt, & per substitutum seruire possunt, & similiter in *quest. 56.* dum disputat si pro heredibus facta est concessio, an ad omnes heredes transeat, concludit, ad omnes heredes transeat, quando Rex dedit pro heredibus, per *text. in l. in annabus, C. de legatis.* succedunt enim in tali officio sicuti in iurisdictione secundum *Lanar. in d. conf. 59. nu. 33.* quia concessio officio pro heredibus, mutatur natura ipsius, & reale ius residens penes Regem est in concessionarios, & eius heredes translaturum, secundum *D. de Ponte in decis. 28. num. 620. vers. sed si supra.* At non in burgenaticum, sed in feudum, quia quando Rex voluit dare in burgenaticum dixit, ut est videre in concessione facta per Regem Ferdinandum ipsimet fratribus de Bernaudo, dum in anno 1487. concessit baiulatio-

nem Montis Alci, (quae etiam est de membris feudi Calabriae, vel de regalibus) & fuit concessa expresse in burgenaticum, ut in *fol. 778. vol. 1.*

Et haec quatenus officia praedicta vel membra feudalia Ducatus Calabriae considerantur.

Quatenus vero de regalibus essent iudicata.

Et tunc dico, quod Antira de Bernaudo, quae in tertio gradu erat tempore mortis Laudomiz, & Portiz eius neptum, ut supra in arbore, omnino successit, tam inspecto iure communi, quam iure Regni.

De iure communi est indubitatum, talia regalia extendi ad fratres, & nepotes, ac consobrinos, *cap. 1. de feudo Marchia, ubi glos. in verb. consobrini.* dicit in infinitum, licet communis opinio sit usque ad septimum gradum, & *Andreas ibi num. 6. circa finem,* intelligit de benefic. officio, prout etiam sentit *Freccia in lib. 3. de subfeud. in 2. formula, nu. 27. fol. 1. & de Ponte in decis. 28. nu. 5. & 6. ibi, beneficio, id est officio.*

Sed quicquid sit de hac successione gradus, quae ad nos non pertinet, quia Antira est in tertio gradu, nulli dubium esse poterit, quin non succedat ex omni iure, *cap. 1. §. 1. de success. feud. & cap. 1. de feudo Marchia, & cap. si quis miles constit. feudal. Lotbar.*

De iure Regni (cui est attendendum in istis successionebus regalium, & officiorum, teste *Peregrino de Iure Fisci, lib. 1. tit. 2. nu. 102. fol. 30.*) licet per *constit. Regni. scire volumus,* est coarctata alienatio regalium absque Regio assensu, ut ex ea est videre, at tamen quoad gradum successionis non loquitur, & *Frecc. in lib. 2. de subfeud. fol. 258.* affirmat, non reperiri legem quoad officij successionem. Ergo ad interpretationem Prudentum Regni est recurrendum, *Assensum in constitut. ea, quae ad speciale datus, num. 10. circa finem,* dicit, quod licet officia sint personalia, at tamen si conceduntur cum utilitate pro se, & heredibus, appellatur contractus sicut militia, *Frecc. vero in lib. 3. de subfeud. in 2. formula a nu. 25. usque 30. fol. 401.* declarat, quoad regalia, quae non sapiunt, aut minuunt coronam, prout est in istis officijs, quod si in privilegij regalium concessionum sit mentio generaliter, transeunt ad omnes, per *Immunitates generaliter, ff. de iure immunit. ut ibidem nu. 26. in fine;* & inde sequitur, *Regalia sunt ad heredes sanguinis transitoria, & personalia non sunt, rei natura non repugnat, ita quod quando donantur, non est privilegium iudicandum, sed beneficium, eo magis si non conceduntur ea, quae*

non concernunt coronam. & eius supremam potestatem, prout est leges condere, monetam cudere, & de crimine laesa Maiestatis cognoscere, & similia. Alia verò, quae non sunt de eodem gradu, & veniunt de generali formula privilegiorum, veluti concernentia utile dominium Baronis, flumina, decursus aquarum, Collecta Sancta Maria, merum Imperium, & alia, quae Rex habet in Castro, ut ibidem num. 28. & inde sequitur, Quando donantur in feudum, assumunt naturam feudalem, & de illis iudicamus prout de quolibet vero feudo, & ita iudicat Regia Camera quado functiones fiscales (quae sunt poenae civiles, & vivere Regum) conceduntur in feudum: fin- verò non conceduntur in feudum, in omnibus alijs non expressis, retinent naturam priuilegiatam, ut ibid. nu. 29. & inde sequitur nu. 30.

Et hodie ista regalia ad descendentes transmittuntur, hanc sumpserunt naturam, ut omnes descendentes habeant non ex mala usurpatione, sed ex bona, propter legem, quae super hoc edita est, & facta sunt transmissibilia, sicuti alia feuda.

Ecce quod ista regalia sunt transmissibilia, ut alia feuda, & lex (de qua fit hic mentio) debent intelligi de consuet. ut de successione, in qua datur successio de patruo ad nepotem, & è contra, & sic semper fuisse interpretatam Constitutionem illam testatur doctissimus Rouitus in pragmat. 6. de feudis, & latè Andr. in d. consuet. in verb. filij autem fratrum, vers. contrarium, & ibi Barthol. de Capua in vers. quero, & in verbo non succedunt, ubi declarat, quod nepos succedit Patruo, vel Amita, & è contra excluso Fisco, idemque tenet Afflicti. in d. consuet. num. 11. & in dec. 293. quos sequitur Anna in repet. cap. 1. de vasall. decrepita aetatis, num. 85. fol. mibi 78. ubi etiam num. 91. & 92. affirmat, quod nepos succedit Patruo, & è contra, & idem est in Matertera, & Amita, & in successione Gabellae molz fuerunt admissi illi de Iesualdo filij Catherinae Ferrellae ad successionem Materterae Lucretiae Ferrellae vna cum Comite Muri earum Auunculo, ut testatur Minadous in cons. 12. & 21. Georgius in allegat. 30. & Amatus in consil. 78. & sic esse in filia sororis testatur Barthol. de Capua in vers. qua numquid, fol. mibi 251. colum. 2. circa finem, in d. consuet. ut de success. & per capit. Regni consiaerantes, fuit extensa successio ad matrem, & per pragmat. 5. 9. 10. & 18. de feudis, successio fuit extensa ad quartum gradum, per l. 1. §. quarto gradu, ff. de gradibus.

Sed Antira de Bernaudo descendens ex primo acquirente extat in tertio gradu, ergo

omnino succedit claro, & aperto iure, teste Regente de Ponte in repetit. cap. 1. de success. feud. lectio. 12. num. 25. & 33. fol. 110. post suas decisiones posita, & remedium cap. ex presumptuosa, per Regium Fiscum intentatum villo modo potest adaptari contra eam, & successiue nec contra ipsos de Ciaccio eius descendentes super dicta medietate tertiae partis per eos praetensa.

Et hæc quoad duo motiua D. Fisei Patroni, quatenus exclusionem Antiræ, & successorum praetenderet, ut videatur perpendere in suis Allegationibus ut supra.

Quo verò ad exclusionem D. Didaci de Bernaudo facilis erit Responso, tam quo ad ordinem, quam quoad iustitiam.

Quoad ordinem, dixi, quod iam est processus compilatus super petitorio cum Ioan. Maria, & post eius mortem prosequutum iudiciu cum eius filio naturali instituto hærede, & ideo petitorium est expediendum, ad tradita per Bart. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 36. & 37. ff. de acquir. poss. & quando in iudicio petitorio & possessorio omne ius est deductum, vnica sententia est determinandum, cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet. & cap. cum dilectus, eodem titulo, & l. fin. G. de ordin. cognit. ibi, An ante decidi status conuenit causam, atque ita praeberi directorum negotiorum (si res exegerit audientiam.) Nec dicatur fuisse prouisu esse procedendu in causa possessorii.

Quia notum est Dominis, non fuisse, nec esse eorum intentionis, non expedire petitorium, & Deo auspice, viuunt Artifices, & ita declarant, agitur coram Principe, coram quo factum est querere de ordine iudicario, & positiuo, siue de petitorio, siue de possessorio, nam coram eo de vtraque debet cognosci, ut fundat Menoch. in cons. 2. nu. 190. & seq. lib. 1. sicuti & coram arbitro Bald. in cons. 496. num. 2. lib. 1.

Quoad iustitiam D. Didacus est Clericus Sacerdos, & licet in his concessionibus adfit potestas substituendi, quo casu Clericus feudum retinere potest, secundum Capyc. decis. 31. num. 1. & Minad. in consil. in aliquibus, vers. tertio noto, num. 56. fol. 107. Attamen adest clausula, ut Possessor compareat in Regia Camera, & iuramentum fidelitatis, & de officio ipso bene, & fideliter exercendo, & exercere faciendo, fol. 131. vol. 1. sed Sacerdos non potest tale iuramentum prestare; Ergo ex natura rei excluditur, Bammacar. in repet. cap. 1. de vasall. decrep. aet. nu. 125. fol. 76. & quod hoc fidelitatis iuramentum reddat Clericum omnino incapacem, tenet Arctin. in cap. in presentia, col. 15. de probat. & pun.

& punctualiter dixit *Angel. in conf. 237. nu. 2. per l. 1. §. familia, ff. de public. & per l. 1. ff. si famil. furtum secisse dicatur, & l. 1. ff. de nauis. famo.* substituentiq; imputaretur, si ministros suspectos substitueret, & crearet, *l. ex facto. 31. ff. de negotijs gestis.* & punctualis est *text. in l. nam & si seruus. 22. ff. de negot. gesta & Regens Constantinus in l. 60. C. de decur. num. 57. fol. 153.* sed Clericus non posset puniri criminaliter de culpis, & defectibus sui substituti, nec tale iuramentum prestare poterit, ergo ad hoc officium possidendum non debet admitti, *cap. 1. de Milite vassal. qui arma bell. depof. vbi Andr. Bald. & Afflict.* quia miles seculi definit esse, qui est effectus miles Dei, & ulterius Don Didacus non venit, ut haeres Ioan. Mariae, non ex testamento, imò contra testamentum Io. Mariae, non cum pura, aut simplici donatione, sed cum inualida, reuocata, & annullata pluries, & pluries per Io. Mariam.

Et quod prius uti vocatus in fideicommissio factio nulliter sine Regio Assensu, postquam in ea adsunt infra scripta verba.

Gio. Maria afferisce, che possede la metà dell'Officij como herede di Gio. Maria suo Padre, e del quondam Pirro de Bernaudo, & altri suoi antecessori signanter in virtù del fideicommissio olim fatto, e disposto per detto quondam Gio. Maria, e Pirro, & altri antecessori.

Perciò con la presentia del Signor Duca di Bernaudo suo nepote legitimo, & immediato successore in vigore di detto fideicommissio, il quale Signor Duca vecchio si toglie di mezzo, e non volendo acquistare detto fideicommissio a fine, che la donazione habbia il suo debito effetto a beneficio di esso D. Francesco moderno Duca, e di D. Diego di Bernaudo, li quali restano legitimi, & immediati successori in detta metà d'officij, da mò esso Gio. Maria liberamente dona donationis titulo irrevocabiliter inter vivos, cede, renunza, trasferisce, e refuta alli predetti D. Francesco, e D. Diego la metà delle detti officij con la iurisdictione, emolumenti, & entrate, &c. come legitimi, & immediate successori, e tanto in vigore del detto fideicommissio, quanto per l'amor, che li porta: e così anco li cede, dona, e refuta tutte le ragioni, che le possino competere sopra la recuperatione dell'altra parte li compete sopra quello, che possede detto Signor Duca vecchio, che li spetta come herede del quondam Gio. Iacovo di Bernaudo figlio del quondam Pirro, fol. 801. & seq. vol. 1.

Utique cessio ista per Io. Mariam facta lite pendente, & processu cõpilato, & eximente in expeditione causa declarationis validita-

tis, vel inualiditatis fideicommissi facti absq; Regio Assensu, fuit in evidentem fraudem litis predictae, & contra *e. Regni cõuentus,* & absq; termino de eius validitate, vel inualiditate, decerni non potest, & super eius possessione iudicare, nil aliud esset, quam declarare validitatem, aut inualiditatem fideicommissi. Et eo fortius, quia Io. Maria per prius donationem irrevocabiliter fecerat Iosepho filio, licet nulliter absque assensu super istis officijs. Et ulterius D. Didacus contrauenit preteritae suae donationi, stante conditione in ea apposita reservationis usufructus durante vita Io. Mariae, & in easu contrarij donatio sit nulla, *fol. 845. vol. 1.* sed in contentum dicti pacti pretenditur fuisse receptam aliquam quantitatem pro affictu, *fol. 753. atq. vol. 1.* ergo nulla *Cornelius conf. 90. nu. 1. vol. 4. cap. verum, de condit. appof. Peregrin. consil. 77. num. 7. vol. 3.* nec unquam D. Didacus habuit possessionem, nec in vita Io. Mariae, quoniam praetensa donatio fuit cum reservatione usufructus, nec post mortem Io. Mariae, quia Fifeus fecit sequestrum, ut bene fundatum est in nota facti pro Regio Risco, nec allegare potest pro eo, *text. in l. quisquis. 28. C. de donat.* quia non procedit in feudis, *D. Rouitus in prag. 4. num. 13. de feud. post Frece. ibi allegatum,* quando non adest assensus: & in officijs possessio capitur per iuramenti praestationem, *de Ponte in conf. 136. num. 52. & 53. vol. 2.*

Merito omni iure speratur ex circumspessione DD. Iudicantium fore providendum, ut expediatur prius causa Petitorij, ex cuius exitu omnia silent, vel unico cõtextu cognosci de Petitorio, & Possessorio. Aut saltem fore decernendum medietatem tertiae partis spectantis ad ipsos Fratres de Ciaccio legitimos, & immediatè successores, stare in suspensio, donec causa petitorij determinabitur.

Et ita supplicant Doctissimis DD. Iudicantibus, alias in infinitum tenderet ista lis, quae iam per 35. annos vigeat.

Cetera suppleant, &c. Neapoli die 3. Februarij 1629.

Io. Dominicus Tassonus.

Post hæc vero scripta, dum causa ista inter predictos erat in eisdem terminis determinanda, comparuerunt Ioseph de Bernaudo hæres institutus à predicto Io. Maria, ac eius filius naturalis legitimatus, sed non ad officia, & donatarius cum donatione irrevocabiliter inter vivos, sed absque assensu, & precebat immisionem vigore *l. fin. C. de edict.*

Diui

Diui Adr. tollm. Superuenerunt etiam Pro-
nepotes prædicti Io. Mariæ ex sorore, similiter
immissionem prætendendo, & officia ad ip-
sas spectare dicebant; Instabant & Credi-
tores (quos strenue defendebat Tiberius
Diamatus inter primarios Aduocatus, &
etiam Creditor, prætendendo ipsos in pos-
sessione esse, stante sequestro, licet ei obstat
videatur *text. in l. 3, §. sed si super, vers. catu-
rum, ff. uti possid.*) pro venditione bonorum.

Tandem facta relatione per Regiam Ca-
meram in Collaterali Concilio eum inter-
uentu Eximiorum Consiliatorum adiu-
torum Marcelli Marciani, & Thomæ de
Franchis, referentæ D. Mattheo Casanate,
eiusdem Regiæ Cameræ Præsidentæ Hispano
lepidissimo, ac doctissimo Viro, die 22 Junij
1630. *Fuit pronisum, quod infra quatuor
dies audiantur omnes interesse prætendentes
tam super possessoria etiam ordinario, quam
super petitorio: & interim officia in abis de-
ducta sequestrantur penes tertium, & fru-
ctus liberentur Creditoribus.*

A decreto isto reclamauerunt prædicti
D. Didacus, & Ioseph de Bernardo, & recla-
mationi prædictæ inhæruit Regius Fiscus, &
iam pendet reclamatio propediem expe-
dienda.

Nouissime autem in lucem prodire *repetiti-
ones feudales D. Io. Antonij Lanarij*, quas
accuratissimis additionibus ditauit eius me-
riticissimus nepos Fuluius Lanarij Aduoca-
tus primarius, qui diu prædictis Bernardis
patrocinauit, & in *add. ad c. 1. de success. feud.
fol. 276. & seq.* eius sensum aperit, super istis
officijs fideicommissum fieri posse absque
assensu: sed ex exitu supradicti decreti, & ex
superius allegatis contrarium de iure fieri
credimus. Aliasque referre responsiones es-
set superfluum, quod semper auferimus: at-
tamen quia adhuc causa pendet, prætereun-
dum non erit ad duo principaliora assumpta
ibidem descripta respondere, quatenus ta-
men ad defensionem iustitiæ prædictæ causæ
attinet.

Primo enim habetur ibi, *Consiliarium
Georgium virum quidem acutissimum in
repetit. feud. cap. 54.* pro sua opinione
sensisse, & aperte votum suum non decla-
rasse, ad reculationem euitandam. Sed que-
so ne pigeat illum videre à *numer. 32. &
sequent.* ait enim ibi, nullam valere disposi-
tionem, quæ proprietatem saperet, nec in
officio, nec in feudo, imo plus in officio, sub-
ditque in *nu. 33.* hoc procedere in officio sine
iurisdictione, & in *num. 34.* firmat, super re-
galibus dispositionem vllam valere sine as-
sensu, & hoc procedere, siue illa possidean-

tur in feudum, siue in allodium, ut ibidem
num. 37. concludit inde in *num. 53.* cum
his verbis, *Et sic mea interpretatio est magis
stricta contra contrahentes super officio, &
sic semper esse necessarium assensum quando
agitur de translatione, aut de constituendo ius
in re; & dabitur ibidem num. 54.* an vera
sit *Mariconda* opinio, ut super officijs possit
reuocatio fieri vigore *constit.* Regni *consti-
tutionem diuina memoria.* sicuti in feudis: ait,
veram esse *Mariconda* opinionem, assensum
requiri, quando de officio disponitur, sicuti
quando disponitur de feudo, ut etiam ibidem
num. 72. licet eam non approbat, quod re-
uocatio prædicta possit fieri sicuti in feudis:
at Nos supra hic *num. 78.* *Maricondam* de-
fendimus per rationes ibi adductas: Ergo
quomodo clarius loqui poterat idem *Geor-
gius* in demonstrando assensum requiri super
officijs istis. Et licet in fine *d. cap. 54.* subdat
mentionem de hac causa faciendam, ad tenorẽ
inuestituræ esse attendendum, & ad allegata
per vtramque Partem, non aperiendo pa-
tenter votum suum, fuit ex quo erat ipse
Commisarius eiusdem causæ, dum in Sacro
Concilio vigeat. Merito primum assumptum
quaquam esse credimus.

Aliud & secundum præsuppositum est de
quibusdam exemplis, & præsertim de illo
Actuariatus Aueris, fuit n. eius Possessor Fa-
britius Garganus ad instantiam Fisci cita-
tus ad ostendendum eius Titulum, compar-
uit, & emptionem factam per eum ab illis
de Caracciolo concessionarijs exhibuit, &
fuit absolutus ab ostensione tituli; Sed facilis
est responsio, regula est, quod nemo cogitur
titulum suæ possessionis ostendere, *l. cogi. 1. 1.
C. de petitio. heredit.* hoc tamen fallit in Fi-
sco, qui contra possidentes feuda, vel regalia
citationes facit ad titulum ostendendum
ad tradita per *D. de Ponte de potest. Proreg.
tit. de regal. imposit. §. 6. num. 38. & seq. fol.
mibi 205.* sed est verum, quod in hoc reme-
dio extraordinario, ex quo feuda, & regalia
sunt possidibilia, & præscriptibilia, & subiecti
incapacitas non resistit, sicuti in spirituali-
bus imprescriptibilibus, sufficit citatum
allegare inuestituras veras, vel præsumptas
ad optinendum absolutionem ab hac Fisci
prætensione, ad tradita per eundem *de Ponte
loco supra citato num. 36.* ita fuit in casu præ-
dicto, comparuit Possessor, & ostendit titu-
lum verum, vel præsumptum, id est emptionem
factam à Caracciolis concessionarijs,
& venditoribus iam in humanis agentibus,
& fuit absolutus à petita ostensione Tituli,
ylla præcedente instantia, si emptio sine as-
sensu valida, vel inualida erat, quia itante
super

superuientia concessionariorum nil ad Fiscum attinebat de validitate, vel inualiditate contratus.

Secundum vero exemplum, quod officium Aduariatus Nolz collectis lubest, nec operatur: quia in officio isto iam membro feudali Ducatus Calabrie contrarium apparet, ut supra hic num. 66. *vers. quinto, & tandem fuit dictum.*

Tertium, & Vltimum exemplum de Gabella baiulationis Capuz processit vigore *l. fin. C. de edicto Diui*, ut etiam in hac causa in possessorio vigore *d. l. fin.* fuit bis iudicatum. Ergo exempla non obstant.

Sed si exemplis esset iudicandum, prout regulariter fieri non licet, *l. fin. C. quibus res iudicata non nocet*. quia res inter alios acta alijs non nocet, & quilibet facti alteratio mutat negotium, *l. ex plagio. 53. §. in eliuo, ff. ad l. Aquil. l. si vero. 65. §. de viro, ff. solut. matrim.* non ne fuit pro nobis productum exemplum, inter Regium Fiscum, & Serraticam Pistoiam, in Banca de Quinque, super officio vice Secreti Civitatis Catanzarij ecessu per Regem Federicum pro se, & heredibus in perpetuum, ut punctualiter est in casu nostro, & per decretum Regis Camerę de anno 1606. fuit declaratum feudale. Fuerunt etiam & alia producta exempla, quę nō repeto. Sed tantummodo non preteream officium Aduarum Magistri S. R. C. per Ferdinandum Primum venditum in burgenfaricum in anno 1482. & in anno seq. 1483. fuit mediante Regio assensu per emptorem venditum, ut notauimus supra *vers. 3. obseru. 3. fol. 125. in 18. potest. Presidentis.*

Liquet enim vndique vllam commercij nullumq; ius, aut dominij translationem super his officijs absq; Regio Assensu fieri posse. Et ita iudicandum fore speratur, etiam pro indemnitae Regis concedentis, nam alias ad eum res vnquam esset reuersura, quod Fisci priuilegia vetant, ut supra hic notauimus num. 83. *versic. & ratio est, & sub num. 90.*

A L L E G A T I O XIII.

Cumq; in materia fideicommissi super feudibus, seu regalibus versetur, quæso ne pigeat etiam infra scripta perpendere: quę in grauissima causa inter Illustrissimos Viros considerabam in questione. ut infra.

Filius primogenitus, & hzres bona allodialia sita in statu Ecclesiastico subiecta fideicommissio, & primogeniturę ad beneficium

familie facta vendidit: & ex pretio pertuendo ex eis feudum situm in hoc Regno Neapolis emit: dubium euenit, num hoc feudum emptum in locum prædictorum bonorum venditorum subrogetur, adeo ut vocati in dicto fideicommissio possint in futurum in possessione dicti feudi, iure fideicommissi reintegrari, ex regula generale posita per *Surd. in decis. 13. & Tiraquell. de retract. §. 32. num. 10.* quod res empta ex pecunia hæreditaria, efficitur hæreditaria.

Pro clariori dilucidatione veritatis, effent prius perspicienda, & ponderanda scripturę tam fideicommissi, quam venditionis bonorum prædictorum, quam etiam emptionis feudi, & assensus, sed iam quod haberi non possunt, & factum ut supra præsupponitur: coactus scribere quid sentiam secundum facti prædicti seriem, dico quod.

Quæstio de qua agimus disputata fuit in terminis primo loco per *Melchior. Palaaz in tract. de maioratu, par. 1. quæst. 11. qui est tractatus tom. 10. par. 1. fol. 357. & in n. 3. 101 in fin.* dicit, quod licet res empta, vel permutata ex pretio rei subiectę fideicommissio efficiantur fideicommissaria, secundum *Ias. in conf. 231. lib. 2. num. 1. Capbal. consil. 281. num. 2. Paris. conf. 55. num. 67. lib. 3. & alios allegatos per Crauet. conf. 295. nu. 4. Surd. in d. decis. 15. nu. 18. & seq. Costam de remed. subsid. remed. 61. nu. 11. & 12. & Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. nu. 44. vers. alia est difficultas, per text. in l. Imperator. 72. §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 2.* Tamen hoc cum declaratione procedit, puta si diuersa ratio non adest, quia diuersa ratio pactum reformat, sicuti diuersitas rationis, facit reddi diuersum ius, *Specul. de test. §. 1. versic. quid ergo si dicitur, ad finem*, ac diuersitas personarum diuersam exigit medicinam, idem *Specul. de locato, §. 3. vers. ad euidentiã*, quę primeuę dispositioni adaptari possit, & quod ille, qui subrogationem fecit, liberam habeat potestatem disponendi de illa re cum solo suo consensu, ac libera voluntate absque alia solemnitate, ut ibidem per *Palaaz num. 5. & seq.* tunc militaret regula posita, quę cum non concurrat in feudo empto, subrogatio ista considerari non potest quoad corpus feudi.

Secundo loco disputatur hæc quæstio per *Molin. de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 4.* vbi plures articulos resultantes ex hac alienatione declarat.

102 Concludit tamen Primo, alienationem bonorum subiectorum fideicommissio esse nullam, ut ibidem num. 30. & dixerat supra in *lib. 1. cap. 16. num. 33.*

Secundo dicit, quod successores rem sic male

male alienatam, reuocare poterunt, & quo ad pretium, siue ad rem, ex pretio fideicommissi emptam, ius aliquod non habent, d. num. 30.

Tertio affirmat, quod si alienatio esset permissa, res subrogandæ non sunt emendæ extra Prouinciam, in qua res maioratus sitæ erant, sed in eadem Prouincia, vel in loco conuicino, si Prouincia esset lata, ne Institutoris maioratus deperiat memoria, ita in nu. 13. & 15.

Quarto, ponit questionem, quod si potestas vendendi rem fideicommissio subiectam data esset, & ut ex pretio subrogetur alia, an ista res empta censeatur subiecta primogenio; & arguit ad partes, & tandem nu. 27. & seq. concludit, quod hæc res empta ex pecunia fideicommissi, subrogatur in locum ipsius, si tamen expresse hoc actum esset tempore emptionis, non autem si simpliciter res empta esset, (ut est in casu nostro.)

Et inde disputat, num si vendatur res fideicommissaria, pretium, vel res subiaceret fideicommissio, & distinguit, quod si ea lege res vendatur, pretium est subiectum fideicommissio, sed si querimus de re empta, tunc considerat tres casus in nu. 23. & seq.

Primus est, si hac lege res ematur expresse, ut fideicommissio subiaceat, & tunc succedit in locum antiquæ.

Secundus est, quod si simpliciter res empta non exprimendo, quod emebatur, ut subiaceret fideicommissio, vel emptori, & tunc maioratus subrogatur, dummodo res empta non sit res mobilis, vel non sit eius naturæ, quæ fideicommissio subrogari non valeat, (ut est in casu nostro, in quo agitur de feudo, quod sine assensu Regio non potest obligari) & tunc non censeatur subrogata loco primæ rei.

Tertius casus est, quando emptor ex pretio rei maioratus, expresse sibi, & non maioratus emit rem aliam, & tunc dominium rei emptæ sibi, & non primogenio acquiretur, ex regula, quia res empta ex pecunia mea, non mihi acquiritur, sed tantum actio ad pretium, l. si ex pecunia, & l. si ut proponis, C. de rei vendicat. ut ibidem nu. 35. Sicuti etiã dicimus, quod res empta ex pretio feudi, non subest loco feudi, nec etiam pretium, quod ex re feudali redactum sit, nisi id expresse actum fuerit, Afflic. in cap. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, nu. 11. & 12. & Loffred. in cons. 11. nu. 10.

In nostra questione concurrunt secundus, & tertius casus, ut supra relati, siquidem emptio fuit facta simpliciter, & successiue fideicommissio non subrogatur, & agitur de feudo, in quo omne commercium sine Regio

assensu est prohibitum, l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Freder. & in consil. Regni constitutionem diuina memoria, ultra quod 104 in fideicommissis super feudo inlicitus est assensus, ut per Io. Franciscum de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 271. nu. 9. in tit. de assensibus super dotibus, §. 2. & in pragmat. nouem capitum, in qua est denegata potestas Proregibus assentiendi, si de substitutione, quæ fieret in contractu, vel testamento ageretur, quia solus Rex posset assentire, & non Prorex, prag. 4. sub tit. de feud. casu 6.

Sequitur ergo indubitata Iuris conclusio, 105 ut hoc feudum non solum non subrogetur fideicommissio, & primogenio factum, quoniam substitutio deberetur heredi substituto in feudis, Andr. de controuers. inuestit. nu. 35. Bammecar. in repetit. cap. 1. si de feudo defuncti militis, fol. 107. nu. 3. ubi quod ita fuit bis decisum cum interuentu Visitatoris de Guzman, & Camill. de Curte in diuersorio iuris feudorum, pag. 53. ubi literas Regis inserit. Post hæc scripta vidi Fulvium Lanarium hæc. q. tractantem, & decisiones pro, & contra referentem in addit. ad Io. Ant. Lanar. eius Patrum super cap. 1. de success. feudi, num. 43. & seq. fol. 267. & concludit nullo modo deberi estimationem talem; fortiusque hæc procedunt, quoniam qui ad hoc feudum emptum succedunt necessum est, ut in inuestitura sint comprehensi, & vocati secundum Regni consilium, ut de successione feudi, & pragmat. 18. de feudis, alias feudum deuoluetur ad Regem.

Merito si vocati in primogenio predicto essent emptori transuersales, & non comprehensi in successione feudi ultra tertium, vel quartum gradum, ut in d. prag. 18. de feudis, 106 non poterunt succedere, hinc hiebat Petrus Antonius de Petra in tract. de fideicom. quæst. 8. num. 530. vers. alta, fol. mibi 88. quod in feudis non potest constitui primogenium. Et ideo non potest considerari subrogatio feudi in casu nostro, dum non sapit naturam illius rei, in cuius locum subrogatur, necessum enim est, ut nulla sit differentia inter eos, ut nouissime post multa fundat doctissimus Regens Valenzuela in cons. 63. num. 17. & in cons. 60. nu. 4. Magon. in decis. Florent. 35. num. 28. Mantua singul. 37. Socin. reg. 375. limit. 2. Anton. Gabriel commun. conclus. tit. 6. titulo de regul. iur. concl. 2. nu. 66. Gayllus pract. obseruat. lib. 2. obseru. 120. nu. 8.

Hinc est, quod pecunia perueata ex fundo 107 dotali, non est restituenda statim ad instar fundi dotalis, sed post annum, soluto matrimonio, l. cum in fundo. §. si fundus, ff. de iure dotium, quem text. Roman. in sing. 228. dicit esse notabilem, sicuti nec pretium redactum

datum ex feudo, est feudale, neq; res ex eius pretio empta feudales sunt, nisi id expresse fuerit actum, *Io. Vinc. de Anna in sing.* 104. & *Andr. in verb. & plautrorum, qua sint regalia. nu.* 58. dixit, quod pecunia redacta ex feudo, non est feudalis.

Ex conclusione iam supra firmata, quod hoc feudum sic simpliciter emptum, non potuit, nec potest subrogari primogenio absque Regio assensu, resultat secunda questio.

An vocati in fideicommissio predicto pro pretio peruento ex fideicommissio, quo feudum fuit emptum, habeant actionem ad feudum pro pecunia predicta recuperanda.

Et in hoc duz adsunt opiniones Modernorum, qui antiquos referunt.

108 Prima fuit eruditissimi *Consiliarij Fabij de Anna in cons.* 4. à nu. 15. vsq; ad 32. qui tenet, quod pretium quo emitur feudum, non est onus feudi, nec occasione feudi, sed tantum est onus feudatarij extra feudum, & ideo si non interuenit assensus in obligando feudum pro hoc pretio, remanet onus in hereditate emptoris, & respicit totum eius patrimonium hereditarium, & non feudum, quia solū interesse voluntatis Domini facit cessare obligationē super feudo, vt per *And. de Iern. in l. Imperialem, & probat text. in cap. 1. in fine, de fratribus de nouo benef. inuestitis*. Longè enim differt dispositio bonorum allodialium à dispositione feudorum, in qua non sufficit consensus contrahentiū, sed requiritur assensus tertij, qui est Dominus, *Camer. in d. l. Imperialem, fol.* 24. lit. S. colum. 4.

109 Altera, & secunda fuit opinio *Regentis de Ponte viri versatissimi, ac doctissimi in decis.* 4. in qua decisum refert, quod si feudum fuit emptum cum pecunia creditorum, cum speciale pacto, vt cum ea ematur feudum, tunc debet vendi feudum, vt super pretio satisfiant isti creditores de pecunia, quorum fuit emptum feudum, & sic secundum istam opinionem, videtur quod primogeniti, qui erunt vocati in fideicommissio, si non sunt successores, & heredes de vocatis in linuentione huius feudi empti ex pretio predicto possent agere ad vendendum feudum emptum cum pecunia fideicommissi venditi, etiam contra Fiscum, ad quem feudum deluoueretur per lineam finitam, & ita videtur tenere idem de *Ponte in alia decis.* 34.

Attamen ista secunda opinio militaret, quando feudum fuisset expresse emptum cum pecunia fideicommissi (quod non est in casu nostro) & in iure prima opinio est verior, vt probarem, si tempus permetteret, & potis-

simum ea ratione, quia licet feudum ematur cum hac pecunia, & cum ea acquiratur, non per hoc Domino preiudicatur, qui feudum liberum habet, in vno enim casu tantum posset preiudicare Domino, si hæc pecunia, qua feudum emitur, solueretur alijs creditoribus, qui habebant obligatum feudum cum assensu, & cederent eorum iura cum assensu, tunc enim feudum transit affectum cum opere predicto, & cum sua causa *Cape. in inuestit. sub tit. feudorum deuolutiones, vers. hypotheca, fol.* 159. & *Io. Franc. de Ponte in decis.* 4. nu. 28. quoniam Domini assensus sibi preiudicat in obligatione, *Andr. in §. quid ergo, nu. 5. de inuestit. de re alien. fact.*

Possent enim euenire casus, quod successor, & possessor istius feudi (quod non potest haberi, nisi cum qualitate hereditaria) obligaret alijs creditoribus cum Regio assensu, & tunc isti secundi creditores cum assensu prefererentur primogenitis, & vocatis in fideicommissio predicto, qui venirent pro pretio quo feudum fuit emptum, & dubitari non posset, quin prefererentur creditores cum assensu.

Merito concludendum est, etiam respectu huius secundi capitis, pretium non posse intelligi subrogatum loco rei alienate, & fideicommissio subiectæ, sicuti non est subrogatum corpus feudi loco pretij predicti, vel rei alienate.

110 Et successivè vocati in fideicommissio possunt agere etiam viuente possessore maiore, pro re subiecta fideicommissio vendicanda, vt per DD. relatos per *Fabium de Anna in cons.* 11. vol. 1. & *cons.* 126. vol. 2. idemq; testatur *Gaspar Thesaur. quest. forens. tit. 2. quest.* 84. à num. 4. vsq; ad finem. Non obstante, quod *Molina* ibi allegatus contrarium teneat, ex quo etiam si opinio *Molina* esset verior, limitatur per ipsum, quando adesset dilapidatio bonorum, *Ann. in d. cons.* 11. nu. 12. vt est in casu nostro.

Sed cum opinione *Anna* concludit *D. Card. Tusus in pract. lit. G. conclus.* 264. nu. 2. per DD. ibi allegatos.

Hæc currenti calamo scripsi 27. Februarij 1622. (salua correctione &c.)

Io. Dominicus Tassonus.

In hac materia subrogationis, quando possit vnum Castrum in locum alterius subrogari, perquire *Decian. in cons.* 27. ex quatuordecim dubijs vol. 1.

Et proseguendo materiam assensus, addo quod.

Fuit alias dubitatum in Regia Camera, num

num si Rex concedat alicui Equiti Hierosolymitano extero titulum Marchionatus, seu Comitatus super Terra per eum legitime nōminanda; sique prædictus Eques non habet Terram, sed eam vult postea emere in Regno, an requiratur alter assensus Regis super emptione prædicta. Dicebā, quod quando Rex concedit aliquid, censetur concessū omne id, sine quo actus explicari nō potest, l. 2. ff. de iurisd. omni. Iudic. l. 3. §. qui habet, ff. de seruitut. rustic. prædictor. cap. præterea, de offic. deleg. quinimō censetur concessa illa, sine quibus quid expediri potest sed non commodè, l. pen. ff. de usufruct. l. quicumque, §. si ei, qui ad vendendum, ff. de instit. glos. singul. qua est secunda, in cap. solet, de sent. excommuni. in 6. l. 3. §. qui habet ausum, ff. de seruitut. rustic. prædictor. vbi, qui habet ausum, iter quoque ad auriendum habere videtur.

Hinc est, quod concessio iure pascendi, venit etiā ius aquandi, pernoctandi, & lignandi pro vsu pastorum, vt fuit decisum per Regiam Camera[m] cum interuentu aliorum Consiliariorum in causa Vniuersitatis Altamuræ, cum Marchione Campanæ, & processus inde deuenierunt ad Sacr. Consil. in banca de Figliola, & sententia est in fol. 956. & inde subsequuntur alia decreta Sacr. Consil. sic declarantia. Et Lanarius facit consil. 83. sub hoc etenim verbo pascere, aquare, & pernoctare venit, toto titulo, C. de pascuis publicis, lib. 1. vbi tantum disponit, animalia pasqua sumant: per necesse intelligit de potu, & pernoctatione, ex ratione clara, quæ pro lege allegari potest, quando lex scripta deficit, cap. frustra, 8. distinct. cap. sanè, dist. 9. ex lege enim nature rationi parere tenemur teste Tullia 1. de officijs, & Lus. de Penna in l. 1. C. de pasquis publicis. lib. 1. & merito notabiliter dixit Bart. in l. ambitiosè, 17. ff. de decretis ab Ord. faciem. quod commissio arbitrio super statu pacifico Reipublice, ceterum etiam concessa potestas compellendi ciues particulares ad concordiam.

Ergo dū Rex Religioso isti cōcedit titulū super Terra denomināda, censetur concessisse facultatem, & potestatem ad eam absq. alio assensu Regis emendam, sed sufficit assensus Proregis. Eo fortius, quia Regis conditio non sit deterior, sed melior in habendo plures exteros subditos, & ideo ad augmentum feudi faciendum non requiritur assensus, Andr. in cap. 1. num. 8. de capit. Corradi. & eo fortius, quia concessio facta fuit pro seruitijs Militi strenuo, quo casu etiam tertio præiudicari potest, vt dicemus infra hoc vers. 4. obseru. 5. nu. 40. & seq. & secundum

prædicta fuit in Regia Camera conclusum. 111 Assensus Regis multis in casibus non requiritur, vt habes per Afflic. & Ursill. in decis. 119. num. 7. vbi si pater exheredat filium, an possit vendere extraneo, si filius est ingratus, & feudum esset nouum à patre, acquisitum, & in constitut. Regni, Si quis Baro. cum seq. puta in constitutione dotarij, vel pro ipsius obligatione, Campagna in in cap. Regni. mulier dotarium, num. 19. per constit. Regni licentiam, nec etiam pro obligatione feudalium in dotem datorum, secundum Regni cap. humanitatem. 157. in fine.

Et sic etiam in constitut. Fratribus; quæ dat licentiam fratri de dando feudum pro dote sororis, sed prædictam constitutionem esse correctam quoad dationem feudi, tenet Camerar. in l. Imperialem, fol. 64. lit. H. & fol. 84. lit. F. Excidentia autem feudi etiam alienari possunt absque assensu, Andr. in cap. 1. §. final. in fine, an ille, qui interfecit fratrem domini sui, Fabius de Anna in consil. 51. vol. 1. vbi num. 4. fundat omnem alienationem in augmentum fieri posse absq. assensu.

Nec requiritur in constitutione Procuratoris in materia feudali, secundum Frecc. in 22. limit. ad constitutionem diua. memoria, in lib. 2. de subfeud. quem sequitur de Ponte in consil. 139. nu. 1. circa medium, volum. 2. sicuti nec requiritur in cessione in augmentum feudi, Camer. in l. Imperialem, fol. 15. litera O.

Nec etiam requiritur quando emphyteutica Filci dat rem emphyteoticam, l. 1. cum glos. C. de fundis patrimonialib. lib. 1. quod secus est in priuato, vt ibidem. In refutationibus autem feudorum immediatè successuris factis seruata forma pragmat. 20. de feud. nec etiam assensus requiritur, dummodo cum requisitis ibidem fiant: & infra dies quindecim in quinternionibus registrentur, vt ibidem. Aduerte tamen, quod si refutatio fieret retento vsufructu, & vtili dominio feudi, à Regia Camera non admittitur, Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 3. auctor. Baron. nu. 139. in fine, fol. 319.

Et similiter, quod assensus non requiratur in obligatione feudalium pro dotibus, & antefato, & alijs contractibus dotem concernentibus ad beneficium mulierum Neapolitanarum, quia habent assensum Regis Catholicici, vigore Capituli Neapolis, vt latè per Camer. in l. Imperialem, fol. 52. lit. Q. quo in loco dicit, in subsidium venire assensum hunc, & idem dixit in fol. 93. lit. M. sed contra eum tenet Regens de Ponte in consil. 28. num. 5.

suatudo, quod capitulum prædictum extendatur ad subfeuda, nunquam fuit in vfu, cumque semel fuisset positum in vfu in anno 1530, & præctica assistentia, statim sententia fuit declarata nulla per Sacr. Cons. vt per *Frecc. in d. quæst. 4.* ex ratione, quia priuilegium concedentis, non debet inducere aliquid ultra concedentis intentionem, *pragmat. 15. de Baronibus.* & ex his fundatum esse credimus, quod Rex assensum prædicti Capituli ad subfeuda Baronum extendi noluit.

Nunc restat videre aliud assumptum, si Rex hoc facere potuit,

Dico, si potuit, non secundum potestatem absolutam, sed secundum potestatem ordinariam, quia est verum, quod Rex vti patet patris, secundum *Senes. in primo de clementia*, debet omnia facere cum consilio sapientum, *Hester. 1. & Regem. 3. c. 12.* quo casu est subditus legi, vt quilibet alius, quantum ad vim directiuam legis, *Andr. in cap. 1. sub num. 79. de Capit. qui Cur. vend.* & merito non præsumitur præiudicare iuri tertij, *l. nec Ausi. C. de emancip. liber.* nec velle derogare legibus, *l. si quando. C. de inoffic. testam.* est enim equalitatis, & iustitiæ amator, *l. final. vers. equalitatis, autb. de nõ oligem. 2. nubent. maior.* ergo dum erectio, deuolutio, obligatio, & alienatio feudi plani, & de tabula spectat ad Baronem, vt supra fundauimus, si Rex auferret ius competens Baroni, esset contra ius naturale, quod gentium est, *l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. l. fin. in fine. C. de pact.* facere enim legem, quæ esset contra ius, non dicitur lex, quia est iniusta, & irrita, vt fundat *Andr. in cap. 1. num. 30. de Capit. qui Cur. vend.* merito dixi, quod non potest, quia non dicitur posse, quod cum peccato, & contra legem potest, & ideo quando dispensat, vt bona fideicommissa subiecta alienentur, non facit vi legis, sed vi rationis, secundum *Couer. variet. resol. lib. 3. cap. 6. in fine.*

His sic indubitanter firmatis, secundum veros terminos assensus, & gratiæ Regis, & naturam subfeudalium, patet, quod toto celo aberrauit, *Petrus Garzia in sua decis. extranag. 56.* quæ sua notabilia sunt, & non decisionem, quæ loci eius est contradicere doctrinæ eminentissimi *Frecc. in d. quæst. 4.* imò potius decisioni Sacr. Cons. sed quod à principio aberrare cepit, dignentur Domini Iudicantes, eius dicta perpendere.

Primo enim affirmat, quod *capit. 20. Regis Catholici*, loquitur circa restitutionem dotium cum antefato; & hic est manifestus error, nem in *d. cap. 20.* verbum nullum de antefato, imò ex quo iste assensus (licet lo-

quatur de dote) ad antefatum non fuit expressus, & ideo opus fuit specialiter impetrari gratiam, & assensum pro antefato, vt in *cap. 14. de anno 1539. fol. 105. in capitalis Neapol. & in pragmat. 8. de feud.*

Secundo, *Garzia* mouetur ex regula, quod indefinita equipollēt vniuersali: sed respondetur, regulam prædictam procedere in civilibus, non in feudilibus, imò procedit in habentibus eandem naturam, & nõ in diuersis, vt sunt diuersa feuda quaternata, à feudis planis: fundat enim se *Garzia* in doctrina *Cambr. in fol. 53. lit. I.* sed *Cambr.* ibi, differentiam facit inter regulas feudales, & iuris civilis, & canonici, & firmat, quod extensio assensus ad expressa tantum tolleratur, quinimo in *fol. 52. lit. Q.* tenet *d. cap. Neap.* in subsidium venire, sed *Anna in allegat. 115.* pro, & contra decisum refert, & *Regens de Ponte de potest. Prærog. fol. 246. num. 13. & seq.* tenet non venire in subsidium.

Tertio, mouetur ex doctrina *Cambr. in fol. 53. lit. E.* vbi asserit, quod d. Capit. non considerauit hunc, vel illum casum, sed ne mulieres remaneant indotatæ, ex quo Rex cogitauit, quod ius vult, ista sunt verba *Cambr.*

Sed quæso attendatur responsio,

Cambr. ibid. fol. 51. lit. S. & F. incepit disputare quæstionem, si Cap. Neap. extenditur de feudo patris ad feudum emptum per filium, & concludit, quod non, quia separatorum, separata est ratio, & assensus cum vna qualitate non extenditur ad aliam; inde sequitur disputare aliam quæstionem, si in annexis extendatur dictum Capitulum Neap. puta ad interesse dotis, vel ad assicurationem dotis, & concludit, quod tunc reputatur vt vnum, quia qui promittit dotes, promittere videtur interesse, & assicurationem, & tunc ex mente comprehensiuam extenditur ad dictos casus, ex ratione, ne mulieres remaneant indotatæ, vt in *d. lit. E. fol. 52.* sed quando vult probare, si extensio fit ex diuersa causa, puta de dote ad donationem propter nuptias, dicit, quod non, *fol. 53. lit. P. & Cambr. in locis supra citatis, d. fol. 86. lit. Q. usque ad lit. R.* expresse tenet, quod Cap. Neap. non habet locum in subfeudis, quinimo idemmet *Garzia* videtur sibi contrarius in sua *decis. 73.* in qua concludit, quod *capit. Regis. ex præsumptuosis*, nõ extenditur ad subfeuda, ex ratione, quia illud Capitulum fuit factum in fauorem Filci, & non Baronum; quomodo ergo vult modo extendere Capit. Neap. loquens de feudis possessis per Regiam Curiam, ad subfeuda contra Barones?

Quarto, dicit *Garzia*, quod feudum quaternata.

ternatur potest refutari Regi sine consensu Baronis, hoc argumentum est diuersum in casu nostro, ex quo sumus in feudo plano, & de tabula, vt supra notauimus.

Quinto, dicit, quod assensus predictus, dum referuat iura cuiuslibet, vt sint salua, intelligitur de creditore, qui prius habuerat assensum cum hypothecca; sed respondetur, quod hoc non militat, poterat ne Rex praeferre dotes posteriores, creditoribus cum assensu hypotheccarij anterioribus, Respondet Garzia? Rex dum referuauit iura alterius cuiuslibet, fecit, vt semper facit Rex iustissimus, qui nunquam iuri tertij praeiudicare intendit, vt supra fundauit, idemmet Garzia in suo dicto 362. tenet, quod Princeps, & si est legibus solutus, quando res facit cum consilio sapientum, secundum leges astringitur.

Sexto, dicit, quod Barones fuerunt praesentes, & per tacitum consentum sibi praeiudicauerunt, & postea sibi est contrarius, quia 133 subdit, quod requiritur assensus verius que. Sed responsio est facilis, quia praesens, & tacens, nunquam sibi praeiudicat, nisi specialiter sic vocatus ad illum actum, *glos. in elem. 1. in verb. praesentia, de baptismo*, & sic punctualiter tenet *Camer. in l. imperialem, fol. 66. lit. T.* & plenius Garzia in suo dicto 100. affirmat, quod confessio facta parte praesente, & non acceptante, non praeiudicat.

Septimo, & tandem dicit, quod si emphiteusis a secundo emphiteuta alienaretur, assensus primi Domini requireretur, & per consequens, &c. Sed hoc est nimis distans a regulis feudaliibus; indubitata est enim conclusio, quod in alienatione, vel obligatione 134 feudi secundum quid, requiritur assensus Regis, & Baronis, in alienatione vero seu diuini, & de tabula, requiritur assensus Baronis tantum, vt late per *Camer. disputantem haec quaestiones in l. imperialem, fol. 63. col. 1. 2. & 3. & proprie lit. O. & seq.* & ratio est, quia Baro est dominus subfeudatarij, & non Rex, ita *Camer. fol. 67. lit. E.*

Confutatis praedictis argumentis Garzia, vt supra vidimus, corruunt, & similiter considerationes factae per partem aduersam 135 quod *Civit. Neapol.* fuit extensum ad bona feudalia loceris, quia respondetur, quod ad illud extendendum ad bona loceris, tunc necessarium supplicare de nouo ex speciali gratia, vt in *cap. 1. de uniu. 1536. in Cap. Neap. fol. 105.*

136 Secundo videtur argumento, quod Capitulum Neap. extendatur ad feuda titulata, vt per *D. de Ponto de potest. Prorog. fol. 151. n. 16.* vbi tenet contra *Frec.* aliter dicentem

in *lib. 3. de subfeud. in tit. differ. inter feuda regal. titul. & alia, differ. 2. num. 6. fol. mibi 427.* inferens ex hoc, quod *Frec.* habet contradictorem in suis opinionibus; sed salua pace *D. de Ponto*, decipitur in refellendo doctissimum *Frec.* cuius opinio est adeo vera, & fundata de iure, quod fuit necessarium in anno 1540. specificè supplicari, vt Capitulum predictum extendatur ad feuda titulata, vt est videre in *cap. 7. fol. 128. ater. in fine*, in *Privileg. & Capit. Neapol.* ergo optime fundavit *Frec.* ibidem secundum trameses iuris, & si postea non allegauit predictum capitulum 7. fuit, quod sua scripta in *lib. 3.* fuerunt tipi tradita post eius mortem, quae fuit de anno 1564. vt est nota (per integerrimum, & optimum Virum Consiliarium Caesarem *Frec.* eius nepotem, qui in anno 1607. fuit creatus Consiliarius, & in anno 1622. ex hac vita secessit cum maximo damno sui Patrimonij, scilicet eius integritate.) Et illud, quod dicit *D. de Porpe ibidem*, quod sic hodie iudicatur, procedit ex *d. cap. 7.* & ex gratia speciali, & non de iure.

137 Tertio dicit, quod Rex per dispositionem particularem non potest disponere de subfeudis, sed per viam legis, seu statuti, vti que potest; puta restringendo, vel ampliando successionem in feudis. Sed quae aduertant Domini, nam pars aduersa in hoc consistit veritatem, dum dicit, quod Rex per dispositionem particularem non potest disponere de subfeudis. Haec supplicatio Civitatis Neapolis non ne est actus particularis, & gratia simpliciter petita a civibus Neapolis tantum negari non potest, quae sic, quomodo ergo potest extendi, quod fuit facta per viam legis, fuit enim gratia particularis concessa ad petitionem, & importunitatem partis, ergo bene consistit pars aduersa, quod per dispositionem particularem super subfeudis, Rex non potest disponere, semper enim, quod ex gratia particulari Rex aliquid concedit, non extenditur ad subfeuda, vt diximus, non extendi reuocationem concessam per *constit.*

138 Regni constitutionem diuina memoria, nec capitulum ex praesumptuose. Imo quando Rex vult per legem generalem statueri, vt extendatur ad Barones, expressè hoc dicit, vt fecit in successione subfeudorum, vt in *constitut. vt de successibus, in princ. bi. vel ab alijs*, & sic patet, quod non bene dicit pars aduersa, quod dicta constitutio extendatur ad subfeuda, quia extenditur, ex quo expressè dixit, *seu ab alijs* (licet *Andr. in fine dict. constit. vers. in omnibus apertim*, teneat, quod dicta constitutio non procedit in feudis planis, & de tabula) simile etiam facit Rex in gratijs.

eur, vt per *Reg. Moks in decis. 86. & Minad. in constit. in aliquibus, vers. 3. noto, nu. 36. fol. 107.*

Nec dicatur, quod in assensu prærito super venditione facta per Antonellum Bonacursum (cuius originariam concessionem non habemus) Philippo de Bernaudo, videatur assertio, requiri seruitiū personale, quoniā in eo est videre, vt possit seruire per substitutum, etiam si Vicarius Generalis ibi accederet, & reddat rationem, quia et si nomen officij mutetur, non tamen mutatur eius effectus, vt in fol. 801. vol. 1.

His sic indubitanter firmatis.

Non obstant disputata per *D. Frecciam in quæst. 50. & seq.* quod fœmina in officijs non succedit.

Quoniam (vltra quod non loquitur de officijs concessis pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, vt est in casu nostro) ipsemet *Freccia in quæst. 50. nu. 7.* limitat conclusionem prædictam, quando fœmina haberet officia ex successione antiquorum, vel quando Priuilegij forma pro fœmina est clara, & aperta, & contra se non habet obstaculum iuris communis.

Quæ duæ limitationes in casu nostro sunt claræ, nam Antira habet hæc officia ex successione antiquorum, idest ex Piro Patre, & ex Io. Auo, & successione Laudomiz, & Portiz eius neptum, vltimo loco mortuarū ipsa supersitite.

Ac ex priuilegijs, cū potestate substituenti pro hæredibus, & successoribus in perpetuum; sed tam de iure communi, quam de iure Regni fœmina succedit, (vt supra fundauimus) ergo *Freccia* est pro nobis. Quinimo idem *Autor in quæst. 58. vers. oblat, fol. 259.* admittit pupillum, & infantem succedere in officijs, quando aperto iure succedunt, & per substitutum seruire possunt, & similiter in *quæst. 56.* dum disputat si pro hæredibus facta est concessio, an ad omnes hæredes transeat, concludit, ad omnes hæredes transire, quando Rex dedit pro hæredibus, per *text. in l. in annalibus, C. de legatis.* succedunt enim in tali officio sicuti in iurisdictione secundum *Lanar. in d. conf. 59. nu. 33.* quia concessio officio pro hæredibus, mutatur natura ipsius, & reale ius residens penes Regem est in concessionarios, & eius hæredes translatum, secundum *D. de Ponte in decis. 28. num. 620. vers. sed si supra.* At non in burgenfaticum, sed in feudum, quia quando Rex voluit dare in burgenfaticum dixit, vt est videre in concessione facta per Regem Ferdinandum ipsimet fratribus de Bernaudo, dum in anno 1487. concessit baiulatio-

nem Montis Alti, (quæ etiā est de membris feudi Calabriz, vel de regalibus) & fuit concessa expresse in burgenfaticum, vt in *fol. 778. vol. 1.*

Et hæc quatenus officia prædicta vel mēbra feudalia Ducatus Calabriae considerarentur.

Quatenus verò de regalibus essent iudicata.

Et tunc dico, quod Antira de Bernaudo, quæ in tertio gradu erat tēpore mortis Laudomiz, & Portiz eius neptum, vt supra in arbore, omnino successit, tam inspecto iure communi, quam iure Regni.

De iure communi est indubitatum, talia regalia extendi ad fratres, & nepotes, ac cōsobrinos, *cap. 1. de feudo Marchia, vbi glos. in verb. consobrini.* dicit in infinitum, licet cōmunis opinio sit vsque ad septimum gradū, & *Andreas ibi num. 6. circa finem,* intelligit de benefic. i. officio, prout etiā sentijt *Freccia in lib. 3. de subfeud. in 2. formula, nu. 27. fol. 1. & de Ponte in decis. 28. nu. 5. & 6. ibi, beneficio, idest officio.*

Sed quicquid sit de hac successione gradus, quæ ad nos nō pertinet, quia Antira est in tertio gradu, nulli dubiū esse poterit, quin non succedat ex omni iure, *cap. 1. §. 1. de success. feud. & cap. 1. de feudo Marchia, & cap. si quis miles constit. feudal. Lothar.*

De iure Regni (cui est attendendum in istis successionebus regalium, & officiorum, esse *Peregrino de Iure Fisci, lib. 1. tit. 2. nu. 102. fol. 30.*) licet per *constit. Regni. scire volumus,* est coarctata alienatio regalium absque Regio assensu, vt ex ea est videre, attamen quoad gradum successionis non loquitur, & *Frecc. in lib. 2. de subfeud. fol. 258.* affirmat, non reperiri legem quoad officij successionem. Ergo ad interpretationem Prudentū Regni est recurrendum, *Assenim in constitut. ea, quæ ad speciale decus, num. 10. circa finem,* dicit, quod licet officia sint personalia, attamen si conceduntur cum utilitate pro se, & hæredibus, appellatur contra. Et sicut militia, *Frecc. verò in lib. 3. de subfeud. in 2. formula à nu. 25. vsque 30. fol. 401.* declarat, quoad regalia, quæ non sapiunt, aut minuunt coronam, prout est in istis officijs, quod si in priuilegijs regalium concessionū fit mentio generaliter, transeunt ad omnes, per *immunitates generaliter, ff. de iure immunit. vt ibidem nu. 26. in fine;* & inde sequitur, *Regalia sunt ad hæredes sanguinis transtoria, & personalia non sunt, rei natura non repugnat, ita quod quando donantur, non est priuilegium iudicandum, sed beneficium, eo magis si non conceduntur ea, quæ*

non

non concernunt coronam, & eius supremam potestatem, prout est leges condere, monetam cudere, & de crimine laesa Maiestatis cognoscere, & similia. Alia verò, quae non sunt de eodem gradu, & veniunt de generali formula privilegiorum, veluti concernentia utile dominium Baronis, flumina, decursus aquarum, Collecta Sancta Maria, merum Imperium, & alia, quae Rex habet in Castro, ut ibidem num. 28. & inde sequitur, Quando donantur in feudum, assumunt naturam feudalem, & de illis iudicamus prout de quolibet vero feudo, & ita iudicat Regia Camera quādo functiones fiscales (quae sunt poenae civiles, & vires Regum) conceduntur in feudum: fin- verò non conceduntur in feudum, in omnibus alijs non expressis, retinent naturam priuilegiatam, ut ibid. nu. 29. & inde sequitur nu. 30.

Et hodie ista regalia ad descendentes transmittuntur, hanc sumpsere naturam, ut omnes descendentes habeant non ex mala usurpatione, sed ex bona, propter legem, quae super hoc edita est, & facta sunt transmissibilia, sicuti alia feuda.

Ecce quod ista regalia sunt transmissibilia, ut alia feuda, & lex (de qua fit hic mentio) debent intelligi de constit. ut de successioneibus, in qua datur successio de patruo ad nepotem, & è contra, & sic semper fuisse interpretatam Constitutionem illam testatur doctissimus Rouitus in pragmat. 6. de feudis, & latè Andr. in d. constit. in verb. filij autem fratrum, verf. contrarium, & ibi Barthol. de Capua in verf. quero, & in verbo non succedunt, ubi declarat, quod nepos succedit Patruo, vel Amita, & è contra excluso Fisco, idemque tenet Afflic. in d. constit. num. 11. & in dec. 293. quos sequitur Anna in repet. cap. 1. de vassall. decrepita aetatis, num. 85. fol. mibi 78. ubi etiam num. 91. & 92. affirmat, quod nepos succedit Patruo, & è contra, & idem est in Matertera, & Amita, & in successione Gabellae molz fuerunt admissi illi de Iesualdo filij Catherinae Ferrellae ad successionem Materterae Lucretiae Ferrellae vna cum Comite Muri earum Auunculo, ut testatur Minadous in consil. 12. & 21. Georgius in allegat. 30. & Amatus in consil. 78. & sic esse in filia sororis testatur Barthol. de Capua in verf. quae numquid, fol. mibi 251. colum. 2. circa finem, in d. constit. ut de success. & per capit. Regni consiastantes, fuit extensa successio ad sororem, & per pragmat. 5. 9. 10. & 18. de feudis, successio fuit extensa ad quartum gradum, per l. 1. §. quarto gradu, ff. de gradibus.

Sed Antira de Bernaudo descendens ex prijmo acquirente extat in tertio gradu, ergo

omnino succedit claro, & aperto iure, teste Regente de Ponte in repetit. cap. 1. de success. feudi, lectio, 12. num. 25. & 33. fol. 110. post suas decisiones posita, & remedium cap. ex praesumptuosa, per Regium Fiscum intentatum villo modo potest adaptari contra eam, & successiue nec cōtra ipsos de Ciaccio eius descendentes super dicta medietate tertiae partis per eos praetensa.

Et haec quoad duo motiua D. Fisci Patroni, quatenus exclusionem Antirae, & successorum praetenderet, ut videtur perpendere in suis Allegationibus ut supra.

Quo verò ad exclusionem D. Didaci de Bernaudo facilis erit Responso, tam quo ad ordinem, quam quoad iustitiam.

Quoad ordinem, dixi, quod iam est processus compilatus super petitorio cum Ioan. Maria, & post eius mortem prosequutum iudiciū cum eius filio naturali instituto herede, & ideo petitorium est expediendum, ad tradita per Bart. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 36. & 37. ff. de acquir. poss. & quando in iudicio petitorio & possessorio omne ius est deductum, vnica sententia est determinandum, cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet. & cap. cum dilectus, eodem titulo, & l. fin. G. de ordin. cognit. ibi, An ante decidi status conuenit causam, atque ita praebere directorum negotiorum (si res exegerit audientiam.) Nec dicatur fuisse prouisu esse procedendū in causa possessorii.

Quia notum est Dominis, non fuisse, nec esse eorum intentionis, non expedire petitorium, & Deo auspice, viuunt Artifices, & ita declarant, agitur coram Principe, coram quo fatuum est querere de ordine iudiciario, & positiuo, siue de petitorio, siue de possessorio, nam coram eo de vtraque debet cognosci, ut fundat Menoch. in consil. 2. nu. 190. & seq. lib. 1. sicuti & coram arbitro Bald. in consil. 496. num. 2. lib. 1.

Quoad iustitiam D. Didacus est Clericus Sacerdos, & licet in his concessionibus adfit potestas substituendi, quo casu Clericus feudum retinere potest, secundum Capyc. decis. 31. num. 1. & Minad. in consil. in aliquibus, verf. tertio noto, num. 56. fol. 107. Attamen adest clausula, ut Possessor compareat in Regia Camera, & iuramentum fidelitatis, & de officio ipso bene, & fideliter exercendo, & exercere faciendo, fol. 131. vol. 1. sed Sacerdos non potest tale iuramentum praestare; Ergo ex natura rei excluditur, Bammacar. in repet. cap. 1. de vassall. decrep. aetatis. nu. 125. fol. 76. & quod hoc fidelitatis iuramentum reddat Clericum omnino incapacem, tenet Artin. in cap. in presentia, col. 15. de probat. & pug.

& punctualiter dixit *Angel. in conf. 237. nu. 2. per l. 1. §. familia, ff. de public. & per l. 1. ff. si famil. furturn fecisse dicatur, & l. 1. ff. de nau. famo.* substituentiq; imputaretur, si ministros suspectos substitueret, & crearet, *l. ex facto. 31. ff. de negotijs gestis.* & punctualis est *text. in l. nam & si seruus. 22. ff. de negot. gest.* & *Regens Constantius in l. 60. C. de decur. num. 57. fol. 153.* sed Clericus non posset puniri criminaliter de culpis, & defectibus sui substitui, nec tale iuramentum prestare poterit, ergo ad hoc officium possidendum non debet admitti, *cap. 1. de Milite vassal. qui arma bell. depos. vbi Andr. Bald. & Afflict.* quia miles seculi definit esse, qui est effectus miles Dei, & ulterius Don Didacus non venit, vt hzres Ioan. Mariz, non ex testamento, imò contra testamentum Io. Mariz, non cum pura, aut simplici donatione, sed cum inualida, reuocata, & annullata pluries, & pluries per Io. Mariam.

Et quod prius vti vocatus in fideicommissio factio nulliter sine Regio Assensu, postquam in ea adsunt infra scripta verba.

Gio. Maria afferisce, che possede la metà dell'Officij como herede di Gio. Maria suo Padre, e del quondam Pirro de Bernaudo, & altri suoi antecessori signanter in virtù del fideicommissio olim fatto, e disposto per detto quondam Gio. Maria, e Pirro, & altri antecessori.

Perciò con la presentia del Signor Duca di Bernaudo suo nepote legitimo, & immediato successore in vigore di detto fideicommissio, il quale Signor Duca vecchio si toglie di mezzo, e non volendo acquistare detto fideicommissio à fine, che la donazione habbia il suo debito effetto à beneficio di esso D. Francesco moderno Duca, e di D. Dieco di Bernaudo, li quali restano legitimi, & immediati successori in detta metà d'officij, da mò esso Gio. Maria liberamente dona donationis titulo irrevocabiliter inter viuos, cede, renunza, trasferisce, e refuta allì predetti D. Francesco, e D. Dieco la metà delli detti officij con la iurisdictione, emolumenti, & entrate, &c. come legitimi, & immediate successori, e tanto in vigore del detto fideicommissio, quanto per l'amor, che li porta: e così anco li cede, dona, e refuta tutte le ragioni, che le possino competere sopra la recuperatione dell'altra parte li compete sopra quello, che possede detto Signor Duca vecchio, che li spetta come herede del quondam Gio. Iacovo di Bernaudo figlio del quondam Pirro, fol. 301. & seq. vol. 1.

Vtiq; cessio ista per Io. Mariam facta lite pendente, & processu còpilato, & existente in expeditione causa declarationis validita-

tis, vel inualiditatis fideicommissi facti absq; Regio Assensu, fuit in euidente fraudem litis predictæ, & contra *c. Regni còuentus,* & absq; termino de eius validitate, vel inualiditate, decerni non potest, & super eius possessione iudicare, nil aliud esset, quam declarare validitatem, aut inualiditatem fideicommissi. Et eo fortius, quia Io. Maria per prius donationem irrevocabiliter fecerat Iosepho filio, licet nulliter absque assensu super istis officijs. Et ulterius D. Didacus contrauenit pretenzæ suæ donationi, stante conditione in ea appositæ reservationis vsusfructus durante vita Io. Mariz, & in casu contrarij donatio sit nulla, *fol. 845. vol. 1.* sed in contentum dicti pacti pretenditur fuisse receptam aliquam quantitatem pro officio, *fol. 753. ater. vol. 1.* ergo nulla *Cornelius conf. 90. nu. 1. vol. 4. cap. verum, de condit. appof. Peregrin. confil. 77. num. 7. vol. 3.* nec vnquam D. Didacus habuit possessionem, nec in vita Io. Mariz, quoniã pretenza donatio fuit cù reservatione vsusfructus, nec post mortem Io. Mariz, quia Fiscus fecit sequestrum, vt bene fundatum est in nota facti pro Regio Risco, nec allegare potest pro eo, *text. in l. quisquis. 28. C. de donat.* quia non procedit in feudis, *D. Rouitus in prag. 4. num. 13. de feud. post Frece. ibi allegatum,* quando non adest assensus: & in officijs possessio capitur per iuramenti prestationem, *de Ponte in conf. 136. num. 52. & 53. vol. 2.*

Merito omni iure speratur ex circumspicione DD. Iudicantium fore providendum, vt expediatur prius causa Petitorij, ex cuius exitu omnia silent, vel vnico còtextu cognosci de Petitorio, & Possessorio. Aut saltem fore decernendum medietatem tertij partis spectantis ad ipsos Fratres de Ciaccio legitimos, & immediatè successores, stare in suspensio, donec causa petitorij determinabitur.

Et ita supplicant Doctissimis DD. Iudicantibus, alias in infinitum tenderet ista lis, quæ iam per 35. annos vigeat.

Cætera suppleant, &c. Neapoli die 5. Februarij 1629.

Io. Dominicus Tassonus.

Post hæc vero scripta, dum causa ista inter predictos erat in eisdem terminis determinanda, comparuerunt Ioseph de Bernaudo hères institutus à predicto Io. Maria, ac eius filius naturalis legitimatus, sed non ad officia, & donatarius cum donatione irrevocabiliter inter viuos, sed absque assensu, & petebat immisionem vigore *l. fin. C. de edict.*

Diui

Diui Adv. tollent, Superuenerunt etiam Pro-
nepres predicti Io. Mariae ex sorore, similiter
immissionem pretendendo, & officia ad ip-
sas spectare dicebant; Instabant & Credi-
tores (quos strenue defendebat Tiberius
Diamatus inter primarios Aduocatus, &
etiam Creditor, pretendendo ipsos in pos-
sessione esse, stante sequestro, licet ei obstat
videatur *text. in l. 3, §. sed si super, vers. catu-
rum, ff. uti possid.*) pro venditione bonorum.

Tandem facta relatione per Regiam Ca-
meram in Collaterali Concilio eum inter-
uentu Eximiorum Consiliatorum adiu-
torum Marcelli Marciani, & Thomae de
Franchis, referente D. Mattheo Casanate,
eiusdem Regiae Camerae Praesidente Hispano
lepidissimo, ac doctissimo Viro, die 22. Iunii
1630. *Fuit pronisum, quod infra quatuor
dies audiantur omnes interesse pretendentes
tam super possessoria etiam ordinario, quam
super petitorio: & interim officia in actis de-
ducta sequestrantur penes tertium, & fru-
ctus liberentur Creditoribus.*

A decreto isto reclamauerunt predicti
D. Didacus, & Ioseph de Bernardo, & recla-
mationi predictae inharruit Regius Fiscus, &
iam pendet reclamatio propediem expe-
dienda.

Nouissime autem in luce prodire *repetiti-
ones feudales D. Io. Antonij Lanarij*, quas
accuratissimis additionibus ditavit eius me-
ritissimus nepos Fuluius Lanarij Aduoca-
tus primarius, qui diu praedictis Bernardis
patrocinavit, & in *add. ad c. 1. de success. feud.
fol. 276. & seq.* eius sententiam aperit, super istis
officijs fideicommissum fieri posse absque
assensu: sed ex exitu supradicti decreti, & ex
superius allegatis contrarium de iure fieri
credimus. Aliasque referre responsiones es-
set superfluum, quod semper auferimus: at-
tamen quia adhuc causa pendet, praetercen-
dum non erit ad duo principaliora assumpta
ibidem descripta respondere, quatenus ta-
men ad defensionem iustitiae predictae causa
attinet.

Primo enim habetur ibi, *Consiliarium
Georgium virum quidem acutissimum in
repetit. feudal. cap. 54.* pro sua opinione
sensisse, & aperte votum suum non decla-
rasse, ad reculationem euitandam. Sed que-
so ne pigeat illum videre à *numer. 32. &
sequent.* ait enim ibi, nullam valere disposi-
tionem, quae proprietatem saperet, nec in
officio, nec in feudo, imo plus in officio, sub-
ditque in *nu. 33.* hoc procedere in officio sine
iurisdictione, & in *num. 34.* firmat, super re-
galibus dispositionem ullam valere sine as-
sensu, & hoc procedere, siue illa possidean-

tur in feudum, siue in allodium, ut ibidem
num. 37. concludit inde in *num. 53.* cum
his verbis, *Et sic mea interpretatio est magis
stricta contra contrahentes super officio, &
sic semper esse necessarium assensum quando
agitur de translatione, aut de constituendo ius
in re; & dubitando ibidem num. 54.* an vera
sit *Mariconda* opinio, ut super officijs possit
reuocatio fieri vigore *constit. Regni consti-
tutionem diuina memoria.* sicuti in feudis: ait,
veram esse *Mariconda* opinionem, assensum
requiri, quando de officio disponitur, sicuti
quando disponitur de feudo, ut etiam ibidem
num. 72. licet eam non approbat, quod re-
uocatio predicta possit fieri sicuti in feudis:
at Nos supra hic *num. 78.* *Maricondam* de-
fendimus per rationes ibi adductas: Ergo
quomodo clarius loqui poterat idem *Geor-
gius* in demonstrando assensum requiri super
officijs istis. Et licet in fine *d. cap. 54.* subdat
mentionem de hac causa faciendam, ad tenore
inuestiturae esse attendendum, & ad allegata
per utramque Partem, non aperiendo pa-
tenter votum suum, fuit ex quo erat ipse
Commisarius eiusdem causae, dum in Sacro
Concilio vigeat. Merito primum assumptum
quaquam esse credimus.

Aliud & secundum presuppositum est de
quibusdam exemplis, & praesertim de illo
Actuariatus Auerse, fuit n. eius Possessor Fa-
britius Garganus ad instantiam Fisci cita-
tus ad ostendendum eius Titulum, compar-
uit, & emptionem factam per eum ab illis
de Caracciolo concessionarijs exhibuit, &
fuit absolutus ab ostensione tituli; Sed facilis
est responsio, regula est, quod nemo cogitur
titulum suae possessionis ostendere, *l. cogi. 1. r.
C. de petitio. heredit.* hoc tamen fallit in Fi-
sco, qui contra possidentes feuda, vel regalia
citationes facit ad titulum ostendendum
ad tradita per *D. de Ponte de potest. Proreg.
tit. de regal. imposit. §. 6. num. 38. & seq. fol.
mibi 205.* sed est verum, quod in hoc reme-
dio extraordinario, ex quo feuda, & regalia
sunt possidibilia, & prescriptibilia, & subiecti
incapacitas non resistit, sicuti in spirituali-
bus imprescriptibilibus, sufficit citatum
allegare inuestituras veras, vel praesumptas
ad optinendum absolutionem ab hac Fisci
pretensione, ad tradita per eundem *de Ponte
loco supra citato. num. 36.* ita fuit in casu pre-
dicto, comparuit Possessor, & ostendit titu-
lum verum, vel praesumptum, id est emptionem
factam à Caracciolis concessionarijs,
& venditoribus iam in humanis agentibus,
& fuit absolutus à petita ostensione Tituli,
ylla praecedente instantia, si emptio sine as-
sensu valida, vel inualida erat, quia scante
super

superuientia concessionariorum nil ad Fiscum attinebat de validitate, vel inualiditate contractus.

Secundum vero exemplum, quod officium Aquariatus Nolæ collectis lubest, nec operatur: quia in officio isto iam membro feudali Ducatus Calabriae contrarium apparet, ut supra hic num. 66. *vers. quinto, & tandem fuit dictum.*

Tertium, & Vltimum exemplum de Gabella baiulationis Capuz processit vigore *l. fin. C. de edicto Diui*, ut etiam in hac causa in possessorio vigore *d. l. fin.* fuit bis iudicatum. Ergo exempla non obstant.

Sed si exemplis esset iudicandum, prout regulariter fieri non licet, *l. fin. C. quibus res iudicata non nocet.* quia res inter alios acta alijs non nocet, & quælibet facti alteratio mutat negotium, *l. ex plagio. 53. §. in eliuo, ff. ad l. Aquil. l. si vero. 65. §. de viro, ff. solut. matrim. non ne fuit pro nobis productum.* exemplum, inter Regium Fiscum, & Stratonicam Pistoiam, in Banca de Quinque, super officio vice Secreti Ciuitatis Catanzarij cõcessu per Regem Federicum pro se, & heredibus in perpetuum, ut punctualiter est in casu nostro, & per decretum Regis Cameræ de anno 1606. fuit declaratum feudale. Fuerunt etiam & alia producta exempla, quæ nõ repeto. Sed tantummodo non præteream officium Actorum Magistri S. R. C. per Ferdinandum Primum venditum in burgenfaticum in anno 1482. & in anno seq. 1483. fuit mediante Regio assensu per emptorem venditum, ut notauimus supra *vers. 3. obseru. 3. fol. 125. in 18. potest. Præsidentis.*

Liquet enim vndique vltimõ commercij nullumq; ius, aut dominij translationem super his officijs absq; Regio Assensu fieri posse. Et ita iudicandum fore speratur, etiam pro indemnitate Regis concedentis, nam alias ad eum res vnquam esset reuersura, quod Fisci priuilegia vetant, ut supra hic notauimus num. 83. *vers. sic. & ratio est, & sub num. 90.*

ALLEGATIO XIII.

Cumq; in materia fideicommissi super feudilibus, seu regalibus versetur, quæso ne pigeat etiam infra scripta perpendere: quæ in grauissima causa inter Illustrissimos Viros considerabam in questione. ut infra.

Filius primogenitus, & hæres bona allodialia sita in statu Ecclesiastico subiecta fideicommissõ, & primogenituræ ad beneficium

familia factõ vendidit: & ex pretio peruenit ex eis feudum situm in hoc Regno Neapolis emit: dubium euenit, num hoc feudum emptum in locum prædictorum bonorum venditorum subrogetur, adeo ut vocati in dicto fideicommissõ possint in futurum in possessione dicti feudi, iure fideicommissi reintegrari, ex regula generale posita per *Surd. in decis. 13. & Tiraquell. de retract. §. 3. num. 10.* quod res empta ex pecunia hæreditaria efficitur hæreditaria.

Pro clariori dilucidatione veritatis, essent prius perspiciendæ, & ponderandæ scripturæ tam fideicommissi, quam venditionis bonorum prædictorum, quam etiam emptionis feudi, & assensus, sed iam quod haberi non possunt, & factum ut supra præsupponitur: coactus scribere quid sentiam secundum facti prædicti seriem, dico quod.

Quæstio de qua agimus disputata fuit in terminis primo loco per *Melchior. Palaaz in tract. de maioratu, par. 1. quæst. 11. qui est tractatibus tom. 10. par. 1. fol. 357. & in n. 3. 101 in fin.* dicit, quod licet res empta, vel permutata ex pretio rei subiectæ fideicommissõ efficiantur fideicommissariæ, secundum *Ias. in cons. 231. lib. 2. num. 1. Capbal. consil. 281. num. 2. Paris. cons. 55. num. 67. lib. 3. & alios allegatos per Crauett. cons. 295. nu. 4. Surd. in d. decis. 15. nu. 18. & seq. Costam de remed. subsid. remed. 61. nu. 11. & 12. & Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. nu. 44. vers. alia est difficultas, per text. in l. Imperator. 72. §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 2.* Tamen hoc cum declaratione procedit, puta si diuersa ratio non adest, quia diuersa ratio pactum reformat, sicuti diuersitas rationis, facit reddi diuersum ius, *Specul. de test. §. 1. vers. quid ergo si dicitur, ad finem,* ac diuersitas personarum diuersam exigit medicinam, idem *Specul. de locato, §. 3. vers. ad euidentiã,* quæ primeus dispositioni adaptari possit, & quod ille, qui subrogationem fecit, liberam habeat potestatem disponendi de illa re cum solo suo consensu, ac libera voluntate absque alia solemnitate, ut ibidem per *Palaaz num. 5. & seq.* tunc militaret regula posita, quæ cum non concurrat in feudo empto, subrogatio ista considerari non potest quoad corpus feudi.

Secundo loco disputatur hæc quæstio per *Molin. de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 4.* vbi plures articulos resultantes ex hac alienatione declarat.

102 Concludit tamen Primo, alienationem bonorum subiectorum fideicommissõ esse nullam, ut ibidem num. 30. & dixerat supra in *lib. 1. cap. 16. num. 33.*

Secundo dicit, quod successores rem sic male

male alienatam, reuocare poterunt, & quo ad pretium, siue ad rem, ex pretio fideicommissi emptam, ius aliquod non habent, *d. num. 30.*

Tertio affirmat, quod si alienatio esset permissa, res subrogandæ non sunt emendæ extra Prouinciam, in qua res maioratus sitæ erant, sed in eadem Prouincia, vel in loco conuicino, si Prouincia esset lata; ne Institutoris maioratus deperiat memoria, ita in *nu. 13. & 15.*

Quarto, ponit questionem, quod si potestas vendendi rem fideicommissa subiectam data esset, & ut ex pretio subrogetur alia, an ista res emptæ censetur subiecta primogenio; & arguit ad partes, & tandem *nu. 27. & seq.* concludit, quod hæc res emptæ ex pecunia fideicommissi, subrogatur in locum ipsius, si tamen expresse hoc actum esset tempore emptionis, non autem si simpliciter res emptæ esset, (ut est in casu nostro.)

Et inde disputat, num si vendatur res fideicommissaria, pretium, vel res subiacet fideicommissi, & distinguit, quod si ea lege vendatur, pretium est subiectum fideicommissi, sed si querimus de re emptæ, tunc considerat tres casus in *nu. 23. & seq.*

Primus est, si hac lege res ematur expresse, ut fideicommissi subiacet, & tunc succedit in locum antiquæ.

Secundus est, quod si simpliciter res emptæ non exprimitur, quod emebatur, ut subiaceret fideicommissi, vel emptori, & tunc maioratus subrogatur, dummodo res emptæ non sit res mobilis; vel non sit eius naturæ, quæ fideicommissi subrogari non valeat, (ut est in casu nostro, in quo agitur de feudo, quod sine assensu Regio non potest obligari) & tunc non censetur subrogata loco primæ rei.

Tertius casus est, quando emptor ex pretio rei maioratus, expresse sibi, & non maioratus emit rem aliam, & tunc dominium rei emptæ sibi, & non primogenio acquiretur, *103* retur, ex regula, quia res emptæ ex pecunia mea, non mihi acquiritur, sed tantum actio ad pretium, *l. si ex pecunia, & l. si ut proponis, C. de rei vendicat. ut ibidem nu. 35.* Sicuti etiam dicimus, quod res emptæ ex pretio feudi, non subest loco feudi, nec etiam pretium, quod ex re feudali redactum sit, nisi id expresse actum fuerit, *Afflic. in cap. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, nu. 11. & 12. & Loffred. in cons. 11. nu. 10.*

In nostra questione concurrunt secundus, & tertius casus, ut supra relati, siquidem emptio fuit facta simpliciter, & successiue fideicommissi non subrogatur, & agitur de feudo, in quo omne commercium sine Regio

assensu est prohibitum, *l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Freder. & in consil. Regni constitutionem diuina memoria, ultra quod* *104* in fideicommissis super feudo insolitus est assensus, ut per *10. Franciscum de Ponte in tract. de potest. Proreg. fol. 271. nu. 9. in tit. de assensibus super dotibus, §. 2. & in pragmat. nozem capitum, in qua est denegata potestas Proregibus assentiendi, si de substitutione, quæ fieret in contractu, vel testamento ageretur, quia solus Rex posset assentire, & non Prorex, prag. 4. sub tit. de feud. casu 6.*

Sequitur ergo indubitata Iuris conclusio, *105* ut hoc feudum non solum non subrogetur fideicommissi, & primogenio facti, quoniam nec estimatio deberetur heredi substituto in feudis, *Andr. de controuers. inuestit. nu. 35. Bammaccæ in repetit. cap. 1. si de feudo defuncti militis, fol. 107. nu. 3. ubi quod ita fuit bis decisum cum interuentu Visitatoris de Guzman, & Camill. de Curte in diuersorio iuris feudorum, pag. 53. ubi literas Regis inserit.* Post hæc scripta vidi *Fulvium Lanarium* hæc. q. tractantem, & decisiones pro, & contra referentem in *addit. ad 10. Ant. Lanar. eius Patrum super cap. 1. de success. feudi, num. 43. & seqq. fol. 267. & concludit nullo modo deberi estimationem talem; fortiusque hæc procedunt, quoniam qui ad hoc feudum emptum succedunt necessum est, ut in inuectura sine comprehensu, & vocati secundum Regni consilium, ut de successione feudi, & pragmat. 18. de feudiis, alias feudum deuoluetur ad Regem.*

Merito si vocati in primogenio predicto essent emptori transfuerales, & non comprehensi in successione feudi ultra tertium, vel quartum gradum, ut in *d. prag. 18. de feudiis, 106* non poterunt succedere, hinc hiebat *Petrus Antonius de Petra in tract. de fideicom. quæst. 8. num. 530. vers. alta, fol. mibi 88.* quod in feudis non potest constitui primogenium. Et ideo non potest considerari subrogatio feudi in casu nostro, dum non sapit naturam illius rei, in cuius locum subrogatur, necessum enim est, ut nulla sit differentia inter eos, ut nouissime post multa fundat *doctissimus Regens Valenzuela in cons. 63. num. 117. & in cons. 60. nu. 4. Magon. in decis. Florent. 35. num. 28. Mantua singul. 37. Socer. reg. 375. limit. 2. Anton. Gabriel commun. conclus. 118. 6. titulo de regul. iur. concl. 2. nu. 66. Gayllus pract. obseruat. lib. 2. obseru. 120. nu. 8.*

Hinc est, quod pecunia peruenta ex fundo *107* dotali, non est restituenda statim ad instar fundi dotalis, sed post annum, soluto matrimonio, *l. cum in fundo. 81. §. si fundus, ff. de iure dotium, quem text. Roman. in sing. 228.* dicit esse notabilem, sicuti nec pretium redactum

daetum ex feudo, est feudale, neq; res ex eius precio emptæ feudales sunt, nisi id expresse fuerit actum, *Io. Vinc. de Anna in sing. 104. & Andr. in verb. & plautrorum, quæ sint regalia. nu. 58.* dixit, quod pecunia redacta ex feudo, non est feudalis.

Ex conclusione iam supra firmata, quod hoc feudum sic simpliciter emptum, non potuit, nec potest subrogari primogenio absque Regio assensu, resultat secunda quæstio.

An vocati in fideicommissio prædicto pro pretio peruento ex fideicommissio, quo feudum fuit emptum, habeant actionem ad feudum pro pecunia prædicta recuperanda.

Et in hoc duæ adfunt opiniones Modernorum, qui antiquos referunt.

Prima fuit eruditissimi *Consiliarij Fabij* 108 *de Anna in conf. 4. à nu. 15. vsq; ad 32.* qui tenet, quod pretium quo emitur feudum, nõ est onus feudi, nec occasione feudi, sed tantum est onus feudatarij extra feudum, & ideo si non interuenit assensus in obligando feudum pro hoc pretio, remanet onus in hereditate emptoris, & respicit totum eius patrimonium hereditarium, & non feudum, quia solũ interesse voluntatis Domini facit cessare obligationem super feudo, vt per *And. de Ifern. in l. Imperialem, & probat text. in cap. 1. in fine, de fratribus de nouo benef. inuestitis.* Longè enim differt dispositio bonorum allodialium à dispositione feudorum, in qua non sufficit consensus contrahentiũ, sed requiritur assensus tertij, qui est Dominus, *Cambr. in d. l. Imperialem, fol. 24. lit. S. colum. 4.*

Alteræ, & secunda fuit opinio *Regentis de Ponte viri versatissimi, ac doctissimi in decis. 4.* in qua decisum refert, quod si feudum fuit emptum cum pecunia creditorum, cum speciale pacto, vt cum ea ematur feudum, tunc debet vendi feudum, vt super pretio satisfiant isti creditores de pecunia, quorum fuit emptum feudum, & sic secundum istam opinionem, videtur quod primogeniti, qui erunt vocati in fideicommissio, si non sunt successores, & hæredes de vocatis in inuestituræ huius feudi empti ex pretio prædicto possent agere ad vendendum feudum emptum cum pecunia fideicommissi venditi, etiam contra Fiscum, ad quem feudum deluoueretur per lineam finitam, & ita videtur tenere idem de *Ponte in alia decis. 34.*

Attamen ista secunda opinio militaret, quando feudum fuisset expresse emptum cum pecunia fideicommissi (quod non est in casu nostro) & in iure prima opinio est verior, vt probarem, si tempus permitteret, & potis-

simum ea ratione, quia licet feudum ematur cum hac pecunia, & cum ea acquiratur, nõ per hoc Domino præiudicatur, qui feudum liberum habet, in vno enim casu tantum posset præiudicare Domino, si hæc pecunia, qua feudum emitur, solueretur alijs creditoribus, qui habebant obligatum feudum cum assensu, & cederent eorum iura cum assensu, tunc enim feudum transit affectum cum onere prædicto, & cum sua causa *Capyc. in inuestit. sub tit. feudorum deuolutiones, vers. hypotheca, fol. 159. & Io. Franc. de Ponte in decis. 4. nu. 28.* quoniam Domini assensus sibi præiudicat in obligatione, *Andr. in §. quid ergo, nu. 5. de inuestit. de re alien. fact.*

Posset enim euenire casus, quod successor, & possessor istius feudi (quod non potest haberi, nisi cum qualitate hereditaria) obligaret alijs creditoribus cum Regio assensu, & tunc isti secundi creditores cum assensu præfererentur primogenitis, & vocatis in fideicommissio prædicto, qui venirent pro pretio quo feudum fuit emptum, & dubitari nõ posset, quin præfererentur creditores cum assensu.

Merito concludendum est, etiam respectu huius secundi capitis, pretium non posse intelligi subrogatum loco rei alienatæ, & fideicommissio subiectæ, sicuti non est subrogatum corpus feudi loco pretij prædicti, vel rei alienatæ.

110 Et successiue vocati in fideicommissio possunt agere etiam viuente possessore maioratus, pro re subiecta fideicommissio vendicanda, vt per DD. relatos per *Fabium de Anna in conf. 11. vol. 1. & conf. 126. vol. 2.* idemque testatur *Gaspar Thesaur. quæst. forens. tit. 2. quæst. 84. à num. 4. vsque ad finem.* Non obstante, quod *Molina* ibi allegatus contrarium teneat, ex quo etiam si opinio *Molina* esset verior, limitatur per ipsum, quando adesset dilapidatio bonorum, *Ann. in d. conf. 11. nu. 12. vt est in casu nostro.*

Sed cum opinione *Anne* concludit *D. Card. Tuscus in præf. lit. C. conclus. 264. nu. 2.* per DD. ibi allegatos.

Hæc currenti calamo scripti 27. Februarij 1622. salua correctione &c.

Io. Dominicus Tassonus.

In hac materia subrogationis, quando possit vnum Castrum in locum alterius subrogari, perquire *Decian. in conf. 27. ex quatuordecim dubijs vol. 1.*

Et proseguendo materiam assensus, addo quod.

Fuit alias dubitatum in Regia Camera, num

num si Rex concedat alicui Equiti Hierosolymitano extero titulum Marchionatus, seu Comitatus super Terra per eum legitime nominanda; sique prædictus Eques non habet Terram, sed eam vult postea emere in Regno, an requiratur alter assensus Regis super emptione prædicta. Dicebã, quod quando Rex concedit aliquid, censetur concessit omne id, sine quo actus explicari nõ potest, l. 2. ff. de iurisd. omni. Iudic. l. 3. §. qui habet, ff. de seruitut. rustic. prædior. cap. præterea, de offic. deleg. quinimò censetur concessa illa, sine quibus quid expediri potest sed non commodè, l. pen. ff. de usufruct. l. quicumque, §. si ei, qui ad vendendum, ff. de instit. glos. singul. qua est secunda, in cap. solet, de sent. excommunic. in 6. l. 3. §. qui habet ausum, ff. de seruitut. rustic. prædior. vbi, qui habet ausum, iter quoque ad aurium habere videtur.

Hinc est, quod concessio iure pascendi, venit etiã ius aquandi, pernoctandi, & lignandi pro vsu pastorum, vt fuit decisum per Regiam Cameram cum interuentu aliorum Consiliariorum in causa Vniuersitatis Alcamuræ, cum Marchione Campanæ, & processus inde deuenierunt ad Sac. Consil. in banca de Figliola, & sententia est in fol. 956. & inde subsequuntur alia decreta Sac. Consil. sic declarantia. Et Lanarius facit consil. 83. sub hoc etenim verbo pascere, aquare, & pernoctare venit, toto titulo, C. de pascuis publicis, lib. 11. vbi tantum disponit, animalia pasqua sumant: per necesse intelligit de potu, & pernoctatione, ex ratione clara, quæ pro lege allegari potest, quando lex scripta deficit, cap. frustra, 8. distinct. cap. sanè, dist. 9. ex lege enim nature rationi parere tenemur teste Tullie 1. de officijs, & Lus. de Penna in l. 1. C. de pasquis publicis. lib. 11. & meritò notabiliter dixit Bart. in l. ambrosios. 17. ff. de decretis ab Ord. facien. quod commisso arbitrio super statu pacifico Reipublicæ, ceteretur etiam concessa potestas compellendi ciues particulares ad concordiam.

Ergò dũ Rex Religioso isti cõcedit titulum super Terra denominada, censetur concessisse facultatem, & potestatem ad eam absq. alio assensu Regis emendam, sed sufficit assensus Proregis. Eo fortius, quia Regis conditio non sit deterior, sed melior in habendo plures exteros subditos, & ideo ad augmentum feudi faciendum non requiritur assensus, Andr. in cap. 1. num. 8. de capit. Corrad. & eo fortius, quia concessio facta fuit pro seruitijs Militi strenuo, quo casu etiam tertio præiudicari potest, vt dicemus infra hoc vers. 4. obseru. 5. nu. 40. & seq. & secundum

prædicta fuit in Regia Camera conclusum. 111 Assensus Regis multis in casibus non requiritur, vt habes per Afflic. & Vrsill. in decis. 119. num. 7. vbi si pater exheredit filium, an possit vendere extraneo, si filius est ingratus, & feudum esset nouum à patre acquisitum, & in constitut. Regni, Si quis Baro. cum seq. puta in constitutione dotarij, vel pro ipsius obligatione, Campagna in in cap. Regni. mulier dotarium, num. 19. per constit. Regni licentiam, nec etiam pro obligatione feudali in dotem datorum, secundum Regni cap. humanitatem. 157. in fine.

Et sic etiam in constitut. Fratribus; quæ dat licentiam fratri de dando feudum pro dote sororis, sed prædictam constitutionem esse correctam quoad dationem feudi, teneat Camerar. in l. Imperialem, fol. 64. lit. H. & fol. 84. lit. F. Excidentiz autem feudi etiam alienari possunt absque assensu, Andr. in cap. 1. §. final. in fine, an ille, qui interfecit fratrem domini sui, Fabius de Anna in consil. 51. vol. 1. vbi num. 4. fundat omnem alienationem in augmentum fieri posse absq. assensu.

Nec requiritur in constitutione Procuratoris in materia feudali, secundum Frecc. in 22. limit. ad constitutionem diuæ memoria, in lib. 2. de subfeud. quem sequitur de Ponte in consil. 139. nu. 1. circa medium, volum. 2. sicuti nec requiritur in cessione in augmentum feudi, Camer. in l. Imperialem, fol. 15. litera O.

Nec etiam requiritur quando emphyteuta Fisci dat rem emphyteoticam, l. 1. cum glos. C. de fundis patrimonialibus. lib. 11. quod secus est in priuato, vt ibidem. In refutationibus autem feudorum immediatè successuris factis seruata forma pragmat. 20. de feud. nec etiam assensus requiritur, dummodo cum requisitis ibidem fiant: & infra dies quindecim in quinternionibus registrentur, vt ibidem. Aduerte tamen, quod si refutatio fieret retento vsufructu, & vtili dominio feudi, à Regia Camera non admittitur, Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 3. author. Baron. nu. 13. in fine, fol. 319.

Et similiter, quod assensus non requiratur in obligatione feudali pro dotibus, & antefato, & alijs contractibus dotem concernentibus ad beneficium mulierum Neapolitanarum, quia habent assensum Regis Catholici, vigore Capituli Neapolis, vt latè per Camer. in l. Imperialem, fol. 52. lit. Q. quo in loco dicit, in subsidium venire assensum hunc, & idem dixit in fol. 92. lit. M. sed contra cum tenet Regens de Ponte in consil. 28. num. 5.

num. 5. vol. 2. & in tract. de potest. Proreg. fol. 246 nu. 17. & seq. tit. de assensibus super dotibus, §. 1. ubi quod assensus iste datur instrumento, ergo non in subsidium, sed Anna in alleg. 115, dicit pro, & contra fuisse decisum,

Verum an assensus prædictus in fauorem Neapolitanarum mulierum extendatur ad subfeuda, ex Allegationibus infra scriptis videre poteris.

ALLEGATIO XIV.

Assensus Capit. Neap. ad beneficium mulierum Neapolitanarum super feudalibus, an extendatur ad feuda secundum quid, vel ad subfeuda Baronibus subiecta?

Decisio S. C. relata per D. Frecc. in lib. 2. de subfeud. quæst. 4. quæ declarauit sententiam latam in præstando assententiam super subfeudo, vigore assensus Capit. Neapolis, & 113 absq; assensu Baronis, fore nullam, fuit taliter sequuta, & transacta in rem iudicatam ex anno. 1550. quod vsque adhuc non apparet fuisse decisum contrarium; immò à doctissimo Frecc. fuit longo apparatu fundata in d. q. 4. & sic etiam affirmat in 3. lib. de subfeud. in tit. de differ. inter feuda quater. &c. in differ. 14. num. 20. fol. mibi 421. & iterum tenuit in d. tit. nu. 6. fol. 419. quem sequitur, Oculatissimus Consiliarius Romitus in prag. 8. nu. 6. de feud.

Torus in compendio decision. in verbo assensus, fol. mibi 57.

Camer. in l. Imperialem. fol. 51. lit. S. & T. dum cõcludit, quod separatorum separata debet esse ratio; si ergo feuda Regis sunt separata à subfeudis Baronum, vt infra fundabimus, decisio Camer. est clara, & clarius dixit idẽ Camer. in fol. 86. à lit. O. vsque ad lit. R. ubi cõcludit, quod omnia prædicta (& intelligit tam de iuribus Regni, quam de Capit. Neap.) non habent locum in feudis planis, Authoritas enim S. C. & prædictorum DD. & signanter acutissimi Frecc. qui ad partes disputat quæstionem compefcere debebat Bernardinam Barrilem Agricem in molestando tertium possessorem subfendi, super quo (penitus inaudito ipso) obtinuerat sententiam assententiæ pro suo credito duc. 900. & pro annuis ducatis 100. pro suo antefato; Sed postquam pars aduersa conatur decisio- nem S. C. & conclusionem prædictorum DD. infringere cogor Ego possessoris subfeudi iura tueri, non quod sit necessum, quia authoritas S. C. & prædictorum DD. se defen-

dunt, sed vt mihi, & clienti satisfaciam.

Et pro totali declaratione huius negotij dico.

Primo, quod subfeudum de quo agimus, non est secundum quid, sed simpliciter feudum planum, & de tabula, & athanafia, vt liquet ex eius erectione de anno 1478. fuit. n. excarentia solita concedi, & ad Curiam Padulæ deuoluta, & concessa, simpliciter, & absque assensu Regis, vt liquet ex scripturis productis per ipsam Agricem, fol. 13. & seq. ergo firma remanet conclusio, quod est feudum planum, & de tabula, vt fundat Frecc. de subfeud. lib. 1. in tit. de origine Baron. nu. 41. fol. mibi 13. semper enim, quod in erectione 114 ne subfeud. non interuenit assensus Regis ad partitionem Baronis, est feudum planum, & de tabula simpliciter, idem Frecc. in lib. 3. de subfeud. sub tit. de different. inter feuda quater. & de tabula, nu. 1. & 6. fol. mibi 419. & fol. 420. nu. 71. & Liparul. ad Andr. in l. Imperialem, nu. 8. fol. 254. col. 4. lit. C.

Hoc iacto fundamento, sequitur.

Secunda conclusio, quod Capit. Neapol. nunquam fuit extensum, nec extenditur ad subfeuda, ex quo Rex non uoluit, nec etiam potuit de potestate ordinaria; & quod non uoluit, vt hoc apertius dignoscatur, dignentur, quæsto Domini iudicantes perpendere originem huius Capit.

115 In anno 1505. fuerunt constituti Oratores à Fidelissima Ciuitate Neapolis, ad Serenissimum Regem Catholicum, qui non nomine Baronagij, & Regni petierunt gratias, sed in modo infra scripto.

Gratie, & supplicationi, quali se dimandano alla Catholica Maestà, &c. per l'Vniuersità della sua fidelissima Città di Napoli, Gentil'buomini, & Cittadini, & abitanti di quella, sudditi, & vassalli di Sua Catholica Maestà, vt est uidere in principio Capitalorũ Neap. fol. 39. sequitur inde supplicatio fol. 39. atq; uidelicet.

In primis detta Vniuersità di Napoli, Gentil'buomini, & Cittadini, & abitanti di quella supplicano, &c.

Cum ergo hæc supplicatio non fuit facta nomine Baronum, vel Regni, sed Ciuitatis Neapolis, & eius habitantium tantum ad beneficium cuius etiam quo ad mulieres Neapolitanas spurias, & naturales extenditur, et si instrumeta dotalia per Regnum fuerint confecta, vt decisum refert Rowert. in dec. 6. vol. 5. in add. ad prag. 3. de feud. & in hac prag. 3. habes, quod ad finem augmentandi Ciuitatem, fuit supplicatum, & concessum assensum istum extendi ad beneficium mulierum exterarum se maritantiu cum nobilibus, vel ciuibus Neapolitanis. Ergo quo-

quomodo potest credi Regem sanctissimum voluisse præiudicare Baronibus, & subfeudatarijs, qui non supplicauerunt? Rex. n. vult, 116 quod ius vult, & cum eius beneplacito, & rescripto nemini præiudicare intendit, *vulg. l. 2. §. si quis, vers. merito. & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco public. Camer. in l. Imperialium, fol. 87. lit. D.* vbi quod Princeps nunquam facit, nec intendit facere gratiam in alterius iniuriam.

Quod expressè patet in *d. cap. 20. fol. 42. ater. in lib. Capit. Neap. ibi. Se degni vostra Maestà concedere il suo assenso à dette donne quãto all'obligatione delli detti beni feudali, quali si ritrouassero in dominio del Regia Fisco, à vno delli heredi di quelli hauessero obligato detti beni feudali.*

Sequitur Regia Decretatio; *Placet Regia Maestati, quo ad obligationes factas pro dotibus verè; & sine fictione, iura tamen alterius cuiuslibet remaneant salua.*

Ecce quod Rex expressè referuat iura alterius, & assensum tantum cõcedit in feudis possessis per Fiscum, & per hæredes illorum, qui obligauerunt feuda; & sic de descendencibus, qui sunt hæredes est intelligendum, & non de alijs, *Crauet. in conf. 660. nu. 9.*

Assensus est stricti iuris, & non extenditur de re ad rem, nec de contractu ad contractum; nec de persona ad personam, & ideo ad finem vt cap. istud extè iatur ad hæredes mulieris, fuit necessum gratiam specialem habere, vt in *pragmat. 23. de feud.* quia sicuti canis sequitur vestigia leporis, & sic nos assensus verba sequi debemus, verba sunt *Camer. in d. l. Imperialium, fol. 52. lit. I.* Seruatur omni in-

117 feudis rigor, & consideratur interesse etiã voluntatis, ad *lex. in l. fin. ff. de usu, & habit. & firmat D. de Ponte in tract. de possib. Prover. fol. 252. nu. 41.* dum enim loquitur quo ad feuda possessa per Fiscum, & hæredes obligantis, ad alios casus extendi non debet, nec potest, nec contra tertios possessores, quia si voluisset exprimere, loquutus fuisset de feudis, quæ fuerunt obligantium, & non se restringeret ad feuda possessa per Fiscum, & per hæredes obligantis; Princeps enim voluit præiudicare suæ Curiz, & heredibus obligantium tantum, ne mulieres remaneret indotatz, & non alijs, qui in hoc nullam habent culpã, aut causam; Et ideo patet, quod secundum verba dicti Capituli, quæ strictissimè sunt interpretanda, non veniunt feuda possessa per emptores tertios possessores, & sic punctualiter tenet *Camer. in l. Imperialium, fol. 53. lit. Q.*

Et si fieret extensio de hærede ad tertium possessorem; esset extendere de persona ad

personam, & ad exclusionem, & damnum alterius, quod ius non patitur, *Minad. in repet. constit. Comitum, nu. 23. & 29. & in conf. 3. nu. 11.*

His sic stantibus affirmare, quod Capitulum prædictum ad subfeudum extèdatur, esset facere maiorem extensionem; constat. n. 118 quod pro alienando, vel obligando feudo secundum quid, requiritur assensus Regis, & Baronis, *Camer. in pluribus locis, in l. Imperialium, fol. 67. col. 1. & fol. 72. lit. I.* Sed si feudum est planum, & de tabula simpliciter, solius Baronis requiritur consensus pro illo alienando, vel obligando, ita *Camer. in pluribus alijs locis in l. Imperialium, fol. 68. lit. I. fol. 71. lit. V. vers. secunda conclusio, & fol. 69. lit. I. subdeus, & hoc non obstante quod aliqui minuti feudalia aliter tenerent, fol. 68. lit. A.* ex ratione irrefragabili, quoniam non Regi, sed soli Baroni aperitur, & per generalem consuetudinem Regni ita seruatur;

119 hinc est, quod *constitutio Regni cõstitutionem diuæ memoriae*, non habet locum in subfeudis planis, *Camer. ibidem, fol. 72. lit. B. & Afflic. in decis. 343. de Franc. decis. 126. nu. 4. & Frecc. de subfeud. lib. 2. fol. 159. nu. 38.* sic etiam in illis non habet locum *constitutio Regni. Vt de successioneibus, Andr. in repetit. dicta cõstitutione. fol. 243. col. 2. in fine, & fol. 252. col. 1. vers. in prima glosa.* nec etiam *cap. Regni ex præsumptuosa*, habet locum in subfeudis, vt est videre supra *vers. 3. obser. 4. nu. 216. in fine.*

120 Vera est enim regula, quod Dominus non tenetur assentire, & dum assentit, gratiam specialem facit, *Camer. in l. Imperialium, fol. 51. lit. C.* in suis feudis quatero actis referuat sibi assensum, vt in *constit. cõstitutionem diuæ memoriae*, ergo in feudis planis, quæ alie res sunt, & aliorum hominum, idest Baronum,

121 reliquis dispositionem Baronibus, quia exceptio firmat regulam in exceptis, ita *Camer. in d. l. Imperialium, fol. 72. lit. F.* vtique affirmare, quod *Capit. Neap.* extendatur ad feuda plana, quorum erectio, commercium, & assensus, atque deuolutio spectat ad Barones, esset extendere assensum de re ad rem, & de persona ad personam, contra voluntatem Regis concedentis, cuius concessio contra tertios possessores strictè est interpretanda, *Luc. de Perma in l. 2. circa finem, C. de bon. vacant. lib. 10. & ideo cõtra tertios possessores non agitur pro releuio, Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 3. author. nu. 16. fol. 318. & in dubio regulatur secundum ius commune, l. 2. facta 43. ff. de vulg. & pupill. priuilegium enim sumit vires ex consuetudine, de Franc. decis. 22. num. 5. & decis. 36. ac cõ-*

suendo, quod capitulum prædictum extendatur ad subfeuda, nunquam fuit in vfu, cumque semel fuisset positum in vfu in anno 1550, & præfata assistentia, statim sententia fuit declarata nulla per Sacr. Cons. vt per *Fresc.*

123 in d. *quest.* 4. ex ratione, quia privilegium concedentis, non debet inducere aliquid ultra concedentis intentionem, *pragmat.* 15, de *Baronibus*. & ex his fundatum esse credimus, quod Rex assensum prædicti Capituli ad subfeuda Baronum extendi noluit.

Nunc restat videre aliud assumptum, si Rex hoc facere potuit,

Dico, si potuit, non secundum potestatem absolutam, sed secundum potestatem ordinariam, quia est verum, quod Rex vt pater patriæ, secundum *Senec. in primo de clementia*, debet omnia facere cum consilio sapientium, *Hester. 1. & Regum. 3. c. 12.* quo casu

125 est subditus legi, vt quilibet alius, quantum ad vim directivam legis, *Andr. in cap. 1. sub num. 79. de Capit. qui Cur. vend. & merito non præsumitur præiudicare iuri ceteri, l. nec Ausi, C. de emancip. liber. nec velle derogare legibus, l. si quando, C. de inoffic. testam. est enim equalitatis, & iustitiæ amator, l. final. vers. equalitatis, autb. de nõ eligens. 2. nubent. mulier.* ergo dum erectio, deuolutio, obligatio, & alienatio feudi plani, & de tabula spectat ad Baronem, vt supra fundauimus, si Rex

126 auferret ius competens Baroni, esset contra ius naturale, quod gentium est, l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. l. fin. in fine. C. de pact. facere enim legem, quæ esset contra ius, non dicitur lex, quia est iniusta, & irrita, vt fundat *Andr. in cap. 1. num. 30. de Capit. qui Cur. vend. merito dixi, quod non potest, quia non dicitur posse, quod cum peccato, & contra legem potest, & ideo quando*

127 do dispensat, vt bona fideicommissa subiecta alienentur, non facit vi legis, sed vi rationis, secundum *Couer. variet. resol. lib. 3. cap. 6. in fine.*

His sic indubitanter firmatis, secundum veros tramices assensus, & gratiæ Regis, & 128 naturam subfeudalium, patet, quod toto celo aberrauit, *Petrus Garzia in sua decis. extraneæ. 56.* quæ sua notabilia sunt, & non decisiones, quæ loci eius est contradicere doctrinæ eminentissimi *Fresc. in d. quest. 4.* imò potius decisioni Sacr. Cons. sed quod à principio aberrare cepit, dignentur Domini Iudicantes, eius dicta perpendere.

Primo, enim affirmat, quod *capit. 20. Regis Catholici*, loquitur circa restitutionem dotium cum antefatis; & hic est manifestus error, nem in d. *cap. 20.* verbum nullum de antefato, imò ex quo iste assensus (licet lo-

quatur de dote) ad antefatum non fuit expressus, & ideo opus fuit specialiter impertrari gratiam, & assensum pro antefato, vt in *cap. 14. de anno 1539. fol. 105. in capitulis Neapol. & in pragmat. 8. de feud.*

130 Secundo, *Garzia* mouetur ex regula, quod indefinita equipollēt vniuersali: sed respondetur, regulam prædictam procedere in ciuilibus, non in feudibus, imò procedit in habentibus eandem naturam, & nõ in diuersis, vt sunt diuersa feuda quaternata, à feudis planis: fundat enim se *Garzia* in doctrina *Camer. in fol. 53. lit. I.* sed *Camer.* ibi, differentiam facit inter regulas feudales, & iuris ciuilibus, & canonici, & firmat, quod extensio assensus ad expressa tantum tolleratur, quinimo in *fol. 52. lit. Q.* tenet d. *cap. Neap.* in subsidium venire, sed *Anna in allegat. 115.* pro, & contra decifum refert, & *Regens de Ponte de potest. Prærog. fol. 246. num. 13. & seq.* tenet non venire in subsidium.

Tertio, mouetur ex doctrina *Camer. in fol. 53. lit. E.* vbi asserit, quod d. *Capit.* non considerauit hunc, vel illum casum, sed ne mulieres remaneant indotatæ, ex quo Rex cogitauit, quod ius vult, ista sunt verba *Camer.*

Sed quæ lo attendatur responsio,

Camer. ibid. fol. 51. lit. S. & F. incepit disputare questionem, si *Cap. Neap.* extenditur de feudo patris ad feudum emptum per filium, & concludit, quod non, quia separatorum, separata est ratio, & assensus cum vna qualitate non extenditur ad aliam; inde sequitur disputare aliam questionem, si in annexis extendatur dictum Capitulum *Neap.* 131 puta ad interesse dotis, vel ad assicurationem dotis, & concludit, quod tunc reputatur vt vnum, quia qui promittit doctes, promittere videtur interesse, & assicurationem, & tunc ex mente comprehensiuam extenditur ad dictos casus, ex ratione, ne mulieres remaneant indotatæ, vt in d. *lit. E. fol. 52.* sed quando vult probare, si extensio fit ex diuersa causa, puta de dote ad donationem propter nuptias, dicit, quod non, *fol. 53. lit. P. & Camer. in locis supra citatis, d. fol. 86. lit. Q. usque ad lit. R.* expresse tenet, quod *Cap. Neap.* non habet locum in subfeudis, quinimo ideammet *Garzia* videtur sibi contrarius in sua *decis. 73.* in qua concludit, quod *capit.*

132 *Regis. ex præsumptiois,* nõ extenditur ad subfeuda, ex ratione, quia illud Capitulum fuit factum in fauorem Filci, & non Baronum; quomodo ergo vult modo extendere *Capit. Neap.* loquens de feudis possessis per Regiam Curiam, ad subfeuda contra Barones?

Quarto, dicit *Garzia*, quod feudosa quaternata.

ternatum potest refutari Regi sine consensu Baronis, hoc argumentum est diuersum in casu nostro, ex quo sumus in feudo plano, & de tabula, vt supra notauimus.

Quinto, dicit, quod assensus predictus, dum referuat iura cuiuslibet, vt sine salua, intelligitur de creditore, qui prius habuerat assensum cum hypotheca, sed respondetur, quod hoc non militat, poterat ne Rex præferre dotes posteriores, creditoribus cum assensu hypothecariis anterioribus, Respondet Garzia? Rex dum referuauit iura alterius cuiuslibet, fecit, vt semper facit Rex iustissimus, qui nunquam iuri tertijs præiudicare intendit, vt supra fundauit, idem meo Garzia in suo dicto 362. tenet, quod Princeps, & si est legibus solutus, quando res facit cum consilio sapientum, secundum leges astringitur.

Sexto, dicit, quod Barones fuerunt presentes, & per tacitum consensum sibi præiudicauerunt, & postea sibi est contrarius, quia subdit, quod requiritur assensus vtriusque. Sed responsio est facilis, quia præsens, & tacens, nunquam sibi præiudicat, nisi specialiter sit vocatus ad illum actum, *glos. in elem. x. in verb. presentia, de baptismo*, & sic punctualiter tenet *Cambr. in l. imperialem, fol. 66. lit. T.* & implet Garzia in suo dicto 100. affirmat, quod confessio facta parte præsentis, & non acceptante, vbi præiudicat.

Septimo, & tandem dicit, quod si emphiteusis à secundo emphiteuta alienaretur, assensus primi Domini requireretur, & per consequens, &c. Sed hoc est gymis, distans à regulis feudalibus; indubitata est enim conclusio, quod in alienatione, vel obligatione feudi secundum quid, requiritur assensus Regis, & Baronis, in alienatione vero feudi pluri, & de tabula, requiritur assensus Baronis tantum, vt late per *Cambr. disputantem* has quaestiones in *l. Imperialem, fol. 68. col. 1. 2. & 3. & propriè lit. O. & seq.* & ratio est, quia Baro est dominus subfeudatarij, & non Rex, ita *Cambr. fol. 67. lit. E.*

Consuetatis prædictis argumentis Garzia, vt supra vidimus, corruunt, & similiter considerationes factæ per partem aduersam, quod *Capit. Neapol.* fuit extensum ad bona feudalia loceris, quia respondetur, quod ad illud extendendum ad bona loceris, tunc necessum supplicare de nono ex speciali gratia, vt in *cap. 1. de anno, 1536. in Cap. Neap. fol. 105.*

Secundo videtur argumento, quod *Capitulum Neap.* extendatur ad feuda titulatâ, vt per *D. de Ponte de potest. Proreg. fol. 151. n. 30.* vbi tenet contra *Frecc.* aliter dissentem

in *lib. 3. de subfeud. in tit. differ. inter feuda regal. titul. & alia, differ. 2. num. 6. fol. mib. 427.* inferens ex hoc, quod *Frecc.* habet contradictorem in suis opinionibus; sed salua pace, *D. de Ponte*, decipitur in refellendo doctissimum *Frecc.* cuius opinio est adeo vera, & fundata de iure, quod fuit necessarium in anno 1540. specificè supplicari, vt *Capitulum predictum* extenderetur ad feuda titulatâ, vt est videre in *cap. 7. fol. 128. atter. in fine in Privileg. & Capit. Neapol.* ergo optime fundavit *Frecc.* ibidem secundum tramices iuris, & si postea non allegauit predictum *capitulum 7.* fuit, quod sua scripta in *lib. 3.* fuerunt tipi tradita post eius mortem, quæ fuit de anno 1564. vt est notâ (per integerrimum, & optimum Virum Consiliarium Cæsarem *Frecciam* eius nepotem, qui in anno 1861. fuit creatus Consiliarius, & in anno 1622. ex hac vita secessit tunc maximo damno sui Patrimonij, scilicet eius integritate.) Et illud, quod dicit *D. de Ponte ibidem.* quod sic hodie iudicatur, procedit ex *d. cap. 7.* & ex gratia speciali, & non de iure.

Tertio dicit, quod Rex per dispositionem particularem non potest disponere de subfeudis, sed per viam legis, seu statuti, vtrique potest; puta restringendo, vel ampliando successionem in feudis. Sed quæso aduertant Domini, nam pars aduersa in hoc confitetur veritatem, dum dicit, quod Rex per dispositionem particularem non potest disponere de subfeudis. Hæc supplicatio Ciuitatis Neapolis non ne est actus particularis, & gratia simpliciter petita à ciuibus Neapolis tantum negari non potest, quæ sic, quomodo ergo potest extendi, quod fuit facta per viam legis, fuit enim gratia particularis concessa ad petitionem, & importunitatem partis; ergo bene confitetur pars aduersa, quod per dispositionem particularem super subfeudis, Rex non potest disponere, semper enim, quod ex gratia particulari Rex aliquid concedit, non extenditur ad subfeuda, vt diximus, non extendi reuocationem concessam per *constit.*

Regni constitutionem diua memoria, nec capitulum ex præsumptiose. Imo quando Rex vult per legem generalem statuire, vt extendatur ad Barones, expressè hoc dicit, vt fecit in successione subfeudorum, vt in *constitut. vt de successione, in princ. ubi, vel ab alijs*, & sic patet, quod non bene dicit pars aduersa, quod dicta constitutio extendatur ad subfeuda, quia extenditur, ex quo expressè dixit, seu ab alijs (licet *Andr. in fine dict. constit. vers. in omnibus autem, tenet*, quod dicta constitutio non procedit in feudis planis, & de tabula) simile etiam facit Rex in gratijs.

gratiji, vel indultu, quia non comprehendit
 vasallos Baronū, ne Baronibus præiudicet; &
 idè opus est, vt expressè hoc dicat (si vult)
 vt videmus in omnibus indultibus generali-
 bus fieri in *Regijs Pragmaticis sub tit. de
 abolitio*. Hinc est, quod in supplicatione Regi
 facta in *pragmat. 31. de feudis*, vt decedente
 feudatario absque filijs masculis, sed cum
 feminis; ei liceat feuda sua masculis trans-
 uersalibus in gradu habilibus ad succedendū
 relinquere, & filiz feminz dotem constituere,
 si non est maritata, siq; maritata reperi-
 retur aliquid amoris causa relinquere, & ad
 finem comprehendendi alia feuda, seu sub-
 feuda Baronibus subiecta in Pragmatica
 prædicta sp̄ificatur per hæc verba, *Suppli-
 ca V. M. se degni habitare in presenti feu-
 datarij, e futuri Titulati, & non Titulati, etiā
 quelli, che non hauessero feudi quaternati, che
 de loro feudi, e stati possano tam in actu inter
 vivos, quam in actu ultima voluntatis di-
 sponere* &c. Ibi enim, etiam feuda non qua-
 ternati, cōprehenduntur subfeudatarij, quo-
 rum feuda in quinquiesionibus Regiæ Camer-
 re non sunt descripta, vt notum est. Sic etiā

139 nec subfeudatarij contribuūt in donis, que
 fiunt in parlamentis, vt fuit decisum per Re-
 giam Cameram, teste *Frecc. lib. 1. de subsea.
 in tit. de orig. Baron. nu. 37. in fin. fol. mibi 2 v.*
 140 Et illud asserere, quod feudum planum
 aperiat Regi, & non Baroni, est contra
 doctrinam *Andr. in cap. 1. §. similiter, 6. col.
 de capis. Corrad. & in alijs locis allegatis
 per Frecc. in lib. 3. de subfeud. in tit. de dif-
 fer. feud. quaternati, & de tab. differ. 20. nu.
 26. fol. mibi 422.* qui duo luminaria feudo-
 rum affirmant, quod feudum planum ob cul-
 pam deuoluitur ei, a quo tenetur, scilicet Ba-
 roni, & ob defectum successionis aperitur
 Baroni, *Frecc. in d. tit. nu. 21. differ. 19.
 fol. 421.*

Refellitur, & aliud assumptum, quod in
 alienatione feudi plani requiritur assensus
 Regis, & non Baronis, siquidem non est ve-
 rum ex diuersis locis allegatis in superiori-
 bus, ex *Camer. & alijs*, quæ hic non repeto.

Et tandem affirmare, quod si à Rege remittit-
 ur seruitium Baroni, Barones remittunt
 vasallis, ergo sic debet considerari, vt assen-
 sus extendatur ad subfeuda, hic casus vlti-
 mus quod non potest applicari, nam subfeuda
 141 iudicantur secundum leges feudales, & nõ
 secundum leges Regni, vt per *Frecc. in d. tit.
 differ. inter feuda quaternati & plan. fol. 423.
 nu. 33.* hic est casus diuersus, & non extendi-
 tur ad casum nostrum.

Merito vndiq; patet, quam iustissime fuit
 prolata sententia Sac. Confl. de anno 1550.

in *d. quæst. 4. Frecc.* quæ declarauit sententiã
 latam super subfeudo præstando assentiam
 (absque assensu Baronis) fuisse nullam; & sic
 speratur debere hodie confirmari, vt hæc
 sententia Bernardinæ Barrilis, etiam decla-
 retur nulla, cætera suppleant, &c. Neap. die
 15. mensis Ianuarij 1623.

Io. Dominicus Tassonus.

Relata causa per præspicacissimum Re-
 gium Consiliarium Carauitam, decreto S. C.
 prouisū est, nullitates non esse admittendas,
 saluis iuribus in causa reclamationis 11. Fe-
 bruarij 1623, & sic specificè Articulus præ-
 dictus quò fuit decisus. In Banca de Ferrarijs.

Sed occasione huius Capit. Neap. non se
 extendentis ad subfeuda, quæro num exten-
 datur ad officia, & alia regalia, concessa pro
 hæredibus, & successoribus in perpetuum,
 de quibus supra hic diximus *num. 63. & seq.
 & prima fronte videtur respondendum
 affirmatiuè fauore dotis, seu antefati, sed cō-
 trarium tenuimus supra *vers. 3. ob seru. 1. nu.
 43. fol. 86.**

Et assensus materiam cōtinuando, est ad-
 uertendum DD. Proreges, & Collaterale
 Consilium (mortuo Prorege) ne dum assen-
 142 sum super venditionibus, & alijs cōmercijs
 circa feuda præstare solere, vt per *Camer.
 in l. Imperialem, fol. 79. lit. N.* sed etiam su-
 per obligationibus mulierum obligantium
 se ad beneficiū maritorum, seu suorum cre-
 ditorum assentire, & sic etiam super renun-
 ciationibus hypothecarum super bonis ma-
 ritorum, vt late differit *Afflic. in decis. 311.
 passimq; conceduntur assensus prædicti, teste
 Regente de Ponte in tract. de potest. Proreg.
 sub rubr. de diuers. prouis. feni soliti, in tit.
 de decretis Collateralis Consilij super obliga-
 tione. seu alienatione rerum dotaliū, fol. 487.
 & seq.* sed fortasse defendi posset nulliter ob-
 cedi, dum *pragmat. de Senatus Consulto Veli-
 leiano.* fuit non à Prorege, sed à Rege ema-
 nata: (nullasque esse obligationes has defen-
 dit *Fontanella de pactis nuptial. tom. 2. claus.
 6. gloss. 2. par. 7. in princ.* subdens, mulierem
 agere posse absque absolutione à iuramento,
 sed si pars opponeret vt periuram esse re-
 pellendam, posse Episcopum adire, & pe-
 tere absolutionem tam à iuramento, quam
 à periurio incurso in agendo absque absolu-
 tione, & habilitatè opinere absq; partis ci-
 tatione, vt ibidè.) Sed quicquid sit super hoc
 puncto, dum Prorex à Rege constitutus est
 (alter ego) quò tñ tales assensus procedant,
 & an creditoribus iuuent, ex infrascriptis
 allegationibus aliqua perpendere poteris.

ALLE-

ALLEGATIO XV.

Contractus facti per uxorem in beneficiū creditorum sui viri sunt nulli, si pecunia in utilitatem uxoris versa non fuerit: & maxime si interuenerit metus à marito illatus; citiam s. Regius Assensus impetratus fuerit.

Militare petitionem D. Iulie Muscetulle instantis, declarari ipsam non teneri ad obseruantiam contractuum per eam initorum cum aliquibus creditoribus ad instantiam, & subductionem Pompei Albertini sui primi viri, Senatus Consultus Velleianus docet, ac vis, & metus per matitum illati ad ipsos contractus perficiendos, manifestè demonstrant, ex infra scriptis.

Constat ex facti nota qualitas Pompei sui viri, quam maximi dilapidatoris, pronaque eius, ac continua voluntas ad ludendum, metus non solum reuerentialis à lege presumptus de uxore ad matitum, sed impulsivus, & compulsiuus, ac vis, & verbera per Pompeum Iulie illata ad contrahendum, protestationes uxoris, dolus creditorum, exitus pecuniarum ad beneficium mariti, obreptiones, & sobreptiones facte ad impetrandum Principis assensum; que omnia non tantum ex lectura scripturarum, sed per testes omnes seriosè deponentes, latius cognoscuntur.

At dum omnes supplicationes Principi porrectæ pro assensu obtinendo, & assertiones in instrumentis descriptæ sint pro expensis litis; videndum erit, Primò si Iulia, an Pompeus maritus has litis expensas ministrare tenebatur: Ex capitulis enim matrimonialibus Iulie fol. 74. patet, fuisse per eam datam marito prædicto in dotem quantitatem certam duc. 8000. & insuper omnia, que ad eam spectare poterant ex hereditate paterna, de qua pendeat his in S.C. prout in supplicatione in dicto S. C. porrectæ, pacto adiecto, vt omnis quantitas recuperanda conuerteretur in emptionem pro caucela dotis Iulie.

143 In hoc casu Pompeum, & non Iuliam teneri ad expensas litis, determinat expressè glos. notabilis in l. 1. in vers. non sint, ff. de expensis in rebus dotalibus factis. Dicitur enim ibi, quod quando sunt data in dotem nomina debitorum, secundum *Agonem* conuenisse videtur, vt maritus suo sumptu expensas faciat, & glosa autoritas adeo magna est, vt omnes alias autoritates antecellat, teste Bart. in l. vt vim, ff. de iustit. & iure, & ibi

Ias. col. pen. & ubi non reperitur Textus, sufficit glos. ita Imol. in l. 1. ff. de vulg. & pupil. & alij, quos congerit D. de Franeb. in decis. 579. nu. 13. merito tanquam de casu deciso per glos. non est amplius dubitandum, eo fortius, quia

Eandem glos. sequitur Bal. in l. 2. C. de actio. & oblig. quam singulatim exclamat, & 144 dicit non esse alibi, & Bart. reprehendit, qui contra eam tenet in d. l. 1. Considerat enim ibi Baldus, quod propter expensas nomen debitoris non fit maritus, vel minus in substantia debiti, vnde non pertinet ad perpetuam utilitatem rei, sed pertinent ad utilitatem personæ exigentis debitum, aut in formali quantitate, non recipit augmentum, vel diminutionem, nec etiam in quantitate intrinseca, & ideo videtur, quod vir illam impensam cum fructibus compensare tenetur, l. sumptus, ff. de reuend.

Idemque Bald. in l. per diuersas, C. Mand. num. 12. comprobat d. glos. subdendo, Quod quidam reprehendunt eam, dum sit expensa ad perpetuam utilitatem mulieris in dote, ergo minuit dotem, sed tu dic (ait Bal.) quod d. glos. est vera in modica, & in magna expensa, ff. de fructibus aliarum rerum dotalium potuit commode fieri, nam tota dos vna dicitur, & vnum vniuersale, & vnum (vt dicitur) corpus, ergo diminui non potest; argumeto l. neque, ff. de expensis in rebus dotalibus factis. In casu quidè nostro vxor ultra licentiam prædictam dederat in dotem duc. 8000. ex quorum fructibus impensa litis nimis commode fieri poterant, tam singulis annis vir percipiebat annuos duc. 640. ergo tato magis dos non debebat, nec debet diminui: sed idem Bald. clarius casum nostrum describit in l. 1. C. de bonis maternis, nu. 13. his verbis: *Maritus accepit in dotem quandam hereditatem, pro qua oportuit longo tempore eum litigare, numquid ista expensa minuant dotem?* glos. ordinaria dicit, quod non, quia videtur tacite actum cum viro, quod omnes sumptus faciat de propria hereditate, ita dicit glos. singul. in l. 1. de impensis in rebus dotalibus factis, nec obstat, quod expensa facta in dote, minuant dotem, quia ista expensa non sunt facta in corpore dotis, sed in iudicio Bar. dicit contra, quia minus non solum dicitur in re, sed in actione, propter sumptus litis, ista est glos. ordinaria, l. per diuersas, supra mand. fol. distinguit, aut vir percipit aliquos fructus dotis, & tunc eatenus debet expendere de fructibus, & non repetit, text. est hic in vers. si plus fructus impigro facere; si vero non percipit aliquos fructus, tunc est vera opinio Bart.

Ex his

Ex his enim Bald. declarationibus veritas casus nostri dilucidatur: siquidem dum vir percipiebat fructus duc. 8000. explicitè datorum in dotem, de illis expensas litis facere tenebatur: & vxor ad eas nō erat astricta, dum maritus suis sumptibus expēsas facere tenebatur, *l. quod dicitur, la secunda, versic. nam tueri, ff. de impens. in reb. dotal. fact.* eo magis, quia Pars succumbens tenebatur expensas reficere, *l. praperandum, §. siue autem, C. de iud.* quinimo expressè fuit conuentum, ut omne quod recuperabitur, conuertatur in emptionem: merito vltra præsumptionem iuris, habemus expressum pactum in capitulis matrimonialibus fol. . . de quo erat benè conscius Aduocatus Gallus creditor.

Ergo dum vxor obligauit se ad ea, ad quæ vir tenebatur, sequitur, ut obligatio vxoris sit color quæsitus, & fraus legi, & successiuè incidit in calum clarum Senat. Consult. Vellemeraq; intercessio est pro viro, *l. scia. 28. §. fundum. ff. ad Velleian.* in quo clare deciditur quæstio nostra, his verbis (*Fundū vxoris suæ maritus obligauit Sempronio ob conductionem, mox mulier à Numerio sua fidei mutuatam pecuniam acceptam, sub obligatione eiusdem fundi, soluit statim Sempronio pro marito suo, quæsitum est aduersus Sen. Consult. obligata sit? si Numerius scisset eam intercedere, fore Senat. Consult. de quo quæreretur locum.*) hic est casus noster, quia dubitauerunt creditores de fide viri, cum quo erant contracturi, & præcipuè Aduocatus Gallus, & idē vxorem maluerunt obligatam, fraudem legi faciendo, ut dicit *glos. notab. in d. §. fundum. in versic. intercessisse.* determinans obligationem nullam, per *l. quamuis. 8. §. si cum essem, & l. quidam. 29. ff. ad Velleian.* quinimo ex mente Martini *glos. antiqui* dicit, quod si mulier eo animo accepit, ut solueret in causam mariti, & soluit, adhuc Velleiano iuuatur.

Tanta enim est præsumptio iuris in fauorem mulieris, ut sine controuersia inter Doctores sit, quod si mulier in cōtractu principaliter se obligat, & maritus fideiubet, præsumitur etiā color quæsitus, & eam pro viro intercedere, & obligatio non tenet, ita *Bal. in auth. si qua mulier. ad Velleia. Tess. decis. 223. nu. 6. & in decis. 222. num. 14.* vbi affirmat, Senatū ita censuisse; nec limitatio Doctorum ibi tenentiū hoc fallere, quando pecunia in vtilitatē mulieris fuisse versa: siquidem in casu nostro adaptari potest, quia tam per exitum pecuniarum, ut declarat *Afflic. in decis. 311. in fins.* quam per testes est probatum, pecuniam in vtilitatem viri, &

ad eius libitum fuisse expensam, & de iure creditores tenebantur curare pecuniā conuerti in vtilitatem vxoris, *l. vir vxori. 17. ff. ad Velleian. & §. illud quoque, in auth. de Vicarijs, & Locumtenentibus. constit. 134.* At in quæstione nostra, creditores hoc non aliter curauerunt, quia in dolo erant, & eo magis Aduocatus Gallus, qui bene sciebat vxorem non teneri ad expensas litis: dumue ipse acceperit duc. 500. pro dictæ litis palmario, ad quod tenebatur maritus, ut supra diximus, euēnit clara dispositio Senat. Consult. Velleiani.

Etenim quando vir, & vxor in contractu obligantur, se ipsos principales debitores constituendo (ut est in hac causa) obligatio mulieris non tenet, quia videretur tacitè consentire viro, *l. & eleganter. §. seruus patrimonii. ff. de dolo. accedat text. notab. in §. & illud verò. in auth. & nullus iudicium,* vbi his verbis declarat.

Et illud verò præuidemus pro subiectōrū vtilitate corrigere, ut si qua mulier crediti instrumento consentiat proprio viro, aut scribat, aut propriam substantiam, aut se ipsam obligatam faciat, iubemus nullatenus huiusmodi valere, aut tenere, siue semel siue multis huiusmodi aliquid pro eadem re fiat, siue priuatum, siue publicum sit debitum, sed ita esse, ac si neque scriptum esset, nisi manifestè probetur, quia pecunia in propriā ipsius mulieris vtilitatem expensa sunt. Textumq; prædictum sequitur *Andr. Gayll. præf. obser. lib. 12. obser. 89.*

Ex his enim videtur, articulum consistere in eo, an pecunia sit versa in vtilitatem vxoris: possitq; dici, quod præsumitur affirmatiuè, dum ei fuit soluta, *Bal. in l. 2. C. ad Velleia.* ponit quæstionem, dicens, *sed numquid eo ipso, quod pecunia peruenit in manus mulieris, probetur ipsa principalis? Respondetur, quod sic, ut ff. ad Velleia. l. sed si ego. §. proinde. nisi probetur fraus, que ex præordinatis probatur, ita debet intelligi glos. in l. 2. ff. ad Velleia. super ver. mutui dationes, & similes, quod ex præordinatis præsumitur contractus usurarius, ut not. Innoc. in c. grauis. extra depositi.*

Sed in calu nostro pecuniam in vtilitatem vxoris euerfam non fuisse, patet assensum, nam in partem duc. mille Aduocati Galli, videntur expensæ duc. 500. pro palmario, ad quod vxor non tenebatur, sed maritus per supra fundata; Reliqui vero duc. 500. ad libitum viri expensæ fuere, ut bene per testes apparet probatum, & ex exitu pecuniarum coniecturari potest, non obstantè quod vxor videatur impendisse, nam omnia fuerunt per virum

machi-

machinata, & sub quaesito colore facta, ut per testes in nota facti est videre, & per notata ab *Afflicto. in d. decis. 311. in fine.*

Verù prætermittis aduersari videtur *text. in l. si sanebris. C. ad Velleian.* vbi deciditur
 153 *mulierem posse accipere pecuniam, & dare viro.* sed *glos. ibi in ultima solutione* communiter approbata per *DD. (teste Bar. eo loci)* omnem difficultatem tollit, dicens, *mulier tunc non iuari Velleiano per illum textum, quando verè à principio spontè accepit, & postea dedit viro;* Vnde ex *summario Bal. ibi* colligitur, quod ad hoc, ut mulier obligetur, refert respicere, quomodo contrahat, & non quomodo utatur: sed clarum est in casu nostro fuisse factam fraudè Velleian. nam probatum est per testes, quod creditores ma-
 154 luerunt vxorem obligatam, quam virum, cum quo erant contracturi: meritò obligatio est nulla, *l. quamuis. 8. §. si cum essem. & l. quidam. 29. ff. ad Velleian. & text. in d. l. si sanebris.* non procedit vbiicumque est color questus ratione fraudis, in qua creditor particeps est, sed non procedit, *text. in l. scia. §. fin. ff. ad Velleian.* & ita iura prædicta concordat *glos. in d. l. si sanebris, & in d. §. fin.* secundum vltimum intellectum, quem *Cyn. & Angel. in d. l. si sanebris.* dicunt esse veriorum, *D. de Franc. decis. 279. nu. 8.*

Dicunt enim testes creditores cum Pompeo noluisse contrahere, si non obligabatur vxor, quinimo Iulia se proteclauit de vi, & metu, ut ex protestationibus fol. . . Pro-
 155 testatio tutissimum est remedium ad elidendam præsumptionem nõ illati metus, per eam, quæ dicunt *DD. in l. fin. in princ. quod metus caus. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 126. nu. 23. Euerard. in cons. 19. vers. secundo est præsumendum. Natta cons. 451. num. 21. & 22. Crauet. cons. 253. nu. 4. vbi Stracca in suis addit. nu. 6. Bursat. cons. 72. nu. 45. 46. & 47. & ut ita fiat, consuluit Mascar. conclus. 1055. nu. 11. & proinde dubitari non potest, quin obligatio Iuliz fuerit color questus, qui dicitur quando sub velato contractu vèditionis, fit contractus intercessorius, ut cõcludit *Socin. in cons. 83. vol. 3. Vincent. de Franc. in decis. 279. num. 8. in fin.* nec renunciatio Velleiani obstat vxori, quia adest dolus re ipsa, & ex proposito, ac enormis lesio, & certiorata debet esse mulier, *Andr. Gayll. lib. 2. obseru. in obseru. 77.**

Bene ergo fundatum esse credimus, exceptionem Velleiani creditoribus obstat: Atamen ut nulla difficultas oriri possit, dicimus ulterius probatum esse in facto ad obli-
 156 gendam Iuliam nõ solum interuenisse importunas præces mariti, quæ loco minarum

habentur, ut tradit notab. *Innoc. in cap. peti- tio. de iure iur.* sed pluries, ac pluries acriter Iuliam ad se obligandũ fuisse à marito coactam, ut benè probatur per testes, & generaliter, & specialiter ad contractus deponetes, quo casu etiam in maioribus contractus per vim, & metum facti rescinduntur, *toto tit. ff. & C. quod met. cau. & ultra quod per testes probantur minæ, metus, & percussiones factæ per Pompeum Iuliz ad contrahendum, liquet ex Albarano Pompei de Anno 1585. paulò post prædictas obligationes vbi legitur: ipsum promittere amplius Iuliam non verberare, nec malehabere;* & quamuis faci-
 157 lè minæ, aut verbera, quæ fiunt per virum vxori facilè probari nõ possunt, *Andr. Sicul. latè in d. cap. causam matrimonij. in princ. Roman. in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. solut. matrim. Soccin. Lun. consil. 47. nu. 23. vol. 3. Rip. resp. lib. 3. cap. 15. num. 8. in fin. par. 1. ad l. Iul. de fund. dotal. col. 3. in fin. & col. 4. in princ.* Tamen difficultas oriri nõ potest, quia minæ metus, & percussiones in-
 158 terfuerunt ad contrahendum, metusq; præsumitur durare in vxore, donec in matrimonio est sub illo viro, à quo fuit verberata, *Bar. in l. penult. nu. 7. ff. de cond. ob turp. caus. per l. 1. §. qua oneranda. ff. quarum rerum actio non datur, l. interpositas. 13. C. de transact. Canonis. & Innoc. in cap. accedens, de conuer. coniug. Io. Vinc. de Anna in alleg. 114. nu. 4. & quod metus semel illatus semper præsumatur perdurare, dicit *Alex. de Imol. cons. 1. col. 6. & cons. 48. vol. 3. vis quidem*
 160 *illata semel semper præsumitur durare, ait text. notab. in l. 3. §. illud. ff. quod vi, aut clam. quicquid dicat Afflicto. in decis. 246. quem sequitur Viu. decis. 507. nu. 19. lib. 3. tenentes probationem specificam requiri ad illum contractum conficiendum fuisse metum illatum; nam contra eos est communis opinio, ut tenet Gaspar Tessaur. in quest. 51. num. 7. Nos autem sumus in fortioribus terminis, siquidem verbera, & metus fuerunt specificè illati ad contrahendum, ut per testes est probatum, in nota facti: ergò dubitatio oriri non potest, quin contractus sint ipso iure
 161 nulli, *Afflicto. decis. 246. quinimò qualescunque minæ sufficerent, Alex. in cap. cum contingat. nu. 4. de iure iur.* Semper enim quod vxor propter metum, & reuerentiam viri, aliquid facit, reuocatur, licet non interueniat metus mortis, *Bart. in l. interpositas. C. de transact. & idem Bar. Alber. et alij in d. l. 1. §. qua oneranda. Riner. in l. penult. ff. de seru. fugit. Bal. in l. pactum. C. de collat. col. 2. q. 1. & in l. 1. col. 3. C. de bon. matern.* Hinc est, quod contractus metu facti, non firmanctur iura;**

iuramento, *Afflicti. decis. 311. in 4. vbi quod*
 ita fuit iudicatum, *DD. in d. cap. cum contin-*
gat, & ibi Alciat. nu. 12. de iure iur. Abb. in
cap. si verò. nu. 10. de iure iur. pulchrè Gram.
in cons. ciuil. 91. nu. 4. & cap. quãuis, de pact.
in 6. & ibidè Archid. & alij Canon. vnde se-
 162 quitur, quod subsistente eadè causa metus,
 geminatio adum, iuramenta, & qualescunq;
 clausulæ, & omnes actus etiam ex intervallo
 subsequenti, contractum non confirmarent,
 nec metus purgationem inducunt, *Tessaur.*
decis. 223. nu. 6. Bar. in l. penult. nu. 7. C. de
condit. ob turp. caus. Bursat. cons. 72. num. 27.
 163 ideoque viuo marito, vel patre metus etiã
 cessare non dicitur, *Euerard. cons. 19. pag. 5.*
in fine. Mascar. concl. 1055. nu. 34. 36. & 40.
Dec. latè cons. 219. nu. 4. & 5. Paris. cons. 10.
num. 60. Natta cons. 351. nu. 19. & 20. Hinc
 164 dici solet, quod durante causa metus, per
 longam patientiam non inducitur ratifica-
 tio, *cap. 1. de his, quæ vi metus caus. fiunt,*
Boer. decis. 100. nu. 13. Soccin. lun. consil. 77.
num. 52. & 62. lib. 1. Ludovic. decis. 11.
Ozase. decis. 179. numer. 12. & de commu-
 ni testatur *Ant Gam. in decis. Lusitana 346.*
*nu. 6. & plura adducit *Surd. cons. 513. num.**
51. & seq. lib. 4.

Nec huic conclusioni obstat *l. 3. C. quod*
met. cau. quæ in contrarium allegari posset:
 siquidem *text.* ille non habet locum in metu
 habente causam continuam, vt dicunt ibi
Alex. num. 6. & 8. & alij omnes; quia metus
 165 reuerentialis (præcedentibus minis) suf-
 ficit pro rescindendo contractu, *l. V. inc. de*
Anna alleg. 114. nu. 2. in qua etiam subdit,
 quod nec obstat renunciatio exceptionis
 metus, quando contractus est metu initus,
 nec renunciatio *Velleiani. nu. 7. & 8.* quia
 cum eadem ratione procedunt contractus,
 & renunciatio.

Et tandem firmatur vterius, contractum
 initem inter Aduocatum Gallum, & Iuliam,
 ac Pompeum coniuges eius clientes, fuisse,
 & esse etiã ipso iure nullum, licet pendente
 166 tanquam factum inter clientulum, & Ad-
 uocatum, ex dispositione *text. in l. quisquis,*
S. prætorea, C. de postulando. vbi, his verbis
 disponitur.

Præterea nullum eum eo litigatore contra-
ctum, quem in propriam recepit fidem inoat
 167 *Aduocatus, nullamq; conferat pactionem.*
 vbi subdit *glos. ergo emere, vel alias contra-*
here cum clientulo nõ potest, & est ratio, quia
omnia daret propter timorem litis, sicut infir-
mus propter timorem mortis, l. medicus, ff. de
var. & extraord. cognit. quam glos. sequitur
Luc. de Penna in l. 1. sq. 3. C. de fide instrum.
lib. 10.

Nec dicatur *duc. 500.* fuisse promissos pro
 palmario, & successiue post sententiam: quia
 respondetur ex scripturis productis liquere,
 quod tempore contractus lis vigeat, imo
 eodem die 9. Aprilis 1585. quo fuit initus
 contractus prædictus, fuerunt tales oppositæ
 exceptiones ab Alphonso Piscicello aduer-
 sario aduersus sententiam, vt in fol. 192. ater.
 quod per duo decreta S. C. iunctis Aulis, fuit
 inde necessum prædictam sententiam expli-
 care, vt fol. 193. & ideo lis pendebat, & suc-
 cessiue ex causa prædicta contractus fuit, &
 est ipso iure nullus.

Cum ergo ex prædictis constet, credito-
 ribus ob stare exceptionem Velleiani, & con-
 tractus fuisse initos per vim, & metum, &
 verbera probata per testes, per proceffatio-
 nes, & albarana, in quibus sunt enunciata,
 non dubitatur fore pronuntiandum ad be-
 neficium Iuliz, vt in tali exceptione alias
 iudicauit Sacrum Consilium in *dec. Præsidi.*
de Franch. 578. nulla habita ratione de sen-
 tentia lata per S. C. absoluendo creditorem
 Gallum ab impetitis, tanquam nulla, & inua-
 lida, tum quia cum interuentu Præsidentis
 S. C. causa erat decidenda, & sine eo fuit de-
 cisa, ad eò quod ex dispositione *text. in l. duo*
ex tribus, ff. de re iudic. l. cum magistratus,
C. quando prouocare non est necesse, prædicta
 sententia est nulla ipso iure, tum etiam, quia
 fuit prolata Iulia absente, & penius inde-
 fensa, nec in aula, nec in domo, nec in factò,
 nec in iure audita, &c. Cætera suppleant
 duarum Domini Iudicantes anno 1605.
 In banca Sarri.

Io. Dominicus Tassonus.

Causa hæc fuit inde transacta, & ad eius
 materiam nota infrascriptam additionem
 Aduocatus, licet pro quauis causa etiam de
 168 vno Regno pacisci non posset vltra sum-
 mam centum aureorum, secundum *Specul.*
in tit. de salario Aduocatorum. & Bart. in
l. 1. S. Diuus Severus, ff. de var. & extraord.
cognit. notat, quod Aduocatus in quacumq;
 causa non potest recipere vltra centum au-
 reos, & si vltra recipit, non transit ad eius
 dominium, & tenetur restituere, & ita notat
Batius in addit ad Afflicti. in consil. Regni
Aduocatus. in fin. fol. mibi 210. hodie tñ do-
 ctina ista recessit ab Aula, nam magna pal-
 maria soluuntur, & debentur Aduocatis, qui-
 nimo omnis summa est minima, stantibus
 laboribus Aduocati, & periculo in quo stant,
 vt aduertit *Petrus Matthei in Historia Frã-*
cia. lib. 5. narrat. 2. fol. 454. siquidem aliqua
 deuatiatio memoriæ, vel verbum inordinatè
 prola-

prolatum existimationem totius laboris denigrant, sicuti dicitur, verbum vnum folium deturpat, & diximus supra *vers. 3. obser. 3. nu. 218. Iaf. autē in §. tripli. nu. 53. in §. de actio. & Bal. in l. 1. in fin. C. mand. reuenerunt, posse Aduocatos accipere ultra 100. aureos pro magnoanimitate personarum, quos sequitur Auend. de exeq. mand. Regum, par. 1. cap. 2. nu. 14. vers. nam licet, fol. 37.*

Et quo ad dispensationes faciendas circa intercessionem mulierum maritatarū, viduarum, vel in capillo, ponit latē *D. de Ponte in conf. 40. vol. 2. & in trac. de potest. Proreg. sub rub. de decretis Collat. Conf. fol. 487. in tit. de diuers. prouis. fieri solitis.*

ALLEGATIO XVI.

In eadem materia Velleiani, & assensus.

FRAGUSTINA Bonocore iustissimè petit contractum per eam factum de annuis introitibus, ad quos insolidum cum Ioan. Angelo Surrentino eius viro reperitur obligata ad beneficium Victorix Rouitæ, declarari nullum, ex duobus indubitatis conclusionibus (circumscriptionibus alijs) apertè, & breuiter demonstrabitur.

Primo, quia contractus prædictus fuit factus per vim, & metū etiam mortis, ac propter verbera illata per eius virum.

Secūdo, quia pecunia in utilitatem ipsius Fragustinæ non fuit conuersa, sed viri.

Ad Primū, probatū est in facto, ad obligandam Fragustinā nō solū interuenisse importunas preces mariti, quæ loco minarum habentur, vt per *Innoc. in c. petitio, de iure iur. sed maritus eam percussit ad se obligandum etiam cum metu mortis, vt in facti nota fundatum est, quo fit, vt contractus tali modo stipulatus (etiā à maioribus) rescinderetur, tot. tit. ff. & C. quod met. caus. & quamuis de facili nō possunt probari minæ, aut verbera, quæ fiunt à viro vxori, Rom. in l. si cum dotē, §. eo autem tempore, ff. sol. matr. Socc. iun. cōf. 47. nu. 23. vol. 3. Rip. resp. lib. 3. c. 13. nu. 8. in fin. p. 1. Attamen in casu nostro bene est probatū, quod interuenerunt minæ, & metus, ac*

169 verbera ad hoc instrumentū conficiendū: præsumitur. n. semper metū durare in vxore, donec in matrimonio cū illo viro, à quo fuit verberata, stat, *Bar. in l. pen. nu. 7. C. de cond. ob turp. caus. per l. 1. §. qua onerāda, ff. quartū rerum actio non datur. l. interpositas. 13. C. de transact. Canon. & Innoc. in cap. accedens, de conuers. coniug. Anna alleg. 114. nu. 4. Alex. de Imol. cōf. 1. col. 6. & cōf. 48. vol. 3.*

Vis. n. semel illata semper præsumitur durare, *tex. notab. in l. 3. §. illud, ff. quod vi, aut*

elam. quicquid dicat Aff. in dec. 246. quē sequitur Viu. dec. 507. nu. 19. lib. 3. tenentes requiri probationem specificam fuisse illatum metum ad illum contractum perficiendum, nam, contra eos est communis opinio, vt firmat Gaspar Theß. in quæst. forens. 51. nu. 7.

Sed nos sumus extra omnē difficultatē, ex quo probatū est, verbera, & metum interuenisse specificè ad hūc contractū conficiendū, quo casu nulli dubiū est contractū esse ipso iure nullū, *Aff. in d. dec. 246. imò qualescūq; minæ sufficerent, Alex. in c. cum cōtingat. nu. 4. de iure iur. & qñ vxor ob reuerentiā, & metum viri aliquid facit reuocatur, etiā q non interueniat metus mortis, Bar. in l. interpositas, C. de transact. idē Bar. Alber. et alij in d. l. 1. §. qua onerāda, Bal. in l. pactū, C. de collat. 170 col. 2. q. 1. et in l. 1. col. 3. C. de bon. mater. imò contractus metu facti, nō firmantur iuramento, *Aff. in dec. 311. nu. 4. vbi testatur ita fuisse iudicatū, D. D. in d. c. cū cōtingat, & ibi Alciat. nu. 12. de iure iur. Abb. in c. si verò, nu. 10. de iure iur. pulchrè Gram. in cōf. ciuil. 91. nu. 4. & c. quamuis, de pact. in 6. vbi Archid. & alij.**

Vnde sequitur, q subsistente eadem causa metus, geminatio actū, iuramenta, & qualescūq; clausulæ, & omnes actus etiā ex interuallo subsequuti contractū non cōfirmarent, nec metus purgationē inducunt, *Theß. dec. 223. n. 6. Bar. in l. pen. nu. 7. C. de cōdit. ob turp. caus. Burs. cōf. 72. nu. 27. ideo viuo marito, vel patre, nō dicitur metū cessare, Euerard. cōf. 19. pag. 5. in fin. Masc. cōcl. 1055. nu. 34. 36. & 40. Dec. latē in cōf. 219. nu. 4. & 5. Paris. cōf. 10. nu. 60. Natta cōf. 351. nu. 19. & 20. quo fit, vt (soleat dici) durante causa metus per longā patientiā, non inducitur ratificatio, c. 1. de his, qua met. caus. fiunt, Boer. dec. 100. nu. 13. Socc. iun. cōf. 77. nu. 52. & 62. lib. 1. Ludou. dec. 11. Orasc. dec. 179. nu. 12. & de communi testatur Ant. Gama decis. 346. num. 6. & plura adducit Surd. cōf. 513. nu. 51. & seq. lib. 4.*

Nec huic conclusioni obstat *text. in l. 2. C. quod met. caus.* quæ in contrariū allegari posset, quia respondetur illū *tex.* non procedere in metu habente causā continuā, vt in casu nostro, & aduertit ibi *Alex. nu. 6. & alij omnes Ann. alleg. 114. nu. 2. vbi subdit, q nec obstat reuincatio exceptionis metus, qñ contractus est metu initus, nec etiā reuincatio Velleiani, vt ibid. nu. 7. & 8. licet hoc fuit prouisum per Reg. Prag. de Senat. Cōf. Vell. vt non obstat iuramentum, nec reuincatio Velleiani.*

Ad Secundam conclusionem dicimus, iam quod probatum est in facto, pecuniam fuisse versam in utilitatem viri, & penes virum.

Bb perue-

peruenisse, indubitatè sequitur, & fuit pluries decisū, vxorē non teneri, vt per *Taff. dec. 222.* quia obligatio vxoris fuit color quaesitus, & resoluitur in merā intercessionē pro viro, *l. seya. 28. §. fundū. ff. ad. vell.* Dubitauit creditor de fide viri, cū quo erat contracturus, & fraudē legi faciendo, maluit obligatā vxorē, vt dicit *glos. notab. in d. §. fundū. in verb. intercessisse*, determinans obligationem nullā, per iura ibi allegata, & ex mente *Martini antiqui glo. tenet*, quod etiam si mulier eo animo accepit, vt solueret in causam mariti, & soluit, adhuc Velleiano iuuatur.

171 Præsumptio iuris in fauorē vxoris est, & si mulier in contractu principaliter se obligat, & maritus fideiubet, præsumitur color quaesitus, & eam intercedere pro viro, & obligatio nō tenet, ita *Bal. in auth. si qua mulier C. ad Vell. Taff. dec. 223. nu. 6. & d. dec. 222. nu. 14.* vbi quod ita iudicauit Senatus.

Et ideo creditor tenetur curare pecuniā conuerti in utilitatē vxoris, & hoc probare, alias vxor non tenetur, *text. notab. in l. vir vxori. 17. circ. fin. ff. ad Vell. qñ. n. vir, & vxor in contractu se obligant, se ipsos principales debitores cōstituendo* (prout est in casu nostro) obligatio mulieris nō tenet, quia videtur tacitè consentire viro, *l. & eleganter, §. seruus passionis, ff. de dolo, & tex. in terminis in §. & illud verò, in auth. vt nulli Iud. Spec. de obligat. & solut. §. ante omnia, vers. sed.*

Nec præmissis aduersatur *tex. in l. si sanebris, C. ad Vell.* vbi disponitur, mulierē posse accipere pecuniam, & dare viro suo.

Quia *glo. ibi in vit. solut. cōiter approbata p DD. teste Bart. eo loci, facit cessare omnem difficultatē, dicens, Mulierē tunc nō iuuari Velleiano per illū tex. qñ verè à principio spōtè accepit, & postea dedit viro; vnde ex sūmario Bal. ibi colligitur, & ad hoc, vt mulier obligetur, refert respicere quō contrahat, & non quō utatur: Attamen clarū est in casu nostro, fuisse factā fraudē Velleiano, quia pecunia peruenit ad virū, vt bene probatum est in facto. Et ideo obligatio vxoris nulla est, *l. quāuis, §. si eum essem, & l. quidā, ff. ad Velleia. D. de Franch. dec. 279. nu. 8.* vbi post *Soc. in conf. 83. vol. 3.* cōcludit, quod obligatio vxoris fuit color quaesitus, qui dicitur qñ sub velato contractu venditionis, sit contractus intercessionis, in qua decisione, & si non apparet decisio p matre fideiubete pro filio, illa videri poterit in fauorē mulieris decisa per S. C. per idem de *Franch. dec. 578. vol. 4.**

Patet igitur, contractū esse nullū, & ipsam *Fragustinā nō debere molestari, prout sperat ex relig. DD. Iudicantiū, qui cetera supplicat.*

Io. Dominicus Taffonus.

Fuit iudicatum secundū allegata in Banca de Seacciauento, circa annum 1618.

Vlris prædictis in materia assensus in Priuatorum beneficium expediendi, deuenimus modo ad vltimam partem huius obseruationis, in qua est videre, quando Rex assentire teneatur: de qua etiam infra *vers. 6. obser. 1.* aliqua videbuntur.

Semper .n. quod Populus aliquam legem condere, vel consuetudinē nouam inducere intendit, ad euitandum præteritum abulum, (ex quo secundum tempora, statuta quoque variantur humana, *c. non debet, de consang. 173 & affinit.*) Principis autoritas interuenire debet, *l. si quod. 5. C. de legatio. lib. 10.* idemque semper fuit obseruatum, & præsertim in nostris consuetudinibus Neapolitanis, quæ licet à ciuibus conditæ fuerint: Regia autoritate confirmatæ extiterūt, vt in præmio ipsarum est videre.

Merito pro hac sanctissima lege condēda ad totius Regni huius intercessionem, iustissimè fuit interpositus Regius assensus petitus, & ad hanc petitionem interinandam, interuenit etiam Electus Populi, cum nobilibus, *c. lex, 2. dist. & l. qui ex vico. ff. ad municip. l. non est verum, C. de incolis, lib. 10.* imo ad leges istas emanandas Prudentiores interuenire debent, & non minores, vel mulieres, *l. ad rem publicam, ff. de muner. & honor. 176* in quo casu Prudentiores dicuntur nobiliores in gubernio, & nemo alter nobilior est, nisi qui recto pollet ingenio, & actibus bonis abundat, secundū *Senecā in 3. de beneficio ad 177 Eburnum*, quia meritum scientiæ nobilissimos facit, *l. providendum, C. de postul. & c. 178 venerabilis, de præben.* Virtuti .n. omnia parent, *Salustius in Catellinam, circ. princ.* & qui scientia, & sapiētia pollet, debet eligi ad regimen publicū, vt fuit de Cicerone Arpinata filio Fabri, qui ob eius eminentiam, Consul Romæ fuit creatus, & ausus fuit dicere: *O fortunatam natam me Consule Romæ.* vt videre poteris per *Salustium in criminatione contra Ciceronem, in fine operum Ciceronis.* Non tamen nego, quin virtutibus æqualibus, ac paribus, nobiles natalibus in electione debent præferri, vt infra de nobilitate videbimus in *vers. 10. obser. 2.*

Ergo dum Populus vt supra bene rectus, aliquam conclusionem, aut legem facere intendit pro bono publico (vt fuit ad præsens) Rex debet assentire, prout assentit in hac prag. communi omnium consensu approbata, & acclamata forsitan omni alia, ob euidentes utilitates ex ea resultantes, vt alibi diximus.

OBSER.

OBSERVATIONIS III.

S V M M. A R I V M.

- 1 **S**ermons patrio licet uti.
- 2 **N**omina cadunt, & augent, sicuti folia.
- 3 **L**oqui licet, ut vulgares loquuntur, & cō-
suetudo dat.
- 4 **C**onsuetudo antiqua Civitatis Neapolis in
mittendis donatiuis à Sponso sponsa re-
fertur.
- 5 **D**onatiua cur fiabant, & fiunt à sponso
sponse.
- 6 **V**ocantur sponsalitia largitiones.
- 7 **S**unt consuetudines nuptiales.
Restituuntur ad invicem sponsis,
si matrimonium declaratur nul-
lum, ibidem.
- 8 **D**onatiua in Regijs Parliamentis non pos-
sunt fieri, nisi Regi, & non alijs.
- 9 **D**onatiuum quod hodie fit Regi, dicitur or-
dinarium, & an vera impositio dici po-
test, & nu. 18.
- 10 **P**rorex per literas Barones ad Parlamentū
pro faciendis donatiuis congregat.
- 11 **B**arones ad Parlamentum vocati venire
debent.
- 12 **P**relati habentes vasallos vocantur ad Par-
lamenta.
- 13 **P**recedere debent in Parlamento.
- 14 **S**i sponte non offerunt, nō tenentur
ad donatiua.
- 15 **P**raesentes, & tacentes videntur cō-
sentire.
Praesens, & tacens, quādo consentire viden-
tur, ibidem.
- 16 **D**ominus videns eius seruum clericari, &
tacet sibi praedudicat.
- 17 **P**arlamentum cum minori parte, in contu-
maciam aliorum, an fieri possit: spon-
nes Barones, & Praelati non veniunt.
- 18 **D**onatiua biennialia dicuntur ordinaria.
- 19 **R**ex propter bella potest imponere novas im-
positiones.
- 20 **D**onatiua dicitur hostentia impositiones,
& adiutoria.
- 21 **D**onatiua maiora dantur per vasallos pro-
pter bella, ut fuit in anno 1625.
- 22 **I**anua Civitas in anno 1625: fuit quasi ca-
pta à Duce Sabaudia, & tū auxiliū no-
stri Regis, et huius Regni, fuit liberata.
- 23 **D**onatiua imponenda sunt cum maxima
circumspectione, quia vasalli depauper-
rantur.
- 24 **D**onatiua facientes, ad quid advertere de-
beant.
- 25 **C**ontributiones vasallorum in donatiuis quo-
modo fuit facta in diversis temporibus.
Adoba cum servitio militare cur fuit com-

mutata, & à quo, ibid.

- D**onatiua facta Regibus ab anno 1567. in
antea, quomodo, & in qua quantitate
processerunt.
- 26 **D**onatiuum, quod hodie fit Regi unius mil-
lionis, & 200. mil. singulis duobus annis,
an dicatur necessarium.
- 27 **D**onatiuum integrum exigitur à Regia Cu-
ria nō obstantibus exceptionibus aliqua-
rum Terrarum, seu aliquarum perso-
narum Regni.
- 28 **F**ranchi Civitatis Cosentia, & Casalium,
quomodo contribuant.
- 29 **T**arenti Civitas contributionem donatiui
soluit non obstante exemptione.
- 30 **D**onatiua ex causa publica latitia facta
Nuncijs.
Populis indigentibus potius est dandum,
quam ab eis accipiendum, ibid.
- 31 **A**ccipientes à sponte, vel coacte dantibus,
quando puniuntur.
- 32 **D**ona Regi fiunt ob uxorem ductam, aut
filium natum.
Fascia pro filio Regis debetur, sed non pro
filio Baronibus, ibid.
- 33 **V**niuersitates dona dare, aut constituere
sine licentia Proregis non possunt.
- 34 **R**egi dona debetur etiam culpa sua ad ino-
piam vergenti.
Rex expensas superfluas quando rescare
debet, ibidem.
- 35 **R**egi debentur expensa, idest Corredum à
Baronibus in eorum Terris.
Corredum Regi debitum quid est, ibid.

OBSERVATIO III.

De donatiuis in Parliamentis factis Regi,
& de alijs à sponso sponsa.

Donatiuum est verbum Pa-
trium, & eo passim utimur:
licet enim uti patrio ser-
mone, cuius sepius mutan-
tur nomina, ut praeter alios
aduertit Horatius de arte

poetica, ibi;

*Si possit inuidior, cum lingua Catonis, & Ennij
Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, semperq; licebit,
Signatam praesente nota producere nomen,
Ut flux folijs pronos mutantur in Annos.*

Prima cadūt: ita verborum vetus interit atas,

2 *Nomina enim mutantur glos. in l. 2. C. de nu-
merarijs. lib. 12. ac etiam cadunt, & augent,
sicuti folia, ut ibidem, & vide supra Vers. 2. ob-
seruat. 2. in princ. & Andr. in cap. 1. nu. 12.
de his, qui feud. dare possunt. dixit, licere lo-*

Bb. 2 3 qui,

3 qui, prout vulgares loquuntur, & consuetudo dat, per *launiculus*. 137. ff. de verb. signif. dependet enim à verbo, dono, quod secundum *Pinedam lib. 6. de reb. fal. cap. 2.* significat quid inhebraiicū, quia dona recreāt, & exhilarant recipientes, instar vini paulo largius potati; quinimo *Plinius in epistol. 6.* vocat hamum, & vilchum, & *Eccles. 10.* ait, *xenia, & dona excitant oculos Iudicum, & quasi matius in ore avertit correptiones eorum.*

At pro intelligentia huius termini donatiui comprehensi sub hac *pragmat. de antefato (sicuti sub tit. ad l. lul. de adulterijs.* comprehenditur stuprum, & edictum Prætoris, *l. apud labonem, §. verberasse, ff. de iniurijs.* extenditur etiam ad eum, qui pugnis cecidit, quia abusiue dicitur eū verberasse.) Scias, quod in hac florentissima Ciuitate Neapolis mos erat, vt conclusio matrimonio, firmatisq; capitulis matrimonialibus, mitteretur à sponsa sponſæ apoca banchi ad rationem ducatorum decem pro centenatio totius dotis constituta. *Vinc. de Francib. in decis. 503. nu. 5.* talis summa excessiua erat, & à principio mulieres de substantia virorum lucrabantur, eosque enervare incipiebant. Quia etſi donatiua prædicta mittebantur: (vt vulgo dicitur *lacci, e Spingole*) idest pro vestibus necessarijs ipsius sponsæ, attamen tota quantitas raro expendebatur, & sponsa superfluum in emptionem introituum in beneficium earum conuertebant. Merito cum iustissima hac Pragmatica moderata fuit ista summa donatiui, vt in ea, & alias fuit etiam in iocalibus limitatum: siquidem sponsis ultra octauam partem dare nō licet, *Auend. de exeq. mandat. Regum, lib. 1. cap. 15. nu. 1. fol. mibi. 108.* & de hac donatiui specie in lege nostra est intelligendum: & donatiuum istud à donatione præter nuptias, de qua videbimus infra in *quæst. seq.* differt.

6 Est tamen verum, quod donatiua hæc vocantur sponsalitiæ largitiones, vt in *tit. C. de donat. propter nuptias. l. minoribus, & l. eunte.* sed in consuetudinibus nostra Ciuitatis Neap. vocantur donatiua, vt in *consuet. mulier, qua dotarium. in verb. donatiuo.* & sūt consuetudines nuptiales, quæ altrinsecus debent restitui, si matrimonium declararetur nullum, *Vinc. de Francib. decis. 52.* & late declarat *Neapodanus in consuet. mulier de dotibus. in verb. donatiuum, nu. 52. fol. 224.* cætera vero in materia huius donatiui vide infra *vers. 5. obseru. 2.*

Est & alia species donatiui, seu subuentionis, idest illa, quæ fit à Regno Regi in Parliamentis, seu Comitij, de quibus diximus aliqua supra in *vers. 3. obseru. 2.* & istud dona-

8 tiuum licet Regi fiat, vt ibidem, eamen alteri personæ etiam Proregi, aut alteri fieri non potest, vt expressè fuit à Rege ordinatū in *pragmatica edita 18. Nouembris 1617. 60. edita*, ex causa, quia in Parlamento Regi factō eo tempore fuerat conclusum, vt darentur *duc. 9000.* D. Francisco de Chineda Priuato D. Ducis Officiæ Proregis.

9 Donatiuum, quod hodie Regi fit, dicitur vere donum patrimoniale, vt declarat *glos. in rub. C. de munerib. patrimonialib. lib. 10.* & nostrates nouissimi vocant eum ordinariū ad exemplum *glos. 1. in l. fin. eodem tit.* quinimo in positionem gabelle vocat *Pater Diana in tract. 3. resolut. moral. resolut. 1. fol. 91.* singulis enim duobus annis Rex noster per literas ad Proregem trāsmittas, illud petit,

10 & Prorex per literas conuocat Barones, & ideo cōsuetā impositio à prædictis vocatur, *Regens de Ponte in decis. 3. num. 14.* & *Petr. Gregor. de concess. feud. par. 7. quæst. 8. nu. 35.* & *Marcus Antonius Surgens de Neapol. illust. cap. 1. num. 21.* & sequitur *Giurba in decis. 118. num. 1.* & 2. vbi rationes ponit, & nouissime *Diana in loco supra citato*, qui in *resol. 25.* affirmat, quod existente iusta causa præbendi donatiui, potest Prorex per vim, & metum illud extorquere à Parlamentarijs

11 *fol. 102.* & ideo omnes Barones vocati venire tenentur, vt in *tit. in ius vocati vt eant,* & facit *l. unica,* & ibi *Plaza num. 2. C. de conduct. & Procur. dom. August. lib. 11.* & *Belluc. in Specul. Princip. rub. 4.* sique absentes essent, expectandi sunt, *§. quod autem. de consuet. recti feudi. Andr. in cap. 1. nu. 11. vers. hoc patamus. de prohib. feud. alien. per Freder.* Est bene verum, quod si personaliter venire non possunt, per Procuratores comparere permittitur, *Giurb. in d. decis. 218.*

12 *num. 23.* & *seqq.* Vocantur etiam Prælati Ecclesiastici habentes vasallos, *cap. petimus. 21. quæst. 1.* & *cap. Principes, & cap. administratores, 23. quæst. 5. Bonadill. in polit. lib. 2. cap. 10. num. 66.* & *cap. 18. num. 61. Frece. de subfeud. lib. 1. vers. alia etiam fuit, nu. 28.* & *Diana resolut. moral. tract. 3. de parlamento, resolut. 23. fol. 101.* & diximus supra *vers. 3.*

13 *obseru. 2. nu. 11.* quo casu Prælati alios præcedere debent, quoniam dignus est sacerdotium, quam Imperium *§. 1. in princ. in auth. quomodo oporteat Episcopos &c.* est tamen verum, quod Prælati nisi sponcè offerant, non tenentur, vt est pronisum per rescriptum Apostolicum, teste *Feral. de iurib. Francib. num. 14. V lebur. de regim. mun. 2. quæst. principali, num. 88.* qui loquitur de donatiuo, quod fit in Regno Navarra, & facit *cap. 3. §. 1. de immunit. Eccles. in 6.* sed hæc

nota,

nota, quod regula illa, quod præsens, & tacens, non videtur consentire, ex quo malitij est obuiandum, *l. in fundo, ff. de rei vendicat.* in casu isto non procedit, quoniam

15 si Prælati sunt præsentes, & non contradicunt expressè, quò ad ipsos videntur consê-
tite eis, quæ fiunt per maiorem partem Parlamenti, arguuntur *text. in l. municipalis, ff. ad municipales, l. aliud, §. refertur, ff. de regul. iur. Affusè. in probom. conslit. Regni, quest. 4. in fine.* & ratio est, quia quando quis specialiter fuit vocatus ad aliquem actum, si est præsens, & tacet, consentire videtur, *glos. in clem. 1. in verb. presentiam, de baptismo. Camer. in l. Imperialem fol. 66. lit. T.* prout

16 est de Domino vidente seruum suum clericari, & tacente, quia sibi præiudicat, *autb. si seruus, C. de Episc. & Cler. quiniò si Dominus sciuerit seruum suum exercere dignitatem, vel militare, & infra 30. dies non egerit contra eum, præiudicatur ei actio agendi, l. penult. & l. fin. C. qui militare non possunt. lib. 12. idemq; dicitur de Monacho, (qui seruo equiperatur) quando agit Abbate, vel Priore vidente, & non contradicente, sed cõnuentibus oculis transeunte, quia tunc monachus agere poterit, vt decisum refert *Vinc. de Franch. in decis. 718. post Aab. in cons. 44. vol. 2. ceteros autem casus memorat Andr. in cap. 1. §. has edictali, de prohib. feud. alien. per Lotbar.**

17 Sed aduerte, quod etsi omnes Prælati, aut Vniuersitates non veniunt, Parlamentum fieri potest, secundum *Dec. in cons. 151. Rip. in cap. 1. de feud. col. 1.* quia Parlamentum est actus iudicialis quodammodo *Frecc. de subfeu. lib. 1. in quest. de parlam. general. nu. 19. fol. 18.* quiniò minor pars ipsorum sufficit in contumaciam maioris partis, *Bal. in §. ego, de pace constant. Belluc. in spec. Princ. rubr. 45. & post Guid. Pap. in decis. 424. & 631. ponit D. Rautus in consultatione quã describit in cons. 100. in fine primi voluminis num. 33. & D. Valenzuela in cons. 99. nu. 62.* sed intellige, dummodo interueniat maior pars præsentium, licet in casibus similibus solet Parlamentum prorogari, *Belluc. d. rub. 45. in fin. & diximus supra de electione Imperatoris, verf. 1. obseru. 2. num. 41.*

Hinc est, quod dum in anno 1533. fuisset supplicatum Carolo Quinto, vt maior pars posset præiudicare minori in his donatiuis voluntarijs, fuit denegatum ea ratione, quia cedere hoc posset in magnam præiudicium Regni, vt in *Priuil. & Capit. Neap. p. 123. ater.* & notatur per *Regentem de Ponte in tractatu de potestate Proregis, in tit. de regalibus impositionibus, tit. 4. nu. 19. fol. 141.*

Vasalli enim seruire procurent Regi suo, vt possunt, & nonnunquam magis obligat, qui dedie parua magnifice, qui exiguum tribuit, sed libenter, *D. Thom. 2. 2. quest. 106. artic. 5.* quod euenit in anno 1630. in quo occasione bellorum in Lombardia vigentium omnes seruiimus Regi nostro secundum vires, & cum eadem voluntate, & beneuolentia acceptabat voluntarias traditiones paruz, quam magnæ quantitatis, dummodo summâ ducatorum mille nõ excederent, nec minus ducatorum decem essent; legiturq; per *Eusebium in vita Constantini Imperatoris. lib. 1. cap. 10. fol. 200. ater.* Deucletianum summum Imperium eo tempore optinentem Legatos ad Imperatorem Constantinum Patrem Constantinum misisse, grauiter increpando illum, quod nihil prorsus pecuniz in Ærario haberet pro Reipublicæ cõseruatione. Constantius vero Legatos aliquandiu moram facere præcatus est: & statim subditos suos ditiores in vnum conuocauit, pecuniamque dixit sibi opus esse, cum declaratione quantitatis quam dare poterant. Quo audito, hanc occasionem, quæ diu ipsis in optatis erat, beneuolæ voluntatis significandæ erga Dominum, abiecta omni cunctatione aurum, argentum, & alias opes in Ærarium abeulere eo ardore, quo alias alium in largiendo superaret; vehementer contendunt valde leto, & hilari vultu. Qua re confecta Constantius Legatos spectatores thesauri sui facit, quos testes fieri iussit eorum, quæ oculis vidissent. Illisq; retulit, quemadmodum thesaurus ille, qui tunc in Ærario collectus erat, & conditus, iam pridem fuisse apud pecuniæ suæ, & diuitiarum Dominos, tanquam custodes tutissimos cõseruatus. Post autem Legatorum discessus, Constantius ipse Imperator benignissimus pecuniæ illius Dñs denuo accersit: illosq; cû obsequij, ac singularis beneuolentiæ causa benignissime tractasset, suis receptis oibus facultatibus domum reuerti iussit. Et hoc magnû Regibus est exemplû.

Sed ne decipiari in hoc verbo donatiui voluntarij, quoniam etsi singulis annis in principio anni dona fieri solebant, *l. 1. C. de oblatione votorum, lib. 12.* hinc notat *Quintilianus Mendosus in tract. annales casus, num. 23. in tract. tom. 17. fol. 211.* quod in Vigilia Natiuitatis Domini munera inter amicos dantur, & sic etiam Baronibus: Hac .n. tempestate dici posse puto, quod loco ipsorum sunt donatiua ista singulis duobus annis Regi, & dicuntur necessaria, postquã sic Rex expressè petit, vt supra diximus, & notat *Reg. de Ponte in decis. 3. num. 14. post Frecc. in lib. 2. de subfeu. in 3. autbor. Baronum,*

num. 26. & Giurb. in decis. 118. num. 1. & 2. nouissime D. Tapia in decis. Sacr. Consil. 14. nu. 49. & Diana ubi supra; & ratio est, quia
 19 stantibus bellis continuis, in quibus Rex noster est inuolutus contra infideles, (cum quibus Rex christianus non debet amicitiam iungere, 2. Paralipom. 19.) & pro defensione, ac tuitione, & pace suorum Regnorū, vel ad nouas Prouincias acquirēdas, secundum Io. Andr. Georg. in repetit. feud. cap. 57. nu. 42. fo. 440. possit imponere nouas impositiones, (quæ vocantur extraordinariæ solutiones, glo. fin. in l. fin. C. de annon. & tribut. lib. 10.) Andr. in cap. 1. §. vestigalia, ante nu. 14. vers. plerumque, & vers. extraordinaria collatio, qua sint regalia. ubi Assiēt. Cyn. & Bald. in l. neminem, C. de sacros. Eccles. & Giurba in
 20 d. decis. 118. nu. 2. & hæc donatiua adiutum, seu seruitium debitum Regi, extra ordinarium appellantur, Ioan. Andr. Georg. in repetit. feud. cap. 57. fol. 427. per totum, & Andreas vocat hostentias subuentiones in cap. 1. vers. nisi hostem, de natura feudi. Hinc
 21 est, quod propter imminencia bella in alijs Regnis licitum Regi erit sumptus imponere, secundum Dianam resolut. moral. in tract. de parlament. resol. 3. & 5. post P. Gabrielem Vaquez opusc. de ressi. cap. 6. §. 3. dub. 1. nu. 7. sed concurrentibus requisitis in resol. 2. ibid. quinimo tali casu potest à subditis tributa petere, secundum Io. Andr. Georgium in repet. feud. in d. cap. 57. ubi nu. 4. super indictum vocat quasi ultra tributa dictum, C. de super indict. lib. 10. talique casu solent vassalli donatiua, & adiutoria augere: ut euenit in anno 1625. nam ultra solitum donatiuum
 22 millioni vnus, & ducentum mille ducatorū: fuit auctum in alijs bis centū mille, ex causa, quia Serenissimus Dux Sabaudiz cum auxilio Gallorum Ciuitatem Ianuz inuadere
 23 tentauit, quam quasi captam habebat in die Veneris laudī illius anni, sed cū auxilio Regis nostri, & præcipue ex hoc Regno fuit liberata, & incurisus inimicorum obstitit, & dictum Ioseph de Bello Iudaico, lib. 1. quod fallax spes, qua non suis viribus nititur, sed alienis; non verificatum fuit, stante auxilio prædicto, de quo vide supra in vers. 1. obser. 1. num. 36. tali enim casu superindicta imponi posse, in terminis tenet Io. Andr. Georg. in repet. feud. c. 57. nu. 43. fol. 441. quia ex futura victoria posset damnū Regno inferri secūdariorio, ex Riech. quodlib. 3. quæst. 27. in §. sciendum. ubi quod quando contra Principem amicum, vel confederatum bellum geritur, communis causa est, & adiutorium peti potest. Sed nimium animaduertendū erit tam per Reges, quam per Barones imponen-

dis donatiuis, quia Rex in bellis primo aurū suum expendere debet, & inde à subditis accipere, Cyn. in l. nemini, C. de sacros. Eccles. & Vinc. de Franck. in decis. 211. nu. 11. ne vassalli in quorū præiudicium omnia redundant, depauperentur, vnde furta, & rapinæ exurgunt, & latrones insurgunt: contra quos est postea opus Commissarios destinare, & inde alia furta, hospitationes, extortiones, & perturbationes Populorum oriuntur, vt aduertit Luc. de Penna in l. 1. C. ne rustici ad vllum officium deuocentur, lib. 11. Hæc quæso cogitent illi, qui mediantibus his donatiuis se ipsos magnificiunt coram Regibus, & Proregibus, & qui ob eorum particulare interesse, & ambitiones, non curant exorbitantia præponere, quæ inde re vera conuertuntur in detrimentū, & iacturam Domini Regis, cui vtilius est vassallos diuites habere, sicuti vassallis expedit Regem potentem habere: sed diuina Potestas permittit, vt quis per ea, quæ peccat, per eadem torqueatur, Sapientia. 11. E reddidit vnicuique secundum vias suas, quas noscit eum habere in corde, 2. Paralipom. 6. nu. 30. Isti enim indebita proponentes, potius pro eorum interesse, quam pro Regis seruitio deperire videntur cum eorum filijs, & domibus, iuxta illud, super vos, & filios vestros, vt vtilis fuit in diuersis tempestatibus, norat ad hoc multa Diana moral. resolut. tract. 3. ref. 5. in fine, & D. Capiblans. in pragmat. 10. de Baron. num. 6. Tributa semper sunt minuenda, ait Plutarc. de Dario, q̄ Primates cuiuscumq; Prouinciz accersiuir, querendo, an Tributa facile supportatu essent? responderunt mediocriter, & iussit dimidium solui, quia secundum Plutarcum non est imponendus bos, cum nequeat capram portare, sed tempore Imperatorum Constant. Tributum soluebatur à duabus feminis quantum soluebatur per vnū hominem; & quando masculus nascebatur, soluebatur quantum soluebant duæ feminæ, vt fit hodie in Sardinea, secundum glof. in l. cum antea, C. de agric. & censit. lib. 12. verū an Rex solus possit tributum imponere, vide supra vers. 1. obser. 2. nu. 28. in fin. & vide Dianam moralium resolut. tract. 3. de parlament. resolut. 5. fol. 93. ubi multa de hæc impositione, & quomodo, & quando sic faciendā, aduertit, & alia Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de regal. imposit. nu. 42. & seq. fol. 247. ubi memorat Epistolam Beati Gregory ad Constantiam Augustam cap. 33. lib. 4. Epistolarum, & Iudicum. 13. aliaq; perquire in Gubernatore Christiano lib. 1. cap. 16. fol. 87. Hinc est, quod in illis Parlamenti D. Prorex calamitates, & quæ-

timo-

rimonias Regni audire tenetur: ut illis providere valeat, *Giurb. in dec. 118. nu. 6.*

Effet quidem videndum, quomodo solutiones in his donatiis per Barones fiant, & contributiones in eorum vasallos quomodo diuidendæ cum circumspetione, ne grauentur duplici onere, idest à Rege, & à Baronibus, *Andr. in 5. & extraordinaria collatio, quæ sint regalia, lo. Andr. Georg. in repetit. feudal. cap. 57. num. 31. fol. 437.* & ut cognitio aliqua habeatur, breuiter dicimus secundum notam habitâ ex libris istius matris, quod in annis infra scriptis ita fuit obseruatum.

1507 Sub die ultimo Ianuarij, fuit convocatâ Parliamentum in Ecclesia Montis Oliueti, & pro præteritis Bellis, & pro tenendo pacatum Regnum, Regi Ferdinando Catholico ducatos 300. mil. dederunt, & Barones soluerunt ducatos 50. mil. pro ratione adohæ, (Adoha enim est ducatorum viginti sex, & duorum tertiorum pro singulis duc. 100. feudalibus, & est loco seruitij militaris cum equis, & armis, & commutatione hanc per Capitula Papæ Honorij factâ, dicit *Ayellus in tract. de adoha, nu. 17.* Sed per Alphonsum Primum fuisse commutatam cum maxima prudentia, ut Barones armorum potentia deuestiret sub colore gratiæ tertur, teste *Io. Andr. Georg. in repetit. feud. lib. cap. 56. nu. 51 fol. 425.*) reliquos vero duc. 250. mil. soluerunt Populi totius Regni, tam demaniales, quam Baroniales: tetigeruntq; carol. ni vdecim pro quolibet foculare, & ab hoc donatiuo nemo fuit exemptus, nisi Ciuitas Neapolis cum Casalibus: Vnde cognoscere poteris quot focularia eo tempore in Regno erant factio computo prædicto.

1520 26. Februarij fuit factum aliud donatiu duc. 300. mil. Carolo Quinto tunc Regi Romanorû, pro expensis factis in eius coronatione Regis Romanorum in Aquisgrana, & solutio facta fuit per modum, ut supra.

1503 1. Septembris fuit eidem factum Donatiu duc. 200. mil. pro soluendis militibus exercituum, & fuit solutum, ut supra.

1524 26. Iulij fuit factum Donatiu eidem Carolo Quinto Imperatori duc. 50. mil. pro soluendis militibus in Lombardia, & in hoc donatiuo exceptæ fuerunt Ciuitas Neapolis cum Terris, & Casalia Sanctissimæ Annuniatæ Neap.

1531 19. Maij fuit eidem factum alterum Do-

natiu duc. 600. mil. in quo Barones soluerunt adoham vnâ cum dimidio, & remanentem quantitatem soluerunt Populi Regni præter Ciuitatem Neap. cum Casalibus, & Terras Sanctissimæ Annuniatæ Neapolis.

1534 20. Augusti aliud fuit celebratum Parliamentum in Monasterio Montis Oliueti, & dicto Imperatori factum fuit Donatiu duc. 150. mil. pro expellenda classe Turcharû è maritimis Regni, & Barones soluerunt duc. 50. mil. & reliquos soluit Reguum ut supra.

1536 8. Ianuarij in ædibus Ecclesiæ S. Laurentij (in qua Parliamentu celebravit Alphonus Primus 28. Ianuarij 1443. quando Regni Proceres optulerunt carolenos 10. p quolibet foculare, & Rex cuiuslibet foculari promisit vnû modiu salis (Regi remisû in anno 1607. ut alibi notauimus) & ita fuerunt introductæ functiones fiscales, nam antea pro necessitatibus Regni imponebantur collectæ, *Camill. de Curte in diuer. for. iur. feud. fol. 25.* & ideo istæ functiones fiscales vocatur etiam iura foculariorum.) Fuit celebratum Parliamentum, & Donatiu maius omnibus alijs exitit, idest vnius millioni, & quingentum mille, & Barones soluerunt tres adohas, & reliquam quantitatem Populi, ut supra, & è conuerso Imperator cõcessit multas gratias, & privilegia, ut in *Capit. & Priuileg. Neapol. pag. 102. & seq.* est videre, verum tode idem Imperator ex prædictis remisit ducatos quingentû mille, ut in *dictis Priuileg. & Capit. Regni, fol. 103. & ater.*

1538 27. Martij fuit factum Donatiu duc. 760. mil. & Barones soluerunt medietatem adohæ, aliam vero soluerunt Populi, ut supra.

1539 15. Martij Donatiu fuit duc. 60. mil. & Barones soluerunt medietatem adohæ per viam simplicis Donatiui, & alia soluerunt Populi, ut supra.

1540 27. Nouembris Donatiu fuit pro quarto adohæ, & Populi soluerunt grana 16. pro foculari.

1541 29. Iulij fuit factum aliud Donatiu duc. 800. mil. pro resistendo impetis Turcharum, & Barones soluerunt adoham vnâ cum dimidio, & reliquam quantitatem soluerunt Populi, ut supra.

1543 Fuit factu donatiu duc. 150. mil. & aliud duc. 50. mil. pro diminutione monetæ.

1545 Aliud fuit duc. 600. mil. pro soluendis militibus Hispanis, & pro viarum, & la-

gniorum

- gniorum Regni accommodatione.
- 1546 Fuit aliud Donatium duc. 200. mil.
- 1548 Pro matrimonio D. Margaritæ de Austria Filiaz naturalis Imperatoris Caroli V. & Mariz de Barbantia neptis ex filio Regis Portugalliz, teste *Regente de Ponte in decis. 5. num. 9.* vxoris D. Ducis Parmæ, fuitq; facta impositio carolenorum quinque pro quolibet foculari, & fecit summam duc. 150. mil.
- 1549 Fuit aliud Donatium duc. 600. mil. de quibus 200. mil. soluerunt Barones, & aliam partem Populi.
- 1552 Fuit aliud duc. 800. mil. & Proregi illius temporis fuerunt duc. 22. mil.
- 1553 Fuit aliud duc. 300. mil. pro soluendis exercitiis.
- 1554 Fuit aliud duc. 30. mil. pro soluendis exercitiis.
- 1555 Fuit aliud duc. 150. mil. pro soluendis militibus.
- 1556 Fuit aliud duc. 400. mil. pro tollendis tractibus, de quibus Civitas Neapolis soluit duc. 100. mil. Barones vero soluerunt duc. 22500. & reliquam Populi.
- 1556 Fuit aliud duc. 100. mil. pro soluendis militibus Hispanis, & Alemanis, & inter Populos, & Barones fuit facta distributio.
- 1556 Fuit aliud Donatium vnus millionis auri, & Proregi fuerunt dati duc. 25. m. & duc. nouem mille, & ducentum fuerunt dati Domino Marco Antonio Columnæ, & solutio fuit facta inter Barones, & Populos. (hodie autem quid seruetur circa donatiua faciendâ Proregi, vel alijs personis, vide supra *vers. 2. obseru. 2. num. 116.* & supra hic *num. 7.*)
- 1560 Donatiū fuit vnus millionis, & 200. m. & Viceregi fuerunt dati duc. 27500. & solutio fuit facta à Baronibus, & à Populis.
- 1562 Donatium fuit vnus millionis auri, & solutio facta vt supra.
- 1564 Fuit Donatium vnus millionis auri, & duc. 60. mil. fuerunt dati Serenissimo Principi Hispaniarum Duci Calabriae eius filio, & fuerunt soluti, vt supra.
- 1566 Fuit factum Donatium vnus millionis, & 200. mil. & postea fuit singulis biennijs ita continuatū vsq; ad hodierna tempora, sed in anno 1625. fuit auctum in alijs duc. 200. mil. vt supra diximus *nu. 21.* ex causa Belli Ianuz.
- Et in anno 1611. tempore Præsidentis D. Comitibus de Lemos fuit factum Donatium vnus millionis, & duc. 400. mil. ne exeant Numeratores pro faciendâ nu-

meratione (quæ singulis annis quidem fieri solet à tempore Regis Alphonsi, licet per prius, & singulis quinq; annis ab Augusto fiebat, vnde iustria dicta sunt, quia Civitates iustriabantur, vt post *Luc. de Pen. & Specul. tenet Io. Andr. Georg. in repetit. feudal. cap. 57. nu. 3. fol. 430.*) idest, patrio sermone loquendo, millionū vnū, & duc. 200. mil. pro donatiuo ordinario, & duc. 200. m. pro causa prædicta, est enim in arbitrio Regis faciendi numerationes prædictas, vt notat *Camillus de Curte in diuersor. iuris feudorum, fol. 25. num. 26.* & materiam numerationis vide in 1. *Paralipom. 21*, vbi multa. Donatium hoc millioni vnus, & ducentum mille, hodie dicitur necessarium, seu coactum, & non voluntarium, vt diximus supra per *Reg. de Ponte in decis. 3. nu. 14.* & *Frecciam lococitato*, & hæc præscriptio formata prædicatur à Regio Fisco, forsitan ex quo patientia soluendi habetur pro titulo, *Andr. in §. præterea ducatus, nu. 37. in fin. ante addit. de probib. feud. alien. per Freder.* alia vero vide per *Lamar. in consil. 57.* vbi de hac materia, & multas alias impositiones, & donatiua refert *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de regalib. imposit. nu. 35.* & *seq. fol. 145.* & nouissime post hæc scripta in lucem editus *Diana resolut. moral. in tract. 3. de parlamento, per totum.* nec præterea in hac materia donatiui per decretū Regiz Cameræ 22. Martij 1525. fuisse prouisum, *Quod si sit Donatiū Regi cura clausula, vt nemo sit exemptus, Regia Curia exigit integrum donatiuum, & omne illud, quod diminuitur de dicta summa donata ex causa Vniuersitatum exemptarum, vel aliarum personarum habentium priuilegia exemptionis, aggregetur Regno, & non venit in damnū Regia Curia: & quod sic manutoneatur Regia Curia in possessione, seu quasi exigendi.* Sed in hoc fuit diuersimodè iudicatū, vt per *Reg. Moles in decis. 26. Regens vero Reuert. aliā facit decis. in suis manuscriptis.* . . . dicēs, quod si post donatium Rex eximeret, sibi imputaretur, *Bal. in l. etiā, col. fin. C. de exseq. rei iudic. per l. ab omnibus, ff. de leg. 1. Roman. in l. 4. §. actor, col. penul. ff. de re iudic. verum si impositionis tempore exempti erāt, & onus simpliciter imponeretur, Rex integrū donatiuum habebit, Aret. in terminis in l. si*

in l. si duobus, §. 1. per illum text. de legat. 1. vbi Iaf. sed si onus cuilibet personae imponeretur, puta dugati vnus p quolibet foculare, tunc exempti in Regis damnum cederent, Bart. in l. 2. C. de apoth. public. lib. 10. & Bakin cap. secundum requirio, de appellat. vbi Canonista. est enim de iure, vt vna Terra non teneatur pro alia functiones fiseales solvere, l. vnica, C. vt nullus ex Vicariis pro alienis Vicariorum debitis teneatur, lib. 11. Veluti si Populares donatiui onus subfultere nequierint, Barones contribuere non tenerentur, D. Valenzuela in conf. 99. num. 63. licet contrarium videatur tenere Pater Diana resolut. moral. tract. 3. de parlam. resol. 26. num. 102. vel si vnus Rex damnum inferat, & ab altero non esset faciendus refectio, Io. Andr. Georg. in repet. feud. cap. 57. num. 39.

28 Quo vero ad francos Ciuitatis Colentiae fuit diuersimode per Regiam Camerae pronisum sub die 24. Ianuarij 1554. in Banca Coppula; scilicet vt pro quadam quantitate franchi essent, pro alia vero contribuunt. Sed in causa Ciuitatis Tarenti habentis privilegium specificum exemptionis etiam a donis, contra ipsam determinatum extitit 14. Februarij 1568. referente Praesidente Scipione Cutinario, vt est videre in libris notamentorum, ex ratione quia Privilegijs predictis fuerat renunciatum, & per Regium Fiscum contra ipsam ex continuata solutione erat prescriptum, soluerat enim ab anno 1466. & merito succubuit teste Regente Moles in decis. 26. manuscripta.

30 Donatiua solent etiam fieri nuncijs noui aliquod bonum portantibus ex causa publicae letitiae euentae ex multis casibus enumeratis in l. 1. C. vt publica letitia, lib. 12. cum glos. ibid. quae tamen aduertit, indigentibus Populis potius dandum, quam ab eis accipiendum esse: subdendo aliud notab. pari poena puniendum esse cogentem ad dandum, & sponte accipientem, quod facit aduersus Officiales, aut baannitos accipientes a sponte dantibus, quoniam talia donatiua non spontanea, sed coacta censenda sunt.

31 Donatiua etiam Regi fiunt quando vxorem ducit, aut filius ei nasceretur, aut in eius aduentu, Innoc. in cap. non minus. de consuet. Eccles. vel alt. vbi omnino videas, quae personae tenentur ad ista, & tunc collecta dicitur, glos. in verb. extraordinarium, cum glos. seq. in l. placet, C. de sacros. Eccles. Io. Andr. Georg. in rep. feud. 57. num. 28. vbi alios casus enumerat, & limita respectu Baronum,

qui ex causis predictis nil recipere possunt, sed tantum statuta in consist. Regni. Quamplurimum, & Io. Franc. de Ponte in tract. de potest. Prorog. fol. 473. nu. 12. in tit. de donis, & expensis Vniuersitatum. Quinimo per Pragmaticam editam 24. Nouembris 1629. specificè prohibitum est Vniuersitatibus se vniri pro donis dandis, seu salarijs constituendis quibusuis personis sine expressa Proregis licentia, etiam si ad beneficium locorum Piorum facienda essent. Prouisio quidem praedicta euenit ad releuandas Vniuersitates ab innumeris oneribus quibus oppressae reperiuntur, & etiam Neap. Ciuitas includitur.

Respectu autem Regum, cessant regulae, & omnia Priuilegia, nam eis dona, & tributa debentur, etiam si eorum culpa ad inopiam vergerent, puta ob ludos, aut iniusta bella, aut nimias largitiones, aut ob alias causas, & in hoc fere concordant omnes Canoniste, teste Pater Diana moral. resolut. in tract. 3. de parlamentis, resolut. 4. fol. 92. quod intellige cum limitatione, vt in hisce casibus teneatur Rex omnes sumptus parum necessarios exsistere, & in posterum a prodigalitatibus se continere, vt ibidem post Lessium in lib. 2. cap. 33. dub. 6. nu. 48. & Moles. de iustit. tract. 2. q. 667. nu. 4. late Georg. in d. cap. 57. nu. 16. & seq. qui omnes cumulat, debeat etiam Corredum Regi, vt in d. consuet. quamplurimum, quod intellige de expensis ei faciendis, vt declarat Andr. in suo repert. super consist. Regni, in verb. Rex. Puta quando ad eorum terras accederet, ad quarum contributionem vasalli tenerentur Baronibus, vt in d. consuet. Quamplurimum.

OBSERVATIONIS IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Capitula matrimonialia fuerunt incerta a Tobia cum Sara.
- 2 Vxor lacrimatur in prima nocte, & tenetur ad obsequia multa in domo viri.
- 3 Antefatum cur constitutum fuerit, & quomodo vocetur.
- 4 Antiferia, vel Paraferia quid? Dotarii Antiferia dicitur, & quare, ibid. Paraferialis quid? ibidem.
- 5 Dotarium constitutum a Baronibus differt ab antefato.
- 6 Assensus non requiritur in constituto dotarium.
- 7 Antefatum ante hanc Pragmaticam cuius erat quantitatis.
- 8 Antefati reforma fuit alias petita per Ciuitatem in anno 1521.
- 9 Mulier habet plures species bonorum.

10. Antefati nomen horribile est.
11. Matrimonia tradentes, quis cogitare debeant.
12. Donationes causa mortis quando caperunt esse.
13. Antefati contractus est de per se.
14. Antefati successio diversimodè consideratur ante hanc legem.
15. Antefatum hodie reddit ad patrimonium unde exiit tanquam res hereditaria.
16. Debetur ex causa onerosa, & non lucratiua.
Debetur mulieri sterili, ibid.
17. Pater tenetur se obligare ad antefatum, pro filio, sicut filias dotare tenetur.
18. Non potest solum pro antefato repetere à filio, sed postea antefatum solum reddit ad patrimonium patris, unac exiit, & sic decisum.
19. Antefato constituto (patre presente) pater tenetur.
20. Antefatum non constitutum, nõ potest peti.
21. Mulier potest agere (constante matrimonio) pro constitutione antefati.
22. Antefatum constitutum constante matrimonio, non dicitur donatio inter virum, & uxorem.
23. Assensus non requiritur in constitutione antefati (durante matrimonio) et contra And. tenet Capyc.
24. Antefatum aliter constituitur in virgine, quam in vidua.
Famula nõ solum marito contenta, à Romanis coronabantur.
Pacta contra statuta quando valeant, ibid.
Vidua iuuenis debet maritari, ibid.
25. Antefatum debetur ob foriudicationem mariti, & nu. 54.
26. Foriudicatus ad inopiam vergere dicitur.
27. Antefatum super bonis fideicommissis subiectis per Auiam paternam, an solus possit.
28. Auth. res quæ, C. communia de legat. non habet locum in prohibitione facta de non alienando in contractu, sed in testamento tantum.
Nec habet locum in feudis, ibid.
29. Nec habet locum in rebus donatis cum pacto de non alienando.
30. Non habet locum in testamento matris.
31. Mater nõ tenetur assicurare dotem nurus, sicuti nec Aua.
32. Fideicommissum factum per matrem pro dote nurus alienari potest.
33. Prohibitio de non alienando simpliciter nõ comprehendit causam dotis.
Secus si ea facta per verba uniuersalia, & pragmantia, ibid.
34. Fideicommissum factum pro heredibus, intelligitur de herede sanguinis.
35. Hares nominatus in fideicommissis intelligitur ut filius, & descendens.
36. Substitutio in contractibus fieri potest.
37. Prohibitio de non alienando impedit translationem dominij.
38. Communis opinio equiparatur legi.
Iudex in iudicando communem opinionem insectari tenetur, ibid.
39. Auth. res qua non precedit in fideicommissis facto per transversales, vel per eam, qui non habet onus dotandi.
40. Aua non habet onus dotandi.
41. Fideicommissum acceptans absque protestatione legitima, ad quid tenetur.
42. Filius acceptans fideicommissum, debet sibi protestari de legitima debita.
43. Legitima praiudicatur, si filius absque protestatione acceptauit fideicommissum.
Legitima grauamen transit ad heredem, ibidem.
44. Debitor in non acquirendo creditoribus, praiudicare poterit.
45. Legitima per viam contractus, potest grauamen positum in testamento accipere.
46. Legitima in filiis primi gradus non potest grauari.
47. Antefatum an debeat dote non soluta.
48. Pacta in dote apposita, videntur tacite repetita in antefato.
49. Dos intelligitur effectualiter, & non verbotenus.
50. Promissio de donando, non est donatio, & sic est in promissione de vendendo.
51. Dos soluta, & non dos promissa, lucratur antefatum.
52. Donatio propter nuptias, & antefatum equiparantur.
53. Foriudicatus in Regno habetur pro mortuo.
54. Antefatum debetur ob foriudicationem viri.
55. Exceptio nullitatis nunquam presumitur exclusa, & si alia essent exclusæ.
56. Sententia nulla à principio nunquam valet.
57. Foriudicatus Procuratorem potest constituere ad dicendum de nullitate sententia.
58. Foriudicatorum consanguinei citati ad dicendum causam quare &c. possunt dicere de nullitate foriudicationis, & appellare, si sententia non fuit publicata.
59. Sed an possint consanguinei allegare in iudicio, & si prouiderent.
60. Rebelium uoces lucratur antefatum, sed in iudicio uoces mortua matris.
61. Antefatum

- 61 Antefatum an debeat mulieri deofculata tantum.
- 62 Antefatum ad filios utriusque matrimonij, ut filios, vel ut heredes transeat.
- 63 Antefatum, & dos, pari passu ambulant, sed fallit, ut ibid.
Pactum contra antefatum non valet, sicuti non valet contra dotem, ibid.
- 64 Electio est uxoris, exigere antefatū in pecunia cum cautione, vel exigere interesse.
- 65 Antefatum debetur heredibus uxoris occisa à viro sub falsa causa adulterij.
- 66 An habeat priuilegium, ut praferatur anterioribus creditoribus in acquisitis post obligationem antefati.
- 67 Non debetur matrimonio declarato nullo.
- 68 Nec si matrimonium contractum non fuit consummatum ob deuotionem, aut impotentiam, & nu. 69.
- 70 Lex non ligat subditos extra Regnum.
- 71 Estimatio debetur uxori pro feudo dato est causa feudi assignati absque assensu.
- 72 Sponsalitia largitas quid.
- 73 Locata, qua dicantur.
- 74 Donatiua sponsa facta, qua.
- 75 Doberium quid sit.
- 76 Quarta, qua dicatur.
- 77 Dotarium quomodo constituatur.
- 78 Mortificatio, qua dicatur, & an valeat.
- 79 Pactum inter virum, & uxorem de succedendo ad inuicem, an valeat tam de tota, quam de quota hereditate, ibid.
- 80 Antefatum non constitutum, si à marito legatur, an debeat.

OBSERVATIO IV.

De antefato in hac lege mentionato.

RO Antefati primordio scias, quod à principio, quo capitula matrimonialia introducta fuere inter Tobiam, & Saram, ut in Tobia. 7. in fine, ibi, Et accepta carta, fecerunt conscriptionem coniugij: ex quo mulier compressa est, & lacrimatur in prima nocte, ut ibid. in fine, & in domo viri tenetur honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere, Tobia 10. in fine, fuit antefatum (secundū aliquos) introductum: aut vero in recompensatione predictorum, vel dotis, vel virginittatis, vel nobilitatis mulieris, ut per Gomez. in Il. Tauri, sub l. 53. num. 10. in fine, Aluar. V. n.

lase. in consultat. 2. & Masrill. in decis. 112. 3 ubi antefatum pretiū sanguinis vocat, idemque tenet Azzo in summa de donationibus ante nuptias, quem sequitur V. de Franch. in decis. 182. num. 9. sed contrarium videtur ex auth. & qua nihil, C. de pactis conuentis, ubi donatio propter nuptias non soluitur, nisi pro dote soluta: & vterius videmus, etiā in viduis antefatū constitui, ergo pro amissa virginitate non est, quamuis pro virginitate amissa deberi teneat Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 2. clausul. 7. glos. 1. par. 1. num. 25. fol. 382. subdens in num. 26. mulierem corruptam, quæ ut virgo ducitur, non posse tunc conscientia petere, nec retinere antefatum, & allegat Don Io. Valero Cartusianum in tract. differ. inter vtrumque for. verb. matrimonialia, differ. 12. datur enim, & assignatur mulieri antefati quantitas aliqua, secundum consuetudinem locorum, quæ diuersimodè nominatur, in nostra autem Regione, secundum constitut. Regni. Patres eorum, Tertiaria, seu Dotarium vocatur, de quibus loquitur §. fin. de inuest. de re alien. facta, ibi, sus tertia ratione, quo etiā loci de Quarta, quæ secundum ius Longobardorum constituta mentio fit in consuetudinibus nostris Neapolis de iure quarta, vel de iure Francorum, & more magnatum, & nobilium Regni, ut declarat Dec. in cons. 402. sed introductū etiam fuit, ut denominaretur Antefatum, seu Antiferia, quod est contra dotem, licet Ant. Gabr. de matrimonio, tit. de donat. propter nuptias, num. 9. in tractatibus tom. 9. fol. 61. dixerit, Antiferia esse vocem Græcā, & latine significare ea, quæ loco dotis vicissim allata sunt, & Io. Copius in tract. de fructibus, cap. 8. num. 1. in tractatibus tom. 17. fol. 250. asserat, Antiferias esse contrarias dotes, quas mariti in recompensationem, remunerationem, vel quandam potius dotis (soluti matrimonio) recuperandæ securitatem assignant. Nec equiuoces, Antiferiam, esse idem quod Paraferia, quoniam Paraferia, seu Parafranales est diuersum, & dicitur res illa ab uxore ducta ad domum viri, quæ in dotem non est promissa, l. si ergo, §. dotis, ff. de iure dotium, l. hac lege, & l. fin. C. de pact. conuent. & dicitur para, quod est iusta, & ferna, quod est dos, quasi iusta dotem, Azzo. in summa, C. de iure dot. col. 2. sed ut bona paraferalia dicantur, requiritur, uxorem expressè vel tacitè concedere administrationem marito, secundum Bart. & omnes in l. maritum, C. de procurator. & Bal. in l. fin. C. qui potior. in pign. habet. hinc est, quod si mulier promittendo dotem, non promittit feudum, dicitur feudum paraferiale, Andr. in cons.

in *const. Regni. Fratribus*, & in *const. Honorem*, 2. col. & in his bonis mulier habet tacitam hypothecam, l. *fin. C. de pac. conuen. l. vbi aduc. vbi Glos. C. de iure dotium.*

Differt enim antefatum à dotario, tum
 5 quia antefatum poterat ad beneficium mulieris cedere quo ad vsumfructū, & proprietatem, vt infra, sed in dotario semper vsufructuaria tantum erat, tum etiam, quia dotarium cōstitutum à Baronibus ratione bonorum feudalium à principio est certum, adeò quod ex bonis postea quæsitis, vel venditis, non minuitur, nec augetur, vt in *const. Regni. Licentiam. cum duabus alijs constitutionibus. Si quis Baro.* & in alia *Mulier, qua dotarium.* Quibus cautum est, assensum non
 6 requiri pro constituendo dotario super feudis, de quo *Andreas* mentionem facit in *cap. 1. §. final. num. 10. de inuestit. de re alien. fact.* & in alijs locis enunciatis per *Liparul. ibidem*, & *glos. in const. Regni, mulier, qua dotarium, in fine*, vbi iure Francorum introductum esse dotarium tradidit, idemque ait *Neapod. in tit. cōsuet. Neap. de iure quarta, num. 9.*

Aliqui vero volunt antefatum constitui loco donationis propter nuptias, de qua per *Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 1. clausul. 4. glos. 1.* & sunt sinonima, secundum *Rouit. in pragmat. 1. num. 159. de titulorum abusu inscribendo sublato*, & *Mastrill. in d. dec. 212.* vbi quod de iure communi nomina ista dotarium, & antefatum, non fuerunt cognita, prout etiam dicit *Capyc. in repet. l. Imperialem, vers. tertio est antefatum, fol. 17.* & merito statuta loquentia de donationibus propter nuptias, in locum quarum successit antefatum, habent locum in dotario, & antefato, quod vnde prædicatur de vno, & de alio dici potest, licet in effectu diuerfitas aderat, quia antefatum lucrabatur quo ad plenam proprietatem filijs non existentibus, & quo ad vsumfructum existentibus: sed dotarium semper quo ad vsumfructum tantum, etiam ante hanc Pragmaticam, verum *Neapodan. in rubr. de iure quarta*, ait, antefatum differre à donatione propter nuptias, à quarta, à dotario, à morgica, idest quarta de iure Longobardo, & à tertia iure Longobardi, vt ibidè: Aliaq; differēcias ponit *Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 2. glos. 1. par. 2. fol. 391. in 2. tomo.* sed in *§. 1. in auth. vt res immobilis donationis ante nuptias, constit. 61. secundum interpretationem Gregorij Aloandri.* Conscribitur donatio propter nuptias, aut ante nuptias, quo loci etiam disponitur, vt si in illam causam donationis res immobilis constituatur, alienari, aut pignori à ma-

rito non possit, non obstantibus consensu, aut renunciatione mulierum. Est enim donatio propter nuptias specialis contractus, & insinuatione non indiget, *§. 1. in auth. vt donatio propter nuptias, constit. 119.*

Erat autem hoc antefatum ante hanc legem medietas dotis in virgine, & tertia pars in vidua, teste *Capyc. in repet. l. Imperialem, vers. tertio antefatum, fol. 17. col. 1.* & in alijs partibus esse in vsu, testatur *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. clausul. 7. glos. 1. par. 1. num. 24. fol. mibi. 382.* & quod perius, illa medietas, seu tertia si stipulabatur secundū primā consuetudinem *Neapol. sub tit. de iure quarta*, lucrabatur à muliere quo ad proprietatem, & vsumfructum, si matrimonium sine liberis dissoluebatur, sin autem cum liberis, etiam non hæredibus, mulier erat vsufructuaria tantum: verum si liberi matre viuente ex hac vita secedebant, mater in eius beneficium consolidabat vsumfructum cum proprietate, secundum dictam consuetudinem, & habetur per *Afflic. in decisi. 37. circa finem*, & 291. & sic substantia illa in domū, & familiam vxoris transiebat, meritoq; maritorum, & hæredum quamplurimæ domus, (vt vidimus) depauperabantur ex ista excessiua solutione antefati. Superuenit inde hæc sanctissima in principio huius operis posita nunquam satis laudata lex, (quæ secundum primæum sensum meum decreuit, adeo vt ansam præbuerit lucubrationes istas componendi) & his inconuenientibus providendo, decreuit limitationem antefati, & vt mulier sit vsufructuaria vita durante tantum, ad sine, vel non adsint filij: confirmando secundum dispositione iuris communis, vt antefatum redeat vnde exiuit, & ad descendentes etiam non hæredes viri, *auth. ha res, C. de secund. nuptijs*, & notat *Fab. de Anna in conf. 74. vol. 1. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. clausul. 7. glos. 1. par. 1. num. 47. fol. 384.* (vbi in num. 56. concludit, quod dum mulier sua vita durante est vsufructuaria, non sufficit, hæredes viri offerre soluere vsuras, nisi tamen hæreditas maximè extenuata esset, sed capitale dare tenentur, præstita cautione per mulierem de restituendo post eius mortem) ad hæredes autem viri deuenit hoc antefatum, secundum *Apostill. ad Neapod. in consuetud. quartam autem. incip. ex hac consuetudine, vers. attende, quia de iure communi, fol. mibi 251.* & ita in terminis tradit *Naclerius in d. consuet. quartam autem, vers. in eadem glos. ibi, sed an de iure communi, fol. 17 in impressis de anno 1588.* & allegat text. in *cap. nuper*, & *cap. fin. de donat. inter vir. &*
 8 *vxor.* Et alias in anno 1525. fuit Proregi

suppli-

supplicatum pro moderacione dotium, ut legitur in *Protocollo Notarij Casaris Mahabitanis, fol. 19. ater.* in quo habetur, Plateam Nidi constituisse Procuratores Philippum Galeranum, & Gentilem de Tolfa, ad supplicandum Proregi pro tali reforma dotiu: In foro autem Aragonum fuit moderata dos in mulieribus octo familiarum ibi descriptarum in ducatis 12. mil. tantum, ut in *cap. de iur. dot. in foro Aragonum, Montijsoni per Carolum Quintum edito in anno 1533.* similiterq; moderatio vestium, vel eorum ornatus limitari debet, *L. vnica, C. nulli licere in frenis, lib. 1. ac etiã ne arma à priuatis ciuibus conficiantur, vel emantur, ut in nouella. 85.*

Mulier enim plures species bonorum habet, idest sp̄salia ante nuptias, (quæ dicuntur antipherna) dotalem, paraphernam, quartam in burgenfaticis, & dotarium, seu tertiarium in feudalibus, & quandoque antefatum, seu pecuniam in re certa, ut *Neapodanus in consuetudine Neapolis. Quartam autem, nu. 102. fol. mibi. 267. & in §. 1. in auct. de equalitate dotis.* vocatur quarta, seu donatio propter nuptias, & pro his viro mortuo, & ante aditam hereditatem, habet retentionem super bonis viri, *Gizzarell. in decis. 45.* habet etiam & iocalia, pro quorum declaratione vide per *Gayllum pract. obseru. lib. 2. obseruat. 91.* & infra hic.

Horribile est nomen antephati in contractu matrimonij: nam eo ipso, quod tractatur de latitia matrimonij, immediatè peruenitur ad memoriam mortis, idest antefati, sed bene aduertit *Seneca natural. quaest. lib. 6. Quod mors tributum, officiumq; mortalium est.* Merito, qui matrimonium tractare corat, cogitet, quæ dicuntur in *Tobia 6. in fine*; vbi, his verbis docet, quomodo vxorati se ferant. *Hi namque, qui coniugem ita suscipiunt, ut Deum a se, & à suamento excludant, & sua libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, in quibus non est intellectus, habet potestatem Demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum, per tres dies continuos esto ab ea, nil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.*

Doce ergo ex hoc textu finem matrimonij, & quomodo vir se gerere debeat cum vxore, & è contra: ex eodem etiam matrimonio *Tobia cum Sara*, originem habere donationes post mortem, *Tobia. 8. in fine*, ibi. *De omnibus autem, quæ possidebat Raguel dimidiam partem dedit Tobia, & fecit scripturam, ut pars dimidia, quæ supererat post obitum eorum, Tobia dominio deueniret.*

Antefati contractus est de per se, *Andr. in tit. de controuersia inuestitura, num. 7. in*

fine, & in tit. de controuers. inuestit. cap. 1. num. 7. circa medium, dixit, quod dotarium, seu donatio propter nuptias constante matrimonio fieri potest. Et ante hanc legem diuersimodè eius natura cõsiderabatur quoad successionem tam vxoris, quam filiorum. Nam filij aliquando succedebant vti filij, & heredes, aliquando verò vti filij tantum, puta quando constituebatur cum illa clausula, *ita ut acquiratur filijs, ut filijs, non filijs, ut heredibus: Addentes in consuetudine Neapolis, in titulo de iure quarta, & per Neapodanum ibidem, & Vinc. de Franch. in decis. 106. & in pluribus alijs locis, post Afflic. in decis. 314. & Fab. de Anna in consil. 74. num. 8. vbi refert decis. Affl. contra Vinc. de Franch. & Io. Franc. de Ponte in consil. 110. cum tribus seqq. vol. 2.* qui licet eo loci teneat, quod acquiratur filijs, tamen alias idem *Aubon* dicit, fuisse contra ipsum iudicatum, necessumq; esse apponere clausulam illam, *ut acquiratur filijs, ut filijs, ut in tract. de potest. Proreg. tit. 9. num. 25. sub rubr. de success. mulier. fol. 214.* Hodie autem omnia ista per hanc legem recesserunt ab Aula, quoniam antefatum reddit ad patrimonium, vnde exiuit, adfuit, vel non adfuit filij; & sic tanquam res hereditaria, & creditoribus obnoxia, vel ad Regium fiscum, si (quod absit) maritus fuerit rebellis, *l. quisquis, §. uxores, C. ad l. Iul. Maiest.* Merito ad alias trãscamus quaestiones tangentes materiã nostrã, quia hæc nõ est amplius necessaria p̄ matrimonij cõtractis post annum 1617. quo hæc lex condita fuit.

Antefatum debetur mulieri ex causa onerosa, idest ob pudicitiam amissã, & non ex causa lucratiua, *Io. Franciscus de Ponte in dec. 24. nu. 20. in fin. vbi in nu. 26.* habes, quod omnia priuilegia competentia marito fauore dotis, competunt & vxori ex causa antefati, ac heredibus vxoris, etiã occisa per virum ob falsam causam adulterij, vel ad lucrificandum dotem: & ex eadem ratione debetur antefatum mulieri etiam sterili, *Neapod. in consuet. quartam, num. 33. fol. 257.* quia & si ager sterilis sit, retinetur usufructus, *l. arboris, §. fin. ff. de usufruct. Patet* etiam tenetur antefatum pro filio promittere, sicuti tenetur dotare filias, quoniam officium paternum est, *Mastmill. in decis. 46. in fine*; & quando promissionem hanc facit, videtur promittere de proprio, & non de patrimonio filij, vel filia, *l. fin. C. de dotis promissione*, & ad matrem, & fratrem administratores extendit *Mand. Albers. in consil. 12.* est tamen verum, quod si pater antefatum pro filio promiserit, & soluit, non

potest solutū à filio repetere, *Fab. de Anna in cons. 76. vol. 1.* Verum in hoc casu antefatum postea non ad hæreditatem filij, sed ad hæreditatem patris, ex qua exiuit rediret, vt ibidem, & supra diximus *nu. 7. in fine*, & ideo si pater, & filius promiserunt antefatum in solidum, & hæreditas patris antefatū soluerit, reddit ad hæreditatem patris solventis, & consequenter creditores patris auocabūt à filijs, & ab hæredibus filij, vt me patrocinante fuit decisum *per S. C. sub die 2. Iunij 1614. in causa Beatricis Pignatellæ, & successiōe Elionoræ Brancatiz eius filiz, cum Io. Bernardino de Azzia, & Claudio, & fratribus de Milano, referentē eximio Consiliario Ro. uito, in Banca Sarri.*

19 Attamen si à filio famil. constitutum esset patre præsentē, pater teneretur in quantum ad legitimam filij, *Bartholom. de Capua, seu addens ad eum Io. Grillus in singul. 114. & Mastrill. dec. 46. in fine, ait, Patrem teneri ad donationē propter nuptias pro filio, l. fin. C. de dotis promiss. Bart. in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. solut. matr. ac Thorus in comp. decis. Neap. vol. 2. in verb. antefatum,* affirmat, fuisse decisum patrem non teneri, quia præsentē, & tacens, non videtur consentire, vt ibidem, Ego autem crederem, patrē teneri ad quod importaret legitima filij *per d. singul. 114. eo fortius, quia ad illum actum videtur vocatus, ex dictis supra hic obser. 3.*

20 Sed quid si antefatum non reperiatur constitutum, an peti possit? negatiuè respondit *Andr. in c. 1. nu. 6. vers. per hoc patet. qualiter poterat olim fructū alienari, Affl. in dec. 242. & glos. in verb. exactio, in auth. dos. data, C. de donat. propter nupt. licet contrarium teneat Vrsill. in d. decis. 242. nu. 2. per Salic. in d. auth. dos. data, & Boer. in decis. 23. tu autē vide Lancell. Gallia in tract. de statutis super vers. 20. q. 8. nu. 51. 52. & 53 in tract. tom. 2. fol. 341. vbi quæstionē disputat, dicendo, quod si antefatū non est constitutum, non censetur ipso iure constitutum: sed si non est consti-*

21 tutum, potest mulier constante matrimonio agere, vt ei constituatur, vt per *Andr. in d. loc. cit. nu. 6. & vide supra hic nu. 13. Lancell. Gallia ibid. nu. 53. Neapoli vero adest consuetudo dos. & quarta, sub tit. de iure quarta. disponens, quod dos, & quarta peti non possunt absque instrumento dotali.*

22 Possit tamen dubitari in casu prædicto, an si constante matrimonio constitutum reperiatur, dicatur donatio inter virū, & vxorem, ad eò vt obstat titulus de donationibus inter virum, & vxorem, sed *Andr. ait in loc. cit. nu. 7. constitui posse, & donationem inter virum, & vxorem non dici: Et licet idem*

Andr. in consl. Regni. mulier, qua dotarium, in fin. asserat, tali casu assensum requiri, Capyc. tamen in repet. l. Imperialem, fol. 18. col. 23 1. contrarium tenet per cap. Regni dotarili, & Andr. excusat, dicendo, quod est corruptus.

24 Nec mireris, si antefatū aliter in hæc nostra Pragmatica constituitur in virgine, quā in vidua, vt in ea vides; quoniam de iure cōmuni fuit hoc etiam cognitū, & antefatum in vidua pro tertia parte constitutum erat, vt per *Capyc. in d. l. Imperialem, fol. 17. vers. tertia est antefatum*, vbi enumerat aliquas similitudines inter antefatum, & donationē propter nuptias; & si secundæ nuptiæ non sint à iure reprobata. Attamen non sunt ita sollempniter faciendæ vt primæ. Notat enim *Valer. Max. in lib. 2. cap. 1. de Aropagita*; Romanos constituisse, vt illi scēminæ, quæ solo vno marito contenta esset, corona pudicitie donaretur; Pudicitia enim semper colenda est, *l. ad Senatus, C. commun. deleg.* Sed quando vidua in necessitate esset, vel adeo iuuenis, vt contra feruorem naturæ resistere difficultius posset, permittitur ei festinanter nubere, *§. si vero intestatus, in auth. de non eligendo secundo nubentes mulieres, vers. si autē non valuerit*, quod notat *Neapod. in consuet. quarta, nu. 37. in fin. de iure quarta, fol. 252. in fin.* Imo filij tenentur talē matrē iuuenem dotare, vt *infra vers. 5. obser. 1. nu. 73. in fin.*

25 Similiter dubitari solebat ante hanc legē, (quia nunc quo ad vsumfructum tantum posset intelligi, quoniā & si de iure pacta dotalia contra statuta, vel consuetudines valeant, tamen quando expresse reprobata sunt, vt in hac lege non valerent, *l. pacta, que contra, C. de pact. Andr. Gayl. præf. obser. lib. 2. obser. 78. nu. 8.* sicuti non valerent pacta, seu ordinationes in fundatione iurispatronatus, ne requiratur probatio secundum decretum *Sac. Conc. Trid. sess. 25. c. 9. vt nouissime fundat doctissimus Episc. Rissius in praxi probatio. nouiss. iurispat. resol. 140.) an debeatur antefatum vxori quo ad proprietatē, & vsumfructum, si maritus foriudicaretur, stante quod est mortuus ciuilitè? & deberi, tenet *Affl. in consl. Regni, pana carere, in 1. notab. per tex. in l. vbi adhuc, C. de iur. dot. ex ratione, quia foriudicatus dicitur etiam vergere ad inopiam. Quinimo Mastrill. in dec. 283. con-**

26 cludit, quod vxor tam pro dote, quam pro antefato potest contra Fiscū agere super bonis publicatis propter foriudicationē viri, & latius de hac materia videbis infra hic *nu. 53. & ne dum p antefato posset agere, sed et p eius interesse super bonis fideicomisso subiectis, nō obstat auth. res qua. V. de Fræch. dec. 613. & 642. ac D. de Ponte des. 34. n. 39.*

Scd

27 Sed quaro, an pro antefato possit exequi super bonis subiectis fideicommissio facta per Aviam paternam, iuxta dispositionem *text. in auth. res qua, C. commun. de legat.* hęc questio euenit in factis, & infrascripta allegabā, quę Dominis de Aula Regij Consiliarij Georgij viri quidem eruditissimi, nimium placere, & sunt videlicet.

ALLEGATIO XVII.

Antefatū an possit peti super bonis subiectis fideicommissio per Aviam paternam cōstitutio?

Lucretia Pitti vxor quondam Pompei de Fusco obtinuit sententiam S. C. per quam fuerunt condemnati Tutores filiorum, & heredum prædicti Pompei ad ei soluendum duc. 400. pro residuo dotis, & ad alios duc. 1016. pro antefato, & executionem fecit super bonis dictis de Ciambroce, Palombara, & Piazzolla, sitis in Ciuitate Rauelli.

Aduersus hanc executionē opposuerunt Tutores molestari non posse Pupillos super iisdem bonis, ex quo illa possident vigore donationis factę per quondam Lucretiam Frecciam eorum Aviam paternam cum expressa prohibitione de non alienando, nec obligando, vt infra.

Producunt donacionē ex qua liquet, quod Lucretia Freccia possidens bona, & iura prædicta tanquam vera domina, & patrona, illa dedit prædicto Pompeo de Fusco eius nepoti ex filio, ac suis heredibus, & successoribus, cum pacto, quod prædictus Pompeius, & eius heredes, & successores villo vnquā futuro tempore pro quauis urgente, vel urgentissima causa, possint bona prædicta vt supra danata, in toto, vel in parte, vendere, alienare, obligare, hypothecare, vel distrabere alteri cui-cumque persona: sed semper penes ipsos in perpetuum habeant tenere, & possidere, & si fecus factum fuerit, statim quod bona prædicta ad alias manus quomodocumque, vel qualitercumque, peruenierint quouis modo, statim, & illo tunc, ex nunc pro tunc, extraneus possessor ipsorum bonorum cadat, & priuetur a tenuta, & possessione ipsorum, & succedat in tali casu Venerabile Monasterium monialium Sanctissima Trinitatis Ciuitatis Rauelli: promittendo donationem hanc habere ratam, & contra eam non facere cum hypotheca bonorum, constitutionis prætorij, & iuramento in forma, ut ex donatione prædicta stipulata sub die 23. Febr. 1578. fol. 47. et seq.

Matrimonium contractum inter istā Lucretiam Pitti, & supradictum quond. Pompeum

donatarium fuit sub die 5. Nonembris 1589. vt ex capitulis matrimonialibus fol. 9.

Lucretia Pitti non inficiat donationem, & fideicommissum prædictum, sed illam approbat, & confirmat, vt ex *comparitione fol. 29.* & declarat fuisse factam cum prohibitione, & vinculo de non alienando super 10. articulo fol. 99. & quod filij Pompei illa possident vt filij, & non vt heredes, vt ex eius articulo 12. fol. 99. ater. sed præten dit, quod non obstante isto vinculo, possit satisfieri super bonis prædictis, ex dispositione *text. auth. res qua, C. com. deleg.*

Sed pro parte Horatij de Fusco filij dicti Pompei, & donatarij dictę Lucretię Freccię eius Avię replicatur, quod et si *auth. res qua, C. commun. deleg.* dat privilegium mulieribus pro dote soluenda, vel restituenda, non obstante fideicommissio, procedit quando, prohibitio alienandi fuit facta in testamento, non autem quando fuit facta in contractu, prout est in casu nostro; Et quod *auth. prædicta* non procedat, nec locum habeat in contractibus inter viuos, tenuerunt *Glos. communiter alleg. in l. nulla, C. de iur. dotium,* & inter ceteros, DD. *infrascripti.*

Cynus)

Bal.) in d. l. nulla.

Salic.)

Bal.)

Salic.) in l. ea lege, C. de condit. ob caus.

Bal. in cap. 1. §. danari, num. 2. qualiter feud. alienari poter.

Alex. num. 10.

Las. num. 32.

Gre. num. 58.

Ambros. de Opizon. nu. 57.

Ferdinan. Loaxs nu. 140.

Paul. de Caslr. nu. 2. quem

sequitur Las. ibi num. 1.

& 2. verf. quanto limi-

ta, dicens, quod Paul. de

Caslr. nil allegat, & ipse

adducit *text. in l. & si*

dotis exactio; & ibi no-

tatur per Bart. & Bal.

C. de iur. dot. & in l. do-

talē, ff. sol. matr. & text.

in l. si socius, & ibi notat

ad hoc Ang. ff. si cer. pet.

& alia per Las. ibi n. 33.

verf. 4. limita. & in nu.

25. verf. sed contra om-

munē. tenet, & in pun-

cto iuris ista *auth.* non

habet locum, etiam si

prohibitio fuit facta in

testamento.

in l. filius famil. §. diui, de legat. 1.

in d. auth. res qua.

Alex. conf. 203. num. 18. lib. 2.
Riminal. Sen. conf. 115. lib. 1.
Riminal. Iam. conf. 23. num. 318.
Butr. conf. 97. num. 2.
Socc. conf. 75. nu. 9. lib. 1. & in conf. 12. vol. 1.
Aymon. conf. 15. in fin.
Iaf. conf. 157. fol. ult.
Socc. Iam. in conf. 119. num. 8. lib. 2.
Anchar. Iam. quest. 36. in fin. in 3 par.
Retiquit. tract. de fideicom. quest. 8. nu. 439.
Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. num. 18.
fol. mihi 234.
Mencob. de presumpt. lib. 4. presumpt. 189.
num. 186.

Et ne particularis defeat decisio, dicitur, ita fuisse iudicatum in *Rota Romana in decis. 449. num. 3. & 4. par. 1. in novissime editis, & attest. Butr. decis. 129. nu. 5. ubi ad firmat. glof. prædictam in d. l. nulla. non habere contradietorem.*

Et licet Opizon. in d. s. *Dimi. nu. 141.* argumentatus fuerit in contrarium, dicendo prohibitionem alienationis ex testamento, & ex contractu parificari, l. final. C. de red. alien. non alien. attamen *Peregr. in d. artic. 42. num. 58. vers. contra tamen.* respondit, hoc nihil esse, quia ibi parificatio fit quoad vim verbi, sed non quoad naturam causæ: ideoque quo ad alienationem ex testamento, & ex contractu, plurimum inereat, circa translationem dominij, ut ibi per *Peregrin. mihi autem, alia potest probat ratio, quia bona in pacto subiecta sunt prius obligata ab beneficium vocatorum in pacto, eisque obligata, & hypotecata sunt, tanto magis, quia donatrix promisit non contravenire, ut post *Ordin. in conf. 117. in fine,* ponderat *Rota Romana in d. decis. 449. nu. 3.* quoniam contractus inter vivos, non recipiunt interpretationem, ex dispositione d. *auth. res qua,* nam sicuti non habet locum in feudis, *Bal. in cap. Imperialem; nu. 6. de probib. alienat. per Freder.* ita etiam nec habet locum inter*

29 donata cum pacto de non alienando, & ita in individuo probat *Petra de fideicommiss. d. quest. 8. num. 440.* ubi restat de communi, & innumeros *DD. allegat* quos brevitatis causa recensere non auro; subdens in *nu. 441.* quod ratio finalis dicitur, sicut præsupra mens Testatoris, nam licet res per Testatorem alienari prohibita posset ex his causis alienari, cessat tamen in casu pacti, quia contrahens cum patre, nullam habet actionem, vel obligationem erga descendentes patris eorum, & ita de communi testatur *Petra ibidem, post Butr. in decis. 129. num. 5. vers. sed quando in contractu est prohibita alienatio.*

30 Imò fortius dico, quod etiam si essemus in casu ultimæ voluntatis, ista *auth. res qua,* non habet locum in testamento matris, ve punctuatur tenent *Bal. in d. auth. res qua, num. 9. & Angel. in l. a filia. 62. ff. ad trebell. & in d. auth. res qua, num. 2.* quibus in locis scribit contra *Bar. & Angel.* sequiturq; *Iaf. in d. auth. num. 6.* ergo multo minus esset in testamento Aviz.

Sed ut res omni careat ambiguitate, quæso advertatur, quod hæc donatio fit ab Avia nepoti, & eius filijs, & descendentes: & clarissimum est, quod mater nullo iure cogitur assicurate d. *Nurus,* ut post *Petra de fideicommiss. quest. 8. num. 393. & Riminal. Iam. conf. 23. nu. 318. & Iaf. in d. auth. res qua, num. 31.* tenent *Peregr. de fideicom. artic. 42. num. 46. & Socc. Iam. in conf. 119. num. 12. vol. 2.* ubi loquitur etiam in Avia

31 paterna, vel materna, quæ ad prædicta non tenentur. (licet fideicommissum factum per matrem, possit alienari ex causa dotis tenent *Francisc. Moxar. de fideicom. par. 2. nu. 76. in fine, & ita decisum refert.)*

Nec dicatur in hac prohibitionem alienandi facta per *Lucretiam Frecciam Aviam,* non esse exprellum casum, etiam ex causa dotis: siquidem responsio est, quod quando prohibitio alienandi fit simpliciter, tunc non comprehenderet causam dotis: at quando per verba univèrsalia, & geminata, & multum prægnantia (verbi gratia) *quovis modo, vel titulo fiat:* isto casu, quia hæc verba habent vim specialis expressionis, *Bart. in l. 2. ff. de novat.* utique etiam comprehendi causam dotis, ait *Petra d. quest. 8. num. 440.* qui allegat *Capbal. conf. 58. nu. 15. & seq. & conf. 121. num. 1. Pars. conf. 63. num. 4. cum seq. lib. 2.* quos sequitur idem *Petra in d. quest. 8. post Ruin. in conf. 123. num. 10. cum sequent. vol. 2.* In casu enim nostro ad sunt verba, & prohibitio magis expressa, ergo &c.

Nec etiam dici potest, quod dum ipsa stipulatio, sicut donatio *Pompeo* facta extitit, non simpliciter pro filijs, sed pro hæredibus, & successoribus, sequitur hæredes teneri, quoniam, utra, quod ab ipsa *Lucretia Pitti* non inficiatur fideicommissum esse in contractu factum: ita hoc casu de hæredibus descendentes sanguinis intelligitur, & non pro hæredibus simpliciter, l. *ex facto, §. final.* & ibi *Scribens. ff. ad trebell.* & in terminis cumulat *Petra de fideicommiss. quest. 9. num. 170. Dec. conf. 38. vol. 5. vers. 2. ulterius, Molin. in addit. in tract. de primog. Hispan. in fine operis 1 par. num. 6. fol. 532. Consil. Georgius 35. in alleg. 19. nu. 47.* nec *Horatius vocatus,* uti filius,

filius cogitur esse hæres, quia non tenetur ut hæres, *Det. conf. 38. col. 1. Crautt. confil. 231. num. 9. Petra de fideicommiss. quæst. 5. sub num. 179. vers. & iterum, Peregr. de fideicommiss. artic. 32. nu. 9. vers. sed contra, Det. conf. 50. nu. 12. & seq. vol. 1. & ratio est, quia si cogeretur filius hæredem esse, mens donantis volentis bona perpetuo conseruari apud vocatos, fraudaretur: cum non posset vocatus (si cogeretur esse hæres) bona vendicare, vulg. *l. c. à matre, C. de rei vend. cum adductis ad saturitatem per Ioseph. Ludovic. in tract. commun. opin. concl. 16. ampl. 14.* In casu nostro, adest expressa voluntas donatricis, ut bona conseruentur apud descendentes vocatos per dictionem *taxatiuè tantum*, quæ continet negationem quo ad alios, *Surd. decif. 291. num. 19.* adest etiam, & prohibitio alienationis perpetuæ, ut supra relatum est, quo casu etiam si Horatius esset hæres, posset contrauenire facto defuncti, *Grammat. decif. 23. num. 12.* & in terminis loquitur, quando defunctus tenebatur dimittere bona ex dispositione Testatoris, comprobantq; *Crautt. conf. 200. nu. 7. & Ofsic. decif. 67. num. 5.**

Etenim potest in contractibus substitutio fieri, *Aquosius, C. de donat. qua sub modo, & per substitutionem succeditur primo, non ultimo decedenti, L. cobarsidi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill.*

Ergo difficultas vlla remanet, quin Lucretia Pitti mater, nullo iure possit pretendere sibi satisfieri super his bonis prohibitis alienari per Auiam in contractu, sed debet absolui Horatius de Fusco ab impetitis pet eam, ut ex circumspeditione Dominorum Iudicantium speratur 1. Martij 1617.

Io. Dominicus Tassonus.

Et quoniam ex nouis motiuis DD. Iudicantium, fuit necessum iterum alia in presententi causa adnotare, quæ in infra scripta videre ne pigeat.

IN primis Allegationibus fundatum esse credimus, *autb. res qua, C. commun. de leg. non habere locum in prohibitione facta in contractu, ex auctoritate glos. notab. in l. nulla, C. de iur. dot. communiter receptæ à 24. DD. grauioris censuræ in primis Allegationibus relatis, (omissis alijs) quibus etiam addo Nicolazum Eueraldam in tract. centum modi argumentandi, in conclusione locus à contractibus ad vltimas voluntates, & à contra, vers. sexto, fol. 98.*

Et quod in terminis nostræ quæstionis sic

decisum fuerit in *Rota Romana*, referente insigni illo Viro Cardinali Seraphino in *decif. 449. par. 1. in decif. nouissimè editis*; ex ratione inter alias, quia bona pacto subiecta non possunt pro restitutione obligari, attenda anteriori hypoteca introducta ad beneficium vocatorum in pacto, ad *l. affiduis, C. qui potio. in pign. habeant. Qlrad. conf. 114. in fine.*

Et hanc esse communem opinionem testatur ibi Seraphinus *nu. 4.* reprobato *Opiz. in l. filius familias, §. diui, num. 137.* vbi *Bologn. num. 283. ff. de leg. 1.* qui mouentur ex ratione veræ similitudinis, quod pater noluerit eximere bona sua necessariæ obligationi: siquidem responderetur, per talem prohibitionem inter viuos, impediri translationem dominij, ut per *Las. in d. autb. res qua, num. 25. & in d. §. diui, num. 69.* vbi *Crot. num. 57. & Loazes num. 140. Socc. Iun. in conf. 151.* & alij relati per *Seraph. ibi num. 7.* vbi subdit, prædicta maximè procedere in donatione, in qua ipso iure transfertur dominium in donatarios, quia cenetur prohibita alienatio rei donatæ, ut per *Bar. in d. §. diui, nu. 14. ibique Rip. nu. 81. & Crot. num. 99. ac Seraph. ibid. nu. 7.*

Ergo cum hæc sit communis opinio, imò *Boer. in decif. 129. nu. 5. & 6. circa medium*, audeat dicere, quod *glos.* prædicta non habet contradicteorem; Iudex in consulendo, & iudicando, communem opinionem sequi tenetur, ut concludunt *Hof. Io. Andr. & alij in cap. 1. de consil. quia communis opinio ipsi legi equiparatur, ut per Ant. Mar. Cora. in tom. 1. commun. opin. in presat. nu. 30.* qui cæteros refert, & idem dicit esse de magis communi in *nu. 39. & 44.*

Nec huic communi conclusioni obstat illud, quod Pars figurat, limitationem prædictam non procedere in eo, qui habet onus dotandi, & promittendi donationem propter nuptias, quia hoc asserere, esset fateri, quod *glos.* & DD. frustra locuti essent, siquidem omnes DD. vno ore concludant, quod *d. autb. res qua*, non procedit in fideicommissio facto à transuersalibus, in quibus nõ cadit onus dotandi, ut per *Mosin. de primog. Hisp. lib. 4. cap. 16. nu. 2. & 6.* & hoc expressè cognoscitur ex *d. text.* qui loquitur de liberis, & de legitima. Est igitur necessum fateri, limitationem prædictam procedere in eo, qui habet onus dotandi, & promittendi donationem propter nuptias, sed in casu nostro agitur de Auia, in qua non cadit onus dotandi, ut fundauimus in primis Allegationibus, & in specie per *Peregr. de fideicom. artic. 42. num. 46. fol. mibi 333.* Ergo &c.

Ad præsens verò periculissimi Domini, tanquam optimi Iudices, & bene obseruantes *titulum, vt qua desunt Aduocatis &c.* ex se ipſis ad indagandam Iustitiam, vt solēt, mutuarūt, num possit fieri solutio antefati preſentis per Lucretiam Pietti super legitima debita nepoti, super qua Auiā nō poterat onus imponere?

Cui difficultati, & si in promptu respondi, quod postquam Pompeus nepos acceptauit hanc donationem sic simpliciter, & absq; preſtatione legitimæ, sibi præiudicauit, quia
41 adeundo, vel acceptando videtur Auiæ iudicium agnoscere, & legitimam compensare cum mobilibus, pecunijs, & alijs fructibus bonorum donatorum ultra legitimam, vt in indiuiduo tenet *Peregr. de fideicommiss. art. 36. num. 75. fol. 203. Fulgos. in cons. 86. nu. 3. vers. ad tertium, Gabriel. cons. 148. circa princ. lib. 4. per totum, & nouissimè decisum refert Thorus in compend. decis. Neap. par. 2. vers. legitima, fol. mibi 329. & seq. post hæc editus.*

Quoniam licet in *auth. vnde si pater, C. de inoffic. testam.* & in alijs iuribus allegatis per *Io. de Roas in epit. success. cap. 9. num. 9.* disponatur, quod ex immentia donatione facta vni filio, alij possunt detrahere legitimam ex bonis donatis dicto filio, tamen nil disponitur de legitima debita ipsi filio donatario, & ideo ex eodem textu probari potest, quod respectu legitimæ filij donatarij sit compensatio cum alijs bonis vt supra.

Et supradicta confirmo infrascriptis alijs conclusionibus, quas curreti calamo, vt breuitas temporis exposcit, colligere potui.

Prima, quia filius quando grauatur de restituendo, debet declarare, quod velit legitimam liberam, quatenus in ea grauatur, &
42 si aliter acceptat, sibi præiudicat, *Calcan. in cons. 56. in fin. quem sequitur Cephal. in cons. 191. nu. 16. & seq.* Quinimò valet gra-
43 uamen in legitima, si filius acceptauit, & viuens non querelauit, siquidem non proposita querela, transit tale grauamen, *Signorol. in cons. 35. num. 8. vers. saluo quod Dominus, Anchar. cons. 440. nu. 8.* vbi fundat necessum esse, vt filius viuens hoc allegauerit, & conquestus fuerit de tali ordinatione paterna, vt etiam tenet *Peregrin. de fideicommiss. artic. 36. num. 75. fol. 203.* vbi per quinque conclusiones hoc corroborat, imò si filius non fuit grauatus expressè in legitima, sed in genere, tale grauamen transit ad hæredes, etiam quo ad legitimam, *Cephal. cons. 144. num. 58.* vbi de communi, & magis communi testatur. Potest enim pater quandoque filium legitimam priuare, puta si in bonis nil

habet nisi seruos, quibus omnibus libertatē reliquit: sed tunc est consilium, vt filius ab intestato hereditatē adeat, vt *Edictio ff. si quis omiſsa causa testamēti nō teneatur*, teste *Bald. in l. Papinianus. §. quarto autem, nu. 2. ff. de inoffic. testam.* Est. n. legitima deducto ære alieno, sed non dotibus filiarū, *V. de Franch. dec. 649. & Capys. dec. 158.* donatio enim prædicta inter viuos facta per Auiā, vt æs alienum considerari potest, & sic tempore mortis nō erat in donantis patrimonio: & successiue nulla de legitima potest fieri cōsideratio super bonis non remansis in patrimonio morientis, vt est in casu nostro.

Nec dicatur, quod si hoc non fecit nepos viuens, potest facere vxor eius creditrix, tanquam creditrix habens bona acquisita, & acquirenda obligata, & tanquam Procuratrix in rem propriam constituta potest agere, & acquirere, vt diximus supra *vers. 3. obseru. 4. num. 100.* vbi adde *l. 1. §. 1. ff. si quis omiſsa causa testamēti*, ibi, *sed compellendus est seruus hoc facere.* debitor enim in hoc casu serui species est; Sic etiam & fideicommissarius officio Iudicis cogi posset ad adeundum, & restituendum, *l. si res aliena, §. 1. ff. ad trebell. Oldr. cons. 248. in fin.* & alij relati per *Card. Tusch. in præd. lit. F. conclus. 274. num. 1.* vbi de communi testatur. Quia
44 potuit nepos non acquirere legitimam, & creditoribus in non acquirendo præiudicare, *tex.* est in terminis in *l. qui autem, ff. quo in fraudem creditorum*, & sic decisum refert *D. de Fræch. in dec. 101. nu. 2. & 12.* Imo pro confirmatione dispositionis *d. l. qui autem*, considera, quod quando in facultate alicuius esset aliquid facere, si non facit, creditoribus ius non acquiritur, vt in simile euenit in Regia Camera, & in Collaterali Concilio de anno 1575. quando fuit Regi datum millionum vnum pro non facienda numeratione ad expensas euitandas, & Barones qui habebant ex privilegio functiones fiscales concessas cum augmento super eorum Terris, prætendebant participare super milliono prædicto, & fuerunt exclusi, præcipuè ex ratione, quia Barones isti non poterant arbitrium, & facultatem Regis cogere ad prædictas numerationes faciendas, teste *Camillo de Curte in diuersorio iuris feudorum, fol. 25 num. 28.* ex quo facere, vel non facere numerationem in facultate Domini Regis stat, vt ibidem.

Secunda, quia & si legitima non recipit grauamen, id procedit, quando pater im-
45 puit onus per viam vltimæ voluntatis, secus autem si per viam contractus, vt est in casu nostro, ita *Bald. in cons. 273. factum dicitur esse*

esse tale, num. 2. in fin. lib. 1. Petrus à Petra de fideic. q. 4. nu. 6. fol. 17. post Decian. in cons. 4. 1. num. 18. & seq. volum. 1.

Tertia, & tandem, quia licet grauamen 46 legitimæ non admittatur, illud procedit in filijs primi gradus, secus in nepotibus, & in cæteris descendentibus, qui non retinēt primum gradum, ita Ruin. in consil. 58. num. 2. circ. med. lib. 2. latè Barbofa fol. matrim.

Quia, & si legitima non potest prohiberi filijs, potest tamen grauari descendentibus ab eis, vt per Card. Tusc. in verbo legitima, conclus. 187. num. 104. fol. 168. post Moder. repetentes in auth. nouiss. C. de inoffic. testam. in 13. quæst. princip. Gabr. cons. 341. mater ista, nu. 4. vers. quarto oppono, lib. 1. Cephal. consil. 188. num. 25. & expressè dicit magis communem in cons. 294. nu. 58. & seq.

Ideo etiam, & ex hoc secundo capite respectu legitimæ præsentæ debemus obtinere. Cætera suppleant &c. in anno 1617.

Die . . Martij 1617. per decretum S. C. fuit prouisum, quod exequatur pro capitale dotium, & antefati absq; interesse ex causis discussis, & S. C. istam mediam viam tenuit ex potestate eius arbitrij. In Banca Burrelli.

P Ost hæc autem scripta vidi Mastrill. decis. 256. nouissimè editam super hoc articulo, quam etiam vide.

In hac enim materia (vt ingenuè fatear) posset dici, *auth. res qua.* non procedere in fideicommissis factis per ascendentes: præcipuè ex ratione, quia si in eis conseruatio, & multiplicatio familiz, & descendentium consideratur, quæ est causa finalis, & familia sine matrimonijs cõseruari, & legitimè multiplicari non potest, & matrimonia sine obligatione bonorum non facillè fiunt, necessum est fateri (ne matrimonia impediuntur) hæc viscera non militare, & *auth. res qua.* non procedere in fideicommissis prædictis: matrimonia enim saluam rem, idest descendentes faciunt, *arg. l. interdum, cum auth. seq. C. qui potiores in pign. habeantur.* Quæ rationes possent adduci, etiam quo ad omnes fideicommittentes, & volentes vt bona conseruentur in familia, & ex individuo voluntatis, & ex causa finali de habendo successores in familia, apertè dici posset, *d. auth. res qua.* procedere in omnibus fideicommissis, ita cõstitutis, ad finem contrahendi matrimonia facilius, & cõmodius. Qui enim vult consequens, idest successores, debet etiam velle antecedens idest matrimonium, *l. quamuis. 15. & l. ea qua. 14. §. 1. C. de fideicommiss.* & si hoc à lege omittitur, non debet à religione iudicantis omitti, *glos. fin. in §. fin. de capit. qui cur. vend. circa medium, per l. quæsitum, ff.*

de testam. & l. Oratio. de sponsal. debet enim inspicere, quid gestum sit, & non quod scriptum, *glos. in cap. ad nostrum, in verb. emptiois, de emptio. & vendit. l. 3. C. plus valere quod agitur, cap. per tuas, qui filij sint legitimi. cum istis quidem prohibitionibus videtur, & matrimonia quasi prohiberi, & merito dici posset, ipso iure non valere id, quod contra legis prohibitionem fieret, l. prefectus, 63. ff. de ritu nuptiar.* In hoc nimis esset cogitandum, quia cõmuniter contrarium censetur, vt supra hic num. 39.

S Imiliter in materia antefati fuit controuersum, num debeat dote non soluta? Regula est enim, quod dote non soluta antefatum non debetur, & si fuit soluta pro parte, pro parte debeat; *§. fin. auth. de non eligem. secundo nubentes mulieres, & in cap. Regni. mulier dotarium, cum seq. & ibi additio.*

Verum si dos per fratres promissa fuerit, illisq; à marito pro solutione dotis interpellatis, & non solventibus: ipsi fratres, & non hæredes mariti ad antefati solutionem tenentur, prout decisum fuit in anno 1568. in causa Cornelia de Azzia, cõ Beatrice Muscettula, in Banca Galterij. & facit decisio. *Grammat. 97. & vide infra hic nu. 52. in fine.*

Quo verò ad solutionem antefati pro dote non soluta; diuersimodè fuit iudicatum, nam *cap. Regni. mulier qua dotarium,* disponit, dote non soluta, antefatum non deberi, & *Cappo. in l. Imperialem, fol. 18. vol. 2. vers. seratio notandū,* intelligit, dote non soluta, idest non promissa, *Afflic. vero in decis. 242. & in consil. Regni. mulier qua dotarium, num. 7. & seq.* dicit, quod si dos fuit promissa solui in temporibus, & ante tempus solutionis vir mortuus fuerit, antefatum non debetur, sed si dos soluitur pro parte, pro parte deberetur antefatum, ex equalitate seruanda, *d. §. fin. in authent. de non eligem. secundo nubentes mulieres.*

Reliqua verò circa hanc materiam, quæso videas in infrascriptis.

Dote non soluta, antefatum non deberi, (ex regula) tradunt DD. sed pro rata dotis solutz tantum deberi, tenuerunt,

Glos. in auth. dos data, C. de donat. ante nupt.

Afflic. in decis. 242. ubi quod ita decisum.

Campagna in cap. mulier dotarium, num. 86. cum sequentibus.

Grammat. decis. 97.

Limitatur tamen regula prædicta, quando dos promissa esset solui in certis temporibus, & antefatum constitutum fuisset, nam si maritus decessit antequam cederet dies solutionis, vel negligens fuisset in exigendo dotem, tunc antefatum deberi, tenuerunt.

Afflic.

Afflicti. in decis. 333.

Guido Pap. decis. 563.

Grammat. decis. 97.

Io. Andr. Georgius in alleg. 45. nu. 20.

D. Episcopus Riccius in collectan. 87. qui alios recenser.

Andr. Gayll. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 79.

Regula enim, quæ dicit, dote non soluta, antefatum nõ deberi, procedit, si mulier ipsa dotem promiserit, & in gratiam vxoris maritus dederit dilationem, *Afflicti. in dec. 242. Mastrill. in decis. 73. num. 12. Paris. in consil. 95. vol. 2. Riccius in d. collect. 87. & Afflicti. in consil. Regni, mulier, qua dotarium, nu. 7. vbi contra Neapodanum tenentem deberi antefatum ex tali dote promissa, insurgit validissimis argumentis.*

At nõ deberi antefatum in tali casu, probatur Primo, per *text. in §. final. in auth. ut exactione instante dotis prima, in fine, vbi si per dilationes dos nõ soluitur, donatio propter nuptias non debetur: qui text. cum generaliter loquatur, de qualibet dilatione concessa intelligi debet, & secundum Afflicti. loco citato.*

Secundo, pacta apposta in donatione dotis, tacite videntur repetita in constitutione antefati, vt per duas *glos. ibi allegatas, & Bald. in d. l. fin. C. de donat. ante nupt. & in auth. de equalit. dotis post principiu, & Innoc. in cap. fin. de donat. inter vir. & vxor.*

Vnde si de dote promissa actum esset de ipsa soluenda ad certum tempus, & non dum tempore adueniente, vir moriatur: videtur tacite actum idem in antefato, quia pactum super dote extenditur etiam tacite ad donationem propter nuptias, & successiue ad antefatum, vt in *l. fin. §. fin. autem donatio, C. de donat. ante nupt. vbi hoc expressè firmat Azo in summa nu. 9. circa finem.*

Et respondendo ad *Neapodani argumentum de l. cum tempus, ff. de regul. iur. dicit, procedere in fauorem mulieris promittentis dotem: secus verò quando alter promiserit, nam fauore promittentis videtur tempus adiectum: & sic mortuo marito vxore superstitite, & tempore non dum matureto ad soluendum, iustum est, nullum antefatum vxori deberi de dote non soluta, *l. fin. C. de pact. conuent. & auth. equalitas, & auth. sed que nihil, eod. tit. Afflicti. decis. 242.**

Dos intelligitur effectualiter, & non verbotenus, vt per *Andr. in cap. 1. col. 8. de nat. 49 success. feud. & aliud ius est in re tradita, aliud verò in promissione rei danda, l. si quis 50 argentum, §. penult. C. de donat. & promissio de donando, non est donatio, sicuti nec promissio de vendendo, est venditio.*

Alex. in l. iuris gent. in princ. 4. col. ff. de pact.

Azo in summa C. de iur. dos. vbi quod definitio dotis, non competit dote promissa.

Et *auth. dos data, C. de donat. ante nupt.* disponit, quod dos data donatione propter nuptias meretur, & non dicit promissa; & legum verba proprie, & non improprie, sunt intelligenda.

Ceterum donatio, & non promissio dotis requiritur ad antefatum consequendum, §. *aliud quoque, in auth. de non eligendo secundo nubentes mulieres, ibi, Non est iustum omnino mulierem dotem non dantem marito, ante nuptialem accipere donationem, si autem non soltam dedit dotem, & ipsa prout tanto exigat donationem, in quantum dederit dotem. Aequalitatis enim, & iustitia sumus amatorer, quam in omnibus alijs, & in consortijs volumus obtinere.*

Ex hoc *text.* dux eliciuntur conclusiones.

Prima est, quod vera donatio, & solutio dotis requiritur ad antefatum lucrandum, & non sola promissio, aut confessio, quia dos confessata, nõ gaudet privilegio dotis, *Andr. Gayll. pract. obseru. lib. 2. obseru. 81.*

51 Et Secunda, quod Imperator iustissimus decreuit expressè pro dote soluta tantum antefatum lucrari, & non pro promissa: quæ Imperatoris vera opinio colligitur ex *rubr. istius, §. qua dicitur, de dote scripta, & non numerata, vel praestita.* Et si donatio propter nuptias titulo lucratiuo (secundum aliquos) debeat: bona fides non patitur, vt quis cum aliena iactura lucretur: & merito pro rata dotis solute antefatum debetur, *text. est notab. in auth. sed que nihil, C. de pact. conuent.* Nec dicatur *text.* illum loqui de donatione propter nuptias, & non de antefato, quia respondetur, antefatum equiparari donationi propter nuptias, *Vincent. de Franch. in decis. 101. nu. 3. Consiliar. Georg. in alleg. 45. & Consiliar. Ronitur in prag. 1. de titularum abusu, nu. 153. & Andr. in cap. 1. nu. 7. circa medium, de controu. inuest.*

Articulus iste, si dote nõ soluta, debeat antefatum, latè fuit discussus in causa Donnæ Claricis Gonsaghe, & successiue D. Ducis Nucerie Paganorum eius filij, cum Domino D. Philippo Columna Magno Regni Comitabulo, pro quo interueni, & ex causis diuersis (nam pretendebantur multa hinc inde, & præcipue quod matrimonium nec etiam fuerat consumatum, de quo infra hic *nu. 69. & seq.*) Tandem per S. C. fuit determinatũ, vt pro omnibus soluerentur prædicto D. Duci duc. 16. mil. 19. Februarij 1618. in Banca de Carbone; & sic fuit rescata magna prætentio Ducis: & Articulus antefati non fuit

fuit specificè declaratus.

Sed quid si vir, vel eius pater dotem exigere à muliere, vel ab eius patre, vel ab extraneo dotem promittente recusauerit, num ad antefatum teneantur? declarat *text. in §. illud quoque legitur, in auth. ut prima, & secundo dotis, constitut. 91.* & vide supra hic num. 47. licet respectu patris promittentis solet haberi recursus, ad *l. si extraneus. 34. ff. de iura dotium.*

53 Sed num debeat antefatum vxori ob foriudicationem viri, ex quo foriudicatus in
54 Regno pro mortuo habetur, secundum *Præsid. de Franch. in decis. 102. & 213.* & deberi decisum refert idem de *Franch. in decis. 689. num. 5.* & *Mastrill. in decis. 283.* & diximus supra hic num. 26. extendit enim *Neapod. in consuet. quartam autem, de iure quar. verb. post mortem naturalem, vel civilem.* quia etiam viuente viro, & vergente ad inopiam antefatum peti potest, *Innoc. in cap. 7. de donat. inter vir. & vxor.* sicuti & quando vxor à viro expelleretur, ut ibidem per *Neapod.* Verum quo ad foriudicatum non defuere, qui tenuerunt mortem naturalem viri debere expectari, tamen quo ad istum effectum mors civilis respectu vxoris, habetur p. naturali, talisq; vxor viduarum privilegio gaudet, *Lap. in repet. cap. per vestras, in 2. no. tab. num. 13. fol. 178. vers. ex qua inferitur;* quem sequitur *additio ad consuetudinem Neapolis, viro mortuo, fol. 238. in fin.* & ideo dotem, & antefatum habebit, *auth. bona damnatorum, C. de bonis prescriptorum;* Quinimò & si mulier dotem non habuerit, quartam super bonis viri foriudicati à legibus definitam habebit, ut in *d. auth. si vero,* & contra Fiscum detinentem bona agere poterit, non obstante confiscatione, *Mastr. in d. decis. 283. nu. 26.*

Foriudicatus, qui iuste exheredari potest, ut decisum refert *Vrsill. ad Afflic. det. 119. num. 7. in fine;* habetur enim pro mortuo, (sed non ad faciendum, ut habeat locum fideicommissum, quia requiritur mors vera, & non ficta, *D. Rouitus in consuet. vol. 2.* sed repudiabiliter dominium ipso facto transire, tenet *Fab. de Anna in cons. 12. nu. 1.*) si quidem ei nulla spes remanet, nisi ius dicendi de nullitate sententiarum: quoniam & si omnes exceptiones exclusæ sint, nullitas notoria vn-
55 quam censetur exclusæ, *Vinc. de Franch. in decis. 232. & 688. num. 3.* quinimò *Andr. in Regni consil. pœnam eorum, in verb. aut Iudex, circa medium;* disputat, si sententia est nulla à principio an valeat? & non valere concludit per regulas ibi positas. Ergo de nullitate ipsius dici potest omni tempo-

re, si tamen triginta annorum spatium non sit elapsum de iure communi, quia prescriptio dicitur alienatio, *Andr. in §. quid ergo, nu. 7. de inuest. de re aliena facta,* & de iure Regni spatium decem annorum, secundum *Modernam Pragmaticam editam in annis 1612. dicta delli 28. capi. cap. 21,* in qua de-
56 finitum est tempus decem annorum ad dicendum de nullitate, Sed maturius considera, quia dum specificè casus iste non est ibi exclusus, crederem illum non comprehendit, quia in odiosis non fit extensio de civilibus ad criminalia, nec de casu ad casum. Quini-
57 mò fortius dico, foriudicatum Procuratorem constituere posse ad dicendum de nullitate sententiarum, ut per *addit. in d. consil. pœnam eorum, post comment. Andr. ibi, situatam in vers. quare numquid foriudicatus,* & allegat *glos. ordinariam 3. quest. 6. cap. hoc quippe;* est tamen verum, quod istud non vidi practicum, solet enim prouideri per Magnam Curiam, quod comparentibus inquisitis personatiter prouidebitur super allegatis nullitatibus: Consanguinei vero, aut amici dum-
58 sit citatio ad dicendum causam quare, non debet foriudicationem fieri, bene comparere possunt, quia mandatum pro defendendo absente non est necessarium, *l. 1. C. si per vim, vel alia &c.* dicitur enim excusator, cuius est officium excusare, & allegare causas absentiarum de facto, sed non ad allegandum causas causæ: nam tam in civilibus, quam in criminalibus antequam Iudex absentem, vel contumacem condemnet, quemlibet admittere debet etiam minorem, aut infamè iura causæ suæ allegantem, *ff. de procurat. l. seruum, §. publicè, & C. de procur. l. exigendi. in fine;* ad probandum autem causas absentiarum, quilibet admittitur etiam sine mandato, & satisfactione: quia partis contumacis absentiam Dei presentia supplet, *l. proponendum, §. cum autem, C. de iudic. Innoc. in cap. veniens. 15. de accusat. quem videas,* & ideo de nullitate dicere possunt, & appellare ad S. C. & regiam decretationem de verbo faciendo obtinere, si tamen sententiam foriudicationis non fuit publicata, & à circumspetto Præsidente S. C. prouisio fieri solet in supplicationibus porrectis, *si sententia non est publicata, M. G. V. verbum faciat in S. C. Vinc. de Franch. in d. decis. 288. nu. 2. in fin.* siq; relatio in S. C. fieret decretum M. C. V. reuocari non posset nisi cum quatuor Consiliariis presentibus, ex ratione, quia in M. C. V. assistunt duo Consiliarij, ut in *Prag. 44. cap. 4. de offic. Sacr. Cons.* & in hac questione non præteream, quid euenit in causa foriudicationis *Don Troiani Gattola,* in qua comparuit

39 parit consanguineus ipsius inquisiti, & allegavit suspectum Consiliarium Paresciam Fisci Patronum electum in dicta causa, & per M. C. fuit prouisum, quod restituantur scriptura: à quo decreto consanguineus prædictus appellauit ad Propraesidentem Don Io. Sances de Luna, a quo fuit prouisum, quod M. C. verbum faciat: sed per Collaterale Consilium (habita noticia de hac decretatione, vocato prius prædicto Propraesidente in Collaterali) decretatio prædicta fuit renouata 19. Octobris 1611. sumpta enim occasione prædicta fuit condita *pragmatica sub die 3. Noubris 1611.* quæ in multis casibus suspitionum remedium protulit.

Cumque simus in hac causa foriudicationis, nota, quod alias fidelissima hæc Ciuitas Neapolis Domino Regi supplicauit, ut antefatum solum vxoribus rebellium, & foriudicatorum, quod ad filios erat reuerturum post mortem matrum, pro ipsis filiis conferro uaretur, sed per Imperatorem Carolum V. fuit denegatum, ut in *Capit. & Priuil. Neap. cap. 18. expedito Neapoli 22. Martij 1536. fol. 105.* de quo cap. mentionem facit *Vinc. de Fræch. in decis. 689. in fin.* Filio enim acquiritur, ut decilum refert *Vrsill. in decis. 126. in fine*, non obstante quod Fiscus non succedat ad iura de futuro, *l. si mandauero, §. his cuius, ff. mandat.* quia intelligitur quo ad successiones ex vltima voluntate, & non in successione obuenientibus ex contractu, idest ex delicto contracto.

Sed an antefatum debeatur mulieri deosculataz, & matrimonio non consumato? *Afflic. in consil. mulier qua dotarium, num. 32. resp. 61* spondit, medietatem medietatis antefati deberi: sed *Neapod. in consuet. quartam. num. 29. fol. 255. de iure quarta;* tenet, quod mulier medietatem lucratur, & secundum opinionem *Neapodani* decilum refert *Vinc. de Fræch. in decis. 503.* verum *addit. ad Neapod. vers. sed nec hoc videtur, fol. 255. ad di. cons. Quartam,* dicit, fuisse decilum per tres Doctores antefatum deberi, etiam quod mulier non fuerit carnaliter cognita, sed *addit. seq. Antonij Cappesij* testatur opinionem *Neapodani* obseruari. Siq; mulier ex arto naturæ instrumento non fuit à viro cognita, antefatum non habebit, quoniam potius in sororē, quam in vxorem eam habuit, *cap. laudabile, & cap. fraternitatis, de frigid. & malefic.* vel si per mulierem iterit, quia noluit cognosci, dum operam proli dare noluit, ut debebat, *cap. solet quari, 22. quæst. 2. & tunc nec etiam antefatum habebit, ita Neapod. in d. consuet. Quartam autem, num. 32.*

Antefatum vero ante hanc legem consi-

tutum per virum secundæ vxori, ad filios vtriusq; matrimonij deueniebat, ut hæredes, 62 & ut filios si constitutum erat simpliciter, secundum *consuet. Neap. incip. Quartam autē, de iure quarta:* non obstante *auth. ba res, C. de secund. nupt. & successiuè ad beneficiū creditorum mariti, ut per additionem Ant. de Alexandro in consuet. Quartam autem, vers. ex hac consuetudine, fol. 251. in fine,* quicquid in contrarium scripserit *Io. Fræc. de Ponte in cons. 110. cum seq. vol. 2. nam* contra ipsum decilum fuit *Vinc. de Franch. decis. 106. nu. 9. & Molfes. in consuet. Neap. par. 1. & cap. 3. num. 18.* ponens verba sententiz *num. 21. fol. 7.* & pro decisione ista vide *addit. de Bostis in consuet. si quis, vel si qua, de success. ab intest. fol. 143. in fine,* & idemmet *de Ponte* decisionem istam refert in suo tract. *de potest. Prærog. sub tit. de success. mulier. 112. 9. num. 25. fol. 454.* subdens, quod decisio prædicta adeo fuit visa dura, ut exinde in antea introductum fuerit pactum, & clausulam apponi, ut filij ex matrimonio procreandi succedant ut filij, & non ut hæredes patris, & tale pactum seruatur, *Molfes. in commentar. consuet. Neap. par. 1. d. cap. 3. num. 20. fol. 7.* & ideo ante hanc legem nostram filij vigore consuetudinis *Neapolitana,* (si pactum prædictum non aderat) uti hæredes patris succedebant in antefato, non obstante *Afflic. decis. 314.* contra quam fuisse sepius iudicatum affirmat *Io. Angelus Pisanelius in addit. ad consuet. de iure quarta, in prime.* sed *Afflic.* defendit *Fab. de Anna in cons. 74. nu. 8.* dicens decisionem *Afflic.* procedere extra Ciuitatem Neap. subditque *Annam in loco citato,* quod mater vigore talis pacti habet antefatum præcipuum, quia respicit causam proximam, ad tradita per *Afflic. in dec. 127.* non obstante, quod esset hæres filij: Verum si pactum esset ut antefatum in beneficium filiorum secundi matrimonij cederet, ei standum esset, *Molfes. in consuet. Neapol. par. 1. cap. 3. num. 20. fol. 7.* quam doctrinam perscipe, de antefato ante hanc legem nostram constituto: quoniam post ipsam, omnes disputationes prædictæ euanescent, & antefatum reddit ad hæreditatem mariti, ut in ea sanctissime disponitur. 63 Antefatum, & dos pari passu ambulant, vniusq; enim privilegia alteri communicata sunt, & sicuti pactum in præiudicium dotis non valet, ita etiam nec in præiudicium antefati, seu quartæ, vel balaturæ, *Afflic. in decis. 154. & in decis. 78. 79. in fin. 243. & 358.* & sicuti dos potest assicurari à matre pro filia, ita & antefatum pro filio, *Vinc. de Franch. decis. 182. num. 17.* fallit tamen hæc regula

regula vigore consuet. Neap. de iur. dot. quoniam & si vir, & locus teneantur pro dote ultra quā facere possunt vigore dicta consuet. hoc tamen non procedit in antefato, idem Vinc. de Franch. in d. decis. 182. num. 2. & alia decis. 71. fallit etiam, quia & si pro dote datur prælatio etiam creditoribus anterioribus in bonis postea quæsitis, secundum Rodriquez in tract. de privilegijs creditorij, par. 1. artic. 2. non est idem in antefato, vt ibidem nu. 21. fol. 34. quinimo in fol. 63. idem Author tenet, dotem non præferri impensæ funeris.

- 64 Aduerte tamen, quod in electione mulieris est, vel recipere pecuniã antefati præstando cautionem de restituendo, vel exigere competens interesse, Neapodan. in consuet. quartam, de iure quarta, nu. 78. fol. 262. & Afflic. in decis. 291. & ita dispositum est de iure aubent. in §. si autem omnes, in aub. de non eligenda secundo nubentes mulieres &c. est tamen verū, quod mulier cautionem offerre nō tenetur (& merito) si hæres eam non petierit, Iudex non cogit illam prækari facere, Io. Francise. de Ponte in cons. 127. vol. 2. nota tamen, quod si antefatum in stabilibus constitutum esset, statim ad similitudinem dotis est restituendum non expectato anno, vt notat additio Stephani de Gaista in consuet. Neapol. quartam autem, fol. 249. nec prætereas in hac materia, quod si maritus vxorem occideret sub colore falsi adulterij hæredibus vxoris antefatum soluere teneretur, Reg. de Ponte in decis. 24. & secundum hanc legem hodie saltem arbitrari posset, quanto tempore poterat viuere, per l. hereditatum, ff. ad l. falsid. pro habendo vsumfructu, iam quod proprietatis haberi non potest.

- 66 Fuit etiã alias dubitatū, num pro antefato detur actio mulieri super bonis quæsitia per virum post ipsius antefati obligationē, adeo vt mulier præferatur creditoribus anterioribus ipsius viri, & idem de Ponte in cons. 80. vol. 1. disputat quæstionem, & concludit, hoc priuilegium mulieri non dari, & facit l. assiduis. 12. C. qui potior. in pign. habeantur. Posset tamen respectu dotis dici, quod Fiscus super acquisitis post eius debitum, præfertur creditoribus anterioribus, vt Deo dante in alio loco videmus, sed dos, & Fiscus pari passu ambulant ergo &c. sed pro nunc vidē infra verf. 5. obseru. 1. ante nu. 30. Quatenus vero eodem die appareret de gre alieno, & de debito antefati, siue dotis, anterioritas temporis, & scripturæ in protocollo adnotatę attenderetur, Ias. in l. 1. sub nu. 4. ff. solut. matrim. quatenus vero

non appareret, pro muliere præsumeretur, vt dos primo data, aut antefatum prius constitutum præsumatur, Neapodan. in consuet. quartam autem, de iure quarta, nu. 55. vbi in num. 58. notat, quod si post antefatum constitutum maritus fundum emerit pretio non soluto, non poterit mulier super hoc fundo sibi satisfieri sub prætextu, quod fuerit marito acquisitum. Siquidē emptio inferę rem, & aufert pretium, & sic qui emit, non auget patrimonium cum nō soluat pretium: & qui vendit, patrimonium nō minuit, cum habeat pretium, & inducitur quædam permutatio dominij, l. Imperator, in fin. cum l. seq. ff. de legat. 2. Si ergo mulier vult, quod fundi dominium in hæreditate adsit, eo ipso vult, & velle debet, quod illiço pretium adsit, & successiue venditori non potest præferri.

- Dubitari etiam solet, num matrimonio declarato nullo ex causa affinitatis, vel alterius legitimi impedimenti antefatum debeat, & non deberi, decisum refert Lanar. in cons. 86. verum si dos propter adulterium amissa esset, recuperari non poterit, etiam si mulier vellet probare matrimonium fuisse nullum ob impedimentum consanguinitatis, aut aliter, Innoc. in cap. plerumque, de donat. inter vir. & vxor. Fuitq; dubitatū alias, si antefatum, donationes, & legata inter coniuges facta debeantur, quando matrimonium fuerit declaratum nullum post mortem vtriusque, etiam si ignorantia affinitatis affuerit? & non deberi decisum refert Salernitanus in decis. 2. quã manuscriptam habeo. Sicuti nec etiam debetur, quãdo matrimonium fuit contractum, sed non consummatum, Vincen. de Franch. decis. 182. in fine, per Neapod. in consuet. quartam autem, in verbo à quondam viro suo, num. 32. vt diximus supra hic num. 61. in fine. Verum si per mulierem non steterit, puta, quia ex parte sua omnia adimpleuit, & opera matrimonialia est parata adimplere, vir autem abiit, & ab lens mortuus est matrimonio non consummato, tunc mulier antefatū, seu quartam lucrabitur, Neapod. in d. consuet. quartam autem, nu. 43. & in nu. 32. versic. si pag. 257. Fontanell. autem de pact. nuptial. tom. 2. clausul. 7. glos. 1. par. 1. num. 29. fol. 382. post Boer. decis. 22. à num. 33. cum seq. tenet, mulierem traductam ad domum viri, vel quod ibi, vel alibi vir cum ea cubuerit, liceat ab eo, vel ob naturę illius fragilitatem, aut ob aliquam deuotionem carnalis concubitus nō interfuit, antefatum lucrari, & hanc veram esse opinionem puo: nam negari non potest mulierem hanc non esse in illa opinione, pro vt est virgo, & velut vidua reputatur, & eo fortius,

fortius, quia ipsa parata fuit maritalia opera præbere, ut supra diximus, & alia circa hanc materiam vide per *Mosfes. ad consuet. Neap. par. 7. de iure quarta, quæst. 8. per totum*, & per *Io. Bernar. Pannum Grauinensem in tract. de dotario, in tractatibus tom. 9. fol. 466.*

- 70 Et similiter in hac questione nota, quod lex ista subditos extra Regnum contrahentes non ligaret, sed secundum consuetudinẽ illius loci contractus ligarentur, aut si nulla consuetudo ibi adesset, secundum ius commune, *Seburf. consf. 6. num. 1. & 2. centur. 1. incip. prima responsio, & Andr. Gayll. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 124. num. 10. & 11. quicquid in contrarium dixerit Salyc. in l. 1. C. de summa Trinit. & fide catholica*, ut ibidem per *Gayll. num. 10. tu autem vide infra vers. 8. obseru. 1. num. 5. & vide l. final. ff. de offic. Præf. Prator. ubi quod subditis potest fieri lex etiam extra fines Regni, & notat *Andr. in cap. 1. num. 5. de capit. Corr.**
- 71 Dubitari tamen solet, an debeatur estimatio feudi constituti pro quarta, seu donatione propter nuptias, & antefato, absque assensu? & circumscriptis mulieribus Neapolitanis, vel exteris maritalis viris Neapolitanis, quæ habent privilegium Regis Catholici super feudis, ex dictis supra vers. 4. *obseru. 2. num. 115. & seq. quo ad exteras deberi tenet *Andr. in s. fin. num. 10. per totum, de inuellit. de re aliena facta*, ex ratione, quia pro re donata debetur euitio: *Liparus tamen ibidem in verb. estimationem, ex mente *Andr. in cap. 1. in princ. eiusdem tituli, vers. intellige*, videtur distinguere, ut si vxor non sciuerit rem pro quarta datam, esse feudalem, quia in bona fide est, estimatio debetur: sin vero sciuerit, secus, quia in mala fide, at omnes Doctores *Andr. intelligunt, estimationem deberi, ut ibidem, prout & nos credimus, etiam stantibus privilegijs, & restitutionibus in integrum mulieribus competentibus, sed quod assensus non requiratur ad obligandum bona feudalia pro tertiaria, tenet *Campag. in cap. Regni mulier dotarium, in addit. num. 19. per consf. Regni, licentiam, & ibi *Doct.* nec quando bona feudalia dantur in dotem, *cap. Regni, humanitatem. 152. & ibi *Campag. nu. 2.******

Cumq; in diuersis Regni nostri partibus diuersæ solent vigere consuetudines quo ad constitutionem antefati dotarij, quartæ, vel semiquartæ, ac pactorũ dotalium post mortem viri, vel vxoris. siquidem in Prouincia Aprutij solet constitui quantitas aliqua, puta carolenorum 20. vel 30. pro balatura, de qua mentionem facit *Afflicti. in decis. 154. in*

princ. Alibi enim consuetum est, vxorem post mortem viri aliquam lucrari quantitatem, & è contra, maritum lucrari aliquam quantitatem post mortem vxoris, quæ reciproca pacta, seu donationes dicuntur: merito queri posset, num prædita sub hac legis nostræ dispositione subiaceant? & pro enixa veritatis indagatione, perferendam veniunt diuersæ species, quæ accidere solent: inter

72 quas, si de sponsalitia largitate consideramus, quæ simplex donatio ante matrimonium inter sponfos fieri solet, secundum *l. cum veterum, C. de donatio. ante nupt. & l. si à sponso, C. eod. tit.* vel de iocalibus querimus, quæ sunt ornamenta à viro vxori transmissa, ut ornatè accedat *l. mortis sua causa, §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. id vestimentum, ff. de pecul. pro ut sunt anoli, vestes, armillæ, torques, margaritæ, & huiusmodi, (quæ an donata censentur recurrere ad *Affl. decis. 315.*) & videtur sub lege nostrâ nõ comprehendi.*

74 Sia vero querimus de donatio, quod dupliciter considerari solet, puta quando à cõsanguineis vxoris, vel mariti, marito vel vxori, detur *l. cum plures. 13. §. cum tutor, ff. de de admin. tutor. & de istis nec præuens lex loquitur.* Aut vero agitur de donatio à spõso sponfa mittendo, & lex nostrâ super eo disponit, ut videre poteris infra in *vers. 5. obser. 2.* Aut vero de donatione propter nuptias, quæ olim ob securitatem dotium constituebatur à marito vxori, & lex nostrâ loquitur, quia eius loco antefatum apud nos est, ut supra diximus.

75 Sique de doherio queritur, quod secundũ *Gottifred. in l. si ego, §. dotis, ff. de iure dotium*, douarium dici debet, & secundum aliquos pro augmento dotis, & secundum alios pro ipsa dote intelligitur, sed *Gottifredus ibidem.* speciem satis diuersam esse ait, & ex locorũ consuetudine debere accipi, & dimidiã partem omnium mobilium, & acquisitarũ omnium constante matrimonio esse, dicit *Boer. in decis. 22. & 244. nu. 2.* ad quæ facit *cap. significauit, de donat. inter vir. & vxor.* & nec de isto lex nostrâ loquitur.

76 Aut vero de quarta, quæ multis modis considerari potest, puta de iure communi, iure Longobardorum, & de iure consuetudinario Neapolis, de prima .n. loquitur *auth. præterea, C. unde vir. & vxor.* & illam deberi fuit iudicatum per *S. C. in V. de Franch. dec. 318.* quinimo tam ex testamento, quam ab intestato debetur, *glo. in d. auth. præterea.* Quo vero ad secundam, quã habemus in *l. si quis Longobardus, sub rub. de his, quæ à viro in mund. dantur*, & diximus in principio: hic,

hic maritus enim in alia nuptiarum die presentibus consanguineis, & amicis, uxori suae quartam omnium bonorum, quae mortis tempore ipsius viri reperirentur, promittebat: quae quarta Morgigat appellabatur, ex quo mortis causa capitur, ut declarat *Carolus de Tocco legis praecepta* Glofator. de tertia autem quarta secundum consuetudinem, habemus in *consuetudinibus Neap. sub tit. de iure quarta*. siquidem maritus constituebat quartam, dicendo, eam posse mulierem propria autoritate apprehendere, siq; liberi supersunt quo ad vsum fructum, eis autem non existentibus quo ad vsum fructum, & proprietatem, quae ante hanc legem nostram lucrabatur: & sub hac lege comprehenditur, quoniam hodie antefatum dicitur.

77. Aut vero loquitur de dotario, quod ut iam diximus, absque assensu constituitur à Baronibus super feudis pro tertia parte feudorum, dum modo non constituatur super illo, à quo habent sui ipsius nomen, & tunc mulier est usufructuaria tantum, ut per tres *Regni constit. si quis Baro, licentiam Baronibus, & mulier qua dotarium*, & de isto nec provisio legis huius est necessaria, iam quod mulier usufructuaria tam extantibus, quam non extantibus liberis erat, & est.

78. Aut vero sumus in pacto mortificationis, quae inter coniuges reciproca donatio ad invicem dicitur, ut superstes morienti succedat, & valet, *l. quod autem, §. si vir uxori. & §. si maritus, ff. de donat. inter vir. & uxor. ibi, si vir, et uxor cuncta invicem sibi donaverint &c.*

79. & pro huius pacti validitate, tenebantur in lecuris super *l. pater puella. C. de inoff. testa. C. de no. Bal. nu. 2. Castren. nu. 3. l. as. nu. 6. & Rom. in rub. ff. sol. matr. in fin. Alex. in l. licet. de pact. ubi. Dec. gum. 1. & in singul. tenebantur Hippol. de Marf. in sing. 50. & 333. Rom. in sing. 820. incip. prohibiti, Socc. in reg. 284. var. §. 1. Joach. Mis. in sing. obser. cont. 2. obser. 23. nu. 6. Alex. cons. 162. lib. 6. et cons. 83. lib. 2. nu. 18. Celsus V. q. cons. 100. Mattaei sembecius cons. 34. 71. & 76. lib. 2. Rom. cons. 307. nu. 18. Angel. cons. 179. Abb. cons. 28. lib. 1. nu. 3. in fin. Menoc. cons. 1. nu. 162. et 163. ubi de commun. consuetudine Italiae, & Galliae testatur, & commun. opin. tom. 1. fol. 4. nu. 56. Crim. tom. 2. fol. 20. nu. 10.*

Et ex decisionibus *Casler. dec. 100. nu. 2. Test. dec. 25. nu. 5. Franc. Marc. lib. 1. q. 36. D. Ricca in collect. 799. lib. 5. Pigner. dec. 170. nu. 1. Aloy. K. Alaj. in cons. 7. num. 6.* ubi ait pro validitate pacti fuisse decisum.

Et ex praecipuis *Card. Tusc. lib. D. concl. 14. num. 38. Massyer. in eius praef. tit. de societ. num. 4. vers. licet institutio testamentaria.* ubi favore matrimonij pactum hoc fieri posse,

affirmat *Andr. Gayll. praef. qq. centur. 165. & 126. num. 3. 2.*

Et in tractatibus *Boer. in consuet. Burdeg. tit. 8. de maritogis. §. 1. col. 6. vers. sed quarto. de qua. fol. 111. Perigr. de fideic. art. 5. 1. sub num. 26. fol. 292. ater. Cassan. in consuet. Burgun. rub. 4. §. 7. fol. 629. nu. 8. Marque. de diuis. bonor. lib. 4. c. 12. nu. 25. Franc. Molina de ritu nupt. lib. 3. q. 3. nu. 4. & seq. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glof. 9. par. 9. nu. 4. Ant. Faber in eius Cod. lib. 5. tit. 9. de pact. conuēt. diff. 6. ubi quod ita fere ubique gentium seruatur, & *Conf. Pascal. de virib. patr. potest. par. 3. c. 7. num. 16.* fortiusque hoc procedit stante iuramento, c. 2. de pact. in 6. Attamen predictis non attentis, in causa *Nardella Cipolletta*, cum *Minica de Scasio*, in Banca *Sarri* sub die 4. Februarii 1623. fuit per S. C. decisum contrarium, improbando pactum predictum inter coniuges de succedendo ad invicem: Et pro ista opinione facit regula ne inducatur votum captandae mortis, ex *l. licet. C. de pact.* Et similiter nec de pacto isto loquitur lex nostra. Sicuti nec etiam si fuisset factum pactum de reciproca succedendo ad invicem inter virum, & uxorem, non de tota hereditate, sed de aliqua rata dotis mulieris, vel hereditatis viri, poterit non superstes ratam illam removere vigore statuti in loco vigentis, *Dec. in cos. 402. nu. 4. & facit. l. si prior ff. sol. matr. Bal. in l. 2. ff. de bon. qua. lib. arg. l. q. si nolit. §. qui assidua. ff. de adit. edict. Pacta inter coniuges sunt seruanda, §. illud in c. 6. ubi pactum inter coniuges est seruandum in auth. de monachis. et dicitur. §. illo procul. C. de rei uxor. actio. & *Respondetur quod si quis, vel si qua. fol. 138.* De antefato vero loquitur lex nostra, quae ad alia pacta reciproca, aut aliter facta non extenditur, cum sit stricti iuris, & de casu ad pactum prohibita est eius transgressio.**

Quae etiam potest (postquam ad idem supra vidimus, quod si antefatum non fuit constitutum, non debetur) si maritus in testamento antefatum uxori legauerit, dicendo lego uxori meae, antefatum quod constitui, & non apparet conscientiam, an debeatur. *Neap. in consuet. quarta aut. de iur. quarta. c. 6.* hanc ex parte questionem, & uti legatum dari affirmat. Sed cedere iure, & actione antefati esse deberi, ad tradita per *Aff. in decis. 61.* ratio est, quia constanter matrimonio peti potest, ut constitutur dum enim constitutum non reperitur: & vir constanter matrimonio in testamento declarat id, ad quod de iure tenetur, constituere videtur antefatum predictum secundum consuetudinem, & quantitatem dotis. Hinc fit, & si dos per instrumentum non posset probari, tunc per testes probari poterit, *lin. exerc. condit. C. de fide instrum.*

His tandem sub Prælo existentibus, V. I. D. Lelius Gizzius doctus, ac curiosus Iuuenis infrascriptas tradidit Allegationes super hac antefati materia, per quoddam celeberrimū Advocatum Fabricium Brancacium, edicas- visumq; fuit illas posteris tradere, tum ad aliquod tanti viri (in dicendo præsertim sua tempestate singularis) pignus habendum.:

tum etiam ad patefaciendum ex eis, sententiam S. C. alias latam, & duram visam ut dicebamus supra hic num. 62. ex dictis per Ioannem Franciscum de Ponte in locis ibi citatis, secundum veros iuris tramites processisse, sicuti ex eis videbis, quas hilari animo perlegere, quæso ne pigeat.

Allegatio quondam D. Fabritij Brancacij.

S V M M A R I V M infrascriptarum Allegationum.

- 1 **A**ntefatum, Tertiaria, Donatio propter nuptias, Quarta secundum ius Longobardorum, vel secundum ius consuet. Neap. dotarium quibus iuribus constituantur pro qua quantitate, an sine assensu, & quomodo lucrifiant usque ad num. 4.
- 4 Dotarium constituitur secundum ius Francorum, & inter viuentes iure Francorum, nu. 5. & 6.
- 7 Mos magnatum idem cum iure Francorū.
- 8 Dotarium, seu Tertiariam lucratur mulier quo ad plenam proprietatem si filias à viro constituente non habeat, si vero super sint, quo ad usufructum tam de iure Francorum, quam more magnatum.
- 9 Ususfructus nomine formalis venit, causalem facultatem utendi M. appellant; & formalis est ius alienis, causalis proprijs utendi, & nu. 10.
- 11 Dictiones tantum, & solummodo taxatiue includendæ id, de quo disponitur cetera excludunt, & nu. 12.
- 13 Dictiones alias, vel si vero sub se adducunt id, quod & facti, & iuris diuersitatem habeat.
- 14 Dotarium lucratur mulier more magnatū sub conditione mortis viri, & nō antea, & que ad plenam proprietatem sub conditione non existentia filiorum, usque ad nu. 17 & nu. 33.
- 17 Condicio prædicta existentia filiorum habet tractum successiuum, ut & si existant, & non superuiuant matri, adhuc plene lucratur, & nu. 18.
- 19 Alienatio rei lucrata per matrem pro dotario existentibus filijs, pendet à futuro euentu, ut si illi precedant, confirmetur. Acquisitio, quam facit mater proprietatis præcedente filio superbita, nō est successio, sed acquisitio conditionalis.
- 21 Ususfructu extincto cōsolidatio, fit ipso iure cum proprietate, & propterea facta dispositione ad tempus usufructus, vel proprietatis, ea elapso, res reddit ad heredem ut heredem, & nu. 22.
- 23 Antefatum ex consuet. Neap. secundum veram opinionem ad filios, ut heredes transit.
- 24 Dispositio vocans liberos, eos ut filios vocare intelligitur non ut heredes.
- 24 Dispositio illatiua, non inductiua ex verba perueniet in consuet. Neapol. probatur quo ad acquisitionem antefati filijs post mortem matris.
- Antefati lucrum ex consuet. Neap. conforme lucro ex more magnatum.
- 25 Casus omissus à more magnatū recipit interpretationem à consuetudine loci.
- 26 Mulier de iure communi non lucratur ex cōstitutione donationis propter nuptias nisi ad sit pactum de lucrando.
- 27 Mulier constante matrimonio, quādo ad sit pactum de lucrando acquirit, & efficitur proprietaria donationis propter nuptias, & mortuo viro ante transitum ad secundas nuptias talis conseruatur, & quid de iure nouissimo usque ad num. 32.
- 30 Ususfructus matris, non est usufructus filij.
- 31 Prohibitio alienationis, vel dispositio post mortem alicuius ad alium bona venire probant proprietatem in primo.
- 32 Acquisitio donationis propter nuptias filijs, ut filijs probatur etiam de iure nouissimo authenticorum.
- 34 Dotariū lucratur mulier super feudo eque extent, vel non extent liberi vigore Cap. & ea mortua, feudum reintegratur in pristinum statum, & nu. 35.
- 37 Creditor in usufructu capiendū bona insolutum, & bona loco usufructus intelligitur capere.

- 38 *Via electa intelligitur in qua cautione opus non erat, dum cautio non prebatur. Antefatum si in pecunia consistat leges cogunt mulierem ad cautionem fideiussoriam, ibid.*
- 39 *Cautio in usufructu pecunia, est de substantia, quia sine ea non constituitur, & est loco proprietatis, & adimplenda etiam non petita, & ante ipsam non facit usufructuarius fructus suos. & an. 40.*
- 41 *Mos magnatum sequitur primam partem iuris Francorum in lucratione usufructus dotarii, aliam vero partem lucrationis portionis virilis omittit ad intellectum cap. mulier dotarii.*
- 42 *Mos magnatum inter notas plurimum egregiorum Notariorum repertus, conformis cum impresso in dubium non venit.*
- 44 *Conditio negativa ut nuptiarum non sequendarum, impletur in ultimo viro spiritu, vel per cautionem post anni lapsum.*
- 45 *Mulier vocatur ad virilem ex dispositione cap. non transiens ad secundas nuptias cum filiis omnibus eiusdem viri etiam ex alio matrimonio.*
- 46 *Mulier vocatur ad virilem cum filiis, non ut dividatur, qui filii infimus vocatur, sed ad taxandam virilem.*
- 47 *Filii, qui considerantur ad taxandam virilem matris, non taxantur, ut ipse in totis succedunt.*

Pro Comite Montis Calui.

Antefatum, in matrimonio contracto more magnatum, an ad filios, ut filios, vel ad filios, ut heredes pertranseat.

LIS est super ea parte Montella, & Troyæ, quam pro antefato cepit vigore pacti Iustiniana de Capua de bonis, quæ fuerant Troiani Cabanigliæ senioris loceri (matrimonio per mortem Didaci Cabanigliæ viri dissoluto) quam si quidem hodie habes descendens ex primogenito Didaci, & Iustiniana, super ea Comes Montis Calui obtinere debet tum in actione personali eo quod est in indentario hereditatis Troiani, & Didaci debitorum, unde sibi satisfieri posset, quam in actione hypothecaria, quam mediante assensu pro euctione, petra habet.

Quæstio igitur est, an filij mortua matre antefatum habeant ut filij, & a die matrimonij contracti, an ut heredes, quæ terminanda est supposito in facto, quod Didacus vir, & Troianus locer Iustinianæ uxori, & nupti

constituunt antefatum ducatorum trium mille, & tertij aliorum mille per Iustinianam lucrificandorum secundum morem Baronum, Procerum, & Magnatum huius Regni iure Francorum, & more Magnatum viuentium; Quæ controuersia ut finiri possit arbitrator tria esse discutienda.

Primo, quid lucraretur vxor viro superuuens, liberis superstitibus ex more Magnatum, vsumfructum ne formalem tantum, an vsumfructum, & proprietatem.

Secundo, posito, quod lucraretur vsumfructum tantum, quid secundum eundem morem agatur de proprietate, an scilicet remaneat penes virum vsque ad diem mortis, & eo mortuo veniat ad filios.

Tertio, si quid de primo, & secundo traditur esset verum, an ex hac magnatum consuetudine hæc proprietas ad filios (patre mortuo) perueniat ut filios, & sic ex dispositione legali an ad filios ut patris heredes, & hic vicimus punctus facillime terminabitur, si vera sint duo prima supposita.

Pro quorū elucidatione omittere possem id, quod remittit Neapodan. in rubr. de iure quarta, Luc. de Penna in loi. C. qui, & quare quarta, pars, lib. 10. Cope. in cap. Imperiale, pag. 76. & Afflic. in §. donare, qualiter feud. alien. pot. num. 13. Cum verè de donatione propter nuptias loquuta sint iura Romana factis vulgaribus. De dotario, seu tertiaria respectu feudorum, quam Franci vxoribus constituebant, loquatur §. fin. de inuest. de re alien. fac. ibi, siue tertia ratione, & iura Regni loquentia tum de quantitate, in qua potest hoc ius constitui, ex iure Francorum, tum de regula lucrificandi hoc dotarium, quæ latius infra. De quarta, quæ secundum ius Longobardorum à Longobardis constituitur, loquatur idem §. fin. ibi, quarta, quæ à Longobardis, & totus titulus de his, quæ à viro in mundum dantur. De quarta, secundum nostrum ius municipale loquantur consuet. sub rubr. de iure quarta; Unde quo ad propositum illud est verum, quod de dotario, seu tertiaria constituenda cum assensu, vel sine, & pro quanta summa disposuerunt, consistit. incip. si quis Baro licentiam, & fratribus. de modo verò lucrificandi hoc dotarium constitutum loquitur consuet. Gulielm. incip. mulier, quæ dotariis, & capit. Caroli Secundi correctorium incip. mulier dotarium, & dotarium, & de hoc dotario, seu tertiaria locutus est, Andr. in cap. 1. §. fin. de inuest. de re alien. fac. nu. 10. ibi. Nota in feudis mulier non habet quartam. Constituitur tamen dotarium in feudis secundum tenorem consuet. Regni Sicilia. Iterum in cap. 1. §. donare. Dd. 2. num. 6.

nam. 6. ibi. Nam in Regno Sicilia in feudo
constituitur dotarium, seu tertiarium, & can-
4 dem in cap. Imperialem, num. 6. & 7. & istud
ius positum in his constitutionibus circa do-
tarium est propriè ius Francorù, tradit glos.
in constit. mulier, qua dotarium, in fine, ibi.
5 Et hæc omnia habent locum secundum con-
suetudinem nobilium iure Francorum in
Regno viuentium, tradit Napodan. in rubr.
rubr. de iure quarta, num. 9. ibi. Item illud
dotariū competit mulieribus viuentibus iure
Francorum, idcirco Andr. in repert. constit.
6 sub verba dotarium, lo secundo, ponit formā
constitutionis huius dotarij dicēs hæc verba.
Vnde sic concipiuntur verba instrumētis do-
tarij talis Baro iure Francorum viuens tali
die, quod ius Francorum dicit Andr. in §. do-
7 nare, & si ex constitutione Regni sublatum
sit in iudicijs, non est sublatum in contracti-
bus, ita vt iam liqueat hoc ius in prædictis
constitutionibus, & capitulis esse ius Fran-
corum. Et hoc iure Francorum formatus est
postea mos Magnatum, ita vt pro eodem
ponantur, quandoquidem Napodan. in rubr.
de iure quarta, nu. 8. loquens de quarta bo-
norum viri, dicit non differt à dotario, quod
constituitur à Baronibus quo ad dotarium,
dicit postea competere in viuentibus iure
Francorum, & quod pro eodem ponantur
liqueat ex clausula in instrumento dotali ip-
sius Iustine posita, dum dicitur secundum
morem Baronum, Procerum, & Magnatum
huius Regni iure Francorum, & more ma-
gnatum viuentium, & sic concordant verba
Andr. in repert. constit. t. ubi supra, ibi, talis Ba-
ro iure Francorum viuens, dum propterea
qui quantitatè dotarij sumpsit ex iure Fran-
corum vt sic tertia, similiter nomen sumpsit
dotarium, seu tertiarium id appellās distin-
ctionem eius, quod mulier est lucratura per
solutionem matrimonij tantum, & inde sum-
psit, vt autem remaneat cōtenta lucro, quod
fecit ex dissolutione matrimonij mulier sine
alio præmio viduitatis, concordauit se cum
consuetudine, & ideo in capitulis dicitur iure
Francorum, & more magnatum, sed iun-
ctim eo quod inde sumptus sic, licet sit in-
aliquibus difformis, & hunc morem Magna-
tum habemus, & conseruatum penès Tabel-
liones, & impressum, & ex eo ad quem con-
trahentes retulerunt, erit causa terminanda
ex eodem cons. Dec. 402. quem pars allegat,
postquam in antefato talis mos apparec.

Dum propterea ius Francorù, & mos Ma-
gnatum idem sunt modo prædicto, est finita
prima quæstio, dum dicitur, quod dotarium,
vel tertiarium in terra feudali constitutum
lucratur mulier, siue extent liberi, siue non

extent. Taliter vt post mulieris mortem re-
integretur dotarium Terræ Baronis, & feu-
8 di, vnde processit, ac dotarium in pecunia,
vel mobilibus lucratur etiam in proprietate,
si non habeat filium de illo marito, alias
si habeat solummodo vsumfructum, quod si
attendatur iste mos Magnatum, qui & in-
præfens reperitur inter consuetudines Nea-
politanas, & repertus in sceda Io. Baptista
de Valle, & aliorum Tabellionum, & quem
ex traditionibus patrù nostrorum habemus,
idem concludit sub his verbis mulier nupta
præmoriante viro absque liberis ex eodem
matrimonio lucrificat dotarium quo ad ple-
num dominium, vsumfructū scilicet, & pro-
prietatem.

Si verò vir moritur superstitè vxore, & li-
beris, dicta vxor lucratur dotarium quo ad
vsumfructum tantum propter existentiam
liberorum. Hinc inferitur, quod prima quæ-
stio est finita, eò quod mulier superstitibus
liberis (qualis fuit casus noster) vsumfructū
tantum lucratur, quod etsi clarissimè verba
demonstrent, optimè confirmatur ex tribus.

Primo, siquidem dicitur quo ad vsumfru-
ctum, quæ dicitio vsumfructu semper quod à le-
9 ge profertur, pro vsumfructu formali accipi-
tur, & sic pro iure penitus separato à pro-
prietate, quia dum lex voluit loqui de vsum-
fructu causali, non appellauit vsumfructum,
sed appellauit facultatem vtendi, & fruendi,
& est optimus tex. in l. si Titio, ff. de vsumfruct.
l. uti frui, in princ. ff. si vsumfr. petatur, in fin.
de vsumfruct. in princ. cum glos. in ius. Ratio
prompta est, quia dum diffinitur vsumfructus
dicitur esse ius vtendi, & fruendi rebus alie-
nis, si alienis, ergo est formalis, non dixit
proprijs, quia tunc esset causalis, prout tra-
10 diderunt hanc differentiam glos. in l. si fundi
ff. de condit. indet. & in l. si ita stipulatus, la
sesta, §. Titius, ff. de verb. oblig. in l. vsumfru-
ctus, ff. solut. matrim. & in l. rectè, ff. de verb.
signif. adest secundo dicitio solummodo, & bis
in eodem cap. mulier dotarium. repetita, &
in eo more Magnatū, qui reperitur impres-
11 sus, adest dicitio tantum, quæ dictiones ta-
xatiuz habent eam vim, vt includendo id, de
quo disponitur cætera omnia excludant, l. 3.
§. cum Titio, ff. de adm. leg. vulgatis. l. ob as,
& bis solis, qui effectus eo maximè resultat,
dum geminata est dicitio taxatiua ex Alex.
cons. 93. vol. 3. & ex regula geminationis. Ita
vt cum fuerit inclusus vsumfructus tantum
proprietas, & cætera omnia sint excluda, &
ad hæc verba faciunt verba Lambiguitatem,
C. de indi. viduit. toll. quæ loquens in femi-
12 na ad secundas nuptias trāsente, dicit vsum-
fructu tantummodo apud eas remanente, &
in l.

in *l. mater, C. ad Tertull.* quæ de transeunte ad secundas nuptias similiter loquens, dicit solo usufructu potietur, & tamen in transeunte ad secundas nuptias clarum est, quod usufructum formalem, & sic penitus à proprietate segregatum habeat, *S. si verò expectet, in auth. de nupt. & S. hic verò aliquid peregrinum, in auth. de non elig. secunda nubent. mulier.* quæ eo magis liquent attentatione alias, vel si verò, quæ dictiones his legibus, morem Magnatum, seu ius Francorum continentibus postquam dicitur, quod si filios non habeat quo ad usufructum, & proprietatem lucratur, alias, vel si verò filios habeat, solummodo quo ad usufructum, quia materia istarum dictionum est sub se adducere id, quod & facti, & iuris diversitatem inducat à præcedentibus, plura cumulat *Andr. Tiraquell. in S. 8. gloss. de retract. sang.* dicens habere vim clausulæ resolventis præcedentia, ut hæc dictiones hæc operentur qualitatem, opus est dicere, quod præcedens clausula quo ad factum continebat non existentiam filiorum, & quo ad ius lucrum, quo ad proprietatem, & usufructum sequens clausula inducit, & facti diversitatem, existentiam scilicet liberorum opus est providere, quod contineat lucrum scilicet quo ad usufructum tantum à proprietate separatum, ut sit diversitas iuris. Hinc liquet verum esse ex hoc more Magnatum solum usufructum vxorem lucrari.

Succedit modo secunda quæstio, quod si agatur de proprietate, & præcudubio illud est verum, quod mulieri ex hoc more Magnatum nõ defertur lucrum, vel quoad proprietatem, vel quoad usufructum in suis casibus, nisi matrimonio soluto superstiti vxore, quod inferitur ex verbo præmoriante viro posito in more Magnatum impresso, & cum in instrumento dotali, & capitulis matrimonialibus contrahentes promittant id, quod in more Magnatum continetur respectu ipsorum viri, & vxoris, sequitur ut hæc verba in instrumento dotali fingatur posita, & sic designant usufructum, & proprietatem non acquiri mulieri tempore contracti matrimonij, sed tantum tempore dissoluti matrimonij, quandoquidem hi ablativi absoluti in conditionem resolventi, *l. à testatore, & in rubr. solut. matrim.* declaratur, si vir præmoriatur, quo casu, quia natura conditionis est suspendere acquisitionem, & sic in ingressu differt à modo dixit *Andr. pluries,* optimè dicitur ante impletam conditionem per viri mortem, non dici quicquam quæsitum vxori, quod eo magis demonstratur ex regula, quod dispositio, seu qualitas iurata

verbo intelligitur secundum tempus verbi, ita ut acquisitio fieri intelligatur e-tempore, quo vir moritur, ita ut secundum expositionem, ius quod acquirit mulier ex instrumento dotali est conditionale, quod postea adimpleta conditione casuali trahitur retro ex regula *l. qui balneum, & potior, ff. qui potior. in pign. hab.* & conditionale est hoc ius tum respectu totius dotarij, tum respectu partis, respectu totius erit, si viro sit superstes lucratur, quod si viro non sit superstes, & sic sub contraria conditione, iuxta regulam *l. pecuniam, ff. si cor. pet.* id est si non supervixerit, nil lucratur, est & conditionale respectu partis, quia si supervixerit viro, liberis superstitibus quo ad usufructum tantum, si liberis non superstitibus quo ad usufructum, & proprietatem, & mirum, quod ista non superstitibus liberis, habet tractum successivum, quia usufructum habet tantum, si liberi sint superstites, & matri supervixerint, quod si matri non supervivunt, ex provisione in casu non existentium liberorum mater totum obtinet, *S. quapropter, in auth. de nupt. ibi, manet quidem apud matrem lucrum ex pacto liberorum non existentium, & auth. sed, & si quis, C. de secund. nupt. ibi, quoniam acquiritur ex pacto non existentium liberorum;* & Responso est, quod illa conditio liberis non existentibus, in duplici resolvitur conditione, altera est, si filij nati non fuerint, altera si nati decesserint, id declarat *text. in l. femina, S. illud, ibi, quod si nullam ex priori matrimonio successionem habuerit, vel natus nativè decesserit,* & ideo *Neapodan. in consuet. 1. de iure quarta, sub verbo liberis,* dicit, quod paria sunt liberos non extare, vel matri præcedere, & proinde alienatio, quam fecisset mulieri rei lucratae ex pacto, ex futuro eventu illius validitas pendet, cum aut filij matri supervivunt, & alienatio à principio est nulla, si præmoriatur teneatur, *in auth. de nupt. S. quoniam infirmus, & in auth. de non eligend. S. hoc autem.* Et proinde ista acquisitio, quam facit mater ex morte filiorum, successio non est, dixit *text. in S. ante nuptial, in auth. de non eligend. elegantissime sub his verbis: & nõ videatur esse pars hereditatis filij, sed adhuc ante nuptialis donationis, non abiiciens naturam, nec consolidatio, quam improprie dicebat Neapodan. in 1. consuet. de iure quarta, sub verbo habet;* sed ut dixi acquisitio proprietatis conditionalis sub duplici conditione alternativa, vel si matrimonium sit solutum liberis non extantibus, vel extantibus, sed matri præcedentibus; Ex prædictis iam liquet tempore quo vir moritur fieri acquisitionem,

sitionem, licet ex purificatione iuris conditionaliter quz fieri tempore contracti matrimonij fiat retrotractio. Et cum mos usufructu uxori existentibus liberis deferat, proprietatem non auferat viro, si matrimonium diuortio dissoluatur, vel hereditate ipsius viri, si morte fuerit viri solutum, quia cum de proprietate, nec mos Magnatum, nec instrumentum loquatur, nisi filijs non existentibus, ipsis existentibus conditio sub qua erat auocando proprietatis deficit, & ea deficiente, habetur dispositio pro non facta respectu proprietatis, & proinde penes virum remanet, & ad eius heredes transfertur, ita quod usufructu extincto per mortem, is consolidatur cum proprietate sine alia dispositione, ex

21 *l. si Titio, ff. de usufr. & consolidatur penes eum, penes quem est proprietatis, eo iure, quo proprietatis est penes ipsum, ita vt elegantissime ad hunc casum adaptari possint ea, quae tradit text. in l. fin. C. de legatis, vbi eleganter Paulus de Castro, & l. Titio, la prima, §. fin. cum glos. final. ff. de legat. 2. quod si quis*

22 *disponat de usufructu rei suae, vel de proprietate ad tempus, nihilo addito, finito usufructu, vel elapso tempore, res redit ad heredem vt heredem, prout ita consuluerunt Bart. Soccin. conf. 102. 3. vol. num. 10. & 11. & lo. Cephal. confil. 158. in princ. vol. 2. Marian. Soccin. conf. 43. nu. 3. vol. 4. & ex hac ratione inferitur, quod cum consuetudo Ciuitatis Neapolis liberis superstitibus uxori usufructum tantum deferbat, illa mortua, fiebat consolidatio ipso iure, ex l. si Titio. & quia proprietatis non abscesserat a viro, sed ab ipso viro ad filios heredes transferat in eorum beneficium vt heredum, fit consolidatio argumento predictae l. fin. C. de legat. & hac ratio-*

23 *ne inoleuit vera opinio, quod antefatum secundum terminos consuetudinis ad filios, vt heredes pertineat, prout id innuit Pisanell. ad pri. consuet. de iure quar. fol. 250. & iterum vltima additione, qua in eadem consuetudine est. nec potest dici, quod hac determinatio oriatur ex illis verbis: Qui usufructus consolidatur cum proprietate muliere mortua, & ad omnes liberos mariti perueniet. Quandoquidem si ista verba fuissent attendenda, vt noua dispositio induxissent, potius quod filij, vt filij sint habituri, eo quod consuetudo transisset ulterius disponendo de proprietate, & ad beneficium eorum, quos liberos non heredes appellat, insuper illa verba mouissent dubium, quod vnus ex filijs non heres possit portionem antefati consequi, & ea verba induxerunt hanc difficultatem innuit Anton. de Alex. in 1. addit. ad consuet. quartam autem; & quod si haec ver-*

24 *ba: vt dispositio noua attendentur filij, vt filij fuissent habituri demonstrat text. in l. generali, §. filios. de usufr. legat. volens, quod prouisio disponentis tollat in hoc casu prouisiorem, quam lex faciebat sub nomine heredis ad beneficium eiusdem. Sed quia consuetudo facit vnam dispositionem principalem, quod mulier filijs existentibus usufructum habeat, in verbo, qui usufructus. declarat id, quod lex facit, & ponit per verba praesentis temporis consolidationem scilicet, quam lex ex morte usufructuariz facit.*

Item ponit aliam illationem, quam ex solius usufructus lucro lex faciebat vt proprietatis, quia a viro non abscedit ad omnes liberos viri transit, & quia haec eadem verba non inducebant nouam dispositionem, sed illationem a dispositione praecedenti, dispositio praecedens, non auferens proprietatem a viro declarat, quod verbum liberos, ponitur pro heredibus, quod eo magis inferitur, quia non videtur verbo subiunctiuum, quod proprie dispositionem legalem inducit, sed verbo perueniet, quo verbo, & non alio vti debebat compiler, si illationem, non nouam dispositionem ponere voluisset. Vnde liquet, lucrum ex more Magnatum esse conforme lucro ex consuetudine vtrumque ex statuto, debet vtrumque sub eisdem conditionibus fieri, & ideo aut iste casus dicitur decisis ex more Magnatum, eo quod de proprietate non est locutus, aut si non dicitur decisis recipiet eandem interpretationem, quam consuetudo Ciuitatis deferens, similiter usufructum tantum uxori recepit, aut si nec id sit casus hic omittas a more Magnatum, recipiet decisionem a consuetudine loci, iura, in eo sunt vulgaria, quod illa dicitur ius commune loci, ad quod plura DD. in l. omnes populi, & l. ius autem ciuile, ff. de insti. & iure, & id egit alias Neapodan. in consuet. dos, & quarta, sub verbo quarta. sub his verbis; Sed quid si inter Barones in Ciuitate Neap. potatur dotariam videtur idem l. si fundum. de iur. l. 1. de sum. Trinit. Casu igitur omissum a more Magnatum circa modum probandi constitutionem dotarij determinauit Neapodan. in consuet. dos, & quarta. Insuper id quotidie facit Sacrum Consilium, quod uxores, quae more Magnatum contrahunt, repetunt dotes cum dilationibus, & earum accessionibus datis a consuetudine viro mortuo, non per l. vnicam. de rei. uxor. ad. cum is sit casus a more magnatum omissum, insuper non ne exigeretur dos a viro insolidum, etiam si fuerit contractum more Magnatum, qui in hoc casu recepit interpretationem ex consuetudine vbi dos, & ideo

ideò non faciunt ea, quæ ex *Dec.* sumuntur, quod mos Magnatum, sic idem quod ius cõmune, quia consolebat; an aliqua pars dotis lucro cederet id, uti à more Magnatum non dispositum iuri communi erat remittendũ, vel eo quod consuetudo ius commune loci dicitur, vel quia consuetudo nec in hoc disponebat.

Sed rogo attendatur, non concordat mos Magnatum, cum iure communi in eo præsertim ex quo nascitur diuersitas determinationis in hac quæstione mulier de iure cõmuni ex matrimonio nihil lucratur, nisi pactum de lucrando adsit, *auth. dos. C. de donat. ante nupt. C. de secund. nupt. in §. & si quidem. sub verbo vtrum. sub auth. de non elig.* Et proinde constitutionem donationis titulum non lucratiuum, sed conseruatiuum esse dixerunt, quod secus in nostro hoc dotario, in quo sola constitutio ex l. dat lucrum, pro ut verba, & cãpuli, & moris Magnatum, demonstrant, tum pactum in lucris nuptiaribus secundum ius cõmune facit proprietariam mulierem etiam constante matrimonio, ita tradit *text. in auth. siue à me. cum glos. sub verbo neque obligare. C. ad Velleia. auth. donationem. C. de iure dotum;* & vnde vtraque *auth.* sumitur, & communis Doctõrum opinio sequitur. Ita ve dum lex Codicis attenditur, quæ proprietatem coniugi transeunti ad secunda vota abstulit semper vsq; est verbis, quæ demonstrant coniugem habere proprietatem, & vsumfructum, sed ab ea lex aufert proprietatem, *auth. in donatione propter nuptias. ibi, deserit eam proprietatis.* & ideo dum postea liberi præmoriuntur matri non venire, sed redire dicitur proprietatis, quia ipse semel fuit, *auth. sed, & si quis.* vbi pluries vtitur hoc verbo, *redibiturum in l. hæc edictali. §. bis illud. ibi, ut ad eã lucuosum lucrum redat. in §. si vero expectet, in auth. de nupt. ibi, eam priuat,* cum priuatio habitum supponat, & iterum in *ead. §. ibi, & generaliter dicendum est, quod omnis eam deserit proprietatis modus.* Ita ve hinc liqueat fœminam transeuntem ad secunda vota iacturam proprietatis facere, quam vsque ad illum diem habuit, fuit, & similiter domina proprietatis coniux ad secundas non transiens nuptias, *l. mater, C. ad Tertull.* quæ in non transeunte dicit, quod pleno iure acquirat in transunto succedente filio dicit, proprietatem, & sororibus, & fratribus trãsmitturam defuncti, & eam proprietatis dominam faciunt, *l. generaliter. §. illud. C. de secund. nupt. l. hæc edictali. §. fin. vero, & l. si quis prioris. §. illud. C. eod. tit.* & id demonstrant omnia ea iura, quæ dicunt

matrem post mortem suam liberis hæc acquisita seruare, quandoquidem si solum mater haberet vsumfructum, illum mater non seruat, quia vsumfructus matris non est vsumfructus filij, *l. si patri. C. de usufr. & l. si usufructus. ff. de usufructu legato.*

Imo eo ipso, quod leges voluerunt matrẽ filijs hæc seruare, vel prohibuerunt matri alienationẽ, vel dixerunt bona hæc ad filios post mortẽ matris venire, tacitẽ includunt matrẽ esse proprietariã, id ita tradunt iura siquidẽ vulgaria in *l. filios hæredes. ff. de usufr. l. species. ff. de auro, & argẽto legato, l. proculus, ff. de usufr. l. fin. de usufr. earũ rerum, quæ nõ consumuntur. & l. donationes. §. 1. ff. de donat.* & licet dicatur in *auth. vxore mortua,* & vnde id sumitur in *auth. neque virum, usufructuariam tantum esse mulierem,* & si non transeat ad secundas nuptias ex iure nouissimo, rogo attendatur, quod etsi posset dici hæc iura, & si de vsumfructu loquãtur, quod tamen in his legibus sunt verba, quæ supra recitata posita in dispositione hominis inducerent proprietatis legatum, posset & iuste dici, quod hæc iura de vsumfructu causali intelliguntur cum eo ipso, quod prohibetur facultas alienandi vsumfructuario dicitur non vsumfructum, sed proprietatem datam esse; Ita vt hæc iura facultatem alienandi, quam coniungi non transeundi dederat, *l. generaliter. §. illud. l. hæc edictali. §. fin. vero, & l. si quis peiores. §. illud per, auth. vxore mortua.* Sint correctã, sed rogo attendatur vera rera responsio, semper, quod verum sit saltem constante matrimonio vxorem proprietatẽ habere, quanto magis illa proprietatis aufertur matri ante obitũ ipsius, eo magis opus est quod ad filios, vt filios perueniat, quod dum proprietatis abscellit à viro, & transiit in vxorem eo tempore quo contrahit, tunc sequitur, quod filij etiam non possunt habere vt hæredes patris, quoniam in hæreditate patris non reperitur, sed in vita abscesserat, vt hæredes matris eam habere non possunt quod matre viuente ab ea recedit hæc proprietatis per transitum ad secunda vota, eo quod viuens hæredem non habet, opus erat propterea necessario id, quod filijs quærebatur, quæri non iure hæreditario, sed filiationis, & ex hac ratione attendatur, quod hæc acquisitio filijs, vt filijs prius inducta in transitu ad secunda vota, ex *auth. hæc res,* quia præcedebat lex fœminarum, quæ matri trãseunti ad secunda vota, vsumfructum tantũ formalem ex communi Modernorum opinione sibi dimittebat, proprietatẽ aufrens, & quo viuente coniugẽ, etiam si non transeat ad secunda vota proprietatis prius deserit, eo

rit, eo magis filijs vt filijs, hoc iurum defertur, iuxta terminos *l. hac edictali. §. fin. vero, & l. si quis priores, §. illud.* At hi termini in iure communi, quod differunt à terminis secundum morem Magnatum, faciunt quod id, quod filij erant habituri, vt filij de iure communi habeant vt hæredes de more Magnatum, & quod in contractu secundum morem Magnatum partes implicite stipularunt morem Magnatum, & proinde dum agitur de lucrando, dicitur quod mulier lucratur id, quod defert mos Magnatum, ex hoc more vsusfructus tantum defertur exi-

33 sentibus liberis, si vir præmoriatur, ergo ante matrimonium dissolutum nil mulier est lucrata, dicit *Afflic. in consit. mulier que dotarium, num. 15.* & sic in hoc differt ius commune à more Magnatum matrimonio dissoluto, vsusfructum tantum mulier lucratur, & in hoc dicit etiam differre à iure communi tradit *Luc. de Penna in l. 1. C. qui, & quod quarta pars, in 1. col. & Andr. in consuet. mulier que dotarium*, quia ex iure communi esset nõ transiens proprietaria, ex hoc iure liberis extantibus vsusfructuaria. Et nimirum si ex hac differentia inferatur diuersitas, quod in more Magnatum filius vt hæres patris proprietatem in eius hæreditate reli-

34 ctam habere potest, quam secundum terminos iuris communis, non nisi vt filius, quæ ratio eo magis militat. Quod secundum terminos capituli æquè lucratur dotarium in Terra feudali, extent, vel non extent liberi, quia semper quo ad vsusfructum tantum. At in primo casu verum est dicere, quod muliere mortua dixit *Bartholom. de Capua* re-

35 integrari feudum in pristinum statum, in *cap. mulier dotarium, vers. hoc capitulum*, ergo idem est dicendum in hoc secundo casu, qui primo pacificatur. Imò maior difficultas erat in primo casu, quia mulier habens dotarium in Terra feudali aliquid vltra vsusfructum habere dicitur, cum tamen in secundo verum sit, vt vsusfructum tantum lucratur, ex quibus remanet finita, & secunda questio, quæ vadat proprietatis, & quando nec non, tertio, quod filij habituri hanc proprietatem sint, eam habituri vt hæredes.

Sed ex his rogo attendatur Iustinianæ stipulanti pro se, & hæredibus constituitur terriaria à Didaco, & Troiano patre stipulanti- bus pro se, & hæredibus ducatorum trium mille, & terrij, lucrificanda, prout lucrificiunt aliz mulieres viuentes iure Francorũ, ex more Magnatum, & inter cætera pacta executiua, adest pactum de capiẽdo propria authoritate, quod Iustiniana mortuo viro exercuit, quod cepit partẽ *Montella, & Tro-*

iz vigore pacti, siue Iudice insolutum procul dubio vera erit opinio, vt non pecunia sit in

36 dotario hodie, sed ipsa res, quod cum Iustiniana exercuerit pactũ de ingrediendo propria authoritate, & eo in solutum pro iusto pretio capiẽdo, de quo locutus est *Barth. in l. 3. C. de pignor. in 3. col.* cum retulit *Negusant. in 4. par. princ. num. 11.* certè si creditor erat in vsusfructu huius terriariæ. Ista bona loco vsusfructus cepisse dicitur, prout

37 lex loquens de bonis immobilibus in hac materia tradit in *l. hac edictali, §. his illud, C. de secund. nupt. & in §. aliud, in antb. de non elig. 2. rub.* Adeo quod cum datio in solutum sit vsusfructus rei feudalis, datus est in solutum vsusfructus ducatorum triũ mille, & proinde res ipsa restituenda veniet, quia non potest dici factam emptionem, & pretiũ cessisse in causam antefati, *arg. l. quoties, C. de iure dot. & l. singularia, si certum petatur*, quia pactum de vendendo non exercuit, sed de capiẽdo bona insolutum, imò non poterat tale pactum exerceri, quia non concurrerant requisita pro venditione, non aderat assensus, qui requiritur super venditione, quando adiudicatio nõ fit, & tandem id dici non potest, quia dicitur elegisse Iustiniana omittendo cautionem, eam viam, in qua cautione opus non erat, quod est, si res in-

38 antefato sit, quia si pecunia, iura supra allegata cogunt mulierem ad cautionem fideiussoriam, & in vim conditionis, *d. §. si illud, ibi, si idoneam fideiussorem præsuerit; ita vt glos. in verbo fideiussorem*, dixerit sine cautiones non fieri fructus suos, ratio prompta est, quod cautio in vsusfructu rerum, quæ vsu consumuntur, est de substantia, seu de

39 forma vsusfructus, quod nõ potest dari vsusfructus sine cautione, eo quod illa quasi vsusfructum constituit, *l. 2. §. fin. ff. de usu earum rerum, qua usu consum. ibi, sed remedio introductio capit quasi vsusfructus haberi, & in §. constituitur, in ff. de vsufr. ibi, per cautionem quasi vsusfructum constituitur*, quia cautio loco proprietatis est, dixit ibidem *glos. super verbo cautionem.* Vnde sequitur, quod is fructus suos faciat, oportet, quod supponat vsusfructum constitutum, quod cum in pecunia sine cautione constituitur non possit, opus est, vt prius cautionem præstet, etiam

40 si non petatur, & ea est ratio differentie inter cautionem hanc, & eam, quæ de vtendo boni viri arbitrio pro immobilibus præstatur prædicta formaliter repeti posita postquam id consideraueram per *Angel. de Aret. in §. constituitur, nu. 5. in ff. de vsufr. & per Marian. Soccon. 72. nu. 3. vol. 2.* vbi plures refert, vnde ex his verum erit dicere, quod

hæc

hæc vasallorum focularia in dotario sint, prout & in eodem casu iam S. C. decreuit, in causa massariæ adiudicatæ pro antefato filia Baldaxaris Caraccioli. Si itaque hoc dotarium in re feudali consistit, absolutum est proprietatem feudi penes Iustinianam non fuisse, quia solum ususfructum lucrabatur: proprietatem ergo à viro non abscesserat, si id ita est, & ad filios ut hæredes devenire debet non filios ut filios, cum alioquin sequeretur absurdum, quod natura feudi hæreditarij esset mutata in feudum ex pacto simplex, quod ex hac ratione statutum est, ut dum dotarium in Terra feudali consistit, veniat ad filios ut hæredes, argumento eorum, quæ *Bartholom. de Capua in addit. ad Capycium*, dixit, quod reintegratur in pristinum statum, ita ut iure primo, & ut hæres habeat filius, & quia ratio est, ne natura feudi mutetur, distinctio non debet fieri an à principio, an ex post facto, dotarium in Terra feudali consistit.

Nec ex prædictis obstant verba capituli, ibi, *sed si ulterius*, quandoquidem pluribus modis responderetur. Primo, quod cum prius causa sit terminanda ex more Magnatum, ad quæ contrahentes se retulerunt, is mos, quia eum præcedebat ius Francorum positum in capitulo habens duas partes. Primam in qua loquitur de eo, quod mulier superstes lucratur, quod liberis existentibus in ususfructu tantum existit. Secundo, de eo, quod in premium viduitatis non nubenti illud ius deferrebat proprietatis scilicet virilem: approbavit, & secutus est primam partem iuris Francorum statuens de liberis superstitibus. Secundam vero partem omisit, & proinde si ex more Magnatum, casus iste est decidendus, non poterit fieri dubium, ex eo quod in more magnatum non est scriptum, nec dubitari contingit, an is mos Magnatum verus sit, siquidem talis repertus est inter notas Io. Baptistæ de Vallæ, talis adest inter notas Antonini Castaldi ipsi traditas à Gregorio Russo, talem inter notas Cæsaris Malphicani vidi, & per manus Tabellionum talem versari, talisq; denique impressus reperitur, qui si apocrotus fuisset, non fuisset admittenda illius impressio ab operis reuivore per Illustr. D. Proregem deputato, & si impressioni consuetudinis dicitur *alla noua manera*, S. C. detulit, ubi ea impressio scedis Notariorum contradicebat, quanto magis erit deferendum impressioni moris Magnatum concordissimæ cum his, quæ apud Tabelliones reperiuntur quæ partem fuisse omnissimam, eo magis liquet, quod si ea virilis portio deferretur ex more Magnatum, adest in antefato differentia inter consuetudinem, & more Magnatum, po-

nitur differentia in ea certa differentiarum ad nos peruenta ex traditionibus maiorum, in antefato circa dimidium, vel integrum dotarium inter utramque consuetudinem in hac virili proprietatis, quod verum est. Ex consuetudine non deberi, nulla ponitur differentia, quæ ponenda erat, si mos Magnatum secundam partem capituli admisisset, prout etiam fuisset posita differentia, si mos Magnatum detulisset proprietatem dotarij filijs ut filijs, quam consuetudo filijs ut hæredibus deferrebat, insuper talis virilis portio si debita fuisset, venisset practicanda in vxoribus rebellium, quæ consecutum dotarium post mortem ad Fiscum pertinens liberis superstitibus retinisset, procul dubio virile proprietatis, eo quod permanserunt in viduitate, id Fiscus nunquam admittit, cum quo non consuevit à priuatis exerceri liberalitas, ergo verum erit dicere, id à more Magnatum non admissum, à quo proinde non poterit nasci dubitatio.

Sed ulterius in terminis capituli, si inde inferatur mulierem lucrari proprietatem, & proinde non solum ususfructum, prout de iure communi, aduertatur, quod supra fundatum fuit de iure communi, & secundum lecturam partis, mulierem esse proprietariam usque quo matrimonium dissoluatur dissoluto matrimonio, lex proprietatem filijs defert, quæ postea pro virili redire ad matrem lex dicit, at secundum terminos capituli, quæ proprietaria nunquam est, ad virilem vocatur de nouo, & lex illi hoc defert, & conditionaliter si ulterius non nupserit, quæ conditio facit, ut suspendat acquisitionem mulieri usque dum illa sit impleta ut infra, & interim non deferatur proprietatem eodem tempore filijs, & matri, quia statim mortuo viro, proprietatem opus est, quod resideat in hæreditate, saltem quia nec momento potest esse sine subiecto, vel ex lectura partimmet, statim ad filios vadit, ex quo pura acquisitio statim fit. At in vxore, quia sub conditione negatiua opus est, quod prius illa impleatur, vel perfectè, prout in conditione affirmatiua, & id non erit nisi in

ultimo vitæ spiritu, quo tempore certum est ipsam non posse ulterius nubere, prout ita determinauit lex. in hac nuptiarum conditione negatiua in *l. hoc genus, ff. de condit. & demonstr.* vel erit adimplenda per cautionem post anni lapsum, iuxta remedium *auth. cui relicta, C. de iudic. viduis toll.* & utrumque sit non eodem, sed satis diuerso tempore proprietatis deferretur virilis portio.

Quod si addueantur hæc verba, ut demonstratur filios ex eo matrimonio susceptos à viro admitti, non autem alios eiusdem viri filios

filios ex alio matrimonio id non erit verum,
 45 quia casus capituli est, ut si mulier habens
 filios ex primo viro viaticum inducat, & ex
 eo susceptis filiis ipsum sepeliat, usufructu
 dotarij ex secundis nuptijs lucratur, & si vi-
 terius non nupserit, vocatur ad lucrum pro-
 prietatis cum filiis eiusdem matrimonij pro
 virili portione. Ita quod filij ex alio viro nō
 participant ex hoc dotario, & hic est verus
 sensus, qm̄ verbum cū filiis, erit illatio pri-
 mæ partis, si supra dixerat mulierem vium-
 fructum solummodo lucrari, proprietatis eo
 quod à viro non abcesserat, remanebat pa-
 terna, & si talis erit, liberi suscepti ex alio vi-
 ro non participabūt de re ipsius viatrici, sed
 tantum filij ex eo viro suscepti, quod si alius
 sensus daretur, esset inducere correctionem
 in eodem periodo, ut in prima parte, ne pu-
 tauerit proprietatem paternam, dum vium-
 fructum tantū abstulit, in secundo casu si ex-
 clusisset filios procreatos ab eodem viro ex
 alia vxore habuisset proprietatem non pro
 paterna.

Sed insuper posset commodè dici, q̄ ver-
 bum cum filiis, non tantum sit positū, ut eos
 vocaret, sed ut distingueret lex virilem lucran-
 dam per mulierem, quod ut hæc dictio viri-
 lis sit portio certa, opus est, ut dicantur illi
 respectu quorum sit virilis, quandoquidem si
 voluisset ponerè illud verbum, ut eos ad hanc
 acquisitionem vocaret, non vocatiet accef-
 46 foriè filios ad vxorem, quod demonstratur ex
 dict. cum argumento eorum, quæ elegantissi-
 mè *Cynus in l. intelligere debes, C. de iustione
 pign.* sed potius ipsa vxor uocata fuisset ac-
 cessoria ad filios, quia ut supra fuit demon-
 stratum filij prius proprietatem habent, eo
 quod purè quam uxor, quæ sub conditione,
 & accessorie uidetur uocasse uxorem ad fi-
 lios lex communis cum in *auth. si tamen*, sic
 hoc uerbū habebit, & ipsa proprietatis por-
 tionem, quæ copula, & si æquè principaliter
 iungat, declaratur ex *auth. ut fratrum fi.*
*§. quia vero ibi, ut secundum proprietatis ra-
 tionem vnus, & ipsa filij personam obtinere*
 47 *videatur*, si itaq; hoc uerbū cum filiis nō est
 positū, ut hi ad successionem uocentur, sed
 ut tantum distinguatur virilis, non sequitur
 cōsequētia respectu eorū distinguitur virilis,
 ergō ipsi tantum succedunt, quia habemus,
 quod mulier uictrici non donat nisi quando
 uni ex filiis primi matrimonij, & nihilomi-
 nus nō illi soli succederet, sed filij ex primo,
 & secundo viro, *l. quoniā praterita leges, in
 princ. C. de secund. nupt.* ita ut in prædicto
 textu liqueat ad taxandam uirilem uictrici
 considerari filios ex primo viro tantum, non

tamen hi soli postea considerantur in succes-
 sione.

Tandem non omitterā, quod Comes Mon-
 tellæ ut deludat actionem hypothecariā Co-
 mitis Moatis Calui in proprietate antefati
 opus est demonstrare, quod ne dōm habeat
 eam filius ut filius, quo tendunt supra alle-
 gata, sed quod eam habeat à die, à quo red-
 datur anterior Comiti: Instrumenta dotalia
 his filiis nō prosūt, quia nemo pro filiis quæ-
 siuit, nemo filiis promisit, Iustiniana siquidē
 pro se, & hæredibus, Didacus pro se, & hæ-
 redibus sone stipulati, tamen locuti sunt de
 lucrifactione in beneficium Iustinianæ mu-
 lieris, & sic de usufructu tantum, & relatio-
 nem habuerunt ad eam partem moris Ma-
 gnatum, quæ lucrum mulieri non filiis de-
 fert, quandoquidem adsunt hæc uerba (lucrif-
 faciendam prædictam tertiarium per Domi-
 nam Iustinianam, prout consueuerunt lucrif-
 facere aliz mulieres iure Francorum, & mo-
 re magnatum uiuentes) & sic de lucro mu-
 lieris tantum contrahentes sunt locuti, se-
 quitur hinc, quod instrumento dotali non
 utuntur hi filij pro anterioritate, si nitantur
 prouidentiz legis, illa non refert se nisi ad
 tempus mortis, quo tempore hypoteca erat
 contracta.

Restat ex his, ut cum mos Magnatum
 idem sit cum iure Francorum in eo tantum,
 quod mulier ex dissolutione tantum, matri-
 monij superuiuens lucratur, uerum sit, usum-
 fructum tantum mulieri lucrari, proprietatem
 in bonis remanere uiri, & proinde non
 posse peruenire ad filios, nisi ut hæredes, &
 in hoc mos Magnatum erit conformis con-
 suetudini Neapolitanæ, quæ ex identitate
 rationis, & eo quod ius commune loci est de-
 clarabit casum hunc, & si omissus esset, & eo
 magis hæc militat, quia dotarium hoc in-
 feudo consistens, ut hæredes patris opus esse
 habeant.

Cætera suppleant Domini Iudicantes, q̄
 alias suppletum fuit in *questione Martini
 Glossatoris in l. post dotem. soluto matrimonio*,
 quod cum dixisset dotem ad liberos, non ad
 patrem redire de consuetudine, dedit oc-
 casionem dubitandi an ad liberos ut libe-
 ros, uel ad liberos ut hæredes pertineret,
 & interpretatum fuit hunc casum omissum
 ad liberos ut hæredes pertinere, & dignentur
 considerare quam conueniat extraneos sol-
 uere æs alienum Troiani, Comes Montellæ
 hæres integrum statum possedit Montellæ,
 Troiam, Balneolum, & Cassanam pro du-
 catis 20. mil.

Fabritius Brancatius.

OBSER.

OBSERVAT. V.

SUMMARIUM.

- 1 **N**apoliſ Ciuitas tempore Romanorū,
& hodierno, quomodo diuiſa.
Sedilia Neapoliſ quomodo alias vocaban-
tur, *ibidem*.
Equites vnde dicantur, *ibidem*.
Platea qualibet Neapoliſ poteſt ſibi legem
condere, ac uſum viuendi, *ibidem*.
- 2 Vniuerſitates Neap. aut Regni, vel Roma,
non habent iuriſdictionem hodie.
- 3 Reformatio veſtium, & dotium alias ordi-
nata fuit in Plateis Nidi, & Capuana.
- 4 Platea Neap. poſſunt ſe congregare abſque
licentia.
- 5 Vniuerſitates Regni quando ſe congregare
poſſunt abſque licentia Bardnum.
Vniuerſitas conſeruatur per unum rema-
nentem in ea, d. nu. 5. in fine.
- 6 Donatiua facere non poteſt Ciuitas Nea-
poliſ ſicuti nec alie Vniuerſitates Regni
abſque aſſenſu Proregis.
Salaria conſtituere non poſſunt Vniuerſi-
tates Regni abſque aſſenſu Proregis,
ibidem.
- 7 Vniuerſitates Regni etiam Neap. non
poſſunt facere donatiua, nec dare res
vniuerſales.
- 8 Congregatio particularium ad ſcribendum
ſua Maieſtati contra conſuſiones pu-
blice factas, eſt prohibita.
- 9 Noua deſenſe poſſunt ſibi facere Vniuerſi-
tates abſque aſſenſu Regis.
- 10 Monafterium Sanctoſti Stephani, & Bru-
noniſ de Roſco in Calabria ultra ma-
gnas facultates, & dominia, & vaſallos
habet.
- 11 Diui Brunoniſ corpus in Monafterio pra-
dicto.
- 12 Cartuſiana Religio preſertim magnis pri-
uilegijs in Eccleſia Dei.
- 13 Author Aduocatus Religionis Cartuſiana
in Tribunalibus Neap.
- 14 Deſenſa noua non poſſunt fieri à Monaste-
rio in proprijs territorijs apertis, & ca-
peſtribus.
- 15 Marcus Antonius Ruſſinus Fiſci Patronus
in Regia Audientia Calabria ultra, &
Iudex criminalis in M.C.V. integer-
rimus.
- 16 Scriptura extracta ab Arabiſijs Monaste-
rij ſunt validiſſima.
- 17 Author coactus fuit ſcribere contra Regen-
tem de Ponte, & Conſiliarium Rouit-
um.
- D. Conſiliarius Rouitus in ſcribendo contra
Monafterium Sanctoſtorum Stephani, &
Brunoniſ de Nemore, recipit reſponſo
ab Authore, *ibid*.
- 18 Spatula oppidum erat tempore Comitiſ Ro-
gerij, & Diui Brunoniſ.
Ciues eius ſubminiſtrauerunt neceſſaria ali-
menta Diuo Brunoni, *ibid*. et ſunt im-
munes à functionibus fiſcalibus, nu. 46.
in fine primi Priuilegij.
- 19 Philippus II. Rex fuit ſecundus Salomon.
- 20 Stili tenimentū magnum, & quid vult di-
cere ſtilum, nu. 48.
- 21 Regnum hoc à Normādiſ liberatum è fau-
cibus Saracenorum.
- 22 Acquiſita iure belli, ſunt occupantiſ.
- 23 Rex poſſidet bona, & tanquam priuatus, &
tanquam Fiſcus.
- 24 Prohibere quis poteſt ingreſſum in ſuis ter-
ritorijs, etiam ſecatis ſegetibus.
- 25 Principi aſſertioni ſtandum, & quando.
- 26 Principi non credere, eſt ſacrilegium.
- 27 Priuilegium dicitur factum ex certa ſcien-
tia, dum fit ad id, quod conceditur.
- 28 Regi credendum eſt in priuilegio.
Subſcriptio Miniſtrorum in priuilegijs fa-
cit ea validiora, *ibid*.
- 29 Antiquitas temporis eſt centum annorum,
& minus.
- 30 Priuilegiū offenſio ſufficit in poſſeſſorio.
- 31 Rex poteſt facere de feudalibus burgenſati-
ca, & e contra.
- 32 Non poteſt tollere priuatis ea, qua
ſunt de iure gentium.
- 33 Bella de iure gentium orta.
- 34 Prata ſunt Vniuerſitatiſ quo ad dominiū,
ſed quo ad uſum ſunt particularium.
- 35 Rex ex cauſa poteſt tollere ius priuatorum.
Et diſpenſare contra ius gentium,
ibidem.
- 36 Poteſt rem alienam militi donare.
- 37 Poteſt dare militi ſrenuo demania-
lia, & res priuatorum, ſi non
habet aliud.
- 38 Poteſt in Regno demanialia alie-
nare.
- 39 In ſuo demanio poteſt prohibere
venationes.
- Venatio eſt de iure gentium, *ibid*.
- 40 Rogerius de Loria Calaber Admiratus ma-
ris, magnas donationes habuit à Regi-
bus, & Papa, etiam in prauidetum par-
ticularium.
- 41 Rogerius Comes orationibus Diui Bru-
niſ liberatus à prodicione, & infirmi-
tatibus.
- 42 Rex totam terram acquiſitam iure belli po-
teſt donare, & ſic eſt in India.

- 43 Et si magna dat, parus videri debent.
- 44 Forestia, seu defensa à nemine fiant.
- 45 Vassalli ne vitam inermem ducant in demanijs habent ius lignandi, & pascendi, non obstante clausula cum montanis, nemoribus &c.
- 46 Territoria concessa cum finibus, & confinibus, censentur separata, & libera à primo territorio.
Diuersa ratio aliud ius exigit, ibid.
Stylum quid significat, ibid.
Civitas dicitur, etiam qua Episcopum perdidit, ibidem.
- 47 Privilegia Comitis Rogerij in beneficium Monasterij Sancti Stephani de Nemore.
- 48 Aruncum botie Mons Pavo, est liberum Monasterij predicti.
Fuit Patria Lucij Poeta, nu. 53.
- 49 Regi assenti in privilegio de exemptione alicuius est credendum.
- 50 Iurisdictiones, probantur per tacitas, & expressas assertiones partium.
- 51 Incorporatio facit transire omnia iura rei incorporatae.
- 52 Aruncum exemptum in diuersis temporibus.
- 53 Sententia antiqua est standum.
- 54 Deposito antiqua testis probat.
- 55 Fines antiqui, quomodo probantur.
Testes circumcolectes, & iurati sunt idonei ad probandum confines, ibid.
- 56 Pragmatica edita Lbori descendit possessores.
- 57 Mutatio Civitatis, vel Populi, non facit, ut iura non sit idem.
- 58 Populus idem est, licet nomen ex antiquis mutetur.
- 59 Iurisdiclio est, tanquam nebula super palude.
Iurisdiclio remanet destructo Castro, ibid.
- 60 Praescriptio in spolio non operatur, & dormit, nu. 63.
- 61 Non valenti agere, non currit praescriptio.
- 62 Monasterium Sancti Stephani, & Brunonis fuit reintegratum, Cartusia in anno 1533 in circa.
- 63 Imperio vacante, praescriptio dormit.
Praescriptio dormit, quia Ecclesia caret Praelato, vel pupillus tutore, ibid.
- 64 Praescriptio non currit contra hereditatem tacitam.
- 65 Tempus non potest connumerari spoliato, vel Ecclesiae carens Praelato, aut pupillo carens tutore.
- 66 Praescriptio per murmuracionem interrumpitur.
Murmuratio interrumpit praescriptionem.
- 67 Episcopus nunquam praescribit, qua contra ius commune usurpavit.
- 68 Praescriptio ex solo cursu temporis est hodie rescissa in Tribunalibus secularibus.
Nec in Regno Sicilia admittitur, ibid.
- 69 Peccatum est gravius, quanto diutius alienum detinetur.
- 70 Praescriptio de iure canonico non procedit sine bona fide.
Procedit in duobus casibus tantum.
- 71 Error iustus non sufficit in praescribendo.
- 72 Possessio immemorabilis non sufficit ad praescribendum iura, quibus ius resistit.
- 73 Bona fides non praesumitur ex antiquitate temporis in praescribendo iura incorporata.
- 74 Titulus putativus ad praescribendum non sufficit.
- 75 Dioecesis, abusa fuerunt per Papam Dionysium.
- 76 Episcopi fuerunt constituti, ubi prius erant primi, flamines.
- 77 Archiepiscopi fuerunt positi, ubi erant Archiepiscopi, ibid.
- 78 Parochia prius erant distincta.
Dioecesis apud Romanos erant gubernationes populorum miharum, ibid.
- 79 Exemptus locus, equiparatur loco posito extra Dioecesim.
- 80 Exempta loca sunt immediate subiecta Papae, & quodammodo faciunt aliam Dioecesim.
- 81 Exempta recipiunt consecrationem Ecclesiae, & Altaris, à Delegato Papae, & non ab Ordinario.
- 82 In iuri non possunt consisti.
- 83 Praescriptio allegari non potest in occupatis.
- 84 Mala fides praescribitur in singulares successores, & in omnes.
- 85 Praescriptio interruptitur de iure canonico, & in mala fide superveniente.
- 86 Mala fides finit in primo possessore, & in secundo in bona fide, secundum Dynum, sed reprobat.
- 87 Bona fide Beneficiarius, qui invenit Ecclesiam possidere, non sufficit ad praescribendum.
- 88 Praescriptio non valens, non currit etiam in spatio quantum annorum.
- 89 Confines Dioecesis, vel Parochiae, sunt impraescriptibiles.
- 90 Quaevis possessio nulla tempore praescribit.
Praescriptio, quae se fundat in solo cursu temporis, hodie est rescissa, ibid.
- 91 Beneficia praesumuntur, prout ad praesens sunt.
- 92 Fidei fidei praesumuntur impraescriptibiles, sicut illi Dioecesi.
- 93 Praescriptio 40. annorum quando procedit.

- 94 *Ecclesia est cultrix iustitia.*
 95 *Cartusiana Religio in maxima veneratione habetur in Ecclesia Dei.*
Cartusiani ordinis primus est locus inter alios, & eius principium, ibid.
 96 *Vniuersitates consentire non possunt, sicuti pupilli.*
 97 *Vniuersitas fit ex maiori parte hominum.*
Descriptio nominum an requiratur in Congregatione Vniuersitatis, vel credatur Notario, ibid.
 98 *Vniuersitatū utilitates semper attendenda.*
Decreta per Vniuersitatem facta mutari possunt, ibid.
 99 *Vniuersitas nō est periura ad finem agendi.*
 100 *Absolutio à iuramento non requiritur in Vniuersitate, quia non habet animam.*
 101 *Maranta magnus Doctor, quem Hispani insequuntur.*
 102 *Restitutio in integrum Vniuersitati periurā non conceditur.*
 103 *Iuramenti finis, & quando iuramentum obligat.*

OBSERVATIO V.

De Plateis, seu quarterijs Ciuitatis Neap. & eorum vnione: ac de alijs Vniuersitatibus Regni, & de cōclusionibus, ac donationibus ipsarū, & aliqua circa nouas defensas faciēdas.

RO supradictę Obseruationis intelligētia, est animaduertendum, quod etsi hæc florentissima Ciuitas Neapolis tempore Romanorū in ordinē, & Populum diuidebatur, vt testatur inscriptio in magno lapide erecto in Sedili Montaneæ, in fine, ibi, *ordo, & Populus*, deinde vero tempore Caroli Primi, & aliorum Regum alę distinctiones fuerunt institutę, & ideo in quinque sedilibus (à sedendo dictis) cum quaterio Populi constituta est, adeo quod in sex quarterijs consistit, vt diximus etiam supra in *vers. 3. obseruat. 3. num. 14. & in vers. 2. obseru. 4. num. 15.* nam quinque sunt quarteria Nobilium, (in quibus certę familię sunt ascriptę: & successiue personę ex eis descendentes: quoniam & si aliqui ex vna familia gaudent, & alij non, potest esse, *Soccin. cons. 246. lib. 2. num. 3.* quia quod seperabile est, probatiue non infertur, *l. multis. 17. C. de liber. causa.*) quę à *Petrartha* Vici Nidi, & Capuanę in suo itinerario appellantur. & Theatra etiam dici possunt, vel Plateę quasi vię latiores Ciuitatis in loco destinato ad congregandum

Nobiles illarū, seu Equites, vt Neapoli dicitur. licet Romę in 3. Tribus fuit facta prius diuisio, & inde in 35. vt per *Scrib. in l. 2. de origin. iur.* in quibus Senatores, Equites, & Plebei erant diuisi, & à Senatoribus Patritij, & à Plebe Equites, qui erant ordo medius post Senatores: Equites autem dicebatur, ex quo publicis merebant Equis. distinguēbatur enim à plebe, quia auris anulis insigniti erāt, vt post *Zasium, Cagnolium, & alios* notat *Frecc. de subfeud. lib. 3. fol. 464.* Sextum vero quarterium est Plateę Popularis; quodlibetq; quarterium Ciuitas vna dicitur; quę de per se sibi legem condere, & consuetudinem introducere potest, *l. 2. §. denique cum esset*, vbi *Bald.* expresse notat, *ff. de orig. iur. Florian. in l. testatrix, §. si plures. ff. de legib. & Bolognett.* in specie de sedilibus Neap. in *l. omnes populi. nu. 55. ff. de iustit. & iure, Marcus Solon. de pace Hispan. in l. Tauri. 3. nu. 590. & 607.* & merito Plateę Capuanę, & Nidi, leges viuendi sibi condiderunt: dicunturq; *vsus Capuana, & Nidi*, & vlgari, ac vscato sermone, (*alla noua manera*) ergo si qualibet Platea vsum, & consuetudinem sibi condere potest, maxime in temporalibus, & negotijs proprijs, vt post *Bal. in rub. de cor. suet. col. 4. & in cap. cũ omnes. de constit. nu. 23. in vers. item dictum, & Io. Plateam in l. 1. C. de vsur. fiscal. lib. 10. per l. fin. §. item Episcopi. ff. de muner. & honor. & Afflict. in quest. 3. probem. constit. Regni*, notat *Auend. de exeq. mandat. Reg. par. 1. cap. 19. num. 3. in fin. fol. 125.* quoniam in quolibet Oppido consuetudo esse debet, *l. 1. C. de edific. priuat.* Quāto fortius possunt hoc facere, & omnes illę sex Plateę vnitę: quod percipere cum assensu tamen Regis, quando Vniuersitates Regni nostri, sicuti & Vniuersitates Romani status, iurisdictionem non habent, quia eam in Principem transulere, *Andr. in proemio constit. Regni. circa princ. Vinc. de Franch. in dec. 43. vbi* quod creatio Magistrum iurati spectat ad Barones, & non ad Vniuersitates, nisi essent Demaniales. & merito, quando legem condere volunt, Regis assensus eis opus est, secundum Italos, & Ultramontanos, vt notat *Auendan. de exeq. mandat. Regum, par. 1. cap. 19. nu. 3. vers. dicunt, fol. 125.* subdens, apud Hispanos seruari, posse statuta rationabiliā condi sine regia confirmatione, illaq; valere, donec per Regē non infirmarentur; In nostris tamen Regionibus confirmationē requiri receptū est, & ita obseruatum fuit in *consuet. Neapol. condendis*, nam à Carolo Secundo fuerunt confirmatę, imo in Archiuo regalis Curię trā-

Be scriptę,

scriptæ, vt ibi perpetuò conferuentur, vt habes in fine earum proamij, & ita necessum erat fieri in hac consuetudine inducenda: quæ cum Regia Pragmatica ista fuit declarata, & confirmata, alias non valeret; quia Princeps etiam potest reuocare concessionem, quam Populis de condendis statutis dederat, exceptis tribus casibus *Afflicti. in dec. 392. num. 17.* legimus etiam de anno 1521. Sedilia huius Ciuitatis diuersos ordines sibi constituisse, vt fuit etiam alias statutum in anno 1298. sub die 16. Ianuarij quando Nobiles Plateæ Capuanæ stabilimentum fecere, quomodo se vestire deberet, vt ex instrumeto producto in processu vertente in S. C. inter Vincentium, & fratres de Galluccio, cum Sedile Nidi, in Banca de Amatruda; & inde in anno 1521. iidem Nobiles à Rege reformationem dotium petiere, vt est videre in *protocollo Notarij Casaris Malpitanij, fol. 19. ater.* in quo etiam apparet, Plateam Capuanæ constituisse Procuratores, & Deputatos, Philippum Galaranum, & Gentilem de Tolfa ad supplicandum Proregi pro reformatione prædicta. Vtique dotium excessus non est nouus, sed valde antiquus, exclam. enim *Martialis in lib. 2. Epif. 65. illa, illa diues mortua est Secundilla, contenta decies, qua tibi dedit dotis. Seneca, vero in lib. 1. natur. qq. 6. 16. & 17.* de excessiuis dotibus, & mulierû ornatu exclamat, *ibi, postea rerum iam portente luxuria, specula totis paria corporibus auro, argentoq; celata sunt, denique gemmis adornata; & inde sequitur: adeoq; omnia indijcreta sunt peruertissimis artibus, ut quisquid mundus mulieris vocabatur, sarcina viriles sint: minus dico etiam militares.*

4 Omnia ista quarteria vnita insimul, vel diuisim, possunt se congregare absque præsentia, vel licetia Officialis Regis, pro negotijs vniuersalibus ipsos ciues tangentibus, *Vine. de Franch. in decis. 446.* quod secus est in alijs Vniuersitatibus Regni, quæ sine præsentia Officialium non possunt se congregare, vt ibidem, nisi quando ageretur de negotijs tangentibus contra Barones, vel contra eorum Officiales, quia tunc cum licentia Superioris absque præsentia Officialis congregare se possêt, petita tamen venia, sed licentia prædicta solet impartiri pro duabus, vel tribus vicibus, ne fiat perpetua, vt in *d. decis. 446.* Nota tamen, quod si pro aliqua ex dictis Plateis, vnus tantum interueniret, represeraret totam eius Plateam, quia Vniuersitas potest consistere etiam in vno remanente, *l. si grege legato. 22. & ibi Bart. de leg. 1. vbi glos. in verb. desisset, & l. sicut. 7. §. fin. cum glos. ff. quod cuiusque Vniuersitatis nom.*

& ideo vnus Consiliarius de vna Aula, & duo de alia, faciunt duas Aulas, quia tres faciunt collegium, *l. Neratius. ff. de verb. signif. & l. mortuo. ff. de fideiuss. in fine.*

Est tamen verum, quod Plateæ istæ, sicuti & aliz Vniuersitates Regni non possunt se congregare pro faciendis donatiuis, vel pro constituendo salario Procuratori Neapoli, vel alibi degenti, vel cuiuslibet personæ, etiam ex causa pia, vel locis pijs, absque licentia inscriptis obrenta à D. Prorege, vt *ex prag. 27. Iunij 1584. qua est 9. sub tit. de administratione Vniuersitatum, confirmata 24. Nouëbris 1629.* vt supra diximus in *vers. 3. obseru. 3. num. 21. in fine, vbi videas,* & sic etiam nec possunt donare res vniuersales, *Loffred. in conf. 4. num. 9. & roussimè D. Tapia in S. C. decis. 30. in fine.* Quinimo nec particulares se congregare possunt ad scribendum Sui Maiestati contra conclusiones factas in istis Plateis, non obstante quod missi à priuatis Nobilibus non dicantur Legati, sed Nuncij, *glos. in rub. C. de legatio. lib. 10.* Sed est bene verum, quod quilibet particularis de per se solus Sui Maiestati scribere poterit, vt *ex Pragmatica D. Cardinalis Zapata 15. Septëbris 1622.* multa alia de conclusionibus Platearum, & de nullitate ipsarum conclusionû, ponit idem *D. Tapia in d. decis. 30. vbi videas.*

9 Quo vero ad Vniuersitates se congregantes pro faciendis nouis defensis, dicitur illis hoc non esse prohibitum, si singulorum ius habentium consensus interuenierit, *D. Rousitus in prag. 1. num. 29. de salario eorum, qui mittuntur pro seruitio Curia.* quo loci scribit pro Vniuersitate Stryli, contra Venerabile, & celebre Monasterium Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, situm in Prouincia Calabriae vltra, inter Arenam, & Strylum cum magnis facultatibus, & dominijs vasallorum in sex Castris, quæ vocantur Spatula, Serra, Biuungi, Montaurum, Gasparina, & Mons Pavo, olim Arunchum, in quibus degunt fortasse 15. mil. animæ vasallorum, & Monasterium habet iurisdictionem spiritualem, & temporalem cum mero, & mixto imperio, & omnimoda potestate, & cum iuribus Episcopalibus (Abbatibus enim Episcopalia insignia habentes ad Conciliû Prouinciale debent admitti, quia Episcopis equiparantur, *Casar à Costa variar. ambig. lib. 3. cap. 6. in fine.*) conseruaturq; in Monasterio prædicto corpus Sæcra Brunonis, Fundatoris sanctissimæ Religionis Cartusianæ, quæ fuit, & est in magna veneratione in Ecclesia Dei, vt alias diximus. Ipsa enim præ cæteris fulget ampliori priuilegio, vt habetur in *extrauag. Martini IV. vitam ambrosia,*

tiofa, de regularibus.

Et quoniam prædictus *D. Rowitus in loco citato*, affirmat, de nullo iure prædicti Monasterij ex nunc pro tunc in eadem causa, etiam in Petitorio, annuens succumbere debere, prout succubuit in Possessorio lite pendente: cogor Ego, qui & eiusdem Cartusie, & aliarum Cartusiarum Regni, fui, & sum, longo tempore Aduocatus iura Monasterij

defendere, & patefacere in futurum per infra scripta. ex quibus liquere credo in Petitorio determinando, omnino Monasterium obtinere debere: eiusque iura esse in turo, quodcumque voluerit litem prosequi pro tuitione acquiritorum per eundem Diuum Brunonem eius Fundatorem, & Patriarchâ; licet eius Reuerendi Patres (in quantum possunt) lites aufugere intendunt.

I E S U S M A R I A

A C

DIVI STEPHANVS, ET BRVNO

ALLEGATIO XVIII.

Monasterium possidens bona à Rege donata cum pertinentijs, et iuribus, num illa claudere valeat non obstante prohibitione de non faciendis nouis defensis.

Vniuersitas Terræ Styli intentauit remedia Capitulorū Regni aduersus Venerab. Monasterium SS. Stephani, & Brunonis de Nemore circa diuersa capita, & signanter, ne ei liceat nouas defensas facere in Territorijs possessis per Monasteriū intus circumferentias tenimenti eiusdem Terræ: & lite prædicta pendente, (dum Monasterium non produxerat Priuilegia in forma valida, prout Vniuersitas se per opposuit, vocando cartulas quasdam copias Priuilegorū, vt in effectu erant) per decretum S. C. pronisum fuit: *Non licere*

14 *Reuerendis Patribus Monasterij facere nouas defensas, etiā in proprijs Territorijs apertis tamen, & Campetribus, sicut in Territorio Terra Styli, & procedatur ad ea, que insumbunt. 12. Februarij 1597. fol. 466. asser-* quod decretum fuit in reclamatione confirmatum per S. C. fol. 507. in Banea de Longo-

15 *Post decreta prædicta præcedente ordine S. C. Monasterium exemplare fecit Priuilegia ex suo Archiuio per D. Marcum Antonium Russinum tūc Filci Patronum in Regia Audientia Calabrię ultra, & nunc ex particulari cedula S. M. C. V. in criminalibus, Virum utique integerrimum; Ad præsens ergo de eorum vali-*

ditate amplius nõ est dubitandum, quoniam plenam fidem faciunt *glos. in l. fin. §. fin. C. de diuersis prædij. & c. lib. 11. Auend. de exeq. mand. Regum, par. 1. cap. 21. fol. 14. & Fres. de subfeud. lib. 1. in tit. de offic. Magni Admirati, nu. 28. subdens, quod pro lege obseruari debent, & vide infra verf. 13. obser. 1. num. 96. & nouissimè ita probat D. Episc. Riccius in tract. de probat. iurisp. in resol. 19. & cap. eum causam, eum glos. de probat. Agere. n. poterit Monasterium super declaratione, vt in decreto prædicto non cõprehendantur Territoria ei donata à magno Comite Rogero, & ab alijs Serenissimis Regibus Regni, cum expressa prohibitione, vt infra.*

Cumque pro Vniuersitate Styli scripserit *D. Rowitus* eo tempore Vniuersitatis Aduocatus in prag. 1. nu. 19. & seq. de salario sortis, qui mittuntur pro seruitio Curia. & ibi scribendo ait, illa notare, ex nunc, pro tunc, vt in futurum cognoscat Monasterium nullam ius fouere etiā in petitorio: cogor Ego, qui Monasterij partes tuor, (postquã cecidit in sortem aduersus pertantum Virum notata scribere, sicuti etiam euenit Consilium edere contra doctissimum Regentem de Ponte in cons. 144. vol. 2. vt in Consilio de Elemosyna, quod inscribetur infra verf. 11. obseru. 2.) salua eius pace, vti Patris semper à me venerati, & venerandi, ostendere Monasterium optimum ius fouere, omniq; tempore pro eo fore iudicandū, tam in possessorio, quã in petitorio, quo ad bona tñ donata p Reges vt infra. Licet in hoc pcessu improprie dicatur de possessorio, vel petitorio, quã agitur de re;

Et a medijs

medijs Capit. Regni, in quibus nullam iudicium, nulla lis, aut ordo iudiciarius dici, aut considerari potest, sed sola quaedam extraordinaria informatio per facti notorium ad instructionem Iudicis, vt fundatum est infra in *vers. 13. obser. 1. nu. 69.*

Verum est enim in facto, Territoria prædicta fuisse concessa in anno 1093. à magno Comite Rogerio Normando, huius Regni Domino, & acquiretore Iure belli, (vt supra vidimus *vers. 2. q. 1.*) Beato Brunoni tunc temporis viuo, & eius successoribus in perpetuū in Monasterio prædicto, quo ad vtile, & directum dominium, & non in feudum, vel vt possideat, sicut Baro, (quia & si Ecclesia subeant Domino temporali, à quo tenet, attamen releuium non præstat, quia dominium semper est apud eam, *Andr. in cap. 1. §. & similiter, nu. 18. in fin. de Capit. Corradi*, vbi mentione facit de Monasterio Sæcti Stephani, & alias in *cap. 1. nu. 7. per quos fiat inuestit.* declarat releuium fuisse introducū in hærede. Sed successores in Monasterio non sunt hæredes, ergo releuiū nō soluunt.) Nos autem sumus in burgētaticis datis eū infra scriptis clausulis, & verbis in prima concessione de Territorio per ligam circa Heremum inter Arenam, & Stylum. *Vt nullus, aliquando cuiuscumque dignitatis sit, vel potestatis, nobis, aut exterrus, in toto prædicto spatio quisquam magnū, vel paruum sibi vendicare, nec nos ipsi, nullus aliqua vnquā occasione, vel causa Fratribus ibi Deo seruientibus iniuriam, aut molestiam irroget, vel vllam inquietitudinem faciat. & illi neque homines eorum aliquā angariam, vel seruitutem omnino faciant. nulli nec nobis ipsis aliquam ibi culturam facere, nullū animal pascere, ligna incidere, venari, vel piscari, aut quisquam omnino, sine Fratrum licentia liceat, sed in eorū potestate sint quecumque infra prædictum tenimenti spatium, iuxta voluntatem eorum possidere, disponere, ordinare, & erogare tanquā Dei possessionē, & suā immunē, atq; liberā, fol. 632.*

In alio secundo Priuilegio de anno 1094. in quo ipsi Monasterio conceditur, & vnitur aliud Monasteriū S. Mariæ de Arsaphia Cappellæ Regiæ, cum Territorijs, per hæc verba.

Eximēdo eandem Ecclesiam cum Monasterio de Arsaphia ab hodie in antea in perpetuum de omni temporali seruitio, & Turri, ad qua tenebatur Oppido meo de Stylo, & eū duobus Casalibus liberis, & exemptis ab omni communitate Casalium meorum de dicto Oppido Styli, fol. 635.

Et paulo inferius.

Cum molendinis, nemoribus, pascuis, & omnibus iuribus, que Ego, & Curia mea ha-

bere hætenus consuevit, ita vt nemo aliquid, nisi dicta Ecclesia Heremi habeat, sicuti ex nunc ibi nemo aliquid iuris habuit, nisi Ego, fol. 636. in fine.

Et inde.

Concedo etiam, vt in supradictis locis nullus sub, vel meo nomine, aut hæredum, & successorum meorum præsumat eas habere, nec Ego, sed omnia conferuentur eidem Ecclesie in solida, & intacta, fol. 636. ater.

Priuilegia hæc ab omnibus subsequētibus Regibus vsque ad sapientissimum Regē Philippum II. confirmata, & renouata fuere, secundum regulam *glos. in l. final. C. de diuers. prædij, lib. 11.*

Ergo ex eorum lectura tantum Monasterij iustitia micat, sed ad eam magis dilucidandam: q̄o ne pigeat infra scripta perpendere.

Aduertatur primo, quod Terræ Styli tenimentum est miliariorum centum, & plus & fortasse latius, & amplius omni alio eiusdem Prouincie Salabriz ultra, & Territoria prædicta Monasterio concessa, sunt parua, & angusta, vt in Planca videmus: & idēd motiui illud ne vasalli inermem vitam ducant, cessat, & euanescit penitus in casu nostro, & in hoc non est opus aliam dare dotem: dum ocularis inspectio clarificat illam.

Secundo est etiam animaduertendū, quod occupato hoc Regno à Saracenis, Comes Rogerius prædictus eiusq; antecessores Normandi ad hoc Regnum peruenti (fugatis Saracenis) Regnum ex eorum faucibus acquisuere Iure belli, vt ex Historijs notescit, & supra notauimus in *vers. 2. obser. 1. nu. 30.* & præcipuè idem Comes Regnū hoc sub Græco Imperatore Schismatico vastatum valdè liberauit, & meritò dum Iure belli acquiserit, ex dispositione *l. ex hoc iure, ff. de iustit. et iur. occupantis* effecta sunt omnia, *l. transfugam. § 1. ff. de acquir. rer. dom.* & ideo omnia, quæ erāt in Territorio Styli, imo in toto Regno, in plenum dominiū eiusdem Rogerij deuenere, & de eis liberè disponere potuit, prout simile contingit in Regno Granatæ, & hodie apud Indos, *Auend. de exeq. mandat. Reg. par. 1. cap. 12. nu. 20. & seq. fol. 96.*

His præmissis videndum erit.

Primo, an hæc Territoria Monasterio à Comite Rogerio donata, & à Rege Gulielmo, & ab Imperatore Frederico, & à ceteris Regibus confirmata, erant nec ne de demanialibus Terræ Styli, & an Reges prædicti illa possidebant vt Priuati, vel vt Filcus, & si tāquam Filcus num ea dare poterant?

Secundo (dato, & non concessio) q̄ erāt de demanijs Vniuersitatis Styli, & ciues in eis naturale vsū habebāt: Num Rex potuerit ea

Beato

Beato Brunoni, & Monasterio donare, cuiusque tale naturali vsu priuare, qui de iure naturali ciuibus competebar, sicuti expressè priuauit, vt in dictis Priuilegijs, & concessionibus est videre?

Et ad primi articuli resolutionem, dico, quod Rex possidet bona, & tanquam Priuatus, & tanquam Fiscus, vt tenuerunt *Capyc. in inuest. feudal. fol. 277. col. 1. circa finem* & ante eum *Alex. in cons. 6. col. 1. vol. 1.* *Cynus in l. procurator. C. de edendo, & in l. 2. §. hoc interdictum. ff. ne quid in loco publico, & in l. 1. ff. de offic. Procur. Casaris.* *Io. Franc. de Ponte in cons. 38. nu. 23. vol. 1.* vbi quod idem est in Papa, & in Imperatore.

Sique tanquam Priuatus possidebat Territoria donata, vtique ad libicum alienare poterat tam inter viuos, quam in testamento, *l. apud Iulianum. §. fin. cum concord. ff. de leg. 1.* sicuti est Baro, qui possidet res burgenaticas in suo feudo, *Camer. in l. Imperialem, fol. 39. lit. E.*

Sed in dictis Priuilegijs Rex affirmat, quod in Territorijs prædictis nemo ius habebat, nisi ipse, & iam notum est Regem habere loca priuata, à quorum partibus aliena animalia arceantur sub pœna amissionis, *l. 1. C. de pasc. publicis, & priuatis, lib. 11. & l. 1. C. de fundis, & saltibus rei dominica, lib. 11.* eaque dare posse absque sollempnitatibus, fundat *Malcb. Palaaz in tract. maior. limit. 6. par. 4. quest. 1. nu. 5.* ergo burgenatica, & priuata erant, eo fortius, quia quælibet res præsumitur libera, *l. altius. C. de seruit. & aqua, & maxime dum est, penes Regem, Camer. in l. Imperialem. fol. 37.* Sique demanialia prætentantur, præter vsum ciuium in demanijs Domini habet utile, & directum dominium, quia sūt pro vsu, & viuere ipsorum, vel pro eorum animalibus, & massarijs, & amplius Curia exigit fidam, & diffidam, *Paris. de reintegr. feud. fol. 2. & 3. col. 2. & 3.* & tunc Vniuersitas posset aliquid prætere: sed in dictis Priuilegijs dicitur, quod in eis nemo ius habebat, nisi ipse Rex, ergo demania fuisse non potest prætendi, quod fortius liquet ex alio Priuilegio, in quo affirmat vnum ex dictis Territorijs esse Monasterij Sanctæ Mariæ de Arsaphia eius Cappellæ Regiæ, ergo ante concessionem Monasterio isti factam, eives Styli non habebant, nec habere poterant in isto Territorio priuato naturalem vsum, aut commoditatem pascendi, dum erant bona particularia Regis, & Ecclesiæ Arsaphiæ. Quilibet enim potest alios prohibere, ne pasua sumant in eius Territorio, *l. diuus. ff. de seruit. rust. prad. & extend. etiam secatis segetibus, vt post alios com-*

probat *Couarru. per septem columnas. in cap. 37. pract. qq. num. 2. & seq.* reprobando opiniones tenentium contrarium ex auctoritate *Io. Fab. Instit. de lege Falsa Caninia. nu. 3. & Frecc. de subfeud. lib. 2. q. 46. vbi in num. 1.* ius pascendi (post *Andr.* ibi allegatum) inter regalia connumerat.

25 Dumue Princeps in dicto priuilegio ita asserit, eius assertio plenè probat, *elemen. si summus Pontifex, de senten. excom. vbi glos. & Zabarell. in 6. opposit. & Imol. num. 9.* & nouissimè *D. Balboa in Monarchia Regum, quæst. 2. part. 10. nu. 11. fol. 289.* Principisq; dicto aded standum est, quando tangit factum proprium, vt non admittat probationem in contrarium, sin verò alienum factum tangeret, tunc non probat, nisi super ipsa narratione intentio Principis fundaretur; Sed est bene verum, quod ipsi narrationi interim standum erit, donec contrarium probaretur, vt not. *Io. Andr. in glos. magna, in elem. 1. de probat. & Lucas de Penna in l. 3. C. de mancip. & colonis patrim. lib. 11. vers. contra hanc* 26 *sententiam, quia non credere Principi, sacrilegium esset, Andr. in c. 1. qui success. sensan. in cap. 1. quo tempore miles, & in cap. 1. §. sed nec alia iustior, qua sit prima caus. benefic. amitt. & in cap. 1. de controuers. feud. apud pares terminanda, Luc. de Penna in loc. cit. & habetur in elem. 1. de probat.*

Cum ergo Princeps in dictis Priuilegijs declarauerit, neminem in Territorijs prædictis ius habere, Styliq; Vniuersitas nil in contrarium asserit, certo certius dictæ assertioni est standum, maxime quia ex certa scientia concessio facta apparet, dum sit ad 27 id, pro quo concessio cantat. Quod affirmat. *Oldrad. in cons. 288.*

Calder. quæst. 2. tit. de priuileg.

Decian. quæst. 50. nu. 2. & seq. vol. 4.

Fabius de Anna cons. 44. nu. 23.

28 Et in hoc casu omnino est credendum Regi, *elem. 1. de probat. & ibi Paul. de Liazar, & Andr. in cap. 1. in fine, de controuers. feud. apud pares termin.* Quinimo, & si verba enunciatiua in contractu nõ probent, nisi inter contrahentes, & tertio non præiudicant, fallit, si à Principe pronunciata fuerint, *l. optimam. 14. C. de contrab. empt. & Afflic. in decis. 315. num. 14.* quia literis Principum, & Episcoporum credendum est, *Innoc. in cap. post cessiam. 7. de probat. & vide infra hic num. 49.*

Quod maxime procedit, concurrente Officialium subscriptione, quæ approbare videtur omnia contenta, ad notata in *l. Caius. de pignor. actio.* & videtur in istis Priuilegijs *Andr. in cap. 1. col. 7. vers. sed numquid*

stabitur.

Habitur, Qui successor. tenentur, il primo, Vinc. de Franch. decis. 354. num. 4. imo ad sunt etiam subscriptiones Adalay vxoris Rogerij, & Goffredi eius filij, vt infra in priuilegio est videre, quæ certiore scientiam inducunt argumento §. 1. vers. hac autem, vbi glos. in verb. reuerendissimum, in auth. vt iudic. sine quoque suffrag. & §. 1. vt Presides absque vlla datione pecunia mittantur. erga finem. & similiter concurrente antiquitate temporis, quæ sufficit, si centum annos excefferit, Alex. Ias. & Iacob. in l. c. in antiquis, C. de iure deliber.

Aym. de antiquit. temp. in princ. nu. 8.

Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. centur. 1. casu. 3. & 6. fol. 87. & in cons. 90. num. 63. & 67. & de presumpt. presumpt. 131. num. 50.

Mascard. de probat. conclus. 103. vol. 1. fol. 100. vbi alios cumulat, & refert casus, in quibus fuit iudicatum minus tempus sufficere: & in Rota Romana in causa Lanuensium Abbatia 13. Iunii 1625. coram Buratto, fuit declaratum modicum tempus puta quatuor annorum non obstat, si deficeret in centenaria complenda.

30 Et idem in possessorio sufficeret offensio Priuilegij prædicti, *cap. cum persona, de priuileg. in 6.*

Sique Rex possidebat ista bona donata, tanquam Fiscus, vtique defensionis Regiæ sunt de Regio demanio, & appellatione defensionis, Regiarum veniunt foreste, *Mastrill. in dec. 114. num. 22. & 23.* ergo illa Monasterio dare similiter poterat, quia Regis arbitrio stat demania alienare, vt nouissime fuit at primarius Aduocatus *Fuluius Lanarius in addit. ad repet. feudales Io. Antonij Lanarij sui Patruis fol. 106. num. 11.*

Quo vero ad secundi capituli resolutionem, dico, quod aut Vniuersitas habet agros veterigales, & sunt illi, qui in perpetuum locantur: aut non veterigales, & sunt illi, qui ita colendi dantur, vt nos priuati agros nostros dare solemus, *l. 1. ff. si ager veterig. vel embiteotic. dicatur,* ergo si Rex ex certa scientia in dictis Priuilegijs declarat in Territorijs prædictis neminem habuisse, nec habere ius, nisi ipse: Quomodo adaptari poterit dictum Regem priuasse ciues Styli naturali vsu pascendi, postquam illum non habebant, cum non entis nullæ sunt partes: Regisq; assertioni standum est contra ipsum, & contra tertium transfert onus probandi, vt diximus, & fundat *Io. Franciscus de Ponte in cons. 32. num. 11. circa medium, vol. 2. vbi alij DD. cumulantur, licet Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glos. 10. par. 2. num. 23. affirmet, esse standum Principis assertioni etiam in*

præiudicium tertij, & allegat *Ias. in cons. 227 vol. 2. & alios multos, vt ibidem. sed fortius dicitur, quod dato, & non concesso, quod ciues prædicti habuissent talem vsu naturalem, & facultatem pascendi, vt prætendunt, adhuc etiam replicatur, Comitem Rogerium, & alios Reges potuisse tali naturali vsu illos priuare, vt expressè priuauit, in illis verbis notatis supra in priuilegijs, & signanter, ibi, *ita vt nemo ius aliquod habeat, nec ego.* Est enim proprium Principis quando concedit, absque diminutione concedere, vt notat *Afflic. in decis. 392. nu. 6. per §. illud. in Auth. constitutio qua de dignit. & l. saluberrima. C. de agent. in rebus. lib. 12.**

Diximus, Comitem Rogerium iure belli hoc Regnum acquisuisse, & ideo omnia sua fecisse, & quatenus Territoria prædicta fuerint de Vniuersitatum demanialibus, vel de 31 suis regalibus, Rex enim de feudibus burgensatica facere potest, & è contra *cap. 1. de feud. non habente propriam natur. feud. Camer. in l. Imperialem, fol. 38. ater lit. M.* Et 32 quamuis Rex non possit priuatis tollere ea, quæ sunt de iure gentium, *Alex. in consil. 2. vol. 2. & in cons. 67. 2. col. consideratis bis, vol. 1.* (Quoniam ius gentium omni humano generi commune est, quia vsu exigente ex humanis necessitatibus, gentes humanæ iura, quædam sibi constituerunt, vnde bella orta, 33 & captiuitates, ac seruitutes secutz fuerunt, §. ius autem gentium, *instit. de iur. natur. & hoc ius gentium, quandoque ius naturale vocatur: nam singulorum multis modis res fiunt, quarundam enim rerum dominium nanciscimur iure naturali, quod appellatur ius gentium, quarundam verò iure ciuili, §. 34 singulorum, instit. de rer. diuis.* Præterea vero aliqua sunt Vniuersitatis quo ad dominium, quo vero ad vsu sunt Particularium, quia commodum percipitur in particulari, *DD. & glos. in §. Vniuersitatis. instit. de rerum diuis.* & quo ad iurisdictionem, ac protectionem 35 ne sunt Regis.) Tamen ex causa Rex potest præiudicare iuribus Priuatorum, & ius alteri quæsitum tollere, *Alex. in consil. 101. visis instrumentis emptionis. col. 6. & cons. 136. col. 2. in fin. vol. 1. & in cons. 119. vol. 3. Auend. de exeq. mandat. Reg. par. 1. cap. 12. num. 31. fol. 100. Andr. Gayl. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 56. vbi iustam causam appellat utilitatem publicam, & in obseruat. 57. ait, quod ob pacem publicam iniendam potest Princeps interesse, & damna passa per subditos tempore belli remittere, ac relaxare, latè *Frecc. de subfeud. lib. 2. tit. Quis dicatur Dux, num. 6. fol. 127.* sicuti etiam potest ex causa dispensare contra ius gentium, idem *Alex.**

Alex. in cons. 87. col. 12. vol. 7.

Bart. in 1. consil. fol. 2.

Felyn. in cap. qua in Ecclesiarum, de consil. ubi latè

Anna in alleg. 64. num. 16.

36 Hinc est, quod Rex potest rem alienam donare Militi mortem Regis euadenti, *l. itè si verberatum. 15. §. 1. vers. item si forte. ff. de rei vendic. l. Lucius. 11. de cuiet. latè Afflic. in decif. 361. & Andr. in S. nec Dominus, nu. 49. de probib. feud. alien. per Freder. Socc. cons. 4. num. 10. vol. 1. Anna alleg. 69. nu. 12.*

37 Sicuti etiam potest Rex militi strenuo demanialia dare, quinimò, & si nò habet aliud, pòt dare res alienas priuatorù, *d. l. itè si verberatù, & d. l. Lutus, Andr. in d. S. nec Dominus, nu. 49. sed quicquid sit in hoc de iure, quod disputant DD. in cap. intellecto, de iur. iurando, & in cap. dilecti, de maior. & obed. Felyn. in cap. nouit, de iud. & in cap. 1. de probat. Curt. in tract. de feud. in 6. par. & in 2. & 3. qualt. Afflic. in consil. puritatem, & in Consil. Vniuersis, & in dec. 361. nu. 4. & Io. Franciscus de Ponte in cons. 15. vol. 2.*

In Regno nostro semper fuit apud Reges pò-
38 testas alienandi demanialia, & ideo Camer. (qui diù functus est officio Pro magni Camerarij in Regia Camera) in *l. Imperialem, fol. 71. col. 1. affirmat, quod licet articulus iste extra Regnum sit disputabilis, in Regno non disputatur, per consuetudinem Regum de faciundo tales alienationes, & idem etiam dicit in fol. 108. Potest similiter Rex in suo*

39 demanio prohibere venationem, quæ est de iure gentium, *Afflic. in Consil. ea qua ad decus, & in Consil. dignum, & Bouadill. in polit. tom. 1. fol. 637. nu. 138. Hinc est, quod Reges Carolus Primus, & Robertus filius, ac 40 etiam summus Pontifex, Rogerio de Loria Calabro, strenuo militi, & magno Admirato maris, multa Castra dedere, iuraq; alijs super eis competentia sublata fuere, vt testantur. Luc. de Penna in l. pradia, C. de locat. pradior. ciuil. lib. 11.*

Frecc. de subfeud. lib. 1. in tit. de officio Magni Admirati, num. 1.

Io. Andreas Georgius Regius Consiliarius, feudorum interpres, & similiter insignis Calaber, in repet. feudal. cap. 55. nu. 48. fol. 410.

Gayllus lib. 2. pract. obseruat. obser. 56. & 57. vbi pulchrè fundat, posse Regem ob publicam vtilitatem bona priuatorum, & Vniuersitatis tollere (sed an pretium in hoc casu soluere teneatur, latè Consiliarius Pascalis similiter doctissimus, ac acutissimus Calaber, in tract. de viribus patria potestatis, par. 1. cap. 1. nu. 69. & seq.)

His sic firmatis sequitur, quod etiam si

prædicta Territoria fuissent demanialia Vniuersitatis (prout non erant, vt ex dictis priuilegijs) Comes Rogerius potuit ea Beato Brunoni dare; quia fuit in remuneratio-
41 nem beneficiorum acceptorum à Deo mediantibus orationibus prædicti Sancti, & eius Fratrum, quorum orationibus fuit liberatus ex quamplurimis periculis, vt idem Rogerius in dictis priuilegijs, ac in alijs, testatur.

Dum ergò donatio remuneratoria exti-
42 cit, & facta tam magno Militi cælesti, potuit Rex prædictæ Vniuersitati, & eius Particularibus præiudicare per superius allegata. imò notat *Aud. de exeq. mand. Reg. par. 1. c. 12. nu. 20. fol. 99. quod ita est hodie apud Indos, quoniam tota terra est Domini Regis, qui eam à faucibus inimicorum eruit. notum est enim, quod Alexander VI. nouum mundum inter Reges Castellæ, & Portugalli diuisit, reseruando Ecclesiæ directum dominium feudale, tam in acquisitis, quam in acquirendis; Eodemq; modo Iulius II. cōcessit Don Ferdinando Hispaniæ Regi acquisitionem Regnorum Granatæ, & Nauarræ in eijsiendi Mauros exvno, & Petrum de Albert ex alio, cum onere ligij, homagij debiti Ecclesiæ, *Bodinus lib. 1. de Republic. cap. 9. & ideo Rex solus potest donare de tanto, vel de quanto Territorio, vel omnes Ciuitates dicti Regni, vt notauerant Innoc. in cap. cum ad sedem, de restitut. spoliat. Bald. in l. 1. C. de mancip. libert. col. 4. & Anchar. in cons. 142. Et ante assignationem dicunt, quod sicuti potest vni Populo eas Terras assignare, & diuisionem terminorum facere, ita etiam potest donare vni personæ, vel familiz, *l. iuris gentium, §. adeo, ff. de pact. & est optimus titulus C. de fund. limotroph. lib. 11. Verum post assignationem factam, non nisi ex causa publica renocare posset, l. item si verberatum, §. 1. ff. de rei vendic. & l. Lutus, ff. de poss. vel si ex certa scientia faceret, Bald. in cap. cum adeo, de rescript. & Auend. ibid. vers. post assignationem. Immo in casu nostro fortius procedit, quia donatio facta fuit Ecclesiæ, cuius sunt omnia, Domini enim est Terra, 43 & plenitudo eius, & immensitas in Ecclesia est mensura, *Reg. de Ponte in decif. 4. ac etiam concessio, & donatio fit à Rege, qui & si magna dat, parua videri debent, glos. in l. & si suscepit, §. sed, vers. modici, ff. de iudic. & dedit pro anima, quo casu transeunt omnia iura, cum mero, & mixto Imperio, Oldrad. in cons. 252. & Fab. de Anna obseru. 20. suarum collectanearum.****

Cumque ex prædictis fundatum esse credimus, Territoria fuisse propria Regis, illaq; potuisse donare, etiam si erant demanialia Vniuer-

Vniuersitatis, & similiter potuisse praeiudicare eius iuribus, & alienis, stante donatione in remunerationem facta tam magno celsi Militi, & ad rem faciunt allegata per *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. clausul. 4. glof. 10. part. 2. num. 20. & seq.* Restat modo respondere aliquibus obiectionibus, quae pro parte Vniuersitatis ponderantur, ut infra.

Primo enim praetendit ex *cap. Regni. Item Bonus sine campanis*; esse prohibitum fieri nouas defensas.

Sed iam diximus, haec Territoria non esse nouas defensas, sed a Rege ordinatum in anno 1093. ut nemo in eis pascere debeat, nec ipse, ergo non nouas, sed nimis veteres sunt, & concessio fuit in plenum dominium, & proprietatem, & non in feudum.

Secundo, Vniuersitas fundatur in *Pragmatica Regis Ferdinandi Primi sub titulo de salario coru, qui mittuntur pro seruitio Curia. §. & cum*, ubi quod foret nouiter instituta ab omnibus cuiuscumque conditionis, dignitatis, & gradus, tollantur, ita ut liber sit in illis usus, prout antea erat, quae fuit confirmata per *Carolus Quintum in prag. 11. de Baronibus*.

Sed respondetur pro Monasterio, quod Pragmaticae praedictae fuerunt conditae contra Barones facientes nouas defensas: sed ista Territoria per eum possidentur iure priuato, & cum expressa prohibitione Regis, ut nemo in eis pascua fumere possit, nec ipsemet Rex, ut fuit sepius dictum; ergo Pragmaticae praedictae non obstant, imo pro Monasterio faciunt.

Tertio, ne ciues vitam inermem ducant, quoniam in Priuilegijs concessis a Rege cum generali clausula, *cum montibus, planis, & aquis*, ut per *Luc. de Penna in l. quascumque, C. fundis limotrophis, lib. 11.* in demanijs comperit vasallis usus lignandi, & pascendi, ut per eundem *Luc. de Penna in l. usum aqua, C. de aquaduct. lib. 10. Petr. de Antibolo in tract. de muner. Conar. pract. qq. sap. 37.* & quae cumulat *Regens de Ponte in cons. 97. nu. 4. vol. 1. & Bal. in §. amplius, de pace constant.* ubi notabiliter ergo &c.

Sed praedictis respondet Monasterium de facto, & de iure: de facto, quod Styli Vniuersitas habet amplissimas montaneas, & Territoria forsitan plus omni alia Terra illius Provinciae, ut supra animaduertimus, habetque forestas, & demania, ut liquet ex eius confessionibus fol. & fol. . . . & sic inermem vitam ducere propter haec parua Territoria non potest dici. De iure, quia diximus, quod Territoria praedicta sunt concessa libera, quo ad dominium, & proprietatem, & non iure Ba-

ronis, quinimò dem Territoria praedicta sunt donata a Rege cum destinatione finium, & confiniorum, & exempta ab omni Communitate Styli (ut ex Priuilegijs) censentur sepeperata ab Vniuersitate Styli, *Hoff. 10. Andr. Batrie. & Panorm. in cap. nimis, de iure iur. dicuntur. n. de per se stantia, ut p. ad. Doctores ibidem, & Abb. in cons. 62. nu. 12. vol. 2. Bald. in l. sebasam. 44. de iur. &c.*

Et tandem si Vniuersitas praetenderet se valere exceptione rei iudicatae (quatenus Monasterium prosequeretur possessorium, de quo prius esset tractandum, *l. si coloni. 18. C. de agric. & cons. lib. 11.* quia in petitorio exceptio haec iuuare non potest) ad huc dico non ob stare: quia Monasterium in Territorio Styli possidet Territoria ex diuersis titulis, id est ex donatione Regum, ut sunt praedicta, & ex emptionibus, & ex legatis, & ex particularibus donationibus, ut ipsa Vniuersitas fatetur in *4. 8. & 9. grauamine fol. 3. de anno 1566.* Et dum ad praesens Monasterium ageret super declaratione decreti S. C. ut non comprehendatur Territoria praedicta donata a Rege, (ut Consiliarius Theodorus decreuit, non licere facere nouas defensas, exceptis Territorijs proprijs ipsius Monasterij 24. Septembris 1586. fol. 269. quod decretum fuit confirmatum per Consiliarium Mastrillu fol. 435. & ex quo non fuerunt producta Priuilegia in forma valida, & authentica, ut supra diximus, fuit inde per S. C. sic decisum) difficultas talis ad praesens cessat, stante validitate Priuilegiorum nouiter productorum, quia ubi alia est ratio, aliud ius exigit, *l. interpositas, C. de transact. Andr. in l. Imperialem, nu. 7. de probib. feud. alien. per Fred.* prout etiam dicimus, quod contraria ratio pactum reformat, & haec quatenus possessorium continuaretur iudicium, licet (ut supra diximus) in hoc remedio Capit. Regni non datur possessorium, nec petitorium, sed extraordinaria prouisio est. At si Monasterium vellet compilare processum, & finire petitorium, nulla dubitatio erit, quin obtinere debet, non praetereundo vnum curiosum, (postquam curiositas nil recusat, secundum *Vopiscum in Aureliano.*) Styli dici ferum subtile, cum quo sigillabantur litterae, quando super tabulis cereis scribebatur, ut in *C. lib. 12. de Primicerio.* & est videre in vita Sanctorum Sergij, & Bacci, qui fuerunt primicerius, & secundicerius Imperatoris Massimiliani, ut in *vita Sanctorum sub die 8. Octobris.* infertur ex hoc, homines illius Ciuitatis esse fuisse, & esse acutos, & subtilis ingenij, & si notoria iustitiam Monasterij non cognouissent antiqui, non fuissent in silentio tam diu:

diū: Ciuitas enim fuit cum Episcopo, & adhuc Episcopatus vestigia videntur, meritò Ciuitatis nomen retinet, per *Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 1. clausul. 4. gloss. 11. nu. 14. vers. & hac, fol. 281. & Bal. in S. Imperialem, nu. 10. de pace constant. & semper in ea homines, & Doctores principaliores extitere. Hæc pro nunc (saluis alijs) occurrunt pro respondendo scriptis ad beneficium Vniuersitatis prædictæ, atque ad claudendum os Parti, & ad iura Monasterij, (quatenus voluerit omni futuro tempore causâ hanc determinari facere) patefaciendum futuris seculis, quando sua sydera erunt. Et ad maiorem veritatis dilucidationem, infrascripta Priuilegia inserenda curauimus, ad hoc, vt omnes ea reuereantur, & timeant, ac obseruent, vt decet. De anno 1626.*

Io. Dominicus Tassonus.

Primum Priuilegium Comitis Rogerij
de Anno 1093.

IN nomine Dei, Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis. Rogerius diuina fauente clementia Comes Calabriae, & Sicilia. Notū sit omnibus Christi, nostrisq; fidelibus, tam futuris, quā presentibus, quoniā miseratio
47 diuina sanctæ Religionis viros Brunonem videlicet, ac Lanuinum, cum socijs suis ad nos vsque transmisit, sancto suo proposito aptum solitudinis locum querentes. Quorū nos desiderio congaudentes meritisq; taliū, ac precibus apud Dominum adiuuari cōfidentes, multis eos exhortati sumus precibus, vt in terra nostra locum habitabilem eligerent, in quo ad seruiendum Deo, qualia vellent habitacula præpararent. Eligeruntq; itaq; quendam solitudinis locum, situm inter locum, qui dicitur Arena, & Oppidum, quod appellatur Stylum. Hunc ergo locū, & omnia vndique in circuitu adiacentia in spatium vnus ligæ, Deo, & Beatae Mariæ, ac ipsi eorumque successoribus in proprietatem, sicut nostra, ab omni immunitate, ac libertate donauimus, cum omnibus rebus infra sitis, Terris, siluis, aquis, pascuis, & ceteris omnibus cultis, vel incultis, mobilibus, vel immobilibus. Rogauimus insuper Venerabilem Virum Militensem Episcopum Goffridum, super hac donatio-

ne nostra confirmationis cartam eum scribere, quā etiam sigillauimus, sed cū postea . . . gratia commendandi nos ipsorum orationibus, supradictos visitassemus fratres, eorum societate gratias Deo suscepissemus, prædictæ spatium ligæ, his in circuitu terminis distinctæ, per nosmetipsos designauimus, ac terminorum nomina in memoriā futuris conscribere iussimus. de parte Orientis Castellum, qui locus est in cacumine montis de Stylo. inde vadit per Serram eiusdem montis vsque ad mala reposita, scilicet ad superiorem collem montis, & inde per magnam cauam qua versa est ad Occidentem vsque ad pedem montis descendit, in qua aqua decurrit, & inde transit duos ruscellos, & vallonem in directo vsque ad iugum montis, quod est apud Occidentem, sicuti prædicta caua respicit, et inde per iugum eiusdem montis vsque ad Brundismenon, & inde transit vallonem rectè ad vianam, qua venit de Arena ad locum, qui vocatur Sancta Crux. & inde in directo vsque super cacumen montis Embachar, & inde descendit per Cauam, sicut aqua decurrit per Spatulam, vsque ad flumen Enchinar, & inde ascendit illud flumen vsque ad aliud flumen, quod vocatur Alba. & inde ascendit eundem flumen vsq; ad magnā cauam, quam Græci vocant Babinacha, & sic ascendit per eandem cauam vsque ad Castellum vnde incepimus. Hanc autem donationem nostram tam Dominus noster Apostolicus Urbanus, quam Squillacinus Episcopus Theodorus, in cuius Episcopatu, ipse locus situs est, laudauerunt Priuilegijs confirmauerunt, atque terribili anathemate munierunt. Quapropter præcipiendo rogamus, rogandoq; præcipimus ex parte Dei omnipotentis, & Beatae Mariæ, quibus ipsum concessimus locum, & nostra, vt nullus aliquando cuiuscumq; dignitatis sit, vel potestatis noster, aut extraneus in toto prædicto spatio quicquam magnum, vel paruum sibi vendicet, nec nos ipsi. Nullus aliqua vnquam occasione, vel causa, Fratribus ibidem Deo seruituris iniuriam, aut molestiam irroget, vel vllam inquietudinem faciat. Et illi, neque homines eorum aliquam

aliquam angariam, aut seruitutem omnino faciant nulli, nec nobis ipsis, aliquam ibi culturā facere, vllum animal pascere, ligna incidere, venari, vel piscari, aut quicquam omnino sine Fratrum licentia liceat. Sed in eorū potestate sint quęcumq; intra prædictū continetur spatium, iuxta voluntatem suā possidere, disponere, ordinare, & erogare, tanquam Dei possessionem, & suam immunem, atque liberam. Quod si quis aliquando hanc nostram Constitutionem in aliquo violare præsumperit, Fratribus ibidem dignè degētibus satisfaciatur, quod si contempserit Principi Terrę, qui fuerit 100. libras aurī persoluat. Vt ergo Cōstitutio hæc inuiolabiliter, & omnino firma permaneat, concedente uxore nostrā Adelay Comitissā, & filio nostro Goffredo in præsentia honorū hominum donationem istam fecimus, & sigillo proprio signauimus. Insuper donauimus Mulē cum filijs suis ad custodiendam siluam. Data in pratis Squillacij, vbi tunc collecto morabamur Exercitu anno ab Incarnatione Domini 1093. Inditione prima, nonis Maij † Rogerius Comes † Adelays Comitissa † Goffredus filius Comitis Rogerij † Rogerius Culchebret Bastardus † Gulielmus de Altailla † Gulielmus Culchebret † Iosbertus de Luciaco † Rogerius Presbyter de Stylo.

Finis Priuilegij.

Ex hoc Priuilegio videtur, quod eo tēpore Spatula erat proximior dicto Monasterio fundando, & inde fundato, & ideo probabiliter credendū est, eives illius subministrasse necessaria alimenta Beato Brunoni, & socijs suis. & Spatula transiit in dominium Monasterij vigore donationis prædictę: Reginaq; Ioanna Prima, & Rex Ludouicus eius maritus concesserunt immunitatem hominibus Casalī Spatulę de iurisdictione Monasterij Sancti Stephani de Bosco, vt non soluant collectas, nec functiones fiscalium datum 22. Martij 1357. vt est videre in Archiuo Sicilę, in Registris dictorum Regum.

Sequitur & aliud Priuilegium infra scriptum in hac materia.

IN nomine Dei Aeterni, & Saluatoris nostri, Iesu Christi anno, ab Incarnatione Domini 1094. Inditione secunda. Cum Ego Rogerius Comes Calabria, & Sicilia pro Dei amore, & anima mea remedio, & pro salute animę Roberti Guiscardi fratris mei gloriosissimi Ducis Apulia, et Calabria, & pro remedio animarum fratrum meorum, ac omnium parentum, & uxorum meorum, vellem dedicari facere ad honorē Dei, & Beate Marię, & Beati Ioannis Baptista Ecclesiam de Heremo, quę sita est inter Arenam, & Oppidum, quod dicitur Stylum, super Territorio dicti Oppidi Styli, per Venerabiles, & sanctissimos Patres Panormitanensem Archiepiscopum, & Militensem, Tropeensem, Neocastrensem, Catanensem, atque Squillacensem Episcopos, collaudantibus eisdem sanctissimis Patribus, de Beato Patri Brunoni Magistro eiusdem Heremi, sibi, & successoribus suis Monasterium Sanctę Marię de Arsaphia cum omnibus pertinentijs suis ubicumque sint, eximendo eandem Ecclesiam, seu Monasterium de Arsaphia ab hodierno die in antea in perpetuum de omni temporali seruitio, & Turri, ad quę tenebatur Oppido meo de Stylo, vt Ecclesia de Heremo, & Fratres in perpetuum illas quietē habeant sine omni calumnia, & sine temporali seruitio, omni remoto tremore, & placario, & omnibus remotis infestationibus. Hęc autem donaria Ecclesię prædictę de Bosco, & Fratribus ibi Deo seruientibus dotem dedi Adelayda coniuge mea consiliante, & laudante, & concedente Goffredo filio meo, Malgerio filio meo. Quod Monasterium Arsaphia Cappella mea erat exempta ab Episcopali iurisdictione per sacrosanctam Romanam Ecclesiam, quod constare feci prædictis Archiepiscopo, & Episcopis, qui testes sunt huius donationis, & testes sunt Iosbertus de Luciaco, Paganus de Giorgijs, Rogerius Borrellus, Fulco Cappellanus meus, qui hæc scripsit. Hęc autem dedi testimonio suprascriptorum Testium, & hi termini,

termini, ac limites Sancte Mariae de Arsapbia videlicet ab Arbore quercus ubi est lapis intrinsecus, quae est inter duo Casalia, quae dicuntur de Sancto Andrea, & per directum vadit ad vallonem, & inde ascendit ad viam magnam usque ad flumen Assi, & descendit flumen usque ad locum, qui dicitur Silipa, et inde accipit vallonem, et senterium grossum ad ferram clumerchi, ubi est lapis rotundus cruciatus recte ad piastrum, & per eundem senterium ad caput vallonis Silipa, et inde declinat per vallonem ad viam, quae descendit ad ferulusa, & ad Monasterium Arsapbia, & inde per senterium ad riuonem, & ferit ad ferram de Monofilla, & declinat ad vallonem, qui dicitur Monofillum, & descendit eundem vallonem per antiquum senterium usque ad vallonem de Ferulusa, & inde per senterium ascendit ad Serram, & inde descendit ad flumen Matrimone, & inde ascendit flumen, & colligit per senterium grossum ad locum, qui dicitur fassi ad magnam vallonem, & inde circuit per senterium ad caput Crista, & circuit, & descendit ad viam publicam, & ad vallonem, qui descendit ad flumen Matrimone, & inde ascendit per idem flumen, & per Cristam vadit ad Terram Sanctae Eufemiae, & inde per senterium, & per magnam Cristam, & descendit per Ecclesiam, quam fieri fecit Rogerius Bonellus, & vadit per senterium ad pulpam, & inde ascendit per magnum vallonem, & per pedem montis Muturaldu, & per Caput colli Maroni descendit, & circuit flumen, quod dicitur Stillitanus, & inde per idem flumen ascendit per magnum vallonem, & descendit ad arborem, unde inceptum est cum duobus Casalibus interclusis videlicet de Sancto Andrea, et Roseti liberis, & exemptis ab omni communitate Casalium meorum de dicto Oppido Styli. Item locum, qui dicitur Apostoli cum duobus Casalibus Vingi, & Biuungi similiter liberis, & exemptis ab omni communitate Casalium meorum de dicto Oppido meo Styli, & hi termini dicti loci Apostoli, et haec sunt nomina eorum videlicet a Scala Tinan, quae incipit a Calabria, & transit recte ad magnum Castellum, &

inde tendit ad strictum Condoiannis, & ad fontes Musti, & ad rupem Albam, & transit recte, & peruenit ad porum de Arethe, & vadit ad Monasterium Sancti Nicolai, & ad aquas calidas, & transit magnam flumen, & exit ad locum, qui dicitur Finiacas, & ascendit ad Affantum, et ad planum Pomae, & transit in veterem aream ad Erunteres, & vadit recte ad fontem Posianum, & sic pergens magnam viam peruenit ad Saisstrum, & inde descendit ad vallonem magnum, & currit per ipsum vallonem usque ad Petrariam, & saliens claudit Lachinam, sicque pertransit magnam flumen veniens per Ripam fluminis usque ad Pannaram, & inde per vallonem per Isteronas ascendit sursum ad tres aquas, & ad veteres muros, et per dexteram Catholici condescendit in cacumen ardui montis, et ita per pedem Castellum transcendit arduam rupem, & inde tendit Cristam, Cristam. & transit usque ad supradictam Scalam, & concludit: Item Ecclesiam Sancti Pantini exemptam ab Episcopali iurisdictione Geracy, quae ad eandem Ecclesiam Arsapbia pertinet, quae posita est in pertinentiis Arotteria; & in Tenimento Geracy cum omnibus rationibus, & pertinentiis suis, quae sic diuiduntur a Casale Marmorum per viam publicam, quae descendit ad flumen, & vadit ad aquam Farrelli, & inde transit per Sinorum, qui dicitur Muu, & ascendit per Vallem quae dicitur Mugalipum, & inde vadit usque ad marmorum, & inde descendit ad Vallonem alium, qui dicitur Ruseloria per diuisas de Mandilona usque ad magnum flumen Potram, deinde per ipsum flumen ascendit ad Riuum Albam, & ascendit in montem, qui dicitur Spilottum, de quo monte girat, & descendit per Vallonem de Castanea usque ad magnum lapidem viuum, & rotundum, qui est in flumine Rulla, & inde per ipsum flumen ad Vallonem de Chirinu, & per ipsum Vallonem ad Terram Rubram, & descendit per Vallonem usque ad viam publicam dicti Casalis Marmorum, unde inceptum est. Item Casale Arunchi in pertinentiis Ciuitatis Squillacij, cum omnibus rationibus, & pertinentiis suis, sicuti tenere, & possi.

& possidere eadem Ecclesia Arsaphia consuevit. Hæc autem omnia prenotata dono, & concedo pro eadem Ecclesia in dotem Domino Patri Brunoui, & successoribus eius cum omnibus rationibus aquarum decursibus molendinis nemoribus, & arboribus cultis, & incultis, minerijs eris et ferri, & omnium metallorum, pascuis, & omnibus iuribus, quæ Ego, & Curia mea habere hætenus consuevit. Ita ut nemo ibi aliquid nisi dicta Ecclesia Heremi habeat, sicut ex nunc ibi nemo aliquid iuris habuit nisi Ego. Item concedo eidem Ecclesia Heremi in reliqua Terra mea usum liberum mineriarum, eris, & ferri . . . pascua libera in eadem Terra mea pro animalibus eiusdem Ecclesia, atque Custodum. necnon, & eorum, qui in dictis Casalibus habitant. Concedo etiam, ut dicta Ecclesia Heremi commendatos l. . . . sit in supradictis Casalibus, & locis, quæ eidem Ecclesia dedit . . . 20. in supradictis locis suo, vel meo nomine, aut hæredum, vel successorum meorum præsumat ius aliquod . . . habere, nec Ego. Sed omnia conferentur eidem Ecclesia solida, & intacta, quia paruum est pro Dei amore suis tribuere famulis, qui mihi multa præstitit l. . . . persona aliqua filius meus, vel aliquis hæres seu successor hoc meum quassauerit donum, seu priuilegium, vel mihi, aut posteris meis,

aut Ecclesia Romana soluat, nisi ad condignam venerit satisfactionem Fratrum ibi Deo seruentium, & perpetue subiaceant donationi. Hæc autem acta sunt mensæ Augusti dum regressus essem de expeditione, quam feceram super Guilielmum, & ab obsidione Castrouille, & hoc meum Priuilegium ad perpetuam firmitatē iussi, & mandauit, ac feci mea pendentibus Bulla plumbea communiri † Rogerius Comes † Adelays Comitissa † Goffredus filius Dñi Comitis † Malgerius filius Comitis Rogerij † Iosbertus de Luciaco † Paganus de Georgijs † Rogerius Bonellus † Ego Fulco Domini Comitis Rogerij Cappellanus de mandato eius hoc Priuilegium scripsi, & me subscripsi &c.

Finis Priuilegij.

Ex his autem Priuilegijs nota, quod vxor etiam interuenit, iuxta text. in §. 1. in auth. ut Praesens ab/que vlla datione pecunie mittantur, circa finem.

Cumq; dixerim supra Monasteriū prædictum prætere iurisdictionem spirituale super Terra Montis Pauonis, olim dicta Arunchum, in Priuilegio mentionatū: & de iurisdictione prædicta viget lis in Alma Vrbe. Pro declaratione Iurium Monasterij, infra scripta etiam videas pro nunc. Saluis alijs perpendendis, quādo melius, & plenius causa digesta erit in progressu iudicij.

I E S V S M A R I A.

A C

DIVI STEPHANVS ET BRVNO.

ALLEGATIO XIX.

Postquam in sententia Illustriss. D. Cardinalis Farnesij Compromissarij de ordine Sanctissimi, inter Venerabile Monasterium Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, cum Reuerendissimo Fabricio Sirleto meritissimo nepote magni

illius Cardinalis Sirleti doctissimi, ac piissimi, ut infra vers. 14. obseru. 1. nu. 55. circ. fin. Episcopo Squillacense lata de anno 1609. ius utriusque parti reseruatum fuerit, prout ad vnumquemque spectat respectu iurisdictionis spiritualis quo ad Cætrum Montis Pauonis. Merito Monasterium ipsum ad præsens intendit iudicium prædictum prosequi super

super relaxatione dictæ iurisdictionis spiritalis in Casale, seu Terra Montis Pauonis, (olim dicti Arunchi.) eiusque iusticiam fundare poterit in infra scriptis præcipue tribus conclusionibus in Iure, & in facto verisimis, (saluis alijs, discussa causa, quando merita ipsius clarius pandentur.)

Primo, quia Arunchum fuit concessum Beato Brunoni (dum in humanis agebat) & successoribus suis in perpetuum, liberum, & exemptum ab Episcopali iurisdictione Diocesis Squillacensis, & successiuè licet Arunchum mutauerit habitationem, & contulit in eminentiorem locum. (Sed tamen intus eius districtum) pro se defendendo ab incurfibus Turcharum, & vocatum fuit, prout hodie vocatur Mons Pauo, dicitur idem Populus, & eadem remansit iurisdictione, prout per prius erat.

Secundo, quia stante præcalendatione temporum inferius describendorum, nulla potuit inchoari, vel considerari præscriptio contra Religionem Cartusianam donatariam, & concessionariam, Casalis, & iurisdictionis prædictæ, & inde spoliatam, vt intus.

Tertio, & Ultimo, quia stante mala fide iniusto titulo, occupationeque facta per dictos Episcopos, ac irruptione, & transgressione limitum, & confinium alienæ Diocesis, nulla potest dici præscriptio, etiam si immemorabile tempus esset decursum.

Et ad fundandam primam conclusionem dico: Verū esse in facto, quod in anno 1093. Comes Rogerius Normandus Dominus, & Regni vtriusque Siciliae acquiritor Iure belli Venerabili Patri Brunoni, & successoribus suis bona notata dederit, vt ex Priuilegio primo loco descripto supra nu. 47.

Deinde vero in anno 1094. eidem Patri Brunoni, & successoribus suis, quamplurima alia bona dedit, & inter alia, vniuit Monasterium prædictæ Sanctæ Mariæ de Araphia cum Casalibus suis, inter quæ erat, & est Arunchum, testando esse Cappellam suam Regiam, liberam, & exemptam per Sanctam Romanam Ecclesiam à iurisdictione Episcopali Squillacensi, vt constare fecit Archiepiscopo Panormitano, & Episcopo Squillacensi, & alijs Episcopis ibi presentibus, & collaudantibus: descripsitque Arunchum cum pertinentijs suis, vt ex Priuilegio superius descripto. Priuilegioque exemptionis prædictæ assentierunt etiā postea Episcopi Squillacenses pro tempore existentes videlicet, Theodorus, Ioannes, & Donatus vt in fol. . . .

Et ex his concludendum venit, quod vltra exemptionem, quæ erat ratione Cappellæ

la Regiæ de Iure communi, vt in cap. cum Cappella, de priuileg. exemptio datur in hoc Priuilegio, & assertioni, ac sermoni Regis affirmantis exemptionem prædictam adesse, plene credendum esse affirmat *Penegrin. de iure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 79. circa finem, fol. 24. & supra hic num. 28.* Iurisdictiones enim probantur per tacitas, vel expressas assertiones partium, vt not. in *l. optimam, C. de contrab. & committ. stipulat. & in l. cum aliquis, C. de iure deliber. Bald. late in cons. 420. num. 1. volum. 1. & stante in corporatione prædicta, omnia Priuilegia, & exemptiones fuerunt translata in Religionem Cartusianam, *l. statem, s. final. l. forma, s. quamquam, ff. de censibus, Rota antiquis in decis. 4. de priuileg. & nouissime Surdus, qui alios cumulat in cons. 525.**

Quodque Arunchum sic liberum, & exemptum in posse Cartusie prædictæ per infra scripta tempora fuerit, ex infra scriptis patebit scripturis.

1138 *Innocentius Papa sic affirmat in Bulla fol. . . .*

1212 Ex quo Imperator Fredericus ediderat
1222 legem in Regno, vt omnia Priuilegia
1224 coram eo presententur, vt est videre
in *Constit. Regni. Dignum.* Fueruntque exhibita Priuilegia Cartusie, & in eis fit mentio de Aruncho prædicto fol. . . .

1224 *Ex Breui Honorij Papa confirmantis bona Monasterij fol. . . .*

1283 Inter Cartusiam, & Episcopum Squillacensem, fuit lis coram Cantore Cataliensi Delegato super exemptione Casalium Monasterij, & sententia in fauorem Cartusie lata exit, & inter alia Casalia nominatur Arunchum fol. . . .

73 Sententiæ antiquæ veritatem declaranti plenè credendum esse testatur *Hieron. de Monte de finibus regendis, cap. 104. num. 3. & 4. & clarè probat in inter Castellarium, ff. de arbitr. & s. fin. instit. de offic. Iudic.*

Ex prædictis quidem Priuilegijs, & scripturis clarissimè constat, Arunchum fuisse liberum, & exemptum à iurisdictione Episcopali Squillacensi. (Fuit enim Arunchum antiquissimum, & ex eo fuit Lucilius Poeta antiquissimus, & famosissimus, teste *Petrarca de remedijs vtriusque fortuna, dialog. 125. fol. 703.*)

Restat nunc videre, si per mutationem habitationis Arunchi, postea dicti Montis Pauonis, idem censeatur, & eadem iurisdictione remanserit. & affirmatiuè respondendū esse constat.

Primo, ex depositione cuiusdam testis examinati ad instantiam Regij Filci in anno

1514. qui annorum centum se esse ait, & affirmat Arunchum esse eodem, quod Mons Pauo, redditque rationem, quia Arunchum ob incursum Turcharum mutauit habitationem, & se contulit super quodam monte sito in eius Territorio, & fuit vocatum Mons Pauo, vt liquet ex dicta depositione fol. . . . in processu inter Monasterium, & Ducem Nuceria in Sac. Consil. in banca de Figliola: & si vnus testis in possessorio probat secundum *Surdum in cons. 73. num. 1. vol. 1.* quanto magis ad faciendam hanc declarationem.

54 Ex qua, & ex alijs producendis circa hoc dico, quod etsi ad alium finem depositio prædicta facta fuerit, & incidenter producatur, dum sumus in antiquis probat, *Niconitius in repetitio. cap. quoniam contra, nu. 1249. de probat.*

55 Fines enim Casalium probantur per vulgi opinionem, & iudicium Accolarum, & circa Colentium, qui in hac materia sunt testes magis idonei, quam alij, *l. 1. §. 1. ff. de sum. & quanto sunt simplices, & rustici, tanto credibiles: quia non deponunt nisi de possessione facti oculis eorum semperstantis, vt not. ff. de verbor. obligat. l. stipulatio ista, §. si quoque, Bald. in cons. 420. num. 1. vol. 1. & in cons. 286. num. 1. vol. 2. Afflic. in decis. 23. nu. 2.*

Et quod sit idem locus, liquet etiam, ex quo postquam Religio Carthusiana fuit reintegrata in possessione Monasterij, videns quod Mons Pauo, seu Arunchum, per Illustr. D. Ducem Nuceria Paganorum occupabatur, petijt in Neapolitano Sacro Concilio de anno 1550. ipsum condemnari ad relaxandum Catale prædictum, vt in petitione fol. 1. in Banca de Figliola.

56 Et per dictum D. Ducem fuit opposita exceptio Pragmaticæ editæ Thori, (& est *Pragmat. 4. sub titulo de possessoribus non turbandis.*) quæ ad lites iniunctas obtruncandas possessores ante annum 1505. tueretur: & tandem in anno 1602. lis prædicta mediante transactione inter Monasterium, & dictum Ducem fuit sopita, vt ex ea, fol. . . .

Quinimò petijt inde Cartusia ipsa Casale prædictum describi in cedula in eius faciem, & facta relatione per Regiam Camera in Collaterali Consilio, & Excellentissimo Regni Proregi (præcedente ordine Catholici Regis) fuit Carthusiæ iustitia cognita, quod Mons Pauo est idem quod Arunchum: & obtinuit, quod describeretur in capite Monasterij, vt ex decreto de anno 1619. fol. . . . & ex relatione facta per Regiam

Camera D. Proregi, in Banca de Tagliione. Notum est enim, quod feuda in Ecclesiam non transeunt, & difficiliter Rex ascendit, si non liquet de notoria Ecclesiæ iustitiæ, prout in casu nostro fundatum est supra in alijs Allegationibus *vers. 2. obseruat. 2. num. 116.*

57 Posito ergo fundamento prædicto, quod sit eodem, mutatio habitationis non obstat, quia etsi Populus mutat habitationem de vno loco ad alium, idem est Populus, & eadem est Ciuitas, *glos. notab. in l. si ususfructus 21. ff. quibus modis ususfructus amittatur, Bal. notab. in titulo de pace constantia, in §. Imperialis, num. 9.* vbi quod retinet eadem Privilegia, & subditos. id etiam tenet *Andr. Gayll. prædic. obseruat. lib. 2. obseru. 61. num. 8.* & idem dicitur Populus, qui ab 58 hinc retro multis annis fuit, licet ex illis nemo adhuc viuat, *l. proponebatur, ff. de iudic. l. grege legato, cum l. seq. in fine, ff. de legat. 1.* quinimò per vnum ciuem retinetur idem Populus, *l. sicut, §. 1. ff. quod cuiusque vniuers. nom. & punctualiter ita tenet Deuianus in cons. 43. volum. 3.* & iurisdictio remanet in eo, quia est tanquam nebula super palude, *Bald. in cap. 1. num. 8. de alloijs, Peregrin. de iure fisci, lib. 8. num. 81.* sique esset dirutum Catrum, iurisdictio eadem remanet, *Cardinal. Tuscus in verbo destruetio, conclus. 228. num. 15. post Belon. in consil. 1. num. 18. versic. ad hoc quod videbatur.*

Et ex his probatam esse credimus primam conclusionem, quod hodiernus Mons Pauo sit idem quod antiquum Arunchum, & quod eadem iurisdictio exempta est, vt per prius erat, nec alia dote indiget, quicquid dici posset de domo, vel turri diruta, vel de Ecclesia diruta, per quæ considerat *Afflic. in decis. 392. num. 11. & seq.* dum loquitur de Turri lanternæ molis diruta; quia ex eisdem dictis apparet diuersam esse rationem in Populo, quæ in domo, seu in Turre prædicta. Casale enim consistit in hominibus, qui dum habitationem de loco ad locum mutant, idem est Grex, & Populus, per superius notata. nec etiam obstat *Alexan. cons. 43. vol. 1.* nam loquitur de Castro penitus diruto absque spe reedificationis, quia tunc non retinet primæ iura, quia in casu nostro idem Populus reedificauit vt supra.

Ad Secundam conclusionem est animadvertendum, quod Religio Cartusiana concessionaria, & successiue domina Casalis, seu Terræ prædictæ ex temporum iniuria, & ex continuis, & quasi annualibus hostilibus incursibus in hoc Regno euentis in possessione Mo-

ne Monasterij prædicti, & eius bonorum spoliata fuit, & ideo ex duobus non poterat, nec potest considerari præscriptio.

Primo, quia eius antiqua possessio siue per
60 aliam Ecclesiam, siue per quascumque personas occupata fuerit ad beneficium Cartusianæ Religionis spoliata retrotrahitur tanquam à posthominio reuerfa: & ideo præscriptio obijci non potest, *text. est notab. in cap. primo 16. quest. 3. ultra q̄ nec præscriptio tempore hostilitatis locum habet, Innoc. in cap. ex transmissa, nu. 1. de præscript.*

Secundo, quia dum Cartusiana Religio nedum dicto Casali, sed etiã Monasterio ipso, & eius bonis spoliata extiterat, agere non
61 poterat, sequitur Iuris conclusio, ut non valenti agere præscriptio non currat, *l. 1. in fin. C. de annal. except. l. si seruus. 25. ff. de stipulat. seruer. Io. Nouellus in tract. de iure probomif. §. 8. & 9. & latè Io. Gallicus in conf. 2. nu. 94. & est inter consil. feudal. diuers.*

& in his quibus mora non nocet habenti actionem, *l. quidam. 6. C. ad Senat. Conf. Orfic.*
62 & ideo vsque ad annum 1514. (quo Religio Cartusiana reintegrationem, & restitutionem Monasterij, & bonorum mediãte Bulla Papæ Leonis X. obtinuit, & canonizatio D. Brunonis facta fuit, teste *Meleagro Pentemalli in vita eiusdem Sancti, fol. 116.*) non potest considerari præscriptio, quoniam spolio durante, præscriptio dormit, sicuti etiam dicitur de Imperio vacante, *Claudius de Saisello in repet. l. naturaliter, nu. 32. ff. de vsucap. post Card. in cap. contingit, de for. compet. col. 7. vbi Abb. nu. 8. idemque dicitur etiam de pupillo carente Tutore, & de Ecclesia Prælatû non habente, vel si haberet, inuutilis esset, ut per eundem Saisellum *ibid. nu. 31. & Card. Paris. in repetit. cap. ex transmissa, nu. 15. de præscript. & Alex. in cons. 51. num. 8. lib. 5.**

63 Erant enim bona Cartusianæ tanquam hæreditas iacens, dum eis spoliata stabat, quo fit ut cõtra eam præscriptio inchoari non poterat, *Io. Franc. Balb. in tract. de præscr. vers. postquam, num. 47. nec conclusioni isti obstat, l. ceptam vsucapionem. 40. ff. de vsucap.* quia procedit in casu diuerso, puta quando defunctus vsucapionem inceperat, & eius hæreditas iacens, cõplere poterit vsucapionem ceptã.

Concludo igitur, quod vsque ad dictum tempus reintegrationis nulla potest opponi, vel considerari præscriptio aduersus Religionem Cartusianam reintegratam, nec illud
65 tempus cõputari potest, *Iacob. Rimin. in conf. 430. nu. 49. & seqq. lib. 3. Roman. in conf. 407. num. 6. & ibi additio, in verba iusserit, & punctualiter Innoc. in cap. ex transmissa, num. 2. de præscriptio. vbi quod ista*

tempora subducuntur ipso Iure sine in integrum restitutione.

Ab anno autem reintegrationis in antea, nec etiam de præscriptione obijci potest, nam ultra, quod tempus non est sufficiens, fuit illa per murmuraciones, & conquestus, & diuersos alios actus interrupta, ut infra.

Vtique in anno 1530. Monasterium obtinuit ab Imperatore Carolo V. Reintegratorum pro reintegrandis, & recuperandis bonis occupatis. Sed quia istud Oppidum Montis Pauonis, seu Arunchi, reperiebatur in posse D. Ducis Nuceriæ Paganorum, non potuit obtinere, sed in anno 1550. Monasteriû petijt in S. C. Neapolitano prædictum Ducem condemnari ad relaxandum Oppidum prædictum cum fructibus, & lis durauit vsque ad annum 1602. quo tempore transactio fuit finita, ut diximus supra.

Item in lite vertente inter Monasterium, & Episcopum, quo ad exemptionem visitationis aliorum Casalium, fuit deductum Ius spirituale Montis Pauonis, & in sententia Illustriss. & Reuerendiss. Domini Cardinalis Farnesij de anno 1619. apparet, *Reseruatium ius utriusque parti tale, quale sit, & prout ad vnumquemq; spectat, quoad Casale, seu Castrum Montis Pauonis fol. . . .*

Paret enim ex prædictis, quod præscriptio fuit semper interrupta, quæ & si per murmuracionem solam interrumpitur, ut per *And. de Iern. in verb. extraordinaria collatio, sub nu. 62. circa medium, qua sint regalia, & Afflicti. ibidem in fine; & sola murmuratio habetur pro contradicione, & dissensu, Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 2. author. Baronis, fol. 341.* Quanto fortius in casu nostro, in quo nedum murmuraciones, & conquestus, sed interpellaciones in iudicio interfuerunt, & ideo Episcopi, qui pro tempore rexerunt, & regunt, fuerunt, & sunt in mala fide constituti.

Ergò nulla præscriptio processit, neque procedit, eo maxime, quia Episcopus nunquam præscribit, quæ contra ius commune vsurpauit, *Archid. in cap. quia. 10. quest. 3. & mala fides in Authore in omnes successores transfunditur, & sic nulla præscriptio cadit, cap. fin. de præscript. ibi, nulla valet absq; bona fide præscriptio, & latè Io. Gallicus inter consil. feudal. diuers. conf. 2. nu. 93.*

Ad Tertiam verò, & vltimam conclusionem firmandam dico;

Primo, quod D. Squillacensis Episcopus nullo titulo, aut bona fide, se vel suos Predecessores tueri potest, sed in solo cursu temporis tantû, cuius præscriptio etiam in Curijs secularibus est hodie reiecta, secundum

Camer. in l. Imperialem, de probib. feu. alien. per Freder. fol. 8. lit B. & Camill. de Curte in diuers. iuris feud. fol. 76. nu. 136. nec in Regno Siciliz præscriptionem admitti, testatur Cassill. in decis. 194. nu. 71. fol. 636. & præscriptio tam exosa est legibus, quod etiam curator loco absentis constitui potest ad præscriptionem interrumpendã. glos. & ibi Bal. in l. 2. ff. de negot. gest. in verb. vel iniuria. ergò quanto fortius in foro Ecclesiastico, vbi veritas est videnda, dum Ecclesia est Iustitiz Cultrix. Concludendũ est igitur, quod villo vnquam tempore præscribere potuit, cap. dilectio tua. 16. quaest. 3. & Prædocimus de Comitibus in tract. de differ. legum, & canonum, siue iuris ciuilibus, & canonicis, nu. 51.

69 & maxime Iure Poli, vbi tanto grauius peccatur, quanto diutius alienum detinetur, cap. ult. de consuet. Andr. in pralud. feud. nu. 30. in fine, & ideo de Iure Canonico sine bona fide, præscriptio non procedit, quia vertitur peccatum, *Hosiens. in summa de præscript. §. qua exigantur. vers. verum quicquid dicant Legista, & est tex. in term. in cap. vigilanti, de præscript.* Præscriptio enim, quæ est introducta de Iure Canonico fauore possidentis in duobus casibus procedit, vel cum bona fide & iusto titulo, vel cum bona fide tantum, cap. placuit, §. ha. præscriptiones 16. quaest. 3.

In casu nostro neutraq; adest, & requiretur veraquæ, dum agitur de præscribenda iurisdictione in Territorio alieno, & ius commune resistit, quo casu non sufficit iustus error, vt post *Bal. in l. fin. sol. 8. circ. princ. in 15. opposit. vers. attende, C. de edict. Diu. Adr. toll. tenet Franc. Balb. in repet. l. Celsus, nu. 10. C. de vsucap.* quoniam fortius dico, quod in præscribendis istis Iuribus, quibus ius resistit longa, & immemorabilis possessio, cuius initij memoria non extat in contrarium non sufficit, vt notabiliter tenet *Io. Igneus in repet. l. necessarius, §. nõ alias, ff. de Senat. Conf. Sillaniano, par. 4. nu. 35. & 139. per e. si diligenti, de præscri. & c. primũ, eod. tit. in 6.*

74 Nec ex antiquitate temporis bonam fidem præsumi posset dici, quia aut agitur de præscribendis rebus corporalibus, & tunc posset dici præsumendam esse, aut verò de præscribendis rebus incorporalibus, vt in casu nostro, & tunc non præsumitur, & hæc est communis opinio, secundum *Antonium de Padilla in repet. l. si quas actionis, nu. 34. & 37. C. de seruit. & aqua, vbi alios congerit.*

Ostendat quæso D. Episcopus iustum titulum, aut bonam fidem suam, vel suorum prædecessorum, vtique vnquam poterit, sed tantum titulum vitiosum, & violentum in-

uasionis à principio factæ per suos Prædecessores Episcopos absque villo titulo, aut bona fide, quando Monasterium spoliatum fuit suis bonis, & successiue dicto Oppido, quod peruenit in posse Laicorum occasione Bello-ru, qua sumpta occasione, Episcopi Squillacenses sub prætextu, quod sic infra Diocesim Squillacensem, intruserunt se in possessione, seu quasi dictæ Iurisdictionis spiritualis, & merito iste vitiosus titulus opitulari non potest, *Aym. Grau. in tract. de antiquit. temp. vers. absolutis, nu. 190.*

Et quatenus replicaretur, sufficere ei titulum præsumptum, vel putatiuum, stante quod Oppidum prædictum est fixatum infra fines eius Diocesis Squillacensis; respõdetur, titulum putatiuum ad præscribendũ non sufficere, cum regulæ obstant, *ff. de vsucapionibus, l. non solum, §. quod vulgo, & ff. pro emptore, l. quod vulgo, & l. fin. ff. pro suo, in quibus habetur, quod si quis probat possidere ex titulo, qui in effectu non erat, non præscribit: ex quo titulus verus requiritur, quinimò quando bona fides cum lapsu temporis sufficeret, sed titulus in effectu à principio non existeret, aut vitiosus, & illegitimus existeret, vt in casu isto, nulla præscriptio etiam immemorabilis completeretur, vt supra notauimus.*

Sed quod hunc titulũ præsumptũ allegare non possit, dico, quod dum Oppidũ prædictũ fuit exemptũ à Iurisdictione Squillacensis Diocesis, vt vidimus supra in prima conclusione, non dicitur amplius de dicta Diocesi; quod probo, siquidem vbi ante Christi aduentum apud Ethnicos primi Flamini, (qui à filio albo caput cingente, quasi flammis dicti fuerunt *Varronem*, vel quia ipsi soli in sacrificijs ignem administrabant, & vxores capiebant, quæ flaminicę appellabantur, & vultu croceo velo tegebant, ac repudiũ facere nõ poterant, *Pöpon. Letus de Rom. vetust. Gelius noct. æthi. lib. 10. c. 15.*) esse solebant. Apostolorum Princeps Petrus Patriarchas instituit, & vbi Archiflamines præfecit Archiepiscopos, & in alijs Ciuitatibus Episcopos ordinauit: *c. Vrbes. 80. dist. c. Prouincia. 96. dist.* In Castellis autẽ, & paruis Ciuitatibus, nõ Episcopos, sed Presbyteros collocauit, vt in *c. Episcopi non in Castellis. 80. dist. & in c. illud. cum cap. seq.* Erat etiã ordo, & vltus Corepiscoporum, qui minores Episcopi minutis locis præerant, & solos minores ordines conferebant, vt in *c. inter Episcopos. 68. dist.* sed ne iste tertius ordo in Ecclesia poneretur, & quia isti Episcoporum officium vsurpabant, recesserunt ab aula, *c. Corepiscopi. ead. dist. & in §. bis vero.* Postea vero *Dionisius Papa Diocesim diuisit, glos. in cap. 1.*

cap. 1. 99. diff. & c. 1. 80. diff. & successores sū-
mi Pontifices alias constituerunt, vnerunt,
& diuiserunt, vt temporum necessitas expo-
stulauit, vt videbis infra *vers. 14. obseruat. 1.*
& sic etiam Præpositus, Presbyteratus, &
Parrochiæ suam distinctam habuerunt Dice-
cesim, seu determinationem, *cap. 1. 13. quæst.*

78 1. Apud autem Romanos Diœceses voca-
bantur omnes gubernationes Populorum
minorum, *Cicer. in epistola familiari. 3. ibi.*
unde omnium Diœcesum, quæ eis Taurum sunt,
omniumq; harum Ciuitatum Magistratus.
Et ad Atticum ait, *Mirifica expectatio no-*
strarum Diœcesum; & notat *Brodot. lib. 6.*
de primipil. suorum tempor. Sed locus exem-

79 ptus loco extra Diœcesim equiparatur, *Paul.*
de Castro in cons. 187. in fin. volum. 1. & plen-
ius in cons. 431. num. 3. vers. quod autem,
eodem vol. 1. vbi quod stante dicto Priuilegio
exemptionis, immediatè loca subiecta sunt

80 *Domino Papæ, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ,*
& licet sint infra Diœcesim, habentur, ac si
non essent, sed de alia, & quodammodo vi-
dentur per se constituere aliam Diœcesim,
habentem alium Prælatum, vt per Iura ibi
allegata. Et hinc est, quod exempti conse-
crationem Ecclesiæ, vel Altaris, Chriftatis,

81 & alia, quæ sunt ordinis à Delegato Papæ
recipiunt, & non ab Ordinario, nisi velint;
Zabarell. in cons. 112. vers. ad tertium, nec
82 *visitari possunt inuiti, vt ibidem in fine, &*
Ant. de Butrio in cons. 19. num. 20. vers. hoc
patet.

Stantibus ergò prædictis, luce clarius co-
gnoscitur, possessionē allegatam per D. Epi-
scopum non posse dici possessionem, sed ma-
83 nifestam intrusionem, seu usurpationem,
& meritò nulla præscriptio considerari po-
test, *cap. dilectio tua, §. potest etiam, 16. q. 3.*
ibi, *Qua quisque sua auctoritate occupauit,*
quia nullo tempore possidere incipit, præscri-
bere non potest. Et idem notat *Andr. in præ-*
ludij feud. nu. 36. in fin.

Nec dicatur occupationem à prædece-
foribus Episcopis fuisse factam: quia respō-
detur, malam fidem transfundi, & conti-
84 nuari etiam in omnes successores singula-
res, quando à principio vis, vel occupatio
interuenerit: & consequenter nulla præscri-
ptio euenit, *Alexan. in cons. 3. num. 9. & 10.*
volum. 5. vbi num. 10. inuehit contra Ciui-
tatem, vel Tyrannos bona alterius propria
authoritate occupantes.

De Iure Canonico, semper quod mala
fides, id est scientia, seu conscientia rei alienæ
superuenerit, præscriptio perimitur, *cap.*
85 *vigilanti, & cap. final. de præscript. & cap.*
possessor mala fides, de regul. iur. in 6. Bar.

in l. naturaliter, ff. de usucapionibus, & per-
bellè fundat Ioannes Gallicus in d. cons. 2. in
ter consilia feudalina diuers. num. 76. & seqq.
vbi quod non obstante, quod Duces Mantuæ
præscriptionem Marchionatus Montis fer-
rati prætendant, debetur Marchionatus præ-
dictus Marchioni Sallutij, tanquam descen-
denti ex secundogenito Alledrami primi cō-
cessionarij, & Duces Mantuæ descendunt ex
fœmina, vt ibidem.

Et quatenus D. Episcopus se tueri velle
opinionem Dyni in regula mala fidei possessor,
in 6. tenentis, quod mala fides finit in pri-
86 mo possessore, & in secundo incipit bona
fides. respondetur, opinionem prædictam
esse omninò falsam, & ab omnibus reproba-
tam: eo maximè quando præscriptio ab in-
uasionem incipit, vel de facto, vel à tyranni-
de, *Alex. in cons. 3. num. 10. vol. 5.*

Et similiter nec ei opitulatur *glos. in cap.*
cura, in verb. legitima, de iure patronat. vbi
87 quod bona fides Prælati inuenientis Eccle-
siam possidere, præscriptionem incipere fa-
cit, ex quo in locum alterius succedit, & ius-
tam ignorantie causam habet, *l. qui alte-*
rius. ff. de regul. iur. siquidem respondetur
glos. illam esse intelligendam, secundum *tex.*
quem *glosat*, sed sic est, quod *d. cap. cura,*
loquitur, quando à principio adfuit bona
fides, vel iustus titulus, puta quia Monaci se-
cundum illum *text.* acceperant Ecclesiam
à manibus Laicorum, & ideò iuste, & bona
fide putabant accipere posse, & meritò di-
cit *glos.* quod præscriptio inceperit: in termi-
nis autem nostris nulla bona fides, aut iustus
titulus originem sumit, quinimò notoria
occupatio potest considerari postquam lon-
ginitas temporis negat probationum
88 facultatem, & ideò præscriptio rei alienæ
non inceperit, & saltem per viam restitutionis
in integrum semper est restituenda Domi-
no, non obstante lapsu centum annorum,
secundum *Alexan. in consil. 63. numer. 15.*
volum. 4.

Secundo principaliter dico in terminis
nostris, nullam posse considerari præscri-
ptionem, etiam ex quo agitur de irruptione,
& fractione limitum, & consuium, qui sunt
imprescriptibiles: fundauimus supra, locum
exemptum extra Diœcesim esse, & quodam-
modo aliam Diœcesim facere, & quod Op-
pidum illud fuit exemptum per fines, & cō-
sines, & ideò sequitur, quod dum Episcopus
iurisdictionem spirituales Arunchi occupa-
uit, limites suæ Diœcesis transgressus est,
quos transgredi non poterat, quia sunt im-
89 prescriptibiles, quando certis limitibus sūt
distincti, *text. est notab. in cap. licet, & in*

cap. inter Monasterium, 16. quæst. 3. Misinger. in obseruat. centur. 6. obseruat. 28. fol. 407. ater. & imprescriptibiles esse fines dicit etiam glos. in cap. quicumque, in verbo Prouincia, 16. quæst. 3. & Andr. in cap. 1. num. 13. hic finitur lex; & idem est usurpatio, quæ nullo tempore præscribi potest, idem Andr. in prælud. feud. num. 36.

90 Ergo nullo modo dici potest, Episcopos Squillacenses potuisse præscribere limites alterius Diocæsis, idem istius loci exempti, sed remanserunt liberi, ut per prius erant, & ita ad præsens præsumuntur, ut fama refert Afflicti. in decis. 13. & 23. nec censentur mutati, l. in finibus, ff. finium regundo-
91 num. & late fundat D. Regens Valenzuela in conf. 100. nu. 30. & seqq.

92 Imò non solum Diocæsum, & Parrochiarum limites sunt imprescriptibiles, sed etiã feudorum. Hieron. de Monte in tract. de finibus regen. cap. 74. nu. 8.

Attamen non me fugit, huic conclusioni opponi posse, quod per possessionem finium

93 Monasterij spatium 40. annorum, præscriptio datur, & nullam deinceps dari actionem, etiam si Romanæ Ecclesiæ ius competere posset, per cap. volumus, 16. quæst. 4. & per l. final. C. de fundis patrimonialibus, lib. 11. ubi emphyteuta Ecclesiæ, qui per 40. annos possedit, nullam patitur molestiam.

Sed distinctionis scdere responsio datur. Aut enim agitur de præscribendis finibus, qui non sunt certis limitibus distincti, nec distinctio eorum à principio clara processit, & tunc vera est præsens oppositio.

Aut verò agitur de finibus distinctis, & determinatis à principio, in quibus eorum dilucidatio apparet, ut est in terminis nostræ causæ, & tunc vera est nostra conclusio, nullam dari præscriptionem ex quouis cursu temporis, d. cap. licet, 16. quæst. 3.

Concludendum est igitur tam ex prædictis, quam ex alijs maturius considerandis in progressu causæ, quando apertius Archana causarum pandentur, omnino pro nostra Cartusia fore iudicandum, eo magis, quia agitur coram DD. Ecclesiasticis; & Ecclesia est cultrix Iustitiæ, nec patitur contra Iustitiam aliquid fieri in se, vel in alios, cap. 1. de alienat. feud. & clarè cognoscit nullo titulo, aut bona fide Episcopos Squillacenses iurisdictionem hanc occupauisse, & eo fortius, dum agitur de reintegranda Religione Cartusiana, quæ in maxima ueneratione habetur in Ecclesia Dei, & Fasciculus temporum in anno 1084. per hæc verba loquitur. Ordo Cartusienfis sanctissimus incepit hoc tempore per Brunonem virum sanctum,

uatione Alemanum de Colonia Agrippina. Magistrum in Theologia cum alijs venerabilibus viris in Diocesi Gratianopolitanssi, & hic ordo (teste Diuo Bernardo) inter omnes Ecclesiasticos ordines primatum tenet, non ratione temporis, sed rigorositatis. Vnde ipse vocat eum speciosissimam columnam Ecclesiæ, verum quia propter nimiam abstinentiam paucis portabilis erat, ne diu paruum maneret, postea ab Ecclesia moderatus fuit, nec unquam à sancto proposito cecidit singulariter à sancto spiritu præseruatus usque ad hodie. Hæc ille.

Et Authorem prædictum sequitur Franciscus Gratianus in compend. Iuris Canonici distinct. 6. par. 2. fol. 110. & Boer. in tract. de vita, & statu Heremitarum, num. 4. qui allegat Diuum Antonium Florentinum sic testantem.

Merito claris oculis Iustitiam istius Venerabilis Monasterij perpendendam fore putatur. Neap. die 1. Aprilis 1627.

Io. Dominicus Tassonus.

ET profecundo materiam nostræ Observations quo ad Congregationes Vniuersitatum de qua supra, dicimus Vniuersitates non posse se congregare sine autoritate Superioris, sicut nec pupilli sine Tutore, Afflicti in cap. 1. si verò Castaldi, de feudo guarda, num. 8. in quæst. final. & num. 10. & in Constitut. Regni. Beneficium. Fallit tamen in rebus licitis, secundum Bald. in conf. 319. volum. 2. Aym. conf. 4. num. 14. & Paris in verb. Vniuersitas, licet contrarium teneat Abb. in cap. 1. de synd. & sic etiam in electione Syndici licitum est Vniuersitati se congregare interuenientibus tamen ijs, qui secundum dictarum Vniuersitatum consuetudinè interuenire debent, ac secundum ordinem, & modum in ipsa Vniuersitate seruari consuetum, pragmat. 2. de administratione Vniuersitatum, ad cuius intellectum vide Vinc. de Franeb. decis. 310. verum in his congregationibus solènt hodie interuenire Officiales Vniuersitatum, idem de Franeb. decis. 446. maior pars hominum, vel duæ partes, ex quibus quoties fit Vniuersitas, declarat
97 Capye. in decis. 4. per totam, in qua disputat, an requiratur descriptio omnium ciuium interuenientium in conclusionibus faciendis, vel credatur Notario asserenti maiorem partem hominum adfuisse: & concludit, credendum esse Notario, & dat formam vocandi Vniuersitatem, & ad materiam vide supra vers. 3. obseruat. 3. num. 21. in fine, ubi quod non potest se congregare ad denandum.

Fauor

98 Favor ipsius Vniuersitatis est, vt semper ad eius vtilitatem attendatur, nam alias posset mutare decretum factum per eam, si eius vtilitas publica non detegeretur, *l. quod. 5. ff. de decretis ab ordine faciendis*, & hoc non obstante lapsu temporis per viam restitutionis in integrum, ad tradita per *Afflic. in decis. 175*. Quinimò pro eius vtilitate agere poterit sine absolutione à iuramento interposito in contractu, & non dicitur periura, non obstante quod per suos Syndicos, & Rectores inrauerit, *l. municipalibus. 96. ff. de condit. & demonstrat.* & ratio est, quia Vniuersitas non habet animam, & ideo absolutione à iuramento non indiget, *Maranta* (Doctor ab omnibus amplexandus, perpenditur enim ex scriptis maiorum scriptorum præsertim Hispanorum ex eo, & ex *Grammat.* & ab alijs nostris Regnicolis singulares doctrinas, & mutuos fuisse carptos, licet cum solita grauitate, & encomio illos exornent: & inter nostrates indignantur aliqui, *Marantam* allegare, sed nimirum, quia scriptura adimplenda est: *Nemo Propheta acceptus in patria.*) in *Specul. par. 6. versic. & quandoque appellatur*, num. 105. fol. mibi

493. vbi tamen affirmat, quod propter hoc prærenum periurium, Vniuersitas agendo restitutionem in integrum non habere: Tu autem circa hoc recurre ad *Constitutionem Regni. Beneficium*, & infra *vers. 13. obseruat. 1.* vbi multa in materia restitutionis in integrum, docet enim *D. Thom. in 2. 2. quæst. 98. art. 1. vers. respondeo*, quod iuramenti finis est confirmatio dicti hominis, cui quidem confirmationi, si falsitas opponitur: per iuramentum confirmatur aliquid dictum, quia ostenditur firmiter esse verum: quod quidem non potest contingere de eo, quod falsum est: Vnde falsitas directe euacuat finem iuramenti, & propter hoc à falsitate præcipue specificatur peruersitas iuramenti, quæ periurium dicitur, & ideo falsitas est de ratione periurij. Merito idem *Angelicus Doctor supra in quæst. 89. artic. 7. vers. respondeo. in fine*, concludit, iuramentum obligare ad faciendum, ad hoc vt veritas impleatur: si tamen duo alij Comites adfint, scilicet Iudicum, & Iustitia, alias non obligaret: Cætera vero in materia iuramenti vide infra *vers. 7. obseruat. 1. circa finem*.

V E R S. V.

Ch'alle doti di docati 4000. in bascio, l'Antefato sia il terzo, & il donatiuo à ragione di otto per cento.

Quod dotibus infra ducatos quatuor mille, Antefatum sit pro tertia parte dotium, & donatiuum ad rationem ducatarum octo pro centenario.

Pro declaratione huius Versiculi, tres videbimus Observationes, circumscriptis dispositionibus Iuris communis in hoc, nam habemus titulum in Auth. de aequalitate dotis, & donationis ante nuptias.

Primo, de dote aliqua discutientur.

Secundo, quid significet donatiuum in hac lege mentionatum.

Tertio, & Ultimo, quid est Ducatus in moneta similiter hic descriptus.

OBSERVATIONIS I.

S V M M A R I V M.

1 DOs dicitur, id est do item, & quare. 2 Quare est inuenta. 3 Quid est, & quare constituatur. 4 Est multiplicis generis. 5 Profectitia quando est, ibidem. 6 Aduentitia quando est. 7 Mulier non restituitur aduersus sententiã S. C. ibid. in fine. 8 Reclamans, debet infra biennium offerre supplicationes. 9 Exceptio rei iudicata reservata ad merita ante omnia est discutienda, ibid. 10 Fatalia currunt in S. C. & eis elapsis, sententia est nulliter prolata. 11 Approbans testamentum patrum, non potest reprobare. 12 Reprobari non potest, quod semel approbavit, ibidem. 13 Geminations multa reddunt actum validum, & si alias esset inualidus. 14 Inducunt magnam scientiam, & deliberationem. 15 Scientia, & deliberatio inducuntur per geminationes. 16 Restitutio in integrũ non conceditur, quando causa est iniusta. 17 Ignorantia iuris non excusat mulieres, ibid. 18 Pater non subiacet consuetudini, quo ad bona extra districtum.	19 Pater potest relinquere plus vni, quam alteri ex filijs. 20 Pater non subiacet dispositioni l. hac edictali, C. de secundis nuptijs. 21 Mariti autoritas in uxorem non est eadẽ, qua uxoris in maritum, ibid. 22 Mater an subiaceat l. hac edictali, est dubium. 23 Mater de iure consuetudinario potest meliorare filios ex diuersis matrimonijs. 24 Donatio facta à matre contemplatione filiorum secundis matrimonijs, an valeat. 25 Reservatio filia primogenita maritate de succedendo in fructualibus, valet. 26 Filia primogenita maritata potest sibi reservare ius succedendi in feudis, ibid. 27 Assensus non requiritur in contractu cum immediatè successuro. 28 Filia in capillo ut excludat primogenitam maritatem, que requirantur. 29 Viri inque coniunctus presertur consanguineo tantum de iure communi, sed non consuetudinario Neap. & sic decisum. 30 Auth. post fratres) sunt correcta per consuetudinem Neap. 31 Pater succedit solus doti data filiabus. 32 Dos redit ad heredem dotantis. 33 Consuetudines non sunt Capitula illa descripta à Camillo Salerno in consuet. Neapol. 34 Sententia confirmata in causa reclamationis,

- nis, ponit perpetuum silentium.
Legitima debetur filia etiam super dotibus promissis, vel solutis per patrem alijs. filiabus, ibid.
- 29 *Dos præfertur creditoribus quando.*
- 30 *Dos non præfertur creditoribus anterioribus in bonis acquisitis post obligationē. Fiscus præfertur creditoribus anterioribus in bonis acquisitis post obligationem, ibidem.*
- Dotis exaetio datur contra heredes insolvidum, ibidem.*
- Dos cõfessata per maritum tempore mortis, non admittit exceptionem nõ numerata dotis, ibidem.*
- 31 *Compensatio nõ potest opponi aduersus exaetionem dotis.*
- 32 *Mater tutrix potest dotem exigere non obstante exceptione computorum. S. taceat, C. de rei vxor. actione procedit etiam favore matris tutricis, ibid.*
- 33 *Militas tantum in solutione interesse dotis, & antefati, ibidem.*
- 34 *Soror masculinata quando dicatur.*
- 35 *Filia instituta à patre, quando vigore consuetudinis censeatur, posse succedere uti heres.*
- 36 *Fœmina concurrunt cum masculis non habentibus onus dotandi.*
- 37 *Uterina succedunt cum uterinis, qui non habent onus dotandi. Fratres consanguinei tenentur dotare sorores consanguineas, licet uterini non teneantur, ibid.*
- 38 *Filij dotata, qua renunciauit, succedunt cum consanguineis. Renunciatio non nocet filijs dotata. qua renunciauit successioibus, ibid.*
- 39 *Monasterium monialium veniens ex persona monialis renunciantis, fust exclusum per sententiam S.C.*
- 40 *Consanguinei in quarto gradu excludunt illos in quinto de iure communi.*
- 41 *Secus autem de iure consuetudinis Neapol.*
- 42 *Renunciatio matris quando noceat filijs, & num. seq.*
- 43 *Filia etiam heres matris renunciantis potest venire ad successionem consanguineorum, & seq.*
- 44 *Pactum, ut filij non possint venire ex propria persona cũ promissione euictionis, quomodo intelligatur.*
- 45 *Euictio non tenet, si non tenet renunciatio.*
- 46 *Renunciatio sine causa non valet.*
- 47 *Bona filij, non dicuntur bona patris.*
- 48 *Mutata persona, mutatur conditio rei.*
- 49 *Renunciatio generalis non transgreditur personas ad beneficium cuius fuit facta.*
- 50 *Soror succedit fratri decedenti sine filijs nõ obstante renunciatione.*
- 51 *Filia renunciantis quando non concurrat cum alijs.*
- 52 *Dotē deperdita an pater teneatur iterum dotare. Pater utrum teneatur dotare iterum filiã, qua dotem perdidit, ibidem.*
- 53 *Frater an iterum teneatur dotare sororem, qua dotem perdidit.*
- 54 *Pater quando repetit à filio dotem.*
- 55 *Dos in matrimonio inualido an repetita censeatur in matrimonio valido. Fallit, si est promissio incerta, & pacto nudo, ibidem.*
- 56 *Dos non potest minui filia iterum nubenti.*
- 57 *Dotes materna an subiaceant pro alimentis filiorum.*
- 58 *Alimenta debentur secundum conditionem. & num. 66.*
- 59 *Lite pendente debentur, & nu. 71.*
- 60 *Alendi onus potius spectat ad matrem, quã ad fratrem.*
- 61 *Et sic etiam in dote filiarum, & num. 63.*
- 62 *Dos filia subiacet alimentis matris, et auia.*
- 63 *Mater de dotibus quando non tenetur alere filios.*
- 64 *Ingratitudo filiorum facit cessare alimenta.*
- 65 *Fallit, si filius est egenus.*
- 66 *Pater habet alimenta super dote filia. Quando non sufficiunt fructus, nõ tenetur alere filium, ibid.*
- 67 *Alimenta debita iure actionis debentur etiã filio diuiti.*
- 68 *Debentur filio de bonis datis in dotem.*
- 69 *Debentur ab Ecclesia donanti ei domum, etiam si domus diruatur.*
- 70 *Ut debeantur, qua requirantur.*
- 71 *Debentur lite pendente.*
- 72 *Mater, qua transiit ad secunda vota, an teneatur alere filium infra triennium.*
- 73 *Debet inuis vocari, petita venia. Filius non tenetur dotare matrem, nec uisualia mittere, ibid.*
- 74 *Nepotes tenentur alere amitam.*
- 75 *Filij tenentur parentibus, & per se, & per accidens. Pater tenetur tesaurizare pro filio, ibid. Vxor tenetur alere maritum, ibid.*
- 76 *Alimenta debentur debitori, cui omnia bona sunt sequestrata per creditores.*
- 77 *Alimenta absque cautione sunt danda, & si cautio daretur, sufficit iuratoria.*

VERS V.

OBSERVATIO I.

De dotibus quatenus ad materiam nostram.

AD Primam, quæ se offert obseruat. petendi quæ est dos, dico, materiam istam latam esse, & à DD. plenius explicatam in diuersis tractatibus, & in lectionibus, & nouissimè per *Fontanell. de pact. nuptialib. per totum*, & idè non est opus ad aliam transgredi, nisi quatenus ad nostram materiam atinet, aliqua tangere.

1 Dotes secundum *Neapodanti in consuet. Neap. in rubr. de iure dotum*, dictæ sunt, idèst *do stem*. Siquidem maritus, & vxor se ad inuicem emebant, & dotabantur, præsertim ne vxores virorum ancillæ viderentur, & ita declarat *Guido in verb. do*, licet etiam maritus dotabat, vt in *Genes. 34. ibi, Augeste dotem, & munera postulate, tantum date mihi puellam hanc.* (quem locû intellige de Christo, qui adèd amat, & cupit animam nostram, quod ipse omnia dat, & etiam sanguinem suum sparsit pro ea.)

2 Dotes. n. ob grauamina inuentæ fuere, nam si dotes non adessent: vtique tanta matrimonij onera non assumerentur, & Respublica in damno esset, & mulieres nubere non possent, hominesq; non essent, *l. 1. ff. de iur. dot. & l. 1. solut. matrim. Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 2. clausul. 5. gloss. 2. part. 3. tantaq; erat apud Romanos antiquos cupiditas replendi Rempublicam, vt lex erat, quæ cælibes vetabat, quiuè 25. anno transacto cælibes erant ex propinquorum bonis etiam ex testamento nihil commodi capere poterat, imo, qui nullos habebat liberos in medietae bonorum multabatur: quam legem Constantinus Magnus Christianus effectus reuocauit, cælibatusq; vitam meliorem declarauit. Quinimo immunitatem Clericorum*

statuit circa annum 306. ita *Sozomenus in Historia Ecclesiastica lib. 1. qui est cum Eusebio, & Niceforo in vita Constant. lib. 3. cap. 14. & lib. 4. cap. 47.* Dos enim est id, quod datur ab vxore marito in carnali matrimonio ad onera sustinenda. Vel potest diffiniri, quod est ius pecuniæ viro constitutæ ad onera matrimonij sustinenda, *l. pro oneribus, ff. de iure dotium.* & multiplicis generis est, videlicet profectitia, aut aduentitia.

4 Profectitia est, quæ à patre, vel ab auo, aut proauo paterno fuit profecta: scilicet de bonis eius, aut factio eius pro filia, vel nepte eius, vel quando de mandato eorum constituitur; vel Praeses, aut Curator dedit de bonis alicuius eorum, si pater erat prodigus, vel furiosus, *l. profectitia. s. 1. in fin. ff. de iure dotium*, & prædicta procedunt etiam si filia, vel neptis in potestate parentis non esset.

5 Aduentitia dos est, quæ non proficiscitur à parente, sed ab extraneo, etiam si extraneus patri daret, vt filiz in dotem det, *d. l. profectitia, s. si quis certum*, vel si pater, vt extraneus dedit dotem viro, *d. l. profectitia, s. fin. vers. ceterum*. Seu quando pater, non vt pater, sed vt alio dotem promittente, fideiusserit, & quasi fideiussor soluerit, *d. vers. si pater*.

Fuit alias dubitatum, de dote promissa à patre filiz in hac Ciuitate Neapolis, si filia dotata sine liberis decesserit, & de medietae dotis tantum disposuerit serua. a forma consuetudinis, num alia medietae dotis redire deberet ad hæredes patris dotantis, vel ad sorores vtinque coniunctas ipsius filiz dotatæ tanquæ proximiores. Quæstio hæc euenit in contingencia facti, & aliqui viri grauissimi dubitabant. Ego autem intrepidè sentiebam ad hæredes dotantis redire, & infra scripta allegabam vna cum alijs capitibus, secundum quæ fuit potestè iudicatum iunctis Aulis, & quia in decisione prædicta adsunt multa capita, idèd omnes Allegationes inferere volui, secundum quæ etiam in causa reclamationis fuit confirmatum, vt videbis.

IESVS MARIA IOSEPH

ALLEGATIO XX.

An Pater potest relinquere plus filijs secundi matrimonij quam primi, relicta tamen legitima alijs filijs: Et an dos redeat ad dotantem, vel ad proximiores dotata: Et an filia primogenita dotata possit sibi reseruare successionem feudaliu: & aliqua de fatalibus.

IO. Vincentius Pignonus habuit duas uxores, ex prima Ioanna Carrafa procreauit quinque filias.

Prima fuit Hyppolita, quam maritauit Carolo Pignatello Marchioni Plagetæ cum dote duc. 10000.

Secunda fuit Delia, quam similiter maritauit Francisco Pignatello cum dote ducat. 8000.

Tertia, & quarta fuerunt monachatz.

Quinta, quæ est Portia Pignone, fuit posita intus Monasterium S. Mariæ Donnæ Romitæ ad ipsam monachandam, ex quo est vnocula, & minus apta ad maritandum.

Ex secunda autē vxore Cornelia Caraciola, habuit Beatricem Pignonem.

Idem Io. Vincentius de mense Decembris 1596. suum condidit testamentum, & heredem vniuersalem instituit prædictam Beatricem vltimam filiam ex secundo matrimonio, & cognoscens tanquam pater prudens, quod prædicta Portia erat inhabilis ad se maritandum, reliquit ei legitimam, & si se monachare voluerit, totum illud, quod necessarium erit pro monachatu, secundum consuetudinē Monasterij, *vt ex testamento fol. 4.*

De mense Maij 1597. ista Portia approbauit testamentum paternū, & petijt in S. C. legitimam à patre relictam, & portionem in bonis maternis, *vt ex supplicatione fol. 1.*

Et per aliam comparicionē petijt introitus feudales duc. 200. exclusis alijs filiabus maritatis, ex quo erant loco legitima, *vt ex comparitione fol. 100.*

Pro parte Beatricis fuit prætensum, quod prædicti ducat. 200. excedunt legitimam *fol. 140.*

Et compilato processu, per decretū S. C. iunctis Aulis, referente D. Marco Antonio

de Ponte, fuit prouisum, dictos introitus feudales duc. 200. esse imputandos in legitimam Portia, salua prouisione facienda, an omnes dicti introitus sint legitima Portia, vel pro currenti quantitate legitima, 6. Iulij 1601. fol. 119. ater.

Portia approbauit dictum decretum, & habuit possessionem prædictorum duc. 200. annuorum, fol. 186.

Et filuit per annos quinque.

Post annos quinque sub die 11. Augusti 1605. obtulit supplicationē in S. C. fol. 144. & deduxit plura capita.

Primo, quod obstante testamēto paterno, in quo fuit ei relicta legitima tantum, ad eam spectat medietas hereditatis paternæ, ex quo pater non potest relinquere plus filijs secundi matrimonij, quam filijs primi.

Secundo, ad eam spectare portionem dotium maternas peruentam ad Deliam eius sororem mortuam sine filijs.

Tertio, ad eam spectare prædictos ducat. 200. annuos feudales tanquam relictam in capillo, & maiorem natu.

Quarto, declarari, stante morte Delie prædictæ sine filijs, ad ipsam Portiam spectare medietatem dotium Delie tanquam proximiorē, seruata forma consuetudinis, vt ex comparitione fol. 143.

Beatrix opposuit exceptionem rei iudicatæ, & litis finitæ fol. 144.

Et per decretum S. C. fuit reseruata ad merita fol. . .

Et tandem per sententiam S. C. latam sub die 16. Septembris 1616. fol. 409. iunctis DD. duarum Aularum declarata sunt plura capita videlicet.

Primo fuit absoluta Beatrix à petita medietate bonorum quondam Ioan. Vincentij communis patris, & declaratum est spectare ad Portiam legitimam super bonis extra districtum, & super bonis acquisitis per Ioan. Vincentium patrem, necnon sextam partē super bonis infra districtum cum fructibus, ac quintam partem dotis Ioannæ Carrasæ matris, deductis quantitatibus per ipsam receptis, & quintam partē medietatis quintæ partis dotium prædictæ Ioannæ peruentæ ad Deliam, cum interesse liquidando.

Secun-

Secundo declaratum est, introitus feudales peruentos ad Portiam ex hereditate patris non spectauisse, nec spectare precipuos ad ipsam Portiam, & proinde esse imputandos in legitimam ipsius Portiæ, seruata forma decreti S.C. lati 6. Iulij 1601, f. 119. ater. & esse procedendum ad decisionem articuli referuati in decreto prædicto.

Tertio, & Ultimo, fuit declaratum, Beatricem esse absoluentem à petita portione medietatis dotiũ Deliz eius sororis fol. 409.

Et votauerunt XI. Consiliarij.

Portia reclamauit ab hac sententia quoad tria capita.

Primo quoad absolutionem medietatis bonorum hereditatis paternæ.

Secundo quoad caput feudaliũ.

Tertio quoad absolutionem medietatis Deliz.

Et quoad reliqua acceptat sententiam, vt ex comparitione 27. Septembris 1616. fol. 416.

Et licet obtinuerat regiam decregationẽ de verbo faciendo, an sic deferendum 23. Septembris 1616. fol. 411.

Fuit postea reuocata, ex quo restitutio prædicta mulieri non competit aduersus sententiam S. C. vt ex alia regia decregatione fol. 418. ex *decis. V. inc. de Franch. 284.*

Quinimò fuit oppositum pro parte Beatricis, quod respectu capitis feudaliũ non competat Portiæ reclamatio, cū adfint duo decreta conformia, idest illud de anno 1601. & ista sententia de anno 1616. vt ex comparitione fol. 416.

Portia pduxit ordinationes S.E. per Scriptorium, vt causa referatur in Collaterali Consilio fol. 439. & 440. & filuit vsque ad annum 1625.

Et in anno 1625. porrexit supplicationẽ pro reclamatione, & fuit commissã D. Carauitz fol. 488. intimata Beatrice, fuit per eã oppositum de lapsu fatalium, ex quo licet de anno 1616. reclamauit, non est prosecuta reclamationem, vt ex comparitione Beatricis fol. 489.

Debat enim infra biennium supplicationem offerre, *Autb. qua supplicatio, C. de practic. Imper. offerend. l. 1. C. de sent. practic. prator. & tenet Reg. de Ponte in cons. 62. num. 1. & cons. 63. vol. 2. vbi num. 6.* subdit, quod si ex lapsu fatalium causa fuerit deserta, & Iudex, fatalium lapsu non obstante, primam sententiam retractauerit, nulliter procedit, ex quo prima sententia est effecta irtractabilis per lapsum fatalium. Et factalia obseruari in S. C. non dubitatur, *D. de Franch. in decis. 646. vol. 4.*

Sed vt DD. Indicantes ex nunc pro tunc cognoscant, quam aere conqueritur Portia de sententia S. C. iustissime prolata, super tribus capitibus, à quibus reclamat, quæso infra scripta pauca dignentur perpendere.

Et quoad primum caput de legitima relicta à patre, dicimus.

Quod Io. Vincentius Pignonus erat Doctor, & fuit Gubernator Prouinciarum, & amator equitatis, & iusti, vt notum est, & patet ex *decis. 30. Gizzarelli*, in qua & si nomen non declaratur, de Equite isto loquitur, ex primo enim matrimonio habuit quinque filias, duas maritauit, & duas monachauit, vt supra, & isti Portiæ quintogenitæ reliquit legitimam, & expensas pro monachatu, & heredem vniuersalem reliquit Beatricem, filiam ex secundo matrimonio, eique substituit filios Hippolytæ Pignone primogenitæ, vt ex testamento fol. 217. ater. in 4. cap.

Portia iam nata in anno 1580. vt fol. 192. de mense Maij 1597. approbavit testamentum paternum, petendo legitimam fol. 1. per decretum S. C. 6. Iulij 1601. fuit ei tradita, vt supra in nota facti.

Sequitur ergo, quod ei obstat *text.* in terminis in *l. parentibus. 8. C. de inoffic. testam. in fin. ibi, accusare vt inofficiosam voluntatem patris, quam probauit, non potest.*

Subditque ibi *glos. fin.* quod probo, non reprobato, nam quod semel approbavit, amplius reprobare non potest, *l. Pomponius scribit. 10. ff. de negot. gest. vbi glos. in verbo probatum semel.*

Nec dici potest, Portiam fuisse minorem, siquidem est nata 28. Augusti 1580. fol. 192. in 6. Maij 1597. petijtq; legitimam seruata forma testamenti paterni, fol. 1.

Et sic ratificauit 9. Decembris 1598. fol. 36. & in anno 1601. fol. 100.

Et 6. Iulij 1601. obtinuit decretum S. C. fol. 119. aterg. & illius executionem habuit in anno 1602. fol. 186.

Et filuit vsque ad 1605.

Geminationes istæ magnæ sunt virtutis, & reddunt actum validũ, & si alias esset inuolidus, arg. *l. Balista, ad Trebell. Bart. in l. sciimus, C. de agric. & cens. lib. 10.* & indicant actum magis deliberatum, *glos. in cap. si quis iuratus, 2. quest. 3.* Quinimò lex, quæ generaliter loquitur, non intelligitur de actibus geminatis, *Roman. in l. si vero, §. de viro, 10. ff. solut. matrim.* quia talis geminatio inducit magnam scientiam, & deliberationem, *Barbat. in cons. 18. fol. 15. lib. 2. Corset. in tract. de geminat.*

Et meritò exceptio litis finitæ, & rei iudicatæ opposita de anno 1601. militauit, & militat

militeat aduersus Portiam.

Nec ei opiculari potest præfensa restitutio in integrum.

Primo, quia non potest, nec debet allegare ignorantiam, stantibus tot geminatis petitionibus, ex quibus præsumitur magna scientia, *Barb. in d. conf. 18.* & tanto magis, quia habuit executionem decreti S. C. de anno 1601. pro legitima petita, ultra quod ignorantia iuris non excusat mulieres, *l. fin. C. de iur. & fact. ignor.*

Secundo, quia restitutio in integrum non conceditur, quando iniustitia cognoscitur, *l. 3. ff. de restit. in integr.*

Tercio, quia non potest dici laesa, nam ex relatione facta de ordine S. C. ante prolationem sententiæ de anno 1616. fuit patefactum, patrimonium paternum esse tam oneratum debitis, quod ipsa Portia habuit plusquam Beatrix.

Et hæc sufficerent ad excludendam prætensionem Portiæ respectu istius primi capituli.

Sed ad magis demonstrandum eius iniustitiam, est advertendum, quod patrimonium paternum consistit in bonis extra districtum, & in bonis infra districtum.

Quoad illa extra districtum, pater non subiaceret consuetudini, *§. per quod, in proem. consuet. fol. 4. Fab. de Anna in conf. 92. vol. 2.* sed subest iuri communi, quo permittum est patri relinquere plus vni, quam alteri ex filiis, *text. est Clar. in d. l. parentibus, C. de inoffic. testam.* Potest enim pater relinquere

plus filiis secundi matrimonij, quam primi ad eius libitum, dum tamen filijs primi matrimonij relinquat legitimam (vt in casu nostro) *D. de Franch. in dec. 583. nu. 2. vol. 4.* in qua fuit decisum legatum duc. 15. mil. factum filio secundi matrimonij valere citra præiudicium legitimæ filiorum primi matrimonij. Altera decisio est Senatus Pedamontani de anno 1603. relata per *Gasspar. Tess. in 1. add. ad dec. 170. Ant. Tess. eius patris.* (quinimo est de donatione sic esset respondendum, per *Sex. clarum in §. 1. in auth. de immensis donationibus collatis in filios, cons. 92. secundum lect. Aloandri, ibi. illud volumus, ut si quis immoderatam donationem in quempiam, aut quospiam filiorum suorum faciat: necesse habeat in hereditatis distributione tantum cuique filiorum relinquere, quam magna pars erat legitima antequam propter donationem in filios, vel filias hæc ipsa honoratos conferret. Ita enim donationes amplius in crimen non vocabunt, cum in vniuersa partis substantia legitimam habeant.)*

Hinc aduertit *Tess. in dec. 170. n. 10. et 13.* ac eum esse dicere, patrem subiacere dispositio-

tionem *l. hac edictali. C. de secund. nupt.* cum diuersa sit ratio in patre, quam in matre, ex quo, contra patrem non reperitur scriptum, quod excoriaret liberos primi matrimonij, vt dicitur in matre, *l. lex qua tutores. C. de adm. tutor.* nec est eadem auctoritas vxoris in maritum, quæ est mariti in vxorem, *Tiraq. in trac. de legib. connub. in princ. vt per Tess. ibi n. 13.*

Quinimo etiã in matre, est quæstio disputabilis secundum *Tess. in d. dec. 170.* an possit relinquere plus filiis secundi matrimonij quam primi, & *D. de Franch. in dec. 435. nu. 4.* tenet, quod potest dare filie secundi matrimonij pro ea dotanda, non obstante contraditione filiorum primi matrimonij, quibus reseruatur legitima debita iure naturæ, & idem tenet *Mastrill. in dec. 179. nu. 28. & 30. & D. de Pont. in conf. 35. nu. 27. & 28. vol. 1. et Steph. Bertran. in repet. l. hac edictali. C. de secund. nupt. in vers. ita tamen, nu. 15. & 16.* qui est inter repetentes in *1. par. Codicis, fol. 529.* indubitãter tenet post multos ibi allegatos, quod mater potest relinquere plus filiis secundi matrimonij, dummodo filij primi legitima nõ fraudantur, & ex dispositione nostræ consuetudinis. *Si qua moriens, cum seq.* est permittum matri meliorare filios primi, vel secundi matrimonij; ad eius libitum, relicto bonorum subsidio alijs: Sed quicquid in matre, de qua non est quæstio nostra. Sed si esset indubitanter tenerem, quod posset, per *Sex. clarum in §. pen. in auth. de nupt. & in §. 1. in vers. integrum, in auth. de triente. & se. missis. & maxime secundum lectur. Greg. Aloandri, vt infra notabitur,* quæ iura loquuntur de parentibus, & sic mater includitur.

Quoad patrem, DD. non dubitant posse relinquere plus filiis secundi matrimonij, quam primi, vt ostendit *Tess. in d. dec. 170. nu. 10.* adducens DD. sic tenentes, & in *num. 13.* per rationem vt ibi.

Nec Pars aduersa opiculari sibi potest de *d. l. hac edictali, C. de secund. nupt. nec de dec. D. de Franch. 435.* quoniam *l. hac edictali.* loquitur quoniam pater, vel mater, quæ habet filios, & ad secunda vota transit, vt non possit relinquere vicrico, vel nouere, plusquam reliquit vni ex filiis primi matrimonij, quod etiã est prouisum in *§. comodissime, in auth. de bis, qui nuptias sterant,* & sic casus est diuersus à nostro, & tanquam exorbitans non extendendus, *Surd. in conf. 422. nu. 13.* vbi testatur de comuni.

Est verum, quod DD. dubitauerunt, an *d. l. hac edictali.* procedat quando mater transiens ad secunda vota, & facit donationem filijs nascituris ex secundo matrimonio, & *Bal. Cass. Boer. & alij relati per D. de Franch. in d. dec. 435. nu. 1. & Tess. in dec. 170.* tenent

runt opinionem pro filijs secundi matrimonij, ex quo *d. l. hac edictali*, non comprehendit hunc casum.

Sed *Ricbard. de Salye.* & alij DD. ibidem relati *num. 2.* tenuerunt contra *Bal.* ex ratione, quia in tali casu videtur facta donatio viro, & non filijs secundi matrimonij, cum quibus non potest cadere affectio, & tanto magis si vir stipuletur pro eis, & ideo fuit decisum secundum opinionem *Ricbard.* & in *d. decis. 435. in fine.* decisum fuit, donationem factam per matrem in capitalis matrimonialibus non valere, & sic etiam procedit *decis. 175. Masrill.* in donatione facta per matrem, & de patre nullum verbum dicit.

Casus noster est diuersus ab utroque superius relato; nam pater in testamento relinquere tenetur filijs legitimam tantum, & illud plus, quod habet potest relinquere extraneis, *S. l. vers. integrum, in autb. de triente, & semisse*; ergo fortius & filijs primi, vel secundi matrimonij, ut sibi videtur, & merito dum in S. C. fuit dubitatum, an valeret donatio per Franciscum Gambaorta facta *duc. 15. mil.* ad beneficium filiorum nascentorum ex secundo matrimonio, qui per legatum reliquit praedictos *duc. 15. mil.* per S. C. fuit decisum legatum valere, citra tamen praedictum legitimae competentis filio primi matrimonij, pro quo facit *S. commo-dissime, in autb. de his, qui nuptias iterant,* ibi. *ut tamen omnino, qua quarta olim fuit hodie tertia, aut dimidia ex lege nostra pars, filio relinquatur.* Et licet aliqui ex Dominis dubitabant, ex quo dependebat ex donatione facta in capitalis matrimonialibus; Quo ad legatum, & testamentum nulla dubitatio adfuit, ut in *d. decis. D. de Franch. 583. nu. 1. & 2. vol. 4. & l. 4. ff. de inoff. testam.* procedit quando pater praeterit filium, aut nihil reliquit, ut declarat *Gass. Toff. in d. add. 1. ad dec. patrie 170.* & non in casu nostro.

Et quod pater relicta legitima liberis primi matrimonij, de residuo possit disponere ad libitum ad beneficium filiorum secundi matrimonij, indubitanter tenuerunt.

Stephanus Bertrandus in rep. d. l. hac edictali super vers. ita tamen, nu. 15. qui est inter repetentes in 1. par. Codicis, fol. mibi 529. & alij legat *Bal. in multis locis.*

Angel. in cons. 394. incip. cum fratres ad diuisionem, circa finem.

Abb. Panor. in cons. 15. incip. duo sunt, vol. 2.

Corn. cons. 131. vol. 1.

Cabr. cons. 35. 1. incip. pro fundamento, col. 2. vol. 2.

Et *Mios vultat Toff. in d. decis. 170. num. 10.*

Quibus addo *Andr. Gayll. lib. 3. obseruat. obseruat. 112. nu. 24. & 25. ubi, quod pater non*

tenetur seruare equalitatem inter filios primi, vel secundi matrimonij *fol. 175. Alex. in in cons. 19. num. 5. lib. 6. post Bar. ibi allegatum, Tusc. in pract. verb. uxor, conclus. 407. nu. 3. & 6. & Bald. in l. hac edictali, nu. 16. C. de secund. nupt.*

Et ne *tex.* punctualis in hoc articulo tam claro deseat, quae videatur, *S. pen. incip. illud, in auth. de nupt.* quo loci expressè lancitum est, parentes qui ex primis, & secundis nuptijs habent filios, posse inaequaliter inter eos disponere, dummodo legitima portio eis non auferatur, & si ex primis, vel secundis nuptijs aliquem filium habent, ita festiuum, ita delectum, ut eum velint praepone-re alijs: datur licentia hoc agendi, dummodo alijs de legitima portione provideant, qui *text.* hortatur tantum parentes ad equalitatem, & non arctat, sicuti *S. C. Trid.* hortatur coniuges ad confessionem, & communionem ante matrimonium, & non arctat. in *sess. 24. c. 1. & Nauar. de poenit. c. 1. n. 33. & 39. & in pandectis Florētinis adsūt infra scripta verba in text. praedicto sibi lecturā Aloandri.*

Porro hanc particulam, ut liberorum, ex prim. & secundaq; matrimonio procreatorum equaliter ratio habeatur, non quasi legem scientes, sed potius quasi consilium dantes proferimus. Sic intelligit *Bart. ibi, in summario,* & inde sequitur *tex.* Alioquin & auget legitimam, id est ut sit tertia infra quatuor filios, & dimidia supra quatuor, & per prius erat quarta pars eius, quā quis ab intestato fuisse habiturus. *l. Papinianus, S. quarta, ff. de inoff. testam.* quia in paulo ante in *text. praedicto* habetur: *Iusti patres erunt, si solum legem obseruant. iusti verò, & benigni, si ultra legem relinquunt.* & ita tenet *Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. gloss. 8. par. 5. nu. 6. in 2. tom.*

Et sic iste primus punctus iustissime decisus fuit per S. C. per iura, decisiones, & auctoritates, ut supra relatas.

Quo verò ad secundum caput de feudali-bus introitibus, dicitur, quod primogenita Io. Vincentij fuit Hyppolica, quae quoniam se mariauit Carolo Pigoatello Marchioni Pagletae, expressè sibi reteruauit successionem feudaliū in casu mortis patris sine filijs masculis,

20 Et hanc reservationem (patre consentiente) valere, tenet *Andr. in c. 1. nu. 3. 1. vers. scilicet filia, vel soror, de nat. succ. feud. & ita decilum refert D. de Ponte in causa Amatricis, in cons. 20. nu. 21. & 56. & in tribus eius consil. 10120. & 21. vol. 1. in quibus omnibus disputat articulum, & rationes refert, & signanter, quia primogenita possit dicere patri, nolo deari, sed expectare successionem feudaliū, & pater tali casu eam cogere nō possit: istaq; reter-*

referuatio reducitur in pactum, vt in *d. conf. 10. nu. 4. subdens nu. 13.* quod si pactum successione non sortiretur effectum, ex quo voluntas est indiuidua in dotatione, resoluere-
tur dotatio, & oporteret, vt primogenita admitteretur ad successionem feudorum.

21 Nec in hac referuatione pacti requiritur assensus, dum sic cum immediate successore, *And. et scriben. in c. 1. §. si libellus, de alie. feu. pater. & in const. cōstitutionē Diua memoria, & idem de Ponte in conf. 10. nu. 19. 28. & 56.*

Et pater in testamento agnoscens, quod Hyppolita habuerat dotem duc. 10000, eam grauauit ad estimationem feudaliū, quatenus illa prætenderet, vt ex testamento fol. . . sed Hyppolita, & eius filij sciētes hanc veritatem tacuerunt, & tacent.

Et ad excludendum Portiam.

22 Conferunt etiam verba *Const. vt de success. sionibus. ibi. filia autem in capillo post mortē patris in domo manentes matres sorores coniugatas excludant.* & cum verba statuti, sint strictē intelligenda, non possunt extendi ad Portiam, quę non in domo patris, sed in Monasterio destinata ad monacandum erat, tāquam non apta ad matrimonium.

Et sic quo ad istud secundum caput, fuit iustissimē decisum contra Portiam.

Ad Tertium vero, & Vltimū de medietate dotium Delia.

23 Dicimus, quod & si de iure cōmuni soror vtrinq; coniuncta præferatur consanguinea, *Auth. cessante, cū seq. C. de legit. hered. et §. 1. in aut. de consang. et uterin. fratrib. const. 34.* hoc procedit ab intestato, §. *consanguens, in aut. de hered. & falcid. & d. auth. cessante, et Gasp. Tess. in quaest. forens. §. 74. nu. 1.*

Sed Delia fecit testamentum, ergo &c.

Quinimo, & de iure cōsuetudinario *Neap. per consuet. si quis, vel si qua,* consanguinea succedit cum vtrinq; coniuncta, & ita decisū refert *de Fräch. in dec. 26. et 99. n. 3. & 619.*

Sed in casu nostro nō cadit disputatio hæc, postquam Delia disposuit de medietate suarum dotium ad beneficiū filiorum Hyppolitę eius sororis primogenitę. sed est videndū ad quem veniat alia medietas dotiū, de qua non potuit disponere.

In capitulis matrimonialibus fuit factū pactum per Tutores Beatricis hæredis, dum dotaauerunt Deliam, vt in casu mortis Delia sine liberis, ad Beatricem dotantem, & eius hæredes rediret dos, vt in fol. 169.

24 Et ex dispositione iuris, dos redit ad dotantem, *l. dos à patre, C. solut. matr. Aff. dec. 296. nu. 5. & Bar. in l. post dotē, in fin. ff. sol. matr.*

25 dixit, quod decedente filia sine liberis, succedit solus pater dotans, etiā & cum eo con-

currerent sorores, vel fratres, aut mater dotata, contra *tex. in auth. defuncto, C. de legit. hered. D. de Franch. in dec. 619. nu. 3. & D. de Pont. in conf. 69. n. 1. vol. 2.* vbi & per viam consolidationis redit ad partem dotantem.

Et ne punctualis decisio defeat, videatur quæso *Minad. in const. in aliquibus. fol. 129. nu. 6. circ. med.* vbi firmat, quod etiam vigore nostrę Consuetudinis prouidetur, vt mortua filia sine filijs, dos redeat ad hæredes dotantis, subdēs, quod dum dos recedit è patrimonio patris, non redit, nisi ex pacto, *Auth. sed quamuis, C. de rei. vxor. actio.* quod pactum fecit nouus vsus, vt mortua filia sine liberis, dos redeat ad dotantem, & eius hæredes, *D. de Franch. in dec. 44. sub nu. 1. et D. Roult. in conf. 99. nu. 5. post Dec. in conf. 106.*

Et pro cōfirmanda opinione *Minad.* dicimus, quod non adest cōsuetudo, quæ loquatur de dispositione huius medietatis dotium; sed tantum in casu super existentia liberorū, & incipit, *si qua moriens.* Ad sunt tantū quędam capitula (quę aliqui ex errore consuetudines vocant) descripta per *Camill. Saler. in consuetud. Neap. sub tit. de success. ab intest. fol. 131. & sequ.* in quibus dicitur, quod secundum vsum Capuanę, & Nidi, mulieres decedentes cum liberis disponant decimam de dotibus, & sine liberis de medietate.

Istę non sunt consuetudines, sed quędam capitula exemplata ex protocollo *Notarij Camilli de Valle,* vt fundat *Molfes. in add. ad consuet. par. 1. car. 4. n. 5. et seqq.* quę capitula, seu nouus vsus tantum valent, quatenus sunt in pactum redacta, vt post *Aff. in dec. 237.* dicit ibi *Molfes. nu. 9. & 20.* & ideo si non sunt redacta in pactum, remanēt sub dispositione iuris communis, vel consuetudinarij in scriptis redacti, *Molfes. ibid. nu. 15.* subdens *nu. 22.* quod hodiē in S. C. de hoc non dubitator, & merito bene dixit *Minad. loc. cit.* quod ēē vigore dicti noui vsus, mortua muliere sine liberis, hæc dos redit ad dotantes.

Et quatenus essent consuetudines (prout non sunt) vel nouus vsus, dum de ista medietate dotiū non disponunt, nec determinant, remanet sub dispositione iuris cōmuni, quæ est, vt ad dotantes, & eius hæredes dos reuertatur, *d. l. dos à patre,* licet fuerit iam stipulatum, vt redeat ad dotantes, vt in *d. fol. 169.*

Patet ergo, quod non est quid disputare de consanguinea, vel vtrinq; coniuncta, sed de hærede dotantis, ad cuius hereditatē, & patrimonium ista medietas redire debet; nam ex eo exiit, meritō ad Beatricem hæredem patris spectat, & non ad Portiam, *D. de Fräch. dec. 619. n. 3. et 8. & facit l. 4. C. de fals. ca. adiec. legat. & D. de Ponte in d. conf. 69. nu. 1. vol. 2.*

Cumq; in omnibus istis tribus capitibus constet, quam iustissimè iudicatum fuerit per S.C. ac cum nimia maturitate, & circumspiciatione (vt moris est) Portia non est amplius audienda, dum iniuste conqueritur. Cetera suppleant DD. Religio, & doctrina. Neapoli die 6. Decembris 1627.

Io. Dominicus Tassonus.

Die 12. Februarij 1628. fuit predicta causa reclamationis decisa in primo capite tantum, & prouisum: bene iudicatum, & male reclamatum per Portiam, quoad caput per titam medietatis bonorum, & proinde imponatur perpetuum silentium, salua prouisione facienda quoad alia &c.

Votauerunt.

D. Præsides Petrus Iordanus Vrsinus, & DD. Consiliarij Felix de Ianuario Marchio Sancti Maximi, Didacus Varela, Didacus Bernaldus Sofia, D. Franciscus Savius Commissarius, Don Thomas Carloual, Andreas Prouenzalis, Don Christopharus Morales de Toledo, & Alonfus Vargas. In Banca de Mondellis.

In eadem causa dum ageretur de liquidatione legitimæ debite ipsi Portiæ, & dubitaretur de dotibus solutis alijs filiabus, an hæreditatem auerent, per decretum S.C. iunctis Aulis fuit prouisum, quod dotes solute, vel promissæ per patrem tam pro maritandis, quam pro monachandis filiabus, agregentur in patrimonio, ita vt augeant legitimam Portiæ, secundum *decis. Capyc. 158. & Vinc. de Franch. decis. 549.* & pendet reclamationis.

Sed in contrarium allegabam *Bald. in l. Papinianus, §. unde si quis, nu. 2. ff. de inoff. testam. & Tiraquell. in tom. 6. in l. si unquam, de remoe. donat. verb. suscepit liberos, num. 114. fol. 223.* qui alios refert, dicentes, legitimam esse deducto ere alieno, & dotes filiarum esse es alienum, quo deducto, de eo quod remanet, detrahatur legitima: Sed ratio quare dotes istæ patrimonium augent, fuit, ex quo aliz filiz augent numerum, & successiue isti Portiæ miouunt legitimam: sed si dictas filias dotatas, vel monachatas, non computares in numero filiorum, illisq; demptis, ceteri tantum filij computentur, & secundum numerum istorum legitima dari deberet.

ET materiam nostram Dotis continuando dico, quod eius priuilegia multa sunt, vt per DD. in locis citatis, ad quos recurre: illud tamen ne prætereas, vt priuilegijs suis vtatur aduersus creditores viri, etiam si eorum pecunia res empta, vel recepta sit: exceptis

tamen creditibus, pecunia quorum militia empta foret, *§. bis consequenter, in auth. de aequalit. dot. & donat. propter nuptias*, sed respectu bonorum acquisite per maritum post obligationem dotis, licet Fiscus creditoribus anterioribus præferatur, *l. si is qui 28. ff. de iure fisci.* id tamen non procedit fauore mulieris, *glos. in verb. licet, circa mod. in l. assiduis, C. qui potiores in pignore habeantur*, & notat *Gizgarell. in decis. 1. vbi articulum disputat, & in alia decis. 52. tenet, dari actionem in solidum contra hæredes pro dote exactione, & facit Vinc. de Franch. decis. 581.* At secundum *Fontanel. de pact. nuptial. tom. 2. clausul. 7. glos. 2. par. 1. num. 10. & 12.* habetur, mulierem ratione tacite hypothecæ pro dote præferri alijs creditoribus anterioribus similem hypothecam habentibus, sed non præferri habentibus expressam, verum præfertur posterioribus, etiam si expressam habebunt: & decisiones hinc inde refert. Quo vero ad dotem confessatam per maritum tempore mortis, aduerte, quod hæredes mariti non possunt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, quia nequaquam moriens expectabat futuram numerationem, ita *Bal. in §. vasalli, in fine, de pace constant. per glos. singul. in l. 1. C. de falsa causa adiecta legato.*

31 Sicuti nec contra eius exactionem exceptio compensationis opponi potest, *l. 1. §. tacet, C. de rei uxor. actione.* & licet alias in quadam causa vti curator DD. Marini, & Fratrum de Freccia minorum, cum D. Aluina Rossa eorum Matre, & Tutrice, prætenderem *d. §. tacet*, non opitulari **32** matri tutrici, quæ tenebatur reddere rationes pro tutela administrata, ad tradita per *Capyc. in decis. 50.* & eò fortius, quia obligauerat se, & bona sua, ad redditionem predictorum computorum, renunciando omnium legum auxilijs, quo casu censetur renunciasse etiam auxilio *d. §. tacet*, ad trad. per *Ioan. Andr. Georgium in alleg. 36. num. 6.* tamen fuit decisum, dotem esse soluendam non ob **33** stante exceptione predicta, quæ militat tantum quoad solutionem antefati, & interesse dotis, & non in solutione dotis, *Vinc. de Franch. in decis. 642.* & ita nouissimè refert *D. Tapia in dec. S.C. 42.* qui alios recenset, quod extende etiam fauore hæredum mulieris mortuæ, *Mabril. in dec. 189.* nota tñ, quod exceptio predicta de non numerata dote, opponi non potest, nisi infra biennium, & post dissolutam matrimonium infra annum: sed matrimonio soluto infra biennium, exceptio competit viro, & eius hæredibus infra decennium, *§. 1. in auth. de tempore non numerata dotalis pecun. som. 100.*

Dos

- Dos non statim debetur à fratribus sorori, sed si pater dotē filiz reliquerit, fratresud
 34 illam maritare distulerint, masculiata soror
 censetur, quia fratres in maiori culpa sunt,
 dum non soluunt dotem à patre taxatam,
Vinc. de Franch. in decis. 412. in fin. & si post
 14. annum pretendatur masculiata, interpel-
 latio intervenire deberet, *Afflic. decis. 159.*
 35 At similiter si pater dotem, vel aliam rem
 filiz reliquerit, consuetudini Neapolitanae
 censetur derogasse, & filia uti hæres succe-
 dit, postquam videtur admissa ad partem, &
 ita decisum refert *Frecc. in Apostill. ad con-*
sult. Neap. sed si morienti, fol. 159. Verum
 circa hoc nota, quod consuetudo Neapolis
 36 non excludit fœminas concurrentes cum
 masculis, quando masculus non habet opus
 eas dotandi, *Vinc. de Franch. in decis. 199.*
vum. 11. & decis. 475. nu. 5. ubi ad successio-
 37 nes Ausculorum fuerunt admittæ veterinæ
 cum fratribus veterinis, ex quo veterini non
 tenentur eas maritare, quod secus esset, si
 concurrerent cum fratribus consanguineis
 tantum, qui eas maritare tenentur, *Vinc. de*
Franch. in decis. 85. Et si sorores dotatæ re-
 38 nunciaverunt, earum filij non excluduntur
 à successione consanguineorum, & cum alijs
 consanguineis concurrunt, ut fuit decisum,
 in fauorem Elionoræ Brancatiæ filij Beatricis
 Pignatellæ, quæ fuit admissa cum alijs de
 Pignatello ad successionem Io. Andree Pi-
 gnatelli, ut videre poteris in Banca de Mon-
 dellis in processu inter D. Clementiam Pi-
 gnatellam, & Monasterium Roginæ Celi cū
 Cæsare, & alijs de Pignatello, in quo fuit et
 39 decisum Monasterium prædictum excludi à
 successione prædicti Io. Andree, ad quam
 veniebat ex persona prædictæ Donnæ Cle-
 mētis Pignatellæ eius monialis: & p̄o præ-
 dicta Elionora Brancatia infrascripta consi-
 derabam.

ALLEGATIO XXI.

*Consanguinei quomodo inter eos succedunt:
 & renunciatio matris dotatæ an noceat filijs,
 & heredibus.*

AD hereditatē Io. Andree Pignatelli mor-
 tui ab intestato, & sine filijs concurrunt
 Cæsar Pignatellus filius Sigismundi Pigna-
 telli, Elionora Brancatia filia Beatricis Pi-
 gnatellæ, qui sunt in quarto gradu, necnon
 & Camillus, Hieronymus, ac Marcellus Pi-
 gnatelli, qui sunt in quinto gradu.

Et in hereditate prædicta adsunt bona
 extra, & infra districtum huius fidelissimæ

Ciuitatis Neapolis.

Elionora Brancatia soror Amitina præ-
 tendit mediætatem bonorum sitorum extra
 districtum, ex quo alia mediætas ipsorum
 spectat ad prædictum Cæsarem Pignatellum
 fratrem patrualem, isti enim duo tantum
 in quarto gradu existunt.

Præterdit etiam ex bonis infra districtum
 habere quintam partem stante subingressio-
 ne prædictorū Camilli, Hieronymi, & Mar-
 celli, qui sunt in quinto gradu.

Et pro bonis extra districtum, quia in eis
 ius commune seruetur, Elionora habet in-
 tentionem fundatam quoad mediætatem
 ipsorum, tam ex dispositione Iuris, quam
 ex decisionibus Sacri Consilij.

Ex dispositione Iuris, quia est soror ami-
 tina prædicti Ioannis Andree, & sic in quar-
 to gradu, *l. Iureconsultus, §. quarto gradu,*
vers. eodem gradu sunt, ff. de gradib. §. quarto
gradu. circa finē, inslit. de grad. cognat. At su-
 prædicti Camillus, Hieronymus, & Marcellus
 sunt in quinto gradu, *d. l. Iureconsultus, §.*
quinto gradu, & §. quinto gradu, inslit. eod.
titulo. Merito Elionora, & Cæsar, qui sunt in
 40 quarto gradu, excludunt alios de Pignatel-
 lo existentes in quinto gradu, *text. est in ter-*
minis in §. si vero neque, in auct. de hered.
ab intest. veniem. ubi etiā disponitur sublata
 esse differentiam agnationis, & cognationis,
 & non dari subingressionem in linea tran-
 uersali, nisi quando tractatur de successione
 patruis, & latè fundat *D. de Franch. in decis.*
149. in princ.

Ex decisionibus S. C. latè etiam patet iu-
 sticia Elionoræ, puta in decisione illorum
 de Iesualdo, cum Comite Muri quoad Ga-
 bellam Molz, ut testatur *Minad. in cons. 12.*
vers. quoad ius consuetudinarium; ubi licet
Minad. allegasset pro contraria parte, attac-
 amen aduersus eum fuit decisum, ut ipse re-
 fert in *cons. 21.* & in decisione causæ Clemē-
 tis Gattulæ, ut refert *Consiliarius Georgius*
in alleg. 23. num. 49. decisionesq; prædictæ
 processerunt, non obstante quod filij renun-
 ciantis erant.

Quo verò ad bona infra districtum: dum
 Camillus, Hieronymus, & Marcellus in quin-
 to gradu, seu geniculo existunt, succedunt,
 iam quod sunt filij fratrum consobrinorum,
 41 & de Iure consuetudinario Neap. subingres-
 sio datur, ut in *consuet. sed si morienti, de*
successio. ab intestato, & Vinc. de Franch. in
decis. 24. & 149. nu. 2. quo fit, ut Elionora
 prædicta succedat in quinta parte, uti soror
 amitina, *Neapod. in consuet. si quis, vel si qua,*
de success. ab intest. num. 147. fol. mibi 116.
& in consuetud. quod autem, eodem titulo,
 G 3 in vers.

in *vers. alijs*. his verbis.

Fratribus existitibus in ulterioribus gradibus ut sunt patruelis, consobriini, amitini, qui sunt in quarto gradu.

Dictamq; *glos.* debere intelligi tam de agnatis, quam de cognatis, tenet *Vinc. de Franch. in decis. 24. num. 1. circa medium*, & tam de masculis, quam de feminis in eadē *decis. 24. circa finem*.

Sed hanc notoriam Elionorę iustitiam, in utroque capite conatur infringere ipsi de Pignatello, pretendētes, quod duai Elionora venit tanquam filia, & hæres Beatricis Pignatellę, quę fuit dotata à Cęsare, Pompeo, Sigismundo, & Octauio fratribus, amplamq; renunciacionem in eorum fauorem fecerit, cum speciali pacto, quod eius filij etiã ex propria persona venire non possint, & casu quo ex propria persona venirent, euictionem, ac tantundē promissit: præensionemq; hanc fundare fortē credunt ex originaria opinione *Roman. in l. qui supersitis, n. 7. ff. de acquir. hæred. vbi tenuit, quod si renunciatio fuit à muliere facta occasione dotis receptę, descendentes ex ea à dotantis successione excludit, & Roman. sequuti sunt.*

Detius in cons. 181. num. 7.

Rip. lib. 1. resp. cap. 6.

Bellon. in cons. 15. sub nu. 9.

Guido Pap. decis. 228.

Rubeus cons. 42. num. 6.

Cassan. cons. 47.

Et alij à *Surdo citati in cons. 332. nu. 1. vol. 3.*

Attamen pro parte Elionorę prædictę dicimus, ex infra scriptis conclusionibus infacto, & in iure militancibus liquere eius iuriam.

Primo, quia etsi ipsa Eleonora est hæres Beatricis Pignatellę suę matris renunciacionis, adhuc etiã potest venire ad hæreditatem prædictam ex propria persona, nulla habita ratione de matris renunciacione, vt tenere.

Bart. in d. l. qui supersitis, nu. 7.

Alex. in l. pactum quod dotale, C. de Codicill. & in cons. 83. vol. 2.

Aretin. cons. 90. col. 2. vers. ex quibus.

Soccin. cons. 183. col. 1. vol. 2.

Rutn. cons. 204. col. 1. vol. 2.

Greg. Natta in repet. cap. quāuis, de pact. in 6.

Bart. cons. 138. col. 2. vol. 1.

Crauet. cons. 84. num. 5.

Rolan. cons. 11. num. 4. vol. 1.

Caphal. cons. 134. num. 40. & seqq. & cons. 620. num. 88. & seqq.

Menoch. in cons. 211. nu. 23.

Craff. in §. legitima, quęst. 4. nu. 4. vbi affirmat, quod nec etiã obstat iuramentum.

Paris. cons. 94. col. 2. vol. 4.

Bened. in cap. Raynuntius, de testam. in 1. par. vers. duas habens filias, nu. 280.

Tiraquell. in tract. pignor. quęst. 40. nu. 13.

Grammat. decis. 57. nu. 29.

Couarr. in cap. quamuis, 3. par. §. 2. nu. 4.

Marot. in cons. 22. nu. 2.

Io. Franc. de Ponte in cons. 40. nu. 6. vol. 1.

Goxxad. cons. 75. col. 1.

Purpurat. cons. 307. num. 8. & seqq. vbi alios refert, & testatur de communi.

Molin. de primog. Hisp. lib. 2. cap. 3. nu. 47.

Surd. cons. 332. nu. 10. vol. 3.

Marant. in disput. 10.

Et de communi, & quod sic fuit decisum per S. C. iunctis Aulis testatur *Vincens. de Franch. in decis. 67.* (& vide supra *vers. 4. obseru. 2. nu. 95.*) & ratio est, quia filia succedit patri non obstante dotatione cum pacto de non habendo regressum ad successione, & pactum, C. de collat. & l. pactum, C. de pact. (filios enim meritis magis ad obsequia paterna prouocandos, quã pactioibus astringendos, l. si quando, §. 1. C. de inoffic. testam. & ita aduertit *glos. in cap. 1. §. 1. in verb. legibus, de bis, qui feudum dare possunt; vbi tantum limitat, filiam dotatam non succedere de iure Longobardorum, de quo nec potest facere remissionem de morte patris, asserit, quia factam, idest vindictam facere non potest, vt ibidem.)*

Romaniq; sententiam, & eius sequacium communiter reprobari, testatur *Surd. in d. cons. 332. num. 11. & Marot. in d. cons. 22. num. 3.* ex ratione clara, quia filij veniunt ex propria persona, & mater eos prohibere nõ potest, quia renunciatio tacitam habet conditionem, puta si hæreditas defereretur matri renuncianti, & non filijs, vt per *Marot. ibidem, & Loffred. in paraphrasi feudal. in cap. 1. de natur. success. feud. vers. & iusta, fol. 50. col. 4. Vinc. de Franch. in d. dec. 67. nu. 4. & Artamanus Pistorus in lib. 5. obser. c. 25.*

Quo fit, vt si talis renunciatio dote recepta, vel non recepta, fieret, adhuc annullaretur tanquam facta sub conditione, quę non euenit, *Surd. in cons. 133. num. 2. vol. 1.* alias esset terminos renunciacionis extendere, & ius competens filijs, personę renunciantis includere, quod fieri non debet, nec potest, dum renunciatio est odiosa, & restringenda, *Aym. in cons. 42. nu. 2.* quę tanto magis procedunt, quando heres cũ beneficio legis, & inuentarij omnia iura sibi spectantia illata, ex propria persona retineret, *Surd. in cons. 332. num. 13. vol. 3.*

Secundo, quia non obstante pacto per Beatricem facta, quod filij non possint venire ex propria

propria persona, & casu quo veniret, essent
44 exclusi, adhuc etiam talis renunciatio, & pa-
ctum nil esset, *Minad. in consil. in aliquibus,*
notab. 3. post nu. 11. & 12. vbi testatur pluries
ita fuisse iudicatum, & quod in bonis extra-
defrictu, filij matris renunciantis etia heredes
succedant in bonis patris, vel matris,
re, non obstante renouatione matris, quia
semper intelligitur, si bona ad renouantem
deuenerint, subdens, num. 12. quod clausula,
vt filij non possint venire ex propria perso-
*na, parum prodesset. Et faciunt dicta *Surd.**
*in d. consil. 33. sub nu. 29. & *Morot. in d. consil.**
*22. num. 8. & *Hartaman. Pistor. in loc. cit.**

Tertio, & si in hac renunciatioe etiam
pactum adesset, vt filij non possint venire ex
propria persona, & casu quo veniret, obli-
gauit se Beatrix ad euictionem, & ad tantum-
dem: quia adhuc etiam tale pactum non ob-
stat Elionora Aetici, quonia venire potest,
& euictio taliter promissa cum renunciatioe
euanesceat, & cum ipsa promissione facta
extinguitur, ac pro non adiecta habetur, vt
per multa fundat, & decidit *Morot. in consil.*
22. num. 10. & secundum eum, ratio est, quia
defunctis illis, in quorum gratiam mater re-
nunciavit, filij hereditatem consequuntur
*beneficio *l. si arrogator, ff. de adopt. et l. si post**
*mortem, §. fin. ff. de bon. poss. contr. tab. *Gomes.**
*in comment. II. *Taur. l. 22. post nu. 2. vers. ter-**
*tio fallit; opinionemq; hanc coprobat *Hot-**
*tom. lib. 5. obseruat. cap. 25. relat. ab *Add. ad**
*decis. *Guido Pap. 228. in verb. quare iuxta**
promissa; Merito dum ista bona renunciata
a matre, non euincuntur ab ipsis filijs contra
matris promissionem, sed eis deferuntur iure
successionario legitimo, & ex legis prou-
45 sione, *ridiculum videretur in hoc casu eui-*
ctionis articulum considerari, quoniam si re-
nunciatio non tenet, nec tenet euictio promissa.
Morot. loc. cit.

Verum est enim Io. Baptistam Pignatellum
Patrem communem Beatricis, & frater-
trum de anno 1528. legasse pro dotibus ip-
sius Beatricis duc. 4000. & ipsos fratres in
anno 1540. vnica solutione predictos duc.
4000. non soluisse tempore maritaj Beatri-
cis, sed in diuersis tandis, adeo vt ex nota
facti appareat, quod etfi Beatrix habuit duc.
4700. de dote, computato tamen interesse,
& lucro percepto a fratribus in retinendo
predictos duc. 4000. ac etiam alijs duc. 100.
ipsi Beatricis legatis a Pardo Pappacoda, ac
portione dotis maternae ei debita, constat
ipsam Beatricem fuisse dotatam ex legato
paterno, & quod nil habuit de bonis fratru:
merito sequitur indubitata Iuris conclusio,
quod dum renunciatio fuit facta per Beatri-

cem fratribus, absque dote ab eis recepta,
remanet renunciatio gratuita, quae non ob-
stat ei, nec eius filijs, vt tenet *Surd. in consil.*
355. num. 42. vers. tertio respondetur, vol. 3.
& quando fit renunciatio generalis in bonis
paternis, maternis, fraternis, &c. pro aliquo
dato, vt puta de bonis paternis tantum, non
46 valet renunciatio, nisi in bonis paternis tan-
tum, quoniam in alijs fuisset renunciatio sine
causa, & non valeret, vt notat *Vrsill. in dec.*
*Afflic. 161. sub nu. 6. post *Dec. in consil. 369.**
*Cassan. & alios ibi relatos per *Vrsill. & dota-**
ta viuens iure Francorum, tunc excluditur
a successione fratris, quando de bonis fra-
tris fuit dotata, & non sufficit, quod sit do-
*tata de bonis communis patris, vt in *Prag.**
*1. de feud. *D. de Franch. decis. 228. circa finem,**
*& in terminis disputat *Surd. in consil. 85. vol.**
1. Merito dum Beatrix non fuit dotata de
bonis Pompei patris Io. Andreæ ultimi mo-
rientis ab intestato, concludendum est, ne-
dum ipsam Elionoram non excludi a tali suc-
cessione, sed si viueret Beatrix, nec etiam
*excluderetur, ad trad. per *Dec. in consil. 369.**
*quod pro *Hyppolita Carrasa* fecit.*

Secundo, in hac praesentia renunciatioe
facta per Beatricem, non adfuit consensus Io.
Andreæ, de cuius successione ad praesens agitur,
& ideo renunciatio non tenet, *l. fin. C. de*
paet. l. pactum dotali, C. de collat. cap. quauis
*uis, de paet. & *Surd. in consil. 355. num. 1.**
vbi plura allegat vol. 3. Nec dici posset, re-
nunciationem fuisse factam Pompeo patri
Io. Andreæ, quia responderetur, quod dum agi-
47 tur de persona Io. Andreæ, non dicuntur am-
plius bona patris, sed bona filij, *D. de Franch.*
decis. 121. nu. 30. vbi fuit iudicatum sorores
concurrere cum fratribus ad successione
*fratris, iuxta *auth. defuncto, C. de legit. ha-**
red. & etiam ad bona, quae obuenerant fratri
mortuo ex successione patris, de cuius bonis
*tales sorores erant dotatae, eique addo *l. as-**
*in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. poss. & *Vrsill. cum**
Afflic. in decis. 1. 178. ratio est, quia mutata
48 persona, mutatur conditio rei, *l. Paulus alias*
per Procuratorem, ff. de acquir. hered. l. fin. in
fin. ff. de inoffic. testam. l. fiscus, la prima, ff. de
iure fisci, l. inter stipulantem, §. sacram, vers.
nam & cum quis, ff. de verb. oblig. & ex causa
*personae alia res efficitur *Andr. in §. prater ea**
ducatu, nu. 38. circa mediu, de probib. feud.
*alien. per *Freder. Imo mutata persona, mu-**
*tatur nomen rei, *Bal. in l. 2. num. 3. C. de iure**
fisci.

Renunciatio Beatricis quantumvis gene-
ralissima, & amplissima (quando fratres ip-
49 sam dotassent de proprio, prout non dota-
uerunt, vt supra diximus) personas dotantiu
non

non transgrederetur, DD. omnes in *l. pactum quod tali, C. de collat.* quos sequitur *Consil. Georgius in alleg. 30. nu. 27. & Ansel. Amat. in cons. 78.* & hoc non obstante quod dicat, pro hæredibus, & per Aquilianam stipulationem: dum non adsunt descendentes Pompei præfensi dotantis, qui excluderent renunciãtem ex præsumpta mente: quia renunciatio intelligitur personalis, ut latè ponderat *Lanar. in cons. 49. num. 1. & 6.* secundum quem etiam si Beatrix viueret, posset concurrere, quia caducatus est pactu, dum nõ adsunt filij illius, de cuius bonis fuit facta præfensa renunciatio, *l. vnic. §. pro secundo, C. de caduc. toll. D. de Ponte in cons. 39. nu. 1. & 3. vol. 1. referens decis. S. C. in fortiori casu, puta quando soror dotata vult succedere cum sorore in capillo, non obstante renunciatone facta fratri, ipsiusq; hæredibus. Semper enim quod soror renunciat fratri dotanti pro se, & hæredibus, & successoribus, si frater decessit ab intestato absque filijs, & descendensibus, ad huc soror succedit, quia dum non fecit testamentum, non dicitur habere successores, D. de Ponte in cons. 40. nu. 4. & 7. vol. 1.*

Ergo si Elionora reperitur vna ex proximioribus Ioan. Andreæ mortui ab intestato absque descendensibus, etiam quod sit filia, & hæres Beatrix renunciantis, succedit, & sic fuisse decisum in duabus causis similibus testatur *Pisanell. in addit. ad Neapod. in consuetud. si morienti, nu. 37. vers. pro alia verò parte, fol. mibi 20.* & licet *Neapod.* ibi teneat, quod quando filia renunciantis concurrat cū æquè proximis non admittitur, respondet *ibi Pisanell. & rectè, quod doctrina Neapod.* procedit, quando hæc filia renunciantis concurrat cum filijs patris, vel patris, quibus renunciauit, & non quando filia etiam hæres matris concurrat cū æquè proximis, qui non sunt filij (prout est in casu nostro) & refert tres casus consimiles decisos per S. C. non obstante quod renunciatio erat amplissima, & per Aquilianam stipulationem, ideò dum non adsunt filij Ioan. Andreæ mortui ab intestato, sed adsunt amicitini, & consobrini in equali gradu, datur inter eos ad iouicem successio, *Neapodan. in consuet. si quis, vel si qua, nu. 147. §. mibi 116.* Et sicut Io. Andreas prædictus ipsi Elionoræ succedere poterat, si supervixisset, equalitè Elionora ei succedere debet, quia quando casus euenit de morte Io. Andreæ sine filijs, persona Elionoræ nõ consideratur à quo descendit, sed ut persona proxima ipsius, cui est proximior, *Loffr. in paraphr. feud. de natur. success. feud. cap. 1. vers. & iusta, fol. 50. col. 40. per DD. ibi alleg. quæ tanto magis procedunt, quia etiam*

& ipsa Beatrix succederet, si effet viva, ut supra fundauimus.

Et tandem dicimus, quod in renunciatioe facta per Beatrix, non apparet reuocatum, nisi iuribus, & successibus paternis, maternis, legitimis maternis, fraternis, sororum, zernis, patruorum, & auunculorū amicitis, & auisus utriusque, ut ex renunciatioe fol. 162. atex. merito dum hæc hæreditas sit Io. Andreæ nepotis, clarum est, quod eius hæreditati non fuit renunciatum, ut considerat *Dec. in terminis in cons. 379. nu. 2. 8. & 11.* Nec obstant illa verba *renunciatiois, quam de cetero deuoluendis &c.* quia intelliguntur de iuribus cõpetituris ex causa de præfenti, ut tenet idem *Dec. in d. consil. 379. num. 11. vers. præterea illa renunciatio.*

Propterea omni iure Elionora obtinere debet in medietate bonorum sitorum extra restrictum, & in quinta parte bonorum infra restrictum, prout ex circumspessione integerrimorum, ac doctissimorum Iudicium speratur, qui cetera supplicent.

Io. Dominicus Tassonus.

In hac causa scripserunt etiam alij DD. Collegæ. Et tandem secundum has Allegationes per DD. arbitros Regios Consiliarios Alderisium, Rouitum, & Palatium, fuit iudicatum, & licet inde fuerit in Sacro Consilio dictum de nullitate, facto verbo iunctis tribus Aulis, fuit prouisum, quod nullitati non obstantibus, exequatur laudum cum cautione 7. Septembris 1616. In Banca de Mondellis:

Soleat etiam dubitari in materia dotis, num ea deperata per filiam, teneatur pater iterum eam dotare? *Bart. in l. si cum dotera. 22. §. si post solutum, nu. 2. ff. solut. matrim. & Frec. in lib. 2. de subfeud. quaest. 3. fol. 289. & in quæst. 16. fol. 305.* dicunt teneri, & latè comprobatur *Fontanell. de pactis nuptial. tom. 2. clausul. 5. gloss. 1. par. 1. nu. 69. & seq.* cum limitationibus, ut ibi, idest, si dolo, & fraude non deperderetur, quod extèditur etiã in filia vidua, *Bart. in l. si socius. 82. ff. de contrah. empt. & similiter in filia spuria, incestuosa, vel nefaria, ut p. Fontan. in loc. cit. n. 113.* siq; indigno nuberet, etiam pater ad dotem, seu alimenta teneretur, ut ibi *nu. 97.* prout tenetur alere filium, vel fratrem, qui prodigaliter complunxit partem suam *Bal. in l. 1. §. ius naturale, num. 18. ff. de iustit. & iure, nisi dolo, & lata culpa perderet, ut per add. 33. ibid.* Sed an frater teneatur disputat *Vinc. de Franch. in addit. ad consuet. si morsatur, in vers. & hac consuetudo, circa medium, fol. mibi*

mibi 71. allegans *Afflicti. in consuet. fratribus, quest. 3. num. 3. & alia addit. ad dictam consuet. fol. 81. vers. ibi. refert Iaf. in §. fuerat nu. 135. instit. de action. quinimò nedum pater teneatur talem filiam alere dote deperdita, sed etiam nepotes, & Amitam, vt per Giurb. in dec. 5. & procedit etiam si dos fuerat tradita vltra legitimam, vt in decis. seq. 6.*

Sed si dos est soluta patri, & filio marito simpliciter, & pater administrabat bona, ceteretur totam peruenisse ad patrem, & ipse solus teneatur ad restitutionem, *Fab. de Anna in cons. 76. num. 9. & 10. Masbrill. in dec. 46. & Anna ibi concludit, quod si pater est tantum obligatus, & soluit, à filio repetet. & sic etiam quando recipitur per maritum fratrem, de comuni aliorum fratrum non retineatur, si in utilitatem communem non probetur versam, Bart. in tract. de duobus fratribus, vbi Bald. facit tractatum.*

Et an dos data in matrimonio inualido, 55 censetur repetita, si conualidabitur matrimonium? dic, quod sic *l. si serua. 4. ff. de iur. dot. sicuti quò dos data in primo matrimonio, censetur repetita in secundo, l. diuus. 41. ff. eodem. Dec. cons. 35. sed fallit, si est promissa incerta, & pacto nudo, l. 1. C. de dotis promiss. quia duo specialia circa idem concurrere non possunt, multa alia perquire per Nicolaum Vigelim in lib. 15. digestorum per totum.*

Dubium vertitur, an à patre dos minui 56 possit filie iterum nubenti? & responde negatiuè, si tamen eius patrimonium non fuerit diminutum, *auth. sed quamuis, C. de rei vxor. actio. sicuti esset è conuerso, quia dos augetur, si patrimonium fuisset auctum, & patris facultates essent effecte maiores, l. nec maritus, C. solut. matrim. Vincent. de Franch. in addit. ad consuet. si moriatur, in vers. an hac consuetudo, fol. 71.*

Sed numquid dotes sint subiectæ pro alii- 57 mentis filiorum? *Consuetudo Neapolis, qua incip. mulier de dotibus. videtur tanere, quod non; & dum casus accidaret, infrascripta notabam pro filijs quondam D. Scipionis Brancatij Amici carissimi.*

ALLEGATIO XXII.

Mater an teneatur de dote promissa secundo viro filios ex primo matrimonio alere?

INter pijsimas alimentorum causas, præses, de qua agimus est, & esse debet priuilegiatissima, vident enim DD. Iudicantes, matrem quinquagenariam, & tutricem, post expilatam

hereditatem, & exactionem factam omnium fructuum hereditarium, de facto se contulisse intus Templum Scorsiatorum cum omnibus bonis mobilibus, & derelictis sex filijs minoribus, tribus masculis, & tribus fœminis, eisque non petito tutore, de facto ad secundas conuolasse nuptias, inhumaniter relinquendo illos infantes, & nudos.

Vnde iustissime petunt hodie in S. C. taxari eis alimenta super bonis, seu dotibus maternis, non obstante promissione facta secundo viro, (iam quod in patrimonio paterno nihil superest, vt liquet ex actis) secundum 58 eorum nobilitatem, & conditionem, *l. sed et si. §. & sufficienter, ff. de usufruct. & declarat Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 8. §. 6. nu. 59 7. eaque deberi etiam lite pendente, satis notum est, l. si instituta, §. de inofficioso, ff. de inoffic. te ham. Afflicti. decis. 152. nu. 4. & Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 16. nu. 32.*

Matremque teneri ad alendos liberos durante eorum inopia, nemo (quem viderim) dubitat, & expressa sunt iura (existente patre inope) nulla facta mentione, si infra triennium, vel vltra, vt disponit *l. si quis à liberis, §. vtrum, & vers. ergo, & matrem, ff. de liber. agnos. &*

L. penult. ff. eodem titulo.

Auth. si pater, C. diuortio facto liberi apud quos morari, vel educari debeant.

§. illud, in auth. vt matri, & auia.

Et ex Doctoribus.

Beatus Ioannes à Capistrano de pœnit. et remiss. num. 359. circa medium, qui est cum Abbate antiquo, fol. 380.

Bart. in l. alimenta, C. de neg. gest.

Aluar. Valasc. in consult. 92. nu. 9.

Gama decis. 304. in princ.

Fontanell. de pactis nuptialibus, tom. 1. clausul. 5. gloss. 1. par. 3. tom. 2. fol. 43. vbi quod alimenta, & dotatio, à pari procedunt quo ad matrem.

Et cum hæc sit indubitata conclusio, alios DD. recensere doctissimis Dominis, esset potius laboriosum, quam necessarium.

Pro parte matris non negatur hæc conclusio, sed dicitur, quod primogenitus horum fratrum habet fideicommissum, ex quo percipit annuos duc. 500. in circa, & quod iste frater teneatur alere fratres, & non ipsa mater.

Sed quæso attendatur responsio.

Verum est in facto, quod fideicommissum euenit ex linea transversali Ioannæ Brancatiæ amicæ magnæ, & in effectu, deductis censibus, & oneribus, non remanet duc. 400. qui non sufficiunt pro victu, vestitu, famulis, equo, & magistro prædicti primogeniti annorum 15. qui secundum eius patriciam estimat,

estimationem, & dignitatem viuere, & comparere debet. *l. si cui. ff. de annu. legat. l. meta, & l. penult. ff. de alim. & cibar. legat. l. tutor secundum dignitatem, in princ. ff. de adim. legat. cum cons.*

- 60 Et verissimum est de iure, quod onus alendi magis ad matrem, quam ad fratrem spectat, *Surd. de alim. tit. 9. quast. 10. num. 2. fol. 302. & in tit. 1. quast. 14. num. 9. & seqq. fol. 12. Cardin. Tuse. in pract. lit. A. conclus. 277. num. 70. per l. si quis à liberis, §. virum, & vers. ergò & mater, ff. de liber. agnosce. vbi post multos DD. refert Socc. in cons. 161. pro decisione, col. 1. vol. 2. testantem hanc esse communem opinionem, & in num. 71. fortius dicit, quod onus alendi (existente patre inope) prius est matris, secundo est auia maternæ, & tertio est fratris, *Fontanell. de pact. nupt. tom. 2. claus. 5. gloff. 3. fol. 47. Molin. de primogenij. Hispan. lib. 1. cap. 11. & ratio est, quia ascendentes magis quam transuersales tenentur ad alendum, & ceteroq; DD. refert subdendo in nu. 73. quod mater tenetur ne dum filiū alere, sed etiam vxorē filij, iuxta eius facultatem, & in num. 83. affirmat, idem esse**
- 61 in dote filiarum, quia mater ad eam tenetur sicuti ad alimenta, & allegat *Barbat. in cons. 81. num. 15. lib. 3. & Socc. in l. 1. solut. matr. nu. 42. & 46. & Bart. in l. penult. ff. de liber. agnosce. ex quo omnes ascendentes iure naturali ad alimenta descendentiū obligantur in subsidiū, sicuti & è contra, *Bart. in tract. de alim. num. 8. & seqq.**

- Quinimò idem *D. Card. Tuseus in d. concl. 278. num. 88. fundat, quod filia tenetur alere*
- 62 matrem, & auiam inopem, etiam ex bonis viro in dotem donatis, subdens, quod idem est in matre, quæ de dote filios tenetur alere, per *Bah. in cons. 50. viso testamento, nu. 6. vol. 5. quia dos cum suo onere, & cum sua causa transit, & competit hypotheca, ut ibidem num. 89. in fine, post Anchar. in consil. 150. in quast. qua vertitur, col. 1. & 2.*

Quæ conclusio tanto fortius procedit in casu nostro, ex quo hæc lis alimentorum fuit intentata antequam ista mater secundum hoc matrimonium contraheret, vt ex actis, & ideo ad secundum virum dos litigiosa deuenit.

Quo verò ad filiarum dotationem, in cōfesso est, quod existente patre inope, vel ex alia rationabili causa, mater tenetur filias dotare, *text. est in terminis in l. neque mater, C. de iure dotium, Tuse. in d. concl. 287. nu. 83. & Bartholom. de Capua, scilicet addens ibi in singul. 117. post Andr. ibi allegatum, & Bal. in auct. res qua, num. 9. C. comun. delegat. & in l. neque mater, num. 1. C. de iur. dot. &*

Surd. de alim. tit. 1. quast. 14. num. 13. & 14. fol. 112. & Fontanell. in loco supra citato.

- Quibus conclusionibus nõ obstat, nec obstat
- 63 Rare potest *Consuetudo Neapolis. Mulier de dotibus, de alimentis præstandis, qua cautum est, matrem de dotibus filios alere non teneri,*

Quia respondetur nos esse in bonis extra districtum, & dictæ Consuetudini non subiectis. Ultra quod dictæ Consuetudo non procedit, extantibus filijs pauperibus, vt per *Neapod. ibidem num. 53. vbi concludit, quod ad alimenta tenetur Pater, Auus, vel Proauus paternus, qui si non sunt, tenetur mater, & in vers. ibi.*

- In omnibus casibus, vbi pater, & mater tenentur præstare alimenta liberis suis, ipsa*
- 64 *denegari non possunt; si causam ingratitudinis liberi ipsi contraxerunt.*

- Ecce quod consuetudo prouidet de alimentis in casibus, in quibus mater tenetur alere, vt est præsens casus inopia filiorum, & *Neapod. ibidem in nu. 78. tenet, quod quando nlius est egenus, vel infirmus, debet etiã*
- 65 *alimenta habere, non obstante ingratitudine, quoniam alimenta iure naturæ debentur, & successiuè per consuetudinem, aut ius civile, tolli non possunt, l. eos, ff. de capit. diminut. & præstantur, quia filius, & filiaatio tolli non potest, vt per Neapod. ibid. nu. 80.*

Patet enim quam clara, & aperta sint iura ad beneficium istorum Pupillorum Sedi-
lis Nidi, aduersus matrem istam ad secunda vota deuentam, quæ in pœnas enumeratas per *Gayll. pract. obseru. lib. 2. obser. 98. est incurta, & meritò eis taxanda sunt alimenta, seruata forma iuris, vel saltem s̄m consuet. Neap. quæ incipit. Quod si aliquis, sub tit. de alim. præstand. fol. 218. secundum quam ex ducatis mille annuis bonorum maternorū, ad istos sex filios spectant ad minus annui-
duc. 780.*

Reliqua suppleant DD. Iudicantium Religio, & Pietas, iam quod isti Pupilli sub S, C. protectione viuunt, à quo sunt ab inopia defendendi attenda eorum qualitate, & nobilitate. 21. Ianuarij 1624.

Io. Dominicus Tassonus.

Lis ista cum morte Matris prædictæ fuit terminata.

Et in hac materia alimentorum infra scriptas quotas nota.

- 66 Pater debet habere alimenta super dote Genero data, *Anna in alleg. 33. sicuti & Præ-
lato deposito sine causa, nam debet ali ab Ecclesia, Andr. in §. sed si quidum. n. 6. Episc. vel Abb.*

vel Abb. & licet teneatur alere filium, fallit si sibi non sufficiunt fructus, *Vinc. de Franch. decis. 336.*

Quando alimenta debentur iure actionis, debentur etiam filio diuiti, *Neapod. in consuet. Mulier de dotibus, nu. 65. in fine*, non obstante *l. si quis à liberis, §. sed si filius, ff. de liber. agnosc.* quia intelligitur quādo officio Iudicis debentur

68 Alimenta debentur filio de bonis datis in dotem, *Neapodan. in consuet. si quis habet filios, num. 2. in fin. fol. 212.* & extendit, quod etiam Pater spiritualis tenetur prestare alimenta, *Aufrer. in tract. de recusat. num. 25.* quem videas in *tractatibus tom. 3. par. 1. fol. 356.* & est in etiam cum Abbate antiquo.

Si Ecclesie, vel alteri dedi domum, ut me aleret, si postea domus rueret, vel incendio 69 peribit: Ecclesia tenetur ad alimenta, quia ex parte mea contractus fuit perfectus in actu donationis, *Bal. in l. 1. nu. 25. C. de iure empbyt. & sequitur Cremon. in sing. 1.* tenetur enim donans prestare alimenta donatorio, *Bal. in tit. de notis feudorum, nu. 3. circa finem.*

Consuetudo Neapolis de alimentis, non habet locum nisi in bonis existentibus in districtu, *Neap. in consuet. si quis habet filios, de alim. prestan. in fin. fol. 218. in fin. nu. 28.*

Ut alimenta debeantur, duo requiruntur, 70 ratio naturalis, & egestas: & prestatur dupliciter, idest officio Iudicis, quā adest egestas, & iure actionis, sine egestate, *Neap. in consuet. quod si aliquis, num. 34. fol. 219.* & antequam debeantur anticipatè *Vinc. de Franch. in dec. 155.* & post alios ibi allegatos tenet deberi mentarim: & ita in salario Officialium tenet *Bal. in cap. 1. §. soldata. quis dicatur Dux.*

Lite pendente debentur filio alimenta, 71 *Neap. in consuet. in omnibus, num. 83. vbi in num. 85. in fine*, dicit, quod debet habere etiam sumptus litis *fol. 227. Aluar. Valasc. in consult. 1. qui allegat iura ad hanc materiā, & Afflic. decis. 10.* quod intellige etiam in petitione paragi, *Vinc. de Franch. decis. 559. & l. qui filium, ff. vbi pupill. adue. debe.*

Mater quæ tenetur alere filium per triennium secundum ius commune, si transit ad 72 secunda vota, etiam tenetur, *Neapod. in consuet. baredeq; mariti, num. 74. de iure dotium, fol. 244.*

73 Mater debet in ius vocari petita venia, sicuti & pater, *Surd. de alim. tit. 1. q. 14. nu. 12. fol. 12. Nouar. quest. forens. 149. lib. 1.*

Sed filius eam dotare non tenetur, nec vi equalia mutere, *Vinc. de Franch. decis. 712. num. 2. post Bal. in l. 1. §. de seruis, ff. de tutel.*

& ration. distrabem. per illum text. sed *Fontanell. de pactis nuptialib. tom. 2. clausul. 5. glos. 1. in 3. par. num. 25.* contrarium tenet, si mater est iuuenis, & in ætate nubili, quia charitas debet esse reciproca, *nu. 44.*

74 Nepotes tenentur alere Amitam, quæ doctes amiserit, *Giurb. in decis. 5.*

75 Filij tenentur parētibus per se, & per accidens: per se, quo ad obsequium, reuerentiam, & honorem: per accidens, quo ad alimenta: sicut & coniux marito, *D. Thomas 2. 2. quest. 101. artic. 2.* vbi quod pater tenetur filio totam suam vitam, idest tesaurizare pro eo.

76 Debitori cui omnia bona per creditores fuerunt sequestrata, debentur alimenta super bonis sequestratis, *Aluar. Valasc. in consult. 1. in princ. hinc est*, quod Titulatis decoctis alimenta debentur, *Rodoriguez in tract. de priuileg. creditorum, par. 1. in rub. nu. 27. fol. 15.* sed in causa Creditorum Ferdinandi de Bernaudo Ducis Bernaudæ, idem Dux alimenta petijt, & per decretum S. C. referente Eximio Consiliario Rouito de anno 1627. fuit exclusus, in Banca Verrusij.

77 Pro alimentis restituendis non debet prestari cautio, *Aluar. Valasc. ibid. num. 7.* & si prestatur, sufficit iuratoria, *Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 26. nu. 42. Vinc. de Franch. decis. 614. & 366. Affl. dec. 152.*

OBSERVAT. II.

SVMMARIVM.

- 1 Donatium quod fit à sponsa sponsa, quid.
- 2 Sponsalitia largitas quid.
- 3 Donatium à sponso sponsa ante hanc Pragmaticam, quæ erant.
- 4 Donata sponsa per sponsum, vel consanguineos sponsi, vel è contra, cui acquirantur, & nu. 9.
- Ioannes Andreas de Paulo doctissimus Lector in matutinis, ibid.
- 5 Donatio est perfecta circa munera data sponsæ.
- 6 Donata à socero nurui, acquiritur nurui. Fallit, si dedisset, ut ornator nurus irret, ibid.
- 7 Vxor licitum est se ornare, ut viro placeat, & non peccat, secus si ad alium finem.
- 8 Mulier, vel homo se ornare quando possit. Ornare se quando liceat hominibus, vel mulieribus, ibid.
- 9 Donata mulieri per consanguineos viri, cui acquirantur.
- 10 Mater transiens ad secunda vota: donata in pri-

in primo matrimonio, cōseruet filijs primi matrimonij.

11 Dotes inter filios diuersorum matrimoniorum equaliter diuiduntur.

Pater transiens ad secunda vota, donata in primo matrimonio, conseruare tenetur pro filijs primi matrimonij, *ibid.*

12 E. femina, C. de secundis nuptijs, procedit tam in patre, quam in matre.

Molff. est contrarius in se ipso, *ibid.*

13 Localia, & vestes quomodo uxori, vel viro acquirantur.

14 Mulier transiens ad secunda vota, an possit donare filijs nascituris secundi matrimonij, in praiudicium filiorum primi.

OBSERVATIO II

De donatio sponsa dando, & quomodo dona inter coniuges filijs conseruentur.

Secunda Observatio in ordine ponit, quid sit donatiuum in materia nostra, & circumscripto donatio Regi debito, vt supra latè tractauimus in *vers. 4. obseru. 3.* & per Lanar.

in *conf. 57.* In hoc casu dicitur, quod est illa

1 summa pecuniæ, quæ transmittitur à sponso sponsæ, habita ratione ad dotes, secundum taxam factam in hac Pragmatica. De iure verò communi vocatur sponsalicia largitas, *l. cum te, C. de donat. ante nupt.* Sed ex vsu, & consuetudine Neapol. vocatur donatiuum, vt in *consuetud. Neap. Mulier de dotibus.*

Est enim sciendum, quod ante hanc legē, sponsi mittebant donatiua sponis ad rationē duc. 10. pro 100. summæ dotium, vt testatur *Vinc. de Franch. in decis. 503. num. 5.* & est

3 notorium omnibus, quæ summa erat exorbitans, & idē fuit iustissimè limitata, vt hic. Sed aduerte, sub hoc donatio taxato in hac lege, non comprehendit localia, quæ sunt ornamenta aurea à viro uxori ante traductionem mitti solita, vt ornate accedat *l. mortis sua causa, §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. id vestimentū, ff. de peculio.* & sunt vestes, anuli, armillæ, torques, margaritæ, & huiusmodi.

Fiunt enim donatiua prædicta à marito: sed aliquando à consanguineis mariti, vel vxoris, aliqua munera dari solent, *l. cum plures. 13. §. cum tutor, ff. de administrat. & peric. tutor.* & ideo fuit dubitatum, cui munera ista quarantur? *Neapod. in d. consuet.*

mulier de dotibus, in verb. donatio, fol. mibi

224. (in quo declarat multa de hoc verbo) disputauit articulum, & dixit, quod acquiruntur vxori, & ita decisum referunt per S. C. *Io. Vincent. de Anna in singul. 157. & Vinc. de Franch. in dec. 503.* (hæc dum scriberem sub die 3. Octobris 1625. venit ex studijs Bruno Marius Tassonus meus filius adolescens annorum 15. & mensium duorum, & allegauit ita tenere *Alciatū in prima presumpt. 18. & Rol. à Valle in conf. 10. nu. 89. lib. 1. & Gotofredum in l. cum te, C. de donat. ante nuptias,* opinioniones quorum etiam infestabatur eius Præceptor *D. Io. Andreas de Paulo doctissimus, ac sacundissimus Lector in matutinis florentissimorum Studiorum huius fidelissimæ Ciuitatis Neap.) Bart. autem in l. si plures. 10. §. in arrogato, nu. 4. ff. de vulgar. & pupill. tenet, donata vxori à consanguineis viri, viro acquiri: Attamen-*

5 ibi Additio est contra Bartolum, ex ratione, quia donatio est perfecta, & mulieri est que situm ius, *l. si mater vestra, C. de donat. ante*

6 *nupt.* quo loci habes, quod donata simpliciter à locero nurui, acquiruntur nurui. Limita tamen hanc conclusionem, quando locer dedit, vt nurus magis ornata accederet, *Vinc. de Franch. decis. 503. num. 18. circa*

7 *medium;* (& hic nota corollarie, permillum esse mulieri ornare se, vt viro placeat, licite tamen, ne per eius contemptum vir in adulterium labatur, *D. Thomas secunda secunda, quest. 144. art. 2. in princ. responsio;* vbi quod si mulier ornatur, vt placeat viro suo, non peccat, sed si ornaretur, vt alios allectet ad

8 luxuriam, peccat. Verum quando ex quadā leuitate ornaretur, non peccat mortaliter, & idem est in homine, vt ibidem: (sublimicā tamen, quando ad saluandam Rempublicam mulier ornaretur, vt in casu *Iudith,* quæ se ornauit, vt occideret Holoferne, vt in *Iudith 10.) Alexander Tassonus in lib. 6. cap. 33. in lib. titulado de Pensieri diuersi,* quarit rationem de ornatu mulierum, vt pulchrè videatur, & concludit, quod ornamenta sunt arma mulierum contra vires hominum, & quod à Diogene vocantur Reginæ, quia mulieres pulchræ, & ornate, vt Reginæ iubent, & eis vti Reginis obeditur.

Hodie indistinctè obseruatur, quod dona facta sponsæ à consanguineis mariti in domo sponsæ: acquiruntur sponsæ: si verò donatiua sponsæ fiunt in domo viri, acquiruntur viro: quia eius contemplatione donata censentur: & sic è contra, dona facta viro à consanguineis sponsæ, in domo sponsæ, censentur facta sponsæ, si verò fiunt in domo viri, acquiruntur viro, & nouissimè videas per

Fonta-

Pontanell. de Pact. nuptial. tom. 2. in clausula 7. gloss. 3. part. 7. num. 65. & seq. ubi varios casus distinguit, ac diuersas Regnorum Consuetudines refert, & residere videtur in arbitrio Iudicis esse in perpendendo, an vere sit donatio, & quo animo donetur, habita ratione ad qualitates personarum, & valorem rerum, vel iocalium, aut vestitum donatarum. Aduerte tamen, quod & si hæc donatiua acquiruntur ipsi mulieri, quando ista mulier secundo nuberet, & filios habebit ex primo viro, ex dispositione l. femina, C. de secund. nupt. tenetur conseruare hæc dona pro filijs ipsius matrimonij, cuius contemplatione facta fuerunt: sicuti & portiones ei obuentas ex filijs mortuis eiusdem matrimonij, d. l. femina, §. 1. quod etiam procedit in patre; vt per gloss. ibid. in verb. possessione, & sequitur Couarr. in repetit. cap. quamuis, 3. par. relectionis §. 3. num. 1. fol. mibi 286. & facit l. mater §. ad Senatus Cons. Tertul. & Vinc. de Franch. in dec. 428. & 632. secus autem esset in augmento facto per filium de bonis paternis, Vinc. de Franch. decis. 18. & quid de bonis Aui, an mater succedat? idem de Franch. in decis. 666.

In dōribus verò est diuersum, quia omnes filij, tam primi, quam secundi matrimonij, & vterius, succedunt pro æquali portione, idem de Franch. in decis. 26. quoniam respectu matris, cuiuscumq; matrimonij filij sint, omnes sunt in æquali conditione, & licet *Molpbesius super Consuet. Neap. par. 3. q. 22. num. 16. fol. 156.* contrarium dicat, affirmando quod medietas dotis est filiorum primi matrimonij, etiam si vnus esset, & alia medietas sit filiorum secundi matrimonij, etiam si plures essent, & quod bis sic iudicatum fuit per S. C. credo errorem in typo fuisse, tanto magis, quia esset sibi contrarius, nam in par. 4. q. 17. nu. 32. fol. 202. tenet eam prima opinione supra narrata.

Quo verò ad iocalia, & vestes pretiosas, & gemmas, & alia mulieri data, quomodo vxori, vel viro acquirantur, latè declarat *Afflic. in decis. 315.*

Et quoad antefatum, an cedat ad beneficium filiorum veriufq; matrimonij, vide supra vers. 4. obseru. 4. num. 62.

Solet etiam dubitari in materia donationis maternæ, an mater transiens ad secunda vota, possit in capitulis matrimonialibus cum secundo viro facere donationem contemplatione matrimonij filijs nascituris, & dare plus eis, quam filijs primi matrimonij? hæc quæstio fuit controuersa inter *Bald. & Riccard. de Saliceto*, *Baldus* enim dicebat vtro, *Riccardus de Saliceto* contrarium te-

nebat, ex l. hac aditalli, C. de secund. nupt. Adhuc autem *Vinc. de Franch. in decis. 435 & Theß. in decis. 170. & Mastril. in dec. 170.* in quibus fuit decisum non valere, secundum opinionem prædicti *Riccardi*. Quinimo aliqui extenderunt etiam in testamento matris, vt non possit relinquere plus filijs secundi matrimonij, quam primi, vt per *DD. citatos in dictis decis.* nos autem habemus *Consuet. si qua moriens*; qua licitum est matri de bonis per eam acquisitis meliorare filios secundi matrimonij, vel primi, ad eius libitum, vt ibid.

Sed quid in patre, an possit relinquere plus filijs secundi matrimonij, quam primi? vide supra eod. vers. 5. obseru. 1. num. 18. ubi etiam an mater hoc facere possit, & decisiones inde sequutas videbis.

OBSERVAT. III.

SVMMARIVM.

- 1 **D**ucati quandoque aurei, quandoque solidi appellantur.
- 2 Aurum purum nunquam diminuitur, ibid.
- 3 Libra Aurei, vel Argenti valor.
- 4 Moneta primus fabricator fuit Tharas, ibid.
- 5 Ducatus quo tempore fuit percussus, & a ducato Romano dictus.
- 6 Romani à principio vsi sunt moneta aenea, & inde argentea, & postea aurea.
- 7 ABnei nummi à Seruio Tullo Rege Romanorum prius percussi.
- 8 Pecunia ante creationem Romæ fuit percussa.
- 9 Pecunia obediunt omnia, ibid.
- 10 Pecunia semper homines mundi dominauit Pecuniam amare, nil iniquius ibid.
- 11 Moneta, & dobla quando in Hispania incepterunt, & earum valor.
- 12 Monetarum diminutio prohibita per Consuet. Regni.
- 13 Falsificantes monetas puniuntur pena mortis.
- 14 Monetas minimas falsificantes quomodo puniantur, ibid.
- 15 Pœna ex voluntate intrinseca statuentis, an subrogetur de casu ad casum.
- 16 Monetarum mutatio in Regno.
- 17 Zannettarum tempus connumeratur.
- 18 Comitibus Oliuares Proregis consideratio ibid.
- 19 Gubernantes cauti sint in mutandis monetis.
- 20 Princeps mutando monetam, iustum pondus faciat.
- 21 Non tenetur facere expensas de suo circa damnum moneta.

- 17 *Potest mutare valorem monete, sed cum consensu Populi.*
- 18 *Mutatio moneta de anno 1622. fuit secundum valorem antiqua.*
Rex noster noluit monetam minui, & si aliter ei consulebatur, ibid.
- 19 *Moneta Regni Neapolis est purior omnium aliorum Regnorum.*
- 20 *Rex ex motu proprio multa facere solet.*
- 21 *Moneta mutatio fiat sine valore antiquum.*
- 22 *Gulielmi Mali statuta pessima, & infornia.*
- 23 *Moneta Coiri fuit tempore Gulielmi Mali, & Imperatoris Friderici.*
- 24 *Corij moneta quo tempore fuerunt.*
- 25 *Moneta valor non ex metallis, sed ex Regis signo procedit.*
- 26 *Theauri inuenti, ut sint Regis, et non Dominorum Terra in qua inveniuntur a Rege Gulielmo il Malo, fuit statutum.*
- 27 *Principi potest facere legem, ut Theauri inveniendi sint Fiscis.*
- 28 *Consuetudo ut Theauri sint Fiscis, an obliget in conscientia.*
Theauri subtus domum, vel in muro inuenti cuius sint, ibid.
Vena Metallorum cuius sunt, ibid.
- 29 *Inuenta res latentes in sacbis lana, aut aliarum, non fiunt emptoris.*
- 30 *Lapilli inuenti in Gallina vendita, non fiunt emptoris.*
Gallina vendita, non veniunt lapilli, vel gemma latentes in ea, ibid.
- 31 *Valor monetae declaratur in duabus Pragmaticis.*
- 32 *Akbimiam facere est prohibitum.*

OBSERVATIO III.

De Ducato in Moneta, & de mutatione monetarum.

Observatio ista querit, quid sit Ducatus in moneta, postquam secundum verba usualia Regni, ut alias diximus, liceet loqui, quod etiam aduertit Aulus Gellius lib. 11. cap. 7. notitium Atticarum, qui in seq. cap. ait, M. Catonem reprehendisse Albinum, qui homo Romanus Græca oratione res Romanas composuerat; merito lex nostra dotium donatiua, taxat in totë ducatis, qui quandoq; aurei, quandoq; solidi appellantur, glo. in l. 1. C. de collatione aris lib. 10. & dicitur à soliditate, quia fiunt de puro auro, quod nunquam seu tardius diminuitur, l. 1. C. de veterib. numismatis lib. 11. & libra argenti valet de-

cem aureos, l. 1. & ibi Io. de Platea, C. de aur. publ. perseq. lib. 10. & in l. quotiescumq; C. de suscept. & archib. lib. x. libra vero auri valet 72. aureos glo. in s. & iudicare, in verb. ad trescentos, in autb. de defens. Ciuit. col. 3. & glo. in l. fin. & ibi Alex. ff. de in ius vocando, & glof. in s. fin. in fin. in sit. de pœna temere litig. latè declarat Boer. in dec. 327. quam vide.

Et nota primum monetæ fabricatorem fuisse Tharas Abrahæ patre, teste Alberio de Rosate in sua Dictionario verbo Moneta.

- Ducatus percussus fuit anno Urbis Romæ 642. à Ducatu Romano di Aus, Hieronymus Gigas in tract. de crim. les. Maiest. quest. 62. num. 10. in tractat. tom. 11. par. 1. fol. 47.
- 4 Romani à principio pecunia ænea, vli fuere, deinde multa post argentea, & post aliquos annos aurea, Plinius in lib. naturalis Historia 33. cap. 3. vbi subdit, quod Seruius Tullus Romanorum Rex fuit primus, qui Romæ æneos nummos percussit; sed antequam Roma fundaretur (cuius fundatio fuit in anno 12. Achaz Regis Iudæorum post mundi creationem 3233. & ante Christi aduentum 751. à Romulo regnante annis 77. post quæ Numa Pompilius regnavit an. 43. & inde Tullus Hostilius an. 32. postea Ancus Martius an. 24. & L. Tarquinius an. 38. & Seruius Tullus an. 44. L. Tarquinius Superbus an. 25. & inde Consules vsq; ad Iulium Cæsarem an. 462.) vsus pecuniæ fuit in mundo
- 6 Ecclesiastes 10. vbi in fine dicit, quod pecuniæ obediunt omnia, dictaq; fuit à Pœude, siquidem Seruius Tullus Rex Romanorum Sextus, æneam monetam cudi fecit, cum impressione Iani Bifrontis ex vna parte, & in alia cum pecude, & sic pecunia dicta fuit, ut probat Odoardus Ganducius in suo opere fol. 101. Et sic nota, quod semper homines huius mundi fuerunt, prout hodie sunt subditi pecuniæ: non obstante, quod pecuniam amare, nil est iniquius, ut ex Græcis testatur Arist. in politic. & Virgilius Polydorus de Inuentore rerum lib. 2. cap. 20. Diuusque Leo Papa in sermone 5. de passione, ait, Amore pecunia vilis est omnis affectio, & anima lucri cupida etiam pro exiguo perire non metuiti nullumq; est in eo cor de iustitia vestigium in quo auaritia fecit habitaculum, Sed naturali affectione sic, ea esse cariora omnibus, quæ labore parata sunt; Pecuniæq; his cariores sunt, qui quæserunt, quam qui acceperunt, Arist. lib. 9. Ethnicorum. Quo vero ad pecuniæ valore vide Couarr. in fin. lib. variarum resolut. in tract. veterum nummismatum; declarantem valorem monetarum libras, & duplatum, & quando in Regno

Regno Hispaniæ esse ceperunt, in cap. 3. num. 2.

In hoc autem Regno habemus *Constitutionem adulterinam, cum duabus sequent.* in quibus Rex Rogerius prohibuit monetas adulterari, vel nummos aureos, vel argenteos radi: & *Io. Vins. de Arma in Repetitio- ne Constit. Regni si quis aliquem num. 48.* (quæ est in fine primi voluminis consiliorum Fabij de Anna eius filij) tenet hanc pœnam mortis non extendi ad falsificantes monetas minimas per *Alexan. in cons. 104. in fin. vol. 1. ad quod vide Boss. in tit. de falsa moneta num. 4. & Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cont. 4. casu 316. num. 30. & 40.* sed contrarium fuit seruatum in anno 1623. circa, nam fuit detectum aliquos falsificare monetam azeam, & omnes fuerunt suspensi in Burgo Virginum vbi delinquerant, post euersionem per Ciuitatem super curribus cum omnibus instrumentis eorum, & ipso- rum Caput, & Author, qui erat titulo deco- ratus, fuit, & est foriudicatus. Vide etiam de hoc supra *vers. 3. obseru. 3. num. 60.*

Tempore verò Caroli Illustris Ducis Ca- labriæ filij Regis Roberti, fuit facta alia lex, in cap. *Regni, tam sept.* contra demolientes, falsificantes, aut incidentes carolinos lilia- tos, qui caroleni licet hodie non adsint, & sic illa pœna non posset adaptari contra incidentes alias pecunias, ex quo in crimi- nalibus non datur subrogatio, *Alex. in cons. 104. in fin. vol. 1.* tamen in adulterantes, & incidentes pecunias currentes, ex voluntate intrinseca statuentis, lex prædicta seruatur, ultra quod per alias leges, & pragmaticas statuta est talis pœna, siquidem Respublica semper est idem.

In Regno Galliæ monetam Regis falsifi- cantes, aut illam ementes, vel portantes fal- sas monetas ad dictum Regnum, sunt exco- municati, & absolutio, præterquam in mor- tis articulo, soli Papæ est referuata, *vt in ex- traug. 10. incip. Prodiens, de crimine falsi.* Pecuniæ enim mutantur secundum opinio- nes Dominantium, vel secundum varietate- tem temporum, *Afflic. in vers. moneta, in tit. qua sint Regalia,* & præcipue in anno 1575. euenit, vt refert *Vrsill. ad Afflic. in decis. 90. & 194.* Et in anno 1600. fuit in- troductum, vt ex Tallaris Hispanicis eude- rentur medijs caroleni (instante Aduocato fiscalis Regiæ Camere illius temporis) sed inde de tempore in tempus decreuit dimi- nutio istius monetæ, & in tam maximam diminutionem, & detrimentum peruenerat, & commercium quasi erat dependendum, vt necessum fuit condere pragmaticam 30.

Iulij 1621. (ne commercium periret) per quam promittebatur sub verbo, & fide Re- gis, quod ex moneta prædicta nemo erit passurus damnus, & proinde mandabatur vt pecunia prædictorum mediorum carole- norum expendere inter omnes. Et hinc lachrymæ, nam quasi per totum Regnum, & extra fuerunt fabricatæ, & falsificatæ tot, tã- tæque monetæ istius qualitatis mediorum carolenorum, & in tanta paruitate, & dimi- nutione, quod eis à vulgo impositum fuit nomen, *le zannete.* occasione quarum ad ex- tremam calamitatē in Regno peruenimus, & alterata fuerunt pretia rerum, & centum ducati de istis zannetis, non erant ponderis ducat. 25. currentium in iusto pondere: & ideò fuit necessum monetas mutare, *vt ex Pragm. 2. Martij 1622.* & inde ansâ præbuit alias pragmaticas sequentes condere pro reparandis inconuenientibus præteritis: & pro emendatione dampnorum, fuit exactum quartum omnium reddituum exterorum per quatuor annos, vt vidimus supra in al- leg. pro Domino Magno Comestabulo Co- lumbina *vers. 2. obseru. 4.* omniaque mala ex Bancherijs prouenere, ex causa mutui, quod particularibus faciebant; pro concursu ne- gotiantium in eis: sed oculatissime hoc prospexit magnus ille Gubernator, & Prorex Oliuarensum Comes tempore sui optimi Præsidatus in annis 1598. & seq. qui fuit vo- ti non debere accommodari pecunias ne- gotiantibus in Burgo S. Iacobi Hispanorū, ex ratione, quia magis concurrat ad depon- tandum ibi pecuniam, qui scit eam alijs non accommodari, sed DD. Regentes illius tem- pestatis fuerunt in voto contrariò, & tēpus veritatis pater ostendit prouidentiam præ- dicti Comitis fore consultius; nam visa rui- nam prædictā, fuit statutum, vt non fiat mu- tuatio prædicta in Bancis, prout hodie ser- uatur.

Cauti quidem debent esse Gubernatores in hac mutatione monetæ, nam semper q̄ augetur, vel diminuitur æstimatio pecuniæ, augentur, & diminuantur pretia rerum *l. 2. C. de vet. nummis. potest. lib. 11.* & idē notat *Angel. in l. Paulus, ff. solut. matrim.* & Prin- ceps mutando monetam, tenetur eam cuj- facere, vt eius valor iuxta pondus antiquum constituatur, *cap. quanto de iur. iur. Anna in singul. 348.* & ita habetur *icap. 16. Casa- rea Maiestatis in privilegijs. & cap. Neapoli pag. 89. ater.* sed ratione expensarum, potest aliquantulum alterare valorem, quia Prin- ceps non tenetur expensas facere de suo, *Couarr. in fin. lib. variar. resel. in tit. vete- rum collationum cap. 7. num. 5. fol. 495. vbi*

num. 6. fundat ex mente Aristotelis in lib. 1.
 17 *polit. cap. 5. & 6. poss. Principem, vel Rem-*
publicam valorem, & extimationem pecu-
niæ mutare: sed cum consensu Populi hoc
facere debet, Boer. in decis. 3 27. num. 6. qui
alios allegat. Merito Rex noster Iustissimus,
ac Inuictissimus expressè voluit, ac manda-
 18 *uit in hac mutatione monetæ facta 2. Martij*
1622. illam cudi seruata forma temporis, &
valoris suorum Serenissimorum Patris, Avi,
& Abauj, & secundum dispositionem l. 3. C.
de veteris nummis/ potestate lib. xi. Et hoc nõ
obstante, quod contrarium ei consulebatur,
 19 *& fuit motus, ne nostra pecunia purioris ar-*
genti omnia alia cæterorũ Regnorum adul-
 20 *teretur: & ita executum fuit. Rex enim*
ex motu proprio multa facere solet, immo
inclinatio Senatus quandoquidem illum in
aliam sententiam mutare facit, vt euenit
Tiberio Cæsari vincti Senatũ inclinari ad
pecuniam dandã Hortalo nepoti Q. Horten-
sij, quando eius liberos coram Cæsare, &
Senatu asportauit ad alimonias petendas,
tamquam Augusti alumnos; ait enim Tacit-
 21 *us. hoc referendo, in 2. lib. annal. fol. mibi*
87. in paruis, Inclinatio Senatus invita-
mentum Tiberio fuit, quo proutius auersaretur.
Scribat enim Rex Pijssimus tamquam
habens omnia iura in scrineo pectoris, quod
 22 *Reges in mutando monetam debent eiusdẽ*
valoris, & bonitatis aliam perfabricari fa-
cere, magna. n. ratio cogit, ac p̄cipue ne eis
adueniat illud Regis Gulielmi Primi, dicti il
 23 *malo, in cuius vita legitur, quod ex quo pri-*
mus fuit in condendo legem, vt omnes sub-
diti aurum, & argentum laboratum, & non
laboratum ad eius ærarium asportent, &
postea monetam corij cudi, & expendi fecit:
mandando etiam, quod nemo filias marita-
ret absq; eius licentia, & q̄ Thesauri anti-
qui sint Regis, & non inuentorum, & Domi-
norum loci in quo inueniuntur, vt de iure
erat, Mali agnomen fuit adeptus, & inde a
vassallis, & coniuuratis Panormi carceratus;
licet inde à Populo liberatus, vt inter alios
Scriptores videre poteris per Summonteu
in 2. lib. Historia Neap. in vita eiusdem
Gulielmsprimi, dicti il Malo.

Et tempore Imperatoris Federici Secun-
 di in anno 1240. dũ obsessus fuerat Faiensã
 24 Ciuitatem (teste Beato Antonino Archiepi-
 scopõ) monetam corij cudi etiam fecit cum
 edicto, quod transacto illo bello, monetam
 corij ad Cameram Fiscalem portaturi va-
 lorem in auro, vel argento habebunt, & licet
 inde fuerit ita executum, male tamen a
 Populis fuit digestum. Hinc nota valorem,
 25 & precium metallis, & alijs materijs Regio

Signo signandis Reges facere, & non mate-
 riam, Afflicti. tamen in Constit. Regni edita
 per Regem Gulielmum de thesauris, qua in-
 26 cipit pecuniam; dicit constitutionem illam
 esse antiquam, & à Carolo Secundo fuisse
 moderatam per cap. Regni, quia non deset
 Principem, vbi inuentio thesauri reducitur
 secundum ius Romanum, & quod Bursa
 pecuniæ inuenta in Silua debeat consignari
 Episcopo loci, vt illam distribuatur inter Pau-
 peres: tu autem in hac materia Thesauri
 vide Regentem de Ponte de Potestate Prore-
 gis sub titulo de Thesaur. vbi quid hodie pra-
 ctetur, & l. 1. C. de thes. lib. 10. & ex quo
 thesaurum fortunæ donum creditur, l. si is
 qui 62. vers. & simile, ff. de acquir. rer. do-
 min. immo & Dei beneficiũ, l. unica, C. de
 Thes. lib. 10. q̄ notat Molin. de primog. Hisp.
 lib. 1. cap. 23. num. 4. liberum esse deberet,
 & ideo Andr. in verb. argenteria num. 71.
 qua sint Regalia, dixit, quod quilibet in
 proprio fundo potest thesaurum querere,
 arte non magica, & magna ratio, & utilitas
 Reipublicæ suaderent, ita debere fieri, quia
 expedit Regi diuites habere vassallos; sed
 aliter seruetur, vt supra; posteq; Principem
 facere legem, vt thesauri inueniendi, nõ sine
 27 inuenientis, sed Fisci, defendit Molin. in
 2. par. summa tract. 12. sub tit. de contract.
 cap. 3. num. 71. & 72. fol. 22. asserens sic
 28 seruari in Hispania, licet consuetudo ista
 non obliget in conscientia, Siluest. in verb.
 inuentum q. 13. Sotopanes Less. in cap. 5.
 num. 66. in fin. quicquid autem sic, in Re-
 gno nostro fuit consuetum, vt thesauri inuẽ-
 ti applicentur Fisco etiam si essent impro-
 priè, licet Moles in dec. 91. dicat, fuisse de-
 cisum, esse domini soli, & hodiernis tempo-
 ribus à doctis, & conscientiacis DD. Præsi-
 dentibus Regiæ Cameræ, ita etiam decisum
 fuisse audiui; quamuis aliter in alia tempe-
 state fuerit seruatum, & D. Tho. 2. 2. q. 66.
 art. 5. ad 2. dicit, medietatem Thesauri spe-
 ctare ad inuentorem, & aliam ad Dominum
 Agri; idemque tenet Auend. de exeq. mand.
 Regum par. 1. cap. 4. num. 33. fol. 61. sed si
 pecunia esset inuenta in muro domus ven-
 ditæ non in forma thesauri, spectaret ad vñ-
 deantem, vt ibid. in conc. 9. sed quid de venis
 Metallorum inuentis, l. 3. C. de metallis lib.
 11. dat tertiam partem Fisco, tertiam Do-
 mino loci, & aliam inuentori. Nota tamen
 quod si quis diceret thesaurum esse subcus
 domum aliquam, & pro eo inueniendo esset
 necesse domum diruere, quod non est audiẽ-
 dus denunciãns, l. quosdam 6. C. cod. tit. In
 anno 1619. euenit, vt triremes transmissæ
 à D. Duce Ossunæ Regi Prorege, aliquas
 Mer.

Mercaturas Turcarum ceperint, in quibus
 aderant sacchi lanz, & aliarum mercium:
 quos sacchos vendi fecit in hac Ciuitate, &
 29 ex quo totus eos erant abscondita pecunię,
 & alia lamina aurea, & argentea, & res pre-
 tiosę: emptores fuerunt torti ad illa dete-
 genda, quibus detectis, Fisco applicata fue-
 re, ex ratione, quia venditoris voluntas non
 erat, emptorem acquirere aliud, quam res
 30 veditas, & non latencia in sacchi s prędictis,
 ex traditis per DD. in S. Gallinarum, inffit.
 de rer. diuis. vbi quod vendita gallina non
 veniunt lapilli, aut gemmę in gallina laten-
 tes, vt diximus paulo ante de domo vendi-
 ta.

Sed quomodo intelligatur ducatus, & va-
 31 lor aliarum monetarum in hoc Regno, ha-
 bemus duas pragmatikas, vnā condicam
 per Excellentissimum D. Ducem Osunę 21.
 Septembris 1618. & alteram per Illustrissi-
 mum D. Cardinalem Zapatam Locumten-
 entem S. Martij 1621. ex quibus liquida-
 tionem pōderis, & valoris monetarū Regni-

colarum, & exterarum latius videre est. Ad-
 uerte tamen, quia augmentum, vel decre-
 mentum monetę spectat ad Creditorem, se-
 cundum *Andr. Gaill. pract. obseru. lib. 2.
 obser. 73. in fin.* vbi quod valor monetę, qui
 fuit tempore cōtractus est attendendus, vbi
 alia circa hanc materiam.

Sed quid de Alchimia, numquid licitum
 32 sit illam facere? *cap. vnicum, de crimine
 falsi in extrauagatibus communibus*, decre-
 uit non licere, & prohibitum esse, sed *Io. de
 Anania in disputatione de alienatione feudi
 in rubr. qua sint Regalia num. 5.* quę est post
Bald. in vltibus feudorum fol. 95. dicit post
*Andr. in d. tit. qua sint Regalia verb. mo-
 netę*, quod si impenditur tantum pro tanto,
 & talem pro tali, sine aliqua falsificatione
 formę, vel materię, non punitur Alchimis-
 ta, quia est ars perspicaci ingenio inuenta,
 & tamquam a Philolopho, & facit *Oldradi
 conf. 74. lo. Andr. in addit. ad Speculat. de
 crimin. falsi, in rub. & Moder. in c. 2. de
 fortileg. ac D. Thom. 2. 2. q. 77.*

V E R S. V I.

Parendoci giusta tal domanda:

*Visa nobis iusta, ac rationabilis petitio predicta:**Pro huius vers. intelligentia observabimus tantum, An Rex teneatur semper assentire petitionibus Populi.*

OBSERVATIONIS VOICR.

S V M M A R I V M.

- 1 **R**eges in Terris sunt Viccedei.
- 2 Populos exaudire teneantur.
- 3 Audientiam dent si Reges esse volunt.
- 4 Vetula dictum Philippo Regi Macedonũ, ibidem.
- 5 Rex est Caput Populi, sicuti est caput in hominem.
- 6 Iustitia est soror, & Comes Regis.
- 7 Egyptium symbolum iustitiam cum uno oculo, Regem significabat.
- 8 Regis labores, & vigilia qua.
- 9 Proregis potestas maxima.
- 10 Traianus Imperator quam potestatem suo Prorege dedit, ibid.
- 11 Rex assentire tenetur quando ab eo iustitiam petuntur.
- 12 Ratio in lege condenda non redditur, quod secus est in statuto.
- 13 Consuetudo praesumitur praecessisse ex iusta causa.
- 14 Ius consistit in acquirenda, in conservando, vel in minuendo.
- 15 Rationabile dictum debet mouere sicut lex.
- 16 Iustitia est subiectum legis, quia est Regni virtutum.
- 17 Assensus est gratia.
- 18 Non est denegandus aliquando, alias iniuria fiet.
- 19 Magnam causam requirit, ut excludatur.
- 20 In alienationibus feudorum per exteros faciendis, non est denegandus.
- 21 In quibus casibus est denegandus.
- 22 Praestatur à Rege in feudis secundum quid, in contumaciam Baronum.
- 23 Baro, requisitus, ut assentiat, si non assentiat, Rex assentiat, ibid.

- 21 Rex requisitus, ut assentiat, an habeatur pro praesito.
- 22 Assensus in onerosis alienationibus habetur pro praesito si Rex denegat.

OBSERVAT. VOICR.

De assensu Regis quoad petitiones Populi.

- Vidauimus supra in vers. 1. obseruat. 3. Reges esse Viccedens in Terris, & merito David in Psalm. 4. dixit: Cum inuocarem exaudivit me Deus iustitia mea: Dominus exaudiat me, cum clamauro ad eum. Ergo ad Dei exemplum Populos exaudire debent in ipsorum iustis petitionibus: ac particularium curas habere, §. 1. circa princ. in authent. de her. & falcid. Sic enim Opifex Maximus operatus est in Genes. 17. & 21. quando puer Site moriebatur. & exaudivit Dominus vocem Pueri, & dixit, non video morientem puerum, & in Psalm. 101. vers. 21. legitur, Dominus de caelo in terram aspexit, ut videret gemitus compeditorum, si quae praedicta non fecerint, posset eis illud Plutarchi in vita Philippi Regis Macedonum, vel Demetrii exhiberi. quando vetula à Rege audientiam expetebat, & respondit, tempus ei non adesse: cui Vetula subdit, proinde nec Rex quidem esse velis, & altera replicavit Imperatori Adriano sic dicenti, relinquant Imperium, ut per Governatorem Christianum in lib. 1. cap. 19. col. 9. fol. 113. vnicum quidem, ac particulare remedium consolationis subditorum est, à Rege benigno iustam consequi petitionem: quoniam Rex est caput Populi, sicut caput in homine, quod audit corporis necessitates, prouidetque ei de opportunis, & necessarijs remedijs: & ideo ad horum exemplum

plum, piissimus Rex noster, iustissimz huius legis petitioni assensit, moderando excessi-
 5 nos abusus, quoniam iustitia est Comes, & soror carnalis Regis, vt in *Isaie 45. ibi. Rorate cali desuper*, & *Hierem. 23. Regnabit Rex; & sapiens erit, & faciet iudicium, & iustitiam in terra.* Summum quidem bonum est in Regibus iustitiam colere, & cuiq; sua
 6 iura seruare: duo enim requiritur precipue regnandi securitas, idest obedientiam in subditis, & fidem in Superiore, quibus deficientibus Populi clauus deficit. Merito *Egyptij* cum symbulo oculi videntis, Regem, & Iustitiam significabant, quia alter insecus officium facere tenetur, & merito *Ofor. lib. 4. de Regim. iust.* dixit, *in studium iustitie omnes Regis cura, & cognitiones, omnes labores, & vigilia, omnia deniq; studia consideranda sunt.* Ea namque a principio Reges creauit, & ideo Reges iniusti deponuntur, vt euenit Imperatori *Friderico*, *cap. ad Apost. de sent. excommunicat. in 6.* & quamplurima alia exempla cumulat *Pater Sanctarelus Iesuita in tract. de heret. cap. 30. & 31.* & diximus supra in *vers. 1. obser. 2. nu. 12. & seq.*

Ad exemplum enim Regis tenentur, & 3 Proreges audientiam præbere, & iustitiam facere, stante summa potestate eis tradita, vt vidimus supra, *vers. 2. obseru. 2.* Quonia Imperator *Traianus* concedens potestatem suo Gubernatori *Rhina* conuictro, dixit, *utare gratia hoc nomine meo, & pro me si iustum iubeo, & aduersus me, si contrariam fecero.*

Ergo in omnibus, quæ a iure communi sunt concessa, nam in eis preces non requiruntur, *l. 1. C. de iure liber.* Regis placet expedit habere, si iuste petuntur, Rex assentire tenentur, *s. s. in iust. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, c. nouit. de iudicij,* vel si in tertij præiudicium non teneret, vt euenire solet in petitionibus faciendi nundinas, quæ absq; Principis auctoritate sunt prohibita, ne tertio præiudicetur, sed secus est in Mercatis faciendis, *Iulius Ferrutus in tract. de Gabell. sub num. 103. fol. 83. in Tractatibus tomo 12.*

Quamto, & si in condenda lege non debet dari ratio, *non omnibus, ff. de leg. nam & si Iuriconsultorum valent responsa, & si ratio non reddatur, Seneca lib. 4. epistol. 65. & lib. 8. de benefic.* quanto fortius in lege. In statuto tantum exprimitur ratio, *Dyn. in cap. ult. de reg. iur. in 6. Bald. in cons. 2. 18. statutum Ciuitatis Florentia col. 1. & cons. 39. per egregiam lib. 3. & in l. de quibus, col. 10. ff. de legib. vbi quod consuetudo præsumi-*

10 rur processisse ex iusta causa: tamen in hæc nostra lege Rex Iustissimus rationem redit, ex qua mouetur, idest, ad conseruandum bona suorum subditorum in eadem domo, postquam totum ius consistit, aut in acquirendo, aut in conseruando, aut in minuendo, *l. fin. ff. de legib.* & sic in hac lege conseruat bona suorum subditorum, idest vt antefatum redeat, vnde exiuit, & vt limitatum procedat, & extet, ne eneruentur vires maritorum, & eorum heredum, prout a *Tenu* euenerat, & conseruando bona, conseruat honorem, & decentiam familie, vt in *vers. 10. obseru. 2. num. 39.* vltra quod dictum rationabile debet mouere, sicut & lex, *Andreas in prælud. feud. q. 6. num. 48.* Iustitia enim est subiectum, & obiectum legis, quæ est Regina virtutum, secundum *Cicer. in 3. de offic. & est illa Regina, de qua Psalm. 44. canit, Assitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate.*

Nec dicatur, assensum esse gratiam, & 15 & ideo Dominum non teneri, *Anna in dialogat. 39. & Camerar. in l. Imperialem, de probib. feud. alienat. per Frideric. fol. 44. lit. 1. & facit cap. si gratiose de rescript. quia respondetur cum eodem Camer. in d. l. Imperialem fol. 30. lit. 1. vbi quod si Rex denegat gratiam, siue assensum, facit contra honestatem, & illud denegationis gratiæ debet intelligi, quando Rex habet causam denegandi, & causa esset iusta, alias faceret iniuriam vassallo, *Afflic. in consil. si quis possit litem, vers. ego addo, & Regens de Ponte in tract. de potestat. Proregis. in tit. de assen. Reg. §. 3. n. 2.* Verum qualibet causa 17 denegandi assensum non sufficit, sed magna requiritur, quæ status conseruationem respiciat, prout dicitur quando Rex teneretur 18 assentire alienationibus iurium feudalium per exteros factis, tunc enim denegare assensum an debeat, vide per *D. Reg. Tapiam in decis. Suprem. Cons. 11. num. 8.* secus autem, quando *Assensus* solitus esset denegari, 19 puta in substitutionibus, vel fideicommissis, vel in contractibus alterantibus naturam feudorum, *idem de Ponte de Potest. Proreg. sub tit. de assen. Regis §. 2. num. 9. fol. 271.* Hinc est, quod quando alienantur feuda secundum quid, in quibus assensus Regis, & Baronis requiritur, si Barones denegant assentire, Rex in eorum contumaciam præstat assensum, *Vincens. de Franch. decis. 310. ex reg. l. ob causam, de cuiuslibet.**

Sed quid in Rege requisito, vt assentiat, 21 & consentire nolit, an habeatur pro consentiente, & contractus valeat? *Mariconda*

in ultima addit. ad Constit. Regni Constit. Diua memoria ful. mibi 204. disput. q. & dicit in S. C. fuisse hoc dubium, non refert decisionem, sed concludit, Regem sine iusta causa assensum denegare non posse in onerosis alienationibus, secundum Bart. in l. si cum dote, §. eo autem tempore, ff. solut. matrim. vers. quem de statuto; sed in voluntarijs, Rex non tenetur assentire, & hae pro ratione voluntas, ut ibidem.
Concludendum est ergo, Regem teneri

petitionibus subditorum assentire, si magna & iusta causa contradicendi non concurreret, ut supra diximus, sed in hac autoritate praestita auctore, quod si Rex aliquid ius haberet, per hunc assensum, illud non amittit, argum. l. cum quidam 26. C. de administratorum, quia non praesumitur velle derogare leges, l. si quando, C. de inoffic. testam.

Multa circa hanc materiam vide supra vers. 4. obseru. 1. in fin. & obser. 2. ibidem.

V E R S. V I I.

Ci è parso con voto, e parere del Collateral Consiglio appresso di noi assistente.

Visum fuit nobis cum voto, & consilio Collateralis Consilij penes nos assistentis.

Pro explicatione huius Versiculi obseruabimus.

Primo, an Prorex possit sine voto Collateralis Concilij legem, vel pragmaticam condere, & alia facere.
Secundo, quid teneatur Prorex cum Collaterali Concilio facere.
Tertio, & tandem quid est Concilium Collaterale, & quando incipit esse in hoc Regno, & quid sine D. Prorege facere valeat, & aliqua de Secretario Regni, & eius iurisdictione.

OBSERVATIONIS I.

S V M M A R I V M.

- 1 **P**rorex uti Capitaneus Generalis est supra missam, & solus circa eius concernentia leges condere potest.
- 2 Provisiones pertinentes statum Regni solus condere potest.
- 3 Potestas totalis in Prorege à Carolo V. supplicatur per Ciuitatem.
- 4 Prorex potest prohibere, ne ad Regem quis eat sine eius licentia.
- 5 Prorex potest exfractare à Regno personas scandali auctores.
- 6 Potest solus eligere Gubernatores in Terris demanialibus.
Scandalizantes, & rixosa persona possunt à Regno exfractari, ibid.
- 7 Pestis tempore provisiones facit Prorex.
- 8 Falsificantes fides in causa pestis quomodo plectuntur.
- 9 Prorex, ut Caput Collat. Conc. potest providere circa concernentia eius consilij, & alia.
- 10 Capita, & provisiones Domini Proregis, quoad Tribunalia.
- 11 Aduocatorum iuramenta, & examen.
- 12 Ordo Proregis circa iuramenta, & examen Doctorum.
- 13 Iuramenta Doctorum non fuerunt usu recepta, nisi in gradu Doctoratus.
- 14 Officiales iurare, & examinari debent.
- 15 Aduocatorum olim certus erat numerus.
- 16 Electio Aduocatorum in arbitrio clientis stat.
- 17 Abrogatum per consuetudinem videtur Reipublica non expedire.
- 18 Busonis Iudicis Federici Secundi pretenio quoad iuramenta Aduocatorum.
- 19 Iuramenta Doctorum unquam usu fuerint recepta.

- 20 *Doctorem examen per pragm. Philippi Secundi non requiritur.*
Procuratorum examen requiritur, ibid.
- 21 *Renouatio legis abrogata non fiat.*
- 22 *Consuetudo vincit legem.*
- 23 *Iuramentum procedit tantum ad habendū Deum inultorem.*
- 24 *Iuramentum in necessitatibus tantum vti medicina applicandum.*
- 25 *Comitis de Lemos prouiso quoad iuramentum.*
- 26 *Regnum Neapolis legibus bene organizatum.*
- 27 *Aduocati Neapolitani peritissimi. & eccelliores.*
- 28 *Aduocatorum tituli multi.*
- 29 *Christi Aduocati nomen absumpsit.*
- 30 *Aduocati Iudicibus aequiparantur.*
sunt necessarij Reipublice sicut & milites, ibidem.
eorum multi inter diuos connumerantur, ibidem.
possunt quoad Iudices ignaros non substantialia allegare.
- 31 *Libertas legalis scientia magna est.*
- 32 *Replicare Regi fas est gubernanti.*
- 33 *Iuramenta Doctorem de bene & fideliter exercendo.*
- 34 *Ioannes Vincentius Maedonius laudatur.*
- 35 *Prorex personis Regijs per Regnum transiuntibus prouidet.*
- 36 *Maria de Austria soror Caroli V. uxor Regis Vngariae.*
- 37 *Rex noster Christianissimus, potentissimus, ac inuisibilissimus à Carolo Magno genitus ducit.*
- 38 *Regina Vngariae Maria de Austria per Regnum transit.*
- 39 *Hector Capycius Latrus Syndicus Neapolis in transitu Reginae.*
- 40 *Rex pro maritanda sorore, & pro eius transitu expensas habet.*
- 41 *Exercitus Regio deficientia exiguntur ab Vniuersitatibus.*
- 42 *Corrieduq; Regis intelligitur de expensis in transitu Reginae.*
- 43 *Famina in hoc Regno, & in illo Hispaniarum succedunt.*
- 44 *D. Franciscus de Ocampo Iudex, & prouisor generalis in transitu Reginae Vngariae.*
- 45 *Ordinationes, & prouisiones factae in transitu Reginae Vngariae.*

V E R S. VII.

O B S E R V A T I O . I.

Prorex sine voto Collateralis Concilij legem, vel pragmaticam condere, & alia facere quando valeat.

Vpra in vers. 2. obseru. 2. plura de Potestate D. Proregis diximus, vbi videre poteris: tamen haec pauca attingemus hic quatenus ad materiam nostrae obseruationis

pertinet.

Primo enim est aduertendum, quod Prorex, seu Praefectus pratorio, vti Capitanus Generalis, supra Militiam est solus, vt vidimus supra in loco cit. & sic omnia circa militiam concernentia, vel eius cohortem pratoriam, cuius nos Continuos appellamus, absque Collaterali Concilio prouidere, & leges condere potest, vt ibi diximus, & videre poteris in Pragmaticis, & signanter in illa *D. Comitis de Lemos 12. Octobris 1614.* vbi prouisiones concernentes causam militum habes.

Potest etiam solus, absq; Collaterali Concilio prouisiones pertinētes Statu, & beneficio Regni facere, vt habetur in *privilegijs, & capitulis Neapolis de anno 1354. fol. 153. ater. in cap. 10. Caesar. Maiest.* Imo in anno 1534. in Parlamento generali fuit supplicatum Imperatori Carolo V. vt Proregi concederet facultatem faciēdi omnia, quae posset facere Rex: sed fuit responsum, quod prouidebit secundū eius seruitio fuerit expediēs, ac etiam publico Regni, vt in *dictis privilegijs, & capitulis Neap. fol. 111. ater. cap. 24.*

Potest etiam solus prohibere Baronibus, & Vniuersitatibus Regni, vt ad Regem sine eius licentia non accedant, nec mittant, vt in *Marcus Antonius Surgens de Neap. illustr. lib. 1. cap. 25. fol. 269.*

Potest etiam Prorex ob bonum publicum priuatas literas transcribere, vt personae etiā illustres, & scandalorum authores exulent à Ciuitate, vel à Regno, vt melius ei videbitur, idem *Surgens in cap. 18. num. 19. fol. 176.* Quinimo tales insolentes debet Regi denunciare, l. 2. *C. de officio Reſtoris Prouinc.* & insolentia, & procacitas quandoq; in Officialibus extat, l. 4. *C. de defens. Ciuit.* cuiusq; est cura, vassallorum animos inclinare ad seruitium sui Principis, vt per *Gubernat. Christian. in lib. 1. c. 20. col. 2.*

Potest etiam solus eligere Gubernatores

in Terris demanialibus, absque Collaterali Concilio, *ut in cap. 9. Cesar. Maiestatis de Anno 1554. in capitulis, & priuilegijs Neapolis, & aliquando (si de gubernio, & modo sedendi diffensio eueniret) prouideret, vt causa decidatur in Collaterali Concilio, non obstante, quod in S. C. causa esset, aut de nullitate decreti S. C. ageretur, vt refert Anellus Amatus in cons. 60. in fin. vbi quod dum ageretur de nullitate decreti S. C. quoad modum sedendi inter Economos Plateæ Popularis Capuanæ, Dominus Comes Beneuenti Regni Prorex mandauit, vt in Collaterali Concilio decideretur modus electionis prædictæ faciendi, absq; interuentu S. C. quod nouum fuit visum, vt ibidem.*

Habet etiam Dominus Prorex instructiōnes suas, circa quas, non est nostrum os imponere, quia Principum arcana inuestigare nefas, sunt enim similia mari, de quo nil dici potest, nisi quantum oculus videt.

Et in prouisionibus extraordinarijs, & exorbitantibus ex causa pestis cum suo Secretario ordinationes facit, & alia concernentia, & necessaria Ciuitati, & Regno circa custodiam, vt videmus in *Pragmatica, seu prouisione facta per Excellentissimum D. Ducem Alua Regni Proregem sub die 16. Augusti 1624. (verum videas infra hic in obseru. 2. in fin.)* ob pestem in Ciuitate Panormi vigentem eo tēpore; multas enim prouisiones cum suo Secretario belli statuit circa custodiam huius Ciuitatis, & pœnas mortis naturalis imposuit in transgressores, & cum miro ordine, & vigilancia in tali occasione se gessit, obseruando omnia requisita notata à *Gubernatore Christiano Fratris Io. Marques in lib. 1. cap. 24.* in supradicto enim tempore fuerunt positæ custodiæ per totum Regnum, & in portis huius Ciuitatis, Ciues custodiebant per quarteria tangentia quâlibet ex portis: quod Æ euenit in anno 1630. occasione pestis vigētis in quâ plurimis Ciuitatibus Lōbardiz, & Venetijs, ac in alijs locis. Occasione cuius quæri posset, an si quis ex Territorio bandito ex causa pestis, veniret cum fide vitata Neapoli habita, qua pœna sit puniendus? *Riminaliun. in cons. 245. vol. 3. disputat articulum, & concludit, in tali casu Ferrariæ euento, pœna pecuniaria quendam fuisse punitum; multa quidem in materia pestis ponit Hieronymus Prauadellus in tract. de peste, qui est in voluminibus tractatum.*

Vt plurimum Domini Proreges vti caput nedum Regni, sed super omnia Tribunalia existentes, ad evitandas confusiones, solent diuersas prouisiones, etiam circa con-

cernentia Tribunalia ipsa, emanare: & signanter quoad tangentia eius Collaterale Concilium, vt peractè, & accuratissimè fecit Prouidissimus Princeps Dux Alua Regni Prorex in infrascriptis capitibus, & prouisionibus emanatis in anno 1627. quæ vt scitu digna, prætereunda non crunt.

Ordinationes Domini Proregis quoad negotia quodlibet ex Tribunalibus tangentia, & quæ ad ipsum spectant.

Hauiendo considerado el Duque mi Señor lo que V. S. le ha propuesto à boca, y en diuersos papeles, en razon de lo que puede, y deue hazer el Collateral sobre los negocios de justitia, que se tratan en esso
 10 Sac. Conf. ha resuelto S. E. lo que V. S. entenderà por la copia del orden, que se hà dado al Collateral, lo que es, la qual vè con estas, la qual remete S. E. à V. S. para que queda en formado, y sepa que es esta su voluntad, y lo que se ha de executar, y assi encarga à V. S. que por su parte lo haga para el desembaraco de la justitia, y curso de los negocios. Palatio 24. de Enero 1627.

Matthias Gonzales Medrano.

ater. Al Señor Presidente del S. C.

Hauiendo entendido el Duque mi Señor, que diuersos pleitos de los que corren al S. C. se hallan impedidos, porque el S. C. ha dificultado el entregarlo, y que se executen algunos otros ordenes que se han de dar, y dan por Collateral de ordenario, hà examinado S. E. las razones que ay de vna parte, y otra, y los ordenes que estan dados en esta materia, y deseando poner forma en ella, y que cada vno de los Tribunales sepa lo que le toca ordenar, y executar, me ha mandado que renueue vn villette, que en 20. de Março 1624. escriui a la Cancellaria de orden de S. E. en offeruancia de otro del Señor Conde de Lemos, que Dios aya, para que en ella se offerua todo lo que fuere aduertido, y ordenado, que es de la iusticia que se segue.

Primeramente mandà S. E. que los Señores

ñores Regentes no despachen en su casa por ningun dispensacion de pragmatikas .

Que no reuoken ningun orden dado por S. E. en Collateral, ò por Escriptorio.

Que no den superseñorias, ò moratorias, y concedan indultos, ne compasseion de delictos .

Que no den Guiaticos, ne agan otro genero de Gráticas , excepto de la remission de la mitad de las pena de fisco .

Que no den asenso para vender juro de Vniuersidades, ò hazer donatiuos a los Barones, dar limosnas en otra ninguna concession en todo lo de mas que fuere de esta calidad.

Que no despachen union de Ruedas, ne den adiuntos, ne prohean memoriales en que se agrauiar las partes de los decretos hechos por los Tribunales, ò por sus cabeças.

Que no agan prouision para passar las causas de vna Audiencia à otra, para que se entreguen a la Vicaria, nel Collateral, ò que suspendan el curso della.

Que los dichos Regentes en sus casas no den commissiun el vno al otro para que se eschargue de referir, sustanciar algun negocio, y lo mismo se intiende respecto de cometer à los oficiales inferiores semejantes relaciones, y diligencias.

Que no nombren Iuezes de commissiun para proçessar, hazer gouiernos, ò otros efectos deste genero, porque esto solo toca à S. E.

Que no orden que los commissarios de las causas bayan à referirla en Collateral à boca, ò las referan en escriptis excepto quando se pide gracia, ò composicion de delictos.

Que no llamen à ningun Ministro, ò Personage graue que este en partibus.

Que no den exequatur à Bulas de Roma para Obispos, ò Vicarios suyos, a cerca de cosa que tenga la misma grauedad, ni en Collateral, sin subiduria de S. E.

Que no hagan hortatorias, para que hauiendolas de firmar el Collateral es justo que en el se resueluan.

Que no cometan trasas de armas, de cauallos de trigos de posta, y de todas

las demas cosas por dentro, y fuera del Reyno, ni en sus casas, ni en Collateral.

Que no despachen pagamientos de la hazenda Real ni en sus casas, ni en Collateral, ni ningunos negocios tocantes a la Capitania general.

Que no den offeruatorias de Prouisiones que no sean hechas por el dicho Collateral.

Y que de mas de que todas estas cosas no se puedan probeer por los Regentes en sus casas, tampoco se haya de tractar de ninguna dellas en Collateral hasta que aya passado la primera hora, y quando S. E. por sus ocupaciones no se pudiere hallar presente à su despacho, no se de por resuelta ninguna cosa hasta que hauiendose consultado el Segretario del Reyno, ò el Regente que se encargare de referirselo probea S. E. lo que mas conueniere.

Que los memoriales en que se piden dos Ruedas, ò adiuntos, ò que se aya relacion en Collateral, se remitan à las Cabeças de los Tribunales. si fueren de aquellos casos en que suelen y pueden probeer, y huieren prouenido algun decreto en ellos por algun de los cabos de los Tribunales, se pueda ordenar que vengan à hazer relacion en Collateral, para que procediendo con entero conocimiento, se tome la resolucion mas conueniente.

Que se algun negociante se agrauare de otros Tribunales el Regente por S. E. para Commissario de la causa oya entrambas, y lo refera en Collateral, para que alli se oya, y determine si cõtendra pedir el proçesso para tratar fundadamente del negocio, y que entretanto no se impide el curso de su despacho ordinario.

Tambien manda S. E. que los presos por deudas no se visiten si no fuere estado en las carçetes à instancia de los acreedores, y no presentados de su voluntad, y quando se ayan de hazer estas visitas, sea por deudas tan cortas, que no passen 70. ducados.

Que todas las prouisiones las firmen los Escribanos de mandamiento, Canceles y todos los de mas que tienen autoridad para

para firmar, y que el official que las sellara sin estas firmas, este sujetos a la pena en que incurrieren los Ministros sudichos, quando no cumplan con esta obligacion.

Que quando firman algun despacho no lo traygan a la firma de S.E. se no viene señalado de los Señores Regentes, Cancileres que lo escriuan.

Que los Escriuanos de mandamiento, Cancileres, y otros officiales no digan a las partes que Regente puso dificultad en firmar su prouision, y que el que no guardara este orden incurra la primera vez en suspension de officio por 40. dias, y la segunda por 6. mes, y la tercera en priuacion de officio.

Que los Escriuanos de mandamiento cada vno su semana traygan la firma a Palacio, y la entreguen al Segretario de Camera de S. E. y ellos mismos la lleuen a casa de los Señores Regentes.

Que cada mes visite vn Regente la Cancileria, alternando en la forma ordinaria esta visita, y reconozca como se guarden los establimientos de aquel Tribunal, la suficiencia de sus Ministros, sus costumbres, y manera de proceder, y hallando cosa deña de representar a S.E. la refiera.

Que ningun Regente decrete memorial de su propria mano, si no por la de los Escriuanos de mandamiento, porque tengan sus derechos, los qual compran los officios dal Regio Fisco.

T porque el Señor Presidente del S.C. rapresenta que delegando las causas ciuiles los Regentes se la quita a el la auctoridad de probeer las supplicas, y a los Mastredatos derechos cuyo daño viene a resultar enteres de Fisco por las ventas, y assidas q̄ baze de las Mastredatias.

Manda S. E. que en esta parte se guarde de la pragmatica del titulo de delegacionibus, y las ordenes que en esta razon tien dadas por su Magestad.

Assi mismo pretēde el Presidente del S.C. q̄ los Regentes en los decretos no den forma de proceder en las causas que en Consejo se tratan, y a S.E. le parece assi conueniente, y manda, que no digan al Consejo, y Com-

missarios, veniat processus, si no es procedido primero la relacio, que arruia queda hecha, ne digan, exequatur la sententia, y decreto del S.C. a causa Commissarius relationem faciat in Collaterali Concilio de statu causa, y esto en Collateral, y no a sus casas.

T pidiendo tambiens el dicho Señor Presidente que quando el delegado buuiera de hazer en caso de agrauio se hagan en Consejo, y no en Collateral, declara S. E. que se la delegacion fuer a hecha con clausula expressa de que el Commissario refiera en su Rueda se aya de offeruar assi, però que sea delegacion absoluta se aya de hazer la relacion que se admittan en Collateral pues conforme a derecho se tiene recurso del delegate ad delegantem.

T aunque S. E. escribe esto mismo a cada vna de los Regētes para que todos tengan noticia del, y tambien al Presidente del Sacro Consejo manda S. E. que V. S. lo lea este villette en Collateral, y que tengan mucho cuydado con la offeruancia del, por la parte que toca. Palacio 24. de Enero 1627.

Matthias Gonzales Medrano.

ET nedum circa prædicta Dominus Prorex manus imponit, sed etiam vti Capitulum eius Generalis decernit circa materias Curialium ipsorum Tribunalium. Prout vidimus tempore iuramenti, & examinis Advocatorum, & Procuratorum. Quoniam & si per Regiam Pragmaticam editam 10. Decbris 1629. statutum erat Doctores ante triennium debere iuramentum præstare, & alios infra triennium examinari, & similiter iurare, & in 17. Ianuarij 1630. per Circumspectum S.C. Præfidentem fuerit emanatum decretum, Advocatos, & Procuratores in duobus libris debere describi: quo impedito cum decretatione Collateralis Concilij, ut relationem faciat, & interim nihil innovetur: & inde die 17. Februarij 1630. per alium ordinem decreuerit, Advocatos ultra triennium iuramentum præstare, & infra triennium examinari debere, seuata forma Regiæ Pragmaticæ, quod similiter per Collaterale Concilium fuit superseclum, Postea idem Præfidentis præcedente ordine S. E. per Scriptorium aliud emanavit decretum 25.

Fe.

Februarij 1630. pro obseruantia prædictorū primorum ordinum : Vnde euenit, Aduocatos, & Procuratores per multos dies ad Tribunalia non accessisse : & iñto interim, caufa aliqua decidebantur, absq; parrocinio: Et Tribunalia quasi deserta, & Officiales soli videbantur: nimiumque damnū Magistris actorum, & Reipublicæ caufabatur, qua de re ab Excellētissimo D. Prorege infraſcriptus ordo in valuis Tribunaliū prodijt.

D. FERDINANDO AFAN
de Ribera, y Enriquez

Duque de Alcalá, del Consejo de S.M.
ſu Virrey, y Capitan General deſte
Reyno.

POR quanto por una Pragmatica publicada à 16. de Diciembre del año paſado 1629. ſtá mandado lo que ſe ha de 12 aſſer à cerca del juramento, y exámen del Abogados, y Procuradores del Consejo, y Tribunales de eſta Ciudad, y Audiencias deſte Reyno, reſpectiue à cada vno dellos, por lo que le tocca, conforme en la dicha Pragmatica ſe contiene : Y porque para la exequcion della el Eſpeſtabil Preſidente del S. C. ha echo ciertos Ediſtos, en que ſe contiene el miſmo que ſe contiene en dicha Pragmatica, de los quales auiendo de reſultar la offeruanza della, ſe è viſto lo contrario, con no pequeño eſcandalo, y malo exemplo ; y porque conuiene a ſuſarſe, y que tēga la dicha exequcion lo que ſtá ordenado, hà parecido conbeniente ordenar, y mandar, como con la preſente ordeno, y mando à todos los Doctores, que uſauan, y exercitauan el officio de Abogados en el Consejo, y Tribunales, que reſieden en eſta Ciudad al tiempo que ſe publico la dicha Pragmatica, à quien tocca dar el juramento que en ella ſe contiene, ſe en termine de ocho dias primeros ſiguientes, que ſe cuenten de eſta mañana Martes cinco deſte preſente Mes de Martio, no acudieren à dar el juramiento en man del dicho Speſtabil Preſidente, y en ſu auſſencia en mano del Decano del S. C. paſſado el dicho termino,

y por ſu traſcurſo, ſin otra declaracion quedan inhabiles para poder exercer mas da qui adelante el dicho officio de Abogados en los Tribunales, y Consejos reſidentes en eſta Ciudad, y las de mas Audiencias deſte Reyno, ſin que en publico, ò en ſegreto puedan conſultar en los negocios ; ſu las penas à nueſtro arbitrio reſeruardas, y aſſi miſmo quedan inhabiles, y no puedan tener officios de juſtitia perpetuos ni temporales en eſte Reyno, ni ſer propueſtos en las nominas à S. M. para à ellos ; y que quedan excluidos paſſado el dicho termino, de gozar las preminencias, honrras, y prerogatiuas que podieran gozar, y por razon del grado que tienen de Doctores, de cuias matriculas, y libros ſean ipſo faſto borrados, y habolidos, y tenidos como ſe nunca habieren recibido el dicho grado.

Y aſſi miſmo ordeno, y mando, que los Abogados que conforme à la dicha Pragmatica ſe habieren de examinar dentro de quinze dias primeros ſiguientes, que ſe cuente desde el dia cinco deſte, acuden à preſentarse, y hazerſe ante el dicho Speſtabil Preſidente para el dicho examen, y juramiento ſu las dichas penas.

Y que todos los Procuradores que fueren Doctores acuden dentre de los miſmos quinze dias à preſentarse, como dicho es, ſe vaian examinando, y jurado conforme à los deſpueſtos en la dicha Pragm. ſu las dichas penas.

Y los que no fueren Doctores ſe preſenten para el dicho eſſeſto dentro del dicho termino. Donde no, quedan inhabiles para exercitar aſſi los officios, como qualquiera otro miniſterio, y adminiſtracion de juſticia. Porque ſea notorio mando que los dichos ſe publiche en lo S. C. y en la Regia Camara de la Sumara, y Gran Corte de la Vicaria. Dat. Neapoli à 4. de Martio 1630.

EL DVQUE DE ALCALA.

Por mandado de S.E. Io. Miguel Igun de la Lana.

Et licet pro reuocando ordine prædicto
13 D. Proregi ſupplicabatur, & pro Aduocatorum

torum parte dicebatur, vnquam fuisse vſu receptum, ipſos iurare, vel examinari, niſi in gradu Doctōratus, legalisq; facultatis libertatem duritiem hanc tollerare non debere: quoniam iuramentum Officialibus
 14 eſt propriè applicandum, *l. rem non nouam C. de iudic. cum concord.* & in noſtris Pragmaticis Regni ſancitum eſt: ipſoſq; rigoroſo examini eſſe ſubmiſſos, *l. 1. in ſi. C. de propoſitis Sacri Cubiculi, lib. 12.* & quod quamuis in *l. rem non nouam, §. patroni cauſarum, C. de iudic.* & in *l. 2. C. de iuram. calum.* & in *§. vtriuſq; inſtit. de pœna temer. litigant.* fuerit proutum, Aduocatos iuramentum præſtare, procedebat eo tem-
 15 pore, quo certus Aduocatorum numerus erat conſtitutus in cauſis certis, vt perpenditur, *C. de Aduocatis diuerſorum iudiciorum, l. nemini 11.* & *l. ad ſimilitudinem 16.*
 16 ſed poſtquam in clientum arbitrio Aduocatorum electio permanſit, vt in *l. prope- randum 11. §. illo procul. C. de iudicijs,* cōſuetudines iſtæ abolere, ſicuti Bulgarus reſpōdit Buſoni Iudici Imperatoris Friderici Secundi, teſte *gloſ. in d. §. vtriuſq; inſtit. de pœna temere litigantium,* & in *d. §. Patroni cauſarum,* & ideo quod conſuetudine abrogatum ſtat, euident eſt, Reipublicæ non expedire, *l. 2. ff. de conſtit. Princ.* Ex qua Buſonis propoſitione aduerſus Bulgarum, clare perpendi poteſt, Buſonem induxiſſe Imperatorem Fridericum Secundum re-
 17 gnantem circa annum 1220. ad Regni con- ſtitutiones emanandas, vnā quæ incipit *Aduocatos.* iuramentum ſtatuens; & aliam incipit *Aduocatorum officium,* qua providebatur Doctōrum examen. Verum nec antea, nec poſt, iuramentum illud fuiſſe vſu receptum, teſtatur *Andreas in proam. conſtit. Regni col. 13.* ibi, *De Sacramento Patronorum, quod conſuetudo abolet, quia conſuetudo non habetur. licet lege caueatur, vſ*
 18 *notatur in l. rem non nouam.* Non prætereundo conſtitutionem illam ab Imperatore depoſito, (vt in *cap. ad Apoſtolica, de ſentent. & re iudic. in 6.*) fuiſſe emanatam, vluque receptas non fuit tamquam auaras, cūm pœna trium librarum auri, quæ pœna ab optimo Imperatore Iuſtiniano condicere, *DD. §. Patroni cauſarum, & §. vtriuſq;* nullatenus impoſita, aut excogitata exitit, & quamuis prætenderetur à Rege Ferdinādo Primo renouatam fuiſſe in *Pragm. 21. de offic. S. C.* nec etiam fuiſſe vſu recepta, teſte *D. Regente Rovito ſuper ea.* & animaduertere conſert, eundem Ferdinandum verum, & naturalem Regni Dominum non fuiſſe, quoniam (vt alias notauimus) filius

illegitimus erat Alphonſi Primi, Regni huius acquiſitoris, cui Rex Catholicus eius nepos legitimus erat ſucceſſor, & ita deciſum refert *Regens Moles in deciſ. 114. & Afflic. in oſibus feudorum* ſcriptum reliquit, *propter peccata Regum Aragonum, plagam in Regnum eueniſſe:* Ventilatiſque
 20 iſtis materijs tempore Sapientiſſimi Regis Philippi Secundi Regni huius veri, & naturalis ſucceſſoris, moderante illo Gubernatorum ſpeculo, Duce Alcalá, fuerunt omnia reiecta, & Procuratorum tantum examen ſufficere ſancitum in *Prag. 22. de offic. Sac. Conf.*

21 Cūq; leges quæ in deſuetudinē deuenere, amplius non eſſe renouādas, ſtatutum ſit in *l. 1. in ſi. C. de veteri iure enucl.* nec ad illas renouandas leues animorū motus, aut ridiculæ ambiguitates, ſed q̄ moribus conſtituta ſunt inſectetur, *l. ſi. C. de leg. l. de quib. & l. ſi de interpretatione, ff. eod. cōſuetudo .n. legem vincit, Bal. in §. ex eadē lege, n. 2. in ſi. de lege Corradi,* vbi q̄ & ſi lex dicat iurisdictiones non eſſe vendendas, attamen de cōſuetudine venduntur, & ei ſtatut.

Nec prædictis obſtat aliqua DD. dicta, puta *Hoſtienſ. in c. Romana. in verb. Aduocatorum, de foro compet. in 6. in nouell. & ibi Io. Monacus. & Io. Andr.* dicentes, fore cōueniens Aduocatos iurare, ſed ſine pœna,
 23 & abſque violentia, quia iuramentum tantum procedit ad habendum Deum in vltorem: & iſto etiam modo intelliguntur *Cyn. in l. 2. C. de iuramento calum. & Caſtrenſ. in d. l. rem non nouam,* & ibi *Iaf. vltra* quod DD. prædicti locuti ſunt ante annum 1564. quo *Bulla felix. record. Pij IV.* emanata exitit de iuramento Doctōrum: in qua virtualiter iuramentum præſtandum omnium legum obſeruantiam comprehendit. Iuramentum non eſt multiplicandum,
 24 ſed tantummodo vti medicina applicandū in neceſſitatibus, *D. Thom. 2. 2. q. 89. art. 1. & 2. ſi quæ nouum, & extortum fuerit contra antiquam conſuetudinem, imprefſium erit,* teſte *Baldo in §. ex eadē lege n. 2. in ſi. de lege Corradi.* Merito & ſi in *Pragm. D. Comitibus de Lemos lata 11. Maij*
 25 1612. in *cap. 28.* ſtatutum erat, omnes doctōrandos, & Procuratores matriculandos debere iuramentum præſtare ſub forma danda, tamen (actentis prædictis) forma illa non fuit amplius tradita. Sciebat enim Princeps ille prudentiſſimus, per iuramentum in Doctōratu datum, omnia fuiſſe adimpleta, & iuramentum non fore reite-
 26 tandū, ne anima illa quiaretur: & quod examen in Collegio Doctōrum ſufficiebat, ſer-
 uata

uata forma *Pragm. 22. de officio Sacri Concilij*; in rebus .n. nouis constituendis euidēs debet esse utilitas, vt recedatur ab eo iure, q̄ diu æquū visū fuit. *l. 2. ff. de constit. Princ.*

26 Cumque finis omnium rerum sit spectā-
 dus, dicitur, quod si iuramentum defertur
 ad poniendum calumniam. Ultra iura com-
 munita, in Regno nostro, legibus organiza-
 to forsā melius omni alio, tot iura muni-
 cipalia adsunt, quæ in transgressores exe-
 qui sat esset: Sique ad animam attimoran-
 dam, qui iuramentum præstitum in Docto-
 ratu non obseruat, nec & alia iuramenta
 curabit: Sed absit credere, horum Tri-
 27 bunalium Aduocatos peritissimos, deser-
 tissimosque, & præsertim in feudalibus, &
 iurisdictionalibus materijs excelsiores, ne
 dum calumnias non patrare, sed nec cogi-
 tare, & merito iurare ea, quæ acturi non
 erunt, cogendi non sunt. Eo magis quia
 in isto, & in omni æuo maxima in venera-
 tione extiterit. *Textus enim in l. diximus,*
§. fin. ff. de excusat. tut. nobilissimos vocat:
 & Imperator in *l. quisquis, C. de postul.* Ho-
 28 noratos appellat, ex magno honore, & præ-
 minentia. Et nobilissimos denominat in
l. 1. §. cumq; hoc, C. de veter. iur. enuclean-
do, & in *l. pen. C. de postul.* & videbis in
versic. 10. obseru. 2. num. 14. & iure merito
 tum ob eminentiam legalis facultatis, quā
 ex eis multi, ne dum ex Imperatoria prosa-
 pia venire, sed etiam Imperatores fuere:
 ac etiam ex summo ordine: sicuti, & in no-
 29 stra tempestate Patrios prudentissimos,
 ac lepidissimos Aduocationis munus sum-
 mo decore, & scientia insequi videtur.

Addebatur prædictis circumspectio erga
 Aduocatos habenda; Mundi enim Redemp-
 29 tor Aduocati nomen erga Patrem pro no-
 bis miseris peccatoribus assumpsit, *cap. si*
 30 *enim inquit, dist. 2.* Iudicibusq; æquiparat
 Imperator in *l. quisquis, in fine, C. eodem*
tit. ibi, Neque putet quisquam honori suo
aliquid esse detractum, cum ipse necessitatem
elegerit standi, & contempserit ius sedendi,
 & certum est, stare esse Aduocati, & Iu-
 dices sedere, vt ibid. ex quo *tex. in verbo*
contempserit ius sedendi, elici potest, Aduo-
 cati officium non inferius illo Iudicum;
 Ipsi enim sunt Ciuitatis Oraculum, Reipu-
 blicæque necessarij, sicuti & Milites, *l. Aduo-*
cati, C. de Aduocat. diuers. iudic. Vi&orie
 Palmarijque præmia merentur, *D. Thom.*
 2. 2. q. 71. art. 2. Iudices autem salaria exi-
 gunt; ab Aduocatis enim Iudices instrun-
 tur, *l. 2. §. post originem, in fin. ff. de origi-*
ne iuris, qui si sciunt bonum ius fonere,
 possunt etiam non subsistentia allegare

quoad Iudices ignaros, qui ex leuibus, &
 non subsistentibus se mouere solent, *Reg.*
de Ponte in tract. de potestat. Proregis, in
tit. 6. de assensibus, num. 56. fol. 256. mag-
 isq; meretur boni Aduocati, quam Patres
 Religiosi, vt sup. *vers. 3. obf. 3. n. 113.* nota-
 uimus, & eorum multi inter Diuos con-
 numerantur à *Cass. in Catalogo Glor. Mun-*
di, parte 7. conf. 29. & cum Iudicibus fede-
 re possunt, *Afflic. in rubr. Constit. Regni*
Lusitanijs in fine, per *l. fin. C. ubi Senat.*
vel Clarifs. & l. fin. C. de Aduocat. diuers.
Iudic. Sed facibus quidem esset illuminare
 Solem, si fundare velimus præscriptam
 in Regno ab hoc onere iurandi libertatem:
 merito silentio præteriebatur coram tanto
 Principe, omnium Scientiarum Mecenatē,
 & descendente ex magno illo Prorege D.
 Parasani superius allegato, qui per optime
 31 libertatem legalis scientiæ præcognoscit,
 in *l. quisquis, §. apud Urbem, C. de post.* &
 in *l. 1. §. proinde, ff. de varijs, & extraor-*
 32 *din. cogn.* & quatenus Regis iussu adesse
 prætenderetur: tunc & Regi replicare fas
 est, vt politice aduertit *Guber. Christi. F. Io.*
Marquez in lib. 1. c. 10. & tex. notab. in c. si
qñ. de rescript. & l. si vindicari, C. de pœnis.

Tñ quia nimis ultra fuerat negotiū prote-
 larum, & subditorū obedientia requiritur;
 Principes .n. delicati sunt in cōtēptu man-
 33 datorum suorum, necessum fuit parere, &
 omnes quasi intra terminum iurauimus;
 moderate tamen, & sub hac forma tantum
 de bene, & fideliter Aduocati Officiū
 34 exercendo, præter D. Ioannem Vincentium
 Macedonium Aduocatum primariū,
 ac Doctissimū, vt alias notauimus supra
vers. 3. obseru. 3. nu. 226.

Latiores quidem super materia ista pro-
 dierant lucubrationes, sed illis dispersis, hæc
 pauca currenti calamo iterum adnotare,
 fuit necessum. Sed super materia ista eru-
 ditissime scripsit Primarius Aduocatus, &
 Politicarum litterarū versatissimus *Fran-*
ciscus de Petris, quem videas.

Solet quoque D. Prorex absque Collat.
 35 Concilio ministeria, & expensas necessa-
 rias Regijs personis, & earum Curijs, &
 Comitatu, per Regnum forte transeunti-
 bus ministrare, & providere: vt de anno
 1630. euenit: Siquidem ad exemplar felicitis
 memoriæ Caroli V. qui de anno 1518. eius
 36 Sororē Infantam Mariam de Austria Regi
 Hungariæ nuptui tradidit, vt in Priuileg. &
 Capitulis Neap. fol. 80. legitur, Rex noster
 Philippus I V. eius felicissimus Pronepos
 Hispaniarum Rex (quem Christianissimum,
 & potentissimum vocat, *Ioan. Rodina in*
tract.

37 *tract. de Maiest. Princ. num. 3.* Hinc est, quod causa Catholica semper causa æqualiter Austriaca dicitur, teste *Eminentissimo Cardinali Bentiuoglio in secundo libro Eruditissimarum Relationum Flandria fol. 199.* & Inuicissimum, ac à Carolo Magno genus ducere, ait *Io. Garf. Hispanus in tract. de expensis, & meliorat. cap. 12. num. 12.*) similiter nuptui tradidit Serenissimam Infantam Mariam de Austria eius Sororem (Deo dante futuram Imperatricem) Serenissimo Hungariæ Regi eius fratri consobriano filio Dñi Imper. Ferdinandi de Austria: & ad virum pergens, per hoc Regnum trāsīuit ingenti cum Hispanico primario Comitatu, & præsertim Eminentissimi Cardinalis de Stullia Don Ioannis de Gusman: Excellentissimorum Aluæ Ducis prædecessoris Proregis huius Regni, Regis Domus præfecti, cui personā Serenissimæ Mariæ Frater Catholicus cōmendauit: Comitissæ Syruolæ maioris Cubiculariæ: Illustrissimorum Comitibus de Varraches, vnius ex quatuor Regiæ Domus œconomis, & eiusdem Regiæ maioris: Comitibus Syruolæ Cubiculariæ maioris prædictæ filij: Marchionis Mansedæ D. Petri de Toledo nostræ M. C. V. olim Regentis moderatissimi: Marchionis Arizza in Regno Aragonum: Don Francisci Manriquez ex Comitibus Osborni: Marchionis Villanoux del camino, iam dicti Cardinalis nepotis: Don Rodorici de Tapia Regiæ maioris Equisonis: ac multorum aliorum diuerforum Militarium ordinum Equitum Regiæ seruitio incumbentium, ultra alios Officiales ad instar Domus Regis diuersis præpositos ministerijs; Ducebat & secum Excellentissimus Alua dilectissimum ex filio nepotem Illustris, D. Antonium de Toledo Coiræ, & Villæ nouæ del Rio Marchionem, pulchri, iucundiq; aspectus, ac omni spe ornatum: aderat quoq; & Inuiciss. Cæsaris Excellentissimus Orator: & hi cæs amplas, copiosasq; ducebāt familias. Missiq; per Ciuitatē hanc Oratoribus ad eam salutandā in Ciuitate Caietæ, receptaque indē in mole magna huius Ciuitatis cum ditissimo Ponte, Illustrata Ciuitate ista, & cum eius speciosa, & quasi Angelica præsentia lætificata spatio quatuor Mensiu, (& isto interim Itali Grandes Hispaniarū, qui in Ciuitate reperiebantur, operto capite steterunt, puta Dñi D. Aloysius Sanseuerinus Bisiniani Princeps, D. Federicus Colūna Buteræ Princeps Maritus D. Margaritæ de Austria B. Æsifortæ Principissæ Buteræ, D. Antonius de Leua Ascoli Princeps, &

D. Camillus Pignatellus Dux Mōtis Leonis Maritus Dōæ Hieronymæ Pignatellæ Ducissæ Mōtis Leonis. Alijs aut multis Proceribus, & Ministris gratiā fecit ad eius Regiā Manum deosculandam, & signanter DD. Regentibus Collat. Concilij.) Tandem 18. Decembris 1630. eius iter continuare cepit cum Comitatu prædicto, ac cum Syndico, & Electis Ciuitatis, & alijs Magnatibus, & Proceribus Regni. Syndicusq; fuit D. Hector Capycius Latrus lepidissimus Eques Capuanæ Cēturiæ, & Advocatus primarius.

Et licet permissum sit Regi, pro eius Sorore maritanda adiutorium à vassallis petere, etiam seruata forma cc. Papæ Honorij, de quibus vide supra *vers. 4. obseruat. 1.*, ac etiā expensas pro suo itinere, & expeditione exigere, *l. neminē, 11. C. de sacros. Eccl. Innocent. in cap. non minus, num. 6. & 7. de consecrat. Eccl. vel Altar.* sicuti nec est exemptus quando Regio exercitui, quid deficit, nam illud ab vniuersitatibus exigipotest, *glos. in d. l. neminem.* Hinc est, quod in *Const. Regni quamplurium*, disponitur, Barones ad Regis corredum teneri, & vassallos ad contribuendum Baronibus in corredo prædicto esse obligatos: Corredumq; intellige, de expensis Regi debitīs in itinere, sicuti declarat *Andr. in eius Repertorio Constitutionum Regni, verbo Rex si vadit.* Quæ omnia nō solū de Rege, sed de fratribus, vel sororibus Regis, qui sunt fere alter, intelliguntur, iam quod Reges in potentia sunt, dum ad Regna hæreditaria succedere possunt, prope sunt istud, & illa Hispaniarum, *Frater Io. Marquez Gubernator Christianus lib. 1. cap. 30.*

Attamen ex itinere isto Populi vllū grauumen sensiere, ex ordinibus Illustrissimi, ac Excellentissimi D. Regni Proregis vigintantissimi, curate D. Francisco d' Ocampo sagacissimo Consiliario, qui omnibus, & singulis Regij Comitatus eiusdem alimentata lautē parauit, æquestrium, pedestriumq; copias potius, vt veteranus, quam vt Doctor rexit, iuxta illud, vt bellorum, & pacis, &c. Inseruiuit quoq; Serenissimæ Regiæ per iter istud iam dictus Excellentiss. Buteræ Princeps Magni Regni huius Comestabuli Don Philippi Primogenitus, & tanta populorum multitudo ad Reginam videndam affluebat, vt vix poterat Regius Comitatus discerni, acclamabant enim in ingressu Regis Sororem, lacrymabant vero in egressu præbeneuolentia. Peruenit tandem ad Anconæ Ciuitatem feliciter, & inde mense Ianuarij 1631. Veneta Classe in Tergestum prospere traiecit.

Or.

Ordines verò prædicti tamquam noui, exemplares, & excogitati, non sunt posteris denegandi, merito inferendos esse congruū visum fuit pro futuris casibus.

Philippus Dei gratia Rex.

D. FERDINANDVS AFAN de Ribera, & Enriquez, Dux de Alcalá de los Ganzules, Marchio de Tarifa, Comes de los Morales, Dominus Domus de Ribera, & in præfenti Regno Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis.

D. Franciscus d'Ocampo Miles Hispanus, Regius Consiliarius, Iudex Delegatus, Auditor, & Prouisor Generalis pro seruitio Serenissimæ Reginæ Vngariæ in præfenti Regno per suam Excellentiam.

D Esiderando S. E. che la Maestà della Serenissima Regina d'Vngheria, Sorella del Rè N. S. nel viaggio, che farà per questo Regno la volta d'Alemagna, sia seruita con la puntualità, & vigilanza deuota à sua grandezza, e che ogni sorte di bastimento se troui prontamente per seruitio di sua Real Casa, & delli Signori, & Prelati, che la vanno accompagnando, che li carriaggi, lettiche, & carrozze trouino albergo, & ricetto comodamente; con prouedere le Città, & Terre doue per transito alloggiarà S. M. di qualsuoglia cosa necessaria, così per vitto delle persone, come anco delli caualli, & altri animali, che serueno à condurre le sue robbe, & detta sua Corte. Et che questo si faccia con il manco interesse dell'Vniuersità, che sarà possibile, ne hà eletto, & deputato Commissario Generale per prouedere le cose necessarie per detto viaggio, con sopra intendenza à tutte le persone soggette à sua iurisdittione, che vāno in d. viaggio, & così anco alla militia tanto d'Infantaria, quanto di Cauallaria nelle cose di giustitia, con potestà di fare Banno usq; ad pœnam mortis, & sua esequutione, & con potestà anco di conoscere di tutti li delitti, che succederanno nelle Città, & Terre per doue passa S. M. con ordine anco che possiamo far vendere il

pane, per il tempo che ci parerà senza gabella, & fare ordine, che nelli Boschi, & luoghi prohibiti si possa liberamente andare à caccia, & di moderare li prezzi delle cose, che seruiranno per seruitio di detta Corte, & per l'huomini che hanno da seruire S. M. Et per corrispondere alla confidenza, che S. E. hà fatto à noi in negotio di tanto momēto, hauendo l'istessa mira, che hà S. E. al seruitio di detta Serenissima Regina, & poco interesse delle Terre. Pro nunc ordinamo, & comandamo, sotto l'infrastrate pene le cose seguenti, videlicet.

In primis, se certifica, che alli creati di S. M. & di tutta sua Corte, & altri che la vanno seruendo, l'Vniuersità, nè particolari, non hanno da dare cosa alcuna sotto qualsuoglia colore, eccetto che letti da dormire, fuoco, & luce, atteso S. M. hà ordinato, che tutta sua Corte compra, & paga, quanto pigliarà, così di cose comeestibili, come d'orgio, paglia, & fieno per seruitio d'animali, nè manco a nessuno huomo di Corte, particolarmente della cometiua nostra; nè alli Commissarij, che per grassa, & seruitio del viaggio deputaremo, se li hà da dare cosa alcuna, eccetto, come si è detto di sopra, comodità di dormire, sotto pena di morte naturale a chi darà etiam sotto qualsuoglia colore, ò riceuerà cosa alcuna, etiam di poca consideratione.

2 Che nella medesima pena incorrano quelli, che vn giorno prima che arriuarà S. M. & vno dopo che sarà partita, ponerà mano per la spada, nè tirerà archibugiata, etiam che non ferisca, ne colpisca; & quelli che faranno questioni senza arme, come fare a pugni, tirare a pietre, ò dar mazzate, incorrano in pena di quattro butti di corda, & 5. anni di galera.

3 Che nessuno Molattiero, Cocchiero, Lettichiero, & Bagbagliero, lasci il seruitio, ne se ne fugga, sotto qualsuoglia scusa senza licenza nostra, sotto pena di dieci anni di galera.

4 Che l'uno all'altro, nè altre persone delle Terre arremano orgio, paglia, capez-

ze, ne fune, ne altri instrumenti da ligare le bagaglie, sotto pena, che se il furto passerà un ducato, incorreranno in pena di tre anni di galera, se sarà di manco prezzo, etiam minimo, di quattro butti di corda.

5 Che non si possa recattare cartelle, letto, ne sotto qualsuoglia altra scusa, estorquere da nessuno qualsuoglia cosa, etiam minima, sotto la pena nel primo capitolo contenta.

6 S'assicurano tutte le persone, & animali, che verranno a portar vittouaglie per grassa, & seruitio della Corte, che non anderanno nel viaggio, ma che se ne ritorneranno liberamente dopò hauere vendute le vittouaglie alle loro proprie patrie.

7 Che li Capitanei di Giustitia, che faranno qualsuoglia sorte d'estorsioni, o violenza, con animo di estorquere dinari; ex nunc, pro tunc, perdino l'officio, & incorrano nelle pene corporali ad arbitrio di S. E. Riseruandosi anco contro di loro di fare le dimostrationsi, conforme il caso succedarà, giudicaremo conueniente.

8 Che nessuna persona delle dette Terre, & luoghi conuicini ardisca a fare resistenza a detti Capitanei, Commissarij, & altri Ministri nelle cose concernenti al seruitio della Prefata Maestà, & ordine di S. E. & nostri, sotto pena che quelli commetteranno resistenza, & impediranno, non in tutto, ma in parte il seruitio, o lo dilateranno, incorrano in pena di morte naturale, d'esquirse irremissibilmente.

9 Che stante, che l'Vniuersità non hanno da fare altra spesa, che li letti, fuoco, & luce, li Sindici, & buomini dell'Vniuersità non fraudino in cosa alcuna li beni vniuersali, ma che scriuano cō fedeltà quello che giustamente spendono in condurre detti letti, & fare altre prouisioni necessarie, atteso che Noi l'haueremo da pigliare li conti, & trouando spesa fraudolente indanno dell'Vniuersità, incorrano in pena di pagare a detta Vniuersità diece volte più di quello che haueranno fraudato, reserbandoci procedere criminalmente omni appellatione remota, conforme la qualita

delle fraudi, che si commetteranno.

10 Che li Sindici, & Particolari di dette Terre, prima che partiamo, a fare altri preparamenti, debbiano essere da Noi a darci auiso se alcuno non ha pagato, o pigliato robba in credenza, & non restituita, acciò li facciamo dare incontente sodisfattione, & così anco lo facciamo li particolari.

11 Che li Magazenieri d'orgi, Tauerrieri, Pizzicaroli, & altri viuandieri non facciano nessuna mistura, ne spacchino li vini, se non che si venda ogni cosa per quello, che è, ne una carne per un'altra, sotto pena della frustra, & cinque anni di galera.

12 Che li prezzi corretti, che erano un mese prima, del che tenemo particolare notà, si offeruino per insino che S. M. sarà passata da Regno.

13 Che li Sindici delle Terre, alli quali sarà fatta assignatione di condurre farine, grani, orgi, vene, fieno, paglia, castrati, uacche, viteile, caponi, galline, gallidindia, fote, lardo, olio, formaggio, oue, frutti, vino, neue, & altre cose, debbiano puntualmente condurle, & farle condurre nel loco, doue sarà segnalato, di maniera, che non si perda momento di tempo, nè si facci spettare uno minuto, & occorrendo, che tardasse, & la robba se pigliasse da altra Terra, il detto Sindico sia tenuto de proprio a refare l'interesse, che detta altra Terra ha uerà patita, & de più essendo persona nobile, incorra in pena di tre anni di carcere in un castello, che segnalara S. E. & s'è ignobile in pena di tre anni di galera.

14 Che li buomini, che dalli detti Sindici saranno comandati, obediscano l'ordini loro, come alli nostri proprij, altramente incorrano in pena di tre anni di galera, & quattro butti di corda.

15 Che quando arriuaranno li Regij Apposentatori, li detti Sindici, senza eccectione di persone, li debbiano mostrare tutte le cose per fare detti letti necessarij, comodi, & puliti, & mancando in detta Terra, faccino a distributione alli conuicini, perche li conducano, deputando una perso-

na, che li riceua, & restituisca.

16 Che non trouandosi forsi commodità per più di due milia caualli, che anderanno per seruitio di detta Serenissima Regina de più delle stalle, che saranno in dette Terre, se faccino baracche fuora l'habitato per ponere dette bagaglie, con segnalare li quartieri, conforme ordenarà l'Agiutante Bustos.

17 Che quattro miglia prima d'arriuare alla Terra, doue haue d'andare ad alloggiare S. M. ogni ducento passi se faccino fuochi, accio che le gente, che restano in dietro, che non possono sgarrare il viaggio, & costi nelle strade di dette Terre, in luoghi larghi, doue non possa succedere danno.

18 Che le Tauerne della via noua, stiano tutte prouiste d'ogni cosa necessaria, conforme la nota, che se mandera appresso, sotto la pena in detti ordini contenta.

19 Che li patroni di dette Tauerne, & li Gouvernatori delle Terre, sotto cui iurisdictione stanno site, faccino fare diuersi abbeueratori, di maniera che con comodità possano l'animali beuere, & mancando, se castigaranno rigorosamente ad arbitrio nostro.

20 Che nessuna persona ardisca dir male parole, ne villanie alle femine, che forsi veneranno a vendere sua robba, sotto pena di quattro butti di corda, & se l'ingiuria fosse maggiore, di tre anni di galera.

21 Che alli creati di S. M. & delli Signori, che la vengono accompagnando, se porti ogni rispetto, & se l'usi ogni sorte d'accoglienza per esseruo quasi tutte persone di qualita.

Es se bene hauemo posto le soprascritte pene, le quali elequiremo inremissibilmente, conforme il nostro solito. Confidiamo, che la fedelta, & amoreuolezza, che vassalli tanto fedeli al suo Rè, tengono, operarà più che il timore di dette pene, per seruitio della Serenissima Regina sua Sorella. Il presente Bando se publichi tanto in questa Fedelissima Città, quanto nell'altre infra-scritte Città, & Terre, con peso di mandare copia alle Terre, conuecine quindeci

miglia a torno, cioè, che la Terra di transito la mandi a due parte, una a mano dritta, & l'altra alla sinistra, la quale Terra poi le manda in detta paranza da Terra in Terra, & da nessuno si facci il contrario per quanto s'ha cara la gratia di S. M. & sotto le pene in esso contente.

Dat. Neap. Die. 10. Nouemb. 1630.

Da Napoli alla Barra.

Nola mi.	14
Auellino.	14
Mirabella.	12
Ariano.	10
Buino.	18
Foggia.	16
Lucera.	
Torre Maggiore.	12
Serra Capriola.	12
Termini.	18
Vasto.	18
Langiano.	18
Ortona.	12
Pescara.	12
Atri.	12
Giulia noua.	12
Grotte.	18
Fermo.	15
Macerata	12
La Madonna.	22
Ancona.	

D. Francesco D'Ocampo.

Anellus Palmeriu Act.

OBSERVATIONIS II.

S V M M A R I V M.

- 1 **P**rorox in Collaterali Concilio debet facere ea, qua sunt Iustitia.
- 2 Eligere Iudices M. C. V. & Auditores Prouinciales, & Assessores in Terris demanialibus.
- 3 Prouisiones Regias in Collaterali Concilio legere debet.
- 4 Mandatum Regium contra Neapolitanos, sine voto saltem unius ex Regibus concedere non potest.
- 5 Cum Collaterali Concilio debet prouidere circa accessus S. G. Capuana in una, vel duabus Aulis.
- 6 Assensus cum Collaterali Concilio praebet super obligationibus feudorum etiam

etiam Titulorum.

- 7 *Affensus in venditionibus, vel obligationibus feudorum possessorum per exteros præstentur à Rege.*
- 8 *Affensus præstiti per Proreges ante annum 1591. confirmantur etiam si contra pragmaticam 4. de feudis essent.*
- 9 *Dispensatio aetatis, aut defectus informationis non admittatur, etiam si à Prorege, vel à Collaterali Concilio fuerit facta, sed limita, ut ibid.*

OBSERVAT. II.

Quid teneatur facere Prorex cū Collaterali Concilio.

1 **C**erta, ac generalis est norma, ut Rex cum concilio Sapientum omnia faciat, *Hester 1. & Reg. 12.* & ideo omnia concernentia Iustitiam debet Prorex cum Collaterali Concilio gerere: licet videantur in eius arbitrium, & voluntatem, quasi omnia fuisse translata. sed cum concilio facta stabiliora videntur, siquidem Consultores curant omnia recta fieri, ne *Auli Gellij* sententia verificetur in *lib. 4. nob. Aethiarum cap. 4.* ibi, *Malum concilium Consultori pessimum est.* Imo dum consulunt, aduertere debent, ne eorum inclinationem cognoscat Princeps, nam facile incitamentum ei foret promptius auersandi, ut euenit de Tiberio Cesare vidente inclinationem Senatus ad præstandum alimenta filijs Hortali Pronepotis *Q. Hortensij* teste Tacito in *2. lib. Annal. sub n. 5. fol. mibi 87.* Attamen ne pigeat aliquos casus speciales (præter alios) perpendere, quos *D. Prorex cū Collat. Conc. expedire tenetur.*

2 **P**rimo enim debet cum Collaterali Concilio eligere, & creare Iudices *M. C. V.* & Auditores in Regijs Audientijs Prouincialibus, ac Assessores in terris Demanialibus Regni, ut in *cap. 9. Caesar. Maiestatis de Anno 1554. in priuilegijs, & capitulis Neapolis fol. mibi 153. at.* ex quo cap. nota, quod respectu Gubernatorum in Terris demanialibus, Prorex solus potest prouidere, postquam in d. cap. non enumerantur. ex regula, vnus inclusio est alterius exclusio, & diximus supra hoc *vers. obseru. 1. num. 6.* & in electionibus istis est animaduertendum, ne vocet eum, qui semel officium illud refutauit, *argum. S. sancimus, cap. 1. in auth. ut*

clerici, qui ree d. alij pro eis subrogati præbeant. Et maiora officia functum ad minora vocare non debet, *l. 1. C. quemadmod. ciuilia officia iudicentur lib. 10.*

3 **S**ecundo, omnes gratiz, & prouisiones à Rege transmissæ pro beneficio vniuersale Regni, debent à Prorege legi in Collaterali Concilio, ut fuit prouilum in *cap. 8. Caesar. Maiest. in dictis capitulis, & priuileg. Neapolis in loco citato.*

4 **T**ertio, cum voto Collat. Conc. vel saltem vnus ex Regentibus, mandatum Regium de torquendo ex processu informatiuo contra Neapolitanos, vel Neapoli habitantes, vel Regnicolas, concedere debet, seruata forma *cap. 11. Casa. Maiestatis de anno 1540. in priuileg. & capit. Neapolis fol. 129. in fine.*

5 **Q**uarto, cum voto Collat. Conc. debet prouidere, si Sac. Concilium Capuanæ, aut vna, vel duæ Aulæ ipsius accedere debeant ad visuram loci differentiz, ut in *ordinibus datis per Suam Maiestatem 18. Iulij 1625. registratis penes Secretarium S. C. & notatis supra in vers. 2. obseru. 2. nu. 95. in his, qua Prorex facere non potest.*

6 **Q**uinto, cum Collat. Conc. debet Prorex præstare assensum super venditionibus, aut obligationibus faciendis circa bona feudalia, ut in *Pragmatica 4. & 16. de feudis*, vbi, & si exceptuantur feuda Titulata, tamen per *Pragmat. 25. eodem tit.* fuit inde data potestas assentiendi etiã super feudis titulatis, præter tamen feuda possessa per exteros, quo casu assensus Regis requiritur, ut in *Pragmatica 17. de feudis*, prout etiam requiritur assensus Regis in nouem capitibus expressis in anno 1531. per *Pragmat. 4. de feudis.*

8 **A**duerte tamen hic, quod ex gratia concessa per Regem in anno 1591. fuit ordinatum, ut omnes assensus concessi pro præterito, etiam contra dictam *4. pragmat. 9. capitum*, sint validi, ut in *pragm. 28. de feud.*

9 **S**exto, Cum Collaterali Concilio solet prouidere in materijs extrauagantibus peñtis, ut fuit practicum in anno 1624. tempore peñtis Panormi, nam cum Collaterali Concilio fuerunt factæ prouisiones necessariz per Regnum, ut per *Pragm. 16. Augusti 1624. in princ.* in qua licet per prius fuerat practicum, ut Dominus Vicerex cum suo Secretario (ut supra hic obseru. 1. num. 7.) prouisiones, & custodias per portas, & loca Ciuitatis declarauerit, ut ex ea est videre, attamen inde per pragmaticam prædictam cum Collaterali Concilio emanatam,

natam, fuit facta prouisioque. Sialias pe-
fles obuentas ab anno millesimo, vsque ad
hodierna tempora, ac etiam terremotus, &
portetos, videre appetis, perquire d. *Secun-
dum Lancellottum in libro oggedi fol. 669.*

Septimo, dum in Pragmatica edita 31.
Decembris 1629. super prouisionibus quo-
ad Doctorandos in cap. 7. prouidetur, non
9 esse admittendos ad Doctoratum, qui non
sunt ætatis anno 21. nec qui per quatuor,
vel plures annos secundum scientiarum fa-
cultates, non studuerint, aut informationis
defectum haberent, etiam si Domini Pro-
regis, aut Collateralis Concilij, dispensatio
produceretur, dispensationemque prædictã
non esse obseruandam tamquam impetratã
contra rationem, & contra utilitatem pub-
licam, vt ibidem. Tamen limita si à Do-
mino Prorege, & Collaterale Concilio in-
simul dispensatio ista fieret, tamquam casus
non comprehensus in statuto, & pragmati-
ca prædicta. *l. si viro 65. §. de viro ff. fol. mat.*
& dicit Andr. in l. imperialem num. 6.
de prohib. feud. alien. per Frider.

Reliquos casus vide per *de Ponte de
potestate Proregis sub titul. 12. de delega-
tion. causar. num. 11. fol. 536.*

OBSERVAT. III.

S V M M A R I V M.

- 1 **O** Rigo ante omnia inuestiganda venit.
Petitiones, & memorialia anti quisus
cui dabantur, ibid.
- 2 Collaterales Regis offendere, crimen laesa
Maestatis est.
- 3 Collaterale Concilium à Rege Catholico in-
troducendum anno 1505.
- 4 Præcedentia datur Regenti, & Consilia-
rijs in Aragonia erga Titulatos non
grandes Hispanie.
Regens in Aragonia sedet in Choro cum
Canonicis, ibid.
- 5 Laici non debent in Choro sedere cum Cle-
ricis.
- 6 Cancellaria fuit translata in Regentes.
Dabit normam omnibus tribu-
nalibus ibid.
- 7 Dirictus olim non exigebat, sed ex
fructibus feudi Cancellaria, eius Offi-
ciales viuebant.
- 8 Decima debetur de omnibus fructibus.
- 9 Cancellaria Roma quam potestatem
habeat.
- 10 Regentes quomodo antiquitus appellaban-
tur, & quando ad latus Principis sederent
fuit inceptum, & quomodo denomi-

nantur, & illustrentur.

- 11 Collaterale Concilium quare dicitur.
- 12 Regentes primi qui
- 13 Mosen, idest Mesere.
Signior à Seniore venit, ibid.
Regentes ab Afflicto Auditores vocantur;
- 14 Regentes tres sunt, duo ad beneplacitũ, &
alter Regnicola.
- 15 Clericus potest Officialis creari, & iudica-
re præter causas mortis.
Laiicus à Papa Iudex cõtra laicos constitui
potest, ibid.
- 16 Collaterale Concilium habet D. Proregem
in caput, & iuramentum præstat.
Præsides S. C. & Locumtenens R. C.
iurant in Collaterali Concilio ibid.
- 17 Regentes an sint Assessores Proregis.
- 18 Appellatio ad Superiorem in ordine fit.
- 19 Regens in Hispania ad supplicationẽ huius
Regni fuit creatus, & qui fuit primus,
& non est de corpore huius Concilij.
Ferdinandus Brancia in Supremo Conci-
lio, ibidem.
- 20 Regentes pars corporis Proregis reputantur.
Tempore Regis Catholici num in Hispania
erant pro Neap. & Sicilia, ibid.
- 21 Collaterale Concilium quid sit, & quam
authoritatem habeat.
Absente, vel mortuo Prorege, dicitur in-
terrex. ibid.
- 22 Cardinalium catus mortuo Papa non ha-
bet iurisdictionem, sed Collaterale Cõ-
cilium habet.
- 23 Supernumerarius in Concilio Collaterali
non est addendus.
- 24 Regentium quis loquatur primus.
- 25 Subditi Superiorem decorant, & è con-
tra.
- 26 Regentes ex excellentioribus Doctoribus
eliguntur.
- 27 Cancellaria unde dicatur.
- 28 Regentium requisita.
- 29 Princeps quare censetur habere omnia iura
in serinio pectoris.
- 30 Collaterale Concilium Principis candida-
tus dici potest.
- 31 Regentes tam ex Patricijs, quam ex ple-
beis eligi possunt.
- 32 Decreta Collateralis Concilij possunt dici
decreta Supremi Ordinis.
- 33 Collaterale Concilium ingredienti denu-
dato capite stant.
- 34 Regens per 20. annos seruiens, potest quie-
tem, & otium petere.
- 35 Io. Franciscus de Ponte Regens, quiete
obtentã, in Religione moritur.
- 36 Regens licentiatus quibus præferatur.
- 37 Libertas ob officium quasi perditur.

- 38 *Aduocationis officium deponens manet in dignitate, & clarissimus appellatur.*
- 39 *Abbas, qui officium deposuit, primum locū habet in choro post Abbatem.*
- 40 *Secretarius Regni amplam habet potestatem, quomodo alias vocetur, & quos subditos habeat.*
- 41 *Scriba à mādatis coadiutorē possunt habere*
- 42 *Pandecta de iure Authenticoꝝ, qua.*
- 43 *Ferdinandus Rouitus Regni Secretarius, & Dux Castrī Saraceni, laudatur.*
- 44 *Scipio Rouitus Regius Consiliarius quando Praesidens Regie Camera, & Regens creatur.*
- 45 *Io. Angelus Barrilius Dux Cayuani, & Regni Secretarius, laudatur.*
- 46 *Prorex in Collaterali assistere debet. Collaterale concilium, quae expedire potest absque Prorege, ibid.*
- 47 *Subditi non tenentur quarere Regem extra Regnum.*
- 48 *Abolutio iuramenti conceditur à capitulo Sede vacante.*
- 49 *Collaterale Concilium circa annonam, quae facere potest.*
- 50 *Ciues diuites quando cogi possunt ad mutuandas pecunias pro annona.*
- 51 *Peccata, quae impune committuntur in Republica, recensentur.*
- 52 *Collat. Conc. quas subditorum qualitates scire debet.*
- 53 *Archidiaconi, seu nota debitorum, ad exitandas, fraudes essent faciendae.*
- 54 *Collat. Concilium in causis particularibus pruatorum intrmittere se non expedit.*
- 55 *Regentes nisi specialiter fuerint denominati, in prohibitione non veniunt.*
- 56 *Collaterale Concilium an sit Tribunal formatum.*
- 57 *Regentes an sint Assessores Proregis.*
- 58 *Papinianus occisus.*
- 59 *Collater. Concilium potest ex iustis causis alijs Tribunalibus mandare, ut ad eū veniant, & relationem faciant.*
- 60 *Interpretatio legis, vel priuilegij ad Concilium Collat. spectat.*
- 61 *Principis est Pragmaticas interpretari, vel supplere, ac etiam ius diuinum limitare in profanis.*
- Ius diuinum quando à Principe limitari, vel interpretari possit in profanis, ibid.*
- 62 *Interpretatio legis debet fieri in benigniore parte.*
- 63 *Vota decisiva, vel consultiua, quis primus dabit.*
- 64 *Cambiorum litera à Collaterale Concilio cognoscuntur.*
- 64 *Apotha bancorum scuti instrumenta fidei habent.*
- 66 *Regentium manus, & cur ita appellentur.*
- 67 *Regentes etiam Regina matres vocantur.*
- 68 *Collaterale Concilium ingredi cum armis potest, secus autem S. C. Capuana.*
- 69 *Arma deferre coram Iudice pro Tribunali sedente non licet.*
- 70 *Titulatis cum armis ingredi in S.C. non licet.*
- 71 *Palatium Regis asyllum est omnibus, sed in eo delinquens grauius puniatur.*
- 72 *Alapam dans in palatio, aut potestati, quomodo puniatur.*
- 73 *Regentes qui eliguntur.*
- 74 *Aequitas quomodo intelligatur.*
- 75 *Verba ciuili modo sunt intelligenda.*
- 76 *Inresolutionis vitium.*
- 77 *Electio Regentium de quibus est faciendae.*
- 78 *Regentes sedent secundum antiquitatem. Titulatos praecedunt, & quando, num. 81.*
- 79 *Magnifici titulus maior quam Illustis.*
- 80 *Rex Franciae Magnus appellari vult.*
- 81 *Titulati quando à Regentibus praecedant, & quomodo sedeant in Tribunalibus,*
- 82 *Non debent admitti in Tribunalibus, & eorum priuilegia.*
- 83 *Regens Titulatus quomodo alios praecedat, & quomodo sedeat.*
- 84 *Vltimus quandoque primos praecedit.*
- 85 *Praecedentis quandoque datur à Principe ex causa.*
- 86 *Regens Titulatus in Parlamento generali praecedit alteri Regi antiquiori non Titulato.*
- 87 *Consiliarius Titulatus praecedit alios Consiliarios non Titulatos, & quomodo fuit obseruatum.*
- Titulati Consiliarij, vel Praesidentes R.C. quomodo in Collaterali sedeant, ibid.*
- 88 *Decanus Collat. Concilij praecedit Praesidentem S. C. vel Locumtenentem R. C. non obstante quod fuerint Regentes ante ipsum Decanum creati,*
- 89 *Regens creatus si antea Consiliarius, vel Praesidens erat, & ad S.C. vel ad R.C. venit, quomodo sedeat.*
- 90 *Visitator Generalis si ad Tribunalia venerit, eorū capita praecedit, & non votare solet*
- 91 *Aduocati in Iudicijs coram Visitatore sedent in sella, & aperto capite loquuntur.*
- 92 *Collat. Concil. quando Proregi resistere possit.*
- 93 *Scandalum operatur, ut contradici possit Principi.*
- 94 *Collat. Concilium Regi referre debet omnia gesta Proregis.*

- 95 *Proregis gesta Episcopi, & Primiores locorum Regi referre debent.*
- 96 *Collat. Concilium potest Regi replicare.*
- 97 *Ordo est ordinem non seruare.*
- 98 *Ecclesiarum protectio, & ampliatio ad Collat. Concil. spectat.*
Ampliationes voluptaria non sunt concedenda, ibid.
- 99 *Baronum excessibus contra vassallos providere debet Collat. Concil.*
- 100 *Nouis casibus, noui applicentur remedia.*
- 101 *Saluaguardia à Collat. Concil. conceditur vassallis cum Barone litigantibus.*
- 102 *Vassalli Baronum in Hispania absque licentia Regis Barones in Ius non vocant.*
- 103 *Saluaguardia quando concedenda, & eã fragens quomodo puniatur.*
- 104 *Vniuersitati cum Barone litiganti quomodo consulendum.*
- 105 *Regentes quo titulo sunt decorandi.*
- 106 *Officij ratio difficillima.*
- 107 *Titulis Spectabilis, Illustris, Magnifici, Circumspecti, Reuerendissimi, Venerandi, & Clarissimi explicantur.*
- 108 *Eminentia Titulus DD. Cardinalibus statutus.*
- 109 *Sabaudia Cardinalis protestatio.*
- 110 *Eminentia Titulus dabatur à Iustiniano eius Praefecto.*
- 111 *Regentes sunt immunes à solutione portus literarum, quia curam cursus publici habent.*
A Rege nostro Titulis decorari solent, ibid.
- 112 *Honor licito iure appeti potest.*
- 113 *Aduocati à DD. Regentibus honorandi, & quomodo.*

OBSERVATIO III.

De Collaterali Concilio, eius Origine, & Potestate.

Explicationem aliquorum circa grauissimam hanc materiam, ante omnia huius Supremi Ordinis origo in Regno inuestiganda erit, ad *tex. in l. 1. ff. de origin.*

- 1 *Iuris, & l. 3. C. ad Macedon. & merito est notandum, ex dispositione constitutionum Regni, omnes petitiones, tam de iusticia, quam de gratia, Magistro Iustitiariorum fuisse olim oblatas: ipse .n. eodem die oblationis ipsarum, cum consilio vnus ex Iudicibus Magnae Curiae, omnes illas de forma in secundo die expediebat, alias vero Regis*

scientiam requirentes, ad Libellenferm, id est ad Regis Secretariũ sigillatas remittebat, vt habemus in *constitut. Regni recipimus* erit etiam animaduertendum tempore constitutionum Regni, Collaterales Regis fuisse, vt perpenditur ex *constitut. bi qui, circa medium*, vbi sancitum est, Regis Collaterales offendentes, in laesa Maiestatis crimen incidere, & *Marc. Anton. Surg. de Neap. Illustr. cap. 26. num. 17. fol. 285.* Neronis tempore originẽ habuisse Collat. Concilium notat, & in *f. 296. n. 7.* cum ipsis Regibus institutum fuisse ad iusticiam ministrandam.

- Anno autem 1505. nouus Rex Catholicus forsan inductus, ex dispositione *l. 3. ff. de orig. iur. circa med. ibi. Et quia Magistratibus vespertinis temporibus in publicum esse conueniens erat, quinque viri constituti sunt.* Aut varo ad exemplum Iustiniani Imperatoris post captam Aphricam, consolare Iudices constituentis in *l. 1. C. de officio Praefecti Praetorio Aprica*, (quos hortatur, vt secundum voluntatem, ac timorem Dei, & suam, sic suas gubernare administrationes studeant, vt nullus eorum aut cupiditati sic deditus, aut violentias aliquas inferat.) Aut verius ad similitudinẽ eius Regni Aragonum, Regentes introduxit, *Frecc. de subfeud. lib. 1. de offic. Mag. Cancell. num. 29. fol. 53. sed in cap. & priuileg. Neap. c. 9. Comitum Ripae Curia f. 66. videtur tempore Regũ Aragonensium, et Regentes adfuisse.* (In foro Aragonum vnus tantũ Regens videatur descriptus, & idem confirmat *Fontanell. de pact. nupt. parte prima claus. 3. glos. 1. num. 6. vers. & nedum*, addendo Regentem Cancellariae ibi praecedere Consiliarios, & vtrosque praecedere
- 4 *Comites, & Titulatos, non tamen Grandes Hispaniae, & num. 8. & in addit. in fine Tomi primi num. 2. refert, in Ecclesia Barchinonensi per RR. Canonicos illius fuisse Regenti Cancellariam assignatum, & datum locum inter Canonicos, & Decanum, seu primam dignitatem, & sic secundus locus, vt ibid. quamuis per dispositionem *tex. in l. 2. vbi Salic. C. de Episcop. & Cler.**
- 5 *habeatur, non debere laicos cum clericis in Choro sedere, quod affirmat etiam Aufrer. in tract. de potest. secul. super Eccl. reg. 4. num. 52. vers. quinquagesimo septimo.) & in istos DD. Regentes fuit translatum Officium Magni Cancellarij cũ Cancellaria, vt per Frecc. loc. cit. q̄ per prius officium erat seperatum, normamq; dabat omnibus Regni Tribunalibus, vt in *constitut. Regni apud Iustitiariorum.* Et de hoc Cancellariae Officium*

Officio mentionem facit *Andr. in cap. 1. num. 3. de feudo guard.* quo tempore Cancellariæ dicitur non exigebantur, prout exiguntur hodie ex pandecta descripta in *privileg. & capit. Neap. fol. 50.* ordine Regis Catholici 30. Januarij 1505. & in *prag. 1. de offic. Secret.* sed ex fructibus feudi Cancellariæ in territorio Literarum, & Granianni existentis vivebant, ut per *Andr. ibid.* (postea verò feudum prædictum fuit venditum, & Monasterio S. Jacobi Caprearum Ordinis Cartusienfis traditum, quod hodie possidet, & decimam omnium fructuum superiorum, & inferiorum exigit, vigore sententiæ S. C. latæ de anno 1619. me patrocinate in banca de Barrello: ubi etiam videbis decimam prædictam deberi quoque de Rapis, & Lupinis, ac palea Milij, *Io. Vinc. de Anna in singul. 142.*) Romæ autem Regentis Officium est, iustitias extendere, & deputare, *Petrus Andr. Garbarius in tract. de auctor. legati à latere lib. 8. n. 195. in tract. tomo 13. par. 2. fol. 213.* & Cancellaria de iure omnes causas de communi iustitia absque speciali mandato committere potest, *Rebuff. in praxi super 3. parte signat. num. 18. Felin. in rub. de re script. num. 9. vers. 2. nota, quod Cancellaria Papæ, & sequitur Quintilianus Mendosius de commiss. causa super benef. for. 1.*

Isti enim Domini Regentes Præfati libellorum, seu postulationum antiquitus vocabantur, & quia sedent ad latus Proregis (quod originem habet ex Rege Periarum, teste *Gubern. Christiano Fratre Io. Marquez lib. 1. cap. 18. fol. 108. col. 2.* & tanquam illius corporis partes eius radijs illustrantur, *l. quisquis, C. ad l. Iul. Maiest.*) vocantur quoque Consiliarij Collaterales, *l. 1. C. de prapof. labor. lib. 10.* dicunturque Comites, *l. unica, C. de prapof. sacri cubic. lib. 12.* præsertim ex nomine dignitatis, de quo fit mentio in *l. diem functo, ff. de offic. assess.* sique Rex per Provincias pergeret, (ut evenit tempore Caroli V.) in collectu sedent, & salutantur, *l. 2. C. de prapof. labor. lib. 11.* & merito Collaterale Concilium denominatur.

Ante huius Collateralis Concilij institutionem, videmus omnes scripturas, pragmaticas, & privilegia, à Lochotheta, & Prothonotario Regni firmatas, sicuti ceptum est firmari à Regentibus, postquam constituti extiterunt: Primique à prædicto Rege Catholico ad hoc officium assumpti fuere

12 Mosen Long, & Mosen Malferit, qui cum Rege Catholico Hispaniam sunt inde reversi: & in eorum locum creati fuerunt

Ludovicus Mòcaltus Syracusanus Cyprius, (qui tractatum de reprobatione sententiæ Pilati scripsit, in tractatibus tomo 14 fol. 8.) & Mosen Hieronymus de Colle Calalanus, 13 (Mosen intellige secundum forum Aragonum, idest *Micer*, sicuti & Italiæ dicitur, *Missere*, & *Hania Senior*, qui à leniore descendit, *cap. 1. de prohib. feud. alien. per Lothar.*) *Afflicti* autem in *decis. 106. in fine*, Auditores Regis vocabat, ubi, quod à S. C. ad Regem cum suis auditoribus fuit appellatum, Auditoresque; & Regentes vocantur in d. c. 9. Comes Ripæ Curfiæ in Privilegijs Neap. fol. 66.

Inde autem ex quo dissipantur cogitationes ubi non est consilium, ubi vero sunt plures Consiliarij confirmantur, *Proverb. cap. 15. nu. 22m. & cap. prudentiam, de offic. deleg. & quandoque Imperator trium Prætorum numero in Urbe proprium larem habentium contentus fuit. l. 2. C. de 14 offic. Prat. evenit, ut in hoc Supremo Concilio tres Regentes fore introductum sit, quorum duo ad beneplacitum, & alter Regnicola esse solent: ut in c. 4. *Casar. Maiest. 1552. in privileg. & cap. Neap. f. 148.* & in alio de anno 1557 f. 159. *ibid.* & quiquidè aliquis 15 ex eis Clericus: (Princeps. n. Clericis, & Prælati causas civiles, & criminales delegare potest, & eius Officiales constituit, *Innoc. in cap. 4. de rapto: & facit cap. sapa 27. q. 8.* quo casu, isti omnia demandare poterunt, præter ultimum supplicium, ut *ibid.* & in *cap. clericis, & cap. sententiam, ne cleric. vel monac.* & in *auth. de Collat. §. Præbyteros*, & è converso, laicus à Papa delegatus, laicorum causas cognoscere poterit, *Aufser. de potest. laic. super Eccles. reg. 4. nu. 52.*)*

Collateral. Concilij caput est D. Prorex, 16 *Prægm. 9. de suspic. offic.* qua sancitum fuit, in primo die anni negotiorum, Regentes præstare iuramentum de secreto tenendo, & silentio servando in manibus Proregis, sicuti & ceteri Officiales aliorum Tribunalium in manibus eorum capitium, ut *ibid.* Capita vero ipsorum in Collaterale Concilio iuramentum præstant, ubi Præfatus S. C. tamquam habens maiorem dignitatem præcedit Locumtenentem Regiæ Cameræ etiam tempore anteriorem, ut post de Ponte in *cons. 8. num. 15. vol. 1. Consil. de Anna in cons. 122. num. 43. vol. 2. & Georg. in allegat. 35. num. 11. tenet Anellus Amatus in cons. 30. num. 8. vers. tertio.* Quis credere, non esse verum, 17 quod aliqui putant, istos DD. Assessores, & Consultores tantum esse D. Proregis; siquidem illi non iurant, *l. Consiliarios, C. de assess.*

assess. Lancell. Conrad. lib. 2. de Vicar. §. 1. num. 2. in suo libro Templi Iudicum. Ibi autem DD. iurant, & iudicant, vt infra hic. Quinimo quando quis eorum domi decernit, & partes appellat, alter prouidet appellationi cum decretatione, quod relationem faciat in Collaterali Concilio, non
 18 obstante, quod de iure ad Superiorem in ordine est appellandum, §. *illud, in auth. de appellat. & l. precipimus, C. eodem tit.* quia prouisio d. relationis fit nomine S. E. & merito ita prouidet, *l. & scriptor, ff. de offic. eius, ibi, Non tamen pro suo imperio agit, sed pro eo, cuius mandatu ius dicit.* A decretis vero huius Concilij siue causam principalem, siue incidentia in reparabilia tangentibus in ciuilibus, aut in criminalibus incidentibus tantum, ad eundem reclamationem dari, disponit *tex. in l. si aduersus, C. de precibus Imperat. offer. & decisum refert D. de Franch. in decis. 637.* Verum in causis criminalibus principalibus ex communi obseruancia non reclamatur, vt in *d. decis. 637. & D. de Ponte de potest. Proreg. tit. de delegit. num. 6. fol. 534.* solumque remedium dicendi de nullitate sperest, & inde decreta ista legem faciunt, non solum in causa illa, sed in omnibus similibus, *l. fin. & l. nam Imperator 38. ff. de legib. & in decretis istis solet dici, D. Vicerex prouidet, decernit, atq; mandat, ex dispositione tex. in l. solet, 6. ff. de offic. proconsul.* vbi Proconsul damnat, vel absoluit, & incōsulto illo nil fit: verum quando supremus iste Senatus aliquid facit, propter eius auctoritatem à Principe videtur commissum, *Couarr. pract. quest. cap. 9. num. 3.* vbi quod causas ab inferioribus Tribunalibus non auocat.

Est & alter in Supremo Italix Prætorio apud S. M. pro hoc Regno Regens, qui ad supplicationem Regni in Parlamento generali Carolo V. factam de anno 1536. (tunc temporis Neapoli) fuit concessus, vt in *privileg. & cap. Neap. fol. 106. at. & alibi fol. 155. at. cap. 25. & 26.* refertque *Frecc. in lib. 2. de subfeud. tit. quis dicatur Dux, num. 13. fol. 184.* primum Regentem fuisse assumptum Hieronymum Seuerium de Sedile Portus per saltum (deq; prouisione per saltum videas *l. penult. C. de Aduoc. diuersor. Iudicum*) quo postea Præsidente S. C. creato, fuit destinatus Ciccus de Loffredo de Sedile Capuanæ, teste *Marco Antonio Surg. de Neap. Illustr. cap. fin. num. 40. fol. 209.* Hisce autem tēporibus ibi residet Regens Ferdinandus Brancia eiusdem Capuanæ centuriæ, prudentia, & doctrina clarus, vt alibi notauimus; sed aduerte, Regentem

ibi residentem de corpore huius Collateralis Concilij non dici: in isto enim tres Regentes assistunt, qui Viceregem pro salubritet Republica regenda dirigunt, ratione cuius,
 20 partes eius corporis in se icipi reputantur, *Io. Montagni in tract. de auctor. Magni Cons. in princip. ante num. 5.* sed circa hoc nota, quæ dicit *Hieronymus Zurida de las empresas, y ligas de Italia lib. 10. cap. 99.* quod Rex Catholicus in eius testamento condito de anno 1516. statuit, vt duo Doctores, vnus Neapolitanus, & alter Siculus interuenirent in Concilio cum alijs, itante indispotione Regina Ioannæ tertix eius filix, ex quo posset elici, tempore illo etiam Regentes pro Neapoli, & Sicilia ibi extitisse.

His autem adnotatis, vides, Collateral Concilium esse illud, quod penes Proregem,
 21 pro expediendis negotijs in Regno residet: illud autem quod penes Regem est, dicitur Concilium supremum; habet enim hoc Collat. Concilium administrationem, *Frecc. in lib. 2. de subfeud. tit. quis dicatur Dux nu. 56. fol. 135.* ac auctoritatem maximam, & supremam, & plusquam Romani Consules habebant, *Lanar. in cons. 88. num. 10.* vbi, quod absente Rege, vel Prorege, hoc Collat. Concilium potest dici Inter Rex, *Surgens de Neapol. Illustr. fol. 121. ater. num. 11.* prout dicitur inter Regnum, mortuo, vel ab-
 22 sente Rege; quo casu quomodo gubernari, & regi debeat insinul cum alijs Consiliarijs Status ponit, *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de deleg. num. 14. fol. 534.* & si cætus Eminentissimorum Cardinalium Sede vacante iurisdictionem non habeat, *glo. in verb. mora, in extrauag. 1. de electio. lo. XXII.* Tamen Concilium hoc iurisdictionem ordinariam tenet, *Cass. in Catal. gloria Mundi part. 7. consid. 11. in fin. & D. de Ponte loco citato,* & dum in trium eximiorū virorum numero consistit, supernumerarius
 23 in eo non est constituendus, *Auth. de Referendar. Sacri Palatij, cons. 11.* & ibi *Angel. de Perus. Glosator, seu Commentator Regularum Cancellaria Papa Iulij II. in 3. parte, & Cassan. in d. cons. 11. vers. & non debet,* Supernumerarij enim ordinariorem iura, aut priuilegia non habent, *l. 3. & ibi Bald. C. de Episcop. & clericis.* Quisue ex prædictis tribus Dominis prius loqui debeat, vide infra hic *num. 62.* & ponit *Afflic. in decis. 1. Lodouic. Rom. in singul. 81. & in cons. 24 366. col. fin. & Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis tit. 12. n. 15. & seq. fol. 536.* vbi declarat quando sunt vota consultiua, vel decisiua, ac huius Collat. Concilij aucto-
 25 ritatem. Et sicuci subditi Superiorem de-

corant, iuxta illud, *tanto plus maior extitit, quanto melioribus, & honestioribus praest, s. nos igitur, in auth. de defenf. Ciuit. coll. 3. sic & D. Prorex tutius, & excellentius Regnum, & subditos regere poterit, dum de*
 26 *excellenteribus Doctoribus isti Regentes, (iuxta disposita in l. 1. 2. & 7. C. de proxim. sacrorum serin. lib. 12. & in l. 3. C. de consul. lib. 12.) eliguntur ad eius latus assistendum, & ad Regiam Cancellariam regendam, quae à cancello dicitur, & aulam Pala-*
 27 *tij Principis significat; quia ibi fere omni tempore assistere debent, ut Principem consulent, & epistolas, ac legationes ad Regem, siue Proreges directas explicent: vel à cancellando, idest rumpendo, vel lacerando, l. cancellauerat, ff. de his qua in testam. dele. quia literas parentes Iustitiae, vel gratiae, proprijs manibus destruere debent, glos. in l. 1. in verb. libellis, ubi Ias. ff. de off. assess. vel à cancellis, quia sicuti per cancellos videmus quae intus existunt, absque ianua ingressu, ita & D. Prorex per hos Dominos Re-*
 28 *gentes eminentes, purgatique animi, idest absque passione, secundum D. Thom. 2. 2. q. 61. art. 5. clare intelligit, quae agenda, & cauenda erunt, & ideo per eos Princeps ceter-*
 29 *tur habere omnia iura in scrinio pectoris, l. omnium, cum ibi notat. per Paul. de Calbr. C. de testam. Quae quidem omnia procedunt etiam in Cancellario Papae, Io. Montagni in tract. de auctor. Magni Cons. nu. 6. & seq. quo loci num. 5. aduertit, concilium hoc posse dici candidatum Principis, l. 1. §. fin. de off. quass. & in eo tam Patritios, quam*
 30 *Plebeos indifferenter erigi posse fundat notat, Frater Io. Marquez Gubern. Christ.*
 31 *lib. 1. cap. 3. col. 9. fol. 21. & diximus supra vers. 3. obseru. 3. nu. 45. per totum, & probat tex. in terminis in l. 2. circa med. vers. deinde cum placuisset creare, & iam ex plebe*
 Consules, *caperunt ex utroque corpore constitui, ff. de orig. iur. Decreta enim huius Con-*
 32 *cilij, Supremi Ordinis decreta dici possunt, argum. tex. in l. 2. C. de Senatus cons. Maced. & omnes in ipso astantes, capite denu-*
 33 *dato stare debent ex ordine Regio, Fresc. in lib. 3. de subs. in differ. inter feuda regalia, & alia differ. 48. in fin. fol. 437.*

Siquis autem ex istis DD. per 20. annos seruiuerit, quietem petere poterit, & dignitatem, ac debitum honorem Exconsulum re-

34 *tinebit, nec quoquo modo ab impartito orio posset separari, l. 3. C. de prox. sacrorum serin. lib. 12. & l. 2. C. de his, qui non impletis stipendijs Sacramento soluti sunt, lib. 2. idemque esset si podagrae morbo perpetuo laborarent, l. à muneribus 13. cum glos. ibi, in*

verb. podagra, C. de decurion. lib. 10. l. 3. C. de silensiar. lib. 12. l. eas, C. de excus. mun. lib. 10. Zasius in l. 2. ff. de origine iuris, verb. Apianus, num. 13. Vermudez in suo Secretario prius leg. 9. fol. 74. at. sed crederem in his casibus quietis impartitae, posse eos cogi ad consilium dandum per glo. & Io. Platam in l. 2. C. de prox. sacrorum serin. lib. 12. & quatenus ad Officium forte rediret, in pristinum anteriorem locum reponendum fore, l. 4. C. de concubus lib. 12. In nostra enim tempe-
 35 *state hanc quietem obtinuit D. Io. Franciscus de Ponte vir doctissimus, qui Decanus, Regens, & Marchio ad Sanctam Theatinorum Religionem est ingressus, post tot labores, & libros editos, Sacerdosque effectus vitam cum morte commutauit anno 1616.*
 36 *26. Iunij. Regentes licentiati praeferruntur illis, qui postea ad Prauincias regendas sunt assumpti, l. fin. C. de priuileg. eorum, qui in sacro Palat. militant. lib. 12. ratioque esse*
 37 *potest, quia gloria dignitatis habitae libertatem eis quasi eripuit, pro qua magnanimis viris omnis debet esse contentio, Cicero de fortit. parte 2. fol. mibi 153. lit. E. videmus enim eos diu, noctuque inuigilare, & pro Republica elaborare quasi abique intermissione, vel requie, priuatosque esse à Ciuitate, abique licentia recedere, l. si quis 16. C. de decurio. Imo nec in rure habitare posse, l. unica, C. si curialis relicta Ciuitate rus habitare maluerit lib. 10. & merito omni honore, & praeminentia digni sunt remaneri. Hinc notat Felin. in cap. quae in Ecclesiarum, de*
 38 *constit. num. 81. in fine, quod qui Aduocationis officium deposuit, in dignitate est, & clarissimus appellatur, eique seruari debent disposita in l. ad egregias, ff. de iniur. idque est etiam in Abbate, qui officium deposuit,*
 39 *nam in pristinae dignitatis memoriam primum locum in choro, & in conuentu, post Abbatem retinebit, ut ibid. per Felin. post Io. de leg. in elem. ne in agro, de statu Monachorum, & multa ponit idem de Ponte de potest. Proregis, tit. de electio. official. §. 8. num. 9. quo loci num. 18. asserit, quod ex gratia sibi facta gaudebat omnibus prerogatiuis, & emolumentis, quibus gaudebat ante officij depositionem.*

De corpore eiusdem Concilij potest etiã dici Spectabilis Regni Secretarius, *l. quisquis C. ad l. lul. Maies. est. n. depositarius secretarum Regiarum cogitationum, Gregor. Lopez in l. 7. tit. 9. part. 2. glos. 1. vel Magister scrineorum, seu Notarius, qui in conspectu Proregis in sine Tabulae in sella sedet: cuiusque auctoritas ampla est, Boer. decis. 222. nu. 7. Tiraquell. de nobilit. cap. 30. num. 80. &*
habe-

habetur in pragm. 2. de officio Secret. Officiumq; hoc vere potest dici officium Quæstoris, ut probat tex. in l. 1. in fin. ff. de offic. Quæst. ibi. Qui epistolæ eius in Senatu legunt, multa de eo dixit Marc. Ant. Surg. in tract. de Neap. Illustr. cap. 24. num. 20. fol. 286. & Præc. de subfeud. lib. 3. in titulo differentiarum feudorum Titulorum, & Regal. num. 21. fol. 43 l. vbi hoc officium exercuisse Bartholomæum de Capua ante alias dignitates sibi à Carolo Secundo collatas, testatur. Secretario subsunt à mandatis Scribæ lex, (qui de iure potestatem substituendi alium coadiutorem loco sui retinent cum requisitis tamen in l. comperimus 13. C. de proxim. sacr. scrip. lib. 12.) ac quatuor Cancellarii, & alij sex scribæ ordinarij Registro- rum, & Sigilli, ac cæteri Regiam Cancellariam inscruantes, & vacantes in expediendis literis Regijs, Assensibus, Priuilegijs, Patentibus Officialium, seu Commissariorum per Regnum expediendorum, qui derictus exigunt, ut in Pragm. 1. & 2. de offic. Secret. & his qua Regia Cancellaria incumbunt; & de iure Authentico- rum Pandecta describitur in fine tituli, ut Præsides absque ulla datione pecunia mittantur, coll. 8. in fin. cum tit. seq. Super istis enim Secretarius habet iurisdictionem contentiosam, Boer. decis. 222. nu. 15. in fine, sententiamq; proferre potest, secundum l. fin. C. de sentent. ex breuiloquo recitandis, & ita tenet Licentiatus Franciscus Vermudez de Petraza in suo Secretario in discurs. 7. priuilegio 8. fol. 75. at. & priuileg. 21 fol. 78. fuitque id intellectum etiam ad auctoritatem carcerandi, ut euenit de annis 1622. 1623. & 1624. tempore quo D. Ferdinandus Rouitus eminentis ingenij, & legalium, ac politicarum disciplinarum versatissimus (ut cognoscere poteris ex eius scriptis positis in Commentarijs Pragmaticarum sui Patris Consiliarij Rouiti, qui ex 44 S. C. ordine suæ Maiestatis ad Officium Præsidentis Regiæ Cameræ transfuit 12. Ianuarij 1628. pro symbolo facilioris transitus ad gradum sublimiorem Regentatus, sicuti cū effectu euenit; nam ad illum summis ex suis meritis fuit assumptus, & publicatus Regens 24. Maij 1630. ut infra suo loco dicetur) officium prædictum exercuit: carcerauit quidem à mandatis scribas, & alios, secundum casuum occasionem; & inde ob superuentam inualitudinem officium resignauit, & cum titulo Ducatus Castri Saraceni decoratus ex hac vita secessit 7. Martij 1627. immature quidem, sed cum omnium cordo- lio, & meo in particulari; (ac intrepidus pater in die sequenti ad S. C. accessit pro pu-

blicis negotijs, nec vnum, aut duos dies luctus in Eccles. 38. nu. 17. concessos, voluit: legitur enim in Lodouico Domenicchi lib. 6. Histor. in princ. de Homulo Doctore Neapolitano, qui Romæ in Palatio existens postulando, nouum de morte filij percepit, & Xenophontis ad exemplum, nec vocem, nec vultum mutando, sermonem continuauit. Secretarius. n. filiusfamilias, & si quo ad utilitatem subiaceat patriæ potestati, l. 1. C. de consul. secus est quoad officium, l. honor. §. plebei, C. de mun. & honoribus.) Officiumq; prædictum exercere incepit Acutissimus D. Ioannes Angelus Barrilius capuanæ centu- 45 rix S. Arcangeli Baro Caiuani Dux, Almiq; Collegij Neapolitani Vicecancellarius lepidissimus, ut alibi notauimus supra vers. 3. obseru. 3. num. 358. vbi reliqua in hac materia Secretarij videas, & sic etiam perquire supradictum Vermudez, & Zafium in l. 2. de orig. iur. & Panciroli de notit. vtriusque imperij, Cassan. in catalog. part. 7. cons. 16. & parte 1. cons. 26. Quo vero ad recusationem Secretarij Vermudez in loco citato priuileg. 29. fol. 79. ater. asserit Hispaniæ seruati, per l. 1. tit. 10. lib. 2. recop. & l. 17. eiusdem tit. & lib. debere recusari cum requisitis quoad cæteros Consiliarios, iam quod est vnus ex residentibus in concilio, sique iubilatus remaneat præfertur aliis inde ministeria realia occupantibus, ut ibidem priuilegio 23. post Zafium in l. 2. verb. Apus, ff. de orig. iur.

Collaterale Concilium absq; interuentu 46 D. Proregis (qui in eo assistere debet ad tradita per Governatorem Christianum Fratrem Io. Marquez lib. 1. cap. 19.) assensus, provisiones, & remissiones ad iusticiam expedire, & circa eas oportune providere potest, ut in priuileg. & capit. Neap. cap. 7. fol. 153. at. Regens de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensibus Regijs §. 5. fol. 225. & propter consuetudinem assensendi, etiam mortuo Prorege, assensus solitos præstare valet, Camer. in repet. leg. Imperialem fol. 79. l. N. 47 eoq; magis, quia subditi extra Regnum quæ- rere Regem non tenentur, ut per Andr. ibid. præceditq; ad similitudinem Capituli, quod se- de vacante à iuramentis absolutiones concedere potest, prout Episcopus faciebat, Felin. in cap. 3. col. 5. verb. secundo quero, num. 13. de iure iurando. Hinc est, quod si assensus, vel priuilegium Regis infra annum non essent registrati, seruata forma pragm. 1. de priuileg. infra annum registrandis, debent registrari, ut iunctis Aulis in Collaterale Concilio fuit decisum 30. Maij 1624. in causa Don Alexandri delli Monti cum fra-

tribus de Prothonobilissimo in banea de Longo, quicquid dixerit *de Ponte in conf. 3. nu. 3. vol. 1.* Potest quoq; Collaterale Concilium Ciuitatis, & Regni regimini, ac etiã Annonis vniuersalibus prouidere, *Marcus Anton. Surg. de Neap. Illust. cap. 18. nu. 20. fol. 177.* pro quibus, nedum particulares ad moderato pretio vendendum potest cogere, *l. si pendentes § si quid Cloacharij, & ibi Ansoget. ff. de vsufr.* sed etiam ciues diuites ad mutuandas pecunias pro frumento emendo ad beneficium Ciuitatis, etiam cum incarceratione compellit, verumtamen compulsionẽ hanc generalem, & non particularem faciendam fore, notat *Auend. de exseq. mand. Regum par. 1. cap. 19. num. 34.* urgenteque necessitate pro Ciuitate, per Prouincias frumenta, & aliã species pro portione sua possunt capi, & nemo excusari poterit, imo nec Regia Domus erit exempta, *l. vnica, C. vt nemini liceat in emptione specierum se excusare lib. 10.* multa alia notat *Vincens. de Franch. in decis. 9.* circa istas prouisiones annonã; aduertitq; *Gubernator Christianus Frater Ioan. Marquez lib. 1. cap. 19. col. 3. fol. 174. in fine prima colum.* Senatũ istum

31 oculos conuertere debere ad peccata, & mala quẽ impune in Republica committuntur, veluti prodigalitas, verborum inobseruantia, ingraticudo, auaricia, mali mores erga amicos, otium, distractiones, & similia:

32 Ac etiam ætates, diuitias, qualitates, & occupationes vasaliorum scire tenetur: Negat tamen in fol. 175. debere fieri Archiuia, seu notas pro debitũs ciuium describendis. Hinc fortasse euenit, quod licet de anno 1609 fuerit ordinatum has notas fieri, vt etiam alias Ciuitas nostra supplicauerat, sicuti videmus in *privileg. & cap. Neap. fol. 92. cap. 24.* non tamen fuit vsu receptum, sed *Bald. in conf. 3401. vol. 3.* multa loca in quibus notæ prædictæ, seu Archiuia sunt in vsu recense, & in Regno isto ad lites, & differentias obruncandas, omnino Archiuium, & notæ prædictæ essent faciendæ, quicquid dixerit *Gubern. Christ. in loco supra citato,* quia veritas semper amanda (Christus enim est veritas) omnia detegeret, & pompas, boreas, & vanitates semper fugiendas euitaret, & contractus puros, liberos, & veridicos faceret, & successiue litibus diminuendis paratum esset Antidotum.

Cumque Supremus iste Senatus superintendenciam, & præminentiam super omnibus huius Ciuitatis, & Regni Tribunalibus detineat, in cognitione causarum priuatorũ, 34 & particularium se intromittere non expedit, ad tradita in *l. præcipimus, C. de appell.*

& facit *cap. 10. in privileg. & cap. Neap. fol. 109.* vbi habes fuisse his Dominis prohibitum, trigelimas, candelas, aut sportulas exigere, quod etiam habetur in *5. cap. Casarea Maiestatis, in cap. & privileg. Neap. fol. 88. ater.* specifica enim prohibitio requiritur in statuto ad hos DD. includendos, *D. Romit. in pragm. 1. de Official. & quæ eis prohibentur. Regens vero de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de delegat. caus. nu. 11. & seq. fol. 536.* conatur ostendere Collaterale Concilium formatum esse Tribunal, & iurisdictionem habere, (quod mihi probat etiam *tex. in l. 4. §. si tamen, C. de tempor. appell. vbi florentissimus ordo vocatur,*) &

57 Regentes non esse Proregis Assessores, nec absque Iurisdictione manere, (quod mihi similiter probat *tex. in §. 1. vers. nam si nobis, ibi, de his cum Throno tuo concilio, in auth. de Proconf. Cappadocia constit. 30.* & in foro Aragonum, ad cuius exemplum fuit & hoc introductum, vt supra notauimus, Regens Cancellariam processus diuidit, vt ibidem in capitulis *Caroli V. in Casaraugusta de anno 1528. in cap. antepenultimo*) verum ad discernendum, num Assessores, vel Ordinarij sint, perpende, secundum lecturam *Aloandri tex. in §. 1. in auth. de pratore Licoania constit. 25.* in verbis istis, *Mensuramque illius ad centum vsque virorum numerum extendimus, & vtriusq; Magistratus annonas illi assignamus. sed & Assessor, & reliquis, &c.* & in *§. 1. circa fin. in vers. subijciatur, in auth. de Moderat. Helenopontis, coust. 28.* ibi, *Quid ipsum, & Assessor, cohortemque eius ex publico percipere;* & similiter *tex. in §. 1. vers. & vero, in verbo Assessor eius, in auth. de Proconf. Capadocia, & §. 1. in auth. de moderatore Arabia,* ex quibus iuribus habes Prætoribus, & Consulibus Assessores datos fuisse: legiturque in vita Iurisperitorũ

58 in principio s. veteris, post occisum Papinianum, mandante Antonio Caracalla filio Seueri, qui Papinianum nimis amauerat, fuisse in Præfectura electos Assessores, Pecuniam, & Vlpianum: quibus attentis Assessores num dicantur, videbis. Quicquid autem sit, formatum Concilium istud vocatur, & non Tribunal, vt alias diximus, superintendenciamq; omnium Tribunalium, & negotiorũ Regni retinet, à quibus cõpetens reuerentia est tribuenda, *l. 5. C. de offic. Rector. Prouinc. & l. 2. C. de offic. diuers. iudic.* Merito potest & debet iustis concurrentibus causis illis

59 mandare, vt ad eum veniant ad causas referendas, vt ibi expediant illas, sicuti expediẽtius fore videbitur. Hinc est quod Præsibus, & Auditoribus Prouinciarum licentiam cõcedit

cedit Neapolim venire, *l. nullus 9. C. de offic. Rectoris Prouincia*, expedit quidem hoc Regi, & Regno, ac decet ob Gubernium ipsius, omnia in Supremo Ordine isto audiri, *Marc. Ant. Surg. de Neap. Illustr. cap. 18. in fin. fol. 177.* & aliquando cognosci, vt diximus supra hoc verf. obs. 1. num. 6. & eo magis si de intellectu alicuius Priuilegij Regij, aut Legis, vel Pragmaticæ, ageretur: tunc enim causæ istæ in eo sunt decidendæ, *Anna in sing. 644. & tex. est notab. in l. ex facto 43. ff. de vulg. & pupil. sub. ibi, Beneficia quidem principalia:* (licet & S. C. Neap. etiam Pragmaticas interpretari posse prætendat, secundum *l. 10. ff. de legib. & infra verf. 6112. obseru. 2. num. 21.*) Principis enim est leges, & pragmaticas interpretare, *l. 1. & 9. & 10. C. de legib. l. 2. §. non quia diuina, verf. si quid vero circa fin. d. l. 2. C. de veter. iure enucleando, & in nouella 143.* ipsiq; competit leges supplere, *l. 10. ff. de legibus.* Quinimmo, & secundum *Felin. in cap. qua in Ecclesiarum num. 3. de const. & ibi Dec. num. 43. & Cardin. Tusc. in præf. l. l. conclus. 251.* potest etiam ius diuinum interpretare, & limitare, causa tamen iusta, & expresse declarata subsistente, dicit enim ius diuinum non occides, & tamen in multis lex tolerat homicidium, *toto tit. de sicarijs*, dicit etiam, in ore duorum, vel trium, &c. *cap. in omni, & cap. relatum de testam.* & tamen lex ciuilis hoc limitat in multis casibus, *l. consultissima, C. de testam. & cap. præsul. 2. q. 1. cum concordant.* vbi videbimus infra hic *verf. 11. obseru. 2. num. 17. & seq.* Quæ autem intellige in prophanis, in quibus Princeps iurisdictionem habet, quoniam in spiritualibus, interpretatio spectat ad Papam, *Aufrierius in præf. de potest. secul. super Eccles. 4. regula, num. 49. verf. intelligi.* est tamen verum, quod interpretatio in benigniorem Reipublicæ partem fieri debet, *l. 18. ff. de legib. l. 55. ff. de regul. iur. & notauimus supra verf. 2. obseru. 2. num. 4. in 2. potest. Proreg. in fine.* quinimmo & Priuilegia Reipublicæ infruolosa reuocat, vt est videre in *pragm. 1. de priuilegijs Vniuersitatibus concessis*, vbi reuocata fuere priuilegia concessa Vniuersitatibus, ne ex officio procedatur, & prouisum ex officio in delictis procedi, non obstante partis remissione. Ait enim *D. Thom. in 1. 2. q. 96. art. 1. 2. & 3. legem ex tempore mutari posse, sed quando occurrit aliquid melius, mutari debet;* Hinc *D. August. in lib. 2. cap. 4.* parum ante med. in tomo primo docuit, quod illi, qui in regimine humano præsumunt, recte aliqua mala tollerant, ne alia peiora eueniant. sed è con-

uerso, rebus prospere succedentibus, magna dementia foret prima instituta immutare, *Agat. lib. 3.* sicuti etiam esset Imperio vti, vbi legibus agi potest, *Tacit. lib. 3. annal. sub num. 9.* & ad rem facit *Tucida in lib. 1. sententia illa, Prospera fortuna utentibus, ingens uicordia bellum gerere.* Certumque est, omnia ista Principem facere cum voto huius Supremi Ordinis, sique de causis consultiuus ageretur; primus in ordine votum dabit, vt in *Eccles. 32. ibi, loquere maior natu, te autem decet primum verbum.* & ita **63** declarat *Bald. in cap. 1. circa princip. de controuers. feud. apud pares term.* In decisiuis vero iusticiæ vltimus in dignitate votum dabit, sique in paritate votorum esset causa decidenda in Collaterali cum adiunctis, & vltimus Regens paritatem videret, poterit votum suum non promere, sed alios adiunctos petere, *Surg. de Neap. Illustr. fol. 313.* & tetigimus supra hic *num. 24.* quibus addimus *Gubernatorem Christian. Fr. Io. Marquez lib. 1. cap. 30. col. 3. in fine*, vbi rescripta, & edulas Principum in vim legis, & non exëpli transire declarat in dubijs decidendis. Collaterale Concilium ex speciali prouisione facta per D. Proregem *Osfunæ Ducem in Pragm. edita 9. Iunij 1617.* literarum **64** cambij causas principales, reclamationes, & recursus specialiter cognoscit, & ab alijs Tribunalibus cognitio ipsarum fuit abdicata, ad cuius cambiorum materiam vide *Mastr. in decis. 303. vol. 4.* quod tamen non extenditur ad apochas bancorum, quibus datur fides sicuti & instrumentis, *glo. in verb. 65 argentarios, in §. quod autem, cap. 3. in auct. de fideiuss. & Mandat. Gratian. in decis. Marchia 203. num. 5.* Præcipuum huius Collat. Concilij munus ex Cancellaria sibi adiuncta est, nomine Magni Cancellarij expedire, & decretare libellos, qui memorialia sunt, *pragm. 1. de fide 66 memorial. priuilegiaque inspiciere, & prouidere, Frecc. de subfeud. lib. 1. tit. de offic. Magni Cancellarij num. 29. fol. 53.* vbi Regentes dici asserit, ex quo Regiam Cancellariam regunt: Assensus vero, ac remissiones negotiorum ad iustitiam, & oportunas prouisiones circa eam, absque D. Proregis interuentu prouidere poterit, vigore *cap. 7. Caesar. Maiestatis de anno 1554. in priuileg. & cap. Neap. fol. 153. ater.* Magnum quidem **67** est hoc Regentis nomen, quo etiam titulari volunt Reginz matres pro filijs minoribus gubernantes: & Regina Franciæ etiam Reges fuit vocata dum pro hodierno eius filio regebat, & sic etiam Ducissa Margarita de Austria quando in anno 1560. status Flan-

drix regere, & gubernare incepti nomine Magni Philippi Secundi, teste Eminentissimo Cardinale Bentiuoglio in eius eruditissima relatione rerum Flauidria lib. 1. cap. fin.

Regitur Collater. Concilium in Proregis Palatio, & ex quo in eo etiam causæ status tractantur, possunt Particulares ingredi cum 68 ense, & armis, Io. Vinc. de Anna in repet. constit. Regni si quis aliquem, n. 32. qui est in fine primi vol. cons. Fabij de Anna eius filij, & Frecc. de subfeud. lib. 2. in 40. diff. feudis titulati. Quod secus est in Aulis S. C. prag. 19. de offic. S. C. in quo iustitiz tantam causæ tractantur pragmat. 2. de offic. Sas. Conf. idemq; statuitur in foro Aragonum in capit. Caroli V. sub rubr. del tiempo que los Abogados, &c. ratioq; conducit, siquidem coram 69 Iudice pro Tribunali sedente arma deferre non licet, l. qui dolo, §. item, qui cum Telo. ff. de vi public. Verum secundum Bonadil. in Politica tomo 2. fol. 14. fallit quoad Titulatos, & Magnates: sed contrarium tenet Io. Vincem. de Anna in loco supra citato, di- 70 cens, quod nec à Baronibus, Titulatis, Ducibus, aut Comitibus possunt in S. C. arma deferri, & ita seruetur: quinimmo de mense Septembris 1625. existente Propresidente D. Didaco Lopez Suarez (de quo alibi diximus) fuit emanatus ordo, quod nec introeuntes salam S. C. enses, vel alia arma deferre possint; secus tamen est in Palatio Proregis, quod omnibus est assyllu. ac tamen si in 71 eo aliquis delinqueret, grauius puniretur, & quia diutius durant exempla, quam mores, Cassiodorusq; ait in libro variar. epist. in epist. 16. exempla esse determinationes magis firmas, quoniam experientia magistrat. nil dubitat, merito liceat aliqua referre; euenit enim pro alapa data in palatio Papæ fuisse quendam Gallum suspensum, & pro alapa data in hoc Regio Palatio tempore D. Cardinalis Columnæ Proregis fuisse delinquentij 72 manum dexteram abscissam, teste Frecc. de subfeud. lib. 1. tit. de offic. Magni Senescalchi num. 6. probatq; tex. in l. omne delictum, §. qui manus, ff. de re milit. aliosq; casus refert Cassan. in catal. glor. mundi par. 5. confid. 24. & 25. num. 125. de quo meminit Regens Constantius in rep. l. unica, C. de palatijs, & domibus Dominicis lib. 10. num. 16. fol. 238. vbi xvij. prærogatiuas Regij Palatii habes. Alapæ delictum quandoque grauissimum reputatur, & pro alapa data Ferdinando Monfiorio Iuridicarij officium administrati in hac Ciuitate Neapolis, fuit delinquens furcis suspensus, Regem de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de provision. fieri solitis, fol. 13. num. 18. cum seq. conferuntq; Baldi

dicta in §. iniuria, de paco iuram. firman. & Boer. in decis. 23. & d. l. omne delictum, ff. de re milit. deq; hac Palatii materia vide supra vers. 3. obseru. 3. num. 342. & l. penult. C. de officio Rect. Prouinc. qua sancitum erat, in Palatio, & non in Domibus priuatis habitare Iudices, ipsosq; sub pœna (ad ipsius Palatii reparationem applicanda) teneri Palatii reparationem providere, vt ibid. At si Palatii Regij Curiam formatam, & signoanter Regis nostri videre appetis, perquire Eminentissi. Cardinalem Bentiuolum in relationibus Flandriæ par. 1. c. 30. fol. 150 vbi ad similitudinem Curiz olim Burgundicæ Ducum esse, asserit, & describit.

Et quoniam ex magnitudine rei gerendæ sunt Artifices eligendi, l. 1. §. idemq; C. de nouo codic. faciend. merito in Regentes eligi solent viri doctissimi, experientia, & fide clari, secretorum tenacissimi, laudabili proposito pollentes, dociles, ingeniosi, ac prudentes; prudens enim est docilis, D. Thom. 2. 2. q. 49. art. 4. & sic etiam solertes, ad finem vt sint faciles ad inueniendum media in demonstratiuis, & in operatiuis, vt ibid. per D. Thom. art. 4. requiritur quoq; Magnoanimos esse, ad finem habendi quodam extensioe ad magna, idem D. Thom. 2. 2. quest. 129. vers. respondeo; & Pij, & Equi sint, siquidem facere misericordiam, & iudicium magis placet Domino, quam vindicta, Proverb. 21. num. 3. æquitalq; non finit iustum simpliciter, sed iustum, quod est lege determinatum, nec seueritati opponitur, quia veritatem legis in quibus oportet sequitur, & non verba legis, in quibus non oportet, quo casu vitiosum esset, l. non dubium, ff. de leg. legis enim 75 verba semper ciuili modo interpretentur, l. si cui, ff. de seruit. l. quemquam, ff. de ritu nupt. & D. Thom. 2. 2. q. 119. artic. 1. Ait enim Proverb. 22. Sicuti rugitus leonis, ita & terror Regis, qui prouocat eum, peccat in animam suam, & e conuerso, hilaritas eius est sicuti ros super herbam, Proverb. 19. nu. 14. vnde requiritur vt cauti, fortes, ac resoluti 76 sint, ait enim Politicus ille Antonius Perez, la irresolucion es madre de grandes enconuenientes, y puerta a grandes atreuenientes. & merito non antiquitate in officio, sed ex bona estimatione, & meritis sunt eligendi, non enim primus, secundus, aut tertius, sed qui optimus videtur eligatur, §. iubemus, 77 cap. 34. in auth. de sanctiss. Episcopis, & §. ordinariæ, cap. 10. in auth. vt determin. sit numer. cleric. Anchoræ enim sunt, quæ pacem, & tranquillitatem Monarchiz nauis assurant, & ducunt. Sed si magis practicus adesse, præferendus esset, Panciroli. de notitia

utri-

utriusque Imperij cap. 93. & Golius lib. 3. cap. 18.

Sedent isti DD. ad latus Proregis secundum eorum antiquam allektionem ad officium, et si postea administratio officijis concessa foret, l. 4. C. de consulis lib. 12. meritoque dici possunt & Comites Consistoriales, qui cum Imperatore sedebant, relationes audiebant, & causas decidebant, l. fin. C. de Comitibus Consistorialibus, Lanarius vero in cons. 88. fundat DD. istos in actibus indifferentibus precedere Titulatos, non obstante quod Titulati Illustres, ipsi vero Magnifici appellentur, sed dici posset, maiorem esse Titulum Magnifici, quam Illustres, ut Institutionibus in proemio, ubi Imperator Trebonianum Magnificum, Theophilum vero, & Doroteum Illustres appellat, & notum est, quod Tribonianus erat dignior, ut ibidem; immo Rex Francie Titulo Magnifici illustrari vult, Responsum Casali de Imperatore q. 69. num. 10. in Tractatibus tomo 16. fol. 57. Hodie autem contrarium est usu receptum, sed revolutiones temporum contraria pariunt, immo & idem Iustinianus in sua tempestate variauit, siquidem in l. fin. C. de veter. iur. enuel. Tribonianum Illustrissimum, & Theophilum, & Doroteum Magnificentissimos vocat. Attamen in casu precedentis predictae, est animadvertendum, DD. Regentes in dignitatis exercicio existentes, Titulatos precedere, si autem in alijs actibus indifferentibus interuenirent, puta in Collegio, aut in Parlamento Generali, vel in sequestrationibus, siue ad salutandum Regem, vel in alijs locis enunciatis in l. 1. C. Prapof. Sacr. Cubic. lib. 12. vel alibi, secus esset. Tunc enim suo sedere loco, quia aliam representant personam, ut per Lanarium ibidem num. 18. Frecc. de subfeud. lib. 1. fol. 23. num. 27. & Regentem de Ponte in decis. 15. per totam, & licet Reges in concilio Status omnes alios priuatos precedit, secundum de Ponte in cons. 14. nu. 40. & seq. & in decis. 8. num. 2. in fine, Fab. de Anna in cons. 122. num. 31. & Anellus Amatus in cons. 30. num. 8. circa fin. verum idem de Ponte in tract. de potest. Proregis tit. de assensib. Regis, s. 5. n. 4. cir. mod. dicit, quod hoc extra concilium est intelligendum, quia in concilio Status Regentes sedent ad sinistram Proregis, ceteri vero ad dexteram; alia vero circa materiam hanc vide quae sup. notavi in vers. 3. obser. 2. Dicitque vterius Lanar. in d. cons. 88. in fin. quod prava inoleuit consuetudo, ut Titulati sederent in S. C. & in Regia Camera in eodem loco, in quo sedent Consiliarij, & Praesidentes: & de iure diuersum foret sed aduerte in s. sancimus in auth. ut ab Il-

lustr. & quisaper eam, statutum esse, Titulatos interuenientes pro eorum causis, cum Iudicibus sedere, dum iudicant. Verum usu receptum est, ut in ultimo loco sine ense, sedeant, dum causa discutitur, Vincent. de Franch. in decis. 138. in fine. facitque tex. cum glo. in l. 1. C. de Consul. lib. 12. sique allegarent, stare deberent, glos. in auth. hoc ius, C. de procur. idemque esset si pro consanguineis interuenirent, Vinc. de Franch. dec. 128. in fine, sed in d. s. sancimus, traditur, 82 Titulatos non debere admitti, ibi, ne cogantur, aut sedere cum Iudicibus cum iudicant, aut stare rursus tanquam litigantes, ex utroque enim causa videtur incauta. Titulati etiam inquisiti, sedent coram Iudice, Frecc. lib. 3. de subfeud. tit. differ. differ. 48. fol. 437. & fol. 433. differ. 12. Habent enim Titulati eorum privilegia, ut ibid. & per Marc. Anton. Surgentem in tract. de Neap. Illustr. fol. 218. & seq. Quatenus vero ad Regentes, si ex eis 83 aliquis Titulatus reperiretur, in ingressu, vel regressu a Concilio, ceteros Regentes precedit, sed quando in Concilio est, communiter seruatur, ut secundum allektionem ad ordinem sequeat, & alios anteriores non precedit, Marc. Ant. Surg. de Neap. Illustr. cap. 23. num. 39. fol. 227. ubi in num. 38, ponit, quod si Dux, vel Princeps ad hoc Concilium fuerit ascitus, non precederet Marchionem, vel Comitem ibi existentem, facitque tex. in l. 1. C. de Consul. lib. 12. ibi, quod si quis prior Consul, posteriori Consuli, eidemque Patrio posthabitus. & ibi glos. fin. licet Freccia in lib. 3. de subfeud. in tit. differ. inter feudata titulata num. 18. fol. 429. & glos. in verb. post habitus, in l. 1. C. de pratoribus lib. 11. contrarium anquant, ibi, Postponitur enim prior Consul quando sequens est Patricius, cum maior sit Consule. Verum contrarium seruatur, quia in Concilio isto sedent ut supra, sed Frecc. in lib. 2. de subfeud. in quab. quis dicatur Princeps, num. 2. in fin. fol. 140. 84 testatur, vidisse in Collaterali Concilio nouum Consiliarium ascitum (& cum non nominat) primam tenere sedem, & primam sententiam ferre, antiquitatis ordine neglecto. Solet enim Princeps quandoque prerogatiuas istas concedere, aut propter aetatem, aut nobilitatem, aut ob collata in Principe, 85 vel in Republicam beneficia, aut propter consanguinitatem, vel affinitatem, teste Tacito in lib. 3. Histor. Augusta, & Appianus lib. 3. Belli Civilis, & aliqua vide supra vers. 3. obser. 3. num. 211. & circa has precedencias nota, quod si duo vno eodemque tempore crearentur, & per ordinem scripturae, ut in l. 1. ff. de albo scrib. vel per anti-

quitatem Do&oratus, aut administrationis officiorum antiquorum non constaret, quis præcedere debeat, tunc liberos habens præcederet, *l. in albo, 9. C. de decurio. lib. 10.* In Parlamento autem Generali Regens Titulatus præcedit Regentem simplicem antiquiorem in officio, *Freec. de subfeud. lib. 3. in tit. differentia inter feuda Regalia nu. 18. fol. 329.* & de hac materia vide supra vers. 3. obseru. 2. Sed quid si Regens antiquior consimilem titulum inde acquisierit, num præcedat Regentem recentiore in officio, sed antiquiorem in titulo? negatiue respondit *tex. in l. 1. in fine, C. de Consulibus lib. 12.* Intelligas etiam supradicta militare quoad Consiliarios Titulatos, qui in concilio Principis alios Consiliarios antiquiores præcedunt, & sellam habent, secundum *Mastr. de Magistr. tomo 2. lib. 4. cap. 13. fol. 43.* sed in hoc Collaterali Concilio diuersimode fuit obseruatum; vidimus enim, Consiliarium Iacobum de Franchis fuisse creatum Marchionem Ostauiani, & in Collaterale absq; præcedentia in scabello sedisse, prout ceteri Consiliarij, & Comitem Molæ Simeonem Vaaz Præsidentem Regiæ Cameræ, similiter in scabello sedere, prout ceteri Præsidentes: sed Marchio Sancti Maximi Cõsiliarius Decanus S. C. Felix de Ianuario ordine Excellentissimi Ducis Aluæ Proregis sellam habuit. magna est quidem dignitas, sellam in Prætorio Principis habere, vt in *autbent. ab Illustr. S. 2.* & qui eam habere debeant numerantur à *Marc. Anton. Surg. de Neap. Illustr. cap. 23. num. 28. fol. 225.* idest Titulati, sep̄ e officia Regni, Cõsiliarij à latere, Præsidents S. C. Locumtenens Regiæ Cameræ, Regens M. C. V. Scriba portionis, Thesaurarius Generalis Regni, Milites Hierosolymitani Magnæ Crucis, & alij notati ibi, etiã secundum constitutionem Pij V. Pontif. Max. nota tamen quod si Præsidents S. C. aut Regiæ Cameræ Locumtenens ad Collaterale Concilium accederet, in secundo loco sederet post Decanum in eodem Concilio, nõ obstante, quod Regentes Regiam Cancellariam ante istum Decanum creati fuissent, 88 quia Decanus in Tribunale in quo regit, omnes venientes ad illud præcedit: Hinc est, quod si Consiliarius, vel Præsidents Regiæ Cameræ Regens crearetur, & ad S. C. vel Tribunal Regiæ Cameræ accederet ad causas ei per prius commissas expediendas, sederet vt notauimus supra vers. 3. obseru. 3. postnum. 136. in 25. *autbor. Præsidentis.* sed fallit in 90 Visitatore Generali, qui si ordine Regis in aliqua causa particulari interueniret in Collaterali Concilio Decanum præcedit, sicuti

& in S. C. vel in Regia Camera præcedit Præsidentem S. C. & Locumtenentem R. C. ac Regentem M. C. V. & ita obseruatum vidimus tempore Illusterrimi Visitatoris Don. Francisci Antonij de Alarcon, de quo supra 91 diximus vers. 2. obseru. 2. verum Dominus iste nõ solet vocare, sed assicit, prout et facit in Iunctis vnitis in eius domo, in quibus Aduocati sedent in sella, & capite tecto alloquuntur, ad quod facit *l. fin. C. vbi senat. vel Clariss. & l. fin. C. de offic. diuersi Iudic. & Aff. in rubr. const. Reg. Iustitiariorum in fin. & infra hic in fine. Collat. Conc. Proregi aliqua 92 forte iniusta mandanti (quod non est credendum) resistere potest, Alex. in cons. 1. num. 10. vol. 3. per tex. in l. quoniam Iudices, C. de appellat. vbi Bart. & Ias. in l. 1. in fine, C. de offic. ass. sique scandalum, aut periculum in Populis timeretur, posset etiã 93 ei contradicere, & resistere, Felin. in cap. qua in Ecclesiarum num. 64. de const. & Abb. & Innoc. ibi allegati. Hinc est, quod Ordo iste Regi referre tenetur gesta Proregis gubernantis, *l. 2. G. de officio Vicarij, ibi. Relationes enim Iudicum libenter audiemus, ne Administratorum decrescere videatur auctoritas. sed Taciti præceptum in his casibus est seruandum, sub malis Principibus magnos viros esse, obsequiumque, ac modestiam: si industria, ac vigor adsint, eo laudis excedere, quo plerique per abruptum, sed id nullum rei post usum, ambitiosa morte inclaruerunt.* Olim per Episcopos relationes istæ fiebant, 95 *S. caterum, in autb. vt Præsides absque vllatione pecunia mittantur, vbi hoc etiam fieri per Primiores loci Imperator statuit. Quinimmo & ad finem defendendi comoditates Patrie libera voce, quinque Summates, idest quasi summi ordinis supra Decuriones in Alexandria constituti erant, qui non poterant criminaliter, sed ciuilitate tantum à Pretore cognosci, l. quinque summates 57. C. de decurion. lib. 10. & facit l. fin. C. de offic. praesect. Augusti. quod viu recipi, forte expediret. Potest quoque Ordo iste Regi re- 96 plicare, ad tradita per Gubernatorem Cbristianum lib. 1. cap. 10. & de Ponte. de potest. Proreg. in tit. de abundantia Ciuit. S. 3. nu. 5. fol. 63. cum eius præcipua cura sit, ad Ciuitatis, & Regni conseruationem, commoditatem, & statum, aduertere, in quamplurimis enim causis, & casibus, ordo est ordinem non seruare, cap. ad nostram, de iureiur. l. 1. S. pen. C. de anal. except. & maxime contra 97 eos, qui nullum iuris ordinem seruauerunt, vt in cap. Regni si cum sceleratis, aut contra insolentes Regni, quos Regi referre debet, l. 2. C. de offic. rector. prouinc. Ecclesiarum, quin-**

98 quinque protegendarum est eius onus, & necessarias earum ampliaciones concedere, etiam contra alias Ecclesias, secundum notata per *Mastr. in decis. 280.* vbi multos casus ampliacionis pro Ecclesia contra Ecclesiam habes. Secus autem si ampliaciones voluptariæ forent, vt .i. *vers. 13. obseruat. 2. num. 17. & habes per Gizzarell. in decis. 38.* Ac etiam vt Ecclesiæ à malis hominibus, vel hæreticis non turbentur, iuxta disposita in *l. 2. in fin. C. de summa Trinitat. & Fide Cathol.* Immo & in eas feuda quauoque transire facit, vt vidimus supra vers. 2. obf. 2. nu. 116. & videbimus infra vers. 14. obf. 1. vbi feuda in posse Ecclesiarum in Regno existentia norabimus, & in hoc casu aduerte ad notat. *Bal. doct. in l. an vsusfructus 63. ff. de vsufruct.* assensum fauore Ecclesiæ, vel Vniuersitatis debere concedi cum renouatione de centum annis, ad centum annos. sed parum, aut difficiliter seruatur.

Præcipuaque huius Collat. Concilij animaduertentia esse debet, vasallos è Baronū
99 audacijs, ac calamitatibus euertere, ac defendere. *l. moderatores 11. C. de offic. rector. prouinc.* Hinc Baronibus mandare solet, ne vasallis grauamina inferant, *Andr. in constit. Regni, Ea qua ad speciale decus. & Frecc. de subf. lib. 2. in 8. auctoritate Barorum, fol. 341. & lo. Franc. de Ponte in conf. 105. n. 11. vol. 2.* & nouis casibus, noua solet remedia im-
100 ponere, *l. 1. C. de re iudic.* nam si alias faceret, & Barones vasallos offenderint, (quo casu eo ipso proprietate priuarentur, *s. fin. de his, qui sui, vel alieni iuris sunt, Campagna in cap. Regni grauamina, num. 23. & 33. cum seq.*) tunc enim vasalli Barones offendere possent, *Felin. in cap. qua in Ecclesiarum, num. 82. in fin. de const.* & merito ad euitandum euitanda, vasallis litigantibus cum Barone saluam guardiam concedit, etiã ex dispositione *const. Regni, iuris gentium induxit auctoritas,* cum duabus seq. & ponit *Lanar. in conf. 5. num. 13. & de Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. de diuersis prouision. fieri solitis, in rub. de insignijs nu. 13. fol. mibi 512. Petrus Gregorius in tract. de concess. feud. parte 8. q. 16. rub. de iure bon. tract. num. 6. quos sequitur Mastrillus in tract. de Magistr. lib. 5. cap. 6. num. 210. & in decis. 263. num. 7. vol. 3. notantque Ioseph Ludouic. in decis. 40. num. 2. & 3. & Cephal. in conf. 507. num. 6. cum seq. lateq; Auend. de exeq. mand. reg. par. 1. cap. 11. vbi saluam
101 guardiam istã, vocat *seguro real,* affirmans Hispaniæ seruari, vasallos nõ posse dominos in ius, absque Regis licentia vocare, & in *num. 4.* inserit pœnas contra Barones has*

saluas guardias frangentes, etiam vsque ad pœnam mortis, & publicationis bonorum. Verum quando his ciuilibus modica esset, non
103 ita de facili saluæ guardiæ istæ concedi solent, sed tantum in causis ciuilibus importantibus, & magnis, secundum *Ioseph Sese in tractatu de inhibitione instr. Arag. §. 4. num. 20. Mascardus concl. 953. num. 7. & seq. & Mastr. in decis. 263. nu. 32.* Sed contrarium crederem, quando ciuilibus ista modica his non foret affectata ad finem obtinendi talem saluam guardiam: Quoniam negari non poterit, odia ex litibus oriri, Baronūq; superioritas ardescit, eo ipso, q̄ vasallos aduersus eos litigare audentes viderint, dicitque *Ecc. 8. Non litiges cū homine potēte, ne forte incidas in manus illius, non contendas cum viro loeuplete, ne forte contra te constituat litē tibi.* Et ideo non est præsumendum sponte vasallos cum Baronibus potentibus litigare, fortes enim etiam cōtra fortunam spe insiliūt, teste *Tacito lib. 2. Historiarum nu. 12.* qui alibi dixit, *Dij fortioribus aasunt in lib. 4. histori. num. 3. infine.* Hinc Regia Camera Summaria cognoscens quam necesse sit vasallis libertatem habere, etiam pro Regis seruitio, ne in totum Baronum ascripticij fiant, passim Regia Demania, ac prælationes Vniuersitatibus concedit in emptione iurisdictionum, vt perpendit *D. de Ponte in tract. de Potest. Proregis tit. de diuersis prouision. fieri solitis, sub tit. de donis, & expensis Vniuersitat. num. 17. fol. 474. quicquid dixerint Frecc. in lib. 2. de subfeud. in 2. auctor. Baron. num. 26. fol. 272. & Vinc. de Franch. in decis. 17.* tēn es perniciosa esse demania, & multa mala parere, & merito illis aures præbere non esse expediens: siquidem idem de *Ponte in loco citato,* aperte eorum dicta reiecit, & lenatissime quidem, non enim præsentaneo interesse adhoarum, relictiorum, & aliorum iurium à Baronibus Regi soluendorum est perspiciendum, quæ leuia sunt perspectis eis, quæ euenire possent pro conseruatione, & statu Regni, in reuolutionibus iam visis, & demaniales Terras partes Regum semper insectatas fuisse, ex Historijs legitur. De iure vero Auent. datur forma, quando Vniuersitas eum Domino suo litigaret, & ad Urbem veniret (sicuti quod
104 tidie videmus miseras Vniuersitates integras ad pedes Proregis recurrere, & clamorosis vocibus de Baronum excessibus conquezri) & tali casu, Syndicum esse constitucendum, & reliquos ad patriam remittendos disponit, *s. 1. vers. & si quidem, in auth. de Quator. const. 80. secundum lecturam Aloã Ari,* Deque istis saluis guardijs facit etiam
men-

mentionem *D. de Ponte de potest. Prer. tit. de insignis, & armis in fine fol. 512.*

Et è conuerso, si forte Valli infecti rixosi, & potentes in terris Baronum reperirentur, & de eis Barones conquererentur, extractari poterunt, *Bart. in tract. de tyrannia nu. 29.* vbi quod ita fieri debet à quolibet iusto Iudice, & *Regens de Ponte in tract. de potest. Proregis tit. de exteris habitantibus in Terris Baronum, sub rubr. de diuersis prouis. fieri solitis fol. 470.*

Possent quoque dubitari, quo aetiori titulo 105 Io Patres isti decorandi veniant, postquam *de Ponte in conf. 14. num. 59. vol. 1.* ait, ipsos nec titulum Spectabilis, nec Clarissimi habere, sed quidem fallitur, nam omni honore digni videntur, dum officium tale gerunt, cuius labor diu, noctuq, summus, ac 106 difficillima illius ratio est, teste *Cicerone in oratione de lege agraria, paulo post principii lit. D.* Quinimo Imperator ait, *pœna sacrilegij similis erit, si bis, honorificentia non deferretur, qui contingere nostram purpuram digni sunt existimatis, & l. 1. C. de domest. & proteet. lib. 12.* notum est enim antiquitus purpuram Imperatoris osculari soli Romanz Nobilitati licuisse. *Cassan. in catal. par. 7 conf. 16. in fine, & part. 1. conf. 26.* Hodie autem ipsius vice Rex noster gratiã facit ad eius manum denudatam deosculandam permittere, teste *Licentato Velmurex in suo Secretario, priuilegio 5. fol. 74. ater.* (sicuti Serenissima Hungariz Regina fecit Neap. vt supra hoc vers. obseru. 1. num. 38. in fine.) Ergo omni honore, & titulo DD. isti digni sunt, siquidẽ talr gaudent gratia, & ad latus Principis sedent, & memorialia explicant, (sicuti *Papinianus, & inde Paulus, & Vlpianus fecere, Guido Pancirolus de notitia vtriusque Imperij cap. 96.* licet *Iulius Cæsar Augustus memorialia ipse legebat, & signabat, Tranquillinus in Augustum cap. 50.* & *Nero Secretarium introduxit, Commodus vero manu piger in totum renuit, Lamprius in Commodum.*) Sique Codicis titulos per ordinem respicimus, à titulo Magistri offic. cum seq. primus Titulus, secundum 107 *glos. in rubr. ibid.* est Spectabilis: & *l. 1. C. de comit. consistoriens. lib. 11. & Bart. & Io. Platea, Comites consistorianos, idest eos,*

gni fori Præfectus fuit titulatus in eius sepulchro existente in Ecclesia Incurabilium. Supra vero hic diximus, maiorem esse titulum Magnifici, quam Illustris: licet hodie contrarium seruetur, sicuti etiam videmus in *authent. de sanctissimis Episcopis*, quod maior erat Titulus Venerandi, quam Reuerendissimi, & tamen contrariũ est in vsu. Hodie autem Domini isti Circumspecti titulo honorantur, ex quo quæ circumstant considerant, *D. Thom. 2. 2. quest. 49. art. 7. Casar autem à Costa lib. 2. variar. ambiguit. cap. 12.* varios refert titulos secundum temporis diuersitates, idest Illustris, Spectabilis, & Clarissimi, & concludit temporis obseruantie esse attendendum: Verum qualisue titulus decur, audiant *Eccles. 32. ibi, Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi vnus ex ipsis. Curam illorum habes, & sic confide, & omni cura tua explicite recumbe: vt lateris propter illos, & ornamentum gratia recipias coronam, & dignationem consequaris corrogationis.* Ac etiam *Dionys. Helicar. lib. 6.* sententiam, *Optimum, & firmissimum Imperium, quod subditos beneficijs magis, quam supplicijs in officio continet: illi enim beneuolentia, huic metus est comes, quicquid timetur, id necessitate naturali exosum omnibus.*

De mēse autem Iunij 1630. per Summum 108 Pontificem Urbanum VIII. fuit mutatus Titulus DD. Cardinalibus, nam per prius Illustrissimi, & Reuerendissimi erat, hodie autem Eminentissimi, & Reuerendissimi est; & merito Eminentie titulus datur, qui similiter tribuitur Electoribus Imperij Ecclesiasticis, ac magno sacre Religionis Hierosolymitanæ Magistro, qui Princeps dicitur, *de Ponte in conf. 14. num. 22. vol. 2.* Quo vero ad Cardinales filios Regum reseruata remansit declaratio, qualis titulus erit tribuendus: Hinc euenit pro parte D. Cardi- 109 nalis de Sabaudia filij Serenissimi Ducis Sabaudiz fuisse eo tempore factam protestationem, vt titulus dandus filijs Regum, ei quoque tribuatur, quoniam etiam Regis filius dici potest; postquam eius Pater Cyprî Rex titulatur, siquidem nedum ab Anna de Cypro Sabaudiz Ducissa successione ducit, sed à Regina Carletta vxore Regis Ludouici, Ducis Sabaudiz (seu Comitibus secundum *Oldr. in conf. 178. & Bald. conf. 376. lib. 5.* vel Principis, *Signorol. in conf. 108.*) quæ sub die 8. Iunij 1462. liberam cessionem Regni prædicti fecit Carolo Sabaudiz Comiti, seu Duci eius proximiori, & inde Romæ illam confirmauit 27. Februarij 1485. sedente tunc Papa Innocentio VIII. & cum suo

suo Breue confirmante. Quinimmo Sabaudie Dux iura Imperialia habet, & Duces, & Marchiones creat, *Roland. à Valle. cons. 4. num. 41. & seq. lib. 3.* Et nota, istum Eminentia titulum fuisse à Iustiniano Imperatore datum suo Gloriosissimo Prætoriorum per Orientem Præfeto, *vt in S. fin. in auth. ab Illustribus, & qui super casu dignitatem.*

Et tandem ne prætereas istorum DD. Regentium super cursu publico curam esse, & merito à solutione portus literarum esse immanes, *l. 2. C. de curiolis, seu curiosis, & stationarijs lib. 12. & facit l. euectionum, 6. C. de cursu public. lib. 12. & supra vers. 3. obs. 3. num. 391.* fuit notatum, licet obstare videatur, *l. Iudicibus 9. C. eod. tit.* Etque hodie introductum, vt à splendidissimo Rege nostro post laboris palmam, meritis titulis honorentur, ad tradita in *l. 1. C. de Princip. agent. in rebus lib. 11. iuxta illud Eccles. 26. num. 26. Vir sensatus non debes esse contemptus, nec vir bellator deficiens per inopiam.* Hinc videmus quasi omnes ipsos Titulatos fore, licito quidem iure honorem appeti posse docet *D. Thom. 2. 2. q. 131. art. 1. & declarat Gubernator Christianus Frater Io. Marquez lib. 2. cap. 28.*

Ipsi enim Iudices Principes denominantur aliorum respectu in *l. fin. C. de officio diuersi. Iudicum.* vbi quod Aduocatos honorare tenentur, sique Aduocatis ingressus non patuerit, aut reuerentia non fuerit in salutatione delata, aut sedendi cum eis societas denegata, trium librarum auri pœna statuitur in *d. l. fin. & l. 2. C. de proxim. factorum scriptor. lib. 12.* Quinimmo, & ipsos audire tenentur, *l. 2. cum glos. C. de vicar.*

& l. 2. C. de offic. ciuiliu Iudicum, nec debent in eos feroces se ostendere, aut metum inferre, quia metus exercitum quoque eloquentiam debilitat, teste *Tacito lib. 3. Annal. sub num. 11. sed glo. in d. l. fin.* sedendi modum limitat secundum disposita in *l. 1. C. de officio ciuili Iudic.* vbi, quod in horis, vel temporibus, quibus causarum merita, vel fata panduntur, residendi cum Iudice non habent facultatem, & licet in *Pragm. 20. de officio Saeri Conc.* per Regem Ferdinandum Primum fuerit statutum, vt durante postulatione in S. C. stare debeant Aduocati, & in *Pragm. 19. vers. item quod, eodem tit. de offic. S. C.* disponatur, vt in S. C. vertice nudo alloquantur: extra tamen Tribunalia, puta in locis differentiarum, dum Iudices stant, Aduocati stant, & operto capite postulant, sique sederent, Aduocati quoque sedebunt, & capite operto alloquantur, & vide *Afflic. in consit. Iustitiarior, in fine,* & habemus *Ritum M. C. V. 102.* Nota etiam ex *d. l. fin. C. de offic. diuersi. Iudic.* Aduocatos Camera Officialium in Palatio ingredi posse, ibi, *Quibus etiam Concistorium nostrum ingredi facultas tribuatur,* & diximus supra vers. 3. num. 368. & licet de *Ponte in tract. de potest. Proregis tit. de electione official. num. 30. fol. 134.* dixerit, licentiam Proregis requiri per *glos. prægrinam à nemine ponderatâ in l. 1. C. de Honorat. vehic. lib. 11.* attamen non facit mentionem de hac *l. fin.* quam supra referimus, expresse hoc determinantem.

De singulis autem Dominis hodiernis Regentibus mentio fiet in vers. 14. obseruat. 2 vbi videas.

V E R S. V I I I.

Con la presente Pragmatica omni tempore valitura ordina-
mo, & comandiamo, che da quì auanti li matrimonij,
che si contraheranno, &c.

*Cum presenti Pragmatica omni tempore valitura, ordinare, &
mandare, ut deinceps matrimonia contrahenda, &c.*

Pro declaratione istius Vers. obseruabitur.

Primo. Quid sit Pragmatica, & quomodo condenda, & an à Statuto, vel à Banno differat.

Secundo. De Matrimonijs, ac Sponsalibus, deque eorum impedimentis, & effectibus aliqua vsu magis recepta notabuntur.

O B S E R V A T I O N I S I.

S V M M A R I V M.

<p>1 Pragmatica quid sit.</p> <p>2 Idem est dicere quod causa.</p> <p>3 Ponitur multis modis.</p> <p>4 Futura respicit. si praterita
expresse non comprehenderit.</p> <p>5 Arctat subditos contrahentes
extra Territorium.</p> <p>6 Pœna in subditos non arctatur Terri-
torio ibid.</p> <p>7 Pœna in diuersis Pragmaticis contenta de-
bent exequi.</p> <p>8 Imposita in pragmatica an censean-
tur sublata alia de iure communi sta-
tuta.</p> <p>9 Lex noua antiquam non corrigit, nisi ex-
presse dixerit.</p> <p>10 Pragmatica quando recipit interpretatio-
nem per sãemptitatem extrinsecam, vel
intrinsicam.</p> <p>11 Statuta an recipiant interpretationem ex-
tensiuam, vel comprehensiuam.</p> <p>12 Extensio fit ad pœnalia eandem rationem
habentia</p> <p>13 Pragmatica differt à Bando.</p> <p>14 Bannum differt à Pragmatica, & quan-
doque ad terrorem emanatur, ibid.</p> <p>15 Durat durante Authore.</p> <p>16 Quando perpetuò durat.</p> <p>17 Quid est, & quomodo seuetur re-</p> | <p>missus.</p> <p>16 Remittens se ad aliud Bannum
ad illud est recurrendum.</p> <p>17 Strictè est interpretandum.
An extendatur ad mandatarium,
si loquitur de mandante tantum, ibid.
Pœna contra mandantem imposita ex-
tenditur ad mandatarios, ibid.</p> <p>18 Pragmatica differt à statuto.
Statuta Ciuitatum iura ciuilia vocan-
tur, ibid.</p> <p>19 Pariunt actionem conditionis ex
lege.</p> <p>20 Sunt stricti iuris, & non conu-
merantur inter contractus bonæ fidei.</p> <p>21 Leges in factò consistunt, quia futura in in-
certo sunt.</p> <p>22 Imperio non est utendum, ubi legibus agi
potest.</p> <p>23 Pragmatica quomodo sit emananda.</p> <p>24 Lex bona omni tempore firma, sed in iniu-
sta reuocari debet.</p> <p>25 Campiones olim erant pro dirimendis liti-
bus in Regno, sed sublatis fuere.</p> <p>26 Petrarca supplicauit Regi Roberto pro tol-
lendo abusu Campionum in Regno.
Ludi permisi ex quibus mors sequatur,
quomodo intelliguntur, ibidem.
Maius ludus permixtus, & factus
Neap. ob natiuitatem Principis Hispaniarum, ibid.</p> <p>27 Alienatio rerum Ecclesiæ est permixta, licet
fuerit per prius prohibita.</p> |
|---|---|

- 28 Imperator non potest jacere, quin Ecclesia non detur.
Ecclesia privilegia ab Imperatore non reuocantur. *ibid.*
- 29 Thefauri constitutio reuocata.
- 30 Matrimoniorum prohibitio inter feudatarios est reuocata.
- 31 Leges possunt mutari, si bono melius fuerit inuentum.

OBSERVATIO I.

De Pragmatica videbimus aliqua, & an à Banno, vel Statuto differat.

1 **P**ragmatica potest dici quod est scriptura facta cum consilio Procerum, *glos. in §. sancimus, in verbo Pragmatica, in Authent. de non alienandis, vel permutandis rebus Ecclesia, & alia glos. in auth. sed & permutare, C. de Sacros. Eccles. & in tit. C. de diuersis rescriptis, & prag.* sed *glos. in l. 2. C. de quibus munerib. licet excusare lib. 10.* dicit, quod est facta cum consilio Procerum, & ad exhortationem. At si motu proprio fieret, etiam Pragmatica vocatur, prout ita vocauit Imperator Constantinus eius donationem factam Ecclesie Romane, vt notabitur. *i. verf. 14. obseru. 1. num. 68. in fine.* Debet enim prius solemniter, & secretè in Consistorio Principis tractari ante ipsius promulgationem, *l. 8. C. de legib. licet aliquando ex politica ratione solet ante eius publicationem susurrari, ad finem sentiendi, quid Populus de ea sentiat, vt alibi notauimus.*

Idem enim est dicere pragmatica, quod
2 causa, & merito pragmatica alio nomine dicitur Constitutio super aliqua re promulgata: & aliquando ponitur pro confirmatione, siue scriptura ab Imperatore, vel Rege cum causæ cognitione super permutatione facta, *glos. fin. in c. 1. de rerum permutatione.* Pragmatica futura respicit, *l. assiduis, C. qui potiores in pign. hab. ibi, quam legem ex presenti tempore locum habere sancimus, & non retrorsum referimus, & l. vnica, §. fin. in fin. verf. locum autem, C. de caducis tollend. & habetur in cap. 2. in fin. de constit.*
3 & ad causas præteritas non trahitur, *§. fin. in auth. de nuptijs, l. lege, C. de legib. §. hæc autem, verf. enim, in auth. de hered. & falcid. 10. Vinc. de Anna in alleg. 49. num. 3.* nisi expressè dixerit, *l. fin. C. de pact. pignor. l. leges, C. de legib. & cap. 1. §. præterea Lo-*

tharius, de probib. feud. alienat. per Freder. ratioque est, quia vbi non est lex, nec præuaticatio adest, vt in *Actibus Apost. 4.* sed si esset declaratoria respiciens futura, trahitur ad præterita, *Decian. conf. 63. vol. 5. post Dec. in cap. ult. num. 13. de constit. Pragmatica*
4 arctat etiam subditos contrahentes extra Territorium, quoniam potestas statuendi in subditos, Territorio non arctatur, *Grat. in decis. Marchia 102. num. 2.* sed vide supra *verf. 4. obseru. 4. num. 70.* & obligat à die notitiæ etiam si publicata non fuerit, *Extrauag. prima de præben. & dignit. verf. qua autem, per quam ita notat glos. in c. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6. cap. 1. de postul. pralat. & l. fin. C. de decret. ab ordine facien.*

5 Verum si Pragmatica aliam præcedentem confirmaret, & pœnam augetet, contrauenientes puniri debent pœnis in prima, & in secunda contentis, *Bart. in l. fin. C. de aqueduct. lib. 10.* Soletque dubitari, num imposita pœna per pragmaticam, censeatur sublata alia à iure communi imposita? *Bart. in l. 1. ff. de vi honor. rapt. ponit quæstio: & dicit, quod lex noua non corrigit antiquam, nisi expressè dixerit, §. tribus in auth. quib. mod. naturales efficiantur legitimi, quia quod non iure non cauetur, relinquitur veteri, l. præcipimus in fine, C. de appell. Andr. in l. Imperialem nu. 4. circa med. de probib. feud. alien. per Freder.* sed an pœna iuris communis, & statuti, quis puniendus esset, quatenus inter se excederent? ponit *Afflic. in proemio constit. Regni q. 7. & Iulius Clarus lib. 5. receptar. sentent. §. fin. q. 85. verf. debet etiam.* Pragmatica licet sit stricti iuris. Attamen per idemptitatem rationis interpretationem extrinsecam, & intrinsecam recipit, *l. 1. C. de interdicit.* Hinc est, quod si prohibet alienationem frumenti ultra certam summam, ad venditionem farine extenditur, *Matrill. in decis. 138. licet Bart. in repetitione l. Caesar. 15. num. 26. verf. Ex quibus concludendum est, dicat, statuta quæ sunt*
6 contra dispositionem iuris, non recipere interpretationem extensiuam, nec restrictiuam: sed non dicit, de interpretatione comprehensiuam, & *Vinc. de Franch. in decis. 570.* ait
7 fuisse extensam Pragmaticam similem rationem habentem in causis criminalibus, & diximus supra *verf. 6. obseru. 3. num. 11.* & aliqua notat *Gizzarellus in decis. 3.* licet in pœnis non fiat extensio de casu ad casum, *cap. in pœnis, de regul. iur. in 6. Afflic. decis. 21. num. 7.* tamen in aliquibus extensio fit, vt infra hic *num. 17.* & ad delicta grauiora extenditur, vt infra hoc *verf. 8. obs. 2. nu. 3 l. in fine.*

Pragmatica differt à Banno, siquidem
 12 pragmatica est lex perpetua, Bannum verò solet esse temporale, & quandoque ad terrorem, & non semper executioni demandatur, *Bald. in addit. ad Speculat. §. sententia, in verbo Banna, Grama. in decis. 36. in princ.* & durat donec durat Author Banni, *Bald. in l. 1. C. de postul. Afflic. in dec. 290. circa med.* per multa ibi allegata, vbi quod Banna Regentis M. C. V. durat, donec eius officium durat; limita tamen quando in banno esset apposita clausula, *omni tempore validurum*, & sit à potestatem habente, cum eisdem solemnitatibus, cum quibus pragmatica conditur: tamen quid sit Bannum, & quid sub eo comprehendatur, & quando eius poena remitti possit, declarat noster *Andr. in §. Banno Imperiali, de Statutis, & consuetud. num. 4. & seq. & habetur in l. item nulla, C. de Episcop. & cleric.* Sique Bannum ad alium Bannum se remittit, oportet ad illud Bannum recurrere, si nouum Bannum certam formam non dat; sin verò formam certam daret, non est opus illud videre, *Bald. in §. de illa qualiter feudū alienari possit*, est autem Bannum strictè interpretandum. Hinc est, quod excommunicatio posita contra loquentes cum monialibus, non extenditur ad scribentes literas, secundum *Dianam Moral. result. in tract. 2. Miscellaniarum resolut. 34. fol. 124.* sed cogita an ex mente comprehensiuua statuentis ad euitanda mala bene dicat, ad quod videas supra hic num. 9. sique aliquid contra mandantem statuitur, ad mandatarium extenditur, *Bald. in cap. 1. in fine, qui successores teneantur*; quod est notandum: & ideo quia pragmatica contra mandantes, & mandatarios in delictis assassinij loquebatur, fuit extensa ad cautelam, contra mediatores, etiam diuersos, *vt in pragmatica edita per D. Cardinalem Zapattam 29. Augusti 1621.* sed secundum dictam doctrinam *Balás* videtur superflua, tãto magis, quia ex vi extensiuua, & comprehensiuua comprehendebantur in poena prædicta assassini, & ita tenebat ante eam *D. Rouitus in pragmat. 1. de assassin. in fine, & Cacher. in decis. Pedem. 67. num. 12.* vbi quod extenditur ad casum omissum, quando si statuentes fuissent interrogati, sic verisimiliter respondissent; & similiter quando eadem esset ratio, statutum extenditur de casu ad casum, vel ad euitandum absurdum, vt per *Cassan. in consuetud. Burgund. in verbo conclusio, & approbatio fol. 1503.* vbi videas 33. casus in quibus statutum extenditur de casu ad casum.
 18 Pragmatica differt quoq; à statuto, siquidem statuta Ciuitatum iura ciuilia vocantur, *l. omnes populi, ff. de iust. & iur. §. ius*

autem, & §. si ius, & §. naturalia, instit. de iure naturali, & ideo ex statutis Ciuitatum oritur actio conditionis ex lege: quia sunt stricti iuris, & ad literam intelligenda, & si generaliter loquuntur generaliter sunt intelligenda, *Andr. Gaill. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 33.* & non connumerantur inter contractus bonæ fidei, *§. actionum, institut. de action. Ang. in tract. de malefic. vers. de poenis nu. 37. fol. 327.* Hinc est, quod si statutum tollit omnes exceptiones, non tamen tollit exceptiones ex alio statuto pronenientes secundum *Barf. in l. 1. §. & parui, circa med. vers. vtrum possit opponi, ff. quod vi, aut clam, Hipp. de Marfil. in singul. 293. incip. Statutum tollens*, vbi alia pulchra quoad extensionem statuti.

Fuit enim hæc lex condita pro statuendis rebus futuris, quia ad decisa non trahitur, *l. causas, C. de transact.* & quæ ante eam legitime facta sunt, firma permanent, atque subsistunt, *Molin. in tract. commerciorum q. 14. num. 139. Gayllus lib. 2. obser. 9.* & capitula matrimonialia de præterito non tangit, vt in ea; nam ideo leges in factis constringuntur, quia futura incerto sunt, & nõ vtendum est Imperio, vbi legibus agi potest, *Cornelius Tacitus in lib. 3. annalium sub num. 9.* extenditurq; per totum Regnum, vt in ea: & licet de iure, pragmatica loquens de Prouincialibus, intelligitur valida in Ciuitate, & è contra, *l. fin. C. de adific. priuatis*, idemq; est de quatuor capit. Regni prouidentibus circa violentias, *vt in capit. ad presidentis spectat officium, cum tribus seq.* quæ diriguntur Prouincijs, & seruantur in Ciuitate.

Pragmatica non ad singulorum preces condenda est super priuatis negotijs: sed quando corpus, aut schola, vel officium, vel curia, vel Ciuitas, vel Prouincia, aut quædã Vniuersitas hominum ob causam publicam preces fuderit, *l. fin. C. de diuers. rescript. & ad dignoscendum si est generalis, vel particularis, perquire l. 3. C. de legibus.*

Et tandem nota, quod lex bona, omni tempore debet esse firma, mala autem debet abrogari, quod seruatur etiam in legibus Tyranni, secundum *Gubernatorem Christianum in lib. 1. cap. 8. circa fin. post D. Thom. in lib. 2. de regim. Princip. cap. 6. & Bodinum de Republ. cap. 5.* Mandauit enim Senatus, ita, *quæ Tyrannus contra ius rescripsit, non valere precipimus, legitimis eius rescriptis minime impugnandis.* Hinc est quod Constitutiones Regni à Federico Imperatore excommunicato, *vt in cap. ad Apostolica de sentent. excomm. in 6.* promulgatæ, obseruantur, aliquæ vero derogatæ fuerunt: at enim

enim *Arist. in congratul. Samyrum, Propria sunt humani generis mutationes: & multa sunt temporum miracula.* Legitur in *Bodini lib. 2. cap. 5. de republic. per Fratrem Io. Marquez Gubernatorem Christianum, Nerone* in primis quinque annis laudabilis gubernasse, omni alio, vt Traianus Imperator testabatur. Hinc est, quod sublata fuerant
 25 Constitutiones Regni, *nullus Campio. cum trib. sequent. in quibus dabatur modus Campionibus ad pugnandum pro dirimendis litibus, quod abufum deestatur Petrarca.* in epistola ad Ioanem Columnam exarata,
 26 vbi affirmat ad eius instantiam à Rege Roberto fuisse sublata, quod etiam vide eundem de remedijs vtriusque fortunæ cap. At si vis videre materiam Campionum late tractatam, perquire templum Iudicium, *Lancellotti Conradi in parte 2. in tit. de pro- uocatione fol. 41. & seq. itemque habemus in l. vnica, C. de gladiat. lib. 12. vbi quod cruenta specula ludi, in quibus mors, vel sanguis sequeretur, prohibentur. Sed si in similibus ludis, aliquis agitant moreretur, non est pœna, l. 2. C. de Speculis lib. 11. ludi vero in primo Maij soliti, qui maiuma dicuntur, non prohibentur, l. vnica, C. de maiuma, lib. 11. & isti ludi maiumæ fuerunt inter alios facti ante palatium D. Proregis 26. Decembris 1629. ob læticiam natiuitatis nostri Principis Hispaniarum, Ducis Calabriae 1. Octobris 1629. Mala enim leges abrogentur, vt euenit de infraferiptis, etentim aderat *Constit. Regni, Prædecessorum nostrorum*, qua disponebatur, vt res habiles red-
 27 dititæ Regiæ Curie Religiosis, aut Ecclesijs, non alienentur, vbi *Afflic. dicit, esse derogatam, tanquam contra libertatem Ecclesiasticam, per cap. Regni, Item statutus, quod possessores, fol. 315.* talia enim statuta, vt bona non alienentur in Ecclesiam, non valent, *Martin. Laudon. in tract. de Princip. et Petrus Pecchius in tract. de amortizatione bonorum cap. 6.**

Et propter tale statutum Papa Paulus V. declarauit excommunicatos DD. Venetos 26. Aprilis 1606. licet inde fuerunt absol-
 28 ti; non enim potest Imperator tollere priuilegium, vt Ecclesiæ dare non possimus, *Cammer. in l. Imperialem fol. 23. at. lit. N.*

Et similiter Guilielmus (il Malo) conde-
 29 rat legem, vt pecuniæ, & thesauri inuenti sint Filci, & non DD. Terræ, in qua fuerint inuenti, vt in *constit. pecuniam; & per Carolum*
 29 Secundum fuit reductum ad ius Romanorū, vt in *cap. Regni, quia non deceet Principem*, sed hodie quomodo intelligatur, ponit *Regens de Pont. in tract. de potest. Proreg. sub*

tit. de Thesauris, & supra diximus vers. 5. obseru. 3. num. 26. & seq.

Et tandem per aliam *Constitutionem Regni, Honorem*, erat prohibitum feudatarijs
 30 matrimonia contrahere absq; consensu Curie, sed per aliam *Constitut. Sancimus*, fuit correctæ, & sic etiam per *cap. Regni item Statuimus, quod licitum sit Baronibus, & per S. C. Tridentinum sess. 24. de reformat. c. 1.*

Sequitur ergo conclusio, quod bonæ leges
 31 sunt continuandæ, etiam si à Tyranno promulgatæ fuerint, ait n. D. Thomas in 1. 2. q. 96. art. 1. quod leges ex tempore mutari possunt, & quando occurrit aliquid melius mutari debent, vt *ibid. art. 2.*

OBSERVATIONIS II.

SVM MARIVM.

- 1 **M** Ariti animaduertere debent, ne femina modū excedant, & alia considerare.
- 2 **M** atrimonia libera sint, & prohibitio circa ea est nulla.
Et quomodo probantur, *ibidem.*
- 3 **M** atrimonia libera sint, & prohibitio circa ea est nulla.
Aliquando ex causis cum mandatis Regijs impediuntur.
- 4 **M** andata fieri ad impedienda matrimonia quando possunt.
- 5 **M**ulieribus quomodo fiunt mandata circa matrimonia contrahenda.
- 6 **M**atrimonium diuersimodè diffinitur.
- 7 **M**atrimonium diuersimodè diffinitur.
Quid est.
- 8 **M**atrimonium diuersimodè diffinitur.
Est Sacramentum.
- 9 **M**atrimonium diuersimodè diffinitur.
Sacramentum Matrimonij quid operatur.
- 10 **M**atrimonium operatur nedum corporum, sed animarum coniunctionem.
- 11 **M**ulieres viris subsunt, & acerrimè reprehendenda, qua maritis præsumunt.
Vxores, qua maritis præsumunt acerrimè reprehendenda, *ibid.*
- 12 **M**ulieres viris subsunt, & acerrimè reprehendenda, qua maritis præsumunt.
Sapientes viris obediunt, & qua non sapiunt, viros spernunt.
- 13 **M**ulieres viris subsunt, & acerrimè reprehendenda, qua maritis præsumunt.
Assueri uxor propter inobedientiam repudiata.
- 14 **M**aritus ab uxore verberatus quomodo puniatur in Gallia.
Vicinus mariti vapulati ab uxore quid puniatur in Gallia, *ibid.*
- 15 **M**aritus ab uxore verberatus quomodo puniatur in Gallia.
Uxor de iure Romano remanet in potestate patris.
Sequitur forum viri, & dignitatem patris, *ibid.*
- 16 **M**aritus ab uxore verberatus quomodo puniatur in Gallia.
De iure Gallorum, & aliorum, est sub potestate viri.
- 17 **M**aritus ab uxore verberatus quomodo puniatur in Gallia.
Sine consensu viri contrahere non potest.
- 18 **M**aritus plus uxorem, quam parentes ama-

- re tenetur.
- 19 Non debet uxorem relinquere & ad bellum ire.
- 20 Amicitia est anima una in duobus corporibus.
- 21 Perfecta affabilis dicitur. Duo ei opponuntur.
- 22 Est specialis virtus.
- 23 Vxoris bona beatus vir, anni eius longevi super terram.
Leuamentum nil dulcius, ibid.
- 24 Bona tanta maior laus, quam in mala plus culpa.
- 25 Instrumentum est potentius ad instruendum virum.
- 26 Fides vxoris sanctificat virum.
- 27 Angeli neque nubunt, neque nubuntur.
- 28 Quos Deus coniunxit, homo non separat.
- 29 Adulteri, qua pœna puniendi. in fin.
- 30 Adulterium diuortium causat quoad Thorum, ibid. & num. 31.
Diuortium causatur ob adulterium, & alia ibidem.
Sodomia tentata causat diuortium, ibidem.
- 30 Matrimonium non dissoluitur per mortem ciuilem, etiam gloriosam, vel spiritua-lem.
Sed quid in matrimonio rato, & non consummato, ibid.
- 31 Propter adulterium fit separatio quoad i horum.
- 32 Quid est, & quare sic dicitur.
- 33 Mater tenetur filium lactare, ac etiam alere per triennium
- 34 Partus sequitur ventrem.
- 35 Matrimonium est multiplicis iuris.
- 36 Quando à Iudæe seculari, vel Ec-clesiastico cognoscatur.
Aut clandestinum, aut verum dicitur.
- 37 Aut est initiatum ratum, aut consummatum.
- 39 Carnalis copula, non est de necessitate matrimonij.
- 40 Legatum factum puella cum nupsit, per matrimonium ratum debetur.
- 41 Vxor bonorum morum debet eligi, & non diuitia, vel pulchritudo.
- 42 Dos requiritur proferendis oneribus matrimonij.
- 43 Filia se maritanti contra voluntatem patris, quemodo debeat dos. limita, ut in num. 45.
Pater tenetur dotare filiam se maritantem contra suam voluntatem, ibid.
Et etiam filiam spuriam num. 44. limita, ut in num. 45.
- 44 Spuria filia debet dotari, & de dote dispo-
- nere potest, etiam quod sit loco alimen-torum.
- 45 Pater non tenetur ad dotem, si filia mari-tatur ob pulchritudinem, aut nobilita-tem.
Filiam maiorem maritare prius debet, ibid.
- 46 Sponsalia sunt promissiones de futuro.
Quomodo contrahantur nu. 48.
Vnde dicantur, & quare verè sint, ibidem.
- 47 Sponsus quando obligatur seruare sponsa-lia, & promissa cum iuramento.
- 48 Sponsalia de futuro operantur, ut inter spō-sos liciti sint amplexus, & oscula.
- 49 Contrahentes tenentur stare promissis
- 50 Sponsalia de futuro per aliud matrimonium de presenti franguntur.
- 51 Multis modis soluuntur.
- 52 Ante septennium sunt nulla ipso iure.
- 53 Differunt inter maiores, & mi-nores, & quare.
- 54 Malitia quando supplet etatem.
- 55 Sponsa an sit sub potestate sponsi, sicuti uxor sub potestate viri.
- 56 Bannimenta licet requirantur in matrimo-nijs, tamen ex causa possunt abbreviari, & remitti ab Episcopo, vel eius Vica-rio.
Publicationes, seu bannimenta possunt re-mitti, ibid.
- 57 Iustus timor remittendi bannimenta in ma-trimonio, quando dici potest.
- 58 Confessio, & Commatio ante matrimonij præcedere an debeant.
- 59 Essentialia debent interuenire in qualibet re, & signanter in matrimonio.
- 60 Causa efficiens in matrimonio, qua.
- 61 Formalis, qua.
- 62 Interrogatio an debet fieri prius uxori, quàm marito.
- 63 Causa finalis matrimonij, qua.
- 64 Luxuria cum maxime delectat extingui-tur, citò implet, & tedio est.
- 65 Vxorati debent præferri non vxoratis.
- 66 Filios habens præfertur non habenti, sed fallit in electione Regis Tracie.
- 67 Matrimonium quando annullatur ex de-fectu causa efficientis, formalis.
Materialis, vel finalis.
- 68 Quando annullatur ex defectu atatis.
Quando ex defectu morbis
Quando ex dolo extrinseco.
Quando ex fitione alicuius con-
iugum.
- 72 Promissio facta coram Parocho, & testibus, facit

- facit matrimonium valere, non obstantē, quod coram Deo esset nullum.
- 73 Regis Francia Matrimonium cur annullatum fuit in anno 1572.
- 74 Caroli Magni matrimonium annullatum propter sterilitatem uxoris. Matrimonia ex diuersis causis annullata referuntur, ibid.
- 75 Matrimonia quomodo annullentur ex defectu causa formalis.
- 76 Hora debet apponi in matrimonio contracto per procuratorem. Matrimonio contracto per procuratorem debet apponi hora, ibid.
- 77 Matrimonium nullum ex defectu causa finalis, quando.
- 78 Impedimenta temporis matrimonij contrahendi quando, & 79.
- 79 Impedimenta dirimentia matrimonium sunt duodecim.
- 80 Matrimonium annullatur ex causa erroris persona, & Errans non consensit, ibid.
- 81 Vxorēs Anglia in prima nocte alteri traduntur, & quare.
- 82 Matrimonium annullatur ex causa conditionis.
- 83 De iure civili non erat cum Ancillis; secus de iure canonico.
- 84 Dominus non potest impedire ancillas suas ad non contrahendum matrimonium.
- 85 Conditiones impossibiles in matrimonio habentur pro non appositis, ibid. Legatum factū puella si consanguineo nupsit, licet de iure civili, ibid.
- 86 Debet adimpleri conditio, secus est de iure canonico.
- 87 Si est factum, ut nubat indigno, valet legatum, et conditio non adimplenda.
- 88 Conditiones suspensivæ, & reicienda in matrimonio.
- 89 Votum Religionis simpliciter quando matrimonia impedit.
- 90 Religionis, differt à voto castitatis.
- 91 Monachus professus si ducit uxorem, quid agendum.
- 92 Maritus inueniens uxorem in adulterio, potest eam occidere, vel Religionem ingredi, vel clericum se facere vivente uxore. Vinum bibere mulieribus Romanis, & inlatio existentibus, erat prohibitum, ibid.
- 93 Vouens Religionem si efficiatur Episcopus, tenetur votum adimplere. Votum perpetua continentia inter coniuges mutuo consensu factum, valet, ibid.
- 94 Cognatio legalis, qua.
- 95 Adoptio quando dicitur, & quando impeditur matrimonia, & num. 96.
- 96 Cognatio spiritualis usque ad secundum gradum.
- 97 Quid est. Filij spirituales Episcopi baptizantis, seu confirmantis dicuntur, ibid.
- 98 Filij spirituales non dicuntur qui, vel qua audiuntur in confessionibus
- 99 Dicuntur tamquam ex reuerentia, sed non quod contrahatur cognatio spiritualis.
- 100 Sollicitantes in confessione puniuntur in Sancta Inquisitione.
- 101 Cognatio spiritualis contrahitur per actū personalem, & ideo per procuratorem non contrahitur.
- 102 Procuratore mediante non contrahitur cognatio spiritualis. Fallit in Principibus, ibid.
- 103 Iuramentum fidelitatis potest praestari per procuratorem.
- 104 Cognatio spiritualis usque ad quem gradum. Quos effectus parit, ibid. Quando non contrahitur, ibid.
- 105 Cognatio naturalis, quando dirimit matrimonium.
- 106 Equi exemplum notab. qui cognouit matrem. Elephanta Neapolim venit, & eius descriptio, ibid.
- 107 Vinculum naturale est sufficiens satis ad amicitias habendas.
- 108 Cognatio spiritualis usque ad quem gradum extendebatur tempore antiquo, & ad praesens.
- 109 Impeditur matrimonium ex cognatione naturali, cum vno teste.
- 110 Multa facta tenent.
- 111 Dispensatio in matrimonijs contrahendis quando potest fieri ab Episcopo. Episcopus usque ad quem gradum dispensare potest, ibid.
- 112 Debet dispensationem facere etiam iusta causa. Papa potest dispensare absque iusta causa, ibidem.
- 113 Dispensandi causa de stilo Curia Romana tres sunt.
- 114 Gratia contrahendi matrimonium non spirat per mortem Papa.
- 115 Matrimonium separatur ex causa criminis. Et quando non, ibid.
- 116 Dissoluitur ex disparitate cultus.
- 117 Inter infideles est sicut contractus.

- Etus naturalis.*
- 118 *Dissoluitur ex causa, si vi fuit cō-*
tractum.
- 119 *Vis in matrimonij contrahendis est du-*
plex, præcisa, & conditionata.
- 120 *Metus quando irritat contractum.*
- 121 *Bona sunt secundus sanguis bovinis, imò*
primus.
- 122 *Ecclesia non iudicat de oculis.*
Barones, vel Magistratus aliquos cogentes
ad contrahendū matrimonia sunt ex-
communicati, ibid.
- 123 *Mandata Regia de non contrahendo ma-*
trimonia, quando fiunt. & 144.
- 124 *Ordo Sacer impedit, & dirimit matrimo-*
nia.
- 124 *Matrimonium ex causa Ordinis Sacri*
nullum. ibid.
- 125 *Ex causa viuculi, seu ligaminis.*
- 126 *Consensus, & non concubitus facit matrimo-*
onium.
- 127 *Papa dissolvere matrimonium ratum, dū*
est de iure diuino, an valeat.
- 128 *Matrimonium impeditur, & dirimitur*
ex causa honestatis.
- 129 *Honestatis impedimentum ex quibus oria-*
tur.
- 130 *Affinitatis impedimentum duplex.*
- 131 *Ex culpa illicita, vsque ad secū-*
dum gradum.
- 132 *Matrimonium dissoluitur per impotentiā,*
& quando.
- 133 *Triennium est expectandum.*
- 134 *Matrimonio dissoluto ex causa impoten-*
tia, quando coniuges coguntur reddere
ad illud.
- 135 *Maleficium cognoscitur ex multis causis.*
Quomodo liceat illud dissolui face-
re, ibidem.
- 136 *Demon nil potest operare, nisi Dno permit-*
tente.
- 137 *Matrimonia ad euitandum maleficia de-*
bent contrahi sine peccato mortali
- 138 *Matrimonij effectus, multi.*
Legitimantur filij naturales per subsequēs
matrimonium, ibid.
- 139 *Primogenitus legitimus, & naturalis non*
preceditur à legitimo per subsequens
matrimonium, & si antea fuisset natus.
- 140 *Bona fides vnus ex coniugibus operatur,*
ut filij fiant legitimi.
- 141 *Filius non debet credere se adulterinum,*
stante matrimonio inter patrem, &
matrem.
Mulier non tenetur reuelare adulterium
per eam commissum. ibid.
- 142 *Adulterum non tenetur reuelare vxor.*
Confessarius non potest cogere aliquam

vxorem ad reuelandum adulterium,
ibidem.

- 143 *Matrimonia cum pupillis educandis con-*
trahere non possunt educatores.
Educatores cum pupillis educandis matri-
monia contrahere nequeunt ibid.
- 144 *Principes Polstici (quatenus matrimo-*
nium est contractus ciuilis) an possint
constituere impedimenta, & personas
legitimare in matrimonijs.

OBSERVATIO II.

Quid sit matrimonium, & quotuplex, quidū
sint sponsalia, & quot : & multa circa
impedimenta matrimonij, ac circa
subsequentia, & effectus
ipsius.

Vmque sumus in hac materia
quam aliquid quantum circa
magis versabilia diffuse tra-
ctare non piguit, pro cog-
nitione ipsius, plura sunt con-
sideranda, vt infra (licet
Eminentiss. Cardin. Belar-
minus in lib. unico de Matrimonio in 3. tomo
suarum disputationum in fine, septem exa-
minet controuersias in hac materia, vbi plu-
rima videre poteris.)

Primo enim aduertant mariti, ne in eo
I culpa sint, vt vxores modum excedant, se-
cundum doctrinam Tacit. in 3. lib. annal. sub
num. 6. notentque aliud eiusdem Taciti, ibi,
ob vnus, aut alterius imbecillum animum,
male eripiunt maritis consortia. rerum sectū-
darum aduersarumque simul sexum natura
inualidum deserit, & exponi suo luxu cupidi-
nibus alienis, vix presenti exbosata manere
illeasa coniugia: quid fore si per plures annos
in modum dissidij obliterentur? Aulus autē
Gellius in lib. 1. c. 17. notat. attit. refert Socratis
Philosophi patientiam erga Xantippe eius
vxorem morosam, & iurgiosam adeo, vt ira-
rum molestiarumque muliebrium per dies,
perque noctes scatebat, interrogatusque
Socrates cur mulierem tam acerbam domo
non exigeret, respondit, cum illā domi talem
perpatior, insuesco, & exerceor, vt caterorum
quoque fors petulantiam, & iniuriam faci-
lius feram. & Varro de vxore scribendo, ait,
Vtium vxoris, aut tollendum, aut seren-
dum est, qui tollit vitium, vxorem commo-
diorem præstat, qui fert, se meliorem facit.

Etenim matrimonia libere, & publice
a contrahenda sunt, vt in S. C. Tridentino de
refor.

reformat. matrim. sess. 24. cap. 1. & fundat Confiliar. Pascal. in tract. de viribus patr. potest. par. 3. cap. 2. & sancitum est in Constit. Regni Sancimus, non obstante alia Constitutione, Honorem; quæ prohibebat fieri matrimonium à feudatarijs absq; consensu Curie, quæ iam correctæ est per Capit. Regni, Item statuimus, quod licitum sit Baronibus, & Paris. in conf. 29. vol. 3. Probaturq; matrimonium per diutinam cohabitationem decemniij cum fama, & alijs adminiculis: atq; uymque particularium probatio succedit loco instrumenti, Abb. in cap. scrikam, ante num. 9. de præsumpt. & late disputat D. de Ponte in conf. 3. vol. 2. per totum, & signanter num. 115.

Est verum, quod solent superiores facere
3 mandata ne contrahantur matrimonia inconsulto D. Prorege, vel S. C. quæ practica sumpta est, ex l. 1. & l. vidua, C. de nuptijs, & per prius ex Genesi 28. ibi, *Noli accipere coniugem de genere Canaan.* & ex cap. cum locum de sponsal. vbi glo. & omnes DD. & ita vbique obseruatur, secundum Io. Fabr. in l. 1. C. de nupt. & Luc. de Penn. in l. facultas num. 11. C. de iure fisci lib. 10. & Molin. de Hispan. primogenit. lib. 2. cap. 13. num. 28. multaq; circa hanc materiam ponunt Paris. in conf. 29. num. 49. vol. 3. & Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de assens. Regijs super dot. tit. 6. nu. 48. & seq. fol. 253. vbi etiam de sequestro mulierum
4 pro contrahendis matrimonijs, habes in num. 53. At in quibus casibus Iudices Ecclesiastici, vel seculares sint Iudices competentes, notat Vincent. de Franch. in decis. 130. & videbis infra hic num. 36. & 144.

Matrimonium à Doctoribus diuersimodè
6 diffinitur in §. 1. in lit. de patria potest. & in l. 1. de ritu nupt. & per Diuum Thomam in 4. sentent. dist. 41. & ab Innoc. in cap. 1. de sponsal. nos autem diffiniri posse credimus ita: Matrimonium est Sacramentum Ecclesiæ,
7 quo viri, & vxoris legitima coniunctio fit, indiuiduam vitæ consuetudinem continens; ut per glof. & DD. in cap. fin. de conuers. fidelium. Gentiles vero dicebant, quod est prima societas, Urbis principium, & Reipublicæ Seminarium. at sequendo primam diffinitionem, dicas.

Est Sacramentum, idest, vnum ex septem
8 Sacramentis, ut in Sac. Conc. Triad. sess. 24. cap. 1. & latissimè probat Eminentissimus D. Cardin. Bellarminus, in 3. tomo disputat. fol. 1286. cap. 1. de Matrimonij Sacramento, lib. 1. cap. 2. Et pertinet ad bonum comune corporale ad sobolem procreandam, & ad Rempublicam replendam, l. 1. ff. solut. matr.

*D. Thom. in addit. tertia 3. par. q. 65. art. 3. Sacramentum quidè hoc operatur, vt inter
9 coniuges adfit mutuus amor cum pace, & quiete, ac cum indissolubili amoris vinculo: per matrimonium enim nedum corporum, sed etiam animarum fit coniunctio, postquã
10 vir potestatem sui corporis non habet, sed vxor; & è contra: quod intellige quoad redditionem debiti coniugalis, & non vt vxor dominetur viro: quoniam hoc turpe esset, Tiraquell. in l. condub. glof. 1. par. 1. nu. 17. fol. 4. vbi, quod sicuti laudandæ sunt mulie-
11 res, quæ suis subsunt viris: ita accerrimè reprehensione dignissimæ, quæ maritis præsumunt, atque displicunt, eos contemnendo, nullam omninò de eis habentes rationem: Exemplumque affert Euripidis in Oedipo; Vxor, quæ sapit, Viro inseruit, quæ non sapit,
12 eum spernit. Hinc Senec. in Prouerb. dixit, Casta ad virum Matrona parendo imperat. Est & illud memorabile Esther 1. de Vasti
13 Regina, quæ Assueri mandatum spernens, fuit repudiata. Et Boer. in decis. 297. nu. 14. tomo 2. affirmat, maritum passum ab vxore vapulari per Ciuitatem super Asinum esse ducendum per proximiorum vicinum, qui si
14 hoc facere reluctauerit, pœnam centum aureorum soluere teneatur. Hinc ex omnium Nationum more introductum est, Mulieres capillos longos defferre, ex modestiæ probatione, & ex obedientia, & respectu debitis viro, in signum quorum natura cepit faciem capillis tegere, ita Gubernator Christin. Fr. Io. Marquez lib. 1. cap. 30. col. 7. fol. 188. post D. Paulum 2. ad Corint. 11. ibi, Vir quidè si comam nutriat, ignominia est illi: Mulier vero si comam nutriat, gloria est illi, quoniã capilli pro velamine ei dati sunt.*

Ex his inferas, quod vxor sequitur forum, & dignitatem mariti, l. mulieres 13. C. de dignitatib. lib. 12. sique vir est nobilis, talis mulier, patris, & aui retinet conditionem, alias secus, l. 1. eod. tit. & l. edicimus 7. C. de murilegulis lib. 11. vbi glofa, sicuti & mater illustratur radijs filij, & nurus radijs soceri, l. fin. C. de incolis lib. 10. sed soror non illustratur radijs fratris, nec filia pro patre, vt per glo. ibid. Tamen ex lege Romanorum
15 in potestate patris, & non mariti remanet, l. 1. in fin. cum lege seq. C. de liber. exhiben. & l. 2. §. quod si in patris, & l. quoties, ff. salut. matrim. & Tiraquell. in d. glo. 1. in princ. Verum ibi refert, de iure Gallorum, Longobardorum, Hebræorum, & Naturæ, sub potestate viri fuisse, & esse: Maritus enim vxoris Princeps est, eique iubet, Esther 1. in fine, & instantum est in potestate viri, quod
17 sine eius consensu contrahere non potest, sique

sique aliter cōtraheret, nec naturaliter obligaretur, nec iuramentum obfaret, quoniam contractus non valet, cum nil reperiat confirmabile, *Tiraquell. in glos. 4. vers. ne peut. per tot. & signanter num. 26. in tom. 2. fol. 287. at in l. velles C. de reuocã. donat. habetur, quod vxor potest donare sine consensu viri, vbi glosa limitat non valere si iure Longobardorum viueret, de iure autem consuetudinario Neapolis, vxor cum consensu viri bona stabilia alienare poterit, & non aliter, vt in consuetudine bona, sub tit. de contract. inter virum, & vxorem fol. 280. & ibi DD.*

Dicitur etiam coniunctio ex illo *Genes. 2. & Matth. 19. ibi, propter quod, relinquet matrem, & patrem suum, & adhaerebit vxori suae, & erunt duo in carne vna; amore enim*
 18 & charitate censentur vna persona, *argum. l. fin. C. de impuber. & alijs substitut. vir tñ circa reuerentiam potius tenetur parentibus, sed circa amorem, plus tenetur vxori & vxorem præferre debet omnibus suis consanguineis: eamque sequi debet, & diuitijs providere, Iudith. 8. num. 7. nec eam relinquere, & ad bellum ire debet, vt Deuteron.*
 19 24. quia vxoris bonæ beatûs vir, numerus enim annorum illius duplex, *Eccles. 24. & è conuerso intelligas de marito bono erga vxorem: sunt enim coniuncti in charitate amicitie, quæ est anima vna in duobus cor-*
 20 poribus posita, vt latè per *Cicer. de amicitia, cui titulus est, Lalius, quem sequitur Aulus Gellius lib. 17. cap. 5. addens, quod sine interesse debet esse amicitia, ibi, quid ergo Africianus indigens mei? nec ego quidem illius, sed ego admiratione quædam virtutis eius, ille vicissim opinione fortasse nonnulla quam de meis moribus habebat, me dilexit, auxit beneuolentiam consuetudo: merito in-*
 21 tellige de amicitia perfecta, quæ affabilitas dicitur, cui & si duo vicia opponuntur, adu-
 latio, & litigium, *secundum Diuum Thomam 2. 2. q. 114. art. 1. ibi, quaritur utrum am-*
 22 *icitia sit spiritalis virtus, & concludit affirmatiue per Eccles. 5. & in quæst. 115. & 116. improbat adulationem, & litigium: & hæc quoad amicos, de quibus aliqua diximus supra in vers. 1. obseru. 3. num. 60. & seq. quibus adde, quod amicus offendens magis grauat, Andr. in cap. 1. num. 10. quibus modis feud. amit. per Psalmum 54. ibi, Si inimicus meus male dixisset mihi, sublinuissim utique, & si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo; Tu vero homo unanims Dux meus, & notus meus. Sed quoad virum, & vxorem à Deo coniunctos, anima vna est censenda, ap. sub-*
 titia 27. q. 2. *Diuus Thom. 2. 2. q. 26. art. 11*

Et quæ maior amicitia quam in viro, & vxore bonis, *Tacit. in 3. lib. annal. sub num. 6. ait, sed reuerentibus post laborem quid bonestius quam vxoris leuamentum, docetque Niceph. nil animo iocundius, quam id videre, & audire, quod desideratur, & in vita Iulij Agricola sub num. 2. dicit Tacit. quod in bona vxore tanto maior laus, quanto in mala*
 24 *plus culpa est; vxor enim h pars corporis viri, vt in constitut. Regni, post Mundi machinam, & Diuus Chriostomus in Ioann. humil. 60. ait, nil potentius muliere bona ad*
 25 *instruendum, & informandum virum quamque voluerit, neque tam leuiter amicos, neque Magistros, neque Principes patietur, vt coniugem admonentem, atque consulentem. Diuusq; Paulus ad Corinth. 2. inquit, Sanctificatus est vir infidelis per Mulierem fidelem, & in l. fin. C. de Epscop. & Cleric. habemus, quod vxores interdum viros meliores effecerunt; quamplurimq; exempla affert Tiraquell. in legib. connubial. glos. 1. nu. 19. part. 1. 1. fol. 197. in to. 2. corruscat etiã maritus felicitatibus vxoris, sicut è contra*
 l. fin. C. de nupt. & multa alia refert *Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. in §. 1. de diuers. prouis. fieri solitis fol. 498. & seq.*

Dicitur enim matrimonium coniunctio viri, & mulieris, ad differentiam brutorum, quæ etiam sunt mares, & feminae, & coniunguntur: & intellige vnus mulieris, & vnus viri, *l. cum, qui duas, C. ad l. Iul. de adulterijs, c. gaudemus, de diuortijs. Dicitur etiam*
 27 viri, & mulieris, ad excludendum Angelos, qui neque nubunt, neque nubuntur; non obstante illud *Genes. 6. ibi, Filij Dei, filias hominum ducunt, quia glos. in cap. cum igitur, §. quamuis 35. q. 1. declarat, quod filij Dei, ibi, intelliguntur de familia Seth, quæ amore suarum vxorum idola non colebat, & ideo fuit eis concessum, vt ducerent vxores de Tribu sua. Filij autem Cain, qui colebant Idola propter vxores, dicti sunt filij hominû, vt ibidem.*

Sequiturque diffinitio, legitima coniunctio, id est, vt fiat matrimonium inter personas à lege permissas, & legitime, id est, vt mulier honesta sit, & vt fornicariè non viuat, *secundum Apostol. ad Hebræos 13. Sit inter vos cohors immaculatus, & honorabilis coniunctio, & apud Romanos secundum Plutarchum in vita Numa, ac Lycurgi, vers. quapropter. Spurium Coruinum primum fuisse legitur, qui diuortium fecit, & Aulus Gellius in lib. 4. noct. ætitar. asserit fuisse ex ratione, quia liberi ex ea vxore, corporis vitio non gignerentur anno Urbis conditæ 523. dicitur etiam legitima, vt fiat secundum*

dum dispositionem *Sacr. Conc. Trident. sess. 24. cap. 1.* Subsequitur, individuam vitæ con-
 28 suetudinem continens, quia quod Deus cō-
 iunxit homo non separat, *cap. quos Deus 33. distinct.* est enim matrimonium vinculum
 29 indissolubile, & si propter adulterium
 diuortium fieri potest, *cap. gaudemus, de diuortijs,* quod intellige quoad torum, & non quoad vinculum matrimonij: siquidem vitæ aliam ducere non potest vxorem, nec è contra, vt in *Concil. Trident. sess. 24. cap. 5. 6. & 7.* etiam si timor mortis superueniret: adhuc enim separatio quoad Thorum est facienda, & tali casu non est tradenda vxor viro, etiam si cautionem de non offendendo præstaret, *Decian. in conf. 26. col. 4. & in conf. seq. vbi habes qualis sit iustus metus in tali casu vol. 4.* si verò matri mulieris traderetur, mater nō tenetur præstare cautionem pro filia stuprata, *Afflic. in constitut. Mulier, qua dotarium, num. 18. circa med. sed quid de iure authent. vide s. si quando, in autb. de vicarijs, & mulieribus adulteratis constitut. 124.* (secundum lecuram Aloandri. Pœna enim adulterij est hodie vltimi supplicij, licet per prius tali pœna non pledebantur, vt declarat *Casar à Costa lib. 1. variar. ambigu. cap. 36.* & in adultera est detrusio in Monasterium, ibique refert adulteras in exilium punitas, ac etiam ad dotis amissionem, vt *ibid. in cap. seq. Innoc. autem in cap. intelleximus, de adulter.* limitat repudium hoc quando vir fornicatus esset, itē si vxorem adulteram tradiderit, vel si violēter vxor fuerit oppressa, vel si ignoranter est cognita, vel si post adulterium eam reconciliauit, vel si credens maritum mortuum de licencia Episcopi alteri nupserit, p̄r iura ibi allegata.

Per solam enim mortem naturalem ma-
 30 trimonium dissoluitur, & non per civilem, etiam gloriosam, vel spirituale: est tamen verum, quod per mortem gloriosam matrimonium ratum, & nō consummatum dissoluitur, *cap. 2. & cap. ex publico, de conuers. coniugatorum;* puta quando ante matrimonium ratum per verba de presenti, alter ingreditur Religionem, & ibi proficitur, tunc enim Deus separat, *Couarru. in 2. par. de sponsal. cap. 2. s. quamuis;* si verò matrimonium esset consummatum, tunc si vir, vel vxor in Religionem ingrederetur, & proficeretur, matrimonium non est dissolutum, *cap. dudum de conuers. coniugat.*

Sequitur definitio, individuā vitæ cōsuetudine continens, ex quo infimul vir, & vxor habitare debent, *e. vnaquaq; 23. q. 2. e. bis qui, de sponsal. in 6.* vbi DD. omnes, nisi in casu

31 adulterij, vt supra diximus: & habetur in *constit. Regni, Repudium,* in quo repudiare eam potest; & si adulterium non fuerit violēter commissum, etiam à Iudicibus Ecclesiasticis cognoscitur, vt in *constitut. Mass. Stati nostra, & secundum Sac. Concil. Trident. sess. 24. cap. 5. 6. & 7.* Fit etiam separatio quoad Thorum ex causa sodomiz tentata à viro vxori, vt per *Beatum Ioannem à Capistrano de pœnit. & remiss. nu. 221. circa med. & est mihi cum Abb. antiquo fol. 368.* licet contrarium tenere videatur *Innoc. in cap. 1. vers. nec credimus, de adulter.* nefandum hoc crimen sodomiz operatur, vt quis etiā non gaudeat immunitate Ecclesiastica, *Castillo in dec. 155. vol. 2.* quia Bulla Gregorij XIV. non excludit delicta grauiora, vt *ibid.* & vide supra hoc vers. 8. obseru. 1. num. 9. Repudia enim tam per legem diuinam, quā humanam sunt prohibita, quinimmo si ratiō posse per Principes Ecclesiasticos, vel seculares, vt repudij lex reuincat, tenet *Gubernat. Christ. in lib. 1. cap. 11. col. 5. fol. 58.* vbi in quibus nationibus vigeat hodie lex repudij declarat, & signanter in Africa, & in toto Oriente obseruatur.

Matrimonium diuersimodè à multis denominatur, id est coniugium nuptiarum, connubium, & matrimonium, quod secundum *Diuum Augustinum in 19. lib. contra Paulum Manichæum in 10. 6. fol. 114. lit. I. & K.* dicitur à matre, quia non ob aliud mulier nubere debet, nisi vt mater fiat, sicuti punctualiter fundat *Casar à Costa variarum ambigu. lib. 1. cap. 33.* habemus enim in *Tobia 6. & 8.* coniugium esse faciendum, amore filiorum magis, quam libidinis, nam alias essent sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, & habet potestatem demoniū super eos: Patrimonium non dicitur, non obstante, quod à patre tamquam digniore deberet fieri denominatio, *l. arrogatio, l. est qui, ff. de statu hominum,* ad differentiam illius patrimonij, quod à patre filijs thesaurizatur. Dicitur etiam quasi matris muniū, id est officium; plus enim matris, quā patris officium, *Innoc. in cap. 3. nu. 1. de sponsal.*
 32 quoniam siue mater sit fornicaria, siue adulteriu, tenetur filium alere per triennium, *Aluar. V. alaq. in consult. 92. & l. neque filium, C. de patr. potest. & de alimentis diximus supra vers. 5. obseru. 1. num. 58.* Mater enim debet lactare filium, ne alienos mores imbuat, *Prapof. in cap. ad eius vero, distinct. 5.* sed fallit in magnis DD. vt per *Aluar. V. alaq. in d. consultat. 92.* licet hodie in abusum venerit, & quolibet priuata hoc prauo priuilegio vtitur, & male, & contra notabilia
 pra-

præcepta Auli Gellij lib. 12. no. 8. *Atticarum* cap. 1. ibi, Oro te inquit mulier sine eam totam integram esse matrem filij sui, quod est enim hoc contra naturam imperfectum, atq; dimidiatum matris genus? Peperissa, ac statim ab se abscissa: & aluisse in utero sanguine suo nescio quidquod non videret? non alere nunc suo lacte, quod videat iam visentem? & iam hominem? iam matris officia implorantem? An tu quoque inquit putas, naturam faminis, mamarum ubera, quasi quosdam neuulos venustiores, non liberorum alienorū, sed ornandi pectoris causa dedisset? Sic enim quod à vobis scilicet abest, pleraque ista prodigiosa mulieres, fontem illum sanctissimum corporis Generis Humani educatorem arefacere, & extinguere cum periculo quoque auerfi corruptiq; lactis laborant tamquam pulchritudinis sibi insignia deuenisset. Ponit etiam alia in hac materia notabilissima ex sententia Fauorini Philosophi, & signanter, q̄ liberi extra natiq; pietatis alimenta educati, patrem, & matrem amare videntur in magnam fere partem nō naturali amore, sed ciuili, & opinabili. Quoniam in moribus inolecendis magnam fere partem ingenium Altricis, & naturam lactis tenent. Hinc post Homeri sententiam, & versus, relatos per Gellius ibid. v. 3.

Non eques ipse pater fuerat tibi mebercule Peleus.

Non Thetis est genitrix, Glaucum te protulit aquor

Aeriaq; rupes, mens quod tibi dura ferox est.

Inde sequitur in 4. Æneid. Virg.

Hyræanaq; admorunt ubera Tigres.

Quos sequens Poeta Tassus cecinit in 16. lib.

Non te Sofia produisse, & non sei nato

Dall' Atto sangue suo, te l'onda insana

Del mar produisse, e' l'Causeasso gelato,

E la mamme lattar de Tigre Hyrcana.

Aut verò matrimonium dicitur, quia mater est certior in partu, l. quia semper, ff. de in 34 ius vocando. Hinc dici solet, quod partus sequitur ventrem; & conditionem matris, D. Thom. 2. 2. q. 24. art. 2.

Multiplicis iuris est matrimonium, id est, 35 Diuini, Naturalis, Gentium, Ciuilis, & Canonici.

De Iure Diuino, siquidem à Domino institutum est, tamquam Sacramentum Ecclesie vt per Sac. Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. & in primo matrimonio inter Adam, & Euam Deus fuit Author Genes. 2. & cap. 2. de voto, & voti redempt. in 6.

De Iure Naturali, quia Natura perpetuitatem conseruat: & quod non potest conser-

uare in individuo, in specie conseruari procurauit, cap. *Nullitia*, & cap. *Sunt qui dicunt* 27. q. 2.

De Iure Gentium est, quia matrimonium contractus est, vt in Iob. 7. & 8. sed omnes contractus sunt de iure gentium, l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur.

De Iure Ciuili, vt in tit. de sponsalibus, & de nuptijs, & de pactis dotalibus, & in autb. de his, qui nuptias iterant.

De Iure vero Canonico, vt in tit. de sponsalibus, & ex Conc. Trid. sess. 24. c. 1. & meri ò si in iudicijs de matrimonij quæstio foret: aut disceptatur de pactis dotalibus, & de solutionibus dotium, & tunc Iudicium secularium est cognitio: Aut verò quaeritur 36 de validitate, vel inualiditate matrimonij, & tunc coram Ecclesiastico pertraçanda res est, Bart. in l. titia, ff. soluto matrim. Rip. in l. 1. num. 1. eodem tit. Vinc. de Franch. in decis. 284. & Minad. in decis. 21. cum concord.

Uterius verò, matrimonium duplex dicitur, 37 clandestinum, seu putatiuum, vel præsumptum: & alterum publicum, vel solemne. De clandestino habemus constit. Regni Sancimus. & in tit. de clandestina desponsatione.

Verum, & legitimum est illud, quod contrahitur in facie Ecclesie coram Parocho, & testibus, seruata forma Sac. Conc. Trid. sess. 24. de reformat. matrim. & hoc triplex est, initiatum, ratum, & consummatum.

Initiatum est illud, quod contrahitur per 38 verba de futuro, prout sunt sponsalia, cap. cum initiatur 27. q. 2. Sponsalia enim sunt mentio, & repromissio futurarum nuptiarū, l. 1. ff. de sponsal.

Ratum verò est, quod per verba de præsentis fit coram Parocho, & testibus, vt supra, & cap. fin. de sponsal. Consummatum dicitur, quando ultra prædicta, subsecuta fuerit copula carnalis in vase debito, c. fin. de sponsal. & licet verum sit, copulam carnalem 39 non esse de necessitate matrimonij, tamen, ad essentialem perfectionē ipsius valet. Matrimonium ratum per verba de præsentis tenet, cap. lenta virgo, & cap. sufficit 27. q. 2. 40 adeò, quod si puellæ fuerit factum legatum, cum nuplerit vigore matrimonij rati, debetur legatum, l. cum fuerit, ff. de condit. & demonstr. Det. in l. nuptias, ff. de regul. iur. in 6.

In matrimonijs autem perficiendis multa 41 sunt præparatoria: prius enim scutrinanda, & eligenda erit vxor virtutum, & bonorum morum dotata, l. si filius, ff. de rit. nuptiar. Ioannes Faber instit. de sponsal. & supra hic

nu. 11. ac æqualis conditionis: dixit enim *Quidius*, *Si vis aptè nubere, nube pari*, & caue, ne te moueant diuitiæ, vel pulchritudo mulieris, licet ornatus ipsius quandoque sit permiffus, *D. Thom. 2. 2. q. 169. art. 2.* sed potius virtutes ipsius, *l. qui libertos, de rit. nupt. & Couarr. de sponsal. in 2. par. c. 1. §. 1. nu. 7. & late Sylua nuptialis, in verb. est nubendum.*

Vlterius requiritur constitutio dotis pro
42 oneribus matrimonij ferendis, *l. pro oneribus, C. de iur. dotium, Fontanell. de pactis nuptial. in tomo 2. clausul. 6. glo. 2. parte 3. num. 2. & seq.* vbi quod Deus duo abscondit à cordibus hominum ne marcescant, id est mortem propriam, & onera matrimonij (licet ipse non adesse onera probet ibidem,) & ideo pater filias dotare tenetur, *l. qui liberos, ff. de rit. nupt.* etiam si filia ignorante
43 patre se maritauerit, *Abb. in cap. de illis, de dispensat. impuberum, Gaill. pract. obseru. lib. 2, obseru. 94.* vbi in num. 10. dat cautelam, vt filia promittat dotem marito in hoc casu, & late *Gaspar Thes. in questionibus forensibus q. 9. & Paris. in cons. 29. volum. 3.* licet homo (in quo constantia firmior est) nõ debet absque voluntate patris eam accipere, vt in *1. Regum cap. 18.* vbi Dauid se humiliabat, & indignum se reputabat accipere filiam Regis, & *Fontanell. de pact. nuptial. tomo 1. clausul. 4. glof. 2. num. 4. & sequent.*
44 Quinimmo etiam filiam spuriam pater dotare tenetur, *cap. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium, quam poluit per adulterium, Bart. in auth. ex complexu, C. de incest. nuptijs,* sed dos esse debet ad instar alimentorum, alias si immoderata daretur, posset moderari, *Andr. Gaill. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 88.* & filia de ipsa dote disponere potest, non obstante quod cedit loco alimentorum, *Vincen. de Franch. in decis. 283.* Prædicta tamen limita si filia nuplerit
45 infami, vel indigno, *Rip. in l. 1. num. 50. & 54. ff. solut. matrim.* tunc enim admitteret nobilitatem patris, vt supra hic nu. 14. attamen si filia aliunde dotata foret, aut ob pulchritudinem, vel nobilitatem, tunc pater nõ teneretur, *Afflic. in decis. 61. Bart. in l. si volente, C. de dotis promissione, Alex. & ceteri in l. diuortio, solut. matrim. Abb. in cap. de illis, de condit. apposit. & Laf. in l. hoc iure, ff. de iust. & iure.* Et tandem docet Sacra Scriptura in *Genes. 29.* quod pater prius debet maritare filiam maiorem, & inde minores.

Subsequuntur indè spõsalia, quæ sunt pro
46 missiones de futuro, vt in omnibus titulis de sponsalibus, & dicuntur à spondeo, *l. 1. &*

2. ff. eod. & qui per verba de futuro contra xerunt, propriè sponsi habentur: largè verò coniuges dicuntur illi, qui contraxerunt de præsentì, & etiam post contractum matrimonium, cap. gemma 27. q. 2. sponsaliaque
47 de futuro contracta esse dicitur, dato, quod ex parte sponsi aliqua verba de præsentì contracta essent, maxime cum iuramento, & spõsum teneri seruare promissa tenet *Detian. in cons. 66. vol. 5.*

Sponsalia quomodo olim contrahebantur ponit *Aulus Gellius not. act. lib. 4. cap. 4.* hodie autem multipliciter contrahuntur, vel
48 per ipsos coniuges, vel per parentes, vel per epistolam, vel per nuntium, *l. fin. ff. de sponsal.* Contrahuntur etiam, vel per simplicem promissionem, vel iuramento, aut arris, inter quas Deus differentiam non fecit, nam dixit, sit sermo vester est, est, non, non, *Soto in 4. sententiarum, distinct. 27. q. 2. art. 1.* & quæpturima vide per *Nicolaum Vigelium in 2. tom. in lib. 14. digestorum per totum.* Est verum quod pena in iuris sponsalibus exposita in Regno non debetur, cum sit pena conditionalis, quæ debetur tantum, quatenus cum interelle concurrat, *Afflic. in dec. 135.* Sponsalia de futuro, & si de essentia matrimonij non sint, tamen operantur, vt eis contractis, amplexus, & oscula licite haberi possint, sicuti post contracta sponsalia de præsentì, liciti sunt tactus carnales. *Nauarrus in cap. 22. num. 144.* & similiter operantur, vt post ipsorum contractum, sponsi teneantur obseruare fidem, alias peccarent mortaliter *Abb. in cap. veniens. el primo, de sponsal. Siluest. in verb. sponsalia, num. 4.* Nam sicuti vendentes, & locantes tenentur stare promissioni, & possunt cogi ad obseruantiam,
49 contractus, *l. si sterilis, §. uti, ff. de actio. empti,* veluti, & qui promisit dare, tenetur obseruare, *toto tit. de pactis, & Rip. in responso 144. sic,* & sponsi de futuro tenentur obseruare, tanto magis si interuenerunt amplexus, & oscula, ex quo per osculum deturpat decus melieris. Verum multis modis, vt
50 infra, sponsalia frangi possent.

Primo, quia non obstantibus sponsalibus contractis, ac receptione munerum, & osculis,
51 & amplexibus celebratis cum vna sponsa, si cum alia matrimonium fuerit contractum, matrimonium hoc valet, & tenet, *cap. 1. de matrim. contracto cont. interd. Ecclesia, vbi Abb. notat, non esse alibi, & Corset. in notab. in verb. matrimonium.*

Secundo, sicuti per mutuum consensum contrahitur, *l. omnis res, ff. de reg. iur. ita & per mutuum dissensum sponsalia franguntur.*

Tertio

Quarto, ob aliquam superuenientem causam, quæ si tempore sponsalium persisteret, utiq; non fuissent confecta.

Quinto, ob superuenientem difformitatem, quoniam mutatus est status rerum. Alias vero causas ponit, *glos. notab. in cap. raptor. 27. q. 2. & Hostien. in summa in tit. de sponsal. §. ult.*

Quo verò ad dissolutionem sponsalium, aut sunt publica, & tunc ad euitanda scandala cum decreto Curie sunt dissoluenda, sin verò secreta essent, vel ob defectum ætatis, puta ante septennium, tunc ipso iure sunt nulla, *l. sufficit, de sponsal. l. minorem, ff. de rit. nupt.*

Differentia tamen est inter sponsalia maiorum, & minorum: quoniam inter maiores solo dissensu distrahuntur, sed inter minores non possunt dissolui, nisi expectata ætate *cap. 1. de desponsat. impuberum in 6.* sed aduerte, quod in hoc casu non ita rigose attenditur tempus, nam malitia potest ætatem supplere, quando paruum tempus deficit, *cap. impuberes, de desponsat. impuberum, & cap. continebatur eod. tit.*

Solet tamen quæri, utrum sponsa sub sponsi potestate sit, sicuti vxor est in potestate viri? & affirmatiuè respondetur, quoniam iura loquentia in marito, locum habent & in sponsa, *l. si sponsa, ff. de iur. dot. l. Iulia, ff. de fund. dotal. & quod dicitur de nuptijs, habet locum, & in sponsalibus, l. tutor, §. 1. l. oratio, de sponsal. licet contrarium affirmet Tiraquell. in tom. 2. fol. 273. in glos. 2. in pauer, de son May. num. 18.*

Requiruntur etiam ad matrimonia contrahenda publicationes, seu bannimenta in tribus diebus festiuis, ut mādatur *Sac. Conc. Trid. in sess. 24. cap. 1.* sunt enim pro habenda scientia impedimentorum, sed aliquando possunt istæ publicationes abbreviari, & ex causa remitti, ut in *cap. 1. de reform. matrim. in d. Sac. Conc. Trident.* Remissioque ista fieri potest ab Episcopo, vel eius Vicario, vel ab alijs Prælatiis habentibus iura Episcopalia (proue sunt Abbates Montis Cassini, & alij, ac etiam est Reuerend. Pater Prior Monasterij SS. Stephani, & Brunonis de Nemore in Calabria ultra, qui omnia iura Episcopalia habet super vassallis, præter ea, quæ sunt Ordinibus.) Causa enim cognita possunt prædicti dispensare, secundum *Nauarr. in cap. 22. num. 78. & sequent.* Iustaque causa esset, quando timor interparentes, aut propter necessitatem immineret, puta quando quis concubinam tenuit, & in infirmitate eam desponsare velleret, tunc enim periculum est in mora, & Parochus, seu Vi-

carius foranus dispensare posset, *glos. in verb. foranos, in clem. 2. de rescript. Couarr. pract. quæst. cap. 4. num. 8. & Nouarius in opusculo noui iur. Pontificij conclus. 1. tit. de denunciationibus.*

Et tandem nota Confessionem, & Communionem in matrimonio debet præcedere, quia Matrimonium est Sacramentum, & qui contrahit in peccato mortali non recipit gratiam, & peccat mortaliter, sed hoc de consilio est, & non de præcepto, ut habemus in *Sac. Conc. Trident. sess. 24. cap. 1.* ibi, hortatur Sancta Synodus, *Nauarr. in tract. de penit. cap. 1. num. 33. & 39.* sicuti & intelligitur consilium Imperatoris in *§. penul. in autb. de nupt.* vbi hortatur parentes ad seruandam æqualitatem in filijs primi, & secundi matrimonij, non autem arctat, ut æqualiter eis relinquat, ut diximus supra vers. 5. obs. 1. nu. 19. notentq; istam Iustini sententiam in *lib. 2. nulla sunt aduersus Deos viros.*

Sed quoniam in qualibet re essentialia interuenire debent, alias sine eis non consistit, secundum *Bart. in l. prolatas, C. de sententijs, & glos. notab. in l. pacta conuenta, ff. de contract. empt.* Merito, & matrimonium sua debet habere essentialia, quæ sunt causa efficiens, formalis; materialis, & finalis, ideo de eis aliqua distinctim videre expedit.

Efficiens causa est interior consensus conjugum, *cap. tua nos, de sponsal. l. nuptias, ff. de reg. iur.* (circumscripta tamen causa efficiente præcipuè, quæ est Deus, *cap. ult. de frig. & malefic.*) Quo vero ad formales, & materiales causas, quænam sint, opinionum dissensio adest inter Doctores, sed tenet, quod formalis causa est expressio prioris coniugis, materialis vero est expressio secundi coniugis, *Couarr. in 2. par. de sponsalibus, cap. 1. & 14. post Diuum Thomam in addit. ad tertiam partem, q. 41. & 44. art. 1.* Discordiamque hanc intellige, importare quædam voluntatum disgregationem, in quantum vnius voluntas fiat in vno, voluntasque alterius fiat in altero, *D. Thom. 2. 2. q. 37. art. 2.*

Solet quoque dubitari, num sit necessarium mulierem debere loqui quando à Parrocho interrogatur si talem in maritum velit, & respondetur, quod per æquipollens respondere poterit, dummodò actus sit sensibilis, *l. cum apud, de sponsal. cap. si inter, de sponsal. Couarr. ibid. cap. 1.* mulierque deberet prius interrogari, *cap. licet, de sponsal.* & ideo regula illa in hoc, quod à dignioribus est inchoandum, fallit quia est fauor hominis, ne forsitan foemina inde interrogata neget: Est tamen verum, quod si prius interrogaretur, homo

homo posset contrahi, *Afflicti. in decif. 1. & diuersimode seruator.*

Finalis autem causa est ad subueniendum
63 naturæ, idest ad sobolem procreandam, *l. 1. ff. solut. matrim. & ad euitandas fornicationes, cap. nuptiarum 27. q. 1. tanto magis, 64 quia luxuria cum maximè dilectat, citò implet, & tedio est, Seneca de vita Beata. relatus ab Andr. in cap. 1. num. 11. circa med. quib. mod. feud. amitt. Luxuria enim hominem crudeliſſimum facit, si necessitas expostulat, ve post Trebatium Pollio. Vopi. in Victorino, excogitat Petrus Matthai in Historia Francia in narrat. 4. fol. 65.*

Et tandem finalis causa est pro ciuitate Reipublicæ, vt alter alteri adiutorium sit, *Genes. 2. ibi, fecit adiutorium simile sibi, ex quo nota, quod vxorati deberent præferri 65 non vxoratis, ex ratione prædicta, scienti qui non habet filios præfertur ab habente filios, l. in albo 9. C. de decurio. lib. 10. & notauimus supra verf. 7. obser. 3. nu. 85. sed fallit 66 in Tracia, vbi in Regem eligitur, qui non habet filios: imo & si pignus habendi filium superueniret, statim eijcitur ex officio regedi, Ptolomeus in tract. locorum, & mirabilem Mundi descript. cap. 49. fol. mibi 111. & ratio esse potest, ne Regna sint hereditaria, quoniam Reipublicæ expedit per electionem esse, vt alias diximus. Ac quoad primam propositionem aduerte, illam procedere ex lege Papiæ Poppeæ, qua cautum erat ne Cælibes in adeunda hereditate coniugatis æquiparentur: neue præter quam à genere propinquum ex testamento lucrarentur, & qui liberos non procreassent, & orbat decederent, medietatem suorum bonorum filii commodis applicari, sed legem ipsam tamquam Christiani Religioni infestam subulit Constantinus Imperator, statuitque vt Cælibes oēs ad libitum testarentur, essentq; bonorum capaces, testi: Nicephoro lib. 7. cap. 46. & Condano lib. 8. cap. 1. quos sequitur Casar à Costa variar. ambigui. lib. 1. c. 18.*

Ex eisdem enim 4. causis, efficiente, materiale, formale, & finale, solent etiam matrimonia annullari, vt infra.

Ex defectu causæ efficientis, quãdo deficit
67 consensus interior vtriusque, vel vnus ex coniugibus, *cap. tua nos, de spons. & cap. dilectus, eod. tit. quod euenire posset, vel ex defectu naturali, vel accidentali, aut ex dolo illato ab extrinseco, aut ex dolo illato ab altero ex coniugibus.*

Ex defectu naturali, si impuberes matrimonia contraherent, tunc enim ex defectu ætatis deficit consensus, nisi dolo, & malicia suppleret ætatem, *cap. attestations,*

& cap. continobatur, & cap. de illis, & cap. ultimo de despons. impuberum, Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 5. num. 5.

Ex defectu autem accidentali, puta quando ex superuenienti morbo careret vltionis, scilicet si alter eorum esset demens, mente captus, aut scultus, *cap. dilectus de sponsal. nisi dilucida haberet interualla, vt per glos. in d. cap. dilectus, vel si tempore matrimonij erat sanz mentis, & inde ad insaniam perueniret, cap. neq; furiosus, & cap. ij. qui matrimonium 32. q. 7. quia multa facta tenent, l. Patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, l. 1. ff. quando appell. fit, sique multa fieri non deberent, tamen si inde facta sint, tenent, l. quoties, ff. eodem tit.*

Ex dolo ab extrinseco annullatur etiam
70 matrimonium, quando violenter esset quis inductus ad contrahendum, *cap. cum locum. de sponsal. & tandem annullatur ex factis, &*

71 dolo, seu fictione alienius coniugum, *cap. tua nos, de sponsal. & est, quando quis induxit aliquam ad consentiendum actibus carnalibus sub spe ducendi eam in vxorem, &*

72 promissionem hanc coram Parocho, & testibus facit, tunc enim matrimonium validum extat, non obstante, quod coram Deo nullum est: ex quo consensus istius fide promittentis deficit, *Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 2. nu. 2. & Nauarr. in cap. 22. n. 28. vbi de remedijs pro perficiendo matrimonio habes. Vel ex defectu causæ materialis annullari poterit, puta si consanguinei forent, vel si legitimus, & proprius Parochus non adesset, vt in Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. Hinc euenit, per Paulum V. Pont. Max. fuisse dissolutum matrimonium Ducis Mantuæ eum eius subdita, ex quo coram proprio Episcopo, seu Parrocho non fuerat con-*

73 tractum. Et matrimonium inter Henricum IV. Regem Galliz, & Reginam Margaritam fuit declaratum nullum, stante quod prædicta Regina erat in tertio gradu, & vltierius quia quando in anno 1570. fuit matrimoniũ illud contractum, Rex in falsa Religione reperiebatur, vt refert Petrus Matthai in Historijs Francia lib. 2. narrat. 4. fol. 175. & seq. vbi etiam referuntur dissolutiones

74 matrimoniorum Caroli Magni cum Ildegrada, & Teodora, filia, & sorore Desiderij Regis Longobardorum ob indispositionem, & sterilitatem; & Aloyſij VII. cum Leonora Ducissa Ghinez ob aliquas causas in Historijs expressas, (quas taceo) licet sub prætextu consanguinitatis coloratas, ac etiam Caroli IV. cum Blanca filia Otellini Comitris Burgundiæ, etiam sub prætextu consanguinitatis, ne causa, pro qua fuit conſinata in-

perpetuo carcere publicaretur : & tandem Aloysij XII. cum Ioanna filia Regis Franciæ Aloysij XI. coacta cum violentia, & ob defectum consensus, ut ibidem; sed an Papa propter sterilitatem vxoris soleat dispensare, ut alia ducatur, vide *Parif. in cons. 154. vol. 4.* & signanter *num. 175.* & *Lancellottum Conradum de praesentia, & potest. Pontificis Maximi §. 4. num. 21.* & *seq. fol. 139. ater.* & vide *i. hic num. 77.* licet in actibus raris vnus casus exemplum sufficiat, secundum *Antonium Perez.* Lex enim in his, quæ forte vno aliquo casu accidere possunt iura non constituit, ea quidem, quæ semel, vel bis accidunt, contemnunt leges, *l. 4. & 6. ff. de legibus.*

Ex defectu quoque causæ formalis, matrimonium redditur nullum, si sponsa, vel sponsus consensus non exprimitur per verba, vel per signa æquipollentia, *DD. in l. 1. ff. de verb. oblig.* nota tamen, quod talis consensus potest exprimi, vel per literas, vel per procuratorem, *cap. fin. de Procur. in 6. vbi glos.* quæ enumerat requisita in procuratore, aduertuntque ibi *DD.* quod in matrimonio contracto per procuratorem, debet apponi hora, ad finem sciendi, ne reuocatio fuerit forte facta à principale.

Ex defectu causæ finalis, redditur etiam matrimonium nullum. Etenim in *cap. omne 27. q. 3.* tres ponuntur, fides, proles, & Sacramentum. Quoad fidem declarat *Abbas in cap. ult. num. 2. de condit. apposit. Copolla in caus. 143.* & *Gerar. in sing. 101.* vbi tenet, quod hoc expressè debet declarari, quia tacitè non sufficeret, & matrimonium esset nullum. Proles *i. contra bonum prolis,* puta si cum pacto contraheret, ut aliquid bibat, ne concipiat, quia tunc etiam nullum esset matrimonium, *Abb. in cap. tua nos. de sponsal.*

Et tandem si contra Sacramentum Ecclesiæ fieret, id est contra requisita in *Sac. Conc. Tridentino sess. 24. de reformatione matrimonij;* quia tunc matrimonia contracta sub his conditionibus nulla essent.

Vidimus iam requisita, & concernentia matrimonij: videamus modo aliqua de ipsius matrimonij impedimentis; Sunt enim nonnulla impedientia tantum, alia verò impedientia, & dirimentia, quæ vltima à *DD.* in his versibus comprehenduntur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
 79 *Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,*
Si sis affinis, si forte cobire nequibus,
Hæc iossanda vetant, connubia iuncta re-
tractant.

Ista omnia habes per *Io. Andr. in tract. de sponsal. & matrim. & in glos. in §. sunt & alia, instit. de nuptijs, ac per Diu. Thomam in addit. ad tertiam partem. q. 50. art. 1.* & per *Couarr. in 2. part. de sponsal. cap. 6. §. 2. nu. 6.* & alios Summissas, & præcipuè examinantur ab *Eminentissimo Cardinali Belarmino in tertio tomo controuers. disputat. controuers. 5. cap. 18.* & *seqq. fol. 365.* & per *Couarr. in d. 2. parte de spons. cap. 6. cum §. sequentibus.*

Quo verò ad impedimenta impedientia tantum, prout sunt tempora feriata, vel Ecclesiæ verbum, iuxta dispositione *Sac. Conc. Trident. sess. 24. cap. ult. die,* tempora feriata esse à prima Dominica Aduentus, vsque ad Epiphaniam, & à die Cineris, vsq; ad octauam Paschæ Resurrectionis. In his enim temporibus benedictio Sacerdotis sub Pallio Ecclesiæ, & traductio vxoris ad domum viri cū sonis, & cantis prohibita sunt, *Calet. in Summa, in verbo nuptiarum peccatum, & glos. & DD. in cap. copulatus. de decimis, & Nauarr. in cap. 22. nu. 81. in Manuali.*

Quo verò ad Ecclesiæ verbum: aut prohibitio fit à Prælato, donec de matrimonio constet, *cap. cum in prohibitio, §. 1. de clandest. de sponsal. & tot. tit. de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ, & cap. tua, de sponsa duorum,* aut fit à iure, id est ne matrimonium ante publicationes contrahatur, p audiendis impedimentis, incestus, aut vxoricidij, vel aliorum similitum, *cap. admonere 33. q. 2. & cap. qui presbyter, de pœnit. & remiss.*

His præcognitis, deueniamus modo ad impedimenta impedientia, & dirimentia in supradictis quatuor versibus relata, eaque sigillatim examinando, dicimus, quod licet,

Primum impedimentum ab *Innoc. in cap. 3. num. 7. de sponsal. & matrimon.* vocetur furor per *cap. neque furiosus 33. q. 7.* nos autè communem sequendo, dicimus esse erroris, qui aut in persona consistit, puta si alia dato retur persona, quam illa cum qua matrimonium fuit conclusum; tunc enim quia errans non consentit, nec error officit veritati, nec falsa opinio præiudicat veritati, *l. si quis per errorem, ff. de iurisdic. omn. Iudic. l. in venditionibus, ff. de contrab. empt. l. si in nomine 4. C. de testament. & l. 4. C. de hered. instit. & errantis non est voluntas, l. sed hoc ita, 20. ff. de aqua plusia arc. nec ignorans remittit ius suum, etiam alterum eligendo, *Andr. in cap. porro, num. 17. qua sit prima causa benefic. amittendi,* & tunc impedimentum militat. Sin verò error in fortuna consisteret, puta quia vxorem diuitem puta;*

putabam, & pauperem inueni, & tunc impedimentum non militat, *l. as. in l. pacta nouissima, C. de pact.* Aut error consistit in qualitate, quoniam vxorem nobilem credebam, & ignobilem inueni, vel prudentem credebam, & ignaram inueni, vel putabam virginem, & corruptam reperij, & ista impedimenta, & similia non militant. Nota quæso hic vnum curiosum, quod ponit *Ptolomeus in descriptione locorum, ac mirabilium mundi, sub titulo de quorundam gentium moribus extraneis, cap. 47. in fine fol. 11.* vbi hæc refert. *Anglia solos colunt inferos, feminas suas primis noctibus nuptiarum adulterijs cogunt parere: mox ad perpetuam pudicitiam legibus stringunt sauisissimis.*

Percepique ego à veteranis militibus Hispanis, qui in partibus illis fuerunt, supradictam consuetudinem adhuc etiam vigere, illamque fuisse introductam, ex quo mariti, qui vxores vt virgines ducebant, si eas corruptas reperiebant, statim illas occidebant, & merito fuit iste mos adinuentus, vt in prima nocte sponsa eum persona adhuc effectum destinata dormiret: & inde viro traderetur, pudicitiaque perpetua astringeretur: & ita multa fuerunt euitata vxoricidia: qualibet enim Prouincia suo sensu abundat, & in vna, plusquam in alia delicta grauescunt, *l. aut facta, §. euenit, ff. de poenis*, & pudicitia plus in vna Prouincia, quam in alia custoditur, vt alibi infra notabimus.

Secundum, de conditione sequitur impedimentum declarandum, & dicitur, quod
 82 conditionis error continetur in *c. primo 27. q. 1.* & est hominum, nam aliqui serui, alij
 83 verò liberi sunt. De iure civili cum ancillis matrimonium non erat, *l. cum ancillis, C. de inest. nupt.* sed si dominus cum serua concubitu habere, libera euenient, *l. liberta si in concubinam, ff. de operibus liber. Andr. in titulo de pace tenenda circa fin. n. 19* verum Hispania lex est, seruam tunc liberam esse, si cū domino filium haberet, *Ludouicus Domenisbi lib. 1. suarum Historiarum fol. 43. in fin.* Sed de iure Canonico (cui in hoc est standum) valet *c. 1. de coniug. seruorum*; quinimmo dominus ancillas suas ne matrimonium contrahant impedire non potest, alias peccaret, *d. cap. 1. & tradit Diuus Thomas in addit. 3. par. q. 52. artic. 2.* Est verum, quod si contrahitur cum serua, quæ libera putabatur, matrimonium non tenet. Sin verò error fuerit in qualitate, puta quia spuriam, vel libertinam, aut magnæ ignobilitatis vxorem inuenierim, tunc matrimonium valet, *secundum Siluestr. in verb. matrimonium §. 7.* Sed si in matrimonij contractu

85 impossibiles apponerentur conditiones, pro non appositis haberentur. Dicique potest conditio impossibilis, quæ ex voluntate Principis penderet; nam inter impossibilia connumeratur, *l. item, §. ultimo, de legat. 1. Abbas in cap. postulasti, de causa possess. & propriet. Dec. & Cagnol. in l. eaque ratio, ff. de reg. iur. Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 2. §. 2. num. 8. & clem. 1. de consanguinitate, & affinit.*

Hinc est, quod si mulieri legatum fieret, vt consanguineo nubat, licet de iure civili, si non nuberet, legatum perdit, *l. 2. de instit. & substit.* tamen de iure Canonico legatum debetur, & consanguineo nubere non tenetur, vt punctualiter fundat *Loffred. in cons. 16. idemque esset, si legatum fieret mulieri, 87 si indigno, aut alteri turpis conditionis nupserit, quoniam legatum habebit, & conditionem adimplere non tenetur, l. cum ita, §. 1. ff. de condit. & demonst.*

Cætera verò circa conditiones suspensiuas, & reijciendas, & de differentiis à causa modo, & demonstratione, declarantur a *Navarro in Manuali Confessorum cap. 22. de Septem Sacramentis Ecclesie in tit. de Sacram. Matrim. num. 61. fol. mibi. 642.* Pacta vero, & conditiones quo ad modum viuendi in matrimonijs, extrinsece, puta vt non discedat sponsa à Ciuitate Neapolis, vel ab alio loco sub pœna, valere, decisum refert *Gizzarellus in decis. 19. num. 20.* & ita tenuit *Hereolanus in sua disputatione 3. post Titulum de verb. obligat. in col. 3. ac ante penult.* Quod procedit, etiam si vxor consentiret ad discedendum, talis enim consensus à marito procuratus præsumitur, & in actibus negatiuis non solum teneor non facere, sed quod alius non faciat, *Afflic. in decis. 307. num. 5. & idem Gizzarellus in d. decis. 19. num. 25.*

Tertium impedimentum est voti, *Diuus Augustinus in lib. unico de bono viduitatis in tom. 4. fol. mibi 367. l. l. docet,* quod si
 89 quis votum simplex Religionis haberet, matrimonium contrahere non debet, sed si contrahit, licet mortaliter peccet, Attamen matrimonium contractum per verba de presenti teneret, & merito dicit *Innoc. in cap. 5. qui Clerici vel vouen.* quod sicuti votum solemne non tenet post matrimonium contractum, ita votum simplex post sponsalia de futuro, non tenet. Differt enim votum
 90 Religionis à voto Castitatis, quoniam si est votum Religionis, potest ab vxore debitum petere, secus autem in voto Castitatis, *Nauiar. in cap. 12. nu. 80.* Verum dissoluto isto matrimonio, vouentes vota facta seruare

tenentur, *Philipp. Franc. in c. unico, de voto in 6. circa finē*; Sin verò votum Religionis, vel Castitatis esset solemne, prout est in
 91 Monacho, qui professionem facit tacitam, vel expressam in Religione approbata, etiā si non accēpisset ord nem sacrum, matrimonium est nullum, & filij spurij erunt, non obstante quod posset dici, sufficere bonam fidem matris, vt per DD. supra citatos; Monachulū talis excommunicatus excommunicatione lata sententiā esset, *clement. 1. de consang. & affinit. quæ omnia comprobatur D. Cardinal Bellarm. disputation. tomo 2. lib. 2. de Monachis, cap. 38. fol. 430. & cap. ex publico, cap. ex parte tua, & cap. verum, de conuers. coniug. & c. desponsatam 27. q. 2. adestq; S. C. Trid. sess. 24. can. 6. de sacra. matrimonij, determinatio, ibi, Si quis dixerit matrimonium ratum, nō consummatum per solemne professionis Religionem alterius coniugum, non dirimit, anathema sit.*

Non tamen præteream in hac materia, aliquos calus notabiles, & primus erit, quod
 92 si vir comprehenderet vxorem adulteram, (circūscripta potestate de iure ciuili ei tradita ad occidendum, vt etiam antiquum ius Romanis fuit, teste *Aulo Gellio lib. 10. cap. 23. nocturnum Adituarum*, subdens ibi, *pœnā etiam fuisse Romā, & in Latio matribus bibentibus vinum, quod Timetum prisca lingua appellabatur, institutum erat, vt cognatis osculum ferrent, reprehendendi causa, vt odor in alium faderet si bibissent*) potest Religionem ingredi, & ibi profiteri, vel potest facere se Clericum etiam viuente vxore adultera, quæ alium virum ducere non poterit, *cap. Agathosa 27. q. 2. Abb. in cap. cum sis. num. 4. & in cap. constitutus, de conuers. coniugat. & secundus erit calus, &*
 93 si quis vouens Religionem efficeretur Episcopus, Episcopatum renuntiare, & votum adimplete teneretur, *cap. penult. de voto, & voti redempt.*

Quatenus verò coniugati ex voto continentiam mutuo consensu vouerent, validum est votū, teste (inter ceteros) *Eminentiss. Cardinali Bellarmino in 2. tom. disputation. lib. 2. cap. 37. in titulo de Monachis fol. 427.* vbi explicat verba *D. Pauli 1. ad Corinth. 7. ibi, Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterū reuertimini ad ipsam, per quæ Petrus Martyr in Commentario ibid. negabat cōiugatis ex mutuo consensu perpetuæ castitatis continentiam; nam idem D. Cardinalis veritatē elucidat, multa que exempla de coniugatis Sanctis ita viuentibus refert, & præsertim illud Petri Vrsuli Ducis Venetorum, apud*

Volaterranum lib. 4. qui cum vxore ex consensu caste viuens, miraculis fuit illustris. & Alphonfus II. Castellæ Rex miraculis claruit, qui ab vxore perpetuo se continerit, teste etiam *Volaterrano lib. 2. & alij multi, vt ibid.* Ratio autem est, quia tota causa stat, quia viro, vel vxore continentiam vouere non licet, siquidem sui corporis potestatem non habent, & ideo rem alienam domino inuito donare nemini licet: At si communi consensu hoc sit votum, causa prædicta cessat; Ergo licitum est votum, vt ibidem, vbi etiā responsum habes ad illud, *quos coniunxit homo non separet, post D. Augustin. in lib. 1. de sermone Domini cap. 25.*

Quartum impedimētum esse cognationis, impedimentum hoc (vt potest colligi ex titulis de consanguinitate, & affinitate, & de cognatione spiritali, & de cognatione legali.) est multiplex.

Primo enim est cognatio legalis, quæ cō-
 94 trahitur quando persona extranea in locum filij, vel nepotis assumitur, *cap. unico, de cognit. legali, vbi glos. declarat esse generationem appositam, sicuti alienus ramus in trunco inseritur in locum rami naturalis: &*
 95 proprie dicitur adoptio, *l. generalis, de adoption. & l. adoptiuus, ff. de ritu nupt.* quo fit; vt pater adoptiuus filiam adoptiuam in vxorem ducere non valeat, ex quo adest impedimentum legale, *tot. tit. de cognat. legali,* quod impedimentum inter ascendentes, & descendentes vsque ad quartum gradum extenditur, *Nauarr. in manual. Confess. cap. 22. num. 45.* sed in transversali linea ultra primum gradum non transgreditur: filius tamen adoptantis filiam à patre adoptatam ducere non potest, verum si pater adoptans moriretur, vel adoptatam emanciparet, posset eam ducere, quia vinculum est solutū, *cap. 1. & ibi glos. de cognat. legali.* Et sicuti adoptatus filius vxorem patris adoptantis ducere non posset, ita & pater vxorem adoptatam à filio nec ducere poterit. Hodie verò cognatio ista legalis inter ascendentes, & descendentes probabiliter secundum gradum non transgreditur, ex dispositione *Sac. Conc. Tridentini*, in quo, & si id expressum
 96 non reperitur; Attamen in *cap. præterea, sess. 24. de refor. matrim.* habetur, quod ex fornicatione affinitas secundum gradum non transgreditur, ergo idē in legali eo fortius, quod hodie adoptiones istæ non frequentantur, sed quomodo fiunt, *vide Abb. in cap. 1. num. 3. de cognat. legali.*

97 Spiritualis verò cognatio est compaternitas, idest affinitas, quæ ex susceptione in baptismo, vel in confirmatione contrahitur,

tur, & ideo confirmati, vel baptizati filij spiri-
 rituales Episcoporum confirmantium, vel
 Clericorum baptizantium fiunt. Aduerte
 98 tamen, quod filiz spirituales non dicuntur,
 que audiuntur in confessione, *cap. omnes 3. q. 1.*
 & licet filij spirituales vocentur impro-
 prie, & large est dictum; *D. Thom. in addit.*
ad tertiam partem q. 56. art. 2. in respons. ad
3. & filiz spirituales dicuntur ob reuerentiã,
 99 non quod cognatio spiritualis contrahatur,
 sed si eũ eis peccatũ cõmitteretur, maximũ
 esset delictum, & casus Inquisitionis, vt per
 100 edictum Gregorij XV. editum 30. Augusti
 1622. contra sollicitantes in Confessionibus,
 ad ornatum, & explicationem cuius nouissi-
 me tractat Pater Diana moralium resolutio-
 num in tract. 4. fol. 105. Sacrumq; Consi-
 lidium Tridentinum in sess. 24. c. docet experientia.
 disponit, per susceptionẽ in fontibus cõtrahi
 spirituale cognatiõẽ, ad quã contrahendã
 requiritur actus personalis, .i. susceptio, seu
 detemptio, vel tactus in causa necessitatis.

Et ideo per procuratorem etiam specia-
 liter deputatum, cognatio spiritualis ista,
 101 non contrahitur: requiritur enim actus
 personalis, qui delegari non potest, *l. post*
mortem, §. ultimo, ff. de adopt. & notat Car-
dinalis Toletus in instructione Sacerdotum
lib. 7. cap. 4. nu. 6. post Abb. in cap. veniens,
de cognat. spirit. & Io. Andr. in cap. potest
quis, de regul. iur. in 6. & in hoc casu, nec
 etiam procurator contrahit, quia non habet
 consensum, ex quo nomine alieno agit, *Co-*
uarr. in 2. par. de sponsal. c. 6. §. 4. Nauarr.
in cons. 2. de cognat. spirit. Aretinus in §. il-
lud, in lib. de nuptijs, Toletus in loco citato,
 ubi limitat quando procuratores ipsi inten-
 derent contrahere secundum *Armillam* *ibid.*
Bart. & alij in l. Gallus, §. forsitan, ff. de
liber. & posthumis, c. veniens de cognat. spi-
 102 *ritualis, nouissima vero Regens Constantius in*
repetitione l. nullus, 60. C. de decurionibus
lib. 10. in num. 39. fol. 150. affirmat, de con-
 suetudine contrarium seruari, maximẽ inter
 Principes, sicuti etiam seruatur, vt fidelita-
 103 tis iuramentum per procuratorem prestet-
 ur, non obstante, quod principalis illud
 prestare tactis scripturis tenetur, vt *ibidem.*

Attamen inter quos hæc cognatio spiri-
 104 tualis contrahatur, declarat *S. C. Triden-*
tinum sess. 24. de reformat. matrimonij in
cap. 2. Cognatio autem spiritualis talem
 producit effectum, vt inter compadres ma-
 trimonium contrahi non possit, etiam in
 casu necessitatis, *cap. ad limina 30. q. 1.* No-
 ta tamen, quod si maritus filium in partu se-
 mimortuum baptizauerit, vel rusticus in
 confirmatione filium tenuerit ex ignorãtia,

vel ex malicia, cognatio talis nõ separat ma-
 trimonium, *c. 5. de cognat. spirituali.*

Quo verò ad cognationem naturalem,
 105 idest consanguinitatem, quæ est attinentia
 diuersarum personarum ex eo proueniens,
 quando vna descendit ab altera, vel ambæ ab
 eadem, *Io. Andr. in declaratione arboris*
affinitatis, addens, quod dicitur à tum, &
sanguine, quia à communi sanguine descen-
 dunt, vt etiam declarat *Præpositus, & alij*
ibidem. & circa hoc ante omnia aduerte, ad
 quæ dicit *Diuus Gregorius in tom. 2. fol. 855.*
ex registro Epistoliarum lib. 12. indiç. 7. c. 6.
ibi, experimento didicimus, ex tali cõiugio
sobolem non posse subrescere. Namque talis
 naturalis cognatio matrimonium impedit,
Couarr. in par. 2. de sponsal. cap. 6. §. 6, ra-
 tione enim honestatis, & verecundiæ natura-
 lis matrimonium inter consanguineos im-
 peditur, & dirimitur, *Leuit. 18. ibi, Turpi-*
tudinem sororis tuæ ne reueles, exemplumq;
 reliquit Amon, qui postquam sororem suam
 consanguineam Tamar concubuit, odio
 habuit, *2. Regum 13. num. 16.* & inde Absa-
 lon frater vtrinq; coniunctus Thamar, oc-
 cidit Amon, & à David patre communi fuit
 absolutus *ibid. num. 14. & D. Thom. in 2. 2.*
q. 154. art. 9. in corpore articuli, in respon-
 sione ad tertium, post *Philosop. ibi allegatũ*
 refert, quod quidam Equus deceptus, vt ma-
 tri commisceretur; cumque post concubitũ
 cognosceret matrem, seipsum præcipitauit,
 106 quasi præ horrore. Quod exemplum ho-
 minibus sit poenalis; aliquibus enim anima-
 libus inest naturalis quædam reuerentia erga
 homines, & parentes: & intelligentia quæ-
 dam ad obediendum, (vidimus enim in hac
 nostra tempestate docilem, ac obedientem
 Elephantem ex Africa in Italiam, & inde
 Neapolim mercemonij causa ductum, qui ad
 ductoris nutum cubebat, & surgebat, sique
 ductor ille ad eius collum ascendere volebat,
 Elephas pedem anteriorem erigebat in ad-
 iutorium ad modum manus, aut cum rostro
 super eum sibi extollebat, & inde super vnã
 auricula substinebat: Ad nutumque eiusdem
 magistri cum vno, vel duobus pedibus incli-
 nabat, reuerentiam faciendo, etiã prostrato
 ore vsque ad terram iuxta præcepta magistri,
 cui interrogãti si amici essent, cum barritu,
 seu mugiendo quodammodo quasi responsum
 dabat. Animal hoc diuersimode describitur,
 sed quia rarum, & monstruosum, illud posteris
 significare, non videtur incongruum; est
 enim ad similitudinem magni Tauri, cur-
 uo humere, & cornua non habens, sed duos
 magnos dentes in altum verfos in ore, coriũ
 crispum, & sine pilis in colore cineritum,

caput magnam ad similitudinem Apri cum paruis oculis, & magnis cum supercilijs: Ex medio iam dictorum duorum dentium super os, quandam proposidem tenet: quæ loco manus ei deseruit, præmagnitudine enim, suæ molis os ad terram extendere nequit, & ideo cum proposide illa passû, & potum sibi querit, siquidem illam extendit vltra terram, & inde eam recolligit in modum vaginæ, & aliquâdo cum illa suas tibias anteriores circuit: In principio proposidis prædictæ, duo habet foramina, seu narices, in quibus pa. 6 & vinum reponit, & inde illa reuoluta ad eius os conducit: imo poculum, seu syathû, vino plenû capit, & in narices illas reuoluit. Elephas iste annorum 12. altitudinis palmorum 11. in circa erat, & secundum naturales, vel 200. vel 300. annorum vitam ducit: semel generat, & duobus annis partum in utero gerit. habet iuncturas, veluti Taurus: in pedibus ungulas quinque diuisas ad modû illarum duarum Tauri tenet: est velox in itiacre, & licet in quasi continuo tremulanti motu existat, quando super se aliquem subfinet, firme astat, & quasi in quadam maiestate se ponit. erat iste Africanus, sed illi ex Asia grandiores, & generosiores dicuntur)

Et redeundo ad nostram materiam dicimus, vinculum naturale satis sufficiens esse ad amicitiam habendam, *Diuus Thomas ibidem, & cap. 1. 35. q. 1.* merito incongruè videtur, fratris filiam in fontibus baptismatis detinere, quoniam amicitia est multiplicanda: sufficitque vinculum naturale, quod inter fratres inest, quia maximum est adeo vt Homerus Telemacum eius miseras connumerantem representans, inter alias sine fratre reperiri, ait.

Cognatio n. nâlis sîm D. August. in lib. 17. Ciuit. Dei legitur ita, cômixtio sororum, & 108 fratrum quâto fuit antiquior compellente necessitate permîssa, tanto postea facta est damnabilior, Religione prohibente. Etenim ante annum Domini 340. vîq; ad septimum gradum extendebatur, *cap. cum sedet 35. q. 5.* sed in anno 1020. Innocentius Tertius recognoscens hominum malicias, & quod deuotio & similiter ætas deminutz erant, siquidè quasi difficile est, quem videre tertium gradum, restrinxit eam vîque ad quartum gradum, *cap. non debet de consang. & affinit. & Sac. Conc. Tridentinum*, ita conhrmauit, sciendo, vt si quis scièter infra hunc quartum gradum contraxerit, sit excommunicatus, & habetur in *elem. 1. de consanguin. & affinit.* & vterius matrimonium dirimitur, vt euenit, inter Henricum IV. Regem Gallorum, & Reginam Margaritam, fuit enim ma-

trimonium prædictum dissolutum, ex quo erant in tertio gradu, & similiter, ex quo tempore contracti, matrimonij Rex erat sub falsa Religione, vt vidimus supra huc nu. 73. & narrat *Petrus Matthei in Historia Fran- cja lib. 2. narrat. 4. fol. 175. cum seq. Tacit. in lib. 12. annalib.* tradidit, penes Romanos nuptias incestuosas fuisse, si quis fratris filiam in vxorem duxerat, sed occasione matrimonij Claudij, qui Agrippam fratris Germanici filiam, Pallantis impulsu, in vxorem duxit, Senatus decreto rara, & legitima habitæ sût.

Ad impedendum tamen hoc matrimonium 109 vnus testis cum fama, vîq; iuramentum, sufficit, *cap. super eo, de cognat. spiritalib. Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 10. §. 6. nu. 21.* sicuti sufficit testis vnus ad probandum adulterium, *Rimin. iuris in cons. 274. vol. 3.* sed intellige ante matrimonium contractum, quia post, 110 plures requiruntur testes, ex quo multa facta tenent, *Navarr. in d. cap. 22. num. 20. & 83. in fine. & in cons. 42. de sponsal. l. 1. & l. quoties, ff. quando app. sit.*

Quo verò ad dispensationem, quando ma- 111 trimonium esset in tertio, vel quarto gradu inter miserabiles personas, Episcopus dispensare poterit, *Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 6. §. 10. num. 11. & 12. & Sylus Str. in verb. dispensatio num. 11.* sicuti & in impedimèto criminis, seu voti, si bona fides saltem vnus ex coniugibus adfuerit, puta quâdo quis cognouit matrem, & postea duxit filiam in vxorem existentem in bona fide, vel si impedimètum esset adeò occultum, vt reuelari non possit, aut coniuges essent pauperrimi, quod Romam petere nò possent, aut in partibus remotis, adeo ut accessus ad Summum Pontificem haberi non possit, vt per DD. *supra citatos, & Nauarr. in cap. 22. nu. 83. & 85.* Dispensatio enim ab Episcopo facièda cum iusta causa fieri debet, sed à Papa 112 absq; iusta causa dispensatio fieri pòt, *Couarr. in d. cap. 6. §. 9. nu. 10. & Nauarr. in cap. 25. num. 74.* De stilo autem Curiz Romanæ 113 tres sunt causæ. Prima ex defectu dotis incompetentis. Secunda, pro extirpatione magnæ litis, & compositione inimicitiarum. Tertia, propter angustiam loci, *secundum DD. supra citat.* concessaque gratia prædicta, si ante executionem ipsius Papa mandatis non expirat, *cap. si super gratia, de offic. deleg. in 6. Nauar. in c. 1. de priuileg.*

Quintum sequitur impedimentum, quod dicitur crimen, & procedit, si homicidium 115 mariti, vel vxoris, cum machinatione veriusque Adulteri interuenisset, tali enim casu crimen hoc impedit, & dirimit matri-

monium, *cap. 1. de conuers. coniugat. & 30. q. 1. per totum*; & tunc dispensatio Summi Pontificis requireretur, *cap. 1. & tot. tit. de eo, qui duxit in uxorem, quam polluit per adulterium*, quod intellige, siue adulterium præcesserit, siue non *& Toletus in instruct. Sacerd. lib. 7. cap. 6. num. 2.* hoc extendit etiam si coniux occideret coniugem infidelem, vel occidere faciat, ut ipse conuertatur ad fidem, & cum fidele contrahat, & allegat, *cap. cum laudabile, de conuers. infidel.* ubi alios casus videre poteris.

Limita tamen, si homicidium ex aliqua alia causa processisset, & non adhuc finem: vel si altero ignorante, homicidium commissum fuerit, *Sotus in 4. dist. 37.* istudque procedit, etiam si postea innocens homicidium ratum habuerit, *glo. & Abb. in d. c. 1. de conuers. coniugat.* Nota tamen in hac materia adulterij, illud esse in Germania raro usitatum. Hinc Tacitus de Germanis loquendo miratur, & ait, *Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum poena præfatis maritis permixta: accitis criminibus nudatam coram propinquis expellit domo maritus, ac omnem vicum verberare agit.*

Sextum sequitur impedimentum, idest **116** cultus disparitas. Hoc enim impedimentum militat, quando alter ex coniugibus est Christianus, & alter ex alia lege.

Inter duos infideles matrimonium potest **117** esse, non quod adsit Sacramentum, sed coniunctio quædam naturalis, & politica, *Abb. in cap. quanto, de diuortijs, in 2. notab. Sot. in 4. dist. 39. q. 1. art. 1. & 2.* Sed inter Christianum, & Iudæam non potest esse, ut ibidem, ex ratione quia non solum cohabitatio adesse debet, sed tranquilla conuersatio, ac Diuini, & Humani Iuris communio, *l. 1. ff. de rit. nupt.* Hinc euenit in anno 1599. dissolutum fuisse matrimonium inter Henricum IV. & Reginant Margaritã, præsertim ex quo de Anno 1572. quando matrimoniũ inter eos contractum extitit, Rex in falsa religione hæresis reperiëbatur, & sic non sub iurisdictione Summi Pontificis, ut refert *Petrus Matthai, alias citatus, in Historijs Franciæ lib. 2. narrat. 4. fol. 177.* & diximus supra hic num. 73. ex occasione aliorum impedimentorum.

Septimum est impedimentum, quod dicitur, Vis, proceditque quando in matrimonio non adesset libertas, prout debetur, *gemma de sponsal. & idem matrimonium per metum cadentem in constantem virum contractum, est nullum, l. si patre cogente, de rit. nuptiarum, cap. veniens, de sponsalib. Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 4. & 5. pulchre Gailly præd. obseru. lib. 2. obseruat. 93. ubi nu. 13.*

ait, quod si Monachi spe successione, in Monasterium dolose, aut per vim aliquem pellicerint, successione priuantur, quod nota aduersus talia patranes.

Vis enim duplex est, *l. 3. ff. quod met. caus. idem, præcisa, & conditionata.* Præcisa **119** dicitur quædo quis violentè ligatus foret, nam tunc omnem vitiat contractum. Conditionata vero idem, quod metus est, *l. 1. 2. & 3. ff. quod met. causa,* puta si alicui dicitur, ducas talem in uxorem, alias te occidam. Metus, aut est leuis, & non irritat con-

120 tractum, aut est grauis cadens in constantem virum, prout esset metus mortis, carceris, captiuitatis, stupri, infamiæ, vel flagellorum, & irritat, *l. si mulier, in fine, & l. continet, ff. eod. tit. quod met. causa. gl. notab. in cap. 2. de bis, qua vi, metuq; causa, fiant.* Vel est metus amissionis magnæ litis,

121 (quia bona sunt secundus sanguis hominis, *gl. in l. aduocati, C. de aduocatis, diuors. iudic.* immo dici posset, quod sunt primus sanguis, quia non nisi ex bonis fit vigor, & sanguis) & tunc talis metus veniens ab extrinseco, idest, quando ab homine homini infertur ad hunc finem, matrimonium esset nullum, ut per *DD. supra citatos, & per Couarr. in 2. par. de sponsal. cap. 3. §. 5.* Circa quæ nota, quod si quis fuit cum muliere inuentus, ensc euaginato coactus foret ad contrahendum, vocatisque Parocho, & testibus, contrahit coram eis per verba de præsentis, matrimonium valet, *cap. tua nos, de sponsal. Abb. in cap. veniens, et primo eod. tit. ratioq;*

122 est, quia Ecclesia non iudicat de occultis; Quamuis coram Deo cõsensu sit extortus: quod extende etiam si Iudex metu carceris, vel treremis, aliquem ad contrahendum cogerit, *Sot. in 4. dist. 29. art. 3. & 4.* Sin verò Barones, vel eorum Magistratus **123** vasallum ad contrahendum matrimonium cum persona certa compellerent, excommunicati forent, & matrimonium est nullum, ut in *Conc. Trident. sess. 24. cap. plerumque,* quod extende, quando Baro non cum minis hoc faceret, sed cū precibus, quia preces Dñi habentur p iussu, *l. 1. ff. cõseturq; vis. q. iussu; nam te cogi credas, cum te rogat ipsa potestas, Caietanus in Diuum Thomam 2. 2. q. 154. art. 6.* precesq; Superioris armatæ dicuntur; ergo tantò magis si vis adesset. Diximus de hoc etiam supra vers. 3. obseru. 4. in quibus Barones non habent potestatem nam.

Quo verò ad metum circa mandata regalia de non contrahendo matrimonio absque licentia Regis, ut in *consil. honorem nostræ Diadematis,* ubi Andreas irruit contra eam, dic, quod hodie matrimonia sunt libera, ut supra diximus, & facit *l. in copulandis, C.*

de

de *secund. nupt.* talia enim mandata sunt ad
fioem ne Pupillę circumueniantur, & expedire
ut Rex, qui est earum Protector videat, &
exploret consensu earu. & in *Genes.* 28. fuit
facta prohibio ne acciperetur vxor de genere
Canaan, de quo vide *Molin. de primogen.*
Hispan. lib. 2. cap. 13. n. 28. & ad faciendum
ista mandata de non contrahendo, est pra-
ctica sumpta ex *l. vidua 18. C. de secund.*
nupt. & diximus supra in principio huius
materiz, & alia ponit *Regius de Ponte in*
loco ibi citato, & infra hic nu. 144. vbi om-
nino videas; tãguntur enim aliqua occasione
deklarationis huius impedimenti.

Octauum sequitur impedimentum, quod
dicitur Ordo. Et est impediens, & dirimens,
124 intelligitur enim de Ordine sacro, idest
Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiacona-
tus, *cap. 1. & 2. n. cler. vel Monachi, & c. 1.*
cum sequent. de Clericis coniug. Nauarr. in
cap. 2. de conuers. coniugat. Hi enim contra-
here non possunt, & contracta per eos ma-
trimonia dirimuntur; tu autem in hoc om-
nino videas *extranag. 1. de voto, & voti re-*
dempt. lib. 6. vbi nouus casus habetur .i. ma-
trimoniũ nondũ per carnis copulã consum-
marum, per susceptionem sacri Ordinis non
dissolui.

Nonum impedimentum est ligamen-
quod vinculum matrimonij est, quoniam
125 vir, vel mulier vxorati, aliam, vel alium
ducere non possunt, *c. gaudemus, de diuortijs,*
& toto tit. de sponsa. duorum; quod procedit
etiam si primum matrimonium esset ratum
126 tantum, quia consensus, & non concubitus
facit matrimonium, *glos. in cap. ultimo de*
sponsa duorum, l. fin. C. de repudijs; quinimõ
127 matrimonium ratum à Papa dissolui non
potest, postquam est de iure Diuino, *Sot. in*
lib. 7. de iustit. & iur. q. 2. art. 5. & in 4.
distinct. 27. q. 1. art. 4. Couarr. in 2. par. de
sponsal. cap. 7. §. 8. num. 13. & seq. Verum
secundum opinionem Canonistarum dispen-
sare potest: quia ea ratione qua dispensat,
ut per ingressum Religionis possit separari,
ita & per hanc, & hæc est turior, & probabi-
lior in praxi, & de facto dispensauerunt Pon-
tifices Iulius III. & Martinus IV. Est verum,
quod quando Papa dispelare vult super ma-
trimonio rato, cum causa facit iusta bonum
commune, *Nauarr. in cap. 23. num. 21. in*
Manuali Confessorum, Syluest. in verb. di-
uortium, §. 4. & notabiliter Casianus in
opusculo 10. 1. tract. 28. vbi ad partes arguit;
Nauarr. autem in conf. 3. de sponsal. in no-
uis, & in conf. 1. de frigida. & maleficiatis, &
in conf. 37. & 38. de voto, concludit, Papam
dispensare posse.

Decimum impedimentum dicitur hone-
128 stas; est enim propinquitas proueniens ex
sponsalibus propter matrimonium ratum,
ob publicam honestatem, *Additio ad cap.*
sponsam, de sponsal. Nauarr. in cap. 22. nu.
27. in Manuali Confessorum, & est inducitur
ex decencia matrimonij, *l. semper in contra-*
ctibus. ff. de reg. iur. & l. semper de ritu nup-
129 *tiarum;* Oritur enim hoc impedimentum
ex sponsalibus de futuro, & ex matrimonio
rato, & de iure *Sacri Concilij Tridentini in*
sess. 24. cap. iustitia publica honestatis, ex-
tenditurque ad primum gradum tantum in
sponsalibus de futuro validis, sed in sponsa-
libus de presenti, idest de matrimonio rato,
non loquitur; & merito standum est iuri an-
tiquo, quod vsque ad quartum gradum in-
clusiue extenditur, *cap. 1. de desponsat. im-*
puber. in 6. Nauarr. in d. cap. 22. num. 57.

Vndecimum impedimentum est, si sis af-
finis. In hoc impedimento ante omnia,
nota illud, ut supra relatum generale assum-
ptum *Baati Gregorij in lib. Epistolarum est*
registro lib. 12. in dist. 7. tom. 2. fol. 855. in
6. interrogat. S. Augustini, vbi hæc verba
profert. *Experimento didicimus ex coniugio*
inito inter fratres, & sorores, aut inter duos
fratres germanos, vel inter filios, vel filias
duarum sororum, sobolem non posse subre-
scere. Quo assumpto facto scias.

Affinitatem esse propinquitatẽ ex copula
carnali proueniens, *Couarr. de sponsal. in*
2. par. cap. 6. §. 2. & 7. vel dicas, quod affi-
130 nitas est personarum proximitas ex coitu
proueniens inter copulantem & consanguineos
copulatz, & inter copulatam & con-
sanguineos copulantis, *secundum Io. An-*
dream, & Prapost. in declar. arboris affini-
tatis. Estque affinitas duplex, licita, & illicita;
licita est quæ ex matrimonio oritur: illicita
verò quæ ex qualibet copula carnali in-
honestã prouenit, *cap. disceptationem, de eo*
qui cognouit consanguineam vxoris sua.
Affinitas enim nascitur ex eo, quia per con-
iugium duo personæ efficiuntur vna caro,
quod efficitur etiam per fornicationem, di-
cente *Apostolo 1. Corinth. 6. qui adhaeret me-*
retreici unum corpus efficitur, erunt enim
inquit, *duo in carne vna; ex fornicatione*
verè pater est qui generat, & filius, qui sic
generatur; ergo ex fornicatione oritur affi-
nitas, ut per *Eminentiss. Bellarminum de*
matrimonioq. lib. 1. cap. 30. in 3. tomo disput.
fol. 1421. Quod intellige de copula carnali
in vase debito cum effectu cõsummato, *DD.*
in cap. extraordinata 33. q. 3. Nauarr. in
cap. 22. num. 57. & seq. in Manuali Con-
fessorum; quæ affinitas de antiquo iure vsque
ad

ad quartum gradum extendebatur sicuti in
 131 copula licita. Hodie autē in illicita vsque
 ad secundum gradum restringitur, *Couar. in*
2. par. de sponsal. cap. 6. §. 7. nu. 3. Abbas in
cap. per tuas, num. 3. de probat. quo verò ad
 copulam licitam, impedimentum vsque ad
 quartum gradum inclusiue remansit, *cap. nō*
debet, de consang. & affinit.

Huius affinitatis impedimentū multi sunt
 effectus: nam si post contractum matrimo-
 nium ratum, vel consummatum cum sorore,
 nepte, vel propinqua vxoris tñz coieris, di-
 spensatio secundum *Sac. Concil. Trident. in*
sess. 24. c. praterea, est ahibenda, & ab Epi-
 scopo debet peti licentia, *cap. tua, de eo, qui*
cognouit consanguineam vxor. sua.

Vltcrius, qui duas sorores, vel matrem,
 & filiam cognouerit, aliquam ex eis in vxo-
 rem ducere non poterit absque dispensatio-
 ne, *Sot. in 4. distict. 37. & 41. Nauar. in*
cons. 39. & 35. de sponsalibus, quod procedit
 etiam si delictum occultissimum foret, *cap.*
2. de eo, qui cognouit consang. vxor. sua.

Et quo ad dispensationem gradus, vide
 supra hic *num. 120.* quo vero ad affines istos
 in primo gradu, causas controuersiarum
 inter eos esse compromittendas, etiam in-
 ter maritum, & vxorem (quamuis affines in-
 tereos non sint, sed tantum vinculum hoc
 affinitatis ex eis producat, *S. affinitas, in-*
stit. de nuptijs, l. affinitatis, C. communia de
de successio.) tenet *Couar. in d. §. 7. nu. 7.*

Duodecimū, & Vltimū impedimentū est.

132 *Si forte coire nequibus.* Hoc impedimentū
 declaratur in *toto tit. de frig. & malef.* vbi *In-*
noc. in c. 1. declarat, quomodo coeundi impo-
 tentia proberetur, & frigiditatem viri quadru-
 pliciter probari ait. Potestque esse duplex, aut
 naturale, vt sunt homines frigidi, & inepta
 dispositionis, aut accidentale, prout sunt ma-
 leficiati, *Abbas in cap. ult. per totum, de fri-*
gidis, & malefic. Nauar. in cap. 2. 2. num. 57.
& seq. quod impedimentū si post matrimo-
 nium contractum accideret, etiam ratum,
 non impedit, nec dirimit, *cap. hi qui, 23. q. 7.*
Abbas in cap. consultationi, de frig. & malef.
 requiriturque vt sit perpetuum, & non tem-
 133 porale, *d. cap. consultationi, & toto tit. de*
frig. & malef. vbi quod per triennium debet
 exitus expectari.

Sed quid si elapso hoc tempore, matrimo-
 134 nium separaretur, & iste vir aliam duceret
 vxorem, vel vxor arcta alium duceret
 virum, & secundum matrimonium consu-
 maretur, an ad prima coniugia redire de-
 beant? *cap. fin. de frigid. & malefic.* decidit
 affirmatiue, ex quo Ecclesia intelligit de
 certa infirmitate facti, & ita concludit *In-*

noc. in c. fraternitatis, de frigidis, & malef.

Quo verò ad impedimentum maleficij,
 opere Demonis, vel artis magicæ factum, vt
 in *cap. laudabilem, de frigid. & malefic. & in*
tot. tit. de maleficis, & mathem. si ob malefi-
 cium hoc matrimonium seperaretur, & ma-
 leficiatus cum secunda vxore matrimonium
 consumaret, ad primam vxorem redire non
 teneretur, quia maleficium potest esse cum
 prima vxore, & cum secunda non, *Sot. in 4.*
distict. 34. quest. 1. artic. 2. & 3. & Innoc. in
cap. fin. de frigid. & malefic.

135 Maleficium ex multis cognoscitur, & præ-
 cipue si vir, vel vxor inter se exosi sine causa
 forent, vel si per succos herbarum Demon-
 ariua passiuus adhibet, & frigesceret, vel si
 assumpto corpore aereo inter coniuges se
 interponeret, vt inter se contingi non pos-
 sint: in his enim casibus malefici, non de-
 bent perquiri, sed diligentia ahibenda foret
 ad inueniendum alligationem, & illam
 comburere, *Alphons. de Castro in lib. 1. de*
iustitia hereticorum puniend. cap. 15. Sot. in
4. distict. 34. quest. 1. artic. 4. aduerte tamen,

136 nil posse euenire, nisi Deo permittente, &
 Demone administrante, *cap. si per sortiarias,*
33. quest. 1. & merito ad hæc maleficia eui-

137 tanda, sunt matrimonia sine peccato mor-
 tali contrahenda, & orationes, & elemosynæ
 continuanda, vt per *DD. in locis prædictis,*
 & in *Tobia libro legitur*, notatque *Couar. in*
2. par. de sponsal. in cap. 6. nu. 1. quod in pec-
 cato mortali existens, matrimonium conti-
 trahere non debet; ratio est, quia hoc ma-
 ximum sacramentum non debet in tali statu
 tractari: verum est tamen, quod si à tali cri-
 mine irretito contraheretur, matrimonium
 valet, vt *ibidem*, & ponit *Nauar. in prin. de*
pen. dist. 5. in 6. par. glos. nu. 33. & 39.

Et ex his breuiter sunt impedimenta præ-
 dicta dilucidata, de quibus etiam vide *Petrii*
Rebuffum in pract. in regul. cancell. 46. glos. 1.
& seq. fol. 427. & seq.

Videamus modo aliqua circa effectus ma-
 trimonij, qui quidem multi sunt, & inter ce-
 teros nota.

138 Primo, quod filij naturales per subsequens
 matrimoniū efficiuntur legitimi, *c. tanta, qui*
filij sint legitimi, quod procedit etiam si sit
 in articulo mortis, *Ias. & cæteri in l. sed, &*
est questum, de lib. & posthum. sed aduerte,
 139 quod primogenitus ex legitimo matrimo-
 nio, præfertur primogenito illius olim con-
 cubinæ postea captæ in matrimonium, *Co-*
uar. in 2. par. de sponsal. cap. 8. nu. 2. Molina
de iustit. & iur. in tract. 2. disput. 172. quod
 limita vt per *Abb. in d. cap. tanta, qui filij sint*
legitimi, habeturque in *Genes. 21.* quod filius

natu-

naturalis cum filio legitimo non est hæres, quamuis naturalis patris sui semen sit, vt ibidem.

140 Secundus effectus est, vt ignorantia vnus ex coniugibus (inter quos non potest esse matrimonium ob consanguinitatem, aut affinitatem, vel aliam causam) operetur, vt filij sint legitimi, *cap. ex tenore, qui filij sint legitimi*, sicuti est in Prælato iniuncte Ecclesiam detinente, nam licet rei veritate Prælatus non sit, tamen absolutiones, & penitentiae quas Parrocchianis Ecclesie iniungit, tenent, & valent propter eorum fidem, quam habent in Sacramento, nam alias animæ illorum perirent, vt notat *Lucas de Penna in l. Actuarius. 7. vers. sic dicimus, C. de numerarijs. & Actuarijs, lib. 12.* & facit *l. barbarius, ff. de officio pras.*

Tercius effectus est, quia filius non tenetur credere se esse adulterinum: sicuti nec mulier tenetur reuelare adulterium, *DD. in cap. officij, de penitent. & remissionibus, Siluest. & Angelica in verb. adulterium.*

142 §. 1. vbi quod confessarius adulteram ad reuelandum adulterium compellere nõ potest. Sunt etiam & multi casus à nostris Proregibus prouisi, in quibus matrimonia contrahi non possunt ob bonum publicum.

143 Hinc per *pragmaticam D. Comitiss de Lemos 31. Maij 1616.* prohibentur Educatores matrimonia cum Puellis morantibus in eorum domibus ad educandum, contrahere: licet hoc per prius sancitum fuerat in *l. non est matrimonium. 66. ff. de rit. nupt.* & ponit *Petrus Rebuffus in pract. in regula cancellar. 46. glos. 1. nu. 3. fol. 427.*

144 Possunt. n. Reges, & qui Reipublicæ præsunt, circa humanos contractus, humanas leges condere, eosque certo modo factos, ratos, secus autem irritos esse decernere

ob communem pacem, & concordiam Populorum: quatenus vero matrimonium contractus tantum ciuili est, possunt quoque politici Principes impedimenta constituere personas legitimas, vel illegitimas efficiendo, sicuti declarat *D. Thom. in 4. distinct. 34. quæst. unica, artic. 1. ad 4. & inde in distinct. 42. quæst. 2. artic. 2. ad 4. & Eminentiss. Cardinalis Bellarminus in tom. 3. disputationum controuersar. fol. 1381. col. 2. in 21. cap. de matrimonio sacram. vbi concludunt, ad Principem politicum non pertinere, nisi cum consensu, & subordinatione ad Principem Ecclesiasticum, quoniam eadem potestas ad duo diuersa Tribunalia, æquè, & immediatè, & propriè pertinere non potest, & clarius declarando distinguit supradictus *Cardin. Bellarminus in loco citato, fol. 1425.* & nobilissimè *Pater Diana moralium resolut. in tract. 2. de immunitate Ecclesiastica, resol. 127. fol. 84. & resol. 104. vbi imponi pœnam non posse contra nubentes patribus nolentibus, concludit: non. n. parentum consensus requiritur, c. nõ omnis c. honorantur, & c. fin. 32. q. 1. Sacrumque Concilium Tridentinum in cap. 1. de reformat. matrim. sess. 24. ibi, Quique falso affirmant, matrimonia à filijs familias, sine consensu parentum contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse: (verum ibi subditur) nihilominus sancta Dei Ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. & circa has materias vide *Regentem de Ponte de potestate Proregis, tit. de assensibus super dotibus, num. 53. fol. 255. ac Genesis 28. ibi, Noli accipere coniugem de genere Canaan, & l. vidua, C. de nupt. quæ loca ad hanc materiam conferunt, & tetigimus supra hic num. 3. & 123. per totum.***

V E R S. I X.

Verum à rispetto delli matrimonij contratti, per li quali infino al presente fossero fatti Capitoli matrimoniali per mano di publico Notaro, volemo, s' offerui quello, che trà le parti si fosse concordato, non ostante la presente Pragmatica.

Verum respectu matrimoniorum initorum, pro quibus usque ad praesens Capitula matrimonialia manu publici Notarij confecta forent, volumus observari, quod inter partes fuerit conventum, hac Pragmatica non obstante.

Pro explicatione huius Versiculi erit videndum.

Primo, quomodo, & quando lex non praeterita, sed futura respiciat.
 Secundo, Capitula matrimonialia, quae, & quando originem sumpserit.
 Tertio, de Notario, tam Apostolico, quam Regio, & de eorum fide aliqua observabimus, & nobiles an dici possint, & aliqua de iudicibus ad Contractus enunciantur.

OBSERVATIONIS I.

SUMMARIVM.

- 1 **P**ragmatica quando futuris, & non presentibus negotijs prouidet, & nu. 6.
- 2 Legis natura est, futura respicere.
- 3 Lex est decretum hominum sapientum.
- 4 Instrumentum dotale est iudicandū secundum leges vigentes tempore sui contractus, non obstante quod matrimonium praecesserat.
- 5 Lex ligat etiam ignorantes.
- 6 Dum praeterita indulget, futura vetat.
- 7 Lex quando ligat post promulgationem. Delinquens sub spe indultus futuri, quod scit debere publicari, an gaudeat illo, ibidem.
- Indultum, vel Iubileum futurum sciens, & delinquens, an gaudeat, ibid.
- Iubileum futurum publicandum sciens, & delinquens, an gaudeat, ibid.
- Vendentes, vel eementes carius, quia sciunt Pragmaticam, vel legem publicandam, an teneantur, ibidem.

- 8 Pragmatica quomodo à Prorege fiunt.
- 9 Banna à Prorege solo (vt plurimum) emanantur.
 Et à Regia Camera Summaria, & Mag. Cur. Vic. & non à Sacr. Conf. ibidem.
- 10 S.C. Capuana nō facit Banna, sed decreta.
- 11 Decreta S.C. affiguntur in valuis, & habentur loco Bannorum.
- 12 Leges omnes indigent publicatione praeter legem naturae.
 Natura lex non indiget publicatione, ibid.
- 13 Bannum significat citationem.
- 14 Nomen Barbarum est, latine proscriptio significat.
- 15 Vocabulorum vana nomina non sunt curanda.
- 16 Banniti dicuntur, quia aqua, & igne interdantur.
- 17 Vxor occidens, vel occidi faciens maritum foriudicatum punitur, & maritum rebellē adiuuare potest.
- 18 Persuadentes homicidia fieri cum scopittis paruis includuntur in Pragmatica contra homicidia committentes cum eis.

VERS.

VERS. IX.

OBSERVATIO I.

Quando lex nō praterita, sed futura respiciat.

RO huius Observationis explicatione, est primo animadvertendum hunc nostrū Versiculum aliquantulum aduersari, *text. in §. 1. in auth. de filijs ante dotalia instrumenta natis*; ubi dicit Bart. quod lex noua habet locum in casibus pendentibus: & sententia, vel transactio habent locum in casibus nondum finitis: Sed cum nostro Versiculo congruit *text. in §. 1. vers. quæ igitur, in auth. de aequalitate dotis*; ubi, dum agitur de equalando dotem donationi propter nuptias, & quartæ, hæc verba profert.

Quæ igitur ante hoc tempus dotalia instrumenta composita sunt, eo pacto obtinento; quo consenta sunt, & constituta, quod enim factum est, infectum manere impossibile est. Verum est tamen, quod quando Imperator legem ad præterita prospicere vult, expresse declarat, vt in *extrauag. ad reprimendum, sub tit. quomodo in laja Macthatis crimine procedatur*; ibi, *hanc autem generalem legem nostram extendi iubemus ad præterita, præsentia, & futura*: de Iure autem ordinario, lex, scū pragmatica futuris, & non præsentibus negotijs prouidet, §. 1. *in auth. de his, qui nuptias iterant*; si tamen expresse non dixerit, *l. 1. de pact. pignor. l. leges, de legib.* sicuti etiã dicimus, quod lex rebus, & non verbis imponitur, *l. 2. in fine, C. communia de legat.* scireq; leges non est verbarum tenere, sed vim, ac potestatem, *l. scire 17. ff. de legib.* Hinc est, quod in fraudem legis dicitur tacere, qui saluis verbis legis, sententiam eius circumuenit, *l. contra legē 29. ff. eodem*; Natura enim legis est, futura respicere, *l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cap. 2. & fin. de constit. & ad præteritas causas non trahi, vt latè per Io. Vinc. de Anna in alleg. 49. nu. 3. & dicitur infra in vers. 13. obser. 2. nu. 5. & seq.* hinc ordinariè dici solet, lex non habet oculos retro; quod clarè probatur ex diffinitione legis, quæ est decretū hominum Sapientum, & correctio voluntariorum, & non voluntariorum peccatorum, & Ciuitatis compositio communis, secundū quam omnes decet viuere, qui in Ciuitate sunt, *l. 2. ff. de legib.* merito dicitur à Demosthine Oratore eam diffiniente, quod lex est cui omnes homines debent obedire, tum

propter multa, & varia, tum maximè, quia omnis lex est inuentio quædã, & donum Dei, *d. l. 2. ff. de legib.* Hinc civilis ratio legem positiuam adinuenit ex speciali Dei gratia, propter humanam prouidentiam, quam Promotheum appellat Plato. Ergò si contrahentes secundum vsum viuendi eo tempore vigente ad humanam societatem conseruandam, pacta, conditiones, ac modos appoluerit, lex non potest respicere præterita, siquidem conseruari quis debet in eo statu, in quo reperiuntur, futura enim scire nō poterat, nam alias non contraxisset. Hinc est, quod si *cap. 21. Regis Catholici ad beneficium mulierum Neapol. pro assensu super feudis*, loquatur de matrimonijs contrahendis, non extendebatur ad maritatas; verum si præcesserat matrimonium absque instrumentō dotali, & post capitulum prædictum fuerat instrumentum stipulatum, comprehensum erat: quia lex futuram obligationē dotis respicit, & nō matrimonium futurum, vel præteritum, & ita iudicatum refert *Cammer. in l. Imperialem, fol. 52. lit. I. & V. & text.* est in terminis in *l. assiduis. C. qui potior. in pign. habeantur*, ibi. *quam legem ex præsentis tempore locum habere sancimus, & non retrorsum referimus.* Nec dicitur, quod lex punit, & cogit etiã non voluntarios, idest ignorantes, vt in *d. l. 2. ubi glos. quæ intelligitur non voluntarios, idest illos, qui deliquerunt, vel contraxerunt post promulgationem legis, quia ligat etiã ignorantes, Innocent. in cap. 2. de constit. in fine, sed notabiliter limitat, quando dilucide tuam probaret ignorantiam, quod dictum singulare exclamant *add. & alij ibi allegati.**

Est tamen aduertendum, quod dum lex in præteritum quid indulget, in futurum compescit, & vetat, *l. cum lex. 22. ff. de legibus*, quam regulam limita in casu *Pragmatica edita per Comitē de Lemos 11. Martij 1616.* qua sancitum extitit, vt pace facta sub verbo, & fide Regis, dicantur offendentes committere delictum proditorium, & id ad paces factas de præterito extenditur, vt fundatur infra *vers. 10. obseru. 2. nu. 4.* sed respondetur, hæc ad euitanda delicta procedere ex mente comprehensiuæ statuentis, vt alibi notauimus.

Promulgata enim lege, statim subditi ligantur in Ciuitate: sed per Prouincias à die publicationis prædictæ post duos menses, §. 1. *in auth. vt facta noua constit.* verū quando Proreges cito banna seruari volunt, publicare illa faciunt nedum in hac Ciuitate Neapolis tanquam in capite, & Metropoli Regni, sed in qualibet Terra Regni, & ita ligant.

ligant subditos à die publicationis in illa terra, *V. de Franch. in decis. 360. & 458. & in auth. ut facta nova constitutiones*; Sed pone, quod quis bannum Indulgentiæ sciebat, & ante publicationem ipsius deliquit, ad finem gaudendi; an debet gaudere? *D. Antonius, & Felin. in cap. ult. de constit. & Salic. in l. castitati, C. ad leg. Jul. de adult.* tenent, quod si sciens futurum Iubileum absoluturum peccata, & sub spe absolutio- nis peccauerit, non debet gaudere: *Nauar. autem contrarium affirmat in notab. 34. in fine*, sed quod delinquens sub tali spe Indulgentiæ, indulgi gaudere non debeat, tenet *Vrsill. in decis. Afflic. 194. in fin. post Mas- fuer. in tit. de priuileg. in princ. vbi quod delinquens sub spe Indulgentiæ, non gaudet ipsa Indulgentia. Quærit autem Pater Diana moral. resolut. in tract. de contract. resol. 54. in fine*; num sciens promulgationem legis, poterit ante eius promulgationem vendere, vel emere carius, aut è contra? & concludit posse: sed Consiliarios condentes leges teneri, si silentio non tenuerint legem promulgandam, & eorum culpa in noticiam aliorum deuenerit.

Dubietur quandoque, quæ nam sit differe- tia inter Bannum, & Pragmaticam, & dic, quod virtualiter idem sunt, quando in Banno adest clausula *omni tempore ualituro*, siquidem tali casu in uniuersalem legem transit.

Differunt tamen, quandoque nedum in nomine, sed in effectu, siquidem uerba cum effectu sunt accipienda, *l. 5. §. 1. ff. ne quis sum*, siquidem Pragmaticæ à Prorege cum Consilio, voto, ac firma Regentium fiunt Bannum uerò, & si aliquando cum eadem solemnitate fieret, tamen ut plurimum Banna à Prorege solo, tanquam Capitaneo Generali ad guerram cum firma sua, & eius Secretarij per Scriptorium fieri solent: fiunt quoque Banna per Tribunal Regiæ Cameræ Summariz, vel per M.C.V. pro particularibus concernentibus negotia ipsorum Tribunalium, ut in dies uidemus, & de eis facit mentionem *Afflic. in decis. 290.* & ibi *Vrsill.* Ac Saerum Regium Consiliū Capuanæ (lumen, & speculum omnium Tribunalium) similia banna facere non solet: sed per eius decreta prouidet occurrentijs suæ iurisdictionis, decretaq; affiguntur in albo prætorio, idest in ualuis sui Tribunalis, Ex quibus si quis non casu, sed dolo malo ea corruerit, datur in eum 500. aureorum iudicium, & in defectum corporalis pœna, & omnes accusare poterunt, *l. si quis id. 7. ff. de iurisd. omn. iudic. l. fin. ff. de in ius uocando*, habent enim vim

legis, *pragmat. 48. §. fin. de officio Sac. Conf.* illaq; affixio habetur loco publicationis, *l. Programmata, C. comminationes Epistolas &c. auctoritatem rei iudicata non habere*, quinimo Romæ leges quamplurimæ ante promulgationem in publico ponebantur ad finem perscrutandi à Populis, quid de eis dicerent, vel sentirent: multoties enim Populi sensus Legislatoris mentem aperit, quia est melior legum interpres, quam pauci; Hinc multi Principes antequam aliquem ministrum creant, uocem de tali creatione faciendam, insurgere faciunt ad hoc ut contrarij, & præ- tendentes, vel Populi uox, eligendi defectus prodeat, & ita aptior prouisio accertari poterit. Omnes enim leges indigent publica-
 12 tione, licet naturæ lex tantum ea non indi-
 geat, *D. Thom. 2. 2. quæst. 50. artic. 4. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 1. nu. 19. fol. 182. Cuiacius uero in suis comment. de feudis, in præfatione*, tanquam insignis antiquitatum
 13 perscrutator dicit, Bannum fuisse nomen
 generale, per quod editum, siue editio si-
 gnificabatur. Tu autem dic, Bannum nomen
 barbarum esse, latinè autè nomen hoc pro-
 14 scriptio dicitur, inde Banniti, idest proscripti
 dicuntur: dicitur autem Banni uocabu-
 lum à Banderis, siue à Vandalico uerbo Ban-
 ner, quod vexillum etiã Germanicè demon-
 strat, ut per *Alberic. in dictionario, & Nellæ
 de banditis, in 1. par. 2. temporis. quæst. 3.* Sed
 15 uana nominum uocabula curanda parum
 ueniunt, dum de sensu constat, *l. 2. §. & ut
 subtilitati, C. de constit. pecun. l. cum de lanc-
 nis, §. asinam, ff. de fund. instrum.* In pande-
 ctis hoc nomen Banni non habemus: sed in
 Codice tantum, idest in *auth. item nulla, C.
 de Episcop. & Cleric. & in auth. Gazaros, C.
 de Hæret. & Manich. & in alijs locis*, ac etiã
 in libris feudorum, ut in *cap. 1. hic finitur lex,
 & in cap. nos Fredericus, de statutis, & cons.
 & similiter in Iure Canonico cap. felicis, de
 panis in 6.* Hinc bannimenta dicuntur mon-
 nitiones, seu publicationes factæ in Ecclesia
 in tribus diebus festiuis pro matrimonijs ce-
 lebrandis, *cap. cum in tua, de sponsal. cap. fin.
 qui matrim. accus. poss.* meritò dum Bannum
 proscriptio est, ergò recto uocabulo latinè
 16 appellantur Banniti, cum aqua, & igne in-
 terdicuntur, quod nil aliud est, quam eos ban-
 nire. Hinc est, quod à nemine defendi, & ab
 omnibus offendi possunt post latam senten-
 tiam declaratoriã banni, ut in nostris *Prag-
 maticis sub titulo de Bannitis* est uidere, &
 in *Regni const. Pœnam eorum*, quæ post anni
 circulum foriudicatum, idest quasi foris om-
 nem aditum iudicij constitutum, & ab om-
 nibus occidi posse, declarat, sed limita, con-

Na Situ

- 17 *Stitucionem ipsam non procedere ad beneficium uxoris occidentis, v. l. occidi facientis maritum. Vinc. de Franch. dec. 276. vbi quid in filio, & fratre, ratioq; est, quia maritus, & uxor sunt duo in carne vna, & alter alterum offendere non debet, imo iuuare; Hinc circa annum 1550. euenit, quod inquisita Principissa Salerni de adiutorio pecuniario dato Principi Salerni eius viro rebelli, molestataq; à Prorege Don Petro Toledo pro eadē causa, ad Cæsarem Carolum V. Principissa iter habuit, à quo non molestari fuit iussum, quia licitum est uxori maritū iuuare. Quo vero ad eursum temporis annus currit à die contumacia, & non à die adnotationis bonorum, idem de Franch. in dec. 5 15. qui in alia decis. 2 13. fundat, posse Proregē anni tempus ab-*
- 18 *breviare, vt est in prag. D. Comitum de Lemos 14. Aprilis 1614. contra cōmittentes homicidia cū scopictis paruis, quā extendi contra persuadētes illa fieri tenet Gacher. in dec. 67.*

OBSERVATIONIS II.

SYM MARIVM.

- 1 **C**apitula matrimonialia quid.
- 2 *Scriptura in matrimonijs contractis sūm testamentum vetus interueniebat.*
- 3 *Matrimonium potius cum illis de familia, quam cum alijs est contrahendum.*
- 4 *Scriptura est necessaria in capitalibus matrimonialibus.*
- 5 *Conseruat memoriam.*
- 6 *Est testimonium rerum antiquarū.*
- 7 *Liber defuncti facit semiplenam probationē pro herede, ibid.*
- 8 *Liber censualis probatur, ibid.*
- 9 *Scriptura in multis casibus requiritur, & enumerantur multi casus.*
- 10 *Deperdita potest probari per testes.*
- 11 *Requiritur ad probandum assensū bodie dum adsunt registra.*
- 12 *Scriptura in quibus non requiratur, plures casus enumerantur, & nu. seq.*
- 13 *Capitula matrimonialia vocantur quoque pittacia.*
- 14 *Pittacia vocātur capitula matrimonialia in Calabria & est secundū ius Codicis, ibi.*
- 15 *Capitula matrimonialia secundum consuetudinem loci uxoris sunt stipulanda.*
- 16 *Probant ad cogendum contrahētes. Et ad liquidandū instrumentū, ibi.*
- 17 *Mariti sunt Principes, & maiores in domo. Eorū priuslegia multa, ibid. & seq.*
- 18 *Uxori plus expedit virum habere, quam decem filios.*
- 19 *Maritus radijs uxoris non corruseat.*
- 20 *Liquidatio instrumenti an fieri possit con-*

tra socerum, qui habetur loco patris, & num. 19. & 21.

- 21 *Mutatio pœne non variat criminis qualitatem.*
- 22 *Liquidatio instrumenti non potest fieri contra patrem.*
- 23 *Socerum teneri insolidam in restitutione dotis, dicitur consuetudo Neapolis.*
- 24 *Soluto matrimonio, cessat reuerentia generi.*
- 25 *Socer de iure communi non tenetur, nisi in quantum facere potest.*
- 26 *Honor, qui debetur parēti, debetur et socero.*
- 27 *Extensio fit in casibus similibus.*
- 28 *Frater ad instantiā fratris non carceratur.*
- 29 *Socius ad instantiam socij non carceratur. Canonicus, vel alter de Collegio non carceratur ad instantiam socij, ibid.*
- 30 *Liquidatio vnius instrumenti potest fieri per alium.*
- 31 *Liquidari an possit instrumentum contra socerum, fuit diuersimodē iudicatum.*
- 32 *Confessio mariti de dote recepta, quādo praiudicat creditoribus.*
- 33 *Prohibitio legis istius nō solum in capitalibus matrimonialibus, sed in omni scriptura procedit.*

OBSERVATIO II.

De Capitulis matrimonialibus.

- H**IVS secundæ Obseruationis materia erit videre, quid sint capitula matrimonialia, & dic, quod sūt scripturæ continētes dotes, donationes, ppter nuptias, ac alia pacta pro matrimonijs contrahendis apposita.
- 1 *Sunt scripturæ, siquidem in matrimonijs contractis in testamento veteri scriptura interueniebat, vt in matrimonio Tobie cum Sara, ibi, accepta carta fecerunt conscriptionem coniugij, Tobia. 7. in fine, ex quo tex. nota, coniug. um potius cum illis de familia fieri debere, quā cum extraneis: quod intellige, dummodo non sint in gradu prohibito, secundum ius Canonicum ad præsens vigēs, cui attenditur in hac materia, vt supra examinauimus vers. 8. obs. 2. nu. 104. & 138. & seq. tutiusq; est cum iuvene, quā cum vetula, quia mulier quinquagimaria raro parit, l. si maior. 12. C. de legit. hered. licet sexagimaria etiam paruit Paralip. 1. cap. 2. nu. 21.*
- 2 *De iure Codicis scriptura est necessaria in capitulis matrimonialibus, l. Imperialis, C. de nupt. ibi, dummodo dotalibus omnino instrumentis, non sine scripto tale probetur conia.*

Coniugium. Verum de Iure Authenticorum non requiritur, ut in *S. neque illo*, ubi *Angel. de triente, & semisse, collat. 18.* & in *S. 1. vers. matrimonium*, in *auth. de bis, qui nuptias iterant*. Attamen in *S. illud quoque, in auth. de filijs quomodo eos legitimos &c. consl. 74.* disponitur inter Illustres, & alios Superiores requiri scripturam, sed non inter agricolas, & abiectas personas. At ex *Sac. Trid. Conc. dispositione in sess. 24. de reform. matr. cap. 1. fol. 224.* habetur, ut Parochus librū habeat, in quo cōiugium, & testium nomina, diemq; & locum contracti matrimonij describat, quem diligenter apud se custodiat.

5 Per scripturam conservatur memoria ge-
 6 storum, *l. contraria, ff. de pignor.* & est testi-
 monium rerum antiquarum *Iosue 24. in fin.*
 & *Genes. 31. circa finem*; ibi, *tulit autem*
Iacobum lapidem &c. & quando de scriptura
 loquitur, intelligas de autentica, & valida,
 quia privata non facit fidem, nec pro scri-
 bente, nec pro eius hærede, etiam si esset Fi-
 scus, *l. fin. C. de conueniendis fisci debitoribus*
lib. 10. sed liber defuncti facit semiplenam
 probationem pro hærede, *Surd. in consl. 163.*
col. 4. verum liber censualis facit probatio-
 nem, *Innoc. in cap. ad audientiam. 13. de probat.*
 per *auth. ad hac, C. de fide instrum.* &
 per alia iura ibidem.

In multis casibus scriptura requiritur, ut
 enumerat *glos. in cap. 1. de censib. in 6.* tu au-
 tem adde istos alios, quos colligere potui in
 diuersis occasionibus, & causis obuentis, sed
 aduerte, quod quando principale non potest
 probari nisi per scripturas, attamen potest
 qualitas probari per testes: quia hoc non
 reperitur improbatū à iure, *Frecc. in lib. 3.*
de subs. in 3. form. nu. 23. fol. 414. post *Abb.*
in cap. auditur, in 2. notab. de restit. in integr.
 & *glos. in cap. duobus, in verb. apparet, de*
rescript. in 6.

7 I. Requiritur scriptura ad probandam
 solutionem debitam per instrumentum, vel
 per quinque testes. Verum si talis scriptura
 8 deperdita fuisset, perditio probari posset per
 duos testes, *l. testamentum, cum auth. seq. C. de*
testament.

II. Requiritur ad probandum fideicom-
 missum, *Ann. in singul. 212.* sicuti requiritur
 in alienatione feudi quaternati, *Frecc. in lib.*
3. de subfeud. in tit. de differ. feudi plans, &
de tabul. nu. 16. fol. 421.

III. Requiritur ad probandam solutionē
 collectæ, *Bart. in l. 1. in fin. C. de apocis pu-*
blicis. lib. 10.

IV. Requiritur ad probandum contra
 aliam scripturam consimilem, *l. generaliter,*
C. de non numerata pecunia.

V. Requiritur ad probandam locationē,
litem quaritur. 14. S. fin. ff. locati.

Sed contra facit *l. qui ad certum. 15. ff. eod.*
 tu autem vide *Vinc. de Franeb. in decis. 278.*
 ubi quod si per plures annos locator tenuerit
 locationem, poterit per testes probare
 reconductionem, quamvis *l. nec cui 32. C. lo-*
cati, dixerit, ad relocationem probandam
 scripturam requiri: quod intellige, & con-
 corda *text.* istum procedere, si non steterat
 locator per plures annos, & vide infra *nu. 12.*
 in quibus non requiritur scriptura.

VI. Requiritur scriptura in traditione
 rei immobilis Ecclesiæ ad vsumfructum, *l.*
subemus. 4. S. fin. C. de sacros. Eccles.

VII. Requiritur in donatione facta pijs
 locis ultra quingentos solidos, & Romanæ
 Ecclesiæ ultra octingentum *glos. in verbalia*
causa, in l. illud quod, C. de sacros. Eccle. Hoc
 est, quod scriptura in marmoribus lapidibus,
 vel ligneis posita in Ecclesia, probat iura-
 tronatus, *D. Episc. Riccius in tract. de probat.*
iurisdictionatus, resol. 34.

VIII. Requiritur ad probandum manda-
 tum factum à Principe, *l. 1. C. de mandatis*
Principum.

IX. Requiritur ad probandum matrimo-
 nium contractum inter habentem dignitatē,
 & personam vilem, *auth. sed nouo iure, C. de*
naturalibus liberis, vide infra in casu 15.
quando non requiritur scriptura.

X. Requiritur ad probandam concessio-
 nem in emphiteusim, *Surd. in decis. 331.* sed
 non in solutione census ipsius, *Affl. in dec. 13.*

XI. Requiritur ad faciendum seruum li-
 berum, *l. 1. S. sed, & si quis, C. de latin. liber.*
tollend.

XII. Requiritur in legitimatione filij per
 matrimonium, *Bal. in l. naturales, num. 10.*
si de feud. defunct. milit. fuer. controuersia,
fol. 53. sed hodie sufficit fides Parrochi in
 libro Ecclesiæ ordinatione Sacri Cōcilij Tri-
 dentini constituto.

XIII. Requiritur in donatione post mor-
 tem, ut in *Tob. 8. in fine, ibi, De omnibus, qua*
possidebat Raguel, dimidiam partem dedit
Tobia, & fecit scripturam, ut pars dimidia,
qua supererat post obitum eorum Tobia do-
minio deueniret.

XIV. Requiritur in probādo rescriptum
 delegationis, *cap. statutum, de rescript. in 6.*
 & ideo si originale non exhibetur in actis, sē-
 tentia est nulla, *Ann. in allegat. 24. Ioachin.*
Mising. in obser. 1. in 3. centur. fol. 336. ater.

XV. Requiritur in probanda fideiussione,
Affl. in dec. 39. ubi quomodo procedat.

XVI. Licet per prius scripturā non requireba-
 tur in probando assensum, ut per *Affl. in dec.*

398. tamen hodie dum adfunt Registra, & Per Pragmaticas est ordinatum, assensus registratorum, ut per *Gamill. de Curt. in suo diuers. iur. feud. fol. . .* concludendum est scripturam requiri ad probandum assensum, vide infra n. 14.

XVII. Requiritur in diuisione, quam facit pater inter filios, si in testamento illam non declarat, §. *quod sapè numero, vers. si vero, in auth. de triente, & semisse.*

XVIII. Quoniam mulier pro iuribus dotibus præfertur creditoribus viri, etiam si pecuniam dederunt in emendo fundum, vel pro reficienda domo, sed istud fallit in mutante pecuniam pro emendo militiam, at tamen in hoc requiritur scriptura ad ostendendum fuisse euerfam pecuniam pro emptione militiæ, §. *bis consequenter, circa fin. in auth. de equalit. dotis, & donationis propter nuptias, & auth. quo iure, C. qui potiores in pignor. hab.*

XIX. Requiritur ad probandam licentiam datam à Prorege Vniuersitatibus pro faciendis donatiuis etiam locis pijs, ut diximus supra *vers. 4. obseruat. 5. nu. 6.*

Requiritur etiam ad probandam matriculam pro cursu studij, quoniam per testes non sufficit illum probare, ut per *pragmaticam nouissimè editam 31. Decembris 1629. fuit prouisum.*

Sed è conuerso, sunt & alij casus speciales, in quibus scriptura non requiritur, quos enumerare infructuosum non erit, licet sufficeret uicere, quod cognito vno de contrarijs & c. *l. qui accusare, & l. hos accusare. 12. ff. qui accusare non possunt.*

I. Non requiritur scriptura in testamento privati, *l. cum antiquitas. 18. §. cum autè, C. de testam.*

II. Non requiritur ad probationem dominij, & emptionis factæ à Fisco, *l. 3. C. de fide, & iure bassa fiscalis, lib. 10.*

III. Non requiritur in relicto ad pias causas, *l. generalis. 13. in fin. C. de sacros. Eccles.*

IV. Non requiritur in donatione facta Principi, vel è contra *glos. in verb. alia causa, in l. illud quod, C. de sacros. Eccles.*

V. Non requiritur ad probandam confessionem de transactione facta, *l. cum te. 5. C. de transact.*

VI. Nec requiritur in transactione, *l. siue apud aelia. 28. C. de transact.*

VII. Nec requiritur in diuisione familiarum hereditariarum, *l. non ideò 12. C. famil. heredit. l. instructionis. 9. C. de fide instr.*

VIII. Nec ad probandum dominium, vel emptionem requiritur, *l. cum res. 12. C. de probationibus.*

IX. Nec requiritur in venditione, *l. cum*

instrumentis. 12. C. de fide instrum. sed per consuet. Neap. sub tit. de contrab. empt. requiritur arra, vel rei traditio, ut contractus valeat.

X. Nec requiritur ad probandam filiationem legitimam, *l. si vicinis. 9. C. de nupt.*

XI. Nec requiritur ad probandum pactum inter conductorem, & nouum emptorem, *l. fin. 9. C. locati.*

XII. Nec requiritur ad probandam conditionem, *l. contractus. 24. C. locat. licet contrarium teneat V. de Franch. in dec. 238. sed intellige, ut per *Rouit. in prag. 1. nu. 12. de locat. & conduct. & vide supra in quibus requiritur scriptura nu. 5.**

XIII. Nec requiritur de essentia in manumissione, *l. sicut. 25. C. de liberali causa.*

XIV. Nec etiã requiritur ad probandum assensum, quia per testes probari potest, *Andr. in cap. 1. §. hac edictali, nu. 4. de probib. feud. alien. per Lotbar. sed vide supra hic in 16. casu, in quo scriptura requiritur.*

XV. Nec etiã requiritur scriptura ad probandum matrimoniũ, siquidem per diutinam cohabitationem decem annorum cum fimo, & alijs adimiculis probari potest, & probatio ad quũ particularium succedit loco instrumenti, *Abb. in cap. scribam, ante n. 9. de probat.*

Sed hodie est cogitandum, postquam ex dispositione *Cons. Trid.* matrimonium contractum in facie Ecclesiæ, id est coram Parocho, & testibus, (ut latè diximus supra in *tract. de matrim. vers. 8. obs. 2.*) Parochus in libro describit matrimonia, & Baptismata: videtur ergo dicendum, scripturam requiri, vide supra in *casu 9.* quando scriptura requiratur.

XVI. Nec etiam requiritur scriptura in sponsalibus, *l. in sponsalibus. 7. ff. de sponsal.*

XVII. Licet in instrumẽto emphiteotico requiratur scriptura, *in d. glo. in c. 1. de testib. in 6. tñ ad probandam solutionem census non requiritur, ut per *Affl. in dec. 13. col. fin. & in dec. 85. in fin. post Bal. in l. testib. C. de testib.**

XVIII. Non requiritur in manumissione, *Salic. in l. sicut. 25. C. de liber. caus.* sed contra facit *l. 1. §. sed, & si quis, C. de latin. libert. tollen.* sed prima opinio subtrahi potest, quia libertas ex diuersis causis acquiritur, in quibus scriptura non potest interuenire, puta si seruus Domini necem vendicauerit, vel monetarios falsos detegerit, aut desertorẽ militiæ prodiderit, *l. 1. 2. & 3. C. quibus ex causis serui pro premia libertatem accipiant, vel si serua à Domino cognita fuerit, Andr. in c. 1. nu. 19. de pace iuram. firm. per l. liberta. 8. C. de operib. libert. de quo tex. idem Andr. in §. sancimus, nu. 11. circa fin. quo tempore miles, & in cap. 1. nu. 14. per quos fiat inuest.*

Et

ALLEGATIO XXIII.

An Gener possit liquidare instrumentum
contra Socerum.

ET prosequendo materiam Capitulorū matrimonialium, (quæ alibi vocantur Pittacia, & signanter in Prouincia Calabria, & ita ea vocat *text. in l. Aetuarijs. s. C. de erogat. militaris Annona, lib. 12.*) dicimus

12 secundum consuetudinem loci vxoris stipulari debere, *Afflic. in decis. 226. Dec. in cons. 118.* & pro tenui facultate, & in *cons. vlt. & Ias. in l. ceteros populos, col. 14 in fine,* & habet privilegiū prælationis, si in eodē die appareret alterum instrumentum confectum, nisi in altero instrumento appareret appositio horæ, *Fontanell. de pact. nupt. in clausul. 1. nu. 15.* quod limitat in *n. 18.* nisi qui haberet instrumentum sine hora possideret: vel si nō esset vltima diei hora appositæ, & in alijs casibus, vt ibidem.

13 Scias, quod capitula probant ad cogendū promissores dotium, & ad liquidandum instrumentum contra eos, cum fide tamen Parochi, quod matrimonium est contractū, *Vinc. de Franch. in decis. 366.*

Magna enim sunt privilegia maritorum

14 erga vxores propter onera matrimonij: sunt quicquid Principes, & maiores in domibus suis, & sua dignitate lætantur, *l. 1. cum glos. C. de Prætorib. lib. 11.* mulieribusq; præcipiunt, vt fuit statutum per *legem latam à Rege Afuero, Esiber. 1. in fin.* suntq; Domini vxorū *Genes. 18. ibi, postquam consensui, & Domi-*

15 *nus meus vetulus est,* nihilominus mulieri plus expedie maritum habere, quam decem filios, vt in *1. Regum, cap. 1.* coruscet enim vxor radijs mariti, & è cōtra *l. fin. C. de nupt.*

16 Sed quod vir non corruschet radijs vxoris, fundare conatur *Regeus de Ponte in tract. de potest. Proreg. s. 1. sub tit. de diuersis prouisionibus fieri solitis, fol. 498. & seqq.* sed cōtra eius dicta fuit seruatum, nam vir, qui vxorem titulatam ducit, eodem titulo decoratur, & in dies ita seruatur.

Diximus in diffinitione capitulorum matrimonialium, quod sunt scripturæ continentes dotes, & donationes propter nuptias, & alia pacta pro matrimonio contrahendo, & idcō esset examinandum de alijs contentis in diffinitione prædicta, sed quia in alijs locis materiā dotium, & donationis propter nuptias tetigimus, & signanter in *versic. 5. obseruat. 1. & seq.* meritō ad ea nos remittimus, tantumq; dicimus, quod dum supra locuti sumus de liquidatione instrumenti contra promissores dotium, & vt plurimū promittentes sunt soceri, idcō fuit alias dubita-

17 tum. An liquidatio instrumenti possit fieri contra socerum, dum loco patris habetur, & in facti contingentiā infra scripta allegabam.

Iste conqueritur Socer de indebita citatione super tenore instrumenti contra ipsum expedita ad instantiam Generi in Curia Baronali. Primo, quia de iure communi non potest instrumentum liquidari ad instantiā Generi contra socerum. Secundo, quia non adest instrumentum publicum, sed tantum capitula matrimonialia, & fides Parochi de matrimonio contracto, quo casu extra districtum Neapolis, non potest instrumentum liquidari ex communi obseruantia practicanum, licet Neap. practiceretur, posse liquidari, *Vinc. de Franch. decis. 366.*

Pro fundando primo capite, dicimus, clarum esse de iure, liquidationem instrumenti causam criminalē esse, & licet per prius erat pœna mutilationis membri propter periurium, vt in *ritibus M. C. V.* & hodie est pœna pecuniaria ducatorū 10. pro 100. tamen 18 mutatio pœnæ, non variat criminis qualitatem, *Vinc. de Franch. in proprijs terminis in decis. 182. nu. 17.* ex dictis per *Lucam de Penna in cap. Regni incip. Cura nobis.* & per alios DD. ibi allegatos, & *Bal. in l. fin. C. de vsur. & re iudic.*

19 Sed sic est, quod instrumentum non potest liquidari contra patrem, *Vinc. de Franch. in d. decis. 162.* ergo nec contra socerum, qui locum patris obtinet, *l. quia patris. 16. & l. ex diuerso. 17. ff. solut. matrim. l. sed, & hoc ita. 22. ff. de re iudic.*

Et licet contra hanc conclusionem obstare videatur *dec. Vinc. de Franch. 366.* vbi affirmat solere instrumentum liquidari contra socerū, & de hac obseruantia testatur *Frecc. in tract. de presentat. instrum. par. 2. quæst. 1.* testando *in fine d. decis. fuisse practicum* instrumentum liquidari contra matrem. Respondetur, decisiones prædictorum DD. facte pro casu nostro: fundantur enim in cōsuetudine Neapolis, quæ disposuit socerum teneri in solidum, quoniam *Frecc. ibidem* affirmat ex suo Marte, consuetudinem prædictam fuisse male introductam.

Et *Minad. in decis. 2.* tenet, quod etiam 21 ex consuetudine Neapolis, non debet contra socerum liquidari instrumentum, & quod sic fuit iudicatum, & super difficultate prædicta fuisse factam transactionem, imò in casu fortiori, nam dissolutum erat matrimonium, & reuerentia videbatur cessare, vt per *Minad. ibidem in fine.*

Sed in casu nostro, sumus extra districtū Neapolis, ergò ad iuris communis dispositionem est recurrendum: cumque de iure
 22 communi disponatur, ut locer non possit conueniri, nisi in quantum facere potest, & non insolidum, *d. l. sed & hoc ita. 22. ff. de de re iudic.* ibi, *Verum si matrimonio manente, dos ab eo petatur, succurrendum utiq; est, ut ne maioris summa condemnatio fiat, nisi in quantum facere potest.*

ad idem est context. in *l. quia parentis, cum seq. ff. solut. matrim.* ibi, *Quia parentis locum socer obtinet: ex diuerso si socer ex prouisione à marito conueniatur: solet quari an
 23 idem honor ei habendus sit? Neratius libris membranorum, & Proculus subscribunt hoc iustum esse.*

Ergo si idem honor socero debetur, sicuti & parenti, instrumentū liquidari non potest. Et ratio est euidens, nam si socer non tenetur nisi in quantum facere potest ex privilegio personali ei concessio, quod non transiret in fideiussorem ipsius, *l. & si fideiussor. 24. ff. de re iudic.* verum si est semel deductum, transit ad hæredes, *Vinc. de Francb. dec. 698. vol. 4.* ergo liquidatio esset frustratoria, iam quod ad aliud non deseruit, nisi ad districtiōnem, & carcerationem persoꝝ soceri, quia respectu actionis ciuiliſ, vel hypothecariæ, iam non negatur.

Nec dicatur, socerum haberi loco patris, & sic fidei, & non verè, & ideo non est idem iudicandum de casu fidei, sicuti de casu vero, dum simile non est idem, *vulg. l. quod nerua, ff. depositi.*

Quia respondetur cum *text. in d. l. quia parentis*, ubi disponitur, quod locum patris
 24 obtinet, & idem honor debetur; ergo idem quod pater est, & in casibus similibus de iure communi fit talis extensio, *l. non tantum, ff. de re iudic. Tessa. decis. 119. num. 3. vers. ff. de re iudic.* *Tessa. decis. 119. num. 3. vers.*
 25 *nec obstat*, ubi quod frater ad instantiam fratris non potest carcerari, & quod ita censuit Senatus extendēdo casum similem in socio, *l. verum, ubi glos. ff. pro socio*, idemq; ad Canonicum, & alios, qui sunt in eodem Collegio, *d. l. non tantum, de re iudic.* & hæc quo ad primum Caput.

Quo verò ad secundum,

Practicantes ex communi stylo testantur non seruari ut cum capitulis matrimonialibus, & fide Parochi, possit liquidari instrumentum, sed opus est interpositio decreti ab ipsa M. C. V. ut possit liquidari, & alias omnes liquidationes fuerunt declaratz nullæ. In
 27 casu nostro tale decretum non apparet, ergo est etiam liquidatio nulla, quia *D. de Franch. in decis. 623. nu. 5.* dicit, quod quando unū

instrumentum liquidatur per aliud, in citatione de utroque debet fieri mentio, alias citatio esset nulla, non obstante quod unum instrumentum faciens mentionem de alio fidem faciat, *D. Episcopus Riccius in tract. de probatione iurispatronatus, resolut. 21. nu. 3.* sed in citatione expedita per Curiam Baronalem de fide Parochi, ex qua capitula matrimonialia essent liquidanda, mentio vlla fit, ergo nulla.

Et tandem alias diuersimodè iudicatum fuit: nam licet per M. C. fuerit dictum, procedi contra socerum ad liquidationem, per S. C. fuit prouisum, quod agatur ordinariè, 28 ut ex diuersis copijs decretorum productorum in processu, & actis vertentibus in Mag. Cur. Vic. in Banca Mancini inter V. I. D. Octauium Giralduum Tutorem Isabella Giraldæ, contra Damianum de Afflicto Auum matrem dictæ pupillæ, fol. 13. & 17. est videre: & in anno 1631. ad instantiam Comitis Sapunariæ fuit tentata liquidatio contra Marchionem Lauri eius socerum, & factò verbo in S. C. fuit prouisum, quod superedeatur quo ad personam tantum.

Ergò omni iure speratur debere prouideri, quod statutibus grauioribus, causa remaneat in M. C. V. prout instituitur.

De hac causa non fuit amplius loquutum, & partes se concordauerunt.

Fuit alias dubitatum in S. C. num si post confecta capitula matrimonialia, in quibus maritus obligauit omnia bona sua pro dote, 29 & deinde matrimonio constantè, confiteretur dotem recepitte, an ita confessio præiudicet creditoribus habentibus hypothecam ante itam confessionem, sed post confessionem capitulorum matrimonialium? & pro muliere decisum refert *Afflicto. in decis. 402.* & sic etiam dixit in *constitut. Regni. Causas, & Bal. Nouell. in tract. de dote, in 8. par. in 23. priuileg. & in 10. par. in princ. col. 13. & Nicosan. in tract. de pignor. in 4. membro secunda partis, col. 18. nu. 77. vers. 3. quaritur.*

Materiam istam capitulorum matrimonialium, & instrumenti dotalis latissimè pertractatam videas per *Io. Petrum Fontanellam de pactis nuptialibus.*

Et nota, quod contra hanc legem nostrā, 30 ne dum per capitula matrimonialia tantum non potest controuersia fieri, sed nec per quilibet alias scripturas, vel instrumenta, aut conuentiones inter partes, *text. est notab. in l. pnc. §. hæc autem omnia, qui est in fin. C. de caduc. toll. & ratio est, ne legibus fraus fiat, l. 1. C. si mancipiū ita uenerit ne prostituatur.*

OBSER;

OBSERVATIONIS III.

SUMMARIVM.

- 1 **N**otarius largè accipitur pro Actorum Magistro.
- 2 Notarij an serui publici dici possint.
- 3 Sunt nobiles, licet contrarium seruat in Regno, & nu. 7.
- 4 Serui publici apud Romanos cur dicti.
- 5 Notariatus officium apud Græcos fuit in magna estimatione.
- 6 In Ciuitate Neapolis Græcorum Colonia, fuit olim officij nobile.
- 7 Iudices ad contractus uti nobiles annumerantur.
- 8 Aduocati tanquam nobiles, & officia habentes annumerantur in Constitut. Regni, & alij præsent.
- 9 Notarij nõ fiant, qui sunt vilis conditionis. Iudices ad contractus, qui esse possunt, ibid.
- 10 Notariorum officium, & non exercitium vocatur. Officium Notarij, & si dicatur officium tamen non est dignitas, ibid.
- 11 Notariorum simplicitas partibus nocere non debet. Eorum peritia in quo consistat, ne sint in culpa, ibid.
- 12 In exercitio litium Ecclesia excommunicantur ab Episcopo. Clericus quando potest patrocinium præstare, ibidem. Episcopus excommunicat Notarios laicos in exercitio litis Ecclesia vacantes, ibidem, & nu. 25.
- 13 Notarij fides est maxima, & potest reassumere instrumentum per se, & quando.
- 14 Notarius præsumitur vita, & moribus probissimus.
- 15 Pro absente stipulari potest.
- 16 Soli Notario quando credatur. Vox vnus vix nullius, fallit in Notario, ibidem.
- 17 Testimonium vnus quando probat, casus multi enumerantur. Vnius testimonium probat in multis casibus enumeratis, ibidem, & seq. Papa testimonium solum probat, ibid. Imperatoris solum testimonium probat, ibid. Cardinalis solum testimonium probat, ibid. Peritus in arte solus habet fidem, ibidem in 3. casu. Clericatus probatur per vnum testem, ibid. Forudicatio impeditur per præsentationem Bullarum Clericatus, ibid. Iulij Gemmi forudicatio non obstat
- Clericatu, ibidem.
- Expertus solus à publico electus in aliqua arte, puta in ponderando aurum, probat ibidem in 4. casu.
- Arbiter solus facit fidem, ibidem in 5. casu.
- Nuncius publicus facit fidem solus in suo officio, ibidem in 6. casu.
- 18 Notarius effectus Doctõr an instrumentum reassumere valeat. Doctõr effectus Notarius an possit reassumere instrumentum, ibid.
- 19 Monachus effectus Episcopus non desinit esse Monachus.
- 20 Notarius Iudex annalis potest facere instrumentum, iucus si est perpetuus. Iudicis, & Notarij officium exercere potest in diuersis contractibus, ibidem.
- 21 Si est consanguineus vni ex partibus non potest instrumentum conficere.
- 22 Notarij falsitas, graue est delictum, & pœna capitis. Falsitas Notarij, punitur pœna capitali, ibi. Fallit, si pro saluando honore patris fieret, ibidem.
- Notarium se fingens in contractu dum non est, pœna capitis punitur, ibid.
- 23 Notariorum numerus erat in Regno determinatus. Numerus Notariorum erat determinatus in Regno, ibidem.
- 24 Notarij Apostolici quando faciunt fidem in Regno. Ab Episcopo cognoscuntur.
- 25 Magistri Actorum laici in Curijs Episcoporum quando cognoscuntur ab Episcopo, ibidem.
- 26 Notarij vasalli Baronũ, an pro Baronibus stipulare possint.
- 27 Obligaciones penes actũ, an possint stipulari per Notarium vasallum pro Barone. Author contra opinionem Vinc. de Francob. disputat articulum, ibid. Instrumenta à Notario vasallo an stipulari possint, ibidem.
- 28 Testamenta Baronum an à Notario vasallo possint stipulari.
- 29 Testamentum venit appellatione contractus.
- 30 Notarius Regius habet dignitatem.
- 31 Nobiles sunt omnes, qui Principi seruiant.
- 32 Iudicis ad contractus officium est dignitas. Officium Iudicis ad contractus est dignitas, ibidem.
- 33 Iudices ad contractus, & Notarij erant nobiles Platearum Neap.
- 34 Notarij tenentur registrare contractus in protocollis.
- 35 Tenen-

- 35 Tenentur ne cognoscere contrahentes.
 36 Obligationes penes acta capienda firmentur à testibus, & principali.
Fideiussiones subscribantur à principali, & testibus, ibidem.
 37 Scribere nescientes, eorum vice subscribatur Actuarius, vel Notarius.
Forma capiendi obligationes, & fideiussiones penes acta, ibidem.
 38 Testes non requiruntur in obligationibus penes acta.
 39 Obligationes penes acta censentur stipulata coram Iudice, & ideo habent executionem paratam.
 40 Notario mortuo, vel rebelle effecto, quomodo reassumatur instrumentum.
Reassumptio instrumenti stipulati per Notarium mortuum, quomodo fiat, ibid.
 41 Rebelle effecto Notario, quomodo reassumantur eius instrumenta.
 42 Instrumentum extra Regnum confectum, quomodo probet.
 43 Notarius in scriptura non solemni, ut testis recipi potest.
 44 Protocollum Notarij quomodo, & quando probat.
 45 Scharthafacium Notarij an fidem faciat.

OBSERVATIO III.

De Notario, & eius officio: qualemue fidem habeat, & aliqua de Iudicibus ad contractus: & an isti nobiles dici possint? & quando eorum instrumenta fidem faciant.

PRO declaratione istorum, prater ea, quae diximus supra in *vers. 3. obseru. 3. nu. 12.* est aduertendum, quod Notarius dicitur ille, qui acta in iudicio, vel etiam extra iudicium notis, vel literis excipit, & sic Notarius dicitur Actorum Magister, de cuius officio late explicauimus supra in Allegationibus pro Pirro, & Io. Andrea de Ciaccio, cum Duce Bernardi, in *vers. 4. obseru. 2. in alleg. 12.* & de isto Notario hic non loquimur: sed de Notariis publicis confidentibus contractus absq; iurisdictione, sed tanquam testibus voluntarie stipulantibus id, quod Partes dicant, ut per *Andr. in cap. 1. §. scriba vero, nu. 25. de de probib. feud. alien. per Freder. & habetur in l. adoptio. 4. C. de adopt. qui non nisi de perceptis visu, & auditu stipulare possunt, Alex. in cons. 198. nu. 8. vol. 7. ubi quomodo probatur quem fuisse Notarium, habes. Notarij isti ut incidunt in poenam perfectae etia-*

tis debent esse secundum *Bas. in cap. 1. nu. 6. de probib. feud. alien. per Lotbar.* alio autem vocabulo Tabelliones, seu serui publici appellantur, *cap. 1. de usur. in 6. l. uniuersos, & ibi glos. & DD. C. de Decurio. lib. 11. l. non enim ff. de postul. l. non aliter, ff. de adopt. & l. 2. C. eod. tit. quod an sit verum, declarat glos. in l. defensionis. 7. in verb. conditionalis, C. de iure fisci, lib. 10. & in l. 3. C. de seruis Reipublica manumittendis; tu autem teneas, seruos publicos non dici, quoniam Notariatus esse officium, licet non sit dignitas, *cap. ad officium. §. ad conscribendas, ibi, Tabellionatus officium, de heretic. in 6. l. uniuersos, C. de decurionib. lib. 10.* à Principibus enim fuit inductum propter publicam utilitatem, *Oldr. cons. 75. incip. quis possit.* est enim Notarius Index capitularius, *Glos. in l. 1. in verb. pro Tribunali, circa finem, ff. de iudicij, & est nobilis secundum Frece. de subfeud. lib. 1. in tit. de officio Prothonot. nu. 14. circa medium, fol. 44. post Ciceronem ibi allegatum, & ita latissime defendit Vinius communium opinionum lib. 1. fol. 314. col. 2. ubi fundat, Notarios esse nobiles in Regno, & habere peculium quasi Castrense. Attamen de facto contrarium seruatur, postquam in dies videmus, propter excessus ad trimeses indifferenter condemnari: & hinc est, quod attendenda sit consuetudo circa nobilitatem Notariorum, ut per *Consiliar. Pascalem de virib. patriae potest. par. 3. cap. 2. nu. 55. fol. 379.***

Hoc nomen serui publici apud Romanos fuit, ex quo suos libertos ad hoc officium deputabant, sed apud Graecos eximiatores virtutis, fuit hoc officium Notarij reputatum nobile, & nimis autoritatis, & in hac nostra Ciuitate Neapolis (olim Graecorum Colonia) alias nobile fuit reputatum. *Alciat. in l. mercis, C. de verb. signif. qui Authore Cicerone dixit, Notarios esse nobiles, & proinde in hac Ciuitate prisco tempore quamplurimi nobiles erant Notarij, & Iudices ad contractus, & Rex Rogerius, & Imperator Fredericus nostri Reges in Constitutionibus Regni sub titulis de noua militia, & de honore militari, & de his, qui iudunt ad dados, enumerant Notarios, Iudices, & Aduocatos, tanquam nobiles, & officia habentes, Aduocati enim alijs praesunt, ut declarat *Aulus Gellius lib. 1. noct. actis. c. 22.* Iudices vero ad contractus dignitatem habent, *l. iubemus, §. ijs quoque, C. de sacros. Eccles. Vinc. de Francb. in l. 438. in princ. & in cap. Regni Vniuersis praesentis edicti, videmus nobiles Platearum Neapolis Iudices fuisse, & in *Constit. Regni, Constitutione praesenti, dispo-***

disponitur, vt Index, vel Notarius publicus non fiat ille, qui est vilis conditionis, Villanus, aut Angarius, nec filij Clericorum, spurij, aut quomodolibet naturales, *Luc. de Penna in l. generali, C. de taboll. lib. 10.* nisi à Principe essent legitimati: & idè Notariorum vocatur officium, & non exercitiu, veru *Andr. dixit*, quod licet sit, officiu non est dignitas, vt in *§. ad iustitiam regendam, nu. 66. qua sint regalia*, sed ò vtinam Notarioru personę nobiles essent, vt grauitas tantę molis exposcit, quoniam tot iurgia, quę in dies oriuntur ex imperitia Notariorum vtique nõ pulularent; & merito dixit *Bal. in l. fin. in fin. ff. de fideicommiss.* quod Notarioru simplicitas partibus nocere non debet. Debent enim Notarij esse periti, & pericia eorum consistit in consiciendo instrumenta solemniter, alias notantur de culpa, *l. final. ff. de magistrat. conueniendis, Bal. in l. 3. num. 4. C. de usuris*, & Philippus II. in anno 1547. (quando vti Princeps foros Aragonu Montisisoni edidit) statuit, vt Notarius esse non possit, nisi ille, qui practicam quatuor annorum haberet: idè duorum in practica Notarij, & duorum in iudiciario, & hæc probari tempore creationis ipsius, vt in *dicto foro Aragonum circa finem*. Notarij in exercitio litium Ecclesię ab Episcopis locorum examinentur ex dispositione *Sacri Concilij Tridentini sess. 22. nu. 10. de reformat.* Notarius enim à partibus rogatus, debet per se negotium audire, & scribere, & non per aliũ, nisi de speciali licentia hoc ei fuisset permissum, & instrumentu in protocollo redigere debet per extensum infra terminum in *Reg. Prag. 3. de Notarijs*, statutũ alias esset nullũ, vt in *toto titulo de Tabellionibus in authentico*, & nomen Imperatoris, annus, mensis, & dies, & inditio, sunt describendi, *§. 1. in auth. vt Imperatoris nomen*. Fuit alias dubitatum an Notarius effectus Clericus, possit cognosci à Iudice laico pro falsitate commissa tempore quo erat laicus, & fuit decisum, quod non, vt per *Mastrill. in decis. 159.* vbi habes, quod si talis Clericus conficeret instrumenta, practica esset, ei trinam monitionem fieri, vt abstineat: sed dubito, ex quo sunt penitus exempti à iurisdictione laicali: tutiusq; esset requirere Episcopum, vt eum prohibeat, vel per legem declarare talia instrumenta nullam fidem facere, aut prohibere eorum receptionem, argumento *pragmatica 21. de officio Sacri Consilij*, quæ cautum est, Officiales non admittere Clericos ad postulandum, nisi pro causa propria, consanguineorum, Ecclesię, vel pauperum, vt in *consist. Regni. Aduocatos, & in d. prag.*

21. *de officio Sacri Consilij. & Ignatius Lopez in addit. ad pract. crim. Diaz cap. 98. nu. 20.* vbi quod potest pro reo patrocinari, dummodo non infret pro puniendo accusatore pœna calumnię, vel talionis.

Quo verò ad fidem Notarij die, quod est maxima: si tamen stipulatur in territorio eum creantis, & non extra, *D. Riscius de probatio. iurispatronatus resolut. 13.* & idè si Notarius est hæres illius, pro quo conficit instrumentum, potest illud reassumere pro se, teste *Bart. in l. 10. §. 1. ff. de falsis*, ex quo Notarius præsumitur vita, & moribus probatissimus, *Couar. practicar. questionum cap. 19.* vbi multa in hac materia, sed eius signi appositio requiritur, vt authentica fiat scriptura, *Cassan. in consuet. Burgund. in text. ibi signe, fol. 517. num. 1.* & sic etiam pro absente stipulare potest, *Andr. in cap. 1. §. item sacramenta, de pace iuram. firmanda, col. 5. & Bald. in l. 1. ff. de iustit. & iure, & in l. non enim, ff. de adoption. Afflicti in in decis. 135. in fine, & 393. circa medium, Tess. in dec. 70. & 10. Franc. de Pont. in cons. 157. col. 2. vol. 2.* & ex hac Notarij stipulatione absenti acquiritur utilis actio ante ratihabitationem sine cessione quo ad maioratus acquisitionem, *Molin. de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 2. nu. 67. fol. 463.* verum reuocabiliter hanc actionem acquiri firmata, & successiue ante acceptationem fideicommissi, reuocationem fieri posse assertit in *nu. 69.* vbi an in iudicialibus, vel extra iudicialibus procedat, habes. Limita tamen in donatione infanti facta, quæ absque acceptatione sit irreuocabilis, *l. iubemus, C. de emancip. liber. & Molin. ibidem nu. 75.* fauorabilis est enim stipulatio Notarij, adeo quod & si excommunicatus esset infra annũ posset instrumenta conscribere, secundum *Andr. in l. 1. num. 35. de statutis, & consuetudinibus contra liber. Ecol. & si ex errore diem in contractu non apposuerit, emendare poterit, ad tradita per Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. in claus. 1. nu. 24.*

16. Etenim solo Notario creditur, *l. si quis decurio, C. de falsis*, vbi *glos. in verb. Authorem*, non obstante regula, quod vni soli (non credatur, cum vox vnius, vox nullius, *l. iuris iurandi, C. de testam.* & in iudicijs tres testes concordēs requirantur, *cap. forus, de verbor. signif. & in authent. de testibus*, vel saltem duo, quia in ore duorum, vel trium, stat omne verbum, *cap. licet, de testibus*, (nisi essemus in crimine vsurarum, vel subornationis officialium, in quibus testes singulares probant, vt alijs diximus, & facit *add. ad pract. crimin. Diaz cap. 90. in fine, & Auend.*

Auend. de exeq. mandat. Regum, par. 1. cap. 2. nu. 18. vers. 3. fol. 39. & habetur in Pragmaticis in titulis de usuris, & de subornatione Officialium.) quia regula praedicta fallit in multis casibus, ut per *glos. in cap. nobilissimus, 97. dist. 6. & infra scriptos alios adde.*

I. In Papa, & Imperatore, *cap. cum a nobis, in fine, de testibus, & in clem. 1. de probationibus.*

II. In Cardinalibus, *cap. nobilissimus, q. 8. distinct. cum glos. & in l. Titio fundus, ff. de condit. vbi, quod non est leuitas credere homini si ledigno, Barbat. in tract. 5. de Cardinalat. legato, quasi. 2.*

III. In Perico in arte, puta Marefcaleho, *Bal. in conf. 499. vol. 5. per l. semel, C. de re milit. lib. 12. vel in Medico Andr. in cap. 1. sub num. 11. hic finitur lex, per auth. si Iudex, C. de Episc. & Cler. & l. semel, C. de re milit. lib. 12. & eo fortius quando alij in Ciuitate non possunt inueniri, ut per Barbat. ibidem, & ita etiam in vno teste deponente de clericatu, quia creditur, Anna in singul. 408. & ratio est, quia coram Iudice laico non potest clericatus probatio fieri nisi ad Iudicis instructionem, Bal. in l. si qua per calumniam, col. 2. vers. sed pone, C. de Episcop. & Cleric. quem sequitur Vinc. de Franch. in decis. 329. nu. 9. merito instructio ista quoquo modo sufficit habere. Hinc est, quod citato aliquo ad foriudicandum, possunt consanguinei clericatus exceptionem opponere cum Bullis, & impeditur foriudicatio, ut in d. decis. 329. sed in causa Iulij Genuini Electi Popularis Neapolis, ac Iudicis criminalis M. C. V. citati ad foriudicandum pro rumoribus tempore Domini Ducis Ossunz, consanguinei comparuerunt cum Bullis Clericatus, & fuit dictum, quod foriudicaretur, & sententia foriudicationis fuit in Collaterali Concilio lecta 28. Septembris 1620. referente D. Consiliario Rouito Commissario delegato, & iustissime sententia praedicta processit, quia *Sacrum Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 6.* privilegium tribuit, quando ita versetur quasi ad maiores ordines suscipiendos sic paratus; sed hic erat Electus, & Iudex, ergo non erat paratus ad maiores ordines.*

IV. In Electo deputato a publico in aliqua opera, puta in ponderando aurum, *l. 1. C. de pond. aur. lib. 11.*

V. In arbitro, qui potest procedere in scriptis, vel sine, *auth. nisi breuiores, C. de sententijs ex breui loco recitandis.*

VI. In Nuntio publico, cui creditur in suo officio, *cap. cum parati, de appellat. licet per Regias Pragmaticas fuit prouisum in*

Regno, ut in relatione describat intimasse coram duobus testibus ab eo descriptis, alias citatio esset nulla.

At quoad testes contra Episcopos, & Praelatos disponit *Sacr. Concil. Trident. sess. 13. cap. 7.* limita tamen in Notario, si Iudex ad contractus nollet se subscribere, asserendo contractum alio modo fuisse stipulatum, aut vero testes aliter asserant, tunc enim examen est faciendum in iudicio, & habebitur ratio, quae de iure habenda erit, *Luc. de Perna in l. quicumque, de tabularijs, lib. 10.*
 18 Sed dubium fit, an Notarius effectus Doctor possit instrumenta conficere? & affirmatiue respondetur per *cap. cum officium, de barst. in 6.* sicuti & Notarius effectus monachus potest cogi ad reassumendum instrumentum de eius protocollo, cum erat secularis factus, *Mastril. in decis. 159. nu. 14. post Angel. ibi alleg. in l. Prator, ff. de iudic. & alios,* quia
 19 si monachus effectus Episcopus non definit esse monachum, *Boer. in tract. de author. magni Consilij. nu. 113. circa medium, & ita tenet Bal. in l. falsa demonstratio. 33. §. sed cui, ff. de condit. & demonstrat. & D. Thomas in 2. 2. quest. 185. artic. 8.* quod Monachus effectus Episcopus tenetur ad obseruantias regulares. Semper enim Religionis vota sunt obseruanda, idem in 2. 2. quest. 189. artic. 1. & seq. & ideo in 2. 2. quest. 184. artic. 8. tenet, Religiosos perfectiores esse Presbyteris, vel Diaconis. Et ad materiam redeundo dicimus, quod hinc est, quod si Notarius esset Iudex Annalis, instrumenta conficere potest, secus autem si Iudex in perpetuus efficeretur, *Andr. in §. ad iustitiam, circa finem, qua sint regalia,* potest enim Notarius esse Iudex, & utrumque officium, seu exercitium exercere, sed non in eodem contractu, sicuti fundat *Iulius Caesar Gallupus hodiernus Regius Auditor in Calabria citra in Methodo feudali, par. 1. cap. 3. nu. 43. fol. 22.* Sic etiam dicimus in Iudice, qui potest esse Advocatus in causa, in qua iudicauit, *Add. ad Bart. in l. prator, ff. de iurisdict. omn. iudic.*

Dubitat *Decianus in conf. 45. volum. 3.* si
 21 Notarius est consanguineus vnus ex partibus, an eius instrumentum fidem faciat, & respondit negatiue, non obstante, quod Notariorum fides sit magna, ut supra diximus, & ideo stante magna fide ipsorum, maximu est delictum, si falsitatem patrauerint, &
 22 non amplius poena mutilationis manus punirentur, ut per prius erat, sed igne cremarentur *de iure C. l. 1. C. de privilegijs domus Augusta, lib. 11.* verum si instrumentum nullum declaratur, poena non incurritur, *Card. Tusch.*

Tuseb. in pract. verbi gabella, concl. 12. nu. 1. de iure autem Regni pœnam mortis incurrerent, vt in *Regni constit. Iudices ubique locorum.* & declarat *Andr. in cap. 1. §. scriba vero, nu. 23. de probib. feud. alien. per Fred. & Winc. de Franch. in decis. 444.* vbi quod in eadem pœna incurrit etiam si quis non esset Notarius, & vti Notarius publicè stipularetur, hinc est, quod in omnibus indultibus, & abolitionibus generalibus exceptuantur falsitates commissæ per Notarios in instrumentis, vel in publicis scripturis, vt ex indultibus de anno 1605. & 1630. in crimine. n. falsi. nō. habet locum abolitio, etiam si partis voluntas accesserit, *Bal. in l. 3. in fine. C. de abolit.* quod limita, si fortè Notarius falsitatem committeret pro saluando patris honore, *Cassan. in cons. 371. vol. 1.* Falsitas etiam committitur, quando vna persona pro alia fingeretur, & in anno 1627. per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam fuit condemnatus ad trirèmes quidam, ex quo celebrabat missam, & ordines non habebat, nec Clericus erat. Verum à tali Notario putatino acta confecta valent, *l. barbarius, ff. de officio Pratoris.*

23 In Regno nostro, in quo per prius determinatus erat numerus Notariorum, vt in *constit. Regni. Occupatis nobis,* (licet hodie non seruetur) duo adfunt Notariorum species, idest Apostolici, & Regij.

24 Apostolici in Regno possunt instrumenta conficere, & probant, *Anna in singul. 243.* quod intellige in rebus Ecclesiæ *Episcopus Riccius in praxi probatio. iurispatronatus, resolut. 15.* secus autem in prophanis, vt per eundem *Annam in singul. 246. Caraut. in ritu 166. nu. 8.* & latè *Afflicti. in constit. Regni instrumentorum robur;* & in *decis. 243.* vbi, quod in stipulatione Notarij Apostolici Index Regius interuenire debet, ad hoc vt probeat, & *Io. Grillandus,* qui est cum *lib. singular. Bartholom. de Capua fol. 16. ater. col. 2.* idemque tenet *Luc. de Penna in l. fin. C. de locat. predior. ciuil. lib. 11. & Capyc. in inuestit. feudali. fol. 286.* verum licet contra, & stipulatus in Regno per Notariū Apostolicum non probeat inter seculares vti scriptura publica, valebit enim vti scriptura priuata, *D. Ronitus in pragmat. 2. in fine, de contractibus.* Cogitio autem istorum No-

25 tariorum Apostolicorum spectat ad Episcopum, prout etiam illa Regionum Notariorū, Aduariorum Episcoporum delinquentium vti Officiales Ecclesiastici Tribunalis, vt habemus in *consultatione facta Sua Maiestati ultimo Martij 1572. cap. 22. qua dicitur delli 40. capi.*

26 Regij verò Notarij salarium habent, vt in *constit. Regni de officio Basili, Luc. de Pen. in l. mediterranea, C. de annuis tribut. lib. 11.* nec acta gratis edere tenentur, *l. argentarius in prin. vbi omnes ff. de edend. verum à paupe non tenentur salarium capere, Cassan. in consuet. Burgun. tit. des infans, §. 6. num. 4. fol. 873.* stipulantur pro omnibus, sed non pro eorum Baronibus, quorum sunt vasalli, *Vinc. de Franch. in decis. 118. vbi allegat. Capitulum Regni Ladislaus. & Anna in singul. 244.* sed intellige, non procedere quando stipularetur ius patronatus, vel aliud spirituale contingens, quia tunc posset Notarius vasallus contra Baronem stipulari, *Episcopus Riccius in praxi probationis iurispatronatus, resolut. 15.* Verum si Notarius est Aduarius, posset pro Barone stipulare obligationes penes acta, ex ratione, quia non sunt in publicâ formam redigendæ secundum *d. dec. 118.* sed contrarium respondendum esse videtur, ex quo si Capitulum Regni reddit rationem, quare Notarius vasallus non potest pro Domino stipulare, ne cadat suspitio falsitatis, quæ ratio etiam militat in obligationibus penes acta, imò maior, quia tempore dictæ decisionis obligationes penes acta stipulabantur cū simplici nota Aduarij in eius libro (siquidè per *Regiâ Pragmaticâ Dñi D. Fræciset de Castro Regni Locum tenentis incomparabilis ultimo Martij 1603.* fuit prouisū, vt in obligationibus penes acta, & in fideiussionibus ad sint duo testes, & firma obligandi, quæ dispositio absque dubio processit, ex doctrina *Afflicti in constitut. Regni. Magistri Camerarij, num. 14.* vbi dicit, fideiussiones debere recipi coram Iudice, vt dicatur penes acta, & cum testibus, imò exclamat contra fideiussiones, quæ capiuntur sine testibus, & sine præsentia Iudicis) ergò ex intrinseca voluntate statuentis, & ex ratione, qua mouetur, obligationes per Notarium vasallum Aduarium recipi non debent pro Barone, sicuti nec instrumenta stipulari possunt, in quibus maior solemnitas interuenire solet cum præsentia Iudicis ad contractus, & testium.

28 Sed quid in testamento, an Notarius vasallus testamentū Baronis stipulare valeat? *Fab. de Anna in addit. ad sing. 244. Ioannis Vincentij de Anna sui patris,* respondit affirmatiuè, sed *D. Tapia in addit. ad r. Regni, non sine, in lib. 3. Iuris Regni, fol. 164.* contrarium demonstrat; eique inherendum est, siquidem in *d. cap. non sine,* fit mentio de omnibus contractibus redigendis in publicam formam, ergo, & de testamento est etiã intelligendum: quoniam appellatione contractus

tractus, venit etiam testamentum, *Afflic. in decis. 260. vers. item appellationem, & glos. in consil. Regni. Instrumentorum robur, in verb. qua in contractu*. Quod timorem, quādo periculum esset in mora, & Notarius exterius de facili haberi non posset, ad tradita per *Rouitum in pragmat. 2. nu. 5. de contractibus*, verum ad cautelam, maiorem numerum testium adhibendum fore cense-rem; post haec tamen scripta vidi *Tborum in comp. decis. in verb. testamentum*, qui disputat articulum, & dicit fuisse decisum testamentum valere, & quod reclamatio pendet, quae inde die 25. Octobris 1628. fuit terminata, & decisum, testamentum non valere, & fuit in causa Mutij, & Fratrum de Castellis, cum Fabricio Carrafa, sed fertur, non defuisse magnam alterationem inter Vo-
tantes.

30 Præter prædictos Notarios Apostolicos, & publicos, adest etiam Notarius Principis, cuius officium est dignitas; nam etiam Cocus Principis dignitatem habere dicitur, *Franc. Lucan. in tract. de iure fisci, par. 1. nu. 143. qui est in tract. tom. 9. fol. 9. ater. Frecc. de subfruct. lib. 1. in tit. de offic. Locobeta, & Prothonotarij, fol. 43. & seqq.* sicuti & om-
nes seruientes Principi, dicuntur etiam no-
biles, *Barbat. in tract. de præstantia Cardinalium, quest. 1. col. 1. Casan. in tract. gloria mundi, par. 8. consider. 19.*

32 Et quoniam cum Notario interuenit etiā Iudex ad contractus, notandum est, quod eius officium etiam est dignitas, *l. iubemus 14. §. bis quoque Iudeibus, C. de Episcop. & Cleric. Vinc. de Franch. in decis. 438.* & habetur in *cap. Regni. Vniuersis præsentis editi*; in quo Iudices ad contractus, & Notarij
33 erant nobiles Platearum Neapolis, quorum nomina, & cognomina referre, melius est lin-
guam compescere, quam odium consequi.

34 Quo verò ad ea, quæ Notarij tenentur pro eorum officio adimplendo, habes in *Pragmaticis Regni sub tit. de Notarijs*; Notarij enim à notando dicti, olim Tabelliones ap-
pellabātur, & per Regni Constitutiones cer-
ta eis præscripta est forma, vt in *Constitu-
tionibus. Instrumentorum robur. Consuetu-
dinem. & Baiulus.* & præcipuè regitrare
tenentur omnes contractus in protocollis, vt in *dictis Pragmaticis: declaratq; text. in §. fin. in autb. de tabellionibus, & Couarr. pract. quest. cap. 19. nu. 22.* & ideo Dominus Prothonotarius visitat protocolla, vt ince-
pit facere D. Vincentius de Franchis suo tē-
pore, & viso protocollo, interponebat de-
cretum gratis, laudando Notarium, sed inde
fuit introductū Neapoli vituras solui, & per

Regnum Commissarios transmitti, non sine magno dispendio, & detrimento publico, no-
tum est enim aliquos ex eis protocolla ex-
traxisse, & etiam Neapolim asportasse, & cū labore, & dispendio rehabita, & aliqua am-
missa fuisse. Nota tamen, diuersimodè pro-
tocollo appellari, idest scedam, & mundū,
*glos. in l. contractus, C. de fide instrum. & mun-
dum dicitur à munditia, nam immaculatum esse debet, glos. in autb. de tabellio. & pro-
tocollo quasi primā pars cartæ, idest prin-
cipium. Sicuti dicitur de Sancto Stephano
Pröthomartire, idest primo Martire.*

35 Tenetur enim Notarius contrahentes cog-
noscere, *Gratian. in decis. Marchia 116.* licet contrarium teneat *Afflic. in tit. de natura feudi, & Vinc. de Franch. in decis. 262. nu. 1. post Bal. in rubr. de fide instrum. 2. col. vers. venio ad secundum.* & meritò ad fraudes euitandas (nam multoties vnus pro alio reperiebatur obligatus) ad supplicationem huius fidelissimæ Ciuitatis, Baronagij,
36 ac Regni, fuit in Parlamento de anno 1603. supplicatum, vt in obligationibus, & fidei-
iuramentis penes acta per Magistrum Actorum cuiuscumque Tribunalis capiendis, persona obliganda coram duobus testibus cum no-
minibus, & eorum cognominibus se subscri-
beret, si verò scribere nesciret, loco ipsius
Actuarius se subscribat cum assertione, quod est sibi notus, ac etiam subscribatur duo alij
testes declarantes obligatum cognoscere, sū
*Pragmaticam editam per D. Don Franci-
scum de Castro Locumtenentē ultimo Mar-
tij 1603.* quæ fuit inde declarata per aliam
*Pragmaticā Domini Comititis Beneuenti ma-
gnanimitè Proregis sub die 9. Maij 1603.* vt
sufficiat obligandi subscriptio cum duobus
testibus, quibus obligandus esset notus, si
verò scribere nesciret, Actuarius loco ipsius
se subscribat, asserendo, quod obligatus nescit scribere. Sed si obligatio capienda in-
fra summam ducatorum quinquaginta esset:
Actuarij asserentis obligatum nescire scri-
bere.

Prouisiones istæ euenerunt, quia in notario præsumebatur potius error quam dolus,
*Bart. in l. quoties, §. 1. ff. de hered. instit. Pa-
rij. in consil. 169. num. 58. col. 4. Gram. decis. 60. nu. 7.* & alij relati per *D. Riccium in
praxi probationis iurispatronatus, resol. 96.
nu. 11. & in nu. 12.* vbi fundat, instrumentū
presumi verum, & non falsum, fuerunt etiam
factæ ad fraudes euitandas, quoniam de iure
38 communi testes non requirebantur in obli-
gationibus penes acta, *l. in donationibus, C. de donat. ibi, in donationibus, que actis in-
struant;*

fruantur, non est necessarium, vicinos, sed alios testes adhibere. Et ita Alex. dixit in 39 consil. 120. num. 5. lib. 7. ex quo acta semper praesumuntur stipulata de mandato Iudicis, & in eius praesentia, Caraut. in ritu 35. & 128. num. 12. & merito ob hanc causam talis obligatio executionem paratam habet, Vincent. de Franck. in decis. 115. num. 7. & Afflicius in consil. Regni. Magistri Camerarij.

40 Sin autem mortuus reperiretur Notarius, & instrumentum non esset reassumptum; reassumendi formam videas in *consil. Regni. Baiulos, & in pragmat. 2. de fide instrumentorum*; est enim reassumptio praedicta in pergameno describenda, & non in papiro, praeter apocas, & Antapocas, ut disponit *constitutio Regni. Consuetudinem quam;*

41 idemque esset, si Notarius rebellis reperiretur, quoniam pro mortuo reputatur, & per alium Notarium reassumptio fieri posset, *Vincent. de Franck. in decisio. 300. & Afflicius in dec. 6. qui in alia decis. 48. ponit, quid erit agendum, quando Notarius, & testes essent mortui, ad quod etiam habemus s. certe si ad unum, in authent. quomodo instrumentis, qua apud &c. consil. 73. quo in titulo habetur de forma conficiendi instrumenta, & de eorum solemnitatibus, ac de Notario, & testibus mortuis. Quatenus vero instrumentum extra Regnum esset confectum, si per Officialem loci, in quo est instrumentum stipulatum, non reperiretur fa-*

42 cta fides, quod ille Notarius publicus est, non probaret, ut per *Afflicius in decis. 251.*

43 Notarius epim quando scriptura non esset solemnis, poterit recipi ad probationem negotij pro teste, non ad suppletionem sui instrumenti, sed ad viam vocem tanquam testis vnus vicem gerens, *l. hac consultissima, s. final. C. qui testament. facere poss. vbi Accur. Cynus, & Iacobus Butric. & Bal. in s. vasalli nostri, nu. 3. de pace constant. & in s. die luna, eodem titulo, idem Bald.*

44 ponit, quomodo Notarius debeat ponere diem, & qualiter protocollum probet: sed *Dominus Riccius in pract. probationis iuris patronatus, resolut. 6. & 33. ait, duo requiri, ut protocollum probet. Primo, ut instrumenta sint scripta, & subscripta manu ipsius Notarij. Secundo, ut testetur Notarius de eis fuisse rogatum: tu autem aduerte, quod multi Notarij habent privilegium describendi facere instrumenta in eorum protocollo per manus alterius Notarij, & ipsi illa eorum manu subscribunt, & authenti-*

45 cant, & ita seruat: faciunt etiam Notarij schartafacia, in quibus notant aliqua pro conseruando memoriam, & ista non faciunt fidem, secundum eundem *Riccium in loco citato, resolut. 12. sed crederem aliqualem praesumptionem inducere ad ei credendum, maxime si ageretur de Notario mortuo, & dolus non posset praesumi, & de manu, & bona vita Notarij constaret.*

V E R S. X.

Annullando tutto quello , che contro la forma d'essa si fa-
cesse directè , vel indirectè , e tutti li contratti ,
promissioni, ò obligationi etiam sotto la
fede , e parola di Nobili.

*Irritando omne illud , quod contra formam ipsius directè , vel
indirectè fieret, & omnes contractus , seu obligatio-
nes , etiam sub fide, & verbo Nobilium.*

Circa hunc Versiculum obseruabimus.

Primo, quando lex inualidat actum, quomodo ad annulationem ipsius per indi-
rectum contra mentem legis facti, extendatur.

Secundo, num promissio facta sub verbo, & fide Nobilium, obliget extraiudicialiter,
postquam lex improbat promissionem, & multa in materia nobilitatis, & an ge-
nere, vel ex virtute sit excellentior.

O B S E R V A T I O N I S I.

S V M M A R I V M.

- 1 **Q**ui contra mentem legis facit, in-
legem dicitur committere.
- 2 Mens, & non verba legis sunt attendenda.
- 3 Verba legis tantum an liceat offendere.
- 4 Contra mentem legis facere quando est.
- 5 Contra legem facere, vel in fraudem legis,
quando fit.
- 6 Fraus est decipere alium sine commodo.
Dolus est aliquem decipere cum suo damno,
& tuo commodo, ibidem.
- 7 Fraus non est, sine dolo, sed species doli.
Dolus potest esse sine fraude, ibid.
- 8 Fraus legi quando fit.
Filius familias contrahere potest prater quã
in mutuo, & voto, ibid.
- 9 Fraus legi de persona ad personam.
- 10 Licitor penultimus non liberatur in ven-
ditionibus subhasta, si ultimus non est
soluendo, & quare.
- 11 Procurator qui licitauit subhasta, tenetur
de proprio.
- 12 Fraus legi de contractu ad contractum.
- 13 Actus factus contra verba, vel mentem le-
gis per indirectum est nullus.
- 14 Via fraudibus non est aperienda.
- 15 Interpretatio lata fit ad fraudes euitandas.

16 Delinquendi materia non est danda.

17 Monachus nõ est transmittendus de vno ad
aliud Monasteriũ in fraudẽ uisitationis.
Visitatio si est ventura, non debent monachi
transmigrari, ibidem.

Generalis alicuius ordinis non potest trans-
migrare monachum de vno ad aliud
Monasterium in fraudem uisitationis
futura, ibidem.

18 L. hac edictali. C. de secundis nuptijs, quo-
modo procedat, ut non possit relinqui
plus filijs secundi matrimonij, quam
primi.

19 Pœna contra abscidentem manum, exten-
ditur contra abscidentem digitum.

20 Extensio fit ex mente comprehensiuã legis.

V E R S. X.

O B S E R V A T I O I.

*Quando lex inualidat actum, quomodo
per indirectum ad annulationem ipsius actus
contra mentem legis facti, extendatur.*

PRO intelligentia huius Obseruationis
breuiter dicendum venit, hoc regulari,
ex text. in l. non dubium, C. de legibus,
quo cauetur, in legem committere eum,
qui

qui contra legis nititur voluntatem: quia mens, & non verba legis sunt attendenda, & ideo nullum pactum, nullaque conuentio valet, si lege prohibente directè, vel indirectè fieret, ut ibidem, & concordat *cap. fin. de re iudic. in 6.*

Non enim est verbis legum inherendum, ut Iudæi faciunt, qui à verbis recedere nolunt, vel sicuti aliqui faciunt verbis tantum inherendo, ut doctores ad literam vocentur: siquidem non licet mentem legis offendere: siue eadem sit cum sensu verborum, siue non, & sic etiam non licet locum à scripto cōtra sententiam, seu voluntatem, vel à sententia contra scriptum recedere, ut disputat *Hegendorphinus in lib. 4. dialect. legalis.* Verba enim statuti recipiunt interpretationem restrictiuam ex sensu, & mente, ne aliquis indebitè condemnatur, *l. 2. C. de noxal. actio.*

3 Dubium tamen est, an legis verba tantū liceat offendere, si lex, vel equitas sit in contrarium? & *Placentinus glosator* dixit, quod non, per *l. prosperit. ff. qui, & à quibus, l. quod constitutum, ff. de testam. milit.* sed *Ioannes glosator* tenuit contrarium, per *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. & ex illo generali dicto, sensum, & non verba spectari debere, l. 7. §. conditio, ff. de administ. legata, l. etiam. 8. C. de iure dot. l. 3. C. de liber. praterit. l. in legatis. 21. C. de legat. attamen *Glos. ibidè in verb. non dubium, & in verb. amplexus,* distinctionis sedere concordat, quod si alia mens patet, & in scriptis redacta est, proualeat sententia *Ioannis, fin. verò secus, Placentini* sensus est verior, ut in *l. non aliter, ff. de legat. 3. facitq; ad hoc l. contra legem. 29. ff. de legib. in qua habemus,**

4 quod contra legem facit, qui id facit, quod lex prohibet. In fraudem verò legis facit, qui saluis verbis legis, sententiam eius circumuenit. Hinc est, quod si Testator prohibuit quem esse Tutorem, non debet hunc Curatorem fieri, quia voluntas Testatoris non debet alia via circumueniri, vel inficiari, ut in *cap. 21. Modestini posito in fine, ff. informati, quia voluntas declaratur etiam per actum nullum, l. fin. ff. de rebus eorum.*

5 Etenim aliud est facere in fraudem legis, aliud verò contra legē; fit in fraudem legis, quando id fit, quod lex fieri noluit, fieri autē non vetuit, *l. fraus. 30. ff. de legib. sed contra legem fit, quando id agitur, quod lex prohibuit, l. contra legem. 29. de legib.*

6 Est enim aduertendum, tunc legi fraudem fieri, quando aliquem decipis sine tuo commo: dolus verò est, quando aliquem cum damno suo, & cum commo tuo decipis: sed fraus non est sine dolo, imò est species

doli, sed dolus potest esse sine fraude, ut declarat *Abb. in conf. 68. num. 3. in vers. fortius, lib. 1.*

8 Fit autem fraus legi, quando de re ad rem committeretur, puta, lex prohibet pecuniā filiofamilias mutuo dari, *toto titulo ad Macedonianum,* tu autem vis dare aliud, quam pecuniā mutuo, *l. sed Iulianus, §. mutui, ff. ad Macedonian. & pragmat. 1. de contrac. (potest enim filiofamilias contrahere præterquam in mutuo, & in voto, Minadous in conf. 17. num. 1. per l. filiofamilias, ff. de action. & obligat.)* vel quando venditio est prohibita, nisi inter conforces, & fit permutatio cum alijs, *Alex. in conf. 197. num. 3. vers. quid imò, lib. 7.*

9 Fit etiam fraus legi de persona ad personam; puta, quando vir qui non potest dare uxori, supponit alium, cui donec, *l. si sponsus, in princ. ff. de donat. inter virum, & uxor.* vel quando supponeretur persona in licitatione subhasta, tunc enim penultimus licitator non liberaretur, si vltimus non esset idoneus, alias aperiretur via fraudibus, quoniam si liberaretur isti non idoneo, posset penultimus, quem penituit de oblatione facta, non idoneum supponere ad offerendum, ut ipse liberaretur, *Bald. in consil. 17. modus, & forma in fine, lib. 2. & hasta fiscalis deluderetur. Priuilegia enim venditionum subhasta multa sunt: & merito si quis Procuratorio nomine licitaret, & ei tanquā vltimo licitatori remaneret: si principalis non erit soluendo, ipse nomine proprio tenebitur, non obstante quod Procuratorio nomine licitauerit, text. est in terminis, & notand. in *l. cum vendente, C. ubi causa fiscales, & ibi Castrens. & Frecc. in lib. 2. de subfeud. fol. mibi 169. nu. 104. ad quod aduertat, quia multi faciliter decipiuntur.**

12 Aliquando fit etiam fraus legi de contractu ad contractum, non eodem modo, sed quando creditor cum viro erat contracturus, & uxorem, quæ intercedere non potest, ut in *toto titulo ad Velleianum,* quæsiuit, & conuenit, ut cum ipsa potius contrahatur, quam cum viro, *l. quauis, §. si cum essem, ff. ad Velleian. Alex. in conf. 21. in fine, lib. 1. Soccin. Iun. in consil. 34. num. 12. lib. 1. & diximus supra in vers. 4. obseruat. 2. num. 148. & seq.*

13 Ergò semper quod perpenditur actum fieri contra verba, vel mentem legis per indirectum, actus est nullus, tanquam factus in fraudem legis, quia non est aperienda via fraudibus, *Lapus in allegat. 55. num. 2. in princ. quinimò ut occurratur fraudibus, ius latam interpretationem admittit, dispo-*

fictionem fauorabilem, facit *Craueti. confil.*
16 674. num. 6. quoniam non est danda ma-
teria delinquendi, *Ioan. de Anan. in confil.*
7. num. 1.

Hinc est, quod Patres Generales ordinum
17 & si possint transmittre monachum de
vno ad aliud Monasterium, tamen hoc fa-
cere non possent in fraudē Visitatoris Apo-
stolici venturi, & tanto magis si visitatio ef-
set cepta, *Federic. de Senis in conf. 145. nu.*
3. circa finem, *vers. sed pone, quod vere.*
Fallit tamen, si monachus foret licentiatu-
s, ut transeat in aliud Monasterium, quia non
subest primo Abbati, qui inde non debet in-
quirere, ubi moratur, *Bal. in l. qui manu-*
mittuntur. 12. C. de oper. libert. potest etiam
fraus considerari circa dispositionem *l. hac*
edictali, C. de secund. nupt. prohibet enim
18 ut vir, vel vxor relinquat plus secundo vi-
ro, vel secundæ vxori, quam vni ex filiis pri-
mi matrimonij, & ne fraus eueniat hoc ex-
tenditur secundum aliquos, ut non possit re-
linquere plus filio secundi matrimonij, quā
primi, *Bald. in confil. 161. quidam nobilis,*
per totum, lib. 1. Petr. Anchar. in conf. 329.
sed aduerte, non esse totaliter verum, ut pa-
ter, aut mater non possint relinquere plus
filiis secundi matrimonij, quam primi, siqui-
dem *d. l. hac edictali*, non precedit in pa-
tre, ut fuit decisum iunctis Aulis, & ex alle-
gationibus, & sententia relatis supra *vers.*
5. *observat. 1. num. 7.* in qua sententia sunt
decisa multa capita circa consuetudinem
Neapolis; & fuit cum 11. votis prolata, ut
ibidem videre poteris. Quinimo quo ad ma-
trem anceps est sententia Doctorum, ut ibi-
dem *nu. 19.*

Solet etiam dubitari circa extensionem
19 statuti, num si esset poena contra absce-
ndentem membrum, extendatur contra ab-
scindentem digitum manus? & quod sic
fuit decisum per *Mastrill. in decis. 168.* non
obstante, quod appellatione membri non
veniat digitus, *Bart. in l. non sunt liberi,*
ff. de statu hominum, quia verba in mutila-
tione membri, extenduntur ad debilitati-
onem, & per abscissionem digiti, debilitatur
manus.

Ex mente enim comprehensua legis sic
20 extensio ad quæ verisimiliter Legislator co-
gitauit, argumento *l. 2. ff. de iurisdict. om-*
nium Iudicum, & ideo si fuerit dubitatum,
num pactum factum in capitulis matrimo-
nialibus inter coniuges, ut maritus non
asportet vxorem extra Ciuitatem an possit
discedere cum consensu vxoris? & negati-
uè fuit per Sac. Conf. iudicatum teste *Giz-*
zarello in decis. 19. non obstante consensu

vxoris, ex fraude. n. extorem fuisse præten-
ditur, ac etiam non obstante, quod sit contra
bonos mores, *l. Titio centum. 70. §. Titio cen-*
tum, il 2. ff. de condit. & demonstrat.

OBSERVATIONIS II.

SVM MARIVM.

- 1 **P** Remissio sub verbo, & fide Regis, est
omnino obseruanda.
- 2 Pax facta sub verbo, & fide Regis, quoma-
do est seruanda.
- 3 Frangens pacem sub verbo, & fide Regis,
quomodo puniatur.
- 4 Proditorium est delictum factum sub ver-
bo, & fide Regis, vel cum scopitio paruo.
Sed an gaudeat immunitate Eccle-
sia, ibidem.
- 5 Obligatio naturalis an oriatur ex pacto con-
tra bonos mores, ibidem.
- 5 Fides Regis est saluus conductus.
- 6 Fides seruanda etiam hosti.
Fidem non prestans, fidem sperare non
debet, ibidem.
- 7 Nobilium verba plurimum valent.
Iuramentum suppletorium quod probat, ibid.
- 8 Ludentes obseruant verba non obstantē
Regia Pragmatica.
- 9 Nobilis dicitur notus, & quid est nobilitas.
- 10 Nobilitas à plebeis differre facit.
- 11 Nobilitas quomodo diffinitur.
- 12 Nobilitas duplex à genere dicitur presump-
pta, & fortuita.
- 13 Altera quam ex propria virtute
sibi acquirit.
Nobilitas acquisita magis commendabilis, ibi.
- 14 Filius nobilis non offuscatur à patre, licet
rustico.
Aduocati omnes Cives, & Equites præcellit,
& Principes, atque Dñi appellantur, ibid.
Pater per filium nobilitatur, ibid.
- 15 Nobilis ex maioribus est ille, qui retinet
diuitias, & dignitates.
- 16 Non ex quo quis vocatur de familia nobili,
dicitur nobilis.
- 17 Nobilitas acquisita ex scititia, est maior illa
maiorum.
- 18 Nobilis est, qui ingenium rectius habet, &
actibus bonis abundat.
- 19 Nobilitas, vel bonitas cognatorum non
inuauit, si quis non est bonus.
- 20 Doctrina facile exornat generosum, & ex
oscuro nobilem facit.
- 21 Nobilitas in bonis moribus, non in natalibus
consistit.
- 22 Est quid accidentale, & ideo perditur
per artum visum.

23 Non

- 23 Non perditur per exercitium in
domo propria, vel in agro proprio.
- 24 Nobilitate amissa per exercitium, an recu-
peretur, relicto illo exercitio.
- 25 Procuratores, qui sunt nobiles, & in Curijs
præfiantur, perdunt nobilitatem.
- 26 Nobilis furtum committens, an decapitetur,
vel suspendatur.
- 27 Nobilitas amittitur per falsitatem, vel per-
iurium.
- 28 Nobiles viri quatuor mores habere debent.
- 29 Ut plurimum duos mores vitupe-
rabiles habent.
- Nobilitas causatur ex 9. casibus, ibid.
- 30 Mercaturas exercere non debet.
- 31 Consuetudo attenditur.
- 32 Nobilis dicitur, qui habuit patrem nobiliter
viventem, licet avus rusticalliter vixe-
rit, & sic etiam ille, qui ex matre nobi-
li natus, licet pater ignobilis fuerit.
- 33 Legitimati non differunt à veris legitimis,
& conseruant familiam.
- Nobilis præfertur in beneficijs habēdis, ibi.
- 34 Nobiles ad paupertatem peruēti, an dicantur
nobiles.
- 35 Diuitia nobilitant homines, & vilitatem
tegunt.
- 36 Nobilitas acquisita ex diuitijs, dicitur infima.
Homo non debet nobilitari per rem, sed res
per hominem, ibidem.
- 37 Roma ex lateribus inuēta fuit ab Ottavia-
no Imperatore, qui eam in marmoribus
reliquit.
- 38 Mulieres quando nobilitantur per homines.
- 39 Nobiles ex nobilibus adsunt, & nobiles ex
ignobilibus, ibid. ac ignobiles ex nobili-
bus, ibidem.
- 40 Equites qui.
Domicelli qui, ibidem.

OBSERVATIO II

De promissione sub verbo, & fide nobilium, &
aliqua de nobilitate.

SECUNDA hæc Observatio
in ordine querit, an promissio
facta in contractu sub verbo,
& fide nobilium, obliget ex-
traudicialiter, si lex impro-
bat promissionem, vt in casu
nostro? & pro explicatione est aduertē-
dum, quod alia est promissio sub verbo nobi-
lium. (Promissiones enim sunt seruandæ se-
cundum qualitatem personæ, Bart. in l. 3. C.
de milit. vssu, lib. 12.) Alia vero est promi-
sio facta sub verbo, & fide Regis, quæ est om-
nino obseruanda, etiam si hostibus esset data,

vt per Gubernatorem Christianum in lib. 2.
cap. 24. vbi quod Carolus Quintus obserua-
uit saluum conductum Martino Lutero, nō
obstante Consilio Constantiæ, quo cautum
est, fidem non esse seruandam inimicis fidei,
& idem Author in cap. præcedenti fundat,
quomodo Rex debeat iuramenta, & verba
promissionum obseruare. Hæc quidem pro-
missio Principis loco iuramenti habetur,
Scurphi. cons. 37. per totum, Gaillus præf.
obseruat. lib. 2. obseruat. 59. solet enim fieri
promissio ista etiam in Pragmaticis, vt eue-
nit in pragmat. edita 30. Iulij 1621. tempo-
re Gubernij Illustriss. D. Cardinalis Zappacæ
Locumtenentis, in qua videtur promissum
sub verbo, & fide Regis, ac nostræ, neminem
fore damnnum passurum occasione monetæ
tunc currentis, quæ erat mediorum carole-
norum vulgo dicta *le zannette*; quæ Regni
distructionem in illis temporibus parabat, vt
vidimus supra vers. 4. obseruat. 3. Adest quo-
que, & alia Pragmatica edita à D. Comite
Lusensium sub die 31. Maij 1616. qua cau-
tum est, vt frangens fidem, & pacem factam
sub verbo, & fide Regis: incidat in pœnam
infamix vt fractor verborum, etiam si mors,
3 aut vulnus non resulerent, & similiter in
pœnam mortis naturalis inclusiuè incidat,
4 attenda qualitate personarum, & circum-
stantia facti, & vterius tale delictum proditor-
ium intelligatur, & exceptuatum in om-
nibus casibus, in quibus delicta proditoria
exceptuantur: & ratione boni publici Prag-
matica hæc extenditur etiam ad paces an-
tea factas, vt ibidem, grauissimum enim est
delictum, frangere pacem, Andr. in cap. 1.
num. 6. & seq. de pace iuram. firm. sicuti à
promissis recedere, malum est. In hac etiã
spetie promissionis solet dubitari, num natu-
ralis obligatio oriatur ex pacto contra bo-
nos mores? iam quod pacta contra bonos
mores à Iure Ciuili improbantur, l. pacta
qua contra, C. de pactis, vbi Deci. affirmatiuã
tenet, ex eo, quia naturalis obligatio ex con-
sensu oritur, l. 1. ff. de pact. Bar. in l. 1. ff. de
condit. indeb. consensus enim dum consistit
in animo, facti est, l. bonæ fidei, ff. de acquir.
rer. domin. sed sic est, quod Iure Ciuili non
possunt infirmari ea, quæ insunt facti, l. 1. ff.
si vir, ff. de acquir. poss. ergo &c. at contra
Dec. facit Soccin. opinio per eum citati,
quam sequitur Casar à Costa variar. ambig.
lib. 1. cap. 30. & rationes sunt claræ, vnaquam
enim ius naturale turpia permittit, cum
semper bonum, & æquum sit, l. proba. ff. de
verb. signif. sique obligatio naturalis oria-
tur ex æquitate fidei seruandæ, d. l. 1. ff. de
pact. æquum est enim seruari conuenta, &

promissa, *l. fidei, §. naturalis, ff. de solut.* & si equitas desit, (quæ est fundamentum, & causa propinqua obligationis) cessat causa iusta, & equa promissionem non seruare merito naturalis obligationis actio cessat. Hinc est, quod ius naturale, vel gentium, prohibet infidias, & maleficia, *l. veluti, & l. pen. ff. de iustit. & iure*, & sic etiam homicidia, & alia mala, *d. l. proba. ff. de verb. signif.* ergo nullo iure naturalis obligatio oriri potest, *l. pacta qua contra, C. de pact.* & ibi DD.

Quatenus vero attingit ad materiã delicti proditorij in dicta Pragmatica declarati, fuit dubitatum in quorundam nobiliũ grauissima causa, num comprehendatur in Bulla Gregorij XIV. de anno 1594. condita, in qua inter alia delicta ab Ecclesiã immunitate exclusã, est delictum proditorium, & dicebatur, quod delictum declaratum proditoriũ à Principe seculari post Bullam prædictam non comprehenditur in ea: quæ intellexit de delicto proditorio sub illa specie proditionis vigente tempore Bullæ prædictæ tantum. Capti enim in Conuentu, vel Ecclesia sunt restituendi, *Decian. in consil. 79. vol. 3. Io. Franc. de Ponte in decis. 35. & Riccius in collect. 1792.* & ideo inquisiti pro causa, quod sub verbo pacis quendam alium nobilem occiderant, à Monasterio S. Squerini extracti de anno 1626. & ad Castrum nouum asportati, fuerunt inde repositi in Monasterio prædicto ad dispositionem Summi Pontificis, postea vero fugam arripuerunt. Ex quibus etiam inferitur, quod alia Pragmatica eiusdem Comitis de Lemos sub die 14. Aprilis 1614. qua sancitũ est, delictum commissum cum scopitto paruo, seu Archibuscetto, proditorium esse censendum, nec etiam in Bulla prædicta comprehendi ex dicta ratione. Ceterum vt apertè cognoscas, quale sit delictum proditorium, vltra *Bart. in l. respiciendum, §. delinquit, ff. de pœnis*, perquire *Vinc. de Franch. decis. 713. vol. 4.* in qua vnitis Tribunalibus Sacri Concilij, & Regiæ Cameræ 23. Octobris 1600. declaratus est articulus generalis pro explicatione indultus generalis, in quo delictum proditorium exceptuabatur, videlicet *vulnus proditorium illud esse, quod est illatum cõtra amicum sub colore, vel simulatione amicitia.* Quatenus vero ad nostram materiam attingit, est notandũ, quod fides Regis est saluus conductus, omnino seruandus integrè, quia eibus quamuis bonus si fumo olet, displicet, & sicuti spes est panis miserorum, qui dum viuunt sperant, ita fides est panis fidatorum, qui tam in eundo, quam instando, quam in redeundo, semper fidi esse debent,

vt supra tetigimus, quoniam etiam hostibus seruanda est fides, alias qui fidem non præstat, fidem sperare non debet, *Bal. in cap. 1. num. 4. de forma fidelitatis, per l. quarit, §. inter, ff. locati.* & hæc quo ad regulam promissionum.

Quò verò ad promissionẽ factam sub fide, & verbo nobilium, illo expõso dicto, Fides dictis, promissisq; nulla: nisi quatenus expedit, est animaduertendum, quod si à lege improbatur factum principale, etiam extraiudicialis hæc promissio non est seruanda, si quidem non potest videri improbus, qui cõtra ordinem legis facit, quamuis nobilium verba plurimum valeant, vt in *consil. Regni. Iurisperitorum*, vbi iuramentum suppletoriũ nobilium probat in summa tibi taxata.

Hæc tamen promissiones de consuetudine inter nobiles, (non obstante improbatione legis,) obseruantur in maledictis prohibitis Duellis, & in ludis, nam etsi *Regia Pragmatica, sub titulo de aleatoribus*, improbant ludos, & promissiones in eis, vt etiam notat *Io. Franciscus de Ponte in consil. 31. num. 16. vol. 2.* (vbi priuilegia concessionis Gabellæ ludi adfunt) attamen inter nobiles obseruatur, & solutiones punctualiter fieri, vt in dies videmus. Pragmaticæ n. & prohibitiones prædictæ licito iure ob publicum bonũ fieri possunt, sed an cura conscientia possint exigi pecuniæ lucratæ in ludis prohibitis? negatiuè respondit *Mosessus in summa in 7. par. sub titulo de contractibus, tract. 12. cap. 21. in fin. post Salas in dub. 26. num. 5.* sed *Anna in singul. 108. ar. in anno 1571.* fuisse decisũ, deberi debitum ex causa ludi.

Sunt & aliæ ludorũ species, puta ludi agitorij, in quibus personæ agitari solent, & mors sequitur, & non est pœna, *l. 2. C. de speculis, lib. 11.* licet ista cruenta spectacula, idest ludi, ex quibus mors, vel sanguis sequatur, sunt prohibita, *l. vnica, C. de gladiatoribus, lib. 11.* & inter hos ludos est ille, qui in primo Maij fieri solet, & dicitur Maiuma, idest ascendere ad maios, & est permissus, *l. vnica, C. de maiuma, lib. 11.* Quatenus vero ad obseruantiam promissorum infausti Duelli dicemus infra suo loco.

Cumque de nobiliũ promissionibus euenit verba facere, plura de nobilitate forent dicenda, sed pauca attingere intendimus, quatenus ad materiam nostram attingit.

Et Primo est sciendum, quod nobilitas secundum *Sipontinum in Cornucopia*, dicitur à Nosco, hinc nobilis, idest notus, & secundũ *Virgiliũ. 7. Æne. ibi. Est locus Italia in medio sub montibus altis nobilis &c. idest notus.*

Accipitur enim nobilitas pro quadam præhe-

praheminentia, quæ à Plebeis differre facit, *S. plebiscitum, cum glos. in verb. species, in fine, insit. de iur. nat. gent. & civilis, cap. venerabilis, de praben. & latè Io. Arg. in tract. de nobilitate Hispania, par. 1. cap. 4.*

11 *num. 4. in tract. tom. 16. fol. 220. & à Bart. in l. 1. num. 62. G. de dignit. lib. 12. diffinitur nobilitas, quod est qualitas illata per Principem, quam quis ultra honestos Plebeos acceptus intelligatur, quam diffinitionem sequuntur ibi Odofr. 10. Platea, & Lucas de Penna, ac Panorm. in cap. 1. col. 2. de purgat. canon.*

12 Nobilitas duplex est, vna à genere, quam quis à maioribus suis trahit, & ista nobilitas verè dicitur præsumpta, & *Hosivm. in cap. venerabilem, de praben. quem sequitur Casfan. in consuet. Burgundia, tit. des Droict. rub. 4. §. 19. num. 20. fol. 742. dixit, quod disputare de nobilitate generis, est disputare de nobilitate sceleris, sed contra tenet glos. in extrauag. exacerabilis, in §. nos itaque, in verb. generis claritatem, de prabendis, & dignitatibus; nam regulariter nobilitas ex sanguine reputatur legitima, & illa ex virtute inferior, vt *Casar Augustus* aiebat, & defendit *Alexander Tassonus* in lib. 8. delli suoi *penseri, cap. 19.* & in hac nobilitate existens parentes laudare debet, & fortunam, quæ est ipse Deus, qui voluit aliquem ex parentibus nobilibus nasci, vt per *Bonum de Curtili* in tract. de nobilitate, par. 2. *num. 7. in tract. tom. 16. fol. 1. ater.* & notat *Tacitus* lib. 1. *Hist. sub num. 5. ibi, generari, & nasci à Principibus, fortuitum, nec ultra ashimatur; & probatur etiam in l. bene à Zenone, C. de quatrien, præscript. circa medium, & in fine.* Hinc *Alphonfus Primus* laudantibus eum Regem, filium Regis, fratremq; Regis, respondit, illa nil existimare, sed si in eo aliquid boni esset, laudarent, & non ex patribus iam mortuis, *Ludouicus Domenichi* in lib. 1. *Historiarum, fol. 39.* Natura enim crebro tamquam ex industria magna bonis, egresses è Doctoribus, & ceteris huiusmodi, seu contra gignit, *Aureol. Vici. in Caligula,* nonne acetum vini est filium, hinc ex bonis, & nobilibus patribus filij deteriores oriuntur. Deque diuersarum Ciuitatum nobilitate, & signanter de nobilitate Neapolitana præter *Constantium, & ceteros nostros Scriptores Regnicolas,* ponit multa *Io. Arz. in tract. de nobilitate Hispania, in 5. par. principali, cap. 2. num. 4.* nec de ea potest considerari *Galeni* dictum affirmantis, quod nobilitas est in terris, sicuti moneta, quæ in Ciuitate in qua formatur, valet, in alijs vero locis vti falsa reputatur: siquidem Nea-*

politana nobilitas vbique per mundum micat, & in honore habetur, tanquam lepidissima, summoq; Nitore florida, & id confideta etiam vltra nobiles descriptos in quinque scdilibus, de quibus sopra notauimus, alij .n. multi extra Plateas prædictas (circumscriptis ciuilibus muneribus) à pari procedunt, & præsertim multoties in matrimonijs contrahendis. Matrimonia enim ex lege 12. Tabularum contrahenda erant, idest nobiles cū nobilibus, Principes cum Principibus, diuites cum diuitibus, & plebei cū plebeis; vnde *Quidius* cecinit, *Si vis apte nubere, nube pari:* Sed quoniam ex his sediciones multæ oriebantur, *Tribunus Plebis* nomine *Condolecius* ad illas euitandas legem istam delere fecit, *Petrus Matthæi* in libro titulato *Iudicio Politico, fol. 141.*

13 Altera vero nobilitas est, quam quis ex propria virtute sibi acquirit, siquidem nobilitas est filia scientiæ, (vt omnes fatentur,) & idèd magis certa dicitur, & magis commendabilis, *cap. venerabilis, de praben. Stephanus Guazzius* in ciuilibus conuersationibus, lib. 2. fol. 111. *Alex. in cons. 209. ponderatis, num. 8. vers. vnde dicit, lib. 6. & in cons. 213. nu. 9. vers. in eo etiam, eodem lib. 6. subdens ibi num. 7. in fine;* quod iuuenis virtuosus, & bene morigeratus, qui sibi nobilitatem ex propria persona acquisiuit, nō recipit offuscationem à patre, licet rustico, dummodo talis filius artem rusticam non exerceat; quinimo filius Doctor nobilitat patrem, qui ad tritremes condemnandus non esset ex nobilitate filij, vt per *Gizzarell. in decis. 10. D. Riccius* in praxi fori *ecclæs. resolut. part. 1. eo fortius si Aduocatus esset, clarissima enim est Aduocatorum virtus, adeo vt Equites, & Givæ omnes præcellat, teste Fontanell. de pact. nupt. par. 1. clausul. 3. glos. 1. 1. um. 29. fol. 17. Principes, ac Domini appellantur, l. proximè, ff. de bis, qua in testam. delet. l. Nefennius, & ff. ad l. falcid. & in l. 1. §. 1. C. de nouo Codice faciend. denominantur. Excellentissimi, Eminentissimi, Sublimissimi, ac Gloriosissimi, præexcellaq; studia quorum Imperator reuerentia prosequitur, l. quicquid, C. de Aduocat. diuers. iud. & reliqua vide supra vers. 7. obseruat. 1. nu. 13. & seq. Hinc *Fal-lares Tyrannus* aiebat, quod solam nobilitatem cognoscebat ex virtute, & cætera per fortunam: & *Rex Alphonfus Primus* facebatur gloriosiore esse nobilitatem proprio, & peculiari virtute acquisitam: quam cum hereditate: sæpiusq; dicendo, melius velle capere valorem *Nicolai Piccinini* nati ex macellario, quam Regem esse sine virtute, teste*

recte *Ludouico Domenischi in eius Historia*
 35 fol. 14. & 39. lib. 1. Verum nobilis ex maioritate
 maiorum dicitur ille, qui maiorum diuitias, & nobilitates retinet; alias fecus,
Socin. in conf. 246. num. 3. lib. 2. post Philosophum in 5. Politicorum, vbi, quod non
 16 ex quo, quis est de familia nobili, est nobilis, postquam
 videmus multos de ea sem qualitate, seu familia esse nobiles, & alios ignobiles:
 nec quis praesumitur nobilis, ex quo inter nobiles reperitur descriptus
Io. Vinc. de Anna in singul. 358. & sic concludunt DD. quod nobilitas
 17 acquisita ex scientia, maior est illa, quae ex maiorum nobilitate allegatur,
Alex. in d. conf. 213. ponderatis, num. 9. lib. 6. & Seneca in 3. de beneficijs ad Eburneum,
 18 ait, *Nobiliorum esse, qui rectius habet ingenium, & actibus bonis abundat.* & idem
Seneca in libro de minoribus scripsit, quod
 19 *Nobilitas, est hominis generosus animus, na nobilitas, vel bonitas cognatorum, non valet, nisi fuerimus nos ipsi boni. Cassiod. autem lib. 9. Epistolarum, in epist. 8. dixit, quod do-*
 20 *strina facile exornat generosum, quae etiam ex obscuro nobilem facit.* Sed ex nobilibus
 nasci optimum est, si eorum vestigia posteris insectantur, nam alias fumatae Imagines, &
 Trophea, non transeunt in descendentes in otio viuentes, vel bona dissipantes, merito
 diui Bernardi magnum dictum sequuntur DD. quod in nobilibus semper primogenitus
 debet totum habere, quia melius est secundogenitorum dispersio, quam inter eos
 hereditatis diuisio, *Regens de Ponte de potest. Proreg. in tit. de assensibus super dotibus, nu. 12. fol. 272.*
 21 Nobilitas enim consistere debet in bonis moribus, & non in natalibus, vel nuptijs, argu-
 mento *l. prouinciarum. 46. §. matrem fam. in fin. ff. de verb. signif.* est enim quid
 22 accidentale, & ideo perditur per exercitiu artis vilis, *Couar. pract. quest. cap. 19. nu. 7.*
 23 *circa medium*, quod non procedit, si quis Agriculturam, vel in domo propria artem
 exerceat, quia tunc etiam nobilis dicitur, *Fab. de Anna in conf. 34. vol. 1. & Vinc. de Francb. in decis. 28. nu. 4.*
 24 Sed dubitatur, num si talis nobilis artem rusticalem relinqueret, nobilitatem recupe-
 ret? *Cassan. in consuet. Burg. vers. des Droict, rub. 4. nu. 32. fol. 743.* distinguit, aut est nobilis
 natiuitate, & nobilitatem recuperat, quia eam offuscat tamdiu, quamdiu illam
 artem exercet. Sina vero est nobilis per priuilegium nobilitatem non recuperat. Tu au-
 tem videas *Ioannem Raynaudi in suo compendio feudali, in tractatu de nobilitate, fol. 100. in 6. quest. principali*, vbi quomodo no-

bilitas amittatur. Procuratores enim, qui
 25 sunt de genere nobili, & in Curijs practi-
 cantur, nobilitatem perdunt, secundum *Cas-
 san. ibidem nu. 31. post Guidonem Papam in decis. 89. num. 196.* sed pro defensione
 Procuratoru late disputat *Consiliar. Rouit. in rubr. de Procuratoribus, num. 4. & seq.*
 sed *Franc. de Petris festiuarum lesionum, lib. 1. cap. 8.* distinctionis federe concordat.
 26 Nobilis furtum committens, non debet
 suspendi, sed decapitari, vt in *cap. Regni. Ad hoc quod nostram, in fine, sub tit. de furtis, Vinc. de Francb. in decis. 569.* sed contrariu
 determinat *l. Iudices. 12. C. de dignit.* quini-
 mo in furcis altioribus suspendi debet pro
 enormibus delictis, *Io. Franc. de Ponte in conf. 136. num. 26. vol. 2.* licet vilis plusquam
 nobilis puniatur, *glos. in verbo vilis, §. 1. in auth. de incestis nuptijs*, idemque tenet *Bal. in cap. cum quidam, de iureiur. & Gram. in decis. 36. nu. 5.* & facit alia *decis. 32. & Reg. de Ponte in decis. 24.* in qua fuit condemnatus
 ad triremes quidam ex centu continuis Proregis,
 ex quo occiderat vxorem sub falsa causa adulterij
 ob lucradas dotes, & ob propriam lasciuiam; & in
 27 *conf. 136. nu. 26. vol. 2.* idem Author adaucit exemplum *Don. Francisci Blanci Siculi*, qui ob fraudes, & furta
 comissa in annonahuius Ciuitatis, fuit super curru
 asportatus, & demum suspensus, & eius caput in
 crata ferrea in muris Dohanaz farinae subdito
 affixum circa annum 1609. semper enim quod
 nobilis vitam degit sceleratam, non debet ei
 honor seruari, *l. Senatoris. 47. ff. de ritu nupt. Bal. in §. iniuria, num. 9. de pace tenenda, & iuram. firmand. fol. 78. & Iulius Clarus in §. fin. quest. 60. num. 24. circa finem.* Nam propter falsita-
 28 tem, & peritium amittitur nobilitas, *l. 17. C. de dignit. Afflict. in decis. 404. circa finem*,
 vbi quod generalis indultus crimen falsi non
 comprehendit.
 28 Veri nobiles mores laudabiles habent, sunt
 quidem magnanimi, magnifici, dociles, & industres,
 publici, & affabiles, & commercia fugientes;
 sed vt plurimum duo mores vituperabiles eos
 insequuntur, scilicet quia sunt nimium honoris
 appetitui, & progenitorum despectores, vt per
 29 *Luc. de Penna in l. 2. C. vt rustici ad nullum obsequium deuocentur, col. 2. lib. 11.* sed *Cassan. in consuet. Burgundia, tit. des Droict, rub. 4. §. 19. nu. 25. fol. 242.* enumerat nouem casus, ex
 quibus nobilitas causatur.
 30 Nobiles mercaturam exercere non debent,
l. nobiles, C. de commerc. & mercat. Iacob. Mandella Albensis in conf. 43. attra-
 31 men in his attenditur consuetudo loci, vt
 quis

quis nobilis dicatur, *Bart. in l. 1. C. de dignitatibus, lib. 12. & facit lex 1. §. 1. ff. de honoribus, & idem Bart. in l. unica, §. de mulieribus, & in quo & c. lib. 10. & Cast. in cas. 126. lib. 1. nam in Ciuitatibus Venetiarum, & lauz, & in alijs, mercatura exercetur à nobilibus, *Ioannes. Arx. in tract. de nobilit. Hispan. in 3. par. principali, cap. 2. num. 4. & seq.* vbi refert multas Ciuitates in quibus exercetur mercatura, vel non etià à nobilibus, & signatè, quod in Ciuitate Neapolis à nobilibus non exercetur, & idè dixit *Bartholom. de Cupua, seù add. in orin. singul. 84.* quod is, qui habuit patrem nobilem, hic viuente, dicitur nobilis, non obstante quod anus rusticaliter vixerit, nobilitas enim triginta annorum circulo præscribitur, vt post *Tiraquell. de nobilitat. cap. 14. & Cassan. in catalog. par. 8. cons. 20.* tenet *Franciscus de Petris in festiuarum lesionibus, lib. 1. cap. 7. num. 39. fol. 100. vbi num. 40.* ex legibus Regni Caroli Primi, fundat, ex matre nobili natum, nobilem esse non obstante ignobilitate patris. Multoties enim ex patre docto, ac nobile, filij ignari, ac viles gignuntur, hinc *Aureol. Vistorin. in Caligula* aiebat, *natura crebro tanquam ex industria malos à bonis, agrestes à doctioribus, & ceteris huiusmodi, seù contra, gignit.**

Vnum tamen ne prætereas, quod in beneficij Ecclesiasticis assequendis, non consideratur nobilitas, sed personæ idoneitas, quia personarum exceptio reprobatur, *Anchar. in consil. 131. ad exclusionem dominij, num. 4.* sed *Cassan. in consuetud. Burgundia, vers. des Iudices, rubr. 1. §. 5. num. 155. fol. 228.* affirmavit, quod in prouidendis beneficij magis est prouidendus nobilis, quam ignobilis, quod procedit etiam in nobilibus legitimatis per rescriptum Principis, quia nil differunt à veris legitimis, vt expressè dicit *text. in auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, vers. sic igitur*; & plenè notat *Curt. l. in consil. 152. num. 11.* & omnia priuilegia concessa extenduntur ad dictos legitimatos nobiles, quia verè, & non fictè dicuntur legitimati, *Bart. in l. si is, qui pro emptore, quest. 3. in princ. ff. de vsucap. Bald. in l. nuper, in fine, C. de naturalibus liberis*, quoniam per eos conseruatur agnatio, sicuti per legitimos, *Alex. in consil. 2. num. 12. volum. 1. Dec. in consil. 208. in fine, & alias, recenlet Tiraquell. in tractatu de utroque retractu, §. 1. glos. 3. nu. 10.*

34 Aduertant tamen nobiles, seù descendentes ex genere nobili, ad quod disputant Doctores, num si ad paupertatem deuenierint,

dicantur nobiles, quoniam *Aristoteles in 3. politicarum*, dixit, quod nobilitas est virtus, & diuitiarum antiquarum; *Soecin. autem in consil. 146.* notat, quod talis non esset amplius nobilis, ex quo vt sic nobilis debent assistere progenitorum virtutes, & diuitiarum, & nobiles, *C. de commercij, & mercat. vbi Bald. & sequitur Cassan. in consuetud. Burgundia, des Druicet, rub. 4. §. 19. num. 30. fol. 742.* vbi in *num. 35.* subdit, quod diuitiarum nobilitant homines: hinc diues quasi Deus, quia qui diues est, quasi Deus nullo indigere videtur, teste *Varrone de lingua latina.* Et dicitur græce καλῶτος. Antiquè diuitiarum denotat earum acquisitiones bona conscientia fuisse partes, siquidem malè acquisita nec acquirentibus, nec eorum posteris prosperitatem attulere, teste *Seneca in epist. 7.* ibi, *nulli cui rapina feliciter cessit, gaudium rapti durauit in posterum.* Diuitiarum enim nobilitati viam latam aperiunt, teste *Francisco de Petris alias allegato in festiuarum lesionibus, lib. 1. cap. 7. num. 12. fol. 78.* vbi rusticum per feudum emptionem non nobilitari fundat, per diuitias enim vilitas personæ regitur, *Luc. de Penna in l. mulieres, C. de dignitat. lib. 12.* vbi ponit, priuilegia, & deteriorationes vltra plebeos, sed est verum, quod nobilitas, quæ per diuitias acquiritur, dicitur infirma, aie enim *Cicero de fortitudine, part. 2. fol. 153. lit. B. nil est tam angustij animi, tanquam parui, quam amare diuitias: nil honestius magnificentiusq; quam pecuniam contemnere, si non habes: sique habes, ad beneficentiam, liberalitatemq; conferre.* Hinc et, quod diuitiarum paupertates quandoque vocantur, siquæ diues paupertatis suæ dimidium legauerit, de diuitijs intelligitur, *l. Lulius. 78. §. heredum, ff. ad Senat. Consult. Trebell. & ibi Bart. & Bald. in rubr. C. de verb. signif.* Homo enim non debet per rem nobilitari, sed res per hominem, *Afflicet. in consil. post mortem, in 1. notab. & Horatius cecinit, & mihi res, & non me rebus submittere conor*; & augmentum diuitiarum antiquarum debet attendi, nam dicebat *Octavianus Augustus, secundum Sueton.* Romam latericiam accepi, marmoream reliqui, quod etià notat *Tarcagnota part. 2. lib. 1. §. nobilitatur etiam mulier per hominem, puta vxor pro marito, vel socro, mater pro filio, nurus pro socro, illustrantur enim eorum radijs, l. final. C. de incolis, lib. 10.* vbi *glos. limitat in sorore per fratrem, & in filia per patrem, quæ intellige: si filia fuisset nupta plebeo, l. edicimus. 7. C. de muri regul. lib. 10.* sed si nobili foret nupta, dignitatem retinet, *l. 5. de dignitatibus, lib. 12.* licet sequatur

quatuor etiam mariti forum, & dignitatem,
l. *mulieres*. 13. *codem titulo*.

Multa alia de nobilitate, & eius privile-
gijs, & de Iudicibus, & de possessore ipsius
videre poteris per *Ioannem Arz. in d. tract.*
de nobilitate Hispanica, & per *Bonum de*
Cur tili in tract. de nobilitate, qui duo tracta-
tus sunt in 26. tom. tractatum, & per *Tiraq.*
de nobilit. & per *Cassan. in catal. glor. mund.*
par. 8. quest. 1. & seq. ad quæ breuitatis cau-
sa (cui semper studemus) te remitto, & no-
tissimè alia dixit *Consil. Pascalis in tract. de*
uirib. patr. potest. par. 3. cap. 2. per totum, &
Alexander Tassonus in loco supra citato. Sed
39 nota, quod adsunt nobiles de nobilibus, idest
illi, qui descendunt ex nobilibus, & ipsi non
degenerant.

Alij sunt nobiles de ignobilibus, idest illi,
qui descendunt ex patribus infimis, & cum
eorum virtute nobilitantur.

Et alij dicuntur ignobiles ex nobilibus,

idest illi, qui ex patribus nobilibus descen-
dunt, & vitia incedunt, vt in locis prædi-
ctis est videre. Arbor enim cognoscitur ex
fructibus quos facit, ita & homo ex eius a-
ctionibus cognoscitur debet, quilibet enim ex
magnis, & maioribus descendere veller, &
mundi reuolucio fuit, & est, & quilibet Glo-
bus magnus ex paruo incepit, & è contra,
merito ex virtute, generositate, magnanimi-
tate, & actionibus quilibet nobilis, vel igno-
bilis habendus erit.

40 Nobiles regulariter in hac Ciuitate vo-
cantur Equites, & insulsè secundum *Franc.*
de Petris in lectionibus festiuis, lib. 1. cap. 7.
nam. 3. nescientes, Equitum ordinem è Ple-
be, Patricios vero è Senatu proficisci, vt
ibidem, vocantur etiam Milites, idest qui ex
claro sanguine nati, & alibi, idest *Cataloniæ*
Domicelli appellantur, teste *Fontanell. de*
pacif. nuptial. part. 1. clausul. 3. glos. 3. in
prima. fol. 35.

V E R S. X I.

Ita che le parti non siano tenute in modo alcuno all'offer-
uanza di quello, che contro la dispositione della
presente Pragmatica fosse conuenuto.

Fia quod partes nullatenus teneantur ad obseruantiam
illius, quod contra dispositionem præsentis Prag-
maticæ foret conuenium.

Pro explicatione materia huius Versiculi videbimus.

Primo, quomodo quis teneatur promissa seruare, si lex factum, vel promissum non
approbat, & qui porrexit capita contra aliquem inquirendum, quomodo tenea-
tur, si illa non probauerit.

Secundo, quomodo quis possit aliquem cogere ad obseruantiam eorum, quæ tacitè
per longam, seù longissimam consuetudinem dandi, promissa censentur, puta si
solutum est dari elemosynas, candelas, vel similia, & multa in materia præscri-
ptionis obseruabuntur.

OBSERVATIONIS I.

S V M M A R I V M.

1. **P** Acta seruanda.
2. Calumniator officij Demonis assumit.
3. Calumniosa inquisitiones Iudices illudunt,
& accusatos vexant.
4. Pœna talionis an sit sublata, & num. 19.

5. Calumnia pœna est subrogata in pœnam
talionis.
6. Libellum famosum, etiam dicens veritatè,
punitur pœna capitis.
7. Calumniantes sunt puniendi etiam pro sa-
tisfaciendò Reipublica scandalizata ob
carcerationem innocentis.
8. Falso accusantes magna pœna plectantur.
Accusantes falsè puniantur, ibidem.
9. Calum-

- 9 Calumniator dolose, & appensate peccat.
 10 Eadem poena plebatur, & nu. 20.
 Quomodo probetur, & nu. 20.
 11 Mulier, qua falso accusauit, quomodo puni-
 nita.
 12 Libellum civile, si continet iniuriam, pu-
 nitur.
 13 Denunciatio falsè, quomodo puniatur.
 14 Expense sunt soluenda à falso denunciante,
 & à Fisco.
 15 Iudex malè carcerans, tenetur ad expensas
 actione iniuriarum.
 16 Calumniator in euidèti calumnia, punitur
 in Regno.
 17 Calumnia euidens quando.
 18 Iudex non puniens calumniam, quomodo
 puniatur.
 19 Poena talionis an sit sublata.
 20 Imponens alteri laqueum, peribit in illo.
 21 Testi deponenti de facto proprio, quando cre-
 datur.
 22 Testes singulares in probando confessionem
 alicuius probant.
 23 Probant subductiones factas, &
 vsuras.
 Et similiter subornationes, ibid.
 24 Probant delicta occulta.
 25 Testes dicentes se subornatos probant.
 26 Corrupti probant contra corrup-
 pentem.
 27 Falsitas procurata tantum, dicitur delictum
 consumatum.
 28 Praebolum solum punitur in delictis gra-
 uibus.
 Delictum graue punitur per solum verbu,
 ibidem.
 29 Assassinium tentatum punitur.
 30 Affectus, punitur in assassinio etiam effecta
 non sequuto.
 Mandatum in assassinio punitur etiam
 effectu non consumato, ibid.
 31 Promittens facere, censetur promittere, quod
 contrarium non faciet.
 32 Promissio priuati, parit actionem contra
 promittentem.
 33 Principis promissio non intelligitur de iure,
 sed de facto.
 Promissio Principis in defendendo intel-
 ligitur de facto, & non de iure,
 ibidem.
 34 Promittens non inquietare, intelligitur re-

bus sic stantibus, non autem ex super-
 uenientibus.

- 35 Promittens communi nomine, potest à socio
 repetere.

Fallit, si esset tantundem impen-
 surus, ibidem.

- 36 Obligans obseruare sub poena amputationis
 manus non tenetur.

Manus amputatio de qua debet intelligi,
 ibidem.

- 37 Promittens renunciationem uxoris nomine
 proprio, alias ad interesse teneri voluit,
 non obligatur.

V E R S. X I.

O B S E R V A T I O I I

Quomodo quis teneatur promissa obseruare,
 si lex factum, vel promissum improbet.

REGVLA & si sit, pacta esse seruanda, vt in tit. ff. & C. de pactis. tamen intelligitur de pactis licitis, & à lege, vel à statuto, aut à consuetudine approbatis, non autem in vetitis, vel prohibitis, quod intellige in Priuato, non autem in Capitulo generali, Bart. in l. conuentionu, ff. de pact. hinc est, quod si per Concilium Constantia. sancitum extitit, Hæreticis & inimicis fidei non esse fidem seruandam, attamen Imperator Carolus V. fidem seruauit Martino Lutero, & saluum conductum concessit, vt testatur Guibernator Christianus in lib. 2. cap. 24. Aliquando enim quis tenetur obseruare promissa, etiã si lex factum non approbaret, nec reprobarer, puta quis porrexerit capita contra aliquem inquirendum, quo casu videtur promittere Iudici, vel Superiori verificationem ipsorum, sed quid si non verificauit illa, an teneatur? & respõdetur affirmatiue, nam & si poena talionis fuit sublata, tamen remanet poena calumnia, vt in facti contingẽtia probauit in infrascriptis Allegationibus, quæ omnibus tanquam nouæ fuerunt gratæ, & inde in pluribus causis subsequẽtib; in praxi vsitate, perlegas quæso, nam te non penitere spero.

IESVS MARIA IOSEPH

ALLEGATIO XXIV.

Pœna talionis est transfusa in pœnam calumnia, & porrigentes capita contra inquirendum, & non probantes, quomodo puniantur.

SI unquam iustissimum hoc Tribunal M. C. V. dilatauit fimbrias rigoris sui ad sciendam in exemplaria delicta, & contra pessimos calumniatores, qui officium Dæmonis assumunt, vt in *Psal. 71.* ubi Satanas nomine pessimo vocatur calumniator: liceat mihi (ad præsens contra morem scribenti, sed pro amico omnia licent) dicere, quòd in causa, de qua agitur, prudentissimi Iudices, qui hodie Tribunal ipsū regunt, attentis causis calumnie, & conditione personarum, exemplari sententia omni tempore insequenda, infra scriptos inquisitos puniendos fore censebunt, in exemplū malorum, ne Iudices illudantur cum calumniosis inquisitionibus, & ne subditi Suez Maiestatis quòdò falsò accusantur cum magna iactura se defendant, vt experientia docuit, teste *Afflic. in confit. Pessimam, & horrendam, sub nu. 2.*

Verum est in factò, quod aliqui Particulares sunt inquisiti, & carcerati, & conuicti de infra scriptis delictis.

Primo, quod præcedente consertu cum quodam bono viro suo loco, & tempore declarando, mediantibus magnis promissionibus pecuniarū subdlexerunt quos condemnatos ad triremes vita durante pro furtis, ad porrigendum capita falsa, & infamatoria Domino Duci Ossunæ, tunc Regni Proregi, contra Probum Virum, & delegata causa (vt Deus scit) Sauino de Sapio Aduocato Pauperum, de factò prædictus inquirendus fuit positus in criminalibus Castris Noui cū eius familia, fuerunt sequestrata bona, fuit posita custodia in domo, fuerunt carcerati plursquam 400. homines in omnibus Castris, & carceribus istius fidelissimæ Ciuitatis, & Ciuitatis Auerse, & locorum conuicinium, & ad quem finem est notum, cum ruinis, calamitatibus, & damnis, quæ liquent omnibus: ob quæ, & alia fuit per Dominum Regni Proregem, & eius Collaterale Consiliū

expulsus dictus Sauinus delegatus, & remissa causa ad ipsam Mag. Cur. Vic. cogitis falsitatibus, iniquitatibus, & vexationibus, pro restaurando honore subditorum Suez Maiestatis, vt solet, cum circumspeditione decreuit, non esse procedendum contra dictum vexatum, nec etiam interrogandum.

Secundo. Addendo peiora peioribus, sunt prædicti Particulares etiam inquisiti de subductione testium ad falsum deponendum super eisdem capitibus falsis, & infamatorijs.

Tertio. De tentato assassinio, vt ex actis.

Quarto. Et tandem, vnus ex eis est inquisitus de occupatione processus, nam existente ipso carcerato in carceribus Ingliani pro blasphemia omnipotentis Dei, fuit de factò excarceratus à prædicto Doctore Sauino, & processus fuit, & est occupatus, ob quæ ante omnia est torquendus, tam respectu sui, quàm aliorum inquisitorum, &c.

Respectu autem primi capitis, vltra quod in hac causa per facti nototium procedi posset, iam quod est probatum, quod prædicti inquisiti sunt illi, qui capita prædicta porrigere fecerunt ab illis duobus condemnatis ad triremes, qui ipsum inquirendum non cognoscebant, stat in suis terminis regula, quod qui per alium facit, per se facere videtur, *l. 1. §. dicitur, ff. de vi, & vi armata, & est text. in terminis in l. 4. §. fin. ff. de iniur.* & ideo iustissimè petit ipse Persecutus prædictos octo inquisitos, & carceratos nedum puniri consimili pœna, sed etiam ad interese condemnari, & ad hoc fundandum dicit, quòd & si tolleratum est in Republica, vt sic sublata pœna talionis, quæ solum remanet contra facientes eunuchos; vt in *§. 4. in autb. de his, qui eunuchos faciunt, consl. 142.* est iam statuta per ius diuinum in *Leuitico 24. & Exodi 21.* & per ius humanum in *l. fin. C. de accus.* ex ratione secundum *Ciceronem pro Roscio Amerino*, quia accusatores multos esse in Ciuitate, vtile est, vt metu coarceatur audacia: & vt veritas pateat, ad tradita per *Gaillum practic. obseruat. lib. 2. obseruat. 99.* attamen quando perpenditur capita non esse vera, sed falsa, & dari ad infamandum delatum, subdit ibi *Cicero, verum hoc ita est vtile Republica, vt ne planè illudamur ab accusatoribus; & ideo sublata*
pœna

5 poena talionis, eius loco poena calumniae, & iniuriae grauiſſimae ſubrogata eſt, ita *Menoch. de arbitr. iud. caſu 322. nu. 3. Clar. in pract. crim. §. ſin. quaſt. 81. in ſin.* vbi refert, & ſequitur *Bal. dicentem*, quod quidam Peruſij ob tale calumniam fuit decapitatus, quia poena calumniae viget, *l. ſin. C. de calum. l. 1. C. de curioſis. lib. 12.*

Non eſt enim equum, nec iuſtum, vt quis catalogum iniuriarum proponat contra innocentem, & remaneat impunitus, *text. eſt notab. in l. aut facta. verſ. nemo enim. ff. de poenis.* vbi poſt *Demosthenem* haec verba habentur, *Nemo enim viri Athenieſis denunciatus hoc, quod agrauat audientibus repreſentare poteſt, ita vt rei veritas ſe habet, etiam ſi ipſi perpeſſo, & videntibus manifeſta iniuria apparuerit:* aitq; *Gaius. pract. obseru. lib. 2. obseru. 104. ſcriptura ſemper loquitur, & actum permanentem habet.* & merito videmus, quod ſi quis facit libellum famoſum, etiam quod dicat veritatem, punitur poena capitis, *l. 1. C. de libell. fam. D. de Franch. dec. 533.* Cur ergo debet eſſe minor poena in illo, qui ponit iniurias, & infamias in iudicio contra innocentem? nonne iſte innocens ſic calumniatus ſine culpa, remanet infamatus, & cum iſtis iniuſtis capicibus paſſus eſt carcerationes indebitas, remanſit afflictuſ in perſona, in honore, in fama, in expenſis, & in diſtinctione ſuorum bonorum? equidem non ſufficit ipſi, fuiſſe poſtea liberatum, & innocentem declaratum, ſi maliuoli denunciatores, & capitulantes non fuerint condigne puniti, & iſti innocenti non fuerint reſtituta omnes expenſae, & intereſſe, ac Reipublicae etiam eſt ſatisfaciendum, adeo vt qui ſcandalizauerunt cum accuſatione, & carceratione, ſatisfiant, & quieti remaneant cum punitione calumniarum, ita punctualiter, & accuratè conſiderat *Bowadill. in polit. tom. 1. lib. 5. cap. 7. num. 25. in ſin. fol. 675.* dixitq; *Ariſtoteli. 6. Politicorum, cap. 5. Publicas accuſationes, quam rariffimas facere oportere, magna poena in eos conſtituta, qui falſo accuſauerint;* quem ſequitur *Petr. Greg. ſintag. iur. 3. par. lib. 32. cap. 4. nu. 12. & Menoch. de arbitr. iudic. d. caſu 322. in ſin.* vbi etiam nu. 6. dixit, quod hodie in diuerſis Italiae locis diuerſimodè ſeruatur poena contra calumniatores.

9 Omne delictum, ob aliquam cauſam patratum cum ira animi, nam homicida ex iuſto dolore peccat, fur ex aliqua neceſſitate, blaſphemus ex lubrico lingua male dicit, ſed calumniator (qui eſt iſ, qui falſa crimina proponit, *cap. ſiquem. §. notandum. 2. quaſt. 3. Diaz in pract. crim. cap. 67.*) ſemper delibe-

ratè, & appenſatè calumnioſam accuſationem intentat, & peſſimum animum ſuum exercet aduerſus proximum, contra præceptum Domini, ibi, *Dilige proximum tuum &c.* & punctualiter dixit *Iul. Clar. in §. ſin. quaſt. 81. circa finem.* Quod licet poena talionis ſit ſublata, tamen ſi aliquis capi ſententia

10 cerit aliquem, qui eſſet innocens, & apparet id per calumniam feciſſe, forte vt illum decapitari faceret, vtique talem penam non euitaret, & adducit exempla. Primo, de quadam muliere, quae accuſauerat quosdam, quod illam per vim, & præpoſtera venere cognouerant, & inde apparuit quærelam fuiſſe falſam, quod vix euitauerat penam mortis, ſi non fuiſſet prægnans, ex qua ratione fuit tantum condemnata ad catenam infamem 26. Auguſti 1558. Secundo refert, quod quidam *Chriſtopharus Adornus* propter falſam notificationem fuit per triennium condemnatus ad triremes; Nos autè in hoc habemus conſtit. Regni incip. *Peſſimam, & horrendam.* in qua ponitur poena mortis mulieri, quae falſo accuſauit aliquem de violentia ſibi illata, vel de raptu, quia in foueam, quam alteri præbebat, incidere debet.

Quo ſit, vt & ſi in actione ciuili, quis præſentat libellum, in quo ponit iniuriam, agit contra eum actione iniuriarum, ergo cum maiori ratione debet puniri in iudicio criminali actione iniuriarum, *text. & gloſ. in l. item apud labeonem. §. ſi quis in libello, & §. ſi quis non debitor, & in l. ſi creditor. §. iniuria, & ibi Bart. ff. de iniur. auth. vt iud. ſine quoque ſuffr. §. illud, verſ. ex diuerſo,* (denunciatus enim debet inſcribere nomen ſuum, vt in *conſtit. literas. §. denunciations.*)

13 Quinimò qui falſè denunciat, non ſolum debet ſic capitaliter puniri, ſed etiam ad reſtitionem expenſarum, vt tempore *Grammatici* fuit practicum, & deciſum, ac exequutum in eius *decif. 39. Riminal. iunior in 14 conſ. 303. vol. 3.* & contra ſiſcales ſic etiam fuiſſe deciſum refert *Gaſpar. Teſſaur. in qq. forenſ. 45. num. 5.* & nouiſſimè ſic fundat, & deciſum refert noſter circumspectus, & digniſſimus *Regens Valenzuela* (dñus meus) in *15 conſ. 50.* vbi etiam tenet, debere condemnari ad expenſas Iudex qui indebitè carcerauit, quod etiam tenuerunt *Regens de Ponte in tractatu de potestate Proregis. fol. 6. num. 18.* & oculatiſſimus *Rouit. in pragmat. 1. nu. 4. & 5. de cuſtod. reor. & Cauale. in tract. de braccio Regio, par. 2. num. 11. fol. 58.* vbi ſubdit, talem Iudicem non ſolum teneri ad intereſſe, ſed etiam ad iniuriam illatam, & facit *l. 1. ff. quod quiſque iuris.*

Et ne punctualis defeat deciſio in hoc no-

stro Regno, memoriz recolo Dominis Iudicantibus, quz disponatur in *constit. Regni.*
 16 *Pœnam calumnia*, vbi quod calumniator tunc debet puniri quando est in evidenti calumnia, vel temerarius accusator, & ibi *Andreas* subdit, tunc dici evidenter calumniaf.
 17 se, quando delator iactat se dare magnam brigam accusato, licet non probet, vt est in hac causa, & ibi *Afflic. num. 2. in fine* dicit, hanc calumnia probari ex legitimis præsumptionibus (vt etiã est in casu nostro) subdens *num. 3.* quod calumnia vera, & manifesta dicitur, quando concurret prohibitio accusationis, & ab ista evidenti calumnia non excusat nec fama, nec alia probatio, quia calumniator dicitur, qui falsa crimina scienter intendit, *l. 1. §. 1. ff. ad Turpill.* hoc est in casu isto, quia isti denunciatores, & instigatores ad porrigendum ista capita, nullam actionem habebant ad accusandum, & inde subdit *Afflic. ibidem num. 6.* hæc verba.

Nunquam in hoc Regno non probans accusationem punitur de calumnia, sed pœna pecuniaria, ad quam se obligauit, sed tunc punitur de calumnia, quãdo probatur, quod fuit in evidenti calumnia, vt supra dixi in 1.
 18 *notab.* & plus Ego addo, q̄ si Iudici constat de evidenti calumnia accusatoris, vel denunciatoris, & ipsum non condemnauit pœna calumniæ, quz est similitudo supplicij certè à lege statuti, vt dicit *glos. in rubr. C. de calumnia, & Bart. in d. l. calumniator, in fine*, ipse Iudex punietur pœna infamiz, & duarum librarum auri purissimi, vt in *capit. Regis Roberti*, quod incipit, *Accusatorum temeritas*, & illud confirmat istam *constit.* & addit, Iudicibus hoc negligentibus in prædictam pœnam. Item debet condemnare victori ad expensas!

Prædicta etiam confirmat *Afflic. in constit. Pessimam, nu. 8.* vbi tenet, quod hodie
 19 non est sublata pœna talionis, sed tantum inscriptio, & condemnatio ad interesse, in tali casu ponit etiam *Andr. in d. constit. Pœnam calumnia*, per *l. qui de crimine, C. qui accus. non poss.* & expressè decernitur in *constitut. Regni. Diuorum Principum*, & sequitur *Campag. in d. cap. Accusatorum temeritas*.

Quodq; isti inquisiti fuerint in evidenti calumnia, probatum est in actis, & ex evidenti coniecturis liquet, siquidem alias hoc tentauerunt, & absque vlla causa legitima hoc fecerunt, sed solummodo ad infamandū, & calumniandum ipsum accusatum, tam in persona, quam in bonis, vt liquet omnibus.

Merito respectu istius primi capituli in-

quisitionis, siue per denunciam, siue per accusationem, debent isti calumniatores puniri eadem pœna cõsimili, imo maiori, *Innoc. in cap. 2. de calumniat.* vt etiam est dispositum in *constit. Regni. Pessimam, & horrendam*, vbi quod debent incidere in foueam, quam fecerunt, quo loci subdit *glos.* quod qui laqueum alijs imponit, peribit in illo, ex ratione, quia similitudo supplicij postulat calumniantes ad vindictam, *l. ff. C. de calumn.* & idem fuit obseruatū à Rege Assuero contra Aman, qui Mardoccheum crucifigi facere intēdebat per calumnia, cõsimili. n. pœna fuit afflic. vt in *Esther. 7.* & idè *const. Regni. Præsenti lege*, statutum est, vt capita firmentur ad finem puniendi falso porrigentes, & sic etiam disponit *Reg. prag. 4. de falsis.* & notab. est *text. in Danielis. 13.* sed nõ prætereant Iudices animaduertere ad notab. dictum *Ioseph de bello Iudaico. lib. 1. cap. 17. calumniatores nunquam decerunt, dum cui persuadeatur extat*; debent enim circumspectè prospicere accusatores, seu denunciatores, quia rectè ait *Ammianus in lib. 18. Quis innocens esse poterit, si accusasse sufficeret.* & est *pulcher text. in l. 1. C. de curiosis. lib. 12.* disponens, denunciatores delictum, & non probantes, debere puniri; ex quo calumnia interuenit, quz est crimen coniecturatū, quod consistit in animo, nec potest iure probari nisi ex confessione calumniatoris, vel præsuppte ex coniecturis, *Abb. in c. calumnia. de pœnis, & Auend. de exeq. mandat. Regum. par. 1. cap. 7. nu. 3. fol. 81.*

Quo verò ad secundum caput de subductione testium ad fallum deponendum sunt conuicti, nulla habita ratione ad præsentia per inquisitos, quod tales testes sint singulares, & ideo non conuincunt, quia respondetur pluribus modis, &

21 Primo, quia testi deponenti de facto proprio creditur, quando non tractatur de eius commodo, vel incommodo, *l. quarto. §. 1. ff. de adil. edict. Aluar. V. alase. in cõsul. 73.* vbi circa princ. dicit, & si testis deponens de facto proprio esset inhabilis, vel infamis, & sub *nu. 1.* ampliat in teste deponente de corruptione, maximè si producitur ab eo, cõtra quem fuit corruptus, vt est in casu nostro.

22 Secundo, testes singulares probant, quando plures deponunt de confessione facta, etiam si vnus deponat de confessione facta die mercurij in tali loco, & alter deponat die lunz in alio loco, quia & si sint singulares de loco, & tempore probant, quia non inducuntur principaliter ad probandum confessionem, sed ad probandum delictum, quod ex ipsa confessione probatur *D. de Frantib.*

Franch. in decis. 105. num. 21. Sic est in casu nostro, quia isti testes singulares probant subductionem ad falsum deponendum, ex diversis confessionibus inquisiti, & testes non dicuntur singulares, quando concordant ad unum rei finem, *Bal. in conf. 150. sub num. 1. vol. 3.* sed quatenus dicerentur testes singulares, etiam probant subornationem factam, *Card. Tusch. in verb. testis. conclus. 265. nu. 19. fol. 272.* vbi in nu. 58. dixit, quod quando testes singulares non probant, faciunt magnum adminiculum, & nu. 65. dixit, quod testes singulares probant circa delictum, & ea, quae coniecturis probantur, & nu. 68. quod testes singulares probant de confessione facta, sicuti etiam probant subornationem Officialium per *pragm. 2. de muneribus officialium*, & sic etiam domum baratteriz, *pragm. 10. circa medium, de aleatoribus*, ac etiam vsuras, vt in *prag. de vsuris, & Auedan. de exequend. mandat. Regum, par. 2. cap. 27. num. 25. fol. 248.* vbi ita puntualiter tenet.

Tercio, in istis subductionibus oportet esse testes singulares, & secretè subductos, & non aliter, & delicta occulta probantur per testes singulares, *D. de Ponte decis. 16. nu. 15.* & testes singulares probant minas, *Anna in singul. 520.*

Quarto, & Vltimo, quia subornatio, seu corruptio testium probatur per eosdem testes, qui dicunt se subornatos, quando non possunt haberi aliz probationes, *Bal. in cap. fin. in fin. de testibus cogen.* per hae verba.

Nota, quod isti testes erant corrupti pecunia, vt falsum dicerent, tamen possunt produci contra corruptentem etiam ad principalem fidem, quod raro alibi inuenies; & sequitur Gramat. in conf. 1. nu. 13.

Idem tenet *Gaspar Tassaur. in quæst. forens. 15. num. 4.*

Nec dicatur, delictum non esse consummatum, quia in falsitate etiam procurata habet locum, lex Cornelia de Sicarijs, l. 1. ff. ad l. Cornel. de fal. ibi.

Qui uè testimonia uè falsa inuicem dicenda dolo malo coierit.

Vbi *glos. in verb. coierit*, explicat, id est procurauerit.

Ergò sufficit sola procuratio ad falsitatem committendam, tanto magis, quia testes falsos esse, filios Diaboli dicit, 3. Reg. 21. nu. 12.

Hinc dixit *Bal. in l. si quis non dicam rapere, C. de Episcop. & Cler. nu. 4. in fine*, quod in delictis grauibus ex solo præambulo debet delinquens puniri, quia non debet hæc iniuria remanere impunita, & sub num. 14. ibidem dixit, quod in grauioribus deli-

ctis si est deuentum ad actum verbi tantum, si delictum non est consummatum, debet puniri extra ordinem. 1. *mitiori pœna, vt in l. 1. ff. de extraord. crimin.* vbi contaminatio delicti punitur, & *Andr. in cap. 1. nu. 5. de cap. qui cur. vend.* notab. dicit, quod quando quis laborauit ad actum, produxit voluntatem offendendi, & non perfecit, quia noluit, & penituit, non punitur: secus verò si per ipsum non remansit, quia tunc punitur.

Ergò si certum est, quod per inquisitos non remansit, quin testes falsum dicant, tunc negari non potest, quin extraordinariè debeant puniri quoad istud caput, ex d. l. 1. ff. de extraord. crimin. eo fortius, quia iste calumniatus fuit carceratus, & multa dāna passus. Ad Tertium caput de tentato assassinio, dicitur, quod sunt puniendi, etiam si non peruentum est ad actum proximum, *Angel. in conf. 13. in 1. vol. Cassan. in consuet. Burg. vers. des Iudices, sub rubr. vers. Aduerte, fol. 53. & 172. num. 11.* vbi ponit exempla, & *Iacob. de sancto Georgio magnus practicus in l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque iuris*, quia in assassinio punitur affectus, licet non fuit sequutus effectus, *Cassan. ibidem fol. 272. nu. 11.* vbi subdit, quod in alijs delictis, licet mandans, non puniatur, nisi sequatur effectus, fallit in assassinio.

Ex his ergò & alijs prudèter perpendèdis per Dños Iudicātes, omni iure speratur prædictos debere cōdemnari in consimili pœna, & ad interesse, cap. 71. *Regis Catholici, in priuileg. & capit. Neap. fol. 47. ater.* & ad expensas duplicatas, vt statuit *Carolus V. in anno 1527. in foro Aragonum, sub titulo. el que no denunciare iustamente en que a de ser condendado*, & latissimè fundat *Diaz in pract. crim. cap. fin.* & si ad expensas condēnatur Fiscus, vel Curiz coadiutor quando molestat inquirendo, *Anna in singulari 97. Gram. decis. 39. Riminal. Iunior in conf. 303. vol. 3. Gaspar Tassaur. in quæst. forens. 45. nu. 5.* & tandem per *D. Valenzuelam in conf. 50.* & est text. notab. in l. unica, C. de sumptuum recuperatione, lib. 10. & *Surd. in conf. 142. vol. 1.* vbi quod succubens in criminalibus debet soluere expensas, sicuti qui succūbit in ciuilibus, id etiā tenet *And. Gaill. pract. obser. lib. 1. obser. 152.* quanto fortius & isti iam quod ita peruerla sunt ausi proponere talia capita contra virum probum, & omni exceptione maiorem, & cum expressa calumnia, & temeritate.

Cætera suppleant Dominorum Iudicantium religio, & pietas, &c. de anno 1620.

Io. Dominicus Tassonus,

Isti inquisiti Ferdinandus Ruffus, & socii fuerunt condemnati ad exulandū per triennium extra Regnum, sed (vt fertur) non defuerunt vota grauissimorum Consiliariorū debere condēnari ad triremes 6. Maij 1622. In Banca de Iuele A&. in M. C. V.

Euenit postea in anno 1622. quod contra D. Laurentium Cinami Præsidentem Prouinciz Calabriz vltra, fuerunt porrecta capita S. E. per Franciscum Passalacqua Secretariū eiusdem Regiz Audientiz, & ex quo fuit inde liberatus prædictus Cinami, contra porrigentem capita prædicta egit, & fuit vocatus prædictus Passalacqua à Regia Iuncta delegata, sed inde fuit liberatus, vt in Banca

Quo verò ad excusationem calumniaz, & quæ personæ excusentur quæ non, vide latè per Nicolaum Vigelium in lib. 3. digestor. cap. 9. fol. 280. & seq. par. 1.

Et de tergiuerfatione Accusatoris, & abolitione, ibidem cap. 11.

ET prosequendo materiam quo ad obseruantiam promissionis, dic, quod eo ipso, quod quis promittit facere, cēsetur promittere, quod contrarium non faciet, l. stipulatio ista, habere licere, in princ. ff. de verb. obligat. Egid. Bellam. in cons. 24. num. 13. & diuersa est promissio Principis, ab illa priuati, siquidem promissio priuati importat defensionem à iure, ad eò quod oritur actio, & obligatio contra promittentem, Petr. Anchar. in cons. 87. omisso primo dubio, nu. 3.

31 Sed promissio Principis, vel ab obcinente locum Principis, non intelligitur nisi de facto, quia Princeps non obligatur defendere de iure contra aliquem, sed tantum ab iniuria protegere de facto, vt per Anchar. ibid. & sic dicitur, quod promissiones signāter de non inquietando, intelliguntur factæ rebus sic stantibus, non autem ex superuenientibus, Bald. in l. 3. C. de nautico fanor. nu. 3. per l. venditores, ff. de verb. obligat. l. quaro, §. interlocutorem, ff. locati, & qui promittit 32 33 34 35 36
35 communi nomine, poterit à socijs repetere, puta quando consors litis promittit Aduocato salarium, Bart. in l. ex parte. 46. nu. 3. ff. famil. hercisund. quod fallit, quando efficit tantundem impensurus, vt ibidem.

36 Sed quid si aliquis promiserit obseruare pactum, & in casu contrarij se obligauit ad manus amputationem, an tale promissum debeat obseruari? & negativè fuit decisum per Guid. Pap. in decis. 288. quia nemo est Dominus membrorum suorum, l. liber homo, la prima, ff. ad l. aquil. talis enim obligatio est contra bonos mores, & idè non

valet, cap. final. de pact. & procedit etiam, si esset iuramēto firmata, c. non est obligatorium, de regul. iur. in 6. sed quatenus valeret, de qua manu deberet intelligi dic, quod in delicto intelligitur manus cum qua percussit, sed in alijs intelligitur de minus potente, idest de leui, Andr. in §. scriba, de probib. feud. alien. per Freder. sub pœna capitis, vel vitæ nemo stipulari cogitur, nec debet, quia bonis moribus est contrarium, & idè irritum, vt per DD. in d. cap. non est obligatorium, & pœtio rei turpis, aut impossibilis de iure, & de facto nullā inducit obligationem, l. inter stipulantem, §. sacram, l. impossibilis, ff. de verb. obligat. quod extendit ad aliquem, qui promittit vxorem renunciaturam hereditati, & in casu contrarij, 38 quod teneatur ad interesse etiam nomine proprio, nam si fecit posse suum non excusaretur, vt fuit decisum per S. C. teste Vinc. de Franch. in decis. 624. vol. 4. & cum eo tenet Reg. de Pôte in tract. de pot. Prorog. tit. de success. mulier. fol. 452. nu. 10. & D. Reg. Valenz. in cons. 14. quod extendit eo magis, si lætio adesset, vt per Anelhum Amatium in cons. 54. in fine, & faciunt ea, quæ disputat Couar. in 2. tom. secunda partis relect. in §. 5. fol. 276. & Andr. in cap. 1. §. commercium excogitare, de probib. feud. alien. per Lothar. & Decian. in cons. 59. vol. 4.

OBSERVATIONIS II.

SVM MARIVM.

- 1 **E**lemosynam constituere an quis cogi possit.
- 2 D. Io. Saches de Luna Regius Consiliarius, laudatur.
- 3 Aauthoris responsam contra Consil. Domini de Ponte 144. volum. 2. cum consilio prædicti de Ponte in materia elemosynæ.

OBSERVATIO II.

Quando quis possit aliquem cogere ad obseruandum ea, quæ censentur tacitè promissa per longam consuetudinem, puta dandi elemosynas, candelas, vel alia similia.

QVESTIO hæc alias accidit in facto, in his nostris Regijs Tribunalibus, nam venerabile Monasterium Sancti Laurentij prope Padulam ordinis Cartusienfis, solebat dare elemosynam panis Pauperibus Vniuersitatis Padulæ,

Padula, & inde ob ingratitudinem, & male gesta per homines ipsius Vniuersitatis, & eius vtilem Dominum, Monasterio, suis Religiosis, & bonis, Monasterium ipsum cessauit erogare solitas eleemosynas, & ideo per Vniuersitatem Padulae fuit intentatum (in S. C. in Banca de Carbone) remedium CC. Regni, & commissa causa Don Ioanni Sanees de Luna viro optimo, & Equiti insigni, fuit compilatus processus, sed causa non fuit decisa, quia Vniuersitas cognoscens fore malam causam, pro eleemosyna supplicauit Monasterio, vt videbis infra. Et quonia Regens Io. Franciscus de Ponte in hac causa ederat consilium 143. in 2. vol. suorum consiliorum; Ego vt Aduocatus Monasterij praedicti, & Cartusiarum Regni requisitus, vt responderem, infra scriptam responsione edidi, qua idem D. de Ponte in eius vita, vidit, & laudauit, & qm materia est noua, & oibus placuit, & ex diuersis partibus Responsum hoc pergritur, & raro inuenitur, merito hic inferere non piguit, licet ab extra haberi poterit: qm in seperato volumine fuit Typi traditum, & de eo mentionem faciunt multi DD. & licet laboriosissimus Thorus in suo compendio par. 2. in verb. possessorium, affirmet pro Monasterio fuisse determinatum, aduerte quod per S. C. non fuit aliter facta decisio, ipse enim ex relatione *Mosesij ibi citati*, hoc asserit, & facti error est, quoniam factum processit, vt infra videbis.

RESPONSI ENUNCIATI.

S V M M A R I V M.

Abbas, & Conuentus, debent expelli à Monasterio, si ingratitudinem committunt in donantem bona Ecclesia, nu. 174.
 Abbatis intellectus in cap. penult. num. 8. de sepultur. nu. 194.
 Abigail uxor Nabal, placauit Dauid, qui volebat occidere Nabal propter ingratitudinem, nu. 26.
 Absalon propter ingratitudinem Ioap, ipsius Messum succendere fecit, nu. 27.
 Accipientes eleemosynam, fiunt debitores danarium, nu. 32.
 Accidens non potest bare sine subiecto, & nisi prius habeat notam substantiam, nu. 117. & 118.
 Actio non datur ex diutina praestatione, nu. 151.
 Constituta est apud Athenienses contra ingratos, nu. 175.
 Actus voluntatis, non obligat ultra voluntatem, num. 71.
 Excludit iuris necessitatem, & si in gratia

exercetur, non prauidet agenti, nu. 215.
 Voluntaria praestationis non habet in se formam praecise obligationis in futurum, num. 214.
 Non praestat coniecturam, ultra quam de necessitate inferit actus voluntarius, nu. 72.
 Aduersario ius aliquod non tribuit, cum nulla in eo potest considerari possessio, num. 94. & 96.
 Facit vt quis possit desistere, & non accedere ad molendum, nu. 98.
 Actus merae facultatis non inducit consuetudinem restrictiuam liberae voluntatis, num. 112.
 Acquiri nil potest nisi priuilegio vero, vel praesumpto, nu. 132.
 Ad dilectionem proximi pertinet, vt ei non solum velimus bonum, sed etiam operemur, num. 51.
 Agens possessorio, iustificare debet suam possessionem, saltem titulo colorato, nu. 158.
 Ex diutina praestatione, quid allegare debet, num. 213.
 Alexander Doctor copiosus, & prae manibus habendus, nu. 193.
 Annua datio gratis facta, non inducit consuetudinem, nu. 195.
 Appellatione bonorum, veniunt iura, & actiones, nu. 11. in cons. D. de Ponte.
 Auctor Aduocatus Cartusiarum Regni, & earum sanctae Religionis deuotissimus, nu. 4.
 Bart. in priuilegia, C. de sacros. Eccles. quomodo intelligatur, nu. 184. fol. 43. & 192. fol. 44. & 197.
 Et eius opinio quomodo procedit, nu. 197.
 Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem, num. 78.
 Beati pauperes spiritu, nu. 35.
 Beneficientibus ex lege natura ad antidota obligamur, nu. 16.
 Beneficij accepti ingratitudo grauius Deum, & homines offendit, nu. 23.
 Beneficentiae, & communionis nolite obliuisci, num. 82.
 Beneficium non efficitur irreuocabile, ex quo Praelatus non reuocauit, nu. 100.
 Bonum commune, & publicum proprio, & priuato praefendum est, nu. 52.
 Brunonis Sancti verba circa eleemosynam, num. 85.
 Cartusiana Religio in maxima ueneratione habetur in Ecclesia Dei, nu. 5.
 Ex particulari statuto effluentes eleemosynas facit, nu. 46.
 Candela solita dari à Parochis, quomodo procedunt, nu. 203.
 Causa vera, vel falsa, quando supponatur, vt agi possit, nu. 151.

- Ciuitas si per viam simplicis elemosyna fecit concessionem, eam reuocare potest, nu. 188. & 198.*
- Conuentus, & Pralatus expelluntur à Monasterio, si contra dantem Ecclesia committunt ingratitude, nu. 174.*
- Conscientia si non remordet, supponitur causa falsa, nu. 153.*
- Concordia l. si certis annis, C. de pact. & l. cum de in rem verso, ff. de usuris, nu. 146.*
- Consuetudo solita dari Sacerdotibus pro exequijs mortuorum, quomodo procedat, numer. 223.*
- Non inducitur in his, qua sunt mera facultatis, nec ex datione annua gratis, nu. 195.*
- Non potest induci, nisi precedat prohibitio, & homines acquiescant pertempus, quod sufficit ad prescribendum, nu. 103.*
- Non inducitur in actibus mere facultatis, qua in futurum astringat, nu. 107.*
- Non inducitur ad restringendum libertatem in Ecclesia, nu. 113.*
- Non datur, ubi non est immemorabilis, numer. 116.*
- Dandi Pauperibus, vel consanguineis, vel pro faciendo milite, vel nubendo pauperes nobiles valet, nu. 226.*
- Immemorabilis quicquid proficit, ubi lex resistit, nu. 130.*
- Conclusiones pro responsione ad Consilium D. de Ponte, nu. 47.*
- Vniuersitatis Padula supplicatio Monasterio S. Laurentij pro elemosyna, nu. 104.*
- Consensus longo tempore continuatus, non parit actionem, nu. 148.*
- Conuentio inter dominum, & vassallos presumitur extorta, nu. 115.*
- Crudelis est, qui suam famam negligit, nu. 77.*
- Cum facies conuiuium conuocet pauperes, & debiles, nu. 81.*
- Cam facies elemosinam, noli tuba canere, num. 89.*
- Dauid propter ingratitude Nabal, ipsum occidere volebat, ni precibus Abigail fuisset placatus, nu. 26.*
- Datio solita concedi Ecclesia ex recompensatione sacramentorum non reuocatur, nu. 201.*
- Annua gratis non inducit consuetudinem, nam. 195.*
- Deus ob scelus Israel eius filios tradidit in manus Medianitarum septem annis, nu. 30.*
- Declaratur regula text. l. cum de in rem verso, ff. de usur. nu. 6. in cons. D. de Ponte.*
- Delictum Pralati non nocet Ecclesie, nu. 181.*
- Differentia inter Ciuili, & Canonis: circa possessorum in annuis prestationibus, nu. 141.*
- Diutina prestatio habet in se nudum consensum, & non solemnitatem premissionis, nu. 148.*
- Diuerfitas facti, inducit diuerfitatem Iuris, num. 185.*
- Doctores allegati per D. de Ponte, an fundent eius intentionem, nu. 183. & seq.*
- Donatio facta non inducit obligationem, nu. 111.*
- Donatio pura, & non relata ad certum quid, non inducit consuetudinem, aut prescriptionem, nu. 196 & 208.*
- Donatio diuersa, & non uniformis, non inducit obligationem, nu. 215. & 219.*
- Non ea lege fit, ut semper datur, nu. 228.*
- Don Felix Sobolinus Prior Cartusia Sancti Laurentij, nu. 1.*
- Don Benedictus Plutinus Procurator eiusdem Cartusia in Regijs Tribunalibus Neapolitanis, num. 2.*
- Don Ioannes Franciscus de Ponte ad presens Clericus Regularis, & olim Regens, & Marchio, nu. 3.*
- Fuit inuentor, & Auctor huius iudicij, nu. 6. & 41.*
- Allegatur pro nostra questione, num. 133. & 165.*
- Don Laurentius Emanuel olim Prior Cartusia Diui Laurentij prope Padulam, & ad presens Prior Cartusia, SS. Stephani, & Brunonis de Nemore, & Couisitor Prouincia vigilantissimus, nu. 8.*
- Don Andreas Bermurem de Castro Prior Cartusia S. Laurentij, nu. 105.*
- Ecclesia non tenetur providere illis, qui suis manibus victum, & vestitum querere possunt, num. 63.*
- Non potest committere ingratitude, num. 180.*
- Elemosyna si quotannis consueta fit dari, qui desistit à tali prestatione, non potest cogi ad continuandum, nu. 93.*
- Est actus mere facultatis, & liberi arbitrij, num. 95.*
- Amittitur ob ingratitude, nu. 197.*
- Si est solita dari simpliciter, potest reuocari, nu. 188. & 198.*
- Simpliciter concessa Ciuitati, potest reuocari, num. 198.*
- Cum causa potest reuocari, nu. 199.*
- Si non iure debiti datur, nulla diuturnitas temporis obligat donantem, nu. 202.*
- Fauore pia causa quando debet dari, nu. 207. & 218.*
- Fuit difformiter data à Monasterio S. Laurentij Vniuersitati Padula, nu. 219.*
- Fuit eregata à dicto Monasterio in alijs Terris, quam Padula, nu. 9.*
- Debet erogari potius pluribus indigentibus, quam vni, nu. 10.*
- Amicos multiplicat, nu. 13.*
- Gradatim distribuenda est, nu. 14.*

Est danda potius coniuuentis quã alijs, nu. 15.
Est potius pauperibus de loco danda, quam extraneis, nu. 17.
Facit accipientes eam debitores dantium, num. 32.
Debet erogari ubi fructus nascuntur, nu. 39.
Præstari solita per longum tempus, efficitur irrenocabilis, & perpetua, quia tanto tempore soluerunt, creditur quod voluntariè se obligauerunt, quod eleganter fundatur fauore pia causa, nu. 9. in conf. D. de Pöte. Sed quomodo intelligatur hoc vide nu. 93. 272. & seq.
Ex græco sumpto vocabulo, misericordiam, vel Dei mandatum ad charitatem exercendam significat, nu. 48.
Est maxima fiducia coram summo Deo, num. 49.
Quando est in præcepto, nu. 50.
Extra casum necessitatis est de genere bonorum, & voluntaria, nu. 55.
Vt sit in præcepto, quæ necessitas debet concurrere, nu. 56.
De superfluo dari quando est de præcepto, & quando de consilio, nu. 62.
Non est danda, ut diues efficiatur, ne sit occasio negligentia, & inertia, nu. 65.
Non est facièda ei, qui potest aliunde victum querere, alias magis peccatur, quam meretur, nu. 66.
Est danda egeno debili, & non forti, nu. 67.
Si sit necessitatem patienti, ut illi subueniatur, est actus charitatis exterior, nu. 68.
Semper est de consilio circumscriptis casibus extrema necessitatis, nu. 69.
Stat in libera voluntate dantis, nu. 70.
Vt erogetur, nemo cogitur inuitus, nu. 73.
Fit in abscondito, nu. 84.
Non ex necessitate, sed ex hilaritate dari debet, secundum verba D. Brunonis, nu. 85.
Hilare dari debet, quia hilarem datorem diligit Deus, nu. 87.
Si sit in publico, non mutatur eius genus, num. 88.
Elias rogauit Deum, ut per tres annos neque ros, neque pluuia maneret Israel, nu. 28. & erat Propheta publicus, nu. 54.
Eliseus interfecit boues suos, pauit pauperes, & secutus est Eliam, nu. 37.
Falidia fauore pia causa quando detrahitur, num. 211.
Fertiles agros imitari debemus, qui plus offerunt quam receperunt, nu. 22.
Frangere exurienti panem tuum, nu. 79.
Fundamenta D. de Ponte in eius consilio, quæ sunt, nu. 42.
Habens causam ab Ecclesia ex cõtractu omnino inualido, si est spoliatus, non potest præten-

dere possessionem, cum nudam facti detentionem tantum habeat, nu. 160.
Hilare danda est elemosina, hilarem enim datorem diligit Deus, nu. 87.
Hospitans amicum etiam mille vicibus, non cogitur in futurum hospitari, num. 29. & 109.
Io. Fabri aurea verba referuntur, nu. 150.
Io. Andreas Georgius Reg. Conf. & feudorum interpres, nu. 200.
Io. Bernardinus Galleranus per 44. annos Procurator Cartusia D. Laurentij, nu. 43.
Immemorable non deseruit, ubi lex resistit, num. 131.
Incorporalia possidentur, & pro illis datur interdictionum, unde vi, & omnia alia interdictionum, quæ in alijs rebus incorporalibus, nu. 4. in conf. D. de Ponte.
Sed quo modo procedit, vide nu. 139. & seq.
In his, quæ habent iuris resistentiam, communis est allegare titulum, & probare possessionem, nu. 7. in conf. D. de Ponte.
Sed quomodo procedit verè, nu. 151. & seq.
Inconuenienter viuere nemo debet, nu. 76.
Ingrato homine, terra peius nil creat, nu. 178.
Ingrati spes tanquam hybernalis glacies tabescit, nu. 25.
Ingratitudo est ventus vrens, siccat fontem, misericordia, & fluentia gratia, nu. 19.
Est exosa legibus, & excusat patrem occidentem filium à pœna l. Pomp. nu. 20.
Est acrior omni alio vitio, nu. 21.
Priuaui Vniuersitatè Padula beneficio accipiendi à Monasterio, nu. 18.
Deum & homines offendit, nu. 23.
Filij in patrem priuat eum successione, nu. 24.
Incitauit Dauid ad occidendum Nabal, num. 26.
Succendere fecit mæssem Ioap ab Absalon, num. 27.
Abominari fecit Saul à Deo, nu. 28.
Fecit ut Elias rogaret Deum, ne per tres annos ros, & pluuia maneat in Israel, nu. 28.
Artauit Monasteriũ S. Laurentij, ut erogari faciat elemosinam in alijs Terris quam Padula, nu. 40.
Patris nocet filio, nu. 171.
Tollit beneficium indultum tam à lege, quam ab homine, nu. 172.
Priuat donatarium donatione, nu. 173.
Abbatis, & Conuentus in donantem Ecclesiam, facit eos expelli à Monasterio, nu. 174.
Dat actionem cõtra ingratos apud Athenienses, nu. 174.
Facit amittere elemosynam dari solitam, num. 179. 197. & 295.
Inordinatum est sibi subtrahere, & alijs elargiri, ut non possit residuum vite conuenienter

- ter transigi, num. 75.
Inuitus nemo cogitur erogare elemosynam,
 num. 73.
Ioap messis fuit succensa propter ingratitudinem. num. 27.
Ius prohibendi acquiritur per solam occupationem in his, qua sunt iuris publici, secus autē in his, qua sunt iuris privati, nu. 128.
Lex si improbat consuetudinem, immemorabile tempus non deseruit, nu. 130.
Prasumit liberationem, nu. 91.
Si resistit prescriptioni, & consuetudini, tūc quod est prescriptibile, non est concessibile, num. 131.
L. cum de in rem verso, ff. de usuris declaratur, nu. 6. in conf. D. de Ponte.
Sed quomodo procedit, & concordatur cum l. si certis annis, C. de pact. verē nu. 145.
Laici an per statutam possunt tollere privilegium per eos indultū in fauorem Ecclesie, nu. 186. & seq.
Malemeriti digni sunt, ut egestate laborent, num. 33.
Mare prescribi an possit, nu. 124.
Memoriale porrectum per Vniuersitatem Padula petendo elemosynam à Monasterio S. Laurentij, nu. 105. & 106.
Menandri Comici sententia contra ingratos, num. 178.
Metus prasumitur in vasallis, nu. 144.
Mitte panem tuum super transcentes aquas, & post tempora multa inuenies illum, nu. 80.
Molere soliti, non dicuntur dominum spoliare, si non accedunt, nu. 97.
Monaci, & Conuentus si committāt ingratitudinem contra donantem Ecclesia expelli debent à Monasterio, nu. 174.
Monasterium S. Laurentij prope Padulam, non ex obligatione, sed ex charitate adiuuat pauperes, nu. 45.
Dedit elemosynam disformiter, nu. 219.
Nabal propter eius ingratitudinem, à David occidebatur, ni precibus Abigail fuisset placatus, nu. 26.
Necessitas, qua debet concurrere i ut elemosyna fit in precepto, nu. 55.
Absoluta est necessitas natura, nu. 58.
Conditionata, que dicitur, nu. 59. & 61.
Extrema, & absoluta, qua, nu. 60.
Nesciat sinistra tua, quid facit dextera tua, nu. 83. & 89.
Nullum vitium grauius Deum, & homines offendit, quam ingratitudo, aut quod peius est non intelligentia, nu. 23.
Obligatio, vel prescriptio, non inducitur per liberalitatē dantis, vel accipientis, nu. 209.
Non inducitur ex mera liberalitate, nu. 90.
Sed limitatur, nu. 209.
Nō inducitur ex simplici praestatione, nu. 109.
Non inducitur ex datione annua gratis, num. 91.
Occupatio datur in his, qua sunt iuris publici ratione vsus, nu. 127.
Acquirat ius prohibendi, nu. 128.
Parrochi qui solent dare candelas, ex reciproca obligatione facere videntur, nu. 203.
Si se defendit ex diutina possessione exigendi elemosynā quid probare debent, nu. 213.
Pasce fama morientem, nu. 64.
Pauperibus benemeritis tenemur subuenire in necessitatibus, nu. 31.
Pauperes superbi, & ingrati, sicut odibiles coram Deo, & hominibus, nu. 38.
Paupertas laudabilis, & à Nostro Salvatore fuit amplexa, nu. 34. & 35.
Pauli de Leazarjjs, verba formalia, nu. 121.
Periculosum est anima, supponere causam falsā, num. 152.
Petitio debet fundari super causa, & probatio super praestatione, & quod fuit facta ex certa scientia, nu. 155.
Per denegationem solutionis annua praestationis solui solita, dicitur quis spoliari, & priuari ea, & potest cogi iudicio possessorio, nu. 1. in conf. D. de Ponte.
Sed quomodo procedit, vide nu. 129.
Possessio formata non inducitur per liberalitatem dantis, & recipientis, nu. 203. & 217.
Euidenter iniusta, non parit possessorium, num. 157.
Sola probanda est à Clerico in remedijs. CC. Regni, nu. 165.
Nō acquiritur in actibus facultatis, nu. 136.
Non datur ubi non adest spoliū, nu. 137.
Iniusta, nō comprehenditur in remedijs capit. Regni, nu. 162.
Immemorabilis, etiā per mille annos, nullius est effectus, nu. 163.
Non datur in his, qua sunt iuris publici, sed occupatio tantum ratione vsus, nu. 127.
Non datur, ubi non competit petitorium, nu. 139. & 143.
Quando competit, nu. 138.
Circa annuas praestationes quomodo procedit, nu. 140. & 142.
Non competit in annuis praestationibus, si nō radicatur in aliquo iure reali, vel personali, nu. 138. & 221.
Petitorium non datur, ubi non reperitur possessorium, nu. 139. & 221.
Praetatus potest reuocare beneficium, quod nunquam reuocauerat, nu. 100.
Potest reuocare cantores, quos nunquam reuocauerat, nu. 101.
Si habet superflua, potest dare pauperibus, num. 224.

Non

- Non debet Ecclesiam obligare pro consuetis faciendis, nu. 207. 225. & 227.*
- Si committit ingratitudinem contra donantem Ecclesia, expellitur à Monasterio, num. 174.*
- Si deliquit, non nocet Ecclesia, nu. 181.*
- Non potest rem Ecclesia concedere illis, quorum culpa res est reuersa ad Ecclesiam, num. 169.*
- Præstatio annua si fit sine causa, pro ea agi non potest, nu. 121. & seq.*
- Simplex nõ consuevit inducere obligationem, num. 189.*
- Præscribi non possunt, qua alienari nõ possunt, num. 135.*
- Nec qua sunt merè facultatis, nu. 102.*
- Nec qua non possunt longissima. cõsuetudine acquiri, nu. 127.*
- Præscriptio non inducitur, ex quo nunquam fuit facta reuocatio beneficij, nu. 102.*
- Priusilegium foundationis S. Laurentij prope Padulam, nu. 44.*
- Prohibe panes illi dari, ne ille potentior te sit, num. 12.*
- Pro præstationibus personalibus datur possessorium, seu quasi, & quia inducitur spoliatio per denegationem, non est opus docere de causa, & procedit hoc etiam in denegatione solutionum, nu. 2. & 3. in conf. D. de Ponte.*
- Sed quomodo hoc procedat, vide num. 139. & sequenti.*
- Pro annuis præstationibus datur interdium possessorium, etiam quod sint à persona debite, secundum Communem Canonistarum, qua seruatur in practica, nu. 5. in conf. D. de Ponte.*
- Sed quomodo procedit, vide nu. 139. & seq.*
- Quãdo ratione certa rei obligatur solutio, oportet probare ipsam rem, nu. 154.*
- Qua fiunt gratis, non debent ad necessitatem reduci, nu. 110.*
- Qua sunt iuris priuati, per occupationem non acquiruntur, secus qua sunt iuris publici, nu. 127. 128. & 129.*
- Qui reddit malum pro bono, non recedat malum de domo eius, nu. 29.*
- Qui parce seminat, parce metet, nu. 86.*
- Qui solent ire ad molendum, possunt recedere, nec dicuntur dominum spoliare, quia est actus merè facultatis, nu. 97.*
- Quod fit ex voluntate, nõ debet fieri ex necessitate, num. 92.*
- Quod non est præscriptibile, non potest per tempus immemorabile fieri præscriptibile, num. 121.*
- Remedia CC. Regni circa possessoria, habent locum in annuis præstationibus, num. 10.*
- in confil. D. de Ponte.*
- Sed quomodo procedunt, vide nu. 137. & seq. & num. 163.*
- Loquitur de possessore, pro quo lex presumit, num. 159.*
- Non habent locum, quando allegatur causa ab Ecclesia ex contractu nullo, nu. 160.*
- Non comprehendunt possessionem iniustam, num. 162.*
- Vt competat in negotijs Ecclesiasticis, necesse est docere de titulo, aut colorare possessionem, nu. 163. & seq.*
- Rektor Ecclesia potest reuocare cantores, n. 101.*
- Regum est proprium facere iudicium, iustitiam, & equitatem, & liberare de manu calumnantium vi oppressos, ne scandala patiatur Republica, nu. 166.*
- Ruficus si detulit par caponum annuatim sponte, non inducit consuetudinem, num. 108. 144. & 210.*
- Saul Rex electus, quia ingratus, abominatus fuit à Deo, nu. 28.*
- Seneca sententia contra ingratos, nu. 176.*
- Si benefeceris, scito cui benefeceris, nu. 11.*
- Scandalum in Republica est euitandum, n. 167.*
- Spolium nõ datur, ubi non adest possessio, n. 137. & 157.*
- Statuta laicorum an possint reuocari in praiudicium Clericorum? nu. 186.*
- De dando elemosynam Religiosis eum causa reuocari possunt, nu. 212.*
- Statuentes non possunt legem imponere, à qua non liceat recedere, nu. 191.*
- Substantia si deficit, deficit accidens, nu. 118.*
- Probanda est prius quam qualitas, nu. 119.*
- Superfluum quomodo intelligatur, nu. 57.*
- Talis est effectus coniunctorum, qualis est eius natura, nu. 149.*
- Tempus non inducit obligationem, nu. 91.*
- Non est modus inducendi obligationem, num. 213.*
- Immemorable nil operatur in his, qua sunt merè facultatis, nu. 120.*
- Non facit præscriptibile, quod est impræscriptibile, nu. 122.*
- Non potest inducere obligationem, & de se nullius est causa, vel origo, sed concumittantia ipsarum causarum, nu. 123.*
- Tiberij Caesaris verba ad Hortakum & Hortensij nepotem, nu. 228.*
- Titulus non sufficit allegari cum diutina præstatione, si constat de ipsius inualiditate, num. 145.*
- Inualidus non iuuat, ibid.*
- Infectus, non parit possessionem etiã per mille annos, nu. 163.*
- Defectiuus, reddit incoloratam possessionem, nu. 241. & 164.*

Vasalli, qui promiserunt ire ad molendum in molendinis domini, nō obligantur, & praesumuntur fecisse metu obligationem, numer. 114.

Quando originem habuerunt, & quomodo dominantur Deo permittente, & sinente, & non Deo precipiente, & iubente, numero eodem.

Propter peccata incolarum adeſt copia ipsorum in Regno, numero eodem.

Valerij Maximi sententia contra ingratos, numero 12. & 175.

Veneti habent iurisdictionem in eorum mari, numero 126.

Vbi non reperitur petitorium, nec possessorium reperiri potest, cum sint correlatiua, numero 139.

Verbum, quislibet, comprehendit etiam improprie, & verbum omnes, numero 12. in consil. D. de Ponte.

Verbum, videtur, inducit liberum arbitrium, numero 225.

Vitium auctorum trāsit in successores, numero 170.

Virgilij versus contra ingratos, numero 177.

Vidua praeſupuit victum Elia, victus suo, & eius filij, numero 53.

Laudatur ab Apostolo, ex quo dedit omne victum, numero 74.

Vniuersitas Padula irruit cōtra Monasterium, & eius religiosos, numero 7. & 168.

Fuit ingrata contra Monasterium S. Laurentij, & ideo priuatur omni beneficio cōsequendo à Monasterio, numero 18.

Vniuersitas ex causa an reuocet statutum dandi elemosynam, numero 212.

Vulpes foueas habent, & volucres Caeli nidos, filius autem hominis non habet, unde capat suum declinet, dixit Iesus, numero 36.

Vsu occupantur res publici iuris, seus autem, quae sunt priuati iuris, numero 127.

ARGUMENTVM.

De elemosyna voluntaria, ac necessaria, & si est solita dari, an contra eam denegantes continuare detur actio, vel remedia CC. Regni praestari possint, & ob ingratitudinem an amittatur.

Reuereſſimus Pater D. Foelix Sabolinus Prior Cartusiae Diui Laurentij propè Padulam, tanquam vigilans Pastor, & acerrimus Defensor Iuriam, & immunitatum eius Domus, ex manibus Venerandi Patris D. Benedicti Plucini Procuratoris eius

dem Cartusiae in hac fidelissima Civitate Neapolis, ad me transmisit copiam infrascripti Consilij, hoc anno editi, in 2. volum. consil. Reuerendi Patris D. Io. Francisci de Ponte, Clerici Regularis in sanctissima Religione Theatinorum, & olim Marchionis, & Decani Regentis Regiam Cancellariam, imponens mihi, vt non secus, ac ratio postulat, debite responderem. Ego autem ex munere iniuncto, & quia Aduocatus eiusdem Cartusiae, & aliarum Regni, & eius sanctissimae Religionis Cartusianae (quae in maxima veneratione habetur in Ecclesia Dei, vt testatur *Diuus Anton. Florent. relatus à Boer. in tract. de statu, & vita herem. nu. 4. de quibus etiam in extrauag. Mart. 4. incip. viam ambitiose, de regul. & multa dicit Casan. in catalogo gloria mundi. part. 5. consider. 52. & nouissime compendium Iuris Canonici Francisci Gratiani par. 2. sub nu. 178. fol. 109. ater.*) deuotissimus, quo ad fieri potuit, infradictas lucubrationes edendas curavi, vt veritas elucescat, & ne in futurum ex longinquitate temporis, si sub silentio factum pertrāsiret, aliqua difficultas oriri possit, vt animi illaquearentur; salua tamen pace tanti viri, huius nostrae tempestatis nemini secundi, cui & si nimium, ac nimium deferam: Tamen magis amica veritas: dicique potest, quandoque bonus dormitat Homerus, vt per *Bouadillam in politica tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 73. fol. 340. & Caesar à Costa variar. ambiguit. lib. 1. cap. 34. vbi refert Authorum grauissimorum errata, aut verius in causa propria Aduocatū quare, ipse enim fuit inuentor, & Author huius praetensionis, siquidem existente Marchione Terrae Padulae eius filio; subortis licibus inter Monasterium, & Vniuersitatem Padulae (& Deus scit cuius impulsu) praetendens Populus ille facere nouas defensiones pro bubalis dicti Marchionis, comprehendendo etiam territoria, & pascua eiusdem Monasterij, defendens se Monasterium, in continuando eius possessionem pascendi cum suis animalibus. Vniuersitas praedicta ad modum belli, & de facto, irruit contra animalia Monasterij, illa carcerando, (quod esse iniuriam, firmat *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 1. cap. 13. & in Leuitici 22. habemus, quod Bos, aut Ovis cum cauda, aut aure amputata, non potest dari in votum*) & in opprobrium caudas aliquorum obruncando, & quod peius, aliquos Religiosos defendentes bonae Monasterij, iniurijs afficiendo, & per terram prostrando, in Dei, Iusticiae, & dictae sanctae Religionis maximum detrimentum; vt ex querelis expressis nostro Excellentissimo Regni Proregi, latius*

Iatius est videre, etiam in S.C. in Banca de Scacciauento. Videns enim tot iniquitates, iniurias, & grauamina, Reuerend. Prior illius temporis, qui erat Religioni, ceterisque virtutibus obnoxius Pater Don Laurentius tuis Emanuel (ad præ. Prior Cartusæ Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, Ordinarius in Terris dictæ Cartusæ, & Conuicator Prouinciæ vigilantissimus) vna cū eius venerab. Conuentu decreuit, quod Populus Padulæ ex tot iniurijs, & grauaminibus in Monasterium illatis, erat indignus, qui amplius Monasterij beneficio frueretur. Erogatio verò elemosynæ fieret in Terris Salæ, Potentiæ, Montis sani, & in alijs locis, vbi fructus capere Monasterium experitur: cum valdè paucos Terra Padulæ ferat, & adeo parum, quod vix Monasterio subministrare potest; & hoc omni iure facere debebatur: tum quia elemosyna potius debet erogari pluribus indigentibus; quam vni, *Aposl. 1. ad Corinth. 12. Si benefeceris, scito cui benefeceris, & erit gratia in bonis tuis multa, da misericordiam, & ne suscipias peccatorem, da bono, & non recipias peccatorem benefac humili, & ne dederis impio: prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit; & Luc. ibid. dixit: Quod elemosyna amicis multiplicat, ibi, facite vobis amicos, de Mamona iniquitatis, sed Populus Padulæ non amicus, sed inimicus Monasterij euasit: non obtinuit tot beneficijs, & emolumentis acceptis, cui dicere poterat: *Popule meus quid fecit tibi? Mich. 6. vel, quid est, & debui facere vinea mea, & non feci? an quid expectaui ei, vt faceret vvas, & fecit lambrucas. Isa. 5.* Sed nimirum, quoniã magna beneficia magnis ingratitudebus satisfiunt, ita aiebat Alphonus Primus magnus, & doctus Rex, *Lodouicus Domenichi in lib. 1. Historiarum. fol. 42.**

14 Elemosyna gradatim distribuenda est, & 15 potius fidelibus, & iustis, quam peccatoribus *Eccles. 12.* & potius coniuuatis, quam alijs, *Aug. 1. de doctrina Christi, Luc. de Pen. in l. centum. C. de annon. ciuil. vers. 3. videtur,* & potius parentibus, quam alijs, etiam filijs, 16 *Exod. 20. & Arist. 8. Ethic. & potius benefactoribus, nam recipiendo beneficiũ, ex lege naturæ ad antidora obligamur, l. sed si 17 legi. §. consuluit. ff. de petit. hered. Et similiter potius pauperibus de loco, quam extraneis, Bar. in l. 2. C. de annon. ciuil. lib. 12. Dec. conf. 18 696. col. final. sed ingratitude vniuersitatis Padulæ in Monasterium, & eius Religiosos, fecit eam indignam hoc beneficio, & quocumque alio, quod expectaret ab Ecclesia, *Felyn. in conf. 32. num. 9. per text. notab.**

19 in cap. final. de post. ingratitude omnis est peccatum, sed non semper est peccatum mortale, *D. Thomas 2. 2. quæst. 107. artic. 1. & 2.* & licet non semper beneficia sine subtrahenda ob ingratitude, si multiplicatis beneficijs, peior sit ingratus, subtrahenda sunt, *ibidem artic. 4. & describitur, quod est ventus vrens, siccans fontem misericordiarum, & fluentia gratiarum, Host. in cap. fin. nu. 1. de donatio.* Et est tam exosa legibus, quod excusat patrem occidentem filium, à pœna legis Pomp. de parr. & è contra, vt post *Bar. Angel. & Hippol. de Marfil. in l. diuus ad l. Pomp. de parr. tenet Grot. in tract. de testibus, versic. circa tertium. num. 188. in tract. tom. 4. fol. 207.* nullumq; vitium est acrius ingratitude; nam beneficio prouocati, fertiles agros imitari debemus, qui multo plus afferunt, quam receperunt, vt per 23 *Cicer. in 1. de offic. Imò nullum vitium, grauius Deum, & homines offendit, quàm accepti beneficij ingratitude, aut quod peius est, non intelligentia, Ludouic. Dam. in tract. de pupill. grat. actio. cap. 1. nu. 12.* Ingratitude filij in patre, priuat eum successione, §. aliud quoque capitulum, in auct. vt cum, de appell. cognos. & feudatarius feudo ob ingratitude priuatur, cap. 1. quibus modis feudum 25 amitt. Ingratq; ipse, tanquam hybernalis glacies tabescit, & disperdet tanquam aqua 26 superuacua, *Sap. 16. in fin. hinc Dauid propter ingratitude Nabal, ipsum occidere volebat, ni precibus, & muneribus Abigail 27 vxoris Nabal fuisset placatus. 1. Reg. 25. & Absalon propter ingratitude Ioab, eius messem succendere fecit, 2. Reg. 14. in fine, 28 & Saul Rex electus, quia ingratus Deo factus est, abhominatus fuit ab eo, 1. Reg. 15. & Elias ob ingratitude Israel, rogauit Deum, vt per tres annos neque ros, neque pluuia maneret, 3. Reg. 17. & 18. Quoniam 29 qui reddit malum pro bonis, non recedet malum de domo eius. *Prover. 17.* Deus enim 30 ob scelus à filijs Israel patratũ, tradidit eos in manus Medianitarum septem annis, *Iudic. 6.**

Hæc præcognoscetes RR. PP. illius temporis, & quod pauperibus benemeritis tenemur subuenire in necessitatibus, *Host. in cap. relatum, num. 1. de testam. & quod accipiētes elemosynam, fiunt debitores tantum ad Rom. 15. circa finem.* Et quod malmeriti digni sunt, vt egestate laborent, *l. bona fides. ff. de pos. l. quisquis. C. ad l. Iul. Marc. Franc. Rip. in l. 1. col. pen. ff. si cert. petatur.*

34 Quia licet paupertas sit laudabilis, & dicitur 35 *Luc. 6. Beati pauperes spiritu, quoniam vestrum*

36 *strum est Regnum Caelorum, & à nostro Salvatore fuit amplexa, ait enim vulpes foveas habent, & volucres caeli nidos: filius autem hominis non habet unde declinet ca-*
 37 *put suum, Matt. 8. & Elifens interfecit bo-*
ues suos, & pavit pauperes, & sequutus est
 38 *Eliam, 3. Reg. 19. Tamen negari non potest,*
sunt odibiles coram Deo, & hominibus, Ec-
cles. 10. & quandoque callidæ paupertatis
ingenium mentitur, l. 2. C. de censibus, & cen-
sitis. lib. 11.

Merito ex his, & alijs infradiendis in 3.
 art. nedum iuste, sed iustissime decreuerunt
 39 RR. PP. vt elemosyna erogaretur in dictis
 locis, vbi fructus nascuntur, secundum doct.
Angel. in l. 2. num. 1. C. de anno. civil. lib. 11.
 & ibi *Bart. num. 1. cum add. & l. nulli. C. de*
Episcop. & Cleric. & non in beneficium Vni-
uersitatis Padulæ ingratae contra Monaste-
 40 *rium, & eius Religiosos, qui ex alijs locis fru-*
ctus exportari curabant, pro illis dispensan-
dis dictæ Vniuersitati, & ob eius ingratitu-
 41 *dinem, fuerunt coacti, eam priuare tali be-*
neficio, vnde idem D. de Ponte intentare fe-
cit postea in S. C. extraordinarij Iudicij Re-
medij. CC. Regni (& liceat dicere apud om-
nes nimis aerec) & inde edidit in eius 2. vol.
consil. 144. satis latum vt infra.

Sed excusandus venit, quia Doctor scribens
 pro coniunctis, copiose allegat, etiam in
 paruis, vt euenit *Alexandro in cons. 29. vol. 7.*
 qui scribens pro illis de Tassone suis cõiunctis,
 satis late, ac curiosè se dilatauit, sed inde
 integritati suæ se restituit in alijs consilijs, vt
 aduertit ibi *Additio lit. A. & ideo in alijs cõ-*
silijs confectis pro eisdem de Tassone suis con-
sanguineis breuiter scripsit, vt est videre in
cons. 32. & 34. vol. 4. & in cons. 21. 71. 163.
& 198. vol. 7. & in cons. 179. vol. 2. & cons.
45. vol. 3. & cons. 171. vol. 6. & alibi, deque
Alex. integritate vide infra hic nu. 193.

Consilium supradicti Domini de Ponte

Pro Vniuersitate Terræ Padulæ

S V M M A R I V M.

- 1 **P**er denegationem solutionis annua praestationis solui solita dicitur quis priuari, & spoliari ea, & potest agi in iudicio possessorio.
- 2 Pro praestationibus personalibus datur possessorium, seu quasi, & quia inducitur spoliatio per denegationem, non est opus

docere de causa, & procedit hoc etiam in successore denegante solutionem, & num. 3.

- 4 **I**ncorporalia possidentur, & pro illis datur interdictum unde vi, & omnia alia interdicta, quæ in rebus corporalibus.
- 5 **P**ro annuis praestationibus datur interdictum possessorij, etiam quod sint à persona debita secundum communem Canonistarum, quæ seruatur in practica.
- 6 **D**eclaratur regula text. in l. cum de in rem verso, ff. de usur. & nu. 8.
- 7 **I**n his, quæ habent iuris resistentiam communis est sufficere allegare titulum, & probare possessionem.
- 9 **E**lemosyna praestari solita per longum tempus efficitur irrevocabilis, & perpetua, quia qui tanto tempore soluerunt, creditur, quod voluntariè se obligauerunt, quod eleganter fundatur per synodales, & communes decis. fauore pia causa.
- 10 **R**emedia Capitulum Regni circa possessoria habent locum in his annuis praestationibus.
- 11 **A**ppellatione bonorum veniunt iura, & actiones.
- 12 **V**erbum (quilibet) comprehendit etiam improprie, & verbum (omnes).

ARGUMENTVM.

De annuis praestationibus, & illarum remedijs, ac de remedijs CC. Regni circa possessoria, consil. 144. in 2. volum.

AGIT Vniuersitas Terræ Padulæ remedio capit. Regni contra Monasterium S. Laurentij Ordinis Cartusienfis denegans soluere annuam praestationem dari solitam omnibus Egenis

dictæ Terræ, certæ quantitatatis panis duabus vicibus in quilibet hebdomada, & agit tanquam spoliata, nam eo ipso quod denegat, vt denegauit, priuat Vniuersitatem suam possessione, seu quasi, secundum *Innoc. in cap. querelam, de elect. communiter seq. & denegando spoliat dicit eleganter Abb. in eodem cap. querelam, & quia est decisio aurea subnectam eius propria verba ibi, in 3. notab.*

Tene menti ad istum text. quod propensione nouiter subtrahita, solita annuatim praestari, potest agi possessorio iudicio ad ipsius restitutionem, & probata solita praestatione, debet actor reduci ad eius statum, in quo primo erat, licet nihil doceat de proprietate Iuris pensionem illam percipiendi. & in hoc iste tex. solet multum

malum allegari & ex hoc, & ex tex. collige, quod pro istis iuribus incorporalibus, p̄i agi iudicio possessorio, & nota, quod eo ipso, quod pensio solita nō soluitur, videtur quis spoliare facultate, seu possessione percipiendi. hęc Abb. qui allegat Innoc. in cap. suborta. de re iud. tradentem, quod subditi videntur spoliare

a Dominum quasi possessione Iuris, eo ipso q̄ recusant sibi obedire, & idem *Abb. ibidem sum. 12.* latius fundat dari possessorium, scū quasi etiam in præstationibus personalibus, qui legatur, nam eleganter loquitur, vbi inter cetera fundat, quod dum agitur possessio ad præstationem census, vel pensionis subtrahitur, non est necesse allegare causam præstationis, sed sufficit docere de possessione, quia spoliatus ante omnia est restituendus.

Dec. in cōf. 136. sequitur in omnibus *Abb.* per propria sua verba, & quod per denegationem solutionis solitæ præstationis inducatur spoliatio, dicit idē *Abb. in cōf. 13. col. 2.* cumulat decis. *Aym. in cōf. 140. nu. 1. vers. similiter videmus notab. Dec. Guid. Pap. 629.*

3 in casu forciore, videlicet in successore denegante solutionem annuæ præstationis solui solitæ a prædecessore, vt dicatur spoliare, quā decis. allegat, & sequitur *Menoc. in 1. remed. recuper. posses. nu. 89.* incorporalia enim possidentur, & pro illis datur interdictum vnde vi, dicit *glos. communiter recepta in l. 3. ff. de acquir. poss. eadem glos. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. in verb. rerum.* & omnia interdicitur dantur, quæ in rebus incorporalibus, allegatur communiter *tex. in l. pen. ff. de seruit.* & in specie quod pro annuis præstationibus detur interdictum possessorium est omnium Canonistarum opinio, sed questio disputata fuit in annuis præstationibus personalibus a persona debitis, qualis non est casus noster, & hæc opinio est communis Canonistarum, vt detur etiam pro istis possessorium, & restitutio status, in quo erat ante denegationem solutionis, licet Legittæ contrarium tenuerint, sed ijdem Legittæ dixerunt opinio. Canonistarum seruari in practica, de quo latissime per *Menoch. vbi supra. nu. 81. cum seq.* & secundum hanc opinio. decidit S. C. vt per *Affl. decis. 395.* vbi latē *Moderni Add. elegans Dec. Garber. nu. 67.* & licet *Menoch. latē fundat opinionem Legittarum, in puncto Iuris dicit tandē hæc verba post nu. 88. non nega tamen possessorium aliquod remedium hoc casu concedi, & veram esse Canonistarum sententiam Affl. & aliorum, vbi supra retulimus.*

4 *recuper. posses. nu. 89.* incorporalia enim possidentur, & pro illis datur interdictum vnde vi, dicit *glos. communiter recepta in l. 3. ff. de acquir. poss. eadem glos. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. in verb. rerum.* & omnia interdicitur dantur, quæ in rebus incorporalibus, allegatur communiter *tex. in l. pen. ff. de seruit.* & in specie quod pro annuis præstationibus detur interdictum possessorium est omnium Canonistarum opinio, sed questio disputata fuit in annuis præstationibus personalibus a persona debitis, qualis non est casus noster, & hæc opinio est communis Canonistarum, vt detur etiam pro istis possessorium, & restitutio status, in quo erat ante denegationem solutionis, licet Legittæ contrarium tenuerint, sed ijdem Legittæ dixerunt opinio. Canonistarum seruari in practica, de quo latissime per *Menoch. vbi supra. nu. 81. cum seq.* & secundum hanc opinio. decidit S. C. vt per *Affl. decis. 395.* vbi latē *Moderni Add. elegans Dec. Garber. nu. 67.* & licet *Menoch. latē fundat opinionem Legittarum, in puncto Iuris dicit tandē hæc verba post nu. 88. non nega tamen possessorium aliquod remedium hoc casu concedi, & veram esse Canonistarum sententiam Affl. & aliorum, vbi supra retulimus.*

His sic firmatis reducitur casus indubitabilis stante probatione facta non solū longæ possessionis, scū quasi præstationis, vt in

pra peremptorie, sed possessionis immemorabilis cum omnibus suis requisitis, & quod præcipuum est, est possessio titulata, nam originem trahit ab antiquis cōcessionibus fundatorum Monasterij, qui illud maximis possessionibus, & bonis ditauerunt, cū onere prædictæ annuæ præstationis, sic deductum fuit in supplicatione. sic articulatum, & probatū per famam publicam privilegij præfati. Quo casu ad finem manutenendi contenta fuerunt Iura, & Doct. possessione trienniali in causam piam, & decenniali in alijs præstationibus, sed in possessione immemorabili, opinio est omnium indubitata, etiā absq; tituli allegatione, quia illa titulum importat, & non vagando in argumētis in re tam clara, notabuntur decisiones p̄ctuales fundatas in regula *text. in l. cum de in rem verso. ff. de usur.* vt allegatio tantū tituli cum probatione possessionis, vel triennialis in causam piam seruata dispositione *text. in l. 1. C. de fideicom. vel annorum 10. seruata forma in d. l. cum de in rem verso.* inducatur valida probatio, ita *Bar. ibi communiter seq. & in l. si certis annis. tam in 1. quam in 2. l. 1. C. de pacti.* nam longa præstatio præsumere facit obligationem præcedentem, ita reassumit conclusionem commurē *l. 1. in d. l. si certis annis. nu. 7. post Alex. 104. nu. 3.* legatur omnes limitæ ex ampliatōe per *l. 1. ibi postq; ad limitatōnem prædicti tex. in d. l. cum de in rem verso.* nam omnes sunt pro hac causa siue attendamus titulum allegatum vt supra probatum, siue immemorabilem possessionem, pro quo legantur solemnes *Dec. Guid. Papa nu. 407. & 408.*

6 in argumētis in re tam clara, notabuntur decisiones p̄ctuales fundatas in regula *text. in l. cum de in rem verso. ff. de usur.* vt allegatio tantū tituli cum probatione possessionis, vel triennialis in causam piam seruata dispositione *text. in l. 1. C. de fideicom. vel annorum 10. seruata forma in d. l. cum de in rem verso.* inducatur valida probatio, ita *Bar. ibi communiter seq. & in l. si certis annis. tam in 1. quam in 2. l. 1. C. de pacti.* nam longa præstatio præsumere facit obligationem præcedentem, ita reassumit conclusionem commurē *l. 1. in d. l. si certis annis. nu. 7. post Alex. 104. nu. 3.* legatur omnes limitæ ex ampliatōe per *l. 1. ibi postq; ad limitatōnem prædicti tex. in d. l. cum de in rem verso.* nam omnes sunt pro hac causa siue attendamus titulum allegatum vt supra probatum, siue immemorabilem possessionem, pro quo legantur solemnes *Dec. Guid. Papa nu. 407. & 408.*

7 Et in his, quæ habent iuris resistentiam, conc. est omnium communis sufficere allegare tantum titulum, & probare possessionem, quia ex eo titulus præsumitur, vt in decimis, & similibus a laicis possideri prohibentur, vt communi ore dixerunt *Canon. in cap. eum apostolicā. de bis. qua fiunt a prælat. Affl. latē in proem. cōst. q. 18. Guliel. de Bened. in repetit. cap. Rainutias. in ver. uxorem nomine Adalesiam. dec. 2. nu. 169. Andr. millies tradidit pro reg. in prælud. 2. q. nu. 35. in cōst. Regni quadragenalem, vbi latē *Affl. in e. imperialens. in §. nec dominus feud. num. 50. vers. item inicitur. & in §. illud quoque. num. 67. vers. sed si potes p̄nas. de prohib. feud. alien. per Feder. vbi Camer. ear. 8. lit. E. & in cap. si quis per triginta. col. 1. si de feud. de fun. milit.**

Et *Abb. in rub. extra de parre. num. 3. vers. sed S. Thomas.* dicit auctoritate prædicti Sacri, quem refert ad liceram, & sequitur *Socci. in tract. de obligat. in 3. sibello. vers. 6. quare. num. 11.* quod in omnibus hæc casibus quis

est conseruandus in possessione. Primo quando quis ex precedenti cōuentione obligatus ad certas pręstaciones, vt si fuerit fundus ecclesiasticus cū opere pręstacionis certę, vt in casu nostro pręstamus. Secundò propter precedentē deputationem, vel prouisionē inter viuos, vel in vltima volūtate. Tertio propter necessitatem Ecclesie. Quartò, propter consuetudinem, & hoc maximè procedet secundum *Soc.* quando fauor pię causę cōcurrit.

Et limitationem, quam Doct. dederunt ad regulā *tex. in d. l. cum de in rem verso. vt non procedat in donatione*, sublimauerunt in causam piām, quia propter eius fauorē donatio longo tēpore continuata inducit obligationem, ita reassumit *Curt. in d. l. si certis annis. nu. 18.* & quāq; *Angel. ibi, & Fulgos. in d. l. cum de in rem verso.* hanc sublimitationē impugnaverint, dixerunt tamen, quod in iudicando non est ab ea recedendum.

Et hęc est cōmunis opinio, & communis fallentia ad conclusionem, quod ea, quę sunt merę facultatis videntur in pręscriptibilia, & maximè in elemosyna, quando habet initium voluntarium, quale non est hic, ex pręallegatis, dico tamen, quod est communis limitatio, quod elemosyna pręstari solita per longum tempus, & pręcipue si constat de tēpore immemorabili efficitur irreuocabilis, & perpetua, & quod à principio fuit voluntarium ex cursu temporis est effectum necessarium in hac longa pręstacione dicunt DD. quod pręsumitur obligatio pręstacionis illius pro quo legantur DD. vltra pręfatos.

Bart. in l. priuilegia. C. de sacros. Eccles. nu. 3. vers. ex tertia, dicit hęc verba.

Ex tertia particula habetis, quod elemosyna debita, seu consueta dari pauperibus, debent dari perpetuo, quem allegat, & sequitur *Abb. in c. pen. de sepul. nu. 8.* & in his, quę sunt merę facultatis, vt consuetudo longeva pręualeat, & inducat obligationem in causam piām, idem *Abb. in cap. suam. nu. 8. de simon. Felin. in c. Ecclesia S. Maria. nu. 67. de const. vbi latè defendit hanc Bart. opin. vt elemosyna pręstari solita, sit irreuocabilis, Aret. in l. non amplius. de leg. 1. §. 1. sequitur Bart. dicens esse opinionem magis rationi consonam, & in consulendo, & iudicando dixit *Ias.* non esse ab ea recedendum *nu. 12. 13. & 14.* & secundum hanc opin. referunt *Addent. ibi ad Alex.* iudicasse Collegium Paduanum.*

Innoc. hanc sequens opin. in *cap. ad apostolicam. de simon.* reddit rationem huius dicti, quia qui tanto tempore soluerunt creditur, quod voluntariè se obligauerunt, & idem sequēdo dixit *Io. Faber in §. pauonum alias §. reuertendi. in §. it. de rer. diuis. videlicet quod*

ex tali diurna pręstacione videtur quem scilicet velle obligare, quamuis ab initio liberaliter incepere, & ita in dubio dicit esse pręsumendum, ex quo infert ad Cappellanum, qui petit cereum, vel aliud donum dari consuetum à Parrochano in aliquo festo, quod possit ad hoc compelli.

Pul. h. um. conf. Feder. de Senis 155. incip. Reuerenda Pater, qui dicit, quod Presbyter, qui in festo Purificationis solitus est dare candelam laicis, tenetur eam continuare, & tanquam consuetudo fauorabilis est amplectenda, & amplianda, quem allegat, & sequitur *Felin. in d. c. ad apostolicam. nu. 3.* qui auctoritate *Paul. de Aleaz.* dicit hanc conclusionem esse indubitabilem in qualibet piā pręstacione, & ita limitatur, quę dicuntur de diuturna pręstacione facta ex mera libertate, vt non inducant obligationem, *Hyppol. in singul. 192. incipiente diuturna pręstacio, Abb. in conf. 6. col. 3. lib. 2. vers. secundum remedium. Rom. in aut. similiter. in 9. specialit piā causa. C. ad l. falsid. Gemm. in c. 1. de const. in 6. latissimè Cacher. in alleg. dec. 99. nu. 17. vsque ad 21. & nu. 42. & 44. Auend. eleganter de exeq. mand. Reg. lib. 2. cap. . . nu. 18. decif. tolleno. Io. de Plat. in l. quacumque. C. de fid. in str. & iur. bar. §. lib. 10.*

Et *Hof. & Io. Andr. in c. ceterum. de don.* dixerunt seruandam esse consuetudinem donandi certum quid pauperibus, latè *Tiraq. de pręscript. §. 1. glof. 4. vers. 42.* vnde cum ex facto notoriè constat de hac annua pręstacione à tempore immemorabili, & vltra est alleg. tit. qui ex possessione pręsumitur, maximè quia hic est probata fama illius, sequitur propterea quod omni iure obtinere debet Vniuersitas, siue dicamus pręstacionem ortum habuisse ex antecedenti obligatione, siue ex voluntaria causa, dum tractamus de elemosyna, & sic de causa pia.

Et cum fundatum appareat dari remedia possessoria etiam in istis annuis pręstacionibus, merito non erat dubitandum, quin remedia CC. Regni locum habeant etiam ex expressis verbis illorum, & expressa ratione, ex qua illa edita fuerunt: loquuntur enim CC. etiā in quasi possessione, & in possessione spiritali, vt sunt Ecclesie, & Canonicatus, vt in *c. finis pręcepti charitas.* in quo datur remedium possessoriu clericum contra clericum ibi, quod tam super possessione, seu quasi canonicatus prędicti, quā perceptiōne fructuū, & obuentionum prouenientium ex eisdem, &c.

Et in *c. charitatis effectus.* de cōseruatorio de laico cōtra clericum, ponitur casus in Monasterio turbante, & in fine dicit, aduertatur, quod fiat similis prouisio pro Confratribus eiusdem

eiusdem Ecclesie molestatis per Clericum super possessione Ecclesie Confraternitatis eorum, & sic de quasi possessione iurium spiritalium, *Menoch. ubi supra in d. nu. 81. in fin. dicit, non habere dubium dari possessorem etiam in iuribus incorporalibus quando statutum loquitur etiam de quasi possessione.*

Ratio enim CC. fuit, ne propria auctoritate quis de facto spoliatur, neq; ex tali modo procedendi scandala oriantur, ergo si datur spoliolum etiam in annuis prestationibus, & in iuribus incorporalibus sunt propterea specifica CC. quae loquuntur etiam de iuribus, ut in *cap. de laico contra clericum*, ibi nolentes quemquam de nostris fidelibus in iuribus suis opprimi, seu vexari.

Et in *cap. omnis praelatio*. de spoliatis pro laico contra clericum ibi in principio.

Omnis praedatio, & inuasio qualibet violenta iuri sunt naturali contraria, & a praeclara iustitia regulis reprobata displicet haec nobis, & merito quia potius pungunt intrinsicus mentem nostram, per qua natura lex laeditur, impugnat iustitia in contemptum maioris dominij committitur damnata praesumptio inter fideles nostros, & oritur scandalum, civilis belli discriminis perturbatum, & in fine ibi, interest quidem nostra, & praecipue fidelibus nostris in huiusmodi casibus patenter assistere, qui pro eorum bonis, & possessionibus, &c.

Si ergo datur in his prestationibus ex denegatione spoliolum, & datur propterea interdictum vnde vi, ergo CC. sunt expressa.

Si loquuntur de iuribus expressè, igitur CC. sunt specifica, & deniq; si loquuntur de bonis, & possessionibus, & appellatione bonorum veniunt iura, & actiones, *Bal. in l. si constante. §. fin. ff. solu. matr. in fin. tex. in l. bonorum appellatione. ff. de verb. signif. Anchar. in cons. 101. col. 3. & propterea c. dixit bonis, & possessionibus ponendo verbum bonis generalissimum omnia comprehendens, & demum verbum, possessionibus, comprehendens immobilia, Alex. in l. 1. nu. 23. ff. de acquir. poss. & late Io. Borcholten. de acquir. poss. c. 1.*
 11 item notatur illud verbum omnis praedatio, & inuasio quolibet, verbum n. quilibet comprehendit etiam impropria, maxime iuncto cum verbo omnis, quod verbum nihil excludit *glos. in l. omnes. iuncto tex. in verb. quoslibet alias. C. de quadr. praeser. late per me in cons. 2. nu. 149. et 169. vol. 1. & (vt dixi) in istis datur spoliolum, & interdictum vnde vi, ergo quomodolibet sit ius siue in expellendo, siue in denegando solitam praestationem, nam tunc spoliatur, vt supra fundauimus, ratio scandalum, spolij, iurgiorum, & controuersiarum, contentum*

ptus maioris dominij, & vexatio vassallorum pariformiter militat in praestationibus annuis sicut in ceteris omnibus est *deci. particularis Gram. 78.* super iure immittendi vina extra in Ciuitate Salerni, fuit decisum habere locum remedium *capit. Regni*, verum quia in causa principali dato termino Vniuersitas ius non fouebat vigore suorum praesentorum priuilegiolorum, propterea obtinuit Monasterium S. Benedicti, contra quod intentatum erat remedium *capit. Regni*, vt in *deci.* eiusdem *Gram. nu. 100.* & sic vndique appareat non esse controuertendum, an CC. praedicta habeant locum etiam in iuribus incorporalibus.

Igitur omni iure succurrendum est Vniuersitati cum Regali praesidio aduersus Monasterium tam opulentum, & diuitem, quod contra omne debitum charitatis ex particularibus passionibus, & odijs processit tam ex abrupto, & de facto ad subtractionem praestationis consuetae ab immemorabili in causam tam piam.

Et tandem plus est in facto probatum, quod retroactis temporibus tentauerunt isti Reuerendi tollere hanc praestationem, & statim ad conquestum Vniuersitatis recesserunt, illamque semper pacifice continuauerunt, quod factum tollit omnes, & quascunq; disputationes.

Io. Franciscus de Ponte.

PRO enixa veritate huius articuli, postquam D. Auctor, praecipue duo facie fundamenta, in hac datione Eleemosynae (quam annuam praestationem, seu solutionem baptizat) praecognoscens quam maxima sit difficultas, si est eleemosyna, & non annua praestatio.

Primum enim est, quod talis datio trahit originem ab antiquis concessionibus Fundatorum Monasterij, qui illud ditauerunt cum onere talis annuae praestationis.

Secundum est, in consuetudine praescripta, seu immemorabili tempore donandi, etiam si ex voluntaria causa praecesserit, dum tractatur de eleemosyna, & sic de causa pia.

Ideo videndum est primo, si haec assumpta sunt vera, etiam respectu foundationis cum tali praetento onere.

Et ad hoc vt liqueat, quod vana est praestatio, libuit inferere allegatum priuilegium foundationis, quod est infra scriptum, vt videri potest in processu vertente in S. C. in Banca de Figliola inter ipsum Monasterium, & Vniuersitates Montissani vol. 1. fol. 30. vbi fuit praesentatum sunt ferè anni 100. & plus. Et illud mihi tradidit optimus ille vir Io. Berardinus Galleranus, qui summo zelo, & amore fuit, & est Procurator eiusdem Cartusiae per 44. annos, & eius religiosus omnium carus.

Qq 2 Tenor

Tenor Priuilegij foundationis
prædictæ.

44 **R**euereudis in Christo Patribus,
ac sibi in Christo dilectis Don
Busoni venerabili Priori Car-
tusis, ac cæteris Prioribus in genera-
li Capitulo congregatis Thomas de San-
cta Seuerino Comes Marsici salutem in
Domino sempiternam. Inter cætera opera
pietatis omnipotens Deus sanctificat, et ac-
ceptat illos non mediocriter Deo placere cõ-
fidimus, cum pia loca, & sacra Monaste-
ria construuntur, in quibus à sanctis suis idẽ
Dominus noster pie colitur, & laudatur,
quia dum à seruis suis laudibus, & obse-
quijs eius insistitur, per huiusmodi latis
exempla, et delinquentium vita corrigitur,
& deuotorum corda ad Dei amorem vali-
dius inflammatur. Nos itaque ab ineunte
pueritia sacri Ordinis vestri reperti fragã-
tia, & odorifera opinione referti, semper or-
dinem ipsum pia deuotinne gestauimus in
intimis cordis nostri, ut si aliquando se of-
ferret oportunitas aliquã de ordine ipso in
terra nostra plantulam locaremus Quia
igitur domus officinæ, & ædificia Ecclesiæ
Sancti Laurentij sita in territorio Terra
nostre Padule de Valle Diani Caputaquẽ-
sis Diocesis, cum omnibus iuribus, & perti-
nentijs eiusdẽ Terræ, ad nos nuper sunt per
medium permutationis rationabiliter de-
uoluta, volentes quòd dudum salubriter cõ-
cepimus perducere ad effectũ, ipsas domos,
ædificia, & officinas, cum vineis, ortis, ter-
ris cultis, & incultis, possessionibus, arbo-
ribus fructiferis, & infructiferis, pratis,
pasquis, molendinis, & alijs omnibus Iu-
ribus proprietatibus, & pertinentijs ad di-
ctam Ecclesiam Sancti Laurentij quomo-
dolibet pertinentibus ad omnipotentis Dei
gloriam, ac pro remedio, & salute animæ
nostre, & parentum, & successorum nostro-
rum, vobis, ac ordini vestro purè, & ratio-
nabiliter in perpetuum damus, concedimus,
& tradimus, ac etiam assignamus. Item
donamus vobis, tradimus, & concedimus
nomine, & vice eiusdem loci, ac pro ipso ir-
reuocabiliter in perpetuum stantiã nostrã

magnam cum palearijs possitam in tenimen-
to dictæ Terra nostre Padula in contrata,
seu loco, qui dicitur Acquasparta, quæ cin-
gitur ab vno latere via publica, quæ dici-
tur via de trappo, & ab alio latere via, quæ
dicitur de carrario cum alijs finibus eidem
stantiã cum iuribus, & exitibus suis, & cõ
omnibus iuribus, & pertinentijs spectanti-
bus ad eandem, ad habendum supradictã
omnia, & singula tenendum, & possidendũ,
utendum, atque fruendum, & faciendum
in eis, & de eis quicquid vobis, vestrisque
successoribus Domino Prioribus, & Patri-
bus, qui in dicto loco pro tempore fuerint,
ac visum fuerit expedire. Concedimus etiã
damus, & tradimus vobis vice, & nomine
dicti loci irreuocabiliter, & in perpetuum
decimam, tam baiulationum Terrarum
nostrarum, videlicet dictæ Terra nostre
Padule, & Castri Sansæ, quàm omnium
prouentuum Terrarum nostrarum ortoriũ,
arborum, et molendinorum nostri demanij,
necnon & animalium omnium cuiuscumq;
generis existat, & fructuum eiusdem, quæ
nunc habemus, vel sumus in posterum ha-
bituri tam nos, quàm heredes, & successo-
res nostri in eisdem Terris nostris Padu-
le, & Castri Sansæ, & territorijs, & destri-
ctibus earundem, Damus, tradimus, et con-
cedimus vobis vice, & nomine loci prædi-
cti, ac pro ipso irreuocabiliter in perpetuũ
ius piscandi, & piscari faciendi pro vsu
Prioris, & Fratrum, ac personarum, quæ
in loco prædicto pro tempore fuerint in pi-
scarijs omnium fluminum, & aquarum
nostrarum totius Vallis Diani, liberè, &
absolutè, non obstantibus quibuscumque
defensis Vniuersitatis, seu contradictoni-
bus per nos, vel per heredes, seu successores,
vel Officiales nostros factis, seu imposteriũ
faciendis. Item donamus vobis vice, & no-
mine quo supra tradimus, & concedimus
irreuocabiliter imperpetuum medietatem
decimæ, quæ nos contingit quocumque mo-
do iure, vel titulo in Ciuitate nostra Poli-
castri de piscibus, & piscationibus Ciuitatis
eiusdem, ita quòd ex nunc portio ipsa Prio-
ribus, & Fratribus, qui in dicto loco pro tẽ-
pore fuerint, eorumque familiaribus, &
Nuntijs, seu Procuratoribus perpetuis tẽpo-
ribus

ribus per Officiales nostros, qui in dicta Ciuitate pro tempore fuerint integrè, & sine diminutione aliqua tradatur, et assignetur. Item damus, tradimus, & concedimus vobis vice, & nomine dicti loci, ac pro ipso ir-reuocabiliter, & in perpetuum in annuos tradimus decem quarantenas boni, & puri olei super oliueto caparrate territorij Castri nostri Fasanelle: itaque singulis annis tempore recollectionis Priori, & Fratribus dicti loci eorum Procuratoribus per nos, & per Officiales nostros, qui in dicto Castro Fasanelle pro tempore fuerint dicta olei quantitas integrè tribuatur. Concedimus etiam, & tradimus gratiosè vobis, & per vos eidem loco, ac Priori, & Fratribus, qui ibidem pro tempore fuerint, quòd animalia, quæ habent, & habituri sunt cuiuscumque generis existant, sumere in perpetuum possint pasqua, & liberè pascolare in omnibus tenementis, & siluis, ac pascuis nostris omnium terrarum, locorum nostrorum, quæ nunc habemus, & habituri sumus in posterum, tanquam nostra, sine aliqua præstatione, fide, seu salarij cuiuscumque. Volumus præterea, & concedimus eisdem Priori, & Fratribus, quod de omnibus, quæ ipsi per se, vel eorum conuersos, traditos oblatos, vel familiares vendiderint, seu alienauerint quocumque titulo, & de omnibus, quæ vendiderint, vel alienauerint, seu ad ipsos eodem loco quocumque titulo, iure, vel causa deuenerint in omnibus territorijs nostris libertatem plenariam, & franchitiam in perpetuum habeant, ipsaq; bona liberè, integrè teneant, habeant, possideant pleno iure, nec ad præstationem, seu solutionem alicuius census, seruitutis, homagij, pedagij, vel plateatici, seu cuiuscumque solutionis pecunia aliquatenus teneantur. De supradictis autem omnibus, & singulis Religiosum virum Fratrem Michelem Priorè Monasterij Sancti Bartholomei de Trisulto eiusdem Ordinis Procuratorem vestrum ad nouas domos recipiendas specialiter ordinatum nomine vestro, ac Prioris, & Fratrum, qui in dicto loco pro tempore fuerint, per nostrum anulum presentialiter inuestimus, & in possessionem induximus corporalem, presente, volente, & consentiente

Domino Henrico primogenito nostro, & supradicta ut supra omnia ratificante, ac etiam acceptante, dantes, & concedentes vobis iam dictis Priori, & Fratribus potestatem plenariam, & liberam facultatem corporalem possessionem, & tenutam supradictarum omnium rerum, et bonorum auctoritate propria intrandi, & accipiendi, ipsiq; bonis, & rebus fruendi, & utendi pro vestro, & ipsorum beneplacito voluntatis vestre disponendi, ordinandi, & fruendi de eis, & in eis, quicquid vobis, ac Priori, & Fratribus supradictis ad voluntatem, & comodum dicti loci visum fuerit, & expedire has donationes, concessiones, libertates, et immunitates vobis facimus, indulgemus, atque concedimus ad sustentationem, commodum, & vtilitatè nouæ domus, seu Monasterij construendi, & edificandi Authore Domino prope Ecclesiam sancti Laurentij prælibatam, quòd Monasterium cum edificijs cellis, & officinis debitis, & secundum morem vestri ordinis consuetis nos edificari, & construui facere permittatis nostris sumptibus, & expensis, & si autem confirmare, vel perficere eorundem edificare Nos deficere fortè contingerit, eundem Dominum Henricum primogenitum nostrum presentem, volentem ad prædicta edificia perficienda, & cõplenda specialiter, & principaliter astringimus, ac etiam obligamus. Promittimus insuper nos, nostrosque successores supradicta omnia, & singula perpetua rata, firma, & illibata seruare, & contra non facere, vel venire de iure, vel de facto, directè, vel indirectè aliqua ratione, vel causa, ad pœnã, & sub pœna dupli valoris rerum omnium prædictarum soluenda pro medietate Curie Regie, & pro alia medietate vobis pro ordine vestro prædicto. Qua pœna soluta, vel non, prædicta omnia, & singula nihilominus in suo robore perseuerent: renuntiates expressè olim in supradictis omnibus, & singulis omni legis, & iuris auxilio, tam canonici, quam ciuili, per quod possemus nos, vel nostri heredes, et successores ad irritandũ donationes, concessiones, vel immunitates, seu libertates præfatas, tueri in aliquo, vel iuuari, & pacto adito, & adiecto, quod Monasteriũ quod

ibi auctore Domino fiet, nullis unquam temporibus quocumque robore questio ab alienatione, suæ separatione à vobis, & ab ordine vestro predicto, sed semper Monasterium ipsum membrum vestrum existēs ex regula sacri Ordinis vestri perseverantia spiritualibus semper, ac temporalibus amplificetur augmentis. In quorum omnium testimonium, & perpetuam firmitatem presentens privilegium ex predictis omnibus concessum vobis, & Fratribus dicti loci concedimus sigilli nostrorum Henrici predicti numine roboratum. Datum in Casali Terræ Palchuræ Anno Domini millesimo tricentesimo sexto, mensis Ianuarij, die 28. eiusdem quartæ Inditionis.

Finis Privilegij.

Liquet enim ex isto Privilegio foundationis, quod nullum onus, nullaq; obligatio adsit de tali præsentia annua præstatione, vt figurabatur in dicto consilio, imò patet, quam modici redditus fuerint dati, adeò vt vix pro victu Monachorum sufficiant, imò nullum aliud onus in dicta foundatione fuit datum, neque missarum, quod mirum est, & processit ex nimia charitate, & pia deuotione Fundatorum, licet ipsi Patres ex mera liberalitate & ex eminenti charitate pauperes adiuuent: Ergo non est, cur sit defatigandum in alia responsione, cum fundamentum sit nullum.

Sed remanet clara conclusio, quod talis eleemosyna fuit data ex charitate, & voluntate Monasterij, quoniã sancta hæc Religio ex libera voluntate, effluentes eleemosynas in suis Cartusijs elargiri solet, ex particulari & pia benignitate.

Ergo respondendum erit solummodò ad secundum fundamentum de consuetudine donandi, atiam si voluntariè processerit, quã in dicto consilio Pars prætendit necessariam effectam.

Merito pro resolutione fundabimus.

Primo, talem eleemosynam fuisse, & esse voluntariã, & ad libitum dari, & tolli posse secundum libertatem, voluntatem, & facultatem Monasterij donantis.

Secundo, quod in tali donatione eleemosynæ, nulla datur possessio, & ideo nec spoliū adest, nec remedia Capit. Regni adaptari possunt.

Tertio, quod etiam si adesset aliqua obligatio (quod expresse negatur) propter ingratiudinẽ Vniuersitatis, ex iniurijs illatis in bona, & Religiosos Monasterij, Populus Padulæ tali beneficio indignus euenit.

Quarto, & postremo respõdebimus DD. & doctrinis allegatis in dicto consilio per D. de Ponte, & videbimus, an pro, vel contra Monasterium faciant, & si in casu nostro loquuntur.

Atamen pro euidencia, & dilucidatione dicendorum, ante omnia, quæso aduertatur.

48 Quod eleemosyna (quæ à Græco sumpto vocabulo misericordiam, vel Dei mandatũ, 49 ad charitatẽ exercendam significat, vt per Marian. Socc. in tract. de oblat. prim. libell. nu. 19. & est maxima fiducia coram summo 50 Deo, omnibus facientibus eam, & ab omni peccato liberat, & non patietur animam ire in tenebras *Tobia 4. circa medium*) quãdoque est in præcepto, puta si ex parte proximi extrema necessitas adesset, quo casu etiam laicus peccat, non subueniendo, cap. *pasce. 86. dist. cap. 1. & 2. 83. dist.* ipsamque omittens æteri alteri puicit, vt *Matth. 25. ibi, Excuriui enim, & non dedistis mihi manducare; quinimo tempore necessitatis possunt diuites cogi ad faciendam eleemosynã, Bouadil. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 3. fol. 31. num. 22. ratio est, quia dum proximi dilectio est in præcepto, Matth. 25. necesse est omnia illa cadere, & esse sub præcepto, sine quibus 51 dilectio proximi non censetur: sed ad dilectionem proximi pertinet, vt ei non solum velimus bonum, sed etiam operemur, iuxta illud primo *Io. 30. Non diligamus lingua, neque verbo, sed opere, & veritate.**

Quæ regula extendetur, etiã quando adessec bonum commune, & publicũ, quod priuato, & proprio præferendum est, *l. ex omnibus. 31. C. de decur. & eorum fil. lib. 10.* vt legitur in *3. Reg. 17. de vidua, quæ victui suo, & eius filij, præposuit Eliæ, dicentis, Fac mihi subcineritium panem, tibi autem, & filio, facies postea: erat Elias Propheta publicus, & præfètedus erat priuatis. & multa alia ad materiam cumulat D. Io. Baptista Valenzuela in tract. defensio iustitia monitorij contra Venetos fol. 408. num. 224. Ergo vbi non vrget talis necessitas, cessat impulsio, & sic eleemosyna (extra dictos casus) est de genere bonorum, & voluntaria, & non in præcepto, *Abb. in cap. 1. num. 8. in fin. de empt. & vendit.**

Quinimò, non solum debet concurrere necessitas ex parte proximi, vt eleemosyna sit in præcepto, sed facultas faciendi, ex parte alterius, *Præpos. in cap. nõ satis, sub nu. 3. 86. dist.*

86. *dist.* & considerandum est aliquod ex parte dantis, & aliquod ex parte recipientis.

Ex parte dantis id, quod est in eleemosynis erogandis, si sit ei superfluum, *Luc. 6. Quod superest date eleemosynam*, & quod alicui sit superfluum, colligitur ex cognitione contrarij, scilicet quod sit alicui necessarium: 58 tam ex necessitate absoluta, quæ est necessitas naturæ, secundum *D. Thom. 2. 2. quæst. 32. artic. 5.* quam ex necessitate conditionata, quæ est necessaria ad conservandum decentem statum propriæ personæ, & aliorum, quorum cura sibi incumbit, tunc & in posterum, secundum arbitrium boni viri, *Præpos. in d. cap. non satis. 86. dist. num. 8. & 9.* At quandoque non solum superflua, sed & interdum necessaria erogare, vel præceptum, vel consilium est, non ne Divus Martinus dum dimidium Clamidis occurrenti pauperi dedit, non superfluum; sed plene necessarium dedit, ut *Sulpitius in eius vita cap. 2. scribit*, nil enim præter clamidem qua indutus erat habebat, iam enim reliqua in opus simile consumpserat, & quam Christo gratum fuerit, idē *Sulpitius in loco citato testatur*. Sanctus Paulinus Episcopus Nolanus venditis omnibus bonis pro pauperibus, ad extremum se ipsum dedit in servum, ut egrè laudatur à *Divo Gregorio in lib. 3. dialogorum, cap. 1.* reliqua vero exempla, ut etiam necessaria, dantur pro erogatione eleemosynæ ab *Eminentissimo Cardinali Bellarmino recētentur in tom. 4. disputat. fol. 1156. in lib. 3. de bonis oper. in partic. cap. 8.*

Ex parte verò recipientis eleemosynam, est etiam duplex consideratio.

60 Absoluta, siue extrema, quæ dicitur, quando patiens amplius sustentari non potest, & si ei non subveniatur, in mortem, aut gravem infirmitatem incurreret.

61 Conditionata alia dicitur, quando defunt ei necessaria ad observantiã status suæ personæ, secundum *Præpos. in d. cap. non satis, num. 11. ubi sub nu. 17.* concludit, quod ex-

62 tra casum necessitatis, eleemosynam dare, etiam de superfluo, est de consilio, & non de præcepto. Ratio est, quia dum temporalia bona ordinantur ad sustentationem humanam, si talis sine me, potest commodè sustentari, non teneor ei propria impartiri, sicuti & de Aduocato dicit *D. Thomas in 2. 2. quæst. 71. artic. 1.* qui non semper pro paupere aduocare tenetur, nisi concurrente extrema necessitate, ut ibidem.

63 Et ideo Ecclesia non tenetur providere illis, qui suis manibus victum, & vestitum, querere possunt, imò iustius quis faceret, ta-

les corripiendo, quam aliquid dando, *cap. pa. 64. scilicet, 86. ibi, Pasce fama morientem. ita glos. post text. in cap. 1. & 2. 83. dist. & non est* 65 danda, ut is dives efficiatur, ne sit occasio negligentiz, & inertiz, ut egregè, & sanctè scriptum reliquit *D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 9. et seq. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 125. in fine, & Bartholem. Fumus. domin. in summa Armilla verb. eleemosyna, nu. 11.*

66 Imò nec eleemosyna est facienda ei, qui posset aliunde victum querere, aliàs magis peccatur, quam meretur, ut per *glos. & tex. in l. 1. C. de mendican. valid. lib. 11. Guid. Pap. in cap. ex parte vestra. nu. 6. de consuet. latè Menoch. de arbitrar. iudic. casu 532. centur. 6.* ubi ponit, quod Mendicantes validi, & illi, qui fucatis coloribus pallidos se exhibent, pœna falsi sunt puniendi, & *Auendan. de exequend. mandat. Regum, part. 1. cap. 6. vers. secundus est*, affirmat, quod isti mendicantes validi possunt à Regno expelli, & novissimè *D. Regens Constantius in l.onica. C. de mendican. valid. lib. 11.* ab hac pœna excludit nobiles pauperes etiam validos, & robustos, ac etiam senes, sed in *§. 1. in autb. de quaestore. coll. 80.* habetur, quod debent in metallum condemnari, & *Andr. de Barul in d. l. 1. dixit*, quod eleemosyna danda 67 est debili egeno, nõ forti, iuxta illud *Matt. Iustus feceris, si iniuste petentem correxeris, quam si ei dederis*. quia etsi eleemosinam facere sit de genere bonorum, non est de præcepto, ut supra diximus, si maxima, aut publica nõ vrgeret necessitas; & si sit necessitas patienti, ut illi subveniatur, est actus charitatis exterior, iuxta illud *Io. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem pati, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo?* quasi dicat, non potest manere.

His sic præcognitis, deveniendum est.

AD Primum Articulum, quod eleemosyna prædicta fuit, & est voluntaria, & potest dari, & tolli iuxta libitum, & facultatem dantis (quia circumscriptis casibus, ut non cadat sub præcepto, in casu extremæ necessitatis, vel publicæ utilitatis, ut dictum est de Elia) semper est de consilio, *Rutilius Benxonius Romanus in tract. de fuga, lib. 2. art. 1. & in Eccles. 4.* dicitur: *Filij eleemosynam ne defraudes, & oculos tuos ne transvertas à paupere.*

70 Et stat in libera voluntate dantis, ex quod actus voluntatis exercens eleemosynam, non 71 obligat ultra voluntatem, *l. voluntariè. C. de excusat. tutor. Bart. in l. 4. C. de uxor. pro marit.*

marit. Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 50. ff. de acquir. possess. Dec. in l. 1. num. 11. C. de eden. post Bart. in l. 1. §. si quis ex hoc interdicto, in fine. ff. de itiner. acti; 72 priu. nec præstat coniecturam, ultra quam de necessitate inferunt actus voluntarij, d. l. 73 fin. C. ne vxor. pro marit. Imò, quòd nemo inuitus cogitur erogare eleemosynam, facit cap. 1. & 2. 83. dist. Abb. in cap. 1. num. 8. in fin. de empt. & vendit. ratio est, quia scit in 74 arbitrio dantis plus, vel minus Luc. 21. dum laudat viduam, ex eo quod dedit omnem victum, quem habuit, voluntarius actus non potest extèdi, pura si debetur decima, intelligitur de illis acquisitis, & non de illis, quæ possent acquiri, si voluisset, Abb. in cap. ex transmissa. nu. 2. de decim. Ideo si superest, vel deficit, qui scit vires sui patrimonij iudicari 75 care debet, ex quo inordinatum esset, inquit S. Thom. 2. 2. quæst. 32. artic. 6. si aliquis sibi tantum de bonis subtraheret, vt alijs largiretur, vt residuum vitæ non possit transigere conuenienter secundum proprium statum, 76 & negotia occurrentia, quia nullus inconuenienter viuere debet, nam alias contra charitatem faceret, si se ipsum de honestaret, 77 & crudelis est, qui suam famam negligit, cap. nolo. 12. quæst. 2. & sic qui donat intelligitur in quantum commodè facere potest, & honestè: ita quod non egeat iuxta personæ qualitatem, l. in condemnatione, vbi glos. & Scribent. de regul. iur. D. de Ponte in tract. de potestate Præregis, fol. 232. nu. 23. quoniã faciens eleemosynam, debet primo à se ipso incipere, & de se suisque curam habere, §. qui vult ordinate, de pœnitent. dist. 3. & docet Lodouicus Bologninus in tract. de indulgentijs, num. 96. nam dignus esset vituperio, qui honorem iam quæsitum non curat conseruare, decis. 65. Aulens. super Matth. cap. 6. quæst. 3. col. 2. nam sicuti honor non potest quæri nisi per virtutem, aut aliquam excellentiam, ita nec perdi iuste, nisi perdita illa, tum per illud præceptum Ecclesiast. 41. curã habe de bono nomine: tum per illud Apost. 2. ad Corint. 9. melius est mihi mori, quam vt gloriam meam quis euacuet, ideo curandum est, eum in eodem statu conseruari ne videns ab honore decidisse, præsumatur virtutem, & excellentiã amisisse, & ex hac præsumptione scandalum recipiat ob speciem mali, à qua est cauendum Apostolus relatus in cap. cum ab omni specie mali. de vita, & honest. cleric. & 1. ad Thsalonic. 5. vbi quod ob quemque finè conuenit honorem, & bonam famam desiderare, & conseruare. Deus enim admonet erogationem eleemosynæ, vt 78 in Psal. 40. Beatus qui intelligit super ege-

num, & pauperem, in die mala liberabit eum 79 Dominus. Et alibi, frange exurientem panem tuum, & egenos, vagosq; induc in domum tuam; cum videris nudum operi eum; & cargo nem tuam ne despexeris. Isai. 58. & alibi mitte panem tuum super transeuntes aquas, & post tempora multa, inuenies illum. Be- 81 les. 11. & Luc. 14. dixit: Cum facies conuiuium conuoca pauperes, debiles, claudos, cæcos, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retribuetur tibi in retributione iustorum. & ad Hebr. 13. beneficentiæ, & communionis nolite obliuisci, talibus enim hostijs præmeretur Deus.

Et ad magis demonstrandum, quòd eleemosyna fit de consilio, & arbitraria, docuit 83 Matt. 6. ibi, Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid facit dextera tua, 84 & sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito re det tibi.

Et Dicitur Bruno in 2. ad Corint cap. 9. his 85 verbis, dixit, Eleemosyna non ex necessitate, sed ex hilaritate dari debet, & effluenter dari suadet, tamen vnusquisque tribuat, vt destinauit. 1. sicut posuit in corde suo. 1. ex arbitrio propria voluntatis, & effluenter dari debet, quia qui parè seminat, parè metet, nam sicuti ille, qui seminat ad præsens perdit, quod in futurum multiplicatum recipiet, sic qui dat eleemosynam, ad præsens perdit, 87 quod centuplum colliget in gloria. Vbi etiam subdit, quod eleemosyna hilarè danda est, hilarem enim datorem diligit Deus, qui hilarihilis donum tribuit. & in Eccles. 14. dixit, secundum vires tuas exporrige, & da pauperi; sed secundum facultates, id est si abundanter, da abundanter, si vero exigue, da exiguum, sed libenter Tobia. 4. nu. 9. Deus enim respicit cor Regum. 1. cap. 16. nu. 7.

88 Nec dicatur, quòd in casu nostro, eleemosyna fit in publico, quia licet fiat in publico, tamen genus eleemosynæ non mutatur, nam & si debet fieri in occulto, vt in Matt. 3. ibi, Cum feceris eleemosynam, noli tuba canere ante te; Item nesciat sinistra tua, quid facit dextera tua: non tamen quia fit in publico, mutatur genus eleemosynæ, ex eius natura, quæ regularis est consideranda, vt cumque fit, tam in publico, quàm in occulto, ita tenet Troil. Maluis. in tract. de oblat. dub. 2. nu. 6. in tract. tom. 14. fol. 137. quini- mo Prælati præceptum est, vt publicè bene faciant per illud Matt. 15. luceat lux vestra coram hominibus. hinc dixit Io. Gerso. errare eos, qui laudant Prælatos non facientes eleemosynas publicè, & Gerso. sequitur Nauarrus in comentario de finibus hamanarũ actio. nu. 73. vers. sexta decisio, fol. 44.

Hinc

- 90 ne, ex mera liberalitate, nō inducitur obligatio aliqua, *Innoc. in cap. cum Ecclesia, de caus. poss. & propr. nu. 5. Bart. in l. cum de in rem verso. ff. de usur. Angel. & omnes in l. si certis annis. C. de pact. & ratio est secundum Alex. in addit. ad Bart. in d. l. cum de in rem verso: quia si apparet gratis facta,*
- 91 tempus non præsumat obligationem, nam alias esset contra legem, quæ præsumat liberationem, *l. cum de indebito. ff. de probat.*
- 92 Et quod fit ex voluntate, non debet fieri ex necessitate, *Bart. in l. solet. ff. de off. proconf.* Quod fit, ut si elemosyna quantumuis consuecta est erogari, qui desinit à tali præsensione, non potest cogi ad continuandam erogationem, ita in terminis tenet *Menoc. de arbitr. iudic. casu 160. lib. 2. cent. 2. nu. 9.*
- 94 per *Doct.* ibi allegatos. Reddens rationē, ibi nu. 10. quia agens actum hunc facultatis, ius aliquod Aduersario non tribuit, cum nulla in eo possit considerari possessio.
- 95 Et quod elemosynam præstare sit actus meræ voluntatis, & liberi arbitrij, tenuerunt, *Benef. de Vital. in elem. abusivis. nu. 59. de sent. excom. vbi Ant. Burg. nu. 24. testatur de communi. Marques de Iudais. par. 1. cap. 5. nu. 7. Bonadill. in polit. tom. 1. fol. 430. num. 47. vbi punctualiter determinat, quod si est solitum dari panem, non potest cogi ad donandum, si processit ex mera facultate, quæ distributio fieri debet, ut si abundanter sint opes, abundanter detur, si vero exiguæ, etiam exiguè impartiri oportet *Tobia. 4. nu. 9.**
- 96 Ex dicta ratione, quia agens actum meræ facultatis, Aduersario aliquod ius non tribuit, cum nulla in eo possit considerari possessio, *l. proculus. ff. de damn. insect. l. 1. §. denique Marcellus, l. si in meo fundo. ff. de aqua pluvia arc. l. 2. ff. de via publ. & glos. notab. qua est ultima in l. solet. ff. de officio Proconsul. & Bart. in d. l. cum de in rem verso.*
- 97 Exemplo eorum, qui solent ire ad molendum in molendino alicuius, quia possunt recedere, nec dicuntur Dominū spoliare possessione molendi, ut per *Menoch. vbi supra nu. 8. post Abb. in cap. Abbate. de verb. signif. cum sit actus meræ facultatis, in quo possunt*
- 98 desistere, & non accedere, *DD. in cap. significante. de appell. Io. Fab. in §. aque. nu. 70. vers. & ideo credo. instit. de actio.*
- Et dixit *Innoc. in cap. cum Ecclesia sutrina. de causa poss. & propr. nu. 5.* quod si mille vicibus, & longissimo tempore ex mera facultate, quis amicum hospitatus esset, non cogitur in futurum, nec ius acquiritur ami-

co; quod etiam firmavit *Cyn. in l. 2. C. de seru. & aqua: licet Pontanell. de pact. nupt. nouissime editus in tom. 1. clausul. 4. glos. 17. nu. 38. fol. 404. cum distinctione hoc sentiat;*

100 ut ibidem, & beneficium non efficitur ir-reuocabile, ex eo quod Prælatus nunquam reuocauit, cum reuocatio esset in mera facultate ipsius, *Abb. in cap. Ioannes. in fine. de cleric. coniug. & in cap. ad nostram, vbi Dec. col. 3. in fin. de confirm. vitil. vel inutil.*

101 quò fit, ut si Rector Ecclesiæ consuevit habere certos coadiutores, quos nunquam remouit sine causa, ex hoc, non inducitur præscriptio, & reuocare posset; quia illud fuit ex eius voluntate, & honestate, *Ant. de Butr. in cons. 3. col. 2. in fine, quod est repetitum in cons. 5. 1.*

102 Merito, quæ sunt meræ facultatis præscribi non possunt, ut tenuerunt.

Cyn. & alij in l. 1. C. de seruit. & aqu. & in Bal.) l. 2. C. qua fit long. cons.

Ripa in l. quominus, nu. 131. post multos per cum relatos ff. de sum.

Neuiz. in consil. 13. num. 10.

Roland. consil. 52. num. 29. lib. 3.

Bertran. latè in consil. 234. lib. 3.

103 Imò fortius dico, quod nec consuetudo in his potest induci, nisi præcedat prohibitio, & homines acquiescāt prohibitioni per tempus, quod sufficit ad præscribendum, *Doct. in l. 1. C. de seru. & aqua. & in l. 2. C. qua fit long. consuet. latè Surd. in cons. 127. nu. 22. & 23. vol. 1. & licet Cassan. dicat in consuet. Burgund. rub. 13. §. 2. vers. sic etiam. fol. 1452. quod Domini habentes omnimodam iurisdictionem possunt prohibere hominibus ne ad alia molendina, quam ad illa suæ iurisdictionis accedant ad molendum, hoc nō procedit in Regno nostro, vbi requiritur speciale privilegium iuris prohibendi, ut in *pragmat. 14. de Baronibus, & supra diximus in vers. 3. obseruat. 4.**

Quam difficultatē præsentens D. de Ponte figurat aliud factū, quod retro actis temporibus, fuit tentatum hanc præstationem tollere, & postea ad conquestum Vniuersitatis recesserunt, quod est omnino aereum, & figuratum factum; & per testes Casalī Salsani, & aliarum Terrarum Vallis Diani interfectos deponeretur, & sic in causa propria, & nulliter, quoniam ista sanctæ Cartusie ex moræ particulari, & pio, solent facere elemosynas, quò ad fieri possunt, & ita fecit, & facit Monasterium nostrum, & non ex conquestu Vniuersitatis, aut obligatione aliqua, ut notum est.

Quinimò videns Vniuersitas ipsa, & ipsemet D. de Ponte quam malam souebant causam,

fam, quam aëree remedium CC. Regni erat intentatum, congregato consilio fecit infra-scriptam conelusionem, & memoriale por-rexit Reuer. Priori illius temporis, viro re-ligione, prudentia, & genere claro, & mihi amico amatissimo, quorum copias inferere non est inconueniens, ad futuram rei memo-riam, & veritatis indagacionem.

104 Copia. Inter cetera contenta in publi-co Parlamento sub die 6. mensis Aprilis 1613. in Terra Padula, & proprie in Platea publica eiusdem Terra in unum coadunatis Sindico, & Electis Vniuersita-tis eiusdem Terra, & infra-scriptis ciuibus, &c. de licentia V. I. D. Emilij Recheitti ad presens Gubernatoris.

Cesare de Sarlo Sindico.
Dottor Gio. Leonardo di Grandello.
Ascanio Pisano, &
Marco de Sarlo: } Eletti.

Particulares videlicet.

Medico Geronimo Moscarella.
Dottor Giosepe Lambardo.
Michele Moscarella.
N. Gio. Maria d' Amato.
M. Lorenzo Caulo.
Cesare d' Amato.
Micco la Rocca.
Gio Battista Carrara.
Dionisio Caputo.
Andrea Bertone.
Cristoro di N. Roberto.
Andrea di Castronauo.
Alessandro Rotondo.
Matteo Lambardo.
Imperio Trezza.
Gio. Antonio de Muria.
Martino Lambardo.
Ascanio Ragone.
Gio. Tomaso Tapedino.
Donato Caulo.
Giosepe d' Auigliano.
Gio. Battista Siripietro.
Cola Tramonti.
Secoranza di Rifi.
Cesare Comito.
Giustiniano Romano.

Vergilio d' Amato.
Andrea Castelluccia.
M. Donato di Gio. Leonardo Caulo.
Francisco Antonio Auigliano.
Paolo Padolese.
Gio. Domenico Sodano.
Angelo Antonio Caulo.
Cesare Padolese.
Luca d' Amato.
Michele Grandello.
Scipione Saluato.
Stefano Bregante.
Tullio di Muria.
Gio. Maria Caputo.
M. Ferrante d' Amato.
Pietro Giouante Saluato.
Marco di Luca.
Antonio Bonbomo.
Geronimo d' Amato.
Lutio Scarpetta.
Luca Acquauella.
Andrea d' Auigliano.
Altobello Moscarella.
Gio. Andrea Mango.
Mastr. Giouante Mangia, &
Cola Romano.

Similmente per essi Sindico, & Eletti è stato proposto alli sopradetti coadunati in 105 questo publico parlamento, & che stante l'arriuo del Reuerendissimo Padre Don Andrea Bermudez nouamente fatto Priore del Venerabile Monasterio di Santo Lorenzo, che se ci andasse uniuersalmente à pregarlo, che restasse scruiata far distri-buire à pueri l'elemosina della panella, e che saria bene à darli l'infra-scritto me-moriale del tenor seguente videlicet.

REVERENDISSIMO PADRE.

IL Sindico, & Eletti dell' Vniuersità della Terra della Padula deuotissimi serui di V. P. Reuerendissima l'espogono, come vertendo alcune differenze nel S. C. tra essa Vniuersità, & il Monasterio di S. Lorenzo per causa della panella, quale nõ inten-de essa Vniuersità proseguire, ne per questo, ne per altro con detto Monasterio, conforme anco il voler del loro Signore Illustrissimo, confi-

confidati al buon Governo, Prudenzza, Christianità, & santo Zelo di V. P. Reuerendissima. Perciò la supplicano resti seruità far distribuir dette elemosine, acciò la pouertà non pata, & il tutto riceueranno à gratia particolare dalla sua prudentissima, e benignissima mano, vt Deus &c. Perilche essendofi ineso similmente la sopradetta proposta, e stato da tutti concluso, nemine discrepante, che detto memoriale si dia conforme à stato proposto.

Concordat cum suo originali existente in libro parlamentorum, qui conseruatur penes Casarem de Sarlo Sindici licet aliena manu. meliori semper salua collatione, & in fidem Ego Notarius Andreas de Amato Terra Padula signum apposui.

Locus signi.

Memoriale Porrectum R. Priori Monasterij S. Laurentij.

REVERENDISSIMO PADRE.

106 **I**L Sindaco, & Eletti dell' Vniuersità della Terra della Padula diuotissimi serui di V. P. Reuerendissima l'espungono, come vertendo alcune differenze nel Sacro Consiglio trà essa Vniuersità, & il Monasterio di San Lorenzo per causa della pannela, quale non intende essa Vniuersità profeguire, nè per questo, nè per altro con detto Monasterio, conforme anco il volere del lor Signore Illustrissimo, confidati al buon Governo, Prudenzza, Christianità, e santo Zelo di V. P. Reuerendissima, perciò la supplicano far distribuire dette elemosine, acciò la pouertà non pata; che il tutto riceueranno à gratia particolare dalla sua prudentissima, e benignissima mano. Vt Deus.

Cesare Sarlo Sindico.

Dotter Medico Geronimo Moscarella pro Eletto.

Dottore Gio. Leonardo Granello Eletto.

Afcanio Pisano Eletto.

Signo di Croce † de mano di Marco di Sarlo Eletto.

Il fogello dell' Vniuersità p- detta.

Lo sopradetto memoriale è stato sottoscritto, e signato di segno di Croce † dalli sopradetti Sindaco, Praeetto, & Eletti di lor propria mano, e sigillato del solito sigillo dell' Vniuersità della Padula in mia presentia, & in fede Io Notare Pascuccio Cerullo della Padula l'hò signato del mio solito, e consueto signo, nella Terra della Padula, hoggidi primo, che sono li 4. del presente mese d' Aprile 1613.

Locus signi Notarij.

Merito dixit Redoan. in tract. de simon. ment. cap. ult. num. 26. quòd in actibus

merç facultatis, non debet induci aliqua

107 consuetudo, quæ in futurum astringat, nec ex datione annua gratis facta, vt notatur in l. 1. C. de seruit. & aqua, & Bar. in d. l. cum

108 de in rem verso. vbi etiam tenet, quòd si rusticus detulit par caponũ annuatim (pon- tẽ, ex mera liberalitate, nõ inducitur aliqua consuetudo; quod etiam firmavit Innoc. in

cap. bonæ, il secondo, de postul. Pralat. vbi si-

109 militer loquitur de hospitacione amici, in domo noitra per longum tempus, quòd non acquiritur possessio hospitandi, nec consue-

tudo; vt supra diximus, licet Paris de reintegr. feudor. fol. 99. dicat, quod xenia solita dari obligent in futurum, sed intellige de nõ

gratis datis, sed in feudis.

110 Et ratio est, quia ea, quæ fiunt gratis, non debent ad necessitatẽ reduci, glos. notab. qua est final. in l. solet. ff. de off. procons. vbi Ad-

111 notant, quòd donatio facta gratis, non inducit obligationem in futurum ex necessita-

112 te, & si fieret pluries, quia actus meræ facultatis, non inducit consuetudinem restri-

ctiuam potestatis, Abb. in cap. ex parte extensis. num. 7. de concess. preben. vbi infer,

113 quod si in Ecclesia solitum sic viginti institui, per hoc non inducitur consuetudo il-

lius libertatem restringens, & idem dixit in cap. Abbate. nu. 9. & 10. de verb. signif. red-

dens rationẽ, quia nõ apparet, quòd per hos actus voluerim iuri meo praiudicare, quin-

non vtar facultate mihi concessa; quem se-

quitur Surd. in d. cons. 127. nu. 23. circa med. vol. 1. vbi alios allegat, & ex mente Bertr. in

cons. 29. vol. 1. & aliorum DD. vbi alleg. subdit sub nu. 24. 25. & 26.

114 Quod si vasalli (quorum origo incepit tẽ-

pore Galaat. Iud. 10. in fin. & 11. in prin. & late Bonadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. fol. 592. vbi quis fuit primus, qui dominari incepit, & in Regno propter peccata incola-

in l.

in l. cum sciunt. C. de agris. & cens. lib. 11.
 & iniustum est, ut homines liberari à natura
 dominantibus hominibus inuiti seruiant, ut
 dixit *D. August. 19. de Ciuitate Dei. cap. 21.*
 vbi quod tale dominium, talisq; potestas nõ
 est à Deo præcipiente, & iubente, sed est à
 Deo permittente, & sinente, *cap. qui culpati.*
 23. *quæst. 1.* nam Deus permisit, ut domici
 melius se haberet, quia indomiti se deterius
 habuerunt, ut per *D. Aug. ibidem. & Andr.*
in pralud. feudorum. nu. 3.) promiserunt Do-
mino accedere ad suum molendinũ, vel fur-
num, talis promissio præsumitur extorta per
vim, & erit rescindenda: referens Neuz.
in cons. 43. circa finem. nu. 10. & alios DD.
 tenentes, quod si subditi acquieuerunt, præ
 sumitur id fecisse metu, quod procedit, & ve
 115 rum est secundum *Bertr. in cons. 3. vol. 2.*
 etiam si esset conuentio inter Dominum, &
 homines, quòd Dominus tenere debeat fur
 nos apertos, & habiles ad coquendum, &
 vasalli tradent vigesimam, vel quinquagesi
 mam partem panis, quia ex hoc non proba
 tur ius compellendi homines, & in eodem
 casu ita tenuit *Ripa in d. l. quo minus nu-*
mer. 135.
 116 Et ideo nõ potest induci consuetudo, nec
 potest fieri immemorabilis, deficiente enim
 117 substantia, deficit accidens, quod esse non
 potest sine subiecto, *l. nec vsu. §. si absentis.*
 vbi not. *Angel. ff. de pet. hered. l. Pomponius.*
§. fin. vbi Arct. in princ. ff. de acquir.
 118 *possess. nec potest quid accidens cognosce-*
re, nisi prius habeat notam substantiam, di-
xit Bal. in l. 2. ff. de bon. poss. secundã tabul.
& in l. omnium. C. de testam. Ruin. in cons.
 219. *num. 14. volum. 1. & probanda est prius*
 119 substantia, quam qualitas. *Bald. in consil.*
 465. *nu. 1. vol. 4.* quia in his, quæ sunt meræ
 120 facultatis, spatium temporis immemora
 bile nil operatur, ut latè tenuerunt.
Roland. in cons. 53. nu. 25. vol. 2.
Couar. in cap. possessor. in 2. par. §. 4. nu. 6. de
prescript. fol. mibi 88.
Surd. in d. cons. 127. in fin. vol. 1.
 Merito quod non est præscriptibile, non
 121 potest per tantum tẽpus, cuius initij me
 moria hominum non extrat fieri præscripti
 bile. *Io. Franc. Balb. in tract. de prescript.*
 122 *quæst. 6. nu. 9.* vbi dixit, quod tempus non
 inducit præscriptionem, ut faciat rem præ
 scriptibilem, quæ non est præscriptibilis, ex
 ratione, quia tempus non potest operari, ut
 sic modus, vel causa inducendi obligator.ẽ,
 vel tollendi, vel augendi, vel validandi, aut di
 123 minuendi, nam de se nullius est causa, vel
 origo, sed concomitantia quædam ipsarum
 causarum, *Bal. in l. si certis anni. nu. 6. C.*

de pact. vbi num. 1. etiam tenet, quod con
 sensus longo tempore continuatus, non pa
 rit actionem, ut de debito fiat de gregio ad
 delictum, nam aliàs esset de albo facere ni
 grum, quod est impossibile.

Nec dicatur, quod quæ præscribi non pos
 124 sunt, longissima tamen consuetudine ac
 quiri possunt, ut dicitur de mari, quòd licet
 125 sit omnibus commune, & nullo tempore
 præscribi potest, *l. fin. ff. de vsucap. l. iniuriarum.*
§. fin. ff. de iniur. tamen, per con
 suetudinem potest effici proprium alicuius,
 si is mare vsus fuerit per immemorabile tẽ
 pus, *l. sanè si maris. ff. de iniur.* vbi dicitur,
 posse ius proprium maris alicui pertinere,
 & *glos. subdit ibi, per consuetudinem, vel*
 126 priuilegium, quò loci *Barb. infert, notan-*
 dum esse pro Venetis, qui dicunt habere iu
 risdictionem in eorum mari, in quo secundũ
Angel. in cons. 290. nu. 3. possunt prohibere,
 ne alij nauigent, sed vide supra *vers. 2. obser.*
 2. *num. 24.*

Quia respondetur, illud procedere in his,
 127 quæ sunt publici iuris, ut mare flumina
 publica, & similia, in quibus non datur aliqua
 possessio, sed acquisitio: sed occupatio ratio
 ne vsus: & si occupans, cessat ab occupatio
 ne, poterit ab alio occupari, ut per *Surd. in*
cons. 127. num. 78. & 79. vol. 1. vbi sub *nu.*
 80. distinguendo tenet, quod in his, quæ sunt
 128 iuris publici, acquiritur ius prohibendi per
 solam occupationem: secus autem est in his,
 129 quæ sunt priuati iuris, ut est facultas quo
 quendi, molendi, hospitandi, daadi eleemo
 synam, & similia, quia dum nobis competũt,
 sine facto nostro à nobis auferri non possunt,
l. id quod nostrum. ff. de regul. iur.

Imò idem *D. de Ponte in tract. de potest.*
Prorog. in tit. de trirem. num. 20. & 21. fol.
 527. dixit contra Venetos, quotiescumque
 230 lex improbat etiam consuetudinem, tunc
 quantumcunque allegetur immemorabile,
 131 non deseruit, quia dum lex resistit præscri
 ptioni, & consuetudini; tunc quod est con
 cessibile, non est præscriptibile, nec consue
 tudo etiam immemorabilis quicquid profi
 cit, & quod *Ang. in d. l. sanè si maris, & me-*
lius in cons. 290. tenuit vilo modo, nec præ
 scriptione immemorabilis, nec consuetudine
 132 aliqua posse acquiri, nisi priuilegio vero,
 vel præsumpto, quod allegari debet, & illud
 probari, sicuti etiam dicitur de præscriptio
 ne limitum, qui sunt imprescriptibiles, *cap-*
licat. cum seq. 16. quæst. 3. cap. dilectio tua.
§. pater etiam. 16. q. 3. maxime iure Poti, vbi
 tanto grauius peccatur quanto diutius & c.
cap. vlt. de consuet. Andr. in pralud. feudor.
nu. 30. in fin. & num. 36. vbi quod est vsur
 patio

patio, & non prescriptio, quæ si se fundat in solo cursu temporis est correctæ, vt per *Cammer. in cap. Imperialem. fol. 8. lit. C. & Cammill. de Curte in diuersi. iuris feudor. fol. 76. ater. nu. 136.*

133 Ergo secundum ipsummet D. de Ponte, si ex priuilegio constat contrarium illius, quod allegatur: quæstio remanet absque difficultate, quod priuilegium attendatur. At in casu nostro ex priuilegio apparet hanc annuam præstationem non deberi, ideo non est quid amplius disputandum, dum secundum dictam doctrinam eiusdem de Ponte deciditur pro Monasterio.

Merito talis facultas erogandi elemosynam fuit, & est ad libitum Monasterij, & consuetudo, vel prescriptio allegari non potest.

134 Corroboratur prædicta conclusio, quia præscribi non possunt, quæ non possunt alienari, *Guliel. de Mōseserrato in tract. de succ. Regum. dub. 4. nu. 6. fol. 183. in 16. tom. tract. & certum est de iure, quod si hæc prescriptio elemosynæ induceret obligationem, esset species seruitutis, & obligationis, quod Monasterium facere non potest absque debitis solemnitatibus, & dato principio infecto, cetera infecta remanent.*

Ad secundum verò caput dicimus, quod nulla datur possessio in hac datione elemosynæ, & per consequens nullum adest spoliū, nec remedia Capitulorum Regni adaptari possunt, prout etiam supra tetigimus, quod si facere elemosynam, est ius facultatis, vt fundauimus, per hunc actum facultatis Adversario ius aliquod non tribuitur; cum nulla

136 in eo possit considerari possessio, vt dictum est supra in 1. art. vers. quo fit, & facit glo. fin. in l. solet. ff. de off. proc. quam not. vocat *Menoch. de arbit. iudic. casu 160. nu. 10.* & alios

137 allegat, quod vbi non adest possessio, non adest spoliū, quia remedium possessuum.

138 non competit etiam in annuis præstationibus, si non radiceatur in aliquo iure reali competenti in re aliqua, vel persona, sed simpliciter apparet, *Io. Fab. in §. praiudiciales. nu. 15. vers. in secundo casu. verb. possit. in l. de.*

139 act. cum non detur possessorium, vbi non competit petitorium, *Bar. in l. fin. ff. quorum bon. quæ sequitur Aff. pluribus doct. adduct. in dec. 395. nu. 3. vbi sub n. 8. dicit, quod tam Doct. Canonice, quam Civile tenent, quod quando occasione alicuius rei præstatum ali-*

140 qua præstatio, tunc competit possessorium, vt dicunt omnes per eum ibi allegati, & ita procedit *d. decif. Aff.* quam pro se allegat D. de Ponte in suprascripto consilio. Sed quando nulla occasione debetur elemosyna (vt est in casu nostro) tunc non datur nec petitorium;

141 nec possessorium, & in tali casu non cadit disputatio differentiz inter Canonistas, & Civilestas, an detur possessorium in annuis præstationibus, imò quod non detur possessorium

142 in annuis præstationibus, tenet *Ripa in d. l. fin. nu. 3. vbi testatur Legistas ita communiter tenere, & hanc opinionem in puncto iuris dicit veriore, & respondet ad d. c. querelæ, de elect. & sequitur Menoch. de recup. possess. remed. 1. nu. 88. vbi pariter crebriorem opinionem attestatur, & eum defendunt, & sequuntur.*

Alex. in cons. 94. num. 1. vol. 7.

Bar. in l. solet. num. 1. de off. proc.

Corn. consil. 94. l. 9. vol. 2.

Roman. cons. 311. col. final.

Masuer. in suo tract. tit. de possess. col. 7. vers. item pro rebus, & iuribus incorporalibus.

Hinc dixit *Bal. in d. l. si certis annis. nu. 21*

143 *C. de pact.* quod vbi non reperitur petitorium, sed sola actio personalis, ibi non reperitur possessorium, per *text. in l. ult. ff. quor.*

144 *bon. & sub nu. 20. insert. ad q. de rultico,* qui solitus erat singulis annis præstare vnum par caponum, vt non detur possessorium iudicium, vt interdium aliquod, si talis longa præstatio non fit ex aliqua obligatione, &

145 fortius dicit, quod non sufficit allegare titulum cum diutina præstatione: quando constat de inualiditate tituli: quia licet videantur aduersari inter se, *text. in l. cum de in rem verso. ff. de usur. & l. si certis annis. C. de*

146 *pact. concordat. eos. v. 3. quia in l. si certis annis. allegabatur titulus inualidus, & con-*

147 *stabat inualidus, ideo diutina præstatio non iuuabat, (& ita procedit casus noster) in quo allegatur à D. de Ponte titulus foundationis, cum hoc onere, & assumptum non est verum, vt supra diximus. Sed in l. cum de in rem verso. allegabatur titulus validus, & ideo diutina præstatio iuuabat; ergo clarum est, quod non datur petitorium, quando titulus est inualidus, & per consequens nec possessorium, dum non potest dici oriri ex diutina præstatione, quæ fit ad dissoluendum, & liberandum, & non ad obligandum. Imo si fieret ad obligandum, habet in se eundem consen-*

148 *sum, & non solemnitatem promissionis. merito non parit actionem, Bart. in d. l. si certis annis. num. 4. & ibi Bald. num. 6. vbi subdit, quod nec vtraque simul iuncta, possunt hoc operari: quia cum nullum extremorum tendat ad hoc: ex coniunctione istorum extremorum, scilicet temporis, & præstationis, impossibile est, quod aliquid se-*

149 *cundum naturam ipsorum producatur: quia talis est effectus coniunctorum, qualis est eius natura. Ideo sequitur, vt ex tali longa*

Rr præsta-

praestatione non oriatur, nec petitorium,
nec possessorium secundum *Bal.* ibi.

Merito dixit notab. *Io Fab. in § praeiudiciales. sub nu. 15. inst. de act. vers. sed si hanc*
150 *opin. circa finem, hae verba,*

Sed pone nullam causam scio, nisi quia
ego, & praedecessores consuevimus recipere
ab antiquo, queritur qua actione agam? in
haec q. Glos. iuris civilis dixerunt, me non
posse agere, & ideo consulunt, quòd aliqua
151 *causa vera, vel falsa supponatur, & proba-*
bitur per praestationes frequentes cum tem-
152 *poris lapsu; sed tamen haec cautela videtur*
periculosa anima; quomodo enim actor salua
conscientia, potest iurare causam, quam non
credit, vel non fecit? & paulò inferius sub
153 *vers. in secundo casu dicit, si conscientia*
non te remordet, supponas causam, quam
probabis per frequentes praestationes cum
curso temporis, & ages actione ex illa causa
descendente; caue tamen, quia si dicas, quòd
154 *ratione certa rei, tibi soluerit, oportet pro-*
bare, quòd ratione illius rei soluerit.

Hae est punctualis decisio in casu nostro,
tum quia non datur actio, tum etiam quia
dum liquet ex privilegio, quòd non datur
obligatio ratione certae rei, ergo non potest
agere, & si agit ex privilegio, succùbit, quia
causa non est vera.

Corroborantur praedicta etiam ex doctrina
Bald. in d. l. si certis annis. num. 20. vbi
155 *dixit, quòd petitio debet fundari super*
praestatione, & quòd sic facta ex certa scien-
tia, quia sicut vera confessio non cadit in
errantem, ita nec praesumpta, ex diutina
156 *praestatione, & ideo quando agimus de*
obligatione praesumenda, tunc si constat de
origine causae per veritatem, cessat praesum-
ptio, vt est in casu nostro, in quo non appa-
ret obligatio ex privilegio. Et ideo nullum
157 *datur spoliium, dum nulla adsit possessio;*
& si allegatur, est euidenter iniusta, vt per
Abb. in capit. literis communiter approb.
nu. 13. & 14. de restit. spoliat. quem sequi-
tur idem D. de Ponte in conf. 96. nu. 12. vol.
158 *1. vbi etiam fundat sub num. 13. & 14. quòd*
agens possessorio iustificare debet suam
possessionem, saltem titulo colorato, & quòd
159 *quando possessio euidenter est iniusta, non*
parit possessorium: quia capitula Regni lo-
quuntur de possessore, pro quo lex praesumit:
vt ibidè nu. 25. & 26. imò subdit, quòd si
160 *legans possessionem, habet causam ab Ec-*
clesia ex contractu omnino inualido, & nul-
lo, ita quòd ei obstet notorius defectus do-
minij, etsi spoliatus fuisset, non posset pre-
tendere restitutionem, quia non habet pos-
sessionem, sed nudam facti detentionem, in

191 *cali casu non dantur remedia Capitulo-*
rum Regni, quae loquuntur de possessore iu-
162 *sto: quoniam possessio quando est iniusta,*
& habet iuris resistentiam non comprehen-
ditur in dictis remedijs, vt ibidem à nu. 19.
vsque ad num. 23. fundat, & alias idem D.
de Ponte dixit in conf. 52. nu. 19. vol. 1. quòd
163 *possessio immemorabilis, etiam, per mille*
annos nullius est considerationis, quando ti-
tulus est infectus, ex doct. Innoq. in cap. du-
dum. de decim. & notab. dixit Arsend. de exeq.
mandat. Regum. lib. 1. cap. 1. nu. 32. vers. & in
163 *iustificatiss. fol. 19. quòd in iustificatis quz-*
relis super violentijs in negotijs Ecclesiasti-
cis, necesse est docere de titulo, aut saltem
164 *colorare possessionem, nam defectus tituli*
reddit incoloratam possessionem, vt per Ber-
trand. in conf. 132. vol. 2. & conf. 273. vol. 3.
confirmans, quòd ista coloratio est necessa-
165 *ria, quòd agitur inter personas Ecclesia-*
sticas, secus autem quando agitur contra
laicos, qui de facto spoliauerat, nam sola pos-
sessio beneficij à Clerico probanda est. Ergo
si ex concessione, ex alleg. eiusdem Domini
de Ponte, in alijs causis absque passione lo-
quentis, & ex alijs DD. & doctrinis superius
allegatis, clarissimè constat remedia praedi-
cta CC. Regni non procedere, quando non
adest titulus, vel possessio est iniusta, amplius
insistendum non est, & fundata remanet in-
tentio nostra, quòd non datur remedium
166 *CC. Regni, & ratio esse potest, quia Regù*
est proprium facere iudicium, atq; iustitiam,
& liberare de manu calumniantium vi op-
pressos, Ierem. 21. & 22. & c. Regum. 23. q. 5.
167 *ne scandalum patiatur Respublica. l. si in-*
genuam, §. in similibus. ff. de capt. & postlim.
reuers. in hoc casu nostro, nulla adest oppres-
sio, aut iniustitia; Ergo nullum spoliium, &
per consequens, nec remedia CC. Regni ada-
ptari possunt.

Ad Tertium, respectu ingratitude (qua-
tenus Vniuersitas figuraret aliquid de con-
suetis, & solita eleemosyna, quòd esse non
168 potest) etiam dicimus ex abundantia, quòd
dum Populus Padulae insutrexit contra
Monasterium, carcerando eius animalia
pascencia in proprijs territorijs Mona-
sterij, praetendens illa priuare solitis pas-
cuis, & quòd peius, iniuriando verbis,
& factis, eius Religiosos, vt ex quærelis
expositis liquidò apparet, omnino facit se
indignum beneficij, & eleemosynis conse-
quendis à Monasterio, tam ex dictis in pri-
ncipio harum Allegat. quam ex infradicen-
dis, & ita in terminis tenet *Felyn. in conf. 32*
169 *nu. 9. vbi nu. 11. subdit, quòd Prelatus non*
potest rem Ecclesiae cedere illis, quorù culpa,
scu

- scū negligentia est reuerſa ad Eccleſiam, &
 170 vitium Authorem tranſit in ſucceſſores, vt
 171 ibidem per *Felyn. num. 11.* & ingraticudo
 patris nocet filio, *Bal. in c. 1. Si item qui Do-*
minum. nu. 7. qua ſuit pri. cauſ. benef. amitt.
 172 & tollit beneficium indultū, tam à lege, quā
 ab homine, *Surd. conf. 94. nu. 15. vol. 1. & pri-*
 173 uat donatariū donatione, *l. fin. C. de reuoc.*
donat. imò ob ingraticudinem commiſſam à
 Monasterio contra donantem, licet donatio
 174 non reuocetur (quamuis aliqui contrariū
 tenuerunt) tamen Abbas, & conuentus de-
 bent expelli à Monasterio pro tali ingratu-
 tudine, vt fundat *Gasp. Bea. in tract. de inope*
debitore. c. 13. nu. 8. & apud Athenienſes, ad-
 uerſus ingratos actio cōſtituta erat, & recte
 175 inquit *Valerius Maximus*, quia dandi, &
 accipiendi beneficij commercium eſt; ſine
 quo vix vita hominum extat; perdit, & tollit
 quiſque benemeritam partem, ſi referre gra-
 tiam negligit; atq; hinc fit, vt grauiffimę len-
 tentiæ paſſim aduerſos ingratos, tam apud
 Eccleſiaſticos, quā apud ſcriptores extāt,
 vt videre poteris per *Valerium Maximum*
in lib. 5. cap. 5. & per *Senecam in lib. 3. de be-*
neficijs. in quaſt. an ingrati ſint puniendi,
 ſubdens.
 176 Nullum referre beneficium, nullum uē be-
 neficij gratiam; turpe eſt apud omnes, & in-
 gratum. Quam ſententiam pulcherrimē cō-
 probauit *Virgilius* hiſ verbis.
 177 Non magis auertit cœlū, à telluris amore,
 Quā ſcelus, ingrata mētis, q̄ corde maligno,
 Muneris authorē, nullo dignetur honore.
 Et *Menander Comicus* grauiffimē, & breuiſ-
 178 ſimē dixit: *Ingrato homine, terra peius nil*
creat.
 Quem ſequitur, & cōprobat *Ludou. Dam.*
in tract. de pupill. & min. guber. & Gratiar.
actione. cap. unico. nu. 2. & ſeq.
 179 Et quod ob ingraticudinē amittatur ele-
 moſyna ſolita dari: punctualiter tenuit *Fel-*
lyn. in cap. Eccleſia Sancta Maria. de conſtit.
nu. 98. & in cap. ad Apoſtolicam. de ſimon. ſub
nu. 2. propter ſingulare dictum *Imola in cap.*
cum M. Ferrarienſis. col. 4. de conſt. & Innoc.
in cap. nouit. de iudic. vbi arguit, de donatio-
 ne reuocanda propter ingraticudinem, quod
 dictum, licet *Felyn.* non firmat contra Ec-
 180 cleſiam, quæ non poteſt cōmittere ingra-
 181 tudinem, quia delictum Prælati nō nocet
 Eccleſiæ, *cap. delictum. de reg. iur. in 6. bene*
 182 verum eſt, quod Prælatuſ, & Conuentuſ ob
 talem ingraticudinem debent expelli à Mo-
 nasterio, vt paulò ante diximus, & ſic etiam
 propter ingraticudinē poteſt reuocari exem-
 ptio, *Mart. Laud. in tract. de priuileg. quaſt.*
 48. poſt *Bal. in l. 2. in fin. C. de liber. & eorum*

liber. & admittitur feudum And. Gaſſ. lib. 2.
obſeruat. in obſeru. 157. fol. 209. vbi quomo-
 do probatur ingraticudo, & per quos teſtes,
 & cuiuſ qualitatē, & an poſt mortē vaſalli,
 vel domini intentari poſſit.

Meritò iſta Vniuerſitas Padulæ, tanquam
 ingrata contra Monasterium, omni benefi-
 cio carere debebat, & licito iure erogatio
 elemoſynæ in locis ſupra notatis facta fuit.

Ad Quartum, & Vltimum Articulum.
 Poſtquam vidimus fundamenta D. de Ponte
 tam de priuilegio allegato, quā de aſſerta
 diutina præſtatione non militare, nec eſſe
 vera. Perpendendum eſt, an DD. per eum
 183 allegati, fundant eiſ intentionem, & an
 loquantur in caſu, de quo agimus. Adducit
 enim pro ſe gradatim infraſcriptoſ.

Bart. in l. priuilegia. C. de ſacroſ. Eccleſ.

Abb. in cap. penult. nu. 8. de ſepult.

Felyn. in c. Eccleſia S. Maria. nu. 97. de conſt.

Arct. in l. non amplius. §. 1. de leg. 1.

Iaſ. ibi nu. 12. 13 & 14.

Add. ad Alex. in d. l. non amplius.

Innoc. in cap. ad Apoſtolicam. de ſimon.

Io. Fab. in §. retinenda. inſtit. de rer. diuiſ.

Feder. de Senis in conſ. 155.

Felyn. in cap. ad Apoſtolicam. nu. 3. de ſimon.

Hyppol. in ſingul. 192.

Abbat. in conſ. 6. col. 3. lib. 2.

Rom. in autb. ſimiliter. nu. 9. C. ad l. falcid.

Gemin. in cap. 1. de conſtit. in 6.

Caerber. deciſ. 99. num. 17. uſque ad 21. & num.

42. & 43.

Auend. de exceq. mand. Reg. lib. 2. cap. 4. nu. 18.

Io. de Plat. in l. quacūque. C. de fid. inſtr. lib. 10.

Hoſt. in cap. ceterum. de donat.

Io. Andr. ibidem.

Tiraq. de præſcript. §. 1. gloſ. 4. verſ. 42.

Quibuſ ſigillatim reſpondendo dicimus, &

Bar. in d. l. priuilegia. non loquitur de ma-

184 teria caſuſ noſtri, ſed quando elemoſyna.

Fratribuſ mendicantibuſ ſinguliſ anniſ de-

betur à laicis, num ipſimet laici poſſunt eam

reuocare: & ſic dum eſt diuerſuſ caſuſ, di-

185 uerſitaſ facti, inducit diuerſitatē iuriſ, l.

interpoſitaſ. C. de tranſact. Alber. in l. ſi ex-

plagis. §. in Clivo. ff. ad l. Aquil.

Imo contra *Bart.* tenuerunt.

Cyn.)

Imol.) in l. non amplius in princ. ff. de leg. 1.

Raph.)

Pau. de Caſt.) in d. l. priuilegia. C. de ſacroſ. eccl.

Salyc. in autb. caſſa, & irrita. C. de ſacroſ. eccl.

Alex. in d. l. non amplius. nu. 5. vbi veriorem di-

cit opinionem *Cyni*, & ſeq. aſſerens, quod

opinio *Bart.* non probatur per iura allegata

per eum, & quod contra eum tenuerunt

DD. ſupra citati; pro quorum opinione

Rr 2 facit

facit *text. opt. in l. si quis curialis. C. de Episc. & Cler.* ubi secundum *Bal.* ibi singulariter 186 probatur, quod quamvis laici per sua statuta non valeant in praeiudicium clericorum disponere, *c. Ecclesia S. Maria. de cons. & c. fin. de reb. eccl. non alie. & d. auct. cassa*, & ca- 187 men possunt laici per statutum suum, privilegium per eos inductum clericis tollere, dicens tene menti perpetuo, quod etiam notat *Bal. in d. auct. cassa, & irrita.*

Idem *Alex. in cons. 209. nu. 14. vol. 2.* insinuat etiam contra *Bart.* dicens, distinguendo, quod si Civitas per modum simplicis eleemosynae, vel etiam per modum statuti, eleemosynam daret, tunc non posset probari 189 decisio *Bart.* quia simplex praestatio non 190 conuenit inducere obligationem, *l. si certis annis. cum materia. C. de pact.* & etiam 191 non possunt statuentes imponere legem, a qua non liceat recedere, *l. pen. ff. de pact.* & voluerunt *Imol. & Cyn. in dict. l. non amplius. ff. de leg. 1.* & quod dictum *Bar.* pro- 192 cedere possit, quando illa conuentio fuisset facta per modum privilegij: quia tunc si concessio fit non subdito, puta si Civitas concederet Religiosis aliquod privilegium, tunc non potest reuocare, ut not. *Innoc. in c. innotuit. in verb. Theologos. de iudic.* & ideo do- 193 ctrina *Bart. non obstat nostra quasi.* & quod *Alex.* est Doctor copiosissimus, & semper ad propositum allegat, testatur *Affl. in dec. 100. in fin.* imo quod *Alex.* est lucerna, & ab eius dictis recedere nefas est, tenet *Sylu. Nupt. in 5. lib. fol. 195. nu. 23.* & sequitur *Dec. cons. 62. vers. 2.* respondetur, ubi multa de tali viro semper premanibus habendo, & quod eius autoritas his temporibus adeo in excelso, & illustri loco sita est, ut ab eius responsis recedere, nefas quodammodo videtur.

Abb. in alleg. cap. pen. de sepult. nu. 8. loquitur de 194 statuto facto per Vniuersitatem, de dando eleemosynam Ecclesiae, ut non possit reuocari secundum opin. *Bart.* supra allegatam, cui respondetur, ut diximus supra aduersus *Bart.*

Quinimò & si idem *Abb. in captuam, nu. 8. de simon.* loquatur, quod sit speciale fauore Ecclesiae, ut si longo tempore populus solebat dare aliquod temporale, talis consuetudo valeat.

Quaeso aduertatur, quia sub *nu. 5. ibid.* dixit, quod in his, quae sunt merae facultatis, non introducitur consuetudo, sicuti nec ex datione annua gratis facta; & quando vult probare, quod fauore Ecclesiae inducatur talis consuetudo, sub *nu. 7.* dicit, hoc procedere, ex recompensatione spiritualium, recognoscendo Deum in muneribus suis, redi-

mendo peccata eleemosynis; confitendo, idem *Abb. ibi in vers. 2.* potest, quod si donatio est 196 pura, non relata ad certum quid, tunc nulla consuetudo, nec praescriptio induci potest, per dicta ibi sub *nu. 5.* Ergo *Abb.* potius facit pro nobis, quam contra.

Felynus in alleg. cap. Ecclesia Sancta Maria. de cons. nu. 97. loquitur de reuocando privilegio, vel statuto facto in fauorem Ecclesiae, & licet defendat opin. *Bar.* refert DD. tenentes contra *Bart.* in maiori numero, & 197 sub *nu. 98.* ibidem limitat opin. *Bar.* quando ex parte recipientis eleemosynam interuenisset ingratitude, prout etiam dixit in *cap. ad Apostolicam. sub num. 2. de simon.* Ergo *Felyn.* loquitur in casu diuerso, & propter ingratitude commissam, loquitur pro nobis.

Aret. & in d. l. non amplius. §. 1. defendunt opinionem *Bart.* idem respondetur ut supra diximus ad *Bart.* sed *Las. ibi sub nu. 10.* 198 ex mente *Imol. Alex. Salyc. Futz. & Paul. de Castr. in locis ibi alleg.* dicit, quod si Civitas concessisset per viam simplicis eleemosynae, tunc potest facere reuocationem (ergo est pro nobis) & postea sub *num. 15.* concordat opiniones, dicens, quod opinio tenentium contra *Bart.* procedit, ut Vniuersitas 199 cum causa possit reuocare tale statutum factum, de dando eleemosynam Religiosis. Merito etiam in hoc casu loquitur pro nobis, dum cum causa fuit facta talis reuocatio eleemosynae, quae ex mera liberalitate, & gratis dabatur.

Additio ad Alex. in d. l. non amplius (quam 200 etiam allegat noster insignis Calaber *D. Io. Andras Georgius Regius Consiliarius doctissimus, & feudorum interpres in publico Gymnasio Neapolitano nemini secundus, in suis accuratissimis Allegationibus alleg. 46. nu. 42. & 43.*) loquitur secundum doctrinam 201 nam *Bart. in l. privilegia,* & dedonatione solita dari Ecclesiae, vel Altari, quae datio fit ex reciproca obligatione ob administrationem diuinorum officiorum, quae fiunt in Ecclesia, vel Altari per Sacerdotes sequentes, & ideo casus est diuersus.

Io. Faber. in alleg. §. retinenda, potius tenet contrarium de eo, ad quod allegatur, inquit enim ibi in *vers. sed contra,* & in *vers. sed potest test. dicere,* quod si constaret, quod de iure debiti non faceret eleemosynam, nulla diurnitas temporis eum obligat.

Ergo si ex privilegio supra descripto, iam patet, quod nulla adest obligatio, *Io. Fab.* est pro nobis, dum nullo iure debiti sic talis eleemosyna.

Federicus de Senis in allegato cons. 155. loquitur

203 tur quando Parrochi solent dare candelas suis subditis, & facit *Aufreus in tract. de potestate seculari super Eccl. regul. 4. num. 50. vers. quatragesimo octavo.* vbi et de colatione solita dari ab aliquo Parrocho in aliquibus festiuitatibus, quod procedit, quia subditi solent Parrochis soluere aliquid temporale: & sic Parrochi dant candelam, vt animent

204 feruentius laicos ad deuotionem Ecclesiasticam, & diuini cultus, adeo quod ex reciproca obligatione procedere videatur, quod non est in casu nostro, ergo non obstat.

Felyn. in alleg. cap. ad Apostolicam, num. 3. licet referat opinio. *Paul. de Leazar* (cui respondetur infra num. 220.) debet intelligi secundum precedentem questionem positam per idem *Felyn.* ex opinione *Bart.* vt in pia

205 praestatione danda praecedat statutum, vel pactum, aut priuilegium, quod non est in casu nostro, & idem *Felyn. ibi sub num. 2.* limitat regulam praedictam, quando ob ingratitudinem, quis efficeretur indignus tali beneficio, prout etiam dixit in *d. cap. Ecclesia Sancta Maria. de constit. num. 98.* ergo non obstat.

Hypopol. de Marfil. in d. singul. 192. licet ponat regulam, quod ex diutina praestacione

206 facta ex mera liberalitate, non producit obligatio, & postea regulam praedictam limitat, si fieret ex pia causa, allegando dictum

207 *Paulum de Leazaris,* cuius intellectus videbitur 1. in responsione ad *Auendan.* quia aduertatur, quia fundat se in *cap. ad Apostolicam. de simon.* vbi text. loquitur de consuetudine solita dari Ecclesie, & Clericis, quae militat ex recompensatione seruitorum

208 personalium per administrationem Sacramentorum, & non in datione annua gratis, pura, & non relata ad certum quid, vt diximus supra in responsione ad *Abb. in d. cap. penult. de sepult.* Et ideo, dum *Hypopol.* allegat *d. text. in cap. ad Apostolicam,* debet intelligi secundum text. quem allegat, & non in casu nostro, in quo fuit datio gratis, ex mera, & pura liberalitate Monasterij, absque recompensatione seruitorum, vel alicuius rei ab Vniuersitate Padulae, ideo non obstat.

Abb. in d. conf. 6. solum. 3. lib. 2. ultra quod non firmat allegatam conclusionem, praesupponit praecessisse conuentionem, imò ibidem sub *nu. 1. vers. tertio non obstat.* consuetudo per Monasterium allegata; dicit, quod ex annua praestacione gratis facta, non nascitur obligatio in futurum, cum quilibet pactio habuit effectum suum, scilicet donationem, & inducit *quasi. Bart. de donatione facta a rustico de vno pare caponum, & de amico, qui solitus est hospitari in domo amici, vt*

non inducatur obligatio in futurum. Ergo pro nostra q. potius facit.

Roman. in d. authent. similiter. num. 9. C. ad legem falcidiam, non loquitur de casu nostro, sed vt possit detrahi falcidia, si fauore pie causae possunt adimpleri relicta, alias non.

Gemin. in d. cap. 1. de constit. in 6. sub nu. 19. simpliciter refert dictum *Bart. in d. l. priuilegia,* & nil firmat, imò paulò inferius dicit, quod Vniuersitas ex causa potest reuocare tale statutum dandi eleemosynam. Ergo est pro nobis.

Cacher. in alleg. decis. 99. a num. 17. usque ad 21. 43. & 44. loquitur in materia Parochorum exigentium à subditis, ratione seruitorum personalium in administrandis Sacramentis, imò sub *num. 15.* ibidem tenet, quod Rector Ecclesiae non potest fundare suam intentionem ex sola diutina praestacione, quia

213 tempus non est modus inducendi obligationem, sed si fundat intentionem suam, ex obligatione praecedenti, & obligatio non apparet, non obtinebit (quae faciunt pro nobis) dum non constat de tali obligatione, quae figurabatur, imò in fine dicti. decis. dicit, quod non obstante, quod agebatur de Parrocho, qui impendit seruicia personalia pro subditis. Articulus adeo erat dubius in tali annua praestacione, quod concordia fuit compositus.

Auendan. de exequend. mandat. Reg. lib. 2. d. cap. 4. num. 18. in vers. qua super ea. ponit

214 regulam, quod actus voluntariae praestacionis non habet in se formam praesentis obligationis in futurum, quia actus mere voluntatis excludit Iuris necessitatem, &

215 actus, qui solet ex gratia exerceri, non praedicit agenti, si non praestatur; quod

216 maxime procedit, si talis donatio non est vniformis, sed diuersa in praestacione singulorum annorum, ex quo actu colligitur coniectura, quod non vi obligationis, sed ex voluntate illud praestatur, & consequenter etiam ex tempore immemorabili, non inducitur praescriptio, vel obligatio, ex ratione, quia per liberalitatem dantis, & recipientis non, inducitur formata possessio, & sine possessione non procedit praescriptio.

Quam regulam ibi in *versic. istud fallit,* limitat, nisi diutina praestacio facta ex mera liberalitate fieret fauore pie causae, puta (limosna para Monasterios, ò limosna que se

218 suele dar las Paschas, à los Hospitales) nã talia praestantes obligantur ex huiusmodi actu liberali ad praestandum in futurum, dicens, quod ita notat *Paul. de Leazar. in cap. in literis. de restitut. spoliat. per text.*

*in cap. ad Apostolicam. de simon. & seq. Hyp-
pol. in singul. 192. & Felyn. in dict. cap. ad
Apostolicam.*

Quia pro parte Monasterij respondetur.
Primo, quod casus est diuersus à nostro.

Secundo, posset dici, quod quando con-
currat privilegiatus cum privilegiato, con-
quassantur privilegia, & sic dum Ecclesia
est etiam causa pia, non potest induci contra
eam, ex fauore alterius pie causæ.

Tertio, quia ex eademmet doctr. *Auend-*
resultat claritas casus nostri, postquam
exemplificat in difformitate actuum, & præ-
stationum, vt non inducatur obligatio: in
calu nostro certum est, quod elemosyna
219 fuit difformiter data à Monasterio, tam
in quantitate, quam in tempore, nam quan-
doque vna panella, quandoque duz datæ
sunt, & quandoque non fuit data, & simili-
ter, quandoque semel, quandoque bis in
Hebdomada, secundum tempora, & ca-
suum diuersitates, & voluntatem Superio-
rum.

Quarto, & Vltimo, quia dum allegat
Paul. de Leazar. Hypol. & Felyn. qui om-
nes fundant se in *text. in d. cap. ad Apostoli-
cam.* in quo loquitur de consuetis dari Ec-
clesiæ, & clericis, quod procedit ex recom-
pensatione seruitiorum personalium, in ad-
ministrandis Sacramentis. Hæc in casu no-
stro considerari non possunt, quia nullum
ex parte Vniuersitatis Padulæ potest consi-
derari seruitium, aut occasio rei, vt detur
hæc elemosyna. merito applicari non potest
talis decisio huic nostræ quæstioni.

Sed ne decipiamur in dicto *Pauli de
Leazaris*, si illud sic simpliciter transfiramus,
quæro aduertatur, quia idem *Paul.* non sic
absolue fundat id, ad quod Doctores præ-
dicti allegant. Et vt veritas eius dicti ma-
gis eluceat; dico, quod post quæstionem
per eum propositam, quod in personalibus
220 præstationibus non potest reperiri posses-
sorium, cum non reperiatur petitorium,
sunt enim correlatiua, & vbi non reperitur
vnum deficit, & aliud, subdit hæc formalia
verba sub *num. 24.* & est cum repetentibus
Canonicis fideliter descripta.

Contra hoc facit aperte de election. qua-
221 relam. ad idem de simon. ad Apostolicam,
solutio, aut agitur ex præstatione reali, aut
personali, primo casu competere potest, & pe-
titorium, & possessorium, & sic loquitur de-
cretalis, *quærelam*, vbi pro Ecclesia peteba-
tur pensio ab alia Ecclesia. Secundo casu,
aut præstatio fit ex causa pia, & laudabili,
& est idem dicendum, vt in dicta decretali
ad Apostolicam, vbi de hoc, & eodem titulo

Suam. 64. dicti in sancta, quia tunc causa
sequuta consuetudinaria solutione, inducit
obligationem, & quodam ius, quod quasi
possidetur, ad quod petitur restitutio, quod
patet in dicta decret. *Quærelam. præstatio-
nis autem restitutio absolute non petitur, sed
subtrahæta, et denegata, & tanquam accessoria
ipsius iuris, vt notat Innoc. aut præstatio fit
sine causa, & locum habet, quod primo dixi,
vt ex tali solutione agi nõ possit nec petitorio,
nec possessorio.*

Ecce quod ex verbis eiusdè *Pauli* patet,
quod omnia fundamenta Doctorum ipsum
allegat. corruunt, postquam ex eius dictis
constat, quod vbi non adest causa præstatio-
nis (vt est in casu nostro) non datur nec pe-
titorium, nec possessorium.

Ergo pro Monasterio faciunt dicta *Pauli*,
& non pro Vniuersitate.

*Ioan. de Platea in d. l. quacumque. C. de fide
instrument. lib. 10.* loquitur, vt non possit
reuocari per statutum, si Ciuitas consueuit
dare singulis annis aliquam quantitatem
frumenti, vel talis Sacerdotibus, & sequitur
223 opinio. *Bar.* dicens, consuetudinem soli-
tam dari Sacerdotibus certum quid pro exe-
quijs mortuorum, vel benedictionibus nu-
bentium debere seruari, & sic præsupponit,
seruitia personalia Sacerdotum, vt in eorum
recompensationem, detur certum quid tẽ-
porale; & sic casus est diuersus à nostro.

Hosiens. in d. cap. caterum. de donat. licet di-
cat, quod Prælatus si habet superflua, po-
test dare pauperibus, secundum consuetu-
dinem, non tamen dicit, quod sit obligatus;
imo ibidem sub *nu. 2.* expresse determinat,
225 quod pro talibus consuetis faciendis, non
debet Ecclesiam suam obligare; Ergo dat
consilium, vel arbitrium, si videtur habere
superflua, potest elemosinam facere, & ta-
lia verba important arbitrium boni viri, &
liberam voluntatem, vt consuluit *Riminal.
Iun. in cons. quod dicit facere pro lb. Comi-
tissa Beatrice Prisciana uxore ll. & gene-
rosi Comitissæ Ferrantis Estensis Tassoni conf.
65. nu. 29. vol. 1.* ideo non obicit.

Io. Andr. in d. cap. caterum. de donat. dispu-
tat, si Prælatus potest dare secundum con-
226 suetudinem Ecclesiæ, & licet dicat, quod
valeat consuetudo dandi pauperibus, vel cõ-
sanguineis, vel pro faciendo milite, vel nu-
227 tando pauperes nobiles, in fine concludit,
quod Prælatus pro his faciendis non debet
obligare Ecclesiam. Ergo perneceffe intel-
ligit de arbitrio, & voluntate Prælati, secun-
dum vires, & redditus Monasterij, & non
inducit necessitatem donandi solitas ele-
mosynas.

Tiraq.

Tiraq. de praescript. in d. 5. 7. glos. 4. vers. 42. seq. opinionem Bart. & ideo resp. vt supra diximus ad Bart.

Patet ergo, quod praedicti DD. & doctrinae per D. de Ponte alleg. aut loquuntur in casibus diuersis, aut non fundant eius intentionem; aut potius faciunt pro nobis.

Et similiter, quod eius assumpta de Priuilegio fundationis, aut de diutina consuetudine figuratae exactionis Eleemosynae, non militant, nec subsistunt in Iure, vel in facto. Et quod petatum remedium CC. Regni adaptari non poterat.

Imò quod Iure licito, ex rationabili, & iustissima causa, fuit sublata talis erogatio eleemosynae à Populo Padulae, indigno tali beneficio, ex causis praedictis, & ideo non ex odio, vel passione aliqua factum fuit, vt figuratur aere in praedicto Consilio.

Merito liquet vndique, quae clara, & aperta sint Iura huius sanctae Cartusiae, quae in charitate exercenda, & in adiuuandis pauperibus primum locum obtinet; & ideo fuit, & est in eius libero arbitrio, & voluntate, donandi, & tollendi erogationem eleemosynae, toties, quoties libuerit eius RR. Prioribus, & Conuentui, pro tempore existentibus, quia Monasterium non compellatur,

dedit eleemosynam, nec ea lege vt semper daret, vt respondit *Tiberius Caesar Hortalo nepoti Q. Hortensij*, qui à diuo Augusto inlectus liberalitate decies sextertium (quae hodie essent ducati decem mille, secundum *Bouadill. in politita tom. 1. fol. 247. nu. 19.*) ducere uxorem, suscipere filios, ne clarissima familia extingueretur, procreatis enim filijs, illos ad Senatum duxit, petendo tanquam Q. Hortensij pronepotes, & diui Augusti alumnos ab inopia defendi, dixit enim *Cæsar*, dedit tibi Hortale diuus Augustus pecuniam, sed non compellatus, nec ea lege vt semper daretur. ita refert *Cornelius Tacitus in 2. lib. annalium, fol. mibi 95. & in paruo fol. 87.*

Cetera vero in materia eleemosynae, illamque non sufficere ad salutem sine fide, dilectione, poenitentia, aliisque ad salutem praesidijs, vide per *Eminentissimum Cardinalem Bellarminum in lib. 3. cap. 4. de eleemosyna, in 4. tomo disputat. fol. 1143. vbi cap. 12. habetur, quis eleemosynam facere teneatur: & cui fieri debeat, & in cap. 9. quando ex male partis eleemosyna fieri possit.*

Hæc omnia dixi, & scripsi, saluo semper meliori iudicio, de anno 1616.

V E R S. X I I.

Sotto la pena alli Notari che stipuleranno detti contratti,
della perdita de' loro officij: & di'altra corpo-
rale à nostro arbitrio referuata.

*Sub pœna Notarijs stipulaturis contractus prædictos amif-
sionis eorum officiorum, & alterius corpora-
lis, nostro arbitrio referuata.*

Pro explicatione istius Versiculi videbimus.

Primo, quid sit pœna, & quotuplex, & in quibus casibus irrogari, vel minui
possit, & multa de pœna homicidij, assassinij, ac duelli, & de quatuor literis arbi-
trarijs Baronibus concessis.

Secundo, quando Princeps aliam pœnam suo arbitrio irrogandam referuauit, vsque
ad quam aliam licitè extendere poterit.

O B S E R V A T I O N I S I.

S V M M A R I V M.

- 1 **O**fficij priuatio non venit, nisi in casibus à iure statutis.
Pœna priuationis officij quando, ibidem.
- 2 *Pœna est nomen generale, & differt à multa.*
- 3 *Multa est animaduersio pecuniaria, ibid.*
- 3 *Pœna quomodo sit propriè arbitraria Iudicis.*
- 4 *Non est multiplicanda, si in vno acta plures contrauentiones fierent, & quando secus.*
- 5 *Ciuilis est quatenus cum interesse concurrat de filo S.C.*
- 6 *Non duplicatur, si semel est illata.*
- 7 *Deus non iudicat bis in idipsum, ibid.*
- 7 *Pœna in delictis mixtis quando duplicetur in Regno.*
- 8 *Seculares Iudices in Regno præterdunt procedere in causis mixtis.*
- 8 *Mixta delicta à quo Iudice puniuntur à seculari, vel ecclesiastico, ibid.*
- 8 *Quæ sunt .9*
- 8 *Sacrilegium à quo Iudice cognoscatur, ibid.*
- 8 *Prauentio quando datur in causis mixtis, ibidem.*
- 10 *Adulteri à quo Iudice cognoscantur, & num. 13.*

- 11 *Sacrilegium à quo Iudice cognoscatur, ibid.*
- 11 *Cipientes duas uxores à quo Iudice cognoscantur.*
- 12 *Concubinarij publici à quo Iudice cognoscantur.*
- 14 *Pœnarum omnium distinctiones.*
- 15 *Homicidium est prohibitum de Iure diuino, & humano.*
- 16 *Homicida assimilari se vult Deo.*
- 17 *Iudices ministrari sunt Dei, & homicidas impunitos non relaxent, alias puniuntur.*
- 17 *Carolus Primus suspendi iussit Iudicem, qui homicidam debitè non puniuit, ibid.*
- 18 *Iudices sunt infames non punientes delinquentes, & quomodo peccent.*
- 18 *Et sic etiam qui pœnam auget, ibid.*
- 19 *Homicidium quid.*
- 19 *Multipliciter committitur, ibid.*
- 20 *Mentale quando est peccatum mortale.*
- 21 *Verbale homicidium quando.*
- 22 *Voluntarium quando licitum, vel illicitum.*
- 22 *Irregularitas quando est ex homicidio casuali, & quomodo iudicauit sacra Congregatio Cardinalium, ibid.*
- 23 *Homicida voluntarius occultus, est inhabilis ad quodlibet beneficium ecclesiasticum.*
- 24 *Assassini, qui sunt propriè, & impropiè.*
- 25 *Gl.*

- 25 Clerici assassini amittunt privilegium clericale.
- 26 Assassinio nō consumato, quomodo puniatur delinquens.
- 27 Assassinij pœna extenditur ad omnes tractantes.
- 28 An sint ipso iure excommunicati in Regno nostro.
- 29 Exceptio rei iudicata obstat, quando obcurunt tria verè, vel interpretatiuè.
- 30 Assassinij pœnam incurritur, etiam si mors non sequatur.
Morte non sequuta, assassinij pœna capitalis, ibidem.
- 31 Assassinium assimilatur crimini lesa Maiestatis.
- 31 Clericus assassinus à Iudice laico an priuatiuè cognoscatur absque alia declaratione.
- 33 Et procedit tam in mandatario, quam in mandante.
- 34 Assassinium tentatum punitur, vt consummatum.
- 35 Mandans plus punitur, quàm mandatarius.
- 37 Tenetur de assassinio, & si non fuit deuentum ad actum proximum.
- 37 Affectus in assassinio punitur etiam non sequuto effectu.
- 38 Argumenta sufficiunt in crimine assassinij.
- 39 Et in milite transfuga.
Transfuga miles argumentis punitur, ibidem.
Miles transfuga punitur argumentis, ibid.
- 40 Cappellanus maior quam iurisdictionem habet.
- 41 Praeuenit qui citauit.
- 41 Praeuentio in pari causa praeualeat.
- 43 Priuilegium debet exhiberi à Iudice, qui pretendit praeventionem ex priuilegio.
Iudex qui pretendit praeventionem ex priuilegio illud exhibere debet, ibid.
- 43 Carceratus potest imparari à diuersis Iudicibus.
- 44 Praeuenit Iudex, qui prius carceratum recomendauit.
- 45 Homicidium excusatur ex tribus causis.
- 46 Ex casu fortuito quando.
- 47 Ex casu inconsiderato.
Ex causa iustitia quando, ibid.
- 48 Regula illa satis suo furore torquetur, quādo fallit.
- 49 Probationes ad condemnandum quomodo esse debent.
- 50 Indicia indubitata, & alia sufficiunt hodie ad condemnandum.
- 51 Tortura quando inferenda.
- 52 Confessio delinquentis non extorqueatur cum dolo.
- 53 Scientia primati Iudicis non sufficit ad condemnandum.
Iudex, qui vidit delinquentem delinquere quid agendum, ibid.
- 54 Conuictus de homicidio falsè, quomodo tractetur.
- 55 Bannitum occidere quando licet.
- 56 Sed non extra territorium ban-nientis.
- 57 Adulteri occidi possunt de iure ciuili, sed nō canonico.
Raptorum pœna, & eorum auxiliares, quomodo puniantur, ibid.
Homicidium adulterorum est licitū patri, & marito, sed non de iure canonico, ibidem.
Adultera perdit dotem, & in monasterium detruditur, etiam propter osculum luxuriosum, ibidem.
- 58 Lex duplex permissoria, & absolutoria.
- 59 Homicidium adulterij in Terris Ecclesiae non est permissum.
- 60 Homicidium licitum in bello iusto.
- 61 Bellum iustum quando.
- 62 Milites non tenentur iudicare an bellum sit iustum, quoniam pro Rege praesumitur.
- 63 Homicidium licitum ex causa defensionis quando.
- 64 Defensio vt sit iusta, qua concurrere debeat.
- 65 Homicidium licitum est pro defensione honoris.
Et etiam pro vita, & honore proximi.
- 67 Duellum omni iure est prohibitum.
Enumerantur persona incidentes in pœnas duellarum, ibid.
Excommunicati sunt duellantes excommunicatione Papali, & à sola Pontifice absolui possunt, ibid.
An obliget maiorem ad respondendum minori, ibidem.
Exempla multa inter Reges, & alios Principes, ibidem.
Quando permittitur pro salute publica, ibidem.
Non est in singularibus certaminibus, sed in spectaculis formatis cum destinatione loci, armorum, & Patinorum, ibid. in fine.
- 68 Occidere se ipsum non licet, nisi in quinque casibus.
- 69 Ordinata charitas incipit à se ipso.
- 70 Nemo est Dominus membrorum suorum.
- 71 Clericus percutiens se ipsum, incidit in cap. si quis suadente.
Mutilare membra zelo charitatis non licet, ibidem.
- 72 Abstinencia quando est licita.

- Vulnerare se ipsum quando licet, ibid.*
- 73 *Querelam prosequi an liceat tuta conscientia, & nu. seqq.*
- 74 *Accusare quando quis teneatur.*
- 75 *Et quando peccatur nō prosequēdo.*
- 76 *Remissio offēsi coram Confessario, aut Notario, vel in mortis articulo quando sufficiat.*
- 77 *Vindictam ordinatam ab offēso prosequi heredēs tenentur.*
Prosequi vindictam à testatore, ibid.
- 78 *Offēsi non prosequendo iniuriam quando peccant.*
- 79 *Remissione partis offēsa facta, Iudex ex officio procedere potest.*
- 80 *Princeps non potest remittere, vel commutare pœnam absque partis remissione.*
- 81 *Parte remittēte quando aggratiare potest.*
- 82 *Luminaria magna duo sūt in mundo, prœmium, & pœna.*
Præmium, & pœna mundum subsistent. ibidem.
- 83 *Monarchiæ cadentis inditium quando.*
Inditia cadentis Monarchiæ, ibid.
Iustitia cadens, est inditium cadentis Monarchiæ, ibidem.
- 84 *Remittendo pœnam quando peccant Principes, & supplicantes.*
Delicta graua non sunt aggratianda, alias peccatur, ibidem.
Gratiam facere in grauissimis delictis est peccatum, etiam quoad eas petentes, ibidem.
- 85 *Pietas est contra pessimos esse crudelem.*
- 86 *Ordo est quandoque ordinem non seruare in delinquentes.*
- 87 *Barones de iure ciuili nullam habebant iurisdictionem.*
- 89 *Literæ arbitrariæ quæ, & quot sūt, & 109.*
- 90 *Commissarij suas commissiones ostendere tenentur.*
Consiliarij tenentur ostendere eorum commissiones, ibidem.
Barones eorum priuilegia ostendere tenentur ad videndum, si adsunt literæ arbitrariæ, ibidem.
- 91 *In Regno solent habere literas arbitrarias.*
- 92 *Ecclesia habentes Castra ante constitutionē. Ea quæ ad decus. an habeant literas arbitrarias.*
- 93 *Domini in Regno quādo erant ante aduentum Normandorum.*
- 94 *Carolus Magnus dedit licentiam donandi Ecclesijs post electos Longobardos.*
- 95 *Normādi omnia in Regno sibi acquisiuerunt, & in alodium constituerunt.*
- 96 *Rodulphus Machabeus quomodo se titulabat.*
Pomerium quid significat, ibidem.
- 97 *Immensitas, est mensura fauore Ecclesiarū.*
- 98 *Rogerus Comes. fundauit Monasterium SS. Stephani, & Brunonis in Calabria.*
- 99 *Literæ arbitrariæ vnde habuerunt originē.*
- 100 *Robertus Rex erat secundus Salomon.*
- 101 *Iustitiarius vnus erat in Regno cū duobus Iudicibus ante literas arbitrarias.*
- 101 *Iurisdictione in Regno quomodo exercebatur ante literas arbitrarias.*
- 102 *Barones ante literas arbitrarias quomodo exercebant iurisdictionem.*
- 103 *Augustalis vnus pœnam tantū imponere poterant Barones.*
Barones vocabantur Terrerij eo tempore, ibidem.
- 104 *Inquisitiones generales fiebant antequam Barones haberent iurisdictionem.*
- 105 *M. C. V. per Prouincias discurrerat præterquam in Calabria.*
Calabria Prouincia non visitabatur à M. C. V. ibidem.
- 106 *M. C. V. fuit pessundata per quatuor literas arbitrarias.*
- 107 *DD. Constantij, & de Franchis fallacia.*
- 108 *Iurisdictione Baronibus non à Rege Alphonso concessa, sed confirmata tantum.*
- 109 *Literæ arbitrariæ, quæ sunt, quando missa fuerunt, & quid continent, & nu. 110. & 111.*
- 112 *Barones ex officio procedere possunt in causis hic expressis.*
- 113 *Possunt commutare pœnam corporalem.*
- 114 *Non debent esse procliuēs ad pœnas commutandas, vel ad componendas, vel ad componendum.*
Officiales Barones non sint faciles ad componendum delicta, ibidem.
- 115 *Blasphemias componere quādo possunt Barones.*
Clerici blasphemij quomodo puniantur, ibid.
Barones quando blasphemias componere possunt, ibidem.
- 116 *Soliti delinquere, ad compositiones non admittantur.*
Componi non debent soliti delinquere, ibid.
- 117 *Barones non possunt componere, nisi cum Iudicibus, & Actorum Magistris.*
Nec in crimine raptus, nec in alijs, & nu. 122.
Componere non possunt Barones sine Iudicibus, & Actuarijs, ibidem.
Rapti crimen componi non potest, ibid.
- 118 *Componi non possunt Grassatores, seu Piratæ, vel Ruptores viarum.*

- Latrones componi non possunt, ibidem.*
Fures à furuo dicuntur, ibidem, & num.
 112. *in fine.*
Grassatores componi non possunt, ibid.
Pirata componi non possunt, ibid.
Ecclesiarum bona usurpantes, vel arbores
frugiferas in eis cedentes, quomodo puni-
niantur, ibidem.
- 119 *Habilitari non possunt delinquentes gra-*
uissimi.
- 120 *Barones an procedere possint ex processu*
informatio.
- 121 *Pœnas in pragmaticis cõtentas exe-*
qui possunt, & illam sortì Curia
applicare.
- 122 *Compositiones in multis casibus prohibita*
etiam parte deficiente, vel remittente.
- 123 *Mutatio pœna ultimi supplicij non debet*
ferri ob vanas voces populi, & nu. 18.
- 124 *Iudex statutas pœnas mutare non potest,*
alias punitur.
Paupertas facit mutare pœnam, ibid.
- 125 *Rex, vel Iudex quando ex causis possunt*
pœnas minuere.
Iudex, & Rex, ex quibus causis minuere
possunt pœnas, ibid. & seq.
Pœna, ex quibus causis minui, vel com-
mutari possint, ibid. & nu. 153.
- 126 *Astylus in quinque Ciuitatibus in testamē-*
to veteri, ex quibus delictis dabatur.
- 127 *Rex indulgere solet maledicentibus.*
- 128 *Arma prohibita asportantes indulgeri pos-*
sunt.
- 129 *Transgressores edictorum Baronialium in-*
dulgentur.
Transgressio, & omisso quid, ibid.
- 130 *Delicta leuia indulgentur.*
- 131 *Primum delictum solet indulgeri.*
Occidens facinorosos quandoque excusatur,
ibidem.
Occisorum anima clamant apud Deum—
contra occisores, qui sunt in terris, ibi.
Occidens homicidarios publicos mitius pu-
niri debet, ibidem.
- 132 *Excellentes in arte non debet mori.*
- 133 *Ignorantia excusat delictum.*
- 134 *Ebrietas excusat, sed non semper.*
- 135 *Corrigibili inquisito indulgetur.*
- 136 *Ætas quando excusat delictum, & ætatis*
diuisio.
- 137 *Culpa vulnerati, vel medicorum minuit*
delictum.
- 138 *Illationes in delictis non sunt faciendæ.*
Promptiores debemus esse ad absoluen-
dum, quam ad condemnandum, ibid.
- 139 *Sanctius est nocentem absoluerè, quam—*
innocentem condemnare.
- 140 *Gregorij XIII. pijsimum dictum,*
- 141 *Temperantia in puniendis delictis.*
- 142 *Multitudo delinquentium minuit pœnam,*
ne fiat magna strages.
- 143 *Arbitraria pœna potest minui.*
Pœna semel diminuta, amplius non altera-
tur, ibidem.
Manus amputanda, qua erit, dextera, vel
sinistra, ibidem.
- 144 *Præsumptiones tantum minuunt pœnam.*
- 145 *Confessio delicti cum qualitate, an pœnam*
minuat.
- 146 *An potest variari visa inquisitione.*
Confessio ficta dicitur, quando quis non—
declarat esse heredem præcedentibus de-
cretis, ibidem.
- 147 *Receptatio hanniti consanguinei non sic*
acriter punitur.
- 148 *Debilitatio rei, qui in triremibus seruire*
non potest, minuit delictum.
- 149 *Minorari potest pœna, si aliqua causa mo-*
uet Iudicem, & sic alterari.
- 150 *Homicidium culposum mitius punitur.*
- 151 *Longinquitas temporis potest minuere*
pœnam.
Delictum ex causa honoris commissum, quo-
modo puniendum.
Tempus longum in delicto minuit pœnam,
ibidem.
Alphonfi Secundi Regis dictum, quod tem-
pus non debet minuere pœnam, ibid.
Pœna nõ minuitur per diuturnitatem tem-
poris, ibidem.
- 152 *An minuatur in delictis non consu-*
matis.
- 153 *In homicidio commisso calore ira-*
cundie quid.
- 154 *Spontanea presentatio minuit delictum.*
Pater presentans filium inquisitum sponte,
vel è contra, minuit delictum, ibid.
Patris, & matris auctoritas in filium, ibi-
dem in fine.
Pater non est relinquendus propter religio-
nem, ibidem.
Cicala magnus Turcharum Præfectus ma-
ris, Messanam venit ad matrem viden-
dam, ibidem.
- 155 *Delictorum minoratio in quibus locis tra-*
ctatur.
- 156 *Volens occidere unum, & occidit alium—*
quomodo puniatur.
Condemnatus ad triremes, si est inutilis,
quid, ibidem.

V E R S. XII.

O B S E R V A T I O I.

Quid sit pœna, & quoruplex, & in quibus casibus irrogari potest, & multa de pœna homicidij, assassini, ac duelli, atque de quatuor litteris arbitrarijs Baronibus concessis.

METIGIMVS supra in *vers. 9. obseru. 3.* materiam Notariorum, & Iudicum ad cōtra-ctus, & de fide, & qualitate ipsorū, ad quæ nos referimus. nunc vero de pœna in hoc versiculo prænominata, & de concernentibus materiam pœnarum tantum agere intendimus: postquam respectu cōtrauentionis huius Pragmaticæ, iam in ea contra Notarios declarata est pœna privationis officij, quæ non habet locum, nisi in casibus à iure expressis, *Curt. Iun. in conf. 238. nu. 26. & seq. vers. confirmatur, Alex. in conf. 103. nu. 15. lib. 1.* quando autem officium esset concessū mediante pecunia, non posset Princeps sic de facili priuare, similiterq; esset, si concessum ob merita reperiretur, *Aluar. Valasc. in consult. 77. nu. 5.* attamen de officij materia vide supra *vers. 4. obseruat. 2. in allegat. pro Pyrro de Ciaccio.* Prosequendo ergo materiam hic tactam, dicimus quod Pœna est nomen generale, omniumq; delictorum coercitio, & differt à Multa, quæ est specialis peccati, cuius animaduersio est hodie pecuniaria tantum. Pœna autem non irrogatur, nisi reperiat a lege, vel à iure pro delicto imposita: potestq; esse pecuniaria, personalis, & irrogationis infamiz, secundum *l. aliud. l. 2. §. inter multam. ff. de verb. signif.* verū si statutum dicitur, ipso iure incurri in pœnam, tunc non esset ferenda sententia super solutione pœnz, sed super declaratione solutionis pœnz, *Bal. in cap. 1. §. vel si cum filia. nu. 3. quib. mod. feud. amitt.* licet declaret, quod siue Iudex dicat, condēnamus, aut declaramus te incidisse in talem pœnam: idem sensus esset.

3 Datur etiam pœna arbitraria, quæ propriè Iudicis est, vt in *constitut. Regni. Multa leges.* maximè si delictum ex causa defensionis honoris, vel tutelæ propriæ euenerit, quæ iure naturali, & gentiū reperiretur inducta, *l. ut vim. ff. de iustit. & iure. & in cons. Regni. Iuris gentium.* Iudicis enim arbitrio multa constituta, sunt, vt notat *Afflic. in decis. 391.* semperq; insequendo dispositiones

l. aut facta. & l. respiciendum. ff. de pœnis.

- 4 Pœna multiplicanda, vel extendenda, non est, nisi in vno tantum casu, idest contra offendentes Episcopos, *elem. 1. de pœnis. vers. quod si terra.* & ideo quādo in statuto disponitur, vt pro aliquo verbo iniurioso quis talē patiat pœnā, si vnico contextu pluries illud iniuriosum verbum dixerit, pœna vnica erit, *Bal. in cap. 1. nu. 18. quibus modis feudū amitt. & in conf. 361. quidem dixit. circa princ. vers. quandoque verba significant. lib. 4. Bart. in conf. 108. nu. 9. lib. 1.* vbi *Apostilla* alios allegat. Verum si iniuriosa verba multiplicata, ac diuersa delicta sonarent, diuersaq; iniurias facerent, puta vocando aliquē latronem, adulterum, homicidam &c. tunc plures pœnz imponendæ veniunt, vt per *Bal. ibidem, qui in cap. 1. nu. 13. quib. mod. feudum amitt.* affirmat, quod si statutum punit mandantem, non extenditur ad facientem, secus è conuerso, nisi statutum requirat, quod fecerit propriè, & expressè, & ita etiam tenet *Bart. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur.*
- 5 Quo verò ad pœnas ciuiles, stylus est in S. C. vt nunquam condemnatio fiat ad pœnā, nisi quatenus cum interesse concurreret, *Afflic. in decis. 135. vers. disputabant alij Domini, & in decis. 154. versic. item quia.* Sed dubitari solet, numquid semel condemnatus pro aliquo delicto, possit amplius pro eodem delicto cognosci, & negatiuè respondetur, quoniam Deus non iudicat bis in idipsum, *Num. 1. & vide infra hic nu. 13. in fine. & Diuus Thomas 2. 2. quæst. 68. art. 3. in 3. dubio. Bart. in l. Senatus. ff. de accusat. Lopus in allegat. 30. num. 8. vers. numquid. Bart. in conf. 199. & Cardinalis Tuschus in pract. in verb. pœna. conclus. 210. vbi multos casus hinc inde refert, sed in Regno nostro*
- 7 aliquādo pretenditur contrarium in casibus mixtis, vt videre poteris in *consultatione S. M. facta ultimo Martij 1572. in cap. 10. quæ dicitur delli 40. capi.* in qua habes, quod Prorex illius temporis, qui erat D. Cardinalis Granuela cum Collaterali Consilio Regi nostro respondit, quod in causis mixtis Iudices laici procedere possunt contra laicos. verum in causis expressis ibi à D. Rege interim dari præuentionem, videlicet.
- 9 Causa notorij sacrilegij, & vbi necessariū non est processum facere ob notorietatem casus, tunc enim Ecclesiasticus potest excōmunicare. (licet sacrilegium mixti fori sit, *Add. ad pract. crim. Diaz cap. 89.* Causa blasphemiz, vtriusque fori est cognitio, *Ignat. Lopez add. ad pract. crimin. Diaz cap. 120.* blasphemia enim portat ad incredulitatem
- D. Thom.

- D. Thom. 2.2. artic. 13. quæst. 1. & 3.*
- 10 Causa verò adulterij quoad separationem Thori, & validitatē matrimonij, ad quæ etiā vide *Vinc. de Franch. decif. 36. & Cons. Trid. sess. 24. cap. 8. de reformat. matrim.*
- 11 Causa capientis duas vxores publicè, quo casu Ecclesiastici excommunicare possunt. Causæ periurij, vtriusque fori est cognitio, *Bal. in §. vassalli. nu. 2. de pass. constant.*
- 12 Causa publici concubinatus, quo casu Ecclesiasticus excommunicare potest, ad finem relinquendi concubinam, vt euenit in anno 1628. nam ab Eminentissimo, & Reuerendissimo D. Cardinali Boncompagno vigilantissimo Archiepiscopo Neapolis, quāplures concubinarij per edicta publica fuerunt declarati excommunicati. videndusq; est in hac materia *text. in S. C. Trid. cap. 8. sess. 24. de reformat. matrim.*
- 13 Tu autem vide *cons. Regni. Maiestati nostræ. sub tit. de adulterijs coercendis.* vbi disponitur, qd adulteri cognoscantur ab Ecclesiastico, & laicus cognoscit solū quando fuerit violētia, & insultus, vt ibid. multa; circa causas mixtas vide per *Mastrill. in dec. 210.*
Nota tamen in istis delictis mixti fori, qd si vnus Iudex pœnam imposuit, non potest alter iterum punire etiam ad excessum pœnæ, ita *Pater Diana moralium resolutionum in tract. de immunitate Ecclesiastica, resol. 107. fol. 76.* in quo alia multa habes in materia istorum delictorum mixti fori.
- 14 Omnium pœnarum duo sunt genera, corporales, aut non corporales, *Clar. in §. fin. quæst. 67. in princ.*
Corporaliū verò duę sunt species, capitales, & non capitales. Capitaliumq; species sunt tres.
Prima est amissio vitæ, idest vltimum supplicium.
Secunda est amissio Ciuitatis, & libertatis simul, puta quando quis condemnatur ad metallum, quæ pœna hodie est condemnatio ad triremes.
Tercia est amissio Ciuitatis tantū, quando quis deportaretur.
Quo vero ad primā amissionis vitæ, plures sunt causę, p quibus vita amittitur, sed regulariter p̄cipua est causa homicidij: merito ali qua magis practicabilia examinabimus circa hoc delictū homicidij (circūscriptis alijs.)
- 15 Homicidium vltra prohibitionem ex Dei præcepto, ibi, *non occides*: p̄lethriore *tex.* non habes, quam in *Regni nostri cons. Terminū vita hominum.* in illis verbis. *Terminū vita hominum à Diuina Providentia nobis commissum, quantum possibile sit, illius tantummodo iudicio reseruantes, qui hominem*

condidit, & redemit. (Repetitionemq; huius *text.* vide per *Io. Vinc. de Anna in fine primi voluminis Consil. Fabij de Anna eius filij*, vbi omnia iura prohibita homicidij recenset, *tam ff. quam Codicis, quam feudorum, quam canonici, & sexti.*)

- 16 Cumq; soli Deo, qui dedit vitam, permilsum sit illā tollere: dum homines, qui alios necare intendunt, Deo assimilari volunt, ea de re, Angeli, & omnes creaturæ clamant apud Deum contra homicidam superbum, qui Deo assimilari vult, vt in *Genes. 3. & Deuteronomij 22.* & notat *Afflic. in decif. 391. circa medium, ex sententia Aristotelis in lib. de Regim. Princip. C. de Regis iustitia.*
- 17 Ideo caueant Iudices, (qui Dei ministri sūt, à quo omnis iurisdicctio mediātē, & immediātē procedit, vt per *Hofiens. in cap. 1. §. hac sancta. de summa Trinit.*) ne homicidas impunitos relinquunt, *D. Thomas 2.2. quæst. 68. artic. 4. & l. 1. C. de desertoribus. lib. 12.* propterea Carolus Primus quemdam Iudicem suspendi iussit, ex quo pœna tantū manus homicidam punierat, teste *Andr. in cap. 1. qua sint regalia, & meminit Tiraquell. in præfat. num. 9. de pœnis legum temperandis, tom. 7. Cicero autem in 2. oratione in Verrē.*
- 18 aduertit, *Iudices qui nocentem liberāt, tam grande facinus facere, quam reos ipsos committere.* Iudex enim qui reos non punit, est infamis, *text. est notab. in l. seruos. 8. in fin. C. ad l. Iul. de vi publica.* de quo dixit *Rom. in singul. 7. Magnum legisse esse vituperitū, si ignorant, qua pœna Iudex puniatur, qui pœnam reo diminuit, vel auget.* & notat *Tiraquell. in loc. cit. nu. 13. & seqq.* & vide infra hic *num. 124.* non enim in iudicio est habenda personarum exceptio, alias peccatum esset, *D. Thom. 2.2. quæst. 63. artic. 4. & aduertendum est, quod Iudex, qui hominem ritē, rectēq; ad mortem condemnat, tanquā Dei minister facit, vt diximus supra, & videbimus in §. nu. 124.*
- 19 Homicidium est hominis iniusta occisio, vel hominis peremptio, *element. homicidij. de panis.* & pluribus modis committitur, idest mente, verbo, realiter, voluntariē, casualiter, licitē, & indebitē.
Mente committitur, quādo quis in mentem retinet proximum occidere, & tunc est peccatum mortale tantum, *cap. homicidiorum. cum seq. de panis. dist. 1.*
Verbo occiditur, quando mandatum datur, & tunc virtualiter reale dicitur, *d. cap. homicidiorum.*
Voluntarium vero potest esse licitum, & 20 illicitum: licitum si publica sit auctoritate, vt in *titulis de panis, & in d. cap. homicidiorum,*

si rum,

tum, & cap. si homicidium, & cap. Rex de-
bet, & cap. Regum officium. 23. quæst. 9. & ali-
bi, estque etiam licitum in rapientes mulie-
res, l. 1. C. de raptu virg. vbi quod ex raptu
virginitatis, & aliarum mulierum, licitum est
raptores, & auxiliares occidere, & habetur
etiam *Genesis*. 34. quinimò & Iudex loci rap-
tores ad mortem condemnare potest nulla
fori præscriptione obstante, ac omni appel-
latione remota, vt ibidem, alia autem circa
materiam hanc vide infra *vers.* 13. *obseru.* 1.
in *presumpt.* 101. vbi quid in facti contingen-
tia euenit: licitum est enim homicidium
ex causa honoris, quia crudelis esset, qui suam
famam negligeret, *Andr. Gayll. obseru. lib. 1.*
obseru. 10.

Illicitum est, quando propria auctoritate
ad vindictam committitur, de quo loquitur
const. Regni Terminum vite hominis. & pa-
tratur quinque modis. Primo, facto, idest ope-
ra. Secundo, præcepto. Tertio, Consilio. Quar-
to, auxilio. Quinto, permissione, aut omissione,
vt in *l. respiciendum. ff. de pœnis, & cap.*
Petrus Diaconus. de homicidijs.

- 33 Homicida voluntarius, etiam occultus,
nedum ad sacros ordines est inhabilis, sed
etiam ad quoduis aliud beneficiû ecclési-
asticum, vt in *S. C. Trident. sess. 24. cap. 6. de*
reformat. super quo fuit dubitatum, an man-
dans homicidium committi in personam
vnius, si in personam alterius committatur,
incidat in pœnam *d. cap. 8.* & sacra Congre-
gatio Cardinalium censuit non incidisse in
irregularitatem, quæ ex voluntatio homici-
dio contrahitur, & ita in anno 1587. fuit res-
ponsum ab Eminentissimo Cardinali Car-
rafa, Episcopo Hieracensi, vt per *Magistrum*
Petrum Vincentium de Marzillam super de-
cretis Sacr. Conc. Trid. lib. 4. in tit. de homi-
cidio voluntario, vel casuali, fol. 46. col. 1. &
in *col. 2. ibidem*, testatur, quod qui mandauit
aliquè baculo verberari, eo expresso, ne oc-
cideret, si mandatarius armis percussisset, &
occiderit, mandans non incidet in dicto
decreto *S. C. Trid.* quod confirmat *Nauarr.*
in *manuali confessorum. in cap. 27. num. 240.*
Et ratio est, quia *d. S. C.* requirit homicidiû
per industrias, per insidias, aut ex proposito,
& *decisio Cardinalium* 243. censuit ex homi-
cidio merè casuali, cum nulla pœnitentia fuerit
admissa culpa, & in qua dabatur opera rei il-
licitæ, nullam oriri in regularitatem, vt in
d. lib. 4. fol. 46. col. 2. in fin.

- 34 Quandoq; homicidium committitur me-
diante assassinio, quo casu grauissimè plede-
di sunt mandantes, & mandatarij. Et pro
habenda cognitione istorum assassinatorum
post *cap. 1. de homicid. in 6.* perquire *Frans-*

ciscum Daarensum in lib. 2. disputat. Anni-
uersariarum. cap. 12. circa finem, quo loci
habetur, qui sunt Isauri latrones, vt in *l. Pro-*
uinciarum. C. de ferijs, & Bart. in l. Cicero.
ff. de pœnis. In talibus enim delictis exquisi-
tus requiritur castigator, nec inhumanitas
est, sed potius summa quædam humanitas,
cum multi paucorum animaduersione sal-
uantur, *§. 1. vers. adulteria. in auth. de Pro-*
cons. Cappadocia. collat. 31.

Assassini verè dicebantur illi serui Regis
Syriæ, qui ad eorum Dominorum mandata
Christianos occidebant, *cap. 1. de homie. in 6.*
arcta autem significatione illi dicuntur assas-
sini, qui in vijs publicis, vel priuatis viato-
res occidunt, & spoliant, *Salyc. in l. non ideo*
minus. ff. de accusat. sed isti improprie assas-
sini vocantur, & non comprehuntur in
d. cap. 1. de homicid. in 6. tu autem vide *Ad-*
dit. Ignatij Lopez. ad pract. crim. Diaz. cap.
99. vbi pulchrè distinguit. Verum communis
receptaq; opinio de consuetudine est, vt illi
assassini vocentur, qui precio conducti homi-
nes occidunt, vel vulnerat: & tam mandan-
tes, quam mandatarij etiam clerici disposi-
tioni, *d. cap. 1. de homicid. in 6.* subiacent, in
quo textu *Dominicus, Geminianus, Anchar.*
& *Imol.* ita tenet, & *Cayc. in decis. 112. &*
155. Diaz, & ibi Add. in praxi crim. quæst.
8. nu. 11. Abb. in cap. at si clerici. nu. 41. de
23 iudicij; vbi quod isti assassini in frustra sunt
diuidendi, & Clerici tam mandantes, quam
mandatarij ipso iure clericale priuilegium
amittunt, vt per *Cayc. d. decis. 112.* & alios
supra citatos, licet hodie sic attendenda *Bulla*
Clementis circa id emanata.

- Sed si data pecunia, effectus secutus non
fuisset, tunc, aut interueniret actus propin-
26 quus, quia dedit eum ense, aut alio genere
armorum, & non perfecit effectum; & tunc
punitur, ac si consumatus esset actus, vt in
pragmat. 1. sub titulo de assassinio. aut verò
interuenit actus extrinsecus, & tunc extra-
ordinarie punitur, vt *DD.* supracitatos. Sed
ex *Pragmatica Domini Cardinalis Zappata*
sub die 29. Augusti 1621. fuit prouitum
27 Pragmaticam *D. Cardinalis de Granuela*
contra mandantes, & mandatarios (qua est
prima, sub titulo de assassinio) debere exten-
di etiam cõtra mandatores, quamuis plures,
& contra quoscumq; transiit conseratus deli-
cti, etiam si per plures manus tractatus, aut
cooperatio assassini interuenierit, & ita per
prius dixerat *oculatusissimus Roubus in dicta*
pragmat. 1. de assassinio.

Assassini Ecclesiæ immunitate non gau-
dent, *d. cap. 1. de homicid. in 6.* & dicemus in
vers. 13. obseruat. 2. in fine. sed aduertere, quod
in

in Regno nostro non fuit vsu receptum, vt assassini ipso iure sint excommunicati, vt in *d. s. 1. de homic. in 6.* sed vbi fuit vsu receptu d. cap. 1. circa excommunicationem, obseruatur.

Reliqua verò concernentia materiam assassini, in infra scriptis Allegationibus videre poteris.

ALLEGATIO XXVI.

Clericus inquisitus de assassinio, si est Cappellanus Regius, an ad Dominum Cappellani Maiorem sit remittendus? & multa de Cappella Regia, ac Domini Cappellani Maioris iurisdictione.

Donnus Fabricius Ruffus de Iugliano inquiritur in M. C. V. de duobus capitibus.

Primo, quod in primo die Veneris Martij 1619. à duobus assassinis immitti fecit istum scupittæ in V. I. D. Octauium Giraldu, qui ex Dei omnipotentis gratia fuit liberatus.

Secundo, quia non contentus de eodem primo delicto, & quod de mense Nouembris 1619. insinuat cum suis fratribus, & alijs fecerat porrigere Domino Duci Ossunæ capita falsa, & infamatoria, contra dictum Octauium. Postea de mente 1620. depositatis duc. 300. dedit mandatum ad occidendum ipsum Octauium, vt ex actis.

Pro istis ergo duobus delictis assassinij, vnus consummati, & alterius tentati, fuit emparatus in carceribus Castri Noui ordine M. C. V. referente Regio Consiliario Rouito, tunc temporis pro Iudice in M. C. & fuit ita confirmatum per S. C. & in Collat. Conf. vt diximus supra *vers. 3. obseru. 3. nu. 273.* deinde fuit petita causam eiusdem inquisiti remitti ad Curiam Reuerendissimi D. Cappellani Maioris, ex quo præ tenditur esse Cappellanus Regium, & per M. C. V. fuit prouisum, quod remittatur.

Appellauit prædictus querelans ad S. C. in quo est ad præsens faciendâ relatio, & sperat omnino debere reuocari decretum M. C. V. & prouideri, q̄ causa remaneat, iam quod fuit cognitum de iusticia causæ, quando fuit prouisum, quod empara facta firma remaneat. & virtualiter obstat exceptio rei iudicatæ, & litis finitæ, semper eo in, quod concurrunt tria requisita verè, vel interpretatiuè, obstat
29 exceptio rei iudicatæ, *D. de Ponte in consil. 137. nu. 13. vol. 2.* Quinimo si venit discutiedum idem ius iam deductum, discussum, &

decisum, dependens ex eodem fonte, etiam quod res sit diuersa, & diuersus sit etiam modus agendi, semper obstat exceptio rei iudicatæ, secundum *Cassr. in l. si quis cum tatum. s. final. ff. de except. rei iudic.* & quid dubium est, quod semper, quod fuit & cū de hac causa, fuit cognitum de eius iusticia: ergo non esset amplius quid tractandum de remissione prædicta; sed ad magis demonstrandum iusticiam Fisci, & querelantis, infra scripte afferuntur conclusiones.

Indubitatum est enim, quod respectu primi capitis, delictum est consummatum, iam 30 quod istus scupitti fuit immisus, & est comprehensum in *cap. 1. de homic. in 6.* ex expressis verbis *d. cap. 1. ibi, quamquam mors ea hoc forsitan non sequatur.*

Et sic decilum refert *Afflic. in consil. si quis aliquem. sub num. 16.* contra illum qui traxit dardum cum balista, & dedit in arzone Equi, & nō percussit hominem, fuit enim punitus, vt homicida, & assassinus, & ita etiā tenent.

Gramat. in vot. 9.

Capyc. in decis. 155.

Caualean. de brachio Regio. part. 1. nu. 78. & 79. fol. 15.

Muscattell. in præ. erim. in tit. de pœnis delict. nu. 19. fol. 21. & in tit. de istu scupitti. nu. 23. & 24. asserens, quod emisso isto scupitti, & effectu non secuto, est pœna mortis naturalis, & Iudex illam minorare non potest. Et ante omnes dixerat Lex Diuina in *Exodo cap. 21. ibi, Qui percussit hominem volens occidere, morte moriatur.*

31 Vtique assassinij crimen, assimilatur crimini læsæ Maiestatis, secundum *Capyc. in d. decis. 155.* merito ob immanitatem talis criminis, Clericus est omni privilegio clericali priuatus, & contra ipsum est tradita iurisdictione Iudici seculari, (etenim quando Summus Pontifex maluit degradationem, requiri, in enormibus, expresse declarat, vo sanctissimus Pius V. constituit in *extrauag. contra Clericos sodomitas. Datum Roma in anno 1568. Pontificatus sui anno tertio.* quæ sanciuit, Clericos sodomitas degradari debere: & Curie seculari tradi, & Papa Urbanus VIII. in *extrauaganti edita. contra Clericos fabricantes falsas monetas,* statuit degradari, & Curie seculari tradi, vt ex *Bulla de mense Februarij. 1628. est videre*) assassinos autem Clericos à Iudice seculari fore cognoscendos, decilum referunt infra scripti DD.

Capyc. in decis. 112. nu. 4. & decis. 155. post nu. 25. vers. sed hanc. subdens in *num. 26.* quod Iudex secularis est Iudex competens in assas-

Si 3 finio,

finio, contra Clericum, & alios refert, & inde nu. 27. tenet, quod inter alias pœnas contra Clericum assassinū est, vt cognoscatur à Iudice seclari.

Gram. in vot. 8. nu. 4. & in vot. 11. circa princ. vers. quo ad primum, & in vot. 9. nu. 18.

Clarus in §. fin. quæst. 36. nu. 30.

Decian. in conf. 82. vol. 2. indubitanter sic affirmar.

Beuadilla in politica tom. 1. fol. 359. nu. 58. lib. 2. cap. 18.

Præsident de Franchis in decis. 176. in fine, vbi fuit decisum, non dari remissionem causę in delicto assassini, quia Iudex laicus debet cognoscere, ex quo Clericus assassinus est omni priuilegio clericali priuatus, & in alia sua decis. 571. num. 7. dicit absque degradatione Clericum assassinum cognosci posse à Iudice seclari,

Riccus in eius collect. 101. in fine, qui alios recenset.

Diaz in pract. crim. cap. 93. num. 4. vbi quod Clericus assassinus est omni priuilegio clericali priuatus.

Ignatius Lopez in addit. ad d. cap. 93.

Circumspectus Reges Tapia Marchio Belmontis in Iure Regni, in tit. de sacros. Eccles. in constit. de personis. num. 11. fol. mibi 17. vbi quod absque degradatione proceditur contra Clericos assassinos, quia ipso Iure amittunt priuilegium clericale.

Remig. de Gonny. in tractatu de immunit. Eccles. fol. 15. nu. 10. & est in tractatibus tom. 13. part. 1. vbi quod contra Clericum assassinum Iudex laicus est Iudex competens, & alios allegat.

Camillus Borrellus in tract. de Regis Catholici præstantia, cap. 17. num. 121. fol. 475. tenet idem.

Patet enim respectu huius primi capitis assassini consummati, quod semper, quod probabilibus argumentis constaret Clericum tale scelus patrasse, eo ipso est subditus Iudici seclari, & id procedit tam in mandatario, quam in mandante, vt per *glos. in d. cap. 1. de homic. in 6. in verb. mandauerit.* subdens, *mandauerit, ergo cogitatio nõ stetit in suis finibus.* & ideo punitur, & ibi *Io. And. in addit. dicit, quia hoc ipsum mandare est delictum consummatum.*

Quo vero ad secundum caput assassini tentati, idem dicimus, quod nec etiam potest pretendi remissio causę, vt alias in causa simili iudicatum extitit.

Fuit enim inquisitus in M.C.V. Reuerendus Prothonotarius Capuanus de tentato assassinio, in quo licet non fuerit deuentum ad actum proximum, sed ad tractatum tan-

tum, (vt est in casu nostro) tamen dictus inquisitus fuit compositus in ducatis 400. cū consensu Illustrissimi Cardinalis Columnę Viceregis illius temporis, & Collateralis Consilij, vt refert *Gram. in vot. 8. præsupponendo ibi Gram. quod in assassinio tentato sit locus compositioni.*

Sed *Clar. in §. assassinium. vers. scias.* dissentit ab opinione *Gram.* & tenet, quod in tentato assassinio pœna est arbitraria Iudici, imo *Gram. in vot. 9.* est sibi contrarius, & affirmat in mandatario tentante assassiniū imponi pœnam mortis. Licet videatur tenere mitiorem pœnam esse in mandante, quam in mādatario, sed decipi videtur in hoc, quia plus delinquit mandans quam mādatarius, ex quo mandans scandalizat duos in Republica, videlicet mandatarium, & offendendū; sed mandatarius scandalizat vnum tantum, i. offendendum, ergo plus debet puniri mandans quā mandatarius. Et ideo sanctissime dicebat *Beatus Ioānes de Capistrano in trac. de usuris. nu. 32. & est mibi in tract. tom. 7. fol. 93.* quod qui tale patratum crimen, diaboli officium assumit, qui non cessat instigare, & sollicitare homines ad malum, sciēter, & ex proposito. Hinc est, quod consilium malum datum seruo, vel vasallo, punitur etiā si ad perfectionem non deuenierit, *l. si quis seruo. 20. C. de furtis.*

Et ne punctuales defeant decisiones, vt mandans teneatur crimine assassini, etiam si nõ fuerit deuentum ad actum proximum, dignentur Domini Iudicantes videre infra-scriptos DD. sic tenentes.

Episcopum Diaz in d. pract. cap. 98. nu. 6. in fine.

Angel. in conf. 13. vol. 1.

Cassan. in consuet. Burgund. vers. des Iudices. rub. 1. vers. aduerte. fol. mibi. 53. & fol. 173. nu. 11. vbi ponit duo exempla, & refert fuisse suspensos tres in Ciuitate Mediolani pro quodam tentato assassinio.

Iacob. de sancto Giorgio magnus practicus in l. 1. §. hac verba. ff. quod quisque iuris. sic dicit, ex quo in tali delicto, punitur affectus, licet non sequatur effectus, & ita tenuit *Cass. vbi supra in d. fol. 172. nu. 11.*

Regula enim, quę se habet, vt non puniatur affectus, nisi sequuto effectu, *l. aut facta. §. euentus. ff. de pœnis.* per quem sic dixit *Bal. viua voce, vt testatur Salyc. in l. qui cum telo. C. de Sicarijs.* & notat *Ioachin. Misfing. in 2. centur. obseruat. nu. 9. fol. 338. & Mastrell. in decis. 293.* fallit in hoc pessimo crimine assassini, *Card. Tusch. in pract. in verb. assassinium. num. 41.* ex ratione, quia immediate, quod mandans, declarauit diabolicum animum

animum suum in dando mandatum, consumauit delictum quo ad se, si quidem bene poterat esse, ut mandatarij statim executioni demandaret tale delictum, & ideo puniri debet, ac si mandatum fuisset consumatum; & sic punctualiter tenet *Remig. de Gonyp. in d. tract. de immunit. Eccles. fol. 15. nu. 4. & facit l. aut facta. §. euentus. ff. de pom.*

Constat igitur ex prædictis cognitionem delicti spectare ad Iudicem secularem, ergo, &c. Sed in hoc vide, quæ post hæc scripta dicit *Diana moralium resolut. in tract. de immunit. Eccles. resolut. 51. fol. 50.*

Pars aduersa videns has iuris conclusiones evitare non posse, nititur duobus medijs respondere.

Primo enim negat adesse qualitatem assassini, ut ex memoriale D. Cappellani Maioris fol. . . .

Secundo, præ tendit Reuerendiss. D. Cappellanus Maior, quod præuenit in personam inquisiti, ex quo ad eius instantiam erat carceratus in Castro nouo, quando M.C.V. eum emparauit.

Sed respondit querelans, quod in utroque caret fundamentis.

Quo ad primum dicit, nimis constare ex actis de utroque delicto, & licet sufficiant probabilia argumenta tantum, in hoc crimine, & ita dicit *text. in d. cap. 1. de homic. in 6. str. ca. fin. ibi.*

Quicumque Princeps, vel Prælatas, seu quisvis alia Ecclesiastica secularisue persona quæpiam Christianum per assassinos interfecit fecerit, vel etiam mandauerit, (quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receptauerit, vel defenderit, seu occultauerit, excommunicationis, & depositionis dignitate, honore, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto; & postquam probabilibus constiterit argumentis aliquem scelus tam execrabile commississe, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis aduersus eum sententia requiratur.

Sufficiunt enim secundum dictam legem, argumenta probabilia in hoc delicto, ut est etiam alias prouisum in transfiga Militum, *l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit. ibi. Sed licet hoc liquidè probari non possit, argumentis tamen cognoscendum est.* Sed in casu de quo agitur adiuunt ne dum argumenta probabilissima, sed notoriæ probationes, & coniecturæ, & inditia clara, imo continuatus animus delinquendi. Merito de assertionem D. Cappellani Maioris negantis qualitatem assassini, non est curandum.

Respectu vero secundi capitis præuentionis personæ, fundauimus supra, quod cogni-

tio huius delicti assassini spectat priuatiuè ad Iudicem secularem, ex dispositione *d. cap. 1. ibi, ipso facto, &c.* & ex DD. superius allegatis, sed quatenus spectaret cumulariè habito respectu ad præuentionem, quod negamus.

circumscripto assumpto, quod D. Cappellanus Maior non potest cognoscere, nisi de delictis concernentibus Cappellam Regiam, *cap. cum Cappella. de priuileg. & ad tradita in l. magisteria. C. de iurisd. omnium Iudic. & circa ea tantum habet iurisdictionem delegatam, & specialem, ut alias fundauimus supra in vers. 3. obseruat. 3. nu. 273. & seq.*

Quando enim delictum est militare, id est circa concernentia Cappellam, tunc debet cognosci à Cappellano Maiore, sed quando delictum est commune, pura homicidium, vel adulterium, tunc cognoscitur à M.C.V. ut per distinctionem *D. de Franc. in decis. 88. nu. 2.* secundum quam in *nu. 4.* deberet ante omnia cognosci de priuilegio illius, qui præ tendit cognitionem causæ.

Etenim Cappellanus Maior nullam habet, nec habuit præuentionem, quia non præuenit realiter, nec verbaliter, ut est notum.

Non verbaliter, quia non cepit informationem, nec citauit, nec aliquid circa hæc fecit.

Non realiter, quia M.C. præuenit in arrestando dictum inquisitum in carceribus Regijs, ubi eum inuenit, imo dum D. Cappellanus maior eum habilitasset, fuit statim à M.C.V. captus carceratus, & cum sua empara fuit transmissus è carceribus M.C. ad carceres Castri Noui, & ita expresse mandauit Illustrissimus Dominus Cardinalis Zapata Regni Prorex.

In causis præuentionum, ille Iudex præuenire dicitur in delicto, qui prius inquisitum citauit *Afflic. in decis. 219.* & in pari causa potior est conditio Iudicis, qui præuenit, *Bal. in l. neganda. in 1. notab. C. qui accus. non poss. D. de Franc. in decis. 147. nu. 5. & des. 305. nu. 3.*

Cum ergo M.C.V. præuenit verbaliter, quia habet informationem in eius posse, præuenit etiam realiter, quia carcerauit, & arrestituit inquisitum ubi eum inuenit; & arrestitutum detinet, ergo nullo iure potest prætendi remissio causæ, ut alias fuit decisum per *Capp. in decis. 112. num. 7.* ex ratione, quia habet causam in manu, & Clericum arrestituit ubi eum inuenit, non prætereundo dictum *Gramat. in decis. 30. nu. 12.* quod de præuentione ne non potest agi, quando agitur eum Iudice, qui præ tendit habere iurisdictionem ex priuilegio, nisi exhibito priuilegio, & sic etiã firmat *D. de Franc. in decis. 88.* ubi fuit de-

cisum, ut causa Capitanei vnus triremis inquisiti de adulterio, remaneret in M.C.V. nõ obstante remissione petita ad Audientiam Regiarum Triremium.

Sed ne punctualis defeat decisio in casu nostro, dignentur Domini Iudicantes videre, *Bart. in l. 2. §. 1. num. 4. per totum. ff. de custod. & exhib. reorum. vbi affirmat*, quod quando quis est carceratus in carceribus, potest à diuersis Iudicibus recommendari pro diuersis causis, & quando causæ sunt ambo criminales, grauius crimen præualebit, licet debet cognosci prius ab illo Iudice, qui prius recommendauit, & postea ab alio Iudice, qui secundo loco recommendauit, iste est casus noster, quia inquisitus reperitur in carceribus Castri noui, Dominus Cappellanus Maior præcedente licentia S.E. eum detinebat pro vno crimine subductionis testium ad falsum deponendum contra ipsummet Doctorem Octauium, iste carcer non est carcer Cappellani Maioris, qui non potest mandare Officialibus dicti carceris, qui sunt meri executores non deputati ab ipso, sed ab alio, & ideo nihil potest, sed tantum potest instare potestati, ut mander eius carceratum detineri, ut in simili casu Episcopi dixit *Bal. in cons. 91. lib. 5. & ideo dum M.C.V. illum recommendauit pro crimine assassini, quid dubium est, quod facere potuit, per text. expressum in l. si cui. 7. §. fin. ff. de accusat. & sic præuenit M.C. in captura personæ circa hoc delictum assassini, contra repertum in carceribus Regijs, & non in carceribus Cappellani Maioris, & ideo dicere, quod Cappellanus Maior præuenit, est notorius error.*

Merito patet vndique, quod tam ratione criminis, quam ratione præuentionis verbalis, & realis, cognitio spectat ad ipsam M. C. ideo omni iure speratur debere decidi, quod causa remaneat in M.C.V. Cetera suppleat Eminentissimorum DD. Iudicantium religio, qui pro eorum circumspectione dignentur perpendere induratum cor huius boni Clerici, qui in eadem voluntate delinquendi perseverauit in committendo tam grauia delicta in diuersis, & discontinuatis temporibus, & putent peiora fore facturum, sed speratur, quod Deus, & Iustitiæ tramites prouidebunt secundum eius demerita. Hæc currenti calamo scripsi coactus amicitia vinculo Neapoli die 3. Februarij 1623.

Io. Dominicus Tassonus.

Die 23. Februarij 1623. facta relatione in Collaterali Consilio cum interuentu illius

Aulæ Sac. Conf. in qua causa reperiebatur introducta, fuit inquisitus prædictus remissus ad D. Cappellnum Maiorem, ut in Banca de Bruno.

Et quo ad præuentionem verbalem, vel realem, ac etiam quando Iudex Ecclesiasticus præuenit, & in delictis mixtis, tanquam dignior præferendus, tenet *Mastrill. in dec. 210. 278. & 290.*

Et si delictum assassini non est consumatum, quid agendum, vide infra hic *nu. 152. in 24. casu. & infra hoc versic. obseruat. 2. num. 25.*

ET homicidij materiam prosequendo, postquam diximus de homicidio voluntario illicito, videamus quælo aliqua, ex quibus homicidium excusari posset, & in quibus sit licitum; & quo ad excusationem, ex tribus principaliter causis euenire potest.

43 Primo, ex casu mere fortuito.

Secundo, ex casu inconsiderato, seu quasi fortuito.

Tertio, ex causa iustitiæ.

Ex fortuito casu aliquando prouenit, si 46 culpa præcessit, *l. 3. & l. si putator. ff. ad l. Aquilam. & habemus in consil. Regni. Terminum vita hominum. circa finem. D. Tho. 2. 2. quest. 63. artic. 4. vbi quando in homicidio casuali poena adest, & in cap. si presbyterum. de homicid. vbi quod in foro poli est necessum, ut ad sit lata culpa, quæ dolo equiparatur,*

47 Ex casu inconsiderato, seu quasi fortuito euenit, quando cum repentino iræ motu fieret, *elem. si furiosus. de homicidio. & ibi DD. putantes furiosum, & dormientem excusari etiã à peccato, quia deficit voluntas. 15. q. 1. Diuus Augustinus.* Quod intellige, quando isti non dederunt causam homicidio, ut quia inebriati sunt scienter, tunc enim non excusarentur, quia præcessit iam lata culpa, & sic 48 fallit regula illa, quia satis suo furore torquetur.

Ex causa iustitiæ est, si quis iustitia mediante delinquentes occideret, id est quando publica interuenit autoritas, & legitima potestas, *D. Thomas 2. 2. quest. 64. artic. 2. cap. ille gladium portat. 34. quest. 4. vel quando Iudex competens non animo vindicæ, vel odij, sed zelo iustitiæ reum condemnando occiderit, cap. cum ministrorum. 23. quest. 5. & ibi glos. no. ab. & Archid.* quod intellige, ut iuris ordinæ seruato procedatur, ac ut 49 probationes luce meridiana sint clariore, *l. ult. C. de probat. & l. qui sententiam. C. de pænis.* hodie verò ex Pragmatica D. Cardinalis Zappata edita 20. Septembris 1621. fuit prouisum, ut ex iudicijs indubitatis, ex quibus

50 bus Iudicis intellectus quiescere potest, reū patrasse delictum, posse condemnationem ad mortem inferri: & sic in Regno remanet sopita ista questio, an in arbitrarijs possit extendi poena vsque ad mortem, de qua vide *Vinc. de Francb. in decis. 504. nu. 10. Bouadill. in politica. tom. 1. fol. 422. nu. 22. Cassan. in consuet. Burgundia. fol. 170. vers. iusta ista.* vbi quod *glos.* prædicta reprobatur, & alia vide infra hoc *vers. obseru. 2. nu. 4.*

51 Quo verò ad torturam inferendam, requiruntur inditia, aut argumenta, vel semiplena probatio, *l. milites, & l. minores. C. de questionibus, & l. final. ff. eodem,* vbi *Bart. & clarius Bal. in cons. 515. vol. 5.* (vbi quod inditia sufficientia ad torturam, stant in peccore Iudicis: duosque testes contestes requiri ad probandum indicium ad torturam

52 affirmat.) in quibus quidem tormentis aduertant Iudices, ne reos ad confitendum alliciant sub spe promissionum, aut cum dolo, *Det. in l. ea est natura cauillationis. ff. de regul. iur.*

53 Et tandem vt condemnatio subsequatur, Iudicis scientia non sufficit, sed publica requiritur, id est vt ex actis constet, *l. illi- tias. §. veritas. ff. de officio Praefidis.*

Hinc est, quod si Iudex proprijs oculis videret delinquentem delictū patrare, & falsis testibus contraria defensio probaretur, tunc Iudex tenetur reum liberare, *Abb. & Felyn. in cap. Pastoralis. §. quia verò. de officio Ordinarij. Soto in lib. 5. de iustit. & iure. quæst. 4. artic. 2. & Couar. in lib. 1. variar. resol. cap. 1. & 2. & ad hoc propositum nec illud Senec. in lib. 2. de natura. erit tutum, id est nil nisi quod in oculis occurrit, manifestumque erit credamus.* & Iudices circa hæc bene perpendant. non præteream quid in facto mihi contingerit, eramus insimul transeuntes in carroio per plateam Forcellæ, quidam Regius Consiliarius. alter Doctor, & Ego, vidimus duos euaginare enses, Ego vidi vnū prius euaginasse: ille Doctor dicebat alium vidisse prius euaginasse; Regius vero Consiliarius non viderat: ex quo noto, quod in visu quis non debet se totaliter firmare, sed allegatis, & probatis stare debet, vt supra, & ita docet *D. Thomas in 2. 2. quæst. 67. artic. 2.*

54 E conuerso tamen, si Iudex innocentem conuictum de homicidio, vel de alio delicto in processu reperiret, & ex sua priuata scientia illum innocentem scit, debet inuenire modum liberandi eum, vel ad superiores remittere, *Diuus Thomas 2. 2. quæst. 64. artic. 6. & quæst. 67. artic. 2. Couar. in loc. supra cit. nu. 3. Andr. Alciat. in cap. 1. de*

offic. Ordinarij; vbi conclusionem hanc multis modis ampliat, & limitat, *Felyn. & Abb. in cap. pastoralis. §. fin. de officio Ordinarij. Soto lib. 1. quæst. 4. artic. 5. & DD. omnes in d. §. veritas.* sicuti debet quoque facere Iudex in causis dubijs, quam cum Deo præsertim consultare debet, & ita docet *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez in lib. 1. cap. 3. col. 1. & 2. ex Num. 27. & Job 29. 16. post Diuum Gregor. lib. 19. Moral. cap. 23.* vbi inuehit contra malos Aduocatos prætendentes legis lucem oscurare cum prauis intelligentijs, & figuratis imaginationibus ad Iudicum animos attrahendos.

55 Quo verò ad homicidium licitum dicitur, quod in multis casibus esse potest: & signanter contra bannitos, seu diffidatos à Curia, quo casu non est peccatum, *Ias. in l. obi peccatum. nu. 16. & 22. C. de transact. Felyn. in cap. qua in Ecclesiarum. nu. 12. de constit. Couar. in 1. parte de sponsalibus. cap. 7. nu. 7. clem. 1. de homicidio.* tamen si odio particulari, vel extra fines bannientis tale homicidium fieret, licitum non esset, *Siluest. in summa. in verb. homicidium. nu. 7.*

57 De Iure verò ciuili, licitum est homicidium contra raptos, & eorum auxiliares, *l. vnica. C. de raptu virg.* imo quamdiu rapta in posse raptoris manserit, nullum poterit matrimonium consistere: nisi rapta à raptore seperata, & in loco tuto, ac libero constituta, illum in virum habere consenserit, *cap. 6. de reformat. in S. C. Trident. sess. 24.* vbi quod auxiliū raptoribus præbentes excommunicantur, & alijs poenis afficiuntur. & raptor mulierem raptam in vxorem ducere, vel arbitrio Iudicis dotare tenetur, verum per Sacram Congregationem Cardinalium 23. Ianuarij 1486. fuit decisum raptos ob aliam causam quam vt in vxorē ducant, non comprehendi in consilio, contra *Nauarr. in cap. 27. nu. 150.* itaque notat *Magister Petrus Vinc. de Marzilla in decretis S. C. Trid. lib. 4. tit. 16. fol. 50.* & quando pater, vel maritus adulterum cum filia, vel vxore inueniunt licite vtrumque occidunt, *l. patri, l. marito. & l. maritus. ff. ad leg. Iul. de adulterijs. & l. gracchus. C. de adulterijs. & Aulus Gellius noct. attic. lib. 10. cap. 23.* cum quinq; tamen requisitis relatis per *Consiliarium Pascalem in tract. de virib. patria potest. par. 1. cap. 5. per tot.* Adulterij poena est capitalis, & quo ad adulteras perpetui exilij, seu detrusionis in Monasteriū, & amissionis dotis, *Casar à Costa variar. ambiguit. lib. 1. cap. 36. & 37.* qui quidem *Author in cap. 39.* affirmat, mulierem propter osculum luxuriosum dotem amittere. Sed crederem in tali casu maritū teneri

- teneri ad eandem miseram uxorem alendā, alias esset eam necare: quod lex prohibet. ergo & alimenta administrare tenetur saltē officio Iudicis, ad tradita per *Aff. in dec. 10.* limita tñ hanc adulterij penā nō procedere, si maritus concubinam teneret, vt per *Hippol. in repet. l. 1. de rapt. virg. nu. 60. & 62. & Vrsil. in decis. 10. nu. 10.* quia paria delicta mutua compensatione tolluntur. De Iure autem canonico homicidia ista sunt peccata grauissima, *Abb. in cap. 2. de homicid. Felyn. in cap. qua in Ecclesiarum. nu. 17. de constit. Couar. in loc. cit. & las. in l. vt vim. ff. de iustit. & iure. nu. 22. vbi Det. num. 30. & ratio diuersificatis est inter ius civile, & canonicum, quia legum aliz sunt permissiuz, aliz verò prohibituz.*
- 58 Permissoria sunt leges ciuiles, quæ permittunt homicidia prædicta. Prohibitorie vero sunt leges canonicæ, quæ illa prohibent, *cap. si quid verius. 33. quæst. 2. & cap. interfecti & ibi glos. de homicidio. & cap. admodum. 33. quæst. 2. & merito in Terris Ecclesiæ (in quibus ius canonicum seruatur) talia homicidia impunita non remanent, Couar. in loc. cit. & Siluestr. in verb. homicidium. nu. 7. licet in cap. si vero. de sentent. excom. disponatur, quod si quis Clericum iocantē cum sua vxore inuenerit, illumq; percussent, excommunicatus nequaquam erit.*
- 60 Licitum etiam est homicidium in bello iusto, *cap. militare. 23. quæst. 5. & cap. inuadatur. 33. quæst. 1. & sic etiam est licitum,*
- 61 quando supremi Regis cōcurrit authoritas, & iusta causa bellum inducitur. Attamen,
- 62 militum, vel subitorum, non est iudicare, num causa sit iusta, quia pro eorum Rege præsumere debent, ita *Diuus Augustinus* dixit in *cap. qui culpatur. 23. quæst. 1.* Regisq; cura est bellum iustum esse, alias Deus suscitatur spiritum alicuius Regis ob peccata Populi, vt fecit de Rege Cyro, *Paralip. 2. cap. fin. in fine, & Esdra. 1.* est tamen verum, quod tempore belli, Milites paterne tractare debent deuotos Regis, & sine violentia eos conseruare, *S. eos autem. in autb. vt Iudices sine quoquo suffragio.*
- 63 Licitum est etiam homicidium ex causa defensionis, *Diuus Thomas 2. 2. quæst. 64. artic. 7.* (vbi in art. 8. quid in homicidio casuali) *l. vt vim. ff. de iustit. & iure. l. omic. & ibi glos. notabilis, & Bart. in C. vnde vi. & cap. olim. il primo. de restitut. Spoliatorum.*
- 64 Defensio enim est de Iure naturæ, & quædoq; iusta, dum concurrunt modus, causa, & tempus, vt in *elem. si furiosus. de homicid. & cum moderamine inculpate tutelæ, id est defensionis absque vlla culpa, nam tunc licitum*
- est homicidium, *Soto lib. 5. quæst. 1. artic. 9.* contra quem facit *Nauar. conf. 11. nu. 4.* tu autem pro concordia recurre ad *Couar. in elem. si furiosus. de homicid. in 3. par.*
- 65 Nota tamen, homicidium licitum esse, nedum pro vita saluanda, sed etiam pro honoris defensione, *l. 1. S. idem diuus. ff. ad leg. Cornel. de Sicarijs, Bouadill. in polit. tom. 1. fol. 512. col. 1.* ex mente *Aristotelis* asserentis, *honorem vita, & bonis cariores esse:* quoniā honoris vulnus durius est illo mortis, siquidem illud vitæ est vnicum, sed illud honoris, & famæ singulis horis suscitatur, *Gizzarell. in decis. 15.* vbi quod homicidium ex causa honoris nunquā in nostris Tribunalibus fuit pœna ordinaria punitum, ait enim *D. Thom. in 2. 2. quæst. 108. artic. 3. vers. respondeo. quod honor est quædam protectatio de excellentia alicuius, sique amitteretur, denigrata remanet.*
- Licitum est etiam homicidium contra parantem, vel comminantem mortem, *Couar. ibidem. & sic etiā pro defensione vitæ, vel honoris proximi, cap. dilectio. de sent. excommunic. in 6. & non est hic prætereundū, Caij Marij exemplū (qui septies Romæ Consul fuit, de quo meminit *Plutarcus in eius vita.*) qui C. Lucium nepotem suum redē occisum censuē à Tribonio Adolescente obtentatam in eo pudicitiam non semel, & vim tandem inferre volentem. quod reuēissimum iudicium refert *Cicero in orat. pro Milone. & Diaz in præf. crim. cap. 88.* vbi *Additio Ignatij Lopez* videas. Consimileq; euenit temporibus non longe elapsis de quodam infauto homine occiso ex causa prædicta, & merito honestissimus occisor vltima pœna punitus.*
- 67 Multoties solet homicidium succedere in duello, seu monomachia, fuit autem inuentum ad veritatem indagandam, quæ aliter inueniri non posset, secundum *Caphal. in conf. 57. nu. 39. vol. 1.* sed iniqua inuentio siquidem fortior debiliore facile opprimere poterat. Et merito omni Iure tam civili, quā Regni fuit, & est prohibitum, *pragmat. 1. de duello. & in constit. Regni. Monomachiam.* quam etiam de Iure canonico, & per *S. Cons. Trident. in sess. 25. in cap. potestates.* Prohibetur etiam per *Bullas Pij IV. & Gregorij XIII.* quas explicat *Nauar. in manual. Confessorum. cap. 27. nu. 150.* & tandem per *constitutionem Clementis VIII. incipien. Illius vices.*
- Sacrum Concilium Tridentinum excommunicat omnes, & quascumque personas laessantes, & scribentes, & presentes.
- Bulla Gregorij extenditur non solum ad illos,

illos, qui quomodolibet se socios præbent, sed etiam si peruenerint ad duellum, & non fuit secutus effectus, quando per illos non fecit.

Clemens VIII. addidit, ut comprehendatur etiam omnes, qui faciunt manifesta, (quæ vulgo cartellos appellamus) ac etiã omnes componentes, vel scribentes, & intimantes, aut typi imprimentes, & omnes quomodocumque, & qualitercumque se immiscentes, aut cooperantes, omnes enim prædicti excommunicati sunt excommunicatione Papali, & à solo Romano Pontifice possunt absolui; dixit enim *glos. fin. in l. fin. C. de executorib. & exco. lib. 12.* puniri debere portantem imbecillatam illicitam tam per se, quam per alium.

Solet autem dubitari, (quatenus duellum esset permissum, ut aliqui voluerunt fore expediens, quia forsan homines non essent ita faciles, & procliuves ad illud, secundum *Petrũ Matt. in Hist. Franc. fol. 157.* quod omnino negatur) num maior ab aliquo inferioris conditionis prouocatus, teneatur ad duellum ire? & videtur quod non, argumento *cap. secundum de consuet. in 6. & l. nam & magistratus. ff. de arbitris.* notatq; *Io. de Castillo in tract. de duello. lib. 3. cap. 3. & 7. sub nu. 5. in tract. tom. 12. fol. 290. & Alciat. in tract. de singul. certam. cap. 30. & 33.* referuntq; exempla, nam Augustus à Marco Antonio prouocatus duellum recusauit: & ita fecit Ferdinandus Daualos Marchio Piscarię prouocatus à Vandenesio Præfecto Regis Gallię, ut per *Alciat. in d. tract. cap. 27.* & quando Dux Andegavię Regem Aragonum pro differentia Regni Sicilię prouocauit, & Rex acceptauit: fuit communi ore conclusum Regem fuisse male consultum, quoniam dum erat Rex, & ille Dux, duellum acceptare non tenebatur, *Io. de Castillo in d. tract. de duello. lib. 3. cap. 3.* Hinc *Io. Iacobus Triultius Magister Militum Francisci Regis Gallię* reiecit duellum cuiusdam vexilliferi catafractorum, *Alciat. in d. cap. 30.* qui in *cap. 6. eiusdem tractatus nu. 5. & 6.* aduertit illud prudenter, sed non bene cognitum à iuuenibus, quod quatenus in duello permissio prouocatus acceptaret, posset diem, locum, arma, & Iudicem eligere, secundum generalem consuetudinem: quinimo Prouocans ad euitandas insidias, & præparaciones, quæ in loco destinato accidere sæpius solent, deberet triplicem campum nominare, ut prouocatus vnum eligat, quia prouocans legibus prouocari subijcitur, habet enim prouocatus præsumptionem Iuris pro se, *Io. de Castillo in d. tract. de duello. lib. 3. c. 3.* facitq; ad hoc

Romanorum mos, qui erat, suo non Hostium arbitrio demicare. Sed quæso ne pigeat in hac materia duo adnotare exēpla, (ait enim *Cicero ad Sulpitium, quod exemplo sit, id etiam iure fieri putant.*) Primum est illud Petri Regis Aragonię quando duellum iniit cum Rege Carolo Primo, elegerunt enim Civitatem Burdegalam, sed ex quo Carolus Primus fuit associatus à Rege Gallię per Dietam vnã propè dictam Civitatem destinatam, Rex Petrus in declinatione diei comparuit in campo cum protestatione, quod locus non erat tutus scante vicinitate Regis Gallię, ut refert *Tarcagnota in 2. par. lib. 15. fol. 573. & Io. Antonius Summonte in 2. par. historiarum Neapolis. fol. 318. in vita Caroli Primi.*

Secundum est exemplum, quãdo Renatus Alphonsum Primum Aragoniũ prouocauit: Alphonfus acceptauit duellum, sed tanquam prouocatus elegit locum, & tempus, nõ obstante, quod Renatus prætendebat ad eum spectare electionem loci. Contempsit enim Alphonfus prætensionem Renati, & comparuit in loco electo per ipsum prouocatũ, ut testatur supradictus Historicus *Summonte in 2. par. fol. 639. in fine, & ater. in vita Renati cap. 3.* alia verò vide per *Lancelott. Conrad. in Templo Iudicum. par. 2. tit. de prouocante, fol. 41. & 55.* vbi refert Titulatos non liberos Baronem, aut nobilem magnę virtutis in foro militię repellere non posse: refertq; iudicium Prosperi Columnę, & Marchionis Vasti ita fuisse in quadam prouocatione cuiusdam Nobilis Equestri militię tantum decorati, cum Comite Bossio Sfortia. Sed in hoc casu electio armorum, loci, & Iudicis esse prouocati ut supra.

Verum ne prætereas Monomachiam esse quandoque licitam, ut in *2. Regum.* puta si in euidenti contentione esset inimicorum exercitus, & bellum per duos terminari posset. tunc enim publica causa adest, & priuata odia desunt, & exemplum afferunt de *David sum Gigante Golia. cap. monomachia. 2. q. 5. & Lyra. 1. Regum. 17.* verum nec hoc duellum esse permissum, tenet *Gubernator Christianus lib. 1. cap. 23. fol. 130. Ignatiusq; Lopez in pract. crim. Diaz cap. 101.* declarat poenam duelli impositam in *Sac. Conc. Trid. sess. 25. cap. 19. de reformatione.* debere intelligi quando duellum indiceretur cum declinatione loci armorum præfixione, & spectatorum constitutione, & alijs solitis adhiberi in his impijs spectaculis, & non in singularibus certaminibus, per *cap. odia. de regulis iuris.* & sic decisum refert, afferens simplices prouocationes ad pugnam

pro

pro duello non debere baptizari: verum ad-
uertere, quia Sacra Congregatio Cardinaliū
declarauit capitulū prædictū habere locū in
priuatis duellis, quæ sūt sine alicuius Principis
authoritate, vel consensu, & sine Patrinis,
& facit *Bulla Gregorij XIII. incip. Ad tol-
lendā. 9. Decembris 1582.* & refert *Magi-
ster Pater Vincentius Marzella in decreto
Sac. Conc. Trid. lib. 4. tit. 12. fol. 47.* & nouissi-
mè videnda est *Bulla Clementis VIII. edita
Kalend. Septembris 1592. quæ incipit. dete-
stabilis duellorum usus.* quo vero ad reme-
dia euitandorum duellorum, & ad pacem
intendam inter duellantes perquire *Guber-
natorem Christianum Fratrem Io. Marquetz
lib. 1. cap. 22. fol. 130.*

- 68 Dubitauerunt aliqui in materia homici-
dij, an liceat se ipsum occidere, & videbatur
respondendum affirmatiuè: quoniā quilibet
in re sua est moderator, & arbiter, *l. in re
mandata. C. mandati.* sed in contrarium est
69 veritas, quoniam & si non licet occidere
alium à fortiori nec se ipsum, ex quo ab eo
ordinata charitas incipit, *l. Praes. C. de
seruitutibus, & aqua;* occidere enim se ipsū
esset priuare Reipublicam membro, quod
non licet, *Diuus Thomas 2. 2. quæst. 64. art.
70 5.* quia nemo est Dominus membrorum
suorum, *cap. contingit. il primo, de sent. ex-
commun. l. liber homo. ff. ad legem Aquiliā,*
merito se ipsum occidere nō est permillum,
sicuti nec licet se ipsum infamare, vel suum
honorem deturpare, *Mofesius in 2. par. sua
summa. cap. 2. num. 52. fol. 15.* quinimo et si
71 Clericus in se manus violentas iniiceret in
excommunicationem incidere, *cap. si quis
suadente diabolo. 17. quæst. 4.* quoniam nec
etiam zelo charitatis membrum mutilare
sibi potest, *Siluest. in summa. in verb. homi-
72 cidium. nu. 4.* vbi quod nec per abstinentiā
quis se macerare, aut extenuare debet, vt
inoriatur.

Quinimo nedum se ipsum non licet occi-
dere, imo nec vulnerare, alias puniretur, ac
si alium vulnerasset, *l. fin. §. sicut autem. ff.
de bonis eorum, vbi Bart. qui etiam dixit in
l. 1. §. usque adeo. ff. de iniurijs. & Canonist.
in cap. contingit. de sentent. excommunic. l.
omne delictum. ff. de re milit. & l. si quis ali-
quid. §. fin. ff. de pœnis. Decian. in tract. cri-
min. tom. 2. lib. 6. cap. 1. num. 4. fol. 45. & Pe-
regrin. de iure fisci. lib. 4. tit. 4. & seqq. fol.
302. Grammat. in decis. 44. & Menoch. de
arbitr. iudic. casu 284.* Est tamen verum
esse minus delictum in se, quam in alium,
*glos. in verb. quod magis. in §. eos autem.
cap. 8. in auth. vt Iudices sine quoquo suffr.*

Querimus nunc, an pro delicto quis actio;

- 73 nem ciuilem ad legem Aquiliam intentare,
& criminalem prosequi cura conscientia
possit? *Constitutio Regni nostri. Varietas.*
disponit, posse agi actione iniuriarum, & ad
interesse, & ita ait *Couarru. variar. resolut.
lib. 2. cap. 10. nu. 1. Diuusq; Thom. 2. 2. quæst.
67. artic. 4. in responsione ad tertium,* docet,
posse agi ad interesse, & ad satisfactionem
Reipublicæ, *l. item si vulneratus. ff. ad legem
Aquiliam.* & ad pœnam corporis afflictiuā,
vt in sequenti *quæst. 68. art. 1. vbi* quod quan-
do Reipublicæ expedit, & crimen est tale,
74 quod verget in detrimentum Reipublicæ,
vel Religionis, quisque tenetur accusare,
*Angel. in §. final. in auth. quomodo oporteat
Episcopos.* quinimo in crimine raptus quis
nec remittere debet sub pœna, *l. 1. in fine,
C. de raptu virgin.* concluditur ergo, quod
offensus, vel eius propinqui, quos intellige
quo ad transuersales vsque ad sextum gradū,
secundum *Marant. in suo specul. par. 6. vers.
& peruenitur aliquando per viam inquis.
nu. 62. fol. 279. per text. in §. sexto gradu,
insit. de gradib. vel secundum pragmat. 8. de
composit.* vbi quod ius querelandi spectat ad
quos defertur successio: quibus competit ius
remittendi, quod intellige secundum *Vine.
de Franck. in decis. 611. vbi* quod ius vindi-
cæ competit Iure sanguinis, & non Iure ha-
reditario, & de *Ponte de potest. Proregis, fol.
27. & Anellus Amatus in cons. 18.* quo vero
ad descendentes intellige in infinitum, tuta
conscientia procurare possunt inquisitum
carcerari (absente tamen odio animi, nam
si sitiret, eum rescicerent; vel si exuriret, eum
cibarent, si à iustitia liberabitur) & similiter
possunt Aduocatos, & Procuratores consti-
tuere, vt inquisitus secundum eius merita
puniat, *Diuus Thomas 2. 2. quæst. 67. art.
4. Nauar. in manuali confess. cap. 24. nu. 25.
& omnes DD. ita tenent, dummodo quere-
lantis intentio sit, reum puniri, iuxta illud
Domini: maleficos ne finas viuere super ter-
ram.* Immò quandoque peccat accusator
75 non prosequendo, *Nauar. ibidem, & cap.
est iusta misericordia. 23. quæst. 4. cap. prodest,
& cap. frustra. 23. quæst. 5. & Diuus Tho.
in loc. cit. 2. 2. quæst. 68. artic. 1. & d. l. 1. in
fin. C. de raptu virgin.* quod extendit etiam
76 si offensus remissionem coram Confessario,
vel Notario, aut in articulo mortis faceret,
quoniam & tunc prosequi posset: siquidem
remissio hæc intelligitur de actione iniuria-
rum, non autem de potestate agendi in foro
exteriori ciuilitè, vel criminaliter, nisi ex-
pressè omniem actionem remiserit, *Bart. in
l. non solum. §. 1. nu. 3. ff. de iniurijs, & in
l. si tibi decem, §. 1. ff. de pactis, & rap. accu-
sabi,*

Jassi. & cap. debitis, vbi Felyn. de accusat. quinimo remota actione iniuriarum, & quo ad eum, & quo ad forum exterius, adhuc potest agi pro interesse, si non fuit remissum, *Couar. variar. resolut. lib. 7. cap. 10. num. 7.* idemque esset, si remissio fuisset facta sub aliqua conditione, tali enim casu remissio valet, sed conditio est ab inquisito adimplenda, *Gizzarell. in decis. 11. siq; conditio esset, ne inquisitus stare, vel habitaret vbi habitant partes offensæ, intelligitur etiam, vt non possit stare, vel accedere ad territoria dictorum locorum vbi partes offensæ habitant, sicuti declarauit Dominus Dux Ossunæ Prorex de anno 1617. in eius ordinibus per hæc verba. Tutte quelle persone, che se trouarano aggratiati da Noi, senza remissione di parte, e con tempo d'ottenarla, se intenda da qui auanti, che non solo non possono entrare, e stare nelli locchi doue stanno, ò staranno le parti offese, però ne anco accedere nelli territorij di detti locchi, doue stanno, ò staranno le dette parti offese, se prima da quelle non otterranno la remissione. (licet gratiæ absque partis remissione prius obtentæ, nullæ sint, vt infra hic.)* Intellige tamen de habitatione cum animo ibi permanendi, *l. si interest. ff. de captiuis, & postlimin. reuersis,* non autem si per transitum pars offensa habitaret, nam tali casu si filius oriretur, non diceretur ciuis Neapolitanus, *Moles in decis. 55. quia habitare est Neapoli, si domus habetur, l. quod nisi. 20. ff. de operib. liber. per quem text. Sac. Con. decreuit vasallos soluto pretio teneri ad cōductionem frumenti, & aliorum victualium Baroni Neapoli habitanti, Vinc. de Franch. decis. 526. nu. 3.* est tamen verissimum, quod propter parcere, & remittere inimico, summum deferretur præmium, vt in *1. Regum. 24. in fine,* vbi David Saulo pepercit, & Saul ait: *Nunc scio, quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu tua Regnū Israhel.* Ergo quilibet remittere studeat, quia ait Dominus: *Mibi vindictam, & Ego retribuam.*

Est & vterius Iurisconsultorum opinio in *l. 1. & in l. sorores. C. de his quibus vt indig. & Bart. in l. cum, & in l. dius. ff. de accusat.* 77 quod si testator disposuit de eius occasione, vel alia offensione vindictam fieri, quod hæredes tenerentur prosequi, alias hæreditate priuarentur, *Siluest. in verb. accusatio. (& Principis rescriptum in vim legis fore, ait Gubernator Christianus lib. 1. cap. 30. col. 3. in fin. nu. 3.)* licet *Summa Angelica in verb. accusatio, ex mente glosa in l. furti. §. pactus. ff. de his, qui notantur infamia.* asserat christianum male facere prosequendo in iudicio, attamen eius opinio falsa est, veraq; est illa,

quod offensus potest, & debet agere, vt docet *Diuus Thomas in 2. 2. quæst. 68. art. 1. & in alijs locis supra citatis;* Quinimo si in non 78 prosequendo immineret periculū Ciuitati, vel familiæ offensi, peccarent. *Genes. 28. Leuit. 5. & Diuus Thomas in loco paulo antecitato, & in casu remissionis factæ ab offenso, Iudex ex officio potest agere, vt in cap. Regni Si temporum alterata conditio, & in alio cap. vt delatas, & in pragmat. 1. de priuileg. Vniuers. concessis, & in ritu M. C. V. 68. & ratio est, quia Reipublicæ offensæ ex delicto commissio satisfaciendum erit. Etenim, 80 parte læsa non remittente, Princeps pœnas commutare, vel componere non potest, *D. Thomas 2. 2. quæst. 67. artic. 4. & merito irritatæ fuerunt gratiæ tempore D. Ducis Ossunæ, & D. Cardinalis Borgiæ Regni Proregum factæ non precedentibus partium remissionibus, vt notauimus supra vers. 3. obs. 1. nu. 14.* Immo, & parte remittente, non ita passim gratiæ fieri debent, sed cum magna circumspectione est procedendum, tribus concurrentibus, *cap. magna. extra de voto, id est vt liceat, vt expediat, & vt oporteat; Caietanus in summula. §. 4. in verbo Iudicis peccatum. Nauar. in manual. cap. 25. & nu. 14.* Duo quidem sunt mundi luminaria magna, quæ terram substinent, & illuminant, id est Præmiū, & Pœna: quibus sublatis respublica perit, *l. 1. vbi glos. ff. de iustit. & iure, cap. vt fama. de sentent. excommuni. cap. est iusta misericordia. 23. quæst. 4.* docet enim *Diuus Augustinus:* Regna sine iustitia, non esse nisi magna latrocinia: nullumq; maius 83 cadentis Monarchiæ inditium fore euidentius, quam si iustitiam declinare, & reos non puniri, & bonos non honorari, ac præmiari, videris, vel iustitiæ officia esse venalia, quoniam qui emit, vendit.*

Debet enim Princeps iustitiæ tramites seruare, & aduertere, quod irasci, in quibus non oportet insipientis est, sed non irasci in quibus oportet, stupidi esset, *Arist. 3. Ethicor.* non enim iustitiæ rigor est omnino insectandus, sed peius est habitare vbi omnia licita sunt, merito aiebat *Frontinus Consul, Maltū est eum imperare, sub quo nemini quisquam concessum sit, sed longe peius viuere sub eo, sub quo maxime licet.* In atrocissimis delictis 84 nedum peccant Principes remittentes, sed etiam Internuntij, & supplicantes pro gratijs, *Nauar. in rubr. de iudicij. nu. 98. Solo lib. 5. quæst. 4. artic. 9. Alphonsus de Castro in lib. 2. de lege pœnali. cap. 13. fol. 3.* pietas est 85 enim contra pessimos esse crudelem, hinc *Paulus de Castro dixit in l. nemo. C. de Episcopali audient. quod vlla maior est victima Deo,*

Deo, quam pessimos ultimo supplicio affligere, contra quos ordo est, ordinem non seruare, ut in *cap. Regni. Si cum secleratis*, & *cap. ad nostram. de iure iurando. l. 1. §. penult. C. de annal. except. l. respiciendum*, & *l. aut facta. ff. de pœnis*, & *Boer. in tract. de auctor. magni consilij. nu. 122. in fine*; ergo si hoc à Regibus est tam arctè obseruandum, quanto fortius à Baronibus: qui de iure civili nullam iurisdictionem criminalem habebant, sed postea à Rege Roberto ipsis communicatæ fuerunt quatuor literæ arbitrarie, ut infra, & quoniam utilis est cognitio ipsarum, aliqua perquirere pro earum declaratione incongruū fore non credimus, ideo examinandum erit.

Primo, quid sint literæ arbitrarie Baronibus concessæ.

Secundo, quando habuerunt originem.

Tertio, quæ sint, & vnde habentur.

Quarto, & Ultimo, quid contineatur in his quatuor literis arbitrarijs.

Ad Primum deueniendo dicimus, quod litera arbitraria potest dici, quod sit quædam facultas à Rege Baronibus inscriptis concessa, determinatam tradens potestatem in causis præsertim capitalibus.

Diximus inscriptis, quia talis concessio, vel privilegium non præsumitur, nisi probaretur, *Afflic. in consil. ea, qua ad decus*, sicuti & Officiali non exhibenti commissionem, non creditur, *Innocent. & Abb. in cap. cum iure peritus. de officio delegati*; quinimo eis resisti posset, si eorum commissionem non ostenderent, *l. prohibiti. 5. C. de iur. fisci. lib. 10.* Imò etiam Regij Consiliarij tenentur ostendere eorum commissiones, secundum *Bouadil. in politica, tom. 1. fol. 876. nu. 25.* & *seq.* dicitur etiam in scriptis, quia hæc facultas fuit à Rege Baronibus transmissa per literas, & idè dicuntur literæ arbitrarie. Subsequitur inde à Rege Baronibus concessa, quia tantum à Rege, vel Principe, vel Republica non recognoscente Superiorem concedi possunt eorum Baronibus habentibus iurisdictionem in utile dominium, vel in exercitium. Dicitur tradens potestatem determinatam, idè certam in causis præsertim capitalibus, ubi venit imponenda pœna mortis naturalis, vel ciuilibus, vel membri abscissio *l. capitalium. ff. de pœnis.* & in hoc Regno post prædictas literas concessas omnes Barones habere solent has literas arbitrarie, secundum *Afflic. in consil. Regni. ea, qua ad decus.* dummodo priuilegium habeant, ut supra est notatum.

Sed quid in Ecclesijs, & alijs locis Pij, ac Religionibus, vel Monasterijs concessiones

92 habentibus à Regibus Normandis, vel ab alijs Regibus ante *d. constitutionem. ea, qua ad decus.* quæ fuit condita ab Imperatore Frederico circa annum 1222? multa in hæc materia dicit *Regens de Ponte in decis. 2.* Ego autem in quadam causa graui Venerab. Monasterij Sancti Laurentij propè Padulam, cum Barone Piscicij, super differentia iurisdictionis in defenſa Sancti Basilij, considerabam, quod ante Reges Normandos in hoc Regno, (de quibus diximus supra *vers. 2. obseruat. 1.*) Regiones, & Populi erant sub diuersis dominijs Comitibus, Principibus, vel Ducibus, qui Magistratus constituebant, leges ferebant, & nullum in superiorem recognoscebant, imò nec Ecclesiam Romanam nec Imperatorem Constantinopolitanum, quod videtur ex priuilegijs, quæ concedebant, in quibus solum Deum testantur in superiorem, & ipsi in Regno donabant liberè, & plenariè præsertim Ecclesijs, & Prælatis, sicuti per *Marisotum in cronica Calabria, lib. 1. cap. 23. & 24.* & vsus fortè feudorum illis temporibus non erat eo modo, quo postea ab Imperatoribus fuit inductus, & Carolus Magnus, qui imperauit circa annum salutis 800. vel ut supra dixi in *vers. 1. obser. 2. nu. 34.* post deuictos Longobardos, capto, & relegato Desiderio eorū Rege cum vxore & filijs, vnicuique liberam concessit potestatem disponendi in Ecclesias, ut habetur in *Longobarda. in tit. de Benindutijs*; & hinc est, quod in anno 974. Comes Pennz transulit iurisdictionem Ecclesie Casenouæ, ut post *Riccium* notat *Frecc. de subfeudis, lib. 1. in tit. de antiquo statu Regni, num. 1. & 64. & 65. fol. 70.* ubi subdit, quod quando omnes Regiones Regni in posse Normandorū peruenere, ipsi in allodium, & proprietatem, ac in dominium, Prouincias, Regiones, Castra, flumina, & maria habebant, & tam ipsi, quam eorum successores vocabantur Domini, Duces, vel Comites, prout eis libuerat; & Dux Motularum donauit Ecclesie Sancti Angeli, & Ecclesie Sanctæ Mariæ de Lenne iurisdictionem: & Domina Ema soror Rogerij Primi Regis, Comitissa Seuerianæ (quæ hodie dicitur Mons caueosus, seu Scaggio-96 sus) vxor D. Rodulphi Machabei (qui se titulabat Rodolphus Machabeus, ut Dominus voluit Ciuitatis Seuerianæ, & Castellum Piscicij, & Appij Dominus &c.) ut diximus ex alia occasione supra in *vers. 3. obser. 4. nu. 20.* Abbati Sancti Angeli iurisdictionem donauit, ac etiam iurisdictionem Monasterio Sanctæ Mariæ de Piscicio, (quod hodie vnitū est venerab. Monasterio Sancti Laurentij propè Padulam Ordinis Cartusiensis) concessit cū pote;

potestate faciendi etiam Pomerium, (quod *Aulus Gellius lib. 13. cap. 14. noctium acti- carum, fol. 180.* diffinit, quod est locus intra agrum effatum, per totius orbis circuitum penes muros regionibus certis determinatus, qui facit finem Urbani auspicii.) In quibus quidem concessionibus fuit omnis iurisdic- tio tam civilis, quam criminalis transla- ta: stante concessione facta ante dict. *constit. Ea qua ad decus, & ita ponderat Anna in alleg. 52. num. 12. pro Ecclesia Tarentina;*
 97 & tanto magis lata est facienda interpetra- tio in favorem Ecclesiarum, in quas immen- sitas est mensura, ut punctualiter dicit *Ol- drad. in conf. 252. & sequitur Det. in l. Im- perium, col. 5. in princ. ff. de iurisdic. om- n. Iudic. & Fab. de Anna in collectan. in ob- servat. 20. & Regens de Ponte in decis. 2. nu. 14. & 15.* & sic etiam est in alijs Privilegijs
 98 Regū Normandorum, & signanter Comitis Rogerij, qui celebrem Cartusiam Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore dotavit cum maximis Privilegijs, cum Iurisdictioni- bus etiam spiritualibus (Papæ assensu præ- cedente, ut diximus supra in *vers. 4. obser. 5. nu. 84. & seq.*) civilibus, & criminalibus, in quarum possessione, seu quasi semper fuit, & est. Merito concludendum venit, quod dum concessio facta fuit Monasterio S. Mariæ de Pitticio ante *d. constit. Ea qua ad decus, cum omnimoda iurisdictione, pertinentijs, & po- testate habitare faciendi vasallos, nulli dubiū est, quin iurisdic- tio civilis, & criminalis fuit constituta super dicto Territorio, & de- fensa, seu Casale S. Basilij, quam Monasteriū prædictum possedit, & possidet, ut latius alibi fundavimus in *d. vers. 4. obser. 5. nu. 48. & seq.* & per *Annam in loc. supra cit.* (verum si Ter- ras per Ecclesias possessas in Regno videre cupies, perquire infra *vers. 14. obser. 1. in qualibet ex 12. Prouincijs Regni.*)*

Quo verò ad secundum Cap. unde qua- tuor literæ arbitrarie habuerunt originem,
 99 dico, quod Author fuit sapientissimus Rex Robertus tertio-genitus Caroli II. & frater S. Ludouici Episcopi Tolosani. Ille Robertus hoc Regnum habuit vigore sententiæ in eius fauorem latae, teste *Gram. in decis. 1.* & refe-
 100 runt Historici: & stante sua magna prudē- tia, & doctrina alter secundus Salomon fuit reputatus: verum liceat dicere deceptum fuisse in hac concessione literarum arbitrariorum, sicuti experientia docuit, & docet: videmus enim ex eis Regni, & vasallorum consumptionem euenisse, siquidem Barones vasallis abutuntur, ut omnes sciunt, & vidēt. Et ante concessione prædictā omnes Prouinciæ in quiete, & pace vivebant, si quidē vnus tan-

101 tū erat in Regno Magnus Iustitiarius cum duobus Indicibus: & in qualibet Prouincia vnus Iustitiarius cum vno Iudice, & in qualibet Terra Demaniali vnus Balius erat, ut in *const. Regni. Occupatis nobis;* Imo Caroli I. patris Roberti prædicti de anno 1282. edita extiterant *capit. Regni. Terrerij*, videlicet *Comites, & Barones. cum duobus seqq.* in quibus habetur prohibitio contra Barones, ne
 102 vasallos carcerarent, vel cognoscerent sub pena privati carceris: sed vnus Augustalis tantum penam constituere poterant, ut ibi- dem, & *Io. Franc. de Ponte in conf. 53. vol. 2.* & latè *D. Frece. in lib. 2. de subfeud. in 2. au-*
 103 *thor. Baron. nu. 21. per tot. fol. 267. & ater.* ex quo *tex.* nota, quod in illis *capit. Barones,*
 104 & feudatarij vocabantur Terrerij, tunc temporis Generales Inquisitiones singulis annis, per singula loca Regni fiebāt per Præ- sides Prouinciariū, ut in *cap. Regni Caroli II. incip. Generales Inquisitiones singulis annis;*
 105 & Magna Curia per Regnum discurrerebat per singulas Prouincijs, & quia grauis est Popu- laris Comitatus Principis etiam nimis parci, secundum *Iulium Capitolium in An- tonio Pio*, fuit ei statutum tempus morandi, ut in *cap. Regni. Insuper ad fidelium*, Verum non accedebat ad Prouinciā Calabriae, ut in *d. cap. vbi ceteræ Prouinciæ numerantur præter Calabriam, & ratio esse poterat, quia ibi residebat Dux Calabriae, qui erat primo- genitus, & Vicarius Regis, ut infra videbi- mus vers. 14. obser. 1.* postea vero cum concessione prædictarum quatuor literarum ar- bitrariarū à Rege Roberto facta cum iura- mento ligij Homagij, (quod equiparatur obe- dientie, quæ est in spiritualibus pertinenti- bus ad Ecclesiam, & ad quemcumque Præla- tum, *Innocent. in cap. fin. de de regulis iuris.*) Barones amplam iurisdictionem in miseris
 106 vasallos habuere, & iam pessundata fuit illa ampla iurisdic- tio M. C. V. ut p. *D. de Franch. in dec. 370. nu. 8.* post *Petr. Bellug. in specul. princ. in tit. de iurisd. & utroque Imper. rub. 22. §. & quia quotidie, nu. 55. vers. item ali- que Ciuitates, fol. 133.* vasallagiumq; Regnū fuit conteritum.

107 Et ideo nota, quod dum *D. Reg. Constant. in l. 1. C. de iure fisci, lib. 10. nu. 31. fol. 58. & D. V. de Franch. in d. dec. 370. nu. 8. & D. Io. Franc. de Ponte in conf. 53. nu. 6. vol. 2.* asse- runt à Rege Alphonso I. fuisse Baronibus com- municatam iurisdictionē meri Imperii: iam ex *cap. prædictis* contrarium videmus, siqui- dem à Rege Roberto fuit facta concessio, ut
 108 supra, & Rex Alphonso I. confirmauit etiā iurisdictionē prædictā, ut in *capit. & pruisit. Neap. fol. 5. cap. 9.* cū qua confirmatione cen-

T c sentur

sentur concessa, & commissa omnia sine quibus iurisdicatio expediri non potest, *Innoc. in cap. dilectus. 11. nu. 2. de penis.*

109 Respectu varo tertij capitis, quæ sint quatuor literæ prædictæ, & vnde habentur, dico pro iuuenibus, quod habentur in libro Constitutionum Regni, in CC. Regni. &

Prima incipit. *Ad consultationem, fol. mibi 359. & in cap. si temporum, fol. 347. & in cap. ne tuorum, fol. 348.*

Secunda est in *c. exercere volentes, fol. 344*

Tertia est in *c. prouisa iuris sãctio, fol. 344*

Quarta, & Vltima in *c. iuris censura, f. 344*

110 Omnes supradictæ literæ missæ fuerunt Institutijs Regni Siciliæ, vt habetur in principio *constitut. spectat ad Præsidentis &c.* quæ est ante *constitutione exercere volentes.* conceduntur enim istæ quatuor literæ arbitrariæ in Priuilegijs, in quibus dici solet, *cum quatuor literis arbitrarijs.*

Et tandem ad quartum, & vltimum caput 111 quid continetur in ipsis quatuor literis arbitrarijs, dicimus, quod in prima datur facultas Baronibus ex officio procedendi, etiam nulla parte existente in causis capitalibus, & præsertim vbi illata erit iniuria pupillis, viduis, & personis miserabilibus, & Ecclesiasticis, quod etiam habetur in *capit. Regni. vt delatas, & cap. ne peruerso, sub tit. de non componendo sub criminalibus, & D. Tho. 2. 2. q. 67.* dixit, & etiã parte desistente, Iudex procedere potest ad satisfaciendum Reipublicæ, ne spreta vindicta impellat reprobos ad faciendum peiora. Fuit etiam ab aliquibus dubitatum: num in crimine furti possit ex officio procedi? & *Io. Ant. de Nigris, seu Campagna in cap. Reg. ad hoc, nu. 138.* disputat articulum, recensendo DD. pro, & contra, & ait, quod articulus est dubius, sed in Regno (dicit in fine) procedi potest: At non distinguit tẽpora, vel Reges conditores. CC. Regni. Ergo pro veritate dilucidanda distinguamus, est enim sciendum, quod Carolus I. condidit *cap. Ad hoc,* imponens penam capitalem forantibus ultra vnciam *fol. 302.* Carolus II. eius filius in *cap. Ab illo inchoandũ 140. fol. 343.* declarauit, esse procedendum ex officio in delictis capitalibus. Carolus III. dictus Illustris, primogenitus Regis Roberti, eius Vicarius, & Dux Calabriae condidit *cap. generales. 142. fol. 345. & cap. crescit culpa. 224. fol. 369. & cap. contingit plerumque 227. fol. 271.* in quibus Iuribus statuit, quomodo procedendum sit, & quia aderat confusio, vafallorũq; querimoniarũ apud eũ erant: ad illas euitandas, fecit *cap. Vt delatas,* quod est vltimum in *capit. Regni, &* declarauit, vt in delictis in quibus venit imponenda pœna

mortis naturalis, vel ciuilis, vel membri abscissio, aut flagitium in personam Ecclesiasticam, pupilli, vel viduæ, procedendum esse, ex officio, & fuit confirmatum per Reginam Ioannam in *ultimo ritu M. C. V. vers. Statuentes etiam;* sed sic est, quod in pœna furti pœna mortis naturalis infligitur, si ultra vnciam foret, vel membri abscissio, si infra vt in *d. cap. ad hoc. 10.* ergo indubitati turis est ex officio procedi contra fures posse: dicitur enim fur à furuo, idest fusco, quia fures vt plurimũ noctis tempore vtuntur, *D. Thom. 2. 2. quæst. 66. art. 3. vers. sed contra,* deq; multis generibus furtorum, & ipsorum punitione in diuersis Regnis, vide p *Menos. de arbitr. Iudic. lib. 2. centur. 3. casu 295. & Petram Crinitum lib. 3. de honesta disciplina cap. 13. ac Celium Rodigin. lib. 10. antiquit. relictio. cap. 6. Alex. ab Alex. lib. 6. dierum genial. cap. 10. et Aulum Gellũ noct. actio. lib. 11. cap. fin.* vbi primos Legislatores contra fures habes, nec non & quomodo minores, & alij fures puniendi veniunt. Furtum q; ait committere illum, qui alienum tacens, lacri faciendi causa subtulit furti obstringitur, siue scit, cuius sit, siue nesciat. Subq; furti crimine comprehenduntur etiã vsurpantes bona, seu iura cuiuslibet pij loci, ac vsurpationi huiusmodi quomodolibet consentientes excommunicantur cum reservatione absolutionis ad Summum Pontificem, ac sub alijs pœnis sunt obnoxij, vt in *Sacr. Cono. Trid. sess. 22. cap. 11. de reformat.* nota tamen sub hoc verbo vsurpationis per Congregationẽ DD. Cardinalium fuisse declaratum dispositionẽ huius cap. non habere locum quando dominus beneficij cedit arbores fructiferas, & illas ad proprium commodum conuertit, sed locum sibi vendicat, quando cedentes arbores prædictas sunt extranei, licet cum iniuria hoc non facerent, sed solum animo furandi, ita testatur *Magister Marzella in decretis S. C. Trid. lib. 4. tit. de furtis. fol. 5 1 vbi* quod etiã DD. Cardinaliũ Congregatio declarauit, vt nullus laicus atque speciali Sedis Apostolicæ licentia Ecclesias, seu Ecclesiastica bona possidere possit, etiam si essent iuris patronatus proprij, non obstante quacumque possessione: sique Rectores piorum locorum arbores frugiferas incidere, & in proprios vsus conuerterent, in canonẽ prædictum incidunt, vt ibidem quod nota cõtra istos Gubernatores Hospitalium.

113. Secundarum autem literarum vigore Barones habent potestatem commutandi pœnam, & componendi, vel indulgendi reo pro 114 delictis; verum est tñ Barones non debere esse ita procliuces in prædictis, sed præ oculis habere

habere, quæ disponuntur in *cap. magna. de voto. ultra* quod in litera prædicta habetur, ut id faciant cum rationabili causa. Quinimo *pragmat. incip. mandamus etiam ut Barones. 6. sub tit. de Baronibus*, (quam ad Episcopos valallos habentes extendit *D. Constantius in l. 1. C. de pœnis fiscal. lib. 10. nu. 51. & seq.*) disponit, ut Barones, & eorum Officiales nõ sint faciles ad componendum. Aduerte ta-

115 men, quod et si in *pragmat. 1. de blasphemia. Baronibus prohibita est cõpositio blasphemix*; illud intelligitur quando ageretur in tribus casibus, idest de blasphemia Dei, Iesu Christi, & Matris sanctissimæ, ut in *pragmat. 1. de sodomia. ergo in alijs blasphemijs cõpositio licita est, ut alias diximus*. Sin vero componere nequierint, triremis pœna est, ut in *pragmat. 1. de blasphem. Clericus autem blasphemans Iesum Christum, ac Beatam Virginem, pro prima vice fructibus beneficiorum, pro secunda, beneficijs priuatur, & pro tertia, omnibus beneficijs exutus in exilium mittatur: si vero beneficia non habet, pro prima vice, pœna pecuniaria, vel corporali, pro secunda, carceretur, pro tertia, verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui vero reliquos Sanctos blasphemauerit, arbitrio Iudicis puniatur, ut per *Stephanum Quarantam in sum. Bullarj, in verbo blasphemia, Diaz in d. cap. 110. Boer. decis. 30. nu. 9. & seq.* Nec etiam debent Barones ad compositionem admittere solitos delinquentes. *Luc. de Penna in l. 1. 12. col. C. de desertor. lib. 12. Afflic. in consil. inconfutilem. col. penult. in fin.* solitusq; delinquere dicitur, qui bis deliquit, *Bal. in l. nemo. nu. 5. C. de Episcop. & Cler. & in consil. criminal. diuers. cons. 126. nu. 66.* cõpositionesq; prædictæ nec possunt fieri per Barones, nisi cum Iudicibus, & Aëtorum Magistris, *Afflic. in consil. causas alias. col. pen. in fin.* & de crimine raptus (de quo delicto vide infra in *vers. 13. obseru. 1. in presumpt. 100. ante nu. 29.*) nec etiam possunt componere, ut in *cap. Regni. Ut sine mortale peccatum, circa finem. & cap. Regni. Ne quis de sua malitia gloriatur, & cap. sequens ad peruerorum.* quæ iura disponuat, ut quis non componatur, si corporaliter veniret puniendus: & vide supra in *vers. 3. obseruat. 4. nu. 44. & 148.* & nota contra se tranfgentem, quia crimen confiteri præsumitur, *glaf. fin. in l. quoniam. ff. de his, qui notantur infamia.**

118 Tertia litera arbitraria, facultatẽ tribuit Baronibus contra latrones, & grassatores viaram, seu contra Piratas, & similes, contra quos, in quolibet tempore, etiam in sanctis-

imo die Paschatis procedi potest, *l. prouinciarum. C. de ferijs.* Prohibet enim specificẽ

119 Rex in litera prædicta, ut hi pessimi homines non habilitentur cum cautione, nec habeant privilegium, *l. communis*, quod est dispositum in *cap. Regni. Item caueant. & in cap. Iustitiarj.* Alij autem inquisiti sub fideiussoria cautione, tam pro causa ciuili, quã criminali admitti debent, ut ibidem.

Quarta, & Vltima arbitraria litera, Iuris

120 censura potestare Baronibus tribuit procedendi ex processu informatio, ut facit in dies M. C. V. sed hoc intelligebatur in delictis raptorum, & incendiariorum, & aliorum grauiorum, in quibus Iuris ordine non seruato procedi potest, ut in *cap. Regni. Si cum sceleratis* hodie tamen Curia Baronales nõ possunt procedere ad torturam ex processu informatio; sed si in grauibus delictis ita procedere vellent, Proregem, & Collaterale Consilium adire tenentur, ut diximus supra *vers. 3. obseruat. 4. in his, qua non possunt facere Barones. casu 29.*

121 Et tandem nota, quod si in Pragmaticis imponitur pœna Fisco applicanda, tunc & Barones poterunt eam exequi contra culpatores, & eorum Curia Baronali eam applicare, *D. Regens Constantius in l. 1. C. de iure fisci. lib. 10. nu. 24. fol. 55.*

Regula est (sed hodie male obseruata) quod in atrocioribus delictis, & præsertim

122 homicidij, non est admittendus locus compositionibus parte etiam remittente, vel deficiente, ut habetur in *cap. Regni. Ne quis de sua malitia. & Innoc. in cap. 2. de collusione detegenda.* & alibi ut supra, quam amplia.

Primo, debere procedi, etiam si pars offensa nunquam accusauerit, vel detulerit, ut Republica satisfiat, & parti læsa etiam non insistenti, *D. Thom. 2. 2. q. 67. art. 4. ad tertium. Innoc. in cap. 2. de collus. detegen.*

Secundo, commutatio pœnæ de corporali in pecuniariam, etiam grauißimam fieri non debet, *cap. pauper. cum seq. 12. q. 3.*

Tertio, pœna non debet diminui, nec alterari, *l. capitalium. S. famofos. ff. de pœnis.* sed secundum leges scriptas temper est iudicandum, *D. Thom. 2. 2. quæst. 6. artic. 6. nec*

123 falsis, aut vanis vocibus Populi est attendendum in commutando pœnam à loco supplicij, *l. decurionum, C. de pœnis.*

124 Iudex enim pœnas à Iure statutas minuerre non potest, (ait *Plato in polit. Neminem oportet legibus sapientiore esse.*) alias pœnã capitis incurrit, *l. unica. C. ne sanctum baptisma iteretur, Romanus in Angul. 53. Clar. in S. final. quæst. 85. numer. 10. versic. caueant, Par. de syndicato. ubi refert, Regem*

decapitasse quemdam Officialem, qui condemnauerat ad triremes inquitum merentem poenam mortis, & tetigimus supra hic *nu. 18.* hinc est, quod Iudex, qui dissimulato crimine monopolij, delinquētes ipsius pēnis non afficit, eadem muleatur pœna, *Menoch. de arbitr. Iudic. casu 560. nu. 24. post Petr. Gregor. lib. 25. syntag. cap. 14. nu. 6. in fine.* Caucaut ergo Iudices, ne pœnam prædictam incurrant, vt etiam annuitur in *cap. 1. de pace tenenda inter subditos, & de pœna Iudicibus apposta, qui eam vendicare, & iustitiã facere neglexerint.*

Quinimo Reges, & Officiales, reos non punientes, à Deo puniuntur, 3. *Regum. 20. & in cap. Ecclesia. §. 1. 2. q. 4. & Eminentiss. Cardin. Bellarmin. in 2. tomo disputat. fol. 476. cap. 13. lib. 1. sub tit. de laicis.* Quinimo propter delictum gentes transferuntur de loco ad locum, 1. *Paralip. 9. num. 2.* merito dixit *Alphos. de Castro in lib. 7. de lege pœn. 1. nu. 12. & 13.* quod Iudex, qui debitam pœnam non imposuit, obligatur in eodem foro restituere domino, cui illa pœna debetur, quod limitat *Auendan. de exequen. mandat. par. 1. cap. 7. nu. 7. vers. quod limita. fol. 81.* nisi talis remissio ex causa fieret, puta paupertatis, quia tunc lex remittit, & propter paupertatem omnis Iudex habet facultatem pœnas remittendi, quod tamen sublimita, dummodo non præiudicetur tertio, vt per *Io. Fabr. in §. 1. instit. de iudic. idest quando pœna Fisco, & non tertio esset applicanda; si vero pœna esset ad tertij commodum, vt est pœna corporis afflictiua, quæ publicè debet imponi, l. iubemus. C. de defens. Ciuit. tunc Iudices male agunt, si pœnas debitas non imponunt: & pœna non potest remitti, etiam si esset tantum pœna relegationis, vt per *Auend. ibidem nu. 8.* idemque est in debitore, qui nõ debet remittere pœnas pecuniarias in fraudem creditorum, vt supra in *vers. 3. obser. 4. num. 100.**

Dantur etiam limitationes in multis casibus, in quibus Reges indulgere debent tam in vita, quam in bonis, sicuti & Iulius Cæsar immortale dedit exemplũ in principio eius Imperij, nam & Domitio pepercit, & pecuniã reddidit: ne continentior in vita hominum quam in pecunia videretur, & si eam pecuniam publicam esse constabat, datamq; à Pompeio in stipendium. ita legitur in eius *comentarijs lib. 1. de Bello ciuili. nu. 288. fol. mibi 240.* Sed ante omnia tam in puniendo, quam in indulgendo, præ oculis habere debent Reges, & Iudices disposita in *cap. iudicantem. 3. quæst. 5. & in l. aut facta. ff. de pœnis, & §. fin. in autb. de Vicarijs, & mu-*

lier. adalt. consil. 134. & quod nil in terra sine causa fit, & quod de humo non oritur dolor, Iob. 5. nu. 6. causa enim Regina delictorum est indaganda; hinc est, quod pœna grauis quandoque pro delicto paruo imponitur arbitrio Iudicis, *glos. in verb. leuis, in l. 1. C. de primi cereo, & secundi cereo, lib. 12. & è contra vt per Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. nu. 18. fol. 55.*

Nec mireris, si Iudices in hoc casu Regibus equiparantur, quoniam non loquimur de Regibus, quando potestatem absolutam exercere volunt, sed quando per potestatem ordinariam secundum leges procedere intendunt. Nulli dubium est, Reges omnia, quæ volunt, posse de potestate absoluta, dicuntur enim Dei in terris, *Iudith. 3. nu. 13.* quinimo cum eorum oratione saluant à morte, *Regum. 4. cap. 20. in princ. & propter eorum preces Deus conuertit gladium in vaginam, 1. Paralipom. 21. nu. 27.* sed de potestate ordinaria Nos loquimur, & nõ, vtinam Reges possent omnes subditos iudicare, vt per *Gubernatorem Christianum Fr. Io. Marquez in lib. 1. cap. 19. col. 3. fol. 110.* At in intra scriptis casibus debent indulgere (circumscriptis alijs) iam quod interpretatione legum pœnæ molliendæ sunt potius quam asperandæ, *Interpretatione. 42. ff. de pœnis.*

125 I. Indulgere debent quãdo quis deliquit non dolosè, nec ex proposito, (scilicet appenlatè, nec ex electione, sed casu, vel rixa, aut passione animi, in his quidem casibus erat Asylus 126 in illis lex Ciuiatibus (sicuti Gallia est Asylus pauperorum Principum, secundum *Petrum Matthei in histor. Francia. fol. . . licet Tucyd. lib. 1. in oratio. Corinth. pro præcepto politico tradit. Aperte negamus aliquẽ à puniendis suis esse prohibeatũ.* Idest quod Princeps non debet recipere persecutos à suis superioribus, nisi iniuste persequeretur.) vt habemus *Deuteronom. 19. & num. 25, & Theseus Athenis, & Romulus Romæ Asylum introduxerunt, teste Plutare. in vita vtriusque. & in Regno Neapolis adest Ciuitas Beneuenti sub iurisdictione Summi Pontificis, ad quam inquisiti, & debitores confugiunt, & potissima est causa, ne Regnum inquietetur. Merito quando Imperator Constantinus Diuo Syluestro Italiam dedit, reseruauit sibi Neapolim in Camerã, vt supra diximus in *vers. 2. obser. 1. nu. 21.* Iudex enim in supra dictis, pœnas mitigare debet, *Felyn. in cap. dilecti filij. nu. 12. & seqq. vers. secunda declaratio, de exceptionibus, Bossius in titulo de homicid. nu. 88. & seq. vbi latissime, & Alex. in cons. 144. nu. 9. lib. 2.**

127 II. Indulgere possunt, quãdo iniuria ipsi Regibus

Regibus infereretur, *l. unica, C. si quis Imperatori maledixerit*; quæ lex tam p̄a, tamquam sancta iudicatur, vt quasi diuina dici possit, & diximus supra in *vers. 3. obseruat. 3. nu. 49.* Magnanimi enim est proprium, atq; tranquillum iniurias, & offensiones semper despiciere, *Senec. de clem. lib. 1. cap. 5.* licet de Iure Codicis Iudices contra hos male loquentes conficuci erant, *glos. in tit. C. de prapositionibus laborum. lib. 12. & Afflic. in dec. 265. nu. 62.* ait enim *Xenoph. Cyrop. lib. 1. Nil iustius, quam propulsare iniuriam.* Sed hoc apud Gentiles, Christiani autem quotidie orant, *dimitte nobis debita nostra, sicuti & nos dimittimus debitoribus nostris.* Quo vero ad iniurias Iudici per litigantē factas, nota non per ipsum Iudicem, sed per Superiorem esse puniēdas, quia nemo Iudex idoneus in causa propria *l. 1. C. ne quis in sua causa iudic. quod intellige tam in Ordinario, quam in Delegato: fallit tamen, si iurisdicatio turbaretur, vel nisi in officio quis peccauerit coram se exhibito, puta Aduocatus in aduocatione, vel testis in testimonio, aut Actorum Magister in actis conficiendis, Innoc. in cap. dilectus. 11. de p̄nis, per l. nullū. C. de testibus, & l. quasitum. ff. eodem, & l. mortis. ff. de p̄nis.*

128 III. Possunt indulgere quādo quis in delatione, seu asportatione armorum prohibitorū per Regia Banna peccaret: si vero animo non offendendi deferebantur, quia tunc nemo lesus dici posset, sin autem publicē, & in contemptum Regis, & legis, non asportarentur, argumento dīctorum per *Bald. in cons. 59. lib. 1.* sin vero ad sui redemptionem asportarentur, tunc licitē fieri posset secundum *Innoc. in cap. significauit. de Iudeis, & Saracenis.*

129 IV. In transgressione edictorum Baronaliū, dummodo in contemptum transgressores non excederent, *Bald. in cons. 59. licet eleganter num. 4. vers. item detrabere, lib. 1. Fulgos. in cons. 123. in fine.* Transgressio nō dicitur, quando graditur extra terminum sibi p̄fixum, vel quando quid agitur contra p̄ceptum negatiuum, *D. Thom. 2. 2. quas. 79. art. 2.* omīssio autem est quando importat p̄termissionem boni debiti, *ibidem artic. 3.*

130 V. In delictis leuibus, *Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 9. per totum.* Hinc est, quod p̄na imposita contra vulnerantes non extenditur ad vulnuscula, nec contra incendētes domos, extenditur ad domunculas, nec in falsificantes monetas, extenditur ad monetas minimas, secundum *Io. Vincent. de Anna in repetitione consilii. Regni. Si quis*

aliquem, nu. 44. & seq. quæ est post primum volumen consiliorū Fabij de Anna eius filij, & diximus supra *vers. 3. obser. 3. in Tribunali Theaurarij.*

131 VI. Si est primum delictum, & non solitus delinquere, vel ex magna causa deliquerit, *l. 3. C. de Episcopali audient. Gram. decis. 23. & 24.* ex quo inferitur à cōtrario sensu, quod si in homicidium publicum committeretur homicidium, deberet p̄na minui, ait n. Dominus: *Qui gladio ferit, gladio peribit.* & alibi, *homicida non viuet super terram.* dum ergo occiditur homicidiarius publicus, & notorius, minus est delictum, argumento *l. seruos. 8. C. ad leg. Iuliam de vi publica.* Homicidium enim dicitur horrendum crimen, ex quo incidit in manus Domini, de quo Deus faciet v̄sionem, vt per *Nicolaum de Lira in Epistola Pauli ad Hebreos. cap. 9.* sāguis quidem occisorum apud Deum continuo clamat, vt in *Apocalipsi. i. ibi, Ecce post hac vidi animas interfectorum clamantes ad Deum, & dicētes, usque quo Domine non das iudicium, & vindicias sanguinis nostrum de interfectis nostris, qui sunt in terra.* merito dum homicidiarij isti occiduntur, iusto Dei iudicio censentur occisi, & successiue mitius puniri debent eorum occisores, quia virum sanguinum, & dolosum abominatur Dominus, *Psal. 5. & Auli Gellij noctium atticarum. lib. 12. cap. 7.* est Historia notabilis, de muliere Smycne, quæ virum, & filium eodem tempore venenis clamatis vita necauerat, quod delictum confitebatur fecisse, ex quo illi filium suum ex primo marito innocentissimum insidijs occiderant, relataq; causa in Senatu Romano per Dolobellam Afiz Proconsulē, nemo ex Consilio in causa tam ancipiti sententiam ferre audebat, quoniam delictum non videbatur impunitum, & digna tamen p̄na in homines sceleratos vindicatu fuisset. Dolobella eam rem Athenas ad Areopagitas, vt ad Iudices grauiores exercitioresq; in Martis Templo iudicantes reiecit. à quibus cognita causa accusatorem, & mulierem accusatam centesimo anno adesse iusserunt. & sic nec absoluta, nec condemnata fuit mulier.

132 VII. Quando persona delinquens effecit excellens in aliqua arte, *l. ad bestias, ff. de p̄nis.*

133 VIII. Si ex imperitia, vel ignorantia delinquitur, *l. si quid id quod. ff. de iurisdi. omn. iudicium,* vel ex lubrico linguæ, nam ad p̄nam non est facile trahendum, *l. famosi. §. 1. ff. ad leg. Iul. Maiest.*

134 IX. Quando ob ebrietatem, vel lasciuia, *l. omne delictum. §. vinum. ff. de re militari,*

Te 3 & in

Et in consf. Regni. Terminum vite hominū. in fine, quod limita, nisi ipse culpa sua ebrietati causam dederit, vt supra hic diximus numer. 48.

135 X. Potest indulgere, quādo reus est adeo corrigibilis, vt faciliter gratijs Curiz se remittat, *l. si libertus. ff. de operibus libertorū. Anna in singul. 162. Et 226. Et in cap. Regni Ad peruersorum reprimendam audaciam.* ait enim Tacitus de Lulio Agricola, *Nec poena semper, sapius poenitentia contentus esse debet.* Quinimo si reus gratijs Curiz se remittit, & grauaretur, appellare poterit, *Gizzarellus in decis. 57.*

136 XI. Possunt indulgere propter aetatem delinquentis, quo casu poena moderanda esset, & in Regno intelligitur infra annum 18. & supra 50. *Grammat. in decis. 23. Et 24. Et cap. tanta. 80. distinct. Bald. in consf. 59. nu. 3. vol. 1. & latē Decian. in consf. 24. vol. 3. sed Aulus Gellius notum attic. lib. 10. cap. 28. apud Romanos affirmat vsque ad 17. annos minores, vltra vero vsque ad 46. iuniores, supra vero eum annum seniores existimatos fuisse. Idemque Auctor in lib. 11. cap. 18. refert, quod & si ex lege fures deberent mori, attamen si impuberes fuerint, Iudicis arbitrato verberandos esse, & noxam facere. quem quāso videas, si vere furti poenas perpendere velis cum leg. slatoribus ipsarū.*

Sed per *pragmat. 1. de minorib.* fuit prouisum, quod si malicia suppleret aetatem, potest Iudex poenam ordinariā imponere; aetas enim in poenis irrogandis est inspicienda, nam iunior in longius, & senior in recisus, idest breuius tempus est relegandus, *l. 2. ff. de termino moto;* aetas enim 50. annorum est media aetas, *S. quanta igitur. in autb. quomodo oporteat Episcopos, vel Clericos.* & annorum 55. excusat ab oneribus personalibus, sed nō a patrimonialibus, *l. 3. C. qui aetate, vel profissione se excusant. lib. 10. minor aetas excusat a tortura, quia minores ferula, aut habena cedi solent, l. 1. §. 1. vers. aetas. ff. ad Senat. Consult. Syllan. & probatur aetas per librum patris, Anna in singul. 379. reliqua vero de aetate vide supra vers. 3. obseru. 3. nu. 80. nec in hac materia Auli Gellij praeterea dictum in lib. 15. not. aetic. cap. 5. obseruatum esse, annum aetatis 63. qui scalaris dicitur, senibus venire cum periculo, aut elade aliqua, aut corporis morbique, aut vitæ interitu, aut animi eggritudine.*

137 XII. Quando vulneratus non perit atrocitate vulneris, sed propter imperitiam medicorum, vel ob suam inordinatam curam, *Afflic. in constitut. Regni. Terminum vite hominis, Et in l. si plagis. ff. ad l. Aquilianam.*

vel quia duo essent vulneratores, nam qui dedit causam morti, debet puniri de morte, & non alter, nisi auxiliū morti praebuisset, quia tunc teneretur, & si leuiter percussisset, *Innoc. in cap. significasti. 19. de homic. imo infirmus peccat si disordinate viueret, sicuti & medicus si malam curam faceret. idem Innoc. in cap. tua nos. 19. de homic.*

138 XIII. Quando delictum non plene constat, sed ex coniecturis, & praesumptionibus proceditur: tunc enim illationes fieri non debent, quia promptiores esse debemus ad liberandū, quam ad condemnandum, *l. Ariannus, ff. de actio. Et oblig. & sanctius est nocentem absolueret, quam innocentem condemnare, l. absentem, ff. de poenis. & melius 140 est ob misericordiam, quam ob crudelitatem Deo rationem reddere, cap. alligent. 26. quast. 7. hinc fertur de piissimo Papa Gregorio XIII. qui tot altaria privilegiata erigebat, totq; indulgentias concedebat dicendo, quod si Dominus ab eo rationē exposceret, cur tot Indulgentias concedebat, responsurus erat, eius exempla imitasse, qui pro genere humano passus, & crucifixus est. Princeps enim magis Deum imitari non potest, quam benefaciendo, *Andr. in tit. qua sint regalia, nu. 74. vers. nihilominus potest. Etc.**

141 nim nec nimia misericordia, nec nimia seueritas est seruanda, *l. respiciendum, ff. de poenis, & sicuti in leuioribus debemus esse mitiores, sic in atrocissimis intemperati, cap. disciplina, Et cap. licet, 45. distinct. Et Ecclesies 25. habendo pra oculis requisita in d. l. aut facta, ff. de poenis, sed Abb. in cap. sicut simoniaca, nu. 3. de simonia, limiteat hanc regulam in delicto graui, & grauissimo, in quo per sola signa, idest per verisimiles probationes proceditur, puta in crimine simoniae, haereticis, aut lese Maiestatatis, & assassini, cap. 1. de homic. in 6. ibi, argumentis.*

142 XIV. Quando esset multitudo delinquentium, ne magna strages fieret, poenae minui possunt, *l. aut facta, §. fin. de poen. Bal. in consf. 59. nu. 3. vol. 1. Petrarca de remedio vtriusque fortuna, lib. 1. dialog. 97. fol. mibi 299. vbi q; Cæsar incredibili sua constantia non exercitū in se irruentem puniit, sed Auctores tantū; vbi etiā quod idē fecit Alexander Romanus Princeps ad Antiochiam. verū quomodo Vniuersitas puniri, vel accusari possit, ponit Innoc. in cap. dilectus. 30. de simon. Etenim propter scandali timorem, quando multitudo esset puniēda, sepe omititur rigor Iuris; Et multitudinem intellige quando scandalam timetur, nam si scandalū non timeretur propter multitudinem, non est a rigore Iuris recedendum, idem Innoc. in cap.*

in cap. 4. de clerico excommunicat. depof. per Iura ibi allegata, qui quidem Innoc. in cap. grauem. 52. de sentent. excom. declarat, quando Vniuersitas poterit excommunicari, vel interdici.

- 143 XV. Vbi poena est arbitraria, potest Iudex eam minuere, vt infra hoc *vers. obser. 2. nu. 5.* & semel deminuta, non potest amplius de ea quæri, *Bal. ubi supra, Fulgos. in cons. 123. præsuppositis statutis, circa fin. Gram. in voto 23. num. 21.* non est enim pluries inquirendum, nec accusandum, nisi in casibus notatis per *Innocent. in cap. de bis, de accus. & in cap. 4. in fine, de collat. detegen. & in cap. cum dilectis. 15. de purgat. vulgar.* vbi quod quando reus fuit condemnatus, potest sepè de delicto quæri, secus si fuit absolutus; & arbitraria dicitur vbi non reperitur poena determinata, *Andr. in cap. 1. §. scriba vero num. 23. vers. debet quidem, de probib. feudi alienat. per Freder.* vbi etiam tenet, quod si poena esset amputatio manus, debet intelligi de dextera, si percusserit, vel scripserit: sed in poena furti debet intelligi de sinistra; quo vero ad poenam in facie hominis caracteribus infligenda, licet per *Imperatorem in l. in metallum. C. de poenis*, disponatur non esse infligendam, dum ad imaginem Saluatoris est facies. tamen de Iure canonico admittitur, *in cap. 3. de fals.* vbi *Innoc.* notat, non esse infligendam, vt sanguis effundatur.
- 144 XVI. Quando ex solis præsumptionibus condemnatio fieret, *Bossius in praxi, in tit. de coniect. nu. 40. & seq.*
- 145 XVII. Quando quis confiteretur delictum cum aliqua qualitate, & inde qualitatem illam probare non posset, tali enim casu poena debet minui, ex quo super præsumptione Iuris, & super facto dubio sententia fertur, *Bossius ubi supra nu. 57. Andreas autem in cap. 1. §. postquam. nu. 10. de controu. inuest.*
- 146 dicit, quod si quis primo negauit delictum, & inde visis testium Fisci depositionibus acceptauerit cum qualitate in articulis, quod potest hoc facere, & irruit contra Iudices hoc negantes. & ita decimum refert *D. de Franch. in decis. 637. & 638.* sicuti dicimus, quod quis potest negare non esse hæredem, non obstante ficta confessione in decretis, quod declarat, alias habeatur pro confesso, *Gizzarellus in decis. 49.* hinc est, quod & si conuictus, & confessus non appellat, fallit si confiteretur cum qualitate aliqua, quæ delictum minueret, *Vinc. de Franch. in decis. 556. vol. 4.* sed & si quis confessus esset hominem occidisse, & ad flumen proiecisse cadauer, ad mortem condemnari debere, tenet *Salernit. in decis. manuscript. 30.* hinc est,

quod negans in iudicio, si inde vult iuari Iuribus spectantibus ad ipsum, perdit possessionem rei negatæ, *§. aliud quoq; in iudicijs, cap. 10. in auth. de triente, & semisse.*

- 147 XVIII. Quando quis bannitum conlangineum receperat, quia minus punitur, *Alex. in cons. 144. in fine, lib. 2. & Castillo in decis. 166. num. 5. vol. 2.* de hac tamen receptione bannitorum vide multa per *D. Ponte in tract. de potestate Proregis, de prouis. fieri solitis, §. 4. nu. 58. fol. 21.* & diximus supra *vers. 3. obseruat. 4. nu. 93. & Gizzar. in decis. 78.* vbi quod receptans inquisitum de crimine læsæ Maiestatis, non gaudet generali Indultu.
- 148 XIX. Quando reus est debilitatus, & in triribus seruire non posset, tunc enim poena potest minui, *l. in metallum. 22. ff. de poenis, & Clar. in §. fin. in quest. 85. vers. non omitto etiam,* hinc est, quod etiã si quis ex paupertate delinqueret, aliqua in eum consideratio esset habenda, ait enim *Salust. in Iugurta, Expertus sum parum fidei miseris esse.* Multi quidem scelerati non essent, si miserabiles non forent.
- 149 XX. Potest poenam minorari, quando Iudex ex causa mouere se posset ad minorandum, sicuti etiam ex causa potest eam alterare, *Clar. in §. fin. quest. 35. in fine,* licet affirmet, quod Iudex malefaceret, sed per *l. aut facta, ff. de poenis,* credo quod posset.
- 150 XXI. Quando homicidium non est ex dolo commissum, sed tantum culposum esset, quoniam tunc poena esset extraordinaria, & relegationis ad quinquennium, *l. Cornelia, §. 1. ff. de sicarijs, & in cons. Regni. Terminè vta. in fine,* vel si esset pro sui defensione, quoniam defendere se quisque tenetur, nam qui se non defendit, nec obstitit, si potest iniuriæ, tam est in vitio, quam si parentes, aut amicos, aut patriam, aut socios deserat, *Cic. 1. de offic.*
- 151 XXII. Potest poena minorari ex lapsu temporis, *l. si diutino, ff. de poenis, & Afflic. in decis. 287. vers. & sic lapsus temporis. & in cons. Regni. Iustitiarj non per calendas, col. 3. vers. 4. nota;* vbi dicit, quod *d. l. si diutino.* fecit sibi honorè coram Rege Alphonso Secundo, qui replicauit, quod illa lex videtur sibi iniusta, vt tempus habeat minorare poenam, & merito in *extrauag. qui sint rebelles.* disponitur, ibi, *& eo ipso quod quis peccat correctionem meretur. & quanto plus differtur poenitio, tanto magis culpa crescit, & gentibus perniciosius in exemplum transit;* & pro declaratione *d. l. si diutino,* vide *Tessaur. in decis. 76. & Gram. in decis. 24. Vini. decis. 439. nu. 38. & Foller. in præf. crimin. captis*

capitis foriudicatis, nu. 8. quibus in locis habetur, quod foriudicatus ultra decennium debet puniri non obstante lapsu temporis, & in *cap. cum Ecclesia. 9. extra de simonia*, habetur, quod tanto grauiora sunt erimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam. querit enim *Gizzarell. in decis. 18.* num si homicidium fuerit commissum longo tempore post receptam iniuriam, pena mortis naturalis debeat puniri? & negatiuè respondit, affirmas nostra Tribunalia non solere ad mortem naturalem condemnare illum, qui ex intervallo, & ex causa honoris, vel iniuriae receptae homicidium commiserit, & allegat *Gram. decis. 23.* hinc Politici rumores & Populorum subleuationes inueterare faciunt quando resistendi modus deficit, iuxta praeceptum *Taciti in annalib. ibi, Relinquendum rumoribus tempus, quo senescant.*

XXIII. Quando non adfunt probationes sufficientes pena extraordinaria imponitur, *Io. Franciscus de Ponte in cons. 96. num. 17. & 18. vol. 2.*

152 XXIV. In illis causis, in quibus punitur affectus, seu conatus etiam non sequuto effectu, *pragmat. 1. de iehu scopicta, Coher. in decis. 67. & l. si quis non dicam rapere, C. de sacros. Eccles. & si posset Iudex poenam exequi, attamen ex autoritate legis sibi concessa poterit poenam mitigare, licet id facere non sit obnoxius, & ita refert Salicet. dixisse Bal. viua voce in l. is qui cum telo, C. de sicar. per text. singul. & optim. in l. aut facta, vers. euentus, ff. de poenis, sequiturq; Felyn. in tract. de conatu, ad finem. & notat Ioach. Mysinger. in centur. 2. obseruat. 9. fol. 338. & l. 1. §. final. ff. quod quisque iuris, lateq; Masfrill. in decis. 293. vbi quid in atrocissimis.*

153 XXV. Quando homicidium esset commissum calore iracundiae mitius punitur, vt per *Masfrill. in decis. 278. & Castill. in decis. 159. vol. 2.* vbi declarat, quando color iracundiae, & ad propositum, & vide *Gizzar. decis. 18.*

154 XXVI. Quando delinquens sponte se presentaret, *l. 1. C. de desertoribus. lib. 12. & l. 1. C. de grege dominico. lib. 11.* vel quando pater sponte presentaret filium capitalis eriminis reum, tunc enim poena minuenda est, *text. est notab. in l. milites agrorum. §. desertorem. ff. de re milit. quod extendit in filio presentante patrem, & in matre presentante filium, vt per Consiliarium Pascalem in tract. de viribus patria potestatis, cap. 3. & gloriatur Castr. in l. propter insidias. C. qui accusare non possunt, per illum §. desertorem.*

saluasse vitam cuidam inquisito, qui per decennium fuit relegatus, & Ego addo *l. vnica. C. de his, qui se deserunt. lib. 10.* vbi gratius agitur cum eo, qui sponte se defert Curiae, quam cum alijs, & alium *text. in l. 1. C. de desertoribus. lib. 12.* vbi desertor, qui se sponte presentat, impunitus euadit. habemus etiã parcendum esse filio propter patrem, vt fecit Deus Salomoni, & filio eius propter Dauid patrem, *3. Regum. cap. 11. nu. 12.* tanta enim est naturalis pietas inter patrem, & filium, quod parentes non sunt deserendi propter religionem, si absque periculo demittendi cultum Religionis, possunt honorari, *D. Thom. 2. 2. q. 98. art. 4.* & merito in anno 1591. in circa Imperator Turcharũ concessit licentiam eius magno maris Praefecto Sinam Cicalae, vt cum Classe maritima veniret prope Messanam in portu dicto *la fossa di S. Gio.* pro salutanda, & veneranda eius matre Christiana habitante in Messana Ciuitate, & e conuerso fuit concessa licentia eidem matri ad videndũ prædictũ eius filiũ.

Pater enim potest vendere filium, *tot. tit. de patria potestate*, si est inobediens, potest eum carcerare in nostra Turre S. Vincentij, vel alibi, & licet mater hoc non possit facere, debet tamen Iudex eum carcerare ad instantiam matris, quando conqueritur de inobedientia filij. Hinc est, quod pater non potest occidere filium bannitum, *Bald. in l. voluti, ff. de iustit. & iure*, quod etiam intellige e contra. Ceterum de potestate patris erga filios diximus alibi, & vide per *Cons. Pascale in tract. de viribus patria potestatis, cap. 3.*

155 Et tandẽ quo ad temperantiã, & moderationem poenarũ videas per *Tiraq. in tract. de poenis legum, consuetudinum, vel statutorum moderandis, vel minuendis, in tom. 7. circa finem*, vbi reperies. 64. Causas ex quibus poenae debent minui, & moderari, & alias ponit *Add. Ignat. Lopez ad pract. crimin. Diaz 6. 95. in fin. Decian. in cons. 24. vol. 3. & Rim. iun. in cons. 349. vol. 3.* vbi quod si volens occidere vnum, occidit aliũ, non est poena mortis, sed arbitraria puniendus, imò irregularitas euitari posset, vt supra diximus.

Sunt etiam & causae, ex quibus poena est remittenda, puta si tempus poenae sit finitum, *l. omnes. 23. C. de poenis. & l. 3. C. de causis ex quib. infam. irrogetur.*

Vel si Principis Indulgentia superuenerit, *l. 1. de abolit. quod limita per l. si operis 14. C. de poenis.*

Quo vero ad poenas inferendas ex causa furti, & actiones ex furto competente, late vide per *Nicol. Vigel. in lib. 46. & 47. digesto per tot. in par. 6.*

OBSER-

OBSERVATIONIS II.

SUMMARIVM.

- 1 **P**œna semper est arbitraria, si non reperitur statuta, & nu. 50.
- 2 Arbitrium in delictis consummatis potest extendi ad mortem naturalem.
- 3 Sed contrarium tenet Menochius post alios.
- 4 Indicia indubitata extenduntur ad pœnâ mortis naturalis.
- 5 Arbitraria est pœna in statuto eam ponente, & non declarante.
- 6 Iudicis arbitrium quomodo intelligatur. Arbitrii Iudicis quam habeat interpretationem, ibidem.
- 7 Principis arbitrium est latissimum. Arbitrium Principis late interpretatur, ibidem.
- 8 Disputare de arbitrio, vel de electione facta per Principem, quasi sacrilegium est.
- 9 Principi non potest dici cur ita facis.
- 10 Princeps ex certa scientia potest facere, quae sunt supra ius, cōtra ius, & prater ius.
- 11 Ex causis potest tollere ea, quae sūt iuris gentium, & diuini. Praesumitur facere ex causa, ibid.
- 12 Ex sua opinione tantum potest tollere ea, quae sunt iuris postiuui.
- 13 Princeps subiectorum misereri debet. Est amator aequalitatis, & iustitia, ibidem. Est Pater Patriae. Ex pia allegatione moueri debet, ibidem. Humaniter, & non superbe se gerere debet, ibidem.
- 14 Quo ad vim directiuam legis debet subiacere legi.
- 15 Misericordiâ habere, est clementia.
- 16 Arbitrium suum secundum hanc Pragmaticâ quomodo extendat.
- 17 Mercator ex dolo decoctus quomodo punitus. Decocti mercatores ex dolo, quomodo debent puniri, ibidem.
- 18 Princeps conuiescit in quiete subditorum.
- 19 Procurare debet quietem conuiescentium. Pœna si in banno non est specificata, qualiter intelligatur, ibidem. Pœna arbitrio reseruata, debet intelligi de simili, ibidem.
- 20 S. C. Capuana arbitrium extenditur. Iudex potest gratificare in multis, ibid. Arbitrium S. C. Capuana, ad quae extendi
- possit, ibidem, & seq.
- 21 Potest condemnare ad non petita.
- 22 Compromittere causas inuolutas, sed non claras.
- 23 Ius intricatum aequiparatur ignorantia.
- 24 Arbitrium Principis in mitiorem partem, est interpretandum in pœnalibus.
- 25 Electio an sit inquisiti, si pœna est alternatiua.
- 26 Pœna in ciuilibus soluitur, quatenus cum interesse concurrat, & sic seruetur.
- 27 Princeps interpretatur eius Pragmaticas, & leges, illasque extendit, ut Reipublicae expedit. Extensio pœnae de una ad aliam personam, ibidem.
- 28 Pœna an sit extendenda ad similia. Pœna indignationis Regia, vel per quantum gratiam nostram caram habent, quae sint, ibidem.
- 29 Arbitrium creditorum debet esse regulatū non obstante l. creditoris arbitrio.
- 30 Intelligitur semper secundum arbitrium boni viri.
- 31 Venditio facta pro pretio arbitrando per talem est nulla, si talis non arbitratur.
- 32 Pactum de vendendo rem pignoratam facit, ut creditor non teneatur de euictione.
- 33 Creditor pignus vendens quando non teneatur de euictione super pignore vendito, nec potest quæstionem mouere etiam ex alia causa, ibid.
- 34 Non tenentur accipere pecuniam dotalem. Dotalis pecunia non potest solui creditoribus, ibidem.
- 35 Debitor soluendo pecuniam dotalem creditori repellitur.
- 36 Auocatio pecunia à secundo creditore quando fieri possit.
- 37 Creditor optinens assentiam super bonis possessis per debitorem, & super bonis possessis per tertios possessores, tenetur exequi super bonis possessis per debitorem.
- 38 Electio creditoris vigore l. creditoris arbitrio. de distract. pign. & l. qui pignori ff. de pignor. quomodo procedat.
- 39 L. creditoris arbitrio, quomodo limitatur, & nu. seq.
- 40 Arbitrium creditoris debet esse effrenatum, & non indomitum.
- 41 Feuda veniunt in subsidium.
- 42 Feuda exterorum non possunt vendi absque licentia Regis.
- 43 Tertius possessor non debet molestari solus, si alij possessores adsunt.
- 44 Regula quod tibi nō nocet, & creditori prodest, quomodo procedit.

OBSERVATIO II.

Alia pœna arbitrio Principis in Statuto reservata, usque ad quam extendi debeat, vel possit.

Ratèrmissis multis, quæ referri possent circa arbitrium Iudicis, de quibus per *Menoch. in tract. de arbitr. Iudicium*, & per alios *Scribentes*, & signanter per nostrum *Marant. in disput. 3.* Quantum ad nos pertinet, constitue regulam generalem, quod quando pœna non reperitur limitata, vel cœra, semper arbitraria intelligitur, *Alex. in cons. 13. attentis, num. 14. in fine, lib. 7.* & arbitrium hoc in delictis consumatis potest extendi usque ad mortem naturalem, *Bald. in consil. 437. Cacchus confesit nu. 4. vers. item non obstat, lib. 3. Dec. cons. 100. nu. 9. vers. postremo, & in cap. de causis, num. 18. de offic. deleg. vbi communem dicit, & quædo delictum ex circumstantiis est dignum morte, ad eam arbitrium tale extendi potest, Crauett. in consil. 220. nu. 14. licet contrariam partem tenuit Menoch. de arbitr. Iudicium, lib. 1. num. 86. & communem dicit Afflict. in decis. 276. Alex. in d. cons. 3. nu. 15. lib. 7. & Casan. in consuet. Burgundia. tit. 170. vers. iuxta ista, ex quo glos. in §. in summa, inslit. de iur. 2. est reprobatâ, veniit enim causa ista discutienda circa annum 1606. tempore Præsidentis D. Comitum de Beneuento Proregis, nam inquisita Martia Basile de homicidio in personam mariti, ex quo inditia erant indubitata, paritas votorum adfuit, sed datis adiunctis, fuit ad mortem condemnata, & decapitata, arbitriumq; fuit extensum usque ad mortem, sed de hac extensione arbitrii vide *Vincent. de Franckis in decis. 504. nu. 10. vbi congerit contradictores, & Bouadil. in polit. tom. 1. fol. 422. nu. 27.**

Hodie autè quæstio hæc in Regno nostro est sopita, nam ex *Pragmatica edita per D. Cardinalem Zappatam Locumtenentem 20. 4 Septembris 1621.* datur Iudicibus potestas ex inditijs indubitatis posse extendere pœnâ usque ad mortem naturalem: & declarat inditia indubitata tunc adesse, quando Iudicis intellectus adequatus remaneret reum commisisse delictum: sicuti dici potest in studendo aliquo articulo dubio Iuris, de quo controuertitur: tunc veritatem fuisse repertam, quando peccatus remanet intellectus super illo puncto, absque aliqua vacillatione: ve-

rum in superiori casu Deus optimus maximus permittat Indices mites, & temperatos, & non fitientes humanum sanguinem habere: de inditijs indubitatis facit quoque mentionem *cap. Regni, iam sapè, & aliqua tetigimus supra in hoc vers. 12. obseru. 1. nu. 50.* quoniam quod ex inditijs indubitatis poterit quis condemnari, probat *Gubernator Christianus in lib. 2. cap. 17. col. 4. fol. 267. per l. 25. C. de probat. & cap. cum olim, de verb. significat.*

Vbi autem certa, & præcisa pœna à lege non declararetur, semper est arbitraria Iudici, vt supra diximus in hoc *vers. obseru. num. 143.* & tenet *Io. de Anania in cons. 1.* & sic etiam si Regis præceptum prohibet aliquid, & non dicit sub qua pœna tunc etiam esse arbitraria, *Bal. in cons. 363. venerabilis in Christo, nu. 4. vers. adde vtrum, lib. 3.* & hæc quo ad illos Iudices quorum arbitrium intelligitur in his, quæ circa animi consiliu reguntur, & non in his, quæ specificata sunt à lege, vt declarat *Bal. in cap. 1. nu. 14 in fin. de milite vasallo, qui contumax est, fol. 47.* & sic habemus multas constitutiones Regni, sub titulo de violentijs, & aliam *constitut. Regni, Penam præcedenti*, in quibus locis multa circa arbitria Iudicium habes, & vide supra hoc *vers. obseru. 1. nu. 122. & seq.*

Quo vero ad arbitrium Principis attinet, dico, quod *Bal. in cons. 248. quaritur vtrum donatio, in fine, lib. 1.* dicit, esse ponere os in Cælum negare Principem non posse omnia facere, & in *cons. 262. nu. 2. in fin. lib. 1.* ait, quod reuocare potestatem Principis in dubium, mundu esse reuoluere, adeo quod nedum disputandum non sit, sed nec dubitandum de potestate, & autoritate Principis supremi, *Roman. in cons. 310. Soccin. in cons. 47. in presenti, nu. 21. lib. 4.* Quammodo disputare de eius potestate, & iudicio, sacrilegium esset, *l. 2. C. de sacrileg. & sic etiam affirmare electum per Principem ad officiu non esse habilem, quasi sacrilegium foret, cap. qui autem, 17. quest. 17. & in constitut. Regni nostri, disputare, non enim potest dici Regi, cur ita facis, Alex. in cons. 1. num. 12. vers. vel si intelligatur, lib. 2. Rolan. à Valle in cons. 3. num. 127. lib. 1.* Quoniam solum Deum habet in superiorem, vnde *David dixit: Tibi soli peccaui, & malum coram te 10 feci. in psalm. 50.* Princeps enim ex causa scientiæ potest facere ea, quæ sunt supra ius, contra ius, & præter ius, seu extra ius, quia est super omnia, *Rolan. in cons. 3. num. 130. 11 lib. 1.* & de plenitudine potestatis potest tollere ea, quæ sunt Iuris gentium: & ex causis etiam ea, quæ sunt Iuris diuini, & in dubio præsu-

præsumitur in Principe adesse causam ad figendum, *Bolognett. in addit. ad conf. Io. de Anania. 8. 1. num. 5.* subdens sufficere, ut Princeps putet causâ subesse, & subsistere ex opinionione sua, & ita etiam potest tollere ea, quæ sunt Iuris positiui sine causa, *Rolan. à Valle in conf. 66. lib. 2.* & ex causis potest recedere à regulis iuris, l. 1. vbi notat *glos. C. de practicibus Imperatori offer. l. qui in Prouinciam 57. §. 1. ff. de ritu nupt.* & latè per *Lancell. Corrad. in tract. de Imper. in lib. titulato Templum Iudicum.*

Ergo secundum prædicta, & alia, quæ circa hæc insinuari possent, videtur quod Princeps talem pœnam suo arbitrio reseruatam extendere poterit etiam vsque ad mortem, in clusiuè, consideratis tamen persona, causa loco, tempore, & qualitate, ut per *Menos. de arbitrijs Iudicum, lib. 1. quest. 86. num. 3. & seqq. & Marant. in d. disput. 2. facitq; singul. text. in l. aut facta, ff. de pœnis, & glos. in §. in summa, instit. de iniur.*

Attamen verû est, quod Princeps in quantum sit possibile, vasallis prouidet, & ad eorû venerationem fugiendam vnoquam datur cognitio primarum causarum vni, & secundarum alteri, sicuti notat *Reg. de Ponte de potestate Proregis, tit. de assensibus super dotibus, nu. 10. fol. 272.* subiectorumq; misereri debet, sicut Deus miserus est hominum, l. *Imperialis, C. de nupt. ex quo equitatis, & iustitiæ est amor, §. vlt. vers. aequalitatis, in autb. de non elig. secundo nubentes mulieres;* est enim Pater Patriæ, *Seneca in lib. 1. de clementia, Andr. in cap. 1. nu. 14. circa mediû, qua sit pri. caus. benef. amitt. & ex pia allegatione moueri debet; l. 1. vbi glosa C. de offic. Comit. sacri Palatii, & vti humanus, & non superbus dicit se gerere, iuxta l. fin. C. de donat. inter vir. & vxor. ait enim D. Chrysost. in oratione de Regno, & Tyran. cui maiore opus est prudentia, quam qui tantis de rebus deliberat, cui accuratiore iustitia, quam qui est supra leges? & cui modestia continentiore, quam cui omnia licent? & cui maiore fortitudine, quâ qui omnia salua conseruat? & Auripid. lubdit, omnis aer est Aquila penetrabilis, ita est Rex fortis. & ideo stantibus prædictis, subditus est legi, ut quilibet alius, quantum attinet ad vim directiuam legis, *Andr. in cap. 1. de Capitaneo qui curâ vendidit, nu. 29.* & merito arbitrium suum (secundum nostrum propositum) debet esse regulatum directum, & potius prouidit in mitiorè partem, quam in duriorè, l. *Arianus, ff. de pœnis, & in similibus casibus tria considerare debet, idest quid deceat secundum honestatè, quid liceat secundum equis-**

tatem, & quid expediat secundum vtilitatem, ut per *Anchar. in conf. 66. pro declaratione, num. 2.* & ideo dixit *Gram. in decis. 23. nu. 17.* quod vlla virtus in Principe reperitur generosior, quam misericordia, nec admirabilior, quam clementia, quia Deo appropinquatur. Arbitrium quidem Principis in his casibus secundum Reipublicæ vtilitatem extendi, & dilatari debet, & signanter in publicis exemplis, & non præteream illud *Castrucij Domini Civitatis Lucæ, test Ludouico Dominici in sua historia, lib. 8. in fine, fol. mibi 453.* qui ob bonum publicum & ad exemplum aliorum, quendam mercatorem ex dolo, & fraude sua decoctum ad se vocauit, & ad carceres mancipauit, eumq; ad soluendum integrè omnibus eius creditoribus coegit, non obstante, quod creditores per prius concordauerat pro paruis quantitatibus, & inde quod de suis facultatibus superfuit, in communi posuit prædictum, mercatorem perpetuò confinavit: quinimo secundum *Boer. in decis. 215. nu. 7.* isti mercatores decocti nec deberent gaudere immunitate Ecclesiastica, sed contrarium seruatur, & standum est *Bulle Gregorij XIV.* O quam bonum, & quam iucundum foret hodie, hæc exempla seruare. Videmus enim in dies fraudulentos campores, quod sub fiducia publica pecunias particularium accipiunt, & inde ex dolo, & fraude decoctos se fingunt, & creditores pro minimis quantitatibus concordant, & postea diuites deueniunt: quod malum præcipuè in aliqua Civitate floruit, & floret, nam vulgariter illum diuitem reputant, qui ternis, vel quaternis vicibus decoxit, in his, & similibus casibus Principes debent arbitrium dilatare, acriterq; tales deceptores publicæ fidei punire, ut Reipublicæ sint magis in tuto, & commercia non deperirent, ac subditi in negotiationibus acquiescerent; eodemque modo conualesceret Principes in quiete subditorum, *cap. 1. de officio legati in 6. Frederic. de Senis in consil. 185. in princ.* vbi Principes aduertit, nequum subditorum commoda procurare, sed etiam illa conuicinorum, ne ipse eiusque subditi inquietentur. Sed quo ad hæc vide multa supra in *vers. 3. obseru. 3. in Consilio Status.*

Quo vero ad aliud caput, puta si in banno non describatur pœna, tunc liberum erit arbitrium statuendi ei, qui cognoscit, l. 1. ff. de EffraCTORIBUS, sique tantummodo dicatur, ne contraueniant per quantum earam habeant gratiam Regiam, dic, quod etiam pœna priuationis officij in contrauenientes infligi potest, secundum *Gramat. in decis. 40.*

nu. 23. & per alios ibi alleg. & Petrus Caball. in *resolub. crimin. casu* 30. quos sequitur D. Rouitus in *pragm. de persq. malefact. nu.* 11. si vero dicit sub alia pœna nostro arbitrio reseruata, & tunc dicas debere intelligi de alia simili, l. si fugituum. 3. C. de seru. fugit. & notat D. de Franch. in *decis.* 571. nu. 4.

20 Arbitrium nedum regulatum, seu discretum esse debet respectu Regis, sed etiam respectu Sacri Regij Concilij nostri Neap. qm̄ Principis personam representat, & sola facti veritate prospecta procedit, vt aduertit V. de Franch. in *decis.* 5. & in *decis.* 220. nu. 6. Iudex enim in multis gratificare potest, *Afflicti. in decis.* 244. soletq; Tribunal hoc arbitrium suum in pluribus, & diuersis causis, & negocijs exercere, inter q̄ aliqua numerare nõ reduit, præter alia posita supra in *vers.* 3. *obser.* 3. n. 71. & *seqq.* sed Iudicâtes videant quid faciunt, non enim hominis exercent iudicium, sed Domini, & quodecumque iudicauerint, in ipsos redundabit, sic timor Domini cum eis, & cum diligentia cuncta faciant, nõ est. n. apud Dñum iniquitas, nec personarũ exceptio, nec cupido munerũ, 2. *Paral.* 19.

21 Potest enim S. C. Neapolitanum etiam ad non petita per Actorem condẽnare, *Afflicti. in decis.* 83. nu. 8. in *sine.* & facit l. ex diuerso 36. §. 1. ff. de rei vendic. potestq; Pragmaticas interpretare, vt per Gizzarell. in *decis.* 23. in qua interpretauit, exulatum à propria patria, intelligi exula. ù etiam ab eius territorio, & in alia *dec.* 25. vbi percutiens aliquẽ cum icu scupittæ, si mors non sequatur, pœnam mortis non esse infligendam interpretat; licet interpretatio Pragmaticarum verè spectet ad Collaterale Concilium, vt supra diximus *vers.* 7. *obser.* 3. nu. 60.

22 Et quando causæ, in iure, & in facto sunt inuolutæ, potest partes cogere ad compromittendũ in arbitrium euudem S. C. *Afflicti. in decis.* 13. num. 29. & ita seruatum fuit in causa Fabij Cicinelli, cum Don Antonio della Quadra, in Banca de Sarro, idemque testatur Reg. de Ponte in *tract. de potest. Pro-reg.* fol. 4. nu. 10. & ratio est, quia ius intricatum equiparatur ignorantie facti, quæ excusat, *cap. cum dilectus, de consuet. Capyc. in decis.* 69. nu. 4. *Abb. in cap. Apostolica, de appellat. Pinell. in l. 2. par. 2. cap. 14. nu. 4. C. de rescind. vendit.* sed quando casus esset clarus, non potest partes arctare ad compromittendum, etiam si statutum adesset de compromisso faciendõ, *Cancer. var. resol. cap. 10. num. 78. fol. 2. 14.* semper enim fuit interpretatum arbitrium Principis in mitiorẽ partem in pœnalibus cedere, præter si ageretur de destructione templorum Dei, aut furci re;

rum sacrarũ nocte subtractarum, in quibus nec Rex habet arbitrium, sed capitali pœna est infligenda, vt in *const. Regni. Multa leges, sub tit. de arbitrio Regis, seu Iudicis.* in alijs autem regula posita procedit. Hinc est, quod & si *pragm.* 38. de armis. pœnam mortis naturalis, vel solutionis ducatorum duorum mille imponat eõtra asportantes pistolas, seu archibuscettos paruos; fuit tamen tempore Ducis Ossunæ declaratum, electio-
25 nem esse inquisiti ad soluendum ducatos duos mille pro euitanda pœna mortis naturalis, & sic fundauit *Marant. in disput.* 3. nu. 3. quo loci nu. 8. dixit, pœnam mortis nunquã dari in delictis nõ confirmatis, & notauimus supra in hoc *vers.* 12. *obser.* 1. nu. 43. in *sine.* & 152. ad quod facit l. 1. §. fin. ff. quos quisq; iuris; sed contrarium tenet doct̄issimus Rouitus in *pragm.* 8. num. 9. de armis; quo loci ostendit Proregis, & non inquisiti electionẽ fore, quando vna pœna pecuniaria, alia vero Criminalis esset, quem videas.

Hinc quando pœna est imposita in ciuilibus S. C. stylus est, ad pœnam non condemnare, nisi quatenus cum interesse concurrat, *Afflicti. in decis.* 154. & 135. *vers. assputabant olim Domini.*

Et in interpretãdo dispositiones testatorum, arbitrium in piam causam extendere debet, sicuti in testamento Comitum Oppidici dici posset, in quo contẽplatur Inquartatio familiæ Caracciolorum in aliquibus testamenti partibus, & paupertatis in alijs, sed in fine admittit omnes quocumque tempore inquartauerint, & afferit exemplum Domini ibi, *Qui venit ad me, non eijciam foras;* ergo piẽ, & fideliter credendum est, testatorem voluisse paupertatem debere præferri, & non inquartationem, quæ causa impulsiva, & non finalis fuit, & quod sic respondisset, si fuisset interrogatus, quod comprobatur *Dius Hieronymi doctrina* relata à *Fratre Io. Marquez Gubernatore Christiano* in lib. 1. c. 30. fol. 191. ibi, *Liberorum causa uxorem ducere, ne nomen nostrum intereat, stolidissimum est. quid enim ad nos pertinet recedentes è mundo, si nomine nostro alius nominetur.* Merito dici potest, quod ad testatorem nil pertinet in illo mundo, an inquartatio fiat, sed potius vt pauper præferatur, & dotetur cum eius legato pio pro animæ ipsius suffragio. Magna super hoc vertitur lis in banca Sarri in S. C. & pro, & contra multa afferuntur, & ad materiã videas *Mastrill. dec.* 206. Solet quoq; S. C. arbitrium suum extendere in interpretatione Pragmaticarum, vt euenit in casu *Pragmatica edita per Dominum Comitem de Lemos sub die 14. Aprilis 1614.* qua cautum est, vt

occi;

occidens aliquem cum seopitto paruo, foriudicaretur infra dies 15. & delictum intelligatur proditorium, & ex quo lex illa non loquitur de assistentibus cum delinquente, fuit dubitatum an etiam assistentes deberent foriudicari, & per DD. delegatos fuerat prouisum, quod non, quia statutum in hoc non loquitur, & stricti Iuris est, sed facta relatione in Collaterali Concilio coram Prorege, fuit declaratum, vt assistentes, & socii occisoris etiam foriudicentur, causa fuit contra illos de Hoffuni, in Banca de Cuntio 14. Octobris 1624.

28 Pro inquisitis inter alia afferebatur doctrina Andr. in *S. turpiter. nu. 12. quib. mod. feud. amitt. vbi hęc verba ponit: Pœnalia nō protrahuntur ad similia, quia odiosa, & sic restringenda, ff. de liber. & posthum. l. eum quidam. nec ad aliam personam, quam ad eam, in qua statutum loquitur. C. de pen. l. sanctimus, item & si similis esset pœna.*

Sed his non obstantibus fuit decisum, vt supra, & sic vides, quod arbitrium Principis interpretatur secundum euidenciam casus gubernij Reipublicæ, & vt ei videbitur expedire, & vidē supra *vers. 3. obser. 3. nu. 247. extenditq; eius arbitrium ad magnam equitatem, quoniā & si in contractu emphiteutico adest pœna caducitatis ob canonem non solutum, imo perdit rem, & soluit census præteritos, Bal. in l. 2. nu. 26. C. de iure emphit. & Rouit. in conf. 37. sub nu. 8. vol. 2. tamen S. C. etiam post sententiam deuolutionis, ac eius executionem, & possessionē captam, admittit creditorem emphiteutæ ad moram purgandam, & ad census solutionem, & ita fuit decisum per S. C. de anno 1594. in causa Monatterij S. Martini, cum Andrea Genuino, & Vincēcio Quinque, in Banca de Cioffo. Quinimo & quilibet possessor moram purgare poterit, Rom. in cons. 103. in 1. dub. & Anna in sing. 268. Redoan. de reb. Eccl. non alien. q. 24. nu. 25. Vrsill. in dec. 174. quod intelligat ante sententiam, quia post executionem sententiæ, resoluta tuat Iura ex operatione legali, Bal. in l. 2. nu. 43. C. de rescind. vend. ex regula, quod resolutio Iure datoris, resoluitur ius acceptoris, l. lex vespigali, & Grego, §. 1. ff. de pign.*

Fuit etiam dubitatum, quando lex imponit pœnam corporalem, & publicationem bonorum, si inquisitus ad pœnam corporalem condemnaretur, nulla facta mentione de publicatione bonorum; an Fiscus publicationē bonorum prætereundere possit? & contra Fiscū decisum fuisse refert *Maffr. in dec. 271. nu. 7*

Quid autem si pœna Regiæ indignationis imponeretur, vsq; ad quam extendi posset?

multos DD. cumulat *D. Rouit. in prag. 1. nu. 10. de receptator. malef. & signanter Bar. in extrauag. qui sint rebelles, in verb. indignationem, & Gulielm. de Pirno dicentem, quod ira Regis nuncijs est mortis.*

Præterea arbitrium regulatum esse debet, nedum in casibus superius enumeratis, sed et respectu creditorum agentium contra tertios possessores, vel inter ipsos creditores, & tertios possessores non obstante, *l. creditoris arbitrio, ff. de distract. pignor.* quoniam eorū arbitriū debet esse regulatum, & electio discreta, siquidem nec delicatus debitor, nec onerosus creditor esse debet, *l. si seruos pignorum, in fin. de pignor. actio.* semper enim arbitrium creditoris intelligitur secundum arbitrium boni viri, *l. si in lege, C. locati.* sed restringe in vno casu notabili, puta quando fit venditio alicuius rei pro pretio arbitrando per aliquem electum. Nam si iste arbitrare nequierit, vel moreretur ante promulgatum arbitrium, arbitrium non deferretur ad alium, & venditio esset nulla, *l. fin. C. de contrab. empt.* & merito creditor de Iure tenebatur prius excutere principales, & deinde fideiussores, & postea ad pignora deuenire, *l. fin. cum autb. sequenti, C. de actio. & oblig. at tamen si pactum adefset de vendendo rem pignoratā propria autoritate, posset creditor ita facere, l. penult. C. de pignor. actio. & tunc creditor pignus vendens de euictione non tenetur, nec postea super isto pignore vendito (etiam ex alia causa) quæstionem mouere posset, l. & si is. 10. C. de distract. pig. Aduerte tamen, quod creditoris arbitrium cogi non posset pecuniam dotalem debitoris accipere, & signanter, quando dantur dotes cum pacto de illis conuertendis in emptionem: tunc enim si maritus creditori suo soluere illam veller, creditor talem pecuniam, vel alteram eiusdem qualitatis accipere non tenetur, & ita fuit decisum per S. C. 12. Decembris 1615. in causa Diana de Loffredo, cū Don Antonio de Loffredo, in Banca de Figliola. In qua subintrauerunt Horatius Caracciolus, & Hieronyma de Aquina, referente Consiliario Alderisio.*

Sed num primus creditor poterit à secundo creditore pecuniam solutam absq; cautione de restituendo, & consumptam auocare? responde negatiuè, quoniā vigilantibus, & non dormientibus Iura subueniunt, *l. pupillus, ff. de bis, qua in fraudem creditorum;* quod limita, si iste secundus creditor ex causa lucratiua, & non onerosa esset creditor, *Gram. in q. 1. num. 4. quæ est posita post suas decisiones, & multoties S. C. æquicati, & nō subuilitatibus nitens, pecuniā à secundo creditore*

Vu ditore

ditore non facit auocare, vt notat *Io. Franciscus de Ponte in cons. 83. num. 4. vol. 2. ost Afflicti. in decis. 190. ad quæ conferunt infra scripta allegata.*

ALLEGATIO XXVII.

L. creditoris arbitrio. quomodo procedat, & an creditor possit exequi super bonis possessis per tertios possessores, relictis bonis possessis per debitores?

Postquam Gulielmus Melluccius (nescio quo spiritu ductus) nouo, & inusitato modo relinquit eius commodum executionis sententiæ, & decreti S. C. obtentorum contra debitores de Vgno, & eorum bona burgenfatica, & feudalialia, consistencia in 8. rubricis valoris duc. 10000. & plus vendere negligit, & nouiter variavit, & 37 petijt in S. C. assistentiam super Castro Falli possessio per Cosmum Busdraghi nobilē Lucensem diebus præteritis vendito D. Ferdinando Capycio Equiti morigeratissimo, & Aduocato primario, & inde per decretum S. C. restituto eidē Cosmo, merito ipsemet Cosmus ad redimendā vexationem sibi paratam, fuit coactus opponere exceptiones rei iudicatæ, & litis finitæ, ac notorium defectum iuris agendi, quas cogor Ego ad præsens currenti calamo (vt breuitas expolcit) fundare eius iustitiam tam ex equitate, & circumspeditione S. C. quam etiã ex iuris rigore, vt infra.

Potissimum fundamentum prædicti Actoris est ex *l. creditoris arbitrio. 8. ff. de distract. pignor. & l. qui pignori. 19. ff. de pignor. cre-* 38 dens ex eis habere electionem, & variationē toties quoties super bonis obligatis voluerit, ac mutare iudiciū contra quoscumque.

Sed quæso aduertantur limitationes, & responsiones ad iura prædicta, & ad causam de qua agimus.

Primo S. C. limitauit *d. l. creditoris arbitrio.* non procedere, quoties Actor obtinuit assistentiã super aliquo corpore, & post sententiã vult variare super alio (vt est in casu nostro) siquidem tenetur experiri super corpore, super quo obtinuit, ne autoritas Prætoris sit elusoria contra *l. si prætor. 75. ff. de iudic. & ita punctualiter fuit decisū per S. C. telle Capye. in decis. 33. & iterum in dec. 46. nu. 6. & ita in terminis docuit Bart. in *l. cum qui certarum. 138. §. 1. nu. 4. ff. de verb. oblig. per d. text. in l. si prætor.**

Secundo S. C. limitauit *tex. in d. l. creditoris arbitrio.* quãdo creditor potest satisfieri

super fructibus, nam tali casu non potest vendere corpus feudi, *Minad. in decis. 13. quem sequitur Reg. de Ponte in trac. de potest. Pro. reg. in tit. de assensu Regis super dote, nu. 38. fol. 251.*

Tertio, & si ius dedit creditori arbitrium in *d. l. creditoris arbitrio.* tamen verum est, *tex.* illum regulari secundum *l. 2. C. de pigno.* vbi mandat Imperator iurisdictionem temperandam esse.

Et ideo dixerunt Doctores, quod arbitriū debet esse effrenatum, & discretum, & non, 40 indomitum, vel iniquum, sed boni viri arbitrio regulatum, & si pro modico vult vendere rem magnam, cum non ex bona fide id agat, interdicienda est venditio; *Bart. in l. alio, nu. 13. vers. sed si pones, ff. de aliment. & cibar. legat.*

Quarto, quando creditor non bona fide, sed dolo, aut mala fide ageret, non procedit *text. in l. creditoris arbitrio. Negusant. de pignor. in 8. par. princ. membr. 1. nu. 48.* remittens se ad sextam partem *membr. 1. nu. 28.* vbi sic expressè tenuit, limitando *d. text.* decem modis, & signanter quod si creditor plures res obligatas haberet, & vellet vendere meliorem, non posset, si vendendo deteriorē sibi satisfaceret, ac etiam nec plures res quas habet obligatas vendere poterit, si cum venditione vnus sibi satisfaceret.

In casu nostro creditor obtinuit sententiã super burgenfaticis, & feudalibus possessis per debitoris hères, & super burgenfaticis potest satisfieri, siquidem eius præsum creditum est ducatorum trium mille, & burgenfatica sunt valoris ducat. 30. mil. & plus: 41 ergo super feudis agere non potest, quia veniunt in subsidium, & sic punctualiter fundat *Anna in alleg. 141. nu. 4. post const. si quis post litem, And. ibid. & in cap. 1. §. quid ergo. de inuestit. de re aliena facta. & in cap. 1. §. sed nec alia, col. 1. ex quibus causis beneficium amittatur, quem sequuntur Reg. de Ponte in trac. de potest. Pro. reg. fol. 251. num. 38. sub tit. de assensu Reg. super dotibus, tit. 6. Præsidi Anellus Amatus in cons. 95. nu. 10.*

Prædicta tanto magis procedunt in casu 42 nostro, in quo feudum Falli non potest vendi absque expressa licentia Regis, postquam est prædicti Cosmi exteri à Regno, vt in *pragm. 17. de feudis.* & ipse creditor non ad alium finem hoc affectat, nisi pro habenda terra prædicta vicina alijs suis, & non quod sibi super alijs bonis possessis per debitores satisfieri non possit: ad quod Domini Iudicantes aduertere debent,

Quinto, & tandem *d. l. creditoris arbitrio.* non procedit, quando primus creditor facilius

lius potest sibi satisfieri, & secundo creditori non est consultum, *Consiliarius Fabius de Anna in conf. 63. nu. 4 & 76. nu. 1.*

Nonne iste primus creditor facilius potest sibi satisfieri super corporibus burgensaticis possessis per debitores, super quibus obtinuit assistentiam, & sibi consultius est, & Cosmo Bufdrago secundo creditori non est consultum, siquidem cogeretur contra eosdem debitores agere, & successiuè circuitum facere in repetendo, quos circuitus S.C. semper euitauit, & euitat. eo fortius quia res alienata in tertium possessorem, licet hypothecæ sit obnoxia, si lite pendente alienetur non dicitur litigiola, & contra tertium possessorem non potest agi, si principalis debitor est soluendus, ita in terminis tenet *Coar. pract. qq. cap. 15. num. 7. verf. hinc & deducitur.*

Imo ex equitate Regis Ferdinandi Primi ne vexetur vnus tertius possessor tantum, iustum fuit omnes possessores pro rata teneri, & S.C. Regem representans, equitatem
43 prædictam exercere posse, testatur *D. de Franch. decis. 5.* quam specificè in hoc casu exercere potest, & debet, stante regula,
44 quod primo creditori non nocet, & Cosmo secundo creditori prodest, concedendum est, *l. 2. §. item verus, in fine. ff. de aqua pluua arcenda.* Hinc est, quod si plures tertij possessores insolidum essent condemnati, & con-

tra vnum tantum fit executio sententiæ, potest ipse in eodem iudicio cessis sibi Iuribus, contra alios condemnatos executionem sententiæ petere, & ita decisum refert *Pontanell. de pact. nuptialib. clausul. 4. glossa. 18. par. 1. num. 60. in tom. 1. fol. 449.* quod intellige, si executio fieret contra tertium possessorem non posteriorem, ideo tanto magis contra debitores principales, vt est in casu nostro.

Ergo tã ex iuris dispositione, quã de equitate S.C. ista notoria vexatio huius creditoris reprimenda venit, & prouideri exceptiones oppositas obitare. Cetera suppleant religio, & circumspectio DD. Iudicantium &c. 12. Octobris 1625.

Io. Dominicus Tassonus,

Facto verbo in S. C. fuit prouisum, quod sententia lata contra prædictos de Vgnio debite executioni demandetur super bonis debitorum de Vgnio, salua prouisione facienda super opposita exceptione rei iudicatæ viso exitu executionis prædictæ, referente perspicacissimo Consiliario Carauita.

Cosmus dedit supplicationem ad finem confirmandi decretum prædictum, & facto verbo, fuit confirmatum die . . . Octobris 1625.

In Banca de Martino.

V E R S. X I I I.

Et acciò, che in nessun futuro tempo dalla presente Pragmatica si possa allegare ignoranza, ordinamo si publichi in questa presente Città, & per il Regno, & il transunto di essa si affigga in valuis delli Regij Tribunali di questa Città.

Et ne in futurum presentis Pragmaticæ ignorantia allegari possit, ordinamus eam publicari in presentis Ciuitate, & per Regnum, eiusque transumptum affigi in valuis Regiorum Tribunalium istius Ciuitatis.

Pro declaratione huius Vers. obseruabimus.

Primo, quomodo, & quando ignorantia legis excuset, & merito restitutio in integrum quandoq; concedi debet, & multa de his, quæ in Iure præsumuntur, vel non.
Secundo, infra quod tempus Pragmatica obliget post publicationem in Ciuitate, vel per Regnum, & Edicta Pontificis quomodo ligent, & aliqua de immunitate Ecclesiarum.
Tertio, & Vltimo, an sit de essentia transumptum legis in valuis Tribunalium affigere?

O B S E R V A T I O N I S I.

S V M M A R I V M.

1	Ignorantia facti semper excusat.	13	<i>Et in facto antiquo, nisi esset grauis.</i>
2	Ignorans nõ semper offendit, nec peccat, nec delinquit.	14	<i>In facto alieno.</i>
3	Ignorantia sopina non excusat. Rusticitas non excusat.	15	<i>Sed non in notorijs gestis per predecessores.</i>
4	Ignorantia iuris naturalis nõ excusat mulieres, & maxime in lucris.	16	<i>Ignorantia iuris neminem excusat. Nec etiam sceminas nisi in casibus à iure permisis, ibidem. In quibus casibus excusat, & n. 20.</i>
5	Ignorantia an probetur cum iuramento.	17	<i>Ignorantia materia in Prelatis, & Recto-ribus Populorum est aduertenda. Abusiones Religionis, qua sint, ibid.</i>
6	Duas habet filias, falsitatem, & dubietatem.	18	<i>Prelati quas abusiones euitare debent. Religiosi contrauenientes constitutionibus, an peccent, ibidem. Religionem ingressuri debent ante osculare patrem, & matrem, ibidem. Et debent esse robusti, & fortes, ibid. Panis primus debet esse Religiosorum, ibid. Eliseus ante ingressum Religionis osculatus est patrem, & matrem, ibid.</i>
7	Errantis consensus nullus est.	19	<i>Gubernantes quas abusiones euent.</i>
8	Cõfessio facta ex ignorãtia, dicitur erronea.	20	<i>Ignorantia iuris quando est, & quando excusat.</i>
9	Fallit si est geminata.	21	<i>Ignorãtia iuris extrauagantis excusat etiã Doctores, & Iudices,</i>
10	Ignorantia facti excusat Principem ob multitudinẽ negotiorum. Princeps excusatur in facto, ob multitudinẽ negotiorum, ibidem.	22	<i>Ius</i>
11	Rescriptum contrarium primo, si de primo non sit mentio, non reuocat primum.		
12	Ignorantia excusat in facto intricato com-putorum.		

- 22 Ius intricatum equiparatur factō, & excusatur.
- 23 Ignorantia iuris ordinarij quando excusatur ruficos, & homines simplices, etiam quod peritiores consulere possent.
- 24 Quando excusatur militem. Mulierem, & minores.
- 25 Statutorum an liget exteros ignorantes.
- 26 An excuset eum monellum.
- 27 Presumitur in dubio, non probata scientia.
- 28 Presumitur ignorantia in multis casibus enumeratis, hic & nu. 29. Presumptiones quando militant, vide multos casus enumeratos, ibid. & seq. Presumptiones qua sunt, & quando, ibid. & seq.
- Presumptiones in quibus casibus, vide in seq. Succedens in ius alterius ignorare presumitur, in presumpt. 1.
- Donationem esse factam ignorare, in 2. pr.
- Affinitatem inter coniuges ignorare, in 3. presumpt.
- Renunciationem specificam nō fuisse factam, in 4. presumpt.
- Non presumitur renuncians fideicommissō, in 5. presumpt.
- Presumitur, qui rem propriam dividit ignorare, in 6. presumpt.
- Filium ignorare testamentum patris, in 7. presumpt.
- Pro restitutione in integrum adversus sententiam, in 8. pr.
- Interdictum fuisse publicatum in alijs locis, in 9. presumpt.
- Pro scriptura in dubio, in 10. pr.
- Non legitime natum, in 11. pr.
- Testes esse idoneos, in 12. pr.
- Legatum fuisse factum animo compensandi, in 13. presumpt.
- Legatum Parrochi an factum nomine Ecclesie, in 14. presumpt.
- Donatio omnium honorum in fraudem, in 15. presumpt.
- Decedere ab intestato, in 16. pr.
- Decessisse sine liberis, in 17. pr.
- Feudum concessum in eius natura, in 18. pr.
- Non eligere viam impugnativam, in 19. pr.
- Fideicommissum non adesse, in 20. pr.
- Testatorem diligere plus prima institutum, in 21. presumpt.
- Dubius sermo contra loquentem, in 22. pr.
- Ad exclusionem delicti, in 23. pr.
- Unionem corporum non adesse, in 24. pr.
- Estimationem facere venditionem, in 25. pr.
- Pro habitu in quo quis invenitur, in 26. pr.
- Pro possessore bonae fidei, in 27. pr.

- Pro sententia, in 28. pr.
- Pro processu, in 29. pr.
- Pro Ecclesia maiori, in 30. pr.
- Filios exheredatos ingratos, in 31. pr.
- Regem nolle derogare legibus, in 32. pr.
- Iudicem corrumpere quando, in 33. pr.
- Possessorem esse Dominum, in 34. pr.
- Præsens statum præsumit præteritum, in 35. presumpt.
- Filium quem non esse, in 36. pr.
- Casum non esse fortuitum, in 37. pr.
- Sane mentis quem esse, in 38. pr.
- Minor atas, in 39. pr.
- Creditorem non numerasse pecuniam, in 40. presumpt.
- Consanguinitatem adesse quando, in 41. pr.
- Vsuras minores exactas, extinguere maiores, in 42. presumpt.
- Pro instrumento, in 43. pr.
- Quod omisum quid in instrumento non sit, in 44. presumpt.
- Pro testamento, in 45. pr.
- Vsuras non promissas, etiam si sunt solute, in 46. presumpt.
- Rescriptum super immunitate vestigialium subreptitum, in 47. pr.
- Mulierem in caupona existentem meretricem esse, in 48. pr.
- Donatio mariti, tanquam sponsa, in 49. pr.
- Legitimus filius quando presumitur, in 50. presumpt.
- Restitutus ad famam, in 51. pr.
- Contra tutorem ducentem pupillam, in 52. pr.
- Patrem donare de suo, in 53. pr.
- Legatum viri non presumitur pro dote, in 54. presumpt.
- Emptionem simulatam, quando vxor emit, in 55. presumpt.
- Quod maritus consumet bona parafrenalia, in 56. presumpt.
- Pupillum capere alimenta à tutore, in 57. pr.
- Studium factum esse cū sumptibus, in 58. pr.
- Neminem vivere de nihilo, in 59. pr.
- Tutor non ditatus de bonis pupilli, in 60. pr.
- Officiale ditatum ex officio, in 61. pr.
- Condemnati esse ex probationibus, in 62. pr.
- Ignorantia proprii nominis non, in 63. pr.
- Filium soluentem debitum paternum heredem esse, in 64. pr.
- Particeps furti, qui illud emit, in 65. pr.
- Substitutionem reciprocam non adesse, in 66. presumpt.
- Assensus Papa quando, in 67. pr.
- Iuris, & de iure, est ficti iuris, in 68. pr.
- Debitorem esse liberatum quando, in 69. pr.
- Scientia inter coniunctos, in 70. pr.
- Citationem factam ad instantiam partis, in 71. presumpt.

Error in factis antiquis, in 72. pr.
 Non velle luere pignus, si plus valoris pecuniam accepit, in 73. presumpt.
 Cogitatum, ubi adest expressa scientia, in 74. presumpt.
 Societas non presumitur ex sola habitatione unita fratrum, in 75. pr.
 Citatio non presumitur, nisi probetur, in 76. presumpt.
 Fraus ex abundantia cautela, non presumitur, in 77. presumpt.
 Filius potius naturalis, quam spurius, in 78. presumpt.
 Neminem esse immemorem salutis aeternae, in 79. presumpt.
 Simulationem non adesse, in 80. pr.
 Quemlibet operari bonum, in 81. pr.
 Donationem esse in fraudem, in 82. pr.
 Non presumitur incontinenti agere contra-ria, in 83. presumpt.
 Contractus casualis etiam in Ecclesia, quando concessio esset facta in perpetuum, in 84. presumpt.
 Bonum quemlibet esse, in 85. pr.
 Homines spectare ad dominium Regis, in 86. presumpt.
 Ex breuitate temporis fraus, in 87. pr.
 Fraus, & simulatio ex breuitate temporis, in 87. presumpt.
 Bona fides presumitur, in 88. pr.
 Dolus non presumitur in rescripto impetrato, in 89. presumpt.
 Tempus statutum sine determinatione est decennij, in 90. pr.
 Distantia temporis praesumit actum validum, in 91. pr.
 Mortuus prius pater quam filius, in 92. pr.
 Pralatio pro DD. Pascorum, in 93. pr.
 Rem datam potius in pignus, quam in solutum, in 94. pr.
 Paupertas non presumitur, in 95. pr.
 Occulte factum, quod sine Principis auctoritate fit, ibidem.
 Eius officium habere animum vendendi, in 96. presumpt.
 Animus malefaciendi, qui dat pecuniam pro habendo officio, in 97. pr.
 Vidualis habitus, quam non esse maritatum, in 98. presumpt.
 Partes nolle poenam committi, in 99. pr.
 Censuram presumit contractam inphyisicam, in 100. presumpt.
 Presumitur raptam absque viu volente, in 101. presumpt.
 Presumitur amittitorem, vel armis ad bellum locata, pr. 102.
 Presumitur pro actore, pr. 103.
 Presumitur Regem indicere, si iura in sum

etiam extra Regnum, pr. 104.
 29 Mulier non excusatur, nec restituitur in consecratione inuentarij.
 30 Nec aduersus fatalia.
 31 In exercitio litis, & non post sententiam restituitur.
 32 Minor, & Ecclesia restituitur aduersus sententiam.
 33 Restitutio in integrum datur minori, et Ecclesia aduersus sententiam, si non est coeptum exequi.
 Coeptum exequi quando intelligatur, ibidem.
 34 A solo Principe conceditur restitutio.
 35 Quando non conceditur minoribus.
 36 Restitutio in integrum quando non conceditur Fisco, nec minoribus, nec mulieri.
 37 Hereditatis additio potest deliberari a minore post quadriennium a die quo efficitur maior, & infra aliud triennium postea.
 38 Personale remedium non tenet consortibus indutis.
 39 Minor se maiorem offerens, non restituitur.
 40 Praescriptio quinquennij quando obstat.
 41 Tutor quando vendere potest ob as alienum.
 42 Quinquennium inducit alienationem legalem.
 43 Eo lapsa, maior effectus non potest agere.
 44 Alienatio tacita sine decreto convalidatur per quinquennium elapsum post maiorem aetatem pupilli.
 45 Ratihabitio tacita inducitur per lapsum quinquennij.
 46 Latio, & restitutio, quando minori non datur.
 47 Tutor quando alienare potest sine decreto.
 48 Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum.
 Fallit in mandato generali cum alijs potestatibus, ibidem.
 49 Restitutio in integrum ex scripturis de nouo repertis an concedenda, & 58.
 50 Sententia non retractatur per scripturas de nouo repertas.
 51 Rigor de non restituendo est contra ius positum, & diuinum.
 52 Iudex non debet esse tam temerarius, ut non retractet sententiam, si de nouo scripturae sunt reperta, qua veritatem declarant.
 53 Restitutio ex scripturis de nouo repertis debetur.
 54 Ignorantia instrumentorum non alter reperitur, dat restitutionem in integrum.
 55 Saluum potest repeti ex scripturis de nouo repertis.

- 56 Retentio facilius datur, quam repetitio.
 57 Ignorantia facti alieni, dicitur iuxta causa.
 58 Restitutio in integrum concessa per S. C. ex scripturis de nouo repertis.
 59 Fundatia veniunt in subsidium.
 60 Substitutus sibi praiudicat consentiens obligationi facta per institutum.
 61 Alexander Doctor veritatis.
 62 Restitutio in integrum an sit concedenda aduersus decreta S. C. concedentia Regale praesidium seruata forma Capitulum Regni.
 63 Robertus Rex concessit remedia Capitulum Regni.
 64 Remedia Capitulum Regni erant etiam disposita per ius canonicum.
 65 Clerici non sunt totaliter exempti a iurisdictione Regia.
 66 Iudex laicus ob bonum pacis potest prohibere Clericis asportationem armorum.
 67 Capitulum Regni per viam extraiudicialis cognitionis, & non in forma Iudicis procedunt.
 68 Capitulum Regni prouisiones durant, donec iuxta causa durauerit.
 69 Procedunt etiam in spiritualibus ad euitandas violentias.
 70 Beneficia, seu restitutiones in integrum non conceduntur in iudicio capitulum Regni.
 71 Restitutio in integrum non datur aduersus decretum praesentis remedia capitulum Regni.
 72 Nec quando ex officio proceditur super possessione utriusque partis.
 73 Nec super omissa declinatoria fori.
 74 Nec super nullitate sententiae ob defectum ordinationis, vel iudicij.
 75 Nec super appellatione omissa per Ecclesiam ab interlocutoria.
 76 Nec in remissione Clericorum ad Iudices Ecclesiasticos.
 77 Quid est.
 78 Praelatus potest solus agere, & conueniri.
 79 Templarij poterant defendere Ecclesias sibi subiectas.
 80 A Bonifacio VIII. fuerunt destructi Eli ob delicta.
 81 Hierosolymitani Milites dicuntur fratres sancti Sepulchri.
 82 Beneficiati agunt sine consensu Episcopi.
 83 Episcopi possunt agere absque consensu Ecclesiae Romanae.
 84 Negligentia Praelati quando praiudicat Ecclesiae.
 85 Ioan. Baptista Melior Regius Consiliarius laudatur.
 86 Conuentus in iudicio capitulum Regni eo ipso quod contradicit turbare dicitur.
 87 Furbatio in remedijs capitulum Regni quomodo fit.

- 88 Possessio antiqua praevalet in remedijs capitulum Regni.
 89 Rogerius Dux Calabria, & Apulia fundauit Monasterium S. Euphemiae pro Religionis S. Benedicti in anno 1062.
 90 Imperator Fredericus permutauit cum Monasterio S. Euphemiae in anno 1242.
 91 Incola habent commodum in territorio, in quo habitant.
 92 Populi prius fuerunt, quam Reges.
 93 Rex non praesumitur praiudicare iuribus alienis.
 94 Concessionem cum montibus, & pascuis, non praiudicat uasallis in commoditatibus.
 95 Vassalli inermem vitam ducere non debent.
 96 Scriptura ex Archiepiscopo Monasterij extracta probant.
 97 Testes recepti post didicita testificata sunt reiiciendi.
 98 Exceptio reseruata ad merita ante omnia est discutienda.
 99 Testes deponentes per eundem praemeditatum sermonem non faciunt fidem.
 100 Scriptura praesentata post conclusum in causa an faciant fidem.
 101 Notarius uasallus pro Domino stipulare non potest.
 102 Reclamatio an detur a decretis S. C. concedentibus remedia capitulum Regni.
 103 Cappellanus maior solet cognoscere circa remedia capitulum Regni, quando a Collatorali Consilio ei committitur, ibid. Causa capitulum Regni solet remitti ad D. Cappellanum maiorem, ibid.
 104 Restitutio in integrum impedit executionem sententiae, nu. 104.
 105 Prouisio interim in remedijs capitulum Regni potest fieri, nu. 105.

VERS. XIII.

OBSERVATIO I.

Quomodo, & quando ignorantia legis excuset, & restitutio in integrum quando concedi debeat, et aliqua circa quae lex praesumat, vel non.

IGNORANTIA facti semper excusat, l. regula est, ff. de iuris, & facti ignorantia; & exemplum habemus in Genes. 20. ubi Abimalech cepit Sarā vxorē Abrae, qui suam sororem esse affirmabat, & Deus pepercit Abimalech propter ignorantiam facti, quia ignorans non offendit, l. si ignorans,

- 2 *rans, ff. de test. & merito nec peccat, nec delinquit Andr. in rub. qua sunt regalia. Sed tamen est verum, quod ignorantia non debet esse supina, quia non excusaret semper, ut per Andr. ibidem nu. 5. sicuti nec excusatur rusticus, l. 1. ibi glos. C. de interd. matrim., nec mulier contrahens cum seruo matrimonium credens liberum, l. 3. C. solut. matrim.*
- 4 *ex quo ignorantia etiam Iuris naturalis non excusat mulieres, l. fin. cum glos. C. quando non petens. partes. & Felyn. in cap. 2. col. 4. vers. fiat difficultas, de transactionibus. ubi disputat articulum, an ad probandam ignorantiam sufficiat iuramentum, tamen Hippol. de Marfik in l. qui ignoras, ff. ad leg. Cornel. de falsis. resoluens articulum, ponit omnes effectus ignorantiae.*
- 6 *Et licet ignorantiae duae sint filiae, falsitas, & dubietas, secundum Diuum Bernardum in cant. serm. 17. tom. 1. fol. 257. lit. M. in fine; at tamen in facti ignorantia non potest opponi, cum nullus sit errantis consensus, l. non idcirco. 9. C. de iur. & facti ignorantia;*
- 8 *quia semper excusaret, etiam si esset facta confessio, ex quo dicitur erronea, sed hoc ante sententiam procedit, & non post, l. error. 7. C. de iuris, & facti ignorant. vel nisi esset facta confessio geminata, glos. in cap. ex literis, de rescript. & per Bald. ibi, & Angil. in rubr. de verb. obligat. col. 3. & l. Balista, ff. ad Trebell. & similiter aliquando ignorantia in proprio facto excusatur, id est in Principe ob multitudinem negotiorum, & ideo si facit rescriptum contrarium primo, non facta mentione de primo, non reuocat primum, quod procedit etiam in Iudicibus Ordinariis propter multitudinem negotiorum, Abb. in cons. 20. nu. 2. lib. 2.*
- 12 *Et sic etiam excusaret ignorantia, quando sumus in facto intricato, & difficili, puta in computis, & rationibus, Alex. in cons. 206. viso nu. 6. lib. 7. & idem procedit in facto antiquo, nisi esset factum graue, & notabile, Mascard. de probat. in conclus. 739. in verbo factum graue, & notabile. ergo multo magis*
- 14 *cadit ignorantia in facto alieno, l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Oldr. in cons. 270. nu. 4.*
- 15 *Sed fallit in notorijs gestis per praedecessores, Abb. in cons. 3. nitar. col. 12. in 14. quass. lib. 2. & in cons. 12. nu. 3. eod. lib. 2. ubi quod Rex Franciae, qui ad manus suas deduxit quendam Comitatum via iudiciali, Rex successor non potest in futurum ignorantiam allegare.*
- 16 *Quo vero ad Iuris ignorantiam dicimus neminem excusare, l. penult. C. de iuris, & facti ignorantia; nec etiam feminas nisi in casibus a Iure permisis, id est in intercessio-*

ne, l. si fin. in 2. responso. C. ad Velleia. & ab incestus crimine l. si quis adulterium cum incestu, ff. de adult. Roman. in cons. 306. nu. 4. vers. 1. & in alijs multis casibus enumeratis per glos. fin. in l. fin. C. de iuris, & facti ignor.

- 17 *Ignorantiae materiam magis ac magis debent aduertere Prelati, ac Rectores Populorum, ne in eorum gubernijs corruptela, & abusiones vigeant, & praecipue Prelati ne abusiones fiant, quae rogam Religionis summam corrumpunt, secundum Luc. de Pen. in l. usum aquae, C. de aqued. lib. 11. quem sequitur Cassan. in consuet. Burgundiae, verb. des Iudices. rub. 1. num. 77. fol. 202. & inter alias abusiones in clauistro compescant, & euitent infra scriptas.*

- 18 *Prelatus negligens Dissolutio in choro
Iuuenis otiosus Monachus loquax
Monachus curialis Cibus exquisitus
Discipulus inobediens Lis in Capitulo
Senex obstinatus Irreuerentia in Altare
Clericus caudidicus quibus adde, &
Habitus praeiosus Inestimatio Superioria
Rumor in claustro bus.*

Sed quid si Religiosi contraueniunt constitutionibus Regulae, an peccent mortaliter? disputat Lancellott. Conradus in templo Iudicum, in lib. 1. de praesentia, & potentia Imperatoris. in vers. obedire, nu. 20. fol. 112. post Felyn. Abb. & Archidiacon. in cap. ea te, de rescript. & D. Thom. ibi est. ubi quod Religiosi contrauenientes constitutionibus praedictis, non peccant mortaliter, quia votum professionis seruandi regulam, non refertur ad omnia contenta in regula, sed solum ad tria substantialia regulae, quibus contraueniendo peccat quis mortaliter, id est in paupertate, incontinentia, & obedientia, in alijs vero venialiter, ut per Archid. in cap. sicut, 27. quass. 1. sed per dd. DD. sublimita in tribus casibus, ut extra dicta tria peccetur mortaliter. Primo, quando ex contemptu contrauenit. Secundo, si hoc assumeret in consuetudinem. Tertio, ubi quis veniret contra praecipuum, siue oretenus factum, siue in regula expressum. Deus enim nolit Religiosos pati, quia Eliae abscondito tam de mane, quam vesperi per coruos panes, & carnes mittebat, 3. Regum. cap. 17. num. 6. primusque panis debet esse Religiosorum, quam laicorum, ut ibidem nu. 13. & qui in religionem ingressuri sunt: debet antea osculari patrem, & matrem, & inde religionem ingredi, ut fecit Eliseus vocatus ab Elia, 3. Regum. cap. 19. num. 20. Dimisq; Thomas in 2. 2. quass. 172. artis. 1. fundat vitam contemplatiuam potius esse vita actiua, signanter ex Luc. 10. ibi,

30. ibi, *Maria optimam partem elexit, qua non auferetur ab ea.* Hi enim religionem ingredientēs fortissimi esse debent, quia fortissimi robore sunt eligēdi ad faciendum opus ministerij in domo Dei, 1. *Paralip. 9. nu. 13.*

Quo verò ad Gubernatores Populorum euitent infra scripta notata per eundem *Luc. de Penna ubi supra.*

39	<i>Sapientis sine bonis operibus</i>	<i>Famina sine pudicitia</i>
	<i>Senex sine Religione</i>	<i>Dominus sine virtute</i>
	<i>Adolescens sine obedientia</i>	<i>Officialis sine iustitia</i>
	<i>Christianus contem-
tiosus</i>	<i>Episcopus negligens</i>
	<i>Pauper superbus</i>	<i>Plebs sine disciplina</i>
	<i>Rex iniquus</i>	<i>Populus sine lege.</i>
	<i>Diues sine elemosyna</i>	quibus similiter adde, &
		<i>Miles sine vigilantia,</i>
		<i>& obedientia.</i>

Sed ad has abusiones euitandas tam in Prælatis, quam in Gubernatoribus præcise debet attendi ad eligendū Prælatos, & Gubernantes non ignaros, aut affectantes officia, alias ex eis tanquam à capite omne malum in gubernio eueniret.

Iuris autem ignorantia excusat in multis casibus, non obstante regula generali supra posita, quæ omnes ligat.

40 Dicitur enim ignorantia Iuris, quando illud ignoratur, & quod ius commune disponit *Bart. in l. 2. C. quando prouocare non est necesse;* sed est bene aduertendum, quod si ius extrauagans foret, in corpore iuris non insertum, non posset dici ignorantia iuris, sicut *Bart. in l. 1. in princ. C. quando prouocare non est necesse. cap. pastoralis, de fide instrument. l. cum prolatis, ff. de re iudic. Geminianus in conf. 78. col. 1. vers. nec obstat si dicatur.*

41 Quia imò ignorantia iuris extrauagantis nedum particulares excusat, sed etiam Doctores, *Geminian. in d. conf. 78. num. 2. vers. unde datur.* ac etiam Iudices, *Bart. & Ias. in l. cum prolatis. nu. 9. de re iudicata.*

42 Ius enim intricatum equiparatur factis, & ideo excusat, *cap. cum dilectus, de consuet. Cappc. in decis. 69. nu. 24. Abb. in cap. Apostolica, de appellat. Pinell. in l. 2. in 2. par. cap. 4. nu. 4. ff. de rescind. vendit.*

43 Ignorantia verò iuris ordinarij excusat rusticos, si agitur de dāno euitando, *Dyn. in conf. 5. nu. 5. vers. præterea parificatur.* Et idē dic in homine simplice, etiam si posset consulere peritiores, *Castr. in conf. 356. postquā ipse tutor. in fine, lib. 1. & in conf. 216. lib. 2.*

44 quod extendit etiam in milite *l. 1. C. de iuris, & facti ignorantia. Roman. in conf. 506. nu. 2. vers. 3.* quia & idem est in muliere, vel minore, *l. penult. in 2. respons. ff. de iuris, & facti ignor. Feder. de Senis in conf. 199. nu. 2. vers.*

sicut, & Dyn. & Castr. in locis citatis.

45 Solet etiam dubitari, numquid ignorantia statuti liget ignorātes exteros? & dic, quod si forensis non traxit longam moram in Ciuitate, vel in loco statuti, nō præsumitur statutum scire, quando non est consimile alijs statutis locorum conuicinatorum, *Rom. in conf. 491, ubi Apostill. in verb. ignorantia,* multos concordantes allegat. Imò tale statutum nō ligat ciuem nouellum, ut per *Roman. in conf. 228. nu. 8. & ibi Apostill. in verb. nouellus.*

47 In dubio enim ignorantia præsumitur, si scientia non probatur, *cap. præsumitur, de regulis iuris in 6. l. fin. ff. pro sup. l. verius, ff. de probat. & talis præsumptio in multis casibus operatur in dubio, aliquando autē non, inter quos in facti cōtingentia, & in diuersis occurrentijs infra scriptos notauimus, quos lectoribus congerere, non inuile erit.*

48 I. Præsumitur ignorantia in eo, qui succedit in ius alterius, *Alex. in conf. 71. nu. 5. lib. 1. Rol. d' Valle in conf. 66. num. 8. & seqq. lib. 3. & l. penult. C. qui admitti, ubi licet videatur loqui de rusticitate, tu intelligas de negligentia, & crassa ignorantia, secundum Casarem à Costa variar. ambiguit. lib. 2. c. 2.*

II. Præsumitur ignorantia donatarij, donationem esse factam, etiam si donatarius filius donantis esset, *Ruinus in conf. 121. nu. 4. lib. 1. & in conf. 4. nu. 28. & Anchar. in conf. 170. num. 4.*

III. Præsumitur coniuges ignorasse impedimentum affinitatis, & hoc in beneficiū prolis, ut dicatur legitima, *Dyn. in conf. 6. in fin. vers. in tertio casu.*

IV. Præsumitur, quod quādo generaliter renunciauit, vel tranlegit, vel compromisit, non renunciauit bona sibi competentia ex testamento, si specificè non renunciauerit, quia præsumitur ignorantia, nisi scientia probetur, *Soccin. in conf. 283. in princ. usque ad num. 5. lib. 2.*

V. Non præsumitur renunciatum fideicommissum, si de eo specificè non fieret mentio, *Cuman. in conf. 134. & Rom. in conf. 403.*

VI. Præsumitur errare, qui rem propriā uti communem diuidit, *Bald. in consil. 300. num. 5. lib. 2.*

VII. Præsumitur filium ignorasse testamentum patris, nisi probetur scientia, *Bald. in conf.*

in *conf.* 200. *lib.* 1. & *conf.* 399. *lib.* 3.

VIII. Præsumitur ignorantia, si restitutio in integrum petatur aduersus sententiam prætextu instrumentorum nouiter repertorum post quadriennium, & talis ignorantia per iuramentum probari potest, *Bald. in conf.* 92. *num.* 1. *in fin.* *lib.* 1.

IX. Præsumitur ignorantia in Episcopo, quod sui subditi sint interdicti, si interdictum fuit publicatum in locis conuicinis suæ Diœcesis, *Federic. de Senis in conf.* 231. *in princ.* eo magis si tempore prædecessoris factum euenerit, quia præsumitur ignorantia in eo, qui in alterius locum successit, *Cephal. in conf.* 24. *num.* 6. *vol.* 1.

X. Præsumitur pro scriptura in dubio, etiam si aliud actum sit, modo de illo non constet, *l. si alij* 19. *de usu, & usufructu legato.* & maxime si scriptura esset in marmoribus, aut lapidibus, aut in lignis positcis in Ecclesijs, *D. Episcopus Riccius in praxi probatio. iurisp. patronatus, resolut.* 34.

XI. Præsumitur in dubio, quem non esse natum ex legitimo matrimonio, nec legitime natum, *l. liberorum, & ibi Angel. ff. de his, qui notantur infamia. l. 1. in l. neque professio, ff. de testam. Alciat. in reg. 3. de præsumpt. præsumpt.* 3. *nu.* 12. *Couar. in elem. si furiosus, 1 par. relect. nu.* 9. *fol.* 430. & *in cap.* 8. *nu.* 3. *fol.* 195. ubi tenet, quod allegans se esse legitimum probare debet.

XII. Præsumitur testes idoneos esse, *Couar. in c. relatum, in princ. tom.* 2. *fol.* 48. *nu.* 7.

XIII. Præsumitur legatum fuisse factum in compensationem debiti legantis, idem *Couar. in cap. officij, num.* 9. quod fallit in donatione inter viuos.

XIV. Præsumitur legatum factum ab extraneo alicui Parocho Sacerdoti, vel Episcopo, fuisse factum nomine Ecclesiæ: nisi fuerit factum à consanguineo, vel amico Parochi, *Couar. in in cap. requisisti, nu.* 7. *tom.* 2. *fol.* 59. quia amicitia est consanguinitati similis, vt ibidem.

XV. Præsumitur in dubio donationem omnium bonorum fuisse factam in fraudem, *l. omnes debitores.* 17. *§. 1. ff. de his, qua in fraudem creditorum.*

XVI. Præsumitur quem decessisse abin-

testato, *Couar. variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 25. *fol.* mibi 258.

XVII. Præsumitur quem mortuum sine liberis, *Couar. ibidem nu.* 6. ubi quod relicto fideicommissum cum conditione, si sine liberis decesserit, mortuo instituto, si fideicommissarius petierit fideicommissum asserendo institutum mortuum sine liberis, potest obtinere, & onus probandi adesse liberis, spectat ad aduersarium, *Anna in singul.* 354. & 682. & *Molin. de primogen. Hispan. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 22. & ratio est, quia habere, vel non habere filios, aut hæredes, facti est, & facta non præsumuntur, nisi probentur.

XVIII. Præsumitur feudum esse concessum secundum eius naturam, & qui allegat alterationem, debet probare, *Regens de Ponte in conf.* 3. *num.* 74. *vol.* 1.

XIX. Præsumitur quem non eligere viam impugnatuam circa actum quem gerit, *l. 3. ff. de milit. testam. Camer. in l. Imperialem, fol.* 55. *littera T.* merito regula, quod præsens, & tacens, præsumitur contentire, debet intelligi, vt sit aliqua præsumptio, sed non probatio, *Innos. in cap. nonne, de præsumpt.*

XX. Præsumitur fideicommissum non adesse, *Lanar. in conf.* 60. *num.* 6.

XXI. Præsumitur testator diligere plus primo loco institutum, quam substitutum, *l. Lucius.* 36. *§. 1. ff. de condit. & demonstr.* & plus filias sœminas quam transuersales masculos, *Gubern. Christian. lib.* 1. *cap.* 30. & eius liber facit semiplenam probationem pro hærede, *Surdus in conf.* 563. *vol.* 4. longe enim magis defunctorum quam viuientium scripturis creditur, vt cœcinne probat *Franciscus de Petris Aduocatus primarius in festiuis lectionibus, lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 14.

XXII. Præsumitur contra vendentes, vel loquentes in dubio sermone, *l. labeo, & l. si in emptione, cum l. precedenti, ff. de contrab. empt. Andr. in cap.* 1. *num.* 7. qui successores teneantur, *l. si arborem.* 16. *§. hac lex, ff. de seruit. urban. prædiorum,* ex quo nota contra facientes apochas in bancis sine causa, nam qui eas facit indeterminatè, idest sine causa, ille causam probare tenetur, & non accipiens pecuniam, *text. est in cap. si cautio* 14. *de fide instrum. & in l. cum in debito.* 25. *§. fin. ff. de probat.* & in materia apocharum bancorum, quod & si debitor præuenerit super annulatione apoche banci, est dandus terminus in causa, salua prouisione facienda per S. C. quo ad rigorem Regiæ Pragmaticæ dispo-

disponentis, quod nulla exceptio admittatur, *D. Tapia in lib. 3. de Iure Regni, in pragmat. de apoteis, fol. 249.*

XXXIII. Præsumitur ad exclusionem delicti, *l. merito. 5. ff. pro socio*, hinc est, quod si dubitaretur, num homicidium fuerit commissum intus officij, vel ex odio particulari, præsumitur ex odio particulari ad finem ut delinquens gaudeat indultu generali, à quo excluduntur delicta contra officiales commissa, *Mastrill. de indultu generali, cap. 31. num. 22.*

XXXIV. Præsumitur non adesse unionem corporum destinatorum, *Ioan. Franciscus de Ponte in cons. 63. num. 66.*

XXXV. Præsumitur æstimationem facere venditionem, *l. cum fundum, ff. locati*, sed *l. plerumque, ff. de iure dotium*. ait, quod æstimatio venditio est.

XXXVI. Præsumitur quem esse talem, in quali habitu reperitur, *l. ita apud labonem. 15. §. si quis virginem, ff. de ingenuis*; & merito caput malum, facit præsumere de malis membris, *Innoc. in cap. cum dilecti. 19. de accusat.* qui etiam dixit in *cap. sicut. 6. de simonia*; quæd leuia signa sufficiunt ad præsumendum aliquem hereticum, vel simoniacum.

XXXVII. Præsumitur possessorem bonæ fidei esse effectum locupletiozem, *Vinc. de Franch. in decis. 31.*

XXXVIII. Præsumitur in dubio pro sententia, *l. Herennius, §. Gaia, ff. de iurisdictionibus*, *Couar. pract. qual. cap. 6. num. 35. Vinc. de Franch. decis. 48. num. 9.*

XXXIX. Præsumitur etiã pro processu; & fraudem non adesse propter autoritatem iudicij, *Andr. in §. si vasallus, in princ. si de feudo defuncti militis.*

XXX. Præsumitur pro Ecclesia maiori in legatis dubijs, *l. quoniam in multis, C. de sacrosanctis Ecclesijs.*

XXXI. Præsumitur filios exheredatos ingratos fuisse, nisi contrarium probetur, & contra, patres exheredatorum præsumuntur grati, nisi contrarium probetur, *l. liberi. 28. C. de inoffic. testament.*

XXXII. Præsumitur Regē nolle derogare legibus, *l. si quoniam. 35. ff. de inoffic. testam.*

XXXIII. Præsumitur Iudicem corrumpere, qui ei pecuniam mutat, *l. quisquis 16. ff. si certum petatur.*

XXXIV. Præsumitur possessorem esse dominum, *l. 2. C. de probationibus.*

XXXV. Ex presenti statu præsumitur quæ fuisse pro præterito, *l. 3. C. de probatio.*

XXXVI. Præsumitur quem non esse filium, nisi contrarium probetur, *l. non nundinis. 14. C. de probationibus.*

XXXVII. Præsumitur casum non esse fortuitum, nisi contrarium probetur, *l. 4. C. de pignoratitia actione*. Hinc si domus combureretur, culpa habitantium præsumitur, *l. si vendita, C. de peric. & commod. rei vend. latè Afflicti. in decis. 57.*

XXXVIII. Præsumitur quem esse sanæ mentis, & non stultum, quia pro Natura est præsumptio, *l. 3. C. de codicill.*

— XXXIX. Non præsumitur minor ætas, *l. cum te. 9. C. de probatio.*

— XL. Non præsumitur creditorem pecuniam numerasse, nisi probet, *l. 1. C. de non numerata pecunia.*

— XLI. Non præsumitur literas scriptas probare consanguinitatem, si in eis aliqua appellaretur soror, *l. non epistolis, C. de probat.* sicuti etiam præsumitur idemptitas familiaris ex idemptitate insignium, ut post *Bar. in l. tutelæ, ff. de capis. demita. Cassan. in catalogo gloria mundi, par. 1. consid. 47. fol. 14. Ant. Gioff. cons. 18. num. 7. lib. 1. Annam in alleg. 57. & alios tenet D. Riccius in practi probatio. iuris patronat. resolut. 199. nu. 5.*

XLII. Præsumitur recessum ab exactione maiorum usurarum per exactionem minorum usurarum, *l. aduersus. 5. C. de usuris*; sicuti solutum præsumitur in duriozem causam, *l. 1. C. de solutionibus.*

XLIII. Præsumitur pro instrumento, nisi aliqua rasura, seu viciatio sit contra eum, *l. cum pracibus. 18. cum glos. in verb. oportet; & ibi additio C. de probat.* quinimo præsumitur illud instrumentum fuisse prius confectum, in quo adest appositio horæ, *Fontanell. de pact. nupt. in claus. 1. nu. 10. vers. ceterum.*

XLIV. Præsumitur omissum, quod in instru-

Instrumento non est descriptum, *l. ad probationem. 21. C. de probationibus*,

XLV. Præsumitur pro testamento, & qui eum impugnat, probare debet, *l. si scriptum 11. C. de probatio.* sic etiam præsumitur pro testamento paterno scripto sine testibus, *auth. quod sine, C. de testament.* de cuius intelligentia vide per *Fontanell. de pact. nupt. clausul. 1. num. 9.*

XLVI. Nō præsumitur usuras fuisse promissas per præstationem ipsarum, nisi per instrumentum probetur, *l. creditor, C. de usur.*

XLVII. Præsumitur rescriptum impetratum super immunitate vectigalium esse subrepticium, quia à solutione ipsarum nemo est immunis, *l. omnium. 6. C. de vectigal.*

XLVIII. Præsumitur mulierem existentē in caupona esse meretricem, *l. fin. C. si mancipium ita uenerit, ne prostituat.*

XLIX. Donatio facta vxori à marito in domo vxoris, præsumitur facta tanquam sponsæ, sed si est facta in domo mariti, præsumitur facta tanquam vxori, *l. cum te. 6. C. de donat. ante nupt. Vincend. de Franch. in decis. 503.*

L. Natus ex ea, quæ domi retinetur tanquam vxor (vicinis scientibus) præsumitur legitimus, *l. si vicinis. 9. C. de nuptijs.*

LI. Præsumitur quis restitutus ad famā, si dignitatem est cōsecutus, *l. Imperialis. 23. §. similem. C. de nuptijs.* Hinc nota pro inquisitis, si inde ab eorum Superioribus ad officia fuerint electi, nam resoluta posset cēseri inquisitio.

LII. Præsumitur tutorem ducentem pupillam in vxorem fecisse in fraudem ad non reddendas rationes, *l. si tutor. 7. C. de interdict. matrimonio.*

LIII. Præsumitur patrem dotantem filiā, vel promittentem donationem propter nuptias pro filio, dotare & promittere de suo, & non de patrimonio filiz, vel filij, *l. final. C. de dotis promiss.*

LIV. Si vir legat vxori, non præsumitur legare pro dote, & ideo utrumque consequitur *l. 1. §. primum itaque, C. de rei vxor. act.*

LV. Præsumitur emptionem simulatam,

si est appositus titulus in personam vxoris, & traditio est facta marito, *l. si filij tui. 16. C. de donat. inter vir. & vxor.*

LVI. Præsumitur vxorē marito donare, si patitur eum bona parasrenalia consumere, *l. de his. 17. C. de donat. inter vir. & vxor.* & si vxor venditionibus factis per maritum de bonis, super quibus habet hypothecam, consenserit, præsumitur consensisse, si poterit sibi satisfieri super alijs bonis pro suis dotibus, & antefato, & non aliter, *auth. siue à me, C. ad Velleian. Afflic. in decis. 3 11. de iure autē consuetudinario Neapolis, si mulier viro alienanti cōsenserit, præiudicat sibi quo ad quartam, ut in consuet. Si mulier de consensu mulieris. sed in consuet. seq. eodem titulo. disponitur, ut si mulier consenserit alienationi, in totum sibi præiudicet.*

LVII. Præsumitur pupillum capere alimenta à tutore, *l. 1. C. de alim. pupill. præst.*

LVIII. Præsumitur studium fuisse factum cum sumptibus, *l. 2. C. de alim. pupill. præst.*

LIX. Non præsumitur quem de nihilo vixisse, *dict. l. 2.*

LX. Non præsumitur tutorem ditatum de bonis pupilli, si pendente admistratione tutelæ ditaretur, *l. si defunctus. 10. C. arbitrium tutela.*

LXI. Officialis ditatus officio pendente, præsumitur ex officio ditatus, *Andr. in §. si vero Castaldi, nu. 8. de feud. Guardia.*

LXII. Condemnatus in contumaciam cum probationibus liquidis, ob dictas probationes præsumitur condemnatus, & non ob absentiam, *l. 2. C. contrario in actio tutela.*

LXIII. Non præsumitur ignorantia proprii nominis, *l. fin. in fine, C. de hered. instit. & l. 1. C. de mutat. nominis.*

LXIV. Filius soluens debitum paternum, præsumitur hæres, *l. 2. C. de iure deliber. & sic etiā si habitat in domo patris post mortem ipsius, præsumitur habitare ut hæres, nisi contrarium probetur, l. 1. C. de repudian. vel abstinen. heredit. est tamen verum, quod si filius patris hæreditatem repudiauerit, & ex noua causa possideret, non dicitur hæres, l. 2. C. eodem titulo.*

LXV,

LXV. Qui furtiuam rem omittit, furti particeps præsumitur, *l. 2. cum glos. C. de furt. & seruo corrupt.*

LXVI. Non præsumitur reciproca subditio inter filios, *Bal. in l. 1. in 2. notab. C. de his, qui ante apertas tabulas.*

LXVII. Assensus Papæ præsumitur in alienatione rei Ecclesiæ, si eius scientia adfuit, & non aliter, *Afflic. in decis. 107. in fin.*

Sed aduerte, quod assensus Papæ ex cursu 30. annorum præsumitur, si possessio etiam interuenit; *Rota Romana in nouissimis, in decis. 254. Caropagna in cap. Regni. Ponus equum, Afflic. decis. . .* ubi enim assensus requiritur, si non adfuit, & alienatio fieret, potest impediri, puta quando pater alienationem feudi prohibet, & super hac prohibitionem assensus non adest, actamen si possessor feudum alienare uellet, eius consanguinei impedire possunt, & a Rege non esset concedendus assensus super tali alienatione, ita *ib. Vint. de Anna in rept. donb. constitutio- nem dñi memoria, nu. 47. & 48.*

LXVIII. Præsumptio iuris, & de iure dicitur fictio iuris, *Andr. in §. licet, quid sit inuestitura, & licet probationem in contrarium non admittat, puta si quis inuicissimile probare uellet, Innoc. in cap. quia uerissimile, nu. 1. de præsumpt. quod intellige directè: secus autem indirectè, ut declarat Afflic. in decis. 13. circa finem, uers. sed ego pro opinione Baldi, & Innoc. in loc. cit. ubi quod quando fama loci, vel bonitas testium, vel aliqua circumstantia rationalis aliter suaderet, probatio contra inuicissimile admittitur, per cap. ad nostram, de procur. & cap. 2. de noui oper. nunc. & sic etiam per confessionem partis admittitur probatio in contrarium, *auth. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. l. fin. C. quod int. caus. in hoc enim casu potest Index partem cogere ad iurandum, Gremontensis in singul. ius 116. incipiente contra præsumptionem, sed est uerum, quod nimis oculatè procedere debet, nam Salomon & si ex præsumptionibus adiudicauit filium uxi mulieris, ut in cap. afferte, de præsumpt. non tamen aliam ad mortem condemnauit, ad quam iustissime erat condemnanda, Rantefaru pueri, quia ex præsumptionibus procedebatur, ita Innocent. in loco supra citato, num. 2. in fine.**

LXIX. Si penes debitorem adest chirographum, liberatus præsumitur debitor, *glos.*

in auth. ad hoc, in verb. non minus, C. de latina libertate tollenda.

LXX. Scientia inter coniunctos præsumitur, *l. filium. 37. C. de liberali causa.*

LXXI. Præsumitur citationem fuisse factam ad instantiam partis, quia actus iste non solet fieri nisi cum aliqua instantia partis, *Capyc. in decis. 4. num. 19. & citanti Nuntio plus creditur quam Iudici, ex ratione, quia eius est officium, & Iudex semper factum suum defendere creditur, Innoc. in cap. quoniam 11. nu. 9. de probat.*

LXXII. Error in factis antiquis præsumitur, *§. si uero, in fin. de feud. Guardia.*

LXXIII. Præsumitur quem habere animum non luendi, si supra pignus, plusquam ualeat acquirit, *l. qui habebat, in princ. ff. de leg. 3. Bal. in §. aut si liberatio, nu. 5. quibus modis feudum amittatur.*

LXXIV. Cogitatum præsumitur, ubi adest expressa scientia, *l. emptor, §. Lacius, ff. de pact. & l. quicquid obstringenda, in 3. respons. ff. de verb obligat. Bal. in cap. 1. nu. 7. circa finem Imperator Lotharius.*

LXXV. Ex sola fratrum habitatione unita, societas non præsumitur, *Bal. in cap. 1. num. 8. de benef. fratris.*

LXXVI. Citatio non præsumitur, nisi probetur, *Bal. in cap. 1. nu. 19. de alodij.*

LXXVII. Fraus ex abundantia cautela non præsumitur, *l. fin. C. de euictionibus.*

LXXVIII. Filius præsumitur magis naturalis, quam spurius, ad euitandum maius delictum, *Bal. in conf. 448. quaritur, in princ. col. 2. vol. 1. Grauet. conf. 138. & 166. num. 1. merito expositus præsumitur potius legitimus quam spurius, ad finem suscipiendi ordines sacros, ita Diana moralium resol. in tract. 1. Miscellan. resolut. 22. ubi refert DD. hinc inde tenentes, & tandem concludit expositos absque licentia Papæ, vel Episcopi absque ullo scrupulo posse ordines sacros recipere.*

LXXIX. Neminem salutis æternæ immemorem esse præsumitur, nec aliquid dixisse in anima sua præiudiciū, *Cart. Lun. in conf. 106. nu. 8. Graue. in conf. 198. nu. 11. Surd. in conf. 129. nu. 10. vol. 1. & ceteri omnes.*

Xx LXXX.

LXXX. Simulatio non præsimitur, quia contractus præsimitur talis in sua figura, qualis in sua essentia, *Bald. in cap. 1. nu. 1. de feud. dato in vim legis commissoria, & sic etiam non præsimitur venditorem plus promississe, quam iudicio empti præsare tenetur, l. 4. ibi, qui non est verisimilis, ff. de usuris, & per consuet. Neap. Instrumenta donationum, de instrument. consuet. per curial. disponitur non præsumi traditionem in instrumentis donationum, obligationum, & permutationum, nisi re vera possessio ipsorum peruenerit ad donatarium, scilicet ad quem fuit facta obligatio.*

LXXXI. Præsimitur bonum quemlibet operari potius quam malum, *l. si constans, §. maritum, ff. solut. matrim. Afflicti. in cap. 1. nu. 33. de feudo dato in vim legis commissoria, & vide infra præsumpt. 85. & 96.*

LXXXII. Donatio præsimitur facta in fraudem, *Afflicti. ibidem nu. 34.* sicuti præsimitur in Baronibus Regni Neapolis usurpatio quo ad iura patronatus si non appareat de constitutione ipsius, secundum dispositionem *S. C. Tridentini sess. 25. cap. 9.* ut decisum refert *D. Riccius in praxi probationis iuris patronatus, resolut. 103.*

LXXXIII. Non præsimitur in continenti contracta agi, *Afflicti. ibidem nu. 37.*

LXXXIV. Contractus casualis præsimitur etiam in Ecclesiis, si concessio in perpetuum fuerit facta, *Paris in cons. 84. in fine, vol. 4. sed cogit a, & vide a. huc præsumpt. 100.*

LXXXV. Bonum est semper præsumentum, quia calum, & aduersam fortunam, confiderare, nec civile, nec naturale ius persuadet, *Andr. in §. pratersa ducatus, nu. 36. de probib. feud. alienat. per Federicum.* Hoc est, quod & si malum, & damnum semper præsumat malum animo fieri, tamen contrarium probari poterit, *Innoc. in cap. 1. de præsump.*

LXXXVI. Ad dominium Regis omnes homines spectare præsimitur, quoniam pro Regis domino prima facie præsimitur, ut in *constit. Regni. Si dubitatio, ubi quæ probare debeat Baro vaiallum ad se pertinere.*

LXXXVII. Præsimitur fraus, & simulatio ex breuitate temporis, *glos. in cap. de finibus, 18. quasi. 1. Bart. in l. post contractum, col. 2, ff. de rer. diuis. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. onentres chejes glos. 7. num. 77. fol. 62. in tom. 3. ubi refert, Tiberij infum iudicium,*

remouendo quendam a quaestura, ex quo vixorem pridie sortitione ductam, postmodum repudiavit, veluti id in fraudem fecisset, *Sueton. in Tiberio cap. 35.*

LXXXVIII. Bona fides præsimitur, nisi aliud subdit, *glos. in l. 1. C. de cuiuslibet. Tiraq. in glos. 2. §. des præscriptionis, fol. 2. in 2. par. 4. tom. ubi in col. seq. dixit, quod si statutum bonam fidem requireret, tunc non præsumeretur, ut per *Barbatium inter cons. Calc. consil. 58.**

LXXXIX. Non præsimitur dolus in rescripto impetrato cum falsis allegationibus, *glos. notab. in cap. super literis, in verb. prior modo, de rescript. quæ singulari exclamatur *Barbat. in l. 2. §. ex bis, col. 17. ff. de verb. obligat.* sicuti nec etiam præsimitur contra Principem disponentem contra ius positium, secus autem si aduersus ius naturale, vel gentium disponeret. *Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obser. 58. nu. 1. & 2.**

XC. Tempus statutum sine determinatione præsimitur de decennio, *l. sine præsensione, & l. si diutino, ff. de penis.*

XCI. Diuturnitas temporis præsimitur actum validum, *l. qui in Provincia, §. 1. ff. de ritu nuptiarum.*

XCII. Præsimitur prius mortuus pater, aut mater, & deinde filius inspecto ordine nature, nam qui primo nascitur, prius moritur, *l. nam & si parentes, ff. de inoffic. testam. l. qui duos, §. cum in bello, & ibi *Bart. ff. de rerum diuisione, quod fallit, si filius erat puer, glos. & text. in l. inter socerum, in princ. ff. de pactis dotibus, Paul. de Castro in cons. 101. in princ. volum. 2. & materiam hanc latè explicat, *Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 7. & Vinc. de Franch. in decis. 454.* quæ facit de incendio fulguris in Castro Sancti Erasmi supra Neapolim de anno 1586. & in casibus prædictis præsimitur sine hærede quem decessisse, si statim hæres non apparet, *Bart. in l. postuli, §. cum autem, nu. 3. C. ad trebell. Capyc. dec. 159. nu. 11. Molin. de primog. lib. 3. cap. 9. nu. 21.***

XCIII. Præsimitur prælatio pro Dominis pascuorum, puta quando duo Cætra in possessione pascendi forent inter vtraque territoria promissæ, & postea oriretur contentio, quia vna Viuersitas dicit pascua sibi non sufficere, nam tunc Domini illorum pascuorum præferuntur, *Ioannes Andr.*

Andr. in cap. dilecti, in princ. extra de arbitris, & sequitur Rocchus de Curto in tract. de iure patronat. in verbo competens, col. 12. versic. 19. & Roman. in singul. 655. incip. prescriptis.

XCIV. Præsumitur rem datam à debitorè creditori, potius fuisse datam in pignus, quam insolutum, secundum *Affl. in dec. 373.* Et oculè factū præsumitur, quod sine Regis auctoritate fit, l. 2. de his, qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam acciperunt, lib. 10.

XCv. Paupertas allegata debet probari ab allegante, & sic erã diuitiæ, quia alias nõ præsumerentur, *Affl. in dec. 378. circa finem, per glos. sing. in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisf. cogant.*

XCvi. Præsumendū est bonum semper, adèd quod si Sacerdos oscularetur mulierè, præsumitur eam benedicere, hinc sanciunt *text. in cap. cum scripturis. 96. dist. & cap. Sacerdotibus. 11. quæst. 1. Quòd verè si proprijs oculis viderem Sacerdotem Dei, aut aliquem eorū in monachali habitu circumamictum peccantem, clamidem meam expoliarem, & cooperirem eam, ne ab aliquo videretur. & sic notat mode tissimus D. Regens Valenzuela in tract. defensio iustitia monitorij contra Venetos. fol. 142. nu. 28. & vide supra, præsumpt. 81. & 85.*

XCvii. Præsumitur, q̄ qui dat pecuniã pro habendo officio, habet animum malefaciendi, & extorquendi, & indebitè lucrandi, *Bar. in l. 2. C. de muris regul. lib. 11. Boer. in dec. 149. nu. 3. vbi quod qui emit, paratus est alijs vendere, cap. quibusdam. 11. quæst. 1. hinc dici solet, emerat ille prius, vendere iure potest; reliqua vide per Boer. ibid.*

XCviii. Habitus vidualis præsumit quã non esse maritatum, *Alex. in cons. 153 col. 3. vol. 5. Io. Francisc. de Ponte in cons. 3. num. 148. vol. 2. Vidua enim, quæ castitatem amauerit, & post virum suum alterum nescierit, manus Domini confortat eam, Iudith. 14. num. 11. cætera vero distinguuntur personas per habitum, vel signa, vel sigilla, vel aliter, vide per Auend. de exeq. mandat. Regum, par. 2. cap. 21. fol. 221.*

XCix. Præsumitur partes noluisse, vt pena committatur, *Io. Bernardinus Branca. acutissimus Calaber in repetitione l. ita stipulatus, nu. 25. ff. de verb. oblig. & est inter*

repetentes volum. 2. fol. 411. qui morte præuentus alia opera non composuit, erat enim doctissimus de Terra Sanctæ Catharinæ ex Calabria vltra, & Salamanchæ obiit.

C. Censu præsumitur contractum emphiteoticum in Ecclesia, *Ioach. Mysing. in cent. 3. obseruationum, obser. 65. fol. 348. post Affl. in dec. 129. nu. 8. & Hieron. Schur. cons. 56. cent. 1. & vide supra præsumpt. 84.*

Ci. Mulieris rapte consensus ad se rapiendum extortus præsumitur ex insidijs nequissimi raptoris, *l. fin. §. fin. C. de raptu virg. quæ tex. in quadã causa limitabam, quando rapta consentiens, non est in potestate patris, viri, vel tutoris, per Carrer. in pract. crimin. in verb. circa, nu. 284. fol. 142. & per Tess. in dec. 217. nu. 4. & obtinui, vt mitius puneretur. & in alia causa raptus, ex quo raptor cum socio, & rapta, à Curia capti, & dum in fortijs Curie essent, superuenerunt consanguinei rapte, & alij, qui raptorem, & socium occiderunt, sed raptam occidere non potuerunt, dum in M. C. V. delegata inquirentur quatuor ex socijs prædictis, & carcerati essent, pro eis allegabam d. l. omis. C. de raptu virg. ibi, vbi inuenti fuerint in ipsa rapina. & sacram Scripturam Genesis. 34. vbi Deus ob raptum Dynæ vindictam permisit in omnes illos Populos, vt legi potest. & eo fortius quia requiritur vt sint principaliter coadunati ad hoc maleficium committendum, l. 2. §. homines, ff. de vi honor. rapt. non sufficit quod sint omnes in aliquo loco, sed etiam requiritur, vt Fiscus habeat in probatis, & vt appositum sit verbum, assistendo, & auxiliũ præstando, *Decian. in cons. 125. vol. 3. post Bar. in l. si seruo, §. fin. ff. de furt. accedebat Patriæ, & Prouinciæ mos, & vsus honoris zelantissimè, sicut quos iudicanda sunt delicta, l. aut facta, §. euenit, ff. de pœn. fuerunt tandem liberati per M. C. V. & inde confirmatũ decretũ coram Prorege in Collaterali Concilio. Sed quid si raptor non cognouit rapta carnaliter, *Fontan. de pact. nupt. tom. 2. claus. 5. glos. 4. refert opiniones DD. pro, & contra tenentium, an sit pena capitalis.***

Cii. Commodans, vel locans equum, & arma ad bellum, si ibi amittantur, non competit actio ad eã repetendã, quia præsumitur amittere, dum ad illum vsum accommodauit, *l. videamus, §. si in hoc, & l. fin. ff. loc. & l. si vt certum, §. sed interdum, ff. commod. Innoc. in c. scut. 29. de iure iur. vbi quod hoc non procedit in vocato ad bellum, quia ratione mandati potest eã repetere.*

CIII. Præsumitur pro Actore, & præfer-
tium si esset melioris conditionis quam
reus, *Aul. Gell. lib. 14. not. act. cap. 2.*

CIV. Præsumitur in Principe iusta causa
bellum indicendi, etiam si non appareat, ut
post *Panorm. in cap. 1. de tregua. & pace. &*
Mencob. de presumpt. lib. 6 c. 96. nu. 2. & 7.
fundat doctissimus Consiliarius, & Fisci Pa-
tronus Fabius Capycius Galeota alias lauda-
tus in suo tractatu de Principis potestate cir-
ca reuocationem privilegiorum, & concessio-
num, nu. 93. ubi in nu. 111. extendit, tam si
bellum esset in Regno, quam extra: fecit
tractatum prædictum pro iustificatione ven-
ditionum aliquorum Calaliû Neapolis, & alia-
rum Terrarû, & Ciuitatum Regni demania-
lium in anno 1630. factarum per Regiam,
Curiam, sed vide supra *vers. 2 obser. 5. nu. 38.*

HAterus de ignorantia iuris vidimus, &
Hex quibus ius præsumat: restat nunc videre,
quando mulier restituatur, aut excusetur à
29 iure, vel non; Sed Primo nota, quod non ex-
culatur mulier in cõfectione inuentarij, iam
confecti, *Vinc. de Francb. in decis. 229. nu. 4.*
Loffred. in cons. 14. nu. 47. nec etiam aduer-
sus fatalia elapta etiam per viam restitutionis
in integrum, idem *Vinc. de Francb. in*
31 *decis. 284.* quoniam in iudicijs mulier resti-
tuitur in exercitio litis tantum, non autem
post sententiam, ut ibidem, & per *Mastrill.*
in decis. 51. quod secus est in minore, & in
Ecclesia veniontibz cõtra sententiam S. C.
nam conceditur eis supplicatio, ut fiat ver-
bum in S. C. an sit deferendum restitutioni in
integrum, ad finem videndi an sint læsi, *Aff.*
decis. 16. & 356. ubi *Vrsill. in fine. & Vinc.*
32 *de Francb. decis. 86.* quod limita, nisi fuisse
ceptum exequi, quod intelligunt etiam post
33 intimatum mandatum de parendo, ut per
D. Rouit. in prag. 1. nu. 27. de minor. per An-
nam ibi alleg. sed crederem, quod sola inti-
matio mandati de parendo non sufficeret, &
illud ceptû exequi, debet intelligi post ince-
ptam executionem realem, non autem post inti-
mationem mandati de parendo, quæ notitiã
tantum tribuit condemnato ad parendum
sententiæ, proceditq; illud ceptum exequi,
quando executio realis, & non ficta, cepta
esset, *Mastrill. decis. 30. nu. 3.*

34 Quo verò ad restitutionem in integrum,
quæ à solo Principe concedi potest, *l. 1. C.*
ubi, & apud quem cognitio restitutionis in
integrum agitanda est, l. 1. in fine, ff. de of-
ficio Præfeci Prætorio, late Couar. variar.
resolut. lib. 1. cap. 4. vel conceditur per S. C.
quia personam Principis representat, *prag.*
3. *de officio S. C. & vidimus supra vers. 3. ob-*

seuat. 3. in 17. auctoritate Præsidentis S. C.
ubi alia circa hæc.

35 Attamen restitutio ista in multis casibus
denegatur minoribus, ut infra hic *num. 72.*
& similiter quando peteretur aduersus præ-
scriptionem temporalem in casibus enume-
ratis per *glos. in §. non autem, vers. pupillus,*
in verbo nihil, in auth. de hered. & falcid.

36 Nec etiam in delictis impinguantis, vel
restitutis repulsandis, *Capyc. in repetit. l. Im-*
perialem, fol. 51. vers. quarta conclusio, quia
nec etiam filio datur restitutio in integrum
in pœnalibus, *Gasp. Tassar. in quest. forens.*
quest. 59. (ubi multa quando Fiscus debet
restitui) nec etiam restituatur mulier in iu-
dicijs criminalibus, *Andr. in §. præterea*
si quis, nu. 28. in med. de probib. feud. alien.
per Frederic. per consil. Regni. Minorum
iura, quia non interuenit Procurator in cri-
minalibus, *l. penult. §. ad crimen, ff. de*
public. iudic. quod intellige etiam in causa
ciuili oriète ex crimine, in qua nec Fiscus,
nec minor restituuntur, ut per *Andr. ibidem*
in vers. in feudatis, & in consil. Regni. Obscu-
ritatem, in glos. in verb. quid ergo si pœna.
Et similiter non restituatur in petendo bene-
ficia in causa remissionis causarum ad alios
Iudices, *Vinc. de Francb. in decis. 439.* nec
etiam post causam introductam *Gizzarell.*
in decis. 21. (licet hodie per *pragmaticam de*
anno 1622. 28. capitum, sic præscriptum
tempus petendi beneficia) nec aduersus non
cõfectionem inuentarij, vel minus sollemp-
niter confecti, *D. Tapia in decis. S. C. decis.*
39. qui in alia *decis. 43. eodem vol.* tenet mu-
lierem non admitti ad electionem fori in
M. C. V. contra subditum Magni Admirati.
nec ad petendû vnionem aularum post elap-
sum tempus 15. dierum à die monitionis ad
dicendum, ut in *pragmat. 20. Domini Comi-*
tis Miranda de anno 1588. nec etiam datur
Vniuersitatibus ad petendum demaniam,
si infra annum à die venditionis non pete-
rint, ut in *pragmat. 13. Comitis Miranda.*
Sed datur restitutio minori contra minorē,
& sic etiam Ecclesiæ contra Ecclesiam, *Ma-*
strill. in decis. 44. sicuti etiam datur ipsi mi-
nori aduersus tres sententias conformes, ut
per eundem *Mastrill. in dec. 45. & 110.* reli-
qua verò circa hæc materiam restitutionis
in integrum, vide supra *vers. 12. obser. 2. in*
4. *potestate Præregis.*

37 Est tamen notandum, quod etiam post ef-
fectum maiorem potest peti restitutio in
integrum infra quadriennium, *l. final. C. de*
tempor. in integrum restitut. Capyc. in decis.
109. quinimo elapso quadriennio, poterit
infra aliud triennium deliberare, an velit
hæc;

hereditatem adire, *Bart. in l. fin. nu. 1. C. de repudian. hered. & in §. fin. autem, ibidem, ubi text. est clarus.*

Multæ quidem sunt causæ, ex quibus in integrum restitutio concedi solet, & signanter Ecclesijs ob mutationem Prælatorum, *Anna in singul. 160. & ex alijs, ac etiam principalibus ob negligentiam Procuratorum non appellantium, quo casu si Procurator non est soluendo, tunc principalis restituitur, & à die scientiæ ei currit tempus, & in supplicatione debet aduercere, & allegare Procuratorem non esse soluendo, And. Gail. præf. obseruat. lib. 1. obseruat. 45. nu. 9. qui in obseruat. 143. ponit, quando aduersus fatalia competit restitutio in integrum. Sicuti etiã minori in tempore non appellanti, vel processum non præsentanti, *Andr. in cap. 1. nu. 7. & 8. quo tempore miles inuestituram petere debet, conceditur etiam restitutio in iudicio possessorio, Menoch. de retinend. possess. rem. 3. nu. 851. & seq. Couar. præf. 99. cap. 17. nu. 4. vers. sextum, & in alijs casibus, & in l. 1. ff. de in integr. restitut. & in Leonis. C. de error. calculi, & refert Vigelius in lib. 49. digestor. cap. 1. in par. 7. ubi per quinque capita causas prædictas examinat, & similiter quibus competeat restitutio in integrum, habemus in l. 1. ff. eodem, & aliqua in infra scriptis Allegationibus videri poterunt.**

ALLEGATIO XXVIII.

Restitutio in integrum an concedenda post quadriennium, si res minoris fuit vendita, & post effectum maiorem tacuit per quadriennium.

ARTICVLVS de quo queritur est, an facta venditione per Tutricem de re immobili pupillari absq; decreto, si pupillus effectus maior, infra quinquenniũ non egerit, obste ei exceptio præscriptionis disposita in *l. fin. C. si maior alien. sine decreto factam ratam habet, lib. 5.*

Attamen, vt dilucidetur veritas, dignentur Domini Iudicantes attendere facti seriẽ, quæ sic se habet in præsentia causa.

Paulus Vincencius emphiteota possidebat quoddam territorium emphiteoticum modiorum quinque in circa, pro annuo canone duc. 6. 4. 10. debito Abbati sancti Cæsari.

Egit Abbas prædictus in anno 1576. pro solutione censuum, & deuolutione, & interpositis pluribus decretis per M. C. V. quod prædictus censuarius soluat cẽsus decurios,

alias territorium sit deuolutum; ex quo non soluit, fuit facta deuolutio, & Abbati prædicto cõsignata possessio in anno 1579. & possedit vsque ad annũ 1589. vt liquet ex processu M. C. V. præsentato in processu currẽti.

Mortuo prædicto Paulo Vincencio emphiteota relictis tribus filiabus, quarum duæ erant maiores, & tertia minor, & pupilla, sub tutela matris.

Ista diligens mater, & tuerix vacauit in recuperando territorium prædictum, sed nõ poterat illud rehabere, nisi solutis censibus decursis, meritò pro illis soluendis, fuit necessum, territorium prædictum vendere, & Abbatis consensum obtinuit, & idẽ sub die vltimo Octobris 1589. tam prædictæ sorores maiores, quam ipsa mater, & tuerix, nomine, & pro parte pupillæ, consentiente Abbate prædicto, vendiderunt territorium istud Jo. Hieronymo emptori ad rationem duc. 45. pro quolibet modio, cum onere tamen dicti census duc. 6. 4. 10. quo computato ascendit ad duc. 73. pro quolibet modio, & de præcio fuerunt Abbati prædicto soluti duc. 70. pro censibus, & remansens præcij fuit dimisũ inter subdiãtas tres sorores, quarum duæ maiores receperunt duas partes suas in contentis, cum quibus se maritaue- runt; Reliqua vero tertia pars pupillæ importas duc. 55. 4. 13. fuit relaxata penes emptorem pro illa soluenda tempore maritaggi; dictæ pupillæ, & interim correspondere in annuis duc. 4. 4. 10. vt liquet ex instrumento. Deinde ista minor effecta maior se marita- uit, & recepit dictam tertiam partem præcij ad se spectantem.

Ad præsens verò post annos 32. istæ tres sorores petierunt in S. C. condemnari Antoninum Ciccarellum filium, & heredem dicti emptoris, & possessorem territorij, ad illud relaxandum vna cum fructibus, sub prætextu quod venditio prædicta fuerat facta à tuerice sine decreto, & consequenter cõtractus nullus extat.

Pro parte conuerti fuit opposita exceptio præscriptionis, ac notorius defectus iuris agendi, & sub prætextu quod erat deuentũ vsque ad actum citationis ad cõcludendũ, subreptitiẽ cum reuerentia obtinuerunt à Domino causæ Commissario decretũ, quod procedatur ad vltiora exceptione præscriptio- nis oppositæ ad merita referata.

Ab hoc decreto Conuerti appellauit, & appellatio cõpetit, nam etiã à decreto Præfati Prætorio reclamatur semel & 1. & *aut. qua supplicatio, C. de prætib. Imper. offeren. & l. 1. C. de sentent. Præfati. Prator. V. inc. de Franch. decis. 702. num. 3. & Anna in singul.*

605. & merito obtinuit regiam decretationem de verbo faciendo in S.C. & sperat conuentus omni iure fore declarandum exceptionem prædictam obtinere, ex infra scriptis, & alijs suppleendis per Dominos Iudicantes.

Primo, respectu tertie partis spectantis ad primam sororem, nulli dubium est, quod erat maior in anno 1589. tempore contractus nec iuuare se poterit, sub prætextu, quod aderat pars pupillæ, & quod res erat communis, & per consequens beneficium minoris ei proficit, 38 quia obstat ei *text.* in terminis in *l. unica*, C. *si communi eademque causa in integr. rest. postul.* vbi *glos. in verb. patrocinium*, declarat hoc esse privilegium personale, & in rebus diuiduis non iuuat, & punctualiter dicit, quod tentata rei venditione, pro parte tantum, quæ minori competebat, potest agi. Et sic de hac tertia parte non est quid tractandum.

Secundo, pro tertia parte spectante ad secundam sororem, idem dicitur, imo & plus, quia licet prætendat, quod fuit nata die 27. Martij 1576. vt ex fide baptismi quam producit fol. 40. & sic tempore contractus celebrati ultimo Octobris 1589. erat annorum 13. & mensium 8. & apparet, quod erat minor, tamen quia in dicto contractu se assertit 39 uit maiorem, etiam si fuisset minor obstat ei *text.* in *l. 2. C. si minor se maior. dixer.* vbi disponitur, quod si minor se dixerit maiorem, ex quo deceptus, non restituitur, & est *text.* in terminis in *l. 1. C. si ignorans rem minoris esse comparauerit*, merito respectu istius tertie partis, nec etiam est quid tractandum.

Et tanto fortius, quia ista secunda soror insimul cum eius viro sub die 10. Februarij 1594. ratificauit contractum recipiendo partem prædictam duc. 55. fol.

Tertio, & vltimo, respectu tertie partis pupillæ, in qua pars aduersa videtur principaliter se fundare, forsitan ex regula generali in *tit. de rebus eorum, qui sub tutela. vel cur. sine decreto non aliam*, dicimus, quod ei 40 obstat exceptio opposita notorie præscriptionis ratihabitionis quinquennij, ex *l. fin. C. si maior factus alien. fact. sine decreto rat. habuer.*

Et pro maiori dilucidatione veritatis, memoris recolo Dominis Iudicantibus, quod nos habemus duos titulos in Codice.

Vnus est in *lib. 2. si maior factus ratum habuerit*, qui loquitur de alienatione valida, sed minor prætendit lesionem, & hic non est casus noster, quia non aguntur ista via, ex quo territorium tunc temporis venditum ad rationem duc. 73. pro quolibet modio, computato onere census, fuit satis ultra eodem decentem valorem, nam eo tempore vende-

batur in locis conuicinis ad rationem duc. 85. in circa pro quolibet modio, vt liquet ex scripturis productis, fol. 66. & 67.

Secundus est titulus in *lib. 5. si maior factus alienationem factam sine decreto ratam habuer.* qui loquitur de alienatione nulla, sine decreto facta, sed per lapsum temporis effectus aior excluditur à nullitate, & hic est casus noster.

Præterea enim ista tertia soror non adfuisse decretum in alienatione facta per eius matrem, & tutricem, & quod ideo est nulla, attamen negari non potest, quod cum decreto veditio ob res alienum potest fieri per tutorem, *l. 1. & l. ob res alienum, C. de præd. & alijs reb. minor.* sed si pro adimplenda solemnitate decreti, sufficit quinquennium, 41 per quod inducitur alienatio legalis, idest præscriptio, *l. alienationis, de verb. signific.* merito obstat ei exceptio præscriptionis opposita de quinquennio per *d. l. fin.*

Apparet enim ex fide baptismi, quam ipsa producit, fol. 39. quod orta fuit 24. Augusti 1581. adeo quod sub die 24. Augusti 1599. finijt ætatem annorum 18. in qua fuit facta maior, vt est notum, & declarat *Castr. in l. 2. num. 9. ff. de his, qui ven. etat. impetr.* vbi *Salyc. nu. 2. & Menoch. de recuper. poss. remed. 15. num. 232.*

Cum ergo à dicto die maioris ætatis nondum est elapsum quinquennium, sed sunt elapsi anni 24. & plus vsq; ad diem litis mortæ, obstant ergo ei notoria iura in *l. 2. & fin. C. si maior fact. lib. 5.*

Decidit enim *d. l. 2.* quod si sine decreto prædictis prædia minoris sint alienata, si statutum tempus non est elapsum, alienatio est nulla; sequitur *lex fin. eodem titulo*, & declarat tempus statutum esse quinquennij, quo elapso post ætatem legitimam inchoatam, amplius non potest agi.

Consimilis est alter *text.* in *l. 2. C. si maior factus, lib. 2.* quo disponitur, vt gesta in minori ætate rata habeantur, si post 25. annum rata habeantur, vbi *glos. in verb. gesta*, subdit, siue gesta sint à minoribus, siue ab 44 eorum tutoribus, sunt & alie consimiles, *glos.* vt alienationes factæ à tutore sine decreto conualidentur, si quinquennium post legitimam ætatem fuerit taciturnitate elapsum, & sunt.

Glos. in l. 1. in verb. ratam, & in l. fin. in verb. minorum, vers. sed Placentinus dixit, C. si maior factus, lib. 5.

Glos. in l. 3. §. 1. in verb. comprobauerit, ff. de minor.

Quæ satis sufficerent ad demonstrandum hanc notoriam veritatem, sed non reducit etiam

etiam cumulare aliquos DD. punctuales, ut infra, licet nullus (quem viderim) huic conclusioni contradicat.

Et in Lecturis,

Bart. in d. l. fin. dicit, quod ista l. est singularis valde, tene menti istam l. quantum plus 45 potes, rogo te, & notat, quod non est propria præscriptio, sed inducitur quædam ratihabitio tacita.

Bal. in d. l. final. num. 1. quia idem operatur tempus quinquennij, quod operatur Iudicis decretum.

Et ceteri omnes in *dict. l. final.*

In Tractatibus.

Dynus de Mugilo de præscriptionibus, nu. 27. in fin. vbi enumerat omnes casus, in quibus datur præscriptio quinquennij, & inter alios est casus noster, & est in *tractatibus tom. 17. fol. 51. atq.*

In decif.

Capyc. decif. 92. num. 1.

Vrsik. in Afflic. decif. 249. nu. 9. vbi limitat tantum hanc conclusionem, quando alienatio fieret ex falsa causa, & non vera.

In consilijs sunt inter ceteros,

Bal. in cons. 45. & 184. num. 3. vers. 2. vol. 2. vbi quod sufficit ratificatio tacita, vel expressa elapso quinquennio.

Corn. in cons. 207. num. 6. lib. 3. vbi dicit, quod tenere contrarium, est contra simulum calcitrare.

Capbal. cons. 51. nu. 15. lib. 1. vbi quod elapso quinquennio cessat nullitas, & subdit, quod si nedum cõcurrit tacita ratificatio per lapsum quinquennij, sed expressa approbatio in recipiendo pretium, vel partem ipsius, & 46 ulterius concurrat decennium, tunc nullo modo auditur etiam ex capite læsionis, vel restitutionis in integrum, & hæc omnia concurrunt in casu nostro.

Parif. cons. 49. lib. 1. num. 24. & seq. qui alios cumulat, & dicit, quod ista ratificatio per cursum quinquennij inducitur non facto hominis, sed ab ipsa lege supplente defectum solemnitatis, & formæ omiffæ, ac validantem nullitatis incurfæ: & nu. 48. addit, quod ista tacita ratificatio introducta à lege per lapsum quinquennij, eundem producit effectum, ac si contractus à maiore celebratus foret, secundum *gl. C. si maior factus, & Bart. Bald.* & alios ibi volentes, talem prorogationem purgare defectum solemnitatis omiffæ, & per eam induci remissionem doli præsumpti.

Alex. in cons. 117. nu. 2. lib. 5. idem tenet.

Curt. l. unior in cons. 50. num. 2. in fin. vbi quod ratificatio tacita per quinquennium operatur, ac si de nouo fuisset factus contractus,

bene verum est, quod hoc limitat, quando adesset læsio ultra dimidiam.

Nec prædictis obstant dicta *Ant. de Butr. in cons. 45. num. 3. vers. nec obstat*, vbi videtur tenere, quod *d. l. fin. C. si maior factus*, non procedit de iure canonico, cui standum est in eo, qui contra iura mercatur, quia dicitur male fidei possessor; loquitur enim in læso, & sic in remissione gratuita, ut aduertit ibi *Apostill. in l. fin.* & aduertit etiam *Card. Tuschus in præf. lit. M. concl. 254. num. 33.* post *Curt. l. un. in cons. 50. Corn. cons. 36. lib. 2. & cons. 207. lib. 3. Parif. cons. 49. num. 24. lib. 1. latè Natta cons. 95. col. 1. & 2.* & alios ibi allegatos, & ideo non solum nil obstat, sed facit pro nobis, cum in casu nostro nulla adest læsio, nec remissio gratuita.

Imo casus noster in fortioribus terminis militat, quia ne dum iuuatur taciturnitate quinquennij per supra allegata, quæ sufficeret, sed venditio fuit utilis, & necessaria, & cum causa pro recuperando pretium territorij iam deuoluti, & deperditi, & possessi per Abbatem per annos decem, ut est supra notatum. & ideo sequitur alia iuris conclusio, ut in tali casu nullum requirebatur decretum, ex iuribus in terminis *ff. de rebus eorum, l. 3. sitem quaritur*, ibi, *hæc enim alienatio non sponte tutorum fuit. & l. 1. C. eodem titulo, lamagis puta, s. pupillus*, ibi, *sed si pater stipulanti fundum sponderit, successeritq; pupillus in stipulatum, fortius dicitur sine Bratoris autoritate posse eum reddere.*

Et sic expressè tenet *Menoch. de recuper. possess. remed. 15. num. 149.* maximè si contractus est onerosus, ut in casu nostro; omnes enim dicunt, quod pro causa necessaria, puta pro soluenda dote, vel pro satisfaciendis creditoribus, potest fieri alienatio à tutore, & sic firmat *Angel. Aret. in cons. 12. videtur dicendum. per totum*, vbi pro vtraque parte disputat, & hanc tuetur.

Apparet enim quam utile negotium gesserit ista Tutrix in tractatu de rehabendo hoc territorium deuolutum pro illo vendendo, & soluendo census, & habere partem pretij pro maritandis dictis filiabus, ergò cum pro causa necessaria, & voluntaria fuerit facta venditio, & si necessaria, nullum requirebatur decretum, si verò voluntaria, per lapsu quinquennij, adimpleta est solemnitas decreti, & ideo cessat nullitas, & obstat præscriptio *d. l. fin.* & eo magis, quia ista tertia soror ut fertur postea exegit eius tertiam partem pretij, & se maritavit cum ea, quo etiam casu, nulla potest adhiberi difficultas per superius allegata.

Merito omni iure speratur fore providendum

dum obstat exceptionem oppositam, nulla data consideratione reservationis ad merita causæ: hodie enim constat de iniustitia Actorum, hodie agatur, ne conuenti vexentur sumptibus, & indebitis expensis; & ne DD. Iudicantes cedio afficiantur cum indebitis, & importunis petitionibus.

Cetera suppleant DD. meorum Religio, & pietas. Primo Maij 1622.

Io. Dominicus Tassonus.

Sed ex quo non adueta fuit solutio istius tertiz partis vltimæ sororis pupillæ conuentus condemnatus fuit ad relaxandum prædictam tertiam partem territorij cum fructibus, & à ceteris alijs duabus partibus fuit absolutus.

In Banca de Carbone.

ET prosequendo materiã in qua versamus restitutionis in integrũ dico, qd ad illam per 48 tendã requiritur speciale mandatũ, l. C. etiã per Procurat. caus. in integrũ restit. agi posse, & adest prag. 32. de offic. Magistr. Iustit. & l. ce. Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 6. tu autem dic, quod si in mandato adesset clausula, vt Procurator omnia facere possit, quæ potest principalis, tunc censetur etiam concessa potestas prædicta, argumento cap. qui ad agendum, de procurat. in 6. & in Commun. opin. tom. 1. sub. tit. de procur. Fuit alias dubitatum, an ex scripturis de nouo repertis per priuatum debeat ei concedi restitutio in integrum, & in causa Sancti Martini, cum Duce Nuceria Paganorũ, in Banca de Scaccianento de anno 1600. fuit decissum, esse restitutionem concedendam dicto Duci ex scripturis de nouo repertis, & sic etiam tenet Bar. in l. 1. C. de sentent. aduersus fiscum, & latè Pergrin. de iure fisci, lib. 7. tit. 4. nu. 4. & S. C. passim obseruare solet scripturas de nouo repertas in causa reclamationis reseruare: sed in quadam facti contingentia infrascripta allegabam.

A L L E G A T I O, XXIX,

Restitutio in integrum ex scripturis de nouo repertis, imò per Partem aduersam productis, an concedenda?

MARIUS de Orange vti pretenfus creditor Iulij de Orange petijt in S. C. condemnari Basilium Vngarum hæredem Iulij de Orange in feudalibus ad solutionem ducatorũ tercen-

tum cum interesse, & obtinuit sententiam S. C. in eius fauorem, pro cuius executione fuit prouisum, quod prædictus Basilus cogatur ad vendendum feudum, ex decis. Vinc. de Franch. 704. & Afflic. decis. 240. expeditoq; mandato de parendo executionem fecit super alijs bonis prædicti Vngari, & inde supra prædictus Actor sub colore alterius preten- sionis contra dictum Vngarum hæredem in feudo vt supra, præsentauit qualdam scripturas in eodem processu, ex quibus apparet, quod idemmet Marius actor est hæres prædicti Iulij in Burgenfaticis, eiusque bona hæreditaria adiuuit, & inuentariũ fecit in anno 1607. licet prætendat illa possidere iure fideicommissi instituti ab Auo Iulij, & non vt hæres Iulij,

Merito ipse Basilus petit ad præsens restitutionem in integrum ex prædictis scripturis de nouo repertis, & productis per eundemmet Marium actorem, prætendens, quod si fuissent in processu tempore prolataz sententiaz supradictæ, vtique non esset ita iudicatum; dum obstat exceptio compensationis oppositæ, quia quod petit Actor intus habet, & militat regula, quem de euictione tenet actio eundẽ Agentem repellit exceptio & c. impeditur enim executio ex restitutione petita, quia Iudicantis Religio fuit decepta, l. fin. C. si ex falsis instr.

Ergo pro indagatione veritatis istius causæ, erit videndum de duobus.

Primo, si ex istis scripturis per Actorem productis, competat conuento petita restitutio, postquam in hoc casu omnis calumnia à DD. præsumpta cessat, & terminus ad impugnandum non potest peti à producente, nec ad se defendendum, iam quod non sunt productæ per Reum, sed per ipsum Actorem.

Secundo, si scripturæ prædictæ efficaces existant, adeo vt ipsi Actori obstant, postquã quod petit intus habet, & vt hæres Iulij in Burgenfaticis, seu in allodialibus, non potest contra hæredem in feudalibus (quæ in subsidiũ cedunt) venire.

Et ad Primi capitis resolutionem dicitur, quod & si ex iuris ciuilibus rigore, sententia transacta in rem iudicatam pretextu instrumentorum nouiter per conuentum priuatũ productorum, non retractetur, l. Imperatores. ff. de re iudic. l. sub specie, C. eodem, & l. sub pretextu, C. de transact. & faciunt l. argentarijs, ff. de eden. & cap. inter Monasterium, & cap. subacta, de re iudic.

Attamen quia idẽ rigor contra ius diuinũ, & contra naturalem equitatem facit ac etiã contra bonã fidem, quæ vt quis cũ aliena iactura lucretur, nõ patitur, & similiter contra ius

ius positium esset, siquidem iuris rigor inuentus, ut lites tollantur, præter eius intentionem in lucrum alterius conuerteretur, ut notabiliter perpendit *Castren. in cons. 257. in princ. lib. 2.* aduersus quem rigorem, & contra tam perniciosum venenum Iureconsulti antidotum inuenere, teste *Iureconsulto in l. si adibus, ff. de damno infecto*, & rigorem prædictum (quando veritas, & bona fides detegitur, quod sententia rectè fundata non fuit) per viam restitutionis in integrum, ac etiam per obiectionem exceptionis compensationis moderauerunt, secundum *Bald. d. l. sub prætextu*, & post eum *Castren. in d. cons. 257. num. 5. lib. 2.* vbi in fine consilij hæc notabilia verba protulit.

52 *Nullus Iudex debet esse tam temerarius, quod prætextu legum dicentium sententia executionem non impediri prætextu instrumentorum nouiter reperorum, affirmet.*

& addi posset, quod talis Iudex Dei veritatè amantis non esset amator, si veritatem cognosceret, & prætextu ordinis, vel iuris positui ipsam opprimeret, vel subfocaret.

Casus noster est clarus, quoniam Actor scripturas produxit, easque approbavit, & aduersus eam nil tendere contra valer.

Sed quatenus à conuento productæ fuisset, tunc & restitutionem in integrum deberi, tenuerunt infra scripti DD. quos colligere potui præter alios.

Cyn. in l. 1. C. de condit. indeb. nu. 5. vbi dixit, quod ita antiqui tenebant, quia bona fides non patitur, ut bis exigatur, iam quod si fuisset solutum posset repeti, ergo multo magis potest excipi.

Et respondet *Iacobo de Rayn.* tenenti contrariū per *d. l. sub specie*, quod intelligitur de iure communi non impediri executionem, sed de iure speciali quando adest dolus, datur restitutio.

In hac causa dolus non deficit, dum Actor habet bona allodialia, & vult satisfieri super bonis feudalibus.

Idem *Cyn. & Rayn. in l. qui testamento, ff. de excusat. tutor. Iacob. de Arena in l. 1. C. de condit. indeb. in princ.* vbi quod quando causa sententiæ reducitur ad non causam, & culpa non potest imputari in eo, qui victus fuit, ex quo iuste ignorauit instrumenta de nouo reperia, restitutio in integrum conceditur, ut *ff. de in integrum restitut. l. diuus, & de iudic. l. prator, §. Marcellus.*

In casu nostro ignorantia iustissima adest, siquidem Conuentus habitat in Terra Nuceriae distantis per 30. millearia, & plus à Civitate Cosentia, & erat minor, & agitur de factis Prædecessorum, ergo etiam per viam

restitutionis in integrum ex capite ignorantia post 30. vel 40. annos debet restitui, *Fontanell. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 12. nu. 38. & seq.* vbi exactè quaestionem ad partes disputat vsque ad *nu. 85. & seq. Specul. in tit. executio sententiæ qualiter impediatur, nu. 7. vers. illud autem, lib. 2. par. 3. fol. mibi 879.* 55 & reddit rationem, quia si post sententiam vigore instrumenti de nouo reperia, solum repeti poterit conditione sine causa, *ff. mandati, l. si fideiussor, §. in omnibus*, si datur soluti repetitio, multo magis nõ soluti retentio dari debet, *l. 1. ff. de superfl. & ff. de re iud. l. post rem iudicatam, & ff. de sure sur. l. admonendi, C. de sent. aduers. fis. lat. l. 1. & l. sub specie, C. de re iudic.*

Io. Andr. in addit. ad Specul. in §. 3. incip. postea quam, sub tit. de instrum. adit. vers. hoc iure, lib. 2. fol. mibi 640. tenet idem ex mente *Vgolini per remedium l. si quis ex argentarijs, §. ex hoc edicto, ff. de edendo.*

Angel. in d. l. Imperatores, ff. de re iudic.

Ioannes de Imol. in eadem l. Imperatores, vbi etiam refert alios hanc opinionem sectantes. *Bart. in l. 1. nu. 4. C. de sent. aduers. fis. lib. 10.*

Bald. in l. argentarijs, §. cum autem, ff. de eden. & in l. si ex falsis, C. de transact. & in l. pen. C. de sentent. aduers. fis. lib. 10. & in l. 1. C. si ex falsis instrum.

Alex. in cons. 169. num. 2. vol. 7. & in cons. 69. num. 5. vol. 3.

Castren. in d. cons. 257. lib. 2. per totum.

Hyppol. de Marsil. in singul. 229. vbi affirmat, quod sententia in rem iudicatam transacta, rescinditur per instrumenta de nouo reperia.

Io. Maur. Rol. in tract. de restit. in integr. c. 294. nu. 1. vbi testatur de communi, quando iusta adest causa ignorantia, affirmans, quod iusta causa dicitur, quando tractatur de facto alieno, vel quando à defuncto prodijt, & in *nu. 6.* ponit rationem, quia ignorantia probatur verisimiliter, nam si Conuentus instrumenta sciisset, utique exhibisset, idemque tenet in *cap. 379. & est in tract. tom. 5. fol. 186. & 205.*

Ludouicus Romanus in d. l. sub prætextu, C. de transact. nu. 8. vbi refert sic fuisse decisum, non obstantè autoritate rei iudicatæ.

Felyn. in cap. suborta, nu. 10. de re iudic. vbi affirmat, sic procedere in quatuor casibus. Primo, quando Actor fuit in dolo. Secundo, quando victus nunquam habuit scientiam talis instrumenti, puta, quia erat successor in ius alterius (ut est in casu in quo versamur) ex clausula generali si qua mihi &c. *l. si quis in alterius, ff. de reg. iur.* Tertio, vbi instrumentum deperditum probaretur. Quarto, vbi ex notorietate facti sententiam esse iniustam proba-

probaretur. Et idem Doctor in *e. insinuante*, num. 10. de officio, & potestate Iudic. delegat. dixit, quod quando ille, qui instrumenta reperijt, probat adhibuisse omnem diligentiam lite pendente pro illis reperiendis: nam facta, & probata hac diligentia, retrahatur sententia.

Parisi. in addit. ad Bart. in l. sub pretextu, C. de transact. in verb. video circa istam legem, versus finem, ubi habetur, quod saltem de æquitate restitutio in integrum dari debet repertis instrumentis, idemque tenuerunt

Socc. in reg. sententia. 12. vers. 9 fallit.

Vrsill. in decis. Afflic. 356. nu. 3.

Io. Vinc. de Anna in repet. cap. 1. de vass. decrep. etat. nu. 243. & in sing. 251.

Peregr. de iure fisci, lib. 7. tit. 4. nu. 4.

Dec. in cons. 42 nu. 15. versus ergo.

Et per S. C. de anno 1600. referente Reg. Consil. Mestanza, ita decisum videmus, si 58 quidem fuit concessa restitutio in integrum Illustri Duci Nuceri & Paganorum ex instrumentis de nouo repertis in causa quam habebat cum Monasterio Sancti Martini, in Banca de Scacciauento, ut supra hic nu. 49.

Ergo si restitutio in integrum Reo concedi solet ex scripturis per ipsum repertis, & productis post sententiam, tanto fortius est concedenda ex istis scripturis productis, & approbatis per ipsum Actorem, merito videndum est, si scripturæ prædictæ releuât, & sic deueniemus ad secundum articulum.

Ad cuius explicationem dicimus scripturas productas per Actorem esse claras.

Produxit primo, testamentum Dominici de Orange, qui in anno 1586. instituit hæredem prædictum Iulium, & alios filios, & in casu mortis sine filiis masculis substituit proximiores de familia, & sic ipsum Marium de Orange, & fratres, disponendo, quod in casu, quo prædicti hæredes instituti delinquerent, possent obligare, & vendere bona prædicta, fol. 239. in princ.

In anno 1607. decessit prædictus Iulius sine filiis masculis, & ad bona burgensatica successit idem Marius, qui confecit inuentarium bonorum hæreditariorum, fol. 256. in fine, & fecit se declarari hæredem fideicommissarium quondam Dominici, & etiam aliqua bona propria Iulij occupauit.

Ergo patet, quod ipsemet Marius est hæres Iulij in Burgensaticis, & tenetur ad debita 59 ea, & non potest venire ad bona feudalia, quæ in subsidium tantum veniunt, ut in *consil. Si quis post litem*, ibi, *in feudilibus autem cum hereditaria non supersunt*. merito ei obstat exceptio compensationis opposita, & illa, quem de euictione tenet actio &c. & quod

petit intus habere, iam quod possidet bona burgensatica valoris duc. 6000. & plus.

Et quatenus prætenderet, quod venit, ut hæres substitutus à Dominico de Orange Auo Iulij, & non ut hæres Iulij debitoris.

Respondetur.

Primo, quod Iulius cōtraxit hoc debitum ducatorum trecentum tempore quo erat inquisitus, & carceratus pro homicidio Doctoris Martij Cosentini, & pro se defendendo potuit obligare bona prædicta, tum ex dispositione prædicti Testatoris fol. 239. quam etiam ex dispositione iuris, quoniam bona subiecta fideicommissio, potest grauatus alienare pro sui defensione, maxime filius, quia verisimiliter pater sic concessisset, *arg. l. si quidem, quod metus causa*, & seruandū venit, quod Testator verisimiliter disposuisset, & licet *Bald. in cons. 176. lib. 2* dixerit, quod filius in tali casu potest alienare usque ad legitimam, in casu nostro, dum habemus dispositionem Testatoris, ut supra, non cadit disputatio super isto articulo; & tandem ad saturitatem dicitur, quod scriptura circumscripta dispositione Testatoris, & iuris circa dictam alienationem, seu obligationem bonorum fideicommissio subiectorum.

In casu nostro alia venit consideranda causa, nam ipsemet Marius substitutus consensit obligationi factæ per dictum Iulium, 60 institutum, & successiuè sibi præiudicauit tam in obligatione facta prædictorum bonorum, quam etiam si adesset venditio, & ita punctualiter tenet *Alex. in cons. 100. vol. 3. num. 6. & seq.* ubi licet referat differentias opinionum inter *Bart. & Dyn.* tamen opinionem *Dyn.* sic tenentis, veriorè, & communiorè, & ab omnibus approbatam fore ait in *num. 9.*

61 Cumque *Alex.* sit Doctor veritatis, & qui eum allegat alium allegare non est opus, ut testatur *Affl. in dec. 100. circa finem*, merito super hoc pūcto, amplius insistendū non venit.

Constat igitur de notoria iustitia, & bona fide ipsius Vngari conuenti, & è conuerso dolus, & verutia Actoris luce clarius liquet; Merito à doctissimis Senatoribus, qui sola veritate inspecta cognoscunt, fore iudicandum speratur petitz restitutioni esse defendendum, cetera suppleant &c. die 20. Novembris 1627.

Io. Dominicus Tassonus.

Facto tamen verbo in S. C. fuerunt referuata iura in causa reclamationis de anno 1616. In Banca de Scacciauento.

Multa alia sunt causæ ex quibus maiores resti-

restituuntur, ut in toto titulo ex quibus causis maiores, & Nicol. Vigel. in lib. 49. digestorum, in 6. par. num. 168. cumulat. 22. causas quas videre poteris.

Dubium similiter mihi euenit, cum restitutio in integrum debeatur aduersus decretum S. C. quo prouisum erat super remedij Capitulum Regni, esse præsens regale præsidium Vniuersitati S. Blasij aduersus Balueum Sanctæ Euphemie sacre Religionis Hierosolymitanæ, & ex infra allegatis videre poteris.

ALLEGATIO XXX.

Restitutio in integrum aduersus decretum S. C. præsens remedia capit. Regni, an sit concedenda.

VNIuersitas Sancti Blasij post 40. annos liris, tandem sub die 30. Iulij 1625. obtinuit decretum S. C. ut ei præsenteret regale præsidium imploratum contra Dominum Balueum Sanctæ Euphemie, & quod restituatur deposita. Votantibus quatuor illis doctissimis, & eminentissimis viris, idest Spectab. D. Regente Valenzuela Valasquez, ac DD. Regis Consiliarijs Meliore, de Piccozellis, & Salgado.

D. Balueus, (de cuius titulo videas per D. de Ponte in conf. 14. num. 19. & seq. vol. 1.) obtulit memoriale in Collaterale Consilio, & figurando tria capita.

Primo, quod Commissarius huius causæ erat D. Conf. Andreas Ianuarius, & non D. Conf. de Piccozellis.

Secundo, quod D. Conf. Melior non fuerat informatus, & causa erat lecta cum DD. Conf. Marciano, & Ianuario.

Tertio, & tandem, quod Vniuersitas non erat in probatis circa hæc remedia petita.

Et fuit facta decretatio, quod veris expositis Mag. Conf. Andreas Ianuarius relatione faciat in S. C.

Subingressa est inde Sacra Religio Hierosolymitana, & coadiuuando prædicta, obtinuit etiam aliud rescriptum, quod relatio prædicta fiat etiam per viam restitutionis in integrum.

Et inde per decretum S. C. referente prædicto D. Andrea de Ianuario in Aula D. Conf. Patini fuit prouisum, quod procedatur ad decisionem articuli restitutionis in integrum petita per Sacram Religionem Hierosolymitanam fol. 355.

Est ergo ad præsens videndum, an sit de-

ferendum prædictæ restitutioni in integrum petita.

Et pro parte Vniuersitatis, dicitur omnino esse deneganda.

Primo, ex qualitate, & natura remedij extraordinarij in quo sumus.

Secundo, quia & si essemus in iudicijs ordinarijs, nulla adest læsio ex qua posset prætendi restitutio in integrum.

Et pro fundando primo capite, memoria recolit Dominis Iudicantibus, quod sapientissimus Rex Robertus cupiens in Regno violentias euitari, & quietem, ac pacem suis vasallis vigere, (hinc ad eius pedes in suo sepulchro in Ecclesia Sanctæ Claræ signarum videmus lupum, & ouem insimul commedentes) confirmando se canonum dispositioni, quæ has violentias prohibet in *cap. fortitudo, & in cap. non inferenda. 23. quæst. 3. & cap. omnis. 7. quæst. 1.* edidit quatuor capitula, & secundum *Lucam de Penna in l. si coloni, col. fin. vers. meta huius obiectiois, C. de agric. & conf. lib. 11.* fortè non erant ne-

cessaria, stante dispositione prædictorum canonum, consuetudo enim ista prouidendi circa violentias viget nedum in Regno Hispaniarum, teste doctissimo *Couar. præf. 99. cap. 35. vers. sexto non negamus*, sed etiam in Regnis Galliarum *Guid. Papa in quæst. 1. & in 78. & 85. & Boer. decis. 69. nu. 23.* siquidem Clerici etiam dicuntur ciues, & non totaliter excepti à Regia Iurisdictione, ut per *Aluarum Valasc. in consultat. 100. Bald. in l. si Clericus, de pace tenenda, & late Bernardinus Laurenti in tract. de potest. seculari super eccl. in tract. tom. 16. fol. 301. &*

pro bono pacis potest etiam eis fieri inhibitiō à Iudice laico, ne arma deferant, *Menoc. de arbitr. Iudic. casu 394. nu. 37.* & in Regno nostro fuit prouisum, ne M. lites Hierosolymitanæ arma deferant, in *prag. de armis. 38.* & hoc ob bonum pacis, ad quod vide *Dianam moralium resolutionum, tract. 2. de immunit. Ecclesiast. resolut. 9. 10. & 11. fol. 25.* Merito capitula prædicta fuerunt extensa,

contra Clericos per viam extraiudicialis cognitionis, & non in forma iudicij, ad euitandas violentias tantum, & pro conseruanda possessione Laici contra Clericum turbantem fuit editum *cap. charitatis affectus, & contra Clericum spoliantem aliud cap. omnis prædatio, & aliud pro Clerico contra Clericum, de quo vide Afflic. decis. 2. & 24. & per Dianam in loco supra citato, resolut. 13. fol. 28.* vbi hanc prædictam examinat quoad Clericum contra Clericum, & in *resolut. 66. fol. 59.* idque declarat *Fonsanell. de pact. nuptialib. tom. 1. glo. 1. glo. 13. par. 3. nu. 14. vers.*

14. vers.

14. *vers. alijs etiam modis, fol. 325.*

Quinimo predicta duo cc. dependent ex *cap. ad regale fastigium*; quod est generale, & comprehendit omnia quatuor capita, & procedit etiam pro Laico contra Clericum, & è conuerso, vt decisum refert *D. Tapia in 3. lib. Iuris Regni, in d. cap. ad regale fastigium, in rab. nu. 11. fol. 27.*

Ex omnibus enim predictis cc. patet hoc non esse iudicium, non causam, non litem formatam, sed quodam charitatum subsidium per extraiudicalem cognitionem capta informatione ad instructionem Regis, vel eius Delegati, qui non vt Iudex, sed per viam notorij se informat de oppressione, & spolio, vt quisque sua possessione fruatur, donec iusta causa durauerit, vt post *Afflic. in decis. 24. D. de Ponte in cons. 144. & 145. num. 1. vol. 2.* vbi quod neque declinatoria fori est admittenda in his remedijs, ex quo Rex tamquam Dominus personarum, vt ipse dicit in *cap. finis precepti charitas*, tenetur defendere suos subditos à violentijs, & spolijs, vt in *cap. Princeps, 13. quast. 1. & Luc. de Pen. in l. si coloni, C. de agric. & cons. lib. 1. col. fin. vers. metu huius obsequionis, & Couar. pract. quast. cap. 35. nu. 1. & seq.*

Quæ protectio nedum in temporalibus procedit, sed etiam in spiritualibus, quo ad restitutionem possessionis, quæ temporalis est, & absque litem, vel iudicio proceditur, *Afflic. decis. 24. & Couar. in loco citato*, vbi cumque enim violentia adesset, licita defensio subrogatur, vt per bellie declarat *Fabius de Anna in cons. 6. per totam.*

Merito si non adest iudicium, nec litem, sed tantum quædam extraiudicialis cognitio, nulla potest considerari restitutio in integrum, quæ semper fuit denegata, & iudicatum vidisse testatur *Io. Vincencius de Anna in alleg. 84. in fine, & Benintend. in decis. Bononiens. 79. num. 8. Capyc. decis. 13. Anton. de Amatis decis. 77. num. 14. Maltrill. decis. 134. Grat. discept. forens. lib. 2. cap. 384. nu. 25. Menoch. de remed. possessor. rem. 3. nu. 862. & Sfortia Oddus de restit. quast. 68. art. 6. nu. 54.*

Idemq; in presenti videtur processu, nam 70 petito primo beneficio, fuit iudicatum in anno 1594. stante qualitate iudicij non esse concedendum, vt in fol. 174.

Confirmate assertur decretum S. C. iustissime prolatum, quo fuit denegata petita restitutio in integrum Monasterio Sanctæ Mariæ de Arco aduersus decretum obtemperatum à Francisco Antonio Saia, quod ei præstetur regale præsidium fol. 356.

71 Et si restitutiones in integrum non conceduntur ab hoc supremo Senatu, quan-

do ex officio proceditur in capiendis informationem super possessione versusque partibus, tunc nemo ex partibus vult subscindere vices Actoris, vt per *Capyc. in decis. 13.* quem sequitur *Couar. pract. quast. cap. 17. num. 4. vers. statutum*, vbi affirmat in *Granatensi Auditorio*, nunquam concessam vidisse restitutionem in integrum in tali casu.

73 Nec etiam super omnia declinatoria fori *Capyc. ibidem nu. 3. & D. Rouitus in pragmat. 1. num. 20. de minoribus*, post *D. de Franch. in decis. 439.*

74 Nec super nullitate sententiæ latæ non citata persona legitima pro pupillo, vel Ecclesia, vel ex defectu ordinis iudicij, ex quo adest remedium ordinarium dicendi de nullitate, & idcirco cessat extraordinarium restitutionis in integrum, vt per *D. Rouitum ibidem nu. 21.*

75 Et similiter nec quando Ecclesia vult restitui aduersus appellationem omittam ab interlocutoria excludente exceptiones excommunicationis, vel spolijs, vt per *Capyc. in d. decis. 13. nu. 5.* nec Vniuersitati conceditur ex causa spolijs de recenti, *Maltrill. in decis. 134.*

76 Et tandem nec in causis remissionis Clericorum ad Iudices Ecclesiasticos, in quibus prouidetur, quod capiat informationem ad instructionem iudicis, vt per *D. de Franch. in decis. 439. nu. 8.* nec in alijs casibus vt supra hic nu. 35.

Et mittant predicta, ex quo in articulis enumeratis proceditur extraordinarie, vt per *Benintend. in d. decis. 79. nu. 8.* ergo quanto fortius erit sciendum in hoc puncto Capitulum Regni nullatenus posse pretendere restitutionem in integrum?

77 Quo vero ad secundum caput, indubitati Iuris est, Restitutionem in integrum, (quæ est repositio in eodẽ statu) tunc concedi quando læsio est euidentis, & non petitur causa calumniæ, *Afflic. decis. 356. D. de Franch. decis. 86. num. 8. D. de Ponte in cons. 53. nu. 13. D. Tapia in pragmat. 2. de appellat. & in cons. Minor. iura, num. 34. Sforz. Odd. in tract. de restit. in integr. quast. 43. art. 2. & alij.*

In hæc causa nulla potest considerari læsio, nec in modo procedendi, nec ex quibus Pars aduersa in suo memoriali figurat.

Non ex modo procedendi, quia actum fuit cum Domino Balsuo Comendæ Sanctæ Euphemie, Prælato in Ecclesia predicta habente mensam separatam ab Hospitali Sancti Ioannis Hierosolymitani, & incrocytus, & bona diuisa, quo casu Prælati potest solus agere, & conueniri pro dictis bonis, sicut capitulum potest conueniri pro mensa sua, *Zabarell.*

Barrell. in conf. 134. nu. 2. vers. ad secundum, ubi testatur de communi, affirmans Prælatū posse præiudicare Ecclesiæ tam in omittendo, quam in committendo. Acta quidē facta cum habente interesse nocent, *Afflic. decis. 396. nu. 7. Cappy dec. 128. n. 5. Ann. in sing. 28.*

79 Sic fuit decisum in Templarijs, qui poterant agere, & defendere Ecclesias sibi subiectas, *Lapus in alleg. 49. nu. 5. vers. & hoc iud.* & ponit rationem *Innoc. in c. cum deputati, in prin. de iudic. Card. Tusch. in pract. in ver. Prælati, concl. 499. nu. 8.* & Templarios fuisse religiosos sub regula D. Augustini, testatur *Calder. in conf. 12. circ. me. 3. vers. istud autem, & glo. in cap. duo sunt, 12. q. 1.* & dum

80 postea à Bonifacio VIII. fuerint extincti ob delicta, ut per *Angel. de Perus. in conf. 165. nu. 1. & Bar. in l. aut facta, §. fin. ff. de pœnis,*

81 loco ipsorum suborti fuerunt Milites Hierosolymitani, qui etiam Fratres sãcti Sepulchri appellantur, *Feder. de Sen. in conf. 138. Fely. in cap. 2. nu. 10. de foro compet. & Paris. qui alios cumulat in conf. 24. lib. 4.* (cumque hic acciderit de Templarijs mentionem facere quæso ne pigeat notab. casum audire, quem refert *Ludouicus Domenichi in lib. 4. suarum historiarum, fol. mihi 190.* ait enim quod dum Clemens V. Philippo Gallorum Rege dicto *il bello ilante,* eandem Religionem persequi, condēoauit multos Equites; tanquā quidā Neapolitanus eiusdē Religionis Eques intrepidū animi condēnauit, ut viuis combureretur; ut alijs euenerat; existentibus eum prædictis Clemente V. & Philippo Rege in Ciuitate Burdegala in quadā fenestra dum prædictus Eques ad supplicium ducebatur: qui eos viuens, reuersus ad illos dixit: O Clemens atrox Tyrāde, dum alius in mundo non inuenitur, ad quem appellare possim de mea immuni, & iniusta morte, ad Christum iustum Iudicem, & nostrū Redemptorem appello, & coram eius Tribunali te, & Regem Philippum, cuius consilio tanta mala fecisti, ad comparandum in termino vnus anni, & vnus dies, cito. coram quo meas rationes proponam, & ibi iusticia absq; vilo malo affectu ministrabitur. Hoc. n. mirabile fuit, quoniam infra terminum prædictum Clemens subitanea morte obiit, & paulo post supradictus Rex Philippus.) sed ad factum redeam.

Ergo cū isto D. Baliuo legitimè fuit processum, ut proceditur cum simplicibus Clericis beneficiatis, & Rectoribus Ecclesiarū qui habent administrationem ab Episcopo absque quod citetur Episcopus, & similiter agitur cum Episcopis, absque quod citetur Ecclesia Romana, quia possunt hi agere, &

83 defendere soli, absque consensu Episcopi, Capituli, vel Ecclesiæ Romanæ, *Specul. in §. actore, §. 1. vers. quid de clericis, nu. 79. & Lapus in d. alleg. 49. nu. 8. & alij.*

Nec dicatur Ecclesiam restitui ex negligentia Prælati, quoniam deficit factum, & ius in casu nostro.

Deficit factum, quia notum est omnibus, quam diligenter, quam vigilanter, & quam perspicaciter D. Balius vacauit in hac Ciuitate pro expeditione huius causæ spatio duorum annorum, & plus, quo tempore fuerunt interposita plusquam 15. decreta per S. C. circa incidentia causæ, fecit destinare dietas ab Excellentissimo Domino Prorege pro expeditione ipsius, & tandem omnia necessaria operatus est pro defendenda eius causa.

Deficit ius, quia in iudicijs etiam si ad 84 fuisset negligentia Prælati (prout non adfuit in casu nostro) præiudicaret Ecclesiæ, *Angel. in conf. 245. num. 2. vers. solutio si quaritur; Zabarell. in d. conf. 134. num. 2. vers. ad secundum, & Alex. in conf. 112. attentis narratis, in prin. lib. 5.*

Nec etiam potest considerari læsio ex eisdemmet, quæ asserit pars aduersa in suo memoriali f. 231. in quo conqueritur de tribus.

Primo, quod Cōmissarius præsentis causæ non erat D. Conf. de Piccolellis, sed D. Conf. Andreas Ianuarius delegatus.

Secundo, quod Conf. Melior non erat informatus.

Tertio, quia Vniuersitas non probauit requisita ec. Regni.

Quia primum assumptum aliter se habet, siquidē D. Balius porrexit memoriale S. E. dicendo, quod D. Conf. Georgius Delegatus Religionis nō interueniebat in præsentī causā, ideo petebat alium delegatū, fuit memoriale remissum ad S. C. ut de iustitia prouideat, & fuit causa commissa prædicto D. de Piccolellis fol. 169. & iterū fol. 209. ater. vbi fuit facta graduatio Commissariorū in præsentī causā, & referente eodem D. de Piccolellis fuerunt interposita plura decreta per S. C. fol. 283. ater. 284. 294. 323. at. 301. 321. 323. 325. & alia.

Petijt etiā D. Balius destinari diem prædicto D. de Piccolellis pro expeditione causæ fol. 325. & ipso instante fuit decisa fol. 328.

Ergo in hoc capite male conqueritur.

Secundum assumptum nec militat, quia eius disertissimi Aduocati Fuluius Lanarius, & Io. Antonius Parisius plenissimè informauerunt prædictum D. Reg. Conf. Meliorem, & 85 absit dicere ministrum tantæ eminentis doctrinæ, & ingenij, ac sēlicitatis memoriæ, &

secundiz, vt Iure merito ab omnibus Aquila volans acclametur, indigere informatione in causa tam clara, & tam minuatim discussa per tres horas continuas ab vtraque parte coram dictis quatuor doctissimis Patribus.

Tertium, & Vltimum partis assumptum est omnino acreum: siquidem duobus indigebat Vniuersitas ad obtinendum, id est possessione ex parte sua, & turbatione ex parte conuerti.

Possessio ex parte sua est plenissime probata cum centenaria formata per 16. testes annorum 70. & 80. vt S.C. innotuit.

86 Turbatio ex parte conuerti, vltra quod est probata per dictos testes, eo ipso quod in hoc iudicio contradicit, turbare dicitur, *Affl. in dec. 394. nu. 4. vbi Vrhil.* quia in his remedijs cc. Regni per solam denegationem inducitur turbatio, & spoliū, *D. de Ponte in cons. 145 nu. 5. vol. 2.* Quinimò per solam emanationem

87 bannorum, vel affixionem cartellæ fit turbatio, *D. de Franch. dec. 163. nu. 1.*

88 Et in his remedijs Capitulorū Regni possessio antiqua praualeat possessioni iuniori etiam titulata, & sic decisum refert *Affl. in decif. 363. & 327.*

Et vterius Vniuersitas ex abundantia producit, & ostendit originem eius Iustitiæ cum duabus scripturis.

89 Prima est de anno 1062. in qua liquet Rogerium Ducem Apulez, & Calabriz fundasse Monasteriū Sanctæ Euphemiz situm in valle Neocastri in beneficiū Religionis sancti Benedicti cum tenementis circumcirca descriptis fol. 277. in fine signo † infra quos fines fuit, & est Vniuersitas sancti Blasij, quæ Monasterio prædicto suberat.

90 Secundo est de anno 1242. in qua Imperator Federicus huius Regni Rex permutauit cum Monasterio prædicto, cui dedit Terram Nuceriæ cum finibus, & confinibus, & Monasterium in excambium tradidit Imperatori medietatem Neocastri cum omni eo, quod Monasterium ibi possidebat fol. 278. ater. signo † & permutationem prædictam valere debet, *tex. est in cap. 1. de rer. permut.* & cum hac permutatione transiit Vniuersitas sancti Blasij cum Vniuersitate Neocastri, & licet fuerit diuisa ab Vniuersitate, & Monasterio sanctæ Euphemiz quo ad iurisdictionem, & territorium, attamen quidquid fuit

91 infra prædictos fines, remansit ad commodum Incolarum, *Auend. de exeq. mandat. Regum, par. 1. cap. 12. num. 1. fol. mibi 92.* & est *text. in l. 1. C. de Metrop. Birsto lib. 11.* & ponit *Couar. pract. qq. cap. 37. nu. 7.* & ideo Casalia Neap. diuisa quoad iurisdictionem, quoad cetera gaudent vt ciues Neapolis, *D. de*

Franch. in decif. 316. & habetur in *extrauag. 1. & 2. Papa Io 22. sub tit. de concess. prabem. & in extrauagant. communib. cap. vnic. de officio legati, glos. in cap. 1. no se de vacante, & in cap. recolentes, de statu monachor. vbi quod dieceses diuisæ gaudent indulgentijs, quibus gaudebant ante diuisionem, & facit *l. 3. ff. de offic. assess.* & ratio est, quia prius fuerunt Populi, quam Reges, *l. 2. ff. de orig. iur.* & olim de Iure naturali primeuo, quo omnia erant cõmunia, siquidẽ Regna diuisa, & gentes discretæ, & limites agris impositi processerunt de Iure gentiũ, *l. ex hoc iure, ff. de iust. iure,* meritò si diuisio extitit inter Imperatorem, & Monasteriũ quo ad limites, & iurisdictionem secundum ius gentium secundarũ, vsus tamen, & ius illud naturale primeuarũ, quod erat inter ipsos conciuies remansit vnicum, & illibatum, & sic bona fide, & iusto titulo continuatum inter ipsos ciues, & habitantes.*

93 Nec fas sit dicere, Imperatorem cum illa diuisione voluisse præiudicare tali vsui, & cõmoditati, quia vltra quod non præsumitur, *cap. dudum, & cap. pastoralis, & cap. in suis, de priuileg. & l. 4. C. de emancip. liber.* & hoc apparet verissimum ex natura concessionũ factarum Baronibus per Reges huius Regni, qui & si concedunt cum Terris, montibus, pascuis, & planis, nullatenus prohibent vassallis cõmoditates, & vsus ciuium, *l. in concedendo, ff. de aqua pluuiæ arcenda,* quoniam debent habere alimenta naturalia, ne vitam inermem ducant, & in loco in quo habitant, cum exteris computentur, vt considerat doctissimus *Freccia de subfeud. lib. 2. in auth. 46 nu. 4. post Luc. de Penna in l. vsum aqua, col. 2. vers. sicut autem, C. de aqua ductu, lib. 11. conferuntq; Virgilij dicta in 1. Æneid.*

Quod genus hoc hominũ que tã barbara mores Permittit Patriæ? hospitio prohibemur arena.

Nec dicatur scripturas prædictas non esse authenticas, siquidẽ sunt validissimæ, fuerunt enim extractæ ex Archiuio eiusdẽ Ecclesiæ S. Euphemiz, & sic omnino probant *Auend. de exeq. mandat. Regum, par. 1. cap. 21 fol. mibi 142. & Frecc. de subfeud. lib. 1. in tit. de offic. magni Admirati, num. 28.* subdens, quod pro lege obseruari possunt, & *Mastrill. in decif. 43.* dicitur enim Archiuus ab arca, quæ est certificatio, & locus publicus, vbi publicæ scripturæ reponuntur, *auth. ad hac, C. de fide instrum.* est enim idem, quod armarium publicum, & quicquid ex eo sumitur, fidem facit, *cap. venit, 30. quæst. 1. & in authent. de his, qui ingred. ad appell. S. si vero ex pluribus archiujs, col. 5. & glos. in l. mores, ff. de panis, vbi quod differt ab archo, & gazotlatio, & Bal. in rubr. C. de fide instrum. col. pen. &*

pen. & glos. in autb. de defensorib. Ciuit. in verb. archiuo.

Patet enim quam clara, & aperta sit iustitia Vniuersitatis, tam ex primordio sue possessionis, quam ex eius probationibus immemorabilis possessionis.

Quibus stantibus Pars aduersa nil contra tendere potest, nec se adiuuare testibus, vel scripturis ipsius.

97 Non testibus, quia fuerunt recepti post didicita testificata, post causam discussam, & post monitum ad dicendum, & sic contra *pragmaticam. 14. de ordine iudiciorum, & pragmaticam. 4. de testium refrenatione*, quae disponunt in tali casu à processu esse reijciendos, & licet per S.C. hae exceptio fuerit seruata ad merita fol. 166. & 231. ater. cum 98 sit exceptio notoria ante omnia fuit discussa, iuxta *tex. in Lille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebell. D. de Franch. in decis. 289. num. 5. & decium in beneficium Vniuersitatis*. Ulterius fuit cognitum, quod isti testes 99 partis aduersae loquentes per eundem praemeditatum sermonem, nullam faciunt fidem, h. 3. §. *ideoque diuus, vbi Bart. & ceteri, ff. de testibus, Mascard. de probat. consl. 1374.*

Deponunt etiam de actibus negatiuis, & plus creditur duobus affirmantibus, quam mille negantibus, vulgatis Iuribus.

Et tandem testes Vniuersitatis sunt numero plures, sunt digniores, & sic praeferendi, pro ut fuerunt Praelati, nedum in praesenti causa, sed etiam in alijs, *Afflic. decis. 363. nu. 3.*

Vel si dicta tertium saluare velimus, debet intelligi de ceteris partibus territorij sanctae Euphemiae, & non in finibus, & confinibus descriptis fol. 19. Vel de tempore prohibito, idest à vigilia sanctae Crucis vsque ad Natiuitatem Domini nostri, quo tempore in nemore Amatelli ciues sancti Blasij pasceri nequeunt.

Et ex his patet, quod testes partis aduersae nil faciunt.

Quo verò ad scripturas eiusdem, faciles erunt responsiones.

Primo, quia afflicus producti fol. 235. & sequentibus, sūt de mense Decembris 1587. & praesens controuersia erat cepta de mense Maij 1586. fol. 1. & sic attentata post litem motam.

Secundo, non constat dictos particulares affittantes esse Vniuersitatis sancti Blasij.

Tertio, tres, vel quatuor particulares in actibus differentibus non possunt prauidicare Vniuersitati, licet *Auend. de exequend. mandat. Reg. par. 1. cap. 13. in fin. per unum ciuem turbari ait,*

100 Nec de scripturis, quia praesentatae post

conclusum processum, & sic fidem non faciunt, *D. Rouit. in prag. 2. nu. 103. de iurisd. non turbandis, licet Gizzarell. in decis. 42. dicat solere recipi.*

Quinto, nil probant, quia sunt copia copiarum, siue sumptum de sumpto exhibenti restituta, & extracta à Notario vasallo D. Baliui, 101 vt in *cap. Regni, Ladislaus non sine, Anna in singul. 244. D. de Franch. decis. 118.*

Vel ad saluandum scripturas, debent intelligi vt particulares sancti Blasij possint pacifice vt ciues sanctae Euphemiae, idest in temporibus prohibitis, & in ceteris territorijs non descriptis fol. 19. in quibus ciues sancti Blasij accedere est prohibitum.

Quò verò ad pretensum laudum de anno 1575

Respondetur non esse laudum, nec vlla laudi sollempnitas in eo videtur, nec assensus Regis, vt requiritur *Auendan. de exequend. mandat. Reg. par. 1. cap. 12. nu. 22. verf. & licet, fol. 97.* nec Vniuersitatis conclusio, aut contentus apparet, sed quaedam aerea assertio cuiusdam Doctoris asserentis neminem vidisse pro Vniuersitate sancti Blasij, nec eorum iura audiuisset, & est copia copiarum exhibenti restituta, & extracta à Notario vasallo, & ideo eodem morbo laborat, & potius est somnium in Parnaso.

Liquet enim, quòd Pars aduersa nulliter conqueritur, nec in aliquo laesa apparet, merito omni iure speratur fore prouidendum, petitorum restitutioni non esse deferendum & cetera suppleant & c. Neap. 20. Martij 1626.

Io. Dominicus Tassonus.

Die 5. Iulij 1627. facto verbo, fuit per Sac. Cons. propisum, non esse deferendum petitorum restitutioni in integrum, votantibus septem ex Dominis cum iocuerentia D. Praesidis Vrfini, in Banca de Izzo pro amico.

NOra tamen in hac extraordinaria materia cc. Regni, quod & si restitutio in integrum concedi non solet per superius allegata: attamen reclamatio quandoque datur, sicuti in hac causa fuit seruatum, fuit enim à Collaterali Concilio obtenta decretatio de 102 verbo faciendo loco reclamationis, in qua discussa causa coram sex ex Dominis, votorum paritas euenit, & iam adiuncti fuerunt destinati, coram quibus pendet nunc decisio, Deus Optimus Maximus illos illuminet ad notoriam Vniuersitatis iustitiam, & tot decretorum doctissimis votantibus Patribus latorum indagandam: fuit etiam de anno 1613. iunctis Aulis in his remedijs Capitulorum Regni concessa alia reclamatio in causa

Yy 2 Hospi-

Hospitalis Sanctissimę Annunziatae Neap. cū D. Cardinale Palloto: & D. Tapia in 3. lib. *Iuris Regni, sub tit. quando Rex inter ecclesiasticas personas, in rubr. nu. 17. fol. 27.* refert de anno 1578. fuisse admittam reclamationē in his remedijs cc. Regni, verū in sua *dec. S. C. 24. nu. 15.* contrariū annuere videtur, quod tene per *l. 1. C. si de momentanea possess. fuerit appell. ubi à sententia lata super possessorio, reclamatio non admittitur, ex quo non affert præiudiciū irreparabile, sicuti fuit obseruatum in causa Marię Rauascheriæ, cum Duce Cardinalis, in qua reclamatio non fuit admittā super possessorio summarissimo per quatuor Aularum Decanos legētes per S. C. Hinc est, quod nec etiam à decreto, quod testamentum aperiatur, admittitur, *l. quisquis, C. quorum appellat. non recipiantur, & punctualiter habetur in lege Toledi disponente super turbatione possessionis, vel occupatione terminorum, quod appellatio non admittitur, Auend. de exeq. mandat. Reg. par. 1. cap. 4. nu. 11. vers. quod autem, fol. mibi 53.**

103 Quandoque Collaterale Concilium solet causas istas cc. Regni Regio Cappellano Maiori committere etiam ex conuentione habita tempore gubernij Domini Don Petri de Toledo, & præsertim si inter personas ecclesiasticas vigerent: Hinc nota, quod & si à D. Archiepiscopō Salerni fuerit excommunicatus Detius Caracciolus Abbas S. Petri ad Curiam, ex quo tali remedio contra aliū Clericū fuerat vsus, tamen in Romana Curia fuit absolutus de anno 1575. sicuti ex processu prædicti Abb. Detij, penēs Stincam, Aëuarium D. Cappellani Maioris est videre. Verum & S. C. etiam procedit inter Clericos in his turbationibus, vt per *Afflic. in dec. 2. & 24. & Aluarus Valascus in consult. 11. 79. & 100.*

Aduerte tamen, quod vt plurimum restitutiones in integrum aduersus decreta, vel

104 sententias S. C. admitti non solent, *Vinc. de Franch. decis. 702. nu. 2.* imo interposito decreto nō esse deferendum, executio datur, non obstante reclamatione ab hoc decreto non esse deferendum, vt ibidem.

Solet quoq; in remedijs istis cc. Regni dubitari, num lite pendente possit fieri prouisio interim? *Bal. autem in cap. 1. de allodijs, nu. 26.* asserit, posse Iudicē in iudicio turbationis prouidere ne vis fiat, & in hac causa iam fuit facta prouisio interim ad beneficiū Vniuersitatis, vt supra notauimus: idemque fuit prouisum in causa Vniuersitatis Styli, cum Venerab. Monasterio Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, in Banca de Longo, fuerat enim per duo decreta S. C.

prouisum, quod capiatur informatio in his remedijs, & interim RR. PP. non faciant nouas defensas, vt latē notauimus de hac causa supra *vers. 4. obseruat. 5. nu. 14. & seq.* & licet dixerimus de nullitate decretorum prædictorum insimul cum D. Ioanne Baptista Meliore tunc collega, & Aduocato insigni, & inde Regio Consiliario, & præsertim quia S. C. antequam sibi constet de violentia, & turbatione, est Iudex incompetens contra Ecclesiasticas personas, dumue probatio est in abscondito, & Iudici non liquet, vlla prouisio interim fieri debet: Verum his, & alijs aductis non obstantibus, fuit iunctis Aulis decisū, nullitates non obtinere de anno 1610. in circa.

OBSERVATIONIS II.

SUMMARIVM.

- 1 **L** Ex ligat in tempore per eam statuto.
- 2 **L** Indiget publicatione præter legem naturam.
- 3 **L** Ligat statim facta publicatione in Prouincia, & per Regnum post duos menses, & si promulgetur per singulas terras, statim ligat, num. 4.
- 5 **L** Ligat quo ad futura negotia.
- 6 **N**ili expressè fuerit dictum.
- 7 **Q**ua prouidet præteritis negotijs, non intelligitur de negotijs inchoatis, & fallit, vt nu. 10.
- 8 **I**udicium debet terminari secundum iura vigentia tempore Iudicij intentati, & non secundum legem superuenientem.
- 9 **A**ppellatio debet terminari secundum iura, qua vigeant, & non secundum nouam legem, etiam si diceretur, quod lex trahatur ad præterita.
- 10 **F**allit in nullitatibus.
- 11 **C**lericorum differentia cognoscebantur ab Imperatore, sed intellige vt in seqq. §. 1. in auth. vt cum de appellatione cognoscitur, declaratur, ibidem.
- 12 **C**lericorum exemptio quando incepta.
- 13 **I**ustinianus Imperator nimis se intromittebat in cognitione iurisdictionis.
- 14 **E**xemptio Clericorum est de iure diuino.
- 15 **I**ustinianus non vocabatur Imperator Romanorum, & faciebat Aquilam cum duobus capitibus.
- 16 **O**ratoria an fieri debeant, est aduertendum.
- 17 **A**mpliationibus Monasteriorum est aduertendum.
- 18 **V**rsula Benincasa diuotissima Religiosa di-

- 19 *Publicatio legis est necessaria ex ratione naturali.*
Religiosi nō debent sumptuosas fabricas facere, ibidem.
Fabrica sumptuosa non debent fieri à Religiosis, ibidem.
- 20 *Papæ edicta publicari in vno loco, idest Roma, sufficit.*
Papæ habet potestatem à Deo, & non à populis, ibidem.
- 21 *Consuetudo aliqua intraduci non potest in contrarium, Papæ dissentiente.*
- 22 *Papæ constitutiones cur in aliquibus Prouincijs non seruentur.*
- 23 *Lex vna omnibus Prouincijs quandoque non expedit.*
Exequatur Regiam, cur. introducibum, ibidem.
Hortatoria Episcopis faciendæ, quomodo, ibidem.
- 24 *Asylus à Moyse inuentus.*
Non pro facinorosis, sed pro aliquibus, vt ibidem.
- 25 *Homicida excludabatur ab Asylo Moyfis.*
- 26 *Asyli inuentores duo, Moyse, & Romulus.*
- 27 *Romulus cum Asylo permissa impleuit Romam.*
- 28 *Roma ex ruinis Ciuitatum Regij, ac Tarenti aucta, & repleta fuit.*
Romulus duas mirtos in platea Roma plantare fecit, quorum vnam Patritium, altera vero Plebsum vocare fecit.
- 29 *Gubernium bonum in Roma quomodo cognitum fuit.*
- 30 *Papæ Bonifacius Quintus fuit primus, qui mandauit fugientes ad Ecclesias non extrahi.*
Immunitas Ecclesiarum quo ad extractionem delinquentium à quo, ibid.
- 31 *Fugientes ad Ecclesias, vel domos adiacentes Ecclesia quando fuerunt repositi, casus multi.*
Ecclesia domus adiacentes quomodo gaudeat immunitate, ibidem.
- 32 *Theodosius Imperator fuit Hispanus, & nimis obseruauit immunitatem Ecclesia.*
- 33 *Mercatores decocti nō debent gaudere immunitate Ecclesia.*
- 34 *Immanitas Ecclesia, vel Palatij Episcopi, aut Cardinalis in homicidio appensata, aut ex insidijs, quomodo procedat.*
- 35 *Proditorie vulnerans, non gaudet immunitate ecclesiastica.*
- 36 *Ecclesia non consecrata etiam habet immunitatem.*

OBSERVATIO II.

Pragmatica infra quod tempus post eius promulgationem obliget, & edicta Summi Pontificis quomodo, & quando ligant, & aliqua de immunitate Ecclesiarum.

- D**IXIMVS supra, quod ad hoc vt lex obliget, requiritur publicatio, vt latius videmus infra in hoc versu. in 3. obseru. sique in ea statutum esset tempus ligandi, ei attendi debet. *Vine. de Francb. in decis. 360. num. 2.* omnes enim leges indigent publicatione præter legem naturæ, quæ sola non indiget publicatione, *D. Tho. 2. 2. quest. 90. artic. 4. & Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 1. num. 19. fol. 182.* Ligant enim
- 3 Pragmaticæ statim facta publicatione in metropoli: sed p Prouincias post duos menses a die publicationis factæ in metropoli, *S. 1. in auth. vt facta noua constit. per totum.*
- 4 At quando Præsides, seu Iusticiarij tempus prædictum abbreviare cupiunt, per singulas Terras suarum iurisdictionum publicare faciunt Pragmaticas prædictas, & sic statim ligant, vt in 9. prædicto; utique Præsides magna vti debent diligentia in Prouincijs eorum, seruata forma *constitutionis Regni Iusticiarij, cū precedentibus, & seqq.* & signanter in publicatione legum, quando negotia urgent.
- 5 Ligat Pragmatica post publicationem quo ad futura negotia, *l. fin. C. de usur. & l. legibus, C. de legibus,* & diximus supra in versu 9. obseruat. 1. nu. 1. & 6. facitq; *l. non est nouum, ff. de legibus,* vel si ligat ex Iure speciali, idest quando expressè fuit dictum
- 9 *S. fin. in fine, vers. quam interpretationem,* in *auth. de raptis mulieribus, qua raptoribus nubunt,* debetq; intelligi de illis negotijs, in
- 7 quibus iudicium non est inchoatum, *glos. est notab. in S. 1. in verb. referente, in auth. vt cum de appellatione cognoscitur,* & habetur in hac lege nostra, quæ circa capitula matrimonialia inchoata non extenditur, quando enim iudicium esset inchoatum, appellatio determinari debet secundum Iura, quæ tempore inchoati iudicij, vel tempore sententiæ vigebant, & ideo si ab ipsa sententia appellaretur, & post appellationem lex noua superuenerit, appellatio decidenda venit secundum leges, quæ vigebant tempore primæ sententiæ, & non secundum leges nouiter emanatas, etiam si in his legibus nouis
- Yy 3 dice;

diceretur, ut protrahantur ad præterita, text. est notabilis tam in rubro, quam in nigro, in §. 1. in auth. ut cum, de appellat. cognoscitur secundum illas leges debeat iudicari, qua tempore lata sententia obtinebat non secundum eas, qua postea publicata sunt. Et secundum hunc text. prætendebam, quod nul-

10 litates propositæ de decretis, sicut sententijs S. C. ante annum 1612. latis tempore quo dabatur reclamatio, si providebantur nullitates non ob stare, deberi etiam concedi reclamationem, non obstante Pragmatica de anno 1612. vulgo dicta delli 28. capi, quæ denegat reclamationes à decretis providentibus nullitates non ob stare: sed circumspexit D. Regens Lopez ortenus mihi declaravit, in Collaterali Consilio determinatū, Pragmaticam prædictam fuisse interpretatam, ut extendatur etiam ad decisionem nullitatum propositarum ante dictam Pragmaticam de anno 1612.

11 Cumque de dicto §. 1. mentionem fecerimus, nota ex eo, quod Imperator cognoscebat differentias Clericorum, nam legem illam promulgavit in lite vertente inter Episcopum Tholonæ, & Diaconū Ecclesiæ Thalmisensis, & similiter in §. 1. ut Clerici apud proprios Episcopos, collat. 83. apparet, quod Iustinianus separavit Clericos à cognitione Iudicis laici ad petitionem Mennæ Archiepiscopi Constantinopolitani. Sed quæ-

12 ueritas, nam satis ante Iustinianum liquet Clericos fuisse exemptos à iurisdictione laicali, quoniam in primitiva Ecclesia Divus Paulus in Epist. 1. cap. 5. ad Thimotheum Episcopum, hæc dixit verba: *Aduersus presbyterorum accusationē noli recipere nisi sub duobus, vel tribus testibus.*

Et in Concilio generali Calcedonensi can. 9. celebrato satis ante Iustinianum, legitur ita: *Si Clericus aduersus Clericum habet negotium, non relinquat Episcopum suum, & ad secularia iudicia non recurat.*

Et in Concilio Agathensi in cap. 32. dicitur: *Clericus ne quemquam præsumat apud secularē Iudicem (Episcopo non permittente) pulsare, & si pulsatus fuerit, nō respondeat, nec proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio seculari proponere.*

In Concilio autem Cartaginensi cap. 9. similiter habetur: *Item placuit quisquis Episcoporum Presbyterorum, Diaconorum, seu Clericorum, si derelicto Ecclesiastico Iudice, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suū amittat, & hoc in criminali actione, in civili verò perdat, quod euicit.*

Et in Concilio Meluitano, similiter ante

Iustinianum in cap. 19. habemus: *Placuit, ut quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit, honore proprio priuetur.*

Nec mireris, quod Menna in d. §. 1. in auth. ut Clerici apud proprios Episcopos. à Iustiniano petierit, ut Clerici à proprijs Episcopis cognoscerentur, quoniam Iustinianus nimium se intromiserat in hæc cognitione, ut habemus in titulis C. de sacrosanct. Eccles. & de sanctiss. Episcop. & omnes DD. concludunt, quod exemptio Clericorum est de Iure diuino, ut per Dianam in moral. resolut. tract. 2. de immunis. Ecclesiar. resolut. 1. vbi in resolut. seq. tractat, si immunitati prædictæ potest renunciari per Pontificē, aut Clericos. Verū de huius quæstionis vera resolutione videas per Eminentiss. Card. Bellarm. in 2. tomo disputationum in calce libri primi fol. 289. vbi varias conclusiones disserit, & distinguendo concordat diuersos casus, quo ad causas mere Ecclesiasticas, politicas, aut ciuiles Patriæ, & habetur in Concilio Toletano no 3. cap. 13. & in alijs, & Fridericus Secundus in sua 1. constit. posita in fine libri feudorum, & in constit. Regni. Post mundi machinam, reuocat dictam nouellam 83. & omnes alias contra libertatem ecclesiasticā.

15 Quinimò Iustinianus non vocabatur Imperator Romanorum, licet Aquilam cum duobus capitebus in insignis asportabat, ut per Capyc. in repet. l. Imperialem, decernebat etiam circa constructiones Oratoriorum, ne domus pro Oratorijs fierent sine licentia Episcopi, ne de Ecclesijs, spelunchæ illicitæ

16 fierent, §. 1. in auth. ut nullas faciat Oratorij domus, essetq; hodie expediens oculos aperire circa ista Oratoria, ut in gubernio suo Excellentiss. D. Comes Oliuares Regni Prorex vigilantissimus aduertebat, & aliqua ex eis tolli curabat, & magna fuit eo tempore controuersia circa aliqua Oratoria tollenda, & præsertim ad euitanda multa, ac etiam monopolia circa prætia mercaturarū alteranda

17 stationibus domorū pro non necessarijs ampliationibus Monasteriorum, pro quibus in dies florentissima hæc Ciuitates angustatur, ut tetigimus supra vers. 7. obseru. 3. nu. 52. absit tamen, quin sententiam Ecclesias non esse protegendas, fauendas, & ampliandas, cum Domini sit Terra, & plenitudo eius, & in Leuit. 25. ait Dominus, *Terra non vendatur in perpetuum, quia mea est, & vos Aduena, & Coloni mei estis.* & alia dicit Luc. de Pen. in l. nonnulli, C. de fundis patrimonialibus, lib. 12. & Gizzarellus in decis. 38. & nouissimè

mè D. Tapia in decis. Sac. Conf. 7. & eo magis, quia uti Aduocatus multarum Ecclesiarum, & Monasteriorum illas in dies defendo, & pro eis laboro, & audiui à fide dignis, 18 quod Mater Soror Vrsola Benincasa, quæ in anno 1615. cum magna opinione sanctitatis obiit, dicebat, totam montaneâ Sancti Martini loca Ecclesiarum, & Monasteriorum fore euasuram, sed loquor de inutilibus, & delictiosis ampliationibus. Ecclesijs. n. vtilius est, vicinos habitatores habere, quâ desolata remanere, quoniam Reipublicæ Politica regitur, gubernatur, & augetur in vnione, & in commercio ciuiû. Atq; Scriptura sacra, Pauper, & Diues obiauerunt sibi vtriusque enim operator est Dominus; & amplius in his non immoror, tamen circa has ampliationes Ecclesiarum videas *Mastril. in decis. 280.* & supra in *vers. 7. obseru. 3. nu. 52.* dixit enim D. Bonauent. in *Epit. 2. Murorû curiosa constructio destructionem parit animarû.* & alibi in *quæst. 6. circa Reg. ait, Cum sancti Patres laudantur in cellis, & in vilibus habitaculis habitasse, quid est, quod vos altas, & magnas domos erigitis, & Oratoria sumptuosa, & areas latas magno pretio comparatis, cum sitis pauperes, & mendici: & comptentores mundanorum esse debeat? & alias exclamauit Aluarus Pelagius in *lib. 7. cap. 76.* his verbis. *Quantum autem excedant Religiosi mendicantes circa curiositatem, & multipliciorem, & sumptuositatem adificiorum totus mundus testis est.* & paulo inferius: *Magna pars adificiorum Mendicantium de Mammona iniquitatis ad literam constructa est. Luc. 16. scilicet de usuris, & rapinis. Vnde posset eas propriè Diabolus tanquã sibi debita quodammodo vendicare. Citius enim usurarij dant Fratribus pro adificijs mille libras, quam restituant vnum denarium creditori, vexante eos Xenodixa, & timore Religiosorum.* & si Sanctus Gregorius Nyssenus loquens de secularibus hominibus. 3. 10. *Eccles. ait: Quo enim maior fuerit, & multitudine, & materia sumptu, magnificentia in adiam fructuris, eo magis arguitur inordinatam animam.* alia vero adducit *Gizzarell. in decis. 38.* in qua etiam pro Atrio Ecclesie dari ampliationem fuit decisum, & sic etiam pro amplianda Ichola esse concedendam, *nu. 6.* tenet.*

Redeundo igitur ad nostram materiam, 19 publicationis legis dicimus, publicationem necessariam esse ex ratione naturali, quia lex est uti regula, quæ actiones humanas dirigit, sique humanis mentibus obligatione mediante non imprimeretur, secundum regulam legis operari non posset, *D. Thom.*

1. 2. *quæst. 90. & cap. in illis, 4. dist. & cap. cognoscentes, de constit.*

20 Sola quidè Pontificis lex in vno loco publicari sufficit, ut venire possit ad aliorum notitiam, *cap. 1. de postul. Pralat. & ita lo. Andr. declarat vltima verba lecti in verbo Datum Roma. & Abb. in cap. nouit, de sent. excommun. Sitæst. in verb. lex, in 6. & Soto lib. 1. de iustit. & iure, quæst. 1. artic. 4. concl. 2.* affirmat, Pontificis edicta sufficere Romæ publicari, ut ligent omnes Christi fideles, 21 quoniam Pontifex summus omnium Christianorum est legitimus superior, & à Deo immediatè potestatem habet, & non à Populis, ut diximus supra in *vers. 1. obseru. 2. nu. 7.* quinimo in spiritualibus contraria consuetudo induci nõ potest, dum summus Pontifex nõ consentit, & hæc est communis doctrina *Diui Thom. par. 2. quæst. 97. artic. 3. Soto lib. 1. de iustit. & iure, quæst. 7. artic. 7.* & aliorum. Sed pro enixa veritate harum opinionum vide *Azor. lib. 5. inlit. moralit., cap. 3. & Nauar. in conf. 1. de constit. q. 4.*

22 Nec dicatur aliquas summi Pontificis constitutiones in aliquibus Prouincijs, vel locis nõ seruari: id. n. enenit multoties, ex quo eadem lex sepè non conuenit, nec expedit omnibus locis, & ideo Principes, & Populi ad Papam recurrunt, difficultates proponendo, quod talis lex in illis locis obseruari non potest, & Summus Pontifex assentit: & meritò aliquando pro vna Prouincia legem condidit, & non pro alia, ut est expediens, *Lautfa. Et, 5. euenit, ff. de pœnis.* (Hæc fortasse sunt causæ introducendi regium exequatur, quod fit, ne à Summo Pontifice literæ obtineatur, quæ præter eius intentionem Regi, vel Regno inquietudinem afferant, *Couarr. pract. qq. cap. 35. nu. 5. vers. sic etiam,* vbi etiam habes in *nu. 2.* de hortatorijs faciendis Episcopis, de quibus etiam vide *consultationem 40. capitû Sua Maiestati facta in anno 1572.* & de examinatione Bullarum Apostolicarû vide per *Dianam* nouissimè editum *resolut. moral. tract. 2. de immunit. Eccles. resolut. 12. fol. 27.*) supradicta quidè euenire solent circa immunitates Ecclesiarum pro delictis:

24 Asylus enim à Moyse in illis sex Ciuitatibus fuit adinuentus, ut in *Exod. 21. & 35.* & non pro facinorosis, & impijs hominibus, sed pro his tantum, qui pro humana fragilitate, & 25 impetu quodam ad delinquendum incidunt, ut ibidem, quo verò ad homicidâ, statutum erat, ut de loco effugij arripiatur, & manibus Iudicis tradatur, & moriatur, ut in *Deuteronom. 19. vers. si quis,* & meritò dixit *Polidorus Virgilius in lib. 3. de inuictoribus 26 rerum, cap. 12.* duos fuisse præcipuos Asylum inuen-

inuentores, Moylem, & Romulum (sed ante Romulum fuit Cadmus Tebanus, teste *Gubernatore Christiano Fratris Io. Marquez in lib. 2. cap. 32. col. 4. in princ. fol. 346.*) Moyses ex causis iam dictis, & Romulus ut Urbē
 27 Romam ab eo conditā nouis incolis, & habitatoribus impleret, Aylum fecit pro illis,
 28 qui grauissima crimina patrati essent, sed veritas est, ex ruinis Ciuitatum Regij in Calabria, & Tarenti, Romam auctam fuisse, ut testatur *Titus Liuius in dec. 4. lib. 1. fol. mibi 366. ater. & dicemus infra vers. 14. obseru. 1. nu. 42.* fecit etiam Romulus in platea publica duas plantari myrtos, quarum vnā Patritium, alterā verō Plebeium vocari fecit: quæ Patritius vocabatur multo tempore conseruauit se pulchram, & virentē, & è contra, quæ vocabatur Plebeius, non ita pulchra
 29 videbatur. Sed deficiente Senatus bono Regimine, Plebeium virefcere, & Patritium minueri; visum fuit, teste *Plinio lib. 15. cap. 29.* quo vero ad Aylum attinet, etiā apud Gentiles eius immunitate gaudebant templum, ex templo enim Dianæ in Epheso delinquēs vllus extrahebatur, *Cicero in Verrem act. 3. & Iustinus in lib. 28.* idem ait de alio templo eiusdem Dianæ in Epyro. *Pausanias* vero in *Act.* peruasit, cunctas Syllæ calamitates euenisse ex extractione Aristoris ex templo Mineræ, & inde ad mortem condemnati. Athenis vero misericordiz templum hac immunitate gaudebat, inscriptioque erat, Ignoto Deo, *Nicolaus de Lyra act. 17. Canuar. lib. 2. variar. cap. 20.* sed inter Pontifices
 30 Bonifacius Quintus fuit primus, qui mandauit, fugientes ad Ecclesias vi non extrahi in anno 622. ut refert *Theatrum mundi fol. 22. & toto titulo extra de immunit. Eccles. cap. maior. cap. rerum, & cap. diffiniuit. 17. quest. 4.* & in anno 1594. à Gregorio XIV. fuit emanata Bulla circa has immunitates, cui standum est, ad cuius Bullæ explicationē, & apparatus vide nouissimè editum *Patrē Dianam resolutionum moralium, tract. 1.* vbi varios, & diuersos casus explicatos habes. quo vero ad ius ciuile, adest titulus *G. de his, qui ad Eccles. confugiunt, l. 2. 3. & 5.*
 31 Multi sunt casus decisi pro immunitate fugientium ad Ecclesias, seu ad domos Ecclesiæ adiacentes, quos refert *D. Riccius nosse doctissimus, & ad presens Episcopus, ut supra diximus, in collect. 1792. & Regens de Ponte in decis. 35. & Decian. in conf. 79. vol. 3.* & ad quem spectet cognitio hæc, declarat *Gubernator Christianus Fr. Io. Marquez in lib. 2. cap. 32. col. 8. fol. 348. post Abb. in cap. inter al. de immun. Escl. nu. 24. & gloss. ibid. & in cap. sicut antiquitus. 17. quest. 4. & Co-*

uar. lib. 2. variar. cap. 20. nu. 3. & Imol. in clem. 2. de pœnit. & remiss.

Hinc in anno 1620. per Collaterale Consilium fuerunt repositi Magnificus Paulus Giraldus, Io. Bonasius, & alij capti intus domum coherentem Ecclesiæ sanctæ Sophiæ in Casale Iugliani, non obstante quod Fiscus obstabat, ex quo licet domus prædicta erat Ecclesiæ, reperiebatur tã locata Vniuersitati Casalis prædicti, ut in Banca de Iuck, & pro decisione prædicta vide *Dianam resolut. moral. in tract. 1. resolut. 27.* vbi quod etiam si palatium Episcopi est vltra confines Ecclesiæ, & ab ea per 40. passus distaret ecclesiastica immunitate gauderet; & in vita
 32 Sancti Ambrosij legitur Imperatorē Theodosium (qui fuit Hispanus) valdè obseruasse Ecclesiarum immunitates. Sed quod immu-
 33 nitate prædicta mercatores decocti gaudere non debeant, tenet *Boer. in decis. 215. nu. 7.* at Bullæ prædictæ ut supra est standum, & ita in terminis resoluuit *Diana in loc. cit. resol. 32.* sed prædicti decocti deberent puniri, ut fecit *Callruccius Dominus Lucæ, teste Ludouico Domenichi in 8. lib. historiæ, & diximus supra vers. 12. obseru. 2. num. 18.* quando enim agitur de fauore Ecclesiæ, quæ spoliata dicitur immunitate prædicta, dum ab ea quis extrahitur, licet captus renunciauerit, renunciatio non obstat, & ad Ecclesiā reponi debet, ut decisum refert *Mastrilli. in decis. 159.* reliqua vero circa immunitatem
 34 Ecclesiæ vide per *Gubernatorem Christianum Fratrem Io. Marquez in lib. 2. cap. 32.* vbi omnes Principes monet ecclesiasticam immunitatem debere seruare, & per prædictum *Dianam in loco supra citato super Bulla Gregorij XIV.* vbi in *resol. 20.* tenet, quod occideos Officiales, gaudet immunitate Ecclesiæ, nam & si lesæ Maiestatis crimen dicatur, Bulla ait contra offendentes personam Principis: imo & ad offendentes Cardinalem, vel Episcopum, extendit Bullam prædictam Gregorij XIV. ut ibidem, & in *resolut. 28.* ait id procedere quādo reus tangeret Sacerdotem portantem sanctissimum Sacramentum per Ciuitatem, & in *resolut. 31. circa finem,* testatur homicidam, qui deliberatè ex proposito, & data opera aliquem occidit, debere gaudere immunitate, quia ad proditoriū tantum Bulla habet oculos, non ad homicidium appentatum, & ex industria commissum, & allegat *D. Riccius par. 5. collect. an. 1792. & Peregrin. de immunit. cap. 7. nu. 15.* tenet etiam idem *Author Diana* Palatium Cardinalis extra Urbem Romæ gaudere immunitate prædicta, & de Palatio Episcopi facit *Innoc. in cap. inter. 6. de consecrat. Escl. ubi*

vel altar. & tandem in *final. resolut. 41.* concludit, absolutionem contra frangentes tales immunitates spectare ad Episcopos.

35 Dubitantq; aliqui, num immunitate ecclesiastica gaudeat, qui proditorie vulneraverit, & mors secuta non fuerit? & *Placa de delict. lib. 1. cap. 21.* magnum pelagum vocat quæstionem hanc, in qua pauci absque periculo nauæ sunt, sed *Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. glossa. 14. nu. 117. fol. mibi 370.* per multas doctrinas, & decisiones (quas non est nostrum referre) concludit, non gaudere, & in Bulla cum homicidio proditorio comprehendi.

36 Has enim immunitates extēde ad Ecclesias non consecratas, dummodo Episcopi auctoritate ædificatæ fuerint, cum in non consecrata Ecclesia, etiam diuina officia fiant, *Innoc. in cap. inter, de consecratione Ecclesia, vel Altaris,* vbi in fine ait, quod delinquens intus Ecclesiam, non debet ab Ecclesia defendi, & pro, & contra refert opiniones, tandem concludit consuetudinem esse seruandam in his, quæ pia sunt. Licet enim Ecclesia malorum refugium esse non debet ad offensiones alicuius, sed incastellari, vt boni à malis defendantur, secundum *Innoc. in cap. cum Ecclesia, eodem titulo,* tamen si non infidiosè fiat delictum, sed ex impetu, vel casu fortuito, semper immunitate gaudet, idem *Innoc. in d. cap. inter alia, paulo ante finem.*

OBSERVATIONIS III.

S V M M A R I V M.

- 1 Affixio legis in valuis Tribunalium, est de essentia.
- 2 Terremotus magnus euenit in anno 1627.
- 3 Transgressor primus legis, irremissibiliter punitur.
- 4 Publicatio Bullæ beneficij per resignationē habitū, quomodo fiat.
- 5 Lex, aut constitutio, vel decisio, quomodo differant.

OBSERVATIO III.

Transumpta nouæ legis num sit de essentia in valuis Tribunalium affigere?

T affirmatiuè respondendi esse probant scripturæ, sacra, canonica, & ciuilis.

Ex scriptura sacra habetur in *Exod. 34.* vbi in duabus tabulis Deus dedit legem Moyfi, vt affigeretur (ex quo nota, quod

& si primè tabulæ fractæ, ac deperditæ fuerunt, & inde secunde leges habitæ sunt: sicut in symbolum, vt vetus lex recedat, & noua lex Euangelica amplectetur, vt notat *Gubernator Christianus Frater Io. Marquez in lib. 1. cap. 18. fol. 106. col. 2.*)

Ex lege canonica habemus *text. in terminis in extrauag. commun. vnic. lib. 2. de dilatio.* qua disponitur, vt citatio debeat affigi in hostijs Tribunalis, quæ cū tali affixione quasi sonoro præconio, & patulo iudicio publicabit, vt nullus possit excusationem prætere, quia non est verisimile remanere incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Ex lege autem ciuili, exemplum est, primo in publicatione duodecim tabularū, quibus habitis, in tabulis eboreis proscriptis, pro rostris expositæ fuere, vt apertius videantur, *l. 2. §. post originem, ff. de orig. iur.* quinimò diei, & Consulibus requiritur appositio, *l. 4. G. de diuers. rescript.* est enim affixio prædicta de essentia, ac necessaria, tum ob nouæ legis publicationem vt obliget, & vt constituat subditos in mala fide, ne ignorantiam allegare valeant, alias excusarentur: tum etiam quia lex tria requirit ad eius essentiam, videlicet, vt constituatur, vt publicetur, & vt moribus vtentium approbetur, *Io. Francisc. de Ponte in cons. 146. nu. 36. vol. 2.* vbi ampliat, quod leges debent registrari in libro Pragmaticarum alias extrauagantes dicebantur *nu. 34. Affix. autem in consit. Regni. Scire volumus, num. 2.* ait, Pragmaticam debere notificari Principibus, Ducibus, & alijs Baronibus Regni, sed inde concludit, satis publicatam dici, si in loco publico Ciuitatis fuerit affixa.

Dum hæc scribebam in die Veneris hora 16. 30. Iulij 1627. superuenit terremotus magnus cum vniuersali horrore, & tremore, sed Deo auspice in Ciuitate hac, & eius conuicinijs damnū non intulit, verum post paucos dies, in faustum superuenit nouum, quod in eadem hora, infra scriptæ ruinæ in Prouincia Apulæ eueniant: Ciuitas Sancti Seuerij, Terra Pulcinæ, seu Calalis maioris (quæ verè vocabatur Apricena, ex Apro ibi ab Imperatore Henrico II. occiso, vbi Aprum illū cenare voluit, teste *Summonte in 2. par. Historia Neapolis, in vita Regis Manfredi*) dirutæ fuerunt, & sic etiam Terræ Serræ Capriolæ, & Lesinæ, & aliæ Terræ, & Calalia conuicinia maxima damna fuerunt passa. Relatumq; extitit mortuos fuisse circa sexmille homines in illo instanti in locis prædictis, quod prodigiū omnes deterruit, & post dies octo in eadem hora terremotus reitauerit,

rauit, & pariter multa damna in locis prædictis intulit: quinimo in fine eiusdem anni fuit relatum similiter terremotū enſiſſe in illis partibus, ſed Dño adiuuante vllū euenit damnū. Verum ſi ceteros terremotos obuentos ab anno milleſimo vſque ad hodierna tempora curioſe Lector perquirere cupis, videas lib. denominatum *Hogge di: di Don Secondo Lancellotti Abbate Oſiuetano, nel deſingano. 43. fol. 50. e nell'altro. 50. fol. 669.* vñ etiā ceteras calamitates notatas, & portenta euenta reperies. nec relinquis videre *Aulum Cellium noctium atticarū, lib. 2. cap. 28.* dicentem: neminem inueniſſe veram rationem cauſæ terremotus.

Quo verò ad materiam noſtram publicationis legum, vide *text. in terminis in §. ſin. in auth. de iudic. ibi. Qua nobis placuerunt, & propter ſubditorum vilitatem geſta ſunt, ea tam in Regia Porticu, quā in cæteris partibus huius ample Vrbs Excellentia tua proponet, vt omnibus manifeſta ſiant.* Idemque diſponitur in *§. illuſ quoque, cap. 4. in auth. de hered. & ſalcidia, verſ. hac nos, ſed ſecundum §. tradita, in auth. vt Iudices ſine quoquo ſuffrag.* in valuis Eccleſiæ debēt poni.

Ergo h iolemnitas iſta requiſita omittetur, actus eſſet nullus, & proſus iaceret, *l. 3. C. de emanc. liber. quamuis ſcienter ligaret, Anna in ſingul. 51.*

Promulgata tamen lege, inde fit, vt primus tranſgreſſor vlla pietate dignus ſit, ex quo abſque exemplo, aut excuſatione, ſed cum malo Reipublicæ exemplo peccat: vt euenit primo tranſgreſſori legis Moyſis, ex ore quidem Dei cōdemnationem lapidationis fuit conſecutus, vt notant *Trodoretus quaſt. 3 1. & Saluianus in lib. 6. de prouidentia, ad meſum.*

4 Quo vero ad publicationem Bullarum beneficiorum Eccleſiaſticorum reſignatorum, aduerte, quia citra montes, infra menſes ſex à die gratiæ, & extra montes infra menſes nouem, eſt facienda, ſeruata forma conſtitut. *Gregorij XIII. lata 9. Ianuarij 1583. ſub titulo Beneficiorum reſignatorum publicatio, ſub pœna amiſſionis beneficij, de qua publicatione etiam facit deciſ. Gazar, 80. vbi an requiratur publicatio, quando reſignans omnes fruſtus ſibi reſeruauit cum aſſenſu Summi Pontificis.*

5 Et tandem nota differentias inter legem, Conſtitutionē, & Deciſionem. Lex. n. eſt, quæ ad interrogationem Populi, aut eius capitij profertur. Conſtitutio eſt propriè Principis ediſtum. Deciſio autem eſt Imperatoris, vel Regis lex, quam componit ad dirimendam aliquam diſſentionem, ſicuti declarat *gloſ. cum addit. in l. 1. C. de emendat. Codicis Iuſtin.*

XIV. & *Ultimus Versiculus continet infra scripta verba.*

E L D V Q V E.

Vidit Constantius Regens :

Vidit Lopez Proregens :

Vidit Alderisius Proregens :

Vidit Villalops Proregens.

Pro huius Versiculi intelligentia obseruabimus.

Primo, materiam Titulorum Principis, Ducis, Marchionis, & Comitis, & aliqua de eorum origine, & præcedentia, ac de Duce Calabriae, & præcedentia vocis inter Ciuitatem Cosentiae, & Capuae, & aliqua de Prouincia Calabriae.

Describuntur quoque Titulati, Barones, & Feudatarij in qualibet ex duodecim Prouincijs-Regni feudalia possidentes.

Et sic etiam Ecclesiae, seu ecclesiasticæ personæ, ac Vniuersitates possidentes feudalia in Regno, ac etiam Terras cum iurisdictionibus in burgenaticum.

Necnon Archiepiscopi, & Episcopi etiam ad Regis præsentationem spectantes, similiterq; Abbates, Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Collegia, Monasteria, Præpositatus, ac loca nullius Diœcesis, iurisdictiones spirituales exercentes super Ciuitatibus, Terris, ac alijs locis Regni cum numero earum foculariorum, & alia.

Secundo, de Regentibus in hac lege subscriptis, ac de alijs in tempestate ista existentibus, & quomodo Dominus Prorex valeat Proregentes, aut alios Proofficiales creare, aut constituere, vel non.

OBSERVATIONIS I.

S V M M A R I V M.

- 1 **V**icerages, & Gubernantes debent subscribi cum titulis Terrarũ, super quibus habent titulos, & non absque illis.
- 2 Princeps propriè est Rex.
- 3 Impropiè Principes sũt. qui à Rege, aut à nõ recognoscente Superiorem inuestiti sũt cum hoc titulo.
- 4 Erant tempore Artaxerxis.
- 5 Verè est hodie primogenitus Regis Hispaniarum.
- 6 Primogeniti Regis Hispaniarum Princeps, Gallia Delphinus, & Neapolis, Dux Calabria, vocantur.
- 7 Princeps primus in Italia.
- 8 Principes in Regno præcedunt Duces.
- 9 Primogeniti Ducum non recognoscentium superiorem in Italia, vocantur Principes.
- 10 Dux Sabaudia erat Comes, & à Frederico

Tertio Dux creatur, & Cypri Rex quare titulatur.

- 11 Dux Ferraria erat Marchio, & à Carolo V. creatur Dux.
- 12 Dux Mantua erat Marchio, ibidem.
- 12 Princeps Neapoli erat, & iurisdictionem in officium habebat.
- 13 Exprinceps, vel Exdux, qui dicitur.
- 14 Capitanei vocantur quasi capita digna habentes.
- Magnates Hispaniarum quomodo sedent quando inter se conueniunt, ibid.
- Princeps in professione, vel in delicto, qui dicatur, ibidem.
- Receptatores bannitorum qui, ibid.
- Caporales in delictis qui, ibid.
- 15 Duces qui sunt.
- Dux Roma fuit titulus, ibidem.
- 16 Duces qui dicuntur.
- 17 Dux primus in Regno qui, & qui secundus, ibidem.
- 18 Longobardi quando Italiam venerunt.
- 19 Dux unde dicitur :

20 Dux,

- 20 Dux, & Consul vocabatur Gubernator in Ciuitate Neapolis.
Et in alijs Terris Regni, ibidem.
- 21 Longobardi in Regno omnia innouauerunt.
22 Ex Insula Scaevola venerunt.
Quanto tempore regnauerunt, ibid.
- 23 Duces Salerni, & aliorum locorum quomodo incepti.
- 24 Dux Apulia, & Calabria postea Rex vocatus.
- 25 Illustrissimi titulus quando.
Dux secundus in Regno Neapolis fuit Dux Atri, ibidem.
- 26 Rogerius Normandus Dux Apulia, & Calabria titulabatur in anno 1062.
- 27 Imperatores tres erant in anno 1062.
Monarchiam vocat dominium suum Rogerius Dux, ibidem.
Exdux vocatur, qui renunciat titulum Ducis, ibidem.
Consiliarius priuatus vocatur Exconsul, ibidem.
- 28 Officialis quomodo, & quando cum licentia Regis, vel sine, potest renunciare, & Religionem ingredi.
- 29 Nomina Principis, Ducis, & Marchionis sunt barbara.
- 30 Officia, qui prius vendidit.
Ducere tempore Romani Imperij, erat exercitum gubernare, ibidem.
- 31 Romani non dabant salarium militibus, sed tantum necessaria.
- 32 Dux primus in Regno Neapolis qui.
Ducatus Calabriae feudum primogeniti Regis, ibidem.
- 33 Rex Aragonum electus a Regnis.
- 34 Rex Catholicus non tinetur stare inuestituris Regum Aragonum.
- 35 Ducatus Calabriae titulum, qui prius sumpserat.
- 36 Consensum pro Regno soluere Ecclesia Romana, qui primus inceptit.
Beneuentum cum suo districtu reseruatum a Papa in inuestitura Regni, ibid.
- 37 Rex primus Regni Rogerius, idest Normandus.
- 38 Calabria Prouincia dotata varijs venis metallorum.
39 Creabat sibi Regem.
40 Prima fuit, qua virtutes Italia, & Roma seminauit.
- 41 Rhegijs Ciuitas in Calabria prima habitata.
42 Ex eius ruinis, & Ciuitatis Tarenti fuit aucta Roma.
Roma aucta ex ruinis Rhegijs, & Tarenti, ibidem.
- 43 Calabria, & Appuli Neapolim obsessam a Saracenis liberauerunt, & uxores Neapolitanas duxerunt.
- 44 Dijs Pauli Templum quando fuit constructum.
- 45 Calabria primis Philosophis, & Ciuitatibus floruit.
- 46 Pitagoras in Ciuitate Cotroni scholam, & sedem habuit.
Cotroni Ciuitatis ambitus, & destructio, ibidem.
Regem sibi eligebat, ibidem.
- 47 Zaleuchus ex Ciuitate Locri, & eius gesta.
- 48 Locri Ciuitas, & leges.
Alienatio patrimonij erat prohibita in Ciuitate Locri, ibidem.
- 49 Locrenses Regem sibi eligebant.
- 50 Filij occisi de ordine patrum enumerantur.
Tursa olim Ciuitas ubi erat, ibid.
- 51 Rhegijs Ciuitas prima Christiana in Europa.
Dijs Petrus, & Paulus in Calabria prius descenderunt, ibidem.
- 52 Calabria quos Pontifices habuit, & alios viros Illustris.
Pontifices Calabriae qui, ibidem.
- 53 Quadragesimalis ieiunium a quo institutum.
- 54 Pitelia Ciuitas ab Anibale destructa.
Cardinales amplissimi ex Calabria, ibid.
- 55 Cardinalis Sordani vir doctissimus, & piissimus.
- 56 Octavianus Augustus ex Calabria.
Qui primus Christum adorauit, ibidem.
- 57 Rogerius dell'Oria strenuus Calaber.
- 58 Consiliarius Georgius doctissimus Calaber.
- 59 Militi strenuo dantur res etiam in praedictum tertij.
- 60 Calabria non visitabatur a M.C.V. et alia Prouincia.
- 61 Lis inter Cosentiam, & Capuam de praesentia.
62 Capua aedificata a quo.
63 Ajax exijt cum 200. nauibus contra Troiam.
Cosentia Lucanorum Colonia, ibid.
Colonia, qua, & eius priuilegia, ibidem in fine.
Antiquior Ciuitas praefertur in Parlamento, ibidem in fine.
- 64 Cosentiae priuilegium, & numerus hominum.
- 65 Doctores gaudent nobilitate in Capua.
- 66 Capua a Calabriae capta, & reata.
- 67 Rogerius Comes in Miletum visitatus ab Urbano II.
Urbanus II. venit Miletum ad Rogerium magnum Comitem visitandum, ibid.
- 68 Priuilegium concessum a Comite Rogerio Dno Brunoni tanquam notabile describitur.
- 69 Cosentia caput Regni quando.

70. Calabria Gubernatores, vocantur Viceragesi, secus in alijs Prouincijs. Thesaurarius, & non Perceptor vocatur, qui Calabriae residet, ibidem.
71. Dux Calabriae habet secundum locum in hasta pallij.
72. Salerni Ciuitas quando praesertur Capua.
73. Dignitas semel acquisita semper remanet. Marchio qui dicitur, ibidem. Dignitas acquisita rei attenditur potius, quam persona, ibidem.
74. Marchia cur dicta.
75. Marchio praecedit Comitem in Regno. Consuetudo locorum attenditur in praecedentijs, ibidem.
76. Excellentissimus dicitur Marchio, qui etiam habet titulum Comitis. Marchio dicitur Excellentissimus quandoque, ibidem.
77. Dignitas duplicata plus tribuit, quam una sola.
78. Marchionatus in lingua Longobarda, et in alijs. quid. Citari non poterant olim titulati absque licentia Proregis, sed fuit abusus, ibi.
79. M.C.V. habet iurisdictionem contra titulatos.
80. Officiales per Regnum existentes in demanijs Regis, non possunt citari absque licentia Proregis. Citari non possunt Officiales per Regnum existentes in terris demanialibus absque scientia Proregis.
81. Comes quando dicitur.
82. Comitis titulus habetur in const. Regni, & in iure communi. Comes praesertur Equiti, ibidem. Equitis nomen an sit modernum, ibid.
83. Comites abusu dicitur, qui legerunt per 20. annos, nec practicatur, ut sint Comites.
84. Comites sunt Capitanei, & sine culpa non decessantur.
85. Culpa Officialis debet prius probari, & postea inquisitum priuare.
86. Pares Curia interuenire debent in sententia contra Comites, & alias. Hodis excefferunt ab Aula. Quomodo intelligatur, ibidem.
88. Plumbini Principissa ab Imperatore indigna a successione cur fuit declarata, & postea reintegrata.
89. Pares interueniunt in causa contra quemdam titulatum rebellem declaratum, & ad mortem condemnatum ad priuationem honorum. Sententia lata contra titulatum rebellem, ibid.
90. Pares Franciae condemnantur cum interuentu aliorum Parium.
91. Pares citati ut veniant ad interueniendum in sententia contra aliquem Parē si non veniunt in sortu contumacia proceditur. Dux Bironi Gallus ad mortem condemnatus, ibidem.
92. Comes Xexers Anglus condemnatus fuit cum interuentu Parium.
93. Comitatus dignitas dupliciter consideratur.
94. Titulus quandoque datur persona, quandoque Ciuitati.
95. Dignitas quando personalis, vel Ciuitati constituta censeatur.
96. Assensus prohibitus a Prorege dari super alienatione Terra titulo decorata, quomodo intelligatur. Prorex quando non potest assentire venditioni Terra titulo decorata, ibid.
97. Comiti creditur cum iuramento suppletorio. Iuramentum suppletorium quomodo dari debet, & in qua summa, ibid.
98. Testes contra Comites, & eorum filios, qui esse possunt. Comites, & eorum filij, quod testes contra eos habere debent, ibidem. Barones non habent priuilegium Comitum circa testes contra eos, ibid.
99. Comites sunt prius nominati in iure, quam Marchiones.
100. Praecedere qui debent Comites, vel Marchiones. Comites praeceduntur ab Episcopis in palatio, ibidem. Epi praecedunt Comes, & alios Titulatos, ibi.
101. Rex potest concedere titulum praecedentiae alicui Comiti quo ad alios.
102. Praecedentia Officialium in Palatio.
104. Titulorum numerus, nomina, cognomina, & Terra quas possident, ibid. & seq. in qualibet ex 12. Prouincijs. Baronum Regni numerus, nomina, cognomina, & Terra quas possident, ibid. & seq. Feudatariorum Regni numerus nomina, cognomina, & feuda, qua possident, ibid. & seq. Ecclesia, qua possidet feuda in Regno, ibid. & seq. Vniuersitates possidentes feudalia in Regno, ibidem.
105. Archiepiscopi etiam Regis in Regno qui, & qua Terra eis subsunt. Episcopi in Regno qui etiam Regis, & quas Terras habent, ibid. & seq.
106. Abbates qui ibi.
107. Archipresbyters qui in Regno sunt.
108. Archidiaconi qui in Regno existunt.
109. Collegia, qua in Regno feuda possident.
110. Monasteria, qua Terras possident.
111. Propositus qui Terras possident.
112. Nullius Diocesis quae.

V E R S. XIV.

O B S E R V A T I O I.

De Titulorum materia, idest Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum. et successue de alijs Baronibus, & Feudatarijs Regni, ac etiam de Archiepiscopis, Episcopis, & alijs personis Ecclesiasticis ut supra.

PRIMA huius XIV. & ultimi Versiculi, seu diuisionis textus nostri obseruatio querit de materia Titulorum, & aliorum ut supra, & stante, quod Pragmatica hæc fuit condita

à Duce, idest Duce Ossunz: de quo verba fecimus supra in *vers. 2. obser. 2.* ad quæ nos referimus. Hic aliud non tangemus, nisi materiã Tituli, & firmæ, & si hic modus firmandi à gubernate cum titulo solummodo, idest *El Duque*, absq; expressione Terræ, vel Ciuitatis, titulo cuius decoratur, licitè fieri possit, circa quæ obseruandum venit istum firmandi modum absque expressione tituli Ciuitatis, vel Terræ ut supra, re vera non debere fieri, nisi à Ducibus, vel alijs Dominis non recognoscentibus superiorem. Isti autem, qui licet titulum habeant, vasalli Regis sunt expressionem Ciuitatis, vel Terræ, super qua titulum habent, declarare tenentur ad differentiam Regum, & aliorum Principum superiorem non recognoscentium; & merito videmus quasi ab omnibus Proregibus fuisse ita obseruatũ ad euitandas superbias, & pro adimplenda dispositione legis, quæ mandat Principis manu subscriptiones fieri debere, *l. 3. & l. 6. C. de diuers. rescript.*

Tituli in Regno nostro vsitati sunt videlicet, Principes, Duces, Marchiones, & Comites, qui sũ hunc ordinem in Comitibus sedet, *Vinc. de Franch. in desig. 365.* nam alij Barones, seu Feudatarij locum non habent, ut *ibidem*, & ratio est, quia Titulati tantum sunt à Latere Regis Consiliarij, ut probatur in *cap. Imperialem, de probib. feud. alienat. per Freder.* & in Regno isto coram Regibus vsque ad Regem Catholicum capite recto stabant, in aduentu autem Caroli V. non fuit hoc seruaturũ, licet multi in diuersis Regni partibus dum Imperator ex Aphrica veniebat, & per Regnum transiit, recto capite steterunt, sicuti ex relationibus illius tēpestatis habetur, idest Principes Squillacij, & Sulmonæ, Duces Castrouillari, & Nuceria, Marchiones Castri veteris, & Vici Comes

Conza, & alij, prætermisiss Duce Montis Alti de sanguine Regio, & Principe Bisiniani, quæ sunt Grandes Hispaniæ; & de istis in genere vidimus aliqua supra in *vers. 3. obser. 4.* nunc autem in specie dicimus, quod Princeps propriè dicitur Imperator, *toto titulo de legibus, & constitutionibus Principũ.* & in *5. & quod Principi, insit. de iure naturali gentium, & ciuili;* Est enim fons ipse dignitatum, à quo omnes Magistratum riuoli fluunt, *l. 1. ff. de ambit. & uti vxor nõ est affinis, sed affinitatis caput, l. non eo minus, C. de hered. insit. ita & Princeps magistratum caput est.*

Illi verò, qui ab Imperatore, vel à Rege de aliqua Terra, vel Ciuitate cũ titulo, & honore Principatus sunt inuestiti, dicuntur Principes abusiue, & sub propria appellatione Principum non comprehenduntur, *Luc. de Pen. in rubr. C. de Principibus agentium in rebus, lib. 11. glos. & DD. in elem. 1. de baptismo, & Matrill. de magistrat. cap. 3. lib. 4.* & non vtuntur corona, sed Bireto, prout Duces, *Andr. Alciat. in tract. de singul. certam. cap. 32.* vbi declarat, Biretum esse Tegmen capitum, *cap. si quis virorum. 13. distinet.*

Hoc nomen Principis improprie erat etiã tempore Artaxerxis, *Esber. 13. & 16.* ad similitudinem hodiernorum Principum.

Princeps etiã verè est Primogenitus Regis nostri Hispaniarum immediatè successurus in Regnis, *Frecc. de subfeud. lib. 2. titulo quis dicatur Princeps, in fine, fol. 140.* Regũ enim primogeniti diuersimodè titulatur, siquidem Hispaniarum Regis primogenitus vocatur Princeps, Regis Galliarum primogenitus vocatus Delphinus, & primogenitus Regis Neap. denominatur Dux Calabria, de quo videbimus infra hic sub titulo Ducis. & primogenitus Regis Aphricæ vocatur Vice rex, teste *Didaco de Torres in libro de la successione, y origen de los Xerifes, cap. 28.*

Primus, qui in Italia titulum Principis assumpsit fuit Arechius Secundus, qui fuit XIV. Dux Beneuenti, secundum *Leonem Cardinalem, & Episcopum Hohen. in historia Casinen. lib. 1. cap. 10.* & fuit circa annum 755. seu 718. iste enim eius Ducatum nimium ampliavit, Picentinos, & Irpinos subiugando, vnde Princeps vocari voluit. Hinc euenit secundum aliquos remansisse hodie illis Proincijs Picentinarum, & Irpinorum, nomina Principatus eicra, & vltra. Deinde Principes Capuz, & Salerni insurrexerunt, & postea Tarenti, *Petrus Bugianus in historia monastica in vita Ludalphi Salerni Principis, lib. 2. fol. 290.* & de Principe Salerni mentionem facit *Eminentissimus Cardinalis Baronius in annal. circa annũ 1099.*

Et inde

Et inde Principes creuere tempore Primi Regis Rogerij, vt in *constit. Regni. Scire volumus Principes nostros*, quæ à dicto Rege fuit condita, postea vero passim aucti sunt.

- 8 In Regno nostro Principes præcedunt Duces, licet alibi non ita feruetur, *Alciat. in lib. de signat. certa, cap. 32. & Frece. de subfeud. in lib. 2. in tit. quis dicatur Princeps, fol. 139. & in lib. 3. de subfeud. in ult. quæst. de præced. Syndici, nu. 49. fol. 469.* licet Dux in ordine fuerit antiquior, *h. 1. C. de consulis. lib. 12. & in l. 2. C. de domest. & profect. lib. 12.* ibi, *inter eos spectabili dignitate perfruatur, qui Ducatum gerere meruerit. & Mastrill. de magistrat. lib. 4. c. 4.* In Italia nimis vsitatur hic titulus Principis, & maximè in Regnis vtriusq; Siciliæ: & præcipuè erga filios primogenitos Ducum non recognoscentium superiorè Principes vocamus, vt dicitur de filiis Serenissimi Ducis Sabaudia, qui etià Cypri Rex titulatur, vt notauimus supra *vers. 7. obs. 3. nu. 109.* & aliorum, *Petrus Galefatus in tract. de equestr. dignitate, nu. 106.* per prius
- 10 Dux Sabaudia Comes vocabatur, & ab Imperatore Frederico Tertio Dux fuit creatus Amodeus vir sanctus, vt per *Iacob. de sancto Georgio in tract. de feud. fol. 1. §. dubitatur etiam, nu. 2. & Raphael Volteranus in 2. lib. Geographia, sub cap. de Narbonensi.* & idem *Petrus Galefatus in d. tract. de equestr. dign. nu. 128.* vocatur etià Rex Cypri, vt notauimus supra *vers. 7. obser. 3. num. 109.* quibus pro supplenda historia Cypri eiusque plenâ notitiâ habendâ, vide quæ notantur in *Petri Mattei histor. Aloysij XI. vol. 1. lib. 4. f. 401.* Cypri Regum à Lusignanta familia possessum, dum Iacobus Lusignanus Cypri Rex solus regnare cuperet, Petrum eius fratrem multosq; alios Mercatores Ianuenses occidere fecit: vnde aduersus eum bellum iniere Ianuenses, quæ debellauerunt, & in Ianuâ Ciuitatem carceratum duxerunt: & filios Petri fratris iam occisi in Regni possessionem immiserunt: Iacobus autem Rex dum Ianuæ esset, vnum procreauit filium, quem Iacobum etià denominauit, qui filiam vnâ Carlettam nomine procreauit, quæ Aloysio de Sabaudia Aloysij Ducis Sabaudia, ac Annæ de Cypro germanæ fororis Regis Ioannis filio fuit nuptui tradita: quo matrimonio contracto Aloysius Cyprium petiit pro Regni, & vxoris acquisitione: verum quia in partibus illis erat quidam Iacobus filius naturalis Regis Ioannis Nicasia Episcopus, ad Soldanum Ægypti recurrit, qui eum Cypri Regem declarauit, Regiq; Aloysio prædicto sub minis mortis scripsit, vt Regnum Iacobo illo relaxaret: & licet intercedente ma-

gno Rodi Magistro fuerat Soldano insinuatum, ex Christianorum legibus statutum fore, filiam legitimam, & naturalem in Regno succedere, filio naturali excluso, & quod eius protectioni super Regno illo non inferbatur præiudiciû: quibus rationibus persuasus Soldanus, filij naturalis protectionem erat iam relicurus: Tamen à Mahumete fuit animaduersus, expediens fore, illum filium naturalem in Regnum reponere pro communi bono, & eorum Religionis vtilitate, eo maximè ex iniurijs ex domo Aloysij Regis receptis contra Mahumettanos, & suos, quod vt facilius assequeretur, addebat, magni Principis esse Regem facere, & illum in Regno defendere: Verum si fortè Soldanus ipse cum Christianis pacem voluerit, tunc securum fore cum ipso Mahumete bellum perpetuum habiturum. Ex his enim Soldanus motus, Iacobum filium naturalem in Regnum posuit iniuste: Aloysius vero in Carinæ castrum confugit, & inde ad Sabaudia Ducem eius patrem remeauit. Regina vero Carletta Romam interim petiit sub Pontificatibus Pij Secundi, Pauli Secundi, & Sixti Quarti, à quibus auxilium exposcebat, sed frustra: aiebat enim Paulus Secundus ex Cypro Aloysium fuisse eiectum, ex quo tam ipse, quam pater eius Sabaudia Dux ab auxilij præstatione ad Terram sanctam acquirendam, sicuti in Mantuæ Concilio promiserant defecisse: Naturalis vero ille Rex eunus, beneficiorum à Marco Cornario Veneto acceptorum (maximè pro Regno Cyprio acquirendo) non immemor, Catherinam Cornariam Marci eiusdem filiam in vxorem voluit, qua de re Veneta dominatio eam in filiam adoptauit cum magno dotis constitutione quod euenit anno 1466. Inde autem idem Iacobus Rex ex hac luce secessit, & hæredes suos instituit eandem Catherinam Cornariam eius vxorem, ac posthumum ex ea oriundum: Post hanc enim mortem Carletta ad Venetos recurrit pro Cypro Regno recuperando, cui fuit responsum, Catherinam, & eius partum fore defenduros, eo fortius: quia Regna potius armis, quàm legibus defenduntur. Peperit inde Catherina filium, qui post annum obiit, & ipsa sola Regina remansit, quæ inde Venetiam venit anno 1489. *Sansouino teste in cronica Venetia, fol. 161.* ibiq; à Senatoribus, & Matronis Ciuitatis magno cû decore, & Bucentoro, recepta, Regnum Cypri Veneto dominio tradidit, & Venetia ei victum in Castro Afolæ Collis Trimisana constituit 50. librarum auri. His autem modis Cyprium Regnum ad Venetos deuenit, sed heu, quia inde in

Thurcicas fauces cecidit, & non sine magnis Christianorum dānis, & cordoleis, adeo ut potissima causa fuerit de classe maritima uiuendo contra iniquissimum, & obstinatissimum Christiani nominis Tracem Turcham, vnde de anno 1571. 7. Octobris foelicissima naualis Victoria contra ipsum euenit, quam sanctissimus Pius V. Pontifex maximus eodē die Victoriæ prædixit, sicuti etiam fecit Venerabilis, ac pius Certusinus Don Ioannes de Francia exemplaris Calaber, dum in celebri Monasterio Sancti Martini supra Neapolim in orate fratres missæ quā celebrabat in eadem hora Victoriæ reperiebatur, ut notum est.

- 11 Dux Ferrariæ per prius Marchio erat, *Petrus Calefatus in d. tract. de equestri dignitate, nu. 128.* & in anno 1530. ab Imperatore Carolo V. fuit Dux creatus: sicuti etiam, & Dux Mantuz, qui per prius Marchio erat, *ut ibidem.* Et hic corollarie additur, quod de anno 1629. ab Imperatore fuit aduersus Ducem Mantuzæ transmissus exercitus Alemanus 30. mil. Militum, qui Mantuam obsessam tenuit per multum tempus, & inde 18. Iulij 1630. capta fuit: eodem etiam tempore nomine Imperatoris Ciuitas Casalıs in Monferrato fuit obfessa à D. Marchione Spinula Mediolani Gubernatore, qui 25. Septēbris 1630. in castris prædictis obiit. magnaq; petis fuit in his tēpstatibus per partes illas, & alias conuincinas.
- 12 Neapoli verò tempore Imperatoris Constantinopolitani aderat etiam, qui Princeps vocabatur, sed nullam habebat iurisdictionē in dominium, nisi in officium, eo quod nomine Imperatoris primum locum tenebat, illiusq; vice Magistratum gerebat in Ciuitate, quod habetur apud *Modestinum in l. spado, §. si Ciuitatis Princeps, ff. de excus. tutorum.*
- 13 Habemus etiam nomen Exprincipis, in *l. 4. C. de Princip. agentium in rebus, lib. 1. 1.* & declarat *Brixonius in verbo Exprincipis,* & vide infra hic *nu. 27.*
- 14 Isti Principes, & alij Titulati in Regno nostro vocantur propriè Capitanei, quasi capita digna habentes respectu aliorum, cū sint in dignitate, *Andr. in cap. 1. nu. 6. de his qui feud. dare possunt.*

Hispaniæ autem vocantur Magnates, idest *li Grandi,* inter quos non adest præcedentia, sed sedent uti veniunt vbi conueniuntur, (ut seruatur in Electis nobilibus huius Ciuitatis, ut supra diximus *vers. 3. obseruat. 3. num. 22.*) verum qui habet duplices titulos, puta Ducis, & Marchionis, vel Comitıs, & Marchionis præcedit Titularum sim-

plicem, ut notat *Bouadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 32. fol. 609.*

Datur similiter & Princeps, idest locus primus in arte, exercitio, officio, vel professione, teste *Cicero in decla. orat. 117. ibi, cum enim essem in plurimis causis. & Principibus patronis, quinquennium ferè versatus.* & in oratione pro domo sua, *des Imperij Princeps &c.* cunc enim intelligitur Princeps, idest primus, & omnium excelsior.

Hinc est, quod principalis author delicti etiam Princeps denominatur, *l. in hoc iudicium 10. ff. de seruo corrupto. ibi, qui Princeps fuerit delicti, & in l. 1. §. cum arietes, ff. si quatrup. paup. fecit. dic. & l. quoniam, C. ad leg. Iuliam de vi public. vel priuat. licet Bart. in d. l. in hoc iudic. istos vocet Caporales, & Principales.* Imo declarando statutum puniens receptatores Bannitorum, intelligit de illos ascondentibus, & non de dantibus potum, & comestionem, ut per eundem *Bart. in l. 1. §. 1. eodem titulo, de seruo corrupto.*

- 15 Ducis titulus subsequitur in secundo loco, sed non loquimur de Duce electo ab aliqua Republica, ut est de illa Venetiæ, quæ in anno 400. suæ creationis Ducem sibi fecit, nam per prius regebatur per tribunos, & inde in anno 1400. voluit non Ducem, sed Doge vocari, ne cum verbo illo Duce, intactæ eius libertati offenderetur, teste *Sanfouino in lib. 11. vbi de mitria, seu cornu eiusdem Doge videbis, post Luc. de Penna in l. murireguli, C. de muriregul. lib. 11.* Dicuntur enim Duces in Regno isto, illi, qui de aliquo Ducatu à Rege inuestiuntur, *§. 1. quis dicatur Dux.* In Romana Vrbe fuit olim titulus Ducis, vnde Ducatus dicebatur, ut in *cap. Ludouicus, 63. distinct.* ex quo titulo Ducatus in moneta originē sumpsit, & hodie durat, ut supra retulimus. Dux enim
- 16 dicitur, qui ducit populum, vel exercitum militum, *l. Duces, C. de offic. milit. iudic. vel à ducendo, cap. 1. de feud. March. & de diuersis Ducibus habemus in l. 2. C. de officio Præfēt. Aphric.*

- 17 Primus Dux Regni Neapolis fuit in Beneuento circa annum 568. quo tempore Longobardi à Narsete vocati in odium Imperatoris Constantinopolitani Italiam uenerunt sub Rege Albuino totamq; Campaniam, præter Neapolim, & Puteolim occupare, & tunc Beneuentum fecerunt Ducatum, *Colonnutius in histor. Neap. in 2. par. & vsq; ad annum 718.* quo tempore Arechius secundus Dux Beneuenti Gener Desiderij Regis Longobardi non contentus titulo Ducis, Principem se vocari fecit, ut notat *Cronica*

- mica Casinenfis in cap. 10. lib. 1.* Anno autem 960. existente Regno Siciliæ in posse Octonis Imperatoris, Calabria Dux erat Eustachius, qui Imperatori Nicephoro II. subiacebat, & tributum soluebat, vt post *Valter. lib. 23. coment. fol. 275. & 292.* refert *D. Franciscus Balboa eruditissimus Hispanus, & Iudex criminalis in M.C.V. Neap. in Monarchia Regum, quæst. 2. par. 3. num. 128. & seq. fol. 104.*
- 19 Et licet Ducatus à ductu Comitum, militum, & exercitus fuerit dictus, *Lucas de Pen. in l. fin. C. de re milit. & propriè nomen hoc Duci exercitus cõgruat, secundum eundem Luc. de Pen. in l. Tribuni, in princ. de re militari, & in l. 1. C. de Comitibus rei militaris,* & alia ponit *Templum Iudicum Lancellotti Conradi in lib. 1. cap. 4. fol. 128.* tamen à Longobardis fuit inceptus titulus in Duce Beneuenti vt supra, & sub Græcis Imperatoribus extabat Dux Neapolis, qui etiam Consul dicebatur, & sic appellabatur in Regionibus Amalphiz, Surrenti, Bari, & Caietæ;
- 20 Sed inde Longobardi Regem constituerunt, & hoc nomen Ducis penitus deluere, & omnia noua adinuenire cõperunt, & Duces Guastaldeos vocauerunt, vt per *Raphaelem Valterranum relatum à Freccia de subfeudis, lib. 2. in tit. quis dicatur Dux, nu. 22. in fine, fol. 128.* Longobardi isti Italiam venere ex Insula Scandia, siuè Scandinaria, quæ est in mare inter Daciam, & Sarmaticam, vt declarat *Ptolomeus in 8. tabula, & Iustinianus vocat Scandias in §. 1. in auth. de Moderatore Helonopõti, collat. 28. & per annos 200. in Italia regnauere vique quò à Carolo Magno expulsi fuerunt post captum Desideriũ eorum Regem cum vxore, & filijs, vt alias diximus supra *versic. 1. obseruat. 2. num. 32. & sequent.**
- 21 Et sub aduentu Normandorum incepti sunt vocari Duces Salerni, Motulæ, & aliorũ locorũ, qui vti Reguli imperitabant, & tandem Dux Apuliæ à Nicolao II. declaratus fuit, & inde Dux Calabria, & Apuliæ, postea vero domini isti Reges vocati extiterunt in anno 1130. & primus Rex fuit Rogerius ex genere Normandorum, & sub se Duces tales sublata prisca imagine creauit, cum inuehituris castrorum, cum titulo Ducatus, & Illustrissimi, secundum *Frecc. in lib. 2. de subfeud. in tit. quis dicatur Dux, nu. 7. fol. 124. & secundus Dux in Regno post Ducem Calabria fuit Dux Atri, nomine Franciscus de Balzo, creatus à Rege Lodouico, vt per Io. Antonium Summontem in Historia Regni Neapolis, lib. 3. tit. 4. circa medium, fol. 434. & Ego vidi priuilegiũ foundationis Mo-*

nasterij Sanctæ Euphemiz olim Sancti Benedicti, & ad præsens sacræ Religionis Hierosolymitanæ de anno 1062. quod incipit.

- 26 *Ego Rogerius gratia Dei Dux Apulia, & Calabria, Siciliaq; inter alias Ecclesias, quæ sunt sita sub Monarchia nostra &c.* & inde sequitur: *regnãtibus Imperatoribus in Oriente Constantino, in Gallia Philippo, in Saxonia Henrico, & Roma Papatum regente PP. Alexandro &c.* Verum firma dicit, Robertus. & est præfentatũ in processu Vniuersitatis Sancti Blasij, cum Baliuo Sanctæ Euphemiz fol. 278. in Banca Iacobi Antonij Izzi pro Amico Magistri Actorum S. C. notaq; ex eo, quod in tempore illo tres regnabant Imperatores, & Dux iste profert illud verbum: *sub Monarchia nostra.*

Notandum est etiam, quod quando Dux renunciat, vel refutat titulum Ducatus, vocatur Exdux, sicuti Exprinceps, vt supra hic nu. 13. ac etiã vocatur Exconsul, qui à Principe licentiam Consolatus obtinuerit, *l. 2. §. nos itaque, C. de veteri iure enucleando, l. 3. C. de proximis sacrorum seriniorum,* & in Comitibus publicis in vltimo loco sedet, quoniam dignitatem non amittit, qui se ab officio abdicat, *l. 2. C. de his, qui non impletis stipendijs sacramento soluti sunt, lib. 10. l. penult. ff. de offic. Præsidis, vbi glof. dicit, quod eum licentia Principis Officialis renunciare debet, l. vnica. C. de his, qui à Principe vacationem acceperunt, lib. 10.* verum si Religionem ingredi vellet, absque licentia Regis posset ingredi, sed absque licentia Regis se Sacerdotem facere non posset, *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. §. 8. nu. 15. de electio. offic. fol. mibi 128.* cui addo *§. sed neque curiales, in auth. de sanctiss. Episc. & Bald. in l. parabolanos, C. de Episc. & Cler. & auth. sed neque curiales, C. de Episcop. & Cleric.*

- 27 Ista nomina Principis, Ducis, Marchionis, & Comitibus, sunt nomina Barbara, & prisca temporibus non fuerunt cognita, nisi quod in *Lampridio* legitur, Heliogabalum pessimum Imperatorem, Ducatus istos, & alia officia vendidisse, & sic eo tempore Ducatus erat officium ducendi exercitum, & in sacra Pagina habetur de Duce Aluz *Genes. 3. in fine.* Hodie autem tituli isti etiam venduntur, vt in dies videmus, & ita consuetudo introduxit, & ipsorum numerus in dies pululat, & nihilominus gratia est, *Bal. in cap. 1. num. 18. de allod.* Tempore autem Romani Imperij ipsi Duces exercitum gubernabant, *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 29. fol. 603.* vbi paulò ante ait, quod Romani eorum militibus salarium non dabant, sed

substantationem necessariam tantum, ut etiā affirmat *Titusliuius lib. 4. decat. 1. & Guicciardinus* notat, Romanos nunquam Terras cum pecunijs, sed cum armis acquisiuisse.

- 32 Hodie autē in Regno nostro primus Dux dicitur Dux Calabriae, omnesq; Primogeniti huius Regni Regum Duces Calabriae vocantur, est enim Ducatus iste vere feudū, ut per *Andr. in cap. 1. nu. 1. quis dicatur Dux, & in cap. 1. num. 4. de feudo Marchia*, & Regina Ioanna Prima Regem Lodouicum eius maritum inuestiuit de Ducatu Calabriae de speciali beneplacito, & consensu Summi Pontificis, cum hominibus, & vassallis, Ciuitatibus, Terris, ac Caltris, fructibus, redditibus, obventionibus, iuribus, & rationibus, ac pertinentijs suis omnibus quibuscunque, ut est videre ex *registro Ioanna Prima, & Regis Lodouici eius viri signato in 1348. lit. A. fol. 89.* & Rex Alphonsus Primus de isto Ducatu inuestiuit Ferdinandum Primum eius filium, cum iuribus, & pertinentijs omnibus pro se, suisque hæredibus, & successoribus ex corpore legitimè descendentibus, ut habemus in *privileg. & capit. Neapol. fol. 6. cap. 11. licet inuestitura ista prætendatur nulla*, ex quo Ferdinandus prædictus erat spurius, & Rex Catholicus successit in hoc Regno tanquam nepos Alphonsi Primi eius patris.
- 33 quia erat filius Ioannis fratris secundogeniti Regis Alphonsi, qui fuit primus filius Regis Ferdinandi Primi: (iste enim Ferdinandus ob lineam finitam Regum Iacobi, & Petri, ac Martini, ultimi Regis Aragonum, fuit à Regnis Aragonum electus Rex, ut videre poteris in *foro Aragonum, fol. 1. ater.*) & meritò fuit decusum, Regem Catholicum non teneri ex inuestituris factis per Reges descendentes ex dicto Rege Ferdinando spurio, ut late videre poteris in *decisione Regētis Moles manuscripta 114. cum repetitione pragmatica edita Tori art. 8. fol. mibi 344.* & diximus supra in *alleg. 12. in vers. 4. obser. 2. nu. 63.* licet Calabriae Regnum, & Apuliz similiter Regnum, à scriptoribus vocentur, ut in *Templo Iudic. Lancell. Conrad. lib. 1. cap. 2. §. 3. nu. 16. circa medium.* Ducatus tamen Calabriae sēper fuit postquam primi Normandi hoc Regnum occupauerunt, & primus fuit Robertus Guiscardus, qui per prius Apuliz Comes vocabatur, & inde in anno 1059. post captū Rogerium eius patruum, Calabriae Dux denominatus fuit; & à Nicolao II. titularus Dux Apuliz, & Calabriae, & Romanæ Ecclesie
- 34 sicut vassallus ligius factus mediante iuramento, promisitq; soluere censum Ecclesie, ut per *Carolus Sigonium in lib. 9. historiarum Regni Italia, fol. 389.* ubi refert, formas

veriusque iuramenti, & habes per *Proc. in lib. 3. de subfeud. in 16. differ. inter feuda ex pacto, & feuda hereditaria, nu. 3. fol. 447.* ubi habes de inuestitura facta à Clemente IV. Carolo Primo in anno 1266. verum in ista inuestitura fuit Ciuitas Beneuenti cum eius districtu exceptuata, ut ibidē, possunt enim in istis casibus aliqua Ciuitates exceptuari pro refugio delinquentium, & fugientium, *Andr. in l. Imperialem, nu. 81. in fin. de prohib. feud. alien. per Feder.* & ita incepti solutio census huius Regni, & postquā Rex Rogerius in anno 1130. Regem huius Regni seculauit, omnes primogeniti Regum vocati sunt Duces Calabriae, & ita continuauerunt Reges Angioini, ut in *capit. Regni editis per Regem Robertum, & Carolum Illustrē, fol. 338. & 358.* & hodie seruatur à nostris Inuicissimis Regibus, nam primogenitus eorum vocatur Princeps Hispaniarū, & Dux Calabriae. Et secundum ordinem ad Ducem Calabriae cognitionem habendam, scias, primum Ducem fuisse Robertum Guiscardum, qui & Apuliz, & Siciliz quoq; fuit Dux creatus à Nicolao Secundo anno 1069. *Cronica Casinens. lib. 3. cap. 15. & Io. Ant. Summonte in historia Neap. lib. 1. fol. 462.*

Secundus Dux fuit Rogerius prædicti Roberti filius, qui in anno 1089. Urbano Secundo fidelitatem iurauit in Ciuitate Melphi, ut *ibidem fol. 479.*

Tertius Dux fuit Gulielmus Rugerij prædicti filius, qui in anno 1114. à Palquale II. fuit confirmatus, ut *ibid. fol. 487.*

Anno autē 1127. decessit iste Gulielmus absque filijs, & Rogerius filius Magni Comitis Rogerij Bassi tertij Patruelis cepit possessionem Ducatus Apuliz, & Calabriae, & à Summo Pontifice fuit confirmatus non obstante prætenſa caducitate ad beneficium Ecclesie, *Mazzella in Regno Neap. fol. 427.* & fuit quartus Dux, sed quia iste Rogerius cepit se titulari Rex Italiz, quod Honorius Pontifex dissimulauit, sed Innocentius successor tollerare noluit, & in Rogerium arma direxit, verum deficientibus Pontificijs armis, ob Rogerij reuerentiam in Pontificem, ne dum prædicti Regis titulum, sed & Ciuitatem Neap. à Græco Imperatore possessā à prædicto Pontifice per inuestiturā habuit: quæ omnia cōfirmavit Anacletus Antipapa anno 1130. & postea approbauit idem Innocentius in anno 1139. cum titulo Regis Regni, & Ducatus Apuliz, & Calabriae, ac Principatus Capuæ, *Mazzell. ibid. fol. 426.*

Iste Rogerius Gulielmū filium pro creauit, *Summonte lib. 2. fol. 4.* & sic fuit prædictus Regis filius creatus Dux Calabriae.

Iste

Iste Gulielmus (detto il malo) habuit Gulielmum filium (detto il bono) qui sine filijs decessit, & ei successit Tancredus eius Patruus naturalis, qui cum filio masculino vocato Gulielmo, & cum tribus filijs feminis infra septennium obiit, & ab Henrico Sueuio Imperatore marito Costantiae filiae supradicti Rogerij Primi, iste Gulielmus Adolefcens fuit captus, & carceratus, necnon & deorbatus, ac castratus in anno 1198. & ita finijt Normandorū linea, quae annis 186. regnauerat.

Regnauit praedictus Henricus Imperator annis quatuor nimis tumultuose, cui successit Fredericus vnicus filius Imperator, qui vsque ad annum 1250. vixit relicto Conrado filio Rege Romanorum vsque ad annum 1254. sed quia erat infans, cepit regnare Manfredus filius naturalis Frederici per annos nouem.

Venit inde Carolus Primus Comes Prouentiae à Papa de Regno inuestitus, & Manfredū occidit in bello apud Beneuentū anno 1265. & creauit Principem Salerni Carolū Secundum eius filium, & Robertum eius tertio genitum Ducem Calabriae anno 1290. & sic iste fuit secundus Dux filius Regis. Fuit inde Robertus Rex, & habuit Carolum Illustrem filium Ducem Calabriae, qui in vita patris decessit relicta Ioanna Prima eius filia, quae maritum habuit Lodouicum, quem Ducem Calabriae creauit.

Deinde ista D. Regina adoptauit in filium Regem Alphonsum Aragonium, qui Rex Regni effectus creauit Ducem Calabriae eius filium naturalem Ferdinandum, inuestiendocum de omnibus Iuribus, & pertinentijs Ducatus praedicti pro haeredibus, & successoribus, vt est videre in *privileg. & capit. Neap. fol. 6. cap. 11.*

Ferdinandus iste Primus habuit eius filiū Alphonsum Ducem Calabriae, qui parum regnauit, & habuit filium Ferdinandum Secundum Ducem Calabriae, post quem successit Federicus eius Patruus, qui habuit filiū Ducem Calabriae, sed è Regno eiectus, euenit Rex Ferdinandus Aragonius Rex Catholicus, cui successit Ioanna filia, cui Carolus V. vnicus filius, habens Philippum Secundum filium vnicum, qui inde procreauit Philippum III. similiter vnicum, ex quo noster hodiernus Philippus IV. & alij filij in principio huius operis enunciati diu feliciter regnaturi sperantur; quorum Primogeniti Prineipes Hispaniarum, & Calabriae Duces citulantur.

38 Et nimirum, si Prouinciam illam Calabriae dotatam omnibus naturae necessarijs, ac venis metallorum, (quorum prouentus

olim in Plebem distribuebantur, sed Temistocles in triremes aedificandas conferri iussit, vt per *Plutarchum in vita Temistoclis, fol. 53. ater.* sed haec spes opum multis inopie, nonnullis exitij causa fuit, dum neglectis omnibus alijs curis huic vni deditis, & laboris plurimum, & lucri modicum res habuit, dum ad hanc auri cupidinem celo, & sole derelicto, in tenebris eum agere didicerunt, ita notat *Petrarcha de remedio vtriusque fortunae, lib. 1. cap. 54.* vt post *Andr. in verbo argenteriae, qua sint regalia*, vbi certo modo Curiae esse affirmat, notatq; *Afflicti. in decis. 321.* & non aliam huius Regni Prouinciam elegerunt Reges nostri pro decorandis eorum filijs primogenitis de hoc Ducatus titulo, maxima quidem cum ratione moti fuere: quoniam Calabria creabat sibi Regem, vt post *Solinum Appianum, Plinistū, & Virgilium*, testatur *Freccia in lib. 1. de subseud. in tit. de antiquo statu Regni, nu. 7. fol. 57.* fuit enim Prouincia illa, quae virtutes in Italia, & Roma seminavit, vt probat *text. in l. 1. C. de atletis, lib. 10. ibi, Roma, seu antiqua Graecia*: & quod intelligatur de hac magna Graecia, liquet, siquidem lex illa ab Imperatoribus Deuocetiano, & Massimiliano fuit condita, qui anno 285. regnabant quo tempore ista magna Graecia florebat. Fuit etiā frons Italicae, & prima pars Europae habitata, nā Ciuitas Rhegij per prius Aschena dicta ab Aschenez nepote Noë fuit habitata, & inde à Graecis Rhegium vocata, teste *Marafoto in cronica Calabria, lib. 1. cap. 4.* & quod Alchenez fuerit Noë nepos, probat *Genesis. 10. & Ioseph in lib. de antiquitate Iudaica, cap. 11.* (ait enim *Frecc. in lib. 1. de subseud. in tit. de Prouinc. & Ciuitatibus Regni, vers. Archiepiscopus Rheginensis, pag. 93. Rhegium potentissima olim Ciuitas suis Magistratibus consistebat, sicuti Romani, & à Samnitibus Regia dicta est Ciuitas, edita vt esset contra Siculos propugnaculum, à Dyonisio Syracusano Tyranno dum nobilem ex eorum ciuibus petijset uxorem, delataq; esset vilis, deleta est, Catus Iulius Caesar restaurauit eam, et inde dicta Rhegiū Iulium*) ex ruinis

42 Rhegij, & Tarenti, fuit quidē aucta Roma, *Titulstū. in deca. 4. lib. 1. fol. mibi 376. ater. in*

43 *lingua vulgari*: & in latina lingua *lib. 3. fol. 249. lit. A. col. 1.* & sub die 25. Ianuarij 789. Calabriae, & Appulij, & alij de partibus conuicinis Neapolim à Saracenis obsessa liberauerunt, & inde ob necē, quasi oīum Neapolitanorū Virorū, Neapolitanas mulieres in uxores duxerunt, & in eodem die 25. Ianuarij templum olim Castoris, & Pollucis in memoriā

44 *victoriae cōtra Saracenos, DD. Apostolis Petro, &*

vro, & Paulo dedicauerunt, teste *Ioanne Villano in cronica Neapolis. lib. 1. cap. 52.* & *Io. Antonio Surnmonte in lib. 1. historiari Neapolis. fol. 420. & 411.* Dies etenim magnus victoriz absque celebratione prætere non debet, prout fecit Iudas Macchabeus quando Nicanorem occidit, 2. *Macchab. cap. fin. nu. 36.* aliam etiam cladem magnam passa est Ciuitas Neapolis tempore Gothorum, vt tetigimus supra *vers. 2. obseruat. 1. nu. 23. fol. 33.* ad quorum maceriam ne prætereas, in his tēpestatiōibus Suetiæ Regem Gostauū antiquæ gloriæ Gothorum restauratorem nomen assumpsisse, ita enim notat *Illustrissimus Episcopus Auerfanus Carolus Carafa ex Principibus Roccella in suis eruditissimis Commentarijs editis occasione Germanica Nunciatura, in pag. 3. de Germania sacra restaurata.* In Calabria enim florere primi Philosophi Europæ, vt latè comprobant *Barrius, & Marisotus in cronica Calabria: mitq; Cicero in lib. Tusculan. 99. ad M. Brutum lib. 4. in princ. per hæc verba.*

43 Cū floreret in Italia Græcia potentissimis, & maximis Vrbsibus ea, qua magna dicta est in bisq; primum ipsius Pythagora, deinde postea Pythagoreorum tantum nomen esset nostrorum hominum ad eorum doctissimas voces aures clausas fuisse. Quin enim arbitror propter Pythagoreorum admirationem, Nunciam quoque Regem Pythagorium à posterioribus existimatum. Nam cum Pythagora disciplinam, & instituta cognoscerent, Regisq; eius aqutatem, & sapientiam à maioribus suis accepissent, atates autem, & tempora ignorarent propter vetustatem, eum, qui sapientia excelleret Pythagora Auditorē fuisse crediderunt.

46 Pythagoras enim in Ciuitate Cotroni, Calabriae ultra partis magnæ Græciæ residebat, lices eius Patria fuerit Samum situm in loco hodie denominato Crepacore prope Spartiuentum Promontorium, vt post *D. Thomam in 1. super Metaphysicam Aristotelis,* & alios Authores cōprobat *Reuerendus Pater Marasiotus in cronica Calabria, cap. 30. lib. 2. & cap. 5. lib. 3.* vbi verba *Diui Thomæ* refert, fuit enim Ciuitas Cotroni populatissima 12. milliarium ambitu à Dionisio Syraculano inde depopulata, sedem, & scholam habuit, & mille Virorum Senatus, secundum *Valerium Maximum* relatum à *Freccia in lib. 1. de subseu. in tit. de Ciuitatibus, & Prouincijs Regni, nu. 55. fol. mibi 93. in sua, & in tit. de antiquo statu Regni, nu. 1.* affirmat, quod Cotroniatæ Regē sibi eligebant.

Floruit itaq; Prouincia illa (quam Regou

vocat *Lancell. Conrad. in tract. de Rege, c. 2. §. 3. nu. 16. fol. 127.* & sic etiā vocat Summus Pontifex in *extrauag. cōmu. lib. 3. in extrauag. vas electionis, de censibus*) oibus in tēpestatiōibus 47 viris eminentissimis tam in literis, quā in armis, & tam in nobilitate, quam in summa iustitia, & ita testatur *Frecc. de subseu. lib. 3. in 3. formula, nu. 25. vers. saluari poss. fol. 415.* retractando se, si aliter dixerat, & negari non potest, quin gaudium, & noua lux sit nationi, quādo aliqui ex ea exaltantur, *Esther. 8. in fine,* floruit etiam Imperatore Octauiano, ac alijs Cōsulibus Romanis quos enumerat *Marasiotus in cronica Calabria, lib. 4. circa finē. fol. 306.* Et inter ceteros iurissimos viros (prætermittis alijs breuitatis causa) fuit Zeleuchus Vrbsis Locri, teste *Valerio Maximo lib. 6. & in c. 5. affirmat,* quod 48 ibi lex erat, vt nemo eius patrimonium altere possit, nisi euidenter calamitatem superuenisse ostenderet, teste etiam *Aristot. in lib. politicarum. 2. cap. 5. Tiraquel. in tom. 6. & 7. fol. 96.* ex Locri Ciuitate fuerunt etiā Equites in exercitu Alexandri Magni, vt 49 fere *Quintus Curtius in vita Alexandri Magni, lib. 4. fol. mibi 187.* qui regnauit circa annum creationis mundi 4887. & ante Aduentum Domini nostri Iesu Christi 317. alias 335. vt post *Couar. lib. 4. variar. resol. cap. 18. nu. 6.* notat *D. Franciscus Balboa Hispanus eruditissimus, & M. V. Iudex in criminalibus in sua Monarchia Regum. quæst. 2. par. 4. nu. 6. fol. 174.* Tanta quidem fuit Zeleuchi Regis iustitia, (nam Regem sibi creabant Locrenses viri fortissimi, vt testatur *Frecc. post alios in lib. 1. de subseu. in tit. de antiquo statu Regni, nu. 2. fol. 57.)* vt pro obseruanda lege prohibente in celsum nocturnum sub pœna deorbationis oculorū, in quam dum eius filius primus incidere, ne lex inobseruata remaneret, vnum oculum sibi, alterum vero eius filio eici fecit, *Frecc. in lib. 1. de subseu. in tit. de antiquo statu Regni, nu. 2. fol. 56.* & licet iustum non sit lege, vel statuto aliquem ob alterius culpam puniri, secundum *Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 8.* attamen in hoc casu voluntaria pœna fuit, quamuis non sit omnino verum, quem non posse pro alterius culpa puniri, videmus enim in dies contra parentes, & affines bannitorum extractum fieri, ex notatis supra *vers. 2. obseruat. 2. nu. 62.* & audiui à veridicis viris per immortalem memoriam Summi Pontif. Sixti V. fuisse emanatā constitutionē in Prouincia Marchiæ circa annum 1586. vt delinquentium, & bannitorū intimiores personæ plesteretur pro delictis committendis per dictos bannitos, qui capi nō poterant, & cum

cum hac prouisione infra breuissimum tempus omnes banniti fuerunt extincti.

50 Sed aliter fecit Fabius Censor, qui filium occidi iussit, ex quo noctis tempore furta commiserat, non obstante quod lex delinquentes in illam ad poenam minorem damnabat, *Titusliuius in supplemento deca. 2. fol. mibi 206. in fine, & ater.* & Herodes tres necauit filios in morte Innocencium, unde refert *Macrob. in lib. 2.* Octauianum Cæsarem dixisse, melius fore esse suum, quam filium Herodis, & Soliman Ottomanus eius filio Mustafa caput obruncare fecit in medio campi, ex suspitione, quia eius exercitus cum magna acclamatione eum acceperat, *Bolin. in meth. cap. 6. §. Regia potestas*, hinc *Seneca in lib. 6. de beneficijs, cap. 4.* dixit, tam duri quidem, & tam scelesti Patres sunt, ut illos auersuri, & eiurare ius, fasque est. Legimus de Lisimaco, qui filium uelena occidit, & de Macheo Generali Cartaginensium, qui filium pro leui causa crucifixit, *Iustin. in lib. 17. & 18.* Carolus Magnus pro prima vice filio Pipino pepercit ob conspirationem in ipsum, sed in secunda intus Monasterium detrusit, & Philippus II. Carolum eius filium ex causis mori fecit, *Petrus Matthæi in historijs Francia, lib. 1. narrat. 4. fol. 54.* & de Tracensi milite legitur, sex filios orbasse, ex quo in Xerxes militauerunt, ut refert *Hero, lib. 8.* & merito concludunt DD. iustum non esse legem fieri, de tradenda omnimoda potestate patribus supra filios, ut fundat *Gubernator Christianus in lib. 1. cap. 12.* quo loci etiam refert quamplurimas matres filios, filiasue necesse, fol. 67. alia vide supra in *vers. 1. obseru. 3. nu. 5. & seq.*

Et ad nostram materiam redeundo, dicimus, quod

51 Calabrię Ciuitas Rhegij fuit ex primis Christiana in Europa, nam Diuus Paulus in ea prius predicauit, & miracula, & christianos fecit, eiusque discipulum Stephanum in Archiepiscopum instituit, ut in nauigatione Diui Pauli in *actibus Apostolorum 28.* & postea Puteolim, & inde Romam petijt, ut *ibidem.* Diuusque Petrus in partes Tarenti, quæ etiã ex Calabria tunc erant de naui exijt, & inde Neapolim uenit, & postea in Romam Mundi caput contulit.

52 Floruit etiã Prouincia illa præsertim infra scriptis Pontificibus maximis, ut per *Eminentiss. Card. Baronium, secundum tempora ipsorum;* & alios Scribentes in uita Summorum Pontificum, & *Mazzella in descrip. Regni Neap. pag. 395.*

Sanctus Telephorus primus ortus in Tuzia iam diruta, & hodie Terranoua, quasi Turum nouum dicta prope Casanum, qui Pon-

tificatus annis 71. mensibus octo, & diebus 27. tenuit ab anno Incarnationis Dñi 142. iste enim Summus Pontifex post ieiunium 53, institutum in Quadragesima, & celebrationem missæ in nocte Natalis Domini Nostri, martyrio fuit coronatus, teste *Cardinale Baronio in annal. tom. 2. fol. 121. & Cardinale Bellarmino in 1. tomo disputationum, sub tit. de Roman. Pontif. lib. 4. cap. 8. fol. 810.*

Inde uero Diuus Gregorius Papa (hoc nomine primus) quadragesimali ieiunio primos quatuor dies addidit uidelicet 4. 5. 6. feriam, & sabbatum, ut habetur in *cap. quadragesimæ, de consecrat. dist. 5.* & in uita eiusdem Diui Gregorij magni est uidere, alia quidem gesta huius Pontificis ponit *Tarcagnota par. 2. lib. 4. fol. 102.* & de ieiunio, & quadragesima habes per *Gouarru. variar. resolut. lib. 5. cap. 20.*

Sanctus Anterus Primus in anno 236. Petiliæ iam dirutæ propè caput columnarum, regnauit annis 11. & diebus 14. sed secundum 54 *Tarcagnotam par. 2. lib. 4. fol. 146.* variè ponitur tempus eius uitæ: Ita enim Petilia ab Annibale Cartaginense deuastata fuit, ut refertur *D. Freccia in lib. 1. de subseudijs, fol. 95. col. 2.* affirmans, quod erat ubi hodie Strongiolum dicitur: facit enim de ea mentionem *Virgilius in 3. Aneidos, ibi,*

Hic illa Ducis Melibei

Parua Philœta subnixæ Petilia muro.

Sanctus Dionysius primus ortus in dicta Ciuitate Turiz creatus Pontifex in anno 261. regnauit annis 12. secundum *Bellarminium Eminentissimum Cardinalem in loco citato.*

Sanctus Zosimus primus fuit in anno 417. ortus Reçi iam destructa, & regnauit annis 3. mensibus 4. & diebus 7.

Sanctus Agathus primus fuit ortus in Aquilano, & creatus Pontifex in anno 679. regnauit annis 2. mensibus 6. & diebus 4.

Ioannes Septimus ortus in Ciuitate Rufani, creatus Pontifex in anno 705. regnauit annis 2. mensibus 7. & diebus 17. de Pontifice isto multa gesta refert *Tarcagnota par. 2. lib. 8. fol. 315.*

Sanctus Zaccharia Primus ortus in Sibirina Ciuitate creatus Pontifex in anno 742. regnauit annis 10. mensibus 3. & diebus 9.

Ioannes XVII. alias XVIII. ortus in Ciuitate Cariati creatus Pontifex in anno 1000. regnauit mensibus 9. & diebus 26.

Et tandem Authores Cronicæ Calabriae relati in *Regno Neapolis fol. 253.* referunt ex Ciuitate Rhegij fuisse S. Agathonem, S. Leonem II. & Stephanum III. summos Pontifices, & ita tenet *Marafiotus in cronica Calabria, lib. 4. fol. 307. ater.*

Et ea

Ex eadē Provincia (Eonij Patria, testibus *Petrarcha de remed. utriusque fortuna, lib. 2. dial. 125. fol. mihi 703. & Ioan. Rauisio in Theatro vires Illustres, ubi, Ennium Calabrum tumulauit Roma.*) Cardinales amplissimi nō defuere in diuersis temporibus quos enumerare superuacuum esset, & postremi fuerunt Eminentissimi Cardinales Parisius Ciuitatis Cosentia, Gulielmus Sirletus de Pago Guadaualis Ciuitatis Scyli, de quo testatur *Eminentiss. Cardinalis Baronius in annal. tom. 11. fol. 446. lit. B.* fuit enim iste summa pietate, & misericordia plenus, & in erogatione elemosynarū nemini secundus. & *Caspar à Costa in lib. 1. variar. ambiguit. cap. 1. in fine*, illum vocat virum omni doctrinarum laude præstantem. Erat enim Cardinalis, & Episcopus Squillacēsis, & post eum tres ibi eius nepotes fuerunt Episcopi successores, Marcellus, Thomas, & Fabricius Sirleti, qui hodie uiuit liceris, & misericordia imbutus. & tandem fuit Cardinalis de Lauro (dictus de Mundoui, cuius fuerat Episcopus) de Ciuitate Tropeæ, eiusdem virtutis, & bonitatis, qui florere in eorum tempestate tanquam amplissimi, & virtutum fontes, & Papabiles.

In armis Calabri semper fuerunt formidabiles, & in ferendis iniurijs impatientissimi, *Marafiot. in cronica Calabr. lib. 1. cap. 8.* maximi etiam fuerunt Heroes, quos recensere superfluum videtur: sed tantum dicam, 56 & ex dicta Ciuitate Turia Imperator Octavianus Augustus originē traxit, vt post *Trogum in lib. 20. & Marafiotum in cronica Calabria, cap. 7. lib. 4.* & sequitur *Mazzeffa in descriptione Regni Neap. fol. 162.* Imperator iste Nolæ obiit post 15. annum Natiuitatis Domini, *Tarcagnota part. 2. lib. 1. fol. 8.* vbi eius gesta mirabilia refert, & asserit, composuisse aliquas profas, & versus, & primus fuit, qui Christum, & eius gloriosam Matrem in die Natiuitatis adorauit, quoniā dum Romani ipsum adorare vellent, ipse Sybillam Tiburtinam interrogauit, an quis eo maior nasceretur, & Sybilla in circulo Solis ipsum aspiciere fecit, in quo vidit mulierem cum infante in brachijs, & fuit Virgo gloriosa cum Christo, Octavianus autem adorauit, & incensum dedit, & ex tunc eius Palacium in aram Domini constituit, & est Monasterium Arę Cœli in Vrbe Romæ, vt per *Donnū Paulum Galterium in opere de Sanctis Calabria, cap. 7.* & ante eum dixit *D. Valenzuela Valaquez in tract. defensio iustitia memorij Pauli V. contra Venetos, in par. 4. num. 151.* & allegat *Diuum Antoninum 1. part. hystor. cap. 6. tit. 4. §. 10. in princ. Paul. Oras.*

lib. 6. hystor. aduersus pagan. cap. 22. lo. Ignen. in l. necessarios, §. non alias, nu. 817. & seq. ff. ad S. C. Syllan. & alios, imo idem Valenz. ibidem, nu. 152. (tanquā vir doctus, & pius, vt appellatur à *Diana resolut. moral. tract. 2. resolut. 17. fol. 31.*) ait, eundem Octavianum Augustum Christi vires gessisse in temporibus, licet ipse id non intelligeret. Nec præteream Aurelium Cassiodorum Calabrum, qui Regis Ostrogadorū Secretarius existeret, Calabria Vicerex fuit creatus, & inde Sicilia, ac Romæ Præfectus Prætorio, eui omnia Romani, & Constantinopolitani Imperij in bello, & pace rexit, teste *Licentiatio Velmurez in suo Secretario, discurso 2. fol. 9.* fuit. n. Cassiodorus de Ciuitate Squillacij, teste *Marafioti in cronica Calabria, lib. 4. circa finē, fol. 305.* nec etiam Rogerium de Loria strenuum, & prudentissimum militem, Ducemq; nauarium exercituum, qui ob eius supremū valorem plura castra, & priuilegia obtinuit à 58 Papa Bonifacio VIII. à Carolo II. & à Rege Roberto, vt per *Consiliarium Io. Andream Georgium Calabrum doctissimum, ac feudorum interpretem acutissimum, in repetitionibus feudilibus, cap. 55. nu. 48. fol. 410.* post *Lucam de Penna in l. pradia, C. de locat. pradiorum eiuiliam, lib. 11. & Frecciam in lib. 1. de subfeud. sub tit. de officio magni Admirati, nu. 1.* & post *Buccaccium ibi allegatum, 59* vbi quod fuit Admiratus maris, & *Lucas* ibi testatur, quod in priuilegijs concessionum de Terris dicto Rogerio factarum, omne ius alteri competens super eis tollebat, stante strenuitate prædicti magni Militis, & noui Martis; & multas de isto eximio viro scribit *Ioannes Antonius Summonte in 2. par. hystoria Neapolis, in vita Caroli I.* referens multas victorias per eum habitas, & quod carcerauit filium prædicti Regis Caroli I. & in hac Ciuitate Neapolis fuit acclamatum *uia Rogiero dell' Oria*, dum cū classe nauali pertransiebat, & *Tarcagnota in lib. 15. fol. 574. par. 2.* laude enim prouocantur boni ad meliorem, & mali ad peiora, *D. Thom. 2. 2. quest. 91. art. 7. in 3.*

60 Ad Prouinciā ipsam quando M.C.V. Regnum circuebat, non accedebat, prout accedere solebat ad alias Prouincias Regni, sicuti perpenditur in *cap. Regni. Insuper ad fidelium*; vbi non est descripta Prouincia Calabria, sicuti ceteræ Prouincia describuntur. Ex his enim, & alijs multis Cosentia Ciuitas ius fouere pretendit in differentia, quā 61 habet cum Ciuitate Capuæ circa vocis præcedentiam, de qua mentionem facit *Freccia in lib. 1. de subfeud. in quest. de parlamento generali, nu. 15 fol. 18.*

Et enim

Et enim si antiquitatē Regionis confideramus, ut in similibus causis cōsiderari solet, argumento *s. 1. in authent. de Ecclesiasticis titulis*. Ciuitatis Capuæ Regio habitata, & ædificata fuit longè post, quam Calabria: siquidem Capua à Capio Ænez socio fuit contrita, secundū aliquos, vel à Remo Ænez filio, ut alij volunt: licet *Plutarchus in vita Annibalis, col. 9.* à campestri agro appellatā affirmat, eamque florentissimam omnium Ciuitatum Italiz post Romam dicat, sed non per hoc alijs præferenda erit, nec assertio prædicta alijs præiudicare potest: Ex Calabria, seu magna Græcia exijt Ajax cum 63 ducentum Nauibus: (cuius filius nomine Theuchus fuit primus, qui Regno Galæciz in Hispania originē dedit, & sic à Græcis originem habent, ut post multos Aucthores cōprobat *Balboa Hispanus in sua Monarch. Regi fol. 77. in fine.*) & Agamenon, (qui electione creatus Rex erat in Apulia, ut per eundem *Frecc. in loco citato, nu. 2. circa medium, fol. 57.*) qui Duces militauerunt contra Troiam, iam deuictam, in anno 4033. creationis mundi, & ante Aduentum Domini nostri 1166. & ante ædificationē Romæ 430. Græci enim in illo tempore ceperunt enumerare anno primo captiuitatis Trojæ, ut post *supplementum hist. lib. 3. fol. 61. & sequentatur accuratè D. Balboa in sua Monarchia Regum, quæst. 2. nu. 84. fol. 193.* ex Troya autem Æneas aufugit, ergo Capuæ Regio fuit habitata longè post Calabriam. Quinimo ab hominibus victis à Græcis habitatoribus Calabriæ, originem trahit.

Cosentizq; Ciuitas ab Ausonijs fuit ædificata, teste *Marisfoto in Cronica Calabria, lib. 4. cap. 15.* extititq; Lucanorum Colonia, (dicebatur enim Colonia, quia dum eiues excrecebant, mittebantur aliqui in aliquā partem, quæ postea uocabatur Colonia, *glos. in l. 1. C. de decurion. lib. 10.*) & olim Metropolis Bretiorum (sic dicti à Bretio filio Herculis, teste *Frecc. in lib. 3. de subfeud. in 3. formula inuest. nu. 25. fol. 416.*) ergo antiquior Ciuitas est Cosentia, quæ etiam Bretiorum Metropolis uocatur à Pomponio, Plinio, & ab alijs, teste *Freccia in lib. 1. de subfeud. in tit. de Ciuitatibus Regni, nu. 55. fol. 94.* & merito tanquam antiquior in Parlamento præferenda, *l. semper, de iure immunit. Frecc. in lib. 3. de subfeud. in fin. quæst. nu. 59. fol. 471.*

Stq; de multitudine gentium quæris, Cosentiz Ciuitas cum suis 80. Casalibus, à quibus 64 circundatur, cum priuilegio, quod ab ea separari non possint, ut per *lo. Andream Georgium in alleg. 15. in prin. plusquam*

40. mil. homines ad militiam aptos reperies, sed Capuæ Ciuitas cum suis Casalibus, non est nisi foculariorum 5795. ergo.

Si nobilitatē ambarum Ciuitatum perquires, licet difficile videatur perpendere maioritatem, Cosentia Ciuitas antiquiorem præterdit, præsertim quia à Rege mandatum est à quinq; Iudicibus Hispanis cognoscentibus causas Sedilium Neapolis, decidi 65 causas prætendentium gaudere nobilitate in ea, quod non est in Capua, siquidem S. C. est Iudex competēs in causis nobilitatis ipsius, sicuti & in ceteris Regni Ciuitatibus.

Capua de tempore in tempus sub Principibus fuit, & ex quo nota sunt, illa referre est superfluum, dicitur tantum, quod quando 66 Magnus Comes Rogerius Miletum, & Squillacium habitabat, Capuam sub Principe existentē debellauit, qua capta, inde Calabriam reuersus est. In Miletum enim habitabat, & ad eum videndum accesserat Urbanus II. anno 1089. teste *Freccia de subfeud. lib. 2. sub tit. de Prouinc. & Ciuit. Regni, sub nu. 57. fol. 95. col. 2.*

Et ad perpendendum dominium sub Principibus in eodem tempore anni 1098. quæso ne pigeat infra scriptum notab. priuilegium videre, quod licet Cardinalis Baronius, & alij illud referant, tanquam notabile, & scitu dignum, ac memorandum, & venerandum, hic etiam inseritur, & est uidelicet,

IN nomine Dei aeterni, & Saluatoris nostri Iesu Christi anno ab Incarnatione eiusdem 1098. Inditione 7. Gloriosus Rex David Spiritu sancto præuentus, narrabo (inquit) omnia mirabilia tua. Propter quod 68 Ego Rogerius diuina misericordia Comes Calabria, & Sicilia, notum esse uolo omnibus fidelibus Christianis beneficia, quæ mihi peccatori concessit Deus orationibus Reuerendi Viri Fratris Brunonis pijsimi Patris Fratrum, qui habitant in Ecclesijs Sanctæ Mariæ de Heremo, & Sancti Prothomartiris Stephani, quæ sitæ sunt in Terra mea inter Oppidum, quod dicitur Stylū, & Arenam: Cum essem in obsidione Capuæ Kalendis Martij, & præfeciſsem Sergium natione Græcum Principem super ducentum armigeros nationis suæ & exercitus excubiarum magistrum, qui satanica persuasione præuentus, Principi Capuæ promittenti auri non modicam quantitatē ad inuadendum me, meumq; exercitum notu

noctu aditum est pollicitus se præbere. Nox proditiōnis aduenit, & Princeps Capuæ, eiusque exercitus iuxta promissum est paratus ad arma. Dumque me sopori dedissem, interiecto aliquanto noctis spatio, assistit cubiculo meo quidam senex reuerendi vultus vestibus scissis non valens lacrymas continere, cui cum in visu dicerem, quæ causa ploratus, & lacrymarum esset? visus est mihi durius lacrymari, iterato querenti mihi, quis esset ploratus? sic ait, fleo animas Christianorum, teq; cū illis, sed exurgens quæ totius arma sume, si liberare te Deus permiserit, tuorumq; animas pugnantium, hic per totum videbatur mihi, velut si esset per omnia Venerabilis Pater Bruno. Expergefactus sum cum terrore grandi pro visione pauescens, illico sumpti arma clamans, & militibus, ut armati Equos ascenderent, visionem si vera esset satagens comprobare, ad quem strepitum, & clangorem fugiens impius Sergius, eiusque sequaces subsequuti sunt Principem Capuæ, sperantem in dictâ Ciuitatem confugium habituros. Cæperunt autem milites, inter vulneratos, & sanos, centum sexaginta duos, à quibus, & visionem fore veram probauimus, & rei gesta sciuisimus veritatem. Reuersus sum Deo volente 29. mensis Iulij Squillacium, post habitam Capuæ Ciuitatem, ubi fui per quindenam continuam infirmatus: venit verò ad me iam dictus Venerabilis Pater Bruno cum quatuor de Fratribus suis, qui me Sanctis, deuotiq; colloquijs consolati sunt: cui Reuerendo Viro visionem retuli, et humiles egi gratias, quod de me etiam absente curam in suis orationibus habuisset: qui se humilians asseruit, non ipsum fore, quæ credidi: sed Dei Angelum qui stat pro Principibus tempore belli; Rogauiq; quoque ipsum humiliter, ut pro Dei amore in Terra mea Squillacij sumere dignaretur largos redditus, quos donabam, reuens ipse recipere dicebat, quod ad hoc domum sui Patris, meamq; dimiserat, ut à mundi rebus extraneus deseruiret libere Deo suo. Hic fuerat in tota domo mea, quasi primus, & magnus: Tandem vix cum eo impetrare potui, ut gratis acquiesceret sumere modicum

manus meum: Donauit autem eidem Patri Brunoni, eiusq; successoribus ad habendum in perpetuum absq; temporali seruitio &c. Describuntur multa bona, & vasalli donati, & aliqua Casalia, quæ breuitatis causa pretermittuntur, & inde sequitur.

Hoc Priuilegium scriptum est 2. Augusti ab Incarnatione Domini 1098. indictione 7. & confirmante Venerabile, & sanctissimo Patre Ioanne Squillacensis Sedis Episcopo residente ibi iuxta fores Ecclesiæ, & concedente Adelaide coniuge mea, residentibus quoque mecum, et testibus huiusq; donationis Rodulpho Comite de lo Rotello nepote meo, Gulielmo de Altauilla, Odonabono Marchise, Roberto de Luciaco, Borrello Malgerio filio meo, Maldutia Beringerio, Niello de Ferlit, Riccardo de Treueris, Rodulpho Paineuin, Vberto de Selona, Renaldo de Chinca, Roberto de Cutulo, Ermetfredo Cappellano de Sancto Mattheo, Roberto de Languia, Straticorto Ville, Basilio Protopatario, Theodoro Mancino. Nullus contra hanc voluntariam donationem meam desideratam presumat in aliquo minimo, vel magno aliquid facere, vel dicere, Siquidem fuerit Rusticus, vel Burgenfis Curiam meam, siquidem ipse habuerit habituram credat de rebus mobilibus, & nihilominus ipsis Fratribus decem auri libras persoluat, & eorum Fratrum damna si qua perpassi fuerint, de illorum maleficio bonis rescientur, si accusatus fuerit, & couctus: quod si Miles, aut Baro ducentum auri libras persoluat, successorum meorum Curie suæ meæ, quod si in tantum non habuerint eius mobilia omnia mea erunt, & eisdem Fratribus, nisi satisfecerit condignè quinquaginta libras auri persoluat, nec mihi, aut successoribus meis, quæ liberè per me data sunt, liceat in antea aliquid innouari facere, vel contradicere in aliquo paruo, vel magno, quod si Ego, quod absit, aliquando, vel successores mei contrarium fecerimus in aliquo magno, vel paruo, in omnibus supradictis iram sempiterni Dei, & Beate Mariæ, & Beati Prathomartiris Stephani incurramus, & idem Pater Io. Episcopus ad petitionem meam contra tales

in ma-

in maiori eius Ecclesia omni presente Populo, & istis, qui supradicti sunt testibus, anathema grauiſſimum promulgauit, conseruantibus ante communionem Sanctorum, & meritum bonum à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Chtiffo. Amen, Amen, Amen. Rogerius Comes † Adelays Comitissa † Guilielmus de Altavilla † Rodulphus Comes de lo Rotello † Odobonus Marchifius † Iosbertus de Luciaco † Rodulphus Paineineuin † Niellus de Ferlit † Rogerius filius Comitis Rogerij † Riccardus de Treueris † Ego Fulco Domini Comitis Rogerij Cappellanus de mandato eius hoc Priuilegium scripsi, & me subscripsi.

Finis Priuilegij.

Nota hoc Priuilegium quasi consimile videri somnio euento Imperatori Constantino (squallore lepre grauato, quem Sacerdotes Capitolij perſuaferant, in Capitolio fonte Innocentiū sanguine calente impleri debere, & ibi mundari; sed cernens serenitas Constantini lacrymas matrum eorum, illico exhorruit facinus, eisque misertus, cum dominis, & vehiculis ad propria relaxauit: Hinc in sequenti nocte afficerent illi in somnio Apostoli Petrus, & Paulus dicentes, quoniam flagitijs potuisti terminum, & effusionem sanguinis Innocentis horruisti, missi sumus à Christo Domino Deo nostro dare tibi sanietatis recuperandæ consilium, ergo Siluestrū Pontificem Ciuitatis fugientem persecutiones tuas inuenias, & sanietatis remedium dabit: quo adimpleto, & à Syluestro penitentia remedio dato, sanauit, & se baptizauit, & inde donationes amplas Ecclesie sanctæ, & Papæ Syluestri, ac successoribus in Papatu fecit, ut per duo Edicta, seu Pragmaticas descriptas in *compendio Iuris Canonici, par. 1. in fine*, videre poteris.

Et prosequendo materiam inceptam ulterius dicitur, quod quando diuisio Regni inter Hispanos, & Gallos post Regem Federicum electum à Regno in anno 1501. facta fuit: & in Hispanorum partem tetigerunt Prouincia Calabria, Basilicata, & Terra Hydruntis, relique vero Regni partes pro Gallis remanere: caput illarum Prouinciarum, seu Regni (Regnum enim Calabria vocat, *Lancelottus Conradus in templo Iudicum, lib. 1. cap. 2. nu. 16. de magnitudine Regni, fol. 127. ater.* subdens, quod Regnum Calabria habet Archiepiscopatos quatuor, id est Rhegi-

num, Cosentinum, Rossanum, & sanctæ Seuerinæ, quibus subdunt (sexdecim Episcopi) fuit Cosentia Ciuitas tanquam Metropolis illius Regni sedes electa, sicuti ex alia Regni parte fuit per Gallos Neapolis in Metropolim constituta, veluti *Ioannes Baptista Cantalicius Episcopus Penna, & Atri* notat in *lib. 2. de bello magni Capitanei in Italia, fol. 25.* quo in casu caput dici, probatur in *l. 3. de offic. Assessorum, & in l. si quis duos. 6. §. si quis patrem, ff. communia pradiorum, & l. recte dicimus. 25. §. vlt. ff. de verbor. signific. & habetur in l. 1. C. de Metropoli Bivito, lib. 11. vbi quod per erectionem in Metropolim acquiritur dignitas, & nomen matris; & habetur etiam in *§. 1. in autb. de Proconf. Palestina*, vbi Metropolis priuilegia enumerantur. Possunt enim in eadem Prouincia, vel Regno duas Ciuitates matrices esse, *d. l. 1. & dignitas semel acquisita amplius non amittitur, ut in extrauag. Sedes Apostolica, de officio delegati, & in extrauag. 1. & 2. Io. 22. de concess. praben.* Priuilegium quidem durat etiam finita dignitate, *l. vnica. cum glos. C. de magistr. sacror. scrineor. & inter plures, qui dignitate acquisiere, & inde deposuerunt, datur prelatio illi, qui primus dignitatem adeptus fuerat, l. fin. C. de presert. prat. lib. 12.* & hinc est, quod à Rege vocantur **70** *cereges, & Locumtenentes nostri, qui Calabriae constituti sunt Governatores, ut in pragmaticis, & per Præc. in lib. 3. de subsecu. fol. 431.* & qui ibi residet pro pecunijs Regijs, Thesaurarius vocatur, ut per *Augustinum Caputem de regimine Republica, cap. 7. nu. 55. in fine, fol. 237.* ad quod aduerte, nam per totum Regnum quatuor adsunt Thesaurarij: ceteri vero Perceptores vocantur. (Isti enim Thesaurarij non veniunt appellatione Officialium, *Mastrill. de indult. gener. cap. 40. Camill. de Medic. conf. 150. & vide supra versic. 3. obseruat. 3. in Tribunali Thesaurarij.* qui pro faciliori exactione tributorum fuerunt constituti, ut refert *Pontanus in lib. 5. de bello Neapolitano, fol. 581.* & est ex dispositione *l. 1. C. de Metropol. Bivito lib. 10. & in §. illud. in autb. ut iudic. sine quoquo suffragio, & ex dispositione patris familias, l. quod in rerum, §. si quis poss. ff. de legat. 1.)**

Et tandem, semper quod Reges in hoc Regno residerunt eorum primogeniti Calabriae Duces habuerunt sedem in Ciuitate Cosentia, *Augustinus Caputem in rubr. de regim. Reipubl. nu. 24. fol. 12.* ex cuius Prouincie ciuibus eorum Curias, & officia implebant, regebantur enim uti Regni Locumtenentes, leges condendo, & toto Regno mandando, ut est videre in *capit. Regni Caroli*

rolis Illustris primogeniti Regis Roberti, & Locumtenentis Patris, & in asportatione hactē Pallij in festiuitate Sanctissimi Corporis Christi Domini nostri, primus locus est Regis, secundus vero est Ducis Calabriae, ut per sententiam Regis Federici de anno 1499 relata à Regente de ponte in decis. 18. circa prime.

72 Quinimo in *constit. Regni. In locis demanij*, præfertur Ciuitas Salerni, Ciuitati Capuæ; & verum esse affirmat ibi *Afflicti. nu. 3.* quando Salernum est de demanio. Capua enim aliquando sub iurisdictione Baronum fuit etiam in modernis temporibus, quæ non repeto: sed in antiquis, ait *Frecc. in lib. 1. de subfeud. sub titulo de Prouincijs, & Ciuitatibus Regni, nu. 33. vers. sub dominio, pag. 77. sub dominio Salernitani Principis, in qua nemo recipi poterunt Beneuentanensis Prouincie, Guaimarius Princeps donauit hanc Ciuitatem Landulpho Comiti Capuæ exuli cum omnibus regalibus una cum Ciuitate Marsici, & Terra Lauri, &c. & paulo infra, post Eremperum, habetur ita, de Principatu Salernitano, dono dedit Guaimarius Landulpho Capuæ Comiti eum omnibus regalibus exuli Salerni benignissime recepto cum filijs, à quo dolo captus Principatus destitutus est. Imo quoniam Comitatus Capuæ sub dominio Romæ erat, fuit venditus, ut infra hic nu. 81.*

Sed Ciuitas Cosentia, sicuti etiam Rhegium in Calabria villo vnquam tempore alicuius iurisdictioni suberunt, *Frecc. in lib. 1. de subfeu. in tit. de antiquo statu Regni, n. 11. fol. 57.* sique Legatur de Comite Cosentia in aliquibus locis, intellige de Boemundo Guiscardi Normandi filio, qui cum Rogerio fratre dissentiens à Rogerio Comite communi patruo serunt concordati, & Cosentiā à Rogerio deficientem coegit, teste *Frecc. in lib. 1. de subfeud. tit. de Prouinc. & Ciuit. Regni, fol. 94. nu. 55. vers. cum in Boemundati, & sic Boemundus prædictus Comes Cosentia, non Baro, sed ut Rex erat considerandus.*

Ergo si primus est Ducatus Calabriae, cuius Prouinciarum Metropolis fuit, & est Cosentia, quid amplius querendum est de prælatione vocis cum alijs? dom ipsa est prima, sedes Ducis Calabriae primogeniti Regis nostri, quam dignitatem semel acquisitam, & collatam, temper remanere indubitati iuris est, *Andr. in cap. 1. de controuersia feudi apud pares terminanda, & Afflicti. in cap. 1. nu. 109. qua sint regalia, & d. l. 1. C. de metrop. Birsto. lib. 11. & per alia ut supra nu. 69.*

Attenditur enim antiquitas rei, cui est dignitas affixa, potius quam persona acquirēs, vel tempus acquisitionis, ut post *Boss. tence*

Io. Franciscus de Ponte in conf. 7. nu. 28. vol. 2. ubi quod & si Dux Sabaudia fuerit prius creatus Dux, quam Dux Mediolani, tamen Dux Mediolani eum præcedit: ex quo Prouincia Mediolani prius erat in Ducatum electa, & ita consuluit *Natta in conf. 138. nu. 30.* ut præcedat Dux Ferrariæ Ducem Florentiæ, & ad similitudinem est, ut regula S. Benedicti præcedat Canonicos Regulares, ex quo fuit approbata ante regulam S. Augustini, *Felyn. in d. rub. de maiorit. & obedient. & Abb. in cap. nimis praua. de excess. pralæ.* & hæc pro nunc circa hanc materiam occurrunt saluis alijs considerandis, quædo facta causæ huiusmodi discutienda venirent.

Tertius subsequens Titulus est Marchionis, Marchio enim dicitur ille, qui de Marchionatu est inuestitus, *cap. 1. quis dicatur Dux.* fuitq; à principio titulus gubernij, & post aduentum Caroli Magni in Italiā, tam iste titulus, quam ille Comitatus infurrexere, ut per *Alexandrum Tassonum in lib. 9. cap. 16. delli sui penseri.*

74 Marchia dicitur, quasi extra mare posita, *Afflicti. in §. præterea Ducatus, nu. 5. circa medium, de probib. feud. alienat. per Freder. Masrill. de magistrat. lib. 4. cap. 6. nu. 1. & seq.* ubi quod non in tam magno numero reperitur Marchiones, sicuti Comites, & Barones, sed in hac nostra tempestate Marchionum, & aliorum titulatorum numerus adeo auxit, ut vix perpēdi possit quis sit maior numerus inter eos, sed vide infra hic num. 105.

75 Marchio præcedit Comitem in hoc Regno, sed attendenda est consuetudo locorū circa hoc, ut aduertit *Hofstiens. in summa de pœnit. & remiss. §. quibus, vers. cui Marchio, Frecc. in lib. 2. de subfeud. in tit. de officio magn. Cancellar. nu. 2. fol. mibi 50. & in tit. quis dicatur Marchio, num. 2. fol. 118.* videmus enim in titulus Regis nostri, prius Comitatus, & deinde Marchionis titulum inscribi, antiquior enim est Comes in Hispania, quā alij, *Bouadill. in politica, tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 28. fol. 606.* sed Marchio, qui etiam habet

76 titulum Comitatus, potest dici Excellentissimus, *Memoeb. in conf. 302. num. 44.* ex quo

77 duplicata dignitas plus tribuit, quam vna sola, *Ias. in l. reconiuncti nu. 18. ff. de leg. 1.* Marchionatus in lingua Lombarda perpetuum magistratum significat: in lingua Italica Præsidentem dicitur: in Gallica autem significat Portum Prouinciæ Marcæ, & hoc nomen est Germanicum, & in Germania Principes vocantur docti Marchiones, idest Præsidentes in Marchijs, idest in Prouincijs, & etiam in lingua Gallica Magistri Equitum vocan-

vocantur Marchiones, vt post *Andr. Aleiat. in libello edito ad Regem Francia*, declarat *Frecc. in lib. 1. in tit. de antiquo statu Regni*, nu. 18. fol. 61. sed *Lancellottus Conradus in templo Iudicum*, lib. 1. S. 3. cap. 5. fol. 130. latius explicat.

Olim personæ illustres, vt Marchiones, & alij nō poterant citari pro delictis abiq; Pro-
78 regis licentia, qui audita relatione M. C. V. dispensabat, vt per *D. Frecc. in lib. 2. de subfeud. in tit. quis dicatur Marchio*, nu. 9. fol. 121. & sic refert fuisse seruatum circa annum 1545. sed contrarius vsus superuenit, vt ibidem, nam de facto etiam carcerantur in-
79 M. C. V. quæ habet iurisdictionem contra ipsos, vt præcepit Imperator Fredericus in *constit. Regni. Nomen, & normam*, quæ est secundum terminos *l. nam & posteriores, ff. de legib.* & licentia Proregis requiritur tantum in citandis Officialibus Regijs à Prorege per Regnum constitutis in Terris demanialibus, & ita seruatur hodie.

Quartus, & Vltimus titulus est Comitatus, & dicitur, quia Alemaniz Principes iuuenes robustiores in Comites, id est socios eligebantur, & inde post Caroli magni aduentum in Italiam, titulus iste cum illo Marchionis prius in gubernium, & inde in dignitatem transiit, sicuti considerat *Alexander Tassonus in lib. 9. cap. 16. in tomo titulato Pensieri del Tassomo*, tu autem lege *Titulum lib. 8. deca. 3. fol. 334. l. C.* vbi videbis, quod Romani ob pecuniæ penuriã Comitatus Caput vendiderunt: ergo antiquissimo tempore titulus iste fuit, & primus omnium in Hispania, *Bouadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 27. & 28. fol. 606.* Hodie autem in Regno hoc Comes intelligitur quando de Comitatu inuestitus est, *l. 1. quis dicatur Dux, & in constit. Regni. Vniuersis, & singulis*, vbi de titulo Comitatus, & de Baronibus mentione habetur, & non de alijs Titulatis, sicuti etiã fit in *l. 1. & 2. C. de offic. Praefecti Orientalis, & de officio Comitatus rerum priuatarum, & in alijs locis.* verũ est tamen, quod *constit. Regni. Scire volumus*, edita per Rogerium I. de Principibus, & Baronibus mentione facit.

De hoc titulo Comitatus multa dixerunt *Frecc. in lib. 2. de subfeud. in tit. quis dicatur Comes*, fol. 101. & in *lib. 1. de subfeud. in tit. de antiquo statu Regni*, nu. 59. fol. 69. quem sequitur *Decian. in cons. 84. num. 9. & 10. vol. 5.* vbi quod Comes præfertur Equiti, & facit *l. 1. C. de equestri dignitat. lib. 12.* nomen autem hoc Equitis, est modernum, vt ibidem, & *Mastrill. de magistrat. lib. 4. cap. 7. & Bouadill. in politica, tom. 1. lib. 3. cap. 16. num. 35. fol. 610.* vbi quod Comites ab usuij

vocantur, qui per viginti annos in publicis studijs legerunt, & practicatur, vt dicantur Comites, vt ibidem, & per *Vinc. de Francb. in decis. 115.* & facit *l. 1. cum ibi not. C. de profess. in Vrbe Constantinopolitana*, lib. 12. & *Bart. in l. Alexandria, C. de decurionib. lib. 10.*

84 Comites, & alij titulati, qui verè Capitanei appellantur, postquam inuestiti sunt de feudis, vel titulis, ad libitum sine culpa deuestiri non debent, *cap. 1. de natura feud. ex quo voluntarium ab initio ex post factum fit necessarium, l. sicut. ff. de action. & oblig. & licet antiquitas in maioribus Capitaneis hoc obseruabat, & non in minoribus: moderni nō ita subtiliter cernentes, idem obseruari in minoribus Capitaneis, sc̄u Valuatoribus voluerūt, d. c. 1. de natur. feud. in fin. & isti hodie dicuntur feudatarij, vt per *Andr. in 1. rubr. feud. ex l. labeo. ff. de superlectis legata.* idque seruatur in Officialibus à Rege ad beneplacitum creatis, nam sine culpa priuari non possunt, vt fundauimus supra *vers. 3. obseru. 3. nu. 96. & seqq.**

85 Diximus sine culpa, quia cum culpa priuari possunt, sed est verum, quod talis culpa probata esse debet cum quinque testibus, *cap. 1. quod testes sunt necessarij ad probandũ feudatarij ingratitudinem.* in vsibus feudorum, & ante hanc probationem, possessio feudi ab eis non potest auferri, quoniam ante debet sententiari, & conuinci, *Andr. in d. cap. 1. de natura feudi. nu. 1. in fin. & in 86 §. sancimus. quo tempore miles.* Immo talis sententia cū interuentu Parium Curie proferri debet, vt secundum *constit. Regni. Vniuersis, & singulis.* quæ cautum est, Comitatus, Barones, ac viros militares cum iudicio parium condemnandos fore, sicuti & in inuestituris faciendis pares etiam interueniunt, *cap. 1. de notis feudorũ.* & intellige illos esse Pares, qui habent paria feuda, *Frecc. in lib. 3. de subfeud. in tit. differentia inter feuda regalia. nu. 12. fol. 428.*

Licet *D. Tapia in decis. 24. num. 8.* asserat, 87 quod Pares recesserunt ab Aula, quod etiam affirmat *Andr. in §. ille tamen. nu. 7. de controuerf. feudi apud pares term.* sed cum limitatione vnus casus, puta quãdo vassallus culpam commiserit, per quam feudum perderet. Tu autè cum distinctione intelligas conclusionem hanc: nam si inter vassallum, & Dominũ lis oriatur; per pares Curie à Domino sub fidelitatis debito conuictos terminatur, *l. Imperialem. §. fin. de prohib. feud. alien. per Fredericum.* Sed quando causarum Imperatore reperiretur, coram eo videnda esset: quia est Dominus, & Pares

Curia non interueniunt, nisi quando causa coram Paribus, vel inter Pares foret, *Andr. in cap. 1. apud quos, vel quem controuersia feudi terminetur.* & sic expresse determinatur

88 tur in *d. cap. 1.* obseruatumq; fuit in causa Plumbini coram diuo Imperatore de anno 1626. nam dum Principissa Plumbini petijtlet causam determinari coram Paribus; indignatus Imperator Ferdinandus declarauit eam indignam successionem, licet postea ad intercessionem pijsissimi Philippi Regis nostri, fuit ab Imperatore reintegrata ad agendum: & circa hanc materiam Parium, vide etiam *cap. primum. de lege Corradi,* & quæ dixi supra in *vers. 3. obser. 4. nu. 47.*

Sed in causa contra quendam Titularum tēpore inuasionis Gallorum de anno 1528. qui auxu tenerario, & fidelitatem Regis nostri deuiando, prædictis hostibus adherendo, & pro eis arma sumendo, uti Rebellis, & inimicus Regis nostri captus, tam detestabile crimen confessus, ad relationem Commissarij delegati per Collaterale Consilium, assi-

89 rentibus ibidem Marchione vno, & Comite vno, pro paribus, ac visis eorum votis, fuit declaratum: Inquitum prædictum in pœnas constitutionum, ac sc. Regni iuribus contentas incidisse, eumque condemnando ad pœnam mortis naturalis, cum amputatione capitis, & cum priuatione omnium bonorum allodialium, & feudaliū, ac iurium vbiicumque sitorum, & positorum, & signanter eius Ducatus declarando eius Terras, & Castra fuisse, & esse apertas Regis Curia, quo ad plenum dominium, & possessionem, eas Regio Fisco incorporando, ut ex *sententia de anno 1529.* & nomen taceo. Pessima est proditoris vita, sed eius cadaueris bonus est odor. Vbi enim de Regis, aut Reipublice salute agitur, omnis gentilitij generis, ac amicitia respectus abesse debet.

90 Similiterq; Pares Franciæ condemnantur cum interuentu aliorum Parium, quod procedit, etiam si mulieres, quæ succedunt in feudis, essent Pares: hinc Matilde Comitissa Arthois Paris Franciæ fuit vocata, & votum dedit in iudicio facto contra Comitē Arthois, & Ducissa Orleans vocata ad iudiciū contra Ioannem de Morfort Ducem Bertaniz se excusauit, *Petrus Matthei in histor. Francia, narrat. 4. fol. 483.* scemina enim potest iudicare, ut notat *Paris de syndicato, tit. de offic. syndicat. vers. dicitur, num. 6. & 7.* vbi quod Sibilla iudicauit Romæ, & ideo solet praticari, ut ipsi Pares citentur ad in-

91 terueniendum: sique non veniunt, proceditur ad sententiam; ut obseruatum fuit in sententia condemnationis ad mortem con-

tra Ducem Bironi de anno 1602. cui permissum fuit de suis bonis distributionē facere, ut refert *Petrus Matthei in historijs Gallia, lib. 5. narrat. 4.*

Et sic etiam fuit obseruatum de anno 1602 in condemnationem ad mortem cōtra Comitē Essex Anglum, in cuius causa interuenierunt magnus Thesaurarius, & Sinescalcus Angliæ, (quæ anno 1534. e fide defecit ob repudiationem factam ab Henrico VIII. de Catherina vxore amore Annæ Bolenz, ut post alios nouissimè notat *Illustriss. Episcopus Auerfanus in commentarijs de Germania sacra restaurata, p. 12. et 13.*) nouem Comites, vnus Vicecomes, quatuordecim Barones, qui Pares ibi dicuntur, octo Iudices ordinarij, & sex ex Consilio Regine, ut per *Petrum Matthei in histor. Francia, lib. 4. narrat. 2. fol. mibi 358. in princ.* In istis enim miserabilibus casibus, nullum est maius solatium quam voluntas ultra mortem, idest posse condere testamentum. Hinc ait *Senec. in epist. 78.* quod quemadmodum peracta cena, reliquæ circumstantibus diuiduntur: sic peracta vita, aliquid porrigitur his, qui totius vitæ ministri fuerunt, & in *epist. 26. doret,* incertū est quo te loco mors expectat: itaq; tu illam omni loco expecta. Possent hæc etiam applicari quo ad infortunium Mariæ Stuardæ Reginæ Scotiæ pulcherrimæ, quæ præcedente voto totius Concilij Anglici, fuit decapitata non sine impietate, Regiæ Angliæ eius cōsanguineæ, ut latè differit *Petrus Matthei in 2. lib. reuolutionū Francia, circ. fin.* Attamen quando, & in quibus causis Pares Curia interuenire, & iudicare debeant de iure feudorum, ponit *Serap. de feud. tom. 2. par. 10. sect. 5. & 6. cum ampliationibus, et limitationibus, ut ibid. cumq; Iudices ordinarij in causis feudorum sunt, coram eis seruato iuris ordine proceditur, reconuentiones fiunt, & reculari Pares possunt, ut notat *Gayll. lib. 1. obser. in obs. 1. in fin.**

Comitatus, aut alterius tituli dignitas dupliciter à Rege consideratur.

93 Primo, quando datur alicui titulus Comitatus, vel ducatus super feudo, dicendo, inuestio te de tali feudo cum titulo Comitatus, & tunc datur titulus personæ, & persona, &

94 non Terra tali titulo decoratur, *cap. 1. de feud. March.* & tanquam dignitas cōcessa in officium, in hæredes non transfertur, ex quo personæ induseria electa fuit, *Andr. ibidem, Alex. & Aluarot. in cap. 1. quis dicatur Dux,* vbi etiam & *Andr.*

Secundo modo datur, quando Rex erigit in aliqua Terra dignitatē Comitatus, Marchionatus, vel alterius tituli, ita quod primo digni-

95 dignitas adscribatur loco, & tunc Terra titulo decoratur, ut loquitur *cap. primum, quis dicatur Dux, & facit l. 1. C. de metrop. Brito, lib. 11.* ubi quod dignitas collata rei, tanquam illi inherens semper durat, nec mutatur permutationem personarum, secus autem quando effectus personalis, & multa circa hoc dicit *Io. Franc. de Ponte in cons. 7. vol. 2. per totum.*

Circa quae nota Pragmaticam novem capitulum, quae prohibet Proregibus assentire in alienatione Terrarum titulo decorata procedere, quando Terra est erecta in titulum Marchionatus, vel alterius, & non quando persona habet titulum super aliqua Terra, & sic passim servatur.

Sed Pragmaticam praedictam esse alteratam per .cc. Neapol. inde concessa, patet ex relatis per *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de Assensibus Regis, nu. 15. 16. & seq. fol. 286. & Camill. de Curte in suo asuerf. Juris feudorum, in vers. sed inde fol. 11. nu. 20. & seqq.* ubi quod ista quaestio hodie est decisa per ordines Suae Maiestatis, ut etiam si Terra non fuerit titulo decorata, vendi non possit absque assensu Regio.

97 Inter alia privilegia, quae habent Comites, est, ut eis credatur cum iuramento supplementario usque ad summam vniuersarum auri 100. ut in *Regni constitut. Quaestiones Juris peritorum.* In qua ponuntur summam iuramenti supplementarij in qualibet persona, licet hodie parum seruentur, ex quo malicia hominum in dies excreuit.

Et similiter ut contra eos, & eorum filios non admittantur rebus descripti, & notati in *constitutione Regni, Prosequentes, quae constitutio non extenditur ad filios Baronum, secundum Frecc. de subfeud. lib. 3. different. 21. fol. 454.*

Et licet in Regno Marchiones praecedant Comites, attamen in *cap. 1. de probib. feud. alien. per Lotbarium, Comites sunt prius nominati, & ordo literarum decorat, Lucas de Penna in l. numerarios, C. de apparit. magistr. milit. lib. 12. & Assuet. in constit. in locis demanij, num. 3. & antiquiores sunt Comites, Ducibus, & Marchionibus, Massill. de magistrat. tom. 2. lib. 4. cap. 7. nu. 4.* sed quoniam in Regno nostro e Longobardis dignitas ista

processit, noua fuit extimata, ut *ibid. nu. 11.* Sed in Gallia Comites praecedunt Marchiones, *Boer. in tract. de ordinan. grad. utriusque fori, 2. par. principali, nu. 5. & seq. & Lancellos. Conrad. in templo Iudicum, lib. 1. cap. 6. nu. 3. fol. 131.*

100 In Palatio autem Regio Episcopi praecedunt Comites, ut per *D. de Ponte in tract. de potest. Proreg. §. 8. nu. 34. de elect. official. fol. 135.* & sic etiam Marchiones, ut per *Marc. Ant. Surg. de Neapol. illustr. cap. fin. nu. 31. fol. 305.* ex quo Marchiones spectabiles dicuntur, Episcopi autem Illustres, & alios praecedunt, ut *ibidem*, imo quod Episcopi praecedant Principes, & Duces, tenet *Lancellos. Conrad. in templo Iudicum, lib. 2. §. 1. quaest. 1. fol. 136* & videre poteris ex ordine in *cap. 1. de probib. feud. alien. per Lotbar. ibi, consilio Archiepiscoporum, Episcoporum, Ducum, Comitum, Marchionum, Palatinorum, ceterorumque nobilium, similiter etiam Iudicum, & vide supra p. 91. nu. 42.*

Præcedentia tamen regula fallit, quando Rex concederet titulum Comitis cum praecedentia ad alios titulos, vel crearet Comitem cum conditione, ut priores Comites praecedat, dum .n. additio huius nouae qualitatis auget dignitatem, dicitur de nouo creare, *Bald. in cons. 333. vol. 1.* Rex enim de suo iure ordinario potest nouas creare dignitates, & ex causa posteriorem anteriori praefere, puta quandoque esset persona benemerita, quae Principi maximis cum laboribus interuississet, ut in *l. unicuique, C. de proxim. sacror. serineor. lib. 12.* ubi *Io. de Platea*, & alios allegat *Io. Francif. de Ponte in cons. 7. nu. 4. vol. 2.* aliaque diximus supra in *vers. 3. obseruat. 3. nu. 211.* Comitis nomen est dignitatis, de quo fit mentio in *l. diem functo, ff. offic. assess.* unde Collaterales Principis Comites dicuntur, *l. vnic. C. de Prapof. sac. cubic. lib. 12.*

102 Quo vero ad praecedentias Officialium in Palatio multa ponit *Nicolaus Vigilius in lib. 2. digestorum, cap. 5. fol. 111. & seq. & vide Regentem Roustura in cons. 102. vol. 2.*

Et haec breuiter obseruatis iusticiat in materia Titulorum praedictorum.

Cumque promisserimus supra in *vers. 3. obseruat. 4. num. 10.* de Regni huius Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, ac Feudatarijs, noticiam tradere, vt harum Observationum Iurisdictionalium, ac Politicarum, materia plenius habeatur, & ad eiusdem Regni magnificentiam, & Regis nostri potentiam ostendendam, necnon ad externos deterrendos, liceat eos adnotare, prout in 104 qualibet ex 12. Prouincijs Regni describuntur, & Regi tenentur, vna cum Terris, vel feudis in eadem Prouincia per eos possessis. necnon & feuda, seu Terræ in feudū per Ecclesias, & Vniuersitates possessa vt infra (quamuis difficile sit omnes ritè describere, iam quod in dies surgunt Tituli, vt alias fuit protestatum) nam quo ad Terras per Ecclesias in burgenaticum possessas, videbis infra hic cum Episcopis. Sunt & aliqua feuda per Regiam Curiam in Baronalibus Terris possessa, in quibus secundum iurisdictionem Baronalem procedendum est, *l. est receptum. 14. ff. de iurisdic. omn. iudic.* sunt & quoque in qualibet Prouincia Ciuitates, & Terræ Demaniales, seu Regiæ, de quibus aliqua in his tempestatibus fuerunt venditæ, & sic etiam Catalia Neapolis, quæ silentio præteruntur, nam à nostro clementissimo Rege pristina libertas propediem speratur, & ad materiam vide supra *vers. 2. obser. 2. nu. 125. & vers. 13. obser. 1. p. 520. in pres. 104.* & vide *cap. Regis Catholici 43. in Priuil. & Capit. Neap. pag. 45.* vbi Catalia Neapolis non venditatur.

I.

In Prouincia Terræ Laboris, seu Campanæ felicis.

Illustr. Principes sunt.

Caserta Princeps Andreas Matthaus Aquauisus.
 Concha Princeps Iulius Caesar de Capua, qui etiam Caianelium, & Gallectum, in hac Prouincia possidet.
 Ottayani P. Don Ottavianus de Medicis.
 Rocca Romana P. Andreas Franciscus de Capua, qui etiam possidet Turrim Francolisij cum titulo Marchionatus, Petram molariâ Baium, & Latinum, habet etiam Anuerfam cum titulo Comitatus.
 Venafri P. Don Michael Perettus Romanus.
 Auella P. Don Carolus de Oria Ianuensis.
 Caspolsi P. Capua.

Illustr. Duces.

Mondragonis Dux Donna Anna Carrasa, que etiam Theanum, & Calenti, seu Carinotam, & alia possidet in hac Prouincia.
 Alusti, seu Albeti Dux Franciscus Gallus Comensis, qui etiam p. Belmontem, Campolū, Gallinarium, S. Donatum, Septemfratès, Piciniscum, Vicaluum, & alia.
 Madaloni Dux Don Martius Carrasa, qui etiam p. Guardiam Sanframundi, S. Laurentium, Limatā, Petraroyā, Cerretum, S. Laurentellū, Giustellā, Argentitū cum titulo Mar-

chionatus Passum Cancelli Arpadiam et alia.
 Caiuani Dux Io. Angelus Barrilius Baro S. Archangel. Sp. Abbis Regni Secretarius.
 Suesfa, ac Summa Dux Antonius Fernandez de Corduba Hispanus qui & alia feuda possidet.
 Telesij Dux Antonius Ceua Grimaltus Ianuensis, qui etiam Soropacam, Casolam, S. Aytorum p.

Sora Dux Don Gregorius Boncompagnius, qui etiam p. Arcem cum titulo Ducatus, Fontanam, Castellucitū, Insolam, Broccum, Roccam siccam, Castrocelum, Aquinum, Torellē, S. Patram, Pescum sollara, Arpinum, Setaui, Casaluerium, & alia.

Illustr. Marchiones.

Aluigniani M. Iulius Caesar Capycius, qui etiam Drosolum, & alia feuda p.
 Cusani M. Donna Maria de Barrionouo.
 Crispiani M. Sanctus de Strada Hispanus.
 Lauri M. Dux Camillus Pignatellus, qui & Palmam cum Casalibus p.
 Petra Vairani M. Franciscus Grimaldus.
 Vici de Pāsano M. Donna Artemisia Carrasa.
 Argentij M. primogenitus Ducum Madaloni.
 Arpaie M. Ghuara.
 Casazzij M. Corsus.
 Petra Vairana M. Grimaldus.

Speci. Comites.

FVndi Comes primogenitus Principis Hostiliani Carasa.
 Acerra Comes Don Alphösus de Cardines Marchio Laini.

Rocca

Rocca Raynola C. Don Franciscus Antonius
David Dux Castelluccia.
Carinula C. Princeps Hostiliani Carafa.
Cerriti C. primogenitus Ducis Madaluni Ca-
rafa.

Ecclesie p. f. in Prouincia ista.

E piscopus Calui, Rocchettam prope Calui.
Monasterium Montis Oliueti, Casale, &
feudum Aprani.
Manast. S. Mariae Pedis Gripte feudum Fran-
chi in Capua.
Hospitalia sanctissima Annunciata Neapolis
Vallem prope Casertam.
Ecclesia maior Ciuitatis Venafri aliqua fisea-
lia feudalia.
Ecclesia S. Mariae Annunciata Caieta medie-
tatem Gabella Mola.

Vniuersitates in ead. Prouincia f. possidentes.

C Apua p. Calui, & Castrum mare Vulturum.
Nola Gabellam eiusdem, & feudum Fun-
goni.
Massa Lubrensis ann. duc. 513. 1. 0. feudal.
Laurum officium Magistri Actorum eiusdem.
Et alia multa earum Portulancias in feudum
possident.

Regia, seu demaniales Ciuitates, & Terra
in hac Prouincia sunt.
Neapolis, Auerfa, Capua, Caserta, Massa, Nola,
Summa, Puteoli, Surrentum, S. Germanus.

Barones eiusdem Prouinciae vna cum Terris
notantur vt infra.

Rocca Gulielma, D. Dux Parma, & Pla-
Picum. centia Odoardus Far-
S. Ioannes in Carico. nesus.
Procita Insula, D. Marchio Vasti Don Innicus
de Aualos de Aquino.
Rocca Piperozzi) Ambrosius Spinula Ia-
Sextum) nuensis.
Lentima)
Mariglianum, Caesar Zargaca.
Trentula, Dux Montis Leonis Donna Hiero-
nyma Pignatella.
Iugliani feudum, Don Ioannes de Aquino Prin-
ceps Petra Pulcina.
Rocca Monfina) Donna Elena Aldobrandi-
Riarum) na Dux Monaragonis.
Theanum)
Morrone, Iulius Caesar Pisanus.
Calatia
Campagnanum
Alignanellum } Berardus Corsus.
Ducenta cum Portulania }

Turriellum
Melizanum.
Traectum cum Scapha in
Garigliano, vbi de anno
1626. fuit de ordine Pro-
regis Ducis Alua factus
Pons.

Fratti
Ttrum
Castrum forte
Spignanum
Sperlonga
Suyum
Pojena.
Castrum nouum
Castrum Honoratum
Monticellum
Ceuola.
Campum de mele
Maranola.

Feudum Ambricitij. & alia
cum ann. duc. 6900. su-
per tractis Regni in ex-
cambium Comitatus Abi
promissi Ill. Properi
lumna eius suo.

Carinarum Casale in Auerfa, Fabritius Dio te
accresca.

Linatola, Io. Antonius Gambacurta.
Striarum, Donna Victoria Caracciola Comi-
tissa Castrum.

Pontelatronum)
Formicola) Don Fabritius Carrafa
Saxa) Princeps Colubary.

Parete, Don Ioseph Caracciolus.

S. Maria de Oliueti)
Capriata) Don Georgius de Noya
Fossa ceca) Dux Boyani.

Ciurlanum)
Mariglianella, Fabritius Carrafa.
Mignianum, Io. Hieronymus Capanus.

Gallum, Petrus Lucianus Petrozzus.
Cese in pertinentijs Auerfa, Eligius Carrafa.

Pratella)
Mastrata) Ioannes Franciscus Rota.
Prate)

Valle prope schifatum, Don Alphonsus Picco-
lomini.

Visum prope Surrentum, D. Hector Rauasche-
rius Princeps Satriani.

Sexua, Fabritius Carrafa.
Gioya cum feudo Sommolitiij) Iulius Barons.
Compostella)

Alipharum Ciuitas) D. Alphons. Gaetan.
Pedemons prope Alipharum) Dux Laurenfani.

Marfanum) Marcellus Mormilis.
Marfanellum)

Viaranum cum Portulania, Antonius Mormilis.
Pizonum,

Donna Isabella
Gonzaga Colli-
na de Aragonia,
Principissa Ho-
stilianti.

Pizonum, Franciscus Antonius Marchescianus.
S. Angelus Rauiscanina Io. Baptista Penna.
Castrum nouum) Hector Caracciolus.
Montaquila)
Rocca Rausnula prope Venafra) D. Franciscus
cum feudo Vallis Proctina) Caracciolus.
Praesensanum, Ioseph de Balso.
Tora pro medietate, Caesar Gallucius, & pro alijs
partibus, Hector, Io. Baptista, & Aloysius
Gallucius.
Rocca de Vandro) Octavius Sanmarcus.
Caminum)
Pumiglianum de Arco, Vespasianus de Balso.
S. Felix, Franciscus Migliaccus.
Faitebum cum Portulanta, Petrus de Martino.
Massa superior } Andriana Monforia
Massa inferior } Marchionissa Tricarici.
Casale S. Saluatoris }
Vajtrauetum }
Batneulum, Carolus Caracciolus.
Casputum, Vincentius Gallucius.
Casale Principis) Don Antonius Garganus.
Durazzanum)
Puponum, cum feudo arbu-) D. Aloysius Fa-
stulo in habitato in perti-) xardus Zunica,
nentijs Auerja.) & Rebisenz.
Fraffum, Scipio Gambarorta.
Castrum S. Vincensy, Vincentius de Marra.
Trentola) Ioannes Baptista Caracciolus de
Lortanum) Antonio.
Baianum, Franciscus Santo Antonio.
Buglianellum, Franciscus Paulella.
Pumiglianum de Atella, pro vna parte Fuluius
Ambrosinus, & pro alia Iacobus Barrilis.
Miletum in pertinentijs Neapolis, D. Ioannes
Caracciolus Dux Calentia.
Grumus Casale, Io. Antonius Salines.
Crisignanum Casale, Don Didacus de Vrso.
Santaratum, D. Franciscus Ruffus Dux Ba-
gnaria.
Tiuerola Casale. Io. Baptista de Franchis.
Pascarola, Prosperus Pisanus.
Horte Casale, Maria Caracciola.
Frigignanum manus, Petrus Antonius Garganus.
Lucianum, Camillus Lambertus.
Teuerolacium, Portia Recipiente.
Caracti. Marius de Loffredo Marchio Mon-
ti, fortis.
Casale Puzzanum cum feudo Montis Cesa, Io.
Baptista Seripandus.
S. Arpinus, Don Aloysius Sanchez.
Insula Casala pertin. Auerja, Hieronymus de
Funno.
S. Marcellinus Casale ibid. Fragossina de Rupe.
Cerrum, Iulius Gratus.
Collis, & feuda S. Viti, Io. Franciscus Gracus
Dux Montis Nigri.

Rocetta de Abbatia S. Vincentij, Hieronymus
Petra.
Scappoli, Simon Carola V. I. D.
Lotinum, V. I. D. Laurentius de Franchis.
Aylanum, Io. Ferdinandus de Penna.
Scapoli, Io. Ferdinandus Bucciarellus.
Castiglionum, Didacus Vulpe.
& Alij.

Feudorum inhabitatorum Possessores in hac
 Prouincia inter alios sunt.

Donna Anna Carrasa Principissa Hosti-
 liani p. ff. Donna Purpura, & Donna Ila-
 bella de Adorisijs, Galluij, Cesa frigida,
 Fractani in territorio Caleni, de Pagans,
 Donna Theozora, Vulcanorum, & ann. duc.
 300. de iuribus Caleni.
 Io. Hieronymus Cappabianca p. f. Vitigniani.
 Antonius Mornolis p. f. Cola cella cerqua in
 territorio Casalis Frigniani parus.
 Vincentius de Leonibus p. f. Marzasa.
 Blasia de Fulgure p. f. Luciani.
 Franciscus Spina p. f. Prigniani.
 Don Lutus de Sangro p. f. Cotigniani, Oliua,
 & Casoria.
 Petrus de Transo p. f. in territorio Rocca Mon-
 tis dragonis.
 Scipio Vrsinus Comes Placenta p. f. S. Pauli in
 Ciuitate Nola.
 Io. Villanus Marchio Polla p. f. Folignaria, et
 Vallis.
 Franciscus Albertinus p. f. Piazzolla in terri-
 torio Galdi.
 Iulus Mastrellus M. C. V. Fiscipatronus p. f.
 Fonticchi, & alia.
 Fabritius Sarrianus p. f. Casalis Ferrarij.
 Don Petrus de Tolego Marchio Villa franca p.
 f. domorum, & Viridary uella Duchesba-
 intus Ciuitatem Neapolis.
 Fabritius Albertinus p. f. Gabella Tumuli Ci-
 uitatis Nola.
 Ottavus Suardus p. f. an. duc. 300. super in-
 troitibus Schappa fluminis Garigliani, sed
 de anno 1627. fuit confectus cons ordine D.
 Proregis Alua.
 Io. Baptista Carrasa p. f. annuor. duc. 700. su-
 per introitibus feudaalibus trium Casalium
 Brusians, S. Iuliani, & Scitini, Terra Ma-
 rigliani.
 Isabella Barattupcia p. f. in Casale S. Crispani.
 Hieronymus Barrilis p. f. Gabella boni denarij,
 que exigitur in Porta S. Ianuarij Ciuitatis
 Neapolis.
 Fabius Concanus p. f. delli Scaglioni in terri-
 torijs Calui, & Francolisij.
 Antonius Capycius Minutulus p. f. Casalis S.
 Aytori.

Marcus

Marcus Antonius Altomare p. f. Casaria in
 Ciuitate Auerfa.
 Fabius Grimaldus de Auerfa p. f. in territorio
 Rocca Montis dragonis.
 Hieronymus de Franco p. f. Casa noua in ter-
 ritorio Capua.
 Flavius de Rinaldo p. f. delli Franchi in casale
 S. Laurentij Capua.
 Vespasianus della Valle p. f. Pastorani in ter-
 ritorio Auerfa.
 Caesar Argentius p. f. Via manna in territorio
 Capua.
 Ianuarius Paulutius p. f. Calci in territorio
 Rocca Romana.
 Angelus de Barone p. f. Desiderani, et f. de Scar-
 pasacca.
 Anibal Minutulus Ciuitatis Capua p. f. de Me-
 lignese, alias Limpatini.
 Antonius de Franchis p. f. Cappellanoti.
 Heres Francisci Cappalades p. f. Tritij, &
 Bacchi.
 Iulius Cipullus p. f. Colimbonis in territorio
 Capua.
 Io. Baptista della Ratta p. ff. Loisi Confr, dello
 Marato, e de li Zucchari, e de li Chiattoni.
 Io. Thomas Fellecchia p. f. medietatis Serigna-
 ni Terra Auella.
 Leonardus Fellecchia p. aliam medietatem.
 Beatrix de Tomasio p. f. delle Dongelle in terri-
 torio Capua.
 Andreas Capuanus p. f. delli Barrili.
 Petrus Minutulus p. f. in territorio Monti dra-
 gonis.
 Iacobus Caracciolus p. f. gabella Falagagij Ci-
 uitatis Neapolis.
 Gaspar Montaquila p. pro duabus partibus f.
 Casalis Falignani in territorio Venafri, &
 casalis Cerasalis.
 Anibal de Ianuario p. f. gabella boni denarij,
 qua exigitur in Porta Don Vrsi alle gradelle,
 & in porta Castri nqui in Plagia Neap.
 Tiberius de Ianuario p. f. dohana Ciuitatis Sor-
 renti.
 Doctor Franciscus Bonauentura p. f. gabella
 Scannagij Fracta maioris Casalis Neap.
 Horatius Miranda p. f. Starfia de fra Roberto
 cum alio Territorio in Ottayano.
 Camillus Caracciolus p. f. in territorio Rocca
 Montis dragonis.
 Vincentius Mastrillus p. f. Vignola.
 Troianus de Montaquila p. f. Collis Stephani, &
 partem f. Vallis ambrs.
 Io. Donatus de Marra p. aliam medietatem.
 Faustina Candida p. f. Vitigniani pro medie-
 tate.
 Fabritius Freccia p. aliam medietatem.
 Bartholomeus Mastrillus p. f. Casigniani, &
 Ssluss.

Camilla Borlem de Triuidetto p. f. in Casale
 S. Paoli Ciuitatis Nola.
 Ioannes Ladrinus p. f. in casale Sauiani, ibid.
 Felix de Elia p. f. de Palmis, ibidem.
 Petrus de Notarijs p. f. de Alderano, ibid.
 Antonius Marefeulus p. f. Campejani, ibid.
 Io. Franciscus de Notarijs p. f. Candice, ibid.
 Cubella de Angero p. f. dello Gallo, ibid.
 Io. Mastrillus p. f. Boyani, ibidem.
 Fabritius de Iudice p. f. Massaria, ibid.
 Franciscus de li Frangi p. f. officij Actorum Ma-
 gistri Terra Palma.
 Io. Franciscus Cesarinus p. f. de la Carne in
 Ciuitate Nola.
 Antonius Albertinus p. f. suarum Terrarum
 in Ciuitate Nola.
 Marcellus Baronus p. f. della Caualleria, ibid.
 Sebastianus Vecchionus p. f. de Saccaci, ibid.
 Io. Paulus de Ascoli p. f. Macerane.
 Don Sancius de Leyua possidebat f. trium mo-
 lendorum ad ventum storum in scoglio de-
 llo allo Cavallo prope Regium Castrum Oud
 Neapolis, sed quia sunt diruta remanserunt
 ad onus Baronum, & ea enim, qua ad onus
 Baronum remanent superindictum dicuntur
 l. 1. C. de superindicto. lib. 10. vbi Lucas de
 Penna in rubr. vbi quod a Principe est ordo
 faciendus.
 Ascianus, & Vespasianus de Ianuarij fratres
 p. f. Sarignani in Nola.

Sunt in Prouincia ista, & alij mulci p. feudales
 inroytus, & Portulancias in feudum, & alia
 sed breuitatis causa pratermittuntur.

In Prouincia Comitatus Molisij.

Illustr. Principes sunt i

Riccia P. Don Vincentius Aloysius de
 Capua magnus Comes Altauilla.
 Collis Anebisij P. Don Fuluius Con-
 stantius.
 Mureoni P. Io. Baptista de Capua M. Campi-
 lattarij.

Illustr. Duces.

Casa Calenna Dux Antonius de Sangro,
 qui etiam p. casalia Collis, & Canalis,
 Murronum, & Castellatum inhabitatum.
 Peschi prope Iferniam, Dux Iulius Gaspar Re-
 gina.
 Macchia Dux Io. Baptista de Marra.
 Cantalupi Dux Andreas de Ianuario Reg. Cōf
 habitus S. Iacobi de spata.

Campoli.

Campoli Dux Don Ioannes Carafa,
Bagnoli Dux *Maiovea*,
Campiclarum Dux Franciscus Mormilia,
Campileti Dux *Carafa*,
Saliceti Dux Thomas Spina.

Illustr. Marchiones;

S *Ancti Maximi M.* Felix de Ianuario Sac.
 Reg. Conc. de Capuana Decanus, & Consi-
 liarius Status.
Montisfalconis M. Alexander Gallus, qui etiã
 p. Roccam viuariam.
Montorij M. Don Aloysius de Castellet.
Monte agani M. Scipio Vesputus.
Petrelle M. Franciscus Capatus, qui etiam p.
 Rocchettam inhabitatam.
Macchia Godinae M. Pascalis Caracciolus.
S. Iuliani M. Ioseph Longus.
Morconi M. Baglionus,
Ripa M. Riccardus.

Spec. Comites,

T *riuenti C.* Don Hieronymus de Afflicto
 Dux Barrea, qui etiam p. Scontronum.
Campibassi C. Princeps Molphetta.
Gambatese C. Donna Francisca Lombarda.

Vniuersitates in ead. Prouincia s. possidentes.

G *uardia Alpheria* p. Casale S. Nazarij.
Agnonum p. f. Cantalupi, & medietatem
 f. Potta, & f. Danti.
Triuentum f. Rocca de Episcopo.
Isernia f. Riporci, & Sassi.

Regia, seu Demanialis, Ciuitas Iserniae.

Barones in eadem Prouincia.

F *ossaceca*) Franciscus Gracus Dux
Torella) Montis nigri.
Chiaute, Franciscus Petra.
Limoscanum, Iacobus Campanilis.
Castelluceti aqua borraña, Sansonus Ferrus.
Campo de Petra) Didacus Franciscus de Mar-
Matrie) Chionibus M. Praticatella.
Luparia) Iacobus Ferrus.
Ciuitas Campomarina)
Fresolonom, Io. Franciscus Salernitanus.
Boianum, Horatius Limaglia.
Guardia Alpheria, Io. Thomas de Blasio.
Guasum Girardum, Vincentius Petra.
S. Angelus Limofanus, Don Valerius Mormile.
Balnelulum, Caesar Sanscelisius.
Castrum Guidone) Io. Antonius Caracciolus
Guardia Bruna) Marebio Buccbianichi,

Cerqua piccola, Marcus Antonius Caracciolus.
Sopinum)
Ripum de Valle) Don Franciscus Carrafa.
Saffinorum, Scipio de Allegretta.
Pesum Pignatarum) Don Ioannes Caraccio;
S. Angelus) lus Dux (erentia).
Ripa Is bottoni, Ferdinandus de Copua.
Lucitum)
Casalbuttaccium) Alphonsus Piscicellus.
Castrum de lino, Caesar Vitellus.
Guardia Campi clari, Iacobus Sampogna.
Loratini, V. I. D. Othanius Vistaghanus Bran-
 cia, Aduocatus primarius.
Casale Cipranum) Isabella Mazzacana.
Rocca aspramonte)
Valmontis Mignani, Io. Hieronymus de Ale-
 xandro.
Prouidentum, Don Io. de Aragonia.
Ripalimosanum, Don Franciscus Riccardus.
Pettoratum, Horatius de Afflicto.
S. Angelus in grottola, Carolus Summoya.
Rocca Licusi, Oluetrius de Embulo.
S. Capita) Ioseph de Angelis.
S. Martinus)
Bionigrum, Io. Antonius Carafa.
Carouillum) Io. de Alexandro.
Castighonum)
Castellucium prope Anglonum, Don Ioannes
 Alderibus.
Caecaronum, Io. Baptista de Rogo.
Buffum, Horatius Caracciolus.
Ciuitas V. steris, Io. Petrus de Giorgis.
Molsium, Franciscus Antonius Coppola.
Longana, Carolus de Summoya.
Pizzutum, Siluia de Agostino.
Rocca Minolfi, Franciscus Pignatellus.
Baranellum, Flaminius Carafa.
Mons niger, Ludouicus Bucca.
Mirabella, olim Donati de Allegretta, nunc
 V. I. D. Hieronymi Nascarella.
Montacciolum, Iulius Gizius.
Monterdunum, Ludouicus de Afflicto.
Acquauisua cum feudo Spina, Santus de Santei.
Petracupa, Iulius Caesar de Regina.
Carpinianum, Don Antonius de la Quatra.
Spinetum, Franciscus Imperatus.
Vinclaturum, Camillus Longus.
Sessana, Io. Andreas de Costanea.
Camolium, Io. Bernardinus Marchesanus.
Taberna) pro medietate per Indicium de Ibar;
Platea & pro alia, per Ferdinandum
 S. Iusta) Brancamone p.
Castrum Iudicum, Io. Thomas Marchesianus.
Castrum Petrussum, Innocentius Paulucius.
Speronafinum, Carolus de Ebulo.
Ciuita noua, Io. Hieronymus de Alexandro.
 & Alij.

Fenda;

Feudatarij p. ff. inhabitata in hac Pro-
uincia sunt.

Marcus Antonius Lombardus p. f. Vitri-
celli.

Io. Franciscus de Sangro Dux Turris Maioria
p. f. Buttioni.

Paulus Marchesius p. f. Caltri Buttioni.

Michael Angelus Baglione p. f. de Cossiano.

Franciscus Rubens p. f. Collis rotundi.

Mattheus Danielis p. f. S. Crucis.

Ioannes Antonius Regina p. f. Vastifalceni pro
parte.

Vincencius Petra p. f. de Petijs.

Marcus Antonius Lombardus p. f. Vitricelli
inhabitati.

Franciscus de Leone de Fossa ceca p. f. Ferrarijs,
Gambatesa, & Mola merenda.

Petrus Antonius de Baronibus p. f. Domina Ri-
tella in Campobasso.

Franciscus de Bascio p. f. sancti Marci pro me-
diatate.

Franciscus Sacchodes p. aliam mediatatem.

Joseph Carissimus p. f. Caltri Staffoli pro me-
diatate.

Francisca, & sorores de Mazzeis p. aliam me-
diatatem.

Carolus Rocchus habet feudum Montis de mezzo
in capite suo, sed est Venerab. Monasterij S.
Martini supra Neap.

Sanctus, de Sancto p. f. de Civitella.

Augustinus Brandicella, Io. Euangelista, & Ni-
colaus Longus p. ff. Luciti, & Ascuccioli.

Io. Millucius p. f. S. Marci.

Patillus de Berardo, & alij, p. f. de Varaldo.

Ioannes Antonius Cellinus p. f. della Rocca
in Anglone.

Antonius Brancia p. f. Gauigliis.

Sunt, & alij, qui ff. ac annuos introitus, & Por-
tulanias in feudum p. & breuitatis causa
pratercuntur.

In Prouincia Aprutij Citra.

In qua sunt etiam multa feuda diuisa, in quibus
viuitur iure Longobardorum, sicuti vi-
debis infra in feudis diuisis.

Illustr. Principes sunt.

Gessi P. Donna Susua de Aualos de
Aquino.

Sulmonis P. Marcus Antonius Bur-
ghesius.

Sancti Bons P. Io. Alphonsus Caracciolus, qui
est p. Buccibianicum cum titulo Marchio-

natus, Seloui, Castellomum, Frayanum,
Belmonte, Calcasaccum, le Frayne, Mor-
rum, & alia.

Illustr. Duces.

Popali Dux Ioseph Catalmus, qui etiam p.
Roccam Vallecuram, Peetoranum, 12. par-
tem Castri Caruellini inhabitati, & 6. par-
tem Rocca vallis oscura inhabitata.

Cerentia Dux Iulius Caesar Caracciolus, qui
etiam p. Carognium, Turribrenna, & Ger-
ritanam.

Barrea, alias Villa Regia Dux Don Hierony-
mus de Affiello.

Forli Dux Ioannes Antonius Carafa de Fer-
dinando.

Illustr. Marchiones.

Vasti, & Piscaria M. Donna Isabella
Aualos de Aquino Principissa Francauil-
la, qua etiam p. passum Piscaria, & Fran-
cauillam.

Pagleta M. Pompeus Pignatellus.

Alphedena M. Ludouicus de Bucchis de Ara-
gonia, qui etiam p. f. Maleucchiare.

Arelia M. Don Philippus Colina magnus Re-
gni Comesabulus, qui etiam p. Ternaritum,

Pennä, Forastorum Petri, Rapinum, & alia
in hac Prouincia.

Villa M. Io. Baptista Mansus.

Speciab. Comites.

Palena C. Iulius Caesar de Capua, P. Concha,
qui est p. Mantecordarice, Casaleborainü,
Furcilentellä, Pollutrü, Colle de mezzo, Ca-
salanguida, Tripalmum, Guilmi, Seberni,
Lisia, Pispum, Lettù, Lamas, Montenigrü,
Pizum de sopra, Pizzum de sotto, & Castri
Iamalbe, & alia.

Monopelli C. Don Federicus Columna Butera
Princeps, qui etiam p. Roccam Montis piani,
Petrurum, Vrsogniam, & alia in hac Pro-
uincia.

Montis Orisij C. primogenitus Marchionis Va-
sti, de Aualos.

Placenti C. Don Octauius Vrsinus.

Anversa C. Donna Isabella Belprato.

Giuliani C. primogenitus Ducis Atri Acquai-
uua.

Ecclesiaz p. f. in Prouincia ista.

Episcopus Thestinus p. f. Orni inhabitati.
Capitulum S. Petri Roma p. f. Faram-
S. Marsini.

Mona-

Monasterium S. Clara de Sulmone p. medietatē
Castri de Foris in Palena.
Ecclesia S. Spiritus de Sulmone p. f. Rocca ca-
le inhabitatū, & partiē f. rosa inhabitati.

Vniuersitates p. f. in eadem Prouincia.

Thietina Ciuitas p. f. infra scriptas Terras,
Ripareti, S. Martinum vacorum, Casa-
candidellam, Fielettam, Casalicontra, Ro-
scianum, feudum Andraffi.

Hortuna ad mare p. Baiulationem eiusdem
f. Donna Marina, & alia bona f.

Agnonum p. medietatem quarta partis Castri
Sancta Maria de Caprato, f. Castri Ciuita
Moccana, Castrum Baroris, quartā partem
Lacus viui, & baiulationem ipsius.

Lancianum p. casale S. Pollinarij, f. de Miscien-
tes, & Castri Rocca viua inhabitati, medie-
tatem Castri Modij, & Castri Popij, & sextā
partem Castri Cigni, & alia.

Regia, scū Demaniales Ciuitates, & Terræ
lunt videncet.

Ciuitas Thieti, Guardiagrele, Lancianum,
Tocco.

Barones in eadem Prouincia.

Villamarina, Don Iosiph de Parma.

Castrium de Valbe, Anibal Capycias.
Scannum, Thon as de Franchis Reg. Conf.
Moncellarum, Corneilius Suardus.

Hortuna
S. Vanfinus
Abbateis
Casarum

D. Dux Parma, &
Placentia.

Anglonum
Torinum

Donna Isabella Gonsaga
Columna P. Hostiliensis

Rocca Casamantij)
Brezza) olim Capitaneus Dominicus Anto-
Baianum) nius de Sanctis, nunc
Fossaceca, Paulus Papizzucco.

Rocca de Rajo pro medietate, Io. Thomas Mar-
chelesianus.

Dognata, Dionisius Sanfelicius.
Rocca cinquemiglia, Io. Thomas Marchesianus.
Benzonnolum, Maria de Buccio.

Pescum Constanum, Io. Carolus Siluerius.

Ciustella prope Alghidene), Zinobia Liorto.
Rocca Intermonte)

Castellum de Sangro, Isabella Caracciola Prin-
cipissa S. Bons.

Tocum, Franciscus Pinellus.

Pizzoferratum, Io. Caracciolas Dux Cerentia.

Hortuna de marfi) Io. Maria Fibionus.
Carsetum)

Fallum, Cosmus Busdraghi Lucensis.

Ciuita Luparella, Gulielmus Mellucius.

Mons Lupianus, Marcus Tullius Tinus.

Bomba

) Io. Baptista de Marinis.

Casale Impiano)

Rosellum, Fabritius de Bernardo.

Archi, Carolus Cardonus.

Ciuita Burrella, Io. Antonius Mellucius.

Villa Santa Maria) Ferdinandus Carac-
Tertia pars feudi Pili) ciolus.

Ariellum, Scipio Arcutius.

Canosa, Lalius Salaya.

Casali, Io. Baptista de Summa.

Petra abundans, cum territorio Manti, Io. Ba-
ptista de Rabo.

Iulianum, D. Ioannes de Palma.

Royum, Zinobia de Blasio.

Palmoli, Pesculi, Camillus Seuerinus.

S. Io. Lupioni, D. Isabella de Capua Ducissa-
Bisaccia.

Ari, Io. Franciscus Capignanus.

Brugnari) Ferdinandus, & Fratres de San-
Fractura) gro pro tertijs partibus.

Et pro 8 parte de summa 14. partium Brugna-
ra, & Montanta, Chiarani p. Donna Fle-
rida de Sangro.

Et pro certa parte de dictis tribus partibus di-
Eorū feudorum p. Matthias, Anibal, & fra-
tres, ac Maria de Mayoeco soror, de Scanno.

Et pro vna parte dictorum feudorum pp. Iaco-
bus, & Berardinus de Sangro.

Petranzierum, p. Lucas Antonius Grillus.

Tullum p. Marcellus Bamignanum.

Frisa, p. Casar Caracciolas de Mutio.

Carponetum

) p. Ioannes Baptista

Pelicarnum inhabitatum) de Fioretti.

Dogliola, p. Hieronymus del Barone.

Cippagatti, p. pro 2. partibus Thomas Valigna-
nus, & pro alia 3. parte Hieronymus Vali-
gnanus.

Ciustella

) p. Falcus Rapa.

Prate feudum)

Malamorte

Turaglum inha-

bisatum

Penna di homo

Falios tuto

Turricella

feud. Pesci Rocca

medietas S. Silarij

& Castri S. Io.

inhabitatum, &

Mentemriscum

inhabitatum.

Rocca Sealegna, cum

Campoletto, & Cera

solo inhabitatis.

Atinij, p. Franc. Ant. & Alexander della Foria.

Tusillum

Io. Vincentius Galeatius,
& fratres.

Io. Baptista Carrafa.

Tufillum, Io. Baptista Pignatellus.
Castrum Gambarale cum Portulania p. Io. Antonius Mellutius.
Ferrazana, p. Ritus de Pitijis pro parte sua.
Taranta) Peritus Maluitius. sed pro 6. parte
Quatris) p. Francisca, & sorores de Colle.
Palombara, Franciscus Dugno.
Rocca Vallis obscura p. pro 6. parte Antonius Mancinus de Latio de Sulmone, & pro alia 6. parte Paulus Capogrossus.
Rocca S. Iouis in Venere, & filij quon. Suardi Villa noua) de Lecto.
Ioue, pro 4. parte Laudonia, & Francisca de Colle macinarum.
Introdaque)
Opi) Andreana de Sangro.
Pescum Afferoli)
Bugnare, & *Fraçtura* pro certis partibus p. eadem.
Rocca del Raso, Io. Thomas Marchesanus.
Trotte pro 6. parte
Lupoli pro quadam parte } Philippus, &
Castri Nosciani pro cer- } Io. Vincentius de
ta parte } Valignano.
Turris Montana pro cer- }
ta parte }
Rocca Morice pro tertia parte, Franciscus de Valignano.
Valignani, & fare) Carolus de Valignano
Balzarorocze) pro 6. parte.
Turris Montanea)
Malianici pro medio } Ioannes Dominicus
quinto } Valignanus.
Montis pelusij feudi }
pro medio quinto. }

Peuda inhabitata in Prouincia ista .

P Ili f. p. Marfilus de Tiberio de Ciuita Burdella pro 2. parte, & pro 3. parte Io. Antonius de Liberatore.
Rocca delli pizzii f. p. Santus de Schieda de Terra Pesci Costantij.
Feudatum in Ceruellino p. Amicus, & Aloysius de Aymono.
Turris Cerrute f. p. Diana, & sorores de Saluacis, & Quintilianus de Mattheis.
Afinelli f. p. Cesar Schieda.
Sancta Maria de Montecapraro f. pp. sunt diuersi Ioannes de Calalongo de Agnano pro 4. parte. Iulius, Donatus, & alij fratres de Agnone pro 4. parte unius 4. partis feudi pradieli.
Sancti Nicolai f.) Possessores idem fratres
Castri sancti Nicolai de Croce.) de Agnone.
Schienenforte, & *Locozzane* f. p. Ioannes Hieronymus de Alexandro V. I. D.

Montis alti f. pp. pro quinque nonis Doctores Donatus Antonius, & Octavius Volpe.
Cartemadini f. pp. pro 4. parte Paulus Saluatus, & Ioannes de Paulis.
Vrsa f. p. unius de 32. partibus Vincentius de Benediclis.
Feudorum fitorum in Terra Salle p. Gabriel de Mattheis de Sulmona.
Fabrica feudum pp. Lalius, & fratres de Lecto.
Gaudiana f. p. Alansus subtilis.
Crugnaletti f. p. Pompeus de Petrunis.

Adfunt quoque in hac Prouincia quamplurimi alij feudatarij Iure Longobardorum pro diuersis ratis feuda tenentes.

In Prouincia Aprutij Ultra

In qua sunt etiam feuda Iure Longobardorum possessa .

Illustr. Principes sunt .

C Apestrani P. Don Carolus de Medicis qui etiam p. Roccam de Calascio, S. Stephanu, Castrum Veteris Baronia, Carapellum, Castrum de Monte, Ofenam feudum Force de Penna.
 Terami P. Episcopus eiusdem vt infra in Episcopis videbitis .

Illustr. Duces.

T Agliacozzi Dux Don Philippus Columna magnus Regni Comestabulus, qui varios, & diuersos titulos, & Terras habet tam in statu Ecclesiastico, qua in alijs partibus Regni, sed in ista Prouincia pos.

Tagliacozzum	Morinum
Albicu tit. Comitatus	Rocca de Viuo
Auzanum	Pojum Philippum
Peritum	Auriculam
Rocca de Buttis	Scanzanum
Scureulam	Sanctam Mariam
Carfeolum	Colle
Maglianum	Sanctanatoliam
Trafaccum	Lucum
Coruarium, (quod hodie possidet eius quartus filius Don Marcus Antonius Cellina titulo Ducatus)	Paternum
Castrum de Flumine	Cefe
Ciuitam Antinam	S. Donatum
Castrum vetus	Capradotium
Latuscum	Vernolam
Pescum Canale	Cappellam
	Castrum de li Pagliara
	Canistrum
	Spedinum
	Maranam

Bbb Rocca

Rocca del Cerro
Verrecchiam
Intramontum
Capistreram

Ciuitella de Valle
Metam
Bendenariam
Carcomelum, & alia.

exigit & annuos duc. 268. 2. 7. super iuribus
fiscalibus dictarū Terrarum, ac annuos duc.
296. 4. 0. super iuribus fiscalibus Comitatus
Celani. alioq; ann. duc. 200. super iuribus or-
dinarijs dicti Comitatus Celani, & alia.

Adria, seu Atri Dux Don Franciscus Acqua-
uiua, qui etiam pos. Iuliam nouam, Castrum
vetus Transmundū. Ripattonum, Montesci-
sum, Collinum, Montepiganum, Moscianum,
Bisentiū. Castrum uetere Notarescum, Cam-
pigliam, Fogianum inhabitatum, Guardiam
humanam, Castaneam, feudum de Viano,
Contraquerram, & alia.

Ciuita de Penna Dux, est Dux Parma, & Pla-
centia alias descriptus.

Illustr. Marchiones.

Piscaria M. Aualos.
Collis Iunghi M. Franciscus Sannesius, qui
etiam p. Valle de Colielongo, & Gurianum.
Ciuita S. Angeli M. Paris Pinellus, qui etiam
p. pulturnum, Mons seluanum, Moscum,
& Vicollum.
Eshātis M. Mattheus Acquauia de Aragonia
P. Caserta, qui etiā in Prouincia ista p. Cor-
reopolim, Podium morellum, Tortoretum, S.
Gomerum, f. Troys, Colonellum, & alia.
Introdotti M. Cassandra Bannini.
Montis Siluani M. Frater Lalius Brancatius
Hierosolymitanus Miles, de quo supra dixi-
mus, & hodie est in Belgio unus ex quatuor
Magistris Campi.
Torani M. Gaspar Casarellus, qui etiam pos.
Camardum, & Aragniam.
Ciuita Reterga M. Don Ioannes Baptista de
Petio, qui etiam p. S. Pium.

Speci. Comites.

Albi Comes, supra dictus magnus Comesta-
bulus Columna, qui supra cum Ducibus
descriptus est.
Celani Comes Michael Peretti Princeps Vena-
fri, qui in hac Prouincia p. Celanum, S. Eu-
geniam, Cerchium, Aiellum, Collearmelum,
Bouerum S. Petrum, Quinrolum, Ciuitatem
Piscina, Ortuccium, Speronasinum, Asebi,
Venere, Cocullum, Lecce, Gioiam, Bisegniā,
S. Sebastianum, & alia.
Loreti Comes Io. Franciscus de Affiēto.
Canosa Comes, Princeps Melpa.
Coruari Comes Mareri.
Maechia Comes de Regina.

Ecclesiae p. f.

Reu. Don Ioseph Acquauia Archiepiscopus
Theba p. Castiglionum, Notarescum, &
f. Cantalupi inhabitati.

Abbatia Sancti Clementis p. Alanum, & Ga-
glianum.

Episcopus Therami Princeps eiusdē p. Terram
Moricanam Episcopi Sancta Maria, Burgo-
nouum, Rapinum, Bisegnam, Colleueterū,
Villa verruti.

Monasterium S. Ioannis à Surfone intus Ciui-
tatem Therami p. quadam feuda dicta Terra
Moricana de Episcopo.

Monasterium S. Francisci de Sacco p. domos, &
territoria feudalia in Ciuitate Penna.

RR. PP. Congregationis de Vrbe p. feudum
S. Eufanij.

Vniuersitates possidentes feudalia in Pro-
uincia ista sunt.

Theremum Ciuitas p. Maianum, Tornaro-
lum, Podium rapterum, S. Ioannem de
Scarfone, Viliam Iouanellani.

Ascolum pos. Neretum.

Ciuitas Penna pos. Farinolanam, 4. partem Mon-
tis Belli, 4. partem de S. Maria de Mirabella,
8. partem Collis Maij.

Insula p. territoria feudalia.

Force de Valle p. f. Cantareini.

Bascianum p. f. Collis alti inhabitati.

Regiz, seu Demaniales Ciuitates in hac
Prouincia.

Aquila, Accumuli, Alanum, Ciuitas Rea-
lis, Ciuitas Tronti, Campana, Fagnanū.

Barones in eadem Prouincia.

Cabrumueter p. Ioannes Andreas Vali-
gnanus.

Buffum) Fuluius de Petro Paulo.

Molina)

Nouelli, Franciscus Antonius Nicchius.

(Colle Coruinum) V. I. D. Scipio Rourus Pra-

Nucianum) fidens R. C. Sum. & Regens

(Catignanum) Regiam Cancellariam.

Aelianum }

Bess }

Balsaranum }

Morrea }

Busciolum, Alphonsus Rota.

Rocca de Cambio }

Castrum de Hieri }

Gaglianum }

Io. Carolus Siluerius.

Sicinara

Sicinaro
 Castrouetere
 Rocca de medio
 Gurianum
 Pacentrum
 Ciuita de Penna
 Campoli
 Ciuita ducalis
 Leoneffa
 Mons Realis
 Poffa
 Barbona
 Planella
 Bacutiura
 annui duc. 7200. exi-
 gendi de iuribus fifca-
 libus dicte Prouincia.

Capitaneus Dominicus An-
 tonius de Sanctis, jed boatis
 poffidentur per Ducē Za-
 garoli Don Pirrum Fran-
 cifcum Columna.

D. Odoardus Far-
 nefius Dux Par-
 ma, & Placentia.
 & Terra ifta nil
 habent de iure
 Baronum.

Crescentius de Crescentio.

Catherina Saueffa.

Io. Thomas de Sterlich
 de Cermignano.

D. Pirrus Franci-
 fcus Columna Dux
 Zagareli.

Montorium.
 S. Visus
 Terra Maricono
 Comitio
 Fruntum
 Macchia Comitio
 Collefecatam pro medietate, &
 Podij, & Vallis pro medietate)
 Macchiatimone
 Leofrorum
 Tonnisada
 Petrafecca
 Poarium, & Tufum
 Pefebium Rocchianum
 Rocca Verri. ti.
 Bafcianum, Fabritius de Scorfiatis.
 Trotte medietas) Belifarius de
 Caftri Cupuli 4. pars) Scorpione.
 Podium Vmbriecchium, Io. Baptiffa Caftiglione.
 Ciuita Aquaria) Carolus Leognanus.
 Geneftra inhabitata)
 Cermignanum
 Caftri Aquilani 4. pars
 Collis marmoru inha-
 bitati 3. pars.
 Materium
 Poium poponifcum
 Sambucum
 Petrella
 Poium Oianum
 Staffoli
 Bomagnia
 Villa vallis bona
 Rocca Ranerij
 Radicarum
 Villa S. Crucis.
 Gergentum
 Capraoiffum
 Royum
 Lucolum
 Oeri, Bartholomeus Fibionus.

Caftium minardum
 Podium S. Ioannis
 Turris de Taglio
 Collis Fecati medietas
 Podij, & Vallis medietas
 Scorrantum
 Caftri lentum
 Carmignanum pro 3.
 partibus.
 Petti medietas
 Podium Camardella
 Terzanum
 Caftri morale medietas
 Caftri Aquilani partes
 5. & 12.
 Pupplitum cum Portulania, Gaftar Quintius.
 Mons Galterius
 Forcelli 12. pars
 Sancti Georgij pro 4.
 parte.
 Forcellarum medietas
 Trafagnioni 8. pars.
 Caftri gnani de Valle medietas
 Acquauina 12. pars
 Caftri Torini 12. pars
 Caftri Petti medietas
 Canfani quadam pars
 Forcella, Michael de Ioanne.
 Blice
 Caftiglioni medietas
 Collis maris 8. pars
 Caftri Cupuli 4. pars
 Arifch) Pirrus Alpherius.
 S. Vittorinus)
 Paganica) Iofeph Mattheus.
 Intempora)
 Onna)
 Pizoli) Don Francifcus de Torra.
 Cagnanum)
 Varreum, Iofeph Branconius.
 Rocca S. Stephani) Camillus de Antonellis.
 Saffa)
 Podium S. Maria, Io. de Ghevara.
 Scopplitum, Io. Francifcus de Colantonio,
 Ciuita Thomaffa cum Portulania, Io. Hierony-
 mus de Colantonio.
 S. Demitti, Francifcus Sannesius.
 Petrurum, Io. Baptiffa Quintinus.
 Pefcum maiori) Ioannes Petrus Cafarellus
 Filettum) Marchio Torani.
 Affergia)
 Collepétrum
 Caporcianum
 Bomenacum
 Caftium nodum
 S. Benedictus, Francifcus Antonius de Mattheis.
 Prata, Equintius de Quintijs.
 Tornainparte, Lucas de Peezo.
 Rbb 2 Stiffe.

Julianus Cefa-
 rinus.

Petrus, & alij de
 Scorrano.
 Lalius, & alij de Sa-
 laya de Valignano.

Mutius de Serlich vir
 Beatricis Garriglia.

Abamons, &
 Alphofus Ca-
 ftiglione.

Dantis, & alij de
 Caftiglione.

Stiffe, Don Diomedes Carafa.

Tusillum, Anna de Contreras.

Fagnanum

Campana cum Portulania) Nicolaus Romanellus.

Portulania)

S. Neeandrus) Ferdinandus Maldente.
Siniczum inhabitatū)

Baeganum)

Monticibium) Scipio Aldana

Tuffi)

Picenza, Horatius Carlucius.

Lotibonum, Loyfius de Valcarzel.

Bagnum, Horatius Brancomius.

Fossacea

Fonteaguignum) Martinus Montagnes

S. Samus

Cosentinum) Portia Pages.

S. Angelus.

Poyum de Piacenza, Io. Iacobus Leognanus.

Amatrice, ubi nil

est de iure Ba-

ronum cū Por-

tulania, & vil-

lis, & annuis

duc. 1861.

Don Alexander
Vrsinus.

Bariscianum, Hector Caracciolas.

Castri lenti pro 6. parte

Carmignani pro 6. parte

Scorrani pro 6. parte

Castri de pletto pro 3. parte

Podij Camarda pro 12. parte

Fontecchia, Vincentius Corbus.

Castri S. Maria)

del Ponto

Rocca Petruvi)

Apriglianum, Caesar de Scorpionibus.

S. Demstrus, Andreas & Petrus Maria Ar-
dinghelli.

Petranicum, Berandinus Matuccius.

Castiglionum, Nuntius de Petris.

Pescum Sanfonesebum) Iulius Caesar Epipha-

Coruara)

Turris passarum, Cornelius Suardus.

Feudatarij sunt multi poss. feuda inhabitata,
& diuila, & inter ceteros.

LVeianus de Pirro Antonio p. f. Rosiani.

Lauinia, & alij de Scurrano, & de Astolfo,
p. quartam partem f. Collis Maij.

Virgilia beneuolita a. partem f. Summancini.

Belisarius, & alij de Scorpione 6. partem f. Ca-
maradesij, & Castri Trophiani.

Gilbertus de Podio Rosarum, & alij pro medie-
tate f. de Podio Rosarum.

Iacobus Prodius p. f. casalis Petrogniani inha-
bitati.

In Prouincia Principatus Citra.

(Quæ olim Irpinorum, & Lucaniæ pars erat, sed
quoniam Beneuenti 14. Dux Arachius anno
755. eius Ducatum dilatauit, vt supra hie
nu. 7. & Picentinos, ac Irpinos subegit:
non Dux, sed Princeps vocari vo-
luit, eiusque Statum Ducatus,
vocari voluit Principatum,
ex quo nomen trahit
Prouincia ista
cum seq.)

Illustr. Principes sunt.

SAnsa Princeps Antonius Oriscius.
Oliueti P. Troianus Spinellus Aquaria
Dux.
Rocca Aspri P. Filomarinus.
Sancti Manghi P. de Aquino.

Illustr. Duces.

AIrola Dux Don Franciscus Caracciolas
Comes Biccari.
Ebuli Dux Nicolaus Grimaldus.
Castelluccia Dux Franciscus Antonius David
Comes Rocca rainola.
Vetri Dux Franciscus Maria de Sangro.
Belsguardi Dux Iacobus Pignatellus.
S. Petri in Sebasato Dux Donna Roberta Ca-
rafa uxor circumspēcti Regentis Lopez alias
memorati.
Laurini Dux Don Ferdinandus Carafa de
Aragonia, qui etiā p. Fornicellum, Castrum
nouum.
Serris Dux Don Hercules Rubeus Marchio
Calatia.
Sicigniani Dux Barnaba Caracciolas, qui etiā
p. S. Gregorium, Valuanum, Raciglianum.
Aquaria Dux Troianus Spinellus Oliueti P. quæ
etiam p. Pontiglianum.
Perdifumi Dux Filomarinus.
Rodi Dux Capycius.
Rocca Dux Thomas Caracciolas magnus miles,
& de Concilio Status.
Bassigni Dux Villanus.

Illustr. Marchiones.

Polla M. Franciscus Antonius Villanus,
qui etiam p. Dianum.
S. Petri M. Carbone.
Padule M. Donna Delia de Ponte.
Campagna M. Horatius Grimaldus.
Pelligioni M. Ioannes Baptista Francus.
Bürgen-

Burgentia M. Iacobus Caracciolus, qui etiam
 Atbinam possidet.
 Pisciotta M. Don Federicus Pappacoda, qui etiam
 p. S. Sericum, & Mofe.
 Cammarota M. Paulus Marchesius.
 S. Mariani M. Don Vincentius Malirillus.
 Bracigliani M. Alexander Miroballus.
 S. Manghi M. Don Ioannes Baptista de Petio.
 Agropoli M. Nenzozza.
 Aieta M. Cosentinus.
 Diani M. Grimaltus.

Speftab. Comites.

BVcini Comes Don Franciscus Caracciolus
 Dux Martina, qui etiam p. Cosentinum.
 Sarni Comes Mareri.
 Policastro Comes D. Ottavius Carafa.
 Saponaria Comes D. Fabritius Sanseuerinus.
 Montorij Comes D. Fabritius de Capua.
 Rocca Aspri Comes Thomas Filomarinus, qui
 etiam p. Castrum Abbatis, Trentinariam,
 Iurganum, & Casigenti. & alia feudalia.
 Altavilla Comes primogenitus Principis Ric-
 cie Capua, qui ex Bartholomeo de Capua
 trahit originem, & magnus Comes denomi-
 natus, & p. Montuorum cum titulo Comi-
 tatus.
 Consa Comes primogenitus Principis Venusij
 Lodovici.
 Buceri Comes Caracciolus Dux
 Martina.
 Capacy Comes primogenitus Ducis Eboli Gri-
 maltus.
 Castell Abbatis Comes primogenitus Principis
 Rocca Aspri, Filomarinus.
 Mugrani, Comes Ferramosca.

Ecclesie p. f. in hac Prouincia.

Reucrendus Episcopus Ciuitatis Consa p.
 f. S. Mandatum.
 Sanctissima Annunciata Neap. p. Castrum ma-
 ris de Bruca, Canonam cum an. duc. 21. 1. 2. 0.
 & fiat ad onus Baronum.
 Venerab. Monasterium S. Laurentij prope Padu-
 lam Ordinis Cartusienfis p. f. Mandranelli
 in territorio Marsici. & alia.
 Abbatia S. Benedicti de Salerno p. f. Fayani.

Vniuersitates p. f. in hac Prouincia.

Marsicum nouum p. eius introitus feu-
 dales.
 Oliuetum p. cognitionem secundarum causarum
 eiusdem, & eius casalum.
 Galdi casale p. cognitionem secundarum eiusdem
 & Portulaniam.

Turturalla p. cognitionem secundarum causa-
 rum eiusdem cum Portulaniam.
 Gelsi casale p. vt supra.
 Laurinum p. vt supra.

Sunt & diuersae aliae, quae possident earum Portulanias.

Regiae, seu Demaniales Ciuitates, & Terrae in hac Prouincia.

Salernum, Amalphia, Caua, Capri cum
 Anacapre, Graniarum, Lettere, Franchi,
 Marsicum nouum, Rimontum, Maiuri, Mi-
 nuri, Sebala, Sala, Aierola.

Barones in eadem Prouincia.

Angre, Marcus Antonius de Oria.
 Pasetanum, Io. Baptista Cangianus.
 S. Seuerinus, Marinus Caracciolus Princeps
 Auellini.
 Cuglianum, Don Petrus Paulus de Rife.
 Altavilla, Ioannes Antonius Parisius V. I. D.
 Ioyum }
 Noui } Iulius Mastrillus M. C. V.
 Cuccarum } Fisci Patronus.
 Maglianum }
 Rocca Piemonte, Io. Franciscus de Amato.
 Lauretum casale, Scipio Monforte.
 Acernum, Fuluius de Cornia Marchio Casti-
 glioni.
 Calabritum, Horatius Tuttauilla.
 Sarnum, Petrus Franciscus Columna Dux Za-
 garoli.
 Rocca gloriosa, Don Mazzeu de Affitto.
 Lauretanum, Io. Franciscus Sanfelicius Regius
 Confiliarius, & vnus ex quatuor Aularum
 decanis, & superius relatus.

Refranum, Michael Faras.
 Capud ad Sele
 Auletta }
 Palum }
 Cugianum }
 S. Angelus de le Fratte } Donna Isabella Ge-
 Seluetella } sualda Principis-
 Castiglionum } sa Venusij.
 Saluia }
 cum feudis Beneuere,
 & Petra Bezzala.
 Mandia, Ioannes Baptista Motala.
 Sianum, Alphonsus de Antimoro.
 Trentenara }
 Lunganum }
 Conuigentum }
 cum feudis Spinatij, Don Franciscus
 Galdi, & Doglie cum Morra.
 Bbb 3 casa.

casalibus Satri, & Rigigliani pertinent. Capudatij, & alijs. }
 S. Laurentius) Don Aloysius Carafa de Filettus) Aragonia.
 Petina, Io. Franciscus de Mauro V.I.D.
 S. Angelus à Fasanelia) Ioannes Antonius Ottati) Iuueris.
 Castrum nouum, Don Fabritius Gesualdus.
 Casale nouum, Franciscus Claps.
 Rata } Ioannes Vincentius,
 Acuaouella cum feudis } Hieronymus, &
 Gaudij, & Torricella inuab. } Nicolaus Capycij Zurli.
 Oliuetum, Franciscus Antonius Blancus.
 Cornitum, Gaspar, & Ioseph Pseudullis.
 Saccum, Franciscus Antonius Villanus.
 Campora, Andreas Macedonius.
 Torraca, Decius Palanolla.
 Tortorella, Marius Alderisius.
 Battaglione casale, Franciscus Gallottus.
 Casaletti, Io. Franciscus Antonius Gallottus.
 Quaglietta, Io. Baptista Ruffus.
 Contronum, Didacus Magnaniteillus.
 Mons Ianus, Beatrix Capycia Minutula.
 Casella) Petrus de Stephano.
 Sicili)
 Albanella, Scipio Cannicchijs.
 Prignianus)
 Miletum) Doct̃or Petrus Anton. Cardonus.
 Paglesium)
 S. Severinus in Cāmarota in capite Regia Curia, & est ad onus Baronum.
 Poduria, Marsius de Verme.
 Valentinum, Io. Baptista Capycius Minutulus.
 Foria, Hieronymus de Morra.
 Monteforte, Mutius de Vicarys.
 Senerchia, Io. Thomas Portius.
 Valua, Io. Antonius de Valua.
 Albanum Bernaglia.
 Romagnianum, Franciscus Antonius de Lagni.
 Libonatum in capite, Io. Laganary V.I.D.
 Finocchitum, Vittoria de Consilio.
 Acquarella pro 3. partibus) Ferdinandus
 Gaudij, & Turturella feud.) Capanus.
 inbab. pro 4. parte.)
 Cannicchijs, Antonius Grifonus.
 S. Maurus in Cilento, Donna Hippolyta Carbone Marchionissa Padula.
 Porcile, Doct̃or Lutus Matarazzo.
 Poilua in Cilento, Io. Vincentius Capanus.
 Lacusiorum casale, Don Camillus Caracciolus Abellini Princeps.
 Centula, Donna Maria Bossa.
 Serremezane) Carolus Siluerius.
 Capograssi)
 Oleastrum, Casar Altomare V.I.D.
 Mons Acorice, Io. Maria Galterius V.I.D.

Mutonte, Io. Andreas de Rosa.
 S. Giorgium, Horatius de Sanctis.
 Morigerali, Io. Aloysius de Stephano.

Feudatarij in hac Prouincia.

Marinus de Auitaia p. f. Baiulationis, & officij Magistri Actorum Terra Francarum.
 Io. Baptista de Puteo, seu de Apuzzo p. f. officij Magistri Actorum baiulationis, & mercaturæ Terra Pimontis.
 Io. Iacobus, & alij de Pasca p. f. Foresta in Cilento.
 Thomas Bonitus p. f. officij Magistri Actorum Casalis Heredita.
 Iacobus de Mastrop. f. S. Thodari.
 Fabius Cannicchijs p. f. Ganteri in Cappadatiij ternimento.
 Io. Baptista Farauis p. f. Massa noua.
 Hieronymus Rassone, & Lucas Sanfelice p. f. cappatura in Castro ad mare de Stabia.
 Vincentius Massus p. f. Dragbi, in Nuceria.
 Ferdinandus de Ragone p. f. Belletta.
 Paulus Molognia p. f. delli Tornaturi.
 Detius Ferrarius p. f. Silui.
 Rinaldus Denza p. f. Fossa, & Vendecchia.
 Claudia Santomango p. f. baiulationis Marisci noui.
 Io. Baptista de Henrico p. f. S. Elena.
 Io. Franciscus del Mercato p. f. de la Fico.
 Iulius Casar Gattus p. f. Ischa in Agropoli.
 Ioan. Leonardus de Mignione p. f. de Petra Jucara.
 Hieronymus de Aluito p. f. Mariscotti.
 Olausius Vintimiglia p. f. Mastri Mattei.
 Fabius de Albano p. f. Saldi.
 Franciscus de Iudice p. f. Plani dicti della terza della Padula, & aliorum.
 Iaanna de Prigniano p. f. de la Presa.
 Mutius Surgens p. f. de lo Greco in territorio Valentini.
 Casar Grassus p. f. delli Scuteri.
 Consaluis de Palma p. pro 3. partibus feudis Balsarani in territorio Sarni.
 Nicolaus Mattheus Paganus p. ff. Marciafare, & Denteferro, pro quibus tenebatur in vno Sprouiero, seu accipitre, qui fuit taxatus in ducatis duobus.
 Scipio del Baglitto p. f. de la Fontanella, & alij tam pro Portulanys per terras, quam pro fiscalibus.

Prag. de Antefato
In Prouincia Principatus
Vltra.

Illustr. Principes sunt

A Bellini P. Marinus Caracciolus Dux
Atripalda, & Torella Comes, qui
etiam p. Caprignia, & alia feuda
in Prouincia ista.
Montis Mileti P. Io. Baptista de Tocco.
Petra Pulcra P. Don Ioannes de Aquino.
Forini P. Octavius Caracciolus.
Sofofra P. Don Petrus Vrsinus.
Montis Hercolis P. Don Ioannes Auolos de
Aragonia Eques ordinis Calatrua.
Sorbi P. Vrsinus.
Montis Sarchi P. Don Io. de Aualos.

Illustr. Duces.

A irola Dux Don Franciscus Caracciolus
Biccarei Comes.
Bisaciarum Dux Don Franciscus Pignatellus.
Montis Calui Dux Isabella Gagliarda.
S. Agatha Dux Don Honofrius Cofso.
Guardia Dux Don Aloysius de Marra.
Apellofia Dux Fabius Ricca, qui etiam p. Ca-
stellum Poto.
Fragitum Dux Maximus
Terra noua Dux Paganus.

Illustr. Marchiones.

Montis leonis M. Hieronymus Brancia.
Casaboris M. Don Io. Vincentius Ca-
racciolus.
Chiusani M. Federicus Tomacellus.
Paduli M. D. Hyppolita Carbone Brancia.
Caprigna M. Caracciolus.
Triuici M. Ciccus Loffredus, qui etiam p. Sato
Sofium, Zungulum.
S. Angeli à Sebata M. Ioseph Saluus.
Apice M. Io. Vincentius Gallutius.
S. Manghi M. Octavius Mastroidice.
Montisfortis M. Marius de Loffredo.
S. Marci de Cauosis M. Donna Liuisa Caba-
niglia.
Campilattarij M. Io. Baptista de Capua.
Terricusi M. Carolus Caracciolus, qui etiam p.
Turri de Palazzo.
Bonalberghi M. Io. Baptista Spinellus,
Boniti M. Hieronymus Pisanellus.

Speci. Comites.

A ltauilla Magnus Comes D. Vincentius
de Capua, Ritia Princeps.

Verf. 14. Obser. 1. 571.

Casalduni G. Fabritius Sarrrianus, qui etiam
p. Ponte.
S. Maria in Grifone Venatus.
S. Angeli Lombardi C. Donna Catherina Ca-
racciola Ducissa Montis leonis, qua etiam p.
Leone, Carbonaria, Andretta Nuscù, Mon-
ticcium, & Oppidum.
Serini C. Io. Antonius Caracciolus.
Montis aperti C. Don Carolus de Tocco.
Cariphi C. Alphonfus Brayda.

Regiz, seu Demaniales Ciuitates in hac
Prouincia.

Arianum.

Barones in hac Prouincia.

Vlturara, Detius Masutius.
S. Lupus) Don Martius Carrafa
Pons Landulphus) Dux Madaloni.
Serpium dirutum cum Casale, & Sorbio p. Io.
Baptista Brancacius.
Flumari) Don Carolus de
Castrum de Baronia) Caraines Mar-
S. Nicolaus) chio Layni.
Mons viridis, Honoratus Grimaldus Marchio
Campanae.
Fragitum Monteforte) Maximus Mon-
cum feudo Monterana) talus.
Montesculum
Mons fredanus
Consa
Calitrum
Tegola
Castrouenere
Gayranum
Fricentum
Gesualdum
Paternum
Fontanarosa
Taurasi
Locasium
S. Angelus de Fratte
S. Petrus in delicato
S. Agnessa
& alia feuda.
Padulum, Don Carolus Cibo.
Palcarinum) Io. Baptista Magnaceruus.
Candida)
Rotundi) Don Franciscus Maria
Campora) Mariconda.
Castrum Palcarice, Ioannes Hieronymus de
Tufo V. I. D.
Geneta, Marius Ciquurrus.
Montefalconus, Andreas de Martino.
Montefalcionus)
Mancialgati) Marcus Ant. Capanus.
Serra cum Portulania)

Salza

Salva, Ioannes Vincentius Stramboe.
 Montella, Franciscus Faraldus V.I.D.
 Balneolum, Don Didacus Aquros.
 Cusanum, Io. Antonius Riccardus V.I.D.
 Cianca, Othavius de Zunica.
 Rocchetta S. Antonij, Io. Antonius de Oria
 Princeps Melphie.
 Petra Sturnina) Vgo Paganus.
 Foffageca)
 Grotta Castagnaria, Othavius de Ponte, sed ho-
 die possidetur per Io. Vincentium Macedonitæ
 Advocatum primarium.
 Morra, Henricus de Morra.
 Cerunaria, Franciscus Caracciolus Marchio
 Vulturaria.
 Ceppalorum, Io. Thomas Cofso.
 Grotta Minarâ, Io. Franciscus Piscara Dux
 S. Aracena.
 S. Georgius de la Molinara, Io. Iacobus Cofso.
 Mirabella, Io. Hieronymus Naccarella V.I.D.
 Vallata, D. Franciscus de Tufo.
 Casertanum, V.I.D. Franciscus Inquintus.
 Melitani) Hieronymus Pisanellus.
 Bonifati))
 Vallum utulum, Donna Ioanna de Aualos
 de Aragona.
 Rocca Barbrana, Don Othavius de Aquina
 Ripetta, Io. Baptista Nani Sannesi.
 Casertanum, Ioseph Caracciolus.
 Lucanissimum cum ter) Ioannes Antonius
 tria parte Turronis) Caracciolus.
 Villa maina, Carolus de Tapia Marchio Bel-
 montis, Comes Guasts, & Regens Reg. Canc.
 Decanus.
 Rocca S. Felicitis, HeElor Realis.
 Panderanum, Aycamius Caracciolus.
 Melchioria, Franciscus Carrasa de Marcello.
 Paghan, Diana Brancatia.
 Arpaya) Didacus Franciscus de Marchio-
 Casertanum) nibus Marchio Prædicatelli.
 Montemolium, Don Carolus de Gbiuara.
 S. Martinus, Io. Baptista de la Leoneffa.
 Sanguinatus) Don Ioannes de Gbiuara
 Græcis) Dux Bouini.
 Laquedonia, Andreas de Oria Marchio Tu-
 riglia.
 Lappium, Pompeus Filingerius.
 Genestrum Montisfusco, Andreas Battimellus.
 Casale Montis Rocchetta) Goffredus Morra.
 cum Portulania)
 Tafum, cti 2. tertij Terra, Marcus Antonius
 de Tufo.
 Prata) Ioannes Antonius Casa-
 Castromuzzum) ranus V.I.D.
 Mons Maranus, Carolus Guindazzus.
 S. Stephanus, Donna Maria Gesualda.
 S. Georgius de Montefusco, Carolus Spinellus.
 S. Maria à Thoro, Felicitana de Sotys.

Accadia, Othavius de Stephano.
 Cbianchitella, Marius Lanarius.
 S. Nicolaus Manfreda, Franciscus de Sotys.
 Petrurum, Laura de Ottone.
 S. Barbatus, Io. Angelus Albertinus.
 Parolissum, Leonardus de Pusellis.
 Montusum) Io. Vincentius Bilotta.
 Lentase) & Alij.

Feudatarij in hac Prouincia.

Don Ioannes de Morra p. medietatem f. Ba-
 pyani inhabitati, & aliam medietatem f.
 Castri de Francbis.
 Don Carolus Erbert p. f. Puppiani.
 Nicolaus Canaida de Beneuento p. partem f. S.
 Nicolai de Calcidis.
 Iechinetta Zapata p. f. Rapenella.
 Io. Vincentius de S. Blasio p. f. de le dus Torre.
 Franciscus Antonius de Blasio p. f. la Mensa
 in S. Martino.
 Andreas Sar. Esafe de p. f. Trelengue in Ariano.
 Marcus de Oratio Petino p. f. de la Carrara.
 Io. Hieronymus Bilotta p. f. de Faiano pro sua
 parte 12. territorio Montis Hercolis.

Sunt & alij, qui possident Portulanas, fiscalia,
 & annuos introitus in feudum.

In Prouincia Capitanatæ:

Illustr. Principes sunt.

Asculi P. Don Antonius de Leua.
 Casalis maioris P. Philippus Brancia.
 Colli P. Nicolaus Maria de Summa,
 qui etiam p. Circellum cum casali-
 bus Iani, & Macchie.

Illustr. Duces.

TVrris maioris D. Don Paulus de Sangro
 Princeps S. Seuerij qui etiam p. Castelluc-
 cium, Dragonariam, Fiorentinum, & alia.
 Montis Nigri, D. Don Franciscus Græcus.
 Termuli D. Ferdinandus de Capua, qui etiam
 p. S. Martinum, & alia.
 S. Ioannis ad Rotundam D. Don Petrus Cuba-
 niglia.
 Rodi D. Antonius Capycius.
 S. Elia Dux Antonius de Palma, qui etiam p.
 Montilionum.
 Bouini D. Don Ioannes de Gbiuara, qui etiam
 p. Vrsaram, Castelluccium de Sauris, Mon-
 tellarum habitatum, Panni, & alia.

Illustr.

Illustr. Marchiones.

Iliceti M. Donna Ioanna Barsirota.
 Roseti M. Franciscus Lombardus.
 Vici M. Donna Maria Caracciola.
 S. Iuliani M. Don Bernardinus Ramirez de
 Montalio Locumtenens Reg. Cam. Sum.
 Circelli M. de Summa.
 Baselici M. Alexander Ridolphus.
 Petra Catelli M. Didacus Franciscus de Mar-
 chionibus, Ceus Grimaldus.
 Celentia M. Andreas Gambacorta, qui etiam
 p. Colletortum, Maebiam, & alia feuda.
 Tufaria M. Elionora Crispiana, Loffreda.
 Larina M. Philippus Brancia.

Speſtab. Comites.

Bicari Comes Don Franciscus Caracciolus
 Dux Airola, qui etiam p. Rotiellum, Ca-
 ſtellucium, Celhe, Faitum, & alia.

Eccleſiæ p. f.

Abbatia S. Bartholomei de Galdo p. f. S. Bar-
 tholomei, & Foiani.

Regiæ, ſeu Demaniales Ciuitates, & Terræ.

Foggia, Luceria, ſeu Nuceria, Manfredonia,
 Veſtium, Iſchia.

Barones in eadem Prouincia.

Serra Capriola, Don Andreas Gonzaga.
 Ciuite, Io. Antonius Yuagnes.
 Monterofarium pro paſſu, Marcellus Carac-
 ciolus.
 S. Nicanrus, Hieronymus Carapreſa.
 Campus Marinus, Franciscus Væz de An-
 drada.
 Colloniſſum, Ioannes Caracciolus.
 Ferrazzanum, Diana de Lucia.
 Petra Montis Corbini) Maximus Montaltus.
 Motta Montis Corbini)
 Cirigniola, Donna Hieronyma Pignatella Du-
 ciſſa Montis leonis.
 Monte S. Angelus, Philippus Grimaldus.
 Pieſcum, Io. Baptiſta Turbulus.
 Guidorum, Don Franciscus de Stephano de
 Sangro.
 Cerqua maior, Io. Franciscus Brancatius.
 Caprinum, Alonſus de Vargas V. I. D. Regius
 Conſiliarius.
 Cognianum, Iulia de Aiello Marchioniſſa
 Arpayæ.
 Cahroueteri, Io. Baptiſta Salanus V. I. D.
 Maglianum, Io. Antonius Grimaldus.

Caſtropaganum, Io. Franciscus Brancia.
 S. Marcus de Catula, Volantis Caſtana.
 Alarenum
 Caſtropaganum inhabitatæ) Philippus Bracia.
 S. Leuci inhabitato.)
 Montelongum) Don Aloyſius de Caſtellet
 Veniſtrum) Marchio Montory.
 Montauutum, Don Franciscus Bernauda Dux
 Bernauda.
 Rignianū, in capite Franciſci de Viuo V. I. D.
 ſed eſt .PP. Ieſuitarum Collegij Neap.

Feudatarij in eadem Prouincia.

Don Fraciſcus Cabaniglia p. f. paſſus Cap-
 delarij.
 Io. Bernardinus Turbulus p. f. Iſchitella.
 Io. Vincentius de Balſo p. f. S. Angeli de Ra-
 dianſe.
 Triphonus de Ponte p. f. Stornaria, in ſuo capi-
 te tantum.
 Octauius Paueſtus p. f. Caſalis noui.
 Eligiſ Carafa p. f. Teuri.
 Io. Bernardinus Carafa p. f. S. Viti.
 Iſabella Gagliarda Ducifſa montis Calui, p. f.
 Tertiuari.
 Regia Curia p. f. Salpe, & ſtat ad onus Ba-
 ronum.
 Capitaneus Thodarus de Riſma Albanenſis p. f.
 de Verſara.
 Triphonus de Ponte p. f. Orte in ſuo capite tantū.
 Andreas Branca p. f. Bulgunara.
 Vincentius de Ebulo p. f. S. Andrea pro 2. par-
 tibus, & pro 3. parte Hieronymus Riſus.
 Domitius Carapreſa p. f. Palmoris magni.
 Marcus Antonius Caracciolus p. f. Pontis Al-
 baniti pro medietate, & pro alia Aloyſius Ca-
 racciolus.
 Antonius Caracciolus p. f. Fontaneroſa.
 Io. Donatus Turbulus p. f. S. Cbtrici.

Sunt & alij p. fiſcaliã, Portulaniã, & annuos
 introitus in feudum.

In Prouincia Terræ Bari.

Illustr. Principes ſunt.

Moffetta Princeps Don Ferdinandus
 Gonzaga, qui etiam p. focalaria
 addita.
 Monorbini P. Martius Pignatellus.

Illustr. Duces.

Nicum Dux Don Hieronymus Atquauis-
 ua Conuerſani Comes.
 Andria Dux Don Antonius Carafa, qui etiã
 poſſidet

possidet Rubum, Castrum de monte inhabitatum, & alia.
 Grauina Dux Donna Felice Maria Vrsina.
 Grumi Dux Don Carolus de Tolsa, qui etiam p. Turittum.
 Noie Dux, Ioannes Carafa.

Illustr. Marchiones.

C Apurtij M. Don Ioseph Pappacoda.
 Polignani M. Marinus Radolouich.
 S. Eremi M. Marinus Caracciolus.
 Binetta M. Baldassar Caracciolus.
 Bitetta M. Alphonsus Caracciolus.

Spectab. Comites.

I Vuenatij C. Princeps Molfetta.
 Gioia C. Dux Atri Acquaiua.
 Mola C. Simon Vaez Praesidens Regia Camera Summaria, qui etiam p. Casamassimam.
 Conuerjani C. vide supra Nucam Dux.

Vniuersitates f. p.

M Odugnum p. eius introitus feudales.
 Cesternina p. tertiam partem officij Magistratatus eiusdem, & iurisdictionem vnderam, & mensurarum, & Portulanam.

Regis, seu Demaniales, Ciuitates, & Terrae,
 Barum, Barletta, Bitontum.

Barones in eadem Prouincia.

G Ioia) Paris Pinellus Marchio
 Acquaiua) Sancti Angeli.
 Iuuenatum, Don Cesar Gonzaga.
 Castellana, Edm Cosmus Acquaiua de Aragonia.
 Cassanum, Don Gaspar de Aragonia.
 Quarata Ducissa Adria.
 Torlitium
 Canusium } Honoratus Grimaldus
 Castrum garfone } Marchio Campana.
 inhabitatum }
 Triggianum, Don Franciscus Pappacoda Marchio Capurtij.
 Altamura, D. Odoardus Farnesius Dux Parmae, & Platensia.
 Valenzanum, Franciscus furietti.
 Rotundi pro medietate, Io. Iacobus Barossa, & pro alia alter Io. Iacobus Barossa.
 Turum, Anibal Moles.
 Monteronum, Antonia Gentilis.
 Cellamari, Ascanius de Marra.
 Ceglie de Tassa, Benedictus de Angelis.

Loftum, Nicolaus Antonius Visconte.
 Carritum et Portulania, Alphonsus Gerunda.
 Carbonara cum Portulania, Ioannes Baptistia Maffeus.
 Palum, Thomas Filomarinus Princeps Rocca Aspidia.

Feudatarij in hac Prouincia.

D Emitrus Degni p. f. gabella Seannaggi Baroli.
 Violans Scaragia p. f. possessionis la Insilita.
 Ioannes Franciscus Baronus p. f. S. Demetri in Terlitio.
 Ioannes Donatus Passarus p. f. Incornatura, seu Masaratura olei Ciuitatis Molfetta.
 Vincentius Abbate p. f. Alboragis terra Baroli.
 Fabius Capycius Galeota Praesidens R. C. Summaria p. f. passus Canderumi, & baiulationis Ciuitatis terra Baroli.
 Hieronymus de Paris p. f. lo puzzo pro duabus partibus, & pro alia tertia parte p. Nicolaus Maria della Guardia.
 Marcus Antonius Rogadeus p. f. de Caluanea, & Sergij de Butonte.
 Spiritus Bonusuir de Trano p. f. Domina Sybilla Valenna.
 Ioannes Maria Gentilis p. f. de Orletto, seu de Casamartina in Bitonto.
 Franciscus Palaganus de Trano p. f. drapparia Serici pro communi, & indiuiso cum heredibus Guglielmi Palagani.
 Federicus, & alij de Ziffola p. f. gabella molendini, & fructuum.

Sunt & alij Ciuitatis Thrani possidetes introitus feudales, iurisdictiones, & fiscalia in feudum.

In Prouincia Terre Hidrunti.

Illustr. Principes sunt.

V Etrana P. Ioan. Antonius Albritius Marchio Illiceti, qui etiam p. Miscaneam, Salyce, Guagnianum, Celintu, Vigionum de Montefuscule, S. Vide de Sclaus.
 Leporani P. Sergius Muscettula,

Illustr. Duces.

M Artina Dux Don Franciscus Caracciolus.
 Neritonis Dux Donna Catherina Acquaiua de Aragonia, qui etiam p. f. Piscaria, & alia.
 Carpignani Dux Fabritius Lanarius.
 S. Casari

S. Cafarei Dux Mormilis.
Taurifani Dux de Cafiro.
Lizzani Dux Clodinius.

Illustr. Marchiones.

Coriliani M. Don Hieronymus de Montibus.

Acaia M. Don Alexander de Montibus.

Tertia M. Ioannes Baptista de Azgia.

Tauriani M. de Franchis, qui etiam pos. Maliffanum, & Portulanium Tauriani.

Cauallini M. Don Franciscus Cafromedianus, qui etiam p. Morfanum, & partem suam feudi Vermigliani.

Specchi M. Trani.

Galatula M. Cosmus Pinellus.

Ora M. Michael Imperialis, qui etia p. Francuillam, & feudum Mattoni.

Mottula M. Marcus Antonius Caracciolus.

Campi M. Don Ioannes Enriquez Regens Regiam Cancellariam, maritus D. Maria Paladina.

Monteagani M. Vespulus.

Speciab. Comites.

Casri C. D. Lucretia Gattinaria, qua etia p. tertiam partem Cerignanum, Spongauum, S. Ioannem, Maritimam, Montevoronum, Taurijanum, Vineam Castrensem, & alia. Hodie est Don de Castro Comes Lemos, in Hispania eius filius.

Vgenti C. Ferdinandus Pandonus.

Sacci C. Fabritius Lanarius.

Palmerici C. Alexander de Mattheis, qui etiam p. Casale S. Maria de Nouis pro parte sua, & feudum Nuboli.

Callighioni C. Adrianus Brancacius.

Mijagna C. Beltranus.

Ecclesie p. f. in hac Prouincia.

Archiepiscopus Tarenti p. Monaciscum, Graptakas Termitam, Memayum, & S. Martinum, Latrum, & S. Todarum.

Archiepiscopus Hyaruntinus p. Dianum Ecclesia, Tufcianellum, Massanellum.

S. Maria seu S. Catharina in Galatina p. Aradem, Bognianum, ac Calamanstem, Spalugnum, inhabitatum.

Monasterium Ordinis Caelestinorum Ciuitatis Liti p. Carmianum, Maglianum.

Abbatia dello Mito habet vasallos quatuor in Anarano, tres in Sugliano, & tres in Castiglione, & feudum Trumchi inhabitatum.

Capitulum, & Clerum Ciuitatis Tarenti p. f.

decima in flumine Calenti in Mare parua Tarenti.

Capitulum, & Clerum Maioris Ecclesia Brundusij p. f. Galani inhabitati.

Archiepiscopus Brundusij p. Sanctum Praxatium.

Episcopus Alexani p. partem san Pati.

Abbas S. Dionisij p. f. S. Dionisij.

Vniuersitates p. f. in hac Prouincia.

Hofuni p. eius introitus feudales.

Regia, seu Demaniales Ciuitates, & Terrae in hac Prouincia.

Brundusium, Gallipoli, Litium, Matera, Ostunum, Squinzanum, Tarentum, Turris Sancta Susanna, Idruntum.

Barones in eadem Prouincia.

Sanctus Petrus in Galatina, Ioannes Baptista Spinula.

Gaglianum) Don Federicus Cafriota Pars Arigliani) de Scanderbeck.

Castellaneta, Carolus Maffeus K. I. D.

Staruanea cum f. Cigliani, & f. S. Barbara, & Casale mellone inhabitato.

Hieronymus Cicala.

Pulsanum, Io. Andreas de Franco.

Turris de Mare, Donna Anna Carrafa Principissa Hofliani.

Figlino

Litta

Trigianum, & Quisium inhabitato. Io. Carolus Cappellus.

Racla, Don, Ferdinandus Beltranus Comes Miscanea.

Stiglianum, Casale Castrigna ni graecorum. Franciscus Ant. Prato.

Martanum) Don Georgius de Montibus.

Calimera) Stephanus Gallarus.

Specchia)

Andranum)

Gionofa, Margarita Grillo.

Tutinum, cum iurisdictione in feudo Gardigliani. Franciscus Ant. Trani.

Capranica capitis, Ioseph Vernalionus.

Montesardum cum Rata) Io. Ferdinandus de Casalsam Rogiani, S. Dana, et feudi Lufani. Falconibus.

Neusanum, Vincentius Perillus.

Scorra.

Segranum, Io. Thomas Maramonte.

Alexanum }
 Patu }
 Castrignianum } **Fabritius Guarinus.**
 Iulianum }
 Salignianum }
 Arilianum }

Specchia) **Ottavio Trani.**
 Trizianum)

Cannole cum)
 parte sua) **Io. Vincentius Perfond.**
 Pani)

Curtianum }
 Anfranum inhabitatum, } **Ioannes Antonius**
 & feudum Anfroni, & } **Ventura.**
 Pisculi. }

Ceglie de la Guardia, **Cesar Lubranus.**

S. Donatus, **Donna Beatrix Vaez.**

Trepitium, **Franciscus Maria Condò.**

Castro francorum) **Berardinus Cicala.**
 Castro guarinum)

Feudum de Carminiano)
 Burgagne) **Lucretia Petrarola.**
 Pasulum)

Lothana cum ff. de)
 Cotrino, & San) **Fabritius de Sanctis.**
 Eri Donati vmitis)

Massara, **Don Antonius Pappacoda.**

Martignianum, **Nicolaus Maria Palmerius.**

Cassaranum magnum, & paruum, **Donna Lu-**
cretia Filomarina Principissa Coneba.

Mandorbini pro duabus 3. partibus, & pro alia,
Robertus Ventura, Ioannes Franciscus Gar-
ganus.

Carouignum, **Ioan. Baptista Serra cum titulo**
Principatus.

Loccignanum, **Anibal Capycius.**

Praxium, cum f. }
 Putei muri in- } **Philippus Antonius**
 habitati, & f. } **Citus.**
 Sperzani. }

Salve pro suis partibus, **Maria Citus.**

Cesina, alias Acaya, **Antonius Franciscus de**
Acaya.

Aquarica Lity) **Io. Hieronymus Guarinus.**
 Vernoli)

Specchia feudum)

Casale Vanzi, **Iacobus de Leone.**

Casale Struete, **Simon Sallutius.**

Malpignianum, **Io. Baptista Dellanes.**

Gallugnanum) **Io. Franciscus Leuante.**
 Speccia rasa)

Pignanum, **Horatius Vignes.**

S. Crispinus, **Io. Antonius de Simonettis.**

Carosini pro medietate } **Iulius Caesar Al-**
 Fagianum inhabitatum } **bertinus.**
 Massaria Iasonis }

& alia. }

Tricassium }
 Depressa } **Alexander Gallonus.**
 Feudum Prin- }
 cipani. }

Casale Marinum cum f. **Mursa, Marius Pal-**
merius.

Noba) **Hieronymus Montenegro Mar-**
 Padulanum) **chio Maritiani.**

Pisanellum)
 Maglice) **Paulus Marisgallus.**
 f. Francauilla)

Parabita, **Don Fabritius Castriota.**

Montemesula pro) **Lodovicus Carducius**
 medietate,) **de Baro.**
 & alia est. &) **Alexander de Noba.**

Suppleffanum cum f. **Bolue-**) **Franciscus, et Le-**
dere, Forestia, et Turricella.) lius Filomarinus.

Tabille pro medietate, **Petrus Antonius de Ma-**
gistris.

Nam pro alia medietate est **Regia Curia ad**
onus Baronum.

Bugiardum, **Donatus Maria Guarinus.**

Saranum, **Ottavianus Guarinus.**

Turris Sancta **Susanna cum Portulania, Tibe-**
rius Dormisus.

Caprarica Lity, **Proffer Adornus.**

S. Cesarus)
 Feudum S. Maioris,) **Afcianus Guarinus.**
 & Cassinetti.)

Turre de Padule, **Don Franciscus Acquauiva**
de Aragonia.

Lequile, **Ferdinandus Venato.**

S. Cassianus, **Io. Baptista Lubellus.**

Aras inhabitatum) **Maria Paladina Mar-**
 Bagnara inhabitatum) **chionissa Campli.**
 Capriglia inhabitatum)

Terra Muri cum vasallis }
 in Mondorbino, et Su } **Ioannes Fräciscus**
 scianello, & (asale Ba } **Protonobilissimus,**
 ronsa inhabitato. }

Brutagnum, **Thomas Maramonte.**

Pratellum, alias Monte **Parano inhabitatum,**
Franciscus Bastas.

Curjanum, **Ioseph Cicala.**

Fragnanum, & Passen) **Franciscus Maria de**
 tinum inhabitatum.) **Lantoglia.**

Castrignianum pro)
 3. parte, & vasal-) **Angelus de la Barrea.**
 lus in Valio.)

Difium, **Albertus Acquauiva Dux Adria.**

Arnesanum, **Paulus Marisgallus.**

Palefcianum, & } **Don Ferdinandus Car-**
 Demanium Polif- } **mignanus.**
 fcianelli. }

Locofracinorum)

Cutrosinum)

Suglianum) **Io. Antonius de lo Dolce,**
 Petrurum inhab.)

Barba

Barbararum }
 Casarfola }
 Mesanum } Francisca Antonia
 Claullura } Capycia.
 Defensa ruffica }
 f. Surdi, & Verruti }
 Sicili)
 f. Tauari) Franciscus de Amato.
 Martinum, Fulvia de Persona.
 S. Vitus, Octavius Serra.
 Sanarica, Claudius Lubellus.
 Torchiarolum, Victoria de Falconibus.
 Cerfignioni pro 3. parte, Regia Curia.
 Lizonellum, Georgius Antonius Paladinus.
 Ciollinum, Beatrix Sarla.
 Casale S. Mariani, Dominicus Capucorumanni.
 Tofagnianum, Vincentius Maria Moneca.
 Casamaxella, Michael Rannacchius.
 Iurdignanum, Vittoria Matina.
 Paliscianellum, Don Ferdinandus de Ribera.
 Cafrignianum) Ioannella de Barrera.
 pro sua parte)
 Casaluum, Madalena Spinola.
 Serranū pro sua parte, Georgius Antonius Paladinus.
 Nuciglia pro) Vespasianus
 parte sua, &) Moriscus.
 pro alia.) Claudius Lubellus.
 Prignanum, &)
 Corfarum pro) Lucretia de Frifis.
 parte sua -)
 Cafrignanum pro quarta parte, Ioannes Maria Drini.
 Voffe, Don Franciscus Acquauina de Aragonia.
 Muricina }
 Cutremule }
 Vicinanza }
 pars Maflanelli } Robertus de Ventura.
 & Maglie }
 pars sua f. Ca- }
 uiffura, & }
 Oluari. }
 Saua)
 Aglianum) Hyppolita de Prato.
 Foffarum)
 Aquarita capitis, Emilius Guarinus.
 Andranum, Stephanus Galonus.
 Casale S. Io. Cocumulo,) Maſſentius Gal-
 alias Malancone) terius.
 Caſtiglione, D. Petrus Xaraua.

Feudatarij in hac Prouincia.

Ioannes Baptiſta de Attanaſio p. f. Prati.
 Donatus Maria de Priulis p. f. de Nicoletta.
 Don Georgius Caſtriota p. f. S. Migliani.
 Aloyſius Trano p. medietatem f. Graſigliani.

Ioannes Hieronymus Balduinus p. medietatem
 f. Regij, & S. Nicolai inhabitati.
 Proſper Borgia p. f. S. Ligorij.
 Octavius de Amato p. f. Donna Maſe.
 Urbanus Sanctopatre p. f. S. Ioannis Malcare-
 tone, alias Cocumulo.
 Ioannes Antonius Pandolfus p. f. Vaſaria.
 Lucretia Santora p. f. caſalis Turricella inha-
 bitati.
 Neapolis de Apretio p. f. Perſani.
 Ioannes Antonius Carlucius p. f. S. Angeli inha-
 bitati.
 Veſpeſianus Moriscus p. f. Niciglia, & Falneto
 pro ſua parte.
 Robertus Sanbiase p. f. de lo Plaſo.
 Caſar Panareus V. I. D. p. ff. de li Mauri, &
 & S. Viti.
 Ioannes Antonius p. f. Speccia de Saligniano de
 Buttis inhabitatum.
 Organtinus Ternerius p. f. Notarij Ioannis in
 Controſino.
 Franciſcus Antonius Carignianus p. f. Cari-
 gniani inhabitatum in territorio Neritonis.
 Fenitia Sambiaſe p. f. Moligniani.
 Alexius de Sancto Blaſio p. f. Speccia inha-
 bitatum.
 Lucas Antonius Perſona p. f. Caſtro inhabitatū.
 Ioannes Baptiſta de Mari p. f. Affigliani, ſeu
 Torre plana.
 Hyppolita Baldouina p. f. Caprigliani.
 Comenda Marugi p. f. Oliuarum.
 Caliſtus Forza p. f. Roccha inhabitatum.
 Don Caſar Caſtriota p. f. Tullicum.
 Nicolaus Maria Palmerius p. f. Cerreti.
 Horatius Notus, & alij p. f. crimini.
 Ioannes de S. Ioanne V. I. D. p. f. Cocumelo.
 Emilius Guarinus p. f. Aquaria capitis.
 Iulius Caſar Barrone p. f. Tomanſaria.
 Laura Prata p. f. Ceſani.
 Hyppolyta Lubella p. f. Mauritani.
 Iacobus Patitaria p. f. diſti Adoba.
 Antonia de Pantaloonibus p. f. Oleaſtri inha-
 bitatum.
 Colella Maſſa p. f. Collepaczi.
 Petrus Antonius, & fratres de Trunco p. f. Vin-
 cignerra.
 Mutius Chiodus p. f. Caſalſambini inhabitatū.
 Robertus Ventura p. f. Plancani pro medietate.
 Camillus Mariſcallus p. f. Vermigliani.
 Ioannes Thomas Vngarus p. f. Caſalaureto pro
 parte ſua.
 Ioanna Galeota p. f. Flumari Galitij.
 Philippus Antonius Citus p. f. Paſei magni.
 Vitus de Aquino p. f. Piſcaria in mare magno
 Tarenti.
 Marcus Antonius Rizana p. f. S. Thodari in
 Neritone.
 Angelibertus Rabelis p. f. Claſura del Campo.
 Cca Proffer

*Proffer Marrësis p.f. Riccardi Donna Agnests.
Lucretia de Frisis p.f. Campi Saraceni, & Or-
tiazani.*

Ioannes Antonius Rocius p.f. Suprassani.

*Casar Sansonettus p. feud. Strutte, seu Strat-
te in Tarento.*

Sunt & alij, qui p. Portulanas, functiones fisca-
les, & introitus feudales, & ratas feudorum.

In Prouincia Basilicatae

Illustr. Principes sunt.

MElphia P. Ioannes Andreas de Au-
ria, qui etiam p. Forentinam, La-
cupejole, Parafaccum, Cibernam,
Leoneffam, Palorotundã, Camar-

dam, S. Felem, Auiglianum, & alia fiscalia.
Hosiliani P. Donna Anna Carafa, quae etiam
p. Alianum, S. Arsangelum, Gorgoglionum,
Guardiam, Roccanouam, Accetturam, Ra-
ponum, Castrograndem, Alimellum, Sarcu-
num, S. Chiricum, Moluternum, Caluellum,
Titum, Satriqnum inhabitatum, Spinusum
cum alijs feudis inhabitatis, & alia.

Noya P. Iulius Pignatellus M. Cirebiaria.

Venusij P. Donna Isabella Gesualda.

Colubrarij P. Dr. Fabio Carafa.

Gallicij P. Ioannes Coppola M. Missanelli.

*Montis Albani P. Don Petrus de Toledo, qui,
& alia possidet.*

Illustr. Duces.

SAlandra Dux D. Hyppolitus Reuerterius,
qui etiam p. Calcianum, & alia.

Castri Saraceni Dux Alexãder Fœlix Ronitus.

Acheruntia Dux Cosmus Pinellus M. Galatina.

Atella Dux Carolus Caracciolus.

*Vetri Dux Franciscus Maria de Sangro, qui
etiam p. Abriolam, feudum dello Ayruso, &
alia.*

*Ferrandina Dux Don Petrus de Toledo Mar-
chio Villafranca, qui etiam p. Montealba-
num cum titulo Principatus.*

Tursij Dux Don Carolus de Auria.

*Laurenzana Dux Don Alphonsus Gaetanus de
Aragonia.*

*Bernauda, seu Camarda Dux Don Franciscus
de Bernaudo.*

*Rapolla Dux Carafa secundogeni-
tus Principis Rossella.*

Illustr. Marchiones.

TEana M. Oclauus Missanellus, qui etiã
p. fiscalia an. duc. 283. 3. 8. super ea.

Spennazzola M. Martius Pignatellus.

Lauellis M. Don Ioannes de Tufo.

S. Mauri M. Braida.

Ansa M. Don Oclauus Carafa.

Grottola M. Don Carolus Sanchez.

*Corletti M. Don Fuluius Constantius P. Collis
Anchisa.*

Casteluzij M. Michael Angelus Pescara.

*Bella M. Don Ioseph Caracciolus, qui etiam p.
Baragianum, & alia feuda in hab. S. Sophia.*

Spinetti M. Imperatus.

Montisspelosij M. Nicolaus Grimaldus.

Piscopia M. Ferdinandus de la Porta.

Rapolla M. Braida.

Spectab. Comites.

CLarimontis C. Don Carolus Sanseuerinus
ex Principibus Bisiniani.

Potentia C. Donna Beatrix de Ghiuara.

Picerni C. Fabius Caracciolus.

Muri C. Don Petrus Vrsinus Princeps Sorbi.

*Aliani Com. primogenitus Principis Hosiliani
Carafa.*

*Baglij C. Andreas de Salazar olim Regni Se-
cretarius.*

Vniuersitates f. p.

TRamutula p. eius introitus feudales.

Tulus ut supra.

Lacus niger ut supra.

*Meloternum p. officium Magistri aëtorum cum
secundis causis, & portulanciam eiusdem.*

Regiz, seu Demaniales Ciuitates, & Terræ.

LAcus niger, Riuellum, Toluum, Tramu-
tula.

Barones in eadem Prouincia.

SEnisium, Iulius Pignatellus Marchio Cir-
chiaria P. Noya.

Albanum, Ferdinandus Parisus.

Cracum, Scipio Putignianus.

*Rotunda, Don Fabritius Sanseuerinus C. Sapo-
naria, qui etiam p. Vigiellum, & alia.*

Tricaricũ, Io. Franciscus Ferrerius de Sauona.

Mighionitũ in capita, V. I. D. Gratiani Odorisij.

Castronouum, Petrus Antonius Siluaggius.

S. Martinus, Scipio Sifola.

Pomaricum, Marcellus Marcianus Reg. Conf.

Mons caueosus, seu scagiosus, Nicolaus Grillus.

Rocca Imperialis, V. I. D. Lucius Pironus.

Rotum, Donna Fœlix Vrsina Ducissa Granina.

*S. Grauassius, alias Io Palazzo, Constantia Ca-
tena de Marinis.*

Genfa-

Genfanum, Io. Baptista de Marinis.
Ripa Candida, Honoratus Grimaldus Marchio
Campanæ, qui alia p.
Montemilonus, Don Franciscus de Tufo.
S. Maurus, Beatrix de Summa.
Pelliccium, Donna Fulvia de Cardines.
Ciriglianum, Io. Baptista Coppula.
Oppidum, Don Octavius Vrsinus.
Petra galla, &) Fabius Cappcius Galeota
f. de Calafpro) Præfident R. C. Sum.
Saxum cum Portulania, D. Diana Caracciola.
Castrum mezzanum, Achilles de Leonardis.
Rotundella cum Portulania, Astorgius Agnese.
Garagufium, Lælius de Palo V. I. D.
Pefcum Paganum) Io. Hieronymus Gefualdus.
Rubum)
Marficum veterere, Portia Caracciola.
Pappafiderum, Marcus Antonius de Alieto.
Cafale Oliuenti noui, Marius Capanus.
Vigianum, Aloyfius Dentice.
Cællara, D. Hyppolita Pappasoda della Noia.
Lauria, Don Franciscus Xarques.
Trecchina, Franciscus Crifci.
Fauale) Fabritius de Murra.
Præfinare)
Latronicū, Vincentius Corcionus Præf. R. C. S.
Caftricuccum, Ioannes Nicolaus de Iordano.

Feudatarij in hac Prouincia .

Franciscus de Viuo V. I. D. tenet in capite
 fuo feudum Policori.
Troilus Parisius p. f. Brindesi, & Petra morella.
Donna Ioann Bartirotta Marchioniffa Illiceti
p. f. Scanzani.
Io. Baptista Campolongus p. f. Campi maioris.

Sunt & alij poffidentes iurisdictiones, Portula-
 nias, introitus, & fiscales in feudum .

In Prouincia Calabriae Citra .

Illuftr. Principes funt .

Bifiniani P. Don Aloyfius Sanfeuerinus,
 qui etiã p. Atri, & annuos duc. 1132.
 2. 10. super fiscalibus Bifiniani . olim
 quãplurimas Ciuitates Terras, & feu-
 da Titulo ifti fuberant, fed temporum muta-
 tio contrarium paruit.
Cariati P. Don Scipio Spinellus Dux Cafro-
uillarum, qui etiã p. Verzinum, Campa-
nam, Buccigliarū, Vmbriaticum, Cerentiã.
Tarfa P. Don Ferdinandus Spinellus, etiã
Marchio Ypfigrò, alias Cirò, qui fimiliter p.
Terram nouam.
S. Agata P. Cafar Ferrai, qui etiã p. Terram
Lutiorum.

Scalea P. Don Hector Spinellus, qui etiã p.
Muranum.
Strongioli P. Don Franciscus Campitellus Me-
lifa Comes.
Cafelli Frauchi P. Don Anibal Serfalis, Dux
Cerifani.
Caffighioni P. Don Carolus de Aquino, qui etiã
p. Martoranum, Cruculi, Sautellum.
Belmontis P. Io. Baptista Rauafeberius.
Roffani Principiffa Olimpia Aldobrandina, qui
etiã p. Paludi, & Longumbuccum.
Caffani P. Pallauicinus.

Illuftr. Duces.

Montalti Dux Don Antonius Moncada
 de Aragonia, qui etiã p. S. Maurellum.
S. Donati Dux Don Scipio Sanfeuerinus, qui etiã
p. Rogianum, & Policafrellum.
Aielli Dux D. Carolus Cibò Malaffina Maf-
fa Princeps.
Crufia Dux Theodorus Mandatoritijs, qui etiã
p. Calouitum, Calopezatum, Petram Paulam.
Nucaria Dux Donatus Antonius de Loffredo,
qui etiã Cannam p.
Torani Dux Don Franciscus Caualearte.
Saracena Dux Pescara de Diana.

Illuftr. Marchiones .

Zirò M. primogenitus Principis Tarfia Spi-
 nellus.
Laini M. Don Alphonsus de Cardines Comes
AcerRARUM.
Circhiara M. Iulius Pignatellus P. Noia.
S. Luciti M. Don Lutius de Sangro.
Orioli M. Don Alexander Pignonus.
Cofoboni M. Elionora Pifciotta.
Fufaldi M. Thomas Franciscus Spinellus Re-
gni magnus Iuffitarius, qui etiã p. Pau-
lam, Guardiam Vltramuntanorum, & f.
Donna Polifena.
Aieta M. Scipio Cufentinus.
Longibucchi M. Iudice.
Turtura M. Anibal Macedonius magnus miles
de Concilio flatus.

Speft. Comites .

Scala Comes Don Franciscus Spinellus.
Smarturani Comes fupradictus P. Caffiglio-
ni. Aquino.
Melifa Comes P. Strongoli Campitellus.

Vniuerfitates p. f. in hac Prouincia.

A Mantea poffidet Baiulationem ipfius in
 feudum .

Regia, seu Demaniales Ciuitates in hac Prouincia.

Cosentia, Rossanum, Sciglianum, Longobuccum, Amantea.

Barones in eadem Prouincia.

Bluedere, D. Tiberius Carafa Bisiniani, & Scylla Princeps.

Maluitum p. V. I. D. Flaminius Monachus.

S. Marcus, Ducissa Grauina.

Vrsomarsum, Ioannes Petrus Gracus.

Cassanum, M. Serra Ianuensis.

Abbatemarco, p. Ioannes Petrus Gracus.

Coriglianum p. Antonius Copicus, qui etiam possidet S. Maurum inhabitatam.

Altomonte p. Donna Lucretia Carrafa Marchionissa Corleti.

Casalenovo p. Iacobus Pignatellus.

Grifolia p. Franciscus Guerra.

Bonuicinum p. Ioannes Thomas de Paula.

Rosis p. Horatius Salernus.

Regina p. Marius Pignatellus.

Cropalata p. Marcellus Carafa.

Rocca de Neto p. Marcus Antonius Luciferus.

Caccuri p. Ioannes Baptista Ciminus.

Renda

Carolei

Mendicinam

S. Felix

Domanicum

Flumen frigidum

Amendolara, Siluia Gambacurta.

Lattaricum, p. Paulus Spinellus.

Casalia S. Maria de Rota, & Mangalauita pertinentiarum Regina, p. Mutius Caualcante.

Turtola, p. Maria Rauascheria.

Ciorella, Camillus Zampagnionus.

Rosetum, Lucas Antonius Renda.

Bullita, Franciscus Raimundus.

Majra, Alphonsus de Loria.

Veruicara, D. Antonius Castigliar, qui etiam p. f. S. Blasij.

Beluvedere, et f. de Malapezza, Victorius Rota.

Aluidona, D. Franciscus de Castroeuco.

Mattefollonum, Ludouicus de Gaua.

Cinca, Fabritius Luciferus.

Casale S. Laurentij Casula Tarfia, Annibal Pescara.

S. Genitus, Thomas Maijoranus.

Bonifatum, Isabella de Gregorio.

Casale, et f. de Ciuita, Franciscus Maria de Vrsso.

Feudatarij in eadem Prouincia.

Franciscus Caualcante p. f. Baczelle.

Io. Baptista Scaglione p. in feudum officium Magistri actatus Casalís Pittarella habitati siti in territorio Martorani, & Scigliani, cū iurisdictione primarum, & secundarum cau-

sarum dicti casalis, & f. de Pittarella.

Vittoria Monaca p. f. Baiulationis Ciuitatis Cosentia in feudum.

Geneura Tosto, et Fabritius Sæuerinus p. Scannagium Ciuitatis Cosentia in f.

Carolus Faau p. feudalem Terram in Amantea cum duobus molendinis.

Franciscus Maria Garritanus f. delli Seucebi, & f. de Stefanizzi.

Io. Berardinus de Iulianis f. de Capaluo, alias de li Coscini in Silis Coscassa.

Io. Alphonsus Cannataris f. Seauelli in Renga.

Io. de Ciaccio, & heredes Lauri de Ciaccio pro eorum feudo.

Oriana Mantuana p. f. Campitelli in Cosentia. Thomas de Parisio pro suo feudo.

Ioannes interfatus f. Pipini.

Pelius Pipimus f. Bafacebia in Paula.

Augustinus dello Stocco, medietatem ff. no: Roberti de Acris, & de Petrutij in Taberna, & Scigliano.

Hieronymus Rocca p. f. Scannagij, Rosiarni, & Paludis.

Scipio Capofacco f. S. Ioannis Foresta, alias Placentia in Rossano.

Mattheus Paganus f. Baiulationis Casalium del Manco de Ciuitate Cosentia pro paro vno chirotecarum.

Possessor f. Spina.

Sunt & alij feudatarij pos. Portulanas, & functiones fiscales in feudum.

In Calabria Ultra Prouincia

Illustr. Principes sunt.

Squillacy P. Don Anna Borgia de Aragonia, qua etiam p. casale Oliuadij, Palagorium, f. de la Caria, & alia.

Mileti P. Rodericus de Mendozza Dux Ferradina, qui etiam p. Franciam, Pitium, Caridam, Roccam de Angitola, Francuillaam, & Montaltum, Amendoleam, & alia.

Satriani P. Don Hebor Rauascherius, qui etiã p. Cardinarium cum tit. Ducatus, Cropanu.

Hieracy P. Hieronymus Grimaldus, qui etiam p. Terramnouam cum titulo Ducatus.

Scilla P. Donna Maria Ruffa, qua etiã p. Iopulum, Nicoteram, Baroniã Anoy, & alia.

Maida P. Marcus Antonius de Loffredo.

Rocella P. D. Hieronymus Carafa, qui etiam p. Castrumustere cum tit. Marchionatus, Condoianne, Blancum, Sideronum, Agrotteriam, & alia.

Monasteracy P. Don Ioseph Galiota.

Rossani P. Olimpia Aldobrandina, qua etiam p. Paludi, & Longobucco.

Cariati P. Scipio Spinellus Dux Semiraria, qui etiam p. Verzinum, Campanam, Bucciglierium,

rium, Umbriaticum, Cerentiam, Oppidum, Seminarium, S. Christinã, & Septingianum.

Illustr. Duces.

Montis Leonis Dux Donna Hieronyma Pignatella, qua etiam p. Borrellum cum titulo Comitatus, Briaticum, Rosarium, Messianum, Mortam Filocastri, Castrum Minardum, Montem Ruffum, Montem Sorum, Puliam, & alia feuda.
Turris de Isula Dux Gaspar Ricca.
Girifalchi Dux Fabritius Caracciolus.

Illustr. Marchiones.

Arena M. Don Scipio Concublet.
Quinquifromdium M. Don Fabritius Giffonus.
Brancaleoni M. Stayti de Aragonia exor Ducis Rapolla Carafa.
Motta Gioiosa M. Franciscus Caracciolus.
S. Georgij M. Don Ioannes Milanus.
Gagliati M. Don Ioannes Sanchez.
Boualina M. Loffreda.
Mesuracha M. primogenitus Principum Scallia Spinellus.

Spectab. Comites.

Syriani C. Don Franciscus Maria Carafa Dux Nuceria, qui etiam p. Vollelongam, Panajam, Filogasium, S. Demitrium, Bellofortem, Roccambernardam, Castellis, cum iure Ancoragij Calabria citra, & ultra à Terra Pentadattoli, usque ad Terram Roseti.
Sinopoli C. Don Fabritius Ruffus, qui p. etiam Nicoteram cum titulo Comitatus.
Scala C. Don Franciscus Spinellus.
Belcastri C. primogenitus Ducis Montalti.
Simiri C. primogenitus P. Squillacij.

Ecclesie p. f. in hac Prouincia.

Episcopus Mileti habet iurisdictionem etiã temporalem in Galatro.
Monasterium Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore p. Montem Pauonem, et f. Saginearij.

Vniuersitates f. p.

Seminaria pro eadem Terra Seminaris.
Tropea cum onere soluendi adobam tantum duc. 200.
Stylum pro introitibus feud. eiusdem.

Regie, seu Demaniales Ciuitates, & Terrae in hac Prouincia.

Cotronum, Catansarium, Regium, Policastro, S. Agata, Stylum, Tropea, Seminaris, Taberna.

Barones in eadem Prouincia.

Sancti Viti,)
Simbaricum) Vincentius Sergius V. I. D.
Portulania)
Subaratum) Fabritius Marincula:
Argustum)
Mesuraca, Robertus de Altemps Marcio Sarriani.
Badulatum)
S. Andrea) Felix Maria Rauaseberia.
Isela)
Zagarisium)
Belcastrium) Victoria Sarfalis.
Sella)
S. Nicolaam) Gambacorta.
Arduri)
Lacconia, Don Franciscus Carolus Loffredus.
Neucastrum) Don Carolus de Aquino P. Caferoletum) figlioni, & Com. Martorani.
Claraualle, Fabritius Capycius Piscicellus.
Tirolum)
Gimiglianum) C. Carolus Cicale de Messana.
Rocca Felluca)
Placania Claudius Albanus.
Calimera, Ioannes Antonius Baronus.
Flumaria muri)
Cabella Cotone } Donna Ioanna Ruffa.
Calanna }
S. Sauerina }
Pothamiam, Carolus Papalia Gambacorta.
Motta Bubalina, Sebastianus Vitalis.
Palitium, Pompeus Columna.
Motta de Bruzzano) D. Petrus de Aragonia de
Turris de Bruzzano) Aterbo de Messana.
S. Caterina, Donna Antonia de auerno.
Plagizantum)
Medietas Galatri }
Feuda Bigute delli } Don Federicus Columna
Scuderi in territorio Arenarij, } Princeps Butera.
Mileti et Burelli, & f. Galeph, et de Arquaro. }

Pentidattulum, Ioseph Albertinus.
Cesolium, Leonardus Ruffus.
Marsellanarium, Franciscus Sanssuerinus.
S. Florus, Don Didacus Zapata.
Montebellum, Berardinus de Abenauolo.
Grepacore, Don Carolus de Tranfo.

Soretum Rauascheria.
Calandra, Io. Antonius Moranus.

Feudatarij in hac Prouincia.

T Roianus Carafa p. f. Poberij, Baldella, Ro-
ay, & Bisenti in territorio Taberna, &
3. partem f. Spatafora in eodem loco.
Camilla Morana p. f. Burgba Ruffi in tenimē-
to Styli.
Hieronymus Carafa p. f. S. Nicolai Lupinari
de Penna.
. f. Prateria cum iurisdic-
tione criminali casalis Galatri.
. f. Croniti in territorio
Cotroni.
Io. Alphonfus Rocca p. f. dell Amato, & Torna
Fransa.
Horatius Albertinus p. f. de Franchino in
territorio Mesuracha.
. p. f. de Lungano in terri-
torio Cotroni, seu Cutri.
Io. Petrus Boue p. f. de Attapha.
Hieronymus de Attapha p. f. de Mariscotti.
Scipio de Duce p. f. de Montalto in territorio
Tropea.
Io. Baptista Sansuerinus p. f. Mandrini in
territorio S. Martini.
Io. Andreas Toraldus p. f. de Platino, seu Ta-
tino in territorio Tropea.
Annibal Campitellus p. ff. della Piscina in ter-
ritorio Cotroni, & f. Aprigliani.
Franciscus Repe p. f. Athenasy in territorio Su-
berati.
Thomas Casizzonus de Taberna, p. 4. partis f.
de Maldotto.
Paulus Hieronymus de Marincula V. I. D. p. f.
Tocchicelli, seu Architelli.
Hieronymus de Marincula V. I. D. p. f. de Ma-
gliacane in territorio Belcastri.
Io. Petrus de Rocca p. f. de Molina.
Hieronymus Melisarius p. f. de Proditoribus in
territorio Flamadria, Muri, Calanda, &
Reggij.

Hieronyma Vela, p. ff. de la Canna, & Tur-
chisi in territorio Squillacij.
Petrus Paulus de Summa p. f. de Cali in terri-
torio Simbari.
Gaspar Tirolus p. f. de Ceppo.
Ioseph Ferfarus p. f. Clima in tenimenta Bel-
castri, & Mesuracha.
Aurelia Marincola p. f. de Frontino in terri-
torio Taberna.
Franciscus Monardus p. f. de Mastro Giouane,
& cuiusdam partis f. de Galterio.
Isabella Morella p. f. Brutticella.
Guillemus de Blasco p. f. de Prato in territorio
Taberna.
Ascanius Pistoia p. f. Acri.
Io. Antonius Iouinus p. f. de Mastro Roggino.
Marcellus Ferrarus p. f. dello Guariglietto.
Ascahtus Rocca p. f. de Iuda.
Franciscus Foij p. f. Anomari.
Iacintus Grimaldus p. f. Iipati.
Mazimus Fazzali p. f. Incalino, & f. de Ma-
latacca.
Eleonora Grassa p. f. Coclanza, Histina, & Pla-
no in territorio Castri Veteris, & Rocella.
Petrillus Plutinus p. f. Plutini.
Diana Ascuitta p. f. delli Maglioni in Polistina.
Scipio Surianus p. f. della Garrubba.
Eleonora Sguitto p. f. de Palermista in Squillace.
Baldassar Arserius p. f. S. Anastasia, alias Bau-
dino in Terra Catanzarij.
Francisca Burgbesia p. f. de Altavilla in terri-
torio Briatici.
Franciscus Godanus V. I. D. p. f. de Stropholia,
alias Donna Cecilia.
Marcus Antonius Barletta p. f. dell Ammirato.
Marcus Antonius Roccus V. I. D. p. officium
Vicescreti Fundaci Catanzarij in feudum.

Adfunt & alij Feudatarij in Prouincia ista pos-
sidentes diuersa feuda diuisim, & praesertim
in Ciuitate Tabernae: & alij sunt etiam pos-
sidentes fidealia, & Portulancias in feudum,
sed breuicatis causa praetereuntur.

IAm quod vidimus de Baronibus, & alijs Feudatarijs Regni: pro plena notitia harum iurisdictionalium Obseruationum, congruum est etiam videre de Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & alijs Personis Ecclesiasticis spiritualem iurisdictionem in Regno exercentibus, cum nota Ciuitatum, & Terrarum, & numero earum foculariorum; siquidem respectu Ecclesiarum possidentium Terras in feudum pro quibus Regi tenentur, iam sunt notatæ supra cum feudatarijs: Hic enim describuntur, iurisdictionem spiritualem habentes: & in fine notabuntur Ecclesiæ, quæ iurisdictionem spiritualem, ac ciuilem, & criminalem super Terris in burgenticum vigore eorum priuilegiorum tenent. Nec in materia ista præterea notata in *Compendio Iuris Canonici, in par. 3.* vbi Prouinciale omnium Ecclesiarum ex libro 105 Cancellariæ aduertit, in Vrbe Roma quinque esse Parrochiales Ecclesias, septem Episcopos, quorum primus connumeratur Summus Pontifex, 28. Ptesbyteri Cardinales, ac 18. Diaconi Cardinales in singulis Ecclesijs assignati: totiusq; Romanæ Ecclesiæ Episcopos 770. esse affirmat (licet in Damasco quasi innumerabiles dicit) & 90. Archiepiscopos notat: In Palestina autem primas sedes tres, Armaniæ 8. & Patriarchas 4. recenset.

In hoc autem Regno Archiepiscopi, & Episcopi sunt vt infra, & inter ipsos, Archiepiscopi, Episcopiq; ad Regis collationem spectantes sunt signati lit. R. & licet in *Boer. decis. 32. & in cap. in synodo. 63. distinct.* habeatur an Regi competat ius præsentandi, & tradunt *Canonista in cap. quod sicut, de electio. & Afflict. in prælud. constit. Regni, quest. 18.* Tamen Rex noster ex concessione Summi Pontificis Clementis VII. 29. Iunij 1529. ius præsentandi habet in supradictis sedibus (quicquid dixerit *Lambert. de iure patronatus, quest. princip. primæ partis primi libri, in 2. artic. nu. 14.* de quatragesima Cathedralibus, nam fallitur) vt ex *registro Regiæ Camere literarum Regiarum. 7. fol. 150.* licet ad Regis collationem etiam sint Ecclesiæ Sancti Nicolai de Baro, & Altamuræ, ac etiam Ecclesia Sancti Angeli ad Signum in Sedile Montanæ huius Ciuitatis Neapolis, vt alibi dictum est, & aliæ relatæ per *Mazzellam in Regno Neapolis, pag. 389.* & alternatiuam etiam habet in dignitatibus, & Canoniciatibus in Episcopatu Luceriæ Apuliæ, secundum tradita per *Regentem de Ponte in decis. 12. num. 14.* vbi testatur, quod eo tempore conuentionis habitæ cum Clemente Septimo, existebat Romæ Orator pro Imperatore Carolo Quinto, Ioannes Antonius Muscettula Neapolitanus Patritius, qui tanta dexteritate se gessit, vt à Clemente ipso Florentiam fuerit transmissus pro nouo statu illius Gubernij firmando ad beneficium Alexandri de Medicis eius nepotis noui Ducis Florentiæ, & mariti Margaritæ de Austria filiæ naturalis Imperatoris eiusdem: & inde Neapolim reuersus in Regentem Regiam Cancellariam fuit ascitus, cuius vestigia mirificè insequitur Dominus Franciscus Antonius Muscettula eius Gentilis, qui post expleta munera multa, ac Ciuilibus Iudicis in Magna Curia Vicariæ officium, criminum vendicatoris onus in eadem exercet, talisq; se ostendit, vt propediem à Rege nostro ad maiora promouendus veniat. Reges enim Regni semper de Episcopis proregendis curam habuere, vt videre poteris in *Constit. Regni. Peruenit ad audientiam.* Et si Episcopatus, & Diocæsarum diuisiones à Diuo Petro, & inde à Papa Dionisio destinatæ fuere, vt vidimus supra *versic. 4. obseruat. 5. num. 76.* vbi etiam de Corepiscopis, Propositatibus, Presbyteris, Parrochijs, & alijs habes. Attamen secundum varietatem, & oportunitatem temporum à Summis Pontificibus pro tempore regnantibus, vel vnitæ, aut diuisæ fuerunt. & merito in *Sacro Tridentino Concilio sessio. 24. de reformat. cap. 13. fol. 246.* determinatum videmus, vt Prouinciale Concilium vocatis ijs quorum interest diligenter exploret, quas Cathedrales Ecclesias propter angustiam tenuitatemque inuicem vnire, vel nouis pro-

uis prouentibus augere expediat, & Summum Pontificem certiorèt, vt instructus pro prudentia sua (vt expedire iudicauerit) aut tenues inuicem vniat, aut aliqua occasione ex fructibus augeat, vt est videre ibidem.

Archiepiscopi, Episcopi vt supra, Abbates, Monasteria, Archiepresbyteratus, Archidiaconatus, Propositatus, & alię Ecclesiasticę Personę cum Ciuitatibus, & Terris quibus pręsunt, & earum foculariorum numero, alphabetico modo notantur vt infra.

A Cerni Episcopus in Prouincia Principatus citra sedem tenet, & Salernitani Archiepiscopi est suffraganeus, habetq; sub se

Acernum cum medietate Casalium montis Coruini foculariorum 218
Galdum 29

R. **A** Cerrę Episcopus, Neapolitani Archiepiscopi suffraganeus in Prouincia Terrę Laboris est, & ad Regis collationem sciat, cui subest

Acerra magna olim Ciuitas à Populis Nosomanis edificata, qui in honorē Iouis faretrię Altare magnū crexerant, magnoq; odores vrebant, hinc Alex. ab Alexandro Neapolitanus in lib. 3. cap. 7. eius Genialium, ait, Acerra erat Ara constituta, vbi odores incenderet, quę Acerra dicta erat à Nosomonibus Populis: inde autem ob agris intemperiem ex inundatione aquarum diminuta euenit, & hodie est focul. 189

A Cheruntię Archiepiscopus, vide Cirenitię.

A Lexani Episcopus in Hydruntina Prouincia, suffraganeus Archiepiscopi Tranen- sis, olim Leucadensis Episcopus vocabatur, sed Leucana delata, ad proximam Alexianā Episcopatus fuit translatus, & habet

Alexanum foc. 226 *Ariglianum* 19
Mons Sardum 128 *Salignianum* 55
Tre Case 278 *Craparica* 113
Iulianum 136 *Trigianum* 76
Gaglianum 240 *S. Danus* 110
Pratum 15 *Vaglianum* 12
Cassignianum 289 *Macuranum Heremi.*

A Lipharum Episcopus in Prouincia Terrę Laboris, Beneuenti Archiepiscopi suffraganeus habet

Aliphum, qua olim vna ex septem Samnitum Urbibus erat, sed ex aere corrupto ob aquarum inundationem redacta est ad focul. 56
S. Petitem 73 *Pratella* 36
S. Angelum Rauis ca- Ailanum 802
nina, alias Robba- Pedimontum cum 4. ca-
canino 354 *salibus* 1947
Lotinum 140 *Vallem de Prato* 105
Prata 265

A Malphitanus Archiepiscopus in Prouincia Principatus citra residet, eique suffraganei sunt Episcopi Literarum, Caprearum, & Minorensium. de Amalphia multa scribit *Presc. in lib. 1. de subseud. in tit. de Ciuit. Regni, fol. 80.* & præsertim in ea est corpus Sancti Andree Apostoli, ex quo manna fluit, subsunt ei.

Amalphia cum casali- *Pimontum* 218
bus focul. 452 *Pasitanum* 70
Tramontum 1550 *Montepertusius* 10
Atranum 140 *Pastina* 186
Maiuri 141 *Loria* 110
Airola 220 *Vesima minor* 8
Praianum cum Vesi- *Touerum* . . .
ma maiore 159 *Lofurone* 37
Vesti maior 159 *Consa* 29
Pinum 66

A Ndreusis, seu Adriensis Episcopus cum Pennenti vnitus in Prouincia Terrę Bari, suffraganeus Archiepiscopi Barenis habet

Andriam pulchram Ciuitatem prope Canosam, & antiquam Cannem focul. 3164

Anglonensis Episcopus cum Turfio vnitus in Prouincia Basilicata, est suffraganeus Archiepiscopi Acheruntiz, & ei subfunt.

Turfium foc.	1179	Rocca Imperialis	688
S. Chiricus	268	S. Martinus	342
Castrum nouum	195	Carbonum	339
Rocca noua	90	Bollita	58
S. Archangelus	138	Castrumfaraceni	437
La Theana	272	Rotundella	23
Clarus mons	207	Cerisanum	263
Senisium	522	Rofetum	104
Episcopia	205	Amendolara	163
Noia	193	Romatundellum	
Oriulum	513	S. Constantinus	58
Loſpinosium	177	Mugniatum	
Fauialis	148	Vluara	
La Conna	116	Casoricum	
La Nucara	131	Forneta	26
Colobrarum	470	S. Giorgius	26
Francauilla	116	Casale nouum	342

R. Aquila Episcopatus de anno 1257. ab Alexandro Quarto instituto cum Episcopatu Forcanesi vnito in Prouincia Apurtij vltra, & ad Regis praesentationem spectanti, subfunt.

Aquila	2179	Strisium	20
Bagnum	312	Casellum nouum	80
Oebrium	169	Barisianum	390
S. Martinus		Prata	92
Rocca de cambio	138	S. Nicandrus	
Rocca de medio	421	S. Demetrius	205
Terra negra		Poggium Piceſa	148
Fons Auignionis	41	Picenza	
Montischiuum	35	S. Gregorius	
Fofa	85	Onda	25
Casentinum	58	Barſanum	25
S. Ianus	31	Paganica	575
La Villa	141	Peſcum maior	58
Stiſſa	20	Filettum	63
Toſcellus	35	Aſſergium	124
Campana	37	Comarda	99
Fagnianum	299	Araginum	57
Fontechia	165	Coppitum	
Gorianum de Vallibus	204	S. Viſtorinus	16
Rocca Apertino	47	Arriſchia	235
Vallis		Pizzolum	441
S. Faelix		La Varetta	115
S. Benedictus	68	Cagnianum	241
Collepetrum	68	La forcella	73
Linauellum		S. Afforcus	
Ciuitas Rotunda		Praturum	96
S. Pius	105	Scolpitum	113
Caporciarum	96	Ciuitas Tomafſa	81
Bominacum		Saffa	144
		Poggium S. Maria	136

Tornainpartis	329	Rocca S. Stephani	
Luculum	441	Collettara	
Roiuum	167	Cefium.	

A Mantex exemptus cum Tropea vnitus, vide Tropea.

A Quini, seu Aquitanensi Episcopatus in Prouincia Terra Laboris, Capuani Archiepiscopi suffraganeo subfunt.

Aquinum olim magna Ciuitas, hodie autem ob lacus aquarum quasi ad nihilum redacta focal.

Rocaguglielma	722	Rocca ſicca	480
S. Petrus in Vroli	16	Torella	188
Montiellum	73	La Villa	
Lopitum		Pedimons	309
S. Ioan. in Carico	123	Trelte	
S. Patre	141	Collis S. Marghi	186
Aree, & Rocca	333	Palazzolum.	

R. Ariani Episcopatus sito in Prouincia Principatus vltra exempto, & ad Regis praesentationem existenti, subfunt.

Arianum ab ara Iouis dictum, & Beneuentanorum olim Colonia

Bonitum	131	Rofitum	1890
Melitum	165	Corſanum	113
Monsleonus	166	Casalborum	180
Puccarinum	117	Genetra	19
Zuncolum	381	Monsfalconis	170
Bonalbergum	124	Caſtrum francum	254
Mons melis	54		

A Scuti Episcopatus sito in Prouincia Capitanata Beneuentani Archiepiscopi suffraganeo subfunt.

Aſculum Satriani ad differentiam Aſculi de Marchia appellatur, olim M. Ciuitas, sed a Rogerio Normando diruta, & inde ab eius patre reaedificata, est focal.

Gandela	232
---------	-----

A Vellini Episcopatus vnito cum Frequentino, (Ciuitas enim Frequentis terremoto suis collapsa) sito in Prouincia Principatus vltra, suffraganeo Archiepiscopatus Beneuentani subsubnt.

Auellinum	292	S. Petrus	82
Atripalda		S. Stephanus	
Malcaltati	83	La Cannita	
Sorbum		Paroleſium	20
Loſtrum	82	S. Barbatuſ	11
Saffa	91	Serre	20

Prata

Prata	114	Grusta minor da	293
Monsfredanus	153	Mirabella	492
Capriglia	125	Taurati	215
Summontum	82	Locassanum	68
Monsfortis	244	S. Mangus	169
Aiellum		S. Angelus ad Lescam	
Bellitium	18	Fontanarosa	193
Hospitale prope		Pacernum	67
Contratam		Villamaina	
Fricentum	118	Rocca S. Felicitis	121
Iesualdum	343		

Ceglia	40	Cassanum	337
Carbonarum	196	Aquaviva	1022
Balianum		Noia	569
Trigianum	253	Mola	720
Medugnum	1375	Casamaxima	449
Bretittum	189	Balsanum	
S. Nicandrus	269	Montroum	40
Turittum	217	Cannitum	809
Palum	731	Capursum	395
Grummus	351	Lofitum	93
S. Erasmus	239	Binettum	189
Gioia	477		

A Versano Episcopo exempto in Prouincia Terræ Laboris, cui præest Illustriss. Don. Carolus Carafa ex Roccellæ sacriq; Imperij Principibus, qui post mirificè expletam Germanicam Nunciaturam eruditissima Comentariorum edidit de Germania sacra restaurata, & miro ordine omnia Germaniarum obuenta circa fidem catholicam, & eius aduersa explicat, subsunt.

B Elcastris, seu, Genestrens Episcopatus in Prouincia Calabria ultra sito, & Archiepiscopi S. Seuerinæ suffraganeo, subsunt.

Belcastrum ubi Templum Castoris, & Pollucis, adest	246
Villaragon Græcorum	13

Auersa (qua noua est Ciuitas à Normandis posita ad Neapolim, & Capuam auersandum à Carolo Primo à fundamentis deleta est, hodie autem est focus.

Apranum	43	Insula	54
Casaprisina		Horta	42
Casapuzzana	70	Puglianæ de Atella	54
Casale Principis	121	Pascarola	90
Carinara	85	Puponum	13
Carditum	49	Parete	69
Casola Valèxana	32	Casale noui alias Piro.	
Catigniarum	46	S. Archangelus	20
Casum	45	Suginum	76
Casale S. Atbini	9	S. Marcellinus	33
Grifpanum	89	S. Ciprianus	48
Ducenta	49	S. Arpinus	63
Friglianum maior	112	S. Antamus	436
Fracta piccula	60	Tiuerola	113
Fracta maior, in qua temporale est Neap.		Tiuerolacium	12
Guicignanum	93	Trentula	79
Iuglianum	742	Tuscanum	36

Beneuentano Archiepiscopo in Prouincia Principatus circa sito suffraganei sunt, Episcopi Luceriz: Acoli: Ferenfol: Telez: San- & Agathæ Gothorum: Montis viridis: Montis Marani: Abellini vnici cum Fricento: Vici de Baronia: Boiani: Bouini: Turribolensis: Dragonariz: Vulturariz: Larini: Cannæ: Terimoli: Lesinæ: Guardiz: Alferez: & Ariani, aliqui connumerant etiam Triuenti Episcopum, sed est exemptus, & Regius.

Beneuentum cum focularibus non numeratur, quoniam in summi Pontificis posse reperitur, siquidem tempore quo Urbanus Quartus, Carolum Primum de utroque Regno Sicilia inuestiuit, Beneuentum in centro Regni situm, in signum maioris dominij retinuit, teste Apollillante ad Eremperum in lib. 1. historiarum, & Freccia in lib. 1. de subfeud. tit. de Prouincijs, & Ciuitatibus Regni. fol. 90. vers. Beneuentum. ubi multa de Beneuenti antiquitate videre poteris. fuit enim amplum Ducatum in posse Longobardorum spatio annorum 200. & plus, & inde Principatus, ut alibi diximus.

A Tri, seu Adriæ Episcopus, vide Ciuitatis Pennæ.

Vbi est signum † sunt in Comitatu Molisij.

Barenfis Archiepiscopus in Prouincia Terræ Bari, cui sedes Canusij fuit vnica, suffraganeos habet Episcopos Bitonti: Molfetz: Iunentatij, qui est Regius: Ruui: Salpiz: Polignani: Mondoruini: Lauelli: Conuersani: Bitetti: Andriæ: Biscegliz, ac Budæ in Dalmatia. ei subsunt.

Apice	474	Fuianum	
Paduli		Basilicum	
Mons caluus	656	Castellum vetus	
Sauignianum		Tofara	96
Petra pulcina	210	† Ganmatifa	
Graci	21	† Riccia	280
S. Georgius de Molinaria		Fesice	28
Molinara	82	Pradicasillum	268
S. Mars. de Cauosi	291	† Torum	
		† Campus petro	

Bari. m olim Saracenorū sedes quādo Apuliam, & Calabriam inuaserunt, est focus.

S. Ioannes

S. Ioannes ad Torum	† S. Io. in Gaudio	265
Monacilaonium	165 S. Lupus	79
† Campoletum	165 Mons Sarchius	630
† Matrice	173 cum 4. casalibus.	
† Limofanum	183 Ranza	
S. Angelus de Limo-	Ceruinara	389
fano	80 S. Martinus	161
Geldonum	343 Apellofa	80
Cerfa maior	218 Panaranum	
† S. Cruz	145 Rocca Basciarana	111
† Morconum	655 Petra Sturmina	116
Fragneti Mons. forte	S. Angelus de Schala	86
Pescum	89 Terranova	
Bagum	33 Ceppalonum	290
Turricusum, &	Chiusanum	371
Paupisi	270 La Pia	249
Foglianesium	246 † Monsfalcionus	178
Vallis Vitulana	428 Altauilla	208
Caccianum	195 Monsfusculus cum 25.	
Tocum	92 casalibus	261

Bisceglia, seu Vigilenfi Episcopatu sito in Prouincia Terræ Bari, Archiepiscopi Barenfis suffraganeo, subest.

Bisceglia focul. 1678

Bifiniani Episcopo exempto in Prouincia Calabria citra sito, subsunt.

Bifinianum	1232 Laetarietum	236
Acrium	930 La Rota	
S. Sophia	187 Luzzi	312
Regina	142 Rose	202
Toranum	179 S. Iacobus	23

Bitetti Episcopatu sito in Prouincia Terræ Bari, suffraganeo Archiepiscopi Barenfis, subsunt.

Bitettum 554

Bitontinæ Diocesi sitæ in Prouincia Terræ Bari, & Archiepiscopi Barenfis suffraganeo, subest.

Bitontum 1514

Boianæ, seu Roianæ Diocesi sitæ in Prouincia Comitatus Molisij, Archiepiscopi Beneuentani suffraganeo, subsunt.

Boianum	530 Campusbassus	697
Sopinum	418 Bussum	155
Cerfa maior	30 Baraniellum	217
Cerfapiccola	168 Li Casali	
S. Iulianus	150 Guardia de Campoelaro	
Matrice	162 Lotinum	172

Ratinum	Louisum	
Laltiglia de Rita	Lalabia diruta	
Macchiagodina	195 Saffinarum	125
Colle de Anchise	87 S. Massimus	109
Spinetum	261 Cantalupus	167
Varuicellum		

Bouæ Diocesi sitæ in Prouincia Calabria ultra, Archiepiscopatus Rhegij suffraganeo, subsunt.

Boua	413 Brancalione	90
cum 4. casalibus	Lamedolia Gracor.	472
Palizzi	122 Stayti	

Bouini Episcopatu in Prouincia Capitana existenti, & Archiepiscopatus Beneuenti suffraganeo, subsunt.

Bouinum	530 Pannum	159
Faitum	147 Montagutus	64
S. Agata	492 Castellucci Gracor.	27
Acquaria	Ilicetum	484

R. Brundusij Archiepiscopatu vnito cum Hiritano, seu Vritano, ad Regis collationem spectati sito in Prouincia Terræ Hirdrunti, qui suffraganeos habet Episcopos Horkuni, & Oriz, & de Ciuitate ista multa ait *Frecc. in lib. 1. de subseud. fol. 85.* eique subsunt.

Brundusium	1978 Salice	414
Meseiagnia	1116 Veglie	314
S. Dionisius	Lubranum	506
Lidonicium	82 S. Paneratus	47
Guagnianum	230 Tukuranum	126

Bvdę Episcopus, Archiepiscopi Barenfis suffraganeus in Istria, seu Illyrico sedē habet.

Caiatiz Diocesi sitæ in Prouincia Terræ Laboris Archiepiscopatus Capuz suffraganeo, subsunt.

Caiazza	597 Tragonium	
cum 10. casalibus	Latina	88
Pantelatrone	39 Baia	73
Formicula	303 Baianum	137
cū tribus casalibus	Aluignianellum	7
Saccum	72 Campagnianum, &	
Liscanum	Squiba	46
Abignianum	205	

Calui Diocesi sitæ in Prouincia Terræ Laboris, Archiepiscopatus Capuz suffraganeo, quæ habet in feudum Rocchettam prope Calui, subsunt.

Calui

Calui	199	Pignatarium	S. Blasius	S. Rafus
Camiglianum		Sparauisum	Massa seura	18 S. Petrus
Fistoranum		Turris de Fracolisio	80 Cerasium	70 Sasanum
Tanum		S. Andreas de Perso-	La Massa	Polla
Madalenum	748	ne	43 Lofium	384 Abbetina
Cruz		Saluator	474 Castellamare	Sicigniarum
Petruli cum Massa		Rocchetta	18 Terra dura	518 Terranoua
rijs		S. Laurentius	105 Catona	Galdum
Partignianum			Asceti	Castelluccia
			43 Mandia	644 Aquara
			125 Pisciotta	190 Pantolianum
			163 Cuccarum	23 Hottati
			11 Lifutanum	300 Hottatellum
			20 Castanatem	Corletum
			Montana	Belguardum
			31 Foria	68 Rosignium
			25 S. Seuerinus	213 Saccum
			154 Laurinum	467 Laurinum
			46 Alphanum	52 Fognia
			119 Rofranum	275 Piagina soprana
			259 Sansa	65 Piagina sottaria
			335 Bonabitaculum	109 Filettum
			Mons sanus	Rocca dell' Aspido
			605 Padula	195 Albanella
			267 Atena	36 Altavilla
			397 Dianum	168 Serre
			S. Iacobus	Molpha

C Ampanez Episcopatus cū Satriano vnico in Prouincia Principatus citra lico, & Salernitani Archiepiscopi suffraganeo, subsūt.

Campagnia	758	Petrasesa
Cagianum	299	La Saluia
S. Angelus de Frat-		Satrianum dirutum
te	72	

C Apacij, seu Caput Aquensi Diocesi in Prouincia Principatus ultra lico, & Salernitani Archiepiscopi suffraganeæ, subsunt.

Capacium	213	Galdum
S. Petrus	164	Cannitium
Monticellus		Celsam
La Tempa distrutta		Polleca
Trentinara	95	Aquauella
Giunganum	80	Guarazzanum
Conuengnentum	22	Malafides
Heredita	20	S. Ioannes
Oleastrum	43	Poreile
Agropolum	83	Homignianum
Torchsara	89	Sessa
Prignianum	78	Vallis
Puglism dirutum		Castellum nouum
Melitum	4	Monsfortis
Coperitum	26	Capizzum
Finocchitum	21	Magnanum vetus
Mons	110	Maglianum
Cicerale	100	Gorga
Lauriano	56	Hyo
S. Martinus	15	Campora
Rotinum	93	Gyote
Vatalla	29	Tianum
Rocca	36	Sala
Lustra	41	Salilla
Camella	29	Cardile
Casilium	13	Horriano
Mons Cerasius	30	Peritum
Lacorfa	30	Hobilianum
Montanarium	30	Vetrale
Hortodonicum	35	Pellare
Fornilli	24	Moiuum
Zoppium		Novi
Cosentinum	26	Cannalenga
S. Maurus	100	Angellarium
S. Thodarus	18	Cornuti nullius

18 S. Petrus	164
70 Sasanum	
Polla	384
Abbetina	
Sicigniarum	518
Terranoua	
Galdum	29
Castelluccia	644
Aquara	190
Pantolianum	23
Hottati	300
Hottatellum	
Corletum	
Belguardum	68
Rosignium	213
Saccum	467
Laurinum	52
Fognia	275
Piagina soprana	65
Piagina sottaria	109
Filettum	195
Rocca dell' Aspido	36
Albanella	361
Altavilla	168
Serre	
Molpha	

C Apricanensis, seu Capreorum Episcopus suffraganeus, Archiepiscopi Amalphitani, habet.

Capram Ciuitatem cum Anna Capre for. 349

Insula ista fuit à Tiberio Cesare habitata ex salubritate aeris, estq; in ea Venerabile Monasterium Sancti Iacobi ordinis Cartusienfis celeberris, & illibati, vt alias referimus. est in conspectu Neapolis per 30. miliaria.

C Apuz Archiepiscopus à Ioanne VIII. in anno 970. constitutus, habet suffraganeos Episcopos Teani, Calui, Caserta, Caiazzi, Carinola, Sueffi, Venafri, Aquini, & Iterni. Sicut est in Prouincia Terræ Laboris, & ei subsunt.

Capua, qua ob terremotus diuersos in anno 847 856. & 983. diuersos locos mutauit, & Histor. Casinen. lib. 2. cap. 6. & 12. testatur, Campanas ibi ex se sonasse ob terremotum focul.

1816	
67 Airola	Casafulla
108 Arnonum	Caputrisum
30 Breccera	Casanoua
61 Casaluz	Curfuli
15 Campus percipus	Caroluz
156 Camiglianum	Bagnara

Cantu.

Caturanum	57	Ricale	78
Cancellum	59	S. Marcellinus	25
Casalberrum	30	S. Andreas	111
Curte Iani	16	S. Maria de Fossa	104
Pecugnianum	42	S. Clemens	33
Grazzanisium	197	S. Vitus	11
Ianus Capua	112	S. Nicolaus	19
Curte faggi	62	S. Lucia	21
Perronum	22	S. Demonte	12
Maurata	93	Stafarum	30
Marcianisi quo ad me		S. Secundinus	17
dietate, nam alia est		S. Maria maior	610
Caserta	549	S. Petrus in corpo	237
Mosecse	56	S. Tambarus	79
Pignatarum	151	S. Priscus	134
Pastoranum	30	Sauigniantii Capua	57
Porticum	52	Vitulaccium	53
Pantolanum	32	Vellona Capua	161
Portignianum	33		

C Ariati Diocesis unita cum Cerentia, sita in Prouincia Calabriae citra, est suffraganea Archiepisc. S. Seuerini, & ei subiunt.

Cariati	109	Caccurium	325
Cerensa	20	Verzinum	393
Schala	235	Mons Spinellus	106
Terra vetus		Beluederium	347
S. Maurillus	38		

C Arinola, seu Caleni Diocesi in Prouincia Terrae Laboris sita, & Archiepiscopi Capuani suffraganea, subiunt.

Carinola foc.	30	S. Cruz	
S. Nicolaus		Novellum	
S. Angelus	334	Casale	
Orietum		Turris Francolisij	86
Rocca Mondragonia		Casa noua	
focul.	192	Limatum	8

R. **C** Assani Episcopatus in Prouincia Calabriae citra, est exemptus, & Regius ei que subiunt.

Cassanum	789	Maratea	487
Castrouillarum	1338	Castellucium	344
Saracena	332	Rotunda	332
Altus mons	368	Vigianellam	265
Moranum	697	Lainam	563
Mormannum	401	Trebisaccium	168
Pappafiderum	251	Albidona	120
Vrjomarsium	325	Casale nouum	346
Vernicarium	246	Cerebharium	470
Abbas Marcus	5	Francaulla	116
Scala	196	S. Basilis	
Ausa	224	Passinum, seu S. Petrus	115
Turtura	118		

Vngarum		Porcile	49
Aqua formosa	45	Castroccium	
Plattici	100	Ciusta	148
Fermum	38		

C Assinensis olim Episc. in Venerab. Monasteriu Montis Casini Regulæ S. Benedicti à Ioanne XXII. translatus, vide infra hic in Monasterijs.

C Aferæ Episcopatus in Prouincia Terræ Laboris, suffraganeus Capuæ Archiepiscopi habet.

Casertam cum 20. casalibus in circa à Caserta dicta, teste Heremperto lib. 3. historiarum, & ab Alexandro IV. Cathedralis erecta 972 Fauianum, & Tridi- Capoderisium ei 54 Limatola 235 Madalonum 748 medietas Morrone 265 Maresaniti cum casal. Turri cum 15. casal. quo ad medietatem.

C Aellanetæ Episcopatus in Prouincia Hydrunti, suffraganeus Archiepisc. Tarenti.

Castellaneta focul. 1660

C Astri ad mare de Bruca Episcopus, suffraganeus Archiepisc. Reginensis, sedem habet in Prouincia Principatus citra, cui subest.

Castrum ad mare de Bruca focul. 161 & alie.

R. **C** Astri ad mare, seu Stabienfis Episcopus, à Rege presentatur, exemptus est, in Prouincia Principatus citra situs. delecta enim Stabia à Lucio Sylla, gens eius in vicinos vicos conuolarunt, & inde Castrum ad mare dicitur.

Castrum ad mare focul. 1061

C Astri Episcopus in Prouincia Terræ Hydrunti, suffraganeus Archiepiscopi Hydruntini, habet.

Castrum focul.	11	Rapessa	30
Bugiardum	206	Atrianum	24
Vigne castride	38	Dilam	84
Maritima	39	Noctis	26
Rutiglianum	709	Castiglione	70

C Atacensis, seu Catanzarij Episcopatus cum Taberaa unitus in Prouincia Calabriae ultra situs, & Archiepiscopi Reginensis suffraganeus, habet.

Ddd Catan-

<i>Catanzarium</i>	2406	<i>Sannuccium</i>	
<i>Gimiglianū casale</i>	297	<i>Sabucum</i>	
<i>Giglianum</i>		<i>La noce</i>	
<i>Roccafelluca</i>	8	<i>Sorbum</i>	
<i>Arenorium</i>	33	<i>Lo jorrio</i>	
<i>S. Petrus</i>	17	<i>Fossati</i>	
<i>Taberna cum casali-</i>		<i>Sontonum</i>	
<i>bus</i>	1407	<i>Zagarissum</i>	269
<i>Pentona</i>		<i>Cropanum</i>	403
<i>Macesano</i>		<i>Simmari</i>	287
<i>S. Ioannes</i>	94	<i>Sellia</i>	221
<i>Maransib</i>		<i>Arenosum casale</i>	
<i>Aibi</i>		<i>Gracorum</i>	33

CAuz Episcopus exemptus, in Provincia Principatus citra, originem habet ex tēpore Leonis X. qui Monasterium Trinitatis Cauz à Gaui Mariō Salerni Principe fundatum, & sub comēda Cardinalis Oluuerij Carafz exiltens, ipso Cardinale instante S. Benedicti Religioni restitutum. & Cauz ciuibus insittentibus, Episcopus fuit constitutus cū redditu duc. 1800. à prædicto Monasterio ipsi Episcopo soluendorum, eique subest.

Caua focul. 2665

CEdoniz, seu Lacedoniz, aut Laquedoniz in Provincia Principatus ultra Episcopus, suffraganeus Archiep. Compz, subiunt.

Cedonia 299 *Rocetta* 250

R. **C**irentiz, siue Acheruntiz Archiepisc. voitus cum Cariati, & Materz à Rege præsentatur, inscribiturq; Achiruntius Materanusque Archiepisc. & suffraganeos habet Episcopos Venosz, Angloni trar. Nici in Turium, Potenzz, qui est Regius, Grauinz, & Tricarici, & in Provincia Hydruntina sedem habet, eique subsunt.

<i>Cerenzz focul.</i>	418	<i>Palazzum</i>	82
<i>Matera</i>	3110	<i>Caluisillum</i>	426
<i>Oppidum</i>	307	<i>Ansi</i>	517
<i>Cancellara</i>	386	<i>Petra Pertosia</i>	333
<i>Petragalla</i>	237	<i>Castellū mezzanū</i>	126
<i>Vaglum</i>	254	<i>Laurenzana</i>	510
<i>Toluē</i>	385	<i>Genosa</i>	1095
<i>Miglianicum</i>	656	<i>Bernauda</i>	668
<i>Terza</i>	952	<i>Genjana</i>	360
<i>Ferrandina</i>	1028	<i>S. Angelus</i>	
<i>Fistuccium</i>	783	<i>Cracum</i>	465
<i>Pomarscum</i>	673	<i>Grotticella</i>	
<i>Mons Jageosus</i>	854	<i>Celenza</i>	
<i>Turris ad mare</i>	26	<i>S. Cbricus</i>	249
<i>Gruptula</i>	645		

Cluitatis Chieti, seu Theti Archiepisc. in Provincia Aprutij, hēt suffraganeo Episcopus Ciuit. Pennz, vniti cū Atri, Sulmonis dicti de Valna, Cāpli, Sorz, & Ortonz ad mare. Dicta est Theates Ciuitas à matre Achillis, quz ibi habitauit, magna fuit olim Ciuitas, ad præsens Regia Audiētia ibi habitat. Archiepisc. habet feudum Orni nunc inhabitatum, & in ceculario descriptum.

<i>Ciuitas Theatina</i>	1816	<i>Bigliola</i>	
<i>Casale</i>	178	<i>Presa</i>	254
<i>Bucchianicum</i>	452	<i>Lentella</i>	102
<i>Casa cannatella</i>		<i>Farci</i>	145
<i>S. Martinus</i>		<i>S. Bonus</i>	213
<i>Pratore</i>	117	<i>Pellicornum</i>	
<i>Rapinum</i>	100	<i>Casalanguida</i>	103
<i>Guardia Guiz</i>	442	<i>Bomba</i>	95
<i>Penna de Pedimōte</i>	50	<i>Archi</i>	171
<i>Palumbara</i>	83	<i>Gissi</i>	204
<i>Ciuitella</i>	82	<i>Cupellum</i>	
<i>Fera de S. Martino</i>	152	<i>Mons docisus</i>	
<i>Lama</i>	160	<i>Ragne</i>	
<i>Taranta</i>	237	<i>Pollutrum</i>	
<i>Gessum</i>	169	<i>Francauilla</i>	243
<i>Colle de Mecona</i>	102	<i>Scorciofa</i>	
<i>Mons nigth</i>	109	<i>Miglianicum</i>	76
<i>Toricella</i>	126	<i>Pescara</i>	
<i>Falascosum</i>		<i>Oppignia</i>	146
<i>Rocca scaligna</i>	82	<i>Vacri</i>	73
<i>Altinum</i>	71	<i>Giglianum</i>	88
<i>Penna</i>	54	<i>Ohpa</i>	112
<i>Bonanotte</i>		<i>Villa Maireba</i>	254
<i>Mons lo pianus</i>	54	<i>S. Siluester</i>	
<i>Ciuitas</i>	96	<i>Forcarobolina</i>	
<i>Fallum</i>	49	<i>Monopellum</i>	
<i>Villa S. Maria</i>	111	<i>Turre</i>	33
<i>Petra Ferrazzana</i>	59	<i>S. Valentinus</i>	192
<i>Colle de mezzo</i>	124	<i>Toccum</i>	326
<i>Mons Ferrante</i>	74	<i>Mosellarum</i>	76
<i>Montazzali</i>	130	<i>Sallum</i>	159
<i>Rocca Spinolaista</i>	101	<i>Charamanicum</i>	720
<i>Guilms</i>	104	<i>Secafumia</i>	
<i>Baselice</i>	50	<i>Rocchetta</i>	
<i>Carpinetum</i>	84	<i>Rocca morice</i>	120
<i>Lisica</i>	64	<i>Abbatteggium</i>	
<i>Caronicium</i>	133	<i>Lo letto</i>	109
<i>Le Faine</i>	80	<i>Rocca montepiano</i>	121
<i>Palmoli</i>	178	<i>Filetum</i>	59
<i>Tuffillum</i>	132		

Cluitatis Pennz Episcopus, suffraganeus Archiepiscopatibus Ciuitatis Theatine, in Provincia Aprutij ultra, vnitus est cū illo Adriq; quz Adriani Imperatoris patriz fuit, teste *Frecc. de subsud. fol. 92.* subsunt ei.

Ciuitas Penna 971 *Ciuitas S. Angeli* 451
Moscu-

Moscusum	118	Castellone prope Torja-
Pianella	248	ciam
Motta de Pescara		Legognanum
Rufignanum		Bascianum
Cagnoli		Schorranum
Ciuitas Aquana		Cermognanum
Montebellum		La Penna
Farinola		Ciuitella casa noua
Baculb		Besteja
Colle de oro, & villa		Cellonum
Le Castelle		Bisconti
Isola		Montesellum
Tossocium		Castilenti
Castagnum		Collo corbinum
Mons Siluanus cum		Celtra
decem villis		Loretum
Castellonum		Atri, &
Radunaxium		Tres ville

C Onuersani, seu Cuperfani modernæ Ciuitatis Episcopus, Barensis Archiepiscopi suffraganeus, in Prouincia Terræ Bari sedem tenet, eique subfunt.

Conuerfanum focul.	1629
Nuci	807 Turi 517

C Omplæ Archiepisc. in Prouincia Principatus citra, habet suffraganeos Episcopos Muri, Cangiani, Sacriani vniti cum illo de Campania, Montis viridis, Cedoniz, S. Angeli de Lombardis, Bisacciz, vniti cum illo de S. Angelo, eique subfunt.

Compsa antiquissima Ciuitas, q̄ à Fabio Maximo vi capta depopulata fuit, hodie est foc.	60
Tbegore	291 Palum 315
Andretta	161 Buccinum 600
Gairanum	100 S. Andreea 200
Labadia	Vietrum 160
Calitrum	514 Contursum 400
Peſcum paganum	500 Oliuetum 351
Castellum nouum	71 Senerebia 57
S. Monda	125 La Quaglietta 86
S. Gregorius	176 Calabrittum 142
Lauianum	182 Caprasele 327
Lauuglianum	159 Auletta 226
Lanalua	90 Seluitella 84

C Ofentiz, seu Consentiz Archiepiscopus, in Prouincia Calabria citra situs, suffraganeum habet Episcopum Martirani tantu, eique subfunt.

Consentia foc. 2509. (de qua diximus aliqua supra hic) cum infraſcriptis capitibus Balueſarum in suis caſalibus.	
Teffanū cum caſal.	205 Altilia vt supra 292
Depignanū, & caſ.	369 Paternū vt supra 894

Grimaldū vt ſup.	202 inferius 232
Carpāſanū vt ſup.	431 Mons altus 1137
Recoglianum vt ſup.	cum caſalibus
Mangonū vt ſup.	415 Paula 568
Figliena vt ſup.	683 Fuſcaldum 329
Apriglianū vt ſup.	730 Guardia 122
Petraſitta vt ſup.	782 S. Lucitus 186
Pedacium vt ſup.	346 S. Siſtus
Spezanum grande vt ſupra	394 S. Fili 361
Spezzanum paruum vt ſupra	655 Rendv 255
Celicum vt ſup.	364 Caſtellum francū 355
Rouitum vt ſupra	Mendicinum 331
Lappanū vt ſup.	290 Domanicum 152
Cornum vt ſupra	Lacum caſale
S. Benedictus	78 Teſſanum
Caſtighionū vt ſu.	228 Belſitum
Zumpanum vt ſupra	S. Stephanus
Donnici ſuperius, & Callara.	

R. **C** Otroni Episcopus exēptus, suffraganeus Archiepisc. Reginēſis in Prouincia Calabria ultra, ad Regis collationē spectat, multa de hæ Ciuitate Cotroni dicte *Free. lib. 1. de subſeu. fol. 93.* & Nos alibi supra diximus.

Cotronum focul. 1398 Papanis

R. **C** Aietæ Episcopo exēpto ad Regis præſentationē exiſtenti, in Prouincia Terræ Laboris à Gregorio 4. conſtituto, subſūt.

Caicta focul.	1844	Le Fratto	515
Mola		Traietum	301
Castellonum		Sperlonga	48
Marandola	281	Itrum	734
Castellum onorātū	80	Spignium	
Castellum forte	415	Corenum	
Saio	26		

F Rieſis, seu Frequenſis Episcopatus illo Auellini est vnitus ſtante ruina terremoti, ideo vide supra Auellini.

F Vodorum Episcopus exēptus in Prouincia Terræ Laboris situs est prope confinia Regni, cui subfunt.

Fundi	502	Campum mellis	
Pastina	159	Monticellum	123
Lenula	168	Lopicum	Vallitorſū

F Erenſole Epus, suffraganeus Archiep. Beneuentani, in prou. Capitanatæ, olim Ciuitas iſta erat, & in ea Imper. Fredericus à filio ſuo naturali Manfredo veneno ſublatus est. *Ferenſola focul.* 81

Ddd 2 Galli

R. **G**allipoli Episcopatus exempto sito in Prouincia Terrę Hydruntis, & ad Regis collationem spectanti, subfunct.

Gallipolum focul. 1371

Grauinensi Episcopo suffraganeo Achiruntini Archiepiscopi in Prouincia Terrę Bari existenti, subest.

Grauina focul. 2692

Gvardiz Alpherz Episcopus, suffraganeus est Archiepiscopi Beneuenti, in Prouincia Comitatus Molisij sedet, & ei subfunct.

<i>Guardia Alpheria</i>	103	<i>Lucitum</i>	191
<i>Lapalata</i>	77	<i>Calcabuttaccium</i>	
<i>Castelluccia</i>	45	<i>Lupara</i>	123
<i>Ciuita</i>	170		

Heritonensis Episcopus, vide Ostuni.

Hieracij Episcopatus sito in Prouincia Calabria ultra, Reginensis Archiepiscopi suffraganeo, subfunct.

Hieracium olim Locri dictum, de quo supra hic multa retulimus focul. 1030

<i>Castellum vetere</i>	570	<i>Turris de Bruzzano</i>	91
<i>Rocella</i>	225	<i>Motticella</i>	
<i>Motta Gioiosa</i>	175	<i>Crepasere</i>	114
<i>Grotteria</i>	582	<i>S. Agata</i>	55
<i>Mammola</i>		<i>Catignianum</i>	
<i>S. Ioannes</i>		<i>Mottagareri</i>	
<i>Potomia</i>	90	<i>Motta boualina</i>	356
<i>Canale</i>		<i>S. Nicolaus de Canale</i>	
<i>Agranum</i>		<i>Bombile</i>	
<i>Antonimida</i>		<i>Portigliola</i>	
<i>Martoni</i>		<i>Fundacum</i>	
<i>Sidernum</i>	272	<i>Motta ardonia</i>	
<i>Condoiannum</i>	500	<i>Natile</i>	
<i>Biancum</i>	361		

Hortunę ad mare Episcopo vnito cum Capli, suffraganeo Archiepiscopi Thie-tios, in Aprutio eitra sedenti, subfunct.

<i>Hortona ad mare</i>	797	<i>Tollum</i>	83
<i>Campoli</i>	1077	<i>Candfa</i>	62
<i>Lettum de Palena</i>	108	<i>Chricchia</i>	104
<i>Loirignum</i>		<i>Villa Campoli</i>	

R. **H**Ydrunti Archiepiscopus in Prouincia Hydruntina ad Regis collatione est, & suffraganeos habet Episcopos Castri, Gallipoli, Ogenti, Litij, & Epum Caputhleuchi, vnitum cum illo de Aleliano, cui subfunct.

<i>Hydruntum</i>	918	<i>Coriglianum</i>	392
<i>Ciapaucalesium</i>		<i>Vgianum</i>	12
<i>Calimera</i>	104	<i>Mondoruinum</i>	154
<i>Castrum guarinti</i>	28	<i>Surrannum</i>	195
<i>Castrum Francone</i>	41	<i>Sciufcianellam</i>	66
<i>Burgagnum</i>	51	<i>Palmaria</i>	94
<i>Martignanum</i>	169	<i>Sanonica</i>	121
<i>Martianum</i>		<i>Tollinum</i>	94
<i>Carpignanum</i>	115	<i>Sternadie</i>	276
<i>Serranum</i>	23	<i>S. Donatus</i>	110
<i>Candoli</i>	44	<i>Solitum</i>	481
<i>Bagnulum</i>	153	<i>S. Petrus in Galat.</i>	993
<i>Giurgignanum</i>	266	<i>Golognanum</i>	162
<i>Ciurfignanum</i>	102	<i>S. Cassianus</i>	51
<i>Malpignanum</i>	297	<i>Aradeum</i>	127
<i>Castrignanum</i>	205	<i>Mocanum</i>	91

Iselę Episcopatus sito in Insula Iselę, seu Enariz, Archiep. Neap. suffraganeo, subfunct.

Ischia 935 *Forinum*

R. **I**uenatij Episcopo exempto, ac Regio in Prouincia Terrę Bari sito, & ab Egnatia Ciuitate originem trahenti, subest.

Iuenatium focul. 751

Iferniz, seu Eferniz Episcopus in Prouincia Comitatus Molisij, suffraganeus est Archiepiscopi Capuz, & ei subfunct.

<i>Iferniz</i>	839	<i>S. Capita</i>	71
<i>Monterodanus</i>	90	<i>Sassanum</i>	117
<i>Macchia de Ifern.</i>	102	<i>Forlum</i>	
<i>Miranda</i>	136	<i>Carpinonum</i>	166
<i>Pettoratum</i>	72	<i>Rocca Cicona</i>	41
<i>Pescum prope Ifern.</i>	83		

Insulę, seu Strongiolęsis, vel Seroniensis Episcopatus in Prouincia Calabria ultra situs, suffraganeus Archiep. Sanctę Scuerinę est, eique subest.

Insula focul. 64

R. **L**anciani Archiepisc. in Aprutio eitra sedę tenet, suffraganeos nō habet, & in anno 1562. a Pio IV. Archiepiscopatus fuit declaratus, Rex presentat illum, & ei subfunct.

<i>Lancianum</i>	1353	<i>Castel nouum</i>	113
<i>Ari</i>	33	<i>Frisia</i>	55
<i>Ariellum</i>	45	<i>S. Maria in mare.</i>	

Larini Episcopus, Archiepisc. Beneuentani suffraganeus, in Prouincia Capitanata sedem tenet, & ei subfunct.

Larinum focul. 224 *Serra Capriola* 386
S. Mar-

<i>S. Martinus</i>	211	<i>Chieufi</i>	207
<i>Rotellum</i>	138	<i>S. Paulus</i>	
<i>Zonifrum</i>		<i>Maglianum</i>	
<i>Ripa bottone</i>	103	<i>Montorium</i>	
<i>Cafacalenda</i>		<i>Mons longus</i>	
<i>S. Iulianus</i>	295	<i>Prouidente</i>	
<i>Colletortum</i>	215	<i>Vnuri</i>	
<i>Macernum</i>	40	<i>Papamaiano</i>	
<i>Bonifrum</i>		<i>Portocannonum</i>	
<i>Campus maruus</i>		<i>S. Barbara, scilicet Ciuitella</i>	
<i>S. Cruz</i>	75		

L Auelli Episcopus, Barenfis Archiepiscopi suffraganeus in Prouincia Basilicatq̄ sedet, & ei subest.

Lauellum 702

L Itij Episcopus in Prouincia Hydruntina, Suffraganeus Archiepiscopi Hydruntis, & ei subsunt.

<i>Litium, scilicet Lecce</i>		<i>Lequile</i>	235
<i>focul.</i>	6167	<i>Surbum</i>	
<i>S. Cesarius</i>	226	<i>Turciabucum</i>	
<i>Triputum</i>	129	<i>S. Petrus Vernoticus</i>	
<i>Schinjanum</i>	537	<i>Carminacum</i>	
<i>Vernulum</i>	56	<i>Maglianum</i>	
<i>Storda</i>		<i>Banfi</i>	
<i>Aquarica</i>	65	<i>Caia</i>	
<i>Vauum</i>	37	<i>Arresanum</i>	
<i>Rocca</i>	35	<i>Montoranum</i>	
<i>Maladugnum</i>	121	<i>Tracurium</i>	
<i>Lixzanellum</i>	20	<i>Merinum</i>	
<i>Cauallinum</i>	152	<i>Pisignianum</i>	
<i>S. Maria de Noruk</i>		<i>Stuta</i>	
<i>focul.</i>	126	<i>Vermilum</i>	
<i>Cellinum</i>	126	<i>Pasulum</i>	
<i>Campi</i>	443		

L iterensis Episcopus ex anno 988. creatus, Amalphitano Archiepiscopo est suffraganeus, in Principatus citra sedem habet, cique subsunt.

<i>Lettere cum casalibus</i>	<i>Le franche</i>	30
<i>focul.</i>	313	<i>Pimonte</i> 228
<i>Granianum</i>	508	

L iparis Insule Episcopus vnitus cum Pacen. non amplius in Regno connumerari potest, tum quia Messanenſi Archiepiscopo subest, tum quia a paucis ab hinc annis Insula preſidia Siciliz Regno fuit vnita.

L efinz Episcopus, suffraganeus Beneuenti Archiepiscopi in Prouincia Capitanatz est, & a lacu ibi existente milleariorum.

40. ambitus nomen habet propeq; fortu- rum flumen residet.

L Aquidonensis Episcopus, vide Cidoniz.

L uceriz Episcopus in Apuliz Prouincia, Beneuenti Archiepiscopi suffraganeus est, & ei subsunt.

<i>Luceria</i>	1195	<i>Preta</i>	
<i>S. Nicander</i>		<i>Polcina</i>	434

M anfredonia, seu Sipontinus Archiepiscopus, & Archipresul Montis S. Angeli ex Bulla Alexandri Tertij vniti. Iste dum est in Monte, Garganicus appellatur, in Siponto Sipontinus, sed Sipontum dirutum est prope Manfredoniam, Apuliz Metropolitanus dicitur, suffraganeos habet hodie Episcopus Vesunensem, seu Vestigam illi Rapollz Monopoli, Troiz, & S. Seuerij, seu Malphienſis, sunt exempti, ei subsunt.

<i>Manfredonia foc.</i>	620	<i>Cagnianum</i>	105
<i>a Turcis depredata</i>		<i>Carpinum</i>	84
<i>in anno 1620.</i>		<i>Rodi</i>	108
<i>S. Angelus</i>	254	<i>Iscbitella</i>	136
<i>S. Ioannes</i>	392	<i>Peſchece</i>	13
<i>Rignanum</i>	137	<i>Vicum</i>	357

M arforum Episcopus in Piscinam Ciuitatem translatus exemptus est, & in Prouincia Aprutij ultra sedem habet. Marforum Populi a Virgilio lib. 7. Marrucui vocantur ibi Valeria magna Ciuitas erat, subsunt ei.

<i>Piscina focul.</i>	276	<i>Castellum nouum</i>	117
<i>Luccie</i>	368	<i>Forma</i>	
<i>Venero</i>	142	<i>Massafirona</i>	
<i>Gioya</i>	238	<i>Massa de Soto</i>	
<i>Peſcum affimulz</i>	249	<i>Alba</i>	
<i>Opi</i>	99	<i>Antriscianum</i>	
<i>Presenna</i>		<i>Maglianum</i>	301
<i>S. Sebastianus</i>	135	<i>Piscolum</i>	
<i>Sperone</i>	59	<i>Maranum</i>	59
<i>Aſchium</i>		<i>Sorbum</i>	82
<i>Ortona marforz</i>	236	<i>Poggium Philippum</i>	129
<i>Cerritum</i>		<i>S. Donatus</i>	85
<i>Collis armelis</i>	189	<i>Galtus</i>	
<i>Ayellum</i>		<i>Scanſanum</i>	120
<i>Cerchium</i>		<i>S. Stephanus</i>	
<i>Celanum</i>	398	<i>S. Ioannes</i>	
<i>S. Petrus</i>	73	<i>Intremonium</i>	71
<i>Vendoli</i>		<i>S. Maria</i>	63
<i>S. Iona</i>	74	<i>Castellum vetus</i>	170
<i>Paternum</i>	263	<i>Petra secca</i>	52
<i>S. Polinus</i>		<i>Tufum</i>	66
		<i>Dad</i>	3
		<i>Poggium</i>	

<i>Poggiu cinoſſi</i>		<i>Cappitellum</i>	
<i>Auricola</i>	109	<i>Corcumellum</i>	162
<i>Rocca de boſſe</i>		<i>Villa S. Sebaſtiani</i>	
<i>Peritum</i>	211	<i>Scurcula</i>	
<i>Le colle ezille</i>	151	<i>Cappelle</i>	97
<i>Colli</i>	73	<i>Celle</i>	239
<i>Rocca à ferri</i>		<i>Auezzanum</i>	339
<i>Pogitellum</i>		<i>Lucum</i>	273
<i>Talecotium</i>		<i>Trafaccum</i>	237
<i>Vercuchia</i>	104	<i>Collelongum</i>	127
<i>Cappadatia</i>		<i>Villa</i>	97
<i>Petrella</i>	114	<i>Ortuccium</i>	197
<i>Pagliara</i>	133	<i>Innamoratum</i>	
<i>Caſtellum ad flumen</i>			

Marſici noui Episcopuſ, Salennitani Archiepiſcopi ſuffraganeuſ in Prouincia Baſilicatæ reſidet, & ei ſubſunt.

<i>Marſicum nouũ</i>	456	<i>Saſſum</i>	151
<i>Marſicum vetuſ</i>	302	<i>Brienza</i>	243
<i>Moliternum</i>	315	<i>Vigianellum</i>	260
<i>Sarcuni</i>	118	<i>Saponaria</i>	312
<i>Vigianum</i>	577		

Martorani Episcopuſ, ſuffraganeuſ Archiepiſcopi Conſentini, in Prouincia Calabriae citra ſedem habet, & dicitur Martiranuſ, quia ibi prima Martirum ~~Arcto~~ lebatur, & de ea fuit Rogeriuſ Martoranuſ magnuſ miles tempore Gulielmi Primi, ſubiuntei.

<i>Martoranũ foc.</i>	450	<i>Cogliette</i>	
<i>Seighianum, & caſa-</i>		<i>La Motta</i>	329
<i>lia</i>	1419		

Maſſæ Lubrenſiſ, ſeu Sorrenti Episcopuſ in Prouincia Terræ Laboriſ, ſuffraganeuſ Surrentini Archiepiſcopi, olim Lubrenſiſ dicebatur adeo vt in Codice Cameræ Apoſtolice Lubrenſiſ, & Equenſiſ, dicuntur & non Vicuſ, nec Maſſa, ſubest ei.

<i>Maſſa Lubrenſiſ focul.</i>	604		
-------------------------------	-----	--	--

Materæ Archiepiſcopi, vide Cirenſiſ.

Melphiæ vnituſ cum Episcopatu Rapollæ exemptuſ eſt in Prouincia Baſilicatæ ſedem habet, & ei ſubſunt.

<i>Melphi</i>	2180	<i>Ripa candida</i>	166
<i>Rapolla</i>	186	<i>Atella</i>	573
<i>Barrili</i>		<i>Genetra</i>	

Mileti Episcopuſ ſedem habet in Prouincia Calabriae ultra cum ampla Diceceſi ex Bibonæ, & Taurianæ ſedibus iam dirutiſ, a magno Comite Rogerio erecta anno 1078. approbante Gregorio VII. ſub titulo Sanctiſſimæ Dei Genetriciſ, ac Diui Nicolai amplaq; tradidit poſſeſſiones, & iuriſdictionem cum 96 vaſalluſ, ibique Rogeriuſ habitans ab Urbano II. fuit viſitatuſ anno 1089. teſte *Frece. de ſubſeud. lib. 1. fol. 95.* & magnam Abbatiam Sanctiſſimæ Trinitatiſ in eadem Ciuitate fundauit, in qua ſepultuſ eſt anno 1101. poſſidet enim Episcopuſ prædictuſ Terræ Galatri cum ſpirituſali, & temporali, & ei ſubſunt.

<i>Miletum focul.</i>	912	<i>Præghizzanum</i>	
<i>Mons leoniſ</i>	1640	<i>Ferolitum</i>	157
<i>Briaticum, & Caſa-</i>		<i>Caridà cum Caſali-</i>	
<i>lia</i>	943	<i>buſ</i>	
<i>Mefianum, & Caſa-</i>		<i>Soritum cum Caſali-</i>	
<i>lia</i>	734	<i>buſ</i>	373
<i>Zungrì</i>		<i>Arena cum Caſali-</i>	
<i>Calimera</i>	162	<i>buſ</i>	618
<i>Rofarnum</i>	606	<i>Surianum cum Caſa-</i>	
<i>Gioia</i>	216	<i>libuſ</i>	381
<i>Palma</i>		<i>Pizzoni</i>	
<i>Seminara</i>	1430	<i>Vazzanum</i>	
<i>Sinopolum</i>	444	<i>S. Nicolauſ</i>	
<i>cum Caſalibuſ</i>		<i>Valliſ longa</i>	449
<i>Radicano</i>		<i>Belforte</i>	179
<i>Iatrinolo</i>		<i>Filagaluſum</i>	83
<i>Cbrillò</i>		<i>Panaia</i>	
<i>Bragafi</i>		<i>Monteſanum</i>	83
<i>Pitium</i>	309	<i>Polia</i>	100
<i>Polittina cum Sancto</i>		<i>Caſtrum monardi</i>	208
<i>Georgio</i>	1056	<i>Franciauilla</i>	178
<i>Quinquefrondiũ</i>	159	<i>Maceratum</i>	
<i>Melicuccum</i>	665	<i>Polittum</i>	
<i>Anoia cum Caſalibuſ</i>		<i>Lopianum, et Caſalia</i>	
<i>foc.</i>	250	<i>Terranoua</i>	
<i>Borrellum cum Caſa-</i>		<i>S. Martinuſ</i>	
<i>libuſ</i>	893	<i>Radiceſante</i>	
<i>Franciſa cum Caſali-</i>		<i>Fatrinotum</i>	
<i>buſ</i>	476	<i>Vatolum</i>	
<i>Galatrum</i>	425	<i>S. Martinelluſ</i>	
<i>in quo etiam habet</i>		<i>S. Leuſ caſale dirutum</i>	
<i>temporale in certa</i>		<i>Hortulanum</i>	
<i>parte.</i>			

Minoreniſ Episcopuſ in Prouincia Principatuſ citra in Coſta Amalphiæ reſidet, ſuffraganeuſ eſt Archiepiſcopi Amalphi, & ei ſubest.

<i>Minori olim Reginella dicta focul.</i>	126		
---	-----	--	--

Molphetta

M Olphetta Episcopus in Prouincia Terræ Bari, Hydrunti Archiepiscopi esse suffraganeus, vel exemptus secundum aliquos, habet.

Molphettam focul. 1415

R. **M** Onopoli Episcopus exemptus, à Rege presentatur, in Prouincia Terræ Bari stat, & ei subest.

Monopolam focul. 2491

M Ondoruini Episcopus, suffraganeus Archiepiscopi Bari, in Prouincia Bari sedet, ab antiquo Canusio originem trahens, & ei subsunt.

Mondoruinū foc. 753 Mons melonus 135

M Ontis Casini olim Episcopus, hodie Abbatia, vide infra hic in Monasterijs.

M Ontis Marani Episcopus, suffraganeus Archiepiscopi Beneuentani in Prouincia Principatus ultra sedet, & supra montem altissimum, eique subsunt.

Mons Maranus foc. 218 Castellum frangi 192
Castrum vetus Vulturana 121

M Ontis pelosij Episcopus exemptus esse, licet aliqui suffraganeum Trauenti Archiepiscopo ponunt, in Prouincia Basilicatarum sedem habet, & modernus est secundum *Volaterranum*, eique subest.

Mons pilosus focul. 586

M Ontis viridis, seu Nazaret Episcopus, suffraganeus Archiepiscopi Beneuentani est, in Prouincia Principatus ultra sedem habet, & modernus est, eique subsunt.

Mons Viridis foc. 185 Carbonara 380

R. **M** Otulæ Episcopus ad Regis presentacionem, & exemptus est, in Prouincia Terræ Hydrunti sedem habent, eique subsunt.

Motula focul. 161 *Palescianellum*
Palescianum *Massafa* 209

M Vri Episcopus, suffraganeus Archiepiscopi Complæ, in Prouincia Basilicatarum sedet, & in eo est Tumulum Regine Ioannæ I. à Carolo III. ibidem relegatæ, & mortuæ, eique subsunt.

<i>Muri focul.</i>	848	<i>Romagnum</i>	39
<i>Labella</i>	75	<i>Riciglianum</i>	106
<i>S. Felice</i>	401	<i>Raponum</i>	50
<i>Castellum de grandine</i>	162	<i>Nubum</i>	364
<i>Valuanum</i>	109	<i>Baragianum</i>	207

N eapolis Archiepiscopatus in Campanea Felici, seu Terra Laboris situs, suffraganeos habet Episcopos Nolz, Puteolorum, Acerrarum, & Insulæ Ischæ, eique subsunt Neapolis magna Ciuitas, Regni caput, quæ infra scripta habet Casalia à numeratione, ex priuilegio exempta, & ideo focularia eorum non numerantur.

NEAPOLIS	<i>Barra</i>
<i>Meanum</i>	<i>Villa</i>
<i>Mianella</i>	<i>S. Iorius ad Cremanum</i>
<i>Piscinola</i>	<i>S. Io. ad Tuduccium</i>
<i>Marianella</i>	<i>S. Sebastianus</i>
<i>Chiaianum</i>	<i>Portici</i>
<i>Poruoca</i>	<i>Resinum</i>
<i>Caruizzanum</i>	<i>Serinum de Varra</i>
<i>Maranium</i>	<i>Turris Graci, seu Ostaua</i>
<i>Mognianum</i>	<i>Vicoscum</i>
<i>Panicocolum</i>	<i>Pausilippum</i>
<i>Miletum</i>	<i>Lostratum</i>
<i>Grumum</i>	<i>Lo Vommarum</i>
<i>Afragola</i>	<i>Rinella</i>
<i>Casale nouum</i>	<i>Conocchia</i>
<i>Casauature</i>	<i>Caput montis</i>
<i>Seconiglianum</i>	<i>Poluoca</i>
<i>Arfanum</i>	<i>Ciccianum</i>
<i>Casoria</i>	<i>Caput ebini</i>
<i>S. Petras ad Paternum</i>	<i>Sandus Spiritus</i>
<i>Carditum</i>	<i>Terzzum</i>
<i>Liculi</i>	<i>Piscinella</i>
<i>Ponticellum</i>	<i>Petra alba</i>
<i>Pazzignium</i>	

N ardò, seu Heritonis, aut Neritonis Episcopus exemptus esse in Prouincia Idruntina sedet, & ei subsunt.

<i>Nardò focul.</i>	1468	<i>Clauranum</i>	447
<i>Galatena</i>	504	<i>Secchili Casale</i>	1061
<i>Copertinum</i>	515	<i>Aradeum</i>	127
<i>Racale</i>	246	<i>Ottavianum</i>	
<i>Pellinum</i>	138	<i>Alisse</i>	
<i>Casaranium</i>		<i>Noia</i>	43
<i>Martinus</i>		<i>Casaracus casale</i>	
<i>Paralitta</i>	234		

Nazzaret Episcopus, vide supra Montis viridis.

Neocæsari Episcopus in Prouincia Calabria ultra residet, suffraganeus est Archiepiscopi Reginenfis, & ei subfunt.

<i>Neocæsarium</i>	922	<i>Vena casale Græcorum</i>	
<i>S. Blasius</i>	100	<i>Amatum casale Græcorum</i>	
<i>Mâda</i>	972	<i>rum</i>	
<i>cum suis casalibus</i>		<i>Marcadimarium</i>	135
<i>Monteforum</i>	83	<i>Ferolitum</i>	157
<i>Corigniarum</i>		<i>Serra stricta casale</i>	52
<i>Iacobitum</i>		<i>Zingorola</i>	
<i>Lacconia</i>		<i>Settingianum</i>	
<i>Tiriolum</i>		<i>& alia.</i>	

Nicotera Episcopus in Calabria ultra, Archiepiscopi Reginenfis suffraganeus est, & ei subfunt.

<i>Nicotera focul.</i>	658	<i>Carnum</i>	
<i>Filicastrum</i>	685	<i>Limbadum</i>	
<i>S. Nicolaus</i>	55	<i>Brighottonum</i>	
<i>Mondaradonum</i>		<i>Consercornum</i>	
<i>Calonsium</i>			

Nyceria Paganorum Episcopus, suffraganeus Archiep. Salernitani, in Prouincia Principatus citra sedem habet, & ei subfunt.

<i>Nyceria Paganorum Antri focul.</i>	636	<i>Marfanus</i>	
---------------------------------------	-----	-----------------	--

Nola Episcopus in Prouincia Terræ Laboris sedet, suffraganeus est Archiepiscopi Neapolis, & ei subfunt.

<i>Nola cum 13. casalibus focul.</i>	1820	<i>Pomiglianum de Arcobus focul.</i>	164
<i>Cicala</i>		<i>S. Anastasius</i>	
<i>Auella cum casal.</i>	549	<i>Ottavianum</i>	465
<i>Serigniantum cum duobus casalibus</i>		<i>Palma</i>	362
<i>Rocca Rainula cum duobus Casal.</i>	125	<i>Laurum cum 11. casalibus</i>	1584
<i>Sassum</i>		<i>Turris Annuntiata S. Petrus</i>	177
<i>Mariglianum cum 11. casalibus</i>		<i>Summa cum casal. Sebastiana</i>	1241

Nvschi, seu Nusauitan. Episcopus, suffraganeus est Archiepiscopi Salernitani, in Prouincia Principatus ultra sedem tenet, & ei subfunt.

<i>Nuscum focul.</i>	458	<i>Montella</i>	992
<i>Bagnulum</i>	366	<i>Cassanum</i>	295

R. **O**genti, seu Vxenti Episcopus exemptus à Rege presentatur, & in Prouincia Terræ Hydrunti sedet, & ei subfunt.

<i>Ogentam focul.</i>	271	<i>Lucugnanum</i>	
<i>Pufficcium</i>	186	<i>Barbaratum</i>	31
<i>Taurisanum</i>	84	<i>Salve</i>	215
<i>Acquatica</i>	65	<i>Marcianum</i>	293
<i>Rufianum</i>	37	<i>Miscianum</i>	66
<i>Turris de Padula</i>		<i>Suprassanum</i>	48
<i>Specchium</i>	201	<i>Tauianum</i>	151

Oppidi Episcopus sedem habet in Prouincia Calabria ultra, Reginenfis Archiepiscopi suffraganeus est, & ei subfunt.

<i>Oppidum focul.</i>	804	<i>Varapodi</i>	
<i>Terranova</i>	2419	<i>Triflice casale Oppidi</i>	
<i>Casoliti</i>	50	<i>S. Cristina</i>	542
<i>Sitizzanum</i>		<i>Conropadanum</i>	
<i>Pedaulum grande</i>		<i>Garganade</i>	
<i>Pedaulum picolum</i>		<i>Lombricchi</i>	
<i>Mesignade</i>		<i>Oria</i>	
<i>Senofarium</i>		<i>Scido</i>	
<i>Galatoni</i>			

R. **O**irz Episcopus in Prouincia Otranti, seu Hydrunti sedet, exemptus à Rege presentatur, olim Archiepiscopus erat, & cum illo Brundusij fuit vnitus, teste *Freese. de subfeud. lib. 1. fol. 85.* ei subfunt.

<i>Oira focul.</i>	897	<i>Vetrana</i>	200
<i>Casale nouum</i>	986	<i>Lufianum</i>	273
<i>Francanilla</i>	1020	<i>Ceglie</i>	616
<i>Turris S. Susana</i>	236		

Ostuni, seu Astrin. vel Ostrin. seu Vstruni Episcopus in Prouincia Hydrunti sedet, est exemptus, & ei subfunt.

<i>Ostuni focul.</i>	1264	<i>Caruignum</i>	300
<i>S. Vito</i>	342	<i>Locus rotundus</i>	308

Piscine Episcopus, vide Marlonum.

Puteolanensis Episcopus in Prouincia Terræ Laboris, Regius est, & Archiepiscopi Neapolis suffraganeus, olim Cumanus Episcopus prope Puteolum erat, nunc autem diruta est Cumarum Ciuitas, subfunt ei.

<i>Puteoli focul.</i>	675	<i>S. Petrus ad Succauti</i>	173
<i>Planuria</i>		<i>Foregrotta</i>	

Policastri Episcopus, Archiepiscopi Salernitani suffraganeus, in Prouincia Principatus citra sedem habet, & ei subfunt.

<i>Policastrum foc.</i>	32	<i>Rocca gloriosa</i>	215
<i>Gammaraota</i>	183	<i>Pedana</i>	24
		<i>Turris</i>	

<i>Turris Orfaca</i>	202	<i>Casella</i>	140
<i>S. Christophanus</i>		<i>Battaglia</i>	74
<i>Hispani</i>	24	<i>Morigerast</i>	85
<i>S. Marina</i>	98	<i>Casalettum</i>	113
<i>Libonati</i>		<i>Tortorella</i>	174
<i>Torraca</i>	86	<i>S. Io. ad Piro</i>	59
<i>Trecchiano</i>		<i>Lacus niger</i>	516
<i>Lauria</i>	100	<i>Sicili</i>	
<i>Rinellum</i>	223		

<i>Flumara de muro</i>	814	<i>Trizzinum</i>	
<i>Calanda</i>	513	<i>Tirretti</i>	
<i>Matta S. Ioannis</i>	500	<i>Iorlupum</i>	
<i>Monte bellum</i>	302	<i>Nafis</i>	
<i>Pentidattilum</i>	117	<i>Candanum</i>	
<i>S. Laurentius</i>	118	<i>Pauiglianam</i>	
<i>Ioppolum</i>	79	<i>S. Robertus</i>	
<i>Sauatellum</i>	88	<i>Lagauante</i>	
<i>S. Dominica</i>		<i>Alessi</i>	
<i>S. Ioannes</i>		<i>S. Stephanus</i>	
<i>S. Blasius</i>		<i>Mostra</i>	
<i>Pedargoni</i>		<i>Carditum</i>	
<i>Cerast</i>		<i>Molofebium superius, et</i>	
<i>Schinzileua</i>		<i>Molofebium inferius ca-</i>	
<i>Farast</i>		<i>salia Terra noua</i>	

R. **P**otenza Episcopus in Basilicata Prouincia sedem habet, est exemptus, & ad Regis presentationem spectat, eique subsunt.

<i>Potenza focul.</i>	1179	<i>Auiglianum</i>	438
<i>Labriola</i>		<i>Vignola</i>	316
<i>Titum</i>	567	<i>Ruoti</i>	102
<i>Picernum</i>	548	<i>Varagianum</i>	492

Polignani Episcopus, Barenfi Archiepiscopi suffraganeus, in Prouincia Hydruntina sedet, ad sunt in eo corpora ss. Viti, Crescentij, & Modesti, contra mordentes canes a Deo gratiam impetrantes, & ei subsunt.

<i>Polignanum</i>	816	<i>Turi</i>	517
-------------------	-----	-------------	-----

Rapoli Episcopus vnitus cum illo Melphie, vide Melphiz.

Rauelli Episcopus vnitus cum illo Schalæ in Prouincia Principatus citra, exemptus est, & multa de eo dicit *Freco. in lib. 1. de subfeud. fol. 78. col. 1.* & ei subsunt.

<i>Rauellum focul.</i>	223	<i>Schala</i>	227
------------------------	-----	---------------	-----

Reginensis Archiepiscopus in Prouincia Calabria vltra sedet, à Rege presentatur, & Comes Bouæ titulatur, suffraganeos habet Episcopos Neocastri, Tabernæ, vnitum cum Catanzario, Amantheæ vnitum cum illo Tropez; Cotroni, qui est Regius. Oppidi. Castrî ad mare de Bruca in Prouincia Principatus citra, Cassani. Catanzarij, Hieracij, Squillacij, Necotera. Bouæ. & per prius habebat Episcopum Liparentem vnitum cum illo de Parenfa, qui hodie subest Archiepiscopo Missinenfi. sicuti etiam vnita fuit Insula prædicta Regno Siciliæ vltra Farum. de Regio multa dicit *Freccia in lib. 1. de subfeud. fol. 93.* & Nos dicimus supra in hac obseruatione, & alibi, subsunt prædicto Archiepiscopo.

<i>Rhegiam</i>	2380	<i>S. Agata est casal.</i>	1108
<i>Trilla</i>	572	<i>Curfi</i>	

Rieti Episcopus de statu Ecclesiastico in Regno nostro habet.

<i>Cicolum cum circa 30.</i>		<i>Colofecatam</i>	92
<i>Terris in circa.</i>		<i>Casale minardum</i>	
<i>Montem Herculis cum</i>		<i>Turris de Taglia</i>	
<i>50. casalibus.</i>		<i>Latruscbium</i>	
<i>Ciuitam Realem</i>	308	<i>Spedinum</i>	60
<i>Acumuli</i>	457	<i>S. Anatolia</i>	
<i>Leonfa</i>	1906	<i>Amatrisæ cum 90. ca-</i>	
<i>Corbarium</i>	45	<i>salibus</i>	1186

Rossani Archiepiscopus in Prouincia Calabria citra sedet, non habet suffraganeos, & ideo Metropolitanus non dicitur, quia Concilium Prouinciale non celebrat, *cap. clericos, 22. dist.* & non differt ab Archiepiscopo, qui potest esse sine suffraganeis, *Freco. autem de subfeud. lib. 1. p. 94. col. 2.* ei suffraganeum ponit, & ei subsunt.

<i>Ruffanum</i>	1256	<i>Calopezzati</i>	155
<i>Curighianum</i>	1125	<i>Campana</i>	274
<i>Terranova</i>	507	<i>Petrapaula</i>	218
<i>Tarfa</i>	401	<i>Longobucchum</i>	400
<i>S. Laurentius</i>		<i>Buscheglierium</i>	166
<i>Calcuitum</i>	261		

Rvui, seu Rubi Episcopus in Prouincia Terra Bari sedet, suffraganeus Archiepiscopi Barenfis est, & ei subsunt.

Ruum, seu Rubum focul. 1573
de quo fertur, quod quando Diuus Petrus per Apuliam transiit, dixit, non inuenisse nisi Rubum, Baruum, & Tarentum.

Salerni Archiepiscopus in Prouincia Principatus citra sedet, Regis ad collationem est, & suffraganeos habet Episcopos Campanæ, Capacij, Policastri, Nuschi, Sarni, Martini noui, Nuceria Paganorum, & Acer.

& Acerni, & à Bonifacio VII. anno 698. in Metropolitim fuit erectus, & caput S. Matthei Apostoli habet, de quo nimis iure merito gloriatur, subsunt ei.

<i>Salernum focal.</i>	2233	<i>Castiglionum</i>	19
<i>cum 4. casalibus</i>		<i>S. Seuerinus</i>	3090
<i>Ebolum</i>	648	<i>cum 17. casalibus</i>	
<i>Leonum</i>	199	<i>Forinum</i>	693
<i>Mons Coruinus</i>	812	<i>Solofra</i>	747
<i>Gifonum</i>	100	<i>Serinum</i>	25
<i>S. Ciprianus</i>	108		

SAlpiz olim erat Episcopus in Prouincia Capitanata, sed fecido aere frustrante desolata est, & Tranensi Archiepiscopatu unitus fuit, habet enim prope lacum Mandurius in hac Ciuitate Anibal Cartaginensis iam strenuus amore captus vnus mulieris, ita effemenatus deuenit, quod honorem perdidit: Salpe est hodie feudum in capite Regie Curie, vt supra in Prouincia Capitanata videre poteris in feudatarijs, & prope Tefantum est, hodie dictum Trefanti Venerab. Monasterij S. Marci supra Neapolim ordinis Cartusienfis, & idro vide infra in Archiepiscop. Tranensi.

Sanci Angeli de Lombardis Episcopatus suffraganeus Archiepisc. Compse in Prouincia Principatus ultra sedem retinet, & ei subsunt.

<i>S. Angelus</i>	346	<i>Guardia</i>	349
<i>Bisacium</i>	593	<i>Vallata</i>	346
<i>Torella</i>	366	<i>Morra</i>	394
<i>Leonum</i>	352		

Sanci Marci Episcopus exemptus est, & in Prouincia Calabriae citra sedem habet, per prius erat in Maluito, ab Vlisse edificato, deest *Marisoto in cronica Calab. lib. 2. c. 10.* subsunt ei.

<i>S. Marcus</i>	180	<i>S. Donatus</i>	139
<i>cum casalibus</i>		<i>Cirella</i>	83
<i>Fagnianum</i>		<i>Maira</i>	79
<i>Pizzolium</i>		<i>Grisolia</i>	92
<i>Iogium</i>		<i>Rogianum</i>	332
<i>Bonifatium</i>	141	<i>Maluitum</i>	296
<i>Boludere</i>	347	<i>Serra de Elis</i>	52
<i>Bonucinum</i>	84	<i>Motta fellona</i>	153
<i>Sanbenitum</i>	132	<i>S. Soffus</i>	38
<i>S. Agata</i>	205	<i>Mongrassano</i>	62
<i>Polidabrellum</i>	57	<i>S. Laurus</i>	14

Sanci Seuerij Episcopus exemptus est, & in Prouincia Capitanata sedem habet, (in

anno 1627. Terremotus magnus ibi fuit, vt retulimus supra *vers. 13. obj. 3.*) subsunt ei.

<i>S. Seuerius focal.</i>			1000
<i>Turris maior</i>	206	<i>Palcina</i>	430

Santæ Seuerinæ Archiepiscopus in Calabria ultra sedem habet, in fortissimo, & loco tutissimo stat, suffraganeos habet Episcopos Ymbriatici, Belcastri, Sitomenfis, Isola, Strongioli, & Cirentiæ uniti cum Cariati, & ei subsunt.

<i>S. Seuerina focal.</i>	588	<i>Rocca de neto</i>	131
<i>Mesuraca</i>	167	<i>Scandali</i>	
<i>Cutum</i>	638	<i>S. Maurus</i>	151
<i>S. Io. Monachus</i>	94	<i>Licotronei casale</i>	
<i>Policastrum</i>	685	<i>Policastru</i>	37
<i>Rocca Bernarda</i>	183	<i>Larietta casale Græcor.</i>	

Sarni Episcopus, suffraganeus Archiepisc. Salernitani in Prouincia Principatus extra sedet, & has Terras, habet.

<i>Sarnum focal.</i>	923	<i>Valentinum</i>	234
<i>S. Marfanus</i>	158	<i>Strianum</i>	

Schalz, vel Camensis Episcopus, vide Ravelinum.

Suessæ, seu Sinuesse Episcopo, Capuani Archiepiscopi suffraganeo, in Prouincia Terræ Laboris sedenti, subsunt.

<i>Suessæ</i>	1979	<i>Cyllola</i>	
<i>cum casalibus</i>		<i>Aucranum</i>	
<i>Casianum</i>		<i>Pedimons</i>	
<i>Valognium</i>		<i>Pons</i>	
<i>Torum</i>		<i>Lipizanum</i>	
<i>Laurum</i>		<i>Monticellam</i>	123
<i>Coriglianum</i>		<i>Collum S. Sinischi</i>	
<i>Rancolitium</i>		<i>Collum figliardi</i>	
<i>Fontana carina</i>		<i>Campoli</i>	
<i>Polifisium</i>		<i>Liminari</i>	
<i>S. Petrus de Toraldo</i>		<i>Dubbaglinum</i>	
<i>S. Barbara de Toraldo</i>		<i>Turrisella</i>	180
<i>Errenstium</i>			

Santæ Agatæ Gotorum Episcopus, suffraganeus Archiepiscopi Beneuentani in Prouincia Capitanata sedem habet, fortis Ciuitas semper fuit, & ex ea Episcopus extitit magnus Pontifex Sixtus Quintus, & has Terras tenet.

<i>S. Agata Gotor. foc.</i>	492	<i>Burazzanum</i>	349
<i>Airoda</i>	584	<i>Frasum</i>	371
<i>Arpaia</i>	558	<i>La Ballo</i>	84

Duen.

Ducenta	22	Cumellara	
Babneuli	366	Caianellum de Arenzo	
Arsenjum cum casali		Caué, & S. Felix	223
bus	829	Quagliarina, & S. Ma-	
Caput Conca		rrio	37

SOrz Episcopus sedet in Prouincia Terræ Laboris, suffraganeus Archiepisc. Thietini, eique subsunt.

Sora magni, & memorandi Cardinalis Baronij	
Patria, qua est focul.	629
S. Ioannes in Carico	123

Squillacij, siue Scyllatij Episcopus, suffraganeus Archiepisc. Regi. in Calabria vltra sedet, Ciuitas antiquissima ab Atheniensibus condita corpus S. Agatij habet, & Styli Episcopatu vnitus; Ciuitas, quæ Episcopum habuit, Ciuitatis nomen retinet, *Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 1. clausul. 4. glos. 11. nu. 14. vers. & hæc, fol. 218. & Bald. in S. imperialis, nu. 10. de pace constant.* subsunt ei.

Squillacium Cassiodori patria focul.	470
Gilifalcum	210
Borgia	52
Stalatti	240
S. Lia	130
S. Fiorus	106
Cendricha	34
S. Amaronius	
Lucenudi	
Turris de Spatula	
Cardinale	232
S. Vitus	111
Petrinum	80
Clarauallis	69
Ischa	108
S. Andreas	207
S. Catherina	210
Dabolum	192
Suberatum	115
Galiatum	49
Argustum	98
Sanjosti	57
Satrianum	218
Motta placanica	105
Stylam	1615
cuius casalia sunt	
Riace	
Stignianum	
Guardauille	
Pazzanum	
Camini	
Monasteracium	65
Palermitti	17
Oliuadi	60
Brogniaturum	36
Zimbarium	
Vadolatum	337
Motta placanica	98

Sipontinus Archiepiscopus, vide Manfredoniz.

Strongioli Episcopus sedet in Prouincia Calabriae citra, s. Seuerinæ Archiepiscopi suffraganeus est: (credunt aliqui Strongioli Piceliam fuisse, quæ Patria Octauiani Cælaris fuit) subsunt ei.

Strongiolum focul.	178
--------------------	-----

Sulmonensis, seu Valuensis Episcopus in Prouincia Aprutij citra sedem habet, suf-

fraganeus Archiepisc. Theatini est, & licet in Sulmonis Ciuitate residentiam faciat, tamen in Valuensi Ecclesia s. Polini prope Pentimam functiones Episcopales ministrare tenetur, subsunt ei.

Sulmona focul.	995	Carapelle	254
Pentima	147	Colascium	367
Rocca rasci	127	Rocca Calascij	203
Rocca vallis seure	197	Buscium	89
Rocca quinq; milia	95	Molinum	140
Pettoratum	163	Campus de Ioué	133
Canfanum	75	Prezza	114
Popoli	262	Anuerfa	218
Rocca de Casale	78	Scannum	280
Baianum	118	La villa de Iacu	73
Palena	205	Cucullum	224
Pacentrum	401	Frattura	99
Gurianum sculi	141	S. Stephanus	230
Gaglianum	215	Capri	61
Castellum vetus		Bagniorca	90
Castellum Hilarifficinarium		Ruisondoli	229
Ofenum	99	Intridaqua	142
S. Lucia		Gambarale	59
Castellum de monte		Pratufa	125
Carapelle	113	Petransiera	61
Castellum vetus de		Capestranum	193

Surrenti Archiepiscopus anno Domini 913. à Sergio III. institutus, in Prouincia Terræ Laboris sedet, & suffraganeos habet Episcopos Vici, & Massæ Lubrensis, seu Salpenfis, de quo vide supra in Massa Lubrensi, subsunt ei.

Surrentum, & Planum de Surrento foc.	1029
--------------------------------------	------

Tarenti Archiepiscopus in Prouincia Terræ Hydrunti, ad Regis collationem est, suffraganeos habet Episcopum Motulæ, & Episcopum Castellanez. A Diuo Petro, & Diuo Ioanne Apostolis constitutum fuisse, dicit *Frecc. in lib. 1. de subseud. fol. 85. vbi multa de Ciuitate Tarenti, & Nos aliqua supra tetigimus, subsunt ei.*

Tarentum foc.	3617	S. Maria de la Camera	
Martina	2105	Fagianum	110
Gruttaglia	1310	Montemesola	50
Pulsanum	45	Fragagnianum	122
Leporanum	103	S. Marcanus	54
Ligzanum		Ciustella	26
S. Maria de Carozino	45	Montiosa	
no		Monacitium	120
Rocca forsata	110	Mons Parauus.	
S. Martinus	50		

Theani Episcopus, suffraganeus Archiep. Capuz, in Prouincia Terræ Laboris sedē habet, & ei subiunt.

<i>Theanum cum</i> 15. <i>ca</i>	<i>Conea cum</i> 20. <i>ca</i>	<i>casali-</i>
<i>salibus</i> foc. 1435	<i>bus</i> 322	
<i>Rocca Monfina cum</i> 5. <i>ca</i>	<i>Marsanum cum</i> 8. <i>ca</i>	
<i>casalibus</i> 723	<i>salibus</i> 634	
<i>Galucium cum</i> 10. <i>ca</i>	<i>Rocca Romana cum</i> 2. <i>ca</i>	
<i>salibus</i> 375	<i>casalibus</i> 101	

Thelesæ Episcopus in Prouincia Terræ Laboris est, & Beneuentani Archiepisc. suffraganeus, (olim Thesalia Ciuitas nominata erat potentissima, & vna ex septem Ciuitatibus Samnij, hodie autem paruz villæ tenet Accolas) subiunt ei.

<i>Thelesa focul.</i>	6	<i>Ciuitella</i>	22
<i>Solopaca</i>	146	<i>S. Laurensellus</i>	152
<i>Milizganum</i>	36	<i>Foicchia</i>	111
<i>Torellum</i>	180	<i>Gioya</i>	157
<i>Guardia S. Framundi</i>	252	<i>Casale</i>	192
<i>S. Laurent. maior</i>	189	<i>Veners</i>	142
<i>Limatula</i>	265	<i>Cerritum</i>	415
<i>Ponte</i>	62	<i>Limata deruta</i>	8
<i>Cajaldunum</i>		<i>Massa</i>	29
<i>Petraroya</i>	90	<i>Puglianellum</i>	30
<i>Cusanum</i>	250	<i>Amenusium</i>	34

Therami Episcopus in Prouincia Aprutij ultra sedet, exemptus est, & titulatur Therami Princeps, & Comes Biseniij, & armatus albis armis celebrat, subiunt ei.

<i>Theramum foc.</i>	845	<i>Cannilli</i>	
<i>Luttea</i>	19	<i>Fiume</i>	
<i>Fratoli</i>	90	<i>Triscolarum</i>	
<i>Cesaratina</i>	68	<i>Nocelle</i>	
<i>Coruanum</i>	168	<i>Gelbe fenozza</i>	
<i>Giogliolettum</i>		<i>Colle gelozzo</i>	
<i>Planum</i>		<i>Casanoua</i>	
<i>Leraricum</i>		<i>Pragatterium</i>	
<i>Poggiū pontecchiū</i>	119	<i>S. Felis</i>	
<i>Agelli</i>	278	<i>Vallis S. Ioannis</i>	
<i>S. Georgius</i>	55	<i>Farietum Comitit</i>	
<i>Ienganum</i>		<i>Montorium</i>	445
<i>Laducua</i>		<i>Rocca Monforij</i>	
<i>Corsinum</i>		<i>Fornarolum</i>	48
<i>Comignanum</i>		<i>Spianum</i>	
<i>Seruizza</i>		<i>Collocuum</i>	
<i>Gelse</i>		<i>Rapinum</i>	69
<i>Paduli</i>		<i>Mianum</i>	
<i>Pizzellum</i>		<i>Forcella</i>	78
<i>Fioli</i>		<i>Ganzanum</i>	128
<i>Vallis</i>		<i>Castellum altum</i>	105
<i>Martij</i>		<i>Castellum basum</i>	109

<i>Guardia humana</i>	88	<i>Marchia Comitit</i>	77
<i>Notarescum</i>	119	<i>Vallis Pragoli</i>	
<i>Morsum</i>	152	<i>Serre</i>	
<i>Montspaganum</i>	136	<i>Maglianum</i>	301
<i>Cologna</i>		<i>Pogium vallis</i>	26
<i>Iulia</i>	358	<i>Calcarunum</i>	
<i>Muscianum</i>	140	<i>Magnacella</i>	
<i>Li Pastan</i>		<i>Rupum</i>	
<i>Montonium</i>	51	<i>Giulianoua</i>	358
<i>Lortoretum</i>		<i>Sessa</i>	
<i>Poggium morellū</i>	84	<i>Lipizzanum</i>	
<i>Contraguerra</i>	96	<i>Monticellum</i>	
<i>Mons S. Polus</i>		<i>Collis S. Sinischi</i>	
<i>Turanum</i>	47	<i>Collis Cigbodi</i>	
<i>Amaretum</i>		<i>Giammanella</i>	
<i>S. Alcerus</i>		<i>Liminaschi</i>	
<i>Bellantum</i>		<i>Dublaguna</i>	
<i>Compoli</i>	1077	<i>Turricella</i>	
<i>Castellum nouū</i>	117	<i>Agnonum</i>	
<i>Ciuitella</i>	173		

Termuli Episcopus, suffraganeus est Archiepisc. Beneuentani, & in Prouincia Capitanatæ sedet, eique subiunt,

<i>Termolum, quasi terminus Apulia dictum, focul.</i>			239
<i>Mons niger</i>	391	<i>Ripalda</i>	
<i>Goglionisium</i>	490	<i>Tauerna</i>	
<i>Mons la Tiglia</i>		<i>S. Iacobus</i>	15
<i>Mons metulus</i>			

Theatinus Archiepiscopus, vide Chieti.

TRani Archiepiscopus, cui Salpenfis Episcopatus est vnitus, & Archiepiscopus Trani, ac Salpenfis Episcopus titulatur, ad Regis collationem est, & in Prouincia Terræ Bari sedet, suffraganeosq; habet Episcopum Alessani vnitum cum illo Capue Leuchi, & Episcopum Montis pelosij, qui est exemptus, subiunt ei.

<i>Tranum focul.</i>	962	<i>Coratum</i>	1084
<i>Barletta</i>	3047	<i>Casale Trinitatis</i>	45

TRiuici, seu Vici de Baronia Episcopus est, suffraganeus Archiepisc. Beneuentani, & in Prouincia Principatus ultra sedem retinet, eique subiunt.

<i>Triuicum focul.</i>	345	<i>Castellum</i>	90
<i>S. Nicolaus</i>	69	<i>Carisi</i>	145
<i>S. Soffus</i>	170	<i>Flumari</i>	150

TRicarici Episcopus in Prouincia Basilicata sedet, Archiepisc. Achiruntini, Matæ raniq; suffraganeus est, & has Terras habet, *Trica-*

<i>Tricaricum foc.</i>	1073	<i>Caritum</i>	157
<i>Caccianum</i>	236	<i>Mons mortuus</i>	154
<i>Albanum</i>	388	<i>Armentum</i>	448
<i>Garautum</i>	34	<i>Gallicebium</i>	40
<i>Oliuetum</i>	59	<i>Massanellum</i>	138
<i>Aluectura</i>	182	<i>Albanum</i>	324
<i>S. Maurus</i>	340	<i>Mons Albanus</i>	604
<i>Stizitanum</i>	514	<i>Gracum</i>	518
<i>Ciriglianum</i>		<i>Salandra</i>	266
<i>Gorgoglium</i>	230	<i>Grassanum</i>	124
<i>Guarata</i>	1202		

R. **T**rienti Episcopus Regius, & exepus est, in Prouincia Comitatus Molisij sedet, & apud Samnites Castrum Trebesente appellabatur, subfunt ei.

<i>Trientum foc.</i>	409	<i>Guastu Girardum</i>	258
<i>Agnonum</i>	813	<i>Molise</i>	36
<i>Belmons</i>	135	<i>Rius niger</i>	66
<i>Castru sanguinis</i>	329	<i>Alphedena</i>	101
<i>Cislerza</i>	148	<i>Salcitum</i>	100
<i>Castiglione N. Ma-</i>		<i>S. Blasius</i>	16
<i>rini</i>	169	<i>Toulla</i>	117
<i>Mons niger</i>	69	<i>Sprunasne</i>	17
<i>Petra abundans</i>	92	<i>Pescum Lancianum</i>	41
<i>Rosellum</i>	118	<i>Carouoglium</i>	206
<i>Ruoi</i>	118	<i>Castiglionum de Caro-</i>	
<i>Sebiaui</i>	150	<i>uoglio</i>	206
<i>Bagnium</i>	557	<i>Furli</i>	129
<i>Cipracotta</i>	164	<i>S. Martinus</i>	77
<i>Callaonum</i>	69	<i>Priscus prignonus</i>	172
<i>Castellatum prope</i>		<i>S. Angelus</i>	88
<i>Agnonem</i>	49	<i>Mons falconus</i>	166
<i>Castellu guidone</i>	105	<i>Turris bruna</i>	97
<i>Ciuita noua</i>	174	<i>S. Ioannes</i>	256
<i>Ciuita vetus</i>	62	<i>Rocca louara</i>	
<i>Castrum Prignianum</i>		<i>Licafali</i>	261
<i>focul.</i>	154	<i>Rocchetta Castri Pri-</i>	
<i>Castellu de Iudice</i>	62	<i>gnani</i>	
<i>Erisolanum</i>	319	<i>Gbiauci</i>	

T Roiz Episcopus exemptus in Prouincia Capitanatz sedem habet, & ei subfunt.

<i>Troya focul.</i>	1202	<i>Castellucium</i>	186
<i>Vesara</i>	336	<i>Colle</i>	58
<i>Foggia</i>	1090	<i>Faitum</i>	78
<i>Vicarum</i>			

R. **T**ropez Episcopus a Rege nostro S. P. presentatur, & in Prouincia Calabria ultra sedet, suffraganeus Archiepisc. Reginensis. Tropea vetus Ciuitas, & Herculis portus quando ex Hispania venit, diciturque a verbo Greco τροπω, idest quia fari rema vsq; ad eum locum currit, & inde reflectitur.

<i>Tropea cum 114. focal.</i>		<i>Casalibus in Calabria ultra</i>	
			3104
<i>in Calab. citra</i>		<i>Serracella</i>	52
<i>Amantea</i>	1093	<i>Iezzare</i>	
<i>Castiglionum</i>		<i>Sautum</i>	
<i>Nocera</i>		<i>Lauicellum</i>	
<i>Ayellum</i>		<i>Sauutellano</i>	190
<i>Petramala</i>		<i>Lacum</i>	
<i>Flumen frigidu</i>	917	<i>Li Terrati</i>	
<i>Longobardum</i>		<i>Belmonte</i>	286

V Eoafri Episcopus suffraganeus Capuani Archiepiscopi, in Prouincia Terræ Laboris sedem retinet, eique subfunt.

<i>Venafrum foc.</i>	751	<i>Rocca Rainola</i>	217
<i>Mastrati</i>	47	<i>Aqua fundata</i>	47
<i>Sestum</i>	42	<i>Vettisum</i>	79
<i>Rocca piperozza</i>	34	<i>Casale</i>	
<i>Capriata</i>	112	<i>Vallis de Copolare</i>	
<i>Mons Aquila</i>	53		

V Enozf Episcopus, suffraganeus Archiep. Acheruntini, & Materani, in Prouincia Basilicataz sedem habet, eique subfunt.

<i>Venosa focul.</i>	1095	<i>Mafelitum</i>	
<i>Forensa</i>	600	<i>Spinazzola</i>	369

V Genti Episcopus, vide supra Ogen- tum.

V Ici Equensis, seu Aquensis, alias Vicen- vel Vican. dicti della Montagnia Episcopus, in Prouincia Terræ Laboris sedem habet, Archiepiscopi Surrentini est suffraganeus, & ad preses mirifice regit Illustriss. Io. Aloysius Riccius Patricius Neapolitanus doctissimus, qui tot opera nota composuit, & ab Urbano VIII. proprio motu creatus, & ad maiora promouendus. De huius Ciuitatis Vic- laudibus vide *Freec. lib. 1. de subfeud. fol. 91.* vbi quod ex Hercule originem trahere, refert, subest ei.

<i>Vicum focul.</i>			398
---------------------	--	--	-----

V Ici de Baronia Episcopus, vide Triu- cum.

V Iesti, seu Vescanensis Episcopus in Prouincia Capitanatz sedet, & Archiepisc. Sipontini est suffraganeus, & subest ei.

Vesti, olim Vestice dicta, qua tutum habet portum, ex quo Alexander III. Venetiam petijt ex inimicitia Imperatoris Frederici, sed in anno 1480. ab Acomat Bajia Turcarum
Ese Prafe-

Præfetto diruta fuit, dum Italiam occupare tentabat, & inde à Rege Ferdinando restaurata, est hodie focol. 209

Vigilensis Episcopus, vide Biscegliz.

Vmbriatici, vel Ebriacensis Episcopus, suffraganeus Archiepisc. S. Seuerinz, in Prouincia Calabriae citra sedem habet, & ei subsunt.

Vmbriaticum focol. 90
Surcerum *Melisa* 250
Casalbonum 200 & *Nicolau* 26

Vstuni Episcopus, vide Ostuni.

Vlturaræ Episcopus in Prouincia Capitanatæ sedet, Archiepiscopi Beneuenti suffraganeus est, & ei subsunt.

Vulturaria focol. 126
Sanctus Bartholomeus 567
Cilenza 494
Sanctus Marcus de Gotis 190
Vulturninum 170
Motta . . . *Prasa* 308
Castellum nouum 11
Sanctus Marcus de Casula 207

Abbatia, Archipresbyteratus, Archipresulatus, Archidiaconatus, Monasteria, & Præpositatus, quæ in Regno Terras, seu Casalia exempta possident, & Terræ nullius Diocesis cum spirituali iurisdictione, & aliquæ etiam cum temporali, vt notum est, sunt.

106 **A**bbatia S. Laurentij prope Diocesi-
 sim Aquilæ habet.

Acianum focol. 192
S. Nariam de Ponte 62
Tbionum 102
Bosjium . . .

Abb. Sanctæ Sophiæ de Beneuento,

Ciccianum cum Casalibus focol. 212
Fraginellum .

Abb. Molphæ in Diocesi Capacij.

Gentula focol. 125

Abb. Sancti Clementis prope Diocesim Ciuitatis Penne,

Bolognianum 101
Alanum 202
Castellonum de Vultarno . . .
Rocca Sansonescha . . .
Corbara . . .
Casignianum 127
Guardia Hummana 89
Castellum vetus 79
 & aliud Castellum prope Cogniolum 112

Abb. Casæ nouæ prope supra dictam Diocesim.

Porisium . . . *Carpentium* 75

Abb. S. Mariæ ab Bruscianum alias de Succursu Aquilæ, in Diocesi Aquilæ.

Spulsurum 209

Abb. S. Ioannis in Lamis in Monte S. Angeli, seu Gargani.

Sanctus Marcellus focol. 190
 cum spirituale, & temporale.

Abb. S. Euphemie in Diocesi Neucastrensi, quæ hodie est sacre Religionis Hierosolymitanæ in Diocesi Neucastrensi in Calabria ultra cum spirituale, & temporale.

Sancta Euphemia focol. 68
Iizzaria 124

Abb. Sanctæ Mariæ ad Bruscianum in Diocesi Sancti Marci.

Pescum Sansonescum focol. 129
Corbara 45

Abb. Sancti Vincentij de Vulturno in Prouincia Terræ Laboris,

Scopoli focol. 90 *Li Coll* . . .
Cerrum 428 *Rocetta* 63
S. Vincentius 79 *Furnellum* 117
Castellum . . .

Abb.

Abb. Sancti Salui in Dicecesi Thictina.

Teynaricum

Abb. Sancti Petri Spinæ in Dicecesi Mileti.

Cianum focal.

Abb. S. Ioannis in Collimento prope Aquilam.

Abb. Sanctissimæ Trinitatis Ciuitatis Mileti, Collegij Græci de Vrbe habet iurisdictionem spiritualem in Ciuitate Mileti, & super octo, vel decē Casalibus ibi proximis.

Archipreful Montis Sancti Angeli Manfredonię Archiepiscopo est vnitus, vt supra videre poteris in Manfredonię Archiepiscopo.

107 Archipresbyteratus nullius in Regno sunt.

Altamura sita in Prouincia Terra Bari focal. 268

De officio Archipresbyteratus videas in tit. extra de officio Archipresbyteri.

Archipresbyt. mitratus Rutigliani in Apulia.

Rutiglianum focal. 858

108 Archidiaconatus Beneuenti cum spiritali iurisdictione.

Circellum focal. 312

Colle 36

Castrum Paganum 168

De officio autem Archidiaconatus videas extra de officio Archidiacon.

109 Collegium Græcum Urbis Romę habet Abbatiam Sanctissimæ Trinitatis Mileti, notatam supra in verbo Abbatia.

110 Monasterium Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore in Prouincia Calabriae ultra situm, in quo Venerab. Corpus Sancti Brunonis Fundatoris Religionis Carthusianę iacet, iurisdictionem spirituale, & temporalem, ac etiam Episcopalia, præter ea quę sunt Ordinis habet super diuersis Casalibus, & præsertim super infra scriptis ad præfens habitatis.

Spatula 218 *Montabrum* 100

Serra *Gasparina* 84

Biuongium 113 *Mons Pauo* 113

& præterea habet iurisdictionem spiritualem etiam in ista Terra Montis

Pannonis, de qua pendet lis, vt diximus supra pag. 336.

Monasterium Montis Virginum in Dicecesi Auellini.

Mognanum focal. 90

Mercoglianum 60

Quadrelle 320

Hospitalettum . . .

& in Dicecesi Beneuentana.

Petram defusi . . .

Ciccianum cum casalibus 212

Sanctum Martinum . . .

Monasterium Montis Casini in Prouincia Terre Laboris olim Episcopatus, hodie venerab. Religionis Sancti Benedicti ex concessione Papę Ioannis 22. de anno 1334. in diuersis locis spirituale habet, & in aliquibus etiam temporale.

S. Germanum focal. 938
cum spiritali, & ciuili iurisdictione.

S. Petrum in fine 160

S. Vittonus 174

Ceruaram 140

S. Elijam 230

Vallem rotundam 145

Belmontam 112

Pigniatarium . . .

S. Georgium . . .

S. Petrum in Curulis . . .

Castellum nouum 155

S. Bonarum . . .

S. Ambrosium 30

Vallem frigidam 69

S. Andream 34

Cocoratum . . .

Roccam de Vandro 98

In Prouincia Aprutij.

Pescum Costantium 427

S. Petrum la Vallona . . .

Varream 210

Villettam . . .

Ciuitellam . . .

Pescoa Iferniam . . .

Serram Monacescam 127

Lafaram . . .

& in Calabria citra.

Cstrarium 436

& alia.

Monasterium Sanctissimæ Trinitatis Cauę, (de quo vide, quę diximus supra in Episcopatu Cauę) in Dicecesi Capacię.

Castellum dell' Abbate focal. 479

Es a Perdi.

<i>Perdisimum focul.</i>	67
<i>Matontum</i>	.. .
<i>S. Mangum</i>	107
<i>Serram mezzanam</i>	23
<i>Capogrossum</i>	66
<i>Casaleebium</i>	132
<i>Castagnetam</i>	19
<i>Sanctam Luciam</i>	6
<i>Lograssum</i>	13
<i>Sanctam Barbaram</i>	69
<i>Pouanum</i>	.. .
<i>Ogliastrum</i>	53
<i>Tramutulā in dicepsi Marisci noui</i>	603

Monasterium Sancti Laurentij prope Padulam ordinis Carthusiensis ex vnione ei facta de Abbacia Cadossæ vigore Bullæ Leonis X. in dicta Dicepsi habet in Casale nouo iurisdictionem spiritualem, & ciuilem, & alia iura.

Prepositatus in Regno sunt.

111

Ateffe focul. 617. in dicepsi Thistina.

Atini in dicepsi Soræ, & ei subsunt.

<i>Picinisicum focul.</i>	249
<i>Settefrati</i>	256
<i>Sanctus Donatus</i>	401
<i>Gallinarium</i>	131
<i>Casale</i>	.. .
<i>Casaluerium</i>	323
<i>Aluitum</i>	536
<i>Vicaluum</i>	129
<i>Setrarcum</i>	.. .
<i>La Posta</i>	40
<i>Campolum</i>	140
<i>Vicofolium</i>	.. .
<i>La Brocculi</i>	.. .
<i>Balsaranum</i>	179
<i>Morrea cum casalibus</i>	.. .
<i>Sanctus Ioannes</i>	.. .
<i>Sanctus Vincentius</i>	189
<i>Ciusta de Antina</i>	.. .
<i>Ciuitella</i>	67
<i>Canistrum</i>	.. .
<i>Pescum Canale</i>	.. .
<i>Morinum</i>	.. .
<i>Rendinaria</i>	.. .
<i>Rocca vini</i>	.. .
<i>Insula</i>	192
<i>Castellucium</i>	81

<i>Arpinum</i>	603
<i>Arpinum Fontana</i>	.. .

Terræ in Regno nullius.

112

In Baronia Capistrani de Carapelle in dicepsi Aquilæ in Aprucio.

<i>Sanctus Stephanus focul.</i>	241
<i>Capistranum</i>	193
<i>Castellum de Monte</i>	254
<i>Carapelle</i>	113
<i>Castellucium</i>	.. .
<i>Calusum</i>	.. .
<i>Rocca de Colascio</i>	203
<i>Ofena</i>	.. .
<i>Bulsi</i>	.. .
<i>Alberonum in dicepsi Vulturaria</i>	.. .
<i>Alondoruini</i>	.. .
<i>Canosa in Prouincia Terra Bari</i>	363

In Dicepsi Capacij.

<i>Pattanum focul.</i>	12
<i>Pattanellum</i>	50
<i>Sanctus Nazzarius</i>	36
<i>Contronus</i>	107
<i>Castellum Sancti Laurentij</i>	.. .
<i>Sanctus Angelus a Fasanelia Episcopatus</i>	.. .
<i>Tropea</i>	516
<i>Cornuti</i>	98
<i>Sanctus Maurus</i>	146
<i>Sanctus Seuerinus</i>	22
<i>Abbate Marcus</i>	39
<i>Sanctus Laurentius</i>	157
<i>Cerigniola nullius in Prouincia Capitanata focul.</i>	466
<i>Marrugiti in Hydruntino dicepsi Bari</i>	431
<i>Procita foc. 353. Insula in Terra Laboris.</i>	.. .
<i>Putignianum in Prouincia Terra Bari focul.</i>	1499
<i>Terlitium in Prouincia Terra Bari</i>	729
<i>Sanctus Arterius in dicepsi Capacij est Episcopi Causa.</i>	.. .
<i>Sanctus Angelus Fasanelia in eadem dicepsi est Episcopi Tropea.</i>	.. .

Sunt & quamplurimæ aliæ per Regnum iurisdictiones Abbatiarum spiritualia, & temporalia exercentium, quæ breuitatis causa non recensentur.

OBSERVATIONIS II.

S V M M A R I V M.

Decanus ante alios debet se firmare,
ante num. 1.

- 1 **F**ulvius Constantius Marchio, & Regens laudatur, & eius mors, nu. 1.
- 2 Cæcus potest esse Iudex, & retinet dignitatem.
Aduocatus cæcus an postulare possit, ibidem.
- 3 Testis senex sanus mente, & ob manuum tremorem non valens firmare, potest eius manus dirigi per peritum.
- 4 Scribendi forma in iuuentute, variatur in senectute.
- 5 Don Flaminius Constantius Regius Consiliarius creatur.
- 6 Didacus Lopez Regens laudatur, & numer. 19.
- 7 Prorex potest Proregentes creare.
- 8 Proconsiliarios, & Proprasidentes in Regia Camera non.
- 9 Proconsiliarij, & Proprasidentes creati à D. Duca Osuna.
- 10 Prorex de iure potest nominatos per eum Regi interim exercere facere.
- 11 Cur potest Proregentes creare, & non Proconsiliarios.
- 12 Potest prouidere, supplere, & addere pro Gubernio Regni.
- 13 Est de numero Senatorum, licet sit caput.
- 14 Potest prouidere de Proprasidente in Sacro Consilio, & de Prolocumtenente in Regia Camera.
- 15 Arbitrio Proregis est, vel Proprasidentem creare, aut supplicationes legi facere per Sac. Conf.
- 16 Decanus Sacri Consilij solet esse Proprasidens, sed in arbitrio Proregis stat electio aliorum.
Proprasidens Sacri Consilij solet esse Decanus, ibidem.
- 17 Don Petrus de Castellat Regens, Prolocumtenens in Regia Camera.
- 18 Ioannes Baptista Valenzuela Velasquez Regens, Officium Prasidentis quando rexit, & inde ad supremum Consilium Italia accersitus.
- 19 Didacus Lopez Suarez Proprasidens S. C. & inde Regens.
- 20 Felix de Ianuario Consiliarius Decanus, Proprasidens S. C. & Marchio.

- Don Emanuel de Zunica, & Fonseca, Montis Regis Comes, & Regni Neap. Vicerege, ibidem.
- 21 Caroli de Tapia Marchionis Belmontis, & Regentis Decani commemoratio.
 - 22 Don Ioannis Enriquez Marchionis Campi commemoratio.
 - 23 Scipionis Rousti Regentis commemoratio.
 - 24 Scipionis Brandolini Regentis commemoratio.
Ioseph Brandolinus eius filius Consiliarius creatus.
 - 25 Ferdinandi Brancia Regentis in Hispaniam accessus, & commemoratio.
 - 26 Officium Regentis in supremo Concilio Hispania est diuersum ab isto in Collaterali Concilio Neapolis.
 - 27 Regentes, qui fuerunt in Supremo Concilio non precedunt nostros Regentes Collateralis, si ad sedendum veniant & Regentes apud Proregem nostrum.
Secus si ventrèt uti Regentes supremi Consilij, ibidem.

OBSERVATIO II.

De DD. Regentibus, ac Proregentibus in hac lege nostra subscriptis, ac de alijs hodie exercentibus, necnon & quare D. Prorex Proregentes, & alios in capitibus Tribunalium prouidet, Proconsiliarios vero, vel Proprasidentes in Regia Camera non.

SECUNDA Observatio in ordine continet materiam DD. Regentium, & Proregentium Regiam Cancellariam, Sed quia supra in versic. 7. obseruat. 3. concernentia Collaterale Concilium, & eius

Regentes perscrutati sumus, restat nuuc videre aliqua de Regentibus, & Proregentibus in hac lege subscriptis; primus enim descriptus est Decanus, vt est necessum de Iure fieri, l. 3. C. de diuers. rescript. & clarius in nouella constitut. 114. Andr. in cap. 1. col. 7. versic. numquid habitur, qui success. teneantur, il primo, Vincen. de Franch. decis. 354. num. 4.

- Regens Constantius subscriptus, est ille
- 1 Fulvius Constantius, de quo mentionem dignam facit Regens Roustus in pragmat. 4. de cessione honorum, sub num. 11. & in pragmat. 1. num. 25. de syndicat. official. & in pragmat. 19. num. 17. de Baronibus, &

quidem merito, fuit enim Portæ nouæ Scidilis Patricius, & Marchio Corleti, ex nobilissima Constantiorum Familia, de qua plene sunt hystoria, rexit optimus, & doctissimus Minister iste eius officium Regentis tam in supremo Concilio Hispano, quam in hoc Regno ex anno 1596. vsque ad 1627. & maxima cum circumspectione assidua audientia & charitate cum incomparabili satisfactione negotiantium; possent quidem ei assimilari fortuna, & obuentus Fuluij Flacci, à Valerio Maximo commendati in lib. 3. cap. 8. & in lib. 4. cap. 2. & in lib. 8. cap. 4. & à Tito Liuius in decat. 4. lib. 9. fol. 476. & fol. 190. quibus in locis quasi omnes casus, & omnia accidentia tam prospera, quam aduersa prædicto Fuluio Flacco aduenta, similiter huic Illustrissimo Viro (omnium virtutum numero ornatissimo) euenisse reperies; tandem in vltima eius senectute in lucem edidit vtilissimas suas lucubrationes super tribus libris Codicis pro communi omnium vtilitate: adeo vt cum prædictis edoceret, si amplius cum laboribus personalibus Reipublicæ beneficia conferre infirmitas impediuit; inde autem ob eius oculorum, & corporis indispositionem ad extremum fuit deductus, adeo vt de eius firma foerie dubitatum, sed *text. in l. 2. C. de assessoribus.* pro eo erat stante eius eminentia, cæcus enim potest esse Index, & dignitatem retinet, *l. 6. ff. ubi quis agere, vel conueniri, & l. 1. ff. de postuland. in 5. eolum.* ibi, *Quamuis autem cæcus pro alio postulare non possit, tamen & Senatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur.* & *l. 8. C. de decurionib. lib. 10.* licet *glos.* ibi limitat, quando amborum oculorum cæcus esset. & de surdo, & muto facit *d. l. 1. ff. de postuland. & l. 7. §. 1. ff. de decurionib. & multa dicit Gizzarellus in decis. 26.* licet Aduocatus cæcus postulare non possit, ex ratione, quia Magistratus insignia non videt, *d. l. 1. de postul.* nisi esset in causa propria, *Nicolaus Vigelius in lib. 7. digestorum, cap. 4. fol. 490.* vbi multa de his, qui postulare non possunt, quoniam post *Luc. de Penna* idem *D. Constantius in l. 60. C. de decurionib. lib. 11. num. 36, fol. 142.* dixit, quod si testis adeo senectute contractus esset, vt ob manus tremorem se firmare non possit, tali casu eius manus à Perito capi potest, & ad scripturam dirigi, si tamen sit mente sanus, è coram testibus ipso mandante fieret, sicuti fit in teste impedito, *Afflic. in decis. 167. versic. 2. pro hac parte.* aliamque practicam ponit *Andr.*

in constitutio. Regni. Instrumentorum rubur, circa principium. & habemus in *§. 1. in authent. quomodo instrumentis, qua apud Iudices insinuanda sunt fidem apponere oporteat, constitut. 83. secundum lectionem Aloandri.* Scribendi forma variatur, nam non in eodem modo sicuti in adolescentia, aut in medio ætatis flore positus quis scribet, iam senio grauatus, & tremebundus sæpè numero ingruescente morbo similem scripturam efficere poterit.

Eximius vir iste post triginta annos Regentatus cum maximo splendore recti, vitam cum morte commutauit 4. Maij 1627. non sine vniuersali dolore. Reliquitq; dignissima pignora filiorum, & inter ceteros Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Hieronymum Archiepiscopum Capuz, & Don. Flaminium Regium Consiliarium paulò ante mortem prædictam ad officium Ascitum, qui tanto Patri non degenerant, sed eius vestigia insectantes nimia cum solertia, & religiositate eorum iniunctis muneribus vacant: & ex primogenito reliquit D. Fuluium Constantium Iuniorem Principem Collis Anchisæ ornatissimum Iuuenem, qui ad Potentissimum Regem nostrum ab hac Ciuitate fuit Oeator missus, & benignissime receptus, munus suum prudenter explicare non desinit.

Sunt etiã in hac lege subscripti alij Proregentes, idest Proregens Lopez, ad præsens Regens, resolutionis admirabilis, de quo dicemus infra hic *num. 19.*

Et Proregens Villalops, qui inde ob eius nimiam bonitatem Consiliariatus officium renunciauit, Hispaniamq; in Patriam reuersus, vt semper optabat, requieuit in Domino.

Proregens vero Alderisius similiter in lege ista subscriptus, Consiliarius doctissimus ingenijq; perspicacissimi, & Vicecancellarius in Almo Collegio Neapol. ac Annonæ Præfectus vigilantissimus erat, qui ni morbo hippolisæ fuisset obsessus, & per tres dies absque motu, aut loquela detempus ex hac luce secederet 17. Maij 1623. ad Regentatus munus iam propediem erat promouendus.

De creatione Proregentium diximus aliqua supra *versic. 2. obseruat. 2. in prima potestate Proregis.* & in his, quæ Prorex facere, vel non facere potest, in *secundo casu.*

Tamen quicquid sit de iure, DD. Proreges sunt in possessione, seu quasi, creandi Proregentes in casu deficientiæ Regentium in Collaterali Consilio, & in diuersis temporibus.

poribus sic semper obseruatum fuisse, est notissimum.

- 8 Quo verò ad Proconsiliarios in Sacro Consilio, & Propraesidentes in Regia Camera creandos, non fuit seruatum DD. Proreges illos creare, & licet D. Dux Ossunæ legis huius conditor Proconsiliarios, & Propraesidentes in Regia Camera creauerit: fuerunt inde ordine Regis sublatis, vt vidimus supra *versic. 2. obseruat. 2. num. 38.* quamuis ex dispositione *l. si quos Iudices, C. de offic. Praesect. Orientis*, ibi, & in *vicem eorum alijs subrogatis &c.* & in *cap. Regni Neapolis incip. Item quod praedicti Officiales non ordinentur*, in *fine*, pag. mibi 303. habemus, quod Carolus Primus disposuit *Ita vt Officiales ordinati non mutantur nisi causa rationabili, vel causa infirmitatis, vel furti, & hoc fit de conscientia nostra, & in continenti quod fuerint impediti significentur Curia nostra, scilicet si est extra partem infra quindecim dies, si est ultra farum infra mensem, & nomine impediti, tunc nominet alios, vel alium loco impediti, vel impeditorum, qui sint idonei, & scribetur eis in praedicta forma in casu mortis antequam*
- 10 *nominauerint, interim faciant administrari, donec scripserimus super hoc nostra beneplacitum voluntatis*, est etiam & aliud *cap. eiusdem Caroli Primi incipiente. Item magistri passuum*, pag. mibi 307. quo loci disponitur etiam respectu aliorum Officialium Regi nominandorum, disponendo expresse, vt in casu mortis tantum quem nominauerit, interim faciant administrare, donec Rex mandauerit super hoc eius voluntatis beneplacitum. Hodie autem non est vsu receptum, vt interim nominati exerceant, sed facta per Proregem nominatione Regi de tribus personis, expectatur Regis electio; sunt quidem officia, quæ ad Regis collationem spectant, & Regni Prorex nominationem tantum habet, *Regens Rouitus in rubrica de officijs ad Regia Maiestatis, & Viceregis collationem praesentibus, nu. 5. pag. 353.* Ratio diuersitatis esse potest, quia Consiliarij, & Praesidentes Regiæ Camera à Rege creantur pro iustitia Populis ministranda, sed Regentes Collateralis Consilij sunt principaliter constituti pro consulendo Proregi, & merito dum Prorex aduertit in
- 11 eius Throno, seu Consilio, plenum, & accuratum dictamen desistere pro seruitio Suae Maiestatis, ac recta administratione, & gubernatione Regni, & superintendencia negotiorum potest providere, supplere, & addere, vt probat *text. notab. in l. lires. 12. C.*

13 *de assessor.* Prorex enim est caput Senatus, & de numero Consiliariorum, *l. ius Senatorum. 8. C. de dignitatib. lib. 12.* sicut & Imperator Consul Romanus eligi solebat, & Iustinianus ter Consul fuit, *glos. in l. vltima, C. vt publica latitia, lib. 12.* Merito eius Senatum supplere, & ei alios subrogare debet, & potest.

- Et cum eadem ratione, potest etiam
- 14 providere Tribunalibus de Propraesidente in Saer. Cons. vel de Prolocumtenente in Regia Camera Summaria, nam quo ad Regentem, aut Proregentem in Magna Curia Vicaria suum est providere, vt alias notauimus *versic. 3. obseruat. 3. num. 204.* in quibus dignitatibus poterit, vel Officiales eiusdem, vel alterius Tribunalis constituere, vt ei melius visum fuerit: quandoque vero providere solet, vt supplicationes legantur
- 15 in Saero Consilio per Aularum Decanos, seruata forma *text. in aubent. qua supplicatio, C. de practicibus Imperat. offer.* ibi, vel
- 16 *eorum Consiliarijs*. sed vt plurimùm solet eligi in Propraesidentem Sacri Consilij, Decanus eiusdem. Verum in Domini Proregis arbitrio relinquitur; tempore enim Praesidatus Don Petri de Vera ab Aragonia ob eius absentiam fuit in Propraesidentem electus Ioannes Thomas Salamaca Consiliarius decanus integerrimus, qui inde ad supremum Italiae Consilium fuit Regens creatus, vbi ex hac vita secessit, fuit etiam post mortem eiusdem Praesidentis Don Petri de Vera in Propraesidentem creatus Consiliarius Don Ioannes Sanchez de Luna Decanus, qui per multum tempus feliciter, & expedite officium praedictum expleuit verum in anno 1612. mortuo Praesidente Camillo de Curte, qui vix per dies vndecim officium exersuit cum magna expectatione: Dominus Regni Prorex Lemensi Comes noluit Decanum eligere in Propraesidentem, sed per quatuor Aularum Decanos fuit officium praedictum coniunctim expletum per multum tempus, vniebantur enim in vna ex Saer. Consil. Aulis, & omnes infimul supplicationes decretabant, & alia incidentia providebant, & nemo ex eis firmabatur, sed decretaiones, & incidentia firmabantur per vnum ex Magistris Actorum Sacri Consilij, dicendo: *Prouisum per Sacrum Regium Consilium, & ita obseruatum fuit vsque ad aduentum ex Hispania D. Marci Antonij de Ponte Praesidentis Sacri Consilij, & Sancti Aneli Marchionis: quo etiam tempore idem*
- 17 acutissimus Prorex constituit Prolocumtenentem in Regia Camera Summaria Regentem

gentem D. Petrum de Castellet, durante impedimento Locumtenentis illius temporis Suarez, absentati ordine Proregis prædicti; sed an absentatio illa fieri poterat, videas latè per D. Regentem Tapiam in *decis. supremi Concilij, decis. 2.* & supra in *vers. 2. obseruat. 2. nu. 19.* fuit aliquid dictum.

Et tandem in anno 1623. 20. Februarij Iustissimus Dominus Alua Dux Regni Prorex, de quo supra fuit mentio facta ad regendum officium Præsidentis transmisit nunquam satis laudatum Virum D. Ioannem Baptistam Valenzuela Valalquez Regentem Regiam Cancellariam, & per prius Consiliarium dignissimum in eodem Sacro Consilio, ut fuit notatum supra in *vers. 3. obseruat. 3. sub num. 111. pag. 120. col. 1. in fine*, qui maxima cum felicitate, & incomparabili admiratione officium istud rexit vsque ad 7. Julij 1625. (quo tempore à Rege nostro ad Consilium supremum Italix fuit vocatus, & ex hac Ciuitate discessit cum memore omnium; sed ad maiora Deus optimus maximus vocat illum, sicuti ex eius illibata vita, ac religiositate ad gradus supremos, & altiores prouehendum se ostendit.)

In discessuq; prædicto ab eodem Domino Prorege Alua fuit creatus Propræsident D. 19 Didacus Lopez Suarez, qui tunc temporis in Collaterali Consilio reperiebatur Proregens, & Sacri. Conf. subdecanus erat, (stante impedimento D. Felicis de Ianuario Decani) rexitq; insimul officia Proregentis, & Propræsidentis cum ceteri expeditione, ac sagacitate Tacitiq; dictum, quod *Magistratus virum ostendit*, verificauit; licet per prius plura expleuerat officia, nam in iuuentute sua Auditor in Foggia, & in Regia Audientia Calabriae extitit: fuitq; Romæ pro iurisdictione, & inde Generalis Commissarius Campanæ constitutus, illaque Bannitis purgata, Generalis Auditoris exercitus officium exercuit, & inde Regius Consiliarius creatus, Capuam etiam rexit, Proregentis, & Propræsidentis, expletis officijs Regens ascitus fuit de mense Aprilis 1626. & caput in officio reuisionis computorum istius fidelissimæ Ciuitatis est, ut alias notauimus supra in *vers. 3. obseru. 3. pag. 155. col. 1.* post quæ euenit, ut iam dictus Dñus 20 Felix de Ianuario Decanus Sacri Consilij ex Serenissimi Regis ordine nedum reintegratus fuerit, sed titulo Marchionis Sancti Maximi decoratus, & à D. Prorege Alua fuit Propræsident constitutus, & officium Propræsidentis accuratè uti Decanus quasi

per mensem exercuit vsque ad aduentum D. Petri Iordani Vrsini Præsidentis in capite, ut supra in *vers. 3. obseruat. 3. num. 119. & sequent.* fuit suo loco notatum. Et sic vides, differenter à DD. Proregibus prouisiones secundum tempora, & personarum qualitates fuisse constitutas, & de vno ad aliud Tribunal transmissos viros doctos, & aptos. Quo calu nota, hos Dominos duplicatas prouisiones quoad zacharium, salem, & chartam debere habere, ut notat Dominus Freccia in *lib. 1. de subfeud. in titulo quis dicatur Comes, num. 52. fol. 115.* & quo ad alia se remittit ad *Rebuff. in l. subemus, C. de proxim. sacror. scrineor.* & vide supra *vers. 3. obseruat. 3. num. 146. in fine.* licet Regens de Ponte in *tractatu de potestate Proregis, sub titulo de abundantia Ciuitatis, §. 6. num. 10. & sequent. pag. mibi 76.* pro duplicato labore aliquam recognitionem Ministris debere fieri conetur probare, & præsertim in Grasserio, in Decano Propræsidente Sacri Consilij, & in Præsidentibus Regiæ Camerae exercentibus per Hebdomadas absente eius Locumtenente aut mortuo, duas enim tunc temporis representant personas, & acrimonas laborum dupliciter sentiunt, *§. illud, in auth. ut Iudices sine quoquo suffragio.* subdens *sub num. 15.* tempore Præsidentis Domini Don Francisci de Castro prudentis, & circumspedi, ut alias fuit notatum, taxationem certi salarij omnibus suprædictis Ministris inspecta eorum qualitate, & laboribus fore dandam fuisse prouisum, sed inde per successorem in gubernio prouisionem hanc de facto fuisse reuocatam, vno verbo facto in Collaterali Concilio, vbi fieri debebat, ut ibidem *num. 17.* & successorem non declarat, sed fuit Beneuente Comes magnus Gubernator, & quidem reuocatio iure merito processit, nam ex dispositione *l. 1. C. de præbendo salario. lib. 10.* expresse disponitur, à Rege salarium fore constituendum, & non ab alio, his verbis, *Nulli salarium tribuatur ex Iuribus Republicæ, nisi ei, qui iubentibus nobis specialiter fuerit consecutus.* Sed si quis missionem ab officio impetrauerit, vel ad maiorem dignitatem perueniret, minoris dignitatis priuilegia non amittit, *l. 3. C. de dignitatibus, l. 1. C. de primicer. & secundicer. lib. 12. l. 3. in princip. C. de silentiar. & Decurion. & l. 4. §. final. & l. 8. C. de proxim. sacror. scrineor. lib. 12. & l. 6. C. de Princip. agentium in rebus.* & hæc quo ad DD. Regentes in lege ista descriptos,

Quo

Quo vero ad Patres in hac tempestate meritisime regentes, qui Principes Iudices dicuntur, ut fundatum est supra *versic. 7. obseruat. 3. num. 112.*

Quorum & Regni caput, mirificè imperat Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus Don Emanuel de Fonseca, & Zunica Comes de Monterey, & Fuentes, Prorex dignissimus.

21 Decanus est Dominus Carolus de Tapia ex clara familia Hispanica, qui post multa expleta officia pro nostri Regis seruitio, ac etiam post multa per eum, composita utilissima opera in eius iuuentute pro publica utilitate, ex officio Consilij Sacri Regij Consilij Capuanæ accuratè rectori, ad Regentatus officium supremi Hispaniæ Consilij euectus, à Rege nostro titulo Marchionatus Terræ Belmontis, & Comitatus Valli decoratus, in Regnum est reuersus. (sic enim de Iure ut isti Domini post palmam laboris emeriti Principatus honore remunerentur, l. 1. C. de Principibus agentium in rebus, lib. 12.) eiusque munera tanta cum animi, & corporis compositione placide rexit, & regit, ut diu noscitur omnibus ius redere intendit; quinimo nec labores, & intollerabiles vigilæ in suis officijs requisitæ eum deuant ex publica utilitate, & disciplina, sed magis ardore charitatis exarsit, & ne cum ius Regni, & decisiones tam supremi Italiæ Consilij, quam Sacri Regij Consilij Capuanæ, in lucem edidit: ultra alia opera per eum enunciata in dedicatoria decisionum supremi Italiæ Consilij; sed alia Deo dante speramus, & præsertim nobile partum super tribus libris Codicis propediem oriundum.

22 Secundus Regens est Dominus Don Ioannes Enriquez Marchio Campi lepidissimus, de quo supra reculimus in *versic. 3. obseruat. 3. num. 239. & 318.* vbi videas.

Tertius est Dominus Didacus Lopez Suarez, de quo supra hic *num. 19.* & alibi memoratur.

23 Quartus, & tandem omnium optatu superuenit Regens Dominus Scipio Rouitus, integerrimus ac intrepidus vir iste in omnibus functionibus rarus, siquidem ex Aduocati officio primarius ad Consiliariatus munus fuit ascitus, & inde ad officium Præfidentatus Regiæ Cameræ, & quasi in omnibus grauissimis delegationibus sua tempestate obuentic electus, iam mundo innotescunt eius valor, & dexteritas: & ex suis Commætarijs super nostris Regijs Pragma-

ticis, ac ex primo, & secundo, volumine suorum Consiliorum prænotatis in Tribunalibus, & ab omnibus habitis, accurata doctrina patet, & alia quoque speramus de eo in plurimis locis occurrentibus tunc mentio facta, sed præsertim videas supra *pag. 46. num. 22. & pag. 387. num. 43.*

Quo vero ad DD. Regentes in supremo Concilio Hispanico, idest Regentem Valenzuela Velasquez, de quo diximus supra *hic num. 18.* & Scipionem Brandolinum, virum integerrimum, qui filium suum Ioseph iuuenem eximium Consiliarium creati obtinuit, sed in regressu ipsius in Italiam vitam cum morte commutavit in itinere, & inde idem suus filius Ioseph ex hac luce secessit. In locum vero eiusdem Regentis Brandolini fuit ad Regentatus officium assumptus Dominus Ferdinandus Brancia Patricius ex Capuana centuria, vir doctissimus, & omnium virtutum numero ornatissimus, ut in Aduocationis primario munere, & in Consiliariatus officio, & in alijs grauissimis negotijs, ac delegationibus se ostendit; discessit enim ex hac Ciuitate Hispaniam versus de mense Iunii 1628. Sed *nota*, quod isti Regentes in supremo Italiæ Consilio de corpore huius Senatus non sunt, nam illud officium apud Regem est pro negotijs huius Regni, ut supra in *versic. 7. obseruat. 3. num. 8.* diximus, estque penitus diuersum, & seperatum ab officio Regentis hanc Regiam Cancellariam apud Dominum Proregem; ut per *doctissimum Frecciam in lib. 2. de subfeud. in titulo quis dicitur Dux, in alleg. pro DD. Regentibus illius tempestatibus, contra Regentem Albertinum, num. 52. & 53. fol. 133.* quibus in locis habes *num. 62.* dignitatem illam vquam pro maiori fuisse habitam, hinc fit, ut si illi Regentes ad sedendum penès Illustrissimum Proregem pro exercendo officio Regentis Collateralis Consilij in hoc Regnū venirent, suo sedet loco, & alios Regentes hic existentes, & ante ipsos creatos non præcedunt: secus autem esset quando Collaterale Consilium, uti Regentes supremi Consilij ingrederentur, quia tunc præcederent, ut fuit seruatum tempore aduentus Imperatoris Caroli Quinti ad hoc Regnum, ut per eundem *Frecciam ibidem sub num. 62. versic. de cisisio autem.*

Hæc sunt, quæ ex hac lege nostra obseruare, & adnotare valui; cetera autem sub præcipiaciori ingenio legentium supplenda, & benigne adenda remaneant.

Et cum laude DEI, ac Beatissimæ Virginis MARIE Prote-
 ctricis nostræ, Opus hoc finiendum venit in eius Nati-
 vitatis Vigilia, quod iam in 21. Nouembris 1626.
 eius sacratissimæ Præsentationis die ceptum
 extitit, vt in principio est notatum, &
 merito sub eius præsidio, & prote-
 ctione permaneat, sicuti &
 nos omnes semper per-
 manere suppliciter
 exoramus.

Amen.

F I N I S.

